37
3 D
1

ITALIA
SACRA.

ITALIA SACRA
SIVE
DE EPISCOPIS ITALIÆ,
Et Inſularum adiacentium,

REBVSQVE AB IIS PRÆCLARE GESTIS,
deducta ſerie ad noſtram vſque ætatem.

OPVS SINGVLARE
Prouincijs XX. diſtinctum.

IN QVO ECCLESIARVM ORIGINES,
Vrbium conditiones, Principum donationes, recondita
monumenta in lucem proferuntur.

Tomus Primus.

Complectens Eccleſias Sanctæ Romanæ Sedi
[redacted] immediatè ſubiectas [redacted]

AVTHORE D. FERDINANDO VGHELLO FLORENTINO
Abbate SS. Vincentij, & Anaſtaſij ad Aquas Saluias Ordinis Ciſtercienſis.

Signum Typographiæ Bernardini Tani

ROMÆ, Apud Bernardinum Tanum. M. DC. XLIIII.
SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

373.D.1

VRBANO VIII.
PONT. OPT. MAX.

D. FERDINANDVS VGHELLVS F. P.

CERTABANT olim ſub Romani Imperij mole (BEATISSIME PATER) clariſsimarum gentium Ciuitates, Prouinciæ, Regna, in conſecrandis Templis, Ariſque Cæſaribus, qui vel pacem excoluiſſent togati, vel armis ſuccincti Romanos fines glorioſius protuliſſent; itaque ambitioſè certabant; vt ipſius Aſiæ, cogniti Orbis propemodum mediæ partis, vndecim Ciuitates, ſi vllà Tacito fides, ambitione pares, tametſi viribus impares, ad Romanum Senatum ſuos legatos direxerint, alteræ alteris prærepturæ hoc grati animi decus, ſi Diuo Auguſto ex cenſura Senatus, Templum ſtatuere ſibi licuiſſet; Vtq; id Patribus deliberaturis extorquerent, in Romanam gentem iactabant promerita, Perſeumque, & Ariſtonicum Reges memorabant deuictos, cum Aſiaticæ Acies Italicis ſe immiſcuiſſent. Smyrnenſibus tamen Patres plena vrna eam ædificandi Templi laudem adiudicarunt; quod primi, adhuc æmula Romæ ſtante Carthagine, glieſcentique Romanæ gloriæ tota Aſia inuidente Romam, Deam feciſſent, extructoque templo cœlo locaſſent; quodque ſub rigidiori cœlo Syllanas aliquando legiones propemodum gelu enectas, ex publico decreto detractis ſibi indumentis impenſius refouiſſent.

Ac non dubito quin feruentior hoc tempore inter mortales ambitio, ſeù potius pietas verior, in te excolendo, ornandoque exæſtuet (BEATISSIME PATER) cum paſſim honeſtiſſimorum laborum ſpectanda monumenta, tamquam Templum nomini tuo ſubſtruatur, in quo Te, pia poſteritas veneretur, & colat. Quibus ſi modo acceſſero me iuſtæ, graueſque cauſæ videri poterunt impuliſſe, vt Beatitudini Tuæ hanc meam Sacram Italiam, hoc eſt de Epiſcopis Italiæ Opus, tanquam ſacrorum Antiſtiti Epiſcoporum Patri, Chriſtiani Orbis Apoſtolo, reuelatæ doctrinæ Oraculo, ſpectabilis Eccleſiæ Capiti, haud grauatè dicarem. Primum enim æmula virtus, quæ vel deſidioſis torporem ſolet excutere, non ſecus ac Græco illi, alterius ad perennem memoriam erectæ ſtatuæ mihi ſomnum eripiebant: Deinde quia Etruſcus, in ea Ciuitate primam lucem aſpexi, quam Te item publico commodo, Orbiſque ornamen-

to conſtat progenuiſſe. Inde enim acriori ſtimulo perurgebar, ne tantæ Patriæ me præberem degenerem, ne vt Ciui clariſſimo, & optimo, qui illam ſancti Throni faſtigio ad miraculum illuſtraſſet, meritas laudes debitumque obſequium denegarem. Denique illius Ciſtercienſis Ordinis alumnus ſum, qui Apoſtolicæ Sedi vbique, & ſemper adictus, in turbulentiſſimis Innocentij Secundi, Alexandrique Tertij temporibus inter ſchiſmatum diſſenſiones, eluuiones bellorum, Imperatorum Friderici Primi, ac Secundi perfidiam, Cœnobiorum fortunis non ſemel exutus, multoties mulctatus exilijs, cædibus miſerabiliter funeſtatus cum ipſa eadem Sancta Sede aut vincere, aut mori ſemper pulchrum putauit. Hic ille Ordo eſt, qui ſub Secundo Vrbano natus; atque ad omnem pietatem vnicè educatus, iam propè ſeneſcens, (vt ſæculorum vitia ſunt) VRBANI VIII. Pont. Max. hoc eſt, tuam præſentiſſimam opem cogitur implorare. Quam ſe poſſe aſſequi inde certiſſimè ominabitur, ſi exemplo Smyrnenſium à tua clementia honorifici Templi erigendi eidem per me procuratio decernatur. Quæ iam minus difficilis erit, cum iam pridem præclariſſimæ animi tui dotes apud Chriſtianum Orbem inclaruerint, ideſt, (vt alienis verbis vtar) ſagacitas in pernoſcendis Ciuium animis; peritia bellicarum artium; pacis tuendæ ſolertia, aduerſus ſubitos caſus præparatio, dexteritas in obſeruandis tēporibus: maturitas in deliberando: celeritas in exequendo: conſtantia in agendo: in promiſſis veritas: in cœptis magnus animus: in factis inconcuſſum animi robur: in diuinis exacta ſacrorum, & religionis cura: denique in vniuerſæ vitæ curriculo morum æqualitas, & conſtantia. Hæc in animis omnium Templa, hæ pulcherrimæ effigies, & manſuræ: nam quæ ſaxo ſtruuntur, ſi iudicium poſterorum in odium vertitur, pro ſepulchris ſpernuntur. Huiuſmodi ergo ex tuis virtutibus, quaſi ex viuis lapidibus à te ipſo, tibi conſtructo Templo defero munus (BEATISSIME PATER) monumentorum meorum tabulam votiuam ſuſpendo; vt ſi conſtruendo, exornandoque non fuerim; numini ſaltem deprecando mihi ipſi haud defuiſſe videar.

Cæterùm, quamquam opus præſens, quod egi, plures partes diducant, vni tamen Tibi omnino volui conſecratum, antiquorum ſagaci Religione indutus, qui vnum idemque Templum pluribus Dijs haud oportere conſecrari cenſebant; quia ſi de Cælo tangi, aut in eo aliquid prodigij fieri contigiſſet (vt loquitur Liuius) difficilis procuratio foret, quod vtri Deo diuina res fieret, ſciri non poſſet. Tibi igitur vnius Dei, vni Vicario, rite conſecratur hoc opus, vt qui cœleſte fulmen in Catholicæ Religionis rebelles ſectarios, & torques, & præmis ab eo tanquam tuo, fulmen maledicorum auertas, inuidorumque frangas iacula, qui ſupra omnem inuidiam ad voluptatem mortalium diuturniori Pontificatus faſtigio ſublimaris. Vale Etruſcorum peruetuſtum, ac nobile germen, & publicæ ſaluti longum viue. Romæ die 25. Decembris 1643.

AVTHO.

AVTHORIS PRAEFATIO
ad Lectorem.

OPVS aggreſſi ſumus (Amice Lector) vt infinitę propemodum lectionis, ſic trepidum, ac ſalebroſum, & cui recti ordinis Cynoſuræ proſpectus fuerit opus ne latentes in tænias, cum minus oportuit, impingeret, frangereturque curſus ſcriptoris ante quam velà longe portum videre potuiſſet. In quo quidem cum mihi ipſi decemnali ferè mora, ac diligentia cauerim; tùm etiam Lectori meo aperiendæ cauſæ fuerunt, cur tanto operi, admouerim calamum, haud veritus ſcopulos dubiæ, ancipitiſque antiquitatis, qui incertum exitum ſcribenti videbantur poſſe minari.

Ac in primis me præclari auſus impulit gloria, hactenus intentata pleriſque. Tametſi enim vlla vnquam natio fuerit, ex ijs præſertim, quas Italica virtus formauit ad gloriam, adeò ſui oblita, vt monumenta ſuorum contempſerit literis demandare; haud tamen hactenus vllus repertus eſt, qui domeſticorum Annalium fines tranſgreſſus, omnium Italicorum Præſulum, quaſi publico in Theatro, facta factis conatus ſit comparare, ac veluti vnius corporis pulcherrima membra dirigere. Hoc verò ipſum eſt, quod modo audemus, vberrimos inde fructus in publicam Chriſtianam rem exemplorum ipſa varietate deriuaturi. Quamquam enim qualiſcunque generis Hiſtoriæ multæ vtilitates ſunt ad vitæ vſum & fructum, quod inde limatius exacuatur prudentia; conſultius progrediantur conſilia, certius euitentur pericula, iucundius, cautiuſque commodis perfruamur: Sacra tamen, prophanam tanto interuallo præit Hiſtoriam, quanto proprius hæc animi dotes contingit; illa bona fortunæ, hoc eſt, quæ ad corpus ſpectant promouere, tuerique videtur. Quid enim aliud ſacra narratio habet, quam, vel lætabiles progreſſus in fide, vel ad deſecatiores mores Chriſtianæ diſciplinæ vigorem, vel ſanctioris vitæ exempla, ſapientumque virorum dicta factaque, quæ ſi in capite, hoc eſt in Eccleſiarum Præſulibus emineant, nimirum quantùm adiumenti, præſidijque conferant ad pietatem excolendam. Siquidem digniorum exempla eius ſunt energię, ac efficaciæ, vt in vtramque partem etiam aliud agentibus ducem ſe præbeant ad virtutem. At quis dignior, quàm Epiſcoporum locus eſt, qui ideò Epiſcopi dicti videntur, quaſi ij qui alienæ prouehendæ ſaluti inuigilent, ac ſuper intendant? Horum nos, modo in hoc noſtro opere res præclariſſimè geſtas cum eorumdem familiarum, Ciuitatumque, quibus præfuere, claritudine proferemus; intra tamen Italicos fines, quod ipſum etiam potiori præſidio pietatis, qui ſapient computabunt. Tametſi enim haud neſcius ſum, vbique gentium, ſemperque pręcipuæ ſanctimonię laude Epiſcopos floruiſſe; in Italia tamen huiuſmodi Illuſtres Proceres vberius redundarunt, ſiue ex nobiliſſimæ Prouinciæ exemplorum authoritate (quippe quæ ſemper extiterit domicilinm Religionis, Fidei Chriſtianæ Aſylum; Ars pietatis; Catholicorum Dogmatum promptuarium; Sedes Pontificum, Imperatorum parens, Alitrix artium; totius ſanctitatis, integritatiſque feraciſſimus campus; grauida, fœtaque ſemper egregijs, ac fortibus viris, ſiue ex vicinitate ſacri Throni Romanorum Pontificnm; vnde minorum gentium Præſules ſanctorum exemplorum traxere calorem, non ſecus ac ea membra, quæ propriori acceſſu cordis attingunt confinia.

Nec minus ad id operis me mouit inuidioſa vetuſtas. Quantorum enim virorum præclara nomina illa euertit, exedit, funerauit, ſempiternæque obliuioni mandauit? Quæ tamen vnos ſcriptorum calamos magis illa veretur, quàm ſi ab inferis excitatus fabuloſus ille Briareus centum armatis brachijs ſecum decerneret. Dabo itaque operam, vt qui poſteritati, exciderant, in memoriam mortalium, quaſi poſtliminio reuocentur: quoſq. emeritis laudibus vel inuidia, vel ſcriptorum incuria defraudauerat, haud ſuis præconijs diutius defraudentur: Qnibus denique literæ ignobiliores inferiorem recordationis fecerant gradum, ij altioris dictionis cothurno in noſtro hoc qualicunque opere ad perennitatem eniteant.

Addidit deinde michi ſcribenti animos de innumeris propemodum italicis familijs benemerendi nobilis cupido, quæ aliquando ex Epiſcopatus verendo munere, ſuam nobili-

tatem

tatem ſunt auſpicatæ. Siquidem quamplures, claræ opes euexerunt ad decus; multis arma proſperè, fœliciterque tractata, claritudinem decreuere; Nonnullis pax, togaque gloriæ fuit: cæteros lingua, ac literæ adeò commendarunt poſteritati, vt obliuioni ſuperiores, liuidæ iam vetuſtatis iniurias non pertimeſcant. Sed nil ſic æquè, ac Eccleſiaſtica munera, præſertim ea, quæ ſublimiori Throno elata alienam curant ſalutem mortales hactenus illuſtrarunt: Etenim ſi Lector meus aduertat & in illis ipſis claræ opes plerumque abundant, & illam Epiſcoporum Sedem, vitijs expugnandis armatam eſſe oportet, quæ rurſus togata opima pace floreſcit ac literis, linguaque fulta, chriſtianæ pietatis proferre fines laborat. Quæ ſingula ſi in prophanis ſuſpicienda cenſemus, in ſacris coniuncta quid non obſcuritati ſplendoris attulerint? Profecto cumulus nobilitatis erunt, quò qui pertingent verè nobiles exiſtimandi erunt, ac proinde, vnde claritas nouarum familiarum merito poſſit oriri, atque laudari. Hanc igitur è faucibus voracis temporis expiſcari conabimur ſiue ſcriptorum illa ſefellerit induſtriam ſiue exeſis marmoribus exciderit, ſiue illam ingratæ literæ ſilentio funerauerint, amplum inde operæ prætium ſanè facturi; ac ſi nil aliud, certè, vt ij, qui deinceps ſancto alicuius Eccleſiæ munere inclareſcent proprioribus exemplorum ſtimulis inflammentur ad paria, egregiaque præſtanda, cùm viderint in commentarijs eſſe ijs præmia perennitatis; qui aliquando ſeriò virtutem excoluiſſent. Ac ne putent lecturi nos ſubitò, iuuenilique calore ad tantum operis acceſſiſſe; ſciant hunc noſtrum qualemcumque laborem decem, & eo amplius annos tenuiſſe, vt quidquid illud erat elaboratum, omnibus quoad fieri poſſe, ſuis numeris abſolutum lucem aſpicere. In qua quidem mora nulli labori pepercimus, publicas Eccleſiarum Tabulas ſcrutati ſumus, priuatorum diaria adiuimus, Ephemeridas factorum inſpeximus, conſuluimus marmora; legimus inſcriptiones; Sepulchralia Elogia non deſpeximus, rerum ſcriptores habuimus in conſilio, Imperatorum, Regum, Pontificumque diplomata, vbi comodè occurrerunt, quaſi ducem narrationis ſecuti ſumus, vt incerta certius eliminare, ingulare abſurda; vera cum laude, atque ab omni affectu liberi enarrare poſſemus; omniaque alia innumerato habere, vnde nomina, cognomina, gentilitia ſtemmata, vbi res tulit, & obtulit, res ſiue præclarè, ſiue perperam geſtæ eruerentur. In ſumma adeò litauimus veritati, vt macilentum ieiunumque opus videri maluerimus, quam ægri capitis ſomnijs, incertiſque euentibus illud implere.

In recenſendis autem inſtrumentis, priuilegijs, donationibus, alijſque ſimilibus antiquis monumentis, ipſiſſima verba, tametſi plerumque barbara, ac prope ridicula bona fide placuit referre, ne antiquitatis ſimpliciſſimum candorem elegantioribus verbis viderentur corrumpere. Priſcæ ætati, Lector, eam barbariem condonabis, quando fidem huic ſæculo fortaſſe incognitam ſub ea attulit illibatam; ſi vnam vecordiam, negligentiamque in annis, indictionibusque commemorandis tamen excipias. Adeò enim diſſolutè tempora inuertit, diſcinctèque luxat indictiones, vt citra noſtram correctionem, quilibet neglectum aduertere poſſit neque magno labore, ad rectiores calculos reuocare.

Quam variam hiſtoricam ſupellectilem vt vberius hauriremus eò, quò potuimus nos ipſos conſulimus: vbi non licuit, ſcriptis literis, alienam diligentiam, opemque enixiùs implorauimus, ne à noſtris Commentarijs ſuos Eccleſiaſticos Præſules diutiùs paterentur exulare. Et alicunde quidem, vbere ſcribendi materia ditati ſumus; ab alijs verò, quos rerum ſuarum incuria tranſuerſos egerat, non modo nil dignum illuſtri memoria allatum eſt; ſed ne reſponſo quidem illorum, in eorumdem laudes gratis intenti, dignati ſumus. Quo minus iam mirentur, qui legent, ſi alicubi hæc noſtra ſterileſcet narratio, nudaque nomina Epiſcoporum alicuius Ciuitatis ſeriem ieiunè complebunt.

Cæterùm, ne variam hanc, multiplicemque ſcriptionem aliqua rerum perturbaret confuſio, ordine quam maximè cauimus. Siquidem approbatorum Geographorum ſecuti exemplum, Italiam totam cum adiacentibus Inſulis in viginti Prouincias omninò partiti ſumus, quarum numero Tomi ſex noſtræ narrationis correſpondebunt; facto exordio à Prouinciarum omnium, tùm antiquitate, tùm dignitate nobiliſſima Romana; in qua, fugaci, vt ita dicam ſtylo, poſt commemoratos Romanos Pontifices, Epiſcopos Sanctæ Sedi immediatè ſubiectos, & in alijs Metropolitanos, ac ſecundum hos ſuffraganeos continuata, pulchraque ſeriè digeremus; inter quos deinde alphabeticus ordo omnem, quæ poſſet oriri dignationis dirimet, ſedabitque contentionem, ne quaſi Cretico laberintho errorum ambagibus inuoluamus legentes. Atque vt ordo ipſe, venuſtatis conciliator, ſua venuſtate non careat, ita Eccleſiarum origines, Epiſcoporumque clarè, iſta

narra-

narrabimus, vt quæ eruditam mentem cum iucunditate capere ſolent interim non omittamus, vt gentem, vt patriam, vt mores, vt claritudinem, eruditionem, doctrinam, vt deniquè gerendarum rerum vſum, quidem nec iuſti Hiſtorici nobis placuit ſuſtinere perſonam, (ne cum laudatione, vituperationem cogeremur miſcere) nec Rethorici Elegiaſtæ puras partes implere, (ne in adulationis vitium ſenſim degeneraret oratio.) Quamobrem ſtylus purus erit, nullus Rhetorum adulteratus pigmentis, quique nec materiem ſuperet, nec ab ea enormiter vincatur. Quam porrò latinè, non inuidi iudicabunt. Qui verò cauſabuntur interruptum, minuſque interdum ſuaue dicendi genus, ij ſecum reputare debebunt haud mihi cum T. Liuio veteri, & eloquentiſſimo homine, inſtitutam fuiſſe de eloquentia contentionem, ſed conciſam narrationem de Epiſcopalium Sedium erectione, deque Præſulibus in ijs ſibi inuicem ſuccedentibus, quorum obitus, renuntiationeſque cum frequenter occurrant, cum nauſea fortaſſe auditorum, tranſitiones illæ hiulcam, minuſque ſuauem reddiderunt narrationem meam. Iam quod plures præclaros ac generoſos viros, poſt narrationem rerum geſtarum breni exceperim elogio; ex lege Hiſtoriæ mihi feciſſe videor, non vt vaniſſimo obſequio, ſiue ſuperſtitibus affinibus, ſiue defunctorum memoriæ adularer. Demum nuda nomina, quæ in ſerie frequenter occurrent abundè teſtabuntur candorem meum, qui contempſerim effingere, quæ vera non erant, quæque dicenda erant, reticere. Hæc, inquam, ſi à minus beneuolis mihi vitio vertantur, haud egrius feram, dummodo tibi amico candidoque lectori, probetur opus.

Illud vnum antequam finiam Lectores meos admonitos velim decennale hoc opus ex preceptione Horatiana, nonum etiam fuiſſe me preſſurum in annum, niſi amici, in eo parum amici, vt illud properanter emittere me compuliſſent. Præ quibus eruditus ille, mihi ſanè acres ſtimulos admouiſſe viſus eſt, qui compendiario totius Europæ, ac proinde Italos ipſos Epiſcopos in Commentarios cogere, vaſtum opus, eſt nuper aggreſſus; Cuius ſtudium cunctationem noſtram exacuit. Alioquin nullus omninò futurus erat, qui noſtram illam cunctationem expugnaret, extorqueretque nobis hos noſtros labores, qui adhuc eſſemus memores cuiuſdam amici, illius, inquam, cuius ortatu Ciacconus noſtris, aliorumque additionibus nuper adauctus exiuit, qui vt ex alieno ſudore propriam properè voluptatem oppleret, vix dum, formatas nobis propemodum inuitis rapiebat ad prælum. Sed nihilominus periclitanda iterum fortuna eſt, quando ſic volunt amici, an ſemper decaluatum occiput, pro capillata fronte illa fortibus vertat? emittendum inquam, opus eſt, vel noſtro iudicio adhuc in multos annos premendum.

Tu interim, Amice Lector, cum benigna excuſatione leuiora feceris errata, vtere hoc noſtro conatu, lege, & lætare, hauſturus inde ſiue mores ad vſum, ſiue pietatem ad cultum, ſiue demum variam rerum cognitionem, quæ innoxiam animi iucunditatem certiſſimè tibi adducet. Vale.

VRBANVS
PAPA VIII.
Ad ſuturam rei memoriam.

CVM ſicut exponit Nobis nuper fecit dilectus filius Bernardinus Tanus librorum impreſſor Almæ Vrbis noſtræ ipſe vnum Hymnos Sacros Breuiarij Romani S.D.N. Vrbani Papæ VIII. authoritate recognitos; ac alium librum à dilecto filio Ferdinando Vghello Monacho Ord. Ciſtercien. & Abbata Monaſteri SS. Vincentij, & Anaſtaſii ad Aquas Saluias nuncupati propè, & extra muros Vrbis eiuſdem Ordinis compoſitum Italia Sacra de Epiſcopis Italiæ & Inſularum adiacentium reſpectiuè intitulatos typis mandauerit vereatur autem, ne alij qui ex alieno labore lucrum quęrunt, eoſdem libros etiam imprimi curent in graue dicti Bernardini præiudicium, Nobis propterea humiliter ſupplicari fecit vt ſibi deſuper opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur eiuſdem Bernardini indemnitati in præmiſſis conſulere, ipſumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volen. & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit ad effectum præſentium dumtaxat conſequen. harum ſerię abſoluen. & abſolutum fore cenſen. ſupplicationibus huiuſmodi inclinati. Eidem Bernardino vt decennio proximo durante à primæua dictorum librorum, dummodo tamen illi antea a dilecto filio Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici approbati ſint impreſſione computan. Nemò tam in Vrbe quàm in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè Nobis ſubiectus libros ſine ſpeciali dicti Bernardini, aut eius hæredum, & ſucceſſorum, vel ab eis cauſam habentium licentia imprimere aut ab alio, vel alijs impreſſos vendere ſeu venales habere, ſeu proponere poſſit, & valeat Apoſtolica authoritate tenore præſentium concedimus, & indulgemus inhibentes propterea vniuerſis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus præſertim librorum impreſſoribus ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſſionis librorum, & typorum omnium pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia dicto Bernardino aut eius hæredibus, & ſucceſſoribus vel ab eis cauſam haben. præſentis, & pro reliqua tertijs partibus accuſatori, & Iudici exequenti irremiſſibiliter applicandorum, & eò ipſo abſque vlla declaratione incurrendis pœnis, ne decennio huiuſmodi durante libros prædictos aut aliquam eorum partem tam in Vrbe, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico prædicto ſine huiuſmodi licentia imprimere aut alibi ab alio, vel alios impreſſos vendere, vel venales habere, ſeu proponere quoque modo audeant, ſeu præſumant. Mandantes propterea dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis, ſeu Vicelegatis, aut Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & Locorum Status noſtri Eccleſiaſtici, quatenus eidem Bernardino eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus, ſeu ab eis cauſam haben. huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes quandocumque ab eodem Bernardino, ſeu alijs prædictis fuerint requiſiti pœnas prędictas contra quoſcunque inobedientes irremiſſibiliter exequantur. Non obſtan. Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alias roboratis priuilegijs, quoque indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis etiam in ipſo opere impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus ſi forent exhibita, vel oſtenſa. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 15. Decembris 1643. Pontificatus Noſtri Anno xxi.

M. A. Maraldus.

Facultas Reuerendiſsimi Præſidis Congregationis S. Bernardi Italiæ Ordinis Ciſtercienſis.

NOS D. Hilarion Rancatus Abbas S. Ambroſij Maioris Mediolani Congregationis S. Bernardi in Italia Ordinis Ciſtercienſis humilis Præſidens, &c. Vt Opus quod inſcribitur *Italia Sacra, ſeu de Epiſcopis Italiæ* ab Admod. R. P. D. Ferdinando Vghello Abbate Ordinis noſtri compoſitum, poſtquam ab R. P. D. Nicolao Baccetio recognitum; & approbatum fuerit, imprimi poſſit facultatem concedimus ſi ijs ad quos pertinet videbitur. Datum Florentiæ in Monaſterio noſtro Sanctæ Mariæ Magdalenæ Ciſtelli 20. Nouembris 1637.

D. Hilarion Rancatus Præſidens.

Iudicium, ſiue approbatio Præſentis Operis, Italicæ Ciſtercienſis Congregationis.

EGO infraſcriptus Ciſtercienſis Ordinis Abbas, mandante D. D. Hilarione Rancato eiuſdem Congregationis Reuerendiſſimo Præſide; totius Ciſtercienſis Ordinis in Italia Generali Vicario, ac ſupremæ Romanæ Inquiſitionis Conſultore, per Decretum à ſe in viſitatione conditum, atque adeo ea totius prædictæ Congregationis conſenſu vidi, ac perlegi opus cui inſcriptio eſt, *Italia Sacra, ſiu de Epiſcopis Italiæ.* compoſitum à Reuerendiſſimo D. Ferdinando Vghello Florentino SS. Vincentij, & Anaſtaſij ad Aquas Saluias Abbate, atque Etruſcæ Prouinciæ in Romana Curia cauſarum Oratore, Sacrarum Hiſtoriarum peritiſſimo, nihilque in eo animaduerti, quod fidei Catholicæ, Apoſtolicæ Romanæ refragrari videretur; quin res, ipſamque narrationem, diſtinctam, compoſitam, temporibus conſonam, ineptiarum, ac vanitatis expertem; quodque caput eſt, fidam planè digniſſimam exiſtimaui, quæ ad formandos ad probitatem mortalium mores per omnigena virtutum exempla, ſemel, & ſæpius atque vbique gentium emitteretur in lucem. Florentiæ ex Monaſterio S. Mariæ Magdalenæ Ciſtelli Kal. Auguſti 1643.

D. Nicolaus Baccetius Florentinus ex Ord. Ciſtercienſis Abbas Sac. Theol. Profeſſor.

Imprimatur ſi videbitur Reuerendiſſ. Magiſtro Sac. Apoſt. Palatij.
Io. B. Epiſcop. Camerinenſis Viceſgerens.

A P P R O B A T I O.

L*Egi Tomum primum* Italiæ Sacræ *D. Ferdinandi Vghelli Abbatis Ord. Ciſtercienſis, ita annuente Reuerendiſſ. P. F. Reginaldo Lucarino Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtro; in ea nihil reperi, quod vel pias aures, vel Chriſtianos mores offendat: immò cum præclara eruditione, & varia doctrina, nec omnibus obuijs Summorum Pontificum, Imperatorum, Regum, aliorumque præcellentium Virorum diplomatibus refertus ſit, dignus eſt, qui ad omnium vtilitatem in publicum prodeat, & qui tot inſignes Præſides, & Eccleſiæ Antiſtites è tenebris, & ſumma rerum ignoratione reuocatos vitæ, lucique reſtituit, lucem videat, omniumque manibus teratur, numquam ipſa in poſterum emoriturus. Romæ 3. Idus Septembris M D C X L I I.*

Leo Allatius.

Imprimatur F. Reginaldus Lucarinus Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtri.

PROTESTATIO AVTHORIS.

CVM Sanctiſſ. D. N. Vrbanus Papa viij. die 13. Martij anno 1625. in S. Congregatione S. R. & Vniuerſalis Inquiſitionis Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij anni 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui ſanctitate, ſeu Martyrij fama celebres è vita migrarunt, geſta, & miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia, tamquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus ſiue ea impreſſa ſunt, nullo modo vult cenſeri approbata. Idem autem Sanctiſſimus die 5. Iunij 1631. ita explicauerit, vt nimirum non admittantur, Elogia Sancti, vel Beati abſolutè, & quæ cadunt ſuper perſonam, benè tamen ea, quæ cadunt ſupra mores, & opinionem cum proteſtatione in principio, quod ijs nulla adſit authoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides ſit tantum penè authorem. Huic Decreto, eiuſque confirmationi, & declarationi obſeruantia, & reuerentia, quæ par eſt, inſiſtendo profiteor me haud alio ſenſu, quicquid in hoc libro refero accipere, aut accipi ab vllo velle quàm quo ea ſolent, quæ humana dumtaxat authoritate non autem diuina Catholicæ Romanæ Eccleſiæ, aut S. Sedis Apoſtolicæ nituntur, ijs tantummodo exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adſcripſit.

INDEX

INDEX ALPHABETICVS

EPISCOPATVVM ROMANAE PROVINCIAE

Qui immediatè Sanctæ Sedi ſubijciuntur.

OStienſes, &) Oſtia
Veliternenſes) Velletri 57
Portuenſes) Porto 103
Syluæ Candidæ, &) Selua Candida.
S. Rufinæ) S. Rufina.
Sabinenſes) Sabina. 179
Præneſtini) Peleſtrina 219
Tuſculani) Fraſchati. 259
Albanenſes(Albano. 285
AEſini) Ieſi. 321
Alatrini) Alatri. 328
Amerini) Amelia. 335
Anagnini) Anagni. 345
Anconitani) Ancona. 365
Aprutini) Teramo. 388
Aquilani) Aquila 415
Aquinates) Aquino. 440
Aretini) Arezzo. 448
Aſculani) Aſcoli. 485
Aſſiſienſes) Aſiſi. 539
Auerſani) Auerſa. 548
Auximates) Oſimo. 557
Balneo Regienſes) Bagnarea. 566
Biſinianenſes) Biſignano. 571
Caietani) Gaeta. 578
Camerinenſes) Camerino. 590
Caſtrenſes) Caſtro. 617
Ciuitatis Plebis) Città della Pieue. 627
Ciuitatis Caſtellanæ) Ciuita Caſtellana. 634
Ciuitatis Ducalis) Ciuita Ducale. 643
Cauenſes) Caua. 645
Cortonenſes) Cortona. 661
Eugubini) Gobbio. 674
Fanenſes) Fano. 703
Ferrentini) Ferrentino. 719
Fulginatenſes) Foligno. 729
Fundani) Fondi. 777
Hortani) Orta. 776
Humanatenſes) Humana nunc vniti cum Anconitanis. 804
INteramnenſes Terni. 807
Lauretani) Loreto. 831
Lucenſes) Lucca, qui Pallio vtuntur. 838
Lunenſes, &) Luni.
Sarzanenſes) Sarzana. 893
Mantuani) Mantoua. 924
Marſorum, Marſi. 952
Malphetenſes) Malfetta. 988
Melphienſes) Melphi. 991
Monopolitani) Monopoli. 1043
Mõtefiaſconenſes) Montefiaſconi. 1050
Montis Ilcinenſis) Mont'Alcino. 1067
Montis Peluſij) Monte Peluſio. 1071
Mõtis Politiani) Mõte Pulciano. 1074
Narnienſes) Narni. 1080
Nepeſini) Nepi. 1096
Neritonenſes) Nardo 1107
Nucerini) Nocera. 1113
Papienſes qui Pallio vtuntur Pauia. *1
Pennenſes, & Hadrienſes) Atri, e Penna. *47
Peruſini) Perugia. *67
Pientini) Pienza. *90
Rauellenſes) Rauello. *98
Reatini) Rieti. *106
Recanatenſes) Recanati. *127
Salutienſes) Saluzo. *137
Signini) Segni. *147
Sorani) Sora. *155
Spoletani) Spoleto. *161
Sutrini) Sutri. *191
TErracinenſes, & Pipernenſes vniti) Terracina, e Piperno. *191
Tiburtini) Tiuoli. *212
Tiphernates) Città di Caſtello. *225
Troiani) Troia. *235
Tudertini) Todi. *234
VAluenſes, &) Valua.
Sulmonenſes) Solmona. *250
Verulani) Veroli. *287
Viterbienſes) Viterbo. *305
Volaterrani) Volterra. *330
Vrbeuetani) Oruieto. *381

ITALIA SACRA FERD. VGHELLI

Abbatis Ordinis Ciſtercienſis.

PROVINCIA PRIMA.

DE LATIO SIVE DE ROMANA PROVINCIA vt vocant, eiuſdèmque Epiſcopis ſanctæ Sedi immediatè ſubiectis.

SACRÆ huius noſtræ Italiæ, quam modò Deo benè iuuante, molimur, à Latio, quod vulgus Romanam Campaniam vocat, initium ducemus, Ne, quando vniuſcuiuſq. Italicæ Eccleſiæ incunabula narranda ſuſcepimus, principem illam omnium Eccleſiarum ROMAM ſaniorum dogmatum matrem, Apoſtolici culmen honoris, Summorum Pontificum nobiliſſimum thronum, ſcaturiginem, fontèmque, vnde reuelata doctrina ius dicit mortalibus, vel ex ſopina iuſtitia, vel ex maligna præuaricatione præteriјſſe videamur.

Cæterum cũ de Italicis Prouincijs erit nobis inſtituta narratio, haud in ſingulis ita otioſè immorabimur, vt Geographia, aut ijs, qui ad exemplum mortalium iuſtas procudunt hiſtorias, ſuum peculiare munus eripiamus.

Semel enim profeſſos de eccleſiaſticis rebus, de Epiſcopis eorumdèmque præclarè geſtis, de fidei chriſtianæ per prædicationem prolatis finibus, de Eccleſiarum fundatione, originibúſque tractare ſine meliorum iudicio dedeceret, ſi in earumdem nominibus, ſitu, prærogatiuis, incolis exquiſitè, immodicèque perquirendis tempus perabſumeremus; quæ fugaci, vt ita dicam, narratione conſtricta (quod ipſum paſſim, ſed modicè efficiemus) & lectoribus aliquam afferent iucunditatem, & nobis ipſis reuolutæ hiſtoriæ haud modicam parient laudem. Niſi fortè eccleſiaſtico ſcriptori minima illa temporis videatur iactura, ſi cum de Latio, verbi gratia, agere incipiemus, eiuſdem Prouinciæ nomina, Saturnia ſcilicet, Oenotria, Italia, Siciliaq; quibus pro tempore, ac incolentium placito aliquando inſignita eſt, exactiùs cum eiuſdem habitatori-

A bus, Siculis, Aboriginibúſque, qui cum Pelaſgis poſtea opibus ſociatis è Regno, Latini dicti fuerunt, exactiùs inquam legentibus velimus obtrudere. Hæc ſiquidem cum apud Dionyſium Halicarnaſſeum, Varronem, Plinium, Solinum, Macrobium, Sextum Aurelium Victorem, Feſtum Pompeium, Trogum, Strabonem, Liuium, Tacitúmque & in neotericis, Leandrum Albertũ, Philippum Cluuerum modernum antiquæ Italiæ deſcriptorem, iam pridem decantata ſint; ſi hæc eadem ipſa in noſtra hac ſcriptione iterum diligentiùs perſequamur, ad antiquam ſanè, non ſine lectorum fortaſſe nauſea, cantilenam videamur redire.

Nobis certè ad huic noſtro inſtituto aptiora pro-
B perantibus ſatis viſum eſt, ſi breuiter ex Ouidio, vnde Latium dictum ſit, eiuſdem elegantiſſimis prolatis carminibus aperiamus. Faſt. lib. 1.

Hac ego Saturnum memini tellure receptum,
Cælitibus Regnis à Ioue pulſus erat.
Inde diu genti manſit Saturnia nomen,
Dicta quoque eſt Latium terra latente Deo,

Nec abſimilia Maro cecinit in 8. Æneid.

Primus ab aethereo venit Saturnus olympo
Arma Iouis fugiens, & Regnis exul ademptis.
Is genus indocile, ac diſperſum montibus altis
Compoſuit, legéſque dedit: Latiúmque vocari
Maluit, ijs quoniam latuiſſet tutus in oris.

Idèmque Ouidius.

C *Gentibus eſt alijs tellus data limite certo;*
Romanæ ſpatium Vrbis & Orbis erit.

Et Ammianus Marcellinus de Romana felicitate ita inquit, *Tempore, quo primis auſpicijs in mundanum fulgorem ſurgeret victura, dũ erunt homines Roma, vt augeretur ſublimibus incrementis fœdere pacis æternæ, virtus conueniunt, atque fortuna plerumque diſſidentes quarum ſi altera defuiſſet, perfectam non venerat ſublimitatem.*

Igitur hæc tanta Vrbs condita eſt, vt

ſententiâ tollit, olympiade vij. ineunte anno poſt excidium Troiæ 432. poſt conditum verò orbem, circiter 3225. eidemque Author Romulus nomen fuit, ſublato interim Remo fratre, non tam quòd nouos muros per ſaltum increpuiſſet, quàm quòd regni ſocium pati non poſſet. Romulus igitur in Capitolio, aperto Aſylo, magnum perfugarum numerum excepit; in centum adlegit Patres, vt cum robore, cumq; viribus conueniret conſilium, atq; vt à ſe nuiter conditam vrbem nouis incolis frequentaret, à finitimis connubia expetit, quibus nô impetratis, In conſulatibus ludis, raptis Sabinis extorſit. Inde contra Romanos exortum à finitimis bellum, vbi Romulus cùm, Cæninis fugatis, Ioui Feretrio primus opima ſpolia tuliſſet, ob rem proſperè geſtam de Antemnatibus triumphauit, Sed cum deinde Sabini, belli pertinacia, reſurrexiſſent, Romanâque acie propè modum inclinata, victoria laus ſpectaret ad Latium, Statori Ioui, Romulus templum magnificè vouit, ex eoque reuocato in prælium milite, Sabinos vrget, fugâtque, donec mulierum, quæ raptæ fuerant interuentu, vtraque acies; icto fœderis pacis, in vnum coiuit in regnum.

Nono itâque Sabinorum incremento ciuitate adaucta, populum in tres partes diſtribuit, quas Tribus vocauit, iuſſitque tenuiores in clientelam eſſe potentiorum, quo mutuis officijs animi arctiùs colligarentur Paullò poſt Fidenates perdomuit. Veientos ex perfidia belli contumaces, agri parte multauit. Deniq; ad Capreæ paludem extra pœmerium recenſens exercitium, ita inter deſipientis tempeſtatis procellas ſublatus eſt; vt nuſquam deinceps comparuerit.

Romulus, Numam Pompilium excepit; Numa Tullum Hoſtilium; Tullus Hoſtilius, Ancum Martium, Ancus, Tarquinium Priſcum; Priſcus, Seruium Tullium, Tullius, Superbum Tarquinium; qui ex factis nomen Superbi adeptus ob Sexti filij ſcelus, qui caſtiſſimæ fœminæ Lucretiæ ſtuprum intulerat, regnum ſuperba tyrannide adminiſtrarum tandem amiſit.

Et Numa quidem Romani, ex Romuli diſciplina ferocientem in armis, religione manſuefecit. Tullus verò Hoſtilius, ſpreta religione, Romulo, quàm Numæ ſimilior, ad arma pronior fuit. Ancus iterum auitam Numæ religionem percoluit. Tarquinius Priſcus latino nomine domito, lapideo muro Romam cingere aggreſſus eſt. Seruius autem Tullius non minùs ſapientia; prudentiâque, quàm armis valuit; donec Tarquiniorum ſcelere, vt ſupra retuli, Iuniiq; Bruti virtute Romana adminiſtratiò, ad annuos Conſules tranſijt, poſtquam Romæ Reges regnaſſent 245. ann.

Sub Conſulibus porrò adeò multa Romanorum decora; ſiue belli, ſiue pacis artes velis ſpectare, prodiere, vt nil mirum ſit, Romanos, ſubacta tota Italia per 100. circiter annos ad Imperium orbis [illegible]ratum ſibi gradum feciſſe; ſub tyrannide verò, [illegible]minatuq; Imperatorum, vel protulere fines, vel [illegible]rolatos conſtantiſſimè defenderunt. Quo[illegible] hoſtium, [illegible] verò maximè chriſtiano[illegible]uine ferè ſemper maduere manus, tanquā [illegible]i veri Dei cultu illorum ſuperſtitioſæ re[illegible]ctari viderentur. Inde factum eſt, vt

A dum ſcelere patrum Regnum, Imperiumq; tenentur, amiſſo regno, martyrum cæde, & ſanguine Eccleſiaſticum regnum Romanis in arcibus formarint, promouerintque: ſiquidem cum annorum 15. ante exceſſum Auguſti, IESVS CHRISTVS ÆTERNVS DEI FILIVS EX MARIA VIRGINE PROGNATVS FVISSET, cæleſtis iræ; vtique futurus piaculum, humanique generis magiſter, & vindex, ac 33. natus annos innocenter à Iudæis propudioſam crucem tuliſſet, ſuo ſanguine luit ſcelus, quod ex vecordi præteritione diuini præcepti primorum parentum, totum humanum genus infecerat: relictòq. Petro in terris Vicario expeditum ſuis ſectatoribus in cælum iter aperuit.

Itâque Petrus (Claudio Nerone Imperante) Antiochenam primùm fundauit eccleſiam, poſtea B Herodiana cuſtodia diuinitùs elapſus, vbi aſſeruabatur ad necem, altero Claudij Neronis anno Romam venit, ibidem Chriſti Vicario æternam ſedem collocaturus.

Hic ille Petrus eſt, qui ex magiſterio, Chriſtiq. vocatu, ex piſcatore Paſtor totius Dominici gregis effectus, tanto deinde ardore animi magiſtrum ſecutus eſt, vt ex reuelatione diuina, primus illum filium Dei appellare. ideòque ab eodem Pontifex declarari meruerit: ille, cuius greſſibus ad Criſtum properantis mare ſe ſolidum præbuit; qui in ea nocte, qua tradebatur Dominus, ex Chriſti amore exorto gladio: inhoneſto ad aurem vulnere Pontificis ſeruum inſultantem mulctauit; qui negationis timidum lapſum ingl amaróque lacrymarū imbre lauit, abſterſit: Qui demùm rediuiuum Chriſtum ab inferis, à Maria Magdalenâ ſecundus, obuiū habuit. C Hic inquam ille Petrus eſt, qui Romæ æternum duraturam apoſtolicam fixit ſedem ann. Chriſti 45. die 18. Ianuarij, Conſule Lucio Vitellio anno 2. Claudij Imperatoris; altero verò anno, ex quo aduentauerat Romam, memorabilis ſanè dies, ac toti orbi chriſtiano lætabilis, ac dignus profectò cui futura ſæcula plaudant, eumdemq. venerentur, & colant.

Cæterùm tametſi Petrus Romæ, aliîque deinceps Apoſtoli alias alibi fundarint Eccleſias, vnam tamen catholicam, & apoſtolicam pij venerantur mortales; vt fert; tulitq. ſemper priſcorum Patrum ſententia, acclamaueruntq. magni Niceni Concilij præſules. Quoniam vero per vniuerſum Orbem longè, latéq; diffuſa eſt, atque diſperſa, optimo iure; diuinòque in primis conſilium factum eſt; vt caput illud viſibile, hoc eſt, Roma- D nus Pontifex inuiſibili, certòque loco verendum illum ſuum figeret thronum, vnde quæ de fide controuerſiæ emergerent ſanctiùs dirimerent, certiùſq. promulgarentur iura mortalibus. Nec alius quiſpiam ab Apoſtolo Petro eligi potuit locus dignior, quàm vna Roma, vt quæ peruerſi diuini cultus fuerat ſedes; profanique imperij Orbis terrarum, eadem veri Dei cultus; atq; Pontificij imperij, Idcòque ſalutaris, inelucta[illegible]bilis cathedra ſuſpiceretur.

Quamobrem meritò alibi aliæ à cæteris Apoſtolis fundatæ Eccleſiæ huius Romanæ nomine nobilitantur non ſecus, ac olim Romanorum nomine cenſebantur quicumque vnas Romanas leges, arbitrium;

bitriumq. iure belli cogebantur ſubire. Itaque iure optimo arceſſitur hæreſeos, qui à Romana cathedra peruicax factus abierit: vnde egregiè Patrum Sanctorum pleriq; Romanæ Sedis extulere præconia; *Qui Eccleſiæ*, inquit Cyprianus de Vnit. Eccl. *renititur, & reſiſtit; qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia deſerit, in Eccleſia ſe eſſe confidit?* Idem Romanam Eccleſiam vocat Matrem, & radicem omnium Eccleſiarum totius Orbis. Irenæus lib.3.cap.3.epiſt.45. *Ad hanc enim, id eſt Romanam Eccleſiam propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt, omnem conuenire Eccleſiã, hoc eſt eos, qui ſunt vndiq. fideles, in qua ſemper ab ijs, qui ſunt vndiq. conſeruata eſt ea, quæ ab Apoſtolis eſt tradita.* Ambroſius Oratione in Satyrum *Percunctatus Epiſcopus eſt, ſi cum Epiſcopis catholicis, hoc eſt, ſi cum Romana Eccleſia conueniret.* Hieronymus epiſtol. 57. ad Damaſum Papam: *Quicumque extra hanc domum, hoc eſt, Romanam Eccleſiam, agnum comederit, profanus eſt, ſi quis in Arca Noe non fuerit, peribit, regnante diluuio.* Et ſane meritò; in ea ſiquidem illa ſemper poteſtas viguit, vigebitq; quam eidem Chriſtus Dominus dilargitus eſt, vt, ſcilicet, in cœlis terriſq. ſoluta, ligataque maneret, quæcumque illa ſemel ligaſſet, atque ſoluiſſet; vtq. de rebus fidei controuerſis inappellabilem ſententiam ferret; vt abdita Scripturæ ſenſa infallibiliter explicaret; vt concilijs ipſis tamquàm caput præſideret, ne quæ decernerentur eorum dogmata, detruncato quodammodo capite, labarent. Hæc, inquam, ſublimis Sedes, quamq; ex hac ipſa, quam modò commemorauimus, poteſtate mirum in modum emineat: tùm etiam a diffuſione doctrinæ, quæ omnes orbis partes ſua ſanctitate peruadit: item ab vnitate fidei, quam tot locorum diuortia non corrumpunt: præterea à nomine Catholicæ, quod ab inuitis ipſis hæreticis extorquet, etiam aliud agentibus ſe ſe videtur ingerere cognoſcenda.

Conſtituta, fundataque Romæ Apoſtolica Sede, Petrus, vt hyerarchiam ordinem, quem ex traditione Chriſti acceperat, ſanctè ſeruaret, ſectatores ſuos, quos in fide aluerat, ad diuerſas orbis partes Epiſcopos deſtinauit: quorum qui toti regno ampliori cum poteſtate iubebantur præeſſe, illos Patriarchas voluit appellari; qui verò vni tantùm Prouinciæ moderabantur, Archiepiſcopos; cæteros ſimplici Epiſcoporum nomine inſigniuit, quos in grauioribus iuſſit Metropolitanorum arbitrium expectare.

Ad Romanæ autem Sedis ſplendorem, maieſtatemque conciliandam eius prærogatiuæ Epiſcopos conſecrauit, qui ex nullius Metropolitani nutu penderent; ſed vnius tantùm Romani Pontificis faſces proximè reuererentur.

Hi antiquitùs ad exemplum ſeptuaginta duorũ diſcipulorum Chriſti totidem numero Romanæ prouinciæ Epiſcopi fuerunt, præter eccleſias ſex Cardinalibus attributas, qui apud ſummum Pontificem ſuffraganeorum munere fungerentur; quorum cum aliqui poſtea Archiepiſcopi cœpiſſent creari, aliorumque epiſcopatuum iura eiſdem attribui, illorum hoc tempore Epiſcoporum numerus imminutus eſt, vt vberius hoc ipſum deinceps colliget lector ex ijs, quæ de eadem re plenius, pleniuſq; narrabimus ex nouo Prouinciali Romano.

Cæterum conſule de ijs Panu. lib. de Epiſcopat. & Titul. Card. Baron. ΓΓ. Ann. Eccleſ vbi fuſiùs, Sext. Ruf. Blondum Flauiũ Raphael. Volaterr. Pog. Flor. Franc. Albert. Franc. Oricellar. Bartholom. Marl. Luc. Faunum. Andr. Ful. Io. Roſi. Lipſ. & alios.

De noua Vrbe ſub Romanis Pontificibus, vide Blond. Flau. Panu. Roſium. Stapletorum Anglum, præter innumeros alios. De Tẽplis ſacris Laurent. Schadr. Sax. lib. 2. monum. Italiæ, Pomp. Vgo, ac Panuin. de Septẽ Vrbis Eccleſijs. De Pietate Romana nuper Theodorus Amidenus Belga. De Eccleſijs Vrbis erudite, diligenterq. ſcribit noſter Floramantes Martinellus, peritiſſimum antiquitatis. De Titulis Cardinaliũ ſcripſit, ſed non edidit, tomos 4. Abbas Paulus de Angelis Siculus vir doctus, ille idem, qui olim opus eruditiſſimum Liberianæ Baſilicæ in lucem emiſit Paulo V. ſedente.

Quibus præmiſſis ad Pontificum ſeriem nullo vnquam tempore interruptam deſcendemus, ſed compendiariò; ſiquidem habuit illa multos, ac illuſtres ſcriptores, Damaſum ſcilicet & ipſum Pontificem, Anaſtaſium Bibliothecarium; Guillelmum, Paulum Diaconum Aquil. Vidonem Rauennatem Sigebertum, Hugonem Floriacenſem, Luitprandum Epiſcopum Cremonenſem, Gothifredum Viterbienſem, Vincentium Bellouacenſem, Martinũ Polonum Archiepiſcopum Coſentinũ monachum Ciſtercienſem, Ptolemæum Lucenſem, Sozomenum Piſtorienſem, Geruaſium Riccobaldum Ferr. D. Antonin. Archiep. Flor. Plat. Panuin. Baronium diffuſè in Ann. Eccl. Papir. Maſſ. & Ciaconem.

PONTIFICES ROMANI.

1. S. PETRVS igitur, antea Simon Ioãnis à Bethſaida Galilææ, Petrus & Cephas vocatus à Chriſto quod ſuper ipſum ædificãda Eccleſia erat, ex piſcatore diſcipulus Chriſti Princepſq; Apoſtolorũ effectus, cui ex prærogatiua hierarchici ordinis, cœlorũ claues ſpeciatim ſunt attributæ (tametſi etiam Apoſtoli cæteri eadem fuerint inſigniti poteſtate, haud tamen illam tranſmiſſuri ad poſteros) primùm Antiochiam venit; vnde poſt ſeptem annos quàm ibi ſederat, Romam ibi perpetuò duraturam, Sedem Apoſtolicam deportauit. In qua cum viginti quatuor annos, menſes quinque, duodecim dies ſediſſet, extendiſſetq. tum ipſe per ſe, tum per alumnos ſuos ſanctiſſimos viros fidei Chriſtianæ confinia ipſe in Ianiculo capite inuerſo cruci affixus eſt, ann. 69. die 29. Iunij. Cum Paulus prædicationis collega via Oſtienſi capitis obtruncatione vitam finiſſet ſub ſæuiente impio Nerone, qui ad Apoſtolorum imperium excanduerat impium Simonem magum interijſſe.

2. S. LINVS Petro ſucceſſit an. 69. natione Thuſcus, patria Volaterranus, è gente Maura, Herculano patre progenitus, quem iam inde antea Petrus cum clero in grauioribus ſibi coadiutorem aſciuerat. Felix proinde Hetruria, ſed Volaterræ feliciores, quando is, quem auſpicatiſſime protulere, ſecundus à Petro, ſancto Romano throno meruit nobilitari.

Tametſi autem ferant, Clementem Romanum ad tantùm munus deſignatum fuiſſe à Petro, poſt

eiuſdem tamē exceſſum Clemens Lino libens vo lenſque ceſſit, tum quòd illum cleri ſuffragia extulerant, tum ne in exemplum ſenſim tranſiret, vt Pō. tifex quiſque ante diſceſſum comitiorum, Cleri libertate contempta, ſibi diceret ſucceſſorem. Sedit ano. 11. Romæque 23. die Septembris nobili coronatus martyrio ſui pontif. ann. 8. in Vaticano tumulatus eſt.

3. S. C L E T V S in Pontificatu Linum ſecutus eſt. Hic patria Romanus fuit, ex vico Patritij, filius Æmiliani, ab ipſo S. Petro ad fidem Chriſti perductus, atq. cum S. Lino coepiſcopus ordinatus, Romaniſq; ſuburbijs cuſtodiendis, tuendiſq; profectus. S. Lino defuncto, à populo, cleroq. Pontifex Romanus acclamatur ann. 80. Præfuit autem ann. 12. menſ. 7. dieb. 11. Sub Domitiano Imperatore illuſtrem tulit palmam martyrij, ſepultùſque eſt apud S. Linum, vt haud mors illos diuideret, quos idem pontificale munus, eademq; martirij gloria (quòdque caput eſt) idem amor in vita coniunxerat.

4. S. C L E M E N S Romanus ſecundæ regionis in monte Cœlio, parentibus nobiliſſimis Fauſtino, Mitidiàque genitus eſt, qui ſuam originem longa ſerie procerum referebant in Cæſares, philoſophia, reuelatàque doctrina percelebris à S. Petro ſacro fonte eluitur; ab eodémque Diaconus, Presbyter, Epiſcopus inauguratur. Cùmque tanti Apoſtoli calculo Pontifex fuiſſet deſignatus, ea ratione haud ſuſtinuit tantum onus ſubire, nè libertati ſuffragiorum officeretur. Igitur à clero de more ſublectus ann. 93. poſt Cletum, ſedit ann. 9. menſ. 6. dieb. 4. Denique cū multa præclara geſſiſſet, ſcripſiſſet, maria profundum ancoræ ponderi detractum præfocantibus vndis abſorptus eſt. Eius ſacrum cadauer marmoreum templum, Angelicis manibus ſub altiſſimis fluctibus excitatum, excepit, quod modò placita vnda maris tegebat, modò abſcedens ad conſtitutam diem, & tempus alendæ in ſanctum fidelium pietati detegebatur. Celebre miraculum fuit donec tempore Nicolai Primi Pontificis Romam translatum eſt, ſepultuſque honorificè in monte Cœlio in templo eius nomini conſecrato.

5. S. A N A C L E T V S Græcus, patria Athenienſis, Antiochi filius, Apoſtoli Petri alumnus, à quo primum Diaconus ordinatus, mox Presbyter, deinde etiam Epiſcopus, poſt D. Clementem, Romanam ſedem obtinuit anno 103. Imperitauit ann. 9. menſ. 2. dieb. 28. Pontificij regni coronam nobili corona martyrij condecorauit. Capite ſub Traiano Imperatore truncatus 3. idus Iulij ann. 111. in vaticano cum prædeceſſoribus ſuis ſepulcrum accepit. Dierum 13. interregnum poſt eius deceſſum fuit. Cæterùm Anacletus ſanctiſſimè ſanxit, Epiſcopi inaugurationem fore conficiendam per tres Epiſcopos.

6. Ad ſedem deinde Rom. euectus eſt S. E V A-RISTVS, natione Græcus, Iudæo patre natus, cui Iudæ Bethlehemitici nomen fecerunt. ann. 112. E ſancto throno ius dixit an. 9. menſ. 3. mulctatuſq. capite ſub Hadriano glorioſè deceſſit die 26. Oct. ann. 121 conditùſque eſt in Vaticano vacauit ſedes dies 18. Hic primùm parochialibus eccleſijs fines præſcripſit, titulóſque presbyterorum diſtinxit,

A quo quiſque ſuam & agnoſceret, & diligentiùs adminiſtraret.

7. Euariſto S. ALEXANDER Alexandri fil. Romanus è regione Capitis Tauri ſucceſſit an. 121. Decem omnino annos ſedens expleuit, menſ. v. dies 20. Hadriano ſæuiente, per martyrium, diem clauſit extremum ann. 132. die 3. menſis Maij, via Nomentana, 7. ab vrbe lapide. Cuius ſacrum corpus poſt multa ſecula, cum Euentio, Theodulòque claris martyribus, Lucam tranſlatum eſt, conditùmque in templo eius nomini magnifice conſecrato, vt infra narrabimus. Hic ſanctiſſ. Pontifex ad ampliorem paſſionis Chriſti memoriam in Miſſa verba illa mandauit addenda, *Qui pridie quam pateretur*, vſque ad formulam conſecrationis, *Hoc eſt Corpus meum*. Conſecrandum vinum cum aqua debere miſceri ſanxit voluitque latinam Ec-

B cleſiam non fermentato, ſed azimo vti ad ſacrificia: luſtratámque aquam inſtituit ad abigendos dæmones, morbóſque pellendos. Itaq. poſt eiuſdem palmam martyrij, per 35. dies ſedes vacauit.

8. S. SIXTVS Romanus, filius Paſtoris è Viæ latæ regione, cum eſſet presbyter, Pontifex ſublectus eſt ann. 132. feliciterque orbita martyrij decurſa, Romæ deceſſit 8. idus Aprilis, ann. Chriſti 141. inq; Vaticano tumulatus eſt, cum per ann. 9. ſediſſet, menſ. 11. dies 22. Inter cætera ſanxit, vt *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth*, ſacrificaturi in miſſa cantarent, cauitq. ne prius Epiſcopi, quos S. Romanus Pontifex ad limina Apoſtolorum vocaſſet, à ſibi creditis populis reciperentur, quàm apoſtolicas literas eoſdem populos ſalutantes attuliſſent. Poſt huius Pontificis deceſſum, diebus omninò duobus Romana Sedes

C vacua fuit.

9. S. TELESPHORO deinde è magna Græcia, quam hodie Calabriam volgò vocamus, è Thurienſi ciuitate, Anacoritæ filio, iampridem presbyteratus ordine inſignito, pontificalia inſignia delata ſunt ann. 142. Antonini temporibus. Sacrorum Antiſtes extitit ann. 11. menſ. 9. ſi. tres dies tantùm ſubduxeris. non ſine cæde, & ſanguine pro Chriſtiana fide decertans ſub eodem Antonino deceſſit non. Ianuarij ann. 154. ac propè ſancti Petri Apoſtoli corpus tumulatus eſt in vaticano. Solemne quadrageſimale ieiunium, iam olim ab Apoſtolis inſtitutum, nouis ſanctionibus renouauit. Natalis Domini nocte, miſſas celebrari mandauit, atque in illis Angelorum canticum, hoc eſt, *Gloria in excelſis Deo*, decantari præcepit.

10. S. HYGINO, poſt Teleſphorum, ex Græ-

D co philoſopho parente Athenienſe progenito, iampridem presbytero Romana ſedes obuenit, die 13. Ianuarij, ann. 154. Antonino Pio Imperatore. Hoc, vt aliquot ſcriptorum fert ſententia, martyr occubuit, tametſi contendant alij poſtremos dies exegiſſe in pace, die 8. Ianuarij ann. 158. tumulatúmque fuiſſe apud ſanctum Petrum in vaticano. Romano Clero Hyginus ſanctiores edixit leges, ac cuique Eccleſiarum titulo presbyterum Cardinalem præfecit, ſiue alios, qui ex Cardinalium arbitrio dependerent; Hinc Cardinalium, eminentiſſimæ poſt Pontificem dignitatis, extitit origo; de quorum ſub Hygino Pontifice ortu egregiè Alphonſus Ciaconius, & Paulus de Angelis.

11.S.PIVS

A 11. S. PIVS Aquileienſis Rufi filius, frater Paſtoris cum romano presbyteratu fulgeret, in Pōtificatum ſucceſſit an. 158. die 15. Ian. Præfuit. an. 9. menſ. 6. demptis tribus diebus; M. Aurelio; & L. Vero Imperatoribus palmam tulit martyrij die 11. menſ. Iulij ann. 166. defunctùmque vaticanus excepit. Quatuordecim omninò dies tenuit interregnum. Cæterum ſanctum Paſcha dominico die S. Pius celebrandum edixit, tum quòd ita olim ab Apoſtolis fuerat inſtitutum, tum vt vnitati fideliū ea ratione conſuleret, quam nonnullorum nimis moroſa dierum obſeruatio, an dicam inuerſio, ſcindere videbatur.

12. S. ANICETVS, poſt hunc, filius Ioannis, Syrus, vniuerſalis eccleſiæ adminiſtrationem cæpiſſet, cum prius Romanæ Eccleſiæ presbyteratus munere fungeretur ann. 166. M. Aurelio & Lucio Vero imperantibus. Ann. 8 citra menſes tres ſeptemque dies ſedit ad clauum; ſacrūmq thronum, B vnde per id tempus ſanctiſſimè iura dixerat, ſuo ſanguine purpurauit, die 17. M. Aprilis. ann. 175. ſepultūſque eſt via Appia in cœmeterio, cui poſtea de nomine Calliſti nomen fecerunt. Dies 17. ſuo Paſtore ſedes romana caruit. Cæterùm Aniceti tempore, Polycarpus Ioannis Euangeliſtæ nobilis alumnus Romam venit, ab eòque eſt Epiſcopus Smyrnenſis ordinatus.

13. S. SOTER Anicetum ſecutus eſt ad ſedem. Hic Fundi in campania Concordio patre natus eſt; vnde ab aliquibus Concordius Soterus dictus eſt: obuenit autem ei eccleſiaſticum Imperium anno 175. die 5. menſis Maij, Imperante M. Aur. Ant. Philoſopho. Præfuit ſacris rebus annos 4. haud ferè integros; cùmque pacificè deceſſiſſet, in cœmeterio, è ſuo nomine dicto, funeratus C eſt via Appia; quod deinde cœmeterium Calliſti appellauere. Sedes haud pluſquam 2. dies vacua fuit, donec nouo creando Pontifici Comitia agitarentur.

14. S. ELEVTHERIVS Græcus, parente Abundio, patria Nicopolitanus, olim Presbyter S. R. E. eiuſdem S. Eccleſiæ throno nobilitatus eſt, ann. 179. imperante M. Aurelio. Quindecim ann. in ſacris vltra tres dies dominatus eſt, miraq. temporum tranquillitate deceſſit. 7. Kal. Iunij anno 194. cum Imperator Commodus publicam rem adminiſtraret, ſepultùſque eſt cum ſuis prædeceſſoribus in vaticano. Cumq; huius Pontificis tempore maxima Chriſto ſe multitudo mortalium adiunxiſſet, ex diuturniori pace fides chriſtiana protulit fines; mirùmque in modum viſa eſt florere, cum Imperatorum in Chriſtianos rabies tan- D tiſper deferbuiſſet.

15. S. VICTOR deinde Aphricanus, filius Felicis, Commodo adhuc imperante ann. 194. romanam euaſit ad ſedem, in eáque ann. 10. menſ. 1. dies 8. ſanctiſſimè viuens expleuit; fidemq. quam edocebat, profitebatùrque effuſo per martyrium ſanguine illuſtrauit. Elatus in Vaticanum illatus eſt. Interregnum 2. dierum omnino fuit. Cæterùm Victoris authoritate per Aſiam aliquot cōcilia in cauſa fidei ſaluberrimas protulere ſententias; ipſéque, tum ob cæteras res præclarè geſtas, tum decreto de paſchate poſt 14. lunam celebrando, illuſtris euaſit.

A 16. S. ZEPHYRINVS Romanus Abundij filius eccleſiaſticum deinceps ſucceſſit in regnum, imperante Seuero ann. 203. Imperitauit ann. 18. dieb. item 18. vitam finiuit an. 221. tumulatúſq eſt in cœmeterio ſuo via Appia: Comitijs agitandis ſex dierum ſpatium fuit. Zephiro ſedente, quinta in chriſtianos perſecutio oborta eſt, quam impius Seuerus Imperator commouit, in qua quidem Zephyrini pietas in gregem, conſtantia autem in aduerſis enituit. Cæterùm dum Seuerus nomen chriſtianum conatur extinguere, Pontifex Zephyrinus decreto de anniuerſaria ſacroſanctæ Euchariſtiæ communione, circa ferias Paſchatis, chriſtianam pietatem accendit.

17. S. CALLISTVS Romanus Dionyſio parente ortus, poſt Zephyrinum Pontifex acclamatur, ann. 221. die dominico, hoc eſt 6. nun. B Septemb. Antonino Heliogabalo imperante. Annis 5. rexit eccleſiam, menſe 1. diebus 12. poſt diuturnam carceris macerationem in puteum demerſus eſt, prid. idus Octobr. ann. 226. ſepultuſq. eſt in cœmeterio Calepodij via Aureliæ; ſexq. tantùm dies inter defunctum, nouùmque Pontificem interceſſere. Hic ſanctam Mariam trans Tiberim ædificauit, confirmauitq. ieiunium, quod quater in anno Apoſtolorum traditione celebratur.

18. S. VRBANVS ex Pontio parente Romanus Pontifex inde creatur ann. 226. principe Alexandro cathedram Romanam tenuit, ann. 7. menſes 7. dies 4. Capite plexus eſt fidem propugnans die 25. menſ. Maij, ann. ab orbe redempto 233. Celebris eius pontificatus euaſit non modò ex decreto de bonis eccleſiaſticis in pios vſus conuertendis, ſed etiam ex illuſtri martyrio ſanctæ Cæci- C liæ virginis, Valeriani, ac Tiburtij, quos ad huiuſmodi agonem conſtantiſſimè animauerat. Hic in cœmeterio Calliſti via Appia tumulatus quieſcit. Sedes vero Romana poſt triginta dies nouum paſtorem excepit.

19. S. PONTIANVS Romanus filius Calphurnij, Alexandro imperante, Pontifex electus eſt ann. 233. 8. Kal. Iulij, atque ab eodem Imperatore in Sardiniam relegatus, vbi poſt multos exantiatos labores Maximino præcipiente, illuſtrem tulit palmam martyrij 19. die Nouemb. ann. 237. in eademq. inſula tamdiù iacuit tumulatus, donec Fabianus Papa eius ſacras reliquias Romam transferendas, inque cœmeterio Calliſti recondendas honorificè curauit. Extraxere comitia vacuam ſedem dies omninò treſdecim, cum demortuus Pontianus quinque annos ſediſſet ſupra duos dies.

D 20. S. ANTHERO deinde, Romuli filio Petilienſi è magna Græcia, imperāte Maximino, pontificale onus delatū eſt ann. 237. Cęterū breuiſſimus pontifex, quippe qui per vnum vix menſem, ac quatuordecim dies violenta martyrij morte ſublatus imperitauerit ann. 238. ſepultúſq. eſt in cœmeterio Calliſti via Appia. De nouo creando pontifice treſdecim dies conſultatio tenuit.

21. S. FABIANVM Romanum, Fabij filium, S. R. E. presbyterum, per columbam diuinitus allatam, acclamante ad miraculum populo, ſuffragia euexerunt ad ſedem die 27. menſ. Ianuarij anno 238. ac ſub Deciana rabie martyrio conſumptus eſt, die 20. Ianuarij ann. 253. Quindecim an-

nis publicam ſacram rē vltra quatuor dies ſanctiſſimè admi iſtrauerit, interregnum penes vnius anni fuit. Hic Pontifex patrem, filiumq. Philippos Imperatores ſacro fonte abluiſſe fertur, ſub quorum principatu Roma ſuæ fundationis milleſimum ſibi gratulata eſt, ann. ab incepta ſalute 249.

22. S. CORNELIVM Romanum Caſtini filium, presbyterum antea S Romanæ Eccleſiæ, apoſtolicæ cathedræ clerus Romanus admouit, April: menſe, ann. 254. adhuc Decio in chriſtianos deſæuiente. Sedit circiter annos duos, ſubq. Voluſiano, Galloque Imperatoribus ſanguinem pro fide profudit, ann. 255. die quartadecima menſ. Sept. Hic vix eccleſiaſticum inierat principatum, cum per factioſos mortales primum ſchiſma in Eccleſia Romana ebullijt, exoſ iſto æſtu Nouatus Romanus Antipapa emerſit, contra quem Cornelium Romæ Concilium opportunè coegit.

23. S. LVCIVS, deinde Porphyrij filius Romanus, ac S. Cornelij prædeceſſoris olim collega, conſorſque exilij in ſedem Petri ſucceſſit, Gallo, Voluſianoque imperatoribus, ann. 255. ſacris præfuit ann. 1. menſ 4 dies 14. martyrioque coronatus eſt quarto non. Martij, inq; cœmeterio Calliſti ſepultus, nouamque Pontificis inaugurationem omninò 36. dies protraxere.

24. S. STEPHANVS Romanus Iulij filius à Papa Cornelio S.R.E. Archidiaconus creatus, ſucceſſit Lucio ann. 257. die ſeptima Aprilis, Valeriano, Gallienoque imperantibus. Sedit annos tres, menſes ſex, dies quinque. Demum, Imperatore iubente, capite plexus ann. 260. ſecunda Auguſti, ſepultus fuit in cœmeterio Calliſti: viginti duo dies Apoſtolica Sedes vacua manſit.

25. S. SIXTVS Græcus, patria Athenienſis, eius nominis Secundus, Stephano ſuffectus eſt an. 260. 25. Auguſti, Valeriano, ac Gallieno Imperatoribus. Vix annum integrum ſedit, capitiſque obtruncatione martyr effectus eſt octauo idus Aug. ann. 261. Quem vita functum in Calliſti cœmeterium intulere chriſtiani; ac poſt triduum ad coronam martyrij illum ſecutus eſt Laurentius Archidiaconus illuſtriſſimus martyr, vt illi prædixerat ſenex cum duceretur ad pœnam.

26. S. DIONYSIVS Græcus, profeſſione monachus apoſtolicam cathedram, diu presbyteratus munere functus, adſcitus eſt 4 idus Septembris anno 261. atque à Maximo Oſtienſi Epiſcopo conſecratus; ſub Gallieno Valerianoque imperio. In pontificatu annos vndecim, menſes tres, dieſq; quatuordecim expleuit. Citra martyrium dictum clauſit extremum ann. 272. ſeptimo Kal. Ianuarij, ſepultuſq; eſt in cœmeterio Calliſti.

27. S. FELIX filius Conſtantij Romanus Pontifex acclamatus eſt, pridie Kal. Ianuarij ann. 272. dum Aurelianus imperaret: Duobus tantùm annis regnauit, quinque ferè menſibus. Agone martyrij feliciter præcurrit 3. Kal. Iunij ann. 275. inq; ſuo cœmeterio ſepultus, vbi via Aurelia templum erexerat, duobus ab Vrbe milliarijs. Quinque dierum interregnum comitijs datum.

28. EVTICHIANVS, ex Hetruria Lunenſis, filius Maximi, Pontifex adſcitus eſt, prid. non. Iunij ann. 275. Aureliano orbi præſcribente leges dominatus in clero annos nouem eſt, paſſuſq; martyrium ſub Numeriano ſexto idus Decembris ann. 283. tumulatuſque eſt in cœmeterio Calliſti. Nouem tantùm dies ſedes vacauit. Dum Euthichianus Chriſti Eccleſiæ præſideret, Manichæorum peſtilentiſſima hæreſis ſubpullulare occepit.

29. S. CAIO deinde Dalmatæ Maximi filio, Diocletiani, vt quidam volunt, affini, pontificius honor delatus eſt ann. 283. die 17. menſis Decembris: per annos duodecim ſedem obtinuit, menſes tres, dies vigintiquinque; nobili martyrio coronatur 10 Kal. Maij ann. 296.

Huius S. Pontificis vitam ex diuerſis authoribus erutā eleganter perſcripſit Cœſar Becillus Vrbinas presbyter Oratorij S Philippi, amicus noſter, homo doctus, ac eloquens; eiuſdemque templum, quod iam vetuſtas deleuerat, Vrbanus Octauus propè ſanctam Suſannam in hortis ſancti Bernardi reſtituit, vbi Ciſtercienſes ex congregatione Fulienſi, ad iuuentutem alendam, inſtituendamque tyrocinium erexerunt.

30 S. MARCELLINVS, Proiecti filius, ad pontificiam tiaram venit temporibus Diocletiani, & Maximini Imperatorum, ann. 296. 3. Maij. Annos 7. menſes verò 11. die 26. ad eſanum ſedit: deinde ob pietatem chriſtianam ſæuiſſimè tortus interijt 6. Kal. Maij ann. 304. ſepultuſque eſt in cœmeterio S. Priſcillæ. Sub Marcellini Pontificatu Zeno clariſſimæ militiæ Dux cum decem millibus ducentis tribus commilitonibus martyrio coronatus eſt: quorum reliquias apud ſanctum Anaſtaſium ad Guttam iugiter manentem etiam hoc tempore venerantur fideles.

31. S. MARCELLVS Romanus, Benedicti filius è regione Viæ Latæ, iam olim presbyter Cardinalis ſancto Marcellino, eligente clero, ſucceſſit ann. 304. Conſtantio, Galerioque imperantibus. Citra violentiam extinctus eſt, ann. 309. die 16. menſis Ianuarij, cum ſediſſet ann. 4. menſ. 7. die 21. ſepultuſque eſt in cœmeterio Priſcillæ via Salaria, viginti dierum interregno ſecuto.

32. S. EVSEBIVS, genere Græcus Pontificale onus ſubiuit 5. die Februarij ann. 309. Conſtantino Imperatore. Publicam ſacrā rem duobus annis, menſibus ſeptem, viginti & vno diebus ſanctiſſimè rexit. Morienti perſecutoris vis abfuit 26. die Septembris ann. 311. funeratuſque eſt in cœmeterio Calliſti, cum vacua ſedes ſeptem tantùm dies protraxiſſet.

33. MELCHIADES genere Aphet ex presbytero Cardinali ad Pontificatū aſcendit Conſtantino imperante ann. 311. quinto non. Octob. Duobus annis, menſe item vno, ac treſdecim diebus è ſancto throno iura dixit mortalibus. Pacificè elatus eſt 4. Idus Decemb. ann. 313. tumulatuſque in cœmeterio Calliſti. Huius temporibus concilium Romæ coactum contra Donatiſtas zelum religionis exemit.

34. S. SILVESTRO deinceps filio Rufini romano, à S. Marcellino presbytero Cardinale creato Conſtantino magno Imperatore, Cleri romani ſuffragia, pontificium detulere honorem ann. 314. 1. Februarij; ſub eiuſ pontificatu Conſtantini Pij Imperatoris ex munere per vniuerſum orbem chriſtianis

ſtianis omninò tranquilla res fuit. Ipſèque Pont. Syluester, poſt baptizatum Conſtantinum, curatùmque à lepra, poſt magno concilio præſtitum favorem, poſt immenſa donaria dilargita eccleſijs, ſanctiſſimáſque ſanctiones in ea temporum malitia in pace quieuit, cum viginti & duos annos, menſes 11. regnaſſet, die 31. menſ. Decembris ann. 335. tumulatúſq. eſt in cœmeterio Priſcillæ, per quindecim ipſos dies ſede ceſſante.

35. S. MARCVS filius Priſci Romanus, cum eſſet Diaconus Cardinalis S. Siluestro ſubrogatus eſt 17. Kal. Februarij. ann. 336. Conſtantino Magno adhuc imperante. Sedit menſes ſex, dies verò vigintiquatuor, eodémque anno exceſſit è vita 7. die Octobr. ſepultúſq. eſt in cœmeterio Balbinæ via Ardeatina, viginti dierum interregno ſequuto. Cæterum Marco felix contigit pontificatus, qui antequam vita fungeretur impius Arrius crepuit medius, & diffuſa ſunt omnia viſcera eius.

36. S. IVLIVS filius Ruſtici Romanus: ex Diacono Cardinali ad pontificatum euaſit, Conſtantino imperante die 27. Octobris 336. Quindecim annis ſacra iura dixit, m. 5. di. 16. mortuus eſt pridie idus Aprilis, ann. 352. ſepultúſque eſt in cœmererio Calepodij, via Aurelia. 25. dies interregno, agitandiſq. comitijs dati.

37. S. LIBERIVS Romanus, Auguſti filius Diaconus antea Cardinalis Apoſtolicæ ſedis culmine dignatus eſt ſub Conſtantij imperio octauo idus Maij ann. 352. Hic à Conſtantio Arriana labe infecto in exilium pulſus eſt, in eiúſque locum, iubente Imperatore, Felix ſucceſſit, quem tametſi plures venerentur, vt martyrem, è legitimorum tamen Pontificum albo illum diſiunxit Eccleſia. Siquidem cum Liberius ſe exoluiſſet exilio, rediiſsètque ad ſedem, tamquam germanus paſtor per quindecim illā annos ſanctiſſimè rexit, ac menſ. 5. dies 3. inq. ſenectute bona defunctus, ſepultus eſt in cœmererio Priſcillæ 23. Aprilis ann. 367. ſexq; tantùm dies tenuit interregnum.

38. S. DAMASVS deinde, Valentini, Valentiſque temporibus, Iberus, Antonij filius, Apoſtolicam ſedem adeptus eſt die 15. Septembris ann. 367. Hic teterrimo ſchiſmate æſtuante, Vrſicinum habuit Antipapam, ſedit autem an. 17. menſes 2. dies 23. ſepultus in pace eſt 3. idus Decemb. ann. 384. in ſua baſilica via Ardeatina; Quem deinceps honoris ergò in baſilica S. Laurentij in Damaſo, vt vocant, tranſtulere; triginta, & vno die ſede ceſſante.

39. S. SIRICIVS Romanus Presb. Cardinalis tit. S. Paſtoris, Tiburtij filius ſancto Damaſo ſuffectus eſt ann. 385. prid. Idus Ianuarij; Valentino, & Theodoſio Principibus. Sedit annos 13. menſ. vnum; dies quatuordecim. Obijt 8. Kal. Martij ann. 398. tumulatúſque fuit in cœmeterio Priſcillæ; per 20. dies ſede ceſſante. Hic in baſilica S. Petri celebrauit concilium aduerſus Nouatianos.

40. S. ANASTASIVS Romanus, Maximi filius ex Presb. Cardinali ad ſummum Pontificatum aſſumptus eſt, ann. 398. pridie id. Martij, dum Arcadius, Honoriuſque Romano orbi ſciberent leges; præfuit ann. 4. menſ. vno, diebus 13. Mortuus eſt ann. 402. quinto Kal. Maij, ſepultúſque eſt in cœmeterio ſuo ad Vrſum Pileatum: cum inter Anaſtaſij exceſſum, nouumque Pontificem viginti ſupra vnum dies interceſſiſſent.

41. S. INNOCENTIO deinde, eius nominis primo, Innocentio filio Albanenſi, Arcadio, Honorióque imperantibus Pontificium detulere principatum ann. 402. 15. Kal. Iunij, Ann. 15. obtinuit ſedem ſupra menſem vnum, ac dies decem hac luce functus eſt, 417. 5. Kal. Auguſti tumulatuſq. fuit in cœmeterio Priſcillæ, cum interceſſiſſent deinde viginti omnino dies.

42. S. ZOSIMVS è Magna Græcia Abrami filius ex Cardinali presbytero Pontifex renunciatus eſt, decimanona die Auguſti, ann. 417. Honorio, Theodoſióque imperantibus, Vnius anni, & menſis, ſeptémque dierum pontifex fuit; fatóque functus eſt, ann. 418. 7. Kal. Ianuarij; prope S. Laurentij corpus ſepulcrum accepit via Tiburtina, cum vix vno die expleto noua pontificis creatio interregnum finiſſet.

43. S. BONIFATIVM, Iucundi filium Romanum presbyterum electorum ſuffragia euexerunt ad ſedem, ann. 418. Honorio, Theodoſióque imperantibus; contra quem factioſorum quorundam ſtudia Eulalium pſeudo pontificem crearunt; qui breui cum inſolenti præuaricatione Auguſtorum contempſiſſet præceptum, omni honore ſpoliatus delituit, delatúſque Bonifatio vero Pontifici ab omnibus apoſtolici culminis honor. Annis quinque Catholicam Eccleſiam rexit, citra fere duos menſes exceſſit è viuis ann. 423. octauo Kal. Nouembris, ſepultúſque eſt via Salaria in cœmererio S. Feliciani martyris, nouem tantùm dies ſede ceſſante.

44. S. CÆLESTINVS deinde ex patre Priſco Romanus Bonifatio ſuffectus eſt, ann. 423. non. Nouembris. Honorio, ac Theodoſio imperantibus: pontificatus ſui annos octo, menſes quinque, diéſque tres omnino expleuit, abijtque ad ſuperos 8. idus Aprilis ann. 432. tumulatúſque eſt in cœmeterio Priſcillæ, per 20. dies ſede ceſſante. Cœterù ſub Cœleſtini pontificatu Epheſinum concilium contra Neſtorium hæreſiarcham religionis zelum intorſit.

45. S. SIXTVS deinceps ex patre Sixto Romanus, ſancto eccleſiæ throno nobilitatus eſt, anno 432. ſexto Kal. Maij Theodoſio, ac Valentiniano imperantibus, ſeditque eius nominis tertius citra triginta dies, ann. 8. vitáque functus eſt, ann. 440. quinto Kal. Aprilis, ſepultúſque eſt via Tiburtina in crypta prope S. Laurentium martyrem, quadraginta dierum interregno ſecuto.

48. S. LEO deinde Magnus ex patre Quintiano genere Thuſcus, Diaconus antea Cardinalis bono omine chriſtianæ pietatis in pontificatus ſucceſſit, anno 440. ſexto idus Maij, imperantibus Theodoſio, ac Valentiniano; ſedit autem ſupra vnum viginti ann. citra dies 32. cúmque Eccleſia ſatis tranquillè ageret, abijt ad ſuperos, ſepultúſque eſt in Baſilica S. Petri, cum ſeptem menſes in comitijs agitandis intercurriſſent. Cœterùm Leoni, cum eſſet, cum ſanctitate vitæ, coniuncta, dicendi cothurnata maieſtas, ſcripſit doctiſſimis, ac eloquentiſſimis literis principes ſui temporis impulit,

pieta

pietatem vellent excolere, Epiſcopus longè lateq. ſui muneris ſancti admonuit ſãctum Chalcedonenſe Concilium contra Eutychetem, Neſtorium, Dioſcorùmque armauit in fide, poſtquam Vuandalicam cladem omnia eccleſiaſtica ornamenta, ad diuinum cultum ſpectantia, munificentiſſimè reſtituit: Qui demum, ne nomen Romanum penitùs deleretur, cum Attilæ Regi Hunnorum legatione functus ſe oppoſuiſſet, & Romanis ſaluti fuit, & à trepidante Italia Hunnorum furorem auertit, non ſecus, ac poſtea in pace ſcribẽdo leges, adhortando, declamandòque pietatem defenſauit, adauxit; itaut ex vero, exq. conſenſu mortalium omnium, Magni, tulerit cognomen, quod & in aduerſis infractus, & cum opima pace floreret, vni prouehendæ pietati ſuas omnes vires contendiſſet facilius.

47. Leo Magnus S. HILARIVM genere Sardum, patria Calaritanum, Criſpini filium ſucceſſorem excepit anno. 461. pridie idus Nouembris, Leone, ac Seuero imperantibus; Ann. quinque Apoſtolicæ ſedi præfuit, citra duos dies, menſes decem; ex humanis exemptus eſt ann. 467. quarto Idus Septemb. honeſtatùſque ſepulcro in templo D Laurentij martyris prope S. Sixti reliquias, cum per dies 10. ſedes vacaſſet. Vir vtique memorabilis, qui & ſanctæ Romanæ ſedi firmiorem aſſeruit principatum, & tres S. Synodos, Nyceenam, Epheſinam, & Chalcedonenſem ſua anthoritate firmauit; Euticheтem, Neſtorium, Dioſcorùmque religionis telo transfixit: denique qui ad diuinum cultum ſplendorèmque eccleſiarum, ac ſanctorum martyrum gloriam tanta geſſit, eaſque diuitias prodegit, vt alioquin ſui prædeceſſoris exemplum formidabile minus reformidaſſe poſſit videri.

48. SIMPLICIVS genere Tiburtinus, ex patre Caſtino Põtificale onus ſubiuit an 467. 20. die Septembris, Imp. Leone, & Fl. Antemio. Quindecim annis thronum obtinuit, menſ. 5. ac 12. diebus: abijt ad ſuperos ann. 483 6. non. Martij, ſepultùſq; eſt in Baſilica S. Petri, ſex dierum interregno ſecuto. Hic cum accepiſſet, Petrum Alexandrinæ vrbis in Eutichetis hæreſim fuiſſe prolapſum, ita illum anathemate ferijt, vt ſimul deiecto expeditum pœnitendi iter oſtenderet.

49. S. FELIX eius nominis modo Secundus appellatus, ex Felice patre Romanus, presbyter Cardinalis ad titulum SS. Nerei, & Achillei, catholicæ Sedi regendæ admotus eſt ann. 483. 8. idus Martij, Imperante Zenone: ann. 9. vniuerſalem adminiſtrauit Eccleſiam minus duodecim dies; Obijtque anno 492. quinto Kal. Martij, ſepultuſque eſt in Baſilica S. Pauli, vacauitque ſedes dies quinq; Hic cum eſſet ex nobiliſſima familia Aniciorum alumnus, adeò in pontificatu incorruptè ſe geſſit, vt cũ, ex delatione Zenonis Imperatoris, Petrus Alexandrinus, Acaciùſque Eutichianæ hæreſeos apud Apoſtolicam ſedem acceſſerentur, Miſenum, Vitalemque Epiſcopos, ad cognòſcendam cauſam Heracleam vſque legarit. Ceterum cum legatos reſciſſet, pecunia corruptos proſtituiſſe iudicium, coacta Synodo à communione fidelium illos anathemate indignabundus excluſit.

50. S. GELASIVS deinde ex patre Valerio, genere Apher ad Pontificium thronum euectus eſt die 2. Martij, ann. 492. Imp. Anaſtaſio, & Odoacre Regib. omni diſciplinarum genere ferunt illum fuiſſe excultum. Per ann. 4. menſes octo, dies verò 9. è ſacra ſede iura dixit orbi chriſtiano; mortuus deinde ann. 496. 11. Kal. Decembris ſepultus eſt in baſilica S. Petri, per ſeptem dies ſede ceſſante. Gelaſius verò, dum in viuis ageret, cum comperiſſet clanculum Manichæos Romæ verſari, veritus ne peſtilentiſſimæ luis contagium deſæuiret in gregem, comprehenſos in exilium deportari præcepit, illorùmque codices publico igne cremari; Cæterùm Miſenum Epiſcopum, quem auaritiæ facti pœnituiſſe conſtabat, iterum ad fidelium communionem admiſit; pauperum indigentiæ conſuluit; vrbem Romam periculis, fameque laborantem, vtroq; incommodo ſapientiſſimè exoluit. Itaque plenus meritis, plane oſtendit haud ſe degenerem eſſe, qui in cathedra Petri ſederit.

51. ANASTASIVS deinde Romanus, Petri filius ad Petri cathedram venit die 28. menſis Nouembris ann. 496. Anaſtaſio, ac Theodorico imperantibus, Anno omnino duos in Principatu, ſi octo dies ſubtraxeris, expleuit: vita defunctus eſt anno. 498. ſepultùſque eſt in baſilica S. Petri, dierum quatuor interregno ſecuto. Hic aliquando apud Romanum clerum parum ſinceræ fidei ſuſpicionem fecit, quod cum Photino hæreſeos contaminato, Cleri inconſulto ſenatu, communicauerit Acatiùmq conatus ſit homines adhuc à catholicis alienatæ voluntatis, ac ſanguinarium iterum ad communionem admittere.

52. COELIVS SYMMACHVS ex patre Fortunato, genere Sardus Simmagenſis, Diaconus antea Cardinalis, Imperantibus Anaſtaſio, ac Theodorico Italiæ Rege in maxima perturbatione rerum Pontifex ẽſt renunciatus ann. 498. 10. Kal. Decembris. Siquidem factioſi ita ſciderant clerum, vt hinc ſaniores Symmachum pro vero Pontifice adorarent; inde Presbyterum Cardinalem Laurentium vecordes venerarentur. Tandem apud Theodoricum Regẽ Symmacho Pontificatus adjudicatus eſt, Laurentius verò deturbatus eſt ſede, quem tamen verus Pontifex Nucerinæ præfecit eccleſiæ, vt tranquillitati litaret. Sed cum deinde adornatis in Symmachum falſis criminibus, quaſi è ſopito cinere ſchiſma reſurrexiſſet, ita crudeliter in Symmachi ſectatores animaduerſum eſt, vt in publico, ſi fuiſſent reperti ſic iugularentur; Virgines autem Deo votæ violenter nudatæ extraherentur è clauſtris ad flagra; vbique fœda facies rerum, certantibus inter ſe conſulibus, prout quiſq. partium ſtudijs affectus erat. Demũ cum Symmachus centum quindecim Epiſcoporum adornaſſet ſenatum, a calumnijs ſe vindicauit, ac Petrũ Altinum, Laurentiũmq; presbyterum Nucerinum Epiſcopũ exauthoratos tanquam Apoſtolici throni improbos inuaſores dãnauit. Quo inteſtino feliciter defunctus periculo in Manichæos communes hoſtes deinde eccleſiaſticum telum erexit. Siquidem iterum Romæ repertos & mulctauit exilio, & illorum codices propudioſe, ante Conſtantinianas fores exuſſit. Cæterùm Symmachus quindecim annos, menſes octo circa quatuor dies cathedram Petri obtinuit,

clauſitq; diem extremum ann. 514. 15. Kal. Aug.
ſepultúſque eſt in baſilica S. Petri; cum ſeptem di
es comitijs agitandis interceſſiſſent: hoc etiam fe-
licior Pontifex, quòd ſuo etiam tempore, Clotil-
dis Reginæ admonitus Clodoneus maritus Fran-
corum Rex ſacra Chriſti ſuſcepit.
53. S. COELIO HORMISDÆ natione Cã-
pano, Ieſti filio de Fruſinone Põtificius honor dela-
tus deinde eſt, cũ diaconatus munere diu antea fuiſ-
ſet perfunctus 7. Kal. Aug. ann. 514. imperanti-
bus Anaſtaſio, ac Theodorico Italiæ Rege; ſedit
ann. 9. dies 10. fatóque ceſſit 8. id. Aug. ann. 523.
Sedeſq; tantùm ſeptem dies vacauit. Hic adeò veri
paſtoris induerat ſpiritus, vt grauiſſimis, ac ſpi-
ritu Dei plenis in Græciam viris legatis, plerósque
Græcorum Eutychiana labe infectos cum Anaſta-
ſio principe ad ſaniorem mentem reducere cona-
tus ſit. Quod cum apud vecordem Regem haud
proſperè cecidiſſet, Legatique in inuidiam catho-
licę pietatis incatioſa viri, atq; nauim impoſiti ad exi-
tium per mare ferrentur; vt ad regia munera ſe in-
fractos præbuerant, ſic in aduerſis poſtea non
minus conſtantes, veritatem catholicam in epiſ-
tolis exaratã per ſedulos monachos circumquaq;
ſparſere, quam ne palpitare quidem, nedum mu-
tire Conſtantinopoli ſinerant Eutychiani. Verum
non multo poſt Anaſtaſius è cœlo tactus, ſenſit
numinis iram, redditáq; per Iuſtinum ſucceſſorem
Eccleſiæ pace, de hoſte, deque hæreſi triumphauit
Hormiſda, in eo vtiq; thoro collocatus, in quem
nequicquam hactenus incurrerunt, ac deinceps in-
current hæreticorum conatus.
54. S. IOANNES eius nominis Primus, filius
Conſtantini, genere Thuſcus ad tit. SS. Ioannis, &
Pauli presbyter Cardinalis S. Hormiſdæ deinde
ſufficitur anno 523. prid. idus Aug. imperantibus
Iuſtino, ac Theodorioo Italiæ Rege; annos duos
in Romana cathedra dominatus eſt, menſes no-
uem, 14. dies: deinde carceris maceratione ſub
Theodorico Rege Arriano vitam finiuit ann. 526.
27. Maij, quòd Arrisnam lucem peſſimè odiſſet;
quòd Conſtantinopolim profectus Iuſtini piiſſimi
Imperatoris, quem diademate imperiali ſolemni
ritu donauerat, authoritate fretus prohibuiſſet, ne
Arrianis eccleſiæ, templáque per Orientem red-
derentur. Denique cum Theodoricus, alioquin
haud in malis principibus numerandus, ex Arria-
na lue vecors, ac demens, verecundæ probitatis
viros Symmachum, Boetiumque necaſſet, exper-
tus eſt, diuinam iuſtitiam improbos mortales, vel
alternis, nutantibuſque greſſibus conſequi ſolere,
cum minus id viderentur timere: ſi quidem repẽ-
te infortunato exitu exceptus, miſerè diſperijt, illu-
ſtre irati numinis documentum futurum.
55. FELIX deinde eius nominis variè à pleriſ-
que Tertius, Quartuſque appellatus ex patre Ca-
ſtorio, genere Samnita, patria Beneuentanus, ex
presbytero Cardinali tit. S. Siluestri in Exquilijs
eccleſiaſticum emerſit ad imperium Iuſtino, Atha-
laricoque Italiæ Rege imperantibus die 24. menſ.
Iulij ann. 526. ſedit annos quatuor, menſes duos,
dies 18. fatoque ceſſit ann. 530. quarto idus Octo-
bris, ſepultuſque eſt apud S. Petrum; ſeque trium
dierum interregnum. Sub huius pontificatu è Sub-
laco S. Benedictus in montem Caſinum proceſ-
A ſit, ibique Caſinenſe cœnobium ad occidentem
Solem caput Monaſtici Ordinis auſpicatiſſimè
fundauit.
56. BONIFATIVS, eius nominis Secundus,
filius Segebuld Romanus, genere Gothus, ex preſ-
bytero Cardinali tit. ſanctæ Cæciliæ ad pontifica-
tum aſſumptus eſt ann. 530. 17. Kalendas No-
uemb. Imp. Iuſtiniano, atque Athalarico Rege,
contra quem Dioſcorus Antipapa nefarium rebel-
lionis bellum indixit, qui à Deo percuſſus breui
vniuerſam Eccleſiam teterrimo illo ſchiſmate libe-
rauit; ſeditque per annum vnum pacificè Bonifa-
tius, ac dies duos exceſſitque è viuis 17. Octobr.
ann. 531. tumulatuſque fuit apud diuum Petrum,
menſibus duobus, diebus quindecim interregno
durante.
B 57. IOANNEM, eius nominis Secundum, no-
mine antea Mercurium, filium Proiecti Romanũ,
ex presbytero Cardinali ti. S. Clementis ſuſtulere
ad thronum ann. 531. Imp. Iuſtiniano, & Athalari-
co Rege: ſedit annos quatuor: per ſex tantùm dies
ſede vacante mortuus eſt ann. 535. ſepultuſque eſt
apud S. Petrum.
58. S. AGAPITVS Romanus, Gordiani filius
presbyter Cardinalis tit. SS. Ioannis, & Pauli ex
legitimo matrimonio ſuſceptus, ex archidiacono
Cardinali in Pontificatum ſucceſſit ann. 535. Imp.
Iuſtiniano, & Theodato Rege; vnius tantùm anni
Pontifex fuit; exceſſitque è viuis Conſtantinopoli
ann. 536. quo vt Iuſtinianum Imperatorem placa-
ret à Theodato rege, cuius impiæ manus Amala-
ſunthæ Reginæ ſanguine nuper maduerant, fuerat
miſſus. Ibi ergo Agapitus antequam è vita dece-
deret, Imperatorem obiurgauit, alterum illum
C Diocletianum libera voce appellans: Anthimum
Patriarcham conuicit hæreticos, Mennáque con-
ſecrato, illum deturbauit è ſede. Denique cum Iu-
ſtinianum Imperatorem ſanaſſet, fidéque catholi-
ca imbuiſſet, leui deinceps febri extinctus eſt, de-
portatuſque Romam, vbi apud S. Petrum tumula-
tus quieſcit.
59. S. SILVERIVS, quem Hormiſda Papa an-
te pontificatum è iuſta legitimaque vxore ſuſtule-
rat, Campanus, in ciuitate Troia educatus, edu-
ctus, S. Agapito in pontificatum ſucceſſit menſe
Iunio an. 536. Sedit an 4. in Palmaria inſula à Beli-
ſario exilio mulctatus exceſſit 12. Kal. Iul. an. 540.
ibiq; ſepultus fuit, quem ſancta vniuerſalis Eccleſia
vt marty;em veneratur, & colit: ſex tantum die-
rum deinde interregnum ſecutum eſt.
60. VIGILIVS deinde filius Ioannis, nobiliſ-
D ſimus, quippe qui è conſulari familia eſſet, S. R. E.
Archidiaconus, ne ſchiſma quod ſub Silverio Papa
ipſe Antipapa excitauerat fouerátq; iterũ ebulliret
in demortui locum Pontificis canonicè ſuffectus
eſt ann. 540. Imp. Iuſtiniano, ac rege Vuitige. Se-
dit ann. 16. vita functus eſt, poſt multos exantla-
tos labores, ac inſectationes à Theodora Auguſta,
ex calculo renum in Sicilia apud Syracuſas; rela-
tumque eius corpus Romam eſt, vt in S. Marcelli
templo honorificè reconderetur anno 555. In
quo quidem Pontifice mirè enituiſſe viſa eſt diuina
iuſtitia, vt qui multas turbas in Romana Eccleſia
excitauerat, ipſe quoque turbulentiſſimis vteretur
temporibus, quique in cauſa fuerat, vt prædeceſ-

B ſor

ſor ſuus in inſulã Palmariam relegaretur, ipſe quoq; carceres, ærumnaſque Conſtantinopoli prius paſſus, exul deinde, Romaque extorris Syracuſis decederet. Interregnum trium dierum poſt eius obitum fuit.

61. Vigilius PELAGIVM Ioannis Vicariani filium, Romanum, S. R. E. Archidiaconum Card. excepit ann. 555. Iuſtiniano adhuc imperante. Præfuit ann. 4. menſ. 10. die 18. Mortuus eſt ann. 559. die altera ineuntis menſ. Martij, tumulatuſque fuit apud S. Petrum, vacauitque ſedes menſes tres, dies verò 25.

62. S. IOANNES eius nominis Tertius ex Anaſtaſio patre, vir illuſtris in pontificatum ſucceſſit die 27. menſ. Iulij ann. 559. Iuſtiniano imperante: ſedit ann. 13. citra 14. dies: fato ceſſit 3. id. Iulij ann. 572. ſepultuſque eſt in baſilica ſancti Petri: res ad interregnum redijt menſ. 10. ac dies 3.

63. S. BENEDICTVS eius nominis Primus, Romanus, cognomento Bonoſus, Bonifatij filius ſublectus Pontifex eſt 16. die Maij annos 573. Iuſtiniano iuniore imperante: ſedit annos quatuor menſes duos, dies 15. Exceſſit ann. 577. prid. Kal. Aug. ſepultuſque eſt apud S. Petrum, trium menſiũ, decemq; dierum interregno ſecuto. Huius pontificatum clades à Longobardis Italiæ illata, mirum in modum funeſtauit.

64. S. PELAGIVS eius nominis II. Romanus, genere Gothus, Benedicti ſucceſſor pronuntiatus eſt 10. die Nouembr. ann. 577. Iuſtiniano minore regnante. Sedit annos 12. menſes duos, dies 25. Cumque vita fuiſſet perfunctus ann 590. 8. Februar. in baſilica D. Petri tumulatus eſt. Hic primus Pontifex fuit, quem, nulla poteſtate à principe facta, inauguranerunt, quod per id tempus Longobardi premerent Romam; eaque in Italia confuſio rerum conſecuta erat, quæ omnem eius rei conſultationem excluderet. Cæterum Pelagius vt in magnis magno conſilio fuit, ſic in minimis adeò exactum ſe præbuit, vt nullæ illum acerbiſſimæ tempeſtatis procellæ à pietatis, miſerationiſque conſilijs auertere potuerint: adeo quippe miſerorum infimæ ſortis, dum inundarent miſeriæ, oblitus non eſt, vt paternam domum in Xenodochium præceperit efformari, cuius ope vel temporum, vel calamitatis iniuriæ poſſent arceri.

65. S. Pelagium Magnus ille GREGORIVS ſecutus eſt ad ſedem è nobiliſſima Aniciorum familia, ſanctiſſimæ Syluiæ filius, ex temperatione D. Benedicti ſpectatiſſimæ virtutis monachus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus Cardinalis, eiuſdemque præcipuus ſplendor, ac lumen, cui ad thronum ſublato præſentes fauſtiſſimis vocibus acclamarunt, acclamabitque deinceps grata poſteritas, donec vigebit pietas, literæ perennabunt: eius autem electio in ann 590 incidit; eiuſdem verò inauguratio in Dominicum diem 3. non. Septembris Mauritio Imperatore. Annos 13. menſes 7. dies omnino 8. in Romana cathedra fulſit, cuius res præclariſſimè geſtæ, pietas, ac ſapientia, quæ mortale faſtigium ſuperaret, cognomen illi Magni pepererunt. Pacificè vita functum 12. die Martij ann. 604. Vaticanum, apud S. Petrum excepit:

A cuius interregnum quinque menſ. dies verò decem & octo, dicitur tenuiſſe, donec incomparabili ſubſtitueretur ſucceſſor.

66. SABINIANO deinde Thuſco, patria Volaterrano, Boni filio, diacono antea Cardinali. Pontificius honor delatus eſt, ann. 604. Kalend. Septembris, Phoca Imperatore. Sedit menſes quinque, dies decem, & nouem. Secundo Kalen. Martij exceſſit è viuis 605. inque Baſilicam ſancti Petri eius corpus delatum eſt flexuoſa funeris ſolemnitate. Quippe qui moriens ſui deſiderium Populo Romano feciſſet; apertis enim horreis poſt conſtitutam cum Longobardis pacem, & populum recreauit, & diræ famis peſtilentiſſimam luem detexit.

67. BONIFATIVS eius nominis Tertius Romanus in Pontificum numerum cooptaB tus eſt, cum prius diaconatus munere fungeretur, 15. Kalend. Martij ann. 606. Phoca orbi ſcribente leges. Trium tantùm menſium, ac 23. dierum pontificatum obtinuit. finem vitæ fecit 12. die Nouembr. ſepultùſque eſt apud ſanctum Petrum, decem menſibus Interregno tributis. Huius tempore Romanæ ſedi, quæ Domino obtinuit principatum, etiam ex Phocæ Imperatoris ſententia eidem adiudicatus eſt.

68 Sedit deinde BONIFATIVS Quartus filius Ioannis medendi arte periti, ex Ciuitate Valeria Marſorum, presbyter antea Cardinalis die 18. menſ. Septemb. ann. 607. Imperatore Phoca. Eccleſiam rexit annos 6. menſ. 8. dies 12. Obijt 8. id. Martij anni 614. atque apud S. Petrum tumulatus, per 5. menſes ſedes vacua manſit, dieſque duodecim. Hic ille Bonifatius eſt, qui templo Pantheon C expurgato, in honorem Deiparæ virginis, ac martyrum Sanctorum, illud idem per ſummam pietatem dicauit.

69. S DEVSDEDIT Romanus filius Stephani ſubdiaconi, cum eſſet presbyter Card. tit. SS. Ioannis, & Pauli Pontifex electus eſt 13. die Nouemb. ann. 614. Heraclio imperante. Sedit annos tres, citra quindecim dies. Vitæ finem accepit 6. id. Nouembr. ann. 617 tumulatùſque eſt apud S. Petrum: res ad vnius menſis, ac ſexdecim dierum interregnum rediit, quamquam multi illud haudquaquam vltra ſex dies extendant.

70. BONIFATIVS eius nominis V. Neapolitanus, filius Ioannis Fummini eccleſiaſtico throno ſublimatus eſt die 14. menſ. Decemb. vel 15. eiuſdẽ menſ. vt alij volunt. ann. 617. Imperatore Heraclio, imperitauit autem ann. ſeptem, menſ. decem, vno D die adiuncto: è vita exceſſit ann. 625. die 25. menſis Octob. Tumulatùſque eſt in baſilica S. Petri. ſex menſium conſecutum interregnum eſt, ac decem & octo dierum.

71. HONORIVS eius nominis Primus, genere Campanus. filiùſque Petronij hominis conſularis, thiara pontificia inſignitus eſt 15. die Maij ann. 626. imperante Heraclio, literis cultiſſimus fuit. ſedit annos 12. menſes 5. ſi tres dies ſubtraxeris. Defunctus hac luce eſt ann. 638. quarto id. Octob. ſepultùſque eſt apud S. Petrum, vnius anni, ſeptem menſium, ac 17. dierum interregno ſecuto.

72. SEVERINVM deinde Romanum filium Labieni extulerunt ad ſedem ann. 639. imperante

Hera-

Heraclio, vix amplius vno anno è ſacra cathedra iura dixit: extinctus eſt ann. 639. 2. Aug. inq; Vaticano tumulatus: conſultatio de nouo creãdo Pontifice quatuor menſ. dies viginti ſeptemq́ abſumpſit, vt Bibliothecarius Anaſtaſius ſcribit.

73. IOANNES deinde IV. Dalmata, ex patre Venantio Scholaſtico ad pontificatum vocatus eſt die 31. menſis Decemb. ann. 639. imperante Heraclio: vnius anni, nouem menſium, ſexque dierum Pontifex fuit, morte illum abripiente 6. id. Octobr. ann. 641. tumulatúſq; fuit apud ſanctum Petrum; per vnum menſem, dies treſdecim aſtuante Comitio. Hic ingenti erogata pecunia, chriſtianós, qui barbaris prædæ ceſſerant, munificentiſſimè redemit, reſq; præclariores geſſiſſet, ſi amplius vixiſſet.

74. THEODORVM inde Ioannes excepit, Theodori Epiſcopi filium, patria Hieroſolymitanum 25. die menſ. Nouemb. ann. 641. Conſtante imperante: an. 7. ad pontificale clauum ſedit menſ. 5. dies 20. morbo abſumptus eſt pridie idus Maij ann. 649. atque apud ſanctum Petrum ſepulcrum accepit: comitijs agitandis dies 17. dati ſupra mẽſem. Huius authoritate Romanum Concilium cõtra Monothelitas congregari eſt cœptum. Cęterum Theodorus fuit tantæ liberalitatis, ac munificentiæ in pauperes, vt vix vllæ opes ad id operis viderentur eidem ſuffecturæ.

75. S. MARTINVS inde Thaſcus, patria Tudertinus, eius nominis Primus, Fabritij filius in Cleris dominatus eſt ann. 649. Conſtante imperitante: ſedit annos quinque; exúlque Cherſone in Ponto, quo illum impius Conſtans ob fidei catholicæ defenſionem, relegauerat, confectus ærumnis vitam finiuit. Incidit eius tranſitus in duodecimam diem Nouembris ann. 654. Qua die eius natalis feſtum eccleſia ſolemni ritu concelebrat. Eius deinde corpus translatum eſt Romam, atque in titulo S. Equitij collocatum.

76. S. EVGENIVS deinde Romanus Rufini filius, qui exulanti Martino Pontifici iuſſu Conſtantis vicariam præſtiterat operam poſt eiuſdem glorioſum exceſſum, in defuncti locum à clero legitimè ſubrogatus eſt ann. 654. Sedit ann. 1. ſupra aliquot menſes. Defunctus eſt altera ineuntis Iunij die 655. ſepultúſque eſt apud ſanctum Petrum in Vaticano; vnius menſis, iuxta Bibliothecarium, ac dierum 29. vel 23. Interregno ſecuto.

77. S. VITALIANVS ex Romana Campania, Anaſtaſij filius, Signinus, in ſummum Pontificem cooptatus eſt ann. 655. impio adhuc imperante Conſtante: ann. 13. ſedit menſes. 5. quatuor demptis diebus. Extinctus eſt 6. Kal. Februarij an. 669. tumulatúſque fuit apud ſanctum Petrum; ſedes vacua ſtetit menſ. 2. dies 13.

78. ADEODATVS Romanus Iouiniani filius, monachus Benedictinus Monaſterij S. Eraſmi in monte Cœlio, ad cathedram Petri ſubuectus eſt nona die Aprilis ann. 669. imperante Conſtantino Pogonato: per 7. tantum annos iura dixit, menſes duos, dies decem & ſeptem. Diem clauſit poſtremum 6. Kal. Iulij ann. 676. ſepultúſque eſt apud ſanctum Petrum in Vaticano; Quatuor menſium, ac ſex dierum interregno ſecuto.

79. DONVS, VEL DOMNVS, ſeù, vt alijs

A placet DOMNIO, filius Mauritij Romanus: Pontificatum poſt Adeodatum tenuit Kalen. Non. ann. 676. imperante Conſtantino Pogonato. vnius tantùm anni, quinque menſium, ac decem dierum pontifex fuit, morbo illum extinguente. 3. id. Aprilis ann. 678. inde functum Vaticanum excepit; duorum menſium, ac quinque dierum interregno ſecuto.

80. S. AGATHO, genere Siculus, monachus S. Benedicti presb. Cardin. tit. S. Equitij eccleſiaſticum Regnum adeptus eſt, ann. 678. Conſtantino Pogonato regnante. Annis 4. principatum obtinuit, menſ. 2. dieb. 3. Fato ceſſit 4. id. Iunij ann. 682. Conſecutúmque eſt interregnũ duorum menſium, ac quinq. dierum. Agathone Pontifice, celebrata eſt 6. Synodus generalis Conſtantinopolitana, in qua S. Apoſtolicæ ſedis Legatis præſiden-

B tibus, Macharius cum ſuis Monothelitis perfidiæ conuicti ſunt, exiliòque mulctati.

81. S. LEO deinde II. Siculus Pauli filius pontificale onus ſubiuit 15. die Aug. ann. 682. imperãte Conſtantino Pogonato: vix vnum annum in põtificatu expleuit: è vita diſceſſit 4. Kal. Iulij ann. 684. ſepultúſque eſt apud S. Petrum, menſ. vnum, ac dies vigintiduos ſede vacante. Cæterum, Leone ſedente, diplomate imperiali cautum eſt, vt qui in poſterum Archiepiſcopus Rauennas fuiſſet electus Romam ordinandus, ſubiectionis ergò, proficiſceretur; atque ita demùm factum eſt, vt Rauennates præſules, qui principum vel fauore, vel propria potentia nixi Romanæ ſe olim obedientiæ ſubtraxerant, iiſdem poſtea impellentibus quaſi poſtliminio ad eandem redirent, vtique ſedem illam adoraturi, quam qui aduerſatur, errorum verticibus

C miſerè abſorptum deperire oportet.

82. S. BENEDICTVS Iunior eius nominis Secundus, filius Ioannis ex presbytero Card. ſummus Pontifex renunciatus eſt 20. die menſis Aug. ann. 684. imperante Conſtantino Pogonato: ſedit menſ. 8. dies verò 17. ſeptima die Maij diem clauſit extremum ann. 685. Tumulatúſque fuit, ad S. Petrum, per duos menſes, ac quindecim dies ſede vacante. ſub Benedicti autem pontificatu ſuam demùm Eccleſia conſecuta eſt libertatem, vt ſcilicet Romæ canonicè in ſummum Pontificem electus non expectato imperatorio placito, ritè in poſterum inauguratus intelligeretur.

83. IOANNES eius nominis V. genere Syrus ex prouincia Antiochiæ; Cyriaci filius, Archidiaconus S. R. E. Papa pronuntiatus eſt die 22. menſis Iulij ann. 685. imperante Iuſtiniano minore. Sedit

D ad annum, ac dies vndecim; dièque ſecunda Auguſti ann. 686. ſubripente morte, ſepultus eſt apud S. Petrum; duorum menſium, ac decem & octo interregno ſecuto.

84. CONON è Thracia Benedicti filius, presbyter Cardin. ad ſummum Pontificatum aſcendit 20. die Octob. ann. 686. Iuſtino Iuniore imperante. cuius quidem toti eccleſiæ ſanſta electio Theodorum, ac Petrum presbyteros Cardinales ad Apoſtolicam ſedem præpoſteri anhelãtes opportunè excluſit: ſedit menſ. 11. ac dies 25. Hac mortali luce defunctum, Vaticanum excepit 13. die Octob. ann. 687. Sedes vacua manſit duobus menſ. ac treſdecim diebus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

85. S. SERGIVS eius nominis Primus, genere Syrus, è ciuitate Antiochia, Tiberij filius, ex presbytero Card. tit. ſanctæ Suſannæ, ſummi pontificatus thiara condecoratus eſt die 16. menſ. Decemb. ann. 687. tametſi autem in Sergium maioris, meliorique partis ſuffragis inclinaſſent, exæſtuante tamen ſchiſmate, alij Theodorum Archipresbyterum, alij Paſchalem Archidiaconum ſuſtulere ad ſedem. Quibus vitio ſibi delatam abiurantibus dignitatem, penès Sergium poſtea eccleſiaſticum imperium ſtetit. Qui præfuit ann. 13. menſes octo, dièſque 14. vita functus apud ſanctum Petrum tumulatus eſt quinto idus Septemb. ann. 701. vnius menſis, ac 20. dierum interregno ſecuto.

86. IOANNES VI. genere Græcus, Petronij filius Pontifex dictus eſt 28. die Octob. ann. 701. Tiberio Abſimaro imperante. ſedit annos tres, menſes duos, dies item duos. Decima autem die Ianuarij vita functum ſancti Petri eccleſia in Vaticano excepit ann. 705. cum interregnum haud amplius quàm vnum menſem, dies decem, & octo tenuiſſet. Generoſi porrò animi narratur Ioannes fuiſſe; ſiquidem cum Theophylactus Exarchus Italiæ Romam veniſſet, contráque eum propemodum armata omnis Italia conſpiraſſet, Pontifex occurrit furentibus, clauſíſque portis ciuitatis, dimiſsíſque in caſtra militum ſacerdotibus, qui inter erecta tela ſalutaribus monitis depugnarent, æſtum illum ſeditionis ita ſedauit, vt à funeſtiſsima clade Romam ipſam immeritam Vrbem liberauerit, cum ab vnius Exarchi cæde furentem plebem auertit.

87. IOANNES VII. è magna Græcia Roſſanenſis Platonis filius, cum diaconatus munere fungeretur ad tit. S. Mariæ Nouæ, Pontifex acclamatus eſt Kal. Martij an. 705. Iuſtiniano Rhinotmeto imperante: ſedit annos duos, menſes ſeptem, dies 17. defunctus eſt Kalend. Nouemb. anno 707. ſepultúſque eſt apud ſanctum Petrum, trium menſium interregno ſecuto.

88. SISINNIVS genere Syrus, filius Ioanois ad pontificatum vocatus eſt 15. Kalend. Februarij ann. 708. Iuſtiniano imperante: ſedit dies 20. repentináque morte oppreſſus apud ſanctum Petrum eſt tumulatus, per vnum tantùm menſem ſede ceſſante.

89. CONSTANTINVS Ioannis filius è Sytia pontifex renuntiatus eſt non. Martij ann. 70?. Iuſtiniano imperante; ſedit annos ſex, menſem vnum, diem vnum, die nono menſis Aprilis vita functus eſt, ſepultúſque apud ſanctum Petrum, quadraginta duorum dierum interregno ſecuto.

90. S. GREGORIVS II. Romanus, Marcelli filius, monachus ſancti Benedicti, diaconus Cardinalis, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius pontificalia inſignia promeruit die 20. menſis Maij ann. 714. Anaſtaſio Imperatore; ſedit ann. ſexdecim, menſes octo, ac dies 20. vitáque functum ſecunda die Februarij ann. 731. S. Petri templum excepit, comitijs agitandis quinque diebus intercedentibus.

91. GREGORIVS Tertius, filius Ioannis, genere Syrus presbyter Cardinalis ad Pontificatum aſcendit 15. Kalend. Martij ann. 731. Leone Iſaurico imperante; ſedit annos decem, menſ. nouem, dies duodecim; è viuis exceſſit 4. Kalend. Decemb. ann. 741. per dies tantùm octo ſede vacante. Hic pontifex Carolum Martellum Francorum Regem titulo Chriſtianiſſimi, ob ingentia in eccleſiam merita inſigniuit, quem deinceps omnes illius regni ſucceſſores glorioſè vſurparunt.

92. S. ZACHARIAS è magna Græcia, filius Polycronij, ſancti Benedicti monachus, ac presbyter Cardinal. in ſummum pontificem cooptatus eſt ann. 741. imperante Conſtantino Copronymo, ſedit annos decem, menſes tres, & dies decem; mortuúmque 14. die Martij ann. 752. templum ſancti Petri excepit. Hic Pontifex Pipino Regi Francorum indulſit, vt per Galliæ Regnum in Epiſcopos ordinandos, vbi ſedes vacaſſet aliqua, nominaret.

93. STEPHANVS, eius nominis Secundus Romanus, presbyter Cardinalis, cathedram Petri adeptus eſt ſexto Kalend. Aprilis ann. 752. imperante Conſtantino Copronymo. Hic pontifex breuiſſimus fuit, hoc eſt, trium tantùm dierum, etenim cum tertia à creatione die ex ſurrexiſſet è ſomno, ſedènſque de rebus domeſticis agitaret ſermones repente lapſus mente eſt, oppreſſúſque ſtupore inſecuta die ante inaugurationem è vita deceſſit.

94. STEPHANVS Tertius Caſtorini filius Romanus è diacono Cardinali ſacro diademate inſignitus eſt 4. Kal. Aprilis ann. 752. imperante Conſtantino Copronymo; ſedit annos quinque, dies viginti octo; mortalique luce defunctus apud ſanctum Petrum tumulatus eſt ann. 757. ſexto Kalend. Maij triginta duobus diebus inter huius exceſſum, nouúmque pontificem intercedentibus.

95. S. PAVLVS Primus Romadus, eius, qui anteceſſerat, Stephani germanus frater, cum eſſet presbyter Cardinalis Pontifex acclamatus eſt 5. Kal. Iunij ann. 757. Conſtantino Copronymo adhuc imperante, Sedit annos 10. menſem vnum; Defunctúmque 3. Kalen. Iunij ann. 767. apud ſanctum Paulum ſepelierunt, poſtque tres menſes ab eius exceſſu ad S. Petrum tranſtulere, in eóque ſacello collocauerunt, quod in honorem Beatiſſimæ Deiparæ Virginis conſtruendum curauit. Cúmque interregnum diuturnius, hoc eſt per annum integrum ſupra menſem duraſſet. Conſtantinus Toti Nepienſis Ducis frater Apoſtolicam violenter inuadit ſedem; ſed illo eiecto Philippus monachus, ac S. Viti Abbas pari auſu illam abripuit, quo etiam in ordine redacto compulſóque, tanquam ad præſcriptos cancellos, in clauſtrum.

96. STEPHANVS IV. Siculus Oliuij filius, monachus S. Benedicti monaſterij S. Chryſogoni, quem iam inde Zacharias ſanctiſſimus Pontifex Cardinalem creauerat tit. S. Cæciliæ ſummus Pontifex conſalutatus eſt, inauguratúſque fuit in eccleſia ſancti Hadriani 7. idus Auguſti ann. 768. annos tres imperauit, dies autem viginti, & octo; deinde ex mortali luce detractus ſepultus eſt in Vaticano Kal. Februarij ann. 772. cum dies omnino 8. interceſſiſſent.

97. S. HADRIANVS Primus Romanus Theodoti filius; è nobiliſſima proſapia, diaconus Cardina-

dinalis, ad Apoſtolicam ſedem euectus eſt die 9. Februarij ann. 772. Conſtantino Copronymo imperante. Sedit ann. 23. menſes 10. dies 17. mortuus eſt in ſumma tranquillitate temporum ann. 795. ſepultúſque Romæ eſt apud S. Petrum, cuius beatiſſimæ memoriæ Carolus ipſe Magnus, quem eximiè ſuperſtitem coluerat, ſepulcrum erexit, atque epitaphio, à ſe compoſito, exornauit; vnde planè conſtat vaticinari profanum illos, qui Hadrianum ſcribunt Spilemberti prope Mutinam vitam liquiſſe; illiúſq; hoc tempore corpus in celebri ſancti Silueſtri Abbatia apud Nonantulam requieſcere. Cæterum repente nouo Pontifice, nullum extitit interregnum.

98. S. LEO Tertius Romanus Aſuppij filius, monachus ſancti Benedicti tit. S. Suſannæ presbyter Cardinalis, eadem die obitus ſancti Hadriani, ad cathedram Petri ſublatus eſt ann. 795. Conſtantino imperante. Sedit ann. 20 menſes 5. dies 17. prid. idus Iunij defunctum ann. 816. apud ſanctum Petrum ſepelierunt; viginti dierum interregno ſecuto. Ab hoc Pontifice Carolus Magnus inſignia Gallici Regni, Imperijque Occidentis accepit, ad lætum auſpicium, tota Roma vrbe cum orbe acclamante.

99. STEPHANVS deinde Quintus, Marini filius Romanus, è clariſſima gente, Diaconus Cardinalis in Eccleſiaſtico throno regnauit 10. Kal. Iulij an. 816. imperātibus Ludouico Primo, ac Leone Armeno: ſedit menſ. ſex, ac dies 3. Deceſſit 8. Kal. Feb. an. 817. ſepultúſq; eſt in Vaticano ad S. Petrū, duobus tantùm diebus ante noui Pontificis creationem antecedentibus. Hinc Pontifex profectus eſt in Galliam, vbi Ludouicum Imperatorem, Hirmingardámque vxorem imperiali diademate inſigniuit.

100. S. PASCHALIS Primus Romanus, Boſi filius, S. Benedicti monachus, ac S. Stephani Abbas, item olim Cardinalis tituli S. Praxedis renuntiatus, Stephano, 6. Kal. Februarij ann. 817. eligente clero, ſucceſſit. Sedit ann. 7. menſ. 3. dies 16. Annòque 824. vita functum S. Petri templum excepit; atque ab eius obitu altero die nouus Pontifex creatus.

101. EVGENIVS II. Romanus filius Boemundi, tit. ſanctæ Sabinæ presbyter Card. acclamarunt Pontificem 14. Kal. Iunij ann. 824. Ludouico Pio, ac Michaele Balbo imperantibus. Præfuit an. tres, menſes duos, dies 23. Vitam liquit ann. 827. die 11. menſis Auguſti. Sepultúſque eſt apud S. Petrum, cum altera die Apoſtolica ſedes nouum ſucceſſorem excepiſſet.

102. VALENTINVS Romanus, Petri filius S. R. E. Archidiaconus Cardinalis, Eugenij ſucceſſor pronuntiatus eſt 12. die Auguſti ann. 827. Ludouico Pio, ac Michaele Balbo imperantibus. Dies tantùm 40. imperitauit, mortuúſque eſt, cum magnam de ſe apud omnes ordines opinionem ſanctitatis excitaſſet; ſepultúſque eſt apud ſanctum Petrum in Vaticano; trium tantùm dierum interregno ſecuto.

103. GREGORIVS deinde Quartus Romanus, filius Ioannis monachus S. Benedicti monaſterij Foſſæ Nouæ prope Pipernum, cum eſſet presbyter Cardin. tit. S. Marci ad Apoſtolicam ſedem vocatus eſt 8. Kal. Octob. ann. 827. Ludouico Pio, ac Michaele Balbo imperantibus. Sedit ann. 16. è vitâque diſceſſit ann. 843. 8. Kal. Februarij, ſepultúſque eſt apud S. Petrum in Vaticano 15. diebus inter eius exceſſum nouámque Pontificis electionem intercurrentibus.

104. SERGIVM Secundum Romanum, Sergij filium Archipresbyterum Cardinalem tituli SS. Silueſtri ac Martini in Montibus poſt hunc, Papam crearunt ann. 844. imperantibus Lothario, ac Michaele Balbo. Sedit annos 3. ac menſem vnū. Deceſſit prid. id. Aprilis ann. 847. ſepultúſque eſt apud S. Petrum in Vaticano, interregno nullo interueniente.

105. LEO Quartus Romanus filius Rodulphi, monachus Benedictinus monaſterij SS. Silueſtri, ac Martini in Montibus, presb. Card. tituli SS. Quatuor Coronatorum Pontificalem inijt principatum ann. 847. imperantibus Lothario, & Michaele Balbo. Sedit ann. 8. menſes 3. d. 5. Deceſſit 16. Kal. Auguſti ann. 855. ſepultúſque fuit ad ſanctum Petrum, ſex tantùm dierum interregno ſecuto. Mortuo Leone, vt pulcherrimam, ac nullo vnquam tempore interruptam Pontificum ſeriem, hæretici criminando abrumperent, fœminam quandam Ioannam fingunt ſexum mentitam obrepſiſſe ad ſedem: ſed fabulam egregiè retexere Baronius in ſuis Annalibus; Leòque Allatius, homo hoc doctiſſimo ſeculo erudittiſſimus, in ſua de Ioannæ Papiſſæ fabula commentatione: Ita vt hic haud pluribus verbis opus ſit ad iugulandum turpiſſimum commentum.

106. BENEDICTVS Tertius Romanus; filius Petri iam antea presbyter Card. S. Mariæ trans Tiberim ad titulū S. Calliſti ſancto Apoſtolico throno nobilitatus eſt 9. Kalen. Auguſti ann. 855. Michaele Lotharióque imperantibus. Per idem tempus Anaſtaſius presb. Card. tit. S. Marcelli, quem olim Leo è communione fidelium eiecerat, violenter Benedicto legitimo Pontifice deturbato de ſede, impudenter, atq; iniuſſus arripuit Principatum: ſed cum poſt tres dies maiori cum gloria verus Pontifex Benedictus rediſſet ad thronum; deuicto Imperij æmulo, ſedit deinceps ann. 2. menſes 6. dies 10. Vita deinde functum ann. 858. die 16. Februarij in S. Petri templum in Vaticano intulerunt ſepeliendum, quindecim dierum interregno ſecuto.

107. NICOLAVS eius nominis Primus, Romanus, filius Theodori, e clariſsima gente, diaconus Cardinalis plena ſuffragiorum vrna in ſummum Pontificem electus eſt, inauguratúſque inuitus, ac propemodum ex moderatione animi cum omnium maxima dignitate luctans 8. Kal. Maij an. 858. imperante Ludouico Secundo Imperatore. Sedit annos 9 menſ. 6. dies 21. in ſumma chriſtianæ publicæ rei malitia defunctus eſt idus Nouembris, aut ſicut arbitrantur alij idus Decembr. ann. 867. ſepultúſque eſt apud ſanctum Petrum. Hic adeò ſuo tempore ſanctitate fulſit, ac rerum geſtarum gloria ſupra cæteros elatus eſt, vt ſi vnum Magnum Gregorium excipias, nullus in pontificibus reperiatur, qui cum Nicolao Primo videatur poſſe conferri.

108. HADRIANVS Secundus Romanus, filius Talari Epiſcopi, ex legitimo matrimonio ſuſceptus,

ptus, Stephanoque Quarto affinis, ac Secundi Sergii cum eſſet presbyter Card. tit. ſancti Marci, Pontificia thiara decoratus eſt 19. Kal. Ianuarij an. 867. imperantibus Ludouico Secundo, ac Baſilio Macedone. Sedit ann. 4. menſ. 10. dies 17. Mortuus eſt Kal. Nouemb. ann. 872. ſede vacante per menſem vnum, ac dies 12.

109. IOANNES Octauus Romanus, Vidonis filius S. R. E. diaconus Cardin. in pontificatum deinde ſucceſſit 19. Kalen. Ianuarij ann. 872. Imp. Ludouico Secundo, ac Baſilio Macedone. Sedit ann. 10. ac diem vnum, poſtque multos exantlatos labores è vita diſceſſit ann. 882. 17. Kalen. Ianuarij, decem, & trium dierum interregno ſecuto. Hic auguſtalia inſignia Carolo Craſſo dicitur detuliſſe.

110 MARINVS eius nominis Primus Faliſcus patria Galleſinus, cum eſſet diaconus Cardin. ad pontificatum aſſumptus eſt 5. Kalen. Ianuar. ann. 882. imperantibus Carolo Tertio, ac Baſilio Macedone. Vnius anni, ac 20. dierum Pontifex fuit. Fato ceſſit 15. Kal. Februarij ann. 884. tumulatuſq; fuit apud ſanctum Petrum, vno & altero die ſede vacante.

111. HADRIANVS III. patria Romanus Benedicti filius, Agapitus antea dictus, ad Petri cathedram ſubuectus eſt 13. Kal. Februarij ann. 884. imperantibus Carolo Tertio, ac Baſilio Macedone. Vnum tantum annum ſedit, menſ. 3. dies 21. Fato ceſſit id. Martij ann. 885. ſuper fluuium Scoltenam in villa dicta Vuitrachara, ſepultuſque in monaſterio S. Silueſtri Nonantulæ prope Mutinam, vbi pia credulitas fidelium illum veneratur vt ſanctum; iacètque conditus ſub maiori altari. Hinc errauere plerique illum Primum Hadrianum exiſtimantes in Nonantulano monaſterio requieſcere, quod non ita eſſe ſupra docuimus ex epitaphio, ſepulcròque, quod eidem Romæ Carolus Magnus gratia familiaritatis excitauit.

112. STEPHANVS Sextus nobilis Romanus, filius Hadriani, cum eſſet presbyter Card. SS. Quatuor Coronatorum, Pontifex acclamatus eſt 6. Kal. Iunij ann. 885. imperantibus Carolo Tertio, ac Baſilio Macedone: ſex ann. imperitauit, exceſſitque è viuis ann. 890. ſepultùſque eſt apud S. Petrum in Vaticano.

113. FORMOSVS Leonis filius, ciuis, ac Epiſc. Portuenſis ad pontificatum aſſumptus eſt ann. 891. imperante Leone Sexto. Alioquin laudatiſsimus princeps ſedit ann. 5. menſ. 6. dies 10. Mortuus eſt ann. 896. 10. Kalen. Ianuarij. Hic primus Pontifex fuit, qui ex ordine Epiſcoporum ad apoſtolicam cathedram venit; ſi quidem plerique alij vel ex presbyteratus, vel ex diaconatus ordine ad id muneris ad eam diem fuerant aſſumpti. Cauerant enim, ne quis prima, quam obtinuiſſet, relicta Eccleſia ad aliam trasferretur.

Cæterum Formoſo defuncto haud quaquam eccleſiaſticæ res pacatæ fuerunt; Bonifatius quippe, quem nonnulli ſcriptorum in Pontificum ſeriem ſub nomine Sexti reponunt, factioſè apoſtolicam ſedem inuaſit: Quintodecimo autem die, quam temeritatis ſcelus admiſerat, numine repetère pœnas, interijt. Hic, vt grauiſſima Baronij fert ſententia, è Pontificum albo diſpungendus eſt, quem

A. ſacra ſynodus Romana ſub Ioanne Nono tanquam violentum inuaſorem, hominèmque nefarium damnauerat, ac munere diaconatus, & presbyteratus exauthorauerat.

114. STEPHANVS Septimus antea epiſcopus Anagninus in ſedem Petri violenter inuaſit, ann. 897. imperantibus Vidone; ac Leone Sexto. Qui quamquam non vocante clero, ad ſe thronum illum verendum, atq; angelicis humeris formidandū per ſummam temeritatem traxiſſet, clericis tamen poſtea aſſentientibus, inter veros, legitimòſq; pontifices annumeratus eſt: Qui cum ad triennium ferè violenter ſediſſet, poſtea comprehenſus, teterrimùmque in carcerem truſus, ibi ſtrangulatus miſerè vitam finiuit, propè finem anni 900. ſepultùſq; eſt apud ſanctum Petrum.

115. ROMANVS è Galleſio, Faliſcus, filius B Conſtantini, Stephano in pontificatum ſucceſſit ann. 900. imperantibus Ludouico Quarto, ac Leone Sexto: menſ. 4. ſedit, ac dies 20. virùque functum apud ſanctum Petrum in Vaticano tumulauerunt.

116. THEODORVS Secundus Romanus, ex patre Photio, è cathedra Petri, ann. 901. fugacis dignitatis, nec diù permanſuræ ſpecimen dedit, qui ad viginti vix dies ſediſſet de throno propemodum ad rogum tranſlatum.

117. IOANNES Nonus Tiburtinus, Rampoldi filius, profeſsione ſācti Benedicti monachus, dignitate diaconus Cardinalis, pontificatus onus ſuſcepit regendum ann. 901. imperantibus Ludouico Quarto, ac Sexto Leone. Sedit ann. 3. ac 15. dies. Deceſſit autem ann. 905. ſepultùſq; eſt apud ſanctum Petrum, vna tantùm die comitijs agitan- C dis intercedente.

118. BENEDICTVS Quartus Romanus, filius Mammuti pontifex renunciatus eſt ann. 905. imperantibus Lamberto, ac Leone. Fato functus eſt 907. ſepultùſque eſt apud ſanctum Petrum, ſex dierum interregno ſecuto.

119. LEO Quintus Ardeatinus ſancti Benedicti monachus ad pontificatū aſcendit ann. 907. Qui cum à Chriſtoforo è pontificatu, poſt 40. dies deturbatus fuiſſet, ipſèque eo munere ſe abdicaſſet ad clauſtrum redijt, vbi paucis interiectis diebus, ex ægritudine animi decedens, apud Lateranum ſepultus eſt.

120. CHRISTOFORVS Romanus, filius Leonis presbyter Card. cum Quintum Leonem redegiſſet in ordinem, violenter arripuit ſedem, quam cum ſcelere quæſitam per ſeptem menſes nihilo religioſius adminiſtraſſet, anno 908. illum D Sergius comprehendit, conieciтque in carcerem, inde priùs non exiturum, quam tonſus profiteretur clauſtrum. Ibi ergo cum, vrgente Sergio, monachum coactus induiſſet, non multo poſt impar iniuriæ è vita diſceſſit, ſepultuſq; eſt apud ſanctum Petrum.

121. SERGIVS Tertius Romanus, ex Comitibus Tuſculanis, presbyter Cardinalis, deturbato Chriſtoforo, audacter inuolauit in ſedem anno 908. imperantibus Lamberto, ac Sexto Leone. Ad triennium ferè ſanctam illam ſedem vſurpauit, mortuùſque eſt 910. atque in Vaticano tumulatus.

ANA-

122. ANASTASIVS Tertius Romanus, Luciani filius poſt Sergium Pontifex adlectus eſt ann. 910. imperantibus Lamberto, ac Sexto Leone. Sedit ann. 2. ac totidem menſes, deceſſitque ann 912. atq; apud ſanctum Petrum ſepultus.

123. LANDVS filius Tami Sabinus Pontifex factus eſt ann. 912. imperantibus Alexandro, ac Conſtantino. Præfuit tantùm menſes ſex, dies verò 22. eodèmque anno defunctum Vaticanum excepit.

124. IOANNES X. Epiſcopus antea Bononienſis, mox Archiepiſcopus Rauennas, in cathedram D. Petri intruſus eſt, viribus Theodoræ nobiliſſimæ, ac impudiciſſimæ fœminæ. Qui ſuum munus pontificale auſpicatus eſt ann. 912. donec anno 928. de ſancto throno à Marozia, quæ per id tempus cum Vidone marito Hetruriæ domino tyrannidem in Romanos ſæuiſſimè exercebat, deiectus eſt, ac in carcerem truſus, vt ibi intercluſo ſpiritu miſerrimè deperiret, contigit autem hoc ipſum ann. 929.

125. LEO Sextus Romanus, Chriſtofori filius S. R. E. Primicerius, dictus Pontifex eſt anno 927. Conſtantino Septimo imperante. Sedit menſ. 6. ac dies 15 mulctatúſque carcere, ibi vitam finiuit; ſepultúſque deinde eſt apud S. Petrum in Vaticano vnius diei tantùm interregno ſecuto.

126. STEPHANVS Octauus, Septimus appellatus, Romanus, filius Theodemundi in Pontificem cooptatus eſt ann 929. Conſtantino Septimo imperante. Annos 2. eccleſiam rexit ac menſem vnum, dieſque 15. Defunctus eſt an. 931. ſepultúſque eſt apud S. Petrum, duobus tantùm diebus ſede vacante.

127. IOANNES Vndecimus è Comitibus Tuſculanis, filius Sergij Tertij, atq; Maroziæ, cuius potentia, Vidoniſque mariti imberbis propemodũ adhuc catholicam ſedem obtinuit ann. 931. imperante Conſtantino Septimo, & Romano, ſedit ann. 4. & menſ. 10. inq; carcerem truſus, vt meritus fuerat, cum matre Marozia (Alberico in matrem, fratrèmque ſæuiente) vitam finiuit. Lateranum vita functum excepit ann. 936.

128. LEO Septimus Romanus, vir eximiæ pietatis in Deum, pontificalia accepit inſignia anno 936. imperante Conſtantino Septimo, atque Romano. Sedit annos tres, & menſes 6. fato defunctus eſt ann. 939. ſepultúſque apud ſanctum Petrum in Vaticano, vnius menſis interregno ſecuto.

129. STEPHANVS Nonus, appellatus Octauus, genere Germanus, catholicæ ſedi, clero vocante, admotus eſt ann 940. imperante Conſtantino Septimo, cum Romano. Sedit ann. 3. menſ. 4. ac dies 5. Exceſſit autem è viuis 943. tumulatúſq; fuit apud ſanctum Petrum, decem tantùm diebus ſede vacante.

130. MARINVS Secundus, quem aliqui corrupto ob affinitatem vocabulo, Martinum vocant, Romanus ad pontificatum euectus eſt anno 943. Septimo Conſtantino cum Romano. Sedit ann. 3. menſ. 6 dies 13. vitæ finem fecit ann. 946. ſepultúſque eſt apud ſanctum Petrùm, trium dierum interregno ſecuto.

131. AGAPITVS Secundus Romanus ad pontificatum vocatus eſt, ann. 946. imperante Conſtantino Septimo. Sedit annos nouem, menſ. 7. dies 10. vitæ finem accepit ann. 954 ſepultúſque eſt in Baſilica Lateranenſi, 13. tantùm diebus ſede ceſſante.

132. IOANNES Duodecimus è Tuſculanis Comitibus, filius Alberici Romanorum tyranni, nomine antea Octauianus, iuuenis decem, & octo annorum paterna potentia in pontificatum irrepſit ann. 955. Primúſque fuit, qui, commutato nomine, in memoriam patrui Ioannis Vndecimi, appellari voluit Ioannes Duodecimus, imperante Conſtantino Septimo; ſedit annos nouem. Deinde Othonis Magni inſectatione, per conciliabulum deturbatus eſt de ſolio, Leone Antipapa ſubrogato, quem non multò poſt Ioannes recuperato throno, omni illum viciſſim exuit dignitate. Quamque eius gaudij haud diu Ioannes compos fuit, cum fato ceſſiſſet annos 964. atque apud Baſilicam Lateranam tumulatus fuiſſet.

133. BENEDICTVS Quintus diaconus Cardinalis, ſtatim poſt exceſſum Ioannis in legitimum Pontificem adlectus eſt ann. 964. imperantibus Othone, & Nicephoro Phoca. Vix adnumerabiles dies ſedit, cum Otho eundem iniuſtè deturbauit de ſolio, iterum Antipapa ſubrogato Leone. Benedictus autem cũ exul in Germaniam deportatus fuiſſet, in Hamburgo piè, ſanctèque vitam finiuit 4. nonas Iulij ann. 965. cuius corpus non multo poſt, Tertio præcipiente Othono, Romam tranſlatum fuit.

134. IOANNES Decimustertius Romanus, filius Ioannis Epiſcopi, ex iuſta procreatus vxore, ex Narnienſi Epiſcopo in Summum Pontificem cooptatus fuit ann. 965. imperante Othone, ac Nicephoro. Sedit ann. 6. menſ. 2. dies 5. vita functus eſt 8 idus Septembr. ann. 972. ſepultúſque eſt in eccleſia ſancti Pauli, decem & trium dierum interregno ſecuto.

135. DONVS, ſiue DOMNVS, ſiue vt alij volunt; DOMNIO eius nominis Secundus, Romanus in cathedra Petri collocatus eſt 12. Kalen. Octob. ann. 972. imperante Othone Secundo, & Ioanne Zemiſco. Sedit menſes tres, eodémque anno defunctus 14. Ianuarij, ſepultus eſt apud ſanctum Petrum, nullo interregno ſecuto.

136 BENEDICTVS Sextus Romanus, filius Hildebrandi, papali corona decoratus eſt 13. Kal. Ianuarij ann. 972. imperantibus Ioanne, atque Othone. Sedit ann. 1. menſ. 3. ſupra paucos dies. Anno verò 974. cum à Bonifacio Romano diacono Cardinali, cognomento Francone, nomine ſceleſtiſſimo coniectus fuiſſet in carcerem, ibi denique ſtrangulatus miſerè deperijt. Sanguinarius verò ſedem inuaſit, ſub nomine Septimi Bonifatij, è qua cum in Chriſti gregem per annum ſupra menſem tyrannidem exercuiſſet, tandem expunctus Conſtantinopolim prius depopulatus, inde Vaticanum aufugit, quem merito è ſerie verorum Pontificum ſcriptores eijciunt, quod ſanctæ ſedis inuaſor eſſet, atq; tyrannus, præter cætera ſcelera, quæ profanum hominem nedum ſacrum inficerent, quibus contaminatus fuiſſe memoratur.

137. BENEDICTVS Septimus Romanus,

ex Comitibus Tuſculanis, eiecti Bonifatij ſanctæ ſedis tyranni, titulo clarus, ex Sutrino Epiſcopo vniuerſalis eccleſiæ legitimus Pontifex declaratus eſt ann. 975. imperante Othone Secundo, ac Ioanne. Sedit ann. 9. Decima die Iulij vita functus eſt ann. 984. tumolatuſque in eccleſia ſanctę Crucis in Hieruſalem; quinque dierum interregno ſecuto.

138. IOANNES Decimoſquartus è Papienſi epiſcopo in ſummum Pontificem ſublectus eſt anno 984. Baſilio, Conſtantinoque imperantibus. Eccleſiam adminiſtrauit menſes 8. Deinde à Bonifatio Francone, qui Benedicti Septimi morte audita, Conſtantinopoli Romam redierat, in Hadriani mole concluſus, ærumnis, faméque confectus in terijt die 20. menſis Auguſti ann. 985. ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum in Vaticano. Nec multo poſt Bonifatium inuaſorem repentina mors abſtulit, vt appareret, diuinum numen improbos vlturum lentis quidem greſſibus progredi, ſed non ſemper ad ſcelera conniuere.

139. IOANNES XV. Romanus, filius Leonis presbyteri ex legitimo matrimonio ſuſceptus, Pōtifex pronunciatus eſt in confinio anni 985. ſe conuoluentis; Baſilio, Conſtantinoq. imperantibus. Sedit ann. 10. menſ. 4. dies 12. mortuus eſt nonis Maij ann. 996. tumulatuſq; fuit in Vaticano apud ſanctum Petrum, per menſem, ac dies 6. ſede ceſſante.

140. GREGORIVS V. Saxo Germanus, Brunus antea appellatus. Epiſcopus Virdunenſis, filius Othonis Ducis Saxoniæ, atque Sueuiæ, ad Summū Pontificatum peruenit pridie Idus Iunij ann. 996. affine ſuo Othone III imperante. Sedit annos 2. m. 7. d. 18. duodecimo Kal. Martij è viuis exceſſit. ann. 998. ſepultuſque eſt apud S. Petrum. Hic in ſuo Pontificatus exordio expertus eſt æmulum regni; ſiquidem Conſul Creſcentius, vir factioſus, ac vecors cum peruicaciæ extuliſſet vexillum, contra Quintum Gregorium; Philogatum e Roſſano Calabrum, Epiſcopum Placentinum in Apoſtolicā cathedram truſit, ſub nomine XVI. Ioannis: ſed cum aduocante Gregorio, Othò Tertius in Italiam rediiſſet armatus, expugnaſſetq; Creſcentium, Antipapam deinde comprehendit, mutilatumque auribus, naribus, manibuſque præciſis; inſuper ac erutis oculis aſinus, ſeſſorem inuerſum, & qui caudam teneret pro frœno per vniuerſam Vrbem ad ludibrium vexit, præcone in hac verba clamante: tale ſupplicium patitur, qui Romanum Papam de ſua ſede pellere nititur.

141. SILVESTER Secundus Aquitanus, Gilbertus antea appellatus, monachus Floriacenſis, Rhemenſiſq; Archiepiſcopus, mox & Rauēnas Antiſtes, ad decoris cumulum ſancto Apoſtolico throno adauctus eſt, ann. 999. imperantibus Othone Tertio, Baſilio, ac Conſtantino. Sedit ann. 4. ac menſes 6. dieſque 2. Deceſsit autem 12. die Maij ann. 1003. ſepultuſq; eſt in Baſilica Lateranenſi. 15. dierū interregno ſecuto. Abrahamus Brouius contendit, hunc Pontificem è Gente Caſia fuiſſe alumnum in ea, quam de Silueſtro Secundo copioſe ſatis vitam perſcripſit. Cuius rei apud ipſum fides eſto.

142. IOANNES XVI. aliàs XVII. appellatus, Romanus, cognomento Sicco, Silueſtro Secundo ſuffectus eſt ann. 1003. Conſtantino, Ba[illegible]que imperantibus. Sedit menſe 5. ſupra pauc[illegible]es, eodemque anno defunctus, in Eccleſia ſanc[illegible] tumulatus eſt; per quindecim dies ſede ceſſante.

143. IOANNES XV. I appellatus XVIII. cognomento Faſano, Romanus ad pontificalem clauum admotus eſt 12. Kal. Decembris anno 1003. Conſtantino, Baſilioque imperantibus. Sedit annos 5. menſes 7. dies 22. Obijt 15. Kal. Auguſti ann. 1009. ſepultuſque in Laterano, triginta dierum interregno ſecuto.

144. SERGIVS Quartus Romanus, antea vocatus Petrus Buccaporcius, ex D Benedicti regula monachus, ex Epiſcopo Albanenſi ſummus Pontifex adlectus eſt prid. Kal. Septembr. ann. 1009. Conſtantino, Baſilioque imperantibus. Sedit an. 2. menſ. 9. dies 12. Fato ceſſit 12. die Maij ann. 1013. octo tantum diebus ſede ceſſante.

145. BENEDICTVS Octauus ex Comitibus Tuſculanis, ex Epiſcopo Portuenſi ad ſummum Pontificatum aſcendit ann. 1013. Conſtantino, Baſilioque imperantibus: atque per idem tempus Leo ex ſchiſmate extitit Antipapa, tametſi breuiſſima tyrannide functus eſt. Sedit autem Benedictus annos 12. exceſſitque è viuis tertio Kalend. Martij ann. 1024. ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum, vnius tantum diei interregno ſecuto.

146. IOANNES XVIII. dictus XIX. frater germanus Benedicti ſui prædeceſſoris, eidem in Pōtificatum ſucceſſit ann. 1024. imperantibus Henrico II. Baſilio, ac Conſtantino. Sedit ann. 9. m. 8. ac dies aliquot. Deceſſit an. 1032. ſexto Idus Nouemb. ſepultuſq; eſt apud ſanctum Petrum, per duos tantum dies ſede ceſſante.

147. BENEDICTVS IX. è Comitibus Tuſculanis, antea Theophilactus, Alberici filius, Benedicti Octaui nepos, ac Ioannis XVIII. adhuc puer paternis potentia, violentiaque in S. Apoſtolicam ſedem intruſus eſt, ann. 1032. Conrado, Romanoq; imperantibus. Sedit annos 10. Igitur cum propemodum intolerabilis euaſiſſe videretur, Synodus Romæ coacta, contra illum ita pugnauit, vt ſuæ cauſæ diffiſus, vltrò abierit principatu, cum prius Silueſtrum ſchiſmaticum III. appellatum, alias Ioannem Sabinenſem Epiſcopum, qui Pontificatum, violentia vſus, occupauerat, fugaſſet, inque ordinem redegiſſet. Nec minus in Apoſtolatus culmen iniurius alter Ioannes S. R. E. Archidiaconus per idem tempus extitit, qui ſibi nomen Pontificis vſurpabat, ita ut per idem tempus tres, monſtruoſo ſanè, ac diſſito triumuirato, in exitium vnius Dominici gregis verendum illum thronum, ſacrilega diſtractione ſibi partirentur.

148. GREGORIVS Sextus Romanus, Ioannes antea Gratianus Petri Leonis, Archipresbyter Card. S. R. E. ſummus Pontifex renuntiatus eſt, tribus Pontificibus ſchiſmaticis eiectis, ann. 1044. imperante Monomacho. Sedit ann. vnum, menſ. ſeptem, dies viginti. Qui deinde, hoc eſt an. 1046. in Sutrina Synodo vltro pontificio muneri ſe ſubduxit, ac Henrico Imperatore præcipiente, in Germaniam amandatus.

149. CLEMENS Secundus Germanus è Saxonia Suidegerius antea appellatus, Epiſcopus

Bam.

Bambergenſis, in ſummum Pontificem cooptatus eſt, die Natali Domini noſtri, inauguratiſque fuit ann. 1046. imperantibus Henrico, & Conſtantino Monomacho. Sedit menſ. 9. vitaque ceſſit 7. idus Octob. ann. 1047. apud Germanos, quo cum Henrico Imperatore conceſſerat; ſepultuſque eſt Bambergæ; nouem menſium, ac ſeptem dierum interregno ſecuto.

150. DAMASVS Secundus è Germania, Bauarus, Poppus antea appellatus, Epiſcopus Brixinenſis, Apoſtolici culminis honore dignatus eſt anno 1048. 17. Iulij, Romæque Papali redimitus corona 16. Kalend. Aug. Sedit dies 23. ac Præneſtæ deceſſit, quo animi gratia ſeceſſerat; ſepultuſque fuit in Eccleſia S. Laurentij extra muros: ſedes per quinque tantùm menſes ceſſauit.

151. S. LEO Nonus, Francus ex Gallia, vocatus antea Bruno, ex Comite Daſpurgenſi Monachus ſancti Benedicti, epiſcopoque Tullenſi bono omine chriſtianæ reipublic. ad ſummum Pontificatum vocatus eſt 1049. prid. idus Febr. Conſecratus fuit, imperantibus Henrico Secundo, ac Conſtantino Monomacho. Præfuit annis quinque, duobus menſibus, ſeptem diebus. Sanctè deceſſit 13. Kalend. Maij ann. 1054. vndecim menſium, ac quatuor dierum interregno ſecuto; ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum.

152. VICTOR Secundus, Eberardus antea vocatus, ex Epiſcopo Aiſtetenſi, genere Germanus ad Petri cathedram aſſumptus eſt an. 1054. Romæque inauguratus fuit idib. Aprilis inſecuto anno, imperantibus Tertio Henrico, & Theodora. Sedit annos tres. Fato functus eſt Florentiæ in Hetruria quinto Kalend. Auguſti ann. 1056. ſepultuſque eſt in Eccleſia ſanctæ Reparatæ, per quindecim dies ſede vacante.

153. STEPHANVM deinde Nonum è nobiliſſima familia Lotharingiæ, fratrem Gothifredi Hetruriæ Ducis Fridericum antea dictum, Monachum, atque Abbatem Caſinenſem, presbyterum Cardinalem tituli ſancti Chryſogoni euexerunt ad thronum, altera die ineuntis menſis Auguſti anni 1057. Michaele Sexto imperante. Sedit menſes ſeptem, ac dies 28. Florentiæ exceſſit è viuis 4. Kal. Aprilis ann. 1058. ac in eccleſia Cathedrali honorificè conditus eſt. Poſt Stephani mortem, Ioannes Mincius è Tuſculanis Comitibus, Velitrenſis Epiſcopus, ſub nomine Benedicti Noni, qui Decimus dictus eſt, violenter ſanctam ſedem arripuit; qui cum poſt aliquot menſes à Nicolao Secundo vero Pontifice deturbatus fuiſſet è throno, ac propè ſanctam Mariam Maiorem ſub cuſtodia relegatus, breui fato conceſſit.

154. NICOLAVS Secundus, Gherardus antea dictus, Allobrox Epiſcopus Florentinus, ſenis à Cardinalibus ſubuectus eſt ad ſedem ann. 1058. 3. die Ianuarij Iſacio Comneno Imperante. Sedit ann. duos, ac menſes ſex; deceſſitque Florentiæ ſe conuoluente Iunio die 7. ann. 1061. exceptuſque eſt in templo ſanctæ Reparatæ, ceſſauit ſedes menſes 2. ac dies 26.

155. ALEXANDRVM deinde Secundum, antea Anſelmum de Bedagio Mediolanenſem, tunc Lucenſem Epiſcopum, ſufficere defuncto, Kalend. Octob. ann. 1061. imperante Conſtant. Sedit annos vndecim, menſ. 6. d. 22. Clauſit diem poſtremum 10. Kal. Maij ann. 1073. ſepultuſque fuit in Baſilica Vaticana. Cæterum ex ſchiſmate æſtuante comitio, paulo poſt Alexandri creationem, Cadaulus Pallauicinus Antipapa emerſit, qui ſe Honorium Secundum appellari præcepit.

156. S. GREGORIO deinde Thuſco Suanenſi, Hildebrando dicto, filio Bonicij, Monacho Cluniacenſi, ac Archidiac. Card. ſub nomine Septimi Gregorij Pontificium detulere honorem, an. 1073. 10. Kal. Maij Michaele imperante. Sedit annos duodecim, menſes duos, ac dies tres. Salerni deinde defunctus die 24. menſes Maij an. 1085. ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Matthæi. Vnius anni, 4. menſium, ac dierum 27. interregnum ſecutum eſt. Tempore huius ſanctiſſimi Pontificis Henrici Quarti Imperatoris inſtinctu per teterrimum ſchiſma Eccleſiaſticorum ſtudia abierunt in partes; creatuſq; eſt Antipapa Gibertus de Corrigia Parmenſis, Rauennatium Archiepiſcopus, ſub nomine Clementis Tertij, qui paulò poſt à cæterorum communione fidelium extorris interijt.

157. VICTOR Tertius, cui Deſiderius antea nomen erat, Beneuentanus, Montis Caſſini Abbas, ac presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Cæciliæ reluctans, ac planè inuitus, die ſancto Pentecoſtes diademate Pontificali coronatus eſt, an. 1086. ſeptimo idus Maij, imperantibus Henrico Quarto, & Alexandro Comn. Præfuit per an. vnum, m. 3. dies 3. defunctuſque eſt in Monte Caſino 16. Kal. Octob. an. 1087. ac in Capitulo conditus, vacauitque ſedes per quinque menſes, ac dies 22.

158. VRBANVS deinde Secundus, Otho antea dictus, genere Gallus, Monachus Cluniacenſis, Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, regni Eccleſiaſtici gubernacula cœpit 4. idus Martij an. 1088. Terracinæ in Campania, imperantibus Henrico Quarto, ac Alexio Comn. ſedit annos duodecim, menſ. 4. ac dies 18. defunctuſque an. 1099. quarto Kalen. Auguſti, atque apud ſanctum Petrum tumulatus 13. dierum interregno ſecuto. Vrbano autem Secundo ſedente, Pius Gothifredus Bulionus validum in Palæſtinam traiecit exercitum, auiduſque Chriſti Domini recuperandi ſepulcrum multis in bello exantlatis laboribus, Hieroſolyma tandem ſancta ciuitate potitus eſt, eiuſdemq; ciuitatis Rex declaratus, tametſi ibidem renuerit aureo diademate decorari, vbi Rex Regum Chriſtus ſpineæ coronæ contemptum tuliſſet, & pœnam. Ac ne quid Vrbani Secundi felicitati deeſſet, dum adhuc publicam rem chriſtianam adminiſtraret, Ciſtercienſis tantus Ordo, exordium ſumpſit, vnde poſteà tantæ in Chriſti Eccleſiam redundarunt vtilitates.

159. PASCHALIS Secundus, Raynerius antea dictus, Tuſchus, Monachus ſancti Benedicti, ac ſancti Laurentij extra muros Abbas presbyter Cardinalis tituli ſancti Clementis, Pontifex renunciatus eſt 12. die menſis Auguſti an. 1099. imperantibus Henrico Quarto, ac Alexio Comn. Præfuit an. 18. menſ. 5. ac dies 4. defunctus eſt 15. Kal. Februarij an. 1118. ac tumulatus in Baſilica Conſtantiniana: vacauit ſedes dies 30.

Cæterum Paſchalis, Henrico Quinto factioſiſſimo principe inſtigante, ſenſit incommoda regni. Siquidem tres Pſeudopontifices Albertus ſcilicet, Theodoricus, ac Syluester Secundus vſurpato ſibi diademate regni, eiuſdem temporum inuiderunt felicitati. Qui tamen omnes (vt violentiæ popli tes celeri defectu eneruantur, & caduni) ſuffurata dignitate nudati, vſque ad poſtremas miſerias eiularunt.

160. GELASIVS Secundus Ioannes antea dictus, patria Caietanus, Monachus Caſinenſis, diac. Cardinalis ſanctæ Mariæ in Coſmedin Pontifex cõſalutatus eſt octauo Kal. Februarij an. 1118. imperante Henrico, & Alexio Comn. cuius initio pontificatus Bondinus Hiſpanus, impij Henrici fauore in Antipapam adlectus interturbauit, is erat Bracarenſis Archiepiſcopus, vtq; nefariæ præſumptioni ſuæ titulum honeſtum obtenderet, Gregorius Octauus voluit appellari.

Gelaſius autem ſedit an. vnum, menſes quinque, inque Gallija exceſſit è viuis in Cluniacenſi cœnobio quarto Kalend. Februarij ann. 1119. ibique tumulatus quieſcit; Vir vtique ſanctus, ac dignus profectò, niſi malignitas illorum temporum obſtitiſſet, cuius bonos, Deus magnus ad Eccleſiæ ſuæ commodum, ſerie longiori extenderet. Sed quod inuida mors abrupit, Dominus Conſtantinus Caietanus Syracuſanus Abbas ſancti Baronrij vir eruditus, viſus eſt hoc tempore reſarſiſſe, qui huius Pontificis vitam, à Pandulpho Piſano Gelaſij contemporaneo ſuccinctè quidem præſcriptam in lucem edidit, ſuòque commento ad omnia diffuſiſſimè adſpirauit.

161. CALLISTVS Secundus, Vido antea dictus, Archiepiſcopus Viennenſis, genere Gallus, filius Guillermi, frater verò Stephani Burgundiæ Principis, quamuis abſens, ad ſacram thiaram vocatus eſt Kal. Februarij, ann. 1119. in Cluniacenſi cœnobio, cuius profitebatur inſtitutum, imperant. Henrico Quinto, ac Ioanne Comn. Annos quinque eccleſiaſticum obtinuit principatum, menſ. 10. dies 13. obijt ann. 1124. idib. Nouemb. tumulatúſque fuit in Baſilica Conſtantiniana, vnius tantùm diei interregno ſecuto.

162. HONORIVS Secundus, Lambertus de Fagnano antea dictus, Bononienſis, ex Oſtienſi Epiſcopo ad ſummum Pontificatum aſcendit 13. Kalend. Ianuarij ann. 1124. imperant. Henrico Quinto, ac Ioanne Comn. Sedit ann. 5. menſ. 1. dies 17. vita defunctus eſt 16. Kal. Martij ann. 1130. ſepultúſque eſt in Baſilica Lateranenſi.

163. INNOCENTIVS Secundus Romanus, Gregorius Paparcſcus antea vocatus (quam hodie gentem Romæ prædiuitem, ac nobilem Mattheiam appellamus) olim iam Monachus Benedictinus, tunc autem diaconus Cardinalis tituli ſancti Angeli à ſaniori Cardinalium parte ſummus Pontifex adlectus eſt 14. Februarij 1130. eademque die conſecratus. contra quem ſuffragiorum pars minor Petrum Leonis presbyterum Cardinalem tituli ſanctæ Mariæ Transtyberim ſubornauit, in ſedem ſub nomine Anacleti Secundi ann. 1130. 13. Kalen. Martij imperante Ioanne Comn. Sedit autem Innocentius verus Pontifex ann. 13. ac menſ. ſeptem. Defunctus 8. Kalend. Octobr. 1143. tumulatus eſt in Vaticano, cum per vnum tantùm diem ſedes vacaſſet. Hoc diuturnum ſchiſma vt iugularet vir ſanè & doctrina, & ſanctitate clariſſimus ſanctus Bernardus primus Abbas Claræuallenſis, multos adiuit labores; ſed Petro Leonis tandem defuncto, cum iterum pertinax illud ſchiſma, Gregorium presbyterum Cardinalem, Victorem Quartum appellatum in defuncti locum ſuffeciſſet, eodem Bernardo agente, pontificatu ſe abdicans Innocentij Secundi legitimum thronum adoraturus procubuit; ſicque ſciſſura illa eccleſiaſtica ad vnius pannoſi Monachi imperium tandem cum ſynceriori parte coiuit.

164. CAELESTINVS Secundus, Tiphernas, antea Vido de Caſtello appellatus, presbyter Cardinalis tituli ſancti Marci pontifex renunciatus eſt 7. Kal Octobr. 1143. imperante Conrado, atque Emanuele. Sedit menſes quinque, dies 13. fatoq; ceſſit octauo idus Martij ann. 1144. Tumulatúſque fuit in Baſilica Lateranenſi; vnius tantum diei interregno ſecuto.

Non defuere qui dicerent, hunc Pontificem nobilis generis Caſtri Felicitatis apud Tiphernates fuiſſe alumnum; quòd hodie Ciuitatem de Caſtello vulgò appellat.

165. LVCIVS Secundus Bonon. è Caccianemici clariſſima gente, antea Gherardus vocatus, Canonicus Regularis, ac presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem Bibliothecarius, & Cancellarius S. R. E. Pontifex acclamatus eſt ſeptimo idus Martij an. 1144. Conrado, Emanueléque imperantibus. In ſancta ſede menſ. 11. d. 14. omninò expleuit. Quinto Kal. Martij vitæ finem accepit ann. 1145. ſepultúſque fuit in Lateranenſi Baſilica nullo interregno ſecuto.

166. EVGENIVS Tertius Piſanus, Petrus Bernardus Paganellus antea vocatus, Monachus Ciſtercienſis, Abbaſque ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad Tres Fontes, Diui Bernardi clariſſimus alumnus, ex fama, odoréque ſanctitatis, cum non eſſet Cardinalis, ſed Abbatis ſimplici titulo inſignitus in Apoſtolicum thronum ſubuectus eſt an. 1145. 25. Febr. Emanuele, Conradóque imperantibus. Sedit ann. 8. menſ. 4. ac dies 13. Tiburi functus eſt 8. idus Iulij ann. 1153. per vnum tantùm diem ſede ceſſante. Cæterum defunctum apud ſanctum Petrum ſepulcro cohoneſtauerunt. Hic ille Eugenius eſt, quem intrepido munere pontificatus verſantem, Sanctus Bernardus olim eiuſdem præceptor, quinque illis aureis libris de Conſideratione, citra omnem adulationem, inſtituit, ſuique officij ſeuerè admonuit; qua ſcilicet vi ſulicos anfractus effugeret, quòue curſu humanæ cupiditatis, ambitioniſque ſcopulos deuitaret, vt in pontificatu, inextricabili quaſi Cretico labyrintho, aliquando liber, ſibique quaſi poſtliminio redditus, poſſet redire ad Deum.

167. ANASTASIVS Quartus Romanus de Subura, Conradus antea appellatus, Monachus ſancti Benedicti, atque Abbas ſancti Ruphi in Veliternis, ex Epiſcopo Sabinenſi, & Cardinali, ad pontificatus apicem aſcendit 7. idus Iulij an. 1153. Emanuele, ac Friderico Imp. Sedit ann. 1. menſ. 4.

dies

dies 24. Fato ceſsit ann. 1154. ſexto non. Decembris: tumulatuſque fuit in Baſilica Lateranenſi; vnius tantum diei interregno ſecuto.

168. HADRIANVS Quartus è maiori Britannia, Nicolaus Altifragus antea vocatus, Epiſcopus Cardinalis Albanenſis, Abbas antea ſancti Ruphi de Valentia in Gallia Canonicus Regularis, pontificatus onus ſubiuit ann. 1154. tertio nonas Decembris, Friderico Ænobarbo, atque Emanuele imperantibus. Sedit ann. 4. menſ. 8. dies 14. Mors illum abſtulit Anagni Kal. Septembris 1159. delatuſque Romam apud ſanctum Petrum conditus eſt: ſede vacante d. 7.

169 ALEXANDER Tertius, Rolandus Bandinellius antea vocatus, Senenſis, presbyter Cardinalis tituli ſancti Marci, S. R. E. Cancellarius, demortuo Hadriano ſuffectus eſt an. 1159. ſeptimo id. Septembris Friderico, atque Emanuele imperantibus, contra quem à quibuſdam factioſiſsimis Cardinalibus in ſanctam Sedem intruſus eſt Octauianus presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Cæciliæ, qui Victor Quartus voluit appellari. Sedit Alexander ann. 21. menſ. 11. dies 20. Exceſſit autem è viuis ſexto Kal. Septembris, ſiue, vt alijs placet, duodecimo Kal. Octob. 1181. ſepultuſque fuit in Baſilica Conſtantiniana. Cæterum Victor pſeudo-pontifex Lucæ in Hetruria deceſsit 1164. eique, factioſis ſchiſma alentibus, ſuffectus eſt Vido Cremenſis Cardinalis ſub nomine Paſchalis Tertij, qui fato ceſſit 1169. Factioniſque pertinacia adhuc durante, Ioannem Hungarum Abbatem Frumienſem ſucceſſorem excepit, Tertiuſque Calliſtus à vecordibus appellatus eſt, ſapuitque is aliquando præ ijs, qui illum delegerant. Quippe pontificali inſula exutus, Alexandri Tertij veri Pontificis faſces adoraturus procubuit, deſijtque aliquando tandem ſchiſma illud feruere, quod diuturnius, quàm boni omnes ſperauerãt, Eccleſiæ Chriſti turpiſſimas plagas inflixit.

170. LVCIVS Tertius Thuſcus, Lucenſis, Hubaldus antea Allucingolus appellatus, Oſtienſis Epiſcopus Cardinalis, pontificio honore decoratus eſt quarto Kalend. Septemb. ann. 1181. imperantibus Friderico, atque Alexio Comn. Sedit annos 4. menſes 2. dies 18. Veronæ deceſſit 7. Kal. Decembris ann. 1185. Sepultuſque fuit in eiuſdem Ciuitatis maiori templo; vnius diei interregno ſecuto.

171. VRBANVS Tertius Mediolanenſis, antea Lambertus Cribellus, Archiepiſcopus Mediolanenſis, ac presbyter Cardinalis oneri pontificio admotus eſt 7. Kal. Decembris ann. 1185. imperant. Friderico, & Andron. Præfuit ad annum 1. menſ. 10. dies 15. Mortuus Ferrariæ eſt ann. 1187. 13. Kal. Nouemb. atque in maiori eius ciuitatis templo exceptus, interregno vnius diei ſecuto.

172. GREGORIVS Octauus Beneuentanus, Albertus Mora antea dictus, Monachus Ciſtercienſis, presbyter Cardinalis tituli ſancti Laurentij in Lucina S. R. E. Cancellarius, ad pontificatum aſcendit 12. Kal. Nouemb. ann. 1187. imperantibus Friderico, & Iſacio Auguſtis. Sedit menſ. 1. dies 27. Piſiſque defunctus eſt 18. Kalend. Ianuarij eiuſdem anni, quo ſe contulerat, vt in Oriente pugnantibus ferret ſuppetias, quo celerius ſancto Chriſti ſepulcro potirentur, maiori eiuſdem ciuitatis templo exceptus eſt, cum interim per dies 20. ſedes vacaſſet.

173. CLEMENS Tertius Romanus, Paulus Scholaris antea vocatus, Epiſcopus Cardinalis Preneſtinus, Summus Pontifex conſalutatus eſt octauo idus Ianuarij ann. 1188. imperantibus Friderico, & Iſaciò Auguſt. Imperauit ann. tres, menſ. duos dies verò 20. E viuis exceſſit 4. idus Aprilis an. 1191. ſepultuſque in Baſilica Conſtantiniana 23. dierum interregno ſecuto.

174. CÆLESTINVS Tertius, diaconus Cardinalis tituli ſanctæ Mariæ in Coſmedin Romanus Hyacinthus antea filius Petri è clariſſima gente Vrſina ſummum pontificatum adeptus eſt die ſancto Paſchatis, eodemque die conſecratus 18. Kalend. Maij ann. 1191. imperantibus Henrico Quinto, atque Iſacio Aug. Sedit ann. 6. menſ. 9. citra duos dies. Deceſſit 6. idus Ianuarij ann. 1198. ſepultuſque eſt in Baſilica Lateranenſi, nullo interregno ſecuto.

175. INNOCENTIVS Tertius Anagninus, ex Comitibus Signiæ, filius Traſimundi Lotharius antea dictus, ex diacono Cardinali tituli SS. Sergij, & Bacchi, in ſummum Pontificem adlectus eſt, annos tantùm natus trigintaſeptem, 1198. ſexto idus Ianuarij imperante Alexio Auguſto. Sedit annos 18. menſ. 6. dies 9. Peruſiæ è vita deceſſit die 17. Iulij ann. 1216. ſepultuſque eſt in Cathedrali ſancti Laurentij, per vnum tantum diem ſede ceſſante. Innocentio Tertio ſedente, duo clariſſimi religioſorum Ordines, Franciſcanorum ſcilicet, ac Dominicanorum iam pridem cæcutienti mortalitati, cœperunt, chriſtianorum virtutum lucem præferre.

176. HONORIVS Tertius Romanus, Cincius antea Sabellus vocatus, ex diacono Cardinali tituli ſanctæ Luciæ in Orphea, ſummi pontificatus apicẽ aſſecutus eſt, die 18. menſ. Iulij 1216. imperante Friderico Secundo. Sedit annos 10. ac menſes 8. Fato ceſſit 15. Kalend. Aprilis ann. 1227. ſepultuſq; iacet in Baſilica Liberiana, vnius tantum diei interregno ſecuto.

177. GREGORIVS Nonus Anagninus, ex Signinis Comitibus, Vgolinus antea dictus, Innocentij Tertij nepos, ex Epiſcopo Oſtienſi, & Cardinali ad pontificatum euaſit 13. Kalend. Aprilis 1227. Friderico Secundo Imperante. Sedit annos 14. menſes 5. dies omnino 3. Deceſſit 11. Kalendas Aprilis anno 1241. ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum, vnius menſis interregno ſecuto. Hic ille Nonus Gregorius eſt adeo erga Religioſos ordines egregiè animatus, vt ſi cuius mores inſigniter animaduertiſſet labare per viros prudentes, ac prouidos fœditatem detergeret, non opes auferret, atque ita factum eſt, vt cum è Septimo celebri prope Florentiam Monaſterio, incolæ demigrare coacti fuiſſent, vt Religioſi Religioſis ſuccederent, è ſancto Galgano Cœnobio Ciſtercienſis Ordinis in agro Senenſi, nobilium Monachorum ducta colonia, ibidem monaſticam diſciplinam iterum per illos inſtituit, propagauitque. Itaut inde poſtea, hoc eſt, ex Septimo, quaſi politi ex perfectiſsima ſchola egregij viri prodirent, qui labanti deinceps per totam Italiam Ciſtercienſi Ordini, ſalubrem planè medicinam fecere. Rem parcè, & modicè hic tetigimus, quod iam olim mihi amiciſſimus, ac no-

ſtri Ordinis Monachus, Abbaſque Ciſtercienſis, Nicolaus Baccetius ſanè eloquenter, & grauiter hoc ipſum, ex propoſito latinis literis proſecutus eſt, in lib. 1. ſuæ Septimianæ Hiſtoriæ.

178. CÆLESTINUS Quartus Mediolanenſis Gaufridus antea Caſtilioneus appellatus, monachus Ciſtercienſis, presbyter Cardinalis tit. ſancti Marci, atque Epiſcopus Sabinenſis, ad Pontificatum aſcendit 9. Kalen. Octobris anno 1241. Federico Secundo imperante. Sedit dies 17. defunctuſque ſepultus eſt in Vaticano, interregno vnius anni, ac octo menſium inſecuto.

179. INNOCENTIUM deinde Quartum Genuenſem, Sinibaldum antea Fieſchum appellatum, ex Lauanis Comitibus presbyterum Cardinalem tit. ſancti Laurentij in Lucina pontificium prouexere ad thronum die 24. menſis Iunij anni 1243. imperante Federico Secundo. Sedit annos 11. menſes 5. dies 15. deceſſit Neapoli idibus Decembris 1254. inque cathedrali ſepultus fuit, per dies 13. ſede vacante.

180. ALEXANDER deinde Quartus Anagninus, ex Comitibus Signiæ, Raynaldus antea vocatus, Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis in Pontificatum ſubrogatus eſt Neapoli 8. Kalen Ianuarij anno 1254. Cæſar. Guillelmo, Richardo, & Alphonſo. Sedit ann. 6. menſ. 5. dies 5. Viterbij è vita deceſſit 8. Kal. Iunij 1261. trium menſium, totidemque dierum interregno ſecuto.

181. URBANUS Quartus Gallus Trecenſis, Iacobus Pantaleo antea vocatus, è Patriarcha Hieroſolymitano, nondum Cardinalis, abſenſque ad ſummum pontificatum aſſumptus eſt 4. Kal. Sept. ann. 1261. imperantibus Richardo, & Alphonſo. Sedit annos tres, dies 3. Peruſiæ vita functus eſt anno 1264. ſexto nonas Octobr. maiorique templo fuit exceptus, quatuor menſium, ac trium dierum interregno ſecuto. Non deſunt, qui dicant, hunc Pontificem Ciſtercienſis Ordinis fuiſſe alumnum, ſed allucinantur.

182. CLEMENS Quartus Gallus Narbonenſis, Vido Groſſus antea appellatus, Epiſcopus Cardinalis Sabinus ſummo pontificatu decoratus eſt, pridie non. Februarij 1265. Reg. Rom. Alphonſo Hiſpan. ſedit ann. 3. menſ. 10. dies 22. Viterbij vita functus eſt 3 Kal. Decemb. ann. 1268. ſepultuſque fuit in Eccleſia ſanctæ Mariæ ad Gradus. Interregnum duos annos omnino tenuit, ac nouem menſium, Comitio in diuerſa, ac plerumque contraria ſtudia æſtuante.

183. GREGORIUS Decimus Placentinus, Theobaldus Vicecomes antea dictus, Archidiaconus Leodienſis, ad ſancta Orientis loca abſens à Cardinalibus per honorarios arbitros, ad pontificatum vocatus eſt; prima die ineuntis menſis Septembris 1271. Roberto Haſpurg. imperante. Sedit ann. 4. menſ 4. dies 10. Aretij in Tuſcia defunctus eſt 3. id. Ianuarij ann. 1276. decem tantum dierum interregno ſecuto. Hic Pontifex primus dicitur præſcripſiſſe normam, quo commodius, ſanctiuſque decernerentur Pontifices.

184. INNOCENTIUM deinde Quintum, Burgundionem, Fr. Petrum è Tarantaſia antea dictum, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopum Cardinalem

A Oſtienſem in ſummum Pontificem cooptarunt 13. Kal. Febr. ann. 1276. imperante Rodulpho Cæſare. Sedit menſ. 5. ac dies 2. eodemque anno defunctus, ſepultus eſt in Conſtantiniana Baſilica, ceſſauitque ſedes 19. dies.

185. HADRIANUS Quintus Genuenſis, Othobonus Fieſchus, ex Lauaniæ Comitibus, antea dictus, Innocentij Quarti nepos, diaconus Cardinalis ſancti Hadriani, Pontifex ſalutatus eſt quarto idus Iulij ann. 1276. Rodulpho Cæſ. imperante. Sedit menſem vnum, ac dies ſeptem, deceſſitque Viterbij nondum inauguratus 12. Kal. Septembris, tumulumque accepit in Eccleſia ſancti Franciſci, ſecutumque interregnum eſt vigintiquinque dierum.

186. IOANNES Vigeſimus, dictus XXI. Luſitanus, Vlyſſiponenſis, Ioannes Petrus antea vocatus, Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus Pontifex

B adlectus eſt ann. 1276. 13. Septembris Rodulpho Cæſ. Sedit menſ. 8. dies item 8. Viterbij vitam finiuit, palatij repentina ruina ita oppreſſus, vt inde ſemiuiuus poſtea erutus, paulò poſt æquiſſimo animo vitam exhalauerit. Sepultus eſt in eccleſia Cathedrali 13. Kal. Iunij 1277. menſ. 6. ac 4. dierum interregno ſecuto.

187. NICOLAUM deinde Tertium Romanũ, Ioannem Vrſinum antea dictum, Cardinalem tituli ſancti Nicolai in Carcere enexerunt ad ſedem 7. Kalend. Decemb. ann. 1277. imperante Rodulpho. Sedit ann. 2. menſ. 8. ac dies 29. deceſſit in Suriano prope Viterbium Caſtello, 11. Kal. Septemb. ann. 1280. Romamque relatus, apud ſanctum Petrum ſepultus eſt, per tres tantum menſes ſede ceſſante.

188. MARTINUS Secundus, Quartus dictus,

C Gallus, Simon antea Bria appellatus, presbyter Card. ſanctæ Cæciliæ, deinde regnauit 8. Kal Martij ann. 1281. Rodulpho imperante. Sedit ann. 4. menſem 1. ac dies 7. Peruſiæ defunctus eſt 4. Kal. Aprilis 1285. ac in maiori eius ciuitatis templo ſepultus, 4. dierum interregno ſecuto.

189. HONORIUS Quartus Romanus, Iacobus Sabellus antea dictus, Diaconus Card. ſanctæ Mariæ in Coſmedin ad Apoſtolicæ Sedis culmen aſcendit 4. non. Aprilis ann. 1285. imperante Rodulpho. Sedit ann. 2. ac totidem dies; defunctuſque eſt ann. 1287. 3. non. Aprilis; ac ſepultus in ſancta Maria de Ara Cœli, 10. menſium, ac dierum 13. interregno ſecuto.

190. NICOLAUM deinde Quartum Aſculanum, Fr. Hieronymum Ordinis Minorum. Epiſcopum Cardinalem Præneſtinum, vocatum ſuſtu-

D lere ad thronum 8. Kalend. Martij ann. 1288. imperantibus Rodulpho, atque Adolpho. Sedit annos 4. menſ. 1. dies 14. Deceſſit pridie non. Aprilis ann. 1292. ſepultuſque eſt ad ſanctam Mariam Maiorem. Vacauit ſedes ann. 2. menſ. 3. ac dies 2.

191. S. CÆLESTINUS Quintus, Petrus Moronus antea dictus, ac Iſernia eremita, Monachorum Cæleſtinorum inſtitutor, ex inſtinctu diuini Spiritus ad Cathedram Petri aſcendit nonas Iulij ann. 1294. Adolpho imperante. Sedit menſ. 5. ac dies 7. ſpontèq. ſe abdicauit pontificatu. Mortuus eſt ann. 1296. 13. Kal. Iunij in Arce Fumoni in Campania, tumulatuſq. fuit in Ferentino, ac non multo poſt à Clemente V. in numero Sanctorũ adſcriptus.

192. BO-

192. BONIFATIVS Octauus Caietanus Anagninus, Benedictus antea dictus, presbyter Cardinalis tit. ſanctorum Syluestri, atque Martini in Mõtibus Petro Morono ſucceſſit 9. Kal. Ianuarij anni 1294. Imperante Adolpho, atque Alberto, Sedit ann.8. menſ.9. dies 28. è viuis exceſſit quinto idus Octobris ann.1303. atque apud ſanctum Petrum tumulatus, decem tantùm dies ſede ceſſante.

193. BENEDICTVS Decimus, dictus Vndecimus Frater Nicolaus Bocaſinus Taruiſinus Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Card. Oſtienſis, Octaui Bonifatij ſucceſſor fuit 12. Kal. Nouembr. ann.1303. Alberto Cæſare imperante. Sedit menſ.8. ac dies 6. Deceſſit Peruſiæ non Iulij an. 1304. ſepultuſque eſt in Eccleſia Fratrum Prædicatorum, ſede vacante menſ. 10. ac dies 24.

194. CLEMENS Quintus Gallus Vaſco, Bertrandus antea appellatus, Archiepiſcopus Burdigalenſis, nondum Cardinalatus titulo inſignitus, ad ſummum Pontificatum aſſumptus eſt nonis Iunij an.1306. imper. Alberto, & Henrico Septimo. Sedit an 8. menſ.10. dies 16. deceſſit Auenione in Gallia, quò ſanctam ſedem tranſtulerat 12. Kal. Maij anno 1314 duorum annorum interregno ſecuto.

195. IOANNES XXI. dictus XXII. Iacobus de Oſſa antea dictus, Caturcenſis Gallus, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ſummo pontificatu condecoratus eſt Lugduni in Gallia ſeptimo idus Auguſti an.1316. imperante Ludouico Bauaro. Sedit an.18. menſ.3. dies 28. Auenioni defunctus eſt pridie non. Decembr. an.1334. atque in Cathedrali ſepultus. Ceſſauit ſedes diebus quindecim. Cæterum ex instinctu Bauari ſchiſma per idem tempus diuexauit Eccleſiam, cum Petrum Corbarium curaſſet creãdum, Reatinum, Ordinis Minorum, qui ſe Nicolaum Quintum vocari præcepit; ſed cum aliquando tandem pſeudopontifex in manus incidiſſet Ioannis, ab eo coniectus in carcerem, ibi auſi ſceleris confectus ærumnis meritiſſimas pœnas luit.

196. BENEDICTVS Vndecimus, ab alijs Duodecimus appellatus Toloſanus, Iacobus Fornerius antea dictus, ex Ordine Ciſtercienſi Monachus, cùm iam inde à puero virtutem excoluiſſet in Balbonenſi Monaſterio, apud Vaſcones, vir poſtea factus, adeo in domo Dei fulgere viſus eſt; vt Abbas Fontis Frigidi eiuſdem Ordinis, Epiſcopus Apamienſis, inde Mirapicenſis, mox Card. factus, tandem vel inuitum traherent ad pontificatum, cum multò antè Cardinalitio munere presbyteratus ad tituli ſanctæ Priſcæ fuiſſet perfunctus. Quod ipſum accidit an.1334. 13. Kal. Ianuarij, Ludouico Bauaro imperante. Sedit an.7. menſ.4. dies 6. Auenioni è vita diſceſſit ſeptimo Kalen. Maij, an.1342. tumulatuſque fuit in Cathedrali, vndecim tantùm dierum interregno ſecuto. Hic Pontifex inter multas alias virtutes, hac vna præcipuè enituit, vt nullas opes ex Eccleſiaſtico cenſu paternam in domum inuexerit, cum nullas diuitias maiores, clarioreſque arbitraretur, quàm ex moderatione animi alienis opibus abſtinuiſſe.

In Vaticani Archiuij regiſtro primam Benedicti noſtri Papæ oſtendimus epiſtolam Abbati Ciſtercij cæteriſque Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis in ipſo pontificatus ingreſſu ſcriptam, quam huic loco non

A alienam duximus, in gratiam Ciſtercienſium Monachorum, vt tanti Pontificis ab adoleſcentia in Ciſterc. Ordine educatio, & ex ipſo ad Infulam, ad Purpuram, tandem ad Pontificatus apicem aſſumptio magis eluceſcat. Epiſtola eſt prima in ordine fol. 2. tomi primi Regiſtri, quam ipſiſſimis verbis hic ſubijcimus.

BENEDICTVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati Monaſterij Ciſtercij cæteriſq; Coabbatibus, & eorum Conuentibus Ciſtercienſis Ordinis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

B *Altitudo cæleſtis Concilij, ſupra cuncta tenens in excelſis imperium, ſic dat eſſe rebus, & diſpenſat ineffabili prouidentia munera gratiarum; ſic creaturarum conditiones, & ſtatus ordinat, ac prout vult, variat & diſponit, quod ſenſus humanus, eius ſecreta conſilij perſcrutari non valens, in horum conſideratione potius hebetatur; cum ſint inueſtigabiles viæ Domini, & Sapientia ſua magnitudinem humani non capiant intellectus; facit enim fortem ex debili, balbutientibus eloquium tribuit; & ponit nonnunquam humiles in ſublimi, plenam & perfectam habens ad ſingula tanquam palmã concludens omnia poteſtatem.*

Sanè fel. rec. Ioanne Papa XXII. Prædeceſſore noſtro nuper, ſicut Domino placuit, ab hac luce ſubtracto, & ad cæleſtem patriam ab huius mundi miſeria, ſicut piè credimus, euocato; eiuſque corpore, cum exequiarum ſolemnitate debita, tumu- C *lato Ven. fratres noſtri Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi S.R.E. Cardinales, de quorum numero tunc eramus, pro futuri ſubſtitutione Paſtoris conuenientes in vnum ſub deliberatione Concilij, quã tanti negotij qualitas exigebat, habito ſuper electionis futuri Papæ celebratione tractatu, licet conſentire potuiſſent in alios maiorum meritorum claritate conſpicuos, & plurium virtutum titulis inſignitos, tandem ad perſonam Noſtram dirigentes vnanimiter vota ſua, Nos ad ſummi Pontificatus apicem diuinæ dignationis clementia, euocarunt.*

Nos igitur noſtrarum inſufficientiam virium, & adminiſtrationis tam arduæ ſarcinam, tantique oneris grauitatem intenta conſideratione penſantes intra noſtra præcordia, quod inter tot diuerſas, & D *varias ſeculi fluctuationes, & pugnas agendum, quidque tenendum, quidue penſandum extiterit, animo duximus trepido reuoluendum; demum verò ſpiritus virtute reaſſumpta in illo, qui aſſurgit in occurſum timentium, & implorantium humiliter nomen ſuum; quique clementer in ſemitis ſuis greſſus hominis perficit inter huiuſmodi cogitationum fremitus anchoram ſpei noſtræ fiximus ad ferendum ſub eius fiducia iugum ſeruitutis Apoſtolicæ imbecilles humeros humiliter ſubmittentes, ac ſubſequenter benedictionis, & coronationis ſolemnia, & cætera accepimus ſecundum morem eiuſdem Romanæ Eccleſiæ in perſonis Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum hactenus obſeruatum,*

ſum, anxiato, & humiliato ſpiritu Domino ſupplicando, vt ipſe, qui nos iugum huiuſmodi ſubire conceſſit, ſic ad ipſum portandum debilitatem noſtram ſua virtutis robore fulciat, ſicque illud faciat ſua benignitate portabile, quod ſub eo non contingat nos ex noſtra debilitate deſiſtere, ſed ita ſua omnipotentia Nobis *& gregi Dominico vigilantia noſtra commiſſo potius proficere, quod de talento Nobis credito dignam valeamus in extremo iudicio reddere rationem.*

Nos igitur qui in iuuentutis noſtra tempora in Ordine veſtro peregimus ſub ſancta obedientia imperio, & obſeruantia regulari, ac in eo effecti alumni in dignitatis & adminiſtrationis ſtatu fuimus operoſi; nec non de illo per Apoſtolica Sedis prouidentiā ad Pontificalis eminentia titulum, & deinde ad apicem Cardinalatus prauenimus; ac demum, ſicut ex pramiſſis colligitur, nos quanquam immeritos in ſummi Pontificatus cathedram ſuprema dignatio collocauit, eo affectuoſius, & deuotius charitati veſtra precum veſtrarum primitias deſtinamus, quo ſpiritualius, & firmius credimus & tenemus, quòd illa apud vos locum ſibi pracipuum vindicabunt. Conſiderantes itaque nos tanquam homines inter mundanos conflictus & turbines conſtitutos, ac veluti imperfectos diligentius attendentes, ad deuotionem veſtram Deo gratam, noſtra mentis leuamus oculos ad veſtrarum orationum ſuffragia feruentius aſpiramus, ea propter vniuerſitatem veſtram rogamus, precamur, & obſecramus attentius per viſcera miſericordia IESV Chriſti, quatenus pro perſona noſtra, ſtatuque ſalubri, & felici vniuerſalis Eccleſia orationes deuotas, & ſedulas ad ſuperna maieſtatis clementiam effundatis, & etiam effundi faciatis in veſtris Generalibus Capitulis celebrandis, vt omnipotens Dominus; qui humeris noſtris imbecillibus molem impoſuit Apoſtolica ſeruitutis, nobis ſua omnipotentia dexteram porrigat, defectumque noſtrum ſua virtutis robore fulciat, vt dum nauigabimus in huius vita ſolo tempeſtuoſis fluctibus, & procellis ſecamus, & poſſimus diſperſa colligere, fracta connectere, deperdita reſtaurare, cuſtodire pinguia, manuducere fortia & humilia confouere, aliaſque ſponſa noſtra nobis diuinitus copulata Romana prafata, ac generali Eccleſia praeſſe pariter, & prodeſſe: Nos enim eundem ordinem deuotè & internè charitatis affectu zelantes ipſius optamus ſalutis & proſperitatis plenis deſiderijs incrementum, ad quos, Deo fauente, apoſtolici fauoris oportunum praſidium proponimus iuxta diuinum beneplacitum adhibere.

Cum autem, ſicut intelleximus, portitores huiuſmodi literarum interdum conſueuerint eſſe, contra intentionem mittentium, exactores, nunc importuna petitionis inſtantia, nunc etiam murmurationum ſuſurrijs ac detractionum, & querelarum comminationibus exigendo, ſcire vos volumus, quòd noſtra intentionis exiſtit, latoreſque praſentium iurare volumus, quòd ad exigendum, vel obtinendum aliquid prater ea, qua ad victum, vel ob infirmitatis, ac alios caſus neceſſaria per alias eis ſub certa forma literas, quas vobis exhiberi mandamus miniſtrari pracipimus, talibus inſtantijs, murmurationibus, detractionibus, ſeu comminationibus non vtantur, nec recipere oblata praſumat, ideòque vt noſtris in hoc intentioni, & beneplacito concurratis, praſatis eorum abuſionibus cateriſque ſimilibus, ſi forſan eis, quod non eſt veriſimile, vti praſumerent contra proprium iuramentum, contemptis, omnino vos vltra pramiſſa ſibi veſtro miniſtranda mandato tribuendo aliquid non grauetis, cum non per extorſiones huiuſmodi, ſed ab retributione congrua intendamus ipſorum laboribus reſpondere.

Dat. Auenione 5. Idus Ian. Pontif. noſtri anno 1.

In eodem tom. 1. regiſtri Benedicti noſtri extat epiſtola numero 725. pro reformatione Studij Bernardini Pariſienſis, quam Benedictinam appellant, vbi inprimis ſpectatur excellens commendatio Ordinis Ciſtercienſis, maximè quantum ad vitam contemplatiuam, inde eius primordia ac progreſſus in eo ipſo Ordine Ciſtercienſe ab ipſa pueritia memorat. *Huius* (inquit) *quoque ordinis ab adoleſcentia noſtra perſeueranter iugum ſuſtulimus, & in eo alumni effecti per temporum curricula diuturna creuimus tam in illo, quàm extra ipſum ſucceſſiuis prælationum honoribus & tandem conſcendimus, quamquam immeriti, ſummi Cathedram paſtoratus. Licet, &c.* Bulla ita incipit. *Fulgens ſicut ſtella matutina in medio nebula ſacer Ciſtercienſis ordo in Eccleſia militante, &c.* Datum Auenione 3. Idus Iulij Pontif. noſtri anno 1. Aliam in eodem tomo primo Reg. Vatic. vidimus epiſtolam numero 8. ad Guillelmum Abbatem Balbonæ Narbonen. Diœc. Ord. Ciſtercienſis ſcriptam, in qua idem Pontifex ſe aliquando Abbatem Fontis frigidi eiuſdē ordinis fuiſſe ſcribit. *Eo diligentius* (ait) *ex cura noſtra generali vtilitatibus monaſterij Fontis frigidi Ciſtercien. Ord. Narbonen. Diœc. prouidemus, quo ſpiritualis & proprius Abbas monaſterio praſuimus cum in minoribus agebamus. Sane cum monaſteriū ipſum per obitum quondam Arnaldi eiuſdem Monaſterij Abbatis, &c.* committit Guillelmo, vt electioni Abb. aſſiſtat iuxta ordinis ſanctiones. *Dat. Auenion. 15. Kal. Mart. ann. 1.* Hactenus de Benedicti noſtri Ciſtercienſis Monachatu hic ſatis ſit dictum ex ipſiuſmet Pontificis litteris ab originali Reg. Vaticani deſumptis; alibi fuſius cuiuſdam Lucij, aliquorumque Carmelitarum fratrum, de hoc ipſo Benedicto, ſomnium, fabulam, impoſturamque enodabimus, ad veritatem.

197. CLEMENS Sextus Gallus Lemouicenſis Petrus Rogerij Monſtrius appellatus, Monachus S. Benedicti, presbyter Card. tit. SS. Nerei, & Achillei, ad pontificatum aſcendit non. Maij an. 1342. imperante Carolo IV. Sedit ann, 10. menſ. 7. Auenioni deceſſit 4. non. Decemb. ann. 1352. tumulatuſque iacet in Monaſterio Caſæ Dei in Normandia, vbi præfuerat Abbas Monachumque profeſſus fuerat. Sedes tantum per vndecim dies vacauit.

198. INNOCENTIVS Sextus Gallus Lemouicenſis, Stephanus Alberti filius appellatus, Epiſcopus Card. Oſtienſis Antiſtes ſacrorum ſublectus eſt, 15. Kal. Ianuar. 1352. Carolo IV. imperante. Sedit ann. 9. menſ. 8. dies 26. Auenioni deceſſit pridie idus Septemb. ann. 1362. ſepultuſque in Eccleſia Carthuſienſium prope Auenionem, vnius, ac dierum 26. interregno ſecuto.

199. VRBANVM deinde Quintum Gallum,

Gi.

Guillermum Griſatum filium Grimaldi antea appellatum, monachum Cluniacenſem, ac ſancti Victoris Abbatem Maſſilienſem in pontificali purpura, Cardinales, haud hactenus Cardinalem regnare iuſſerunt, tametſi minus adeſſet, ann. 1362. Prid. Kal. Nouemb. Imperante Carolo Quarto. Sedit ann. 8. menſ. 2. dies 26. Auenion. diem clauſit extremum 14. Kalen. Ianuarij ann. 1370. eius corpus Maſſiliam delatum eſt, ſepultúmque in Abbatia S. Victoris, vbi præfuerat Abbas.

200. GREGORIVS Vndecimus Gallus Lemouienſis, Petrus Rogerij antea dictus, Clementis VI. nepos, diaconus Cardinalis S. Mariæ Nouæ in eccleſiaſtico throno fulſit 3. Kal. Ianuarij 1370. Carolo Quarto imperante. Sedit ann. 7. menſ. 2. dies 29. Romæ deceſſit, ſanctæ ſedis è Gallijs, vbi per ſeptuaginta annos propemodum exulauerat, Romam reductæ titulo clarus 6. Kal. Aprilis anno 1378. ſepultúſque fuit in Eccleſia ſanctæ Mariæ Nouæ, ac 12. dierum interregnum fuit. Cuius quidem in Italiam pontificis reditus maxima pars laudis in Catherinam Senenſem redundat, quæ ingenti auſu leus, rediénſquè Pontificem impulit tandem, vt rediret, ſuóque aduentu ea mala diſcuteret, quæ ex pontificum abſceſſu ſæpiſſimè totam Italiam occupauerant, vt iam minus mirandum ſit, eos, qui rectè ſcribunt, & ſapiunt, dixiſſe Catharinam Senenſem Virginem Deo votam Apoſtolicam ſedem ſuis humeris in Italiam iterum reportaſſe.

201. VRBANVS Sextus Neapolitanus, de Prignania è Piſis oriundus, Bartholomæus antea vocatus, Archiepiſcopus Barij in Apulia pontificatus onus ſubiuit an. 1378. 8. Apr. decoratúſq; coronæ Regni 14. Kal. Maij Carolo Quarto imperante, ac Vinceslao. Sedit ann. vndecim, ac menſes ſex, dieſquè ſeptem. Cæterum Vrbanus vix apoſtolicum thronum inierat, cum felicitatem illam maxima perturbatio rerum conſecuta eſt; Siquidem Cardinales, cum extra collegium Pontificem Vrbanum creaſſent, illíſque eius ſuſpecta cœpiſſet eſſe aſperitas morum, Fundanum profugerunt in Agrum, teterrimúmque ſchiſmus exorti Robertum Cardinalem Gebennenſem ſub nomine Clementis Septimi ſubſtituerunt; diuturnior illa ſeceſſio, ac planè toti Eccleſiæ exitiabilis fuit, quàm boni omnes ſperauerant. Vrbanus autem verus Pontifex, cum Repub. chriſtianam difficillimis temporibus ſumma cum prudentiæ laude adminiſtraſſet, Romæ exceſſit è viuis, idibus Octobris ann. 1389. ſepultúſque fuit apud S. Petrum 17. dierum interregno ſecuto.

202. BONIFATIVS Nonus Neapolitanus, Petrus Tomacellus antea vocatus, presbyter Cardinalis S. Anaſtaſiæ, Vrbano Sexto ſucceſſit 4. nonas Nouembris ann. 1389. imperantibus Vinceslao, Roberto, ac Friderico. Sedit ann. 14. ac vndecim menſes. Tempore autem, quo Clemens VII. Antipapa Auenioni ſedebat, atq; poſt hunc Benedictus 13. qui antea Petrus de Luna dicebatur, Bonifatius verus Pontifex exceſſit è viuis Kal. Nouembris ann. 1404. ſepultúſque fuit apud ſanctum Petrum, interregno ſecuto 15. dierum.

203. INNOCENTIVS Septimus Sulmonen-

A ſis Coſmatus Melioratus antea dictus presb. Card. tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem pares humeros pontificatui admouit 16. Kal. Decemb. ann. 1404. imperantibus Roberto, ac Vinceslao, Sedit annos 1. ac dies 21. cum Benedictus XIII. ſchiſmaticus Auenion. regnaret. Deceſſit autem an. 1406. octauo idus Nouemb. ſepultúſque ad apud S. Petrum, vacauitque ſedes per dies 24.

204. GREGORIVS XII. Venetus, Angelus Corarius antea dictus, presbyter Cardinalis S. Marci, pridie Kal. Decembris ann. 1406. ea conditione à Cardinalibus in ſummum Pontificem adlectus eſt, vt eccleſiaſtico ſchiſmate deleto, vltro pontificatu ſe abdicaret; ſiquidem & Benedictus Decimuſtertius Antipapa malè parto imperio nuntium remiſiſſet. Igitur cum duos annos, menſ. 7. ac quinque dies contra Pſeudo Benedictũ ſediſſet,
B in Concilio Piſano à Patribus pontificatu priuatus, in eiúſque locum Alexander Quintus ſuffectus, contra eumdem Alexandrum ſedit, ac deinceps Ioannem VXIII. ann. 6. ac menſem vnum. imperantibus Vinceslao, Roberto, ac Sigiſmundo. Ac demum cum in Conſtantienſi Concilio vltro munere abijſſet; Epiſcopum illum Tuſculanum, & Cardinalem, decanúmque Collegij pronuntiarunt. Qui demùm apud Recanatenſes vitam finiuit 1417.

205. ALEXANDER Quintus Fr. Petrus Philargi è Candia dictus, Ordinis Minorum presbyter Cardinalis tit. Duodecim Apoſtolorum in Piſano Concilio acclamatus Pontifex eſt, anno 1409. imperante Roberto. Sedit menſ. 10. ac dies octo. Deceſſit Bononiæ 5. non. Maij anno 1410. ſepultúſque eſt in S. Franciſci templio,
C 14. dierum interregno ſecuto. Hic Pontifex, qui à pleriſque creditur fuiſſe Cretenſem, oriundus è Churſinallo fuit Nouarienſis ditionis, vt in additionibus noſtris ad Ciaconem diffusè docuimus.

206. IOANNES XXII. appellatus XXIII. Neapolitanus Balthaſſar Coxa antea dictus, diaconus Cardinalis tit. S. Euſtachij Alexandro Quinto ſuffectus eſt ann. 1410. ſexto Kal. Iunij imperantibus Roberto, & Sigiſmundo. Sedit ann. 5. dies verò 15. à Conſtantienſi Concilio deturbatus de ſede eſt, ac Martinus Columna ſubrogatus. A quo deinde Florentiæ Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, ac Collegij Decanus adlectus eſt 1419. ſexto Kal. Iulij, eodem anno deceſſit Florentiæ, ſepultúſque honorificè fuit in Baptiſterio S. Ioannis Baptiſtæ.

D 207. MARTINVS Quintus Romanus, Oddo Columna antea dictus, diaconus Cardinalis ſancti Georgij ad velum aureum poſt Ioannem Coxam Apoſtolicam Sedem accepit, Concilio Conſtantienſi ita cenſente, quod ante Martini electionem ſeueriori cenſura tres ſummos Pontifices depoſuerat, anno 1417. tertio idus Nouemb. Sigiſmundo imperante.

Cæterum Martinus ſedit ann. 13. menſ. 3. d. 12. deceſſit ann. 1431. die 21. menſis Februarij, ſepultúſque fuit in Baſilica Lateranenſi. Sede Vacante dies 11. Martini vitam nuper ſatis diffusè perſcripſit, & in lucem emiſit Felix Contilorus archiuij Apoſtolici Vaticani Præfectus Baſilicæ S. Pe-

S. Petri Canonicus, ac ſacræ Conſultæ à ſecretis, A vir eruditiſſimus, huius noſtræ inſcriptionis promotor, ac fautor ſingularis.

208. EVGENIVS Quartus Venetus, Gabriel Condolmerius antea vocatus, presbyter Cardinalis tituli S. Clementis ſacro Apoſtolico throno nobilitatus eſt quinto nonas Martij ann. 1431. imperantibus Sigiſmundo, Alberto, & Friderico. Sedit ann. 15. menſ. 11. dies verò 21. Clauſit diem extremum 7. Kal. Martij ann. 1447. ſepultúſque fuit apud S. Petrum. Inſecutum interregnum eſt tantùm dierum decem. Eugenio autem Quarto ſedente Concilium Florentinum celebratum eſt, tùm vt eccleſia Græca, ſublato ſchiſmate, cum Latina coiret, tùm vt Baſilienſi Concilio pôdus abrogaretur, vbi præpoſterè ſchiſmatici Amadeum olim Ducem Sabaudiæ, ſub nomine Felicis Quinti ſuſtulerant ad ſedem. B

209. NICOLAVS Quintus Sarzanenſis, Thomas Parentucellus antea dictus, presb. Card. tituli S. Suſannę ad ſummum pontificatum ſubuectus eſt pridie nonas Martij ann. 1447. Friderico Tertio imperante. Sedit ann. 8. dies 19. Deceſſit an. 1455. ac nono Kal. Aprilis. ſepultus fuit apud S. Petrum, interregno ſecuto dierum 15.

210. CALLISTVM Tertium Hiſpanum Valentinum, Alphonſum Borgiam antea dictum, presb. Cardinalem SS. Quatuor Coronatorum in ſummum Pontificem aſſumpſere, 6. idus Aprilis ann. 1455. Friderico Tertio imperante. Sedit an. 3. menſ. 4. fatóque ceſſit ann. 1458. octauo idus Augusti, ſepultúſque fuit apud S. Petrum; duodecim dierum tantum interregno ſecuto.

211. PIO II. Senenſi, Æneæ Piccolomineo antea dicto presb. Card. tit. S. Sabinæ, Pontificium deinde detulere honorem 14. Kal. Septemb. C ann. 1458. Friderico Tertio imperante. Sedit an. 5. menſ. 11. dies 25. Anconæ è vita diſceſſit 17. Kal. Septemb. ann. 1464. eius poſtea corpus Romam delatum, ſepultúmque apud S. Petrum. Sede vacante d. 13.

De Secundo Pio Pôtifice max inter plures ſcriptores recens, ſumma cum eloquentia, & fide ſcripſit Iacobus Gaddus Patricius Florentinus eruditus, & candidus auctor in ſuis oratorijs elogijs, cuius ſcripta, monumentáque apud doctos homines admirationis ſunt. & decoris.

212. PAVLVS Secundus Venetus, Petrus Barbus antea dictus, presbyter Cardinalis tituli ſancti Marci Pontifex pronunciatus eſt, cum nepos eſſet Eugenij Quarti, pridie Kal. Septemb. ann. 1464. Friderico Tertio imperante. Sedit ann. 6. m. 10. dies 20. obijt ann. 1471. quinto Kal. Auguſti, apoplexia oppreſſus, conditúſque eſt in Vaticano. Per D dies 14. ſede vacante.

213. SIXTVS Quartus Sauonenſis, Fr. Franciſcus Roboreus antea dictus Ord. Minorum, presbyter Cardinalis tit. S. Petri ad Vincula ad pontificatum vocatus eſt quinto idus Auguſti ann. 1471. Friderico Tertio imperante. Sedit ann. 13. d. 15. Deceſſit idibus Sextilis ann. 1484. ſedecim dierum interregno ſecuto, tumulatúſque in Vaticano requieſcit.

214. INNOCENTIVS Octauus Ianuenſis, Ioannes Baptiſta Cibo Antea dictus presbyter Cardinalis S. Laurentij in Lucina ad pontificatũ aſcendit quarto Kalen. Septemb. ann. 1484. imper. Friderico, ac Maximiliano. Sedit ann. 7. menſ. 10. dies 17. vita functus eſt ann. 1492. Kal. Auguſt. ſepultúſque eſt in Vaticano 10. dierum interregno ſecuto.

215. ALEXANDER Sextus, ex Iberia Valentinus, Rodericus antea Borgia appellatus, Calliſti Tertij nepos, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. R. E. Vicecancellarius, in locum demortui Innocentij Octaui ſuffectus eſt, tertio idus Auguſti 1492. imperante Friderico, atq. Maximiliano. Sedit ann. 11. dies 8. ex mirabili luſu fortunæ defunctus eſt 15. Kal. Septemb. ann. 1503. tumulatúſque fuit apud S. Petrum.

216. PIVS deinde Tertius Senenſis, Franciſcus Piccolomineus antea dictus, Pij Secundi ex ſorore nepos, Archiepiſcopus Senenſis, & Diaconus Cardinalis tit. S. Euſtachij pontificatum tenuit 10. Kal. Octobris ann. 1503. Maximiliano Imper. Sedit dies 26. Vita functus eſt 15. Kal. Nouembr. eiuſdem anni, ſepultúſque eſt in Vaticano propè Patruum; vacauítque ſedes dies 14.

217. IVLIVS Secundus Sauonenſis, Iulianus antea Roboreus vocatus, Sixti Quarti Pont. Max. nepos, Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis, Papa renunciatus eſt ann. 1503. Kalend. Nouemb. imperante Maximiliano. Sedit ann. 9 menſ. 3. dies 9. Exceſſit è viuis nono Kalend. Martij ann. 1513. ſepultúſque eſt in Vaticano; vacauítque ſedes dies 17.

218. LEO Decimus Florentinus, Mediceus, Magnifici Laurentij filius bonarum artium Mœcenatis optimi, diaconus Cardinalis tit. S. Mariæ in Dominica ad ſummum Pontificatum euectus eſt, idibus Martij ann. 1513. Maximiliano imperante. Sedit ann. 8. ac totidem menſ. dies verò 21. Fato ceſſit. 1521. Kal. Decemb. ætatis verò 47. Sepultúſque primùm fuit apud S. Petrum; poſtea verò ad S. Mariam ſupra Mineruam translatus, interregnum inſecutum eſt menſ. 1. d. 9.

Pontifex planè cum priſcis illis ob variam literaturam, atq; in literatos planè regiam liberalitatem, citra omnem inuidiam, comparandus.

219. HADRIANVS Sextus Traiectenſis, è Flandris, idem nomen retinuit, quo ante Pontificatum fuerat appellatus; abſénſque ea opinione eximiæ doctrinæ, ac vitæ ſanctitatis, ad Apoſtolicum thronum vocatus eſt, cum antea presbyter Cardinalis eſſet tit. SS. Ioannis, & Pauli an. 1522. quinto idus Ianuarij imperante Carolo Quinto. Sedit ann. 1. menſ. 8 fatóque ceſſit 8. Kal. Octob. ann. 1523. vacauit ſedes menſ. 1. d. 27.

220. CLEMENS Septimus Florentinus Mediceus, Decimi Leonis patruelis; ex Archiepiſcopo Florentino, Cardinalíque S. Laurentij in Damaſo, ad ſummum Pontificatum aſcendit, ſub nomine Clementis Septimi, cum antea Iulius Mediceus diceretur ann. 1523. 13. Decemb. imperante Carolo Quinto. Sedit ann. 10. totidem menſ. ac dies 8. Vita functus eſt ann. 1533. ſeptimo Kalen. Octob. ſepultúſq. apud S. Petrum, poſtea ad S. Mariam ſuper Mineruam prope Leonem Decimum translatus. Vacauit ſedes 17. dies.

221. PAVLVS Tertius Romanus, Alexander Farne-

Farneſius antea dictus, Epiſcopus Cardinalis Oſtiē-
ſis, Clementis 7. ſucceſſor fuit 7. Idus Octobris,
1534. Carolo V. imperante. Sedit an. 15. dies verò
29. Deceſſit 4. Idus Nouemb. ann. 1549. Sepul-
tuſque eſt in Vaticano, duorum menſium, ac 29.
dierum interregno ſecuto.

222. IVLIVS Tertius Hetruſcus è Monte S. Sa-
bini, Ioãnes Maria de Mõte antea vocatus, Epiſco-
pus Cardinalis Preneſtinus in Sũmum Pontificem
cooptatus eſt 6. Id. Februarij ann. 1550. Carolo V.
imperante. Sedit an. 5. menſ. 1. dies 16. exceſſit è vi-
uis an. 1555. 5. kal. Aprilis; ſedes vacuit dies 17. ſe-
pultùſque eſt in Vaticano.

223. MARCELLVS Secundus Politianus,
Hetruſcus, Marcellus Ceruinus antea dictus, Preſ-
byter Cardinalis Tit. S. Crucis in Hieruſalem, Pon-
tifex ſalutatus eſt 5. Id. Aprilis ann. 1555. imperan-
te Carolo V. Sedit dies 22. præripiente illum inui-
da morte eodem anno, prid. Kal. Maij, ſepultùſque
eſt apud S. Petrum, 22. dierum interregno ſecuto.

224. PAVLVM Quartũ deinde Neapolitanũ,
Ioannē Petrum Carapham antea dictum, Epiſco-
pũ Cardinalem Oſtienſem euexerunt ad thronum
10. Kal. Iunij, ann. 1555. Carolo V. imperante. Sedit
ann. 4. menſ. 2. dies verò 27. Fato ceſſit 15. Kal. Se-
ptemb. 1559. ſepultùſque eſt apud S. Petrum; ceſſa-
uitque Sedes menſ. 4. ac dies 7.

225. PIVS Quartus Mediolanenſis, Ioannes
Angelus Medices antea dictus, presbyter Cardina-
lis tit. S. Priſcæ, Summum Pontificatum adeptus eſt
7. Kal. Ianuarij ann. 1559. Ferdinando imperante.
Sedit ann. 5. menſ. 11. ac dies 25. Deceſſit 5. Id.
Decemb. ann. 1565. ſepultùſque eſt in Vaticano,
26. dierũ interregno ſecuto. Cæterùm Pius Tridēti-
nũ Cõcilium à Paulo Tertio inchoatum, proſecutũ
à Iulio, ab ſe verò renouatum, ingenti rei chriſtia-
næ commodo demùm abſoluit.

226. PIVS Quintus Alexandrinus, F. Michael
Giſlerius antea dictus, Ordinis Prædicatorum, preſ-
byter Cardinalis tit. S. Mariæ ſupra Mineruã, Sum-
mus Pontifex declaratus eſt 7. Id. Ianuarij an. 1566.
Imp. Maximiliano Secundo. Sedit ann. 6. menſ. 3.
dies 23. Exceſſit autem è viuis Kal. Maij, ann. 1572.
ſepultùſque eſt in Vaticano; inde poſtea ad S. Ma-
riam Maiorem à Sixto Quinto Pontifice Max. in
ſepulcro à ſe munificentiſſimè conſtructo, ad Præ-
ſepe Domini translatus, ac conditus fuit. Pontifex
ſanè omnium virtutum concurſu incomparabilis:
Quippe qui æquè ſancta, atque profana ſumma
cum dexteritate tractauerit, ſiue cum ad normam
Tridentini Cõcilij mortalium mores ritùſq; Eccle-
ſiaſticos corrigeret; ſiue cũ per Sfortiam Sfortiam
clariſſimũ Ducē in Gallijs Vgonotorum doctrinã
ſectàmue affligeret, ſiue cùm ad Actiacum ſinum
cum potentiſſimis Regibus, ac Rebuſpublicis me-
morabili icto fœdere Turcas per maria exultan-
tes, vſque ad lætam victoriam vrgeret: ſiue demùm
cùm ex eccleſiaſtico cenſu ingentibus erogatis pe-
cunijs per Germanos Imperatores, Turcis ad præ-
dam geſtientibus, cancellos præſcriberet, ne hoſtili
procurſu iterum deſœdarent Italiam.

227. GREGORIVS Decimuſtertius Bono-
nienſis Hugo Boncompagnus antea dictus, presby-
ter Cardinalis S. Sixti in Apoſtolica ſede collocatus

A eſt 3. Id. Martij ann. 15.72. imperante Maximiliano
Secundo. Sedit ann. 12. menſ. 10. dies 28. Defun-
ctus eſt 1585. 9. kal. Aprilis, ſepultùſque eſt in Va-
ticano. Pontifex hic illarum nationum, in quas de-
terrima hæreſum lues præſertim deſæuierat, Romæ
quamplurimis, fundatis collegijs, inſtitutiſque alu-
mnis, qui proferendæ chriſtianæ fidei viderentur
idonei, inſultantium Sectariorum progreſſus, co-
natùſque præuidit, præter cæteram munificentiam,
quæ in ſacros iam fundatos, adultòſque ordines
contulit, vt pietas impenſiùs excoleretur.

228. SIXTVM deinde Quintum, è Monte Al-
to, Picenum, Felicem Odinis Minorum fratrem
antea dictum, presbyterum Cardinalem tit. S. Hie-
ronymi ſubuexerunt ad thronum 12. die Aprilis
ann. 1585. imperante Rodulpho. Sedit an. 5. menſ.
B 4. dies 3. Deceſſit 6. kal. Sept. ann. 1590. ſepultùſq;
eſt apud S. Mariam Maiorem, ad Præſepe Domini,
vbi ſibi viuens, anteceſſorique ſuo Pio V. demor-
tuo, planè regia monumenta condiderat. Demùm
ſi Sixti V. quinque tantùm annos, quibus regnauit,
cum ingenti pecunia, quam in publicum ærarium
congeſſit, conferre volueris, planè ſenties id, quod
res eſt mortalium induſtriam, quãdoque velocita-
tē temporũ, vbi res agitur acquirenda præuertiſſe.

229. VRBANVS Septimus Romanus, Ioãnes
Baptiſta Caſtanea antea dictus, presbyter Cardina-
lis S. Marcelli deinde ſedit, 17. kal. Octobris 1590.
Rodulpho imperãte. Regnauit autem dies 12. De-
ceſſit 5. Kal. Octobris eiuſdem anni, antequam in-
auguratus fulgeret, ſepultùſque eſt apud S. Petrum,
duorum menſium, ac octo dierum interregno ſe-
C cuto. Cuius quidem Pontificis oſtenſi potius Po-
pulo chriſtiano, quàm dati deſiderium, vix apud
Romanos, temporum longinquitàs potuit delinire.

230. GREGORIVM Decimumquartum Me-
diolanēſem, Nicolaum Sfondratum antea dictum,
Cremonenſem Epiſcopum, ac presbyterum Car-
dinalem S. Cæciliæ, deindè in Pontificem aſſump-
ſere Non. Decembris ann. 1590. imperante Ro-
dulpho Secundo. Præfuit menſes 10. ac totidem
dies. E vita diſceſſit Id. Octob. an. 1591. ſepultùſq;
fuit apud S. Petrũ, per 14. tantùm dies ſede ceſsãte.

231. INNOCENTIVS Nonus Bononienſis,
Antonius Fachinettus antea dictus, presbyter Car-
dinalis, tit. SS. Quatuor coronatorum, Apoſtolica
cathedra potitus eſt 3. Kal. Nouemb. an. 1591. Im-
per. Rodulpho Secundo menſib. 2. d. 10. impera-
D uit, deceſſitq; 3. Kal. Ianuarij eiuſdē anni, ſepultùſq;
eſt apud S. Petrum, 30. dierum interregno ſecuto.

232. CLEMENS Octauus Florentinus, Hip-
polytus Aldobrandinus antea dictus, presbyter Car-
dinalis tit. S. Pancratij, ad ſummum Pontificatum
aſcendit 3. Kal. Februarij, ann. 1592. Rodulpho Se-
cundò imperante. Sedit ann. 13. menſ. 1. d. 3. De-
ceſſit 1605. 3. Martij. Sepultus fuit apud S. Petrum.
Pontifex in eccleſiaſtica iuriſdictione tuenda in-
fracti animi; & qui adeò religioſorum Ordinum
puritatem adamauit, vt ſi eorum, qui corrigendi
erant, ſequaces habuiſſet voluntates, futurum erat,
vt aliquando tandem ex defecatis moribus clau-
ſtra niterent.

233 LEO Vndecimus Florentinus, Alexander
Medices antea dictus, Archiepiſcopus Florentinus,

Præneſtinus verò Epiſcopus, & Cardinalis ſancto throno, præter ſuæ ſerenitatem gentis nobilitatus eſt prima die exordientis Aprilis anni 1605. imperante Rodulpho Secundo. Sedit dies 26. Deceſſit autem 26. die Aprilis eiuſdem anni; ſepultúſque fuit apud Sanctum Petrum, 19. dierum interregno ſecuto. Cæterum quaſi vix enatus flos, Leo ſucciſus, ſpes bonorum omnium omninò fefellit: quippe qui cum nomine ipſo, felicia illa Leonis tempora ſecum adduxiſſe videretur. Conſtat illum accedenti Pontificatus fortunæ parem animum attuliſſe; qui mox recedenti per mortem, eidem non ſe præbuiſſet inferiorem: ſiquidem nec exoratus potuit acquieſcere, vt purpuram, qua ipſe decoratus fuerat, in Octauianum fratris filium deinde conferret; cùm in eius moderatiſſimo animo illud infixum maneret: *Quæ vtilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem*.

234. PAVLVS Quintus Romanus, Camillus Burgheſius antea dictus, oriundus è Senis, presbyter Cardinalis tituli Sancti Chryſogoni, Pontifex conſalutatus eſt 16. Maij ann. 1605. imperante Rodulpho Secundo. Sedit ann. 15. menſ. 8. dies 13. Deceſſit die 28. menſis Ianuarij 1621. ſepultúſque fuit apud Sanctum Petrum, translatus iacet in Baſilica S. Mariæ Maioris, 11. dierũ interregno ſecuto.

Hic in ædificijs attollendis Sixti Quinti Pontificis Maximi æmulus, vbique & ſemper cultum vrbis perurſit.

235. GREGORIVM deinde XV. Bononienſem, Alexandrum Ludouiſium antea dictum, Archiepiſcopum Bononienſem, ac presbyterum Cardinalem tituli Sanctæ Mariæ in Tranſpontina, euexerunt ad ſedem an. 1621. 9. die menſis Februarij, imperante Ferdinando Secundo. Sedit ann. duos, menſ. quinque, citra diem vnum. Fato ceſſit 1623. die 8. menſ. Iulij, ſepultúſque fuit apud S. Petrum, viginti nouem dierum interregno ſecuto.

236. VRBANVS Octauus Florentinus, è Barberina gente, Maphæus Cardinalis S. Onuphrij antea vocatus, cunctis ſacri Senatus ſuffragijs conſpirantibus, totiúſque chriſtiani Orbis ſerò læta gratulatione ad Apoſtolicam ſedem ſubuectus eſt die 6. menſ. Auguſti, ann. 1623. Eam communem mortalium lætitiam aluit iam olim, pollicitáque eſt integerrimi purpurati viri vetuſta per plura ſecula in Florentina Publica Re nobilitas, ſapiẽtum, fortiúmque virorum vbique, & ſemper fœta, graníſque, ita, vt iam in illum omnes propemodùm virtutes coiuiſſe, quæ in illa nunquam interrupta Pontificum ſerie ſparſæ leguntur, nullus hactenus miraretur. Eſt enim nobilitas ad omne decus acutiſſimum, ac potentiſſimum calcar, quo tùm maximè currens videtur impelli, vbi eidem ſupremæ dignitatis gradus acceſſerit. Itaq; ſanctus ille Eccleſiæ vniuerſæ thronus, quo nobilitatus eſt, prodidit Vrbani virtutes, atq; adauxit; vt nemo iam illo eruditior, nullus iuſtior, prouidẽtior nullus, fortiórque videretur fuiſſe; ſiue exſonarent arma, ſiue contagia ebullirent, publicàque pax, atque otium firmandum foret conſilijs ſalubrioribus. Quàm ille in diuiſarum gentium trepidis bellis, ruinàque liber ab omni affectu ſe præbuit medium: quàm ille paterna cunctatione, oculatàque conniuentia deuios compulit ad pœnitentiam: quàm graui trutina, ac nunquam errante emeritos ad dignitates, ad thiaras, ad purpuram vocauit: Quàm æqua lance iuſtitiæ leges perſcripſit, pœnas impoſuit, publicæ paci litauit, principes viros fœdiſſimè conſternatos ad arma per grauiſſimos Legatos ſuos ad pacis fœdera eſt cohortatus; cæterorúmque ordinum lapſos mores lenioris correctionis limam iuſſit ſubire. Nec tamen qui conſilijs grauioribus præſenti paci conſuluit, futuræ italicæ ſecuritatis oblitus eſt. Fundatis enim arcibus, nouíſque munimentis opportunis in locis conſtitutis, planè oſtendit, haudquaquam, vbi oportuit, in militaribus conatibus chriſtianam pietatem languere. Iam quæ ad ornatum Vrbis, cultúmque templorum munificentiſſimè, ac propemodum effuſis theſauris architectatus eſt, adeò ſuperioris ſeculi munificentiam, ſplendorémque videntur euincere, vt Romam, quam ferream accepit, ſe reliquiſſe auream, ſupra Auguſtum illum haud ex vano poſſe gloriari videatur. Adhuc vigor ille animi tanto Principe dignus, cui tot anni, réſq; præclarè geſtæ hactenus non attulere teporem, facit mortalibus ſpem, vt in poſterum etiam poſſint expectare & maiora. Quamobrem de tanto Pontifice omnium mortalium votum eſto

„ *Serus in cælum redeas, diúque*
„ *Lætus interſis Populo chriſtiano.*

vt ex ea illuſtrium operarum feraci annorum mora, quò diuturnius, eò abſolutius, virtutum relinquatur exẽplum, quod pij mortales ſemper imitentur, & celebrent.

EPISCOPI
OSTIENSES ET VELITERNENSES·

DE VELITRIS antiquiſſima Volſcorum ciuitate.

VELITRÆ igitur,antiquiſſimum,ac nobiliſſimum Volſcorum, ſiue potentiam ſpectes ſiue antiquitatem, Oppidum fuit, de quò Romana Hiſtoria ſępius cum laude memorat,& ſi cætera abeſſent,vna Octauiæ gentis origine nobilitatum. Hi,qui in rebus à noſtra memoria longè diſtantibus libentiùs fabulantur, Velitrorum fundationem in Beletrā Dardani matrē Troiæ ſundatoris reijciunt ex affinitate nominum apud parum cordatos commento ſuo fidem facturi. Illud conſtat, ſub Anco Martio, quarto Romanorum Rege, qui Oſtiæ fundamenta conſtruxit, Velitrarum etiam fieri mētionem, ante reparatam à Chriſto Domino ſalutē 520.Aſſeritq. Liuius, factā fuiſſe Coloniam,cùm ita inquit;*Velitras Coloni ab vrbe miſſi,& Colonia deducta à Virginio,& T.Vetuſtio Conſulibus, anno ab vrbe condita*, 270. Ante autem Chri-
B ſtum natum,493.Idem habet Halicarnaſſeus,lib.8. Suetonius, Dion, Plutarchus, Plinius, Val.Maximus, aliique, qui de rebus Romanis ſcripſere, præcipuè autem memorat Liuius, ſępius Romanos in Veliternas ſæuiſſimè animaduertiſſe ob frequentes rebelliones. *In Veliternas*, inquit ille, *veteres ciues Romanos, quòd toties rebellaſſent, grauiter ſæuitum,& muri deiecti, & Senatus inde abductus, iuſſique trans Tiberim habitare,vt eius, qui extra Tiberim deprehenſus eſſet,vſque ad mille pondo clarigatio eſſet, nec priuſquam ære perſoluto, is, qui cepiſſet extra vincula captum haberet.In Agrum Senatorum Coloni miſſi,quibus adſcriptis, ſpeciem antiquæ frequentiæ Velitræ receperunt.*

Veliternarum rebellionis cauſam Suetonius,ac Diodorus abundè commemorant. Etenim cùm è cœlo excuſſo fulmine,eorum muri tacti fuiſſent,ad omen ſuſpenſis pronuntiauit oraculum, aliquando fore,vt Veliternus ciuis ſubacto orbe mortalibus ſcriberet leges. Qua ſpe Velitrenſes deluſi, contra Romanos deinde vſque ad ſui ipſorum excidium
C pertinaciſſimè depugnarunt, ſerò animaduertentes, Auguſtum Cæſarem oraculum innuiſſe, qui è Velitris oriundus, vt idem Suetonius ſcribit, ciuilibus ſuppreſſis bellis,Romano orbe potitus eſt,eundémque per quadraginta, & ſeptem annos pacatiſſimè rexit. Cæterùm ea ciuitas Octauiani temporibus
A celebris fuit, diuturnàmque maieſtatem deinceps retinuit; ſic,vt hoc tempore etiam ſatis incolis frequentata ſpectetur; tametſi nulla ibi antiquitas in ſe trahat oculos contuentiū.Poſt Magnū Conſtātinum, Imperatorijs priuilegijs fulta eſt, ad perennitatem. Chriſti ſacris initiata eſt, ſicut & Oſtia, ab ipſis Apoſtolis,hoc eſt, a Petro Principe Apoſtolorum,atque ab ipſius alumnis; ſiquidem cum Petrus Epafroditum, vnum è 72. diſcipulis, Epiſcopum Terracinenſem ad Veliternas ciues legaſſet, Chriſtianam ibi ſtabiliter fidem fundauit. In ipſa primùm ex largitate, pietatèque credentium templum Saluatori Chriſto excitatum perſpicitur, hoc eſt, Incarnati Verbi ann. centeſimo. Veliternenſis autē Epiſcopus,vnus olim è ſeptem Epiſcopis Cardinalibus fuit, qui Romano Pōtifici vicariā operam ſolebant impendere, cuius haud infrequenter meminere concilia. Demùm (vt non ſemel dico) cùm Oſtia habitatoribus deſtitutæ, propemodum eſſe ciuitas deſijſſet, Eugenius Tertius prudenti conſilio Oſtienſi Antiſtiti,Veliternas ciues regendos ad-
B iunxit, vt qui eximiæ authoritatis, & antiquiſſimæ Epiſcopus eſſet, hoc etiam tempore oues haberet, quos ageret ad requiem perennitatis, ſimulque Epiſcopus Oſtienſis, & Veliternenſis perpetuò diceretur.Veliternenſis Antiſtes ex conceſſione Summorum Pontificum merum, & mixtum imperium in ciuitate,& diœceſi,tum & conferendi omnia eccleſiaſtica beneficia ius habet. Primaria autem Eccleſia S. Clementi Papæ, & Martyri dicata eſt,nobilis ſtructuræ, pietate Veliternenſium Epiſcoporum exornata,in qua 14.Canonici cum Præpoſito, aliiſque Clericis multis ad diuinum cultum ordinatis. Epiſcopale Palatium Guillelmus Cardinalis de Eſtoureuilla, vulgò Rothomagenſis appellatus, ædificauit, quod noſtris temporibus Card. Geſualdus reparauit, auxitque nobilitet.

Epiſcoporum autem Veliternenſium, vſque ad vnionem cum Oſtienſi,ideo paucos nobis contigit reperire, quòd illos voraſſet inuidioſa vetuſtas.Eorum autem, qui nobis commodè occurrerunt, ca-
C talogum digeſſimus ſeorſum ab Oſtienſibus, vt vtrique melius,apertiuſque in ſua ſede perſpicerentur. Ab vnione autem, & deinceps illos promiſcuè narrabimus à varijs, certiſſimiſque ſcriptoribus erutos, præcipuè autem è Panuinio, noſtriſque ad Ciaconium additionibus.

Cęterum Paſchalis, Henrico Quinto factioſiſſimo principe inſtigante, ſenſit incommoda regni. Siquidem tres Pſeudopontifices Albertus ſcilicet, Theodoricus, ac Syluester Secundus vſurpato ſibi diademate regni, eiuſdem temporum inuiderunt felicitati. Qui tamen omnes (vt violentiæ poplites celeri defectu eneruantur, & cadunt) ſuffurata dignitate nudati, vſque ad poſtremas miſerias exularunt.

160. GELASIVS Secundus Ioannes antea dictus, patria Caietanus, Monachus Caſinenſis, diac. Cardinalis ſanctæ Mariæ in Coſmedin Pontifex cõſalutatus eſt octauo Kal. Februarij an. 1118. imperante Henrico, & Alexio Comn. cuius initio pontificatus Bondinus Hiſpanus, impij Henrici fauore in Antipapam adlectus interturbauit, is erat Braccarenſis Archiepiſcopus, vtq; nefariæ præſumptioni ſuæ titulum honeſtum obtenderet, Gregorius Octauus voluit appellari.

Gelaſius autem ſedit an. vnum, menſes quinque, inque Gallijs exceſſit è viuis in Cluniacenſi cœnobio quarto Kalend. Februarij ann. 1119. ibique tumulatus quieſcit; Vir vtique ſanctus, ac dignus profectò, niſi malignitas illorum temporum obſtitiſſet, cuius annos, Deus magnus ad Eccleſiæ ſuæ commodum, ſerie longiori extenderet. Sed quod inuida mors abrupit, Dominus Conſtantinus Caietanus Syracuſanus Abbas ſancti Barontij vir eruditus, viſus eſt hoc tempore reſarciſſe, qui huius Pontificis vitam, à Pandulpho Piſano Gelaſij contemporaneo ſuccinctè quidem præſcriptam in lucem edidit, ſuòque commento ad omnia diffuſiſſimè adaptauit.

161. CALLISTVS Secundus, Vido antea dictus, Archiepiſcopus Viennenſis, genere Gallus, filius Guillermi, frater verò Stephani Burgundiæ Principis, quamuis abſens, ad ſacram thiaram vocatus eſt Kal. Februarij, ann. 1119. in Cluniacenſi cœnobio, cuius profitebatur inſtitutum, imperant. Henrico Quinto, ac Ioanne Comn. Annos quinque eccleſiaſticum obtinuit principatum, menſ. 10. dies 13. obijt ann. 1124. idib. Nouemb. tumulatúſque fuit in Baſilica Conſtantiniana, vnius tantùm diei interregno ſecuto.

162. HONORIVS Secundus, Lambertus de Fagnano antea dictus, Bononienſis, ex Oſtienſi Epiſcopo ad ſummum Pontificatum aſcendit 13. Kalend. Ianuarij ann. 1124. imperant. Henrico Quinto, ac Ioanne Comn. Sedit ann. 5. menſ. 1. dies 17. vita defunctus eſt 16. Kal. Martij ann. 1130. ſepultúſque eſt in Baſilica Lateranenſi.

163. INNOCENTIVS Secundus Romanus, Gregorius Papareſcus antea vocatus (quam hodie gentem Romæ prædiuitem, ac nobilem Mattheiam appellamus) olim iam Monachus Benedictinus, tunc autem diaconus Cardinalis tituli ſancti Angeli à ſaniori Cardinalium parte ſummus Pontifex adlectus eſt 14. Februarij 1130. eademque die conſecratus, contra quem ſuffragiorum pars minor Petrum Leonis presbyterum Cardinalem tituli ſanctæ Mariæ Transtyberim ſubornauit, in ſedem ſub nomine Anacleti Secundi ann. 1130. 13. Kalen. Martij imperante Ioanne Comn. Sedit autem Innocentius verus Pontifex ann. 13. ac menſ. ſeptem. Defunctus 8. Kalend. Octobr. 1143. tumulatus eſt in Vaticano, cum per vnum tantùm diem ſedes vacaſſet. Hoc diuturnum ſchiſma vt ſingularet vir ſanè & doctrina, & ſanctitate clariſſimus ſanctus Bernardus primus Abbas Clareuallenſis, multos adiuit labores; ſed Petro Leonis tandem defuncto, cum iterum pertinax illud ſchiſma, Gregorium presbyterum Cardinalem, Victorem Quartum appellatum in defuncti locum ſuffeciſſet, eodem Bernardo agente, pontificatu ſe abdicans Innocentij Secundi legitimum thronum adoraturus procubuit; ſicque ſciſſura illa eccleſiaſtica ad vnius pannoſi Monachi imperium tandem cum ſynceriori parte coiuit.

164. CAELESTINVS Secundus, Tiphernas, antea Vido de Caſtello appellatus, presbyter Cardinalis tituli ſancti Marci pontifex renunciatus eſt 7. Kal. Octobr. 1143. imperante Conrado, atque Emanuele. Sedit menſes quinque, dies 13. fatoq; ceſſit octauo idus Martij ann. 1144. Tumulatúſque fuit in Baſilica Lateranenſi; vnius tantum diei interregno ſecuto.

Non defuere qui dicerent, hunc Pontificem nobilis generis Caſtri Felicitatis apud Tiphernates fuiſſe alumnum; quòd hodie Ciuitatem de Caſtello vulgò appellat.

165. LVCIVS Secundus Bonon. è Caccis nemici clariſſima gente, antea Gherardus vocatus, Canonicus Regularis, ac presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem Bibliothecarius, & Cancellarius S.R.E. Pontifex acclamatus eſt ſeptimo idus Martij an. 1144. Conrado, Emanueléque imperantibus. In ſancta ſede menſ. 11. d. 14. omninò expleuit. Quinto Kal. Martij vitæ finem accepit ann. 1145. ſepultúſque fuit in Lateranenſi Baſilica nullo interregno ſecuto.

166. EVGENIVS Tertius Piſanus, Petrus Bernardus Paganellus antea vocatus, Monachus Ciſtercienſis, Abbaſque ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad Tres Fontes, Diui Bernardi clariſſimus alumnus, ex fama, odoréque ſanctitatis, cum non eſſet Cardinalis, ſed Abbatis ſimplici titulo inſignitus in Apoſtolicum thronum ſubuectus eſt an. 1145. 25. Febr. Emanuele, Conradóque imperantibus. Sedit ann. 8. menſ. 4. ac dies 13. Tiburi functus eſt 8. idus Iulij ann. 1153. per vnum tantùm diem ſede ceſſante. Cæterum defunctum apud ſanctum Petrum ſepulcro cohoneſtauerunt. Hic ille Eugenius eſt, quem intrepido munere pontificatus verſantem, Sanctus Bernardus olim eiuſdem præceptor, quinque illis aureis libris de Conſideratione, citra omnem adulationem, inſtituit, ſuique officij ſeuerè admonuit; qua ſcilicet via aulicos anfractus effugeret, quòue curſu humanæ cupiditatis, ambitioniſque ſcopulos deuitaret, vt in pontificatu, inextricabili quaſi Cretico labyrintho, aliquando liber, ſibique quaſi poſtliminio redditus, poſſet redire ad Deum.

167. ANASTASIVS Quartus Romanus de Subura; Conradus antea appellatus, Monachus ſancti Benedicti, atque Abbas ſancti Ruphi in Veliternis, ex Epiſcopo Sabinenſi, & Cardinali, ad pontificatus apicem aſcendit 7. idus Iulij an. 1153. Emanuele, ac Friderico Imp. Sedit ann. 1. menſ. 4. dies

dies 24. Fato ceſsit ann. 1154. ſexto non. Decembris: tumulatuſque fuit in Baſilica Lateranenſi; vnius tantum diei interregno ſecuto.

168. HADRIANVS Quartus è maiori Britannia, Nicolaus Aſtiſragus antea vocatus, Epiſcopus Cardinalis Albanenſis, Abbas antea ſancti Ruphi de Valentia in Gallia Canonicus Regularis, pôtificatus onus ſubiuit ann. 1154. tertio nonas Decembris, Friderico Ænobarbo, atque Emanuele imperantibus. Sedit ann. 4. menſ. 8. dies 14. Mors illum abſtulit Anagni Kal. Septembris 1159. delatuſque Romam apud ſanctum Petrum conditus eſt, ſede vacante d. 7.

169 ALEXANDER Tertius, Rolandus Bandinellius antea vocatus, Senenſis, presbyter Cardinalis tituli ſancti Marci, S. R. E Cancellarius, demortuo Hadriano ſuffectus eſt an. 1159. ſeptimo id. Septembris Friderico, atque Emanuele imperantibus, contra quem à quibuſdam factioſiſsimis Cardinalibus in ſanctam Sedem intruſus eſt Octauianus presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Cæciliæ, qui Victor Quartus voluit appellari. Sedit Alexander ann. 21. menſ. 11. dies 20. Exceſſit autem è viuis ſexto Kal. Septembris, ſiue, vt alijs placet, duodecimo Kal. Octob. 1181. ſepultuſque fuit in Baſilica Conſtantiniana. Cæterum Victor pſeudo-pontifex Lucæ in Hetruria deceſsit 1164. eique, factioſis ſchiſma alentibus, ſuffectus eſt Vido Cremenſis Cardinalis ſub nomine Paſchalis Tertij, qui fato ceſſit 1169. Factioniſque pertinacia adhuc durante, Ioannem Hungarum Abbatem Frumienſem ſucceſſorem excepit, Tertiuſque Calliſtus à vecordibus appellatus eſt, ſapuitque is aliquando præ ijs, qui illum delegerant. Quippe pontificali infula exutus, Alexandri Tertij veri Pontificis faſces adoraturus procubuit, deſijtque aliquando tandem ſchiſma illud feruere, quod diuturniùs, quàm boni omnes ſperauerãt, Eccleſiæ Chriſti turpiſſimas plagas inflixit.

170. LVCIVS Tertius Thuſcus, Lucenſis, Hũbaldus antea Allucingolus appellatus, Oſtienſis Epiſcopus Cardinalis, pontificio honore decoratus eſt quarto Kalend. Septemb. ann. 1181. imperantibus Friderico, atque Alexio Comn. Sedit annos 4. menſes 2. dies 18. Veronæ deceſſit 7. Kal. Decembris ann. 1185. Sepultuſque fuit in eiuſdem Ciuitatis maiori templo; vnius diei interregno ſecuto.

171. VRBANVS Tertius Mediolanenſis, antea Lambertus Cribellus, Archiepiſcopus Mediolanenſis, ac presbyter Cardinalis oneri pontificio admotus eſt 7. Kal. Decembris ann. 1185. Imperant. Friderico, & Andron. Præfuit ad annum 1. menſ. 10. dies 15. Mortuus Ferrariæ eſt ann. 1187. 13. Kal. Nouemb. atque in maiori eius ciuitatis templo exceptus, interregno vnius diei ſecuto.

172. GREGORIVS Octauus Beneuentanus, Albertus Mora antea dictus, Monachus Ciſtercienſis, presbyter Cardinalis tituli ſancti Laurentij in Lucina S. R. E. Cancellarius, ad pontificatum aſcendit 12. Kal. Nouemb. ann. 1187. imperantibus Friderico, & Iſacio Auguſtis. Sedit menſ. 1. dies 27. Piſiſque defunctus eſt 18. Kalend. Ianuarij eiuſdem anni, quo ſe contulerat, vt in Oriente pugnantibus ferret ſuppetias, quo celerius ſancto Chriſti ſepulcro potirentur, maiori eiuſdem ciuitatis templo exceptus eſt, cum interim per dies 20. ſedes vacaſſet.

173. CLEMENS Tertius Romanus, Paulus Scholaris antea vocatus, Epiſcopus Cardinalis Prçneſtinus, Summus Pontifex conſalutatus eſt octauo idus Ianuarij ann. 1188. imperantibus Friderico, & Iſaciò Auguſt. Imperauit ann. tres, menſ. duos dies verò 20. E viuis exceſſit 4. Idus Aprilis an. 1191. ſepultuſque in Baſilica Conſtantiniana 23. dierum interregno ſecuto.

174. CÆLESTINVS Tertius, diaconus Cardinalis tituli ſanctæ Mariæ in Coſmedin Romanus Hyacinthus antea filius Petri è clariſſima gente Vrſina ſummum pontificatum adeptus eſt die ſancto Paſchatis, eodemque die conſecratus 18. Kalend. Maij ann. 1191. imperantibus Henrico Quinto, atque Iſacio Aug. Sedit ann. 6. menſ. 9. citra duos dies. Deceſſit 6. idus Ianuarij ann. 1198. ſepultuſque eſt in Baſilica Lateranenſi, nullo interregno ſecuto.

175. INNOCENTIVS Tertius Anagninus, ex Comitibus Signiæ, filius Traſimundi Lotharius antea dictus, ex diacono Cardinali tituli SS. Sergij, & Bacchi, in ſummum Pontificem adlectus eſt, annos tantùm natus trigintaſeptem, 1198. ſexto idus Ianuarij imperante Alexio Auguſto. Sedit annos 18. menſ. 6. dies 9. Peruſiæ è vita deceſſit die 17. Iulij ann. 1216. ſepultuſque eſt in Cathedrali ſancti Laurentij, per vnum tantum diem ſede ceſſante. Innocentio Tertio ſedente, duo clariſſimi religioſorum Ordines, Franciſcanorum ſcilicet, ac Dominicanorum iam pridem cæcutienti mortalitati, cæperunt, chriſtianorum virtutum lucem præferre.

176. HONORIVS Tertius Romanus, Cineius antea Sabellus vocatus, ex diacono Cardinali tituli ſanctæ Luciæ in Orphea, ſummi pontificatus apicẽ aſſecutus eſt, die 18. menſ. Iulij 1216. imperante Friderico Secundo. Sedit annos 10. ac menſes 8. Fato ceſſit 15. Kalend. Aprilis ann. 1227. ſepultuſq; iacet in Baſilica Liberiana, vnius tantum diei interregno ſecuto.

177. GREGORIVS Nonus Anagninus, ex Signinis Comitibus, Vgolinus antea dictus, Innocentij Tertij nepos, ex Epiſcopo Oſtienſi, & Cardinali ad pontificatum euaſit 13. Kalend. Aprilis 1227. Friderico Secundo Imperante. Sedit annos 14. menſes 5. dies omnino 3. Deceſſit 11. Kalendas Aprilis anno 1241. ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum, vnius menſis interregno ſecuto. Hic ille Nonus Gregorius eſt adeo erga Religioſos ordines egregiè animatus, vt ſi culus mores inſigniter animaduertiſſet labare per viros prudentes, ac prouidos fœditatem detergeret, suo opes auferret, atque ita factum eſt, vt cum è Septimo celebri prope Florentiam Monaſterio, incolæ demigrare coacti fuiſſent, vt Religioſi Religioſis ſuccederent, è ſancto Galgano Cœnobio Ciſtercienſis Ordinis in agro Senenſi, nobilium Monachorum ducta colonia, ibidem monaſticam diſciplinam iterum per illos inſtituit, propaganitque. Itaut inde poſtea, hoc eſt, ex Septimo, quaſi politi ex perfectionis ſchola egregij viri prodirent, qui labanti deinceps per totam Italiam Ciſtercienſi Ordini, ſalubrem plane medicinam fecere. Rem parcè, & modicè hic tetigimus, quod iam olim mihi amiciſſimus, ac no-

ſtui Ordinis Monachus, Abbaſque Ciſtercienſis, Ni- A
colaus Baccetius ſanè eloquenter, & grauiter hoc
ipſum, ex propoſito latinis literis proſecutus eſt,
in lib. 1. ſuæ Septimianæ Hiſtoriæ.

178. CÆLESTINVS Quartus Mediolanenſis
Gaufridus antea Caſtilioneus appellatus, monachus
Ciſtercienſis. presbyter Cardinalis tit. ſancti Mar-
ci, atque Epiſcopus Sabinenſis, ad Pontificatum
aſcendit 9. Kalen. Octobris anno 1241. Federico Se-
cundo imperante. Sedit dies 17. defunctuſque ſe
pultus eſt in Vaticano, interregno vnius anni, ac
octo menſium inſecuto.

179. INNOCENTIVM deinde Quartum Ge
nuenſem, Sinibaldum antea Fieſchum appellatum,
ex Lauanis Comitibus presbyterum Cardinalem
tit. ſancti Laurentij in Lucina pontificium proue-
xere ad thronum die 24. menſis Iunij anni 1243. B
imperante Federico Secundo. Sedit annos 11. men-
ſes 5. dies 15. deceſſit Neapoli idibus Decembris
1254. inque cathedrali ſepultus fuit, per dies 13. ſe-
de vacante.

180. ALEXANDER deinde Quartus Anagni-
nus, ex Comitibus Signiæ, Raynaldus antea voca-
tus, Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis in Pontifica-
tum ſubrogatus eſt Neapoli 8. Kalen. Ianuarij an-
no 1254. Cæſar. Guillelmo, Richardo, & Alphon-
ſo. Sedit ann. 6. menſ. 5. dies 5. Viterbij è vita de-
ceſſit 8. Kal. Iunij 1261, trium menſium, totidem-
que dierum interregno ſecuto.

181. VRBANVS Quartus Gallus Trecenſis,
Iacobus Pantaleo antea vocatus, è Patriarcha Hie-
roſolymitano, nondum Cardinalis, abſenſque ad
ſummum pontificatum aſſumptus eſt 4. Kal. Sept.
ann. 1261, imperantibus Richardo, & Alphonſo. C
Sedit annos tres, dies 3. Peruſiæ vita functus eſt an-
no 1264. ſexto nonas Octobr. maiorique templo
fuit exceptus, quatuor menſium, ac trium dierum
interregno ſecuto. Non deſunt, qui dicant, hunc
Pontificem Ciſtercienſis Ordinis fuiſſe alumnum,
ſed allucinantur.

182. CLEMENS Quartus Gallus Narbonen-
ſis, Vido Groſſus antea appellatus, Epiſcopus Car-
dinalis Sabinus ſummo pontificatu decoratus eſt,
pridie non. Februarij 1265. Reg. Rom. Alphonſo
Hiſpan. ſedit ann. 3. menſ. 10. dies 22. Viterbij vita
functus eſt 3 Kal. Decemb. ann. 1268. ſepultuſque
fuit in Eccleſia ſanctæ Mariæ ad Gradus. Interre-
gnum duos annos omnino tenuit, ac nouem men-
ſium, Comitiis in diuerſa, ac plerumque contraria
ſtudia æſtuante.

183. GREGORIVS Decimus Placentinus, D
Theobaldus Vicecomes antea dictus, Archidiaco-
nus Leodienſis, ad ſancta Orientia loca abſens à
Cardinalibus per honorarios arbitros, ad pontifica-
tum vocatus eſt; prima die ineuntis menſis Sep-
tembris 1271. Roberto Haſpurg. Imperante. Sedit
ann. 4. menſ 4. dies 10. Aretij in Tuſcia defunctus
eſt 3. id. Ianuarij ann. 1276. decem tantum dierum
interregno ſecuto. Hic Pontifex primus dicitur
præſcripſiſſe normam, quo commodiùs, ſanctiuſque
decernentur Pontifices.

184. INNOCENTIVM deinde Quintum, Bur-
gundionem, Fr. Petrum è Tarantaſia antea dictum,
Ordinis Prædicatorum, Epiſcopum Cardinalem
Oſtienſem in ſummum Pontificem cooptarunt 13.
Kal. Febr. ann. 1276. imperante Rodulpho Cæſare.
Sedit menſ. 5. ac dies 2. eodemque anno defunctus,
ſepultus eſt in Conſtantiniana Baſilica, ceſſauitque
ſedes 19. dies.

185. HADRIANVS Quintus Genuenſis,
Othobonus Fieſchus, ex Lauaniæ Comitibus, antea
dictus, Innocentij Quarti nepos, diaconus Cardi-
nalis ſancti Hadriani, Pontifex ſalutatus eſt quarto
idus Iulij ann. 1276. Rodulpho Cæſ. imperante. Se-
dit menſem vnum, ac dies ſeptem, deceſſitque Vi-
terbij nondum inauguratus 12. Kal. Septembris,
tumulumque accepit in Eccleſia ſancti Franciſci, ſe-
cutumque interregnum eſt vigintiquinque dierum.

186. IOANNES Vigeſimus, dictus XXI. Lu-
ſitanus, Vlyſſiponenſis, Ioannes Petrus antea vo-
catus, Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus Pontifex
adlectus eſt ann. 1276. 13. Septembris Rodulpho
Cæſ. Sedit menſ. 8. dies item 8. Viterbij vitam fini-
uit, palatij repentina ruina ita oppreſſus, vt inde
ſemiuiuus poſtea erutus, paulò poſt æquiſſimo ani-
mo vitam exhalauerit. Sepultus eſt in eccleſia Ca-
thedrali 13. Kal. Iunij 1277. menſ. 6. ac 4. dierum
interregno ſecuto.

187. NICOLAVM deinde Tertium Romanũ,
Ioannem Vrſinum antea dictum, Cardinalem tituli
ſancti Nicolai in Carcere euexerunt ad ſedem 7. Ka
lend. Decemb. ann. 1277. imperante Rodulpho. Se-
dit ann. 2. menſ. 8. ac dies 29. deceſſit in Suriano
prope Viterbium Caſtello, 11. Kal. Septemb. ann.
1280. Romamque relatus, apud ſanctum Petrum
ſepultus eſt, per tres tantum menſes ſede ceſſante.

188. MARTINVS Secundus, Quartus dictus,
Gallus, Simon antea Bria appellatus, presbyter
Card. ſanctæ Cæciliæ, deinde regnauit 8. Kal Mar-
tij ann. 1281. Rodulpho imperante. Sedit ann. 4.
menſem 1. ac dies 7. Peruſiæ defunctus eſt 4. Kal.
Aprilis 1285. ac in maiori eius ciuitatis templo ſe-
pultus, 4. dierum interregno ſecuto.

189. HONORIVS Quartus Romanus, Iaco-
bus Sabellus antea dictus, Diaconus Card. ſanctæ
Mariæ in Coſmedin ad Apoſtolicæ Sedis culmen
aſcendit 4. non. Aprilis ann. 1285. imperante Ro-
dulpho. Sedit ann. 12. ac totidem dies; defunctuſ-
que eſt ann. 1287. 3. non. Aprilis; ac ſepultus in
ſancta Maria de Ara Cœli, 10. menſium, ac dierum
13. interregno ſecuto.

190. NICOLAVM deinde Quartum Aſcula-
num, Fr. Hieronymum Ordinis Minorum. Epi-
ſcopum Cardinalem Præneſtinum, vocatum ſuſtu-
lere ad thronum 8. Kalend. Martij ann. 1288. impe-
rantibus Rodulpho, atque Adolpho. Sedit annos
4. menſ. 1. dies 14. Deceſſit pridie non. Aprilis ann.
1292. ſepultuſque eſt ad ſanctam Mariam Maiorem.
Vacauit ſedes ann. 2. menſ. 3. ac dies 2.

191. S. CAELESTINVS Quintus, Petrus Mo-
ronus antea dictus, ex Iſernia eremita, Monacho-
rum Cæleſtinorum inſtitutor, ex inſtinctu diuini
Spiritus ad Cathedram Petri aſcendit nonas Iulij
ann. 1294. Adolpho imperante. Sedit menſ. 5. ac
dies 7. ſponteq. ſe abdicauit pontificatu. Mortuus
eſt ann. 1296. 13. Kal. Iunij in Arce Fumoni in Cam-
pania, tumulatuſq. fuit in Ferentino, ac non multo
poſt à Clemente V. in numero Sanctorũ adſcriptus.

192. BO-

192. BONIFATIVS Octauus Caietanus Anagninus, Benedictus antea dictus, presbyter Cardinalis tit. ſanctorum Sylueſtri, atque Martini in Mõtibus Petro Morono ſucceſſit 9. Kal. Ianuarij anni 1294. imperante Adolpho, atque Alberto. Sedit ann.8. menſ.9. dies 28. è viuis exceſſit quinto idus Octobris ann.1303. atque apud ſanctum Petrum tumulatus, decem tantùm dies ſede ceſſante.

193. BENEDICTVS Decimus, dictus Vndecimus Frater Nicolaus Bocaſinus Taruiſinus Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Card. Oſtienſis, Octaui Bonifatij ſucceſſor fuit 12. Kal. Nouembr. ann.1303. Alberto Cæſare imperante. Sedit menſ.8. ac dies 6. Deceſſit Peruſiæ non. Iulij an. 1304. ſepultuſque eſt in Eccleſia Fratrum Prædicatorum, ſede vacante menſ. 10. ac dies 24.

194. CLEMENS Quintus Gallus Vaſco, Bertrandus antea appellatus, Archiepiſcopus Burdigalenſis, nondum Cardinalatus titulo inſignitus, ad ſummum Pontificatum aſſumptus eſt nonis Iunij an.1306. imper. Alberto, & Henrico Septimo. Sedit an 8. menſ.10. dies 16. deceſſit Auenione in Gallia, quò ſanctam ſedem tranſtulerat 12. Kal. Maij anno 1314 duorum annorum Interregno ſecuto.

195. IOANNES XXI. dictus XXII. Iacobus de Oſſa antea dictus, Caturcenſis Gallus, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ſummo pontificatu condecoratus eſt Lugduni in Gallia ſeptimo idus Auguſti an.1316. imperante Ludouico Bauaro. Sedit an.18. menſ.3. dies 28. Auenioni defunctus eſt pridie non. Decembr. an.1334. atque in Cathedrali ſepultus. Ceſſauit ſedes diebus quindecim. Cæterum ex inſtinctu Bauari ſchiſma per idem tempus diuexauit Eccleſiam, cum Petrum Corbarium curaſſet creãdum, Reatinum, Ordinis Minorum, qui ſe Nicolaum Quintum vocari præcepit; ſed cum aliquando tandem pſeudopontifex in manus incidiſſet Ioannis, ab eo coniectus in carcerem, ibi ſui ſceleris confectus ærumnis meritiſſimas pœnas luit.

196. BENEDICTVS Vndecimus, ab alijs Duodecimus appellatus Toloſanus, Iacobus Fornerius antea dictus, ex Ordine Ciſtercienſi Monachus, cùm iam inde à puero virtutem excoluiſſet in Balbonenſi Monaſterio, apud Vaſcones, vir poſtea factus, adeo in domo Dei fulgere viſus eſt; vt Abbas Fontis Frigidi eiuſdem Ordinis, Epiſcopus Apamienſis, inde Mirapicenſis, mox Card. factus, tandem vel inuitum traherent ad pontificatum, cum multò antè Cardinalitio munere presbyteratus ad tituli ſanctæ Priſcæ fuiſſet perfunctus. Quod ipſum accidit an.1334. 13. Kal. Ianuarij, Ludouico Bauaro imperante. Sedit an.7. menſ.4. dies 6. Auenioni è vita diſceſſit ſeptimo Kalen. Maij, an.1342. tumulatúſque fuit in Cathedrali, vndecim tantùm dierum interregno ſecuto. Hic Pontifex inter multas alias virtutes, hac vna præcipuè enituit, vt nullas opes ex Eccleſiaſtico cenſu paternam in domum innexerit, cum nullas diuitias maiores, clarioreſque arbitraretur, quàm ex moderatione animi alienis opibus abſtinuiſſe.

In Vaticani Archiuij regiſtro primam Benedicti noſtri Papæ offendimus epiſtolam Abbati Ciſtercij cæteriſque Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis in ipſo pontificatus ingreſſu ſcriptam, quam huic loco non alienam duximus, in gratiam Ciſtercienſium Monachorum, vt tanti Pontificis ab adoleſcentia in Ciſterc. Ordine educatio, & ex ipſo ad Infulam, ad Purpuram, tandem ad Pontificatus apicem aſſumptio magis eluceſcat. Epiſtola eſt prima in ordine fol. 2. tomi primi Regiſtri, quam ipſiſſimis verbis hic ſubijcimus.

BENEDICTVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati Monaſterij Ciſtercij cæteriſq. Coabbatibus, & eorum Conuentibus Ciſtercienſis Ordinis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Altitudo cæleſtis Concilij, ſupra cuncta tenens in excelſis imperium, ſic dat eſſe rebus, & diſpenſat ineffabili prouidentia munera gratiarum; ſic creaturarum conditiones, & ſtatus ordinat, ac prout vult, variat & diſponit, quod ſenſus humanus, eius ſecreta conſilij perſcrutari non valens, in horum conſideratione potius hebetatur; cum ſint inueſtigabiles viæ Domini, & Sapientia ſua magnitudinem humani non capiant intellectus; facit enim fortem ex debili, balbutientibus eloquium tribuit; & ponit nonnunquam humiles in ſublimi, plenam & perfectam habens ad ſingula tanquam palma concludens omnia poteſtatem.

Sanè fel. rec. Ioanne Papa XXII. Prædeceſſore noſtro nuper, ſicut Domino placuit, ab hac luce ſubtracto, & ad cæleſtem patriam ab huius mundi miſeria, ſicut piè credimus, euocato; eiuſque corpore, cum exequiarum ſolemnitate debita, tumulato Ven. fratres noſtri Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi S.R.E. Cardinales, de quorum numero tunc eramus, pro futuri ſubſtitutione Paſtoris conuenientes in vnum ſub deliberatione Concilij, quã tanti negotij qualitas exigebat, habito ſuper electionis futuri Papæ celebratione tractatu, licet conſcultiùs potuiſſent in alios maiorum meritorum claritate conſpicuos, & plurium virtutum titulis inſignitos, tandem ad perſonam Noſtram dirigentes vnanimiter vota ſua, Nos ad ſummi Pontificatus apicem diuina dignationis clementia, euocarunt.

Nos igitur noſtrarum inſufficientiam virium, & adminiſtrationis tam arduæ ſarcinam, tantique oneris grauitatem intenta conſideratione penſantes intra noſtra præcordia, quod inter tot diuerſas, & varias ſeculi fluctuationes, & pugnas agendum, quidque tenendum, quidue penſandum extiterit, animo duximus trepido reuoluendum: demùm verò ſpiritus virtute reaſſumpta in illo, qui aſſurgit in occurſum timentium, & implorantium humiliter nomen ſuum; quique clementer in ſemitis ſuis greſſus hominis perficit inter huiuſmodi cogitationum fremitus anchoram ſpei noſtræ fiximus ad ferendum ſub eius fiducia iugum ſeruitutis Apoſtolicæ imbecilles humeros humiliter ſubmittentes, ac ſubſequenter benedictionis, & coronationis ſolemnia, & cætera accepimus ſecundum morem eiuſdem Romanæ Eccleſiæ in perſonis Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum hactenus obſeruatum,

tum, anxiato, & humiliato ſpiritu Domino ſupplicando, vt ipſe, qui nos iugum huiuſmodi ſubire conceſſit, ſic ad ipſum portandum debilitatem noſtram ſua virtutis robore fulciat, ſicque illud faciat ſua benignitate portabile, quod ſub eo non contingat nos ex noſtra debilitate deſiſtere, ſed ita ſua omnipotentia Nobis & gregi Dominico vigilantia noſtra commiſſo potius proficere, quod de talento Nobis credito dignam valeamus in extremo iudicio reddere rationem.

Nos igitur qui in iuuentutis noſtræ tempora in Ordine veſtro peregimus ſub ſancta obedientiæ imperio, & obſeruantia regulari, ac in eo effecti alumni in dignitatis & adminiſtrationis ſtatu fuimus operoſi; nec non de illo per Apoſtolica Sedis prouidentiã ad Pontificalis eminentia titulum, & deinde ad apicem Cardinalatus prauenimus; ac demum, ſicut ex præmiſſis colligitur, nos quanquam immeritos in ſummi Pontificatus cathedram ſuprema dignatio collocauit, eo affectuoſius, & deuotius charitati veſtra precum veſtrarum primitias deſtinamus, quo ſpiritualiùs, & firmiùs credimus & tenemus, quòd illæ apud vos locum ſibi præcipuum vindicabunt. Conſiderantes itaque nos tanquam homines inter mundanos conflictus & turbines conſtitutos, ac veluti imperfectos diligentius attendentes, ad deuotionem veſtram Deo gratam, noſtræ mentis leuamus oculos ad veſtrarum orationum ſuffragia feruentiùs aſpiramus, ea propter vniuerſitatem veſtram rogamus, precamur, & obſecramus attentiùs per viſcera miſericordiæ IESV Chriſti, quatenus pro perſona noſtra, ſtatùque ſalubri, & felici vniuerſalis Eccleſiæ orationes deuotas, & ſedulas ad ſuperna maieſtatis clementiam effundatis, & etiam effundi faciatis in veſtris Generalibus Capitulis celebrandis, vt omnipotens Dominus; qui humeris noſtris imbecillibus molem impoſuit Apoſtolica ſeruitutis, nobis ſua omnipotentia dexteram porrigat, defectumque noſtrum ſua virtutis robore fulciat, vt dum nauigabimus in huius vita ſolo tempeſtuoſo fluctibus, & procellis ſciamus, & poſſimus diſperſa colligere, fracta connectere, deperdita reſtaurare, cuſtodire pinguia, manuducere fortia & humilia conſouere, aliaſque ſponſa noſtra nobis diuinitùs copulata Romana præfata, ac generali Eccleſia præeſſe pariter, & prodeſſe: Nos enim eundem ordinem deuotè & internè charitatis affectu zelantes ipſius optamus ſalutis & proſperitatis plenis deſiderijs incrementum, ad quos, Deo fauente, Apoſtolici fauoris opportunum præſidium proponimus iuxta diuinum beneplacitum adhibere.

Cum autem, ſicut intelleximus, portitores huiuſmodi literarum interdum conſueuerint eſſe, contra intentionem mittentium, exactores, nunc importunè petitionis inſtantia, nunc etiam murmurationum ſuſurrijs ac detractionum, & querelarum comminationibus exigendo, ſcire vos volumus, quòd noſtra intentionis exſtit, latoreſque præſentium iurare volumus, quòd ad exigendum, vel obtinendum aliquid præter ea, quæ ad victum, vel ob infirmitatis, ac alios caſus neceſſaria per ultas eis ſub certa forma literas, quas vobis exhiberi mandamus miniſtrari præcipimus, talibus inſtantijs, murmurationibus, detractionibus, ſeu comminationibus non vtantur, nec recipere oblata præſumat, ideòque vt noſtris in hoc intentioni, & beneplacito concurratis, præfatis eorum abuſionibus cæteriſque ſimilibus, ſi forſan eis, quod non eſt veriſimile, vti præſumerent contra proprium iuramentum, contemptis, omnino vos vltra præmiſſa ſibi veſtro miniſtranda mandato tribuendo aliquid non grauetis, cum non per extorſiones huiuſmodi, ſed ab retributione congrua intendamus ipſorum laboribus reſpondere.

Dat. Auenione 5. Idus Ian. Pontif. noſtri anno 1.

In eodem tom. 1. regiſtri Benedicti noſtri extat epiſtola numero 725. pro reformatione Studij Bernardini Pariſienſis, quam Benedictinam appellant, vbi inprimis ſpectatur excellens commendatio Ordinis Ciſtercienſis, maximè quantum ad vitam contemplatiuam, inde eius primordis ac progreſſus in eo ipſo Ordine Ciſtercienſe ab ipſa pueritia memorat. *Huius* (inquit) *quoque ordinis ab adoleſcentia noſtra perſeueranter iugum ſuſtulimus, & in eo alumni effecti per temporum curricula diuturna creuimus tam in illo, quàm extra ipſum ſucceſſiuis prælationum honoribus & tandem conſcendimus, quamquam immeriti, ſummi Cathedram paſtoratus. Licet, &c.* Bulla ita incipit. *Fulgens ſicut ſtella matutina in medio nebulæ ſacer Ciſtercienſis ordo in Eccleſia militante, &c.* Datum Auenione 3. Idus Iulij Pontif. noſtri anno 1. Aliam in eodem tomo primo Reg. Vatic. vidimus epiſtolam numero 8. ad Guillelmum Abbatem Balbonæ Narbonen. Diœc. Ord. Ciſtercienſis ſcriptam, in qua idem Pontifex ſe aliquando Abbatem Fontis frigidi eiuſdẽ ordinis fuiſſe ſcribit. *Eo diligentius* (ait) *ex cura noſtra generali vtilitatibus monaſterij Fontis frigidi Ciſtercien. Ord. Narbonen. Diœc. prouidemus, quo ſpiritualis & proprius Abbas monaſterio præfuimus cum in minoribus agebamus. Sane cum monaſterium ipſum per obitum quondam Arnaldi eiuſdem Monaſterij Abbatis, &c.* committit Guillelmo, vt electioni Abb. aſſiſtat iuxta ordinis ſanctiones. *Dat. Auenion. 15. Kal. Mart. ann. 1.* Hactenus de Benedicti noſtri Ciſtercienſis Monachatu hîc ſatis ſit dictum ex ipſiuſmet Pontificis literis ab originali Reg. Vaticani deſumptis; alibi fuſius cuiuſdam Lucij, aliquorumque Carmelitarum fratrum, de hoc ipſo Benedicto, ſomnium, fabulam, impoſturamque enodabimus, ad veritatem.

197. CLEMENS Sextus Gallus Lemouicenſis Petrus Rogerij Monſtrius appellatus, Monachus S. Benedicti, presbyter Card. tit. SS. Nerei, & Achillei, ad pontificatum aſcendit non. Maij an. 1342. imperante Carolo IV. Sedit ann. 10. menſ. 7. Auenioni deceſſit 4. non. Decemb. ann. 1352. tumulatuſque iacet in Monaſterio Caſæ Dei in Normandia, vbi præfuerat Abbas Monachuſque profeſſus fuerat. Sedes tantum per vndecim dies vacauit.

198. INNOCENTIVS Sextus Gallus Lemouicenſis, Stephanus Alberti filius appellatus, Epiſcopus Card. Oſtienſis Antiſtes ſacrorum ſublectus eſt, 15. Kal. Ianuar. 1352. Carolo IV. imperante. Sedit ann. 9. menſ. 8. dies 26. Auenioni deceſſit pridie idus Septemb. ann. 1362. ſepultuſque in Eccleſia Carthuſienſium prope Auenionem, vnius, ac dierum 26. interregno ſecuto.

199. VRBANVM deinde Quintum Gallum,

Gi.

A Guillermum Griſatum filium Grimaldi antea appellatum, monachum Cluniacenſem, ac ſancti Victoris Abbatem Maſſilienſem in pontificali purpura, Cardinales, haud hactenus Cardinalem regnare iuſſerunt, tametſi minus adeſſet, ann. 1362. Prid. Kal. Nouemb. imperante Carolo Quarto. Sedit ann. 8. menſ. 2. dies 26. Auenion. diem clauſit extremum 14. Kalen. Ianuarij ann. 1370. eius corpus Maſſiliam delatum eſt, ſepultúmque in Abbatia S. Victoria, vbi præfuerat Abbas.

200. GREGORIVS Vndecimus Gallus Lemouienſis, Petrus Rogerij antea dictus, Clementis VI. nepos, diaconus Cardinalis S. Mariæ Nouæ in eccleſiaſtico throno fulſit 3. Kal. Ianuarij 1370. Carolo Quarto imperante. Sedit ann. 7. menſ. 2. dies 29. Romæ deceſſit, ſanctæ ſedis è Gallijs, vbi per ſeptuaginta annos propemodum exulauerat, B Romam reductæ titulo clarus 6. Kal. Aprilis anno 1378. ſepultúſque fuit in Eccleſia ſanctę Mariæ Nouæ, ac 12. dierum interregnum fuit. Cuius quidem in Italiam pontificis reditus maxima pars laudis in Catherinam Senenſem redundat, quæ ingenti auſu iens, rediénſque Pontificem impulit tandem, vt rediret, ſuóque aduentu ea mala diſcuteret, quæ ex pontificum abſceſſu ſæpiſſimè totam Italiam occupauerant, vt iam minus mirandum ſit, eos, qui rectè ſcribunt, & ſapiunt, dixiſſe Catharinam Senenſem Virginem Deo votam Apoſtolicam ſedem ſuis humeris in Italiam iterum reportaſſe.

201. VRBANVS Sextus Neapolitanus, de Prignanis è Piſis oriundus, Bartholomæus antea vocatus, Archiepiſcopus Barij in Apulia pontificatus onus ſubiuit an. 1378. 8. Apr. decoratúſq; coronæ Regni 14. Kal. Maij Carolo Quarto imperante, C ac Vinceslao. Sedit ann. vndecim, ac menſes ſex, dieſque ſeptem. Cæterem Vrbanus vix apoſtolicum thronum inierat, cum felicitatem illam maxima perturbatio rerum conſecuta eſt; Siquidem Cardinales, cum extra collegium Pontificem Vrbanum creaſſent, illiſque eius ſuſpecta cœpiſſet eſſe aſperitas morum, Fundanum profugerunt in Agrum, teterrimúmque ſchiſma exorti Robertum Cardinalem Gebennenſem ſub nomine Clementis Septimi ſubſtituerunt; diuturnior illa ſeceſſio, ac planè toti Eccleſiæ exitiabilis fuit, quàm boni omnes ſperauerant. Vrbanus autem verus Pontifex, cum Repub. chriſtianam difficillimis temporibus ſumma cum prudentiæ laude adminiſtraſſet, Romæ exceſſit è viuis, idibus Octobris ann. 1389. ſepultúſque fuit apud S. Petrum 17. dierum interregno ſecuto.

D 202. BONIFATIVS Nonus Neapolitanus, Petrus Tomacellus antea vocatus, presbyter Cardinalis S. Anaſtaſiæ, Vrbano Sexto ſucceſſit 4. nonas Nouembris ann. 1389. imperantibus Vinceslao, Roberto, ac Friderico. Sedit ann. 14. ac vndecim menſes. Tempore autem, quo Clemens VII. Antipapa Auenioni ſedebat, atq; poſt hunc Benedictus 13. qui antea Petrus de Luna dicebatur; Bonifatius verus Pontifex exceſſit è viuis Kal. Nouembris ann. 1404. ſepultúſque fuit apud ſanctum Petrum, interregno ſecuto 15. dierum.

203. INNOCENTIVS Septimus Sulmonen-

A ſis Coſmatus Melioratus antea dictus presb. Card. tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem pares humeros pontificatui admouit 16. Kal. Decemb. ann. 1404. imperantibus Roberto, ac Vinceslao, Sedit annos 2. ac dies 21. cum Benedictus XIII. ſchiſmaticus Auenion. regnaret. Deceſſit autem an. 1406. octauo idus Nouemb. ſepultúſque ad apud S. Petrum, vacauitque ſedes per dies 24.

204. GREGORIVS XII. Venetus, Angelus Corarius antea dictus, presbyter Cardinalis S. Marci, pridie Kal. Decembris ann. 1406. ea conditione à Cardinalibus in ſummum Pontificem adlectus eſt, vt eccleſiaſtico ſchiſmate deleto, vltro pontificatu ſe abdicaret; ſiquidem & Benedictus Decimuſtertius Antipapa malè parto imperio nuntium remiſiſſet. Igitur cum duos annos, menſ. 7. ac quinque dies contra Pſeudo Benedictũ ſediſſet, B in Concilio Piſano à Patribus pontificatu priuatus, in eiúſque locum Alexander Quintus ſuffectus, contra eumdem Alexandrum ſedit, ac deinceps Ioannem VXIII. ann. 6. ac menſem vnum. imperantibus Vinceslao, Roberto, ac Sigiſmundo. Ac demum cum in Conſtantienſi Concilio vltro munere abijſſet; Epiſcopum illum Tuſculanum, & Cardinalem, decanúmque Collegij pronuntiarunt. Qui demùm apud Recanatenſes vitam finiuit 1417.

205. ALEXANDER Quintus Fr. Petrus Philargi è Candia dictus, Ordinis Minorum presbyter Cardinalis tit. Duodecim Apoſtolorum in Piſano Concilio acclamatus Pontifex eſt, anno 1409. imperante Roberto. Sedit menſ. 10. ac dies octo. Deceſſit Bononiæ 5. non. Maij anno 1410. ſepultúſque eſt in S. Franciſci templo, C 14. dierum interregno ſecuto. Hic Pontifex, qui à pleriſque creditur fuiſſe Cretenſem, oriundus è Churſinallo fuit Nouarienſis ditionis, vt in additionibus noſtris ad Ciaconem diffusè docuimus.

206. IOANNES XXII. appellatus XXIII. Neapolitanus Balthaſſar Coxa antea dictus, diaconus Cardinalis tit. S. Euſtachij Alexandro Quinto ſuffectus eſt ann. 1410. ſexto Kal. Iunij imperantibus Roberto, & Sigiſmundo. Sedit ann. 5. dies verò 15. à Conſtantienſi Concilio deturbatus de ſede eſt, ac Martinus Columna ſubrogatus. A quo deinde Florentię Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, ac Collegij Decanus adlectus eſt 1419. ſexto Kal Iulij, eodem anno deceſſit Florentiæ, ſepultúſque honorificè fuit in Bapriſterio S. Ioannis Baptiſtæ.

D 207. MARTINVS Quintus Romanus, Oddo Columna antea dictus, diaconus Cardinalis ſancti Georgij ad velum aureum poſt Ioannem Coxam Apoſtolicam Sedem accepit, Concilio Conſtantienſi ita cenſente, quod ante Martini electionem ſeueriori cenſura tres ſummos Pontifices depoſuerat, anno 1417. tertio idus Nouemb. Sigiſmundo imperante.

Cæterum Martinus ſedit ann. 13. menſ. 3. d. 12. deceſſit ann. 1431. die 21, menſis Februarij, ſepultúſque fuit in Baſilica Lateranenſi. Sede Vacante dies 11. Martini vitam nuper ſatis diffusè perſcripſit, & in lucem emiſit Felix Contilorus archiuij Apoſtolici Vaticani Præfectus Baſilicæ

S. Pe-

S. Petri Canonicus, ac ſacræ Conſultæ à ſecretis, A
vir eruditiſſimus, huius noſtræ inſcriptionis promotor, ac fautor ſingularis.

208. EVGENIVS Quartus Venetus, Gabriel Condolmerius antea vocatus, presbyter Cardinalis tituli S. Clementis ſacro Apoſtolico throno nobilitatus eſt quinto nonas Martij ann. 1431. imperantibus Sigiſmundo, Alberto, & Friderico. Sedit ann. 15. menſ. 11. dies verò 21. Clauſit diem extremum 7. Kal. Martij ann. 1447. ſepultúſque fuit apud S. Petrum. Inſecutum interregnum eſt tantùm dierum decem. Eugenio autem Quarto ſedente Concilium Florentinum celebratum eſt, tùm vt eccleſia Græca, ſublato ſchiſmate, cum Latina coiret, tùm vt Baſilienſi Concilio pódus abrogaretur, vbi præpoſterè ſchiſmatici Amadeum, olim Ducem Sabaudiæ, ſub nomine Felicis Quinti ſuſtulerant ad ſedem. B

209. NICOLAVS Quintus Sarzanenſis, Thomas Parentucellus antea dictus, presb. Card. tituli S. Suſannę ad ſummum pontificatum ſubuectus eſt pridie nonas Martij ann. 1447. Friderico Tertio imperante. Sedit ann. 8. dies 19. Deceſſit an. 1455. ac nono Kal. Aprilis. ſepultus fuit apud S. Petrum, interregno ſecuto dierum 15.

210. CALLISTVM Tertium Hiſpanum Valentinum, Alphonſum Borgiam antea dictum, presb. Cardinalem SS. Quatuor Coronatorum in ſummum Pontificem aſſumpſere, 6. idus Aprilis ann. 1455. Friderico Tertio imperante. Sedit an. 3. menſ. 4. fatòque ceſſit ann. 1458. octauo idus Augusti, ſepultúſque fuit apud S. Petrum; duodecim dierum tantum interregno ſecuto.

211. PIO II. Senenſi, Æneæ Piccolomineo antea dicto presb. Card. tit. S. Sabinæ, Pontificium deinde detulere honorem 14. Kal. Septemb. C
ann. 1458. Friderico Tertio imperante. Sedit an. 5. menſ. 11. dies 25. Anconæ è vita diſceſſit 17. Kal. Septemb. ann. 1464. eius poſtea corpus Romam delatum, ſepultúmque apud S. Petrum. Sede vacante d. 13.

De Secundo Pio Pōtifice max inter plures ſcriptores recens, ſumma cum eloquentia, & fide ſcripſit Iacobus Gaddus Patricius Florentinus eruditus, & candidus auctor in ſuis oratorijs elogijs, cuius ſcripta, monumentáque apud doctos homines admirationis ſunt. & decoris.

212. PAVLVS Secundus Venetus, Petrus Barbus antea dictus, presbyter Cardinalis tituli ſancti Marci Pontifex pronuntiatus eſt, cum nepos eſſet Eugenij Quarti, pridie Kal. Septemb. ann. 1464. Friderico Tertio imperante. Sedit ann. 6. m. 10. dies 20. obijt ann. 1471. quinto Kal. Auguſti, apoplexia oppreſſus, conditúſque eſt in Vaticano. Per dies 14. ſede vacante. D

213. SIXTVS Quartus Sauonenſis, Fr. Franciſcus Roboreus antea dictus Ord. Minorum, presbyter Cardinalis tit. S. Petri ad Vincula ad pontificatum vocatus eſt quinto idus Auguſti ann. 1471. Friderico Tertio imperante. Sedit ann 13. d. 15. Deceſſit idibus Sextilis ann. 1484. ſedecim dierum interregno ſecuto, tumulatúſque in Vaticano requieſcit.

214. INNOCENTIVS Octauus Ianuenſis, Ioannes Baptiſta Cibo Antea dictus presbyter Cardinalis S. Laurentij in Lucina ad pontificatū aſcendit quarto Kalen. Septemb. ann. 1484. imper. Friderico, ac Maximiliano. Sedit ann. 7. menſ. 10. dies 17. vita functus eſt ann. 1492. Kal. Auguſt. ſepultúſque eſt in Vaticano 10. dierum interregno ſecuto.

215. ALEXANDER Sextus, ex Iberia Valentinus, Rodericus antea Borgia appellatus, Calliſti Tertij nepos, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. R. E. Vicecancellarius, in locum demortui Innocentij Octaui ſuffectus eſt, tertio idus Auguſti 1492. imperante Friderico, atq. Maximiliano. Sedit ann. 11. dies 8. ex mirabili luſu fortunæ defunctus eſt 15. Kal. Septemb. ann. 1503. tumulatúſque fuit apud S. Petrum.

216. PIVS deinde Tertius Senenſis, Franciſcus Piccolomineus antea dictus, Pij Secundi ex ſorore nepos, Archiepiſcopus Senenſis, & Diaconus Cardinalis tit. S. Euſtachij pontificatum tenuit 10. Kal. Octobris ann. 1503. Maximiliano Imper. Sedit dies 26. Vita functus eſt 15. Kal. Nouembr. eiuſdem anni; ſepultúſque eſt in Vaticano propè Patruum; vacauitque ſedes dies 14.

217. IVLIVS Secundus Sauonenſis, Iulianus antea Roboreus vocatus, Sixti Quarti Pont. Max. nepos, Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis, Papa renuntiatus eſt ann. 1503. Kalend. Nouemb. imperante Maximiliano. Sedit ann. 9 menſ. 3. dies 9. Exceſſit è viuis nono Kalend. Martij ann. 1513. ſepultúſque eſt in Vaticano; vacauitque ſedes dies 17.

218. LEO Decimus Florentinus, Mediceus, Magnifici Laurentij filius bonarum artium Mœcenatis optimi. diaconus Cardinalis tit. S. Mariæ in Dominica ad ſummum Pontificatum euectus eſt, idibus Martij ann. 1513. Maximiliano imperante. Sedit ann. 8. ac totidem menſ. dies verò 21. Fato ceſſit. 1521. Kal. Decemb. ætatis verò 47. Sepultúſque primùm fuit apud S. Petrum; poſtea verò ad S. Mariam ſupra Mineruam tranſlatus, interregnum inſecutum eſt menſ. 1. d. 9.

Pontifex planè cumpriſcis illis ob variam literaturam, atq; in literatos planè regiam liberalitatem, citra omnem inuidiam, comparandus.

219. HADRIANVS Sextus Traiectenſis, è Flandria, idem nomen retinuit, quo ante Pontificatum fuerat appellatus; abſenſque ex opinione eximiæ doctrinæ, ac vitæ ſanctitatis, ad Apoſtolicum thronum vocatus eſt, cum antea presbyter Cardinalis eſſet tit. SS. Ioannis, & Pauli an. 1521, quinto idus Ianuarij imperante Carolo Quinto. Sedit ann. 1. menſ. 8 fatòque ceſſit 8. Kal. Octob. ann. 1523. vacauit ſedes menſ. 1. d. 27.

220. CLEMENS Septimus Florentinus Mediceus, Decimi Leonis patruelis; ex Archiepiſcopo Florentino, Cardinalique S. Laurentij in Damaſo, ad ſummum Pontificatum aſcendit, ſub nomine Clementis Septimi, cum antea Iulius Mediceus diceretur ann. 1523. 13. Decemb. imperante Carolo Quinto. Sedit ann. 10. totidem menſ. ac dies 8. Vita functus eſt ann. 1533. ſeptimo Kalen. Octob. ſepultúſq. apud S. Petrum, poſtea ad S. Mariam ſuper Mineruam prope Leonem Decimum tranſlatus. Vacauit ſedes 17. dies.

221. PAVLVS Tertius Romanus, Alexander

Farne-

Farneſius antea dictus, Epiſcopus Cardinalis Oſtiēſis, Clementis 7. ſucceſſor fuit 7. Idus Octobris, 1534. Carolo V. imperante. Sedit an. 15. dies verò 29. Deceſſit 4. Idus Nouemb. ann. 1549. Sepultuſque eſt in Vaticano, duorum menſium, ac 29. dierum interregno ſecuto.

222. IVLIVS Tertius Hetruſcus è Monte S. Sabini, Ioānes Maria de Mōte antea vocatus, Epiſcopus Cardinalis Preneſtinus in Sūmum Pontificem cooptatus eſt 6. Id. Februarij ann. 1550. Carolo V. imperante. Sedit an. 5. menſ. 1. dies 16. exceſſit è viuis an. 1555. 5. kal. Aprilis; ſedes vacauit dies 17. ſepultuſque eſt in Vaticano.

223. MARCELLVS Secundus Politianus, Hetruſcus, Marcellus Ceruinus antea dictus, Preſbyter Cardinalis Tit. S. Crucis in Hieruſalem, Pontifex ſalutatus eſt 5. Id. Aprilis ann. 1555. imperante Carolo V. Sedit dies 22. præripiente illum inuida morte eodem anno, prid. Kal. Maij, ſepultuſque eſt apud S. Petrum, 22. dierum interregno ſecuto.

224. PAVLVM Quartū deinde Neapolitanū, Ioannē Petrum Carapham antea dictum, Epiſcopū Cardinalem Oſtienſem euexerunt ad thronum 10. Kal. Iunij, ann. 1555. Carolo V. imperante. Sedit ann. 4. menſ. 2. dies verò 27. Fato ceſſit 15. Kal. Septemb. 1559. ſepultuſque eſt apud S. Petrum; ceſſauitque Sedes menſ. 4. ac dies 7.

225. PIVS Quartus Mediolanenſis, Ioannes Angelus Medices antea dictus, presbyter Cardinalis tit. S. Priſcæ, Summum Pontificatum adeptus eſt 7. Kal. Ianuarij ann. 1559. Ferdinando imperante. Sedit ann. 5. menſ. 11. ac dies 25. Deceſſit 5. Id. Decemb. ann. 1565. ſepultuſque eſt in Vaticano, 26. dierū interregno ſecuto. Cæterùm Pius Tridētinū Cōcilium à Paulo Tertio inchoatum, proſecutū à Iulio, ab ſe verò renouatum, ingenti rei chriſtianæ commodo demùm abſoluit.

226. PIVS Quintus Alexandrinus, F. Michael Giſlerius antea dictus, Ordinis Prædicatorum, preſbyter Cardinalis tit. S. Mariæ ſupra Mineruā, Summus Pontifex declaratus eſt 7. Id. Ianuarij an. 1566. Imp. Maximiliano Secundo. Sedit ann. 6. menſ. 3. dies 23. Exceſſit autem è viuis Kal. Maij, ann. 1572. ſepultuſque eſt in Vaticano; inde poſtea ad S. Mariam Maiorem à Sixto Quinto Pontifice Max. in ſepulcro à ſe munificentiſſimè conſtructo, ad Præſepe Domini translatus, ac conditus fuit. Pontifex ſanè omnium virtutum concurſu incomparabilis: Quippe qui æquè ſancta, atque profana ſumma cum dexteritate tractauerit, ſiue cum ad normam Tridentini Cōcilij mortalium mores rituſq; Eccleſiaſticos corrigeret; ſiue cū per Sfortiam Sfortiam clariſſimū Ducē in Gallijs Vgonotorum doctrinā ſectāmue affligeret, ſiue cùm ad Actiacum ſinum cum potentiſſimis Regibus, ac Rebuſpublicis memorabili icto fœdere Turcas per maria exultantes, vſque ad lætam victoriam vrgeret: ſiue demùm cùm ex eccleſiaſtico cenſu ingentibus erogatis pecunijs per Germanos Imperatores, Turcis ad prædam geſtientibus, cancellos præſcriberet, ne hoſtili procurſu iterum deſœdarent Italiam.

227. GREGORIVS Decimuſtertius Bononienſis Hugo Boncompagnus antea dictus, presbyter Cardinalis S. Sixti in Apoſtolica ſede collocatus A eſt 3. Id. Martij ann. 1572. imperante Maximiliano Secundo. Sedit ann. 12. menſ. 10. dies 28. Defunctus eſt 1585. 9. kal. Aprilis, ſepultuſque eſt in Vaticano. Pontifex hic illarum nationum, in quas deterrima hæreſum lues præſertim deſæuierat, Romæ quampluri mis, fundatis collegijs, inſtitutiſque alumnis, qui proferendæ chriſtianæ fidei viderentur idonei, inſultantium Sectariorum progreſſus, conatuſque præuidit, præter cæteram munificentiam, quæ in ſacros iam fundatos, adultòſque ordines contulit, vt pietas impenſiùs excoleretur.

228. SIXTVM deinde Quintum, è Monte Alto, Picenum, Felicem Ordinis Minorum fratrem antea dictum, presbyterum Cardinalem tit. S. Hieronymi ſubuexerunt ad thronum 12. die Aprilis ann. 1585. imperante Rodulpho. Sedit an. 5. menſ. B 4. dies 3. Deceſſit 6. kal. Sept. ann. 1590. ſepultuſq; eſt apud S. Mariam Maiorem, ad Præſepe Domini, vbi ſibi viuens, anteceſſorique ſuo Pio V. demortuo, planè regia monumenta condiderat. Demùm ſi Sixti V. quinque tantùm annos, quibus regnauit, cum ingenti pecunia, quam in publicum ærarium congeſſit, conferre volueris, planè ſenties id, quod res eſt mortalium induſtriam, quādoque velocitatē temporū, vbi res agitur acquirenda præuertiſſe.

229. VRBANVS Septimus Romanus, Ioānes Baptiſta Caſtanea antea dictus, presbyter Cardinalis S. Marcelli deinde ſedit, 17. kal. Octobris 1590. Rodulpho imperāte. Regnauit autem dies 12. Deceſſit 5. Kal. Octobris eiuſdem anni, antequam inauguratus fulgeret, ſepultuſque eſt apud S. Petrum, duorum menſium, ac octo dierum interregno ſe- C cuto. Cuius quidem Pontificis oſtenſi potius Populo chriſtiano, quàm dati deſiderium, vix apud Romanos, temporum longinquitas potuit delinire.

230. GREGORIVM Decimumquartum Mediolanēſem, Nicolaum Sfondratum antea dictum, Cremonenſem Epiſcopum, ac presbyterum Cardinalem S. Cæciliæ, deinde in Pontificem aſſumpſere Non. Decembris ann. 1590. imperante Rodulpho Secundo. Præfuit menſes 10. ac totidem dies. E vita diſceſſit Id. Octob. an. 1591. ſepultuſq; fuit apud S. Petrū, per 14. tantùm dies ſede ceſſāte.

231. INNOCENTIVS Nonus Bononienſis, Antonius Fachinettus antea dictus, presbyter Cardinalis, tit. SS. Quatuor coronatorum, Apoſtolica cathedra potitus eſt 3. Kal. Nouemb. an. 1591. Imper. Rodulpho Secundo menſib. 2. d. 10. imperauit, D deceſſitq; 3. Kal. Ianuarij eiuſdē anni, ſepultuſq; eſt apud S. Petrum, 30. dierum interregno ſecuto.

232. CLEMENS Octauus Florentinus, Hippolytus Aldobrandinus antea dictus, presbyter Cardinalis tit. S. Pancratij, ad ſummum Pontificatum aſcendit 3. Kal. Februarij, ann. 1592. Rodulpho Secundo imperante. Sedit ann. 13. menſ. 1. d. 3. Deceſſit 1605. 3. Martij. Sepultus fuit apud S. Petrum. Pontifex in eccleſiaſtica iuriſdictione tuenda infracti animi; & qui adeò religioſorum Ordinum puritatem adamauit, vt ſi eorum, qui corrigendi erant, ſequaces habuiſſet voluntates, futurum erat, vt aliquando tandem ex defecatis moribus clauſtra niterent.

233 LEO Vndecimus Florentinus, Alexander Medices antea dictus, Archiepiſcopus Florentinus,

EPISCOPI
OSTIENSES ET VELITERNENSES.

DE VELITRIS antiquiſſima Volſcorum ciuitate.

VELITRÆ igitur, antiquiſſimum, ac nobiliſſimum Volſcorum, ſiue potentiam ſpectes ſiue antiquitatem, Oppidum fuit, de quò Romana Hiſtoria ſępius cum laude memorat; & ſi cætera abeſſent, vna Octauiæ gentis origine nobilitatum. Hi, qui in rebus à noſtra memoria longè diſtantibus libentiùs fabulantur, Velitrorum fundationem in Beletrā Dardani matrē Troiæ fundatoris reijciunt ex affinitate nominum apud parum cordatos commento ſuo fidem facturi. Illud conſtat, ſub Anco Martio, quarto Romanorum Rege, qui Oſtiæ fundamenta conſtruxit, Veliternarum etiam fieri mētionem, ante reparatam à Chriſto Domino ſalutē 520. Aſſeritq. Liuius, factā fuiſſe Coloniam, cùm ita inquit; *Velitras Coloni ab vrbe miſſi, & Colonia deducta à Virginio, & T. Vetuſtio Conſulibus, anno ab vrbe condita, 270.* Ante autem Chriſtum natum, 493. Idem habet Halicarnaſſeus, lib. 8. Suetonius, Dion, Plutarchus, Plinius, Val. Maximus, aliique, qui de rebus Romanis ſcripſere, præcipuè autem memorat Liuius, ſępius Romanos in Veliternas ſæuiſſimè animaduertiſſe ob frequentes rebelliones. *In Veliternas*, inquit ille, *veteres ciues Romanos, quòd toties rebellaſſent, grauiter ſæuitum, & muri deiecti, & Senatus inde abductus, iuſſique trans Tiberim habitare, vt eius, qui extra Tiberim deprehenſus eſſet, vſque ad mille pondo clarigatio eſſet, nec priuſquam ære perſoluto, is, qui cepiſſet extra vincula captum haberet. In Agrum Senatorum Coloni miſſi, quibus adſcriptis, ſpeciem antiquæ frequentiæ Velitræ receperunt.*

Veliternarum rebellionis cauſam Suetonius, ac Diodorus abundè commemorant. Etenim cùm è cœlo excuſſo fulmine, eorum muri tacti fuiſſent, ad omen ſuſpenſis pronuntiauit oraculum, aliquando fore, vt Veliternus ciuis ſubacto orbe mortalibus ſcriberet leges. Qua ſpe Velitrenſes deluſi, contra Romanos deinde vſque ad ſui ipſorum excidium pertinaciſſimè depugnarunt, ſerò animaduertentes, Auguſtum Cæſarem oraculum innuiſſe, qui è Velitris oriundus, vt idem Suetonius ſcribit, ciuilibus ſuppreſſis bellis, Romano orbe potitus eſt, eundemque per quadraginta, & ſeptem annos pacatiſſimè rexit. Cæterùm ea ciuitas Octauiani temporibus

A celebris fuit, diuturnàmque maieſtatem deinceps retinuit; ſic, vt hoc tempore etiam ſatis incolis frequentata ſpectetur; tametſi nulla ibi antiquitas in ſe trahat oculos conuenientiū. Poſt Magnū Conſtātinum, Imperatorijs priuilegijs fulta eſt, ad perennitatem. Chriſti ſacris initiata eſt, ſicut & Oſtia, ab ipſis Apoſtolis, hoc eſt, a Petro Principe Apoſtolorum, atque ab ipſius alumnis; ſiquidem cum Petrus Epafroditum, vnum è 72. diſcipulis, Epiſcopum Terracinenſem ad Veliternas ciues legaſſet, Chriſtianam ibi ſtabiliter fidem fundauit. In ipſa primùm ex largitate, pietatèque credentium templum Saluatori Chriſto excitatum perſpicitur, hoc eſt, Incarnati Verbi ano. centeſimo. Veliternenſis autē Epiſcopus, vnus olim è ſeptem Epiſcopis Cardinalibus fuit, qui Romano Pōtifici vicariā operam ſolebant impendere, cuius haud infrequenter meminere concilia. Demùm (vt non ſemel dico) cùm Oſtia habitatoribus deſtituta, propemodum eſſe ciuitas deſijſſet, Eugenius Tertius prudenti conſilio Oſtienſi Antiſtiti, Veliternas ciues regendos ad-
B iunxit, vt qui eximiæ authoritatis, & antiquiſſimæ Epiſcopus eſſet, hoc etiam tempore oues haberet, quos ageret ad requiem perennitatis, ſimulque Epiſcopus Oſtienſis, & Veliternenſis perpetuò diceretur. Veliternenſis Antiſtes ex conceſſione Summorum Pontificum merum, & mixtum imperium in ciuitate, & diœceſi, tum & conferendi omnia eccleſiaſtica beneficia ius habet. Primaria autem Eccleſia S. Clementi Papæ, & Martyri dicata eſt, nobilis ſtructuræ, pietate Veliternenſium Epiſcoporum exornata, in qua 14. Canonici cum Præpoſito, aliſque Clericis multis ad diuinum cultum ordinatis. Epiſcopale Palatium Guillelmus Cardinalis de Eſtouteuilla, vulgò Rothomagenſis appellatus, ædificauit, quod noſtris temporibus Card. Geſualdus reparauit, auxitque nobiliter.

Epiſcoporum autem Veliternenſium, vſque ad vnionem cum Oſtienſi, ideo paucos nobis contigit reperire, quòd illos voraſſet inuidioſa vetuſtas. Eorum autem, qui nobis commodè occurrerunt, catalogum digeſſimus ſeorſum ab Oſtienſibus, vt
C vtrique melius, apertiuſque in ſua ſede perſpicerentur. Ab vnione autem, & deinceps illos promiſcuè narrabimus à varijs, certiſſimiſque ſcriptoribus erutos, præcipuè autem à Panuinio, noſtriſque ad Ciaconium additionibus.

VELITERNENSES EPISCOPI ſeorſum.

1. BONIFACIVS Epiſcopus Veliternus in Concilio primo ſub Symmacho Papa anno 499.

2. S. Syluanus, ſeu Syluianus, ſiue Syluinus, in Synodo 3.4.5.6. ſub eodem Symmacho Papa, an. 502. An ille idem ſit, de quo Martyrol. Rom. die 10 Feb. Baronium audiamus, ſic de illo in notis ad eundem loquentem; *Quod autem*, inquit, *ſic fuiſſe ponatur Epiſcopus in Campania, nec cuius fuerit ciuitatis Epiſcopus declaretur, in re ambigua quid dicamus non habemus, niſi quòd inuenimus claruiſſe temporibus Symmachi Papæ Syluianũ, ſiue Syluinum Epiſcopum Veliternum, qui interfuit Romanis Concilijs tunc aduerſus ſchiſmaticos habitis. Sciendum præterea, quòd licet ea Ciuitas in Volſcis ponatur ab antiquis, vt Liu. lib. 2. Dionyſ. lib. 7. & alijs, obtinuit tamen loquendi vſus, vt eadem Prouincia & Campania diceretur. Probant hæc Acta Synodica Romani Concilij ſub Agathone, in quibus ſubſcriptus reperitur Placentius Epiſcopus Veliternus Prouinciæ Campaniæ.* Hactenus Baronius.

3. IOANNES priuilegio Eccleſiæ S. Medardi ſubſcripſit ann. 593. præſens fuit Concilio à S. Gregorio celebrato in eccleſia S. Petri 595. 5. Iulij. Indic. 13. ex Cod. Vatic. num. 1353. extãt ad eũ epiſtolæ eiuſdem Gregorij lib. 2. cp. 11. & 33. ind. 10. ann. 592.

4. GERARDVS Epiſcopus Velitern. eiuſdẽq; ciuitatis Protector, quem alij Geraldum appellant; nonnulli Ghiraldum, ex monacho S. Gregorij Papæ ad Epiſcopatum aſſumptus eſt ann. 596. Multis miraculis viuus, mortuuſque refulſit. Hic cùm aliquando Veliteras inimici cinxiſſent corona, ſuis precibus obſidium ſoluit, cùm priùs plumbeam grãdinem orans è cœlo excuſſiſſet in hoſtes. Quamobrem Veliternenſes ciues, eximij beneficij haud immemores, poſt illius mortem, quę illum 7. die Decẽbris abſumpſit, publico ex voto ſuę ciuitatis Protectorem dixere, quotannis eius diei feſtum ſolemni ritu celebraturi.

5. HVMILIS, ann. 601. ſubſcriptus inuenitur in conſtituto Gregorij Primi Papæ pro monachis apud Baronium tom, 8. annal. Eccleſ.

6. POTENTIVS ſiue Placentius, in Concilio Rom. ann. 679.

7. IOANNES ſubſcripſit decreto Gregorij Secundi Papæ aduerſus illicita coniugia in Synodo Romana habita in eccleſia S. Petri ante confeſſionem, ann. 721. 9. Aprilis, Ind. 4. ex codice Mſ. Vaticanæ Bibliot. num. 1353.

8. GREGORIVS in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo, ann. 826. ex Baronio.

9. GROSSVS, aut potius Gratioſus, tribus Concilijs Romæ celebratis ſub Zacharia ſummo Pontifice interfuit anno 742. 743. 744. 745. & ſub alijs Pontificibus, eorundẽmque grauiſſima decreta ſubſcripſit.

10. THEODORVS ſub Hadriano Primo.

11. IOANNES Concilio Romano ſub Leone Quarto interfuit an. 853. in quo multa cẽſuere Patres, vt Eccleſiaſtica diſciplina ſarta, tecta maneret.

12. GAVDENTIVS Concilium Romanum ſub Hadriano Secundo ſubſcripſit ann. 871. de quo habetur mentio ann. 867. Hunc Gaudentium Baronius alio nomine, nempe Gaudericum appellat, aſſeritque à Ioanne Octauo in Gallias fuiſſe legatum ad Carolum Caluum, vt illum adhortaretur, Romam venire cum ſpe Auguſtalibus inſignibus potiundi.

13. LEO, temporibus Marini Papę Iunioris, an. 946. die 9. Ian. Ind. 6. pontific. 4. facultatẽ cõcedit Demetrio Duce, ac Conſule Veliternenſium, oppidum ædificandi in territorio Veliterni: vetus monumentum aſſeruatur in Archiuo huius Eccleſiæ. Leonis mentio extat ad annum vſque 963.

14. THEOBALDVS ann. 996.

15. IOANNES ann. 1000. Ferũt hunc Epiſcopum religioſa ſedulitate Sanctorum Reliquias, ac pretioſa quæque occultaſſe, ne Sarracenis, Italica littora deuaſtantibus, prędæ cederent.

16. ODO Epiſcopus Veliternenſis an. 1002.

17. THEOBALDVS Epiſcopus Veliternenſis, & Cardinalis ſub Ioanne XIX. Scripſit diplomati eiuſdem Pontificis pro Eccleſia Syluæ Candidæ, ann. Domini 1026. È viuis exceſſit ann. 1046. Leone Nono ſedente.

18. IOANNES Mincius Romanus, Vidonis filius, è Comitibus Tuſculanis in Epiſcopum Veliternenſem, & Cardinalem à Leone Nono ſublectus eſt ann. 1050. Hic ille Mincius Ioannes eſt, qui poſt Stephani Noni exceſſum, ſub nomine Benedicti Decimi per vim ſanctam ſedem inuaſit. Sed cùm deinde Nicolaus Secundus verus Pontifex ad thronum vocatus fuiſſet, per ſynodum ab eodem coactam, Mincius dignitate exutus, Veliteras relegatus eſt; inde poſtea cum interuentu quorundam Cardinalium ad Secundi Nicolai genua prouolutus, temerarij auſus veniam impetraſſet, viſus eſt ad Sanctam Mariam Maiorem priuatam vitam exigere, vbi paulò poſt, ex mœrore animi, è vita diſceſſit. Minciani ſchiſmatis extat elegantiſſima epiſtola Petri Damiani Cardinalis ad Archiepiſcopum Mediolanenſem.

19. ODO Epiſcopus Veliternẽſis, de eo prodit vetus inſcriptio eccleſię S. Syluestri Veliteris, ab ipſo ann. 1085. dedicatæ; ita in marmore legitur:

Anno Domini Milleſimo octuageſimo quinto, indictione V. menſ. Iulij, die 20. Odo Epiſcopus dedicauit eccleſiam B. Syluestri ad honorem & laudem Dei omnipotentis, omni anno aſſeruit 40. dies, & hæc ſunt reliquiæ, quæ requieſcunt in eccleſia S. Syluestri. S. G. C. Teronimi, Stephani Papæ, Laurẽtij Mart. S. Xyſti, Cornelij, & Cypriani, & Sanctorum Iohannis & Pauli, S. Agnes, & Praxeti, & Anaſtaſiæ.

20. LEO Epiſcopus Cardinalis Veliternenſis, ſub Paſchali Secundo à quo fuerat ad id muneris vocatus, anno 1105. Hunc Leonem, Ioannẽmque Epiſcopum, & Cardinalem Tuſculanum Paſchalis Secũdus, è Terracina ſcriptis literis, docuit, cur carcere detentus, nonnulla Imperatori induliſſet, ſubindèque ſeuerioribus verbis illos caſtigat, quòd eam indulgentiam maledico murmure adduxerint in inuidiam. Pro coronide Veliternenſium præſulum, Paſchalis Secundi diploma Veliternenſibus ciuibus conceſſum modò proferemus in quo con-

confinia territorij Veliterni deſcribuntur; ſic enim A
ſe habet ex authentico tranſumpto.

PASCHALIS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei,
Velletranæ vrbis Ciuibus, Apoſtolicæ ſedis fidelibus;
Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

ET praua corrigere, & recta firmare commiſſi loci, & officij debito commonemur. Idcirco iuxta petitionem veſtram omnes prauas conſuetudines, vel exactiones, quas Hæreſiarcha Guibertus Prouenatus quondam Epiſcopus, mox Apoſtolicæ Sedis inuaſor impoſuit, de medio veſtræ Ciuitatis penitùs abolere, præſentis paginæ authoritate decernimus. Illam verò benignitatem, quam a prædeceſſore noſtro ſanctæ memoriæ Gregorio Septimo ciuitas veſtra promeruit, Nos quoque, tam vobis, quàm poſteris veſtris, in Apoſtolicæ Sedis fidelitate permanentibus, firma manere ſancimus, vt videlicet B *loci veſtri potentiores, quibus & vos ſuum ius non egetis, imponere vobis grauiora non audeant. Nec ſolùm vrbis veſtræ habitatores, ſed etiam antiqui fines ab omni ſecularis poteſtatis inuaſione ſeruentur, & infeſtatione ſecuri. Ciuitatis autem fines dicimus illos, qui pertinentias ſuas longè latèque concludunt. Cùm de montibus, ſyluis, & pratis, & aquæductis, locis cultis, atque incultis, quos in ſequentibus nominatim exprimendos decreuimus. A primo latere foſſatum, quod deſcendit in Monte Epiſcopi. & deſcendit ad aquam Palumbam, & exinde in Silice de Macro: inde verò protenditur in vallem ad Centum guttas, & deſcendit ad Balneum nouum, vnde reuertitur per viam in colle de Benone Manioſo, deſcenditque per vallem in pratum de Camulſelli, & tenditur per eam in poſſeſſionem S. Mariæ de Domo, atque exinde in foſſatum de Cerris, & per ipſum in* C *terminum Turicchię, ac reflectitur in pratalina de formali de Vlmis, deſcenditque per vallem in poſſeſſionem S. Andreæ in Silice, ac inde in foſſatum de Lectere, & exinde iuxta vineas S. Andreæ in foſſatum de Arcione, deſcenditque per ipſum in Silicem, ac per eam recuruatur in foſſatum de Formello, vnde deſcendit in valle de Staxi. A ſecundo verò finis incipit à columnella marmorea, quæ inter vos & habitatores S. Petri in Forma, olim fuit, vbi & nunc eſt communi conſilio conſtituta. Inde verò protenditur in Plagarum de Salciara. A tertio autem finis incipit à foſſato de Carciano, ac per ipsũ aſcendit ad pontem de Carano, indèque extendit ad formales de Stuti, & exinde tenditur in foſſatum S. Angeli ſub terra, & per ipſum foſſatum ad Pentomicchiam, atque in aſcendit ad fontem de Fico. Et inde vſque in Silicem, ac per eam in Pontem Valagai. Exinde aſcendit ad* E *Pontem Magnellum, & per ipſum ad aquam Luciæ, atque ad ſummitatem Montis de Spina. A quarto latere per Montis cacumen protenditur finis, vſque ad primum. Nos igitur fines cum detrimento veſtro mutare omnino; Apoſtolica interdictione, prohibemus, ſtatuentes, vt quod incertos continentur ſicut ius eſt vniuſcuiuſque, tam vos, quam veſtri hæredes, & quibus vos legaliter conceſſeritis, quietè poſſideatis in perpetuum. Quod ſi qualibet parua, vel magna perſona contra hoc Apoſtolicum decretum, atque præceptum, temerario auſu venire tentauerit, admonita ſemel, & iterum vſque tertiò per conuenientes inducias, ſi non reſipuerit, & quod iniuſtè egerit condignè non conceſſerit, ſciat ſe centum libras denariorum Papienſium medietatem Cameræ noſtræ, medietatem in iuſtitiam patientibus perſoluturam. Script. per manum Petri Notarij Regionarij, & Secretarij Sacri Palatij.*

Ego Paſchalis Epiſcopus S.S. Loco † Signi.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. Eccleſiæ Card. octauo Id. Aprilis, Indict. 9. Incarnationis Dominicæ anno M.C. I I. Pontificatus autem Domini Paſchalis Secundi Anno ſecundo.

DE OSTIA antiquiſſima Romanorũ Colonia.

PRima Vrbs, quæ ſcribenti videtur occurrere poſt Romam, Oſtia eſt, non tantùm ex ædificiorum magnitudine, aut incolarum potentia, quę iam omnia vel bellorum pertinacia, vel vetuſtas ipſa deleuit, abſumpſit, quàm ex eiuſdem Eccleſiæ dignitate, quæ tanta eſt, vt ipſius Sacrorum Antiſtites ſua quodammodo natura & Cardinales ſint, & omnes omnino Orbis Epiſcopos, vno Romano Pontifice excepto, ſuperent dignitate, Purpuratorùmque habeantur Decani; de quorum prærogatiua antequam dicere aggrediamur, operæpretium duximus ipſius Oſtiæ fundationem, ſitum, opportunitatem, antiquam eius potentiam, pulchritudinem ædificiorum, à quibus, quòue tempore ſenſerit detrimentum, cuiuſue opera deinceps reſtaurata ſurrexerit, quouſque tandem extenderit maieſtatem, ſtrictim & modicè recenſere.

Oſtiam igitur antiquiſſimam vrbem, ab vrbe Roma non longiùs, quàm quatuordecim milliaribus Ancus Martius Rex Romanorum in ore Tiberis condidit, vt Eutropio, alijſque antiquis Scriptoribus placet. Quamobrem Sextus Aurel. ita inquit; *Ancus Martius Rex Oſtiam Coloniam maritimis commeatibus oportunam, in oſtia Tiberis deduxit.* Meliùſque, atq; accuratiùs eiuſdem fundationem, vſúmque deſcribit Iſidorus lib. 15. cap. 1. Originum, dum inquit; *Ancus Martius vrbem in exitu Tiberis condidit, quæ & peregrinas merces exciperet, & hoſtem terreret, quam ab ipſo ſitu, OSTIAM appellauit,* & Ouid.

„ *Oſtia contigerat, qua ſe Tiberinus in altum*
„ *Diuidit, & campo liberiore natat.*

Halicarnaſſeus item eandem Oſtiæ originem fuiſſe memorat in vita Anci Regis, & quidem diffuſiùs; Liuius, Strabo, Marcel. Ptolemæus, Dion. Florus, Seneca, Tacitus, Lucanus, & ſi qui alij ſunt, qui eiuſdem Ciuitatis in ſuis ſcriptis meminerint. Porrò incolæ Oſtienſes dicti fuere, vt in pluribus locis apud Ciceronem videre eſt, ac præſertim ad Atticum lib 17. epiſt. 13. apud Varronem Ruſt. rerum lib. 4. cap. 2. Suet. in Claudio, ac ſæpiſſimè apud Liuium. Tametſi autem è cœnoſo ſolo, ſùbque graui, deſidìque cœlo exurgeret, frequens tamen habitatoribus erat, ac prꝗaltis, ſumptuoſiſque ædificijs nitens. Quam quidem magnitudinem, dignitatèmque vſque ad Claudij imperatoris tempora retinuiſſe viſa eſt, adhuc portu in Oſtienſe litus innumeras merces egerente, quæ celebre mortalium commercium alere poſſe viderentur.

Cæterum Claudius haud procul ab Oſtia famoſum Oſtienſem Portum fundauit, vbi tutiorem ſtationem nanciſcerentur nauigantes. Indèque poſtea ingenti ducta foſſa, prope Tiberim, mercimonijs

Romam aduehendis oportunè conſulit. Quandiu igitur maieſtatem populi Romani nulla via externa libauit, tandiu Tiberina Oſtia floruit, qua ſeneſcente deinde, adeò & ipſa conſenuit, viribúſque defecta nutauit, vt barbararum gentium iniurijs oportuna, non ſemel excidium paſſa ſit à fundamentis. In quibus ſæuiſſimi Sarraceni fuerunt, qui ita funditùs illam deleuiſſe narrantur, vt ne veſtigiũ quidem illius antiquæ magnitudinis, dignitatíſque reliquerint, in cuius contemplatione vel otioſi prætereuntes aliquantiſper hærerent. In illis autem, qui Oſtiam, tantam aliquando vrbem, inſtaurare aggreſſi ſunt, Gregorium Quartum Pontificem maximum. conſtat primam laudem tuliſſe, qui illius ciuitatis ruinas, anguſtiori murorum gyro concluſit, aduocatáque Corſorum colonia, in ſpem redituræ felicitatis, cœpit eam nouis incolis frequentare. Sed cùm deinde nouis incolis expellendis plus potuiſſet grauitas cœli, quàm antea prouocandis Gregorij munificentia, ſenſim habitatoribus deſtituta, in paucas, palatáſque caſulas dilapſa eſt, in quibus commorari ſoliti erant, quos ex piſcatu dura neceſſitas vitam tolerare compulerat. Quamobrem in ea ciuitatis ſanè miſerrima vaſtitate, nil iam contuentibus occurrit ſpectabilius, quàm à Martino Columna præalta turris excitata, caſtellumque Secundi Iulij, dum adhuc Cardinalis, atque Epiſcopi Oſtienſis munere ſungeretur, quod deinde ſuis munitionibus abſolutum, Alexander Borgia, omni ſiue maritimo, ſiue terreſtri aſſaltui, Oſtienſi agro tuendo, par eſſe voluit, vbi ſe dediſſet occaſio. Depoſitæ autem ciuitati, in ea recedentis fortunæ miſeria, illud reliquum, ac felicitati deputandum videtur, quod Oſtienſes ſacrorum Antiſtites, ampliſſima præ cæteris dignitate præfulgent, quòd ob propiorem ad ſanctam Romanam ſedem acceſſum hæ prærogatiuæ, priuilegiáq; in Oſtienſem eccleſiam redundarunt, quæ nulli aliæ hactenus legimus fuiſſe indulta, quod à primigenia Eccleſia, (vt ad Oſtienſem Epiſcopum Auguſtinus alicubi ſcribit) vſque ad hæc noſtra tempora Oſtienſis munus eſt, in Romanum Pontificem electum conſecrare, & Imperatorem iungere, quod primus à Marco ſũmo Põtifice, vſu Pallij cõdecoratus eſt, ann. 336. Quòd Oſtienſis Epiſcopi inaugurationem dignitatis ergo Romanus Pontifex ad ſe traxit; quòd inter ſeptem honorarios Epiſcopos, qui ſupremo adſiſtunt Pontifici, principalem locum tenet; Quòd cùm à Stephano Quarto ſummo Pontifice ſanciretur, vt omnibus Dominicis diebus vnus è ſeptem Epiſcopis Cardinalibus, quorum cum ijs dignitatibus, ann. 709. prima mentio facta eſt, coram Romano Pontifice ſacrum perageret, id imprimis munus Oſtienſi, tanquam digniori, demandatum eſt; Quod demùm non ſolùm Oſtienſis cæteros alios ſex Epiſcopos Cardinales dignitate præit, ſed etiam toti Collegio, tanquam Decanus præficitur, eidémq; Veliternẽſium cura ex decreto Eugenij Tertij. ann. 1150. incumbit, ita vt, qui Oſtienſis Epiſcopus eſt, etiam Velitrenſium, facta denominatione à digniori, hoc eſt, ab Oſtienſi, Pontifex habeatur. Eccleſia cathedralis S. Auræ dicata eſt, nullaque alia ibidem extat Eccleſia. Quod cùm ita ſit, ſicut de Oſtia breuiter inſtituimus narrare; ſic & de Velitris, nobis aliquid ſupra dictum eſt, ne parum memores, à noſtro inſtituto abeamus, quando vtriuſque ciuitatis Præſules nobis narrandi occurrunt.

OSTIENSES EPISCOPI ſeorſum.

1. S. QVIRIACVS Epiſcopus Oſtienſis martyrio coronatus eſt vnà cũ Maximo presbytero, Archelao Diacono, & ſocijs, ann. 230. die 23. Martyrol. Rom.

2. MAXIMVS Epiſcopus Oſtienſis S. Dionyſium Papam conſecrauit, an. 261. vt acta eiuſdem Papæ teſtantur. Hic primus Epiſcopus Oſtienſis eſt, qui Romanum Pontificem inauguraſſe legatur; tametſi ex antiquiſſimo ritu, ad Oſtienſem Epiſcopum pertineret, Romanos pontifices initiare, vt ex Auguſtino ſupra citato colligitur. Conſule Baronium.

3. MAXIMVS, mea quidem ſententia à ſupra memorato diuerſus, ſub Melchiade Papa, vnus è Romani Concilij Patribus fuit, qui contra Felicianum, & Donatum grauiſſimè tulere ſententiam, ann. 313. Hic, ſi cum ſuperiori idem eſſet, oporteret fateri, poſt conſecrationem Pontificis Dionyſij, hunc Epiſcopum quinquaginta duos annos deinceps vixiſſe, quod ipſum, nõ adeo improbabile eſt, vt in totum refragatores inueniat.

4. ARISTVS in Cõcilio Romano ſub Symmacho Papa, ann. 502.

5. GLORIANS, ſeu Glorioſus, ſubſcriptus inuenitur in quodam priuilegio indulto. Abbatiæ S. Medardi in Gallijs, ann. 593. Meminit eiuſdem Greg. Magn. lib. 7. ind. 2. ep. 11. ſcripta ann. 598. Io. Diac. vitæ Greg. lib. 3. cap. 7.

6. AMABILIS, an. 649. in Concilio Romano ſub Martino Primo.

7. ANDREAS, in Romanò Concilio ab Agathone celebrato, ann. 630. contra Monotelitas tulit ſententiam, ab eodèmque inauguratus eſt Leo Secundus, ann. 682. Conſule Baronium.

8. GREGORIVS Epiſcopus Oſtienſis, & S. Sedis Bibliothecarius ann. 707. datum 12. Kal. Auguſti, in priuilegio Ioannis Septimi Monaſterio Sublacenſi.

9. THEODORVS, Romanæ Synodi ſub Zacharia Pontifice, & ipſe cenſor interfuit ann. 745. In quo contra illicita matrimonia eccleſiaſticorum Patres illi multa ſanxerunt.

10. GREGORIVS Epiſcopus Oſtiẽſis, vnà cũ Theophilaſto Epiſcopo Tudertino legatus Hadriani Papæ Primi in Anglia Cõcilio Calchutenſi legationi præſedit ann. 787. de quo Houedenus in Hiſtor. & Henricus Spalmenſis, tom. 1. Concil. Britannici orbis, de eo mentio apud Baronium ad an. 743. ſub Stephano Tertio.

11. PETRVS priuilegium donationis Caroli Magni, & Leonis Tertij Abbatiæ Trium Fontium ad Aquas Saluias indultum ſubſcripſit ann. 798. Quod quis plenum liberalitatis eſt, ac pietatis erga viros, q̃ui Deo die, noctúque famulantur, & eius demùm rationis, vnde Principes viri, ſiue Eccleſiaſtici illi ſint, ſiue profani, ſibi liberalitatis exempla de-

deſumere poſſunt, placuit hic totum ipſiſſimis verbis exſcribere ex Archiuo eiuſd. Cœnob. deſũptũ.

In nomine Domini, Amen: Hoc eſt exemplum, ſeu tranſumptum cuiuſdam ſcripturæ ſeu priuilegij conceſſionis, & donationis infraſcriptorum ſitorum in quadã tabula ænea inuenta, & reperta in ſcripto Monaſterio ſancti Anaſtaſii ad Aquas Saluias, prope Vrbem ſito in ſacriſtia, & archiuo dicti Monaſterij iuxta altare, & per me Antonium Goioli Petri Sirete ciuem Romanum, Dei gratia Apoſtolica authoritate Notarium publicum infraſcriptum exemplatum, & fæliciter tranſcriptum de verbo ad verbum, & coram Reuerendo Iacobo Dei gratia Epiſcopo Aretino, & Domini noſtri Papæ in Alma Vrbe, eiuſque ſuburbijs, & eius diſtrictu Vicario, ſeu Commiſſario generali, & infraſcriptis Ioanne Stephano Maſſarenis, Ioanne Pauli Aliſtij, & dicto Petro Berte ciuibus Romanis, primis notarijs Apoſtolicis, & teſtibus literatis, per me Antonium notarium infraſcriptum coram eis lectum, & diligenter auſcultatum; cuius quidem ſcripturæ, ſeu priuilegij conceſſionis, & donationis tenor per omnia eſt talis.

In nomine Domini Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Leo Epiſcopus Seruus Seruorũ Dei, & Carolus Magnus, & Pius Rex hac die nullo prohibente, nec contradicente, ſed propria noſtra voluntate concedimus, tradimus, & per paginam æream exauratam in perpetuum donamus tibi Beato Chriſti Martyr Anaſtaxi, & pro te, tuoq; Monaſterio, quod eſt poſitum ad Aquam Saluiam, ideſt totam, & integram Ciuitatem, quæ ab omnibus vocatur Anſidonia inſimul cum Portu qui vocatur Fenilia, item, & Portum, qui dicitur Herculi, necnon, & montem totum, qui vocatur Gilium infra mare milliaria centum, & montem qui vocatur Iannuti, & totum montem qui vocatur Argentarium inſimul cum mare iuxta ſe habentem milliaria centum infra pelagus, qui eſt infra eius aqua. Præfatum montem, qui vocatur Gilium, & Iannuti: Item, & caſtrum, quod vocatur Orbitello, cum Stagnio, & Piſcaria iuxta ſe, & cum ſuo Saline, vel cum omnibus ſuis pertinentijs. Item, & Maziliano, cum omnibus ſuis pertinentiis, ſimiliter, & montem, qui vocatur Euti, cum omnibus ſuis pertinentiis, qui eſt inter affines ad totam Ciuitatem præfatã. A primo latere eſt mare magnum, & infra verò æquas maris, quæ ſunt milliaria centum, & montem Gilio, & montem, qui vocatur Iannuti, quæ ſunt iuris præfati veſtri Monaſterii, & à ſecundo latere eſt flumius, qui vocatur Aluenia, & a tertio verò latere pergit aqua, quæ dicitur Elza, & deinde pergit vſque ad locum, qui vocatur Serpena, & a quarto latere ſicuti euenit per Serpena, & pergit per pedẽ montis Arſitti, & vadit per piſciã, & venit in Buranũ, & ſicuti euenit per Buranũ & reuertitur vſq; ad præfatũ mare magnũ, omnia in iã dicti veſtri S. Monaſterii iuris concedimus, & irreuocabiliter tradimus, qui ſiis mõtibus, collibus, plagis, & planitiis ſiccis, pratis, paſcuis, ſiluis, pantanis, puteis, fontibus, riuis aquæ plenis, & parietinis actiguis, & vineis, vel cum omni ſua vtilitate, & vſu, vel pertinentiis, & inſuper cõcedimus tibi præfato Martyr Chriſti Anaſtaxi tuiſq; ſucceſſoribus in perpetuum omnes Eccleſias, quas infra comitatum, & aſſignationem huius territorii ſũt, vel vſque in finem mundi erunt; Vti exinde faciatis quodcumq; volueritis vos, & ſeruitores veſtri in perpetuum ponendo Rectores, deijciendo, pro meritis eos clericos mittere, & ad veſtram vtilitatem omni tempore tenere; & nullus alius, niſi ſolus ſummus Pontifex, & in præfatis Eccleſiis interdictum ponere, vel aliquem clericum excommunicare, niſi Rector iam dictæ Eccleſiæ ſancti Anaſtaxi poſſit, & nulli licitum ſit infra terminos conſtruere, vel ædificare, niſi pro voluntate Abbatis S. Anaſtaxi, conſecrationes altarium, chriſma, ordinationes de clericis veſtris petatis ab Epiſcopo diœceſano, ſi gratis, & abſque vlla calumnia dare voluerit, ſi non poteſtatem habeant ire ad quemcumque voluerint Epiſcopum tamen catholicum pro eo, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus per Angelum ſuum in viſione nobis videri fecit vt caput prædicti Martyris ad eius pugnã, quam nos ad præfatam Ciuitatem habebamus cum Dei laudibus adueniret; noſtris verò inimicis dicebat, vt vincebamus, & nos ita talia fecimus, & nunc auxiliante Deo, & iſto præfato Martyre adueniente eius capite terræmotus venit ſuper noſtris inimicis, & tremor apprehendit eos, & parietes irruerunt; inimici verò noſtri in noſtris manibus deuenerunt, & omnes interfecti fuerunt; idcircò tradimus, concedimus, & in præfato Monaſterio ſancti Anaſtaxi perpetuo, quæ largimur, vt a præſenti die habeant tui ſeruitores poteſtatem in præfatis omnibus ad vtilitatem S. Anaſtaxi introeundi vtẽdi, tenendi, fruendi, & vſque in ſæculum ſæculi poſſidendi, quatenus per teglorioſe Martyr mereamur nos audire illam vocem, quam pius Dominus in Euangelio dicit: Euge bone ſerue, & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium Dei tui, de qua Dei promiſſione multum confidimus nos, & omnes ſperantes in ſe. Si quis nos, vel alius qualiſcumq; homo, tam presbyteri, quam laici præfata omnia, quæ ſuperius dicta ſunt ab eodem Monaſterio ſubtrahere, vel alienare voluerit non valeat, ſed ex parte Dei omnipotentis, & Beatæ Mariæ ſemper Virginis, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, iſtius præfati Martyris excommunicatus, maledictus, & anathematizatus maneat in perpetuum, & cum Anna, & Caipha, & cum Herode, & Pilato, & cum Iuda Scariote traditore Domini noſtri Ieſu Chriſti particeps eius efficiatur, & a liminibus vniuerſarũ Eccleſiarum extraneus exiſtat hic, & in æternum; obſeruantibus autem ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti Amen. Ego Carolus Imperator Auguſtus auctoritate omnipotentis Dei, & noſtri Imperii decretum decernimus, vt nullius perſona hominum facultas ſit præfata omnia quauis modo ingenii præfato monaſterio S. Anaſtaxi auferre, vel ablata retinere, aut aliquam moleſtiam irrogare, niſi de perpetrata iniquitate congrua ſatiſfactione infra xv. dies emendauerit, componat pro pœna Romano Imperio quinquaginta libras auri piſiſſimi. Actum eſt hoc, & traditum anno Incarnationis octingenteſimo quinto, Indictione tertiadecima, & D. Leonis ſummi Papæ Tertii, anno decimo, & Domini Caroli Imperatoris anno quinto.

Ego Leo Epiſc. Romanæ Eccleſiæ ſubſcripſi.
Ego Carolus Imperator Auguſtus ſubſcripſi.
Ego Petrus Epiſc. Hoſtien. ſubſcripſi.
Ego Guillelmus Card. S. Sabinæ ſubſcripſi.
Iſſa Epiſc. Abien. ſubſcripſi.* *alias Sabinen.
Robertus Aquiſgranis ſubſcripſi. &
Ego Hugo Dux Luxouienſis ſubſcr.* *alias Lugdunẽ.
Anaſtaſius Scriniarius S. R. E. de mandato Domini Leonis Papæ Tertii, & D. Caroli Magni, & Pii Regi hanc paginam æream exauratam compleui, & abſolui.
Ego Iacobus, Dei gratia. Epiſcopus Aretinus, Domi-

ni

ni mei Papæ in Vrbe, & eius diſtrictu vicarius Generalis, & Commiſſarius ad compellendum notarios, & alias perſonas habentes ſcripturas, inſtrumenta, & alia monumenta originalia, atque actu quandam cedulam auca & ponderoſam, in dicto Monaſterio exiſtentem, prius interfui auſcultationi huius exempli, ſeu tranſumpti ſcripti exemplari de dicta tabula ænea fideliter tranſlati, & exēplati per infraſcriptum Antonium Goioli Petri Sirete, ciuē Romanū publicum Notarium Apoſtolicum, & diligenter coram me auſcultati, vnà cum ipſo Antonio, ac infraſcriptis Io. Stephani Maſſeroni, Io. Pauli Alictii, & Santolo Petri Berte, ciuibus Romanis, ac publicis Notariis Apoſtolicis, & teſtibus infraſcriptarū literarū, & quia huiuſmodi dictum exemplum cum dicto ſuo originali concordat, nil addito vel diminuto, quod intellectum vitiet, ſeu immutet, vt huic exemploq; vel tranſumpto adhibeatur de cætero plena fides ab omnibus ad perpetuam rei memoriam me ſubſcribo, meumque decretum, & authoritatē ordinariam pro tribunali ſedens interpono, & ſignum mei maioris ſigilli feci appēdi, ſiue muniri ſub anno Domini 1369. Pontificatus ſanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ V. anno eius ſeptimo, ind. 8. menſ. Iunii, die 27.

Nobilem hanc Caroli Imperatoris, Leoniſq. Tertii Papæ donationem, cauſamq. expreſſit Alexander Quartus in priuilegio eidem Monaſt. conceſſo: Meritis namque, & auxilio S. Martyris Anaſtaſij, cuius ſacræ reliquiæ ibidem aſſeruantur, ſolaque eiuſdem ſancti capitis oſtenſione, Anſedoniam Tuſciæ Ciuitatē antiquiſſimam ab infidelibus occupatam, idem ipſe Carolus, Leoque Pontifex expugnarunt, funditusq. deſtruxerunt, propter quod ad tantæ victoriæ perennitatem, Eccleſię prædicti Martyris, præfatam Ciuitatem, caſtrum Orberelli, Portum Herculis, Montem Argentarium, Inſulam Gilii, aliaque caſtra, & oppida obtulerunt, donoq. dederunt in perpetuū. Anſidoniæ expugnatæ, Caroli, Leoniſque expugnantium, ac in S. Martyrem nobile facinus penicillo ad viuum ante quadringentos annos expreſſum, adhuc viſitur ſub porticu eiuſdem Martyris ædis extra Vrbem ad Aquas Saluias, ſeu ad tres fontes, vbi antiquum Ciſtercienſium Monachorum cœnobium extat, cuius nunc, quanquam immeriti, Abbatis titulo fungimur; vnde nec abs re erit in tanti cœnobij gratiam Alexādri priuilegium, quod modo commemorauimus, hic apponere ab authentico exemplari eiuſdem Monaſterii deſumpto, tenor eſt huiuſmodi.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati Monaſterij ſancti Anaſtaſij de Aqua Saluia, eiuſque fratribus, &c.

REgularem vitam profeſſis, &c. vſque communimus. In primis ſiquidem ſtatuimus, & Apoſtolica authoritate confirmamus, vt ſicut prædictus Anaſtaſius prædeceſſor noſter, pro magna, & euidenti neceſſitate diſpoſuiſſe dignoſcitur, & Ciſtercienſe capitulum exequendum Romanæ Eccleſiæ prouiſioni commiſit Monaſt. B. Anaſtaſii Martyris, quod apud aquas Saluias poſitum eſt, & perpetuis temporibus caput Abbatiæ veſtræ conſiſtat, vt illuc in hyeme, propter intemperiem

A *aeris, in loco qui dicitur Nemo, æſtiuo tēpore commoremini. Præterea quaſcumq; poſſeſſiones, quæcumq; bona idem Monaſterium B. Anaſtaſii vſq; ad hæc tempora iuſtè poſſidet, aut in futurum rationabilibus modis præſtāte Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda, ipſum videlicet Monaſterium S. Anaſtaſii, eccl. S. Io. Baptiſtæ, eccl. S. Mariæ, ſitas iuxta idem monaſterium, cū omnibus poſſeſſionibus circa ſe poſitis, omneſque poſſeſſiones, tam in Eccleſiis, quam in caſtris, vineis, vel terris ſitas infra Romanæ vrbis muros quas memorata eccleſia vſque modò tenuit, monumentum Capribianum cum omnibus pertinentiis ſuis, terris, vineis, pratis, hortis, quæ per publica inſtrumenta notantur, Caſale de Vallerano cum omnib. poſſeſſionibus, & pertinentiis ſuis, quemadmodum per*
B *inſtrumenta veſtra notantur, Eccleſiam S. Mariæ de Fulano in quatuor Vrcam, & dimidiam, & vnum Aſſagium, & dimidium ſalinis fundi Furani, tam de terra, quam ſyluis, caſale de monte Iani cum omnibus pertinentiis ſuis, ſicut per publica inſtrumenta notantur, Terram, quæ appellatur duo ſoca, & vnam pedicam terræ, & dimidiam de Anſerano, vnum filum ſalinæ in pedica S. Aureæ, & tres filos ſalinæ in pedica vltra Tyberim, caſtrum, quod dicitur Nemo, eccleſiam S. Mariæ, S. Angeli, S. Ianuarii, & S. Nicolai in valle Lunæ, & ſtipis eiuſdem cum aliis omnibus ſuis pertinentiis. Turrim quoque nouam, quæ eſt ſupra lacum, in loco, qui dicitur Ciſterinda, cum ipſo loco, & omnibus ſuis pertinentiis, fundum Cenſum, fundum Parani, & fundum Marſi, ſicut per publica inſtrumenta notantur, terram de Gerpeno, terram de Griſi, quæ vobis reſtituta eſt, & aliam*
C *ſicut per publica inſtrumenta notantur. Quicquid ſupradicta eccl. B. Anaſtaſii in Albanen. Velletranen. atque territorio de Aricia poſſidere dignoſcitur. Caſtrum etiam Puſani cum eccleſia S. Quirici, & omnibus pertinentiis eiuſdem caſtri. Caſtrum Cauingiani cum eccleſia S. Mariæ de Roticelli, & omnibus pertinentiis ſuis euſdem caſtri, eccleſia Sanctæ Mariæ, locumque, qui S. Donatus dicitur, quemadmodum in ſubſcriptis terminis cōtinetur. Quē dictus Eugenius prædeceſſor noſter intuitu pietatis vobis tradidit, donauit, prædictorum prædeceſſorum noſtrorum Anaſtaſii, Hadriani, Alexand. Lucii, & Cæleſtini veſtigiis inhærentes authoritate Apoſtolicæ ſedis nihilominus confirmamus, & donationē ipſam ratam, & gratam futuris temporibus manere decernimus, de primo latere ipſius hoc eſt eccleſia S. Mariæ de Pareti, & Riuus de Vite ſolliani, & foce euſdem Folliani, a ſecundo latere eſt litus maris, & triginta milliaria*
D *infra mare, & lacus, qui dicitur Caprilatus, a tertio latere riuus de coſta, & vadit per pedem de campo Merulo, & vadit in Caſtellionem, à quarto latere prædictus Caſtellio, & vadit per caput de Piſcina ſicca, & reuertitur in prædictum pareti, qui eſt primus terminus iam dicti loci S. Donati. Piſcationes de faceti Tanaci ſacrebeda, Bucca de riuo Tegicoſo & tranſuerſo cum piſcatione omnium aliarum foſſarum circumadiacentium vobis præſenti ſcripti pagina confirmamus, ſtatuentes, vt infra præſcriptos terminos, ſicut à prædeceſſoribus noſtris vobis conceſſa ſunt, ſecundùm conceſſionem eandem fauoris noſtri affectionem firmamus, & ratum manere cenſemus. Pro hac ſiquidem donatione à ſede Apoſtolica vobis facta cōceſſione, vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, damus ſingulis vnum aureum perſoluentes. Præterea omnes*

nes poſſeſſiones Tuſciæ, quas felicis recordationis Leone Papa Tertio prædeceſſore noſtro, glorioſæ memoriæ Carolus Imperator donauit eccleſiæ veſtræ, & ſumma deuotione certis finibus terminatus, priuilegijs ſua auctoritate firmauit videlicet ciuitatem Anſedoniæ cum omnibus eccleſijs, & pertinentijs ſuis, olim ab infidelibus & iniquis hominibus poſſeſſis, ſed præterea à memorato Carolo Imperatore vna cum præfato Leone prædeceſſore noſtro meritis & auxilijs B. Anaſtaſij martyris eiuſdem capitis oſtenſione deuictam, & deſtructam, propter quam victoriam eccleſiæ ſupradicti martyris præfatas poſſeſſiones donauit, caſtrum, quod Orbitellum vocatur, in ſtagno circa ſe poſito cum omnibus eccleſijs, & pertinentijs ſuis; caſtrum Tricoctricum; eccleſia S. Fridiani, & lacu periculo iuxta eum poſito, cum omnibus eccleſijs & pertinentijs ſuis, Caſtrum Stachilaſtũ cum omnibus eccleſijs, & pertinẽtijs ſuis, montẽ de Geraſolo, eccleſia S. Gabrielis cum omnibus pertinentijs ſuis, Colognolum cum eccleſiã & omnibus pertinentijs ſuis, Monaſterium Sancti Benedicti de Sylua cum eccleſia S. Donati de Abruſcia, & Eccleſiã S. Martij de Guarmentatico, & eccleſiam Sancti Angeli de Matiano, & omnibus pertinentijs ſuis, quæ idem monaſterium, antequam Ciſtercienſium fratrum inſtituta ſuſciperet, poſſidebat. Inſulam Ianiti cum pertinentijs ſuis, lacum Buſani, Portum Herculis, Portum Ferulie, & alios portus cum ſyluis, ac cum alijs pratis paſcuis, vijs, inuijs aquarum decurſionibus, & cum omnibus cultis & incultis, quæ continetur, infra terminos à ſupradicto Domino Leone Papa Tertio, & Carolo Magno deſignatos Imperatore ab vno latere mare magnum infra milliaria centum. Infra quod mare eſt mons, qui vocatur Gilium, & inſula, quæ vocatur Ianniti, iuris prælibati Monaſterij veſtri, ſecundo latere eſt fluuius, qui vocatur Albina, à tertio verò latere decurrit aqua, quæ vocatur Elza, & inde vſque in locum, quod vocatur Serpen, à quarto autem latere vertit per Serpen, & vadit per montem Ariſtini, & decurrit in Buerim, & ſic reuertitur in prædictum mare magnum, & ſicut in literis, cartis, & priuilegijs continetur. Quia verò, quæ à ſchiſmaticis acta ſunt, nullius debent eſſe momenti compoſitione, quia olim feruente ſchiſmate, quidam ex veſtris; ſine communi conſilio ad reducendum tempus, cùm à ſchiſmaticis, qui erant ex eccleſia S. Pauli fecerunt ſicut prædicti Alexander, Lucius, & Celeſtinus prędeceſſores noſtri imitaſſe noſcitur. Ita & nos irritam eſſe ſancimus, & quæcunque infraſcripta ad damnatæ memoriæ Cremenſem, aut etiam ab Imperatore tempore ſchiſmatis, vel ab aliquo de parte illa, contra Monaſterium, vnum licèt per manum publicam videatur in ſcriptis obiecta, ſicut contra libertatem Monaſterij veſtri ad exemplar eorundem prædeceſſorum noſtrorum, ſicuti in ſcriptis authenticis continetur, decernimus nullo veſtrique tempore valitura. Sanè laborum veſtrorum de poſſeſſionibus habitis ante Concilium generale, ac ei noualibus, quæ proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, de quibus noualibus aliquis hactenus non percipit, de nutrimentis veſtrorum ante Concilium à vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat: Liceat quoque vobis Clericos vel laicos à ſeculo fugientes liberè, & abſolutos ad conuerſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtrorum poſt factam profeſſionem fas ſit abſque licentia Abbatis de eodem Clauſtro diſcedere; diſcendentes verò abſque communi literarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere. Paci quoque, ac tranquillitatis veſtræ inpoſterum ſollicitudine prouidere volentes authoritate Apoſtolica prohibemus, vt infra clauſuram locorum; ſeu grangiarum veſtrarum nullus violentiam, vel rapinam; ſeu furtũ committere, ſeu cõbuſtionẽ facere, aut hominem capere aliqua temeritate præſumat. Præſenti etiam decreto ſtatuimus, vt ſi aliquod priuilegium ab Apoſtolica ſede hactenus apparuerit impetratum, quod huic noſtrę conſtitutioni videatur aliquatenus contraire, nullas contra eã vires obtineat, ſed conſtitutio iſta firma omni tempore remaneat, & inuiolabilis perſeueret. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat præfatum Monaſterium temerè perturbare, aut eius poſſeſſionem auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſcunque vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione & ſubſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate in ſupradictis eccleſijs diœceſanorum eorum canonica Iuſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè contraire tentauerit, ſecundò tertiòue admonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſq; ſui careat dignitate, reumq; ſe diuino Iudicio de perpetrata iniquitate cognoſcat, & ſacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini noſtri redemptoris, & Domini Papæ aliena, atque in extremo examine diuinæ ſubiaciat vltioni: Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri, & Domini Papæ quatenus, & hic fructum benedictionis percipiat, vt apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniatur.

Ego Alexander Catholicæ Eccleſiæ Epiſc. ſubſcripſi.

Ego Odo Tuſculanenſis Epiſ. ſubſcripſi.

Ego Stephanus Praneſtinenſis Epiſc. ſubſcripſi.

Ego frater Ioannes, & S. Laurentij in Lucina presbyter Card. ſubſcripſi.

Ego frater Hugo, & S. Sabinæ presbyter Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Ricardus ſancti Angeli Diacon. Card. ſubſcripſi.

Ego Petrus S. Georgij ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Ioannes S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Card. ſubſcripſi.

Ego Octobonus S. Adriani Card. Diaconus ſubſcripſi.

Datum Laterani per manũ Guilelmi magiſtri ſcolarum Parmen S. R. E. vice Cancellarij, ſecundo idus Ianuarij, Indictione quartadecima, Incarnationis Dominicæ anno milleſimo, ducenteſimo, quinquageſimo quinto, Pontificatus noſtri Domini Alexandri Papæ Quarti anno ſecundo.

12. BERNARDVS cuius ad ann. 804. habetur memoria.

13. CÆSARIVS in Conciliò Romano ſub Eugenio Secundo Papa ann. 826, apud Baronium.

14. MEGETIVS ex Abbate, & monacho S. Gregorij ad Cliuũ Scauri Oſtiẽſis Epiſcopus fuit, atq; S.R.E. Bibliothecarius, imperante in Eccleſiaſtico throno Quarto Leone ann. 854. De eo Ioan. Diac. in vita S. Gregorij lib. 4. cap. 86.

15. LEO ann. 864. 7. Kal. Iulij ſubſcripſit diplomati Ioannis Decimitertij, Condulpho primo Archiepiſcopo Beneuentano conceſſo, &c. apud Viperam. &c.

16. DONATVS multorum Conciliorum Romæ celebratorum decreta ſubſcripſit. Hic cùm ſpectatæ ſapientiæ eſſet, ac in negotijs politicis conſultiſſimus, à Nicolao Primo ſanctiſſimo Pontifice cum Leone presbytero Cardinali tit. S. Laurentij in Damaſo, ac Marino Diacono Conſtantinopolim ad Imperatorem legatus eſt anno 866. vt eum planiùs, & pleniùs docerent, quid in cauſa Ignatij, ac Photij Eccleſia cenſuiſſet. Qui cùm legationis collegis vltimos Bulgariæ fines attigiſſent, à Michaelis Imperatoris Præfecto tenti ſunt, itaque per quadraginta dies varijs iniurijs, contumelijſque afflicti, vt re infecta coacti fuerunt Romam redire. Anno deinceps 869. cùm Hadrianus Secundus in cathedram Petri ſucceſſiſſet, iterum eundem Donatum Oſtienſem Conſtantinopolim legauit ad Baſilium Imperatorem, adiunctis ei ſocijs, Stephano Nepeſino Epiſcopo, ac Marino Diacono, vt impij Photij teterrimũ ſchiſma iugularent, Synodùmq; Cõſtãtinopolitanã coadunarent, quę deinceps Octauus generalis dicta eſt. Quod cùm cumulatiſſimè ad mẽtẽ Pontificis effeciſſent, in eo concilio Donatus Oſtienſis, vt Apoſtolicus Legatus, præſedit. De hac re conſule Baronium in annalib. eccleſiaſticis.

17. EVGENIVS Donato ſuffectus eſt, pròque Ioanne Pontifice eius nominis Octauo legatione functus eſt, ann. 878. vnà cum Paulo Anconæ Epiſcopo ad Baſilium Conſtantinopolitanum Imperatorem, qui à Romano Pontifice impetrauerat, vt illuc miſſis ſanctiſſimis, ac conſultiſſimis viris Conſtantinopolitanam eccleſiam peruerſis moribus, atque dogmatibus expurgaret, eodèmque tempore idem Eugenius ad Bulgarorum Regem deſtinatur, qui ea legatione egregiè functus eſt, vt narrat Baronius,

18. GVIDO ann. 904. ſubſcriptus reperitur in priuilegio Ioannis Noni, eccleſiæ Lucanæ, vide Lãcellottum, pag. 162.

19. SICONEM Epiſcopum Oſtienſem tranſuerſum egit ambitio; ſiquidem contra Ioannem Duodecimum verum Pontificem Leonem Antipapam Octauum appellatum inaugurauerit; verum cùm poſtea ad ſanctum Petrum Romæ Synodus congregata, Pſeudo Leonis acta damnaſſet, in ſeſſione tertia eiuſdem Concilij Oſtienſis Sico anathematis fulmine ictus eſt, ac dignitate exutus anno 964. Memoratur à Luitprando Ticinen. lib. 6. cap. 6.

20. GREGORIVM Epiſcòpum Oſtienſem reperio in conciliabulo ſub Leone Antipapa, atque Othone Secundo conſediſſe anno 964. ac ſubſcripſiſſe Imperatoris decreta, vt inſtitutionum imperialium liber habet. Quæ cum cuiuſdam hæretici farina ſit, vt res fictitiæ à pleriſque reijciuntur. Nec minus mihi Gregorij ſuſpectum nomen eſt. Etenim eodem anno Sico Oſtienſis extra communionem fidelium eiectus eſt, atque Epiſcopatus munere ſpoliatus, vtique Pſeudo Leonis fautor, ac Othonianarum partium ſectator, qui ergo fieri potuit, vt iſte fictitius Gregorius, qui in Antipapæ ſchiſmaticas partes iam olim conceſſerat, in Oſtiẽſem ſedem ſubſtitueretur à vero Pontifice, aut Sico à falſo, quem conſecrauerat, deturbaretur de ſede?

21. LEO an. 983. inuenitur ſubſcriptus in Bulla Benedicti Septimi Papæ eccleſiæ Sublacenſis.

22. ACTIVS inuenitur ſubſcripſiſſe priuilegium à Gregorio Quinto indultum Abbatiæ S. Saluatoris montis Amiati in Territorio Senenſi anno 986.

23. PETRVM quendam colligitur Oſtienſem fuiſſe Epiſcopum, ex Bullæ ſubſcriptione, quam Ioãnes Decimus ſeptimus Baſilicę Vaticanæ indulſit ann. 1003.

24. GREGORIVS Epiſcopus Oſtienſis, & S. R. E. Bibliothecarius, longè diuerſus à Gregorio ſequenti, ſubſcriptus reperitur diplomati Ioannis Decimi octaui anno Chriſti 1005. cõceſſo eccleſiæ S. Coſmi, & Damiani ad Micam auream, Datum 4. Kalend. Aprilis, per manus Gregorij Epiſcopi, & Bibliothecarij S.R.E. atque Epiſcopi ſanctæ Oſtienſis eccleſiæ, anno Deo propitio Pontificatus Domini Ioannis Summi Pontificis, & vniuerſalis octaui decimi Papæ in ſacratiſſima ſede B. Petri Apoſtoli ſecundo in menſe, & indictione ſupradicta tertia; longè, inquam, hic fuit diuerſus à Gregorio ſequenti, quem vixiſſe referunt ſub Benedicto nono, qui ad Petri cathedram aſcendit anno 1033. obijſſe vero anno 1044. Nam anno 1026. Petrus Epiſcopus Oſtienſis ſubſcripſit diplomati Ioannis Decimi noni conceſſo eccleſiæ Syluæ Candidæ, idèmque memoratur in Synodo habita ab eodem Ioanne Decimo nono in eccleſia S. Syluestri anno 1028. vt videbimus in Epiſcopis Syluæ Candidæ. Conſtantinus Caietanus Abbas Benedictinus in vita Gregorij Oſtienſis Epiſcopi, quam nuper diffusè quidem præſcripſit, quæ Romæ typis excuſa in manibus piorum verſatur, toto cœlo aberrat, dum habet B. Gregorium ex Abbate SS. Coſmi, & Damiani ad Micam Auream à Ioanne Decimooctauo Epiſcopum Oſtienſem creatum anno 1004. & ad cœlum euolaſſe anno 1044. nam vt clarè vidimus poſt Gregorium Oſtienſem Epiſcopum S.R.E. Bibliothecarium, qui anno 1005. ſubſcripſit diplomati Ioannis Decimi octaui, Petrus quidam Oſtienſem regebat eccleſiam ann. 1026. de quo mentio an. 1028. Vnde vel B. Gregoriũ ante an. 1026. fato ceſſiſſe, aut poſt Petrum anno 1028. elapſo, Oſtienſem ſedem obtinuiſſe fatendum eſt. Ego enim euidenti ratione conuinctus poſt Petrum, qui anno 1003. inter mortales degebat, Gregorium anno 1005. poſt Gregorium, Petrum, poſt hunc, B. Gregorium repono à Benedicto Nono ad Epiſcopalem ſedem Oſtiẽſem vocatum circa annum 1034. in Hiſpaniam miſſum ibidem diem clauſit extremum ann. 1044.

25. PETRVS, vt vidimus, Gregorio ſucceſſit, de quo mentio habetur anno 1026. & 1028. in diplomate Ioannis Decimi noni, Eccleſiæ Syluæ Candidæ.

26. B. GREGORIVS S. Benedicti monachus, atque Abbas SS. Coſmi & Damiani ad Micam Auream, Oſtienſis Antiſtes adlectus eſt, atque adeo Cardinalis, & Bibliothecarius S.R.E. circa annum 1034. Petro ſucceſſit, qui eiuſdem munere ſub quatuor ſibi ſuccedentibus Pontificibus cumulatiſſimè functus eſt, ea ſanè virtutum prodens exem-

pla

pla, quæ ſanctiſſimum virum videntur decere. Cùm autem vbique, & ſemper eius ſanctitas mortalibus innotuiſſet, tum verò maximè in Regno Nauarræ ex Pontificis miſſu enituit. Siquidem cùm Deus ſceleribus mortalitatis irritatus Benedicti Noni temporibus denſo agmine locuſtarum Nauarrenſium fines fœdiſſimè deuaſtaſſet, nec magis in dies ſequenti cladi, vllę viderétur acies pares, omni demùm humano ſubſidio deſtituti, miſſis legatis à Pontifice Romano diuinas ſuppetias impetrarunt. Quas vt in deprædatoriam peſtem illam ſanctius adornaret, trium dierum orationem, publicùmque indixit ieiunium. Ex eo, admonitu Angeli, qui affirmabat populabundam locuſtam, per benedictionem Gregorij Oſtienſis fugatum iri, eundem in Nauarram legauit, qui benedictione, ſignòque crucis, ac ſi ſigna contuliſſet in prœlium, exercitum illum locuſtarum vſque ad internecionem deleuit, multiſque præterea miraculis clarens locuſtis peiora, peccata fugauit. In Hiſpanijs igitur aliquandiù commoratus, ex diuino inſtinctu S. Dominicum vulgò della Calzeda vocatum, ſacerdotem initiauit, verbùmque Dei enuncianti, indefeſſum ſe comitem adiunxit. Demùm Oſtienſis Gregorius, cùm ad maiorem Dei gloriam multos adiiſſet labores, oppreſſus morte, euolauit ad ſuperos anno 1044. 7. idus Maij, ſepultuſque eſt apud Lucerinum, Nauarrenſis ditionis caſtellum, vbi eiuſdem memoria apud eos populos ſolemnis quotannis habetur. Meminit huius ſancti Ioannes Mal. in vitis Sanctorum Hiſpaniæ, Luciuſque Morineus lib. 5. de rebus Hiſpaniæ. Nec nobis Oſtienſis Gregorius indictus abijt, cùm ad Ciacconem additiones procuderemus, qui tomi indigent caſtigatione, vt ſuprà diximus.

27. DEODATVS ann. 1049. in priuilegio Leonis Noni conceſſo Monaſterio S. Gratæ de Bergamo; de quo ſuo loco.

28. PETRVS Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, fato functus eſt ſub Stephano Nono ſummo Pontifice anno 1058.

29. S. PETRVS Damianus Rauennas monachus S. Benedicti, Priòrque S. Crucis de Auellana, Eugubinæ Diœc. Vir planè ſanctus, atque doctiſſimus, cum ex fama virtutum apud pleroſque inclaruiſſet, Stephano quoque Nono ſummo Pontifice ita innotuit, vt Petro Oſtienſi defuncto, Cardinalis atque Epiſcopi titulo inſignitum illum ſuffecerit. Delatum ſibi gradum dignitatis penè inuitus ſubiuit, inque exstirpanda Nicolaitarum ſecta omnes vires contendit. Sub Nicolao Secundo ad Mediolanenſes ea dexteritate legatione eſt functus, vt ea ciuitas deinceps Romanæ Eccleſiæ arbitrium impenſiùs venerata ſit. Idem ex eiuſdem Pontificis miſſu ad Henricum Quartum profectus eſt, vt exæſtuans in Germania ſchiſma conuelleret. Redijt deinde Romam, inque poſtremis annis Nicolai Pontificis cum ſolitudinis deſiderio flagrans, vltrò Epiſcopatus munere ſe abdicans, conuolauit ad clauſtrum. Extat huius Sancti doctiſſima epiſtola ad eundem Nicolaum, in qua reddit cauſas, cur tanti eſſet, neglectis ſecularibus negotijs, redire ad clauſtrum. Cæterum poſt exceſſum Nicolai Secundi cum grauiſſima, ac trepida negotia emerſiſſent in Gallia, Alexander Secundus adornaturus ad Regem Legationem, Petrum Damianum extractum è clauſtro illò direxit, oſtentâque peragendarum rerum victoria, Rauennatem etiam eccleſiam per eundem legatum ad obedientiam Apoſtolicæ Sedis adduxit, quam à ſuo Archiepiſcopo planè ſeducta conabatur excutere. Igitur dum Petrus Romam reuertitur, Fauentiæ, in monaſterio S. Mariæ extrà muros cœpit illum lenta febris tentare, cùmque aliquandiù cum morbo luctatus fuiſſet, tandem plenus meritis fato ceſſit, ſepultuſque eſt in eadem eccleſia, quam vulgò hoc tempore ſanctam Mariam ab Angelo vocant anno 1072. 22. die Februarij. Iacet autem honorificè in arca marmorea cum ſua effigie, eiſque ſubiectis carminibus, quæ rude ſæculum illud, magis ex pietate, quàm ex poetica lege deprompſit. Certè opus erat Petro Damiano laudatore, vt Petrus Damianus iure, & meritò, hoc eſt, pro meritis laudaretur. *Anno Domini 1354. Die 13. Aprilis tranſlatum fuit Corpus S. Petri Damiani Rauennatis in S. Scriptura Doctoris, & Oſtienſis Epiſcopi, & Apoſtolicæ Sedis legati, Ordinis S. Crucis Fontis Auellanæ in præſentem Arcam à R.P.D. Matheo de Gallio, Hic Abb.* Sub eadem arca extant hi verſus.

» *Quinque denis mille trecentis, & quatuor annis.*
» *Tertius Aprilis, cùm a decimo fluerat ortus*
» *Tranſtulit te Clerus Doctum in pagina ſacra*
» *Oſtienſis præſul, quem dotat Cardinalatus*
» *O Petre Damiane te Crux in ordine fontis*
» *Auellana beat, tu legatus quoque tandem*
» *Sedis Apoſtolicæ, Petra nunc clauderis iſta*
» *Inſtat nunc Abbas Mathæus de Gallio natus.*

Petri Damiani præclarè geſta Ioannes Monachus enarrauit, ſparſim autem Baronius in ſuis Annalibus. Leo Oſtienſis lib. 6. Hier. Rubæus Hiſtor. Rauenn. Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſt. Ioann. Trit. Abb. Conſtantinus Caietanus eiuſdem vitam præſcripſit, monumentàque ingenij, ac pietatis pleniſſima in tres tomos digeſta typis excudenda curauit. Poſtremi nos eiuſdem vitam breui elogio exornauimus in noſtris additionibus ad Ciacconem.

30. GHERARDVS Epiſcopus Oſtienſis Petro Damiano ſucceſſit anno 1072. Alexandro Secundo ad id muneris illum vocante. Fuit hic natione Germanus, Patria Ratisbonenſis, monachus, ac prior maior Cluniacenſis, idem doctus ac prudens, cuius quidem animi dotibus ſibi ad purpuram expeditum iter aperuit. Vix autem Oſtienſis Epiſcopus, Cardinaliſque effectus eſt, cùm ſimul a ſummo Pontifice legatio ſibi impoſita compulit illum in Galliam proficiſci, ibi coacta Synodo lapſos illius cleri mores ad moderationis regulam opportunè exegit. Interim dum moratur in Gallijs, Alexander è viuis exemptus eſt, atque à nouiter Gregorio Septimo electo in Hiſpanias iterum deſtinatur legatus, mox etiam ſub eodem Pontifice ad Henricum Quartum Imperatorem tertia legatione functus eſt, vt eundem Symoniaca labe infectum Apoſtolicæ ſedis nomine acrioribus verbis caſtigaret, ne amplius eccleſiaſtica beneficia auderet habere venalia. Quod cum cumulatè, conſtantèrque præſtitiſſet Gherardus, oneratum iniurijs illum Impe-

rator eiecit. Itaque Romam redijt, conuentuique Cannuſino interfuit, vbi ſocietatis fœdus, haud diuturnius duraturum inter Pontificem, Cæſarèmque vtriuſque Principis præcuſſere legati. Gherardus igitur cùm Pontificis nomine Gallias Germaniàmque iterum obijſſet, dum redit ex itinere retractus, à fœdifrago Cæſare tentus, in carcerem coniectus eſt, ibidem tamdiù macerandus, donec Septimo Gregorio vero Pontifici remitteret nuncium, Antipapam verò Clementem amplecteretur, id cùm facere renuiſſet, & duriorem carceris ſqualorem ſuſtinuit, & à ſchiſmaticis dignitate Epiſcopatus exuitur. Demùm cùm vincula excuſſiſſet, Romam reuerſus, ſub Septimo Gregorio exceſſit è viuis, vt narrat Bertoldus Conſtantienſis in Appendice ad Herman. anno 1077. 8. id. Decembris. Multa de hoc Præſule narranda ſuſcepit Lambertus Scanafburgen. Arn. Vuion. lib. ſecundo. Lign. vitæ, aliique, præter Baronium.

31. OTHO Caſtillionæus Gallus, monachus Cluniac. cum presb. Card. à Gregorio VII. fuiſſet renuntiatus, poſt obitũ Gherardi, etiã Oſtiẽſis Epiſcopatus titulo ab eodem inſignitus, eiecto priùs Ioanne ſchiſmatico, quem paulò ante Henricus Quartus Cæſar in Oſtienſem ſedem violenter intruſerat, anno 1078. nec multò poſt ſub nomine Vrbani ſecundi Pontificatus apicem aſcendit.

32. OTHO vel Odo Caſtillionæus Vrbani Secundi nepos, genere Gallus, profeſſione monachus Cluniacenſis cęnobij, Epiſcopus Oſtiẽſis, & Cardinalis adlectus eſt ab Vrbano Secũdo in locũ, quem ipſe Pontifex factus, reliquerat vacuũ an. 1088. Hic Paſchalem Secundum ſummum Pontificem inaugurauit, ſub quo etiam fato ceſſit anno 1101. De Odone hic noſtro cætera narrabit ſuis carminibus Baldricus Abbas Burgulenſis apud Franciſcum Ducheſne tom. 4. Hiſt. Francorum.

O das, ò vtinam cui mittuntur placituras,
Odoni magno dirigo paruus ego.
Odo Pontificum decus, & ſpecialis honeſtas;
Conſilium Papę, & regula iuſtitiæ.
Eccleſiæ robur, non concutienda columna,
Mittit quod placeat Burgulianus aue.
Burgulianus aue magno dicit Patriarchæ;
Quod mihi notitiam Præſulis obtineat.
Odo, Vuido mea mihi te celebrauit in aure,
Pluribus indicijs te mihi ſignificans,
Guido tuum nomen noſtrum deuexit in Orbem;
Vtque viri tanti præco vir ille mihi,
Te mihi procerum ſtatura ſignificauit,
Quæ non excedat effigiata modum.
Mores iocundos Vuide tibi dixit ineſſe,
Et quod conueniat moribus alloquium.
Vtque mihi dixit, ditat te littera diues,
Et vatum Muſas delicioſus amas.
Si cantare velis, cantas modulamine dulci,
Hisipereſt vultus, & facies hilaris.
Affatu ſuauis, communis, & omnibus omnis.
Exhilaras mæſtos, & ſtolidos reprimis.
Os Oratorium modò viuis Tullius alter,
Callidus in verbis viuis Ariſtoteles
Tempora, quæ modò ſunt, quæ ſunt ſine remige nauis,
Rectorem ſtatui te voluere ſibi.
Qui te fecerunt Odo velut Hoſtia Romæ,

A *Im modice Romæ te facient Dominum.*
Hic iam expetunt ordiri prouida fata.
Hic intelligimus, iamque fauemus eis.
Odoni factus hæres in Pontificatum,
Mox in Papatum ſubſtituendus eris.
Hoc laus, hoc nomen, hoc ſignat copia linguæ,
Hæc alit ſenſus præcinit integritas.
Innuit hoc habitus tunicatæ Religionis
Vos ambos idem Cluniacus genuit.
Ambos vos fouit, vos Hoſtia ſuſtulit ambos,
Alter Papa fuit, nec minus alter erit.
O ſi tunc merear florere ſuperſtite vita,
Vt tunc te toto pallidus Ore canam.
Tunc Orpheus noſtram nequeat ſuperare Camœnam.
Si pleno flatu buccina noſtra ſonet.
Velis &c.

B Item de eodem Odone idem Baldricus Abbas.

Odonem ſaluere meum ſine fine precupio,
Ode mi ſalue, Papa futurus aue.
Quod te dico meum, præſumptio dicere cogit
Tantum tantillus Pontificem Monachus.
Quem nunquam vidi, quem ſolis auribus hauſi,
Dicere præ nimio cogor amore meum.
Viſceribus totum te noſtris inſinuaui,
Te ſiquidem noui carmina diligere.
Et laudas Vates, & præmia Vatibus offers,
Iocundus prudens, felle columba carens.
Compatiens miſeris, peregrinis auxiliator,
Morum præcunctis aſperitate cares.
Maximus Orator, Vatum ſpecialis amator,
Inuitas noſtros ad ſtudium calamos.
Talem te cupio, mihi te deſidero talem,
C *Qualis es, & qualem te volo promereor,*
Quæſo mihi debe, quod debet amicus amico,
Quos indiſcuſſus conſolidauit amor.
Inter quos vnquam non eſt alterna voluntas,
Qui rapiunt viuunt, & moriuntur idem.
Ecce tibi talem, me ſi dignare paciſcor,
O vtinam votis faueris Odo meis.
Si mihi te dederis, ſi te dignabere noſtrum
Inter cantores Orpheus alter ero.
Iam quoque de veſtro nimiùm confiſus amore,
Audeo pro caris inſinuare meis.
Burchundum commendo meum, quem diligo multum,
Tutelæque tuæ conſilioque ſuo.
Vrit Guidonis penuria multa penates,
Odo roriferas cui plue diuitias

33 IOANNES Pſeudo Epiſcopus Cardinalis
D Oſtienſis factionis Gibertinæ interfuit conciliabulo Romano anno 1098. apud Baronium.

34. LEO Marſicanus Campanus, à puero in Monte Caſino monachum induit, vbi tum ob vitæ ſanctimoniam, tum ob eximiam eum ſapientia literaturam celebris euaſit, cùmque eiuſdem monaſterij Bibliothecarius, ac Decanus eſſet, cooptatus eſt in Epiſcopum, ac Cardinalem Oſtienſem à Paſchali Secundo anno 1101. Hic ingentis animi fuit, videnſque Imperatorem Henricum ex odio retinere Paſchalem, populum contra illum in ſeditionem vertit. Concilio Vaſtellenſi interfuit; maiùſque altare S. Laurentij in Lucina conſecrauit anno 1112. 15. die Octobris. vt ex antiquiſſima inſcriptione eiuſdem Eccleſiæ colligitur, quam in ſuos annales retulit Cardinalis Baronius, inuenitúrque

tùrque ſubſcripſiſſe acta Concilij Laterani ſub Paſchali Secundo, 5. Kal. Aprilis. Chronicon Caſinenſe intexuit in tres libros digeſtum, cuius exordium à S. Benedicto Patriarcha deſumpſit, ac vſq; ad Abbatē Deſideriū ſuæ narrationis deduxit exordiū, qui ſancto throno poſtea nobilitatus, Victor tertius appellatus eſt. Deceſſit 11. Kal. Aprilis, poſt ann. 1115. vt planè perſpici poteſt ex illo tempore; quo in viuis agebat. Inuenitur enim ſubſcriptus Bullæ Paſchalis Secundi eccleſiæ Marſorum conceſſæ anno 1115. *Ego fr. Leo Epiſcopus Oſtienſis, &c.* Huius Succeſſorem anno 1105. Alphonſus Ciaccon. Lambertum fuiſſe, manifeſtè ex incogitantia falſus affirmat, Bellarminus autem in lib. de Scriptoribus eccleſiaſticis, vult eum fato ceſſiſſe in exordio ineuntis anni 1110. manifeſtiſſimè, & ipſe erroris deprehenſus. Meminit autem Leonis Petrus Diaconus de viris illuſtribus monaſterij Caſinenſis.

35 LAMBERTVS de Fagnano Bononienſis eiuſdem eccleſiæ Archidiaconus à Paſchali Secundo in locum demortui Leonis Marſicani, Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis ſuffectus eſt circa annum 1117. Hic deinceps ad ſummum Pontificatum euaſit anno 1124. ſub nomine Honorij Secundi.

36. PANDVLPHVS monachus Caſinenſis à Paſchali Secundo presbyter Cardinalis, mox Epiſcopus Oſtienſis; vt fert Arnoldi Vuion ſententia, lib. 2. Ligni vitæ cap. 9. dictus eſt. Cæterum Vuion ne deprehendatur in ſuis ſcriptis veritas vacillare hiſtoriæ, citat pro ſe Petrum Diaconum de Viris Illuſtribus Montis Caſini. Verum cùm ſub Innocentio Secundo floruerit anno 1131. id omninò euenire non potuit, cùm Ioannes ſucceſſiſſet Lamberto anno 1125. clauſeritque diem extremum 1133. cui iterum ſucceſſit Draco, vt ſtatim videbimus. Quàmobrem affirmare oportebit, aut illum Pandulphum nunquam fuiſſe Oſtienſem Epiſcopum, aut ſi ea dignitate inſignitus eſt, alio tempore Oſtienſem rexiſſe eccleſiam, id eſt poſt Leonem Marſicanum (ſi tamen aliquid mea me coniectura iuuat) ad huiuſmodi dignitatem fuiſſe aſſumptum. Cæterùm citatus Arnoldus in cauſa fuit, cur in noſtris notis ad Ciacconem manifeſtus nos abſtulerit error.

37. IOANNES monachus Camaldulēſis, ſacro Camaldulēſis Eremi ſeptimus Prior, à Secūdo Honorio ſūmo Pōtifice Epiſcopus Cardinalis Oſtiēſis adlectus eſt ann. 1125. menſe Decembri. Is Bononię honeſtis parentibus natus eſt, optimiſque imbutus moribus ex ſuę gentis honeſtiſſimis exemplis, qui cùm apud pleròſque omnis ordinis homines ingentem ſui excitaſſet expectationem, ſęculum repentina voluntatis conuerſione deſerit, ſeceſſitque in Camaldulenſem eremum, ibique Numini famulaturus, monachum induit: cùmque in perfectionis orbita decurrenda præter omnium opinionem vlterius progreſſus fuiſſet; traxiſſètque tanquam aliquod præfulgens ſydus in ſe omnium oculos, incolæ ipſi, illius eremi, Vidone generali per idem tempus orbato ad tantum munus Ioannem vel inuitum traxerunt anno 1114. Haud torpuit deinde nouus prior, quin in ſe ipſum auſterior, erga cæteros verò cum grauitate humanior, ita à ſe ſemel profeſſum inſtitutum promouit, vt eum opibus fortuniſque mores redierint ſplendiores, eius ſanctitatis fragrantia prætergreſſa confragoſos Apennini cancellos, ad Conſtantinum Regem Sardiniæ, Marchuſāmque eius vxorem, eximiæ pietatis fœminam vſque pertinuit. Qui cùm à Ioanne ſuorum monachorum coloniam impetraſſent, in Sardinia denique fundato cœnobio, multis illud opibus, priuilegiìſque auxerunt. Demùm nomen Ioannis non modò Paſchalis Secundi temporibus celebre fuit, qui illum Eremi Priorem fauorabili diplomate confirmauit, ſed etiam aliorū Pontificum, ac præcipuè Honorij Secundi conciuis ſui, qui cùm ex Epiſcopo & Cardinali Oſtienſi Apoſtolicam ſummam Sedem obtinuiſſet, Ioannem Eremicolam ad Oſtienſem Epiſcopatum, Cardinalatuſque fulgorem oportunè vocauit, vſùſque eius dexteritate, prudentiàque multa trepida Eccleſiæ negocia mirabili felicitate explicuit.

Defuncto Honorio, Ioannes maiori, ſaniorìque Cardinalium parte inhæſit, cuius fauore, contra Anacletum Pſeudo Pontificem, Innocentium Secundum Apoſtolicam ſubuexit ad Sedem, cuius authoritatem, dignitatemque vt tueretur magnorum laborum, itinerumque adiuit pericula, omnemque lapidem mouit, vt ſchiſmate deleto; ſua eccleſiæ pax aliquando tandem rediret. Igitur cum rectè credentium animos præclariſſimè geſtis demeruiſſet, ingens, ac propemodum inconſolabile ſui deſiderium apud pleròſque facturus, vita functus euolauit ad cœlos anno 1133. Meminit Ioannis Camaldulenſis Venerabilis Petrus Abbas Cluniacenſis lib. 2. miraculorum, cap. 19. cùm narraret, Ioannem Camaldulenſem, cuidam monacho S. Michaelis de Piſis apparuiſſe, illum moniturum breui fore, vt Matthæus Epiſcopus Cardinalis Albanenſis ſe ſequeretur ad gloriam.

38. DRACO deinde Gallus S. Benedicti Abbáſque S. Ioannis Laudunenſis, Innocentio Secundo vocante in locum defuncti Ioannis Epiſcopus Oſtienſis, & Cardinalis ſuffectus eſt anno 1134. menſ. Decembris in Vrbe Piſana, non autem 1133. vt perperam arbitratur Ciacconus. Hic vir doctus, ac eloquens fuit, ac pietatis eximiæ, vt, qui Sigeberto ſupplementum adiunxit, ſcribit, ea dignitate non ſine fama probitatis per annum enituit. Deceſſit autem eodem anno 1134. Teritur à doctis liber, qui de Corpore Chriſti inſcribitur, huic Cardinali vel adſcriptus, vel germanus partus.

39. PETRVS monachus Caſinenſis, & Abbas Benedictinus Draconi prædicto ſucceſſit, vt quidam volunt, extat huius memoria in antiquiſſimo codice montis Caſini, obijt 8. Kal. Martij, vt Ciaccono placet, quamquam perperam dicat illum fuiſſe electum 1130. quod incredibile eſt, cum per id tempus Ioannes floreret Bononienſis, qui Draconem ſucceſſorem excepit. Nil tamen prohibet dicere, hunc Petrum paucis omninò diebus ſuperuixiſſe, ſi tamen vnquam in aliquo numero mortalium hanc lucem aſpexit. Cæterum quæ modò de Petro narrauimus, eorum fidem apud Authorem illibatam volumus eſſe, ne quemque ex coniectura videamur expoſtulaſſe mendaciorum.

40. ALBERICVS Beluacenſis Gallus, ab Innocentio Secundo ſummo Pontifice Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis pronunciatus fuit anno 1135.

ta-

tametſi Ciacon. velit 1138. nullo fundamento ni-
xus,ac malè,ſiquidem ab eodem Innocentio 1136.
idem legatus fuit in Orientem, audaciam repreſſu-
rus Rodulphi, qui in Antiochenam ſedem ſe intru-
ſerat. Quem tandem in Synodo Antiochena à ſe
coacta per ſcelus acquiſita exuit dignitate, ſicut
etiam in eadem Synodo Serlonem Apameenſem
Epiſcopum ita deturbauit de ſede, vt nec ſacerdo-
talis muneris ei quicquam reliqum fecerit, quippe
quem conuicerat perfidiæ, vt Vilelmus Tyrus in
Hiſt. lib. 15. ſcribit. Cæterum Albericus Templum
Chriſto Seruatori Hieroſolymis dedicauit, alicráq;
ibi Synodum celebrauit, vt Maximum Patriarcham
Armenum, eiuſdèmque ſuffraganeos, qui in aliqui-
bus Articulorum fidei à Romana Eccleſia teme-
rè diſcrepabant, ad fidei vnionem perfectè adduce-
ret. Adhuc eodem Innocentio imperante, cùm re-
diiſſet Romam, in maiorem Britãniam ſecundò le-
gatus eſt, anno 1138. vt ibi Britannicæ Eccleſiæ res
componeret. Quod vt commodius faceret, ex con-
ſenſu Stephani Regis, Londini Concilium habuit,
ac damnauit Archiepiſcopum Cãtuarienſem, The-
obaldum Abbatem Beccenſem, vt refert Rogerius
Ouedenus in ſuis Annalibus Angliæ. Subſcripſit
Bullam inueſtituræ Regni Siciliæ, Apuliæ, atq; Ca-
puæ Ducatus, ab Innocentio Secundo indultam
Regi Rogerio 1139. Denique ſub Eugenio Tertio
tertia legatione functus eſt anno 1147. in Gallias
contra Henricum Petrobuſianum Hæreticum, qui
ſuis peruerſis dogmatibus Toloſanam Prouinciam
infecerat, in qua legatione D. Bernardum, ac Gau-
fridum Epiſc. Carnotenſem habuit collegas. Porrò
Alberico agente, vbi hæreſum illa detonuiſſet pro-
cella, atque ad curiam reuertiſſet, eodem anno euo-
lauit ad ſuperos, apud Virdunum in Gallijs, vbi
etiam ſepultus fuit, vt refert Gothifredus monachus
Ciſtercienſis in epiſtola ad Epiſcopum Albanen-
ſem de rebus Concilij Rhemenſis, atq; à Baronio
in ſuis annalibus relata: Qui Albericum hominem
doctrina potentem, ac ſanctitate conſpicuum, non
dubitat appellare. Idem autem Gothifredus, Albe-
ricum ingentem Eccleſiæ columnam concelebrat,
cuius doctrina, ac ſanctitas Gilbertum Porretanum
Epiſcopum Pictauienſem deterrere ſolebat. Quam
porrò arcta, quamque officijs omnibus cumulata
neceſſitudo inter Albericum, & D. Bernardum in-
terceſſerit, teſtes ſuauiſſimæ literæ ſunt, quas ſanctus
ad eundem frequentiſſimè exarabat. Demùm ſan-
ctimoniæ Alberici inter poſtremas notas non de-
bet illa haberi, quod cum D. Bernardus ſupra eiuſ-
dem ſepulchrum ſacrum faceret, perueniſſétque ad
orationem pro mortuis, quam collectam vocamus,
illa omiſſa, de ſanctis Confeſſoribus fudit oratio-
nem, meliori ſpe vtique plenus, amicum iam
cum cæteris Confeſſoribus conregnare, cui inter
mortuos non potuiſſet orationibus ſuffragari.

OSTIENSES AC VELITERNENſes Epiſcopi promiſcuè enarrati.

40. HVGO Gallus monachus Ciſtercien-
ſis Abbas Trium Fontium Catha-
launenſis Diœceſis ab Eugenio Tertio Epiſcopus
Oſtienſis ac Veliternenſis Cardinalis appellatus eſt

A anno 1148. paulò poſt quàm ex duæ Eccleſiæ ſub
vnius regimine coaluiſſent. Hugo autem in Clara-
ualle in Gallijs ſub diſciplina D. Bernardi mo-
nachum induit, vnà cum Petro Bernardo, qui ad
Pontificatum euectus, Eugenius Tertius appellatus
eſt, Hugonèmq; tunc Abbatem Trium Fontium in
Gallijs vocauit ad purpuram, in qua ita piè ſan-
ctèque ſe geſſit, vt Alanus Epiſcopus Altiſiodoren-
ſis in vita S. Bernardi, hominem magnarum virtu-
tum, ac ſanctitatis appellet; extant multæ D. Bernar-
di literæ ad Hugonem, qui illum coniunctiſſimè
amabat. Deceſſit autẽ ſub Hadriano Quarto, prima
die Decembris anno 1158. Huius cum laude me-
minit Kalendarium Ciſtercienſe, refertùrque in
Beatorum album à Ioanne Cyreio in cathalogo
Ordinis Ciſtercienſis, Manriquez in laurea Euãge-
B lica lib. 3. Chriſtophorus Perales lib. 2. c. 3. Henri-
quez in Martyrologio Ciſtercienſi, prima die De-
cembris. Tametſi aliqua ex parte Henriquez cor-
rigendus videatur, qui in legenda epiſtola D. Ber-
nardi 240. ad Comitem S. Ægidij Hildephonſum,
deceptus eſt. Siquidem quicquid ibi D. Bernardus
de Alberico Epiſcopo Oſtiẽſi cum laude comme-
morat, totum Henriquez Hugoni adſcribit incogi-
tantia laborans. Quam autem intima familiaritate
Eugeniu tertio Oſtienſis Hugo olim coniunctus
fuerit, hæc ſubiecta epiſtola planè docet, quàm, ex
antiquiſſimo manuſcripto, in monaſterio Mori-
mundi Ciſtercienſis Ordinis propè Mediolanum
aſſeruato, legendam eruimus: Qua Cardinalis Hu-
go poſt mortem eius Pontificis Ciſtercienſes ſuos
in Capitulo congregatos certiores facit Eugenium
C fato ceſſiſſe in hæc verba.

*Amantiſſimis in Chriſto Patribus Gozouino Ciſterciẽ-
ſi, & Bernardo Clareuallenſi, totique Ciſtercienſi Capitu-
lo ad honorem Dei congregato, Hugho Dei gratia Oſtiẽſis
Epiſcopus, vnitatem Spiritus in vinculo pacis.*

*Sicut ſacra docet authoritas, omnis caro fænum, &
omnis gloria eius quaſi flos fæni; Breues dies hominis
ſunt; Tranſit homo velut vmbra, nunquam permanens
in eodem ſtatu; deficit vt fumus, cadit vt folium, quod a
vento rapitur. Decus eccleſiæ, Pater iuſtitiæ, Amator re-
ligionis, & Patronus, qui ſuperborum, & ſublimium col-
la propria virtute calcauerat, qui ſuper ſolium Dauid,
& ſuper Regnum eius ſedebat, vt eccleſiam ſibi com-
miſſam, quam ad ſublimem ſtatum reduxerat, confirma-
rat, ac roborauerat, Pater, inquam, noſter, ac defenſor
fælicis memoriæ, Papa Eugenius trabea carne exutus 8.
D Id. Iulij, carne immaculatus migrauit ad Chriſtũ. Exiuit
Chriſto obuiã in aera, & ſic ſemper cum Domino erit, ag-
num ſecuturus quocunque ierit, cuius exequiæ præter
ſpem omnium, iam ferè enim Senatum adnihilauerat,
præter morem conſuetum, ita per triduum ſunt à Clero,
& populo celebratæ, vt iam crederitis regnantem in
cælis, qui mortuus ita colebatur in terris. O quantus erat
luctus omnium, quanta præcipuè lamenta pupillorum,
& viduarum, iam diceretis eſſe cum Deo, qui ita lamen-
tabatur à populo. Procul dubio ereptus eſt a laqueis ve-
nantium, contritus eſt laqueus, & ipſe liberatus eſt, ra-
ptus, vt credimus, qui eius conſcientiam nouimus vſque
ad tertium cælum, non relinquens nos orphanos, vt qui-
dam autumant. Rogabit enim Patrem, & Vnigenitum
cum ſancto Spiritu, qui eſt Deus benedictus in ſecula, cũ
quo eſt pro nobis. Vos autem, de quorum collegio ipſe eſt*

ele-

electus,vt ſederet ſuper Principes, & ſolium gloriæ teneret, orate pro eo,conſtitudite perpetua beneficia, vt Deus ſibi indulgeat, & coronam gloriæ ſibi augeat. Pro M. B. fratre noſtro ſimiliter orate: Pro nobis verò, qui in hac valle miſeriæ, in hac regione diſſimilitudinis, & in medio prauæ nationis remanſimus, & pro eccleſia Romana, quæ ex tam alto gradu, tam breui ſpatio vſque in profundum abyſſi fere cecidit, nihilominus rogamus,oretis ne demergatur in profundū huius magni maris, in quo ſunt reptilia,quorum non eſt numerus. Precamur obnixè, quatenus ſi paruitas veſtra quicquam eſt in oculis veſtris, petitiones, quas latores præſentium pro Domo S. Anaſtaſij,& pro Domo Nouæ Foſſæ,& pro Domo de Caſamarijs, vobis facient, benignè, & efficaciter exaudiatis. Alioquin ſciatis, quod inde magnum ſentitur ſcandalum.

De Hugone memini me dixiſſe in noſtris Ciacconianis notis illum ex Abbate ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad Tres Fontes Romæ ad Oſtienſem cathedram euectum fuiſſe ab Eugenio Tertio anno 1146. eidèmque in Abbatia ſucceſſiſſe Henricum Moricottum Piſanum, qui ab eodem Pontifice anno 1150.creatus eſt presbyter Cardinalis, titul.SS.Nerij& Achillæi:verumquidem eſt, quòd Henricus tunc Abbas erat ſanctorum Vincentij,& Anaſtaſij ad Tres Fontes Romæ, quando ad purpuram illum vocauit Eugenius, non autem quòd Hugoni ſucceſſerit eo in munere, ſed Rualeno Eugenij ſucceſſore. Hugo inquam Abbas extitit Triū Fontium, non Romani cœnobij S.Anaſtaſij, quod vulgò ad tres Fontes vocat, ſed illius Monaſterij Trium Fontium, vel de Tribus Fontibus quod in Cathalaunenſi Diœceſi in Gallijs iam inde fundauerat Guillelmus de Campellis Cathalaunēſis Epiſcopus D. Bernardi amicus anno 1118. Hugo Turoldum excepit, vt ex epiſtola S. Bernardi ad eundem Hugonem iam Cardinalem Oſtienſem habemus. At verò quòd Henricus presb. Card. SS.Nerei, & Achillæi creatus fit ex Abbate S. Anaſtaſij, (quod latuit Angelo Manriquez viro tum doctrina tum generis claritudine illuſtri, in 2. tom.Annal. Ord. Ciſtercienſis) docet Gaufridus Clareuallenſis monachus, eius æui ſcriptor in epiſtola ad Albinum Albanenſem Epiſcopum eum Gilberti Porretani cauſam, eiuſque diſcuſſionem ab Eugenio factam in Concilio Rhemēſi ordine commemorat, quam refert Baronius tom.12.ad annum 1148. *Ecce ait* (inquit ille) *ſanctus Bernardus, tenemus,quod quærebamus, ſcribatur iſta confeſſio. Præcepit ſummus Pontifex; & Dominus Henricus Piſanus, tunc Romanæ eccleſiæ ſubdiaconus, futurus poſtea Clareuallenſis monachus, & ex Abbate S. Anaſtaſij, ſanctorum Nerei & Achillei presbyter Cardinalis, ad eius mandatum porrexit, & attulit cartam, calamum; & inclauſtrum.* Hæc ille; ex ijs, quæ refert Gaufridus haud dubitandum eſt, quin Henricus Abbas fuerit S. Anaſtaſij ad tres fontes Romæ cum Cardinalis crearetur, Hugo verò ex epiſtola S. Bernardi, Abbas Trium Fontium in Gallijs, cum eo anno, ac die ambo vocati fuerint ad purpuram, vt ſcribunt cordati, ſuadètque ratio, vt duo eodem ſimul die, & anno præfuerint monaſterio, quod eſt abſurdum: Hugo Alberico ſucceſſit in Oſtienſi Epiſcopatu ann. 1150. non autem 1146. nam Albericus extrema clauſit, vt ſu-

A prà narrauimus ann. 1147. in fine. H
plurima mentio habetur in Pontificij-
bus Eugenij Tertij ann. 1150. Errorem a-
noldus Vuion lib.2.Ligni vitæ, & Ciacc. ex Panninio, qui cùm reperiſſent Hugonem Abbatem Trium Fontium fuiſſe, decepti nomine frequentiori, eum ſanctorum Vincentii,& Anaſtaſij adſcribū:;ex ijs etiam M. S.cathalogus Abbatum S.Anaſtaſij ad Tres Fontes, & nos ipſi eorum authoritate freti, decepti ſumus: at noſtra errata libenter fatemur, & caſtigamus, dum eruditorum virorum ratio ſuppetit, quorum iudicio libenter ſubſcribimus

41. HVBALDVS Allucingulus Lucenſis preſbyter Cardinalis tit.S.Praxedis ab Hadriano Quarto poſt mortem Hugonis in Epiſcopum, & Cardi-
B nalem Oſtienſem, & Veliternenſem cooptatus eſt ann.1158.menſ.Martio,ann.verò 1181.poſt Pontificis Alexandri exceſſum, ſub nomine Lucij Tertij ad ſummum Pontificatum aſcendit.

42. THEOBALDVS Gallus, monachus, & Abbas Ord.Ciſt.inde Prior monaſt.SS.Criſpini,& Criſpiniani,Ord.S.Benedicti, poſtea eiuſdē cœnobij Abbas poſt Beneredum Cardinalem; primus ſancti Baſoli Diœceſis Rhemēſis Archimandrita, mox etiam Floriacenſis, tum S.Luciani, nec multò poſt XV.Abbas Cluniacenſis, vt quidem refert Robertus de Monte in appendice ad Sigebertum, qui deinde affirmat hunc ipſum à Lucio Tertio ſummo Pontifice fuiſſe electum Epiſcopum Cardinalem Oſtienſem,ac Veliternenſem ann.1184. Ciaccon.verò eiuſdem electionem reijcit in ann. 1183.
C Doctiſſimus autem Petrus Frizon in ſua Gallia purpurata, Theobaldum refert primum ab Alexandro Tertio presbyterum Cardinalem tit.S.Crucis in Hieruſalem fuiſſe electum anno 1179. deinde verò à Lucio Tertio anno 1184. in Epiſcopum Cardinalem Oſtienſem fuiſſe cooptatum. Hic legatione functus eſt in Germaniam an. 1186. Eccleſiàmque monaſterij S. Crucis de Auſtria Ordinis Ciſtercienſis conſecrauit, vt legitur in chronico Auſtriæ Mathæi Morenſis de Bappenhaim. Deceſſit autem Romæ anno 1188.pridie nonas Nouembris. Cæterùm Arnoldus Vuion lib. 2. Ligni vitæ, c.9.cum alijs dicit,obijſſe illum in Cluniacenſi cœnobio, vbi iacet ſepultus, qui,quàmque toto cœlo aberrent, ex eius breui epitaphio abundè colligitur, quòd in eccleſia S.Pauli extra muros vrbis, in
D breui;eādidòq; marmoreo lapide ſub ſcalas maioris Altaris ita legitur inciſum:

Hic requieſcit Dominus THEOBALDVS
Epiſcopus Oſtienſis.

43. OCTAVIANVS nobilis Romanus, Oddonis patruus de Polo, affinis vero Papæ Innocentij Tertij ſenatoriam purpuram Cardinalatus, ac Epiſcopatus Oſtienſis ac Veliternenſis, Romanàmque Præfecturam ſub Clemente Tertio aſſecutus eſt anno 1189. in die cinerum ex Diacono Cardinali SS. Sergij, & Bacchi. Huius Octauiani meminit Rogerus in annalibus Angliæ, quando ab Vrbano Tertio legatus eſt, vt Ioannem Henrici filium in Hyberniæ Regem coronaret. Ad eundem etiam ſcribit Petrus Bleſenſis. Præterea ſub Cœleſtino Tertio cum Iordano Cardinale Foſſæ Nouæ

in

Ego Aegidius SS. Coſmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis.

Ego Petrus S. Georgij ad velum Aureum Diaconus Cardinalis.

Ego Rainaldus S. Euſtachij Diac. Cardinalis.

Ego Otho S. Nicolai in carcere Tulliano. Diacon. Cardinalis.

Datum Perusij per manum Magiſtri Bartholomæi S.R.E. Vicecancellarij, tertio Nonas Ianuarij, Indictione tertia, Incarnationis Dominicæ anno 1235. Pontificatus verò Domini Gregorij Papæ Noni anno octauo.

46. HENRICVS de Bartholomæis è Seguſio; ſiue de Suſa nobilis Pedemomtanus, magni nominis Doctor, ex Archiepiſcopo Ebredonenſi, Vrbano Quarto vocante in ſecunda creatione Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ac Veliternenſis adlectus eſt 1263. menſ. Decemb. Hic cùm omnes ferè diſciplinas largiùs imbibiſſet, Alexandri Quarti hortatu, ſuper epiſtolas decretales optimam expoſitionem deprompſit, inque vtròque iure alteram ſummam procudit, quam vulgò ob excellentiam Oſtięſem vocant. Legatione functus eſt in Inſubria, deceſſit autem Lugduni anno 1271. 8. idus Nouembris, ſepultuſque eſt in templo Fratrum Prędicatorum. Henrici meminit Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Tritemius, & alij. Ciaccono placet Henricum ad Oſtienſem dignitatem promotum fuiſſe anno 1261. in prima creatione Vrbani, ſed manifeſtè decipitur. Siquidem Theoricus Vallecolorus in lib. de geſtis Vrbani Quarti in ſecũda promotione, aſſerit illũ ea dignitate fuiſſe inſignitũ an. 1263. nec minus aberrat Claudius Robertus in ſua Gallia Chriſtiana, dum cõtendit Henricum fato ceſſiſſe anno 1276. Frizon nec bene anno 1281 Henrico enim ſucceſſit in Epiſcopatu Oſtięſi an. 1272. Fr. Petrus de Tarantaſia, qui in Concilio Lugdunenſi ſedit ann. 1274. cùm iam Epiſcopus Oſtienſis creatus fuiſſet, & biennio poſt ad ſummum Apoſtolatus apicem euectus; id euenire nullo modo potuiſſet, ſi Henricus inter mortales eodem tempore vixiſſet, nam ſimul duo Epiſcopi Cardinales Oſtienſes eſſe non poterant.

47. FR. PETRVS de Tarantaſia Ordinis Prædicatorum, Archiepiſcopus Lugdunenſis, à Gregorio Decimo Epiſcopus Oſtienſis, ac Veliternenſis electus eſt anno 1272. ac maior Pœnitentiarius S. Romanę Eccleſiæ, vir ſanctimonię laude pręſtantiſſimus, doctrinàq; conſpicuus, quibus virtutibus iter ſibi ad Pontificatum aperuit anno 1278. ac Innocentij V. illi nomen inditum fuit.

48. F. LATINVS Malabrancha Vrſinus, Nicolai Tertij ſummi Pontificis ex ſorore nepos, cùm Ordinis fratrum Prædicatorum Inſtitutum ſemel profeſſus fuiſſet; adeò ſacris, prophaniſque diſciplinis imbutus eſt, vt Pariſijs, omnibus acclamantibus, doctoratus, vt vocant, lauream, tulerit, Priórque S. Sabinæ Romæ electus, adeò probitate morum in eo munere fulſit, vt à patruo Nicolao ſummo Pontifice Oſtienſis Cardinalis, ac Veliternẽſis Epiſcopus tandem ſit declaratus anno 1278. Romam rexit cum Põtifex abeſſet, Iacobo Columna adiuncto ſibi collega Cardinali. Bononienſibus deinde legatus Pontificis leges dixit, Æmiliam prouinciã ſtetauit, eadèmque inſignitus legatione, in Hetruriam profeſſus eſt, ac Florentiæ præcipuè illa ſua admirabili eloquentia ita egit, vt iam olim ex ſtudio partium Gibellinorum, Guelphorùmque exulceratos animos, in platea S. Mariæ Nouellæ vt vocant, è ſuperiori loco pacem inculcans, reconciliauit. Primus idem Latinus, eiuſdem S. Mariæ Nouellæ templo primũ lapidẽ iecit, Cęleſtinòque Quinto ad arbitrium Cardinalis Latini Pontificatus onus delatum eſt, quo ſedente Latinus non ſine ſanctitatis, odore deceſſit Peruſię anno 1294. 4. id. Auguſti, cuius corpus poſtea Romam delatum eſt, tumulatumque in ſacriſtia S. Mariæ ſupra Mineruam, in marmoreo ſepulchro, vbi poſt multos elapſos annos Mathæus Vrſinus Cardinalis eiuſdem Ordinis etiam conditus eſt, cum hac ſimplici inſcriptione ſubiecta.

Ven. Mem. FF. LATINI, & MATHAEI,
Vrſinorum Ordinis Prædicatorum, S.R.E.
Cardinalium.

49. F. HVGO Seguin. de Bibliomo, Gallus Aruernenſis, Claremontanæ Diœceſis, vrbe Billonenſis, Ord. Prædicatorum, presbiter Cardinali tit. S. Sabinæ, à Nicolao Quarto an. 1288. creatus mox Archiepiſc. Lugdunẽſis à Cæleſtino V. ann. 1294. menſ. Septẽbri electus eſt Epiſc. Oſtienſ. Cardinalis, ac Velitern. Vir ſanè doctus, & qui multa ingenij monumẽta reliquit. Romæ è viuis exemptus eſt 3. Kal. Ianuarij 1298. ſepultuſque eſt ad S. Sabinam ante altare maius, cum hoc rudi Epitaphio marmori inſculpto, iacentis laudes vtcunque prodente.

Hugo vocatus homo fuit, hic & de Bibliomo
Per mortem clarum, dedit hunc Aruernia carum
Ordinis hic Frater quippe dicat hunc bona mater
Edidit ad ſtudia, Doctorem Theologia.
Cui ſocios Petrum, Paulum det gratia Chriſti.

50. F. NICOLAVS Bochaſinus è Taruiſio, Ordinis Prædicatorum Generalis, presbyter Cardinalis tit. S. Sabinæ, ad Cardinalatus dignitatem à Bonifacio Octauo vocatus eſt, & ab eodem Pontifice Oſtienſis, ac Veliternenſis Epiſcopus declaratus anno 1300. 2. Martij. In Poloniam, Dalmatiam, Croatiam, Daniam, Sueuiam, atque Pannoniam profectus eſt, Romàmque reuerſus, non multò poſt euaſit ad ſummum Pontificatum, ſub nomine Benedicti Vndecimi anno 1303.

51. F. NICOLAVS Martini Pratenſis Tuſcus Ordinis Prædicatorum, Theologus, atque Epiſcopus Spoletanus, Romanus Viceſgerens, à Benedicto XI. anno 1303. 18. Decembris adlectus eſt Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ac Veliternenſis, homo doctiſſimus, ingeniique laude præſtantiſſimus. Cùm autem in Hetruria res æſtuarent, Florentinòſque præcipuè ciuilis inteſtinàque diſcordia commiſiſſet, Benedictus Pontifex illuc Nicolaum legauit, vt res componeret, ne publica illorum res labaret ad ruinam. Cæterum apud peruicaces incaſſum ingenij vires contendit. Quippe Gibellinarum partium ſuſpectus, ſurdis, vt aiunt, fabulam cecinit. Quamobrem ex irrito conatu percitus ira, ciuitate exceſſit, illàmque aqua, ignique interdixit, donec ad meliorem mentem rediret. Ex Nicolai autem ſententia Clemens Quintus Pontifex acclamatus eſt, poſt Benedicti Vndecimi obitum. Hic ille Clemẽs eſt, qui ſanctam Apoſtolicam Sedem in

F Gal.

Galliis tranſtulit, tanto Italicarum rerum, vel in- A commodo, vel exitio, vt maiorem cladem ex illo abſceſſu, quàm ex vllo vnquam barbarum hoſtili procurſu tuliſſe dicatur Italia. Sub eodem Pontifice legatione functus eſt, Arnoldo Cardinali Sabino, Lucàque Cardinali de Fliſco adiunctis ſibi collegis, coronauitque apud Lateranum Henricum Septimum Imperatorem, quartàque demùm legatione inſignitus, in Siciliæ Principem eandem regiam contulit dignitatem. Scripſit de Paradiſo, ac de Pontificalium comitiorum habendorum ratione. Aueníoni deceſſit anno 1321. ſepultuſque in Fratrum Prædicatorum templo, cuius ſepulchro hoc Epitaphium illa rudis ætas affixit.

Nicolai Pratenſis, Epiſcopi Cardinalis Oſtienſis.

B
Eloquium, bona vita, virens, diſcretio fulta;
Conſilium, doctrina vigens, prudentia multa,
Iſta ſilent, hic illa docent, ſunt cuncta ſepulta
Virginis à partu innumeratis mille trecentis
Annis bis denis vno, quartiſque Kalendis,
Quem genuit Pratum, Spoletum Pontificatum
Oſtia quem dedit Romanæ Cardine gratum.

52. RAYNALDVS à Porta de Alaſſatto Lemouicenſis Gallus, Archiepiſcopus Bituricenſis, purpurea dignitate condecoratus eſt tit. SS. Nerei, & Achillei ſub Ioanne Vigeſimo ſecundo, atque ab eodem ad Epiſcopatum Oſtienſem, ac Veliternenſem aſſumptus anno 1321. Aueníoni deceſſit 1325.

53. BERTRANDVS de Pietto, aliàs de Podietto Gallus, Ioannis Vigeſimi ſecundi nepos, ex presbytero Cardinali tit. S. Marcelli, electus eſt C Epiſcopus Oſtienſis, ac Veliternenſis anno 1325. Hic legatus de latere per annos 16. Italis iura dixit. cuius res geſtas memorat Ioannes Villanus, aliíq; plures, qui illorum temporum ſcripſere hiſtoriam. Deceſſit Auen. anno 1351. 3. Februarij, inque templo Fratrum Minorum ſepultus fuit.

54. STEPHANVS Alberti Lemouicenſis Gallus, ex presbytero Cardinali tit. SS. Ioannis, & Pauli, ad Epiſcopatum Oſtienſem, ac Veliternenſem prouectus eſt 1352. 13. Februarij à Clemente Sexto, poſt cuius exceſſum, in ſummum Pontificatum ſucceſſit, quem Sextum Innocentium appellauerunt.

55. PETRVS Columbarius, Petrus Bertrandi appellatus, Petri Bertrandi Cardinalis nepos tit. S. Clementis, qui è viuis exceſſit 1348. die 23. D menſ. Iunij, patrui honoris gratia, cognomen aſſumpſit, Columbarij veteris, propriòque ſuppreſſo, quòd ſub eiuſdem doctiſſime diſcipline creuiſſet. Primùm Niuernenſis fuit Epiſcopus, mox Attrebatenſis, deinde Cardinalis tit. S. Suſannæ à Sexto Clemẽte 1344. d. 27. menſ. Februarij, adhuc viuẽte patruo, vt narrat Vido Bernardus in vita Clementis Sexti Oſtienſis, ac Veliternenſis Epiſcopus dictus eſt, cum ad eam ſedem tranſlatus fuiſſet ab Innocentio Sexto anno 1353. miſſus in Italiam legatus in Vaticano die 4. Aprilis auguſtalibus infulis decorauit Carolum Quartum Imperatorem anno 1355. cõtagioſo morbo Auen. deceſſit 1361. d. 13. Iulij, ſepultuſque eſt apud Cœleſtinos Columbarienſes in monaſterium, quod iam olim ipſe fundauerat. Huius Cardinalis ideò Ciacconus non meminit, quòd illum cum Petro Bertrando, patruo Cardinali vecorditer ſatis confundat, qui à Ioanne Vigeſimo ſecundo ann. 1331. 20. Decembris in Cardinalem fuerat cooptatus, ac ſub Clemente Sexto è vita deceſſit, de quo in noſtris ad Ciacconem notis ab amico quodam decepti, retulimus fuiſſe Oſtienſem Epiſcopum, quod a vero abeſt; ſiquidem Petrus nepos Oſtienſi dignitate inſignitus eſt, qui vt ſuprà docuimus, Stephano Alberti ſucceſſit, vt in libro obligationum, & diuiſionum Innocentij Sexti ipſe legi. Itaque fallitur Ciacc. cum eius promotionem reiicit in annum 1350. cùm ad eam dignitatem promotus fuiſſet 1344. die 27. Februarij, vt ſuprà narrauimus.

56. ANDRONIVS Alberti Innocentij Sexti nepos, ab eodem presbyter Cardinalis creatus eſt, tit. SS. Ioannis, & Pauli, deinde Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ac Veliternenſis 1361. Vrbanum Quintum in Romanum Pontificem conſecrauit, ac paulò poſt vita functus eſt Auenion. 1363. 6. idus Maij.

57. F. HELIAS de S. Heredio Gallus ex monacho S. Benedicti Epiſcopus Vticenſis ad Senatoriem Romanæ Eccleſiæ purpuram ab Innocentio Sexto vocatus eſt 1356. 23. Decembris. Deinde à Quinto Vrbano Epiſcopus Oſtienſis, ac Veliternenſis declaratus 1363. Deceſſit Auen. 1367. 10. Maij. Cæterum Alphonſus Ciacc. hunc Cardinalem Heliam cum altero Helia item Cardinali à Clemente Sexto creato, confundit ſed perperam, ſiquidem ille Helias dictus eſt, de Nubilaco Ordinis Minorum, fuitque ad illam dignitatem euectus, vt licet videre in libro obligat. à Clemente Sexto cùm eſſet Archiepiſcopus Nicoſię. Hic verò Helias appellatur de ſancto Aurelio, ſiue de ſancto Heredio, qui profeſſione fuit monachus Benedictinus, Abbáſque S. Florentij Andegauenſis Diœceſis, atque ad illam dignitatem vocatus ab Innocentio ſexto, vt ſuprà docui anno 1356. die 23. menſ. Decembris, vt habent ijdem lib. obligat. planiúſque hoc ipſum quoque affirmat Vido Bernardus in vita Innocentij Sexti.

58. F. GVILLERMVS de Sudré Tutellenſis Gallus, ex Ordine Prædicatorum olim ſacri Palatij Magiſter, Maſſilienſis Epiſcopus, ex presbytero Cardinali SS. Ioannis, & Pauli, electus fuit Epiſcopus Oſtienſis, ac Veliternenſis ab Vrbano Quinto 1367. In Neapolitano Regno miſſus Legatus ad diſcordias, quæ inter Principem Tarentinum, & Ducem Atriæ ortæ erant, ſedendas, controuerſiáſque dirimendas, vita functus eſt. Auen. die 18. Aprilis 1373. Quem apud ſuos Prædicatores tumulauere ante maius Altare ſub lapide marmoreo, cuius inſcriptionem prætereuntium greſſus ita delerunt, vt vix iam hæc poſtrema verba legi poſſe videãtur

Requieſcat in pace.

59. PETRVS de Stagno Gallus, monachus ſancti Benedicti Archiepiſcopus Bituricenſis, ex presbytero Cardinali electus fuit Epiſcopus Oſtienſis, & Veliternenſis. & S. R. E. Eccleſiæ Camerarius, anno 1373. à Gregorio Vndecimo, Legatione functus eſt in Italia ſub Vrbano Quinto, & à Gregorio eodem illi prorogata poteſtas. Ferrariam opulen-

tam

tam Italiæ vrbem Nicolao, Albertòque Ateſtinis Principibus conceſſit in feudum, ſi tamen decem millia ſcuta Pontifici Romano quotannis repræſentarent. Romæ deceſſit 7. Kalend. Decembris 1377. ſepultuſq; in S. Mariæ Tranſtyberim, ſuæ titulo dignitatis, quem tametſi Oſtienſis Epiſcopus retinebat, vt temporum illorum mos erat.

60, F. BERTRANDVS Logerij de Figioco prouinciæ Aruernenſis Gallus Ordinis Minorum, Epiſcopus Aſſiſij, poſtea Glandatenſis ab Vndecimo Gregorio ſacram purpuram obtinuit 1371. tit. S. Priſcæ, mox illum Epiſcopum Oſtienſem & Veliternenſem in initio ſui Pontificatus anno 1378. Vrbanus Sextus Pontifex declarauit. Mortuus eſt aſsecla Pſeudopontificis Clementis ſeptimi Auin. 15. menſ. Nouembris 1392. ſepultuſque eſt apud ſuos Minoritas. Hunc Frizon vocat Petrum.

61. Poſt cuius exceſſum ab eodem Antipapa electus eſt Epiſcopus Oſtienſis, ac Veliternenſis IOANNES de Nouo Caſtro Burgundio, Theobaldi ex Ioanna Chalonia filius, Clementis ſeptimi conſobrinus, ex Canonico Eduenſi Præſul Niuernienſis, poſtea Tullenſis Cardinalis creatur à Clemente 1385. tit. SS. Quatuor Coronatorũ, qui Benedictum Antipapam Decimum tertium appellatum conſecrauit, anno 1398. die 6. menſ. Octobris. Auen. deceſſit, ſepultuſque eſt in monaſterio Villæ Nouæ Carthuſienſium prope Auen. in qua legitur hoc Epitaphium.

Hic iacet Reuerendiſſimus in Chriſto Pater
bonæ memoriæ Dominus Ioannes miſeratione diuina Epiſcopus Oſtienſis, S.R.E. Cardinalis de Nouo Caſtro nuncupatus, qui obijt Auenione anno Domini M. CCC. XC VIII. quarta die Octobris.

Huic Deitas parce, qua ſumma viuis in arce,
Colluſtrant cælos, ſis ſibi dulce melos,
Et ſecteramen, ſonet omnis ſpiritus, Amen.

62. In eius locum idem Pſeudo Pontifex PETRVM Corſinum Cardinalem, Epiſcopum Oſtienſem delegit, qui obijt anno 1405. die 16. Auguſti.

63. PHILIPPVS de Aleneonio Gallus, regia ſtirpe prognatus, filius Caroli, ac Mariæ de la Cenda Hiſpanienſis, nepos verò Philippi Valeſij Regis Gallorum, Epiſcopus Beluacenſis, mox etiam Archiepiſcopus Rothomagẽſis, Hieroſolymitanus Patriarcha, & Archiepiſcopatus Auximani Cõmendatarius, Romana purpura condecoratus eſt ab Vrbano Sexto ann. 1378. tit. S. Mariæ Tranſtyberim, & primus inter omnes Cardinales ab ipſo creatus, ac Aquileienſis Patriarcha, Sabinensiſque Epiſcopus dictus, tum etiam Oſtienſis, ac Veliternenſis 392. multis, trepidiſque legationibus in Italia functus eſt. Romæque deceſſit 1397. 18. kalend. Septembris, ſepultuſque in ſancta Maria Tranſtiberim in marmoreo ſepulchro, vbi inciſa hæc carmina leguntur.

Francorum genitus, regia de ſtirpe Philippus
Alenconiades Oſtiæ titubatus ab vrbe
Eccleſiæ Cardo, tanta virtute reluxit,
Vt ſua ſupplicibus cumulentur marmora votis,
Anno milleno cum C. quater abde, ſed vnum ter
Occubuit, qua luce Dei pia, Virgoque mater.

Temporibus Vrbani Sexti Bononiæ deceſſit Ioannes de Piccolpaſſis Epiſcopus Oſtonenſis, ſepultuſque fuit in Eccleſia S. Proculi, in pauimento ſub lapide, qui ſuam præfert effigiem, & quam mox ſubijciemus inſcriptionem, quam, cùm Nicolaus Paſqualinus Alidoſius in ſuum de viris illuſtribus ciuitatis Bononiæ librum tranſtuliſſet, pro Oſtonenſis, Oſtienſis, imperitè oſcitanterquè repoſuit, cuius ego ipſe corrupta lectione deceptus, in noſtris ad Ciacconem notis in vita Vrbani Sexti, pag. 1002. lit. A. in album Oſtienſium Epiſcoporum retuli memoratum Ioannem. Sed cùm deinceps mihi contigiſſet proficiſci Bononiam, ibique aliquandiu commoratus fuiſſem, cæpi ex inſtituto meo luſtrare marmora, inſcriptiones, & ſepulchra, viſurus, an antiquitate prodẽte, aliquid, quod meo huic operi ditando, exornandòque videretur idoneum, opportunè occurreret. Quid plura? dum ex antiquis noua perquiro, reperi, quæ me monerent, aliquid demendum de meis ſcriptis, quæ olim ad Ciacconem dilucidationis gratia procuderam. Etenim Paſchalinum offendi, Oſtienſis, pro, Oſtonenſis legiſſe. Qua in re mihi ipſi iratus ſum, qui ſimplici homini, ac parùm in hiſtoria verſato, fidem adhibuiſſem, contràque morem meum plus alienis, ac lippienſibus oculis, quàm meis ipſis credere voluiſſem. Ac ne me putes inuidioſè dicere, quod dico, en ipſiſſimis verbis huc tranſlata inſcriptio.

† Reuerendi in Chriſto Pa. Domini Ioannis de Piccolpaſſis de Bononia Epiſc. Oſtonenſis Spiritum Altiſſimo commendauit anno Domini M. CCC. LXXXIII. menſe Iulij.

Hoc igitur Lectores meos admonitos volui, ne ex inuerſa plerumque Hiſtoria, quæ in noſtras ad Ciacconem additiones irrepſit, vel ex alienis incurioſis ſcriptis, vel ex importuna amici poſtulatione, qui nobis verius rapiebat, quæ ſcripſeramus tumultuario, quàm ab Authore emendata reciperet procudenda, ne arbitrentur, inquam, ex vno, vel altero errato, noſtra paſſim ſcatere huiuſmodi errorum anfractibus. Siquidem ſemel & iterum lapſi, acuimus diligentiam ad cotem oculatioris inueſtigationis, vt in hac noſtra Sacra Italia peruidebunt planiuſque aduertent in noſtra Epitoma de vitis Cardinalium, atque Pontificum noſtri lectores.

64. ANGELVS Acciaiolus Florentinus, primũ Epiſcopus Florentinus, mox ſub Vrbano Sexto 1384. Cardinalis S. Laurentij in Lucina, tum etiam Bonifacio nono vocante Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis ac Veliternenſis effectus eſt, inſuper & Vicecancellarius S.R.E. anno 1397. Piſis deceſſit 1409. prid. idus Iunij, ſepultuſque eſt in Cathedrali. Cæterum deinde tranſlatus Florentiam, in Carthuſienſi cœnobio conditus eſt, quod Acciaiola gens ad ſplendidius Dei obſequium munificentiſſimè olim fundauerat, opibuſque inuidioſis adauxerat. Angeli Acciaiolij in Epiſcopis Florentinis iterum cum laude meminimus, ibi multa Lector reperies, quæ virum alioquin egregium maximè videantur decere.

65. IOANNES de Broniaco, ſeu Embroniaco ex obſcuris parentibus Anicij in Sabaudia natus

eſt. Cùm autem ex ſingulari doctrina inclaruiſſet, ab Antipapa Clemente purpura decoratus eſt ſub titulo S. Anaſtaſiæ, ac ſub eodem falſo Pontifice Vicecancellarij munere functus eſt, deinde etiam à Benedicto Decimo tertio Pſeudopontifice Oſtienſis, ac Veliternenſis Epiſcopus Cardinalis electus eſt.

Hic tametſi ea dignitatum decora in ſchiſmate aſſecutus fuiſſet, adeò tamen vnitatis, & pacis Eccleſiæ amans fuit, vt Benedictum Pſeudopontificem enixiùs adhortaretur vltrò abire munere, eàq; ratione, tantopere exoptatam pacem reddere Chriſti fidelibus. Qui cùm haud acquieſceret deprecanti, Ioannes, damnato ſchiſmate ad verum Pontificem in Italiam profugit, Piſâſque deuenit, vbi Concilium celebrabatur. Ibi ergo cùm melior ſaniórq; pars eccleſiæ illum amplexata fuiſſet, aſſeruiſſétque iterum illi Cardinalatus dignitatem, ipſe inter cæteros Cardinales Alexandrum Quintum euexit ad ſedem, à quo iterum electus eſt Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ac Veliternenſis anno 1409. quin & Cancellarius S. R. E. adfuitque ei conclaui, in quo Cardinales concordibus votis Ioannem Vigeſimum tertium creauere Pontificem. Conſtantienſi Concilio interfuit, in quo Martinus Quintus Columna conſalutatus eſt Pontifex, cui ſemper ob excellentes animi dotes cariſſimus fuit. Ipſe primùm Viuarienſis Epiſcopus fuit, poſtea Gebennenſis, anno verò 1410. Archiepiſcopus Arelatenſis effectus eſt. Deceſſit Romæ menſe Februario 1426. Geneuæ collegium erexit, alterùmque Aueuioni, cui Magni collegij nomen fuit, vt illic, qui cum dura pauperie conflictantur, excoli poſſent diſciplinis. Meminit huius Petrus Saxo in ſua Hiſtoria Arelatenſis eccleſiæ, Claudiùſque Robertus, & alij.

66. ANTONIVS Corarius Venetus, Duodecimi Gregorij nepos, ab ipſo Cardinalis effectus 1408. ex presbytero S. Chryſologi ad Epiſcopatum Portuenſem euaſit, ſub Eugenio Quarto Epiſcopatum Oſtienſem, ac Veliternenſem obtinuit anno 1431. 2. Id. Martij, vita ceſſit 1445. die 19. menſis Ianuarij, ſepultúſque eſt Venetijs in eccleſia S. Georgij in Alga. Cæterùm cùm Antonius Bononienſi eccleſiæ etiam præfuerit ibi diffuſiùs de eiuſdem geſtis narrabimus.

67. IOANNES Cervantes presbyter Cardinalis S. Petri ad vincula electus eſt Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ac Veliternenſis à Nicolao V. 1446. 6. Kalend. Aprilis; legatione functus eſt in Concilio Baſileæ habito cum Nicolao Albergato Cardinali S. Crucis. Albulenſis olim Epiſcopus fuit, poſtea Segobienſis. Deceſſit in Hiſpania, tumulatúſque eſt in Hiſpalenſis eccleſiæ cathedrali, cum hoc laudatorio epitaphio.

Poſtquam eximio nitore virtutum Reuerendiſſimus Dominus Ioannes de Ceruantes cũ titulo S. Petri ad vincula Galerum optimè meruit, digniſſimóſque per orbem edidit fructus. Quoniam totius Eccleſiaſt. honeſtatis otium fuit indicatum, Oſtienſem ſedem obtinuit. Tandem graueſcente iam ætate, Hiſpalenſem Metropolim ſapienter adminiſtrans, Eccleſiam (vt Prælatum decet) reliquit hæredem, cùm inter probatiſſimas operationes Hoſpitale famoſum, dotatiſſimúmque in Ciuitate Hiſpalenſi primus ædificauit, obijt XXV. Nouemb. Anno Domini M. CD.LIII.

68. GEORGIVS de Fliſco è Lauagnæ Comitibus, Genuenſis eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopus, ex presbyt. Card. S. Anaſtaſiæ à Nicolao V. Summo Pontifice electus eſt Epiſcopus Oſtienſis, ac Veliternenſis 1453. 28. Aprilis. Romæ deceſſit 1461. 8. idus Octobris, eius poſtea corpus Genuam translatum eſt, tumulatúmque fuit in cathedrali, nobili ſepulchro claudente, vbi legitur eiuſdem epitaphium, quod ſuo loco, & tempore in Archiepiſcopis Genuenſibus proferemus.

69. VILLELMVS de Euſtouteuilla Gallus è Normannia, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, Pio Secundo vocante, Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis ac Veliternenſis pronunciatus eſt anno 1461. Hic nobiliſſimis parentibus ortus eſt, qui propiùs Regiam affinitatem contingerent. Filius Ioannis, ac Margarithæ Harcuria, S. Benedicti monachus, Priórque S. Martini in pratis Pariſienſibus, Epiſcopus primùm Biterrenſis, poſtea Archiepiſcopus Rothomagenſis, demùm purpureo Galero ab Eugenio Quarto ſummo Pontifice decoratus eſt. Angelicos propè mores, cum ingenti cognitione, vſuque rerum conciliauerat. Ita vt omnium Principum ſui temporis amorem meruerit, ingentibus, ac penè regibus opibus ſuffulto, par in omnibus animus acceſſit, ſiquidem Romæ à fundamentis S. Auguſtino ſacrum templum munificentiſſimè erexit 1479. Kal. Nouembris: Regia ſimul, Pontificiàque authoritate fultus Pariſienſem Academiam reformauit, vt inde ſcientiarum vberiores fructus in eccleſiam redundarent. Archipresbyteratus munere ad ſanctam Mariam Maiorem honorificè functus eſt, quam pretioſa ſupellectili donauit; clarus demùm ob multas pro eccleſia Domini obitas legationes. Romæ fato functus eſt anno 1483. 11. Kal. Februarij, elatúmq; funus ad eccleſiam S. Auguſtini, quam olim ipſe fundauerat, ibi, cùm adhuc demortui in feretro cadauer prætioſis indutum ornamentis iaceret, inter fratres Auguſtinianos, Diuæque Mariæ Maioris Canonicos coorta lis eſt, cui nam eccleſiæ ornamenta illa demùm cedere viderentur, cùmque vtrique pro ſua calentibus animis decertarent, à diſcordantibus verbis, ad violentiam factorum deuentum eſt, quippe prædabundi vbique pretioſa quęque haud reluctanti cadaueri violenter diripuerunt, populo demirante, ab ijs potiſſimum Villelmum Cardinalem inuerecundo procurſu fuiſſe denudatum, quos ingentibus beneficijs ſibi in vita obſtrinxiſſe conſtabat, ſed hoc eſt auaritiæ familiaris impietas, vt cupidiſſimis quibuſque omnem expectoret pietatem.

Meminit cum laude Villelmi, Cardinalis Papienſis epiſt. 68. eundèmque ad cœlum tollit, quòd nomine Regis Francorum Calixto Tertio nouiter electo generoſo animo renuerit obſequium tamquam Legatus præſtare, cùm diceret dedecere Cardinalem, ſi præter ſummum Pontificem, pro quolibet alio Principe legationem obeundam ſuſciperet. Ad Villelmum etiam Franciſcus Philelphus, ſui temporis variè literatorum facilè Princeps per

plures

plures literas ſcripſit, ac in illis columnam, & columen S.R.E. illum appellat. Haud diu eſt, quòd tum S. Mariæ Maioris Canonici, tum verò Fratres Auguſtiniani, .ij propè ſacrarium, illi verò in eccleſia huius præclariſſimi viri beneficiorum memores, ſub eiuſdem effigie pario marmori inciſa hęc erexerunt elogia.

D. O. M.

Domino Guillelmo de Euſtoutauilla, Normando Gallo Epiſcopo Oſtienſi Cardinali Rothomagenſi, S. R. E. Camerario, ex Congregatione Cluniacenſi Ordinis S. Benedicti aſſumpto, qui apud ſanctam Sedem Apoſtol. huius Ordinis Protector rem agens

Templum hocce

à fundamentis conſtruxit, ampliſſimis dotibus locupletauit.

Altare maius

Deiparæ Virginis imagine à D. Luca depicta exornandam curauit, ſacrarium pretioſiſſimis veſtibus ditauit, Conuentũ in ampliorẽ formam redegit.

Totum Ordinem

ſingularibus beneficijs cumulauit, plura & maiora collaturus, niſi mortis inuidia prope diuiſiſſet

Præſuli ampliſſimo

tam doctrina, moribus, virtutibus, quam

ſanguine, opibus, honoribus conſpicuo

Patrono beneficentiſſimo

M. Fr. Hippolitus Montius Generalis Prior, ac Patres huius Cœnobij æternum grati animi monumentum P P. ann. Sal. M. DC. XXVII.

In eccleſia verò S. Marię Maioris hoc eſt marmoreum Elogium.

D. O. M.

Vrbano Octauo Summo Pontifice

& Antonio Card. Barberino, huius Baſilicæ Archipresbytero, ſacellum Archangelo Michaeli,

& B. Petro ad vincula

Guillelmus Cardinalis Rothomagenſis

hic olim excitauerat

ex ampliore ad anguſtiorem

hanc formam ideo redactum, vt ſacellum, quod eſt è regione, faciem exprimeret, ac Baſilicæ ornatum augeret, ne verò tanti regiæ claritudinis viri

de Baſilica multis optimè meriti

peculiare hoc pretioſiſſimum monumentum

deperijſſe videretur

Capitulum, & Canonici

ad grati animi ſignificationem

memoriam extare voluerunt

Anno ſalutis M. DC. XXX.

70. IVLIANVS Roboreus Saonenſis, Sixti IV. nepos ex Epiſcopo Cardinali Sabinenſi, ab eodem ſummo Pontifice Sixto, Oſtienſis, ac Veliternenſis Epiſcopus creatus eſt 1483. vir vtique magni ingenij, ac pugnaciſſimus, qui fuit poſtea Iulius ſecundus Pontif. Maximus, ad id munus ſuffectus 1503. cui ciuitati ad multos ann. pręfuit Epiſcopatus munere functus.

71. RAPHAEL Galeottus de Riarijs nepos Sixti Quarti, cùm ab ipſo Diaconi purpuram accepiſſet tit. S. Georgij ad velum aureum, a Iulio Secundo poſtea affini ſuo Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ac Veliternenſis electus eſt, collegijque Decanus 1503. Imolenſis Epiſcopus fuit, Taranti Ar-

A chiepiſcopus, atque Piſarum. De eo multa narrantur. Neapoli deceſſit 1521. alienatus à mente, quòd ob coniurationem contra Leonem Decimum penè periculum capitis adiſſet, mulctatùſque fuiſſet magna pecuniæ ſumma, vt exul ab vrbe ſibi vita frui liceret. In S. Apoſtoli templo tumulatus eſt, in ſumptuoſo ſanè ſepulchro, cum hac breui, omniq; decore exuta inſcriptione.

Raphaeli Riario Cardinali Epiſcopo Oſtienſi S.R.E. Camerario.

72. BERNARDINVS Caruaial Hiſpanus, patria Placentinus, presb. Cardinalis à Leone X. Oſtienſis Epiſcopus electus eſt 1521. vir vtique eruditus, ac virtutum, rerùmque vſu præclarus, variantis autem fortunæ rariſſimum exemplum. Siquidem cum nobilibus parentibus in Hiſpania ortus fuiſſet, B generiſque nobilitatem, varia ſupellectili ornaſſet, venit Romam, cùm Sixtus Quartus in ſancto throno ſederet, qui ab eodem Sixto ob ſuauiſſimam memoriam Ioannis Caruaialis Card. S. Angeli, qui temporibus Eugenij Quarti ſumma cum laude floruerat, lætanter fuit exceptus, atque ſummi Pontificis intimus cubicularius declaratus. Multoties ante Pontificem Sixtum elegantiſſimè perorauit. In interregno autem eiuſdem Pontificis, pro eligẽdo ſummo Pontifice cum admiratione omnium fuit auditus, cùmque demortuo Innocentius Octauus ſucceſſiſſet, ab ipſo Cartagenæ Epiſcopatũ obtinuit, ſimùlque in Hiſpaniam legatus directus eſt; anno verò 1493. Alexander Sextus Caruaiali ob eximias virtutes, ac in eccleſiam præclara promerita, detulit purpuram ſub tit. SS. Marcellini, & Petri, C ac paulò poſt S. Crucis in Hieruſalem, inque Germaniam ad Maximilianum Imperatorem legatus profectus eſt, totique deinde Campaniæ eadem dignitate inſignitus, leges præſcripſit, in quibus muneribus adeò illum vbique, & ſemper dexteritas commendauit, vt cum illorum acclamatione, qui eiuſdem cenſuram tuliſſent obito munere abiret. Cæterùm cum Iulius deinde Secundus euaſiſſet ad thronum, Bernardinus, ſiue quod minus æquiore ſibi videretur vti Pontifice, ſiue illum proſperior fortuna corruperat, ſe ipſo factus deterior, contra Pontificem cępit grauiſſimas ſimultates concoquere, nec obſcurè anhelare ad ſedem. Itaque cùm ſuas in partes aliquot Cardinales traxiſſet, demùm conciliabulo Piſis coadunato, Iulianæ potentiæ minitabatur exitium. Diſcuſſit Iulius coniuratorum D conſilia, deinde potenter eluſit. Quippe cum addicendum cauſam, qui à ſancta ſede abierant, prouocaſſet, ſenſiſſètque ſemel & iterum contumaces demùm omni dignitatis honoreſ exutos in fædiſſimum ſchiſma declarauit delapſos. Interim moritur Iulius, Leòque Decimus creatus eſt, cùmque eo viſa eſt aurea pax redijſſe. Siquidem exultantis illius ſæculi felicitas profuit multis, ac Caruajali Bernardino, Fridericòque Sancto Seuerinati inprimis, quibus Leo Decimus purpuræ decus reſtituit, Caruaialèmq; Epiſcopum Oſtienſem, ac Veliternenſem creauit. In ea felicitate Romæ deceſsit, ſepultuſque eſt apud ſanctam Crucem in Hieruſalem, quo iam olim præclaro titulo fuerat inſignitus, huiuſmodi Epitaphio eiuſdem laudes prodente.

Bernardino Caruaiali, natione Hiſpano, pa-

tria

tria Placentino, Epiſcopo Oſtienſi, Cardinali S. Crucis ob egregias virtutes, doctrinamque in ſacris literis ſingularem ab Alexādro VI. Pont. Max. in numerum Patrum aſcito, pluribus legationibus pro Republica chriſtiana functo, integrè, ſapienterque proſpera fortuna moderatè aduerſa conſtanter vſo per omnem vitam piè ac religioſè, vixit annos LXVII. Menſ. III. Dies VIII. Obijt XVII. Kal. Ianuarij, Anno M. D. XXIII.

Inferiùs autem pauimentum, habet marmor ita inſcriptum.

Hic Bernardinus Caruaial S.R.E. Cardinalis, Epiſcopus Oſtienſis requieſcit, donec ad æternam reſurgat vitam.

73. FRANCISCVS Soderinus Florentinus, Volaterranenſis Epiſcopus ab Alexandro Sexto presbyter Cardinalis, à Septimo deinde Clemente Epiſcopus Oſtienſis, ac Veliternenſis effectus eſt 1523. Romæ vitam finiuit 16. Kal. Iunij 1524. ſepultuſque eſt in templo S. Mariæ (vt vocant) de populo, hac ſimplici inſcriptione prodente, quiſnam in eo depoſito è viuis exemptus requieſceret.

Franciſci Soderini, Epiſcopi Oſtienſis, ac Volaterrani, Depoſitum.

De hoc Cardinali plura dicturi ſumus in cathalogo Volaterranenſium Epiſcoporum.

74. NICOLAVS Fliſcus Genuenſis, ex Epiſc. Card. Portuēſi, ſub Clemēte Septimo ad Oſtiēſem, & Veliternēſem Epiſcopatū ſubuectus eſt 1524. die 18. menſ. Maij. Cæterum breuiſsimus Epiſcopus fuit; quippe qui intra menſem hac vita mortali functus eſt 18. kal. Iulij eiuſdem anni 1524. ſepultuſq; in eccleſia S. Mariæ de populo, cathalogum Archiepiſcoporum Rauennatenſium conſule, vbi plura de Nicolao Fliſco reperies.

75. ALEXANDER Farneſius Romanus, ab Alexandro Sexto Borgia vocatus ad purpuram, cùm eſſet Epiſcopus Portuenſis, Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, ac Veliternenſis ſublectus eſt die 15. menſ. Iunij 1525. ſub Clemente Septimo ſummo Pontifice, in cuius demortui locum Farneſius ſuffectus eſt, ſub nomine Pauli Tertij.

76. IOANNI Piccolomineo Cardinali, atque Epiſcopo Portuenſi, ſub Paulo Tertio 1535. die 26. menſ. Februarij, Oſtienſis, ac Veliternenſis obuenit eccleſia, vita functus eſt Senis 1537. tumulatuſque eſt in cathedrali. Cæterùm plura de eo in cathalogo Archiepiſcoporum Senenſium.

77. IOANNES Dominicus de Cupis Romanus, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ſub Paulo Tertio ad Eccleſiam Oſtienſem, ac Veliternenſem promotus eſt die 28. menſ. Nouēb. an. 1537. Romæ deceſsit 1553. 4. id Decembris, ſepultuſque in templo S. Auguſtini. Conſule infra cathalogum Archiepiſcoporum Tranenſium.

78. IOANNES Petrus Caraffa Neapolitanus, ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, Oſtienſi, ac Veliternenſi eccleſia potitus eſt 1553. 2. die Decembris, Decanatuſque S. Collegii condecoratus, nec multò poſt ad ſummum Potificatum euaſit, Paulique Quarti illi inditum nomen.

79. IOANNES Bellaius Gallus, ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, ad Epiſcopatum Oſtienſem, ac Veliternenſem peruenit an. 1555. die 29. menſ. Maij in primo Pauli Quarti conſiſtorio, fuit hic Cardinalis è nobiliſsima gente alumnus, ac præcipua eruditione clarus, ita vt illius eo nomine Iouius hiſtoricus præſtantiſsimus, aliique cum laude meminerint. Extemporali facundia præditus fuit, ita vt de rebus grauiſsimis, difficillimiſque explicatu orationem funderet perelegātem. Accidit id Maſsiliæ, coram Clemente Septimo, Primòque Franciſco, cùm inter Catharinam Mediceam, Henricumue filium Franciſci ſplendidiſsimæ nuptiæ celebrarentur.

Inter primos Academiæ Pariſienſis reſtauratores numeratur. Baionenſi Epiſcopatu primùm decoratus eſt, poſtea Pariſienſis Epiſcopus fuit, ac nomine Franciſci Primi ad Paulum Tertium legationem obiuit, cuius precibus poſtea Cardinalis S. Cęciliæ ab eodem Pontifice pronunciatus eſt 1535. Lemouicenſem eccleſiam, atque Archiepiſcopatum Burdegalēſem incorruptè adminiſtrauit, vices Regis in tota Gallia egit, abſente Franciſco, cuius deinde exequias regio planè ſumptu mœrens ac dolens celebrauit; tum proſa oratione, tum verſu multo complexus eſt, ac præcipuè Caroli Magni laudes. Cæterum Bellaij laudes, atque encomia breuibus quidem carminibus, ſed cumulatiſſimè, elegantèrque deſcribit Hieronymus Borgius Epiſcopus Maſſæ Lubenſis in lib. carminum, qui M. S. penes noſtrum Leonem Allatium aſſeruatur.

Sic tua Parthenopen hilarauit purpura noſtram,
Aurea ceu quondam lilia miſta polo.
Lilia magnanimi populos ſapientia Regis
Cuius noſtra inter pectora viuit amor.
Si poſſent animi depromere gaudia noſtri
Gallia iam noſtris cederet officijs,
Quem præclara virum commendat fama ſolemus
Hunc ſuper æthorios ſæpe referre choros.
Quis vetat illuſtris venerari Antiſtitis ora?
Aegra ſenecta oculis inuidet, ore colam,
Viue diu, abſentem ſequar hoc te carmine, non eſt
Cernere fas homini, ſed coluiſſe Deos.

Denique Bellaius Albanenſis Epiſcopus fuit, tum Portuenſis, mox Oſtienſis ac Veliternenſis, Romæque Decanus ſacri Collegij, deceſſit anno 1560. 14. Kal. Martij, anno 68. ſuæ ætatis, ſepultuſque in eccleſia ſanctæ Trinitatis de Monte Pincio.

80 FRANCISCVS de Turnone, ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, Oſtienſis, ac Veliternenſis euaſit anno 1560. die 13. menſ. Martij. Hic filius fuit Iacobi è nobiliſſima gente Comitum Turnonenſium. A puero Generalis effectus eſt Ordinis ſancti Antonij Viennenſis, poſtea Archiepiſcopus Ebredunenſis, Bituricenſis, Lugdunenſis, atque Auſienſis. A Clemente verò Septimo Cardinalis ſanctorum Marcellini, & Petri, Epiſcopus Cardinalis Sabinus, & Portuenſis, Cancellarijque munere Ordinis S. Michaelis perfunctus eſt. Hunc ob egregias dotes Franciſcus Rex Francorum maximè dilexit, cuius nomine de rebus grauiſſimis, in Britanniam, Hiſpaniàmque legationes obiuit. Author denique fuit Maniuæ Carpentanorum icti pacis fœderis inter Carolum Quintum, & Franciſcum Primum, adeò verò vbique, & ſemper acriter impugnauit,

repreſſitque hæreticóſ, vt flagelli Sectariorum cognomen ſit meritò aſſecutus. Cæterùm eiuſdem pietatem, doctrinam, morúmque candorem, egregiè Sadoletus tollit in cœlum lib. 6. epiſt. Claudius Robertus, Ioannes Chenu, aliíque Scriptores. Deceſſit apud S. Germanum in Laya 1562. die 22. menſ. Aprilis. eiúſque deinde corpus tranſlatum fuit Turon. conditúmque in eccleſia collegij Societatis Ieſu, quod ipſe munificentiſſimè fundauerat, cum hac decoris inſcriptione.

D. O. M.

AEternæ Memoriæ,

Franciſci à Turnone Epiſcopi Oſtienſis Sacri Card. Collegij Decani, eccleſiæ Lugdunenſis Antiſtitis Galliarum primi, qui poſt impenſam chriſtianiſſ. Regibus, Franciſco Primo, Henrico Secundo, alteri quoque Franciſco, poſtremo Carolo Nono maximè, in rebus ann. L. felicem, ac memorabilem operam. Poſt procuratas ſingulari fide, & non mediocriter auctas Regni, populique Gall. maximas vtilitates. Poſt ſæpe compoſitos, pacificatóſque grauiſſimos, & periculoſiſſimos bellicorum diſſidiorum æſtus. Poſt conciliatos, quoties res tulit, ſummorum Pontificum, & magnorum Principum animos: poſt aſſertam inuicta animi conſtantia aduerſus hæreticorum tumultus Catholicæ doctrinæ veritatem. Denique poſt exhibitum in omni vitæ parte præclarum integerrimum, ac pientiſſimum Pontificis ſpecimen, extructo hoc quadrat. lapid. Gymnaſio, Sapientiæ, pietatiſque Academ. inſtituta, & Societatis IESV curæ perpetuò tradita, Deo Opt. Maximo tot bonorum Auctori, animam piè commendauit, ac reddidit anno Chriſti M. D. LXII. 10. *Kal. Maij, ætatis ſuæ LXXIII. apud S. German. in Laya.*

81. RODVLPHVS Pius Carpenſis, Pauli Tertij Cardinalis, ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, Oſtienſ. ac Veliternenſ. Eccleſiā regendā ſuſcepit, Pio IV. Medices ſedēte, an. 1562. d. 18. menſ. Maij. Deceſsit 1564. 6. non. Maij, ſepultuſq; eſt in tēplo S. Trinitatis de monte Pincio. Cuius ſepulchro Pius V. ſanctiſſ. Pontifex nobile elogium affigendū curauit. De hoc ampliſſimo, ac digniſſimo Cardinali, diffuſa nobis erit inſtituta narratio, cū Epiſcoporum Fauentinorum ſeriem recenſemus. Cuius inprimis eccleſiæ dignitate Rodulphus Pius condecoratus eſt. In Rodulphum his carminibus luſit Hieronymus Borgius, cùm galerum viridem Epiſcopalis dignitatis inſignia ab ipſo recepiſſet.

D

Nobilitate potens, virtute potentior idem
Lux ò purpurei maxima, ſpéſque Chori.
Tu mihi Pontificis donas inſignia, byſſo
Loricam ex niueo? tu galeámque ſeni?
Qui iuuenum contra ſtygium me fortior hoſtem
Ibit? ero auſpicijs victor & ipſe tuis.
Vt mihi miſiſti viridem Rodulphe galerum
Sic roſeum mittas, cum Pater Orbis eris.

82. FRANCISCVS Piſanus Venetus, Cardinalis diaconus S. Theodori, ac ad eam dignitatem à Leone Decimo vocatus anno 1517. non multò poſt S. Marci titulum eſt aſſecutus; deinde Albanenſem Epiſcopatum Tuſculanum, Portuenſem, & demùm anno 1564. Oſtienſem, & Veliternenſem, Decanúſque ſacri Collegij. Defunctus eſt

A Romæ 1570. 3. Kal. Iulij, cùm priùs in vita etiam Patauino, Taruiſino, Narbonenſique Archiepiſcopatu fulſiſſet in S. Marci Romano templo cum hac inſcriptione quieſcit.

D. O. M.

Franciſco Piſano Cardinali Epiſcopo Oſtienſi, viro antiquæ probitatis, ac innocentiæ hæredes ex teſtamento poſuere, vixit annos LXXXVI. obijt 3. Kal. Iulij. M. D. LXX.

83. IOANNES Moronus Mediolanenſis preſbyter Cardinalis tit. S. Vitalis à Paulo Tertio vocatus ad purpuram 1542. vir magni ingenij, multiſque legationibus clarus, quique nomine Romani Pontificis Concilio Tridentino præſedit, ſub Pio Quinto ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, Oſtienſis, ac Veliternenſis Præſul effectus eſt, Decanuſque
B ſacri Collegij 1570. die 3. Iulij. Romæ deceſſit, ſepultuſque eſt in templo S. Mariæ ſuper Mineruam, ante Altare maius 1580. kal. Decembris, hoc elogio exornante ſepulchrum.

Hic iacet corpus Ioannis Cardinalis Moroni Patricij Mediolanenſis, Epiſcopi Oſtienſis, Qui fuit legatus Apoſtolicus in Sacro Concilio Tridentino; & Præſes, vixit annos LXXI. menſes decem, dies 5. Obijt primo Decembris M.D.LXXX. Orate Deum pro eo. Hieronymus Moronus Comes Pontiſcoroni hæres Horatius Epiſcopus Sutrinus, & Nepeſinus fratris filij Domino, ac Patrono optimo ex teſtamento mærentes. Poſ.

Conſule ſeriem Epiſcoporum Mutinenſium, ac Nouarenſium, vbi à nobis de hoc Cardinali plura proferuntur cum laude.

C 84. ALEXANDER Farneſius Pauli Tertii nepos, ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, Oſtienſem, ac Veliternenſem Eccleſiam adeptus eſt 1580. die 5. menſ. Decembris, Decanúſque effectus eſt ſacri Collegij. De huiuſmodi digniſſimo Principe, ac Præſule ampliſſimo inferiùs multa dicemus. Cùm Parmenſes Epiſcopos ex propoſito recenſebimus. Cæterùm Alexander Romæ deceſſit anno 1589. 6. non. Martij, ſepultuſque eſt in eccleſia Chriſto Ieſu conſecrata ante maius Altare; vbi hæc inſcriptio inciſa perſpicitur.

Alexandri Farneſij Cardinalis S.R.E. Vicecancellarij Epiſcopi Oſtienſis, huius Eccleſiæ Fundatoris.

85. IOANNES Antonius Sorbellonus Mediolanenſis, Epiſcopus olim Fulginas à Pio Quar-
D to presbyter Cardinalis creatus, ex Epiſcopo Portuenſi Oſtienſis, ac Veliternenſis Epiſcopus effectus eſt, Decanuſque ſacri Collegij anno 1589. die 16. menſ. Maij. Plura de eo diximus in cathalogo Fulginat. Epiſcop. ac Nouarien. Deceſſit Romæ 1591. 15. Kal. Aprilis. ſepultuſque eſt in eccleſia ſanctæ Mariæ Angelorum ad Thermas cum hoc epitaphio.

Ioannes Antonius Sorbellonus Pij Quarti Pont. Max. amitinus Cardin. S. Georgij, Epiſc. Oſtienſis S. Collegij Decanus, vir ciuili prudentia, multóque rerū vſu præſtans, perſonæ dignitatem apud ſummos Pontifices auctoritate, conſilio, publici boni ſtudio, per annos duos, & triginta, ſūma cum laude ſuſtinuit, vixit an. 62. obijt 15. Kal. Apr. 1591.
Fabr. hæres patruo benemerenti fecit.

86 AL-

86. ALPHONSVS Geſualdus Neapolitanus, diaconus Cardinalis ſub Pio Quarto Mediceo, ſub Pio deindè Quinto presbyter Cardinalis S. Cæciliæ; tum ſub Gregorio Decimo Quarto ex Epiſcopo Portuenſi Oſtienſis, ac Veliternenſis Præſul euaſit: Decanuſque ſacri Collegij: Clemente autem Octauo imperante, Neapolitanam rexit Eccleſiam, vbi vita defunctus eſt 1603. die 14. menſ. Februarij, ſepultuſque eſt in cathedrali templo. De eo plura dicemus in Archiepiſcopis Neapolitanæ Eccleſiæ.

87. THOLEMEVS Gallus Nouocomenſis, olim Epiſcopus Martoranus, deinde Archiepiſcopus Sypontinus presb. Card. à Pio IV. declaratus anno 1565. ſub Clemente verò Octauo an. 1603. die 19. menſ. Februarij ex Epiſcopo Portuenſi ad ſedem Oſtienſem, ac Veliternenſem euaſit, ac ſacri collegij Decanus. Deceſſit Romæ anno 1607. die 3. menſ. Februarij, ſepultuſque in eccleſia ſanctæ Mariæ della ſcala, vt vocant. De ipſo in Archiepiſcopis Sypontinis plura vide inferiùs.

88. DOMINICVS Cardinalis Pinellus ex Epiſcopo Firmano, purpuratus S. R. E. Senator à Sixto renunciatus eſt anno 1585. ſub Paulo verò Quinto ſummo Pontifice ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, Oſtienſis, ac Veliternenſis, ſacrique Collegij Decanus dictus eſt. Romæ deceſſit 1611. die 9. menſ. Auguſti, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam Maiorem, vbi Archipresbyteratus munere fungebatur. De eo in Epiſcopis Firmanis vide plura inferiùs.

89. FRANCISCVS de Gioioſa Gallus ex Archiepiſcopo Narbonenſi presbyter Cardinalis dictus eſt à Gregorio Decimo Tertio. Hic parentes habuit nobiliſſimos, Vuillelmum ſcilicet Galliæ Mareſchallum, Mariámque de Bertenoy, ex Comitibus Bochagijs. Primùm Narbonenſis, vt non ſemel dico, poſtea Toloſanus, deinde etiam Rothomagenſis Archiepiſcopus ſedit, donec ſub Paulo Quinto 1611. die 12. menſ. Auguſti ex Sabinenſi Epiſcopo, Oſtienſis, ac Veliternenſis, Decanuſque ſacri Collegij declaratus eſt. Galliarum fuit Protector, Clementiſque Octaui Pontificis Maximi legatus, vt eius nomine Ludouicum 13. tum Gallorum Delphinum, nunc verò Galliarum chriſtianiſsimum Regem ſacro fonte ablueret. Mariam Mediceam ſolemniter coronauit ann. 1610. 13. die Maij, effecitque ſua prudentia, vt Alexander Mediceus poſtea Leo Vndecimus dictus, ad ſummum Pontificatum aſcenderet. Multis Legationibus perfunctus eſt, próque catholica Religione multos adiuit labores, vt à nefaria ſectariorum impietate ſuas Gallias ſeruaret intactas. Cúmque ipſe in ſe cum nobilitate ſanguinis, pietatem, doctrinam, morúmque probitatem iunxiſſet, Auenioni, omnibus ordinibus futurus luctus, ac mœror, vitam finiuit anno 1615. die 23. menſ. Auguſti, ſepultuſque eſt Pontiſaræ. Meminit Gioioſæ Robertus Claudius, Ioannes Chenu, Vualterus Sæculo 17. Petrus Frizon alijque non pauci.

90. ANTONIVS Maria Gallus Auximanus, Epiſcopus Peruſinus, quem Sixtus Quintus purpura decorauit, ex Epiſcopo Cardinali Portuenſi, Oſtieñs, Veliternenſis, ſacrique Collegij Decanus, ſub Paulo Quinto electus eſt 16. die menſ. Septembris ann. 1615. Auximatem ſuæ patriæ ſedem obtinuit. Romę deceſſit 1620. die 30. menſ. Martij, ſepultuſque eſt in Aræ cœli ſacrario. Vide inferiùs de Epiſcopis Auximatibus, vbi plura de eo.

91. ANTONIVS Cardinalis Saulius ex Epiſcopo Portuenſi anno 1620. 6. Aprilis factus Epiſcopus Oſtienſis, & Decanus ſacri Collegij, obijt anno 1623. die 24. Auguſti, de quo vide inferiùs in Archiepiſcopis Ianuenſium.

92. FRANCISCVS Maria de Monte, cùm eſſet Epiſcopus Cardinalis Portuenſis ſub Vrbano Octauo Pont. Max. ad Oſtienſem, ac Veliternenſem ſedem aſcendit 1623. Natus eſt Franciſcus Maria Venetijs ann. 1549. è Raynerio è Marchionibus Montis S. Mariæ, Baroccij primo Comite, atque Minerua Pasona nobili Piſauri prouinciæ, adeò glorioſa proſapia, vt in Vguccionem, qui primus in Italiam, Collis Marchio, Borboniorum regium ſanguinem dicitur inuexiſſe, ſua generoſa ſtemmata referat. A primis annis bonarum literarum ſtudia proſecutus eſt, ita vt admodum iuuenis adhuc iuriſprudentiæ lauream tulerit. Itaque apud Alexandrum Sfortiam munere Auditoris egregiè functus eſt, quo mortuo ad Ferdinandum Cardinalem Mediceum ſe contulit, ad illius fortunæ arbitrium ſuæ vitæ rationes deinceps moderaturus, à quo in honore ita habitus eſt, vt cùm poſt mortem Franciſci fratris Magni Hetruriæ Ducis purpuram eccleſiaſticam cum Principatus ſceptro commutaſſet, Roſeum galerum, quem poſteritatis amore reliquerat, Franciſco Mariæ attribuendum curauit. Itaque ex Referendario vtriuſque Signaturæ in gratiam Ferdinandi Magni Ducis à Sixto Quinto diaconus Cardinalis declaratus eſt ſub tit. S. Mariæ in Dominica. Sub Gregorio Decimo quarto tit. ſanctorum Quirici, & Iulittæ, ſub Clemente Octauo Aræ Cœli, poſtea Præneſtinus Epiſcopus fuit, tum Portuenſis, demùm Oſtienſis, ac Veliternenſis. Nullus vnquam cœtus Romæ coactus eſt, ſiue in cauſa fidei, ſiue ad ſolemnes ritus in eccleſia retinendos, ſiue ad deſęcandos mores, pietatémque tuendam, quos ſua præſentia, conſilijſque non iuuerit. A fundamentis penè monaſterium, templúmque S. Vrbani ſubſtruxit, illicque Deo votas virgines adeò aluit, fouitque, vt omnia incommoda, quæ dura plerumque neceſsitas inuehere ſolet, ab eiſdem opportunè arcuerit. Deiparam Virginem adeò præcipua coluit pietate, vt etiam vrgente, prementéque ſenio, panis, & aquæ ieiunium in ſabbatis nunquam omiſerit, quam abſtinentiam largiſsima in pauperes iterum benignitas commendabat. In ſumma, ſtudio præcipuo fuit in ijs, quæ candorem eccleſiaſticum viderentur ſpectare. Cæterum cùm Anni 1625. Iubilæi portam ad S. Paulum, me præſente aperuiſſet, iterúmque clauſiſſet, diem clauſit extremum, die 28. menſ. Auguſti an. 1626. cùm ſibi iam pridem præclarè, piéque geſtis viam aperuiſſet in cœlum. Elatum, ad S. Vrbani templum ſolemni ritu ſepeliere.

93. Franciſco Mariæ à Monte OCTAVIVS Bandinus Florentinus ex Portuenſi Epiſcopo, Oſtienſis, ac Veliternenſis ſucceſsit. 7. id. Septembris, 1626. De quo quidem Cardinali in Archiepiſcopis Fir-

Firmanis ſatis diffusè narrabimus, vtpote qui illam Ecclesiam ſumma cum prudentiæ laude ad multos annos adminiſtraſſet. Decanus ſacri Collegij Romæ deceſsit prima die menſ. Auguſti 1629. ſepultuſque eſt in Ecclefia S. Silueſtri in monte Quirinali, in maiorum ſuorum ſacello, vbi eiuſmodi legitur epitaphium.

Octauius Epiſcopus Oſtienſis S.R.E. Cardinalis Bandinus. Quinquaginta añorum curriculo aſſiduis pro ſede Apoſtolica functus muneribus, ac legationibus, proximam excogitans mortem ann. ętatis LXXI. ſepulchrũ ſibi fecit, menſ. Iunio. M.DC. XXIX. Vixit an. LXX. menſ. IX. dies V. Obijt die XXXI. Iulij M.DC. XXIX.

94. IOANNES Baptiſta Detus. Cardinalis Clementis Octaui Florentinus in Oſtiensi, ac Veliternensi Epiſcopatu Octauio Bandino ſuceſsit, 1629. 13. Kal. Septembris. Hic præter nobilitatem ſanguinis, qua Læſam matrem Octaui Clementis proxime attingebat, nil viſus eſt quòd generoſum animum addeceret, purpuræ adiunxiſſe. Quippe à puero, hoc eſt, cùm an. 17. vix natus eſſet, Card. tit. S. Hadriani effectus 1598. 3. Maij, ijs fortunæ delitijs, obſequijs delinitus eſt, vel potiùs fractus, vt procedēte deinde ætate, deſæniens illum, in obſcuriſsimi otij latebras, vitæque ſilentis podagra compulerit. Eo nomine tantum notus, quòd poſt Albanenſem, Tuſculanenſem, Portuenſem Epiſcopatum, quorum titulis beneficio ætatis, atque ex ordine Senatus aliquando fuerat inſignitus; demùm Veliternensis, Oſtiensis Princepsque Senatus è viuis fuiſſet exemptus anno 1630. 13. Iulij, conditus eſt ad S. Mariam ſupra Mineruam in Aldobrandinorum ſacello, quos ſub vitæ finem inſtituerat hæredes.

95. DOMINICVS Cardinalis Gymnasius ex Epiſcopo Portuensi, Oſtienſis, ac Veliternensis electus eſt 1630. menſ. Iulio. Natus Dominicus Romæ eſt, nobilibus parentibus, Franciſco, Catherinaque Palenteria, è caſtro Bononienſi originem trahentibus. Iuuenis adhuc optimis artibus excultus eſt, laureàmque diſciplinarum à ſe cultarum obtinuit. Vix penè Clemens Octauus cęperat imperare, cùm Gymnaſij tunc vtriuſque Signaturæ Referendarij probitas, diligentiàque ſimul vt perſpecta eſt, & probata. Itàque Campaniæ Prolegatio illi demandata, poſtea Firmanam ciuitatem adminiſtrauit, Sypontinuſque Archiepiſcopus declaratus, deinceps apud Ferdinãdum Primum Magnũ Hetruriæ Ducem Apoſtolicus Nuntius reſedit, donec apud Philippum Tertium Hiſpaniarum Regem eodem munere functus, ab eodem Clemente purpureo galerò donatus eſt, quem à Paulo Quinto Pont. Max. (cuius electioni interſuerat) deinde accepit ſub tit. S. Pancratij, non prius quàm poſt mortem Clementis, Leoniſque vndecimi Romam reuerſus. In omnibus congregationibus, Romæ, vt vocant, conſilis probitatis explicuit ſumma cum laude prudentiæ. Denique ſub Vrbano Octauo ex primo presb. Card. Præneſtino, Portuēsique Epiſcopo, Oſtienſ. Veliternensiſque ſublectus eſt. In cathedrali Veliternensi nobile ſacellum penè deformatum reſtituit, auxitque ſanè ſupellectili permagnificè. In patria cœnobium Monialium D. Dominici exſtruxit. Romæ proprijs in ædibus Eccleſiam S. Cæciliæ à fundamentis erexit, vbi cœnobium alterum pro ſacris virginibus ſub tutela S. Tereſiæ excitauit: collegium (quod nunc Gymnaſiorum vocatur) duodecim ſtudentium, in altera domi parte inſtituit, dotauitque ad perennitatem, adhuc in humanis agens, pauperes fouit, veluti pater inter eos ſua bona diſtribuit. Nec defuit in Gymnasio cum pietate eruditio, & in ſacris litteris continua meditatio, adeò enim intentus fuit, vt penè decrepitus, & valetudinarius in pſalmos ſcripſerit, ediderìtque non inutile commentarium. Tādē cùm omnia ferè ſua bona pauperibus diſperſiſſet, nonagenario maior venerabilis Præſul chriſtiano orbi eripitur an. 1639. 12. Mart. hor. 5. ſepultus in eccleſia S. Cæciliæ à ſe fundata. Moniales eiuſdē eccleſiæ pij fundatoris memores, in pariete ſupra fores cęnobij hāc inſcriptionē incidi fecerũt.

Dominico S.R.E. Card. Epiſcopo Oſtienſi
Collegij Decano
Qui antè mutato nomine
in clauſtrum Sanctæ Matris Thereſiæ
ædes ceſſit Deo
ad hanc formam reduxit, dotauit,
anno ſalutis M.DC.XXXVII.
Moniales Corporis Domini
grati animi teſtimonium poſuerunt.

96. CAROLVS Pius Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, Oſtienſem, & Veliternenſem Eccleſias obtinuit anno 1639. 28. Martij. Hic poſtremus Cardinalium fuit ab Octauo Clemente creatus; quod in eo adhuc propemodum puero generoſa indoles cerneretur, quam à tot præclariſſimis proceribus olim originem duxiſſe; conſtat. In quibus ſanè Rodulphus ille Carpenſis Cardinalis pręluxit, cuius fortaſſe memoriæ ab Octauo Clemente datum eſt, vt in ea gente adhuc eccleſiaſtica purpura perduraret, præſertim Carolo, cui collata erat, ſpem faciente, fore, vt in eo priſci illius Carpenſis purpureati rediuiuæ virtutes hoc noſtrum ſæculum iterũ exornarent. Cęterùm iunioris Pij Card. exaggeratas laudes nõhic imperito calamo libabo. Satis habuero, ſi illũ ex vero dixero me propemodũ in hoc opere animum deſpōdentem, ſuis adhortationibus, promiſsiſque ad eiuſdem multoties impulerit perfectionem. Fato functus eſt Romæ, adhuc florente ætate, prima Iulij hora 10. anno 1641. ſepultus iacet in eccleſia Nominis Ieſu.

97. MARCELLVS Lantes Epiſcopus Cardinalis Portuensis, Oſtienſem, ac Veliternenſem optauit eccleſias die prima Iulij, anno 1641. Natus eſt Marcellus Romæ ex nobili Lantea Piſana familia, Ludouico patre, matre verò Lauinia Maſſæa. Sub Octauo Clemēte Auditoratu Cameræ Apoſtolicæ functus eſt, à Paulo verò Quinto, quem contingebat affinitate, presb. Cardinalis tit. SS. Quirici, & Iulittæ creatus eſt, nec multò poſt eidem Epiſcopatus Tudertinus delatus, Ordinis Minorum Protector, integerrimuſque Senator, Pater pauperum, cuius adhuc viuentis exaggeratas virtutes exaggerare præſtabit, quàm tantu viri onerare modeſtiam.

EPISCOPI
PORTVENSES, SIVE S. HIPPOLYTI, ET SYLVÆ CANDIDÆ ſeu SS. Rufinæ, & Secundæ.

DE PORTVENSI CIVITATE, ac Syluæ candidæ loco.

PORTVM, ſecundam Epiſcopalem ciuitatem Cardinalitiæ dignitati annexam, non longè ab Oſtia, ad Tiberis dexteram, ab Vrbe verò 18. milliaria diſtantem, in theatri ſpeciem, in eodem loco, ſitúque, quo Iulius Cæſar ad nauium, nauigantiúmque oportunitatem, vſúmque ædificandam decreuerat; Claudius tandem Imperator ſubſtruxit. De ea narrat Plutarchus, ac præcipuè Suetonius in Claudio, illũ opus magnum appellat, ſed haudquaquã vſui opportunũ. *Portũ Oſtiæ extruxit circumducto dextra, ſiniſtráque brachio, ad introitũ profundo iam ſolo mole abiecta. Quam quo ſtabiliùs fundaret, nauem ante demerſit, qua magnus Obeliſcus ex Aegypto fuerat aduectus, congeſtiſque pilis, ſuppoſuit altiſſimam turrim in exemplum Alexandrinæ Phari, vt ad nocturnos ignes curſum nauigia dirigerent.* Idem refert Plinius, reiéctque Portuenſe opus, inter digniora, magiſque ardua opera, quæ vnquam Claudius Cæſar molitus ſit. Dion autem cùm retuliſſet cauſas, quæ ad huiuſmodi operoſam ædificationem impulerant Claudium, ſubiunxit, *Vna potentia Romana dignum fuiſſe opus.* Hic ille Claudij Portus eſt, qui appellatur modò Auguſti, modò Portus Traiani, modò Portus tantummodo, modò Romæ Portus, modò (& quidem vulgatiùs) Portus Romanus. Et quidem pars illa exterior, quæque primùm occurrit aſpectui appellatur Portus Auguſti. Quoniam verò Traianus Auguſtus interiùs eundem Portum munimentis adauxit, Iuuenalis alicubi Traiani Portum appellat; quamque deinceps ſcriptoribus, hoc eſt, Procopio, Dioni, Caſſiodoro, liberũ fuerit, & Portum Romæ, & Romanum Portum illum appellare. Exteriorem Auguſti partem adeò iam ſenticoſarum herbarum occupauit proteruia, vt nullatenus antiqui Portus ſpecies contuentibus occurrat. Tametſi interior Traiani pars inter ruinas ſuam ita formam oſtentet, vt contuentibus adhuc videatur commouere poſſe admirationem. Hic igitur ille antiquus Portus eſt, nobiliſſimorum olim ædificiorum celebrior ſedes, nunc verò piſcatoriarum caſularum re-
A cesſus ignobilis, atque in paucis, rerum humanarum inſtabilitatis documentum futurum. Hic igitur, hoc tempore, antiquiſſima Portuẽſis eccleſia ſuæ nobilitatis ſe traxiſſe originem gloriatur; vnde tot viri ſancti coronati martyrio prodierunt, Regnique Chriſti terminos glorioſiſſimè protulere. Adhuc mihi cum pleriſque alijs ſubobſcurum, & à quibus, quóue tempore ciuitas Portuenſis lucem hauſerit Euangelij, tametſi interim ſuſpicari poſſimus, paulò poſt ſuam fundationem fidem Chriſti ibi fundatam fuiſſe, cum S. Hippolytus eiuſdem ciuitatis Epiſcopus, ac glorioſus Protector, ibidem nobilem tulerit palmã martyrij, anno videlicet 229. hoc eſt, cùm iam in Romano Portu fides Chriſti floreret, multóſque ibidem perſecutoris gladius præmiſiſſet ad cœlum.

B Symmachus Papa, vt S. Hieronymus narrat, nobile in Romano Portu conſtruxit xenodochium, quo, qui ad limina Apoſtolorum, pietatis ergo proficiſcebantur, exciperentur, cuius hoc tempore, ne tenue quidem extat veſtigium, eiuſdemq; etiam nulla extaret memoria, ſi vnus Hieronymus tacuiſſet. Denique ita celebrem quondam ciuitatem, ad Portum temporum iniuria exedit, atque attriuit, vt vix ſine lachrymis iam ruinæ illæ perſpiciantur, quas tot ſanctorum virorum reliquias conſtat obruere.

Cathedrale templum, quantæ iam molis fuerit turris adhuc, quæ extat, facile prodit. Portuenſis Epiſcopus propemodũ ab immemorabili ſenatoria purpura decoratur, atq; ex ijs ſeptẽ vnus eſt, qui
C propiùs circumſtant Pontificem, tertiæque feriæ, ſacrum in Laterano celebrandum olim illi contingebat, ac Vicedecanus eſt Sacri Collegij.

Calixtus Secundus anno 1120. Portuenſi Eccleſiæ, ſedem Syluæ cãdidæ, ſeu ſanctarum Rufinæ, & Secundæ opportunè coniunxit, quod ex frequenti Barbarorum procurſu Incolæ antiquas ſuas ſedes deſeruiſſent, & ex duabus vnam effecit, vnius eccleſiæ priuilegijs alteri communicatis, mandans nihilominus, vt ſicut olim in ſingulis earum ſinguli Epiſcopi conſtituti ſacro Lateranenſi Altari conſueuerunt miniſtrare, ità deinceps vnus in eis, tanquam in vna Eccleſia ordinatus Epiſcopus, eiuſdem altaris

ris ſeruitio in ordine vicis ſuę inſeruiret. Hanc vnionem deinceps Hadrianus Quartus, & Gregorius Nonus confirmarunt. Ante annum nonagenteſimum Epiſcopalis Eccleſia à Saracenis ſolo æquata eſt, quam deinceps Sergius Tertius ad ipſam reſtaurandam, poſſeſſiones, & bona plurima contulit. Via Aurelia Sylua candida eſt, olim ad Syluam Nigram ab vrbe Roma decem milliatibus diſtans, nunc S. Rufinæ caſale Archioſpitalis ſancti Spiritus in ſaxia, quę ideo ſanctarum Rufinæ, & Secundæ appellata eſt, quòd eæ duæ ſorores, accuſatæ à ſponſis, quòd pietatem chriſtianam colerent, ibidem ſuſceptæ fidei; ſub Romano præfecto Iunio Donato, capite plexæ, luere pœnas anno 260. Itàque cùm ex odio chriſtianæ fidei, illarum corpora aliquandiu caruiſſent ſepulchro, Plautillam Dominam loci, per ſomnium admonuerunt, chriſtiana ſacra ſuſciperet, abiectàque corpora ſepeliret, expergefacta illa cumulatiſſimè præſtitit, quod admonita fuerat, conſecrato eiſdem peramplo templo, quas paulò ante dignauerat ſepulchro. Quod ipſum deinde, cùm ob ſacras Reliquias, tum ob loci religionem, venerabiliùs, digniùſque populorum frequentia reddidiſſet, ſummi Romani Pontifices ibidem Syluæ candidæ, ſeu S. Rufinæ Epiſcopatus ſedem conſultiſſimè defixerunt, Ita vt eius eccleſiæ Præſul inter ſeptem Epiſcopos Cardinales, ſecundo poſt Oſtienſem, ideòque digniori gradu ad Pontificem ſummum miniſtraturi accedant. Huius itaque Eccleſiæ, cùm vel tenue veſtigium antiquior, vt non ſemel dico, aboleuerit ætas, factum eſt vt eiuſdem Præſul (Romano ita cenſente Pontifice) promiſcuè, & Portuēſis, & Syluę candidę, ſanctarùmq; Rufinæ, & Secundæ Pontifex appellaretur.

Epiſcopos Syluæ candidæ, Romani Pontifices inſignijs beneficijs exornarunt, Eccleſiam ſanctorum Adelberti, & Paulini, quæ nunc S. Bartholomæi dicitur, & Eccleſiam S. Benedicti cum omnibus iuribus poſitas in Inſula Licaonia eiſdem conceſſerunt, vt eſſet ipſis Præſulibus Epiſcopale domicilium, clericos omnes earum eccleſiarum plenariè ſubiecerunt, ius conſecrationis in baſilica diui Petri, tum in alijs eccleſijs Leoninæ ciuitatis, omniàque iudicia eccleſiaſtica eiuſdem ciuitatis tradiderunt. Ad coronationem Imperatoris, primus omnium Epiſcoporum à Pontifice inuitabatur. Pontifice impedito, cuncta ſacra officia in Vaticana baſilica, alijſq; Leoninis eccleſ. ab ipſo expediebãtur. In die Palmarũ, Cænę Domini Paraſceue, ac ſabbati ſancti proceſſionem cum Palmis in eadem baſilica agere ſolebat, Chriſma conficiebat, baptizabat, clericos ordinabat, & omnia, quæ diebus illis per alios Epiſcopos ſuis in eccleſijs expediri ſolent, ſolemniter ibidem habebat. Cæteræ immunitates, & priuilegia eorundem Syluæ candidæ Epiſcoporum, intrà ſuis in locis videbimus. Quorum Pontificum ſeriem modò proferemus, primùm ſeorſim, vt qui ante harum duarum eccleſiarum coniunctionem Portuenſi eccleſiæ; Syluæque candidæ præfuerunt, etiam diſiunctim ſpectentur, deinde promiſcuè, hoc eſt, poſt factam à Calixto Secundo vnionem, quos non aboleuerit ætas, ex fide narrabimus.

**

SYLVÆ CANDIDÆ, SIVE SS. RVFINÆ & Secundæ Epiſcopi ſeorſim.

1. VALENTINVS ſanctarum Rufinæ, & Secundæ Epiſcopus an. 546. apud Procopium de bello Gothorum. Hic eſt ille Valentinus, qui miſſus Vicarius à Vigilio Papa Romam, in Portu Romano à Totila Rege Gothorum amputatus eſt manibus, obindèque per alium ſubſcipſit in concilio Romano, ab eodem Pontifice, apud Baronium.

2. TIBERIVS ſubſcriptus reperitur priuilegio Gregorij Magni monaſt. ſancti Medardi an. 593.

3. VRSVS in Concilio ſub Agathone Papa anno 680.

4. NICETAS Epiſocpus Syluæ candidę Conſtantinum Papam Conſtantinopolim peragentem ſecutus in itinere apud Gallipolim mortuus eſt anno 709. de quo Anaſtaſius Bibliothecarius.

5. TIBERIVS anno 721. ſubſcripſit conſtituto Gregorij Secundi aduerſus illicita coniugia, ex codice Vaticano.

6. EPIPHANIVS, ſeu Theophanius, ſub Zacharia Papa in Romano concilio anno 741. & deinceps in alijs ſynodis reperitur ſubſcriptus.

7. GREGORIVS in Concilio Romano ſub Paulo Primo anno 761.

8. IOANNES, cum Sergio Bibliothecario, Quirino Subdiacono, Leone Magiſtro militum, legatus ad Ludouicum Pium à Paſchale Primo Papa miſſus anno 823. Interfuit concilio Romano ſub Eugenio Secundo anno 826.

9. LEO anno 853. Meminit eiuſdem Baronius ad ann. 867.

10. TIDONVS ann. 869. 4. kal. Aug. Ioannis Decimi Tertij anno 4. in priuilegio conceſſo Landulpho Archiepiſcopo Beneuentano apud Marium Viperam.

11. GREGORIVS an. 869. apud Baronium.

12. BENEDICTVS ſyluæ candidæ Epiſcopus S.R.E. Bibliothecarius ann. 884. in priuilegio Martini ſecundi conceſſo monaſterio Caſinenſi, Datum 12. Kal. Februarij per manus eiuſdem Benedicti Pontificis Secundi in menſe Ianuario, Indictione 11. habetur, hoc priuilagium in regiſtro Petri Draconi pag. 5.

13. HILDEBRANDVS Epiſcop. Syluæ candidæ anno 910. hoc ſequens priuilegium à Sergio Tertio pro ſe, ſuiſquè ſucceſſoribus obtinuit, quod ex Reg. Vaticano Gregorij Noni; qui idem priuilegium Romano Epiſcopo Portuenſi, & S. Rufinæ anno 1235. confirmauit.

SERGIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectiſsimo, ac ſanctiſsimo Hildebrando fratri, & Coepiſcopo noſtro ſanctę Syluę candidæ, & per te in eodem venerabili Epiſcopio, tuiſque Succeſſoribus in perpetuum.

C*Onuenit Apoſtolico moderamini pia religione pollentibus beneuola compaſſione ſuccurrere; & po-*

ſcentium animis alacri deuotione impertiri aſſenſum. Ex hoc enim lucri potiſſimum præmium apud conditorem omnium Deum reponitur, quando venerabilia loca oportunè ordinata ad meliorem fuerint ſine dubio ſtatum perducta; & ideo conſiderantes deſolationem eccleſiæ SS. Rufinæ, & Secundæ, quæ appellatur Sylua candida, quam paſſa eſt a nefandiſſima Saracenorum gente, ſicut ruina ipſius loci teſtatur, & plebs, atque caſalia, quæ penè abſque agricolis, & habitatoribus eſſe noſcuntur, ob reſtitutionem, & reparationem ſacri loci ipſius, & remedium animæ noſtræ concedimus, tibique frater Hildebrande venerabili Epiſcopo, & per te in eadem ſancta Eccleſia in perpetuum, Maſſam, quæ appellatur Cæſarea, in integrum cum fundis, colonis ſuis, qui appellantur Furculæ, Tondilianum, Martinianum; item coloniam de Solario, & coloniam de Cortinà, atque coloniam de Gradolfo, & coloniam de Micinno, coloniam de Valle, ſeu coloniam de Fontana, & coloniam de Sancto, coloniam de Coriliano, nec non & coloniam de Caſtanea cupa, coloniam de Gabellis, & de Cæſario, ſiue quibuſcunque alijs vocabulis nuncupentur, cum caſis, vineis, caſalibus, ſeu appendicijs, ac cum omnibus finibus, terminis, limitibuſque ſuis, terris, campis, pratis, paſcuis, ſyluis, ſalictis, arboribus pomiferis, fructiferis, vel infructiferis diuerſi generis puteis, fontibus, riuis, aquis, perennibus, ædificijs, parietinis, arenarijs adiunctis, adiacentibuſque ſuis, cum eccleſia, quæ vocatur S. Andreæ Apoſtoli infra ipſam ædificata Maſſam, vnà cum colonis, atque maſſaritijs, tributarijs, atque angarialibus, maſculis, & fœminis, filijs, & filiabus, ac nepotibus eorum, ibidem reſidentibus, aut exinde pertinentibus. vbicunque inuenta fuerint, cum omni cenſu, atque dationibus, & functionibus, nec non angarijs, vel quicquid de eadem maſſa, quæ vocatur Cæſarea, in integrum in noſtra ſancta Romana Eccleſia ſolita conſuetudine perſolui debet, & cum omnibus ad dictam Maſſam, quæ vocatur Cæſarea, generaliter, & in integrum pertinentibus poſitis in territorio Nepeſino, milliarium ab vrbe Romana 20. ex corpore patrimonij Tuſciæ iuris S. Roman. cui (Deo authore) deſeruimus Eccleſiæ, & inter affines ab vno latere terra monaſt. S. Stephani, quod vocatur Maior à S. Petro, & à ſecundo latere ſylua, & terra de Ioanne Grammatico, & à tertio latere pars torricia Donica, & à quarto latere Maſſa Elodiana, à præſenti octaua indictione tibi tuiſque ſucceſſoribus in eodem venerabili Epiſcopio donamus, largimur concedimus, & ſtabilimus perenniter in vſu, & vtilitate ipſius venerabilis Epiſcopij, & Epiſcoporum, qui pro tempore fuerint, ita tamen, vt quotidianis diebus Sacerdotes, & Clerici ipſius Eccleſiæ pro remedio animæ noſtræ clament in eadem eccleſia centum Chyrie eleyſon, & centum Chriſte eleyſon, & Sacerdotes ſacras Oblationes in Miſſarum ſolemnijs tribus vicibus per ſingulas hebdomadas pro abſolutione noſtræ animæ, noſtrorumque ſucceſſorum Pontificum omnipotenti Deo offerant; ſtatuentes Apoſtolica cenſura ſub Diuini iudicij atteſtatione, & anathematis interdicto, vt nulli vnquàm ſucceſſorum noſtrorum Pontificum, vel qui per publicas functi fuerint actiones, vel magna, vel paruaq; perſona de ſupradictis Maſſis, cum omnibus locis, ſeu familijs, ac colonis, maſſaritijs, atque tributarijs, cum omnibus ſuis pertinentijs, vel adiacentijs, vt ſuperiùs legitur, contra hoc noſtrum pontificale priuilegium agere, vel alienare, aut auferre præſumat, ſed potius firma, atque ſtabilia perennis, atque perpetuis temporibus, ita vt a nobis ſtatuta ſunt, decernimus permanenda. Si quis autem, quod non optamus, contemptor extiterit contra hoc noſtrum Apoſtolicum priuilegium, & in quoquam ire, traſgreſſor eſſe maluerit, vel frangere præſumpſerit, ac in omnibus obediens, & obſeruator eſſe noluerit, ſciat, ſe authoritate Dei omnipotentis, & Domini noſtri Apoſtolorum Principis Petri, cuius licèt immeritò, Dei diſpoſitione gerimus vices, anathematis vinculo innodatum, & à Regno Dei alienum. Qui verò pio intuitu verus cuſtos, & obſeruator extiterit huius noſtri Apoſtolici priuilegij, meritis atque precibus S. Petri Apoſtolorum Principis, & SS. mart. Rufinæ, & Secundæ in æthereis arcibus præmia, & benedictionis gratiam, atque miſericordiam à iuſto iudice Domino noſtro, vitamque æternam conſequi mereatur. Scriptum per manus Melchiſedech Protonotarij S. Sedis Apoſtolicæ in menſe Maio, indictione ſupraſcripta VIII. Dat. kal. Iunij, per manus Theophilacti Cancellarij ſanctæ ſedis Apoſtolicæ. Anno Deo propitio Pontificatus Domini Sergij ſummi Pontificis, & vniuerſalis Tertij Papæ, in ſacratiſſima ſede B. Petri Apoſtoli Tertio in menſe, & indictione ſupradicta Octaua.

14. VVIDO anno 963. eius meminit Luithprandus Ticinenſis. lib. 6. cap. 6.

15. CRESCENTIVS anno 993. ſubſcripſit canonizationi S. Vldarici.

16. BENEDICTVS ſanctæ ſedis Bibliothecarius, anno 1012. ſubſcripſit diplomati Benedicti Octaui, Guidoni Abbati Farſenſi 8. Kal. Maij anno primo, ex codice Vaticano.

17. GREGORIVS exceſſit Ioannis Decimi noni temporibus, 1025.

18. PETRVS ſucceſſit Gregorio, à Ioanne Decimo nono circa annum Domini 1026. pro ſe ſuiſque ſucceſſoribus nobile priuilegium obtinuit, vt ex ſequenti monumento eiuſdem Pontificis patet ex citato Reg. Gregorij IX. deſumpto.

IOANNES EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilecto filio Petro Domini gratia Epiſcopo Syluæ candidæ Eccleſiæ, & per te eidem venerabili Epiſcopio, ſucceſſoribuſque tuis Epiſcopis in perpetuum.

Conuenit Apoſtolico moderamini pia religione pollentibus beneuola compaſſione ſuccurrere, & poſcentium animis alacri deuotione impertiri aſſenſum. Ex hoc enim lucri potiſſimum præmium apud conditorem omnium Deum præmerebimus, quando venerabilia loca oportunè ordinata ad meliorem fuerint ſinè dubio ſtatum perducta. Igitur quia dilectio tuę filiationis poſtulauit, quatenus concederemus, & confirmaremus tibi, tuiſq; venerabili Epiſcopio ea, quæ à prædeceſſoribus noſtris Pontificibus ob reſtaurationem, & reſtitutionem, ſacri loci ipſius, & remedium animarum ſuarum, & ſuorum ſuceſſorum in præfatum vſum tui Epiſcopij conceſſa ſunt, atque confirmauerunt; nos ſimili clementia præmoniti, & inclinati precibus veſtris per huius noſtri Apoſtolici priuilegij ſeriem concedimus, & confirmamus tibi ſupradicto filio dilecto Petro Epoſcopo ſupradictum tuum epiſcopatum in integrum cum omni integritate ſua cum vniuerſis plebibus, titulis, clericis, capellis, maſſis, curtibus, fundis, & caſalibus, villis, vineis terris, vel om-

mia

nia, quæ ſub iure, & Dominio eiuſdem Epiſcopatus adia-
cere, vel pertinere dignoſcuntur. In primis videlicet
maſſam in integrum, quæ appellatur Cæſarea cum fun-
dis, & colonis ſuis, qui dicuntur Furculæ Tandiliani
Martiniani. Item coloniam de Salaro, & de Cortina, &
de Gradulfi, coloniam de Valle, & de Fontana, & de San-
cto, & coloniam de Coriliano, & de Lauro, ſimilique colo-
niam de Caſa noua, coloniam de Tribuno, & de Maſopa-
ne, & coloniam de Caſtanea cupa, & de Caluellis, colo-
niam de Cæſano, ſiue quibus alijs vocabulis nuncupan-
tur, cum omnibus ſuis vineis, caſalibus, & appendicijs; &
cum omnibus finibus, & terminis, limitibus, ſcilicet ter-
ris, campis, pratis, paſcuis, ſyluis, ſalictis, arboribus po-
miſeris, fructiferis, & infructiferis, diuerſi generis, pu-
teis, fontibus, riuis, aquis perennibus, ædificijs, parietinis,
arenarijs adiunctis, adiacentibuſque ſuis, & eccleſiam
S. Andreæ Apoſtoli infra ipſam maſſam ædificatam, vnà
cum colonis, atque maſſaritijs, tributarijs; & angaria-
libus maſculis, & fæminis, filijs, & filiabus, ac nepotibus
ibidem reſidentibus, aut exinde prouenientibus vbicum-
que inuenti fuerint, & cum omni cenſu, & dationibus,
atque functionibus, nec non, & angarijs pertinentibus
poſitis in territorio Nepeſino milliarum ab vrbe Romæ
viginti ex corpore patrimonij Tuſciæ iuris S. noſtræ Ro-
manæ (cui Deo auctore præſidemus) Eccleſiæ, & inter af-
fines ab vno latere, terra Monaſterij S. Stephani minoris
à S. Petro, & ſecundo latere, ſylua, & terra, quæ ſint de
Ioanne Grammatico, & à tertio latere paſtoritia Domi-
ca, & à quarto latere, maſſa Claudiana. Itemque conce-
dimus, & confirmamus vobis fundum in integrum, qui
vocatur Buxus, in quo Baſilica ſanctarum Rufinæ, &
Secundæ conſtructa eſſe videtur, & fundum in integrum
qui vocatur Artronum, & montem Iordani, cum caſis,
vineis, & terris, ſyluis, cultum, & incultum, vnà cum
ſeruis, & ancillis, atque colonis ibidem reſidentibus
vtriuſque ſexus, & ætatis, vel cum omnibus eorum per-
tinentibus, ſitu, territòrio Syluæ candidæ. & inter affi-
nes à primo latere, terra ſupradicta S. Epiſcopij, à ſecun-
do latere, riuus, qui vocatur Galeria, à tertio latere; Bi-
baro, à quarto latere, Criptulæ, nec non fundum in inte-
grum, qui dicitur mons Aureus, cum omnibus ſuis perti-
nentijs, ab vno latere mons, qui vocatur Iordanus, à ſe-
cundo latere, Criptule, à tertio latere Caſale, quod voca-
tur Palmira quarto latere fundus, qui dicitur Lauret, &
à quinto latere terra, & monaſteriũ S. Martini, ſeu fun-
dum, qui appellatur mons Grundul, cum omnibus ad
eum pertinentibus, inter affines, ab vno latere fundus
Aquilin. à ſecundo latere, fundus Palmi, à tertio latere,
fundus mõtis Aurei, & à quarto latere, fundus Criptule,
& Bibariolæ, atque fundum, qui dicitur, Oripo, cum om-
nibus ad eum pertinentibus, inter affines, ab vno latere,
bona monaſterij S. Martini, & à ſecundo latere fundus,
qui vocatur Inſula ſancta, & à tertio latere, Curtis ſan-
cti Petri, & fundus montis Grunduli, & à quarto latere,
Inſula de Curte ſancti Petri. Verùm etiam fundus, qui
vocatur Criptulus, & Palmis, cum omnibus eorum perti-
nentijs, ab vno latere, fundus Fuliſanus, & à ſecundo la-
tere, fundus Lauret, & à tertio latere, terra S. Martini,
& à quarto latere, fundus Seriani in imo fundus Iſido-
ri, cum omnibus pertinentibus ſuis, ab vno latere, terra
monaſterij S. Martini, à ſecunde latere Caſtagnetol, & à
tertio latere, Inſula ſancta, denique & ipſum fundum
Inſulam ſanctam, cum omnibus ad eum pertinentibus,
ab vno latere, caſale, quod vocatur Bruce, à ſecundo la-

A tere mons Donicus, & à tertio latere Muſanus, & à
quarto latere ſanctus Laurentius de Panti, pari modo
fundum S. Baſilij cum omnibus ad eum pertinentibus, ab
vno latere, caſale S. Petri, qui appellatur Pauli, à ſecun-
do latere vallis, quæ vocatur Intenſonoſa, & à tertio la-
tere Barbarol, à quarto latere monaſterium S. Stephani.
Porrò fundum Panori, cum omnibus ſuis pertinentibus,
ab vno latere fundus Aprunianus, à ſecundo latere Syl-
ua candida, & à tertio latere, Muſanellus, & à quarto
latere Camiliar, & à quinto latere turris Aureliana, &
ſilex S. Stephani, cum ſalinaria, atque fundum Laureti,
ab vno latere terra S. Petri, à ſecundo latere terra ſan-
cti Martini, à tertio latere mons Iliodori, à quarto latere
fundus Oripi, ſeu caſale, quod vocatur, Pauli, & fun-
dum Serianum, cum omnibus eorum pertinentijs, ab
vno latere, terra S. Martini, à ſecundo latere Sylua can-
B dida, à tertio latere Inſula ſancta, & à quarto latere
Sylua ſancti Petri, nec non Caſale quod dicitur Caſtagno-
lum, ab vno latere ſancti quatuor Fratres, à ſecundo,
fundus Orbanula, à tertio Muſan. à quarto Maſſanell.
atque Sylua, quæ vocatur Magia, cum omnibus perti-
nentibus ſuis, ab vno latere riuus de Galeſia, à ſecundo
latere, monaſterium Veneris, quod vocatur Huppla An-
cilla Dei. Omnes verò illos fundos, & caſalia cum terris,
campis, pratis, paſcuis, ſyluis, cultis, & incultis, poſitis in
territorio Syluæ candidæ, milliarium ab vrbe Roma
plus minus duodecim. Verùm etiam aquimolum molen-
tem in integrum in vico, qui vocatur, Galeria, cum om-
nibus ſibi pertinentibus, & terra Simitaritia, quæ voca-
tur Paſtina, longè ab vno latere, Gualdus Donicus, à ſe-
cundo, terra ſancti Petri, quæ appellatur, campus Maſ-
ſanus, à tertio latere, mons Actionus, à quarto, mons
C Paueninus conſtitutus iuxta ſupradictum Epiſcopium, ſi-
ue alium aquimolum in ipſo riuo, cum omnibus ſibi per-
tinentibus, iuris ipſius Epiſcopij. Itèmque concedimus, &
confirmamus vobis omnes plebes, & eccleſias, parrochi-
áſq; cum omnibus eorum pertinentibus, vel adiacentijs,
ſcilicet plebem S. Mariæ in Sylua candida, cum titulis
ſuis, titulum ſanctorum Ioannis, & Pauli in Lutino, &
titulum S. Angeli in Muſano, titulum S. Donati in Ma-
iorata, atque plebem S. Gregorij in ipſo loco, titulum ſan-
cti Anaſtaſij in Muſano, & plebem S. Angeli in Ruſcindo
cum terris ſuis, ſimilque plebem S. Ioannis in nono cum
terris, & titulis ſuis, titulum ſancti Martiani in ipſo
burgo cum terris ſuis, titulum ſancti Andreæ cum titulis
ſuis nec non titulum ſanctæ Mariæ cum terris ſuis; titu-
lum ſancti Nicolai, qui eſt in caſtello de monte Depini,
titulum ſanctæ Mariæ, qui appellatur Infirigus, cum
D terris ſuis, titulum ſancti Pancratij cum terris, & titu-
lis ſuis, titulum ſanctæ Mariæ in Inſula cum terris ſuis,
plebem ſanctæ Mariæ Lutiæ, cum terris ſuis, inſulam
ſancti Ioannis cum titulo, & terra ſua, titulum ſancti
Gregorij in ipſo loco; ſimiliter plebem ſancti Pauli in
Formello, cum terris, vineis, hortis, & oliuetis, atque ti-
tulis ſuis, titulum ſancti Silueſtri in columpna cum ter-
ris, & vineis ſuis, titulum ſancti Angeli in Mubiano,
cum terris, & hortis ſuis, titulum ſancti Martini cum
terris ſuis, titulum ſancti Geneſij in Dalmatia cum ter-
ris ſuis, titulum ſancti Laurentij in Formello cum ter-
ris, & hortis ſuis, titulum ſancti Ioannis in ipſo loco cum
terra ſua, titulum ſancti Petri cum terra ſua, titulum
ſancti Angeli in Laureto, titulum ſancti Valentini in
Criptullo; Item plebẽ ſancti Cornelij in Crapario; Et per
huius priuilegij noſtri, & decreti paginam in perpetuum,

confirmamus S. prædicto veſtro Epiſcopio Syluæ candidę cum terris,vineis,& oliuetis , & titulis ſuis , titulum ſancti Pancratij cum terris ſuis , titulum ſanctæ Mariæ cum terris, & prato ſuo , titulum ſancti Valentini cum terris,& olineto ſuo, atque prato, titulum ſancti Donati cum terris ſuis,titulum ſanctæ Mariæ cum terris ſuis, titulum ſancti Laurentij cum terris ſuis , titulum ſancti Anaſtaſij in Cannetalo,cum terris , & vineis ſuis, titulum ſancti Viti cum terris ſuis , plebem ſancti Pauli cum terris, vineis, & iuribus ſuis, titulum ſancti Silueſtri, & ſancti Angeli cum terris , & vineis,& oliuetis, & iuribus ſuis,titulum ſanctæ Mariæ cum terris,& vineis, titulum ſanctę Chriſtinę cum terris,vineis,& ſyluis ſuis, titulum ſancti Georgij, titulum ſancti Martini cum terris , & vineis ſuis , titulum ſancti Caſſiani cum terris , & vineis, & familijs tribus , titulum ſancti Anaſtaſij , cum terris,& vineis,titulum ſanctæ Iuſtinæ cum terris, & vineis, titulum ſancti Angeli cum terris ſuis, titulum ſancti Gregorij cum terris ſuis,& vineis;ſimiliter plebem ſancti Marcelli in quartodecimo cum terris , & vineis, & olineto maiore, atque titulis ſuis, titulum ſanctæ Mariæ in Scrofano cum terris, & vineis,titulum ſancti Stephani in Matera,titulum ſanctæ Mariæ in Matera,titulum ſancti Blaſij in Scrofano , titulum ſancti Ioannis in ipſo Scrofano , & ſanctæ Eugeniæ cum terris , & vineis; ſimilque plebem ſanctæ Mariæ in Molmula cum terris , & vineis,& titulo ſuo, & ſancti Angeli cum terris,& vineis.' Confirmamus etiam vobis caſalia,& colonias,atque caſtellum in integrum,qui appellatur Dalmachia,Balneo, Stabla, Maſſauiliana,vel ſi qui alijs vocabulis nuncupantur , vna cum familijs , maſculis,& fæminis,ſeu colonis; per ſingula loca pertinentibus,cum caſis,vineis,terris,ſyluis, & pratis, aquis perennibus , vel cum omnibus ad ſupradicta caſalia , & colonias', atque caſtellum pertinentibus , poſitum in territorio Nepeſino milliarium ab vrbe Roma plus minus viginti inter affines ab vno latere via, quæ eſt inter militiam de turre de Grapacorio , & terram de Paſtoritia ſancti Petri,ab alio latere terra de monte Arſitio,et Focapran.qui vocatur Columella,& terra de turre de Grapacorio, quæ appellatur Matera,& à quarto latere terra ſancti Laurentij,quæ appellatur Salicara, & riuus, qui pergit per Buſſetum,& Malcan.Itemque concedimus, & confirmamus vobis in perpetuum eccleſiam ſanctarum Rufinæ , & Secundæ ſitam Romæ iuxta palatium noſtrum, cum omnibus ad eam pertinentibus. Etiam concedimus , & confirmamus vobis in perpetuum eccleſiam ſanctæ Mariæ, cum omnibus ſuis pertinentibus infra hanc ciuitatem Romanam,non longè à monte,qui Auguſtus dicitur,pariter concedimus,& confirmamus vobis veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum , ſicuti à memorato ſanctiſſimo Papa, ſiue a certis prædeceſſoribus noſtris Pontificibus conceſſa , & confirmata fuerunt , videlicet , monaſteria quinque ſancti Stephani maioris,& minoris,ſanctorumq; Ioannis,& Pauli, & Beati Martini,atque Teclæ , conſtituta iuxta magnam eccleſiam ſancti Petri, aut certis eccleſijs, quæ ſunt conſtitutæ in tota ciuitate Leonina , & ſi neceſſarium fuerit eas conſecrare , nullus alius Epiſcopus ad tale miniſterium , vel conſecrationem accedere præſumat, niſi vos,veſtrìque ſucceſſores Epiſcopi ſanctæ Syluæ candidæ eccleſiæ in perpetuum.Concedimus autem & confirmamus vobis, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum ſanctum diem Sabbati ad baptiſmi ſacramentum celebrandum , & totum officium; faciendum in eccleſia

A Beati Petri Apoſtoli, & ſupra magnum Altare,in quo toto ven. Altari , ſeu in confeſſione, quicquid auri,vel argenti, pallij, vel ceræ,ſiue aliarum rerum poſitum , vel oblatum,vel iactatum fuerit, vel vobis oblatum,ab hora videlicet diei tertia , qua ingredi eccleſiam ad ordinandum,& peragendum diuinum officium vos volumus, & vſquequo expletam ſanctæ Dominicæ diei miſſam habueritis per veſtros curatores in veſtram, veſtrorumque ſucceſſorum,remota omni contradictione , deueniat poteſtatem. Et quia vſque ad noſtrum tempus in præfata eccleſia ſancti Petri,atque penè omnes eccleſiæ doctrinam acceperunt,ſicut à magiſtra , & domina dies Dominica Palmarum,& dies Cœnæ Domini , & Paraſceue tam irreuerenter colebant , vt nec proceſſio cum palmis in ipſa die Dominica ibi fieret, neque in die Cœnæ Domini Gloria in excelſis Deo diceretur , & in Paraſceue non tam

B reuerenter vti decebat officium ibi fiebat. Condoluimus, & meliorare hoc cupientes , per vos, veſtros ſucceſſores, ſtatuimus,vt omni annua die Dominica palmarum cum proceſſione ab eccleſia ſanctæ Mariæ in Tranſtiberim exeatis , & venientes ad magnum altare ſancti Petri miſſam celebretis. Similiter,& omni anno , a die Cœnæ Domini vos , veſtròſque ſucceſſores miſſam ſuper eodem Altare ſancti Petri celebrare, Gloria in excelſis Deo dicere, ſanctum Criſma conficere,& quod ad Epiſcopum pertinet,agere volumus,& omni annua die Paraſceue ſupra ipſum altare maius ſancti Petri totum officium reuerenter ,vt decet vos,veſtròſque ſucceſſores facere volumus, in quibus tribus.Miſſis, ſcilicet in Miſſa palmarum, ſeu in Miſſa Cœnæ Domini, & in officio Paraſceue , quicquid auri vel argenti , pallij,ſeu ceræ, vel aliarum rerum ſupra iam dicto ſacro Altari ſancti Petri , ſiue in confeſſio-

C ne poſitum, aut iactatum fuerit , vel vobis oblatum , ab hora,qua ipſa Miſſa,& officiũ inchoata fuerint,& expleta per noſtros cuſtodes in veſtra, veſtrorũq; ſucceſſorũ ſimiliter remota omni contradictione deueniat poteſtatẽ,in quibus quinque diebus ſi vobis , veſtriſque ſucceſſoribus vtile viſum fuerit aliquẽ Diaconorũ noſtrorum miniſtrare ob honorem ſancti Petri veſtram reuerentiam volumus, parentatum autem eiuſdem eccleſiæ ſancti Petri, & ſupradictorum ſuorum monaſteriorum, & cuncta eccleſiaſtica iudicia ipſorum , ſeu totius ciuitatis Leoninæ vobis, veſtriſque ſucceſſoribus concedimus, & confirmamus ; ſimilique modo ad inungendum,& conſecrandum Imperatorem primum veſtram , & veſtrorum ſucceſſorum Epiſcoporum firmitatem conuocamus,vt quibus regnum,portus eccleſiæ ſancti Petri , & Ciuitatis Leoninæ commiſſum eſt , ab his primùm ſit benedictus . Nec non

D cuncta ſacra officia, ſeu miſteria , quæ nos,& ſucceſſores noſtri facere debemus,ſi ęgritudine , vel aliqua cura impediti facere non poſſumus , tam in ſupradicta eccleſia ſancti Petri, & monaſterijs ſuis, quàm per totam ciuitatem Leoninam per vos veſtròſque ſucceſſores fieri Apoſtolica authoritate decernimus. Conſecrationem verò Altarium eccleſiæ ſancti Petri , & aliorum monaſteriorum, nec nõ conſecrationem eccleſiarum, altarium ſanctorum, Clericorum , ſeu Diaconiſtarum totius ciuitatis Leoninæ vobis , veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum ſicut prælibatum eſt, concedimus,& confirmamus. Superq; etiam eccleſia ſanctæ Rufinæ , & ſecundæ,cui Deo authore præſidetis, vobis, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum concedimus,& confirmamus etiam eccleſiam ſancti Adelberti,& Paulini, cum eccleſia ſancti Benedicti , & omni ſua integritate , & pertinentijs , & ſicut ad manus veſtras

bo-

hodie tenetis poſita infra hanc ciuitatem Romanam in inſula Licaonia, vt ſit vobis, veſtriſque ſucceſſoribus cum volueritis Epiſcopale domicilium, & congruum receptaculum, opportunumque habitaculum, quemadmodum inter videtur Portuenſem Eccleſiam, ſanctum Ioannem inter duos Pontes, presbyteros verò, & clericos, qui pro tempore in eadem eccleſia ſancti Adalberti, Paulini, & Benedicti fuerint, ita ſubiectos vobis eſſe volumus, vt proprios filios, eccleſiæ veſtræ, & ab omni iure illos ſubtrahimus, tuæ paternitati tamen eos committentes, vt ſolummodo veſtrum iudicium expetent, veſtro dominio famulentur, & per omnia veſtris rationalibus obſecundent mandatis, vt quomodo vobis placet eos ordinare, ſecundum decet regere, informare, & emendare noſtra Apoſtolica authoritate in perpetuum liceat, prædictis verò omnibus locis, & familijs cum omnibus eorum pertinentibus, ſicut ſuperiùs miſſa ſunt à præſenti decima indictione, tibi, tuiſque ſucceſſoribus in eodem venerabili Epiſcopio in perpetuum donamus, largimur, concedimus, & confirmamus, atque ſtabilimus perenniter in vſum, & vtilitatem ipſius venerabilis Epiſcopij, & Epiſcoporum, qui per tempora tenuerint ipſam eccleſiam. Statuentes quippe Apoſtolica cẽſura ſub diuini iudicij obteſtatione, & anathematis interdicto, vt nulli vnquam noſtrorum ſucceſſorum Põtificum, vel qui publicas functi fuerint actiones, vel alia qualibet magna, paruaque perſona audeat, vel præſumat aliquid de omnibus, quæ ſupra continentur, contra hoc noſtrum Pontificale priuilegium agere, vel alienare, aut auferre, ſcilicet potius firma, atque ſtabilia perpetuis temporibus, ſicuti à nobis ſtatuta, & confirmata ſunt decernimus permanenda. Si quis autem, quod non optamus, temerario auſu contra hoc noſtrum Apoſtolicum priuilegium in quoquam tranſgreſſor eſſe præſumpſerit, vel frangere auſus fuerit, & in omnibus obediens, & obſeruator eſſe noluerit, ſciat ſe authoritate Dei omnipotentis, & Domini noſtri Apoſtolorum principis Petri, cuius licèt immeriti, Dei tamen dignatione gerimus vices, anathematis vinculo innodatum, & à Regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnibus impijs ſocijs in inferno. Qui verò pro intuitu, cuſtos, & obſeruator huius noſtri Apoſtolici priuilegij extiterit, meritis, atque precibus Beati Petri Apoſtolorum principis, & ſanctarum Martyrum Rufinæ, & Secundæ in æthereis arcibus præmia, & benedictionis gratiam, atque miſericordiam, à iuſto iudice Domino Deo noſtro, vitam æternam percipere, & inuenire mereantur in ſæcula ſæculorum, Amen. Scriptum per manum Georgij notarij regionarij, atque Scriptori Sanctæ Romanæ Eccleſiæ in menſe Decembris, & indictione ſupraſcripta X.

Thebaldus Belltren. Eccleſiæ Epiſcopus.
Theobaldus Epiſcopus ſanctæ Alban. Eccleſiæ.
Dominicus S. Lauican. Eccl. Epiſc.
Petrus Præneſt. Eccl. Epiſc.
Petrus Epiſc. S. Oſtienſ. Eccleſiæ.
Stephanus presbyter tituli ſanctæ Cæciliæ.
Benedictus Archidiaconus.
Vgo Diaconus.
Petrus Card. tit. S. Damaſi.
Creſcentius Diaconus.
Ioannes Subdiaconus.
Ioannes Card. tit. S. Marci.
Ioannes Domini gratia Diaconus.
Ioannes Subdiaconus de mira.

A *Ioannes presbyter tituli ſancti Caliſti in Tranſtiberim.*
Creſcentius Diaconus.
Rodulphus indignus presbyter, & Abbas ex monaſterio S. Laurentij, qui ponitur in Clauſura.
Ioannes presbyter Card. tit. S Griſogoni.
Franco Diaconus.
Raynerius Diaconus.

Datum 16. Kal. Ianuarij per manus Benedicti Epiſcopi Portuenſis, & vice peregrini Colonienſ. Archiepiſcopi Bibliothecarij ſanctæ Apoſtolicæ ſedis; anno Pontificatus Domini noſtri Ioannis ſummi Pontificis, & vniuerſalis XIX. Papa in ſacratiſſima ſede B. Petri Apoſtoli, tertio menſe Decemb. Indictione X. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat prædictam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel iniuſtis vexationibus fatigare, ſcilicet omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate. Si quæ igitur in futurum eccleſiaſtica, ſecularis, vel alia perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam, ſciens, contra eam temerè venire tentauerit. Secundò, tertiòue commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſq; ſui careat dignitate, reãq; ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, ac ſãguine Dei; & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictè ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

Petrum, quem modò vidimus inſigni priuilegio exornatum a Ioanne IX. ab eodem pontifice electum, & conſecratum fuiſſe, inde mortui Gregorij locum, affirmant acta eiuſdem in Concilio habito in eccleſia ſancti Siluestri pro iuribus eidem Epiſcopo ſucceſſoribus conſeruandis, quæ tum propter antiquitatem, tum ob alias cauſas hic adſcribere operæ pretium duxi, è Gregorij Noni deſumpta Regiſtris, ſic enim ſe habent.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus S. Amen. Ego Ioãnes diuina prouidẽtia XIX, Papa Romanus, ſciens penè cuncta obliuioni dari ob nimiam fragilitatem humanam, quæ ad honorem, & vtilitatem SS. Rufinæ, & Secundæ martyrum temporibus geſta ſunt, literis pandenda mandauimus, vt poſteri deuotionem erga noſtra loca cognoſcant, & ſi qui rebelles fuerint, contabeſcant & erubeſcant. Defuncto igitur Gregorio Epiſcopo ſupradictarum martyrum Rufinæ, & Secundæ, Petrum conſecrauimus Epiſcopum, poſt cuius conſecrationem, nondum tranſactis tribus annis presbyteri S. Nicolai de Galeria cœperunt gerere eundem Epiſcopum de presbyteris S. Andreæ, presbyteri verò S. Andreæ rogauerunt Epiſcopum, vt illuc iret, & in prædicta Eccleſia S. Andreæ altaria ædificaret. Quibus Epiſcopus reſpondit non debere ibi altaria conſecrare, quia de ipſa eccleſia litigatur presbyter S. Nicolai, prius igitur veniant vtraque partes ante nos, & legibus finiatur, & tunc ſi canonicè potero, ad ſeruitium S. Eccleſiæ faciendũ libenter ibo. His auditis reuerſi ſunt, & Archipresbytero, & cæteris presbyteris nunciauerint, qui iterum; atque iterum canonicè vocati, tandem vtraque partes

ve-

venerunt ante ſuum epiſcopum, quorum cauſam volent prælibatus Petrus Epiſcopus ita finire, ut nunquam magis lis inde oriretur ante noſtram præſentiam illos conduxit, nos verò reſidentes in eccleſia ſancti Silueſtri, quæ eſt infra palatium Lateranenſe, vna cum Theobaldo Belliternenſ. Petro Prœneſtino, Benedicto Portuenſi, Theobaldo Albanenſi, Petro Oſtienſi, Dominico Laudican. Benedicto Archidiacono, Creſcentio, atque Raynerio, Gregorio Diaconibus, Petro Card. S. Damaſi, Francone Card. ſancti Sixti, Tuidiſco Card. S. Marcelli; aliiſque quampluribus Sacerdotibus, & Clericis adſtantibus autem Benedicto Primicerio, & alio Benedicto Secundicerio, Creſcentio Nomenclatore. Petro primo defenſore. Stephano Protoſcrinario. Ioanne Deubaldo Datiuo iudice, ſeu fratre noſtro Domino Alberico Comite Palatij, & Ioanne Tocco Comite Galeriæ, dictos presbyteros vtrarumque eccleſiarum introire fecimus cum paucis laicis Galeranis, videlicet Ioanne filio Rodulphi, Baldo; tunc Epiſcopus veniens ad pedes noſtros cæpit exponere quomodo, & qualiter, & qua pro cauſa vocaſſet eos, & cæpimus cauſam quærere, quæ illos mouebat, tranquilla mente dirimere, & tractare. Quæ cum protelaretur, vt reor, ſuggeſtione Spiritus ſancti, venit mihi in mentem, quod multum lucri Epiſcopus ſanctæ Rufinæ haberet de tot ſacerdotibus, & tam magno populo Galerano, hoc cogitans infra me ipſum, & volens addiſcere quantitatem redditus prædictæ Galeriæ, taliter Epiſcopum interrogaui. Credo quidem multum redditus habere Epiſcopum S. Rufinæ de tot ſacerdotibus, & tam ample populo Galerano, Epiſcopus reſpondit, à ſacerdotibus S. Nicolai quatuordecim ſolidos per annum, & à presbyteris S. Andreæ 30. denarios, conſequitur Epiſcopus nihil amplius. Quod nos audientes maxima triſtitia affecti ſumus, & relinquentes cauſam, quam tractabamus, omnes vno ſpiritu, vna mente cogente tanta impietate, ad hoc tractandum conuerſi ſumus. Tunc Archipresbyterum vocauimus S. Nicolai cum ſuis, & ſyndicum S. Andreæ cum ſuis, quia Archipresbyter abſens erat, infirmitatis cauſa, nos taliter aggreſſi ſumus, dicite nobis, quare tam parum Epiſcopo redditis, & quare vel tertiam non redditis ſibi, ſicut & alia loca faciunt? Qui reſponderunt: conſuetudo noſtra fuit, & nos contrà, habetis ab aliquo Epiſcopo inde aliquod ſcriptum, qui reſponderunt per omnia, Domine non, tunc nos interrogauimus, reſidentes Epiſcopos, ſacerdotes, diacones, iudices, quid deberet de hoc fieri, & prælibatus Epiſcopus procedens ad pedes noſtros, talia cæpit: Domine ſi veſtri gratia eſt, ad eam cauſam redite, pro qua huc venimus, iſtam opportuno tempore reſeruate. Tunc nos commoti, & valde irati contra eum, quia nolebat nos proponere, quod ipſe quærere debebat diximus, miror cum ſis prudens, ac potens, quare eccleſiam tuam non ſubleuas? ſed magis opprimis, quare non dixiſti hoc per tot dies? & quare illam cõſuetudinem, quã omnes Eccleſiæ habent, nõ exigis ab ipſis, mihi adeò non imputabitur quod in ea eſt eccleſia, ego eam vobis dedi, ſi tu non vis tertiam ab eis exigere, ego illam exigam, vt eccleſia tibi commiſſa, meo, & tuo tempore non decreſcat. His verbis Petrus Epiſcop. correptus reſpondit, Dominè quid vos, & S. hoc Concilium iudicat, recipere paratus ſum, tunc ab omni Concilio definitum, & iudicatum eſt, vt cunctis poſtpoſitis prius eccleſia S. Rufinæ, & Epiſcopus ſuus honoretur, & per me de tertia cunctæ Galeriæ Epiſcopus miniſtretur, refutantibus ea presbyteris, & dare integram promittentibus ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum, & ſic ad inchoatam cauſam presbyterum redire, quod & factum eſt. Nam accepta ego virga, inueſtiui Epiſcopum Petrum, & per ſe ſuoſque ſucceſſores de vniuerſa tertia omnium eccleſiarum Galeriæ, aſſuetaque datione, conſentientibus presbyteris vtriuſque eccleſiæ, & refutantibus, atque dare eam promittentibus, ac dicentibus, quòd ſe illam prius ſponte darent. Iterumque iudicatum eſt, vt ſub interdictione anathematis hoc poneretur, & cõfirmaretur, & factum eſt, nam noſtra iuſſione, & omnium prædictorum ſacerdotum, Epiſcoporum, Diaconorum accepta ſtola Benedictus Portuenſis Epiſcopus dixit, authoritate Patris, filij, & Spiritus ſancti, & authoritate B. Petri Apoſtoli, & D. N. Ioannis Papæ hoc S. Conſilio præſidentis, & authoritate huius S. Concilij maledicimus, & excommunicamus, & perpetuo anathematis vinculo obligamus; quicumque ſacerdotum, ſiue clericorum, ſiue laicorum, ſeu qualiſcumq; perſona mortalium tertiam vniuerſarum eccleſiarum Galeriæ Petro Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus aliquo modo contendere præſumpſerit, vel aliquo modo fraudare diſpoſuerit, & hoc quod de Galeria iudicauimus ab omnibus locis prædicti Epiſcopatus ſanctæ Rufinæ, & ab omnibus ſacerdotibus, & clericis, vel laicis, & ab omni perſona obſeruari ſub ſimili anathemate Apoſtolica authoritate ſancimus, & ſtatuimus in perpetuũ, poſtquam ter à Petro Epiſcopo, vel ſuis ſucceſſoribus ſupradicta tertia requiſita fuerit, & ab omnibus clamatum eſt, fiat fiat, amen, amen. Et vt diligentius obſeruetur, & clarius cognoſcatur, totum per ordinem Gregorio Scriuanio S.R.E. ſcribere præcepimus, & ab omnibus, qui interfuerunt, proprijs manibus roborare voluimus. Benedictus Archidiaconus interfui, & in perpetuum valere iudico. Petrus Prœneſtinus Epiſcopus interfui, & in perpetuum valere iudico. Ego Benedictus Epiſcopus Portuenſis interfui, & in perpetuum valere iudico. Datum XIX. Kalend. Ianuarij per manus Boſonis Epiſcopi S. Tiburtinæ Eccleſiæ, & Bibliothecarius S.A.S. interfui, & in perpetuum valere iudico. Raynerius Diaconus de Diaconia S. Georgij, & Leon Epiſcopus Oſtienſis eccleſiæ interfui & in perpetuum valere iudico. Gregorius S. Luciæ interfui, & in perpetuum valere iudico. Benedictus Epiſcopus S. Anagninæ eccleſiæ interfui. Ioann. Epiſcopus S. Bledanæ Eccleſiæ interfui, & in perpetuum valere iudico. Benedictus Epiſcopus Ceren. hoc decretum firmum, & in perpetuum valere iudico. Petrus Cardinalis tituli S. Marci interfui, & in perpetuum valere iudico. Raynerius Epiſcopus Nepeſinæ eccleſiæ hoc decretum firmum, & in perpetuum manere iudico. Amaſius Epiſcopus, atque Capellanus Domini Papæ. Franco Cardinalis S. Sixti. Benedictus Domini gratia Secundicerius S. A. S. Ioannes Cardinalis tit. S. Marcelli. Creſcentius Domini gratia nomenclator S. A. S. Ego Stephanus Dei gratia Scriuanius S. Sedis Apoſtolicæ ſcripſi, &c.

Eidem Petro Syluæ candidæ Epiſcopo Benedictus Nonus anno 1033. ampliori priuilegio omnia bona, & immunitates enumeratas, tali diplomate in perpetuum roborauit, ab eodem Regiſtro exſcripto.

BENEDICTVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Petro venerabili Epiſcopo ſanctæ Syluæ candidæ eccleſiæ, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum,

Conuenit Apoſtol. moderamini pia religione pollentibus beniuola cõpaſſione ſuccurrere, & poſcẽtium ani-

animis alacri deuotione impertiri aſſenſum, ex hoc enim lucri potiſſimum præmium apud conditorem omnium Deum promerebimus; quoniam venerabilia loca opportunè ordinata ad meliorem fuerint ſine dubio ſtatum perducta; Igitur quia poſtulauit à nobis prudentia tua, quatenus concederemus, & confirmaremus tibi Epiſcopatum ſupradictum cum omnibus ſuis pertinentijs, quæ per diuerſa loca reiacere videntur, vel quæ ab aliquibus iniuſte retenta, vel inuaſa eſſe noſcuntur, inclinati pijs precibus tuis, Inprimis quæ Carius vobis videtur Epiſcopalem dignitatem tibi concedimus, adiutore Spiritu ſancto, & modis quibus poſſumus Apoſtolica authoritate confirmamus, & honore Ieſu Chriſti Domini noſtri confirmamus tibi, tuiſque ſucceſſoribus fundum in integrum, qui vocatur Buxus, in quo baſilica ſanctarum Rufinæ, & Secundæ conſtructa eſſe videtur ad Epiſcopalem ſedem, quam etiam tuo ſtudio, muro, & foſſato vallaſti, & circumdediſti, atque populo, atque ſacerdotibus bene ſufficienter repleuiſti. Nos etiam omnes quæ poteſtati, & ſucceſſorum tuorum ſubmittimus; vt numquam ſucceſſorum noſtrorum Pontificum, vel alias perſonæ pro glandatico, herbatico: nec alio fodro diſtrictu, vel placito pro aliqua datione, vel aliquo ingenio illos conſtringere, vel aliquo modo dare audeat, ſcilicet, vt diximus, in poteſtate tua, & ſucceſſorum tuorum; remota omnium hominum contradictione in perpetuum maneat, & qualiter vobis placuerit eamdem eccleſiam per vos, veſtroſque ſucceſſores, & ædificare, ſeu fabricare, quam tu feciſti. Itemque concedimus, & confirmamus fundamentum in integrum, qui vocatur Auion, & montem Iordani, cum Caſis, vineis, & terris ſyluis, & incultis, vna cum ſeruis, & ancillis, atque colonis ibidem reſidentibus vtriuſque ſexus, & ætatis, vel cum omnibus eorum pertinentijs poſita territorio Syluæ candidæ, inter affines, à primo latere terra ſupradicti Epiſcopij, à ſecundo latere riuus, qui vocatur Galeria, à tertio latere Vlbaſol, à quarto latere Criptule, nec non fundum qui vocatur Mons aureus cum omnibus ſuis pertinentijs, ab vno latere mons, qui vocatur Iordani, ab alio latere Criptule, à tertio latere fundus, qui vocatur Palmi, & à quarto latere fundus Laureta, & à quinto latere terra monaſterij ſancti Martini, ſeu fundus, qui vocatur mons Grunduli cum omnibus ad eum pertinentibus, & inter affines, ab vno latere fundus Montis aurei, & ab alio latere fundus Criptule, & Vlbarole, à tertio latere fundus Palmi, atque fundus, qui dicitur Oripo, cum omnibus ſuis pertinentijs, inter affines, ab vno latere terra monaſterij ſancti Martini, ab alio latere fundus inſula ſancta, à tertio latere curtis S. Petri, & fundus montis Grondoli, & à quarto latere terra de curte S. Petri: Item fundus, qui vocatur Scriptule, & palmi cum omnibus eorum pertinentijs, à primo latere fundus Fuliſan, à ſecundo latere fundus Lauretê, à tertio latere terra ſancti Martini, & a quarto latere fundus Seuonem omnino, fundus Iſidori cum omnibus pertinentijs ſuis, ab vno latere terra ſancti Martini, ab alio latere Caſtrangetol. à tertio latere Menſa ſancta, denique, & ipſum fundum Menſam ſanctam, cum omnibus ad eum pertinentibus, ab vno latere caſale, quod vocatur bucce,

A *à ſecundo latere mons, qui vocatur dompnico, à tertio latere muſana, & à quarto latere S. Laurentius de panti, pari modo fundum S. Baſilidis cum omnibus ad eum pertinentibus, ab vno latere caſale SS. Petri, & Pauli, ab alio latere vallis, quæ appellatur Intentionara; à tertio latere vinarolus, & à quarto latere monaſterium ſancti Stephani, porrò fundum pānzij, cum omnibus ſuis pertinentibus, ab vno latere fundus Aponianum, ab alio latere Sylua candida, à tertio latere Muſanell. & à quarto latere Camellan. & à quinto latere terra Aureliana, & ſylua S. Stephani cum via Salinaria, ſimulque fundum Lauretum cum omnibus pertinentibus ſuis, ab vno latere terra S. Petri, ab alio latere terra S. Martini, à tertio latere mons Iſidori; à quarto latere fundus Oripo, ſeu caſale Pauli, & fundus Serlanus cum omnibus eorum pertinentijs, ab*

B *vno latere terra S. Martini, à ſecundo latere Sylua candida, à tertio, Menſa ſancta, & à quarto latere ſylua S. Petri, necnon caſale, quod dicitur Caſtaguetolo, ab vno latere ſancti Quatuor fratres, à ſecundo, fundus Orbanula, à tertio, Muſana, & à quarto latere Maſſanellus, atque ſyluam, quæ appellatur Mag. cum omnibus ſibi pertinentibus, ab vno latere riuus de Galera, ab alio latere mons, qui appellatur ſtupha ancilla Dei. Omnes namque fundos, nominatos, & caſalia cum terris, campis, pratis, paſcuis, ſyluis cultis, & incultis poſitis territorio Syluæ candidæ milliari ab Vrbe Roma plus minus duodecim, etiam aquimolum molentem in riuo, qui vocatur Galeria cum omnibus ſibi pertinentibus, & terra Semitariſia, quæ appellatur paſtinum longum, ab vno latere Gualdſi dñco. ab alio latere terra S. Petri, quæ appellatur Campo Maſtali, à*

C *tertio latere fundus montis Arcionis, & a quarto latere mons paterum conſtitutus iuxta idem Epiſcopium. ſiue aliam aquimolum in ipſo riuo cum omnibus ſibi pertinentibus iuris eiuſdem Epiſcopij. Super his autem ſequuti anteceſſores noſtros concedimus, & confirmamus vobis, maſſam iterum, quæ appellatur Ceſana, cum fundis, & Colonis ſuis, qui dicuntur Furculo, Tandilian. Martinian. Item Colonias de ſolario, & de cortina, & de gradolfo, Coloniam de valle, & de fontana, & de ſancto, Coloniam de caſtagna cupa, & de Galbello, Coloniam de Beſano, ſiue quibus alijs vocabulis nuncupatur, cum omnibus caſis, vineis, caſalibus, ſeu appendicijs ſuis, etiam hæc omnia ſimul cum finibus, terminis, limitibuſque ſuis, terris, campis, pratis, paſcuis, ſyluis, arboribus pomiferis fructiferis, & infructiferis diuerſi generis, puteis, fontibus, riuis, aquis perenni-*

D *bus, ædificijs parietinis cuptis, arenarijs cum adiacentibus ſuis, cum eccleſia Sancti Andreæ Apoſtoli infra ipſam maſſam ædificatam, vna cum colonis, maſſaritijs, & angarialibus maſculis, & fæminis, filijs, & filiabus, ac nepotibus eorum ibidem reſidentibus, aut exinde pertinentibus, vbicumque inuenti fuerint cum omni cenſu, atque functionibus, & dationibus, angarijs, vel quicquid de eadem maſſa, quæ appellatur Ceſana in integrum noſtræ S. Romanę Eccleſiæ, ſecundum ſolitam conſuetudinem perſolui debet, & cum omnibus ad prædictam maſſam Ceſanam generaliter, & in integrum pertinent, poſitam in territorio Nepeſino milliari ab Vrbe Roma 20. ex corpore patrimonij Tuſciæ, iuris ſanctæ noſtræ Romanæ Eccleſiæ, cui, Deo auctore deſeruimus, & inter affines ab vno latere terræ monaſterij ſancti Stephani minoris ad ſanctum Petrum, ab alio late-*

re, ſylua, & terrā, quæ fuit de Ioanne Grāmatico, à tertio latere paſtoritia dompnea, & à quarto latere Maſſa Claudiana. Confirmamus etiam vobis Caſalia, & Colonias, atque Caſtellum in integrum, qui appellatur Dalmachia, cum fundis, & caſalibus, videlicet Attici, Dalmachia balneo, ſtabbla, Maſſa Iuliana, vel quibuſcumque alijs vocabulis nuncupantur, vna cum familijs maſculis, & fœminis, ſeu colonis per ſingula loca pertinentibus, cum caſis, vineis, terris, ſyluis, pratis, aquarumque decurſibus, vel cum omnibus ad prædicta Caſalia, & Colonias atque Caſtellum pertinentibus, poſita in territorio Nepeſino, milliario ab Vrbe Roma plus minus vigeſimo inter affines ab vno latere viam, quæ ducit inter militiam de Curte de Capracorio, & terram de paſtoritia S. Petri, ab alio latere terram de monte Arſitia; & Focazam, qui appellatur Columnella, à tertio latere terra de Curte Capracorio, qui appellatur Matera, & à quarto latere terra ſancti Laurentij, quæ appellatur Sulcara, & riuum, qui ducit per buxitum, & Madulanum; præterea concedimus, & confirmamus vobis, & per vos in eodem veſtro Epiſcopio in perpetuum, videlicet Terras, & vineas in integrum, quarum vocabula ſunt, Campomaſtaliſ, ſiue ſylua de Campo monti, & Lacuſello, & cum omnibus finibus, terminis, limitibuſque ſuis, vineis, campis, pratis, ſyluis, paſcuis, ædificijs, parietinis, attigijs aduenctis, adiacentibuſque ſuis, vel cum omnibus ad eas pertinentibus generaliter, & in integrum, poſita omnia territorio Syluæ cādidæ, inter affines, ab vno latere, terra prædicti Epiſcopij, ab alio latere terra Gratiani, quæ appellatur Mons Arioni, ſeu Maioratu, vſque in riuum de Campo Monti, à tertio latere incipit ab ipſo riuo, vſque in vallem de Arenula, & Buxetū, atque inde per Nouelletum, vſque in viam antiquam, in qua iacet pilum marmoreum, & vſque in Caſa de Calariculo, & à quarto latere Caua de Caſtagneto, vſque in riuum, qui vocatur Galera, & vſque in ſyluam tui Epiſcopij. Concedimus etiam, & confirmamus tibi, tuiſque ſucceſſoribus eandem illam terram, & ſyluam, quam olim Catholidu inuaſerat, & anteceſſori tuo Guidoni Epiſcopo per ſcriptum refutauerat; quarum vocabula ſunt hæc, vallis de Ioanne Ecco, & Mons Veſpuleti, vallis de Cinſulo, & mons, qui vocatur Puzals, affines eius ab vno latere Galeria, à ſecundo latere vadus, qui vocatur de perenna, & inde per viam, & per limitem, vſque in tres puteos, qui ſunt in cilio montis, qui vocatur Puzal, & per ipſum Cilium montis, & per limitem, vſque in viam publicam Silicinam antiquo, & marinum, qui eſt iuxta eandem ſilicem, & inde per limitem, & per viam; & lucernaria, quæ ſunt in eodem limite, & per ipſum limitem vſque in finibus, vbi finiuntur ſyluæ prælibati Epiſcopij, & ſylua monaſterij ſancti Martini vſque ad ſanctum Petrum; & caſale, quod vocatur de Ruſina, & in eodem loco Columnella ſita ſtare videtur; & à tertio latere limes maior, & via publica, quæ ducit vſque in fundum, qui vocatur menſa Sanctarum, quæ eſt Iuris dicti Epiſcopij, & à quarto latere mons, & ſylua, quæ vocatur Ballaria, quam tenet ipſe tuus Epiſcopatus, poſita iuxta bucrege, & iuxta caſale, quod vocatur de Ruſina. Item concedimus, & confirmamus vobis fundum in integrum, qui vocatur Mauroruni, cum omnibus finibus, limitibuſque ſuis poſitis in territorio Syluæ candidæ, via Cornelia, milliario ab Vrbe

A plus minus duodecimo, & inter affines ab vno latere, via, quæ ducit ad menſam ſanctam, ab alio latere mons, qui vocatur de Oues, & Caput poncinum, à tertio latere via, quæ pergit ad ſalinum, & à quarto latere iuxta ipſam viam Caſtangetulum, & mons armatus, atque Ficarola omnia de ſupradicto Epiſcopio; Item fundus, qui vocatur Campus Troiani, & fundus, qui vocatur burficella, & fundus gradilia, & fundus, qui vocatur mons de ſorbo, omnia integrè cum ſuis finibus, & pertinentibus poſitis via Aurelia, milliario ab Vrbe Roma plus minus duodecimo. Item ſex in integrum vncias fundi, qui vocatur Atticiano, & montem, qui vocatur de Dominico, cum omnibus eorum pertinentijs poſita via Aurelia milliario ab Vrbe Roma plus minus, tertiodecimo, inter affines ab vno latere, Maſſa Mar-

B garita, & Caſandria iuris ſanctorum Baſilidis, Tripodis, & Magdalenæ, quæ eſt prædicti veſtri Epiſcopij, à ſecundo fundus, & fundus Agellus, qui ſunt de eodem veſtro Epiſcopatu, à tertio latere fundus verecundi, qui eſt iuris monaſterij ſancti Martini ad ſanctum Petrum, & à quarto latere alias ſex vncias de prædicto fundo Atticiano. Itemque fundos octo, Lapmiañ. Pathi. Margarit. ſui eorum Græcorum, Caſanell. Caſapupulis, Sauinuli, qui & Sambucellus vocatur, ſibi inuicem cohærentes, poſita eadem via Aurelia milliario ab Vrbe Roma plus minus duodecimo, territorio ſancti Baſilidis, inter affines ab vno latere fundus Attichiañ. ab alio latere fundus Caſandri, à tertio latere fundus, qui appellatur Patriciorum, vel ſi qui alij affines ſunt, nec non fundus in integrum, qui vocatur Iudæorum, cum fini-

C bus, & limitibus ſuis, vel cum omnibus ſibi pertinentibus, poſitis prædicto territorio Syluæ candidæ. Præterea concedimus, & confirmamus vobis caſale vnum in integrum, quod vocatur Vrbanum, ſiue quibus alijs vocabulis nuncupent, in quo ſunt terræ, campi, prata, paſcua, vel cum omnibus ſibi pertinentibus poſitum territorio Subtrmenſi, affines eius, ſicuti ſunt, vel fuerunt ab origine. Itanque confirmamus vobis, & Eccleſiæ cui præſidetis in ipſam viam Appiam territorio Velletrano conſtitutam Maſſam, videlicet Vrbanam cum Capuano, & Ceſariano cum fundis ad eandem Maſſam pertinentibus cum omni iure inſtructo, inſtrumentaque fucibus terminiſque ſuis, in qua eſt Eccleſia Sancti Fælicis, ſicut in ſcriptis veſtris habetur, & ſicut etiam in tabulis lapideis, qui ante fores baſilicæ Sanctarum

D martyrum Ruſinæ, & Secundæ in muro poſita videntur legitur integriter, præterea concedimus, & confirmamus vobis infra hanc ciuitatem Romæ terram, vbi olim fuit domus maior cum omnibus ſibi pertinentibus, poſita in loco, qui vocatur Diburo. Inter affines ab vno latere terra, in qua fuit domus de Marcezia coniuge Stephani Seneſcalci, ab alio latere terra, in qua fuit domus de Butio, de Simeone, à tertio latere via publica, & à quarto latere aqua maior, & via, quæ ducit ad monaſterium ſancti Ciriaci. Super his autem non nouum facientes, ſcilicet quod anteceſſores noſtros ſacroſanctis, Albanenſi, Oſtieñ. & Portuenſi, & alijs eccleſijs feciſſe cognoſcimus, à præſenti ſexta indictione, per huius noſtræ Apoſtolicæ præceptionis paginam ſtatuimus & ſtatuendo per authoritatem Apoſtolorum Principis confirmamus, vt presbyteri,

Dia-

diaconi, monachi, , manſionarij, clerici, cuiuſcumque ordinis ſint, vel dignitatis, ſanctimoniales, ſeu diaconiſſæ omnes immunes ſint à laicali ſeruitio, iudicio. & publica datione in Galeriâ intra caſtellum, vel de foris habitantes, ita vt ſi Imperator, aut Marchio, ſiue miſſi eorum, aut ſucceſſores noſtri illuc venerimus, nullo modo in iam dictis perſonis per publicos miniſteriales expenſa colligatur, neque aliquo modo eis iniuria irrogetur. Sed pro amore altiſſimi Dei, à cuius ſorte clerici nuncupantur, competenter honorent, liceat illis tantummodo vobis, veſtriſque ſucceſſoribus Epiſcopis, & Vicedominis, ſeu miniſtralibus noſtris, in cunctis reddere rationem, & veſtrum expectare iudicium, vt Deus honoretur, & vos, ſucceſſoreſque veſtri, veſtrorum ſacrorum ordinum ſeruitio, & obedientia non defraudemini, maneantque ſub iudicio. & diſtrictu veſtro ſecundum tenorem huius noſtri Apoſtolici præcepti omnium hominum contradictione remota, ita vt nullus Comes, Vicecomes, Caſtaldus, cubicularius, nullàque perſona audeat eos ad ſeruitium, vel ad angariam ducere, vel ad diſtrictum, ſiue od placitum protrahere, ſiue manſiones eorum hoſpitari, vel inuadere, vel foderare præſumat, ſed tantummodo ex iuſſione veſtra, & prompta voluntate illorum negotia, vt dignum eſt, moderentur, diſponantur, iudicentur, & finiantur, nec non ſi quis Chriſtianorum ibidem obierit abſque hærede, & teſtamento, legibus ſuccedere ſibi eccleſia, cui, Deo authore, præſidetis & vos, & veſtros ſucceſſores Apoſtolica authoritate iubemus. Tertia autem reddi vobis, veſtriſque ſucceſſoribus à cunctis eccleſijs, vel ſacerdotibus, & clericis Galeriæ abſque omni diminutione cenſemus. Simili modo concedimus, & confirmamus vobis terrena, domus vbi officiales commanebant, cum omnibus ſuis pertinentijs, poſita in Galeria ſecus eccleſiam Beati Nicolai confeſſoris Chriſti, quem tu ipſe conſecraſti ante hortum caſtelli, quod denique domus plus conueniens eſſe videtur prædictæ eccleſiæ ſancti Nicolai, vobis, & clericis veſtris, quonquam in ea laicæ, & ſeculares perſonæ maneant ad patrandam libidinem, & ſæcularia facinora, quoniam iuſtum non eſt, vt domus lupanaris, & turpis lucri eccleſiæ adhæreat, de qua etiam domo per Benedictum oblationarium vos inueſtire fecimus. Itemque concedimus, & confirmamus vobis; veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum eccleſiam ſanctarum martyrum Rufinæ, & Secundæ, poſitum iuxta palatium noſtrum, & locum, qui vocatur Cellarium, ſiue Lardirium in integrum cum diuerſis criptis, parietibus, vel ædificijs eorum, nec non vineis, hortis, cum arboribus oliuarum, & cæteras arbores pomorum, ſiue diuerſis ceptris, & parietinas, ac terras, quemadmodum determinare videntur, incipientes iuxta noſtrum palatium, quod Scuta dicitur, & inde poſt veſtiarium rectè ad ſupradictam veſtram Baſilicam Vlpiam, & inde iuxta parietem ſcriniarij noſtri per terram, vbi Columnæ iacere videntur rectè in via, & per ipſam viam deſcendentem ad limitem, qui eſt in terram veſtram, & terram presbyterorum monaſterij ſancti Pancratij, & ipſo limite reuoluente per ellium ſupradictum, & parietis iuxta terram prædictorum presbyterorum, vbi oliuæ ſtare videntur rectè in parua Turricella muri huius almæ Romæ; vnà cum ipſa Turricella, & muro, ſeu turræ Sarracena cũ criptis, & parietinis ſub ſe, & iuxta ſe, vel alias turres, quæ extenſa ſunt ab vna parte iuxta terram veſtram, & pantanum cum eodem ipſo integro pantano, ſaliente ad

A viam publicam, quæ ducit ad eccleſiam ſancti Ioannis Baptiſtæ, ſiue ad palatium noſtrum. & inde reuertente iuxta terram, quæ fuit Elperini, & Azonis Germanorum fratrum, & vineam eccleſiæ ſancti Nicolai, ſiue terram hæredum de Maio Capuano, ſiue horticellum, qui fuit quondam Angeli, ſiue domum terrineam, quę eſt iuxta aliam viam publicam, ducens ad noſtrum memoratum Lateranenſe palatium. Itèmque confirmamus vobis eccleſiam ſanctæ Martinæ cum omni ſua integritate, & pertinentia poſitam Romæ propè montem, qui dicitur Auguſtus. Nec non eccleſiam ſanctorum Adalberti, & Paulini cum Eccleſia ſancti Benedicti, & omni ſua integritate, & pertinentia, & ſicut ad manus veſtras hodie tenetis poſitam infra hanc ciuitatem Romam in Inſula Lycaonia, vt ſit vobis, veſtriſque ſucceſſoribus cum volueritis Epiſcopale domicilium, & congruum recepta-
B culum, opportunumque habitaculum, quemadmodum habere videtur Portuenſis eccleſia, ſancti Ioannis in duos pontes presbyteros, atque clericos, qui pro tempore in eadem eccleſia ſanctorum Adalberti, & Paulini, & Benedicti fuerint, ita ſubiectas vobis eſſe volumus, vt proprias filias eccleſiæ veſtræ, & ab omni iure illo ſubtrahimus tuæ paternitati, tantum eas committentes, vt ſolummodò veſtrum iudicium expectent, veſtro dominio famulentur, & per omnia veſtris rationabilibus obſecundent mandatis, vt quoquo modo vobis placet ordinare ſecundùm Deum regere, & informare, & emendare noſtra Apoſtolica authoritate in perpetuum liceat, ſimùlque concedimus & confirmamus vobis omnes plebes, & eccleſias parochias, cum eorum pertinentijs, vel adiacentijs, ſcilicet plebem ſanctæ Mariæ in Sylua candida cum titulis ſuis, titulum ſanctorum Ioannis, & Pauli in Luca-
C no, & titulum ſancti Angeli in Muſano, titulum ſancti Donati in Maiorata, atque plebem ſancti Gregorij in Galeria cum titulis ſuis, titulum ſancti Gregorij in ipſo loco, titulum ſancti Anaſtaſij in Muſano, & plebem ſancti Angeli in Duſcitule cum terris ſuis, ſimùlque plebem ſancti Ioannis in Nono cum terris, & titulis ſuis; titulum ſancti Marciani in ipſo burgo cum terris ſuis; titulum ſancti Andreæ cum titulis ſuis, nec non titulum ſanctæ Mariæ, titulum ſancti Nicolai, qui eſt in caſtello de monte Deſtini; titulum ſanctæ Mariæ cum terris ſuis; præterea plebem ſancti Pancratij, cum terris, & titulis ſuis, titulum ſanctæ Mariæ in Inſula cum terris ſuis; plebem ſanctæ Luciæ in Inſula cum terris ſuis; ſimiliter plebem ſancti Ioannis in Inſula cum titulo, & territorio ſuo; titulum ſancti Gregorij in ipſo loco, ſimùlque plebem ſancti Pauli in Formello cum terris; vineis, hortis, oliuetis,
D atque titulis ſuis; titulum ſancti Sylueſtri in columna cum terris & vineis ſuis; titulum ſancti Angeli in Olibano cum terris, & hortis ſuis; titulum ſancti Marciani cum terris ſuis, titulum ſancti Geneſij in Dalmachia cum terris ſuis; titulum ſancti Laurentij in Formello cum titulis, & hortis ſuis; titulum ſanctæ Mariæ cum territorio ſuo; titulum Saluatoris cum terris ſuis; titulum ſancti Ioannis in ipſo loco cum territorio ſuo; titulum ſancti Petri cum terra ſua; titulum ſancti Angeli in Laureto; titulum ſancti Valentini in Criptule; item plebem ſancti Cornelij in Capricornio: Per huius priuilegij veſtri, & decreti paginam, in perpetuum confirmamus prædicto veſtro Epiſcopio cum terris, vineis, & oliuetis, & titulis ſuis; titulum ſancti Pancratij cum terris ſuis; titulum ſanctæ Mariæ cum terris, & prato ſuo; titulum ſancti Valentini cum terris, & oliueto ſuo, atque prato;

titulum ſancti Donati cum terris ſuis ; titulum ſanctæ
Mariæ cum terris ſuis ; titulum ſancti Laurentij cum
terris ſuis, titulum ſancti Anaſtaſij cum terris, & vineis,
ſuis; plebem ſancti Titi non longè a Ciuitella, cum vineis
terris, & titulis ſuis ; plebem ſancti Pauli in Formella
cum vineis, terris, & titulis ſuis; titulum ſancti Siluestri,
& ſancti Angeli cum terris, & vineis ; & plebem ſancti
Donati in Collina cum terris, vineis, & oliuetis, & titulis
ſuis; titulum ſanctæ Mariæ cum terris, & vineis; titulum
ſanctæ Chriſtinæ, cum terris, vineis , & ſyluis ſuis ; titu-
lum ſancti Gregorij cum terris, & vineis; titulum ſancti
Martini cum terris, & vineis; titulum ſancti Caſiani cum
terris, & vineis, & familijs tribus ; titulum ſancti Ana-
ſtaſij cum terris , & vineis ; & titulum ſanctæ Iuſtinæ
cum terris , & vineis ; titulum ſancti Angeli cum terris,
ſuis ; titulum ſancti Gregorij cum terris ſuis , & vineis,
ſimilque plebem ſancti Marcelli in quartodecimo cum
terris, & vineis, & oliueto, atque titulis, vel cum omni-
bus ſuis pertinentijs; titulum ſancti Angeli cum terris, &
vineis , denique plebem ſancti Petri in Beczano cum ter-
ris, & vineis, & olineto ſuo maiore , atque ſyluis; & titu-
lum ſancti Ioannis, & ſancti Stephani, atque ſanctæ Ma-
riæ in in Penspertuſa ; titulum ſanctæ Mariæ in Sepeſa-
ne cum terris, vineis ; titulum ſancti Stephani in Mate-
ra ; titulum ſanctę Mariæ in Matera ; titulum ſancti
Blaſij in Scrofano ; titulum ſancti Ioannis in ipſo Scro-
fano, & ſanctæ Eugeniæ in Matera; titulum ſancti Lau-
rentij in Scrofano cum omnibus terris, & vineis; titulum
ſanctæ Eugeniæ cum terris , & vineis ; ſimilque plebem
ſanctæ Mariæ in Olibula cum terris, & vineis, & titulo
ſuo, & ſancti Angeli cum terris , & vineis ; pariterque
concedimus, & confirmamus vobis, veſtriſque ſucceſſori-
bus in perpetuo , ſicuti a ſanctiſſimo Sergia Papa , ſiue a
cæteris prædeceſſaribus noſtris pontificibus conceſſa , &
confirmata fuerint; videlicet monaſteria quinque, ſancti
Stephani maioris, & minoris, ſanctorumque Ioannis , &
Pauli; & Beati Martini , atque Teclæ. Conſtituta iuxta
magnam eccleſiam ſancti Petri , aut in cæteris eccleſijs,
quæ ſunt conſtitutæ in tota ciuitate Leonina, etſi neceſſa-
rium fuerit conſecrare. nullus alius Epiſcopus ad tale
miniſterium, vel conſecrationem accedere præſumat, niſi
vos, veſtrique ſucceſſores Epiſcopi ſanctæ Syluæ candidæ
eccleſiæ, in perpetuum. Concedimus autem, & confirma-
mus vobis , veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum ſan-
ctum diem Sabbati ad Baptiſmi ſacramentum celebran-
dum, & totum officium faciendum in eccleſia Beati Petri
Apoſtoli, & ſupra magnum Altare, in quo toto venerabi-
li Altari, ſeu in Confeſſione , quicquid auri vel argenti,
pallij, vel ceræ, ſiue aliarum rerum poſitum, vel oblatum,
vel iactatum fuerit , vel vobis oblatum, ab hora videli-
cet diei tertia , qua ingredi eccleſiam ad ordinandum, &
peragendum dictum officium vos volumus, & vſque quo
ſanctæ Dominicæ diei miſſam expleueritis , per veſtros
cuſtodes in veſtram, veſtrorumque ſucceſſorum , remota
omni contradictione, veniat poteſtatem, & quia ad tem-
pus prædeceſſoris noſtri Domini Ioannis in præfata ec-
cleſia ſancti Petri, a qua penè omnes eccleſiæ doctrinam
acceperunt, ſicut a magiſtra & Domina , dies dominica
palmarum, & dies Cœnę Domini, & paraſceue irreueren-
ter celebrantur , vt nec proceſſio cum palmis in ipſa die
dominica ibi fieret , nec in die Cœnæ Domini Gloria in
excelſis Deo diceretur , & in paraſceue non tam reueren-
ter, vt decebat, officium ibi fiebat. Condoluimus ; & me-
liorare hoc cupientes per vos , veſtroſque ſucceſſores, ſta-

A tuimus, ſicut ſtatutum , & conceſſum , & confirmatum
vobis eſt ab eodem prædeceſſore noſtro , vt omni anno
die Dominica palmarum cum proceſſione ab eccleſia ſan-
ctæ Mariæ in Termis exeatis , & venientes ad magnum
Altare ſancti Petri miſſam celebretis. Similiter , & om-
ni anno die Cœnæ Domini per vos, veſtróſque ſucceſſores
miſſam ſupra Altare ſancti Petri celebrare , Gloria in
excelſis Deo dicere, ſanctum Chriſma conficere, & quæ ad
Epiſcopum pertinent agere volumus. Seu omni anno die
Paraſceuæ ſupra ipſum altare maius ſancti Petri totum
officium reuerenter, vt vos decet, veſtróſque ſucceſſores,
faciatis, in quibus tribus miſſis , prima in miſſa palma-
rum, ſeu in miſſa Cœnæ Domini, & in officio Paraſceue,
quicquid auri vel argenti , pallij , ſeu ceræ, vel aliarum
rerum ſupra iam dicto Altari S. Petri , ſiue in confeſ-
ſione poſitum aut iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab
B hora qua ipſæ miſſæ, & officia inchoata fuerint, & exple-
ta per veſtros cuſtodes in veſtram, veſtrorumque ſucceſ-
ſorum, ſimiliter remota omni contradictione , deueniat
poteſtatem, in quibus quinque diebus, ſi vobis, veſtriſque
ſucceſſoribus vtile viſum fuerit aliquem Diaconorum
noſtrorum miniſtrare ob honorem S. Petri , & veſtram
reuerentiam volumus, parentatum autem eiuſdem eccle-
ſiæ S. Petri , & ſupradictorum ſuorum Monaſteriorum,
& manſionariorum omnium manſionum ſancti Petri,
ſeu totius ciuitatis Leoninæ vobis , veſtriſque ſucceſſo-
ribus concedimus, & confirmamus, in inthronizare, &
in cathedrare Pontificem Romanum in Apoſtolica ſede,
vobis , qui quotidiani eſtis in ſeruitio ſancti Petri , com-
mittimus , nec non ad benedicendum cum alijs , vos ſpe-
cialiter conuocamus ; ſimilique modo ad vngendum , &
conſecrandum Imperatorem , primum veſtram, veſtro-
C rumque ſucceſſorum Epiſcoporum fraternitatem conuo-
camus, vt quibus regimen totius eccleſiæ ſancti Petri, &
ciuitatis Leoninæ commiſſum eſt, ab his primum ſit be-
nedictus , nec non cuncta ſacra officia , ſeu miniſteria,
quæ nos , & ſucceſſores noſtri facere debemus , ſi ægritu-
dine , vel aliqua cura impediti facere non poſſumus; tam
in ſupradicta venerabili eccleſia ſancti Petri, & mona-
ſterijs ſuis , quàm per totam ciuitatem Leoninam , per
vos , veſtróſque ſucceſſores fieri Apoſtolica authoritate
decreuimus. Conſecrationem verò altarium ſancti Pe-
tri, & ſuorum monaſteriorum , nec non conſecrationem
eccleſiarum, altarium, ſacerdotum, clericorum , ſeu dia-
coniſſarum totius ciuitatis Leoninæ , vobis , veſtriſque
ſucceſſoribus in perpetuum , ſicut prælibatum eſt, conce-
dimus, & confirmamus. Quæque autem vſualiter vobis
à miniſterialibus altaris maioris competunt , hoc ſcri-
D pto vobis , veſtriſque ſucceſſoribus confirmamus. Idem
in Sabbato ſancto pro cœna ſolidos duodecim denar. qua-
les per tempora cucurrerint percipiendos, & quinque in
vnoquoque ſabbato quatuor temporum, & duos cum
candela olei, & cereis per vnamquamque feſtiuitatem,
in quibus ibidem pernoctare debetis. Idem in feſtiuitate
S. Petri, & in Octauis in Dominica gaudete, in feſtis ſancti
Andreæ, in Epiphania, in Aſcenſione, in Pentecoſte, in feſtis
ſanctæ Rufinæ triginta libras ceræ , & duo congiaria de
oleo , & duas libras de olibano. Candelas verò pendentes
cum clamaſtarijs, & cicindellas ad ſufficientiam , ſicuti
ſemper fuit. In ſecunda feria Paſchæ quoniam ſecundum
antiquum morem ad Staffilem, vbi de equo deſcendimus,
nos, noſtróſque ſucceſſores recipitis , chirothecas , quibus
etiam ad miſſam , vti ſoliti ſumus ad memoriam ſeruitij
noſtri, qui ſemper purè ſanctæ Romanæ Eccleſiæ feciſtis,

no-

nobiſque, & anteceſſoribus noſtris non ſolum te, ſed omnes tuos ſucceſſores Epiſcopos. Bibliothecarios Sedis noſtræ eſſe perpetuo Apoſtolica auctoritate cenſemus, & meritò, qui in Apoſtolica Eccleſia deſudatis, in Apoſtolicis ſcriptis fideles teſtes ſemper exiſtatis. prædicta verò omnia ſicut ſuperius dicta ſunt à prædicta ſexta Indictione, vna cum ſex partibus filorum ſalinarum poſitis in pedica noua inuicem ſibi cohærentibus, iuxta filos hæredum Ioannis Vue, ſeu Petri Card. vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus Epiſcopis, veſtraque etiam Eccleſiæ ſanctarum Rufinæ, & Secundæ in perpetuum donamus, largimur, concedimus, & confirmamus, atque ſtabilimus in vſu, & vtili ipſius venerabilis Epiſcopij, & omnium Epiſcoporum ſuorum, qui per tempora tenuerint prædictam Eccleſiam, ſtatuentes quippe Apoſtolica cenſura ſub Diuini iudicij obteſtatione, & anathematis interdicto, vt nulli vnquam noſtrorum ſucceſſorum Pontificum, vel qui publica functi fuerint actione, vel alia qualibet magna, paruaque perſona de omnibus, quæ ſuperius continentur contra hoc noſtrum Pontificale priuilegium agere, vel alienare, aut auferre, vel diminuere audeat, vel præſumat, ſed potius firma, & ſtabilia perpetuis temporibus, ſicuti a nobis conſtituta, & confirmata ſunt decernimus permanenda; ſi quis autem, quod non optamus, temerario auſu contra hoc noſtrum Apoſtolicum priuilegium in aliquo contraire, & tranſgreſſor eſſe præſumpſerit, vel frangere auſus fuerit, & in omnibus obediens, & obſeruator eſſe noluerit, ſciat ſe auctoritate Dei omnipotentis Domini noſtri, & Apoſtolorum Principis Petri, cui licet immeritè, Dei tamen dignatione, gerimus vicem, anathematis vinculo innodatum, & a Regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnibus impijs ſocius ſit in inferno. Qui verò pio intuitu cuſtos, & obſeruator huius noſtri Apoſtolici priuilegij exſtiterit meritis, atque precibus Beati Petri Apoſtolorum Principis, & Sanctarum Martyrum Rufinæ, & Secundæ in æthereis arcibus præmia, & benedictionis gratiam, atque miſericordiam à iuſto Iudice Domino Deo noſtro, vitamque æternam percipere, & inuenire mereatur in ſæcula ſæculorum Amen. Scriptum per manus Sergij Sriniarij, & Notarij Sacri noſtri Palatij, menſe Nouembris. Indictione ſupraſcripta ſexta, benè valete. Benedictus ſanctæ Ballaritanæ, & Caſtellanæ Epiſcopus. Ego Gregorius S. R. E. deſignatus in regimine ſanctæ Tudertinæ Eccleſiæ. Ego Leo Diaconus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ. Benedictus Oblationarius. Benedictus Cardinalis tituli Equitij, Bonizo presbyter, & vicedominus ſanctæ Rufinæ, & deſignatus gratia Dei Epiſcopus Tuſcanen. Ego Creſcentius Subdiaconus de Ioanne de Romano. Decernimus ergo, &c. Si quæ igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen.

Defunctus eſt Petrus anno 1035. ſepultus in eccleſia S. Alexij in monte Auentino prope Marotiam matrem, vbi adhuc in marmorea tabula hoc legitur Epitaphium.

Lector ad hunc Tumulum, lacrymantia lumina ſolue
Natus cum cara Matre ſepultus vbi
Infelix planctu, non poſſum dicere totum
Illa Marozza ſolo, nomine Petrus ego.
Petrus ego Sanctæ, non dignus ſede Rufinæ
Quem ſine matre mea viuere tædet ehou:
Iſthic cura Domus rerum cumulatior auctus,
In hac gaudebam, mox vbi triſtis ero.
Semper triſtis ero iam nunc dum carne manebo
Quando mihi matris mors redit in animum.
Quinquagies caſtos euoluit ſexies annos
Turtur poſt vnum facta pudica virum.
Pauper habet quod corde gemat quod voce requirat
Victum, veſtitum non modo pauca dabat
Cum ſis mortalis tibi natum conſociabis,
Vt ſibi ſic vnum, vindicet vna locum
Audeat haud quiſquam miſcere licentius vnquam.
Sit anathema Deo ſi temerator erit F.F.F.
Reſpicite ò Sancti, quos eligimus duo ſerui
Horum tu, precibus nos miſerere Deus.
Hic requieſcit Marozza expectans filium ſuum
Petrum Epiſcopum S. Rufinæ, quæ obijt temporibus
Dñi Benedicti Papæ Kalendis Iulij feria tertia,
Indictione 3. Anno Dñi 1035. Obijt Dominus
Petrus Epiſcopus menſe Octobris., die 6.
Anno Domini 1035.

18. PETRVS ſucceſſit Petro, qui ſubſcriptus reperitur in Diplomate Benedicti Noni Eccleſiæ Florentinæ anno 1036. menſ. Nouemb.

19. CRESCENTIVS Epiſcopus S. Rufinæ in Concilio Lateranenſi ſub Leone Nono contra Ioannem Portuenſem Epiſcopum de poſſeſſione Eccleſiæ SS. Adalberti, & Paulini inſulæ Licaoniæ, diu diſputauit, tandem eadem Eccleſia Portuenſis adiudicata eſt, Deceſſit Creſcentius circa Annum 1051.

20. HVMBERTVS Gallo Belga, è Ciuitate Tullenſi ex ordine S. Benedicti Monachus è Monaſterio S. Manſucti à Leone Nono in Italiam vocatus, ſublectuſque Archiepiſcopus Sicilienſis anno 1049. vbi ſuæ prædicationis vberes fructus tulit, reuocatuſque à Leone in Concilio Romano ab eodem Epiſcopus Syluæ Candidæ, atque Sublacenſis Abbas electus eſt anno 1051. Cumque Leoni Pontifici maximè in votis eſſet., vt Græca Eccleſia cum Latina in rebus fidei coiret, eundem Humbertum Conſtantinopolim legauit cum Friderico Cardinali, Petroque Amalphitano Archiepiſcopo anno 1054. Quos cum per humaniter Conſtantinus Imperator excepiſſet, Humbertus deinceps diſputando, ſuæque doctrinæ mucrone non modo Michaelem Patriarcham conuicit, rejecitque à communione fidelium, ſed etiam Nicetam Pectoratum Monachum, coram eodem Imperatore confudit. Eam diſputationem recitat Baronius, ad quem Lectorem remittimus. Vbi etiam eiuſdem diſputatio legitur de Azymo pane more Dialogiſmi ſub nomine Romani, & Conſtantinopolitani.

Ea legatione fœlici ſucceſſu perfunctus, ab Imperatore donis honoratus, in itinere à Comite Tranſmundo Theatino ſpoliatus, vacuus Romã rediji: Statimque Victore Pontifice Maximo mittente legatus ad Montem Caſinum ſe contulit, vbi ſolita ſua dexteritate, ita egit, vt in Abbatem Montis Caſini Fridericus Lotharingius Cardinalis eligeretur, qui poſtea ſub nomine Stephani Noni ad Summum Pontificatum ſubuectus eſt.

In Concilio generali habito Romæ à Nicolao Secundo contra Berengarium Thuronenſem Hæreſiarcam damnatum, Humbertus ardorem fidei, pietatiſque Catholicæ ſtudium præſetulit

inde-

indefeſſum, ipſeque acta, abiurationemque erroris eiuſdem Hæretici opportune præſcripſit, vbi vltrix, iuſſaque flamma Berengarij præſentis peſtiferos libros concremauit. Tametſi poſtea perfidiosè relapſus, contra Catholicam illam Confeſſionem amarulentiſſimis verbis inuectus eſt, momorſitque nepharię Humbertum, Romanamque Catholicam Eccleſiam. Quod vbi accepit Lanfrancus Cantuariæ Archiepiſcopus, in impium Berengarium, pium, ac doctiſſimum edidit Commentarium, in quo Hæretici retundens audaciam, illum ſui admonebat erroris, vt iterum, atque ex corde hæreſeûm venenum euomeret, deieraretq;

In Angliam legatus ab Alexandro Secundo miſſus, Concilium habuit in præſentia totius inſulæ Præſulum ſexto Idus Aprilis anno 1062. litem veterem inter Eccleſias Cantuarienſem, & Eboracenſem motam ſuper primatiam, quæ Cantuarienſi eſt adiudicata compoſuit.

Cæterùm non diù ſuperuixit Humbertus, venerandus iam, tum doctrina, tum ſanctimonia vitæ, laboribuſque fractus, quos iampridem pro ſancta Romana Eccleſia conſtanter adierat, Romę ſpiritũ Deo reddidit ante anni 1063. nonas Maij, ſepultuſque eſt in Baſilica Conſtantiniana Summo Pontifice ita mandante, prope Corpora SS. Virginum, ac Martyrum Maternæ, & Secundinæ. Meminit Humberti Leo Oſtienſis, lib. 2. cap. 89. Lanfrancus ſupracitatus eius coætaneus, non modo Humberti doctrinam extollit, ſed vitæ probitatem, moreſque, ex quibus Summis Pontificibus carus fuit, ſuique ſæculi Principibus maximè placuit: Baronius in Annalibus, Bellarminus de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Vuion, alijque cum Tritemio. Fuit etiam Humbertus Bibliothecarius, ac Cancellarius S. Rom. Eccl.

Humberto & ſucceſſoribus ſuis ob laborem pro S. Romana Eccleſia, quem ſub Leone Nono libenter ſuſtinuerat Victor ij. anno 1055. omnia priuilegia ſuorum anteceſſorum Eccleſiæ Syluæ candidæ confirmauit, adiecitque inter cætera, vt in Sabbato ſancto, pro cœna S. Rufinæ Epiſcopus 12. ſolidos denariorum de S. Petri Confeſſione, & quinque pro vno quoque Sabbato quatuor temporum, & in vnaquaque feſtiuitate in qua apud Eccleſiam B. Petri pernoctandum eſſet, duos ſolidos, cum candela olei, ac cereo, in feſtiuitate verò S. Petri, & in Octaua. In Dominica Gaudete in feſtiuitate S. Andreæ, in Epiphania, in Aſcenſione, in Pentecoſte, & in feſto S. Rufinæ triginta libras ceræ, duo congia olei, & duas libras de oliband de eadem confeſſione reciperet, candelas verò pendentes cum Clamatarijs ad ſufficientiam, ſicut ſemper fuit. Inſuper in feria ſecunda Paſchatis cum ad Baſilicam Vaticanam pro ſtatione inibi celebranda ſolemniter equitatur, S. Rufinæ, ſiue Syluæ candidæ Epiſcopus pro tempore exiſtens, Pontificem Maximum de equo deſcendentem, ad ſtaphile ſemper recipere conſueuerat ob tanti obſequij memoriam, voluit idem Victor Pontifex, vt Chirothecas, cum quibus illa die Pontifex Maximus Miſſam ſolemniter celebrauerat Syluæ Candidæ Epiſcopus perpetuis futuris temporibus lucraretur. Eundemque Humbertum Epiſcopum,

A ſuoſque ſucceſſores perpetuòs Sedis Apoſtolicæ Bibliothecarios inſtituit, Anno verò 1056. idem Victor quod ſequitur Humberto Epiſcopo indulſit priuilegium, ex eodem Regiſtro.

Victor Epiſcopus ſeruus Seruorum Dei, Dilecto fratri, & Coepiſcopo Humberto, & per eum Eccleſiæ Sanctarum Virginum, & Martyrum Rufinæ, & Secundæ, quæ nominatur Sylua candida in perpetuum. Officij noſtri eſſe dignoſcitur, vt ex apice ſummæ Apoſtolicæ Sedis, cui Deo auctore præſidemus vniuerſitate Eccleſiarum tanquam noſtris reliquis membris conſulamus, in qua vtique ſi pia, & neceſſaria ſolicitudine debemus operam noſtram etiam longinquis, & non quærentibus vltrò porrigere multò magis propinquis ſequelæ, meritò eam debemus exigentibus prorogare, quia dum tempus habemus, ad omnes debemus bonum operari, B *maximè autem ad domeſticos fidei iuxta Magiſtratum Diui Apoſtoli Pauli, vt enim ipſe atteſtatur, qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam ſi non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior adinſtàr ſiquidem viſibilis ignis inuiſibilis charitas paucis viciniora ſibi corripit, & inde gradatim ad longinquiora ſe extendit, qua propter ſecundum ſuggeſtionem tuam noſter Reuerendiſſime Confrater, & Coepiſcope Humberte ad aliquam temporalem memoriæ deceſſori noſtro Domino Leoni, & iugiter in Sancta Romana, & Apoſtolica Sede, etiam ſupra vires tuas, & facultates hactenus exhibuiſti per huius noſtri priuilegij ſanctionem decernentes. Concedimus, & confirmamus tibi, & per te, atque propter te in perpetuum, Reuerendæ Eccleſiæ ſanctarum Virginum, & Martyrum Rufinæ. ac Secundæ, quæ nominatur Sylua candida in fundo, qui vocatur boſcus,* C *quicquid auri, argenti, pallij. ſeu ceræ, vel quarumcumque rerum omninò iactatum, vel poſitum fuerit, vel oblatum, in toto Altari maiori ſancti Petri, ſiue in eius venerabili confeſſione, aut certè ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus oblatum ab inchoatione matutinorũ quintæ feriæ in Cœna Domini, vſque dum Completorium peractum fuerit, veluti in Sabbato ſancto ab hora tertia per totã ipſam diem, deinceps vſque poſt expletam in craſtinum miſſam, qualeſcumque, vel quantaſcumque oblationes præfati Altaris, & confeſſionis eius per priuilegia venerabilis Sergij, & multorum anteceſſorum noſtrorum, iam dicta eccleſia ſanctarum Rufinæ, ac Secundæ præmeruit, retinuit, retinet, etiam retineat ad perpetuam animæ noſtræ mercedem, nominiſque noſtri, & ſeruitij* D *ſui in ſancta Romana Eccleſia memoriam illarum oblationum, quas eidem ſacroſanctæ Eccleſiæ per hoc noſtrum priuilegium adijciendo concedimus, & confirmamus ſicut ſuperius dictum eſt S. ab inchoatione matutinorum quintæ feriæ in Cœna Domini, vſque poſt Completorium, ſalua ſibi per omnia, & hoc noſtro priuilegio eidem in perpetuum reſeruata, & confirmata confeſſione, & confirmatione omnium oblationum, quas per priuilegia anteceſſorum noſtrorum hactenus accipere, & ſibi habere conſeruetur, videlicet in die Palmarum, in Cœna Domini, & in Paraſceue in Sabbato ſancto, & die Dominica, neque enim iſtud noſtrum ita adijcimus, & illud anteceſſorum noſtrorum donum in aliquo minuamus, in qua vtique conceſſione, & confirmatione nil nouitatis arbitramur egiſſe ſcilicet exemplo Reuerendiſſimorum prædeceſſorum noſtrorum, & copia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, inopiam laterali, & maximè domeſticæ filiæ, laudabili liberalitate ſecundum Apoſtoli-*

cam

eam inſtitutionem ſupplere. vuntrab. Apoſtolicæ Sedis cenſura Subdiaconi conteſtatione iudicij, & anathematis interpoſitione ſtatuentes interdicimus, vt nullus vnquam ſucceſſorum noſtrorum Pontificum, vel quilibet publicarum actionum adminiſtrator, ſeu alia qualibet, & quantumlibet magna, paruaque perſona audeat, vel præſumat contra huius noſtræ donationis priuilegium cogere, aut inter quicquam alienare, auferre, aut minuere, ſcilicet potius firmum, & ſtabile in perpetuum, ſicut conceſſum, & confirmatum eſt permaneat. Si quis autem, quod non optamus temerario auſu hoc noſtrum Apoſtolicæ Sedis ſtatutum, in quoquam infringere præſumpſerit, & coadiutor illius in aliquo extiterit, auctoritate ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & Apoſtolorum Principis Petri, cuius licet indigni, dignatione diuina vicefungimur, vinculo anathematis ſit mancipatus, & à regno Dei ſegregatus, & diabolo, & Angelis eius, niſi forte reſipiſcens ſatisfaciat indiſſolubiliter aggregetur. Qui vero pio reſpectu obſeruator, & defenſor huius conceſſionis, & confirmationis extiterit, poteſtate beati Petri Apoſtolorum Principis, & precibus ſanctarum Virginum, ac Chriſti martyrum Rufinæ, & Secundæ cæleſtis regni introitum, & gratiam, atque gloriam à iuſto Iudice Domino Deo noſtro, vitamque æternam percipere mereatur in ſæcula ſæculorum Amen. Scriptum per manus Gregorij notarij, & ſcriniarij ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in menſe Maij, Indictione decima. Bene valete. Datum octauo Idus Maij per manus Aribonis Diaconi anno 3. Domini Papæ Victoris Secundi, Indictione decima. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat, &c. Si quæ igitur in futurum, &c. Cunctis autem, &c. Amen.

21. ADALBERTVS Epiſcopus S. Rufinæ Syluæ candidæ Pſeudocardinalis in Conciliabulo Romano anno 1098. vide Baronium.

22, MAYNARDVS Campanus, montis Caſini Monachus ex presbytero Card. Syluæ candidæ Epiſcopus, & Cardinalis adlectus eſt poſt exceſſum Humberti ab Alexandro Secundo Summo Pontifice, illique Vaticana Bibliotheca commiſſa.

Fuit Maynardus gènere nobiliſſimus, doctrinaque præclarus, cuius opera, prudentiaque plures Summi Pontifices grauiſſimis in rebus frequentiſſimè vſi ſunt. Præcipuè autem à Stephano Nono, cum Abb. Deſiderio Montis Caſini, qui poſtea factus Pontifex Victor iij. appellatus eſt, cùmque Stephano Cardinali Conſtantinopolim egatus eſt. Qui cum ibidem conſilium ſuæ legationis explicaret, morte Pontificis Stephani audita Beneuentum conceſſit, indèque Senas peruenit, vbi Nicolao Secundo creando tulit ſuffragium ſub Alexandro Secundo Mediolani miſſus anno 1067. ſubſcriptus reperitur in bulla eiuſdem Pontificis apud Baronium. Demum plenus meritis, fato conceſſit. Maynardi cum laude meminit Leo Oſtienſis, c. 9. & 10. tertij lib. hiſt. Caſin.

PORTVENSES EPISCOPI ſeorſum.

1. S. HIPPOLYTVS Epiſcopus Portuenſis, genere Arabs, olim Metropolita Arabiæ, Clementis Alexandrini diſcipulus,

A cuius hortatu in Italiam profectus eſt, Romamq; veniens Apoſtolorum limina, Martyrúmque cœmeteria veneratus eſt. Cuius vitæ ſanctimonia à Cæleſtino perſpecta Portuenſis Epiſcopus creatus eſt, vt eo viro doctiſſimo, ſanctiſſimòque in grauiſſimis rebus vteretur, vt ex tabulis Eccleſiaſticis, eiuſdemque martyrij actibus colligi poteſt, Nonnus cognominatus eſt, ideſt, Monachus, vt Petrus Damiani in Epiſtola ad Nicolaum Papam ſcribit. Vbi illum, cùm altero Nonno, qui Pelagium, nobile ſcortum, temporibus Theodoſij iunioris à veterno libidinis, ſuis precibus ſuſcitauit, perbellè ſatis confundit, Hippolitus Portuenſis floruit ſub Calixto primo, paſſuſque martyrium eſt, non ſub Claudio, vt deprauati, quidam codices affirmant, ſed ſub Alexandro Imperatore an-

B no 229. die 22. menſis Augusti, Vlpiano Romæ Præfecto, ſeu vt alij legunt Vlpio. Itaque pedibus, manibuſque ligatis, in profundum puteum demerſus eſt, ac poſt eiuſdem exceſſum in eòdem Portu Romano Hippolyti ſocij illuſtrẽ tulere palmam martyrij. Vir doctiſſimus fuit, vt S. Hieronymus, Euſebius, ſanctiſque Theodorus teſtantur, quanquam ex ijs ingenij, pietatiſque monumentis, quæ edidit, nil aliud, quam libellus de Antichriſto, ſiue de Iudicio, cum quodam tractatu Theologico de Incarnatione hoc tempore reperiatur.

Cæterùm, maximæ exiſtimationis virum fuiſſe illum, ſtatua illa in eiuſdem memoriam inſculpta abundè teſtatur, quæ in agro prope Portum reperta indeque effoſſa non diu eſt, quæ in Vati-

C cana Bibliotheca collocata eſt: In cuius ſede Græcis literis canon ille inciſus perſpicitur de ratione paſchatis, ad pedes ipſius legitur.

Statua Hippolyti Portuenſis Epiſcopi, qui vixit Alexandro Pio Imp. ex Vrbis ruinis effoſſa à Pio IIII. Medice Pont. Maximo reſtituta.

Huius Hippolyti meminit Baronius in ſuis notis ad martyrologium Romanum, nec huius laudes Poeta Prudentius tacuit: Tametſi cum duobus alijs Hippolytis perperam hunc noſtrum Portuenſem confundat. De quo te conſule Baronium ad ann. 229.

2. ROMANVS circa annum Dom. 370.

3. PETRVS in concilio Romano ſub Hilario anno 465.

4. CASTVS in concilio ſub Simmacō Pa-

D pa 502.

5. GREGORIVS Priuilegium quoddam S. Gregorij Papæ indultum monaſterio ſancti Medardi in Gallia, Diœceſis Sueſſionenſis ſubſcripſit anno 593.

6. FELIX anno 595. in alio concilio Gregorij Magni, 5. Iulij. Meminit eiuſdem idem Gregorius in dialogis, & epiſt. 51. lib. 7. Indict. 7. anno 598.

7. IOANNES Romano Concilio interfuit, celebrato ab Agathone Papa anno 680. in quo ipſe, ſimul cum Abundatio Paternenſi, & Ioãne Regienſi Legatus ſublectus eſt Conſtantinopolim venit eodem anno 10. die Nouembris, exceptuſque à Conſtantino Pogon. cum collegis, nomine Apoſtolicæ Sedis generali Synodo interfuerunt.

fuerunt anno 695. Conſtantinopolim à Iuſtiniano Imperatore tentus, ex Baronio. Leoni ſecundo creando interuenit hic Portuenſis Epiſcopus, vt Anaſtaſius Bibliothecarius ſcribit ann. 643. Cæterum in enarranda Ioannis legatione ab Anaſtaſio diuerſus Baronius eſt. Meminit eiuſdem Abb. Floriacenſis Abbas.

8. GEORGIVS Epiſcopus Portuenſis comitatus eſt Conſtantinum Papam Conſtantinopolim proficiſcentem ad Iuſtinianum Imperatorem anno 709. die 5. Octobris, Indict. 8. de quo Baron. tom. 8. ex Albone Floriacenſi Abbate, tum & ex Bibliothecario, idem Greg. Epiſcopus Portuenſis ſubſcriptus inuenitur conſtituto Gregorij iunioris Papæ anno 721. nonis Aprilis, Indict. 4. in ſynodo congregata aduerſus illicita coniugia, ex Codice vaticano num. 1353.

9. GREGORII Epiſcopi Portuenſis ab anno 743. vſque ad annum 761. mentio apud ſcriptores reperitur.

10. CITONOTVS vnus ex Epiſcopis, qui Conſtantinum Nepeſinum conſecrarunt in Antipapam anno 767. Conſule Baronium.

11. IOANNES Portuenſis Epiſcopus, cuius mentio fit in Caroli Magni priuilegio eccleſiæ S. Saluatoris ciuitatis Leoninæ: Concedimus (*inquit*) in ipſa ſupradicta Eccleſia S. Saluatoris nouem tilias ad talem faciendum, quatenus emi iuſtiſſimo pretio à Ioanne Portuenſi Epiſcopo in via quædam Iucinia pergit ad portum tantum pretio vnam lib. auri, &c. Datum anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti 797. Indict. 7. Actum eſt in palatio iuxta Vaticanum ad Baſilicam S. Petri Apoſtoli, in menſe Decembris, die 22. Februarij Amen. Ego Ioannes Scriniarius S. R. E. ſicut inueni in tomo carticinio imperiali ſigillo bullato ſcripto ab Alcuino Cancellario bo. me. Domini Caroli piiſſ. Imp. ita diligenter exemplaui, & ſcripſi.

12. STEPHANVS in concilio Romano ab Eugenio ſecundo anno 826. apud Baronium.

13. RODOALDVS Epiſcopus Portuenſis, cum Zacharia Epiſcopo Anagnino à Nicolao primo, anno 860. Conſtantinopolim legatus eſt, vt Photianæ intruſionis in celebrem illum Patriarchatum. Ignatianæ verò expulſionis cognoſcerent cauſas. Hi maligna præuaricatione Pontificia neglexere mandata, reque infecta in Italiam rediere. Rodoaldum rurſus idem Pontifex legauit in Galliam ad concilium Metenſem, vbi cum Rodoaldus, cum Ioanne Epiſcopo Fleodenſi, pecunia expugnatus fuiſſet, iterum turpiſſimè Pontificia mandata præuaricatus eſt, præſtititque aſſenſum repudio, quo Lotharius Rex Theutpergam iuſtam, legitimamque vxorem ablegauerat; Valdrada in maritalem thorum, nobili ſcorto accepto. Quamobrem iis de cauſis Nicolaus ſanctiſſimus Pontifex in Conſtantiniana Baſilica coacta ſynodo, eundem Rodoaldum Epiſcopatus dignitate exutum arcuit à communione fidelium anno 864. vt idem Pontifex in epiſt. 7. & 10. perſpicuè decernendo declarat.

14. FORMOSVS ſanctimonia vitæ præclarus Epiſcopus Portuenſis Rodoaldo ſuffectus eſt 864. anno vero 866. à Nicolao primo Pontifice Maximo, in Bulgariam miſſus eſt vna cum Paulo Epiſcopo Populoniæ, vbi innumeros ferè populos ad veram pietatem inſtruxit. Sub Ioanne deinde octauo in Gallias legatione functus eſt anno 875. cum Iaderico Veliternenſi, Ioanne Alatrino, & Anſegrio Senonenſi, vt cum Carolo Rege Frãcorum de rebus grauiſſimis tranſigeret. Ab æmulis inſectationes duriſſimas paſſus eſt, ob quas à Ioanne octauo in concilio Pontigonenſi anno 876. damnatus eſt, atque Epiſcopatus dignitate exutus, vt habetur in epiſtola Papæ Ioannis, quæ publicè recitata eſt in eodem concilio, actione 6. Formoſianæ damnationis. A Marino tandem Papa in ſuum Epiſcopatum reſtitutus eſt anno 883. Tametſi in ſua damnatione coram Ioanne Pontifice iuraſſet laicalis tantùm communionis in perpetuum ſe contentum fore.

Denique ad ſummum Pontificatum euaſit anno 891. contra quidem morem, qui per ea tempora in eccleſia vigebat, ſtatueratque ſynodus Romana ſub Ioanne vij. Pontifice, vt nullus ſcilicet, prima ſede relicta, ad aliam, tametſi digniorem aſcenderet, ſed ſicut Luitprandus affirmat, communi eccleſiæ commodo Formoſum ſanctiſſimũ, ac doctiſſimum virum ſubuexerunt ad ſedem. Etenim vbi ſplendidius Reipublicæ ſuadeat commodum, præter morem agere iam vſu receptum, non tam leges frangere eſt, quàm eiſdem munimenta quærere potiora. Anaſtaſius porrò vocat Formoſum ſanctiſſimum Epiſcopum, Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus, de eodem omnibus laudibus cumulatum præconium protulit Conſule Card. Baronium ad hunc annum.

15. VVALPERTVS Epiſcopus Portuenſis exauthorato Formoſo ſucceſſit anno 877. Eodemque anno reperitur ſubſcriptus: & anno 879 apud Baronium mentio habetur eiuſdem; de eo item mentio in epiſtola Ioan. viij. ad Landulphum Capuanum Epiſcopum.

16. VALENTINVS Portuenſis Epiſcopus fortè diuerſus à Valperto, hic anno 883. id. Iunij priuilegium quod Marinus Papa Sollemniacẽſi cœnobio conceſſit, tamquam Apoſtolicæ Sedis Bibliothecarius dedit, vt ex ſequenti diplomate ab autographo deſũpto liquet quod extat apud Epiſcopum Vaſionenſem Ioſephum Soarium virum pietate, & eruditione clariſſimum. Eſt autem Sollemniacum Lemouicẽſis Diœceſis in Gallia nobile monaſterium à S. Eligio Nouiomenſi Epiſcopo conditum anno 637. apud Sigebertum, in quo olim centum quinquaginta quinque monachi numerabantur. Meminit eiuſdem Claudius Robertus in Gallia chriſtiana, at inter Abbates Danielem non inueni, qui à Marino priuilegium recepit, cuius tenor eſt huiuſmodi.

MARINVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilecto Abbati Danieli ex cœnobio S. Petri Sollemniacenſis, quod olim à B. viro Eligio eſt conſtructum, ſucceſſoribuſque ſuis, ac monachis inibi nobiliter degen-

degentibus in perpetuum. Conuenit enim noſtro Pontificio, vt quantum præ omnibus eminet dignitate, tanto ſupra vniuerſos emiteat ſereniſſima pietate. Poſtulaſtis itaque à nobis, vt præfatum cœnobium ſub defenſione, ac tuitione BB. Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac noſtra ſtatueremus, ſicut factum legimus ab anteceſſore noſtro beato viro Papa, poſtulante nobiliſſimo Francorum Rege Dagoberto, & conſtructore ipſius loci Sanctiſſimo viro Eligio Epiſcopo Nouiomagenſi, quatenus quieti, ac tuti eſſe per futura tempora valeatis. Nos verò veſtram ſanctitatem agnoſcentes, veſtraque religioni aſſenſum præbentes, tanta alacritate læto animo concedimus, quanto vos Deo propinquiore in ſacra conuerſatione cognoſcimus fore. Igitur iuxta petitionem veſtram huiuſmodi priuilegium præſentis auctoritatis noſtræ decreto eidem venerabili Monaſterio veſtris futuriſque temporibus indulgemus, concedimus, atque confirmamus. Et ſicut nobiliſſimus Francorum Rex Dagobertus, & glorioſiſſimi Auguſti Karolus, & filius eius Ludouicus; & filij, & nepotes eorum, Karolus Imperator, & eiuſdem Karoli filius Ludouicus, necnon & Karlomannus Ludouici filius, qui nunc regnum Francorum feliciter gubernare videtur, ducti diuino amore, de villis, ac facultatibus, ſeu ſtipendijs proprijs, vel quolibet modo ibi à fidelibus viris condonatæ res; vel à vobis quoquomodo adquiſitæ ſunt, ſicut in præceptis prædictorum Regum continentur, vel in charta eiuſdem monaſterij fundatoris inſertum eſt, ſcilicet Eligij Epiſcopi, omnia illibata, & incomodſa noſtræ auctoritatis priuilegio confirmamus. Damus etiam licentiam, propter perſecutionem infidelium Chriſtianitatem deuaſtantium munitionem ibi fieri. Conſtituimus alta auctoritate B. Petri, vt nullus Regum, nemo Antiſtitum, vel Abbatum, ſeu quilibet ſua preditus dignitate, de ijs quæ in prælibatis præceptis continentur, vel in futuro ab eit, vel à quibuslibet de proprio fuerint his ſpecialibus vſibus iure collata, ſub cuiuslibet cauſæ occaſione, ſiue ſpecie, quicquam minuere, vel auferre. vel alijs, quaſi pijs cauſis pro ſuæ auaritiæ excuſatione præſumat concedere. Sed cuncta quæ vſibus monachorum, vel eccleſiæ oblata ſunt, vel offerri contigerit, perenni tempore abſque vlla inquiſtudine ipſis, quibus conceſſa ſunt, pro futuro permaneant. Statutum etiam, vt nullus Epiſcoporum, ſeu Comitum, manſionaticum ibi, vel paratas, vel ſtationes requirere, ſeu exigere præſumat. Sed liceat ſeruis Dei ſine aliqua inquietudine Deo ſeruire, & hoſpitalitatis beneuolentiam, prout eis libuerit, cunctis fidelibus impendere. Placuit huic paginæ inſeri, vt obeunte Abbate prædicti cænobij, nullus ibi, quacunque ſubreptionis ambitione, Abbatem ſtatuere præſumat, niſi quem eiuſdem loci monachi, ſecundum authēticam, & regularem inſtitutionem ex ſeipſis elegerint ordinandum. Si quis autem hanc paginam conſtitutionis agnoſcens contra eam venire tentauerit, ſit alienus à ſacratiſſimo corpore Domini Ieſu Chriſti, & niſi præſumpta correxerit, vel malè ablata non reſtituerit, vltionem cum Iuda proditore accipiat, & B. Petrum ſentiat hoſtem. Cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus ſit Pax Domini. Noſtri Ieſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis inueniant. Scriptum per manum Zachariæ Scriniarij S.R.E. menſe Maio, Indictione prima. Bene valete. Pridie idus Iunias, per manum Valentini Eccleſiæ Portuenſis Epiſcopi, regnante in perpetuum Domino Deo noſtro: Anno Pontificatus Domini

A *Marini vniuerſalis Papæ primo, Indictione prima.*

Valentini huius Epiſcopi Portuenſis nulla alia reperitur mentio, potuit eodem anno exceſſiſſe è viuis, cum eo ipſo anno Formoſus, ad eandem dignitatem Portuenſem, vt diximus, reſtitutus fuerit.

17. CONSTANTINVS Epiſcopus Portuenſis anno 956. ſub Ioanne xij. de quo in monumentis Sublacenſibus, vti & Marinus Polimartienſis Epiſcopus, & Sanctæ Sedis Bibliothecarius reperitur ſubſcriptus, &c.

18. BENEDICTVS Epiſcopus Portuenſis, Conciliabulo ab Imperatore Othone coacto, contra Ioannem xij. interfuit, idemque inter concilij Romani Patres ſub Ioanne xiij. Summo Pontif. adnumeratus eſt.

Hic ille Benedictus Portuenſis Epiſcopus eſt, B qui Leonem Neophytum, vna cum Gregorio Albanenſi, & Leone Oſtienſi, in Antipapam ordinauit. De qua re in concilio Romano habita à Ioanne xij. quereſa à dignitate ſuſpenſus eſt anno 964.

19. GREGORIVS Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius Portuenſem Eccleſiam rexit; ſub Ioanne xiij. Summo Pontif. anno 992. à quo anteceſſorum ſuorum priuilegia, confirmationem recepit ex diplomate è Vaticano Regiſtro deſumpto.

IOANNES EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

REuerendiſſimo, & ſanctiſſimo Gregorio fratri, & Coepiſcopo ſanctæ Portuenſis Eccleſiæ, & per te in C *eodem venerabili Epiſcopio, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum poſſidenda. Quoniam ſemper ſunt concedenda, quæ rationabilibus congruunt deſiderijs, oportet vt deuotioni in nobis pectoris humiliter acquiſitæ in priuilegijs concedendis minimè denegetur noſtra clementia, & ideo petitionem nos vobis per hanc præſentem noſtri priuilegij paginam concedimus, atque offerimus, ſimulque & confirmamus in ſupraſcripto venerabili Epiſcopio pro omnipotentis Dei amore, noſtræque animæ redemptione, ac noſtrorum omnium ventis delictorum, videlicet terram noſtri ſacri Lateranenſis Palatij ad foſſatum faciendum, ſicut incipit per longitudinem à flumine recto iuxta murum Portuenſis Ciuitatis ante eiuſdem portam, quæ dicitur maior, & exinde pergente vſque in lacum Traianum, & ab ipſo Traiano remeante per aliud foſſatum vſque in ſupradictum flumen. Itemque licen-* D *tiam à noſtra Apoſtolica Maieſtate, vobis concedimus tollendi aquam ex ipſo fluuio, & per littus eius mittendi in eodem foſſato quantum vobis, veſtriſque ſucceſſoribus placuerit, & opus fuerit omni tempore ad vtilitatem iam dicti lacus, qui dicitur Traiani, ad piſces congregandum, & exinde decurrente aqua ipſa per foſſatum vſque in prædicto flumine, & quicquid in ipſo foſſato, ſiue aquis facere volueritis, licentiam, & poteſtatem vobis concedimus faciendi poſito territorio Portuenſi iuris ſanctæ Romanæ, cui Deo auctore deſeruimus Eccleſiæ, veſtriſque ſucceſſoribus ad tenendum emiſſa præceptione concedere, & confirmare deberemus inclinati precibus tuis, per huius præcepti ſeriem ſupradictam terram ad foſſatum faciendum, & aquam in prædicto fluuio omni tempore per ipſum foſſatum decidentem in Traianum, & exinde ducentem per foſſa-*

I tum,

tum, ſeu aquam pertinentibus, vt ſuperius legitur à præſenti quinta indictione vobis, veſtriſque ſucceſſoribus ad ius, & poteſtatem ipſius Sanctæ Matris Portuenſis Eccleſiæ concodimus, & in perpetuũ confirmamus detinendum, ita ſane, vt à vobis, veſtriſque ſucceſſoribus ſingulis quibus annis penſione nomine noſtræ Eccl. denarios numero ſex recipiamus, ſtatuentes Apoſtolici cenſura ſub diuini iudicij obteſtatione, & anathematis interdicto. vt nulli vnquam noſtrorum ſucceſſorum Pontificũ, aut quibuslibet interuenientibus Poteſtatibus, vel Iudicibus, aut Comitibus, ſiue Caſtaldis, qui in ipſa ciuitate Portuẽſe pro tempore dominatũ tenuerit, de quocumq; fuerint ordine, vel aliæ qualibet magnæ, paruaq; perſonæ prædictum foſſatum, ſiue aquã fluminis exinde currentem, à iure, & ditione ſupradicti Epiſcopij auferre, vel alienare liceat, ſed potius in vſu, & vtilitate iam dicti Epiſcopij ſupradicta permaneant. Si quis autem, quod non credimus tam impius, & iniquus temerario auſu in quoquã, vel in parte contra hoc noſtrum Apoſtolicum priuilegiũ venire tentauerit, & in omnibus nõ obſeruauerit, & cuſtodierit, ſciat ſe anathematis vinculo eſſe innodatum, & a regno Dei alienum, atq; cum Iuda traditore D. N. Ieſu Chriſti, & cum omnibus impijs æterno incendio deputatum, & inſuper ad pœnam vitæ præſentis legalem compoſiturum auri puriſſimi lib. 10. ad Epiſcopium, qui inidem venerabili Epiſcopio per tempora fuerit, porro qui cuſtos, & obſeruator in omnibus fuerit huiuſmodi noſtri Apoſtolici priuilegij benedictionis gratiam, vitamq; æternam, à miſericordioſiſſimo Domino noſtro conſequi mereatur, ſcriptum per manus Stephani ſcriniarij ſacri Palatij in menſe Iunio, & indict. ſupraſcripta. Bene valete. Dat. 7. Kal. Iulij per manus Ioannis Epiſc. Nepeſinæ Eccleſiæ, & Bibliothecarij S. Sedis Apoſtolicæ, Anno Pontificatus Domini Noſtri Ioann. ſanctiſs. 15. Papæ vij. & indict. ſupraſcripta 5. Decernimus ergo. &c. Si qua igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen.

29. IOANNES è Comitibus Tuſculanis, Portuenſis Epiſc. humanis, diuiniſque litteris diſertiſſimus, fulſit an. 1001. Summuſq; Pont. poſtea dictus eſt anno 1012. ſub nomine Benedicti Octaui. De quo Conſule Baronium.

20. BENEDICTVS dictus de Pontio, Epiſc. Portuenſis, & Bibliothecarius S. Apoſt. Sedis ſubſcripſit diplomati Benedicti 8. Papæ ann. 8. qui fuit ſalutis 1019. datus eſt diploma 16. Kal. Ian. ad Amatum Archiep. Salernitan. vid. Baron. to. u. annal.

Hic Benedictus ſucceſſit Benedicto Papæ in Epiſcopatu Portuenſi, à quo ſequens priuilegium pro ſua Portuenſi Eccleſia accepit.

BENEDICTVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Reuerendiſs. in Chriſto Confratri noſtro Benedicto Epiſc. Sanctæ Portuenſis Eccleſiæ, ſuiſq; ſucceſſoribus in perpetuum.

QVoties illa à nobis tribui ſperantur, quæ rationi incunctanter conueniunt animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum impertiri ſuffragium. Igitur quia veſtra dilectio Apoſtolatu humiliter poſtulauit, quatenus concederemus, & cõfirmaremus vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus in perpetuũ Epiſcopatum ſupradictum cum pertinentijs ſuis inclinati precibus veſtris per huius præcepti ſeriem concedimus, & confirmamus vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus in perpetuum prædictum Epiſcopium S. Portuẽ. Eccl. quod poſitũ eſſe videtur foris prædictam ciuitatem Portuẽ. cui vocabulum eſt S. Hippolyti, cum vineis, & hortis in circuitu eiuſdem Eccl. pariter, & clauſuram, & vineam vnam integram ſitam in cardeto, & in ſimilia clauſuras duas cum vineis, & terris infra ſe om nia poſita in inſula maiore, immo, & Eccl. S. Mariæ, pariterq; Eccl. S. Laurentij, cum Epiſcopio, & cum cellis, & hortis, atq; vineis, clauſuras quinque, in vna quidem eſt Eccl. S. Petri, & S. Georgij, & Theodori; in alia vero eſt Eccl. S. Viti, ſicuti à muro, & a fluuio Tyberis, atq; limitibus circumdatur; tertia ſuper ripam fluminis; quarta, iuxta S. Mariam vſq; in Traianu; quinta, iuxta S. Laurentium, & vſq; in prædictum Traianum, necnon Clauſuram de vinea in loco, qui vocatur Scaraio, & aliam petiam, quæ appellatur Cluſura, & vineæ petiã vnã in turre Cocuzina, & aliam in Mõlon. verum etiam, & fundum vnum in integrum, qui dicitur bacatum cum appendice ſua, quæ vocatur ſcriptula, in qua ſunt ciſternæ antiquæ Poſitæ iuxta eamdem ciuitatem Portuenſem, ſicuti incipit a primo latere ab arbore, quæ dicitur Tramarice dirigitur in columnella, quæ in capo ſtare videtur milliario ſecundo diſtante ab eadem ciuitate, & deinde pergente recto itinere per ſalariam, & vſq; ad attegiam piſcatoria, & exinde remeante ad mare per buccina, & circumeunte littus maris, vſq; ad ſanctã Nynpham, & vſq; ad ſacem Miccinam cum locis qui dicuntur Tronceta vſq; ad balnearia, & vſque ad locum, qui Portus Traiani vocatur, & vſq; ad palatium quod vocatur prægeſta, & vſq; ad ciuitate ipſam vetuſtiſſima cum lacu Traiani, necnon & Caſtellum aliud minus in integrum cum omnibus ad illud pertinentibus, & in ciuitate Conſtantiniana, omnia, quæ ibidem per dictum Epiſcopiũ habere dignoſcitur, vna cũ eccl. EB. Petri, & Pauli deſtructa cũ cryptis vbi animalia ipſius eccl. manere videntur, extendentibus ſe vſq; S. Mariam, quæ ponitur in aruculum ciſterna, & vſq; ad domum, quæ vocatur balneũ Veneris, & vſq; ad viam publicam infra ipſum caſtellũ, atq; cannetum de ipſa ciuitate, ſcilicet monaſt. S. Agnetis cũ ſalarijs, & vineis, quæ infra ſe habere videtur, porrò & fundũ in integrum, qui vocatur Pallius, cum caſis, vineis, terris, & paſcuis extendentem ſe vſq; ad furnũ antiquũ, qui eſt iuris ſupradicti Epiſcopij, & in eodem fundo monumentũ antiquum eſſe videtur poſitũ via Portuenſe milliario ab Vrbe Roma plus, vel minus decimo. Itemq; inſulam minorem cũ vineis, & caſis, ſeu terris, cum loco, qui vocatur Scaraio, qui olim fuit Portus Traiani choærente eadem fundo baccani, & cum omnibus ad eũ pertinentibus, pariterq; & fundum in integrum, qui vocatur Iudæorum, & fundum, qui vocatur Gualdus cũ omnibus eorum pertinentibus, poſitum iuxta prædictã ciuitatem antiquam, etiam, & filum Salira in integrum ſitum in 7. filas. Item, & in baccan. & in genecula fila nouem, omnia fila Salinarum, quę ad veſtrum Epiſcopium pertinere noſcuntur, ſeu, & fundum in integrũ, qui vocatur Gualdus maior cũ eccl. S. Aureæ, & monumento ſuo, & terra ſemitaritia, quæ appellatur Planura, in qua ciſternæ videtur eſſe poſitæ infra fluuiũ, & terram, quæ vocatur Arcionũ, necnõ & confirmamus vobis curtẽ in integrũ, quę dicitur Galeria, in qua eſt eccl. S. Mariæ cũ caminatis, ſeu orticlineis, atq; diuerſis cubiculis, & omnibus ſuis ædificijs, quæ infra ſe, & circa ſe habere dinoſcitur cũ omnib. finib. terminis, limitibuſq; ſuis, terris, caſalib. ſyluis, atq; pãtarijs cũ põte, & ipſum vicũ, qui vocatur Galeria, vſq; ad flumẽ,

vna cum

cum campis, pratis, paſcuis, ſalicetis, arboribus fructi-
feris, & infructiferis diuerſi generis, puteis, fontibus, ri-
uis, aquis perennibus cum locis, ad aquimolam facien-
dam, vel cum omnibus ad prædictam curtem, quæ voca-
tur Galeria pertinentibus. Simulq; pratum in integrum
cultum, & aſſolatum, ſitum in cāpo, qui vocatur Meruel.
conſtitutum via Portuenſe milliario ab Vrbe Roma plus
minus duodecimo ſicuti affines incipiunt à tota curte, a
primo latere prata Caraci, quæ vocatur Meruel. & vadit
per montem, quem olim detinuit Ioannes de Miccina, &
hæredes Stephani Numenclatoris, & exinde ducitur per
caſale, quod olim detinuit Ioannes de Miccina, & hære-
des Stephani Numenclatoris, & exinde ducitur per ca-
ſale, quod olim detinuit Ioannes de Sergio, & tranſit
aliam viam Carrariam, & venit in caſale, quod deti-
nent hæredes quidam Franconis Tranſtyberim, ſicut
per affines marmoreos deſignatur, exinde vadit in ca-
ſale monaſterij ſanctorum Coſmæ, & Damiani, & pergit
per foſſatum antiquum, qui verno tempore, ducit
aquam in riuum, qui vocatur Galeria pergentem ad
molam de ſylua, & reuoluentem per viam Carrariam,
vſque ad vallem mediam de monte, qui vocatur
Sunuel, & pergentem vſque ad Caſile, qui ſtat in
lintiſcino; & vſque in Caput do valle concludentem to-
tum campum, vſque in pedicam, quæ vocatur ticli,
& piſcinam galiardam concludentem ipſam pedicam,
vbi ſunt fila 20. pergentem iuxta fila, quæ ſunt mo-
naſterij di Miranda, vſque in ſtagnum maius, & per
ripam ſtagni in borduzariam, & a pede filorum vſq; in
baccanum, & vſq; in terra de prædicti Epiſcopij, & vſq;
in formam, quæ vocatur Arcionum, & per ipſam forma
vſq, in riuum, qui vocatur Galeria, & vltra Galeriam
per formam, vſq; in prædictum primū affinem de prata
Caraci Infra hos verò fines, loca, & vocabula ſunt hæc,
S; Cæſarius, Palmus, Sorbilianus, Pantanum maius, Cluſa
vetere, Medianum, Ruginoſus mons, Cannaparius, Celſa,
limes maior, Stagnellum maledictum, Siocli, piſcina ga-
liarda, Olibaſtrum, Stagnellum peregrinū, cum omnibus
eorum pertinentibus. Necnon, & confirmamus vobis, ve-
ſtriſque ſucceſſoribus perpetualiter quatuor in integrum
principales vncias, quæ eſt, tertia pars de toto Stagno
maiore Portueñ. cum omni piſcatione, redditione, & da-
tione ſua, vel cum omnibus ad ipſas quatuor vncias ſta-
gni in integrum pertinentibus, ſicuti à prædeceſſoribus
noſtris in ſanctam Eccleſiam Portueñ. conceſſum eſt om-
nia iam ſuperius dicta poſita ſunt in territorio Portueñ.
Itemque concedimus, & confirmamus vobis, veſtriſque
ſucceſſoribus turrem in integrum, quæ vocatur de Albo,
cum caſis, & vineis, hortis, terris, campis, pratis, paſcuis,
ſyluis, pantanis, ac riuis, cultis, & incultis, vacuis, &
plenis, & cum omnibus turrem generaliter in inte-
grum pertinentibus, ſicuti affines eius deſignant à pri-
mo latere riuus, qui vocatur Galeria, & a ſecundo late-
re fluuius, qui vocatur Tyberis, & a tertio latere pul-
uerinula, & a quarto latere forma, quæ vocatur Arcio-
num. Concedimus etiam ipſis hominibus, qui pro tem-
pore habitaturi ſunt in prædicta turre, itaut nullius po-
teſtati, nullius ditioni ſint ſubditi, aut alicui homini ſer-
uiant, aut honorem faciant niſi Epiſcopo, qui iam in di-
cto Epiſcopio fuerit, necnō, & confirmamus vobis, veſtriſ-
que ſucceſſoribus in perpetuum omnes res, & facultates
mobiles, & immobiles de illis hominibus, qui ſine hære-
de, & inteſtati, ac ſubito præoccupati iudicio mortui fue-
rint, & minimè per ſe ordinare ex eorum facultatibus

A poſſunt in tota Portuenſe ciuitate, ſeu in Tranſtyberim,
vel in inſula Lycaonia, ſiue vbicumque veſtri Epiſcopij
iura eſſe videntur. Ipſam ſanctam Matrem Eccleſiam
Portuenſem conſtituimus, itaq; confirmamus habere hæ-
reditatem illorum, qui per tempora in iam dicto Epiſco-
pio ordinati fuerint quomodo eis placuerit ordinandi, &
diſponendi habet licentiam, vt in æternum pereant, ſci-
licet inquātum potuerint eorū ſemper orationibus adiu-
uentur. Inſuper concedimus vobis, veſtriſque ſucceſſo-
ribus in perpetuū ex iure ſacri noſtri palatij Lateraneñ.
quod ad publicum noſtrum pertinet, totum Caſtaldanū
in integrum Portuenſem, vel quicquid vſq; hactenus ve-
ſtri Caſtaldiones de tota Portuenſi ciuitate, ſiue de por-
tis, vel de nauibus, necnon de tota burdunaria, vel quic-
quid extra, vel infra vbicunq; illis pertinuit de iam di-
cto miniſterio vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus perpetuis tē-
B poribus tribuimus poſſidendum, ita ut qualemcumq; ho-
minem ibidem conſtituere volueritis Caſtaldū, aut man-
datarium veſtræ poteſtati conſiſtat, & quidquid ex ipſo
miniſterio acquiſierit, vel habere potuerit, vobis, ve-
ſtriſque ſucceſſoribus deferatur, quicquid vobis placue-
rit exinde faciendi, tamen ſi noſtro Comiti, vel noſtrorū
ſucceſſoribus placuerit de illo, quod ad noſtrum palatiū
pertinet fidelitatem iuret. Ipſi namque Comites, qui per
tempora ibidem fuerint nullo modo alium Caſtaldū, vel
Mandatarium audeant ordinare, vel conſtituere præter
illos quos vos, vel veſtri ſucceſſores ordinatis, vel conſti-
tuitis, qui ſi fecerint, vel de iam dicto Caſtaldatico ali-
quid uiolenter abſtulerint, uel qui à nobis uobis, ueſtriſq;
ſucceſſoribus tradita ſunt, frangere, aut contraire uo-
luerint, unuſquiſque 4. lib. auri perſoluat, medietatem
ueſtro Epiſcopatui, & medietatem in noſtro palatio, &
C quod ab eis in noſtrum Caſtaldionem, uel in Mandatariū
fuerit ordinatum euacuetur. Si uero contumax extiterit
uſq; ad ueram ſatiſfactionem excommunicatus exiſtat.
Itemque concedimus, & confirmamus uobis, ueſtriſque
ſucceſſoribus in perpetuum de ciuitate Portuenſe duos
piſcatores, & duos curiales, quales uos, uel ſucceſſores
eligere uolueritis de ipſis hominibus, qui ibidem fuerint,
aut inuenire potuerint ueſtræ, itaque religioſitati hæc
omnia in perpetuum concedimus, & confirmamus ipſi
namq, duo piſcatores, & duo curiales ulterius nullam
dationem, aut ſeruitium faciant; nec ad placitum di-
ſtringantur ab aliquo, qui pro tempore in ipſa ciuitate
Portuenſi dominatum oenuerit, ſcilicet tuæ, tuorumq;
ſucceſſorum illos ſubmittimus poteſtati. Item confirma-
mus uobis, ueſtriſq; ſucceſſoribus caſale unum in inte-
grum, quod uocatur Geneſianum, & Malianum cū In-
D ſula modica ultra riuum in ipſo loco poſitum cum omni-
bus ſibi pertinentibus, poſitum uia Portuenſe iuxta Ma-
lianum iuris monaſterij ſancti Pancratij, etiam, & con-
firmamus uobis, ueſtriſq; ſucceſſoribus in perpetuum to-
tam inſulam, quæ uocatur Lycaonia, in qua eſt eccleſia
B. Ioannis Baptiſtæ, & eccleſia S. Adalberti, cum
caſis, & oratorijs infra eadem curte cum hortis, &
aquimolis, & pertinentijs ſuis infra hanc urbem Ro-
mam ſitam, ſicuti extenditur ab uno capite, uſque in
aliud caput ipſius Inſulæ, ubi flumen diuīditur pa-
rimodo concedimus, & confirmamus uobis, ueſtriſque
ſucceſſoribus in perpetuum omnem ordinationem Epi-
ſcopalem, tam de Presbyteris, quam Diaconibus, uel Dia-
coniſſis, ſeu Subdiaconibus Eccleſijs, uel altaribus, quæ
in tota Traſtyberi neceſſaria fueris, faciendam, niſi Car-
dinalis Presb. uel Cardinalis Diaconus, uel Subdiac. uel

Acolitus ſacri palatij Lateranenſis efficiatur. Scilicet omnia tibi, tuiſque ſucceſſoribus, vel quibus Epiſcopis a vobis inuitati fuerint ordinandi, benedicendi, conſecrandinė, concedimus poteſtatem, & ne parrochia veſtra ab aliquo peruadatur Epiſcopo, fecimus per hoc noſtrum priuilegium intimare, tuæque Eccleſiæ confirmare curamus, incipiente quoque primo termino à fracto ponte, vbi vnda diuiditur per murum, videlicet Tranſtyberinæ Vrbis, per Septimianam portam, per portam S.Pancratij, per ſilicem verò ipſius porta, vſque ad pontem marmoreum, qui eſt ſuper arrenem, & ducente per ipſam ſilicem, vſque ad paritorium: Inque reuoluente per paludes, vſque in mare, indeque veniente per mare, vſque ad duo milliaria vltra Farum, & vſque in fontem maiorem, inque remeante per medium flumen maius venit vſque ad ramum fracti pontis, qui eſt iuxta marmoratam, inque ad medium pontem S. Mariæ, & ad medium pontem vbi Iudæi habitare videntur, & redit per medium pontem prædictum fractum vbi iam de vnda diximus, qui eſt primus affinis abſque Tranſtyberinis catholicis Eccleſijs S.Mariæ, videlicet in Trāſtyberi S.Griſogoni, & S.Ceciliæ, vel monaſterio S. Pancratij, & SS.Coſmæ, & Damiani, tamen in prædictis eccleſijs, & monaſterijs quicquid ibidem ab Epiſcopis neceſſe fuerit faciendi Portueñ. Epiſcopo, vel ab ipſo inuitatis tribuimus poteſtatem. Itemque concedimus, & confirmamus in iam dicto Epiſcopio plebem S. Mariæ, & S.Apollinaris in mola rupta, & plebem S. Stephani in panchi, & plebem S.Mariæ in Apruniana, vel omnes Eccleſias exiguas, vel magnas cuiuslibet nominis, quæ infra iam dictos affines ſunt, vel eſſe poſſunt abſque illis, quas iam diximus Tranſtyberim ſitis. Interea ſancientes iubemus ſicuti à noſtris prædeceſſoribus iuſſum eſt, vt in flumine toto, qui iuxtà Vrbem Portuenſem decurrit nullus audeat molendina, aut pontem poſt iuſſionem tuam, vel ſucceſſorum tuorum Epiſcoporum, iuxta priſcam conſuetudinem quoquomodo conſtituere, & cum vela vobis, vel ab alijs, quibus tamen vos faciendum iniunxeritis conſtitutum, aut factum fuerit ipſa molendina, vel pons veſtro arbitrio diſpenſentur per pontem verò ciuitatis ipſius, ſi factus fuerit cum plauſtro onuſto vino, vel victu, nemo audeat, neque hinc illuc, neque inde huc penitus tranſmeare. Iterum ſancientes iubemus, vt nullus presbyter, vel cuiuslibet ordinis clericus aliquis de toto præfato Epiſcopatu audeat ad placitum conſtringere, aut ad contentionem finiendam compellere, aut aliquod ſeruitium ab eis requirere, poteſt Epiſcopus Portuenſis, in cuius parrochia ſunt. Quicunque verò præſumptor, ſiue dux, ſiue comes, vel vicecomes, aut cubicularius, vel à noſtra Apoſtolica Sede miſſus, aut qualiſcumque interueniens poteſtas, quæ de ipſa ciuitate Portuenſe dominatum tenuerit, de quocumque fuerint ordine, prædicta omnia immobilia loca, aut prænominatum Caſtaldaticum, vel duos piſcatores, & duos Curiales, vel omnes prædictos clericos à iure, & poteſtate, atque ditione præfati Epiſcopi auferre, vel minuere voluerit, vel parrochiam infringere tentauerit, aut homines in prædicta turre habitantes, vel vbicumque proprietas Epiſcopi mantionata fuerit ad publicum ſeruitium reuocauerit, ſciat ſe compoſiturum Epiſcopo ipſi, qui pro tempore fuerit auri puriſſimi lib.20. Inſuper anathemati ſubiacet, ſtatuentes quippe Apoſtolica cenſura authoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis ſub diuini Iudicis obteſtatione, & anathematis interdictionibus, vt nullus vnquam noſtrorum ſucceſſorum Pontificum, vel alia quælibet magna, paruaque perſona ea, quæ à nobis ad laudem Dei pro ſtabilitate, vel augmento prædicti Epiſcopij ſtatuta ſunt refragari, aut in quoquam tranſgredi, aut aliquid exinde minuere audeat ſcilicet ſicut ſuperius à nobis ſtatutum, vel conceſſum eſt, ita perennibus, ac perpetuis temporibus ſine aliqua minutione permittas in æternum permanere. Si quis autem, quod non optamus, temerario auſu contra hoc noſtrum priuilegium venire, aut in quoquam ire præſumpſerit, & ſicut ſuperius à nobis ſtatutum eſt, ita firmiter permanere non dimiſerit, & in omnibus non obſeruauerit. Sciat ſe, niſi reſipuerit, auctoritate Dei Omnipotentis, & beati Petri Apoſtolorum Principis, atque noſtra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculo eſſe innodatum, & a regno Dei alienatum, atque cum Iuda traditore Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnibus pompis eius omninò incendio concremandum. Qui verò pio intuitu cuſtos, & obſeruator huius noſtri Apoſtolici priuilegij in omnibus extiterit, benedictionis gratiam, vitamque æternam à iuſto Iudice Domino Deo noſtro, & ab omnibus ſanctis eius conſequi mereatur in ſæcula ſæculorum, Amen. Scriptum per manum Georgij notarij regionarij, atque Scriniarij S.Apoſtolicæ Sedis, in menſe Iulio, indictione prima. Datum Kal. Auguſti per manum Domini gratia Baſonis Epiſcopi, & Bibliothecarij S.Apoſt. Sedis. Bene valete. Decernimus ergo, &c. Si qua igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen.

Eidem Benedicto Epiſcopo Ioannes xix. Stagnellum maledictum, & ſuo nomine Benedictum vocatum conceſſit ſequentis indulto.

IOANNES EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilecto noſtro in Chriſto ſpirituali filio Benedicto reuerendiſſimo Epiſcopo ſanctæ Portuenſis Eccleſiæ. ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum. Quoties illa à nobis tribui ſperantur, quæ ratione incunctanter conueniunt animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum impertiri ſuffragium. Ideoque poſtulaſti à nobis quatenus ex noſtra Apoſtolica auctoritate concedimus tibi, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum. Ideſt integram medietatem de campo in integrum, qui vocatur Stagnellum maledictum, vbi nunc per noſtram Apoſtolicam benedictionem ſalinarum fila nouiter conſtruuntur, quem Benedictum de cætero vocari iubemus cū medietate filorum, atque medietate penſionum, & omnis publicæ functionis, quæ de toto ſupradicto campo annualiter exierit, & cum omnibus ad ſupradictum campum, qui Stagnellum benedictum vocatur generaliter, & in integrum pertinentibus conſtitutum in territorio Portuenſe inter Campum maiorem, & padicam, quæ vocatur Ticolı: hæc omnia iuris noſtræ ſanctæ Romanæ, cui Deo auctore deſeruimus Eccleſiæ, emiſſa noſtra perceptione a præſenti tertia indictione tibi, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum ad tenendum, & perfruendum concedimus tuis inclinati precibus. Si quis autem temerario auſu, quod fieri non credimus, contra huius noſtræ Apoſtolicæ confirmationis ſeriem venire tentauerit, ſciat ſe auctoritate Domini noſtri, Apoſtolorumque Principis Petri anathematis vinculo innodatum, & cum diabolo, & eius atrociſſimis pompis, atq; cum Iuda

tradi-

*traditore Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti in æterno igne, concremandum, ſimulque & in voragi-
ne tartarea dimiſſum cum impijs deficiat. Qui vero cu-
ſtos, & obſeruator huius noſtri priuilegij extiterit, benedi-
ctionis gratiam, & vitam æternam a Domino conſequa-
tur. Scriptum per manum Petri notarij, & Scriniarij
ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, in menſe Iulio. Indictione ſu-
praſcripta tertia. Bene valete. Decernimus ergo, &c. Si
qua igitur, &c. Cunctis autem &c. Amen.*

Eiuſdem Ioannis Decimi noni extat in regiſtro
Vatic. Gregorij Noni ampliſſimum priuilegium
prędicto Benedicto Epiſcopo Portuenſi, & ſucceſ-
ſoribus conceſſo, in quo omnia bona, iura, & exem-
ptiones, & priuilegia eccleſiæ Portuēſis enarrantur
& confirmantur, iiſdem ferè verbis alterius diplo-
matis dicti Octaui Papæ ſupra relati, ſcriptum per
manum Sergii ſcriptoris S.R.E. menſe Maio, Ind.
octaua. cuius initium tale eſt

*Ioannes Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Sanctiſſimo in
Domino Ieſu Chriſto Benedicto Portuenſi Epiſcopo ſuc-
ceſſoribuſque ſuis in perpetuum. Quoniam ſemper, &c.*

21. IOANNES Epiſcopus Portuenſis anno
1024. is ille eſt qui Benedicti octaui Pontificis
animam mirabiliter purgatorio igne vidit excru-
ciari, ab eaque ad Ioannem 20. fratrem eius Pon
tificem maximum miſſus eſt, vt illum ſuo nomine
deprecaretur, fratrem, largiſſimis eleæmoſinis
erogatis, fuſiſque ad Deum precibus ex illis atro-
ciſſimis pænis vellet eximere, ſanctus Petrus Da-
miani hoc viſum diffusè narrat in vita S. Odilonis
Cluniacenſis Abbatis. Floruit hic Epiſcopus anno
1036. Diplomaquè quoddam Pontificium Ec-
cleſiæ Florentinæ indultum ſubſcribit eodem an-
no niſi ſorte alter Ioannes Portuenſis eſt, ab eo,
quem modo commemorabimus.

22. GEORGIVS Epiſcopus Portuenſis ſub-
ſcriptus inuenitur anno 1045. in priuilegio Leonis
Noni Monaſterio ſanctæ Gratæ de Bergamo, a
moderno Hiſtorico relato libro 22. 3. pagina Ber-
gomenſis: Hiſtoriæ fides ſit apud ipſum.

23 IOANNES ex Presbytero Cardinali à Pa-
pa Leone nono in locum Georgij defuncti è Tuſ-
canēſi Præſule Portuenſis Epiſcopus ſuffectus eſt.
anno 1049. in Romano concilio. In alia Synodo
Romana ſub Nicolao ſecundo ſententiam dixit,
decretaquè eius confeſſus, proprio ſcripto conſi-
gnault anno 1059. Hic eſt ille Ioannes Portuenſis
Epiſcopus, qui in concilio Romano contra Creſ-
centium Syluæ Candidæ Epiſcopum pro Eccleſia
ſancti Adalberti, & Paulini Inſulæ lycaoniæ de-
certauit. Leo nonus Pontifex eidem, & ſucceſſo-
ribus ſuis eandem Eccleſiam confirmauit, Por-
tuen. Eccleſiæ Dioceſis deſignauit, infra quos
Tranſtiberina Regio, & Licaonia Inſula compre-
henduntur, vt liquido patet in ſequenti Leonis
noni diplomate, ex eodem Gregorij noni regiſtro
deſumpto in quo etiam de tranſlatione Epiſcopo-
rum pulchrè diſſeritur, egregiaquè Ioannis faci-
nora recenſentur.

LEO EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectiſſimo nobis In Chriſto Fratri, & Epiſcopo
noſtro Ioanni Portuenſis Eccleſiæ Antiſtiti,
ſuiſque Succeſſoribus in perpetuum in Domino
ſalutem.

*SVpplicantium deſiderijs annuēdum nobis eſſe, & ra-
tio, & benignitas poſcit, quia quod rationabile eſt
impendere benignè quidem non negare. Quapropter
quia tranſmigrationem feciſti de ſede Tuſcanenſi ad
eamdem ſedem Portuenſem, dignum duximus in ſynodo
prius de hoc ventilare, vtrum iuſtè facta fuerit, vel In-
iuſtè, quod & fecimus reſidentes in ſynodo, & eccleſia Sal-
uatoris. Cùmque ibi diligenter eſſet examinatum, qua ra-
tione de Epiſcopatu ad Epiſcopatum tranſiens, inuentum
eſt tam neceſſitatis, quam vtilitatis cauſa hoc factum
fuiſſe, & iudicatum eſt hoc fieri potuiſſe. Quæ etiam fue-
rit neceſſitas, quæ vtilitas ſatis patienter eſt expreſſa ne-
ceſſitas, quia iam Romana Eccleſia in filijs, quos ipſa la-
ctauerat defecerat, quorum tu pars ſuperſtes eras, con-
grua vtilitas verò, ſiue pro rebus ipſius eccleſiæ, quæ tibi
notæ erāt præ alijs ſiue pro conſilijs dandis, ſiue etiam pro
meditatione Romanæ eccleſiæ, & Imperatorum, quorum
tu ſæpe mediator fuiſti. Hac igitur re inclinati decreui-
mus petitioni tuæ ſatisfacere, ſcilicet, vt tibi, tuiſque ſuc-
ceſſoribus ipſum Portuenſem Epiſcopatum confirmemus,
quia vtique libenter facimus. Et primum ipſum Epiſco-
patum Portuenſis eccleſiæ, quæ poſita eſſe videtur foris
prædictam Portuenſem ciuitatem, cui vocabulum eſt,
ſancti Hyppoliti cum vineis, & hortis, ſeu clauſuris vi-
neatis, & oliuetis in circuitu eiuſdem eccleſiæ pariter, &
clauſuram de vinea vna in integrum ſitam in Carde-
tum, & in Finilia, clauſuras duas cum vineis, & terris,
in Baſi. Omnia hæc poſita in inſula maiore, immo & ec-
cleſiam ſanctæ Mariæ, & aliam Eccleſiam ſancti Lau-
rentij, cum cellis, & hortis, atque vineis, clauſuras quin-
que. In vna quidem eccleſia eſt ſancti Gregorij, & Theo-
dori, & in alia eccleſia ſancti Viti, ſicuti a muro, & flu-
uio Tiberis, atque limitibus circundatur, tertia eſt in ri-
pa fluminis, quarta iuxta ſanctam Mariam vſque ad
Traianum, quinta iuxta ſanctum Laurentium vſque in
Traianum, nec non & clauſuram de vinea in locum, qui
vocatur Scaraio, & aliam petitam, quæ ponitur in clau-
ſura, & vineæ petitam vnam in terra Cucuzuba, &
aliam in Montone, verum etiam, & fundum in integrum
qui dicitur Baccanum, cum appendice ſua, quæ vocatur
criptula, in quo ſunt ciſternæ antiquæ poſitæ iuxta eam-
dem ciuitatem Portuenſem, ſicuti incipit à primo latere,
ab arbore quæ vocatur tamarix, & dirigitur in colum-
nella, quæ in campo ſtare videtur milliario ſecundo di-
ſtante ab eadem ciuitate, & deinde pergente recto itinere
per ſalariam, & vſque ad attegiam piſcatoriam, & dein-
de redeunte ad mare per Buccinam, & circumeunte lit-
tus maris ad ſanctam Nympham, & vſque ad focem
micinam cum locis, qui dicuntur Vincera vſque ad bal-
nearia, atque locum, qui vocatur Portus Traiani, nec
non & Caſtellum aliud minus in intergrum, cum omni
ſua pertinentia, & in ciuitate Conſtantiniana, omniaque
ibidem habere dignoſcitur, vna cum eccleſia beatorum
Apoſtolorum Petri, & Pauli cum Criptis, vbi animalia
ipſius eccleſiæ manere videntur, & deinde vſque ad
ſan-*

ſanctam Mariam, quæ ponitur in Arcu cum crypta, & domum, quæ vocatur Balneum Veneris, & vſque ad viam publicam infra ipſum Caſtellum, atque cannetum de iſta ciuitate, nec nõ monaſterium ſanctæ Agnetis cum ſalarijs, & vineis, quæ inceſſum habere videtur: porrò & fundum in integrum, qui vocatur Palmus, cum caſis, vineis, & terris, paſcuis, extendentem ſe vſque ad furnum antiquum iuris prædicti Epiſcopij, & in eodem fundo monumentum antiquum eſſe videtur: porrò, & fundum in integrum, qui vocatur Palmis, cum caſis, vineis, & terris, paſcuis extendentem ſe vſque ad furnum antiquum iuris prædicti Epiſcopij, & in eodem fundo monumentum antiquum eſſe videtur, via Portuenſi, milliario ab vrbe Roma plus minus decimo. Itemque & inſulam maiorem in integrum cum hortis, & vineis ſeu terris in locum, qui vocatur Scaraio; qui olim fuit portus Traiani, inhærentem eidem fundo Baccani, & cum omnibus ad eum pertinentibus: pariterque & fundum, qui vocatur Iudæorum, & fundum, qui vocatur Gualdus cum omnibus eorum pertinentibus, poſitus iuxta prædictam ciuitatem, & filum Salinæ in integrum extenſum in via ſua. Item & in Baccono, & in Geneſtula, & in fila nouem, omnia fila Salinarum, quæ ad veſtrum Epiſcopium pertinere noſcuntur, ſeu & fundum in integrum, qui vocatur Gualdus maior, cum eccleſia ſanctæ Aureæ, & monumento ſuo, & terra Semitaritia, quæ appellatur Planura, in qua ciſternæ eſſe videntur, poſita inter fluuium, formam Arcionem. Nec non & confirmamus vobis Curtem in integrum, quæ dicitur Galeria, in qua eſt eccleſia ſanctæ Mariæ cum Caminatis ſeu tricliniis, atque diuerſis cubiculis, omnibuſque ſuis ædificijs, quæ infra ſe, & circa ſe habere dignoſcitur cum omnibus finibus, terminis, limitibuſque ſuis, terris, caſalibus, ſyluis, atque pantanis cum ponte, & ipſum riuum, qui vocatur Galeria, vſque ad flumen, cum locis ad aquimolam faciendam, vel cum omnibus vt ſuperiùs dictum eſt ſibi generaliter, & in integrum cultum, & aſſolatum ſitum in campo, qui vocatur Meueli, conſtitutum via Portuenſe, milliario ab vrbe Roma plus minus duodecimo, ſicuti affines incipiunt à toto Curte à primo latere, prata Caraci, quæ vocantur Meruli, & deinde vſque ad montem, quem olim detinuit Ioannes de Mincia, & hæredes Stephani Numiculatoris, & deinde vltra viam per caſale, quod olim detinuit Ioánnes de Sergio, & trãſit aliam viam carrariam, & venit in caſale, quod detinent hæredes Franconis Transtiberim, ſicuti per fines marmoreos deſignatur, & deinde per caſale ſanctorum martyrum Coſmæ & Damiani, & tranſit per foſſatum antiquum, quod verno tempore ducit aquam in riuo Galeriæ, & aſcendit per ipſum riuum vſque in molam de ſylua, & reuoluit per viam carrariam, vſque in vallem mediam de Monte, qui vocatur Zumili, & vſque in Staffili, qui ſtat in Lintiſtino, & vſque in caput de valle Stabla, & per foſſatum ipſius vallis pergit à pede fili Salinarum, concludente totum campum vſque in pedicam, quæ vocatur Viſcoli, & piſcina Galiarda, concludente ipſam pedicam, quæ ſunt fila triginta, & pergente iuxta fila, quæ ſtant monaſteria de Miranda vſque in ſtagnum maius, & per ripam ſtagni vſque in Burdunaria, & à pede fili, vſque in Baccani, & terram de ſupradicto Epiſcopio, & formam, quæ vocatur Arcione, & per ipſam formam vſque in riuũ, qui vocatur Galeria, & Pantanum de Ricorde vſque in primum affinem de pratis Caraci. Infra hoc verò fines, loca, & vocabula ſunt hæc, ſanctus Cæſa-

A reus, Palmis, Sorbilanum, Cluſa vetere, Pantanum maius, Medianum, Mons rugnoſus, mons de Zumilis, mons Canaparicis, celſa, limes maior, ſtagnellum maledictum, tiochi, piſcina gagliarda, oliuaſtrum, ſtagnellum peregrinum cum omnibus eorum pertinentijs. Nec non & confirmamus vobis perpetualiter quatuor in integrum principales vncias de toto ſtagno maiore Portuenſe cum omni piſcatione, redditione, & ſtatione ſua, vel cum omnibus ad ipſas quatuor vncias pertinentibus, ſicuti a prædeceſſoribus noſtris ſupradictæ eccleſiæ Portuenſi conceſſum eſt. Verum etiam concedimus, & confirmamus vobis, veſtriſque ſucceſſoribus turrem in integrum, quæ vocatur de Albo cum caſis, vineis, hortis, terris, campis, pratis, paſcuis, & ſyluis, pantanis, & riuis, cultis, & incultis vacuis, plenis, & cum omnibus ad ipſam turrem generaliter, & in integrum pertinentibus, ſicut affines eiuſ-
B dem deſignant, à primo latere riuus qui vocatur Galeria, à ſecundo latere fluuius Tiberis, à tertio latere Puluerinula, & à quarto latere forma, quæ vocatur Arcionum. Concedimus etiam ipſis hominibus, qui per tempora habitaturi ſunt infra turrem, vt nullius poteſtati, nullius ditioni ſubditi ſint, nec alicui ſeruiant, aut hoſtem faciant, niſi Epiſcopo, qui in dicto Epiſcopio fuerit, nec non & confirmamus tibi, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum omnes res, & facultates, mobiles, & immobiles de illis hominibus, qui ſine hærede, & inteſtati moriũtur in dicta ciuitate Portuenſi, ſiue in Transtiberi, aut in inſula Lycaonia, ſiue vbicunque veſtri Epiſcopatus iuris eſſe vidẽtur, conſtituimus ipſam Portuenſem eccleſiam legitimam hæredem, ita vt Epiſcopus ipſius eccleſiæ habeat poteſtatem ordinandi omnia iuxta ſuam voluntatem, eo tenore, vt non pereant, ſcilicet mortuis in æternum præſint. In-
C ſuper etiam concedimus, & confirmamus vobis veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum ex iure ſacri noſtri palatij Lateranenſis, quod ad publicum noſtrum pertinet, caſtaldum Portuenſe, vel quicquid vſque hactenus noſtri Caſtaldiones de tota Portuenſe ciuitate, ſiue de Portis, vel de nauibus, nec non & de tota Burdunaria, vel quicquid extra vel infra vbique ad illum pertinuit de iam dicto miniſterio, vobis, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum tribuimus poſſidendum, ita vt qualemcunque hominem ibidem conſtituere volueritis Caſtaldionem, aut Mandatarium, in veſtra poteſtate conſiſtat, & quicquid de ipſo miniſterio acquiſierit, vobis, veſtriſque ſucceſſoribus deferatur, quicquid vobis exinde faciendum, tamen ſi noſtro comiti, vel noſtrorum ſucceſſorum placuerit de illo, quod ad noſtrum palatium pertinet, fidelitatem iuret. Iſti nãmque Comites, qui pro tempore fuerint
D à nobis, vel à noſtris ſucceſſoribus nullo modo alium Caſtaldionem, aut mandatarium audeant ordinare, vel conſtituere, præter illos, quos vos, vel veſtri ſucceſſores ordinatis, vel conſtituitis, qui ſi fecerint, vel de iam dicto Caſtaldico aliquid violenter abſtulerint, vel quæ a nobis, vobis, veſtriſque ſucceſſoribus tradita ſunt, frangere, aut contradicere voluerint, vnuſquiſque 4. lib. auri perſoluat, medietatem noſtro palatio, & medietatem veſtro Epiſcopatui, & quod ab eis in Caſtaldiones ordinatum fuerit euacuetur. Si verò exinde contumax exſtiterit vſque ad veſtram ſatisfactionem excommunicatus exiſtat. Itemque concedimus, & confirmamus vobis, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum de ciuitate Portuenſi piſcatores, & duos curiales, qualeſcunque de eis eligere volueritis in perpetuum, ita vt vlterius nullam dationem, nulliuſque ſeruitium faciant, neque ad placitum adſtringantur

tur ab aliqua perſona, ſcilicet tibi, tuiſque ſucceſſoribus hanc committimus poteſtatem. Item confirmamus tibi, tuiſque ſucceſſoribus caſale unum in integrum, quod vocatur Geneſianũ, quod & Malianum vocatur, cum inſula modica vltra riuum in ipſo loco poſita, cũ omibus ad eum pertinentibus poſita via Portuenſe iuxta Malianum, iuris monaſterij S. Pancratij, etiam confirmamus vobis veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum totam inſulam, quæ vocatur Lycaonia vbi eſt eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ, & S. Adalberti, vnde quærimoniam poſuiſtis in ſynodo, quã celebrauimus in eccleſia Saluatoris, quare contra Creſcẽtiũ S. Sylua candidæ eccleſiæ Epiſcopum, qui eandẽ eccleſiam ſuo Epiſcopatui vendicabat, cum vero ambæ partes ante præſentiam noſtrã, & totius ſynodi ſtaretis, placuit vt ſi ſcripturam exinde haberes, iu medium videndã, legendamq; proferres. Statim attuliſti priuilegiũ, quod anteceſſori tuo Benedicto Epiſcopo, qui dicebatur de Pontio, Benedictus VIII. anteceſſor noſter fecit de integritate totius Epiſcpatus. Quod cum lectũ eſſet, nominatim ibi inuẽta eſt eccleſia illa, quam ſicut in quærimonia tua dixiſti, ipſe tuus anteceſſor dicauerat tẽpore Ottonis Tertij Imperatoris, à quo ædificata fuit in honorẽ S. Adalberti, qui ſuo tempore Martyrium pro Chriſti nomine ſuſcepit. At Epiſcopus ille rogauit ſibi a nobis dari indutias ad certũ terminũ, vt afferre vobis poſſet iuſtitiam, quam ſe habere dicebat, nos vero quia ſynodus ea die terminabatur, conceſſimus, cumq; terminus adueniſſet, tu ad nos humiliter, & ſolus, ille autem magna hominum multitudine fretus, ad nos venire deſpexit. Reſidentes tamen nos cum indicibus noſtris ad eum legatũ, vt ad nos veniret direximus, ſcilicet non niſi cum ſuis redemptis adiutoribus venire ſe dixit: Quo dicto cum tota ſua multitudine receſſit, ſcilicet nos ad eius contumaciam non reſpicientes ex conſilio iudicum Archidiaconum noſtrum Hugonem vſque ad domum eius miſimus, vt ſequenti die ad nos veniret, ſicut Epiſcopus cum Epiſcopo rationem habiturus, cumque die altera ſimili modo reſideremus expectantes eum, non venit ſcilicet epiſtolas quaſdam veniam præferentes miſit, cumque nihil rationis diceret, vt amplius expectari deberet laudantibus omnibus iudicibus, frater Alinardus Lugdunenſis Archiepiſcopus, canonicam, & diffinitiuam protulit ſententiam, primam de contumacibus puniendis, ſecundam de eccleſijs, quæ ſunt intra limites Epiſcopatus, quomodo ad eum pertineant. Qua prolata ſententia à nobis, & ab omnibus laudata, confirmata fuit: Quapropter tam tibi, quàm tuis ſucceſſoribus eandem eccleſiam per hoc noſtrum priuilegium concedimus, confirmamus, querimonia tam illi Epiſcopo, quàm ſucceſſoribus eius perpetuo interdicta de eadem eccleſia, ſita in prædicta inſula, cum curtibus, & Oratorijs infra eaſdem curtes, & cum omnibus ad eas generaliter, & in integrum pertinentibus, cum hortis, & aquimolis ſuis, ſita infra hanc vrbem Romanam, ſicuti extenditur ab vno capite, vbi diuiditur flumen, & vſque in altum caput ipſius inſulæ, vbi adunatur, pari modo concedimus, & confirmamus vobis, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum, omnem ordinationem Epiſcopalem, tam de presbyteris, quam de diaconis, vel diaconiſtis, ſiue ſubdiaconis, conſecrationem eccleſiarum, vel altarium, quæ in tota Transtiberi neceſſe fuerit facienda, niſi fortè Cardinales, diaconi, vel ſubdiaconi, aut acoliti ſacri Lateranenſis palatij efficiantur, ſcilicet omnia tibi, tuiſque ſuc-

A ceſſoribus, vel quibus Epiſcopis à vobis inuitati fuerint ordinandi, benedicendi, & conſecrandi concedimus poteſtatem; & ne parrochia veſtra ab aliquo peruadatur Epiſcopo, fines eius per hoc noſtrum priuilegium inſinuare, tuæque eccleſiæ confirmare curamus, incipiente primo termino à fracto ponte, vbi vnda ducitur per murum Traſtiberinæ ciuitatis, per portam Septimianam, per portam Sancti Pancratij, per ſilicem verò ipſius portæ vſque ad pontem marmoreum, qui eſt ſuper Annonem, & ducit per ipſam Silicem vſque ad Paritorium, inde reuoluit per paludes vſque in mare, indeque per mare duo milliaria vltra pharum vſque in focem maiorem, inde autem per flumen maius vſque Romam in fracto ponte iuxta Marmoratam per pontem ſanctæ Mariæ vſque ad pontem Iudæorum per medium flumen,

B & rectè ad medium pontem fractum, vbi de vnda duximus, qui eſt primus affinis abſque Tranſtiberinis catholicis eccleſijs ſanctæ Mariæ in Tranſtiberim, ſancti Griſogoni, & ſanctæ Cæciliæ, vel monaſterio ſancti Pancratij, & monaſteriorum ſanctorum Coſmæ, & Damiani, tamen in prædictas eccleſias quicquid ab epiſcopis neceſſe fuerit faciendi Portuenſibus Epiſcopis, ab ipſis inuitatis tribuimus poteſtatem. Itemque concedimus, & confirmamus in iam dicto Epiſcopatu plebem ſanctæ Mariæ, & ſancti Apollinaris in mola rupta, & plebem ſancti Stephani in Panſi, & plebem ſanctæ Mariæ iu Apuniana, vel omnes eccleſias exiguas, vel magnas cuiuslibet nominis, quæ infra iam dictos affines fuerint, vel eſſe poſſunt, abſque illis, quas iam diximus Tranſtiberim ſitis. Interea ſancientes iubemus ſicuti a noſtris anteceſſoribus iuſſum eſt, vt

C iu flumine, quod iuxta Portuenſem vrbem decurrit nullus audeat molendina, aut pontem præter iuſſionem tuã, vel ſucceſſorum tuorum Epiſcoporum iuxta priſcam conſuetudinem quoquomodo conſtituere, & cum vel à vobis vel ab alijs, quibus tamen faciendis vos iniunxeritis, conſtitutum, aut factum fuerit, ipſa molendina, vel pons veſtro arbitrio diſpenſentur, de ponte verò ſi factus fuerit cum plauſtro onuſto, victum, vel vinum nemo audeat hinc illuc, neque inde huc penitus tranſmeare. Iterum ſancientes iubemus, ut nullus presbyter, uel cuiuslibet ordinis clericus de toto Epiſcopatu audeat ad placitum conſtringere, aut ad finiendas cõtentiones compellere, aut aliquod ſeruitium ab eis exigere, præterquam Portuenſes Epiſcopi, in cuius parrochia ſunt. Quicunque uero præſumptor, ſiue Dux, ſiue Comes, uel Vicecomes, aut Cubicularius, uel à noſtra Apoſtolica ſede miſ-

D ſus aut qualiſcunque interueniens, poteſtas de ipſa ciuitate Portuenſe dominatum tenuerit, de quocunque fuerit ordine, prædicta omnia immobilia loca, aut prænominatum Caſtaldum, uel duos piſcatores, & duos curiales, uel omnes prędictos clericos a iure, & poteſtate, atq; ditione præfati Epiſcopij auferre, uel minuere uoluerit, uel parrochiam infringere tentauerit, aut homines in prædicta turre habitantes, uel ubicunque proprietas Epiſcopij mãſionata fuerit, ad publicum ſeruitiũ reuocauerit, ſciat ſe compoſiturum ipſi Epiſcopatui auri puriſſimi libr. 20. & inſuper anathemati ſubiaceat. Statuentes Apoſtolica cenſura ſub diuini iudicij obteſtatione, & Anathematis interdictione, ut nullus unquã ſucceſſorũ noſtrorum Pontificũ, uel alia qualibet magna, paruaq; perſona, ea quæ à nobis ad laudẽ Dei, pro ſtabilitate, uel augmento prædicti Epiſcopatus ſtatuta ſunt, refragari, aut in quoquam

tranſ-

tranſgredi, aut aliquid, deinde minuere audeant, ſcilicet ſicut ſuperius à nobis ſtatutum, vel conceſſum eſt, ita perennibus, ac perpetuis temporibus ſine aliqua minutione permittat in æternum permanere. Si quis autẽ quem non optamus, temerario auſu contra hoc noſtrum priuilegium venire, aut inquoquam dirumpere præſumpſerit, & ſicut à nobis ſuperius ſtatuta ſunt, firma manere non demiſerit, & in aliquo offenderit, ſciat ſe, niſi reſipuerit, auctoritate Dei omnipotentis, & B. Petri Apoſtolorum Principis, atque noſtra, qui eius fungimur vices, anathematis vinculo eſſe innodatum, & à regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore Domini noſtri Ieſu Chriſti cum diabolo, & omnibus pompis eius æterno incendio concremandum. Qui verò pio intuitu cuſtos, & obſeruator huius noſtri priuilegij extiterit, benedictionibus gratiam, vitamque æternam a iuſto Iudice Domino Deo noſtro conſequi mereatur in ſæcula ſæculorum, Amen. Bene valete. Datum 10. Kal. Maij per manum Petri Diaconi Bibliothecarij, & Cancellarij S. Apoſt. Sedis, anno Domini Leonis Noni Papæ primo, indict. 2. Ego Eberchardus Treuerorum Archiepiſcopus quamuis indignus interfui, & ſubſcripſi. Ego Alinardus Lugdunenſis Archiepiſcopus hoc decretum laudans, manu propria ſubſcripſi. Ego VV. Epiſcopus ſubſcripſi. Ego Ropranдus Epiſcopus ſcripſi. Ego Cunibertus Epiſcopus Taurineñ. ſcripſi. Ego Cadalus Parmenſis Epiſcopus ſcripſi. Ego Oppizo Piſenſis Epiſcopus ſcripſi. Ego Guido Xulteruenſis Epiſcopus ſcripſi. Ego Henricus Spoletanus Epiſcopus ſcripſi. Ego Arnulfus Epiſcopus ſcripſi. Ego Martinus Piſtorieñ. Epiſcopus ſcripſi. Ego Petrus Cluſienſis Epiſcopus ſcripſi. Ego Dux Epiſcopus interfui Teuderius Arbinenſis Epiſcopus interfui. Ego Benedictus Epiſcopus Foroſempronieñ. interfui. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat, &c. Si qua igitur, &c. Cunctis autem, &c. Amen.

24. IOANNES Ioanni ſucceſſit, dictuſque eſt Epiſcopus Portuenſis ab Alexandro Secũdo circa annũ 1066. conſecrationi Eccleſiæ Caſinenſis interfuit 1072. creandoque Gregorio Septimo intrepide ſe geſſit eidemque ſemel legitimè creato, ita conſtanter adhæſit, vt nec Imperatoris minæ, potentiaque inde illum auellere potuerint. Poſt mortem autem 3. Victoris. Cum Clemens tertius Antipapa veri Pontificis electionem euertere conaretur iſte Portuenſis Ioannes cum meliori, ſeniorique Cardinalium parte Terracinam, Campaniæ ciuitatem conceſſit, ibique potiſſima cauſa fuit, cur Oſtienſis Otho, ſub nomine Vrbani Secundi ſummus Pontifex ordinaretur, ſub quo tandem de S. R. Eccleſia optimè meritus, deceſſit. Huius Portuenſis Ioannis cum laude meminit Benno in vita Greg: vij. Petrus Diacon. lib. 4. Hiſtor. Caſin. cap. 2.

25. MAVRITIVS Ioanni ſucceſſit, cooperatus Epiſcopus Portuenſis ab Vrbano Secundo circa ann. 1097. Conſecrationi Paſchalis Secundi interfuit anno 1100. ab eodemque Pontifice legatus Hieruſalem miſſus eſt. vt aſſiſteret Regi nomine S. Apoſtolicæ Sedis, dum nouæ in eo Regno inſtitutiones prouiderentur. In eiuſdem ſanctimoniæ laudem, legitur in Hieroſolymitano Templo cum Daberto patriarcha effuſus in preces in ſacræ mox expediendæ militiæ ſtabilimentum impetraſſe à Deo, vt ignis delaberetur è Cælo quo extinctæ in

A Templo lampades, concepta flamma arderent repente. Id cum populo coram diuinitus accidiſſet, & legati ſanctitas magis magiſque enituit, & ſanctæ Apoſt. Sedis à qua fuerat miſſus veneratio apud externos populos maximum incrementum accepit.

Cæterum Mauritius reuerſus in Italiam ſub eodem Paſchali vita deceſſit. Huius meminit Pandulphus Piſanus. Epiſcopuſque Nebienſis in Genuenſi Hiſtoria, Ciaccon. & alij, conſecrauit hic altare S. Maymetis in Eccleſia S. Cæciliæ an. 1098. 6. Kal. Martij.

26. VINCENTIVS Epiſcopus Cardinalis Portuenſis Mauritij ſucceſſor ſuffectus eſt à Paſchali Secundo. Facti memoria extat anno 1106. fato ceſſit ſub eodem Pontifice, eodemq; anno.

B PORTVENSES, ET SYLVÆ CANDIDÆ, ſeu SS. Rufinæ, & Secundæ Epiſcopi Cardinales coniunctim prolati.

27 PETRVS Senior Epiſcopus Cardinalis Portuenſis poſt Mauritium à Paſchali II. ſublectus eſt, anno 1106. Concilio Vaſtellenſi interfuit. Romæ Vicariam impendit, ſub Paſchali ſecundo, Gelaſioque ſecundo. Dum autem Portuenſi Eccleſiæ præeſſet, Calixtus ſecundus S. Rufinæ epiſcopatum, cum Portuenſi eccleſia prudenti conſilio coniunxit; quod Syluæ candidæ eccleſia iam deſerta labaret, reque amiſſa, tantum nomen illius antiquæ dignitatis retinere videretur. Cæterùm Petrus Portuenſis exiſtimationem ſuam maximè defædauit, cum poſt mortem C ſecundi Honorij, ſchiſmaticè Anacletum Antipapam elegiſſet contra Innocentium ſecundum verum Pontificem ita pertinaciſſimè vſque ad extremum Spiritum, ſemel perperam, vitioque ſublectum defendit. Huius memoria extat circa Annum 1130.

28. THEODEVINVS, ſeu Theodinus germanus, demortuo Petro ſucceſſit anno 1133. ſub Innocentio ſecundo præfectuſque eſt, ab eodem Pontifice his duabus coniunctim Eccleſijs Portuenſi ſcilicet, ac Syluæ candidæ, ità vt is primus Epiſcopus fuerit, qui harum duarum eccleſiarum titulis fuerit inſignitus poſt Petrum. Innocentius eundem Theodinum in Germaniam legauit anno 1139. Confluentiam cum veniſſet, interfuit coronationi Conradi Tertij in Regem Romanorum, D eundemquè ſolemni ritu Aquiſgrani Regio Diademate donauit. Vt Otho Friſingenſis accuratè narrat. Sub Eugenio verò, Tertio functus legatione eſt, cum Vidone Sellagio Cardinali florentino, cum anno 1147. admirabilis illa expeditio adornaretur, ſecutuſquè Conradum Imperatorem. Interfuit conuentui Ptolomaide celebrato, vbi non modo Conradus præſedit. ſed Rex francorum etiam, Balduinuſquè Hyeroſolymitanus Rex alijque Chriſtiani Proceres, cum innumerabili propemodum multitudine Epiſcoporum præſentes fuerunt. Ibi ergo decretum eſt, Damaſcenam ciuitatem obſidione cingendam, quod infæliciter cecidit, non ſecus ac totam illam ſacram expeditionem Infortunati excepere euentus. conſule Gullelmum Tyrium de hac re diffuſius diſ-

ſeren-

ferentem. Mortuus deinde eſt Theodinus Romæ, poſt Anaſtaſium Quartum euectum ad ſedem. 1153.

29. CYNTHIVS Romanus, ex Presbytero Cardinalis tituli S. Laurentij in Lucina, ab Anaſtaſio Quarto ſummo Pontifice, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis ac ſanctæ Rufinæ ſubiectus eſt anno 1153. fato ceſſit 1159.

30. BERNARDVS Canonicus Regularis congregationis S. Fridiani Lucenſis cum eſſet Presbyter Cardinalis tituli ſancti Clementis, ac ſancti Petri in Vaticano Archipresbyter, ab Eugenio Tertio, atque ab Adriano Quarto electus eſt Epiſcopus Cardinalis Portuen, ac ſanctæ Rufinæ anno 1159. Hic poſt mortem Adriani, tametſi teterrimum ſchiſma ſæuiret, Alexandrum tamen Pontificem creandum curauit, ſemelque aſſumptum conſtantiſſimè coluit. Multis, trepidiſque legationibus functus egregiè eſt, ſub Eugenio Tertio Adriano Quarto, ac Alexandro Tertio meminit cũ laude Otho Friſingenſis libro ſecundo cap. 9. libro tertio cap. 8. 9. & 10. Chron. Moguntina, præcipuèque Baronius in Annalibus, vbi Bernardi propugnat integritatem contra quoſdam impoſtores. Deceſſit autem anno 1176. 15. Kal. Septemb. ex menologio Caſinen. ſubſcripſit Bullæ Alexandri Tertij anno 1159. 7. Idus Nouembris in Monaſterio Caſinenſi, & 14. Kal. Aprilis Archiepiſcopo Ianuenſi conceſſæ.

31. VILLELMVS Papienſis ex ordine Ciſtercienſi monachus, olim Archidiaconus Papienſis, cum Diaconus Cardinalis ab Adriano Quarto Pontifice electus fuiſſet. poſtea vero Presbyter Cardinalis ſancti Petri ad Vincula, demum Epiſcopus Cardinalis Portuen. ac ſanctæ Rufinæ ab Alexandro Tertio effectus eſt anno 1176. exemptuſque e viuis eſt 1177. 15. Kal. Ianuarij. Hic multis legationibus apud Fridericum Imperatorem functus eſt; promouit præcipuè electionem Alexandri Tertij contra Octauianum Antipapam, ab ipſoque in Galliam, Brittanniamque legatus eſt, vt ea opulentiſſima Regna ad cultum veri Pontificis conaretur adducere. Demum ſub vitæ finem conuentui Bononiæ habito mox & Venetijs interfuit, vt ſuis conſilijs toti Eccleſiæ pareret tranquillitatem. Conſule de hac re Rodericum Friſingenſem libro 4. 134. & 57. Sigebertum in Chronicis, Baronium, alioſquè ſcriptores.

32. THEODINVS ſancti Benedicti monachus, Mantuani cænobij, Presbyter Cardinalis tituli ſancti Vitalis, ſub Alexandro Tertio ab eodem ad Epiſcopatum Portuenſem, ac ſanctæ Rufinæ vocatus eſt 1178. In Britanniam legatus eſt cum Alberto Cardinali tituli ſancti Laurentij in Lucina, vt S. Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſis iniuria cæſi cauſas cognoſceret. Hic ille Theodinus eſt, qui inter ſeptem illos Cardinales Friderici Imperatoris abiurationem ſchiſmatis excepit, eundemquè ad fidelium communionem admiſit. Hic idem Lucij Tertij ſummi Pontificis creationi interfuit, cumque ipſo in Veronenſi concilio ſententiam dixit, memoratur. Anno 1183. 22. Decemb. Epiſcopus Portuenſis in regiſtro Honorij Tertij in cauſa Epiſcopi Pennen. contra Abbatem ſancti Quirici. Deniq. paulo poſt aſſumptionem Vrbani Tertij ad Pontificatum, è viuis exemptus eſt 1186. ſepultuſquè in eccleſia ſancti Gregorij Braidæ prope portam ciuitatis. Huius meminit Sigebertus, Baron. & Arnoldus Vuion libro 2. ligni vitæ. Theodini Portuenſis Epiſcopi obitus memoratur Non. Martij in antiquo Menologio montis Caſſinatis.

33 ROBERTVS Romanus Diaconus Card. tituli ſancti Gregorij, poſt Presbyter tituli ſanctæ Anaſtaſiæ ad hos titulos à tertio Clemente ſubuectus, ab eodem demum vocatus eſt ad Portuenſem, ac ſanctæ Rufinæ Epiſcopatum anno 1189. feria quarta cinerum. Eodemquè anno deceſſit.

34. PETRVS Gallocia Romanus à Clemente Tertio Epiſcopus Cardinalis Portuenſis ſublectus eſt, menſe ſeptembri anno 1190. vnxit in regem Petrum de Aragonia in eccleſia S. Pancratij antequam Innocentius Tertius Romæ eidem regalia inſignia traderet capularis propemodum ſenex deceſſit ſub eodem Innocentio Tertio circa anno Domini 1211.

35 BENEDICTVS ex Presbytero Cardinalis tituli ſanctæ Suſannæ, ab Innocentio Tertio Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ Epiſcopus electus eſt anno 1211. atque ab eodem Conſtantinopolim miſſus, ad Balduinum Imperatorem, apud quem cum diu moratus fuiſſet, plures ab Innocentio Tertio grauiſſimis de rebus accepit epiſtolas; ſub cuius ferè Pontificatus finem, Benedictus deceſſit; tametſi ſtatim poſt Honorij Tertij electionem, contendant alij exceſſiſſe è viuis, hoc eſt anno 1216.

36. CENTIVS Sabellus Romanus, qui Tertium Honorium Pont. Max. propriori attingebat affinitate, ab eodem Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ dictus eſt. Anno 1216. menſe Decembri. Sub eodem Pontifice deceſſit anno 1219. cum ex Hiſpania poſt functam legationem, reuertiſſet.

37. CONRADVS, genere Germanus, Monachus, atque Abbas Ciſtercij, ab Honorio Tertio Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ ſublectus eſt. Anno 1219. Hic parentem habuit Eginonem de Vrach, Comitem Seyneſem patruumque Bertoldum Turingiæ Ducem. Canonicatu ſancti Lamberti Leodienſis cum eſſet inſignitus, ex Diuini Numinis inſtinctu, adblandientis fortunæ obſequijs nuntium remittens, in Villario Ciſtercienſis ordinis celeberrimo monaſterio in Belgio, Monachum induit. Qui quantas ab humani generis hoſte in ſui Tyrocinij exordio incurſiones paſſus fuerit, quantaſque de ipſo reportauit victorias, Cæſarius Hertebacenſis, eiuſdem Coætaneus abundè deſcribit. Seuerioris adhuc monaſticæ vitæ in exordio erat, cum beatus Symon Alanenſis eiuſdem ordinis conuerſus, Spiritu prophetiæ clarus, prævidit fore, vt Conradus magna in Eccleſia Dei columna exiſteret. Poſt nuncupata vota clauſtralis Prior effectus eſt, deinde Abbas Villarij, nec multo poſt Præſul Claræuallenſis, donec ſanctimoniæ vitæ procedentibus meritis, ad Ciſtercienſis Cænobij regimen, Generalis, ac caput ordinis admotus eſt. In quo quidem munere cum ad miraculum monaſticæ obſer-

tantiæ laude, prudentiaque fulſiſſet, ab Honorio tertio vt ſupra docui, Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ adlectus eſt anno 1219. Inter cætera miracula, quæ de Conrado narrantur, illud haud in poſtremis habetur, quod eius digiti, quibus Dominicum corpus attrectare fas erat, non ſecus ac fax ad repellendam noctem ſuccenſa, ita noctu micabant, vt lucis eiuſdem beneficio, facillimè, eumque iucunditate ſcripturarum prata percurreret. Hoc mirabilius ſanè portentum, quo ſingulis noctibus cum ſeſe tenebræ intendiſſent, ex eiuſdem digitis illa lux affulgeret. Interim cum Ciſtercienſis Conradus floreret, Albigenſium Hæreticorum teterrima ſecta impietatis vexillum extulerat. Galliaſq. ea labe inficere conabatur. Pontifex cum fideliſſimi olim regni proximum miſeraretur exitium, Portuenſem Conradum legauit in Gallias, vt doctrinæ, pietatiſque collatis ſignis, ſectam illam, quæ peruicaciter in dies obluctabatur veritati, deleret. In quo quidem ſpirituali bello, quantos ipſe exantlatit labores, pericula adierit, ſuderit ſudores, in docta illa ſua epiſtola ad Archiepiſcopum Rotomagenſem planè teſtatur. Subinde concilium celebrauit coloniæ, ſeu vt alij volunt, moguntiæ, latiſque ſaluberrimis legibus, ad defæcatiorum morum normam non mediocriter lapſum clerum adduxit. Iniuſtam Engilberti cædem Colonienſis Archiepiſcopi vltus probè eſt, quem factioſi homines, ob libertatem eccleſiaſticam mordicus defenſam, occiderant. Prædicatorum ordinem vix dum exortum, ſuiſque progreſſionibus fæliciter vtentem dilexit impenſius, contraque detractores eundem ſua authoritate defendit, conditiſque Bononiæ, Coloniæque fauorabilibus Diplomatibus, confirmauit. Poſt exceſſum Honorij, cum cæteris Cardinalibus ſummo Pontifici creando adſuit in conclaui. Ibi, cum fluctuante Comitio, noui Pontificis electio protraheretur, appareretque ſeditionem illam in purpurati Senatus aliquam conſternationem erupturam, tribus honorarijs Arbitris, in quibus numerabatur Conradus, rem demum totam committendam decernunt, vt ſcilicet quemcumque illi euexiſſent ad ſedem, in ſancto Throno ille demum ſederet. Vix autem futuræ electionis cœperant expediri conſilia, cum præſenſit Conradus collegas ſuos, ſibi vni Pontificium Imperium deſtinare. Enim vero (vt erat egregiè Sanctus) tunc excanduit, proclamauitque non acquieturum conſiliis, quod indecorum ſibi, totique Eccleſiæ videretur futurum, ſi in publica chriſtiana re deinceps increbuiſſent ſermones, Conradum ad ſe ambitionis ſtimulis percitum traxiſſe Imperium, haud verò expectaſſe, donec à Deo tanquam Aaron, legitimus vocaretur Sacerdos. Itaque obluctando, dicendo, adhortandoque, auertit conſilium, fregitque collegarum ſententiam, authorque potiſſimus fuit, cur triumuirale arbitrium illud in nonum Gregorium feliciſſimè caderet; A quo deinde contra Hæreticos, Sarracenoſque Legatus, mirabili feruore, orando. cruciatam, vt vocant, edixit, inſtructumque contraxit exercitum, quem deinceps in Paleſtinam deportauit, ijs, qui ibidem in acquiſitione illius ſanctæ terræ in armis erant, præſentiſſimam opem laturus. Itaque cum piè ea ſancta loca colendo, vt contra hoſtes fæliciter acies explicaret, deprecatur à Deo, lenta febri corripitur, quæ illum iam olim laboribus fractum, breui confecit: cuius, antequam è viuis eximeretur, præclara illa vox audita eſt, ſatius ſibi fuiſſe, inter quaſillarios pannoſum monachū monaſterij quiſquilias euertiſſe, quam Pontificium Legatum, & Cardinalem, ſplendidiora illa Eccleſiæ tranſegiſſe negotia. Adeo moderati animi erat, Adeo ſui inſtituti memor; deceſſit; Pridie Kal. Octobris anno 1227. Eius deinde corpus in Gallias deportatum fuit, in Claraualle, prope ſanctum Bernardum, qui illum anteceſſerat, ſepeliendum. Eius marmoreum ſepulchrum ijs verſibus exornatum proſpicitur.

Viue vide fide ne fide fidatur in æuo
Quo vir eas, caro vireas, quo pingere neuo
Spica ſenum culmus iuuenum, ſed & indolis herba
Impariter, ſed par pariter ſiunt Meſſis, & herba
Conradum tot in alta gradum firmaſſe recluſum
Cerne ſolo feriante colo iam pendere fuſum,
Iam neq; net, neq; aratra tenet, cum præmia cernat,
Præcipuus flos Roma tuus ſuper æthera vernat.
Planta Ducum villare nucum deſcendit in hortum,
De hinc vacuū Bernarde tuū transfertur ad hortū
Mox Matris Pater immò Patris Pater Ordinis eſſe
Promeruit, demum meruit ſibi Papa coeſſe
Papæ conradians Conradus, ei quaſi ſoli,
Luna rotunda fuit tibi teſtis Roma fidelis.
Hiſpida cum ratis Conradus corpore barbam
Ordinis Imperij collum, Romæque coronam.
In clauſtro Daniel Noe Portus Pontificatus,
Imperioque Ioſeph modo Beniamin in Paradiſo.
Anno Milleſimo ducenteſimo trinoueno,
Luce tua cælis manans hunc ſepelis Michaelis.

Ad pedem ſepulchri hæc alia inſcripta legitur.

Hic iacet Dominus Conradus, qui primo Villarienſis, deinde Clareuallenſis, poſtea Ciſtercienſis extitit Abbas, & demum Portuenſis Epiſcopus Cardinalis.
Hic cum in Tranſmarinis partibus moraretur, inſtantiſſimè præcepit, vt Clarauallem, vbi iam dudum ſuam elegerat Sepulturam, Oſſa ſua deferrentur, & ibidem ſepelirentur.
Obijt autem an. D. MCCXXVII, Prid. kal. Octob.

De rebus præclariſſimè geſtis Conradi Portuenſis Chryſoſtomus Henriquez in faſciculo SS. Ordinis Ciſtercienſis lib. 2. diſtinct. 3. ſatis d ffuſè narrat. Cæſarius Hieſterbacenſis Cantiptat. lib. apum; Ioannes Abb. in cathalogo SS. Ordinis Ciſtercien. Aubertus Mor. in chron. eiuſdem Ordinis, Panui. Bzouius in Annal. eccleſiaſt. Renatus Clopp. lib. 1. monaſt. Bablius Sanctorius lib. 5. Prat. ſpiritual. cap. 3. Mantiquez in Laurea Euang. lib. 3. cap. 7. Bernardus de Brito, & Moncaluus in chron. Ord. Ciſtercienſis, Arnoldus Vuion libro primo Ligni vitæ, cap. 44. tametſi Ciſtercienſem Cōradum præpoſterè cum altero Conrado confundat, filio Henrici Nigri Bauariæ Ducis, qui ſicut hic lapſus eſt, ita non eſt minore errore ſeductus, cùm noſtri Conradi obitum in annum 1225. indicat incidiſſe, nec verò melius Alphonſus Ciacc. qui eiuſdem exceſſum in annum 1224 inconſultè reijcit, alijque qui in annum 122. contendunt fato ceſſiſſe. Quibus

omnibus

omnibus idem nomen, par inſtitutum Ciſtercienſe, dignitas non diuerſa, reditus ex oriente perſimilis facile imponere potuit, vt annos inuerterent, & pro Conrado, quem ſupra commemorauimus, Bauarum illum Conradum reponerent. Siquidem, & hic Ciſtercienſis erat, & de Claraualle monaſtica obſeruantia excultus prodierat. De hoc Conrado honorificè mentionẽ facit Caniſ. in tom. antiquę lectionis. Cæterum Binius tom. 3. Conciliot. part. 2. conciliũ habitum in Germania à Cõrado contra Symoniacos, & concubinarios dilucidauit notis, inque illis virum doctum, religioneque celebrem Conradum appellat, Conradi germanus frater fuit Rodulphus Comes de Vra, inde monachus Ciſtercienſis qui veſtigia fratris ſequutus cœnobium, ad lapidem Ciſtercienſis ordinis ab ipſo olim inchoatum, perfecit. Eidem Rodulpho ſequentem ſcripſit Epiſtolam Innocentius quartus de hac re, ex Regiſtro Vaticano deſumptā pag. 52. epiſt. 409. an. 11.

Rodulpho monacho monaſterij de Peuenhuſen Ciſtercienſis Ordinis Conſtantienſ: Diœceſis. vt bonæ memoriæ Conradi Epiſcopi Portuenſis fratris tui veſtigia laudabiliter imiteris, piũ opus, quod ipſe supercõſtruendo monaſt. Ciſterc. Ord. in loco, qui ad lapides dicitur, ac ei tunc in partibus illis Apoſtolicæ ſedis legato, a te, tunc Comite de Vra, tuoque fratre conceſſũ imperfectũ, preuentus morte reliquerat, ſi de permiſſione noſtra fuerit, prout in noſtra propoſuiſti præſentia, perduci ad effectum. Quare nobis humiliter poſtulaſti, vt tibi morandi in eodẽ loco cum Friderico, ac Alberto, dicto Pulchro, vel alijs duob. monachis tui Ord. quos eligere duxeris ſub Abbatis ſui obediẽtiam. vt ſic opus prædictum, Domino auxiliante, complere valeas, largiremur. Tuum igitur propoſitum in Domino commendantes, ac volentes in his, & alijs, quantum cum Domino poſſumus, condeſcendere votis tuis, licẽtiam tibi authoritate prædicta concedimus poſtulatam. Nulli, &c. noſtræ cõceſſionis, &c. Dat. Laterani 3. Kal. Febr. an. 11.

De Cõradi rebus geſtis narrandis finem fecero, ſi te prius monuero erroris, qui in gentilitijs ſtemmatibus huius Cardinalis apud Ciacconem irrepſit. In illis enim vel gratis, vel voluntariè, vel etiam diuinādo tres progredientes Pantheras finxit, cum Gaſparo Tongelino è Belgio, Ordinis Ciſtercienſis monacho S. Saluatoris Antuerpienſ. & Abbate S. Iſibodi doctiſſimo, Germanicæq; nobilitatis ſcientiſſimo, detegente errorem, reperimus antiqua Comitũ Seynæ ſtẽmata aureum cõtinare Leonẽ, in campo rubeo anhelantẽ, erectum, cuiuſq; vngues, exertaq; lingua colore cæruleo infecta perſpicitur.

Ad latus hoc ſtemma graphicè effigẽdũ curauimus vt inde lector aduerteres, tam candidè nos, noſtra proferre, quàm aliena verecundius improbare;

A 38. ROMANVS Bonauentura, tit. Sancti Angeli Diaconus Cardinalis, natione Romanus, iam inde ab Innocentio Tertio ſenatoria purpura cohoneſtatus anno 1212. Conrado ſucceſſit, electuſque eſt à Nono Gregorio Epiſcopus Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ anno 1227. dum legatus in Gallia eſſet, vir non modo generoſitate ſanguinis ſpectabilis, ſed etiam prudentia, quam in legationibus, quibus contra Albigenſes egregiè perfunctus fuerat, præſetulerat. Ibi in Pariſienſi concilio ſolenni ritu ſalutiferæ ſigno crucis Ludouicum Regem Francòrum inſigniuit, quo ſalubrius ſplendidiuſque ad ſacram illam in orientem expeditionem ſe compararet. Iuriſconſultiſſimus fuit, ideoque eius opera, conſilijſque, diu, multumque vſus eſt Honorius Tertius. Ita vt vix ulla cau-
B ſa deferretur ad Pontificium tribunal, quam iuſſu Pontificis non cognoſceret, dirimeretque Romanus, vt in eiuſdem regiſtris abunde narratur. Eximia prudentiæ laude Campaniam adminiſtrauit, iterumque à Nono Gregorio in Galliam miſſus, clerum ad meliorem frugem reduxit, conditis ſaluberrimis legibus, quibus à ſemel defæcatis moribus iterata labes auerteretur. Interfuit Ciſtercienſi generali capitulo, abſentique, Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ Epiſcopatus obuenit, legatuſque terum in Angliam, compoſitis rebus, in Galliam è veſtigio reuerſus eſt, contra ſuppullulantes Albigenſes eccleſiam propugnaturus, Bituricis celebrato concilio. Demum cum ijs legationibus egregiè functus ad curiam reuertiſſet, pro Nono Gregòrio Romæ Vicariam operam impendit, vbi in
C interregno, hoc eſt, inter exceſſum Gregorij, ac Innocentij Quarti creatiònem bonorum mœrore ingenti deceſſit circa annum 1243. Non minori laude dignus pro tanta talibuſque exanthlatis laboribus, quam pro ſumma erga eccleſias Portuenſem, & ſanctæ Rufinæ in perquirendis earumdem eccleſiarum antiquis monumentis, pietate exquiſita propemodum diligentia, priſcorum Pontificium priuilegia collegit, atque ad æternitatem in Gregorianis Regiſtris, vnà cum eiuſdem Gregorij Noni confirmatione inſeri fecit anno 1226. atque ab eodem Pontifice earundem eccleſiarum bona, Iura, cæteraque eximia priuilegia confirmata ſunt, Romano petente cuius diploma hoc extat,

GREGORIVS EPISCOPVS

D *Seruus ſeruorum Dei, &c.*

AB ipſo chriſtianæ fidei naſcentis exordio ſacroſancta Romana Eccleſia tantæ dignitatis noſcitur obtinuiſſe faſtigium, vt ex collata ſibi deſuper in magiſtro ſuo Beato Petro Apoſtolorum Principe poteſtate, ſi neceſſitas locorum exegit, & vnum Epiſcopatum ſeparari in duos, & duos in vnum ei licuerit adunare, felicis autem memoriæ papam Calixtum anteceſſorem noſtrum, & temporis qualitas, & vicinitas locorum induxit, ſicut in ſuo priuilegio perſpeximus contineri, vt Portuenſem Beati Martyris Hippolyti, & ſanctarum martyrum Rufinæ, & Secundæ in Sylua candida vniret eccleſias, & ſua vnius gubernatione Antiſtitis perpetuis temporibus decerneret permanere, quoniam nec à ſe vllo forent itineris interuallo ſeiuncta, nec peccatis exigentib. tāta eſſet ibi populi multitudo, vt ſingulæ ſicut ante

A illud tempus, ſingulorum deberent regimen Antiſtitum obtinere, nam & populoſa quondam Portuenſis ciuitas in ſolitudinem penè deuenerat, & uix pauciſſimis tunc, ſicut & nunc incolebatur habitatoribus, & eclesia Sylue candidæ cunctis incolis deſtituta multorum tranſactorum annorum circulis, nequaquam proprij ſolatium meruerat habere paſtoris. Quibus nimirum ſupradictus Anteceſſor rationibus inuitatus, de communi fratrum ſuorum conſilio, prænotatas uniuit eccleſias, & ab vno ex tunc Antiſtite conſtituit gubernandas Quocirca venerabilis in Chriſto frater Romane Epiſcope; ad exemplar eiuſdem, & Adriani Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum vnionem huiuſmodi confirmantes, eccleſias ipſas Gubernationi tue committimus, & eas ſub tua, ſicut proprij Epiſcopi diſpoſitione decernimus permanere, ſtatuentes, vt quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eccleſia ipſa in præſentiarum

B iuſtè, & canonicè poſſident, aut in futurum, preſtante Domino rationabiliter poterit adipiſci, firma tibi, tuiſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus his proprijs duximus exprimenda vocabulis, ciuitatem Portuẽſem, quã ſælicis memoriæ prædeceſſores noſtri, Bendictus, Leo, & Ioannes eccleſiæ Portuenſi dederunt, & ſuis priuilegijs confirmarunt cum omni ſeruitio, quod eis in æternum peruenire debeat, & integra medietate maioris ſtagnĩ, eccleſ. SS. Rufinæ, & Secundæ, eccleſ. S. Ioannis in Inſula Lycaonia cũ terris, & vineis ſuis, & eccleſ. S. Adalberti in eodem loco cum terris, vines, & domibus ſuis, maſſam quæ vocatur Cæſano cum fundis, & colonis ſuis ſecundum quæ in priuilegijs anteceſſorum noſtrorum ſub diuerſis vocabulis continetur, & omnes fundos in ſcriptis eorum expreſſos. Omnes præterea eccleſias, plebes, & par-

C rochias præfatæ eccleſiæ cum pertinentijs ſuis, plebes ſcilicet, & eccleſias in ciuitate Portuenſi, & fines concluduntur, quæ in priuilegijs prædeceſſorum noſtrorum continentur plebes, & eccleſias in mola rupta, & finibus eius. eccleſ. ã ſanctæ Nymphæ cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, eccleſiam ſancti Georgij, eccleſiam ſanctæ Rufinæ cum prædictis vineis, & poſſeſſionibus ſuis, plebes & eccleſias in caſtello Guidi, & finibus eius, plebes, & eccleſias, monaſteria & finibus eius plebes, & eccleſias in cere noua, & finibus eius, plebes & eccleſias in cere vetere, & finibus eius, plebes, & eccleſias in Cornazano, & finibus eius, plebes, & eccleſias in caſtello Campanno, & finibus eius, plebes, & eccleſias, & monaſteria in Lucerno, & quicquid iuris habetis in eccleſia ſancti Ioannis in peſſolo, & in terris ac vineis eius, plebes, & eccleſias in Traglata, & finibus eius, plebes, & eccleſias in Teſtalepore, & finibus eius, plebes, & eccleſias in Galeria, & finibus eius, ple-

D bes, & eccleſias in inſula, & finibus eius, plebes, & eccleſias in Formello, & finibus eius, plebes, & eccleſias in cryptafrancula & finibus eius, monaſterium ſancti Cornelij cum omnibus poſſeſſionibus eius plebes, & eccleſias in Scrofano, & finibus eius, plebes, & eccleſias in Belmonte, & foribus eius, plebes, & eccleſias in caſtello nouo, quę etiam in antiquis priuilegijs ſub diuerſis vocabulis diſtringuntur, plebem ſcilicet ſanctæ Mariæ in ſylua candida cum titulis ſuis, titulum ſanctorum Ioannis, & Pauli in Lucerno, & plebem ſanctæ Mariæ in eodem loco, titulum ſancti Angeli in Muſano, titulum ſancti Donati in Maiorata, plebem ſanctæ Matchæ in Bucia, plebem ſancti Gregorij in Galeria cum titulis ſuis, titulum ſancti Gregorij in ipſo loco, titulum ſancti Anaſtaſij in Muſano, & plebem ſancti Angeli in Raſcetulo cum

A poſſeſſoribus ſuis, & plebem ſancti Ioannis in nono cum poſſeſſionibus, vineis, paſcuis, domibus, ſyluis, terris, & titulis ſuis, tit. S. Mauiani in ipſo burgo cum terris ſuis, tit. S. Andreæ, & titulum S. Mariæ cum terris ſuis, tit. S. Nicolai, qui eſt in caſtello de monte de pini, tit S. Mariæ, quod appellatur inter tres rigas cum terris, uineis, domibus, ac titulis ſuis, tit. S. Mariæ, plebem S. Luciæ, & eccleſ. S. Ioannis, & tit. S. Gregorij in inſula cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, plebem S. Pauli in formello cum omnibus poſſeſſionibus, & tit. ſuis, tit. S. Silueſtri in colũna cũ poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Marciani cum terris ſuis, tit. S. Geneſij in Dalmatia cum terris ſuis, tit. S. Mariæ cum terra ſua, tit. S. Laurentij in formello cũ terris ſuis, titu. Saluatoris cum terris ſuis, tit. S. Ioannis in ipſo loco cum terra ſua, tit. S. Petri; cum terra ſua, eccleſ. S. Angeli ſub ripa cum capella ſua, tit. S. Valentini cum cryptula.

B plebem S. Cornelij in Capracorio cum omnibus poſſeſſionibus, & titulis ſuis, tit. S. Pancratij cum terris ſuis, tit. S. Mariæ cum terris, & pratis ſuis, tit. S. Valentini cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Donati cũ terris ſuis, tit. S. Mariæ cum terris ſuis, tit. S. Laurentij cum terris ſuis, tit. S. Anaſtaſij cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Iuſtinæ cũ poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Angeli cum poſſeſſionibus ſuis, tit S. Gregorij cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Anaſtaſij in Cannecuło cum terris ſuis, tit. S. Viti cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Silueſtri, & Angeli, cũ poſſeſſionibus ſuis, plebem S. Donati in Collim cũ tit. & poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Mariæ cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Criſpinæ cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Georgij cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Mariæ cum terris ſuis, tit. Caſſiani cum poſſeſſionibus ſuis, plebem S. Marcelli in quarto decimo cũ poſſeſſionibus ſuis, plebem S. Petri in Bezana cum poſſeſſionibus ſuis. tit.

C S. Mariæ, & tit. S. Blaſij, S. Ioannis, & S. Laurentij in Scrofano cum poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Stefani, S. Mariæ, & S. Eugeniæ in Matera, tit. S. Eugeniæ cũ poſſeſſionib. ſuis, plebem S. Mariæ in olinula cum titulis, & poſſeſſionibus ſuis, tit. S. Angeli cum poſſeſſionibus ſuis. Item concedimus eccleſiam SS. Rufinæ, & Secundæ ſitam Romæ iuxta palatium noſtrum cum omnibus pertinentijs ſuis eccleſiam S. Martinæ cum omnibus ſuis pertinentijs infra hãc ciuitatem Romæ, non longè a monte, qui Auguſtus dicitur. Similique modo ad vngendum, vel conſecrandum Imperatorem, primum tuam, tuorumque ſucceſſorum Epiſcop. fraternitatẽ conuocamus, vt quibus regimen totius ciuitatis Leoninæ conceſſum eſt, ab his primus ſit benedictus, cõſecrationẽ altarium S. Petri, & ſuorũ monaſt. eccleſiarum, altarium, ſacerdotũ, clericorũ totius ciuitatis Leoninæ, tibi, tuiſq; ſucceſſorib. in perpetuũ concedi-

D mus, & cõfirmamus, cuncta ſacra officia, ſeu miniſteria, quæ nos, & ſucceſſores noſtri facere debemus, ſi ægritudine, vel cura aliqua impediti facere nõ poſſumus, tã in ſuprascripta venerabili eccleſ. S. Petri, & monaſt. ſuis, quã & per totã ciuitat. Leoninam, per te tuoſq; ſucceſſores fieri Apoſt. authoritate decernimus. Sane in Dominica palmarũ, in Cœna Domini, Paraſceue, Sabbato S. & die Paſchæ ſtatutis horis, & diebus anteceſſorũ noſtrorũ priuilegijs deſignatis miſſarũ ſolemnia, & diuina officia iuxta veterem cõſuetudinẽ ſuper altare B. Petri à te, tuiſq; ſucceſſorib. celebrãda ſtatuimus, vbi quicquid proijci, vel offerri cõtigerit, tã videlicet in altari, quàm in confeſſione ueſtris vſibus applicetur. Porrò ad conſecrandã S. Romanæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ dignitatẽ, & antiquã earundẽ eccleſiarum conſuetudinem, capitulo præſenti ſubiungimus, vt ſicut olim in ſingulis earum, ſinguli Epiſcopi conſtitu-

ſtituti ſacro Lateranenſi altari miniſtrauerint, ita deinceps vnus in vna eccleſia ordinarius Epiſcopus eiuſdem altaris ſeruitio in ordine vicis ſuæ, Domino cooperante, inſiſtat. Decernimus ergo, &c. Si qua igitur &c. Cunctis autem, &c. Amen. Datum Reate per manum Magiſtri Guillelmi S. R. E. Vicecancellarij, quarto nonas Auguſt. indict. octaua Dominicæ Incarnationis anno 1236. Pontificatus vero Domini Gregorij Papæ ix. anno decimo.

39. OTHO Candidus, alias Blanchus de Alerano in Montisferrati Marchionibus, diaconus Cardinalis tit. S. Nicolai in carcere a Gregorio Nono vocatus ad purpuram anno 1227. Lugduni ab Innocentio Quarto ſummo Pontifice Epiſcopus Portuenſis, ac S. Rufinæ declaratus eſt, anno 1244. Kal. Febr. ait Matthæus Veſtmonaſterienſis; *ipſo tempore Otho Cardinalis, qui aliquando legatus fuit in Anglia, factus eſt Epiſcopus Portuenſis.* Hic ille famoſus Otho eſt, tùm genere nobilis, tum doctrina, artiſque Aſtrologiæ peritia longe clariſſimus: Quem turbulentiſſimis Friderici, temporibus Gregorius in maiorem Britanniam, Scotiãq; legauit, vt illorum regnorum clariſſimos pietate, & moribus Epiſcopos ad Romanum generale celebrandum concilium contra impium Fridericum prouocaret. Coegit ad id concilium, non contemnendas Epiſcoporum copias, vt impietati ſufficerent expugnandæ. Cumque in Italiam reuerſus, Genuam appuliſſet, cum Iacobo Pecoraria Cardinali Præneſtino, inde iterum ſoluit, iamque liguſticum mare Othone duce, medium claſſis Eccleſiaſticorum tenuerat, cum Hugolinus, Comes, Piſanorum claſſe ſuccinctus, ac Federici fautor, in progredientes impetum fecit. Vtrimque certatum eſt, Claſſiarijs Genuenſibus, qui Pontificias partes per ea tempora tuebantur, contumeliam non ferentibus, ſed cum Genuenſes Triremes eccleſiaſticorum turba imbellis ad quærimonias, quam ad arma promptior, præpediſſet, à Piſanis militibus in maritimis incurſionibus exercitatis victoria ſtetit, trucidataque promiſcua turba nobiliora capita abduxere in ſeruitutem, in quibus Otho Candidus, Iacobuſque Pecoraria fuere præcipui, qui Federico deinde iubente in diriſſimũ detrudendi carcerem Amalphim amandati ſunt. Ibidem ad duos omninò annos diriſſimi carceris pertulere incommoda, donec Balduino Conſtantinopolitano. Imperatore petente, inde liberi exiere ann. 1244. Cæterum Otho ea ſeruitute diſcuſſa, Anagninam peruenit, Innocentio Quarto creando interfuturus, eum quo deinceps ad Concilium Lugdunenſe profectus eſt, vbi de Eccleſia Chriſti optimè meritus, exceſſit e viuis anno 1251. Tumulatuſq; eſt in Eccleſia fratrum Prędicatorum, Huius Othonis meminit Ioannes Villanus. Rerum Florentinarum diligentiſſimus ſcriptor Folietta, alijque cum Ciaccono perplures, vnde ferè deſumpſimus quæ paulo ſupra narrauimus.

40. IACOBVS Herebertus Gallus monachus Ciſtercienſis; ab Innocentio Quarto Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, ac S. Rufinæ dictus eſt anno 1251. obijt paulò ante, quam Innocentius Pontifex è viuis excederet, anno 1254. idibus Decembris, ſepultus inde in Claraualle monaſterio, vbi prius monaſticum ſumpſerat habitum.

41. IOANNES ANGELVS, cognomento de Toleto, monachus ord. Ciſtercienſis, ex preſbytero Cardinali, tit. S. Laurentij in Lucina, ab Vrbano Quarto renunciatus eſt Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ann. 1261. hic politioris, & abditioris doctrinæ, ob quam ab Innocentio iv. anno 1244. in Cardinalium numerum, ſub tit. S. Laurentii in Lucina, fuerat relatus, laude floruit, de cuius promotione Martinus Veſtmonaſterienſis, in Anglicana hiſtoria, loquutus de Innocentio ad annum 1244. hæc habet. In feſto *(inquit)* ſanctiſsimæ Trinitatis, vt partem ſuam cautius roboraret, quia paucos ſuæ ſollicitudinis; & laboris habuit participes, decem in paruo tempore creauit Cardinales, videlicet Magiſtrum Ioannem, cognomento de Toleto, Ciſtercienſis ordinis monachum, natione Anglicanum, literatura eleganter eruditum, & quoſdam alios plus generoſitate, quam virtute morum, vel ſcientia præditos, quorum nomina longum eſſet ſcripto inſerere, ac indignum, octauo die, ante feſtum natiuitatis B. Ioannis Baptiſtæ, acceſsit Dominus Papa, ad Ciuitatem Caſtellanam, quæ ab Vrbe octodecim diſtat, milliaribus, vt ibidem vicinius Imperatori, de pace tractaret, pergit idem author Innocentij geſta recenſere, eiuſque per Italiam iter Lugdunum vſque proſequitur. Confirmat Matthæus de Paris, in Anglicana hiſtoria, ad annum 1246. noſtrum hunc Ioannem de Toleto, natione Anglum extitiſſe, pacemque inter Angliæ Regem, ac Innocentium Papam conciliaſſe, hunc etiam Ioannem Anglum natione, Theodericus Valliſcolor, qui eo vixit tempore in Vrbani Quarti vita, dum Cardinalium presbyterorum nomina recenſet, qui electioni Vrbani interfuere, hiſce incomptis verſibus memorat.

Alter, quem fouit Ciſtercius ordo Ioannes
Nomine, natalis Anglica terra ſibi.

Paulò poſt idem Theodoricus Cardinalium recenſens nomina, quos Vrbanus in ſecunda Patrum creatione promouit, loquutus de Guidone Burgundo Abbate Ciſtercij, tunc presbytero Cardinali, titulo S. Laurentij in Lucina, e rearo eiuſdem Ioannis meminit ex presbytero Card. eiuſdem tituli in Epiſcopum Card. Portuenſem ann. 1261. euecti. Guido namq; in eo titulo Ioanni ſucceſsit, ita eiuſdẽ paulò agreſtior muſa cecinit.

Burgundus patria fuit, & Ciſtercienſis Abbas
Alter promotus, Guidoque nomen ei
Huius enim titulum retinebat primo Ioannes
Præſul de Portu, poſtea factus adeſt.

Quindecim & eo amplius annis Ioannes Anglus, tit. S. Larentij in Lucina, ab anno ſcilicet 1244. ad 1261. quo Portuenſi infula decoratus, Guidoni Burgundo eundem titulum presbyteratus reliquit, ſumma gloria effloruit, hæc clarè in Vaticanis regeſtis, Innocen, ij, ac Alexandri Quarti ſũmorum Pontificum ſpectantur, cum ibi ſæpè in eorumdem diplomatibus, idem Ioannes ita ſubſcriptus reperiatur. *Ego frater Ioannes tit. S. Laurentij in Lucina presb. Card. ſcripſi*, in diplomatibus verò Vrbani Quarti Clementis Quarti, Gregorijque 10. iam Cardinalis Epiſcopus Portuenſis in

hunc modum ſubſcribitur. *Ego frater Ioannes Epiſcopus Card. Portuenſis ſubſcripſi*. Hinc clarè mihi colligi videtur Ioannem Monachum Ciſtercienſem tituli ſancti Laurentij in Lucina Presbyterum Cardinalem ab Innocentio quarto creatum anno 1244. non Lugduni menſe decembri, vt Ciaccono placet, ſed Romæ, Iunio in feſto ſanctiſſimæ Trinitatis; ex Presbytero vero Cardinali ſancti Laurentij in Lucina, in Epiſcopum Cardinalem Portuen. ab Vrbano quarto anno 1261. euectum, non duos, Gallum alterum dictum de Francoigia Archiepiſcopum Biſuntinum electum, alterum Anglum cognomento de Toleto, ambos Ciſtercienſes Monachos, vt ipſi in noſtris ad Ciacconem notis ab eodem alijſque deluſi diximus, extitiſſe. Noſter porro Ioannes Lugduni anno 1274. extremum vitæ finem, dum portuenſem gereret dignitatem, clauſit. Quod vero Ciaccon, Iacobus Chifletius in Biſuntina hiſtoria. Claudius Lobertus in Gallia chriſtiana, Petrus Frizon in purpurata, alijque de Ioanne Ciſtercienſi Monacho, ab innocentio quarto anno 1244. ex electo Archiepiſcopo Biſuntino Presbytero Cardinali ſancti Laurentij in Lucina creato, quem Gallum de Francoigia ex Abbatis Villa oriundum referunt gratis effutiere, cum ab anno 1244. ad annum 1274. Ioannes Anglus Monachus Ciſtercienſis Cardinalis floruerit, eaque omnia quæ Francoigiæ illi gallo Ioanni, qui nunquam in viuis extitit, affictà ſunt, in iſtum veriſſimè cadant. At vero vnde ij authores alioquin doctiſſimi ea acceperint, me ignorare fateor, idque poſſum addere, Ioannem Monachum, quem Innocentius quartus anno 1244. ad ſacram purpuram extulit, nunquam ad Biſuntinum Archiepiſcopatum vel promotum vel electum extitiſſe. Teſtes ſunt Vaticana regiſtra, quæ defuncto Gaufrido Archipræſule, vacante Eccleſia Biſuntina, Innocentium quartum an. 1245. Lugduni anno ſui pontificatus ſecundo de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis, Vuillelmum Cabillonenſem Epiſcopum, ad eam ſedem, epiſtola regeſis inſerta, numero 429. ſolio 196. anno ſecundo aſſerunt ſequenti tenore, traduxiſſe.

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Suffragancia Eccleſiæ Biſuntinæ.

Diuinæ ſapientiæ inſcrutabilis altitudo, quæ ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, in huius latitudine ſtabiliuit, ita regimen & gubernatorem ipſius immutabili prouiſione diſpoſuit, vt in eadem ſalubriter gubernanda, plures aſſumerentur in partes ſollicitudinis; quamuis pro militantis Eccleſiæ firmamento, vnus obtineat plenitudinem poteſtatis, voluit enim pro eius patribus filij naſcerentur, qui ſuper omnes principes conſtituti, eſſent memores ſui nominis, & præcones inclyti euangelicæ veritatis. Vnde nos qui licet inſufficientibus meritis, in ſublimi ſumus eiuſdem Eccleſiæ ſpeculo conſtituti, ita intendimus diuino adiutorio iniunctum nobis miniſterium, circa proximas Eccleſias gerere, vt in illis etiam à quibus locorum poſitione diſtamus opportuna debeat prouidentia non deeſſe. Cum igitur Eccleſia Biſuntina, quæ diutius Paſtore vacaret fuiſſet ad nos prouiſio deuoluta, nos ei de tali perſona prouidere volentes, quæ meritis vitæ pollens, placens Deo, & hominibus, verbo potens & opere, velut ſydus nitens irradiet ſubditos, lumine verbi Dei, cum ſuper candelabra Eccleſiæ Biſuntinæ paſtoris ſui obitu viduatæ lucerna debeat collocari quæ luce doctrinæ reuocet errantes à Deuio veritatis, & zelo iuſtitiæ in ſpiritu iudicij, & ardoris, abſque perſonarum acceptione contra noxas attendat. Venerabilem fratrem noſtrum Vu. quondam Epiſcopum Cabillonenſem, virum vtique ſecundum cor noſtrum, famæ celebris, & notæ ſcientiæ, à vinculo Cabillonenſis Eccleſiæ abſolutum proficiendum duximus in Archiepiſcopum & paſtorem Eccleſiæ Biſuntinæ ſperantes firmiter, quod ſub eius regimine, grata in domino ſuſcipiet in ſpiritualibus, & temporalibus incrementa, mandantes quatenus ſibi, tamquam membra capiti obſequentes exhibeatis ei obedientiam, & reuerentiam debitam, & deuotam, ita quod mutua inter vos gratia, gratos ſortiatur effectus, & nos deuotionem veſtram poſſimus in domino merito commendare. Datum Lugduni 12. kal. Aprilis anno 2.

Aliæ tres ibidem ſubſequentes, eiuſdem Innocentij epiſtolæ exaratæ, prima ad eundem translatū Vuilelmum, ſecunda vniuerſis Baronibus, militibus, populo ciuitatis, & Dioeceſis Biſuntinæ, tertia clero ciuitatis, & dioeceſis eiuſdem Biſuntinæ Eccleſiæ, eodem die ac anno datæ, in quibus de Ioanne electo, & inter Cardinales adſcripto, nulla vel tenuiſsima mentio habetur. Verius, Vuillelmum poſt longam vacationem, Gaufrido ſucceſſiſſe videtur. Quis vero ſit ille Ioannes Biſuntinus electus de quo habet Chifletius, diploma innuit apud Boueuallenſe Monaſterium anno 1244. menſe ſeptembris datum, non certè hic Ioannes noſter potuit extitiſſe, cum iam ab Innocentio, menſe iunio eodemque anno, in Cardinalium albo eſſet collocatus. Cæterum præterire non debui, eundem Ioannem Portuenſem Epiſcopum; Viterbij Cœnobium, quod Paradiſum vocant, Ciſtercienſibus monialibus fundaſſe, dotaſſeque; in quo nunc, virginibus ſublatis, fratres ordinis minorum, diſtrictioris obſeruantiæ, ſedes fixere, alterum item percelebre Peruſij, diuæ Iulianæ ſacrum Monaſterium, eiuſdem ordinis extra mœnia ingentibus ad inuidiam opibus cumulatum excitaſſe, ac octo è Gallijs Monialibus euocatis, ex earum collegio Oliuam prænobilem virginem Abbatiſſam inſtituiſſe, eandemque à Cathedrali ad monaſterium, vna cum Clero, Senatu, populoq; Peruſino, comitante quadraginta puellarum, e primaria nobilitate Chriſto dicandarum caterua, ſolemni pompa deductam, cohoneſtaſſe. Hæc in antiquis monialium monumentis exarata; ac etiamnum in aula Monaſterij antiqua penicillo effigies eiuſdem Card. vna cum gentilitio ſtemmate adumbrata ſpectatur, ſubditaque eſt hæc epigraphè. Effigies Reuerendiſſimi Patris, Domini Ioannis Cardinalis Portuenſis, ordinis Ciſtercienſis, qui huius monaſterij extitit fundator, & Pater. Viget adhuc grata in piiſſimum parentem, in Monialium animis, memoria, quippe ſingulis annis, die 13. Iulij, quo ille anno 1274. corporis vinculis Lugduni ſolutus eſt, eius parentalia celebrant.

brant, ac in capitulo ex martyrologio antiquo hæc, alta ab hebdomadaria voce decantantur. eadem die fit commemoratio Reuerendiſsimi in Chriſto patris, ac domini, ſacræ Theologię profeſſoris, domini Ioannis Epiſcopi Portuenſis, & tituli ſancti Laurentij in Lucina Epiſcopi, & Cardinalis, huius monaſterij pijſſimi fundatoris, & patris. Pro gentilitijs porrò inſignibus, non illud à Ciaccone cæteriſque relatum geſſit, ſed bipartitum in dextera parte, parmam cœruleam, quinque aureis lilijs, in ſiniſtra auream, tribus cœruleis faſcijs impreſſam, ac in medio pontificale pedum argenteum, prætulit, quæ pluribus in locis eiuſdem monaſterij expreſſa ſpectantur.

Hoc ſcutum Ciaccon Stephano Strigonienſi, ſub eodem Innocentio, Epiſcopo Præneſtino, re ipſa ad Ioannem Anglum pertinens, gratis aſſinxit. Cæterùm ſcientiarum omnium genere perpolitus, lepidus, ac venuſtus poëta, dictiſque acutiſsimus Ioannes extitit, de quo facetum iſtud circumfertur. Cum diuturniori tempore ab obitu Clementis Quarti ſedes vacaſſet, ac certo die Cardinales in ſpeciem potius quam ſeria creandi ſummi Pontificis voluntate, coacti eſſent: iamque tempus, quo Spiritum ſanctum illi eſſent inuocaturi proximè immineret, aſſurgens Ioannes, in has voces altè prorupit. Domini fratres, conſentaneum foret, vt tectum iſtius cameræ, quo Spiritus ſanctus ad animos obſtinatos, & pertinaces, ad creationem boni Pontificis inflectendos, ingredi poſſet, aperiri iuberemus: cum enim nullo alio modo eo penetrare poſſit, niſiquam perturbatos animi motus priuatoſque affectus exuemus: nec in luctu iacentem orbam Chriſtianitatem creato nouo Pontifice erigemus. Quibus faceti ſsimè ſalibus iactis, Collegium Cardinalium, ad tuendam, augendamque Eccleſiam nouumque eligendum Pontificem vehementiſsimo Spiritu cohortatus. Theobaldi Vicecomitis Placentini, Archidiaconi Leodienſis, tunc in oriente agentis, virtutes ſummis laudibus exaggerauit, probauitque quantam vtilitatem ab illis creatus Pontifex Eccleſiæ conciliaturus eſset: adeo vt perrupta animorum duritie eodem manè ab omnibus Pontifex electus, & acclamatus fuerit, ac Gregorius Decimus poſtea nuncupatus. Quibus viſis Ioannes ingenti lætitia delibutus cum de fœliciſsimo euentu vna cum cæteris Cardinalibus ſibi gratularetur in promptu hoc Diſtichon effudit.

A *Papatus munus, tulit Archidiaconus vnus,*
Quem patrem patrum fecit diſcordia fratrum.

Nec Ioannis opinionem præclarę virtutes Gregorij, cuius promotio tanto ardore ab ipſo fuerat ſollicitata feſellerunt, cum Gregorius tanto zelo, ac pietate Eccleſiam adminiſtrarit tantàque Deus, in eius vita, ac morte, prodigia explicuerit vt ob ea, eius hodie, vt Beati vnius memoria, ſumma veneratione colatur, ac ad eum in numerum SS. adſcribendum incumbatur, Lugduni Ioannes migrauit è viuis ann. 1274. Iulij 13. dum Concilium generale celebraretur, ſummoque ſui relicto deſiderio, incredibili luctu ſepulchro conditus eſt apud Prædicatores.

42. Frater ROBERTVS Hiluardey cognomento Beliberi Anglus ordinis S. Dominici Cantuariæ Archiepiſcopus vir doctiſſimus à Nicolao Tertio Pont. Max. ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. Rufinæ anno 1278. vel vt alij volunt 1277. Viterbij vitã finiuit anno 1280. non ſine hauſti veneni ſuſpicione, vt Ioannes Pitſæus de ſcriptoribus Eccleſiæ Angliæ narrat, ſepultus eſt in templo S. Mariæ ad gradus, plura monumenta reliquit ingenij, conſule memoratũ Pitſæum, Ciacc. Polidor. Virgil. Nicol. Narpſfelchium, cap. 7. ſæcul. 13. hiſtor. Anglicanæ. Eiuſdem laudes non tacuit Math. Paris in Anglicana hiſtor. eius gentilitia ſtẽmata tres nicleas continebant rectæ regulæ affixas, ſcuti campum, ex obliquo ſecantis, vt antiquę Britannię Autor affirmat. Cuius ſanè authoritas Ciacconem conuincit erroris, qui, eidem in ſuo de Pontificibus opere, quæcunque collibuerunt, gratis affinxit.

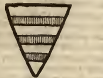
43. BERNARDVS de Languiſello, natione Gallus, Archiepiſcopus Arelatenſis, à Martino Quarto Pontifice, Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, ac S. Rufinæ electus eſt an. 1281. tum Æmiliæ, Etruriæque legatus ſucceſſorem habuit in Eccleſia Arelatenſi, Bertrandum Remenſem canonicum, & Martini Papæ à ſacrificijs ab eodem Pontifice promotum in locum alterius Bertrandi Ioannis, tunc Canonici Agathenſis, ac cauſarum Cameræ Apoſtolicæ Auditoris a capitulo in locum tranſlati Bertrandi ad Portuenſem Eccleſiã electi, qui electioni liberè ceſſit, id habetur in Reg. Vatic. epiſtola 98. fol. 25. ann. 1. Martinum Quartum. Datum Vrbeueteri 13. Cal. Februar. annò 1. Obijt Bernardus Vrbeueteri ann. 1290 ſepultus fuit in eccleſia S. Franciſci.

Narrant Petrus Saxus in Arelatenſi hiſtor. Petruſque Frizon in Gallia Purpurata, hunc Bernardum de Langniſello Portuenſem Epiſcopum anno 1294. ſuum vltimum condidiſſe teſtamentum, præſentibus Andrea Auenionenſi, ac Berardo Nemauſenſi Epiſcopis fratribus Gullelmo, & Petro notario, poſt quem annum obijſſe affirmãt, contra Ciacconem, qui eum an. 1290. mortuum ſcribit. Sed vterq; manifeſtè decipitur; ſi quidem Fr. Matthæus de Aqua ſparta Minorita ex presb. Card. in Portuenſi ſede Berardo ſubrogatur à Nicolao Quarto menſe Decembri 1291. ex reg. Vatic. Idem Matthæus Portuenſis Epiſcopus interfuit electioni Cæleſtini Quinti, ac Bonifacij Octaui ann. 1294. vt habetur in lib. obligationũ

iacti

ſacri Collegij, in quo leguntur omnium Cardinalium, tunc viuentium nomina ante Cæleſtini Quinti electionem, tertiouè loco Fr. Matthæus Portuenſis Epiſcopus notatur; quomodo ergo Bernardus potuerit in viuis eſſe hoc eodem anno 1294. doceant ipſi. Interim ſatis habuero, ſi, ex inſcriptione eiuſdem Bernardi ſepulchrali, quæ adhuc Vrbeueteri ante Aram principem eccleſię S. Franciſci in pauimento in marmoreo lapide cum effigie, & inſignibus legitur Cicconé ex parte vera narraſſe dixero. Exceſſit enim Bernardus non quidem Romæ, ſed Vrbeueteri anno 1290. quo ſeceſſerat cum Nicolao Quarto ad nouæ Cathedralis ędificationis initium ſpectandum; en inſcriptio prętereuntium pedibus pene corroſa, ibi & Parma tribus faſcijs exarata ſpectatur.

Anno Domini M C C L X X X X. videlicet xiij. Kal. Octobris obijt bonæ mem. Dominus Bernardus Epiſcopus Portuenſis.
Hunc Rex æterne Patri ſociare ſuperno
Pro quo mundana reputabit gaudia vana,
Et mens ſollicita fuit . . . . .
Culpis purgata, vt prorſus fieret tibi grata.

44. Frater MATTHAEVS de Aquaſparta Tudertinæ Diœceſis in Vmbria, ordinis Minorum Generalis Magiſter, ac presbyter Cardinalis, tit. S. Laurentij in Damaſo a Nicolao Quarto electus anno 1288. ab eodem etiam Epiſcopus Portuenſis, ac S. Rufinæ pronuntiatus ab anno 1291. Tribus legationibus egregiè perfunctus eſt, Inſubriæ, Aemiliæ, atque Etruriæ. Anno verò 1300. cum Florentinæ res ad exitium propemodum fluctuarent, Guelfis, Gibellinisque inter ſe decertantibus, iterum Matthæus in Etruriam miſſus eſt, vt gliſcenti malo ſua ſapientia mederetur. Cæterum cum in eius fœderis expediendis conſilijs, ex vnius parti affectus rem omnem tranſigere, venisset in ſuſpicionem, coactus eſt, factioſis, neſcio quid violentum minitantibus, Florentia, rebus infectis, exire, quam ipſe viciſſim, percitus ira, à cõmunione fideliũ, Religionis intentato telo, ſubmouit, redijtq; ad curiam. Romæ deceſſit anno 1302. ſepultuſque eſt in Ara Cæli, marmoreo, ſed elingui ſepulchro. Omni doctrinarum genere Matthæus ornatiſsimus fuit, multaque compoſuit, ediditque, quæ illius Ingenium, atque acumen maximè commendent. Cuius quidem diffuſè meminit amicus meus doctiſsimus Lucas Vvadingus Hybernenſis in ſuis de ordine Minorum Annalibus, is ille, qui noſtrum hoc de Epiſcopis Italiæ opus, maturiùs quam ipſi decreueramus, ſuis vel adhortationibus, vel ſtimulis in lucem prodire compellit.

45. Frater IOANNES Minius de Murro vallinm, Firmanæ Diœceſis, ordinis Minorum Generalis Magiſter, à Bonifacio Octauo Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac Sanctæ Rufinæ ſublectus eſt, anno 1302. 25. Nouembris. Hic ille Ioannes eſt, qui S. Ludouicum primogenitum Caroli Neapolitani Regis, ordinis Minoris Alumnum excepit. Valuit Ioannes doctrina, prudentiàque, induſtriàmque ſuam in Gallijs, quo miſſus fuerat legatus, planè oſtendit. Intrepidè ſe geſſit, vbi ſanctæ Sedis Apoſtolicæ dignitas ageretur, inque Viennenſi Concilio à Clemente v. celebrato, memoriam Bonifacij Octaui ſtrenuè defendit contra Philippum Galliarum Regem, qui illam impugnabat. Auenione deceſſit ann. 1312. ſepultuſque eſt in eccleſia fratrum Minorum, conſule Vvadingum.

46. IACOBVS ARNALDVS de Oſſa Cadurcenſis vaſco Gallus, Epiſcopus Auenionenſis, à Clemente Quinto ad Epiſcopatum Portuenſem, ac S. Rufinæ vocatus eſt, anno 1312. menſe Decembris 14. anno verò 1316. in ſummum Pontificatum ſucceſsit, appellatuſque eſt Ioannes xxij.

47. BERNARDVS de Caſtanieto Gallus de Monte peſſulano Albienſis Epiſcopus, à Ioanne xxij. Card. Portuenſis, ac S. Rufinæ ſublectus eſt anno 1316. 18. Decembris, antiquæ probitatis, ac dignitatis, deque Chriſti Eccleſia optimè meritus Præſul, quique iam inde à 10. Gregorij temporibus Capellanus Pontificis extitit, tum, & ſacri Palatij Auditor Epiſcopus Anicienſis. Crediderim ſomniaſse Ciaccon, cum deceſsiſſe Bernardum affirmat ann. 1326. Cum perſpicuè Auenione fato ceſſerit 1317. die 14. menſis Auguſti, ex lib. obligationum. Huius meminit Almericus Augerius Biterrenſis in vita Innocentij Sexti à quo Bernardus ex Sacri Palatij Auditore, Epiſcopus Albienſis ſublectus eſt. Conſule Ioannem Chenu Claudiúmque Robertum.

48. BERINGARIVS Freduli iunior Gallus, Epiſcopus Biterrenſis à Clemẽte Quinto electus presbyter Cardinalis tituli SS. Nerei, & Achillei, die 12. Decembris 1312. deceſsit Epiſcopus Cardinalis Portuenſis ſub Ioanne xxij. circa annum 1323. Duos fuiſſe Beringarios Cardinales eiuſdem nominis, & cognominis benè probat Cantilorus ex lib. obligationum primum ſeniorem Tuſculanum Epiſcopum, alterum iuniorem Epiſcopum Cardinalem Portuenſem, ambos à Clemente Quinto inter Cardinales adſcitos. Ciaccon. Frizon. vnum fuiſſe Beringarium ſcribunt, duos enumeraſſent, ſi Vaticana monumenta inſpexiſſent.

49. IOANNES Conuenarum Comes Gallus, ex Archiepiſcopo Toletano, ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. Rufinæ anno 1327. 18. Decembris. Hic cum poſt mortem Ioannis Secundi in ſummum Pontificem à Cardinalibus, ea conditione eligeretur, vt nunquam concederet Romam; ex generoſitate animi renuit in eam conditionem iurare, reſpuitque Pontificatum illum, qui ſeruituti propior foret, quàm libero in cæteros Imperio vteretur. Sub Clemente Sexto Ioannes accuſatus eſt in necem Andreæ Neapolitani Regis impiè conſenſiſſe, vt eo videlicet ſcelere, a Carolo Durazzio nepote Calabriæ

Duce

Duce gratiam iniret; quamobrèm ad Conciſtorium vocatum, coram Purpuratorum Senatu, illū Clemens aſperioribus verbis pupugit, proditorem illum, bis, ſemel, & iterùm proditorem inclamans, Conſule Ioann. Villanum ſuarum hiſtor. lib. 12 cap. 109. Cæterùm Ioannes, cum varia ſcientiarū ſupellectili locuples eſſet, præcipuàque excelleret eruditione multa perſcripſit, deceſsitque Auenione, anno 1348. 20. Nouembris, in noſtris ad Ciacconem additionibus, Impreſſoris incuriam, interìm caue lector. Siquidem vbi Ioanni, titulus Portuenſis Epiſcopatus, ſubijciendus erat, Præneſtini ex inconſulta celeritate irrepſit. Elenchus ſanctæ R. E. Cardinalium pag. 30. translatum refert Ioannem hunc de Conuenis ab Eccleſia Tholoſana ad Oſtienſem anno 1327. 18. Decembris, exceſsiſſe anno 1348. 20. Nouembris. At ab anno 1327. ad annum vſque 1352. Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis fuit Bertrandus de Poietto, Ioannis xxij. nepos, vt idem teſtatur Elenchi author; Bertrando Oſtienſi electo Apoſtolicæ Sedis legato ſcribit idem Ioannes Papa kal. Maij, anno 12. qui fuit Chriſti 1328. apud Frizon: vt comitiis Generalibus fratrum Minorum Bononiæ celebrādis aſsiſtat. De Bertrando Cardinali Oſtienſi Apoſtolicę Sedis in Italia legato extat frequens memoria apud illius æui authores, Impreſsoris, ſeu Amanuenſis Elenchi incuria error irrepſit, vt pro Portuenſi, Oſtienſis Epiſcopus legatur Ioannes hic noſter.

50. BERNARDVS de Albia Gallus Apamiēſis, Epiſcopus Ruthenenſis presbyter Cardinalis, tituli S.Cyriaci in thermis creatus à Benedicto xii. anno 1338. die 18. Decembris ſub Clem. Sexto in Hiſpania legatus fuit anno 1347. ad Petrum Aragoniæ, & Iacobum Maioricorum Reges inter ſe dimicantes, inducias ab eis impetrauit, vt ſuo tempore fœdus inirent. Petrus Rex à falſis ſuggeſtoribus inductus Epiſcopo Gerundenſi, & Canonicis infenſior, toto Regno eos eiecerat, à Sede Apoſtolica excomunicatione percuſſus: ad eor rediens profugos reuocauit, ſupplèx à Pontifice obtinuit. vt Bernardus Cardinalis ipſum anathemate ſolueret, & ſacra vniuerſo Regno interdicta poſtliminio reſtitueret. anno 1348. ex Hiſpania ad curiam reuerſus, in demortui Ioannis Cardin. Conuenarum locum Epiſc. Card. Portuenſis electus eſt; quo anno 13. Septembris Auenione in Eccleſia fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo, inter miſſarum ſolemnia, munus benedictionis impendit Corrado, electo Abbati monaſterii ſancti Petri de Palſano, ordinis Ciſtercienſis Præneſtinæ Diæceſis, Clemente Sexto iubente, extat in archiuio cœnobii S.Saluatoris Montis Amiati Senenſis ditionis (cuius alumnus fuerat Conradus iſte Abbas) benedictionis diploma noſtri Bernardi Portuenſis Epiſc. indicat vna cum eiuſdem gentilitio ſtemmate ceræ impreſſo, Caſtellum ſcilicet cum turribus, vt vides in Parma, Ciaccono, cæterisque hucuſque incognita.

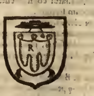
Obijt Bernardus ann. 1350. die 13. Nouembris, vt ex lib. obligat. benè notat Elenchus, Ciaccon. obijſſe refert ann. 1344. Frizon 1348. ſed malè, Franciſcus Petrarcha ſępè numero in Epiſtolis meminit huius Bernardi cognomento de Albia, & ita olim ad eum ſcripſit.

Dij tecum vberius, quoniam tibi conſcia cæli
Vox adamantina eſt, calamus quoque ferreus, omnes
Promptus ad inſultus, pleno tibi copia cornu
Copia ſuppeditat, verſus breuis hora trecentos,
Et ſeptem decies excudit;

51. Guido de Bolonia frater Comitis Boloniæ in Piccardia Gallię prouincia, non autem Boloniēſis Epiſc. neq; de Mōteforti, vt Ciacc. perperam ſcribit, filius fuit Roberti Comitis Bolonienſis, atque Aruernenſis, atque Mariæ è Flandria, fraterque Ioannis Comitis Montisſortis, propatruus Roberti Gebennenſis, qui Antipapa in ſchiſmate fuit electus, ſub nomine Septimi Clementis, Cardinalitia Purpura à Clemente Sexto condecoratus eſt anno 1342. ſub titulo S. Cæciliæ, cum Archiepiſcopus Lugduni ſederet; Tornacenſemque eccleſiam iam olim antea rexiſſet, atque Cameracenſem, ab eodemque Pontifice Clemente Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. Rufinæ effectus eſt ann. 1350. vir ſanè egregius ob multas prudentiſsimè functas legationes. Deceſsit Illerdæ in Hiſpania, vbi ſub Vndecimo Gregorio legatus, eccleſiaſtica tranſigebat negotia anno 1373. 25. Nouembris, ibidemque tumulatus quieſcit, in Abbatia Bouſetti. Meminit Guidonis Matthęus Villanus, Theodoricus à Hieim, Marianus de rebus Hiſpaniæ, Franciſcus Borquettus in notis ad Vitam Clementis Sexti, de quo Guillelmus Cortuſius in hiſtor. de nouitatibus Paduæ lib. 10. c. 1.

Guido Comes Bononiæ de ſupra mare, tituli ſanctæ Luciæ (legendus S.Cæciliæ) presbyter Card. R.E. legatus occurrentibus Dominis Paduæ, & laicis cum toto clero, intrauit Paduam, & ſedem poſuit in Palatio dominorum cum CCC. equit, expenſis dominorum anno 1349. die 11. Martij. Poſtea iuit Venetias, & per Taruiſium iuit in Vngariam, & treguas fecit inter Regem Vngariæ, & Ludouicum maritum Ioannæ Apuliæ Reginæ. Reuerſus Paduam in anno ſequenti, & menſe Februarij, voluit de pace componere inter Patriarcham, & Duces Goritiæ, ſed nequijt. Vnde poſtea occiditur Patriarcha. Corpus B. Antonij confeſſoris translatum fuit die 15. Febr. Tunc ſupra Arcam eius, Dominus legatus miſſam celebrauit, præſentibus Domino Patriarcha Aquileienſi, Archiepiſcopo Cadræ,

Aldobrandino Epiſcopo Paduæ, Epiſcopo Veronæ, & multis alijs Epiſcopis, & Prælatis. Sequenti die clugienſibus occurrentibus vſq; Paduam, & à Dominis ſociatus vſque ad mare, aſcendens naues clugiæ ornatus magnificè, iuit Clugiam, deinde Romam, propter indulgentiam generalem, menſe Maij rurſus Paduam de Prælatis ſuæ legationis celebrauit concilium generale. Poſt hoc per Vicentiam iuit Auinionem: hæc ille. Scutum Guidonis huius Card. Bononienſis non eſt illud à Ciaccon. cæteriſque relatum, ſed parma aurea vexillo tribus ſegmentis miniatis praſino fimbriatis exarata, vt nos ipſi obſeruauimus Patauij in Eccleſia S. Antonij, encauſto picta in Argentea theca ab ipſo dono data, in qua idem ipſe Apoſtolicus legatus maxillam S. Antonij incluſerat, cuius interceſſione ab imminenti mortis periculo euaſerat, vt refert Valerius Polidorus in deſcriptione eccleſiæ S. Antonij: ſcutum eſt huiuſmodi.

52. PETRVS Corſinus Epiſcopus, ac Florentinus Patritius ab Vrbano Quinto electus presbyter Cardinalis ſub titulo S. Laurentij in Damaſo 1367. Poſtea à Gregorio Vndecimo Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. Rufinæ declaratus 1374. Cæterùm defuncto Gregorio, Petrus, vnus è tribus illis Cardinalibus fuit, qui facta ſeceſſione, Clementem ſeptimum Antipapam crearunt, cumque ipſe Auenionem in Gallias profectus eſſet, ibi anno 1405. è viuis exceſſit, ſepultuſque eſt apud Auguſtinianos cum hoc Epitaphio:

Hic iacet Reuerendiſſimus in Chriſto Pater
Dominus Petrus de Corſinis de Florentia,
Decretorum Doctor, Portuenſis Epiſcopus
Cardinalis, qui obijt die xvi. Auguſti,
anno Domini MCCCCV. & ann. ſui Car-
dinalatus xxxvi.
Anima requieſcat in pace.

Eius deinde corpus deportatum Florentiam fuit, inque cathedrali ſepultum. Cæterùm de ipſo plura, cum ſeriem Epiſcoporum Florentinorum expediemus. Poſt exceſſum Corſini à Benedicto Decimo tertio Antipapa, quidam Bertrugarius Pſeudocardinalis, tit. S. Clementis, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, qui parum inde ſuperuixit.

53. ANTONIVS Caietanus Romanus presbyter Cardinalis, tit. S. Cæciliæ, ex Aquileienſi Patriarcha, à Bonifacio Nono creatus, poſt Cardinalis Epiſcopus Prænestinus effectus eſt, ac ſub Alexandro Quinto deinceps Epiſcopus Portuenſis, ac S. Rufinæ electus, anno 1409. poſt concilium Piſanum. In quibus quidem temporibus, cum inter Benedictum Decimumtertium, Duodecimumque Gregorium ſchiſma inualuiſſet, perque diſciſſa partium ſtudia duo Præneſtini Epiſcopi electi fuiſſent; hic ſcilicet Caietanus Antonius, & Maloſiccus Vido è Gallijs; poſteaque in Piſano concilio, Antipapa relicto, ſchiſmaticorum pars, ſinceriori parti, veroq; Pontifici Alexandro adhæſiſſet, ne eiuſdem tituli à diuerſis obtenta poſſeſſio, iterum ſenatum confunderet, Præneſtini titulus apud Maloſiccum manſit Vidonem, vacuoq; Portuenſi, ac S. Rufinæ, Antonius Caietanus inſignitus eſt. Deceſſit Antonius anno 1412. Romæ, atque ad S. Mariam ſuper Mineruam ſepultus eſt cum hoc Epitaphio.

Hic requieſcit Reuerendiſſimus in Chriſto
Pater Dominus Antonius Caietanus Epiſco-
pus Portuenſis S. Romanæ Eccl. Card.
Qui obijt anno Domini MCD. xij.
menſe Ianuarij, die xi.
Indict. quinta.

De Antonio Caietano poſtea plura, cum de Aquileiæ Patriarchis inſtituemus narrare.

54. LVDOVICVS Dux Barri Gallus, filius Roberti Barri Ducis, & Mariæ Ioannis Regis Galliæ filiæ, Blondæ Aragoniæ Reginæ frater, Galliæ vero Reginæ conſobrinus, cum Lingonienſis eſſet Epiſcopus à Benedicto Decimotertio Antipapa Cardinalis S. Agathæ cooptatus eſt anno 1397. In concilio verò Piſano legitimus presbyter Cardinalis SS. duodecim Apoſtolorũ declaratus an. 1409. à Ioanne autem xxij. Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. Rufinæ electus anno 1412. legatione functus eſt in Germania, Galliaque, vtilla Regna faſces veri Pontificis, Imperiumque revererentur. Ab Eccleſia Lingonenſi, ad Catalaunienſem tranſlatus eſt, atque ab hac iterum ad Virdunẽſem, cui Cathedrali Deiparæ dicatę multas erogauit pecunias pro fundatione; peculiari enim cultu colebat Virginem Matrem. Lutetiæ Collegium Marchianum erexit, Franciſcanorum extruxit cœnobium. Varanij Barri Ducatum, & Muſſiponti Marchionatum anno 1319. ea conditione, vt inſignia Barrentia deferrentur, contulit, Renato Andegauenſi paruo nepoti, Comiti Guyſiæ, & Domino de Challij, & Longeumeaus, quem matrimonio coniunxit cum Iſabella Lotharena Caroli Ducis filia, à quo tempore hi duo Ducatus fuerunt vniti; Conſtantienſi Concilio interfuit, Quintique Martini Columnenſis electionem promouit ad Pontificatum. Varranij tandem, ſui Epiſcopatus Vrbis deceſſit anno 1430. 23. Iunij, ſepultus eſt in Cathedrali Virdunenſi, in ſacello S. Eliſabethæ, cum hoc Epitaphio.

Hic ſitus eſt, fulgens Ludouicus laude perenni,
Quem Barri genuit gens generoſa Ducum
Filia Regis erat Genitrix, de culmine ſummo
Francorum, & cunctæ nobilitatis apex.
Hunc decus, & mores quondam celebrare ſolebant,
Dum Portuenſi Cardine dignus erat:
Egregius pariter præſentis Paſtor ouilis,
Ac Virdunenſis Pontificalis honos.
Hic certa ambiguis, præponens tuta timendis,
Spreuit opes Orbis, religione fruens.
At quia non moritur virtus, quid parca tuliſti?
Clara per æternos, ſtat ſibi fama dies
Mille quatercentum terdenos iunxerat annos
Delius, & Iulij tempora menſis erant:

Nunc

Nunc Matris precibus æternæ dona quietis
Illi pro meritis, det Deus omnipotens.

55. ANTONIVS Corarius Venetus, presbyter Cardinalis à Gregorio Decimoſecundo patruo electus deinde presbyter Cardinalis Portuenſis, ac S.Rufinæ anno 1430. poſtea Oſtienſis 1431. denique vita functus eſt. vide ſupra.

56. BRANDA Caſtiloneus Mediolanenſis, Epiſcopus Placentinus, presbyter Cardinalis electus à Ioanne xxiij. ſub titulo S.Clementis; atque ab Eugenio Quarto poſtea ſublectus Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ac S. Rufinæ, anno 1431. ij. Id. Maij, inde tranſlatus ad Eccleſiam Sabinenſem anno 1440. iv.Kal.Februarij, vita ceſſit 1443. prid. Non. Februarij Caſtilione à Mediolano non procul, ibidemque ſepultus quieſcit, de quo cum de Placentinis Epiſcopis agemus poſtea plura.

57. DOMINICVS Ram Hiſpanus Archiepiſcopus Tarraconenſis à Martino Quinto ad purpuram vocatus eſt, anno 1426. ſed cum nondum publicè fuiſſet pronuntiatus. ab Eugenio deinde Quarto, ne quod in Eccleſia Chriſti ſchiſma exæſtuaret, cum alijs tribus, Cardinalis declaratus eſt ſub tit. SS. Ioannis, & Pauli, Brandaque defuncto, eidem contulit Epiſcopatum Portuenſem, ac S.Rufinæ 1443. prid. Non. Martij. Deceſſit Romæ anno 1445. ſepultuſque eſt in Laterano, Epitaphio huiuſmodi ſepulchro inſculpto.

Hic iacet Reuerendiſſ. in Chriſto Pater, & D.
D. Dominicus Ram Epiſcopus Portuenſ.
S.R.E. Cardinalis Tarracon. nuncupatus;
qui obijt anno Domini MCDXLV. menſ.
Aprilis: ætatis ſuæ centeſimo, vel circa.

58. FRANCISCVS Condalmerius Venetus, Eugenij Quarti nepos presbyter Cardinalis tituli S.Clementis Dominico Ram, in Portuenſi epiſcopatu ſucceſſit 1445. S.R.E.Camerarius fuit ac Vicecancellarius Veronenſiſque dignitate epiſcopatus aliquando etiam inſignitus fuit. Deceſſit Romæ 1453. nonis Septembris, ſepultuſque eſt in Vaticano. De quo in Veronenſibus Epiſcopis plura dicemus. Cæterùm tempore huius Franciſci Condalmerij Nicolaus Quintus Pontifex Maximus ſanctæ Rufinæ eccleſiam à Portuenſi diſiunxit, illamque contulit Ioanni Kemp Archiepiſcopo Cantuarienſi Anglo presbytero Cardinali tit S. Balbinæ, ea conditione, vt illorum Epiſcoporum, altero defuncto, duo illi epiſcopatus in ſuperſtitem iterum coirent. Et Cardinalis kemp Condalmerio quidem ſuperſtes fuit, tametſi Portuenſis Epiſcopus nunquam fuerit declaratus, Cantuariæ deceſsit 1452. die 22. menſis Martij, de quo conſule noſtras additiones ad Ciacc.

59. VVILLERMVS de Eſtoutevilla Gallus ex presbytero Cardinali, ſublectus eſt Epiſcopus Portuenſis 1453. poſtea Oſtienſis 1460. vide ſuprà.

60. IOANNES Caruaial Hiſpanus ex presbytero Card. tit. S. Crucis in Hieruſalem, à Pio Secundo Epiſcopus Cardinalis Portuenſis declaratus eſt 1460. Hic in caſtello Trugello ex nobilibus parentibus natus eſt, cumque generoſitate natalium doctrinam coniunxit, cum inter cæteras animi dotes iuriſconſultiſsimus haberetur. Sub Eugenio Quarto multis, grauiſsimiſque legationibus functus eſt, eaque, quam apud Baſilæam prudentiſſimè obiuit, ita inclaruit, vt Romã reuerſus, purpura cardinalitia cum epiſcopatu Placentino, in Hiſpania, omnibus bonis acclamantibus, ab eodem Eugenio Pontifice, donatus ſit. Bis in Germaniam profectus eſt, vt inteſtina odia inter Prouinciæ principes, iam olim exacerbata extingueret, diu, multumque laborauit, vt Bohemorum ſuffocaret errores. Adeò Pontifex Pius Caruaialis iudicio deferre ſolebat, vt eiuſdem adhortationibus incitatus de bello Turcæ inferendo, ſeriò cogitauerit, quamobrem illum in commentarijs ſuis ad cœlum tollit. S.ſedis Apoſtolicæ dignitati, authoritatique ſtuduit, quàm qui maximè. Animo regio fuit, ita vt Tagi ingentis fluminis, vtramque ripam operoſo iunxerit ponte, vt prodeſſe publico poſſet, qui etiam hac noſtra tempeſtate Cardinalis pons, in eius munificentiæ laudem appellatur. Deceſſit Romæ an. 1469. 8. id. Decembris, ſepultuſque eſt in templo ſancti Marcelli, vbi in marmorea tabula ſubiectum legitur epitaphium.

Ioanni Caruaiali, Genere Ibero Pont.
Portuenſi S.R.E. Cardinali, Patrum ſplendori, virtutum decori de religione, atq; omni republica benemerito, qui vixit annis lxx.
Beſſario Cardinalis Nicænus, Collegæ pientiſſimo.

Ibidem in eodem tabula marmorea muro proximè affixa.

Pontificum ſplendor iacet hic, ſacriq; Senatus,
Namq; animo Petrus, pectore Cæſar erat.
Hunc genuit Bætis, rapuit ſed Roma, tenetq;
Corpora velat humus, ſpiritus aſtra colit;
Imputat hunc Bætis Latio cui fama peremnis.
Puniceus ſacro vertice fulſit apex.
Victus honor meritis, contempta, & munera vitæ;
Dum meliore ſui, viuere parte cupit.
Ætherei, qui magna fuit tutela Senatus,
Ioannes iacet hic Caruaial gentis Iberæ
Angelus in titulo Princeps, & Epiſcopus Almi.
Portus, cuius habet meritis iam ſpiritus aſtra.

60. RICHARDVS Oliuerius Longolius de Augio Gallus è Nortmannia, Patre Guillelmo de Longueil Vicecomite Augi, Domino de Longueil, à Calixto Tertio electus eſt presbyter Cardinalis tituli ſancti Euſebij, anno 1456. Hic primus Conſiliarius fuit Caroli Regis Francorum, vir vtique celebris, cuius præclaras laudes Cardinalis Papienſis non tacuit, Conſtantienſem in Nortmannia Eccleſiam gubernauit. In ferenda ſententia conſtans, idem, & liber. Quamobrem Pio Secundo cariſſimus fuit. Archipresbyteratum S.Petri, penè à fundamentis erexit, tametſi ſemel inceptum opus non potuerit conſummare: Curauit fieri ſimulachrum æreum S.Petri Apoſtolorum Principis, deſtructa Iouis Capitolini ſtatua; & collocari in ipſa baſilica Vaticana. adhuc exſtat cum inſignibus Longolianis prope ſacellum Gregorianum, populus confluit ad illius pedem dextrum piè, & religioſè deoſculandum, ſub Paulo Secundo legatus Peruſiam miſſus eſt, eodemque Pontifice ſedente Portuenſis, ac S.Rufinæ, eſt Epiſcopus declaratus 1469. Deceſſit Peruſiæ 1470. 15. Kal. Septembris.

Alphonſ. Ciaccon. affirmat Romę obijſſe illum,
ſed decipitur. Conſtat tamen, Richardum, teſta-
menti exequutoribus demandaſſe; corpus ſuum
Romam deferrent apud S. Petrum ante altare,
quod ipſe reſtaurauerat, ſepeliendum, vbi hæc in-
ſcriptio legebatur.

Richardus Epiſcopus Portuenſis Cardinalis
Conſtantienſis, Normandia oriundus hoc
altare vetuſtiſſimum nouū fecit, & deco-
ncua, teſtamento iuſſit ornari, vbi in pace
requieſcit MCD. LXX.

62. PHILIPPVS Calandrinus Sergienſis, Ni-
colai Quinti frater germanus Bononienſis Epiſco-
pus, presbyter Card. S. Suſannæ, 1449. tum ſan-
cti Laurentij in Damaſo, Maior Pœnitentiarius,
Piceni legatus. Epiſcopatum Portuenſem adeptus
eſt 1470. Bagnariæ non procul à ciuitate Vterbij
1476. Non. Kal. Auguſti, eius corpus Romam
translatum, ſepultum eſt in S. Laurentio in Lucina,
cum hoc Epitaphio.

Philippo Calandrino Sergienſi, Cardinali
Bononienſi, Epiſcopo Portuenſi, ſanctæque
R. E. ſummo Pœnitentiario, Nicolai V.
Pont. Max. fratri, Ioannes Matthæus
Calandrinus patruo cariſſimo poſuit.
Vixit annos LXXIII. Obijt Anno ſalutis
Chriſtianæ MCDLXXVI.

63. RODERICVS Borgia Hiſpanus Valenti-
nus, Caliſti Tertij nepos, ab eodem Diaconus
cardinalis S. Nicolai in Carcere creatus eſt, Viceq;
Cancellarius, atque Archidiaconus S. R. E. Inde
ſub Sixto Quarto, Portuenſis Epiſcopatus eidem
obuenit 1476. qui poſtea ſub nomine Alexandri
Sexti ad ſummum Pontificatum aſcendit.

64. IOANNES Michael Venetus Pauli Secun-
di ex ſorore nepos, ex Epiſcopo Cardinali Albano
Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ Epiſcopus adlectus
eſt die 21. menſ. Auguſti 1492. cum iam inde Cō-
ſtantinopolit. patriarcha fuiſſet, cōtraq; Ferdinandū
Neapolitanū Regem in Pontificio exercitu ſub In-
nocentio Octauo legatus fuiſſet. Deceſſit Romæ
1503. 4. Idus Aprilis, ſepultuſque eſt apud ſanctum
Marcellum. Ceterùm cùm de Veronenſibus, ac Pa-
tauinis Epiſcopis, erit nobis inſtituta narratio, tunc
plura de eo, Siquidem vtriuſque eccleſiæ titulis ali-
quando eſt condecoratus.

65. GEORGIVS Coſta Luſitanus, Epiſcopus
Cardinalis Tuſculanus, ad Portuenſem, ac ſanctæ
Rufinæ dignitatem peruenit anno 1503. Hic ob-
ſcuris ſatis parentibus ortus eſt, cumque ſanctam
Catharinam Alexandrinam impenſius coleret, quæ
inter tormenta Rotarum, vitam dimiſerat, ſum-
pſeratque palmam Martyrij, annos pubertatis egreſ-
ſus, pro gentilitijs ſuis ſtemmatibus, Rotam ſtatuit,
vt inde claritudinem auſpicaretur, vnde ad ceteram
vitam cohoneſtandam ſibi ſperabat adfutura ſubſi-
dia. Adhuc adoleſcebat, cum apud ſanctam Ma-
riam de Alcobatia, celebre Ciſtercienſis Ordinis
monaſterium Vlixponenſis Diœceſis literas didi-
ciſſet, vbi cū ex literis, agēdiq; dexteritate inclaruiſ-
ſet, tantam apud Luſitaniæ Regem earundem virtu-
tum nomine, collegit gratiam, vt ad excipiendas
aulæ confeſſiones deſtinaretur, inde eiuſdem mona-
ſterij Alcobatię commendatarius Abbas euaſit;

A poſt Vlixponenſis Archiepiſcopus, donec inclare-
ſcentibus meritis, ſub Sixto Quarto purpura Ro-
mana condecoratus eſt, ſub titulo ſanctorum Mar-
cellini, & Petri. Apoſtolica legatione functus eſt
apud Venetos, ſibi collega adiuncto Duce Ferra-
rienſi prouido viro, inque expediendis conſilijs prom-
pto. Cum centum annorum, & eo amplius tuliſſet
ætatem, Romæ deceſſit 29. Septembris 1058. ſe-
pultuſque eſt in templo S. Mariæ, vt vocant, de po-
polo in ſacello, quod ipſe viuens, conſtruendum,
exornandumque curauerat, illius marmoreum, ele-
gansque ſepulchrum hoc inciſum elogium ſtatim
offert legentibus.

Georgius Epiſcopus Albanenſis Cardinalis
B *Vlixponēſis, dum ſe mortalem animo volueret*
viuens ſibi poſuit.
D. O. M.
Georgius Luſitanus Epiſcopus Portuenſis,
S. R. E. Cardinalis Vlixponenſis, virtutis
Doctor Reg. Ergo in Regiam aſcitus, ac
multis, domi, foriſque præclaris facinoribus
editis ad regni procurationem promotus à
Xyſto Quarto in Senatum adlectus, Romam-
que adſcitus magnam ingenij, pietatis, pru-
dentiæque laudem adeptus, ſub Iulio Secun-
do Pontifice maximo, quem vnicè dilexit, &
obſeruauit, annum agens ſecundum ſupra
centeſimum, obijt M. D. VIII.

Ad pedes ſepulchri marmoreum lapidem vidi-
mus, vnà cum effigie, ac ſequenti inſcriptione Ge-
C orgij Archiep. Brachatenſis ibidem ſepulti à Car-
din. fratre.

Georgius Archiepiſcopus Bracharenſis, qui
dum Romæ ob pietatem fratris ſeruitijs
inhæreret, immaturè eripitur. Georg. Epiſc.
Tuſculanus Card. Portugal. munus, quod ab
eo optabat, contulit.

66. RAPHAEL Riarius, ex Epiſcopo Sabinen-
ſi, & Cardinali, ad Portuenſem ac ſanctæ Rufinæ
Epiſcopatum aſcendit an. 1508. deinde Oſtienſem
obtinuit 1511. Conſule ſuperiùs expeditam nar-
rationem.

66. DOMINICVS Grimanus Venetus, ex
Epiſcopo Cardinali Tuſculano, ad Portuenſem, ac
ſanctæ Rufinæ aſſumptus eſt, anno 1511. De eo plu-
ra, cùm de Aquileiæ Patriarchis, in quibus & ipſe
D fulſit, ex propoſito illorum Præſulum ſeriem ex-
plicabimus. Deceſſit Grimanus 1523. 27. die Au-
guſti; ſepultuſque eſt in templo ſanctorum Ioan-
nis, & Pauli. Eius laudes Andreas Victorellus ho-
mo doctus, ac eloquens in ſuis ad Ciaccon. notis
cumulatiſſimè enarrauit, amicus meus, atque in ea
correctione ſuauiſſimus collega ac ſocius.

67. FRANCISCVS Cardinalis Soderinus
Florentinus, ex Epiſcopo Prænestino, Portuenſem,
ac ſanctæ Rufinæ adeptus eſt die 14. menſis De-
cembris 1523. Idemque poſtea Oſtienſi inſigni-
tus eſt, vide ſuprà.

65. NICOLAVS Fieſcus Cardinalis Epiſco-
pus Sabinus, Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ effe-
ctus eſt 16. die Decembris, anno 1523. idemque
in Oſtienſem cooptatus eſt an. 1524. Conſule
quod ſuprà attulimus.

68. ALEXANDER Farneſius Epiſcopus Car-
di-

dinalis Sabinus, ad Portuenſem, ac S. Rufinæ tranſlatus eſt 1524. die 18. Maij, die verò 15. menſ. Iunij eiuſdem anni Oſtienſis declaratus eſt.

99. ANTONIVS Maria de Monte ſancti Sabini, Epiſcopus Sabinenſis ad Portuenſem, ac ſanctæ Rufinæ promotus eſt die 15. menſis Iunij anno 1524. Hic iuriſconſultiſſimus fuit, Archiepiſcopus Sypontinus, Apoſtolicæ cameræ auditor, ac rotæ vt vocant, cùmque omnium munerum gradus, qui in Romana aula, ad maiora gradientibus obijci ſolent, abſolutiſsima prudentia nixus, conſcendiſſet, à Iulio demum Secundo Pont. Maxim. Purpuratus cardinalis renuntiatus, an. 1511. Epiſcopus Papienſis dictus eſt, poſt etiam Nouarienſis, cuius ſuo loco, & tempore, laudes ſilentio non obruemus. Romæ viuis exemptus eſt anno 1533. 12. kal. Octob. ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum in mõte Aureo, cuius ſepulchrum Iulius Tertius eiuſdem Antonij Mariæ nepos ſubiecto Epitaphio elegantiſſimum conſtruendum curauit,

D. O. M.

Antonio Fabiani filio de Monte S. R. E. Epiſcopo Cardinali Portuenſi, qui ob ſingularem Cæſarei, & Pontificij iuris ſcientiam, vrbanis ferè omnibus I. D. Magiſtratibus ſub Innocentio Octauo, Alexandro Sexto, & Iulio Secundo Pontificibus maximis, ſanctiſſimè geſtis, ab eodem Iulio per omnes dignitatum gradus, in Cardinalium ordinem aſcitus eſt, multiſque inde Reipubl. muneribus, domi, foriſque præfectus, ac in Vmbria ſemel Leonis Decimi, & Clementis Septimi in Vrbe iterum legatus, eam ſemper præ ſe integritatem, prudentiam pietatem tulit vt Romana Eccleſia, non iam fratrem, ac membrum nobiliſſimum, ſed caput ipſum, & Patrem eius morte amiſiſſe viſa ſit. Vixit ann. L X X I I. E vita exceſſit Anno Chriſti M. D. X X X I I I. Iulius Tertius Pontifex maxim. patruo chariſſimo, ac de ſe, & Balduino fratre optimè merenti fecit.

77. IOANNES cardinalis Piccolominæus, cùm eſſet Epiſcopus Prænestinus, Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ epiſcopatus illi obuenit an. 1533. die 26. menſ. Auguſti, ac deinceps etiam Oſtienſis epiſcopus effectus eſt,

71. IOANNES Dominicus de Cupis Romanus, epiſcopus cardinalis Sabinenſis, Portuenſis, ac S. Rufinæ ſublectus eſt 1535. die 26. menſis Februarij, ad Oſtienſem deinde tranſlatus eſt 1537.

72. BONIFACIVS Ferrerius Vercellenſis, à Leone Decimo cardinalis creatus eſt 1512. ex epiſcopo Eporedienſi, deinde Sabinenſis, nec multo poſt Portuenſis, ac S. Rufinæ declaratus eſt 1537. die 24. menſ. Septembris. Deceſſit 1543. menſe Ianuario, de quo plura infrà reperies, cùm de epiſcopis Eporedienſibus agemus,

73. ANTONIVS Sanſeuerinus Neapolitanus Tarentinus Archiepiſcopus, ſub Clemẽte Septimo ſenatoriam purpuram conſecutus eſt, ſub Paulo vero Tertio ex epiſcopo Sabinenſi ad Portuenſem peruenit, die 8. menſ. Ianuarij, 1543. eodem anno deceſsit 17. Kal. Septembris. ſepultuſque eſt in templo ſanctæ Trinitatis ad montem Pincium; conſule infrà, quæ de epiſcopis Tarentinis ſcribemus, ſi de Antonio plura deſideras.

74. MARINVS Grimanus Venetus, à Clemente Septimo Cardinalis effectus, ſub Paulo deinde Tertio ex epiſcopo Tuſculano, ad Portuenſem aſcendit, anno 1543. die 24. menſis Septembris, in Vrbeuetana ciuitate deceſſit 1546. cuius corpus Venetias deportatum, apud ſanctum Franciſcum tumulatum eſt. De eo plura poſtea.

75. IOANNES Saluiatus nobilis Florentinus, ſub Leone Decimo cardinalis, eiuſdem Pontificis nepos an. 1546. die 7. menſis Octobris, ex Sabinenſi Epiſcopo, Portuenſis, ac ſanctæ Rufinæ effectus eſt. Deceſſit 1553. 5. Kal. Nouembris. De eo vide plura in Epiſcopis Ferrarienſibus, cuius eccleſiæ titulo aliquando inſignitus eſt.

76. IOANNES Petrus Caraffa Cardinalis Theatinus, è Tuſculano Epiſcopo dictus eſt Portuenſis 1553. die 24. menſis Nouembris, deinceps etiam Oſtienſis, vt ſupra narrauimus,

77. IOANNES Bellaius Gallus Cardinalis, Epiſcopus Tuſculanus, tum Portuenſis 1553. 2. Decemb. mox & Oſtienſis effectus eſt. Vide ſuprà.

78. RODVLPHVS Pius Cardinalis Carpenſis ex Epiſcopo Tuſculano, Portuenſis, effectus eſt an. 1555. die 29. menſ. Maij, ac Oſtienſis deinceps, vt ſupra narrauimus.

79. FRANCISCVS Cardinalis Piſanus, ex Epiſcopo Tuſculano ad Portuenſem aſcẽdit 1562. die 18. menſis Maij, anno verò 1564 tranſlatus eſt ad Oſtienſem,

80. FEDERICVS Cæſius Romanus, ex Epiſcopo Tuſculano, Portuenſi epiſcopatu inſignitus eſt an. 1564. 12. die Maij. Hunc adhuc adoleſcentem, ſed nobiliſſimæ indolis, ex Epiſcopo Tudertino in presbyterum Cardinal. tit. S. Pancratij Paulus Tertius cooptauit, mox & eidem Cremonẽſem eccleſiam demandauit regendam. Romæ deceſſit 1565. 5. Kal. Februarij, ſepultuſque eſt apud ſanctã Mariam Maiorem, in nobili Cæſiorum ſacello, marmoreo tegente ſepulchro, ærea verò ſtatua, demortuum, illicque quieſcentem cum hoc epitaphio prodente.

Federico Cæſio S. R. E. Cardinali Portuenſi, qui hoc ſacellum, & alterum in æde D. Mariæ pacis, & templum D. Catharinæ Virginum miſerabilium fundauit, Angelus Cæſius Patruo optimè merenti poſuit. Vixit annos LXIV. Menſes VI. dies XXVII. Obijt quinto kal. Februarij M. D. LXV.

81. IOANNES Cardinalis Moronus ex Epiſcopo Tuſculano, Portuenſis ſublectus eſt, anno 1565. die 7. menſis Februarij, ac deinceps vt ſuprà diximus, Oſtienſi potitus eſt.

82. CHRISTOPHORVS Madrutius Cardinalis Tridentinus, ex Epiſcopo Prænestino, factus Portuenſis 1570. die 3. menſis Iulij, cuius virtutes, præclaraque geſta Andreas Vittorellus in ſuis ad Ciacc. notis, elegantiſſimè narrat; & nos item in eadem additione, eaſdem poſtea diffuſius narraturi, cùm de Epiſcopis Tridentinis ex inſtituto loquemur. Deceſſit an. 1578. die quinto Iulij menſis, ſepul-

ſepultuſque eſt apud ſanctum Onuphrium, cum hoc epitaphio.

Chriſto Reſuſcitatori.
Chriſtophori Madrucij, Epiſcopi Portuenſis,
Cardinalis Tridentini, oſſa hic requieſcunt,
Obijt V. Iulij. M. D. LXXVIII. ætatis ſuæ
LXVI. eodem, quo natus eſt die recurrente.

82. ALEXANDER Cardinalis Farneſius, ex Epiſcopo Tuſculano, Portuenſis ſublectus eſt an. no 1580. Oſtienſique deinceps titulo eſt inſignitus.

83. FVLVIVS Cornæus Perusinus, Cardinalis Epiſcopus Albanenſis, Portuenſis effectus eſt anno 1580. die 5. menſis Decembris. Hic Iulij Tertij ſummi Pontificis nepos ex ſorore fuit, ex presbytero Cardinali tit. ſancti Marcelli, electus eſt, Epiſcopus Peruſinus, Spoletinus, aliaſque eccleſias regendas ſuſcepit. Cæterùm plura de ipſo in Epiſcopis Peruſinis. Interim Fuluius cum Portuenſi dignitate fulgeret, eius epiſcopatus templum maius propemodum lapſum reſtaurauit, vt vbi antiquæ illius ciuitatis non poſſet reuocare fortunam, eiuſdem ſaltem eccleſiaſticæ dignitatis relinqueret non obſcura veſtigia. Deceſſit Romæ die 11. menſis Martij, an. 1583. ſepultuſque eſt apud S. Petrum in Monte Aureo, in ſacello Cardinalis Antonij de Monte, vbi in marmorea ad memoriam ſempiternam erecta pyramide, legitur ſubiectum epitaphium.

D. O. M.

Fuluius Corneus Epiſcopus Portuenſis Cardinalis Peruſinus Sacellum hoc ab Antonio Cardinali de Monte erectum, & a Iulio Tertio, Pontifice maximo auunculo ſuo exornatum in ſui corporis ſepulturam eligens annuo perpetuo reditu pro ornamentis altaris ſubminiſtrandis, duobuſque anniuerſarijs pro ſua; & eiuſdem Antonij de Monte anima celebrandis locupletauit. Obijt die 11. Martij. M. D. LXXXIII. ætatis ſuæ anno LXVI.

84. IACOBVS Sabellus Romanus, Epiſcopus Tuſculanus, in Portuenſem cooptatus eſt, an. 1583. die nona menſis Martij. Vita functus eſt Romæ an. 1587. ſepultuſque eſt in templo Seruatori Ieſu dicato. De eo plura in epiſcopis Eugubinis, cuius eccleſiæ titulo aliquando condecoratus eſt.

85. IOANNES Antonius Sorbellonus Mediolanenſis, ex Epiſcopo Card. Tuſculano, Portuenſem eccleſiam, ac S. Rufinæ ſuſcepit regendam an. 1587. die 2. menſis Decembris, paulò poſt etiã Oſtienſis declaratus eſt.

86. ALPHONSVS Cardinalis Geſualdus, Tuſculana relicta eccleſia, ad Portuenſem promotus eſt an. 1589. die 6. menſis Maij, in cuius dignitate verſatus eſt vſque ad an. 1591. poſteaque ad epiſcopatum Oſtienſem aſcendit.

87. INNICVS Auolos Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Portuenſis anno 1591. die 20. menſis Martij. Deceſſit Romæ 1600. die 20. menſis Februarij, natus Neapoli eſt, ex Aragoniæ clariſſima ſtirpe. Parentem habuit Alphonſum Vaſtium Marchionem, pacis, belliq; artibus longè clariſſimum, cuius vir-

A tutibus, cùm eas, quę videantur ſacrum virũ decere virtutes pulcherrimo, artiſſimoque fœdere coniunxiſſet, à Pio Quarto Pontifice Maximo, purpura condecoratus eſt, ſub tit. S. Adriani mox S. Laurētij in Lucina 1561. vir vtraque magno ingenio, ſingularique prudentia præditus, adeòque Regio animo valuit, vt ſi priſcorum Auorum opes eidem ſubminiſtraſſet fortuna, regias partes cumulatiſſimè videretur poſſe complere. Denique ita apud Clementem Octauũ gratioſus fuit, & ita eidem Pontifici dexteritas Auoli perſpecta, notaque erat, vt cum ad recuperandam Ferrariam Pontifex illo fuiſſet Roma progreſſus, totius Vrbis adminiſtrationem innico ſub legati titulo demandarit. Romæ obijt anno 1600. die 20 Februarij.

88. PTHOLOMÆVS Gallius ex Epiſcopo

B Cardinali Tuſculano ad Portuenſem aſcendit anno 1600. die 21. menſ. Februarij, nec multò poſt Oſtienſi potitus eſt.

89. HIERONYMVS Cardinalis Ruſticucellus à Sabinenſi Eccleſia, ad Portuenſem aſcendit anno 1603. 19. die menſis Februarij. Deceſſit eodem anno 14. die Iunij, ſepultuſq; eſt in Eccleſia S. Suſannæ ab ipſo à fundamentis reſtaurata. Vide infra de eo plura in Epiſcopis Senegallienſibus.

90. HIERONYMVS Cardinalis Simoncellus Vrbeuetanus, Iulij Tertij ex propinquo affinis, cum eſſet Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, ad Eccleſiam Portuenſem, ac S. Rufinæ promotus eſt 1603. 16. die Iunij. Deceſſit Romæ 8. Kal. Martij 1605. ſepultuſque eſt in templo ſanctæ Mariæ ad

C Populum. Deinceps de eo plura, vbi de Epiſcopis Vrbeuetanis.

91. DOMINICVS Cardinalis Pinellus, Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus Portuenſis, ac S. Rufinæ effectus eſt 1605. die prima ineuntis menſis Iunij, mox etiam ad Oſtienſem aſcendit.

92. Frater HIERONYMVS Bernerius Auſculanus Cardinalis ordinis Prædicatorum ex Epiſcopo Albanenſi, ad Portuenſem, ac S. Rufinæ Eccleſiam promotus eſt anno 1607. 7. die Februarij. Deceſſit 1611. ſepultuſque eſt in templo S. Sabinę. De eo plura in Epiſcopis Auſculanis.

93. ANTONIVS MARIA cognomento Gallus. Cardinalis Auximates, ex Epiſcopo Prænestino, Portuenſis, ac S. Rufinæ declaratus eſt anno 1611. die 16. menſis Auguſti, poſtea etiam Oſtien-

D ſis electus eſt.

94. ANTONIVS Cardinalis Saulius poſt Epiſcopatum Sabinenſem, Portuenſis, ac S. Rufinæ dictus eſt anno 1615. die 16. menſis Septembris, eidemque poſtea Oſtienſis obuenit Eccleſia.

95. EVANGELISTA Pallotta Cardinalis Coſentinus, ex Epiſcopo Sabinenſi, factus eſt S. Rufinæ, ac Portuenſis anno 1620. Deceſſit eodem anno, die 22. menſis Auguſti, die nimirum ſancto martyri Hippolyto Portuenſi Epiſcopo ſacra; ſepultuſq; eſt in Tranſpontina, vt vocant, inde ad Caldarolam patriam ſuam tranſlatum, ſanctæ Catharinæ templum excepit. Plura de eo in Archiepiſcopis Coſentinis, quam quidem Eccleſiam ſumma prudentiæ laude adminiſtrauit.

96. BENEDICTVS Cardinalis Iuſtinianus, relicta

ecelicta Sabinenſi Eccleſia, ad Portuenſem, ac ſanctæ Rufinæ promotus eſt anno 1620. 31. Auguſti Benedictus Chij natus eſt, è nobiliſſima Iuſtiniana proſapia, parentem habuit Ioſephum clariſſimum Senatorem, patruum verò Vincentium Iuſtinianũ, qui è Generali Magiſtro ordinis Prædicatorum, ob gentis nobilitatem, claritudinemq; doctrinæ ſub Pio Quinto purpuram conſecutus eſt. Cæterùm Benedictus Peruſiæ, Patauijque literis operam dedit, fælicique euentu, laurea honorificè demum obtenta, conatus illos maximè commendauit. Contulit ſe deinde Romam, ac ſub Sixto Quinto Cameræ Theſaurarius effectus eſt, anno verò 1585. 15. Kal. Ianuarij, ab eodem Pontifice obtinuit purpuram, ſub titulo ſancti Gregorij ad velum aureũ, Camerarijque Cameræ munere functus eſt, donec Henricus Caietanus, cui per id tempus ea incumbebat adminiſtratio, grauiſſimis perſunctus legationibus, Romam reuerteretur ſub Clemente Octauo; nulla vnquam congregatio, cætuſque fuit, in quo ſuam non protulerit ſententiam, itaq; ſolebat implicita expedire negotia, ac ſi ad id vnicè factus videretur. Paulus deinde Quintus Iuſtinianum Benedictum adeo magnifecit, vt cum aliquando tandem opulentiſſimæ Vrbis Bononiæ ad æquilibrium æquiſſimę adminiſtrationis politicam vellet exigere, vnum Iuſtinianum delegit, qui tantæ moli pares vires videretur poſſe afferre. Itaque illuc legatus miſſus eſt. Quibus autem deinde legibus eam ciuitatem frænarit, æquitate bonos allexerit, pœniſque propoſitis deterruerit improbos, vel ipſę mutæ leges, apud eum Populum hactenus ſuum ius, pondusq; retinentes, perſpicuè proſequuntur. In quo nullus iam eſt, qui nudum ipſum nomen, memoriamque non reuereatur Iuſtiniani, præcipuè ſi tempora temporibus inuicem aliquando conferri contigerit. Accidit aliquando vt ſanctæ Priſcæ titulo, de Cardinalium more, exornaretur, eiuſdem Virginis templum, iam vitio temporum, deformatum, ſtatim vt eius tituli Cardinalis renunciatus eſt, reſtaurauit, exornauitque omnibus ad id elegantijs conquiſitis. Poſt creationem Decimitertij Gregorij, Romæ deceſſit, cum in eo Conclaui, ineluctabilia ſuæ ætati incommoda perpeſſus eſſet, anno 1621. die 27. menſis Martij, ſepultuſque eſt in templo S. Mariæ ſuper Mineruam in ſacello Vincentij Cardinalis Iuſtiniani patrui: hoc ſimplici proloquente Epitaphio.

Benedictus Epiſcopus Portuenſis S. R. E.
Cardinalis Iuſtinianus Genuenſis Ioſephi
filius, obijt ann. ſalutis M. DC. XXI.
vi. Kal. Aprilis, ætatis LXVII.

97. FRANCISCVS MARIA Cardinalis de Monte, ex Epiſcopo Prænestino, ad Portuenſem euaſit anno 1621. die 27. menſis Martij, deinceps etiam Oſtienſi Dignitate inſignitus eſt.

98. OCTAVIVS Cardinalis Bandinus Epiſcopus Prænestinus ad Portuenſem, ac S. Rufinæ Epiſcopatum aſcendit ann. 1624. 16. die Septembris, eum deinceps etiam Oſtienſem dignitatem ſit aſſequutus.

99. IOANNES BAPTISTA Cardinalis Detus ex Epiſcopo Tuſculano, Portuenſis, ac S. Rufinæ effectus eſt 1626. die ſexta menſis Septembris, deinde ad Oſtienſem promotus eſt.

100. DOMINICVS Cardinalis Gymnaſius, ex Epiſcopo Prænestino, ad Portuenſem, ac ſanctæ Rufinæ aſcendit anno 1629. 13. Kal. Septembris, mox fuit Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, vt ſupra vidimus.

101. CAROLVS Pius Cardinalis Epiſcopus Albanenſis, Portuenſem, ac S. Rufinæ dignitatem obtinuit anno 1630. die 15. menſis Iulij, Oſtienſem deinde Eccleſiam anno 1639. 29. Martij.

102. MARCELLVS Card. Lantes à Tuſculana ad Portuenſem tranſijt anno 1639. 23. Martij, poſtea Oſtienſis Epiſcopus fuit.

103. PETRVS PAVLVS Creſcentius Romanus, Epiſcopus Portuenſis, & ſanctæ Rufinæ, prima Iulij 1641. ſupereſt adhuc, cuius veneranda canicies, ex omnium virtutum concurſu Romæ, ideòque Chriſtiano orbi admirationi eſt, vt interim cætera ſileamus, ne Principis viri modeſtiam onerare velle videamur, de quo alibi in Epiſcopis Vrbeuetanis, quam hoc tempore Eccleſiam ſumma cum pietatis laude adminiſtrat.

SABINENSES EPISCOPI

SABINENSIS Epiſcopatus, ſiue dignitas, haud vni tantum ciuitati ſcribit leges, imperitatque, ſed eam omnem partem complectitur, quam hodie, vulgo Sabinam vocamus, non tamen eam, quæ ante Romam conditam, latiores fines extenderat, ſed quam hoc tẽpore velinum, Reates, Tyberis, Nars, Anianuſq; fluuij anguſtioribus finibus circumſcribunt, huic inquã Sabinẽſis Epiſc. Eccleſiaſt. imponit leges, fixa ſede in nobili, ac primario Sabinæ regionis oppido Malliano, Romano Senatui ſubiecto, vbi Cathedralis ſub Inuocatione S. Liberatæ cum Archipresbytero, & decem canonicis ſpectatur. Duæ aliæ Eccleſiæ parochiales ibidem ſunt, tria virorum, & vnum monialium cœnobium, Mons Pietatis, & Zenodochia duo. De Malliano, Eccleſiaque Sabinenſi; hæc habet Blondus. *Poſt arduum montem, in quo Mallianum eſt, deſcendentes in Sabinæ mediterranea, vallem inueniunt, vt in Montoſa Regione ampla, in qua Imoli fluuio proxima eſt S. Mariæ, ſanctique Eutimij Eccleſiæ Sabinæ regionis Epiſcopium, cui dextrorſum adiacet oppidum Turres pro ciuibus vetuſtiſſimis. Numæ Pompilij patria appellatum B. enim Gregorius in regiſtro ſcribens Gratioſo Epiſcopo Nomentano, curam gubernationemque ſancti Eutimij Eccleſiæ in Sabinarum territorio conſtitutæ committit; deſolata namque Eccleſia Sabinenſis aliquando ſub Nomentano Epiſcopo manſit, quouſque eadem Numentana ciuitas penitus deſolata, Sabinenſi vnita eſt, translatum Epiſcopium in Malliano oppido.* De Epiſcopis Numentanis ſæpè in antiquis Comitijs mentio habetur, in quibus aliquando offendi, Sabinenſem Epiſcopum, ſancti Eutimij vocatum fuiſſe. E ſeptem Epiſcopis, qui circumſtant Pontificem vnus purpuratus, quique propiori gradu, hoc eſt tertio dignitatis titulo ad ipſum accedit, qui iam olim ab ipſo quinto gradu diſtare ſolebat, cui etiam in Laterano templo coram Pontifice, dignitatis ergo ſolemni ritu litare incubuit. De cuius Prouinciæ Præſulibus antequam dicere aggrediamur, ex noſtro more aliqua de Sabina Prouincia, ſed breuiter, & quaſi in tranſcurſu proferemus.

Hæc igitur illa Prouincia Sabina eſt, quæ Latio contigua, Romæ propior, olim florens, ac potens; cum illa toties ſiue vt raptarum virginum à Romulo ſundatore vlciſceretur iniuriam, ſiue Romanæ

A glīſcenti gloriæ obſtitura, cum illa inquam collatis ſignis de Imperio toties pugnaciſſimè decertauit: A Religione, cultuque Deorum vult Plinius Incolas vocatos Sabinos. Feſtus Pompeius, ex Varronis; Portijque Catonis ſententia, Sabinos fuiſſe dictos contendit, à Sabino filio Sanci, quem Deum Fidium plerique appellauere, Seruius in commentarijs ad Virgil. Æneid. authoritate Hyginij nixus à Sabo; Sabinos arbitratur fuiſſe appellatos, qui de Perſide ad Lacedęmonios tranſiens in Italiam venit, & expulſis incolis, tenuit loca, quæ Sabini habent. Gellio autem ideò Sabini ſunt, quod in Lacedęmonios ſuam originem referant, Duce Sabo, Cæterum quàm fallantur ij, qui Sabinos a Græcis ſuam non ducere contendunt originem, Liuius, atque Halicarnaſſæus, planè oſten-

B dunt.

Sanctus Auguſtinus lib. 18. cap, 15. de Ciuitate Dei, narrat, Regem Sabinorum Sangum, quem alij Sancum appellant, nonnulli Sabum, à quo Sabini Populis in Deorum numerum ab ipſis fuiſſe relatum, quod eius gentis Princeps conditor extitiſſet. Cuius ſententiæ fuiſſe videtur Italicus Silius cum iſta caneret.

Cunctis haſta decus, clypeuſq; refertur in orbem
Vertice, & implumes, ac læui tegmine cruris
Ibant, & læti pars Sancum voce canebant
Auctorem gentis, pars laudes ore ferebant
Sabe tuas; qui de patrio cognomine primus
Dixiſti populos magna ditione Sabinos.

Virgilius autem nullius alterius nominis facta

C mentione illum Sabinum vocat.

Italuſq; paterq; Sabinus.

Sabinus autem, Sancus, Deuſque Fidius apud Dionyſium Halicarnaſſæum lib. 4. idem ſunt. Ab Ouidio item Sancus, Fidius, ac Semipater dicitur.

Quærebatur Honos Sanco, Fidione referrem,
An tibi Semipater tunc mihi Sancus ait
Cuicumq; ex iſtis dederis Ego Sancus habebo,
Nomina terna, fero ſic voluere Cures.
Hunc igitur veteres donarunt æde Sabini
Inque Quirinali conſtituere iugo.

Per Cures, autem intelligit Poeta priſcorum illorum temporum apud ſabinos metropolim, vnde Tatius, Numaque Pompilius Romanorum Regea prodiere: vnde poſtea Romani cum Sabinis, con-

ſo-

ſociatis opibus, & regno, dicti fuere Quirites, vt Strabo affirmat. Idem lib. 5. plura Sabinorum caſtella, locaque commemorat, tametſi prolixius Plinius lib. 3. cap. 12. Porro de ſabinorum territorio egregiè Virgilius Æneid. lib. 7.

Ecce Sabinorum priſco de ſanguine magnum
Agmen agens Clauſus magniq; ipſe agminis inſtar
Claudia nunc à quo diffunditur, & tribus, & gens
Per Latium poſtquam in partem data Roma Sabinis
Vna ingens Amiterna cohors, priſciq; Quirites
Ereti manus omnis, oliuiferaq; mutuſcæ,
Qui Nomentum Vrbem, qui Roſea rura velini,
Qui Tetricæ horrentes rupes, monteмq; ſeuerum,
Caſperiamq; colunt, Foruloſq; & flumen Himellæ,
Qui Tyberim, Fabarimq; bibunt, quos frigida miſit
Nurſia, & Hortinæ claſſes, populiq; Latini,
Quoſq; ſecans infauſtum interluit Allia nomen.

Nimirum hæc Sabinæ caſtella, locaq; & flumina ſunt, quorum fortaſſe hoc tempore nuda tantùm nomina authores habent, ingruentibus bellis, temporumq; iniuria exedente, re funditus ſublata. Quamobrem, vt ſupra diximus, cum anguſtiori Imperio, eidem hoc tempore, quondam nobiliſſimæ Prouinciæ breuiores ditionis termini, quibus concluderetur, obuenere. Qui de Sabina plura voluerit, conſulat F. Leādrum Albertum, Cluueriumq; lib. 2. ſuæ antiquæ Italiæ, nobis certè ſat fuerit, pauca hæc ſtrictim, ac modicè indigitaſſe, vt inde illius Prouinciæ Præſulum narrationem auſpicaremur.

Non à vero abeſt, Sabinam Prouinciam, quanta, quanta denique ſit, iam olim ab exoriente Euangelij luce, Chriſtianæ doctrinæ habuiſſe ſatores Apoſtolos, eorundemque diſcipulos, in quibus deinceps multi extiterint, qui eandem ſuo ſanguine fæcundarunt. Certè in Romano Martyrologio coronæ, palmæq; ſanctorum Martyrum Iacynthi, Alexandri, atque Tiburtij, qui ibidem variè excruciati, perſecutorem vicerunt, cum laude commemorantur. Tametſi non conſtet, quis primus apud Sabinenſes ſederit, quiue poſtea ſibi inuicem in eam curam ſucceſſerint, ex ijs autem, plenis decore muneribus, quibus coram Romano Pontifice Præſules Sabinenſes funguntur, apertè ſanè colligi poteſt, antiquiſſimæ illos dignitatis fuiſſe. quique antiquę illorum populorum pietati excolendæ, reſpondere poſſe viderentur.

De Sabinenſibus Epiſcopis Panuinus, Alphonſuſque Ciacconus in ſuis Cardinalium vitis diffuſè tractarunt; nouiſſimè de ijſdem ſcripſit, ſed non edidit vulgari ſermone noſter eruditus Abbas Paulus de Angelis ſiculus de eccleſiaſtica hiſtoria benemeritus in ſua de Titulis Cardin. hiſtoria tom. 1. par. ſecunda. Sparſim autem in ſuis annalibus Cardin. Baron. ex quorum diligentia, noſtra hæc diteſcet narratio.

1. DVLCITIVS Epiſcopus ſancti Eutimij, qui idem eſt, ac Sabinenſis, reperitur ſubſcriptus In ſancta ſynodo ſub Symmacho Papa anno 504.

2. IVLIANVS anno 504. cuius Baronius meminit in 7. tom.

3. TONFFO, ſeu Tiffo, concilio Romano interſuit ſub Zacharia Pontifice anno 743.

4. THEODORVS ann. 804.

5. GREGORIVS in concilio Romano ſub Eugenio Secundo anno 826. apud Baron.

6. SERGIVS, octauam ſynodum ſubſcripſit ſub Adriano Secundo anno 871.

7. LEO, anno 879.

8. IOANNES, anno 963.

9. LAVRENTIVS, relicta infula Farſenſe monaſterium condidit, ibique monachus effectus diem obijt, ex epiſt. 9. lib. 1. Petr. Damiani ad Nicolaum Secundum.

10. IOANNES Romanus, Laurentij filius, cum à quibuſdam factioſis eiecto, Benedicto Nono in cathedram Petri fuiſſet intruſus 1044. Patriarchatum Lateranenſe occupauit per menſem vnum, & dies viginti nouem, ſed cum inde tanquam inuaſor, & anathemate ictus à Benedicti fautoribus fuiſſet eiectus, redijt ad ſibi iam commiſſam Eccleſiam.

11. IOANNES Ioanni ſuffectus eſt, electuſque epiſcopus Cardinalis Sabinenſis à Leone Nono, Romano concilio interfuit ſub Nicolao Secundo, anno 1049. ſub Alexandro Secundo, è viuis eximitur. Huius Ioannis Sabinenſis epiſcopi in monaſterij Farſenſis indignum facinus, atque in eum Diuinam vltionem recitat Anonymus Vaticani Codicis de deſtructione Farſenſis monaſterij, anno 3. Leonis Noni.

Temporibus Leonis Papæ, Ioannes Sabinenſis Epiſcopus, qui inſidiabatur, monaſterio Farfenſi pro decimis, & oblationibus mortuorum, maximè pro Eccleſia ſancti Angeli in Toncia, de qua olim fecerat iniquam conuenientiam cum Domino Vgone Abbate, qui eandem Eccleſiam ſancti Angeli tenuit, & poſſedit in Dominium huius monaſterij, quam conuenientiam ideo diximus, quia temporibus Domini Adriani Primi Pontificis, Ildebrandus Dux per ſuum præceptum huic monaſterio conceſſit; hec omnia ignorabat præfatus Hugo Abbas, vt pote alienigena vir prædictam concordiã ab Epiſcopo ſuſcepit, neſciens, itaquè prædictus Epiſcopus inſurrexit poſt hoc, & ad eandem Eccleſiam ſancti Angeli armata manu perrexit, eius Altare amouens deſtruxit, & reliquias ex illo abſtrahens, ſecum aſportauit, & cum inde ad Epiſcopium reuerteretur, ſubito Cælo optimè ſerenato, orta eſt aquæ, grandinis, & fulguris maxima tempeſtas, quo viſo Epiſcopus ſeceſſit à via in quemdam locum, vbi dicitur Area, & moram aliquantulum ibi cum ipſis Reliqijs fecit. Accidit tunc grande miraculum, in ipſo loco, vbi Reliquiæ manebant, nil pluuiæ, vel grandinis ibi cecidiſſe. Ceſſante verò tempeſtate, redijt ad Epiſcopatum cum magno pauore, altera autem die, hoc cum audiret D. Bernardus Abbas Ortanus, elegit quemdam Epiſcopum, qui tunc forte hoſpitabatur in hoc monaſterio, de Vltramontanis partibus, & collectis Abbatiæ viris, & fidelibus militibus, cum maximo honore reædificare ſtuduit ipſum Altare, magnis, & præcipuis ibi reconditis reliquijs. Super quam rem prædictus Epiſcopus valde condoluit Sabinenſi Eccleſiæ, & quia Altare ipſum deſtruxerat, & reliquias aſportauerat, ipſa nocte percuſſus eſt, & vnum totius latus corporis obſtupeſcentem, donec aduixit perijt. Poſt hoc veritus, & pauens ſuper hoc, & nimis dolens, pro ædificatione, quam D. Abbas noſter fieri ſtuduerat, adeundem locum Epiſcopus perrexit, & abſtractis inde nouis, quas inuenit reliquijs, priores illic honorificè recon-

didit ; de ipſis verò nouis reliquijs in ſuo Epiſcopio Altariolum conſtruens , conſecrauit , & dominum in Dominum Abbatem noſtrum in ſynodo proclamationem ſic fecit . Hactenus. Chronicon .

12. VBALDVS ab Alexandro ſecundo dictus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis ante annum 1068. quo reperitur ſubſcriptus in quodam iudicio Beatricis Comitriæ 8. idus Iulij, ad fauorem Archidiaconi Lucenſis ; idem ſubſcripſit Bullæ eiuſdem Aleaandri , Caſinenſi Cœnobio conceſſæ an. 1067. ſexto idus Maij ; cumque eodem Pontifice interſuit conſecrationi Eccleſiæ montis Caſini anno 1072. Huius meminit Leo Oſtienſis . Deceſſit autem ſub Gregorio Septimo . De eo idem Leo Oſtienſis libro 3.

13. DOMNIZO Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis anno 1076. Interfuit exequijs ſancti Anſelmi Epiſcopi Lucenſis, de quo in vita eiuſdem Sancti. De hoc Domnizone nulla alia extat mentio, oportuit eum ſucceſſiſſe Vbaldo. In chronic. Abbatiæ Farſenſis vocatur Regizo. *Qui anno 1073. Gregor. Septimo , primo menſis Auguſti refutauit in manibus D. Bernardi Abbatis Farfenſis Eccleſiam S. Viti in Toncia , cum omnibus pertinentijs ſuis , & ipſe Abbas conceſſit eidem Epiſcopo Eccleſiam S. Nicolai de Murca , & interfuere , & confirmauere hanc refutationem Leo Archipresbyter , Ber. Presb. Franço Presb. Priſon. Presb. & Homulus . Hæc Chronic.*

14. GREGORIVS , à Gregorio Septimo ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis anno 1078. ac legatus in Germaniam miſſus ad Henricum Imperatorem , vt eidem Imperatori author foret, ne in Cannuſino conuentu fœdera firmata violaret ; fidefragus Henricus Pontificia contempſit mandata , parumque honorificè cultum legatum redire ad curiam iuſſit . Deceſſit Gregorius ſub Pontifice Vrbano Secundo , de quo conſule Lambert. Schoſnaburgen .

15. VBALDVS Epiſcopus Cardinalis Sabinus Gregorij ſucceſſor fuit , ab Vrbano Secundo ad id munus adlectus , circa annum 1090. ſubq. eodem Pontifice vitam finiuit , ſubſcripſit Bullæ Vrbani Secundi Monaſterio Cauenſi an. 1092. Pontif. 4.

16. CRESCENTIVS Epiſcopus Cardinalis Sabinus , poſt Vbaldum ab Vrbano Secundo ſublectus eſt , qui electioni Paſchalis Secundi legitur interfuiſſe, eodemque ſedente è vita diſceſſit. Eiuſdem mentio habetur ad annum 1102. meminitque eiuſdem Pandulphus Piſanus .

17. CYNTIVS Romanus , Epiſcopus Cardinalis Sabinus, à Paſchali ſummo Pontifice creatus, Vaſtallenſi Concilio interfuit 1106. poſtea ab Imperatore Henrico , cum eodem Pontifice coniectus in carcerem , multa incommoda conſtantiſſimè tolerauit , donec anno 1111. redeunte pace , carceris ſquallorem , vinculaque diſcuſſit. Huius meminit Petrus in Caſinenſi hiſtoria lib. 4. c. 39. ac Pandulphus Piſanus . Sub eodem Pontifice exceſſit è viuis .

18. CRESCENTIVS Iunior appellatus, Cynthio ſucceſſit, electuſq. eſt Epiſcopus Card. Sabinen. à Paſchali Sec. ſubſcripſit diplomati eiuſdem Pontificis, monaſterio Saxi viui Fulginaten. Dioc. anno 1116. Huius meminit Pandulphus Piſanus

A anno 1119. & 1123. Hic Calixti Sec. temporibus in eiuſdem Pontificis diplomatibus reperitur ſubſcriptus . Cæterùm , venit mihi in mentem , vereri, ne hic fortaſſe Creſcentius, cum ſuperius memorato Cynthio ſit idem , modo enim reperitur Creſcentius, modo Cynthius, ſed cum illa adiectione, aliàs Creſcentius , iudicet , modo emunctæ Naris lector ; an mea me inſulſior fortaſſis coniectura fallat .

19. CONRADVS de Suburra romanus monachus, & Abbas S. Rufi Veliternenſis, ordinis ſancti Benedicti anno 1126. menſe Decembri , ab Honorio Secundo Pontifice Maximo electus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinus, Romæq. Vicarius, denique ad ſummum Pontificatum aſcendit, ſub nomine Anaſtaſij Quarti . De ipſo plura opportunè B protulimus in noſtris ad Ciacconem additionibus, cum multos eo errore exolueremus , hunc Conradum non ſancti Rufi in Gallia diœceſ. Valentinæ fuiſſe Abbatem , ſed ſancti Rufi Veliternenſis .

20. GREGORIVS de Suburra Romanus, Anaſtaſij Quarti Nepos, à Patruo adlectus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis, quo, ipſe nuper Pontifex creatus , munere abierat . Hic deinde contra Antipapam Octauianũ Aleaandri Tertij veri Pontificis partes promouit , ac ſonit; circa anno 1163. deceſſit. Subſcripſit Bullæ Alexandri Tertij, anno 1161. conceſſæ Archiepiſcopo Ianuenſi .

21. CONRADVS de Vuittelesboch Comes Palatini, ac Rheni, è Bauariæ Ducibus , Friderici C Ænobarbi affinis, Moguntinus Archiepiſcopus electus eſt 1160. Friderico Ænobarbo electionem fauente , contra Chriſtianum à Bauco in eandem ſedem à Lantgrauio violenter intruſum ; cumque poſtea inter Alexandrum Tertium verum , legitimumq. Pontificem, atque Octauianum, Victorem Tertium appellatum exæſtuaſſet teterrimum ſchiſma , Conradus , vt erat egregiè pius , Tertij Alexandri partes ſecutus eſt . Exarſitq. ad factum mirabiliter Ænobarbus , ita vt, illum ingratum inclamans, è Moguntina deturbauerit poſſeſſione . Tulit ille æquiſſimo animo contumeliam, dummodo nec ſchiſmaticus , nec contra Romanum Pontificem impius haberetur ; itaque Ænobarbi iram declinans ad Alexandrum in Gallia tum Senonenſe agitantem Concilium profectus eſt, à quo D Cardinalis pronunciatus eſt tit. S. Marcelli moxq. Epiſcopus Sabinenſis, quòd ob defenſionem veri Pontificis ſuam, iniuria, amiſiſſet Eccleſiam. Quod ipſum nemini acciderat , ante Conradum, vt ſcilicet, quis prioris Eccleſiæ titulo retento, ad alium Epiſcopatum tranſiret . Ea eo , vbi collibuiſſet Pontifici , cæpit tranſire in mores ; ita vt tempori bus Aleaandri hic idem Conradus , trium Epiſcopatuum titulis honorarijs præfulgeret, Moguntino, Sabinenſi , Saltzſeburgenſi , vt in pluribus ab eo ſubſcriptis diplomatibus licet videre . Cæterùm Conradus cũ ea perſecutionis procella defunctus eſſet; deinde inter Alexandrum Tertium , ac Fridericum Imperatorem firmando fœderi interfuit , mortuoq. Chriſtiano Archiepiſcopo Moguntino intruſo , Moguntinam ſedem recuperauit , quam deinceps ſanctiſſimè rexit . Succeſſerat interim in Apoſtolica Sede Cæleſtinus Tertius quo præci-

piente

piente Pontifice, Conradus in Syriam legatione functus eſt, vt eius ſæculi proceres, ad recuperandam terram Sanctam animaret. Dum inde rediret, Leonem Regem Armenum coronauit in Regem; ſextoque Imperatore Henrico defuncto, Othonem, filiumq; Sueuos, vt adipiſcerentur Imperium, maximè inuit. Tot præclaris operibus, diues, ac fælix in Bauaria deinde vita defunctus eſt anno 1202. at ſecundùm Ciacc. 6. kal. Nouembris anno 1205. Sepultus eſt Moguntiæ in Cathedrali. Verùm cum in regeſtis Innocentij Tertij, anno 5. 10. kal. Aprilis, qui fui Chriſti an. 1202. datam inuenerim epiſtolam Canonicis Moguntinis, vt in loco bonæ mem. Conradi Archiepiſcopi Moguntini, Epiſcopi Sabinenſis I. Epiſcopum Vuormacienſem à maiori parte Canonicorum poſtulatum, Epiſcopo Præneſtino legato repreſentarent, ab ipſo, ſi idoneus repertus fuiſſet, confirmandum, erraſſe Ciacconem, dum eius recenſet mortem anno 1205. clarè patet ex epiſtola Innocentij. Conſule de eo Gaſparem Bruſchium de Epiſcopis Germaniæ, meminitq; eiuſdem Baron. in 12. Tom. Annal. Eccleſiaſt. Abbas Veſpergenſis, Henricus Can. lib. 2. antiq; lect. & alij.

22. IOANNES de S. Paulo à Celeſtino Tertio Pont. max. Cardinalis ſublectus anno 1191. Sub Innocentio verò Tertio, ad Sabinenſem Epiſcopatum aſcēdit anno 1203. Hic omnia iura, opeſq; ad Sabinenſem Eccleſiam ſpectantes, quæ ex longiori Conradi Moguntini abſentia Epiſcopatui illi deperierant, diligentiſsima conquiſitione in priſtinum ius, poteſtatemq; ſucceſſorem aſſeruit. Dum hæc agit Ioannes; acciderat in Gallijs, Philippum Regem Francorum, Reginæ caſtiſsimæ fœminæ, ideòq; inuiſæ, legitimeq; vxori remittere nuntium, cauſa trepida erat, & Principibus Chriſtianis in peſsimum videbatur trāſitura exēplum ni opportunè iuſti thori conſuleretur iniuriæ. Itaquè Innocentius Tertius eò legat Cardinalem Ioannem doctrina pręcipuum, animi verò fortitudine nulli ſecundum; qui cum veniſſet in Gallias, & Reginam quidem ex contemptu, ſolitudineq; marcentem, conſolatoria, doctaq; epiſtola in ſpem melioris euentus erexit, vecordem autem Regem, ac deuium, religionis intentato telo ni pareret Pontifici, ad immaculatum iuſsit redire thorum. Pluribus alijs legationibus functus eſt, præcipuè autē in ea ſe prudentiſsimè geſsit, cum Conſtantia Imperatrice demortua, iuſſu Pontificis tenellum Regē Federicum Imperio conſeruauit, imperium puero. Coluit, quam qui maximè ex pietatis affectu ſanctū Franciſcum adhuc ſuperſtitem, eiuſq; gliſcentem per Italiam ordinem, omnibus, quibus potuit officijs proſecutus eſt. Meminit huius Cardinalis S. Bonauentura in vita S. Franciſci cap. 3. Deceſsit autem ſub vitæ fine Innocentij Tertij ſummi Pontificis.

23. PETRVS Diaconus Cardinalis tit. S. Marię in Aquirio ab Innocentio Tertio contra Albigenſes in Gallia legatus eſt, contraq; eoſdem, ſimiliſq; farinæ hæreticos, Montiſpeſſulani celebrauit Concilium: ab Honorio ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis anno 1216. eidem Epiſcopo Sabinenſi ſcribit Honorius Tertius, anno 1219. Pontificatus Quarto, die 6. kal. Auguſti. ep. 538. fol. 120. in Regeſto vatic. Confirmantur concordata eiuſdem cum Canonicis, & Archipresbytero Epiſcopij Sabinenſis.

HONORIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Petro Epiſcopo Sabinenſi.

Ea quæ vinculo, vel concordia terminantur, ſcripturæ conuenit commendari, ne à memoria excidant, & in reciduæ queſtionis ſcrupulum relabantur. Sanè cum inter te ex parte vna, & Archipresbyterum, & Canonicos Epiſcopij Sabinenſis, ex altera ſuper Eccleſiis in Caſtris de Turri, & de ſancto Polo, & de Roca, & in tenimentis eorum poſitis, ac etiam quibuſdam aliis, quas iidem Canonici tenent in Diocæſi Sabinenſi, quæſtio verteretur, te petente, omnia iura Epiſcopalia in eiſdē tandem inter te, & Pandulfum Canonicum Sabinenſem, qui a prædictis Archipresbytero, & Canonicis ad componendum ſuper præmiſſis mandatum ſpeciale receperat. Sicut nobis conſtitit per publicum inſtrumentum, talis compoſitio nobis mediantibus interuenit, quod videlicet Archipresbyter, & Canonici, qui pro tempore fuerint in ipſo Epiſcopio inſtituendi in ipſis Eccleſiis, pręſentabunt Epiſcopo Sabinenſi, & Epiſcopus ſucceſſiuè inueſtiet eos, & inſtitui faciet ſi quidem in Epiſcopatu fuerit, vel in vrbe recipiendo ab eis obedientiæ iuramentum, per quod tenebuntur ea ſeruare, quæ continentur in compoſitione præſenti. Si vero Epiſcopus fuerit in Campania, vel in aliqua Ciuitate circa vrbem, ſeu in remotioribus locis, Archipresbyter, & Canonici adminiſtrationem in ſpiritualibus, & temporalibus cōmittent ei, quem duxerint præſentandum, eumq; ipſi præſentabunt Epiſcopo, quam citò in Epiſcopatu fuerit, vel in vrbe; qui confirmabit, & concedet eundem, & ab eo iuxta formam prædictam recipiet iuramentum. Cum autem aliquis eorum fuerit corrigendus, Archipresbyter, & capitulum corrigent per ſe ipſos, vel ſaltē ab Epiſcopo requiſiti, quod ſi non fecerint infra menſem, ex tunc per Epiſcopum corrigetur, & ad eum pertinebit deſtitutio quandocumq; aliquis Clericorum fuerit in cauſa deſtitutionis inuentus. Promittet et præſentatus, quod ſeruabit ſentētias excōmunicationis, & interdicti ab Epiſcopo promulgatas propter contumaciam eius circa correctionem, prout ad Epiſcopum, ſecundum quod præmiſſum eſt, pertinet, vel circa alia, quæ ipſi Epiſcopo ex hac compoſitione debentur. Præterea Archipresbyter, & Canonici pro Eccleſiis ſupradictis, & alijs ſingulis annis dabunt Epiſcopo procurationem in prandio, & in cęna, ita quod ipſi non plus recipient ab Eccleſiis, quam expendent in procuratione ipſi Epiſcopo exhibenda. Si verò propter procurationem Romani Pontificis, vel eius legati, exſpenſas fecerint ipſi Canonici, ſatis fiat eiſdem ab Eccleſiis ſupradictis. Clerici autem ipſarum Eccleſiarum, didicationes Eccleſiarum, & conſecrationes Altarium, ordines, criſma, oleum Sanctum recipiant ab Epiſcopo Sabinenſi, ſcilicet cum Epiſcopatus vacauerit, fiat ſupra hoc quod fieri conſueuit. Idem quoquè Clerici vocati ad Synodum venient, niſi preproditione canonica fuerint præpediti, & pro poſſe ſuo Synodi ſtatuta ſeruabunt. Archipresbyter autem, & Canonici habebunt quartam partem decimationum, &

mortuorum ſedium in Eccleſiis ſupradictis, & ipſe Archipresbyter cum aliquibus Canonicis, quos ſecum ducet ad colligendum decimam, et ſedium ſemel in anno procurabitur in eiſdem, & tam Epiſcopus, quam Archipresbyter, & Canonici contenti erunt ſolummodo ſupradictis, nec in alijs ipſas Eccleſias, vel eorum Clericos aggrauabunt. Hæc autem omnia circa Eccleſias, & Clericos ſupradictorum locorum, ſcilicet de Turri, & ſancto Polo, & de Roca, & de tenimentis eorum, inconcuſſa ſeruentur, ad alias verò Eccleſias, quas alibi, quam in prædictis locis tenent Canonici in Diæceſi Sabinenſi, & quæ Populum habent, etiam ſi Canonici eas in feudum teneant, & ad alias quoquè populum non habent, & quas ipſi Canonici non tenent in feudum, ijdem Archipresb. & Canonici Clericos præſentabunt, ab ipſis Eccl. quartam decimarũ, & mortuariorũ, & ſedium recepturi, & procurabitur vnus Canonicus, qui ad locum pro illis colligendis accedet. Hiſq; contenti exiſtent. Cætera verò, inſtitutio ſcilicet, & deſtitutio, correctio excommunicatio, interdictio, & alia Epiſcopalia iura ad Epiſcopũ tantummodo pertinebunt, ita tamen quod ſi Clerici Eccleſiarum ipſarum ſubtraherent Canonicis aliquid de prædictis, quæ pertinent ad eoſdem, liceat illis eos per excommunicationem, & interdictum cogere in hoc caſu, in alijs verò caſibus, non teneantur ijdem Clerici eorundem excommunicationem, vel interdictum ſeruare vbicunq; autem in compoſitione præſenti dicitur aliquid eſſe à Canonicis faciendum, ſiue in excommunicando, ſiue interdicendo, ſeu in corrigendo, ita intelligatur, vt videlicet id fiat ab Archipresbytero, & capitulo, vel maiori parte ipſius, vt autem hæc compoſitio robur obtineat p rpetua firmitatis, illam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſen. ſcrip. patro. Communimus, nulli ergo, &c. noſtræ confirmationis infringere ſi quis autem, &c. Datum Reate 6. kalendas Auguſti Pontificatus noſtri anno quarto, &c.

Deceſſit autem Petrus, anno 1221. Arnoldus Vuion. lib. 2. ligni vitæ; hunc aſſerit ex ordine S.Benedicti fuiſſe monachum, ac Duacenſem, ipſe demum viderit, quali coniectura ductus, Arnoldum certè conſtat errare, cum diaconum Cardinalem Petrum narrat Peruſiæ fuiſſe defunctum, anno 1252. Confundit enim hunc Petrum; cum altero Petro de Barro Gallo, Epiſcopo Sabinenſi Cardinali, qui reuera eo, anno Peruſiæ vitam finiuit; Cum interim hic noſter, qui ſub Honorio Tertio Sabinenſem Epiſcopatum adeptus eſt, fato ceſſerit, anno 1221.

Ad augendam amplificandamque iſtius Petri gloriam, egregium eius facinus, ex epiſtola Arnoldi Archiepiſcopis Narbonenſis, poſt inſignem illam à Chriſtianis contra Miramolinum regem Marochij, anno 1212. partam victoriam, ad Arnoldum Abbatem Ciſtercienſem ſcripta, excerptum ac delibatum, ſilentio non obruendum mihi viſum eſt; cum Petrus Cardinalis, tunc Innocentij Tertij iuſſu, contra Albigenſes in Gallias legatus miſſus, celebrato in Monte Peſſulano Concilio, præcipuus author extiterit, vt non ſolum Franchi, induta cruce, ad arma contra Albigenſes piè proſilirent; ſed etiam Hiſpanorum animos, ad pellendos ex Hiſpanijs Mauros, ac Miramolinum, qui ſumma ſuperbia elatus, crudele Chriſtianis bellum indixerat, profligandum inflammarit, non equidem Petrus, cum Toletum ab hoſte receptum eſt, nec partæ, ingenti hoſtium ſtrage edita, victoriæ intereſſe potuit, cum iam ille, accenso ſacro bello, omnibuſque ijs, quæ in eius erant poteſtate perfectis, ad curiam ab Innocentio eſſet euocatus, eáque contra Albigenſes in Gallijs ac Saracenos in Hiſpanijs legatio, in Arnaldum Archiepiſcopum Narbonenſem, qui ingentibus cruce ſignatorum collectis copijs, Pyrenæos ſuperauit, Regeſque Caſtiliæ, & Aragoniæ, contra Miramolinum, ac Saracenos concitauit, legatio traducta eſſet. Ingenti ille, contra hoſtes fidei, victoria potitus eſt, quam ab Arnaldo ipſo, enarratã ſequenti epiſtola, cuius exemplum in D. Mariæ Magdalenæ Ciſterciensium monaſterio Floreoriæ in hunc modum exaratu aſſeruatur, vt rem poſterorum digniſſimam memoria, non prætetire duxi.

Venerabilibus in Chriſto ſibi multum dilectis Arnoldo Abbat. Ciſtercienſi, cæteriſque Abbatibus in generali Capitulo conſtitutis, Fr. Arnoldus, Dei gratia, Narbonenſis Archiepiſcopus, ſalutem, & ſinceram in Domino charitatem.

Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis; Quia magnificauit Dominus facere noſtris temporibus cum ſuo populo Chriſtiano victoriam de ſuis hoſtibus conferendo eidem, in qua victoria eo ipſe fortius eſt laudandus, quo de potentiori hoſte dignoſcitur triumphaſſe. Ecce enim euangelizamus vobis gaudium magnum, quia Miramolinus Rex Marrochitanis, qui, ſicut audiuimus a pleriſque, bellum indixerat omnibus illis, qui crucem adorant, ab illis eiſdem, qui crucem colunt, bello campeſtri deuictus eſt, & fugatus. Siquidem cum de diuerſis mundi partibus fideles Chriſti propter remiſſionem, quæ a Domino Papa Domini Ieſu Chriſti Vicario proficiſcentibus ad indictum bellum in Chriſtianitatis Hiſpaniæ ſubſidium eſt indulta Toleti conueniſſent, vbi debebant in octaua Pentecoſtes ex edicto Regis Caſtellæ, & Aragonum conuenire, affuerunt inter eos, qui conuenerant, Venerabilis Pater Guillelmus Burdegalenſis Burdegalenſis Archiepiſcopus, & alij Eccleſiarum Prælati. Barones quoque, ac milites partibus Pictauiæ, & Andeg. ac Britan. & de Lemouic. & Pictaguoric. & Santon. & Burdegalenſis diæceſibus, & aliquot de alijs partibus vltramontanis. Nos quippe cum Comitatu militum, ac peditum ſatis honeſto, & bene armato de Lugdunenſis, & Viennenſis, & Valentinenſis diæceſibus, tertio die Martij poſt octauam diem Pentecoſtes , , . Toletum venimus, & de vtilitate Reipublicæ Chriſtianæ tractauimus cũ Regibus, & de aduentu Domini Regis Nauarræ, qui tunc inimicabatur Domino Regi Caſtellæ. Nos ſiquidem in ipſo noſtro itinere diuerteramus ad ipſum Dominũ Regem Nauarræ, vt induceremus ipſum ad veniendum in ſubſidium populi Chriſtiani. Cumque reſidentiam vltra quatuor hebdomadas feciſſet exercitus iã Toleti, & tædio fatigatus ex mora arripiendi iam iter contra nationes Sarracenicas æſtuaret, quintodecimo die poſtquam nos Toletum venimus, feria tertia nos omnes vltramontani præſtito nobis pro Duce, ac ſocio itineris nobili viro Didaco a Domino Rege Caſtellæ, mouimus caſtra noſtra: & in ſequenti die Dominico, in feſto ſancti Ioannis venimus ad quoddam caſtrum Maurorum, quod Magalon appella-

pellatur: & nondum fixis tentorijs, ſtatim vltramontani aggreſſi ſunt ipſum caſtrum, & infra horã vt credimus fuit illud, quod erat in circuitu capiti caſtri captum. Poſtmodum capiti caſtri eiuſdem inceſſanter ſagittis, & lapidibus per totum diem, & noctem impugnarunt, muros nihilominus cum piconibus fodientes. Erat ſiquidem turris quadrangula de lapide, atque calce habens in ſingulis lateribus ſingulas turres cohærentes ſibi quorum etiam propugnacula erant bene tabulatis munita. Captæ ſunt igitur quatuor turres, & per violentiam expugnatæ, per quas etiam ventum eſt fodiendo ad fundamenta maioris turris. Defendebant ſe adhuc per poſſe ſuo, Sarraceni, qui erant in ſuperioribus partibus turris: nec adhuc liberè poterant ad eos noſtri aſcendere, pro eo, quod teſtudines fortiſſimæ de lateribus, atque calce, ſeu gipſo defendebant eos deſuper exiſtentes. Tractatum eſt ergo de redditione caſtri ipſius. Mauri ſiquidem volebant ſeipſos reddere, vt eſſent ſemper captiui, ſed non placuit iſtud noſtris. Acceptum eſt ergo caſtrum hoc modo, quod ſeruata vita illi, qui habebat in cuſtodia ſua caſtrum cum duobus ſuis filijs, cæteri eſſent in voluntate peregrinorum. Interfecti ſunt ergo omnes, qui inuenti ſunt præter paucos.

In ſequenti ſecunda feria venerunt Reges Aragonum, & Caſtellæ, & tertia feria vniuerſi requieuimus, iuxta prædictum caſtrum; quarta cum feria proceſſimus vltra per duas leuguas, & venimus Calatrauam. Erat autem Calatraua caſtrum benè munitum turribus fortibus, atque denſis, & erant in multis turribus manganelli. Die igitur ſabbati, die videlicet cõmemorationis S. Pauli, impugnauit caſtrum totus exercitus Chriſtianus, & aſſiſtente diuino adiutorio, pars illa, quæ erat exterior verſus aquam, & debilior, quam impugnabat Dominus Rex Aragonum, & noſtri Viennenſet, & fratres etiã Calatrauæ, fuit ea die infra tempus modicũ occupata: & in duabus turribus, quæ in illa erant parte, poſita ſunt vexilla noſtrorum. In craſtino vero cæperunt Sarraceni tractare de pace; & quia illud, quod captum fuerat, erat debile, & illud, quod reſtabat capiendum multa fortitudine nitebatur; placuit Regibus ad euitandum ſuſpendium, atque necem Chriſtianorum, caſtrum accipere ſub tali conditione, vt perſonæ exirent liberæ, & veſtitæ, & de illis equis, qui ibi erant, educent equos 35. ſecum, ſequenti tertia feria quidam vltramontani Prælati comitante illos magna multitudine militum recedentes de exercitu ad propria remearunt; & qui tunc cum prædictis Prælatis redierunt ad ſua, vltra quadraginta millia æſtimantur fuiſſe. In ſequenti Dominica recedentes Calatraua, relicto Rege Aragonum apud Calatrauam, qui victualia, quæ inuenta fuerant Calatrauæ ſuis militibus diuidebat, venimus ad illud caſtrum, quod appellatur Matros, iuxta quod fuerat olim bellum, in quo a Rege Marrocchenſi deuicti fuerunt aliquando peccatis exigentibus Chriſtiani. Eodem die venit Dominus Rex Nauarræ, deinde per duas dietas venimus ad radices montis, qui dicitur portus de Munadal; & ecce quidam ex noſtris montis aſcendentes cacumen viderunt quaſi ad vnam leuguam, vel dua tentoria Sarracenorum: aliqui etiam Sarraceni ſurſum in eodem montis cacumine conflictum habuere cum noſtris. Dictum eſt tunc in exercitu, quod Rex Valentiæ patruus Miramolini eſſet cum Sarracenis, militibus Ciſmarinis, qui Fandalutes dicuntur, in illis tentorijs, vt noſtris tranſitum inhiberent. Erat

A *enim locus arctus; & arduus, per quem exercitus proponebat tranſire, & ideo ad id inhibendum tranſitum illum nobis, fixerant Mauri tentoria ſua. Ipſemet Miramolinus die ſequenti venit cum reſidua exercitus ſui parte, in qua die ſexta feria montis ipſius cacumen aſcendimus, & non proceſſimus alterius ipſa die. Caſtrum quoddam, quod erat in illo monte relictum eſt ſtatim a Mauris. Ea die Sarraceni, Chriſtianos, qui aliquantulum vltra tentoria noſtra proceſſerant impetierunt, & verterunt in fugam, & quoſdam etiam proſtrauerunt, & longe plures proſtrauiſſent, niſi Viennenſes, & Pictauenſes fuiſſent, qui cum eſſent præſentes ſe quamuis pauci eſſent eiſdem Sarracenis vſque adeo viriliter obiecerunt, quod vltra aquam, quam ipſi nobis inhibere volebant eos fuerint perſecuti, & ſic ab impetitione noſtrorum ſunt contriti Sarraceni.*

B *In ſequenti die, quæ fuit dies ſabbati, cum non poſſemus per noſtrum iter tranſire per quod propoſueramus tum propter altitudinem, & arduitatem loci, tum propter Sarracenos, qui ex oppoſito conſiſtentes tranſitum inhibebant, fecimus quaſi circuitum per aliam partem, euntes per loca ardua, & abrupta: & cum veniſſemus ad locum, vbi tentoria noſtra erant figenda, ecce erant a regione, Maurorum acies ordinatæ, & infra breuem horam proſilierunt ante ipſas acies Arabes, & ſaggittarij, prouocantes noſtros cum ſuis lanceis, & ſagittis. Noſtri curauerunt tantum defigendis tẽtorijs ſuperſedentes eo die bello campali. In craſtino venerunt ſimiliter diluculo Sarraceni, diſpoſitis eo modo aciebus quo præcedenti die fuerant ordinatæ: noſtri quoque ſuperſederunt bello, etiã ipſa die, ſagittarijs ſolis, & paucis alijs hinc inde diſcurrentibus: Arabibus* C *etiam ex parte ipſorum torneantibus cum noſtris, non more Francorum, ſed ſecundum aliam ſuam conſuetudinem torneandi cum lanceis, ſiue cannis. Ipſa die Miramolinus demonſtrauit plenius poſſe ſuum, quam in die ſabbati demonſtraret.*

Aderat iam tertia dies, dies inquam lætitiæ, dies, quam fecit Dominus, dies per multa ſecula memoranda. Et ecce manè, antequam ſol incaleſceret, prima Maurorum acies, & Arabes, qui erant è latere quaſi in alio monticulo, qui nunquam dicitur venire, ſed quaſi exuagantes extra acies diſcurrendo pugnare fugiunt, hoſtibus minime expectatis, quod apparet per hoc, quod in illo loco nulli Sarraceni mortui ſunt inuenti. Inſequuntur igitur noſtri Sarracenos fugientes, & cum vltra montem prædictum deſcendiſſent ad vallem, ibi inuenerunt, multos Mauros in acie, & ipſos occiderunt. Mauri qui fugerunt, cum ad cacumen montis altius perueniſ- D *ſent, ſiſtunt ibidẽ, pro eo quod ibi erat Maurorum quædam acies ordinata fortiſſima, vt ipſi credebant, & ipſe Miramolinus, vt dicitur, in acie illa erat. Perſonantibus igitur valde inſtrumentis, Maurorum, quæ Hiſpani appellant tambures, figunt greſſus Sarraceni, & non ſolummodo noſtris reſtiterunt, verum & noſtros, ita efficaciter inuaſerunt, quod Serani, quadam, videlicet, gens de Regno Caſtellæ tam equites, quam pedites in fugam conuerſi ſunt, ita quod totus ferè exercitus, qui erat ante vltima aciem, præter quoſdã nobiles Hiſpanos & vltramontanos fugere viderentur: & multus timor fuit in cordibus multorum ex noſtris, nec illo die nos Dominus defraudaſſet, quod credendũ eſt ex diſpoſitione diuina ad reprimendam noſtrorum ſuperbiam eueniſſe, vt dum noſtros armatos a facie videremus non*

nobis

nobis, vel armis perſonarum, vel equorum, quæ multa erant in exercitu noſtro, pauciſſima vero, vel nulla in exercitu Sarracenorum; ſed Domino Ieſu Chriſto adſcriberemus victoriam poſtmodum ſecuturam: & cruci, eiuſdē cui ipſi inſultarant, & quam noſtri portabant in pectore, vt eſſent quales dicit Apoſtolus, portantes videlicet eius improperium extra caſtra, in quo in properio noſtri ſine dubbio poſtmodum deuicerunt. Nos cum fugam Chriſtianorum vidiſſemus, cæpimus diſcurrere per exercitum, & hortari fugientes, vt obſtarent. Licet autem Serani, & fortè plures alij fugerent, vltima tamen acie ſtante, & vno quoque Regum cum ſuo comitatu ipſos Sarracenos ſtrenuiſſimè impetente, quibuſdam adhortationem noſtram, ſtantibus, quibuſdam etiam ad conflictum redeuntibus, non ſolum retro repulſi ſunt Sarraceni, qui tergo Chriſtianorum imminebant: verum etiam illi; qui erant in illa forti acie, ſunt confecti, & occiſi. Et ex tunc fugit exercitus Sarracenorum irreparabiliter poſt Miramolinum Regem ipſorum, qui prius aufugit, qui etiam, vt dicitur, & creditur, in præcedenti nocte, præſentiens, quod deuincendus eſſet, præmiſerat eadem nocte ante ſe, ſuper mulos, & camelos, diuitias ineſtimabiles, quas habebat. Noſtri Sarracenos inſequuntur per media ſua tentoria fugientes. Tentoria vero plura, niſi quando venerunt illuc, ad terra depoſita inuenierunt: inſecuti ſunt antē eos, per quatuor leugnas benè, & tot ex eis occiderunt, quotq; in bello, & poſt bellum ſunt interfecti, ſexaginta millia, & multo plures exiſtimantur fuiſſe; & quod eſt valde mirabile, ſicut credimus, non ſunt de noſtris mortui quinquaginta. In tribus vero locis, vel quatuor tot lanceæ ſunt inuentæ, licet iam confractæ, quod omnes, qui viderunt multum exinde admirabantur archæ paruæ plenæ ſagittis, & quatrellis tot ſimiliter in tribus locis vel quatuor ſunt inuentæ, quod ſi etiam plures opinantur, & contendunt, duo millia, ſomariorum non ſufficerent ad portandum. Benedictus per omnia Dominus Ieſus Chriſtus, qui per ſuam miſericordiam in noſtris temporibus, ſub felici Apoſtolatu Domini Papæ Innocentij, de tribus generibus petulantium hominum, & inimicorum Eccleſiæ S. ſuæ, videlicet orientalibus ſchiſmaticis, occidentalibus hæreticis meridionalibus Sarracenis, victoriam contulit Catholicis Chriſtianis. Super tantis igitur bonis, & donis nobis ab eo collatis, quod dat omnibus affluēter, & non improperat gratias ei, quas ei poſtulamus, & ſi non dignas tamen quantas, & quales poſſumus, referamus. Fuit autem bellum anno Domini MCCXII. XVII. Kal. Auguſt. Secunda feria, ante Magdalenæ, in loco, qui dicitur Hanas de Toloſa. Erat quippe quoddam caſtrum Maurorum prope, quod Toloſa nominatur, quod nunc in poteſtate Chriſtianorum per Dei gratiam eſt redactum; vt intelligant, & timeant ſimile, niſi pœniteant hæretici Toloſani.

2. Tertia die poſt bellum peractum quarta feria videlicet, recedentes dicto loco illo vbi tentoria Maurorum fuerant, vbi nos per duas noctes pernoctauimus, venimus ad quandam aquam, quæ dicitur Gualien. Quot autem cadauera mortuorum occiſorum a Chriſtianis perſequentibus inuenerimus in itinere, vſque ad quoddam caſtrum, quod erat in via, Bilch. appellatur, quis ſufficiat explicare? redditum eſt ergo caſtrum illud ea die Domino Regi Caſtellæ. Erant enim ibi aliquot Sarraceni, qui de bello euaſerant, & receperunt ſeſe ibi. Indigenæ ſi quidem iam inde fugerant ante faciem Chriſtianorum. Requieuit autem exercitus iuxta prædictam aquam per duos dies. feria vero ſexta venimus Viatiam Ciuitatē, quam inuenimus à ſuis indigenis penitus deſtitutam. Receperant enim ſe ſe plures in quādam villā vicinam, quæ Vbeda nuncupatur. Pars tamen maior exercitus, venit Vbedam ea die. Nos vero cum quadam parte exercitus venimus Vbedam die ſequenti. In craſtina, videlicet Dominica die cum armaſſet ſe maior pars exercitus ad illam villam impugnandam, placuit Regibus, vt redirent ad caſtra, & ſuperſederent inſultus ea die, feria autem ſecunda villa impugnatur, & cum noſtri iam per plures horas inſtitiſſent, & non poſſent multū perficere; & iam quaſi deſperati ſerè omnes ad tentoria rediſſent; ecce ea illa parte, quam Dominus Rex Aragonum impugnabat, medietas turris, quam perforauerat occidit, & intrantibus præcum illum Aragonenſibus, cæperunt muros relinquere Sarraceni, & tunc per diuerſas partes murorum irrumpentibus Chriſtianis, Sarraceni relictis duabus partibus villæ, receperunt ſe in tertia parte villæ confeſtim, quæ erat fortior aliquantulum. Poſtmodum de compoſitione tractatum eſt in hunc modum, vt videlicet Sarraceni Vbedæ, darent Regibus millies mille Mazmutinas; ipſi vero remanerent in ipſa villa cum omnibus alijs rebus ſuis. Quoniam vero iſta compoſitio erat contra Deum. Sic enim non ſolum vendebantur Sarracenis arma, & bladū quod eſt per canones ſub excommunicatione inhibitum; verum etiam terra non ſolum illa, quæ erat acquirenda; immo illa, quæ fuerat acquiſita, cum pars villæ iam capta fuiſſet: & de illa, quæ non dum erat capta, eſſet certiſſima ſpes, quod facile caperetur; cæperunt quidam Prælati, qui erant in exercitu contra compoſitionem huiuſmodi reclamare. Quorum autem cōſilio Chriſtianorum compoſitio hæc fiebat, non intereſt noſtrum referre. Redeuntibus tandem Regibus ad cor ſuum, facta eſt cōpoſitio altera in huiuſmodi modū, vt videlicet Mauris darent ſumptam pecuniæ quantitatem, nec non, & villam relinquere diruendam; & ipſi Mauri exirent inde ſecuri, cum omnibus alijs rebus ſuis. Et factum eſt diuino iudicio diſponente, quod Mauri non potuerunt promiſſionem adimplere, & ideò a Chriſtianis in captiuitatē ſunt redacti, & fuerunt deſerti muri villæ. Benedicamus ergo Dominum vniuerſi, & laudemus, & confiteamur, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam magnam. Propter quod ſancta diſcretionem veſtra rogamus quatenus referatis gratias Deo, &c. non ſoli, precibus inſiſtatis quatenus Omnipotens Deus in plena expugnatione, & victoria . . . . . glorificet filium ſuum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, cum quo viuit, & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Hic Arnoldus non ſolum probitate morum, ſed etiam ardenti, dum Ciſtercienſis Abbas eiuſque ordinis Generalis eſſet, zelo clariſſimus extitit, demùmque Archiepiſcopus Narbonenſis, ac Legatus Apoſtolicus renuntiatus, ſuo conſilio inſignem illam victoriam peperit, ac demum anno 1229. è corporis nexibus ad Chriſtum, cuius gloriam adeo auxerat, euolauit. De ipſo, Petrus de Vallibus in Albigenſium hiſtoria cap. 5. 7. 21. 95. & 104. Cæſarius lib. 5. dialog. cap. 21. & lib. 7. cap. 52. alijique illuſtrem factam mentionem poſteritati conſecrauere.

25. ALEBRANDINVS Gaietanus nobilis Romanus

matus ex Presbytero Cardinali, tit. S. Suſannæ ad Epiſcoparum Sabinenſem promotus ab Honorio Tertio anno 1225. id habetur ex Regeſtrô Vaticano eiuſdem Pontificis in epiſtola 529. anni 5. Pontificatus, Epiſcopo, & Capitulo Pariſienſi ſcripta, quam mox afferam.

EPISCOPO ET CAPITVLO PARISIENSI.

VEnerabili fratre noſtro quondam ſanctæ Suſannæ presbytero Cardinali in Sabinenſem Epiſcopum conſecrato, eidem ſuadere ſtuduimus, vt præbendam, quam in veſtra obtinebat eccleſia retineret, quatenus ipſe hoc plenius in eccleſiæ deuotionem retineretur eiuſdem. Sed in nulla ſuaſionis inſtantia potuimus obtinere. Vnde volentes, vt eius affectio ob ipſa eccleſia non recedat præbendam ipſam dilecto filio Iacobo nato nobilis viri Ioannes Gaietani germani eiuſdem Epiſcopi duximus conferendam, vt epiſcopus ipſe, ac ſui hoc vinculo mediante eidem eccleſiæ remaneant obligati; ideoque vobis per Apoſtolicæ ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus procuratori ſuo eius nomine, Stallum in choro & locum in capitulo aſſignantes, fructus ipſius præbendæ de cætero exhiberi faciatis eidem. Nos enim decernimus irritum, ſi de præbenda ipſa ſecus fuerit aliquid attentatum. Datum Laterani idus Aprilis, anno quinto.

Eiuſdem Alebrandini Cardinalis S. Suſannæ, anno quarto Honorij habetur memoria in epiſtola 712. Decano, & Capitulo Pariſienſi, vt alterum ſibi deligant Epiſcopum, cum A. tituli S. Suſannæ presb. Card. ab ipſis poſtulatus, electioni de ſe factæ, aſſenſum præbere noluiſſet, hi verò reſtauratis Comitijs, quemdam M. Gualterum nominarunt, at Honorius perſonam electi cum minus idoneam reperiſſet de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis, Guillelmum Antiſiodorenſem Epiſcopum virum toti orbi celeberrimum ad eam Eccleſiam tranſtulit. Datum Laterani, 4. Kal. Martij, anno 4. Alebrandini verò noſtri Epiſcopi Sabinenſis, cuius nomen hac ſolum littera A. notatur in regiſtro, hucuſque auctoribus ignoti, verum nomen expiſcati ſumus, tum ex monumento antiquo Archiuij Florentinæ Eccleſiæ Canonicorum, quod infra retulimus in Epiſcopis Tuſculanis, dum de Nicolao de Claromonte Siculo Epiſcopo Tuſculano ageremus; tum verò ex diuerſis diplomatibus Honorij. Eundem Alebrandinum presbyterũ Cardinalem, tituli ſanctæ Suſannæ ſubſcriptum reperi in bulla Honorij Tertij conceſſa monaſterio ſanctæ Mariæ de Perronio. Datum 8. Kal. Aprilis anno 5. qui fuit Chriſti 1221. Epiſcopum vero Sabinenſem in alia eiuſdem Pontificis bulla monaſterio ſancti Saluatoris Maioris Reatinæ diœceſis 8. Kal. Maij anno 5. Memoratur in marmorea inſcriptione eccleſiæ ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad tres Fontes extra Vrbem, cuius cõſecrationi ab Honorio ſolemniter habitæ Kal. Apr. eiuſdẽ anni interfuit. Tandem in diplomate confirmationis omnium priuilegiorum Abbati ſanctæ Mariæ de Nouo portu Anconitanæ Diœceſeos ab eodem Honorio innouato, 3. id. Iunij ann. 1222. pontiſ. 6. ita ſubſcriptum, vt in alijs, videmus, *Ego Alebrandinus Sabinenſis epiſcopus.* Potuit paullo poſt Alebrandinus exceſſiſſe è viuis cum deinceps nulla de eo reperiatur mentio; cuius obitus dies recenſetur in peruetuſto Martyrologio ſanctorum Cyri & Ioannis, plures à Baronio in notis ad Romanum Martyrologium citato, & commendato, hiſce verbis. 11. *Kalen. Ianuarij Obijt D. Allebrandinus Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis.*

25. M. OLIVERIVS Germanus Scholaſticus Colonienſis indefeſſus, egregiuſque diuini verbi enunciator Paderbonenſis Epiſcopus, ex Canonico à ſaniori parte Capituli contra Henricum Præpoſitum ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, electus, Romæ ab Honorio Tertio conſecratus, reiecta Henrici poſtulatione, mox bono Eccleſiæ vniuerſali omine, ad Eccleſiam Sabinenſem tranſlatus anno 1225. vt ex ſequenti epiſtola eiuſdem Pontificis, Capitulo Paderbonenſi clarè patet, quæ 36. eſt in ordine Regiſtri Vatic. ann. 10. f. 83.

CAPITVLO PADERBONENSI.

CVm Apoſtolica Sedes Eccleſiarum omnium gerens ſollicitudinem, generalium ſingularum vtilitatibus ſuo locô, & tempore ſtudiosè prouidere deſideret, prout ſibi Dominus adminiſtrat, ne ſi pro alijs adeo intenta ſollicitudine verſaretur, quod ſua quaſi negligenter oblita neceſſitati ſuæ conſulere prætermitteret, merito poſſet de minus ordinata redargui caritate viros electos quos ad cooperandum ſibi cognoſcit idoneos frequenter ad ſe aduocat, & aſſumit, ſic illos honorans, vt nihilominus prouideat Eccleſiæ generali. Sanè cum Magiſter Oliuerius tunc electus veſter ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, nos ipſum, quem fama laudabilis nobis multipliciter commendarat recipientes hilariter, & benignè munere ſibi conſecrationis gratanter impenſo, ipſum poſt aliquandiu apud Sedem Apoſtolicam commorantem merita virtutum eius, quæ prius intellexeramus probabilibus argumentis euidenter experti, in conſortium noſtrum admiſimus, & tranſtulimus in Epiſcopum Sabinenſem, qui vt ſperamus in Domino ita ſeruiet Eccleſię generali, vt veſtræ tanquam priori ſponſæ dilectionis ſeruet gratiam ſpecialem. Cæterum, ne quod abſit, Eccleſia veſtra, pro defectu Paſtoris, alicui ſubiaceat detrimento, Vniuerſitatem veſtram monemus, & hortamur, & per A. V. S. mandantes, quæ conuenientes in vnum, Spiritus Sancti gratia inuocata, prouideatis vobis de perſona idonea per electionem canonicam in Paſtorem, qui tanto congruat oneri, & honori, verum ne obrependi doloſis, vel violentis locus pateat irrumpendi, dil. f.... de Hieſteuſen, & .... de Breidelare Abbatibus Paderbonenſis diœceſis, noſtris dedimus literis in mandatis, vos ad electionem canonicam celebrandam moneant propenſius, & inducant. Quare vobis iniungimus, vt in electione taliter procedatis, quod eccleſia nullo diſſidio laceretur, nec vos exinde præter damnum conſcientiæ parum officij, vel beneficij ſentiatis, ſed potius mereamini apud Dominum & homines de zelo, & ſcientia commendari. Datum Reatæ 5. Kal. Octob. anno 10.

Alia Honorij epiſtola legitur ibidem num. 249. ſol. 45. ann. 9. datum 7. idus Aprilis, Nobilibus, & Miniſterialibus eccleſiæ Paderbonenſis, vt Oliuerio Epiſcopo à ſe conſecrato obediant. Oliuerius inde cum Nicolao Epiſcopo Tuſculano ad

Fri-

Fridericum Imperatorem legatus miſſus eſt ab eodem Pontifice, vt eundem ad ſacrum bellum prouocaret: Quos verò in enunciando verbo Dei Oliuerius pertulerit, adieritque labores, Cæſareus Hiſterbaccenſis abundè narrat lib. 3. cap. 6. & lib. 12. cap. 13. miraculorum ſcripſit, vt notat Nomenclator de eccleſiaſt. diſcipl. Clero Paderbonenſi. Diſceſſit è viuis anno 1227.

26. IOANNES de Abbatis Villa Gallus, quē alij Ioannem Holegrin appellant, monachus Cluniacenſis, ac Prior ſancti Petri, cum Archiepiſcopus Biſuntinus a Gregorio Nono creatus fuiſſet, mox, & Epiſcopus Sabinēſis Cardinalis an. 1227. Deceſſit anno 1237. 4. kal. Octob. Dē huius Cardinalis obitu Alphonſum Ciaccon. error tranſuerſum agit, cum illum dicat fato ceſſiſſe anno 1240. Quis enim hoc fieri potuit, cum huic Ioanni, in Sabinenſi Epiſcopatu ſucceſſerit Gaufridus anno 1637. Meminit huius Iacobus Chifletius in Biſuntinæ Vrbis hiſtoria. Cæterūm hic Ioannes, omni diſciplinarū genere ex cultiſſimus fuit, ita vt inter cœtera ingenij monumenta, quæ reliquit in Cantica Canticorum pulchram, plenamq; iudicij expoſitionem ediderit, cum multis diuinis concionibus, quarum cum laude meminit Trithemius. In publica Pariſienſi Academia ad liberales artes diuturniori labore, atque conatu inſtituit plurimos. Via ſub Nono Gregorio Roſeo pileo fuerat decoratus, cum ad prædicandam cruciatam, vt vocant, contra Sarracenos, ſtatim in Hiſpaniam, ac Luſitaniam miſſus eſt. Functus eſt ſub eodem Pontifice ſecunda legatione ad Federicum, ita fœlici euentu, vt ſchiſmatis abiectis conſilijs, ad pacis fœdus cum Pontifice feriendum facili negotio illum induxerit, tametſi poſtea, ad omnem perfidiam promptus redierit ad ingenium.

27. GAVFRIDVS Caſtilonçus Mediolanenſis, ex presbytero Cardinali tit. S. Marci, à Gregorio Nono ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis. Hic ille Gaufridus eſt Ioannis Caſtilonæi filius, Caſſandræq; Cribellæ, Papæ Vrbani Tertij ſororis, qui ſeueriori morum diſciplina; ſub S. Galdino Archiepiſcopo Mediolanēſi inſtitutus, Mediolanenſis deinde Eccleſiæ Archipresbyter, & Cancellarius fuit, quique ſub patrui Pontificatu, onus Mediolanenſis Eccleſiæ, aurea illa ſua mediocritate contentus, contempſit ſubire, quique demum, patruo Vrbano defuncto, rerum humanarum pertæſus, in Altacumba Ciſtercienſis ordinis in Sabaudia celebri monaſterio monaſticam vitam duxit. Cæterūm, haud illi diuturniori mora frui licuit illa tranquillitate vitæ, quippe Gregorius Nonus, cum illum eduxiſſet reluctantem è clauſtro, ad purpuratum Sabinenſe Sacerdotium cum acclamatione bonorum erexit anno 1237. Eiuſdemque opera in plurimis, trepidiſque legationibus viuis proſperè eſt, ita vt cum poſtea Gregorius fato ceſſiſſet, ex communi Senatus conſenſu, in demortui locum ſub nomine Cæleſtini Quarti ſufficeretur anno 1241. Ex hac prænobili, & clara Caſtilionæa proſapia, plures alij Cardinales effloruere, inter quos, Beſſa Nigrinus, Gotifredum diaconum Cardinalem ſancti Adriani, in Illuſtrium hominum familiæ Caſtilioneæ elogijs, collocat; aſſeritque idem Nigrinus, qui in eundem errorem Ciacconem poſtea coniecit, hunc Gotifredum, quem Innocentius Quartus ann. 1244. in diaconum Cardinalem extulit, Gaufridi noſtri Epiſcopi Card. Sabinenſis, quique poſtea dictus Cæleſtinus Quartus, Eccleſiæ clauum tenuit, nepotem extitiſſe. At ille ſanè, vti Ciccarellus, & Sanſouinus, alijque qui quamuis nunquam extiterint, ab authore purpura donati fuere, temerè inter Cardinales Innocentij Quarti collocatus: hoc vero certiſſimum Gotifredum, qui poſtea Lugduni obijt, ab Innocentio Quarto diaconum Cardinalem ſancti Adriani renunciatum anno 1244. nō ex Mediolanenſibus Caſtilionæis, ſed è ciuitate Trano, regni Neapolitani, vt Mathæus Vveſtmonaſterienſis, qui ijs vixit temporibus, aſſerit, originem traxiſſe. De eius morte, idem author hæc literis prodidit anno 1245. *Lugduni in Gallia, obijt Gotifredus de Trane Cardinalis, quo non erat aliquis alius domino Papæ familiarior, vel vtilior tempore Quadrageſimali*. Iſte Gotifredus eſt, qui ab omnibus dignitate Cardinalitia, quam breui tempore geſſit ab Innocentio auctus ornatuſque aſſeritur, nec alter eius nominis, temporibus Innocentij, vt ex regeſto eiuſdem Pontificis colligitúr, cum multis bullis, ab anno quo creatus eſt 1244. diaconus Cardinalis ſancti Hadriani, ad ann. 1245. quo menſe Februarij die 8. Eccleſiæ Spinghenſis priuilegio ſubſcriptus videatur, ac paulo poſt extinctus ſit, cum Aprili menſe, ac die 4. bullæ Xenodochio D. Eulaliæ indultæ non ſubſcripſerit, poteſt reperiri. Probat altera ad Abbatem, & conuentum ſanctæ Mariæ Eboracenſem, Lugduni 3. Kal. Septembris anno tertio Innocentii, data, in qua perhonorifica mentio ipſius facta eſt, his verbis *Gothifredi bonæ memoriæ ſancti Hadriani diaconi Cardinalis*; cum Gerifurdenſem Eccleſiam, Dunelmenſis Diœceſis, quam Gotifredus ipſe Cardinalis obtinebat, in Opizonem Sanuitalis eiuſdē Innocentij nepotem conferret. Ea epiſtola ordine 100. eſt, fol. 228. ann. 3. ac præter eam nullius alterius Gotifredi, Innocentij temporibus, veſtigium vllum, vel tenuiſsima memoria, poſteris cōmendata reperitur; conſtat igitur Gotifredum illum, qui in diaconum Cardinalem ſancti Hadriani euectus, ſui memoriam poſteris reliquit, non Mediolanenſem, è Caſtilionça, non ex altera familia Romana, vel ex dominis Fruſinonis Satum, vt legitur in noua inſcriptione inciſa marmori, & anno 1641. menſe Septembris in Eccleſiam Diui Hadriani Romæ, ea quadam vinea, vel domo, vt aiunt priuata translata, quæ muri dextra parte, Eccleſiam ingredientibus, affixa ſe ſe obijcit; ſed Trano, vt Vveſtmonaſterienſis aſſerit, oriundum. Qui enim, modo in inſcriptionibus antiquis exercitus, ac peritus, eam inſcriptionem per ſingulas partes diligenter diſcuſſerit, cum eorum temporum, non ille ſit ſtylus, modernam, & ad arbitrium fictam agnoſcet, ac ſubornatam, adde nuper de foris allatam, vt aſſerunt eius Eccleſiæ cuſtodes, nec vnquam in ea Eccleſia, ad annum 1641. quo allatum marmor, vllam eius memoriam percrebuiſſe: at hæc bona eorum venia; qui fortè ab alijs decepti, hoc marmor allatum, in publico Eccleſię

loco

loco collocarunt, ſcripta ſint; non enim hæc; nè Vvcſtmonaſterienſis negantis, Gotifredum diaconum Cardinalem ſancti Hadriani, Mediolanenſem fuiſſe; vel ex dominis Fruſinonis, vt aſſerit epigraphe, in Diui Hadriani templo nuper poſita, propagatum, authoritati repugnantem, ſilentio inuoluenda fuerunt. Apud lectores etiam, qui meas ad Ciacconiem additiones euoluerint, quod ſub fine vitæ Innocentij Quarti, Gotifredum quemdam alium Caietanum Piſanum, ex canonico Panormitano SS. Sergij, & Bacchi, ab eodem Innocentio anno 1251. diaconum Cardinalem renunciatum, aliquorum Reipublicæ Genuenſis monumentorum, ac Ioannis Spataphoræ adducta authoritate, ab Abbate D. Conſtantino Caietano, eo tempore inſinuata, ac velut re veriſſima, quam ipſe proprijs hauſiſſet oculis, confirmata, inſeruerim, apologiam texere, erroremq; damnare debui. Euolutis enim regeſtis Vaticanis, maiorique rerum, ac monumentorum veterum ſcientia comparata, ab illo viro, equidem docto, ſed in rebus familiæ ſuæ nimis credulo, cũ nullus Gotifredus Piſanus, è familia Caietana ſatus, Innocentij Quarti maximè temporibus vnquam extiterit; non vlterius in eius regeſtis Gotifredi; quam illius ſancti Hadriani Cardinalis Tranenſis, non Piſis, vel Syracuſis, vt Caietanus inſinuare voluit, oriundi, ſubſcriptionibus inuentis, in errorem coniectum, ac circumuentum me vidi. Verum non in eo ſolum, ab ipſo in errorem inductus, ſed etiam ab ipſius commentarijs, ex archiuis Piſanis familiæ ſuæ celebratiſſimæ, vt mihi aſſeruerat, delibatis, quibus ipſi fuerat inſinuatum, Soffridum à Lucio Tertio ann. 1185. in diaconum Cardinalem ſanctæ Mariæ in Via lata euectum, qui longo tempore Cardinalatum geſſit, ac ſub Innocentio Tertio ann. 1211. presbyter Cardinalis animam efflauit, Piſanum ex familia Caietana ſatum, filiumque Comitis Henrici Caietani, ac Villani Piſarum Archiepiſcopi, quem ab Eugenio Tertio conſanguineo ſubdiaconum Apoſtolicum creatum contendit, nepotem extitiſſe, deceptus, in errorem impegi. Hæc enim omnia deridicula, ac nullo fundamento ſuffulta, cum iſte Soffridus, non Piſanus, vel ex familia Caietana, vt ille me in notis ad Ciacconem, pag. 597. cum de Soffrido loquerer errare compulit, profeminatus fuerit, ipſeque in ſuis ad vitam Gelaſij vniuerſalibus commentarijs, è Caietana familia, eius originem falſo D deriuarit, quippe è Piſtorio oriundus fuit, illumq; Lucius Tertius, è canonico Piſtorienſi ad Cardinalatum extulit. Poſſem monumenta Piſtorienſis Eccleſiæ idem confirmantia, & à me nunc ſilentio prætérita adducere; at Gregorij Abbatis Paſſiniani, qui iiſdem vixit temporibus, quique vt ſanctus Ioannes Gualbertus Vallis Vmbroſæ Abbas, in SS. numerum à Celeſtino Tertio referretur ann. 1193. operam nauauit: reque fœliciter confecta, epiſtolam ad ſuos monachos, data rei totius geſtæ ratione ſcripſit, teſtimonium, ad confirmationem illuſtrandæ veritatis ſuffecerit: quippe Prælatis, & Cardinalibus, qui interfuere enumeratis, non aliud de Soffrido Cardinali, quam Piſtorienſem canonicum, nulla alia patriæ facta mentio-

A ne, quam canonici Piſtorienſis nomine, explicitam ſatis putabat, ſubiecit extitiſſe: at ſi ex alia regione fuiſſet oriundus, non prætérijſſet ſanè, cum id de tot aliis quos ibi numerat, non omiſerit, præſertim cum de Tuſco Cardinali, ipſe homo Tuſcus loqueretur: quam epiſtolam Diegus de Franchis vir doctus, & eruditus, Abbas ord. Vallis Vmbroſæ in vita Io: Gualberti adduxit; è qua ſi eam lector perlegerit Soffridum non Piſis, ſed Piſtorio, oriundum colliget: è qua portò familia propagatum, ignoro, aliiſque relinquo indagandum; ſuffecerit mihi, in hac occaſione, candidè meam olim ſimplicitatem, ob fidem, viro eorum omnium, quæ ad familiam ſuam aliter prænobilem, B inſigniendam magis illuſtrandamque, comminiſci ac ſomniare poteſt, facilè credulo adhibitam, confeſſum eſſe, erroremque proſcripſiſſe. Ego enim meos errores (vt alibi dixi) cum veritatem aſſequi datum eſt, lubentiſſimè agnoſco exuoque, ac in præſenti opere cum feret occaſio, ad Ciacconem notarum errores, quos virorum alioquin doctiſſimorum proprio affectu, ſubornatus, admiſi: emendabo.

28. GVILLELMVS Subalpinas, olim ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarius ſub Honorio Tertio, mox etiam Mutinenſis Epiſcopus an. 1222. in Liuonia, Pruſiaque e vt Euangelii fines extenderet, legatione functus eſt ſub Pontifice Honorio, eodemq; munere à Nono Gregorio inſignitus, vberes fructus tulit, cum ampla poteſtate illic noC uos creandi Epiſcopos. Rediit deinde ad curiam iam Innocentio Quarto ſedente, à quo in generali Lugdunenſi Concilio, Epiſcopatum Sabinenſem obtinuit, vndè Gaufridus ad Pontificatum aſcenderat, anno 1244. Lugduni deceſſit prid. Kal. Aprilis ann. 1251. ſepultuſq; eſt apud Fratres Prædicatores, hoc exornatus elogio.

Hic iacet
Zelantiſſimus Prædicator, & laudator nominis Ieſu Chriſti: Aſſertor fidei, & totius veritatis; Vir permagnæ ſanctitatis, & ornamentis pietatis, Pater venerabilis Dominus Guillelmus Sabinus Epiſcopus Card.

29. PETRVS de Bar monachus, & Prior Claraualleniſis, ordinis Ciſtercienſis, inde Abbas de Moria, poſtea Ignacenſis eiuſdem ordinis, Cardinalis presbyter tit. ſancti Marcelli ab Innocentio D Quarto anno 1244. vocatus dum ſynodus haberetur Lugduni contra Federicum Imperatorem, poſtea Epiſc. Card. Sabinus, eumdem delegit Innocentius anno 1251. vt in Hiſpania legatus foret. Peruſiis Chriſtiano orbi eripitur anno 1252. ibidemq; tumulatus. Plura de eo Petrus Frizon.

30. IOANNES ab Innocentio Quarto electus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinus anno 1252. menſe Decembri, paulò poſt quam fuerat creatus Alexander Quartus, deceſſit.

31. VIDO Groſſus Narbonenſis Gallus, ex Archiepiſcopo patriæ, ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis ab Vrbano Quarto, anno 1261. cum in maiori Britannia de grauiſſimis rebus legatione fungeretur: qui etiam deinde ad Pontificatum euaſit ſub nomine Clem. Quarti anno 1265.

N BER-

32. BERTRANDVS à ſancto Martino Gallus, Archiepiſcopus Arelatenſis a Gregorio Decimo ad Sabinenſem purpuratum ſacerdotium promotus eſt, menſe Decembri anno 1273. qui paulò poſt, vita functus eſt in Concilio Lugdunenſi anno 1274. In huius Cardinalis enarranda hiſtoria, duplici errore Alphonſus Ciacc. laborat. Primum, quod in Lugdunenſi generali concilio aſſerat Bertrandum cum D. Bonauentura creatum fuiſse Cardinalem, omnibus propemodum refragantibus ſcriptoribus, nouiſsimè autem Card. Roberto Bellarmino de ſcriptoribus eccleſiaſticis. Secundo, quod contendat obiiſse illum in interregno Pontificis Ioannis Vigeſimiprimi, quod ipſum tantum à vero abeſt, quo longius ille à Ioannis Vigeſimiprimi temporibus fato ceſſerat. Conſule Petrum Saxonem in hiſtoria Epiſcoporum Arelatenſ.

33. IOANNES Vicecomes Placentinus Gregorii Decimi nepos, in Concilio Lugdunenſi in demortui Bertrandi locum Card. Epiſcopus Sabinus ſuffectus eſt anno 1275. Huius Cardinalis omnino non meminit Ciacc. Ludouicus Lellus in hiſtoria Eccleſiæ Montis realis anno 1276. narrat Vicecomitem Ioannem Auditorem fuiſse ſub Innocentio Quinto cum Guillermo de Brio Card. S. Marci, atque Matthæo Card. Vrſino, cum Montis Realis capitulum Ioannem Potentinum Epiſcopum in Archiepiſcopum Mõtis Realis ſibi eſſe iuſsus poſtulaſset ordinandum. Huius etiam meminit Vicedominus de Vicedominis Cardinalis in ſuo teſtamento, condito anno 1276. quod adhuc in publico Placentino archiuo diligentiſsimè aſſeruatur, vt Petrus Maria Campius Placentinus canonicus, hoc ipſum oculis ſe vſurpaſse ſolebat mihi narrare, cui viro, & docto, & probo fidem non adhibuiſse, ſanè mihi religio eſset, qui ne ſemel narrando vacillaſse credatur, iterata narratione in vita S. Franchæ Placentinæ, quam elegantiſſimè ſcripſit, illud idem affirmat, additque è viuis fuiſse exemptum anno 1275. neq; de ipſo demum tacuit Panuinus in epitome.

34. GERARDVS Blanchus Parmenſis, eiuſdemque ciuitatis canonicus à Nicolao Tertio Põt. Max. electus eſt presbyter Card. tit. SS. duodecim Apoſtolorum anno 1278. mox Epiſcopus Card. Sabinus. Romæ deceſsit an. 1302. Cal. Martij, ſepultuſque eſt in templo ſancti Ioannis in Laterano, cuius hoc rudioris ſæculi carmina exornant ſepulchrum.

Quiſquis ad altare veniens hoc ſacrificare
Qui vel adorare vis Gerardi memorare
Ortu Parmenſis, & Pontifici Sabinenſis.
Hæc attende homo per fumus hoc ſibi promo,
Eſt fumus vnde ſumus, & tranſimus quaſi fumus,
Martius intrabat, annos Domini numerabant.
M. ſemel, & C. ter bis I. cum fine beato;
Parmenſis natu Sabinenſis Pontificatu
Cardineo migrans homo Gerardus honoris
Miſſus ab arce ſion ſanans animas rediit
De Hiſpanis, Francis, Apulis, de Siciliaque
Mira viri virtus parendi victima, qui ſe
Taliter expoſuit, moribus terris, inimicis,
Huius morte nitens ſpeculum deperdit honeſtas,
Pontificum vita decus modus, & via veri.
Virtutum grauitas, & mens, & practica iuris
Sermo breuis poſſens prodis prodimus, & hoſtem
O mors impauida, crudelis mors homicida
Febris, & o triſtis, quæ Gerardum rapuiſtis,
Iſte bonus bonus, & reprobris onus iſte colonus
Pacis gaudentes hilarans, reparans penitentes
Quot dilatare loca Sanctorum reparare,
Quot proponebat, & quot bona mente gerebat
Quot pia donauit, reparauit, & ædificauit,
Si quiſquam noſſet, profectò dicere poſſet.
Per fragiles mundos mundanos prætereuntes
Ad Cæli montes, ſic mundi prætereuntes.
Huius ab hac ara ſedis diſtantia rara
Pontificis ſculptam glebam tenet, atque ſepultam,
Quod patet impletum præſens remouendo tapetum
Actis exequiis, quæ Pontificem docuerunt
Delatum propriis humeris in humo potuerunt.
Hunc ibi Siciliæ Rex, Rex Regum duo nati
Turba militiæ comitum diuitum ſociati.
Per te concreſcat lector deuotè precamen
Hic quoque Præſul Amen, in iugi pace quieſcat.

35. PETRVS Hiſpanus Epiſcopus Burgenſis à Bonifacio Octauo creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis anno 1302. decimaquinta Nouemb. Auenion deceſſit 1310. vigeſima Decemb. eiuſdemque cadauer delatum Romam eſt, tumulatúmque apud S. Petrum propè ſepulchrum eiuſdem Bonifatij cum hoc epitaphio.

Bonæ memoriæ Dominus Petrus Sabinenſis
Epiſcopus Auenione mortuus, & ad Baſilicam iſtam delatus, ſepultus ad pedes Domini ſui in hac Baſilica anno Dom. MCCCXI.

36. ARNALDVS Falguerius Gallus Vaſco, cum eſſet Archiepiſcopus Arelatenſis, & Camerarius, electus eſt a Clemente V. anno 1310. vigeſima Decemb. Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis. Hunc cum Clemens V. ad coronandum Henricum legaſſet, Nicolao Oſtienſi, Lucaque de Fliſco, eidem adiunctis Collegis, atque inter eos exorta fuiſſet contentio, quis demum eorum, facturo Imperatori diadema imponeret, Pontifex cum Arelatenſem declaraſſet Principem legationis, cæteros duos nuntios tantùm S. Apoſtolicæ Sedis, Arnaldo Sabinenſi adiudicauit honorem. Itaque Romæ Falguerius coronauit Henricum, cum Oſtienſis eundem vnxiſset in Regem. Cumque Auenionem in Gallias reuertiſſet anno 1313. ſexto Octob. ibidem deceſsit anno 1317. duodecima Septemb. Huius meminit Ioan. Villan. lib. 9. c. 42. Claudius Robertus, haud tamen citra errorem, cum illum dicat fato ceſsiſse 1311. Ciaccon. circa annum 1313. alij 1311. ſed malè.

37. FR. VVILLERMVS Petri de Godino Baionenſis, Toloſanæ diœceſis ordinis Prædicatorum Pariſienſis Achademiæ Theologus, modicæ quidem ſtaturæ, & deformis, ſed ingenij admirandi, ex magiſtro lectore ſacri Palatij, à Clemente Quinto Cardinalis tit. S. Cæciliæ cooptatus eſt anno 1312. à Ioanne verò XXII. an. 1317. 12. Septemb. Epiſcopus Card. Sabinenſis, atque in Hiſpaniam Legatus directus, vbi ſaluberrimam ſynodum Valliſoleti anno 1322. celebrauit, clerique inſigniter lapſi caſtigauit mores. Conſule Marianam, ſiquidem homo doctus erat, atque apud omnes

ho-

homines gratioſus. Quinque cœnobia ſui ordinis ædificauit, Eccleſias tres mira pulchritudine conſtruxit Guillelmus ſuis Dominicanis, vnam in Monaſterio Auenionenſi, alteram in Conuentu Toloſano, tertiam in Conuentu Baionenſi, ſcripſit præter alia, de nuptijs Chriſti Domini, & Eccleſiæ, & ſermones multos. Auenione deceſſit 4. die Iunij anno 1336. delatuſque Toloſam, in cœnobio Dominicanorum ad leuam Aræ maioris tumulatus eſt. Cuius marmoreum ſepulchrum hac exornatur inſcriptione:

Dominus Frater Villermus Godinus Epiſcopus
Sabinenſis Cardinalis.

38. Frater MATTHÆVS Vrſinus Romanus Ordinis Prędicatorum, Epiſc. Agrigentinus, deinde Archiepiſcopus Sypontinus, à Papa Ioanne XXII. creatus Card. an. 1326. atq; à Benedicto XII. Epiſcopus Card. Sabinenſis 1338. die 18. menſis Dec. Auenione deceſſit 15. Kal. Septembris 1340. Romamque deinde delatus in eodem ſepulchro, quo Card. Latinus Vrſinus quieſcit, ſepultus eſt. Plura de eo infra, cum de Archiep. Sypontinis loquemur.

39. PETRVS de Mortuo mari Gallus Epiſcopus Antiſiodorenſis à Ioanne Vigeſimoſecundo electus Presbyter Cardinalis tit. S. Stephani in monte Cęlio Anno 1327. à Benedicto vero Duodecimo Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis an. 1340. deceſſit 1345. in die Paraſceues, vel vt alij volunt, anno 1350. Auenione corpus tumulatum in Mortuo mari, in ſepulchro legitur, *Vbi natus, ibi ſepultus*. Cæterum ſi verum eſt, hunc Petrum, qui appellatur de Mortuo mori obijſſe anno 1345. vt vult Ciacconus, Claudiuſque Robertus, impoſſibile eſt, aliquomodo illum ad Sabinenſem Epiſcopatum aſcendiſſe ſub Benedicto Duodecimo ſiquidem Petrus de Barroſſo Cardinalis, qui illum ſtatim conſequitur, vt ex eiuſdem apparet Epitaphio, Epiſcopus Cardinalis Sabinus effectus eſt à Benedicto Duodecimo, deceſſitque anno 1348. Benedictus autem vita ceſſit 1342. Quamobrem aut fatendum eſt duos Petros ſimul fuiſſe Sabinos Cardinales Epiſcopos, aut nunquam Petrum de Mortuo mari ad huiuſmodi dignitatem fuiſſe promotum, vel obijſſe ante annum 1343. & in Epiſcopatu Sabinenſi, eidemque ſucceſſiſſe Petrum Gomeſium à Benedicto Duodecimo promotum, at ſi è vita deceſſit Petrus de Mortuo mari, anno 1350. vt Frizon alijque ſcribunt, non à Benedicto, ſed à Clemente Sexto in Sabinenſem Epiſcopatum promotum anno 1348. defuncto Petro Gomeſio, fatendum eſt, quod veriſimile videtur.

40. PETRVS Gomeſij de Barroſſo Hiſpanus, ex Epiſcopo Cartaginenſi factus eſt Presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Praxedis à Ioanne Vigeſimoſecundo anno 1327. à Benedicto vero Duodecimo Cardinalis Epiſcopus Sabinus. Auenione deceſsit anno 1348. 24. Iulij, ſepultuſque eſt in Monaſterio ſanctæ Praxedis Auenionenſis extra ciuitatem, quod iam olim ipſe conſtruendum curauerat cum hac inſcriptione.

Petrus de Barroſſo, natione Hiſpanus de
Ciuitate Toletana oriundus, ex patre
Fernando Petri militis de Barroſſo, & vxore
eius Menſia Patria de Sotomaiori, qui cum
eſſet Epiſcopus Cartagenen per ſanctæ Recordat. Dominum Ioannem PP. XXij. fuit
creatus Cardinalis ad tit. Sanctæ Praxedis,
deinde per ſanctæ rec: Dominum Benedictum PP. Xij. fuit factus Epiſcopus Sabinen:
de bonis à Deo ſibi collatis pro Anima ſua,
& benefactorum ſuorum Eccleſiam iſtam,
& Monaſterium fundauit, & per Dei gratiam quoad fabricam compleuit, & ibi
ſuam ſepulturam . . . . . . Autem
per ſuam miſericordiam, cuius eſt perficere
quod eſt . . . . . Crementum det . . .
introduxit autem ſoro . . . . . . tribus
miſit ad Prulianū An. Domini M.CCCXLV.
. . . . . . menſis Iulij in feſto
Sanctæ Praxedis.

41. BERTRANDVS Deucius Gallus pietate, & literis illuſtris, Archiepiſcopus Ebredunenſis, à Benedicto Duodecimo electus eſt Presbyter Cardinalis tit. ſancti Marci, ac Cancellarius S.R.E. anno 1337. à Clemente verò Sexto declaratus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinus, in Hiſpania primum legatus anno 1353. ad ſedandum Balearium, & Aragoniæ Regum bellum; in Italia inde ditionis Eccleſiaſticæ reformandæ, & protegendæ gratia, & in Neapolitano Regno poſt violentam mortem Andreæ Regis, legatione functus eſt. Auenionenſe Carthuſianorum Cœnobium munificentiſſimè conſtruxit, ibidem deinde deceſſit 12. Kal. Nouembris 1355. Sepultuſque eſt in templo ſancti Deſiderij à ſe conſtructo, cum hoc Epitaphio.

Hic iacet bonæ memoriæ Bertrandus de
Deucio Gallus Caſtri de Blandiaco Vticenſis
Diœceſis, Legum Doctor egregius, qui fuit
Ebredunenſis Archiepiſcopus, & deinde tit.
S. Marci Presbyter Cardinalis, & demum
Epiſcopus Sabinenſis & S. R. E. Vicecancellarius, vir magnarum virtutum, &
ſcientiæ, qui de ſuis bonis hanc ſacram
Eccleſiam dotauit, & fieri ordin. u e. Obijt
autem Auenione XXj. Octobris ibidem
Curia Romana reſidente Anno à Virginis
partu MCCCLV. Clementis Papæ VI.
tertio, cuius anima in pace quieſcat.

42. ÆGIDIVS Carilius Albornotius Hiſpanus, Archiepiſcopus Toletanus, à Clemente Sexto Presbyter Cardinalis tituli ſancti Clementis ſublectus eſt; poſtea verò Epiſcopus Cardinalis Sabinus anno 1355. Hic ille Ægidius celebris Cardinalis eſt, qui iuſſu Clementis Sexti, ac Succeſſorum eius, Italiam penè totam, quæ ex abſentia Pontificum iugum excuſſerat, reſque Romanas, ac Sancti Petri Patrimonium præcipuè prudentia, armiſque in poteſtatem Pontificum reduxit, recuperauitque deterritis, fugatiſque Tyrannis, qui illud violentiſſimè occupauerant. Ita igitur homo Iberus in vrbanarum rerum adminiſtratione præluxit prudentia, valuitque conſilijs, vt nulla vnquam eiuſdem, rerum geſtarum gloriam, ſit deletura obliuio. Nec gentis ſuæ, Pontificibus in Italia vicariam operam præſtans Ægidius oblitus eſt. Siquidem Bononiæ Hiſpanicæ nationis Collegium conſtruendum curauit, deinde Viter-

bij deceſſit, plenus meritis, Pontificibus venerandus, carus Principibus, metuendus Tyrannis, ac omnis ordinis hominibus delitiæ, ac amor anno 1367. 9. Kal. Septembris, eiuſdem deinde corpus in Hiſpaniam deportatum eſt. Toletique in Cathedrali cum hac breui, tantiſque meritis impari inſcriptione Sepultum.

Ægidius de Albernoto
Cardinalis
Archiepiſcopus Toletanus.

Cæterum pro portento habitum eſt, Ægidij cadauer; Viterbio vſque Toletum, humeris hominum quæcunque contigiſſet tranſire, fuiſſe deportatum. Si quidem Vrbanus Quintus Pontifex haud immemor meritorum Carilij in Sanctam Apoſtolicam ſedem, cum edixiſſet peccatorum indulgentiam fore ijs, qui ſanctiſſimi ſenis tranſeunti feretro humeros ſuppoſuiſſent, tantus populorum concurſus factus eſt, vt piorum humeris Toletum ad ſepulchrum deferretur cum ancipiti mortalium admiratione; maior ne eſſet pietas populorum, qui eiuſmodi obſequium deuotè præſtarent, an præclariores prælati virtutes, qui tale obſequium meruiſſet. Adhuc in Albornotia gente Senatoria perdurat purpura, alterum enim Ægidium Purpuratum Romæ ſub Octauo Vrbano veneratur, & colit, priſco illi ſimillimum, ſiue ſanctimoniam morum, ſiue prudentiam ſpectes, qua nuper Mediolanenſes res adminiſtrauit.

43. VVILLERMVS de Agrifolio Gallus, Monachus Cluniacenſis, Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus electus, Clementi Sexto affinis, ab eodem ad purpuram vocatus eſt ſub titulo ſanctæ Mariæ Tranſtyberim anno 1350. eundemque Vrbanus Quintus Sabinenſem Epiſcopum Cardinalem adlegit anno 1368. die vltima Octobris. In Neapolitano Regno legatione functus eſt, contagioſus morbus illum corripuit, atque confecit anno 1369. 4. Non. Octob. cum verſaretur Viterbij, ſepultuſque eſt in Templo ſanctæ Triadi Sacro Auguſtinianorum. Alius eiuſdem nominis, & cognominis, nepos ipſius, vocatus eſt ad purpuram ab Vrbano Quinto grati animi memore, cum ad apicem Apoſtolatus vocatus fuerit procurante inter cæteros Guillelmo Cardinali Cæſarauguſtano.

44. PHILIPPVS de Cabaſſole Gallus Caualliceniſ Epiſcopus, Hieroſolymitanus Patriarcha, ab Vrbano Quinto Presbyter Cardinalis creatus tit. SS. Marcellini, & Petri anno 1368. deuolutoque anno, ab eodem Pontifice, Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis dictus eſt. In Germania legatione functus eſt ſub Innocentio ſexto, Vrbemque Auenionem, dum Clemens Quintus in Italiam proficiſceretur, adminiſtrauit. Sub Gregorio verò vndecimo totius Italiæ legatus, Vmbriam, Etruriam, Campaniam, Peruſiam, Sabinamque frænauit. In literatis numeratus eſt; cum literatorum eſſet fautor eximius. Coluit Franciſcum Petrarcham, & ipſe viciſſim cultus ab illo, qui ſuum illum de vita ſolitaria aureum libellum eidem inſcripſit. Exceſſit autem è viuis dum Peruſina fungeretur legatione, anno 1372. deportatuſque Auenionem in Templo Sanctæ Mariæ de bono paſſu Carthuſianorum ſepultus eſt, hoc Epitaphio exornante ſepulchrum.

Hic iacet
Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Dominus Philippus de Cabaſole Domini Huardi militis, qui primo fuit Epiſcopus Caualliceniſ, deinde Patriarcha Hieroſolymitanus, poſt P. R. E. Cardinalis Presbyter, tituli Sanctorum Marcellini, & Petri, mox Epiſcopus Sabinenſis, demum Legatus miſſus à Domino Gregorio Papa XI. Auenione ſedente, in Italiam ad gubernandum S.R.E. terras. Obijt Peruſij Sexto kal. Septembris anno 1372. cuius corpus ad hoc Monaſterium Carthuſienſium Bonipaſſus delatum ibidem ſepultum fuit cura Domini Aegidij de Silua de Monte acuto Epiſcopi Cardinalis Tuſculani, & aliorum executorum teſtamenti eius.

45. IOANNES de Bronſaco, vel de Blondian Gallus, Epiſcopus Nemauſenſis, cum ab Innocentio Sexto purpuram fuiſſet adeptus ſub titulo S. Marci 1361. à Gregorio Vndecimo, deinde Epiſcopus Cardinalis Sabinus declaratus eſt anno 1372. Auenione deceſſit 8. idus Iulij an. 1379. cum VII. Clementis Antipapæ partes conſectaretur, cuius cadauer humatum in templo S. Deſiderij ſub lapide ante aram principem ſine pompa, & ſine epitaphio, vt ipſe teſtamento iuſſerat. Hic nepos fuit Bertrandi Deuci, Cardinalis Epiſcopi Sabinenſis ſuperius memorati: qui Claudio Roberto in Catalogo Epiſcoporum Nemauſenſium, Petrus eſt, cum tamen acta Conſiſtorialia eundem Ioannē appellent. In Symbolo gentilitio, & ſtemmate ſtat ceruus, dextro anteriori pede parum erecto, ſicque Auenione viſitur, vnde falſum protulit ſymbolum Ciacc.

46. HVGO de Monte leguri Britannus Epiſcopus Briocenſis à Gregorio Vndecimo, electus Presbyter Card. tit. SS. Quatuor Coronatorum, inde fuit Epiſcopus Cardinalis Sabinus. Obijt anno 1384. die vltima Februarij in obedientia Clementis VII. Antipapæ.

47. PETRVS de Sortenaco Epiſcopus Viuarienſis à Gregorio Vndecimo creatus Presbyter Cardinalis tit. S. Laurentij in Lucina ann. 1375. 20. Decemb. Obijt Epiſcopus Card. Sabinus anno 1390. die 16. Auguſti ſub obedientia Benedicti XIII. Antipapæ. Hunc Ciacc. vocat Petrum de Bernia Viuarien. eundemque confundit cum Petro Archiepiſcopo Ebredunenſi à Clemente Septimo Pſeudopontifice Card. creato ann. 1378. defuncto anno 1989.

48. PHILIPPVS de Alenſonio Gallus Preſbyter Card. creatus ab Vrbano Sexto, mox & Sabinus dictus Epiſcopus; Iterum ab eodem Pontifice eo munere ſpoliatus, ſed à Bonifatio Nono reſtitutus, ad Oſtienſem demum Epiſcopatum aſcendit.

49. IACOBVS de Aragonia, ſanguine regio progenitus, filius Petri Comitis Pratarum, Ioannis Foxij, Iacobique Aragoniæ Regis nepos, à Septimo Clemente Antipapa Cardinalis effectus eſt

eſt 1388. tum & Cardinalis Epiſcopus Sabinus. Deceſſit autem, ſeſe conuoluentis menſis Maij penultima die anno 1396.

50. BERTRANDVS de Chanaco Lemouicenſis Gallus, Archiepiſcopus Bituricenſis Hieroſolymitanus Patriarcha, & Anicienſis Eccleſiæ adminiſtrator, abſens, à Clemente Septimo Antipapa electus eſt Presbyter Card. tit. S. Pudentianæ 12. Iulij 1385. à Benedicto verò XIII. factus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinus 1396. Auenione deceſſit 1404. 12. Kal. iunij, ſepultuſquè in templo fratrum Prædicatorum propè Vuillelmum Cardinalem de Chanaco patruum, cum hoc Epitaphio.

Hic iacet Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Dominus Bertrandus de Chanaco Lemouicenſis Diœceſis genere nobilis, qui Doctor vtriuſque iuris, Archiepiſcopus Bituricenſis, poſtmodum Patriarcha Hieroſolymitanus, & adminiſtrator Eccleſiæ Anicienſis extitit, & deinde in S. Romana Eccleſia tit. S. Pudentianæ Presbyterum Cardinalem aſſumptus, & demum Sabinenſis Epiſcopus effectus. obdormiuit in Domino, die vigeſima Maij. Anno Domini M. CCCC. IV.

Fuit ille Bertrandus Cameræ Apoſtolicæ Clericus, ſub Clemente Sexto, Podienſiſque Epiſcopus, à Clemente VII. non à Gregorio XI. vt ſcribit Friton, Cardin. creatus, in quinta patrum erectione, vt habetur in lib. Obligationum. Confundit enim Frizon hunc Bertrandum cum alio eiuſdem nominis, & cognominis, ex Epiſcopo Conuenarum inter Cardinales relato à Gregorio Vndecimo anno 1371. 8. Iunij, cui abſenti galerum miſit, qui Auenione obijt anno 1374. die 17. Iunij ex eodem lib. Obligat. Noſter hic verò Iunior Bertrandus, dictus Cardinalis Hieroſolymitanus, ad Patriarchatum euectus eſt 1382. in locum Philippi, eique commendata fuit Eccleſia Anicienſis cui præerat ante aſſumptionem ad Eccleſiam Hieroſolymitanam. Card. effectus 1385. deceſſit vt vidimus in epitaphio anno 1414. Cæterùm lector, te admonitum velim, in ijs temporibus, quibus Eccleſiam Dei ſchiſmata diuexabant, pluresque ſimul Pontifices Epiſcopos Sabinenſes Cardinales creabant, vt inde potentiæ ſuæ quærerent munimenta, haud facilè, atq; ad amuſſim poſſe nos expiſcari tempus, in quo quiſque ſiue iure, ſiue perperam Titulo illo fuerit inſignitus, ex tempore tamen deceſſus, hos ipſum aſſequi vtcumque conati ſumus, donec vel aliunde mutuata notitia, vel conſultior mora, certiorem narrationem exornet.

51. FRANCISCVS Carbonus, ſiue Carbonarius nobilis Neapolitanus, Monachus primùm Ciſtercienſis, deinceps Epiſcopus Monopolitanus, ab Vrbano verò Sexto creatus Presbyter Cardinalis tit. S. Suſannæ. Anno 1384. mox etiam Epiſcopus Cardinalis Sabinus, ac maior Pœnitentiarius. Idem diuerſis in locis, vt tempora tulere, maximis, ac trepidis legationibus functus eſt. Bonifacio Pontifici cariſſimus fuit, ob conſultiſſimam prudentiam, atque in expediendis Conſilijs celeritatem. Ipſius cum laude meminit Garimbertus lib. 1. Syluester Maurolicus Montaluus in Ciſtercienſi Hiſtoria. Deceſſit Carbonarius 1405. 17. Kalendas Iulij, cum verſaretur Romæ, eius corpus Neapolim tranſlatum eſt, inque Cathedrali ſub marmoreo ſanè ſpectabili ſepulchro, cum hac ſubiecta inſcriptione.

Clarus in excelſa Carbonum Parthenopæa
Ingenua Tellure ſatus de ſtirpe columnas
Inter Apoſtolicas, velut igne micantius Aſtrum
Cardineique chori lux, gloria; ſpes quoque multis
Cui Sabinenſis apex, titulumque Suſanna dedere;
Crimina, qui lauacro laxabat, cuncta ſecundo
Et pius in cunctis, ſolerſque ad myſtica rebus
Conſilij probitate nitens, duxq; ordinis alti
Corpore marmorea iacet hic Franciſcus in arca,
Lætus in ætherea plaudit, ſed ſpiritus aula,
Anno Milleno Domini quinto quatriceno
Octaua, denaq; die Iunij requieſcit.

52. HENRICVS Minutulus Patritius, atque Archiepiſc. Neapolitanus Cardinalis vocatus, tit. ſanctæ Anaſtaſiæ, anno 1389. interfuit Piſano concilio, vbi Alexander Quintus ad Petri cathedram ſubuectus eſt anno 1409. in quo quidem concilio cum omnes ferè Cardinales, tam Benedicti Decimitertij, quam Duodecimi Gregorij conueniſſent, receptique fuiſſent ad vnionem catholicam per Pſeudopontificum abrogationem, duoque in ijs Cardinalibus Tuſculani Epiſcopatus titulo fulgerent, hic Henricus, ſcilicet, ac Petrus Cardinalis de Podio natione Gallus, ne noua lis oborta iterùm Senatum turbaret, Henricus relicto Tuſculano, ad vacuum Sabinenſem promotus eſt, Petrus verò Podius Tuſculano potitur, ſub Ioanne Vigeſimotertio Bononiam rexit, Ferrariæque Vicarius fuit. Deceſſit Romæ 1412. 15. Kal. Iunij, eius corpus tranſlatum Neapolim, fuit conditum in cathedrali, marmoreo ſepulchro.

53. PETRVS Fernandi Frias Hiſpanus Epiſcopus Oxumenſis, à Clemente Septimo Antipapa presbyter Cardinalis ſanctæ Praxedis electus eſt anno 1391. Is Benedicti Decimitertij Antipapæ partes quondam ſecutus eſt, qui cum Benedicto Duodecimo in concilio Piſano Pontificio munere ſe abdicarunt, eorumdemque abdicatio in cauſa fuit, cur cum pleriſque alijs, qui ſchiſmate laborauerant in numerum legitimorum Cardinalium Frias receptus ſit, interfuitque electioni Ioannis Vigeſimitertij, à quo deinde Epiſcopus Cardinalis Sabinus ſublectus eſt anno 1412. Conſtantienſi etiam concilio interfuit inter Electores Martini Quinti; quo ſedente Florentiæ, deceſſit 5. idus Septembris 1420. ſepultuſque eſt in templo S. Mariæ Angelorum.

54. FRANCISCVS Landus Venetus Gradenſis, mox & Conſtantinopolitanus Patriarcha à Ioanne Vigeſimotertio vocatus ad purpuram ſub tit. ſanctæ Crucis in Hieruſalem anno 1411. Conſtantienſi concilio interfuit, dum Martinus Quintus eueheretur ad ſedem à quo, deinceps factus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinus anno 1410. Deceſſit Romæ 1427. 7. Kal. Ianuarij, ſepultuſque eſt apud S. Mariam Maiorem, prope maius altare, cum hoc Epitaphio.

Laudibus æternum ſenior celebrandus in æuum
Hic Franciſcus habet cineres, quem clara creauit

Landa

Landa domus, Veneta proles ſanctiſſima gentis,
Aetherea virtute nitens, iur nactus vtrumque.
Doctor erat, Cleri lumen, grauis author honeſti,
Iuſtitiæ ſublimis apex, expertus honores
Eccleſiæ meritos Gradi ſibi credita ſedes,
Hinc Conſtantini Patriarcha appoſitus vrbi.
Hieruſalem ſacri Titulum poſt Cardinis auctum
Crux ſedit, hic ſumma Piſani laude peregit.
Concilij fœdus, Gradi tunc ſceptra tenebas.
Fernoda Conſtanci leniuit corda furentis,
Hic populos, motitque acies, mortique paratus,
Inde, Sabinenſem titulum dum Præſul agebat,
Spiritus æternum clarus migrauit in orbem.

55. IORDANVS Vrſinus Romanus Archie-
piſcopus Neapolitanus ab Innocẽtio Septimo de-
core purpuræ inſignitus 1405. ſub tit. S. Martini in
montibus, poſtea, & Epiſc. Albanen. & maior Pœ-
nitentiarius effectus eſt, deinde ſubineunte Euge-
nij IV. Pontificatu, cũ ſe Albanen. infula abdicaſſet,
Sabinenſe ſacerdotium præpinguius ſibi delegit
1431. 2. idus Martij, peſſimo exemplo ad poſte-
ros, cum non adhuc Senatus mores admiſiſſent,
vt qui ſemel vnus è ſex, qui præſiſtunt Pontifici
fuiſſet electus, ad alium Epiſcopatum tranſiret.
Ex eo autem, vſu receptum eſt, vt qui priores
eueniſſent ad purpuram, ſibi illud munus Epiſco-
patus deligerent, quod ex alicuius deceſſu conti-
giſſet vacare. Cæterùm Iordanus cum nobilitate
natalium, nobilem quandam animi generoſitatem
hauſit, quam iterum agendi dexteritas, ac ad om-
nia verſatile ingenium exornabat. Quamobrem
omnibus ſui temporis Pontificibus carus, eiſdem
in grauiſſimis, trepidiſque negotijs vicariam, atque
ex fide egregiam operam nauauit. Piſano concilio
interfuit, vbi, vt ſublato ſchiſmate, pax Eccleſia-
ſtica coiret, omnes neruos contendit, Alexandrũq;
Quintum, alijs repudiatis, ſtudijs meliorum adiu-
tus, ad ſedem promouit. Sub Ioanne Vigeſimo-
tertio in Hiſpaniam legatione functus eſt contra
Petrum de Luna, qui ſub nomine Benedicti De-
cimitertij pontificiam poteſtatem, & nomen au-
daciſſimè vſurpabat. Iterumque Picenate legatio-
ne functus eſt, inque Conſtantienſi concilio ob-
tritia priuatis ſimultatibus, quas Vrſini, & Colum-
nenſes inter ſe contumaciter exercebant, Martinũ
Quintum Columnam prouehendum curauit ad
thronum. Interea inter Francorum, ac magnæ
Britanniæ Reges opinione maius exarſerat bellum,
quod vtriuſque opulentiſſimi Regni opes attritu-
rum videbatur. Itaque Martinus Pontifex, ne
tranquillitate diuulſa, pietas ipſa etiam ſterileſceret,
ad eoſdem Reges tertio allegat Iordanum, vt di-
ſcordantibus animis præſenti remedio mederetur.
Nec multo poſt, debacchantibus in Germania,
Bohemiaque Huſsitis hæreticis, eò legatus eſt, vt
ſua prudentia eam populabundam flammam, vel
ſopiret, vel in totum extingueret. Poſtremo verò
tanquam ſuis præclariſſimis laboribus, haud igno-
biliorem facturus coronidem, ad Baſilienſe con-
cilium miſſu Pontificis, à Martino quidem Co-
lumna inchoatum, à Quarto vero Eugenio perfe-
ctum, abſolutumque profectus eſt, in qua legatio-
ne, quo ſtudio, quibuſuè laboribus, pietatem
Chriſtianam promouerit, eiuſdem concilij acta

A abundè teſtantur. Demum ex Quarti Eugenij Pō-
tificis miſſione, Roma Senas vſque progreſſus, Si-
giſmundum inde Auguſtum Imperialibus inſigni-
bus à Pontifice decorandum ad Vrbem perduxit,
qua poſtrema legatione perfunctus, Romæ deceſ-
ſit 1439. 29. Maij, ſepultuſque eſt apud Baſilicam
ſancti Petri in ſacello quod viuens ſibi deuotionis
ergo conſtruxerat.

56. BRANDA Caſtilionæus ex Epiſcopo Por-
tuenſi, factus Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis per
obitum Cardinalis Vrſini, 4. Kal. Februarij 1440.
obijt 1443. de quo in Epiſcopis Placentinis.

57. BESSARION presbyter Cardinalis, tit.
SS. duodecim Apoſtolorum factus eſt Epiſcopus
Cardinalis Sabinenſis à Nicolao Quinto an. 1449.
3. Non. Martij, paulòque poſt diebus, hoc eſt 9.
B Kal. Maij eiuſdem anni tranſlatus eſt ad Eccleſiam
Tuſculanam, vt lib. obligat. refert.

58. AMÆDEVS olim Sabaudiæ Dux, in Ba-
ſileæ concilio ſub nomine Fælicis Quinti Antipa-
pa creatus, cum poſt Eugenij Quarti exceſſum Ni-
colaus Quintus Apoſtolicam euaſiſſet ad ſedem
Amædeus vitio collato Pontificatu ſe abdicans, ad
nouiter electi oſcula pedum beatorum generosè
procubuit, cui viciſsim Pontifex Eccleſiaſticam
aſſeruit purpuram, Sabinenſeque ſacerdotium
1449. contulit, cum Principatu ſacri Senatus, per-
petuaque Germaniæ legatione. Lauſanæ deceſſit
1452. Inque cathedrali ſepultus. Diffusè Bzouius
huius Amædei vitam perſcripſit.

59. ISIDORVS Græcus, Ruthenus Cardinalis
C appellatus, a Nicolao Quinto Pontifice Sabinenſis
Cardinalis Epiſcopus declaratus eſt anno 1452.
7. id. Februarij. Hic Iſidorus patria fuit Theſſalo-
nicenſis, ex diſciplina ſancti Baſilij monachus,
Abbas ſancti Dominici in Conſtantinopolitana
Vrbe, Ruthenorumque Archiepiſcopus, qui cum
Beſſarione, ſibi adiuncto Comite ad concilium
Florentinum veniſſet, ac vtriuſque virtus, pietaſq;
non modo ipſi Pontifici, ſed toti concilio, etiam
maximè probaretur, ab Eugenio Quarto ambo
dicti ſunt Cardinales 1439. & Ruthenus quidem
tit. SS. Marcellini, & Petri, miſſuſque Conſtanti-
nopolim eſt, vt concordiam fœduſque Chriſtianæ
fidei, quam Græci, cum Latina Eccleſia Florentiæ
ſemel profeſsi erant, ſua adhortatione, præſentia-
que ſartam tectam ſeruaret. Qui cum vnitati il-
D li ſeruandæ omnem operam adhibuiſſet, Græci-
que nihilominus in perfidiam, atque hæreſim le-
uiſsimè iterum relapſi fuiſſent, certiſsima Numinis
prouida vindicta factum eſt, vt non multò poſt, die
Spiritui ſancto ſacro, cuius per ſummam impieta-
tem proceſsionem ex filio impugnauerant, poten-
tiſsimo Turca ſuccinctus exercitu, Conſtantino-
polim Orientalis Imperii caput, ac ſedem expu-
gnaret, captamque vſque ad internecionem bar-
bara crudelitate vaſtaret. In qua calamitate Ruthe-
nus, cum iacente cadauere per tumultum veſtibus
commutatis, ſeſe proripuit cladi. Sed qui ementi-
tito cultu mortem effugerat, haud pari fælicitate
ſeruitutem euaſit. Siquidem captus eſt, atque in
ſeruitutem abductus. Interea cadauer, quod pur-
puratum Eccleſiaſticum Senatorem mentiebatur,
qui deſideratorum numerum inibant, explorabātq;
ingenti

ingenti elati gaudio repererunt, eiuſdemque præciſum caput roſeo pileo protectum, pilo infigunt, perque compita, perque plateas, & vias capta ciuitatis deportant, illud eſſe caput Cardinalis Rutheni, præcone clamante. Interim viuus ille, apud Turcam Dominum ſordidis miniſteriis deſtinandus latebat, donec aliquando aſpirante fortuna, ſe ſe etiam illa ſeruitute demum exoluit. tranſuerſoq; curſu Romã peruenit, vbi vſque ad annum 1464. vitam traduxit, ibidemque Cardinalis, & Conſtantinopolitanus Patriarcha deceſſit. Scripſit de capta Conſtantinop. & Negroponte, atque aliquot diſſertationes ſuas in Florentino concilio. Meminit huius Pius Secundus in comment. lib. 2. Georgius Franza lib. 3. Chron. Laon. Chalcond. lib. 8. de rebus Turcicis, Chronicon magnum Belgicum. Paulus Corteſius de Cardinalatu lib. 1. Garimbertus lib. 4. cap. 5. & Vittorellus in ſuis ad eundem additionibus. Cæterùm Græcus Iſidorus apud S. Petrum conditus requieſcit.

60. Frater IOANNES de Turrecremata Hiſpanus, ordinis Prædicatorum, ac S. Palatii Magiſter, ab Eugenio Quarto creatus eſt Cardinalis 1439. ſub tit. ſancti Sixti, à Pio verò Secundo Epiſcopus Card. Sabinus 1464. vir vtique ob eximiam doctrinam, probitatemque morum percelebris, cuius ſanè laudes nemo vnquam, vel exactius, vel ſplendidius, quam eiuſdem doctiſsima ſcripta, poterit celebrare. Ideo autem defenſoris fidei perilluſtre tulit cognomen, quod in Florentino concilio non modo contra Græcos pietatem Chriſtianam opportuniſsimè defenſarit, ſed quod vtramque Eccleſiam, Græcam ſcilicet, & Latinam icto concordiæ fœdere, communicatiſque capitibus fidei, curarit iungendam. Sed adeo cultus, monaſtica obſeruantia, è clauſtro Turrecremata prodierat, vt haud mirum ſit, in externis rebus tractandis, adeo valuiſſe. Etenim qui ſibi bonus, cui nequam aliquando exiſtere poterit? Animaduerterat Turrecremata, Romæ, vbi diu verſatus fuerat, pleraſque illocabiles, ac dote caſſas puellas, ad amatoriæ veſaniæ ſcopulos, ratem pudicitiæ allidere, vbi annos pubertatis, fuiſſent egreſsæ, ipſe, vt in omni vitæ parte, pudicitiæ ſanctiſsimè litauerat, ſic in cæteris eam virtutem coluit, vt vel eidem prouehendæ, tutandæque potiora munimenta perquireret, vel omni conatu auerteret, quod trepidæ virtuti corrumpendæ facere videretur. Quamobrem in templo ſanctæ Mariæ ſupra Mineruam, ſocietatem ſanctæ Mariæ Aouunciatæ erigendam curauit, cuius nobiles alumni, in puellares, ac nubiles annos quotannis ſpargerent dotes, florem illum viridæ iuuentutis in verecundiæ ſcopulis erepturi. Deceſsit Romæ apud Mineruam octuagenarius ſenex, anno 1468. ſepultuſque eſt in eodem templo, apud ſacellum, quod viuens ſibi condiderat, dotaueratque marmoreo ſepulchro, cum hac inſcriptione eius cadauer claudente.

Hic quieſcit Dominus Ioannes de Turrecremata, natione Hiſpanus, Epiſcopus Sabinus S.R.E. Cardinalis S. Sixti, qui obijt xxvi. Septembris anno Domini MCCCCLXVIII.

Requieſcat in pace.

A 61. LATINVS Vrſinus Romanus Archiepiſcopus Tranenſis, à Nicolao V. presbyter Cardinalis electus eſt 1449. à Paulo verò II. Epiſcopus Cardinalis Sabinus 1468. deinceps ſub Sixto IV. ad Tuſculanum Epiſcopatum aſcendit 1472. plura de eo infra.

62. ALANVS Coetiuus Brito Gallus, Epiſcopus Corizpotenſis, ac Auenionenſis Archiepiſcopus à Nicolao V. ornatus purpura eſt ſub titulo S. Praxedis 1449. Hunc Calixtus Pontifex ad Regem Francorum legauit, vt in Turcam Gallica ſollicitaret arma. Tempore deinde Sixti Quarti Sabinenſe ſacerdotium Alano obuenit. Romæ ex viuis eximitur anno 1474. 2. Kalend. Auguſti, ſepultuſque eſt apud ſanctam Praxedem, cuius olim titulo fuerat inſignitus. Vir ſanè celebris non mo-
B do claritudine gentis, ex qua prognatus eſt, ſed longè clarior ſanctitate morum, doctrinaque, quæ generoſitatem illam natalium mirabiliter extollebat. Cæterùm, marmoreum ſepulcrum, quo contegitur, hoc epitaphio exornatur.

SEDENTE SIXTO IIII.

Alanus Epiſcopus Sabinenſis E. R. Cardin. nobiliſs. in Britonibus Coetiuorum gente natus illuſtri legatione ad Gallos pro fide, cuius vita exemplum virtutis, actiones autem priuatim, & publicè ſalutares fuere, Hoc monumento conditus eſt. Vix. an. lxvi. menſes viij. Dies xv. MCDLXXIIII.

63. BEKARDVS Herulus Interamnis, Epiſcopus Spoletinus, à Pio Secundo Cardinalis creatus 1460. à Sixto verò IV. Epiſcopus Card. Sabi-
C nus 1474. Deceſſit Romæ 1479. 3. nonas Aprilis; ſepultuſque eſt apud S. Petrum. Vide plura de ipſo in Epiſcopis Spoletinis.

64. OLIVERIVS Caraffa, ex Epiſcopo Cardinali Albano, Sabinus effectus eſt 1479. mox & Oſtienſis, vt ſupra docuimus. Huius Cardinalis temporibus Alexander VI. Cathedralem Eccleſiam Sabinenſem in loco campeſtri poſitam dignitatemque epiſcopalẽ ad Eccleſiam ſancti Liberati Caſtri Maliani tranſtulit vt ex ſequenti bulla perſpicitur sb originali deſumpta, ſic enim ſe habet.

ALEXANDER EPISCOPVS

Seruus ſeruorum Dei. Ad perpetuam rei memor.

D *SAcroſancta Romana Eccleſia, quæ ſuper vniuerſas Orbis Eccleſias obtinet diuina inſtitutione primatum circa ſtatum Eccleſiarum omnium, præſertim Cathedralium, earumque; ac perſonarum illis præſidentium, & in illis dignitates, & Canonicatus, & præbendas, necnon alia beneficia Eccleſiaſtica obtinentium profectus, & commoda, velut pia Mater, de filiorum neceſsitate ſollicita vigilanter excogitat, ac prudenter intendit, & quandoque etiam per miniſterium translationis earundem Eccleſiarum accommodè prout locorũ & temporum qualitas exigit, & illarum vtilitas perſuadet, Eccleſiarum ipſarum ſtatui, ac locorum aliorum inſignium decori, dignitati, & venuſtati ſtudet efficaciter prouidere. Sane attendentes, quod Eccleſia Sabinen. quæ Epiſcopi Cardinalis exiſtit, & olim antiquis temporibus inſignis fuit, ac cui Venerabilis frater noſter Oliuerius Epiſcopus Sabinen. ad præſens præeſſe digno-*

gnoſcitur in loco campeſtri deſerto, & à nemine habitato eſt conſtituta; adeo vt ad Eccleſiam ipſam ad diuina officia, quæ inibi ob loci indiſpoſitionem minime celebrantur audiendum nullus conſluat; nec Archipreſbyter eiuſdem Eccleſiæ, qui inibi maiorem poſt Pontificalem obtinet dignitatem, ac Canonici, & alij Clerici reſidere poſſint, nec etiam Epiſcopus Sabinen. pro tempore exiſtens cum non ſit inibi domus ad eum recipiendum ad dictam Eccleſiam viſitandam valeat ſe conferre; & propterea tam pro dignitate Epiſcopali, præſertim cum Eccleſia ipſa Epiſcopi Cardinalis exiſtat, vt præfertur, quam Diuini cultus augmento, ac perſonarum Eccleſiaſticarum, in ea dignitates, ac Canonicatus, & præbendas, ac alia ſi quæ ſint beneficia Eccleſiaſtica obtinentium commoditati expedire vt Eccleſia prædicta ad aliquem locum inſignem Sabinen. Diœceſis pariter & commodum transferatur; ac conſiderantes Terram Manliani dictæ Diœceſis, in qua Eccleſia ſancti Liberati Collegiata Archipreſbyteratum inibi dignitatem obtinentem principalem, & ſex Canonicos præbendatos habens exiſtit, eſſe munitam, & benedicente Domino populoſam, & ſatis accommodam, vt titulo, & honore Ciuitatis decoretur, ſedeſque Epiſcopalis inibi inſtituatur; dictaque Eccleſia ſancti Liberati, in Cathedralem Eccleſiam Sabinen. nuncupandam erigatur, ac domibus, ædificijs, & officijs neceſſarijs pro Epiſcopo Sabinen. & dilectis filijs Capitulo dictæ Eccleſiæ Sabinen. ac alijs Clericis, & Beneficiatis in illa, qui apud dictam erigendam Eccleſiam congruè morari, & diuinis officijs intendere, & alia ad diuini cultum pertinentia melius, & commodius adimplere valeant, & ornetur, & ædificetur; habita ſuper ijs cum fratribus noſtris deliberatione matura, Terram Manliani in Ciuitatem cum titulo, & honore Ciuitatis, & Eccleſiam ſancti Liberati, huiuſmodi accedente etiam in ijs dilectorum filiorum moderni dictæ Eccleſiæ ſancti Liberati Archipresbyteri, & Capituli expreſſo conſenſu, in Cathedralem Eccleſiam, cui etiam præfatus Oliuerius Epiſcopus. vt hactenus dictæ antiquæ Eccleſiæ præfuit, præſit auctoritate Apoſtolica de fratrum prædictorum Conſilio perpetuo erigimus; ita quod de cætero dicta terra Ciuitas exiſtat, & illa Sabinenſis Ciuitas & Eccleſia ſancti Liberati Cathedralis & Sabinen. Eccleſia nuncupetur, inibique ſit ſedes Epiſcopalis Sabinen. ac Archipresbyteratum, necnon Canonicatus & præbendas, & alia beneficia Eccleſiaſtica dictæ Eccleſiæ Sabinen. illiuſq; perſonas ad dictam Eccleſiam erectam transferimus, dictaque Eccleſiæ Sabinen. antiquas poſſeſſiones, & bona omnia cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis eidem erectæ Eccleſiæ, illiuſque Epiſcopali menſæ perpetuò applicamus, appropriamus, & aſſignamus; ſtatuentes, & ordinantes, quod Archipresbyter dictæ Eccleſiæ erectæ, etiam quamdiu vitam duxerit in humanis Archipresb. dictæ Eccleſiæ Sabinenſis, qui tamen inibi dignitatem ſecundam obtineat, & ſimiliter. Canonici illius Canonici inibi remaneant, quodque cedentibus, vel decedentibus ſimul, vel ſucceſſiuè Archipresbyteratus, ac Canonicatus, & præbendas vtriuſque Eccleſiarum prædictarum obtinentibus, ſeu illos alias quomodolibet dimittentibus vnus Archipresb. duntaxat, ac decem Canonici, & duo perpetui beneficiati inibi eſſe debeant, ipſique Canonicatus, & præbendæ, qui pro tempore vacauerint per ceſſum, vel deceſſum, ſeu quamuis aliam dimiſſionem huiuſmodi penitus ſuppreſſi, & extincti ſint, & eſſe cenſeantur, nec aliquis in locum ſic cedentis, vel decedentis aut quomodolibet dimittentis inſtitui poſſit donec numerus dictorum Canonicorum ad denarium numerum fuerit reductus, quodq; omnes fructus, redditus, & prouentus dictorum Archipresbyteratuum, & Canonicatuum, & præbendarum poſtquam ad dictum numerum reducti fuerint, in vnam maſſam redigantur, & Archipresb. duas, & Canonici inibi reſidentes, & diuinis officijs inſiſtentes ſingulas integras, & duo Beneficiati præfati dimidiam portionem percipiant, ac fructus ſic cedentium Canonicorum interim Archiepiſcopo, & alijs Canonicis accreſcant, ac cura animarum Parochianorum dictæ Eccleſiæ ſancti Liberati per Archipresbyterum, & Canonicos præfatos, vel alios Presbyteros idoneos ad nutum eorum amouibiles diligenter exerceatur, & deſeruiatur inibi laudabiliter in diuinis. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis quoque, & conſuetudinibus dictarum Eccleſiarum, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem quod in dicta Eccleſia antiqua Sabinen. Epiſcopus pro tempore exiſtens Sabinen. & Capitulum præfati per aliquem idoneum Presbyterum in diuinis laudabiliter deſeruire facere, & Archipresb. & Canonici præfati in feſto Annunciationis B. M. V. Miſſam, ac Veſperas ſolemniter celebrare omnino teneantur, nec illa & cæmeterium eius ad profanos vſus velut hæreditas redigantur; quodque Epiſcopus, & Capitulum, & Canonici, qui in dicta Eccleſia noua poſt huiuſmodi erectionem pro tempore erunt omnibus, & ſingulis priuilegijs, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, prærogatiuis, & indultis gaudeant, & vtantur quibus vti, potiri, & gaudere in dicta Eccleſia antiqua conſueuerunt, potuerunt & debuerunt. Decernentes ex nunc irritum, & inane. Si ſecus ſuper ijs à quoquam, quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat, &c. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, Quadringenteſimo nonageſimo quinto. Quartodecimo Kalend. Octobris Pontificatus Noſtri anno quarto.

65. HYERONIMVS Baſſus Roboreus Sauonenſis Sixti Quarti ex ſorore nepos, Epiſcopus Recanatenſis, ab eodem Pontifice Presbyter Cardinalis electus eſt tituli ſanctæ Balbinæ, poſtea ſancti Griſogoni, & Epiſcopus Prænestinus, Iulio verò Secundo ſedente, ad Epiſcopatum Sabinenſem aſcendit 150. die 29. menſis Nouembris. Deceſſit Romæ 1507. prima die ineuntis menſis Septembris, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo, in marmoreo ſepulchro, quod demortuo Iulius Secundus tanquàm affini erigendum curauit: Hac inſcriptione iacentis proloquente virtutes.

Hieronymo Baſſo Sauonenſi Sixti IV. P. M.
Sororis filio, Epiſcopo Sabinenſi Cardinali Recanatenſi, in omni vita Conſtanti, integro, Religioſo, Iulius Secundus
P. M. Amitino ſuo. B. M. poſuit.

66. IOANNES ANTONIVS de S. Geogio Placentinus, Præpoſitus Mediolanenſis, Epiſcopus Alexandriæ, ac Rotæ Iuriſconſultus longè clariſſimus, ab Alexandro Sexto creatus eſt Presbyter Cardinalis tituli ſanctorum Nerei, & Achillei, tum & Epiſcopus Prænestinus, mox et Sabinus effectus eſt 1507. Deceſſit Romæ 1509. die 14. men-

14. menſis Martij, ſepultúſque eſt apud ſanctum Celſum cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Hic ſepultum eſt, Corpus Domini Ioannis Antonij de Sancto Georgio Mediolanenſis Epiſcopi Sabinenſis S. R. E. Cardinalis Alexandrini nuncupati ſocietas Saluatoris ad Sancta Sanctorum Hæres ex teſtamento B. M. poſuit MDXI. VII. Kal. Decemb.

De eo plura inferius.

68. BERNARDVS Caruaialis, Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, ad Sabinenſem promotus eſt 1509. Illum Iulius Secundus omni dignitate exuit, à Decimo verò Leone in priſtinam aſſertus dignitatem, etiam Oſtienſi dignitate refulſit.

68. FRANCISCVS Cardinalis Soderinus Florentinus tituli Sanctorum Duodecim Apoſtolorum, in deturbati Caruaialis locum ſuffectus eſt Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis, mox ad Oſtienſem aſcendit, vt tulerat annorum gradus obtentæ dignitatis.

69. NICOLAVS Fieſcus, Epiſcopus Cardinalis Albanénſis, Sabinenſem Epiſcopatum delegit 1521. die 24. menſis Iulij, mox etiam Portuenſi, tum & Oſtienſi potitus eſt.

70. ALEXANDER Farneſius Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, Sabinenſi Sacerdotio ornatus eſt 1523. die 16. menſis Octobris, ac deinceps Portuenſi, ac Oſtienſi.

71. ANTONIVS de Monte, ex Cardinali Epiſcopo Præneſtino, Sabinenſis effectus eſt 1524. die 18. menſis Maij, ac deinceps ad Portuenſem aſcendit.

72. PETRVS Accoltius ex Epiſcopo Cardinali Præneſtino, factus eſt Sabinus die 15. menſis Iunij 1524. Deceſſit 1532. De eo plura in Epiſcopis Cremonenſibus, & Anconitanis.

73. IOANNES DOMINICVS de Cupis, ex Epiſcopo Cardinali Albano, Sabinenſi inſignitus eſt 1532. 16. die menſis Nouembris cum ad Portuenſem deinde, ac Oſtienſem aſcendiſſet.

74. BONIFACIVS Cardinalis Ferrerius Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, Sabinenſis electus eſt 1535. die 16. Februarij, tum & in Portuenſem ordinatus.

75. LAVRENTIVS Campegius Epiſcopus Bononienſis, eſt vacuo Sabinenſi ſuffectus 1537. die 28. menſis Nouembris. Deceſsit 1539. die 16. menſis Auguſti, Plura de eo in Epiſcopis Bononienſibus.

76. ANTONIVS Cardinalis Sanſeuerinas, Epiſcopus Præneſtinus, ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinus die 4. menſis Auguſti 1539. deinde etiam, & ad Portuenſem aſcendit.

77. ANTONIVS Cardinalis Puccius Florentinus, ex Epiſcopo Cardinali Albanenſi, ad Sabinenſem euaſit. anno 1543. die 8. menſis Ianuarij. Deceſſit Romæ 1544. Sepultuſque eſt apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam. De eo plura in Epiſcopis Piſtorienſibus.

78. IOANNES Cardinalis Saluiatus Florentinus, Epiſcopus Albanenſis, ad Sabinenſem dignitatem promotus eſt anno 1544. die 17. menſis Octobris.

A 79. IOANNES PETRVS Caraffa Cardinalis Theatinus, ex Epiſcopo Albanenſi, electus eſt Sabinenſis 1546. de eo vide ſupra in Oſtienſibus, inferius verò in Epiſcopis Tuſculanis.

80. FRANCISCVS Gallus Card. de Turnone, ex Presbytero Cardinali tituli ſanctorum Marcellini, & Petri, electus eſt Sabinenſis anno 1550. die 24. menſis Februarij de eo etiam plura narrauimus in Oſtienſibus, cum in ea dignitate conſtitutus, etiam Princeps ſacri Senatus exiſteret.

81. ROBERTVS Luſſemburgenſis, de Lancourt Gallus, Epiſcopus Catalaunenſis, à Paulo Tertio creatus eſt Cardinalis tituli ſanctæ Anaſtaſiæ 1538. poſtea titulo ſancti Apollinaris fuit inſignitus, tum ſub Pio Quarto ſanctæ Cæciliæ titulum obtinuit: inde verò Epiſcopus Sabinenſis

B euaſit 1560. die 13. menſis Martij. Metis deceſſit, vbi Præſul degebat, non ſine probatiſſimorum morum opinione 1561. ac Populorum mœrore, in Cathedrali ſepultus eſt, apud ſacellum, quod viuens curauerat conſtruendum. Cuius quidem, cum generis nobilitate tantæ virtutes fuiſſe narrantur, vt nulli ſatis dignitatum tituli reperiri poſſe viderentur, qui eiuſdem in Chriſtianam publicam rem merita æquarent. Siquidem præter purpuram, Sabinenſeque Sacerdotium, Metenſi, Toloſano, Arelatenſique Archiepiſcopatu condecoratus eſt, maiori etiam dignitate tollendus, niſi ei cæleſtis, celerius fuiſſet decreta.

82. IOANNES Cardinalis Moronus, ex Epiſcopo Albanenſi, Sabinus creatus eſt 1561. die 10.

C menſis Martij. Vide de eo etiam in Præneſtinis.

83. CHRISTOPHORVS Madrutius ex Epiſcopo Cardinali Albanenſi, electus eſt Sabinenſis 1562. die 18. menſis Maij, cum etiam eidem dignitas Præneſtina obuenit.

84. ALEXANDER Cardinalis Farneſius, ex Presbytero Cardinali factus eſt Epiſcopus Sabinenſis die 12. menſis Maij 1564. deinde etiam Tuſculanus Epiſcopus declaratus fuit.

85. RAYNVTIVS Cardinalis Farneſius tituli ſancti Angeli in Foro Piſcium ad Sabinenſem Eccleſiam promotus eſt 1565. die 7. menſis Februarij. Parmæ deceſſit eodem anno 1565. 5. kalendas Nouembris. De eo plura in Bononienſibus Epiſcopis, atque Archiepiſcopis Neapolitanis, ac Rauennatibus, quarum Eccleſiarum titulis per

D multos annos condecoratus fuit.

86. TIBERIVS Criſpus à Paulo Tertio Cardinalis creatus 1544. cum eſſet Presbyter tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, Sabinenſem obtinuit Epiſcopatum 1565. die 7. menſis Nouembris. Sutrij deceſſit Pridie nonas Octobris 1566. ſepultuſque eſt in Cathedrali Templo, de eo planius, & plenius in Sueſſanenſibus Epiſcopis, atq; Amalphitanis Archiepiſcopis.

87. IOANNES MICHAEL Saracenus Neapolitanus, Archiepiſcopus Acheruntinus, & Mater: à Iulio Tertio Cardinalis ſublectus eſt tituli ſanctæ Mariæ in Aracœli, Sabinenſem Epiſcopatum obtinuit 1566. die 7. menſis Octobris. Deceſſit Romæ, ſepultuſque eſt, extra maiorem portam ſanctæ Mariæ ſupra Mineruam, vbi in marmorea tabula hæc inſcriptio legitur exarata.

D. O. M.

Ioannes Michael Epiſcopus Sabinenſis Cardinalis Sarracenus Neapoli annum agens obijt quinto Kalendas Maij MD.LXIX. Menſ: V. D. XXVij. LXVIII.

De eo vide plura in Archiepiſcopo Mater: & Acheruntinis.

88. IOANNES BAPTISTA Cicada Genuenſis presbyter Cardinalis ſanctæ Agathæ, ad Sabinenſe Sacerdotium promotus eſt die 30. menſis Aprilis 1568. Natus eſt Ioannes Baptiſta 6. Kalendas Iunij 1510. Patruum habuit Eduardum Cicadam Epiſcopum Sagonenſem, tum opibus, tum generis nobilitate virum præclarum. Ipſe diu verſatus in literis, cum amænioribus muſis, ſeueriores diſciplinas coniunxit. Quamobrem ad Sagonenſem in Corſica Epiſcopatum promotus eſt, poſtea ad Eccleſiam Albinganenſem tranſlatus, deinde Apoſtolicæ Cameræ Clericus, & Auditor declaratus eſt, interfuitque, Paulo Tertio mittente, Tridentino Concilio, ac deinceps ſub Iulio Tertio, cum Presbyter Cardinalis tituli ſancti Clementis fuiſſet effectus, in Campania legatione functus eſt, vir vtique celebris, atque ad omnem vſum rerum vnicè factus. Itaque eundem mirificè collaudat Vbertus Foglieta in elogijs Ligurum Illuſtr: & Petramelarius alijque non pauci. Deceſſit Romæ 1570. ſexta die Aprilis, Sepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo, marmoreo ſepulchro, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Ioanni Baptiſtæ Cicadæ Genuenſi Epiſcopo Sabinenſi S. R. E. Cardinali S. Clementis Viro ingenij acumine, & vbertate conſilij admirabili, omnium Officioſiſſimo, Iuris, rerumque vrbanarum, ac forenſium vſu, ac intelligentia peritiſſimo, libertatis Eccleſiaſticæ defenſori, ſtudioſiſſimo. Carolus Cicada Epiſcopus Albinganenſis heres ex teſtamento patruo bo. mem. poſuit, vixit an. LX. Obijt die VIII. Aprilis MDLXX.

89. OTHO Truſches Germanus Epiſcopus Auguſtanus à Paulo Tertio Presbyter Cardinalis creatus tituli ſanctæ Bibianæ, poſtea Albanus Epiſcopus, inde Sabinenſis dignitas eidem obuenit 1570. die ſecunda menſis Aprilis, eodemque anno Præneſtinus Epiſcopus etiam effectus eſt. Vide infra.

90. IVLIVS Roboreus, Epiſcopus Cardinalis Albanus, Sabinenſis creatus eſt anno 1570. die 3. menſis Iulij, anno verò 1573. ad Præneſtinum aſcendit.

91. IOANNES Riccius Politianus Cardinalis Epiſcopus Albanenſis, ad Sabinum epiſcopatum promotus eſt 1573. die 8. menſis Aprilis. Deceſſit Romæ 1574. ſepultuſque apud S. Petrum in monte Aureo, plura de eo in Archiepiſcopis Piſanis.

92. SCIPIO Rebiba Cardinalis Epiſcopus Albanus, Sabinenſis adlectus eſt 1574. die 5. menſis Maij. E viuis exemptus eſt 1577. Si cupis plura de eo, conſule quæ diximus in Archiepiſcopis Piſanis.

93. IACOBVS Cardinalis Sabellus, tit. ſanctæ Mariæ Transtyberim, Epiſcopus Cardin. Sabinenſis effectus eſt 1577. die 31. menſis Iulij, nec multò poſt, Tuſculana dignitate inſignitus eſt, vt poſtea dicemus.

94. IOANNES ANTONIVS Cardin. Sorbellonius tituli S. Mariæ Transtyberim ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis. Sabinenſis 1578. die 9. menſis Iulij, deinde Præneſtina dignitate fulſit, die 5. eiuſdem anni.

95. ANTONIVS Pernottus, Granuellæ nominis, Burgundio, Presbyter Card. ſanctæ Mariæ Transtyberim, electus eſt Epiſcopus Card. Sabinenſis 1578. die 3. menſis Octob. Natus Antonius eſt Veſuntionæ, e Nicolao Pernotto, à Granuele, Caroli V. Cancellario. Fuit Canonicus Biſuntinus, tum & Archidiaconus, deinde Epiſcopus Atrebatenſis, vnuſque è Tridentini Concilij Patribus, eundem à conſilijs habuit Carolus Quintus, eiuſdemque nomine in Gallijs maiorique Britanniæ plurimis de rebus maximis functus eſt legationibus. Mechlinienſi Archiepiſcopatu decoratus eſt, atque à Pio Quarto Pontifice, presbyter Cardinalis tituli ſancti Bartholomæi in Inſula declaratus, deinde ſanctæ Priſcæ titulum aſſecutus eſt, ac deinceps ſanctæ Anaſtaſiæ. A Philippo Secundo Hiſpanorum Rege ad Principes Chriſtianos legatus eſt, vt ſociatis armis, in Turcam, Orientis Tyrannum ſecum incurrerent. In Neapolitano regno, Regi ſuo vicariam operam præſtitit, conſecratumque à ſe vexillum Auſtriaco Ioanni tradidit, Principi Duci, claſſes fœderatorum Principum contra Selimum Turcharum Imperatorem, ad Aſiaticum explicaturo. Anno 1584. Archiepiſc. Biſuntinus creatus eſt, nec multo poſt Prorex Siciliæ, Præſeſque Italici Conſilij. Deceſſit ætatis ſuæ anno 72. Madriti 2. Kalendas Octobris 1586. Corpus Veſuntionem in Galliam relatum, Cathedrale templum excepit apud Carmelitas, iuxta defuncti Patris cadauer. Huius ampliſſimi Cardinalis diffuſè meminit Iacobus Chiffletius in hiſtoria Biſuntina, Aubertus Miræus in elogijs Belgicis, Franciſcus Sweertius, Claudius Robertus, Michael ab Iſcelt in hiſtoria ſui temporis, Fuluius Vrſinus in epiſtola dedicatoria ad ſelecta Polybij, Cabrera, & nos demum in noſtris ad Ciacconem additionibus.

96. INNICVS Dauolos Presbyter Cardinalis ſancti Laurentij in Lucina electus eſt, Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis 1586. die 13. menſis Octobris nec multò poſt ad dignitatem Tuſculanam aſcendit.

97. PTOLOMÆVS Gallius ex Epiſcopo Cardinali Albano factus eſt Sabinenſis, & mox Tuſculanus 1589.

98. GABRIEL Paleottus Epiſcopus Cardinalis Sabinus, 1591. die 20. menſis Martij. Primus Bononienſium Archiepiſcopus, deceſſit 1597. 2. Kal. Auguſti Romæ, delatuſque deinde Bononiam eſt, atque in Cathedrali ſepultus. Vide de eo plura in Bononienſibus Archiepiſcopis. In Sabinenſi Cathedrali ſequens marmoreum cenotaphium ita inſcriptum legitur.

D. O. M.

Memoriæ Gabrielis Paleotti S. R. E. Cardinalis Epiſcopi Sabinen. Paleottam familiam

liam veteri , & patritia nobilitate Bononiæ inſignem præclariſſimarum virtutum ſplẽdore illuſtrauit in patria , & pro patria munera Ciuis optimi egregiè obiuit à Paulo Quarto Pont. Max. Romæ inter Auditores Rotæ adſcriptus , & à Pio IIII. ad Conc. Trid. miſſus ſua doctrina, & ſapientia fidei Catholicæ grauiſſima negocia plurimum iuuit, Cardinalis ab eodem Pont. creatus, à Pio Quinto Eccleſiæ Bononienſis administratione ſuſcepta, à Gregorio XIII. eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopali dignitate decoratus, mores ſingulari charitatis , & prudentiæ exemplo reformauit, Clericalis vitæ rationem ſanctiſſimis inſtitutis imbuit , ſacras ædes inſtaurauit , atque exornauit , loca pia auxit , ditauitque , primum concilium prouinciale celebrauit . Inter ſex ſeniores Cardinales aſſiſtentes ſummo Pontifici adſcitus à Sixto V, Epiſcopus Sabinenſis , ſeminario Sabinenſi in hac Ciuitate fundato , atque erecto , & amplificato diuino cultu ſynodis annuis, viſitationibus, & perpetua paſtorali vigilantia Diœceſim has optima diſciplina inſtruxit ; longitudine dierum repletus , onera Epiſcopatus, & Cardinalatus æqua lance ſuſtinens, constantia , atque integritate admirabili ad Chriſtianam Rempublicam propagandam ſcriptis, Conſilijs, & pietate aſſiduè intentus Obdormiuit in Domino Romæ x. Kal. Auguſti MDLXXXXVII. Vixit ann. menſ. dies Auguſtinus Brunus Clericus Romanus , intima familiari ſeruitute, Beneficentiſſimo patrono , & Principi optimè meritò deuinctus, dum, ob curam ſibi ab eo demandatam Regiminis huius diœceſis, eius poſtremo colloquio intereſſe non poteſt hoc, qualecumque iactura incomparabilis, ac temporis anguſtiæ conceſſere grati animi monimentum P.

99. LVDOVICVS Cardinalis Madrutius ex presbytero Cardinali ſancti Laurentij in Lucina , electus eſt Epiſcopus Cardinalis Sabinus die 18. menſis Auguſti 1597. cum deinde in Tuſculanum ſucceſſiſſet 1600.

100. HIERONYMVS Ruſticuccius , ex Epiſcopo Albano , factus eſt Sabinus , anno 1600. die 21. menſis Februarij , atque ad Portuenſem deinde promotus eſt 1602.

101. SYMON Tallauia Epiſcopus Cardinalis Albanus , factus eſt Sabinenſis anno 1603. die 19. menſis Februarij . Deceſſit Romæ die 20. menſis Martij 1604. Sepultuſque eſt in templo Seruatori IESV dicato . Natus Symon eſt 1550. die 20. menſis Maij . Parentem habuit Carolum Terræ nouæ Ducem, matrem Margaretam Vintimiliam . In Complutenſi Academia literis operam dedit, nobiliorumq. diſciplinarum lauream retulit , quam rurſus probiſſimis moribus decorauit . Quamobrem , cum doctrina , vitæque probitate , laude floreret , à Gregorio Decimotertio ſummo Pontifice in numerum Cardinalium cooptatus eſt

A 1583. ſtudio pietatis chriſtianæ , atque rituum Eccleſiaſticorum deinceps flagrauit , idem promptus , ac prudens in conſilijs dandis , explicandiſq. ità vt Pontifices , atque Hiſpaniarum Reges in grauiſſimi momenti rebus adminiſtrandis eiuſdem prudentia æquè commodè , ac tutò vterentur . Denique cum Chriſtianæ virtutes , exaggerata que , ac vero Principe dignæ , cum illo conſenuiſſent . Deceſſit Romæ , inconſolabili ſui bonis omnibus relicto deſiderio .

102. FRANCISCVS Gioioſa Gallus , ex presbytero Cardinali tituli ſancti Petri ad Vincula ad Sabinenſem Epiſcopatum euaſit . anno 1604. qui etiam poſtea ad Oſtienſem dignitatem aſcendit .

103. ANTONIVS Saulius , Epiſcopus Cardinalis Albanenſis, Sabinenſis effectus eſt 1611.17.
B die Auguſti . Quem etiam deinceps Portuenſis, ac Oſtienſis dignitates nobilitarunt .

104. BENEDICTVS Cardinalis Iuſtinianus, Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus . Sabinenſis declaratus eſt 1615. die 16. menſis Septembris , qui poſtea ad Portuenſem aſcendit .

105. PETRVS Cardinalis Aldobrandinus ex Presbytero Cardinali ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, factus eſt Epiſcopus Sabinenſis 16 .o. die 31. menſis Auguſti . Deceſſit Romæ 1621. 10. die Februarij . Sepultus eſt apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam . Plura vide de eo in Archiepiſcopis Rauennatibus .

106. ODOARDVS Cardinalis Farneſius , factus eſt Epiſcopus Sabinenſis 1621. die 3. menſis martij , deinceps etiam Tuſculana dignitate præ-
C fulſit .

107. BONIFACIVS Cardinalis Beuilaqua , ad Sabinenſem Epiſcopatum euaſit 1624. deincèps etiam Tuſculanum aſſecutus eſt .

108 CAROLVS Cardinalis Madrutius Presbyter Cardinalis tituli ſancti Laurentij in Lucina , Sabinenſis Præſul declaratus eſt 1626. die 6. Septembris . Romæ deceſſit 1629. 19. Kalendas Septembris . Sepultuſque eſt apud ſanctum Onuphrium in Madrutiorum ſacello . Hic dictus Cardinalis eſt à Clemente Octauo cum Tridentinus Epiſcopus eſſet , Ludouici Nepos , Pronepos autem Criſtophori Madrutiorum Cardinalium .

109. SCIPIO Cardinalis Burgheſius , ex primo Presbytero , ſublectus eſt Epiſcopus Cardina-
D lis Sabinenſis 13. Kal. Septembris 1629. Romæ deceſſit 1633. die 2. menſis Octobris . De eo plura in Archiepiſcopis Bononienſibus .

110. F. FOELIX Centinus Cardinalis Aſculanus Ordinis F. Minorum ex Presbytero Cardinali , ad Sabinenſem Epiſcopatum euaſit . Anno 1633. 26. Nouembris . Obijt 24. Ianuarij 1641. De eodem fuſius , cum de Præſulibus Maceratenſibus .

111. FRANCISCVS Ceninus Cardinalis Epiſcopus Fauentinus 25. Februarij Epiſcopus Sabinenſis declaratus eſt ab Vrbano Octauo anno 1641. De quo vide infra in Catalogo Fauentinorum Epiſcoporum .

PRÆNESTINI EPISCOPI

PRAENESTE, quæ antiquiſſima Latij ciuitas eſt, Aboriginum quondam tutiſſima ſedes fuit, ac poſt receptam euangelij lucem, quarta ciuitas, cuius Præſul cum Epiſcopatu, Senatoriam purpuram coniunctam habet, Romanumque Pontificem propiori dignitatis gradu circumſtat. Eius origo adeo antiqua eſt, vt eiuſdem latens præ vetuſtate exordium, diuerſos plerumque aduerſoſque trahat ſcriptores; eius montes extulere faſtigium, quo diuturniori tranquillitate ſuffulta, hoſtiles incurſus fœlicius poſſet eludere. vigintiquinque milliaribus tantùm Roma abeſt, cum Tyburem, Tuſculumque, finium propiori meta contingat. Cæterùm Virgilius, vt eſt feſtiua natio poetarum, Præneſtinę Vrbis Authorem Caccolum facit, ex Vvlcano prognatum, cum ita inquit.

Nec Præneſtinæ, fundator defuit Vrbis,
Vulcano genitum pecora inter agreſtia Regem,
Inuentumque focis, omnis quem credidit ætas.
Caccolus.

Quem, vt Vulcani germanam Sobolem Honoratus Seruius Virgilij commentator eſſe demonſtret, fabulam de eodem circumferri ſolitam huiuſmodi narrat, Cacooli matrem, ictam aliquandò fuiſſe fauilla, quam impetus ignis excuſſerat, ex eoque concepiſſe vterumque geſtaſſe, vnde poſtea prodierit is, quem delirans antiquitas filium appellauit Vulcani, atque antiquiſsimæ huius Præneſtinæ Vrbis fecit Authorem. Solinus ex Zenodoro vult à Præneſte Vlyſſis nepote, filioque Latini fuiſſe ædificatam, deque fundatoris nomine, Præneſte fuiſſe dictam. Stephanus Byzantius, eius fundationis laudem in Præneſtem *Latinum* Vlyſſis filium, ac Circes effundit. Plutarchus verò in parallelis aliter ſentit, cum ita inquit. Thelogonus, Vlyſſis, ac Circes filius, miſſus ad indagandum patrem monitus eſt, vt ibi Vrbem conderet vbi ſerta gerentes Agricolas ſaltare videret, cumque in quemdam Italiæ locum deueniſſet, offendit Colonos ramis iligins redimitos Choreis vacare. Itaque Vrbem ibi condidit, & ab rei argumento. Prineſtum nominauit (quod vocabulum Romani detortum, dixerunt Præneſtus) vt Ariſtocles tradit lib. 3. Italicarum rerum. Plinius affirmat hanc Vrbem primò dictam fuiſse Stephanon, & Strabo, Poliſtiphanon, hoc eſt, multiplicis coronæ ciuitatem, additque cum Tybure, fuiſſe ædificatam à Græcis, Non defuere, qui dicerent, ab Vrbe copia arborum lentiſcorum Præneſtinum fuiſſe apellatam, vt refert Volaterranus. Illud conſtat priſcos Latinos, hoc eſt, Pelaſgos, Aborigineſque eandem, vel fundaſſe, vel incoluiſſe, quam deinde ideo Præneſtum dixere, vt Pompeio Feſto arridet, quod locus in quo deinceps extulit illa muros montibus præſtare videatur.

Cæterùm cum ante Chriſtum natum quingentos ipſos annos, Præneſti noua ciuitas ſteterit, nil mirum eſt, ſi ex obliuioſa antiquitate tum eiuſdem origo, tum fundatoris nomen interciderit. Populi Romani antiqua Colonia fuit; teſte Cicerone, atque Frontino de Colonijs, & quidem Præneſtinam Vrbem nobile municipium fuiſſe Populi Romani antiquæ inſcriptiones teſtantur Florus, Feſtuſque inter nobiliores, ac ſplendidiores Italiæ ciuitates illam adnumerat, nec ſecus Appianus Alexandrinus lib. Ciui. bellorum. Præneſtem, dum Romanum floreret Imperium, celebre templum, Primigeniæ fortunæ dicatum, nobilitauerat, cuius etiam nunc miſerandæ ruinæ ſpectantur, ob quam quidem templi celebritatem, Præneſtina ciuitas ſacræ tulit cognomen, vt Silius inquit.

Hunc Tyber Caſtelle tuum, ſacriſque dicatum
Fortunæ Præneſte iugis.

Huius templi pauimentum, poſt C. Marium iuniorem debellatum, Sylla, marmore, teſſellato opere elaborato elegantiſſimè conſtrauit, quæ lithoſtrata Latini appellant, vnde poſtea moſayci opera vius fluxit ad noſtros, vt ſcribit Plinius lib. 36. cap. 25. Denique cum Præneſte in montibus collocata, ineluctabili propemodum munimento conſiſteret, fiebat, vt quos aduerſa belli fortuna vexaſſet, illuc ſe tutaturi confugerent, indeque reſumptis viribus, Romanum Agrum incurrerent, victique iterum in cauſa erant, cur demum immerita ciuitas Romanis victoribus pœnas daret. Quod ipſum Strabo commemorans, ita inquit. *Enimuerò ut alijs Vrbibus in parte fælicitatis copia rerum ponitur, ita contra Præneſtinis ſua opulentia calamitoſa fuit ob Romanorum ſeditiones: nam qui res nouas mo-*

lis-

liebantur, eo confugiebant. Quibus expugnatis cum alia damna Vrbi iningebantur, culpa à ſontibus, in innoxios tranſlata.

Nec cum Romani Imperij Maieſtas fuiſſet extincta, melior ob id Præneſtinorum conditio fuit. Etenim cum Paſchalis Secundi Pontificis temporibus ea ciuitas Columnenſium, præpotentium Dynaſtarum iugum coacta fuiſſet accipere, ſucceſſiſſentque deinceps ea tempora, quibus ea gens cum Octauo Bonifacio ſummo Pontifice inextinguibiles ſimultates exercebat, tandemque Pontificiæ potentiæ impar, dediſſet manus, Pontifex haud contentus viciſſe, immeritam etiam Vrbem in Columnenſium odium mulctauit excidio, incolis iuſſis ad montis radices, ſub nomine Papalis Vrbis humiliores conſtruere caſulas. Sed cum impenſius deinde, etiam antiquo domicilio, fortuniſque exuti, rediuiuas Columnenſium partes conſectarentur, Pontifex geminato percitus odio, vix dum humo ſe attollentia tecta ita ſolo æquauit, vt vix lapis, lapidi ſuperpoſitus cerneretur. Interim Bonifacius fato ceſſit, Præneſtinique Columnenſium veterum Dominorum fauore, fortuniſque adiuti, ad antiquas ſedes, montibus ſupinis protectas rediere, ita vt Eugenij Quarti temporibus, cementibus, veteres muri reſurrexiſſe viderentur. Sed cum iterum Poncellottum, Nicolaumque Fortebracium Romani nominis oſores intra mœnia recepiſſent, vnde pertinaciam belli alere poſſent; obſidione præualida demum preſſi, deditionem facere adeo ad victorum arbitrium, vt Eugenio IV. deinde iubente, irreparabili iterum excidio mulctarentur. Cæterùm cum & Eugenius exceſſiſſet è viuis, Columnenſes reſumptis animis, viribuſque refectis, nouam Præneſtem iterum reædificandam curarunt. Quæ tametſi antiquæ illius dignitatis, ac opulentiæ haud quaquam metam attingere potuerit, eò tamen magnitudinis, ſpectatæque frequentiæ peruenit, vt eiuſdem ditionis veteres Dominos nunquam poſſit pœnitere. Columnenſibus paruit vſque ad annum 1630. hoc eſt, donec Præneſtinæ ditionis iura præſenti pecunia empta in Thadæum Barberinum Principem, Vrbiſque Præfectum Vrbani Octaui Nepotem tandem refunderentur.

Vt autem Præneſtinæ Vrbis originem, authoremque obliuioſa funerauit vetuſtas, ſic eadem temporibus offundente caliginem haud facile ſciri potuit quando lucem hauſerit Euangelij. Conſtat tamen, tam inde à temporibus Aureliani Imperatoris apud Præneſtem, Agapitum, quindecim annorum fortiſſimum puerum, illuſtrem tuliſſe palmam martyrij, cuius Romanum Martyrologium die 18. menſis Auguſti cum laude meminit, Præneſtinique etiam nunc, vt præcipuum Diuum tutelarem venerantur, & colunt. Cathedralis Eccleſiæ Patronus idem eſt ſanctiſſimus martyr Agapitus, in qua duodecim canonici cum Archipreſbytero, alijque clerici numerantur. Sunt ibidem intra menia ciuitatis quatuor virorum, & vnum monialium cœnobium, pietate Barberini principis nuper excitatum, diœceſis eſt ſatis ampla quatuordecim continet loca, taxatur in lib. Cameræ ad florenos . . . verus valor ad 500. ſcuta Romana

A monetæ aſcendit. Eius ciuitatis Epiſcopus, vt non ſemel dicā, ab immemorabili, vnus è ſeptem purpuratis Epiſcopis, qui propiori dignitatis gradu Pontificum thronum circunſtant; Præneſtinoque per vicem apud Lateranum olim coram Pontifice, ſacrum facere incumbebat, perdurauitque ritus vſque ad Gregorij II. Pontificatum, vt diligenter Panuinus notauit. Ex Præneſtinis Epiſcopis, qui priſcis illis temporibus floruerunt, aliquot vſque ad Leonem Nonum quibuſdam concilijs ſubſcripti leguntur, ita tamen, vt non inde integra illorum ſeries à primis, vſque ad poſtremos, erui poſſe videatur. Poſt Leonem verò Nonum, & deinceps Præneſtinorum Præſulum continuatam ſeriem proferemus, quam ex Panuino, Ciaccone, atque ex noſtris ad eundem notis, qua potuimus maiori diligentia concinnauimus.

B 1. FOELIX Præneſtinus Epiſcopus Concilio Romano ſubſcripſit ſub Melchiade Pont. Max. anno 313.

2. IANVARIVS in Concilio ſub Papa Hilario anno 462.

3. ROMANVS in Concilio Romano ſub Symmaco Papa anno 500.

4. SERGIVS ſancti Gregorij Papæ diplomati, Eccleſiæ S. Medardi in Gallijs munificenter indulto reperitur ſubſcriptus 593.

5. PROCVLVS, vel Proconus ſancti Gregorij Papæ temporibus legitur floruiſſe, fuitque in ſynodo Romana anno 595. ex Codice Vaticano numero 1353.

6. STEPHANVS ſub Agathone Papa Concilio interfuit 680.

C 7. SERGIVS in Concilio Romano habito à Gregorio Secundo, anno 721. non. Aprilis indictione 4. ſubſcripſit conſtituto aduerſus illicita coniugia, ex Codice Vaticano.

8. VALENTIVS, ſiue Venantius in Romano Concilio ſub Zacharia Pontifice ſententiam dixit in Baſilica S. Petri 745.

9. GREGORIVS anno 761. in Concilio Romano ſub Paulo Primo, anno verò 766. à Toto Nepenſi Duce coactus Conſtantinum eiuſdem laicum fratrem, poſt mortem Pauli Primi Pontificis violenter in Pontificem ordinauit, vt Anaſtaſius Bibliothecarius narrat. Qui deinde non adhuc benè ſe vertente anno perpetrati ſceleris pœnas ſoluit, ſiquidem ex violentia repentini morbi, totus D obſtupuit, exaruitque dextera, qua per ſummum ſcelus Antipapam conſecrauerat, atque ad poſteritatis exemplum miſerè deinde fuit extinctus, ea ſcilicet ſeueritate penè vltione Diuina docente mortales, nullam violentiam poſſe habere iuſtæ excuſationis prætextum, vbi de Dei gloria, Eccleſiæque ſalute ageretur.

10. ANDREAS, Præneſtinis ius Eccleſiaſticum dixit anno 772.

11. CONSTANTINVS interfuit concilio Romano ſub Eugenio Secundo, anno 826. apud Baron.

12. THEOPHYLACTVS Præneſtina dignitate præfulſit 963.

13. STEPHANVS, anno tertio pontificatus Ioannis Decimiquinti, qui fuit 988. confirmauit

Eccle-

Eccleſias ſanctæ Mariæ, & ſanctorum Stephani, & Laurentij in territorio Præneſtino in fundo Quadranguli, Abbati, & monachis Sublacenſibus, ex regeſto eiuſdem Abbatiæ.

14. PETRVS reperitur ſubſcriptus cuidam priuilegio Gregorij Quinti indulto Abbatię S. Saluatoris de monte Amiato, ſub Sergio Quarto, & Benedicto Octauo Pōtificibus, Bibliothecarij munere functus eſt: Sergij diploma à Petro datum 5. Kal. Martij anno tertio ſalutis verò 1012. conceſſum Hilario Abbati ſancti Vincentij de Vulturno, cuius exemplar habetur in Chronic. orig. eiuſdem monaſt. lib. 4. apud Conſtantinum Caietanum. Alterum vidimus priuilegium Benedicti Octaui à Petro noſtro Epiſcopo Præneſtino Biblioth. datum ad Michaelem Archiepiſcopum Salernitanum anno 1015. apud Baronium tom. 11.

15. PETRVS Petro ſucceſſit ſub Ioanne Decimonono, cuius diplomati pro Eccleſijs Portuenſis, ac Syluæ Candidæ ſubſcripſit anno 1026. vt ſupra retulimus. Sub Nicolao Secundo deceſſit. Cæterùm haud ſcio vnde Ciacc. potuerit ſomniaſſe, Vbertum neſcio quem Podium Lucenſem, Epiſcopum Cardinalem Præneſtinum à Stephano Nono fuiſſe creatum, cum idem afferat ſub Nicolao Secundo, ſupra memoratum Petrum per eadem tempora floruiſſe.

16. IOANNES Altare ſanctæ Agathæ Romæ dedicauit ſub Leone Nono, vt ex marmorea lapide reperata refert noſter Florauantes Martinellus in deſcriptione eiuſdem Eccleſiæ.

17. BRVNO Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, à Nicolao Secundo electus eſt, ſucceſsitque demortuo Ioanni 1058. Deceſſit autem ſub Alexandro Secundo.

18. LEOPERTVS Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, ſub Alexandro Secundo, ſubſcripſit eiuſdem Alexandri diplomati pro monaſterio Caſinenſi ann. 1067. 6. id. Maij, ind. 5.

19. VBERTVS Cardinalis Præneſtinus, ab Alexandro Secundo creatus, legatione functus eſt in Germania, cum Gherardo Epiſcopo Cardinali Oſtienſi ad Henricum Imperatorem 1074. vt eundem nomine Gregorij Septimi Pontificis apertiſſimæ ſymoniæ redargueret. Interfuit poſtea Conuentui Carnuſino, vbi Gregorius Eccleſiaſtico anathemate ictum Henricum, ea cenſura abſoluit, admiſitque ad vnitatem fidelium. Hic ann. 1073. prid. Kal. Aprilis, altare S. Andreæ in eccleſia ſanctæ Cæciliæ conſecrauit. Subſcripſit conſtituto, quod factum fuit inter Gregorium Septimum, & Landulphum Beneuentanum principem: apud Binium.

Poſt Vberti exceſſum, Epiſcopatum præneſtinum inuaſit Hugo Cardinalis Tridentinus, Candidus appellatus, re, & geſtis nigerrimus, ſchiſmaticus, ac Tertij Clementis Antipapæ ſectator, à quo præneſtinus vitio ſublectus eſt Præſul. Deceſſit in ſchiſmate teterrimo, vir prouectæ admodum ætatis ſub fine pontificatus Vrbani Secundi, cum quinquaginta penè annos tranſegiſſet in Cardinalatu, nam à Leone Nono, an. 1047. tit. S. Clem. creatus eſt presb. Card. Conſule Lambertum Schāburgenſem & Baronium Petrum Frizon. & alios.

20. BERNARDVS Epiſcopus Præneſtinus ſubſcriptus reperitur in Bulla Vrbani Secundi conceſſa monaſt. ſanctiſſimæ Trinitatis de Caua anno 1092. pontif. 4.

21. MILO Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus deſignatus contra Hugonem ab Vrbano II. circa 1096. electioni Paſchalis II. interfuit, quo ſedente è viuis exceſſit circa annum 1101.

22. BERARDVS Beneuentanus, Miloni ſucceſſit 1101. ſublectus Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus à Paſchali II. vir famæ illuſtris, ac religione præclarus, olim in Oriente legatus, deceſſit Romæ anno 1107. quem Alphanus Archiepiſcopus Salernitanus hoc elogio pro meritis exornauit.

Berardus nomen, Beneuentum patria, ſedes
Præneſtis, celebris laus mihi Roma fuit
Hoſtes Eccleſiæ contriui, cuncta relinquens
Qui Hyeruſalem ſoluere crimen idem.
Iamque dies menſis retinebat quinque December
Cum rediens illinc, mortuus hoſpitor hic.

In quo quidem epitaphio inter monumenta Alphani reperta, quid ſibi velint illa verba *Soluere crimen idem*, haud ſanè crediderim cuique peruium eſſe, præſertim autem ijs, qui parum, aut nihil Eccleſiaſticam callent hiſtoriam. Ibi enim, niſi me valde coniectura fallit, ad ſuæ in Orientem profectionis cauſas videtur alludere, quippe qui illò potiſſimum miſſus fuerat, vt Ebremarum Patriarcham intruſum deturbaret de ſede. Huius Cardinalis mentio extat in quodam priuilegio Vrbani Secundi Cluniacenſibus indulto, cuius meminit Gibelinus in epiſtola ad Arelarenſes ſuos apud Baronium. Cæterùm de hoc Cardinali Ciacconus altum ſilentium tenuit.

22. CHVRADVS Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus poſt Berardum à Paſchali Secundo creatus eſt anno 1107. Hic Vaſtallenſi Concilio interfuit, crediderimque cum ſequenti eundem eſſe, quos tamen ex vicinitate nominum Ciacconus confuderit.

23. CONVS, ſiue Conon Germanus, olim Canonicus Regularis Eccleſiæ S. Nicolai de Aruaſia, vir ſanctimonia vitæ longè clariſſimus, à Paſchali II. dum in Gallijs moraretur, factus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, ab eodemque in Orientem legatus eſt. Anno 1111. vbi cum accepiſſet impium Imperatorem Henricum fidem fregiſſe Pontifici, Paſchalemque violenter arreptum conieciſſe in carcerem, iuſtiſſima ira ſuccenſus in Epiſcoporum Concilio à ſe coacto, Fœdifragum Henricum ad ignominiam ſempiternam religionis telo transfixit, eandemque cenſuram in Occidentem reuerſus, quinque celebratis Concilijs in Græcia, Pannonia, Saxonia, Lotharingia, Galliaque contra ſacrilegum Imperatorem conſtanter peruſſit, ac deinde curauit, vt Romani Concilij Patres, quam iterato tuliſſet ſententiam, ratam haberent anno 1116. Quod non modo facile obtinuit, ſed ob id vehemens pietatis ſtudium in Pontificem, caputque Eccleſiæ, adeò celebre nomen adeptus eſt, vt quaſi de cælo delapſum Cononem, deinceps venerarentur mortales. Interea contigit in fide fluctuare Germanos, itaque Secundus Gelaſius ne longius ſerperet malum, Ca-

nonem

nonem poteſtate Legati ſuccinctum legat in Germaniam, quippe qui natione Germanus, titubanti Prouinciæ ſuæ commodius medicinam poſſe facere videretur. Quamobrem caput tumultus, facemque ſeditionis, tàm in Colonienſi, quàm in Fritſlarienſi Concilijs à ſe celebratis, Henricum iterum cenſura excommunicationis inuoluit.

Hic ille Præneſtinus Cardinalis eſt, quem Secundus Gelaſius, propemodum Cluniaci cum morte luctans, tanquàm virum ſanctiſſimum, ac pontificatui parem, purpuratorum Senatui propoſuit deligendum. Et quidem deprecanti Pontifici, reſpondiſſet euentus ni Conon ab omni ambitione procul alienus, in ſe purpuratorum propè ruentia ſtudia diuertiſſet, conuertiſſetque in Vidonem Archiepiſcopum Viennenſem, quem anno 1119. deinceps ſub Calixti Secundi nomine eiuſdem Cononis hortatu creauere Pontificem.

Hunc Præneſtinum Epiſcopum, qui pontificatum ſibi oblatum dicitur reſpuiſſe, Oddonem appellat Baronius, manifeſte nomen inuertens, cum Cononem dicere debuiſſet. Siquidem & Conon hoc eodem anno viuebat, præteritoque anno in Germania fuerat functus legatione, Calixtoque Tertio legitur ſubſcripſiſſe anno 1122. Huius meminit Abbas Vſpergenſis, ac Sigibertus in Chronicis, Gothifredus Clareuallenſis in epiſtola ad Albanenſem Epiſcopum, vbi Cononem narrat, cum Sueſſione in Gallia celebraret Concilium, Petri Abailardi, cum auctore ſcripta damnaſſe, contaminataq. hæreſeos veneno exuſtibile flammis. Cryptam, & altare S. Agapiti in cathedrali Eccleſia Præneſtina Cononem dedicaſſe, refert ſequens inſcriptio marmorea ibidem appoſita.

Anno Dominicæ Incarnat. 1116. 19. Kal. Feb. indictione 10. dedicatum eſt altare, Cryptæ S. Agapiti martyris per Dominum Cononem Præneſtinum Epiſcopum, in quo videlicet Altari requieſcunt corpora ſanctorum Agapiti, Gordiani, & Abundij, & recondita ſunt Reliquiæ ſanctorum Miliani Epiſcopi Nepeſini. Eodem Conone ſedente.
Paſchalis II. Papa.

Anno 1117. partem ſuperiorem eiuſdem Eccleſiæ vna cum Altari ſancti Agapiti dedicauit, vt alia inſcriptio ibidem refert.

Anno Dominicæ Incarnationis 1117. menſe Decembri, die 16. indict. 10. dedicata eſt ſuperior Eccleſia, & Altare S. Agapiti martyris à D. Paſchale Papa II. Anno pontificatus eiuſdem, in quo videlicet Altari recondita ſunt reliquiæ Apoſtolorum, & Sanctorum martyrum Calixti, Martini Papæ, Agapiti, Valentini, Tiburtij, & Secundi, & beatæ Agathæ Virginis, & S. Sylueſtri Confeſſoris. Interfuerunt huic in dedicatione Manfredus Epiſcopus Tyburtinus Berardus Marſicanus Epiſcopus, Petrus Anagninus Epiſcop. & S.R.E. Card. Presb. & Diacon † GG. A. V. Riſex.

24. GVILLERMVS Gallus à Calixto Secundo creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus in Lateranenſi Concilio 1122. Hic poſt exceſſum Honorij Secundi, in promotione Innocentij Secundi contra Anacletum Antipapam fauorabile ſuffragium tulit. Apoſtolicæ Sedis legatus in Germaniam mittitur ab eodem Innocentio Archiepiſcopum Colonienſem Brunonem ſacro vngit oleo anno 1133. Interfuit dedicationi Oratorij S. Gryſogoni ann. 1123. 8. idus Iunij, ex marmorea inſcriptione. Eius mentio extat in quadam Honorij Pontificis bulla, cui idem ad firmitatem ſubſcripſit. Idem etiam ſubſcriptus inuenitur anno 1133. 4. Kalne. Aprilis bullæ erectionis Archiepiſcopatus Ianuenſis ab Innocentio Secundo ſub cuius pontificatu fato ceſſit.

25. STEPHANVS Catalaunenſis Gallus nobili genere natus Monachus Ciſtercienſis Clareuallenſis Cœnobij Alumnus, ac Diui Bernardi in paucis dilectus diſcipulus vir probitate morum, ac monaſticæ obſeruantiæ laude præclarus ab Innocentio II. factus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1140. menſe Decembri, ad ipſum non ſemel ſcribit Bernardus, eiuſdemq. ſanctimoniam vitæ Ioannes Sareſburienſis abundè teſtatur lib. 6. c. 24. Deceſſit 13. die menſis Februarij 1144. (male ann. 1148. in noſtris tabulis adnotauimus impreſſoris errore) atque in album beatorum Ordinis Ciſtercienſis relatus eſt. De eo Griſoſtomus Henriquez in Menologio die 12. menſis Februarij, inque Faſciculo Sanctorum eiuſdem Ordinis, alijque plurimi.

26. S. GVARINVS Guarinius Bononienſis, Canonicus Regularis, ex Canonico ſanctæ Mariæ Rhenanæ, ſiue vt alij volunt, ex Monaſterio ſanctæ Crucis Mortaræ, cum diu clauſtro concluſus Canonicam vitam exercuiſſet, præſtantique laude ſanctimoniæ florens, ad Papienſem epiſcòpatum vocatus fuiſſet, trepidum onus ſubire contempſit, tametſi deinde haud pari fælicitate eluctari potuerit cardinalitiam dignitatem, quam ei Lucius Secundus cum Præneſtino epiſcopatu coniunctam detulerat. Itaque nolens Epiſcop. Cardinalis Præneſtinus effectus eſt menſe Decembri 1144. euenitque vt demortuo Stephano ſuffectus, ſuccederet Sancto. Igitur vt Guarinus cardinalitiam ſibi delatam dignitatem ſplendidus mereretur, Lucium Pontificem narrans nobili ſupellectili illum donaſſe; quam ipſe clanculum diuenditam, munificentiſſimè ſparſit in pauperes, cumque à tumultibus procul ſeceſſiſſet Præneſtem, concreditum ſibi gregem diù ſanctiſſimè pauit, plenuſque meritis euolauit ad ſuperos, claruitq; deinde miraculis 8. idus Februarij 1159. Sepultuſque in Præneſtina Cathedrali, in ſepulchro ſancti Agapiti martyris, relatuſque eſt in Sanctorum numerum, vt loco citato, affirmat Sigonius Guarinum Petrus Apollonius ita collaudat.

Terrenas contempſit opes, fauſtumque Guarinus
Clarior vt Gela, diuitierque foret.

De eo Martij. Rom. 8. idus Feb. Baron. in notis Panuinus, Pennottus lib. 2. c. 46. Hiſtor. Tripartit. eiuſdem vitam perſcripſit Auguſtinus Ticinenſis, quæ extat apud Surium. Narrat Ciacconus è gente Fuſcaria Guarinum fuiſſe, ſed quantum ex inſignibus gentilitijs præclariſſimi viri aſſequi poſſum, quæ Bouem erectum, anhelanteraque ac collum nullo circundatum, continent, è Guarinia Bononienſi

nonienſi gente alumnus credendus eſt.

Nec minus idem author decipitur, cum Anaſtaſium Quartum Pontificem aſſerit, Centium Romanum neſcio quem, ex Presbytero Cardinali S. Laurentij in Lucina, in Epiſcopum Præneſtinum anno 1153. cooptaſſe, cum Guarinum conſtet vſque ad annum 1159. vixiſſe.

27. IVLIVS Presbyt. Cardinalis tit. S. Marcelli ab Adriano Quarto creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, menſe Martio anno 1159. atq; ab eodem ad Guillelmũ Siciliæ Regem legatus, vt inter Pontificem, Siculumque Regem fœdus percuteret, pacemque firmaret. Quod ipſum Beneuenti perfecit. Cæterũm Fridericus eius fœderis occaſione ab Adriano alienatus eſt, cum publicè conquereretur eiuſmodi fœdus in odium, detrimentumque Romani Imperij fuiſſe percuſſum. Adriano demortuo, Iulius, Alexandri Tertij veri Pontificis, contra victorem Antipapam ex fide conſectatus eſt partes, ab eoque cum Petro Cardinali Diacono S. Euſtachij in Pannoniam legatus eſt, vt eam gentem ad partes, cultumque veri Pontificis traduceret, quod & cumulatè præſtitit. Interim, anno 1161. cum Roma digreſſus fuiſſet, vt in Galliam proficiſceretur, Iulij Cardinalis vicaria opera vſus eſt ad eam vrbem adminiſtrandam. Qui difficillimis Reip. temporibus vrbem ex abſẽtia Pontificis alioquin factioſam, & turbidam ſumma prudentia rexit; ibidemque cum anno 1165. exceſſiſſet è viuis, tumulatus eſt.

28. MANFREDVS Diaconus Card. S. Georgij ad velum Aureum ab Alexandro Tertio Presbyter Cardinalis Tituli S. Cæciliæ creatus eſt, atque ab eodem Pontifice Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus declaratus. Hic vnus è ſeptem Cardinalis fuit qui cum Pontifice Alexandro, Friderico Imperatori teterrimum ſchiſma abiuranti adfuerunt anno 1177. reuertenſq. cum Alexãdro Pontifice Romam, eodem anno Anagniæ defunctus eſt, vt narrat Romoaldus Salernitanus apud Baronium. Arnoldus Vuion. lib. 2. Ligni Vitæ affirmat hunc Monfredum Benedictini Ordinis fuiſſe Alumnum, in Mantuano cœnobio educatum. Contenditq; Ciacconius deceſſiſſe illum anno 1180. ſed toto, vt aiũt Cœlo aberrat, cum Romoaldus, qui decedenti dicitur adfuiſſe, eiuſdem obitum in annum 1177. reijciat, eius obitus dies 16. Kal. Februarij notatur in Menologio Montis Caſſini.

29. BENEREDVS, alij Bernardus, verius Bernaredus apud Petrum Bleſenſem eius æui ſcriptorem, Abbas Sanctorum Criſpi, & Criſpiniani Diœceſis Sueſſionenſis Ordinis S. Benedicti, Romam profectus ad Concilium Lateranenſe anno 1179. cum Neuloue Epiſcopo Sueſſionenſi, à Petro S. Remigij Abbate miſſus ob ſpectatam virtutem, & ſanctimoniam, ab Alexandro Tertio in demortui Manfredi locũ, Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus creatus, eodemque anno ſubſcripſit Diplomati, quod idem conceſſit Alexander, Alphonſo Primo Luſitaniæ Regi, & in alio Diplomate pro Monaſterio nouo Pictauienſi, in quo Beneredus ſe ſubſcripſit Epiſcopum Præneſtinũ. De eius promotione ſcribit idem Petrus Cellenſis Epiſt. 21. lib. 8. ad eundem pro Carnotenſi Eccleſia miſit Epi-

A ſtolam Stephanus Tornacenſis. Fœlicem eius obitum miraculis illuſtrem notat idem Petrus Epiſt. 6. lib. 9. ad Tuſculanum Epiſcopum; qui accidit anno 1181. apud montem Caſſinum defunctum, ibique tumulatum, & Epitaphio exornatum habet Ciacconus, quem Bernardum vocat. Eruditus Petrus Frizon in ſua purpurata Gallia, Cardinalatus decoratum inſignibus ab Alexandro anno 1164. Senonibus agente in Gallijs Põtifice cum Senonas incoluit anno cum ſemeſtri, poſt Concilium Turonibus habitum, pauloq. ante idem Frizon in Concilio Lateranenſi 1179. Epiſcopatu Prǽneſtino donatum refert ex Abbate, illuc miſſum cum Neulone Epiſcopo Sueſſionenſi, cui ſucceſſit in Abbatia Theobaldus; idemq; eius obitum reijcit in annum 1186. ſed quantum ex eodem Petro Cellenſi, ex B Bullis Pontificis, alijſque Authoribus aſſequi poſſum, non minus idem decipitur Frizon in anno eius aſſumptionis ad Cardinalatum, quam in annũ 1186. quo ea hac vita migraſſe recitat, cum Paulus Scholarius Romanus, qui ann. 1188. Summus Eccleſiæ Pontifex, ſub Clementis Tertij nomine, aſſumptus fuit, Epiſcopus Præneſtinus ſubſcriptus reperiatur in Bulla Lucij III. Eccleſiæ S. Stephani Veronæ, ſancti Saluatoris de Riuo Alto Caſtellanæ anno 1181. 6. idus Ianuarij ab Incarnatione, primo pontificatus anno, alijſque bullis Lucij, Vrbani III. & Gregorij VIII. In noſtris Ciacconianis additionibus ex impreſſoris errore notatur annus obitus 1176. pro anno 1181. cum ſuperiori anno 4. Kal. Martij ab Incarnatione Vellitris ſubſcripſiſſet Bullæ Alexandri III. conceſſæ Eccleſiæ C Monopolitanenſi, vt infra videbimus, eoque anno ei in epiſcopatu ſucceſſiſſet Paulus.

30. PAVLVS Scholarius Romanus, ab Alexandro III. ex Canonico S. Mariæ Maioris, creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus anno 1181. ſublectuſque deinde Summus Pontifex, hoc eſt anno 1188. Clemens Tertius appellatus eſt. De eius promotione ad Præneſtinum Epiſcopatum hęc habet antiquus codex Liberianæ Baſilicæ. *Clemens Papa Tertius, Paulus Scholarius antea vocatus, ab ineunte ætate educatus Canonicus ibi fuit, Cardinalis deinde Præneſtinus Epiſc. creatus ab Alexandro III. Palatium prope eam Baſilicam condidit pro ſe ſucceſſoribuſque Epiſcopis Præneſtinis, quod poſtea ab eodem Pontifice cum multis alijs rebus Baſilicæ donatum eſt.* Hæc ille. Renarrat Cæleſtinus Tertius Clementis ſucceſſor D in Bulla per quam omnia bona Baſilicæ confirmat nos hic parte exhibemus.

CAELESTINVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei. &c.

NOſque ab huiuſmodi collationibus quatenus ibidem hactenus eſt ſeruatum, præſenti pagina duximus abſoluendos. Ad hæc, quia fœlicis recordationis Clemens Papa Tertius prædeceſſor noſter, dum minori officio conſtitutus Præneſtinæ ſedi præſideret, in Eccleſia veſtra Palatium de proprio fecerit fabricari, Præneſtino Epiſcopo, qui pro tempore fuerit, ipſum inhabitandi, aut alij concedendi; ſeu a vobis aliquid poſtulandi omnem interdixit occaſione qualibet facultatem, nec quis de noſtris ſucceſſoribus alicui palatium ipſum concedere,

aut

aut pro eo, quod ipſum de proprio conſtrui fecerit quidquam à vobis debeas poſtulare, ſed ipſum ita ad vſum communem liberè habeatis in perpetuum, ſicut alias domus obtinetis. Præterea..... qualiter apud Eccleſiam veſtrám à pueritia educatus fuerit, atque nutritus plurimum in veneratione, & reuerentia locum ipſum habens, cum fel. record. Eugenius Papa Tertius, de duodecim vncijs oblationum Beati Petri, & miniſteriorum tres vncias Eccleſiæ Beati Petri conceſſerit, ipſe de conſilio fratrum ſuorum de nouem vncijs earundem oblationum, quæ Sedi Apoſtolicæ remanſerunt, vobis, & per vos Eccleſiæ ſupradictæ vnam vnciam dedit, conceſſit in perpetuum, & firmauit, detractis tamen conſuetis expenſis, quas fieri oportebit pro ipſius modulo quantitatis. Nos vero ipſius veſtigijs inhærentes, tam conſtitutionem, & conceſſionem palatij, quàm etiam donationem vnciæ ipſius ratam habemus, & eam futuris temporibus illibatam manere ſancimus. Decernimus ergo, vt nulli hominum liceat, &c. Datum Lateran. per manum AEgidij ſancti Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Cardin. ſecundo nonas Ianuarij, indictione decima, Incarnationis Dominicæ 1191. Pontificatus verò Domini Cæleſtini Papæ Tertij, anno primo.

Ego Cæleſtinus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Albinus Albanen. Epiſcopus.

Ego Ioannes Præneſtinus Epiſc.

Ego . . . .

Ego . . . .

Ego Ioannes tit. S. Ioannis.

Ego . . . . . tit. S. Euſebij Card. . . . .

Ego Romanus tit. S. Anaſtaſiæ . . . . .

Ego Vgus Presb. Cardinalis S. Matthæi tit. Equitij.

Ego Ioan. tit. S. Stephani in Cælio monte Presb. Card.

Ego Gregorius S. Mariæ in Porticu, Diac. Card.

Ego Renaldus S. Mariæ Nouæ, Diaconus Card.

Ego Nicolaus S. Mariæ in Coſmedin Diaconus Card.

31. MAYNARDVS, quem nonnulli Gherardum appellant, Gallus Monachus Ciſtercienſis, ſeptimuſque Pontiniaci Abbas, Altiſiodorenſis Diœceſis, vir omni diſciplinarum genere, excultus, ac in expediendis pro Eccleſia Dei conſilijs, promptus, & alacer, ita Clementi Tertio carus fuit, vt cum ad Pontificatum fuiſſet aſſumptus in Epiſcopatum Præneſtinum, ac purpuram, nullum alium quàm Maynardum voluerit ſucceſſorem anno 1188. deceſſit autem eodem anno, quo Epiſcopatu fuerat condecoratus, eueniique, vt cum breuiſſimo tempore Cardinalis Prẹneſtinus fuiſſet, eius memoria etiam oculatiſſimis ſcriptoribus excideret. Beneficio autem antiquarum ſcripturarum illius Cœnobij, vteumque expiſcati ſumus, fuiſſe illum aſſumptum ad purpuram, atque epiſcopatum Præneſtinum, cumque Clementis Pontificis ſingulari mœrore exceſſiſſet è viuis. De eo mentionem facit Antonius Yepuis in 3. tom. Annal. ſancti Benedicti, Claudius Robertus, & Petrus Frizon. Cæterum me lector excuſatum velit, eum in noſtris ad Ciacconem notis, à Montaluo in hiſtoria, plerumque vacillante deceptus, Gerardum ab Innocentio Tertio Diaconum Cardinalem creatum ſub tit. S. Nicolai in Carcere ann. 1198. cum hoc Maynardo, aliàs Gerardo Pontiniaci Ciſtercienſi Abbate inconſultè confudi. Siquidem Maynardus Pontiniaci Abbas vij. electus, fuit Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus à Clemente Tertio ann. 1188. eodemque anno deceſſit, hic autem Gerardus Diaconus Card. ad id dignitatis faſtigium ſubuectus eſt ab Innocentio Tertio anno 1198. deceſſitq; 1210. Quæ quidem noſtra errata, & libenter fatemur, & caſtigamus, tametſi eadē noſter præproperus calamus ſuderit, cum illum tunc grauiſſimorum virorum authoritas perurgeret, inde impreſſoris, ſerò nobis cognita nimia celeritas ad emittendum informem fœtum, importuniſſimè ſtimularet.

32. IOANNES è Comitibus Segniæ, Anagninus, Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Porticu ab Adriano Quarto creatus 1158. ſub Clemente Tertio titulum S. Marci adeptus eſt, deinde Epiſcopus Card. Præneſtinus Maynardo ſucceſſit 1189. Alexandri III. partes conſtanter ſecutus eſt, egregieq; defendit contra Ludouico Francorum Rege, ac Friderico Cæſare, per id tempus maximè, cum Octauiani ſchiſma ſæuiret. Venetijs præſens fuit, cum idem Fridericus ſchiſma teterrimū abiuraret, vnuſque è ſeptem Cardinalibus fuit, qui abiurationem illam ratam habuerunt. A Clemente III. Gallias legatus, vt Philippum Francorum, Henricumq; Magnæ Britanniæ Reges proſilientes ad arma componeret. Quod vt facilius aſſequeretur, factioſos primùm, nouarumq; rerum molitores telo religionis percuſſit, ipſique Philippo idem exitium minatus eſt, niſi in eo fœdere percutiendo, æquitati conſuleret. Conſule Baronium ex Rogerio in Hiſtor. Angliæ. Legatione etiam functus eſt in Vmbria. Deceſſit autem ſub Cæleſtino III. ſub quo anno 1196. ſubſcripſit Bullæ eiuſdem Pontificis Monaſterio S. Mariæ Campi Martij de Vrbe.

33. VVIDO de Parè Gallus Monachus, ac xv. Abbas Ciſtercij, totuſque Ciſtercienſis Ordinis caput ab Innocentio III. Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus creatus anno 1198. vir ſanè ſingularis ſanctitatis, pietatiſque inſignis. In multis autem, ſplendidiſque legationibus quibus perſunctus eſt, ea celebrior fuit, cum ſub eodem Innocentio anno 1199. in Gallijs, Germaniaque Othonis Imperatoris electionem nomine Pontificis ratam habuit contra Philippum Sueuum, quem à communione fidelium Eccleſiaſtica cenſura remouit, quòd Reipublicæ Chriſtianæ tranquillitatem irrequieto ambitionis æſtu interturbaret. In qua legatione non modo ciuili rerum ſtatui conſuluit Vuido, ſed etiam Eccleſiaſticos ritus promouit, atque adauxit. Siquidem teſte Cæſario Hiſterbacenſi eius ſæculi ſcriptore lib. 5. c. 56. & lib. 6. c. 2. miraculorum decreuit, vt non niſi pulſata campanula, litans Sacerdos incruentam tolleret hoſtiam, neue deferretur infirmis, niſi eadem campanula perſtrepente, ſiue ad excitandam fidelium pietatem, ſiue vt ea ratione, multiplicatis Interceſſoribus, facilius exorata ſalus ægrotantibus obueniret. Quem poſtea vniuerſalis Eccleſia morem complexa eſt. Leodij Concilium conuocauit, lapſiſque clericis leges ſeueriores dixit, ita vt ex religionis ſtudio flagranti, alter Paulus videretur, quas ex parte memorat Placentius, Ægidiuſque de Aurea valle in Hiſtoria Leodienſium Epiſcoporum ab Innocentio Tertio. Anno 1204. Archiepiſcopus Remenſis in demortui Vuillermi Albimanus adlectus, eidemq;

Guidoni Rhemenſi Archiepiſcopo, & S.R.E.Carnali eiuſque ſucceſſoribus Regum Franciæ inungendorum priuilegia confirmat Innocentius anno 1205. Idus Maij Pontificatus 3.Reg.Vatic.Ep.75. fol. 24. Altera extat epiſtola eiuſdem Pontificis Guidoni Rhemenſi Archiepiepiſcopo S.R.E.Cardinali, & Apoſtolicæ Sedis legato, & ſuffraganeis eius 3. Idus Iunii anno 9. cum iam ille paucis antea diebus poſt multa præclara geſta, plenus meritis, euolaſset ad Superos. Anno eodem, ſalutis verò 1206. 13. Kal. Iunii Gandaui in Belgio, vbi piis, præclariſque geſtis illum intentum, contagioſa lues corripuerat, illicque in D.Petri Andrio depoſitum cadauer, deinde tranſlatum eſt Ciſtercium, in cuius choro hoc legitur Epitaphium.

Nobis donatus de culmine Pontificatus
Rhemis tranſlatus iacet hic vir Guido Beatus.

Kalendarium ordinis, Ciſtercienſis, Monologium eiuſdē ordinis Chryſoſtomi Enriquez, alijq. inter beatos Vuidonem hunc adſcribunt. 20.Aprilis, quod de eiuſdem tranſlatione crediderim intelligendum. Huius meminit Nauclerus Chronolog: Ægidius Burcberins, Aubertus Miræus, Arnoldus Vuion, Ioann: Chenou, & Claudius Robertus in Catalog. Francorum Epiſcoporum hac nouiſſimè eruditus Petrus Frizon in Gallia Purpurata. Non me latet olim in noſtris Ciacconianis additionibus, dum de tribus Vuidonibus Præneſtinis Epiſcopis agerem, qui ſucceſſiuè ad eam ſedem regendam aſſumpti fuere, ſemel deluſus, quam portentosè cælum cum terra permiſcuerim, alijſque errandi cauſam dediſſem, nondum enim Vaticana ſecreta regiſtra penetraueram, danda autem venia ſcriptoribus eſt, ſi in tanta ſimilitudine nominum, ac temporum aliquando cæcutiant, fatemur enim candidè nobis ipſis aliquando ſuſpicionem incidiſſe, ne fortè Vuido iſte de Parè cum altero ſequenti de Papa coincideret, tum quod vterque ſub Innocentio Tertio Præneſtino Epiſcopatu inſignitus eſt, tum quod vulgo, facile videtur fuiſſe de Parè in Papam transfundere, ſed tum demum Vaticanum regiſtrum eiuſdem Innocentij poſt impreſſas additiones diligenter à me viſum, nobis eripuit ſcrupulum, erroremque detexit, nam in quinto, ſexto, Septimoque Innocentij regiſtri libris, incidi in nonnullas epiſtolas, in quibus eodem tempore de duobus iſtis Vuidonibus S.R.E.Cardinalibus diſtrictè mentio babetur. Vuidonis inquam de Papa tituli ſanctæ Mariæ Transtyberim Apoſtolicæ ſedis in Marchia & Longobardia legati extat clara memoria in Epiſtola 57. Idus Nouembris anno quinto Chriſti verò 1202. *Poteſtati, & Populo Taruiſino*, Vuidoni vero de Pare Epiſcopo Præneſtino ſanctæ ſedis in Germania legato ſcribit idem Innocentius contra Magdemburgenſem Archiepiſcopum. Datum Laterani 3. Kal: Aprilis eodem anno Pontific. 5. ep. 8.

Vuido tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim ſubſcriptus reperitur anno 1198. 4. Idus Iunij anno primo Innocentij in Bulla Monaſterij ſancti Saluatoris de Monte Amiato nullius Diœceſis, & Anno 1201. 10. Kal. Ianuarij in alia Innocentij bulla conceſſa cœnobio ſanctæ Annæ de Ferrara: item in alia Eccleſiæ Eugubinæ anno 1205. 11. Kalendas Maij. Aliæque eiuſdem Vuidonis ſub titulo ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, vidi ad annum vſque 1206. ſub Celeſtino Tertio à quo idem Vuido de Papa vocatus fuit ad purpuram, in multis diplomatibus, eodem titulo ſe ſubſcripſit. Vuidonis verò de Farè Præneſtini Epiſcopi in eiſdem regiſtris ab anno 1199. ad Annum vſque 1206. quo in viuis eſſe deſijt, clara memoria extat, & dum ille Præneſtinus in Germania, & Belgio anno 1202. pro Romana Eccleſia legationis munere fungeretur, hic Presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Mariæ Transtyberim, eodem anno 1202. eademque legationis dignitate ornatus in Longobardia degebat. At inter cætera omnem nobis ademit ſcrupulum eiuſdem Innocentij Tertij epiſtola Capitulo Rhemenſi ſecundo nonas Iulij Anno Pontiſ.7. Chriſti verò 1204. qua clarè colligitur Vuidonem de Parè Præneſtinum Epiſcopum, non eundem eſſe cum Vuidone de Papa, non à Clemente Tertio adlectus Cardinalis Presbyter tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, neque cum alio Vuidone confuſus, quem oſcitanter inſcriptio Aulæ celeberrimi Ciſtercienſis Cœnobij nobis tranſmiſſs Archiepiſcopum Rhemenſem, & à Vidone Præneſtino diuerſum memorat, ſed natione Gallum, ex Abbate Ciſtercij ab Innocentio initio Pontificatus Epiſcopum Cardinalem Præneſtinum creatum, in Germania, & Belgio legatum, ab eodem Archiepiſcopatu Rhemenſi donatum fuiſſe anno 1204. ea epiſtola ex originali Vaticano à me tranſumpta, quæ ſuperius dicta confirmat, eſtque 116. in ordine f. 139. anno 7. Reg. Innocentij.

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei &c. Capitulo Rhemenſi &c.

PRælatorum vota eligentium variantur, per huiuſmodi tamen ſchiſmata, quæ interdum potius ex impetuoſa leuitate, quam bono zelo procedunt, Eccleſiæ ſolent incurrere detrimentum, ſicut Eccleſiæ veſtræ accidiſſe conſpicimus, & dolemus. Sanè cum bonæ memoriæ VV. Archiepiſcopus veſter vniuerſæ carnis debitum exoluiſſet, quia non potuiſtis in vnum omnes pariter conuenire, Sed contradicentibus quibuſdam ex vobis, quidam venerabilis frater noſter Beluacenſis Epiſcopus per impetuoſam præſumptionem ex indiſcreto zelo poſt appellationem ad nos interpoſitam, in Archiepiſcopum nominarunt. Laborauit Rhemenſis Eccleſia, & expenſis ſe grauibus onerauit. Nos autem partibus in noſtra præſentia conſtitutis, & inquiſita plenius, & cognita veritate, poſtulationem factam de Epiſcopo Beluacenſi, exigente iuſtitia, repellentes, de gratia vobis electionem liberam duximus concedendam per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, vt infra menſem poſt ſuſceptionem literarum noſtrarum conuenientes in vnum, inuocata Spiritus Sancti gratia, canonicè vobis eligeretis perſonam idoneam in paſtorem, & faceretis, quatenus fieri poſſet opportunè in Pontificem conſecrari. Adiecimus etiam, vt in examine diſtricti iudicij à vobis requireret Dominus, niſi humano fauore, ac mundano timore poſtpoſitis perſonam in ſpiritualibus, & temporalibus, ſecundum conſcientiam veſtram idoneam vobis præficere iuraretis. Venerabili quoque fratri noſtro Antiſiodoren: Epiſcopo, & dilecto filio Abbati de Perſenia, & Magiſtro R. de Corges. Canonico Nouiomen: dedimus

in

in mandatis, vt ſi negligeretis forſitan mandata Apoſtolica adimplere ipſi auctoritate noſtra ſuffulti cauſa qualibet ceſſante Deum habentes præ oculis perſonam, quæ tanto congrueret oneri, & honori, vobis in Pontificem aſſignarent, & eum facerent per ſuffraganeos Rhemenſis Eccleſiæ conſecrari. Vos autem receptis literis noſtris loco conuenientes eodem, ſed animo diſcordantes, vt potè, quia nondum ab oculis cordis veſtri prioris rancoris nebulam terſeratis perſonas vobis varias nominaſtis, quibuſdam ex vobis, præpoſitum, quibuſdam maiorem Archidiaconum eligentibus in Paſtorem. Quia igitur Prædictorum executorum audientiam, & præſentiam euitantes, maluiſtis ad Sedem Apoſtolicam laborare, diſcordantium partium concordia noſtrum iudicium eligente, Dilecto filio T. de Porta carceris procuratori partis illius, quæ præpoſitum duxerat eligendum, & Socijs eius, & O. procuratori partis aduerſæ, ac Collegij ipſius audientiam concedentes, propoſitiones partium, & confeſſiones audiuimus, recepimus teſtes, & publicantes depoſitiones eorum, examinauimus omnia diligenter, fuit ergo propoſitum coram nobis, quod pars illa, quæ præpoſitum nominarat, non ſolùm aduerſa parte contempta, ſed neglectis etiam quibuſdam ex illis, qui cum eis poſtmodum in electionem præpoſiti concordarunt, in domo Hugonis, de Sparnaco Canonici ſui ſeorſum habuerant ſuper electione tractatum communiter ſtatuentes, quod ſi non poſſent in perſonam eandem omnes pariter conuenire, illum ex compromiſſo reciperent in paſtorem, quem Decanus, & prædeceſſor. I. de porta carceris, & Geruaſius præpoſiti nepos, in quos compromiſerunt communiter ſub hac forma eis in Archiepiſcopum nominarint, adiectum eſt etiam quod cum, Vicedominus prædictum Archidiaconum elegiſſet, appellans ne quis in præiudicium electionis ipſius aliquid attentaret, Decanus velut in furorem conuerſus nullo prorſus conſilio de Præpoſito in Capitulo habito, nec communi deliberatione præmiſſa, ſubito Præpoſitum capiens, & non iſtum inquit ſocijs expiamus, ſicque capientes eum quidam alij cum Decano inthroniſauerunt eundem, & laudes ſolitas decantarunt, ſiue igitur ex deliberatione in Domo Hugonis extra Capitulum habita fuiſſe repentè in Capitulo nulla deliberatione præmiſſa, Decanus Præpoſitum nominauit, patet, eum præter formam electionis, canonicè, nominatum. Obiectum eſt inſuper, quod Præpoſitus erat ſuper ſimoniæ vitio infamatus, quod abuſus fuerat ſigillo capituli, quod tanquam crim:noſus vitio rupturæ laborabat, & quod medio digito ſiniſtræ manus fuerat mutilatus, licet teſtes ſuper hoc varia retuliſſent, deponentibus quibuſdam eorum, quod tantum extrema vncia digiti carebat euſdem, & addentibus alijs, quod ſecundam integram non habebat. Canonibus igitur reuolutis, inuenti ſunt diuerſi ſuper hoc articulo non aduerſi. Nam, & ſi aliqui habeant, quod quidam corpore vitiati, & hi ſpecialiter, qui caſu partem digiti amiſerunt, ad Clericatus officium admittantur, aliquĩ tamen habent, quod qui membrorum ſunt damna perpeſſi, ſunt à ſacris ordinibus prohibendi qui ſuper hoc ſibi nullatenus aduerſantur, cum multi ad minores poſſunt ordines promoueri, qui ad ſuperiores cum effectu non debent aliquatenus aſpirare. Nam maior ſufficientia in ijs requiritur, qui ad ſacres ſunt ordines promouendi, quàm in ijs, qui ſunt in minoribus ordinibus conſtituti, ſicut & maior in Presbytero, quàm Diacono, Epiſcopo, quàm

A Presbytero, Archiepiſcopo, quàm Epiſcopo, Primate, quàm Archiepiſcopo, & maior ijs omnibus eſt in ſummo Pontifice perfectio requirenda. Quatuor igitur oppoſita ſunt in factum, & quatuor in perſonam, in factum illicita compromiſſio contemptus fratrum, canonica prouocatio, & impetuoſus proceſſus. In perſonam, infamia ſimoniæ, abuſus ſigilli, rupturæ vitium, & digiti mutilatio. Licet autem contra perſonam Archidiaconi nihilominus oſtenſum fuerit, vel obiectum, immò multipliciter à multis fuerit commendata, contra factum tamen electionis ipſius fuit propoſitum ex aduerſo, quod cum Decanus ad ſedem Apoſtolicam appellaſſet, ne quis ſine communi, vel maioris, & ſanioris partis aſſenſu ad electionem procederet celebrandam. Vicedominus, & ſequaces ipſius, pauciores numero, cum vix tertia pars capituli ſequerentur eundem, & dignitate minores cum nulla perſona Rhemenſis Eccleſiæ vice do-

B mino conſentiret, & inferiores ordine, cum nullus presbyterorum faueret eidem, eundem Archidiaconum nominarat, & quod ad hoc zelo proceſſerat indiſcreto, cum pars altera tam Rhemẽſem quàm Carnoten: Decan: Eccleſiæ Remem Canonicum, qui quondam in priori negotio eidem Archid: fauerat, eligendum, & quamplures viros prouidos, & honeſtos poſtulandos à nobis duxerint nominandos, quorum nullum pars ipſius Archidiaconi voluit acceptare, vt pote quæ non ad vtilitatem Eccleſiæ, ſed promotionem illius potius intendebat. Præterea ex vtriuſque confeſſione patebat, quod Archidiaconus ipſe in Subdiaconatus erat ordine conſtitutus, Canon autem Subdiacones qui & ipſi miniſtrant altaribus, exigente opportunitate concedit, ſi ſpectatæ religionis, & ſcientiæ fuerint, ne tamen ſine Romàni Pontificis, vel Metropolitani ſcientia iñ Epiſcopos eligendos

C verum cum Rhemenſis Eccleſia Metropolitanũ non habet alium, quàm Romanum Pontificem, necnon conſcij eſſemus electionis ipſius conſtabat eam contra formam canonicam attentatam. Cùmque ſuper his, & alijs coram nobis fuiſſet variè diſceptatum, nos atteſtationibus, confeſſionibus, & allegationibus diligenter auditis, & plenariè intellectis, de communi fraternitatis noſtræ conſilio, exigente iuſtitia electionem vtramque curauimus reprobare. Verum quoniam Officij noſtri debitum, & Rhemenſis Eccleſiæ commodum requirebat, vt ei prouideremus perſonam idoneam in paſtorem, ne ſi denuo reſtitueremus vobis licentiam eligendi, denuo Apoſtolicæ ſedis beneficio abutentes Rhemenſẽ ſcinderetis Eccleſiam, & labores nouos veteribus laboribus cumulantes, afflictionem adderetis afflictæ, ad venerabilem fratrem noſtrum Guidonem Præneſtrinum Epiſco-

D pum. A. S. Le. Virum prouidum, & honeſtum, oriundum de Regno Francorum, qui fuerat in Ciſtercienſi ordine primus Abbas, & ſuæ Religionis exigentibus meritis, à nobis aſſumptus fuerat in Epiſcopum Præneſtinum, virum vtique coram Deo, & hominibus potentem in opere, ac ſermone, oculos noſtræ conſiderationis extendimus, & vobis, & eidem Eccleſiæ prouidimus in Rectorem, dum tamen eius ſuper hoc accedat aſſenſus, quem inuictum cogere nolumus, ſed conſentientem aſſumi. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in Domino, & per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ſi Epiſcopus ipſe diſpoſitioni noſtræ conſenſerit, ipſum ſicut paſtorem, & Epiſcopum animarum veſtrarum ſuſcipiatis humiliter, & honorificè pertractetis, debitam ei obedien-

A *dientiam, & reuerentiam impendatis ſcientes nos venerabili fratri noſtro Senonenſi Archiepiſcopo, & dilecto filio Clareuallen: & Sancti Victoris Pariſien: Abbatibus dediſſe firmiter in mandatis, vt ſi qui, quod non credimus, facto noſtro ſe duxerint opponendos, eos per diſpoſitiones eccleſiaſticas ſub Apoſtol. impedimento compeſcant, eiſdemque mandauimus, vt ſi forſan idem Epiſcopus non pateretur ad Rhemenſem Eccleſiam ſe transferri, omni gratia, & timore poſtpoſito, perſonam idoneam, & honori tanto, & oneri congruentem ſolum Deum habentes præ oculis, auctoritate noſtra ſuffulti. Vobis Apoſtolica poteſtate præficiant in paſtorem. Contradictores modo ſimili compeſcentes. Datum Laterani 11. Nonas Iulij anno 7.*

B Vvidoni Archiepiſcopo Rhemenſi S. Romanæ Eccleſiæ Cardinali Apoſtolicæ ſedis legato, eiuſq; ſucceſſoribus ſcribit idem Innocentius anno octauo 5. Kal. Iunij epiſt. 69. & 75. id. Maij, & in epiſt. ad M. Albionem 6. non. Maij eiuſdem anni memoratur Vvido nunc Rhemenſis Archiepiſcopus, tunc verò Epiſcopus Præneſtinus Apoſtolicus legatus, vltima epiſtola Innocentij ad Vvidonem Rhemenſem Archiepiſcopum ſanctæ Romanæ Eccl. Cardinalem reperitur ibidem data Ferenti 3. id Iulij, anno Pontif. nono, paucis diebus ante ipſius Vvidonis obitum; exceſſit enim anno 1206. 13. Kalend. Iunij, vt diximus, cui ſucceſſit in Archiepiſcopali ſede Rhemenſi Albericus, in Epiſcopatu verò Præneſtino Vvido de Papa. Ad Albericum Rhemenſem electũ ſcripſit Innocentius ſequenti an. 1207. C eodemq; anno 5. id. Ianuarij Vvido de Papa, nuper in Epiſcopum Præneſtinum conſecratus vltimo loco poſt alios Epiſcopos Cardinales, ſubſcripſit bullæ eiuſdem Innocentij Priori, ac Fratribus ſanctæ Mariæ in portu, apud Penottum lib. 3. c. 12 hiſt. tripartitæ. Noſtrorum aliorumque ſupracitatorum authorum erutis erroribus, reſtat vt eodem Collyrio in eiſdem tenebris cœcutiẽtem Ciacconium illuminemus; aſſerit enim in prima Cæleſtini Tertij promotione, anno 1191. Guillermum Bleſenſem Archiepiſcopum Remenſem ad purpuram aſcendiſſe, ſub titulo ſanctæ Sabinæ, ac poſt Anagnini Ioannis exceſſum, ab eodem Cæleſtino Pontifice ad Præneſtinum Epiſcopatum fuiſſe promotum, Guillermus quippe vita functus eſt anno 1202. 7. id. Septembris, anno verò 1199. & deinceps ſupra memoratus Vvido de Parè, viuebat Epiſcopus Præneſtinus, vt clarè narrauimus, D qui poſtea vitam finiuit anno 1206. In regeſto Innocentij Tertij plures epiſtolæ leguntur ad Guillermum Cardinalem tit. ſanctæ Sabinæ Archiepiſcopum Rhemẽſem, in quibus nulla vnquam mentio fit, Præneſtina illum dignitate fulſiſſe. Quod vtique euenturum erat, ſi Cæleſtinus Pontifex ante ſucceſſorem ſuum Innocentium, Guillermum ad eam dignitatem vocaſſet.

34. VVIDO de Papa Romanus, ex presbytero Cardinali ſanctæ Mariæ Tranſtyberim a Clemente Tertio creatus, Vvidonj Ciſtercienſi in Epiſcopatu Præneſtino ſucceſſit anno 1206. ab Innocentio Tertio menſe Decembri conſecratus anno ſequenti, & deinceps vſque ad annum 1221. in diplomatibus Innocentij, & Honorij Tertij ſubſcriptus reperitur Epiſcopus Præneſtinus, & ſi titulum ſanctæ Mariæ Tranſtyberim ad mortem vſque gubernaſſet, authorque fuit ab Angelo monitus, vt Innocentius eam Eccleſiam conſecraret, dum concilium Lateranenſe celebraretur, de quo Anonymus, auctor illius æui, in hiſtoria eccleſiæ ſanctę Mariæ Tranſtyberim, de ipſo loquens, ait; *Guido Paparonus a Clemente Tertio factus presbyter Cardinalis ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, poſtea ab Innocentio Tertio Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus. Is ex domo Papareſcorum, & progenie Innocentij Secundi deſcendens, eccleſiæ ſanctæ Mariæ Tranſtyberim ferè per triginta annos laudabiliter gubernauit, & viſione admonitus, Innocentio Tertio fuit auctor, vt eam conſecraret, quod ab illis concilij Lateranenſis temporibus factum eſt, vir fuit decorus forma, ſtatura procera, canitie venerabilis, patientia laudabilis, caſtitate, vitaque honeſtate præfulgidus; mortuus eſt ſub Honorio Tertio anno 1221. hæc ille.* Eius obitus dies memoratur 17. Kal. Septembris in veteri Menologio Caſinenſi, Ciacconus 11. Cal. eiuſdem menſis anni 1232. ſed malè, hunc cum ſequenti in exceſſu confundens, quemadmodum cum ſuperiori lapſus fuerat. Interfuit conſecrationi eccleſiæ ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad aquas Saluias extra Vrbem eodem anno 1221. (quo è viuis diceſſit) Kalendis Aprilis, vt teſtatur ibidem marmorea inſcriptio. Duas inſignes legationes pro Romana Eccleſia obiuit, primam anno 1199. cum eſſet presbyter Cardinalis, tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim cum Octauiano Oſtienſi, & Hugolino diacono Card. ſancti Euſtachij, contra Marcualdum Regni Neapolitani Seneſchalcum Romanam Eccleſiam vexantem, & propterea excommunicatum, Verulis ſuſcepta ſatisfactione abſoluit; alteram legatione ſub eodem Pontifice anno 1202. eſt cohoneſtatus in Longobardia, & Marchia, vt ex regeſto ſuperius diximus.

35. VVIDO ex Nobilibus de Biſuntio Vrbeuetanus Regulus, ſublectus eſt diaconus Cardinalis tit. ſancti Nicolai in Carcere Tulliano ab Innocentio Tertio anno 1205. Deinde ab Honorio Tertio Epiſcopus Cardinalis Pręneſtinus conſecratus anno 1221. menſe Decembris, Vvidoni de Papa ſucceſſit, vt habetur ad calcem Vaticani regeſti Honorij Tertij anno quinto, vbi recenſentur Epiſcopi eodem anno ab Honorio conſecrati, inter quos primo loco Præneſtinus nominatur, inde Sabinenſis Aprutinus, alijque &c. ſub eodem Honorio legatus in Longobardia, multarumque cauſarum auditor fuit; obijt anno 1231. Malè Ciacconus ſub Honorio exceſſiſſe tradit, ſubſcriptus enim reperitur in bullis Gregorij Noni, ad annum vſque 1231. Hactenus de tribus ſucceſſiuis Vvidonibus, qui Præneſtinam Eccleſiam rexerunt dixiſſe ſufficiat.

36. IACOBVS Pecoraria Placentinus monachus, & Abbas ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad tres fontes extra Vrbẽ ex ordine Ciſtercienſis electus fuit Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus à Gregorio Nono anno 1231. menſe Septembri. Nobilibus parentibus, opulentiſque Iacobus Pecoraria natus eſt, quique in Placentino agro haud ſpernendam ditionem obtinerent, præcipuè autem ei parti dominabantur, quæ Vallis Pecoraria

dicta

A dicta eſt, vnde ea gens nobile cognomen traxit ad
poſteros, quæ deinceps vbique, & ſemper protu-
lit viros illuſtres, & fortes. In quibus Fulco, atque
Rodulphus enituerunt, qui Ænobarbi, hoc eſt,
difficillimis Reipub. temporibus Placentię pruden-
tiſsimè conſulatum geſſerunt, ſeudiſque Cam-
promoldi, ac Montisalbi adaucti ſunt. Ab ijs igi-
tur præclariſſimis viris Iacobus Pecoraria originē
duxit, qui penè puer adhuc, ſpretis opulentioris
fortunæ, obſequijs, totum ſe diuino cultui dedi-
dit, primùm ſancti Domnini clericus, mox etiam,
cum probitas morum, ſapientiaque firmiori acceſ-
ſiſſent ętati, Rauennas Archidiaconus, ſed cleri-
cus factus, adauctuſque honoribus, cum haud ſibi
videretur ſatis poſſe excutere ſæculi pompam,
opeſque, diuiniori inſtinctu ſollicitatus, ſeceſſit in
B Gallias, ibique Ciſtercienſem ſpectati rigoris, ac
probitatis ordinem inſtitit profiteri 1215. In qua
quidem virtutis ſchola, adeo longius progreſſus
eſt, vt probatiſsimus monachus factus, breui trium
Fontium Romani cœnobij Abbas fuerit ſublectus
Honorij Tertij ſummi Pontificis temporibus, qui
illum, & ſingulari amore proſequutus eſt, & ſuum,
vt vocant Pœnitentiarium, Capellanumque crea-
uit, cumque poſtea in grauiſsimis negotijs expli-
candis, exequendiſque inclaruiſſet, notus aulæ,
notus Pontifici, à Nono Gregorio ad Cardinala-
tum, Præneſtinumque Epiſcopatum ſubuectus eſt,
ſtatimque ad pacis negotium pertractandum cum
O. ſancti Nicolai in carcere, diacono Card. miſſus,
vt indicat epiſtola Gregor. ad Fridericum Impera-
torem, in qua Iacobus adhuc Præneſtinus electus
C vocatur. Datum Spoleti 4. id. Iulij anno 6. qui
fuit Chriſti 1232. ex regeſt. Vatic. epiſt. 29. f. 17.
Interea ciuilis, inteſtinaque diſcordia Inſubres cō-
miſerat Populos, ita vt calamitoſa Clades vtrinque
videretur poſſe timeri. Itaque Nonus Gregorius,
cum Othone Blanco Cardinali eò Pecorariam le-
gat, vt pacis icto fœdere ponerent arma. Et hæc
ſecunda legatio, Iacobum mirum in modum illu-
ſtrauit. Iterum in Inſubriam miſſus eſt, vt inter
Fridericum, eoſdemque Inſubres, pax coiret.
Quarto in Pannonia legatione perfunctus eſt.
Quinto inter diſcordantes Florentinos, atque
Senenſes arbiter honorarius pacis, legatuſque
adlectus eſt. Sexta legatio, quæ ampliſsima fuit, à
Pecoraria ſuſcepta eſt, in Gallias, Hiſpaniaſque,
vt Albigenſium hæreticorum furorem retunderet,
D vtque Præſules ad concilium Lateranenſe exciret,
quod contra impium Federicum anathemate per-
cuſſum Gregorius Nonus coegerat.

Hanc legationem Pecoraria, vt tuto obiret, emen-
tito peregrinorum habitu Roma digreſſus eſt, ne
Federici factioſorum manus incurreret, cumque
Genuam perueniſſet, inde in Gallias profectus eſt,
ibique cum Albigenſium hæreticorum res mirum
in modum afflixiſſet, inde abſceſſurus, nobilium
Epiſcoporum, è Gallia, Brittanniaque manu con-
tracta, Genuam curſum intendit, vt inde Oſtiam
perueniret. Cæterùm cum Corſicum mare Ligu-
ſtica claſsis, quæ Pecorariam cum Othone vehe-
bat, tenuiſſet in Piſanos, qui Federico ſtudebant,
incurrit, collatiſque ſignis, leui prælio victi ſunt,
atque in ſeruitutem abducti Pecoraria, Othoque
Cardinales, quos deinceps Tyrannus per diuerſa
Neapolitani Regni loca, teterrimo carcere mace-
rauit; Denique cum Pecorariam vinculis exutum,
cultumque muneribus Regijs ad curiam remiſiſ-
ſet, narrant Federicum exoraſſe illum, vt ſecum
deinceps vellet amicitiam profiteri, tuliſſeque à
conſtanti, imperterritoque viro reſponſum, tam-
diu ſe velle colere Federicum, quamdiu ille Ec-
cleſiam, eiuſdemque pro tempore Pontifices co-
luiſſet. Redijt inde Romam, atque ab Innocen-
tio Quarto, qui Cæleſtino Quarto ſuffectus fue-
rat Romæ Vicarius (quod, & ſub Gregorio No-
no præſtiterat) declaratus eſt; cumque in Vatica-
na Baſilica ſupra humanum faſtigium verbum Dei
enunciaſſet, paulò poſt, hoc eſt 1244. 6. Kalend.
Iulij cum cæleſti mortalem vitam mutauit, ſepul-
tuſque eſt in Vaticano, donec ex eiuſdem teſta-
mento, Claramuallem in Gallijs eius corpus
prope ſanctum Malachiam Epiſcopum translatum
eſt, vbi iam olim Tyrocinia monaſticæ laudis po-
ſuerat. Nonnulli contendunt Iacobum in Lugdu-
nenſi concilio fato functum eſſe anno 1244. mihi
tamen ex monumentis, Romæ quæ extant, veri-
ſimilius eſt ibidem deceſsiſſe Iacobum. Placentini,
ne tanti eius, ac præclariſsimi viri reliquijs priua-
rentur ex toto, cum aliquam eiuſdem corporis
partem enixis precibus impetraſſent, illam in Ca-
thedralis Choro cum hac inſcriptione honorificè
condiderunt.

Hic requieſcit pars Capitis, & digiti Car-
din. Iacobi de Pecoraria Epiſcopi Præneſt.

Huius virtutibus, Decimus Gregorius Viceco-
mes Placentinus captus, adeo viuentem coluit, vt
eidem in exantlandis pro Eccleſia Chriſti labori-
bus, ſeſe indiuiduum vbique, & ſemper comi-
tem præbuerit, cumque deinde ex Archidiacono
ad ſummum Pontificatum fuiſſet euectus, demor-
tui nobiliter meminit in epiſtola encyclica, con-
tra Federicum Imperatorem. Extat eiuſdem me-
moria apud ſanctum Antoninum hiſt. p. 3. tit. 13.
c. 4. Chron. Angliæ, Corium, p. 2. Petrum Ma-
riam Campium in vita Decimi Gregorij, alioſque
quamplures ſcriptores. Placentiæ ſancto Domni-
no martyri Templum à ſe multis muneribus exor-
natum, dicauit, vt inde ad poſteros dimanaret me-
moria, ibidem ſe primitus diuino cultui mancipaſ-
ſe, quam haud interituram memoriam marmori
inciſa carmina habent, quæ nos, dum Ciacconum
expoliremus ad hoc ipſum oſtendēdum attulimus.
In Palliano verò diœceſis Præneſtinæ caſtello,
ſancti Petri fundauit monaſterium, in quo virgines
Deo votę, perpetuæque virginitati litaturæ exci-
perentur. Fundationem, & dona ipſius monaſte-
rij confirmauit Innocentius Quartus, anno pontif.
primo. Sequenti diplomate, è regeſto Vaticano
deſumpto ep. 105. f. 16.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Abbatiſſæ, & Conuentui Monialium monaſterij
S. Petri de Palliano Præneſtinæ Diœceſis.

ATtendentes veſtri monaſterij quod nouella eſt
plantatio paupertatem, ac volentes propter hoc
veſtram

veſtram inopiam paterna ſollicitudine releuare pro ſaluse animæ noſtræ, ac ſucceſſorum noſtrorum ad inſtantiam, & ſupplicationem venerabilis fratris noſtri Iacobi Epiſcopi Præneſtini eiuſdem monaſterij fundatoris, vobis, & per vos eidem monaſterio pro animabus veſtris libera paſcua in territorijs caſtrorum Palliani, & Seroni vſum lignorum in ſyluis ipſorum, tam ad ignes, quam ad ædificia conſtruenda, & caldarias decoquendas pro monaſterio veſtro in territorio eorundem, & quaſdam poſſeſſiones de Eccleſiæ Romanæ dominio de fratrum noſtrorum conſilio, & aſſenſu, liberaliter conferimus, cum omnibus iuribus, & pertinentijs earumdem, & eas vobis auctoritate Apoſtolica confirmamus, & p. ſ. pa. communimus; quarum poſſeſſionum nomina hæc ſunt. In territorio Palliano, vinea veſtris contigua vineis iuxta monaſterium veſtrum poſitis, quã Eccleſia Romana emerat a nobili viro Oddone de Columna, Domino Olebani, terra poſita iuxta eccleſiam ſancti Gregorij; & quædam alia ſita in Vallerano e Ferragirale prope domos Palliani, in territorio verò de Seron, terra vbi dicitur Agungnanum, ad memoriam autem huius perceptæ liberalitatis, ſpeciales pro nobis orationes dum vixerimus facietis, poſt obitum noſtrum Anniuerſarium annis ſingulis celebrando. Nulli ergo noſtræ conceſſionis, & confirmationis, &c. ſi quis autem, &c. Datum Anagniæ 4. idus Septembris, anno primo.

37. STEPHANVS Hungarus Archiepiſcopus Strigonienſis, cum ad Romanam curiam, ob certa negotia ſeſe contuliſſet: ab Innocentio Quarto anno 1251. ad Pſæneſtinam Eccleſiam translatus, ac Epiſcopus Pſæneſtinus renunciatus eſt: verum cum grauiorem aeris intemperiem nõ ferret, Summum Pontificem, vt ad Strigonienſem ſedem eum iterum traduceeret exorauit, petitioneque ſummis obtenta difficultatibus ad Strigonienſem Iunio menſe, ea lege redire permiſſus, vt ſi intra feſtum omnium Sanctorum poſſeſsionem Strigonienſis adijſſet, tunc Præneſtina Eccleſia cum dignitate Cardinalitia vacare cenſeretur, ac ſi intra id tempus Strigonienſem non occupaſſet, illa prius abdicata renuntiataque, eique antequam ex Hungaria diſceſſum adornaret, dato paſtore, ad Præneſtinam reuerteretur dignitatemque Cardinalitiam retineret, ſeſeque intra feſtum Natale Domini ſummo Pontifici ſiſteret, de quibus omnibus, ad ipſum Stephanum Innocentij ſcriptas literas, tum ad clerum populumque Strigonienſem, tum ad Regem, ſequentes è regeſto Vaticano erutas exceptaſque habemus.

INNOCENTIVS EPISCOPVS Seruus Seruorum Dei.

Epiſcopo Præneſtino.

ET ſi erga Eccleſias ſingulas ex Apoſtolatus officio, illam præcipuè adhibeamus ſollicitudinem, vt ad earum regimen paſtores diſcreti, & vigiles aſſumantur, circa Romanam tamen Eccleſiam in aſſumendis ad eam perſonis vtilibus, & diligentiores eſſe nos conuenit, quo eadem diſpoſitione diuina magiſtra, & regula cæterum præcelſior eſſe dignoſcitur vniuerſis. Sanè vacante olim Præneſtinenſi Eccleſia nos perſonam idoneam pro ipſius gubernatione conſideratione ſedula perquirentes, te tandem tunc Strigonienſem Brchiepiſcopum inter cæteros, virtutum tuarum ſuadentibus meritis, prædigentes, & aduocantes, velut ex nimia probitate, famoſum ad ipſius Eccleſiæ Romanæ collegium dictæ Præneſtinenſis Eccleſiæ de fratrum noſtrorum conſilio in Epiſcopum præfecimus, & potiorem te ad illam de Strigonienſi Eccleſia transferendo. Demum ipſius Eccleſiæ Præneſtinæ ſuſcepto regimine, metuens poſtmodum aeris intemperiem inexperti, & nonnulla impedimenta, multaſque neceſſitates exponens, propter quæ tuæ non expediebat perſonæ in Italicis partibus commorari, cum inſtantia petijuiſti ſibi ſuper hoc circumſpectione Apoſtolica prouideri. Licet autem nobis, & eiſdem fratribus tua plurimum ſit cara præſentia, nec ea multa vtilitate perſpecta, quam ex ipſa, prædicta Romana conſequebatur Eccleſia vllatenus carere vellemus præfato tamen quod ſi velle habemus te nobis adeſſe, vt abeſſe huiuſmodi aſſiſtentia ſibi non poſſit, nec ob id perſonam tuam periculis ſubeſſe contingat ſuis poſtulationibus conſideratis attente præmiſſis benigno concurrentes aſſenſu, licentiam tibi quamquam inuiti concedimus ad præfatam Strigonienſem Eccleſiam redeundi, & te ipſi Eccleſiæ in Archiepiſcopum, & Paſtorem præficimus de fratrum eorumdem conſilio, & plenitudine poteſtatis. Verum indemnitati memoratæ Præneſtinæ Eccleſiæ nos conuenit præcauere deliberatione cum fratribus ipſis perhibuit. ſic te volente, ac petente duximus prouidendum, vt quamcito vſque ad feſtum omnium ſanctorum proximè venturum prædictæ Strigonien. Eccleſiæ poſſeſſionem habueris, præfata Præneſtina Eccleſia, & Cardinalatus tui dignitas ſtatim vacent, quod ſi vſque tunc poſſeſſionem huiuſmodi non obtinueris, & poſt feſtum ipſum, vel etiam ante, poſſeſſione ipſa non habita reuerti ad Apoſtolicam ſedem elegeris, redire tibi liceat cedendo eidem Strigonien. Eccleſiæ in manibus alicuius Prælatorum Regni Vngariæ quem elegeris recipientis ceſſionem huiuſmodi vice noſtra Capitulo Strigonienſi priuſquam de regno ipſo diſcedas libera conceſſa licentia ſibi de paſtore idoneo prouidendi, ita tamen, quod infra feſtum natiuitatis Dominicæ proximè futurum ad noſtram præſentiam ſis reuerſus, ſiue autem in Vngariæ remanere partibus potius acceptaueris, ſiue non dummodo ad nos infra prædictum natiuitatis feſtum reuerſus non fueris nihilominus vtroque caſu vacent Eccleſia Præneſtina, & dignitas memorata. Datum Aſiſij, ſeptimo idus Iunij, anno decimo.

Capitulo Strigonienſi.

OLim fama nominis venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Præneſtin. ad aures noſtras crebra fidedignorum inſinuatione perlata, ipſum propter hoc ad Romanam Eccleſiam non indignè prouidimus euocandum, & quamuis ad ipſam accedens honorabilem locum exigentibus ſuis meritis ſortitus fuerit in eadem, eo tandem aſſerente propter inſueti aeris intemperiem, tum ob hoc, tum etiam propter alia, quæ in Vngariæ partibus ſollicitudini ſuæ imminere proponit licentiam redeundi ad partes eaſdẽ, natalis ſoli eum ad hoc attrahente dulcedine, à nobis, & fratribus noſtris, non abſque importuna inſtantia poſtulauit. Verum licet ſua petitio in hac parte grauis, & moleſta nobis non modicum videatur, maximè cum nos, & patres prædicti ſua grata,

grata, & votiua præſentia defraudemur inuiti, ſicis tamen deſiderijs ſuper hoc vrgente nos ad id ſuorum impreſſione precaminum acquieſcere cupientes, Archiepiſcopatum Strigonienſis Eccleſia de fratrum noſtrorum conſilio ſibi de ſpeciali gratia duximus conferendum. Spe nobis propoſita, quod auctore illo, qui dictas virtutes præmia tribuit, & gratiam gratiæ ſuperaddit, dicta eccleſia per diligentiæ ſuæ ſtudium ſicut hactenus ſic, & in poſterum grata, in ſpiritualibus, & temporalibus ſuſcipiet incrementa. Ipſum ergo ad eamdem eccleſiam curam eius acturum cum plenitudine noſtræ gratiæ remittentes. Vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus eundem recipientes hilariter, & honeſtè tractantes ſibi tamquam Patri, & paſtori animarum veſtrarum plenè, ac humiliter intendatis, & exhibeatis obedientiam, & reuerentiam debitam & deuotam, eius ſalubria monita, & mandata B *ſuſcipiendo deuote, ac irrefragabiliter obſeruando, alioquin ſententiam, quam idem propter hoc &c. Vſque obſeruari. Datum Aſiſij, quinto idus Iunij, anno decimo.*

In eundem modum Regi Vngariæ illuſtri. Vſque incrementa. Ipſum ergo, &c, vſque remittentes ſerenitatem Regiam rogamus, & monemus attentè quam eumdem pro noſtra, & Apoſtolicæ ſedis reuerentia ſereno vultu recipiens, ac eum, & commiſſam tibi eccleſiam habens propenſius commendatos ipſos fauore Regio proſequeris. Ita quod idem tua gratia gaudeat ſe munitum, & nos id gratum habentes ſinceritatis tuæ zelum merito commendemus. Datum vt ſupra.

C *In eundem modum Epiſcopo Præneſtino. Vſque incrementa. Idemque fraternitatem tuam rogamus, & monemus attentè mandantes, quatenus ad eccleſiam ipſam accedas acturus curam ita fideliter, & prudenter, quod dignam Deo exinde poſſis reddere rationem. Datum, vt ſupra.*

E quibus etiam literis colligitur, quanti idem pontifex Stephani virtutem, induſtriamque faceret, eum eodem die, re diligenter agitata, perpenſaque, quantam in Stephano purpura Cardinalitia Eccleſiæ vtilitatem conciliare poſſet, altero ad eum miſſo diplomate, coniunctam cum Archiepiſcopatu Strigonienſi Cardinalitiam purpuram, dignitatemque retinere iuſſit, qua de re epiſtola in hunc modum exarata reperitur. Epiſcopo Præneſtino, &c.

Epiſcopo Præneſtino. Olim fama nominis, &c. Vſque conferendum, celebri Cardinalatus nomine tibi nihilominus reſeruato, vt ad Archiepiſcopalis apicem D *dignitatis aſſumptus, ipſius præclaro nominis titulo iugiter decoreris. Datum vt ſupra.*

E quibus Archiepiſcopatum Strigonienſem cũ purpura Cardinalitia, ac Epiſcopatu Præneſtino, eum tenuiſſe, geſſiſſeque illuſtre, & conſpicuum eſt: eum in multis eiuſdem Innocentij, Alex. IV, Vrbani Quarti, Clem. Quarti, ſub quo poſt multas à ſede Apoſtolica legationes obitas, è viuis ſublatus, inter quas Hungarica, & Sclauonica celebratiſſimæ ſunt, eum Regem Belam perſpecta eius perfidia, anathemate percuſsit, bullis ſubſcriptus reperiatur. Huic arma, ac gentilitium ſcutum Ioannis Anglij Portuenſis Epiſcopi, qui iiſdem temporibus vixit, vt ſupra inter Epiſcopos Portuenſes receuſitum eſt, Ciacconus grauiſſi-

A mo errore attribuit impingitque.

38. Frater VICEDOMINVS de Vicedominis Placentinus Gregorii Decimi, ex ſorore nepos, ordinis Minorum, Archiepiſcopus Aquenſis, dictus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, anno 1273. Vi: Archiepiſcopi Aquenſis ad Præneſtinam Eccleſiam tranſlati extat mentio in epiſtola Gregorij Decimi ad Grimerium electum Aquenſem, reiecta poſtulatione Siſtarcienſis Epiſcopi à Capitulo facta poſt tranſlationem Vi: Archiepiſcopi, vt diximus ad Præneſtinum Epiſcopatum, Grimerium elexit Gregorius de plenitudine poteſtatis Archiepiſcopum Aquenſem. Datum apud ſanctā Crucem, 2. non. Septembris anno pontificatus eiuſdem Pontificis ſecundo, qui fuit noſtræ ſalutis 1272. ex regeſto Vaticano, epiſtola 61. ſol. 94. B Viterbij deceſſit 1276. 8. idus Aprilis, ſepultuſq; eſt apud ſuos minores. Conſule Vvadinghum tom. 2. annal. minorum. Subſcripſit priuilegium Gregorij Decimi monaſt. Vallis Dei, Diœceſi Leodienſis ordinis Ciſtercienſis. Datum Lugduni, per manus Magiſtri L, Franchi Archidiaconi Pergomenſis S.R.E. Vicecancellarij Kalend. Aprilis, indict. tertia, incarnationis Dominicæ anno 1275. pontificatus quarto: priuilegij exemplar retulit in ſua notitia Abbatiarum ordinis Ciſtercienſis noſter doctiſſimus Gaſpar Iongelinus Antuerpienſis Abbas Montis ſancti Iübodi.

39. GERARDVS Cupalates Placentinus, electus eſt à Nicolao Tertio Epiſcopus Cardinalis C Præneſtinus anno 1278. Vix autem Roſeo pileo fuerat exornatus, cum circa annum 1279. elatus eſt ad ſepulchrum, vt notat Ciacconus, qui aſſerit Gerardum ad Cardinalatum fuiſſe aſſumptum, cum prius eſſet Epiſcopus Antiſiodorenſis. Quod cum mihi haud ſatis probaretur, reuolui diligenter Claudium Robertum, alioſque, qui Francorum Epiſcoporum vitas enarrant, neque hunc Placentinum Gerardum potui reperire; reperi tamen, Romæ fato ceſſiſſe, Erardum Ligerium, ſiue Lingerium Gallum Lingonienſem Epiſcopum, olim Antiſiodorenſem, quorum nominum affinitas penè mihi ſuſpicionem fecit, ne forte is ille eſſet, quem ſuperius Gerardum appellauimus, ſed cum Gerardi promotionem in annum 1278. reiectam videamus 3. idus Martij, ſi id aſſereretur, omnino vacillaret coniectura. Porrò Erardo Guillermus ſucceſſit, qui de Greſſeribus dicebatur; itaque D non ſatis uideo vnde Ciacconus eruerit hunc Gerardum Antiſiodorenſem fuiſſe Epiſcopum, niſi forte ex coniectura diuinare velimus, demortuo Romæ Erardo, eidem à Nicolao Tertio Epiſcopatum illum, ex more Romanæ curiæ, fuiſſe delatum. Quem non multò poſt Antiſiodorenſis clerus, ex purpura Placentini Gerardi factus liber, Guillermo de Greſſeribus detulerit, quem defunctus Erardus ſucceſſorem excepit. Aut ita eſt, vt Ciacono ea nominum affinitas certè impoſuit, vt Placentinum Gerardum Antiſiodorenſem Epiſcopum faceret, cui, illorum Epiſcoporum ſeries nullum locum aſſignat.

40. Frater HIERONYMVS Aſculanus ordinis Minorum Generalis Magiſter, à Nicolao Tertio electus eſt presbyter Cardinalis, tituli ſanctæ

Puden-

Pudentianæ anno 1278. atque à Martino deinde Quarto factus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 128 . 10. Kal. Aprilis. Qui demum ad Pontificatum ſubuectus eſt ſub nomine Nicolai Quarti, anno 1288. A

41. BERARDVS de Berardia Italus à Callio Epiſc. Auximanus, à Nicolao Quarto electus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, vnde ipſe Hieronymus ad Pontificatum aſcenderat anno 1288. mox etiam Legatus de latere, vt vocant, in Siciliam miſſus eſt. Deceſſit prope pontem vicum in Spoletano Territorio menſe Iunio anno 1291. Petrus Frizon narrat, Berardum natione fuiſſe Gallum, atque Eboracenſem Canonicum, antequam ad Cardinalitiam purpuram perueniret, ſed mea quidem ſententia fallitur, ſiquidem in regeſto Honorij IV. in quadam bulla legitur anno 1286. Calliano Epiſcopo demortuo, à Canonicis Callij Epiſcopatum B illum tanquam Patriæ ſuæ delatum fuiſſe Berardo; cæterùm quia non temnenda pars ſuffragiorum, & quæ contrariam, aduerſamque fortaſſe videretur æquare in Raynaldum Sichardum, alterum dignitatis æmulum coiuerat, inter vtrumque ſanè grauis, impliciiaque lis coorta eſt, ita vt ad ſanctam Apoſtolicam Sedem prouocarent. Diuturnius tempus, quàm omnes putarant ſub Cardinali Geruaſio Giocoletto lis tenuit, ſicut interea alter litigantium fato fungeretur, alter verò, hoc eſt Berardus, in Auximanum Epiſcopum eligeretur. Porrò Calliana Eccleſia Guillermo obuenit, vt ſuo loco vberius enarrabimus. Vnde collige lector, Berardum magis patria Callianum fuiſſe, quàm Gallum, vt diuerſis epiſtolis Vaticani regeſti videtur. Auximi plura extant monumenta Berardianæ munificentiæ, atque in ijs maximè ſedes Epiſcopalia ab ipſo fundata, vt poſtea videbimus. C

42. SYMON Beaulieu, ſeu de Bello loco Gallus, monachus Ciſtercienſis, Archiepiſcopus Bituricenſis, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus à Cæleſtino Quinto 1294. Hic cum eſſet Archidiaconus Carnotenſis, ac Bituricenſis canonicus, ſpretis pinguioris fortunæ obſequijs, monachum induit Ciſtercienſem, nec multos in clauſtro exegerat annos, cum eiuſdem vitæ ſanctitate increbreſcente, ad Archiepiſcopatum Bituricenſem aſſumptus eſt, quam deinde amplißimam dignitatem Cardinalatus purpura nobilitauit.

Symonis laudes Martinus Quartus Pont. Max. D non tacuit, qui in quodam diplomate illum magna ſerenitate præditum appellat, laudabilem conuerſatione, amabilem moribus. Defunctus eſt, non. 7. Kal. Septembris 1296. non in Gallia, vt perperam Ciaconius Petruſq; Frizon referunt, ſed Vrbeueteri ann. 1297. 18. Auguſti; ſucceſſorem habuit in Archiepiſcopatu Bituricenſi Ægidium Columnam, gratis a quibuſdam inter Cardinales relatum. Symeonis cum laude meminit Claudius Robertus in ſua Chriſtiana Gallia. Aubertus Miræus in chronic. Ciſtercienſis ordinis. Vuion. lib. 1. ligni vitæ, cap. 44. & 45. Montaluus hiſtor. Ciſterc. p. 1. lib. 2. c. 3. Demorares tom. 2. c. 24. de ſacrificio miſſæ. Hunc olim Bonifacius Octauo legauit in Gallias cū Berardo de Gouth Epiſcopo Cardinali Albanenſi ad componendam litem inter Philippum Pulchrū Franciæ, & Eduardum Quartum Angliæ Reges ann. 1295. ſed cum nihil potuiſſent conſequi (tantum erat odiū inter Gallum, & Anglum) relicto Albanenſi conlegato in Gallia, Symon ad Curiam reuerſus Vrbeueteri anno 1297. die 18. Auguſti vltimum vitæ ſuæ diē clauſit, ſepultus in eccleſia ſancti Franciſci in pauimento, ante aram maximā, cū hoc epigraphe ſepulchrali in marmorea tabula exarato, nunc prætereuntium pedibus ferè conſumpto, vbi eius gentilitia inſignia adhuc ſpectantur, vt videa.

Symonis hac foſſa ti . . . ſ Card. . . . . ſ . . Oſſa
Francia Papatus fuit huic Regi quoque gratus
Cardo . . . Prane . . . . bituris tanta pietas,
Ann. Domini MCC. nonageſimo vij.
xviij. die menſis Auguſti obijt.

43. THEODORICVS Raynerius Vrbeuetanus, electus Archiepiſcopus Piſanus, à Bonifacio Octauo vocatus eſt ad purpuram ſub titulo ſanctæ Crucis in Hieruſalem, anno 1298. 4. Decembris, atque ab eodem Epiſcopus Cardinalis Præneſtio. ſeu Ciuitatis Papalis 13. Iunij 1299. electus. Quoniam verò Bonifacius Columnenſes Dynaſtas inſectabatur, captumque Præneſte, horribili excidio adæquauit ſolo, iuſſitque incolas ſub nomine papalis Vrbis ad radices montis caſulas excitare. Theodoricus, quoad Pontifex vixit, Epiſc. Papalis ciuitatis appellatus eſt, ſed poſt Bonifac. exceſſum, cum Columnenſes depoſitam Vrbem in priſtinā propemodum fortunam, dignitatemque aſſeruiſſent, è veteri, celebrique nomine eiuſdem etiam Præſules Præneſtini Epiſcopi dicti ſunt. Cæterum Theodoricus cum in ſancti Petri patrimonio legatione egregiè perſunctus eſſet 1306. die 7. Decembris è viuis eximitur. Auunculus eius fuit Rayuerius monachus Ciſtercienſis, & Epiſcopus Placentinus, vir illuſtris omnimque genere virtutum ornatiſſimus.

44. PETRVS de Aoablay Capellæ, Dominus de Taillefe Gallus Archiepiſcopus Toloſanus, Galliarum magnus Cancellarius, à Clemente Quinto electus eſt presbyter Cardinalis, tituli ſancti Vitalis anno 1305. Sequentique anno Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus. Auenione deceſſit 1312. die 16. menſis Maij. Auunculum habuit B. Rogerium de Fort Bituricenſem Archiepiſcopum, huius Pater Guido, vitam centum, & viginti annorum duxit. De eo Petrus Frizon.

45. GVILLERMVS Moodagoſus Gallus, Archiepiſcopus Aquenſis (alijs porrò eſt Archiepiſcopus

ſcopus Ebredunenſis) electus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus à Clemente Quinto 1312. menſe Decembri 14. vir vtriuſque iuris Conſultiſſimus, ac celeberrimus, cuius ſub Boniſac. Octauo in decretalium ſexto condendo, ſudauit, aſſiduq; induſtria. Multa iuris monumenta reliquit, deceſſitque Auenione Ioanne Vigeſimoſecundo ſedente menſe Nouembris 1321. Huius cum laude meminit Trithemius.

48. PETRVS de Prato Gallus Diœc. Cadurcenſis, Epiſcopus Regienſis, mox Aquenſis, à Ioanne Vigeſimoſecundo electus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus anno 1323. Cancellaria ſanctę Romanæ Eccleſiæ functus eſt, ſubque Clemente Sexto legatus ad Philippum Regem Gallorum, atque Odoardum magnæ Brittanniæ Regem, vt in vnum pacis fœdua coirent. Auenione templum Diuo Petro ſacrum ædificauit, eidemque collegiatæ Eccleſię magnam dotē attribuit. Effœtæ ætatis, Auenione deceſsit 1361. menſe Maio. Dubitaui in noſtris ad Ciacconem notis, an idem hic cum Petro Aureolo ordinis Minorum, Archiepiſcopo Aquenſi fuerit, quem nonnulli Minoritæ authoritate ſancti Antonini freti, Cardinalem adlectum referunt, deceptus, cum nullum alium repererim Archiepiſcopum Aquenſem à Ioanne Vigeſimoſecundo, ſub Petri nomine inter Patres relatum; præter hunc ſolum de Prato: at Frizon hunc diuerſum ab Aureolo fuiſſe ſcribit, cum Aureolus eidem Petro de Prato in Archiepiſcopatu Aquenſi ſucceſſiſſet, ſed non minus ipſe decipitur, dum Aureolum inter Cardinales à Ioanne Vigeſimoſecundo electum refert anno 1327. vt benè Elenchus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium notat, aſſeritque in libris ſacri Collegij Aureolum inter Cardinales haud reperiri; ad authoritatem ſancti Antonini reſpondit, meminiſſe quidem Antoninum Petri Aureoli, vti viri celebris opinionis, ſed nihil de ipſius Cardinalatu aſſerere.

47. RAYMVNDVS de Canilacho, quem alij Deodatum appellarunt, canonicus Regularis, atq; Abbas Conchenſis Diœceſis Rhutenenſis, Florenſis Epiſcopus, inde Archiepiſcopus Toloſanus, presbyter Cardinalis electus eſt à Clemente Sexto, ſub titulo ſanctæ Crucis in Hieruſalem, ab Innocentio deinde Sexto declaratus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, anno 1361. Vir in vtraque lege doctiſſimus. Scripſit, ediditque librum, cui Decollectorum, Titulum fecit ad Septimium Narbonenſem Archiepiſcopum. Auenione deceſſit 30. Iunij 1373. ſepultuſque eſt apud fratres Minores; de eo Locrius Ferreolus in chronicon Belgico. Cæterùm in huius præclariſſimi viri Gentilitijs inſignibus effingendis Alphōſus Ciaccònus decipitur. Siquidem effigiandum in quadripartito ſcuto curauit canem erectum, exertis vnguibus anhelantem, cum Auenione in Eccleſia ſancti Martialis, eius gentis inſignia Leonem erectum argenteum, in Cyaneo ſcuto depictum contineant, cuius extremitates argentea corona circundat, & protegit.

48. SYMON de Langhan Anglus, monachus, & Abbas monaſterij Vveſtmonaſterienſis, ordinis ſancti Benedicti, poſtea etiam Elienſis Epiſcopus, Cantuariæ Archiepiſcopus, & Cancellarius Regni à Pontifice Vrbano Quinto electus eſt presbyter Cardinalis tit. S. Sixti anno 1368. a Gregorio verò Vndecimo factus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1373. Auenione deceſſit die 22. menſis Iulij 1376. Sepultuſque eſt in Chartuſianorum templo quod, munificentiſſime conſtruxerat. Poſt triennium verò in Angliam tranalatus eſt, conditusque in Eccleſia Vueſtmonaſterienſi, hoc Epitaphium illius ſepulcrum illuſtrat.

Simon de Langhan ſub petris his tumulatus.
Iſtius Eccleſiæ Monachus fuerat Prior, Abbas
Sede vacante fuit electus Londinienſis
Præſul, & inſignis Elij ſed poſtea primas
Totius regni, magnus regiſque miniſter,
Nam Theſaurarius, & Cancellarius eius
Ac Cardinalis in Roma Presbyter iſte,
Poſtque Præneſtinus eſt factus Epiſcopus atque
Nuncius ex parte Papæ tranſmittitur iſtuc,
Orbe dolente Pater, quem nunc reuocare nequimus
Magdalenæ feſte milleno ſeptuagenc ſexto,
Et trecenteno Chriſti Domini ruit, anno
Hunc Deus abſoluat de cunctis, quæ malè geſſit,
Ex meritis matris ſibi Cælica gaudia donet.

49. IOANNES De Croſſo, ciuis, Epiſcopuſque Lemouicenſis Gallus, frater germanus Petri de Croſſo Cardinalis Clementis VII. Antipapæ à Gregorio Vndecimo creatus eſt presbyter Cardinalis tit. SS. Nerei, & Achillei, maiorque Pœnitentiarius anno 1371. eodemque ſedente Pontifice Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus declaratus eſt 1376. Hic ſchiſmate inter Vrbanum VI. & Clementem VII. Antipapam exæſtuante, ab Antipapa Clemente in Gallias legatus eſt, vt in ſuas partes illius Regni Epiſcopos pertraheret. Eiuſdem Antipapæ partes ſecutus Auenione deceſsit anno 1383. 21. Nouembris, ſepultuſqur eſt in Cathedrali cum hoc Epitaphio.

Hic iacet Reuerendiſſimus in Chriſto Pater
Dominus Ioannes de Croſſo de Calimia forti,
Lemouicenſis Diæceſis, deinde aſſumptus
fuit in Eccleſiæ Romanæ presbyterum Cardinalem, & ſubſequenter fuit Epiſcopus Præneſtinus, & ſummus Pænitentiarius, qui
obijt vigeſimo ſecundo die menſis Nouembris
anno a Natiuitate Dom. MCCCLXXXIII.
pro cuius animæ ſalute Deum humiliter
depræcamur, vt in pace cum Angelis
requieſcat.

50. FRANCISCVS Pregnanus, ſeu Maricottus de Vico Piſanus, cum eſſet Archiepiſcopus Piſanus, ab Vrbano Sexto affini ſuo ſublectus eſt Presbyter Cardinalis tituli ſancti Euſebij 1378. eodemq. ſedente poſt exceſſum Ioannis de Croſſo declaratus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1483. eodemque tempore Auenione Antipapa Clemens in Epiſcopum Præneſtinum cooptauit Cardinalem Vidonem de Maloſicco, de quo infra narrabimus. Franciſcus Aſſiſij deceſſit 8. Idus Februarij 1393. eiuſque corpus Piſas delatum in Cathedralis ſacrario conditum eſt. Conſule catalogum Archiepiſcoporum Piſanæ Eccleſiæ.

51. ANTONIVS Caietanus Romanus Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus in Piſano Concilio an-

no 1409. cum ob communem Eccleſiæ concordiam vltro Epiſcopatu Prænestino abijſſet, vt in Maloſiccum Vidonem Cardinalem legitimè cadeset, ab Alexandro Quinto Epiſcopus Portuenſis declaratus eſt. Ciaccoous in ſecunda creatione Gregorij Vndecimi affirmat Vghonem de Monte Longo Presbyterum Cardinalem creatum ſub titulo ſanctorum Quatuor Coronatorum, à Clemente poſtea Septimo Antipapa, cuius partes fouebat, Cardinalem Epiſcopum Prænestinum fuiſſe ſublectum, illumque obijſſe 1390. ſed manifeſtè fallitur. Etenim in libris Conſiſtorialibus Pſeudopontificis Clementis, qui adhuc aſſeruantur in Vaticano, memini me legiſſe, diem clauſiſſe extremum 1384. poſtrema die expirantis Februarij Auenione, non Epiſcopum Prænestinum, ſed Presbyt. Cardinalem ſanctorum Quatuor Coronatorum. Ciaccono autem familiare eſt, eius notæ ſerere errores, quippe qui haud videre potuerit, monumenta, ſcitusque Aueniononenſes, qui in diutino Eccleſiæ ſchiſmate pleraque confudere, ità vt quandoque ſimul, & ſemel vna, eademque dignitas, vt factioſis Paſtoribus collibuerat, pertineret ad plures, vt poſtea videbimus.

52. VIDO de Maloſicco Gallus Caſtri Lucij Dominus, Epiſcopus primùm Lodeuenſis, poſtea Pictauienſis, à Gregorio Vndecimo electus eſt Presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem 1375. Qui poſt exceſſum eiuſdem Gregorij in ijs fuit, qui Septimum Clementem Pſeudo pontificem promouerunt ad ſedem, eiuſdemque partes quoad vixit defendit, à quo in Angliam ad Richardum Regem legatus dictus eſt, atque Epiſcopus Cardinalis Prænestinus, poſt obitum Ioannis de Croſſo 1383. Defuncto verò Antipapa Clemente Benedictum Decimumtertium item Pſeudopontificem ſublimauit ad Thronum, cuius partes tamdiu ſectatus eſt, donec illum non pœnituit publicæ conſecrationis; ſed cum deinde mentem induiſſet ſaniorem, relicto Benedicto, ad Piſanum Concilium profectus eſt, vbi à cæteris Cardinalibus tanquam germanus Senator exceptus, Benedicto Decimotertio, Duodecimoque Gregorio Imperij æmulis ſuppreſſis, ſimul cum cætero ſacro Senatu Alexandrum Quintum elegit anno 1409. à quo confirmatus fuit Epiſcopus Cardinalis Prænestinus. A Ioanne vero 13. Alexandri ſucceſſore in Gallias ob grauiſſima negotia legatus eſt. Pariſijs vitam finiuit 1411. 8. idus Martij, ſepultuſque eſt in templo fratrum Prædicatorum, cum ſubiecto Epitaphio.

In Aquitania parte Galliæ nobiliſſima familia Maliſicorum vetuſtate, ac ſingulari virtute præclara a Maleſcio nomen habet. Ea in gente multò clariſſ. vnde orta ſunt Aquitaniæ quondam lumina viri rerum geſtarum magnitudine florentes alij Equites Aurati, ſancti Pontifices, alij Præfecti, ex ea generis claritate prodijt Guido a Maleſicco dicti loci, & Caſtri Lucij Dominus in doctrinarum, virtutumque genere propè abſolutus, cuius acta permulta Annalib. conſcripta, his breuibus non capiuntur anguſtijs, is vir ſumma prudentia, ampliſſimiſque meritis creatus fuerat Lodeuenſis Pontifex, deinde Pictauienſis, poſtmodum & cooptatus Cardinalis, in qua dignitate cum octauo, & trigeſimo anno floruiſſet, tandem legatum agens apud Regem Gallorum nomine Pontificis Maximi Auunculi ſui, Lutetiæ honeſto mortis genere quieuit octauo idus Martij 1411. Cuius corpus hac cella, & hoc ſaxo ſepultum eſt magno cum omnium luctu, ac deſiderio, donec propinquiorum ſententia ad majorum ſepulcra transferatur.

Diues opum Guido, forma bonitatis, & artis;
Ditior hocque magis diues honoris erat,
Plura darent ſuperi, niſi fatum plura negaret
Cum maiora darent, euolat ad ſuperos.

52. ANGELVS de Anna de ſumma ripa Neapolitanus Monachus Camaldulenſis ab Vrbano Sexto electus eſt Diaconus Cardinalis 1384. Inde Presbyter euaſit Cardinalis ſanctæ Pudentianæ, atque Epiſcopus Prænestinus anno 1411. Oratorem Apoſtolicum geſſit in Neapolitano Regno, vt illius Regni proceres diſcordantes componeret, Inter Piſani Concilij Patres annumeratus eſt, cum & Conſtantienſi deinde interfuiſſet. Deceſſit Romæ Anno 1428. menſis Iulij 12. cum iam Decanus eſſet ſacri Senatus. Eius corpus poſtea Neapolim translatum eſt, ac in Eccleſia ſanctæ Mariæ ad Portam Nouam in pulcherrimo ſepulchro, cum hac inſcriptione honorificè tumulatum.

Hic iacet in tumulo ſacri de cardine cœtus
Anna, fuit generoſa domus, ſed amabile nomen,
Laudenſis dictus Senior. Pater optimus iſte
Angelus Angelicam pia mens reuolauit in Aulam
Mille CCCC. bis denis, octoque iunctis
Currebat Chriſti menſis quoque Iulius anni.

E quo ſane epitaphio allato poſſe colligi videtur, hunc Cardinalem obijſſe 1428. menſe Iul. id etiam habetur ex lib. diuiſionum ſacri Collegij, tametſi Ciacconus fato ceſſiſſe affirmat anno 1431. menſe Aprili. Illud conſtat nunquam fuiſſe Laudenſem Epiſcopum, in quo ſine dubio deceptus eſt Ciacconus, & illum ipſum errorem ſeries Præſulum illius Ciuitatis manifeſtè redarguit, vt poſtea videbimus. Dictus tamen eſt Cardinalis Laudenſis quod ſuam inde antiquam duceret originem, vt narrat Defendens Lodius vir eruditus in Laudenſi Hiſtoria, vel veriùs dicam in Academico diſcurſu de Angelo Cardinali de Anna, Quem poſtea, neſcio quo delinitus, ſeu deprauatus affectu, in duos Cardinales partitus eſt, quorum alterum vocat de Anna, alterum de ſumma Ripa: cum tamen conſtet vnum tantum Laudenſem Cardinalem fuiſſe, qui ortu quidem Neapolitanus erat, origine verò Laudenſis.

53. HVGO Luſignanus Regis Cypri frater Archiepiſcopus Nicoſię à Martino Quinto ad Purpuram vocatus eſt ſub titulo Diaconatus S. Adriani 1426. Ab Eugenio verò Quarto, ex Presbytero Cardinali S. Clementis Epiſcopus Prænestinus declaratus anno 1431. 2. idus Maij, mox ab eodem Epiſcopus Tuſculanus 1436. 5. Kal. Iulij declaratus. Deceſſit Sabaudiæ 1452. Auguſto menſe.

54. IOANNES ex Comitibus Tagliacotij Nea-

Neapolitanus, Tarentinus Archiepiſcopus, ab Eugenio Quarto presbyter Cardinalis dictus eſt, ſanctorum Nerei, & Achillei 1437. Maiorque Pœnitentiarius, atque ab eodem factus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1443. Prid. non. Maij. Homò, multis legationibus illuſtris famæ, vt poſtea videbimus. Romæ fato ceſſit 12. Kal. Februarij 1449. Sepultusque eſt apud S. Auguſtinum, cum hoc Epitaphio.

Fœlices Animas intermicat iſte Ioannes.
Qui Tagliacotiæ gloria gentis erat.
Qui Tarentinus Paſtor, Qui Cardens heros.
Præneſtinus item, flentibus aſtra dabat.

55. GEORGIVS de Fliſco ex Lauaniæ Comitibus, Archiepiſcopus Genuenſis, ex Presbytero Cardinali S. Anaſtaſiæ, ad Epiſcopatum Præneſtinum euaſit ſub Nicolao Quinto 1449. tertio non. Martii, deinde etiam Oſtienſis dignitas eidem delata eſt.

56. IOANNES de Turrecremata Ordinis Prædicatorum alumnus, Presbyter Cardinalis S. Sixti, Præneſtini Epiſcopatus Adminiſtrator extitit anno 1455. menſis Aprilis poſtrema die. Deinde etiam Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis fuit. Poſt Turrecrematam, Pius II. Pontifex Maximus Epiſcopatum Alexio de Cæſaris Senenſi commendauit per id tempus Archiepiſcopo Beneuētano, qui Senis deceſſit 1464. ſepultuſque eſt apud S. Franciſcum.

57. PHILIPPVS Calandrinus è Sarazana, ex Presbytero Cardinali factus eſt Epiſcopus Præneſtinus à Paulo II. 1464. deinde ad Portuenſem aſcendit.

58. ANGELVS Cardinalis Capranica Romanus Epiſcopus Reatinus, Epiſcopus Præneſtinus cooptatus eſt Sixto Quarto ſedente. Deceſſit Romæ 5. Noni Iulij 1478. ſepultuſque eſt in S. Maria ſupra Mineruā, in Sepulchro Dominici Capranicæ fratris. De eo plura in Epiſcopis Reatinis.

59. MARCVS Barbus Venetus Cardinalis, ac Aquileiæ Patriarcha, Epiſcopus Præneſtinus declaratus eſt 1478. Deceſſit Romæ 6. Non. martij 1491. ſepultuſque eſt apud S. Marcum, Epiſcopus Vicentinus fuit, de quo ibi plura.

60. IOANNES Balues Gallus S. Benedicti Monachus, Presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Suſannæ, à Paulo Secundo ad eam dignitatem vocatus eſt, atque ex Epiſcopo Albanenſi ad Præneſtinum translatus 1491. 13. die menſis Martij. Deceſſit eodem anno, menſe Octobri, Tumulatuſque eſt apud ſanctam Praxedem. In Epiſcopis Albanenſibus de eo plura.

61. IOANNES Michael Venetus, Cardinalis ſancti Angeli, Pauli Secundi Nepos, ex presbytero Cardinali, ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, cum prius Albanenſi munere abijſſet 10. die Octobris 1491. Deceſſit Romæ 1503. 10. die menſis Aprilis, ſepultuſque eſt apud ſanctum Marcellum, cum iam Epiſcopus Cardinalis Portuenſis fulgeret, Fuit Epiſcopus Patauinus, ac Veronenſis, de quo ibi plura.

62. HIERONYMVS Boſſius de Ruuere Sauonenſis, Presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Cæciliæ, ab Alexandro Sexto adlectus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1497. die 31. menſis Auguſti, deinde etiam Sabinenſem dignitatem adeptus eſt, vt ſupra vidimus.

63. LAVRENTIVS Cibo Genuenſis, Epiſcopus Cardinalis Albanenſis, anno 1503. die 29. menſis Nouembris Præneſtinam Eccleſiam ſuſcepit regendam: hunc elogio laudauit Vbertus Folieta, Garimbertus ex quibus Ciacconius. Mortuus Romæ eſt, Iulio Secundo Pontifice Maximo Imperante eodem anno, die 22. menſis Decembris, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo. Beneuentano Archiepiſcopatu nobilitatus eſt, de quo ibi plura. Porrò ad marmoreum tumulum hoc habet Epitaphium.

Laurentius Cibo Genuenſis Epiſcopus Præneſtinus, ſancti Marci Cardinalis Beneuentanus Innocentij Octaui Pont. Max. nepos religionis cultor, ita inter viros conſtantiſſ. geſſit, vt ampliſſimæ dignitatis memor, à iuſtitia, fide, & pietate nunquam deſciuerit, qui tertium & quinquageſimum agens annum ſanctiſſime, vt vixit, moritur Reuerendiſſ. executores G. Portuen. A Præneſtini Epiſcopi, & N. de Fliſco Presbyter Cardinalis Pientiſſ. Poſſ. anno ſalutis Chriſtianæ MDIII.

64. ANTONIOTTVS Pallauicinus Genuenſis ab Innocentio Octauo Cardinalis creatus, ſub Secundo Iulio, ex Epiſcopo Card. Tuſculano, factus eſt Præneſtinus 1503. die 22. menſis Decembris. Hic ob multas præclarè obitas legationes inclaruit. Cuius res, planius, & plenius enarrabimus in Abintimilienſibus Epiſcopis, quam ille Eccleſiam antequam ſacra purpura ornaretur, prudentiſſimè rexit. Deceſſit autem 1507. die 10. menſis Septembris, ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum cum hoc epitaphio.

Antoniotto Card. S. Praxedis mortem præ oculis habens viuens ſibi poſuit ann. M.D.I.

Cæterum cum deinde vetus S. Petri Templum noua, elegantiorique architectonicæ artis forma illuſtrandum, deſtrueretur, Antoniotti oſſa eruta, atque in S. Mariæ de Populo templum tranſlata prope ſepulchrum Ioannis Baptiſtæ Pallauicini nepotis Equitis, & Cardinalis, cum ſubiecta inſcriptione.

D. O. M,
Antoniotto Pallauicino Genuenſi, Epiſcopo Præneſtino S. R. E. Card. S. Praxedis ſub Innocentio VIII. Alexandro VI. Iulio II. ampliſſimis legationibus, maximiſque Reipub. muneribus ſumma cum laude probitatis, atque prudentiæ perfuncto, Io: Baptiſta Abbas S. Anton. V. S. Refer. & Babilanus Pallauicini fratres, ob diſturbatam veteris ſepulchri ſedem in Vaticanę apſidis demolitione, vt eodem tumuli loco cum Ioanne Baptiſta fratris filio Cardinale conderetur tranſlatis oſſibus pro patruo poſ.
M D X C V I.

65. IOANNES ANTONIVS de S. Georgio Placentinus, ex Epiſcopo Cardinali Tuſculano, Præneſtinus electus eſt. Anno 1507. deinceps etiam Sabinenſi dignitate ornatus.

66. GVILLERMVS Briſonetta Gallus, Epiſ-

copus Maclouienſis, ſb Alexandro Sexto electus, eſt Presbyter Cardinalis ſanctæ Pudentianæ . A Iulio vero Secundo ex Epiſcopo Cardinali Tuſculano, factus eſt Præneſtinus Anno 1507. Hunc à Conſilijs habuit Carolus Octauus Rex Francorum, eiuſdemque prudentiam eius temporis præſtantiſſimi Hiſtorici Iouius, Ricchardus, ac Bembus valdè collaudant. Fuit Epiſcopus Nemauſenſis, Rhemenſis Archiepiſcopus mox & Narbonenſis, vbi vitam finiuit. 1514. menſe Ianuario. Hic, vnus ex illis Cardinalibus fuit, qui in gratiam Maximiliani Cæſaris, ac Ludouici Duodecimi Francorum Regis Piſanum Conciliabulum contra Iulium Secundum agitarunt. Qui cum ob eam cauſam cum cæteris Cardinalibus, qui ea factioſa ſubſellia fouerant, ad cauſam dicendam Romam citatus fuiſſet, neglexiſſetque ad conſtitutam diem adeſſe, à Pontifice Iulio tanquàm rebellis, & contumax pileo roſeo, omnique alia eccleſiaſtica dignitate exuitur. Sed cum paulò poſt minarum plenum mors Iulium abſtuliſſet, Leoque Decimus ſucceſſiſſet in ſedem, ad aucupandam clementiæ laudem, qua vna ſolent initia Imperij ſubiectis dulceſcere, quicquid dignitatum antea poſſederat, iterum Guillermo Leo aſſeruit.

67. FR. MARCVS Vegerius Sauonenſis Ordinis Minorum alumnus, à Iulio II. Presbyter Cardinalis Præneſtinus declaratus eſt 1505. atque ab eodem, depoſito Briſoneta, Cardinalis Præneſtinus ſuffectus anno 1511. obijt Romæ 1516. Sepultuſque eſt in templo S. Mariæ Tranſtyberim. Vide plura de eo in Epiſcopis Senogalliæ.

68. IOANNES Serra Hiſpanus Archiepiſc. Arborenſis, ab Alexandro Sexto. Purpuratus ſenator adlectus eſt 1500. ad titulum S. Stephani in monte Cœlio, ac paulo poſt Card. S. Clementis Leone verò Sedente, primum Epiſcopus Cardinalis Albanus, mox etiam Præneſtinus. anno 1516. Sub Alexandero Sexto Vrbanus prætor Romam adminiſtrauit. Poſt adeptam purpuram, vmbrica Peruſinaque legatione functus eſt. Deinde ſupra purpuram Segobienſis, & Calaguritanus Epiſcopatus dignitate cohoneſtatus Romæ deceſit anno 1517. 15. die Martij, Sepultusque eſt apud S. Iacobi Hiſpanicæ Nationis celebre Templum, in marmoreo ſepulchro hoc Epitaphio exornato.

D. O. M.

Iacobo Serra Epiſcopo Præneſtino S. Romanæ Eccl. Cardinali Arborenſi . Antonius de Monte S. Praxedis executor ex teſtamento P.

69. FRANCISCVS Cardinalis Soderinus, ex Epiſcopo Albanenſi, ad Præneſtinum aſſumptus eſt 1516. mẽſe Martio, cum etiam deinde Oſtienſem dignitatem fuerit aſſecutus.

70. ALEXANDER Cardinalis Farneſius, ex Epiſcopo Cardinali Tuſculano, Præneſtinus euaſit anno 1523. die 14. menſis Decembris; deinde etiam Sabina dignitate præfulſit.

71. ANTONIVS Cardinalis de monte, Epiſcopus Tuſculanus ad Præneſtinum promotus eſt 1523. 16. Decembris, deinde verò ad Sabinenſem dignitatem aſcendit.

72. PETRVS Cardinalis Accoltus, Epiſcopus Albanenſis, Præneſtinæ Eccleſiæ admotus eſt 1524. 18. die Maij, nec multo poſt eodem anno, die 15. Menſis Iunij, Epiſcopatu Sabinenſi inſignitus eſt.

73. MARCVS Cornelius Venetus, Epiſcopus Cardinalis Albanus, Præneſtinus ſublectus eſt die 15. menſia Iunij 1524. Deceſſit Venetijs 13. Kal. Auguſti eodem anno, cum Patauino, Veronenſique Epiſcopatu, gemina dignitate fulſiſſet, ſepultuſque eſt apud ſanctum Georgium maiorem. Vide de eo plura in Veronenſibus, ac Patauinis Epiſcopis.

74. LAVRENTIVS Cardinalis Puccius Florentinus Epiſcopus Albanenſis, Præneſtinum Epiſcopatum obtinuit 1524. die 19. menſis Iulij Romæ deceſsit 1531. ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam ſupra mineruam. De eodem fuſius in Epiſcopis Piſtorienſibus.

75. IOANNES Piccolomineus, Cardinalis Albanenſis, ad Præneſtinum Epiſcopatum peruenit 1531. die 21. Septembris, deinde Portuenſi dignitate ornatus eſt.

76. ANDREAS de Valle Epiſcopus Cardinalis Albanus, factus eſt Præneſtinus 1533. die 28. menſis Aprilis. Deceſſit Romæ 1534. pridie idus Auguſti ſepultuſque eſt in Aracœli in maiorum ſuorum ſacello, cum hoc epitaphio.

Andreæ de Valle, Card. Epiſcopi Præneſtini oſſa hic ſita ſunt . Vixit annos LXX. menſ. viij. dies v. tertio non. Sept. eſſe inter nos deſijt .

Si ſibi par auſis annum natura dediſſet
Nacta erat amiſſum Martia Roma decus .

De eo fuſius alibi.

77. BONIFACIVS Cardinalis Ferrerius Epiſcopus Albanenſis electus eſt Præneſtinus 1534. 5. die menſis Septembris, ad Eccleſiam deinde tranſijt Sabinenſem.

78. LAVRENTIVS Cardinalis Campegius Epiſcopus Albanenſia, Præneſtina dignitate inſignitus eſt 1535. die 26, menſis Februarij, deinde Sabinenſem ſuſcepit regendam.

79. ANTONIVS Cardinalis Sanſeuerinas ex Presbytero Cardinali ſanctæ Marię Tranſtyberim, Præneſtino Epiſcopatu inſignitus eſt 1537. die 28. menſis Nouembris, deinde ad Sabinenſem Eccleſiam regendam promotus eſt.

80. IOANNES VINCENTIVS Caraffa presbyter Cardinalis ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, electus eſt Epiſcopus Præneſtinus 1539. die 4. menſis Auguſti, de quo fuſius alibi.

81. ALEXANDER Cæſarinus Epiſcopus Cardinalis Albanus, ad Præneſtinam dignitatem tranſlatus eſt 1541. die 14. menſis Nouembris. Romæ deceſſit 1542. die 13. menſis Februarij, Sepultuſque eſt in Aracæli. Vide de eo plura in Epiſcopis Herscenſibus.

82. FRANCISCVS Cornelius Venetus Epiſcopus Cardinalis Albanus, Præneſtinus effectus eſt 1542. 15. die menſis Februarij. Deceſſit Viterbij 1543. Kal. Octobris. Eius corpus Venetias tranſlatum eſt; fuſius de eo in Epiſcopus Brixienſibus.

83. IOANNES MARIA de Monte Presbyter Cardinalis S. Praxedis ad Epiſcopatum Præneſtinum

num peruenit 1543. 5. Octob. anno verò 1550. ad ſummum Pontificatum euectus eſt ſub nomine Iulij III. de quo infra.

84. LVDOVICVS Borbonius Gallus electus fuit Presbyter Cardinalis tituli S. Syluestri 1517. poſtea S. Sabinę Presbyter Cardinalis fuit, deinceps etiam Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1550. die 14. menſis Februarij. Regio ſanguine prognatus eſt. Siquidem Parentes habuit, Franciſcum Vindocienſem, ac Mariam Luxemburgenſem. Prima dignitas, qua inſignitus eſt, Epiſcopus Laudunenſis fuit; Secunda Lucionenſis; Tertia Cenomanenſis, inde ad Archiepiſcopatum Senonenſem tranſlatus eſt. Ipſe ſacroſonte abluit Franciſcũ Secundum Francorum Regem 1542. die 10. menſ. Februarij, Pariſijſque Regali diademate Catharinam Mediceam inſigniuit, ibidemq; poſtea deceſſit anno 1557. die 13. menſis Martij, ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Dyoniſij. Princeps vtique adeo ſanctis moribus ornatus, vt Catholicæ Religionis decus, ornamentumque meritò poſſet haberi.

85. FEDERICVS Card. Ceſius tit. S. Priſcæ Præneſtinus, Epiſcopus declaratus eſt 1557. 20. menſ. Septembris, deinde ad Tuſculanam dignitatem aſcendit.

86. IOANNES Cardinalis Moronus Epiſcopus Sabinenſis adlectus eſt Præneſtinus 1562. die 18. menſis Maij, deinde, hoc eſt 1562. Tuſculanam Eccleſiam ſuſcepit regendam.

87. CHRISTOPHORVS Cardinalis Madrutius, Sabinus Epiſcopus, Præneſtinum Epiſcopatum adeptus eſt 1564. die 12. menſis Maij; poſtea Portuenſi dignitate eſt decoratus.

88. OTHO Cardinalis Truchſes Epiſcopus Sabinus, electus fuit Præneſtinus 1570. 3. menſes Iulij. Fuit Otho natione Germanus, Ciuitatis Auguſtæ, filius Guillermi Baronis de Vualdelpurg, atque Ioannæ Filiæ Friderici Comitis Furſtembergenſis, adhuc adoleſcens, omnes propemodum Europæ Accademias, nobilium diſciplinarũ fragranti ſtudio adiuit, ac præcipue Bononiæ Iuriſprudentiæ operam dedit, ſub auſpicijs Hugonis Boncompagni, qui poſtea ad Pontificatum euectus, Gregorius XIII. appellatus eſt. In ſua patria canonicatu decoratus eſt. Tridenti verò etiam decanatus officio peregregiè functus eſt. Denique per hos quaſi gradus ad Auguſtanum Epiſcopatum aſcendit 1553. anno verò ſequenti à Paulo III. Farneſio purpuratus ſenator adlegitur ſub titulo ſanctæ Balbinæ, quem deinde titulum cum ſanctæ Sabinæ titulo commutauit, & hunc rurſus, cum ſanctæ Mariæ Transtyberim, adminiſtrator eccleſiæ Herbipolenſis, ſacrique Imperij protector, Carolo V. in primis carus, ac primo Ferdinando Imperatoribus, quibus vtique Othonis prudentia, plenaque decora conſilia admirationi erant, quibus factum eſt, vt inter Cæſares, Paulumque Quartum pax diuturna coiret. In Saxonico bello, vbi res Catholica maximè agebatur, ad gentis ſuæ perennem laudem, intolerabiles propemodum exantlauit labores. Nec ſegnius Auguſtæ vitijs indixerat bellum, eum lapſum à priſtino candore Clerum, ad purioris vitæ normam exemplo, verboq; traduceret. Duo Ieſuitarum inſtituti fundauit Collegia, Dulingæ vnum, alterum Auguſtæ. Denique Princeps doctus, ac pius ita ſtudio Catholicæ Religionis exarſit, vt cum priſcis illis videatur poſſe conferri. Deceſſit Romæ 1573. Sepultuſque eſt in S. Maria de Anima, vt vocant, cum hac inſcriptione impari eiuſdem meritis laudibus.

Othoni Card. Truchſeſio Epiſc. Auguſtano Sac. Rom. Imp. Principi integerrimo. Et ab omnibus propter excelſas animi dotes virtuteſq; Clementiam, Affabilitatem. Ingenijque & morum præſtantiam amabili. Obijt anno MDLXXIII. menſe Aprili. Laurentius Siradeus donec dignum erigatur monumentum. Gratitudinis ergo adſcripſit.

89. IVLIVS Cardinalis Roboreus Epiſcopus, Sabinus, Præneſtinus adlectus eſt 1573. die 17. menſis Octobris. Deceſſit Romæ 1578. de eo fuſius infra in Archiepiſcopis Rauennatibus.

90. IOANNES ANTONIVS Cardinalis Sorbellonus, Epiſcopus Sabinus, electus eſt Præneſtinus 1578. die tertia menſis, deinde etiam Tuſculana dignitate nobilitatus eſt.

91. IOANNES FRANCISCVS Gambara Brixienſis Epiſcopus Cardinalis Albanus, Præneſtinum Epiſcopatum adeptus eſt 1583. die 9. menſ. Martij. Romæ deceſſit 3. Non. Maij 1587. eius corpus delatum Viterbium fuit, vbi Præſul ius diuinum dicebat. Sepultus eſt apud S. Mariam ad Quercum conſule noſtram narrationem infra, vbi de Viterbienſibus Epiſcopis plura.

92. MARCVS ANTONIVS Columna preſbyter Card. S. Laurentij in Lucina, factus eſt Epiſcopus Card. Præneſtinus 1587. die 9. menſis Maij. Deceſsit anno 1597. fuit etiam Archiepiſcopus Tarrentinus, ac Salernitanus, vbi plura de eo.

93. IVLIVS ANTONIVS Santorius presbyter Cardinalis tit. S. Mariæ Transtyberim, ad Epiſcopatum Præneſtinum vocatus eſt 1597. die 18. menſis Auguſti. Mortuus autem eſt 1602. vulgò appellatus eſt Card. S. Seuerinæ, eo quod S. Seuerinæ Archiepiſcopus eſſet, antequam ſenatoria purpura potiretur. Sepultus iacet in Lateranenſi Baſilica in Sacello à ſe constructo, habetque in nobili marmoreo tumulo hoc epitaphium.

DEO SALVATORI.

Iulio Sanctorio Caſertano S. R. E. Card. S. Seuerinæ nuncupato, Epiſcopo Præneſtino ſummo inquiſitori, & maiori Pœnitentiario morum caſtimonia, Chriſtiana liberalitate, diſciplinarum eruditione, & eloquentia clariſſimo, iuris Sedis Apoſtolicæ propugnatori acerrimo, plurium religionum, & externarum nationum protectori peruigili, pari animi magnitudine, inter proſpera, & aduerſa 1 a Pio V. ſanctiſſ. Pont. in ſac. Cardinalium Collegium cooptato, in magna exiſtimatione habito, & ab omnibus, etiam ſubſequentibus Pontiff. propter eius fidem, religionem, & pietatem. Paulus Emilius Archiepiſcopus Vrbinas, & Iulius Ant. Archiepiſcopus Coſentinus Germani FF. patruo meritiſſ. monumentum excitandum, & ſacellum perficiendum curarant. Vixit an-

nos

nos LXX. In Cardinalatu verò XXXII.

Obijt vij. idus Iunij, anno MDCII.

93. ALEXANDER Medices, Cardinalis Florentiæ vulgò appellatus, ex Epiſcopo Albanenſi, factus eſt Epiſcopus Præneſtinus die 17. menſis Iunij ann. 1602. Inde ſanctæ eccleſiæ throno nobilitatus eſt ſub nomine Leonis XI.

94. AVGVSTINVS Cardinalis Valerius Venetus, ex presbytero Cardinali ſancti Marci, Præneſtinus epiſcopus electus eſt anno 1605. prima die exordientis Iunij. Deceſsit è vita 1606. Veronenſis Epiſcopus, vbi plura de eo.

95. ASCANIVS Cardinalis Columna tituli ſanctæ Crucis in Hyeruſalem epiſcopus Præneſtinus euaſit 1606. die 5. menſis Iunij. Hic ex Marco Antonio Columna belli, paciſque artibus Principe longè clariſsimo, ac Fœlice Vrſina eximiæ pulchritudinis, ac prudentiæ fœmina natus eſt; cumque natalium claritudine adeo vndequaque exultam eruditionem coniunxit, vt non modò græcè, latinèque ſcientiſsimus eſſet, ſed etiam in verendis Iberię illis academijs, Compluti videlicet, ac Salamanthæ legum, atque artium lauream tulerit. Et ex amore in literas, in literatos homines, quos vbique, & ſemper impensè dilexit, fauor, & munificentia eiuſdem, deinde vberrimè redundauit. Reliquit monumenta ingenij, & vbi ſe dedit occaſio, doctos, ac eloquentes viros coluit ad miraculum. Bibliothecam græcis, latiniſq; exemplaribus manuſcriptis refertiſsimam condidiſſe conſtat. Dignitatum titulis quamplurimis iam inde ab adoleſcentia decoratus fuit. Siquidem à Sixto V. Pontifice Maximo retulit purpuram, cum antea Sublaci Abbas eſſet, ac Hieroſolymitanæ Religionis Venetiarum Prior. Deinceps Archipreſbyter ſancti Ioannis in Laterano fuit, Flandriæ protector, ac Prorex Aragoniæ. Aſcanium porrò Columnam tot titulis dignitatum nobilitatum, cumulatum meritis, diſciplinis excultum, generoſa proſapia prognatum, adultum, omnes ferè, quotquot per ea tempora nobilior extulerat eruditio, dilaudauerunt. Deceſsit Romæ 1608. 16. Kalen. Iunij, atque in Laterano non longè à Martino Quinto Columna ſepulchrum accepit.

96. ANTONIVS MARIA Gallus Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, ad Eccleſiam Præneſtinam promotus eſt 1608. die 28. menſis Maij, eidemque deinde etiam dignitas Portuenſis obuenit.

97. Fratrer GREGORIVS Petrochinus Montelpetus Auguſtinianus, Presb. Card. S. Laurentij in Lucina electus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1611. die 17. menſis Auguſti. Hic honeſtis parentibus Montelperi in Piceno Caſtello natus eſt, vnde poſtea purpuratus Senator traxit cognomen. A puero S. Auguſtini Eremiticam vitam profeſſus eſt, in eaque tum nobilioribus diſciplinis excultus, tum animi dotibus, maximè exornatus eos omnes dignitatis gradus aſſecutus eſt, qui illi iter expeditum ad ſummum aperiri poſſe viderentur. Itaque Generalis Magiſter pronunciatus eſt 1587. quo quidem munere cū egregiè perfunctus fuiſſet, à Sixto V. Card. tit. ſancti Auguſtini creatus eſt 1589. Qui deinde non modo Sixto V. ſed euiſdem etiam ſucceſſoribus magno vſui fuit. Effœtæ ætatis Romæ mortuus eſt 1612. 14. Kal. Iulij, ſepultuſque eſt apud S. Auguſtinum, in ſacello S. Monicæ, cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Fratri Gregorio Petrochino à Montelpero S. R. E. Epiſc. Card. Præneſtino. Viro diuinarum rerum ſcientia. Vitæ innocentia. Morum ſuauitate, & mira humanitate. Toti aulæ conſpicuo. Quod communi amore, & beneuolentia in omni vita, ac publico mœrore, ac luctu in morte comprobauit. Vixit annos LXXVI. menſes iij. dies viij. Obijt xiv. Kalen. Iunij MDCXII. Iacobus Philippus Petrochinus Nepos ex teſtamento hæres, patruo optimo, & benemerenti.

Cum lacrymis. P.C.

Ibidem ad columnam eius viſitur veneranda imago, cum tali epigraphe.

Fr. Gregorio Petrochino à Montelpero S. R. Eccl. Epiſcopo Cardinali Præneſtino, qui à prima ætate cum ſe ordini Eremit. S. Auguſtini dediſſet, per ſingulos, eius gradus ad ſupremum regimen euectus, ipſe ob ſpectata virtutum merita à Sixto V. Pont. Max. in ampliſſimum collegium cooptatus, cumq; in omni vita tanto ſe honore, morumque incrementis digniſſimum præſtitiſſet, moriens tandem ad B. Matris Monicæ pedes, quam præcipua viuens pietate coluerat, ſe deponi, anteque eius aram binas perpetuò lampades collucere, ſacrumque ibidem bis quotidie fieri à tépli huius ſacerdotibus pro animæ ſuæ ſalute teſtamento mandauit, legatis Cœnobio Aureis bis mille, quibus annuū perpetuum redditum ad prædicta compararent. Iacobus Philippus Petrochinus hæres patruo optimo P. C. anno ſalutis.

M. DC. XIII.

98. BENEDICTVS Cardinalis Iuſtinianus, Presbyter Cardinalis S. Laurentij in Lucina, Præneſtinus Cardinalis effectus eſt. Ann. 1612. dies 6. menſis Iunij, deinde ad Sabinenſem aſcendit.

99. FRANCISCVS MARIA Cardinalis de Monte, tit. S. Laurentij in Lucina, adlectus eſt Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus 1615. die 20. menſis Iulij, deinde etiam Portuenſi potitus eſt.

100. OCTAVIVS Cardinalis Bandinus Epiſcopus Præneſtinus declaratus eſt 1621. die 27. menſis Martij, deinde etiam ad Portuenſem tranſlatus eſt.

102. ANDREAS Cardinalis Perettus Preſbyter Cardinalis tit. S. Laurentij in Lucina, Epiſcopus Card. Præneſtinus pronunciatus eſt 1624. die 16. Septembris, deinde etiam Albanenſi dignitate inſignitus eſt.

103. DOMINICVS Cardinalis Gymnaſius, tit. S. Laurentij in Lucina, Præneſtinum Epiſcopatum adeptus eſt 1626. die 2. menſis Martij, deinde etiam dignitas Portuenſis eundem excepit.

104. MARCELLVS Cardinalis Lantes Præneſtinum Epiſcopatum regendum ſuſcepit 1629. pridi. Kalen. Maij, deinde etiam Tuſculana dignitate inſignitus eſt.

105. PETRVS PAVLVS Creſcentius Romanus

manus presbyter Cardinalis ſanctorum Nerei, & Achillei, Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus electus eſt 1629. octauo idus Octobris, inde Portuenſis anno 1641. prima Iulij.

106. GVIDO Cardinalis Bentiuolus Ferrarienſis tit. S. Mariæ Tranſtyberim, factus Epiſcopus Præneſtinus anno 1641. prima Iulij. Hic eſt ille Card. Bentiuolus toti orbi celeberrimus, qui ſub Paulo Quinto varijs legationibus functus ad Principes Chriſtianos; vrgentibus meritis, ab eodem anno 1621. ex Archiepiſcopo Rodienſi, creatus eſt Presbyter Cardinalis, Princeps nobilitate ſin-A gularis, pietate, doctrina, & eruditione non vulgari commendandus, omnibuſq. carus, & admirabilis, cuius egregij ingenij perſpicacia, & in Hiſtoria conſcribenda eruditio adeò omnibus perſpecta eſt, vt alter Liuius, iuremerito, exiſtimetur à doctis, cordatiſque ſcriptoribus. Inter cætera in lucem emiſit Belgici belli tumultus ab ipſis incunabulis, ad noſtram vſquè ætatem, earumdemque Prouinciarum varias relationes, omni eruditione conſpicuas. Viuit adhuc, diuque viuat, *lux alma, & decus Roma*.

TVSCVLANI

TVSCVLANI EPISCOPI

TVSCVLVM in prima Italiæ regione, collocatum in montibus, qui propius Albanum contingunt, quoſque vulgò Tuſculanos appellant, nobiliſſimi quondam Latij oppidi faſtigium extulit; vnde Martialis.

Albanos quoque, Tuſculoſque colles.

Eius autem montis inſidet dorſo, quo Roma Vrbs proſpectatur, haud ab ipſa longius diſſiti, quam duodecim milliarijs. Hinc Dionyſius lib. 11. *Ad Tuſculum oppidum Latini nominis peruenium, haud minus centum ſtadijs a Roma diſsitum: Ante bellũ Troianum tercentos ipſos annos veteres Latini, hoc eſt Aborigines, Pelaſgijq; eiectis inde Siculis, oppidum condidere.* Euſebius eius oppidi conditorem vult eſſe Telegonem filium Vlyſsis, ac Circes celebris Sagæ, qui ex errore interfecto parente, in ea ſe loca receperat, vnde Ouid. lib. 3. Faſtorum.

B *Inter Aricinos, Albanaque tempora conſtat,*
Factaque Telegoni mœnia celſa manu.

Silius item Italicus lib. 12. Statius, Propertius, Liuius, Strabo, Dionyſius, & alij eamdem Tuſculi originem ſuis carminibus, ſcriptiſque concelebrant, neque ab hac ſententia viſus eſt abhorruiſſe Horatius, cum ita inquit.

Nec vt ſuperni villa cadens Tuſculi,
Circea tangat mœnia.

Pompeius Feſtus narrat, Oppidum fuiſſe appellatum Tuſculum, ſiue à ſacrificijs, vt Etruſci olim, ſiue quod ardua, ſupinaque ſcanſione adeuntium greſſus fatiget: *Tuſcos*, inquit, *quidem dictos à Tuſco Rege Herculis filio: alij quod vnicè ſtudioſi ſint ſacrificiorum, vnde Tuſculum ab eadem cauſa ſacrificiorum, vel quod aditum difficilem habeant.* Quod ipſum Nicolao Perotto Sypontinorum Pontifici,
C Grecæ, Latinæque doctiſsimo viro placet, cum Tuſculum, à voce illa deductum arbitratur, quod ſcilicet ſua illa arduitate aſcendentibus moleſtiam exhiberet. Contendit autem Annius lib. 7. commentariorum, tuſculum à Tuſcis primis Conditoribus fuiſſe appellatum. Sed vt, vt, res ſit, conſtat antiquiſsimam ciuitatem fuiſſe illam, opibus, armiſque potentem, ita vt priſcis illis temporibus auſa ſit gliſcenti Romanæ glorię, ſignis quandoque collatis, inuidere. Etenim cum Tarquinius ille Superbus poſtremus Rex Romanorum, ob ſuperbiſsima, ac pluſquam tyrannica facta ab ipſis fuiſſet

A exactus ad Octauium Manilium Tuſculanum generum, per ea tempora Latinorum Caput, & Ducem, Telegoniſque antiquiſsima ſtirpe prognatum profugit, cuius opibus, armiſque ſuccinctus, contra Romanos fortunam belli voluit experiri, vt Liuius 1. lib. ac Dionyſius narrant, verum cum eò potentię proſperior fortuna prouexiſſet Romanos, vt iam maiores eſſent, quam qui à finitimorum armis expugnari poſſe viderentur, Tuſculani, ſemel bis, ac ſæpius victi, eorum iugum, legeſque denique acceperunt, ita vt deinceps in illorum tranſirent municipium, vt Cicero pro Plancio, Pompeiuſque Feſtus enarrant. Quid? quod etiam ſuperiori memoria, hoc eſt, poſt Romani Imperii ruinam etiã Tuſculanorum potentia viguit: Quippe Tuſculani Comites adeò armis valebant, vt
B Romanum Pontificatum occuparent, ac Romam ipſam, tantam Vrbem, vbi collibuiſset, intentatis armis, turbarent. Ac ſi vnquam, tum verò maximè id accidit, cum Alexander Tertius in Romanorum armis haud ſatis ſibi arbitraretur ineſse, quod AEnobarbo Friderico ſtuderent, ad Tuſculanos confugit, illorum armis, opibuſque ſe tutaturus. Itaque Tuſculani ſub Aino Ductore adeo luculenta ſtrage Romanos congredi auſos fregerunt, vt eam victoriam aliqui ſcriptores cum illa Cannenſi, Duce Annibale, conferre non dubitauerint. illud conſtat, parum abfuiſse, quin Romani Tuſculanorum armorum veriti vicinitatem relinquerent vrbem. Cæterùm cum deinde, cum opibus animos reſumpſiſsent, delendæque acceptæ maculæ omnem occaſionem captarent Tuſcu-
C lanas opes aliquando tamen ita fregere, vt Tuſculum ipſum miſerabili ſanè ruina ſolo æquarent, Cæleſtino Tertio ſedente, rem totam narrat Baronius tom. 12. Annal. *Ciues Tuſculani in diuerſa diſperſi in vicinis locis fecere ſedes, alijs caſtrum Molarię incolentibus, alijs Roccam Papę in Albanis montibus ſitam, alijs in Roccam Priorem, alijs caſtrum Caſarij, aut longè à Crypta ferrata habitantibus, reliquis verò eiuſdem Tuſculi Suburbia ciuitatis, in quæ ſedes Epiſcopalis eſt translata occupantibus, quod vulgo Fraſcatum dicitur, ex rei euentu nominatum, cum ad tegumenta tuguriorum arborum ceſi ſint rami, & erectis ſtipitibus ſuperpoſiti.* Hactenus Baronius ex ſancto Antonino. Prope Fraſcatum, hoc eſt, Lucij

Luculli

Luculli rurales delitias, vix eius Vrbis tenuia cernuntur veſtigia: nihilque in eo territorio ſpectandum magis occurrit, quam ad arcendos æſtus Pontificum, Cardinaliumque ad æternitatem elegantiſſimè ſubſtructa ædificia; ipſa M. Tullij Ciceronis villa, vnde elegantiſſimæ illæ quæſtiones Tuſculanarum olim ſumpſere inſcriptionem, Grotta Ferrata, hoc tempore vulgo appellatur, vbi celebre monaſterium Græcorum Monachorum S. Baſilij, Nilus Abbas fundaſſe narratur.

Quando autem, aut à quibus Tuſculum lucem hauſerit Euangelij, haud mihi facile fuit inueſtigare. Sanè non me valdè coniectura fallet, ſi dixero, vel ab ipſis Apoſtolis, vel ab eorum alumnis, qui illuc miſſi, Chriſtianæ pietatis extendere confinia.

Tuſculana Epiſcopalis dignitas, antiquiſſima eſt, qua, qui pro tempore nobilitatur, vnus è ſeptem Pontificum Romanorum Collateralibus, vt vocant, Purpuratus habetur, cui ſeato loco apud Lateranum coram Pontifice ſacrum peragere incumbit. Ab annò 269. Præſulum Tuſculanorum, vt diligentiſſimè notat Panuinius, mentio habetur. Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus hoc tempore, apud Fraſcatum ignobilem vicum ob ruinas antiqui Tuſculi, ibi ſedem fixit, vbi ſatis ſplendida, pro loco cathedralis eſt, quam munificentia Cardinalium Tuſculanorum extruxit, vt ibi ſatis amplus, benèq; moratus clerus diuinum obſequium die, noctuque vrgeret, Paulo Tertio anno 1537. oppidum Fraſcati, ſeu Coſtam Tuſculi in ciuitatem, & parrochialem Eccleſiam Beatæ Mariæ dicti oppidi, ſeu caſtri, in cathedralem Eccl. Tuſculanam erexit, illamque Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecit, ac vnum inibi Archipresbyteratum, quatuor canonicatus, & duo perpetua beneficia eccleſiaſtica pro duobus beneficiatis inſtituit: Sixtus vero Quintus Pauli inſtitutionem confirmauit, aliaque conſtituit pro dictæ Eccleſiæ dignitate, vt in ſequenti ſpectatur diplomate.

SIXTVS QVINTVS
Seruus Seruorum Dei.

Ad exequendum, &c. vt infra, &c.

Dudum ſiquidem fæl. record. Paulus Papa Tertius predeceſſor noſter tunc oppidum, ſeu caſtrum Tuſculi in ciuitatē, & parrochialem Eccl. Beatæ Mariæ dicti oppidi, ſeu caſtri in cathedralem Eccl. Tuſculanam erexit, illamque ſedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecit, ac vnum inibi Archipresbyteratum qui, dignitas maior poſt Pontificalem exiſteret, cuique cura dilectorum filiorum Parrochianorum ipſius Eccleſiæ immineret animarum pro vno Archipresbytero, & quatuor canonicatus, & totidem præbendas pro quatuor canonicis, & duo perpetua ſimplicia beneficia Eccleſiaſtica pro duobus beneficiatis inſtituit, & dum de conſtituendis dotibus ipſis canonicatibus, & præbendis, ac beneficijs deliberaretur, idem Predeceſſor re infecta ab hac luce migrauit. Vnde poſtea Ven. Fr. noſt. Alexander Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Farneſius, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarius, tunc Epiſcopus Tuſculanus, ſuam in præmiſſis authoritatem interponendo, quatuor canonicatibus,

A *& præbendis, & duobus beneficijs, vnam, alteram verò medietatem fructuum, &c. canonicatuum, & præbendarum, & beneficiorum prædictorum, ita tenues ſint, vt ex illis canonici, & beneficiati vix ſuſtentari queant.*

Nos qui dudum, &c. de aliqua bonorum acceſſione prouidere cupientes, &c. motu proprio, &c. erectionem, inſtitutionem, & vltimo loco factam aſsignationem Apoſtolica authoritate perpetuo approbamus, & confirmamus, ac omnes, & ſingulos defectus, &c. nec non duos alios canonicatus, & totidem præbendas in eadem Eccl. pro duobus alijs canonicis, qui diuinis intereſſent, ſtallum in choro, nec non locum, & vocem in Capitulo, &c. vna cum alijs quatuor canonicis, &c. habeant authoritate prædicta perpetuò erigimus, & inſtituimus, ipſiſque omnibus canonicis, ac beneficiatis, & eorum B *menſæ capitulari vnum annuum redditum, cenſum ſcutorum mon. decem iulijs pro ſcuto computatis ſuper omnibus, & ſingulis Cam. Tuſculanæ, & illius gubernij fructibus, &c. In vino, vel alijs quibuſcumque rebus, &c. annis ſingulis tempore recollectionis dictorum fructuum in vino prout quolibet anno valebit, aut in tanta moneta argentea, prout ipſi Canonici, & beneficiati voluerint, poſt Ven. fratris noſtri Iacobi Epiſcopi Portuenſis Cardinalis Sabelli nuncupatus dictæ ciuitatis Gubernatoris obitum, &c. pro dote eorundem, &c. dotem concedimus, nec non eiſdem DD. canonicis, & beneficiatis, &c. penſionem annuam, &c. alteram ſcutorum centum ſimilium pro diſtributionibus quotidianis, &c. ſuper menſæ Epiſcopalis Tuſculanæ fructibus,* C *&c. eiſdem canonicis, & beneficiatis pro tempore exiſtentibus Epiſcopum Tuſculanum annis ſingulis in dicta ciuitate poſt obitum Ven. fratris noſtri Ioannis Antonij Epiſcopi Tuſculani Cardinalis ſancti Georgij, aut poſt quam ipſe Ioannes Antonius ad vnam ex quinque alijs Eccleſijs, quibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales præſunt translatus fuerit, &c. reſignamus, conſtituimus, & aſſignamus, ita quod vnus ex ipſis canonicis ad hoc idoneus, & à loci ordinario approbandus dictum Archipresbyterum in exercitio curæ animarum dictorū Parrochianorum coadiuuare debeat, decernentes, &c. Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, idibus Maij, Pontificatus anno ſecundo.*

Eius Diœceſis ſatis amplos extenderat fines, vt
pore, quæ Lauicanum Epiſcopatum olim com-
D plectèretur: ea erat antiquiſſima Latij ciuitas,
quam temporis iniuria, rerumque viciſſitudo euertit. Multi vt antiquarum rerum videantur periti Zagarollum, aut Valmontonem arbitrantur eam ciuitatem fuiſſe; qui adeo probabili coniectura deſtituuntur, vt planè appareat gratis dici, quæcumque dicunt. Cæterùm Lauicanæ Coloniæ Liuius, cæterique antiqui ſcriptores meminerunt.

Lauicani autem Epiſcopi, pauci reperiuntur ſequentes. Petrus anno 761.

Luiſſus anno 964. Dominicus anno 1026. Petrus anno 1050. Minutus, ſiue Minutius an. 1089. Bonus anno 1100. qui Paſchalis Secundi inaugurationi interfuit, apud Baronium. Si qui autem perennant in commentarijs à Paſchali Secundi temporibus, & ſupra, commemorantur à ſcriptoribus, nam deinceps, cum Tuſculana ditio, in ſe Lauicanam traxiſſet, tantum Tuſculanorum men-

tio habetur. Quorum vtinam ſeriem continentem à primo ad vltimum capiſcari potuiſſem, quam ineluctabilibus tenebris ea turbulentiſſima ſæcula funerarunt. Certè niſi Conciliorum acta, quibus, aduocati intereſſe ſolebant circumuicini Epiſcopi, piorum diligentia nobis illibata ſeruaſſet, vix, quos proferremus, hoc tempore haberemus. Dabimus ergo aliquos, Panuini, aliorumque ſcriptorum diligentia adiuti, quaſi è tenebris erutos, vſque ad tempora Noni Leonis; deinde vero facilior Præſulum Tuſculanorum ſeries explicabitur.

1. MARTIVS Epiſcopus Tuſculanus.

2. VITELLIANVS Concilio ſexto Conſtantinopolitano ſubſcripſit anno 680.

3. PETRVS anno 803. apud Baronium.

B 4. ÆGIDIVS anno 964. à Ioanne Decimotertio in Poloniam legatus eſt, ad prædicandum euangelium Chriſti, id enixis precibus petente Meiſca, ſiue Meſicone, quem alij Mieſilaum appellant, Polonorum per ea tempora Duce, quem Dobbera vxor pia fæmina ad Chriſti fidem perduxerat. Hanc hiſtoriam cumulatè enarrat Cromerus in hiſt. Poloniæ lib. 3. Hunc ergo, AEgidius non modo ſuſcepta confirmauit in fide, ſed totum etiam Regnum, ad pietatem Chriſtianam excoluit, ijs nouo gregi attributis Paſtoribus, qui eidem prouehendo viderentur aptiſſimi.

5. PETRVS Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, à Leone ad purpuram vocatus eſt circa annum 1050. Hic poſt exceſſum Stephani Noni, in præcipuis Cardinalibus fuit, qui Ioannem Minciū Cardinalem Epiſcopum Veliternenſem Apoſtolicæ ſedis præpoſterum inuaſorem, ſub nomine Decimi Benedicti, deturbauit de ſede, effecitque vt Senis Nicolaus verus Pontifex ſubueheretur ad thronum, ſub quo diem clauſit extremum. Huius meminit Leo Oſtienſis in hiſt. Caſſ. lib. 2. c. 102. & lib. 3. c. 8.

C 6. GILBERTVS Petro ſucceſſit, electus Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus à Nicolao Secundo Pontifice Maximo, circa ann. 1059. interfuit Romanæ ſynodo, ſub eodem Pontifice celebratæ eodem anno.

7. PETRVS Epiſcopus Tuſculanus ann. 1062. prid. id. Decembris Lucæ teſtis fuit cuiuſdam ſententiæ ad fauorem Eritthæ Abbatiſſæ ſanctæ Iuſtinæ, ab Alexandro Papa Secundo, cuius autographum in archiuio eiuſdem monaſterij aſſeruatur.

D 8. IOANNES Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus ab Alexandro Secundo ad id dignitatis adlectus, eidem Pontifici eccleſiam montis Caſini cōſecranti adfuit anno 1072. dedicauitque B. Virgini altare, & anno 1090. eccleſiam ſancti Martini dedicauit, vbi ſex interfuere Epiſcopi, vt in chron. Ceccani habetur. Sub Vrbano Secundo deceſſit, cum prius conſtantis animi præcipua laude inclaruiſſet, quod in Gibertino ſchiſmate, Gregorium Septimum verum Pontificem, debito ſanè cultu fuiſſet veneratus: eius meminit Leo Oſtienſ. in chron. Caſin. bullæ Vrbani Secundi monaſt. Cauenſi ann. 1092.

9. IOANNES Marſicanus appellatus, ab Vrbano Secundo dictus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus. Hic in Vaſtallenſi cōncilio 1106. grauiſſimè ſententiam tulit, adeoque magni, promptique animi fuit, vt cum Henricus Quartus impius Imperator Paſcbalem Secundum Pontificem coniecſſet in carcerem, ipſe vna cum Leone Cardinali ementito veſtium cultu Romam profugerit, Populoque Romano in concionem vocato, eidem perſuaſerit, vt ſumptis armis contra Imperatorem Pontificis iniurias vlciſeatur; ſub eodem Paſchali vita functus eſt.

10. DIVITIVS, quem Falco Beneuentanus Dionyſium appellat, à Paſchali Secundo Epiſcopus, Cardinalis Tuſculanus creatus eſt, floruitq; anno 1118. Pontificio cuidam diplomati reperitur ſubſcriptus ſub Calixto Secundo 1122. quo exceſſit.

11. ÆGIDIVS, alias Gilus monachus Cluniacenſis, natione Gallus, à Calixto Secundo ſummo Pontifice Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, creatus 1122. ab Honorio Secundo in Orientem legatus eſt, vt titubantes res eccleſiaſticas Syriæ cōfirmaret vir vtique doctus, ac eloquens, cuius cum laude meminit Guillermus Tyrius de ſacro bello. Cæterùm in ſchiſmate, quod inter Innocentium, Anacletumque exarſit, ad Anacletum Antipapam defecit, eiuſdemque partes conſectatus eſt pertinaciſſimè, hoc eſt, quo ad Anacletus in viuis egit; ſed opera deinde ſancti Bernardi Abbatis Claræuallenſis ad veri Pontificis faſces procubuit, à quo viciſſim priſtinam dignitatem purpuræ, qua paulò ante tanquam ſchiſmaticus fuerat ſpoliatus hoonoticè recepit anno 1138. Deinde è viuis exceſſit. Giloni olim Epiſcopo Tuſculano ſcribit Petrus Abbas Cluniacenſis epiſt. 4. lib. 2. & 30. eiuſdem lib.

Errat hic Ciaconus, cum tanquam pro vero narrat, hunc AEgidium apud Polonos functum fuiſſe legatione, vt eos populos in Chriſtiana pietate firmaret. Siquidem hunc AEgidium cum altero AEgidio Epiſcopo Tuſculano confundit, quē ann. 964. Prouinciaio illam ad Chriſti fidem perduxiſſe ex Baronio ad illum annum, hiſtoriaque Poloniæ paulò ante docuimus.

12. HVGO de ſancto Victore Saxo, Germanus canonicus Regularis Auguſtinianæ diſciplinæ alumnus, vir doctiſſimus, ideoque percelebris, diuique Bernardi amicitia clarus, poſt AEgidium electus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus ann. 1138. vt nonnullis placet. Perplura ingenij, pietatiſque monumenta reliquit, itaut ſiue numerum operum ſpectes, ſiue reconditam doctrinam cum energia eloquentiæ iterum intueatis, pro altero Auguſtino poſſit haberi. Denique eius clarior memoria eſt, quàm vllis poſſit ſcriptorum encomijs illuſtrari. Conſule tamen Bellarminum de ſcriptoribus eccleſiaſticis. Pennottum in hiſt. trip. lib. 2. c. 23. Qui videtur ambigere, obijſſe illum, antequam Cardinalatus inſignia accipere potuiſſet, anno 1139. Hoc elogium in eius ſepulchro ad perennitatem inſculptum eſt.

Conditur hoc tumulo doctus celeberrimus Hugo,
Quem breuis eximium continet vrna virum.
Dogmate præcipuus, nullique ſecundus in orbe,
Claruit ingenio, moribus, ore, ſtylo.

IMA-

12. IMARVS Gallus monachus ſancti Martini de Campo, ordinis Cluniacenſis, ab Innocentio Secundo creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus anno 1142. atq; à Lucio Secundo in Angliam ob grauiſsima negotia legatus directus, vir planè tùm doctrina, tùm moribus clarus, ita vt aliquando in ſancti Bernardi amicis numerari meruerit, vt aliquot eius ſancti ſuauiſsimæ literæ produnt. Cæterum omnem anteactæ vitæ laudem turpiter deformauit, cum ſchiſmaticus factus, contra Alexandrum Tertium verum pontificem, ad Tertium Victorem Antipapam defeciſſet; in cuius ſceleris pœnam telo Religionis ab Alexandro Tertio tranſfixus eſt, atq; omni honore exutus. Qui profectus in Gallias, apud ſuos Cluniacenſes delituit, ibiq; narratur exceſsiſſe è viuis ann. 1169. cum priùs cum Alexandro rediſſet in gratiam, abiuraſſetq; quam antea ſequutus fuerat ſeceſſionem, vt vult chron. Cluniacenſis, atque Baron. Eius mortem recenſet Ioann. Saresb. Epiſcopus Carnotenſis in epiſt. ad Epiſcopum Oxonienſem, eodem anno.

13. HVGO Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, electus eſt ab Alexandro Tertio in Senonenſi concilio anno 1164.

14. PETRVS Papienſis ab Alexandro Tertio creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1178. ſub Lucio Tertio vicaria opera Romam adminiſtrauit, vſque ad tempora Clementis Tertij, in cuius Pontificatus exordio è viuis exemptus eſt. Ad hunc Petrum Papienſem, Petrus Cellenſis plenas officij literas dedit, epiſt. 7. lib. 9. Eiuſdemque meminit Rogerius Houed. in Anglicana hiſtoria illum Papienſem appellans, Arnoldus Vuion. lib. 2. ligni vitæ, qui Benedictinum monachum illum fuiſſe contendit, inque Mantuano cœnobio educatum, edoctumque.

15. NICOLAVS Romanus, Papæ Innocentij Tertij à ſacrificijs, ab ipſo electus fuit Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus anno 1205. Coluit Diuum Dominicum, quàm qui maximè; legatione functus eſt in Anglia, vt ſacrum bellum promoueret in Orientem ſub Honorio Tertio. Deceſſit an. 1219. Eius meminit Gerardus de ſancto Geminiano in chron. Subſcripſit bullæ Eccleſiæ Eugubinæ ab Innocentio Tertio conceſſæ ann. 1205. 11. Calend. Iunij.

16. NICOLAVS de Claromonte, nobilis Siculus monachus Ciſtercienſis, ab Honorio Tertio cooptatus eſt in Epiſcopum Cardinalem Tuſculanum 1219. eodem anno pro ſe, ſucceſſoribusq; ſuis ab Honorio, pro habitatione in Vrbe obtinuit eccleſiam ſanctæ Mariæ in Monaſterio, vt liquet ex ſequenti diplomate, è regeſto Vaticano deſumpto epiſt. 603. fol. 141.

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Nicolao Epiſcopo Tuſculano, eiuſque ſucceſſoribus canonicè inſtituendis in perpetuum.

ET ſi de vniuerſis fratribus, & coepiſcopis noſtris curam, & ſollicitudinem gerere teneamur, & eorum commoda quantum commodè poſſumus releuare ſpiritualiter, tamen circa illos, qui locum in Eccleſia Romana ſortiti nobiſcum ſuſcipere, ſollicitudinis onera iugiter patiuntur, exuberare debet noſtræ caritatis affectus, quatenus ſentiens honorem ex onere, ac ad exemplar ordinum ſupernorum quanto vicinius nobis aſſiſtere meruerint, tanto amplius in noſtra mutuò feruéant charitate. Hinc eſt Ven. frater, quod cum Tuſculanus Epiſcopatus habitaculum in Vrbe non habuerit hactenus opportunum, Nos volentes tam tuis, quam ſucceſſorum tuorum incommoditatibus, quæ ex hoc prouenire poterunt obuiare, eccleſiam ſanctæ Mariæ in monaſterio de conſilio fratrum noſtrorum Epiſcopatui tuo iure concedimus, authoritate præſentium ſtatuentes, vt eccleſia ſupradicta, cum perſonis, & omnibus bonis ſuis tibi, ac ſucceſſoribus tuis, ea lege ſubiaceat, qua alijs fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, ſua noſcuntur Eccleſiæ ſubiacere. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, &c. vſq; perpetua, &c. ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate, &c. ſi qua igitur in futurum, &c. vſque hanc noſtræ conceſſionis paginam, ſciens, contra eam temere venire tentauerit, eique &c. atque præmia æternæ pacis inueniat, Amen. Datum Viterbij 13. Kal. Decembris, ind. prima anno quarto. Datum per manum Raynerij Patriarchæ Antiocheni Cancellarij Vicemagentis.

Interim Nicolaus legatus eſt in Germaniam, vt Federicum adhortaretur ad ſacrum bellum, fuit etiam legatus in Neapolitanũ Regn. miſſus, Coſentinamque Cathedralem Eccleſiam conſecrauit anno 1222. vt narrat Iacobus Græcus Sillanæus monachus Ciſtercienſis in chronolog. Ioachimi Abbatis. è viuis deceſſit anno 1227. dum Gregorius Nonus ſuum Pontificatum exordiretur. Iſte Nicolaus ex antiquiſsima, ac nobiliſsima familia fuit Claramontenſium, qui olim dignitatis ergò Præfectura Regni, mariſque præfungebatur, ſed cum deinde ea gens ſub Aragonijs læſæ Maieſtatis criminis fuiſſet expoſtulata, rebellium ſubijt pœnas, atque in totum penè deleta eſt, vulgo appellabatur Claramontenſis Cardinalis gentilis, olim illius Federici de Claramonte, qui Honorij Tertij temporibus floruit dignitate, à quo multa fauorabilia retulit, quæ ad pietatem ſpectarent, vt hoc ſubiectum monumentum abundè demonſtrat, quod forte fortuna in archiuio Florentinæ Canonicæ aſſeruatum reperimus, olim Martini Quinti temporibus à Gabriele Condolmerio Cardinali ratificatum, qui poſtea Pontifex Eugenius fuit, in gratiam cuiuſdam Claramontenſis gentis alumni, qui a Siciliæ Regno per ea tempora exulabat. Quod ipſum monumentum eo libentius hic adſcribere placuit, vt inde Nicolai Claramontenſis familiæ claritas plenius proderetur, & typis mandatum temporis iniurias deinceps minus timeret.

Miſeratione Diuina, Petrus Sabinenſis Epiſcopus, Nicolaum Tuſculanorum Epiſcopus de Claramonte vulgariter nuncupatus, & Stephanus, tituli Baſilicæ duodecim Apoſtolorum ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales. Vniuerſis Chriſti fidelibus, tam præſentibus, quam futuris præſentes noſtras literas inſpecturis, ſalutem in Domino ſempiternam. Notum facimus, & teſtamur, quod potentiſſimus, & magnificus Princeps,

 & Do-

& Dominus, D. Fedsricus de Claramonte conſanguineus noſter miles creatus nuper à ſanctiſſimo in Chriſto Patre, & Domino noſtro Domino Honorio, Diuina prouidentia Papa Tertio, & ab eo poteſtas tradita eſt, qua poſſet pugnare pro iuſtitia ad honorem Dei, & etiam propter ſanctam Romanam Eccleſiam, & maximè contra Sarracenos, ſeu infideles, & ſchiſmaticos, vel vt elapſis temporibus ſemper fecerunt potentiſſimi, & magnificentiſſimi Principes de domo Chriſtianiſſimi Magni Caroli Regis Franciæ, de qua ille glorioſiſſimus, magnificentiſſimusque Verelandus de Claramonte deſcendit, & vos etiam deſcendiſtis. Vnde nos conſiderantes tantam ſublimem, atque magnam progeniem, & maximè deuotionem, quam habetis circa ſanctiſſimas reliquias Sanctorum; quas humiliter, & gratioſè efflagitaſtis, vt cum maiori deuotione, atque feruore poſſitis pugnare, exhibemus vobis aliquas deuotas, atque ſanctiſſimas reliquias, & maximè de illo glorioſiſſimo Chriſti martyre Georgio, & parte de lorica ipſius, qui ſubiugauit totas nationes barbaras de reliquijs ſanctorum Patriarcharum Abraham, Iſaac, & Iacob, de puluere corporis ſancti Ioannis Baptiſtæ, de ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, Iacobi, Zebedæi, Barnabæ, & de SS. Euangeliſtarum Lucæ, & Marci, & de ſanctorum martyrum, pariterque Pontificum Lini, Cleti, Clementis, ac Sixti, & de ſanctorum Confeſſorum Auguſtini, & maxilla ſanctiſſimi Hieronymi, & brachium eius, Gregorij Papæ, & Antonij Abbatis, Leonardi, & de ſanctarum virginum ſanctæ Annæ Matris Virginis glorioſæ, Mariæ Magdalenæ, Mariæ Iacob, & Mariæ Salome, & Marthæ ſororis Lazari, quos nos recepimus à bona memoria magnifico Principe, & Domino Godefredo Balandinij Rege Hieruſalem, vt apparet per priuilegia Domini Regis magna, & authentica, quæ cum oculis veſtris vidiſtis, ac legiſtis, & hoc nos fecimus ſequendo veſtigia præfati ſummi Pontificis, qui dedit nobis roſam auream. & de pretioſo ligno ſanctæ Crucis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & de purpura eius, & vnam ſpinam de corona eius, de virga Moyſi, atque de virga Aaron, de reliquijs ſanctorum Apoſtolorum Iacobi Alfei, Bartholomæi, Matthæi, & de manu S. Ioannis Euangeliſtæ, & de reliquijs ſanctorum martyrum, videlicet Geruaſij, & Prothaſij, Fabiani, & Sebaſtiani, & Reuerendiſſimus Dominus Thomas, tituli ſanctæ Sabinæ exhibuit, de reliquijs ſanctorum Apoſtolorum Thomæ, & Mathiæ, & de ſanctorum martyrum Cypriani, Cornelij, Hippolyti, & Caſsiani, Vrbani, & de ſanctorum Confeſſorum Ambroſij, Martini, Romani Abbatis, & Dominus Guala, tituli ſancti Martini equata dedit de reliquijs ſanctorum martyrum Innocentium, Apollinaris, Chriſtophori, & Cucufati, Auguſtini Epiſcopi Anglorum, & ſanctorum Luciæ, & Geminiani, & Dominus Leo, tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem, dedit de reliquijs ſanctorum martyrum, videlicet, Nerei, Achillei, Blaſij, de pectinibus eius, de ſanctorum Confeſſorum Britij, Diſcipuli ſancti Martini, & Iuliani, & Leonis Papæ; & D. Aldobrandinus, tituli ſanctæ Suſannæ dedit de reliquijs ſanctorum Monachorum Mauri, & Aegidij, & de ſanctarum Margaritæ, & Apolloniæ, & Helenæ matris Magni Conſtantini; & Dominus Guido, tituli ſancti Nicolai in carcere Tulliano, dedit de reliquijs ſanctorum Confeſſorum Athanaſij, & Paulini, Nicolai, Aegidij, & de ſanctarum Agnetis, Cæciliæ, & Dominus Octauianus, tituli ſanctorum Sergij, & Bac-

A chi, dedit etiam de reliquijs Confeſſorum Baſilij Epiſcopi, Macharij, & de reliquijs ſanctarum Anaſtaſiæ, & Petronillæ filiæ ſancti Petri Apoſtoli, & Dominus Gregorius dedit de reliquijs ſanctorum Syluestri Papæ, Ioannis, & Pauli, Vincentij, & de ſagitta ſancti Sebaſtiani, & Dominus Aegidius, tituli ſanctorum Coſmæ, & Damiani dedit de reliquijs ſanctorum, videlicet, Stephani, Laurentij, Coſmæ, & Damiani, & Dominus Petrus tituli ſancti Georgij ad velum aureum dedit de reliquijs ſanctorum Apoſtolorum Simonis, & Iudæ, & de Cathena vinculi ſancti Petri Apoſtoli, & magnam partem de Cathena vinculi ſancti Laurentij, & de Craticula eius, vnde ſanctiſſimus Dominus noſter Papa cuilibet perſonæ, quæ videbit, ſeu viſitabit cum deuotione ſupradictas Sanctorum, & Sanctarum reliquias, & pro qualibet ſanctorum, & ſanctarum reliquias, decem, B & ſeptem quadragenas de indulgentia in perpetuum, dummodo verè pœnitentes fuerint, & confeſsi, & hoc audiuimus viuæ vocis oraculo eius. Nos igitur noſtræ benignitatis, & gratiæ priuilegia decorare volentes, ipſas per quemlibet veſtrum ſingulariter reliquias viſitantes, indulgentiam ſalutarem acquirere cognoſcat, ex auctoritate noſtra, necnon infraſcripta Dominorum Cardinalium tenore præſentium, damus, & concedimus in perpetuum, & indulgemus omnibus Chriſti fidelibus, dum tamen de eorum commiſsis verè pœnitentes fuerint, & confeſsi, qui dictas reliquias viſitauerint centum dierum per quemlibet veſtrum ſingulariter omnibus, & ſingulis dictarum reliquiarum ſanctorum, & ſanctarum viſitantibus, de omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi miſericorditer relaxamus. In cuius rei teſtimonium præſentes noſtras literas exinde C fieri fecimus per manus Thaddei de Vrbe, & ſigilli noſtri, necnon Reuerendiſſimi Patris, & Domini noſtri Domini Stephani, tituli duodecim Apoſtolorum appenſione muniri. Datum Vrbeueteri, anno Domini Milleſimo ducenteſimo vigeſimo, indictione octaua, die ſexto menſis Septembris, Pontificatus præfati ſanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini Honorij Papæ Tertij. anno Quinto.

Et ego Taddeus de Vrbe, filius quondam Pelegrini publicus Apoſtolica, & Imperiali authoritatibus Notarius, & Iudex ordinarius de mandato prædictorum Dominorum Cardinalium, quibus omnibus, & ſingulis interfui, & rogatus ſcribere, ſcripſi, & publicaui, ſignumque meum appoſui, &c.

Extat ibidem atteſtatio Ioannis Cardinalis Raguſinorum, pro veritate, & authenticatione ſupradictarum venerabilium Sanctorum reliquiarum D è Regno Siciliæ Gaetæ delatarum, tenore ſequenti.

Ioannes, miſeratione Diuina S. R. E. presbyter Cardinalis, tituli ſancti Sixti Raguſinorum. Vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes noſtras literas inſpecturis, ſalutem in Domino ſempiternam.

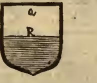
NOtum facimus, quod ad noſtram accedens præſentiam nobilis vir Dominus Henricus de Claromonte, Admiralius Regni Siciliæ, & Comes Palatinus, de mandato Sanctiſſimi Domini noſtri Gregorij, diuina prouidentia Papæ Duodecimi, viuæ vocis oraculo ſibi facto ſuper depoſitionem reliquiarum ſanctorum, quas

ipſi

ipſe Dominus Henricus transportauit cum ipſo de dicto Regno Siciliæ; ſeu de inſula in ciuitate Gaeta, cum ipſe eſſet expulſus de dicta inſula, propter guerras D. Martini Regis Aragonum, quæ erant in palatio ſuorum prædeceſſorum, ſcilicet in capella dicti palatij, fuereque ſibi conſignata per nobilem hominem D. Matthæū de Claromonte ſuum patrem, vt dictas ſanctorum reliquias deberet dare, & aſsignare honeſto viro religioſo D. Federico de Claromonte filio dicti Henrici Abbati monaſterij ſanctę Annæ de Ioſaphat, Theſſalonicenſis diœceſis ordinis ſancti Benedicti. Vnde ipſe D. Henricus cum ſumma deuotione, ac reuerentia aſſignauit prædictas reliquias ſanctorum præfato Domino Federico filio ſuo, ſecundum voluntatem prædicti Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ coram Reuerendiſſimo Domino Donato de Aquino Archiepiſcopo Beneuentano, & D. Laurentio de
B *Vrbe Archiepiſcopo Sypontino, & D. Benedicto de Neapoli Archiepiſcopo Salernitano, & D. Angelo de Manfredonia Epiſcopo Troiano, ac D. Nicolao Epiſcopo Montis Corbini, & D. Thomaſio Epiſcopo Vulturarienſi, & D. Ioanni Epiſcopo Cannenſi, & D. Franciſco Epiſcopo Salpenſi, & D. Franciſco Epiſcopo Lucerino, & D. Gregorio Epiſcopo Ferintino, videlicet de precioſo ligno ſanctæ Crucis Domini noſtri, & ſupradictas reliquias, quod ipſe D. Federicus valeat retinere, tradere, ponere, & aſsignare vti vult, & vbi vult de licentia præfati Sanctiſsimi Domini Papæ. Et propterea nos, necnon D. Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſupradicti, ſuis iuſtis poſtulationibus inclinati, &c. Datum Gaetæ, ann. 1412. indict. 5. die verò 4. menſis Maij, Pontif. Sanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. Gregorij diuina prouidentia Papæ duodecimi, anno ſexto.*

C In eundem ferè modum extat ibidem alia confirmatio Gabrielis, tituli ſancti Clementis, preſbyteri Cardinalis in concilio conſtantienſi ann. 1. Martini Quinti ann. 1417. 7. Febr. pro dictarum reliquiarum corroboratione, &c.

Claramontenſis familiæ Inſignia hæc fuere.

D 17. IACOBVS de Vitriaco Gallus, ex vico Argenſolio ad Sequanam diœceſis Pariſienſis, canonicus regularis monaſterij ſancti Nicolai ad Sabium fluuium Brabantiæ, diœceſis Namurcenſis, olim Leodienſis, Epiſcopus Achonenſis, verbi Dei concionator toti Orbi celeberrimus contra Albigenſes Apoſtolicus legatus in prouinc. Belgicis, & Imperio Germanico, anno 1210. crucem promulgauit, à Gregorio. Nono creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1228. functuſque legatione eſt in Oriente, vir doctiſsimus, quique multos libros compoluit, quos in opere de ſcriptoribus eccleſiaſticis Bellarminus recenſet. Hic poſt præclaras, qua in Oriente, qua in Occidente pro Eccleſia ſancta Dei impenſos labores, vt ſancti-

A fimè v.xerat, ſic ſanctiſsimè diem clauſit poſtremum Romæ 1244. prid. Kalend. Maij, corpus delatum, ſepultumque eſt in monaſterio ſanctæ Mariæ de Ognes, vbi regularem primum induerat habitum. Sancta Lutgarda, ordinis Ciſtercienſis in Brabantia, ſanctitate vitæ clariſſima, dum fatigaret precibus Cœlum, vidit Iacobi animam nexibus corporis abſolutam euolare ad ſuperos. Conſule Thomam Cantipratenſem Iacobi æqualem, qui de eiuſdem vitæ ſanctitate, ac miris in libro Apum plura commemorat. De eo vide Antonium Sanderum in elogijs Card.

18. OTHO de Caſtro Rodulphi, Chaſteauraud, nobilis Gallus, diœc. Bituricenſis cuius loci ea clariſsima gens, etiam nunc Baronatus titulo nobilitatur, primum Canonicus, & Cancellarius Pariſienſis Eccleſiæ electus, contemplationis, & ſoli-
B tudinis cupiditate motus in Grandiſylua Ciſtercienſi monachum induit, mox, & eiuſdem monaſterij Abbas, atque Vrſicampi alterius eiuſdem ordinis monaſterij Præfectus, ab Innocentio Quarto creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1244. legatuſque in Gallias ad promulgandam Cruciatam, vt vocant, contra Sarracenos, alioſque fidei Chriſtianæ oppugnatores, in quo quidem adeo eius ſingularis facundia valuit, vt Ludouicum Sanctum præpotentibus ſuccinctum armis, ad ſacrum bellum compulerit. Quem cum in Orientem vſque, eidem laborioſiſſimi itineris ſeſe comitem præbuiſſet, inde Tartarorum Regem miſsis ſacerdotibus, ſcriptiſque literis adhortatus eſt, vt fidem Chriſti vellet amplecti. Hunc ſan-
C ctus Ludouicus virum ſecundum cor ſuum vocabat, morum honeſtate decorum; literarum ſcientia præditum, conſilij maturitate præclarum. Ante ſuſceptum iter Cardinalis Tuſculanus ſanctam capellam Lutetianam conſecrauit 1248. 25. Aprilis præſentibus viginti Epiſcopis, quam D. Ludouicus Rex fundarat in Palatio ad reponendas ſacræ Coronæ reliquias, & alia, quæ Balduinus iunior Imperator Latinus in Oriente ei ceſſerat. Plura ingenij monumenta Otho reliquit, quorum meminit Vincentius Bandelus, Montaluus, alijque non pauci. Vrbeuetere mortuus eſt 1273. die 26. Ianuarij, ſepultuſque ibidem ad Prædicatores.

Petrus Frizon, Othonis obitum refert ad annum 1283. quem anno 1278. 3. non. Februa-
D rij hunc ſubſcripſiſſe notat diplomati Nicolai III. ſed fallitur hûc Othonem cum Odone cõfundens, melius Ordeoneo Epiſcopo Tuſculano, qui Petro Luſitano, poſtea Ioan. XXI. Papa in Epiſcopatum Tuſculanum tucceſſit, vt videbimus. Eius meminit Poſſeuinus in apparatu ſacro. Sylueſter Maurolicus de vir. illuſtr. Ciſtercienſis ordin. Ptolemeus Lucenſis, ſanctus Antoninus, & alij.

Gentilitia Stemmata huius Cardinalis non ſunt illa, quæ gratis eidem Ciaccon. appinxit, ſed illa, quæ hic graphicè inciſa vides, quæ nobis ex arbore gentilitia eius gentis eruta, doctiſsimus Gaſpar Iogelinus Abbas Montis ſancti Iſibodi tranſmittenda curauit.

19. IOANNES PETRVS Giuliani Luſitanus Vlixbonenſis Archiepiſcopus Braccharenſis deſignatus, à Decimo Gregorio electus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, anno 1273. qui deinde ad ſummum Pontificatum aſcendit ſub nomine Ioannis XXI. anno 1276.

20. ORDEONEVS Luſitanus Abbas Fonſellenſis in Eccleſia Palentina, Archiepiſcopus Bracharenſis electus eſt à Gregorio Decimo, anno 1275. Defuncto enim M. Archiepiſcopo Bracharenſi, Capitulum Petrum Archidiaconum de Vermuy poſtulauit, ſed eo ad regimen Tuſculanæ promoto, Ordeoneum hunc, quem Odonem alij vocant, tunc Abbatem Fonſellenſem Gregorius de plenitudine poteſtatis in Archiepiſcopum elegit ex regeſto Vaticano, epiſt. 30. f. 238. Datum Bellicardi 18. Maij anno 4. Electus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus à Nicolao Tertio, anno 1278. cui, in Archiepiſcopatum ſucceſsit Frater Tellius, ex ordine Minorum, Conſule Vvadingum tom. 1. Annal. Minorum. Deceſsit Romæ Honorio IV. ſedente 1285.

21. IOANNES Boccamatius Romanus Montis Regalis Archiepiſc. in Sicilia ab Honorio IIII. affini ſuo vocatus eſt ad Purpuram, dignitatemque Tuſculanam anno 1285. atque ab eodem in Germaniam legatus eſt, vbi Herbipoli præſente Rodulpho Cæſare celebrauit Concilium; Cardinalis ſanè ſtudio pietatis flagrantiſſimus, ac dignus profecto, de quo aptiori loco, & tempore plura dicamus, hoc eſt, cum de Montis Regalis Præſulibus narrationem inſtituemus. Deceſsit Aueniones anno 1309. die 10. Aug. lib. oblig.

22. BERRENGARIVS Fredolus Senior Gallus Archiepiſcopus Biturricenſis à Clemente V. creatus Cardinalis ann. 1305. 15. Decemb. ex Presbytero Cardinali tit. SS. Nerei, & Achillei, poſtea SS. Ioannis, & Pauli, Maiorque Pœnitentiarius, in Epiſcopatum Tuſculanum Boccamatio ſucceſſit 1309. Hic Doctor inſignis vtriuſque Iuris habitus eſt, ac temporibus Bonifacij Octaui Sexto Decretalium componendo præclaram operam impendit. Edidit alia Iuriſprudentiæ monumenta. Auenione deceſsit ſub Ioann. XXII. Victorellus huius Cardinalis creationem reijcit in annũ 1312. confundens illum cum Beringario Iuniori Epiſcopo Portuenſi, vt benè Contelorus in Elecho contra Petrum Frizonem. Berengarij meminit Ioan. Villanus lib. 9. c. 79. Almaric. Augerius Bitterenſis, Trithemius, & alij.

23. Fr. BERTRANDVS Augerius de Turre, de Cambalico Gallus, ordinis Minorum Alumnus, Archiepiſcopus Salernitanus ex Presbytero Cardinali, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus à Ioanne XXII. Auenione deceſſit circa annum 1327. de quo etiam infra.

24. HANNIBAL De Ceccano, Hernicus Campanus, Neapolitanus Archiepiſcopus, à Ioanne XXII. creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus an. 1327. multis, clariſque legationibus vir ſanè percelebris. In Neapolitano Regno vitam finiuit apud S. Germanum, vbi fungebatur legatione. Anno 1350. 16. Kal. Augusti ex Monologio Caſinen. delatumque eiuſdem corpus Romã, apud S. Petrum tumulatum eſt. Vide infra, quæ de eo in Archiepiſcopis Neapolitanis plenè narratimus.

25. GVILLERMVS Curti Gallus patria Toloſanus, Benedicti Duodecimi ex fratre Nepos, Ciſtercienſis Ordinis in Balbonenſi cœnobio Mirapiecenſis Diœceſis Patrui ſui Pontificis, qui ab adoleſcentia Monaſticum eo in loco habitum induerat, veſtigijs inhęrens, virtutes imitatus, & ipſe nomen eidem Ordini dedit. Lutetiæ Pariſiorum in Collegio Bernarditarũ à Patruo renouato, operam nauauit litteris Philoſophicis, & Theologicis, tandemque laurea doctorali ornatus, Abbas ſui Monaſterij electus, à Patruo Pontifice anno 1337. eligitur in Epiſcopum Nemauſenſem, defuncto Gerardo 2. Kal. Maij anno 3. ex Reg. vatic. Epiſt. 4. *Supernæ diſpoſitionis Conſilij* eodemq. anno. 3. Non. Decemb. ad Albienſẽ Eccleſiam tranſlatus ſucceſſit Bernardo, vt ex eodem reg. Vatic. liquet ep. 20. Datum Auenione ann. 3. *Rom. Pontificis* (quod negat Frizon nullo fundamento niſus) anno 1338. 18. Decemb. (non 1337. vt vult Ciaconus; idemque Frizon) ab eodem Pontifice S. R. E. Presbyter Cardinalis tituli SS. Quatuor Coronat. (perperam alij Sancti Stephani in Cælio Monte) creatus Albienſem Eccleſiam reliquit Pictaino, quem electum Albienſem inuenio anno 1339. 19. Februarij in eodem Regiſtro per promotionem ad purpuram Guillermi tit. Sanctorum Quatuor Coronatorum; vnde Guillermus breui quidem Eccleſiam Albienſem tenuit, eamque non morte præuentus, ſed ad apicem Cardinalatus aſcendens deſeruit. In Italia anno 1342. à Clemente VI. à Latere legatus aliquot annos illic permanſit ad ſopienda bella. Ad curiam redijt, & ab eodem Clemente anno 1350. 15. Kalend. Ianuarij Epiſcopatu Tuſculano donatus eſt: ea dignitas à Ciaccono, eiuſdemque ſequacibus, Guillermo de Aura, aliàs de Diuano tribuitur; qui ab eodem Benedicto Papa ex abbate Montis Oliuarum ſimul cum noſtro Guillermo Card. creatus, titulo ſancti Stephani in Cælio Monte inſignitus, quem ad mortem vſque retinuit. Hic verò Guillermus Epiſcopus Tuſculanus, Cardinalis Albus vulgariter nuncupatus, Collegium Ciſtercienſe in florentiſſima Pariſienſi Academia vulgò Bernarditarum appellatum, perfecit, à Patruo Benedicto inceptum, templum etiam celebre ibidem extruxit, cui coronidem imponere non potuit, morte præuentus. Libris quampluribus Bibliothecam exornauit, ſex-

deeim

decim Theologiæ operam dantes in perpetuum inſtituit. Pro memorati foribus, hæc inſcriptio legitur.

Dominus Guillermus quondam Cardinalis Doctor Theologiæ Toloſanus natione, Ciſterc. tienſis Religione, Eccleſiam præſentem ad perfectionem, qualem obtinet, perduxit, Bibliothecam inſigniuit; ſexdecim ſcholares in Theologia ſtudentes perpetuò fundauit.

In antiquo codice manuſcripto abbatiæ Montis Amiati in Tuſcia Ord. Ciſtercien. nonnulla ſtatuta à capitulo Generali referuntur, quæ hic libenter damus, vt Guillermi pietas, ordinis in optimo patre charitas, ac dignitas Tuſculani Epiſcopatus eidem collata magis innoteſcant; ſic enim ſe habent. *Anno 1552. Statutum eſt apud Ciſtercium vltimo concludendo ordinationes Domini Cardinalis Albi, dum eſſet Abbas Balbonæ, facta, quando prædictus Pariſienſe ſtudium reformauit auctoritate Capituli Generalis, teneri, & obſeruari mandat ſub pœnis in eiſdem poſitis. Ibidem anno 1255. apud Ciſtercium. Guillelmus Tuſculanus Epiſcopus Cardinalis Ordinis benefactor, & collator dedit quinquè millia florenorum, quos pro emendis redditibus ad ſuſtentationem, reparationem, & cõtinuationem fabricę Communis Eccleſiæ ordinis ſtudij ſancti Bernardi Pariſienſis obtulit hoc anno liberaliter, eidem conceſſit Ordo, vt Miſſa de Spiritu Sancto, dum vixerit, pro eo celebretur, & poſt eius fælicem obitum, Miſſa pro defunctis pro ſtabili, & proſpero ſtatu ac remedio animæ dicti Cardinalis in eadem Eccleſia, & conuentu qualibet Septimana in perpetuum.* Debitum naturæ perſoluit Guillermus Auenione anno 1361. die 12. Iunij, ibidem ſepultus, ex lib. Obligat. apud Elenchum S.R.E. Cardinaliũ Ciacconus verò; 1348. Frizon in annum 1356. eius mortem reijciunt, confundentes hunc noſtrum Guillermum, cum altero de Aura, qui hoc anno 1356. mortales exuit artus.

26. NICOLAVS Cappocius Romanus Epiſcopus Vrgellenſis, electus eſt Presbyter Cardinalis tit. S. Vitalis, ab Innocentio verò Sexto declaratus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus an. 1361. Hic è nobiliſſima gente Capoccia, filius fuit Ioannis, ac Pernæ de S. Alberto Honorij Quarti ſummi Pontif. affinis, Iuris conſultiſſimus è diſciplina Baldi, cuius elegans elogium à noſtro Martinello elaboratum extat in additionibus ad Ciacconem, illuc nos remittimus lectorem, contenti tantùm hic eiuſdem Epitaphium attuliſſe, vnde tanti viri vberior memoria poſſet hauriri, quod olim apud Sanctam Mariam Maiorem proſtabat, vbi fuerat tumulatus, cum in Monte Flaſcone exceſſiſſet è viuis 1368.

Nobilis Domini Nicolæ Capocini, hic iacet Corpus exortum de capocinis, qui Spernens vitia, Chriſto vixit ab eius ortu itaquè continuans, ad mortem vſque peregit Eccleſiam Romanam omnimode iuſte defendens, tam contra Bauarum, quam contra impios omnes. Vnde Andemari Beati Præpoſituram, in qua Cappellanias magnificè tres dotauit; & Epiſcopatum Vrgelli, & Cardinalatum titulo vitalis certè alma, & Præſularem, ſed Cardinalatum obtinuit Tuſculanum, Peruſiæque fundauit Monachorum vigintiquinque Conuentum, et Scholam Scholarium bis præfatorum, in Auenione litigantes tegebat in Aede, viuens abſtinentia, portauit Ciciliumque, in Eccleſia fundauit hac Capellam Capellanorum, ter quater, de ſuis Paternis, atque bonis . . . . hic vt in Sacris doctus, & vtroque iure peritus, habere quod poterat, pauperibus ipſe dabat. Sed migrauit ad Chriſtum eius anima ſic beata mille tercenteno Sexaginta, & duo quater marmore conſcripta firmat hic ſe ſciuiſſe Mathæus pictor, quare per dicta Laudetur opera Deus.

27. ÆGIDIVS Arcellini, vel Iſelnij de Sylua de Monte acuto Gallus, ex Presbytero Cardinali tit. Sanctorum Syleſtri, ac Martini in Montibus ſub Innocentio Sexto. Sub Vrbano V. pronunciatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, ac S. Petri Patrimonij Legatus. Multa ſcripſit, cum eſſet omni diſciplinarum genere excultus. Cæterùm præter has dignitates, etiam Morinenſi Epiſcopatu decoratus eſt. Academię Pariſienſis reformator fuit ſub eodem Vrbano Quinto anno 1366. Deceſsit Auenione 1378. non. Decemb. Ciaccon poſt Ægidium refert Guillelmũ de Gandia Gallum Lemouicenſem ex Præsbytero Cardinalis tit. S. Stephani in monte Cælio, ab Vrbano Sexto, electum Epiſcopum Cardinalem Tuſculanum anno 1378. In exordio fere Sexti Vrbani è vita diſceſſiſſe narrat Petrus ſaxus in Hiſtor. Eccleſiæ Arelatenſis, hunc Guillermum ante Vrbanum Sextum fuiſſe vocatum ad Purpuram, cum eſſet Archiepiſcopus Arelatenſis, eundemque obijſſe anno 1371. quod ab eo quod dicit Ciacconus, valdè diſſonum eſt, ſi verum eſt, Ægidium ſucceſſiſſe illi in Epicopatum Tuſculanum, verum Elenchus S. R. E. Cardinalium, ex Bullis Clementis Septimi Antipapæ, & ex lib. obligat: vnquam Guillelmum hunc ad purpuram vocatum fuiſſe aſſerit. Sed Anno 1292. Patriarcham, & Eccleſiæ Hydruntinæ Adminiſtratorem fato ceſſiſſe.

28. IOANNES De Grangia Gallus patria Lugdunenſis, Monachus S. Benedicti, atque Epiſcopus Ambianenſis, à Gregorio Vndecimo creatus eſt presbyter Cardinalis 1375. à Clemente verò Antipapa dictus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, defuncto Ægido, anno 1379. Hic à Gregorio ſummo Pontifice legatus in Etruriam eſt, vt inter Pontificem, Florentinoſque pacem ſanciret, ſed cum Romam reuertens, reperiſſet Pontificem fato ceſſiſſe, tunc quidem Vrbanum Sextum, qui demortuo fuerat ſuffectus, veneratus eſt, proque vero Pontifice agnouit, deinde malè acceptus ab Vrbano, & auaritiæ accuſatus, cum alijs Gallis Cardinalibus Roma digrediens, inque Fundum profectus, Clementem ſeptimum Antipam creandum curauit, parum memor inſtituti ſui publicique commodi, ac pietatis; Cæterùm Antipapæ illum mordicus partes tuentem, Ambiani inexpectata mors rapuit 1402. Sepultuſq. eſt apud S. Martialem. Frizon ſcribit Ioannem, Ioanni XXIII. legitimo Pontifici ante obitum præſtitiſſe obedientiam, & in Gallias redijſſe, & fato paulo

poſt

poſt ceſſiſſe anno 1402. verum, quantum à veritate aberret, annorum computatio facilè demonſtrat: Ioannes enim XXIII. Papa electus eſt anno 1410. 16. Kal. Iunij: Cardinalis verò de Grangia mortalitatem expleuit anno 1402. die 24. Aprilis, vt patet ex epitaphio ad eius tumulum appoſito. In concilio Piſano anno 1409. duo fuerunt Epiſcopi Cardinales, Italus vnus Henricus Minutulus Bonifacij Octaui, Gallus alter Petrus Gerardius Benedicti Decimitertij Antipapæ ſectator, his abdicatis aliis, legitimum Pontificem Alexandrum Quintum crearunt, à quo ad tollendum ſchiſma Minutulus Sabinenſi Epiſcopatu decoratus eſt, Petrus Gerardius Tuſculanam Eccleſiam retinuit.

Hic iacet Reuerendiſſ. in Chriſto Pater D. Dominus Ioannes de Grangia Abbas Fiſcanienſis, deinde Epiſcopus Ambianenſis, poſtremo verò S.R.E. Cardinalis Tuſculanus. Qui obijt ann. Domini MCCCCII. die xxiv. menſe Aprilis. Orate Deum pro, vt requieſcat in pace in Paradiſo.

29. PILEVS Pratæ Comes Concordienſis, Archiepiſc. Rauennas, ab Vrbano VI. electus eſt presb. Cardinalis, titulo ſanctæ Praxedis 1378. primo ad curiam acceſſit, factus Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 10. Decembris 1385. Romæ ex lib. obligat. atque ab eodem Pontifice omni dignitate ſpoliatus, reſtitutuſque à Bonifacio Nono, Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus iterum euaſit. Deceſſit 1401. menſe Decembri Patauij, inque Cathedrali ſepulchrum accepit. In Archiepiſcopis Rauennatibus, de eo plura.

30. HENRICVS Minutulus Patritius, atque Archiepiſcopus Neapolitanus, Cardinalis ſanctæ Anaſtaſiæ à Bonifacio Nono creatus eſt 1389. atque ab eodem Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus declaratus 1403. Comitijs interfuit Innoc. Septimi, Gregorij Duodecimi, ac Alexandri Quinti, in Piſano Concilio, quo Cardinales omnes Pſeudopontificum conuenere, atque ad legitimam purpuram ob commune commodum admiſſi fuerunt. Quoniam verò Petrus Gerardius Cardinalis, qui Benedicti Antipapæ partes ſecutus fuerat, nomine Epiſcopi Cardinalis Tuſculani cenſebatur, quo etiam legitimè inſignitus Minutulus fuerat, Alexander Pontifex electus, Tuſculanam dignitatem Petro Gerardio adiudicauit, ne iterum pertinacia, rabieique ſchiſmatis deſæuiret, vacuamque Sabinenſem dignitatem Minutulo attribuit.

31. PETRVS Gerardius Lemouicenſis Gallus, Epiſcopus primùm Ludouenſis, deinde Podienſis, à Clemente Septimo Antipapa, creatus eſt presbyter Cardinalis, tituli ſancti Petri ad vincula, anno 1390. ac deinceps à Benedicto item Antipapa Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1402. quem deinde in ſchiſmate pertinacem deſeruit, atque ad Piſanum Concilium transfugit, vbi legitimè delata Petro purpura eſt, cumque maiori Pœnitentiaria idem titulus Tuſculanenſis Epiſcopatus aſſertus, Alexandrum Quintum verum Pontificem promouendum curauit, ſouitque etiam Comitia in quibus Ioannes XXIII. ſubuectus eſt ad Thronum. Auenione deceſſit anno 1415. & in Cathedrali ſepulchro mandatus.

A 32. ANGELVS Corarius Venetus, Gregorius Duodecimus in ſua obedientia vocatus, cum ſponte per ſuum procuratorem Carolum Malateſtam, Ariminі Domicellum, pro bono pacis, ſchiſmateque tollendo 4. non. Iulij ann. 1415. abſens in Concilio Conſtantienſi abdicaſſet, quamobrem ex Patrum ſynodi decreto creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, Collegijque decanus, & Piceni perpetuus legatus, cunctiſque eius actibus confirmatis. Obijt Recanati biennio poſt an. 1417. paulò ante Martini Quinti creationem; corpus eius in Cathedrali, cum hoc elogio marmoreo tumulo ſepultum eſt.

B *Maximus Eccleſiæ Princeps, ſummuſque Monarcha,*
Ordine Gregorius biſſenus clauditur arca.
Hic pro pace datus cœleſti munere ſemper
Seruit æthereos ſuperos munire decenter.
Archiſchiſma malum facta hæc dementia Piſis,
Ipſe pius releuat, facta eſt Conſtantia tectis,
Cardine bis ſacro paſtoris conſcia ſede
Marchia ſuſcepit Recanati Flauius æde.
Obijt anno Domini MCDXVII.

33. BALTASSAR Coſſa Neapolitanus variantis fortunæ rariſſimum exemplum, quondam Ioãnes Papa XXIII. in Conſtantienſi concilio Pontificali dignitate exutus eſt, inque præualida arce cuſtoditus, vt ſchiſma, quod inde videbatur poſſe timeri, caueretur, ſed cum inde poſt biennium, fœlici auſu luiſset elapſus, peruenitſetque Florentiam, vbi Martinus Quintus Pontifex tunc degebat, ad eius oſcula pedum prouolutus, ab ipſo
C non modò clementer exceptus eſt, ſed etiam iterum purpura ornatus, declaratuſque Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, decanuſque ſacri Senatus, anno 1419. 23. Iunij, qui tamen honor, cum acceptæ ingens contumeliæ dolorem Coſſæ non potuiſſet lenire, denique mœrori impar, breui deceſſit Florentiæ 11. Kal. Ianuarij eiuſdem anni, ſepultuſque in publico ſancti Ioannis Baptiſterio in ſepulchro à Donatello celebri Statuario ad perennitatem inſculpto, hoc addito epitaphio.

Balthaſſaris Coſſæ Ioann. XXIII. quondam Papæ corpus hoc tumulo conditum.

34. ANTONIVS Panciarinus de portu Gruaro Forouilienſis Aquileiæ Patriarcha, electus presbyter Cardinalis tit. ſanctæ Suſannæ, à Ioanne XXIII. 1411. atque ab Eugenio Quarto Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, pronunciatus anno
D 1431. 2. idus Martij. Romæ fato ceſsit eodem anno 1431. 5. non. Iulij, ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum.

35. HVGO Luſignanus Epiſcopus Cardinalis Prænestinus, Tuſculanam optauit Eccleſiam anno 1436. 5. Kal. Iulij per obitum Antonij Cardinalis Aquileiæ. Deceſsit Sabaudiæ 1442. Auguſto menſe.

36. LVDOVICVS de Luxemburgo Gallus, Ioannis Luxemburgij Domini, & Mariæ Anginnę Comitum filius, Pontifex Marinenſium, mox Rothomagenſis Archipræſul, ab Eugenio Quarto electus eſt presbyter Cardinalis, tituli ſanctorum Quatuor Coronatorum, anno 1439. deinde etiam ſub eiuſdem Pontificatu euaſit Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1442. In Brittannia mortem deceſſit

ceſsit 1442. die 4. menſis Octobris, ſepultuſque eſt in cathedrali Eccleſia, cui Epiſcopus præſidebat. Sub Anglo Henrico magnus Cancellarius Regni fuit; cuius partes conſectabatur. Pariſijs eius coronationi interfuit, dum in Regem Galliarum Inungeretur. Hic Ludouicus à Ciaccone appellatur de Bar, ſed qua ratione ductus, non video, additque obijſſe illum in Gallijs.

37. IVLIANVS Cæſarinus Romanus à Martino Quinto electus eſt Cardinalis, tituli ſancti Angeli 1426. deinceps etiam presbyter ſanctæ Sabinæ, 1444. prid. non. Martii Epiſcopatum Tuſculanum adeptus eſt. Hic in Pannonia ſplendida legatione functus eſt, contra Amuratem Regem Turcarum. Cæterùm cum Ladislaus Rex Poloniæ, atque Pannoniæ cũ Turcis ingenti auſu confligeret, Legatus caſtra ſecutus, cum flore nobilitatis Regni interijt, omnes ordines luctu, ac mœrore confecturus, anno 1445. menſe Iulio: De eo plura cum de Groſſeti Epiſcopis narrationem inſtituemus.

38. BESSARION Græcus Trepezũtius, monachus ſancti Baſilij Nicænus Archiepiſcopus, ab Eugenio Quarto presbyter Cardinalis electus eſt tituli ſanctorum Apoſtolorum 1439. in concilio generali Florentino, à Nicolao vero Quinto, Epiſcopus Sabinenſis pronunciatus eſt, tum & ab eodem ad Tuſculanum translatus, anno 1449. non. Kal. Maij, vir in vtraque lingua, Latina, Græcaq; doctiſsimus, quam iterum peritiam, exornabant nobiliores diſciplinæ, theologia ſcilicet, ac philoſophia. Hinc fiebat, vt ijs ſuccinctus armis, catholicæ pietatis acerrimus defenſor exiſteret. Cõſtat illum primum authorem fuiſſe, cur Græci, cum Romana Eccleſia conſentirent, confiterenturque in Florentino Concilio Spiritum Sanctum è Patre, Filioque procedere, cui veritati, aduerſus error, per tot annos, fœda diſceſsione Græcos narratur egiſſe tranſuerſos. In Germania legatione functus eſt, vt Federicum, ac Sigiſmundum Cæſares fratres periculoſa ſeditione laborantes, coniungeret, quod ipſum adeo fæliciter, cumulatèq; præſtitit, vt non modò inter vtrumque fœdus pacis dicatur ſanxiſſe, ſed etiam conſociatis armis, animiſque armaſſe in Turcas. Venetijs legatus Apoſtolicus in ſancti Marci platea miro ardore animi, ſacrum bellum vulgauit, itaut ad eius energiam orationis, plerique exæſtuarent ad prælium. Cum aliquando Bononiam, nobiliſſimam Italiæ ciuitatem, ac ſtudiorum matrem inflexibili iuſtitia, æquitateque adminiſtraſſet, Accademiam illam, olim nobiliorum artium tutiſſimum domicilium, in priſtinam dignitatem reſtituit, nobilibus illuc artibus reuocatis, quæ iam inde ob ciuiles diſcordias, armorumque tumultum cæperant exulare. Fautor non modo diſciplinarum, ſed & earundem alumnus, ac cultor. Siquidem multa Beſſarion ſcripſit, adeoque eleganter, vt in admirationem raperent ſtudioſos. Monumentorum autem Beſſarionis meminere cum laude Papienſis, Æneas Syluius, Corteſius, Franciſcus Philelphus, Platina, Campanus, Sigonius, Iouius, Michael Apoſtolicus, alijque non pauci. Cum tandem in Gallias legationem ſuſcepiſſet, à Ludouico Vndecimo

A Galliarum Rege parum honorificè exceptus, frauidiſque, ac perfidiæ facetè perſtrictus eſt, cum his illum ſalibus contrectata blandè eius barba, quam promiſſam pexamque ad delitias gerebat, exporrecto ad mimicam hilaritatem vultu, pronuntiatoque hoc verſu apud Grammaticos trito, & decantato aſperſit.

Barbara Græca genus retinent quod habere ſolebant.

Innuere quippe, vt erat politulus, & acutulus ingenio Rex voluit, quod barbarorum græcorum nominum exemplo, quæ idem apud Latinos, quod apud Græcos, genus retinerent: pariter ipſe homo Græcus, græcam fidem, lubricam ſcilicet ſuſpectámque haberet, cuius proinde dicta promiſſaque floccipenderet; ob quæ Beſſario ingenti, contracto mœrore, cum re infecta iam grauis ætatis B de Eccleſia Romana, & Græca optimè meritus omnium ingenti mœrore, Rauennæ deceſſit anno 1473. die 14. menſis Decembris. Eius corpus Romam delatum in ſacello à ſe conſtructo in Eccleſia ſanctorum Apoſtolorum honorificè, cum hoc epitaphio conditum eſt.

Beſſarion Epiſcopus Tuſculanus S. R. E.
Cardinalis, Patriarcha Conſtantinopolitanus, nobili Græcia ortus, oriundúſque, ſibi
viuens poſ. anno ſalutis MCDLXXIII.
Hoc viuens adhuc Beſſario monumentum mihi perfeci animus verò ad Deum immortalem euolauit.

39. LATINVS Vrſinus Romanus, Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis, ad Epiſcopatum Tuſculanum aſcendit 1473. deceſſit 1477. 3. idus Auguſt. ſepultuſque in eccleſia ſancti Saluatoris de Lauro C Romæ. Conſule, quæ infra ſcripſimus, vbi in Archiepiſcopis Tranenſibus plura de eo.

40. IACOBVS Ammanatus Lucenſis, qui vulgo Cardinalis Papienſis appellabatur, à Pio Secundo ad Purpuram vocatus eſt, atque in familiam Piccolomineam adoptatus cum Papienſis Epiſcopus eſſet, Sixto Quarto ſedente, factus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1477. Deceſſit anno 1479. 10. die menſis Septembris, ſepultuſque Romæ eſt apud ſanctum Auguſtinum. De eodem viro laudatiſſimo deq; eius doctrina in Epiſcopis Papienſibus fuſius dicemus.

41. BAPTISTA Zeno Venetus, Pauli Secundi Pontificis nepos, ex Epiſcopo Vicentino ab eodem electus eſt presbyter Cardinalis 1464. Qui deinceps ſub Sixto Quarto Tuſculanã dignitatem D aſſecutus eſt 1479. Patauij defunctus eſt an. 1501. Eius corpus Venetias translatum apud S. Marcum tumulatum eſt. In Epiſcopis Vicentinis de eodem poſtea plura.

42. GEORGIVS Coſta Luſitanus, ex Epiſcopo Albanenſi, factus eſt Tuſculanus 1501. ac deinceps etiam Portuenſis.

43. ANTONIVS Cardinalis Palauicinus, ex Epiſcopo Albanenſi, euaſit Tuſculanus 1503. ac paulò poſt ad Præneſtinam dignitatem translatus eſt.

44. IOANNES Antonius de ſancto Georgio Placentinus, ex presbytero Cardinali, tituli ſanctorum Nerei, & Achillei ad Epiſcopatum Tuſculanum aſcendit 1503. die 22. menſe Decemb. deinde etiã ad Sabinenſe Sacerdotiũ promotus eſt.

44. BERNARDINVS Carungialis, ex Epiſcopo Albanenſi, Tuſculanus effectus eſt 1507. deinde etiam ad Præneſtinum euaſit.

46. GVILLELMVS Briſonetta Gallus Epiſcopus Albanenſis, Tuſculanus adlectus eſt 1509. deinde etiam paulò poſt ad Præneſtinam aſcendit.

47. DOMINICVS Grimanus Venetus, ex Epiſcopo Albanenſi, Tuſculanus electus eſt, Iulio Secundo imperante, deinde etiam ad Portuenſem aſcendit.

48. PHILIPPVS de Luxemburgo Gallus, Regia affinitate ſanè præclarus, ex Epiſcopo Cardinali Albano, ad Tuſculanam dignitatem euaſit, ſub Iulio Secundo. Deceſſit in Gallijs 1519. Sepultuſque eſt in Cathedrali Cenomanenſi, cum hoc epitaphio.

Hic iacet corpus Illuſtriſſ. Philippi de Luxemburgo S.R.E. presbyter Cardinalis legati à latere in Gallia, Epiſcopi Cenomanenſis. Qui obijt iv. non. Iunij MDXIX.

Hic ille Philippus eſt, filius Theobaldi Fiennes Dominus, qui cum Philippum Molendonium ex vxore extuliſſet, Nūtio rem iſſo ſæculo, in Igniacenſi cœnobio Ciſtercienſem monachum induit, cuius poſtea Abbas fuit electus, ac deinceps Epiſcopus Cœnomanenſis, atque à Sixto Quarto Cardinalis deſignatus, tametſi nondum publicatus 1474. fato autem ceſſit eodem anno, dum Romam proficiſceretur, cui in Epiſcopatum filius hic Philippus ſucceſſiſſe narratur. Conſule Robertum Claudium, in ſua Chriſtiana Gallia, & Ioan. Chenu.

Philippus Cardinalis antequam Cænomanenſem Eccleſiam ſuſcepiſſe regendam, Atrebatenſium, ac Morinenſium Pontifex fuit electus Purpuratus Senator ab Alexandro Quinto 1496. tituli ſanctorum Petri, & Marcellini. Duo munificentia planè Regia Collegia fundauit, Cænomanis vnum, alterum Pariſijs. Eius præclari viri deinde oſſa e ſepulchro extracta per ſummum contemptum debacchantes combuſſerunt Hæretici.

49. ALEXANDER Cardinalis Farneſius, ex Diacono Cardinali ſancti Euſtachij ad Epiſcopatum Tuſculanum aſſumptus eſt, demortuo Luxemburgo ſuffectus 1519. deinde etiam Præneſtinam dignitatem obtinuit.

50. ANTONIVS Cardinalis de Monte, cum Epiſcopus eſſet Albanus, ad Tuſculanum aſcendit 1523. 14. die menſis Decembris, ſed & deinceps Præneſtina dignitate condecoratus eſt.

51. FRANCISCVS Guillermus de Claramoute Gallus, a Iulio Secundo creatus eſt presbyter Cardinalis, tituli ſancti Stephani in Monte Cœlio anno 1503. deinde à Clemente Septimo Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1523. die 16. menſis Decembris Epiſcopus primum Valentinus fuit tùm, & Archiepiſcopus Narbonenſis. & Auxitanus; mortuus eſt legatus Auenionenſis, ac ſacri Senatus decanus anno 1540. non Portuenſis, vt vult Frizon, ſed Tuſculanus Epiſcopus; Ibidemque ſepultus fuit in Eccleſia Cæleſtinorum apud Fontem Sorgiæ.

52. MARINVS Grimanus presbyter Cardinalis ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus electus eſt 1541. 13. menſis Martij. Deinde etiam ad Portuenſem aſcendit.

53. PHILIPPVS à Camera Gallus Ludouici Cameræ in Sabaudia Comitis, & Annæ de la Tour filius Ducis Albaniæ maternus frater, Catharinæ Mediceæ Galliarum Reginæ proxima cognatione coniunctus, monachus, & Abbas Corberiæ, ex ordine Diui Benedicti Bononiæ in Gallia Belgica Epiſcopus, à Clemente creatus eſt presbyter Cardinalis, tituli ſancti Nartini in Montibus 1531. A Paulo verò III. ex primo presbytero Cardinali, tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim declaratus eſt Epiſcopus Card. Tuſculanus 1543. 24. Septembris Romæ fato functus eſt 9. Kal. Martij an. 1550. ſepultuſque apud S. Trinitatem in monte Pincio. Hic à Paulo III. impetrauit, vt Purpureo cultu ſibi vti liceret, tametſi monachus Benedictinus eſſet.

54. IOANNES PETRVS Caraffa, Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis, electus eſt tuſculanus 1550. die 28. menſis Februarij, deinde etiam factus eſt Portuenſis.

55. IOANNES Cardinalis Bellaius Epiſcopus Albanenſis Tuſculanus adlectus eſt 1553. die 29. menſis Nouembris Portuenſem etiam deinde regendam ſuſcepit menſe Decembris eiuſdem anni.

56. RODVLPHVS Pius Cardinalis Carpenſis, ex Epiſcopo Albano factus eſt tuſculanus 1553 die 2. menſis Decembris. Poſt etiam Portuenſis euaſit.

57. Frater IOANNES Aluarez Toletanus hiſpanus, ordinis ſancti Dominici, filius Federici Albæ Dynaſtæ, atque Iſabellæ Pimintellæ, Epiſcopus Cordubenſis mox & Burgenſis, a Paulò III. ad Senatoriam purpuram vocatus eſt, Carolo V. id à Pontifice poſtulante, ſub titulo ſancti Sixti, Archiepiſcopus Compoſtellæ, Epiſcopus Albanus, deinde etiam Epiſcopus Cardin. tuſculanus 1555. die 29. menſis maij. Deceſſit Romæ 1557. 17. kal. Octobris, ætatis ſuæ anno 69. Corpus demortui in Hiſpaniam delatum eſt, atque in ſepulchrum Patrum ſuorum illatum.

58. FRANCISCVS Piſanus Epiſcopus Cardinalis Albanus, tuſculanam dignitatem adeptus eſt 1557. die 20. menſis Septembris, deinde etiam electus eſt Portuenſis.

59. FEDERICVS Cardinalis Cæſius, ex Epiſcopo Præneſtino ad tuſculanum Pontificatum aſcendit 2562. 18. die menſis Maij, deinde etiam Portuenſi dignitate nobilitatus eſt.

60. IOANNES Cardinalis Moronus Epiſcopus Præneſtinus, tuſculanam Eccl. regendam promotus eſt 1564. 13. die menſis Maij, ac deinceps ad Portuenſem translatus eſt.

61. ALEXANDER Cardinalis Sabinus, Farneſiæ gentis nobile germen, tuſculanus Epiſcopus declaratus eſt 2565. cum deinceps etiam ad Portuenſem dignitate perueniſſet 1578.

62. IACOBVS Cardinalis Sabellus, ex Epiſcopo Sabino, dictus eſt Tuſculanus 1578. ac deinceps Portuenſi Epiſcopatu condecoratus eſt.

63. IOANNES ANTONIVS Cardinalis Sorbelonus, Epiſcopus Præneſtinus, Epiſcopatum Tuſculanum adeptus eſt 1583. 9. die menſis Martij, deinde etiam Portuenſem ſuſcepit regendum. Eo

Præſule Sixtus V. Canonicos duos, cæteriſque Canonicatus, & Beneficiatis reditus adauxit ad maiorem eiuſdem Cathedralis Tuſculanæ decorem, & ornamentum, vt vidimus in Diplomate ſuperius allato.

64. ALPHONSVS Cardinalis Geſualdus Epiſcopus Albanus, electus eſt Tuſculanus 1587. die 2. menſis Decembris, deinde ad Portuenſem tranſlatus eſt.

65. INNICVS Daualos Epiſcopus Cardinalis Sabinus, electus eſt Tuſculanus 1589. die 6. menſis Maij, deinde etiam ad Portuenſem tranſlatus eſt.

66. PTOLEMEVS Cardinalis Gallus Epiſcopus Sabinus, ad Tuſcullanum aſcendit 1591. die 20. menſis Martij, Portuenſis etiam deinde declaratur. 1600.

67. LVDOVICVS Cardinalis Madrutius, electus eſt Epiſcopus Tuſculanus, cum antea eſſet Sabinus anno 1600. die 21. menſis Februarij. Deceſſit eodem anno Romæ agens, die 7. menſis Aprilis, ſepultuſque apud S. Onuphrium in Sacello Cardinalis Chriſtophori Patrui. In Epiſcopis Tridentinis de eo plura; Cuius Eccleſiæ cum Titulo fulgeret, ad purpuram vocatus eſt à Pio Quarto 1561.

68. HIERONYMVS Cardinalis Symoncellus ex Epiſcopo Albano factus eſt Tuſculanus Die 23. menſis Aprilis Anni 1601. ad Portuenſem deinde tranſlatus eſt.

69. DOMINICVS Cardinalis Pinellus, ab Epiſcopatu Albano, ad Tuſculanum pertranſiit 1603. die 26. menſis Iunij, Portuenſem deinde etiam obtinuit.

70. ANTONIVS MARIA Gallus, presbyter Cardinalis tit. S. Praxedis electus eſt Epiſcopus Tuſculanus prima die ineuntis Iunij 1605. cum deinde etiam ad Præneſtinam aſcendiſſet.

71. MARIANVS Perbenedictus Camerinenſis Cardinalis, tit. S. Mariæ Tranſtyberim, Epiſcopus Tuſculanus euaſit 1908. ſeptima die menſis Ianuarij. Deceſſit 1611. 13. Kal. Februarij, Sepultuſque eſt apud S. Mariam Maiorem, hoc Elogio eiuſdem emeritas laudes proloquente.

D. O. M.

Mariano Perbenedicto S.R.E. Cardinali de Camerino Epiſcopo Tuſculano, qui auitam nobilitatem multiplici doctrinâ, vitæ integritate; ſcelerum odio, vtà Catholicæ Eccleſiaſticæ libertatis, & publici boni acri ſtudio illuſtrauit, à Gregorio XIII. & amplioris cum poteſtate ab Innoc. IX. Clem. VIII. Leone XI. tribunalibus eccleſiaſticæ ditionis, & politicis conſultationibus præpoſitus à S. D. N. Paulo V. donec Scipionem Burgheſium nepot. votis communibus Cardinalem daret, negotijs omnibus eccleſiaſtici ſtatus etiam militaribus Præfectus, quibus alijſq; muneribus præclarè geſtis. Obijt anno ætatis LXXII. ſalutis MDCXI. XIII. Kal. Febr. Marianus Perbenedictus nepos, & hæres patruo de ſe benè merito mæſtiſs. P.C.

In templo ſancti Venantij Camerini humatum fuit cor eiuſdem Card. hoc ſpectatur epitaphium à Benedicto Canonico Pœnitentiario compoſitũ.

Cor Domini lacrymæ patrum, decus Orbis, & Vrbis
Et patriæ periit ſplendor, honorque tuæ.
Corpus & oſſa Dei præſepe tumbuli Chriſti
Maior in exquilijs Diua Maria tenet.
Quique miniſtrauit cæleſtia munera menti
Saluator retinet ſedibus exta ſuis
Pyramis hæc ſimplex, nec duratura cor addit
Donec nobilius perficiatur opus.
Spiritus Elyſias Cœli penetrauit ad oras
Nec timet inferni tela tremenda canis.
Heu pietas, heu grande nefas iacet, ecce camertes
Veſter honos, veſtra gloria, veſtra ſalus.
Vera loquor, nec ficta cano, nec profero vana
Non erit hæc ætas nunc habitura parem
Si ſimiles. Turcas, Parthoſque Eccleſia & hoſtes
Hæreticos timuit, nunc metuenda foret.
Hoc mihi cor Chriſtus Venanti tradidit; ipſi
Te duce feruidum reddo, tibique ſacro

De Mariano poſtea plura, cùm de Martoranis Epiſcopis ſermonem inſtituemus. Hanc enim Eccleſiam primùm regendam ſuſcepit, antequam purpuratus ſenator efficeretur.

72. EVANGELISTA Cardinalis Pallottus tit. S. Laurentij in Lucina, ad epiſcopatum Tuſculanum aſcendit 1611. die 24. menſ. Ianuarij, cumq; Portuenſi poſtea illum commutauit.

73. FRANCISCVS Cardinalis Sfortia Epiſcopus Albanenſis, Tuſculanum adeptus eſt 1620. 6. die menſis Aprilis. Hic natus Romæ eſt 1562. 6. die Nouembris. Parentes habuit Sfortiam Comitem S. Floræ, & Catharinam nobilem Politianam Iulij III. pronepotem, fœminam ad omnem pietatem vnicè factam; quæ perpurgatis Thermis prima Romæ, pluſquàm fœmineo auſu, inſigne Dino Bernardo Claræuallenſi in Quirinali monte Templum erexit. Cæterum Franciſcus, tanquam fortis, e forti parente prognatus procliuior ſemper ad arma fuit, quam ad Togam. Itaque cum prius in literis haud temnendos progreſſus feciſſet, loricatus deinde in flandriam, vbi bellum maximè ardebat, pro Rege Catholico, ſub auſpicijs Alexandri Farnetij Italici nominis ingenti gloria, ac Batauorum terrore militaturus profectus eſt. Ibi cum in ſpem incomparabilis Ducis futuri animi ardore, ac tolerantia corporis, arma tractat, ac vndique circumfert terrorem. Gregorius XIII. Romæ cum Sfortianis innecta affinitate, Franciſcum à Galea ad roſeum Pileum, in tumulum decoris nuper initæ affinitatis, nec cogitantem vocat. Paruit ille, venitque Romam, ſed armorum commutatione cum purpura, nondum ſemel conceptos militares Spiritus oblitus. Si quidem tum à Gregorio, tum ab alijs Pontificibus ad grauia, trepidaque, ac plerumque militaria negotia legatur, ita in ijs expediendis ſe geſſit, vt deſes plerumque toga, ac ſedentaria, haud quaque eiuſdem animum vltro procliuem, ad arma, promptumque fregiſſe videretur. Quamobrem cum Sixti V. temporibus, ex aliorum Pontificum deſidia, ita graſſatores per æmiliam præcipuè creuiſſent, vt iuſti exercitus impetu Æmilianas Ciuitates viderentur poſſe incurrere, Pontifex illuc legat Franciſcum, cum imperio expedendi arma, donec teterrimam illam perditorum hominum luem, ad excidium vſque

ecleret. Venit igitur, ac celeritate mirabili negotium omne confecit. Siquidem intentatis armis, graſſatores omnes comprēdit, illoſque, quà laqueo, quà furca, quà flammis ita mulctauit, vt per totam Prouinciam illam Legati diuulgato terrore, etiam probi ipſi, corriperentur timore. In Comitijs agitandis, vbi creandi Summi Pontifices forent, ita mirabilis fuit, ac verſatilis ingenij, vt Gregorianarum partium ante ſignanus factus, quatuor eius Pontificia Alumnos, ſuis conſilijs, adhortatuque prouexerit ad ſedem. In quibus Leo XI. fuit Mediceus, cuius ad thronum promotio ideo difficilis videbatur, quod aduerſæ partis arbitrium ferè omnes præſtolarent, & tamen Sfortia agente, quando minus id ſperabatur, bonis omnibus acclamantibus euenit. Ad ætatem ſenilem peruenit, non minus in dicenda ſententia alacer ac promptus, ac in adoleſcentia fuiſſet. Deceſſit Romæ 1624. die 2. menſis Septembris ſepultuſque fuit apud S. Bernardum ad Thermas, prope Catharinam Comitiſſam matrem.

74. ODOARDVS Cardinalis Farneſius ſub Gregorio XIV. Diaconus S. Euſtachij Cardinalis creatus eſt 1591. abbaſque Criptæ Ferratæ, ac deinde Cardinalis Sabinus, demum etiam Tuſculanus 1624. princeps ſanè ob regias dotes, quem doctiores calami conſecrent immortalitati. Eius laudes Andreas Victorellus recenſuit, alijſq; Deceſſit Parmæ, cum Odoardi Ducis Parmæ nepotis fratris ſui tueretur infantiam 1626. die 21. menſis Februarij. In eius obitu Alexander clariſſimus Caſtrenſis Epiſcopus luculentam habuit orationem, eiuſque corpus Romam delatum, tumulatum fuit in templo IESV ſeruatori dicato, non procul à ſepulchro, quod ipſe viuens Cardinali Bellarmino immortalis nominis viro munificenter non ſine epitaphio eius proloquente laudes erexerat. In Oduardi ſepulchro hæc inciſa verba ſunt, quibus omnes eiuſdem dignitatum prærogatiuæ continentur.

Odoardo S. R. E. Cardinali Farneſio Epiſcopo Tuſculano Alexandri Parmæ, & Placentiæ Ducis & Principis Mariæ Luſitaniæ Filio.

In arca autem, in qua corpus idem quieſcit ænea in lamina hoc leguntur.

Odoardus Card. Farneſius Alexandri Parmæ, & Placentiæ Ducis, & Mariæ Luſitaniæ filius, Alexandri Card. Farneſij, templi nominis IESV fundatoris, pronepos, Epiſcopus Tuſculanus, Legatus Patrimonij domus Profeſſæ Societatis IESV, eiuſque Sacrarij fundator, protector Regnorum Luſitaniæ, Aragoniæ, Angliæ, Scotiæ, nationis Heluetiæ Catholicæ, Reipublicæ Raguſinæ, Vallis Tellinæ, Ordinis Cartuſiani, Orfanorum, fœminarum à quæſtu pudicitiæ ad caſtitatem Religioſam deſugientium, Hoſpitij ſancti Iacobi Inſanabilium, Sodalitatum Roſarij, Caritatis, Mortis, Sacr. Vexilli, Montis Carmeli, Sancti Caroli. Quæ omnia curæ ſuæ commiſſa in Vrbe loca beneficijs ampliſſimis, atque erogata pecunia locupletauit. Extra Vrbem inſuper Cœnobia, & Templa fundauit. Egregius Princeps, Romanæque Curiæ, ac ſacro Cardinalium Collegio viuax etiam poſt mortem, prudentiæ, ac pietatis exemplum de tanto demum homine, ſi virtutem excipias exiguus hic cinis eſt.

75. IOANNES BAPTISTA Detus Epiſcopus Cardinalis Albanus, Epiſcopus Tuſculanus euaſit 1626. 6. non. Martij, deinde etiam Portuenſi dignitate inſignitus eſt.

76. BONIFACIVS Cardinalis Beuilaqua ex presbytero Cardinali electus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus 1626. 7. idus Septembris. Deceſſit Romæ 1627. die 7. menſis Aprilis, ſepultuſque eſt apud ſanctum Andream de Valle. De eo poſtea plura in Epiſcopis Ceruienſibus.

77. ANDREAS Card. Perettus Epiſcopus Albanus, ad Tuſculanum peruenit 1627. 18. Kalend. Maij. Hic diaconus Card. S. Mariæ in Domnica à Clemente VIII. creatus eſt 1596. tanquam qui gratiam videretur relaturus in exornando Sixti V. affini, à quo Pontifice ipſe viciſsim per id tempus Rotæ Auditor, eadem Cardinalatus dignitate fuerat exornatus. Andreas autem magis nitebat moribus, quàm literis, tanta præcipuè humanitate præditus, vt nihil illo humanius fieri poſſe videretur. Romæ fato functus eſt 1629. tertia die menſis Auguſti, atque apud S. Mariam Maiorem propè Sixti V. gentilis ſui oſſa ſepultus.

78. IOANNES GARZIAS Card. Mellinus, factus eſt Epiſcopus Card. Tuſculanus anno 1629. 13. Kal. Septembris. Eodem anno Romæ defunctus eſt 6. non. Octobris, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo, in Mellinæ gentis ſacello. De eo plura in Epiſcopis Forocornelienſibus.

79. MARCELLVS Lantes Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus, ad Tuſculanam dignitatem aſcendit anno 1629. octauo idus Octob. inde ad Portuenſem, & ad Oſtienſem tranſlatus.

80. IVLIVS Sabellus Romanus presb. Cardinalis à Paulo Quinto creatus, Epiſcopus Tuſculanus ab Vrbano VIII. anno 1639. 28. Martij delectus. Antiquiſſimæ familiæ nobile germen, ita viuit, vt vtriuſque Honorij Sabellæ gentis Alumni, videatur in Iulio reuixiſſe virtutes, de quo alibi in Archiepiſcopis Salernitanis plura.

ALBANENSES EPISCOPI.

PLVRES arbitrati ſunt, Ciuitatem, quam hoc tempore vulgus Albanum appellat, ad radices montis Albani conſtitutam, antiquam illam Albam longam eſſe, quam Aſcanius Æneæ filius; ante conditam Romam ipſos 300. annos excitauit, non ad radices montis, vt Liuius ſolus affirmat, ſed in cliuo ipſius montis inter lacum, montemque clementer aſſurgente, vt egregiè ſcribit Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 1. Romanorum antiquitatum. Quæ ſanè opinio ex antiquo conſenſu mortalium adeò altas radices egit, vt ipſi Albani populi præter veterem errorem, Eutropij, Seruijque opinionem ſecuti; ſupra ciuitatis portam, quæ Romam proficiſcentibus præuia eſt, marmoream Scropham candidam triginta fœtus enixam exculpendam curarint, eo portento, auſpicioque ab Ænea in ea condenda Vrbe vſurpato, B fidem facturi, antiquiſsimam illam longam Albam eſſe, quam ex mandato patris Aſcanius ædificauit, ex candore Scrophæ Albam longam illam appellans, vt Aurelius Victor in lib. de Origine gentis Romanæ fusè commemorat. Quam opinionem omnium penè antiquorum Scriptorum redarguere videtur authoritas; qui in monte non ad radices montis ædificatam fuiſſe affirmant. Strabo lib. 5. Ænea defuncto, Aſcanium, aiunt, Albam condidiſſe in Albano monte, qui tanto à Roma, quanto Ardea diſtat interuallo. Sed melius, apertiuſque Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 1. Rom. Antiq. trigeſimo anno poſt conditum Lauinium, aliam Vrbem ex Oraculo Æneæ reddito, Aſcanius filius eius condidit, translatiſque Lauinienſibus, & alijs latinis, quibus commodius habitare placebat, in C recens conditam Vrbem Albæ, & nomen impoſuit, additumque eſt cognomen ex ſitus formæ, vt diſcerneretur ab altera eiuſdem nominis, vt veluti compoſito vocabolo Alba Longa nominatur. Nunc ea deſerta iacet; quippe regnante Romæ Tullio Hoſtilio, quoniam videbatur cum ſua Colonia de principatu contendere, ſolo æquata eſt à Romanis, ciueſque eius, Vrbs Roma deſtructa matrice, intra ſua mœnia recepit. Verum hæc venerunt poſteà; olim cum ædificaretur inter montem, & lacum extructa eſt; ita vt medium inter vtrumq; obtineret ſpatium, ac veluti muris ijs cincta defenſaque, ſibi vtrique cuperetur; nam & mons ad-

A modum altus, ac natura munitus eſt, & lacus profundus, ac magnus, ex quo reductis clauſtris in ſubiectos campos aqua ad libitum diſpenſatur, hactenus Halicarnaſſeus. Idem quoque alij affirmant. Quamobrem cum alba longa inter montem, Lacumque fuerit conſtructa, facile colligitur, non ad radices montis, ſed in cliuo ipſo montis Albani fuiſſe collocatam, longè diuerſam ab ea Albana Ciuitate, quod modo via appia, mille tantum paſſus ab Aricia, duo verò millia à lacu diſtans ad radices montis ſpectatur. Siquidem antiquiſſima illa Albalonga ad lacum conſtructa erat, ità vt illinc montem, hinc verò lacum haberet ad munimentum, vt ex Halicarnaſſeo ſupra docuimus. Quod etiam ipſum, Cicero in Oratione pro Tit. Annio Milone luculenter enarrat. Tale verò excidium Al-

B balonga à Romanis paſſa eſt, vt Plinius inter eas Ciuitates illam enumeret, quarum ſuo æuo præter nomen, Veſtaleque templum, nullum extaret veſtigium: Quod cum eo, quod Liuius narrat, concordare videtur, cum lib. 26. Vibium Virium Senatorem Campanum ita in Senatu loquentem inducit. Albam, vnde ipſi oriundi erant à fundamentis proruerunt, ne ſtirpis, ne memoria originum ſuarum exiſteret. Item Strabo lib. 5. Alba diruta eſt, excepto templo, & Albani, ciuibus Romanis adſcripti ſunt. Clarius etiam Dyoniſius lib. 3. ſic Alba quam olim Aſcanius, ex Ænea Anchiſæ filio, & Creijſa Primia filia prognatus condiderat, cum per 10. poſt ædificationem Annos 13. demptis ſtetiſſet, eoque temporis ſpatio, populi frequentia, opibuſque, & cætera fælicitate

C multum aucta eſſet, triginta Oppidorum Latinorum Mater, & gentis toto eo tempore Principis, à nouiſſima ſua Colonia ſolo æquata, hodie quoque deſerta manet, Antiquiſſimæ Ciuitati præcipuè excidium intulit M. Horatius vnus è Trigeminis fratribus, qui ex pugna duobus alijs fratribus ſuperſtes, Curiatios interfecit, qui ſecum pro amplificatione, ſiue ruina Romanæ gliſcentis gloriæ congredi auſi fuerant Tullio Hoſtilio regnante. Ex quorum ſcriptorum authoritate iam patet, Albanum, haudquaquam eodem loco eſſe hoc tempore ſitum; quo olim antiquiſſima Vrbs Alba longa ædificata erat, à cuius ruinis, lacuque Albano conſtat, Albanum Oppidum ad duo milliaria abeſſe.

Cœ-

Cœterùm, cum, quod hoc tempore ſpectatur, Albanum, cum Alba longa commune nomen habere videatur, aperienda eius origo eſt, tanquam eius Vrbis, quæ antiquiſſimo, purpuratoque dignitatis fulgore nobilitatur. Et me quidem ad id intentum, facile Cluuerij in ſua antiqua Italia, me rapuit coniectura. Albanum hoc, eodem loco fuiſſe fundatum, quo olim Cn. Pompei Villa fuerat, quæ Ciceroni, atque Plutarco Albanum Pompei, ſiue rus, ſiue prædium Pompeanum eſt, quod via Appia, propè villam P. Clodij continebatur. Ibi, Imperatoribus ita decernentibus, Pretorianarum cohortium ſtationes erant, appellabaturque Albanum Prætorium. Dionyſius cum de ludis à Domitiano Imperatore in Albano ex more celebratis loqueretur ita, inquit; *eum locum ſub Albano monte, vnde is lacum habet tanquam Arcem aliquam elegerat*. Iulius autem Capitolinus in Maximiliano. *Quare timentes milites, quorum adfeſſus in Albano monte erant, Maximinum, & filium eius, quieſcentes in territorio, occiderunt*. Et Herodianus cum de eiuſdem Imperatoris interitu loqueretur, ita inquit, *Cum plerique aut in tabernacula, aut in ſuas quique ſtationes conceſſiſſent, viſum eſt militibus ijs, quorum ad Romam Vrbem ſub monte Albano Caſtra erant, atque in his liberi, eorum coniugeſque relicta, neci dedere Maximum*. Itaque cum ea ſtatio militum numeroſior eſſet, ob idq. Nuodinæ diuendendarum rerum in vſus militum haberentur frequenter, factum eſt, vt ibidem ſenſim cæperint ædificia exurgere, quo propius, commodiuſque coemenda adeſſent militibus. Albanum inde Prætorium, in iuſtum penè Oppidum creuit, quod modo Albanum Prætorium, modo ſine vllo adiuncto, Albanum, cæptum eſt appellari. Quod ipſum baud mirum debet videri, cum aliæ famoſæ Ciuitates ſuam ipſarum origiem in militum ſtationes referre ſoleant. Itaque cum Cluuerio, arbitror dicendum, à Militibus Prætorianis Albanum habuiſſe principium. Quod vt cunque ſucceſſu temporis creuerit, à Procopio tamen Albanum Oppidulum appellatur, ſitum ab Roma verſus Orientem ſolem. Difficilè autem valde fuerit tempus adamuſſim inueſtigare, quo Albanum ſuum exordium deſumpſiſſe videatur, conſtat tamen, cum è Græcia reuerteretur Nero, vt ſcribit Suetonius in eius vita, cap. 25. per Neapolim, Albanumque vtriuſque Ciuitatis diruta parte murorum pertranſiſſe illum, ſic vt inde facile colligi poſſe videatur, iam tunc Albanum, vt iuſtam, vrendamque Ciuitatem, muris ad oſtiles incurſus arcendos fuiſſe concluſam. Temporibus Conſtantini Magni Imperatoris, præ ſe ferebat oomen, firmque non remouendæ Vrbis, vt ex ijs, quæ Anaſtaſius Bibliothecarius in vita ſancti Syluestri ſcribit abundè colligere poſſumus: *In Ciuitatate Albanenſi*, inquit Anaſtaſius, *fecit Baſilicam ſancti Ioannis Baptiſtæ*; meminitque Albanenſis Ciuitatis pluribus alijs locis; quam alij Hiſtorici narrant, Alexandri Tertij temporibus, 1168. penè excidium paſſam fuiſſe, à factioſis, qui impij Æmoqarbi partes fouebant; reſectamq. ab Honorio Tertio gentis Sabellæ, quæ iam inde totum illum Albanenſis terræ tractum, cum Caſtello Sabello, in angulo antiquiſſimæ Albæ longæ ædificatô, latè poſſederant. An autem Caſtellum Sabellum antiquiſſimæ genti cognomen pepererit, an ſplendidiſſima gens Caſtello indiderit, ſanè mihi per obſcurum, alijſque ſcriptoribus haud ſatis planum putauerim.

Sanè, antiquiſſima Albanenſis Eccleſia eſt & ſi me coniectura non fallit, arbitror vel ab ipſis Apoſtolis, vel ab Apoſtolorum alumnis Euangelium lucem hauſiſſe; Quamobrem eius Ciuitatis Epiſcopus vnus è ſeptem Collateralibus eſt, Purpuratuſque, quique ſummo Romano Pontifici propiori dignitatis gradu ſubſeruit. In Concilijs, Albanenſis Præſulis frequens habetur mentio, ac Sozomenus præcipuè, dum acta Mediolanenſis Concilij ſub Conſtantino Magno recenſet, inter illius Concilij Patres Dionyſium quemdam Albanẽſem Epiſcopum numerat, qui incredibili ſanè conſtantia contra Arrianorum furorem Athanaſium ſanctum Pontificem defendit, ne deturbaretur de ſede, neuè iniuſta ſententia damnaretur. Albanenſis Eccleſiæ Diuus Tutelaris S. Senator eſt, cuius Vſuardus meminit, ac Martyrologium Romanum 6. Kalendas Octobris. *Sed iam aggrediamur ad ſeriem Epiſcoporum Albanenſium*.

1 DIONYSIVS Epiſcopus Albanenſis in Mediolanenſi Concilio ſub Conſtantino Magno, ſanctum Athaoaſium contra Arrianos conſtanter deſendit apud Sozomen: Hiſt. lib. 3.

2. CHRYSOGONVS ſub Simacho Papa in ſynodo Romana reperitur ſubſcriptus anno 504. & deinceps.

3. ARDEAS Anno 593. ſubſcriptus reperitur cuidam priuilegio Gregorij eius nominis Primi in dulro ſancti Medardi Eccleſiæ in Gallijs.

4. IOANNES Epiſcopus Albanenſis, & ſanctæ ſedis Bibliothecarius reperitur, anno 594. anno 4. Gregorij Magni indictione 12. in priuilegio conceſſo Honorato Abbati Sublacenſi.

5. HOMO BONVS interſuit Concilio, ſub ſancto Gregorio anno 595.

6. IVVENALIS inter Patres Sexti Concilij Conſtantinopolitani adnumeratus eſt, ſub Agathone Pontifice ſummo anno 680. paulòque poſt obijt, nam anno 683. Eccleſia Albanenſis vacabat, ex Anaſtaſio Bibliothecario in vita Leonis Secũdi.

7. ANDREAS, interſuit Synodo habito in Eccleſia ſancti Petri à Gregorio ſecũdo anno 721. Non. Aprilis indictione 4. ſeq. ſubſcripſit decreto aduerſus illicita coniugia, vna cum alijs 21. Epiſcopis ex Cod. Vatic. num. 1353.

8. TYBERIVS Anno 743.

9. GREGORIVS interſuit Concilio Romane ſub Zacharia Pontifice anno 743.

10. LEO anno 761. in Synodo ſub Paulo Primo.

11. EVSTATIVS, ſiue Euſtachius, interfuit creationi Conſtantini Pſeudo Pontificis. an. 767.

12. CONSTANTIVS, agebat in viuis anno 772. Conſule Baronium.

13. BENEDICTVS in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo anno 826. ex Baronio.

14. IOANNES ſanctæ ſedis Bibliothecarius an. 828. An. 1. Gregorij IV. in priuilegio Sublacẽſi

BE-

15. BENEDICTVS Sergij Secundi Papæ frater, Epiſcopatus Albanenſis vſurpator anno 844. de quo Luitprandus Tiſinenſis in viris Romanorum Pontificum.

16. PETRONATIVS Synodo ſubſcripſit anno 853. Deceſſit anno 867. conſule Baronium.

17. PAVLVS, Concilio Romano interfuit, ab Hadriano Secundo apud ſanctum Petrum celebrato anno 871.

18. GREGORIVS apud Baronium anno 963. reperitur in Concilio Romę habito à Ioanne Duodecimo ſuſpenſus, eo quod Leoni Neophyto Romanæ Eccleſiæ inuaſori, à Siccone Epiſcopo Oſtienſi in Antipapam conſecrato, orationes dixerat. Idem reperitur ſubſcriptus anno 983. in priuilegio Benedicti Septimi Monaſterio Sublacenſi.

19. THEOBALDVS floruit anno 995.

20. IOANNES S.R.E. Bibliothecarius quoddam priuilegium ſubſcribit ſub Gregorio Quinto anno 996. abbatiæ ſancti Saluatoris de monte Amiato ab eodem Pontifice indultum; de quo Rub. in Hiſt. Rauen. lib. 5. 997. anno vero 998. eiuſdem Gregorij Quinti Diplomati ſubſcripſit conceſſo Monaſterio ſancti Ambroſij Mediolani 4. Kal. Iunij.

21. PETRVS Epiſcopus Albanenſis, vulgo dictus, Bocca di Porco, anno 1009. ad ſummum Pontificatum euaſit ſub nomine Sergij Quarti; vt è ſepulchrali eiuſdem inſcriptione clarè colligi poteſt, cuius meminit Baronius in annalibus Eccleſiaſticis.

22. THEOBALDVS in Synodo ſub Ioanne 19. pro Eccleſia Syluæ Candidæ celebrato interfuit circa annum Domini 1028. Idem anno 1026. ſubſcripſit priuilegio eiuſdem Pontificis pro eadem Eccleſia.

23. BONIFACIVS è Nobili gente Comitum Epiſcopus Cardinalis Albanus, à Leone Nono creatus, Florentiæ Victori Secundi Pontifici maximo cum morte luctanti adfuit anno 1057. primuſque fuit, qui de eiuſdem Pontificis deceſſu ſcriptis literis Romanam Curiam fecerit certiorem. Leo Hoſt. in Hiſtor. lib. 2. cap. 98. ſubſcripſit bullæ Alexandri Secundi Monaſterio Caſinenſi anno 1067. 6. Idus Maij.

24. BASILIVS, Græcus Epiſcopus Albanenſis, & Cardinalis Bonifacio ſucceſſit, ab Alexandro ad Purpuram vocatus circa annum Domini 1073. ſub Gregorio verò Septimo deceſſit.

25. B. Petrus Igneus florentinus Vallis Vmbroſæ Monachus, ſancti Gualberti alumnus, à Gregorio Septimo electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1074. Hic ille Petrus eſt, qui ab Igne, quem illæſus tranſiuit, ignei cognomen inuenit, & quidem per id tempus in florentinam ſedem irrepſerat, quidam Petrus Ticiuenſis, Symoninica labe infectus. Quem ſpurium Paſtorem cum ſanctus Ioannes Gualbertus in Florentino Trono ſedere ægrè ferret, iamque de ea re in coronis iactati ſermones dimanaſſent in vulgus, clariuſque ſcelus eſſet, quàm quod amplius ſufferri poſſe videretur, eò iam curæ bonorum omnium videbantur intentæ, vt Symoniacus Petrus euerteretur de ſede. Cæterùm vt nulla tam perdita

A cauſa eſt, quæ fautòres non habeat, interim diſciſſa ciuitatis ſtudia ſunt, alijs Epiſcopum defendentibus, auerſantibus alijs eiuſdem Symoniacas Sordes. Itaque dum nutat cauſa, timeturque æquè in plebe, ac in viris potentibus conſternatio ſeditioſa. Petrus Vallimbroſanus, de quo conſenſu magiſtri Ioannis Gualberti viri ſanctiſſimi, recepit ſe probaturum per ignem, Ticinenſem Petrum Epiſcopatus coemiſſe honorem, bonos autem rectis ſenſibus progredi, dum Pſeudo paſtorem de ſede euertendum curarent. Acceptatur conditio, vt ſunt humanæ mentes ad curioſitatem procliues, ſeptimianaque ſancti Saluatoris abbatia, trepido periculo faciendo, vt aptus locus, quippe qui, ab Vrbe Florentia quinto tantum milliario diſtet, eligitur, ſuccenditur ingens ſtrues lignorum, B concipitur flamma, cumque iam Victrix ſiecum pabulum æſtuante incendio deuoraret, inque altum attolleretur, miſcens volumina fumi, Petrus ſacerdotali cultu indutus, cruceque, quam manu geſtabat, munitus inter debacchantes flammas, lento gradu, oculiſque in Cælum vibratis, progreditur, ſtupentibus cunctis, ignem ſui caloris oblitum, non modo progredientem non offendiſſe, ſed ne leuiſſimum quidem corripuiſſe capillum. Quamobrem in Petrum, diuina illa, plenaque amoris erga virum iuſtum pollicitatio iam videbatur poſſe quadrare. *Puer meus, cum tranſieris per ignem, non nocebit te, & odor ignis non erit in te.* Obſtupuere ad miraculum, infimi, medij, ſum- C mi, Conuictumqua ſceleris, lupum potius, quam Paſtorem exegere. Narrat mirabilem hanc hiſtoriam Baronius ex grauiſſima quadam Populi Florentini epiſtola ad Alexandrum Secundum Pontificem deprompta; alijque non temnendi ſcriptores, in quibus, nouiſſimè Nicolaus Baccetius Abbas Ciſtercienſis, amicus meus, eiuſmodi portentum in libro 1. ſiuæ ſeptimianæ hiſtoriæ ad viuum depinxit locum vbi olim miraculum acciderat. Ciſtercienſes poſtea finibus Templi laxatis, muris Eccleſiæ tanquàm conſpicuum concluſerunt, cuius in pauimento breuis marmoreus, & candidus lapis affixus eſt, atque è regione muro depicta tabula inhæret cum ijs verſibus memorabile facinus exprimentibus.

Hunc lapidem ſi quis conſpexerit, eſſe locutum
D *Hoc ſciat a ſancta Religione, loco.*
Indicat hic paries, depictus Imagine tanta
Quid fuit, & cur candidus iſte lapis.
Lis erat, & magno ſurgebant prælia bello
Hinc, atque hinc pariter maxima turba cadit.
At Monachi noſtri, vmbroſaque è Valle Ioannes
Exploratores conſtituere focos
Tunc Monachus iuſſu medium ſe iecit Abatis
Et potuit nulla parte nocere focus.
Aſt ille eiectus Petrus fuit illico ab omni
Sede ſua ſacra, Pontificiſque loco.
Cauſaque nam fuit hæc ſceleroſa, quod ille malignus
Tunc erat Hæreticus, Simoniacus erat.
Ergo nunc notum eſt, lapis hic qui fixus habetur
In terra, cunctis, ſic venerandus erit.

Ex hoc igitur mirabili facto, cum Petrus Igneus omnibus admirationi eſſet, Pontificique carus, purpura nobilitatus eſt, multoſque pro publica

Chri-

Chriſtiana ſe adiuit labores. Si quidem in Germania legatione functus eſt, difficillimis temporibus, cum ſcilicet Henricus, Rodulphuſque de Imperio decertarent. Deinceps etiam in Gallias legatus eſt, vbi difficillima negotia conſultiſsimè explicauit. Deceſſit ante ann, 1087. octauo Ianuarij, ſepultuſque eſt in Vallis Vmbroſæ celebri monaſterio. Cæterùm Baronius in 11. tomo Eccleſ. Annal. deceptus à quodam moderno ſcriptore, qui huius Sancti vitam temporibus Octaui Clementis emiſit in lucem, inſinuare videtur hunc Petrum Igneum è gente Aldobrandina traxiſſe originem, itaque fauorabilis fabula placuit, vt Petrus ipſe Cardinalis Aldobrandinus, alioquin Princeps ſapientiſsimus, Vallimbroſanum Petrum, in noua Clementina aula cum Aldobrandinæ gentis inſignibus, elegantique epigrammate; à Ioanne Matheo Cariophilo Archiepiſcopo Iconienſi confecto, depingendum curauerit. De Petro plura ſcripſit eruditus Diegus de Franchis Abbas Ripolanus in vita ſancti Ioannis Gualberti.

26. VVALTERVS, ſeu Gualterus Epiſcopus Cardinalis Albanus, Petro Igneo ſucceſſit poſt annum 1087. deceſsit ſub Paſchali II. vt Pandulphus Piſanus narrat. Ad hunc ſcribit Anſelmus Cantuarienſis ep. 35. & 36. initio Vrbani II. pontificatus.

27. ODDO Epiſcopus Albanenſis ſubſcripſit Bullæ Vrbani II. Monaſterj Cauenſis anno 1092. pontiſ. ann. 4.

28. RICHARDVS Monachus, & Abbas ſancti Victoris Maſsilienſis, frater Bernardi Cardinalis Abbatis eiuſdem Monaſterij, ex presb. Card. Epiſcopus Albanenſis à Paſchali II. Pontifice creatus ſucceſsit Oddoni. Hic ſub Gregorio VII. Pontifice legatus directus in Hiſpaniam anno 1079. ad mores reformandos, & Eccleſiæ priſtinam formam reſtituendam, cuius rei cauſa Concilium Richardus Burgi coegit. In eo Concilio regię voluntatis morē gerens, in toto eius Regno Romanum miniſterium confirmauit, vt habet Pelagius Ouetenſis. Hoc legato in Hiſpanijs agente ſcripſit Gregorius ad Alphonſum Caſtellæ Regem Anno 1080. Richardi Cardinalis legati mentionem faciens; eodem anno idem Gregorius eidem Richardo legato miſit epiſtolas, qui controuerſiam habebat cum Bernardo Archiepiſcopo Toletano laneum palium non habente; Idem Gregorius Cardinalatu priuandum cenſuit Richardum, quod Guiberti de corrigia Archiepiſcopi Rauennatis Clementis III. Antipapæ partibus faueret. Clàm Romano inhiauit Pontificatui, cum Hugone Archiepiſcopo Lugdunenſi, & tempore Victoris III. ſchiſma excitauit anno 1087. quem Victor à communione aliorum reſecauit in Synodo Beneuentana, menſe Auguſto eiuſdem anni, verum poſtea eſt reſtitutus. In Gallia habuit legationem ſub Paſchale ſecundo ad Philippum Gallorum Regem, quem à cenſuris, quas ex pertinacia incurſerat abſoluit. Trecenſe celebrauit Concilium, Maguntinæ Dietæ interfuit, cum Gebeardo Epiſcopo Conſtantienſi, vbi iterum Henricum IIII. Imperatorem excommunicationis mucrone traſfodit ann. 1105. Huius legationis meminerunt, Yuo Carnot. Ep. 166. & Godefridus Vindocien. Epiſt. 18. qui de Rodulpo Turonenſi Archiep. propter inhoneſta verba apud Richardum conqueritur. De quo Abbas Vſpergenſis in Hiſt. & Baron. tom. 12. vbi Ioannis Epſc. Tuſculani Epiſtolam adfert, ſcriptam anno 4. poſtquam ſcilicet Henricus Imp. Paſchalē Pontiſ. coniecisſet in Carcerem. Deceſsit noſter Richardus ſub eodem Pontifice poſt annum 1116. quo ſubſcriptus reperitur in Bulla eiuſdem Pontiſ. Eccleſiæ Marſorum. Datum laterani 5. Kal. Martij anno Pontificis 15.

29. LEO Epiſcopus Card. Albanus ſuffectus eſt Richardo, non Gualtero, vt videtur Ciaccono, ſed manifeſtè tempora inuertit, dum eiuſdem fieri mentionem affirmat in quodam Diplomate Paſchalis 2. anno 1106. ſiquidem per illud tempus conſtat Rihcardum apud Germanos functum fuiſſe legatione, atque vixiſſe anno 1115. vti ſupra docuimus, inſuper idem Richardus ſubſcriptus reperitur in diplomate Paſchalis II. conceſſo Abbati ſancti Ambroſij Maioris Mediolani anno 1103. 16. Kal. Martij ab Incarnatione ind. 10. Pontificatus 3. Quamobrem dicere oportebit poſt an. 1115. floruiſſe Leonem, non autem, vt vult Ciaceonus anno 1106.

30. VITALIS Epiſcopus Albanenſis Cardinalis, Leoni ſuffectus eſt à Paſchali Secundo Pontifice. Gelaſium Secundum, Honoriumque item Secundum inaugurauit. Deceſſit 1125. Huius meminit Pandulphus Piſanus.

31. MATTHÆVS Gallus, nobilibus, opulentiſque parentibus editus, in Rhemenſi Prouincia monachus, ac Prior Cluniacenſis, ab Honorio Secundo electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus 1125. Hic nobili loco natus eſt, atque à primis annis cum pietate diſciplinarum peritiam felici ſucceſſu coniunxit, cumquè antea Canonicus Rhemenſis eſſet, monaſticam vitam profeſſus eſt in celebri Cœnobio ſancti Martini de Campis Pariſienſi, cuius poſtea Abbas electus eſt. Cum poſtea ad Epiſcopatum aſſumptus fuiſſet, adeo inter beatioris vitæ obſequia inſtituti prioris non fuit oblitus, vt cæteræ vitæ auſteritati etiam duriora addiderit, ita vt ſanctimoniæ vitæ rariſſimis exēplis illuſtrarit Eccleſiam. Familiaris Diuo Bernardo fuit, atque ad obſequium veri Pontificis traducendis deuijs, indiuiduus eiuſdem collega, ſub Honorio II. in Gallijs legatione functus eſt, vbi in Trecenſi Concilio militare Templariorum inſtitutum fauorabilibus diplomatibus, indultis, confirmauit. Ab eodem legatus ad Montem Caſinum, Oderiſium, Nicolaumque exuit dignitate, ac Signorettum in eiuſdem loci Abbatem eligendum curauit. Interea cum inter Innocentium Secundum, atque Antipapam Anacletum obortum ſchiſma fuiſſet, Matthæus miro animi candore, Innocentij partes conſecutus eſt, atque Antipapæ ſceleroſos auſus inſectatus; cumque à Petro Leone expulſus Roma fuiſſet, in ea plena ærumnis ſiue fuga, ſiue peregrinatione, officij ſui egregiè memor, Gallos, atque Germanos, ad quos peruenerat, ad veri Pontificis obſequium, obedientiamq; demùm adduxit. Sub vitæ finem, Diuo Bernardo collega, Liguſtica legatione etiam functus eſt, in qua Mediolanenſibus author fuit, vt Innocentium

verum

vetum Pontificem venerarentur. Demum Piſas reuerſus, vbi per id tempus Pontifex morabatur, ex laboribus contracto morbo, vitam finiuit, die Natali Domini ſacro, dum adhuc crepera luce ſacrum peragcretur anno 1139. ſepultuſque apud ſanctum Frigidianum, gloria miraculorum clarus. Eius vitam perſcripſit venerabilis Petrus Cluniacenſis Abbas, tametſi in Cluniacenſi Chronico, eiuſdem geſta..., vitaque rurſus nerrentur; cuius Baronius meminit tom. 12. Annal. Eccleſ. Eius ibidem laudes ſanctus Bernardus in quibuſdam epiſtolis ſincerè depromſit; in quibus vel cum gram conſultoque viro grauiſsimè tranſigebat negotia, vel ſanctæ familiaritatis ergò mutuam charitatem alebat.

32. ALBERTVS Epiſcopus Card. Albanenſis ſubſcripſit bullæ Innocentij Secundi cœnobio ſanctæ Crucis Auſtriæ conceſſæ; datum Laterani 4. Kal. Maij, indict. 3. ann. 1139. Pontif. 2. Idemque ſubſcriptus reperitur in alio Innocentij diplomate, Monaſterio Hemmerodij Treuirenſis diœceſis conceſſo, 13. Kal. Ianuarij ann. 1140. apud Gaſparem Iogenlinium in noticia Abbatiarum Ord. Ciſtercienſis. Albertus vero obijt circa annum Domini 1142. cum nulla alia de ipſo mentio reperiatur.

33. PETRVS Papareſcus Romanus, Innocentij Secundi frater, is ab eodem electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1142. Extulit hunc eundem Pontificem, intulitque in Eccleſiam ſanctæ Mariæ Transtyberim, quam ipſe reſtaurare cœperat, mox, & fecit abſoluendam. Conſule Baron. tom. 12. Subſcripſit bullæ Cæleſtini Secundi pro Monaſterio ſancti Bartholomæi de Bonoſolatio Ordin. Ciſtercienſis Florentinæ Diœceſis ann. 1144. 14. Kal. Martij, ind. 7. ab Incarnatione.

34. NICOLAVS Brekſpear, ideſt Haſtifragus Anglus, Canonicus Regularis, ac ſancti Ruffi in Gallia Abbas Valentinæ Diœceſis, ab Eugenio III. electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis, atque in Sueciam, Noruegiamque miſſus Legatus, eam gentem poſtrema propemodum barbarie laborantem traduxit ad Chriſtum; Romamque reuerſus, Anaſtaſio IV. qui fato functus fuerat, ſub Adriani Quarti nomine, Summus Pontifex ſuffectus eſt anno 1154. Nonnulli ſcriptum reliquerunt hunc antequam in Abbatem S. Ruffi adlectus fuiſſet, monachum egiſſe in Ciſtercienſi Ordine, quod aliquibus, mihique improbabile videtur.

35. GALTERVS, ſiue VALTERVS ab Hadriano IV. creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus 1154. Poſt exceſſum verò Adriani, Alexandrum Tertium creandum curauit, cuius partes contra Octauianum Antipapam ſemper ſecutus eſt, potuitque paulò poſt exceſſiſſe è viuis, cum eiuſdem mentio habeatur vſque ad annum 1177. Fuit Alexandri Papæ in Vrbe Viceſgerens, vt teſtatur Ioan. Saleſburienſis epiſt. 6. ad Bartholæmeum Oxonienſem Epiſcopum.

36. HENRICVS de Caſtro Marſiaco Gallus, Monachus Ciſtercienſis, & Clareuallenſis Abbas, ab Alexandro Tertio inuitus conſecratus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 2. die, ex quo Concilium Lateranenſe cœperat celebrari, ann. 1179. idibus Martij. Hic nobiliſſimis parentibus procreatus eſt, ac puer adhuc ad Clareuallenſe monaſte-

A tium conuolauit, ſub Beato Roberto Abbate, qui Diuo Bernardo fuerat ſuffectus, ſub cuius diſciplina cum mirabiliter fuiſſet progreſſus, Altacumbam celebre in Sabaudia Cœnobium ſuſcepit regendū, inde poſt beati Gerardi martyrium, ad Clareuallenſem curam tranſlatus eſt, vbi cum omni perfectione excultos viros exercuiſſet, æquè apud Aulā, atque Tertium Alexandrum Pontificem maximè inclaruit; dignuſque habitus eſt, qui inter Concilij Patres numeraretur, purpuraque Senatoris decoratus, Albanenſi dignitate fulgeret. Quæ vtique illum adeo deſidem non effecit, vt vltra mare nobiliſſimas Prouincias ad ſacrum bellum Apoſtolicus Legatus excitauerit, gentibuſque, quas dira lues hæreſeos infecerat, ſalutarem adhibuerit medicinam: Idem cumulatiſſimè præſtitit in Gallijs, B cum ibi eodem legationis munere fungeretur. Siquidem, cum, quæ ad diuinum cultum ſpectant, omnia perluſtraſſet, repetiſſetque Lugdunenſem, ac Narbonenſem Archiepiſcopos circa gregem inſigniter deſidere, vtrumque nullis flexus precibus exuit dignitate. Mox conuerſis in Hæreticos armis, Vallem, præualidam illorum Arcem, oppugnat, ac demum diuino magis, quàm humano expugnat conſilio. Veronæ Lucio Pontifici decedenti adfuit, mox & Ferraræ Vrbano Tertio, cum morte luctanti poſtremum pietatis officium impendit. Cumque Henrico purpuratorum Senatus Apoſtolicam Sedem vltro, volenſque deferret, non aſſentijs offerentibus, in Gregorium Octauum honorem virtutis, quem ideo virum incomparabilem ſummum Pontificem eligendum curauit, à C quo cum deinde ad omnes Principes Chriſtianos Legatus cum maxima authoritate declaratus fuiſſet, ita munus illud ex more ſuo cumulatè impleuit, vt Fridericum ipſum toties perfidioſè relapſum cum Clemente Tertio reconciliauerit, cumque ſexaginta, & octo præclariſſimis Principibus belletoribus, ſuis ipſe manibus militari Cruce conſignauerit. Cum vir doctiſſimus eſſet; adhuc Abbas, declamationem contra hæreticos Albigenſes ſubpullulantes in Gallijs ſcripſit, quam in ſuis Annalibus refert Baronius tom. 12. Demum vir optimus, atq; excellens ita omnibus probabatur, vt Author vitæ ſancti Petri Tarantaſienſis inter Eccleſiæ Chriſti columnas, illum Principem Columnam appellet. Et meritò quidem, cum vſque ad extremum ſpiritum pro Eccleſia laborauerit. Denique vt præ-D clariſſimè geſtis, coronidem ſatis decentem apponeret ſub Tertio Clemente in Belgio, poſtremam fungens legatione, Flandrenſi comiti, Atrebatenſiq; Eccleſiæ, qui inexplicabili propemodum ſimultate pugnabant, ſua prudentia, conſilijſque peperit pacem, ac ineluctabili morbo ipſe correptus, cum horæ fatali ſe propiorem fieri ſentiret, ante altare ſancti Andreæ Cathedralis Eccleſiæ ſe deportari iuſſit, ibique ſacramentis munitus inter Sacerdotum manus animam exhalauit, die quarto menſis Iulij 1188. eiuſque corpus ex teſtamento in Claramuallem relatum eſt, tumulatumque à Lingonienſi Epiſcopo inter Diuum Bernardum, ac ſanctum Malachiam cum hoc epitaphio.

Subiacet huic lapidi quondam notiſſimus Orbi
Abbas Henricus Romano Cardine dignus.

Lubrica qui vana contemnens gaudia mundi
Terræ membra dedit, cœlis animamque remiſit.

Clariſſimi viri vitam, geſtaque multi ſcripſere, in quibus Cæſarius eius contemporaneus in libro miraculorum; Magnum exordium Ciſtercienſis ordinis lib. 2. c. 3. & 28. Vincentius Bellouacenſis lib. 30. cap. 31. in Calendario Ciſtercienſi in albũ Beatorum refertur die 14. menſis Iulij; eius præter Baronium meminit Crantzius lib. 7. cap. 5. Saxoniæ. Sirmundus in notis ad Petrum Celleuſem. Cryſoſtomus Henriquez in faſciculo SS. ordinis Ciſtercienſis, & in Menologio ad hanc diem, Montaluus, multique alij. Scripſit Henricus aduerſus Albigenſes Hæreticos. Extat ep. to. 12. Annal. Baronij.

Henrici doctrinam laudat Guillelmus Albæripæ Abbas in epiſtola ad eundem, tunc Clareuallenſem Abbatem, quæ extat in antiquo codice hedino epiſtolarum eiuſdem Guillelmi, apud doctiſſimum virum Hilarionem Ranchatum, ordinis Ciſtercienſis Abbatem, ac vniuerſalis Inquiſitionis Romæ Conſultorem: epiſtola eſt huiuſmodi, quam hic placet referre.

Amantiſſimo Domino, & Patri Henrico Abbati Clareuallenſi Fr. VV. de Albaripa, id patri, & filius.

Venerabilis Patris, & Abbatis Theolocenſis, & voce, & literis frequentibus adhortatus, quatuor ad eum epiſtolas deſtinaui, de immutatione ſanctorum, tam præſenti, quam futura, qualiter, vel fiant, vel facienda ſint in momento in ictu oculi in nouiſſima tuba? prouidens vt nec tanquam in libri corpore ſibi cohæreant, nec concionantem redoleant ſtylum; ſed ſolemnitate debita ſchedulis ſingulis ſingulæ diuidantur, Quarum duas, quia ad veſtram potius mihi videntur pertinere philoſophiam, veſtro putaui committendas iudicio, & ſtudio corrigendas, ſi quid tamen in eis, vel correctione dignum prudentia veſtra cenſuerit: quæ ſi penitus abijci non merentur, & ſi non indignum videtur in oculis veſtris, etiam fratri chariſſimo Herberto Morimonſi quondam Abbati communicari poterunt. Qui ſi de duarum nominibus tubarum forte cauſabitur, quod ſi licet ſicut cætera nomina, quaſi de materia minimè ſortiantur, dicite ei vos, quia ſicut non eſt de materia illarum informator Spiritus ſanctus; ſic nec cuiquam ex materia præbet. Non eſt enim materia, ſed forma. Et vt meam vobis inſipientiam ſimpliciter fatear. Quia nomen, quod ſextæ materialiter imponerem ad manum non habui: ſeptimæ quoque nomen, quam ſicut coniicio auream non immerito dixerim, præpudore ſubticui. Veſtrum igitur erit ſi prædicta non obſtat ratio, etiam ſextæ tubæ nomen aptare. Valete, & orate pro nobis amantiſſime Domine, & pater.

Aliæ eiuſdem VVillelmi doctiſſimæ epiſtolæ aliquando in lucem prodibunt, vna cum alijs antiquis à nobis collectis vetuſtis monumentis. At Albaripa, cœnobium eſt ordinis Ciſtercienſis de linea Clareuallis in Lingonienſi Diœceſi fundatum an. 1186. à Villeneo Lingonienſi Epiſcopo 55. duobus ferè paſſuum millibus à fonte Albæ fluminis, in radicibus montis nemoroſi, apud Papirium Maſſonum de fluminibus Galliæ, vbi & Alba miſcetur Sequanæ, ad pontem oppidum infra Trecas. Vide in notitia prima Abbatiarum, ordinis Ciſtercienſis in Regno Galliæ noſtri doctiſſimi Abbatis Gaſparis Iongelini: qui de Henrico hic noſtro Albanenſi ſcripſit in ſuo theatro Ciſtercienſi, nondum quod ſciam typis excuſo.

36. ALBINVS Mediolanenſis canonicus Regularis monaſterij ſanctæ Mariæ de Creſcentiaco, Diaconus Cardinalis ſanctæ Mariæ Nouæ, à Lucio III. ad id munus aſſumptus, mox ad presbyteratus purpuratum honorem ſanctæ Crucis in Hieruſalem, demum ſub Clemente III. an. 1189. euaſit Epiſcopus Cardinalis Albanus. Librum edidit, cui titulus eſt Collectio Canonum; qui etiam nunc in Vaticana aſſeruatur. Sub extremum Cæleſtini III. tempus vita functus eſt, circa ann. 1198. Ad hunc ſcripſit de Actis Concilij Rhemenſis, Gaufridus Clareuallenſis monachus apud Baronium.

37. IOANNES, natione Lombardus, vt refert Gregorius Abbas Paſſiniani in epiſtola ad monachos ſuos de canonizatione ſancti Ioann. Gualberti. Epiſcopus Viterbienſis, ac Tuſcanenſis, creatus eſt presbyter Cardinalis ſancti Clementis, à Clemente III. ſummo Pontifice anno 1189. ab Innocentio verò III. Epiſcopus Cardinalis Albanenſis anno 1199. ad ipſum ſcribit Innocentius III. anno 1210. Pontif. 13. epiſtola 129. 11. Kal. Septembris; ab eodem conſeruatus in iuribus ſpiritualibus eccleſiæ ſancti Nicolai de Neptuno contra Abbatem de Crypta Ferrata, iuxta ſententiam B. Card. S. Suſannæ prolatam; deceſſit eodem anno 1210.

38. GERARDVS de Seſſa, ſiue Seſsius Italus, nobilis Regienſis, ex ordine Ciſtercienſi monachus, atque Abbas ſanctæ Mariæ de Tilieto Diœceſis Aquenſis in Inſubria, ab Innocentio III. electus eſt Nouarienſis Epiſcopus, atque Inſubriæ Legatus Apoſtolicus, anno verò 1211. ab eodem Pontifice ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus, vt eiuſdem Innoc. perſpicuè prodit regeſtũ, 3. non. Decembris, anno 14. Pontificatus, pluresque eiuſdem Pontificis literæ, quas ad Gerardum Tilieti Abbatem, ac Nouariæ Epiſcopum electum, Albanenſemque Epiſcopum Cardinalem ſcripſit. Conſule notas Franciſci Boſquet Narbonenſis in epiſtolas Innoc. III. Cremonæ deceſſit Archiepiſcopus Mediolanenſis electus, atque triginta omnino dies poſt mortem Vberti Pirouani ſuperſtes fuit. Conſule noſtram ſeriem Nouarienſium Epiſcoporum, vbi de eo plura. Interim, vt olim in noſtris ad Ciacconem notis lectorem monuimus, huius Epiſcopi, & Cardinalis Albanenſis, neq; Panuinus, neq; Ciacc. meminerunt, adeo plerunque obſcura vetuſtas nobilium ſcriptorum deludit induſtriam.

39. PALAGIVS Galuanus, electus eſt ab Innocentio III. Diaconus Cardinalis, tituli ſanctæ Luciæ in Septiſolio, poſtea presbyter Cardinalis ſanctæ Luciæ, anno 1206. ac ſub eodem euaſit Epiſcopus Cardinalis Albanus 1211. ab Honorio verò III. in Orientem Legatus de latere miſſus eſt anno 1218. cum prævalido Chriſtiano exercitu, à quo poſt diuturnam obſidionem Damiata, nobile

bile Ægypti oppidum captum eſt. Quod ipſum non multò poſt Chriſtiani, ob inteſtinas diſcordias amiſerunt. Huius Orientalis expeditionis Pelagij, Iacobus Cardinalis de Vitriaco meminit in hiſtoria Orientali lib. 3. Rupinum in Regem Armeniæ inaugurauit. In Italiam reuerſum Honorius iterum illum legauit Veronam, vt Federicum Secundùm Imperatorem hortaretur, opportunas bello ſacro ſuppetitas ferret. Poſt præclaros pro Eccleſia ſuſceptos labores, in monte Caſino è viuis eximitur 3. Kal. Februarij an. 12. ſepultuſque eſt in eodem cœnobio, vt Arnold. Vvion affirmat lib. 2. lignæ vitæ, ex antiquo quodam Kalendario manuſcripto, additque fuiſſe illum monachum ſancti Benedicti antequam ab Innocentio III. purpura decoraretur. Quod ſi reuera ita eſt, ſuſpicor fuiſſe illum ord. Nigri Cardinalem, de quo Cæſarius in lib. Mir. qui cum ſe ſubſcripturum Innoc. quandam bullam in fauorem ord. Ciſtercienſis cõditam pernegaſſet, adeo ſanctum Pontificem illum ad iram impulit, vt ſi perrexiſſet peruicax eſſe, eidem omnium dignitatum expoliationem interminaretur.

Pelagio ſuiſque ſucceſſoribus omnia iura, priuilegiaque à Romanis Pontificibus conceſſa Eccleſiæ Albanenſi confirmauit Honorius III. anno 1217. Diploma iam ferè vetuſtate conſumptum, Nicolaus Quartus ſuis in regeſtis an. 3. fol. 23. epiſt. 137. de verbo ad verbum inſeri mandauit, diplomatis tenor eſt huiuſmodi.

NICOLAVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis.

*Q*voddam priuilegium ſub nomine fœlicis recordationis Honorij Papæ Tertij Prædeceſſoris noſtri confectum, & ipſius vera bulla munitum, quod reſpicit ſtatum Eccleſiæ Albanenſis, inſpecturi diligenter. Verum quia præfatum priuilegium iam incipit vetuſtate conſumi, Nos tenorem ipſius priuilegij, vt de ipſo impoſterum plena certitudo haberi valeat, de verbo ad verbum præſentibus fecimus annotari qui talis eſt.*

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili Fratri Pelagio Albanenſi Epiſcopo, eiuſq; ſucceſſoribus canonicè intrantibus in perpetuum.

*E*T ſi omnes vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra, quia tamen non omnia membra actum habent eundem, ſed capiti ſuo alterius vicibus, & varijs officijs obſequuntur, ijs tamquam principalibus honor eſt abundantior deferendus, quæ capiti ſunt ipſa corporis diſpoſitione vicina, & interiorem mentis conceptum facilius, & expeditius per exteriores actiones exponunt. Sanè licet Apoſtolica Sedes vniuerſos, quos Epiſcopalis apex dignitatis extollit, in partem credıtæ ſibi ſollicitudinis euocauit, eos tamen,

A *qui ſibi collaterales exiſtunt ſuo ſpecialius obſequio deputauit, quibus ſua ſæpius ſecreta communicans cum ipſis interdum, & interdum per ipſos in ſpiritualibus, & temporalibus exequitur vices ſuas. Cum igitur Albanenſis ciuitatis Antiſtes magnum locum obtineat inter eos, & ex inſtitutione prædeceſſorum noſtrorum, & conſuetudine approbata Romano Pontifici familiaris ſemper, & collateralis exiſtat, te, qui ex vocatione diuina ciuitatis ipſius, Cathedram conſcendiſti ſpecialius honorare proponimus, & in tuis te petitionibus exaudire. Ea propter Venerab. Frat. in Chriſto tuis precibus annuentes ad exemplar fœlicis recordationis Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri ciuitatem Albanenſem, cum burgo, thermis, monte, qui dicitur Sol, & Luna, Pala-*
B *tio, & omnibus appendicijs ſuis ad ius, & proprietatem ſedis Apoſtolicæ pertinentibus, immo etiam cum omni iure noſtro, tam in Comitatu, Caſtellania, & moneta, quam fidelitatibus hominum futuris bannis, placidis; plateatico, guerra, pace, hoſte, caualcada, glandatico, herbatico, ruſpatico, pratis, vineis, nemoribus, terris cultis, & incultis, & alijs manualibus noſtris, ſiue in terris, ſiue in aquis, & iure, quod habemus in Eccleſijs eiuſdem ciuitatis pro caratis vini, & ſi qua alia ad Regalia noſtra pertinere noſcuntur, tibi, & ſucceſſoribus tuis de fratrum noſtrorum conſilio concedimus, confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominũ liceat præfatã Albanenſem Eccleſiam temere perturbare, &c. Si qua igitur in futurum, &c. vſque præmia æternæ pacis inueniat. Amen, Amen, Amen.*

C *Ego Honorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.*

Ego Guido Prænestinus Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Cynthius Portuenſis, & ſanctæ Rufinæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Petrus Sabinenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Leo, tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem presbyter Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Robertus, tituli ſancti Stephani in Cœlio monte, presbyter Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Gregorius, tituli ſanctę Anaſtaſię presbyter Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Stephanus Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbyter Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Thomas, tituli ſanctæ Sabinæ presbyter Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Guido ſancti Nicolai in Carcere Tulliano, Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Octauianus ſanctorum Sergij, & Bacchi, Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.

D *Ego Gregorius ſancti Theodori, Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.*

Ego Stephanus ſancti Adriani, Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.

Ego Alebrandinus ſancti Euſtachij, Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.

Datum Ferentin. per manum Raynerij Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarij nono Kalendas Auguſti, indictione quinta incarnationis Dominicæ anno 1217. Pontificatus verò Domini Honorij Papæ Tertij anno ſecundo. Decernimus ergo, vt tenor ipſo ſic inſertus eamdẽ vim, & eundem vigorem habeat per omnia, quam, & quem originale ipſius priuilegij obtinebat. Ita quod adhibeatur fides, tam in iudicio, quam extra iudicium, ſicut originali adhiberetur eidem etiam, ſi dictum originale

nullatenus apparere contingat. Nulli ergo, &c. Noſtræ annotationis, & conſtitutionis, &c. Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Maiorem, quarta nonas Maij, anno Tertio.

40. M. PETRVS de Colle medio Italus Cāpanus, olim Honorio III. ſummo Pontifici, ac Nono Gregorio à ſacrificijs, Archiepiſcopus Rothomagenſis, ab Innocentio Quarto Lugduni in Concilio generalis Epiſcopus Cardinalis Albanus creatus eſt anno 1245. atque ab eodem ad Federicum legatus, vt cum eo Imperatore Fœdus pacis percuteret. inde contra Albigenſes altera legatione nobilitatus eſt ſub eodem Pontifice. Vir ſanè longè clariſſimus, non modo ob literarum peritiam, ſed etiam ob vitæ probitatem, quam ſupra nobilem literaturam extulerat. Huius Sigonius meminit, ſanè cum laude, Vveſtmonaſterienſis Matthæus non ita in ſua hiſtoria. Deceſſit an. 1253. repentina morte, donum Prophetici ſpiritus in Fr. electo Minorita reſidentis expertus ſuo damno, cui ſemet viſitanti prædixit ipſo eodem die moriturum, vt euenit: de qua re Vvadingus noſter in annal. Minor. ad annum 1254. ex Mariano in chron. Frizon ex alijs eum obijſſe ann. 1254. at Innocentius in epiſtola data anno ſui Pōtificatus vndecimo, 3. Kal. Nouembris, qui fuit Chriſti 1253. Eccleſiam Albanenſem, tunc vacantem commendat Henrico Archiepiſcopo Barenſi, cum tota ſua familia tunc exulanti, à Federico Secundo pulſo, eundemque adminiſtratorem eidem Eccleſiæ conſtituit ad beneplacitum Apoſtolicæ ſedis: id habetur in regeſto Vaticano. Ciacconus, Petruſque Frizon aſſerunt, hunc Cardinalem, natione Gallum, è prouincia Campanię oriundum non Italum extitiſſe: verum ambo grauiſſimè lapſi ſunt: cum natione Italus ex oppido vulgo de Colle medio dicto, quod in Romana Campania iacet, originem traxerit, id ex multis epiſtolis Innocentij Quarti ad Ioannem Odonis prænobilis viri ex dominis Fruſinonis filium ſcriptis, in quibus conſanguineum iſtius Cardinalis Epiſcopi Albanenſis appellat, clariſſimè patet, maximè in epiſtola Lugduni Kalend. Octobris data, Pontificatus 8. in regeſto Vaticano. Fruſinum celebris Cāpaniæ Romanæ locus eſt, Cœlij Hormiſdę Papæ patria, illius ditionem Ioannes tenuit, è quibus illum è nobili Campaniæ ſtirpe, ac fortè ex ipſis Fruſinoni dominis proſeminatum fuiſſe colligitur. Aſſentiri videtur ex Gallis Claudius Robertus, cum in Archiepiſcoporum Rothomagenſium Catalogo illum natione Italum fuiſſe aſſerit; præter quam quod ij etiam ſubiecti verſus Ciacconianum errorem liquidiſsimè redarguere videntur.

Hanc ſedem Petrus medio de colle ſubiuit.
In quo ius, pietas, ratio, lux, gratia fulſit.
Ortu Campanus, ſenſu Cato, dogmate canus,
Curius larga manus, ad ſumma negotia Ianus.
Inclytus Athleta Fidei, propriam nece ſpretam
Sulcans claſſe fretum fuit hoſti præda quieta.
More rapax Pardi, tulit hunc Papa, & ſibi
Cardinalem fecit eum, viduæ rapiens Eliſeum.

Nec minus inde conuincitur erroris Cæſar Alexius in ſua prima Centuria virorum illuſtrium Perufinorum, cū hunc Petrum de Colle medio, vt ciuē Peruſinū gentis Comitulę ex Comitibus Collis medij collaudat, cum eius contemporaneus, ortu Campanum affirmet; quis verò non videat, quàm longè ab Hetruria Campania diſtet? Cæterum, quoniam Cæſar Alexius, vir eruditiſsimus, vt aſſerti ſui me teſtem citare videtur, cum in meis ad Ciacconem additionibus, memini præclariſſimi viri, nouerit lector, eius Cardinalis mentionem quidem feciſſe me, in illis Ciacconianis notis, nunquam tamen eundem Cardinalem Peruſinum deprædicaſſe: quamquam non inficias ierim, Alexium, alioquin doctum virum, & candidum, meo teſtimonio vti voluiſſe, tanquam qui, ſolum Petrum de Medio colle Campanum Cardinalem, omni exceptione maiorem commemoraſſem. Quo tempore Petrus Eccleſiam Albanenſem adminiſtrabat, Innocentius Quartus, ad eius preces vnionem monaſterij de Palazuolo diœceſeos Albanenſis, ſub Gregorio Nono indultam ordini Ciſtercienſi, & monaſterio SS. Vincentij, & Anaſtaſij, trium fontium ſequenti bulla confirmauit: cuius antiquum exemplum in archiuio monaſterij aſſeruatum, hic ego quo certius conſeruetur, lubentiſsimè hoc tenore inſero.

INNOCENTIVS EPISCOPVS Seruus Seruorum Dei.

Abbati, & Conuentui ſancti Anaſtaſij de Vrbe, Ciſtercienſis Ordinis.

FAuoris benigni gratia libenter pia loca proſequimur, & illorum augmentis intendere delectamur vt conſtitutis in eis ſit ad gaudium, & diuino cultui feruenter inſiſtere, & animarum profectui ſollicite deſudare. Sane Dilectis filijs Priore, ac Fratribus Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Palatiolis Ciſtercienſis Ordinis Albanenſis Diœceſis olim aſſumentibus eiuſdem Ordinis inſtituta; Dilectus fil. abbas, & Generale Capitulum Ciſtercienſe eamdem Eccleſiam iuxta mandatum Apoſtolicū ſuper hoc eis directum veſtro Monaſterio vnierunt, & incorporauerunt ordini memorato, prout in eorum litteris inde confectis plenius continetur. Id quod piæ Recordationis Gregor. Papa Prędeceſſor noſter auctoritate Apoſtolica confirmauit tenorem litterarum ipſarum ad rei euidentiam pleniorem de verbo ad verbum ſuis litteris inſeri faciendo. Qui talis eſt. Frater Ioannes dictus Abbas Ciſtercij, totuſque Conuentus Abbatum Capituli generalis, Venerabili Coabbati ſuo ſancti Anaſtaſij de Vrbe, & dilecto filio Conuentui eiuſdem Domus. Salutem in Domino. Super incorporatione Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Palatiolis noſtro Ordini facienda, & eadem Eccleſia veſtro Monaſterio vnienda, literas apoſtolicas recepimus in hūc modum. Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilectis filijs Abbati, & Generali Capitulo Ciſtercien. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Incumbit nobis ex officij debito paſtoralis, & plantare ſacram Religionem, & fouere plantatam, & quantum in nobis eſt vniuerſos, & ſingulos in pio propoſito confirmare; ne ſi fauore fuerint Apoſtolico deſtituti, non proficiant ſed deficiant potius, vel tepeſcant. Cum enim bonæ memoriæ Ioannes Abbas Monaſterij ſanctorum Andreæ Apoſtoli, & Sabæ Confeſſoris, de conſenſu Conuentus

uentus

ientus ſui Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Palatiolis cum Terris, Vineis, hortis, arboribus, & alijs bonis ſuis ad idem Monaſterium pertinentium ſub annuo cenſu duarum Librarum ceræ ipſi Monaſterio annis ſingulis perſoluendæ de mandato fœlicis recordationis Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri quondam Xiſto Priori eiuſdem Eccleſiæ, ac eius fratribus conceſſit, & quandiu ibidem ordo vigeret ipſorum, itaquod ſi inſtitutus ibi tunc ordo per ipſorum inſolentiam deperiret dicta Eccleſia rediret libere ad Monaſterium eorundem prout in litteris confectis exinde perſpeximus contineri, quia prædicti Prior, & fratres nullam habebant de religionibus approbatis ſed tanquam eremitæ fructus ibi pœnitentię faciebant, piæ memorię Honorius Papa prædeceſſor noſter Regula Beati Auguſtini eis indulſit ibidem impoſterum obſeruandam. Cum autem ijdem ad commotionem dilecti filij Noſtri. S. tituli ſanctæ Mariæ Transtyberim Preſbyter Cardin. qui eis in benedictionibus dulcedinis diu aſſiuit quaſi pater propoſitum Domino inſpirante Religionis conceperint arctioris, & ad frugem vitæ melioris tranſire ſic mediante Cardinale præfato inter dilectos filios Abbatem, & Conuentum Monaſterij ſancti Anaſtaſij de Vrbe Ciſtercienſis ordinis ex parte vna, & fratrem Romanum Priorem ipſius Eccleſiæ de fratrum ſuorum aſſenſu ex altera ordinatum extitit, & tractatum, vt eadem Eccleſia dicto monaſterio ſancti Anaſtaſij vniatur, & tam dicti fratres, & Prior ſuſcipiant, & obſeruent Ciſtercienſis ordinis inſtituta, ita videlicet, vt monaſterium ipſum duodecim ſemper Monachos, Conuerſos autem, & familiam aliam neceſſariam ibi teneat, & beneficia loco illi domino faciente collata ipſi integrè conſeruentur. C *Si verò aperiente Domino manum ſuam, facultates eidem adeo contigerit augmentari quod honeſtum Conuentum per ſe valeat ſuſtentare collata ſibi perpetuo remaneant penes ipſam, dicta eccleſia ſit eiuſdem monaſterij filia ſpiritualis, expenſas, ſi quas de bonis præfati monaſterij, vel in emendis poſſeſſionibus, vel in ædificijs in ſe prædicta eccleſia conſtruendis durante vnione fieri contigerit, cũ memorata Eccleſia facta fuerit Abbatia, de bonis eiuſdem eidem monaſterio refundendas, ac reſtituendis etiã et libros, ſi quos præter illos, quos dare mater filiæ conſueuit, ydem Abbas, & conuentus conceſſerint ſupradictæ Eccleſiæ, & animalia, quæ ipſi dederint, ſi tum tempore, quo facta fuerit Abbatia extiterint. Alioquin fœtus ipſorum pro ea quantitate, qua ipſa receperunt ab eis reſtituere tenebuntur. Quod ſi libri aliqui, vel animalia, ſeu pecunia pro habendis animalibus fuerint* D *Eccleſiæ antedictæ collata penes ipſam remaneant, nec exinde alienari poſſint niſi vrgens eius neceſſitas, vel euidens vtilitas id expoſcat. Interim autem idem Abbas ſancti Anaſtaſij, & ſucceſſores ſui, qui pro tempore fuerint diſponendi de ipſa Eccleſia tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, & tam in perſonis, quam rebus ſicut de ipſo Monaſterio ſancti Anaſtaſij, cum vnum ouile, & Paſtor vnus eſſe debeat vtriuſque, ac mittendi totum conuentum, vel partem illuc in æſtate, ſi expedire viderint habebunt liberam facultatem. Nos igitur laudabile Prioris, & fratrum ipſorum propoſitum in Domino commendantes, & approbantes quod inter ipſos taliter eſt tractatum, quanquam ſecundum ſtatuta ordinis ad habendum conuentum, & aliam familiam neceſſariam ſufficientes ad præſens non habeant facultates, quia tamen conſideratis animarum lucris, exin-*

A *de prouenturis, & neceſſitate ipſius monaſterij ſancti Anaſtaſij euidenti cum propter intemperiem aeris, & alias incommoditates plurimas vix poſſint æſtatis tempore ibi eſſe monachi, vel conuerſi, & alijs circumſtantijs vniuerſis, vtrique tam monaſterio, quam Eccleſiæ vidimus expedire, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſupplentes defectum, ſi quis eſt ad præmiſſam cauſam, pro reuerentia Beati Petri, & noſtra præfatam Eccleſiam præſcripto cenſu ſupradicto ſancti Sabæ monaſterio reſeruato, iuxta præmiſſam formam eidem monaſterio ſancti Anaſtaſij vniatis, & incorporetis ordini memorato, clauſula illa in literis conceſſionis præfati Abbatis monaſt. SS. Andreæ Apoſtoli, & Sabæ confeſſoris appoſita, videlicet quamdiu ibi viguerit veſter ordo aliquatenus non obſtante, cum idem ordo non depereat, ſed potius in melius reformetur. Datum Viterbij, idibus Auguſti, anno Vndecimo. Nos igitur mandatum Apoſtolicum prono proſequentes affectu, eccleſiam ſanctæ Mariæ de Palatiolis ordini veſtro incorporamur, eamdem formam, quæ in literis Domini Papæ continetur veſtro monaſterio vnientes clauſula illa in literis conceſſionis præfati Abbatis ſanctorum Andreæ Apoſtoli, & Sabæ confeſſoris appoſita, videlicet quamdiu ibi vigerit veſter ordo aliquatenus non obſtante, cum idem ordo non depereat, ſed potius in melius reformetur. Datum Ciſtercij, tempore Capituli generalis, anno Domini 12?7. Verum cum ſæpedicta Eccleſia, per gratiam diuinæ ſubſidium illud, ſicut accepimus in bonis ſuſceperit incrementum, vt dignè conſurgere poſſit ad titulum Abbatiæ, nos quod ad gloriã diuini nominis Abbatiam de ipſa, iuxta formam in* C *præmiſſis expreſſam liberè faciatis, vobis auctoritate præſentium concedimus facultatem, & defectum, ſi quis forſitan eſt ex eo, quod dictorum Abbatis, & Capituli ſuper hoc ad præſens non eſt requiſitus aſſenſus, de noſtræ ſupplemus plenitudine poteſtatis, cum ſufficere poſſit per Apoſtolicas eiſdem fuiſſe litteras nuntiatum, quod ex eadem Eccleſia deberet fieri Abbatia, & eſſet monaſterij veſtri filia ſpiritualis, ſi faciente munificam manu Dei eius a Deo creſcerent facultates, vt per ſe honeſtum poſſet ſuſtentare conuentum, Nulli ergo noſtrę conceſſionis, &c. ſi quis autem, &c. Datum Laterani, Decimo quarto Kalendas Februarij, anno primo.*

41. RODVLPHVS Caprarius, ſiue è Capreolo Gallus, Matiſconenſis diœceſeos, ex Ioanne Capratio Aurato Equite, & Maria Comitis Burges, & Sebuſianorum principis filia, parentibus natus; D diui Ludouici Regis Francorum Cancellarius, ac Epiſcopus Ebroicenſis, ab Vrbano Quarto Cardinalatu, & Albanenſi Epiſcopatu ornatus eſt, legatique Apoſtolici functus munere, Carolum Regem Siciliæ, vxoremque eius Beatricem, anno dominicæ incarnationis 1265. in Epiphaniæ feſto, ſtipatus alijs quatuor Cardinalibus, in Baſilica Conſtantiniana, Regio diademate inſigniuit, eumque, ad Regnum recuperandum, contra Manfredum, eſt comitatus; quin etiam adhuc, Caroli Regis Coronati, ac Rodulphi coronam imponentis, effigies ſuis expreſſæ coloribus, in Romano Farneſiorum palatio, ſubiecta hac epigraphè, conſpiciuntur.

C. Harle Roy de Naples, & de Sicile, couronnè par Raoul, Card. de Cheuarieres, Eueſque de Albane 1265.

Sub eodem Pontifice, in Orientem legatus contra infi-

infideles miſſus, cum Diuo Ludouico in Africam, profectus, in Tunetana obſidione, extinctum peſte Regem, tanto omnium ordinum mœrore ſepulchro extulit, ac ſi ipſæ Orbis deliciæ interijſſent. Tandem ibidem Rodulphus ingenti luctu, morboque implicitus, 4. id. Aug. eodem anno 1270. hanc mortalem vitam cum altera immortali commutauit. Eiuſdem Marinus Sannutus Tortellus lib. 3. par. 12. cap. 10. & Claudius Clemens in vita Clementis Quarti Pontificis meminere. At dũ hæc ſcriberemus, ab amico nobis inſcriptio quædam inciſa marmore, nuper vt aiunt, prope Eccleſiam ſancti Laurentij Villę Corij Vrbeuetanę diœceſis reperta, allata eſt: in ea inſcriptionis architectus, eam Eccleſiam ann. 1265. à Guidone ex Comitibus de Monte Marte presbytero Cardinali tit. ſancti Laurentij in Lucina conditam, eodemque anno 9. Auguſti, à quondam Conrado Epiſcopo Cardinali Albanenſi, aſſeris conſecratam, ita fert inſcriptio.

Iſta Eccleſia ſancti Laurentij in Villa Cori
eſt ædificata, ac dotata cauſa pietatis, à
me Guido ex Comitibus de Monte Marte,
presbytero Card. ſancti Laurentij in Lucina, an. Dominicæ Incarnationis MCCLXV.
eodem anno die 9. Auguſti conſecrata a R.
Conrado de Monaldenſibus, Epiſcopo Cardinali Albanenſi.

Ridicula ſanè inſcriptio, mendacijs ſcatens, nuper compoſita, inciſaque, ac in terram abſcondita, his diebus refoſſa eſt, & in lucem producta, ad venerandam ſacræ hiſtoriæ antiquitatem euertendã. Quod mendacium, vel compoſitum, vel concinnatum arbitror, à nugiuendulo illo Alphonſo Ciccarello, vel ab aliquo eius farinæ impoſtore inſtructum, qui Cardinales, illuſtreſque viros, diplomata, inſcriptiones, monumentaque antiqua, per ſummum ludibrium ad arbitrium, libidinemque confinxit, ac adornauit, inſcriptionis falſitas, facilè, tum ex ijs, quæ ſupra de Rodulpho Captario Cardinali Epiſcopo Albanenſi retulimus, tum ex ijs, quæ modo de eodem, ac de Guidone Cardinali ſancti Laurentij in Lucina, qui eo anno in viuis agebat, verè ſubijciemus, detegetur. Rodulphum Captarium Gallum, Epiſcopum Ebroicenſem, ab Vrbano Quarto anni 1261. in Epiſcopum Cardinalem Albanenſem euectum, omnes eius æui ſcriptores affirmant, inter quos coryphæus habitus Theodoricus Valliſcolor, in vita eiuſdem Vrbani, ad Ancherum Cardinalem Vrbani nepotem, dum Cardinales in prima creatione renunciatos enumerat, primo loco inter Epiſcopos Cardinales, Rodulphum hiſce carminibus recenſuit, ornauitque.

Praesbyteri plures fient, vt Apoſtolus inquit
A Domino, quod lex ſacra rogatur eis
Sanè cum dicti fratres, a Cardine pauci
Eſſent, his ſedem multiplicare placet,
Vera ſalus, vbi conſilium quære pater iſtos
Coniunxit lateri, cum fuit ordo prior,
Iſti Pontifices, Rodulphus hic Ebroicenſis
Præſul conſilijs moribus aptus erat

Huic Archipræſul Narbonæ, nomine Guido,
Qui ſucceſſit ei, ſæcula iura regens
Præſbyteri bini, &c.

Eundem Rodulphum, ann. 1265. ipſa die Epiphaniæ, in Baſilica Conſtantiniana, vt legationis principem, ac caput, vna cum Anchero S. Praxedis, Richardo S. Angeli, Gotiphredo S. Georgij, Matthæo Vrſino, S. Mariæ in Porticu Cardinalibus, Carolum Andegauenſem Comitem, eiuſque vxorem Beatricem, Romæ diademate regio cinxiſſe, Clemens Quartus datis Peruſij literis, 4. Kalend. Ianuarij ann. primo, epiſtola 126. & 127. regeſti Vaticani, luculentè confirmat. Eundem Carolum in regni poſſeſſionem, vt Legatum Apoſtolicum deduxiſſe, teſtes ſunt eximij, Nauclerus ad ann. 1264. Platina in Clemente Quarto, Paulus Æmilius in Ludouico Nono, Bzouius tom. 13. annal. eccleſiaſt. & D. Antoninus. Eundem prima die ſeptembris anni 1266. præſente Clemente Quarto ſummo Pontifice, ædem D. Claræ Aſſiſij conſecraſſe, ſummumque Pontificem aram principẽ, eidem Diuæ dicaſſe, literis prodidit Marianus. De eodem Albanenſi Rodulpho, Vvadingus noſter, tom. 3. annalium Minorum. Tranſmarinæ expeditionis legatus, S. Ludnuici Regis zelum æmulatus, poſtquam Regi S. R. E. tributario, coronam impoſuerat, nouas Chriſto Eccleſiæ fundatori coronas quærens, cæleſti ab ipſo diademate decorandus, Tuneti in Africa, ann. 1270. 4. id. Aug. chriſtiano Orbi eripitur. Cui hæc non ſuffecerint, Claudium Clementem legat, de vita, & rebus geſtis Clementis Quarti, apud quem hæc, & alia plura de Rodulpho reperiet hiſtorię commendata, cuius nomen ab anno 1261. quo ad Albanenſem Epiſcopatum euectus eſt, ad annum 1270. quo è viuis ſublatus, effloruit. Quomodo ergo fictitius, & chimæricus ille Conradus Albanenſem Inſulã, ann. 1264. die 9. Auguſti gerere potuit? vt aſſerit Inſcriptionis author? cum eo tempore Rodulphus Regem Carolum, in Regni Neapnlitani poſſeſſionem deduceret, ni forte eodem ſimul tempore, duo Epiſcopi Albanenſes vixerint, quod pacatiſſimo illo ſæculo, nullo diſciſſo ſchiſmate, aſſerere, abſonum, ac deridiculum eſt: at hæc de fictitio Cnntrado, noſtram Albanenſium Epiſcoporum ſeriem corrumpente ſufficiant. Sed quid de Guidone illo presbytero Cardinali ſancti Laurentij in Lucina, quem inſcriptionis concinnator, ex Comitibus Montis Martis deriuat, Italumque appellat, dicemus? Fuiſſe ſanè, hoc anno 1265. Guidonem quemdam tit. ſancti Laurentij in Lucina presbyterum Cardinalem, nemo negauerit, at non Italum, non Vrbeuetanum, non denique ex Comitibus Montis Martis, ſed patria Burgundum, Abbatemque Ciſtercij, Diuionenſis in Gallijs diœceſeos, eiuſdemque ordinis Ciſtercienſis Generalem, virum clariſſimum, ab Vrbano Quarto ann. 1263. in ſecunda creatione, in Cardinalium numerum ſub titulo ſancti Laurentij in Lucina adſcriptum, citatus Theodoricus Valliſcolor in Vrbani vita, dum Cardinales ſecundæ creationis numerat, hitce impolitis verſibus illuſtrabit.

Burgundus patria fuit, & Ciſtercius Abbas,
Alter promotus, Guidoque nomen ei;

Huius

Huius enim titulum, retinebat primo Ioannes Præſul de Portu, poſtea factus adeſt.

S. Laurentij in Lucina titulo, quo ſeſe Ioannes Anglus factus Epiſcopus Portuen. abdicarat, Guido fuit ornatus, vt Theodoricus aſſerit, ac ſupra inſinuauimus dū de ipſo Ioanne in Epiſcopis Portuenſibus loqueremur. At apertiſsimè omnium idem Vrbanus in literis, ad Abbatem, & Capitulum Generale Ciſtercij datis, quas in ſuo formulario, de Vita & Honeſtate Clericorum lib. 3. Matinus de Phylomarinis Neapolitanis ſatus, Archiepiſcopus Capuanus ac S.R.E. Vicecancellarius retulit, codex manuſcriptus, in Bibliotheca Vaticana 6366. aſſeruatur, quarū literarum tenor ita iacet.

VRBANVS QVARTVS &c.

Abbati, & Generali Capitulo Ciſtercij. Proceſsit olim de prouida, & ſalubri deliberatione dilecti filij noſtri Guidonis, tituli ſancti Laurentij in Lucina presbyteri Cardinalis tunc Abbatis Ciſtercij, quod pro magnis, & arduis ordinis veſtri negotijs ſe contulit ad præſentiam Apoſtolicæ pietatis. De hoc ſiquidem virtuoſo viro, ſicut de odore agri pleni, cui Dominus benedixit, nobis dilectionis multitudo proueniens, ad hoc induxit affectionem noſtram beneuolam, vt ſedis Apoſtolicæ clementiam gratioſam, quod eum à prædicti Ordinis Generali regimine abſolutum, venerabilium fratrum noſtrorum præclaro collegio duximus aggregandum, pia credulitate tenentes, quod rem laude digniſſimam ageremus, perſonam tam religioſi hominis, & gratioſi aſſumendo in noſtræ ſollicitudinis partem egregiam, & profectum Eccleſiæ Generalis. O qualis, & quanta de hac affluentia cœleſtis gratiæ cordibus veſtris in Domino debuit exultatio proueniſſe? O quantum vobis, & cunctis profeſſoribus ipſius Ordinis, quod hunc virum angelicum virtutū, & ſcientiæ ſplendoribus illuſtratū educaueritis, acquiritur gloriæ, & honoris? O quā ſedulis, & deuotis precibus pietas Dei munifica eſt vobis, & Ordini memorato in prædicto Cardinale contuliſſe dignoſcitur, vtrique per longa tempora feliciter conſeruetur. Certè filij nobis in Chriſto cariſsimi, certè vobis regis, & Reginæ cœlorū ſeruitorib. humilib. deuotis vigeat in vobis ſenſus perſpicuus, & in mentibus veſtris reluceat clariſsimus intellectus pro magnis diuitijs, ſummiſq. delicijs, eſt à vobis deducendū aſsiduè, quod votiuis gaudijs ipſius Cardinalis animam quamdiu vixerit perfundatis, & in eo potiſsimè, vt ipſum in tam ſollemni dignitate poſitū veſtræ ſynceritatis charitatis diſponat, non dicit pauperem, ſed condignis opibus abundantem, quas à veſtri ſanctitate collegij circumſpecta ratio pro tanta ſugerit extimari, ſicut vnam columbam rebus mundis, & nitidis aſſuetam grano puriſsimo, & aquis limpidis, per aliqua tempora nutriretis. Quid plura, ſicuti de arbore productiua balſami, ſi hodie in virgultis veſtris illam contigeret inueniri ſolertis cura ſtudij vobis incumberet, ac etiam immenſa iucunditas exinde proueniret; ſic, & multo amplius eſt à vobis ſollicitè prouidendum, ac ſemper in Dominus gratulandum, quod hunc odoriferum florem, vel potius oliuam fructiferam, quam de venuſtiſsimo Religionis veſtræ horto productam, in Eccleſiæ paradiſo (Dei nutu) habere perſpicitis, gratiarum veſtrarum rore largiſsimo perfundatis; nec mirum, quia in eiuſdem Cardinalis affectione ſancta geritur, & ipſius firmo

A *propoſito continetur, quod ab illicita receptione munerum, & ab omnibus claræ famæ contrarijs, ſit in perpetuum liber, & immunis; itaquod tandem per innocentis vitæ ſtudium ſibi de ſupremo Theſauro gratiæ, coronam ſplendoris æterni gaudeat proueniſſe; cæterum diſcretio veſtra prouida, & induſtria circumſpecta prudenter attendat, quod ſi pro aliqua perſona benemerita, de qua nihil vnquam videtur habuiſſe intuitus, aut percepiſſe auditus, deuotioni veſtræ contingeret præcepta noſtra dirigi, non ſine grauis nota poſſet à vobis illorum executio præteriri, cum itaque dignum ſit, vt vos, qui præfatum ordinem à temporibus longe præteritis ex intimo cordis affectu dileximus, vos ad noſtrū in hac parte deſiderium laudabiliter adimplendum inueniſſe promptos, & faciles gaudemus; Vniuerſitatem veſtram rogandam duximus, & monendam per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus hilariter, vt vnanimiter diſponatis, quos idem Cardinalis talem à vobis annuam prouiſionem habeat, de qua, ſicut decus requirit, Romanæ Eccleſiæ, & veſtri decet honeſtatem ordinis, poſſit honorificè ſuſtentari, nec prouiſionem huiuſmodi vobis ad diſpendium, vel tædium, ſed ad perfectum multiplex, & grande ſolatium aſcribatis, præſertim cum plus honoris, & commodi ſit, Deo propitio, vobis exinde prouenturum, quam breuiter mente concipi, aut per litteras valeat explicari. Nos enim qui veſtram in eodem Cardinale perſonam ſuper ijs honorari cupimus, de veſtri beneplaciti complemento vberrimas vobis gratias cum locus affuerit referemus, dictumque Cardinalem, nobis in Chriſto dilectiſsimum, pro ſuorum excellentia meritorum tanto libentius, ſuper*

C *ijs, quæ frequenter à nobis veſtro duxerit petenda nomine, ſtudebimus exaudire, quanto certis agnoſcemus indicijs, quod circa ipſum optima ſubſidia pro ſe eiuſdem & noſtra reuerentia liberaliter effundatis &c. Dat. &c. Anno Tertio.*

In Regeſto Vaticano, anno 4. Clementis IV. aliam epiſtolam quæ ordine 41. eſt repetimus. Guidoni Card. tit. S. Laurentij in Lucina Apoſtolicæ Sedis Legato, ad Reges Daniæ, & Sueciæ, & ad omnes prouincias Bremenſem, Magdeburgenſem, & Geneſnenſem, deſtinato: vt ſuppetias Crucigeris, contra Lithuanos, Liuones, Paganoſque, impetret. Datum Peruſij 2. idus Iunij anno primo, qui fuit Chriſti 1265. de qua Legatione hæc habet, Mathias de Michouia tom. 2. lib. 3. cap. 57. rerum Polonicarum, *Anno Domini 1267. Guido frater Ciſtercienſis Ordinis S. R. E. Cardinalis tit. S. Laurentij*

D *in Lucina, & Legatus de Latere, à Clemente Papa IV. in Poloniam miſſus, primum Cracouiam, 4. Kal. Iulij peruenit, à Boleslao Pudico, & Paulo Epiſcopo Cracouienſi, proceſsionatim veneratus & exceptus eſt. Dehinc Vratislauiam diuertens, in feſto Purificationis Mariæ, generalem Synodum tenuit, pro ſubueniendo terræ Sanctæ Iubilæi gratiam, & crucem, contra Saracenos prædicauit*, hæc ille paulo ante hoc eſt 6. idus Maij eiuſdem anni Viennæ Concilium celebrauit, cuius decreta leges apud Caniſium, tomo primo antiquæ Lectionis. Obijt vero vt habet Ericus Daniæ Rex, in libello de Origine Danorum 13. Kal. Iunij 1272. non anno 1274. vt nonnulli perperam aſſeruerunt. Ex ijs autem quæ de Rodulpho, ac Guidone, Cardinalibus, diximus iudicet modo prudens & cordatus Lector, an vera ſint, quæ ille men-

mendaciorum Sartor, inficta illa inſcriptione de Conrado, ac de Guidone de Monte Marte, temerè effudit, interim Lectorem meum monitum velim, ne ab huiuſmodi falſis ementitiſq; inſcriptionibus, cœlum cum terra ſacram prophanamque hiſtoriam permiſcentibus in errorem ſe indui patiatur.

42. S. BONAVENTVRA è Bagnarea Generalis Magiſter ordinis Minorum à Gregorio Decimo creatus eſt, Epiſcopus Cardinalis Albanus anno 1272. Vir tam notæ ſanctitatis, atque doctrinæ, vt ſi quis in eius laudes calamum velit exerere, ſine vllo exitu, ac infœliciter vaſtiſſimum oceanum videatur velle metiri. Eius ingenij monumenta, quæ plura viuens reliquit, numerat, ponderatque Cardinalis Bellarminus in libro de ſcript. Eccleſ. eiuſdemque vitam multi ſcripſere, præcipuè autem hoc tempore Vuadinghus in Annalibus ordinis Minorum. Tomo primo & ſecundo. Deceſſit Lugduni anno 1275. dum ibidem generale celebraretur Concilium die 15. menſis Iulij, ibidemque ſepultus eſt, ac ſucceſſu temporis in ſanctorum numerum adſcriptus.

43. F. BENTIVENGHA de Bentiuenghis de Aqua ſparta Vmber ordinis Minorum Generalis, Epiſcopus Tudertinus, Nicolao Tertio ſummo Pontifici à Sacrificijs, & confeſſionibus, ab ipſo promotus eſt ad Epiſcopatum purpuratum Albanenſem anno 1278. Plura monumenta reliquit ingenij, defunctuſque eſt Tuderti 7. Kal. Aprilis anno 1289. ſepultuſque eſt apud ſuos minores. Conſule Vuadinghum tomo 2. annalium minorum.

Dum Bentiuenga Eccleſiam Albanenſem moderaretur, monaſterium ſanctæ Mariæ ac D. Pauli anno 1282. à Iacobo Diacono Cardinali Sabello, qui paulo poſt Pontificia thiara ornatus eſt, ac in Honorij Tertij, è ſua nobiliſſima proſapia proſeminati, memoriam, Honorij Quarti nomen ſibi adſciuit, in Albano monte, vbi olim vetus ciuitas ſteterat, in proprio ſuo fratris Pandulphi, ac Lucæ nepotis ſuo dominio, iaci fundamenta, ac aſſurgere cœperunt, eaque in animæ ſuæ, ac maiorum ſuorum ſubſidium, ingentibus redditibus cumulauit proprio, annulo Priorem Eremitarum D. Guillelmi, quibus aſſentiente Epiſcopo Bentiuenga, Monaſterium & Eccleſiam iam ab ipſo fundatam conculerat, ſolemnibus cæremonijs ea de re 21. Oct. die ſuperioris dicti anni, edito inſtrumento inueſtiuit. Cumque ad ſummum Pontificatum Iacobus euectus eſſet, donationem, ſcripta ad Priorem Generalem ordinis D. Guillelmi, bulla, anno Pontificatus primo, ſequenti verborum tenore, ex eiuſdem Pontificis regeſtis delibato confirmauit.

HONORIVS EPISCOPVS, Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Generali, cæteriſque Prior Supr. & Fratribus Ordinis ſancti Guillelmi.

D*VM humanæ fragilitatis miſeria ſe ipſam ſedula meditatione diiudicat, facile carnis ſuperbiæ retundit aculeos, & Ciuium ſupernorum cuneis per humilitatis ſacrificium ſe cooptat; At cum vita hominis, iuxta elogium Apoſtolicum ſit vapor ad modicum partens perpetuæ manſionis gaudia ſatagit depoſitis terrenis*

A *affectibus pijs actionibus promereri. Nos ſiquidem dum eſſemus in minori officio conſtituti ijs intra noſtræ mentis clauſtrum accuratius recenſitis; Iubiti quaſi ſtuporis ex hoc perculſi ſpiculo protinus cogitantes in operis pietate præoccupare faciem Maieſtatis æternæ caduca in æterna, & terrena in Cœleſtia fœlici commercio commutando; in fundo paterno, conſiſtente in Albano, Monaſterium in honorem Beati Pauli Apoſtoli fecimus conſtrui & dotauimus de bonis proprijs intuitu retributionis diuinæ, ac poſtmodum de laudabili congregatione pſallentium Deo noſtro ibidem inſtituenda ſolliciti perſonas religione conſpicuas quæſiuimus diligenter, & poſt exactam, & habitam in hac parte indaginem in ordinem veſtrum, cuius curam, Apoſtolica auctoritate, tunc gerentes ipſius profeſſorum qualitatem experimento didicimus, & abundantia pietatis laudabilem, & charita-*
B *tis igne ſuccenſam direximus, nimirum noſtræ intentionis affectum, ſicque de conſpicua honeſtatis veſtræ meritis plenam notitiam obtinentes, ac ſperantes, quod in dicto Monaſterio, velut Oliua fructifera fructificabitis cæleſtis gratiæ rore perfuſi, prædictum Monaſterium, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis vobis, & per vos eidem ordini duximus concedendum, ordinato expreſſe, quod præter familiares opportunos, duodecim Clericos, non computato Priore, quorum octo Sacerdotes exiſtant eiuſdem ordinis in eodem Monaſterio continuè teneatis, quædam quoque alia ſalubria, & honeſta vobis conſentientibus inibi ordinauimus obſeruanda, prout in inſtrumento publico plenius continetur. Venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Albanen ad hæc libero accedente conſenſu: Sanè nos poſtmodum licet immeriti ad apicem ſummi Apoſtolatus aſſumpti deſiderantes hæc*
C *Apoſtolici numinis adiectione fulcire conceſſionem, & ordinationem huiuſmodi, nec non, & alia pro ſalutari ſtatu ipſius Monaſterij, & conſeruatione, ac gubernatione bonam eiuſdem in inſtrumento ordinato præfato habente rata, & grata ipſa auctoritate Apoſtolica ex certa ſcientia confirmamus. præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Datum vt ſupra, ſcilicet Datum Romæ apud ſanctam Sabinam duodecimo Calendas Maij anno primo.*

Hæc Eccleſia, cadente in commendam Abbatia, Hieronymianis cucullatis, qui apud ſanctum Alexium Romæ habitant, diſpenſatione Apoſtolica tradita fuit.

Parmam tulit Bentiuenga bipartitam, ſuperiorem auream aquila nigra, inferiorem vero albicula faſciola quatrifida cerulea tribus lilijs ceruleis,
D cum ponte vermiculato. Hæc enim, vt vides, inſignia ſunt gentilitia Bentiuengæ familiæ, non ea, quæ in ſuis commentarijs retulit Ciaccon.

BER-

44. BERNARDVS Gouht, Gallus Burdegalenſis, frater germanus Bertrandi Archiepiſcopi Burdegalenſis, poſtea Clementis Quinti, Cardinalis Albanenſis anno 1294. ſub Bonifacio vero Octauo in Gallijs legatione functus eſt, vt inter Philippum Regem Gallorum, ac Brittanniæ Regem Odoardum fœdus pacis coiret. De cuius legatione plura refert in annalibus Angliç Thomas Valſinganus, in Gallijs è viuis exemptus eſt anno 1297. 27. Iulij.

45. GVNDESALVVS Roderici nobilis Hiſpanus, ex Archiepiſcopo Toletano, Epiſcopus Cardinalis Albanus, à Bonifacio Octauo creatus anno 1298. die 4. Decembris. Romæ obijt anno 1299. die 7. Nouembris, ſepultus in Eccleſia ſanctæ Mariæ Maioris in marmoreo tumulo cum inſcriptione, & inſignibus.

Hic depoſitus fuit quondam Dominus Conſaluus Epiſcopus Albanenſis Anno Domini.
M C C I C.

46. LEONARDVS Patraſſo de Guerrino, Epiſcopus Alatrinus Bonifacij Octaui auũculus, ex Archiepiſcopo Capuano, ab ipſo electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis anno 1300. die ſecunda Martij. Auenione deceſſit anno 1311. nonis Decembris. Hic ille eſt, qui cum alijs quatuor Cardinalibus collegis ad Septimum Henricum Imperatorem, à Clemente Quinto legatus anno 1311. die 12. Septembris, tametſi Auenione deceſſerit antequam ſibi impoſitum munus expleret, eodem anno die 7. Decembris, ex libro obligationum, malè Ciacconus hunc obijſſe refert anno 1308. Nonis Decembris. Quem de Guercio vocat Albertinus Muſſatus libro de rebus geſtis Henrici Septimi Imperatoris. Poſt hunc Leonardum, purpuratum, Ciacconus ſupponit inter Epiſcopos Albanenſes Bertrandus de Bordis, qui ex Epiſcopo Albienſi factus eſt Presbyter Cardinalis tituli Sanctorum Ioannis. & Pauli die 20. Decembris 1310. obijt verò anno 1311. die 21. Septembris S. R. E. Camerarius, cum adhuc in humanis eſſet Leonardus Patraſſus Albanus Epiſcopus, vt habet liber obligationum.

47. ARNOLDVS de Auxilio Gallus, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus 1312. 24. Decembris ex Epiſcopo Pictauienſi. Auenione fato functus eſt 1320. malè Ciacconus 1326. Huius Cardinalis promotionem ad purpuram haud reperire potui apud Bernardum Vidonem in vita Quinti Clementis, tametſi diligentiſſimum Scriptorem, at in libro obligationum inter alios hoc anno, & die ad purpuram euectos numeratur. Arnoldus de Auxilio Epiſcopus Pictauienſis, Epiſcopus Cardinalis Albanus creatus. Ciacconus affirmat Arnoldum ante purpuram Aquenſem Archiepiſcopum fuiſſe, ſed ex conſueta ſibi in cura fallitur, ſiquidem apud eundem librum obligationum reperio Clementem Quintum in hac ipſa promotione, Guilielmum de Mondagoſo tunc temporis Archiepiſcopum Aquenſem ſubuexiſſe ad purpuram, & ad Eccleſiam Prænestinam tranſtuliſſe.

48. GAVCELINVS de Oſſa Caducenſis Gallus Ioannis Vigeſimi ſecundi Nepos, ab eodem presbyter Cardinalis ſanctorum Marcellini, & Pe-

A

tri, & Cancellarius S. R. E. creatus eſt; Demum Epiſcopus Cardinalis Albanus, legatuſque in magnam Brittanniam, Galliaſque vt inter illos Reges, quos grauiſſimæ ſimultates vexabant, fœdus pacis ſanciret. Auenione deceſſit anno 1348. 3. Auguſti. Ciacconus ſed malè 1337. eidemque ſubſtituit in Epiſcopum Albanenſem Guillelmum de Teſta Cardinalis Clementis Quinti defunctum an. 1345. quem tamen conſtat obiſſe anno 1326. menſe Nouembris apud Elenchum S. R. E. Cardinalium veritatis directorum, & lumen.

49. TALAYRANDVS Comes Petragoricẽſis Gallus, Epiſcopus Antiſiodorenſis à Ioanne XXII. creatus eſt presbyter Cardinalis ſancti Petri ad

B

Vincula anno 1331. & à Clemente Sexto dictus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis. 1348. Bis legatus eſt in Gallias, Brittaniamque, vt inter illos Reges pacem firmaret. Huic Franciſcus Petrarcha ſcripſit. Epiſtola 3. libro 1. Senilium. Auenioni deceſſit, Pontifice Vrbano Quinto ſedente anno 1346. die 17. menſis Ianuarij. Talayrandi virtutes, præclaraque facinora recenſet inter alios eruditus Frizon.

50. PETRVS Iterij Gallus Epiſcopus Aquenſis, presbyter Cardinalis tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum, ab Innocentio Sexto creatus anno 1361. die 17. Septembris inde Epiſcopus Albanus Talayrando ſucceſſit anno 1364. Obijt 1367. 29. Maij tumulatus in Prædicatorum Æde, & Sacello à ſe condito cum hoc Epitaphio.

C

In præſenti Capella iacet Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Dominus Petrus Iterij Epiſcopus Albanenſis Cardinalis Aquenſis, Doctor legum egregius, qui obijt ſub die menſis Maij decimo nono, anno Domini M. CCCLXVII. poſt receſſum Domini Vrbani Quinti.

51. ANGLICVS, vel Ægidius Grimoaldus de Griſaco Gallus Vrbani V. fratris filius, patre Guilelmo milite, matre Felicia Mõfertsna Canonicus Regularis, & Abbas ſancti Rufi prope Valentiam, atq; Auenionenſis Archiepiſcopus, electus eſt Presbyter Cardinalis tituli ſancti Petri ad Vincula 1366. poſtea Epiſcopus Cardinalis Albanenſis. Legatione functus eſt in Etruria, Vmbria, Campaniaque inique tota Italia. Antiphonas quaſdam, ſacraque Reſponſa compoſuit. Auenione deceſſit anno 1388. die 18. menſis Aprilis, eum verò Pontifice

D

relicto, Clementi Septimi Pſeudo Pontificis partes fuiſſet ſecutus, tametſi, Grimoaldo abſente, obrepſiſſent ad thronum.

52. NICOLAVS Brancaccius Neapolitanus Archiepiſcopus Coſentinus à Clemente Septimo Antipapa ſublectus eſt presbyter Cardinalis tituli ſancti Marci 1378. & ab eodem anno 1388. creatus fuit Epiſcopus Cardinalis Albanus; ſchiſma ſecutus eſt, etiam ſub Benedicto Decimotertio vſq; ad Piſanum Concilium, in quo cum Benedicti Antipapæ obedientiam abiuraſſet, legitimè purpuratus declaratus eſt ab Alexandro Quinto; quem concordia Concilij ſuffragia legitimè ad thronum prouexerant. Florentiæ fato defunctus eſt 1412. 29. Iunij Ioanne Vigeſimotertio ſedente, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam Nouellam, fra-

trum Prædicatorum nobile templum.

53. IORDANVS Vrſinus Romanus presbyter Cardinalis tituli ſancti Laurentij in Damaſo, à Ioanne Vigeſimotertio electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus 1412. anno vero 1431. 2. Idus Martij, ab Eugenio Quarto Pontifice translatus eſt ad Sabinenſem. Conſule quæ de eodem ſupraſcripſimus.

54. Fr. PETRVS de Fuxo Gallus Ordinis Minorum Epiſcopus Laſcarenſis, & Conuenarum, poſtea Archiepiſcopus Toloſanus, à Benedicto Decimotertio Antipapa creatus eſt presbyter Cardinalis ſancti Stephani in monte Cœlio an. 1399. cui ab omnibus ſuis Cardinalibus penè deſerto, vſque ad Conſtantienſe Concilium pertinaciſſimè fauit; Denique pertinaciſſimi Antipapæ, ſchiſmatis pertæſus teterrima abiurata ſeceſſione, ad Conſtantienſe Concilium confugit: quem cum cæteri Patres tanquàm legitimum Cardinalem fuiſſent complexi in Martino Quinto Columna creando comitia ſuo ſuffragio iuuit. Sub quo Pontifice, in Hiſpanias legatus eſt, ſuaque prudentia Clementem Antipapam, qui Benedicto ſucceſſerat, compulit, vt iniuſta vſurpatione deſumptum Pontificis nomen, inſigniaque deponeret, Pſeudo Põtificis eiuſdem pertinacibus Cardinalibus amandatis in carcerem rediit deinde Romam 1428. propemodum triumphans. Iterumque à Pontifice Aueniorenſi legatione nobilitatus eſt 1430. 7. Id. Martij, ac deinceps ab Eugenio Quarto declaratus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus anno 1431. 2. Idus Martij; ſub Paulo Secundo Aueniore deceſſit 1464. Idib. Decembris, ſepultuſq. eſt apud ſuos Minores cum hoc Epitaphio.

Sub hoc humili iacet loco fr. Petrus de Fuxo creatus Card. anno Aetatis ſuæ XXII. qui in Concilio Conſtantienſi cum Cardinalibus, Et in Hiſpania Legatus ſchiſma delevit, & duos Hiſpaniæ Reges confœderauit. Thyaram B. Siluestri Lateranenſi Eccleſiæ reſtituit, Aueniorem, & diuerſas Prouincias, vt Pater Patriæ annis XXXII. rexit; Iacobi, & Salome Marias alta locauit. Tandem anno M.CCCC.LXIV. de menſe Decembri animam Deo reddidit, quem ſancta ſuſcepit de terra Lucia; Pauli Pont. Max. Anno Primo.

55. LODOVICVS Media Rota de Scarampis Patauinus, ab Eugenio Quarto creatus eſt presbyter Cardinalis tit. S. Laurentij in Damaſo anno 1440. fuit Archiepiſcopus Florentinus, ac Aquileiæ Patriarcha, à Paulo verò Secundo factus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus anno 1464. Romæ deceſſit 1465. Sexto Kal. Aprilis, ſepultuſque eſt apud S. Laurentium in Damaſo. Conſule infra ſeriem Archiepiſcoporum Florentinorum.

56. RODERICVS Borgia diaconus Cardinalis, electus eſt Epiſcopus Cardin. Albanus à Sixto Quarto, deinde etiam ad Portuenſem dignitatem aſcendit, ac demum ad Pontificatum ſummum promotus Alexander VI. eſt dictus.

57. OLIVERIVS Cardinalis Caraffa Epiſcopus, Albaneſis euaſit, deinde etiam Sabinenſis anno 1479.

58. IOANNES Baluës Gallus Virdunenſis, à Sixto Quarto electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus, ac Piceni legatus. Hic ſatis obſcuro loco natus eſt, quippe qui Sartore patre ſit prognatus; ſed cum in eo iam tunc adoleſcente prænobilis indoles effulſiſſet, inter Benedicti Ord. alumnos cooptatus eſt, ac ſucceſſu temporis, virtutumque progreſſione Beccenſis 33. Abbas pronunciatus, atque ex Regularibus primus eius celebris cœnobij Commendatarius. A ſecretis, confeſſionibuſq; Ludouici Vndecimi Regis Francorum fuit. Cuius deinde regio fauore, Ebroicenſis Epiſcopatus dignitate eſt inſignitus anno 1464. eodemque anno in Regis gratiam peruenit ad purpuram, ſub titulo S. Suſannæ, deinde etiam Andegauenſi Epiſcopatu potitus eſt, eidemque ex munificentia regia acceſſere ex eccleſiaſtico cenſu inuidioſæ opes. Quarum affluentia elatus animus cum vix caperet præſentem fortunam, ad maiora anhelans, apud inuidos inturbati Regni, ingratique animi erga Regem incidit in ſuſpicionem, conuictuſque tandem criminis læſæ maieſtatis, cum Virdunenſi Epiſcopo diriſſimum carcerem eſt perpeſſus, ita vt per duodecim annos cauea ferrea incluſus, non prius inde exierit, quam proprio epoto lotio, ementitaque apud parum cordatos Medicos ferali infirmitate iam iam moriturus, mutationem teterrimi carceris impetraſſet à Rege. Liber itaque tranſuerſis itineribus, peregrinoque cultu, Romam profugit, vbi Pontifex Sixtus profugi fortunam miſeratus, non modo Cardinalem complexus eſt, ſed etiam cenſu fouit, Picenaque legatione prouexit, donec Epiſcopus Cardinalis Albanus euaderet, variantis ſanè fortunæ ludibrium, ac dignum profectò exemplar, in quod ſubinde intueantur fœlices ne ex nimia proſperitate, immodicè ſpes ſuas alant; certiſſimè inde caſuri, niſi æquè proſperam, aduerſamq. fortunam prius moderato animo didicerint tolerare. Balues autem prouecta iam ætate, in Piceno diem clauſit extremum, anno 1491. Octobri menſe; Romam relatus, ſepultuſque eſt apud ſanctam Praxedem cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Ioanni Andegauenſi, Epiſcopo Albanenſi. Hic Heros proſpera, & aduerſa varia vſus fortuna, in Piceno ſub Innoc. VIII. Legatum agens ſeptuagenarius glorioſè obijt, inſtabilitatis humanæ exemplum memorabile. Antonius Epiſcopus veteris amicitiæ memor poſuit.

Eius meminit Philippus Cominæus lib. 2. Papienſis, Belforeſtus; Vuion. lib. 2. Ligni vitæ. Claudius Robertus, & alij. Qua autem fide labatur Fr. Archangelus Gianius, cumque eo Andreas Victorellus in additionibus ad Ciacconem; dum Ioannem Baluem Cardinalem Gallum ordinis Seruorum Alumnum fuiſſe affirmant, Belforeſtus planè oſtendit, in Catalogo Epiſcoporum Ebroicenſium, Arnoldus in ſerie Epiſcoporum Andegauenſium, Garimbertus, cui Balues Romæ iampridem erat de facie notus, alijque, qui omnes Baluem Benedictinum inſtitutum profeſſum fuiſſe diſertis verbis enarrant. Quos omnes, eo nisi contigiſſet errare; Actibus tamen Conſiſtorialibus

bus Pauli Secundi ſummi Pontificis fides adhiben-
da erat, qui idem de Ioanne Balue Cardinali per-
ſpicuè affirmat. Cæterùm Victorellus primùm
poſteriori cumulauit errore, dum pro huius Cardi-
nalis inſignibus, illa, quibus Seruitæ vtuntur hoc
tempore incautius obtrudit. Cū germana illa gen-
tilitia Balues Cardinalis inſignia ſint, quæ ex ſe-
pulchro eiuſdem Cardinalis in S. Praxede eruta,
nobis candidè attulit Ciacconus. Nouerit autem
Lector, quando huc, vel nolentes prouexit nos
Gianij Seruitæ ſcriptoris audacia in eo authore
maximè vacillare veritatem Hiſtoriæ; vbi enim ali-
quam ſuæ Congregationis, illuſtrandæ ſplendidam
ſibi oblatam putauerit occaſionem, illico vel fin-
git ſui inſtituti Cardinales, qui nuſquam extitere,
vel quos conſtat alterius inſtituti fuiſſe, ad ſe trahit
ambitioſius, tanquam qui arbitretur in eadem lan-
ce eum lippis, ac luſcioſis ſe idem inſculum expiſ-
caturum. Res eſt in promptu de Ioanne Cardina-
le de Balue, deque Arduino de Rocca Burgun-
dione, qui cum apud omnes omnino ſcriptores
Cluniacenſis fuerit inſtituti, contendit tamen Gia-
nius Seruitanæ profeſſionis fuiſſe. Quaſi verò Serui-
tanum nobile inſtitutum, ac per tot annos, viris il-
luſtribus, ac longè doctiſſimis fœtum, vno demum
fictitio Cardinali, amplius inclareſcere poſſit in-
digeatque Gianij, vel mendacio, vel parum accu-
rata narratione, vt perennet ad gloriam.

59. IOANNES MIGHAEL Venetus, S. An-
geli Cardinalis, Epiſcopus Cardinalis Albanenſis
euaſit anno 1491. die 13. menſis Martij, deindè
etiam ad Prænestinam dignitatem peruenit, hoc
eſt eodem anno, die 10. menſis Octobris.

60. GREGORIVS Coſta Luſitanus presbyter
Cardinalis tit. S. Mariæ Tranſtyberim, electus eſt
Epiſcopus Cardinalis Albanus anno 1491. die
10. menſis Octobris, deinde etiam promotus eſt
ad Tuſculanum.

61. LAVRENTIVS Cardinalis Cibò Genu-
enſis, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus,
deinde etiam tranſlatus eſt ad Præneſtinum 1503.
die 29. menſis Nouembris.

62. RAPHAEL Cardinalis Riarius, diaconus
Cardinalis S. Georgij, promotus, eſt ad Epiſcopa-
tum Albanenſem Anno 1503. die 29. menſis No-
uembris, deinde etiam Sabina dignitate potitus
eſt 1507.

63. IOANNES ANTONIVS de S. Georgio
Cardinalis Alexandrinus tit. ſanctorum Nerei, &
Achilei, Epiſcopus Cardinalis euaſit Albanenſis
1507. deinde etiam Præneſtinus declaratus eſt.

64. Bernardinus Cardinalis Caruagialis, à Iu-
lio II. electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus,
deinde etiam Præneſtinus, & Sabinus. Plura de
eo ſupra offendes.

65. GVILLELMVS Briſonetta Gallus, preſ-
byter Cardinalis S. Pudentianæ, à Iulio II. voca-
tus eſt ad Epiſcopatum Albanum, poſtea etiam
ad Tuſculanum.

66. DOMINICVS Grimanus, Cardinalis
S. Marci, ſub Iulio II. ad Epiſcopatum Albanen-
ſem euaſit, poſtea etiam Tuſculanus effectus eſt, vt
ſupra docuimus.

67. PHILIPPVS Card. de Lucemburgh à Iu-
A lio II. ſublectus eſt Epiſcopus Card. Albanenſis,
deinde etiam Tuſculanam dignitatem obtinuit.

68. IACOBVS Serra Cardinalis Arborenſis,
Albanenſi Epiſcopatu inſignitus eſt, Iulio II. ſe-
dente; Cum deinde etiam Præneſtinum fuerit aſ-
ſecutus anno 1515.

69. FRANCISCVS Soderinus, ex Sabinenſi
Epiſcopo, declaratus eſt Albanenſis 1515. poſtea
etiam Præneſtinus.

70. FRANCICVS Romelinus Hiſpanus Pa-
tria Illerdenſis, ab Alexandro VI. Cardinalis crea-
tus, cum eſſet Archiepiſcopus Surrentinus, Ro-
mæque Gubernator, ſub Leone X. nobilitatus
eſt Albanenſi dignitate anno 1517. menſe Martio.
Deceſſit autem Romæ die 4. menſis Februarij ann.
1518. Sepultuſque eſt apud ſanctam Mariam Ma-
B iorem, cuius poſt multos annos, neſcio qua oc-
caſione, cum reſeratum fuiſſet Sepulchrum, reper-
tus eſt, capiti ſuppoſuiſſe brachium, feciſſeque
ſuſpicioni locum, deliquium animi tantum paſſum,
haud verò penitus mortuum, ſepulturæ fuiſſe illa-
tum. Plura de eo in Surrentinis Archiepiſcopis.

71. NICOLAVS Cardinalis de Fliſco electus
eſt Epiſcopus Albanenſis anno 1518. die 8. men-
ſis Februarij, deinde etiam ad dignitatem Sabinen-
ſem peruenit.

72. PETRVS Cardinalis Accoltius presbyter
Cardinalis tituli S. Euſebij, creatus eſt Epiſcopus
Cardinalis Albanenſis anno 1523. die 16. menſis
Decembris, deinde etiam Præneſtina infula fulſit.

73. MARCVS Cardinalis Cornelius, Epiſco-
pus Cardinalis Albanus renunciatus eſt 1524. die
C 18. menſis Maij, ac paulò poſt ad Præneſtinam
dignitatem aſcendit.

74. LAVRENTIVS Cardinalis Puccius tituli
ſancti Laurentij in Damaſo, ad Albanenſem Epiſ-
copatum aſſumptus eſt die 15. menſis Iunij 1524.
vigeſima verò nona die eiuſdem menſis in Præne-
ſtinum Epiſcopum cooptatus eſt.

75. IOANNES Cardinalis Piccolomineus
presbyter Cardinalis ſanctæ Balbinæ, creatus eſt
Epiſcopus Cardinalis Albanenſis anno 1524. die
29. menſis Iunij, deinde etiam Præneſtinam Ec-
cleſiam regendam ſuſcepit.

76. IOANNES DOMINICVS Cardinalis
de Cupis tituli S. Laurentij in Lucina, adlectus eſt
Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1531. die 22.
menſis Septembris, deinde etiam ad Sabinenſem
D epiſcopatum aſcendit.

77. ANDREAS Cardinalis de Valle tit. ſanctæ
Priſcæ factus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanen-
ſis 1533. die 21. menſis Aprilis, deinde etiam
Præneſtina dignitate potitus eſt.

78. BONIFACIVS Cardinalis Ferrerius tituli
ſanctorum Nerei, & Achillei, electus eſt Epiſco-
pus Cardinalis Albanenſis 1533. die 12. menſis
Decemb. deinde etiam Præneſtina dignitate po-
tus eſt.

79. LAVRENTIVS Cardinalis Campegius
presbyter Card. S. Mariæ Tranſtyberim, ſublectus
eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus an. 1534. die 5.
menſis Septembris, deinde etiam Epiſcopus Præ-
neſtinus euaſit.

80. MATHÆVS Langius ab Vuclenburgh

Germanus, Auguſtanus, Epiſcopus Gurgenſis à Iulio Secundo vocatus ad Purpuram ſub titulo ſancti Angeli anno 1511. à Paulo vero III. creatus Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1535. die 16. menſis Februarij. Hic ille eſt Cardinalis Gurgenſis ob prudentiæ exactiſſima momenta celebris apud omnes, Conſiliarius Maximiliani Imperatoris, eiuſdemque in Italia Viceſgerens, qua etiam in Germania dignitate, in Pannonia, Poloniaque perfunctus eſt: Cuius exaggeratis virtutibus, ſi moderatio quædam ciuilis adfuiſſet, gratior effulſiſſet apud omnis ordinis homines, modo verò eum adeo elati animi eſſet, vt regijs obſequijs ſe ſe colendum arbitraretur, Romanam Aulam in ijs præſtandis officijs duriorem expertus eſt. Cæterum magnanimus erat, munificus, doctus, Germaniæque Principibus chariſſimus. Archiepiſcopus fuit Salzburgenſis, illamque Eccleſiam cumulauit muneribus. Ibidem deceſſit 72. annum agens, ann. 1540. die 30. menſis Martij. ſepultuſque eſt in Cathedrali ante Altare S. Rudperti.

81. ALEXANDER Cardinalis Cæſarinus tit. S. Mariæ in Via lata, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1540. die 21. menſis Maij, deinde etiam Præſul Præneſtinus euaſit.

82. FRANCISCVS Cornelius presbyter Cardinalis tit. S. Mariæ Tranſtyberim; Epiſcopus Cardinalis Albanus ſublectus eſt anno 1541. die 14. menſis Nouembris, deinde etiam ad Præneſtinum epiſcopatum aſcendit.

83. ANTONIVS Cardinalis Puccius Florentinus presbyter Cardinalis ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis anno 1542. die 15. menſ. Februarij, deinde etiam Sabinenſi dignitate potitus eſt.

84. IOANNES Card. Saluiatus ex Diacono Cardinali tituli Sanctorum Coſmæ, & Damiani, Cardinalis Epiſcopus Albanen. effectus eſt 1543. deinde etiam Sabinenſis euaſit.

85. IOANNES Petrus Cardinalis Caraffa tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, ſublectus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus ann. 1543. die 17. menſis Octobris, poſtea Sabinenſem epiſcopatum adminiſtrandum ſuſcepit.

86. ENNIVS Cardinalis Philonardus tituli S. Angeli factus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1546. die 27. menſis Octobris. Deceſſit Romę in Hadriani Mole in interregno Pauli Tertij anno 1550. 14. Kalen. Ianuarij, eius deinde corpus in eius Patriam non longe à Roma, propè Verulos delatum, cuius epiſcopatum ad multos annos adminiſtrauit; ad eius ſepulchrum hoc inciſum perſpicitur epitaphium;

Ennio Philonardo Cardinali Epiſcopo Albanenſi, qui felicitate, ingenij, magnarum rerum adminiſtratione, non ſolum eius humile à Bauca Hernicorum genus illuſtrauit, ſed in Maximorum Pontificum Innocentij VIII. Alexandri VI. Iulij II. Leonis Decimi, Hadriani Sexti, Clementis Septimi, amicitiam receptus, & ab ijs ad Principes, ad nationes, ad exercitus, & prouincias miſſus, inuicto animo, & fide. Auctoritatem Sedis Apoſtolicæ ſumma cum Reipublic. vtilitate, vbique conſeruauit, quas ob res benè geſtas vt à continuis laboribus aliquando vacaret, præmiumque meritorum reportaret à Paulo Tertio cuſtodia Arcis Hadriani, mox ad Cardinalatus honorem Senatus Populique Romani, ac totius Italiæ lætitia vocatus fuit. Demum extincto Pontifice, dum patres eius vnius animi pietatem vitæ ſanctitatem, innocentiamque reſpicerent, ipſe morbo grauatus, è Sacro Concilio in Arce, quam ſeruauerat ſecedens, humana conſilia omnia interrumpens, ad meliora cæleſtia incredibili deſiderio apud omnes relicto, euolauit. Die Decemb. xix. Anno ſalutis MDXLIX. ætatis ſuæ lxxxiij. Antonius Epiſcopus Verulanus, & Saturnus fratris filij teſtamento hæredes, ſepulchrum cum Sacello IESV, Matrique Virgini, & Sebaſtiano Martyri dicato, erigi curarunt.

87. IOANNES Bellaius Gallus, presbyter Card. tit. S. Cryſogoni electus eſt Epiſcopus Card. Albanus anno 1550. vltima die abeuntis Februarij, ac deinde ad Tuſculanenſem epiſcopatum promotus eſt.

88. RODVLPHVS Card. Pius tit. ſanctę Mariæ Tranſtyberim, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus 1553. die 26. menſis Nouembris, eidem etiam Tuſculana dignitas obuenit.

89. Fr. IOANNES Aluarez Card. Toletanus Ord. Prædicatorum presbyter S. Mariæ Tranſtyberim, creatus eſt Epiſcopus Card. Albanus anno 1553. die 2. menſis Decemb. deinde etiam ad Tuſculanum peruenit.

90. FRANCISCVS Card. Piſanus tit. ſanctæ Mariæ in Porticu, electus eſt Card. Albanus 1555. die 29. menſis Maij, qui deinde etiam tranſijt ad Tuſculanum.

91. PETRVS Paceccus Hiſpanus ex Marchionibus de Villena Archiepiſcopus Pampelonenſis, poſtea Giennenſis Epiſcopus à Paulo Tertio creatus eſt presbyter Cardinalis ſanctæ Balbinæ 1546. in gratiam Caroli Quinti Imperatoris. Neapolitani Regni Prorex fuit, atque Epiſcopus Seguntinus. Anno 1557. die 20. menſis Septembris ad Epiſcopatum Albanenſem aſſumptus eſt. Concilio Tridentino interfuit. Deceſſit Romæ anno 1560. prid. non. Februarij, ætatis verò ſuæ anno 60. eiuſque corpus in Hiſpaniam relatum, tumulatum eſt in Monaſterio S. Claræ, hoc eſt in Pueblam Paternæ ditionis Caſtello.

92. IOANNES Card. Moronus, ex presbytero Cardinali S. Mariæ Tranſtyberim, factus eſt Epiſcopus Card. Albanenſis anno 1560. die 13. menſis Martij, cum deinde etiam fuiſſet Epiſcop. Card. Sabinus.

93. CHRISTOPHORVS Card. Madrutius tit. S. Mariæ Tranſtyberim, creatus eſt Epiſcopus Card. Albanenſis anno 1561. die 15. menſis Aprilis, deinde etiam Sabinenſi dignitate inſignitus eſt.

94. OTHO Truches Card. Auguſtanus tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, Albanenſis Epiſcopus effectus eſt anno 1562. die verò 18. menſis Maij, ad Sabinenſem pertranſijt.

95. IV-

95. IVLIVS Card. Roboreus tit. S. Petri ad Vincula electus eſt Epiſcop. Card. Albanus 1570. die 10. menſis Februarij, deinde etiam Sabinenſem ecclesiam rexit.

96. IOANNES Riccius Card. Policianus, ex primo presbytero tit. S. Mariæ Tranſtyberim, ſublectus eſt Epiſcopus Card. Albanus anno 1570. tertia verò die Iulij, Sabinenſis Epiſcopus eſt declaratus anno 1573.

97. SCIPIO Cardinalis Rebiba tit. S. Mariæ Tranſtyberim, ad Albanenſem epiſcopatum promotus eſt anno 1573. die verò octaua menſ. Aprilis, effectus eſt deinde Sabinenſes.

98. FVLVIVS Cardinalis Corneus tit. ſancti Hadriani, Albanenſem epiſcopatũ obtinuit 1574. die 5. menſis Majj, Portuenſem deinde regendum accepit.

99. IOANNES FRANCISCVS Cardinalis Gambara tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, Albanenſis Epiſcopus dictus eſt 1580. die quinta menſis Decembris, deinde Præneſtinus acclamatus.

100. ALPHONSVS Cardinalis Geſualdus, ex presbytero Card. tit. ſancti Clementis, ad Albanenſem epiſcopatum euaſit 1583. die nona menſis Martij, deinde ad Tuſculanam dignitatem aſcendit.

101. PTOLOMÆVS Gallius presbyt. Cardinalis tit. ſanctæ Mariæ de Populo, electus eſt Epiſcopus Albanenſis 1587. die 2. ineuntis menſis Decembris, poſtea acclamatus eſt Sabinenſis.

102. PROSPER Sanctacrucius Romanus, creatus eſt presbyter Card. à Pio IV. cum Rotæ Auditor eſſet, anno 1565. anno verò 1589. Epiſcopus Cardinalis Albanus pronunciatus eſt 6. die menſ. Maij, vir ſanè, multis obitis legationibus clarus, Archiepiſcopus Arelatenſis in Gallia, Carolo IX. Chriſtianiſſimo Regi egregiè charus. Cũq; illis temporibus in Gallijs hæreſis maximè debacharetur, Sanctacrucius vix ab Hæreticis ſibi mortis conflato periculo ſubduci potuit; Quippe qui eius temporis ſectarios peſſimè odiſſet, cauiſſetq; ne in Arelatenſe ouile, quod tutandum acceperat, perfidioſe irrumperent. Romæ diem clauſit poſtremum anno 1589. non. Octobris, ſepultuſq; apud ſanctam Mariam Maiorem, in cuius marmoreo tumulo hæc inciſa verba leguntur.

Proſpero Sanctacrucio S.R.E. Card. Epiſcopo Albano, Qui ob eximias animi, ingenijque virtutes poſt primaria Palatina officia, & Eccleſiaſticas dignitates, à Pio IV. Pont. Max. Cardinalis creatus, legationibus, Germanica, Luſitanica, Hiſpanica, & Gallica flagrante inteſtino bello Prouincia egregia cum laude functus, maximiſque tota vita curſu pro Republ. ſuſceptis laboribus. Obijt Ætatis annorum LXXVI. MDLXXXIX. Marcellus ex fratre nepos poſuit.

103. GABRIEL Cardinalis Paleottus presbyter Cardinalis, tit. ſancti Laurentij in Lucina, creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1589. die octaua menſis Nouembris, deinde etiam Sabinenſis declaratus eſt.

104. Fr. MICHAEL Bonellus Alexandrinus,

A nepos Papæ Pij Quinti, hortatu, precibuſque ſacri Collegij ab ipſo Cardinalis creatus tit. ſanctæ Mariæ ſuper Mineruam 1566. Præfectuſque ſupra negotia Eccleſiæ, tametſi 25. annum tantum attingeret. In quo quidem munere futuræ exactiſſimæ prudentiæ ſpecimen dedit. Cumque ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerarius fuiſſet effectus, eo munere vltro abſtinuit, ac ſe abdicauit, vt Principum fœderi contra Turcas Legatus egregiam operam præſtaret. Itaque legatione functus eſt in Gallia, Hiſpania, ac Luſitania, vt earum Prouinciarum Reges ad arma contra communem inimicum accenderet. Protector Sabaudiæ declaratus eſt, Epiſcopus autem Albanenſis 1591. die 20. menſis Martij, eundemque Philippus Secundus titulo Marchionis Boſchi condecorauit. Itaq; cum

B in grauiſſimis, trepidiſque negotijs Clemens Octauus Alexandrini Cardinalis opera vteretur, eodem ſedente Pontifice, quinquagenarius ſupra ſeptem Romæ deceſsit 6. Kalend. Aprilis 1598. ſepultuſque apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam, vbi Petrus Cardinalis Aldobrandinus nobile marmoreum ſepulchrum demortuo erexit, cum hoc epitaphio.

Fr. Michaeli Bonello, Ord. Prædicatorum S.R.E. Card. Alexandrino, Epiſcopo Albanenſi, Pij V. ex eodem Ordine Sanctiſsimi Pont. Sororis nepoti, ab eoque ad grauiſsima ſedis Apoſtolicæ negotia moderanda adhibito legato ſacri fœderis iniendi cauſa,

C *ad Reges in Galliam, Hiſpaniam, Luſitaniam, cunctis à ſe pro Republica ſuſceptis ſtrenuè, ac fœliciter perfuncto Religionis prudentia, integritatis, eximiæque virtutis laude præſtantiſsimo. Vixit ann. LVI. M. IV. D. VI. Obijt iv. Kalend. April. M.D.XCVIII. Quod illi monumentum, ob Ioannem Aldobrandinum fratrem in ſacrum Collegium à Pio cooptatum, aliaque eius Auunculi in ſe, familiamque ſuam merita Clemens Octauus Pont. Max. inſtituerat, Petrus Cardinalis Aldobrandinus S.R.E. Camerarius gratiam Patrui voluntatem ſecutus Collegæ opt. poſ. Ann. MDCXI.*

105. HIERONYMVS Cardinalis Ruſticuccius Epiſcopus Card. Albanus electus eſt 1598. ſeſe conuoluentis Martij die 30. deinde etiam ad

D Sabinenſem peruenit.

106. HIERONYMVS Cardinalis Simoncellus, tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, declaratus eſt Epiſcopus Card. Albanus, anno 1600. die 21. menſe Februarii, nec multò poſt Tuſculana Sede nobilitatus eſt.

107. PETRVS Deza Hiſpanus, ex presbytero Cardinalis ſancti Laurentij in Lucina, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus anno 1600. die 23. menſis Aprilis, Romæ eodem anno deceſsit, die 27. menſis Auguſti. Eius deinde corpus in Hiſpaniam translatum eſt, ibidemque tumulatum. De cuius nobilitate, clariſque animi dotibus honorificè Cabrera mentionem fecit, illum conſulat lector, vt plura hauriat.

108. ALEXANDER Cardinalis Medices, ex

pres-

presbytero Cardinali ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, tactus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanus an. 1600, die 30. menſ. Auguſti, qui deinde etiam Præneſtinus fuit.

109. SYMON Tagliauia Cardinalis, tit. ſancti Laurentij in Lucina, electus eſt Epiſcopus Cardin. Albanenſis anno 1602. die 27. menſis Iunij, deinde etiam ad Sabinenſem Epiſcopatum peruenit.

110. DOMINICVS Cardinalis Pinellus, tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, Epiſcopus Albanenſis euaſit anno 1603. die 19. menſ. Februarij, deinde etiam ad Tuſculanam dignitatem peruenit.

111. Fr. HIERONYMVS Bernerius Card. tit. ſancti Laurentij in Lucina, electus eſt Epiſcopus Albanenſis die 16. menſ. Iunij anno 1603. deinde ad Portuenſem aſcendit.

112. ANTONIVS Saulius Cardinalis ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, Epiſcopatum Albanenſem eſt conſecutus 1607. die 7. menſ. Februarij, deinde etiam ad Sabinenſem ſedem ſubuectus eſt.

113. PAVLVS Cardinalis Sfondratus, tituli ſanctæ Cæciliæ, Albanenſi dignitate decoratus eſt 1611. die 17. menſ. Auguſti. Romæ deceſsit, anno 1618. die decima quarta menſ. Februarij, ſepultuſque eſt apud ſanctam Cæciliam, cuius eccleſiæ titulo fuerat inſignitus. De ipſo deinceps, plura in Epiſcopis Cremonenſibus.

114. FRANCISCVS Cardinalis Sfortia, tit. ſancti Matthæi in Merulana, euaſit Epiſcopus Albanenſis anno 1618. die 5. menſ. Martij, deinde etiam Tuſculanus Epiſcopus renunciatus eſt.

Eo Præſule Capuccini fratres in cacumine montis ſupra lacum cœnobium ædificauerunt, Eccleſ. D. Bonauenturæ Epiſc. Albanenſi dicatam, extruxit nobilis heroina Flaminia Columna Gonzaga, vt ibidem ad parietem ſequens docet inſcriptio.

D. O. M.
Flaminia Columna Gonzaga, vt vbi olim errabundi Troianorum proceres, falſam Religionem coluere, nunc errantes Chriſto pauperes, veram fouerent augerent, templum ædes à fundamento extruxit, ac D. Bonauenturæ Albanenſi Epiſcopo dicauit, Anno Domini MDCXIX.

115. ALEXANDER Perettus Card. Montaltus electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1620. 6. Aprilis. Alexander natus Romæ eſt, ex Sixti Quinti Pontificis Maximi nepote, à quo primum diaconus Cardinalis, tituli ſancti Hieronymi Illyricorum renuntiatur 1585. deinde Cardinalis ſancti Laurentij in Damaſo S. R. E. Vicecancellarius, tametſi Alexander haud multum nobiliores artes, ſtudio, diligentiaque non excoluerit, erga tamen literatos homines, regio animo fuit, pietatis autem cultui adeo deditus, vt quamplures Eccleſias, templaque munificentiſsimè ornauerit, ſtabiliuerit, & erexerit, cui rei argumento ſit, nobile, ſuperbumque templum ſancti Andreæ de Valle, vt vocant, à fundamentis ab ipſo in omnem æternitatem excitatum. Sed præſtabit audire Placidi Filingerij funebris laudationis perorationem, quam eò libentius hic nobis adſcribere placuit, quod meritas, veraſque laudes Alexandri contineat, itaque ad æquilibrium veritatis expenſas, vt impares, plerumque viri meritis, non ad vnius Rhetoricæ exornationis amplitudinem comparatæ fuiſſe videantur. Igitur inquit ille. *Purpuratorum phœnix, Romæ oculus, omnibus carus, aurei ſæculi inſtaurator, areſcentem pauperiem aurea pluuia refecit: virginitatis flores, aureo flore ſeruauit, labentes familias, aureo baculo ſuſtinuit, carcerum vectes, aurea lima diſſecuit, fluctuantes animos, aureis anchoris firmauit, nudos aureo vellere texit.* Quid autem mirum, tot tantaque in mortales aurea contuliſſe Alexandrum beneficia, cum fama ſit, ad centena millia nummum diſperſiſſe illum in pauperes. Quibus è viuis excedens meritò fuit luctus, ac mœror inconſolabilis, itaut ab illius funere, ſepulchroque vix diuelli poſſe viderentur. Diem clauſit extremum anno 1623. die 2. menſ. Iunij, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam Maiorem in ſacello Sixti Quinti Auunculi, vbi pia credulitas fidelium Præſepe Domini veneratur, & colit. Cæterùm adeo Cardinalis Montaltus à cordibus piorum, etiam poſt mortem non exulat, vt Parochiæ ſancti Laurentij in Damaſo, ipſo anniuerſario eius obitus die, in memoriam acceptorum beneficiorum, plures pullatos viderim, adeo in gratis animis pia liberalitas poteſt, adeo trabalibus clauis in animis memorum infixa perennet.

116. IOANNES Baptiſta Deus, electus eſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1623. deinde etiam Tuſculanam dignitatem eſt aſſecutus.

117. ANDREAS Perettus, ex Epiſcopo Præneſtino, Epiſcopus Albanenſis, euaſit 1624. die 2. menſ. Martij, deinde etiam ad Tuſculanam pertranſijt.

118. CAROLVS Cardinalis Tius presbyter Cardinalis ſancti Laurentij in Lucina, Epiſcopus Albanus functus eſt 1627. die 27. menſis Maij, deinde etiam Portuenſis declaratus eſt.

119. GASPAR Borgia Hiſpanus, Candiæ Ducis filius à Paulo Quinto vocatus ad purpuram 1611. ſub titulo ſanctæ Suſannæ, poſtea Cardinalis ſanctæ Crucis in Hieruſalem, ad Epiſcopatum Albanenſem peruenit anno 1630. die 15. menſ. Iulij. Adhuc viuit Archiepiſcopus Hiſpalenſis, diuturnioriq. mora pro Rege Catholico legationem geſsit Romæ, ac Neapolitani Regni Prorex fuit, Princeps munificus, ac liberalis, præſertim in pauperes, adeoque in rebus fidei conſulti iudicij, vt inter ſancti officij Purpuratos magno Chriſtianæ Reipublicæ commodo Quæſitor adſiſtat.

AESINI EPISCOPI.

ÆSIS, ſiue Æſium Vrbs Epiſcopalis in Vmbria ad dextram ripam fluminis Æſis conſtructa, à flumine, quo alluitur, nomen traxit, quod ab Apennino præcipitatum per Picenum vndas trahit, donec Adriatico mari permiſceatur. Hæc ciuitas perantiqua eſt, modo Æſis, modo Æſium appellata cuius quidem nomen apud ſcriptores modo diphrongus exaſperat, modo ſimplex E. vocalis perleuit. Non ignobilis Colonia Romanorum fuit, cuius alicubi meminit Ptolemæus, Plinius, ac Strabo antiqui ſcriptores. Primogeniam eius fundationem hactenùs non reperi, incertuſque Alexander eſt, an flumen prope diſcurrens, ciuitati, an ciuitas flumini nomen Æſis indiderit. De ea ita cecinit Franciſcus Pamphilius lib. primo de laudibus Piceni.

Vberior cunctis AEſinus ini æquore campus
Pinguia vigecoplum ſæpius arua ferunt.
Iſta Syracuſias eminent vbere glebas,
Vix decimam partem Siciliſ ora dabit.
Vndique planities, nec mons ibi cernitur vllus,
Nobilis in medio eſt Vrbs, habitata ſolo
Splendida marmoribus, ſublimibus alta columnis,
Maxima porticibus Regia Regis erat,
Innumeras Vrbes is ſub ditione tenebat
De ſe ſe populos nominat ille ſuos
AEſi nomen erat. Patrijs dat manibus illud.
Quod tribuit fluuio nunc quoque nomen habet.

Hoc tempore Pontificiæ ditionis eſt, interque Piceni ciuitates connumeratur, tametſi in antiqua Senonenſi Vmbria ſita ſpectetur.

Potuit Christiana ſacra ſuſcepiſſe, eodem ipſo tempore, quo tota Vmbria ſuaue Chriſti iugum accepit, hoc eſt Neronianis temporibus, ante eiuſdem Epiſcopalem dignitatem ſuſpicantur cordati, quando iam tunc CCC. noſtræ ſalutis anno. Prouinciæ Romanæ numeratus Epiſcopus, ex AEſinate Throno diuina iura dicebat. Huius igitur ciuitatis Præſulum ſeriem modo proferemus, explicabimuſq; ne mireris, Lector, ſi aliquantiſper ieiunam, atq. elumbem, & ſi enim in ea indaganda non minus, quam in alijs fatigati ſumus operã collocauerimus, haud æquè tamen nobis ſcribentibus, vt oportebat, reſpondit eorum affectus, qui præſentibus contenti, obliti autem immortalitatis, ad quam homines auidiſsimè anhelant ablatam ſibi & nobis ad omnem poſteritatem claritudinem neglexerunt.

1. Primus igitur eorum, qui AEſinam rexit Eccleſiam, SEPTIMIVS eſt, qui martyrij

A laurequm cum Epiſcopatus infula glorioſè coniunxit, natione Germanus, nobilibus parentibus ortus, ſed eorum nobilitatem inanium Deorum ſuperſtitio deturpauerat. Hic ab adoleſcentia arma, miles intrepidus, ſecutus eſt, ſed cum ex diuerſarum gentium commercio, quo vti oporteт eos, qui caſtra, pugnaſque petunt, plurimum ſuperſtitionis Gentilium ſe imbibiturum deinceps timeret, ex Spiritus ſancti inſtinctu cingulum militare diſſoluit, ſacroque fonte ablutus, deſerta patria AEmilio, Valentinoque Germanis, ſibi adiunctis ſocijs, ad Italiam Chriſtianæ pietatis ſedem ac tutiſsimum domicilium properauit. Cumque Mediolanum veniſſet, ibique quamplurimos cerneret ab Idolorum cultu miſerè tranſuerſos agi, prædicandi munus, doctus in lege diuina ſibi de-
B ſumpſit, vt deuios ad Chriſtum traduceret, accidit que, vt aliquando prope templum Iouis Septimius diuino incenſus ardore concionem haberet, cuius diuinis verbis ita cæleſte Numen apud Populum aſtruxit fidem, vt templum, cũ ſimulachro ipſo Iouis repentino terræ motu exſcinderet. Obſtupuere primum omnes, mox publica ira ſtuporem excepit, ita vt ciuitas propemodum tota conſternata ad arma percitaque furore, quotquot illic erant, Chriſti innocentes oues deſtinaret ad necem; Septimius, vnius ciuitatis ex euangelico præcepto, iram declinans, diuertit ad aliam, hoc eſt, Romam profectus eſt, vt ibi ſanctorum Apoſtolorum ſepulchra veneraretur, Diuini que euange-
C lij ſemen vberius, fæliciuſque iactaret. Dum ergo ibi moratur, à Gloriano milite, pietatis cultore perbenignè ſatis hoſpitio exceptus eſt, rependitq; hoſpiti ſuo vicem, eiuſdem filio à fluxu ſanguinis liberato, cæteraque eius familia ad fidem Chriſti traducta. adeo autem Romæ perſpicua Septimij extitere miracula, vt apud Marcellum ſummum Pontificem, totamque Romanam aulam gratioſus euaderet. Quamobrem ab eodem Marcello electus, ac inauguratus eſt AEſinatinus Epiſcopus, illucque miſſus ad Chriſti propagandam fidem. Erat per id tempus AEſij Præfectus Florentius quidam, ex more Imperatorum, qui eundem illuc allegauerant, homo vecors ac ferox, quique pietatem Chriſtianam peſsimè oderat. Ad huius itaque Tribunal cum ſe præſentaſſet Septimius, cau-
D ſas ſuæ illuc profectionis illum edocuit, faſſuſque candidè eſt promulgandi euangelij cauſa illuc ſe aduentaſſe, vtque plures quam poſſet, deuios ad euangelij lucem adduceret, percupereque ſeſe, vt prior ipſe Præfectus Chriſtiana ſacra ſuſciperet, vt quæ meditabatur conſilia, deinde bellè procederent. Enimuerò tunc ira Præfectus exarſit, concionantique liberius, quinque tantum dierum inducijs conſtitutis, obtulit optionem, aut ipſe Dijs litaret, aut eiſdem litandus, acerbiſsimam mortem ſubiret. Haud diu deliberandum fuit crucem amanti, quid potiſsimum deligeret. Igitur conuocat populum, concionatur de myſterijs fidei, roborat in fide ſtabiles, imbecilles adhuc confirmat, vtque verbis fides daretur, ingentia, ac propemodum inaudita edit miracula, ita vt Marentianus Præfecti filius bis conuictus, fidei Chriſti dederit manus, ſacroque deinde fonte ablutus,

quem

cum antea petra durior eſſet, mira ratione repente admiſit, ac pietatis Chriſtianæ faſſus eſt veritatem. Cæterum Septimio ea, cruenta, victoria fuit, eius ſiquidem euentus allato nuntio, cum Præfectum Florentium coniecisset in iras, pęna capitis ſanctū mulctauit, vt eodem loco, quo in filij ſalutem fuderat aquas, in odium Chriſtianæ Religionis ipſe funderet ſanguinem. Accidit id die 5. menſis Septembris circa annum Domini 307. Eius deinde corpus à fidelibus tumulatum, anno 1469. repertum, iterum lucem aſpexit, ac honorificentius in Cathedrali reconditum eſt, tanquam AEſinæ Eccleſiæ protectoris, ac tutelaris, cuius dies feſtus quotannis recurrens populum AEſinum ingenti parto tanta celebritate gaudio perfundit. Meminit Septimi, hoc ipſo die, Ferrarius in ſuo cathalogo Italicorum ſanctorum.

2. MARTIANVS Epiſcopus AEſinus in concilio Romano ann. 499.

3. HONESTVS, Sexto Conſtantinopolitano Concilio ſub Agathone Papa interfuit an. 680.

4. PETRVS inter Romani concilij patres numeratus eſt, ſub Zacharia Papa, anno 743. temporibus Luitprandi Regis.

5. IOANNES in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo, anno 826. apud Baronium.

6. ANASTASIVS, anno 853. de quo Baronius.

7. RAYNALDVS, interfuit Lateranenſi Concilio ſub Alexandro Tertio Pontif. anno 1175.

8. GRIMALDVS interfuit conſecrationi eccleſiæ ſanctæ Crucis de Auellana anno 1197.

9. SEVERINVS huius Eccl. antiſtes vixit ſub Greg. IX. an. 1237. de quo mentio in marmoreo lapide ſupra maiorem portam Cathedralis, vbi hæc verba inciſa leguntur.

A. D. MCCXXXVII. tempore D. Gregorij Papæ, Domini Friderici Imperatoris, & Domini Seuerini Epiſcopi AEſini Mag. Georgius Decumo ciuis AEſinus, Fec. hoc opus.

10. Fr. GVALTERIVS, ordinis Minorum eligitur ab Innocentio Quarto, remoto Armanno à capitulo electo, & ſuis exigentibus demeritis excommunicato, anno pontif. 4. Chriſti verò 1246. ex regeſt.

11. CRESCENTIVS eligitur ann. 1252. 3. Kalend. Maij ab Innocentio Quarto, ex reg. Vatic. anno verò 1261. conſtituit ſuum procuratorem Ioannem Hermugne, contra commune AEſini, qui Ioannes appellat de ſententia lata à Bernabeo de Zobuldis Iudice Æſino, pro predio S. Marcelli, & eius curte, ex lib. memorialis AEſij, M. ſcripto. Obijt ann. 1263.

12. BONAIVNTA, Epiſcopus Recanatenſis, ad Æſinam Eccleſiam translatus ab Vrbano Quarto anno 1263. 3. id. Octob. regeſt. Vaticano ep. 19. fol. 6.

13. HVGO Epiſcopus Piſaurienſis ad hanc Eccleſiam translatus anno 1268. 2. Kal. Iunij à Clem. Quarto cum Rambotus capellanus Card. ſanctę Mariæ in Coſmedin à Capitulo electus non curaſſet acceptare, ex regeſto literarum eiuſdem Pontificis ep. 16.

14. IOANNES Epiſcopus AEſinus 1291. ad Regem Pannonię Legatus à Nicolao Quarto miſſus ex reg. Vatic. e. 113. f. 179. idem Ioannes ab AEſina Eccleſia, ad Auximanam translatus eſt à Bonifacio Octauo anno 1395. 5. Id. Aprilis, ex regeſt. Vatic. ann. 1. e. 76. f. 19.

15. LEONARDVM, ex Epiſcopo Alatrino ad AEſinam Eccleſiam tranſtulit Bonifacius VIII. anno 1. pontif. 1295. 4. non. Ianuarij e. 576. f. 133. obijt 1312.

16. FRANCISCVS de Alfanis Peruſinus Bartoli iuriſconſulti nepos, nobilis genere clericus eccleſ. ſancti Martini de Collibus, diœceſis Peruſinę, à Capitulo electus, à Clemente Quinto confirmatur anno 1312. 4. Kal. Martij pontif. 8. ex reg. Vatic. e. 238. f. 77. Obijt 1342.

17. FRANCISCVS Iordani de Spoleto, alijs de Branchaleis nobilis Vrbinas, electus an. 1341. 15. Kal. Auguſti, ſucceſſit Franciſco, à Clemente Sexto promotus anno 2. e. 32. regeſt. Vatic. Translatus inde ad Eccleſiam Vrbinatenſem anno 1348. 3. non. Maij ex eodem reg.

18. NICOLAVS de Piſis, ordinis Heremitarum ſancti Auguſtini AEſinus Epiſcopus delectus 1349. 5. non. Martij. translatus inde ad Eccleſiam Vrbinatenſem a Clemente Sexto anno pontif. 8. 5. non. Maij, ex regeſt. Vatic. par. prima, lib. 3. e. 135. f. 76.

19. BERNARDVS, fato functus eſt anno 1391.

20. THOMAS de Perleonibus Romanus, iam inde Aſculanus Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt à Bonifacio Nono ſummo Pontifice, anno 1391. 4. id. Iulij, eoque Epiſcopali munere, deinde vltro abiuit, ac ſancti Benedicti inſtituti monachum induit apud ſanctum Laurentium extra muros Vrbis Romæ, ex lib. 1. prouiſionum Prælatorum Bonifacij Noni.

21. ALOYSIVS Franciſci, Abbas monaſterij ſancti Pauli ad ripam Arni, Piſanæ diœceſis, ordinis Vallis Vmbroſæ, demortuo Thomæ ſuffectus eſt, anno 1400. quarta nonas Ianuarij, atque in AEſinum Epiſcopum inauguratus eſt. Obijt anno 1405.

22. IACOBVS de Bonripoſis Peruſinus Prior monaſterij ſancti Laurentij de monte Feriolo, Innocentij Septimi familiaris, ab eodem electus eſt Epiſcopus AEſinus, anno 1405. non. Octob. Conſtantienſi Concilio interfuit, legiturque aſcitus teſtis in teſtamento Cardinalis Landulphi Maramaldi anno 1415. die 10. menſ. Octob. deinde hoc eſt anno 1418. Interamnenſis Epiſcopus effectus eſt. Tempore huius Præſulis inuentum eſt corpus ſancti Floriani martyris anno 1411. & repoſitum eſt in eccleſia eius nominis apud Minores, ſub ara maiori, vt ex appoſita ibidem inſcriptione liquet.

Tempore Malateſtæ de Malateſtis, Domini AEſij, & Domini Iacobi de Bonripoſijs de Peruſio Epiſcopi, & Domini Ardingi de Paia Poteſtatis, penes ripam fluminis AEſij inuentum eſt corpus ſancti Floriani, & hic reconditum menſe Decembri 1411. Qui præcipitatus de ponte in flumen prædictum marty-

martyrio coronatur tempore M. & Diocletiani Imperatorum, & procurante Magiſtro Mattheo, hoc opus decoratum, ſibi Aeſio dedicatum, Anno MCCCCXI.

23. BLONDVS de Conchis ciuis, & canonicus Spoletanus, ad hunc epiſcopatum peruenit, Martino Quinto Columna ſedente anno 1418. 2. Kalend. Februarij, dum ipſe Pontifex adhuc morabatur Conſtantiæ.

24. LAZARVS, dum hanc adminiſtraret eccleſiam, fato functus eſt anno 1425.

25. INNOCENTIVS Lazaro ſucceſſit die 2. menſ. Octobris, anno 1425. à Martino Quinto ſublectus, ex lib. prouiſ. Prælat. Diu hanc eccleſiam rexit.

26. THOMAS Iſilerius ciuis, & Epiſcopus AEſinus, omnium virtutum genere ornatiſſimus, Innocentij Octaui familiaris, cum multos annos laudabiliter præfuiſſet, ſub Iulio Secundo extrema clauſit anno 1505. Iacet in Cathedrali ante aram D. Septimij, vbi hoc legitur epitaphium.

Præſul ineſt vrna Thomas Iſilerius, iſta
Stellifer arma gerens, hæc ſacra luſtra nouem
M. DV. die vi. Iunij.

Ibidem ante aram ſancti Caroli aliud legitur epitaphium, quod ipſe viuens poſteris ſuis poſuit, ſacellumque dicauit.

Th. Iſilerius AEſinus Pont. vetuſtiſſ. & honeſtiſſ. D. Lucretiæ Iſil. nepoti ſuæ chariſſ. ac toti familiæ, eiuſque poſteris, & monumentum, & ſacellum hoc in ſui memoriam poſuit, dicauit MCCCCC.

27. ANGELVS de Ripantibus Bonuntij filius, nobilis Æſinus, Iulij Secundi cubicularius, & in paucis charus, patriæ epiſcopus delectus ab eodem Pontifice anno 1505. exceſſit omnium bonorum mœrore, clarus virtute, pietate, & in rebus agendis prudentia omnibus notus, an. 1512. ſepultus in Cathedrali in marmoreo tumulo prope patrem, & patruum, quibus eodem anno cenotaphium poſuerat. Hoc ipſe habet epitaph.

Angelo Ripantio Patritio AEſino, qui ob egregia merita à Iulio Secundo Pont. in cubiculum aſcitus, ſacerdotijſque, & honoribus abundè auctus, demum AEſinen. Eccl. præfectus eſt, in qua, & diuinum cultum collabentem reſtituit, & Epiſcopium à CCCC. vſque annis dirutum propria impenſa magnificè inſtaurauit, cum vix ann. vij. menſ. 5. ei præfuiſſet, obijt ſummo omnium mœrore, & deſiderio annum agens, ætat. lxiij. menſ. v.

Tiberius Ripantius fratri benemerenti poſuit:

Ad ſiniſtram verò ibidem, hæc alia legitur inſcript.

Hugolino huius eccleſiæ Priori, Can. & Bonuntio Benfilio, & Antonello ger. fratribus de Ripantibus, Angelus Bonuntij filius, Prior antea, & Can. ac Iulij Secundi Pont. Max. familiaris AEſij Epiſcopus creatus, Genitori, & patruis, ac eorum, poſteris pientiſſ. poſuit M.D.XVII.

28. PETRVS Paulus Venantius de Spello electus à Leone Decimo, anno 1513. Diu vixit, de quo in Cathedrali ſub parma Leonis Decimi, & ſitæ hæc leguntur verba.

Præſulis AEſini Petri, hæc inſignia Pauli Hiſpelli, & Medices num.... Pontificis MDXIII.

29. ANTONIVS Venantius de Spello ſuperioris nepos factus coadiutor cum futura ſucceſſione, anno 1519. 13. Decembris, eidemque prædefuncto ſucceſſit. Mortuus hic eſt Paulo Tertio ſumm. Pont. imperante anno 1540.

30. BENEDICTVS Conuerſinus Piſtorienſis, Epiſcopus Fori Triuentinorum, à Paulo Tertio ad hanc eccleſiam translatus eſt anno 1540. die 10. menſ. Iulij, Vicelegatione Bononiæ functus eſt anno 1541. deinde etiam Æmiliam Prouinciam Præſes adminiſtrauit, plurimiſque alijs Pontificiæ ditionis ciuitatibus, ius integerrimè dixit, vir vtique doctè conſulta, ac ſingulari prudentia præditus, deceſſit dum ſibi commiſſum gregem prudentiſſimè regeret 1553.

31. PETRVS de Monte Etruſcus, filius Cecchi Guidalotti, & Margaritæ Fabiani de Monte filiæ, ſororis Vincentij Iulii Tertii Pontif. Max. Patris, in familia de Monte ab eodem Pontif. conſobrino adoptatus, vna cum Chriſtophoro Card. Maſſilienſi, aliiſque germanis fratribus, iuuenis inter equites Hieroſolymitanos adſcriptus à Iulio Caſtri ſancti Angeli Romæ cuſtos, ab eodem electus epiſcopus AEſinus 1553. 3. die Iulii, nondum inauguratus altero anno, quam dignitatem fuerat adeptus, vltrò, libenſque epiſcopali munere ceſſit, ita ut Pontifici liberum, cuique collibuiſſet eam dignitatem deferre. At Petrus ſæcularem militiam ſequutus, primo Amiralius, caputque, vt vocant Italicæ linguæ, Triremium Generalis, & Capuæ Prior factus, tandem Magnus ordinis Magiſter, omnium gratulatione electus anno 1568. exceſſit anno . . . .

32. GABRIEL de Monte Etruſcus, Fabiani, & Catharinæ Roſſettæ Tyſernatæ filius, Petri ſuperioris nepos, pronepos Iulij Tertij, huius ſedis Epiſcopus renunciatus anno 1554. die 10. Nouembris, Concilio Tridentino interfuit, & cum anno 42. ſediſſet, appoſitus eſt ad patres ſuos anno 1597. 5. Kal. Maij, in eccleſia ſua prope ſummum altare ſepultus eſt, ad tumulum hoc legitur epitaphium.

D. O. M.

Gabrieli de Monte, Chriſtophori Cardin. Maſſilienſis, & fratris Petri Hieroſolymitanorum Magni Magiſtri nepoti, & Iulij Tertij Pontif. Max. pronepoti, qui paſtor ouium, & pater pauperum per xlij. annos, menſ. 3. dies 6. huic eccleſ. præfuit, Trident. Concilio interfuit, Lauretanam Eccleſiam Sixti Quinti iuſſu viſitauit. Obijt 5. Kalend. Martij M.D.IIIC. anno ætatis ſuæ lxij; Siluius de Monte Fratri benemerenti poſuit.

33. CAMILLVS Cardinalis Burgheſius, poſt Gabrielem, hanc eccleſiam regendam ſuſcepit anno 1597. quam inde poſt paucos annos ad fauorem Marij Agrippæ dimiſit, inde ad Pontificale ſolium euectus anno 1605. Paulus Quintus vocatus eſt.

34. MARIVS Agrippa Dandinus Cæſenas,

Aeſinus Epiſcopus. Deceſsit in patria ann. 1603. tumulatuſque eſt apud Eccleſiam. S. Franciſci in tumulo maiorum, vbi legitur epitaphium in marmore exaratum.

Marco Agrippa V. I. Conſ. Epiſcopo Aeſino Viro graui, & religioſo, qui Cæſenæ obijt anno Dom. MDCIII. XIII. Kal. Nouemb. ætatis ſuæ XLVI.

Paulo Emilio animi nobilitate, ingenij officij humanitatiſque ſuauitatibus præclaro, nono Kalend. Septembris ætatis ſuæ XXXIII. Fratribus cariſsimis Anſelmus, & Iulius fratres hoc monumentum poſuerunt.

In Eccleſiam S. Petri Martyris Cæſenæ, alia de eo extat memoria, quæ eſt huiuſmodi.

Ad perpetuam rei memoriam.

D. O. M.

Templum hoc erectum in honorem S. Petri Mart. conſecratum fuit die XXII. Augusti MDCI. ab Illuſtriſ. & Reuerendiſsimo DD. Marco Agrippa Dandino, Eeſij Epiſcopo Nepote dilecto Hieronymi Cardinali Dandini.

34. PYRRHVS Imperialis Verulanus, electus Epiſcopus à Clemente Octauo 1604. die 28. menſ. Ianuarij. Deceſsit 1609.

35. MARCELLVS Pignattellus Romanus Perusio oriundus Clericus Regularis Theatinus, Frater Germanus Stephani Cardinalis Pignatelli, electus à Paulo 5. 1607. die 13. menſis è viuis exemptus eſt anno 1621.

36. TYBERIVS Cincius Nobilis Romanus, S. Petri canonicus, electus eſt Æſinus Epiſcopus à Gregorio 15. anno 1621. Die 29. menſis Nouembris, eodem Pontifice Ludouicus eiuſdem Frater germanus, Tudertinam Eccleſiam ſuſcepit regendam. Adhuc ſuperſtes eſt, cui par eſt, longam vitam precari, à quo omnes boni felicem, fauſtamque huic Eccleſiæ adminiſtrationem expectant. Hic Corpus S. Septimij inuenit, nobilique loco, & tumulo incluſit, ornauitq. anno 1623. vt ex ſequenti inſcriptione in cathedrali liquet.

D. O. M.

Sacrum tanti Præſulis, ac Patroni pignus, ſeu potius theſaurum humi altè defoſſum cum diu neglecto latuiſſet in ſolo, Tyberij Cincij Epiſcopi ſolers pietas inuenit Scipionis Card. Burgheſij, pia munificentia honeſtiori conditum vrna vario marmore decorauit.

A. F. S. M. DC. XXXIII.

Ciuis hoſpes hoc volebam ilicet.

D. O. M.

Ciuis hoſpes quis quis ades venerare ſuplex Heroicæ virtutis exuuias S. Septimij corpus hic ſitum eſt, hunc S. Marcellus, Primum Aeſinæ Ciuitatis Epiſcopum dedit, quam ille Vrbem miraculis ſubactam præceptis excultam prædicatione conſitam ſanguine irrigatam ad omnem morum honeſtatem in dies efflorescentem præſenti patrocinio tuetur.

ALATRINI EPISCOPI.

ALATRVM, quæ Aletrum etiam Straboni antiquis Latij ciuitas eſt, verſus Orientem in Hernici ſita, 16. tantum millia paſſuum ab Anagnina Ciuitate diſiuncta, Alatrumq; vulgus appellat, tametſi fortaſſe incorruptius Aletrum appellaretur. Alatrinenſium Liuius meminit, quos cum Ferentinis, ac Verulanis, qui omnes communi nomine Hernicorum cenſebantur, contra Romanos narrat conſpiraſſe in prælium, quippe qui iam inde ab exortu Romæ, adeo opibus, armiſque valerent, vt gliſcentem Romanam gloriam viderentur poſſe euertere. Hos Populos Alatrinates Plinius vocat libro 3. cap. 5. mutuato fortaſſe vocabulo à Cicerone in oratione pro A. Cluentio Alatrum, eodem Cicerone teſte, municipium Romanorum fuit, Coloniaque ab ijſdem Romanis effecta eſt, vt in libro de Romanis Colonijs refert Frontinus, *inquit*, *muro ducto*, *Colonia Populus deductus*. Romani Imperij hæc Ciuitas faſces adorauit, vſque ad eiuſdem excidium, eaſque (vt tulerat fortuna Belli) ruinas paſſa eſt; quas hoc tempore, qui illuc adeunt, non ſine commiſeratione proſpectare coguntur. Hoc noſtro, ſuperiorique ſeculo Pontificiæ iuriſdictionis eſt, inque Romanæ Campaniæ Ciuitatibus numeratur, quæ iam inde à naſcente Eccleſia Euangelij vberiori luce perfuſæ ſunt, dignitateque Epiſcopali ijs prærogatiuis condecoratæ, vt earum Præſules vnius tantum Romani Pontificis arbitrium præſtolarentur. Huius Alatrinenſis Eccleſiæ Præſulum ſeriem multo noſtro labore, ex multis ſcripturis, monumentiſque Romanis erutam, modo proferemus, non tam noſtra culpa, quam antiquæ, ac plerunque ſomniculoſæ ætatis iniuria minus exactam. Æqui, bonique conſule, quicquid hic attulerimus, amice lector, maluiſſe nos, certius, hic tantum nuda nomina ex fide proferre, quàm mendacijs ſuffarcinatam hiſtoriam incautis obtrudere.

1. Alatrinorum Præſulum antiquiſſimus omnium, qui ſcribenti occurrat, SATVRNINVS eſt, qui magno generali Concilio ſub Agathone Papa interfuit anno 680. eiuſdemque Concilij decretis ſubſcripſit, vt acta teſtantur.

2. VITALIS in Synodo Romano ſub Gregorio Secundo anno 721. Non. Aprilis indictione Quarta ſubſcripſit decreto contra illicita coniugia, ex Codice vaticano.

3. SEBASTIANVS ſeu Sabatius reperitur concilio Romano ſubſcriptus anno 743. apud Baronium.

LEO

4. L E O interfuit Octauæ Synodò generali habitæ in Vaticano ſub Hadriano ſecũdo an.871. anno verò 853. alteri ſubſcripſerat Concilio, vt eſt apud Baronium.

5. IOANNES Leoni ſucceſſit, anno verò 875. à Ioanne Papa legatus eſt cum Iaderico Veliternenſi, Portuenſique Formoſo in Gallias ad Carolum Caluum Regem Francorum, vt illum ad Apoſtolorum ſepulchra inuitaret, vtque ex illa pia exoſculatione permotus labentibus deinceps Eccleſiæ rebus, vellet conſulere. Hanc legationem fuſius narrat Baronius, ad hunc ipſum annum.

6. N. . . . . Epiſcopus Alatrinus anno 963. apud eundem Baronium, Anonymus reperitur.

7. IO. Alatrinenſis Epiſcopus in Romano Concilio ſub Nicolao ſecundo ſubſcriptus reperitur anno 1059. cuius fortaſſe nomen Ioannes eſt, vt ex illa vocali litera, I. deduci poſſe videtur.

8. LAMBERTVS templum montis Caſini ſolemni ritu dicauit anno 1075. de quo Lupo Protoſpata, triumque Ararum eiuſdem templi conſecrationi interfuit, vt narrat Caſinenſe Chronicon. libro 4. cap. 8. anno 1090. 14. Kal. Decembris.

9. A D A M ſub Gregorio Septimo floruit, de quo Chronicon Sublacenſe.

10. A N D R E A S Epiſcopus Alatrinus anno 1093. 20. Iulij, cum Petro Epiſcopo Anagnino quædam Altaria in Eccleſia Sublacenſi conſecrauit, Chronicon. Sublacenſ.

11. P A T R V S agebat in viuis 1132.

12. MICHAEL Eccleſiam ſancti Clementis dicauit in Ferentino anno 1149. ex chron. ſanctæ Mariæ de Flamine, exque Chron. Ceccani, ac Foſſæ Nouæ anno 1148. 14. Kal. Septembris.

13. Legitur RODVLPHVS. 1154.

14. L E O Interfuit Concilio Lateranenſi ſub Alexandro Tertio 1179.

15. TADDÆVS interfuit conſecrationi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumine prope Ceccanum anno 1194. factæ à famoſo illo Cardinale Iordano de Foſſa Noua, qui cum eiuſdem loci Abbas eſſet ex ordine Ciſtercienſi, creatus eſt diaconus Cardinalis 4. idus Martij anno 1188. quarto vero nonas Aprilis eiuſdem anni inauguratus presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Pudentianæ à Clemente Tertio, vir multis legationibus clarus. Deceſſit 1206. 7. kal. Martij, chronic. Foſſæ Nouæ.

16. LEANDER ſedebat 1200. Deceſſit circa annum 1222. poſt cuius obitum Honorius Tertius commendat Eccleſiam Alatrinam Amato Presbytero eiuſdem eccleſiæ, donec de idoneo Paſtore prouideatur Pontif. 5. 11. Kal. Iulij ex reg. vatic. epiſt. 734. fol. 147.

17. I O A N N E S autem 1222.

18. I A C O B V S viuebat anno 1236. quem nonnulli ſcriptores Cardinalem fuiſſe affirmant, è Comitum gente Anagnina, ac Noni Gregorij affinem, ſed vt multum conatus ſim, hoc ipſum perſpicuè reperire non potui.

19. IOANNES, ad quem ſcribit Innocentius Quartus anno 1249. vt inquirat de vita, & miraculis Laurentij Sublacenſis Eremitæ, vt patet ex proceſſu, qui in archiuio Sublacenſi aſſeruatur. Idem anno 1238. conſentiente Clero, Eccleſiam

A ſancti Benedicti in eadem Ciuitate ſitam, obtuli Monaſterio Sublacenſi perpetuo poſſidendam tempore Landi Abbatis; Chron. Sublacen. c. 23. conceſſit idem Eccleſiam ſancti Benedicti Monialibus ſancti Sebaſtiani ſuæ diocæſis, vt in literis ſuis ad Gregorium Nonum ſummum Pontificem datis videtur ex Vaticano regeſtro deſumptis, tenoris ſequentis.

Sanctiſſimo Patri Domino Gregorio Sacroſanct. R. E. Summo Pontifici, Ioannes Diuina miſeratione Epiſcopus, & ſubſcripti Canonici Alatrini reuerentiam deuotam, & debitam cum pedum oſculo beatorum. Cum Ven. Pater Dominus Stephanus tit. S. Mariæ Transtyberim presb. Card. ſemper dilexerit Eccleſiam Alatrinam, & eam habuit in viſceribus charitatis, ac Nos etiam poſt Deum, & Nos ipſum habemus Patrem, & Dominum
B *ſpecialem, cupimus ei in omnibus beneplacitis ſuis iuxta poſſibilitatem noſtram modis quibus poſſumus complacere, nullatenus dubitantes quia voluntas eius ſit Deo acceptabilis, & nobis, & Eccleſiæ Alatrinæ multipliciter fructuoſa. Cum itaque ſicut intelleximus propoſitum habeat, vt Monaſterio ſancti Sebaſtiani, in quo S. Spiritus gratia inflammatus ordinem Dominarum incluſarum inſtituere ſtatuit, Eccleſia S. Benedicti de Plagis, cum omnibus poſſeſſionibus, & iuribus ſuis concedatur, & vniatur; eidem Nos ipſius propoſitum in Domino commendantes tradidimus, & damus ei pro Monaſterio memorato iſtam Eccleſiam S. Benedicti, & quicquid iuris habemus in ipſa, & poſſeſſionibus ſuis nomine Eccleſiæ Alatrinæ, vt exinde faciat quicquid ſuæ placuerit voluntati. Eximimus etiam amodo monaſterium ipſum S. Sebaſtiani cum Eccleſia S. Benedicti iam*
C *dicta ta in temporalibus, quàm in ſpiritualibus ab omni poteſtate, & iuriſdictione epiſcopali, & ab omnibus iuribus epiſcopalibus, vt de cætero ipſum Monaſterium cum ipſa Eccleſia ſit liberum, & exemptum & immediatè Eccleſiæ Romanæ ſubſit. Nihil nobis in ipſis nomine Eccleſiæ Alatrinæ in ſpiritualibus, & temporalibus reſeruantes. Præſertim cum ordo Dominarum ipſarum, & fauor Religionis eiuſdem requirat Eccleſiæ Romanæ immediatè ſubeſſe, nec occaſione iuriſdictionis alterius, à quiete cordis, & corporis poſſint ab aliquo perturbari, cum eas deceat omni quiete perfrui, & vacare diuinis, ad maiorem autem cautelam, & robur perpetuæ firmitatis præſentes literas ſingulis noſtris ſubſcriptionibus duximus roborandas. Actum anno Domini 1232. menſe Iunij indict. 6. Ego Ioannes Dei gratia Epiſcopus Alatrinus interfui, & ſubſcripſi. Ego Aegydius Domi-*
D *ni Papæ ſubdiaconus, & Capellanus, Canonicus Alatrinus interf. & ſubſcripſi. Ego Leo Domini Papæ Subdiaconus, & Canonicus Alatrinus interf. & ſubſcripſi. Ego Gifredus diaconus, & Canonicus interfui, & ſubſcripſi, & ſigillo capituli contentus fui, quia proprium non habebam. Ego Alexander capellanus Domini Papæ, & canonicus Alatrinus interfui, & ſubſcripſi. Ego Ioannes Domini R. Oſtienſis, & Veliternenſis electi Capellanus Canonicus Alatrinus &c. Ego Gregorius Domini Papæ Subdiaconus Canonicus Alatrinus &c. Ego Presbyter Lando &c. & ſigillo Capituli &c. Ego presb. Petrus Canonicus &c. Ego Loffredus presb. &c. ſigillo Capituli contentus &c. Ego Nicolaus presb. &c. Sic idem Loffredus. Ego Dauid Subdiaconus Alatrinus interfui, & ſubſcripſi. Ego Petrus Canonicus &c. Ego Henricus Canonicus Alatrinus interfui, & ſubſcripſi, &*

ſigillo Capituli &c. Ego Ioannes Traſmundi Domini Papæ Subdiaconus canonicus Alatrinus interf. & ſubſcr. Ego Bartholomæus canonicus Alatrinus interfui, & ſubſcripſi &c.

Obijt Ioannes anno 1263. Scribit Vrbanus IV. Capitulo Alatrino, vt defuncto Ioanne alterum idoneum Epiſcopum eligat 15. Kalendas Iunij ann. 3.

20. Fr. CRESCENTIVS de Caua Ordinis Prædicatorum, à Cardinali S. Georgij Capituli Compromiſſario electus, ab Vrbano IV. confirmatur 3. non. Iulij pontif. 3. Chriſti verò 1263. ex reg. vatic. ep. 280. f. 72.

21. LEONARDV Patraſſus de Guertino Diœc. Alatrin. Bonifacij Octaui Pontificis auunculus à capitulo electus, confirmatur in locum Creſcentij defuncti à Nicolao Quarto, 16. Kal. Octob. pontif. 3. qui fuit ſalutis 1290. ex regeſt. vatic. ep. 429. fol. 85. à Bonifacio inde Octauo translatus ad Æſinam Eccleſiam anno 1295.

22. RAYNALDVS canonicus Altiſiodorenſis, præficitur ann. 1295. 4. non. Ianuarij pont. 1. Bonifacij VIII. ex reg. vatic. epiſt. 598. fol. 133. Obijt anno 1297.

23. LEONARDVS monachus, & Abbas Mormoſolij Ordinis Ciſtercienſis Veliternenſis Diœceſis, in locum Raynaldi, Epiſcopus creatus à Bonifacio VIII. an. 1297. 8. Kal. Martij. *Militantis Eccleſiæ diſponente Domino &c.* Ex reg. vatic. epiſt. 48. f. 13. anno 4. eidem commendat Eccleſias Veliternenſem, & Hoſtienſem tunc vacantes per obitum Hugonis de Biliomo Epiſc. Card. Oſtienſis. 5. Kal. Ianuarij anno 4. Obijt vero Leonardus ſequenti anno 1298.

24. NICOLAVS ex Epiſcopo Motulanenſi ſucceſſit Leonardo 1298. 12. Kal. Februarij ex eodem reg. vatic. epiſt. 455. f. 113. anno 4.

25. PAVLVS Gaufridus anno 1342.

26. ANDREAS Paulo ſuffectus eſt an. 1344. prima die Iulij ex lib. prouiſ. Prælat.

27. FRANCISCVS anno 1363. 13. die Iunij, ex eodem lib.

28. Fr. BERTRANDVS Epiſcopus Ampurienſis in Sardinia ad hanc regendam Eccleſiam translatus eſt 1365. ex eodem lib.

29. FRANCISCVS eidem Eccleſiæ præerat 1370.

30. IOANNES eandem Eccleſiam gubernauit anno 1381.

31. CHRISTOPHORVS de Fumone ab Vrbano VI. 1386. electus, deceſſit anno 1406. In Alatrinenſi Epiſcopatus Aula, vbi eius Ciuitatis Præſules omnes depicti cernuntur; poſt Chriſtophorum, Alexander quidam Albertius ſedit, prænotaturque annus 1402. quo ea dignitate præfulſit; Quod non ita eſſe arguitur, cum Chriſtophorus 1406. è viuis exemptus eſt, eique Ioannes ſucceſſit, de quo ſtatim dicemus, ſuſpicor itaquè Alexandrum iſtum fuiſſe aliquem à Clemente VII. Antipapa in Alatrinã ſedem intruſum, aut à Benedicto XIII. in illã dignitatem ſubmiſſum ac ſubornatum. Quod ipſum conſtat, dum aliquot ſchiſma ferueret, ſæpius eueniſſe, vt ſcilicet vnam, eademque ſedes duos ſimul à duobus Pontificibus factioſè creatos Præſules ſortiretur.

32. IOANNES Canonicus Alatrinenſis, Chriſtophoro in Epiſcopatum ſucceſſit anno 1406. 5. Kal. Auguſti ex lib. prouiſionum Prælatorum, tom. 1. fol. 263.

33. IOANNES ANGELVS Ioanni ſuffectus eſt anno 1428. Deceſſit autem 1456. de quo acta conſiſtor.

34. TVCCIVS ANTONIVS de Pumone, Canonicus Alatrinus à Calixto III. illius Ciuitatis electus Epiſcopus eſt 1457. die 28. menſis Ianuarij, vt in act. conſiſtor.

35. ANTONIVS Sublectus eſt à Sixto Quarto ſummo Pontifice 1479. 18. Kal. Februarij. Ita habent acta conſiſtorialia.

36. IOANNES Rubeus Romanus I. V. Doctor, ac Referendarius Apoſtolicus, ab Innocentio VIII. adlectus eſt 1486. Deceſſit Romæ 1493. ſepultuſque eſt apud S. Ioannem in Laterano, vbi in marmoreo lapide hæc inſcriptio inciſa, cum eiuſdem gentilitijs ſtemmatibus, in quibus, Leo erectus, anhelanſque ſpectatur.

Ioanni Rubeo Epiſcopo Alatrinenſi ciuilis,
& Pontificalis Iuris Doct. Pont. Max. Sixt.
Relator. qui vixit anni LXXIV.

37. IACOBELLVS de Rocca Priore ab Alexandro Sexto electus anno 1493. die 15. menſis Aprilis, Cardinalis Aſcanij Sfortiæ Magiſter Aulæ fuit; diuque in Hadriani Mole, ob ſuſpicionem alienati animi, quam de ipſo conceperat Borgia, carcere incluſus delituit. Inde poſt mortem Borgiæ liber, ſuo periculo doctus, Eccleſiam ſibi creditam adminiſtrauit vſque ad annum 1516. eodemque anno deceſſit; de quo acta conſiſt. Hunc Iacobum vocat Paulus de Angelis, in deſcriptione Liberianæ Baſilicæ, eiuſdemq; Eccleſiæ Vicarium pro Ioanne Baptiſta Cardinali Sebelló Archipreſbytero fuiſſe refert. cap. 5. Anno 1499. fuit eiuſdem Baſilicæ Canonicus.

38. Fr. GRATIANVS de Rocca Priore, Iacobelli ſupramemorati Nepos, electus eſt ann. 1516. die 19. menſis Nouembris, acta conſiſt.

39. Fr. CHRISTOPHORVS Numalius Forolinienſis Ordinis Minorum, presbyter Cardinalis tit. Aræcœli, Alatrinam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit poſt Gratiani deceſſum. Hic poſtquam Bononiæ ſub grauiſſimis Præceptoribus nobiliores diſciplinas hauſiſſet, Franciſcanum ſeuerius inſtitutum profeſſus èſt, vbi rurſus diuinioris ſapientiæ epotis fontibus, in Pariſienſi, omnium per ea tẽpora celeberrima Academia Magiſtri Lauream, doctis omnibus acclamantibus, meruit inſigniri. Ex eo apud omnes Ordinis homines tantam prudentiæ famam ſibi collegit, vt Franciſco I. Gallorum Regi charus, Reginæ Claudiæ fuerit à Confeſſionibus. Nec tamen gliſcentis iam fortunæ obſequia potuere in Numalio vel tantillum de obſeruantia ſemel ſuſcepti inſtituti corrumpere; quamobrem, cõmendatione ipſa virtutis, omnes ſui Ordinis gradus adeptus, ad Generalatus demum, primus de obſeruantia, omnibus ad euentũ ſuſpenſis, munus aſcendit. Itaquè dum ſui ordinis vigilanter vrget progreſſus, Leo X. in deligendis viris emunctæ naris Princeps, Numalium vocat ad Purpuram

ann.

ann. 1517. Cæterùm Numalio à puero in Clauſtris nutrito, haud eius dignitatis lætabile accidit nuntium; ſtatuit autem, grauiſſimis vrgentibus cauſis, ſibi obtemperandum Pontifici, factuſque Cardinalis, Alatrinam Eccleſiam cum Eſernienſis adminiſtratione ſuſcepit regendam. Erant per id tempus Romanæ Aulæ inſigniter lapſi mores, ita vt illis temporibus aurea Numalij moderatio pro miraculo propemodum haberetur. Ditiſſimæ paupertatis vir erat in purpura, ſicut, cum Borbonij Ducis, ſub VII. Clemente, prædabundus Miles vrbem popularetur, captus in lectulo articulari morbo laborans, cum in omni ſupellectili ſua nil repertum fuiſſet, vnde vexationem, ſeruitutemque, qua deinde abductus dicitur, poſſet redimere, parum abfuit, quin ad ſpectaculum Aſino impoſitus per ſummum dedecus duceretur per vrbem. Commutarunt tamen cum Carcere, dedecus deſtinatum Numalio; vbi, cum diuturnius, quàm boni voluiſſent, fuiſſet maceratus, tandem liber inde exceſſit, conceſſitque Anconam, vbi deceſſiſſe illum plerique affirmant anno 1528. 10. Kal. Aprilis. Garimbertus in Vitis Cardinalium ſecus ſentire videtur, cum narrat in Cænobio Aracœli Romæ fato functum fuiſſe illum; ſed Garimberti errorem Pontificia Diaria planè redarguunt, quæ Numalium volunt deceſſiſſe Anconæ, tametſi poſtea inde tranſlatum, Aracœli Templum excepit.

40. PHILIPPHVS de Herculanis Foroiulienſis poſt Numalium Alatrinus ſucceſſit Epiſcopus, Clemente Septimo ſedente anno 1528. die 20. menſis Aprilis, qui nondum inauguratus, poſt biennium Antonio Cardinali de Monte Alatrinenſem dignitatem conceſſit, ann. 1530. die 26. menſis Ianuarij, eo potiſſimum Conſilio, vt Cardinalis deinde in ſuum fratrem germanum eandem dignitatem transfunderet. Interim cum is abnuiſſet eccleſiaſticam vitam amplecti, in eundem Philippum Antonius Alatrinenſem contulit dignitatem; itaque inauguratus, ſuam rexit Eccleſiam, vſque ad annum 1535. inde paſtoralia vitæ pertæſus, Spinolæ Cardinali eandem dignitatem detuliſſe narratur, vt habent acta conſiſtorialia.

41. AVGVSTINVS Cardinalis Spinola, per reſignationem Herculani, ſub Paulo Tertio Farneſio, factus eſt Epiſcopus anno 1535. dia 10. menſis Maij, illamque Eccleſiam per biennium adminiſtrauit. Qui etiam Peruſino Epiſcopatu inſignitus eſt, vbi de eo plura.

42. BERNARDINVS Vicecomes Mediolanenſis canonicus Papienſis, Protonotarius Apoſtolicus, Vtriuſque Signaturæ Referendarius, Liberianæ Baſilicæ pro Alexandro Card. Farneſio Archipresbytero Vicarius, à Paulo Tertio Alatrinenſem dignitatem obtinuit anno 1537. die 29. menſis Octobris. Poſt triennium autem ſæculo remiſit nuntium.

43. VALERIVS Tartarinus de monte Faliſco electus eſt à Paulo Tertio anno 1540. die 24. menſis Februarij. Deceſsit anno 1542. ſepultuſque eſt in Cathedrali Montis Faliſci, vbi ex teſtamento marmoreum ſepulchrum ſpectatur, cum eiuſdem infulata effigie, inſignibus, breuiq; hac inſcriptione.

D. O. M.
Valerio Tartarino Faliſco Epiſcopo Alatrin. Antiſtiti ſummæ probitatis exemplar Familiar. Pauli Tertij Pont. Max. altero, & Septuageſimo ſuæ ætatis anno; xij. Kalend. Quintiles ann. Domini M. D. XXXXV. Defuncto fratris Filij B. M. poſuere.

44. ZACHARIAS Rondarius Parmenſis Valerio ſucceſſit anno 1545. die 3. menſis Iulij, cumque laude prudentiæ per. 16. annos illam Eccleſiam adminiſtraſſet, Pio Quarto ſedente deceſſit. anno 1561.

45. CAMILLVS Peruſcus electus eſt die 31. menſis Maij 1561. Deceſſit 1573.

46. Fr. STEPHANVS Bonuccius Aretinus Generalis ordinis Seruorum, diuina ſapientia inſigniter eruditus, Gregorio XIII. charus, electus eſt 1573. inſecutoque anno, ad Eccleſiæ Aretinæ adminiſtrandā promotus eſt, deinde à Sixto Quinto vocatur ad purpuram; in Epiſcopis Arretinis plura de eo.

47. PETRVS Franchus Rainuccius Verulanus, ſæcularis Abbas ſancti Eraſmi Verulanæ Diœceſis electus eſt anno 1574. perque annos omninò nouem quibus vixit, Eccleſiam illam adminiſtrauit. Deceſſit 1583.

48. Fr. IGNATIVS Dantes Peruſinus Ordinis S. Dominici filius ſancti Marci celebris Cœnobij Florentini, ſui ſæculi Mathematicarum peritiſſimus, ob earum artium inſignem ſcientiam Principibus omnibus charus, præcipuè autem Coſmo Primo, Primoque Franciſco eiuſdem filio Magnis Etruriæ Ducibus. Iacobi Boncompagni Eccleſiaſtici Exercitus Ducis familiaris, cuius fauore Alatrinēſem dignitatem obtinuit, Gregorio XIII. Imperante anno 1583. die 14. menſis Nou. Multa in Mathematicis ſcripſit. Deceſsit autem 1586. ſepultuſque eſt apud ſuam Eccleſiam, quam rexerat. Illius meminit Razzius in vitis clarorum Hominū Diui Dominici, eiuſdemque ſcientiam dilaudat, quàm qui maximè, Cęſar Aleaius in prima Centuria Elogiorum Peruſinorum ciuium eundem Dantem ſanè meritis laudibus exornat.

49. Fr. BONAVENTVRA Fulanus de Horta Ordinis Minorū in Sacra Theologia egregius Doctor Sixto V. Pontifici familiaris, Alatrinus Epiſcopus ab eodem Pontifice dictus eſt 1586. dia 5. menſis Nouembris. Deceſſit 1597.

50. MARCVS ANTONIVS Lilius Interamnis electus eſt Epiſcopus Alatrinus 1597. viginti tres annos ſedit. Fato functus eſt 1620.

51. FRANCISCVS Campananus ſucceſſit 1620. die 16. menſis Nouemb. Deceſſit 1632.

52. ALEXANDER Victricius ab Vrbano Octauo declaratus eſt Epiſcopus 1632. 12. Kal. Octobris. Aduc ſuperſtes eſt, ideoque minus nobis integrum, tanti viri meritis laudibus onerare modeſtiam.

AMERINI, ſiue AMELIENSES EPISCOPI.

INTER Nigram, Fluuiumque Tybetim, in amœno, fertilique Colle antiquiſsima Ciuitas Ameriæ conſtructa aſſurgit, quam vulgus hoc tempore Ameliam vocat. In vmbria nulla babetur antiquior, quam olim Etruſci Veii, ante bellum Perſei anno 966. Duce Ameroe Atlantis, ac Pleionæ filio inſtaurarunt, Si vlla Catoni fides. Plinius ſcribit lib. 3. cap. 14. à Veiis fuiſſe ante Perſicum bellum ædificatam, non inſtauratam, niſi forte intelligat inſtaurare pro ædificare quandoque deſumi, vbi enim aliqua Ciuitas excidium paſſa fuerit, ſi iterum contingat reſtaurari, non tam inſtaurari, quàm reædificari vulgo dicetur, ſed vt res ſit, conſtat Ameriam ante conditam Romam fuiſſe ciuitatem trecentos ipſos, & octuaginta tres annos, ante verò Aduentum Chriſti 1137. viſuntur etiam hoc tempnre antiquiſsimorum ædificiorum crebræ ruinæ, ac pars murorum, quos longi, latique, atque ex more Etruſco quadrati lapides implent: municipium Romanorum fuit. vt in Oratione pro Sexto Amerino teſtatur Cicero, ac deinde Imperante Auguſto facta Colonia eſt, Teſte Frontino lib. de Colonijs. *Ager, inquit, Amerinus, lege Imperatoris Auguſti eſt deſignatus, & veteranis quidem adiudicatus, & pro extimo liberatis legem ſunt ſecuti, vbi termini ambiguum nunquam circum ipſum oppidũ, Sed extra tertium milliarium, lex Cæſariana operta eſt, in abſoluto termini ſiti ſunt, ideſt. SS. PP. de DCCC. P. S. XII.* Ameriæ etiam meminit Strabo, Plutarchus, Antiquæque Inſcriptiones. Silius Italicus lib. 8.

His populi fortes, Amerinus & Armis
Vel raſtris laudanda Camers.

Virgilius item in Georgicis lib. 1. Amerina Vimina laudat tanquam illigandis vitibus aptiſsima.

Atque Amerina parant lentæ retinacula viti.

Hæc Ciuitas protulit homines doctos, & fortes, in quibus ſane eluxit Roſcius ille Amerinus, à Cicerone olim defenſus, qui cum parricidij ab inuidis fuiſſet accuſatus, Cicerone defendente, & crimen obiectum diluit, & parricidij pœnam euaſit, ſic vt deinde Hiſtoricam artem eximiè excoleret, à Cicerone laudatus, qui eiuſdem multoties cum iucunditate narrationes excepit. Ex eadem prodijt Angelus Gerardinus homo doctiſſimus, ac Præſul Sueſſæ, pluresque alij ex eadem familia, qui ſuis ſcriptis, monumentiſque ingenij ſuam patriam illuſtrarunt. Ameria vſque ad declinationem Imperij publicæ Romanæ rei ſemper paruit, deinde cum Romana Maieſtas exoleuiſſet, eccleſiaſticæ ditioni ſubiecta fuit, iamque inde ab Apoſtolorum temporibus Chriſtianæ fidei myſterijs imbuta eſt, ſicut cæteræ Vmbriæ ciuitates multorum ſanctorum, ac fortiſſimorum Martyrum ſanguis, qui per exquiſita tormenta ſuſus eſt, Ameriam exornauit. In ijs autem maximè Romana Firmina enituit, Præfecti Romani filia, quæ parentibus, patriaque relictis, conceſſit Ameriam, ibique cum Olympiade, virum conſularem conuertiſſet ad Chriſtum ſub Diocletiano, Magetioque Præfecto, crudeliter lacerata, ſuſpenſa capillis, flumineque præfocata, euolauit ad Cœlum 18. Kalendas Decembris. Anno 303. Cuius venerandæ Reliquiæ in tẽplo eidem Martyri dedicato honorificentiſſimè requieſcunt. Hanc Virginem, ac Martyrem, cum ſancto Secundo Martyre. vt Tutelarem Diuam Amerini venerantur, & colunt. Eccleſia Cathedralis eidem Firminæ, ac Olimpiadis ſanctarum Virginum, & Martyrum dicata eſt.

Poſt ſedatam eius perſecutionis procellam, aliquot Amerinorum Præſulum ſeries reperitur, qui tanquam Apoſtolicæ ſedi propiores, ſolius Romani Pontificis nutum intuebantur, interque Romanæ Prouinciæ Eccleſias Amerina præcipue numeratur. Eius eccleſiæ Antiſtitum ordo, non vſque adeo completus, abſolutuſque eſt, vt plerunque per aliquot annorum ſpatium ex iniuris temporum non videatur elumbis. Cæterùm quod integrum eſt, illud ipſum ex eiuſdem Eccleſiæ monumentis, varijſque nobis communicatis ſcripturis, actiſque conſiſtorialibus ex fide proferemus. Series igitur Amerinorum Epiſcoporum hæc eſt.

1 ORTHODVLPHVS, omnium qui reperiri potuerunt, antiquiſſimus, Amerinam Eccleſiam rexit anno Domini 344.

2. STEPHANVS anno 420.

3. HILARIVS interfuit Tyburtino Concilio anno 463.

4. TYBVRTINVS anno 466.

5. MARTINIANVS ſub Fœlice Papa Tertio Romano Concilio interfuit. 484.

6. SALVSTIVS Martiniano ſucceſſit, inde Amerinus Epiſcopus cognitus, quod Romanæ Synodo ſub Symmacho Pontifice celebratæ reperitur ſubſcriptus anno 449.

7. S. HIMERIVS, cuius Romanum Martyrologium meminit die 17. menſis Iunij, Petrus de Natal. & Fett. in Catalogo. Tametſi autem non conſtet, quo tempore floruerit ſanctus Himerius, placuit tamen hic illum commemorare, vt de illis magis antiquiſſimis temporibus hanc tam præclaram occaſionem non amitteremus narrandi, quam quod aliquid certi de eo Sæculo, quod tam præclarum virum excepit, in medium adferre poſſemus.

Himerius itaque natione Italus fuit, honeſtis parentibus in Brutijs natus, vix annos pubertatis egreſſus, cogitauit eremum, relictaque demum Patria, atque parentibus in remotam, deſertamq; Inſulam commeauit, ſummoque rigore, ac rerum omnium egeſtate per diuturnum tempus vitam eremiticam tolerauit. Ex diuino verò inſtinctu, deinceps ex inſula exceſſit, inque monaſterio, quod tunc monaſtica obſeruantia florebat, eius inſtituti, Tyrocinium fecit. Inde collige lector, haud ante annum

annum 400. vixiſſe Himerium, ſed multo poſt, cum Monachorum ſanctum inſtitutum efflorеſcere cæpit. Itaque factus Monachus, in perfectione vitæ eo tandem progreſſus eſt, vt eiuſdem ſanctitatis fama intra clauſtrorum ſepta non ſe potuerit continere. Quamobrem cum per ea tempora contigiſſet Amerinos orbari Paſtore, ad Himerium, nunquam antea notum, niſi quantum ſanctitatis fama, illum vulgauerat, illico concurrerunt, perque vim extractum è clauſtro elegerunt in Præſulem. Ratam habuit, exorantibus Amerinis, electionem Pontifex, conſecratumque in Amerinorum curam iuſſit incumbere. Fecit ille ſedulo imperata, tantaque ſanctitas, prudentiaque in eius adminiſtratione præſulſit, vt nihil videretur poſſe fieri exactius. Cum igitur Himerius, illud ipſum quod docuerat Populum, ſanctimonia vitæ, exemplíſque, quæ iterum ingentia ſigna conſequebantur, firmaſſet, plenus meritis diem clauſit poſtremum die 17. menſis Iulij, ſepultuſque eſt, cunctis lacrymantibus in Cathedrali. Eius vitam ſcripſit Antonius Maria Gratianus Epiſcopus Amerinus, quæ manu ſcripta aſſeruatur; Paulus Regius in vitis SS. Neapolit. Regni, & Iacobill. tomo 1. de ſanctis Vmbriæ M. Script. Himerij autem corpus ſucceſſu temporis tranſlatum Cremonam eſt, eo tempore, quo Otho Primus, cum in Italiam deſcendiſſet, per Ameriam tranſijt, cuius auguſtalem pompam, cum Luizo Cremonæ Præſul ſua impleret præſentia, ab eodem Imperatore obtinuit, vt ex Ameria, corpus Himerij ſibi liceret transferri Cremonam anno 965, die 19. Octob. vbi ad præſens in Cathedrali honorificentiſſime conquieſcit in marmoreo tumulo inde à Sicardo Epiſcopo Cremonenſi anno 1296. incluſo, in quo ſequens legitur Epitaphium.

Quatuor exemptis Annis de mille ducentis,
Fabricat hanc Arcam Præſul Sicardus, & Aram
Qui triduo tandem Perfecto ſacrat eandem
Anno dotatus vndeno Pontificatus.

Meminit huius translationis Ludouicus Cauitellus in Cremonæ annalibus, ſed adeo imperitè hoc ipſum facit, vt nomina Ciuitatum, locorumque fœdiſſimè inuertat. Siquidem Himerium dicit Melienſem fuiſſe Epiſcopum, ſeu Iſmeriæ in Ducatu Spoleti, ſeu Campaniæ, cum dicere debuiſſet, Ameriæ in Vmbria; ex quibus quidem paruis erratis fit, vt locorum confuſis nominibus, etiam ipſæ res peius deinde inuertantur, laboretque apud parum cordatos hiſtorica pulcherrima ars, inextinguibili inuidia, ſubeatque proinde inuerecundum illud, ex Senecæ ludo Dicterium.

Ab Hiſtorico, quis vnquam iuratus exegit.

8. ADEODATVS Concilio Romano interfuit ſub Martino Pontifice anno 647.

9. THEODORVS, magno Concilio ſub Agathone celebrato reperitur ſubſcriptus anno 680.

10. PETRVS vixit, floruitque anno 737. Hic interfuit Concilio Romano ſub Gregorio Secundo anno 721. Non. Aprilis indictione 4. congregato in Eccleſia ſancti Petri, ſubſcripſitque conſtituto aduerſus illicita coniugia, ex cod. vatic.

11. SVNALBVS autem 761. in Concilio Romano ſub Paulo Primo.

A 12. BENEDICTVS anno 826. in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo ex eodem.

13. ALBINVS verò anno 853. apud eundem Baronium.

14. PASCHASIVS, ſiue Paſchalis in viuis agebat anno 868. crediderim hunc Paſchalem Ameriæ Epiſcopum eſſe, qui ſemel, & iterum admonitus, vt corpus ſanctæ Firminæ virginis, & martyris, quod octo millia paſſuum extra Ciuitatem iacebat, perquireret intra Ciuitatis mœnia ſepeliendum. Qui ſimul cum Populo, Orationibus, ieiunijſque munitus, ad locum cum Clero ſibi per viſum oſtenſum peruenit, inuenitque Firminæ Virginis, & Martyris corpus, à qua doctus B fuerat, vna cum ſancta Olympiade, illudque intra Ciuitatem Ameriam tranſtulit, decentique ſepulcho recondidit. Meminit huius tranſlationis Ferrerius, additque Paſchali Amerino Epiſcopo, factam fuiſſe temporibus Honorij Secundi. Quod ſi ita fuiſſe fateamur negandum etiam erit, illum hunc Paſchalem fuiſſe, cuius ab anno 868. vſque ad annum 870. mentio habetur oporteretque alterum quempiam effingere, qui Honorij Secundi Pontificis tempora æquauerit, quem in actibus Amerinæ Eccleſię eius ſaltem nominis nuſquam reperias.

15. BENEDICTVS, Huius memoria omnino perijſſet, niſi fruſtulum marmoris, dum ante Epiſcopale Palatium effoderetur terra, inuentum eiuſdem nudum nomen ad nos tranſmiſiſſet Anno 1630.

C 16. ANTONIVS Epiſcopus Amerinus conſecrationi ſancti Matthæi de Vrbe interſuit 1110.

17. IACOBVS præfuit anno 1116.

18. GERARDVS reperitur ſubſcriptus cuidam Priuilegio ab Honorio Secundo Piſanæ Eccleſiæ indulto anno 1126. Hæc Pontificia Bulla hoc tempore aſſeruatur Florentiæ in Archiuio Reformagionum.

19. PETRVS, interfuit Lateranenſi Concilio ſub Alexandro Tertio anno 1179. cuius actis, decretiſq. ſubſcripſit. Conſule eiuſdem acta Concilij.

20. OBERTVS Amerinus Ciuis, electus eſt, deque ipſo habetur memoria anno 1195.

21. IACOBVS Oberto ſucceſſit 1196. Hic conſecrationi ſancti Laurentij in Lucina à Celeſtino Tertio factæ interfuit die 26. menſis Martij, vt in quodam lapide inciſum legitur, cuius inſcriptionem in 12. Tomo Eccleſiaſticorum Annalium Baronius D retulit,

22. MAVRVS, eiuſdem Ciuitatis Alumnus, ab Innocentio Tertio creatus eſt Epiſcopus, mox Cardinalis anno 1206. ſubque eodem Pontifice legatione functus eſt in Germania, vt narrat Ciacc.

23. OTHO Ciuis, atque Epiſcopus Amerinus floruit anno 1225.

24. GVALTERVS item Epiſcopus, ac Ciuis Amerinus. anno 1255. Patriæ ſuæ diuinum ius dixit ex Capellano, & ſcriptore Apoſtolico ad hanc ſedem euectus à Ioanne tituli ſancti Laurentij in Lucina Cardinalis, reiecta prius electione facta à Capitulo de Epiſcopo Balneoregienſi, confirmatur ab Alexandro Quarto 7. Kalendas Februarij anno primo ex reg. Vatic. ep. 66. fol. 10. tranſlatus inde ad Pinnenſem, & Hadrienſem

Eccl:-

Eccleſias, de quo Marinus de Ebulo in formulario m.ſ. biblioth. vaticanæ.

25. BARTHOLOMÆVS de Beneuento ordinis Prædicatorum Epiſcopus Alerienſis, in locum tranſlati Gualteri Epiſcopus Amelienſis electus ab Vrbano Quarto anno 1263. 12. Kal. Martij. ex reg. apoſt. ep. 113. f.33. anno 4. reſignauit ſub Honorio Quarto anno 1286. Honorius verò Capitulo Amerino ſcripſit, vt ſibi Epiſcopum deligeret 2. Kal. Iulij anno 2. ep.49. f.142.

26. MAVRVS ex Abbate S. Praxedis de Vrbe anno 1286. 10. Kal. Septembr. Amerinam moderabatur Eccleſiam. Annoque 1289. reperitur ſubſcriptus cuidam indulgentiæ à Papa Nicolao Quarto indultæ Eccleſiæ Carmelitarum qui Senis comemorabantur. Obijt ſub Ioanne XXII.

27. MICHAEL Ex Canonico electus Epiſcopus ann. 1321. 11. Kalend. Auguſti. Exceſſit anno 1322. ex reg. vatic.

28. ALEMANNVS quond. Galgani de Monte Flaſcone ſublectus eſt ſexto idus Ianuarij 1322. cum per id tempus Vrbeuetere Vicariam operam præſtaret Vuinctoni Vrbeuetano Epiſcopo, cui ſub Ioanne XXII. patrimonij S. Petri legatio incumbebat. Adhuc extat Alemanni fauorabilis ſentẽtia pro Monachis Ciſterciẽſibus, Cœnobij S. Saluatoris de Monte Amiato contra publicam rem Vrbeuetanam. Hic vt in quibuſdam manuſcriptis Amerinorum Epiſcoporum ſeriem continentibus, quæ mihi videre contigit, habetur, appellatur Alamannus de internobilibus de Amelia, ſed tamen conſtat fuiſſe Faliſcum, vt ſupra docuimus, eruiturque perſpicuè, tam ex eiuſdem iuridicis actis, dum priuati iudicia munere ſungeretur, quam dum in Epiſcopali throno fulgeret. Tranſlatus eſt ad Eccleſiam Anagninam ann. 1327.

29. IOANNES canonicus Valuenſis electus eſt à Ioanne XXII. anno 1327. 4. non. Maij inauguratuſque eſt Auenione à Petro Epiſcopo Card. Præneſtino: tranſlatus inde eſt ad Eccleſiam Venefrinam anno 1329. 8. idus Septembris vt habetur in regeſto vaticano.

30. MAVRVS ſiue Morus, ſeù Mannus de Turnibilibus, canonicus Amelienſis qui & Agaerius, Marinuſque appellatur, fuit electus ann. 1329. 8. id. Septembris, ex reg. vatic. 1329. Obijt verò anno 1363.

31. Fr. GERARDVS Rubeus ordinis Minorum de Ameria, electus ſuæ Patriæ Præſul 1363. 10. Nouembris. Cameræ Apoſtolicæ ſe ſoluturum pollicetur, quicquid ſoleret impendi.

32. FRANCISCVS Amerinus ſuæ Patriæ Eccleſiam adminiſtrabat anno 1376. Qui deinde ad Interamnenſem Eccleſiam tranſlatus eſt ab Vrbano Sexto anno 1389. ex lib. obligat: atque in abeuntis locum ſuffectus eſt.

33. FRANCISCVS de Mercatello Cluſinus canonicus, qui ſibi oblatam reſpuit dignitatem, ita vt Amerina Eccleſiæ Paſtore deſtituta maneret, donec Bonifacius IX. quem mox ſubijciemus, ſubuexit ad thronum.

34. CONRADVS à Cloaco Genuenſis, Epiſcopus Sulſitonenſis in Sardinia, adhunc Epiſcopatum tranſlatus eſt 1390. 10. Kalend. Maij, ex lib. Prouiſionum Prælatorum fol. 25. Cæterùm poſtquam Amerinam rexiſſet Eccleſiam, ab eodem Pontifice Bonifacio Archiepiſcopus Arborenſis in Sardinia, declaratus eſt 1392.

35. STEPHANVS Bordonus Neapolitanus canonicus Biſuntinus Conrado ſucceſſit 1392. 8. id. Nouembris Bonifacio Nono ſedente. Hic à Populo ob eius malam adminiſtrationem eiectus, à Pontifice Epiſcopatu priuatus eſt.

36. Fr. ANDREAS de Mericanis Ciuis, & Epiſcopus Amerinus, præfuit annó 1399.

37. PHILIPPVS Ventorellius Amerinus, Vir doctus, ideoque Martino V. Columnenſi, Pontifici charus, ab eodem Pontifice ſuæ Patriæ electus Epiſcopus eſt. 1426. die 19. menſis Aprilis. Deceſſit 1442. ſepultuſq; eſt in Cathedrali in S. Bernardini ſacrario cum hoc Epitaphio.

Imago R. in Chriſto Patris DD. Philippi Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopi Amelienſ. cuius anima requieſcat in pace Amen. Obijt 1442. die 18. Decembris.

38. HVGOLINVS Naccius Amerinus, ordinis Heremitarum S. Auguſtini, demortuo Philippo ſuffectus eſt, Eugenio Quarto eligente 1443. die 17. menſis Ianuarij. Cæterùm breui Pontifex fuit, cum ab obtenta dignitate vix anno expleto è viuis exemptus ſit.

39. ROGERIVS de Mandoſijs Amerinus, defuncti Hugolini dignitatem conſecutus eſt 1444. Id. Nouembris, 40. omnino annos Amerinam rexit Eccleſiam, Iamque prouectæ ætatis, vltro libenſq; abijt munere, ius eligendi liberum relinquens Pontifici Sixto Quarto 1484. Nec multo poſt cũ exceſſiſſet è viuis, ſepultus eſt in Cathedrali in ſancti Marci Gentis ſuæ Nobili Sacello, cuius marmoreæ ſtatuæ hanc honorificam ſubiecerunt inſcriptionem.

Hæc eſt imago R. in Chriſto Patris, ac Domini D. Rogerij de Mandoſijs Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopi Amerini, cuius anima requieſcat in pace.

Ad caput ſtatuæ hæ tres Theologicæ virtutes inſculptæ leguntur.

Spes, Fides, Charitas.

Ad eiuſdem verò pedes.

Vbi Charitas, & Amor, Deus ibi eſt.

40. CÆSAR Naccius Amerinus, à Sixto IV. electus eſt ſuæ Patriæ Epiſcopus 1484. vltima die menſis Martij, multis obitis legationibus, vir ſanè clariſſimus, multiſque ſuſceptis laboribus de Apoſtolica Sede optimè meritus. Denique cum Vicelegatus Bononiæ eſſet, anno 1504. publico ciuitatis dolore fato conceſſit, ſolemnique pompa, publicæque rei impenſis in S. Petronium elatus eſt, exceptuſque eleganti marmoreo ſepulchro, effigie, non admodum elata ſculpta, per ſubiectam inſcriptionem prodente Virum.

D. O. M.

Amelienſis Pontifex Naccius hic eſt Cæſar, qui vicem gerens legati Bononienſium, ſumma æquitate Ciuibus ius reddidit: mox annum agens tertium & ſeptuageſimum conceſſit Orco. Vixit, dum vixit, benè.

41. IVSTINIANVS Moriconus Amerinus, in

in locum demortui Cæſaris à Iulio Secundo Pontifice ſuffectus eſt 1504. die 22. mẽſ. Iulij, qui poſtquam decem & octo annos Amerinam rexiſſet Eccleſiam, nepotem ſuum Epiſcopatus Coadiutorem aſciuit, in ſpem futuræ ſucceſſionis, vt tunc mores erant, deinde paulo poſt exceſſit vita.

43. IOANNES DOMINICVS Monconus Patruo ſucceſſit, cuius antea Coadiutor fuerat inſtitutus 1523. ſexta die menſ. Iulij. Triginta & octo annos Amerinis Epiſcopale ius dixit, iamque effœtæ ætatis ſub Paulo IV. vltro munere abijt.

44. BALDVS Ferratinus Amerinus, nepos Bartholomæi Cluſini Epiſcopi, Patrui Bartholomæi Cardinalis, ſub Paulo Quarto vir doctiſſimus, ſpectatiſſimæque exiſtimationis in aula Romana, S. Petri canonicus, Liparæ olim Epiſcopus, deinde etiam ad Amerinam Eccleſiam regendam tranſlatus eſt 1558. die 28. menſis Nouemb. Haud diuturniori mora apud Amerinos ſibi commiſſos fuit pontificijs, difficillimiſque implicitus negotijs, itaque ne oues Paſtoris cura diuturnius diſtituerentur, ex Pontificis placito ſemel obtentam dignitatem contulit in nepotem Bartholomæum 1562. Sub Pio V. Gubernator Romæ deceſſit, eiuſque Corpus in Patriam relatum, in Cathedrali tumulatum eſt, in S. Bartholomęi ſacello, gentis ſuæ ius patronatus, ſubque eius marmorea ſtatua, inq; ſepulchro hoc epitaphium inciſum ſpectatur.

D. O. M.

Baldo Ferratino I.V.D. primum Liparienſiũ, deinde Amerinenſium Epiſcopo a ſupplicibus libellis refered. vtriuſque ordinis, Baſilica Vaticanæ Vicario Canonico, & fabricæ Præfecto. Cancellariæ Apoſtolicæ Regenti, Prouintiæ Romandiolæ Præſidi, Denique poſt multorum honorum ſpatium egregiè decurſũ à Pio Quinto Pont. Max. ob prudentiam, & integritatem ſingularem Vrbis gubernationis præpoſito, eoque dum munere fungeretur defunctus eſt. Sacellum extruxit. viuenſque ſibi, & Patruo ſuo fecit. Vixit ann. LXVI.

45. BARTHOLOMÆVS Ferratinus Amerinus, Baldi nepos, ab ipſo educatus, edoctus, tantam iam inde ab adoleſcentia in Romana Aula ab omnibus omnis ordinis hominibus ſibi, ex commendatione virtutum, collegit gratiam, vt obitis omnium penè dignitatum honoribus, denique purpuratus ſenator euaſerit. Et à Pio quidẽ Quarto Amerinum Epiſcopatum obtinuit, anno 1562. die 9. menſis Octobris ex Patrui reſignatione. Quam Eccleſiam cum prudentiſſimè, ſummoque amore, vt Amerinum Ciuem decebat, per nouem annos rexiſſet, ex pontificio placito vltro Paſtorali oneri ſe ſubduxit, factuſque eſt Canonicus, ac Vicarius, Vaticanæ fabricæ Præfectus, vtriuſque Signaturæ, Referendarius, Cancellariæ Regens, Gratiæque Signaturæ Præſes, quæ omnia grauiſſima, trepidaq; munera ita incorruptè adminiſtrauit, vt per multos annos nouem ſucceſſiuè Pontificibus, operam ſuam, iuſtitiæ cultor aſsiduus præſtiterit. Conſenuerat iam in ijs muneribus Bartholomæus, propiorque ſepulchro videbatur, cum ad eiuſdem exantlatos labores Paulus Quintus ſummus Pontifex benignè reſpexit, collataque in virum Purpura anno 1606. 11. die Septembris, viſus eſt magis eiuſdem inferias exornaſſe, quàm quod arbitrarentur mortalea deinceps, quam hactenus feciſſet, nouum Purpuratum maiora poſſe præſtare. Siquidem Sexageſimo nono pulſante anno, poſt ſupra vnum quinquaginta ipſos dies, ab obtenta dignitate, omnibus mœrore confectis Romæ deceſſit, die prima menſis Nouemb. 1606. Cuius Cadauer tranſlatum Ameriam, tumulatum eſt in Cathedrali, non procul à Patruo, cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Bartholomæo Ferratino S.R.E. Cardinali, qui maiorum ſuorum veſtigia inſectatus, Amerinus Epiſcopus; Baſilicę Principis Apoſtolorum Canonicus, & Vicarius, & Fabricæ Præfectus, & Apoſtolicæ Cancellariæ Regens, & a ſupplicibus libellis vtriuſque ordinis Referendarius, & præterea Signaturæ Iuſtitiæ diu Præſes fuit, quibus in muneribus magna ſemper cum integritate, & induſtriæ laude verſatus. Poſtremo à Paulo Quinto Pont. Max. egregia ob merita in ſummum ordinem lectus. Sexageſimo poſt die, ingenti ſuorum luctu vita, exceſſit.

Vixit ann. LXIX.

Obijt Kalend. Nouemb. M. DC. VI.

Ex qua Inſcriptione colligitur, ſexageſimo poſt initam Purpuram die, obiiſſe Ferratinum, cum reuera, vix quinquageſimum ſecundum in obtenta dignitate expleuerit, ſiquidem ad Cardinalatum promotus fuit 11. die Septembris, deceſſitque prima die Nouembris, qui, ſi rectè ponatur calculus, quinquaginta, & duo omnino dies ſunt, nondum expleti. Indecollige lector, quanta fides adhibenda ſit huiuſmodi Inſcriptionibus, quas plerunque compoſuere vecordes, immortalitati quidem ſtudentes, nihil autem minus, quam de veritate cogitantes. At quid eſt aliud, ſcribendo tempora inuertere, quam toti Hiſtoriæ fundamentum veritatis ſubtrahere, vt deinde facilius eneruetur, & cadat? qui autem vnam æternitatem reſpiciunt, veritati, quæ ſemper æterna eſt, deberent conſulere. Ferratinorum verò gentilitia inſignia in quadripartito ſcuti Campo trium ſpicarum quatuor manipuli colligati ſunt ad potiſsimum ſanè fæcunditatis Symbolum. Nobiliſsima quippe illa gens vbique, & ſemper Eccleſiæ conſultiſsimos viros protulit, cuius etiam, præter eos, quos ſupra cum laude commemorauimus, alter Bartholomæus eſt alumnus, Cluſinus Epiſcopus vir omni exceptione maior, de quo infra in Cluſinis Epiſcopis plura.

45. MARIANVS Victorinus ex Ameria Ciuis, à Pio V. Patriæ ſuæ declaratus Epiſcopus eſt die 17. menſis Decembris 1571. ac paulo poſt ad Reatinam Eccleſiam eſt tranſlatus. Hic vir doctiſsimus fuit, inque varia literatura ſingularis multa luculentiſsimè ſcripſit, quæ ſanctis Patribus lucem attulere mirificam. Conſule ſeriem Reatinorum Epiſcoporum, ſi de eo plura deſideras.

46. IOANNES Antonius Lazzarus, Durantinus, Victorino ſucceſsit 1572. die 9. menſis Iunij.

Amecinamque Eccleſiam per annos nouem prudentiſsime rexit, vbi etiam deceſsit anno 1591. Tumulatuſque eſt in Cathedrali, Hoc Epitaphio exerante ſepulchrum.

D. O. M.

Ioanni Antonio Lazzaro Durantino I.V.C.
Amerinorum Epiſcopo integerrimo, qui
S. Petri Partalla Prioratum in Tudertina
Diœc. ad ſuum Epiſcopatum perpetuò adiungendum, & Canonicorum cenſus adaugendum, curauit. Pſallendi priſtinum in ſua
Eccleſia ritum, piè reduxit, ſumma pietate
Deum coluit, & in pauperes munificentiſſimus extitit. Leander Lazzarus fratri
optimo, ac de ſe benemerito meſtiſsimus poſuit. Obijt v. Kal. Iunij MDXCI. AEtatis ſuæ lxxiij.

47. ANTONIVS MARIA Gratianus Etruſcus Sepulchro Burgenſis adhuc adoleſcens, inque humanioribus literis ſatis inſtructus Romam conceſſit, interque aulicos Cardinalis Commendonis exceptus eſt, illius inquam Commendonis, cuius perſpicua, ſpectataq; virtus toti ſacro Senatui admirationi erat. Hic, cum in Gratiano, plusquam mediocrem ad omnem ſcientiam, indolem ſuiſſet intuitus, addiſcendique auiditatem, ipſe per ſe facillimum iter aperuit adoleſcenti, vt ad cognitionem nobilium diſciplinarum perueniret, neque de alumno vana ſpes Domini fuit, itaque varia, amœniorique literatura, muſiſque ſeuerioribus tandem excultum, cœpit Gratianum Cardinalis à ſecretis habere, itaque eiuſdem probabat iudicium, vt in illis legationibus, quibus in Germania, ad Cæſarem, Regemque Poloniæ, functus eſt, nihil ſine Gratiani conſilio egerit, expedieritque. Cardinale Commendone defuncto, ambitioſas aulæ opes Gratianus damnauit: Romamque vecordium illecebram fallaciſſimam relinquere cogitabat. Sed vix in patriam reditum adornauerat, cum Sixtus Quintus Pontifex Maximus, iam iam abiturum virum retraxit in curiam, illumque Pontificijs Latinis literis præfecit, eiuſdemque curæ Cardinalis Montalti, adhuc admodum adoleſcentis demandauit inſtitutionem. Interea cum importuna mors Sixtum Pontificem rapuiſſet, intraque ſpatium quatuordecim menſium tria creandorum Pontificum comitia fuiſſent celebrata, inque ijs creandis, omnes omnium oculi in vnum Montaltum, qui pluribus ſuffragijs per id tempus valebat, viderentur reſpicere, Gratianus Cardinalem ſuum ita armauit, ſuccinxitque conſilijs, vt grauiſſimis negotijs, ac vix ſatis explicabilibus, tametſi iuuenis, ſenilem attuliſſe prudentiam videretur. Nouerant omnes, adoleſcenti Montalto vnius Gratiani induſtriam deſudare. Quamobrem apud omnes ſummam prudentiæ famam collegit; præcipuè autem Clementi Octauo ob præclaras animi dotes, adeo charus fuit, vt vix ſummus renunciatus Pontifex, Gratianum de Eccleſia optimè meritum, Amerinum adlegerit Pontificem die 17. menſis Februarij 1592. Addiditq; digno honoribus viro, honores. Siquidem cum per ea tempora, ex Pannoniæ finibus Turca Auſtriacis intentaret arma; Clemens ad Nuntium bellici apparatus trepidus, Gratianum ad Principes Chriſtianos legauit, vt fœderatos, contra communem hoſtem armaret in prælium. Eodemque munere legationis apud Venetos Pontificis nomine, diuturniori mora perfunctus eſt, deinde ad eccleſiam ſuam reuerſus, ſcripſit in otio ſapientiam, eaque monumenta ingenij poſteris reliquit, quæ ſapientiam illius prodant, & poſteritatem ad probitatis prouocent exempla. Igitur vitam Cardinalis Commẽdonis veteris Domini libris quatuor complexus eſt, diuerſique argumenti magnum epiſtolarum volumen edidit, hiſtoriamque de Cypri Regno emittendam reliquit, in qua quidem Liuiana Vbertas, & copia, haud deſiderari poſſe videtur. Hanc in manibus habent docti omnes, beneficio Caroli Gratiani nepotis, qui illam, vt poſteritatem promereretur, edendam curauit. Cæterùm Gratianus iam ſenex defunctus eſt anno 1611. ſepultuſque eſt in Cathedrali non ſine Amerinorum lacrymis, quibus inter ſpatium decem, & nouem annorum ius dixit Diuinum. In marmoreo lapide ſupra illius ſepulchrum erecto, hoc ſubiectum epitaphium legitur, quod viuens adhuc, ſed vbique, & ſemper memor mortis. Ipſe ſibi procuderat.

D. O. M.

Antonius Maria Gratianus à Burgo ſancti
Sepulchri Epiſcopus Amerinorum: memor
ſupremi illius diei, quo renaſcens humanum genus, æternas, ſeu præmiorum, ſeu
pœnarum ſedes, vt cuiuſque meritum
fuerit iudicio Dei eſt accepturum; Hoc in
loco condi, & lapide tegi iuſſit anno ab ortu
Chriſti M.DC. Vixit annos lxxv. menſ. xi.
dies xxv. Obijt anno ſalutis M.DC.XI.
Qui legis pia prece Deum vincens interim
ſine corpore animæ eius propitiare, ne graueris.

48. ANTONIVS MARIA Franchinus Spoletinus Scipionis Cardinalis Burgheſij à ſecretis, Gratiano ſucceſsit, creatus à Paulo Quinto 1611. die 18. menſ. Maij, ſupra paucos menſes annum integrum ſedit, deceſſitque apud ſuos Amerinos cum maximo eorumdem mœrore, qui in eo, anteceſſoris Gratiani virtutes ſe recuperaturos arbitrabantur.

49. FRANCISCVS Centinus de Salamandris Senenſis, antiqua, & nobili proſapia ſatus, aulicus Cardinalis Auſculani. Hic Bernetio Cardinali demortuo, Scipioni Cardinali Burgheſio ſub nomine auditoris à conſilijs fuit, atque ab eiuſdem patruo Paulo Quinto Amerinorum Pontifex declaratus eſt anno 1612. primo die ineuntis Octobris, creatuſque Hieroſolymitanus Patriarcha, ac Hiſpaniarum Nuntius. Demum 1620. ab eodem Paulo Quinto electus eſt presbyter Cardinalis. Vrbano Octauo verò ſedente, Eccleſiam Fauentinam ſuſcepit regendam, cum legatione Ferrarienſi prius condecoratus fuiſſet. Viuit ad huc populumque Fauentinum cum pari pietate prudentiaque gubernat.

50. DOMINICVS Pichius de Monte Rotundo, poſt Cardinalem Centinum, ab Vrbano Octauo Epiſcopus dictus eſt anno 1623. die 20. menſis Nouembris. Eodem anno, die ſancti Stephani,

phani, Vrbem ſolemniter ingreſſus, & ſequenti die Epiphaniæ primum ſacrum in Cathedrali fecit. Deceſsit 1633. die 4. Maij.

51. TORQVATVS Perottus Saxoferratenſis Vrbani Octaui Maior Capellanus, Priorque ſanctæ Mariæ in Via lata de Vrbe, ab eodem electus eſt anno 1633. die 20. menſis Iunij. Obijt ipſo anno 1642. menſe Septembris, iacet in Cathedrali.

52. GAVDENTIVS Polus de Caſcia, Fauſti Poli Archiepiſcopi Amaſeæ nepos, non minus ſuauitate morum, quam prudentia, viuacíſque ingenij dexteritate ſpectabilis, poſt multas eccleſiaſtici Imperij Vrbium adminiſtrationes, indemnatui Perotti locum, Amerinus Epiſcopus ab Vrbano Octauo electus, ſumma omnium gratulatione excipitur Aprili menſe hoc anno 1643. Sedet nunc fœliciter, maximo populorum bono, bonus ipſe paſtor, nobiliſque indolis Præſul.

ANAGNINI
EPISCOPI.

ANAGNIA, olim Hernicorum, antiquiſſimorum Latinorum caput, in prima Italiæ regione numeratur à Plinio, Strabone, atque Ptolomæo, quam Ananiam ferè vocant. Tacito vero in 19. lib. Hæc ciuitas Anagnina eſt: eam Silius Italicus lib. 8. prædiuitem vocat.

Queis patri pinguis ſulcaris Anagnina gleba.

A Virgilio item diues vocatur.

Hernica ſaxa colunt, quos diues Anagnina paſcit.

Eiuſdem pluribus in locis meminit Liuius, præſertim autem narrat in 9. Anagninos congregaſſe concilium in Circo maximo quod (Alatrinis, Verulaniſque exceptis) omnes circumuicini populi explebant, decreuiſſeque Hernicis ſibi adiunctis ſocijs, bellum contra Romanos. P. Cornelio Arcina, M. Tremulo Conſulibus. Quod deinde bellum cum Anagninis, eorumque ſocijs infœliciter cecidiſſet, tametſi ex populi Romani clementia, intra Anagninos muros permiſsi ſunt commorari, eiſdem tamen à conſilijs, ferendiſque in Magiſtratibus ſuffragijs, imperata abſtinentia eſt, cumque ſacrificulis ſolis conſuetudo permiſſa.

Fuit deinde Anagnia non ignobile Populi Romani municipium, ſi fides adhibenda eſt Ciceroni in oratione pro domo ſua, nec multis poſt eiuſdē Populi Colonia aſcita eſt; vt narrat Frontinus lib. de Colonijs, temporibus Druſi Cæſaris. Narrat Strabo non modo priſcis illis temporibus Anagniam fętam fuiſſe opibus, inuidioſiſque fortunis ſuffultam, ſed etiam adeo antiquę fundationis, vt eius origine perquirenda, plerunque vacillent ſcri-

A ptores. In qua quidem fortuna non modo ſub populi Romani Imperio, ſed ſub eccleſiaſtico etiam floruit. Deinde cum ſua culpa fluctuare cœpiſſent ciuilibus bellis, cumque Searra Columna contra Bonifacium Octauum impium inijſſet fœdus, ita vt conciuem, atque e domo paterna extractum, Pontificem, rebellibus, ac factioſiſsimis exulibus violandum obijceret, breui diuinum numen violatæ Pontificiæ Maieſtatis vltor apparuit. Quippe Anagnini, perpetratæ perfidiæ furijs agitati, in ſe ipſos ſeditionis arma verterunt, ita vt continentibus deinde bellis conſumpti, opibus, fortuniſque exciderent, murique ipſi habitatoribus deſtituerentur.

Narrat Aleander Albertus in ſua deſcriptione Italiæ, ſe aliquando Anagniæ commorantem,
B eius ciuitatis ſolitudinem, excidiumque fuiſſe miratum, quæſiſſeque cauſas ex ijs, qui prouectioris eſſent ætatis, illoſque eiuſmodi deſolationis in Priſcos ciues, qui Pontificiam violauerant maieſtatem, retuliſſe cauſas, inque eccleſiaſticas cenſuras, quibus vſque ad tempora Septimi Clementis fuiſſent oppreſsi, à quo demum per Epiſcopum illuc delegatū illis vinculis abſolutos, nondum ſe videre, quis illarum miſeriarum finis eſſet futurus. Anagnia hæc ciuitas hodie eſt ſanctæ Sedis Apoſtolicæ in temporalibus, & ſpiritualibus immediatè ſubiecta. Parturijt illa ciuitas per omne tempus, viros illuſtres, & fortes, ac præcipuè quatuor Pontificum natalibus illuſtrata eſt, Innocentij videlicet Tertij, Gregorij Noni, Alexandri IV. ex clariſsima Comitum familia, ac Bonifacij Octa-
C ui Caietanæ gentis Pontificum, & Cardinalium Romanorum Seminarij alumni. Nec patum eidem attulit ſplendoris Ioannes Anagninus Archidiaconus Bononienſis, Iuris Conſultiſsimus vir, qui in canonica lege ſapientiſsimè ſcripſit, inque Bononienſi ſtudio multos ad ius Diuinum, humanumque inſtituit. Ibidemque 1457. deceſſit. Sed longe illuſtrior hæc ciuitas euaſit poſt acceptum iam inde ab Apoſtolorum temporibus lumen euangelii, ob illuſtriſsimos, clariſsimosq; Martyres, qui in ea, vt ſemel recepta fides Chriſtiana confirmaretur per ſæuiſsima tormenta nunquam defituram, tulere palmam martyrii, in quibus enituere Secundina virgo, & martyr, Aurelia, Neomeſtiaque, aliique quam plures, quorum apud Martyrologium Romanum extant inuictæ Coronæ, in Cathedrali eccleſia Deiparæ Virginis An-
D nunciatæ conſecrata ſanctus Magnus Epiſcopus Tranenſis quieſcit, quem Ferrarius, Baroniuſque volunt Anagninum fuiſſe Epiſcopum, quos planè errare, ſuo loco poſtea demonſtrabimus. In eodem templo, ſancta Oliua virgo tumulatur, vna cum ſanctis Secundina, Aurelia, & Neomiſtia, cuius feſtum tertia die Iunii habetur celebris. Cathedralis vna tantum inſignitur dignitate 20. canonicis, quorum vnus theologalem, alter pœnitentialem prębendā obtinet, beneficiati octo aliiq; clerici, & miniſtri animarū cura per propriū Parochū ad nutum Epiſc. admouibilem exercetur, ſicut in alijs quinque Parochijs ciuitatis per proprios, & titulares Curatos, ſanctimonialium monaſterium vnicum reperitur, virorum quatuor, totidem-

que laicorum confraternitates, hoſpitale vnum, necnon ſeminarium pro alendis duodecim pueris, qui diebus feſtiuis Cathedrali inſeruiunt. Diœceſis ſatis ampla duodecim oppida continet, quorum vnum, Acutum denominatum, ſub temporali ditione Epiſcopi eſt ſubiectum. Redditus taxantur in lib.Cameræ ad florenos 300.vetus valor ſcuta mille. Huius Eccleſiæ Præſulum ſeriem, modo eiuſmodi dabimus, qualem ex antiquiſſimis ſcriptis eruere potuimus; ſunt autem ij, qui ſequuntur.

1. PELAGIVS Epiſcopus Anagninus interfuit Romano Concilio celebrato ſub ſancto Gregorio Papa, cui præclara geſta cognomen Magni ad perennitatem pepererunt anno 593.

2. PETRVS Epiſc. Ananię reperitur ſubſcriptus in priuilegio S. Medardi Sueſſionenſis à Gregorio Magno conceſſo ann. 593. an hic Petrus Epiſcopus fuerit Anagniæ, & quænam illa fuerit Anania ciuitas prorſus ignoro.

3. DOMINICVS in ſynodo Romano ſvb Gregorio Primo anno 596. 5.Iulij. Ex codice vatic.num.1353.

4. MAVRITIVS, in Conc. generali ſub Agathone Pontifice celebrato, inter Patres numeratus eſt anno 680.

5. GREGORIVS in Concilio Romano ſub Gregorio Secundo anno 721. non.Aprilis ind. 4. habito, ſubſcripſit decreto aduerſus illicita coniugia, ex codice vatic.num. 1353.

6. AMBROSIVS, apud Baronium reperitur anno 743.

7. CONSTANTINVS apud eundem Baronium anno 761.

8. ROMOALDVS, in Concilio Romano anno 826. ſub Eugenio Secundo, apud Baronium.

9. SEBASTIANVS poſt Romoaldum Anagninam rexit Eccleſiam.

10. NICOLAVS, huius memoria extat apud Guillelmum, qui Anaſtaſij Bibliothecarij operi additiones adiecit, dum Benedicti III. Pont. vitã enarrat. Etenim cum poſt mortem Quarti Leonis, Benedictus iſte ſummus Pontifex acclamatus fuiſſet anno 855. quæreretur, ex more temporum, electioni iam factæ momentum, clerus ad Imperatores Lotharium, ac Ludouicum, hunc ipſum Nicolaum, cum Mauritio militiæ Magiſtro legauit. Cumque Arſenius Eugubinus Epiſcopus ſuis perſuaſionibus, promiſſiſque peruertiſſet Legatos, Anaſtaſium quendam factioſum hominem, eccleſiaſticis cenſuris innodatum, atque à Leone IV. in ſynodo omnium dignitatum titulis denudatum, per ſummam vim in Patriarchium Lateranenſe intruſerunt: inualuiſſetque ſchiſma, omnium, quę ad eã diẽ ebullierunt, teterrimum, niſi ex pietate, conſtantiaque Romani cleri, Benedictus ritè electus emerſiſſet ad ſedem. Cum autem deinde hæc ſeditionis procella detonuiſſet, Nicolaus Anagninus ad veri Pontificis genua prouolutus, perpetrati ſceleris veniam impetrauit. Indignus ſanè, cuius memoria apud mortales perennet, qui ſibi ipſi, vniuerſæque eccleſię Chriſti iniurius, conatus ſit, Anaſtaſium, quem paulò ante cum Leone Pontifice damnarat in ſynodo, per ſummam Romani cleri contumeliam, euehere ad ſedem 853.

11. ZACHARIAS Epiſcopus Anagninus, à Nicolao Primo Pontifice, cum Rodoaldo Epiſcopo Portuenſi, Conſtantinopolim Legatus eſt, anno 860. eo conſilio, vt vterque deiecti Ignatij, intruſique Photij cauſas cognoſceret, vtque toties definitam cauſam de cultu ſanctarum Imaginum, decreto firmarent, prohibitique ſunt cum Photio communionem inire. Qui ambo corrupti muneribus, non modo cum Photio communicarunt, ſed etiam indignam, iniuſtamque Ignatij depoſitionem ratam habuerunt. Quamobrem Romam reuerſos, Nicolaus Pontifex Prouincialibus Epiſcopis conuocatis, in Laterano primum, mox etiam in Conſtantiniana Baſilica illos damnauit, cenſuraq; eccleſiaſtica tranſfixit, omnibuſque exuit dignitatibus. Verùm cum deinde Zacharias ſe reum confiteretur, agnoſceretque Ignatium verum Patriarcham, Photium verò intruſum, ac Conſtantinopolitani throni inuaſorem, ab Hadriano Secundo Pontifice reſtitutus eſt in gradum priſtinum anno 867. Hos rerum ſucceſſus Anaſtaſius pleniſſimè narrat Bibliothecarius in vita Nicolai Primi ſanctiſſimi Pontificis. Hic demum Zacharias ſubſcriptus reperitur in bulla Papę Ioannis Octaui Papienſi Eccleſiæ indulta.

12. ALBOINVS ſynodæ octauæ ſubſcripſit ſub Hadriano Primo celebratæ anno 871. In alijs codicibus legitur Epiſcopus Ananienſis, ſed in Nonantulano vetuſtiſſimo codice Anagninenſis; Quod ita legendum eſſe arbitror ex antiquitate codicis, quia Alboini tempora potuit exęquaſſe.

13. STEPHANVS Romanus, Epiſcopus Anagninus, ſummus Eccleſiæ Pontifex renunciatus anno 896. Stephanus Sextus dictus eſt.

14. IOANNES interfuit Romano Concilió anno 963.

15. IOANNES item alter hanc ſedem tenebat anno 993.

16. LVITARDVS, ſeu Litardus poſt Ioannem fit Epiſcopus.

17. BENEDICTVS Epiſcopus Anagninus, ſubſcripſit priuilegio Ioannis XIX. eccl. S.Rufinæ & Syluæ candidæ anno 1027.

18. RAYNERIVS Epiſcopus Anagninus in ſynodo habita pro eccleſia Syluę candidæ à Ioanne XIX. anno 1028. vide ſupra in eccleſia Syluæ candidæ, vbi totum retulimus decretum.

19. GRIMANDVS anno 1048. vel Riminaldus, de quo legitur in pauimento eccleſiæ extra oſtium magnum verſus campanile in pariete.

Riminaldus indignus Epiſcopus.

20. S. PETRVS Epiſcopus Anagninus inauguratus eſt anno 1062. Hic Salernitanos Principes parentes habuit, educatores verò à puero monachos ſancti Benedicti Salernitani cœnobij, à quibus cum vberrimè Chriſtianam pietatem hauſiſſet, elatis parentibus, eidemque cœnobio inuidioſis attributis fortunis, monachus effectus eſt, cumque ſub patruo eius Monaſterij Abbate ſolemni ritu vota nuncupaſſet, adeo in perfectione monaſticæ vitæ progreſſus eſt, vt eius ſanctitatis fama diffuſa, Ildebrandus Cardinalis, is, qui poſtea Pontifex

factus

factus Gregorius VII. appellatus eſt, Salernum aliquando profectus, Petrum de Abbatis hecotia extractum de clauſtro, ad Alexand. II. Pontif. ſecum adduxerit, quem cum Alexander ex Ildebrandi cōmendatione, grauiſsimis eccleſiaſticis negotijs præfeciſſet, pareſque oneri humeros attuliſſe videretur, vacuæ Anagninenſi Eccleſię demum attributus Epiſcopus eſt, qui tametſi iouitus, ac reluctans propemodum, eandem Eccleſiam ſummo pietatis ſtudio rexit. Ambiguum per id tempus erat, qua parte templi ſanctus Magnus martyr inuictus conquieſceret, itaque Petrus, vt illius reliquijs, tamquam ingenti theſauro potiretur, paralyticam mulierem ibi collocandam curauit, vbi ſuſpicio erat, requieſcere ſanctum, vix illa tetigerat locum, cum eluctato morbó, index fuit in ea inquiſitione non aberraſſe Petrum. In Orientem vſque, Petrus legatione functus eſt, Alexandro Secundo ſedente anno 1072. ad Michaelem nouum Orientis Imperatorem, quem ſola manuum impoſitione à periculoſa ægritudine corporis exoluit; Quamobrem ingentibus muneribus ab Imperatore cultus eſt, quæ omnia ad ſuæ Cathedralis ornamentum deſtinauit. Cæterū non vſque adeo, ſemper virtus fœlix eſt, vt non quandoque inuidorum patiatur calumnias. Quippe ad ſuos Anagninos poſt legationem egregiè functam reuerſus Petrus, ſenſit aduerſarios, quibus loco parentis eſſe debuerant, itaque illorum inſectatione defatigatus, peregrino cultu Anagnia excedens Hieroſolymam profectus eſt, eo conſilio, vt vbi Chriſtus ſupremum effuderat ſpiritum, ibidem ipſe ſanctis operibus intentus diem clauderet extremum. Sed hæc illum cogitantem, ſanctus Magnus martyr, quaſi ſui corporis inuentori gratam vicem rependeret, acrioribus verbis caſtigauit, ſuaſitque, vt ad deſertam remearet Eccleſiam. Paruit ille, nouoque robore indutus, ſpretiſque quæ poſſent ingruere, aduerſis, Anagninam Eccleſiam per quadraginta & tres annos ſanctiſſimè adminiſtrauit, deinde clarus meritis, fulgenſque miraculis, euolauit ad cælum 3. die menſis Auguſti 1105. hoc eſt tempore Paſchali Secundi, à quo in Album ſanctorum relatus eſt, vt Baronius narrat tom. 12. eius vitam S. Bruno Signiæ Epiſcopus deſcripſit, qui per id tempus florebat.

21. ODDO ex Primicerio, poſt ſanctum Petrum anno 1105. parum ſuperuixit, de quo mentio in vita eiuſdem ſancti.

22. PETRVS ſucceſſit Oddoni, ex archipreſbytero, ad quem ſcribit Paſchalis Secundus, dum Petrum prædeceſſorem in Sanctorum numerum referre ſtatuiſſet; de quo hæc habet ſanctus Bruno Epiſcopus Signinus in vita eiuſdem Sancti.

Hic Beati Petri Epiſcopi, & Confeſſoris corpus miraculis laudum, reuelatione deuota, & ſancta Domini Paſchali Papa Secundo cum hymnis, & laudibus in cathecumbis inferius tranſtulit, & iuxta B. Magnum mauſoleum collocauit. Hic etiam Petrus ſucceſſor cum Aldiſino, & Alemano Epiſcopis pro guerrarum deſolatione proprijs deiectis ſedibus, hoſpitalitatis gratia ab ipſo Petro receptis Domno Paſchali prædicto Anagniæ reſidente de tranſlatione B. Magni Verulas, deinde Anagniam, & miraculis ipſius Anagniæ factis, codicem conſcriptum reliquit. Rexit amplo tempore Eccleſiam, & in pace quieuit, cui ſucceſſit Oiolinus.

Petrus idem interfuit conſecrationi Eccleſiæ Præneſtinæ anno 1117.

23. OIOLINVS Vicedominus, Eccleſiæ Cathedralis Petro ſuffectus eſt, laudatur ab eodem Brunone Signino.

24. LOTHARIVS ſuſcriptus reperitur in bulla quadam Hadriani Quarti anno 1155.

25. NOCER, ſeu Naudemus, vel Nauderius anno 1158. De eo etiam in monumentis eiuſdem eccleſiæ habetur mentio anno 1176.

26. ASAEL Lateranenſis Concilio interfuit ſub Alexandro Tertio anno 1179.

26. IOANNES Epiſcopus Anagninus conſecrationi ſanctæ Mariæ de Ceccano, quam de Flumine appellant, à Cardinali Iordano de Foſſa noua peractæ anno 1196. interfuit, Chronic. Foſſæ Nouæ. Is Anno 1208. 26. Auguſti de conſenſu fratrum ſuorum donat, & confert Eccleſiam ſancti Auxentij, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, Hugolino Epiſcopo Cardinali Oſtienſi, ad effectum vt inibi erigatur Hoſpitale iuxta Cruciferorum inſtitutum. Hanc donationem confirmat Honorius Tertius anno primo Kal. Nouēb. eandemque confirmat Gregorius Nonus anno 8. Pontif. 10. Kalendas Auguſti. Idem Ioannes interfuit conſecrationi Eccleſiæ D. Annuntiatæ extra Vrbem anno 1220. ab Honorio peractæ, vt appoſita ibidem marmorea tabula refert, eodemque anno obijt.

27. IOANNES Ioannem excepit, conſecratus ab Honorio Tertio anno 1221. ex regiſt. vatic.

28. ALBERTVS magni nominis, & rerum geſtarum illuſtris Anagninus Epiſcopus Ioanni ſucceſſit, ab Honorio conſecratus circa annum Domini 1224. Iura ſuæ Eccleſiæ mirum in modum auxit, Abbatem ſancti Theodori, cuius Eccleſia olim fuerat Cathedralis poſt diutinam concertationem, ad ſe cognoſcendum, tanquam Dioceſanum Paſtorem, compulit auctoritate Gregorij Noni è Comitibus Anagninis; qui primo Pontificatus anno tali fauorabili reſcripto Albertum; ſucceſſoreſque muniuit, ex archiuio eiuſdem Eccleſiæ deſumpto.

GREGORIVS EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

VEnerabili fratri Alberto Epiſcopo Anagnino ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Licet ſollicitudinis noſtræ labor debeat ad omnes extendi, quia ſapientibus ſumus, & inſipientibus debitores, pro quiete tamen Eccleſiarum, quæ de patrimonio Apoſtolicæ ſedis exiſtunt, quo viciniores ei ſunt, & ſpecialius ad ipſam pertinent, ſollicitudine laborare debemus, vt tranquillitate habita in ſpiritualibus, & temporalibus ſuſcipiant incrementum, cum paruæ res creſcant concordia, & magnæ diſcordia dilabantur. Dudum ſiquidem tempore fel. record. Innoc. PP. prædeceſſoris noſtri Venerabilis frater noſter Epiſcopus quondam Anagninus prædeceſſor tuus contra Eccleſiam ſancti Theodori & Trebis ſuper ſubiectione Epiſcopatus, & aliarum Eccleſiarum tam loci eiuſdem, quam Caſtrorum Filectini, & Vallepetrarum mouerat queſtionem, quæ cum remanſerit indeciſa, tempore tandem bone memorie Honorij

norij Papæ predeceſſoris noſtri extitit ſuſcitata, te petente omnia iura Epiſcopalia in Eccleſiis ſupradictis, & reſpondente parte contraria, quod non recognoſcebat Diœceſanum ſuum fore Anagninum Epiſcopum, & ſi ſuus eſſet, legitima erat præſumptione munita. Cumque multipliciter viſus fueris tuam intentionem fundare, ac pars aduerſa in defenſionem ſuam inter cætera propoſuerit, quod Eccleſia ſancti Theodori olim fuerat Cathedralis, & ad ipſam aliæ prædictæ Eccleſiæ pertinebant, multi teſtes hinc inde producti fuerunt, plura inſtrumenta exhibita, & diuerſæ rationes, & variæ introductæ, porrò cum partes quæ longo tempore laboribus, & expenſis fuerant fatigatæ, adhuc coram nobis ſuper hoc ducerent contendendum, demum ad commonitionem noſtram ſaniori vſæ conſilio, ſe prouiſioni noſtræ poſito in manibus noſtris toto negotio, ſubmiſerunt. Nos itaque vtrique parti volentes dare quietem, attendentes quoque, quod à tempore, cuius non extat memoria, Anagnina Eccleſia ſemper in Eccleſiæ Romanæ deuotione permanſit, à qua eam nulla potuit aduerſitas ſeparare, & quod prædicta Eccleſia ſancti Theodori licet fortè aliquando Cathedrali honore præfulſerit, propter paupertatem redditu um, & raritatem Populi, Epiſcopali non conuenit dignitati, dignum inſuper reputantes, ſi predeceſſores noſtros Romanos Pontifices non ſolum imitemur, ſed etiam ſuperemus in gratia, quam fecerunt eidem Eccleſiæ Anagninæ pro eo, quod de ciuitate Anagnina ortum trahimus, & olim fuimus eiuſdem Eccleſiæ filius, licet modo ſumus pater ipſius. De fratrum noſtrorum conſilio, præfatam ſancti Theodori, & omnes alias ſupradictas Eccleſias tibi, & ſucceſſoribus tuis, tanquàm Diœceſanis Epiſcopis de prudentia conſtituimus quoad correctionem, reformationem, inſtitutionem, & deſtitutionem, & ad omnia alia iura Epiſcopalia perpetuo eſſe ſubiectas, quarta parte decimarum excepta, quam Abbas ſancti Theodori quiete percipiat in Eccleſiis prænotatis. Anagninus tanquam Epiſcopus apud eamdem Eccleſiam ſancti Theodori in expenſis eiuſdem Eccleſiæ, ſicut conſueuit hactenus commoretur, & vt etiam idem Abbas habeat ampliorem honorem inter alios Eccleſiarum Diœceſis Anagninæ prælatos, cum ad Eccleſiam Anagninam veneris, honorent, prout conſueuerat honorari, & in ſancti Laurentij, & ſancti Nicolai Eccleſiis Trebarum inſtitutionem obtineat, de Epiſcopi Anagnini, qui pro tempore fuerit generali mandato, Alijs omnibus iuribus epiſcopalibus præter quartam decimam eidem Epiſcopo reſeruatis. Cæterum tam in ſancti Theodori, quàm in alijs dictorum locorum Collegiatis Eccleſiis Prælatorum electio ad Collegia, examinatio verò, & confirmatio ad te, ac tuos pertineat ſucceſſores. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam &c. Si quis autem &c. Datum Anagniæ Idib. Auguſti Pontif. noſtri Anno primo.

Idem Gregorius Nonus eidem Alberto Epiſcopo, ſucceſſoribuſque ſuis confirmat omnia bona, & iura Epiſcopatus Anagnini, eundemque ſub protectione ſancti Petri ſuſcepit, ſequenti diplomate, ex reg. vatic. deſumpto.

GREGORIVS EPISCOPVS,

Seruus Seruorum Dei.

Alberto Epiſcopo Anagnino, eiuſque Succeſſoribus Canonicè ſubſtituendis in perpetuum &c.

IN eminenti Apoſtolicæ ſedis ſpecula &c. vſque ſollicitudine prouidere. Quocirca venerabilis in Chriſto frater Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ Anagninæ, cui authore Deo præeſſe dignoſceris, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præ. ſcrip. priuileg. communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem eccleſia &c. vſque illibata permaneant, In quibus hoc &c. vſque vocabulis. Eccleſiam ſanctæ Mariæ Anagninæ cum omnibus pertinentijs ſuis, & ſancti Angeli, & ſancti Andreæ, & ſancti Petri de vineis, ac omnes alias Eccleſias Ciuitatis Anagninæ cum omnibus pertinentijs earundem. Caſtri moroſi, Caſtri Vitellini, Caſtri ſculculæ. Et Caſtri de montegraui Eccleſias cum omnibus pertinentijs earundem. Caſtri montis longi, caſtri de Gurga, caſtri Primi, & caſtri Carpineti Eccleſias cum omnibus pertinentijs earundem, caſtri Vicemoretini, & caſtri. Pulliani Eccleſias cum omnibus pertinentijs earundem, Eccleſiam ſancti Petri de Colle in Ciuitella cum omnibus pertinentijs ſuis, caſtri Collialtuli, caſtri Gene, caſtris Montis Antonini, & caſtri Montis Porcarij Eccleſias cum omnibus pertinentijs earundem. Preterea S. Theodori de Threbis, & omnes alias Eccleſias loci eiuſdem, ac caſtrorum fillectini, & Vallis Petrarum, omnes Eccleſias, ſicut in prouiſione quam fecimus ſuper eadem Eccleſia S. Teodori, & alijs Eccleſiis de Trebis, fillectini, & vallis Petrarum plenius continetur. Cuius prouiſionis tenorem de verbo ad verbum duximus præſentibus inſerendum. Qui eſt talis. Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabili fratri Alberto epiſcopo Anagnino. Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Licet generalis ſolicitudinis noſtræ labor debeat ad omnes extendi, quia ſapientibus ſumus, & inſipientibus debitores, pro quiete tamen Eccleſiarum, quæ de patrimonio Apoſtolicæ ſedis exiſtunt, quo viciniores ei ſunt, & ſpecialius ad ipſam pertinent ſollicitius laborare debemus, vt tranquillitate habita in ſpiritualibus, & temporalibus ſuſcipiat incrementum, cum paruæ res creſcant concordia, & magnæ diſcordia dilabantur. Dudum ſiquidem tempore felicis recordationis Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri extitit ſuſcitata, te petente omnia iura epiſcopalia in eccleſiis ſupradictis, & reſpondente parte contraria, quod non recognoſcebat Diœceſanum ſuum fore Anagninum Epiſcopum, & ſi ſuus eſſet, legitima erat præſcriptione munita. Cumq. multipliciter viſus fueris tuam intentionem fundare, ac pars aduerſa in defenſionem ſuam, inter cætera propoſuerit, quod Eccleſia ſancti Theodori olim fuerat cathedralis, & ad ipſam aliæ prædictæ Eccleſiæ pertinebant, multi teſtes hinc inde producti fuerunt, plura inſtrumenta exhibita, & diuerſæ rationes, & variæ introductæ. Porrò cum partes, quæ longo tempore laboribus, & expenſis fuerant fatigatæ, ad huc coram nobis ſuper hoc ducerent contendendum. Demum ad commonitionem noſtram ſaniori vſæ conſilio, ſe prouiſioni noſtræ, poſito in manibus noſtris toto negotio, ſubmiſerunt. Nos itaq. vtrique parti volentes dare quietem, attendentes quoque, quod a tempore cuius non extat memoria, Anagnina eccleſia ſemper in Eccleſia Romanæ deuotione permanſerit, a qua nulla eam potuit aduerſitas ſeparare, & quod prædicta eccleſia ſancti Theodori, licet forte aliquando cathedrali honore præfulſerit, propter paupertatem redditu um, & raritatem populi, epiſcopali non conuenit dignitati. Dignum inſuper reputantes, ſi prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices non ſolum imitemur, ſed etiam ſuperemus in gratia, quam fecerant

eidem

eidem eccleſiæ Anagninæ, pro eo quod de Ciuitate Anagnina ortum trahimus, & olim fuimus eiuſdem eccleſiæ filius licet modo ſimus pater ipſius, de fratrum noſtrorum conſil'o præfatum ſancti Theodori, & omnes alias ſupradictas eccleſias tibi, & ſucceſſoribus ſuis tanquam Diœceſanis Epiſcopis de prouidentia conſtituimus, quoad corectionem, reformationem, inſtitutionem, & deſtitutionem, & ad omnia alia iura epiſcopalia perpetuò eſſe ſubiectas, quarta parte decimarum excepta, quam Abbas ſancti Theodori quietè percipiat in eccleſiis prænotatis. Anagninus tamen Epiſcopus apud eamdem eccleſiam ſancti Theodori in expenſis eiuſdem eccleſiæ, ſicut conſueuit hactenus commoretur, & vt etiam idem Abbas habeat ampliorem honorem inter alios eccleſiarum Diœceſis Anagninæ prælatos cum ad Eccleſiam Anagninam venerit, honoretur, prout conſueuerat honorari, & in ſancti Laurentij, & in ſancti Nicolai eccleſiis Trebarum inſtitutionem obtineat, de Epiſcopi Anagnini, qui pro tempore fuerit generali mandato, alijs omnibus iuribus epiſcopalibus, præter quartam decimarum eidem Epiſcopo reſeruatis. Cæterùm tam in ſancti Theodori, quam in alijs dictorum locorum Collegiatis Eccleſiis prælatorum electio ad collegia, examinatio verò, & confirmatio ad te, ac tuos pertineat ſucceſſores. Nulli ergo &c. noſtræ prouiſionis infringere. Si quis autem &c Datum Anagniæ Id. Auguſti Pontificatus noſtri anno primo.

Et quicquid in prædictis locis, & Eccleſiis ſpirituale, & temporale habere dignoſceris, aut habere poteris in futurum, cum pratis, vineis. terris, nemoribus, vſuagijs, & paſcuis in boſco, & plano, in vijs, & ſemitis, cum libertatibus, & immunitatibus ſuis maneat illibatum. Ad hæc cæmiteria Eccleſiarum &c. vſque cenſura canonica compeſcatur. Præterea quod communi aſſenſu capituli tui &c. vſque ratum, & firmum volumus permanere. Prohibemus inſuper, ne excommunicatos vel interdictos, ſuos &c. vſque oporteat ligatum abſolui ſacrorum quoque Canonum authoritatem ſequentes, ſtatuimus, vt nullus Epiſcopus, vel Archiepiſcopus ſine Anagnini Epiſcopi conſenſu conuentus celebrare, cauſas etiam, vel eccleſiaſtica negotia in Anagnina Diœceſi, niſi per Romanum Pontificem, vel eius legatum fuerit eidem iniunctum, tractare præſumat. In Eccleſiis quoque Anagninæ Diœceſis, quæ ad alios pleno iure non pertinent &c. vſque ſine conſenſu Diœceſani præſumat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare &c. vſque profutura. Saluo mandato ſedis Apoſtolicæ ſpeciali. Si quæ igitur in futurum &c. vſque ſubiaceat vltioni. Cunctis autem &c. vſque inueniant. Amen. Datum Anagniæ per manum Magiſtri Sinibaldi S. Rom. Eccleſiæ Vicecancellarij. Idus Septembris indict. 15. Incarnationis Dominicæ Anno 1227. Pontificatus Domini Gregorij Papæ Noni Anno primo &c.

Eodem anno 1227. qui fuit primus Gregorij Noni, aucta eſt ab ipſo Pontifice Epiſcopalis menſa Anagnina, Canonicorumque Collegium Alberto Epiſcopo, cui pia liberalitate, & amore in perpetuum conceſſit Eccleſiam ſancti Saluatoris poſitam in territorio Anagnino cum omnibus pertinentijs ſuis, ex Diplomate à tabulario Cathedralis Eccleſiæ accepto.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerab. Fratri Alberto Epiſcopo Anagnino, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

ANagninam Eccleſiam, cuius olim in tenera ætate fuimus filius, licet nunc ſimus pater ipſius, communi debito tenemur diligere, & ex ſpeciali affectu, quẽ habemus ad ipſam, ſpecialem ei gratiam impertiri. Ea propter, Ven. in Chriſto frater, communis tua menſa, ac Canonicorum tenuitatem ſicut conuenit, attendentes, eccleſiam ſancti Saluatoris cum omnibus pertinentijs ſuis, poſitam in territorio Anagnino pia liberalitate menſæ concedimus ſupradictæ. Statuentes authoritate præſentium, vt eccleſia ipſa perpetuo in dominio eiuſdem menſæ conſiſtat, nec ab ea vlterius aliquando ſeparetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Laterani vi. Kal. Decembris, Pontificatus noſtri anno primo.

Anno 1231. vt legitur in reg. vat. aſtante Alberto lata eſt ſententia à Lando Archiepiſcopo Regino, & Raynaldo Epiſcopo Oſtienſi, & Veliternenſi electo, pro ſedandis diſcordijs inter Rectores, milites, populumque Anagninum vertentibus, quam confirmauit Gregorius Nonus 3. id. Auguſti an. 5. Rectoribus, Militibus, & Populo Anagnino.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Rectoribus, Militibus, & Populo Anagnino. Ea quæ iudicio, vel concordia &c. vſque communiri.

CVm itaque Ven. frater noſter Archiepiſcopus Reginus, & dilectus filius R. Oſtienſis electus pro ſedandis diſcordijs inter vos, Diabolo inſtigante, ſubortis, de mandato noſtro Anagniam accedentes, certam ſuper his ordinationem iuxta quod à nobis in mandatis receperant duxerint faciendam, prout in inſtrumento publico exinde confecto plenius continetur. Nos quæ per eos acta ſunt, grata, & rata habentes authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Ad maiorem autem rei euidentiam, tenorem ipſius inſtrumenti de verbo ad verbum præſentibus duximus inſerendum, qui eſt talis. In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Amen. Nos Lando Dei gratia Reginus Archiepiſcopus, & Raynaldus Oſtienſis, & Velletrenſis, electus de ſpeciali mandato Domini Papæ, pro ſedandis diſcordijs inter milites, & populares Anagninos, humani generis inimico cooperante, ſubortis, Anagniam accedentes, taliter duximus ordinandum. In primis igitur volumus, & mandamus, vt vnus de militibus ab eis, & vnus de popularibus ab ipſis omni anno, quando Rector, vel Poteſtas, ſeu Conſules eorum eligentur, electi fructus molendinorum communium teneant, & faciant de ipſis, quod conuenerint ambæ partes. Item volumus, & mandamus, vt dicti duo electi

Eti teneant prouentus macelli ciuitatis eorum, quod militibus, & popularibus communiter, ſaluis bandis Rectoris, Poteſtatis, ſeu Conſulum, qui pro tempore fuerint de gratia Dominus Papa concedit, ita quidem, vt ſi contigerit eos exercitum, vel maſnadam facere vltra Vrbem prouentus iſto anno de macello perceptos pro exercitus, & maſnadæ expenſis expendant, qui ſi non ſuffecerint, populares de proprijs teneantur militibus in exercitu, vel maſnada commorantibus reliquas expenſas neceſſarias miniſtrare. Et ſi quid de prouentibus macelli tunc ſupereſſe contigerit, vel exercitum, vel maſnadam illo anno non fecerint vltra Vrbem, medietas eorum, quæ proueniunt de macello poſt completum annum militibus, & reliqua medietas popularibus aſſignetur, ſi verò contigerit, vel ſolos milites, vel ſolos pedites, vel aliquos milites cum aliquibus militibus, dummodo non vadat tota communitas, alias pro communi vtilitate tranſmitti, populares dent eis omnes expenſas, & in ipſis expenſis nullus miles, vxor, aut filius militis teneatur quicquam conferre, & Rector, vel Poteſtas, aut Conſules prouideant ipſis militibus de ſcutiferis Maſſariorum, & Equis, ſicut Rectori, vel Poteſtati, aut Conſulibus, qui pro tempore fuerint, videbitur expedire. Rector qui pro tempore fuerit, teneatur ad faciendum expenſas militibus fidelem aliquem deſtinare, qui iuratus expenſas vtiles, & neceſſarias, & non alias facere teneatur, & poſt reditum de ipſis expenſis inanibus Rectoris fidelem reddere rationem. Milites verò, & filij militum iam adulti, qui poſſunt tenere equos, a Rectore cogantur, ad equos tenendos, ſi vero milites, vel filij militum ad inopiam deuenerint, in nullo grauentur, niſi ad fortunam venerint pinguiorem, & ex tunc ad retinendum equos per Rectores, qui fuerint pro tempore compellantur. Item volumus, & mandamus, vt in collectis, in quibus milites dare tenentur, tantum det vnus bonus miles, quantum vnus bonus Maſſarius, & ſic de gradu in gradum fiat ſolutio iſta. Item mandamus, quod Maſſarij, qui a collectis aliquo tempore ſunt exempti, exemptione huiuſmodi non obſtante, aut in collectis ſoluant, ſicut Maſſarij, aut ſicut milites ſeruiant ciuitati. Hæc omnia, quæ ſuperius ſunt expreſſa ſub pœna excommunicationis, & ſub debito iuramenti nouiter præſtiti, & ſub pœna marcarum Domini Papæ Cameræ applicanda, diſtrictè præcipimus obſeruari. Prolatum fuit mandatum hoc in eccleſia Anagnina, & tam a militibus, quam a populo, pulſante campana ibidem collecto, ſponte receptum, anno Domini 1231. Pontificatus Domini Gregorij Noni Papæ anno quinto, indictione quarta menſe Iulij, die 22. in præſentia Domini Alberti Anagnini Epiſcopi, Domini Gregorij de Romania Domini Papæ ſubdiaconi, & Capellani Campaniæ, maritimæque Rectoris, Domini Andreæ de Francia presbyteri Ioannis Magiſtri Nicolai Cappellanorum, Domini Oſtienſis, & Velletrenſis electi, & multorum aliorum ibidem aſtantium.

Ego Ioannes Mel Scriniarius ciuitatis Anagninæ prolationi huius mandati præſens interfui, & ipſum de mandato ſupradictorum Dominorum Regum Archiepiſcopi, & Oſtienſis, & Velletrenſis, electi in publicam formam redegi, & ſolito ſigno ſignaui. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis infringere, &c. ſi quis autem &c. Datum Reate, tertio id. Auguſti, pontificatus noſtri anno quinto, &c.

Obijt Albertus noſter anno 1238.

29. PANDVLPHVS electus anno 1237. huic electo ſcribit Gregor. IX. ep. 13. n. fol. 300. regeſt vaticano 9. id. Iunij anno 11. anno 1250. ad petitionem Pandulphi, Innocentius Quartus in Eccleſia Anagnina, vbi tantum vnicus reſidebat ſacerdos, nec vllus diaconus, vel ſubdiaconus, paucique alij clerici erant, duos diaconos, totidemq; ſacerdotes inſtituit: en diploma.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Epiſcopo Anagnino.

Libenter petitionibus illis benignum accommodamus auditum, quæ pro augmentando cultu diuino principaliter porrigi dinoſcuntur. Ex parte ſiquidem tua fuit nobis hoc ſupplicatum, vt cum in Eccleſia Anagnina tantum ſit vnicus ſacerdos, nulluſque diaconus, vel ſubdiaconus, & pauci, alij, qui in ea reſident, non poſsint ad ſacros ordines absque graui ſcandalo promoueri præſertim, cum quidam ex ipſis ſenex, quidam infirmi, & debiles, alij verò pueri, & inutiles prorſus exiſtant, propter quod eccleſia ipſa debitis obſequijs defraudatur, prouidere ſuper hoc paterna ſollicitudine curaremus. Tuis ergo ſupplicationibus inclinati authoritate noſtra recipiendi vna cum Capitulo Anagnino in prædicta Eccleſia duos diaconos, & totidem presbyteros, qui velint, & poſsint in ipſa reſidentiam facere perſonalem, & in ſuis ordinibus miniſtrare in canonico:, & in F. & prouidendi eis ſicut vni ex alijs eiuſdem Eccleſiæ canonicis, iuxta conſuetudinem ipſius, quam præcipimus inuiolabiliter obſeruari, necnon contradictores per cenſuras eccleſiaſticas appellatione poſtpoſita compeſcendi tenore præſentium fraternitati tuæ concedimus facultatem. Non obſtante certo canonico ipſius Eccl. . . . . iuramento confirmation. ſedis Apoſtolicæ, ſeu qualibet firmiori alia re, ſeu ſi per alios &c. quibus nolumus &c. vſq; grauari, aut ſi eius perſonis a ſede ſit indultum eadem, quod ad receptionem, vel prouiſionem alicuius, ſiue adhibendum quotidianas contributiones, vel victualia aliquibus receptis, vel recipiendis, donec ipſi iuxta receptionis ſuæ ordinem beneficia ibidem fuerint aſſecuti canonici minimè teneantur, vel quod per litteras ſedis præfatæ interdicti, ſuſpenſi, vel excommunicati non poſsint niſi in eis de indultis huiuſmodi expreſſa mentio habeatur, ſiue qualibet alia indulgentia impetrata, vel impetranda, per quam huius prouiſio impediri valeat, vel etiam retardari, & de qua in noſtris litteris plenam, & expreſſam de verbo ad verbum oporteret fieri mentionem. Datum Lugduni 2. Kal. Martij anno octauo.

Pandulphi memoria ſpectatur in lapide ante oſtium ſacelli Dominorum de Caietanis in Cathedrali, hiſce verbis in ſepulchro exaratis.

Pandulphus quondam Epiſcopus Anagninus.

30. NICOLAVS anno 1257.

31. IOANNES reperitur ann. 1258. quo Alexander Quartus, olim huius eccleſiæ canonicus Caſtrum Aeuti ab anteceſſoribus Epiſcopis alienatum, eidem Eccleſiæ Anagninæ ſequenti diplomate reſtituit, quod è tabulario eiuſdem Eccleſiæ deſumptum, hic retulimus.

ALE-

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

EX aſſumpto Apoſtolatus officio ad vniuerſas proſpicientes Eccleſias, in eo præcipuè debemus vigilantis ſollicitudinis adhibere ſtudium circa eas, vt cum Dei adiutorio ipſas in ſalubri ſtatu regamus, & proſpero, & earum iura opportuno ad hoc impenſo munimine integra conſeruemus ad vitanda pericula, quæ in ijs eiſdem ingruere poſſent eccleſijs neceſſaria remedia, præuidentes hanc inter alias Eccleſias Anagninam, noſtra quidem tutricem adoleſcentiæ, ac magiſtram affectu nimirum diligimus ſpeciali, & dulcedinis vberum eius memores merito vehementer accendimur, vt ipſius honorem, & commodum attentius procuraremus. Ibi enim baſes ſumpſimus noſtri ſtatus, ibi noſtræ prouectionis exordia pullularunt, ipſa profectibus noſtris dedit initium, ipſa vt mater noſtra ſuis beneficijs pueritiam educauit, & ad ſalutaria documenta, eccleſiaſticis erudiuit, illi nos & in annis teneris, & per incrementa firmioris ætatis ſedulum impendimus famulatum, & ab illius procedentes gremio potiorum miniſteriorum ſubiuimus onera, de quibus poſtmodum in ſublimius honores noſtri rapuere, præcelſi. Quare conuenit vt pro eius indemnitate propenſius, & inſtantius vigilemus. Quia igitur in ipſa Eccleſia, cuius canonicus fuimus diu continuam reſidentiam fecimus, & in ſuis obſequijs longa decurrimus tempora, & expleuimus plures annos, plenè vtique nouimus iura eius munimenta ſuper ipſius pertinentijs manifeſta ſunt nobis, & de ſuis rationibus plenariam certitudinem obtinemus, ſicut qui vidimus, & pertractauimus, & qui curæ huius plurimũ extitimus ſtudioſi, certificati nihilominus ex dictis ſinceris, & puris aſſertionibus antiquorum. Vnde quia veraciter, & pro certo ſumus, & tamquam de re omnino notoria, & euidentiſſima planè conſtat nobis, quod Caſtrũ Acuti Anagninæ diœceſis iamdudum ab eadem eccleſia quondam Ildicio Iudici ciui Anagninę, & eius ſucceſſoribus, vel hæredibus, ſeu poſteris, vſque in tertiam generationem ſub certo tenore locatum ad eccleſiam ipſam pleno iure pertinet, & ſui iuris, & proprietatis exiſtit, ac ad eam temporale, ſiue ſæculare ipſius Caſtri dominium, omniſque illius iuriſdictio plenè ſpectat. Nos ne de hoc ambigi poſſit in poſterum ne ſuper eodem Caſtro calumniã aut moleſtiam aliquo tempore prædicta eccleſia patiatur, dicimus aſſecuramus, & firmiter atteſtamur, quod præfatum Caſtrum Acuti, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, eiuſque proprietas, dominium, & iuriſdictio integrè vt præmiſſum eſt, ad eccleſiam pertinet memoratam, & ad firmam, & plenam huius rei certitudinem, ac ad efficacem cautelam, perpetuamque memoriam, præſentes teſtimoniales, quod ſuper has literas eidem eccleſiæ de Apoſtolica prouidentia exhibemus. Statuimuſque, itaque authoritate Apoſtolica, vt hæ literæ vim, robur, ac vigorem, & valorem legitimarum, & ſufficientium probationum, ſeu legitimorum, & ſufficientium probationum, ſeu legitimorum, & efficacium documentorum per omnia prorſus obtineant, Ita quod de hac re tam in iudicio, quam extra iudiciũ, etiam ſi nulla alia inſtrumenta, ſeu documenta ſuper hoc apparuerint, ſolis eiſdem literis firmiter abſque vlla dubitatione credatur, ipſæque de hoc cunctis omnimodam certitudinem tribuant, vt faciant plenam fidem. Nulli ergo, &c. contraire, ſi quis autem, &c. incurſurum. Dat. Viterbij 6. idus Septembris, Pontificatus noſtri anno quarto.

32. LANDVS vixit anno 126?.

33. PETRVS Viaticus ciuis Anagninus Patruus Bonifacij Octaui, cum eſſet Epiſcopus Tudertinus anno 1276. in Anagninam ſedem translatus eſt. Exceſſit anno 1277.

34. NICOLAVS anno 1278.

34. PETRVS de Aquino anno 1285.

36. GERARDVS Epiſcopus Anagninus anno 1291. 4. non. Maij ad Spoletanam Eccleſiam translatus, inde ad Atrebatenſem in Gallia, ex regeſt. vatic.

37. PETRVS de Brunacho Hiſpanus, à Capitulo electus ex Epiſcopo Signino confirmatur à Nicolao Quarto anno 1291. id. Maij, ex regeſto vaticano ep. 181. f. 31. anno 4. obijt anno 1295.

38. PETRVS de Turrice canonicus Paduanus, & Bonifacij Octaui Capellanus, Petro ſucceſſit anno 1295. 12. Kal. Octobris translatus poſtea ad Auerſanam Eccleſiam anno 1300. ex reg. vatic. Huius meminit Iulius Cæſar Capaccius in Neapolitana hiſtoria, confundit tamen eum cum Petro ſuperiori. Dum hic Anagninis diuinum ius diceret, ibidem deceſſit Henricus de Villarijs Gallus Archiepiſcopus Lugdunenſis, quem Petrus cũ effigie ſepulchro inſculpta Gentilitijs inſignibus, atque hoc inſulſo elogio in eccleſia S. Iacobi extra muros Anagninos ſepeliendum curauit.

Imaculata caro Procerum de ſanguine claro,
Hic iacet Henrici de villarijs benedici
Debet virtutum. vas Eccleſiæque ſecutum
Dapſilis ornatus, animi grauitate probatus
Eſt pius ex iſto precor, ipſum viuere Chriſto
Defunctum mundoque ſuum proteſte ſinendo,
Lugduni Chriſto fuit, Archiepiſcopus iſte,
Vt cum ſanctis ſeſte euoletur cum ſibi iſte.
Octauo decimo Iulij, poſt Mille trecentos
Annos in primo moriens, eſt traditus humo.

39. LEONARDVS ex canonico Cathedralis delegitur, a Bonifacio Octauo anno 1300. 3. non. Auguſti ex regeſt. vatic. ep. 268. fol. 195. ann. 5. Leonardo Præſule Bonifacius idem Octauus in Anagnina olim Eccleſia à puero educatus eam in viſceribus charitatis ita dilexit, vt indulta priuilegia ab alijs prædeceſſoribus benigno fauore confirmauerit, in eaque dignitatem Præpoſituræ inſtituerit anno 1301. aſſeruatur diploma in tabulario eiuſdem eccleſiæ, cuius tenor talis eſt.

BONIFACIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

INter cæteras Orbis eccleſias, quibus ſupernæ diſpoſitionis arbitrio præſidemus, Venerabilem Anagninam Eccleſiam deuotam ſedis Apoſtolicæ filiam fauoris præcipui exhibitione proſequimur, & ſpecialiter gerimus in viſceribus charitatis, ſummis quippe reficimur gaudijs, ſecundaque dulcedinis rore perfundimur, cum

A *ipſius ſtatus Eccleſiæ fælicibus circumfertur euentibus, & ſucceſsibus proſperis conſouetur; Non enim in obliuionem deduximus, quin potius recenti memoria retinemus, quod nos olim in annis teneris conſtitutos eiuſdem Eccleſiæ copioſa benignitas proprijs lactauit uberibus, dilexit vt mater, tractauit vt genitrix educauit, vt nutrix, præuenit gratijs, beneficijs honorauit; Ideoque dignè agimus, & rationabilibus motibus excitamur, quod paternæ ſollicitudinis ſtudio tranquillum, & proſperum ſtatum eius exquirimus, & ad ſuorum incrementa profectiuam opem, & operam ſollicitam impertimur. Ab olim ſiquidem poſt noſtræ promotionis auſpicia frequenti conſideratione diſcuſſimus, & attendimus diligenter, quod honore, & commodo eiuſdem Anagninæ Eccleſiæ quamplurimum expedire dinoſcitur, vt in ea perſonatus, vel dignitas habeatur pro eo, quod is, qui perſonatum, vel dignitatem huiuſmodi pro tempore* B *obtinebit, quaſi ſpecialis Dux, & auriga præcipuus exiſtet Capituli Anagnini, & circa bona, & iura ipſius ſolliciti adminiſtratoris officium iugiter exercebit, ac propterea non immerito cupientes, vt huiuſmodi noſtra digna, & laudabili conſideratio tranſeat in effectum, Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, ordinamus, & volumus, vt ex nunc in eadem Eccleſia Præpoſituræ dignitas habeatur perpetuis futuris temporibus duratura, quodq; Præpoſitus, qui pro curſu temporis in Eccleſia fuerit ſupradicta bona omnia memorati Capituli gubernet fideliter, & ſollicitè adminiſtret, cuius electionem ad Capitulum prædictum, & eiuſdem electionis confirmationem ad Venerab. fratrem noſtrum Leonardum Epiſcopum Anagninum, eiuſque ſucceſſores, qui pro tempore fuerint decernimus pertinere: Quiquidem Præpoſitus de mortuarijs omnibus, & fructibus peruenientibus, redditibus, & obuentionibus vniuerſis eiuſdem Eccleſiæ, qui quomodocumque, qualitercumque, ac vndecumq; ad dictum Capitulum, ſeu canonicos peruenient Anagninos tantum annuatim percipiat, quantum percipiunt, vel percipient duo ex Canonicis ſupradictis.* C *Et teneatur præfatus Præpoſitus ter in anno quolibet in Capitulo Epiſcopo ipſo præſente, vel eius ſucceſſore, qui pro tempore fuerit, ſi vocatus voluerit intereſſe, de his quæ ad eumdem noſcunt Epiſcopum pertinere, & de alijs eodem irrequiſito Epiſcopo reddere rationem prænominatus quoque Præpoſitus, cum ipſum aſſumi contigerit, præſtet corporaliter iuramentum, quod bona omnia ipſius Eccleſiæ fideliter adminiſtrare curabit, ac ea, vel ipſorum partem aliquam non alienabit quoquomodo. Poſsit inſuper idem Præpoſitus auctoritate propria interdicere, ſuſpendere, & excommunicare Canonicos, & Clericos Eccleſiæ ſupradictæ, ſtatuta* D *ipſius temerè non ſeruantes, ac etiam chorum, cultumque diuinum in præfata Eccleſia ordinare, ac exceſſus leues corrigere, qui ab eiſdem Canonicis, & Clericis in choro prædicto, vel etiam extra ipſum pro tempore committentur. Enormes verò exceſſus eorum Epiſcopus, & ſucceſſores præfati pro tempore exiſtentes correctionem exigere valeant, cum Præpoſito, & capitulo ſupradictis. Nec poſſit idem Epiſcopus, vel quiuis de ſucceſſoribus memoratis in ciuilibus, vel criminalibus in eumdem Præpoſitum interdicti, vel ſuſpenſionis, aut excommunicationis ſententiam, niſi cum totius capituli Anagnini conſenſu, vel duarum eius partium promulgare, dictuſque Præpoſitus in Choro, & Capitulo, ac proceſſionibus quibuſcumque habeat, &*

A *teneat primum locum, ſitque in omnibus ſuper Canonicis ſupradictis, ac electionis tempore de dicto Præpoſito faciendo, is, quem contigerit eligi, ſit, & eſſe debeat in ſacris ordinibus conſtitutus, alioquin eius electio nullius penitus ſit momenti. Præfatus etiam Præpoſitus diſtributiones, & obuentiones alias eiuſdem Eccleſiæ poſſit eiſdem Canonicis, ac ſtipendiatis etiam ipſius Eccleſiæ, qui pro eius negotijs de præfati licentia vel, mandato Præpoſiti laborabunt, liberè exhibere, poteſtate, quam in hoc idem Epiſcopus, eiuſque Vicarius ex ſtatutis eiuſdem Eccleſiæ hactenus obtinebant, eis penitus interdicta. Pecunia præterea, quæ ipſi Eccleſiæ pro eius opere à quibuſcumque relinquitur, ſiue datur, cuſtodiatur ſollicitè per Epiſcopum, & Præpoſitum ſupradictos, ac per eos communiter expendatur, omneſque ſumptus in cera, Oleo, & reparatione, & conſeruatione ipſius* B *eccleſiæ pro tempore faciendos, dictus Epiſcopus de bonis ſuis pro tertia parte facere teneatur, quemadmodum partem ſimilem recepit de oblationibus antedictis, Ac idem Præpoſitus in Caſtro eiuſdem Eccleſiæ cameram habeat, illamque videlicet, quæ ſub refectorio cernitur conſtituta ipſius Eccleſiæ ſumptibus reparandam. Quæ quidem omnia, prout ſuperius continentur ex tunc decernimus in eadem eccleſia perpetuis futuris temporibus obſeruanda, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum ſcienter, vel ignoranter quauis authoritate a quoquam contingeret attentari. Nulli ergo &c. contraire. Si quis autem &c. ſe nouerit incurſurum. Data Anagniæ 8. Kal. Octobris Pontificatus noſtri annò ſeptimo.*

Anno 1303. Benedictus Secundus ad fauorem Capituli, & Canonicorum Anagninæ Eccleſiæ Leonardo Præſule ſequens fauorabile dedit Diploma, inter monumenta eiuſdem Capituli repertum. C

BENEDICTVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili fratri . . . . . Epiſcopo, & dilectis filijs Præpoſito, & Capitulo Anagnino ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Dignum eſſe, & quaſi debitum arbitramur, vt Eccleſiam Anagninam Apoſtolici fauoris attollamus præſidijs, & ſpecialis prærogatiua gratiæ proſequamur tanto accuratius eius grauaminibus occurrentes, quanto ipſa inter cæteras eccleſias Campaniæ Apoſtolicæ ſedis conſueuit deuotionis ſinceræ obſequia impendere gratiora. Cum itaque fel. rec. Alexander Papa Quartus D *prædeceſſor noſter in eadem Eccleſia vigeſimum quartum Canonicorum numerum duxerit ſtatuendum, Nos eiuſdem Eccleſiæ volentes inpoſterum obuiare diſpendijs, & perſonarum ipſius tranquillo prouidere vobis, & ipſi Eccleſiæ, prout a prædeceſſore prædicto indultum extitit, ipſius inhærendo veſtigijs indulgemus, & præſentium authoritate ſtatuimus, vt vos, & dicta Eccleſia per generales literas ſedis Apoſtolicæ, vel legatorum eiuſdem impetratas hactenus, per quas nullum ſit ius alicui acquiſitum, vel etiam impetrandas, niſi eædem literæ impetrandæ de indulto, vel ſtatuto huiuſmodi plenam, & expreſſam fecerint mentionem ad receptionem alicuius, vel aliquorum in Canonicos, vel prouiſionem in beneficijs Eccleſiaſticis, ſeu penſionibus, aut redditibus annuis minimè teneamini, neque ad id per executores*

ali-

aliquos ipſarum poſſitis auctoritate compelli, nihilominus decernentes ex nunc nullius eſſe valoris ſi ſecus factum fuerit, aut ſi quas propter hoc contigerit excommunicationis, aut ſuſpenſionis, vel interdicti ſententias in vos, vel in prædictam Eccleſiam promulgari, vel ſi aliqui de noſtro, vel eiuſdem ſedis mandato ſpeciali, aut de communi veſtrum conſenſu de cætero fuerint in Canonicos Eccleſiæ iam dictæ recepti, nihil ratione iuris canonicatus in Capitulo aut menſa communium, vel aliàs de quotidianis diſtributionibus conſequantur, niſi poſtquam infra prædictum ſtatutum, vbi ab eodem prædeceſſore Canonicorum numerum aliquibus cedentibus, vel decedentibus fuerint comprehenſi, nihilque dictæ Eccleſiæ Canonici reſidentes, qui horis Canonicis minimè interfuerint, vel a communi refectorio, vel dormitorio ſe duxerint communis refectionis, aut dormitionis temporibus abſentandos extra menſam de iam dictis diſtributionibus quotidianis percipiant, niſi eorum abſentiam corporis valitudo, vel infirmitas excuſarit. Adijcimus inſuper ſtatuentes, vt recepti iam, & qui deinceps admittentur in ipſa Eccleſia, ſi maioribus fungantur ordinibus, alijs in minoribus exiſtentibus in choro, menſa, Capitulo, & cæteris ſecundum conſtitutionem fel. record. D. Papæ Bonifacij Octaui prædeceſſoris noſtri, aliàs in caſu conſimili editam præferantur, eiſq. in omnibus iuxta ſui honoris ordinem potiores exiſtant, cuiuſcumque appellationis obiectu, vel alia qualibet conſuetudine contraria non obſtante. Nos enim decernimus irritum, & inane ſi ſecus in præmiſſis omnibus contigeris attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, Statutorum, & Conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Laterani: Nonis Decembris, Pontificatus noſtri anno primo.

40. PETRVS Ferri Priuernas, canonicus Antiſiodorenſis, generis nobilitate præclarus electus Anagninus anno 1320. idib. Aprilis à Ioanne Vigeſimoſecundo, reiecto Landone Catenaccio canonico Anagnino à Capitulo poſtulato, ita in reg. vatican. 4. translatus inde eſt ad Eccleſiam Maticanam anno 1327.

41. ALEMANNVS de Monte Flaſcone, Epiſcopus Amelienſis, ad hanc ſedem translatus eſt 13. Kal. Aprilis anno 1327. mortalitatem expleuit anno 1330.

42. Fr. IOANNES Pagnotta Heremitarum ſancti Auguſtini, electus eſt Epiſcopus Anagninus anno 1330. nonis Nouemb. ſub Benedicto Duodecimo Romæ Vicarius fuit, ex literis eiuſdem Pontif. anno primo non. Martij. Huius ampla extat memoria in marmorea inſcriptione in templo ſancti Iacobi Incurabilium affixa; vnde abundè colligitur, Ioannem Anagninum ingenti ſollicitudine eius Templi, domuſque ædificationem vrſiſſe. Eſt autem huiuſmodi illa inſcriptio.

In Dei Nomine Amen.

Anno Domini MCCCXXXVIII. ind. viij. menſe Septembris, in feſto B. Michaelis, tempore ſanctiſſimi in Chriſto Patris Domini D. Benedicti Papæ XII. Pontificatus eius anno 5. Hoc Hoſpitale ad laudem Dei, & ſub vocabulo B. Iacobi Apoſtoli. Pro anima Reuerendiſſimi Patris, & Domini D. Petri de Columna S. Angeli quondam Diac. Card. fundatum fuit de mandato Dominorum Card. executorum dicti D. Card. mediante ſolicitudine Reuerendiſſ. Patris, & Domini Fratris Ioannis Dei gratia Epiſcopi Anagnini Domini Papæ Vicarij, & ven. viri D. Thomæ de Labro Canonici Reatini Procuratoris dictorum DD. Cardinalium executorum.

Eidem Ioanni Benedictus XII. Papa anno 3. Pontif. indulſit, vt parua beneficia Eccleſiaſtica ſuæ Diocœſis conferre poſſet. Obijt anno 1342. ex reg. citato.

43. IOANNES de Scrofanis, defuncto Ioanne, ex Reatino canonico à Clemente Sexto anno Pōtif. primo 14. Kal. Auguſt. Chriſti verò 1342. electus, diem clauſit extremum anno 1348. ex eodem reg.

44. PETRVS Epiſcopus Sorrenſis, huc tranſlatus non. Nouembris Clementis Sexti anno 7. ſalutis verò 1348. ex eod. reg. epiſ. 103. fol. 69. obijt anno 1363.

45. IOANNES Iacobi de Mudelis de Traiecto, canonicus S. Petri Traieti Conuerſanenſis diocœſis, Petro ſucceſſit, à Capitulo poſtulatus, confirmatur ab Vrbano Quinto anno 1364. 3. Kal. Nouembris ex eodem reg. vatic.

46. THOMAS Epiſcopus Anagninus in Luſitania, Regnoque Algarbij ſpoliorum Collector fuit ſub Bonifacio Nono anno 1396. cum poteſtate eos abſoluendi, qui Antipapæ aliquando adheſerant. ex eodem lib.

47. IOANNES huius Eccleſiæ Antiſtes ab Bonifacio Nono dignitate ſpoliatus eſt ann. 1399. cuius ſæuiſſimæ animaduerſionis cauſa ſubticetur, potuit tamen Ioannes in ſuſpicionem veniſſe, Benedicti XIII. Antipapæ partes fouiſſe. Cuius violatæ fidei erga veros Pontifices ſuſpicio multos eiecit è ſede.

48. IACOBVS de Zeneato Ioanni exauthorato, pauloque poſt demortuo, ſuffectus eſt ab eodem Bonifacio anno 1399. Anno vero 1401. ab eodem Pontifice tranſlatus eſt ad Epiſcopatum Calcedonenſem 19. Kal. Ianuarij.

49. ANGELVS Epiſcopus Polignanus, huc translatus eſt 19. Kal. Ianuarij. ſub Innoc. verò Septimo S. R. E. Theſaurarius effectus eſt, per campaniam, perque maritima loca: deceſſit 1418.

50. ANGELOTTVS Fuſcus Romanus, ex honeſtiſsima prognatus familia, cum eſſet canonicus S. Ioannis in Laterano, Conſtantiæ à Martino Quinto electus eſt Epiſcopus Anagninus anno 1418. 17. Kal. Martij, atque ab eodem Pontifice translatus eſt ad Eccleſiam Cauenſem anno 1428. 11. die Iulij, familiariſſimè vſus eſt Cardinali Condulmerio, qui cum ad ſummam Apoſtolicam ſedem euaſiſſet, ſub nomine Eugenij Quarti, Angelottum in prima promotione Cardinalem creauit tit. S. Marci. Auaritiæ ſordibus fuit inquinatus, ſi vlla Gerimberto fides, purpurataque fortuna haud indignus, quæ cum illum ad huiuſmodi dignitatis gradum ſubuexiſſet, vt etiam in tribus Le-

gatis,qui ab Eugenio ad Concilium deſtinabantur, numeraretur, mutata ex more, repentina volubilitate, facie eundem cum vita omnibus exuit dignitatibus. Aulicus quippe, quem à puero educauerat, raſtro armatus, quo ruſtici homines conſringendis glebis vtuntur, nil tale cogitatem illum occidit, qui deinde comprehenſus, criminiſque conuictus per exquiſita tormenta ſcelerati facinoris pœnas luit, inque fruſtra diſcerptus propudioſè pependit. Corpus Angelotti apud S. Mariam ſuper Mineruam tumulatum eſt, tametſi à ſuis gentilibus in S. Bernardi Templo ad Columnā Traianā marmorea erecta memoria huiuſmodi legatur.

Chriſto Saluatori.

Angelotto Fuſco patritio Romano ob ſingulares eius animi dotes ab Eugenio IV. Pont. Max. in Cardinalium numerum aſcito. Lateranenſis Eccleſiæ Archipresbytero. Horatius Fuſcus Sen. Pop. Romani ſcriba gentili ſuo memoriæ cauſa poſuit. MDLXXXVIII.

54. ODDO de Vannis Anagninæ Eccleſiæ adminiſtrator fuit 1428. Martinique Quinti Theſaurarius.

55. FRANCISCVS Sueſſanus à Martino Quinto electus eſt, ac viginti duos ipſos annos illam Eccleſiam adminiſtrauit. Anno 1429. deinde ſub Nicolao Quinto ſponte illo munere ſe abdicauit.

56. SALVATOR è Genazano Anagninæ Cathedralis canonicus à Nicolao V. eiuſdem Epiſcopus electus eſt anno 1451. 18. Kal. Martij. Deceſſit anno 1480.

57. GENTILIS electus eſt à Sixto Quarto 1480. 5. id. Septembris. de quo acta conciſtorialia. Deceſſit 1484.

58. FRANCISCVS Machabrunius Tudertinus, Beneuento oriundus, canonicus S. Ioannis in Laterano, electus eſt 1484. 13. die Octobris. Deceſsit dum ſuam Eccleſiam adminiſtraret, tumulatuſque eſt in cathedrali, vbi in pauimento eius ſepulchrum cum hac inſcriptione perſpicitur.

Hoc in ſarcophago Franciſcus nomine dudum
Præſul Anagninus conditus. Spiritu Chriſti
Recolit Sedes. Tenet oſſa Tellus.

59. FERDINANDVS de Gaziano ann. 1510. eius memoria extat in tabulis eiuſdem Eccleſiæ. Deceſsit 1515. ex actibus conſiſtorialibus.

60. IACOBVS, Bongallus de Filacciano, familiaris Leonis X. Pont. Max. ab eodem electus eſt an. 1515. 17. die Decemb. Vix annum integrū ſedit, cū Nepeſinus, Sutrinuſq. Epſ. renuntiatus eſt.

61. FRANCISCVS Soderinus Cardinalis Florentinus à Leone X. Pont. Max. huius Eccleſiæ adminiſtrator præpoſitus eſt 1516. die 5. menſis Nouembris, qui poſt ſeptem annos, hanc eandem in ſequentem virum contulit dignitatem.

62. LVCAS IOANNES Volaterranus, Card. Soderini intimus familiaris, eiuſdem fauore ad Anagninum Epiſcopatum peruenit anno 1523. die 4. menſ. Martij, ſed opinione citius eius onera pertæſus, illud abiecit, Volaterraſque reuerſus, vſque ad annum 1541. tranquillam vitam peregit: deinde è viuis exemptus 21. die Septembris, apud Eccleſiam S. Franciſci tumulatus eſt, in nobili marmoreo ſepulchro, quod olim eidem ſuorum pietas munificentiſsimè ſine inſcriptione erexerat.

63. Epiſcopatus munere Lucæ Ioanni vltrò abeunti ALEXANDER Cardinalis Farneſius à Clemēte conſtitutus adminiſtrator, ſucceſsit die 3. menſis Aprilis eiuſdem anni, vſque ad ſeptimam diem Maij, ex quo illum liberè in manus Pontificis reſignauit.

64. CONRADVS de Carbonaria à Clemente VII. factus eſt Epiſcopus anno 1525. Deceſſit 1534.

65. IOANNES VINCENTIVS Card. Caraffa Archiepiſcopus Neapolitanus Anagninæ Eccleſiæ extitit adminiſtrator anno 1534. die 18. menſis Decemb. illamque obtinuit vſque ad annum 1541. contulitque deinceps illam in hunc, qui proximè ſequitur.

66. PETRVS Sarmentus Hiſpanus Compoſtellenſis Card. Anagninæ Eccleſiæ poſt Caraffam adminiſtrator euaſit anno 1541. quam deinceps obtinuit vſque ad ſextam diem Aprilis eiuſdem anni. Deceſſit Epiſc. Card. Albanus 1571. conſule quæ ſupra narrauimus.

67. MICHAEL Torellus, Aliſanus antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1541. die 6. menſ. Aprilis, poſt cuius exceſſum, Anagnina adminiſtratio ad Cardinalem Compoſtellanum redijt.

68. BENEDICTVS Card. Lomellinus Genuenſis, non ſolùm natalibus nobilis, ſed etiam rariſsimis animi dotibus, Paulo IV. in paucis charus, ab ipſo Apoſtolicæ Cameræ Clericus effectus eſt, poſtea Vigintimilienſis Epiſcopus, deinde ad Lunenſem, ac Sarzanenſem pertranſijt, Caroloque Caraffæ Cardinali ad Regem Hiſpaniarum Legato, attributus conſiliarius, ſecretorumque particeps: Demum à Pio IV. creatus eſt presbyter Cardinalis tituli S. Mariæ in Aquirio anno 1565. deinde Sabinenſis Epiſcopus, nec multo poſt Anagninus declaratus eſt anno 1572. die 17. menſis Martij, quam quidem Eccleſiam egregiè adminiſtrauit, clerumque tantiſper lapſum ad meliorem frugem traduxit ex præſcripto Sacroſancti Tridentini Concilij, ſeruata fama virtutis, vt vixerat, glorioſè deceſsit, Gregorio Decimotertio ſedente 1579. 7. Kal. Octob. ſepultuſque eſt apud ſanctam Sabinam, cuius titulo inſignitus erat, cum hoc ſubiecto epitaphio.

D. O. M.

Benedicto Lomellino, qui eruditione inſignis, Romanæ Aulæ varios honores emenſus, a Pio Quarto Pont. Max. in Card. Colleg. fuit adlectus, cuiq; ob eximiam pietatem, fidem, iuſtitiam, ſummamque humanitatem maior vota hominum præoptata dignitas morte prærepta gloria intendit. Lofredus Lomellinus ſuppl. libellorum magiſter, Cameræ Apoſtolicæ Clericus, & Commiſſarius Generalis, ad memoriam gentilis, & Patroni optimi conſeruandam poſuit.

Obijt vij. Kal. Auguſti anno à Saluatore nato MDLXXIX. Annum agens LXII.

69. GASPAR Viuianus Vrbinas à Gregorio Decimotertio ſummo Pontifice ad hanc Eccleſiam promotus eſt 1579. die 3. menſ. Auguſti, ad mul-

tos

tos annos illam rexit Eccleſiam, atq; è viuis exemptus anno 1605. ſepultus eſt in Cathedrali, in tumulo quod ſibi, ac ſucceſſoribus viuens poſuerat cum hoc epitaphio.

Gaſpar Viuianus Vrbinas Epiſcopus Anagninus, vt moriturus, viuens ſibi, ac ſucceſſoribus poſuit. Vixit annos LXXX.
Obijt Epiſcoporum decanus.
Die XXVI. Maij MDCV.

Vrbini in Eccleſia S. Franciſci hoc eius honorarium in marmore ſpectatur epitaphium.

D. O. M.
Gaſpari Viuiano Epiſcopo Anagnino pietate, litteris, & moribus inſigni ad Typographiam ex terarum Gentium inducendam, ad Collegium Græcorum erigend. ac in eorum linguam Concilium Florentinum conuertendum, ex Creta dum Sytienſis Epiſcopus à Paulo Quarto, à Gregorio XIII. Sum. Pont. in Italiam vocato Io: Baptiſta I.V.D. & Io: Maria poſuere filij fratris mæſtiſſimi Patruo benemerenti. MDCV.

70. VICTORIVS Guarinus Priuernas à Paulo V. electus eſt ann. 1605. die 4. menſ. Iulij, duos omnino annos Anagninis ius diuinum dixit. Deceſſit anno 1607. ſepultus in patria, in Eccleſia Maiori hoc habet epitaphium.

D. O. M.
Victorio Guarino Priuernati Epiſcopo Anagnino, qui Ptolemæo Gallio Card. Comenſi in primis charus, multiſque perdiù apud eum muneribus egregiè functus. Ob inſignem virtutem, vitæq; integritatem ad Epiſcopatum euectus dum gregi ſuo inuigilat ad paſtorem animarum Deum euocatus, è vita migrat, anno Domini MDCVII. ætatis ſuæ anno XLVII. Ptolomæus Guerinus eques S. Stephani fratri optimo mon. poſ.

71. ANTONIVS Seneca Nurſinus, quem multæ, exaggeratæque exornarunt virtutes vnus ex Reformatoribus ſub Clemente Octauo à ſacra Congregatione aſcitus à Paulo deinde Quinto Anagninus Epiſcopus ſublectus eſt anno 1607. die 25. menſ. Iunij. Deceſſit Romæ 1626. die 11. menſ. Auguſti, ſepultuſque eſt apud S. Apoſtolum. In Anagniæ Cathedrali, in S. Caroli ſacello à ſe conſtructo, cuius olim Mediolani diu fuerat Vicarius, eius ſepulchrum hoc epitaphio exornatur.

D. O. M.
Antonio Senecæ Epiſcopo Anagniæ. Cuius egregiè nauata opera in Eccleſia Mediolanenſi apud Archiepiſcopos Carolum Card. Borromæum, Gaſparem Vicecomitem, Federicum Card. Borromæum, Romæ in Principe religionis æde apud Clementem Octauum, Paulum Quintum, & Vrbanum Octauum PP. MM. famam immortalitati commendauit. Vixit annos LXXXIII. menſes VII. dies XII. Obdormiuit in Domino Sabato xxix. Auguſti MDCXXVI,

72. IOANNES GASPAR Melis de ſancta Victoria Picenus ab Vrbano Octauo electus ann. 1626. die 15. menſ. Septembr. Vir integerrimus, ac morum ſuauitatè ſpectabilis, cui me plura debere profiteor, eius etenim ſtudio, & propenſiori beneuolentia erga me, ad hunc qualemcumq; laborem antiqua Anagninæ Eccleſiæ monumenta mihi patuere. Obijt ann. 1642. menſe Ianuarij, ſepultus in Cathedrali.

73. SEBASTIANVS Gentilis, nobilis Fulginas Ioannis Baptiſtæ, & Flaminiæ Spinulæ filius, Vtriuſque Signaturæ Referend. Sacræ Conſultæ Præfectus, Vicarij Vrbis Locumtenens, ab Vrbano Octauo Epiſcopus Anagninus electus ann. 1642. menſe Februar. munus conſecrationis ſuſcepit 25. Martij ob Alexandro Card. Cæſarino in Eccleſia S. Mariæ ſuper Mineruam.

ANCONITANI
EPISCOPI.

ANCONA Ciuitas, ab antiquis inter Gallos, Italoſque vt definitus terminus ponitur, vnde ſcilicet, terminata Italia, Senones Galli, totaq; togata Gallia principium ſumeret. In Marchiæ hoc tempore ciuitatibus numeratur, ita vt totius Marchiæ, quam ex eiuſdem nomine Anconitanam vocamus, caput, ſedeſque conſtituatur. Quippe in ea Longobardorum præfecti, cæteris Picenatibus tanquam è dignori loco leges ſcripturi, Thronum olim præfixerat, atque è Marchia, Marchionum, qui illam Prouinciam adminiſtrabant nomen profluxit. In Promontorio Cumerio ſita eſt in ipſo flectẽtis ſe oræ, cubito, vnde è Greco verbo, angcó, quod cubitum ſonat nomen ſortita eſt. Quare Plinius lib. 3 c. 13. ita inquit. *Ancona adpoſita Promontorio Cumerio in ipſo flectentis ſe oræ cubito.* Strabo autem lib. Quinto. *Sita eſt Ancona in Promontorio, quod ſuo verſus Septentrionem flexu Portum includit.* Procopius vero Gothicarum rerum lib. 2. *Ancona iſta rupes quædam eſt angulosa, vnde etiam nomen ei quæſitum, quippe inflexo cubito quam ſimilima eſt.* Mela item lib. 2. c. 4. *Flumina methaurus, atque AEſis, hinc illa in anguſto ille duorum Promontoriorum ex diuerſo coeuntium ſinu inflexi cubiti imagine ſedens, ac ideo à Græcis dicta Ancon.* De eius fundatione diuerſa diuerſi protulere Auctores, tametſi veroſimiliorem ſententiam arbitrentur plerique à fundata Roma anno 350. Ante verò Chriſtum natum ann. 400. ab exulibus Siculis, qui Dionyſij Tyrannidem excuſſuri, eò loci profugerant Anconam habuiſſe principium. Quod ipſum paucißimis verbis, ſed perſpicuè, loco ſupra citato, Strabo commonſtrat. *Græca eſt vrbs Ancon, à Syracuſanis condita, qui Dionyſij fugerant Tyrannidem.* Solinus verò cap. 8. *Notum eſt Ancon à Siculis cõſtitutum.* Plinius

demum

demum lib. citato, *Numana à Siculis condita, ab ijſdem Colonia Ancon*; quamquam non deſint, qui velint Anconam à Græcis Doricis exordium habuiſſe, illud ipſum ex illo Satyrici Iuuenalis carmine. Satyr.4. ſuſpicati.

Ante domum Veneris quam Dorica ſſtinet Ancon.

Qui cum hoc dicunt nec illi certè falluntur, ſi cum Poeta germanum ſenſum velint amplecti; ſiquidem Doricam Anconam Iuuenalis appellat, vt innuat à Syracuſanis fuiſſe fundatam, quos iterum Græci Dorici progenuere. Cæterùm ſatis ridiculè illi, qui Ancum Romanorum Regem Anconam fundaſſe, nullo fundamento veritatis innixi, comminiſcuntur. Conſtat tamen à Romanis factam fuiſſe Coloniam, tametſi ignoretur quo præcipuè tempore, ſuſpicantur tamen, qui veterem hiſtoriam callent, poſt Tarentinum bellum id accidiſſe, eum ſcilicet P. Sempronius Conſul Picentinos perdomuiſſet, Romanoſque fines, vſque ad Æſim fluuium, in Italiæ finibus fœliciter extendiſſet, diuiſiſſetque per centurias territorium ad Gracchianos limites attributum colonis, vt in libro de limitibus facilè perſpici poteſt. Itaque cum Romanum Imperium ſubijſſet Anconam opportunitate portus ſemper apud Romanos in pretio habita eſt, vt lib.41. affirmat Liuius. Aduerſus Illyricorum claſſem creati Duumuiri nauales erant, qui ad tuendam 20. nauibus maris ſuperi oram, Anconam, velut cardinem haberent. Traianus ſumptuoſo opere, ac planè pluſquam regio Anconitanum portum reſtaurauit, in cuius honorem S. P. Q. R. ibidem triumphalem fornicem munificentiſſimè erexit, cuius adhuc veſtigia nonnulla, quæ temporum eluſerunt iniuriam, cernuntur: quin hoc tempore etiam Pontificum Romanorum accurata ſolertia Anconitanus portus, munimentis, Populorum frequentia, nobilium etiam mercium multitudine inter Europæos nulli habetur ſecundus; itaque cum diu ſub Populi Romani maieſtate, nulli exiernarum gentium iniuriæ opportuna, Ancona conquieuiſſet, cùm ruina tandem Populi Romani, totius quondam orbis victoris, & ipſa concidiſſe viſa eſt, deſidenteque Conone Iuſtiniani Imperatoris copiarum ductore, à furentibus Gothis tale excidium paſſa, vt plus dimidia parte miſerabili ruina concideret: acceptæ deinde cladis maculam Narſetes egregiè vltus eſt, quippe occiſis, fugatiſque Gothis Anconam iterum in priſtinam libertatem aſſeruit. Demum Lothario imperante, ſedenteque Sergio Pontifice, Longobardi ferro, flammaque ſuccincti eandem ciuitatem, vſque ad extremum propemodum excidium depopulati ſunt, vt Blondus narrat. Cæterùm ex Anconitano populo, qui hoſtium rabiem ſæuientem effugerant, in deſolatam penitus ciuitatem remigrarunt, inductaque quadam publicæ rei libertatis imagine, rem omnem per annuos Magiſtratus adminiſtrabant, pontificiorum adminiſtratorum, qui illuc à Romanibus adlegari ſolebant, excuſſo fræno, quam illi ex miſerijs recuperatam libertatem, vſque ad Septimi Clementis tempora, mordicus tutati ſunt, donec Pontifex per Bernardinum Barbam Caſalis Epiſcopum, Aloyſiumque Gonzagam eccleſiaſticæ militiæ ducem promptiſſimum, prævalida conſtructa arce, perque vim, perque dolum maioribus tormentis inſtructa, excluſaque iuuentute, quæ per ſpeciem auguſtioris pompæ aduenienti legato prodierat, Anconitanos Magiſtratus ad Romanorum Pontificum Imperium redire coegit. Profuit Pontificiorum actus depoſitæ ciuitati, ſiquidem ex eo cœpit nobilius frequentari, opibuſque adauctis, in priſtinum ſplendorem ita viſa eſt redijſſe, vt merito ſub Pontificibus Anconitanus Portus, totius Italiæ longè nobiliſſimus poſſit haberi. Neque tamen ijs deſituris fortunis magis Ancona ditata eſt, quàm ſpiritualibus bonis, etenim in ea ad munimen ſalutis, plura ſanctorum Martyrum corpora conquieſcunt, qui ſub furente gentilitate, animam profuderunt, & ſanguinem; vt SS. Peregrinus, Heraclius, ac Flauianus, qui Diocletiano, ac Maximino, non tam imperantibus, quàm in Chriſtianum populum debacchantibus, glorioſè martyrij metam decurrerunt. Quorũ paſſio ib. die menſ. Maij habetur celebris: ditant etiam eandem ciuitatem ſancti Liberij confeſſoris, Ioannis Armeniæ minoris Regis filij Sanctarum Paſatiæ, & Leorentiæ virginum, & martyrum reliquiæ, quos inter tutelares Diuos Ancona veneratur, & colit. Princeps tamen ciuitatis protector ſanctus Cyriacus Epiſcopus eſt, cuius nomini nobiliſſimæ architecturæ, templum dedicatum eſt, quod nonnulli, hoc illud eſſe celebre Veneris templum arbitrantur, in Promontorio Cumerio ad perennitatem ædificatum, cuius hoc tempore, ne tenuia, quidem apparent veſtigia. Epiſcopali dignitate hæc ciuitas, iam inde à proſeminato euangelio condecorata eſt, eiuſdemque Præſulum antiquiſſima memoria habebatur, ſed antequam Diocletianus Imperator per ſummam impietatem Chriſtianæ Religionis, eiuſdemque priuatarum Eccleſiarum acta conuelleret. Ex eo, rebus eccleſiaſticis denſiſſimæ tenebræ cœperunt effundi, ſi ex antiquis Romanis Martyrologijs prodeuntem lucem excipias. Eccleſiæ Anconitanæ Humana iuncta eſt à Martino Quinto Columna, anno 1422. Quamobrem ex eo tempore Anconitani Antiſtites vtroque dignitatis titulo gaudebant, vt poſtea dicemus. Sequens catalogus Anconitanorum Epiſcoporum, quem modo, amice Lector, proferimus ingenti labore à nobis erutus eſt à plurimis, diuerſiſque manuſcriptis, eiuſque eccleſiæ publicis tabulis. Qui ſi minus tibi completus videbitur, iniurias temporum incuſato magis, quam noſtrum hunc qualemcumque conatum. Primus igitur, qui inter Anconitanos Epiſcopos occurrat antiquior, ſequens eſt.

1. S. CYRIACVS Anconitanus Epiſcopus. Hic cum Anna Matre ſanctiſſima fœmina, vt ſancta Hieroſolymitana loca inuiſeret, paterna domo digreſſus, repertuſque Chriſtianus, ſub Iuliano Apoſtata per diuerſa, exquiſitaque tormenta nobile conſummauit martyrium, neque matrem, quæ ad huiuſmódi Agonem filium fuerat adhortata, ignobilior manſit palma martyrij. Siquidem, & ipſa comprehenſa poſtera die, capillis illigata pependit, ignitoque ferro cruciata euolauit ad cælum. Eius corpus ibidem ſepellerunt Chriſtiani. Quorum deinde corpora, Galla Placidia Auguſta An-

A Anconam transferenda curauit, inque Cathedrali condenda, quæ communi conſenſu Anconitanorum ſancto Cyriaco deinde conſecrata eſt, tanquã eius ciuitatis Protectori præcipuo. Horum feſtus dies, ſupra memorato die concelebratur. Illorum meminit Martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, & alij. Quorum tamen acta, vt in notis ad Romanum Martyrologium rectè notat Baronius, indigent correctione, quippe, quæ inuerſo hiſtoriæ ordine, Cyriacum Hieroſolymitanum Epiſcopum faciant; Qui error Ferrario in catalogo Italorum Sanctorum, ex Iacobo de Voragine, aliiſque impoſuit, appoſitè autem argumentatur Baronius, non potuiſſe Cyriacum Hieroſolymitanum per ea tempora Epiſcopum eſſe, cum illi eccleſiæ Cyrillus præeſſet, qui fuit ſuperſtes vſque ad tempora Theodoſij Imperatoris, interfuitque Conſtantinopolitano Generali Concilio. B Igitur Cyriacus fuit Anconitanus Epiſcopus, ſed cum per ea tempora ad loca ſancta in Hieruſalem celebris peregrinatio eſſet, vt ſcribit Hieronymus ad Euſtochium in præfatione ad Ezechielem Prophetam, ipſe quoque cum matre Anna illuc peregrinatus eſt, adeptuſque palmam martyrij, itaq, cum Epiſcopus eſſet, ac in Hieruſalem Martyr fuiſſet effectus, potuit in eiuſdem actibus ex incogitantia ſcriptorum irrepſiſſe, fuiſſe illum Hieroſolymitanum Epiſcopum, tum, quod Cyrillus Patriarcha Hieroſolymitanus potuit apud vecordes, minuſque curioſos in Cyriacum degeneraſſe? Vtcunque res ſit. Huius noſtri Cyriaci Anconitani vitam egregijs carminibus complexus eſt Baptiſta Mantuanus egregius per ea tempora Poeta, quem tamen non minus quàm Ferrarium idem error C tranſuerſum egit. Quem quidem errorem, vt doctè, ſciteque Baronius iugulat, ſic etiam ea eo redargui poſſe videtur, quod Anconitana Cathedralis eius nomini conſecrata eſt, ex more, vſque illorum temporum, in quibus Principi paſtorum cuiuſcunque ciuitatis, nobilius templum conſecrari ſolebat.

Quæ porrò aliqui, vt probent, D. Cyriacum Hieroſolymitanam, non Anconitanam Eccleſiam geſsiſſe, Menologij Græci, ac cuiuſdam Pauli Palæologi, olim Hieroſolymitani, dein Conſtantinopolitani Patriarchæ, adducta authoritate congerunt; leuioris momenti, ac nullam rei difficultatem afferre, ac potius eorum opinionem infringere, ac labefactare videntur. Ille enim, in eo donationis certarum reliquiarum a ſe, Eccleſiæ An- D conitanæ anno 1380. factæ, edito inſtrumento hactenus in eadem Eccleſia aſſeruato, D. Cyriacum vigeſimumſeptimum Patriarcham Hieroſolymitanum extitiſſe aſſeuerat, ac Menologium Græcorum 28. Octobris, Cyriacum poſt ſanctiſsimæ Crucis Inuentionem, ſacro baptiſmo tinctum celebrat, ac poſt Marcianum, ſiue Macarium Hieroſolymitanæ Eccleſiæ adminiſtrandæ incubuiſſe. Verum illud quod Panuinus, ac Genebrardus, quos alij plures inſequuti, tenuere, certiſsimum eſt; excurrente anno ſalutis noſtræ 169. vigeſimumſeptimum Patriarcham Maximum extitiſſe? Quomodo ergo tandem Cyriacus, qui vt conſtat, anno 324. vixit, ac anno 362. ſub Iuliano Apoſta-

a martyrij palmam meruit, vigeſimuſſeptimus eſſe poterit, ac centum ſeptuaginta tribus antea circiter annis Patriarchatum tenuiſſe? Adde Euſeb.ũ Cæſarienſem, in illa hiſtoria, quam D. Hieronymus proſequutus eſt in vita Conſtantini lib. 4. cap. 41. 44. 46. tum Sozomenum lib. 2. cap. 13. cum eius Concilij Tyri celebrati mentione facta, Cyriacum Hieroſolymorum Epiſcopum, ne quidem appellaſſe, qui ſi illi præfuiſſet, ab eo altiſsimo ſilentio, cum adeo eius fama latè circumferretur, non præteritum iri, illuſtre, & conſpicuum eſt. Nec Theodoretum pariter in ſua hiſtoria, Rufinũ, Bedam in ſuo Martyrologio, eum Epiſcopum Anconitanum non Hieroſolymitanum celebraturos, idem in alijs Martyrologijs manuſcriptis, in quibus Epiſcopus ſimpliciter, vt in iſto vetuſtiſsimo noſtri Monaſterij SS. Vincentij, & Anaſtaſij extra Vrbem, vulgo Trium Fontium dicti, 4. Maij clarè perſpicitur, appellatus occurrit, in quo inſuper, loci martyrij mentio fit, ac ciuitatis cuius Epiſcopus foret, in hunc modum, ſilentio præterita dignitate tantum eum Epiſcopali inſigniuit hiſce verbis, *Hieroſolymis: paſſio B. Quiriaci Epiſcopi, ſub Iuliano Imperatore*. Quæ ſupra à nobis dictus optimè congruunt. Cyriacum Epiſcopum Anconitanum, cum matre Hieroſolymas profectum, ibi ſub Iuliano Apoſtata, Martyrii palmam retuliſſe, cuius corpus, cum Hieroſolymis Anconam tranſlatum eſſet, Hieroſolymitani cognomen eo modo traxit, quo D. Damaſus Papa, S. Hieronymum, quamuis genere Dalmatam, ob longiorem ibi factam moram, Hieroſolymitanum appellauit. Cuius ſanè plurima exempla eorum ſimillima, qui ob diuturniorem certo in loco commorationem, vel explicitum inſigne facinus ſibi locorum nomina pepererunt, congeri, cumularique poſſent. Quidni ergo Cyriacum ob palmam Martyrij obtentam Hieroſolymis, vel ob longiorem moram cum poſt conſtantiſſimè latum Martyrium, eius corpus ibi conquieuit, donec Anconam perlatum eſt, Hieroſolymitani nomen ſibi conciliaſſe aſſeramus. Petrus certè de Natalibus in ſuo catalogo Sanctorum, cum de Cyriaco, ac de eius Hieroſolymas profectione loquitur, hæc ſubiecit, *Veniens Hieruſalem Cyriacus Epiſcopus*, quæ verba ex actis vetuſtiſsimis decerpſit, quæ perſpicuè Cyriacum cum Hieroſolymas adiit, Epiſcopum extitiſſe demonſtrant; ea enim, ſi eorundem Hieroſolymorum Epiſcopatum geſſiſſet, non dicerentur. Quibus omnibus rationibus permotus, firmiſsimè in animum induxi, Cyriacum non Hieroſolymitanæ, ſed Anconitanæ præfuiſſe, ea verò quæ ab illo Paulo Palæologo Patriarcha, dicto ſupra inſtrumento inſerta ſunt, ſine fundamento grauis afficta fuiſſe, vel eum forte illorum errore implicitum, qui cum Voragine D. Cyriacum non Anconitanam, ſed Hieroſolymitanam rexiſſe aſſeuerunt. Verum præter ſuperiora, mouet, conuincitque ratio Baronii in ſuis ad Martyrologium Romanum notis, vt ſupra inſinuatum eſt, Iuliani Apoſtatæ, ſub quo Cyriacus Martyrii corona redimitus eſt, temporibus, Cyrillum qui in Patriarchatu 29. annis vixit, Patriarcham Hieroſolymitanum ſediſſe, ac Heraclium excepiſſe, Cyrillo verò Ioannem ſucceſsiſ-

ſe,

ſe; taceo Panuinum, ſileo Genebrardum, Luſignanum non commemoro, prætereo Alexandrum Scultetum, alioſque, qui Eccleſiaſticam chronologiam texuerunt, ac de Patriarchis Hieroſolymitanis diſſeruerunt, nullamque, vel tenuiſsimam Cyriaci Epiſcopi Hieroſolymitani mentionem ediderunt. Ego ſanè adducor coniectura, facillimè in Menologiũ Græcorum Cyriacum pro Cyrillo irrepſiſſe, eaque omnia quæ Cyrilli erant propria, vt S. Crucis Inuentionem, Cyriaco adſcripta fuiſſe; ac quamuis non alia ratio quam iſta vrgeret, Iuliani Apoſtatæ temporibus, ſub quo Cyriacus lauream martyrij collegit, Cyrillum vixiſſe ac longo poſt tempore vitam propagaſſe. Cyriacum Epiſcopum Anconitanum, cum eius ciuitatis Diuus tutelaris extiterit, lapſiſque retro temporibus ſummis honoribus cultus fuerit, extitiſſe conſtaret. Prætermitto Anconitanos populos ijs temporibus, quibus nummos percuſſere, effigiem, nomenque illius ſanctiſsimi Epiſcopi ſui, in ijs exaraſſe, quorum vnum apud me aſſeruo, eiuſque ſimillimum, vt lectori facerem ſatis, imprimi typis, ac exarari iuſsi.

2. PRIMIANVS Epiſcopus, ac martyr illuſtris, cuius feſtum celebre habetur die 23. menſis Februarij, dubitatur à pleriſque an Anconitanus fuerit Epiſcopus. Hic quo tempore floruerit, tuleritque palmam martyrij, haud ſanè conſtat. Eiuſdẽ tamen ſepulchralis inſcriptio prodit illum natione fuiſſe Græcum, templumque in quo quieſcit, eius nomini fuiſſe conſecratum, tametſi hoc tempore à ſancto Franciſco de Paula, quorum alumni ibidem diuinum opus perurgent, eccleſia ſancti Franciſci corruptè appelletur, de quo Ferrarius in Cathalogo Sanctorum.

3. MARCVS Lateranenſi Concilio interfuit, anno 463.

4. S. TRASO eximiæ ſanctitatis Antiſtes. Hic ex diuino inſtinctu, ac reuelatione corpus ſancti Liberij Confeſſoris inuenit, filij Regis Minoris Armeniæ, qui Anconæ, è viuis exemptus eſt, dum ad ſancta Orientis loca peregrinatus per Italiam reuerteretur in Armeniam. Eius exanime corpus requieſcit in templo eius nomini conſecrato, interque diuos Tutelares Anconæ numeratur, & colitur; Traſo itaque cum ſibi creditam ſanctiſsimè rexiſſet Eccleſiam, tranquilliſsimè exceſſit è viuis circa ann. D. 510. vt antiquæ Anconitanæ tabulæ produnt.

5. S. MARCELLINVS Anconitanus Epiſcopus, cuius ſolemne feſtum intercurrit 9. die menſis Ianuarij. Huius eximia miracula, tam quæ viuens patrauit, quam quibus poſt mortem viſus eſt iuuiſſe mortales, Magnus Gregorius Papa, in primo ſuorum dialogorum narrat ex fide. In qui-

A bus illud ſanè mirabile fuit, quod cum aliquando ciuitas maximo incendio deflagraret, Marcellinus in Imagine Crucis protenſa manu debacchantem flammam repreſsit, atque extinxit. Poſt eiuſdem autem exceſsum, cum iterum Traianum vicum, vt vocant, ignis corripuiſſet, appareretque vſque ad excidium loci ignem edaciſſimè progreſſurum, eius in Epiſcopatum ſucceſſor Thomas ſublato libro, quem Marcellinus tenere manu ſolebat, editoq; cum libro contra ignem ſalutifero ſigno Crucis, repente ita flamma elanguit, ac ſi pro ſigno frigida fuiſſet inſperſa. Floruit Marcellinus circa ann. Domini 550. cumque obdormijſſet in pace in Cathedrali ſepultus eſt honorificentiſsimè. Huius meminit Martyrologium Romanum ſuperius memorata die, Petrus de Natalibus lib. 1. c. 59. &

B Ferrarius in Cat. Ital. Sanctor.

6. THOMAS Marcellino ſucceſsit, cuius ſanctimoniam vitæ propius æmulatus eſt, ac is ille fuit, qui per codicem S. Marcellini ſupradictum miraculum edidit contra ignem; floruit anno Domini 576. ex tabulis Anconitanis.

7. SEVERVS, cuius meminit ſanctus Gregorius Papa lib. 7, epiſt. 13. anno verò 598. Auximanæ Eccleſię ab eodem Pontifice Viſitator Apoſtolicus declaratus eſt.

8. IOANNES, cuius item meminit Gregorius Papa, lib. 12. epiſtolarum; floruit circa ann. 602. obijt circa ann. 604. nam hoc anno, hac ſede vacante, delectus eſt ad eam Florentius Archidiaconus, etiamſi doctus à ſancto Gregorio minimè probatus fuit, eo quod, & ſenectute confectus, &

C tenaciſsimus eſſet, vt nunquam domum eius amicus ad charitatem introiret, ſed & illud additum tradidit impedimentum, quod iuraſſet nunquam ad Epiſcopatum accedere, lib. 12. epiſtolarum, 6. indictione 7.

9. IOANNES interfuit 6. Concilio Conſtantinopolitano ſub Agathone Papa, anno 680.

10. TIGRINVS, anno 826. in Concilio Romano, ſub Eugenio Secundo, apud Baron.

11. LEOPARDVS à Nicolao Primo Pontifice ad diſſeminandum euangelium in Bulgariam Legatus eſt anno 866. Conſule Guillel. Bibliothecar. in vita Hadriani Secundi.

12. PAVLVS à Ioanne Papa Octauo, cum Eugenio Epiſcopo Oſtienſi, in Orientem Legatus eſt, vt Conſtantinopolitanam Eccleſ. ſub Photij

D factioſa ambitione laborantem ſuſtentarent, anno 878. qui ambo ſordidiſsima leuitate, cum in partes Photianas conceſsiſſent, in Conciliabulo ab ipſo Photio agitato propudioſè ſederunt, indignante Romano Pontifice, tam præpoſteros habuiſſe legatos, vt ſalubrium præceptionum obliti, contraria quæque per ſummũ dedecus ſtatuiſſent. Indignitatem facti, ad hunc ipſum annum narrat Baronius in eccleſiaſt. Annalibus, Sigoniuſque de Regno Italiæ.

13. BNOLERGIVS, anno 887. quandam donationem factam à Theodoſio Firmano Epiſcopo, in fauorem Monaſterij ſanctæ Crucis, præſente Carolo Imperatore, ſubſcripſit. A quo deinde Epiſcopo ducentorum annorum omnino intercurrit hiatus, quo nomina, cognomina, reſq; geſtæ

Præ-

Præſulum Anconitanorum, ita abſortæ ſunt, vt ne leuis quidem memoria apparere videatur.

14. TRASONVS, teſtis in ſententia data ad fauorem eccleſiæ ſanctæ Floræ Aretinæ ab Othone Quarto Imperatore anno Regni eius in Italia primo, qui fuit ſalutis 983. vbi alij Epiſcopi recenſentur.

Poſt Sanſonem, qui dictæ Eccleſiæ Anconitanæ curam, adminiſtrationemque geſſit, ſuccedentium ſibi inuicem in ea plebe, pietate, ac diuino verbo excolenda, imbuendaque, Epiſcoporum ſeriem, ducentorum fermè annorum ſpatio, corruptis amiſſiſque iniuria temporum commentarijs, archiuoque non ſolum ante ann. 983. quo Saraceni ciuitatem cœpere ferroque, & igni deleuere, verum etiam anno 1179. iterum flammis abſumpto ad dictum annum 1179. non reperimus. Eo porrò tempore, Gentilem illi Epiſcopatui gerendo præfectum, certiores ſumus: ac dein infœlix ciuitas cum tota Italia Guelphorum, ac Gibillinorum factionibus ardere cœpiſſet, eamdem ipſa fortunam paſſa, diſciſſis in varias partes ciuibus, ingentes calamitates excepit. Præteritis igitur obſcuris illis temporibus ad illuſtriora tranſiliemus cœptumque catalogum proſequemur.

15. GENTILIS Concilij Lateranenſis decreta ſubſcripſit ſub Alexandro Tertio anno 1179. vt acta illius teſtantur. Quo tempore Gentilis Epiſcopus præerat Anconitanæ Eccleſiæ, Ruſticus Abbas Monaſterij D. Mariæ Nouiportus diœceſis Anconitanæ ampliſſimum priuilegium, in fauorem Monaſterij, ab Alexandro Tertio an. 1177. Venetijs agente, ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus comparauit. Iſtud porrò Monaſterium eſt, cuius bona, ab Eugenio Quarto Anconæ capitularibus Canonicis, qui ijs hactenus potiuntur, attributa fuerunt; ipſum verò priuilegium ex authentico in archiuio Canonicorum aſſeruato, Iuliani Saracini eius Cathedralis Canonici, cui ego propterea ingenti obſtrictus beneficio memoriam eius ſuauiſſimè colo, opera delibatum, inſerendum duxi, in hunc modum diploma iacet.

ALEXANDER EPISCOPVS, Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs, Ruſtico Abbati Monaſterij ſanctæ Mariæ de Nouo Portu; eiſque fratribus tam præſentibus, quam futuris Regularem vitam profeſſis.

*Q*Votieſcunque illud à nobis petitur, quod religioni, & honeſtati conuenire dinoſcitur animo nos decet libenti concedere, & pertinentium deſiderijs congruum ſuffragium impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium in quo diuino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt Ordo monaſticus, qui ſecundum Dominum, & beati Benedicti regulam in eodem loco noſcitur inſtitutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiter obſeruetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem Mona- A ſterium in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis procurante Domino poterit adipiſci; firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus illibata permaneant. In quibus hæc vobis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum portu, & ſilua, & omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam ſancti Seuerini. Eccleſiam ſancti Laurentij. Eccleſiam ſancti Blaſii in Caſtro Podij cum Parochianis ſuis. Eccleſiam ſancti Ioannis: Eccleſiam ſancti Geruaſij cum omnibus pertinentijs ſuis. Vineas, & Agros circa Curte Podij, quæ ad manus veſtras tenetis. Agros Corſiciani. Eccleſiam ſancti Marcellini. Eccleſiam ſancti Angeli vel Archangeli cum omnibus pertinentijs ſuis. Quidquid habetis in curte Varani, tam in terris, quam B in vineis. Eccleſiam ſancti Ioannis. Eccleſiam ſancti Damiani, Agrum Tripontij. Eccleſiam ſanctæ Mariæ Vmbriani cum Perochianis ſuis, & cum Curte Caſtelli, & poſſeſſiones, quas habetis in curte Vmbriani, Caproſui, & conſortij, & Buranacij, Eccleſiam ſancti Petri in Caſtro Camurani cum Parochianis ſuis, Agrum Plage, & Vineam plani, & magnam vineam, iuxta Vallum Camurani, & alias poſſeſſiones, quas habetis in curte Camurani. Eccleſiam ſancti Senij cum omnibus pertinentijs ſuis iuxta Lotentiam. Eccleſiam ſancti Terrentiani, & Eccleſiam ſancti Georgij, & poſſeſſiones, quas habetis in curte oſſaniæ, & poſſeſſiones, quas habetis in curte Pulmiani, & in fundo Aſpie; In ciuitate Anconitana Eccleſiam ſancti Nicolai. Sanè nonalium veſtrorum, quæ proprijs manibus colitis, aut ſumptibus colitis; ſiuè de nutrimentis veſtrorum animalium, nullus à vobis Decimas præſumat exigere. C Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepelire deliberauerint, niſi forte excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalua tamen iuſtitia illarum eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Liceat prætereà vobis, Clericos, vel Laicos liberos, & abſolutos è ſeculo fugientes ad conuerſionem veſtram recipere, & eos abſque ullius contradictione in veſtro Monaſterio retinere. Prohibemus inſuper, vt nullis poſt factam in eodem loco profeſſionem ſine licentia Abbatis ſui aliqua leuitate motus, de clauſtro diſcedere: diſcedentem vero abſque communium literarum cautione, nullus retinere audeat; niſi ad ſtrictiorem vitam, voluerit tranſmigrare. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis ianuis; excluſis excommunicatis, & interdictis; non pulſatis campanis, D ſuppreſſa voce, diuina officia celebrare. Ad hæc libertates, immunitates, & antiquas, & rationabiles conſuetudines eccleſiæ veſtræ integras, & illibatas præſenti decreto manere ſancimus. Obeunte vero te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, vel violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundum Dei timorem, & Beati Benedicti Regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo &c. Vt nulli &c. Cunctis autem &c. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Hubaldus Oſtienſis Epiſcopus.
Ego Gualterius Albanen Epiſcopus.
Ego Chunradus Magontinus Archiep. Sabinen. Epiſc.

A *Ego Guigliemus Portuenſis Epiſcopus .*

Ego Manfredus Perneſten Epiſcopus .

Ego Adebrandus Baſilica XII. Apoſtolorum presbyter Cardinalis .

Ego Ioannes presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Anaſtaſiæ .

Ego Bobo presbyter Cardinalis ſanctæ Pudentianæ tiauli Paſtoris .

Ego Theodorus presbyter Cardinalis ſancti Vitalis tituli Veſtine .

Ego Petrus presbyter Cardinalis tituli S. Suſannæ .

Ego Iacinctus Diaconus Card. S. Mariæ Coſmedin .

Ego Arditio Diaconus Card. S. Theodori .

Ego Cinthyus Diac. Card. S. Hadriani .

Ego Hugo Diac. Cardinalis ſancti Euſtachij iuxta templum Agrippæ .

B *Ego Hugo Diac. Cardinalis S. Angeli .*

Dat. Venetijs in Riuo alto per manum Magiſtri Gratiani S. R. E. Subdiaconi , & Notarij 4. Kal. Iulij indictione x. Incarnat. Dominicæ . Anno M. C. LXX. VII. Pontificatus verò Domini Alexandri Papæ Tertij Anno XVIII.

Idem priuilegium , paulo poſt , à Lucio Tertio ſuperſtite forſitan adhuc Gentili Anconæ Epiſcopo , iiſdem verbis , quibus ab Alexandro conceſſum, confirmatum eſt, Pontificis verò , & Cardinalium ſubſcriptiones, cum die illis adſcripta , ſequenti modo iacent .

Ego Lucius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus .

Ego Theodiuus Portuenſis , ſanctæ Rufinæ ſedis Epiſcopus .

C *Ego Theobaldus Oſtienſis , & Velletrenſis Epiſcopus .*

Ego Ioannes preſb. Card. tit. S. Marci .

Ego Laborans presb. Card. S. Mariæ Tranſtyberim , tit. Callixti .

Ego Arditio Diac. Card. S. Theodori .

Ego Gratianus SS. Coſmæ, & Damiani Diac. Card.

Ego Soffredus S. Mariæ in Via lata Diac. Card.

Datum Anconæ per manum Hugonis S.R. E. Notarij xv. Kal. Iulii indict. 2. Incarnationis Dominicæ MCLXXXIII. Pontificatus vero Domnij Luci Papæ III. anno Tertio .

16. BEROALDVS ſubſcriptus reperitur cuidam priuilegio Henrici Imp. Noui porti Abbati indulto anno 1186. En diploma ex autographo Canonicorum capituli excriptum

Henricus diuina fauente Clementia Romanorum
D *Rex , & Imperator Auguſtus .*

QVoniam regali quo fungimur officio vnumquemque in ſuo iure tenemur conſeruare dignum attendimus , & apud Regem ſaluti noſtræ proficere ſperamus , vt Eccleſia Dei , & loca Religioſa noſtra protectione in quieta pace , & tranquillitate ab infeſtantium iniurijs præſiſtant ſecurè . Notum igitur facimus Vniuerſis Chriſtifidelibus tam præſentibus , quam futuris ; quod nos Abbatem , & Fratres Monaſterij ſanctæ Mariæ de Nouo portu , cum omnibus bonis ſuis , tam perſonis , quàm terris , & vineis , & villa ſua circa nos poſita maximè autem cum Xenodochio circumuallato in loco , qui Vmbrianum dicitur in maieſtatis noſtræ protectione accepimus ; ſtatuentes , & Regali auctoritate diſtrictè præcipientes , vt nulla omnino perſona humilis vel alta , ſecularis , vel eccleſiaſtica , prædictum Monaſterium in bonis ſuis , quæ iuſtè poſſidet , audeat grauare , vel aliquam inferre moleſtiam . Sancimus quoque , vt homines de Camerano , cum ab eis requiſitis fuerint de iuſtitijs ſuis plenè ipſis reſpondeatur & ab eis non exigatur reddita . Quicunque autem contra hanc Maieſtatis noſtræ protectionem , prædictum Monaſterium in aliquo moleſtare præſumpſerit xxx. libras auri pro pæna componat , dimidium Cameræ noſtræ , & reliquum paſſis iniuriam , huius rei teſtes ſunt . Beraldus Anconitanus Epiſcopus . Ruffinus Arimmenenſis Epiſcopus. Rufolfus Imperialis aulæ Prothonotarius , Beroldus Legatus Italiæ , Conſaluus Dux Spoleti , Comes Fredericus de Kombere , Comes Cunradus de Doremberch , Otto Fangenſpanem , Leo de Monumentis , Kemyrie teſta Mariſcalcus , & alij quam plures .

Datum apud Eſmens anno Domini M. C. LXXX. VI. indictione quarta , quinto Kalendas Decembris .

17. Fr. RVFINVS Lupatus Patauinus ordinis Minorum viuebat anno 1222. Huius meminit Petrus Rodulphus Toſſinianus in ſeraphica hiſtoria . Ad hunc Epiſcopum ſequentem ſcripſit epiſtolam Gregorius Nonus anno 1233. vt Poteſtatem , & Conſilium Anconitanum rebellibus , ac inimicis S. R. E. adhærentem , ad veram obedientiam , & obſequium reuocaret , alioquin ipſos excommunicatos denunciaret .

GREGORIVS EPISCOPVS,

Seruus ſeruorum Dei .

Poteſtati , & Populo Anconitano .

VEſtris , eſt exceſſibus imputandum , quod noſtræ ſalutationis alloquium nos vobis cogitis denegare , cum exigentibus culpis veſtris & reddideritis vos indignos. Dum enim rebellionis veſtræ proteruitatis dum enormitas veſtrorum exceſſuum diuerſorum ad memoriam reducuntur , non ad præmia conferenda , ſed ad inferendam pænam potiùs prouocamur . Vos autem Diuinæ patientiæ improuidi abuſores gratiæ noſtræ gratis ingenti , & obliti beneficiorum à ſede Apoſtolica præceptorum non attendentes , qualiter monetam , Comitatum , Portum , & alia iura , quæ nullis de Marchia ſunt conceſſa , ad noſtram Curiam pertinentia. Eccleſia Romana vos ſubſtinuit hactenus habuiſſe , olim Ottoni tunc excommunicato abalienati retrorſum matris veſtræ dulcedine abutentes , nec non & Comiti Celanenſi , & alijs Eccleſiæ inimicis, violata religione fidei, adhæſiſtis , ac cæteris redeuntibus , vos in pertinacia veſtra perſtitiſtis diutius nimium impudenter , & quia non iſta ſufficerent , conuerſa dextera in viſcera matris veſtræ conſpirationes , & coniurationes cum quibuſdam ſequacibus veſtris contra Venerabilem fratrem noſtrum Beluacenſem Epiſcopum tunc Rectorem Marchiæ damnabiliter iniſtis abſque noſtra iniuria manifeſta, & quia Romana Eccleſia hæc hactenus per patientiam tolerauit , vt vos ad pænitentiam reuocaret , propter quod pænitentes exceſſuum commiſſorum , a committendis debueratis cautius abſtinere , vos peccata peccatis addentes proteruiores effecti , nec per ſicut accepimus , & non vtique acceptamus , immò graue gerimus , & moleſtum , cum Auximanis excommunicatis coniurationes de nouo , & conſpirationes alias facere præſumpſiſtis contra conſtitutiones , & pænas ſuper hoc editas , &

ex-

excommunicationis ſententiam dilecti filij noſtri &c. tituli ſanctæ Praxedis Presbyteri Cardinalis Rectoris Marchiæ temerè veniendo in noſtram, & Apoſtolicæ ſedis iniuriam, & contemptum. Quia verò nihil eſt infelicius felicitate peccantium, quam penalis impunitas ſuſtinetur, & frequenter miſericordia eſt inuicta, quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi cum non attendatis obducti cæca caligine prærogatiuam honoris, & gratiæ quam vos ſæpius a ſede Apoſtolica percepiſtis, & dignum ſit, vt qui ex proſperis inſaniunt, vos aduerſa proſternant: Vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta ſub debito fidelitatis, & pœna mille marcarum argenti diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus præter iuratoriam idoneam, & ſufficientiſſimam cautionem, de ſtando præcisè mandatis noſtris, Vicarijs Rectoris eiuſdem infra vnius menſis ſpatium, a præſentium receptione præſtetis, & tu Poteſtas cum Sindico, & ſex de maioribus ciuitatis noſtræ plenum à communi mandatum habentibus, ad præſentiam noſtram accedas mandatum Apoſtolicum recepturus. Alioquin, cum priuilegium mereatur ammittere, qui præmiſſa ſibi abutitur poteſtate, omnibus præmiſſis beneficijs, & priuilegijs, ſeu conceſſionibus ſuper hoc obtentis a ſede Apoſtolica vos priuamus, dantes venerabili fratri noſtro Auximan. Epiſcopo, & dilecto filio magiſtro Ceſario Vicario Rectoris eiuſdem noſtris literis in mandatis, vt vos priuatos huiuſmodi beneficijs, & priuilegijs, ſeu conceſſionibus iuxta mandatum noſtrum ac te poteſtatem, & conſilium excommunicatos per totam Diœc. Anconitanam, & partes vicinas publicè nuntient, & faciant ab omnibus tanquam excommunicatos arctius euitari, ac vicinarum interdici vobis commercia ciuitatum, & Ciuitatem ipſam ſupponant Eccleſiaſtico interdicto. Contradic. &c. Dat. Laterani 10. Kal. Decemb. an. ſeptimo.

Eodem anno 1223. quo Rufinus Eccleſiæ Anconitanæ præerat, Honorius Tertius Stephano Noui portus Abbati, ea omnia quæ ab Alexandro, & Lucio anteceſſoribus, Ruſtico erant indulta concesſaque, noua edita bulla, ijſdemque verbis confirmauit: ac præter ſuperiora, appoſita tantummodo dies, ac Cardinalium, inter quos Alebrandinus Epiſcopus Sabinenſis qui hactenus eos qui Pontificum Cardinalium vitam, ac res geſtas, ſcriptis commendauere, latuerat, ſubſcriptus conſpicitur, adiectæ ſubſcriptionis perleguntur, eæ vero ſequenti modo appoſitæ.

Ego Honorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Alebrandinus Sabinenſis Epiſcopus.
Ego Guido Peneſtrenſis Epiſcopus.
Ego Gregorius tituli ſanctæ Anaſtaſiæ Presbiter Card.
Ego Ioannis tituli ſanctæ Praxedis Presb. Card.
Ego Octauianus ſanctorum Sergij, & Bacchi Diaconus Cardinalis.
Ego Romanus ſancti Angeli Diac. Card.

Datum Laterani per manum Guidonis Capellani noſtri 3. Idus Iulij indict. 10. Incarnationis Dominicæ anno 1222. Pontificatus vero Domini Honori Papæ Tertij anno ſexto.

Hic ille eſt Epiſcopus, qui anno 1225. re diligenter diſcuſſa perpenſaque, numerum Canonicorum, ne duodecim in Cathedrali Eccleſia excederent, circumſcripſit, qui numerus ſine licentia ſedis Apoſtolicæ, conſenſu Capituli, ac redditaum capitularium amplificatione, augeri non puſset firmiſſimo decreto ſanxit, quod eodem anno Honorius Tertius ſua authoritate confirmauit, ac corroborauit, cuius rei breue in Canonicorum Archiuio aſſeruatur.

18. IOANNES Bonus, Ciuis, atque Canonicus Anconitanus, ſuæ patriæ à capitulo electus Epiſcopus eſt ab Innocentio Quarto anno primo ſui Pontificatus, Chriſti vero 1243. confirmatur, ſexta Idus Ianuarij Epiſt. 369. folio 61.

Inannis iſtius optimi Epiſcopi temporibus, Eccleſiæ Anconitanæ ſtatuta, ac decreta, vt nullus qui annos vigintiquinque non attigiſset, ac non tribus annis literis operam nauaſſet, beneficium conſequi poſset, Innocentium Quartum confirmaſse ſilentio præterire non debui. Eius rei breue anno 1246. prima Februarij anno tertio Pontif. Dat. Lugd. in Canonicorum Archiuio aſſeruatur.

Extant in Reg. eodem tres ad hunc Epiſcopum datæ epiſtolæ Innoc. an. 1247. 5. Id: Maij Pontif. 4. in 1. & 2. in quibus narratur, quod Anconitana Eccleſia ab Auximanis Federici Imperatoris ſequacibus, quaſi ad nihilum ſit redacta, eundem exhortatur ad iura ſuæ Eccleſiæ recuperanda, ideoquè in tertia ipſum abſoluit à debitæ Apoſtolicæ ſedis viſitatione malitia temporis impedita is epiſtolæ tenor.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Epiſcopo Anconitano.

IN Deuoti Deo, & Eccleſiæ, nonnulli de ciuitate Auximan. poſtquam F. quondam Imperatori damnabiliter adhæſerunt ſuam in hoc potiſſime moliti ſunt experiri ſæuitiam, quod Anconitanam Eccleſiam & iniurijs diris afficerent & iacturis enormibus deformarent. Cum autem propter hoc ipſa Eccleſia quaſi ad nihilum, ſicut accepimus, ſit redacta, nos eam debitæ conſolationis volentes deliniere remedijs, & eiuſdem perſecutoribus condignis merita compenſare mercedis, præſentium authoritate ſtatuimus, vt dicti Auximan: omnia quæ per ipſos, vel eis procuratoribus per exercitum præfati F. a tempore quo ipſe occupauit Marchiam, de iam dictis bonis Eccleſiæ ſunt conſumpta, reſtaurare teneantur. Nulli ergo &c. noſtræ conſtitutionis &c. Datum quinto Idus Maij Anno Quarto &c.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Epiſcopo Anconitano.

NE glorientur reprobi ſuæ peruerſitatis operam ſine condignis meritorum ſtipendijs præteriri, gementibus Eccleſiæ filijs quod multis per ſuos grauati fuerint detrimentis, decet prouidentiam Sed. Apoſtol. ſuper hoc ad conſolationem menſium ſalubriter prouidere. Sanè tua inſinuatione percepimus, quod nonnulli Eſini, Senogalien: & Auximan. Ciuitatum, & Diœc. contra prædictam Eccleſiam F. quondam Imperatori damnabiliter adherentes, Anconitanam Eccleſiam cuius quidem ex eis Fæudatarij, alij verò Cenſuales exiſtunt, turbare diuerſis iniurijs, & grauibus præſumpſerunt

affigere nocumentis. Vt autem eis digne ſit in diſpendium, quod ab iniquitate ipſorum taliter eſt præſumptum, fraternitati tuæ, vt terras, poſſeſſiones, & alia, quæ in fæudum, ſeu ſub annuo cenſu ipſi ab Anconitana Eccleſia tenere noſcuntur, ad manus tuas liberè reuocare valeas, & conferre perſonis alijs Apoſtolicæ Sedis deuotis, authoritate præſentium concedimus facultatem, nulli ergo &c. noſtræ conceſsionis &c. Datum vt ſupra.

Eidem.

Impedit malitia temporis, quod ſedis Apoſtolicæ impertiri non poteſt debitæ viſitationis honorem, ſicut deſideras, & teneris. Quia verò deuotionis tuæ ſinceritas dudum meruiſſe dinoſcitur, vt apud ſedem eamdem, quæ ſunt fauoris, & gratiæ conſequatur, nos deuotionis tuæ fraternitati precibus inclinati, præſentium tibi authoritate concedimus, vt quandiu durauerit guerra, ad viſitationem dictæ ſedis minimè tenearis. Datum 5. idus Maij anno quarto. Fuit noſter Ioannes Bonus Generalis Vicarius in terra Bari, Octauiani anni S. Mariæ in Via Lata diac. Cardin. Apoſtolicæ ſedis Legati in regno ann. 1256.

19. PETRO Capoccio Epiſcopo Anconitano ſcribit Honorius IV. anno 1285. 4. non. Iulij, vt bona Monaſterij SS. Andreæ, & Sylueſtri Ciuitatis Caſtellanæ defendat, ex reg. vatic. ep. 6. f. 123. anno 1. translatus eſt Petrus ab Anconitana ad Viterbienſem Eccleſiam anno 1286.

20. BERARDO, ſeu BERNARDVS de Podio Lucenſis ex Apoſtolico Capellano ab Honorio IV. electus Epiſcopus Anconitanus 1286. 8. Kal. Septemb. reg. vatic. ep. 104. fol. 156. Hunc Bonifacius Octauus ad Eccleſiam Reatinam tranſtulit anno 1296. 2. non. Febr. ann. 2. pontif. reg. vatic. ep. 104. f. 25. eodem anno 2. Kal. Maij Anconitana Eccleſia data eſt ab eodem Bonifatio in adminiſtrationem Pandulpho Epiſcopo Pactenſi, vt in eodem reg. habetur ep. 169. fol. 37.

21. NICOLAVS de Vngaris, ſucceſsit Berardo, à Bonifacio VIII. electus anno 1299. 4. Kal. Octob. anno 2. pontif. reg. vatic. ep. 347. fol. 213. Hic fratrum Minorum templum dictæ ciuitatis fundauit 1323. vt marmorea tabula clauſtro affixa prodit.

Anno MCCCXXIII. in feſto Aſſumptionis Dominæ, iſta Eccleſia conſtructa eſt per Dominum Nicolaum Anconitanum in honorem Sanctæ Mariæ Maioris tempore Domini Ioannis Papæ XXII.

22. THOMAS Epiſcopus Cæſenatenſis huc translatus 16. Kal. Iulij anno 1326. ex reg. vatic. Obijt idem ann. 1342.

23. NICOLAVS de Fraiapanibus Romanus canonicus Lateranæ Baſilicæ, fuit electus an. 1342. die 15. Kal. Auguſti à Clemente VI. ex reg. vatic. ep. 13. fol. 125. exceſsit ann. 1343.

24. AVGVSTINVS de Podio Lucenſis ex canonico S. Romualdi Camerinæ Diœceſis in demortui Nicolai locum, Epiſcopus Anconitanus, repulſa prius capituli poſtulatione de perſonis Peregrini Benuſi, canonici, & Symeonis Epiſcopi Humanatenſis, delectus à Clemente VI. an. 1344. 8. idus Februarij ex reg. vatic. ep. 49. fol. 74. defunctus eſt in loco Aranone diœceſis Vticenſis in Gallia ann. 1348.

25. HVGO de Monaſterio de Auriaco Gallus prior Monaſterij de Gudella Ord. S. Benedicti Viennenſis diœceſis demortuo Auguſtino ſucceſſor deſignatus ann. 1348. qui literis nondum expeditis libere ceſsit, ex reg. Clementis VI. ann. 7.

26. IOANNES de Tudeſchis, ex Epiſcopo Capitolien. electus eſt 1349. 10. Kal. Nouemb. ex eod. reg. c. 74. f. 48. lib. 3. Pontif. anno 8. Ad multos annos Anconitanam rexit Eccleſiam, cum ſumma laude prudentiæ, pietateque in populum.

27. Fr. BARTOLOMÆVS Vlarius Patauinus Ord. Minorum electus eſt Epiſcopus 1381. Vrbano VI. diuinum Ius dicente ann. vero 1386. ad Eccleſiam Florentinam translatus eſt, ac paulo poſt vocatus ad Purpuram. Plura proferemus de eo, cum de Epiſcopis Florentinis dicere aggrediemur.

28. GVILLELMVS de Normannis Romanus, ex Ordine Diui Benedicti Monachus Sublacẽſis in canonica lege Conſultiſsimus, illiſque temporibus pro oraculo habitus, ab Vrbano Sexto electus Epiſcopus Anconitanus, eiuſdemque fuit generalis Theſaurarius anno 1386. ex lib. prouiſ. A Bonifacio verò Nono in Belgium legatus eſt, vt illam Prouinciam ad imperium veri Pontificis pertraheret contra Clementem Antipapam, vt narrat Ægidius de Roia in Chronico Belgicarum rerum. Hic ad Tudertinam deinde Eccleſiam tranſlatus eſt ab Innocentio Septimo anno 1405. infra de eo plura.

29. CAROLVS de Actis, de Saxoferrato, Monachus S. Gerogij Venetiarum, Ordinis S. Benedicti, Innocentij Septimi Cubicularius, electus poſt tranſlationem Guillelmi 1405. die 2. menſis Iunij, Theſaurarius, atque à ſecretis Confeſsionibus eidem Septimo Innocentio fuit, ſub quo è viuis exemptus eſt Romæ anno 1406.

30. LAVRENTIVS Riccius Florẽtinus canonicus ac Doctor Vtriuſque iuris, cum propius ſe in Innocentij Septimi familiaritatem commendatione ipſa virtutum ſe inſinuaſſet, ab ipſo ſublectus eſt Epiſcopus Anconitanus ann. 1406. 7. Kal. Iunij. Hic filius fuit Ardinghi Curſi filij, qui 1389. Vexilliferatum Iuſtitiæ, ſupremum in Florentina quondam Republica Magiſtratum, ſumma cum prudentiæ laude adminiſtrauit. Quæ dignitas per quatuordecim Vices Ricciam familiam nobilitauerat. Multi arbitrati ſunt hanc familiam è Germania oriundam fuiſſe; Quod ipſum Verinus videtur innuere, cum de illuſtribus Florẽtinis familijs agit, vt eumque res ſit, conſtat eam gentem vbique, & ſemper digniſsimos protuliſſe homines, cuius prudentia, dignitateque ipſa Magiſtratuum decora nobilitarentur. In quibus ſanè fulſit, Petrus Riccius Archiepiſcopus Piſanus, atque Iulianus huius Clariſſimus pronepos, qui & ipſe Piſana Archiepiſcopali ſede condecoratus eſt. Antonius Riccius etiam, dum hæc ſcribimus, Aretinorum Præſul Ius diuinum dicit, gentiſque Ricciæ Catharina illa in Prato Monialis Ordinis Prædicatorum Alumna fuit, cuius ſanctimonia vitæ, virtutes, clariſsimaq; miracula non modo gentem ſuam, ſed Patriam, ſed Etruriam totam mirum in modum illuſtrarunt. Quod vero ad Laurentium Riccium atti-

net,

net, Anconitanis præfuit ſumma cum laude prudentiæ, donec à Ioanne XXIII. ad Senogallienſem Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1412. 8. Kal. Ianuarij, ſed cum ante procuſum diploma tranſlationis, Ioannes ad Conſtantienſe Concilium profectus fuiſſet, atque ab eodem Concilio Pontificali munere iuſſus fuiſſet abire, Laurentij tranſlatio ita ſuſpenſa manſit, donec à Martino Quinto Columna ad idem munus fuiſſet aſſumptus 1417. Kal. Decembris. Moderatiſsimè Laurentius vixit, deceſſitque poſt annum 1456. Epiſcopus Rauellenſis in Regno, quam Eccleſiam aſſumpſit anno 1435. relicta Iſelana, ad quam translatus fuerat a Martino Quinto anno 1419. 4. id. Iunii. cum abſolutione Iuris ſi quid haberet in Eccleſia Senogallienſis. Tametſi autem Ammiratus cum de Alumnis huius clariſsimæ gentis ſcriberet huius Laurentii non meminerit, in publicis tamem ſcripturis Archiuij Reformationis, vt vocant, extat illius memoria, & obitæ Epiſcopatus dignitatis.

31. PETRVS Liuerottus Firmanus, in locum Laurentij à Ioanne XXIII. ſuffectus eſt an. 1413. Kal. Ianuarij, qui ob eandem cauſam Anconitani Epiſcopatus non potuit poſſeſsionem inire, quòd imminente Conſtantienſi Concilio, diplomata electionis Liuerotti, tranſlationiſque Laurentij Riccij non potuerint expediri: itaque Liuerottus cum manſiſſet ſuſpenſus, vſque ad annum 1417. illiuſque electionem irritam Martinus Quintus declaraſſet, tamen cum Liuerottus Ius ſuum mordicus nihilominus tueretur, Martinus Pontifex, vt publicæ paci conſuleret, ad Aſculanum illum Pontificatum aſſumpſit anno 1420 die 2. menſis Februarij, in quam Epiſcopalem curam intentus deceſsit 1422.

32. Fr. SYMON de Vigilantibus, Anconitanus, Eremitarum S. Auguſtini generalis Magiſter, à Martino Quinto electus eſt anno 1417. interfuitque Conſtantienſi Concilio. Deinde ad Senogallienſem Epiſcopatum translatus eſt 1419. 10 non. Februarij. De quo conſule, quæ infra narrabimus.

33. ASTORGIVS Ageneoſis Neapolitanus, Epiſcopus primum Melitenſis, deinde etiam Melfitenſis, à Martino Quinto Columna tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam. Anno 1422. 7. Kal. Septemb. Idemq; Pontifex Epiſcopatum Aſculanum in Piceno Aſtorgio demandauit, in Epiſcopatum Anconitanum, eiuſdem ſubrogato Paulo in Corſica Epiſcopo Adiaceoſi, ſed cum huiuſmodi commutationem, ea conditione, effectum ſortiri Pontifex voluiſſet, ſi ita collibuiſſet Aſtorgio illeque abnuiſſet tranſferri, factum eſt, vt Aſculanus Epiſcopatus Paulo Adiacenſi obuenerit die quarto menſis Nouembris, eiuſdem anni, Aſtorgius verò ad Anconitanum clauum ſederet vſque ad annum 1436. Deinde ab Eugenio Quarto renuntiatus eſt Archiepiſcopus Beneuentanus, à Nicolao vero Quarto Purpuratus Senator. De quo alibi plura dicemus.

Anno 1422. Martinus Quintus Humanatenſem ſiue Numanatenſem, Eccl. cũ Epiſcopatu Anconitano Coniũxit ſanctione perpetuò duratura; quod tam illa Ciuitas, ſolitudine, cacidioque ſqualleret.

A Quamobrem in poſterum Præſules Anconitani etiam Humanatenſes dicti ſunt, primuſque qui vtroque titulo fuerit inſignitus, Aſtorgius fuit, ſub cuius Epiſcopatu vtriuſque illus Eccleſiæ ſœdus coierat.

34. IOANNES Epiſcopus Signinus tranſlatus ad Anconitanam in locum Aſtorgii anno 1436. prima die Martij, ex reg. vatic. Datum Bononiæ. Paulo poſt defunctus eſt.

35. IOANNES Caffarellus Romanus antea Foroliuienſis Epiſcopus, ab Eugenio Quarto ad Anconitanam Eccleſiam, atque Humanam tranſlatus eſt anno 1437. die 6. menſis Martij. Hic Florentino Concilio interfuit, vir æquè literis, ac moribus bonus; Quamobrem diuerſa, ſub diuerſis Pontificibus munera de grauiſſimis rebus

B obiuit. Deceſſit Romæ menſe Aprili. Anno 1460. ſepultuſque eſt in Aracœli. E Caffarella gente, noſtro hoc ſæculo, Scipio Caffarellus Burgheſius prodijt, ideo vulgo Cardinalis Burgheſius dictus, quod Pauli Quinti Pontificis Maximi ex ſorore Nepos eſſet. At Caffarella Gens plures Eccleſiaſticis muneribus candidatos protulit, quos infra meliori occaſione, ac tempore referemus.

36. AGAPITVS Cencij è Ruſtica gente nobilis Romanus demortuo Caffarello ſucceſſit anno 1460. in vtroque Iure vir conſultiſſimus, omniumque nobilium diſciplinarum refectus ſcientia, ac præcipuè ita varia, amœniorique literatura clarus, vt de eo Pius Secundus Commentariorum lib. 4. hoc encomium reliquerit ad perennitatem, *Cui, ideſt, Agapito Ruſtico, & proſa eleganter ſcribere, & carmen facere promptiſſimum fuit*: Et lib. 8. eorumdem

C commentariorum, *Agapitus Epiſcopus Anconitanus ciuis Romanus, incertum, Iuris Interpres, an, Orator, vel Poeta præclarior*; Vaticanę Eccleſię canonicus erat, eum à Pio Secundo ob præclaras ingenij dotes ad ſanctæ ſedis grauiſſima negotia admotus eſt, Pontifici familiaris, Referendarius, Auditorque Apoſtolicæ Rotæ. Demum procedentibus meritis, ab eodem Pontifice ad Camerinum Epiſcopatum translatus eſt 1463. ex quo Alexander Oliua Saxo ferrateoſis exceſſerat. Illius Eccleſiæ Epiſcopus diuturniori tempore vixit Agapitus. Ac ſub Sixto IV. Romæ deceſſit, ſepultuſque eſt apud S. M. ſuper Mineruã pulcherrimo marmoreo ſepulchro tegente, quod Pauli fratris Sepulchro è regione reſpondit. Gentilitia Ruſticorum Romanorum Inſignia, dimidatum alatum leonem continent, qui

D pluribus locis ad perennitatem infixus ſpectatur, quod ea gens, antiquiſſima eſſet, ac præclariſſimis in omni memoria vltra quã credi poteſt, fœcunda.

37. ANTONIVS Fatatus nobilis Anconitanus, canonicus & Archipresbyter Cathedralis Eccleſiæ, Epiſcopatus Senenſis anno 1444. Generalis Vicarius, & Apoſtolicus commiſſarius in ea Prouincia. A Nicolao V. Vaticanæ Baſilicæ canonicus Vicariuſque ab eodem cubicularius Cameræ Apoſtolicæ Clericus, Marchiæ Anconitanæ Theſaurarius, & Gubernator, Epiſcopus Aprutinus electus ann. 1450. ſummis laudibus celebratur ob literarum ſcientiam, vitæ que ſanctimoniam. A Pio II. anno 1459. collector & commiſſarius decimarum per totam Italiam conſtituitur, à quo

anno

anno 1463. ad Anconitanum hoc eſt, patriæ ſuæ dignißimum Epiſcopatum translatus eſt, quam paſtoralem curam peruſit egregiè, vſque ad annum 1475. Quo quidem tempore Epiſcopatu ſe abdicauit, boniſque operibus ſemper intentus, diem clauſit extremum anno 1484. die 9. Ianuarij, ſepultuſque eſt in Cathedrali, vbi integer adhuc, & incorruptus ſpectatur, colitur tamquam beatus. Pium Secundum munificentiſsimè excepit, dumque Pontifex ſuccinctus præualida claſſe contra Turcam adornat procurſum, in Fatali aula ingenti totius Chriſtianitatis mœrore è vita diſceſſit. Adeo mortalium ſpes fallaces ſunt, adeo cogitationes incertæ, quæ antequàm portum poſſunt videre, franguntur in curſu.

38. BENINCASA de Benincaſis ciuis Anconitanus, ac S. Petri in Vaticano canonicus, ab Innocentio Octauo, electus eſt patriæ Epiſcopus anno 1484. 3. idus Nouemb. deceſsit 1502. In aliquibus notis erutis ex Archiuio Anconitanæ Eccleſiæ in eorum præſulum ſeriem relatum reperi Sebaſtianũ quendam Bonfilium breuem illum ſanè Epiſcopum, ſed cùm deinde illorum temporum acta conſiſtorialia diligentius diſcuſsiſſem, haud vllam Sebaſtiani Bonfilij potui reperire memoriam, quin potius Sacci adminiſtratio ibi legitur continuata vſque ad annum 1505. in quo cum fato ceſsiſſet, Petrum Accoltium habuit ſucceſſorem. Maneat igitur Sebaſtianum Bonfilium nunquam fuiſſe Anconitanum Epiſcopum, tametsi in illius Eccleſiæ notis ex alicuius incogitantia irrepſerit.

39. IOANNES Saccus, Benincaſæ ſucceſſit, anno 1502. patriamque Eccleſiam per tres ipſos annos conſultiſsimè adminiſtrauit, cum eſſet Archiepiſcopus Epidaurenſis, inque rebus grauiſsimis varijs legationibus perſunctus eſt. Cum verò anno 1502. Benincaſa Anconitanus Epiſcopus, vita functus fuiſſet. Alexander VI. Pontifex orbatæ Eccleſiæ curam Sacco demandauit adminiſtrandam die 15. menſis Iulij. Deceſsit Romæ ſub Iulio II. anno 1505. ſepultuſque eſt apud S. Onuphrium in nobilis marmoreo ſepulchro, cum gentilitijs inſignibus, in quibus exortis vnguibus, leo anhelat, quem regula quadrantalibus diuerſis coloribus interpuncta ex obliquo medium ſecat, cum hac inſcriptione.

Ioann. Sacco Anconitano Archiepiſcopo Raguſino, Epiſcopo Anconitano Pont. Max. Innoc. VIII. & Alex. VI. Datario Refer. qui & aſſiſtenti Pontificiæ legationi honorificentiſsimè ad Francorum Regem miſſæ Principi morte Alex. VI. illo tumultu formidabili ad Vrbem Rom. quam antea diu rexerat, communi Patrum decreto cum valido præſidio gubernandam præfecto togata Gallia bello ardente, imminenteque hoſte potentiſs. ab Giulio II. Bononiæ, & Romandiolæ Gubernat. præpoſito, pleriſquè Ciuitatibus receptis prouincia pacata honorum pleno probato populo, patribus caro in ſumma licentia moderationis doct. abſtinen. integritque ingenua laudem adepto bonorum omnium magno mœrore, ſummaque curia Pontificia iactura extincto. Vixit Ann. LVI. menſ. viij. dies iij. Antonius Epiſcopus Preneſtin. Card. S. Praxedis & Io: Epiſcopus Tuſculanus Card. Alex. cum fratre Cherubino Ferrarien. huius Cœnobij priore exequnt. Ponen. cur. M. D. V.

40. PETRVS Accoltius Florentinus, oriundus ex Arretio, Romanæ Rotæ conſultiſsimus Auditor, à Iulio Secundo electus eſt Epiſcopus Anconitanus anno 1505. die 4. menſis Aprilis, à quo poſtea anno 1511. creatus Cardinalis tit. ſancti Euſebij; vulgo appellatus eſt Cardinalis de Ancona. Accoltius natus Florentiæ eſt, ex Benedicto Accoltio, in Publica Florẽtina re viro Clariſsimo, quique primus Vrbis illius ob claras opes, doteſque animi ſingulares ciuitatem eſt aſſecutus, & ex Laura nobili Florentina Federighua. Igitur cum ſub ijs Parentibus, excultus ac perpolitus fuiſſet, ita bonas artes eſt proſecutus, vt breuì, inſigniterque fuerit aſſecutus. Præcipuè autem ita iuriſprudentiæ laude floruit, vt non modo in vmbra, & otio grauiſsimas enodauerit cauſas, ſed etiam in publico Piſano Gymnaſio publicus Profeſſor factus, diuturniori mora, in lege inſtituerit multos Itaque clarior eius in iuris prudentia fama, haud illum ſinit Piſis quieſcere. Quippe temporibus Innocentij Octaui, amicis illum inuitantibus, Romam profectus eſt, ſubque illo Pontifice grauiſsima negotia expleuit, trepidaque diſcuſsit conſilia: quamobrem ab Alexandro Sexto Apoſtolicæ Rotæ Auditor effectus eſt. Inde ſub Secundo Iulio ad Purpuram peruenit. Epiſcopatum Anconitanum adminiſtrauit vſque ad annum 1514. illumque ex beneplacito deinde contulit in Nepotem Franciſcum. Cæterùm tametsi ille dignitatum gradus defugeret, dignitatum tamen decora illum vel reluctantem conſequebatur; etenim Gaditana, in Hiſpania nobili dignitate inſignitus eſt, Maleacenſi deinde in Gallia, Attrebatenſi in Belgio, inque Inſubria Cremonenſi, demum à Septimo Clemente Archiepiſcopus Rauennas renunciatus eſt anno 1524. quam item maximam, ac opulentam dignitatem in Benedictum Nepotem contulit, annuente Clemente, à quo Benedictus, in gratiam patrui, Senatoria eccleſiaſtica purpura etiam ornatus eſt. Petrus autem cum iam exactæ eſſet ætatis, omniumque nobiliorum, dignitatumque titulis effulſiſſet, meritis grauis, deceſsit Romæ anno 77. ſuæ ætatis, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo, vt narrant acta conſiſtorialia. Tametsi Hieronymus Rubeus in Rauennate Hiſtor. dicat illum tumulatum fuiſſe apud S. Euſebium anno 1532. menſe Decembri. Accoltij autem honorificè meminit Petrus Bembus in ijs Epiſtolis, quas X. Leonis nomine ad Franciſcum Primum Gallorum Regem elegantiſsimè ſcripſit.

41. FRANCISCVS Florentinus Cardinalis Accoltij Nepos, per reſignationem purpurato auunculo ſucceſsit an. 1514. die 6. menſis Aprilis X. Leone ſedente. è viuis exemptus eſt anno 1523. de quo acta Conſiſtorialia.

42. BALDVINETTVS de Baldouinettis nobilis Florentinus, ac Petri Accoltij ex ſorore nepos, conſobrino ſucceſsit anno 1523. die 26.

Martij,

Martij, Paulo Tertio Imperante. fato functus eſt A anno 1538. Fuit hic vir ſolers, ac ſagaciſsimus, qui gentis ſuæ nobilitatem, quæ quondam Veaillıſeratus grauiſimo munere functa fuerat, literarum ſingulari cultura exornauit, comes idem, ac grauis, ita vt Cardinalis patrui commodiſsimum ad omnia ingenium ad viuum crederetur referre. Poſt Balduini exceſſum, à Paulo Tertio Pontifice Anconitani adminiſtratio Epiſcopatus Alexandro farneſio demum demandata eſt, die 12. menſis Augusti, quam deinde menſe Nouembri in Hieronymum Granderonium, patruo Pontifice annuente. contulit.

43. HIERONYMVS Granderonius Senenſis Archiepiſcopus Amalphitanus, ac Maſſæ Antiſtes ad Eccleſiam Anconitanam translatus eſt an. 1528. die 15. menſis Nouemb. Qui illam Eccleſiam B haud integra laude prudentiæ, probitatiſque adminiſtrauit vſque ad annum 1550. in quo conſtat illum depoſuiſſe onus. Illius alibi memoria occurret, quam quidem perpetua oblinione obruio præſtarer, niſi candor, quem in ſcribendo ſemel profeſsi ſumus, ad ipſius nos repetendam memoriam, iure quodammodo Hiſtorico videretur compellere. Scribit Ciacconus Ioannem Podium Cardinalem Epiſcopum Anconitanum fuiſſe, idem Paſchalinus affirmat ab ipſo fortaſſe deceptus, ſed vterque, cum Granderonio Ioannes Matthæus luchius Bononienſis immediate ſucceſſerit, vt incorruptè habent acta conſiſtorialia Iulij Tertij ſummi Pontificia.

44. IOANNES Matthæus Luchius, Lucæ filius Bononien. à Iulio Tertio electus eſt 1550. die 23. C menſ. Maij. Sedit annos ſex, poſt quos, translatus eſt ad Eccleſiam Tropeiam in Neapolitano Regno 1556. die 6. menſis Februarii. Deceſsit Romæ 1558.

45. VINCENTIVS Luchius Bononienſis, frater ſupramemorati Ioannis Mathæi, fratri eo muneri abeunti ſucceſsit 1556. die 6. menſ. Februarij. Hic inter Concilij Tridentini Patres numeratus eſt, reuerſuſque ad ſibi creditam Eccleſiam, è viuis exemptus eſt 1585. die 24. menſis Februarij. Sepultuſque eſt in Cathedrali, cum hac marmore inſculpta epigraphe.

D. O. M.
Vincentio de Luchis Bononien. Epiſc. Ancon.
& Humana, viro Religione, Caſtitate, &
liberalitate, & in pauperes charitate, præ- D
claro, ætatis LX. Epiſcopatu verò XXIX.
anno M. D. LXXXV. pridie Kalend. Feb.
Maximo Ancon. dolore poſuit.

46. CAROLVS de Comitibus Romanus, Polij Ducis frater Epiſcopus Anconitanus, electus ann. 1585. inde à Clemente Octauo electus prima die exordientis Iulij anno 1604. Senatorque purpuratus renunciatus, titulum S. Cryſogoni obtinuit à Paulo V. Pontifice, ſub cuius Pontificatu vita functus aſt 3. non. Decemb. 1615. repentina morte ſublatus, ſepultuſque eſt in titulo ſancti Laurentij in Lucina, quem non ita pridem obtinuerat, donec Polium in maiorum ſuorum ſepulchrum inferretur.

47. IVLIVS Sabellus Romanus, presbyter A Cardinalis, à Paulo V. creatus, ab eodem Pontifice Anconitanus Epiſcopus electus eſt die 11. menſis Ianuarij 1616. illam Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1622. deinde ad Salernitanam Eccleſiam translatus eſt. Legatione Bononienſi perfunctus, quo munere cum æterna nominis fama, tempore legationis elapſo, abijt.

48. ALOYSIVS Gallus Auximates Antonij Mariæ Cardinalis Galli nepos, à Gregorio XV. delectus eſt die 7. menſis Maij anno 1622. ab Vrbano verò Octauo ad Ducem Sabaudiæ Nuntius directus eſt, difficillisſimiſque temporibus ſubſeruiuit Eccleſiæ, reuerſuſque ad Eccleſiam ſuam, ita illam piè, ſanctèque adminiſtrat, vt ad decus Anconitanæ Eccleſiæ, Populorumque ſalutem, longam illi vitam, ſoſpitemque precari poſsimus. B

APRVTINENSES

ſeu Interamnates, ſeu Terami.

EPISCOPI.

C

TRES Sunt in Italia ciuitates, quæ Interamnes, eodem nomine apellantur, ita vt inde, earum non ſemel naſcatur confuſio. Quarum prima, de qua nunc nobis ſermo eſt in Picenatibus ſita, quam hodie vulgo Teramum appellamus, ſecus ſauces Tordini fluminis, quod antiquis olim Albula fuit. ſecunda in Vmbria eſt, ad Ripam fluminis Nartis, olim Interamnia, Nart, ac Interamna Flaminiæ vocata, quam hoc tempore, Terni, vulgus appellat. Tertia nouum Latium nobilitat prope flumen Lirim, diciturq; Interamna Lirim. Quibus poſtremis omiſſis, de prima narrationem inſtituemus, quæ Interamnia, ſiue Interrana Prætutiana, aut Paleſtina Piceni Plinio, Ptolemeo D aliiſq Scriptoribus olim fuit. Hæc ſatis antiqua ciuitas eſt, quæ cum à tribus fluminibus alluatur, Interaminæ nomen inuenit, quaſi inter trea amnea ſita, quod ipſum nomen vulgus etiam, ſed corruptè retinuit, cum illam modo Teramo, modo Teramo apellet. Caput autem eſt totius Apprutinæ Prouintiæ. Quamobrem ipſius Præſul non Interramniæ, ſed Aprutinẽſis denominatus Epiſcopus ab immemorabili, Principes autem Interamniæ, ac Biſignæ Comes, cuius habetur mentio in Decretalibus in c. benei 6r. d. Epiſcopus Apprutinus nullius Metropolitani reueretur arbitrum, ſed vnius Romani Pontificis proximè faſces adorat vt legitur in Romano Prouinciali. Diœceſis ampla eſt totam ferè Aprutinam Prouinciam continet limites, fineſque illius Victor Papa II. ann. 1057.

aſsi-

A aſsignauit, quos inde Anaſtaſiua Quartus anno 1153. confitmauit. Habet Aprutinus Epiſcopua, tenuit, & poſſedit ex conceſsione Regum Siciliæ in ſçudum à Regia curia de demanio indemanium dictam Teramenſem Ciuitatem, aliaque multa oppida, & bona ſçudalia cum hominibus, & vaſſallis, vt iu Regijs ſpectatur diplomatibus. Guido Epiſcopus ciuitatem combuſtam, ac deſolatam à Roberto Loretello Comite reædificauit, habuitque à Rogerio Rege perpetuum dominium, titulum, ac dignitatem Principis vſque in hodiernum diem retinet, confirmabat Iudicea, Rectoreſque ciuitatis, recipiens ab ipſia fidelitatis iuramentum, Regio Gubernatori baculum in ſignum iuriſdictionis tradebat. Iudices appellationum hucuſque, pacificè inſtituit, temporale dominium in omni- B bus cauſis ciuilibus, criminalibuſuè, ac merum, & mixtum Imperium eum poteſtate gladij in Comitatu Biſignu, cuius Comes nuncupatur, exercet. Conſiſtit enim Imperium in tribus Caſtria, ac quadraginta duobus villis, nec non in vaſallis eiuſdem ciuitatis. Antonius campanus huius Eccleſiæ Pręſul in epiſtola de in Teramniæ ſeu Terami deſcriptione ad Cardinalem Papienſem, iura, ac dignitates nonnulas recenſet; *Habet (inquit) hoc dignitatis Antiſtes vrbis, vt venari liceat, & ferre haſtam, & venabulum, & ſi opus ſit, incedere armatus, purpuraque veſtire, etiam Iudices cauſis cognoſcendis ſtatuere teſtamentiſq; tabuliſq; conficiendis, quæ res præter ſolũ Regem permiſſa eſt, alteri nemini & vnus ex Regijs Conſiliarijs, iu Comitijs Regni reſidet. Miſſam ſolemniter armatus celebrat vſque in hodiernam diem.* Bona ſtabilia huiua Eccleſiæ olim ad 16000. modiorum C numerum excedebat, hodie fere omnibus ſpoliata, paucis contenta eſt. Cathedralis Eccleſia ſacratiſsimæ Virginis Aſſumptæ dicata, in medio ſita Ciuitatis Terami, in esque ſexdecim Canonici ſunt, quorum primus eſt Archidiaconus, allique presbyteri, & clerici diuinis inſeruientes multi numerantur. Quinque virorum Monaſteria, extra verò mœnia duo ſolum ſpectantur. In tota diœceſi inter curatas, & parochialea Eccleſias ad 130. aſcendunt, præter alia pia loca, & oratoria. Campli oppidum, eiuſdemque collegiatam Eccleſiam S. Mariæ vna cum alua 23. Eccleſijs olim huius diœceſis, nunc Clementis Octaui auctoritate in Ciuitatem, & Eccleſiam, in Cathedralem erectam propriam habet Epiſcopum, cum Oppidenſi vnitum. Lumen Euangelij hauſit iam inde Apoſto- D lorum temporibus, dignitateque Epiſcopali abijſdem inſignita eſt, tametſi ſupra annum ſexenteſimum, nullam Apruntinorum Præſulum memoriam aliquam fecerint ob continentia fere bella, Italicaſque ruinas. Conſtat Magnum Gregorium iam diu orbatæ Aprutinæ Eccleſiæ quæſiuiſſe Paſtorem. Epiſcopi autem qui pro tempore illam rexerũt Eccleſiam, ſunt, qui ſequuntur, quorum ſeriem ingenti labore expiſcati ſumus.

1. OPPORTVNVS, à Magno Gregorio, incomparabili viro, electus eſt in Epiſcopum Aprutinum, anno noſtrę ſalutia 600. de quo cap. 100. de electione diſt. 50.

2. SIGISMVNDVS interfuit conſecrationi, ſiue coronationi Ludouici filii Lotharij, Longobardorum Regis factæ à Sergio Secundo Pontifice Max. in baſilica S. Petri anno 844.

3. IOANNES, ad quem Ioannia Papæ VIII. extat ſcripta epiſtola anno 874.

4. LANDVLPHVS, anno 940. conceſſit Raineiio filio quondam Teutoni Curtem de Auenano in Comitatu Pinnenſi ad Epiſcopium Aprutinenſe pertinente, ad tertiam vſque generationem. conceſſio eſt talis, ex archiuio eiuſdem Eccleſiæ, ſicut & cætera monumenta infra relata, deſumpta, vt iacent ipſiſſimis verbis vt illa ferebat ætas.

In Dei nomine &c.

QValiter Ego Rainerius filius quondam Teutoni feci conuenientiam inter nos, vt ego ſupraſcriptus Rainerius precaui ad te Landulfum, vir Venerab. Epiſcop. de rebus iuris proprietatis S. veſtri Epiſcopij ſedis veſtræ Eccleſiæ, vt tu mihi, ſeu, & ad filios, vel nepotes meos, & vſque in tertiam meam legitimam generationem, vnaque per voluntatem, & conſenſum de primatis Sacerdotibus, qui præordinati ſunt in officio de veſtro Epiſcopio nobis conceſſiſti ad vſufruendum, ideſt ipſa Curte, vel rebus, quæ nominatur Auenano, cum omni pertinentia, vel adiacentia ſua quantum ad ipſam iam dictam Curtem pertinet, vel pertinere debet per loca, vbi dicitur Barniano, & in Romano, & in Roſſiano, ſiue pro eorum vocabulis, ſiue terris, & vineis cultis, vel incultis de pomis, & arboribus, & ſuis ſalictis, cannetis, aquis, aquarumque decurſibus ſuis, ſeu cum ipſo molino, quod ædificatum eſt iuxta fluuium Germanum cum aquis, aquarumque decurſibus ſuis, ſeu ſicut ad ipſam iam dictam Curtem pertinet, vel pertinens eſſe videtur, omnia, & in omnibus, quæ ſunt inter vineas, & terras cultas, & incultas per ſingulas petias pro menſura inſimul, faciunt modij trecenti, & ſunt infra fines, & loca deſignata fine fluuio Gomano, & fluuio Trotino, & Matrice, & fine ipſo Rigo de Goriano, quomodo pergit in fluuio Gomano, & ſi amplius fuerit infra prædictos fines de ipſis rebus, quæ ad ipſam Curtem pertinent ſuper ipſam menſuram, quam inter ſe continet in integrum ad vſufruendum nobis in præſtito dediſti, ſeu & dediſti nobis infra territorio Pinnenſe ipſas res ex ſubſtantia in Locaniano, qui ad ipſam ſupraſcriptam Curtem de Auenano pertinet cum terris, & vineis, & omnia ſuper ſe, vel infra ſe haben. ipſis rebus, & ſunt inter vineas, & terras menſuratas per ſingulas petias infra ipſã ſupraſcripto Locaniano, & pro eis vocabulis inſimul faciunt mod. quinquaginta, qui eſt per fines, & loca deſignata fine fluuio Gomana, & fine Montarea de Roſeto, & ſi amplius fuerit ſuper ipſa menſura, quam ſup. continet, ſic ego ſupraſcriptus Rainerius tibi ſupraſcripto Landulfo Epiſcopo, vel ad ſupraſcriptam legitimam generationem precaui, cum omnibus ſuper ipſis rebus pertinentibus; vel quomodolibet ad ipſam ſupraſcriptam Curtem de Auenano pertinet, vel pertinere debet tenore vſufruen. laboran. non in vendendum, vel donandum, neque per nullum ingenium in alterius poteſtatem ad proprietatem dandum, aut tranſmigrandum, niſi . . . ad vſufruendum, & ad proprietatem ſancti veſtri Epiſcopij conſeruandum, & de frugibus, & de ipſo molleto, & de mollino omnia exinde faciamus, quod nobis opportunum fuerit facien. ſine calumnia, ſeu, & dediſti nobis in præſtito ipſos ſeruos, & ancillas cum caſis, & ſu-

fæminis ad ſeruiendum , qui de ipſa Curte pertinet, vel habituri ſunt , ſic præſtaſti tu Landulfus Epiſcopus per conſenſum de ſacerdotibus tuis , videlicet ad ſupradictam meam legitimam generationem ad ſeruiendum , & ad operandum de omnibus licentiam nobis dediſti de ipſis ſeruis , & familijs ad operandum licentiam , & poteſtatem habeamus ipſis ſeruis , & familijs reprehendendis, & in ipſa Curte retinere qualiter tu ſupraſcripto Landulfus Epiſcopus , vel poſteriſque ſucceſſoribus tuis facere faciamus ſine omni calumnia . vnde cenſum perſoluere , vel dare . . . . . . familijs in præſtito habuerimus tibi ſupradicto Landulfo Epiſcopo , & ſucceſſoribus tuis per omne annualiter , aut per miſſos noſtros ſuper ipſe Altario Interamne in ipſo Epiſcopio dare de argento, aut de panno , aut cera , aut de oleo baliente denarios 12. Pro ea re tu ſupraſcriptus Landulfus Epiſcopus cum voluntate de ſupradictis ſacerdotibus mihi Rainerio , vel ad meam generalitatem ſuper dicta Curte, & rebus, vel familijs in præſtito dediſti, quia ei, & ſupradicto Rayner. de . . . de rebus proprietatis meæ ad proprietatem de veſtro Epiſcopio in vnam petiam de terra. quæ mihi à genitore meo in hæreditatem obuenit. Eſt infra territorium Aprutienſe in caſale nomine Scapua vocabulo ad ſancto Maroto , qui eſt ipſa petia de terra per menſuram modiorum 10. & habet finis de capo finem terra ſanctæ Mariæ de pede de conſortibus meis de vno lato S. Petri, de alio lato , de quodam Deſpaldi cum omnia ſuper ſe haben. in integrum , ſeu & dedit nobis de mea mobilia inter aurum, & argentum, & cauallos , & alia mobilia balienſ. ſolidos 100. quæ tu ſupradictus Epiſcopus recepiſti cum tuis ſacerdotibus .

Et hoc me repromitto ; Ego Raynerius , vel ipſa mea generat. quæ rebus ipſis idem ipſa Curte de ſupradictis famulis in præſtito habuerimus, qualiter ſi nos ipſo cenſu annualiter non dederimus , vt omnia ſic non adimpleuerimus , vel obſeruauerimus , qualiter ſupra ſcriptum eſt repromitto , & obligo me , ego Rayner. & ipſam meam generationem, vt componamus, ſi de noſtris culpa apparuerit tibi Landulfo Epiſcopo , vel poſteriſque ſucceſſoribus tuis argentum marc. 109. & ipſa ſupra Curte, & rebus , & familijs ad vos recolligatis ſine omni calumnia, quia noſtra talis fuit conuenientia . Quam veram hanc precariam rogatus à ſupraſcripto Rayner. ab incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti ſunt anni nongenteſimi quadrageſimi , imperante Domino Lothario, ac Rex anni Regni eius . . . in die octauodecimo .

Ego Rainerio in hac precaria teſte rogato .

Ego Lupo rogatus à te Raineri in m.m. SS.

Ego Adelberto à te Raineri rogatus m. n. m. SS.

Idem Landulphus Epiſcopus anno 959. quędam bona ſui Epiſcopij commutauit cum Petro, ac Teuto publice eius rei tabulæ extant ita deſcriptæ .

In Dei nomine .

ANno ab incarnatione Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſunt anni nongenteſimi quinquageſimi noni. Regnante Domino Berengario, & Alberto filio eius , gratia Dei Reges , & anni Regni eorum , Deo propitio , bona, & ſpontanea mea voluntate commutaſſe , & commutauimus modo à die præſente commutationis nomine tradidi vobis Landulfo Epiſcopo ſanctæ Sedis Aprutienſis ſanctæ Mariæ ſitæ in loco, vbi Interamnes vocatur, ad proprietatem prædictæ Vrbis Epiſcopio ampliata, & meliorarei . & eſt in ſupradicto Aprutio in ipſo monte da Collina terra petia vna pro menſura modiorum 24. in ipſo monte, qui vocatur Caſtellione, qui ſupra ipſa rebus ſtare videtur cum introitu , & exitu ſuo, & cum vinea, & pomis, & arboribus, & cum omnia infra ſe, & ſupra ſe habente in integrum : Vobis ſupradicto Landulſo Epiſcopo commutaui ad proprietatem prædictæ Vrbis Epiſcopio prouiden, vnde recepimus in cambio , & in commutatione nos, qui ſuperius Petrus, & Teuto ad noſtram proprietatem, noſtriſque hæredibus poſſiden. à vobis ſupradicto Landulſo Epiſcopo per conſenſum de ſupradictis ſacerdotibus , cum quo iſtam commutationem facimus Sancti veſtri Epiſcopij in ſupradicto Aprutio , in caſale , qui vocatur Scarfaigiano terra petia vna per menſurā modiorum 12, & cum ipſo monticello, qui ſupra ipſa rebus ſtare videtur cum petra cum lignam , & cum vinea, & pomis, & arboribus ſuis , & cum omnia infra ſe , & ſupra ſe habentem in integrum , & eſt infra Trecallio pede , & vno lato fine via , de alio lato fine terra noſtra Petri , & Teuto , à vobis capimus in cambio , & in commutatione , à noſtra proprietate , noſtriſque hæredibus prouiden. & quando iſtum prædictum cambium factum fuerit ſuper ambarum rerum interfuerimus directi miſſi ad eam prævideremus ipſam ſumptam commutationem, contracambiationem . Interfuit miſſus Lupo à parte Regis , & Morico à parte Iudicis , & Ioannes Archipresbyter miſſus à parte veſtra Pontificia , vna cum per homines æſtimatores, quorum fides admittitur. Nomina eorum Ioannis, & Petri, & Lupo . Ipſi verò extimantibus viderunt , & æſtimauerunt , & apparuit eis , & renunciauerunt nobis , & dixerunt , quod ampliata , & meliorata res fuiſſet . . . . . . qui ſuperius Landolpus Epiſcopus ad proprietatem prædicti veſtri Epiſcopij, quam fuiſſet ipſa res , quod vos nobis commutaſtis ad noſtram proprietatem , noſtriſque hæredibus ad poſſiden. Et hoc repromittimus , & obligauimus nos , qui ſuperius Petrus , & Teuto, vel noſtris hæredibus conligauimus vobis Landulfo Epiſcopo, vel poſteriſque ſucceſſoribus tuis, vt ipſa ſupradicta noſtra commutatione , atque contracambiatione , quæ vobis commutauimus ad proprietatem prædicti veſtri Epiſcopij poſsiden. ab omni homine anteſtare, & defendere debeamus vobis . Etſi à quolibet homine anteſtare, & defendere non poterimus , aut ſi exinde aliquid retollere , vel minuere , aut aliquam cauſationem contra vos exinde retinere queſierimus de ipſa ſupraſcripta noſtra contra vos exinde retinere queſierimus de ipſa ſupraſcripta noſtra commutatione de alijs noſtris proprijs rebus duppla , & meliorata pena , vobis componere obligamus ſecundum edicti veſtri quantum Aldo , Seauino , & Notario ſcribere rogauimus . Actum in Aprutio fæliciter .

Ego Teuto in hoc cambio à vobis facto .

Ego Ioannes Archipresbyter cambio interfui miſſus a parte Pontificis , & . . . . . M.

Ego Maurico in hoc cambio a parte Iudicis interfui. M. M. IIII.

Ego Lupo in hoc cābio à parte Regis interfui. M. M. A.

5. ROGERIVS Epiſcopus Aprutinus, reperitur ſubſcriptus cuidam donationi à Theodoro Epiſcopo Firmano indultæ Monaſterio S. Crucis . Anno 887.

6. VBERTVS prædeceſſor S. Berardi obiit an. 1115. vt in vita eiuſdem ſancti legitur .

7. S. HEBERARDVS ſiue Berardus è clariſſima gente de Comitibus Pallæ Aureæ, Monachus Caſinen. à pueto ingreſſus Monaſterium S. Ioannis in Territorio Auxonenſi, adeò longè in ſanctimonia vitæ breui progreſſus eſt, vt cum Aprutinus Epiſcopus fuiſſet defunctus, concordibus ſuffragijs illi ad quos ſpectabat, in demortui locum Berardum elegerint, anno 1115. Hic quàm egrè cæteris imperaret, ex moderatione vitæ, totiuſque conuerſationis rigore, planè oſtendit. Pauperes impenſè fuit, ſibique concreditos Populos adeò dilexit, vt nihil ſupra. Claruit miraculis dum viueret, defunctus etiam, potentior factus maiora edidit. Tandem poſt ſeptem annos, quibus Aprutinam adminiſtrauit Eccleſiam requieuit in Domino ann. 1122. 14. Kal. Ianuarij, ſepultuſq; eſt in Cathedrali, vitamq; eius edidere Venetijs ann. 1600. Eiuſdemq; Ferrarius meminit in ſuo Catal. Italicorum ſanctorum. In Aprutina Eccleſia Eberardi memoriati ſupradicta die celebre habetur feſtum, tametſi nulla memoria extet quãdo, aut à quo in numerum ſanctorum fuerit relatus. Campanilis de familijs Neapolitanis, Neapolitanum hunc Eberardũ contendit, non nulli è Comitibus Marſorũ fuiſſe atq. à Paſchali II. Pontifice Purpuram accepiſſe, fatoque ceſſiſſe anno 1130. & mea quidem ſentẽtia errat, cum hunc Cardinalem fuiſſe narrat; Confundit enim hunc ſuum Eberardum è Comitibus Marſorum; Marſorumque Epiſcopum cum hoc noſtro è Comitibus Pallæ Aureæ, qui Aprutinus tantum Epiſcopus fuit, non Cardinalis deceſſitque anno 1122. vt eiuſdem vita ex antiquiſſimis eruta ſcripturis manifeſtiſſimè prodit. Campanilio aliiſq. autem ex eodem nomine eademq; Marſorum gẽte inſtitutoque monaſtico facile fuit vtrumq; coniundere, præcipuè autem cum iiſdem temporibus floruiſſent. Anno vltimo Berardi pontificatus, Fantolinus de Neteto ſequentẽ Epiſcopio Aprutino magnam fecit donationem, quam hic è tabulario eiuſdem Eccleſiæ non pinguit poſteritati conſecrare.

In nominè Domini Noſtri IESV Chriſti, anno ab incarnatione, Domini milleſimo centeſimo vigeſimo ſecundo menſe Auguſto pro indictione quartadecima.

Ego Fantolinus de Neteto propria, & ſpontanea mea voluntate pro remedio animæ meæ, & parentum meorum dedi, & tradidi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Teramnenſi, quæ eſt caput Epiſcopatus Aprutini, omnia quæ habèo, & quæ iuris mei ſunt abſque vlla retentione, vt habeat, & poſſideat iure proprietatis in perpetuum, ſcilicet partem meam quam habeo in Nereto, & in caſtello, quod vocatur Ripa, & in caſtello Altino, & in caſtello Roca, & in caſtello Poio, & in caſtello Vena, & in caſtello Tica, & præterea quicquid habeo à Roca vſque in Moſa Sumatina, & à Moſa Sumatina vſq; in Plano maiore ſicut eſt finis inter comitatum Aprutinum, & Eſculanum in villis, in Eccleſijs, in ſyluis, in molendinis, & in curſibus aquarum, & partem Eccleſiæ S. Anctis, & partem Eccleſiæ S. Fælicitatis, & totam Eccleſiam S. Anatoliæ, & partem Eccleſiæ S. Petri de Neceto; & Sancti Nicolai de Plano, & partem Eccleſiæ S. Feli, & partem Eccleſiæ S. Mariæ de florano, & partem Monaſterij S. Petri de Arano, & partem S. Petri de

A ſpazano. Hæc omnia quæ ſupradicta ſunt, & ſi qua alia ſunt, quæ pertinent, quæ hic nominata non ſunt in integrum dedi, & tradidi S. Mariæ laudantibus, & confirmatibus vxore mea Guibelina, & filia mea Guntilda, & alia filia mea Giburga, & Raimundo Nemote meo filio Giantilæ, & Gualterio, & Stabilis ſimiliter nepotibus meis filijs Giburgæ, qui omnes rogauerunt Iudicem cartulam iſtam facere: Et ſi ego vel filiæ meæ, vel nepotes, qui hanc Cartam rogauerunt fieri de hac donatione litem prædictæ Eccleſiæ fecerimus, vel contra omnes homines iuſtè non defenderimus, pœna centum bizantinorum prędictæ Eccleſię nos obligamus, & poſt pœnam ſolutam cartula iſta firma permaneat. Præterea quicumque hanc donationem deſtruere molitus fuerit, & ea quæ dedi

B Eccleſiæ S. Mariæ volens & ſciens abſtulerit, maledictus ſit, & excomunicatus, & perpetuo anatimate comdennatus ab omnipotenti Deo, & S. Maria, & SS. Apoſtolis, & omnibis ſanctis, & cum Iuda proditore Domini, & omnibus impijs partem ſuam habeat in inferno inferiori, donec ad veram ſatisfationem, & emendationem venitt. Hãc donationem feci Ego, & Pater Domini Bernardi Epiſcopi in manu Gieonis Prepoſiti, & Guidonis canonici præſentibus, Actone Petri Domchi, & Odemundo, & Tranſmundo.

S. Banioli filij vgizonis huius donationis rogati teſtis

S. Ireſi filij Transmondi ſimiliter rogati teſtis

S. Iohannis filij Tranſmundi ſimiliter rogati teſtis

Ego Landricius Iudex rogata omnium ſupradictorum

C *hanc cartam ſcripſi.*

8. ACTO huius nominis primus S. Berardo ſucceſſit anno 1123. obiit anno 1147. eius habetur mentio in vita eiuſdem ſancti.

9. GVIDO Suffectus eſt anno 1147. Qui cum in illo calamitoſo tempore incidiſſet, quo Interamnenſis Ciuitas à Comite Roberto Loretello, Rogeri Normandi Neapolitani Regis nepote, funditus diruta, & combuſta fuiſſet, ille vt pius Paſtor, redactis in vnum diſperſis ciuibus, paulo poſt à Guillelmo Rege Rogerii filio, habita authoritate, non longè à priori, eam quam nunc videmus Ciuitatem, cœpit ædificare, quam cum muris vallaſſet, ciueſque ad patriam reuocaſſet, quaſi nouus Vrbis ædificator, & Pater patriæ appellatus eſt, obtinuitque ab eodem Rege in fæudum Ciui-

D tatem ipſam, vna cum toto territorio Aprutino, pro ſe, ſuique ſucceſſoribus, ſub titulo Principatus, quo hucuſque inſignitur. De Teramnenſis Ciuitatis deſolatione, eiuſdemque ædificatione, & de miraculo in eundem Guidonem, meritis S. Berardi patrato, hæc habetur in vita eiuſdem ſancti; *Tempore quoque Guidonis Aprutinorum Præſulis, anno trigeſimo ab obitu S. Berardi, regnante Rege Rogerio, Teramnenſis Ciuitas quandam Roberti Loretelli Comitis bellorum incurſionibus pugnarumque iurgijs, ac combuſtione feruenti tota combuſta eſt. Et Eccleſia, in qua ſancti viri Corpus venerabatur, eodem ardore ſuccenſa, & ædificijs deſtituta funditus obruit. Præfatus itaque Guido videns ipſam Eccleſiam ad ſtatum ſuum priſtinum poſt tam grauem ruinam reduci non poſſe, aliam centum fere paſſibus a prima diſtantẽ inchoauit, Dum his, & aliarum rerum ſolicitudine angeretur,*

ipſius

ipſius Berardi Confeſſoris minus deuotè celebraretur memória, tantum oculorum incurrit dolorem vt illorum luce penitus careret, cum ipſi oculi quaſi proprijs locellis prominentes ex tumore frontem ſuperare videretur. Qui cum ob ipſam infirmitatem Medicos per ſingulas Prouincias ſolicitaſſet, & eorum curam expertus nulla poſſet infirmitati munire iuuamina, inde liberari diffidebat. Demum Diui Berardi ſanctitatem, & eiuſdem celebrationis obliuionem ad mentem reuocans, eius miſericordiam lacrymabiliter depoſcebat; Proſtratus itaq. huiuſmodi fundebat preces. Deus noſter refugium & virtus; adiutor in tribulationibus es, non me in ira tua arguas, neque in furore te corripias, vt vita miſera, & infelix taliter deficiat, ſed per Beatiſſimum famulum tuum Berardum indulgentiæ manum ſuper me imponere digneris vt quem in terris te donante Patrem, & Paſtorem cognoui, eundem interceſſorem te largiente ſentiens, eius meruerat precibus liberari; Tunc S. Berardus oculos eius in proprias ſedes reduxit, ac prioris lucis reſtituit vigorem.

Ann. 1153. Guido nouæ Ciuitatis reparatione intentus ſpiritualia, Iuraque ſuæ Eccleſiæ haud neglexit, tunc enim inter ipſum, & Aſculanum Epiſcopum de confiniis diœceſum erat concertatio, quæ olim victor II. ſuo diplomate, ac preſentia ſtatuerat, ad Anaſtaſium Quartum Pontiſ. Max. pro confirmatione Victoriani diplomatis confugit; is benigne, cum Guidonem recepiſſet, ad pacem, ac nobilitatem Aprutinæ Eccleſiæ conſeruandam, iura eiuſdem confirmauit, fineſque Epiſcopatus ſequenti bulla deſignauit, quam è Tabulario eiuſdem Eccleſiæ ſuſcepimus.

ANASTASIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili Fratri Guidoni Aprutinæ Eccleſiæ Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis.

SIcut iniuſta poſcentibus nullus eſt tribuendus effectus, ne legitimè deſiderantium non eſt differenda petitio; euit itaque dilecte in Chriſto Frater Epiſcope, precibus annuentes ad perpetuam ſanctæ Aprutinæ Eccleſiæ pacem, & nobilitatem præſentis decreti ſtabilitate ſancimus, vt vniuerſe parochiæ fines (ſicut a tuis prædeceſſoribus vſque hodie poſſeſſi ſunt) ita omnino tam tibi, quam tuis ſucceſſoribus in perpetuum conſeruentur. Qui videlicet fines à capite Vomani per ipſam ſummitatem montis, vſque in riuum, qui decurrit inter Aſculanum Comitatum, & Aprutinum, & per Carruſum, vſque transfluuium Tronti, ad confinium, quod ibi decernitur vſque in mare, & per maris, vſque in fluuium Vomani eſſe cernuntur, inter quos fines, quæcumque oppida, quæcumque villæ, quæcumque plebes, quæcumque Eccleſiæ ſitæ ſunt, aut impoſterum fuerint ſub tua, & tuorum Catholicorum ſucceſſorum Epiſcopali prouidentia, & diſpoſitione permaneant, & ex eis omnibus Epiſcopalia vobis iura ſoluantur, tam in clericorum ordinationibus, & Eccleſiarum conſecrationibus, quam in reddítu decimarum, & oblationum, ſiue in correctionibus delinquentium. Sanè illam monachorum prauam præſumptionem, quæ (partim Epiſcoporum abſentia, partim eorum pertinacia) in Aprutinorum finibus inoleuit, modo inhibemus, vt nec baptiſ-

A *mum vlterius in monaſterijs faciant, nec ad infirmorum vnctiones de clauſtris ſuis progredi audeant, nec ad pœnitentiam iniungendam populares perſonas admittant, nec ab Epiſcopo excommunicatos ad communionem, nec interdictos ad officia ſacra ſuſcipiant. Porrò eccleſiam Beatæ Mariæ Matricem ſemper haberi (ſicut hactenus habita eſt) & illic Epiſcopalem decernimus ſedem permanere, & tibi; tuiſque ſucceſſoribus confirmamus quoſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum (iuſtè, & canonicè) poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum largitione Regum, vel Principum oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis (Deo propitio) poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant; in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Abbatiam ſancti Benedicti in Catrula, Abbatiam ſanctæ Mariæ in Cataneto,* B *Abbatiam ſancti Ioannis in Peſula, Abbatiam ſancti Ioannis in Scorcione, Eccleſiam ſancti Flauiani, cum Caſtro, Portus, & omnibus pertinentijs ſuis, Canonicam ſancti Syluestri in Salino, Plebes ſanctæ Mariæ in vico ſanctæ Mariæ in Vellete, ſancti Petri in Romano, ſancti Petri in Abrelio, ſancti Victorini in Canali, ſanctæ Mariæ in Brazzano. ſancti Saluatoris in Pagliarolo, ſancti Laurentij in Feſtiniano, ſancti Martini in Iunipero, ſanctæ Mariæ in Predi, ſancti Pauli in Ablata, ſancti Laurentij in Ciuitella, Monaſterium ſancti Sebaſtiani in Gomano, Ciuitatem Interamnum, cum Vitica Carticula, Suburbium ſancti Flauiani, cum Inſula, Montonem, Ripam de Tortoreto, & Lauro, medietatem Pretuli Lauaroni, Neretum, Turanum, Partem Guſberti in Oſoriano, Terram filiorum Montaceli Gualterij, & Rainerij, Lucum, Collem vetulum, Rapinum, Mianum,* C *Terrarum filiorum Albertionis, Forcellam, Capraficum, Terram Canonis de Guictarijs Podium ſcilicet Caitalupum, medietatem Germaniani Partem Bizini, Ciuitellam Coloniam, partem de Gazino, & de tota Terra ſancti Nicolai. Decernimus igitur, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre vel ablutas ditinere, vel iniuſtè datas, ſuis vſibus vendicare, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur tam eius, quam clericorum, & pauperum vſibus profutura (ſalua in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate) ſi quis igitur in poſterum Archiepiſcopus, Epiſcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, V. Comes, Iudex, Caſtaldio. aut Eccleſiaſtica, ſæculariſue perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temere tentauerit, &c. Amen.* D

Ego Anaſtaſius Catholicæ, Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Gregorius presbyter Cardinalis tit. S. Calixti.
Ego Manfredus presb. Card. tit. S. Sabinæ.
Ego Albertus presb. Card. tit. S. Anaſtaſiæ.
Ego Octauianus presb. Card. S. Cæciliæ.
Ego Ioannes presb. Card. tit. SS. Io. & Pauli Pamachij.
Ego Gentius presb. Card. tit. S. Laurentij in Lucina.
Ego Oddo diaconus Card. tit. S. Georgij ad velum Aureum.
Ego Guido diac. Card. tit. S. Mariæ in Porticu.
Ego Ioannes diaconus Card. tit. SS. Sergij, & Bacchi.

Datum Laterani per manus Rolandi ſanctæ R. E. presb: Card. & Cancellarij 5. Kal. Decemb. Indictionis 2. Incarnationis Dominicæ anno 1153. Pontiſ. D. Anaſtaſij Papæ IV. anno primo.

Cæterùm Guido poſt mulia præclara geſta ex-
ceſſit anno 1170. non ſine populorum lachrymis,
in Cathedrali humatus, quam à fundamentis ædi-
ficate cœperat vna cum ipſa ciuitate.

10. DIONYSIVS Aprutinæ Eccleſiæ præſuit
anno 1170. qui cum annis 4. hanc Eccleſiam be-
nè geſſiſſet, ad Amalphitanum Archiepiſcopatum
translatus eſt, de eo habetur mentio in vita ſancti
Berardi, conſule quæ infra de Archiepiſcopis
Amalphitanis ſcripſimus.

11. ACTO II. ex Archipresbytero S. Flauiani
ad hanc ſedem aſcendit anno 1174. corpus ſancti
Berardi in decentiorem locum tranſtulit, de quo
hæc in vita S.Berardi. *Hic cum propter canonicorum
abſentiam, & ciuitatis combuſtionem, & Eccleſia rui-
nam ſancti viri corpus, minus ſolemniter venerari con-
ſpiceret, iugiter cogitare cæpit, qualiter in eius laude ad
ſepulchrum eius aſſiduè permanere. Quod ergò animo
conceperat, canonicis eius pandit, & vnanimi eorum, &
Capituli conſenſu beatiſsimi confeſſoris corpus ad ſupe-
riorem Eccleſiam transferre decreuit, terminumque
dictæ translationis præfixit. Statuta igitur die, ferè
prouincia tota tantæ exultationis gloria deuotiſsimè con-
uenit. Tunc præſul paſtoralibus indumentis ornatus ad
locum, in quo ſancti corpus iacebat, acceſsit, & illud
in ſuis vlnis deuotè ſuſpiciens (turba circumſtante,
laudes Domino referente) ad ſuperiorem Eccleſiam ſo-
lemniter deportauit, & in ea iuxta ſiniſtrum angulum
venerabiliter recondidit. Vbi quædam mulier dæmo-
moniaca in conſpectu multorum ciuium tres carbones
euomuit; & cum in terram collapſa, aliquantiſper ve-
luti exanimis iacuiſſet. penitus liberata ſurrexit.* Ha-
ctenus codex.

12. GVIDO Secundus Aprutinus Epiſcopus
Actoni ſucceſsit qui anno 1187. Guillelmo Siciliæ
Regi in ſubſidium terræ Sanctæ auxiliares 24. mi-
lites obtulit, vt in monumento Regij regiſtri Nea-
polit. habetur fol. 57. num. 1322. *Guido*, aut monu-
mentum, *Epiſcopus Aprutij dixit quod tenet in Aprutio
Teramum, & S.Benedictum, & Forcellam, & Caprifi-
cium, & Laueronem, & Ripam, & Torontum, & quod-
dam tennimentum in S.Flauiano, & collem Vetulum, &
Maianum cum ſuo tennimento, & quoddam tennimen-
tum in Montorio, & in Penne tenet lacum, quæ ſicut di-
xit ſunt fæuda decem militum, & cum augmento ob-
tulit milites 24. & ſeruientes* 40. Nulla alia de noſtro
Guidone mentio habetur.

13. ATTO Tertius cuius memoria habetur in
donatione Henrici VI. Imper. quam fecit Barardo
Aſculano Archidiacono, mox Meſſanenſi Archie-
piſcopo de opp. do Omero ann. 1195. 4. idus Apri-
lis. Mortuus eſt Atto ann. 1002.

14. SASSO Innocentij Tertij familiaris ele-
ctus eſt ab eo Epiſcopus anno 1204. Hic labo-
rem Interamnenſis Ciuium, tam in aggeribus,
quàm in ædificijs nouæ ciuitatis pie conſideratio-
ne animaduertens, libertatem, & immunitates à
ſuis anteceſſoribus conceſſas non ſolum confirma-
uit, verum plura alia elargitus anno 1207. vt ex ſe-
quenti monumento ex archiuio eiuſdem Eccleſiæ
deſumpto liquidius patet.

A *In Dei nomine.*
*Anno Dominicæ Incarnationis 1207. 10. Indictione,
menſe Februarij. Regnante glorioſiſſimo
Rege Federico.*

IVſta Subditorum petitio pia debet proſequutio-
ne compleri, quatenus & eorum ſtudium in
augumentum vſquequaque proficiat, & recta fides
in ſtudio gratioſior eniteſcat. Ea propter Ego Saſ-
ſo Diuina miſeratione Aprutinus Epiſcopus conſi-
derans veſtrum laborem, tam in aggeribus, quàm
in ædificijs murorum ciuitatis, veſtriſque ſiquidem
petitionibus (Popule Terami) condeſcendens, &
noſtrorum Prædeceſſorum veſtigijs inhærens, vt
hæc ciuitas Teramnenſis, quæ de tanta multitudi-
B ne ferè depopulata conſiſtit, tam ab hæreditarijs,
quàm ab extraneis reſtauretur, & inhabitetur, con-
cedimus, & confirmamus illam vobis hominibus
Terami habitatoribus libertatem, quam præde-
ceſſores noſtri primò conceſſerunt, condonaue-
runt, & remiſerunt, & quædam de beneplacito
noſtro largimur, & concedimus videlicet Sangui-
nem, liuorem, & Bandaſiam, poteſtatem, & Iudi-
ces, prout inferius legitur. Quicumque enim in
hac ciuitate habitant, vel ad habitandum venerint,
concedimus, & confirmamus eis inſuper hanc li-
bertatem, vt nemo eorum ſit captus mala captio-
ne, nec exhæredatus, niſi tale fortis factum fecerit,
quod emendare non potuerit, aut noluerit, prout
noſtri boni homines huius Ciuitatis iudicauerint,
aut concordauerint. Concedimus etiam vobis ve-
C ſtrarum rerum libertatem, vt nec à vobis, nec ab
alijs, qui terram in hac ciuitate tenent ab Eccleſia
aliud à vobis exigatur, niſi conſtitutum ſeruitium,
quod quiſque de poſſeſſione, quam tenet facere
debet (ſaluo tamen iuſto ſeruitio, quod eccleſia,
& alij Domini à vobis recipere debent ab hoc in
antea reſiutamus, & perdonamus vobis, veſtriſque
hęredibus omne ſuppoſitum ſeruitium, & omne
iniuſtum, quandocumque vobis factum, ſiue à
me, ſiue à miniſtris meis. Concedimus etiam,
vt ſi quis neceſſitatis, vel paupertatis cauſa de ſua
hæreditate vendere, aut donare voluerit, poteſta-
tem, ſed non in aliud dominium transferre, niſi
ſanctæ noſtræ Eccleſiæ, aut ipſius Domini, cuius
ipſe homo fuerit. Si quis veſtrum vltro debitum
ſeruitium, quod facere debet non fecerit, &, poſt
octo dierum requiſitionem non emendauerit, du-
plum ipſum debitum reſtituat. Concedimus nă-
D que vobis, veſtriſque hæredibus ſanguinem, liuo-
rem, & bandaſiam. Et concedimus quoque vo-
bis Iudices, & poteſtatem perpetuo iura veſtra
exercere, ſed hoc modo; cum tempus etenim po-
teſtas eligendi venerit, Epiſcopus hæreditarijs ho-
minibus huius ciuitatis Medianum inueniat homi-
nem, videlicet, idoneum, conuenientem, & non
diffamatum, & non clericum, quem Medianum
Epiſcopus populo aſſignet, & populus faciat ipſū
Medianum iurare, quod ſine fraude, & malo in-
genio eligat hominem conuenientem, & idoneū
in poteſtatem, prout Deus ſibi permiſerit ad ho-
norem Dei, & ſanctæ Mariæ, & Epiſcopi, & po-
puli ciuitatis, & ſi Medianus in continentem non
prouiderit per totum ipſum diem ſpatium eligendi
habeat, & poſtquam poteſtas electa fuerit, po-

populus

pulus accipiat ipſam poteſtatem, & eam ad Epiſcopum perducat; & Epiſcopus vna cum populo poteſtatem iurare faciat, quod ſine fraude, & malo ingenio iniunctum ſibi officium bona fide, ac fideliter tractauerit ad honorem Eccleſiæ, Epiſcopi, & populi ciuitatis; Et ſi ipſe, qui electus fuerit in poteſtatem, hoc ſacramentum iurare noluerit, ipſe Medianus eligat alium in poteſtatem, & ſecundum præſcriptam formam ducatur, & firmetur, & qui iurare noluerit pro poteſtate non teneatur. Et poſtquam poteſtas firmata fuerit, Epiſcopus det iudices populo, & vna cum populo, iudices, iurare faciat, prout ratio requirit, & hoc tam de iudicibus, quam de poteſtate annuatim renouetur. Et cum renouatio poteſtatis fieri debet, ſi Epiſcopus fuerit præſens, aut in parochia in ſpatio 15. dierum tribus vicibus à populo requiratur, vt Medianum, aut per ſuas literas populo aſſignet, & ſi Epiſcopus factis dictis requiſitionibus Medianum, nec per ſe, nec per ſuas literas dederit, populus poteſtatem per Medianum, ſicut præſcriptum eſt faciat, & poſtquam poteſtatem, Epiſcopus in beneplacito recipere noluerit, populo annuntiet, & populus poteſtatem Epiſcopo perducat, & Epiſcopus poteſtatem per ſacramentum, quod fecerat, coniuret, vt officium ſibi iniunctum fideliter, & benè ad honorem Eccleſiæ, & ſui, & populi tractet non aliter ipſa cogat, & ſi Epiſcopus extra parrochiam fuerit, & populus per litteras ſuas de Mediano copiam non habuerit, per Medianum modo prædicto poteſtatem faciat, & prædicto modo poſtquam tempus redierit, populus ei poteſtatem repræſentet, & Epiſcopus (ſicut ſupraſcriptum eſt) poteſtatem coniurando cogat. Hoc idem fiet ſi Eccleſia vacat à Paſtore, cum Paſtorem rehabuerit. Et ſi populus prædictam formam, & rationem Mediani, poteſtatis, & iudicis Epiſcopo auferret, & poſt tertiam requiſitionem in ſpatio C. dierum, ei emendaret quidquid populo conceſſum eſt de Mediano, poteſtate, iudicibus, languine, & liuore perdat: Et ſi Epiſcopus ſupradicta populo frangeret, & poſt tertiam requiſitionem ſpatia C. dierum non ei emendaret quidquid rationis in Mediano, poteſtate, & iudicibus habet perdat, & populus Medianum, poteſtatem, & iudices pro ſe ipſo, ſine Epiſcopo faciat. Et ſi poteſtas aliquid de rationibus Epiſcopi, aut de rationibus populi acceperit per manus iudicũ, qui terram illam illo anno iudicauerunt rationem faciat, & cui tenetur de aliqua ſua ratione, & quantitate emendet. Et ſi neceſſitas ſe ingeſſerit, aut guerra, aut alia fortuna, quod infra tempus vnius poteſtatis pro futuro anno ad coadiuuãdum nos per duos, vel tres menſes ante terminum fecerimus, quidquid rationis eſt poteſtatis in tempore illo inſimul ſortiantur, & tamen prima poteſtas perficiat tempus ſuum. Hæc quoque facimus, concedimus, & confirmamus ex conſenſu, & voluntate canonicorum fratrum noſtrorum, videlicet, Domini Odamundi Præpoſiti, Domini Bartholomæi, Domini Blaſij, Domini Matthæi, Domini Petri, Domini Nicolai, Domini Guidonis, Domini Benaldi, Domini Vinciguerræ, Domini Leonardi, Domini Andreæ, Domini Petri, Domini Philip-

A pi, Domini Rainaldi, Domini Matthæi, Domini Tranſmundi, Domini Rainerij, D. Marchiani. Et ſi aliquo tempore Nos, vel Succeſſores noſtri, ſeu alij, qui terram in hac ciuitate tenent hoc remouere, aut frangere præſumpſerimus, aut aliquid vobis iniuſtè, & ſine ratione abſtulerimus, in duplum vobis reſtituamus. Et chartula iſta firma, & immobilis permaneat omni tempore. Quam chartam ego Petrus Aprutinæ Eccleſiæ notarius ſcripſi. Si quis autem iſtius terræ habitator hoc frangere præſumpſerit, & non emendauerit, perdat hæreditatem, quam hic habet, & extra hanc terram eijciatur.

Locus Signi.

Ego Gualderius de Podio.	*Ego Spes.*
B *Ego Vinciguerra de Hereto*	*Ego Turrus.*
Ego Gualderius Tranſmundi.	*Ego Corecillus.*
Ego Philippus Bonfilij.	*Ego Terramanus.*
Ego Peregrinus Mauaniani.	*Ego Valentinus.*
Ego Leonius.	*Ego Gualderius.*
Ego Bernardinus de Turre.	*Ego Albertus.*
Ego Vincentius.	*rogati teſtes ſumus.*

15. Acto 4. ab Honorio Tertio conſecratus anno 1221. vt in regeſto vaticano habetur. Extat ibidem eiuſdem Honorij epiſtola ad Epiſcopum Pennenſem, vt perſonaliter inducat capitulum Aprutinum ad nouum eligendum Epiſcopum, vnius menſis ſpatio, caſſata electione non legitimè celebrata de Magiſtro Petro Machaniani, non. Auguſti anno quinto, epiſt. 17. fol. 4. Obijt acto anno 1251.

C 16. MATTHÆVS de Balato, ex nobili genere procreatus canonicus Cathedralis Eccleſiæ ab Innocentio Quarto anno 1251. electus, & conſecratus, ab eodem Capitulo comendatur 2. Kal. Ianuarij, anno Pontificatus, ex regeſt. vatic. ep. 602. fol. 211. eo Præſule ciues, & Poteſtas Aſculani, Teramnenſis ciuitatis inimici anno 1252. irruentes in eam, mœnia ipſius funditus euerterunt, valuas ciuitatis Aſculum aſportarunt, populum in ſeruitutem abduxerunt, ac contra iura Epiſcopatus reclamante Epiſcopo multa mala congeſſerunt, ea propter Epiſcopus, populuſq; ad Innocent. Quartum confugere, ac de illatis iniurijs conqueſti, ſollicitudinem Apoſtolicam, vt miſeris opem ferret inſtantiſsimè implorarunt. Motus tantæ rei atrocitate Innocentius, Petro tit. ſancti Georgij diaconi D Card. Apoſtolicæ ſedis legato commiſit, vt quantocitius præfatum Epiſcopum, Capitulum, & Eccleſiam Aprutinam, per ſe, vel per alium in priſtinam libertatem reſtitueret, compelleretque Aſculanos ad ſatisfactionem. Extat in tabulario Aprutino eiuſdem Petri Cardinalis epiſtola, vna cum Innocentij diplomate, quam hic non pigebit tranſcribere, ſic enim ſe habet,

Venerabili in Chriſto Patri, Dei gratia, Epiſcopo, & dilectis in Chriſto Capitulo, necnon Poteſtati concilio, & communi Ciuitatis Terami. Petrus, miſeratione diuina, ſancti Georgij ad velum Aureum, Diaconus Card. Apoſtolicæ Sedis Legatus, ſalutem in Domino.

EX parte Domini Papæ recepimus litteras in hunc modum. Innocentius Epiſcopus, ſeruus ſer-

ſeruorum Dei. Dilecto filio Petro ſancti Georgij ad velum Aureum diacono Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Ex parte Ven. Fratris noſtri Matthæi Epiſcopi, & dilectorum filiorum Capituli Aprutini querelam recepimus continentem, quod poſtquam homines Terami ciuitatis ſuæ ad requiſitionem tuam per ſuos ſyndicos exhibuerũt de parendo mandatis Eccleſiæ iuramentum, Aſculani ciues, & eorum poteſtas per illatam cum armis ipſis hominibus violentiam à præfatis ſyndicis iuramento extorto, quod eorum mandatis dicti homines pariter obedirent, receptiſque obſidibus de ciuitate prædicta muros ipſius poſt prohibitionem tuam funditus deſtruxerunt, & valuas ciuitatis eiuſdem Aſculum aſportantes, velut captiuos dictos obſides, arctę cuſtodię mancipărunt, ponentes in ciuitate præfata, & ſuburbio ſancti Flauiani (quod immediatè pertinet ad Eccleſiam Aprutinam) in eorundem Epiſcopi, Capituli, & Eccleſię prĕiudicium contra iuſtitiam poteſtatem, initis ibi ſtatutis iniquis, tamque ſibi Eccleſiam, Ciuitatem, & ſuburbium memorata intenderent ſubiugare. Quare dicti Epiſcopus, & Capitulum humiliter petierunt Apoſtolica ſibi ſuper hoc ſollicitudine miſericorditer prouideri. Quo circa diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus (quatenus ſi eſt ita) præfatum Epiſcopum, & Capitulum, & Eccleſiam, per te, vel per alium quoad omnes libertates, iura, vaſſallos, & poſſeſſiones ſuas, ſicuti iuſtum fuerit, plenè reſtituens, ac reſtitui faciens, reſtitutoſque defendens, non permittens ipſos de cætero ſuper ipſis ab aliquibus indebitè moleſtari: contradictores, & moleſtatores, ſi qui fuerint authoritate noſtra per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Non obſtantibus aliquibus priuilegijs, & conceſſionibus, quæ ſuper ijs præoccupatione feciſſe diceris eiſdem ciuibus Aſculanis. Dat. t. menſis Iulij, Pontificatus noſtri anno nono. Nos igitur attendentes, quod in noſtra præſentia dicti Aſculani contra inhibitionem, & mandatum noſtrum, muros ciuitatis veſtræ perperam deſtruentes vos ad plures conditiones, & pacta per violentiam, quæ poterant in conſtantes cadere compulerant, propter quod omnia priuilegia, quæ conceſſeramus eiſdem, duximus hactenus reuocanda, eaſdem conditiones, & pacta quæcumque fuerint, etiam quaſdam conceſſiones contra Eccleſiam, vel Cõmune veſtrum factas eiſdem Aſculanis, litterarum auctoritate noſtrarum, caſſamus, & annullamus, eaſque nullius eſſe decernimus firmitatis: reſtituentes Eccleſiam; vos, & Commune veſtrum ad omnes libertates, iura, vaſſallos, & poſſeſſiones, quæ primitus habuiſtis, vt autem præmiſſa robur obtineant firmitatis, præſens priuilegium inde fieri fecimus ſigilli noſtri munimine roboratum. Datum Hadriæ 10. Kalend. Octobris anno Domini 1257.

Obijt Matthæus anno 1267. Sepultus iacet in Cathedrali.

17. M. GENTILIS de Sulmona in demortui Matthæi locum a Clemente Quarto, electus anno 1267. 10. Kalend. Augusti. Ita habetur in regeſt.

A vaticano, anno 3. epiſt. 70. fol. 161. Deceſſit anno 1272.

18. RAYNALDVS de Barilibus, illuſtri familia exortus Aprutinæ Eccleſiæ canonicus à Gregorio Decimo, anno 1272. 15. Kal. Auguſti Gentili ſufficitur, quem Stephanus Colettus in catalogo huius ſedis Antiſtitum perperam Ricardum vocat, nos verò tum ea reg. vatic. tum ex monumento Camplenſi, quod mox ſubijciemus, Raynaldum vocamus. Is Patrem habuit Henricum è Comitibus Marſorum, à quo Neapolitana familia de Barilibus, inter regni primarias Caiuani Ducatu, aliiſque inſignibus feudis nobiliſſima ſuam duxit originem. Raynaldi contemporaneus fuit ille, Eccleſiæ lumen Fr. Thomas de Ocra Aquilanus, nobilis, & ipſe Marſorum Comitum Surculus, Raynaldi noſtri affinitate coniunctus, qui anno 1294. à Cæleſtino Quinto preſb. Card. tit. ſan-

B ctæ Cæciliæ creatus eſt. Eadem enim eſt familia de Ocra, de Foſſa, de Barilibus, ac de Albe, à Berardo Marſorum Comite Rainaldi filio, qui ante annum milleſimum noſtræ ſalutis vixit propagata, hæc deinceps à variis feudis, quæ in Aprutina prouincia, aliiſuè locis poſſidebat, varios in ramos diſtincta, alia de Ocra, altera de Barilibus, aliaque de Foſſa ſuam denominationem ſuſcepit. At de his inferius, dum de Epiſcopis Aquilanis ſermonem inſtituemus. Raynaldus verò magnæ virtutis Præſul, è vicinis locis euocatis familijs ſua prudentia effecit, vt Teramenſis ciuitas populorum numero, & potentia ad miraculum creuerit. Iure igitur merito tanquam vnus è fundatoribus Vrbis

C prædicatur, coliturque poſteris, fato functus eſt anno 1282. cum ſediſſet plus minus annos 10. humatus in Cathedrali. Monumentum vero Camplanum, quod modo commemorauimus eſt tale.

Die 9. Nouembris, 6. indict. 1278, Bernardus filius Domini Vgonis de Rocca, & Odemundus filius Domini Rainaldi de Rocca donant Domino Ioanni Iacobo Machabeo de Camplo Iuſpatronatus quod habent in eccleſia ſancti Laurentij ad Ceſnanum in pertinentijs Campli. Actum Terami preſente, & ſuum conſenſum præſtante Domino Raynaldo de Barilibus Ven. Epiſcopo Aprutino, ex regeſto Notarij Guidonis de Camplo.

Die 14. eiuſdem menſis, & anni, Berardus, & Vgo filij Domini Raynaldi de Rocca eorum patrui, & tutoris, præſente Domina Bella eorum matre, aſſiſtentibus, & laudantibus Domino Berardo de Noutino, & Odemundo filio vti proximioribus donant eorum penſionem eiuſdem Iuriſpatronatus eidem Domino Ioanni Macca-

D beo, mediante conſenſu Domini Raynaldi de Barilibus, Ven. Epiſcopi Aprutini. Actum Clarani, ex regeſto eiuſdem Notarij.

19. ROGERIVS, ex Præpoſito, à Capitulo poſtulatus in locum Alexandri de Verulis Eccleſiæ ſancti Eraſmi Canonici, qui poſtulationi de ſe factæ, ſuum præbere conſenſum noluit, factuſque eſt frater Minor, à Martino Quarto confirmatus anno 1282. 16. Kal. Decembris, ex regeſt. vatic. epiſt. 64. fol. 65. Hic corpus ſancti Berardi inuentum in Cathedralem tranſtulit anno 1284. 8. Maij. Obiit verò anno 1294. quo defuncto Capitulum, Conradum de Brunforte Apoſtolicum Capellanum poſtulauit, qui renuit conſentire, iterumque re-

reſtauratis ſuffragiis, Fr. Hugolinum de Brunforte poſtulauit, quem Bonifacius Octauus confirmare noluit, ac ſequentem Franciſcum de plenitudine poteſtatis præfecit in Epiſcopum.

19. FRANCISCVS a Cęleſtino Quinto Epiſcopus Theatinus deſignatus in Epiſcopum Aprutinum à Bonifacio Octauo aſſumptus eſt an. 1295. id. Decemb. ann. primo pontif. ex reg. vat. ep. 578. fol. 132. obiit anno 1300.

20. RAYNALDVS Aquauina, ſucceſſit ex Archidiacono Caſtri Lidii in Eccleſia Cœnomanenſi à Capitulo poſtulatus, confirmatur à Bonifacio Octauo anno 1300. 8. id. Nouemb. pontif. 7. ep. 291. f. 77. reg. vatic. Stephanus Colettus in ſuo refert cathalogo, Ioannem quemdam Aquauiuam an. 1307. fuiſſe Aprutinum Epiſcopum; at ex reg. vatic. poſt Raynaldum Nicolaum ad hanc ſedem perueniſſe clarè videtur. Obijt enim Rainaldus an. 1315. quo defuncto duo à Capitulo in ſchiſmate eliguntur Nicolaus Andreæ canonicus Reatinus, & Guillelmus de Ciuitella ord. Minorum, qui diu in Curia litigarunt tandè electionibus de ſe factis liberè ceſſerunt: Pontifex Ioannes ſequentem Nicolaum euexit ad ſedem. De Raynaldo in regeſtis Neapolitanis anno 1311. eius habetur mentio, vt mihi aſſerit Camillus Tutinus Neapolitanus, vir eruditiſſimus, & eius Regni antiquitatis ſtudioſiſſimus.

21. NICOLAVS de Arcionibus, nobilis Romanus, canonicus Tranenſis, creatur Epiſcopus anno 1317. 5. Kalend. Iulii conſecratur in Curia per Berengarium Epiſcopum Card. Sabinen. ex reg. vatic. cui confirmauit Carolus Neapolitani Regis filius omnia bona ſęudalia ipſius Epiſcopatus, vt habetur in ſequenti priuilegio è tabulario Aprutino deſumpto.

Carolus &c. Iuſtitiario Aprutij, vltra flumen Piſcariæ fideli Regio, deuoto ſuo, &c.

VEnerab. Pater Dominus Nicolaus Epiſcopus Aprutinus, paternus deuotus, & noſter, nobis nuper expoſuit, quod prædeceſſores eius in conceſsione dudum Catholicorum Regum Siciliæ tenuerunt, & poſsederunt hinc hactenus in fæudum à Regia curia, ipſeque ſimiliter pro ſe, dictaque Aprutina Eccleſia tenet, & poſsidet de demanio in demaniū ſubſcriptas terras, & bona fæudalia ſub diſtrictu, videlicet, ciuitatem Terami, alias dictam ciuitatem Interamnem, cum Victica Patroniano, Curticulo Naceto, & Turricella Terzanum, ripas de Tortoreto, partem Gasberti in Efferano, Lucum, Colleuetolum, Rapinum, fæudum in Torcella, Planellum, Capraticum, terram Ciriomia de Equitano, Podium, terram Alberti Petri, Gualterii. & fratrum ſuorum, barones Guidonicos, Rutoriſcos, & Siffredianos, & Roccam S. Mariæ, cum omnibus vaſſallis, iuribus, rationibus, & pertinentiis omnibus terrarum, & bonorum fæudalium eorundem ſub fæudali ſeruitio, ſeu Odohamento vnciæ vnius terrarum, vnius & gr. decem Regiæ Curiæ, propterea faciendo, ac inſuper ſe habere aſſeruit, quæ occupata per alios teneri dicuntur ad præſens medietatem Porticuli, quæ eſt

A in Monteclo, quam tenuerunt Guillelmus Odmirdi, & Berardus Sanſoni, terram Lauarani Yſclam, terram filiorum Montanelli, in Montorio Gualterii; ſcilicet, & Raynerii, reliquam partem Forcellæ, Cantalupum, medietatem Germaniam, partem Pateni in Bizino, Coloniam, Ciuitellam, partem Paceriæ in eccleſia ſancti Nicolai in Vrontino, & totius terræ ſuæ, cum omnibus vaſſallis, iuribus, rationibus, & pertinentiis omnibus, cæterorumque bonorum omnium prædictorum, deuota per eundem Epiſcopum ſupplicatione ſubiūcta, vt cum ipſe in Aprutinum Epiſcopum de nouo per ſedem Apoſtolicam ſit creatus, aſſecurari eum ab omnibus, & vaſſallis, tam de ciuitatis Terami, quàm aliarum terrarum, Caſtrorum, & bonorum ipſorum, quæ iuſtè tenet, & poſsidet, vt præſenti

B iuxta Regni conſuetudinem benignius mandaremus, cuius ſupplicationibus inclinati, quia de conceſsione ipſa prædictorum bonorum factæ eidem Aprutinæ Eccleſiæ per priuilegia dictorum Catholicorum Regum Siciliæ, alias præſentata, & viſa in Regia curia ſupradicta ipſi curiæ conſtitit, idemque Aprutinus Epiſcopus in generali, & communi forma etiam prolatis in dicta fidelitatis nobis ſacramentum præſtitit, & pro Caſtris, & bonis fæudalibus prænarratis, quæ ipſe, vt prædicitur ab eadem regia curia tenet, & habet in fæudum præfatus Epiſcopus nobis pro parte Reu. Domini Genitoris noſtri, ac noſtra ligium fecit homagium, & fidelitatis à vaſſallis debitæ ſolitum exhibuit iuramentum, deuotioni veſtræ præcipiendo mandamus, quatenus recepto prius pro eodem Domino Genitore noſtro, ac nobis iuramento fidelitatis ſo-

C lito ab hominibus, & vaſſallis ijſdem quos prædeceſſores ipſius Epiſcopi nomine, & pro parte iam dictæ Eccleſiæ iuſtè, ac rationabiliter tenuerunt, & poſsederunt, idemque Epiſcopus ex cauſa prædicta iuſtè, ac rationabiliter tenet, habet, & poſſidet. Faciatis deinde iam dicto Epiſcopo ab eiſdem hominibus, & vaſſallis iuxta vſum, & conſuetudinem memoratas aſſecurationes debitè ſacramenta præſtari, ſibique intendi, & reſponderi de omnibus, in quibus tenetur, & debent fidelitate paterna præſcripto quoque fæudali ſeruitio pro ciuitate, caſtris, terris, & bonis eiſdem ipſi curiæ debito, & maiori, ſi maius propterea ipſi curiæ debeatur regiis, & cuiuslibet alterius iuribus ſemper ſaluis facturi fieri de executione præſentium, cum forma earum publica competentia conſimilia

D inſtrumenta, quorum vno vobis retento veſtri ratiocinii tempore producendo alio præfato Epiſcopo, ſeu eius procuratori tradito tertium mittatis ad curiam in archiuio ipſius curiæ conſeruandum. Datum Auerſæ, per Dominum Bar. de Capua &c. anno Domini 1328. die 20. Septemb. 2. indict. Regnorum d. Domini Patris noſtri anno 10. &c. Eadem die receptæ ſunt ibidem à Ven. in Chriſto Patre Domino Nicolao Epiſcopo Aprutino produplo adohamenti, ſeu fæudalis ſeruitij dicti anni 8. indict. ad quod Regiæ Curiæ tenetur pro ſubſcriptis bonis fæudalibus, qui dicitur tenere ab ipſa curia in feudum antiquum in prædicto Iuſtitiariatu Aprutij vltra flumen piſcariæ maior Eccleſia Aprutina, ſub Adoha C. vnc. 1. tar. 5. & gr. 10.

ſicut

ſicut nuntius eius, aſſeruit in Carlenis argenti, vnc. & tar. 3. Prædicta verò bona ſeudalia hæc eſſe ponuntur.

Teramum cum Ranone, ſiue Myano, & aliis pertinentiis, Lirami, Rapinum, Lucumen, ſeu Luccum cum caſalibus eius, Colleuetus cum caſali ſancti Sebaſtiani, Rocca ſanctæ Mariæ. Duodecima pars Forcellæ. Ripa de Turtoreto cum laureto, quæ eſt quarta pars Turtoreti. Medietas Caſtri Victorici, Medietas Biſingii, certa bona ſeudalia in Teczano in diuerſis petijs Terrarum, Montanum, Ciuitella, Suburbium, S. Flauiani. Certa bona ſeudalia conſiſtentia in certis manſis, & vaſſallis poſitis in pertinentijs Rocchæ Theotoniſcæ.

Sequenti verò anno alia bona, & ſeuda Epiſcopatus recuperauit, en Caroli, Roberti Regis filii, Ducis Calabriæ diploma.

Carolus Illuſtris, Ieruſalem, & Siciliæ Regis Roberti primogenitus, Dux Calabriæ, ac eius Vicarius Generalis, Iuſtitiarij Aprutij vltra flumen Piſcariæ fideli paterno, & ſuo ſalutem, & dilectionem ſanctam.

PRidem vobis ad petitionem Ven. Patris Aprutini Epiſcopi ſcripſiſſe recolimus in ſubſtantia continentia poſt ſalutem. Pro parte Ven. Patris Aprutini Epiſcopi, fuit querela coram nobis expoſitione monſtratum, quod dum pridem ad mādatum noſtrum terras omnes, quas Dominus Corradus de Aquauiua poſitas in veſtra iuriſdictione tenebat faceretis ad manus Curiæ diligentibus ſtudijs reuocari, ponitur contigiſſe, quod prætextu reuocationis terrarum ipſarum, tertia pars Caſtri Riperatterii, quam præfatus Epiſcopus nomine ipſius maioris Eccleſiæ Aprutinæ iuſto titulo, & bona fide tenebat, ac pacificè poſſidebat, fuit etiam reuocata, ſeu in ipſa reuocatione in ipſius Epiſcopi, & Eccleſiæ præiudicium inuoluta ſuper quo noſtra prouiſione petitione petita deuotioni veſtræ, Vicariatus autem, quo fungimini diſtrictè præcipimus quatenus ſi tempore deſtitutionis, ſeu reuocationis terrarum ipſarum, quas Corradello, ipſique Domini Corradi nepoti, ex quadam conſideratione præhabita reſtitui iuſſimus certo modo vobis in literis noſtris, aliis ſpecialiter de ſignato præfatus Epiſcopus, & eius Eccleſia erant in poſſeſſione pacifica tertiæ partis eiuſdem ſtatim tertiam partem ipſam d. Epiſcopo, & ipſi Eccleſiæ indilatè reſtitui faciatis, cum non fuerit intentionis noſtræ, nec in noſtra credimus cecidiſſe, qui propter reuocationem iam dictam priuaretur præfatus Epiſcopus, & Eccleſia iure ſuo. Datum Neapoli anno Domini 1319. die 11. Maij 2. indictionis, Regnorum d. Domini Patris noſtri anno decimo. Et ſubſequenter ſcripſiſſe recolimus etiam in ſerie infraſcripta. Carolus Illuſtris Ieruſalem, & Siciliæ Regis Roberti, primogenitus, Dux Calabriæ, ac eius Vicarius Generalis Iuſtitiario Aprutini vltra flumen piſcariæ fideli paterno, & ſuo ſalutem, & dilectionem ſynceram. Proceſſit pridem de ſpeciali mandato noſtro vobis inde directo, vt bona feudalia omnia Domini Corradi de Aquauiua propter contumaciæ ſuæ culpam ad ma-

A nus Regiæ curæ reuocatæ, quæ quidem ipſe miles ante tempus, & tempore reuocationis illorum in iuriſdictiona veſtra tenebat Corradutio pupillo nepoti ſuo reſtitui faceretis. Sicut autem habuit pro parte dicti pupilli nobis nuper oblata petitio, licet bona huiuſmodi aui ſui in iuriſdictione veſtra ſiſtentia ſibi faceretis, ex vigore dicti mandati noſtri reſtitui &c. prout tota forma ſcripta in præſenti quaterno pro eodem Corradutio vſque, Dat. Neap. per Andreā Cyminum iuris ciuilis profeſſorem locum tenentem prothonotarii Regni Siciliæ, an. D. 1314. die 4. Iulii, 2. indictionis Regnorū d. Domini Patris noſtri anno 11. Deinde hic ſequitur, licet autem nunc pro parte iam dicti Epiſcopi habuit compoſitio facta nobis præſcriptæ literæ ſic per vos conceſſæ pro dicto Corradutio impetratæ fuerunt tacita veritate, cum Epiſcopus

B ipſe ante tempus, & tempore reuocationis bonorum ſeudalium Domini Corradi iam dicti tenerent, & poſſiderent, vt aſſerit dictam tertiam partem præfati Caſtri Riperatterij quietè, & pacificè pro parte ſuæ Eccleſiæ memoratæ. Super quo prouiſionis noſtræ remedio ſuppliciter implorato fidelitais veſtræ Vicariatus, qua fungimur auctoritate mandamus quatenus vocatis, qui fuerint vocandi, faciatis inde iuxta præſcriptarum ambarum literarum noſtrarum tenorem, quod iuſtitia ſuadebit, Datum in hoſpitali Montis Virginis, per Andream Cuminum de Neapoli &c. anno Domini 1314. die 3. Augusti 2. indictionis Regnorum

C Domini Patris noſtri anno 11.

Nicolaus verò noſter partem ſuperiorem nouæ Cathedralis, vna cum ſacello ædificauit, in quo iacet extinctus, anno 1355. cum hoc Epitaphio.

Hic requieſcit Dominus Nicolaus de Vrbe
Epiſcopus Aprutinus, qui obijt anno D. MCCCLV.

Ibidem ad parietem eiuſdem ſacelli in marmore.

Vrbe ſola fato vocem intulit Archion,
Quem los patris habet proprio ſub nomine Colam,
Et geminis decem ſecundus arce Monarcus
Ioannes cathedrat lætum ſub teneris annis
Pontificat luſtris pluris, quam iſte ſeptenis,
Et vixit multo populi ſub fœmine fœlix,
Hic iacet in aula dicata nomine ſancto,
Quos vna dies par pæna, locuſque peremit
D *Ad gloriam parem gladius, nec deſiit idem*
Haud exitus ſpargit, quos vita cara nereſcit
In charitate quorum plebs altera duodena
Ad Regna Polorum Præſulem deducet amena.

22. STEPHANVS de Teramo, ex Canonico electus Epiſcopus ann. 1355. 2. Kal. Aug. ex reg. vatic. obijt ann. 1363.

23. PETRVS de valle, ſeu de Auello ciuis, & canonicus Aprutinus creatus 1363. 13. Kal. Ianuarii, fratrem babuit Antonellum Teramnenſis ciuitatis Tyrannum ab Henrico Melatino occiſū anno 1390. Petrus verò mortalitatem expleuit anno 1396. ex lib. oblig. prope Cathedrale templum leguntur hæc ex marmore verba.

Omnes iſtæ Apothecæ fuerunt factæ tempore Rev. in Chriſto Patris D. D. Petri de Valle de Teramo Epiſcopi Aprutini anno Domini MCCCLXXXI. Quintæ indictionis.

Inſi-

Inſignia huius Epiſcopi, Agnus Dei &c.

24. CONRADVS Melatinus ciuis, canonicuſque Cathedralis, fuit electus à Bonifacio Nono ſummo Pontifice anno 1396. 6. Kal. Aprilis. Deceſsit 1405. ex eod. lib. ſacellum in Cathedrali extruxit.

25. ANTONIVS Melatinus Aprutinus canonicus, electus eſt Aprutinæ Eccleſiæ, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, poſt mortem Conradi adminiſtrator, anno 1405. 13. Kalend. Decembris. Haud arbitror hunc in Epiſcopatum ſucceſsiſſe Conrado. Comperi enim hunc ipſum, qui ſequitur, demortuum excepiſſe Conradum.

26. MARINVS de Zacio Theatinus, quem nonnulli ſcriptores Martinum appellant R. Rotæ Auditor. Dum ſumma cum laude Iuriſconſultor verſaretur in Curia, electus eſt Epiſcopus an. 1407. die 14. menſ. Februarij, Duodecimo Gregorio ſedente. Cuius cum difficillimis temporibus fortunam ſecutus, cum eiuſdem ruina, & ipſe corruit tandem. Quippe cum Gregorius in Piſano Concilio deturbatus fuiſſet de ſede, habuiſſetque ſucceſſores Alexandrum Quintum, Ioannemque Vigeſimumtertium, & nihilominus tamen ipſe Greg. XII. partes toties iugulatas vellet fouere, à Ioanne Pontifice excommunicatus coactus eſt inſignia Epiſcopatus deponere 1412, ſed cum deinde abiurato ſchiſmate, cum Conſtantienſi Concilio rediiſſet in gratiam, & ipſius Concilij Auditor fuit, & à Martino Quinto anno 1418. ad Recanatenſem, & Maceratæ Epiſcopatum translatus eſt; Inde poſtea ad Theſtinam regendam Eccleſiam tranſitum fecit. Huius memoria extat in archiuo Abbatiæ ſancti Saluatoris de Monte Amiato, in quadam ſententia in fauorem eiuſdem Monaſterij ab ipſo lata, contra Cluſinum Epiſcopum, anno 1407. die 19. menſ. Martij, in qua ſe Aprutinenſem electum appellat. Hic in Concilio à Gregorio Duodecimo in ciuitate Auſtriæ, diœc. Aquileienſis celebrato, contra Alexandrum Quintum legitimum creatum Pontificem ſententiam tulit, ac publicè pronuntiauit. Acta eiuſdem Conciliabuli.

27. STEPHANVS, è clariſsima gente Carrara, Parauij Domina, cum eſſet olim Patauinus Epiſcopus & Archidiaconus, à Ioanne XXIII. poſt depoſitionem Marini, electus eſt Aprutinus Epiſc. ex Nicoſienſi, anno 1412. 5. non. Octob. cuius Epiſcopatus poſſeſsionem, contranitente Marino difficillimo ſanè, ancipitique conatu aſſecutus eſt. Sed cum deinde Marinus à Martino Quinto, vt ſupra docuimus, ad Recanatenſem Epiſcopatum fuiſſet translatus, Stephanus Aprutinum ſuſcepit regendum, vſque ad annum 1427. donec & ipſe à Martino Quinto, Eccleſiæ Tricaricenſi in Neapolitano Regno admotus eſt. Hic iuramentum fidelitatis à Iudice cauſarum ciuilium ciuitatis Teramnenſis recepit anno 1415. forma autem Iuramenti præſtari ſolita hæc eſt, à tabulario eiuſdem Eccleſiæ recepta.

Sub anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quintodecimo, die primo menſis Septembris 9. indictionis, prout moris eſt, fieri præſtari Iuramentum per Iudicem cauſarum ciuilium ciuitatis Terami, notarium Capitulorum, & Camerarium d. ciuitatis, in manibus Re-

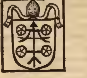
A *uerendi in Chriſto Patris, & D. Domini Epiſcopi Aprutini de iure, & antiqua conſuetudine, cuius in contrarium memoria hominum non exiſtit, vir egregius Illuſt. Doct. Dominus Benedictus de Monte Regali, electus ab vniuerſitate, & ciuibus ciuitatis Terami ad officium Iudicatus ciuilium cauſarum ciuitatis prædictæ conſtitutus coram Reuerendo in Chriſto Patre, & Domino, Domino Stephano de Carraria Epiſcopo Aprutino, ſacroſanctis tactis ſcripturis in manibus dicti Epiſcopi iurauit ad ſancta Dei euangelia facere, & exercere ſuum officium Iudicatus pro ſex menſibus futuris ad fidelitatem, & honorem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, Regiginaliſque Maieſtatis, videlicet Dominæ, & Sereniſſimæ Reginæ D. Ioannæ Secundæ, necnon ad honorem, reuerentiam, & fidelitatem d. Reu. Patris Domini Stephani Epiſcopi prælibati, & ſuorum ſucceſſorum, & d. Ma-*
B *ioris Eccleſiæ Aprutinæ, ſeu Epiſcopatus, ſuoque iuramento firmauit nunquam venire contra dictum Dominum Epiſcopum, ſeu Eccleſiam prælibatam, immò ſi ipſe Dominus Benedictus aliquid ſentiret, quod verteret ad damnum, ſeu detrimentum perſonæ dicti Domini Epiſcopi, ſeu contra eius ſtatum, vel contra Eccleſiam præfatam, eidem Domino Epiſcopo annunciabit, ſeu referet per ſe ipſum, quod ſi non poſſet per ſe ipſum, per fidelem nuncium intimabit, iurabit reddere iuſtitiæ complimentum omnibus, & cunctis, & in dicta iuſtitia ita Magiſtrum iudicare, ut ſeruum, & quod non erit apud ipſum exceptio perſonarum, & ſeruare aſſiſias, & ſtatuta dictæ ciuitatis, & in defectum ipſorum iura communia ſeruare ſuo iuramento firmauit.*

Eodem die Ioannes Conſtantino de Aſſiſio electus pro notario Capitulorum ab vniuerſitate, ſeu hominibus ciuitatis Teeami pro futuris ſex menſibus conſtitutus in
C *præſentia Reuerendi Patris, & Domini, Domini Stephani de Carraria Epiſcopi Aprutini ſacroſanctis tactis ſcripturis, prout moris eſt fieri de antiquitate, & antiqua conſuetudine in manibus dicti Domini Epiſcopi præſtitit iuramentum de exercendo dictum notariatus officium pro dictis ſex menſibus ad honorem, & ſtatum ſemper Reginalis Maieſtatis, necnon ad honorem, & ſtatum dicti Reuerendi Patris, & Domini Epiſcopi Aprutini, ſuæque Eccleſiæ Aprutinæ, contra cuius Domini Epiſcopi perſonam, ſeu ſtatum facere, ſeu attentare aliquid non venire iurauit. Immo ſi aliquid ſentiat ipſe contra perſonam, & ſtatum dicti Domini Epiſcopi, eidem Domino Epiſcopo per ſe, vel alium intimabit: & ſecundum Aſſiſias, & ſtatuta dicta ciuitatis, vel iuris communis in defectu ipſarum omnibus reddet iuſtitiæ complementum, neminem iniuſtè ſedendo: in condem-*
D *nationibus, & alijs, quæ ad ſuum pertinent officium &c.*

Diu anceps, dubiuſque fui, an hic Stephanus cum altero Stephano idem eſſet, qui item è Carrara nobili gente ad Patauinum Epiſcopatum aſſumptus eſt, tùm quod idem nomen ſortitus eſſet, eiuſdemque Carrariæ Gantis eſſet alumnus, quæ per ea tempora, Venetis impugnantibus, Patauina poſſeſsione exciderat, coactuſque fuerat tanquam Reipublicæ Venetæ perduellis, Epiſcopatus demutare ipdem, ſiquidem in libro Prouiſionum Prælatorum ex Archidiaconatus tantùm munere, narratur ad Aprutinenſem Epiſcopatum aſcendiſſe, de Epiſcopatu Patauino nulla habita mentione; Quamobrem in animum induxi meum, vt crederem diuerſos fuiſſe è Carraria gente Stephanos di-

Cc uerſis

uerſis eccleſiaſticis muneribus candidatos, douec inſcriptio marmorea ad eius tumulum Romæ in Eccleſia ſancti Clementis appoſita hanc mihi dubitationem exemit, vnum eundemque fuiſſe Stephanum de Carraria, non plures, qui ſucceſſiuis Eccleſijs Patauinæ nempe, Aprutinæ, ac Tricaricenſi, ſucceſſiuis temporibus præfuit, quod clarè in ipſa inſcriptione habetur; & ſi in libro prouiſionum, ex Archidiacono Patauino ad hanc ſedem Aprutinam adſcendiſſe perhibeatur, nulla de Epiſcopatu facta memoria, potuit enim cum eam Eccleſiam cum Nicoſienſi permutaſſe Patauinum etiam Archidiaconatum ad ſui ſuſtentationem recepiſſe, inde Aprutinum Epiſcopatum. Inſcriptio in marmore ſculpta vna cum inſignibus eſt huiuſmodi.

Stephanus De Cararia Epiſcopus Paduanus, Aprutinus, & Tricaricenſis. Hic requieſcit. An. Domini. MCCCCXXXXVIIII. die X. menſis Giulij. Amen.

28. BENEDICTVS Guidalottus Peruſinus Aquileienſis Eccleſiæ Præpoſitus anno 1427. die 20. menſis Maij electus eſt Epiſcopus Valuenſis, ac Sulmonenſis, eodemque anno à Martino Quinto tranſlatus ad Eccleſiam hanc 4. Kal. Nouembr. Hic idem fuit etiam Cameræ Apoſtolicæ clericus, ac Vicecamerarius: mox fuit Epiſcopus Maceratenſis, & Recanatenſis.

29. IACOBVS electus 1429. 7. Idus Ianuarijs Martino Quinto ſummo Pontifice imperante.

30. FRANCISCVS Monaldeſcus Epiſcopus Vrbeuetanus ad Aprutinam tranſlatus Eccleſiam anno 1443. 8. Idus Septembris inde ad Aſculanam 17. die Martij 1450.

31. ANTONIVS Fatatus Anconitanus, electus à Nicolao Quinto Pontifice, cum eidem Pontifici eſſet à ſacrificijs anno 1450. die 12. menſis Nouembris ab Alphonſo Rege, in Regium Conſiliarium eligitur, humaniſſimè recipitur ſummis cum eius laude. A Pio Secundo Eccleſiæ Senenſis ſuffraganeus conſtituitur anno 1460. & ab eodem trãſlatus eſt ad Anconit. Eccl. eo ipſo anno, in cuius gratiam Ferd. Rex Neapol. Aprutin. Eccl. ac communis lubenti animo confirmauit an. 1458.

Ferdinandus Dei gratia Rex Siciliæ, Hieruſalem, & Vngariæ, vniuerſis, & ſingulis præſentes litteras reſpecturis, tam præſentibus, quam futuris.

QVæ per nos benè geſta, & prouiſa exiſtunt, licet de per ſe ſatis valida ſint, & firma, ad maioris tamen cautelæ ſuffragium libenti animo confirmamus. Cum itaque exhibitis, & præſentatis nobis quibuſdam capitulis pro parte nobilium, & egregiorum virorum vniuerſitatis, & hominum ciuitatis noſtræ Terami de Prouintia Aprutij vltra. . . . . . . fidelium dilectorum, eadem Capitula decretari fecimus,

A prout in pede vniuſcuiuſque Capitulorum eorundem latius demonſtratur. Quorum Capitulorum tenor ſequitur.

Obmiſſis alijs &c. 19. Che ſua Maeſtà ſe degne confirmare, & di nuouo concedere, allo Epiſcopato Aprutino, & Veſcouo prefato tutti, & ſingoli priuilegij, immunità, & gratie conceſſe allo detto Epiſcopato, per il Rè, & Regine paſſati, & per la felice memoria del Rè Alfonſo, e maſſime che lo prefato Epiſcopato, & Epiſcopo d'eſſo in cauſis ciuilibus, & criminalibus, & mixtis habeat merum, & mixtum Imperium, & gladij poteſtatem in li vaſſalli, & terre, & luoghi d'eſſo Epiſcopato, & Epiſcopo manutenere nella poſſeſſione in la quale al preſente ſtà, & è ſtato al tempo della felice memoria del Rè Alphonſo circa le prefate coſe, & confirmare tutte l'antiquate conſuetudini in lo prefato Epiſcopato, e luochi di eſſo. Quod Capitu-

B lum decretari iuſſimus in hunc modum. Placet Regiæ Maieſtati ſi, & prout melius in ipſorum priuilegiorum poſſeſſione, & quaſi fuerunt, & ſunt, & omiſſis alijs ſequitur, demum videlicet; & ſupplicato noſtræ Maieſtati ſubinde pro eorundem vniuerſitatis, & hominum parte, vt ipſa præinſerta capitula, & omnia contenta in eis confirmare de noſtri clementia dignaremur. Nos autem intendentes omninò, vt, quæ per nos prouiſa exiſtunt firmiter, & illæſa ſeruentur, præſentium tenore de noſtri certa ſcientia, & conſultè capitula præinſerta, omniaque, & ſingula in eis contenta, appoſita, & narrata iuxta continentias, & tenores decretationum noſtrarum in pede cuiuslibet Capitulorum

C eorundem poſitarum, & affixarum, quæ licet valida ſint, & firma, ad maioris roboris firmitatem, quæ prodeſſe, & non afficere conſueuit, confirmamus, ratificamus, acceptamus, & approbamus, volentes, & expreſsè iubentes, quod præſens noſtra confirmatio, ratificatio, acceptatio, & approbatio firma ſit, & eiſdem ſupplicantibus perpetua, & fructuoſa, nullumque diminutionis incommodum, ſeu dubietatis inuolucrum, vllo vnquam tẽpore quomodolibet pertimeſcat, ſed in ſuo ſemper robore, & efficacia perſeueret. Et nihilominus in augmentum gratiæ potioris præmiſſa omnia, & ſingula in dictis capitulis, & priuilegijs contenta, quorum tenores præſentibus haberi volumus de noſtri certa ſcientia, & dominica poteſtate pro expremiſſis, & ſpecificè declaratis de nouo concedimus, & donamus Illuſtriſſimo propterea, & Cariſſimo filio, & Locumtenenti noſtro generali Al-

D phonſo de Aragonis Principi Capuæ, & poſt fælices dies noſtros in eodem Regno ſucceſſuri intentum noſtrum declarantes, dicimus, & mandamus Illuſtriſſimis ſpectabilibus, & Magnificis viris eiuſdem Regni Magiſtro Iuſtitiario, & magno Camerario, eorumque, & cuiuſlibet ipſorum Locumtenenti, & Iudicibus delegatis, & delegandis, Regenti, & Iudicibus magnæ Curiæ præſentibus, & rationalibus Cameræ noſtræ ſummariæ Vicegerentibus, Iuſtitiarijs, Capitaneis, Commiſſarijs, & Officialibus quibuſcumque quauis auctoritate, officio, & iuriſdictione fungentibus, ad quos, ſeu quem ſpectat, & ſpectare poterit præſentibus: & futuris, quatenus forma præinſertorum Capitulorum

rum per eos, & ipſorum quemlibet, diligenter, ac attentè illa iuxta præfatarum noſtrarum decretationum continentias pleniores obſeruent inuiolabiliter, & perpetuò doceant, mandent, & faciant tenaciter obſeruari. Nihilque in contrarium faciant, quanto gratiam noſtram caram habent, & pœnam mille ducatorum cupiant non ſubire. In cuius rei teſtimonium præſens priuilegium, & inde fieri iuſſimus regio paterno impendenti ſigillo munitum cum noſtra nondum ſint expleta. Datum in noſtris fœlicibus Caſtris propè Capuam per ſpectabilem, & magnificum virum Honoratum Gaitanum Fundorum Comitem, & huius Regni Locumtenentem, & Prothonotarium Collateralem, Conſiliarium fidelem pro nobis pronunciatum, die 20. Iulij, 6. Indictione anno Domini 1458. Regnorum noſtrorum anno primo. Rex Ferdinandus &c.

32. IOANNES ANTONIVS Campanus, Epiſcopus Cotronenſis à Pio Secundo tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam Anno 1463. Hic ille Campanus eſt, qui ſui ſæculi omnium variè literatorum egregiam laudem tulit, tametſi vilibus, ruſticiſq; ortus parentibus, in Cauella a Galluſio non procul ignobili oppido, vnde ille traxit cognomen. Quam ille ſuam obſcuram originem his verſibus adamuſſim expreſſit.

Galluſii in primis mœnia parua mei.
Parua ſed ingenio cognita rura meo.
Mittere nil gratius noſtræ potuere Cauellæ
Texere ingenium rura paterna meum.

Hunc mater ſub Lauro enixa eſt, cum exantlati in Agro ab ea labores, viam aperuiſſent ad partum, haud obſcuro ſanè præſagio, fore, vt aliquando puer eximia poetica laude floreret. Parentibus iam inde à puero orbatus eſt, orbatumque affines, in quorum fide, poteſtateque erat, tenuioris fortunæ ſordidis miniſterijs illum exercuerunt, ita vt etiam paſcendo pecori deſtinaretur: elucebat tamen in Puero, quaſi ex interuallo, nobilior indoles, quàm quæ ſordidis illis muneribus diutius detineri poſſe videretur. Itaque rurali Sacerdoti in ſeruitutem datus, ab eo latinæ linguæ rudimenta excepit, ſed cum maius in dies ingenium diſcendo proderet, quàm quod vnius Magiſtelli præceptionibus excoli poſſet, miſſus Neapolim eſt, vniuſq; eius inclytæ ciuitatis Patritij, ita fauore adiutus, vt amœniarum muſarum vberrimè fontes exhauſerit. Volutabat Priſcorum ſcripta, ſelectiora quæque mandabat memoriæ, atque ad illarum imitationem ſubindè exercebat ſtylum, itaut breui Poetarum ſui ſæculi cultiſſimus, planè euaſerit, haud falſo omine primos vitales ſpiritus hauſiſſe ſub Lauro. Immortalis memoriæ præceptoribus vſus eſt, ſed Laurentio Valla præcipuè, cuius tanta eruditio erat, vt ex illorum ſchola prodiiſſe videretur.

Quos orbilius ferula, ſcuticaque cecidit.

Ad labyrinthos deinde legum properare aggreſſus, vix Senenſium confinia attigerat, cum repentino procurſu à graſſatoribus circumuentus, ac ſpoliatus, nudus penè deuenit Peruſiam. Ibi cum iure ciuiſſet conſultus, nihilominus tamen publicæ vtilitatis gratia, humaniores literas profeſſus eſt, tanta, vel auditorum admiratione, vel vtilitate

A vt honoris ergo, inter ciues ſuos Senatus Peruſinus aſciuerit. Verum non modo Peruſiam, ſed alias etiam Italiæ Academias ſua ſapientia illuſtrauit Campanus; Patauii verò iam adultæ eruditionis, non tam ſe Doctorem, quàm diſcipulum præbuit. Quippe ſub Demetrio Chalchodyla græcam eruditionem vbertim potauit. Reuerſus inde Peruſiam Bracij fortiſſimi Ducis vitam perſcribere aggreſſus eſt, & perfecit, in quo quidem opere, ſi ab effectu liber, ab adulatione procul fuiſſet, futurum erat, vt hæc eius Braciana hiſtoria ob ſtyli elegantiam poſſet cum priſcis conferri. Igitur cum eloquentiæ fama apud Italicos Principes maximè inclaruiſſet, à Calixto Tertio ſummo Pontifice, Romam accitus eſt, vt à Pontificiis epiſtolis eſſet, ſed vix intrauerat Romam, cum morte Pontificis
B ſenſit ſpes ſuas fuiſſe deluſas. Cæterum cum Pii Secundi ſucceſſoris ſimilitudine ſtudiorum ſe in familiaritatem inſinuaſſet, Magiſter domus Cardinalis Saxoferratenſis effectus eſt, quippe cui tam literis pertractandis, quàm explicandis negotiis habile foret ingenium, Iacobo Ammannato Papienſi Cardinali familiariter vſus eſt, vt etiam cæteris Italicis Principibus in pretio fuit. Demum à Pio eodem ob ſpectatas virtutes ad Epiſcopatus dignitatem ſubuectus eſt, ſub quo Cotronienſis primùm fuit Epiſcopus mox etiam Aprutinus, cum ſpe tandem perueniendi ad purpuram, ſi diuturniori mora Pontifex Pius ſuperſtes fuiſſet. A Paulo deinde Secundo ſucceſſore, à quo non minus, quam anteceſſores feciſſent, liberaliter cultus eſt, ſancti Euſtachii Archipresbyteratum præpingue
C ſacerdotium accepit; cumque Franciſco Piccolomineo Cardinali, in Germaniam comes legationis, ac particeps conſiliorum ab eodem Pontifice deſtinatus, in publico Principum Germanorum conuentu ad miraculum perorauit, vt bellicoſam illam nationem in imminentes propemodum Turcas armaret. Adhuc Secundus Paulus imperabat, cum in Italiam reuerſus, Tudertum ciuitatem ſuſcepit adminiſtrandam, ſubque Sixto Quarto Pontifice, Fulginatibus, Caſtellanæque ciuitati, etiam iura dixit. Quo quidem munere Campanum fungentem repente fortuna deſtituit. Quippe cum factioſa ciuitas ſeditionibus, citra culpam Præfecti, exæſtuaſſet, ita facinus ſuſpitioſum pupugit Pontificem, vt Campanum, tanquam rebellionis conſcium, repentino edicto, & munere deturbauerit,
D & extra eccleſiaſticam ditionem iuſſerit exulare, non potuit ipſe per ſe, non valuerunt amici illius ſuſpicionis apud obduratum Pontificem excuſare Campanum. Expertus eſt ille demum apud pleroſque, vel innoxium ardere inuidia, quem ſemel defatigata fortuna deſeruiſſet. Ex eo, vitam ærumnoſam traduxit ſubinde mutando ſolia. Modo enim apud Ferdinandum Neapolitanum Regem, modo apud Senenſes Pij Secundi memoria recreatus moras trahebat viſurus, an amœniores muſas ad ſui contubernium iterum excitare valeret. Sed vix compoſuerat animum, cum dolor rurſus amiſſæ gratiæ, ita ægrum animum angebat, vt ipſe omni meliori fortunæ damnata ſpe, animum penitus deſponderet. Quamobrem, partim ærumnis, partim comitiali morbo cõfectus Senis interiit an. 1477.

id. Quintiles. Supra regiam gazam, atque thesauros literariam amplam, pretioſamque ſupellectilem posteritati reliquit, quam ad publicam vtilitatem, Michael Fernus in lucem emittendam curauit. Memoriam demortui Campani plurium Poetarum diuerſa carmina illuſtrarunt, ſed ea tantum, quæ in eiuſdem laudem, quæque apud ſacellum ſancti Ioannis Baptiſtæ in Cathedrali, vbi ſitus eſt, incisa leguntur, placuit hic adſcribere.

D. O. M.

Campanus iacet hic, noſtri clarum decus æui
Eloquio reſonans carmine, & hiſtoria,
Nec tamen hic totus, ſola hic ſunt oſſa, petiuit
Cœlum anima, aſt Orbem gloria, corpus humum,
Interijt corpus, viuit ſed gloria, viuit
Spiritus, in ſolo corpore mors potuit.
Vixit annos L. obijt anno 1477.

Campanus ipſe ſibi gentilia effinxit inſignia, in quibus vberrima oliua, expanſis in Cœlum ramis, cui deſuper plenior luna affulget, exurgit, monens fortaſſis eo erudito commento posteritatem, non ſine Cœlitum ope ſibi feraciſſimum adfuiſſe ingenium.

33. PETRVS Minutulus Neapolitanus Campano in Epiſcopatum ſucceſſit anno 1478. 4. Kal. Decemb. Hic Baſilicam vaticanam eccleſiaſtico cultu, librisque donauit, vt antiquum eiuſdem Eccleſiæ Martyrologium prodit ſub die 4. non. Decemb. de quo etiam acta conſiſtorialia.

34. FRANCISCVS Hiſpanus Barcinonenſis ſufficitur die 27. menſ. Ianuarij, anno 1489. translatus eſt ad Tarentinum Archiepiſcopatum.

35. IOANNES Baptiſta Petruccius Neapolitanus, Antonij filius, Neapolitani Regis ſecretarij, cum in fauorem ſupra memorati Franciſci Tarentino Archiepiſcopatu ſe abdicaſſet, titulo Archiepiſcopatus Madicenſis inſignitus eſt, declaratusque Aprutinus Epiſcopus 1489. 7. Kalen. Februarij, quam eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1493. deinde libens, volenſque eo munere abiuit, vt habent acta conſiſtorialia.

36. PHILIPPVS Pinellus Genuenſis, poſt Petrucium electus eſt 1493. die 18. menſis Octob. Alexandro Sexto ſedente. Repertus eſt an. 1517. quidam Philippus Aprutinus Epiſcopus poſtremum obiiſſe diem, quem arbitratus ſum hunc ipſum Pinellum eſſe, quo vt erant illorum temporum mores, potuit ſequenti Epiſcopo dignitatem illam cum futuro regreſſu renunciaſſe, ac poſt Raphaelis exceſſum, iterum illius Eccleſiæ adminiſtrationem inijſſe.

37. RAPHAEL Rota, Epiſcopus Aprutinus, Dominici Iacobatij, Romæ Vicarij Viceſgerens, Reipub. Senenſi literas dedit 1511. quę quidem ep. adhuc in archiuio dictæ ciuitatis aſſeruatur.

38. PHILIPPVS Porcellus Neapolitanus, vt nonnulli placet melius Pinellus idem ipſe, de quo ſupra, anno 1517. Deceſſit Leone Decimo ſedente, ex actibus Conſiſt.

39. CAMILLVS Porcarius, ſiue Portius, nobilis Romanus, ſancti Petri canonicus a Leone X. creatus eſt anno 1517. die 4. menſis Martij. Deceſſit 1522.

40. FRANCISCVS Chrigatus, nobilis Vicentinus, vir doctiſſimus, Leonis Decimi familiaris, ſub quo in Pruſia, Moſcouiaque nobili legatione functus eſt, aliiſque explicandis negotijs præcipua dexteritate mirabilis, ab Hadriano Sexto electus eſt Epiſcopus Aprutinus 1522. die 7. menſis Septembris. Cæterum propriæ Eccleſiæ commoda magis per alios, quàm ſua præſentia vrſit, ſub Clemente Septimo, Pauloque Tertio ſumm. Pontificibus, publicis ferè ſemper implicatus negotijs. Poſtremum clauſit diem ſub Paulo Tertio 1539. Ex hac nobiliſſima gente prodijt Daniel Concordienſis Epiſcopus, alijq; quamplures tum literis, tum armis longè clariſſimi viri, quorum
B cum laude meminit Iacobus Marzarius in 2. lib. Vicentinæ hiſtoriæ.

41. BARTHOLOMÆVS Guidiccionius Lucenſis Romæ Vicarius, electus anno 1539. die 12. menſ. Decembris, nec multo poſt à Paulo Tertio Pontifice creatus eſt presb. Card. Epiſcopuſq; Lucenſis. De quo ſuo loco poſtea plura.

42. BERNARDINVS Syluerius Piccolomineus Aragonenſis, Antonij, & Laudemiæ Pij Secundi ſororis filij, proximus affinis, vir nobiliſſimus, ſed Angelicis propemodum moribus longe illuſtrior, ea ceſsione Cardinalis Guidiccionij, Aprutinus Epiſcopus electus eſt anno 1542. anno verò 1545. ad Sueſſanam Eccleſiam translatus eſt.

43. IACOBVS Cardinalis Sabellus, Aprutinam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit 1545. 13.
C die menſis Aprilis, ſed antequam conuolueretur annus, oneri ſe libens ſubduxit.

44. Fr. IACOBVS Barba Neapolitanus, Procurator ordinis ſancti Auguſtini, ac Pauli Tertij Sacriſta, ab ipſo electus eſt 1546. die 25. menſis Maij, à Iulio vero Tertio, ad Interamnenſem Eccleſiam in Vmbria translatus eſt 1552. die 3. menſis Iulij.

45. IACOBVS Syluerius Piccolomineus, Bernardini nepos, electus eſt 1553. die 30. menſis Auguſti, Concilio Tridentino interfuit. vbi armatus more ſuorum anteceſſorum ſacrum celebrauit, non ſine admiratione Patrum. Deceſſit 1581.

46. IVLIVS Riccius Firmanus, Epiſcopus Muranenſis, poſtea Grauinenſis, ad Eccleſiam Aprutinam translatus eſt an. 1582. Deceſsit 1592. ſub Sixto Quinto Vrbis Viceſgerens. Synodum
D celebrauit, vir vitæ venerabilius, & omni genere ſcientiarum eruditus.

47. Fr. VINCENTIVS, ordinis Prædicatorum è Monte Sancto in Piceno, ex Generali commiſſario ſancti Officij Inquiſitionis, Iulio in Epiſcopatum ſucceſſit 1592. die 23. menſis Octob. Eccleſiaſticæ libertatis propugnator acerrimus, ſynodum celebrauit, Seminarium erexit, pauperes fouit, verè Paſtorem, & Patrem in omnibus ſe præbuit, vt ab omnibus amaretur. Aprutinam Eccleſiam adminiſtrauit cum laude per 17. annos, eoque munere fungens: deceſſit ſub Paulo Quinto anno 1609. ſacro die Epiphaniæ, ſepultus in eccleſia ſancti Dominici.

48. Fr. IOANNES BAPTISTA Vicecomes, Comitis Octauij frater, Mediolanenſis, Eremitani ordinis Congregationis Longobardiæ alumnus,

inſignis Theologus, à Paulo Quinto electus eſt anno 1609. die 23. menſis Februarij. Non minori animi integritate, pietate, ac prudentia Vicecomes hanc rexit eccleſiam per annos 29. quam eius dignus prædeceſſor, nam eccleſiaſticã libertatem acerrimè tutatus, & in pauperes effuſa charitate, in omnibus munificentiam ſuam palam fecit. Cathedralis Eccleſiæ cenſus auxit, in eaque duos Capellanos perpetuò inſtituit, eidemque, dum viueret, omnem ſuam ſupellectilem dono dedit. Fato functus eſt anno 1638. die 11. menſis Maij, nec ſine lachrymis in Cathedrali humatus fuit.

52. Comes HIERONYMVS, ex nobilibus capitaneis de Figino, Mediolanenſis, iurisvtriuſq. doctor, publicè in Academia Parmenſi docuit, cum ipſe prius ſub celebri Oddone Sforzæ iuri operam dediſſet, in Romana curia vtriuſque Signaturæ Referendarius omnibus notus, vrbes nonnullas, tum in Flaminia, tum in Vmbria ita rexit, vt ab Vrbano Octauo in præmium virtutis, Epiſcopus Aprutinus anno 1638. electus ſit, à quo monumenta huius Eccleſię recepimus, ab ipſo non ſine labore expiſcata, quem Deus diu incolumen ſeruet.

AQVILANI EPISCOPI.

AQVILA, hoc tempore, notæ opulentiæ ciuitas in Aprutijs inter Amiternum, Furconiumque antiquiſſimas ciuitates, alto in monte ſita eſt, quæ à Longobardis miſerabile excidium paſſæ, Aquilæ exordium fecerè ex ſuiſmet ruinis, peruenitque excidium ad antiquam Veſtinorum Prouinciam, antiquamque Sabinam, ſic vt incolæ tectis, laribuſque nudati, ad montes ſe tutaturi profugerent, in collibus, vbi cœpiſſent oppida excitare, tametſi aliquandiu ſine Duce, & Magiſtratibus publicam rem adminiſtraſſent, ſenſim tamen, vt caries in ligno, exorti Tyrannunculi ſunt, qui in cæteros quietè agentes ſibi vſurparent imperium, quorum inſolentia, cum pleroſque ad audaciam compuliſſet, facta conſpiratione, omnes ad vnum occiderunt, ſeque in priſtinam vindicarunt libertatem; quia tamen timor erat, ne deinceps imbellis, plerumque, ſparſuſque populus, externæ pateret iniuriæ, publico decreto in illam iêrunt ſententiam, vt qui diſsiti erant in vnum coaleſcerent, populique ampliori celebritate non contemnendam efformarent Rempublicam. Itaque agri partes, cum attribuiſſent ædificaturis, breui

A intra circuitum murorum ædificia exurrexerunt, naſcentique vixdum ciuitati Aquilæ nomen imponere placuit, vt ſicut illa cæterarum Auium Regina eſt, ac domitrix, ſic Aquila ciuitas, ex omine feliciori, cæteras debellare, non debellata, addiſceret ciuitates. Nec omen viſum eſt cecidiſſe incaſſum, ſiquidem hoc tempore illius Prouinciæ præpotentior ciuitas habetur, armis, paciſque artibus illuſtria. Quo autem tempore hæc contigerint, vix apud aliquem ſcriptorum, ad calculos reuocatum reperias. Illud conſtat, Aquilæ fieri mentionem iam inde à Nicolai Secundi temporibus, hoc eſt 1060. cum Ducatum Apuliæ Roberto Guiſcardo ille Pontifex ex pactione Aquilæ facta, dilargiretur; vnde facilè poſſunt redargui Colenutius in Neapolitani Regni hiſtoria, Ranzanus, B & alij, cum aſſerunt ad Imperium Federici Secundi Beneuentanos, Caſſinos, Soranoſque populos, quorum oppida deleuerat Federicus Aquilam ciuitatem fundaſſe, eoque nomine in honorem Imperij, cuius inſigne Aquila eſt, appellari voluiſſe. Alij ſcripſere à Carolo Primo Siciliæ Rege habuiſſe principium. Nec deſunt, qui recentiorem Aquilæ originem comminiſcantur, hoc eſt, à Carolo Martello Neapolitano Rege, anno 1309. Cum interim anceps non ſit, ab Amiterni, Furconijque populis ante Milleſimum fuiſſe fundatam, celebritateque populi, opibuſque ſubinde adauctam.

Haud negauerim tamẽ à ſupramemoratis Principibus, potuiſſe Aquilam, vel ornamenta, vel opes, vel munimenta potiora accipere, ſed nemo non videt, quàm peruerſum ſit, cum fundatione, C reſtaurationem confundere. Quoniam verò hac noſtra ętate vſus inualuit, vt ea ſola ciuitas appelletur, quæ Epiſcopali dignitate eſt exornata, Aquila vero ab Alex. Quarti tantum temporibus eo dignitatis prouecta eſt, vt ex Bulla eiuſdem Pontificis, mox ſubijcienda depromam: inde eueniſſe nemo non dubitat, vt recentior ciuitas haberetur, quod ſerò in ea Epiſcopus ius diuinum dixiſſet, cũ tamen multo ante, tum opibus, tum armis, cum quauis ciuitate videretur poſſe conferri. Dum adhuc proprio Paſtore careret, Furconenſi Epiſcopo ſubdita erat. Cui poſtea, tam Amiternæ diœceſis, quàm Furconenſis S. Maximi in poſſeſſionem ceſſere, ac vtriſque Præpoſitum Præſulem declaratum, Aquilanum Epiſcopum appellauerunt, qui veterum Præſulum excuſſo fræno, vnam D hoc tempore ſanctam Apoſtolicam Sedem veneratur, & colit. Cathedralis SS. Maximo, ac Georgio præclaris martyribus dedicata eſt, præter ea, quæ è Furconio, Amiternoque antiquis ciuitatibus translata ſanctorum Corpora ibidem honorificè conquieſcunt. Vna tantum in ea eſt dignitas, nempe Archidiaconatus, vndecim canonici, inter quos eſt præbenda pœnitentialis, & decem capellani choro inſeruientes. In ciuitate 26. adſunt eccleſię parochiales, quarum ſexdecim ſunt Collegiatæ ſuam habentes primam dignitatem, titulo Abbatis, vel Prioris ornatam cum canonicis, & in illis adeſt fons Baptiſmalis, decem & octo in ea numerantur virorum, vndecim ſanctimonialium Monaſteria, Domus piæ duæ, altera pro alendis pau-

pauperibus puellis, altera pro mulieribus ad melio- A rem frugem conuerſis, tria Xenodochia, domus pietatis, & ſeminarium. Diœceſis eſt ſatis ampla. Epiſcopatus eſt ad regiam præſeriationem fructus taxantur in libris Cameræ 626. florenos, verus valor ad 1000. nummos aureos aſcendit. Animæ numerantur in ciuitate viginti millia. Cæterum Aquilanis optimis ciuibus cumulus fœlicitatis fuit, Bernardinum Senenſem, lapiæ Italiæ ſauè præclarum Apoſtolum, inter tutelares Diuos habuiſſe, qui vt olim Italiam totam, verbo exemploque mirificè illuſtrauit, ſic modo vnam Aquilam ſpectabilem reddit, in cuius complexu, diuino nutu, illi contigit ſpiritum exhalare. Claruit Aquila viris pietate, doctrina, & bellica laude illuſtribus. Ager mita cum aliarum rerum, tum croci copia fœcundus. Huius Ciuitatis Præſulum ſta- B tim ſeriem ex monumentis illius Eccleſiæ, actiſq. Romanis proferemus, ſi prius Furconenſes Pontifices, nonnullaque monumenta referamus, mox, vt polliciti ſumus, eius Epiſcopatus fundationis bullam ſubijciamus.

Furconium olim in Brutijs præpotentem Vrbem, quæ & forum Conii, & Aufa dicta eſt, poſt dirutũ à Sylla Amiternum, ab eiuſdem ciuibus, reædificatã non eandẽ eſſe cum illa, quæ hodie Aquila dicitur, Volaterranus inquit, & Platina in Paſchali Secundo, ſed aliam in montibus ſitam ab Aquila octo M. P. diſtantem, è cuius ruderibus poſt eius euerſionem enatã Aquilam docent alij: eius ruinæ vſq; ad hæc tempora ſpectantur. Furconenſis Eccleſia antiquiſſima eſt, cuius Epiſcop. ſæpe recenſentur in Concilijs tum ſub Furconenſi titulo, tum vero C cum S. Maximi denominatione: idem enim & Furconenſis, & ſancti Maximi Epiſcopus fuit, cuius corpus in Cathedrali aſſeruabatur. Epiſcopalem dignitatem vna cum Clero, Sanctorumque Reliquijs à Furconio Aquilam tranſtulit Alexander Quartus, vt ſupra diximus, ſuppreſſitque Cathedralem, totamque diœceſim, vna cum Amiternina, nouo Aquilenſi Epiſcopo ſubiecit. Otto Imper. Anno 956. totum Furconenſem Comitatum in honorem ſancti Maximi, Epiſcopi, & Eccleſiæ Furconienſi dono dedit, tradiditque alia bona, & iura conceſſit, cuius donationis chartam hic duximus emittendam, ſic ſe habentem.

In nomine Domini, & Saluatoris IESV CHRISTI. D

ANno ab Incarnatione Domini nongenteſimo quinquageſimo ſexto: Ego Otto Imperator Auguſtus, Diuinæ ordinationis Clementia, Anno Imperij mei ſextodecimo menſe Iunio Indictione vndecima, hoc præceptum fieri præcepi, ad honorem, & reſtaurationem Beati Maximi Martyris, ideo conſtituit me Ottonem gratia Dei Imperatorem Italici Regni defenſorem de Aſiæ Palatio habitum ſana mente, & ſpontanea mea bona voluntate, & pro his miraculis, quæ Dominus dignatus eſt oſtendere pro te Beate Maxime, & pro tuo ſancto corpore, de quo humiliter Rogo, vt aliquantulum nobis comportare conſentias, pro quo iuſiurandum tibi feci, quatuor tantum plus dare, quam tu hic habeas, in noſtris partibus, ſci-

A licet vltramontanis, & facere tibi quod ſanctus Angelus Michael per Epiſcopum nobis mandauit, quamobrem trado, concedo, atq; dono tuo Epiſcopatui totum Furconenſem Comitatum, finis cuius hic eſt. A ſeptentrionali parte incipit à loco, qui dicitur Rotilianus ſimul cum toto Guaſto, vbi ſint mille millia modiola terræ, & reuertitur ad occidentalem partem per medium locum Poppleti, & ſic pertranſit per Tſiculiolum, & per medietatem Foruli, vbi ſint mille modiola de terra, quæ tenent vſque ad ſanctum Syluestrum, deinde tranſit per Vilianum vſque ad ſanctum Stephanum cum decem millibus modiolis de terra vſque ad montem ſuper Petram cornutam, deinde tranſit meridianam partem per montem ſucclinianum, & per ſaltum fœlicem, qui cum omni ſua poſſeſſione
B pertinens eſt eidem Epiſcopatui, & egreditur cum hoc fine vſque ad roborem, ſicque reuertitur ad orientalem plagam pertranſiens Anzedonam Ciuitatem, & pergit per Bleſimum montem vſque in Barizanum, duo millia modiola de terra, quæ tendunt vſque ad locum, qui dicitur Badua, & ſic reuertitur ad priorem finem. Iubeo ego Imperator, vt infra hos fines non dominetur alter Epiſcopus, nec Comes, niſi tantum Epiſcopus ſancti Maximi. Adhuc intus iacent aliæ petiæ terræ Aſterici, quæ tendunt vſque ſupra Paganicam, & vſque ſupra dictum Badum, & vſque ſupra Picentiam, in quo fine ſunt mille modiola de terra, & in iſto eodem fine intus iacet Eccleſia ſanctæ Euphemiæ in quingentis modiolis de terra: ibi etiam eſt Eccleſia ſancti Iuſtini, & Eccleſia ſanctæ Mariæ de
C Paganica cum trecentis modiolis de terra ſimul cum alia petia de terra, vbi requieſcit Corpus beatæ Iuſtæ ſuper illum pogium, & ſub illo monte eſt medietas ipſius, quæ ambæ terræ procedunt ex duabus partibus, vſque in aquam cum ducentis modiolis de terra ſimul cum ipſo poggio, qui ſuper ipſa eſt: quæ omnia ſint Eccleſiæ ſancti Maximi. Similiter concedo eidem Epiſcopatui tria millia modiola terræ incipiunt in illo loco, vbi Corpus ſancti Euſanij requieſcit, & protendunt vſque ad locum, qui Vallis dicitur, & vſq; ad illum locum, qui Sarra vocatur, & protenditur vſque ſuper Eccleſiam ſancti Sauini. Et adhuc trado iam dictæ Eccleſiæ tres petias terræ in comitatu Marſicano iacentes, quarum vna eſt Marentino, quæ continet in ſe modiola trecenta, cuius fines ex dua-
D bus partibus eſt terra Elpici, & ex alijs duabus partibus eſt territorium Sanctum Sauinum: ſecunda petia iacet in loco vbi ædificatus eſt ſanctus Marcellus, quæ ſimiliter continet in ſe modiola centum, & piſcationem infra aquam Fucinij milla millia deſtri, & per longitudinem vſque in paternum ſint decem millia deſtri, cuius finis eſt de tribus partibus terra Apici, & de conſortibus eius, & ex quarta parte terra aliorum hominum. Sed & de Aqua præcipio, vt quicunque ibi peſcauerit, ſemper de triginta piſcibus, prædicto Epiſcopatui vnum reddat: tertia petia terræ iacet in loco ſelimine, quæ continet in ſe modiola quatuor centum, cuius fines ſic continentur; De vna parte eſt Fucinus cum ſua piſcatione, in quo quicunque piſcauerit, reddat vt dictum eſt ſuperius, & ex alia

parte

parte eſt terra Luidinis, & ex tertia parte eſt via, & ex alia parte terra aliorum hominum: inſuper erado ſupradictæ Eccleſiæ in comitatu Aprutij, in loco qui ſanctus Flauianus vocatur, vnum Portum, qui reddat centum pondera inter aurum, & argentum, & etiam ferrum, & ſal, qui Portus continet infra ſe quinque millia modiola inter terram, & aquā intra mare; ſimiliter in ciuitate de Aterno dono ſeptem millia modiola terræ cum quinta parte illius Portus, & cum quinta parte ipſius Ciuitatis, & cum quinta parte tributi ipſius Ciuitatis, & etiam modiola quingenta in terra, quæ vocatur Collemonte, cuius finis ſic eſt; de duabus partibus eſt Terra Zoſani, & ex alijs duabus partibus terra aliorum hominum do adhuc totum Caſtellum de Roge, excepta terra Aſtonis, & Guiniſij, & aliorum minorum hominum, cuius Caſtelli finis, cum villa ſua tenet vſque ad Mozanum, iuxta terram Aſtonis, & vſque ad S. Mariam Iaphanis de ſylua plana, & vſque ad Lardezanum, & tranſit inde per medictatem Caſtri de prædicto Caſtello de Collemonte, cum tota ſylua de Caſainayne, & reuertitur vſque ad Furcam de iam dicto Roge, & vſq; ad pilam, & tranſit per illū Campum de Popleto vſque ad Mozanum, infra hos fines ſiuit mille millia modiola de terra, quæ omnia prædictus Epiſcopatus poſsidet, & inſuper illam terram do, quæ iacet per medietatem Banio vſque ad flumen, & vſque ad terram de Caſtillione, & tranſit per Cucurazzum, habens ſecum totum collem Pudonis, & ſic reuertitur ad flumen, & infra hos fines nemo habet hæreditatem, niſi tantum Aſto, Bueſto, & Guiniſius qui ſunt hæreditanei huius terræ, & ſimul mecum dotauerunt hanc Eccleſiam de illis terris, quæ continentur infra hos finitios, quos modo diximus fines, quarum terrarum, quas indotem miſerunt, hæc ſunt. Prima petia de terra iacet in illo loco, qui dicitur Solagno, quæ continet in ſe quingenta modiola, cuius finis eſt totum illum pratum de Pantano tendens vſque ad canalem, & vſque ad Caput de via, quæ reuertitur in Caſtilionem, & ſic vadit per illos fines de ſilua vſque ad Volubrum, & reuertitur in ſontozuli, cum toto illo colle de Solagno vſque in muris, & vſq. ad pedem de ſupradicto prato. Secunda petia de terra iacet, vbi Eccleſia ſancti Iuſtini eſt ædificata, quæ eſt per menſuram modiola centum. Tertia petia de terra iacet, vbi dicitur Caſale, quæ continet ſe modiola duodecim, cuius finis eſt ab vna parte aqua de lacu, & de duabus alijs partibus, eſt terra eiuſdem Aſtonia. Quarta petia de terra iacet, vbi Fontemayna dicitur, quę continet octingenta modiola, cuius finis eſt, ex vna parte via, quę tranſit per ponticellum per viam Salatiam, & per pedem de ticulo, & ſic reuertitur vſque in muris. Quinta petia de terra iacet ibidem ad Forcellam, quæ continet mille modiola, cuius finis incipit per pedem de Ronca, & tranſit vſq; ad viam Salariam, & de alio latere vadit per viam illā de forcella vſq; ad flumen, & à pede illius fluminis extenditur vſq; in viam de limite, & veniens per eandem viam limitis, pergens per medietatem ciuitatis Conę, & per medietatem lacus, cuius alia medietas eſt Aſtonis, & ſic reuertitur ad viam Salariam. Pro his terris, quas modo

A deſcripſimus dedi ego Otho Imperator illis tribus hominibus Aſtoni, Bueſto, atque Guiniſio duo millia libras pro pretio, & quantum plus valerent, donanda vna mecum. dederunt beato Maximo, pro redemptione animarum ſuarum. totum hoc quod ſuperius ſcriptum eſt. Ego Otho Imperator Eccleſiæ tuæ beate Maxime, pro redemptione animæ meæ, & etiam propter hoc vt aliquantulum tui corporis permittas deferri, dono, concedo, confirmo, & ſemper firmiter permanere volo; & quicumque hoc defraudare, vel aliquo malo ingenio minuere, vel ſubtrahere voluerit, vendendo, cambiando, donando, ſiue præſtatiuum alicui faciendo, niſi ad vtilitatem, & honorem eiuſdem Eccleſiæ,

B ex parte Dei omnipotentis, & beatæ Mariæ ſemper virginis, beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & beati Maximi Martyris, & omnium ſanctorum, & noſtrā ſimul cum omnibus nobiſcum manentibus, maledictionem habeant in perpetuum, & cum Iuda, qui tradidit Chriſtum, & cum Anna, & Caypha, qui Dominum crucifixerunt, aſſocientur. Et inſuper illud quod fecerint, ſit vanum, & inutile, & qui comparauerit, vel aliquo malo ingenio tenuerit, niſi ſicut ſupra ſcriptum eſt, ſit debitus legaliter componere, ſicuti peſſimus præſumptor, qui præceptum frangit imperiale. Vnde pro ſtabilitate huius rei. Ego Otho Imperator præcepi Bonifacio notario, hanc cartam ſignatam mea manu, & manu Epiſcopi Ceſſi, & laudatam, & confirmatam ab omnibus ibidem ſtantibus, ſcilicet

C Epiſcopis, Ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, ac Populo, & teſtibus ſubſcriptis, vt feliciter in perpetuum permaneat.

† *Signum manus Otthonis Imperatoris, qui hanc cartam ſcribere rogauit, & ſignum ſanctæ Crucis impreſſit.*

† *Signum manus Epiſcopi Ceſſi, cui Angelus hanc cartam manifeſtauit, & rogatus ab Imperatore, ſignum Crucis impreſſit.*

† *Signum manus Aſtonis, qui conſenſit, & confirmauit hanc cartam, & ſignum Crucis fecit.*

† *Signum manus Bueſtonis, qui ſimiliter conſenſit, & confirmauit hanc cartam, & ſignum Crucis impreſſit.*

† *Signum manus Guiniſii, qui conſenſit, & confirmauit hanc cartam, & ſignum Crucis impreſſit.*

† *Signum manus Ruydis Marchionis, qui rogatus ab Imperatore ſi teſtis, ſignum S. Crucis fecit,*

D † *Signum manus Alberti Marchionis, qui rogatus ab Imperatore ſi teſtis, ſignum S. Crucis fecit.*

† *Signum manus Roberti Marchionis, qui rogatus ab Imperatore ſi teſtis, ſignum Crucis fecit.*

Ego Bonifacius Iudex, & Notarius rogatus omnibus compleui, & finiui.

Eius exemplar ex Aquilanæ Eccleſiæ tabulario, mihi Roma Florentiam tranſmiſit, vir genere, & doctrina clariſsimus Gaſpar de Simeonibus, cuius familiam antiquiſsimæ, & primariæ nobilitatis in vrbe Aquila, diuque per inſignia militiæ, ac togæ munera Neapolitanis Regibus, Andegauenſibus præſertim, atque Aragonijs probatam, ex eadem Furconenſi ciuitate pluribus ab hinc ſæculis ortum ducere comperio; ea namque familia in primæua ædificatione Aquilæ, ſeſe in illam Intet ditione

præ-

præpotentes, tranſtulit. & Cathedralem ipſam, quæ dudum Furconienſis fuerat, ſibi Parteſiam deligens, gentilium ibi ſacellum, quod nunc vetuſtiſſimum cernitur, conſtruxit, in eoque amplum Sacerdotium inſtituit, euius præſentandi Ius ad poſteros continenti ſerie tranſmiſſum, per quadringentos fere annos, viri eiuſdem familiæ hodieque habent. Aliæ Furconienſes antiquæ progenies, ac nobiles in Aquilana Ciuitate numerantur. At Furconienſes Epiſcopi hi tantùm à nobis fuerunt obſeruati.

1. FLORVS in Concilio ſub Agathone Papa Anno 680. reperitur inter cæteros Patres conſcriptus.

2. IOANNES Furconienſis Antiſtes in Concilio Romano contra Anaſtaſium Presbyter, & ipſe ſententiam dixit. Anno 853.

3. CESVS Epiſcopus ſancti Maximi anno 956. quo ſedente Imperator Otho Furconienſem Comitatum Epiſcopio Aquilæ contulit, vt vidimus ſupra.

4. GVALDERICVS, vel VVALDERICVS, ſic legitur in chronicon ſancti Vincentij de Vulturno libro 4. Epiſcopus ſancti Maximi anno 968. & anno 970. ſubſcripſit, ac teſtis fuit Iudicatui ſanctæ Mariæ Apinianiei.

5. BERARDVS Furconienſis Epiſcopus Caſtellum Collepaidonis in ſua Diœceſi ædificauit, obtenta facultate à Rogerio Rege; à quo caſale ſancti Euſanij accepit anno 1147. Rogerij diploma Innocentius Tertius ad petitionem Ioannis Epiſcopi Furconienſis confirmauit, cum interſione eiuſdem Regis Diplomatis anno 1204. an. 7. Pontif. extat in reg. eiuſdem Pontificis ep. 100. fol. 131. Sic enim ſe habet.

INNOCENTIVS EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.

Epiſcopo Furconienſi.

Solet annuere &c. vſq. impertiri. Ea propter Venerabilis in Christo frater, tuis iuſtis precibus annuẽtes, donationem Caſalis S. Euſanij ab incly. re. Rogerio Rege Siciliæ factam bonæ memoriæ Berardo Epiſcopo Furconienſi, prout in eiuſdem Regis authentico continetur, auctoritate Apoſtol. confirmamus &c. vſque cõmunimus ad maiorem autem huius rei firmitatem habendam authenticum Regis prædicti de verbo ad verbum huic noſtræ paginæ duximus inſerendum, Cuius tenor talis exiſtit. In nomine Domini, & Dei æterni, & Saluatoris Noſtri Ieſu Chriſti. Rogerius Diuina faciente Clementia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Reſidentibus nobis in Palatio noſtro Tarentino apud Salernum cum reuerendiſſimo filio noſtro Rogerio Duce Apuliæ, & Comitibus, & Magnatibus, alijſque Baronibus Regni noſtri. Berardus Venerabilis Furconienſis Epiſcopus ad nos veniens, noſtram admodum deprecatus eſt clementiam, quatenus in Territorio ſui Epiſcopatus Caſtellum fieri, & concedimus, quod Collepaidonis vocatur. Nos autem de more ſolito precibus eius annuentes, ei poſtulata conceſſimus. Inſuper etiam Caſale ſancti Euſanij, de quo altercatio inter prædictum Epiſcopum, & ſinicen. coram noſtra præſentia facta fuit & Iudicio Curiæ ad noſtra regalia peruenit, eidem Epiſcopo ex noſtra ſolita largitate, & pietate conceſſimus, credentes prædictum Epiſcopum fore inde fideliorem, & obedientiorem Regno noſtro, ad huius ſane dationis, & conceſſionis noſtræ memoriam, & inuiolabile firmamentum præſens ſcriptum ſigillo noſtro inſigniri, & per manum Roberti notarij noſtri, ſcribi fecimus. Datum in ciuitate Salerni per manum Roberthi Cancellarij anno Incarnationis Dominicæ 1147. menſe Nouembris Indictione 11. anno verò regni Domini Rogerij Dei gratia glorioſiſſimi. Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ 17. fœliciter Amen, Amen, Amen, nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, ſi Quis autem &c. Datum Laterrani 17. Kal. Iulij.

Idem Berardus anno 1187. obtulit Guillelmo Bono Regi Siciliæ pro ſeruitio terræ ſanctæ milites ſex, & ſeruientes duodecim ratione feudorum, quæ ab ipſo Rege tenebat, *Ciuitatem nempe S. Maximi in Furcone, quæ ſicut dixit eſt feudum vnius militis, Caſtellum Rogæ quod eſt feudũ vnius militis, & Caſale S. Maximi, quod eſt feudum vnius militis; ita in Regiſtro Neapolitano ſignato 1322. lit. A fol. 13.*

6. IOANNES Furconienſis Epiſcopus, anno 1204. ab Innocentio Tertio omnium priuilegiorum Romanorum Pontificum pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis confirmationem obtinuit, Diploma eſt huiuſmodi, quod in archiuio Vaticano aſſeruetur in reg. eiuſdem Pontif. 7. ap. 115. f. 138.

Innocentius Epiſcopus &c. Dilecto I. Epiſcopo Furconenſi, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum. In Eminenti Ap. ſe. ſpecula diuina diſponente clementia conſtituti, fratres, & Coepiſcopos noſtros debemus ampliore charitate diligere, & Eccleſias eorũ gubernationi commiſſa S. Apoſtolico patrocinio communire. Ea propter &c. vſque annuimus, & ad exemplar fœlicis recordationis Alexandri Papæ Prædeceſſoris noſtri Eccleſia Furconenſem, cui auctore Deo præeſſe dignoſceris ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus &c. vſque communimus, ſtatuentes & quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia &c. vſq; vocabulis exprimenda, Eccleſiam maiorem S. Maximi, cum villa quæ vocatur Ciuitas cuius medietas eſt eiuſdem eccleſiæ cum hominibus, & poſſeſſionibus ſuis, eccleſiam S. Euſanij cum Cappella, & hominibus, & tenimentis ſuis, Caſtrum Collepaydonium cum eccleſia, & tenimentis ſuis, Rodium cum eccleſiis, & tenimentis ſuis, eccleſiæ S. Iuſtæ cum Cappella, & hominibus ſuis, etiam tenimentis, eccleſiam S. Iuſtini cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Mariæ de Paganica cum Cappella, & hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Euphemiæ cum pertinentijs ſuis eccleſiam S. Mariæ de Guaſto cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Nicolai de Lagenca cum poſſeſſionibus ſuis, eccleſiam S. Mariæ de Picentia cum poſſeſſionibus ſuis, eccleſiam S. Martini de Picentia cum hominibus, & tenimentis ſuis Eccleſiam S. Angeli de Beſegne cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Petri de Limignano cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Martini de Oricela cum Capella, hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Scholaſticæ cum tenimentis ſuis, eccleſiam S. Mariæ de vnda cum tenimentis ſuis, eccleſiam S. Cãdidi cum Capella, & hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Mariæ de Planule cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Mariæ de Bannico cum hominibus,

nibus; & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Marini cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Laurentij de Saxa cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Mariæ de Bacano cum hominibus, & tenimentis ſuis, eccleſiam S. Felicis de monte cum tenimentis ſuis, eccleſiam S. Thomæ de Groila cum tenimentis ſuis, eccleſiam S. Stephani de Rocca cum Capella, & hominibus, & tenimentis ſuis. Præterea ſubſcripta Caſtella Diœceſana tibi lege ſubiecta, ſicut ea rationabiliter poſſides, tibi nihilominus confirmamus, Bagnum ſcilicet cum villis, eccleſijs, & pertinentijs ſuis, Caſtellionem Baccanum, & Pagancam cum Eccleſijs, villis & pertinentijs ſuis, Aſſezezæ cum Eccleſijs, & pertinentijs ſuis, Felettum cum Eccleſijs, & pertinentijs ſuis, Intenceram cum Eccleſijs villis, & pertinentijs ſuis, Camardiam cum Eccleſiis, & pertinentijs ſuis, Podium & villam de Picentia cum Eccleſiis & pertinentijs ſuis, Guaſtum cum eccleſiis, villis, & pertinentijs ſuis. Collebrengunum cum Eccleſiis, & pertinentijs ſuis, Ragnum cum Eccleſijs, & pertinentijs ſuis, Peſcum Maiorem cum eccleſiis, & pertinentijs ſuis. Sinicium cum ſancto Demetrio, & ſancto Ioanne, & ſancto Martino, & ſancto Mauro cum pertinentijs ſuis, Iſiſiam cum eccleſiis, & pertinentijs ſuis, Barrile cum Eccleſiis, & pertinentijs ſuis, Roccam, & Celicium cum Eccleſiis, & pertinentijs ſuis, Roccam attoneſcam cũ Eccleſijs & pertinentijs ſuis, Oue, & foſſam cum Eccleſiis, & pertinentijs ſuis, villam de vnda cum Eccleſijs & pertinentijs ſuis, Turrim cum Eccleſiis, Villis, & ſuis pertinentijs, Gignanum cum Eccleſiis, villis, & ſuis pertinentibus, Rodium cum Eccleſiis, villis, & ſuis pertinentijs, Pile cum Eccleſijs, villis, & pertinentijs ſuis, Saxam cum Eccleſiis, villis, & pertinentijs ſuis, Podium S. Mariæ cum Eccleſiis, villis, & pertinentijs ſuis. Luculum cum Eccleſijs, villis, & alijs pertinentijs ſuis. Colomentum cum Eccleſiis Villis &c. Rocca S. viti cum Eccleſiis Villis &c. Torna partem cum Eccleſiis, villis &c. Ciuitatem Forcole cum duabus Eccleſiis, & pertinentijs ſuis. Roccam S. Stephani cum villis ſuis. Caſtellionem de Ballo cum Eccleſiis &c. Eccleſiam S. Ioannis de Colimentis cum capllis, hominibus, & tenimentis ſuis, Eccleſ. S. Angeli de Lupleſco cum capellis, & hominibus, &c. ſtatuimus præterea vt nullus clericus cuiuſque ordinis &c. vſque irritum habeatur &c. Prohibemus autem, ne Præpoſiti, vel presbyteri &c. vſque reuocatur, ab hoc præſenti decreto die. Inhibemus ne aliquis in Diœceſi tua Eccleſiam, vel oratorium aliquod ſine tuo, vel ſucceſſorum aſſenſu conſtruere de nouo præſumat, ſaluis tamen priuilegijs Pontificum Romanorum; libertates præterea, & immunitates à prædeceſſoribus noſtris &c. vſque communimus, decernimus ergo &c. ſalua in omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qua igitur &c. Cunctis autem &c. Datum Laterani per manum Ioannis S. R. E. ſubdiaconi, & notarii Kal. Iunii indict. 7. Incarnationis Dominicæ anno 1204. Pontificat. verò Innocentij Papæ III. an. 7. Ioannes verò translatus fuit ad Eccl. Peruſinam 1208.

7. ANFVLVS ſeu Anſulcus Epiſcopus, Furconienſis anno 1208. interfuit conſecrationi Eccleſię S. Pamphili Sulmonenſis: idem memoratur in quodam inſtrumento Eccleſiæ S. Auſanij.

8. THEODORVS Epiſcopus Furconienſis an. 1220. ſententiam tulit ad fauorem Epiſcopi Reatini contra Abbatem S. Sylueſtri de Petra Battuta die 12. Ian. indict. 8. ex tabulario Reatino à doctiſſimo viro Gabriele Naudeo Pariſino collecto.

9. T. ELECTVS Furconienſis ex capellano & ſubdiacono Apoſtolico anno 1225. Honorius Tertius confert præbendam T. tunc ſubdiaconi & Capellani Apoſtolici nũa electi in Epiſcopum Furconienſem vacantem in Eccleſia Paduana, Ioanni Clerico filio nobilis viri Mathæi de Grauario, tertio nón. Iulii anno 9. ep. 349. fol. 64. reg. vat.

10. BERARDVS de Padula, Raynaldi de Comitibus Cardinalis Oſtienſis, qui poſtea fuit Alexander Quartus, conſanguineus, ab Innocẽtio IV. anno 1252. 10. Kal. Iunij. Furconienſis Epiſcop. delectus, habetur in reg. vatic. ep. 242. f. 168. Ille eſt Berardus, qui poſtremus Furconienſem rexit Eccleſiam, quem Alex. Quartus ad Aquilanam tranſtulit, fuitque primus Aquilanus Epiſcopus, vt ex ſequenti Alexandri diplomate clarè videtur.

Alexander Papa Quartus communi Aquilanen. fidelibus noſtris in perpetuum. puræ fidei charitate conſpicua terra veſtra, ex lucidis in ſe, ex magnificis proficit actibus, & aliis Ciuitatibus Regni Siciliæ, ſpectabili ſectandæ probitatis exemplo libertatis amplectendæ profectum manifeſtè propinat, propter quod Terra eadem, quæ à mœnium fundatione, morũ, geſtorum nobilis ingenuitate conſpicitur. Sic apud proximas, & remotas multipliciter redditur ſuorum proceſſum ſtrenuitate laudabilis, & penes nos, & Apoſtolicam ſedem præcipuis attollenda fauoribus, & gratijs potioribus honoranda, quod non ſolum per ſingulares eiuſdem Regni vrbes clarè reſonat ſuæ præconium bonitatis, ſed longius turba inſonat laudis, ſuaque remotius acta volantis famæ diffuſiora noteſcunt, & nos, dictaque ſedes tuis affectibus ducimur, vt congruis eam ſublimemus honoribus, & condignis gratijs exaltemus. Attendentes igitur ſinceræ deuotionis conſtantiam, & indeficientis fidei firmitatem quibus Terra eadem erga Romanam Eccleſiam pollere dignoſcitur, ac volentes ex hoc affectu, noſtram plenitudinem, quam habemus, ad illam oſtendere per effectum penſantes etiam quod omnes ferè habitatores Furconis videlicet, & Amiterni, hoc eſt ab Orno putrido, & Beſſi, ac riuo ambario vſque Cornu & Montem Regalem, incolatum ſuum apud prædictam teram tranſtuliſſe dicũtur. Conſiderantes inſuper, quod vos tanquam Orthodoxæ cultores, & amatores fidei Eccleſiam ſanctorum Maximi, & Georgij de Aquila, quam de nouo coſtruxiſtis, & quam cum in inſtantia petiſtis in Catedralem Apoſtolica authoritate erigi, bonis veſtris temporalibus ſecundùm facultates veſtras iam laudabiliter dotare cepitis, & vnum molendinum, & dimidium, ac duo alia ſedilia pro conſtituendis duobus alijs Molendinis liberaliter concedendo, prout in Inſtrumento publico confecto ex inde pleniùs conſpeximus contineri, veſtris ſupplicationibus inclinati, prædictam Terram Aquilæ ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcepimus de fratrum noſtrum Conſilio, & plenitudine poteſtatis ſtatuimus eſſe de cætero Ciuitatem, Epiſcopalem dignitatem concedentes eidem, & Furconenſem ſedem cum omnibus ſuis Iuribus, dignitatibus, & honoribus, præſertim cum ad id Ven: fratris noſtri Epiſcopi Berardi, & dilectorum Magiſtri Angeli capellani Magiſtri Archipresbyteri, & capituli quondam Furconenſis vota concurrãt ad prædictam Eccleſiam SS. Maximi, & Georgorij de Aquila, quam deinde Cathedralem eſſe decernimus, transferentes. Conſtituendo ut de cætero loci Præſul, non Furconen. ſed Aquilanus

lanus Epiſcopus nominetur. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis Conſtitutionis, & tranſlationis, &c. indignationem &c. incurſurum. Amen, amen. Datum Laterani per manum Magiſtri Rolandi S. R. E. Vicecancellarij 10. Kal, Martii Indict. 15. Incarnationis Dominicæ anno 1257. Pontificatus autem D. Alexandri Papæ Quarti anno 3.

Alexander Clero Ciuitatis, & Diœceſis Aquilanæ. Cum Terram Aquilæ de fratrum noſtrorum conſilio ſtatuerimus eſſe de cætero Ciuitatem, Epiſcopalem dignitatem concedentes eidem, ac Furconenſem ſedem cũ omnibus ſuis iuribus, & dignitatibus & honoribus, præſertim cum Ven. Fratris noſtri Epiſcopi, & dilectorum filiorum Archipresbyteri, & capituli quondã Furconen. nunc Aquilan. ad id vota concurrerint ad Eccleſiam S. Maximi, & Georgij de Aquila, quam Cathedralem deinceps eſſe decreuimus transferentes conſtituendo, vt de cætero loci Præſul non Furconenſis, ſed Aquilanus Epiſcopus nominetur. Noſque prædicto Epiſcopo quondam Furconen. nunc Aquilano ſub certa forma dedimus his in mandatis, vt ad prædictam Ciuitatem Aquilanam accedens, seq. de cætero nominans, ac nominari faciens Epiſcopus Aquilanus & populo Ciuitatis ipſius gerat tanquam veſter Epiſcopus ſolicitudinem. Vniuerſitatem veſtram monemus, & hortamur attentè per Apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè mandantes præcipiendo, quatenus eundem Epiſcopum tanquam Patrem, & Paſtorem veſtrarum animarum deuotè ſuſcipientes, obedentiam ſibi, & reuerentiam debitam impendatis, eius monitis, & mandatis ſalutaribus intendendo. Alioquin ſententiam quam idem ritè tuleris in rebelles, ratam habebimus, & eam faciemus authore Domino vſque ad ſatisfactionem condignam app: re: inuiolabiliter obſeruari. Dat. Laterani 10. Kal. Ianuarii Pontif. noſtri anno 3.

1. BERARDVS de Padula poſtremus Epiſcop. Furconienſis, ab Alexandro Quarto adlectus primus Epiſcopus Aquilanus anno 1257. 10. Kal. Martii, cui ſcripſit Alexander ſequens Diploma.

Alexander &c. Epiſcopo Furconien. quondam, nunc verò Aquilano. Cum nos Terram Aquilæ de fratrum noſtrorum conſilio, ſtatuerimus eſſe de cætero ciuitatem Epiſcopalem, dignitatem concedentes eidem Furconienſedem cum omnibus ſuis iuribus dignitatibus, & honoribus, præſertim cum tua, & dilectorum filiorum Archipresbyteri, & capituli quondam Furconenſis, nunc Aquilani ad id vota concurrerint ad Eccleſiam SS. Maximi, & Georgij de Aquila, quam Cathedralem deinceps eſſe decernimus, transferentes, conſtituendo vt de cætero, loci Præſul, non Furconenſis, ſed Aquilanus Epiſcopus nominetur. Fraternitati tuæ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus ad prædictam Ciuitatem Aquilanam accedas, teque de cætero nominans, ac nominari faciens Epiſcopum Aquilanum. De Clero, & Populo, & Ciuitatis ipſius geras tanquam ipſorum Epiſcopus ſollicitudinem diligentem. Datum vt ſupra, &c.

Hic Aquilanum, Furconiumque Clerum in vnum coaleſcere iuſſit, quem deinde in canonicos ſimpliceſque Sacerdotes diſtinxit, vt illis ordinibus, gradibuſque dignitatum Eccleſiam Aquilanam ornaret, latiſque ſalubertimis legibus, Monaſterium ſanctæ Mariæ de Aquilis ab omni Iuriſdictione liberum fecit. Archipresbyterum S. Victorini de Amiterno, qui nunc S. Blaſij vocatur intra ciuitatem Aquilanam & liberè obedientiam præſtantem, benignè recepit; nonnullis pactis, ac conditionibus, ac præſertim vt ipſe, ac ſucceſſores eius, Epiſcopi Aquilani eum defenderent, se conſeruarent in ſua immemorabili iuriſdictione, iuxta priuilegia ipſius Archipresbyteri, quæ omnia Beradus ſub ea conditione ſuſcepit, vt in publico habetur inſtrumento. Septem ipſos annos nouam rexit Eccleſiam, cum deinde decedens, hoc eſt 1264. Sepeliendũ ſe iuſsit in Furconienſi Eccleſia.

2. NICOLAVS de Siniſtro Aquilanus Monachus, & Abbas ſanctorum Vincentii, & Anaſtaſii de vrbe ordinis Ciſtercienſis, electus Epiſcopus Aquilanus à Clemente Quarto ann. 1267. Datum Viterbij 11. Kal. Ianuarij ann. Pontif. 3. ex reg. vatic. epiſt. 117. quæ incipit. *Debitum officij &c.* & ep. 118. clero Aquilano f. 180. & 181. Hic interfuit, aſſenſuſque eſt, donationi ab Aquilana Republica, factæ Monaſterio S. Mariæ ad Graianum, cumq; per aliquot annos Aquilanam gubernaſſet Eccleſiam, vita functus eſt anno 1299. Quo tempore diademate Pontificio inſignitus eſt Cæleſtinus Quintus in Porticu S. Mariæ de Colle medio, quo, vt Eremicolam in ſummum Pontificem electum, poſt diuturnius interregnum, contuerentur, ducenta fermè hominum millia confluxiſſe narrantur. Sequentem hanc perpetuam indulgentiam eidem Eccleſiç conceſsit Cæleſtinus ad futuram rei memoriam.

CAELESTINVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

INter ſanctorum ſolemnia ſancti Ioannis Baptiſtæ memoria eò eſt ſolemnius honoranda, quo ipſe de aluo ſterilis matris procedens fœcundis virtutibus ſacris elogijs, & facundus fons, Apoſtolorum labium, & ſilentium Prophetarum in terris Chriſti præſentiam caliginoſis mundi lucernam ignorantiæ obtenſis tenebris verbi præconio & indicis ſigno mirifico nunciauit, propter quod eiglorioſum Martyrium mulieris impudicæ indictum intuitu miſterialiter eſt ſecutum, Nos in ipſius ſancti decolatione capitis in Eccleſia S. Mariæ de Colle medio Aquilenſi, ordinis S. Benedicti, ſuſcepimus Diadematis impoſita capiti noſtro inſignia, Hymnis, & canticis, & fidelium deuotis oraculis cepimus venerabilibus honorari, vt igitur ipſius decollationis feſtiuitas indicta Eccleſia præcipuis ex tollatur honoribus, & populi Domini decorata frequentia, tanto deuotius, & frequentius honoretur, quæſito inibi quærentium Dominum ſupplex poſtulatio gemmas Eccleſiaſticę bonitatis ſitientes, ſpiritualibus ſibi reperiet in æternis Tabernaculis profuturas; omnes vero pœnitentes, & confeſſos, qui veſperis eiuſdem feſtiuitatis Vigiliæ, vſque ad Veſperas feſtiuitatem ipſam immediatè ſequentes & præmiſſam Eccleſiam acceſſerint, annuatim de Omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius confiſi, ab Baptiſmo abſoluimus à culpa, & pœna, quam pro ſuis merentur commiſſis omnibus &, delictis. Datum Aquilæ 3. Kal. Octobris Pontif. noſtri anno primo.

3. Fr. NICOLAVS de Caſtrocello à Cæleſtino V. Tertius Epiſcopus Aquilanus electus eſt. Hic

anno

anno 1296. cum iura Archipreſbyteratus S. Victorini attentius euoluiſſet, conuocato Aquilano Capitulo, ad fauorem eiuſdem Archipreſbyteri, ſententiam tulit, aſſerens, Archipresbyterum, eiuſq. prædeceſſores ab eo tempore, cuius memoria non extabat, exercuiſſe ſpiritualem ac temporalem iuriſdictionem in iis, quæ ſpectant ad formam eccleſiaſticam in Caſtris Portiani, Pizzuli, Clareni, S. victorini, ac Rocchæ de Venis. Deceſſit Nicolaus ſub Bonifacio Octauo anno 1303. Tumulatuſque eſt in veteri Furconienſi Baſilica. Eius varia, ſplendidaque ſupellex cum argenteis vaſis, cathedralem mirum in modum adauxit.

4. BARTHOLOMAEVS ex comitibus Monopellij canonici iuris conſultus electus à Capitulo, & à Bonifacio Octauo confirmatus Epiſcopatu nobilitatus eſt anno 1303. 5. id. Auguſti, ex reg. vatic. ep. 185. f. 350. Hic in cathedralis ſacram Turri campanam collocauit, paſtoralemque baculum in ſucceſſorum vſum efformandum curauit. menſæ Epiſcopali præpoſituram ſancti Euſanij de Furconio adiecit anno 1310 aſſenſum præbente Thoma de Foſſa Præpoſito, Gauderici de Ocra Regni Siciliæ Cancellarij Nepote: Publicæ eius rei Tabulæ extant ita conſcriptæ.

In Dei nomine Amen. anno Domini milleſimo trecenteſimo decimo. die 12. menſis Martij 8. Ind. apud Aquilam in Domo D. Tomaſij Præpoſiti de ſoſſa Pōtificatus Sanctiſsimi Patris & Domini noſtri D. Clementis Papæ Quinti, anno quinto, & regnāte Exc. D. Noſtro Roberto, Dei gratia Hieruſalem, & Siciliæ Rege Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ Prou. Forcal querij, ac Pedemontis Comite Regnorum eius anno primo feliciter.

Nos Angelus margarithi de Balneo ciuis Ciuitatis Aquilæ publicus ciuitatis præd. Regia auctoritate Notarius, & teſtes infraſcripti, videlicet Fr. Franciſcus de ſpoleto Prior S. Auguſtini de Aquila, de ordine Heremitarum, Fr. Paulus de Otaniano de dicto ordine, Ser Valentinus canonicus Eccleſiæ S. Mariæ de Papanica, Teodinuccius & Benedictus filii Ser Teodini de Podio, Homaſius S. Donati, Petrus Mattheæ, Sauinus de Saxa, Ioannes Abbas de Catali, Comes Nicolaus Albertuſii de Manupello, Donatus de Spoleto, & Honuphrius de Terra nigra pręſēti ſcriuario publico, declaramus, notum facimus, & teſtamur, quod diſcreti viri D. Thomas dictus Præpoſitus de Foſſa, qui ſe Propoſitum Eccleſiæ S. Euſanii de Furcon. Aquilen. dioec. gerebat, & ſic communiter habebatur necnon Capitulum eiuſdem Eccleſiæ, videlicet, Dominus Thomas Raynaldus, D. Thomaſij de Barilibus, Andreas, Bartholomæi, D. Mathæus Gregorii, Marcus, Iacobi, Gentilis de Sinitio, Ioannes de Caſtroeceli, Ioc Nicolai Comitis de Paganica, Nicolaus Thomaſij da Foſſa, & Maximus Riccardi, in domo eiuſdem Præpoſiti, in ciuitate Aquilæ conuenientes in vnum, ſponte, ac vnanimiter, ex certa ſcientia recognouerunt, dixerunt, & publicè, & conſtanter confeſſi fuerunt in noſtri præſentia, præſente etiam, & audiente Reu. in Chriſto Patre, & Domino noſtro, D. Bartholomæo ven. Epiſcopo Aquilano, quod dicta Eccleſia, ſiue Præpoſitura S. Euſanij,

A nullo medio, & pleno iure ſpectet, ſpectare debet. & pertinere, ſoluit ſed ius, & proprietatem menſæ Epiſcopi Aquilen. cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, & eſt, & eſse debet ſpecialiter de iure menſę pię, & hoc fuit, & eſt ſemper notorium ſaltem fama, tam in Eccleſia Aquilana, quàm in dicta Eccleſia ſancti Euſanij, & alijs Eccleſijs, & locis circumiacentibus adiacens dictus Prępoſitus, quod vidit bo. me. D. Anfuſum, q. Epiſcopum Furconenſem, cuius ſedes per translationem canonicam, nunc dicitur Aquilenſis, tenere, ac poſſidere pro iure, ac nomine, & pro parte dictæ mēſæ tunc Furconenſis, nunc Aquilan. pleno iure, ad manus ſuas dictam Eccleſiam, ſiue præpoſituram S. Euſanij cum iuribus, & pertinentijs ſuis. & diſponere de ea, ſicut de alijs dictæ menſæ pro ſuo B libito voluntatis. Et quod D. Gualderius de Ocra, qui Regni Siciliæ Cancellarius Auunculus ipſius præpoſiti, velut tunc potentiſsimus, d. D. Anfuſum poſſeſsionem prædictam, ſic violentam ad manus ſuas peruenisse, idem Præpoſitus recognouit, & volentes dicti Præpoſitis, & Canonici, ſiue Canonici, ſiue clerici Eccleſiæ prælibatæ propriæ ſaluti conſulere, indemnem reddere, in quantum poterant in d. menſam dederunt eidem D. Bartholomæo Epiſcopo Aquilano liberam poteſtatem, & conſenſerunt, & expreſsè, quod ſua ordinaria auctoritate, & proprio iure poſsit pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis nomine dictę menſæ d. Eccleſiam, ſiue Præpoſituram ſancti Euſanij, cum iuribus, & pertinentijs ſuis, ad manus ſuas pro Epiſcopali iure dictæ menſę tenendam, & ad maiorem d. iuris, & C traditæ pietatis euidentiam, & vberiorem cautelam dictæ menſæ, ac dicti D. Epiſcopi, & ſucceſſorem eius prædictus D. Bartholomæus Epiſcopus Aquilanus, cum conſenſu Capituli Aquilani conſentientibus etiam expreſsè prædictis Præpoſito, & Capitulo, ſiue Canonicis ſancti Euſanii prædictam Eccl. ſiue Præpoſituram S. Euſanii, cum iuribus, & pertinentiis ſuis prędictæ menſæ Epiſcopi Aquilani vniuit, & incorporauit, & tam idem D. Epiſcopus Aquilanus, Capituli Aquilani accedente conſenſu, quoniam dictus Præpoſitus Capitulum, ſeu Canonici ſancti Euſanii tractatu legitimo præcedente, & moroſa, ac diligenti deliberatione habita, inter ſe ſponte, & vnanimiter, & concorditer d. Eccleſiam, ſiue Præpoſituram ſancti Euſanii, ipſe Præpoſitus, & Canonici, cum D iuribus ſuis, & pertinentiis, incorporarunt menſæ Epiſcopi Aquilani, & ex cauſa huiuſmodi incorporationis, & vnionis ſe, & dictam Eccleſiam, ſeu Præpoſituram, cum iuribus, & pertinentijs incorporarunt, Capitulum, & Canonici Eccleſiæ ſancti Euſanii. rogauerunt me Angelum Margariti de Balneo Regia auctoritate notarium, quod ad futuram rei memoriam, & perpetuam cautelam d. menſæ Epiſcopi Aquilani ſucceſſorum eius præmiſsa omnia redigere in prędictam nominationem, ſigno, & ſubſigno meo, ſignis, & ſubſignationibus prædictorum teſtium roboratum ad præmiſſa vocatorum, & rogatorum, vnde ad futuram rei memoriam, & ipſius D. Epiſcopi ſucceſſorum exinde factum per manus meas ſolut. roborat. &c.

Et ego Angelus Margariti de Aalueo, ciuis ciuitatis prædicta Regia auctoritate notarius, prædictis omnibus interfui, & ſcripſi, & in publicam formam redegi rogatus, meoque ſolito ſigno ſignaui, &c. A

Ego Valentinus, qui teſtis prædicta teſtor, & ſigno.

Ego Theodinus Ser Theodini de Rodio, qui teſtis, me ſubſcripſi, & ſignum feci.

Non abs re erit, hic Cæleſtini Quinti diploma exponere, vna cum Neapolit. Regum immunitatibus, exemptionibuſue ab ipſis conceſsis nobilibus de Ocra, de Foſſa, de Alba, & Barilibus familiis conſortibus, quibus clarè patet has nobiles familias ab vna radice prodiiſſe, quam ſupra è Comitibus Marſorum ſuam duxiſſe originem retulimus in Epiſcopis Aprutinis, ſic enim ſe habent.

CELESTINVS EPISCOPVS B
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Raynaldo Vitalis, Petro Vitalis de Ocra, Benedicto Andreæ, & Petro Thomæ Rogerij de Foſſa, Bartholomæo, Thomæ, & Matthæo filijs, & hæredibus quondam Iacobi Berardi Sanctorij, Gualterio, Dominici de Villa ſancti Martini, & Franciſco Thomæ de Caſentino, & eorum hæredibus de Ocra Aquilanæ diæceſis, ſalutem, & Apoſtol. benedictionem. Oblatæ nobis veſtræ petitionis ſatius continebat, quod nuper chariſsimus in Chriſto filius Carolus Rex Siciliæ Illuſt. diligenter attendens grata, & accepta ſeruitia, quæ ſibi dilectus filius noſter frater Thomas, tit. ſanctæ Cæciliæ presbyter Cardinalis, cuius conſonguinei eſtis, apud ſedem Apoſtolicam ſtudioſè impendit hactenus, & impendere poterat, in futurum vos intuitu Cardinalis eiuſdem ab omnibus, & ſingulis fiſcalibus mutuis, & collectis exactionibus, functionibus, grauaminibus, oneribus, alijs quibuſcumque in terris Aquilæ, & Ocræ pro tempore imponendis, duxit per ſuas patentes literas, in perpetuum eximendos dantes, per eaſdem literas Iuſtitiarijs ſecretis, & officialibus alijs Aprutij, necnon capitaneis ciuitatis Aquilæ, Baiulio, Iudicibus, executoribus, & collectoribus, ac vniuerſis hominibus ciuitatis eiuſdem, & Ocræ præſentibus, & futuris diſtrictius in præceptis, vt exemptionem, ſeu immunitatem prædictas vobis, & hæredibus veſtris in perpetuum illæſas obſeruant, & faciant tenaciter obſeruare, ita quod exemptionem, ſiue immunitatem præfatis in perpetuum ſine perturbatione ſinamini, atque gaudere liberè valeatis, prout in eiſdem literis Regijs plenius continetur. Quare nobis humiliter ſupplicaſtis, vt exemptionem, & immunitatem præfatas ex certa ſcientia confirmare, ac literarum prædictarum tenorem præſentibus inſeri faceremus. Nos igitur perſonas veſtras ab tempore Cardinalis eiuſdem quem claris ſuis exigentibus meritis, ſyncera charitate complectimur, & eximijs fauoribus conſequemus gratioſè proſequi intendentes; veſtris ſupplicationibus inclinati exemptionem, ſeu immunitatem prædictas ratas, & gratas habentes, & etiam ex certa ſcientia, auctoritate Apoſtolica confirmare, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenor verò literarum prædicti Regis talis eſt. C D

Carolus Secundus, Dei gratia Rex Hieruſalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ, & Forcalquerij Comes, Iuſtitiarijs ſecretis, & officialibus alijs Aprutii, necnon capitaneis ciuitatis Aquilæ Baiulis, Iudicibus, & executoribus, Taſſatoribus, ac collectoribus, ac vniuerſis hominibus ciuitatis eiuſdem, & Ocræ præſentibus gratiam ſuam, & bonam voluntatem. Si benemeritorum deuotiones attendimus, & fouendas in caſibus amplexamur amicorum noſtrorum vtilium debemus promptitudinem cernere, ſuoſque in eis, cum tempus expoſtulat gratiam proſequi, & fauere, ſicque penſantes, quod ven. in Chriſto Pater, & amicus noſter chariſſimus D. Thoma tit. ſanctæ Cæciliæ presbyter Card. erga nos, & noſtra negotia omnē pro viribus, cum cauſa depoſcit, promptitudinem deuotionis exercet, non ſolum eum, ſed ſuos, in eo vero immerito facimus ſi fouemus, cuius rei gratia tenore præſentiū aperimus. Quod Raynaldum Vitalis, Petrum Vitalis de Ocra, Benedictum Andreæ, & Petrum Thomaſij Rogerij de Foſſa, Bartholomæum Thomæ, & Matthæum filios, & hæredes q. Iacobi Berardi Sanctori, Gualderium Dominici de Villa ſancti Martini, & Franciſcum Thomæ de Caſentino de Pera, & hæredes eorum in perpetuum conſanguineos D. Cardinalis eiuſdem fideles noſtros, cuius intuitu ab omnibus, & ſingulis fiſcalibus, ſubuentionibus alijs quibuſcunque in prædictis terris Aquilæ, & Ocræ pro tempore imponendis duximus de certa noſtra ſcientia, & ſpeciali gratia tenore præſentium in perpetuum eximendos, ſed quia per immunitatem conceſſam huiuſmodi onus non intendimus adijci hominibus alus dictarum terrarum nos rotum, quod de ſubuentionibus, & præſtationibus ipſius prænominatos Raynaldum, & alios, hæredeſque ipſorum pro rata contigit, aut reſpicit nobis detrahi volumus, & in noſtram curiam retorqueri, & propterea fidelitati veſtræ diſtrictè præcipiendo mandamus quatenus mandatis, & ordinationibus quibuſcumque contrariis factis, aut in antea faciendis non obſtantibus quoquomodo prædictam noſtram gratiam prænominatis fidelibus noſtris, & hæredibus eorum in perpetuum tenaciter obſeruetis, & obſeruare faciatis illæſam, eos, vel eorum aliquem probationis eorum præſentibus, aut futuris contra illam, in nullo penitus moleſtetis, vel patiamini moleſtari, ita quod immunitate ipſa in perpetuum liberè gaudeant, & ſine perturbatione fruantur cauti, quod vos Iuſtitiarij, vel capitanei Aquilæ non detis vobis alterutrum in pendenti, quod de præſtationibus, & oneribus ipſis, quibuslibet prænominatos fideles noſtros pro rata contigit, ex quo nobis vt ſupra diſiungitur, & non hominibus terrarum ipſarum computari volumus, & adſcribi, præſentes autem literas, quas fieri iuſſimus duplicatas poſtquam eas, in quam fuerit expediens inſpexeris pro cautela reſtitui volumus præſentanti tam ad nos, quam ad ſingulos ſucceſſores noſtros in antea firmiter valituras. Datum Aquilæ, per Bartholomæum de Capua militem Domini PP. notarium prothonotarium Regni Siciliæ anno Domini Milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto die 24. Septemb. octauæ indictionis Regnorum noſtrorum, anno decimo.

Nulli ergo &c. ſi quis autem, &c. Datum Neapoli, 8. Kal. Decembris Pontificatus noſtri anno primo.

Tbo-

Thomas de Ocra tit. ſanctę Cęciliæ presbiter Cardinalis , ordinis Cæleſtinorum monachus, de qua hic habetur mentio , Neapoli ex hac luce migrauit anno 1300. 29. Maii in feſto Pentecoſtis , ex lib. oblig. ſuum vltimum condidit teſtamentum 23. eiuſdem menſis , cuius exemplar ex originali deſumptum ab archiuio ſancti Spiritus Muronenſis cœnobij prope Sulmonam vidimus, in quo prę ter cæteros nepotes eiuſdem Cardinalis memoratur Taddæus de Barilibus , cui reliquit florenos aureos viginti .

Bartholomæus tandem Vienneſi generali Concilio ſub Clemente Quinto varijs criminibus accuſatus , adfuit anno 1312. vbi morte præreptus menſe Maij in Metropolitana Eccleſia tumulatus eſt. Extat eiuſdem Pontificis ad Epiſcopum Reatinum , & Abbatem ſanctæ Praxedis contra ipſum ſequens epiſtola anno ſuperiori data , vnde ille ad ſe purgandum ad curiam acceſſerat, hic enim ſe habet in tranſumpto apud me .

CLEMENS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei ,

Ven. fratri Epiſcopo Reatino, & dilecto filio Abbati Monaſterio ſanctæ Praxedis de Vrbe .

G*Rauenimis , nec immeritò gerimus , & moleſtum quamplurimum redduntur vobis noſtris cum Eccleſiarum Prælati , qui ex debito Paſtoralis officij laudabilium actionum exemplum tenentur cæteris exhibere per amplam vitiorum incendere auſu damnabili præſumentes nephandis actibus relaxatis habenis ea committere , nec verentur , per quæ Diuina Maieſtas offenditur , famæ derogatur , ipſorum ſaluti detrahitur, menteſque fidelium graui ſcandalo perturbantur . Quamobrem dignis motibus ducimur , & rationabilibus ſtudijs excitamur, vt cum de Prælatis ipſis auribus noſtris talia referuntur , ne ſi relinquantur negligentiæ , præſtent alijs audaciam committendi peiora , ſuper his opportunè prouiſionis accelerare remedium debeamus. Sane nuper ad noſtrum peruenit auditum , quod Bartholomæus Epiſcopus Aquilanus Pontificalis honeſtatis oblitus, ſalutis propriæ immemor , famæ prodigus , & proprij perſecutor honoris quendam Guglielm Matthæi Taſcioni ciuem Aquilanum, pro eo, quod ad mandatum ſuum quandam mulierem noluit recipere in vxorem, per conſanguineos mulieris eiuſdem frequentibus inſtigationibus , & inductionibus occidi nequiter procurauit , ſeque grauibus aduerſis inuertendo criminibus pecuniam ſuam , quam in cibos pauperum conuertendo debuerat Domino fœnerari, per mercatores diſtribuit ad vſuras Eccleſias, & eccleſiaſtica beneficia contulit, & confert per ſimoniacam prauitatem, clericis Epiſcopatus ſui confert ordines , niſi ab ipſis pro eiſdem ordinibus certa ſibi ſumma pecuniæ perſoluatur . In ſancti Pauli de Lauareto , & S. Nuntij de Cognano , & S. Antimi, & ſancti Angeli de Vigio, Eccleſijs Aquilanæ diœceſis quoſdam canonicos inſtituit per labem ſimoniæ prauitatis , recipiendo quaſdam pecuniarũ ſummas pro huius canonicatibus ab eiſdem, presbyterum Angelum de Aſſerito Rectorem Eccleſiæ ſancti Martini de paſculo maiori eiuſdem diœceſis , Rectoriam ſancti Martini , & Berardum Vitalis Archipresbyterum ſanctæ Mariæ de Interueſis Aquilanarum* A *eccleſiarum, Archipresbyteratu ſanctæ Mariæ prædictarum eccleſiarum, ex certis confictis cauſis priuauit , dictumque presbyterum Angelum in Rectorem eiuſdem ſancti Martini , & Berardum præfatos in Archipresbyterum ſanctæ Mariæ de Interneſis eccleſiarum prædictarum de nouo inſtituit , receptis quibuſdam pecuniarum quantitatibus ab eiſdem , contra Gentilem quendã præpoſitum ſancti Andreæ de ſoſia eiuſdem diœceſis pro eo , quod iuxta mandatum eiuſdem Epiſcopi ſe nõ fecerat in presbyterum promoueri , ad priuationem ſententiam procedere intendebat, ſed recepta ab eo propter hoc quadam ſumma pecuniæ , non proceſſit , ſed mandatum huius reuocauit . A ſorore Agatha Abbatiſſa olim monaſterij ſanctæ Mariæ ad Gruxanum , ordinis ſancti Benedicti Valuen. diœceſis , quæ ſententialiter priuata fuerat eiuſdem regimine Abbatiæ, quamdam ſummam pecuniæ, iocalia, & res alias dicitur recepiſſe, dictamq; Agatham ex tunc manutenuit, & defendit in regimine* B *monaſterij antedicti. Plures quando ex appellantibus Apoſtolicam ſedem ab ipſo , eiuſque proceſſibus , ex aliquibus iuſtis cauſis , diro carceri mancipauit , in ipſos nihilominus excommunicationis ſententiam fulminando . Ita quod nullus deinceps a proceſſibus eius iniuſtis ad dictam ſedem, quæ conſueuit eſſe refugium oppreſſorum, audet quomodolibet appellare, clericos ſuæ diœceſis abſque rationabili , vel ſaltem pro leuiſſima cauſa capit , & incarcerat , & ſic ab eis extorquet immiſericorditer quicquid habent . Excommunicationis , & interdicti ſententias in ſuos ſubditos pro nihilo fulminat , monitione aliqua non præmiſſa . Ab eccleſijs, & clericis ciuitatis , & diœceſis prædictarum procurationes ratione viſitationis debitas ijſdem clericis inuitis , & reni-* C *tentibus recipit in pecunia numerata , licet nullam ſuper hoc habere indulgentiam Apoſtolicam dinoſcatur , & quoties eccleſias viſitat ſuæ diœceſis , toties expenſas recipit neceſſarias , & nihilominus extorquet ab ipſis certam pecuniæ ſummam pro prouiſionibus ſupradictis . A meretricibus publicè proſtitutis in ciuitate prædicta quolibet menſe recipit pecuniariam penſionem, & ſic ipſas manutenet , & tollerat in proſtibulis earundem , eiuſque oculos ſæua cupiditas adeo dicitur excæcaſſe, vt quoſdam de Guaſto , & de Rocca ſancti Syluestri presbyteros eiuſdem diœceſis reatu homicidij publicè irretitos , recepta quadam ſumma pecuniæ ab eiſdem, Miſſarum ſolemnia , & alia diuina officia permittit publicè celebrare , idem quando Epiſcopus propter præmiſſa modum auaritiæ non imponens de decimis , quæ per ſedem Apoſtolicam pro tempore in illis partibus imponuntur , nihil omnino perſoluat , ſed recepta taxatione de certa ſumma pecuniæ pro dictis decimis perſoluenda pro ſe* D *& clero ciuitatis, & diœceſis prædictarum impoſitionem taxationis huius integraliter exigit a clero , & eccleſijs ciuitatis, & diœceſis earundem . Ad Deum præterea , reuerentiam debitam non oſtendens , quoties ipſum contigit miſſam ſolemniter celebrare , etiam in conficiendo reuerendum Euchariſtiæ Sacramentum , mitram de capite non deponit , ſed irreuerenter caput retinet coopertum. Nos itaque , qui licet immeriti ſumus in ſupremo ſpeculationis vertice , diuinæ inſpirationis munere conſtituti attendentes , quod præmiſſa , ſi opere muniantur impleta , & grauiori ſunt in eodem Epiſcopo animaduerſione plectenda , quæ in tam eminentis dignitatis gradu cenſeri debent exceſſus , merito grauiores , ipſaque ſub diſſimulatione tranſire ſalua conſcien-*

tia,

tia, nequeuntes vobis in virtute ſanctæ obedientiæ per A
Apoſtolica ſcripta diſtricte præcipiendo mandamus, qua-
tenus ad ciuitatem Aquilanam, vel alia loca vicina,
de quibus videritis expedire, vos quantocius illic con-
ferentes, & habentes præ oculis ſolum Deum, ſi ſuper
præmiſſis famam eiuſdem Epiſcopi eſſe leſam inquira-
tis ſuper ijs, & alijs criminibus ſuper quibus eum inue-
neritis diffamatum ſollicitè veritatem, quam inueneri-
tis in ſcriptis redactam nobis ſub ſigillis veſtris per fide-
lem nuntium transmutamini. Cæterum ne ob defectum
expenſarum veſtrarum contingat hoc negotium impe-
diri, volumus, & Apoſtolica vobis auctoritate concedi-
mus, vt vobis faciatis de bonis menſæ eiuſdem Epiſcopi
Aquilani, tibi videlicet fr. Epiſcope in duobus, tibi vero
fili Abbas in vno flor. aur. pro veſtris neceſſarijs die- B
bus ſingulis, quibus negotio inquiſitionis huius inſiſten-
dum duxeritis miniſtrari, contra &c. authoritate no-
ſtra appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quod ſi non
ambo his exequendis potueritis intereſſe, alter veſtrum
ea nihilominus exequatur. Datum Auenioni 10. Kal.
Iunij anno ſexto.

5. Fr. PHILIPPVS Lucenſis ex Eremitano
ſancti Auguſtini ordine alumnus, concionator exi-
mius, nobiliumque diſciplinarum ſcientia clarus,
ſub Clemente Quinto Aquilanum Epiſcopatum
adeptus eſt anno 1315. 2. non. Iunij, conſecratur
Auenione, Pontificis iuſſu, per Martinũ Archiepi-
ſcopum Bracharenſem. Hic nouum Cathedrale
templum à fundamentis ad perennitatem ſui no-
minis, Deique gloriam munificentiſſimè erexit,
ac poſt quindecim ſuæ adminiſtrationis annos, C
Lucæ, ex hac mortali luce migrauit, tumulatuſque
eſt apud ſuos Auguſtinianos, vnde lac pietatis pri-
mum ſuxerat.

6. Fr. ANGELVS Acciaiolus nobilis Floren-
tinus, ordinis Prædicatorum ſextus Aquilanus Epi-
ſcopus fuit anno 1328. 6. idus Iunii, ex reg. vatic.
Eccleſiam ſibi creditam adminiſtrauit vſque ad an-
num 1342. deinde ad Eccleſiam Florentinam
translatus eſt, vbi poſtea de ipſo plura.

7. PETRVS GVILLELMI de Tocco canoni-
cus Theatinus, Angelo Acciaiolo, ſucceſſit 1343.
17. Kal. Auguſti à Clemente Sexto electus. Hic
decretalium peritia ſatis clarus habitus. Cõtagioſa
lue extinctus eſt ann. 1346. poſt cuius exceſſum
Aquilanæ Eccleſiæ trium annorum interregnum
fuit.

8. PAVLVS de Bazzano, Raynaldi filius, ex
Præpoſito Eccleſiç ſanctç Iuſtæ de Bazzano, Aqui- D
lanæ diœceſis à Clemente Sexto electus eſt anno
1349. 3. Kal. Aprilis reg. vatic. epiſt. 142. f. 115.
ann. 7 p. 1. lib. 4. anno verò 1353. ab Innocen-
tio Sexto translatus eſt ad Aſculanam Eccleſiam,
quam duos ipſos annos adminiſtrauit, deinde ad
priſtinam ſuam Aquilanam Eccleſiam redijt, quã
cum repetitis vicibus per viginti, & quatuor annos
ſanctè rexiſſet, è viuis exemptus eſt 1377. die 25.
menſis Ianuarij, ſepultuſque eſt in Cathedrali.

9. ISACVS de Caſtro Arcionio Peruſinus, aliis
Aſculanus è Byndia familia, Monachus ſancti Be-
nedicti, Abbaſque ſancti Michaelis de Candiano
Patauinæ diœceſis, cum eſſet Pontifex Aſculanus,
translatus eſt ad Eccleſiam Aquilanam ann. 1353.
6. id. Maij, regeſt. vatic. ann. 1. epiſt. 84. fol. 52.

A ac cum poſt duos annos ad primam Eccleſiam
ſuam rediſſet. Aſculi defunctus eſt, ſepultuſque
apud ſanctum Auguſtinum. Hic eruditione, no-
biliumque aliarum diſciplinarum peritia clarus
fuit, quam è clauſtro, tanquam è ditiſſimo om-
nium bonarum artium penu, in communem vti-
litatem viſus eſt attuliſſe.

10. IOANNES electus ann. 1377. die 4. Maij,
Gregorio Vndecimo Pontifice ſummo ſedente.
Eius mentio extat in libro de prouiſion. Prælator:
qui aliàs breui Pontifex fuit, quippe qui diem
clauſit extremum anno 1381. Peruſiæ, qui aliquan-
do partes factioſiſſimas Clementis VII. ſecutus, ex
ægritudine deinde decumbens Vrbani Sexti veri
B Pontificis ipſa confeſſione adorauit pedum beato-
rum veſtigia, ſepulchrumque accepit apud fratres
Minores.

11. Frater BEROALDVS, ſiue Beraldus, ex
Interamne Aprutinus, ordinis ſancti Dominici,
à Clemente VII. Antipapa, in gratiam Reginæ
Ioannæ in Aquilanum Epiſcopatum intruſus eſt
anno 1382. initque ſolemni ritu eius Epiſcopa-
tus poſſeſſionem nona die menſis Septembris, cũ
in Cathedrali inauguratus fuiſſet ab Albienſi Aſſi-
ſinate, ac Montis Faliſcorum tribus Epiſcopis,
eius inaugurationis Duce Calabriæ Ludouico An-
degauenſi ſua præſentis pompam implente. Fuit
hic Beroaldus ſceleroſus vir, ac per 10. ipſos an-
nos, quibus in Eccleſiam Aquilanam exercuit ty-
rannidem, ciues illius ciuitatis in noxioſiſsimas
C partes diuiſit quamobrem, cum iam illum Deus,
homineſque peſsimè odiſſent, accidiſſet conſter-
natos ad arma ciues in publica platea, ſtrictis enſi-
bus tumultuari, die S. Ioannis Baptiſtæ ſacro, anno
1392. Beroaldus decertantibus intercurrens, tan-
quam flammas ſeditionis, quas ipſe ſuccende-
rat, extincturus, per tumultum vulneribus confe-
ctus, vt meritus erat, interiit, enituitque tunc
demum, quam vſitatum foret, diuinam vltionem
inſidiarum ſubdolos architectos, plerumque in
foueam, quam paraſſent, impellere. Sepultus eſt
in Cathedrali ante maximam Aram.

Poſt cuius mortem à Benedicto Decimotertio
Antipapa in eundem Aquilanum Epiſcopatum in-
truſus eſt Iacobus Rodianus 1392. qui cum per
aliquot annos eius Eccleſiæ Pſeudopontifex ius di-
xiſset: cum Bonifacij Noni demum veneratus fuiſ-
ſet Imperium, ab eodem legitimus Aquilanus Prç-
D ſul ſubiectus eſt 1401. vt infra narrabimus.

12. STEPHANVS Epiſcopus Aquilanus, ab
Vrbano Sexto electus anno 1381. pauloque poſt
cum ad partes Clementis Antipapç aufugiſſet, Epi-
ſcopatu priuatus, captus in manibus eiuſdem Vr-
bani peruenit. Extat epiſtola Vrbani ad Præfe-
ctum Peruſiæ anno 4. quintos non. Octobris data,
vt Stephanum olim Epiſcopum Aquilanum com-
prehendat, ex regeſt. vatican. fol. 126. Hic ille
Epiſcopus Aquilanus eſt, de quo Theodorus à
Niem in ſua hiſtoriam de ſchiſmate meminit, quã
Sextus Vrbanus prius crudeliter tortum, tanquam
conſpirationis in ſe conſcium ſæuiſsimè in itinere
interfici iuſsit, & Theodorus quidem ita inquit.

Vnde ſtatim vocauit ſecretarium dicti Franciſci de
Amalfia. Illo veniente, inueſtigauit ab eo, vbi eſſet
con-

confeſſio Epiſcopi Aquilani, quem eadem de cauſa in eculeo inhumaniter pridie torqueri fecerat, qui metu tormentorum plura confeſſus erat, & aliquos de ipſis captiuis Cardinalibus huius facti fore conſcios affirmauit. In exordio poſtea c.55. primi lib. ita inquit.

Dum Vrbanus iter ageret ad Portum fluminarum, ſemper ſecum captiuos abduxit, præfatos Cardinales, & Epiſcopum Aquilanum, & eos iuxta ſe equo vehi, & quemlibet eorum per ſatellites ne per viam euadere poſſent diligenter fecerat cuſtodiri, ſed quia prædictus Epiſcopus habuit equum parum vtilem, atque inualidum, quo vehebatur, ſimulque propter tormenta adhuc membris confractis extiterat, ſicque ita citò equitare non poterat, ſicut Pontifex affectabat, vnde Papa credens ipſum Epiſcopum, vt euaderet, ſic in via tardare, furore ſuccenſus, à carnificibus mactari mandauit, ipſi carnifices erant de obedientia dicti Clementis. eum traduxerunt, multis ſibi vulneribus inflictis, ac corpus exangue inſepultum reliquerunt ibidem. Hactenus Theodorus à Niem maledicè iuſtè morem ſuum.

13. CLEMENS, ab Vrbano Sexto an. 1382. inde admoti Stephani locum electus, cui Vrbanus ſcribit, vt moneat ad reſtitutionem quarundam pecudum Raynaldum, & Ioannem de Vrſinis, & quoſdam de Talliacotio ſubditos eorum, Talend. Decembr anno 4. fol. 143. reg. vatic.

14. ODDO, ab Vrbano Sexto electus eſt anno 1386. deceſſit autem 1388.

15. LVDOVICVM Colam canonicum Reatinum, Bonifacius deinde Nono in Aquilanum Epiſcopum cooptauit anno 1388. poſtq; decem annos ab eodem Pontifice ad Reatinam Eccleſiam tranſlatus eſt 1399. adminiſtratore Aquilanæ Eccleſiæ deputato Corrado de Camponiſlis.

16. IACOBVS de Donadeis, è Rodiano prope ciuitatem Aquilam Caſtello, olim in Aquilanum Epiſcopatum intruſus, à Benedicto Decimotertio Antipapa, cum demum Bonifacium Nonum verum Pontificem adoraſſet, ſeſeque ab omnibus ijs muneribus, quæ à PſeudoPontifice acceperat abdicaſſet, à Bonifacio Capellanus, Auditorque ſacri Palatij declaratus eſt; anno verò 1401. 10. Kalend. Februarij ſublectus eſt legitimus Epiſcopus Aquilanus. Hic cum in eiuſdem Eccleſiæ ſinu iam inde à puero fuiſſet educatus, atque ob egregiam Indolem, aptamque ad omnia canonicus creaſſet, demum diuturniori mora Aſculanus vicarius fuit, atque Archidiaconus, vnde poſtea Aquilanus Præſul effectus eſt, illamque Eccleſiam cum ſumma prudentiæ laude adminiſtrauit, vſque ad annum 1431. Deceſſit autem in die Apparitionis Domini, ſepultuſque eſt in Cathedrali, mœrentibus filijs, quos ad vitæ paſcua deducebat.

17. AMICVS Agnifilus de Rocha medij Aquilanus, filius Colletti viri ſummæ exiſtimationis, ac nobilis, vt illius ciuitatis publicæ ſcripturæ produnt, quæ Vrbano Fœlicio viro docto, & graui, quique paulò ante Policaſtrenſis Epiſcopus defunctus eſt, maximè probabantur. Etenim hic vir planè candidus, earum ſcripturarum teſtimonio conuellere conabatur, quorundam inueteratam opinionem, qui arbitrabantur hunc Amicum ruſticis parentibus fuiſſe prognatum, atque ex tenuioris fortunæ conditionibus, quandoque pauiſſæ gregem tanta, egeſtate, ac penuria, vt aliquando tandem ſoſtis ſuæ pertæſus, melioris fortunæ ſpe ſolum verteris, inueneritque quorum opere ad nobiliores artes ſibi pararet aditum, indeque Patriæ ſuæ Epiſcopum, ac poſtea Cardinalem factum, ingenioſo commento ſibi gentilitia ſtemmata effinxiſſe, quæ acentem ouem geſtarent, cuius capiti liber immineret supernè, vt inde contuentes doceret, quamlibet abiectam ſortem, poſſe ſtudiorum ope ad altiſſima quæque ſubleuari, ſed vt vt res ſit ſiue ille cum nobilitate virtutem coniunxit, magnus vtique fuit, quippe qui non potuerit fœlicitate corrumpi, ſiue ille ignobilis natus, & ſola virtute, conatibuſque ad tot dignitatum titulos ſibi comparauit præſidia, ſeipſo maior euaſit, quem ſcilicet veræ nobilitatis adeo rapuit amor, vt quæ natalium ſors omnino negauerat, etiam aliud agens fuerit aſſecutus. Bononiæ bonis artibus operam dedit, in qua deinde ciuitate ad legem Canonicam inſtituit multos. Reuerſus autem in Patriam, Cathedralis canonicus fuit effectus, atque Archipresbyter ſancti Pauli de Cauoreto. Dum in curia Romana moratus eſt in honoratijs Aulicis Dominici Capranicæ numeratus eſt, qui illum ob egregias animi dotes maximè ſuſpiciebat, cuiuſque fauore ſanctæ Mariæ Maioris obtinuit canonicatum. Ab Eugenio deinde Quarto Epiſcopus Aquilanus declaratus eſt, qui Amici virtutes magni exiſtimabat anno 1431. die quarta menſis Maij, magna quidem ciuium ſuorum gratulatione, qui Amicum cum Collucio de Valle ad Eugenium legauerant, vt ab eo optimum Paſtorem impetrarent. Itaque impetrarunt concionem, qui ſolemni ritu per tres Epiſcopos, hoc eſt per Franciſcum Seſinentem Antiſtitem Nicolaum Aquilanum, Præſulem Salpenſem, ac Petrum de Ariello S. Angeli Lombardorum Pontificem inauguratus eſt, die 14. menſis Maii, hoc eſt die Dominica in Cathedrali, cum poſſeſſionem iniſſe die 12. eiuſdem menſis. Cum Epiſcopus effectus eſt, triginta tres annos omnino natus erat, inque primo ſuæ adminiſtrationis ingreſſu, cum penè euerſum templum offendiſſet, ingenti animo, conatuque aggreſſus eſt eiuſdem reſtaurationem, in quam adeo ſpectabilia contulit ornamenta, vt meritò eius viſendi templi poſſit Fundator appelleri. Siquidem labantibus penè muris noua fundamenta iecit, ſacram turrim erexit, fornicibus eccleſiaſtica atria texit, Subſellia ad chorum, & pſalmos comparauit, pretioſa denique ſupellectili, cælatiſque ex argento vaſis ſacrarium perditauit, itaut iam templum illud ex Amici munificentia videatur cum Italiæ nobilioribus poſſe conferri. Sed & ad Præſulum commodum, cum diuinis rebus prius conſuluiſſet, Epiſcopale Palatium, quod ſatis anguſtum, omnique Pontificali cultu deſtitutum repererat, ampliauit, adauxit, In maiori aula ſuis anteceſſoribus depictis ad perennitatem. Epiſcopalem menſam acceſſione monaſterij ſanctæ Mariæ ad Gordianum, reddidit pinguiorem ex Apoſtolico indultu. Iterum Aquilano Capitulo, collegioque Eccleſiam ſancti Antonij coniunxit, quam ab eo in ſchiſmate factioſi diſtraxerant. De-

nique

nique in vſum, vtilitatemque ſibi creditæ eccleſiæ adeo magna contulit, quanta qui illum anteceſſerant, viderentur non poſſe cogitatione comprehendere. Cæterùm prǽſtitiſset maiora, ſi incommodum vniuerſalis Eccleſiæ non tamdiu à propria Eccleſia abfuiſſet. Etenim anno 1440. in Etruria ſancti Petri patrimonij Rector fuit, inque exordio Pontificatus Nicolai Quinti Spoletinis ius dixit, mox etiam Vrbeuetanis. In commodum Eccleſiaſtici imperij Nepeſini, atque Ayſberniæ eius diœceſis arcem, conſilio, manuque promptus recuperauit, tyrannorum munimentis exciſis, ibidemque inexpugnabili arce fundata. Sub Paulo Secundo anno 1463. Anconitanę Marchiæ generalis Theſaurarius fuit. Milleſimo verò quadringenteſimo ſexageſimoquarto, presbyter Cardinalis electus eſt, tit. ſanctæ Mariæ in Transtyberim, ſad haud vulgatus vſque ad annum 1467. quo quidem tempore apud ſanctum Marcum à Paulo Secundo Veneto ſolemni ritu roſeo pileo condecoratus eſt. In illa autem purpurata fortuna adeo ſuæ Eccleſiæ non oblitus eſt, vt in illam etiam adiecerit, tum picturæ, tum amphoris eccleſiaſtici cultus ornamenta maiora conferre: Cum verò eccleſiaſtica negotia iam purpuratum illum, magis magiſque diſtinerent, coactus eſt Aquilanæ Eccleſiæ abijcere onus, quod in nepotem ſuum conferendum curauit anno 1472. ſed cum Franciſcus nepos, qui ei ſucceſſerat vitam vltra tres annos non extendiſſet, Cardinalis Amicus iterum Aquilanam Eccleſiam ſuſcepit regendam, paternoque affectu illam adminiſtrauit vſque ad annum 1476. quo tempore cunctis, qui illum nouerant mœrentibus, diem clauſit extremum; ſepultuſque eſt in Cathedrali prope maius altare in marmoreo ſepulchro cum hoc epitaphio.

Quatuor & denos, quater egit Epiſcopus annos,
Cardineumque decem, geſſit Amicus onus.
Pauperibus largus, prudens, canonumque profundus
Interpres. Patriæ, progeniæque decus,
Diuitijs templum hoc ornauit, & ædibus ædes,
Mente Deum petijt hic tenet oſſa locus.

Obiit anno 1476. Pontificatus Sixti Papæ IV. ſexto die, 5. Kal. Nouemb.

18. FRANCISCVS Agnifilius Amici Cardinalis nepos V. I. Doctor Aquilanus canonicus, capellanus, acolituſque, vt vocant, Pauli Secundi Pontificis, Apoſtolicus Reſendarius à Sixto Quarto electus ex reſignatione patrui Cardinalis, pridie Kal. Aprilis anno 1472. Reatinis, Interamnatibuſq; ius dixit, Patriæque Antiſtes poſt tres annos deceſsit 1475. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

19. LVDOVICVS Borſius Neapolitanus Amico Cardinali ſucceſſit anno 1477. 9. Kalend. Februarij, deceſſit 1485. cum Romæ moraretur die ſecunda idus Nouembris, cum monaſterij Caſinenſis Gubernator exiſteret, in manuſcript. Kalendar. Caſinen. &c.

20. IOANNES BAPTISTA Galioffus Aquilanus, Abbas ſæcularis ſancti Ioannis Colimaij ordinis ſancti Benedicti, ab Innocentio Octauo declaratus eſt Epiſcopus die 9. menſis Ianuarij anno 1486. qui cum conſilio præcipuaque prudentia polleret, in maximis, trepidiſque negotijs cum laude verſatus eſt. Accidit autem, vt cum aliquando in palatio ſancti Petri ad Vincula commoraretur, miſerabiliter vna cum naturali filio occideretur, inſtitutaque eius ſceleris quæſtione, nulla vnquàm diligentia deprehẽdi potuerit ſceleris autor. Sedente Ioanne Baptiſta Anno 1488. poſt maximas lites inter Archipresbyterum ſancti Blaſij, & canonicos Cathedralis Eccleſiæ per Commiſſarium, tum Apoſtolicum, tum Regium coram Aquilano Magiſtratu decretum fuit, quod dictus Archipresbyter in publicis ſupplicationibus Synodo, cæteriſque actis publicis poſt Vicarium primum locum obtineret, ac canonicos præcederet. Quod Innocentius Octauus Anno 1489. ex in ſpeciali bulla confirmauit, aſſerens dictum Archipresbyterum ab immemorabili exercere iuriſdictionẽ, conferre dignitates, & Canonicatus, ideoq. decernit ipſum eximendum fore, prout exemit ab omni iuriſdictione Epiſcopi Aquilani, & ſubiecti tantummodo ſedi Apoſtolicæ, quamdiu ipſa Eccleſia ſancti Victorini, ſeu ſancti Blaſij Archipresb. haberet, eidemque conceſsit, anulum, mitram, & baculum paſtoralem, nec non poteſtatem conferendi primam tonſuram, quatuor minores ordines, veſteſque Eccleſiaſticas benedicendi, & benedictionem ſolemnem Populo ſubiecto largiendi, Inſuper ſtatuit primum locum poſt Epiſcopum Aquilanenſi in ſynodo habere, extat eiuſmodi bulla in Archiuo ſancti Blaſij cum cæteris priuilegijs Eccleſiæ Amiterninæ.

21. IOANNES de Leonibus Capuanus, Caſertæ Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1493. die 23. menſis Auguſti. Deceſsit autem 1502.

22. GVALTERVS Suardus Tuſcus Aretinus ſancti Benedicti Monachus, Alexandri Sexti familiaris, ab ipſo Epiſcopatu condecoratus eſt die 14. menſis Maij anno 1502. cui adminiſtrationi vix præfuit ad duos annos, cum deinceps ea ſe cura exoluit ſub Secundo Iulio.

23. IOANNES Tuſcus Pratenſis, non procul Florentia nobili oppido, oriũdus Monachus ſancti Benedicti fuit, philoſophis, ac medicinæ artis peritia clarus, ideoque Iulio Secundo in paucis charus, ab eodem Pontifice Epiſcopatus creatus eſt anno 1504. die 7. Menſis Martij, itaque illam Eccleſiam non vt Pontificem decebat, ſed vt philoſophicæ commentationi intentum adminiſtrauit: Demum Decimo Leone ſedente Epiſcopali illa cura ſe abdicauit, factuſque Thebanus Epiſcopus, paulò poſt, hoc eſt ſexta die Martij è viuis deceſſit anno 1515.

24. IOANNES FRANCISCVS, filius Ludouici Franchi Montorij Comes, ad huc adoleſcens Epiſcopus à Leone Decimo electus eſt die 31. menſis Auguſti anno 1515. Quam curam ille geſſit, non adhuc ſacris initiatus ordinibus, nec ad ſedem inauguratus per octo ipſos Annos, ex peculiari priuilegio Papæ, ſed cum deinde Eccleſiaſticam vitã ingenio ſuo omnino aduerſam arbitraretur, religioſam eius militari vitam mutauit.

25. IOANNES Cardinalis Piccolomineus Archiepiſcopus Senenſis ab Adriano Sexto hunc Epiſcopatum adminiſtrandum ſuſcepit 1523. die 6. men-

6. menſis Iulij, candemque ex beneplacito Pontificio, cum regreſſu, vt tunc moris erat, contulit in Cardinalem Columnam, qui eum paulò poſt fato ceſſiſſet, Aquilana adminiſtratio Picolomineo obuenit, illamque Eccleſiam ſapientiſſimè rexit, vſque ad annum 1538. quo è viuis exceſſit, ſed de Ioanne poſtea plura.

26. POMPEIVS Cardinalis Columna huius Epiſcopatus adminiſtrator fuit à 3. die menſis Iulij 1525. vſque ad annum 1532. quo eodem ipſo anno, vitam finiuit.

27. BERARDVS Sãctius Reatinus Aduocatus Conſiſtorialis, Caroli Quinti Imperatoris conſiliarius, vir omnium exiſtimatione præclarus, ob inſignem ſcientiam, prudentiamque, ab ipſo Carolo Imperatore Epiſcopus diligendus deſignatus eſt, à Paulo Tertio Pontifice eiuſdem ciuitatis declaratus Epiſcopus anno 1538. die 24. menſis Iulij. Abſens eidem Eccleſiæ ius dixit per quindecim annos cum ſub eodem Põtifice in Belgio tum in Germania Nuntius Apoſtolicus fuiſſet, Romæ olim ſub Clemente Septimo Gubernator pro Catharina Angliç Regina candidè ac doctè legale conſilium ſcripſit contra Henricum Octauum Regium Catharinæ maritum.

28. ALVARVS de la Quadra Hiſpanus. Epiſcopus Venuſinus, tranſlatus eſt ad hanc Ecclaſiam die 7. menſis Septembris 1553. ſedit annos octo, deinde libens, ac volens eo munere abijt.

29. IOANNES de Acugna Hiſpanus electus à Pio Quarto 1561. die 15. menſis Ianuarij. Hic eſt ille Ioannes Aquilanus Epiſcopus, qui poſt Concilij Tridentini publicationem, prætendere cœpit Amiterninum Archipresbyterum non potuiſſe cognoſcere cauſas criminales, & matrimoniales, dicto Concilio obſtante ſeſſ. 24. cap. 20. At cauſa ad ſacram congregationem Concilij delata anno 1573. auditis partibus, declaratum ab ipſa fuit non obſtare dictum Concilium, immemorabili Archipresbyteri ſancti Victorini, quem dicit hodie eſſe eundem, qui vocatur ſancti Blaſij Ciuitatis Aquilanæ, ideo exercere poſſit, & poſſe, ac &c. Extat decretum ſub die prima Iulij 1573. datum nomine ipſius congregationis à Philippo Cardinali Boncompagno eiuſdem congregationis Præfecto &c. quod in Archiuio ſancti Blaſij aſſeruatur; Præfuitque Aquilanæ Eccleſiæ ad quindecim annos, plenuſque meritis deceſſit 1579. ſepultuſque eſt in Cathedrali, in cuius ſepulchro hoc epitaphium legitur inciſum.

Ioanni de Acugna, Epiſcopo Vigilantiſſimo,
& vita ſanctitate integerrimo, de ſacris
his AEdibus, de ſacrificijs, ac de omnibus
benemerito, quod immenſis ſumptibus ſacrarium ædificauerit, ſacraque pretioſa
ſupellectili idem ditauerit, quod vaſta
mole turrim erexerit.
Quod ſua demum omnia condonauerit. Vrbs
Aquila, Sacerdotumque Coetus in rerum
benè geſtarum recordationem P. P.
Obijt VIII. Kalendas menſis Auguſti
MDLXXIIX.

30. Fr. MARIANVS Racciacharus Tyburtinus ordinis minorum de obſeruantia, electus anno 1579. die 3. Iulij. Deceſſit autem 1592. die 24. menſis Martij, tumuloque exceptus eſt in Cathedrali.

31. BASILIVS Pignatellus Neapolitanus ſub nomine ſancti Iacobi, equeſtris ordinis, vir natalium nobilitate, rariſque virtutibus longè clariſſimus, cum mundi fallaciſſimas ſpreuiſſet illecebras, clericus Regularis ex ordine Theatinorum effectus eſt, in eoque vitæ genere tanto perfectionis amore progreſſus eſt, vt fama apud pleroſque eius virtutes vulgante, à Clemente Octauo in seligendis Eccleſiaſticis Paſtoribus emunctæ naris Pontifice in Epiſcopum Aquilanum ſit cooptatus. Anno 1593. die 18. menſis Auguſti; ſed cum poſt ſuæ dignitatis annos ſex actuoſæ vitæ illum, cepiſſet tædium, incendiſſetque amor quietis, libens, volenſque Epiſcopali abiuit munere, propriæ ſaluti ſanctius libaturus. anno 1599.

32. IOSEPHVS Rubeus, è caſtello Paganico, Aquilanæ Diœceſis, in vtroque iure conſultus. aliquando Pontificiorum Oratorum auditor in regno, deinde Epiſcopus Vgentinus, Aquilanæ Eccleſiæ regendæ admotus eſt. anno 1599. die 29. menſis Martij, quam curam annos tantùm ſeptem geſſiſſe narratur, ex eo Acheruntinus Archiepiſcopus, ac Materanus renuntiatus, Deceſſit in patria, ibidemque tumulatus eſt 1610. die 5. menſis Februarij.

33. GONDISALVVS de Rueda Hiſpanus, à Rege Catholico præſentatus eligendus, à Paulo Quinto Epiſcopatum obtinuit anno 1605. die 19. menſis Decembris, deinde ad Eccleſiam Gallipolitanam tranſlatus eſt anno 1622. Gregorio XV. Bononienſi ſedente.

34. Fr. ALVAREZ de Mendoza Hiſpanus ordinis Minorum de obſeruantia ſubiectus eſt 1622. die 14. menſis Nouembris à Gregorio Decimoquinto tranſlatus inde fuit ad Eccleſiam Iacenſem in Hiſpania die 24. Maij anno 1628.

35. GASPAR de Gaioſo Hiſpanus, electus die vndecima Decembris 1628. Viuit adhuc, ideoque viri modeſtiam laudibus modo non onerabimus importunè.

AQVINATES EPISCOPI.

AQVINVM, hodie parua ciuitas, olim autem propè fluuium Melphim antiqua Ciuitas fuit. Ptolomæus vult illam ſitam eſſe in Latio, Plinius in prima Regione Italiæ, nec deſunt qui illam in Aprutinis, alij in Samnio collocatam velint; con-

ſtat illam numeratam fuiſſe in Volſcis celebritate, populi, opibuſque enituiſſe. Quamobrem ita de ea Strabo lib. 5. *Aquinum Vrbs eſt magna, quam magnus præterfluit amnis Melphis*: Item Cicero, frequens dixit eſſe Aquinum municipium. Colonia Romanorum fuit, vt affirmat Frontinus, Plinius, Tacituſque, Liuius eiuſdem meminit lib.26. Sylius autem. Italicus libro 12.

. . . . *mox, & vicinus Aquinas.*
Et quæ fumantem texere Giganta Fregellæ
Agmine carpuntur volucri . . . .

Aquinij magnitudinem, adhuc extantia veſtigia, ipſæque ruinæ produnt, certiſſimi humanæ inſtabilitatis teſtes, atque inuidæ vetuſtatis; Quæ modo, temporum, bellorumque paſſa ineluctabiles iniurias, imaginem Caſtelli verius; quam ſpectabilis Ciuitatis referre videtur, tametſi etiam nunc Comitatus, Epiſcopatuſque dignitatibus condecoretur. Peperit illa ferè ſemper viros, & doctos, & fortes, in quibus Iuuenalis Satyricus, Victorinus Geometra, Chriſtianus Feſcennius Niger Imperator Romanus Aquinij natus eſt, vt ſcribit Herodianus libro 2. ſed qui poteſt eſſe inſtar multorum, Thomas Aquinas eam mirum in modum illuſtrauit, Dominicanæ Religionis gloria, Theologorum Princeps, decuſque vniuerſæ Eccleſiæ, itaut ſi neminem præterea protuliſſet Aquinum, vnde ei ſplendor poſſet accedere, ſatis gloriæ habitura erat ea ciuitas ex vno iſto immortalis nominis doctore. Ex eadem peruetuſta ac nobiliſſima Aquina Neapolitani Regni primaria gente patrum noſtrorum memoria Ferdinandus de Auolos prodijt, Comes Aquinij, atque Peſcariæ Marchio, belli fulgur, Italicæque militiæ gloria. Aquinij olim, vt ſcribit Blandus à Gregorio Septimo incomparabili pompa Robertus Nortmandus Dux Apuliæ, Calabriæque creatus eſt 1073. Cæterum Epiſcopalis dignitas exornauit Aquinum iam inde à primis exordijs, quibus imbiberat euangelium. Aquinas Præſul, vnum Pontificem Romanum reueretur, ac Metropolitanum, præterea neminem, quam immunitatem hactenus etiam adeo mordicus tuentur Aquinates Epiſcopi, vt Capuano Archiepiſcopo obſequium denegent ſubiectionis, antiquo illo iure ſuffulti. Huius dignitatis mentio fit. c. de Pigno. Hæc Ciuitas, cum à barbaris crudele excidium paſſa fuiſſet, diuturniori mora orbata paſtore eſt, vt Gregorius Magnus Pontifex in Libro Dial. ſcribit. Quamobrem, ne, Lector, mireris ſi hæc, Aquinatium Præſulum ſeries, quam nullius ſtudio, diligentiaque adiuti, è diuerſis ſcripturis, monumentiſque M.S. eruimus, macilenta ſit, ac ieiuna, viſum namque nobis eſt magis præſtare, nudæ veritati litare, quàm ex incerta diuinatione vana proferre.

1. CONSTANTIVS, ſiue CONSTANTINVS Concilio Romano interfuit ſub Hilario, ac Felice Pontificibus anno 465.

2. ASVERIVS Concilio Romano præſens fuit, ſub Pontifice Symmacho celebrato anno 499. contra Laurentium Schiſmaticum.

3. IOANNES, ad quem Ioannes Tertius literas dedit in c. ex lit. de Pigno.

4. S. CONSTANTIVS, eiuſdemque ciuitatis Diuus tutelaris, ſub Ioanne Pontifice floruit, circa annum Domini 566. Quo etiam tempore ſanctus Benedictus Patriarcha, ſanctitate florebat. Huius meminit ſanctus Gregorius Papa in libro 11. Dialog. cap. 16. & lib. 3. cap. 8. eiuſdem vitam perſcripſit Petrus Diaconus Bibliothecarius Caſinenſis, vt idem teſtatur Diac. de viris Illuſtr. montis Caſini, quam temporum ingluuies deuorauit. Huius feſta dies celebratur prima die Septembris, vt habetur in Romano Martyrologio. Inter cætera, dono prophetiæ maximè claruit. Quamobrem de ipſo magnus narrat Gregorius, ſub vitæ finem Cleto lacrymanti, interogantique futura, duos continentes ſibi ſuccedentes Aquinates Pontifices cum Ciuitatis excidio, poſt ſuum exceſſum prædixiſſe, cum diceret: *Poſt Conſtantium Mulionem, poſt Mulionem Fullonem, poſt Fullonem finem habebit Aquinum*. Nec defuit dicto fides, etenim cum ipſe fuiſſet defunctus, Andream Diaconum ſucceſſorem excepit, qui per diuturnum tempus in ſtabulis curam geſſerat iumentorum; poſt Andream Iouinus Epiſcopus effectus eſt, qui fullonicam aliquamdiu exercuerat, ſub quo à Barbaris Aquinum ciuitas penè deleta eſt, itaut extinctis omnibus, etiam ad multos annos Paſtore caruerit.

5. ANDREAS ſucceſſit Conſtantino, vt dictum eſt.

6. IOVINVS verò Andreæ, poſt quem viduata Aquinas Eccleſiæ, multo tempore manſit.

7. ANGELVM rerum Eccleſiàſticarum prodigum, ac Neophytum, à Leone Nono excommunicatum, Nicolaus Secundus Pontifex, omni dignitatis honore expoliauit, circa annum Domini 1060. vt Leo Oſtienſis narrat libro 3. c. 15. in Chron. Caſinen.

8. MARTINVS Etruſcus Florentinus monachus Caſinenſis vir prudens, ac optimis moribus præditus, à Nicolao Secundo in locum depoſiti Angeli Epiſcopus ordinatus eſt anno 1060. conſecrationi Eccleſiæ Caſſinenſis ſub Alexandro Secundo interfuit anno 1072. huius honorificè meminit Leo Oſtienſis loco citato.

9. LEO ſucceſſit Martino, qui Caſinenſis Eccleſiæ ſanctorum Apoſtolorum altare conſecrauit 4. Idus Septembris anno 1076. ex Anonyno Chron. Caſinen.

10. LANDVS Monachus Caſinenſis, eius reperitur obitus 6. Idus Nouemb. in antiquo Monologio Caſinenſi.

12. GVARINVS, cui Petrus Diaconus Caſſinẽſi ſancti Conſtantij vitam eius anteceſſoris inſcripſit circa annum 1135. vt ipſe affirmat in lib. 4. c. 48. chron Caſ.

12. REGYNALDVS monachus Caſinenſis Lateranenſi Concilio interfuit ſub Alexandro Tertio anno 1179. Huius memoria extat, vſque ad ann. 1172. eiuſdem obitus incidit in 9. diem menſis Februarii, vt in antiquo Menologio Caſinenſi Raynaldi etiam meminit Arnoldus Vrion. lib. 2. lig. vitæ, ſubſcripſit ſe priuilegio Henrici Sexti anno 1191. eccleſiæ Caſinen.

13. GOFREDVS monachus Caſinenſis. & Epiſcopus Aquinus obiit non. Nouembris, ex Menologio

nologio antiquo Caſinenſi, annus non exprimitur.

14. GREGORIVS Florentinus monachus ordinis Vallis Vmbroſæ Abbas ſancto Ioanni Gualberto proximus aſſiuis, à Cæleſtino Tertio ſummo Pontifice Epiſcopus electus eſt circa annum Domini 1194. Aquinam Eccleſiam magna cum laude prudentiæ adminiſtrauit; eius obitus incidit in ſecundam diem Februarij.

15. GREGORIVS Gregorio ſucceſsit, cum monachus eſſet, decanuſque montis Caſini, Innocentio Tertio ſedente anno 1206. & vt ipſe dicit in quodam ſuo diplomate. Dato Laterani, Kal. Aprilis, cum difficili morbo præpeditus, lecto decumberet, eundem Caſinenſem Gregorium non potuit ipſe per ſe ordinare, vt habebat in votis, ſed hebdomadæ ſanctæ ſeptimo die per Epiſcopum Cardinalem Oſtienſem ipſo die Paſchatis conſecrandum curauit.

16. PETRVS de ſancto Elia Capellanus Stephani tit. ſanctæ Mariæ Tranſtyberim electus Epiſcopus à Petro diac. Card. Legato Regni Siciliæ, ab Innocentio Quarto confirmatur 4. Kal. Martii anno 8. Pontif. Chriſti verò 1251. Scribit Innocentius Epiſcopo Oſtienſi. Vt eidem Petro munus conſecrationis impendat. Datum vt ſupra Lugduni ex reg. vatic. ep. 346. f. 51. Hunc Clemens IV. poſt ſuam aſſumptionem ad pontificatum adminiſtratorem Epiſcopatus Sabinenſis conſtituit, 3. non. Martii ann. 1. ep. 5. fol. 2. deceſsit ann. 1271. 11. Kal. Octobris.

17. IOANNES Montis Caſini monachus, viuebat anno 1290. Obijt 1294. ſub Cæleſtini V. pontificatu, qui Berardum decanum monaſterij Caſinenſis elegit, verum cum ille pontificatu ſe abdicaſſet, Bonifaciu caſſata Berardi electione, ſequentem Guillelmum præfecit, vt in reg. vatic. habetur.

18. GVILLELMVS de Maſtinis, cum Callij patriæ ſuæ Epiſcopus eſſet, à Bonifacio Octauo Pontifice Maximo ad Aquinatem Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1295. 5. Kal. Aprilis ex reg. vatic. ep. 79. fol. 21.

19. Fr. LAMBERTVS Epiſcopus Veglenſis huc tranſlatus à Bonifacio Octauo anno 1297. 8. Kal. Iunij, ex reg. vatic. interfuit conſecrationi Eccleſiæ Fontiſlaureati, cumque alijs Epiſcopis eidem Eccleſiæ indulgentias amplas conceſsit, anno 1298. ex Chron. Foſſæ Nouæ. Obijt 1309.

20. THOMAS ex Cannnico à Capitulo electus, à Clemente V. confirmatur anno 1309. 12. Kal. Iulij ex reg. vatic. ann. 4. epiſt. 448. fol. 96. Obijt 1313.

21. LEONARDI Epiſcopi Aquinatis mentio fit in regeſt. Neap. anno 1321. electus habetur anno 1313. à Capitulo ex canonico Cathedralis Eccleſiæ à Clemente V. confirmatur 8. id. Octob. ex reg. vat. ep. 625. f. 201. Obijt Leonardus 1340. Extat Benedicti epiſtola Epiſcopo Caſinenſi data, in qua reſeruat ſibi prouiſionem Eccleſiæ Aquinatenſis, tunc vacantis per obitum Leonardi, 15. Kal. Aprilis ann. 5. epiſt. 15. Vacauit Eccleſia ferè triennio integro.

22. IACOBVS Falconerij Neapolitanus, à

A Clemente Sexto anno 1342. 17. Kal. Auguſti, electus fuit, reiecta poſtulatione capituli de perſona Petri canonici Theatini, & electi Aquilani, ex reg. vatic. ep. 36. Deinde tranſlatus eſt ad Eccleſiam Bituntinam 1349. ex reg. vatic. apud Vvad.

23. Frater THOMAS de Boiano, ord. Minorum electus eſt Epiſcopus Aquinas 1349. 3. Kal. Aprilis, ex reg. vatic. ep. 178. f. 108.

24. GVILLERMVS Archipresbyter Montis Roſarij, Beneuentanæ diœceſis, ſucceſsit Thomæ demortuo anno 1354. id. Octob. ex reg. vat. ep. 82. fol. 65.

25. ANTONIVS Epiſcopus Aquinas, floruit anno 1361. 30. die Maii, ex eodem lib.

26. IACOBVS de Antiochia electus 1387. ab Vrbano, 13. Februarii, ad Eccleſiam Soranam,

B tranſlatus 1399. id. Auguſti.

27. IOANNES electus à Clemente VII. Antipapa an. 1390. cum Iacobo ab Vrbano VI. olim electo diuturniori mora de electione certauit, ſed cum deinde eo honore à Bonifacio Nono ſpoliatus fuiſſet, atque ad Eccleſiam Soranam tranſlatus, idem Iacobus Bonifacio Pontifice ad Aquinatem Eccleſiã promotus eſt an. 1399. idus Auguſti, tametſi illam Eccleſiam breui tempore adminiſtrarit. Ex largitate autem Romani Pontificis, populos Montis Cutui ab excommunicatione exſoluit, quam ex communione Honorati comitis Fundani Clementis Septimi Antipapæ fautoris contraxerant.

28. ANTONIVS Archeonius Romanus ſucceſsit, poſtea Aſculanus in Piceno, inde ad Aretinam Eccleſiam tranſlatus eſt, deinde etiam ad ſuã

C Aſculanam Eccleſiam rediit, poſtea anno 1404. ab Innocentio Septimo Senator purpuratus electus eſt tituli ſancti Petri ad Vincula, inſecutoque anno deceſſit 1405. plura de eo in Epiſcopis Aſculanis.

29. IACOBVS electus ab Vrbano Sexto anno 1389. de quo mentio die 14. Iulii eiuſdem anni in lib. obligat.

30. IACOBVS de Bricijs de Caue, electus 1420. deinde tranſlatus eſt ad Eccleſiam Spoletinam 1424. demum Romæ deceſsit Epiſcopus Carpentoratenſis in Galliis, ſepultus eſtque apud ſanctam Mariam Maiorem, appellaturque Iacobus de Camplo, & non de Caue, ſi tamen eundem cum iſto velimus aſſerere, vt commodius, meliuſque explicabimus in Epiſcopis Spoletinis.

D In eius ſepulchro marmoreo eiuſdem ſpectantur inſignia gentilitia, parma ſcilicet, in qua cantherium cum duobus aſtris in ſuperiori parte, in inferiori verò luna viſitur, cum hoc epitaphio.

Hic requieſcit corpus bonæ memoriæ Domini Iacobi de Camplo, Epiſcopi Carpentoratenſis, qui obijt anno D. MCCCCXXIIII. die xi. menſis Nouembris, pro cuius anima, quæ requieſcat in pace, hæc capella in honorem B. M. prout ipſe in ſuo teſtamento reliquit pro domino Capellano fundata, & dotata eſt.

31. Fr. FRANCISCVS de Tedullinis Romanus, ordinis Minorum electus eſt à Martino V. 1424. 4. Kal. Iulii. Deceſsit 1430.

32. LVCAS Alberinus nobilis Romanus, ex Iacobo, Franciſcaque Anguillaria, cum Vaticanæ Baſilicæ canonicus eſſet, ab Eugenio Quarto creatus anno 1430. 17. Kal. Nouembris, ſemel ſuſceptam Aquinam Eccleſiam, ſumma cum laude prudentiæ adminiſtrauit, ſuæ gentis maioribus planè ſimillimus. In quibus, præ cæteris ſub Paſchali Secundo Pontifice enituit, Petrus Alberinus monachus Caſinenſis, poſtea Cardinalis, ac Petrus alter Epiſcopus Marſicanus, ordinis Prædicatorum Sacri Palatij Magiſter. Lucas verò Romæ deceſsit anno 1452. ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Monterone ſub marmoreo lapide, in quo eiuſdem effigies pontificali cultu induta, inſculpta proſpicitur, cum gentilitiis Alberinæ gentis ſtemmatibus, in quibus tres deciſi baculi ex obliquo Turrim deſecant, cum ſequenti inſcriptione.

Lucæ Alberino, Iacobi F. Præſuli Aquinatium integerrimo. Qui vixit an. LVIII.
Ioannes Alberinus Fratri pientiſſimo P. C.
Moritur anno D. MCCCCLII. Kal. Aug.

33. ANTONIVS, electus à Nicolao Quinto Pontifice 1452. die 19. menſis Auguſti.

34. ROBERTVS de Liecio, ord. Minorum, in poſtremo anno à Sixto Quarto Pontifice translatus eſt ad Eccleſiam Licienſem, ſed cum interim Sixtus Quartus fato ceſsiſſet, ac proinde cum eius translationis non potuiſſent diplomata expediri, Robertus Aquinatem Pontificatum retinuit, donec anno 1495. è viuis ſuiſſet exemptus. Poſt cuius exceſſum Lunati Cardinali Eccleſia Aquinas traditur adminiſtranda, die 10. menſis Iulij eiuſdem anni, tandemque curam viſit vſque ad diem 13. menſis Nouemb. in qua Baptiſtæ de Buſaleo nobili Romano, Pontifice Romano annuente renunciauit.

35. BAPTISTA de Buſalo nobilis Romanus, canonicus ſanctæ Mariæ Maioris, ab Alexandro Sexto electus 1495. 13. die Nouembris. Hic ille Baptiſta Buſaleus eſt, qui à Iordano Monte digreſſus, in quo Cardinalem Vrſinum familiarem ſuum officioſè conuenerat, vt domum rediret, repentino incurſu in meridiana luce ab inimico letiferum vulnus accepit, cæterùm elapſus, ignobilis apothecæ latebra deſæuientis hoſtis iram eluſit, itaut etiam diu ſuperſtes poſtea Lateranenſi interfuerit Concilio, ſub Decimo Leone Mediceo, anno 1513. ſub quo deinde fato ceſsiſſe conſtat.

36. IACOBVS Gherardi Volaterranus, Nicolai filius, magnæ exiſtimationis Præſul, quippe, ſub Innocentio Octauo ad Mediolani Ducē, Florentinam Rempublicam, Ferdinandumque Neapolitanum Regem trepidis legationibus egregiè perfunctus fuiſſet. Hic igitur cum etiam ſub Decimo Leone in expediendis negotiis dexteritatem ſuam probaſſet, ab ipſo Aquinatium Pontifex renunciatus eſt anno 1515. impari ſanè clariſsimi viri meritis dignitate, ſed fortuna viris inuida fortibus non ſemper æqua præmia diuidit. Interea cum Iacobum iam nonageſimus annus grauaret, breui Romæ deceſsit menſe Septemb. anno 1516. vbi tumulatus quieſcit.

37. MARIVS Maffeius, nobilis Volaterranus, clariſsimi hominis, Raphaelis, cognomento Volaterrani, affinis, cuius clariſsima opera omnes docti nouere, ſuoque gentili non minus doctus, ac eruditus, cum Volaterranæ Eccl. Archipresbyter eſſet, ac Sancti Petri Romæ canonicus, à Leone Decimo Pontifice Maximo ſublectus eſt Aquinas Epiſcopus anno 1516. die 5. menſ. Nouembris, cui Eccleſię præfuit vſque ad annum 1525. ac deinceps translatus eſt, ad Eccleſiam Caballicenſem in Gallijs. Abbatiam Sancti Iuſti Volaterræ commendatam habuit, illamque ex Pontificio beneplacito ſumma cum magnificentiæ, ac moderationis laude contulit in Camaldulenſes. Inde reuerſus in patriam, cum ſenio iam confectus eſſet, Epiſcopali abire munere voluit, ſed fato præuentus ſexagenarius, fractuſque honeſtiſsimis laboribus deceſſit, anno 1236. die 24. menſ. Iunij, inque ſumma Æde lachrymantibus cunctis, nobiliſsimo ſepulchro clauſus, cum eiuſdem ad viuum expreſſa effigie, ſed nulla inſcriptione meritas viri deprædicante laudes, quod omnium literæ, præ viri, clariſsimis meritis elingues viderentur futuræ, ſui patriæ cathedralem, quamplurimis pretioſis muneribus auxit, in quibus ſancti Marij caput, quod à Leone Decimo dono acceperat, argentea theca concluſum, ideoque illuſtre donum præfulſit. Hæc Maffeia familia vbique, & ſemper doctorum hominum ſeminarium fuit, conſtat autem Maffeiam nobilem Romanam gentem inde fluxiſſe, vnde poſtea tres Purpurati Patres prodiere, Præfulesque non pauci. De hac nobili familia Ioannes Nicola Commentarium ſcripſit, quod domi Marij Maffei ſancti Petri canonici, ac Horatij Cardinalis nepotis manuſcript. aſſeruatur, quo ab eius humanitate communicati ſumus, vt inde tam nobilis Proſapiæ exordium eruere poſſemus.

38. ANTONIVS Carugius electus eſt à Clemente Septimo 1525. 7. die Aprilis.

39. INNICVS Dauolos, è S. Thom. Aquinatis familia, monachus Oliuetanus, Aquinatium Pontifex fuit 1536. deceſſit 1543. annum agens 57. Hic primus Epiſcopus fuit Iouisſani, electus die 2. Septembris 1530. ea tamen conditione, vt altera dignitate ſe abdicaret, alteram tantum retenturus, qui Patriæ poſthabens Iouis Fanum, Aquinatem Eccleſiam vſque ad mortem adminiſtrauit.

40. GALEATIVS Florimontes Sueſſanus, homo doctiſsimus, cuius dialogi Platonis teruntur à doctis, inque Ariſtotelis Ethicam ſelectiſsima commentaria, aliaque monumenta ingenij. Marchionis de Vaſtio primum Conſiliarius fuit, deinde à Paulo Tertio Aquinas Epiſcopus electus eſt, anno 1543. die 27. menſis Aprilis, cum diſpenſatione defectus natalium; ſanctam Lauretanam Domum adminiſtrauit, pluribuſque alijs eccleſiaſticæ ditionis ciuitatibus ius incorruptè dixit; vnus è quatuor Tridentini Concilij Iudicibus fuit, iam ad Patriæ præ translatus Eccleſiam à Iulio Tertio diplomatum Pontificiorū ſecretarius effectus eſt. A Paulo Quarto accitus Romam eſt, vt cum Paulo Sadoleto Epiſcopo Carpentoratenſi in Gallijs Eccleſiam reformaret, omnibus Principibus Chriſtianis maximo in pretio erat, in primis autem Phi-

lippo

lippo Hiſpaniarum Regi, à quo Brundiſinus Archiepiſcopus deſignatus, eam curam detrectauit accipere, igitur ad Eccleſiam ſuam reuerſus, ibidem ſenex octuaginta nouem annorum deceſsit, ſepultuſque eſt in cathedrali eiuſdem ciuitatis, cum huiuſmodi epitaphio.

Galeatio Florimontio Sueſſanorum Pontifici, ſumma pietate viro: Patriæ, ac pauperum Patri, Chriſtianæ pietatis ad veterem normam reſtitutori. Cuius poſt annos lxxxix. immatura omnibus mors viſa eſt. Senatus Populus Sueſſanus luctu publico mæſtiſſim. poſuere.

41. HADRIANVS Fuconius Romanus, electus eſt anno 1552. die 22. menſ. Octobris, interfuit Tridentino Concilio, ſedit annos 27. effœtæque ætatis Aquinate munere volens abiuit 1579.

42. IOANNES Aloyſius Guarinus ſucceſſit Fuconio 1579. die 3. menſ. Martij, ſed breui Pontifex fuit, ſiquidem eodem anno defunctus eſt, menſe Nouembri.

43. FLAMINIVS Philonardus à Bauco Hernicus, nobilis Romanus, Ennij pronepos, Cardinalis quondam Pauli Tertij, electus eſt Epiſcopus Aquinas anno 1579. die 13. menſis Nouembris. Deceſsit autem 1608. 12. Septemb. ætatis ſuæ 67. Baucei ſepultus.

44. PHILIPPVS Philonardus, nepos ſupramemorati Flaminij, Scipionis filius, ac Brigidæ de Amброſiis nobilis Anagninæ, frater Pauli Æmilij Archiepiſcopi Auenionenſis, ac Aleandri Epiſcopi Aquinatis, natus eſt anno 1582. atque à puero humanioribus litteris imbutus in publica Academia Piſana, deinde iuriſprudentiæ lauream tulit; Romamque reuerſus, etiam adoleſcens Iuriſconſultiſsimus habitus eſt, adeo enodabat implicata legum, adeo in ferendis iudiciis non aberrabat; quamobrem poſt Flaminii Patrui mortem à Paulo Quinto Aquinas Epiſcopus ſubſectus eſt die 24. menſ. Nouembris anno 1608. nec multo poſt Vicelegatus, ac Gubernator Auenionis, in quo quidem munere cum Pontifici Paulo maximè diligentiam ſuam, integritatemque probaſſet, ab ipſo purpuratus Senator declaratus eſt, ac collegatus Auenionis anno 1611. die 17. menſ. Auguſti. Venit Romam anno 1614. acceptoque toleo pileo ſub tit. ſanctæ Mariæ de Populo; Congregationes Epiſcoporum, ac Regularium, Indicis, bonique Regiminis, ac ſecretiores conſultationis ſuis conſiliis impleuit, in quibus muneribus adeo vigilanti Pontifici ſua dexteritate, ſolertiaque placebat, vt nihil ſupra. Comitiis, in quibus Gregorius Decimus Quintus creatus eſt, honorificè interfuit, ac paulò poſt implicitus acutiſsima febri, Romæ deceſsit anno 1622. menſ. Septemb. cum quadrageſimum tantum annum attigiſſet, ſepultuſque eſt apud ſanctum Carolum de Catinariis. Baucum deinde transferendus in Hernicis, ne à ſepulchro ſuorum Maiorum excluderetur.

45. ALEXANDER Philonardus, frater ſupra memorati Cardinalis, eum Aquinatenſe onus in purpurata fortuna Cardinalis depoſuiſſet, ipſe annuente Pontifice, ſubiuit anno 1615. 18. die menſis Maii. Viuit adhuc.

A

ARETINI EPISCOPI.

CONSTAT Aretium inter nobiliſsimas Etruriæ Vrbes à Liuio fuiſſe numeratum, Poſtumo Megello, & Marco Attilio Regulo Conſulibus, cum ita inquit. *Tres nobiliſſimæ Vrbes, Etruriæ capita, Volſinii, Peruſia, Aretium pacem petiere.*

B Eiuſdemque apud eundem pluribus aliis in locis mentio extat; inſuper apud Strabonem, Ptolæmeum, Silium, Cæſarem, Ciceronem, Halicarnaſſeum, Diodorum, Stephani Epitomatorem, Polibium, atque Plinium, qui inter Aretinos veteres, nouoſque diſtinguit, veteres Fidentes, nouos autem Iulienſes appellans. Illi dicebantur Fidentes, quod maximam fidelitatem præſtitiſſent populo Romano, hi vero Iulienſes, in honorem Iulij Cęſaris, vel Auguſti Cæſaris, qui illuc Coloniæ nomine, poſt Syllanum excidium Aretinis illatum, illos deducendos curauerat, ſi vlla Frontino fides lib. de Coloniis, vbi ita inquit. *Aretio muro ducto, Colonia lege Triumuirali deducta eſt, & alibi. Aretium*

C *lege Auguſta cenſita, limitibus Grachianis*: Eodemq; Frontino auctore, Romanorum etiam municipium fuit. *Aretium municipium Coloni, vel familia Imperatoris Veſpaſiani iuſſu acceperunt*. Idem teſtatur Cicero in oratione pro A. Cecinna, inque epiſt. 16. ad Actium lib. 1. Aretium maximo auxilio Romanis fuit, dum Scipio ſuccinctus arma contra Cartaginenſes in Africam traiiceret, vt Liuius narrat, illiſque priſcis temporibus ex illis Etruriæ ciuitatibus fuit, quas Populus, Senatuſque Romanus, miſsis Legatis, enixus exorarunt, ne fracto iam, fugatoque Tarquinio ſuppetias mitterentur. Tam olim ante fundatam Vrbem in præpollentibus 12. Etruriæ ciuitatibus numerata eſt, atque ante Troianum bellum ſuæ fundationis exordium ſumpſit. Ab vmbria, Pelaſgiſque, qui Regionem

D illam olim incoluerunt, fuiſſe ædificatam probabiliter arbitrantur plerique, quicquid fabuletur Annius in commentarijs de Iano, Aretiaque eius vxore, à qua Aretium vult fuiſſe appellatam; minuſq; placet, quod alij, Annio in confingendis fabulis propiores, comminiſcuntur ab aratura, ſiue ariditate Aretium fuiſſe dictam: ſi quidem vndique flumine Arno, alijſque vberrimis aquis alluitur ad perennem fœlicitatem. Temere igitur antiquiſſimarum ciuitatum nomen, fundationemque expiſcari aggrediuntur ſcriptores, cum multa obſtent, quominus veritas plenius indagari poſſe videatur; quamobrem cum id conantur, vt aliquid videantur feciſſe, recurrunt ad fabulas, ſuique cerebri vaniſsimas diuinationes, quibus vulgus ſuſpendant, imponant incautis. De Aretio vno verbo

vt

videtur veriſsimè dicendum antiquiſſimam, pulcherrimamque fuiſſe ciuitatem, opibuſque, armiſque præpollentem, donec à Lucio Sylla propemodum exciſa, Romanorum tandem iugum ſubiret, à quibus iterum refecta, reſtaurataque, Gothorum, Longobardorumque aliquandiu furorem vſq; ad deſolationem miſerabiliter eſt perpeſſa, deinde illorum etiam dimiſſo fræno, pacem, libertatemque redemit, qua tamen Gibellinorum, Guelphorumq; noxioſiſſimis diſciſſa ſtudijs, haud diu frui licuit, quin vt plerumque tulerat fortuna, partium ſordidiſſimis plerumque Dominis, Tyrannisque ceſſit in prædam, in quibus Epiſcopus Vido Petramala numerari poteſt, qui illam muris concluſit ad arcendos hoſtium incurſus, & in illam iuriſdictionem exercuit. Cæterùm cum gliſcens iam Florentina potentia Imperij haud videretur poſſe pati cancellos, Aretium oppugnauit, expugnauitque, ruſuſque coemit ſic, vt ſub eorum ditione in totum libertatem amitteret, quam tamen ſub ſplendidiſſimo Mediceorum Principatu, cum cæteris Etruriæ Vrbibus viſa eſt fœliciter recuperaſſe. Peperit omni memoria hæc ciuitas viros illuſtres, & fortes, perſpectique ingenij acuminis, in eaque Mæcenas ille ſi Macrobio, aliiſq; fides eſt adhibenda, Atauis Regibus editus, educatuſque eſt, in omen fœlicius fore aliquando, vt illa ciuitas viros literatos produceret, vnde literatorum patronus primos ſpiritus hauſiſſet. Vt autem ſub vana gentilitate Aretium illuſtris famæ fuit, ſic non minoris gloriæ fuiſſe memoratur cum Chriſtiana ſacra, Romulo Etruriæ Apoſtolo euangelium promulgante, ſuſcepiſſet: tametſi enim ob perſecutionum rabiem, ſenſim tunc euangelij lucem admitteret, Decij tamen temporibus ita Chriſtiana fides altas ibi radices egit, vt Laurentius, Peregrinuſque fratres, Chriſti veri Dei fortes Athletæ, ſtrenuique Prædicatores, adhuc imberbes, haud dubitauerint palmam ſubire martyrij, quorum dies feſtus, toti Eccleſiæ celebris eſt 3. die Iunii: illorum autem corpora Pergentina ſoror, vno tantùm milliario procul ab Aretina ciuitate ſepeliuit: ſemel Aretij deinde plantatam fidem, mirificiſque progreſſionibus dilatatam, Donatus Epiſcopus ac martyr illuſtris, ſuo exemplo, ſuoque ſanguine ad perennitatem conſtabiliuit. Ad fidem enim Chriſti conuertit, ſacroque fonte luſtrauit Zenobium Tribunum Laudenci Romani Senatoris filium prædiuitem, potentemque, qui Aretinam deinde Eccleſiam latifundiis ampliſsimis, Caſtelliſque mirificè adauxit, vt narrat Volaterranus lib. 5. Geo. Quam planè regiam munificentiam, Reges ipſi, ac Cæſares æmulati, tum nouis largitionibus cumularunt, tum ampliſſimis priuilegiis confirmarunt, ne in poſterum pateret iniuriæ. Aretinus Epiſcopus Principis Imperii titulo inſignitur, immediatèque tum elapſis temporibus, tum hoc tempore ſubeſt Romano Pontifici, eoque cenſu ditatur qui ſatis ſit ad quam maximam dignitatem alendam. Cathedralis noua, beatiſsimæ Virginis Mariæ, ac D. Donato Epiſcopo tutelari conſecrata, pulcherrimo opere aſſurgit, pretioſiſsimis reliquiis adornata. Superbit enim ſanctorum Donati, aliorumque, ac B. Gre-

A gorii Papæ Decimi ſacris ſpoliis, qui ibi animam efflauit, ac ſuam innumeris miraculis explicuit ſanctitatem, ab Aretinis, à quibus ſumma veneratione colitur, in protectionem publicis, ac ſolemnibus votis aſeitus eſt, incredibili ſanè deſiderio ardentibus, vt in ſanctorum numero à Pontifice ſummo collocetur, cui rei Romæ nauatur opera. Inſignitur ea Cathedralis nobili clero, & ingentibus priuilegiis illuſtratur. Sparſa per Vrbem, ac diœceſim plura monaſteria, templaque magnificè culta, certiſsimo Aretinorum in Deum pietatis argumento viſuntur. Eminet in ijs D. Floræ, ord. ſancti Benedicti, nobile cœnobium ingentibus redditibus, ampliſsimiſque priuilegijs ab Imperatoribus, ac Regibus obtentis potitur. Diœceſim,
B quæ olim ampliſsima fuit, à Pontificibus, nouis Epiſcopatibus, vt Cortonenſi à Ioanne Vigeſimoſecundo, Pientino, ac montis Alcini à Pio Secundo, Montis Politiani à Pio Quarto conſtitutis, plures ab ea loci diuulſi fuerunt, & tandem Leo Decimo cum Burghi ſancti Sepulchri, eccleſiam ſancti Ioannis in cathedralem erexiſſet, diœceſis partem, quæ Aretino Epiſcopo parebat, illi attribuit. Longo tempore Epiſcopus Aretinus de limitibus diœceſis litem exercuit, cum Senenſi Epiſcopo, cuius Epiſcopatus ijs locis ex Aretina ſibi collatis admodum amplificatus fuit. Quamuiſ verò Aretinus toties diſceſſus fuerit, amplitudine tamen non vulgari, oppidiſque nobiliſſimis efflorefcit. Ex Aretina Eccleſia multi ſancti, præclariq;
C Præſules prodiere, in eiuſque diœceſi, olim Mons Oliuetanus, ampliſſimus ordo ortum habuit. Præſulum autē Aretinorum cathalogum Iacobus Buralis, & Scipio Ammiratus ſenior præſtantiſſimus hiſtoricus olim compoſuit, quod poſthumū opus, Iunior deinde Scipio eruditus, candiduſque ſcriptor mihi amiciſſimus, multis additis, illuſtratumq; emiſit in lucem, vnde hæc noſtra eorundem Præſulum ſeries, aliiſque ex monumentis, ad legentium vtilitatem, iucunditatemque prodire eſt auſa.

1. S. SATVRVS, primus Aretinorum Præſulum eſt, qui occurrat ſcribenti. Hic ille eſt, qui ſanctum Donatum, tyrannorum perſectionem fugientem, excepit, inaugurauitque in ſacerdotem, vt in vita eiuſdem ſancti narratur: floruit autem Saturus Magni Conſtantini temporibus.

2. Huic defuncto Epiſcopo, S. DONATVS, natione Nicomedus, Romæque ſub diſciplina
D Pigmerij presbyteri educatus, ſuffectus eſt: ſiquidem cum Romæ eſſet, æſtuaſſetque Diocletiani teterrima perſecutio, in qua Pigmetius, cum Donati parentibus crudeliter tortus, interijt, Donatus, publicis Eccleſiæ commodis deinceps victurus, profugit Aretium, vbi Hilarinum ſanctum monachum, locique Epiſcopum beneuolos receptores inuenit, à quibus iam lector, inſtructus, & ordinatus, tanto ardore fidei euangelium Aretij diuulgauit, vt etiam editis præclaris miraculis, vaniſſimum Idolorum cultum ex toto eliminauerit, tuleritque laudem extinctæ impietatis, itaque cum contigiſſet Saturum è vita diſcendere, Iulius Pontifex ad eum thronum Donatum euexit circa annum Domini 346. Quam ille deinceps Eccleſiam vſque ad Iuliani apoſtatæ tempora rexit.

Cum

A Cum igitur Donatum præclara ad Dei maiorem gloriam molientem Quadratianus Auguſtalis cõprehendi iuſſiſſet, ſimul cum monacho Hilarino, exquiſitis tentatus tormentis capitali punitus ſententia interijt anno 362. fuitque non procul à ciuitate ſepultus, cum Hilarinus præceſſiſſet Donatum ad coronam, aliquot dies, ſiquidem ille 16. die menſis Iulij, hic 7. menſis Auguſti euolauit ad Cœlos. Cæterum Aretini, Donatum tanquam protectorem, ac præſidem ciuitatis meritò venerantur, & colunt, quod in totum iugulauerit impietatem, quod baptizato Zenobio diuite præpotenti, ac nobili Epiſcopales cenſus ad miraculum locupletauerit, vt ex ſequenti monumento m.ſ. ex originali à Buralo, vt ipſe habet deprompto mihi tameo inſpectò perſpicitur, cuius tenor talis eſt.

In Chriſti nomine, Amen.

Milleſimo centeſimo annó, quo Roma condita eſt, à natiuitate Domini vſque nunc ſunt anni trecenti prope ſeptuaginta, in ſecundo anno ordinationis Damaſi Papæ reſidentis in ſede B. Petri Apoſtoli, menſe Maio, in die Pentecoſtes in fine tertij luſtri anno quarto Imperij Valentiniani Imperatoris Auguſti, baptizauit Beatus Donatus Zenobium Tribunum filium Landerici, qui fuit ex Senatu Romano, qui & ipſi progenitores ædificarunt caſtrum Senenſe tempore Bruti Conſulis.

A die à qua ipſe Tribunus recepit Chriſtianitatem non ceſſabat ieiunare, & eleemoſynas facere, & orare, non recedebat à Donato Epiſcopo, quia ipſe inſtituebat eum inſtitutis ſalutaribus, & mittens ſeruos ſuos per vniuerſas curtes ſuas, faciebat conſtruere eccleſias.

Primam Eccleſiam fecit ad honorem Dei Genitricis iuxta caſtrum Senenſe, & dedit ibi medietatem de curte ſua.

Secundas Eccleſias fecit conſtrui in fine Comitatus Senenſis in caſali Meiani, ad honorem ſanctæ Dei Genitricis, & ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſanctæ Helenæ, & dedit ibi terram arabilem CL. ſtadia ad legitimas menſuras, & totam, & cunctam ſyluam de Chitigliano, vna cum domo, & colle vbi Bibianus habitat, vna cum planitijs ſuis vſque in viam Aretinam.

Item conſtrui fecit oratorium ſancti Petri, & ſancti Viti iuxta palatium ſuum, quod Rutilianus Miniſterialis cuſtodiebat, ipſe Rutilianus filius Rufini, homo Chriſtianiſſimus, cum non haberet eccleſiam, habebat duo cœmeteria, vnum prope palatium pro ſe, & pro familia ſua, alterum longè iuxta Alpiocam, vbi viri Chriſtianiſſimi ſepeliebantur, qui in villis moriebantur.

Cum dictus ſuum ædificaſſet oratorium, valde lætificatus eſt, & dedit ſupraſcriptæ eccleſiæ omnes caſales Rutiliani, vſque in fontem, qui vadit in Caſiciam, iuxta ripam ſaxi, & ſupra ipſum ſaxum paſſus quinquaginta, vbi duo petræ erectæ ſunt, & ſuper ripam per ipſum planum, qui deuenit iuxta domum Corſiliani filij Corſi, deinde iuxta aliam Caſitiam, quæ cuſtodit ad fontem Rutiliani.

Poſtea conſtruxit aliam eccleſiam iuxta murum antiquiſſimum in caſalibus Palatiani in honorem ſancti Quirici, & dedit ibi medietatem de curte ſua de Oſenna.

Quintam eccleſiam conſtruxit iuxta fluuium Axum, non longe à fluuio Vrcia, in honorem ſancti Petri, & ſancti Martini, & dedit ibi inter campos, & ſyluas triginta manſos, cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut decurrit Vrcia non lentè, & deuenit per finem iuxta montem de Arua, deinde per ſyluam montis Capiſtoli vſque in monte verbi demum in Axo.

Sextam eccleſiam conſtruxit iuxta caſtellum de Openna ad honorem Dei Genitricis, & ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſanctæ Reſtitutæ, & dedit ibi ad regimen ſuum a foſſato Draconis per Vmbronem, deſcendens vſque ad Vrciam, & per ipſum flumen de Vrcia, vſque ad foſſatum Mongelli, & per ipſum foſſatum Mongelli, vſque ad foſſatum Bulgari, vſque ad foſſam de Ciuitella, vbi terminus poſitus eſt, & demum per ſerram Fundani, ad Carciolum, deinde ad caput de lupo, vbi terminus eſt; & ibi incipit foſſatum Draconis.

Septimam eccleſiam conſtruxit, in illa eademque curia de Openna, non longè à fluuio Vrciæ, in loco, qui dicitur Sextus ad honorem Virginis Mariæ, & B. Proſperi, B *& B. Ioannis Baptiſtæ ibi ſupra dictos foſſatos Bulgari, vſque ad Ciuitellam, & vſque ad foſſatum deſcendentem de Arua, vſque ad fluuium Vrciæ.*

Poſtquam conſtructæ ſunt eccleſiæ, rogauit Tribunus Donatum Epiſcopum vt conſecraret, & dedit in ſua poteſtate; biennio poſtquam baptizatus eſt, cogitauit ſe de Dei timore, & de æterna retributione, cum non haberet filium hæreditarium, pro redemptione animæ ſuæ, & animæ filij ſui, qui nuper defunctus erat, vt Dominus de peccatis ſuis abſoluere dignaretur. Rogauit hanc chartam in præſentia Miſſi Damaſi, & Petri Præpoſiti ſancti Pauli, & Iulij Chartularij Miſſi Imperatoris Valentiniani, & in præſentia teſtium, quorum nomina interleguntur, in præſentia clericorum, & laycorum, nobiliumq; hominum in atrio S. Mariæ, ad quam C *ipſe Epiſcopus ad conſecrandam venerat, in atrio ſuperius ſupraſcripto.*

Ego Zenobius filius Landerici, do, trado, & offero, omnemque hæreditatem, quæ eſt in comitatu Senenſe trado tibi ad honorem eccleſiæ Aretinæ, quæ ædificata eſt ad honorem Dei Genitricis, & ſancti Stephani protomartyris, vt tu Pater Donate, & poſteri ſucceſſores tui habeatis, & teneatis ad vtilitatem, & obſequium ſupraſcriptæ Eccleſiæ, ſine mea, & humana contradictione, quoniam dare facio omnia, quæ tibi do hodie.

In primis iſtam eccleſiam, in cuius atrio ſumus, quæ eſt prope caſtrum Senenſe, cum medietate de iſta curte, & integra curte mea, quæ eſt iuxta flumen Arbia, alia curte media, quæ eſt iuxta Gueſconem vſque in Vmbronem, deinde ſicut decurrit Vmbronem, & iungit ſe in Vrcia, & per ipſum flumen Vrcia vſque ad flumen D *Creſam, & per ipſam Creſam vſque ad viam Aretinam, & per ipſam viam Aretinam vſque in verticem montis, vnde clanè poſſunt intueri; demum in colle Arianelli, vbi habitauerunt Ariani, deinde in montem vbi reperitur vena ferri, quam Banoniane miniſteriale recepit, deinde de monte tertio vertitur in ſylua vſque in balneos Rapulani, demum omnes ſyluæ vſque in Brolio. Extra infraſcriptos terminos ſunt fines de Comitatu Senenſi ex tribus partibus, quia quod infra iſtos terminos habeo, & teneo, omnia ſunt in tua poteſtate, & ſucceſſorum tuorum.*

Item medietatem de omnibus montibus excelſis, & omnibus ſyluis in prima curte infraſcriptis in Seſclano, ſecunda in balneo Rapolano, tertia curte in monte Camamalo, quarta in ſaltu, quinta, & ſexta in Openna, iuxta flumen Funiani venatoris, ſeptima, iuxta Aſſum, vbi iam conſtructa eſt eccleſia, octaua, in Oſenna

quæ tradita eſt in honorem S. Quirici, vna cum monte Saturno, vſque in Vrcia.

Nona curte in ripa Cortiniani, vbi Corſinianus filius ſuus ſupra ripam reſedit, & iſta eſt domus mea in caſalibus Rutiliani Miniſterialis, in ſupradictos caſales Rutiliani, & Corſiniani dedit ſancto viro.

Modo adaugeo alpiolam, cum planicijs, & pendicijs ſuis, vſque Telonica, & vſque Medilialla, & vſque ad ripā montis Fanuli, & totum collem Porciani, ſicut de vno latere excurrit fons Porciani, & caſales, quæ ſunt iuxta montem Rotai, & caſales Syluoli, deinde vſque in verticem montis Rotundi, qui alio nomine dicitur monte Vrcino, penditia ſua vadunt in Vrciam, de alio latere curris Greſa, & integris duobus manſus in ſummitate montis Luciniani vſque in Regio, & toto prato ad montem vſque ad ſontem Vrcinam, in Caiolo, & in ſylua Cancelli, cum ſupraſcripta eccleſia, quæ conſtructa eſt in caſalibus Maiani, & cum omnibus, quæ ibidem dedi, vna cum eccleſia ſancti Viti, & ſancti Quirici. quæ eſt iuxta murum antiquiſſimum.

Omnes alia terra, & ſylua, montes, & colles, prata, & paſcua, & paludes, & fontes aquarum, campis cum vicis, & villis, aldionibus, & omni ædificio eorumdem, hæc omnia, infra ſe, & ſupra ſe habentes, ſint in tua poteſtate Pater Donate, & eccleſiæ tua.

Quod ſi ego, aut aliquis ſuperbus, qui hanc infraſcriptam cartulam offenderit, & non emendauerit, maledictus, & excommunicatus à conſortio omnium Chriſtianorum ſit; & cum Iuda proditore habeat portionem. Vnde ſciatis omnes, qui vſque nunc pro me habuiſtis, & tenuiſtis; fideliter obediſtis, iam amplius, pro ſupraſcriptis beneficijs, non obediatis, ſed obedite Deo, & voſtro Donato Epiſcopo, & poſteris ſuis rectoribus Eccleſiæ ſuæ, ita vt in vnaquaque curte eccleſiam baptiſmalem conſtituat, & omne ſeruitium, & tributum, quod ſoliti eſtis mihi, ad Rectores ſupraſcriptæ Eccleſiæ date vos, & hæredes veſtri in perpetuum.

Quum verò hanc chartulam bono animo feci Heutolmio Iudici tradidi ad ſcribendum. Ego Heutolmius Iudex ante eum legi, & ipſe Tribuuus firmāuit manu ſua in hunc modum. Signo manus Arnaldi, & Hibaldi filij Agmidei rogati teſtis. Ego Propertias laudo, & manu mea ſcribo. Signo manu Elprandi Vicecomes, manu ſua ſcribere rogauit ſigno manus. Ego Bernardus teſtis ſcripſi. Ego Ioannes Eccleſiæ Romanæ miſſus, ex parte Damaſi Pontificis, laudo, & firmo manu mea. Ego Iulius Chartularius firmo omnia, quæ Imperator Philippus, & Diocletianus, & Conſtantinus per præcepta ſua firmauerunt, ab Auis, & Atauis Zenobij dederunt, & tradiderunt; omne placitum, & tributum, quicquid ſoliti erant habere, ego firmo ex parte Domini mei Imperatoris, vt eccleſia beati Donati Epiſcopi habeat ſine vlla moleſtia. Ego Heutolmius ſcripſi, & compleui.

Presbyter Ranutius Archipresbyter Monti Alcini.

Presbyter Iacobus, & Orlandinus ad hoc exemplum legendum, & auſcultandum, cum authentico Inſtrumento,. & huius rogati ſunt teſtes.

Dominus Ranuccius Archipresbyter Montis Alcini. Ioannes presbyter. Ioannellus Diaconus, & ad hoc exēplum legendum, & auſcultandum fuerunt, & nihil inuenerunt additum, vel minutum, præter punctum, vel ſyllabam, quæ ſenſum non mutant, huius rei ſunt teſtes,

A *Ego Palmerius quondam Iacobi notarius, ſecundum quod vidi in inſtrumento confecto per manum Petri notarij, & propoſiti ſancti Pauli, ita in hoc præſenti ſcripto non addens, nec minuens, & illud exemplaui, & ſubſcripſi ſub anno Domini 1275. indictione tertia, die 19. Septembris.*

Hoc ego inſtrumentum, ſiue donationem à Zenobio Eccleſiæ Aretinæ, ac D. Donato collatam in medium adduxi, non quod, vt ex meo diſcurſu colligo, verum illud arbitrer, ſed vt lectorum curioſitatem expleam, qui aliquorum hominum artes, qui vel ad ſuam illuſtrandam, exornandamque patriam, vel ob alias vtilitates aucupandas, fabulas elegantes adornant, ac inſtruunt, inſpicere delectantur. Huius inſtrumenti diuerſa ego exempla inſpexi, quæ ex primario exemplari in archiuo
B cathedralis Eccleſiæ decerpta prædicabantur, eaque omnia ab anno fundatæ Romæ 1083. incipiunt, eo excepto, quod Iacobus Buralis protulit, & ab anno Vrbis conditæ 1100. Valentiniani 4. inchoat. Annus verò fundatæ Vrbis 1100. in annum Chriſti 370. incidit, ex quo exempla illa vacillare, ac fide ancipiti laborare conſpicuum eſt, & coniectura magis, quam certis argumentis ad aſſequendam, vaticinandamque veritatem duci. Verum animi gratia inſtrumentum excutiamus, eius hæc verba ſunt. *In Chriſti nomine Amen. 1083. anno quo Roma condita eſt, & à natiuitate Domini vſque nunc ſunt anni ferè* 370. Hic annus 1083. in ſextum annum imperii Conſtantini Magni incurrit, cum ſolus, Baſſo, & Ablauio Conſulibus anno Chriſti 333. imperaret, in eoque calculo ante
C Valentiniani imperium 37. anni excurrunt; præter adulterinum hoc annorum computum, nullum Valentinianum ſolum imperium geſſiſſe reperitur, anno enim 370. Vrbis autem conditæ 1120. Flauio Lupicino, & Flauio Iouino Conſulibus, Valens cum Valentiniano imperauit, ita vtriuſque Auguſti mentio fieri, ac comitti inter ſe tempora ac componi debuerunt. Ait prætetea in ſecunda ordinatione Damaſi Papæ, reſidentis in ſede Petri Apoſtoli menſe Maio. Hic annus, ſecundum eius, qui inſtrumentum finxit ſententiam in annum 369. Maio menſe incidit, & cum Gratiano ſecundo concurrit. Proſequitur inſtrumentum in fine tertij luſtri, luſtri mentio ſuperuacanea eſt longè ante prætermiſſa, adde quod annus Romæ conditæ 1083. in tertij luſtri finem non cadit, quare
D ita dicere oportuit tali anno, luſtri talis, adijce poſt deletam, obrutamque paganiſmi ſuperſtitionem annos fundatæ Romæ, in vſu, ac conſuetudine non fuiſſe, ſed tempora annis ſalutis noſtræ ſolita diſtingui, & inſigniri. Adde eos, qui in ſcriptis latinis exerciti ſunt, cùm diuerſa temporum ſeric immutata fuerit latinitas, eos hoc inſtrumentum ab hinc annis 400. vel 500. atque ſubornatum agnoſcere, cum etiam perſonarum in dicto inſtrumento occurrentium nomina, poſt Longobardos fingi cœperint, nec temporibus Valentiniani vigere, vel vſurpari potuerint. Porro illud nomen, caſtrum Senenſe, antiquum eſſe non poteſt, cum Valentiniani temporibus coactæ in vnum domus, quæ mœnibus cinctæ eſſent ciuitates, quæ non circumdata, ſuburbia, vt ex Antonini

Auguſti

Auguſti itinerario facile colligitur, dicerentur. Illa verò vox (Caſtrum) Federici primi temporibus, vel non multo ante in ea ſignificatione emerſit. Plura verò alia verba inſtrumento ſparſa ante Carolum Magnum, neque ia publicis, nec in priuatis ſcripturis, vt Iudex, Chartularius, Miſſi, Alcodæ, Curtes, Caſales, Stadia, & Chriſtianitas, non frequentabantur. Præterea priuati ab inferioribus tributa exigere non poterant, aut acta ad iuriſdictionem pertinentia Imperatorum temporibus edere, ne imperium aliquo modo affectare viderentur. Valentiniani etiam temporibus ſcripta publica literis maiuſculis, non minuſculis, conſcribebantur. Tum in hoc inſtrumento collega Bruti Conſulis non appellatur, cum tamen in ſcriptis publicis ambo Conſules apponerentur adeo vt olim cum Bibulum, vt ignauum hominem nollent adſcribere, Iulio, & Cæſare Coſs. vnico nomine, in duo diſtincto appoſuerint, ne ab illius temporis ſtylo, ac conſuetudine diſceſsiſſe viderentur. Inter ſubſcriptiones vnus ita ſubſcriptus reperitur; *Presbyter Ranutius Archipresbyter Montis Alcini*, ac paulo poſt idem in alia forma repetit; *Dominus Ranuccius Archipresbyter Montis Alcini*; modo Ranutium, modo Ranuccium appellat; primò, Presbyterum vocat; ſecundò, Dominum: illa porrò vox Archipresbyter ea tempeſtate parum vſurpabatur. Cum primis illis temporibus non ita in eos ordines clerus diſtinctus eſſet, ſed tantummodo poſtquam Imperatorum perſecutiones extinctæ fuerunt, in eo habentur inſuper aliquorum fluminum nomina, quæ eorum temporum ratione habita apud veteres authores non reperiantur. Conuincit præter ſuperiora eius falſitatem, quod Senas non ea celebritate, ac amplitudine velit tunc floruiſſe, vt proprio Epiſcopo gauderet, ſed ſpeciatim Aretinæ Eccleſiæ in ſpiritualibus ſubiacuiſſe, cum vti videbimus ad ann. 310. Lucifer Senenſis Eccleſiæ Epiſcopus extiterit, an Florianus Senenſis Epiſcopus, ſub Melchiade Papa anno 331. Concilio Romano interfuerit, longo ante Valentinianum Imperatorem temporum interuallo. Quæcumq; verò huius inſtrumenti fingendi cauſa extiterit cognoſcere, parum intereſt, illud tantummodo ſuffecerit ob dictas rationes contra venerandæ antiquitatis hiſtoriam rem inſtructam, ac ſubornatam, ac puram fabellam mihi videri, ac quamuis aliqui meam coniecturam, & ſententiam alienam à veritate arbitrentur, non tamen immeritò, rem ab annis circiter quadringentis comparatam, confictamque ſentientibus ſcrupulus non eximetur: nec verò hæc in eorum contemptum, qui contrarium ſenſerint, dicta, ac exarata velim, cum quiſque, ijs quamuis fabellis, ac ingenioſis commentis fidem adhibere libere poſsit.

Hilarini autem oſſa, de quo ſupra habetur mentio, ad Oſtia Tybetina condita iacent; quo poſt eius glorioſum exceſſum tranſtulere Chriſtiani.

3. GELASIVS Donato ſucceſsit circa ann. Domini 366. abluit ſacro fonte ſanctum Andream cum quinquaginta aliis eiuſdem familiæ nobiliſſimæ Aretinæ, ex vita ſancti Gaudentij.

4. DONATIANVS Florius anno 371. cuius oſſa ſub altari maiori cathedralis requieſcunt.

5. SEVERIANVS, ſiue SEVERVS 372. Ille eſt, qui vitam ſancti Donati ſcripſit, quam arbitratur Baronius fuiſſe deprauatam, cum multa continere videatur, quæ veram hiſtoriam minimè addeceant, eiuſdemque ſancti vitam narrauit. Siluanus Razius, ex Monbritio, & Petro, alijſque in Catalogo &c. Cæterum Seuerianus cum ad duos annos Præſul Aretinus vixiſſet, cum eximia ſanctimoniæ laude vitam finiuit.

6. FLORINTIVS Aretinorum Pontifex fuit 375. iuit ad ſuperos anno 377.

7. MAXIMVS ex eadem ſede Ius dicebat anno 377.

8. EVSEBIVS ad eandem ſedem aſcendit anno 380.

9. S. GVADENTIVS Aretinus Epiſcopus; cum Coſmatio eiuſdem Eccleſiæ Diacono Imperante Valentiniano Cæſare, Marcellino vero Aretino Præſide, nobilem palmam ſumpſere martyrij, quamque enim Valentinianus chriſtianæ pietati fauerit, nulluſque iam eſſet Aretij, qui Chriſtiana ſacra publicè non profiteretur, Marcellinus tamen pertinaci crudelitate debacchabatur in Chriſtianos, in quibus enituere, vt non ſemel diximus Guadentius, atque Coſmatius, quorum corpora ſequenti die Decentius Presbyter haud ab Aretio procul, quam potuit decentius ſepeliuit prope teatrum, fluminmque Caſtrum. Horum meminit Martyrologium Romanum, hac ipſa die. Haud verò miretur Lector, ſub Imperatore Chriſtiano, viros Chriſtianos, ac ſanctimoniæ laude florentes potuiſſe crudeli, violentaque morte mulctari; Valentinianus enim In ſui Principatus exordio; ciuitatum adminiſtris Gentilibus vſus eſt, qui ſæpius vel diſsimulanter concitata turba ſoliti erant in Chriſtianos ſæuire, ſicut Gaudentio, Coſmatioq; accidiſſe Romanum Martyrologium narrat. A furenti etenim Populo contrucidati narrantur. Gaudentius ad Aretinam ſedem aſcendit. anno 381. pauloque poſt palmam promeruit martyrij.

10. DECENTIVS Presbyter planè Sanctus, qui Martyrum præfatorum corpora ſepelierat, in Epiſcopatum ſucceſſit 382. pieque deceſſit poſt Aretinam per aliquot annos adminiſtratam eccleſiam anno 422.

11. LAVRENTIVS, Decentij ſucceſſor fuit 422. ſub cuius Pontificatu Aretij coronati martyrio ſunt Iuſtus, Armenius, Aſterius, Caſsiaque eiuſdem filia, atque Marcellus.

12. EVSEBIVS Epiſcopus Aretinus creatus eſt 444.

13. GALLIVS autem, anno 447.

14. BENEDICTVS, anno 501.

15. OLIBRIVS, ad Aretinam ſedem peruenit anno 520.

16. VNDICIANVS vero anno 550.

17. CASSIANVS Vndiciano ſucceſsit anno 563.

18. DATIVS, ſiue Datiuus, Aretinorum Præſul fuit anno 580.

19. DVLCISIVS verò anno 590.

20. INNOCENTIVS, cuius extat mentio in quodam priuilegio Agiulphi Regis Longobardorum Eccleſiæ Aretinæ indulto anno 599.

21. MAIGRANVS, quem alij Maurianum vocant, præfuit Aretinis anno 617.

22. SERVANDVS Floruit anno 630.

23. CYPRIANVS autem anno 654.

24. BONHOMO in Aretina ſede fulſit anno 659. vixit ad annos 17. diuinumque cultum percurſit in S. Maria ad Gradus tunc Cathedrali.

25. VITELLIANVS eandem obtinuit ſedem anno 676.

26. CYPRIANVS Sextam Synodum Conſtantinopolitanam ſub Agathone Papa ſubſcripſit anno 679. an verò cum ſuperiore Cypriano, hic idem ſit, mihi ſanè, incertum. Suſpicor eundem eſſe ex ſuperiorum temporum ſcriptorum incuria.

27. ALPHATIVS, qui etiam eſt Alparius, floruit anno 685.

28. DEODATVS ſedebat anno 707.

29. ABIEVS, quem alij Eliſeum vocant, Aretino trono nobilitatus eſt anno 713.

30. LVPERTIANVS, ſiue Impartianus, vixit anno 745. Hunc Epiſcopum Alexander Secundus memorat in quadam Bulla Aretinæ Eccleſiæ indulta, vt infra ſuo loco dicetur, retulitque à Luitprando Longobardorum Rege hoc quod ſequitur eiuſdem farinæ cum ſuperiori donatione, Zenobij Tribuni, gratioſum Priuilegium à Burali relatum. Fidea apud ipſum eſto.

Dum in Dei nomine ex iuſſione Pijſſimi, & à Deo conſeruato Domino Luitprando Rege directus fuiſſe.

EGo Ambroſius Illuſtris Maiordomus partibus Tuſciæ . . . . in Ciuitate Aretina, ibique veniens ad nos beatiſſimus vir Lupertianus Epiſcopus huius Aretinæ ciuitatis Eccleſiæ, ſuggeſſit nobis, eo quod multas violentias ſuſtinuerit ab Epiſcopo Senenſi nomine Deodato de Eccleſijs, vel, quas a tempore Romanorum ſedes ſancti Donati poſsidebat. Hoc audito fecimus ſupraſcriptum ab eo datum vna cum Taiperto Caſtaldio Senenſis Ciuitatis . . . . in noſtram venire præſentiam; quatenus, cum iam dictus Lupertianus Epiſcopus Aretinæ ciuitatis, de prædictis Eccleſijs cauſam dicere deberet: ſed cum ſe ambæ partes in noſtris coniunxerunt præſentijs in Curte Domini Regia; in loco qui dicitur ad ſanctum Martinum; aſſerebat: . . . prænominatus Lupertianus Epiſcopus dicens; quod baptiſterium ſancti Felicis; baptiſterium ſanctæ Mariæ in Pacina, baptiſterium ſancti Viti iuxta Veſcona, baptiſterium ſancti Ioannis; baptiſterium ſanctæ matris Eccleſiæ in ſeſciano; baptiſterium ſanctę Andreæ in Malceno; baptiſterium ſancti Andreæ Aſciano; baptiſterium ſanctæ matris Eccleſiæ in Coſona; baptiſterium ſancti Valentini in Vrimo; baptiſterium ſanctæ Matris Eccleſię in Coſona; baptiſterium ſancti Valentini in Vrimo; baptiſterium ſanctæ Matris Eccleſię in Caſtello Politiano, baptiſterium ſancti Viti in Rutiliano; baptiſterium ſancti Quirici in Oſenna; baptiſterium ſanctæ Matris Eccleſiæ in Paua, baptiſterium ſanctæ Reſtitutæ, baptiſterium ſanctæ Matris Eccleſiæ in Miſula, nec non Monaſterium ſancti Angeli in Luco; Monaſterium ſancti Petri in Axo, vnacum omnibus Eccleſijs, &

A pertinentijs ſuis: ad prænominata baptiſteria, à tempore Romanorum Imperatorum ſemper ſedes ſancti Donati ipſas Eccleſias pręnominatas ordinauit; & Sacramentum in Presbyteros fecit, & Chriſma ſemper de eadem ſede petierunt, & Presbyteros, qui modo præſentes in iſtis Eccleſijs eſſe noſcuntur anteceſſores noſtri, & nos ibidem ordinauimus. Ad hæc reſpondebat prænominatus Deodatus Epiſcopus Senenſia Ciuitatis; quod Eccleſiæ iſtæ vel Tiocia, vnde agimus in territorio Senenſi poſitæ ſunt, & ad Senenſem Eccleſiam debent pertinere, quia dum Longobardi Tuſciam occupaſſent, in Senenſe Ciuitate minimè Epiſcopus fuiſſet ordinatus: Epiſcopus ille, qui in Aretino tunc temporis erat eccleſias iſtas poſsidebat, & etiam quod certum eſt presbyteros ordinauit,
B & ſacrationem in ipſas fecit; ſed per noſtram petitionem; eo quod Sena minimè haberet Epiſcopum; & poſt quam Longobardi in Italiam ingreſai ſunt, primum quidem tempore Rotarij Regis, ordinatus eſt in ciuitate Senenſi Epiſcopus nomine Maurus, & ſi per veſtram petitionem ipſas Eccleſias ordinaſſet, cui eas nobis ab ipſo Epiſcopo, vel ab eius poſteris dimiſſæ ſunt, ſicut eas antea tempore Romanorum poſsedimus ſicut Longobardorum tempore, ſine aliqua querela à iure ſancti Donati, quando in honore ſuo, à nobia ordinati ſunt, & . . . , Sacramenti vbi iurauerunt ad prædictam ſedem, ſecundùm qualiter conſuetudo eſt. Nunc nos qui ſupra Ambroſius maiordomus illuſtris, dum ad tantorum annorum curricula poſseſſionem ſancti Donati in prædictis baptiſterijs, vel
C Tiocijs eſſe cognouiſſemus; iuſtum nobis paruit, vt qualiter, quo tempore, quod Longobardi Italiam ingreſsi ſunt, vſque in præſente tempore, ſedes ſancti Donati ſæpius repetitas Eccleſias poſſedit; modo, & dincepa ſine aliqua taxatione, eas liceat Canonico ordine iudicare, & ordinare, & nullam facundiam habeat, neque Adeodatus Epiſcopus Senenſis; nec poſteri ſucceſſores eius, contra Lupertianum, & ſucceſſores eius . . . . loquendi, vel cauſandi: ſed in omni tempore in eadem deliberatione, ambæ partes debeant permanere.

Vnde hæc notitia pro perpetua firmitate Sigifredum Notariũ Regis ſcribere admonuimus, factam notitiam menſe Auguſti. Regnante Excellentiſſimo Domino Luitprando Rage Anno tertio, in-
D dictione 11. Actum in Curte Domini Regis in Ciuitate Senis.

Flauius Luitprandus Perexcellens Rex viro venerabili Patri noſtro Lupertiano Epiſcopo.

OBtuliſti in præſentia regni noſtri iudicatum illuſtris maiordomi noſtri Ambroſij, in quo continebatur, eo quod cauſa, quæ vertebatur inter te, & Deodatum Epiſcopum ciuitatis Senenſia, de Eccleſijs ſanctorum Dei in quibus baptiſma conſuetudo eſt faciendi, audierat, de qua reſpiraſti ad noſtram præcelſam poteſtatem, per Aldion fidelem noſtrum, & ipſum iudicatum qualiter à ſupraſcripto Ambrogio finitum eſt, per noſtrum præceptum firmare deberemus. Nos quidem ipſius

ſius audientes . . . . . & cognoſcentes per ipſum iudicatum, ſeu per Taipert Caſtaldium, quia tua iam dictæ Eccleſiæ Lupertianæ, longa eſt poſſeſſio; propter mercedem animæ noſtræ præſente firmitatis noſtræ præceptum tuæ beatitudini emitti præcepimus; ita vt a modo eas dictas Eccleſias, quæ in iudicatum leguntur vniuerſæ in tua poteſtate, ordinatione, atque Dominatione permaneant; ſicut à longo tempore vſque hactenus permanſerunt . . . . . . Et te vel tuos ſucceſſores futuris temporibus conſeruentur, & cuſtodes in eas ordinentur ſeu & Presbyteri, vel omnis ordinatio à vobis Canonicè, & regulariter fiat, atque baptiſterium, & nullam facundiam iam dictus Adeodatus Epiſcopus, contra te vel tuos ſucceſſores habeat, aliquod de ſupraſcriptis Eccleſijs loquendi: ſed nec de conſecratione earum, aut Presbyterorum, aut qualemcumque ordinationem, aut diſpoſitionem: ſed vt ſupra præfati ſumus per tuam inſtantiam, atque per ſucceſſorum prædictæ Eccleſiæ ordinetur . . . . ſicut textus iudicati noſcitur continetur; vel à ſupradicto Ambroſio deffinitum, atque ſancitum eſt. Quatenus ab hodierna die nullus Dux, Comes, Caſtaldus, vel actionarius noſter contra præſens noſtræ firmitatis præceptum ire quandocunque præſumat ſed vt ſupradictum eſt; iam præfatæ Eccleſiæ; in tua atque ſucceſſorum tuorum permaneant poteſtate, ſecundum antiquam conſuetudinem ex edicto Domini Regis per perſonam Notarium, & ex edicto Sigifredi notarij.

Datum Ticinij in Palatio Regio ſexta die menſis Martij anno feliciſſimi Regni noſtri tertio, Indictione tertia decima feliciter, & vt credatur de annulo noſtro ſubtus ſigillauimus.

31. STABILIS, Aretinæ ſedis ſtabilem poſſeſſionem accepit anno 741.

32. COMN.MVNDVS, natione Longobardus Aretinam rexit Eccleſiam anno 751. ad viginti quatuor omnino annos.

33. Ad eandem ſedem ſubiectus eſt ELVETVS 755.

34. ARIPERTVS, ſiue ELEMPORTVS, Lampertus vocatur in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo anno 826. qui etiam eſt Arimbertus, in quodam Caroli Magni Priuilegio memoratur indulto Aretinæ Eccleſiæ anno 795. in quo quidem Buralium, hallucinatum eſſe crediderim, qui duos Aripertos induxit. Ego verò hunc illum eſſe ſuſpicor, qui diuturnam litem Senenſi Epiſcopo intentauit, exercuitque retulitque à Carolo Magno hoc ſequens Laudum, priuilegiumque.

Karolus Gratia Dei Rex Francorum, & Romanorum, atque Longobardorum.

QVicquid in noſtra, & in Procerum noſtrorum præſentia, iuſto, ac recto tramite diligenti examinatione, ſecundum iuſtitiam ſanctorum Patrum, fuerit terminatum, vel diffinitum, oportet noſtris confirmare oraculis; ita vt Chriſti propoſitum perpetuis temporibus maneat in conceſſum.

Igitur notum ſit omnibus, Epiſcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Guaſtaldis, ſeu reliquis Tronearijs, & cunctis fidelibus noſtris, præſentibus, & futuris: Quia dum nos Domino protegente Romam, ad limina Sanctorum Principum Apoſtolorum, Petri, & Pauli, pro quibuſdam cauſis ſanctæ Dei Eccleſiæ, ac Domini Leonis Papæ peruenissemus; ibique vna cum ipſis Ducibus, Guaſtaldijs, ſeu reliquis fidelibus, ac Proceribus noſtris reſidentes.

Peruenit Aribertus ſanctæ Arretinæ Vrbis Eccleſiæ Venerabilis Epiſcopus, in præſentia noſtra ſuggerendo, ac proclamando, ſuper Andream ſanctæ Senenſis Vrbis eccleſiæ venerabilem Epiſcopum dicens.

Quia Diœceſis Eccleſiæ ſuæ quam à Priſcis temporibus prædeceſſores ſui Epiſcopi, vel ipſe tenebat, tempore Adriani quondam Papæ, inuaſiſſet Rodobertus quondam ſanctæ Senenſis Vrbis Eccleſiæ Epiſcopus, & poſtmodum eam detinuiſſet Haimo quōdam Epiſcopus ſupradictæ Senenſis Eccleſiæ, & vſque nunc eam detineret præfatus Andreas Epiſcopus ante dictę Senenſis Eccleſię, id eſt Monaſterium ſancti Anſani, vbi ipſe corpore requieſcit, cum reliquiis Eccleſiis. Et dum inter eos pro ea re maxima verteretur contentio, rogauimus ſanctiſſimo, ac Reuerendiſſimo Domino, & in Chriſto Patri LEONI ſummo Pontifici, & vniuerſali Papæ, vt ſecundum canonicam authoritatem eos vna cum ſuis Sacerdotibus pacificare deberet, ſicut & fecit, vnde & iudicatum, & præceptum, authoritatis ſuæ, ſupra nominato Ariberto ſanctæ Aretinæ Eccleſiæ Vrbis Epiſcopo quatenus deincept ad partem Eccleſiæ Parrochiam ſuam cum omni integritate; ſicut ab antiquitus fuit, tenere, & poſſidere debeat.

Sed pro integra firmitate petijt ſerenitati noſtræ memoratus vir venerabilis Aribertus ſupraſcriptæ ſanctæ Aretinæ Eccleſiæ Epiſcopus, vt ei nos demus, circa ipſam ſanctam Eccleſiam Dei; Secundum quod Dominus noſter Leo ſummus Pontifex, & venerabilis Papa, cum venerabilibus omnibus cæteris fidelibus ſanctæ Eccleſiæ, iuſto tramite, & æquitatis ordine diffiniuimus, & per præceptum authoritatis ſuæ confirmauit, pleniſſima deliberatione cedere, & confirmare deberemus. Cuius poſitionem pro Diuino cultu, & reuerentia ipſius ſanctæ Eccleſiæ denegare noluimus; ſed in omnibus ita conceſſiſſe, vel confirmaſſe cognoſcere præcipientes. Ergo iubemus quod perpetualiter dictam commemoratam ſanctam Dei Eccleſiam iure firmiſſimo manſuram eſſe volumus, & inſpecta ipſa authoritate, vel confirmationis, prædicti Domini bonæ memoriæ Patris Leonis ſummi Pontificis, & vniuerſalis PP. ſicut per ipſum declaratum, ita deinceps valere ſupranominatus Aribertus ſanctæ Aretinæ Eccleſiæ Epiſcopus, ſuique impertuum ſucceſſores, qui fuerint Rectores in S. Dei Eccleſia ſua, & monaſteria, & baptiſteria, ſicut à priſcis temporibus tenere, & poſſidere, iuxta ſanctorum Patrum, & æquitatis ordinem regere, & gubernare. Et vt hæc authoritas firmior habeatur, & per tempora melius conſeruetur, manu propria ſupra firmauimus, & de annulo noſtro ſigillari iuſſimus.

Signum Karoli Magni † Imperatoris.

Data quarto Nonas Martias, trigeſimo tertio, & trigeſimo quarto anno Imperij noſtri. Actum Romæ in Eccleſia ſancti Petri Principis Apoſtolorum, vbi ipſe in corpore requieſcit feliciter.

35. PETRVS Aretinorum Præſul adlectus eſt anno 833. in quo ipſo anno Lotharius Imperator hoc ſequens priuilegium Aretinæ indulſit Eccleſiæ, quod retulit in ſuo Cathalogo ijs verbis Burſius.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Dei æterni.

Lotharius, Diuina ordinante prouidentia Imperator Auguſtus.

Q*Vicquid Diuini amoris ductu locis conferimus Deo deuotis, id veris, & æternis munificentijs reſpondendo minimè dubitauimus.*

Igitur notum ſit omnibus fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ, & noſtris præſentibus ſcilicet, & futuris, quia nos ad præcationem Petri venerabilis Aretenenſis Eccleſiæ Epiſcopi; conceſſimus ad eccleſiam ſancti Donati (vbi ipſe in corpore requieſcit, & ſedes Epiſcopi eſſe dignoſcitur, pro emolumento animæ noſtræ, quandam eccleſiam in honorem ſancti Petri conſtitutam, cum omnibus pertinentijs, & adherentijs ſuis, ſitam in loco, qui dicitur Caſtellus in territorio Aretinenſe: eam videlicet, quam Pridem Auunculo noſtro PIPINO *glorioſo Regi, Barbatianus quondam presbyter, ex ſua proprietate contulerat ad habendam, & præſenti tempore Aliprandus presbyter ſub annalem redditionem, & noſtr amunificentia habere dignoſcitur, ſed pro firmitatis gratia, ad eundem ſanctum, & venerabilem locum; hanc noſtra authoritate fieri iuſſimus, vt nullus quilibet, vel qualibet publica perſona, præfata eccl. vel Rectoribus eius, vllo vnquam tempore, de præfata eccleſia, cum omni pertinentia, vel adherentijs ſuis, ac pertinentijs, quamlibet præſumat inferre moleſtiam, aut controuerſiam, ſed quietè, & ſecurè liceat eandem eccleſiam, cum omnibus ſuis pertinentijs, & adherentijs, Rectoribus eiuſdem poſſidere, atque ſecundum illius loci vtilitatem, prout libuerit regere, atque diſponere.*

Et vt hæc authoritas largitionis noſtræ pleniorem, in Dei nomine obtineat vigorem, manu propria ſubterſcripſimus, & Annuli noſtri impreſſione aſſignari iuſſimus.

Signum Lotharij † Imperatoris Inuictiſſimi Auguſti.

Protomus ſubdiaconus, atque notarius ſcripſi.

Data, ſecundo nonas Octobris, anno Chriſti propitio MCCCLIII. Imperij Domini Lotharij Imperatoris xiij. indict. quartà, apud . . . .

In Dei nomine fœliciter.

Petrus, Romæ fuit anno 845. interfuitque Cõcilio celebrato ſub Leone IV. anno 853. at verò, à Lothario Imperatore ampliſſimum retulit priuilegium.

36. IOANNES Epiſcopus Aretinus, Palatinuſque Comes, Caroli Calui Imperatoris conſecrationi interfuit, celebratæ ab Aſperto Archiepiſcopo Mediolanenſi anno 876. Fuit legatus Apoſtolicus, dum iuramentum fidelitatis eidem Carolo Caluo præſtaretur anno 877. Eiuſdem etiam Ioannis mentio extat in quodam priuilegio Sigifridi Ducis anno 858. Illiuſque meminit Baronius ad annum 876. Ab Hoſtia Tyberina tranſtulit Aretium corpora ſanctorum Floræ, Lucillæ, Eugenijque Regis Africani, de quo Petrus Damianus, Baroniuſque in notis ad Martyrologium Romanum die 29. menſis Iulii.

37. PETRVS, huius nominis Tertius Aretinorum narratur fuiſſe Epiſcopus, Ex priuilegio Ludouici Regis Italiæ anno 901, & ex monumento Lacenſis Eccleſiæ ann. 905, vt infra in Epiſcopis illius videbimus.

A 38. THEODORICVS, ſiue Theodecius Aretinis diuinum ius dixit anno 922.

39. GVILLELMVS, creatus anno 955.

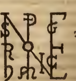
40. EVERARDVS, ſiue Bernardus, de quo Luitprandus, Romæ Concilio interfuit, quod Otho Imperator ibidem celebrandum curauit anno 963. In quo Ioannes Papa XII. deturbatus de ſede eſt, ſubiectuſque Leo Octauus.

41. ALPERTVS, ſiue Edembertus anno 972. canonicis Aretinæ Cathedralis plura priuilegia indulſit, vt in communem conuictum facilius conſpiraret, atque ad eiuſdem preces. Otto Imperator Canonicam Aretinam ampliſſimis priuilegijs exornauit.

In Nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Amen.

O*Tto, Diuina fauente clementia ſemper Auguſtus Romanorum Imperator; Omnibus Chriſti fide-*
B *libus, tam præſentibus, quam futuris notum eſſe volumus; quomodo nos pro Dei amore, animæque noſtræ remedio, canonicos Aretinenſis Eccleſiæ, Bernardum videlicet Archipresbyterum, Vvillelmum Archidiaconũ Martinum clericum, & cuſtodem, & Sigizonem ſcolæ cantorem præſentes, & ſequentes, omneſque alios maiores, & minores; cum iam dicta Eccleſia ſancti Donati canonica, & cum omnibus, quæ ipſi de ſua parte habent, vel habere poterunt, ſub noſtro Mundiburdio recepimus, eo videlicet ordine, vt nullus Rex, Archiepiſcopus Marchio, Comes, Vicecomes, ſculdatius, Gaſtaldius, nullaque noſtri Regni magna, paruaq; perſona, omnes iam dictæ eccleſiæ canonicos, inquietare, moleſtare, aut de rebus ipſius Canonicæ (ſicut in eorum*
C *præcepto legitur) diſueſtire ſine lege præſumat. Si quis autem hoc noſtrum Mundiburdium, & defenſionem rumpere tentauerit, componat centum libras auri puri, medietatem Cameræ noſtræ, & Canonicæ adſcribi, & vt verius reddatur, & ab omnibus obſeruetur, ſigillo noſtro ſigillari iuſſimus.*

Signum Othonis Tertij Inuictiſſimi Imperatoris Auguſti.

Henricus Cancellarius Vice Petri Cumani Epiſcopi.

D *Data ſexto nonas Maij anno Dominicæ incarnationis 984. indictione 12. anno Tertij Othonis Regis xiij. Imperij primo. Actum Romæ fœliciter.*

42. ELIMPERTVS, ſiue Elimprus, ſeu Humbertus, electus eſt anno 987. hic plures, ſplendidaſque fortunas in Canonicos cathedralis transfudit anno 1009. hoc eſt anno xxij. ſui Præſulatus. Ab hoc Epiſcopo opem implorauit Romualdus, dum ſacrum Camaldulenſem Eremum fundare ſuiſſet aggreſſus, idemque Elimbertus Abbatiam Prataliæ inſtituit anno 1009. Adhuc ſuperſtes, ſubſequentem Theodaldum coadiutorem, & coepiſcopum habuit, cum futura ſucceſsione, vt inde videre lector poſſit, iam tum iſtum morem apud eccleſiaſticos inoleuiſſe, atque vſque ad hæc noſtra tempora perduraſſe. Deceſsit anno 1013.

AL-

43. ALBERTVM Aretinorum Epiſcopum, Buralius reijcit in annum 1013.

44. THEODALDVS, ſeu Thedaldus, Thedaldi, & Guillæ filius, frater Bonifacij Marchionis Etruriæ, Comitiſſæ Mathildis Patruus, Elimperti fuit coadiutor, vt reperitur anno 1006. eidemque defuncto ſucceſsit. Theodaldi meminit Donizo in vita Mathildis Comitiſſæ cap. 4. agens de vxore, & filio Thedaldi Marchionis Aui Comitiſſæ; ſic habet.

Vxor Thedaldi fuit Guillia dicta Ducatrix.
Hæc placuit paruis pietate placebat, & altis,
Hæc tres perſonas mundo genuit ſpecioſas
Vrbis Aretinæ Theodaldi Præſulis inde.
Atque Ducis celſi Bonifacij ſapientis
Militis, & docti. Chonradi ceu Leo fortis.

Apertè demonſtrat auctor, Theodaldum Aretinum fuiſſe Epiſcopum, ac primogenitum Theodaldi Marchionis, aui Comitiſſæ, cuius etiam primo loco, & à dextra ponit effigiem ſub parentibus ſuis, ibi (vt ſui eſt moris) depictis, ſedentis in curuli ſella in Epiſcopali habitu, & thiara dextra benedicentis, & ſiniſtra baculum Epiſcopale geſtantis, ad eius pedes hæc verba ſcripta leguntur; *Theodaldus Epiſcopus*. Agit de eo, idem Donizo, cap. 5. dum canit; *Præſul Aretinus Chriſti Thedaldus amicus*, &c. & vbi eius animi dotes enumerat, celebrat inter cæteras Thedaldi caſtitatem raro illo exemplo, ita cecinit.

. . . *Væ, væ mihi ſi modo raram*
Flammiculam vilem nequeo ſufferre, perire
Si me contingat, barathri flammam miſer illam,
Quomodo ſufferre potero?

In alio manuſcript. exemplari Donizonis ſoluta oratione, de Thodaldi caſtitate aliiſq; virtutibus, ſic ſcriptum ab eodem inſpeximus

Thedaldus autem Bonifacij frater Aretinus Epiſcopus Religionis ſanctæ maximus cultor commiſſum Epiſcopatum ſibi fideliter gubernauit, de quo fertur non omittendum exemplum. Hic enim dum in tempore graui quadam laboraret ægritudine corporali, & de ſanitate ipſius medici deſperarent omnino, niſi adulterium committeret, & eius amici ad illud patrandum inducentes pro muliere miſerunt, quæ cum aduenisſet ſtatim ante lectum ſuum ignem iuſſit accendi, qui lecto appropinquans, & iam flammarum incendium ſentiens ſubito lachrymatus exclamauit, Væ, væ mihi, dum hanc modo tenuem flammulam ſufferre non poſſum, quomodo ſi me perire contingat potero barathri incendia ſuperare; ſcelus quippe iſtud ad illum me puteum introducet, in quo funditus ſub tetro igne patiar cruciatus. Abſit itaque, vt pro temporali ſanitate æterna me contingat ſalute priuari. Tali igitur exemplo prudens Antiſtes ſubditum ſibi gregem monuit, & Deo annuente meruit ſanitatem.

Hactenus ille. Mirum etiam in modum deteſtatus eſt ſymoniacam prauitatem illo ſæculo maxime vigentem, vt etiam ibidem habet idem auctor, addens Guidonem Aretinum monachũ, ipſi Thedoldo Epiſcopo dicaſſe librum ſuum, ab eodem Mycrologum appellatum, qui quidem Guido dicitur nouæ muſicæ modulationis inuentor, quæ noſtris huſce temporibus eſt in vſu. Thedoldi virtutes non tacuit noſter Franciſcus Maria Florenti-

A nius Lucenſis virtute, & eruditione clarus in lib. primo rerum memorabilium Comitiſſæ Mathildis, & Sebaſtianus Vanninus Senenſis Phiſicus doctus, nec minori eruditione in vita eiuſdem Comitiſſę, quæ præ manibus habet. Hic Thedaldus Epiſcopus indulſit, auxitque priuilegia Aretinis canonicis, ſummæque Ædis tribunam olim templum Apollinis, exornandam curauit, vbi hæc carmina legebantur.

Theodaldus fierique ſimul præcepit honari
Anno milleno terdeno inſtante ſecundo.

Corpus etiam ſancti Donati à ſancta Maria ad Gradus tranſtulit in cathedralem 12. menſis Nouembris.

B 45. IMMO, HAYMVS etiam appellatus, natione Francus Theodaldo ſucceſſit anno 1037. Hic omnia, quæ ſuus anteceſſor ſacræ Camaldulenſi Eremo olim dilargitus fuerat rata habuit, confirmauitque 1037. ipſeque à Conrado Imperatore priuilegiis, fuit exornatus anno 1038.

46. ARNOLDVS ab Henrico Imperatore in fauorem, ſuæ Eccleſiæ perampla priuilegia obtinuit, extatque eiuſdem memoria in quadam carta Gothifredi Ducis, Marchioniſque Etruriæ anno 1058. Refertque de eo Buralius, Aretinis canonicis medietatem Eccleſiæ ſancti Miniatis donaſſe, aliaque quamplura, aſſeritque dimanaſſe Priuilegium 8. id. Nouembris anno Dominicæ Incarnationis 1058. indict. vndecima, anno verò 6. ſui Epiſcopatus; vnde facile erui poteſt Ar-

C noldum in Epiſcopum Aretinum fuiſſe electum anno 1052. Cæterùm cum Arnoldus, vt ſuis priuatis neceſsitatibus conſuleret, cuidam monaſterio alioquin ſibi ſubiecto aureum calicem ademiſſet, habuiſſetque venalem, admonituſque per quẽdam Eremitam, non reſtituiſſet ablatum, ita meruit iram Numinis, vt repentino, vehementique capitis dolore, dum animi gratia falleret tempus exanimaretur, vixque ſalutari hoſtia ſumpta ſpiritum exhalauerit, exactius, ſtrictiuſque etiam apud inferos temerarij auſus pœnas daturus. Præſul alioquin acumine ingenij, aliiſque animi dotibus præclarus, facundia autem tanta, vt audientibus plerunque foret admirationi. Conſule Petrum Damianum Cardinalem lib. 2. epiſt. 16. ad deſiderium Abb. Caſinenſem, & Cardinalem. Stephanus Nonus Pontifex narratur hoc ſubiectum priuilegium eidem indulſiſſe Epiſcopo.

D

S T E P H A N V S *Seruus Seruorum Dei.*

CONuenit Apoſtolico moderamini, pia Religione pollentibus beneuola compaſſione ſuccurrere, & poſcentium animis alacri affectione impertiri ſuffragium. Quapropter notum ſit omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, & noſtris præſentibus ſcilicet, & futuris, quod nos interuentu Arnaldi Epiſcopi Aretini ſequentes veſtigia beatiſſimæ memoriæ Domini Victoris prædeceſſoris noſtri, confirmamus, & noſtra Apoſtolica authoritate corroboramus, omnia quæcumque canonicis ſanctæ Aretinæ Eccleſiæ, iuſtè data, & legaliter collata ſunt, ſiue à Regibus, ſiue à Præſulibus ſanctæ Aretinæ Eccleſiæ, ſiue etiam ab aliquibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus pro redemptione animarum ſuarum conceſſa ſunt.

Si

Digitized by

Si quis verò deinceps in eandem Canonicam Beati Donati Aretini Epiſcopi, & martyris de rebus proprijs aliquid conferre voluerit, tam in Comitatu Caſtello, quam in aliquibus alijs locis; noſtra fultus authoritate licentiam dandi, & pro remedio animæ ſuæ, largiendi Beato Donato, ad vſum, & ſumptum fratrum canonicorum, in eadem Beati Donati Canonica famulantiũ, ſine alicuius magnæ, paruæque perſonæ interdictu, ipſaque donatio, ſiue largitio, ab omni fiſcali illeſione perpetuò maneat abſoluta. Quicunque verò huius noſtræ confirmationis, ſeu largitionis violator extiterit, noſtra Apoſtolica authoritate excommunicatus, perpetui anathematis iaculo feriatur.

Scriptum per manus Gregorij Notarij, & Camerarij ſanctæ Apoſtolicæ Sedis, in menſe Nouembris die 19. indictione 2.

Datum Romæ 10. Kalendas Decembris per manus Humberti dicti Epiſcopi Siluæ Candidæ, & Bibliothecarij Sanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ Sedis, anno Deo propitio 1057. Pontificatus Domini Stephani Noni primo, indict. 2.

47. CONSTANTINVS Epiſcopus Aretinus, Comes Palatinus, ſacrique Romani Imperij Cancellarius, quem è Comitibus Guidijs fuiſſe arbitrantur nonnulli, in fauorem Ruſtici ſacræ Camaldulenſis Eremi maioris, omnia rata habuit, quæ aliquando ſui anteceſſores eidem Eremo fuerant dilargiti, obtinuitq; ab Alexandro Secundo Pontifice confirmationem omnium priuilegiorum Aretinæ Eccleſiæ ab alijs Pontificibus conceſſorum, vt ex ſubiecto monumento perſpici poteſt, quod hic duxi ſubijciendum.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Conſtantino Epiſcopo Aretinæ Eccleſiæ, eiuſque ſucceſſoribus promouendis in perpetuum.

COnuenit Apoſtolico mandamini vti pia Religione pollentibus beneuola compaſſione ſuccurrere, & poſcentium animis alacri deuotione impertiri; aſſentimus vt ea, quæ mota, & legaliter examinata ſunt, atq; Apoſtolica authoritate firmata perpetuis temporibus maneant inconcuſſa.

Quapropter noſtræ Pontificatus authoritatis præcepto fieri decreuimus; confirmantes ſcilicet ſanctæ ſedis Aretinæ Eccleſiæ omnia, quæ ab anteceſſoribus noſtris, Leone videlicet, & Stephano, atque Paſchali, Hadriano, Victori; item Stephano Pontifice Nono, per Apoſtolici priuilegij ſeriem iuſtæ canonicæ, & perpetuo iure firmata ſunt, videlicet.

Plebem ſanctæ Fœlicis in Brolio, plebem ſanctæ Mariæ in Pacina, eccleſiam ſancti Anſani, cum omnibus ſuis pertinentibus, plebem ſancti Victoris, plebem ſancti Viti in verſure, plebem ſancti Andreæ in Maleno, plebem ſancti Stephani in Aciciano, plebem ſanctę Marię in paua, plebem ſanctæ Marię in ſaltu, plebem ſanctæ Agathę, & plebem ſancti Ioannis in veſcona, plebem ſancti Viti in corſignano, plebem ſanctę Marię in coſona, plebem ſancti Donati in ſintigliano, monaſterium S. Petri in aſſu, cum omnia ſua pertinentia.

Præterea confirmamus eidem ſanctę Aretinæ Eccleſiæ, præfatam Eccleſiam ſancti Anſani, cum omnibus ſuis pertinentibus; itaut ſynodica Sanctio (quæ tempore Luitprandi Regis Longobardorum) inter Adeodatum Senenſis Eccleſię Epiſcopum, & Lupertianum Aretinum Epiſcopum; necnon quę tempore Karoli Magni inter Aribertum præfatę Eccleſiæ Aretinæ Epiſcopum, & Andręam Senenſem Epiſcopum, nihilominus canonicè data eſt.

Hęc noſtra authoritate perpetuò firma, ac rata habentur, nec vlla deincepe calumnia Senenſium Epiſcoporum audiatur.

His ita corroboratis, apoſtolica cenſura, ſub Diuini nominis conſtitutione, atque diſtricti decreti anathematis interpoſitione interdicimus; vt nulla quamlibet quãtumlibet, & quantumlibet, magna vel parua perſona, ſeu cuiuſcunque conditionis homo, tam de præfatis plebibus, & ſancti Anſani Baſilica, quàm etiam ex cunctis, quæ ſanctæ Aretinæ Eccleſię de iure competunt rebus mobilibus, vel immobilibus, ſeſe mouentibus eam inquietare, ſeu diſueſtire, vel calumniare præſumat.

Si quis autem, quod non optamus, contra hoc, noſtrę conſtitutionis edictum, temerario auſu inſurgere tentauerit, quod molitus fuerit anichiletur, & inſuper Diuino anathemate, percuſſus niſi fortè ſatisfacienda reſipiſcat, damnetur.

Conſeruator verò huius noſtri apoſtolici priuilegij benedictionis gratia donatus, intra Paradiſi mœnia, cum ſanctis omnibus in ſempiternum gaudeat. Amen.

Data in Epiſcopatu Aretino 6. idus Iunij per manus Petri clerici, fungentis vice Petri S.R.E. Cardinalis, anno ab Incarnatione Domini 1070. Pontificatus autem Domini Alexandri Secundi nono indictione octaua.

Anno verò 1071. & 1084. aliquot latifundia monaſterio Pratalıæ, dono dedit.

Ad hunc etiam Epiſcopum, aliaſque Etruriæ Præſules Septimus Gregorius Pontifex literas dedit, facitque poteſtatem pœnas excommunicationis infligendi Rodulpho Senenſi Epiſcopo, qui cum Henrico Rege excommunicato communicauerat, iterumque eundem abſoluendi à cenſuris, quod enixis precibus ſe abſolui à Pontifice poſtulaſſet.

48. ELIMPERTVS adlectus eſt anno 1087. Eius memoria extat in Camaldulenſi hiſtor. quod primo anno ſui Pontificatus ſacræ illi Eremo plura munificenter donaſſet.

49. GREGORIVS, anno 1095. ſui verò Epiſcopatus 2. donationem cuiuſdam Bernardini filij Sidoniæ in fauorem ſacræ Camaldulenſis Eremi, ratam habuit.

50. REGIVS Viſdominus, ciuis, atque Epiſcopus Aretinus, floruit anno 1108.

51. GVALTERIVS, anno 1109. ſuis canonicis, ſacræque Camaldulenſi Eremo plura dilargitus eſt.

52. VIDO monachus, cui à diſtorto ore, Bucca torta fortaſſe fecere cognomen, Aretinorum Præſul fuit, annoque 1116. menſe Octobris ſuorum anteceſſorum donationes omnes in fauorem S. Camaldulenſis Eremi fauorabilibus ſcriptis confirmauit, Abbatemque cœnobii Pratalıæ, quibuſdam bonis inueſtiuit anno 1124. Hunc narrant Vidonem, monachum Camaldulenſem fuiſſe è Comitibus Guidijs, in quibus Buralmus eſt, diuturnaque lite cum Gualfrido Senenſi Epiſcopo decer-

decertauit, armiſque ſuccinctus multa ſuæ ditionis recuperauit, quæ illi per vim, petq. dolum dictus Epiſcopus videbatur ademiſſe. Reperitur etiam ſubſcriptus cuidam bullæ Honorii Secundi Pontificis Eccleſiæ Piſanæ indultæ anno 1126. 17. Kalendas Auguſti indictione quarta.

53. BIVIARIVS, Epiſcopi, Comitiſque Aretij 1130. titulo inſignitus, quæcumque ſui anteceſſores Camaldulenſis Eremi maioribus dono dediſſent, gratioſis literis confirmauit, additis pluribus alijs donarijs, quæ munificentiſſimum virum decorant.

54. MAVRVS Azoni Camaldulenſium Eremicolarum Maiori, omnia confirmat, quæcumq. aliquando ſui anteceſſores eidem ſanctæ Eremo donaſſent, perque continuatam ſeriem à Theodaldo, ad ſe memorat omnes Epiſcopos Aretinos, qui ea largitatis laude aliquando floruiſſent. Hic Maurus Biuiarii primùm coadiutor adlectus eſt cum futura ſpe ſucceſſionis, eidemque defuncto ſucceſſit anno 1138. *Deceſſit* 1144. cum Coadiutorem ſuum ſequentem Hieronymum adlegiſſet.

55. HIERONYMVS Canonicus Regularis, Priorque ſancti Fridiani Lucenſis Epiſcopus fuit, anno 1144. ſacræque Camaldulenſi Eremo omnes prædictas donationes confirmauit 8. Kal. Martij, indict. 7. Fridericique Ænobarbi partibus acceſſit. Scripſit Hieronymus ſermones Dominicales totius anni ad Hubaldum Epiſcopum Oſtienſem, qui fuit inde Lucius Papa III. extat in vaticana Bibliotheca m.ſ. n. 1248.

56. CONSTANTINVS, anno 1177. ſibi coadiutorem adiunxit Heluiſum, ſiue Heliottum, qui ante ipſum Conſtantinum vita functus eſt anno 1188.

57. FRANCISCVS, anno 1188. à Philippo filio Friderici Imperatoris, Etruriæ Ducis, in fauorem ſuorum canonicorum hoc ipſum, quod ſequitur obtinuit priuilegium, ex tabulario eiuſdem eccleſiæ deſumptum.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.
Philippus, Diuina fauente clementia, Dux Etruriæ.

DIgnitas, & excellentia Ducalis officij, piè ſemper agere; & eccleſias Dei ſuo munimine defendere, & manutenere conſueuit, & Ducem, vel aliquem alium, in magna dignitate poſitum nihil magis, quàm clementia decet, cuius conſilia, cuius opera, in omnibus, & per omnia dulcedine gratiæ ſemper debent exuberare.

Nos igitur Fratris, & Patris noſtri Diuorum Auguſtorum Imperatorum, honeſta exempla ſequentes, qui Eccleſias Dei Imperio ſuo conſtitutas, maiori effectu dilexerunt, & congruis honoribus ditauerunt, idem ſapere, id ipſum, & facere, pio zelo in noſtro Ducatu intendimus, ipſaque loca Diuino cultui mancipata, quæ & eccleſiaſtica diſciplina commendat, Religio ſancta illuſtrat, non maiori gratia fouere, amplecti, & diligere decreuimus.

Ea propter agnoſcant vniuerſi fideles Ducatus noſtri, per Tuſciam conſtituti, præſentes, & futuri, qualiter Aretinæ Eccleſiæ Præpoſitus presbyter vna cum eo Chriſtophorus Primicerius, & Gregorius Canonicus; noſtræ celſitudini, maieſtati adierant humili deuotione, pro ſe, & pro tota Eccleſia Aretina poſtulantes, quatenus prædictæ Eccleſiæ bona à Regibus, & Imperatoribus collata, & Eccleſiam Aretinam, omneſque canonicos eius, cum omnibus bonis, & pertinentijs ipſorum, ſub noſtra tutela, & protectione ſuſciperemus, & noſtro priuilegio munire, & confirmare dignaremur, & vniuerſa bona à cunctis fidelibus, quolibet iuſto titulo acquiſita, vel data, noſtra Maieſtate eis roboremus; quorum iuſtis precibus clementer annuentes Eccleſiam Aretinam, omneſque canonicos eius, cum omnibus bonis, & pertinentijs ipſorum ſub noſtra tutela, & protectione ſuſcepimus, & ex noſtra Ducali benignitate eis concedimus, & roboramus, bona Eccleſiæ iuſtè, & legitimè collata, ſicut in ſequentibus per ordinem continetur.

Plebem ſancti Quirici in oſenna, cum ſuis pertinentijs, plebem ſancti Viti in corſignano, plebem ſancti Victoris in rapolano, plebem S. Ioannis in viſcona, & omnes plebes, ſeu monaſteria, & omnes eccleſias, quæ habent in Comitatu Senenſi, & Florentino, & Cluſino, plebem ſancti Stephani in Claſſe, plebem ſancti Viti in Crete, cum omni ſua pertinentia, eccleſiam ſanctæ Mariæ in Petrognano, cum his, quæ ad eam ſpectant; cappellam ſancti Angeli de colonaria, & omnes eccleſias, quas habent in Epiſcopatu Aretino.

Campum de Longaria, campum de Pihontæ, campum de ratticrata, campum de monte puppi, campum de prato, campum de vetartale, & omnes terras, quas ciues Aretini iniuſtè detinent, ſine eorum voluntate, & terram, & hoſpitale ſancti Angeli; quicquid habent etiam in Muntagnano, in Lucignano, Nliueto, & Bulgari, Caſa vetere, Montotio, Querata, & Calbenzano in Subbiano, Celiano, & in Nuſſa, & eorum pertinentijs, & Curtibus; in Martina, & Curte ſua, Caſtellum de Yaialla, cum vico, & pertinentia ſua. Molendinaque omnia, quæ habent in flumine Arni. & cætera molendina, quæ habent, vel adhuc iuſtè habituri ſunt, Caſtrum, & Turris de Claſſe, cum ſuis pertinentijs, Caſtrum de Toppole, ſicut eis ex Concambio à Camaldolenſi, & Abbate campo Reggiani, & à filijs Bernardini, & nepotibus eorum per emptionem. & ab eiſdem in Vettazzano, Succiniano, & Thecena, & eorum pertinentijs, & curtibus iuſtè, & legitimè obuenerunt, ſicut per inſtrumenta publica patet, Saxetum, cum Maiano, & ſuis pertinentijs, quicquid habent in Biuignano, Pilli, Marciano, & Puteo, & in Aiciano, & in Vaccbareccia, & Vado, Pietle, & ſuis pertinentijs, ſicut eorum authenticum inſtrumentum monſtrat; quicquid habent in Anglare, Viano, ſancta Cruce, & quæ iuſtè acquiſituri ſunt. In Comitatu quoque Caſtellano Ridoli, Pitigliano, Silice, & Curte de ſancto Andrea.

Caſtrum de Miliſciano, cum eorum pertinentijs, & omnes Terras, quas habent in Comitatu Aretino, Caſtellano, & Cluſino, vel in antea acquiſituri ſunt, cum omni vtilitate, videlicet; paſcuis, pratis, ſyluis, venationibus, fluminibus, riuis, aquis,

[illegible], ramis, aquarum decurſibus, piſcationibus, ripaticis, toloneis, paludibus, terris cultis, & incultis, & cum cæteris omnibus emolumentis, quæ de prædictis bonis iuſtè, & rationabiliter poterint peruenire dictis canonicis, & toræ Aretinæ Eccleſiæ noſtro Ducali priuilegio confirmamus, ſalua per omnia Ducali iuſtitia.

Adijcientes, quod ex gratia concedimus, vt quicunque ſpiritu Dei ductus, terras, caſas, vicos, caſtella præfatis conferre voluerit, libera ſit facultas donandi, vendendi, vel commutandi, ſalua cuiuſcumque iuſtitia.

De cætero Ducali edicto ſtatuimus, vt nullus Marchio, Comes, Vicecomes, nullaque perſona magna, vel parua, nulla ciuitas, nulla omnino poteſtas præfatos fratres, eorumque Colonos, nec Eccleſias, nec capellas, aliquo modo audeant moleſtare, vel diſueſtire, vel inquietare, vel aliquam exactionem, vel aliquod frodrum exigere, vel accipere, excepto ſolo miſſo veſtro, quem ad hoc ſpecialiter deſtinauimus: præcepimus etiam, vt neque Epiſcopus, neque ipſe Præpoſitus, vel alia quęlibet perſona, aliquam habeat poteſtatem, prædicta bona Eccleſiæ Aretinæ, quæ nunc habent, & in futurum iuſtè acquiſiuerint, vendendi, donandi, vel aliquo modo alienandi.

Si quis verò huius noſtri præcepti violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum aurei puriſſimi libras mille, medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem canonicis Aretinæ Eccleſiæ pro tempore conſtitutis.

Quod vt vberius credatur, & ab omnibus ſemper inuiolabiliter obſeruetur, præſentem inde fieri paginam conſcribi, & impreſsione ſigilli iuſſimus, adhibitis idoneis teſtibus corroborari quorum nomina ſunt hęc.

Comes Gotifredus Verengen.
Corradus de Staffetta.
Hermannus de Cotona.
Hieronymus Taffus.
Berlingherius de Orien.
Guido de Cummam.
Ioannes de Berardo de Caſtiglione Aretino.
Aſtancellus, & Marcialaus Camerarius, & multi alij.

Signi locus.

Acta ſunt hęc anno ab Incarnatione Domini 1196. indictione quarta, octauo nonas Maij, regnante Henrico Imperatore glorioſiſſimo anno Imperij eius Quinto, Ducatus verò Domini Philippi ſecundi.

Data apud Aretium, per manum Helfrici notarij.

58. AMAEDEVS anno 1196. decreuit vt ſanctiſſimæ Trinitatis Abbas in Rondine oppido Eccleſiam poſſideret, eiuſdemque temporibus authoritate Innocentij Tertij cathedralis Aretina, quæ ad illam diem foris conſtructa ſpectabatur, intra ſepta murorum Aretinæ ciuitatis tranſlata eſt, vt ex ſequenti diplomate clarè perſpicitur in reg. eiuſdem pont.

Epiſcopo Florentino, & Abbati Vallis Vmbroſæ.

EX parte Ven. Fr. N. Epiſcopi, & dilecti filij Præpoſiti, canonicorum, & nob. viri A. poteſtatis Aretinorum fuit nobis ſæpe petitio præſentata, & tam per li-

A *teras, quam per nuncium ſupplicatum, vt pro pace ciuitatis, & Eccleſiæ Aretinæ, ac vtilitate communi, eis licentiam præberemus cathedralem eccleſiam cum canonicorum reſidentia, & omni iure, ac vniuerſis priuilegijs ſuis ad locum, ad quem conuenirent ad inuicem infra ciuitatis mœnia transferendi. Nos autem habito cum fratribus noſtris diligenti tractatu, petitionem huiuſmodi ſub eo tenore vobis duximus admittendam, quod ſi forſan eidem Eccleſiæ aliam infra ciuitatem poſitam peteret in vnam eccleſiam cathedralem vniri nobis erat, quæ eccleſia ipſi iungi deberet primitus intimandum, & vnum ipſa tantum ad ius pertineret eccleſiæ Aretinæ, an alij eſſet ſubiecta vt ſine illius aſſenſu cui ſubdita eſſet non conſurgeret in eccleſiam cathedralem. Præterea exponendum erat nobis priuilegium libertatis iuris, & honoris augmentum, quod eadem eccleſia conſequeretur ex huiuſmodi vnione, vt ſuper omnibus per eorum relationem inſtructi diſcerneremus me-*
B *lius quid amplius expediret. Ipſi verò ſub hac noſtra reſponſione recepta nobis humiliter intimarunt, quod ad ſedandam diſcordiam, & inueteratum odium extinguẽdum, quod tam eccleſiam Aretinam, quam ciuitatem ſæpè turbauit eccleſiam ſancti Petri maioris, cum omni iure, & pertinentijs ſuis, quæ habet tam in ciuitate, quàm extra. pari voto, & voluntate concordari elegerant vniendam eccleſiæ cathedrali; ita quod vt monaſterium ſanctæ Floræ ad Eccleſiam Aretinam nullo modo pertinens mediante, cui eccleſia illa noſcitur eſſe ſubiecta ſeruitiorum omnium, quam annuatim ex ea percipere conſueuit recompenſationem, iuxta boni viri arbitrium recipere debeat competentem, quod ſibi ſupplicatione deuota in eccleſiam cathedralem a benignita-*
C *te Apoſtolicæ Sedis poſtulauere concedi firmiter promittentes, quod eccleſiæ nominatæ, tàm in feſtiuitatibus, quam honoribus ſingulis, qui ab alijs ciuitatibus ſuis cathedralibus eccleſijs exhibentur, tàm à clero, quam à populo ciuitatis Aretino de cætero reuerentiam omnimodam, & honores conſtituerit exhiberi, non obſtante, quod ab eis obſeruatum eſt hactenus vſque ad hæc tempora propter diſſidium. quod inter ciuitatem, & eccleſiam iam dictam emerſit. Præterea poteſtas, cum toto conſilio, & communi Aretinen. ciuitatis de Mera, & conſona voluntate prædictam eccleſiam ab omnibus angarijs, & exactionibus ſtatuit liberam, & immunem omni tempore permanere.*

Iura quæque, & caſtella Epiſcopatus, & canonicæ Aretinæ honores cum poſſeſſionibus alijs, ac communi ciuitatis ipſius vbique manuteneri ſtatuit, & defendi.

D *Nos igitur concordiæ ciuitatis, & vtilitati Eccleſiæ prouidere volentes, præſertim cum dicta eccleſia ſancti Petri ſit Aretinen. diœceſis, lege ſubiecta diſcret. V. P. A. S. mandamus quatenus Abbatem, & fratres monaſterij memorati monere attentius, ac inducere, & ſi neceſſe fuerit per deſtrictionem eccleſ. appell. rem compellere procuretis, vt ad hoc quod eccleſia illa cathedrali eccleſiæ vniatur fauorem præbeant, & aſſenſum, de ipſa prius iuxta bonorum virorum arbitrium competenti recompenſatione recepta; Præpoſitumque, ac canonicos Aretinos in corporalem poſſeſſionem &c. vel appellatione obſtante authoritate apoſtolica, inducatis, ita quod ad minus quatuor canonici, & duo clerici in eccleſia priori permaneant, per quos & ſufficienter, & congruè ſeruiant.*

Præterea eidem eccleſiæ ſuper libertatibus, & immunita-

nitatibus, & alijs ſupraſcriptis ſufficientiſſimè cautatis ne ſuper eis aliquo vnquam tempore valeat moleſtari. Datum Laterani Decima Kalendas Maij.

59. GREGORII Aretioorum Epiſcopi in aliquibus monumeotis *, ab Aretins Eccleſia mihi transmiſſis extat memoria aono 1206. Teſtis reperitur in priuilegio Ottonis Quarti populo Fulginatenſi coocesſo anno 1209. Huius Epiſcopi temporibus patres Dominicani Aretij templum, monaſteriumque ſui ordinis fundarunt. Deceſſit autem Gregorius anno 1225.

60. MARTINVS reperitur Aretinis ius diuinum dixiſſe 1225. eiuſque conſenſu Aquani Abbas die 26. meoſis Auguſti cum Aretino poblico omnes terras, quas ab Aretino muro, vſque ad murum veterem olim poſſederat, pertinebantque vſq; ad portam propè ſoſſam, aliaque coofinia cum alijs bonis commutauit, anooque 1225. monaſterio Prataliæ decimas indulſit, obtinuitque ſequens priuilegium à Féderico Imperatore Secundo ex tabulario eiuſdem Eccleſiæ.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen.

FEdericus Secundus diuina fauenta elementia Romanorum Imperator, & Rex Siciliæ ſemper Auguſtus. Cum diuinæ miſericordiæ, cuius magnitudo intellectum excedit humanum, incremeota io nobis aſſidua ſentimus, tunc melius, & dignius, gratiarum, & obſequiorum gratias impeodimus; ſi ſacroſanctas Eccleſias, & loca religioſa, vbi iugiter ipſe laudatur, & colitur, munificentia noſtræ beneficijs augemus.

Inde eſt igitur, quod Martinus Venerabilis Aretinus Epiſcopus fidelis noſter, quoddam priuilegium à Domino quoodam Imperatore Henrico Diuo Auguſto chariſſimo Patre ooſtro, memoriæ recolendæ, olim Eccleſiæ Aretinæ indultum, per Benedictum Capellanum ſuum noſtro culmini præſeotatum, ſupplicans bumiliter, & deuotè, quatenus priuilegium ipſum confirmare de noſtra gratia iuberemus. Cuius priuilegij tenor talis eſt.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinatis.

Henricus Sextus Diuina fauente clementia Romanorum Imperator, & Rex Siciliæ.

AE Quum attendimus, & ſalubre, vt Eccleſias Dei, & Eccleſiaſticas perſonas, oobis, & Imperio deuotas, & fideles in ſuo iure cooſeruemus, atque pacem, & quietem tranquillam diligenter prouideamus qua ſane conſideratione, ad imitationem anteceſſorum noſtrorum Imperatorum, ſiue Regum, & ſpecialiter Henrici Secuodi Romsoorum Imperatoris, Eccleſiam Aretinam, & fidelem noſtrum Amodeum præſentem nunc eius Epiſcopum, omneſque ſuos ſucceſſores, vniuerſa bona, Homines, Villas, Caſtella, Eccleſias, Cappellas, Poſſeſſiooes, Terras cultas, vel incultas, & vniuerſa alia, quæ nunc iuſtè habet, vel in poſterum, dante Domino, iuſto acquiſitioois titulo, poterit obtinere, in Imperialem Maieſtatis noſtræ protectionem recepimus, atque

A defenſionem Imperiali authoritate confirmantes eidem Eccleſiæ Aretinæ in honorem beati Donati martyris conſtitutæ, qui ibidem requieſcit, omniquæ in priuilegio Henrici Secuodi Aoteceſſoris noſtri Romanorum Imperatoris continentur, excepta Curte de Caſtro de Caſtilione Aretino, quæ ad tuitionem ooſtram, per Vicarios, & Comites ooſtros ſpecialiter retinetur.

Sancimus igitur, & præcipimus, vt io Eccleſia Aretina, nullus Marchio, Comes, Vicecomes, vel quælibet iudiciariæ poteſtatis perſooa, tam in plebibus, quàm in monaſteriis beato Donato pertinentibus ſuper Vaſſallos commendatos, ſeruos aldiooes, ſeu reſideotes ipſius Eccleſiæ placita teneat, vel quolibet modo diſtringere pignorare, angariare cenſus, aut aliquas redibitiun-

B culas, vel aliqua denaria exigat: inſuper omoes diſtrictiooes, placita beato Donato, eiuſdemque Vicario Amodeo, ſuiſque ſucceſſoribus ipſis in perpetuum concedimus, & confirmamus Caſtella, poſſeſſiones, & alia quæcumque booa, quæ per authentica Imperatorum ſiue Regum Romanorum aliorum priuilegia, vel ſcriptæ ipſi Eccleſiæ ſuot conceſſa.

Præterea de pleoa benignitatis noſtræ gratia prædicto Epiſcopo Eccleſiæ Aretinæ, ſuiſque ſucceſſoribus coocedimus, & indulgemus authoritatem cudendi, & habendi monetam, io, loco ſui Epiſcopatus, ſeruata omni legalitate in materia, & valore, ſecundum quod ex conceſſione Aoteceſſorum ooſtrorum ooſcitur habuiſſe, inſuper eidem Eccleſiæ Epiſcopo io ſuo iure proui-

C dere volentes concedimus; quatenus in poſſeſſionibus sui Eccleſiæ moleſtatis, aut iniuſtè à quacunque perſooa detentis, quas repertas, & iuſtè recuperare voluerit, oulla præſcriptio, niſi ſexagiota annorum, tam io præſeos, quam io futurum ipſi oppooatur; decreuimus itaque, & firmiter iubemus, vt hæc Maieſtatis noſtræ conceſſio in perpetuum rata obſeruetur, nullaque omoinò perſona parua, vel magna eam infringere præſumat, vel perturbare, quod ſi quis attentauerit; ceotum libras auri pro pœna compooat, dimidiam cameræ noſtræ, & reliquæ partis iniuriam, ad cuius rei notitiam præſeotem paginam iode ſcribi iuſſimus, & Maieſtatis noſtræ ſigillo communiri. Huius rei ſunt teſtes.

Angelus Tarentinus Archiepiſcopus.

D *Vualterius Troianus Epiſcopus.*

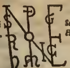
Albertus Protonotharius Imperialis Ala.

Vvernerius Præpoſitus ſancti Ioannis.

In Vicem Bura.

Curradus Dux Spoleti.

Thebaldus præfectus Henrici Pincerna, & alij quamplures.

Signū D. Henrici Imperatoris inui- *Sexti Romanorū ctiſſimi, & Regis Siciliæ.*

Gg Ego

Ego Garradus Ideſemè, electus Imperialis Aulæ Cancellarius, vice Adulphi, Colonienſis Archiepiſcopi, & totius Italiæ Archicancellarij, recognoui. Acta ſunt hæc, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo ſexto, indictione decima quarta, anno Regni eius vigeſimo ſeptimo. Imperij verò, & Regni Siciliæ Secundo.

Datum apud montem Flaſconem 12. Kal. Nouembris.

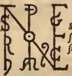
Nos autem prædicti Epiſcopi fidelis noſtri, benignius ſuis ſupplicationibus inclinati, confiderantes, quantam fidem puram, ac deuotionem ſynceram, quam ad noſtram ſemper habuiſſe dignoſcitur maieſtatem, nec non grata ſeruitia, quæ nobis, & Imperio ſemper exhibuit, & quam in antea poterit exhibere, inducunt nos, quod priuilegium ſuperius ſcriptum iuſſimus innouari, ipſum ea continuatione, & eo ſupradicto Epiſcopo, & Eccleſiæ Aretinæ de noſtra gratia confirmantes.

Sed quod id valeat, atque patris noſtri conſeruationis memoriam, & perpetuam firmitatem habeat, præſens Priuilegium fieri, & ſigillo Maieſtatis noſtræ iuſſimus communiri.

Huius rei ſunt teſtes.

Pada Bergenſis, Marſebrugenſis, & Colonienſis Epiſcopus.
S. Venerius Magiſter Domus ſanctæ Mariæ Theutonicorum in Hieruſalem.
A. Dux Auſtriæ, & Stiriæ.
Rolandus Dux Spoleti.
Comes S. Deſroburca.
Comes S. de Gurettin.
Rolandus Comes Tuſciæ Palatinus, & alij quamplurimi.

Signū D. Federici Secundi Romanorum Imperatoris ſemper Dei gratia inuictiſſimi Auguſti, & Regis Siciliæ

Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis 1225. menſe Iulij, 13. Indictionis imperante Domino noſtro Federico Secundo, Dei gratia, inuictiſſimo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, & Rege Siciliæ. Anno Romani Imperij eius quinto, Regni verò Siciliæ 28. feliciter. amen.

Datum apud ſanctum Germanum anno, menſe, & indictione præſcriptis.

Adhuc ſuperſtes Martinus erat anno 1233. eo ſcilicet tempore, cum Comes Marcualdus è Romena, filius olim Comitis Guidii, Angelum de plano Radicis in Plebania Groppina, in iure Eccleſiæ, atque Canonicæ ſancti Michaelis confirmauit.

61. THEOBALDVS Epiſcopus Aretinus narratur poſt Martinum fuiſſe adlectus in quibuſdam antiquis tabulis 1229.

62. MARCELLINVS Pete patria Anconitanus, ex Epiſcopo Aſculano anno 1237. Theobaldo ſucceſſit, Gregorio Nono ita cenſente, ex Regeſto Vaticano epiſtola 36. folio 71. anno 15. Hic cum eſſet nobiliſſima familia ortus, ac partis Guelphæ Piceni facile princeps, pro Eccleſia, proque Pontifice partem illam fouente, contra Federicum egregiè depugnauit, ſic vt non modo ciues, ſed agreſtes etiam ad Guelpham partem fouendam hortatus, largitionibus, authoritateque compellaret. Sed cum ex Federici fauore, Gibellini contra Guelphos inualuiſſent, cum cæteriſque etiam Marcellinus exilio mulctatus eſt, Romamque profectus ſub Innocentio Quarto Pontifice exercitus Generalis Dux eſt adlectus, cumque ex Agro Anconitano Cæſarianos, crebris incurſionibus perſequeretur, Fridericus excandeſcens Marcellinum, ac aliquandiu carcere maceratum, tandem in Oppido Palmiano per ſacrilegam crudelitatem iuſſit illum in furcha ſuſpendi. Retulit hanc barbaram Federici crudelitatem Mathæus Paris in Anglicana Hiſtoria ad annum 1239. Poſt dirum Marcellini fatum, haud Vbertino Epiſcopatus poſſeſſio tranquilla fuit; etenim nullus deinceps Pontifex repertus eſt, qui Epiſcopatus honorem ſacrilegè intruſo adiudicaret, tametſi interim vſq; ad annum 1256. Aretinam Ecclaſiam adminiſtraſſet. Demum à Pontifice Alexandro ob iuſtiſſimas, quæ cauſas Aretinus Epiſopus declaratus eſt. Quod minus mirum videri debet ſi vſque ad illud tempus apud pleroſque titulo electi, non Epiſcopi cenſeretur. Marcellinus autem ſanctorum Viti, atque Modeſti templum legitur conſecraſſe anno 1237. Aretioque Ciuitati ad munimen circumdediſſe muros, melius vita, melius famæ hæc vtique conſulturus, ſi vnum Dei cultum, curis ſæcularibus abdicatis, Præſul iam factus perrexiſſet vrgere. Quem enim vnquam fortunatior euentus excepit, qui ſemel ſuſcepti inſtituti fines ſacrilega præuaricatione conatus eſt tranſilire? Extat in reg. vatic. Innocentij Quarti anno Pont. 5. epiſt. eiuſdem Pontiſ. Nicolao Pete Ciui Anconitano fratri bonæ mem. Marcellini Epiſcopi Aretini. Dat. 3. Idus Iunij ep. 445. f. 542.

63. GVILLELMVS, ſiue Guillerminus Vbertinus Aretii patriæ ſuæ cathedram occupauit ante annum 1249. anno ſequenti 1250. plebem ſanctæ Mariæ cathedrali perpetuò vniuit, quam vnionem Innocentius Quartus ratam habuit.

Hic ille Guillelmus eſt, qui cum ad multos annos Aretinam rexiſſet eccleſiam, etiam ciuitatis eiuſdem tyrannos euaſit, vir, vt Villanus inquit, ad arma magis, quam ad diuinum cultum promouendum procliuis. Ita autem ex priuatis ſuis rationibus variè plerunque affectus, vt modo Guelphus, modo Gibellinorum caput patriam ſuſque deque videretur miſcere. Cum ſenſibus hoſtiliter conflixit, eiſdemque ſanctæ Cæciliæ podium, incolis ad rebellionem vocatis, ademit, quod deinde, adiuuantibus Florentinis ad fidem, poteſtatemque veterum dominorum Senenſium redijt 1266. Aretinum territorium acerrimè defendit; itaut cum Manfredi Regis Duces aliquot Aretinæ ditionis caſtella inuaſiſſent, Epiſcopus mutato vexillo, ad Guelphos Florentinos defecit, ann. deinde 1287. menſe Iunio, vt tulerat dominandi libido, Guelphos, Aretinos mulctauit exilio, inſecutoque anno cum Gibellinis ſuæ factionis, iunctis iuribus ad Toppiam plebaniam ingentem Senentibus intulit cladem, Cortonam recuperauit, quæ diu-

diuturna rebellione ab Eccleſia Aretina deſecerat, illamque publicæ Aretinæ Dei donauit. Caſtelli Franchi homines in deditionem accepit, Aretinique Senatus voluit; poteſtatem agnoſcere, cuius Aretini olim fuerant poſſeſſores. Statim in ſui Epiſcopatus initijs, Orlandinum, Vbertinumque è Petrogniano, eorundemque nepotes Aretini Epiſcopatus Vicedominos declarauit, acciditque id in exordio menſis Auguſti, anno 1248. quæ prima Guillelmi memoria fuit, quæ antiquitatis indagatoribus occurreret, ſi Ammirato fidem adhibeamus, antequam Guillermus inauguraretur haud modicum tempus decurrit, inde eueniſſe crediderim, cur inter Aretinos, Florentinoſque Guelphos ictis fœderibus electus tantum Aretij nominetur Guillelmus. Sacræ Camaldulenſi Eremo omnia iura donauit, quæ ad ſe videbantur ſpectare oppidorum Fraxinetæ, Serauallis, Curtæque Trignanæ, anno 1269. Cæterùm cum Cardinalis Latinus Vrſinus inter Guelphos, Gibellinoſque Etruſcos generalem pacem compoſuiſſet, inter eius concordiæ teſtes Guillelmus numeratus eſt, cum Barij Archiepiſcopo, Paganello Lucenſium Præſuli, Guidalottoque Piſtorienſi, ſed cum iterum odia recruduiſſent, fractiſque fœderibus, noxioſiſſimæ factiones illæ recurriſſent ad arma, totaque belli moles Aretinos præcipuè impetere videretur, Guillelmus præualida educta acie, medijſque in millibus ardens, in Puppij caſtelli planicie, egregièque pugnauit, & occubuit, die 11. Iunij 1289. tanta fortitudinis laude, vt exanimis hoſtes etiam videretur terrere. Meminit eius præter Villanum, Ingurta; Tomaſius Senenſibus in hiſtorijs, Sigiſmunduſque Tintus, omneſque alij, qui illius æui hiſtoriam perſcripſere. Erat Guillelmus futurus fœlix ad perennitatem, ſi eo ardore animi, quo ſibi aduerſas factiones armis inſectatus eſt, ſemel ſibi commiſſas oues pedo correctionis, directioniſque ad paſcua ſalutis promouiſſet.

64. ILDEBRANDINVS, qui etiam appellatur Bandinus, filius Comitis Guidij de Romena Aretinus Epiſcopus ſublectus eſt ex canonico cathedralis eccleſiæ, 6. Kalend. Octobris, à Nicolao Quarto anno 1290. Hic ſacri Romani Imperij Vicarius fuit, eodemque anno à Nicolao Quarto Pontifice poſt Stephanum Columnam captum à Polentanis, Comes, Rectorque AEmiliæ prouinciæ declaratus 1291. Cumque prouinciam illam egregiè adminiſtraſſet, ab eodem Pontifice etiam Pontificius Vicarius dictus eſt. Conſule de eo Rubeum in Rauennate hiſtoria. Qui etiam de eo narrat à Napolione Cardinale Vrſino è Bononia profugo ſimul cum fratre Aginulpho è Romena in Etruria Comite Palatino, aliquot AEmiliæ prouinciæ caſtella accepiſſe cuſtodienda. Vir ſanè ingentis ſpiritus præſtantiſque animi fuit, quippe, qui omnes ferè per AEmiliam ciuitates, quæ eccleſiaſticum iugum excuſſerant, ad idem iugum compulit Pontificium. Conſule Ioanem Villanum in hiſtorijs. Templum ſancti Franciſci montis Verniæ conſecrauit in honorem ſanctæ Crucis, SS. Angelorum, ac Diui Franciſci ſimul cum Raynaldo Rauennate Archiepiſcopo anno 1310. Kal. Septemb. Deceſſit Ildebrandinus anno 1313.

65. VIDO Tarlatus è Petra mala, ex Archipresbytero eccleſiæ ſanctæ Mariæ à capitulo poſtulatus, Ildebrandino ſucceſſit anno 1313. non. Iulij, confirmatur à Clemente Quinto, ex regeſt. vatic. epiſt. 900. fol. 86. ann. 7. Hic Guillelmino Præſuli bellicoſo ſimillimus, agendo, præliandoq; Aretij Principatum inuaſit, Gibellinorumque caput factus, ac Dux non modo Florentinos, Senenſeſque collatis ſignis prouocauit ad arma, ſed ditionem etiam eccleſiaſticam, Ciuitate Caſtellana Guelphis adempta, infeſtam habuit. Non tulit iniuriam Ioannes XXII. Pontifex; etenim cum Tarlatus ad Pontificium præceptum ademptum oppidum reſtituere detrectaſſet, atque à ciuili Aretij dominio ſemel, & iterum iuſſus noluiſſet diſcedere, cenſuris eccleſiaſticis innodatum idem Pontifex Auenione in publico purpuratorum Patrum conſeſſu exuit honore Epiſcopatus anno 1322. 12. die menſis Aprilis. Haud autem deſpondit animum Vido, quin inſolentior factus Bauarum Pontificis hoſtem Italiam inuitauit ad prædam, è Germania digreſſus ille, Mediolanum peruenit, vbi Tarlatus honoris ergo illum præuenerat, cumque Bauarus ſe ferrea corona poſtulaſſet inſigniri, ab Aretino Vidone in templo ſancti Ambroſij illam accepit, cum id Archiepiſcopus Mediolanenſis facere renuiſſet: deinde Bauarum Piſas vſque deduxit à cuius liberalitate cum ingentia præmia ſpe præpropera præcepiſſet, ac ſecus, quam putarat coram Bauaro conniuente, à Caſtrutio Lucenſi ſolennem tuliſſet iniuriam, indignatus Tarlatus Aretium profecturus, per Tyrreni maris littus iter extendit, ſed in Montis Nigri caſtello vehementi morbo tentatus, exceſſit è viuis die 21. menſis Octobris anno 1327. Cæterùm Vidonem cum morte luctantem ſerò, ſed ſerio ſubijt pænitentia perfidiæ in Pontificē. Etenim inter fluentes vberrim lachrymas, & errorem faſſus eſt, & ſanctè pollicitus, ſi eluctato morbo, diuturniori vita ſibi frui liceret, ſe ad fidem, poteſtatemque Pontificis rediturum. Vita functo tam ardens votum ſuffecit, vt in cathedrali honeſtiori pompa funeraretur. Credidere cordatiorum, plerique hanc ſub vitæ finem reſipiſcentiam, ex diuino inſtinctu accidiſſe Vidoni, quod ante perfidioſum diſceſſum ex admonitu Deiparæ Virginis veſte candida induiſſet Bernardum Tolemeum, Franciſcum Patritium, alioſque, qui ordinem Montis Oliueti, ſub Regula ſancti Benedicti fundarunt 1319. quem deinde ordinem nunquam ceſſauit priuilegijs augere, quorum hic ſequens duximus adſcribendum in Montis Oliuetani hiſtoria à ſecundo Lancillotto oblatum, dum Vidonis Tarlati ſtudium promouendæ pietatis referret.

GVIDO, Miſeratione Diuina, Epiſcopus Aretinus. Nobilibus, & diſcretis viris Bernardo quondam Domini Mini de Ptolomæis, & Patritio quondam Franciſci de Patritijs de Senis dilectis nobis, ſalutem in Domino ſempiternam.

Potentia Dei ex alto progrediens eorum corda illuſtrat, quos elegit, & mentes eorum gratia ſuperna inducens ad opera charitatis extollit eo

quotidie in virtutes, & vt poſſint alecti quietius in illius contemplatione perſiſtere, qui elegit, Deo ſe dedicant, & ſua exponunt, & exhibent ſeruitio Ieſu Chriſti, vt in illis ſic expoſitis, & collatis ędificentur Eccleſiæ, diuina celebrentur miſteria, & ipſum corpus Chriſti, pro redemptione humani generis traditum paſſioni orationibus inſtitutis in altari per ſacerdotes catholicos immoletur. Sanè perecepimus Bernarde, ac Partici dilecti noſtri, quod io operibus charitatis ſic hactenua inſudaſtis, ſic in pœnitentię propoſito laudabiliter perſtitiſtis, quod diuina gratia inflammati poderia veſtra de Acona, & Melanioo recipiat, vice noſtra, & albas veſtes, quas geſtare vultis benedicat, & induat illas vobis. Item committimus vicem, & auctoritatem noſtram diſcreto viro presbytero Reſtauro capellaoo eccleſiæ de Motello, & ounc apud domum fraternitatis ſanctę Trinitatis de Aretio commoranti, quod vadat ad podere de Acona, & locum magis aptum monaſterio conſtituendo in illo deſignet, crucem figat ibidem, beoedicat illum cum oratione ſolita in his, & per benedicendum lapidem primarium ibi ponat. Concedimus inſuper auctoritate huius priuilegij, & largimur de aſſenſu capituli ſupradicti, quod in prædicto loco de Acona noſtræ diœceſis, ſito in Comitatu Senenſi, io parochia ſancti Angeli de Luco plebatu plebis de ſaltu diœceſis ſupradictæ, monaſterium erigatur cum campanili, & campanis ad honorem Virginia glorioſæ, ſub Regula B. Benedicti, & obſeruantia mona chali, & vocetur monaſterium ſanctæ Mariæ de Oliuero in Acona, prout extitit poſtulatum. Item, quod locus, ſiue monaſterium ipſum per Abbatem duntaxat regatur, & gubernetur in perpetuum, & nunquam per laicos. ſiue clericos ſæculares, ſed ſemper per Abbates, & monachos permanſuros ibidem vt Regula Beati Benedicti ſeruetur, & obſeruantia monachalis vigeat in eodem. Item, vt Abbas, monachi, conuerſi, & alij familiares, qui pro tempore fuerint in monaſterio ipſo liberius, & quietius valeant Domino famulari, monaſterium ipſum liberum facimus, & exemptū ab omni ſolutione decimarum iure cathedratico, datijs, collectis, impoſtis, & alijs occurrentibus, oneribus, & factionibus quibuſcumque, & ab omni lege iuriſdictionis, & diœceſani decernentes, ac mandantea ipſoa, ſeu mooaſterium ipſum in prædictis, vel aliquo prædictorum nullo tempore aliqualiter moleſtandos, confirmatione Abbatum dicti monaſterij viſitatione, ac confirmatione ipſius, & degentium io eodem nobis dumtaxat, noſtriſque catholicis ſucceſſoribus reſeruatis. Item, quod apud ipſum monaſterium ſit, & eſſe poſſit cœmeterium, vbi, & in quo ſepeliantur Abbates, mooachi, cooverſi, & familiares omnes mooaſterij ſupradicti. Item, pro amplianda ipſius monaſterij libertate, quod Abbas nuoc eligendus in ipſo, & qui fuerit ibidem pro tempore per ſe, vel per alium, cui commiſerit vices ſuas poſſit, & liceat ſibi confeſſionea mooachorum conuerſorum, & familiarium omnium dicti monaſterij audire, & eis pro commiſſis imponere pœnitentiam ſalutarē, corrigere, & abſoluere ipſos omnes, & ſingulos, prout fuerit decens eſſe. Item, quod Abbas, & monachi monaſterij præfati poſſint in ipſo conſtitutiones facere in ijs, quæ ſpectarent ad ipſum monaſterium, quas vtiles, & exemptas prouiderint pro eodem. Item, quod Abbas, qui pro tempore fuerit in mooaſterio ſupradicto, poſſit, & liceat ſibi confiteri ſacerdoti cui voluerit, & cuncta ſacramenta, & abſolutionem percipere ab eodem, & ordines ab Epiſcopo catholico, quem ad hoc duxerit eligeodnm, hoc eſt, licitum ſit, & poſſint monachi, conuerſi, & familiares, qui pro tempore fuerint in eodem licentia tamen Abbatis monaſterij ſupradicti. Præmiſſa verò conceſſa, & largita per nos, & vnumquodque ipſorum valere volumus, & teoere ſine iuris præiudicio alieni, Noo enim per ipſa volumus, nec iotendimus alicui præiudicium generari. Addcotes, quod Abbas, monachi, conuerſi, & familiarea monaſterij præfati, nec poſſint, nec debeaot parochianoa aliarum eccleſiarum recipere ad diuina, vel eis eccleſiaſtica conferre ſine licentia Rectoris expreſſa illius eccleſiæ, de qua eſſent parochiani, qui vellent audire prædicta, vel ipſa recipere ab eiſdem.

In cuius rei teſtimonium præſens priuilegium ſcribi mandauimus per Guadagnum Cameræ noſtræ Scribam, & noſtri pendentis ſigilli munimine inſigniri.

Datum, & actum in ciuitate Aretij, in ſala Epiſcopali palatij, ſub anno Domini à Natiuitate 1319. indict. 2. tempore ſancti Patris Domini Ioannis Vigeſimi ſecundi die Lunæ menſis Martij, præſentibus Bertoldi Maſcij de Petr a mala.

66. BOSVS Vbertinus, in Aretina nobilitate primarius, à Ioanne Vigeſimo ſecundo Pontifice, in locum depoſiti Vidonis Præſul Aretinorum renunciatus eſt aono 1336. in cuius electionis odium Tarlatus, non modo æmulum ad dignitatem non admiſit, ſed etiam aliquot Vbertinæ gentis caſtella hoſtiliter excidit. Vix autem deinde Boſus Aretini poſſeſſionem inierat, cum ſe Gibellinum faſſus attiguas Aretij publicas res, collatis ſemel, & ſæpius ſignis, laceſſiuit, ad nauſeam. In ijs Florentini fuere, qui cum aliquando tandem ad inquietos Boſi, hoſtileſque procurſus ſerio excanduiſſent, io Aretinos totam belli molem verterunt, coegeruntque rebelles iugum accipere ano. 1337. die ſeptima menſis Martij. Aretij vrbe Florentini potiti, ne ſemper rediuiua pertinacia belli reſurgeret, ne quicquam à Pontifice poſtularunt, vt Boſus alterius Epiſcopatus, ſpecioſo titulo, Aretio exularet, qui vt Florentinis deinceps eam eriperet ſuſpicionem, cum eiſdem haud bona fide rediji in gratiam 1338. ſiquidem non multo poſt Vbertini in Florentinos inexpiabile odium retexerunt, cum ſcilicet opera Franciſci fratris Epiſcopi Caſtillonum oppidum ad Gibellinoa defecit. Cæterùm cū dòlo captus Franciſcus, Ducis Athenarum, qui per id tempus in Florentinos Tyrannidem exercebat, perueniſſet in manus, capite plexus perfidi facinoris pœoas dedit. Necem fratris Epiſcopus tulit indignè, propriumque aliquando vlturus dolorem odium ſimulando contexit, mox autem, & retexit, cum Athenarum Duce pulſo Publica res Florentina cæpiſſet labare. Sed cum iterum hortatu Symonis Comitis Battiſollis noua cum populo Florentino fædera percuſsiſſet

1344.

1344. eaſque pacis conditiones coactus fuiſſet accipere, quas malè concoquere videbatur, iterata perfidia ad ingenium rediјt, cum Archiepiſcopus Mediolanenſis Vicecomes contra Florentinos arma mouiſſet. Hic enim Mugellanum agrum, iucundiſſimum terrę tractum vaſtabat, ille ad vallem Arni ferro, flammaque ſuccinctus, vel quicquid obuium erat, ignibus corrumpebat, vel cædebat gladio, vel iniectis vinculis in miſeram adducebat ſeruitutem. Eo autem incurſionum æſtu ſedato, Inter Mediolanenſem, populumque Florentinum pax demum coiuit 1353. à cuius fœderibus noluerunt Boſum excludi. Qui demum Florentini populi amicus factus, vel pertęſus diuturnioris belli, vel planè deſperans, præpotentis, viciniориſque populi poſſe ſe excutere frænum, quoad deinde vixit fœderibus ſtetit, iuraque quorundam oppidorum, ac Bibienæ præcipuè, quæ ad ſuum Epiſcopatum videbantur ſpectare, populo Florentino attribuit, atque conceſsit, cum penſione 150. florenorum eidem publicæ rei quotannis ſoluenda.

Erat Boſus vir pace, belloque ſpectabilis; niſi ex libidine tuendi, proferendique Imperij prodigioſa plerunque morum inconſtantia laboraſſet. Diem clauſit extremum anno 1366. Illius meminit Mathæus Villanus, prolixè autem Iunior Ammiratus, qui illius Epiſcopi res præclarè geſtas ex monumentis Florentinarum reformationum, teſtibus ſcilicet, irreſtagabilibus veritatis, ſe depromp ſiſſe teſtatur. Contendit Buralius, Boſio defuncto, Ioannem Albergottum ſucceſſiſſe, ſed fallitur, habuit enim Iacobum, qui proximè ſequitur, de Militibus de vrbe, Marſicanum paulò ante Epiſcopum ſucceſſorem, ſi lib. oblig. vlla fides, literiſque populi Florentini ad Pontificem ſcriptis, quibus Aretinis poſtulabat præficiendum Angelum Bindaccij Ricaſolij, nec impetrauit.

67. IACOBVS de Militibus de Vrbe, olim Marſorum Epiſcopus ad Aretinam Eccleſiā tranſlatus eſt anno 1365. 16. kal. Ianuarij. Hic die 27. menſis Ianuarii pro Eccleſia Marſicana ſolitā penſionem ſacro Collegio ſoluit, vt deinceps ad ſemel commiſſam ſibi Eccleſiam Aretinam poſſet tranſire. Hic anno 1364. tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus Romæ Vicarius fuit, vt ex monumentis monaſterij trium Fontium Romæ clarè perſpicitur: anno verò 1366. apud Vrbanum Quintum Pontificem de Populo, Senatuque Florentino grauiter conqueſtus eſt, quod aliquot Eccleſiæ Aretinæ caſtella violenter in ſe tranſtuliſſet. Cuius litis querelas Cardinalis Oſtienſis Papæ Legatus, vel compoſuit, vel ſedauit. Deceſſit Iacobus circa annum Domini 1369.

68. IOANNES Albergottus, ex Aretina nobili proſapia ortus, ad Patriæ Epiſcopatum aſſumptus eſt anno 1370. Papæ Gregorij Vndecimi in Etruria Legatus fuit, de cuius Pontificis conſenſu, iam olim ex ſuopte ingenio, factioneque Florentinis aduerſus, conatus eſt Aretinos contra eoſdem ad rebellionem compellere. Diſcuſſere conſilium Florentini, ſumptiſque armis, tum Epiſcopum Albergottum, tum eius nefarij facti conſpiratores, domibus eorum exuſtis, compulere, vel inuitos vertere ſolum, vt in hiſtorijs narrat Leonardus Are-

A tinus lib. 8. inſtrumenti fœderis inter Angelum pro
Eccleſia Legatum, Florentinos, Piſanos, Senenſes,
Lucenſes, Aretinos, Dominumque Cortonæ Arbiter, teſtiſque interuenit, eundemque reperi in inſubria pro Pontifice fuiſſe Legatum, Abbatięq; Florentinæ Abbatem Commendatarium.

69. ANTONIVS Archeonius Romanus Epiſcopus Aſculanus anno 1390. à Bonifacio Nono ad hanc Eccleſiam tranſlatus, cumque poſſeſsionem haud inire potuiſſet, ad priorem ſuam rediјt Eccleſiam, quam ab alio occupatam inuenit, de quo ibi ex lib. prouiſionum Prælatorum.

70. M. ANGELVS de Fiebiodaceijs è Ricaſolis, olim Epiſcopus Soranus, mox Auerſanus, inde Florentinus, tum, & Fauentinus, Senatus, Populique Florentini precibus ad Aretinam ſedem
B tranſlatus eſt anno 1391. Bonifacio Nono ſedēte.
Scipio Senior Ammiratus narrat hunc Angelum Ricaſolium per presbyterum Michaelem ſanctæ Reparatæ Capellanum coram Senatu Florentino cognomen, ac gentilitia Ricaſoliæ gentis ſtemmata eiuraſſe, quod ſub Magnorum nomine, quodam quaſi Oſtraciſmo Græco à Reipublicæ muneribus excluderentur, voluitque appellari deinceps de Seraphinis de Florentia, erecto ſcuto, in quo duo Angeli erant veſte alba amicti in modum orantiū, expanſis alis, ad inuicem conuerſi, in quorum medio ad calcem Tiara, supernè autem Senatus, Populique Florentini ſtemmata ſpectabantur. Narrationi Ammirati, ſane peramplum fidem facere videtur, epiſtola huius Epiſcopi ad Senenſem Epiſcopum ſcripta, in cuius ſigillo hæc eadem ſupra
C deſcripta ſtemmata impreſſa cernuntur, quam ego
apud me hactenus diligentiſsimè aſſeruaui. Legi etiam eiuſdem Epiſcopi inſtrumentum quoddam in membranis originariè deſcriptum, in quo plures eius familiæ alumni nominabantur, illudq; Carolo Strozzæ nobili antiquario dono dedi. Deceſſit autem Angelus 1403.

71. PETRVS Riccius, ex canonico Florentino, plebanoque ſancti Andreæ Empotij, ac ſubcollectore ſpoliorum in Etruria, pro Benedicto ſancti Ermetis Piſani Abbate ex ordine Ciſtercienſi ad Aretinam ſedem promotus eſt anno 1403. 4. Kal. Decembris, quam ille Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad ann. 1411. ex eo ad Archiepiſcopatum Piſanum tranſlatus eſt.

72. CAPPONVS Capponius, Eccleſiæ Florentinæ
D Præpoſitus, ad Aretinam ſedem ſubuectus
eſt 1411. 7. id. Octob. Ioanne XXIII. ſedente, fato functus eſt 1414.

73. FRANCISCVS Petri de Ragazzijs Politianus, Ioannis XXIII. Pontificis admodum familiaris, Prothonotarius, Apoſtolicarum literarum Secretarius, & Abbreuiator, in Epiſcopatum Capponi ſucceſſit anno 1414. 11. Kal. Ianuarij. Hic quoad vixit, ſemper abſens Aretinam gubernauit Eccleſiam, Reginamque Ioannam diademate Regio decorauit, cuius negotia ita peruaſit, intimaque conſilia expediuit, vt vbi verſaretur, plerunque ignorarent mortales. Quamobrem, bis mortuus creditus eſt, cumque viuus appareret deinde, qui credebatur defunctus, bis illorum ſpes, votumque ſefellit, qui Micum Capponium, Aretinam ...

apud Pontificem ſufficiendum curabant. Verè tandem exceſſit è viuis anno 1433. petenteſque vacuum Epiſcopatum Marinus Guadagnius, Antoniuſque Peruzzius Florentini, ille in Aula Romana apprimè notus, hic Florentinæ Eccleſiæ ſpectatæ virtutis canonicus, tametſi à populo, Senatuq; Florentino maximè commendati, à Quarto Eugenio tamen tulere repulſam. Cæterùm Franciſcus Ragazzius, Guelficæ factionis aſſecla, ideoque Sigiſmundo Imperatori in paucis charus, hoc ſequens priuilegium in fauorem ſuæ Eccleſiæ, morumque ſucceſſorum, ab eodem Imperatore impetrauit.

In Chriſti nomine, Amen.

SIGISMVNDVS Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Vngariæ, Dalmatiæ, Croatiæ etiam Rex, Venerabili Franciſco de Mōte Politiano, electo, & confirmato Eccleſiæ Aretinæ noſtro, & ſacri Imperij Principi deuoto fideli, dilecto, gratiam regiam, & omne bonum.

Si benemeritis Principem prouidere obſequiorum quodammodo pactitudo compellit, potiùs tamen circa eccl. illius munificentiæ largitatis exuberat, vbi laudanda diuina contemplatio occurrit, quæ enim cenſetur, ne Princeps humanæ clementiæ præſtantior, quam alijs largitionis exhibebit: nullus certè, in quo ſanus viget intellectus profectò cum ab eo recipiat cuncta, quæ habet humana conditio, neceſſe eſt circa eorundem plenitudo largitatis, in qua luat, ac munificentiæ gratia de promptuario plene fiat. Hac igitur conſideratione inducti te cum prædeceſſores per multa obſequia, huius Romanorum Imperatoribus, ac Regibus, prædeceſſoribus noſtris hactenus præſtita, in ſupraſcriptis, & alijs multis honoribus, ac dignitatibus paruerunt; quem etiam fidei, & deuotionis conſtanter, & etiam virtuoſa inſignia gratum reddant, volentes illis gratias inſigniri, quibus alijs valeas te reddere gratioſum.

Tibi, & ſucceſſoribus tuis authoritate noſtra regia committimus, atque concedimus per præſentes poteſtatem, qua authoritate Imperiali poſcitis in totum Romanũm Imperium iudices, tabelliones & notarios publicos conſtituere, ordinare, & facere; à quibus recipere debeatis nomine noſtro, & ſacri Imperij fidelitates, & de dicto officio fideliter exercendo conſuetum, & debitum ſacramentum tutores, & curatores, & mundualdos dare in caſibus opportunis naturales filios, & alia iura legitima reſtituere prædictis, & genituræ maculam penitus abolentes, vt tanquam legitimi, & de legitimo matrimonio nati, in bonis paternis, & maternis, proprijs, & feudalibus acquiſitis, & acquirendis ex teſtamento, & inteſtato ſuccedant, & quod tanquam legitimo matrimonio editi, agnatis, & cognatis parentum ſuorum, & in quouis gradu conſtituti, agnati, & cognati efficiantur; & reciprocè illi, & ad omnes actus, publicos, & ciuiles, officia, & honores, ſi ſe omnes ingeſſerint admittant, & omnibus alijs ſuam exequi actionem, obiectionem, prolis inclytæ quieſcente, & non obſtante aliqua lege: illa potiſſimæ, quæ legitimare ſpurios, & naturales, niſi ex certa ſcien-

A tia non permittit: & alijs legibus, iuribus, & conſtitutionibus ad huius facientibus contradictis, vel alicui prædictorum ex nunc ex certa ſcientia derogamus, Illuſtrium tamen Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum, & Procerum dumtaxat natis exceptis, libertatem etiam donare, de quibus omnibus, & ſingulis te commemoratum Franciſcum electum Aretinum nomine Eccleſiæ tuæ præfatæ authoritate noſtra Regia, & Romani Imperij de nouo ſpecialiter inueſtimus, itaut in omnibus, & ſingulis, in dictis gratijs, honoribus, & dignitatibus, tu, & ſucceſſores tui exercere, vti, & exequi valeatis, per totum Romanum Imperium, authoritate noſtra, & Imperij liberè, atque ſine vlla contradictione, & moleſtia qualicumque, hac Auguſtali prouidentia

B noſtra duratura, decernentes etiam ex certa ſcientia, & de vberioris gratiæ dono ſancientes, quod de terris, caſtris, iuribus, iuriſdictionibus, ac poſſeſſionibus Aretinæ Eccleſiæ iniuſtè detentis, vel alio modo iniuſtè poſſeſſis ad vſque dictam Eccleſiam Aretinam, nulla perſona, commune, collegium, vniuerſitas vlla ſe poſſit longi temporis, etiã ſi fuerit centenaria, præſcriptione tueri, & ſuper dicto delicto, & ſuæ Eccleſiæ, ſuiſque ſucceſſoribus, concedimus facultatem, vt liceat in eis authoritate ſua ingredi poſſeſſionem omnium bonorũ, quæ ipſe, vel prædeceſſores ſui iuſtè alienauerunt, vel iniuſtè per quoſcunque alienata fuerint, ſeu quæ occupabantur in poſterum poſtquam iniuſtè poſſeſſiones, ab eo legitimè, vel alias amicabiliter requiſiti, & iuſtitiam dicere, reſtituerint, non ob-

C ſtatibus aliquibus ſummiſſionibus factis, vel ſi quę in poſterum fierent, per homines dictarum terrarum, & communium, vniuerſitatum, vel aliquarum earum alicui vniuerſitati, loco, vel ſingulari perſonæ, cuiuſcunque ſtatus, vel conditionis exiſtat, ſeu aliqua lege, vel conſtitutione, vel interdicto volentes hoc edicto vniuerſis, & ſingulis Principibus illuſtribus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, Militibus, Iudicibus, Communibus, Terrarum, & aliorum locorum quorumcumque, cæteriſque magnis, & paruis perſonis, diſtrictius inhibentes expreſsè, ne quis ipſum electum in Eccleſiam Aretinam, ſeu ſucceſſores eius, in præmiſſis, vel aliquod præmiſſorum, vllo tempore impedire, vel moleſtare præſumat, vel hanc noſtram paginam infringere, vel auſu temerario contrariare.

D Si quis autem contra tenorem præſentis indulti, quicquam attentare præſumpſerit, indignationem noſtram Regiam, & pœnam centũ marcharum auri optimi componendam, ſe nouerit incurſurum, quarum medietas fiſco noſtro Regali, reliqua medietas tibi, vel Eccleſiæ tuæ, ſiue tuis ſucceſſoribus veniat applicanda, quam etiam tibi liceat à tranſgreſſoribus exigere, & eam quæ nos, & fiſcum noſtrum contingit medietatem nobis, & ſucceſſoribus noſtris fideliter conſignare; decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus à quocunque contra prædicta, vel aliquod prædictorum, quomodocumque fuerit attentatum præſentium ſalubris maieſtatis ſigilli appenſione teſtimonio literarum.

Signum Sigiſmundi Imperatoris Inuictiſs. Auguſti.

Datum

Datum ciuitate Cremonæ, anno Domini 1414. octauo die menſis Ianuarij Regnorum noſtrorum Vngheriæ, & Croatiæ 26. Romanorum anno quarto.

74. ROBERTVS de Aſinis, nobilis Florentinus, Franciſco ſucceſſit anno 1434. die 24. menſis Nouemb. cumque diu Aretinam adminiſtraſſet Eccleſiam; Romæ clauſit diem poſtremam 1456.

75. PHILIPPVS filius Vierij Medicæi, ad hanc ſedem promotus eſt 1456. quem Senatus, Populuſque Florentinus, ſemel, & ſæpius Pontifici commendauit, vt inter Purpuratos adlegeretur, id eum impetrare non potuiſſet, extorſit tamen à Pio Secundo, vt ad Metropolitanam ſedem Piſanam transferretur 1461. 14. Ianuarij.

76. LAVRENTIVS Acciaiolus Florentinus, Angeli filius Domini Quaratæ in Regno, ac multoties Reipublicæ Florentinę Vexilliferi, Philippo ſucceſsit anno 1461. fato verò functus eſt 1473. Tametſi autem in Aula Bononienſi, vbi nomina, cognomina, ac gentilitia ſtemmata eorum, qui aliquando Bononienſem ciuitatem adminiſtrarunt, depicta cernuntur, quidam Dominicus nomine cui quondam Aretinus Epiſcopus ad ann. 1463. nouerit lector ab imperito pictore fuiſſe demutatum Laurentij nomen, nullus enim inter Laurentium, Gentilemque qui ſequitur, legitur Aretinorum Præſulum ſeriem interceſsiſſe.

77. GENTILIS de Bechis Vrbinas, canonicus Florentinus, atque in humanioribus literis Coſmi Medicæi Patris Patriæ filiorum Præceptor, ad Epiſcopatum Aretinum ingenti Florentinorum lætitia ſubuectus eſt anno 1473. 12. Kal. Nouembris; qui cum præclaras eiuſdem animi dotes, inque agendo, expediendoque conſilia dexteritatem perſpectam haberent, illum multoties ad Principes legauerunt Oratorem, præcipuè autem ad Carolum Octauum, vt Patris importuno fato condolerent, eidemque gratularentur Regnum, ac deinde ad Alexandrum Sextum, qui nuper ad Pontificiam ſedem euaſerat 1492. de qua legatione Guicciardinus enarrat, cumque Carolus Octauus ad Neapolitanum Regnum recuperandum iam iam arma moueret, per ſuos legatos poſtulauit à Florentinis, vt ab eo fœdere, ſocietateque belli nollent excludi; cum autem cunctantius, vt pote in re graui, valdeque ancipiti Florentini deliberarent, abijſſentque penè indignabundi legati, ex miſſu Senatus Gentilis rem omnem, apud venturum Regem ſeruata pace, tranſegit. Huius Epiſcopi temporibus monaſteria ſancti Marci, & ſanctæ Claræ, quas Aretini muratas vocant, fundata; monachiſque Montis Oliuetani indulſit, vt ex veteri, collapſique amphiteatri ruinis templum, monaſteriumque Aretij poſſent ædificari, vt ex ſubiecto monumento perſpicitur.

Gentilis Dei, & Apoſtolicę ſedis gratia Epiſcopus Aretinus, &c.

SAnè cum Chriſtianiſſimus Princeps Carolus Romanorum ſemper Auguſtus, vt ſuo conſtat indulto dũ Romam iter faceret, Aretiumque perueniſſet comperiens gymnaſium, quod tunc, erat intra domum beati Donati, & flumen Caſtri effectum eſſe proſtibulum

A *in tam digniſſimi loci dedecus, & detrimentum, vt tantum errorem à dicto loco tolleret, & amoueret, illud eccleſiæ beati Donati, & ſucceſſoribus ſuis, & imperiali largitate gratioſè, & liberè condonauit: poſteaque ſexcentis, & vltra annis tunc decurſis bonę memoriæ Guido prædeceſſor noſter, qui & venerabilibus fratribus ordinis Montis Oliueti habitum religionis eorundem, & ipſius Montis Oliueti locum conceſſerat, vt gymnaſium ipſum de bono in melius commutaret, ob ſynceramque deuotionem, & fidem, quas erga eoſdem fratres gerebat, cupiens illos in ciuitate hac Aretina etiam Domino perpetuo famulari, illud etiam dictis fratribus ſpontè, & liberè tradidit, atque conceſſit, adeo quod, præuia Dei gratia, fratres ipſi eccleſiam cum monaſterio ad Dei laudem, atque ſub titulo, & nomine beati Bernardi Abbatis tunc ibidem extruxere. Nos verò eiuſdem præ-*

B *deceſſoris noſtri veſtigia imitari cupientes, &c.*

Ego Bernardus q. Chriſtophori de Bezzolis, &c.

78. COSMVS Paſtius nobiliſsimus Florentinus Leonis X. affinis, magno, & excellenti vir ingenio, cum Græca, tum Latina politiori literatura inſignis, ſub Alexandro Sexto melioris fortunæ aleam experturus, Romam profectus eſt, ab eodemque Pontifice ſancti Petri canonicus eſt primum adlectus, mox etiam Olorenſenſis Epiſcopus, in Antonium Paſtium affinem canonicatu transfuſo, eò dignitatis gradu condecoratus, ex Florentini Senatus decreto, cum Franciſco Pepio Iuriſconſulto, armato Maximiliano Imperatore Italiæ minitanti, poſtulantique contra Gallos Florentinorum fœdus, cum ſuæ Reipublicæ mandatis occurrit, exque voto Patrum conſilia intrepidè

C expediuit; quamobrem è legatione reuerſum ad Aretinam vacuam ſedem elegerunt die 17. menſis Aprilis anno 1497. legatumque ad Regem Hiſpaniarum, cum Nicolao Neronio deſtinarunt, deinceps nomine Patriæ Ludouico Duodecimo, poſt exceſſum Caroli Octaui Gallicanam coronam gratulatus eſt anno 1498. Egitque apud eundem Regem, vt Piſæ Florentinis reſtituerentur, iterumque Lugduni, Petro Soderino collega, cum eodem Rege fœdus percuſsit, quo pollicebantur Florentini haud ſe ſuppetias ijs ſummiſſuros, qui Mediolanum recuperare fuiſſent conati. Eodem anno cum Galliarum Rex, vt Iura ſua defenderet, armatus Mediolanum veniſſet, honorificam à Florentinis Legationem excepit, qua cum Coſmo Paſtio, Petro Soderino, Franciſco Gualterotto

D agentibus ea inter Regem, Florentinoſque ſancita concordia eſt, vt alteris alteri à communes repellendas iniurias preſto eſſent. Valuit Paſtius in explicandis conſilijs, quam qui maximè, orator egregius, & in omni diſciplinarum genere cultiſsimus. Nec verò melior eccleſiaſticus, quàm miles fuit; ſiquidem Cæſari Valentino Florentiam 1501. properanti terrori fuit, captaque Aretio, cum Gulielmo Paſtio parente, eius ciuitatis per id tempus commiſſario à Vitellotio Vitellio, quem Valentinus inſtigarat ad facinus, Epiſcopus arcem, cum delecto præſidio occupauit, ſed cum anguſtiorem commeatum, quam putarat, nactus fuiſſet, tardioraque à Florentinis præſidia veniſſent, intra quatuordecim dies rebus, corporibuſque ſaluis deditionem fecit, vt obſeſsis magis, quam ſibi conſuleret

leret, ipſe vero cum octo nobilibus ſocijs Aretinis victoribus præda ceſſit. At verò cum paulò poſt Aretio Florentini potiti eſſent, Epiſcopus ſeruitutem excuſſit, atque poſt obitum Alexandri Sexti ad Pium Tertium Florentinus legatus honorifice deſtinatus, ſed cum ante gratulationem Pius poſtremam diem clauſiſſet, ad Iulium Secundum ſucceſſorem, Coſmo deducente, Senatores illi gratulatum profecti ſunt. Cui cū apprimè charus Epiſcopus Feſtius euaſiſſet, ab eodem, ad Archiepiſcopalem Florentinam ſedem translatus eſt, anno 1508. die 5. menſis Iulij, in qua dignitate, cunctis applaudentibus, vſque ad annum 1513. ſuperſtes fuit, vir vtique memorabilis, quod florenti, labantique, plerumque Patriæ ſuæ commodo fuerit, & ſaluti.

79. RAPHAEL Riarius, in Aretinum Epiſcopatum Coſmo Pactio ſucceſſit anno 1508. die 5. menſis Iulij, qui poſt tres annos ſponte eo munere ſe exſoluit.

80. HIERONYMUS Sanſonius Saonenſis, à Iulio Secūdo Pontifice ſuo affine adlectus eſt 1511. die 5. menſis Nouembris, inſecutoque anno Concilio Lateranenſi interfuit. Aretinam adminiſtrauit Eccleſiam vſque ad annum 1516. inde ad Laudenſem Epiſcopatum in Inſubriam translatus eſt.

Poſt hunc Hieronymum contendit Buralius Franciſcum Cardinalem Ermelinum, Aretinum ſucceſſiſſe in Epiſcopatum, per que duos annos in ea ſede floruiſſe; ſed ſi vlla actibus conſiſtorialibus fides, planè fallitur, cum, qui ſequitur Octauius Maria Sfortia ſucceſſerit.

81. OCTAVIVS MARIA Sfortia, filius naturalis Galeazzij Sfortiæ Mediolanenſis Ducis, cū in ſuſpicionem nouandarum rerum Gallis veniſſet, coactus eſt ſub Decimo Leone Laudenſem cum Aretino Epiſcopatu commutare, anno 1519. die 14. menſis Decembris; quam eccleſiam cum adminiſtraſſet vſque ad annum 1525. Gallique iam Mediolanenſi Principatu fuiſſent exuti, Aretinam dimiſſo, ad ſuum rediȷt Epiſcopatum, in quo haud diuturna mora ius dixit, Cæſarianis enim æquè ſuſpectus, Laudenſi Epiſcopatu ſponte ſe abdicauit, vitamque priuatam Mediolani, quo ad vixit traduxit, vt poſtea plenius narrabimus.

82. FRANCISCVS Minerbettus, nobilis Florentinus, Turritanus antea Archiepiſcopus è Sardinia ad hanc translatus eſt anno 1525. die ſexta menſis Martij, nomenque Archiepiſcopi ſemper retinuit. Hic à iuuentute, ob rariſſimas animi dotes, in Metropolitana Florentina obtinuit canonicatum, cuius deinde etiam Archidiaconus euaſit. Sancti Ioannis maioris in mugello Plebania, ac Montopolitana ſimul auctus eſt, vt miratur Ammirattus: Mediceis addictus fuit, itaut pro illis aliquando viſus ſit periculum capitis adijſſe, an. 1512. cum Ioanni Mediceo Cardinali, eo periculo defunctus adhæſiſſet, ab eodem iam Pontifice Turritanus in Sardinia Archiepiſcopus declaratus eſt, deinde à Clemente Septimo Aretinam ſedem adminiſtrandam, regendamque accepit. Leoni Decimi proficiſcenti Bononiam, ad Franciſcum primum Regem Gallorum, nomine Reipublicæ Florentinæ Legatus obuius fuit. Deinde etiam eiuſ-

A dem Reipublicæ miſſu, ſuorum collegarum Princeps, ac Dux Clementi Septimo nouam eccleſiaſticum Principatum gratulatus eſt, denique anno 1531. cū Vidone Mediceo Archiepiſcopo Theatino ad Ducem Alexandrum Medicæum, Florentina nobilitate mittente, legationem obiuit. Aretinam rexit Eccleſiam vſque ad annum 1538. eoq; munere ſponte ſe abdicauit, vixitque deinde Florentiæ pijs operibus enixè intentus. Dum conſenuiſſet ſancti Syluestri monaſterium, in quo nobiles Virgines dote caſſæ reciperentur, fundauit ad portam Pinctiam. Nec tamen cum ſe tumultuantibus euris ſubduxiſſet ad arbitrium ſuum viſus eſt latuiſſe. Primus enim Coſmus Magnus Dux conſilijs explicandis illum adhibere ſolitus erat, cumque Carolus Quintus Lucam progrederetur, vt

B illuc cum Paulo Tertio Pontifice de grauiſſimis rebus miſceret colloquia, illum per Franciſcum Minerbettum Epiſcopum omni honoris cultū à Cortonæ confinijs Lucam vſque deducendum curauit. Sexaginta, & ſeptem natus annos deceſſit an. 1543. atque apud ſanctam Mariam Nouellam prope parentem tumulatus eſt, cui nobile monumentum cum hoc epitaphio erexerat.

Thomas Minerbettus aquè cunctis Reipub. honoribus, egregiè functus meritur M. CCCCLXXXIX.

Fr. Archiepiſcopus Turritanus parenti piiſſimo.

Pauimentum autem hanc habet inſcriptionem.

Idem Franciſcus Archiepiſcopus annum agens lxx. vt in morte etiam parentum contubernio frueretur ſibi V. P. MDXXXV.

C 83. BERNARDETTVS Minerbettus, nepos Franciſci, ex ceſſione Patrui Aretinum obtinuit Epiſcopatum 1538. die 6. menſis Februarij, cuius Epiſcopatus inijt poſſeſſionem poſt eiuſdem exceſſum menſe Aprilis anno 1543. Patruo ſimillimus fuit, ob ſtudiſq; in paucis Coſmo Medicæo Principi, cuius nomine apud Neapolitanum Proregem de rebus grauiſſimis legationem obiuit anno 1551. anno verò 1557. ſtatus Senenſis decreta cum Coſmo Medicæo ſua præſentia, ac teſtimonio ſanxit. Apud Alphonſum Secundum, & Herculis Ducis Ferrariæ obitum doluit, & eidem nouiter adeptum Principatum eſt gratulatus, communemque lætitiam, fœdetum inter Gallos, & Cæſarem ſua legatione ad Carolum Quintum mittente Coſmo, cumulauit. Inde apud Philippum filium

D reſedit Legatus anno 1558. vſque ad annum 1564. Indeque cum Franciſco Etruriæ Principe, qui Hiſpanica in Aula aliquandiu fuerat commoratus, in Etruriam reuerſus, Aretinam Eccleſiam ſuam ita piè, ſanctèque adminiſtrauit, vt excedens è viuis anno 1574. 16. Septembris omnibus ſui deſiderium reliquerit inconſolabile. Valuit eruditione, itaut in flore iuuentute apud doctos haud tulerit mediocrem laudem Poeſeos, vt liber 3. æneidos à ſe lingua Etruſca eleganter donatus, abundè teſtatur.

84. Fr. STEPHANVS Bonuccius, Ludouico Cœmentario Patre, Aretij natus, ſed è Mutina Inſubriæ nobili ciuitate oriundus, à Stephano Boņuccio nobili Aretino, ac Seruitarum quondam Generali, cujus fuerat alumnus, profeſſionem, nomen,

nomen, cognomen, dicitur auſpicato traxiſſe; ſi quidem cum Seruitarum ordinem fuiſſet profeſſus, in artibus primum ad miraculum profecit, mox per minores dignitatum gradus ad Generalatum ſui ordinis aſcendit. Cumque Hugo Cardinalis Boncompagnus ad Regem Hiſpaniarum Legatus proficiſceretur, Fratrem Fœlicem Perettum Montaltum, ordinis Minorum Procuratorem Generalem, ac Fratrem Stephanum Bonuccium Principem Seruitarum, collegas legationis, inque conſilio habuit. Cum verò prædictum foret, vt ij tres ſummi Pontifices euaderent, ex parte dicto conſtitit fides, Hugo enim ad ſummam ſedem Apoſtolicã ſubuectus, Gregorius Decimus Tertius appellatus eſt, recordatuſque Bonuccij, Alatrinum illum creauit Epiſcopum, annoq; 1574. prima die ineuntis Octobris transtulit ad Eccleſiam Aretinam; Perettus verò cũ à Pio Quinto inter Purpuratos cooptatus eſſet, Greg. Decimo Tertio in Pontificatum ſucceſſit, Sixtus Quintus appellatus, Purpuraque cohoneſtauit Bonuccium ſub titulo ſancti Marcellini, quam illo adeo dignitatem ſortè impleuit, vt omnes præſagirent, fore, vt tertius Pontifex renunciaretur. Cæterùm omnium ſpes mors importuna præcidit, Deceſſit enim Romæ anno 1589. die 2. menſis Ianuarij, ſepultuſque eſt apud S. Marcellum, vbi eiuſmodi legitur epitaphium.

D. O. M.

Fratri Stephano Bonuccio, ord. Seruorum Ciui, & Epiſcopo Aretino S. R. E. presb. Card. tit. SS. Petri, & Marcellini, cum inſignis religio, prudentia, & doctrina omnium iudicio, & votis ei maiora pararent extincto ætatis ſuæ anno lxviij. ſalutis humanæ MDLXXXIX. die ſecunda Ianuar. Ludouicus Bonuccius, & Io: Baptiſta frater Patruo benemerito PP.

In maximo templo Aretinæ ciuitati ijdem nepotes eiuſmodi elogio cohoneſtarunt.

D. O: M.

Fr. Stephano Bonuccio S. R. E. tit. SS. Petri, & Marcellini presb. Card. quem Tridentum ad ſacram Synodum Theologum celeberrimum, Hiſpania Hugonis Cardinalis Boncompagni ad Philippum Regem Legati fideliſſimum Conſiliarium Seruitana familia per omnes eius gradus Gubernatorem optimum Alatrum, & Aretinum paterna ciuitas Præſulem vigilantiſſimum, Roma ſæpè ad ſummos Pontifices Oratorem, ſacræ Inquiſitionis Cenſorem, Concilij Interpretem, aliiſque muneribus perfunctum, ſapientiſſimum omnis Chriſtiana Reſpublica in omnibus religioſiſſimum, ac demum digniſſimum Cardinalem experta, dum ſpe Pont. Max. expectabant, ex inopinato obeuntem grauiter luxere. Obijt verò iv. non. Ianuarij M.DC.XXXIX. anno ætatis ſuæ lxviij. Ludouicus Bonuccius, P. Aretinus, Fabius, & Baptiſta fratres Patruo benemerito PP.

85. PETRVS Vſimbardus, ad preces Ferdinandi Magni Ducis Etruriæ, Stephano Bonuccio ſucceſſit 1589. die 9. menſis Ianuarij. Cum adhuc

A adoleſceret, ſecretarij munere functus eſt in Aula Ioannis Cardinalis Medicæi, & filij Coſmi primi Magni Ducis Etruriæ ſub diſciplina Bernardi Iuſti Abbatis, eandemque operam præſtitit Ferdinando Medicæo Cardinali, qui poſtea Magnus Dux Etruriæ fuit. Plebania ſanctæ Mariæ de Limite; ac Cinguli Præpoſitura eſt auctus. Poſt exceſſum Bernardi Iuſti apud Ferdinandum Cardinalem primus ſecretarius euaſit, eidemque adfuit in Conclauibus, vbi Gregorius Decimustertius Pontifex, Sixtus Quintus ad Apoſtolicam ſedem euaſerunt. Deinde cum Ferdinandus, Franciſco Magno Etruriæ Duci ſucceſſiſſet, & ſacerdotia, quæ poſſederat, in familiares, aulicoſque conferret, Petro prædiues Abbatia obuenit, ac deinceps etiam Aretinus Epiſcopus eſt adlectus, ex eo, cum ſe aulicis curis

B ſubtraxiſſet, vt ſibi creditam Eccleſiam præſens adminiſtraret, Laurentium Vſimbardum fratrem aulicis inſeruiturum negotijs apud Etruſcos Principes ſuo ſauore promouit (Is ille, qui eum in Conſiliarij munere egregius euaſiſſet, inter Purpuratos Florentinos Patres eſt connumeratus) Vſimbardumq; alterum fratrem nouæ Colleuſi ciuitati Præſulem præficiendum curauit. In qua ipſe monaſterium Monialium ex inſtituto ſancti Auguſtini fundauit, eidemque peramplum cenſum attribuit: Aretinum clerum ex Concilij Tridentini cenſura correxit, inſtaurauit, exornauitque Epiſcopale palatium, cenſuſque, atque fortunas Epiſcopatus adauxit, eumque optimi Præſulis nomen fuiſſet adeptus, diem clauſit extremum anno 1612. 28. menſis Maij, reliquitque Vſimbardam fami-

C liam honorum titulis, opibuſque ita firmatam, & adauctam, vt cum qualibet Florentina gente illuſtriori videretur poſſe conferri. Quam tamen hodie ob mortem Franciſci Vſimbardi, olim Cameræ Apoſtolicæ Clerici, in vno Claudio effecto ſene videmus labeſcere.

86. ANTONIVS Riccius Florentinus, filius Vincentij Senatoris, cum Romæ Scipionis Cardinalis Burgheſij eſſet familiaris, ex eiuſdem fauore Aretinum Epiſcopatum adeptus eſt, anno 1612. die 27. menſis Iunij. Ad vigintiquinque annos præſens Eccleſiam ſuam adminiſtrauit, adeo ſpectata laude prudentiæ, vt Petrum Riccium eiuſdem olim ciuitatis optimum Præſulem ad viuum videretur referre. Defunctus eſt in exordio anni 1638.

D 87. THOMAS Saluiatus Florentinus Patricius, Epiſcopus antea Collenſis ad Aretinam Eccleſiam translatus eſt, anno 1638. menſe Ianuario. Adhuc in viuis agit, florentis ætatis nobilis Præſul, trium Cardinalium ſuæ familiæ virtutes ad viuum repræſentans.

Digitized by Google

ASCVLANI, ſeu ESCVLANI in Piceno EPISCOPI.

B ASCVLVM Piceni ideo libuit appellare,
vt ab eo oppido, quod in Apulia ſitum eſt,
opportunè ſecerneretur. Aſculum ergo peranti-
qua, ac nobilis Piceni ciuitas ſupra fluuium Troen-
tum ſedem accepit in ea parte, qua vergit ad Apru-
tium, in eamque Prouinciam à Leandro Alberto
conſulto reijcitur, tametſi ſemper, ab optimis ſe-
re ſcriptoribus appelletur Piceni caput, qua di-
gnitate inſignitæ Plinius, Floruſque præcipuè me-
minerunt, quamobrem Plinius de Aſculo ita
inquit, lib. 3. c. 13. Colonia Aſculi Piceni nobiliſſi-
ma, Florus vero lib. 1. c. 18. Domiti Picentes, &
caput gentis Aſculum. Eamdem in Piceno repoſi-
tam Strabo lib. 5. in hæc ferè verba deſcripſit.
*In Mediterraneo eſt Aſculum Picenum, locus, in quo
mœnia condita, natura munitiſſimus, & Montis cir-*
C *cuitu, iugis exercitibus inacceſſis.* Ab aliquibus hęc
ciuitas vocatur Aſculum, alij Eſculum, vt ab eo,
quæ in Apulia eſt diſcernatur, tametſi apud nobi-
liores, antiquoſque ſcriptores Aſculum ferè ſem-
per appelletur. Huius meminere, Cæſar in com-
mentarijs, Cicero, Velleius, Paterculus, Lucanus,
Plutarchus, Appianus, Frontinus, Stephanus, Pto-
lemæus, Liuiuſque diuerſis in locis præcipuè au-
tem in lib. 72. vbi fusè narrat occidionem, quam
Aſculani in Q. Seruilium Proconſulem, cæteroſq;
Romanos ciues, qui illic commorabantur, ſęuiſ-
ſimè exercuerunt, itaque cum contra ius gentium
ante bellum, miſſos à Romanis Legatos interfeciſ-
ſent, Aſculum ferro, flammaque exuſtum eſt, ac
omnino deletum. Cæterùm in eodem loco, ſed
non eiuſdem potentiæ, nobilitatiſque Auſculani
D muri iterum exurrexerunt, diſpari, inquam, fato,
cum olim totius Piceni caput appellaretur, & eſ-
ſet; longitudine occupat milliarium, priuatos la-
res continet bis mille, & quingentos, in quatuor
diuiditur regiones, duæ ibidem viſuntur arces, tur-
res erectæ centum, demolitę quinquaginta, pon-
tes ſex, mirabili architectura formati, portæ no-
uem cultiſsimæ, latiſsimæque viæ, atque plateæ,
ampla fora, ac ſplendida palatia, templa denique,
religioſorumque monaſteria magnifica.

In primis ciuitatibus, quæ iam inde ab Apoſto-
lorum temporibus lucem hauſerũt euangelij Aſcu-
lum numerari poteſt; diuturnioriq; mora ſub Pon-
tificio quieuit Imperio, ſed cum vitio temporũ no-
xioſiſsimæ illæ Guelphorum, Gibellinorumq; fa-
ctiones ebullire cæpiſſent, exortis tyrannis, qui in-
A ter ſe de Imperio decertabãt poſtremum iterũ ex-
cidium Aſculũ ciuitas paſſa eſt, etenim cũ Thomas
Falzetta, ſtultuſque eiuſdem filius Aſculanum ty-
rannicè ad ſe traxiſſent imperium, Zotto Miglani-
ſio illos deinceps expellente, tanta rerum ciuilium
perturbatio Aſculi conſecuta eſt, vt penè omnia;
tam humana, quam diuina ſuſque deque videren-
tur miſceri. Quieuit tandem illa Ciuilium diſcor-
diarum procella, ac diuturnitate temporis adeo ſeda-
ta eſt, vt ad Pontificum Romanorum libens vo-
lenſque, rediret Imperium. Et hoc tempore qui-
dem ex diuturnitate pacis, iuſtitiaque illam admi-
niſtrantium, opibus, armis, literiſque adeo pro-
bè nitet, vt quæ in Italia noſtra tempeſtate flo-
rent, illarum nulli videatur ſecunda. Protulit autem
illa Ciuitas vbique, & ſemper viros, qui omnibus
B ſæculis, omnium virtutum laude floruerunt. In
quibus olim enituit Betutius Bazzo, quem inter
facundiſſimos Oratores, Cicero Oratorum prin-
ceps numerat, & ſi belli, paciſque artes attendas,
Ventidius ille baſſus longè clariſſimus fuit, Roma-
næ Reipublicæ olim Conſul, ac Dux, quique pri-
mus Parthos, bellicoſiſſimam gentem, victrici-
bus illatis ſignis: auſus eſt irritare in prælium;
gloriaturque Aſculum Nicolaum Quartum Ponti-
ficem ſummum intra ſuos muros progenuiſſe, nec
minus mathematicis artibus Ciccius Aſculanus pa-
triam illuſtraſſet, niſi eiuſdem admiranda ſanè ope-
ra tanquàm magicis artibus propiora ſuperior
ætas deſpexiſſet, damnatoq; authore dubiam fa-
mam traxiſſent.

Iam inde à primis temporibus Epiſcopalem di-
C gnitatem obtinuit, primuſque illius Epiſcopus,
qui antiquior reperiatur, ſcilicet Emygdius eſt,
qui à ſancto Marcello Papa illic ordinatus Epiſco-
pus, euulganſq. Euangelium Chriſti ſub Diocletia-
no ſæuiſſimo Principe martyrio coronatus eſt, Aſ-
culique tanquam protector præcipuus veneratione
ſumma colitur. Aſculanus Epiſcopus nullius me-
tropolitani ex arbitrio pendet, ſed ab ipſis incuna-
bilis vni Apoſtolicæ ſedi proximè obſequium præ-
ſtat. Huius antiqua Diœceſis ampliſſima olim fuit,
fines enim illius ſecundum latitudinem ab Aſo flu-
uio ad montis Poli vſque radices, ſalinique vada
excurrunt. Secundum longitudinem verò ab Adria-
tico litore ad Amatricianorum pendices, Spoleta-
nique Ducatus terminos prope Nurſiam pertinẽt.
Caſtra, Oppidaque ſuis cum pagis, plebibus, &
D Eccleſijs ibidem exiſtentia, in tanto Diœceſis
ambitu ſub Aſculani comitatus nomine, Antiſti-
tum parebant principatui, quippe qui non vno Au-
guſtorum, Regumque præcepto, nec vno ſum-
morum Pontificum reſcripto, Ciuitatis, Comita-
tuſque huiuſmodi declarati, confirmatique Dina-
ſtæ, populis ſibi ſubiectis, non diuina dumtaxat,
ſed humana quoque iura præſcribebant, Viceco-
mites, Prætoreſquè locorum conſtituebant, Ca-
ſtra viris nobilibus feudo tradebant, à Domicellis
hominum, atque fidelitatis iuramentum recipie-
bant, nundinas vbique, ditiones locorum pro libito
inſtituebant, pedagia exigebant, nummos cude-
bant, & baculos quandoque aureos geſtabant;
Nunc verò Ancarani Barones, Pontificalis Aulæ
Comitum, ſacrique Romani Imperij Principum
glo-

glorioſa retinent nomina. Diœceſis autem, quæ præſens remanet, multis licet locis ea nouarum Cathedralium erectionibus diuulſa fuerit, haud tamen exiguus eſt, continet enim Ciuitatem ipſam cum toto fere illius comitatu, paucis exceptis Villulis, & Caſtellis, quorum quædam Firmano Archiepiſcopo, quædam verò, ſiue Aprutino, ſiue Ripano, ſeu Montaltenſi ſubiacent Epiſcopis. Oppida inſigniora quinque inſuper retinet. Amatricem videlicet, Acumulum in Regno Neapolitano, Arquatum in Ducatu Spoletano, Ophydam, vbi inſignis Eccleſia collegiata 12. Canonicorum vna cum Priore olim Monachorum ſancti Benedicti cœnobium, in qua corpus ſancti Leonardi Confeſſoris quieſcit, & montem Gallorum in Piceno, in tota verò Diœceſi ſex, & quinquaginta ſupra centum parrochiales Eccleſiæ numerantur. Cathedralis Eccleſiæ cohærens Epiſcopio, in prima Vrbis regione poſita ad Orientem Deiparæ Virgini aſſumptæ, ac D. Emygdio ſacra, corinthiaco opere vndequaquè viuia, quadratiſque lapidibus conſtructa eſt. Templum non minus ſpatioſum, quam ſpecioſum palm. 309. longitudine 130. latitudine, tres intus habet ex lateribus fornices, quorum medius ſex integris octangulis, quatuor verò dimidiatis fultos columnis, ſingulis quadrato lapide cum ſuis arcubus, ac teſtitudinibus affabrè formatis inferius conſtituentibus pauimentum, ſuper quod aſſurgit cupula, ſatis eminens, ſatiſque decora, quatuor arcubus ſuffulta. Inter primum verò, mediumque pauimentum cernuntur organa ſiniſtrorſum òpus Antonij Mitorei Antuerpienſis. Tertium denique pauimentum, cæteris ſuperius occupatur à Clero, in cuius medio maxima eleuatur Ara cum inſigni ligneo tabernaculo deaurato à Georgio Vaſario Aretino depicto. Ad pſallentium commoditatē extat tribuna cum Odeo, in quo Chriſti è Cruce depoſiti, Deiparæ, ac aliorum Sanctorum apparent icones, Caroli Criuelli pictoris non ignobilis. Canonici duodecim numerantur, & Archidiaconatus vnica dignitas. Olim aliæ quatuor dignitates inibi erant, Archipresbyter nimirum, Præpoſitus, Primicerius, & Manſionatius, quorum præbendæ ſuppreſſæ fuere. Cappis vtuntur Epiſcopalibus, optioniſque gaudent priuilegio, quibuſdam in Parochijs ex veteri conſuetudine animarum inſtituunt Rectores: priſcis temporibus Epiſcopos eligebant, confirmabantq; in Caſtris Pemontis Columnatæ, ac Marignant Vicecomites, Prætoreſque, nunc autem dirutis prioribus Maſignani barones exiſtunt. Oppidum eſt Aprutij finitimum. Manſionarij numero ſex, ijque præbendati perpetui, duodecim erant ex inſtitutione. Sunt, & alij miniſtri amouibiles, extant in Templo Altaria viginti, illud autem in primis maiori cultu reuerendum, quod beatæ Virginis Lauretanæ argentea inſignitur imagine. Alterum olim extabat beato Saladino dicatum, cuius pulueres ibi recludi docent antiquæ Eccleſiæ monumenta. Reliquijs ſacris præter D. Emygdij, ſociorumque corpora, inſignijs decoratur vbi, & fruſtulum ſacræ columnæ, in qua Saluator Chriſtus fuit flagellatus, Caput ſancti Benedicti martyris, oſſa D. Conſtantini Leuitæ, & martyris, ac ſanctæ Veneris Virginis, ac item martyris aſſeruantur. Ibidem legitur in marmore humatum ſanctum Auguſtinum eremitam, nec non Hieronymum Tuberum presbyterum, cui quidem ob vitam piè, ſanctèque peractam Canonici monumentum ſtatuere. Maior ſacriſtia ampla eſt, & nitida. Ab huius templi latere ædes ſunt Canonicorum, quas dicunt canonicas. Clericorum Seminarium à Petro Camaiano Epiſcopo excitatum non longè adeſt à Templo ſitum, vbi olim erat Xenodochium cum Eccleſia ſanctæ Luciæ, auctum inde, & à fundamentis reſtitutum ſub Hieronymo Cardinali Bernerio, & Epiſcopo Aſculano. Præter Cathedralem quatuordecim intra ciuitatem numerantur parochiales Eccleſiæ, religioſorum virorum vndecim, ſanctimonialium quinque venerabilia monaſteria, collegium ſocietatis IESV, & congregatio oratorij ad normam ſancti Philippi Nerij cum Eccleſia eidem Diuo ſacra: ſodalitates laicorum vndecim, aliaque ſunt oratoria tum intus, tum propè ciuitatem, quæ quidem antiquitus cœnobitarum, monachorumque erant manſiones. In Oppidis vero eiuſdem Diœceſis viginti alia virorum, & vnum monialium cœnobium ſpectantur, aliæque Eccleſiæ, piaque loca viſuntur, in quibus populi pietas, Cleri charitas Paſtoris ſollicitudo enituit ſemper. Huius Eccleſiæ Præſulum ſeriem modo ſubijciemus, quam noſtro planè non vulgari labore, conatuque, ex diuerſis monumentis eruimus, in ea verò colligenda multum adiuti fuimus, ab eruditiſſimo, ſummoque viro Sebaſtiano Andreæ Antonello Patricio, & canonico Aſculano, qui de rebus Patriæ ſcripſit, ſed non edidit nobile commentarium.

1. S. EMYGDIVS natione Germanus primus Epiſcopus Aſculanus. Hic Diocletiano imperante, cum duodecim fratribus, tribuſque itineris ſociis, venit Romam, vt ſepulchra martyrum, martyr & ipſe futurus veneraretur, multa Romæ verſatus, ingentiaque miracula edidit, Euangelijq; prædicatione multos ad fidem Chriſti conuertit, ſacroque fonte lauauit. Sed illud in primis memorabile viſum eſt, cum ſolo ſigno Crucis Eſculapij ſtatuam, tanquam maioris tormenti fulmine ictam deieciſſet, inque minuta fruſta fregiſſet, euoluiſſetque in tyberim. Enim verò tunc Romæ Præfectus exarſit quæſit uſque diu ad necem, à ſancto Marcello papa Aſculanus Epiſcopus ordinatus, atque in Picenum ad prædicandum Euangelium miſſus, ſæuiſſimam quærentiū deluſit induſtriam. Picenum penè totum Euangelio Chriſti imbuit; Cumque in idola gentium oratione ſuccinctus, vſque ad illorum deſolationem iterum depugnaret, in Polimnij illius prouinciæ Præfecti tandem Chriſtiano ſanguine madidas manus incurrit, qui cum Emygdium ingentibus promiſſis a muneribus, filiæque Connubio expugnare fuiſſet aggreſſus, adeo nihil profecit, vt etiam ipſe expugnatus conciderit. Siquidem ſanctus Epiſcopus Præfecti filiam, cuius nuptiæ præmium violatæ chriſtianæ fidei futuræ erant, ad Chriſtum, prædicatione, miraculiſque pertraxit; Ad quod Nuntium Præfectus ita furore incanduit, vt ſuper Troenti fluminis ripam pœna capitis mulctauerit ſanctum. Mirabile

dictu, vt ſtatim à cætero corpore caput deciſum eſt, protenſis ille manibus ſuum ſuſtulit caput, geſtanique manibus per trecentos ipſos paſſus verſus montem iter aggreſſus, ibique ſubſiſtens diſcipulis ſuis plsnè oſtendit, vbi ſepulcbri ſedem vellet accipere; ibidem igitur ſepultus eſt, inciditque eius msrtyrium, vt notat Baronius, in diem quintam menſis Auguſti, qua ipſa die in Aſculana Eccleſia ſolemnis eiuſdem memoria celebratur tanquam præcipui Diui Tutelaris. Idem Baronius in Eccleſiaſticis Annalibus narrat ſanctũ Emygdium martyrij tuliſſe coronam anno 309. ſub Maxentij tyrsnnide, tsmetſi Romanum Martyrologium eam crudelitatem Diocletiano, Chriſtianorum acerrimo inſectatori, tribuat, ſed hoc facilè videtur poſſe conciliari, ſi dicsmus ſsnctum Emygdium paſſum fuiſſe ſub Msxentij tyrannide, cum ad huc in chriſtianos acerrimè deſæuiret. Eius reliquiæ vna cum alijs Sanctorũ corporibus in maximo Templo relatæ, ſub confeſſione in Crypta reconditę fuere in marmoreo tumulo, vbi verſiculus legitur.

Cum Socijs alijs Emyndius hic requieſcit.

2. CLAVDIVS Epiſcopus Picenæ Prouinciæ, Ariminenſis Concilij à ſecretis, ſua induſtria lapſus reparauit Vſſscij, & Valentis Arrisnorum, clarus ſancti Hieronymi teſtimonio aduerſus Luciſerianos, de quo Baron. tom. 3. an. 359. qui interfuiſſe Ssrdicenſi Concilio creditur ex D. Athansſij primo Apologet. Hunc inter Aſculanos Epiſcopos reponit Antonellus, nam diui Emygdij ſucceſſores, donec vna quæquè ciuitas in Piceno ſuum haberet Epiſcopum, Picenæ Prouinciæ appellabantur Præſules, Emygdius enim, teſte Valentino, Picenorum Apoſtolus, & Metropolitanus Epiſcopus fuit.

3. LVCENTIVS Magni Leonis Papæ Legstus Euthycbetem, Dioſcorumq. hæreticos damnauit; ſocios habuit in Legatione Paſcbaſinum Lilibetanum Epiſcopum, & Bonifacium R.E. Cardinalem, de quo Baronius anno 451. Iura primatus Romanæ Eccleſiæ intrepidè tutatus eſt.

4. QVINTIANVS msgni nominis Epiſcopus ſub Felice Papa Tertio aduerſus Gnaffeum Antiochenſem intruſum doctiſſimsm ſcripſit epiſtolam, quæ ſupereſt, ac eiuſdẽ duodecim Anathematiſmi leguntur tom. 2. concil. conſule Baron. ann. 453.

5. S. EPIPHANIVS ſancti Agapiti Papæ Legatus in Orientę ad eccleſiaſticas res penè colapſas reſtituendas, ſocios bsbuit in legationę ſanctum Sabinum Cannuſinum, ſanctũ Artorium Salernitanum, ſsnctum Leonem Nolanum, & Ruſticum Feſalanum Epiſcopos. Hi omnes ſubſcripti reperiuntur in concilio Conſtantinopolitano ſub Menna Patriarcha, contra Anthimum Seuerum, Petrum, & Zaoram hæreticos, Videndus Baron. tom. 7. anno 535. & deinceps an. 536.

6. FÆLIX in Synodo Romano ſub Agathonę ſubſcriptus reperitur anno 680.

7. TVPTOLPHVS vixit ſub Leone Tertio anno 800. clarus donatione à Ludigaro Aſculanæ Vrbis Comite ad illius Eccleſiæ fauorem facta, à Carolo magno Francorum, Longubardorumque Rege confirmata, atque à Pipino Caroli filio Romanorum Patritio, nec non à Vinigeſio Spoletano Duce, & Marchione Saſeprando, Rodelanto, & Aſtolpho ſubſcripta. Serustur pretioſum donationis monumentum in archiuo cathedralis eccleſiæ, ſcriptura quidem incompoſita, bsrbaræ locutionis, & à tineis aliquatenus corroſa. Datum Aſculi menſe Iunij die 2. indictione ſeptima, anno Caroli Regis in Italia 26. Pipini 18. ducatus vero viri glorioſiſſimi Vinigeſij anno 8. & comitatus Ludigarij anno 8. En diploma, non nullis ſuſpectum, ab erudito Antonello ex autograpbo deſumpto, mihique tranſmiſſo.

In nomine Domini Dei Saluatoris noſtri IESV Chriſti.

REgnsnte Domino Carolo, & Pipino filio eius excellentiſsimis Regibus Francorum, & Longobsrdorum, ſeu, & Patritijs Romanorum Regnorum in Chriſti nomine in Italia, Deo propitio, vigeſimo ſexto, & octauo decimo, eodemque temporibus viro glorioſiſſimo Vinigiſi ſummo Duce, anno fœliciſſimo Ducatus eius octauo, ſeu Ludigari Comit. Ciuitat. Aſculan. menſe Iunij die 2. per indic. ſexta. Ideo conſtat me Ludigarus Comes ciuitatis Aſculanæ conſiderans me de mea retributione, & pro mercede, & redemptione animæ meæ dono, & sd diem præſentis trado in ſanctam Matrem Eccleſism in Epiſcopatu Aſculano, vel in veneratione viri beatiſſimi Inſtolſi Epiſcopi aliquid de rebus proprietatis meæ, ideſt in Aſculano territorio ipſo monte columnate cum ſepticenti modiorum, & in Corsno modiorum quatuorcenti, & medietate Eccleſiæ Beati Petri, qui ibidem modo extare videtur cum dotis, & ornamentis, & in Driſago modiorum ſexcenti, & in Lomiccisno, & in Velariana pro ſingulę petię poſitæ modiorum octocenti, & Eccleſia ſanctæ Helenæ con dotis, & ornamentis ſuis, & in Valueneſia trecentis ſexaginta, & in Cerro inodia trecenti nonaginta. Omnia iſta ſupraſcripta terra cum pomis, & arboribus ſui, & cum vineis, & oliuetis, cannetis, ſaleſtis, cum ripis, riuis, cultis, ſeruis, ancillis, caſtulatis, præſtandarijs, liberis, hominibus, & cum omnia ſuper ſe, habentem in integram. Et habet fines de capo fine Vmbrida, & rigo maiori, de vno latere fine Britta, de alio latere fine Claro, & Clarata, de pede fine Trunti. Iſta omnia ſupraſcripta terra eſt in ſimul tria millia quingenti quinquaginta modiorum, omnis iſta ſcriptas res ſic dono, & ad præſentem diem trado ego ſupraſcriptus Ludigarus . . . . Epiſcopio Aſculano, & tibi domine Inſtolſo Epiſcopo, vel sd ſucceſſoribus tuis ad proprietatem Epiſcopio, & poſſidendum nullo impediente. Vnde pro iſta ſubſcripta donatione mea dediſti mihi tu Domine Inſtolſo Epiſcopo aliquid de rebus Epiſcopij tui, propter ſtare infra ciuitatem, & extra, ideſt in ipſum caſtellum in iſola cum ipſa pertinentia, & ipſa curte de Parignano foris pontem ſoleſtanum, & ipſa curte de Caſale, & ipſa curte de Prepi, & ipſa curte Lomentana tantum diebus vitæ meæ, quod apud me habere reſtatus ſum, & boc me repromitto. Ego ſupradictus Ludigari Comes tibi ſupraſcripto Inſtolſo Epiſcopo, vel ad poſteris, ſucceſſoribuſq; tuis, vt ſi autem quoque tempore queſiero remouere,

uere, vexare, vel cauſare præſumpſero, aut à quolibet homine defendere, vel anteſtate noo potero. Ego ſupraſctiptua Ludigari Comes, vt alia tanta tali res reſtaurare debeo, quę dicitur Ferquerquidẽ quale in illa die videtur eſſe io extimatione in ipſis ſupraſcriptis locis, vel vocabulis, tibi Domioo Ioſtolſo Epiſcopo, vel à poſteriſque ſucceſſoribus tuis ad proprietatem ſupraſcripto Epiſcopio poſſideodum cartula iſta io ſua permaneat firmitate. Actum io Aſculo in loco qui dicitur Carruſa anno ab Incarnatione Domini noſtri IESV Chriſti octocenti ſeptuaginta quatuor. Quæ verò carta iſta donatioois ſcripſi ego Elmerieus Notarius, & rogo Ludigari Comes, qui me ſcribere rogauit.

Ego Ludigari Comes in hac cartula à me facta propria manus meas ſignum ſanctæ Crucis feci †

Ego Karolus Imperator hanc cartulam à me laudata, & confirmata de rogo Ludigari Comes ſignum Crucis feci †

Ego Pippin Patritius Romanorum ſignum Crucis feci †

Ego Vinigeſius Dux, & Marchio ex roga Ludigari Comes, teſtis ſum rogatus, ſignum Crucis feci †

Ego Satoprandus a ſupraſcripto Ludigari comes teſtis ſum rogatus ſignum Crucis feci †

Ego Rodelantus a SS. Ludigari Comes teſtis ſum rogatus ſignum Crucis feci †

Ego Aſtolfus à SS. Ludigari Comes teſtis ſum rogatus ſignum Crucis feci †

Huc vſque donatio, & ſubſcriptiones.

Diu ancipiti cogitatiooe, & mente dubia diſtractus ſum, vtrum, veluti ſuſpectam, barbaramque, ac vnaquaque ferè linea ſcatentem ſœlociſmis, exponerem chartulam, illamque veluti ſpuriam ſilentio penitus præterirem, an potius io eius animaduerſione tempus inſumerem. Cooſuſa io ea regnorum, indictiooiſque ſupputatio, diuerſa quoque annorum ſubſcriptio: ſi enim quieſcimus ſubſcriptiooi, donationem à Karolo Caluo, nondum tamen Imperatore, ſed Galliæ potius tyranno, Italiæque inuaſore ſubſcriptam, affirmare cogimur: ille oamque per ea tempora erat in humanis, annoque ſequenti, qui erat ab orbe redempto 875. audito Ludouici Secundi Imperatoris obitu, illico regnum Italiæ inuaſit, & à Ioaone Papa Octauo fuit Romæ coronatus, ipſe tamen numquã reperitur dictus Rex Longobardorum, nec filium Pipinum nomioe collegam habuiſſe in Regno; Pipinus namque, & Carolus illius ex Pipino Rege fratre oepotes, regnum inquietantes, ab ipſomet Carolo Caluo aotea capti ſub anno 852. ac attooſi, detruſi fuerant io monaſterium, teſte Sigeberto. Cæterùm ſi ad regnorum in Italia, inditioniſque tempora, in donationis principio adpoſita reſpicimus, eam à Karolo Magno confirmatam fuiſſe, dubio procul credendum eſt; nam anno illius Regnorum 10. talia 26. vt habet donationis chartula, ipſum, dimiſſo honorificè Leone Tertio iter in Italiam paraſſe, annoque ſequenti fuiſſe Romæ Imperatorem coronatum, latini omnes teſtantur hiſtorici Vinegius inſuper Spoletanus Dux, teſtis in donatione adhibitus, hoc eodem anno regnorum ſcilicet Karoli Magni in Italia 25. cum ſuo exercitu iuit obuiam Sanctiſſimo Papæ Leoni, & venerabiliter illum recipiens, perduxit Spoletum, vt inquit Anaſtaſius. Quo circa exploſo ſubſcriptionis errore, cur germanam donationem improbemus, non video, nec rudiſſimi ſcribæ ignorantia vitiabit ſcripturam? Hinc Regnorum confuſam ſupputationem explicarem, dilucidaremque ita.

In nomine Domioi Dei Saluatoris Ieſu Chriſti, Regnante Domino Carolo, & Pipioo filio eius excellentiſſimis Regibus Francorum, & Longobardorum, & Patritijs Romanorum, regnorum in Chriſti nomine in Italia Deo propitio 26. & octauo decimo, anno ſcilicet regnorum Caroli 26. Pipini verò 18. Ducatus autem viriglorioſiſſimi Vinigeſij anno octauo, & anno octauo Ludigari Comitis ciuitatis Aſculi, meoſe Iunii, die ſecunda, indictione ſeptima, hac enim indictione anno Chriſti 799. habemus, Carolum iter in Italiam inſtituiſſe, ad vlciſcendam iniuriam in ſanctum Leonem Tertium à Paſchali Primicerio, & Campulo ſacellario illatam, in fine autem, quo dicitur, Actum in Aſculo, ſic reſtitue, actum in Aſculo, in loco, qui dicitur Carruſa, anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeptingenteſimo oonageſimo oono.

Carruſa, vnde illud Imperatoris Caroli reſcriptum exijt, extremus Aſculani Comitatus limes eſt, eaque arx, poſtea Bernardo Secundo, anno 1067. à Guillelmo Odemundi filio conceſſa eſt, iſque locus, Anaſtaſij Quarti bulla, anno 1153. celebratur, quę ad Comitatus Aprutinum, & Aſculanum dirimendos terminus eſt definitus. Illa arx hodie exciſa, euerſaque eſt, eiuſque adhuc veſtigia in regni Neapolitani limitibus, non leuiter impreſſa extant. Ex illius ruinis duorum milliarium interuallo excitatum eſt oppidum Ancaranum, quod ab Epiſcopis Aſculanis ius diuioum, ac politicum accepit, à quo primum tempore ſtetit. Sub eius porta ab annis 15. lapis erutus, ac refoſſus eſt, cui antiquiſſimum diſtichon inciſum legebatur, quo de arcis fundatione conſtabat. Idque poſtea eraſum eſt, vt arma gentilitia Epiſcopi Sigiſmundi Dooati inſculperentur: ſed ne illius memoria penitus extingueretur, à Ioanne Petro Pacifico Epiſcopali Cancellario exſcriptum eſt, ac ſequentia ferebat.

Carolus hoc caſtrum, Rex magnus condidit, illo
tempore Carruſæ diruta terra fuit.

Hoc monumentum ſcripto Comitis Ludigarij authoritatem conciliabat, cum certiſſimum videatur ijs temporibus Carolum eam arcem obſidiooe cinxiſſe, qua expugnata, & mox ab ipſo ſolo adęquata, vt traditione celebratum eſt, ex eius ruinis Ancaranum in eo loco conſurrexiſſe, in quo olim magnificentiſſimum templum Deæ Ancaranæ erat conſecratum, quod fictum, adumbratumque numen ab Aſculanis pro gentis tutelari celebratur, de quo etiam Tertullianus in Apologetico cap. 23. mentionem expreſſit.

8. RICCO, ſiue Ruo, aut Picus, vt illum Anaſtaſius Bibliothecarius in vita Sergij Secundi appellat anno 844. interfuit conſecrationi Ludouici filij Lotharij in Regem Longobardorum, celebratæ in eccleſia ſancti Petri, cuius meminit Baronius

Digitized by Google

ronius in Annalibus, ex Adone Viennenſi ad hunc annum.

9. VVENDERONDVS, anno 853. ſubſcripſit anathemati in Anaſtaſium tituli ſancti Marcelli, presb. Card. apud eundem Baronium tom. 10.

10. ARPAIDVS duræ ceruicis Epiſcopus, à clericis apud Ioannem Octauum Pontificem accuſatus, ad eundem extat minax epiſtola eiuſdem Papæ circa ann. 874.

Reuerendiſſimo, & ſanctiſſimo Arpaldo Epiſcopo Aſculano.

SEcundum ſacros venerabilium Patrum canones ſpiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia conſecratos pro eccleſiaſticis duntaxat neceſſitatibus ad eas, quas nuper ſtatutis diebus celebrauimus ſynodos, miſſi B *ex more auctoritatis noſtræ literis, fraternitatem tuam debere occurrere modis omnibus decreuimus. Sed quia cæteris deuotè valde venientibus, te minimè veniſſe, cum etiam, & auditu didiceris, nos ſynodum celebrare, neque excuſationem tuam regulari tenore in tractoria conſcriptam, nobis, & ſanctæ ſynodo, cauſa temeritatis, & inobedientiæ tuæ, vt euidenter apparet, non direxiſſe comperimus, ne dilectionem tuam de hoc indiſcuſſam præteriſſe videamur. Hæc noſtræ authoritatis ſtatuto iubemus, cum de preſenti ſine aliqua mora, vel ambiguitate ad nos debere venire, noſtriſque ſe obtutibus præſentare, nam & clerici tuæ nos Eccleſiæ adierunt reclamantes, multa ſe a tua perpeſſos fraternitate inormiter aduerſa, & contra regulam eccleſiaſticam iniuſtè foré oppreſſos; quorum videlicet obiectionibus coram noſtro præſulatu aſsiſtentem te oportet* C *proculdubio reſpondere. Et ideo hac iuſsione noſtra percepta occurrere ſtudeas, antequam Eccleſia tua maius ſchiſma, vel ſcandalum patiatur, quoniam ſi venire iam modo contempſeris, dignam excommunicationis à ſede Apoſtolica prolatam ſuſtinebis omnino cenſuram. Data 8. Kal. Decembris.*

11. IOANNES interfuit donationi dilargitæ monaſterio ſanctæ Crucis à Theodorico Epiſcopo Firmano anno 887.

12. CLIEL. . . . (neſcitur nominis terminatio) Epiſcopus, monumentum S. Auguſtini picturis ornauit, vt ex marmore in ſacrario cathedralis eccleſiæ habetur. Tempus quo floruerit ignoratur, neceſſe eſt in obſcuriſsima ſæcula incidiſſe, rudis namque, & diu penitus ignota, barbariſmis ſcateris omni ſyllaba, ſic enim ſe habet. D

Hic iacet humatus in terris amic. . . .
Regi æternè Auguſtinus Sēs cum ienit . . .
S. ſuos pro Xp. . . . Æ. coronatus cui P.
P. corpus Cliel. . . . Epiſcopus ex diber-
ſis A. moris hac Pictor . . . . circum-
dedit decoris, in qua modo. Propter An-
gelorum decoris Conſortes animæ bona illi,
qui pro Xpi amore ſuo antro circumfluxit
honorem.

13. FILERVS, cui donauit nonnulla bona in territorio Aſculano Iſelbertus Iſelfredi filius, anno 925. ind. 13. menſe Octob. monumentum extat in archiuo cathedralis Eccleſiæ, circumpoſito caractere, & penè intelligibili.

14. ELPERINVS præceſſit Adamum, notus A donatione Otmundi Sigulfi filij, quam inde confirmarunt Conradus Secundus, & Henricus Tertius Imperatores.

15. ADAM Epiſcopus Aſculanus, & Abbas Farſenſis anno 983. de cuius ordinatione, ita habetur in codice vatic. de deſtructione monaſterij Farſenſis, numero 6216.

Adamus conſtitutus eſt Abbas Farfenſis ab Othone Imperatore, qui Romæ obijt in aduentu Othonis Tertij in Italia, iam Adam ordinatus erat Epiſcopus Aſculanus, ſed adhuc ius ſuum in prædicto monaſterio tenebat, & ab Imp. ſpoliatus. Ibidem extat donatio Adami Eccleſiæ ſancti Benedicti Aſculanæ diœceſis facta, tenoris ſequentis.

Adam, Diuina concedente gratia, Epiſcopus omnium fidelium Chriſtianorum, & cunctorum ordinum eccle- B *ſiaſticorum agnoſcat induſtria, quam plurimorum noſtrorum ſacerdotum, atque leuitarum noſtræ parochiæ, nobiliumque virorum conſilium ſumpſimus, vt Eccleſia B. Benedicti in territorio Aſculano, loco qui dicitur Sumotij, & vbi dicitur inter caſas, & paraſolem monaſterium fieri decreuimus virorum Deo famulantium, vt Regi Domino preces pro incolumitate, & pace viuentium, & requie mortuorum pleniſſimè effundere valeant. Quapropter ordinato ibidem Abbate Azone preſbytero humile; & honeſto moribus, conceſſimus in ipſa Eccleſia terras, iuxta geometræ rationem med. mill. per loca deſignata. A capite Furcella, quæ dicitur Vetulum, a pede flumine Quietum, ab omni latere via pergens à confinie, ab alio latere riuus, qui dicitur Capus, & concedimus L. A. cap. via publica, & terram Azonis, & Dorici. Apud fluuium Quietum, ab omni latere, terra* C *Alberici Not. de F. & terra S. Quinci, ab alio latere terra Appomanis, & in alio loco, qui dicitur Aqui, & Ripam, concedimus ibidem ſubſtantiam vnam, quæ regitur per Ioannem filium Luponis, & concedimus ibidem oblationem quantam ad ipſam Eccleſiam venerit. De quibus omnibus interdicimus, vt nullus ſucceſſorum noſtrorum diabolica fraude inſtigatus aliquid diripiat, quod animarum remedio agere curauimus. Si autem nos, aut ſucceſſores noſtri pro lucranda oratione, vel veneratione in antiqua ſolennitate ad præfatum locum acceſſerimus, celebrato, peractoque diuino miniſterio ſimplici, ac ſalubri benedictione percepta abſque vllo requiſito dono ſtudeamus habere regreſſum. Hucuſque Codex.*

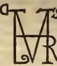
Hic Epiſcopus multa elargitus eſt bona canonicis ſuis; donationem confirmauit Otho nono D Kal. Iulij anno 996. indict. 9. prout in diplomate ſequenti patebit ex originali deſumpto.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

OCTO Diuina fauente clementia Imperator. omnium Ieſu Chriſti Eccleſiæ, noſtrorumque fidelium præſentium, & futurorum nouerit vniuerſitas, qualiter nos pro Dei amore, noſtræque remedio animæ canonicis S. Dei Genitricis Mariæ de ciuitate Aſculana præceptum à noſtris anteceſſoribus, videlicet Curticellam de S. Sauino pertinentiæ de communi Aſculano ſub omni integritate in ſua Canonica habendam cum omnibus adiacentijs, & aſpicientibus rebus, ſeruis, & ancillis ad eandem curtem pertinentibus: manſa autem

ibidem

A ibidem, quæ ſunt in ſancto Sauino manſa duo, in Makiniano manſa viiij. in Frondario manſa duo, item in Fundaniano manſa duo, in Tuleniano manſa duo, in Caſelle manſa duo cum ſeruis, & vxoribus, & filijs eorum, in Panticello manſa duo; Curticellam de Ragiano, Curticellam de Gabiano, Curticellam de Carabo, Curtem de Marciano, cum plebe ſancti Victoris, & plebe ſanctæ Mariæ, & plebe ſancti Petri, & plebe ſancti Venantij, & plebe ſancti Antimi, molendinum de Poſtorola cum omnibus pertinentijs, & adiacentijs, quæ Adam Epiſcopus ad eandem Canonicam ſanctæ Mariæ donauit, per noſtri præcepti paginam confirmamus, & corroboramus, prout iuſtè, & legitimè poſſumus. Viri ſacerdotes, qui in ipſa Canonica manere videntur habeant poteſtatem, qualiter ipſis placuerit more hereditario, ordina- B re, & frui, vt . . . Epiſcopia, qui in ipſa Eccleſia ordinati fuerint . . . . . de ipſa Canonica quocunque modo, vel ingenio auferre, vel in beneficio, vel per donationes, aut permutationes, ſeu quocunque pacto, vel modo donari audeat, ſed liceat ſacerdotes de ipſa Canonica in perpetuum habere, & frui, & ordinare, qualiter ſecundum Domini voluntatem eſſe videbitur. Præcipientes igitur iubemus, vt nullus hominum, Dux, Marchio, Epiſcopus, Comes, ViceComes, vel aliqua noſtri Imperij magna, paruaque perſona prædictos Canonicos de omnibus, quæ ſuperius diximus, inquietare, moleſtare, vel diſueſtire ſine legali iudicio præſumat. Qui autem hoc fecerit, C ſciat, ſe compoſiturum auri optimi libras centum, medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem præfatis canonicis; quod vt verius credatur, manu propria præſentem paginam confirmantes noſtro ſigillo . . . iuſſimus inſigniri.

Signũ D. Ottonis *inuictiſſimi Imp.*
Heribertus Cancellarius vice
Petri Epiſcopi Notario.

Data viiij. Kal. Iulij, anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXCVI. indictione viij. anno verò Tertij Ottonis regnantis xiij. Imperantis verò primo. Actum in Piſto- D *ria fœliciter. Amen.*

16. FVMO reperitur anno 1000. in antiquis tabulis eiuſdem eccleſiæ.

17. EMMO, ſiue Emmonius Fumoni ſucceſſit, de quo habetur mentio anno 1010. Huic caſtrum Mazzanum ceſſit Lupus Raibaldi filius, anno 1008. Eidemque Elperinus, cognomento Bonushomo Edmundi filius tradidit caſtrum Murrij, ipſe verò Emmo caſtrum de Spiniculo Supponi Abbati confirmauit circa annum Domini 1035. vt refert citatus vatic. codex.

18. BERNARDVS, huius nominis primus poſt annum 1036. conſecratus Epiſcopus Corradi Imp. temporibus, qui priuilegia Imperatorum anteceſſorum Aſculanæ Eccleſiæ conceſſa confirmauit, anno 1037. indict. 5. Regni 9. Imper. 9.

A Datum Paderbunæ fœliciter. En diploma, quod vna cum cæteris habuimus à noſtro Sebaſtiano Andrea Antonello, ſic enim ſe habet.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

CHonradus, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator Auguſtus, omnium ſanctæ Dei Eccleſię, omnique fidelium præſentium ſcilicet futurorum nouerit induſtria, qualiter fidelis noſter Aſculanus Epiſcopus, nomine Bernardus conſpectui noſtro præceptum quoddam protulit, in quo continebatur quando anteceſſor noſter bo. me. Octo Imperator, pro Dei nomine, ac pro remedio animæ ſuæ eiuſdem ſanctę Aſculanę Eccleſiæ Præſuli, nomine Adam, eiuſque ſucceſſoribus B donauit, & per præceptum ſuæ confirmationis corroborauit omnem terram ſui Epiſcopij, tàm ad ma[...]cem Eccleſiam pertinentem infra, & extra ciuitatem ſuam, quamq; ad cæteras Eccleſias maiores, & minores, videlicet, plebes, & cappellas, ſiue monaſteria ad prædictam Eccleſiam reſpicientia, quorum vocabula hæc ſunt; Monaſterium ſancti Angeli, quod ſitum eſt infra ciuitatem, & ſancta Maria in Monte ſancto, & ſancti Saluatoris iuxta fluuium Aſumo poſitum, ſeu nominatam terram, quam Otmundus F. Otmundi prænominato Adam Epiſcopo, ſuaque Eccleſia per chartulas dedit, & confirmauit, & omnibus ſuis integritatibus, finibus, & adiacentijs ſuis, ſicut in Otmundi chartula legitur, & quemadmodum C Epiſcopus eidem Otmundo per præſtitum dedit. Ac ipſe Otmundus Eccleſiæ ſancti Epiſcopi . . . præcariam promiſit tantum res, quas per præſtitum ipſe Otmundus, ac . . . habere debet diebus vitæ ſuæ, aut ſicut inquirere poterit, tàm Epiſcopus, quamque ſuus Nuntius, per inquiſitionem trium liberorum hominum vt inueſtit . . . ſæpè nominatus Otmundus de ſua hæreditate, & tenebat cum omnibus finibus, & terminis, quam per chartulam dedit Eccleſiæ Epiſcopij, & ſicut inueſtitus erat Elperinus Epiſcopus anteceſſor Adam Epiſcopi, ita inueſtita ſit Eccleſia, abſque moleſtatione omnium hominum, vſque in perpetuum poſt eiuſdem Otmundi obitum tam de ſua proprietate, & acquiſitione, quam de ſuæ ipſius Eccleſiæ proprietate, quam ipſe detenuit, necnon D omnia monumenta chartarum, ſeu aliquorum ſcriptorum eidem Aſculanæ Eccleſiæ pertinentium. Nos inſuper concedimus, & confirmamus eidem ſupradicto Epiſcopo Bernard. eiuſque ſucceſſoribus omnem ipſam terram de ſummati, quã Maginardus filius Sigolfi per chartulam, & per traditionem dedit ad proprietate ad præfato Epiſcopo, ſuæque ſanctæ Eccleſiæ, ideſt caſtellum de Troiane, cum omnibus ſuis pertinentijs, & quidquid ſibi pertinebat per proprietatem, & per ſcriptum in Maſſa, in Marte, in Bazano, in Canalcele, in Paſtina, in Flaminiano, in Patroniano, in Ilica, cum ipſa Eccleſia ſancti Pauli, in Griſiano, in Core, & Intellegiano, in Rapeno, in Cornu, in Acumulo, in Saxa, in Guaſto pomareſe, in Caſa Venula interaſino, in Pendino, in Colleſpinos, in Sallo, in Pernice, in Colle de Spada, in Torzelino, in

in Carpenoſo, in Moſerlo, in Cotiano, in Sculcula, in Matrice, & omnia, quæ prædicto Epiſcopatu, tam in prædictorum caſtrorum, quamq; & omnia, quæ in ſumati ad proprietatem pertinet eidem præfatæ Eccleſiæ, ſicut in chartulis precarijs Otmundi, & Mainardi filij Sigolfi habetur, & legitur. Mercatum etiam vbicunque in toto ſuo Epiſcopatu voluiſſet ſine contradictione, cuius libet hominis, tam infra ciuitatem, quam extra facere liceret. Monetam etiam in ciuitate conſtruere ad componendos . . . cuiuſcunque generis Aſculana, videlicet ſui Epiſcopi, ac liberè, & ſecurè currentia per totum noſtrum Regnū, & quicquid ad Regiam cenſuram, & poteſtatem noſtram pertinet transfunderemus in eius, & ſucceſſorum illius ius, & dominium, per præceptum noſtræ confirmationis, cum roborare, & donare, confirmare dignaremur. Vnde vos, & nos pia facta anteceſſoris noſtri ad memoria reuocantem per interuentum, & petitionem dilectæ contoralis noſtrę Dominæ Gillæ Imperatricis, & Piligini Archiepiſcopi, ac Brunonis Archicancellarius eidem Epiſcopo Bernardo, ſuiſque ſucceſſoribus omnia ſupradicta donauimus, & per huius noſtri præcepti approbationem corroborauimus, eo ordine, vt nullus Dux, Marchio, Archiepiſcopus, Epiſcopus, Comes, Vicecomes, Sculta, Guaſtaldius, aut publicæ rei exactor, magna, paruaque noſtri Regni perſona diſueſtire, moleſtare, inquietare prædictum Bernardū Aſculanę Eccleſiæ Epiſcopum, eiuſque ſucceſſores de omnibus ſupraſcriptis, aut à noſtris prædeceſſoribus Imperatoribus, ſiue Regibus conceſſis, & à nobis modo per hoc præceptum confirmatis, & datis vnquam interponere præſumat, videlicet, tam de mobilibus, quam de immobilibus rebus, ſeruis, & ancillis, liberis, etiam hominibus, mercatis, moneta, quam ei donauimus, piſcationibus, portubus, aquis, à quacunque ductibus, molendinis, cultis, & incultis, ſyluis, foreſtis, & omnia, quæ dici, vel nominari poſſunt. Ciuitatem, & caſtella, & ſi inuentus fuerit, qui contra hoc noſtrum præceptum facere tentauerit, ſciat ſa compoſitum, velle, nolle, mille libras auri optimi, medietatem noſtræ Kamerę, medietatem quidem ſæpè nominato Bernardo Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus. Quod vt verius credatur, diligentiuſque obſeruetur manu propria ſubter confirmantes, ſigilli noſtri impreſſione iuſſimus inſigniri.

Sign um Domini Chonradi, Romanorum Imperatoris Auguſti.

Bruno Cancellarius vice Peligrini Archicancellarij recognoui.

Datum anno Dominica Incarn. MXXXVII. ind. v. anno autem D. Chonradi ij. regnante xi. imperante viiij. Actum Podelbrannen. feliciter.

A 19. BERNARDVS ſucceſſit Bernardo, quem ſæpius ob temporum vicinitatem, nominumque ſimilitudinem ſuſpicatus ſum cum ſuperiori eundem eſſe, niſi ea dubitatione, implicitè mihi ſcrupulum exemiſſet quædam donatio ab hoc Epiſcopo facta Abbatiſſæ, & Monaſterio ſancti Angeli Aſculani ord. ſancti Benedicti, vbi in hæc verba ſubſcriptus habetur. Ego Bernardus ſecundus Epiſcopus Aſculanus ſcripſi. Qui cum eius nominis ſecundum Aſculanum ſe Pontificem vocet, planè à primo diuerſum ſe demonſtrat. Donationem autem tametſi rudioribus verbis præſcriptam, & quæ ſæculum illud ſapiunt, tamen hic ſubijciendam curauimus, vt Epiſcopi Bernardi, tum pietas, tum liberalitas proderetur.

B *In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen.*

DVm ab omnibus in cognitione eſt, ſed à pluribus elt manifeſtum, qualiter ego Dominus Bernardus ſanctæ Aſculanæ Eccleſiæ Epiſcopus non immemor de Dei pietate, ac proſperitate ſanctæ Eccleſiæ hodierna die propria mea bona voluntate, vna cum voluntate, & per conſenſum de præordinatis ſacerdotibus, vel canonicis meis, qui præordinati ſunt in officio prædicti Epiſcopi. Ego prælibatus Epiſcopus pro redemptione, & abſolutione animæ meæ, ſeu ſucceſſoribus meis, concedimus, & confirmamus omnem ipſam decimationem de ipſis hominibus, quod ſancto Angelo infra ciuitatem, & de fons, & in ipſa Pinea & in ipſo Marino, & in ipſa Plaie, & in Ceraſie habet, & de omnibus hominibus, qui ad prædictum monaſterium pertinent, qui ille non fuerunt vſi dare, neque ad Epiſcopatum, neque ad nullam Eccleſiam, ſed ego Dominus Bernardus Epiſcopus acquiſiui non pugnando, ſed tamen prædicando. Concedo ſupradictus Epiſcopus in ipſo monaſterio ſancti Michaelis Archangeli, quod ædificatum eſt intus infra ciuitate Aſculana. Et tibi Domina Adelberda Abbatiſſa, & ad tuas ſucceſſores, & ad ipſę monachę, qui modo, vel inantea præordinatę ſunt in ſeruitio ſancti Angeli, & Regulam ſancti Benedicti cuſtodiunt, concedimus, & confirmamus ego ſupraſcripto Epiſcopus pro anima mea, & pro anima de ſucceſſoribus meis in tali tenore, omnem ipſam ſupraſcriptam decimationem in ipſo ſupraſcripto monaſterio ſancti Angeli, & ad vos ſupraſcripta Abbatiſſa, & ad ſupraſcriptę monachę dedi ego ſupraſcripto Epiſcopus in tali tenore, quod vos ſupraſcripta, nec ſucceſſores veſtras non habeatis licentiam non vendendi, non donandi, nec contracambiandi, neque per vllum ingenium in alterius poteſtata dandi, nec alienandi, ſed in omni tempore in ius, & poteſtate de prædicto monaſterio, & de prædictæ Abbatiſſę, è ſupraſcriptæ monachę, qui ibi fideliter deſeruiunt, & de ipſis frugibus, qui Dominus annualiter vobis exinde dederint, ſcilicet, de ipſa decimatione de intus, & de foris ſaciatis, quicquid volueritis ad vtilitatem ipſius Eccleſiæ, & veſtrę ſine omnia calumnia; & cenſum ſoluere, ac dare debeatis vos ſupraſcripta Abbatiſſa, & ſucceſſores veſtras annualiter in menſe Auguſto, in Annuntiatione

tione ſanctæ Mariæ, aut ipſa octana, candela vna ad ſupraſcripto Epiſcopo, ſeu per vos, ſeu per miſſos veſtros. Pro ea verò ratione 'dedi ego ſupraſcripto Epiſcópus ipſam ſupraſcriptam decimationem ad ſupraſcripto monaſterio, & ad ſupraſcripta Abbatiſſa, & ſucceſſores ſuas, & ad ſupraſcriptæ monachæ, & ancillia ancillarum Dei in perpetuum, qui ego ſupraſcripto Epiſcopus, vel ſucceſſores meos debemus babere orationem veſtram. Et vt audire mereamur Chriſti Domini vocem: Venite Benedicti, &c. Quod quidem, ſi ego, aut ſucceſſores meos, vel quislibet perſona, quod Deus auertat, calliditate commotus, aut cupiditate præuentus ea, quę ſuperius ſcripta ſunt temerario ſpiritu violare præſumpſerit, & ſi illi non dederint ipſam decimationem, ſicut mihi dederunt omni anno anathema ſit, & cum Iuda proditore, ac cum illis, qui dixerunt Domino Deo: recede à nobis in aeternis ignibus crucietur, & pœnam ſoluere cogatur biſantios mille, medietatem in Cameram Regis, & medietatem in prædicto monaſterio; & poſt pœnam hoc ſcriptum maneat in conuulſum, ſi vos ſupraſcriptæ m. in ſeruitio Dei manebitis, & habitationem prædicti monaſterij obſeruaueritis. & quomodo ſuperius legitur. Hoc factum eſt aſtâte clero, & populo, & cunctis laudantibus, anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo ſexageſimo ſeptimo, indictione quinta, & menſe Martio, die vigeſima fœliciter.

Petrus notarius ſcripſi, & ſubſcripſi, Domino Bernardo Epiſcopo iubente.

Ego Bernardus ſecundus Aſculanus Epiſcopus, ſubſcripſi, &c.

Ego Albertus Archidiaconus conſenſi, &c.

Bernardus, huius memoria habetur ab anno 1045. ad 1069. fuit magnæ exiſtimationis Epiſcopus, ſuoque tempore aucta fuit nimis Aſculani Epiſcopatus iuriſdictio. Huic Henricus Tertius Imperator, Leo Nonus, Victorq; Secundus Romani Pontifices, multa conceſſerunt priuilegia, eidemque omnia ſui Epiſcopatus Iura confirmarunt. Diplomata hic ſemel non pigebit adſcribere in gratiam curioſorum venerandæ antiquitatis.

In nomine ſancta, & indiuidua Trinitatis.

HEnricus, Diuina fauente clementia Rex, omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrique fidelium præſentium, ſcilicet & futurorum nouerit induſtria, qualiter fidelis noſter Aſculanus Epiſcopus, nomine Bernardus ſecundus conſpectui noſtro præceptum quoddam prætulit, in quo continebatur, quod beatæ memoriæ Pater meus Conradus pro Dei nomine, & pro remedio animæ ſuæ eiuſdem Aſculanæ Eccleſiæ Præſuli, nomine Bernardo, eiuſque ſucceſſoribus donauit per præceptum ſuæ confirmationis corroborauit terram ſui Epiſcopij, tàm ad Matricem Eccleſiam pertinentem, quàm etiam ad cæteras Eccleſias maiores, & minores, infra, & extra ciuitatem ſuam, videlicet plebes, cappellas, ſiue monaſteria ad prædictam Eccleſiam reſpicientia, necnon omne ſeruitium, quod ipſi milites deberent dare, vel facere mihi, & meis Nuntijs, & ad Marchiones de eo-

A rum caſtra infra Epiſcopatum ſitas, ſeu nominatim terram, quam Otmundus filius Otmundi cuidam Adam Epiſcopo eiuſdem loci, ſuæque Eccleſiæ, per chartulas dedit, & confirmauit, cum omnibus integritatibus ſuis finibus, & circumadiacentijs ſuis, ſicut in Otmundi cartulis habetur, & legitur, quemadmodum idem Adam Epiſcopus eidem Otmundo per præſtitum dedit, ac ipſe Otmundus Eccleſiæ ſancti Epiſcopij per præcarium promiſit tantum res, quas per præſtitum, ipſe Otmundus accepit, habere debet diebus vitæ ſuæ, ac ſicut inquirere poterit, tam Epiſcopus quamq; ſuus Nuncius per inquiſitionem trium liberorum hominum, vt inueſtitus erat ſæpe nominatus Otmundus de ſua hæreditate, & tenebat eum omnibus finibus, & terminis, quam per chartulam dedit
B Eccleſiæ, & ſicut inueſtitus erat Elperinus Epiſcopus anteceſſor Adam Epiſcopi, ita inueſtita ſit Eccleſia abſque moleſtatione omnium vſque in perpetuum poſt eiuſdem Otmundi obitum, iam de ſua proprietate, & acquiſitione, quamq; de ſua ipſius Eccleſiæ proprietate, quam ipſe detenuit, necnon munimina chartarum, vel ſcriptorum eidem Aſculanæ Eccleſiæ. Mercatum etiam vbicumque in ſuo Epiſcopatu voluiſſet ſine omni cōtradictione, tam infra ciuitatem, quam extra facere ſibi liceret. Monetam etiam in ciuitate conſtruere ad componendos nummos, cuiuſque generis liberè, ac ſecurè currendos per totum Regnum, & quidquid ad Regiam cenſuram pertinere viſum eſt. Vnde verò, & nos pia facta genitricis noſtri ad memoriam reuocantes per in-
C teruentum, ac petitionem dilectæ coniectalis noſtræ Agnetis Reginæ, & Herimandi Archiepiſcopi, ac Hunfredi noſtri cancellarij eidem Epiſcopo Bernardo, ſuiſque ſucceſſoribus omnia ſupradicta donauimus, & per huius noſtri præcepti renouationem corroborauimus eo tenore, vt nullus Dux, Marchio, Archiepiſcopus, Epiſcopus, Comes, Vicecomes, Sculdaſius, Guſtaldius, vel nulla noſtri Regni magna, paruaque perſona diſueſtire, vel inquietare præſumat, prædictum Epiſcopum Bernardum, eiuſque ſucceſſores de omnibus ſupradictis ab anteceſſoribus noſtris Imperatoribus, & Regibus conceſſis, & à nobis modo per hoc præceptum corroboratis, & datis; ſi quis autem hoc noſtrum præceptum in aliquo infringerit, ſciat ſe . . . . auri medietatem noſtræ Came-
D ræ, & medietatem pro dicto Epiſcopo Bernardo, ſuiſque ſucceſſoribus, quod vt verius credatur, & diligentiſſimè ab omnibus in perpetuum inconuulſum conſeruetur manu propria ſubterfirmaui & ſigillo noſtro inſigniori iuſſimus.

Signum † Henrici Regis Tertij Romanorum Inuictiſſimi.

Hunfredus Cancellarius vice Herimanus Archicancellarij cognouit.

Datum iiij. id. Iul. indict. xiij. anno Dominicæ Incarnationis Mill. XLV. anno autem ord. Henrici Regis Tertij xvi. Regni verò vij. Actum Coloniæ in Dei nomine fœliciter. Amen.

Alterum eiuſdem Henrici diploma ſequens eſt.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

HEnricus, Diuina fauente Clementia Romanorum Imperator Auguſtus, omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ noſtræ fidelium, præſentium ſrilicet, & futurorum, nouerit induſtria, qualiter Bernardus ſecundus ſanctæ Aſculanæ Eccleſiæ Epiſcopus, quæ extructa eſt in honorem Beatæ Dei Genitricis Mariæ, & in qua requieſcit corpus ſancti Emigdij, interuentu Domini Victoris PP. ac petitione dilectę Antectalis noſtræ Agnetis Imperatricis, & Gebchardi Ratisbonenſis Epiſcopi, & Guntheri noſtri Cancellarij, & à ſecretis noſtris adiens præfatus Epiſcopus Imperialem Excellentiam petijt, quatenus pro Domino, & pro animæ bonæ memoriæ Conradi noſtri patris remedio, tam ipſi, quàm ſuæ Eccleſiæ res omnes Aſculano Epiſcopio, quolibet iure pertinentes, à ſuisq; etiam prædeceſſoribus, inibi acquiſitas, noſtræ præceptalis authoritate, prout iuſtè, & legaliter poſſumus, cum omnibus mobilibus, & immobilibus, ſuperioribus, & inferioribus, vel etiam cum omnibus pertinentijs, & aduentitijs ſuis, ſecundum præcepta noſtrorum anteceſſorum Imperatorum, aut Regum, confirmare, atque corroborare dignaremur. Cuius dignis petitionibus aurem accomodantes prænominatæ Eccleſiæ Aſculanæ dedicatæ in honorem ſanctæ, & ſancti Emigdij, prout iuſtè, & legaliter poſſumus corroboramus, & confirmamus omnes res, ac proprietates, ac familias, ad eandem Eccleſiam pertinentia, ciuitatem Aſculanam ex integro, cum ipſa ſua portione de monaſterio ſancti Angeli, monaſterium ſanctæ Mariæ in Monte ſancto poſitum, monaſterium ſancti Saluatoris ſitum iuxta fluuium Aſum, plebes, & cappellas maiores, & minores, iuſtè ad eandem reſpicientia, ſiue nominatim terram, quam Otemundus filius Otemundi pręfato Epiſcopio ad proprietatem dedit, & per chartulam confirmauit. Nos inſuper concedimus, & confirmamus eidem ſupraſcripto Epiſcopo Bernardo ſecundo, eiuſque ſucceſſoribus omnem ipſam terram de ſummaio, quam Maginardus filius Sigolfi, ad proprietatem dedit, & per chartulam confirmauit ad iam dicto Epiſcopio, ideſt caſtellum de Tiocooo, cum monaſterio ſancti Laurentij, atque omnibus ſuis pertinentijs, & quidquid prænominato Maginardo pertinebat ad proprietatem, & præſcriptum in Maſſa, in Marte, in Bagano, in Villa magna, in Flaminiano, in Tlica, in Spinetule, In Api, in Griſiano, in Telleniano, io Belenterio, in Coſe, in Bapino, in Colle ſpinoſo, in Canalide, in Partena, in Petroniano, in Aneyano, in Cornu, in Acumulo, in Salla, in Portice, in filetto, in Colle de Spado, in Tonzolino, in Carpenolo, in Muſido, in Cotiano, in Sculcula, in Matrice, & omnia, quæ prædicto Epiſcopatui, tam in ſupradictorum caſtrorum, quamq; & omnia, quæ in ſummati ad proprietatem pertinent; eidemque præfatæ Eccleſiæ, ſicut in chartulis, & præcarijs Otemundi, & Manginardi filij Sigolfi habetur, & legitur. Inſuper confirmamus noſtra præceptali pagina omnes inſcriptiones communitatum, quas

A prænominatus Epiſcopus Bernardus ſecundus à bonis hominibus in præteritis temporibus acquiſiuit, & in futuris eidem ſuperius nominatæ Eccleſiæ acquirere poteſt, tam ipſe, quam ſui ſucceſſores. Acquiſita autem in ſuis temporibus nominatim ſunt hæc; Caſtra, Aquilaria, Luco, Turre, Luciana Sealelle, Ciuitella, Caſulæ, Ciniano, Anſule, Venarupta, Colonnata Poſtmonte, Affiano, Poio de Villa magna, Filtriano, Octauo, Montecoci, atque Spinitulo, Ripa, Poio Sigolfi, Ilice cum Turre Seſtelana, Elicetum, Cilinule, Corata, Colondalle, Saletto, Maſſa, Deramata, Caſelle, cum omnibus illorum pertinentijs, Sancimus etiam eidem Eccleſiæ, vt ſi chartę, & firmitates eidem Eccleſiæ aliquo caſu ab igne crematæ fuerint, ſeu à prauis hominibus furatæ, vel ablatæ, ex noſtra

B authoritate liceat Epiſcopum ibi pro tempore ordinatum ſe in placido defenſare, & inueſtituram terræ, de qua contentio orta fuerit, tenere ſecundum quod eius anteceſſor inueſtitus fuit, & detinuit, donec . . . ad placidum ſe conduxit. Super hæc omnia permittimus ei, quoniam in noſtra fidelitate perſudauit, conſiderantes eo magis, quia in reſtauratiooe ſuæ Eccleſiæ optimè vigilat, donauimus ei, quicquid nobis peruenerde Comitatu Aſculano, in fœdere, & in placito, ſuiſque ſucceſſoribus. Merratum etiam vbicumque in ſuo Epiſcopatu voluiſſet ſine contradictione cuiuslibet hominis, tam intra ciuitatem, quàm extra facere liceat; Monetam etiam in ciuitate conſtruere ad componendos nummos cuiuſuis generis, Aſculana videlicet, ſui Epiſcopij, libe-

C rè, & ſecurè currendos per totum noſtrum regnũ, & quidquid ad regiam cenſuram, & poteſtatem noſtram pertinet in eius transfundere, & ſucceſſorum eius, Ius, & dominium per præceptum noſtræ confirmationis donamus, & corroboramus eo ordine, vt nullus Dux, Marchio, Archiepiſcopus, Epiſcopus, Comes, Vicecomes, Sculdarius, Caſtaldius, aut publicæ rei exactor, magna, paruaque noſtri regni perſona diſueſtire, moleſtare, inquietare prædictum Bernardũ ſecundum Aſculanum Epiſcopum, eiuſque ſucceſſores, de omnibus ſupraſcriptis à noſtris prædeceſſoribus Imperatoribus, ſiue Regibus conceſſis, aut à nobis modo per hoc præceptum confirmatis, & datis vnquam in tempore præſumat, videlicet, tam de mobilibus, quam de immobilibus rebus, ſeruis. &

D ancillis, liberis etiam hominibus, mercatus, moneta, fodrum, & placitum, quam ei donauimus, piſcationis, portibus, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, pratis, paſcuis, cultis, & incultis; ſyluis, ceruorum, cæterarumque ferarum forcſſis, armentis, gregibus, & omnia, quæ dici, vel nominari poſſunt, eidem iuſtè fauentibus, ſi quis igitur, quod minimè credimus, huius noſtræ confirmationis præcepti temerarius violator aliquando extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras mille, medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem Bernardo ſecundo Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus, quibus violentia illata fuerit, quod vt verius credatur, firmiuſque ab omnibus obſeruetur, manu propria robrantes noſtro ſigillo iuſſimus inſigniri.

Si-

Signum Domini Henrici Tertij † Romanorum Imperatoris Augusti.

Guntherus Cancellarius, vice Heremanni Archiepiſcopi, & Archicancellarij recognoui. Datum 6. Kal. Iunij anno Dominicæ incarnationis 1056. indict. 9. anno Domini Henrici Tertij ordinat: eius 28. Regni verò 18. Imper. II. Actum Florentiæ in Dei nomine feliciter. Amen. Adeſt magnum ſigillum cuiuſdam mixturæ, in quo inſculpta Imperatoris imago, dextera manu pallam rotundam tenentis cum Cruce, & ſiniſtra baculum, ſedentis, & circumcirca legitur HEINRICVS. &c.

Leonis Noni diploma tale eſt ab originali deſumptum.

LEO EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

B*Erardo Secundo Epiſcopo Eccleſiæ, & Epiſcopatus S. Dei Genitricis Virginis Mariæ, & beatiſſimi Chriſti Martyris Emigdij, poſitæ in Comitatu Eſculano intra ciuitatem, cunctiſque ſuis ſucceſſoribus canonicè illuc intrantibus in perpetuum. Quia diuina largitate gratia beato Petro Apoſtolorum Principi regere, diſpenſare, & ab omni prauorum infeſtatione defenſare, omnis commiſſa eſt Eccleſia, vt cuius paſcatur doctrina, eius muniatur, & tutela. Conuenit nos, qui eius vice Apoſtolatus fungimur culmine, ſingulis Eccleſiæ iuſtæ protectionis manus porrigere, quatenus, quod illis ad tutaminis proficit fulcimentum, nos expediat a debito, quod debemus omnibus, proinde rogatu Domini ſupranominati Bernardi Epiſcopi ſanctæ Eccleſiæ Eſculanæ Apoſtolica authoritatis munimen concedentes, & per eam præfato epiſcopo, cunctiſque eius ſucceſſoribus canonice inibi inthronizatis, quæ ad honorem Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ eſt dedicata, nec in inferioris liberalitatis præſcriptum, ſed obſtaculum, & totius protectionis clypeū priuilegij munimen conferimus, vt Eccleſia, quæ nomini ſummi omnipotentis Regis Martyrum eſt dedicata, ſit etiam ſummi Militis eius filij ſcripto protecta, gladioque defenſa. Ideoque Apoſtolica authoritate prouidentes ſingula, quicquid iuſtè eidem deferetur Eccleſiæ, confirmamus, & corroboramus tibi, vt nemo exindè eum audeat diſueſtire, vel moleſtare, ſeu aliquam inquietudinem illi inferre, ideſt Ciuitatem Eſculanam ex integro cum ipſa ſua portione de monaſterio ſancti Angeli, quod in ipſa ciuitate eſt conſtructum, & monaſterium ſanctæ Mariæ, in ſancto monte poſitum, cum omnibus iuſtè ſibi pertinentibus, vel quæ in antea aliquorum iuſta datione legaliter pertinere poterunt. Caſtellum, quod dicitur Trione cum Monaſterio ſancti Laurentij cum omnibus pertinentijs ſuis, curtem de Maſſa cum ipſo Poio de valle lucida, curtem de Monte, curtem de Pazano, ſicut in cartula Maynardi filij Sigolfi habetur, & legitur. Caſtra, quæ dicuntur Sreculcula, Matrice, Spinetula; curtem de Ilica; curtem de Cariano, curte de Core, curtem de Belenterio; curtem de Flaminiano, curtem de Api, curtem de Terracina; curtem de Bapino, curtem de Vuaſto Pomareſe, curtem de Saxa, curtem de Salli, curtem de Patarco, curtem de Villa Magna, & omnia quæ prædicto epiſcopatui, tam in ſupradictorum caſtrorum curtem de Montariolo intus Ciuitatem Spoletanam, curtem de Paterno in loco qui Ponte dicitur, curtem de Primo caſu, Gualdum de Laguine, in Nurſiam caſam, & curtem infra locum vbi olim fuit ciuitas: curtem de Sala in eadem Nurſia Gualdum de Feſto, curtem Sanelli; in comitatu item Eſculano, in loco qui Aqua dicitur, caſtellum de Luco, & turrim de Fotiano, & Poium de Quintodecimo, curtem Mazzanam cum ſalinis ſuis, caſtellum de Murro, caſtrum Fundanianum, montem Purum cum foreſtis, & ſyluis, cum Poio, quod clamatorium dicitur, Plago cum caſtro Luſiano, Villa magna cum Poio, & caſtello, Cicilianum montem Caluum, Baianum, caſtrum de Gualdo, curtem Agelli, caſtrum Lagunianum, curtem Pupilianam, curtem ſancti ſtephani, curtem de Paterno, & caſtrum de Spelunca cum ipſa curte de Valeriano, curtem de Boſiano, montem Andreæ, Poium Siluiſtum, quod eſt ante caſtellum Guſianum, nec non & caſtrum de Spinetulo cum curte ſua, quæ Franciſca dicitur, curtem Faſſianam, curtem preſtitulam, Poium Valenterium, caſtellum de Ottano, Poium Gaminaldum, curtem Cerminariam, curtem Chriſianam, curtem de Viuario, curtem ſancti Felicis, Poium de Pignole, curtem ſancti Martini, caſtrum de Corate cum Poio Heliceti, & Ciſimule, curtem Popiliano, curtem Lauretianam, curtem Malsinianam, caſtellum Caſtelli, in Froudaria curtem Porilem, curtem Dianam, curtem de Quarto; Caſtellum de Paſlmentes, curtem Capitinulam, curtem Paternionis, cum Poio Auignonis, caſtellum de Callonnata cum ſuis curtibus, curtem Ciulani cum ſuo caſtello, curtem de Caſale, & caſtellum de Vina. Hæc omnia ſupranominata cum plebibus, & Eccleſiis ſingulis, earumque dotalibus, cum ſeruis, & ancillis, villulis, maſſaritijs, commendatitijs, & colonibus ſingulis, cum alpibus, & montibus, ſyluis, pratis, paſcuis, vineis, oliuetis, cultis, & incultis, aquis, molendinis, piſcarijs, piſcationibus, ſalinis, aquarumque decurſibus, nec non & armentis, equorumque foreſtis, ſeu omnibus iuſtè ſibi pertinentibus in integrum confirmamus, atque Apoſtolica authoritate corroboramus. Decimas etiam, ſeu primitias, & cunctas oblationes fidelium viuorum, & mortuorum eidem Epiſcopatus iuſtè, & canonicè pertinentes tibi iuxta canonicam inſtitutionem ſanctorum Patrum concedimus. Nec non & illud ſtatuendo decernimus, ne aliquis Epiſcopus, alicuius authoritate, vel poteſtate ſuffultus audeat abſque licentia inibi iuxta præfati Epiſcopi ordinationes, ſeu conſtitutiones aliquas facere, vel iudicia diſponere, ſeu Clericos, aut Presbyteros Synodo qualicumque diſtringere, vel fatigare. Statuentes igitur Apoſtolica authoritate quæ ſeruanda eſt ab omnibus, & in omnibus ſtatuimus, & ſub anathemate conſtringimus, vt nullus Imperator, ſiue Rex, nullus Dux, vel Marchio, Comes, Vicecomes, Caſtaldus, vel quilibet publicè pariter exactor, ſeu cuiuslibet hominis perſona, cuiuſcumque ſit ordinis, vel dignitatis, ſeu religionis, hanc pragmaticam priuilegij ſanctionem audeat refragare, vel in quoquam confringere, quod qui tentauerit a beato Petro Apoſtolorum principe Anathemate diuino percuſſus intereat, quia Dei Genitricem, eique famulantes offendere non timuit. Denique hoc inſpicere pro nihilo duxit: Conſeruator verò benedictione ſuffultus Apoſtolica à Deo Omnipotente vitam conſequatur æternam.*

Data Kal. Iulij per manus Friderici Diaconi S. R. E. Bibliothecarij, & Cancellarij vice Domini Herimanni Archicancellarij, & Colonienſis Archiepiſcopi anno Domini Leonis Noni Papæ Quarti indict. 5. actum Bene-

nenti in Die nomine fæliciter . Amen .

Victoris verò Secundi eidem Bernardo conceſſum diploma eſt ijſdem verbis deſcriptum cum ſuperiori Leonis. Subſcriptio vero eſt quæ ſequitur. Ita in plumbo addita in medio hæc verba *IESVS CHRISTVS. Petrus . Paulus .*

Victoris primæ ſedis Epiſcopi, & vniuerſalis Papæ Secundi. Data 4. Non. Ianuarij per manus Hildebrandi S. R. E. Subdiaconi vice Hermandi Apoſtolicæ Sedis Archicancellarij an. primo Domini Victoris Papæ Secundi indict. octaua. Datum Romæ in Dei nomine fæliciter . Amen .

Interfuit hic noſter Bernardus Secundus Concilio Romano ſub Nicolao Secundo celebrato anno 1059. menſe Aprili, Nec abſre erit hic Henrici Tertij Imp. ſententiam referre ad fauorem Bernardi latam contra Albaſiam Abbatiſſam anno 1074. in qua præter alios Sigemannus memoratur Epiſcopus Fulginatenſis, huculque ſcriptoribus ignotus: monumentum tale eſt.

Dum in Dei nomine in Comitatu firmano .

IN locum vbi dicitur ad ſanctum Marotum in Placito reſidebat Dominus Henricus Imperator cum Henrico ſacri Palatij cancellario ad iuſtitiam faciendam, ad deliberandam, reſidentibus cum eo Bonofilio Iudex Imperialis, & Papienſis, Vgo filius Grimaldi Tranſmundus filius Raſelgardi, Atto filius Odemundi, Giſelbertusfilius Giſelmandi, Epiſcopus Eremannus de firmo, Epiſcopus Sigemanno de Fulingo, Fulcho filius Alberici, Vgo filius Petri, Lado filius Carboni, & reliqui plures. Ibique eorum veniens preſentia Dominus Bernardus Secundus Epiſcopus Epiſcopij ſanctæ Eſculanæ Eccleſiæ ſimul cum Vrſo aduocato ſuo, & cepit dicere: Domine ſeniorum Imperator iam plures vices me reclamaui ad vos de Albaſia mulier Pandulfi de illa Curte di Heliceto, & de illo caſtello de Corata cum omnia ſua pertinentia quod ipſa tenet contra me malo ordine, & contradicte: tunc Dominus Imperator quando tale audiuit interrogauit ſupradicta Albaſia quid ſibi pertiniſſet ſupradicta res, illa reſpondit quod ſuus maritus commutaſſet cum Acto filius Choni, tunc ſupradictus Imperator interrogauit ſupradicto Iudice quis exinde fuiſſet lex, tunc dixit ſupradicto Iudice Domine interrogate eam vbi eſt ſuum doctorem, vel ſi habet teſtimonij, tunc interrogauit ea ſuprad. Imperator ſi habuiſſet doctorem, vel teſtimonij tunc dixit ſupradicta Albaſia; non poſſum hic habere doctorem, neque teſtimonij, quia ego deprecaui vos, vt veſtram Epiſcopalem illis mandaſſetis, illi nolunt venire mecum in veſtram præſentiam. In eadem hora Dominus Imperator quando tale audiuit dixit ad ſuprad. Iudice, qui exinde fuiſſet lex, tunc ſuprad. Iudice Bonofilio reſpondit, & dixit, Domine lex eſt, vt facias illam refutare ad ſupradictum Epiſcopum illam inueſtituram de illa ſupradicta res, quod feciſtis facere inſra ſe ipſum Epiſcopum à ſupradicta Albaſia, ſalua querela, & vos debetis inueſtire ſupradictum Epiſcopum, & ſuum aduocatum in perpetuum. Tunc Dominus Imperator quando tale audiuit fecit ſupradicta Albaſia ad ſupradictum Epiſcopum refutare ipſas præfatas res, ſicut ſupradicto Iudice iudicauit; & per fuſtem, quem in manu tenebat ſuprad. Imperator inueſtiuit ipſas ſuprafcriptas ad ſuprafcriptum Epiſcopum, & ad ſuprafcriptum aduocatum ad ſuprafcriptum Epiſcopatum in perpetuum. Inſuper miſit ſuum bannum ſuper prædictum Epiſcopum, & ſuper iam ſupradicta curte Heliceto, & ſupradictum Caſtellum cum ſua pertinentia; vt nullus qui libet homo audeat iam dictum Epiſcopum, vel ſuum ſucceſſorem vel partem iam dicti Epiſcopi exinde diſueſtire, moleſtare, vel inquietare ſine legale iudicium. Qui cum fecerit centum libras aurei ſe compoſiturum agnoſcat; medietatem Cameræ noſtræ, & medietate prædicto Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus, & an notitia qualis acta eſt cauſa fieri ammonuerunt. Quidem & ego Folcho Notarius ſacri Palatij ex iuſſione ſupradicti Imperatoris, & Iudicum ammonitione ſcripſi. Anno ab incarnatione Domini noſtri IESV CHRISTI milleſimo quatrageſimo ſeptimo, indictione quintadecima, Imperij verò Domini Secundi Henrici Deo propicio primo. Actum in Comitatu Firmano ad ſanctum Marotum in Dei nomine feliciter Amen.

Ego Henricus Imperator ſubſcripſi.
Ego Henricus Cancellarius ſubſcripſi.
Ego Panifilius Imperialis Iudex, & Papienſis interfui.
Ego Adomo Iudex firmanus interfui.
Ego Adelbertus Iudex ſubſcripſi.
Ego Vgo Rauennenſis interfui.
Ego Bonus Homo Iudex ſubſcripſi.

20. STEPHANVS poſt Bernardum inuenitur anno 1069. qui in menſe Septembri indictione 7. Sciolſo Tranſmundi filio medietatem Caſtri Ciuitellæ, aliaque multa bona recepit. Conſule documentum donationis ſeruatæ inter alia monumenta Cathedralis Eccleſiæ.

21. ALBERICVS ab anno 1098. vſque ad num 1125. reperitur in monumentis Aſculanis.

22. PRESBYTER Epiſcopus diu hanc rexit Eccleſiam anno 1131. Hunc Lotharius Imperator priuilegia ab alijs Imperatoribus Aſculanæ Eccleſiæ conceſſa confirmauit anno 1137. talis tenoris.

In nomine Sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Lotharius diuina fauente clementia Romanorum Imperator Auguſtus.

IVſtum eſt, omnino imperiali decet magnificentiæ, inter cæteras Eccleſias, eas potiſſimum amplecti, quæ de imperio ſunt, & ad noſtram ſpecialiter ſpectat defenſionē. Proinde omnium fidelium noſtrorum, tam futurorum, quàm præſentium induſtriam noſſe volumus; Qualiter nos inſtinctu conſortis noſtræ Richinzæ, annuente fideli noſtro Henrico Ratiſponenſi Epiſcopo, & Archicancellario noſtro Eſculanæ Eccleſiæ omnem ſuæ dignitatis integritatem conſeruare neceſſarium duximus. Ad quod, & exemplo anteceſſorum noſtrorum Regum, & Imperatorum informamur, & non minus deuotio, & ſeruitium eiuſdem Eccleſiæ venerabilis Epiſcopi Presbyteri nomine ad

id

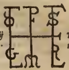
id nos accendit . Quem Imperiali liberalitate, per omnia amplectentes confirmamus ipſi, ſuiſque ſucceſſoribus, & donamus Comitatum Eſculanum ex integro, omneſque pertinentias, quas, vel modo tenet, vel iure tenere debet. Confirmamus, & donamus ei, ſuiſque ſucceſſoribus Eſculanam Ciuitatem, cum omni diſtrictu Imperiali, nec non familijs, & pertinentijs ipſius: monaſterium videlicet ſancti Angeli in eadem ciuitate conſtructũ, quod iuris noſtri eſſe dignoſcitur; quod donamus, & confirmamus eidem Eccleſiæ Eſculanæ, attendentes deuotionem prædicti Epiſcopi Presbyteri ſeruitium: monaſterium quoque ſanctæ Mariæ in monte ſancto poſitum: monaſterium ſancti Laurentij iuxta Caſtellum Troione poſitum cum omnibus pertinentijs ſuis: monaſterium etiam ſancti Petri in Cerreto, quod Franſaricus filius Teodini pro remedio animæ ſuæ prædicto Epiſcopo, & Eſculanæ dedit Eccleſiæ, terram quoque, quam Oemundus filius Oemundi eidem dedit Eccleſiæ, Confirmamus, & donamus ipſi terram de ſummati, quam Maynardus filius Sigolfi, eidem obtulit tempore Beroardi Secundi Epiſcopi; ideſt caſtellum de Froione, Vallelucida . . . . . & quidquid prænominato Maynardo proprietatis iure pertinebat in Maſſa in monte, in Bazano, in Villa magna, in Flaminiano . in Ilica, in Spinetule, in Api, in Griſiano, in Telleniano, in Bellentoriò, in Core, in Bapioo, in Sala, in Guaſto Pomareſe, in caſa vetula, in Terallino, in Pennino, in Colle Spinoſo, in Cananide, in Paſtina, in Petroniano, in Aoezano, in cornu, in Acumulo, in Sallo, in Peonice, in Tiletta, in Colle de Spada, in Forzolino, in Carpeneto, in Muſido, in Cotiano, in Humcula, in Matrice: caſtellum Colle altum cum eremo, & pertinentijs ſuis, omnia quoque tempore prædicti Bernardi Epiſcopi acquiſita, Aquilariam videlicet, Lucum, Turrim Fricanam, Scalellam, Ciuitellam, Caſulam, Areſulum, Columnatam, Pormentem, Offianum, Picum de Villa magna, Feltrianum, Lodium de Iuliano, Caſtinianum Octauum, montem cocum, Spiniulum, montem de Caſtanea, ripam cum ipſo Poio Sigolfi, Ticem cum Turre Siſterana, Licerum, ſimule, Corata, Ancarianum, Calnodelle, Saletto, Carruſa, Maltinianum, Cantalupum cum ripa Ceruaria, & alias ripas, Malta, Reſamata, Caſelle, Murtum, quod vi ablatum prædicto Epiſcopo Presbytero reſtituimus, Fundanianum, Pineam, Kiſianum, Tolenianum, ripam cum Podio de Vallicella, Pordanum, montem Andreæ cum eccleſia ſanctæ Mariæ, Podium Meyhenardi: præterea terram, quam dedit filius Traſmundi prænominatæ Eccleſiæ, Venam ruptam, Olmolum, Palumnianum, Valerianum. Confirmamus etiam eiuſdem proprietatis Olettam, & de alia oblatione mediantem de caſtello Patrniope, cum omnibus poſſeſſionibus prænominatarum pertinentija. Super hæc omnia remittimus, & condonamus eidem Eccleſiæ pro ſeruitio fidelis noſtri ſæpius nominati Epiſcopi, quidquid nobis pertinet in comitatu Eſculano, in Fodro, & in Placito. Mercatum quoque vbicumque in toto ſuo Epiſcopatu voluerit infra, & extra Ciuitatem Epiſcopij

A

dictæ Ciuitatis liceat abſque contradictione alicuius; monetam quoque vbi voluerint habeant, & faciant horum omnium ſupradictorum, ius, & dominium eidem Eccleſiæ authoritate priuilegij noſtri eo ordine confirmamus, & nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, nulla denique magna, paruaque perſona, in his omnibus ſupradictis præfatam Eccleſiam moleſtare, diſueſtire, aut inquietare præſumat. Si quis verò contra hoc, quod non credimus præſumpſerit, centum libras auri Cameræ noſtræ, & totidem ipſi componat Eccleſia. Quod vt verius credatur & ab omnibus diligentius cuſtodiatur, præſentem inde chartam ſigillo noſtro inſigniri iuſſimus .

B

Signũ D. Lotharij Imperatoris in-

Tertij Romanorũ uictißimi .

Ego Riccardus vice Henrici Archicancellarij recognoui .

Data anno Incarnationis Dominicæ 1137. indict. 15. Decimoquinto Kalendas Decembris anno vero Regni Regis Lotharij 12. imperij 6. Actum Soltini in Chriſti nomine fœliciter . Amen .

Præſens fuit Presbyter conſecrationi Eccleſiæ cathedralis Fulginatenſis anno 1146. Synodoque

C

celebratæ in eodem Templo à Iulio Card. tituli ſancti Marcelli Eugenij Tertij legato . Anno verò 1150. fuit adſcriptus ab Imp. Conrado in Principum conſortium, eique ab eodem confirmata ampliſſimè omnia per ipſum poſſeſſa, ſub datum pridie idus Martij Norimbergæ . En diploma .

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis .
Chonradus diuina fauente gratia Romanorum Rex Secundus, ac ſemper Auguſtus .

DEcet imperialem magnificentiam eas Eccleſias potiſſimum fouere, & amplecti, quæ de imperio ſunt, & ſpecialiter ad noſtram defenſionem ſpectare dignoſcuntur. Quocirca fidelium noſtrorum omnium, tam præſentium, quàm fu-

D

turorum nouerit induſtria, qualiter nos Principum noſtrorum precibus ſuadente quoque Vuibaldo Abbate Compagenſe, Eccleſiæ Eſculanæ omnem dignitatis ſuæ integritatem conſeruare dignum duximus, exemplo quoque anteceſſorum noſtrorum Regum, & Imperatorum, inſtruimur, & informamur, & nihilominus magna deuotio, magnũq; ſeruitium eiuſdem Eccleſiæ venerabilis Epiſcopi nomine Presbyteri, venientis ad nos in Alemanniam ad id nos accendit, & inuitat quàm honeſtiſsimè recepimus, cumque de regalibus inueſtientes in conſortium Principum noſtrorum ſuſcepimus, cui etiam omnia bona ſuæ Eccleſiæ, omniaque Eccleſiæ ſuæ iura, quæ vel tempore ſuo, ſuorumque prædeceſſorum amiſſa ſunt, per corporalem inueſtituram reddidimus, & alia quæ à nobis petijt

videlicet

videlicet totam terram Mutorum Collepagane, Lempa, Syluapoſſa, Ilgium, Pharaonem, ſecundum cordis noſtri ſereniſſima m æquitatem reſpectu ſui ſeruitij donauimus diligenter, & conceſſimus, cum adiacentijs ſuis omnibus, donantes,& confirmatores ipſi, ſuiſque ſucceſſoribus Comitatum Eſculanum ex integro, omneſque pertinentias quas, v l nunc tenet, vel de iure debet tenere, confirmamus, & donamus ei, ſuiſque ſucceſſoribus Ciuitatem Eſculanam, cum toto imperiali diſtrictu, nec non familijs, omnibuſque pertinentijs ipſius, monaſterium videlicet ſancti Angeli in eadem ciuitate conſtructum, quod iuris noſtri eſſe dignoſcitur, quod donamus, & confirmamus eidem Eſculanæ Eccleſiæ attendentes prædicti Epiſcopi presbyteri deuotiſſimum ſeruitium. Monaſterium etiam ſanctæ Mariæ in Monte Sancto ædificatum, monaſterium ſancti Laurentij iuxta Caſtrum Frione poſitum, cum omnibus ſuis pertinentijs; monaſterium quoque ſancti Petri in Cerreto, quod Transaricus filius Teodini pro remedio animæ ſuæ eidem Epiſcopo, & ſupradictæ Eſculanæ Eccleſiæ dedit. Confirmamus etiam, & donamus ipſi terram, quam Oemundus filius Oemundi eidem Eccleſiæ dedit, & terram de Summati, quàm Maynardus filius Ligolfi, tempore Epiſcopi Bernardi Secundi ibidem conceſſit, & dedit, idest Caſtellum de Troiane, vallè Lucidam, Vagiſonem, & quidquid prænominato Maynardo iure proprietatis pertinebat in Maſſa, in Marte, in Bazaoo, in Villa magna, in Flaminiano, in Ilica, in Spinitule, in Api, in Griſiano, in Tolleniano, in Bellentono, in Core, in Rapino, in Saxa, in Guaſto pomaraſe, in Caſa vetula, in Terracina, in Pennino, in Colle ſpinoſo, in Camanide, in Paſtina, in Petroniano, in Auezano, in Cornu, in Acnmulo, in Sallo, in Peonice, in Colle de Spada, in Filetta, in Carpenolo, in Tentolino, in Caſiano, in Muſido, in Seulcula, in Matrice: Caſtellum, Colle alto cum Heremo, & pertinentijs ſuis: omnia quoque acquiſita tempore prædicti Bernardi Epiſcopi, videlicet Aquilariam, Lucum, Turrem Fuemam, Halelle, Ciuitellam, Caſulam, Auſulum, Colonnatam, Poſmontem, Malterianum, Offinianum, Poium de Villa magna, Podium de Iuliano, Tiltrimianum, Caſtenianum, Octauum, Montem cocum, Spinitulum, Montem de caſtanea, Ripam cum ipſo Poio Ligolfi, Iliceem cum turre hiltetana, Licetum, Eſimule, Corana, Aucatianum, Coloneſſe, Saletto, Caoruſſa, Cantalupum cum ripa, Cumaria, & alias ripas, Malta retamata, Murrum, Caſelle, Fundanianum, Liſianum, Pinzam, Folenianum, Ripam cum Podio de Vallicella, Porchiarum, Montem Andreæ cum Eccleſia ſanctæ Mariæ, Podium Maginardi, Venam ruptam, Valentanum & Olettum, Olnalum, Palumniaoum, adhuc etiam confirmamus Pater. . . . ne, cum adiacentijs, & pertinentijs ſuis, nec non etiam terram; quam Iacobus, & Translaricus filij iam prænominati Translarici præfato Epiſcopo, & Eccleſiæ ſuæ per cartulam donationis dederunt, videlicet Caſtellum milianum, & vbicumq. eorum . . . . alitas eſſe dignoſcitur, in Caſtello, &

A Sereto, alijſque locis; Inſuper donationem, quam Mathæus Comes Aprutinus ex teſtamento, iam ſæpè dicto Epiſcopo, & Eccleſiæ ſuæ dedit, videlicet totam hæreditatem Aimerradi, & Gualfredi, quam in Caſtello Spinetulo tenebant cum ſuo Campo mannali, ſub ipſo Caſtello in Solano poſito; Caſtellum quoque Mazanum, à filijs Tranſmundi eidem Epiſcopo, ſuæque Eccleſiæ donatum, cum antiqua poſſeſſione præfatæ Eccleſiæ; terram etiam, quam Mattaſeſſone eidem Epiſcopo, & ſupranominatæ Eccleſiæ dedit, idest caſtella, Collatum, & Leccum, & partem ſuam de Aſtindo, & hæreditatem ſuam totam, vbicumque inuenta fuerit. Confirmamus etiam eidem Eccleſiæ Caſtellum Monte mori, quod præfato Epiſcopo Vbaldus Cardinalis reddidit. Super hæc
B omnia remittimus, & condonamus eidem Eccleſiæ pro ſeruitio fidelis noſtri ſæpius nominati Epiſcopi quidquid nobis pertinet de Eſculano Comitatu in Placito, & in fodro, vbicumque etiam ſolueritt mercatum in toto ſuo Epiſcopatu ſine alicuius contradictione Epiſcopis eiuſdem ciuitatis infra, & extra ciuitatem liceat, Monetam quoque, vbi voluerint, faciant, & habeant, auctoritate noſtri priuilegij confirmamus ius, & dominium ſupranominatæ Eccleſiæ, horum ſupradictorum omnium, eo ordine, vt nullus Dux, Archiepiſcopus, Epiſcopus, Marchio, Comes, Vicecomes, nulla denique magna perſona, ſiue parua, præfatam Eccleſiam in his omnibus prædictis inquietare, diueſtire, aut moleſtare audeat, Si quis vero, quod non credimus, contra hoc præſum-
C ſerit, centum libras auri Cameræ noſtræ, & eidem Eccleſiæ totidem componat; quod vt verius credatur & ab omnibus diligentius cuſtodiatur, præſentē inde cartam ſigillo noſtro iuſſimus inſignari.

Signū D. Chonradi *Regis Romanorū Secundi.*

Ego Arnoldus Cancellarius, vice Henrici Moguntini Archiepiſcopi, & Archicancellarij recognoui.

Data pridie idus Martij indict. 13. Anno Dominicæ
D *incarnationis* 1150. *regnante Chonrado Rege Secundo Romanorum anno Regni eius* 13. *Actum Nurimberghi in nomine Chriſti fœliciter. Amen.*

De eodem presbytero Epiſcopo in marmore ad Ædes Turniaoas Aſculi hæc leguntur carmina.

Hæc eſt cæpta domus poſt partum Virginis anno
Milleno centeno quinto biſque triceno
Herete Roma dolet, Fridericus, & imperat orbi
Huic vt ſtella præeſt, lux, Præſul, presbyter vrbi

Et alia. In fine legitur carmen iſtud.

Hæc cano Tranſmundus, cui ſit ſine crimine mundus.

Eiuſdem presbyteri alia ſpectatur memoria apud ſanctum Petrum de Caſtello in inſula, quam Eccleſiam conſecrauerat anno 1142. aliaque in monumentis ſancti Angeli Magni.

32. TRANSMVNDVS poſt presbyterum hunc

hanc rexit Eccleſiam. Erat hic Aſculanæ Eccleſiæ Archipresbyter, & fortaſſe relatorum carminum compoſitor. Extat quædam conuenientia inter ipſum, & Aczolinum, & Scintillum, ſocioſque in monumentis Aſculenis, ſcilicet quod ipſe, & eius hæredes annualiter Eſculanæ Eccleſiæ debeant tribuere ſpallam vnam cum lonza in natiuitate Domini, & vnam ſalmam muſti in ſuo tempore, & pro Eccleſia ſancti Laurentij vnam ſalmã muſti, & duos denarios de capitulo, & alia &c. anno Dominicæ incarnationis 1177. Transmundo Præſule, Alexander Papa Tertius anno 1179. Raynaldum Archidiaconum, reliquoſque Canonicos Aſculanæ Eccleſiæ ſub protectione beati Petri ſuſcepit. Diploma ſequens eſt.

ALEXANDER EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Rainaldo Archidiacono, Mattheo Archipresbytero, & Canonicis Eſculanæ Eccleſiæ, tam præſentibus, quàm futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

QVoties illud à nobis petitur, quod Religioni, & honeſtati conuenire dinoſcitur, animo nos decet libenter concedere, & petentium deſiderijs congruum ſuffragium impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & canonicam veſtram ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcepimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumq; bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, videlicet Caſtrum Maltignanum, caſtrum Peſmontis, caſtrum Columpnatæ cum Eccleſijs eorum, & omnibus ſuis pertinentijs, vineis, paſcuis, terris cultis, & incultis, molendinis, arboribus fructiferis, & infructiferis, Aquis, Aquarum vè decurſibus, plebem ſancti Victoris, & plebem ſancti Venantij, & plebem ſanctæ Mariæ inter vineas Eccleſiam ſancti Petri ad . . . Eccleſiam ſancti Eraſmi, & plebem de Ragano cum capitulo, & mortuarijs, plebem de Cruce, plebem ſancti Antimi, plebem de Caſaragnano cum omnibus pertinentijs, & poſſeſſionibus ſuis, Eccleſiam ſancti Benedicti de Fondagrano, cum omnibuſque Vannis, & Gualterio cum ſorte ſua, & Guidino, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Podio cum Benedicto Dominici, & cum conſortibus ſuis, Eccleſiam ſancti Stephani cum filijs Amiconis Tederade, Eccleſiam ſancti Laurentij de Riuo, & Adam cum nepote ſuo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Marzano, Eccleſiam ſancti Pauli, & ius, quod habetis in ſancto Venantio de Plagis, Eccleſiam ſancti Benedicti in Paraletta, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Yenni, & quartam partem ſancti Petri ad Colle, Eccleſiam ſancti Maſſimi in ſummati, domum filiorum, & nepotum Aſiani Roberti cum tenimentis, & ſeruitijs eorum, ſeruitium Simonis cum beneficio ſuo, Domum Odoniſcam cum tenimento, & ſeruitio ſuo, & omnia bona quæ Azo Valentini dedit, & conceſſit in canonica veſtra, & bona omnia, quæ Geralbus dedit, & conceſſit eidem Eccleſiæ Domum Aponiſcam, & ſeruitium Beneficij Nicolai Stephani, & ſeruitium, quod Giſo Primicerius Eccleſiæ veſtræ in obitu ſuo reliquit, videlicet ſpallam cum lonza, & ſarcinam muſti cum hominio, & fidelitate heredum ſuorum, Eccleſiam ſancti Petri inter ſulcos Eccleſiam ſancti Iuuenalis, Terram in capite Pontis maioris iuxta vineam Epiſcopi, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in plano, Eccleſiam ſancti Laurentij, iuxta pontem ſoleſtanum, & ſeruitium quinque denariorum. Henrici, quos filij ſtabili caſtelli, & hæredes eorum Eccleſiæ veſtræ annuatim perſoluendum debent, Eccleſiam ſancti Petri in paneperdito indolognano, ſeruitium quod, filij Actutij Presbyteri Ioannis, videlicet duos denarios Henrici annuatim eccleſiæ veſtræ perſoluere debet cum hominio, & fidelitate, & ius quod habetis in ſancto Nicolao ad canale, Eccleſiam ſancti Petri in caſtello, & medietatem oblationum defunctorum de ſummati, & omnia, quæ Canonica veſtra infra, & extra ciuitatem Eſculanam iuſtè habet, vel eſt habitura. Ad hec authoritate vobis Apoſtolica indulgemus, quod ſi aliquid de epiſcopatu veſtro impoſitionis, aut in alia bona Canonicæ veſtræ violentiam exercuerint, vel rapinam, & ad ſecundam, vel tertiam commonitionem veſtram præſumtricem ſuam dirigere emandare comptenſerint, Epiſcopo veſtro ipſos ad ſecundam, vel tertiam requiſitionem veſtram deuotè & humiliter per conuenientia interualla temporis facta volente, vel non volente corrigere pax vobis ſit de auctoritate veſtra in eos interdicti, & excommunicationis ſententiam promulgare. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat præfatam Canonicam temere perturbare, &c.

Ego Alexander catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Hubaldus Oſtienſis Epiſcopus.
Ego Theodinus & ſanctæ Rufinæ ſedis Epiſcopus.
Ego Henricus Albanenſis Epiſcopus.
Ego Io. Neor. Io. & Pauli Presb. Card.
Ego Cintius Presb. Card. tit. ſanctæ Ciciliæ.
Ego Hugo Presb. Card. tit. ſancti Clementis.
Ego Mattheus Presb. Card. tit. ſancti Marcelli.
Ego Ardictio Diac. Card. S. Theodori.
Ego Gratian. Diac. Card. SS. Coſm. & Dam.
Ego Io. Diac. Card. ſancti Angeli.
Ego Matth. ſanctæ Mariæ Nouæ Diac. Card.
Data Anagni per D. Doxſen. S. R. E. Subdiaconum VIIII. Kal. Nou. indict. xiij. incarnationis Dominicæ M.CLXXIIII. Pontif. vero D. Alexandri Papæ Tertij anno XXI.

24. GISONIS Epiſcopi Aſculani extat memoria in Celeſtini Tertij diplomate ad deſiderij cuiuſdam rectoris ſancti Nicolai in Ponticello fauorem anno 1191. Hic à Raynaldo ſucceſſore beatæ memoriæ nuncupatur in confirmatione Eccleſiæ ſancti Nicolai prædicto deſiderio ab ipſo Giſone donata.

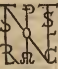
25. RAYNALDVS huius nominis primus ex Archidiacono ad Epiſcopatum euectus ſucceſſit Giſoni. Huius Epiſcopi clariſſima habetur memoria, tum Apoſtolicis tum Cæſareis diplomatibus Federicus enim AEnobarbus illo expoſtulante amplisſimum conceſsit priuilegium anno 1185. quod ſequens eſt.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Auguſtus.

INter varia humanæ conditionis vota, & opera, hoc potiſſimum fore cenſemus ad ſalutem animarum, ſi Eccleſijs Dei, & eccleſiaſticis perſonis ſolertiæ noſtræ ſtudium efficaciter impendentes, eas non ſolum, vt iure ſuo conſeruamus, verum etiam diſperſa colligenda, fracta reconſolidanda, & quæ præſentiarum poſſidentur augenda, fœliciter Imperiali fouemus, ac defenſamus; ſtudentes ergo laudum titulos, probatamque honeſtatem venerabilis Eſculanæ Eccleſiæ, quæ licet propè fines imperij noſtri longè ſita ſit, tamen huius bonæ opinionis ſuæ nobis cominus effundit, libenter etiam annuentes precibus dilecti noſtri Raynaldi eiuſdem eccleſiæ Epiſcopi, ad exemplum prædeceſſorum noſtrorum diuorum Regum, & Imperatorum Henrici Tertij & Lotharij Tertij & Regis Chonradi Secundi Patris noſtri, notum facimus, tam ſucceſſuræ poſteritati, quam præſentium induſtriæ, quos nos præſcriptam Eccleſiam, & prænominatum Epiſcopum, & congregationem eius in perpetuum, & ſucceſſores eorum, & omnia ipſorum bona mobilia, & immobilia, quæ nunc habent, & impoſterum preſtante domino iuſtè poterunt adipiſci ſub protectionis defenſionis noſtræ ſuſcepimus, & ex mera liberalitate, atque conſcientia concedimus eis, atque donamus, & Imperiali authoritate confirmamus omnia iura Eccleſiæ ſuæ, quæ nunc habent, vel tempore ſuo, vel prædeceſſorum ſuorum neglecta ſunt, & nominatim totam terram murotum: Colle Pagane, Lempa, ſiluam Groſſam, Iſolam, Pharaonem cum omnibus adiacentibus, & pertinentijs ſuis: Comitatum quoque Eſculanum ex integro, omneſque pertinentias, quas modo tenent, vel de iure tenere debent, & ciuitatem Eſculanam cum toto Imperiali diſtrictu, nec non familijs, cum omnibus pertinentijs ſuis: monaſterium videlicet ſancti Angeli in eadem ciuitate conſtructum, quod iuris noſtri dignoſcitur, monaſterium etiam ſanctæ Mariæ in Monte Sancto ædificatum: monaſterium ſancti Laurentij iuxta Caſtrum Frione poſitũ cum omnibus pertinentijs ſuis, monaſterium ſancti Petri in Cerreto, quod Translaricus filius Teodini pro remedio animæ ſuę Eſculanę Eccleſiæ, & Epiſcopo ſupradicto dedit: terram quoque, quam Oemundus filius Oemundi eidem Eccleſiæ dedit, & terram de ſummata, quam Maynardus filius Ligolfi tempore Epiſcopi Bernardi Secundi ibidem conceſsit, & dedit: item Caſtellum Frione, Vallem Lucidam, Fagerone, & quidquid prænominato Maynardo iure propriétatis pertinebat, in Maſſa, in Marte, in Bazano, in Villa Magna, in Flaminiano, in Tlica, in Spinitule, in Api, in Oriliano, in Teloniano, in Belenterio, in Core, in Rapino, in Saxa, in Guaſto Pomareſe, in caſa Vetule, in Ferratino, in Pennino, in Colle Spinoſo, in Cananide, in Paſtina, in Petroniano, in Auezano, in Cornu, in Acumulo, in Sallo, in Peonice, in Colle de Spada, in Filetta, in Carpenolo, in Tellarino, in Couano, in Muſcetò, in Sculcula, in Matrice, Caſtellum, Collem altum cum eremo & pertinentijs ſuis; Roccam Galli, & omnia acquiſita tempore Bernardi prædicti Epiſcopi, videlicet Aquilariam, Lucum, Fucianam, Turrem Scalelle, Ciuitellam, Caſulam, Aſculum, Columnatam, Peſmonte, Maltinianum, Offianum, Podium de Villa magna, Podium de Iuliano, Feltrinum, Caſtineanum, Octauium Montem, Cocum, Spinitulum, Montem de Caſtanea, Ripam, cum ipſo Poio Sigolfi, Iheem cum Turre Siſterana, Licetum, Ciſinule, Coratam, Ancarianum, Colondelle, Saletto, Caruſtum, Cantalupum, cum ripa Curuaria & alias ripas, Quadrellam, Maltam, Reramatam, Murrum Caſelle, Fundanianum, Siſianum, Pineam, Solenianum, Ripam cum Podio de Vallicella, Porchianum, Montem Andreæ cum Eccleſia ſanctæ Marię, Podium Maynardi, Venamruptam, Valerianum, Olettum, totam terram Sinebaldi, Attonis, Oliuolum, Palumnianum, Speluncam, Fre. . . . Becianum Friſum, Morice Caſtellum, Caſtellani, Pantum . . . cum adiacentijs, & pertinentijs ſuis, necnon terram, quam Iacobus, & Tranſaricus filij prænominati Tranſarici Presbytero Epiſcopo, & Eccleſiæ per chartulam dederunt, videlicet, Caſtellum Milianum, & Laccium, Bucehum . . quem hæreditatem eſſe dignoſcitur, Caſtellum, Aponeanum in ſupradicta donatione, quam Matthæus Comes Aprutinus iam ſæpè dicto Epiſcopo, & Eccleſiæ ſuæ dedit, in totam hæreditatem Amerradi, & Gualfredi, quam in Caſtello Spinetulo . . . . ſub ipſo Caſtello in plano poſito, Caſtellum quoque Muzanum, Caſtellum Collatum, Caſtellum de Cerue, Caſtellum Lattaneanum, Caſtellum de Mada, Caſtellum de Pezzo, cum tota terra filiorum Ligulfi filij Odumũdi, Haminium etiam, & fidelitatem filiorum Actonis, & Tranſmundi de Aquauiua, de Teora, quam habent in Comitatu Aſculano, & de terra etiam, quam Mattafeſſone eidem Epiſcopo, & Eccleſiæ ſuæ dedit, item Caſtello Collutum, Ludum, & partem tertiam de Aroneo, & totam hæreditatem ſuam quocumque habeat, inſuper Caſtellum Montemari, cum pertinentijs ſuis. Ad augumentum quoque noſtræ Imperialis gratiæ remittimus, & condonamus ſupradictæ Eccleſiæ, & Epiſcopo quidquid nobis pertinet in Aſculano Comitatu in Placito, & vbicumque voluerit in toto Epiſcopatu ſuo intra ciuitatem, & extra, liceat ei conſtituere mercatum, & vbi voluerit infra hos terminos cudere monetam, ſalua in omnibus his ſupranumeratis dignitate Imperialis Excellentiæ; ſtatuimus ergo, & Imperiali authoritate ſancimus, vt nullus Pontifex, nullus Archiepiſcopus, nec Epiſcopus, nullus Dux, nullus Marchio, neque Comes, neque Vicecomes, neque Capitaneus, nulla ciuitas, nullum Comune, nullaue Poteſtas, nulla denique perſona humilis, vel alta, ſæcularis, vel Eccleſiaſtica, hoc Maieſtatis noſtræ priuilegium audeat violare, ſeu Aſculanam Eccleſiam, ſeu Epiſcopum eius, & canonicos in poſſeſſione, iure, & dominio prædictarum rerum, omniumque bonorum ſuorum præſentium, & futurorum aliquibus iniu-

iniurijs calumniarum, ſiue damnis præſumat attentare. Quod qui fecerit; in vltionem temeritatis ſuæ centum libras auri puri componat, dimidium Imperiali Cameræ, & reliquum iniuriam paſſis. Huius rei teſtes ſunt.

Vvillelmus Aſtenſis Epiſcopus.
Bonifacius Nouarienſis Epiſcopus.
Pandolfus Abbas Farfenſis.
Petrus Vrbis Præfectus.
Bertoldus Legatus Italiæ.
Conradus Dux Spoletanus.
Comes Henricus de Rietle.
Comes Symon de Spanneym.
Vvandericus Bonlende.
Comes Reinaldus de Falcma.
Reinaldus Comitis Manaldi.
Otto de Menticellis. Otho de Bran.
Otto de Palumbaria. Rodulfus Camerarius.

Signum mei *Friderici Romanorum Imperat. Inuictiſſ.*

Ego Gotefridus Imperialis Aulæ Cancellarius Vice Philippi Colonienſis Archiepiſcopi, & Italiæ Archicancellarij recognoui.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis 1185. indict. 3. regnante Domino Friderico Imperatore glorioſiſſimo, anno Regni eius 34. Imperij verò 32.

Datum apud Cucurionem in territorio Spoletano in nomine Domini, 14. Kal. Octobris.

Pendet ſigillum aureum, ex parte cuius adaſt imago ipſius Imperatoris, manu dextra ſceptrum tenentis, ſiniſtra pilam rotundam cum cruce, & legitur in eius circuitu.

Fridericus, Dei gratia, Romanorum Auguſtus.

Et ex altera parte videtur inſculpta Vrbs Roma, cum literis ſupra fortilitium aurea, & in porta Romæ legitur circumcirca.

Roma caput mundi regit. Orbis fræna Rotundi.

Henricus, Friderici filius, non minori Raynaldum proſequutus eſt munificentia. Extant plura priuilegia in gratiam Raynaldi conceſſa, in tabulario eiuſdem Eccleſiæ, è quibus quatuor, quæ ſequuntur, hic libenter damus.

Henricus Sextus, Dei gratia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus.

SVblimitati noſtræ tam veridicis plurimorum aſſertionibus, quam ipſis eorum argumentis euidenter innotuit, quod Eccleſia Aſculana, tum propter Imperatorum, & Regum longam abſentiam, tum etiam propter temporum malitiam à violentis detentoribus iniuſtè eſt ſpoliata ſuis poſſeſſionibus, quas tam ex anteceſſorum noſtrorum donationibus, quam etiam ex aliorum Chriſti fidelium oblationibus à longo retro iam tempore habere conſueuit. Ipſi itaque Eccleſiæ in tali neceſſitate conſtitutæ regali auctoritate ſubuenire volentes ſtatuimus, & ex certa ſcientia pragmatica ſanctione decernimus, vt omnes quaſcumque eiuſdem Eccleſiæ poſſeſſiones, ſeu bona nunc detinent, nulla ſe longi temporis præſcriptione tueri valeant, ſed Epiſcopus Aſculanus plenam à nobis authoritatem habeat, vniuerſa detenta repetendi longinquitate temporum nullum ipſi in hac re præiudicium faciente. Ad cuius rei maiorem euidentiam, præſentem paginam conſcribi iuſſimus, & noſtro ſigillo communiri. Data Aſculi, anno Dominicæ Incarnationis 1185. indict. 5. idib. Decembris.

Henricus Sextus, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus.

NOtum facimus vniuerſis Imperij noſtri fidelibus præſentibus, & futuris, quod caſtrum Corangiæ in Summati, & homines eius cum vniuerſis donis, ac quæ nunc habent, vel in poſterum obtinebunt in ſpecialem Maieſtatis noſtræ protectionem accepimus, Imperiali auctoritate conſtituentes, vt idem Caſtrum, ſicut ex permiſſione fidelis noſtri Raynaldi Aſculani Epiſcopi, & ſucceſſorum eius eo tenore, vt homines prædicti Caſtri ipſi Aſculano Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus ſtatuta, & debita ſeruitia perſoluant. Statuimus igitur, & Imperiali ſancimus edicto, vt nullus Epiſcopus, Dux, Comes, Marchio, Vicecomes, nullaque humilis ſæcularis, vel eccleſiaſtica perſona prædictum Aſculanum Epiſcopum, ſuoſq. ſucceſſores in eodem Caſtro, & hominibus eius aliquo modo grauare valeat, vel moleſtare; quod qui fecerit, in vltionem temeritatis ſuæ triginta libras auri pro pœna componat, dimidium Cameræ noſtræ, & reliquum Epiſcopo paſſo iniuriam. Ad cuius rei perpetuam euidentiam præſentem chartam inde confici, & Maieſtatis noſtræ ſigillo communiri fecimus.

Datum Neapoli, anno Dominicæ Incarnationis 1191. indict. 9. ſecundo Kal. Iulij.

Henricus, Dei gratia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Siciliæ Rex.

CLericis, militibus, & vniuerſis hominibus de Cantalupo, de vtraque ripa Quarquellarij de eccleſia, caſalis Montis ſancti, ſancti Ægidij de Farone, de ſancta Cruce de Maſſa, de Lompa, de Colpagni, & Abbati, clericis, & laicis eccleſię Montis ſancti adiacentibus, & hominibus de Foningiano, quæ Comiti Raiualdo, & militibus ſuis videbantur pertinere gratiam ſuam, & bonam voluntatem. Vniuerſitati tuæ mandamus firmiter, & diſtinctæ ſub obtentu gratiæ noſtrę, & per fidelitatem, qua noſtræ Maieſtati tenemini, præcipientes, quatenus viſis literis omni exceptione remota dilecto fideli noſtro Aſculano Epiſcopo, dominium, & fidelitatem exhibeatis, & ei tanquam Domino in omnibus obediatis. Quod qui facere diſtulerit, indignationem noſtram nouerit incurſurum, & etiam eidem Epiſcopo conceſſimus, vt authoritate noſtra vos conſtringat, & ad hæc compellat.

Kk

pellat; ſcituri, quod prædicta caſtra, cum eorum pertinentijs munificentiæ noſtræ priuilegio reddimus ei, & Eccleſiæ ſuæ, & conceſſimus.

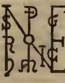
Data Varij, 3. Kalend. Aprilis. Deeſt annus, & indictio.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.
Henricus ſextus, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus.

AD humanæ vitæ ſtatum fœlicem conſequendum, & bonorum meritorum præmium ſalutis æternæ adipiſcendum nobis proficere ſperamus, ſi hanc ad Eccleſiarum Dei profectum adhibeamus operam, vt non ſolum eas in bona tranquillitatis habitudine conſeruemus, verum etiam noſtræ magnificentiæ munificentiam immemorialem piè, ac liberaliter eis impendamus. Qua ſanè conſideratione inducti, notum facimus vniuerſis tam præſentis, quam futuræ ætatis Imperij fidelibus, quod nos fidem ſynceram, & deuotionem Rainaldi fidelis Epiſcopi Aſculani, nec non fideliſſimi noſtri Magiſtri Berardi, cuius obſequia multimoda nobis placita præ oculis habemus, ſupplicatione præcipua inuitati, eidem Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Aſculanæ concedimus, atque donamus Cantalupum, vtramque ripam Quarquellare, cum Eccleſia ſancti Aegidij, & caſale Pharaonem, Lempani, & Collem Paganum, ſanctam Crucem de Maſſs, iuſpatronatus, & dominium, quod Comes Raynaldus videbatur habere in Monte ſancto, & quidquid idem Comes, vel homines ſui habuerunt in Fundaniansm, cum omnibus ſupradictorum pertinentijs, terris, Eccleſijs, & vineis, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, & quibuſcunque rebus alijs; quæ omnia prædicto Epiſcopo, & Eccleſiæ Aſculanæ, ipſiuſque Epiſcopi ſucceſſoribus præſenti pagina confirmantes ſtatuimus, & imperiali auctoritate ſancimus, vt nulla omnino perſona ſæcularis, vel eccleſiaſtica, illam audeat infringere, vel aliquo temeritatis auſu ei præſumat obuiare. Quod qui fecerit in vltionem pœnæ 60. libras auri puriſſimi componat, quarum dimidietatem Cameræ noſtræ, reliquam verò partem paſſis iniuriam ſolui iubemus.

Huius rei teſtes ſunt Otto Friſigenſis Epiſcopus, Valterius Tianus Epiſcopus, Atto Aprutinus Epiſcopus, Emecho Comes de Loningen, Fridericus Burgundius de Houenebergh, Albertus Comes de Iparchea, Arnoldus de Horembor, Rodulphus de Kyſilondre, Henricus Marſcalcus de Calendino, Raynaldus de Lutra; & alij quam plures.

Signū D. Henrici Sexti Romanorum Imp. inuictiſſimi.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis 1193. indictione vndecima, regnante Domino Henrico Sexto
A *Romanorum Imperatore glorioſiſſimo, anno Regni eius 24. Imperij vero 3.*

Datum apud Luceriam, pridie nonas Iulij.

Audiſtis quomodo Henricus Imperator, intuitu meritorum Raynaldi Epiſcopi, & Magiſtri Berardi, quod retulimus priuilegium, Eccleſiæ Aſculanæ indulſerit. Quis verò ille fuerit Berardus, ex ſequenti eiuſdem Imperatoris donatione, eidem Berardo fratribuſque ſuis, facta de caſtro S. Omeri, & Villa Aquauiua anno 1195. clarè videtur hunc illum eſſe Berardum Archidiaconum Aſculanum, Capellanum, atque Medicum eiuſdem Henrici, cuius gratia ad Archiepiſcopalem Meſſanenſem ſedem in Sicilia inde aſcendit, iamque Archiepiſcopus memoratur in alio diplomate Conſtantiæ Imp. Henrici vxoris, ac Federici Secundi Matris,
B quod intuitu Berardi, conceſſit Eccleſiæ Aſculanæ, Raynaldo Epiſcopo ſuperſtite anno 1198. Henrici vero diploma ſequens eſt.

Henricus Sextus, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Rex Siciliæ.

ADiuinæ Maieſtatis potentia, quæ ſola cordium ſcrutatrix vniuerſa hominum merita æquali moderatur libra, Imperatoriæ Maieſtati noſtræ datum eſt iniunctum eſſe credimus, vt fidelibus noſtris, qui fide pura, & immaculata nobis, & Imperio ſemper adhæſerunt, largam munificentiæ noſtræ manum . . . . præbeamus, & ad commodum, & vtilitatem eorum, vt expedit, piè, & fœliciter intendamus. Ad noti-
C tiam igitur vniuerſorum Imperij fidelium, tam præſentium, quàm futurorum peruenire volumus: quod nos fidem, & deuotionem fidelitatem, & grata ſeruitia dilecti Medici, & capellani noſtri Magiſtri Berardi Aſculani Archidiaconi, & noſtrorum fidelium Mauritij fratris ſui, & Raynaldi Mauritij filiorum Rainaldi Berardi, ſcilicet Gaufredi iudicis, & Transmundi, & filiorum Gualteri Berardi, benignè attendentes, & præ oculis habentes eidem Mauritio Berardi dilecti Medici, & Capellani noſtri, Raynaldo quoque Mauritij, & filijs Reinaldi Berardi, Gualfredo ſcilicet Iudici, & Tranſmūdo filijs Gualterij, qui ſuperius dicti ſunt, & eorum hæredibus caſtrum S. Omeri, cum villa, quæ Aquauiua nuncupatur, cum omnibus quoq; poſſeſſionibus, bonis, emolumentis, & cum om-
D ni iure, & integritate, quæ Riccardus quondam illud tenuit, cum omnibus quoque hominibus, & pertinentijs ſuis, vt idem Riccardus de S. Omero illud tenuit, & poſſedit, concedimus, & donamus, & perpetualiter confirmamus, ſalua tamen in omnibus noſtra, & hæredum noſtrorum ordinatione. Adiicimus etiam, vt prædicti fideles noſtri nulli hominum, vel Comitum illius terræ ſubiaceant; nulli etiam Comitum, vel hominum illius terræ, hominium, ſiue fidelitatem faciant, & nulli, niſi nobis, & hęredibus noſtris ratija, ſiue exactionibus, ſiue ſeruitijs exhibendis reſpondere teneantur, ſalua tamen in omnibus, vt dictum eſt, noſtra, & hæredum noſtrorum ordinatione. ſtatuimus itaque, & Imperiali auctoritate ſancimus, vt nullus Archiepiſcopus, vel Epiſcopus,

Dux,

Dux, Marchio , Comes, vel Vicecomes , Vicedominus , Baiulus, Poteſtas , vel Iudex, Ciuitas, vel Commune , nulla denique perſona eccleſiaſtica, vel ſæcularis , huic noſtræ conceſſioni, & donationi contradicat , vel in aliquo ei obuiare præſumat. Quod ſi quis facere auſus fuerit , centum libras auri pro pœna componat, quarum medietas Cameræ noſtræ , reliqua verò pars paſſis iniuriam exſoluatur; vt autem hæc noſtra conceſſio, & donatio rata permaneat , & inconcuſſa perſiſtat , præſentem inde paginam conſcribi , & ſigillo noſtræ Maieſtatis iuſſimus muniri .

Huius rei teſtes ſunt .

Vuilelmus Archiepiſcopus Rauennas .
Samarus Tranenſis Archiepiſcopus .
Anſelmus Neapolitanus Archiepiſcopus.
Matthæus Capuanus Archiepiſcopus .
Ioannes Sipontinus Archiepiſcopus .
Vuillelmus Ydruntinus Archiepiſcopus .
Gualterus Troianus Epiſc. & Regni Siciliæ Cancellar.
Gruens Sueſſanus Epiſcopus .
Otto Pennenſis Epiſcopus .
Paulus Iuuenatenſis .
Acto Aprutinus Epiſcopus .
Raynaldus Eſculanus Epiſcopus .
Gentilis Auſumanus Epiſcopus,
Monaldus Fanenſis Epiſcopus .
Corradus Imperialis aulæ Cancellarius .
Albertus Imperialis aulæ prothonotarius .
Philippus . . . totius domus Dominæ Mathildis , & Comes Tuſciæ .
Bonifacius Marchio Montis Ferrati .
Marcualdus Marchia Anconitanus , & Imperialis aulæ Dapifer .
Conradus Marchio de Luccinhet .
Conradus Dux Spoleti .
Gerardus Burgrauius Magdeburgen.
Gerardus Comes de Vutirges .
Hugo Comes Lupinus .
Berardus Comes Laureti .
Vuillelmus Comes de Caſerto .
Iordanus Comes Boninus .
Vuillelmus Comes Principatus .
Henricus Comes Lupinus .

Marerius de Palearia ,	*Gentilis de Palearia .*
Petrus de Celano .	*Leo de Monumento .*
Otto de Columpna .	*Robertus de Duone .*
Hortmanonus de Butēger.	*Arnoldus de Horomb.*
Beringerius de Cambo .	*Henricus Marſalius de Calendino , & alij quamplures .*

Acta ſunt hæc anno Domini 1195. *indict.* 13. *regnante Domino Henrico Sexto Romanorum Imperatore glorioſiſſimo . Anno Regni eius in Theutania* 25. *Regni Siciliæ primo, Imperij verò* 5.

Datum apud Tranum , per manum Conradi , Imperialis aulæ Cancellarij , 4. *id. Aprilis .*

Conſtantiæ vero Imperatricis alterum diploma in gratiam Berardi, tunc Archiepiſcopi Meſſanenſis, Aſculanæ Eccleſiæ conceſſum, talis eſt tenoris.

Conſtantia , Dei gratia, Romanorum Imperatrix ſemper Auguſta, & Regina Siciliæ .

PEr hoc præſens ſcriptum notum facimus vniuerſis præſentem paginam inſpecturis , quod
A dilectus fidelis noſter Berardus Reuerendus Meſſanæ Archiepiſcopus , & Gulielmus de Litiano fidelis noſter deuotionem , & ſynceritatem , quam Venerabilis Aſculanus Epiſcopus fidelis noſter erga nos , & benedictum filium noſtrum Federicum Romanorum , & Siciliæ Regem geſſit, diligentius exponentes pro parte ſua Serenitati noſtræ clementia confirmamus, & quidquid Eccleſia Aſculana infra Regni noſtri limites habere , & tenere agnoſcitur . Nos autem ad preces eiuſdem Venerabilis Archiepiſcopi, & memorati Gulielmi fidelis noſtri, attendentes etiam fidem, & deuotionem, quam idem Venerabilis Aſculanus Epiſcopus de noſtro Sereniſſimo Imperatore recolendæ memoriæ , & nobis fideliter exhibuit, & maiora nobis, & benedicto filio noſtro exhibiturus eſt , de ſolita
B munificentiæ noſtræ gratia , ipſi Venerabili Aſculano Epiſcopo, & Aſculanæ Eccleſiæ concedimus, & confirmamus quicquid ipſa Eccleſia infra Regni noſtri limites habere , & poſſidere dinoſcitur , *Datum Meſſanæ , 6. die menſis Martij , prima indict. Anno ſcilicet a Chriſto nato* 1198.

Hic etiam facit diploma ſequens Bertoldi Imperialis aulæ in Italia Legati ob fauorem Raynaldi Epiſcopi, cui nonnulla caſtra, & bona Eccleſiæ reſtituuntur anno 1193, eius tenor talis eſt ..

Bertholdus de Cunigisburg, Dei gratia, Imperialis aulæ in Italia , & Apulia Legatus .

COnſueuit ſemper Imperialis munificentia Maieſtatis deuotis fideliū ſuorum obſequijs ad merita magnificè reſpondere . Quam nos in
C tam laudabili ſua conſuetudine imitantes dignum eſſe, & conueniens reputamus, eis , qui conſtanter in ſuæ Maieſtatis ſeruitio perſeuerant , beneficia gratioſa conferre, vt ſi hactenus Imperiali ſublimitatis deuoti, atque fideles extiterint, poſt recepta beneficia deuotiores , & fideliores fieri mereantur , & ad ſummum ſeruitium virilius animentur . Noſcat igitur tam præſens, quam futura poſteritas, quoniam nos conſiderantes fidem ſynceram, quā tu Domine Raynalde Venerab. Aſculane Epiſcope erga inuictiſſimum Dominum noſtrum Imperatorem , & Imperium eius geſſiſti ſemper , & geris præ oculis etiam noſtris , ſicut decet, habentes fidelia, & magna ſeruitia, quæ ſuæ celſitudini exhibuiſti hactenus , & exhibes inceſſanter, Imperiali auctoritate , qua fungimur , reſtituimus, damus ,
D atque concedimus Eccleſiæ tuæ Aſculanæ, & tibi, tuiſque ſucceſſoribus , caſtrum Cantalupi , & ambas ripas, cum villa, & Eccleſia ſancti Aegidij , caſtrum Pharaonem , & caſtrum Lempe , caſtrum Collepagani , cum omni iure , & pertinentijs eorum tam in domanio , quam in ſeruitio , tam in hominibus, & Eccleſijs , quam in terris cultis , & incultis , & quidquid Comes Raynaldus Aprutij , vel homines ſui in Fundaniano hactenus poſſederunt , & iuſpatronatus , & dominium , quod idem Comes Raynaldus aſſerebat ſe in Abbatia Montis ſancti habere . Hæc omnia ſupradicta , tam caſtra, quam alia Eccleſiæ tuæ Aſculanæ, & tibi Domino Epiſcopo , tuiſque ſucceſſoribus , ſicut ſupra ſcriptum eſt, reſtituimus , damus , atque conce-

cedimus, & præſenti priuilegio confirmamus, præcipimus itaque, vt nulla eccleſiaſtica, ſeu ſæcularis perſona hanc reſtitutionem, & conceſſionem noſtram infringere, vel Eccleſiam tuam, & te, tuoſque poſteros Epiſcopos Aſculanę Eccleſiæ in ea quolibet tempore moleſtare, vel inquietare præſumat, & firma, atque inconcuſſa, tam memoratæ Eccleſiæ tuæ Aſculanę, quam tibi, tuis etiam ſucceſſoribus perpetuò perſeueret. Si quis autem contra præfatam reſtitutionem, & conceſſionem noſtram temerario auſu venire præſumpſerit, indignationem Domini noſtri Imperatoris, & noſtrã malam voluntatem incurrens, triginta libras auri puri pro pœna componat, dimidium Imperiali Cameræ, & reliquum iniuriam paſſo. Ad maiorem itaque huius rei in poſterum euidentiam, hoc ſcriptum reſtitutionis, & conceſſionis tibi præcipimus fieri, quod ſigilli noſtri impreſſione fecimus roborari.

Huius verò facti teſtes ſunt, Sororius noſter Come: Berardus Laureto, Gentilis de Pallear. Quono de Hoemburgh, Gualfridus Aſculanus Iudex Curiæ noſtræ, Gualt: Acquolinus, & quamplures alij, qui interfuerunt.

Datum ante Camplum, per manum Ludouici Præpoſiti prothonotarij noſtri, anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo centeſimo nonageſimo tertio, menſe Maij indict. vndecima.

Cæleſtinus III. & Innoc. III. Pont. Max. honorificam mentionem eiuſdem Raynaldi Epiſcopi faciunt, dum iura, & priuilegia aliorum Pontificum Eccleſię Aſculanę confirmarunt. Cęterum Raynaldus cum optimè Eccleſiam ſuam rexiſſet, fato functus eſt circa ann. 1203. quo certum eſt Aſculanam Eccleſiam vacaſſe.

26. RAYNALDVS Secundus, poſt Raynaldum rexit Eccleſiam anno 1208. 26. Iunij; qui conceſſit quędam bona immobilia Abbatiſſæ ſancti Angeli Magni. Nulla de eo alia habetur mentio in monumentis Aſculanis.

27. PETRVS primus ſtatim ſucceſſit Raynaldo, anno 1209. cuius precibus Otto Quartus Imperator priuilegium conceſſit, quo illum Regalibus Aſculanæ Eccleſię, cum Comitatu, & cum vniuerſis eius pertinentijs, cum omni honore, & iuriſdictione, excepto Imperiali, inueſtiuit.

Datum apud Caſtellum Florentinum, 6. Kal. Nouembris, indictione 13. anno 1209. illud audiamus diploma.

Otto Quartus, Dei gratia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus.

NOtum facimus vniuerſis præſentem paginam inſpecturis, quod veniente ad præſentiam noſtram dilecto fideli noſtro Petro Aſculano Epiſcopo, ipſum, prout decuit, tam honeſtum, & prudentem virum, & ſpecialiter nobis dilectum benignè recepimus, & pio affectu ipſum honorauimus, Regalibus quoque Aſculanę Eccleſię, cum Comitatu, & vniuerſis eius pertinentijs, cum omni honore, & iuriſdictione, excepto Imperiali, eum inueſtiuimus. Ad hæc quoque inſpecta honeſtate ipſius Epiſcopi, quem ſemper diligimus, propter fidelitatem . . . . in honore, ... vtilitatis ipſius intendere decreuimus. De Imperiali clementia ipſam, & eius Eccleſiam, cum Comitatu, & vniuerſis pertinentijs ſuis in ſpecialem protectionem noſtram recepimus; Imperiali edicto diſtrictè præcipientes, vt nemini licitum ſit ipſum, vel in regularibus, vel in Comitatu, vel in aliquibus, quæ ad ipſum pertinent, vel etiam quocumque ſubiectorum hominum lædere, vel aliquo grauamine moleſtare; quod qui facere præſumpſerit, in ſuæ præſumptionis pœnam, centum libras argenti puri componat, quarum medietas fiſco noſtro, reliqua vero medietas iniuriam paſſo perſoluatur.

Datum apud Caſtellum Florentinum, 6. Kalend. Nouembris, indict. 13.

Federicus verò Secundus Siciliæ Rex, hunc eundem Petrum Aſculanam Eccleſiam, & omnia iura ſub Regia protectione ſuſcepit. Datum in Vrbe Fœlici Panormi, per manus Gualterij, de Pal. Regni Siciliæ, anno decimo. Tenor diplomatis eſt huiuſmodi.

Federicus, Diuina fauente clementia, Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ.

EX quo vix valemus ad æternam patriam, ex meritis propriæ actionis aſcendere, expedit, vt miſericordiæ operibus inhærendo, ſacroſanctas Eccleſias diligamus, & dum in hoc ſæculo temporaliter viuimus, virtutum ſcalam, per quam ad gaudia æterna conſcenditur, nobis diligentius præparemus: illud enim, & ad reformandum Regni noſtri ſtatum, & æternæ ſalutis gloriam obtinendam credimus profuturum, quod Eccleſiæ, & venerabilibus locis conferimus, & ad illius gloriam, & honorem qui colitur miſericorditer adlargimur. Inde eſt, quod nos attendentes fidem ſynceram, & honeſtatem laudabilem Petri venerabilis Aſculani Epiſcopi fidelis noſtri, conſiderantes etiam affectionem, quam Fridericus Imperator Auus noſter, parentes noſtri Dominus Imperator, & Domina Imperatrix Diuæ recordationis erga Aſculanam Eccleſiam habuere, de innata liberalitatis munificentia perpetuo concedimus, & confirmamus eidem venerabili Epiſcopo, ſucceſſoribus eius, & Eccleſiæ Aſculanæ poſſeſſiones, tenimenta, & quidquid aliud Eccleſia ipſa dono, & conceſſione præfati Imperatoris F. & Dominorum parentum noſtrorum Auguſtorum, tam Imperio, quam in Regno dinoſcitur tenuiſſe, de benigna etiam noſtræ Serenitatis clementia, & vt idem Epiſcopus, & Eccleſia quiete, perfruantur optata, Eccleſiam ipſam, & omnia iura ſua ſub noſtra protectione recipimus, mandantes, & firmiter iniungentes, vt nullus de cætero prædictum Epiſcopum, ſucceſſores eius, vel memoratam Eccleſiam, ſiue de illis, quæ Imperiali dono debet habere, ſeu de alijs quibuſcumque iuſtitijs, & rationibus ſuis modo quolibet moleſtare præſumat. Ad huius autem conceſſionis, & confirmationis noſtrę memoriam, & inuiolabile firmamentum, præſens priuilegium per manus Andreæ notarij, & fidelis noſtri ſcribi, & maieſtatis noſtræ ſigillo præcipimus communiri,

muniri, anno, menſe, & indictione ſubſcriptis.

Datum in Vrbe Fœlici Panormi, per manus Gualterij de Pal. Regni Siciliæ . . . .

F.R. Dei gratia, glorioſi Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ anno decimo fœliciter Amen, anno 1222.

Honorius Tertius an. 1217. Petro conceſſit annuum cenſum quatuor denariorum Papienſium in Eccleſia ſancti Antonij de Monte Vlmi ſuæ diœceſis, dato hoc diplomate, ex reg. vatic. deſumpto anno primo, fol. 23.

Honorius, &c. Petro Epiſcopo Aſculano, &c. Et tua ſupplex deuotio, & deuota ſupplicatio nos inducit, vt tibi pro prærogatiua gratiæ ſpecialis, quam ad perſonam tuam habere dignoſcimur in Eccleſia S. Antonij de Monte Vlmi in Aſculana diœceſi conſtituta cenſum aliquem annuum concedere dignaremur. Nos igitur tuis precibus inclinati, annuum cenſum quatuor denariorum Papienſium in præfata Eccleſia tibi, tuiſque ſucceſſoribus duximus concedendum, ita tamen, quod nihil amplius quoad legem iuriſdictionis, vel diœceſanam exigere poſſis in Eccleſia memorata. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis, &c. Datum Laterani 2. idus Ianuarij, Pontif. noſtri anno primo.

28. ALTEGRVNVS reperitur inter Epiſcopos Aſculanos anno 1222. Hic multa conceſſit Iſabellæ monaſterij S. Angeli Magni Abbatiſſæ, die vltima Maij eiuſdem anni.

29. NICOLAVS Primus conſecratur ab Honorio Tertio anno 8. ſui Pontificatus, qui fuit ſalutis 1223. vel 1224. ita in reg. vatic. habetur anno 8. non. 9. hoc ano. bos Epiſcopos conſecrauit Dominus Papa Honorius, Conuerſanenſem, Viterbienſem, Aſculanum, &c. De eo habetur mentio ad annum vſque 1226. in monumentis eiuſdem Eccleſiæ anno 1223. Nicolao Præſule Federicus Secundus Imperator ſub Imperiali protectione ſuſcepit Margaritam Abbatiſſam, & cœnobium SS. Matthæi, & Antonij ord. Ciſtercienſis prope Aſculum, diploma eſt huiuſmodi.

Federicus, Dei gratia, Romanorum Imperator ſemper Aug. & Rex Siciliæ.

IN Eminenti Imperiali Solio conſtituti tanto perpenſiori cura intendere debemus ad protegendas Dei Eccleſias, & fauendas, & præcipuè loca religioſa, in quibus Dei cultores pro noſtra, omniumque ſalute apud Diuinam Maieſtatem interpellant, quanto nos Dei clemētia præ alijs orbis Principibus exaltauit, & ipſius ineffabili prouidentia noſtri ſtatus Imperij gubernatur. Inde eſt quod nos attendentes honeſtatem, & religionem, ac conuerſationem laudabilem Margaritæ venerab. Abbatiſſæ, ac conuentus monaſterij ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, ſancti Matthæi Apoſtoli, & ſancti Antonij Ciſterc. ordinis ſitæ extra ciuitatem Aſculi apud Montem Vlmi ob reuerentiam ipſius Genitricis Dei, & beati Matthæi, & Antonij, ad quorum honorem monaſterium ipſum noſcitur eſſe fundatum pro noſtra ſalute, & remedio iotorum Diuorum Auguſtorum parentum noſtrorum, Abbatiſſam, & conuentum prædictum, ac omnes eis regulariter ſuccedentes, & monaſterium ipſum cum omnibus poſſeſſionibus, & bonis, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum iuſto titulo poterit adipiſci, ſub protectione noſtræ celſitudinis recipimus ſpeciali Dei, abūdantiori quoque gratia Maieſtatis noſtræ nominus, & confirmauimus eidem monaſterio in perpetuum tenimentum, quod habet in dominio, & Grangiam ſancti Saluatoris de Sexto, Grangiam de Pantano, & Grangias, & poſſeſſiones alias, quas habet in Valle Tronti, & alia bona ſua, ſicut

B ea omnia in præſenti rationabiliter habet, quod in futurum iuſto tit. poterit adipiſci, præſenti Ducali edicto diſtrictius inhibente, & nulla perſona humilis, vel alta in monaſterium ipſum inſultum facere, vel illud datijs collectis, aut alijs exactionibus aggrauare infra clauſuram ipſius monaſterij, aut Grangiarum ſuarum rapinam, ſeu furtum facere, aut ignem apponere, ſanguinem effundere, hominem temere capere, vel interficere, ſeu etiā excercere, vel Abbatiſſam, & Moniales præfatas, ſeu conuerſos ipſius monaſterij In buois, vel rebus monaſterij eiuſdē indebitè moleſtare præſumat; quod qui præſumpſerit, indignationem noſtræ celſitudinis ſe nouerit incurſurum, & in ſuæ tranſgreſſionis pœnam centum libras auri optimi componat;

C medietatem Cameræ noſtræ, & reliquam medietatem paſſis iniuriam perſoluendam. Ad huius autem protectionis, conceſſionis, & confirmationis noſtræ memoriam, & perpetuam firmitatem, hoc præſens ſcriptum fieri, & maieſtatis noſtræ ſigillo iuſſimus communiri, anno, menſe, & indictione ſubſcriptis.

Datum in obſidione Celani, anno Dominicæ Incarnationis 1223. menſe Aprili, vndecimæ indictionis.

Celebre hoc SS. Matthæi, & Antonij cœnobium olim ab Amata fundatum, ab Innocentio Tertio, alijſque Pontificibus priuilegijs exornatum anno 1500. die 29. Iunij perpetuo vnitum fuit monaſterio ſancti Saluatoris in Lauro de Vrbe, extinctis prius monialibus, ac Margarita Abbatiſſa conſenſum præbente. Extat Alexandri Sexti ſuppreſ-

D ſionis bulla, inter monumenta caſtri Spurietuli, cum pluribus alijs eiuſdem monaſterij inſtrumentis.

30. PETRVS Secundus electus, anno 1228. parum ſuperuixit.

31. MARCELLINVS Anconitanus ſucceſſit Petro. Adhuc electo anno 1230. iuramentum fidelitatis recepit à nobilibus, atque Domicellis Aſculanæ Eccleſiæ ſubditis, anno 1235. nonnulla bona Abbatiæ ſanctæ Mariæ, & ſancti Georgij ſuæ diœceſis donauit, quam donationem confirmauit Gregorius Nonus. 7. Kal. Septembris, anno verò 1237. Franciſcanos ordinis Minorum Deo piè ſeruientes, excepit, eiſdemque Eccleſiam, quam hodie ſancti Franciſci vocamus, munificenter attribuit; quo ipſo anno, ſub protectione Epiſcopali recepit Hippolytum priorem, reliquoſque fratres monaſterij ſancti Ægidij de Vibrata, multaque indulta illi conceſſit. Sequenti verò anno 1237. à Gregorio Pontifice Apoſtolicus in Longobardia Nuncius deſtinatur, ad concordiam ineundam inter diſſidentes partes. Extat in regeſt. eiuſ-

eiuſdem Gregorij epiſtnla militibus, & populo Placentino, vt Marcellinum Aſculanum Epiſcopum benignè recipiant 14. Kal. Aprilis anno 10. ep. 9. ſ. 138. Fuit inde translatus Marcellinus ad Aretinam Eccleſiam, eodem anno 1277. Memoratur idem ab eodem Pontifice in epiſtola Priori, & Capitulo Lateranen. Eccleſiæ ſcripta, cum olim inter Priorem Lateranenſis Eccleſiæ, & Marcellinum Aretinum, tunc Eſculanum Epiſcopum lis verteretur ſuper Eccleſia ſancti AEmigdij de Vibrata Eſculanæ Diœceſis. Dat. 16. Kal. Februarij anno 14. ep. 36. ſol. 71. Reg. Vatic. de Marcellino vide ſupra in Epiſc. Aretinis.

32. MATTHAEVS Archipresbyter, Epiſcopus conſecratus eſt anno 1238. Idem eodem anno iuramentum fidelitatis recepit à ſeudatarijs Eccleſiæ Aſculanæ. Decimas vinearum Thelonia- B ni territorij confirmauit Gualſredo Archipresbytero, & Capitulo Aſculano. Eo ſedente Federicus Secundus Aſculum obſeditcepitq; illiuſque territorium diripuit, pluraque oppida ab Entio Sardiniæ Rege occupata fuere. Moritur eodem Anno.

33. THEODINVS, qui fuerat Canonicus cathedralis Eccleſiæ, Matthæo ſubſtituitur anno 1239. Eo Præſule, Petrus Capoccius tituli ſancti Georgij Diaconus Cardinalis, Apoſtolicæ ſedis legatus, Aſculanæ Eccleſiæ paterna ſollecitudine volens prouidere, omnes donationes, conceſsiones, alienationes per Aſculanos Epiſcopos, vel per quoſcumque alios illicitè factas in Ciuitate, vel Diœceſi, perque bellorum diſcrimina, reuocauit, irritas eas decernens, & nullius exiſtere firmitatis. Datū Aſculi 6. Kalendas Aprilis anni 1251. Theo- C dini intuitu, Alexander Quartus confirmauit donationes à Lothario, Federicoque Secundo Romanorum Imp. factas. Dat. Neap. 3. Kal. Feb. anno primo, Chriſti verò 1254.

ALEXANDER EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri Epiſcopo, & dilectis filijs Capitulo Eſculano ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

CVM ſicut Lotharius, & Federicus II. Romanorū Imperatores, aliyque fideles Colonnellam, Coratam, Ancaranum, Salinum, Cantalupum, Ripam Quarquellarum, Iſilano, Pharaonem, Calpagnum, D *Roccham de Camiliano, Caruſam, & quædam alia bona Eſculanen. & Aprutinen. Eccleſiæ veſtræ, prout ſpectabat ad eos pietatis intuitu duxerint conferenda, prout in eorum litteris inde confectis dicitur plenius contineri, nos veſtris deuotis ſupplicationibus inclinati, collationes huiuſmodi, ſicut pie, & prouidè factæ ſunt, ratas habentes, & gratas, ipſas authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo hominum &c. noſtræ confirmationis &c. vel ei &c. contraire. Si quis autem &c. incurſurum. Datum Neapoli 3. kal. Februarij Pontif. noſtri anno primo.*

Sequenti anno verò, el reſtituta fuere à Nurſinis Caſtra Acumuli, Arquatæ, Tuſi, Caputaquæ, Rocchæ de Sallo, & tota terra Sumatina.

A 34. RAYNALDVS huius nominis tertius, ex Monaco, & Abbate ſanctæ Mariæ de Monte ſancto ordinis ſancti Benedicti, Theodini prædeceſſoris olim Capellanus, eidemque in Epiſcopatu ſucceſſor an. 1259. 2. id. Februarij, ex regeſt. vatican. fuit eccleſiaſticę libertatis propugnator acertimus. Iuramentum, & ipſe fidelitatis recepit à Domicellis Aſculanæ Eccleſiæ ſubiectis anno 1259. Huic Vrbanus Quartus commiſit, vt Aſculanam Vrbem iam ab ipſo interdicto ſuppoſitam, ſtrictiori premeret pæna; eo quod Manſredo Tarentino Principi, Vberto Marchioni Pallauicino, alijſque Eccleſiæ perduellibus adhæreret. Clemens Quartus, ex relatione Raynaldi Epiſcopi, mandauit titulo ſancti Martini in montibus presb. Cardinali, Apoſtolicæ ſedis Legato, vt compelleret Aprutij Iuſti- B tiarium, ad relaxandum quædam loca ad Aſculanam Eccleſiam ſpectantia per ipſum Iuſtitiarium occupata. Ann. 1266. multa priuilegia indulſit monialibus ſancti Angeli, quas Clariſſas vocabant, quod à ſancti Benedicti ad ſanctæ Claræ inſtitutum tranſiſſent, anno verò 1273. ab omni ordinatij, cuiuslibet alterius iuriſdictione, idem monaſterium exnluit in perpetuum. Fato ceſſit bonus noſter Raynaldus Epiſcopus anno 1285. optimam reliquit relationem omnium ſuæ Eccleſiæ iurium, quæ adhuc inter monumenta cathedralis Eccleſiæ ſeruantur.

35. BONVS IOANNES, ex canonico, Epiſcopus deligitur à Capitulo, anno 1285. confirmatur ab Honorio Quarto id. Decemb. anno primo, ex regeſt. vatic. epiſt. 361. ſol. 97. magnæ virtutis C vir, & morum integritate celebris. Iuramentum reuerentiæ, & obedientię à Pręposito eccleſiæ ſancti Laurentij de caſtro Triſei, a Prępoſito ſancti Ioannis in ſalaria, à clericis eccleſiæ ſanctæ Mariæ de campilia, eccleſiæ ſancti Georgij in granito, ſancti Sauini de roiaria, ſancti Saluatoris de cerreto, & à nonnullis alijs pro ſe ipſis, & ipſorum eccleſijs iurantibus, quæ quidem eccleſiæ hodie controuerſæ inter Epiſcopum, & Abbatem Farfanſem. Altare SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli in cathedrali ſacrauit; leges conſtituit obſeruandas monachis ſancti Marci de Vena ordinis Ciſterc- ienſis; nobile pallium, vndequaque margaritis contextum à Nicolao Quarto, vna cum Deiparæ Virginis imagine, à diuo Luca, vt fertur, depicta dono accepit, quæ inter Theſauros eiuſdem eccle- D ſiæ aſſeruatur.

36. BONINSEGNA, ſeu Bentiuegna, aut Bonagiunta Perufinus, canonicus Rauennatenſis Eccleſiæ in demortui Boni Ioannis locum deligitur à Clemente Quinto, anno 1310. pontif. 7. Dat. Viennæ 7. id. Maij, ex regeſt. vatic. ep. 560. ſol. 118. Hic, vt conſtat ex eodem regeſt. ab vna parte Capituli Peruſini in Epiſcopum poſtulatus fuit, contra Guidonem de Bayſio, ab altera electum, verum Clemens reiecta vtriuſque poſtulatione, Franciſcum Ordinis Prædicatorum ad Peruſinam cathedram euexit, Bentiuegnæ Aſculanam regendam tradidit Eccleſiam. Exceſſit anno 1315.

37. RAYNALDVS Quartus canonicus diaconus cathedralis Eccleſiæ à Capitulo eligitur, confirmaturque à Ioãne XXII. anno 1316. 6. Kal.

Iulij,

Iulij, anno, pontif. primo, obijt anno 1343. ex A
regeſt. vatic.

38. ISAAC è nobili familia Bindia Aſculanus, alijs de caſtro Arcinio Peruſinus, monachus, & Abbas ſancti Michaelis de Candiano ord. ſancti Benedicti Patauinæ diœceſis, à Clemente Sexto ſublectus eſt anno 1343. 11. Kal. Maij, ex regeſt. vatic. ann. 2. ep. 60. fol. 78. facultatem tribuit canonicis eligendi deputatos ad reformandum Aſculanæ Eccleſiæ ſtatum, anno 1349. menſe Maij à Galeotto Malateſta Aſculanorum Tyranno, vna cum Angelo, Benedicto, & Nicolao fratribus tetro carcere incluſus, ibidem manſit vſque ad 8. id. Aprilis anni ſequentis; Vicarium Generalem habuit fr. Petrum Simeonis Aſculanum, ordinis Prædicatorum. Iſaac verò anno 1353. ab Innocentio Sexto ad Aquilanam Eccleſiam translatus eſt 6. id. B
Maij, vt habetur in regeſt. vatic. ep. 84. fol. 32. in ea adminiſtratione duobus annis expletis ad ſuam priorem Eccleſiam rediijt, ibidemque decedens anno 1358. die 7. Iulij, apud Auguſtinianos tumulatus eſt.

39. PAVLVS de Bazzano Aquilanus, cum Aquilanenſium Epiſcopus eſſet, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1353. eadem die, qua Iſaac ad Aquilanam tranſijt Eccleſiam, duobuſque annis expletis ad priſtinam ſuam rediuit Eccleſiam, Iſaac verò ad Aſculanam redeunte; de quo ibi.

40. HENRICVS de Seſſa Mediolanenſis Eccleſiæ Ordinarius, electus Piſaurienſis huc transfertur anno 1358. 4. id. Octob. ex reg. vatic. Aſculanam Eccleſiam rexit ad annum vſque 1362. quo ad Brixienſem, mox ad Nouocomenſem Eccleſiam translatus; fuit olim Ægidij Epiſcopi Sabinenſis Legati Iudex Generalis, capellanus, & Auditor. Hic idem Henricus eſt, qui Aſculanos ab interdicto abſoluit, cuius vicem geſſit Ioannes Epiſcopus Senogallienſis, de quo ibi.

41. Fr. VITALIS Bononienſis, ord. Seruorum Generalis, vir doctiſsimus ab Vrbano Quinto, anno 1362. 14. Kal. Ianuarij Epiſcopus declaratus eſt; ſequenti anno 12. Auguſti ad Theatinam Eccleſiam translatus. ex reg. vatic. de eo vide infra in Theatinis Præſulibus.

42. AGAPITVS de Columna Romanus Archidiaconus Bononienſis ab Vrbano Quinto creatus anno 1363. 13. Kal. Auguſti, poſt ſextum ann. ad Brixienſem Eccleſiam translatus, inde ab Vrbano Sexto S.R.E. Cardinalis electus, de quo alibi infra.

43. IOANNES Neapolitanus, è nobili Aquæuiuæ proſapia, Præpoſitus Eccleſiæ Argentinenſis, & Vrbani Quinti capellanus, ſucceſſit Agapito anno 1369. 11. Kal. Nouemb. ad Amalphitanum Archiepiſcopatum translatus eſt an. 1375. 13. Kal. Ianuarij, ex reg. vatic.

44. PETRVS III. Torriſellæ, dictus de Narbona, Rector parochialis Eccleſiæ ſancti Michaelis de Luco Maiori Maioricenſis Diœceſis, legum Doctor, & Gregorij Vndecimi cappellanus, & cauſarum Apoſtolici Palatij Auditor, electus eſt 13. Kal. Ianuarij 1375. Vrbem ſolemniter ingreſſus pridie nonas octob. eiuſdem anni, vixit in Epiſcopatu plus minus decem annis.

45. ANTONIVS Archeonius Romanus Aquinas primum Epiſcopus fuit, poſtea Aſculanus anno 1386. Hic ad clericorum, laicorumque mores reformandos ſanctiores promulgauit leges anno 1388. Aſculanam Vrbem eccleſiaſtico ligauit interdicto, eo quia ciues caſtrum Crucis, quod pleno iure ad Epiſcopatum ſpectabat, violenter occuparant: anno vero 1390. ad Aretinam Eccleſiam translatus eſt à Boniſacio Nono, quam breuiſſima mora tenuit; cum enim Angelus Ricaſolus Epiſcopus Fauentinus à Republica Florentina ad Eccleſiam Aretinam fuiſſet poſtulatus, Antonius aliquamdiu orbatus Eccleſia manſit, donec Benedicto, qui eidem ſucceſſerat ad Caſtellanetenſem translato 1399. iterumque ad Aſculanam Eccleſiam Antonius rediijt, eodem anno 1399.
B Oddoni Fràciſci Fuluij de Archeonibus Romano Domicello affini ſuo multa latifundia, terraſque Epiſcopatui Aſculano indulſit, vt ex beneplacito Bonifacij Noni Romani Pontificis perſpicuè colligitur, arguiturque iam tunc Archeoneam Romanam gentem nobiliſſimam fuiſſe, atque opibus viriſque inſignibus fœtam. Antonius autem cum præcipuæ doctrinæ prærogatiua præſtaret, à Bonifacio Nono electus Romæ Vicarius eſt, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, cui ſanè trepido oneri, cum pares humeros attuliſſet, etiam ſub Pontificatu Septimi Innocentij, ab eodem Pontifice in gratiam populi Romani purpuratus Senator adlectus eſt anno 1405. ſub titulo ſancti Petri ad Vincula, tametſi ea gratulatio Populi Romani breui effluxerit. Deceſſit enim eodem anno,
C tumulatuſq; eſt apud ſanctam Mariam Maiorem, prope Præſepe Domini, vbi in marmoreo lapide hæc carmina inciſa leguntur.

Quem pia Romuleo genuit natura fauori
Tegmine Cardineo dedit hoc, Antonius Artus
Huic apice euecto, ſacrique ad vincula Petri
Semper . . . . us Vrbis ſolamen Amicum
Lumina, vt extinxit, terra germana profundo
Spiritus Hoſpitium mundi melioris adiuit.
Anno Domini MCCCCV. menſis Iulij, die xxvi.
Obijt Antonius Cardinalis de Archeonibus.

46. THOMAS de Perleonibus Rom. S. Germani canonicus, & Cameræ Apoſt. Clericus à Bonifacio Nono electus, cum Antonius Archeonius ad Eccleſiam Aretinam translatus fuiſſet an. 1390. 6. id. Octob. anno verò 1391. 6. id. Iulij translatus
D eſt ad Æſinam Eccleſiam, ex lib. obligat.

47. PETRVS electus 1391. deceſſit 1398. ex lib. obligationum.

48. Fr. BENEDICTVS Eremitani alumnus ex temperatione D. Auguſtini, patriæ ſuæ electus Epiſcopus anno 1397. 8. id. Aprilis olim Epiſcopus Acernenſis, mox Caſtellanetenſis; conſecrationi Eccleſiæ fratrum Minorum de Fabriano interfuit factæ à Fr. Ioanne Offidano Epiſcopo Nicopolitano ex ord. Minorum anno 1398. ante diem feſtum ſancti Ioannis Baptiſtæ, vt narrat Vvadingus in tom. 3. Annal. Minorum. Idem Benedictus anno 1399. ad Caſtellanetenſem Eccleſiam rediijt, eidemque adminiſtrationem huius Eccleſiæ ſuſcepit idem Antonius Archeonius, vt ſupradiximus. Porrò hoc Præſule à Aſculi foro ceſſis

ſit ann. 1400. Petrus Mataſanus Archiepiſcopus Iadrenſis, huius ciuitatis quondam Rector, ſepultus iacet in cathedrali cum hoc epitaphio.

Hac iacet in tumba Archiepiſcopus ille Iadrenſis
Petrus de Mataſanis priſco dignus in æuo
Virtutum clarus, luget quem Marchia tota
Extinctum deflet lacrymabilis Eſcula turba
Namque reformator fuerat ſuus, & Vicerector
Clemens, & iuſtus æquus ſeruator honeſti
Gloria virtutum, populi fauor, & genus altum
Quid profuerunt? nunc paruo, nunc clauditur antro.
Sic licuit rapidare tanto de corpore morti.
Virginis à partu annos mille cum quatringentis.

49. M. LEONARDVS de Fiſicis Sulmonenſis, Referendarius, Cubicularius, Rotæ Auditor, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerarius, Vlixponenſis Eccleſiæ Archidiaconus, Præpoſituſque Valuenſis, ac Innocentio Septimo intimus familiaris, quod vnius patriæ conciues eſſent, ab eodem Pontifice creatus eſt Epiſcopus, cum Antonius Archeoneus, eius ciuitatis Epiſcopus vocatus fuiſſet ad purpuram, hoc eſt ann. 1405. ſed vix annum in eo Pontificatu expleuerat, cum ad Firmanam Eccleſiam translatus eſt 1406.

50. IOANNES Formonius nobilis Firmanus, Sauonenſis Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt ab Innocentio Septimo anno 1406. 11. Kal. Ianuarij ſub Gregorio Duodecimo, Marchiæ Anconitanæ Generalis Theſaurarius fuit: Anno verò 1412. 13. Kal. Auguſti ab eodem Pontifice Gregorio translatus eſt ad Eccleſiam Firmanam, vt qui aliarum nationum Eccleſijs optimè præfuiſſet, tandem patriæ ſuæ poſſet conferre.

51. NARDINVS Vanni filius, ex illuſtri Dalamantica proſapia natus, cuius maiores Palarectæ Comitea, titulis, opibuſque potentes claruerunt apud Aſculum. Fratrem habuit Leonardum, Ladislai Regis Neap. Cambellanum, cuius intuitu idem Rex Comitatus dignitatem Dalamanticæ gentis reſtituit; Nardinus ex Archidiacono Aſculano, patriæ Epiſcopus adlectus eſt anno 1412. atque clariſſis Monialibus monaſterij ſancti Angeli nonnulla indulta conceſſit. Deceſſit an. 1419.

52. PETRVS IV. Liuerotti filius, è Comitibus caſtri Ferretti, Anconitanus electus Epiſcopus, huc translatus anno 1419. die 2. menſis Febr. obijt anno 1422. de quo Iulius Ferrettus in tractatu nauigationis, & lib. oblig.

53. ANTONIVS Aſtorgius Epiſcopus Anconitanus patria Neapolitanus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 7. Kal. Septemb. 1422. ſed cum paulo poſt Pontifex Martinus Quintus in iam adepto Pontificatu manendi, tranſeundique ad Aſculanum, eidem optionem dediſſet, placuit Aſtorgio non demutare ſedem.

54. PAVLVS de Albertis nobilis Florentinus, Epiſcopus Adiacenſis in Corſica, ad Eccleſiam Anconitanam translatus eſt, dummodo Antonius Aſtorgius tranſiſſet ad Aſculanam, ſed cum ea commutatio non fuiſſet ſecuta, vt paulò ante docuimus, à Martino Quinto Pontifice Aſculanus Epiſcopus attributus eſt 4. die menſis Nouemb. anno 1422. obijt anno 1438.

55. PETRVS à Cotigniola, Magni Sfortiæ filius, Franciſci Inſubrium Ducis, & Gabriellis Mediolanenſis Archiepiſcopi frater germanus, ordinis Minorum, ab Eugenio Quarto anno 1438. 14. Kal. Iulij electus, fato functus eſt anno 1442. de quo Ammiratus in arbore eiuſdem familiæ, & lib. obligationum eiuſdem Eugenij Quarti. Eo Præſule conciliabulum Baſilienſe in demortui Pauli locum, quemdam Laurentium Dominici filium de Rotella, cathedralis Eccleſiæ Archidiaconum delegit Aſculanum Epiſcopum, qui tanquam Pſeudo Epiſcopus, & inuaſor habitus, exul à patria miſerè obijt.

56. VALENTINVS Interamnenſis, Epiſcopus Hortæ, & Caſtellanæ Ciuitatis, die 25. Febr. anno 1443. translatus eſt ad Eccleſiam iſtam defuncto Petro. Moritur anno 1447. ex lib. oblig.

57. ANGELVS Capranica Romanus, Archiepiſcopus Sypontinus, ad hanc translatus ſedem anno 1447. 2. menſis Iulij, Nicolao Quinto ſedente, ſub quo Fulginei Gubernator fuit. In quodam diplomate ipſe vocatur Princeps, & Epiſc. Aſculanus, anno verò 1451. tranſlatus ad Reatinam Eccl. inde Purpuratus Senator adlectus, ac vulgo vocatus Cardinalis ſanctæ Crucis. Hic fratrem germanum habuit Dominicum Capranicam Cardinalem, itaut gemina purpura inclyta gens Capranica fulgeret.

58. IOANNES FRANCISCVS Monaldi filius Vrbeuetanus, è Ceruatia Monaldenſium familia Epiſcopus Vrbeuetanus, factioſus ab Eugenio Quarto Epiſcopatu mulctatus in exilium miſſus, diu permanſit, quouſque idem Eugenius eius ſortis miſeratus, ad Aprutinam Eccleſiam anno 1443. inde Nicolaus Quintus ad hanc Aſculanam ſedem euexit anno 1451. mortuus eſt in patria, anno 1462. ſepultus in eccleſia Spineti cœnobij, Cluſinæ diœceſis, nunc ord. Ciſtercienſis.

59. PETRVS IV. à Valle, nobilis Romanus, celeberrimus Doctor Andreæ Card. à Valle Patruus, Aſculanorum Pont. fuit anno 1462. cumq; ei proſperior fortuna videretur arridere, Romę deceſſit annò 1463. tumulatuſque eſt in Ara Cœli templo in ſuæ gentis ſacello, nobili marmoreo tumulo tegente, non procul à Sabellæ matris ſepulchro diſtante, vbi hæc carmina inciſa leguntur.

Reuerendo in Chriſto Patri D. Petro de Valle
I. V. Doctori Epiſcopo Eſculano fratri benem.
Dum tibi vita fuit, fœlicia tempora noui
Me miſerum? verſa eſt, ſors mea morte tua.
Nulla igitur requies, oneroſa in luce moranti
Te ſine dulce nihil, te ſine vita dolor.
Occidis ante annos, patriæ virtutis imago
Hic tamen vt viuas in meliore loco
Accipe ſupremos tumuli modo, frater, honores,
Quot potius nobis tu dare debueras.
Parce precor lacrymis frater, germane quid vrges?
Omnibus hæc ſolido eſt ſcripta adamante dies
Puluis, & vmbra ſumus, tantum poſt funera, virtus
Nomen inextinctum ſola ſuperſtes habet.
Nil aurum, nil pompa iuuat, nil ſanguis Auorum
Excipe virtutem, cætera mortis erunt.
Hanc cole, & ante oculos imitanda exēpla parentum
Pone, ſed interdum ſit tibi cura mei.
Obijt MCCCCLXIII. xij. Nouemb.

Huius

Huius nobilis familiæ hoc tempore ſuperſtes eſt Petrus de Valle, vir ſanè doctus, & eruditus, cuius virtus Italicos indignata cancellos, nobiliori orbis peragrata parte conceſſit in Perſide, ibique ſub regni illius opulentiſſimo Rege, cum plurima meruiſſet ſtipendia, & gloria belli, fortuniſque ditatus, tandem Armenam Virginem nobilitate generis, Chriſtianaque pietate inſignem duxit in matrimonium. Iamque cum ea aliquot annos coniunctiſſimè vixerat cum illum redeundi, Romam inceſſit cupido, Itaque ſublata familia, adornatoq; reditu, iter arripuit, atque in itinere multis exantlatis laboribus, ſuperatiſque periculis, iam prope Romam erat, cum Armena mulier ex inſueto Italico cœlo contracto morbo, mœſtiſſimo relicto marito vitam finiuit, quam cum non potuiſſet viuam, Romam intulit mortuam, ſepeliuitque in maiorum ſuorum ſepulchro apud Aram Cœli. Deinde cum Humoriſtarum Academiæ, quæ tūc florebat; & hodie maximè floret, nomen dediſſet, explicuiſſetque in ea pro concione cauſas ſuæ profectionis, varioſque itineris euentus, ita ex digreſſione demortuam, nobis præſentibus vxorem laudauit, vt etiam ijs, qui illam non nouerant, extinctæ deſiderium fecerit. Sedebat tunc Gregorius Decimuſquintus, cum Romam viduatus vxore rediit Petrus. Viuit adhuc illuſtris gentis de Valle columen futurus, vir vtique tantæ moderationis, ac ſapientiæ, vt in poſtrema commoratus barbarie, nunquam humanitatis, pietatiſque ſenſum exuere potuerit.

60. PROSPER Caffarellus nobilis Romanus, Petro defuncto ſucceſſit anno 1464. ad Eccleſiam ſuam Aſculanam exornandam, amplificandamque nihil non fecit, Epiſcopalem enim domum reparauit, ornauit, auxitque, vt docet ibidem appoſita inſcriptio.

Proſper Caſarellus Vrbe Rom. nobili genere natus Pont. & Pri. Aucto Epiſcopatus cenſu, reſtitutoque ſua induſtria, atque impenſa, Aede: vet. à fundamentis inſtaurandas curauit. An. ſal. MCCCCLXXV.

Cathedralem Eccleſiam à fundamentis reſtituit, huiuſmodi appoſita ibidem eſt inſcriptio.

Sixto IIII. Pont. Max.

Proſper Caſarellus Vrbe Rom. genere claro Epiſcopus, & Princ. Aſcul. ſuo com. Capitulo, ſacram hanc ædem vetuſtate obſoletam, collabentemque à fundamentis reſtituit. An. ſal. Chriſti MCCCCLXXXII.

In fornice putei, quem ipſe effodi mandauit, tale legitur epigramma.

Hortus vt irrigua fieret celebratior vnda,
Gratior, & gelida potus, vt eſſet aquæ
Proſper Romanus Caſarello ſanguine Princeps
Aſculeus Puteo ſurgere iuſſit aquas.

Ibidem adſunt gentilitia inſignia, ſimplexque inſcriptio gentilibus ſuis Caſarellis. Fuit Proſper omnium ſcientiarum genere ornatus, præcipuaq; eruditione illuſtris, in lumen edidit monumentum templi Fortunæ Reduci, diu neglectum, eique ſequenti appoſita eſt memoria.

Alex. VI, Pont. Max.

Proſper Caſarellus Romanus Epiſcopus, & Princeps Aſcul. priſcæ virtutis cultor. monumentum hoc diu neglectum in lucem edidit Epiſcopatus ſui ann. xxxij.

MCCCCLXXXVI.

In Pannoniam Apoſtolicus Nuntius inter Marthiam Coruinum Regem, & Federicum Tertium Imperatorē pacem firmauit, quem Antonius Bonfinus Aſculanus eius ſummis extulit laudibus, tum lib. 3. de pudicitia, tum in hiſtoria Hungarica, illiuſque legationis meminit quoque Abrahamus Barſchius Sehernicenſis in chronologia Regum Hungariæ. Extat Romæ clara eiuſdem Proſperi memoria ad ædem ſanctę Marię ſupra Mineruam, ibidem namque ſacellum Gentilibus ſuis reſtaurauit, vbi ſic legitur.

B *Gentilibus ſuis Caſarellis ſacrum ob humanæ conditionis memoriam Proſp. Caſ. Epiſc. Aſcul. anno ſal. MCCCCXCVIII.*

Sacellum nuper reſtituit, exornauitque perbellè Scipio Cardinalis Burgheſius, Pauli Quinti ex ſorore nepos, è gente Caſarella, de quo ſupra. Noſter verò Proſper, bonorum, literatorumq; hominum mœrore Romæ debitum naturæ perſoluit die 14. Februarij anno 1500. ſepultus ibidem in ſuperiorum ſacello in ſepulchro patrum ſuorū.

61. IVLIANVS iunior Cæſarinus Domicellus Romanus, ab Alexandro Sexto diaconus Cardinalis creatus anno 1493. ab eodem Pontifice Aſculanum Pontificatum obtinuit anno 1500. 19. Februarij. Aſculanam Eccleſiam abſens rexit ſemper, ſanctæ Mariæ Maioris Archipresbyter fuit, ho-

C neſtiſſimis moribus ornatus, qui Principem virum maximè decerent; ſiquidem ſeniorem Iulianum Cæſarinum purpuratum olim Scoatorem propius imitabatur, cuius inter cæteras virtutes, munificentiam. Iouius magnificis verbis collaudat in elogio primi Iuliani Cæſarini. Deceſſit Romæ anno 1510. prima die exordientia Maij, ſepultuſq; eſt apud Aram Cœli in ſuorum maiorum ſepulchro, cuius virtutibus, animique dotibus, omnis inſcriptio impar viſa eſt.

62. LAVRENTIVS Fliſeus, ex Lauaniæ Comitibus Iauenſis Epiſc. Brugnatenſis, Romęq; Gubernator, ad hanc Aſculana translatus eſt 1510. 13. Maij, Lateranoque Concilio repentur ſubſcriptus, Iulio Secundo ſedente anno 1512. qui paulò poſt ad Montem Regalenſem pertranſiuit

D Eccleſiam Pedemōtanæ ditionis. Diuturniori mora Bononiam adminiſtrauit, Præſulque vbique, & ſemper magna exiſtimatione dignus habitus eſt.

63. HIERONYMVS Ghinuccius nobilis Senenſis, Cameræ Apoſtolicæ Auditor, cum in Lateranenſi Concilio in expediendis conſilijs ſūmā prodidiſſet prudentiam, à Iulio Secundo Aſculanorum Pontifex renuntiatus eſt anno 1512. die 15. Octob. Aſculanam porrò Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad ann. 1518. quo tempore à Leone Decimo ad Henricum Octauum Angliæ Regem Legatus eſt, apud quem tantam gratiam agēdo collegit, vt opulentum Vvigornienſe ſacerdotium ab eodem obtinuerit. Cæterum reuerſus ad Curiam cum ad trepida eccleſiaſtica negotia ſub Hadriano Sexto fuiſſet adhibitus Epiſcopus Melitenſis euaſit, iiſdemque laboribus cum ſub Septimo

mo Clemente indefeſsè perſeueraſſet, implicitus, A Demum ſub Paulo Tertio Farneſio renuntiatus eſt Cardinalis ſub titulo ſanctæ Balbinæ anno 1535. Tropeienſem, & Cabalicenſem Epiſcopatus in ſua fide, ac poteſtate habuit, diplomatumque Pontificiorum præfectus eſt. Res Tridentino concilio profuturas cum pluribus alijs collegis Cardinalibus Paulo Tertio Pontifice mandante, ipſe diſpoſuit, ordinauitque, inque ijs legatis, qui Carolum Quintum, Primumque Franciſcum Galliarum Regem communis ſalutis gratia ad pacem adhortati ſunt, Ghinuccius præcipua prudentia effulſit. Intimæ ſapientiæ aliqua perſcripſit, quæ M. S. adhuc apud hæredes extare dicuntur. Demum meritis, laudibuſque grauis, Romæ deceſſit anno 1541. die 3. Iunij, ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Clementis, cuius titulum in purpurata B fortuna olim fuerat adeptus. De Ghenuccio Aſculi ad Epiſcopalis Aulæ portam hæc legitur Inſcriptio.

Hier. Ghenuccius Senen. Epiſcopus, & Prin. Aſculan. Necnon cu. cau. Cameræ Apoſtolicæ Auditor Generalis. M. D. XIIII. Honeſti Cultor. Sacri Cuſtos, Prauiq Vltor.

64. IVLIANVS Card. Medices die 30. Iulij 1618. Ghinuccio cedente Aſculanus Epiſcopus declaratus, per menſem eam rexit Eccleſiam. Hic fuit Clemens Septimus Pontifex Maximus.

65. PHILAS Rouerella Ferrarienſis, Leonis Decimi intimus familiaris, Epiſcopus Tolonenſis in Gallijs effectus eſt, ſed cum deinde, Leo Rouerellæ conſilijs vti vellet, impetraſſetque à Mediceo Cardinali, vt Aſculano munere abiret, illud Rouerellæ attribuit, quo proprius amici prudentia ſibi C adeſſet anno 1518. 3. Septembris; ſub Leone, Hadriano, Clemente, Pauloque Tertio Pontificibus pluribus legationibus egregiè functus eſt. In Concilio Tridentino ſententias doctiſsimas dixit ad ſeptimam vſque ſeſſionem, Poſt Pauli autem exceſſum, à Cardinalium Collegio, Romæ publicus adminiſtrator eſt declaratus, atque à Iulio Tertio confirmatus apoſtolicam cum euaſiſſet ad ſedem, cum interim etiam in ſpem purpuræ intima Pontificis conſilia expediret, ſed cum propemodum iam defloccatus ſenex aduerſa etiā valetudine laboraret, è viuis exceſſit anno 1550. aulæ Romanæ, ingenti ſanè mærore, quæ ſibi maximum ornamentum, præſidiumque ereptum dolebat. Eius cadauer Aſculum tranſlatum eſt, Cathedraliſque eiuſdem ciuitatis in Templo ſepultum. Nouas D Epiſcopales AEdes ex ſectis lapidibus adornationis inſtar cuneatis ad Epiſcoporum commoditatem magno ſumptu conſtruxit, figuriſque egregijs exornauit, ſub cuius inſignijs ſic legitur.

Sub Clemente VII. Pont. Max. Phylos Illuſtri Rouerellæ domus familiæ, Patria Ferrarien. ab Imp. Comes Epiſcopus, & Princ. Aſcul. ad ſuorum memor. imitaṇ. nouum hoc ædificium à fundamentis erexit.

M. D. XXXII.

66. LACTANTIVS Rouerella nepos ſuperioris, Coadiutor Patrui in Epiſcopatu à Iulio Tertio adlectus eſt anno 1550. die 26. Auguſti, eidemq; demortuo Præſul ſucceſſit anno 1552. etiam ipſe Romanis ius dixit. Vir doctus, prudens, pius, & liberalis, quem nouum Titum, humani generis delitias, eius æui homines vocarunt. Concilio Tridentino interfuit, amplas AEdes apud Ancaranum conſtruxit, Epiſcopalis Menſæ mirum in modum auxit prouentus. Poſtquę ſexdecim annos ſui Epiſcopatus obijt anno 1566. apud Patruum humatur in choro Cathedralis Eccleſiæ.

67. PETRVS Camaianus nobilis Aretinus Epiſcopus Feſulanus à Pio Quinto tranſlatus ad hanc Eccleſiam die 7. Octobris anno 1566. cuius animi dotes adeo ſummis Pontificibus fuere in pretio, vt iiſdem ad publicam Eccleſiæ ſalutem diu vſi fuerint. A Pio in Hiſpaniam ad Philippum Secundum Regem Nuncius miſſus impiger commiſſa ſibi negotia pertractauit. In Piceno Apoſtolicus viſitator, plures tum Cathedrales, tum Collegiatas Eccleſias reformauit; Synodalia promulgauit decreta. In Ciuitate Aſculana Seminarium ad præſcriptum Concilij Tridentini, cui interfuit, à fundamentis proprijs ſumptibus erexit, diuque Clericos ſuſtentauit, donec ſuppreſsis nonnullis ſimplicibus beneficijs, ex eorundem prouentibus alerentur. Matutinis, veſpertiniſque horis primus in Choro adſuit, cum alijs pſallebat, orabat. Quolibet anno Ciuitatem, ac Diœceſim luſtrabat vniuerſam. In ſancti Blaſij Eccleſia Corporis Chriſti ſocietatem excitauit. Die veneris poſt matutinas laudes de paſsione Domini, ſabbato vero de beata Virgine votiuas miſſas iuſsit cancre. A Gregorio Decimotertio non minus, quam à Pio charus habitus, cuius intuitu non tantum pro diœceſanis, ſed pro circumadiacentibus populis anno integro conceſsit iubileum. Parrochialem Eccleſiam ſancti Andreæ reſtaurauit. In cathedrali Eccleſia tabernaculum ſtrui, atque maurari, organa conflari, ornari, teſtudinemque pulchra ordine, multoque ſumptu perfici curauit. Cum Camera Apoſtolica ſuper Clericorum ſpolijs pertractauit, & ad finem perduxit. Honeſtos, egenoſq; ciues plures adiuuit pecunijs; Pater pauperum acclamatus. Ciuiles diſcordias in quantum potuit ſedare ſtuduit. Cathedrali Eccleſiæ pretioſa donauit veſtimenta. Tandem doctrina, pietate, ac probitate morum inſignis moritur, non ſine ſanctitatis opinione 27. Iulij anno 1579. hora decima, defletus ab omnibus. Biduo corpus iacuit inſepultum, confluentibus vndique ad eius pedes exoſculandos turmatim populis, humatum inde fuit in ſancti Blaſij Eccleſia, quam ipſe à fundamentis inſtaurandam curauerat, vbi hoc legitur Cenotaphium.

D. O. M.

Petro Camaiano Patritio Aretino, Epiſcopo, & Principi Aſculano viro integerrimo Religioſiſſ. ac omni virtutum genere ornatiſſimo Coſmus S. D. N. Papæ Refer. Ant. Commendator ſancti Stephani fratres, ac Lelius Eques IESV CHRISTI nepos, in iſta Eccleſia ab ipſo a fundamentis inſtaurata, & ornata poſuerunt. Vixit annos LX. menſ. 1. dies xxvij. Obijt die xxvij. Iulij

M. D. LXXIX.

68. NICOLAVS Aragonia, ſeu Aragonius

Ca-

Camiano ob eruditionem, prudentiam cæteraſque virtutes haud quaquam poſtponendus, ex Epiſcopo Ripæ Tanſonis huc translatus eſt 3. Aug. anno 1579. Nicolai Aragonij S. R. E. Cardinalis, rerum à ſummis Pontificibus geſtarum collectoris, poſt multa ſæcula, cognationis, nominis, & virtutis non indignus. Pridie Kalendas Ianuarij eiuſdem anni vrbem ſolemniter ingreditur, Maceratæ Vicelegatus Piceni manebat ante translationem ad Aſculanam ſub Gregorio Decimotertio, alias vrbes ditionis Pontificiæ rexit ſumma cum eiuſdem Pontificis gratia. Prioratus ſancti Hilarij, & ſanctæ Crucis congregationis Auellanæ ſuppreſſit authoritate Apoſt. Clericorum ſeminario vniuit. Theologalem, ac Poenitentialem præbendas in Cathedrali inſtituit. Amplas ædes Ancarani conſtruxit, Epiſcopalis menſæ redditus amplianit. Vixit in Epiſcopatu Annis ſeptem omnibus charus, amatuſque ab omnibus. Reatæ dum Romam peteret ad limina Apoſtolica inuiſenda incidit in morbum, ibiq. defunctus eſt 27. Iulij anno 1587. Præſul æterna memoria dignus.

69. Fr. HIERONYMVS Bernetius Corregienſis ex Inſubris Ord. Prædicatorum. Hic nobilibus parentibus prognatus eſt 1540. pater Petrus appellatus eſt, mater Antonia Doria. Adhuc penè puer ſancti Dominici inſtitutum complexus eſt, vbi adeo in virtute profecit, vt magnitudinis dignitatum, quo peruaſurus erat, haud obſcura ediderit præſagia: In Theologica facultate plures inſtituit, laureatuſque magiſter publicè eam facultatem profeſſus eſt. Cremonenſibus autem cum intimam ſcientiam ſuam probaſſet, Nicolai Sfondrati Cardinalis ſapientiſsimi, qui poſtea Pontifex Gregorius Decimuſquartus appellatus eſt, Theologus eſt declaratus. Nullum in Dominicano inſtituto penè onus fuit, quod non paribus humeris ſumma cum laude ſubierit. Genuæque fidei quæſitor effectus, ita in eo munere prudenter, pièque ſe geſsit, vt Sixtus Quintus illum Romam acciuerit, ſanctæque Sabinæ nobili Dominicani inſtituti cœnobio præeſſe imperauit; nec multo poſt, vt Pij Quinti ſanctæ memoriæ quoquomodo poſſet gratificaretur, Bernerium Aſculanum Epiſcopum creat 22. Auguſti 1586. die verò 18. Decembris eiuſdem anni, eundem vocauit ad purpuram ſub titulo ſancti Thomæ in Parione, vulgoque appellatus eſt Cardinalis Aſculanus. Omnem cœtum, quas vulgò Romæ congregationes appellant, in quo vel de rebus fidei ageretur, vel de moribus, ſua ſapientia, prudentiaq. compleuit, Sixto Quinto ita mandante, tit. ſanctæ Mariæ ſuper Mineruam obtinuit. Nullus ferè Princeps Chriſtianus erat, cui candor morum, pietaſque cordi eſſet, qui Cardinalem Bernerium non ſuſpiceret non amaret. Ordinis Seruorum alumnis Protector ius dixit, ſulſitque Albano, Præneſtino, Portuenſique Epiſcopatu: Aſculanam Eccleſiam tanquàm ſibi iunctam ſponſam geſsit in oculis, ibique Seminario conſtructo, eiuſdem Clerum ex præceptionibus ſacri Tridentini Concilij ad puriores mores, ampliorem que doctrinam curàuit erudiendum. Legitur ad valuas eiuſdem hæc inciſa memoria.

Fr. Hier. Berner. ex ord. Prædic. Epiſcopus Alban. Card. Epiſcopus, & Prin. Aſcul. ad meliorem vſum Clericor. veteribus ſeminarij dirutis Aedibus, quæ penè corruebant æreque abundè collata has ampliores ædificandas curauit M. DC. IIII.

Aſculi in epiſcopali palatio ſacellum conſtruxit ad ſacra priuatim facienda, illudque Chriſto Cruci affixo, diuiſque Emydio, Hieronymo, ac Dominico tutelaribus dicauit; diœceſim ſæpius viſitauit, ſynodales conſtitutiones promulgauit, congregationem Parrochorum inſtituit, populum, ciueſque tanquam filios dilexit, verſa vice ita ab omnibus amatus, & charus eſt habitus, vt communi decreto Decurionū in Prætorio fuerint eius inſignia appoſita cum ſequenti inſcriptione.

Fr. Hier. Berner. Card. Epiſcopo, ac Princ. Aſculano. Patri Patriæ. Patri Pauperum. Patri Omnium bonorum.

Erexit ſacellum ſanè ſpectabile ſancto Hiacynto ordinis Prædicatorum Alumno, non ita pridem in numerum ſanctorum relato, eidemque magnam dotem dixiſſe narratur, in quo beati Conſtantij Fabrianenſis Corpus recondi iuſſit intra Cœnobij ſancti Dominici ſepta ædificia conſtruxit, quod ipſemet æſtiuo tempore colebat. In ſancti Petri martyris Templo multa impenſa inchoatam teſtudinem abſoluit, vbi à Comite Hieronymo Bernetio fratris filio erectum Altare eidem ſancto Hiacynto dedicatum. Pretioſam argenteam ſupellectilem, ſacraque veſtimenta plurima Cathedrali Eccleſiæ dono dedit. Moriturus ſcuta quingenta Archidiacono, & Capitulo Aſculano legauit. Extat in ſacrario huiuſmodi marmorea inſcriptio.

D. O. M.

Hieronymus Bernerius Corrigien. Ordinis Prædicatorum Epiſcopus Portuen. S. R. E. Cardinalis, vt grati animi in Eccleſiam Aſculanam, cui multos annos præfuit, monumentum extaret, Archidiacono, & Capitulo eius Eccleſiæ ſcuta quingenta legauit in bonis ſtabilibus territorij Aſculani collocanda, ea lege, vt die depoſitionis ſuæ anniuerſarium, quibuſque verò hebdomadibus miſſam vnam planam per presbyterum ab ijs eligendum, & eorum arbitrio etiam abſque cauſa amouendum, ita vt beneficium Eccleſiaſt. non ſit, neque cenſeatur, in perpetuum ſingulis annis celebret pro anima ſua ita quod redditus omnes deducta huius presbyteri mercede, diſtributionis Archidiaconi, & Canonicorum, ac Beneficiatorum Eccleſiæ, qui anniuerſario interfuerint cedant, eaq. bona, neque alienari, neque pignori dari, nec obligari vnquam poſsit.

Canonici beneficij memores publicè illius effigiem in Templo expoſitam tenent. Plura, aliaque beneficia Aſculanæ Eccleſiæ intulit pius Præſul. Corrigij autem, vnde trahebat originem, à fundamentis Capuccinis fratribus ordinis ſancti Franciſci monaſterium à ſe conſtructum attribuit, quippe quos diligebat impenſius. Romæ autem ſancti Nicolai Templum ad Campum Martium

munificentiſsimè exornauit, ſanctæque Sabinæ A Cœnobium, ad destinatum à Pio Quinto faſtigium perduxit. At non modo ipſe ſanctis moribus erat; ſed etiam ex ſuis virtutibus, caſta illi inſigniterque erudita familia, in quibus enituere Scipio Cobellutius, Franciſcus Cenninus, & Fr. Deſiderius Scalia, ſub Paulo Quinto poſtea Cardinales, Sigiſmundus Donatus eius in Aſculano Epiſcopatu ſucceſſor, ac Ioannes Baptiſta Coccinus nuper Romanæ Rotæ Decanus vita functus, omnes quidem ad Domini ſui ita perfectè exculti, ad prudentiæ cotem, vt cuilibet dignitati inſtituendæ viderentur aptiſſimi. Porrò Bernerius ſeptuageſimum ſuæ ætatis annum attigit, deinde vt vixerat, piè, ſanctèque vitam finiuit anno 1611. die 8. Auguſti ſepultuſque Romæ apud ſanctam Sabinam in ſepulchro à ſe preparato, hoc Epitaphio. B

D. O. M.

Frater Hieronymus Bernerius Corrigienſis ex ord. Prædicatorum tituli ſanctæ Mariæ ſuper Mineruam presb. Card. Aſculanus de morte, & corporis reſurrectione piè, & Religiosè cogitans, hoc ſibi ſepulchrum in quo cum vniuerſæ carnis viam ingreſſus fuerit mortale ſuum conderetur, viuens P. Sacellum, vbi quotidie pro eius anima vt ſacrum fieret extruxit D. Hiacynto confeſſori D. vixit annos lxx. menſes vij. dies xi. obijt Epiſcopus Portuenſis VI. Idus Auguſti M. DC. XI.

Credo quod Redemptor meus viuit, & in nouiſſima die de terra ſurrecturus ſum.

In tanti Epiſcopi Cardinalis obitu, præter inſtituti regulam haud mihi diſplicet regium carmen C adiungere, quod noſter Sebaſtianus Andreas Antonellus (heu nuper dum hæc ſcriberemus ereptus) flebili muſa, olim pauxit.

Cogimur in liquidos diſſoluere lumina ſontes
Et teneras lacerare genas, tuus, optime princeps,
Cogit amor, cogit pietas, reuerentia cogit.
Fundite ſanguineos, mea lumina fundite riuos.
Occurrunt animo virtutum inſignia, raræ
Mentis opes, intacta fides, tranquillaque morum
Temperies, cæli verba ignea, ſpiritus ardens.
Religionis amor, mitiſſima viſcera patris,
Et mea crudeli diuellor corda dolore.
Fundite ſanguineos, mea lumina, fundite riuos.
Non rutilum rabidis quæ ſancibus imbibit aurum,
Quæ ſcelerum genitrix mortalia pectora cogit D
Sacra fames, partos nec quæ comitatur honores
Ambitio, aut tumido ventoſa ſuperbia faſtu,
Non venus, & nati veſana cupidinis arma
(Edita tartareis fœdiſſima numina ab antris)
Canitiem vicere tuam, vicere iuuentam.
Fundite ſanguineos, mea lumina, fundite riuos.
Non probitas, non iuris amor, non gloria recti,
Magnaque ius animi, linguæ facundia, non te
Ingenij præſtantis opes, auguſtaque frontis.
Maieſtas, odium quæ nec terrore mouebat,
Non tua te comitas, venerandaque gratia vultus.
Non quæ ſpontè tuæ ſupplex ſe purpura fronti
Obtulit, heu triplicem non inſpectura Thyaram,
Proh dolor; immeritæ potuit ſubducere morti.
Fundite ſanguineos, mea lumina, fundite riuos.
Siccine mors meliora rapis; mors effera patrem,
Cui rerum ſummas iam commiſſurus habenas,
Seq; met orbis erat: mors, heu, mors effera, noſtrum,
Quem gemina alterno fluere fluenta ſuſurro
Paſtorem ex oculis rapuiſſe peremnter audes.
Heù heù, proh quantos inter ſuſpiria queſtus,
Fundit amor, fundit pietas. verecundia fundit
Vos quoque ſanguineos mea fundite lumina riuos.
Nec planctus inter Dryades, nec Oreades altis
Montibus, aut mæſtis tacuerunt Hymnides aruis,
Nayades è fluuijs, vitreo de fonte Napea.
Ingemuere ſimul, montes fluere propinqui,
Ipſeque cæruleis Neptunnus inhorruit vndis.
Fundite ſanguineos, mea lumina, fundite riuos.
Occidit heù noſtri Sydus venerabile Secli
BERNERIVS, dignus tranſcendere Neſtoris annos,
Occidit, & mæſtis ſol aureus occidit vndis:
Siccine mors tibi nulla mora eſt? non parcitis vllis
Crudeles Parcæ? nunc currite flumina mæſtis
Vberiora genis, largos ſoluantur in imbres
Lumina, gratus amor fieri tibi talia mandat.
Fundite ſanguineos, mea lumina, fundite riuos.
Sed quid ego lacrymis indulgeo? lumina ſat iam:
Viuis adhuc, tibi parta quies, tibi palma pudoris
Sydereis conceſſa plagis, tibi reddita vita eſt.
Claudite ſanguineos, mea lumina, claudite riuos.

70. SIGISMVNDVS Donatus Corrigienſis, diui Stephani Eques commendatarius, paulò ante Venuſinus Epiſcopus ex reſignatione Cardinalis Bernerij Domini ſui, tranſlatus ad hanc Eccleſiam anno 1605. 7. Menſis Ianuarij. Fuit Donatus Eccleſiaſticæ libertatis, immunitatiſque acerrimus propugnator, Regios quoſdam miniſtros, quandoque Proceros, Duceſque, ac Militum Tribunos, nec non ciuitatis ipſius Antianos anathemate mulctauit. Multa cum Capitulo ſuo habuit litigia; quæ tamen à ſacra Congregatione Rituum terminata fuere. Eccleſiam ſancti Caroli extra Solellanum Pontem conſtrui fecit, Aramque maiorem ex voto D. Laurentio dicauit. A Paulo Quinto ad Rempublicam Venetam Nuntius miſſus, Senatorum omnium ſua prudentia, & dexteritate mirum in modum ſibi animos deuinxit, Pontificis expectationi abundè ſatisfecit, à Gregorio Decimoquinto inter familiares, & domeſticos Prælatos adſcriptus, Pontificiæ Cappellæ declaratus Aſſiſtens, Synodum celebrauit, conſtitutioneſque promulgauit. ÆEdem quadratis lapidibus rotundam in D. Emygdij honorem in loco martyrij extra portam Soleſtanam conſtruxit: vbi legitur.

Sancto Epiſcopo, & mart. Emigdio, in loco martyrij eius, erexit, & dicauit Sigiſmundus Donatus de Corrigio Epiſcopus & Prin. Aſculi M. DC. XXXIII.

Aliam curauit Eccleſiam ædificari in honorem ſanctæ Mariæ ad Mare ad finem Pontis Toſilli, vbi etiam legitur.

Anno Domini M DC. XXXVII. erectum à fundamentis, ex largis Pior. eleemoſinis curante Reuerendiſs. Epiſcopo Sigiſmundo.

Vir fuit rigidæ puritatis, inceſſu grauis, ſupercilio ſeuerus, in iuſtitia adminiſtranda, nullarum acceptor perſonarum, munificus in omnes, liberalis in pauperes, & propinquos à ſe procul ſem-

per habuit, duos quotidie, feſtiuis verò diebus tres alebat pauperes de cibis menſæ ſuæ. Caſtus, caſtos amauit. Zelo plenus, aliquando minus zelantes offendit; illud tantum ei vitio datur, quod audientiæ tarditate fatigabat cunctos, quodque nunquam, niſi vectus, cum progrederetur. Obijt octuagenario maior die 19. Nouembris an. 1638. hora 18. conditus fuit ante Aram principem Cathedralis Eccleſiæ in ſepulchro, quod humanæ conditionis memor ante multos annos ſibi parauerat, cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Ad

Requiem Oſſium

Sigiſmundi Donati Antonini filij Hectoris nepotis Corrigienſis. Qui Anno Domini M. D. XC. VIII, creatus Epiſcopus Venuſinus. Et anno M. DCV. Ad hanc Aſculanam Eccleſiam translatus, viuens, & annum agens LXV. futuro, cum Deo placuerit, pulueri ſuo, conditorium, hic parauit labente anno. M. D. C. XXIII.

71. IVLIVS Gabriellius Romanus Diac. Card. ex Cameræ Apoſtolicæ Clerico ab Vrbano Octauo die 16. Decembris 1641. creatus, mox die 10. Februarij 1642. Aſculanus Epiſcopus adlectus: Princeps in quo nihil nobilitatis, ſcientiæ affabilitatis, nihilque dignitatis facile deſiderare poſſumus, hinc bonis tantiſque purpuratis anteceſſoribus dignus, acclamatur, ſpectaturque ab omnibus.

ASSISIENSES EPISCOPI.

ASSISIVM, tametſi ſatis clara Ciuitas futura erat, quod antiquiſſimum municipium Romanorum fuit, quod eam ſupini colles ad ſpectaculum extulere, quod antiquorum ſcriptorum illam doctiſſimi calami celebrarunt; quod armis, opibuſque olim fuit inſignis; nullus tamen, arbitror, inficias ierit, multo clariorem videri debere, quod illa duo Chriſtianæ paupertatis lumina cæcutienti orbi effudit, Claram ſcilicet, atque Franciſcum Aſiſinatem, eo præſertim tempore cum tria illa orbis ingentia mala, concupiſcentia ſcilicet carnis, oculorum, ac ſuperbia vitæ penè omnes obruiſſent mortales. Itaque quanquam ijs pietatis luminibus ſatis per ſe videatur lucere, ex noſtro tamen inſtituto eiuſdem nobilitas prodenda eſt, ex antiquitate, ſitu, nominis deriuatione, opibus, armis, antiquorumque ſcriptorum encomijs.

A Igitur Aſiſium antiqua Ciuitas eſt, nobile quondam Romanorum Municipium, ad ſpectandum in montibus ſita, vnde fluuius Aſis deuolutus ad ima, eidem Aſiſij inclytum nomen fecit, cum ipſe etiam, vt Propertius dicit, ab altiori monte accepiſſet cognomen. Haud iuſtam magnitudinem hoc tempore excedit; longè ab illa diſpar, quam olim Romani vt ſuæ fortunæ ſociam coluerunt. Quippe factioſiſsimi Incolæ, ciueſque cum de arripiendo Imperio inuicem ſecum ipſi pugnarent, externorumque bellorum, ægre impetum ſuſtinerent, penè exciſa eſt, atque deleta. Eius meminit Plinius, Ptolemeus, Procopius, alijque perplures, ex antiquiſque inſcriptionibus, colligitur perſpicuè fuiſſe illam Romanorum municipium. Sub quorum Imperio, tandiu fœliciter

B conquieuit, quamdiu Romanis Pontificibus à Magno Conſtantino dono data eſt. Illam deinceps Longobardorum, gens barbara, qui eius opes miſerabiliter depopulati ſunt, in Spoletino Ducatu numerarunt, donec à Romanis Pontificibus recuperata, eorundem Imperium opima pace florens adorat. Chriſti Euangelium iam inde ab Apoſtolorum temporibus complexa eſt, cum ſcilicet eorum miſſu Criſpoldus, Britiuſque in Vmbria nobili Prouincia Chriſti fidem plantaſſent. Tametſi altiores radices egerit, Ruffino inuicto ſanctoque Epiſcopo prædicante, quem ſanctus Fabianus Papa ad hoc ipſum illuc direxerat, anno 237. nobilique martyrij gloria, eſt coronatus. A ſancto Ruffino, atque deinceps, continentes hæc Ciuitas ſuos Epiſcopos habuit, quæ in Romana

C Prouincia numerata, vnius Romani Pontificis arbitrium præſtolatur. Ciuitatem, vt Protector tuetur ſanctus Rufinus inſignis eius Epiſcopus, ac inuictiſſimus Martyr, cuius verendæ reliquiæ in cathedrali eius nomini conſecrata honorificè conquieſcunt. Pluribus ſacris ædificijs Aſſiſium nobilitatur. Extra Aſſiſium monaſterium ſancti Franciſci ſpectatur, ac prætereà Angelorum celebre Templum, ac omnium propè gentium peregrinatione viſendum, de eiuſdem prærogatiuis, atque nobilitate plura amicus noſter eruditus Vuandingus in primo tomo Annalium fratrum minorum, Aſſiſij Præſulum ſeriem, quæ ſubſequitur, ex varijs, diuerſiſque monumentis, antiquiſque ſcripturis, vt potuimus, concinnauimus, non tamen, vt oportebat, completam. Bella quippe, incen-

D dia, ſæculorumque plerunque iniuria, multorum eripuerunt memoriam, qui ſua carentia noſtram hanc narrationem plerunque reddent hiulcam.

1. PRIMVS Igitur Aſſiſij Epiſcopus ſanctus Rufinus Cappadox fuit, quem apud pleroſque fama tenet, illuc à ſancto Fabiano Papa ad prædicandum Euangelium fuiſſe miſſum, inque eo præclaro munere laborantem, ſub ſæuiſſimo eius ciuitatis Præfecto illuſtrem accepiſſe palmam martyrij anno noſtræ ſalutis 240. die 11. menſis Auguſti, ſiue, vt alij dicunt, die 30. menſis Iulij anno 236. eius meminerunt, Ferrarius, Baronius. Sed Baronius præcipuè, cum de Rufino narrat, haud memorat fuiſſe illum Aſſiſinatem Epiſcopum, aut in ea Ciuitate palmam tuliſſe martyrij, ſed Marſis potius Euangelium diuulgaſſe. Quamobrem mihi

hi ſæpius venit in mentem vereri, ne quis error de huiuſmodi ſancto anteactis ſæculis impoſuerit. Conſtat tamen Aſſiſinates ab immemorabili penè, Ruffinum, vt ſuum Epiſcopum, martyrem, inque Vmbria eulgatorem Euangelij, ibique requieſcentem pijſſimè venerari, quemadmodum & Marſorum Eccleſia primum Epiſcopum, ac tutelarem ſuum colit, vt infra ad eam Eccleſiam dicemus. Quod ipſum etiam mihi ſanctius cœpit eſſe, cum Ludouici Iacobelli amici mei rerum Vmbriæ peritiſſimi viri acceſſit autoritas, vt hoc idem minus timidè confiterer.

2. S. VICTORINVS Aſiſij Epiſcopus, ac martyr, natione Aſſyrius, nobilitate generis ſpectabilis, ad limina Apoſtolorum Romam venit, Gordiano Imperante, ſedente verò S. Fabiano Papa, vbi cum aliquandiu commoratus fuiſſet, eiuſque vitæ ſanctitas effulſit, à Fabiano Papa preſbyter eſt ordinatus, ac paulò poſt Aſiſiorum Pontifex declaratus anno 240. Aſiſium igitur prędicandi Euangelij gratia miſſus eſt, cumque ad Eccleſiam ſibi creditam properaret, contigit illum per Hiſpellum tranſire, vbi multis patratis miraculis, populum illum vniuerſum ad Chriſtum adduxit, deductuſque ab eodem eſt vſque Aſiſium; vix illuc perueneerat, cum intrepidus, atque in omnem aleam paratiſſimus adiuit ad Præfectum, illumque adhortatus eſt, vt abiecatis Idolis Chriſti veri Dei ſacra ſuſciperet; ſed cum ſurdo, induratoque cæleſtem cantilenam cecinisset, à Præfecto furore percito, cum ſuis collegis in carcerem truſus eſt, ibique diutino maceratus ſqualore, cum adhuc in fidei confeſsione conſtantiſsimè perſeueraret, per flammas ardentis fornacis innoxias ſuam fidei confeſsionem prodidit illuſtriorem. Interea ſæuiſsimus Præfectus Victorini collegas ferreis virgis plumbatis cæſos in puteo ſuffocauerat, quos per ſilentia noctis Victorinus è flamma diuintus elapſus inde extractos ſepulturæ tradidit. Cæterùm Præfectus, cum ex incendio Victorinum in cinerem iam eſſe dilapſum putaret, accepit nuntium non longè illum ab Aſiſio maiore animi ardore, Euangelium prædicare, quamobrem cum ex furore penè mente dilaberetur, iuſſit Victorinum iterum comprehendi maniciſque ferreis innodatum ad ſe adduci, ſed recuſantem illum ſacrificium Marti offerre, pœna capitis, propè montem Iouis plectendum curauit, die 13. menſis Iunij circa annum Domini 245. cuius ſolemne feſtum ſupradicta die Aſiſij præcipuo ritu celebratur. Eius corpus in Eccleſia ſancti Petri ibidem ſub altari maiori aſſeruatur.

3. S. SABINVM poſt Victorinum, alij in Aſſiſinatem ſedem reponunt, qui temporibus Maximiani martyr Chriſti effectus eſt anno 301. propè Spoletum, ſed hic fuit Spoleti propriè Epiſcopus quamuis Aſiſij Euangelium prędicaſſet, eiuſdemq; Eccleſiæ curam egiſſet, ibique ab idolatris tentus poſt manuũ detruncationem, & diutinam carceris macerationem Spoletum reductus ibidem plumbatis cæſus donec animam exhalaret; de quo infra plura dicemus, cũ de Spoletinis Epiſcopis agemus.

4. AQVILINVS interfuit Concilio Lateranenſi ſub Martino I. celebrato an. 652. ex lib. Cõc.

A 5. IBO Concilio Romano interfuit à Leone Quarto celebrato anno 853.

6. VGO Epiſcopus Aſiſij anno 1050. tranſtulit corpus ſancti Ruffini.

7. CLARISSIMVS, in bulla quadam Honorij Secundi reperitur ſubſcriptus Piſanæ Eccleſiæ liberaliſsimè indulta 1126. Quæ adhuc in Florentino Archiuo reformationum aſſeruatur.

8. PETRVS Concilio Laterano interfuit à Papa Alexandro Tertio celebrato 1179.

9. TVDO interfuit conſecrationis Eccleſiæ ſanctæ Crucis de Auellana anno 1197.

10. VIDO de familia Secunda Romanus, ab Innocentio Tertio electus 1204. Hic ille Vido Epiſcopus eſt, qui anno 1206. ſeraphicum Aſiſinatem Franciſcum è paterna domo nudum egreſ-
B ſum, atque ad ſua genua prouolutum excepit, vilique ſacco & detrito à ſe indutum, vt nouum vitæ genus conſtantiſsimè auſpicaretur, maximè iuuit. Hic fuit vnus è ſeptem illis Epiſcopis, qui cœleſte illud Eccleſiæ Angelorum, deprecante Franciſco, indultum euulgauit anno 1223. meruitque ſanctum Ruffinum Primum Aſiſij Epiſcopum, ac martyrem inuictum, qui ad eam diem mortales latuerat reperire, repertumque in cathedrali honorificentiori loco collocare, die 3. menſis Auguſti 1212. deceſsit in exordio Gregorij Noni Pontificatus.

11. SYMON Vereduccius Aſiſinas, ordinis minorum Vidoni ſucceſsit anno 1228. Eccleſiam ſancti Georgij monialibus ſanctæ Claræ tradidit.

12. Fr. CRESCENTIVS Æſinus, aut Nar-
C nienſis ordinis minorum Generalis miniſter Aſiſinas Epiſcopus electus eſt ab Innocentio Quarto anno 1247. Conſule Vuandingum primo tomo annalium ordinis minorum. Fratrem habuit Aegidium de Carbis ciuem Narnienſem, cui ſcribit Alex. IV. anno 1255. 12. Kal. Februarij ep. 103. fol. 13. regeſt. vatic. vbi memoratur Epiſcopus Aſiſinas frater eius.

12. Fr. NICOLAVS Anglus, ordinis Minorum inſignis Theologus, cæteraque literatura pręclarus, Alexandro Quarto Pontifice à confeſsionibus, ab eodem Epiſcopus adlectus eſt anno 1258. quindecim ipſos annos illam Eccleſiam prudentiſsimè adminiſtrauit. Huius cum laude meminit Ioannes Pitſæus de ſcriptoribus eccleſiaſticis Angliæ, atque Vuadingus in ſuis annal.

D 13. Fr. ILLVMINATVS Theatinus, ordinis Minorum, poſt exceſſum Anglici Nicolai, ab Eccleſiæ capitulo ex compromiſſo Epiſcopus adlectus eſt, cuius poſtea electionem Gregorius Decimus ratam habuit anno 1274. die 13. menſis Iulij, & perſpicuè colligitur ex reg. vatic.

14. Fr. SYMON, ordinis Minorum, Epiſcopo Illuminato ſucceſsit 1281. die 10. menſis Martij, à Martino Quarto ſublectus, oneri Epiſcopatus ſe abdicauit anno 1295.

15. THEOBALDVS Epiſcopus olim Stabienſis, tunc Terracinenſis translatus ad hanc Eccleſiam à Bonifacio Octauo, anno 1295. id. Febr. ex reg. vatic. ep. 20. f. 4. an. 2.

16. THEOBALDVS Pontanus Tudertinus, quem alij cum ſuperiori confundunt à Clemente

Quinto

Quinto Aſſiſij Epiſcopus adlectus eſt anno 1314.

12. CONRADVS quondam Andreæ militis ex Canonico Peruſino à capitulo in Epiſcopum eligitur, in locum Theobaldi defuncti confirmatur à Ioanne Vigeſimoſecundo quinto idus Octobris anno 1329. fato functus eſt, cum ius Aſſiſinatibus dixiſſet ad annum vſque 1337. vt ex reg. vatic.

13. Fr. PASTOR Senaſcuderius Gallus, ordinis minorum Prouincialis monaſterij Albiniacenſis, Doctor Pariſienſis, poſt mortem Conradi, à Benedicto Duodecimo electus eſt anno 1337. Kalendas Octobris, cum prius Pontifex electiones à capitulo factas irritaſſet, videlicet Gentilis Abbatis Monaſterij de Patrono ordinis ſancti Benedicti, Nucerinæ Diœceſis, Gaufridij Colæ, Oddoſij Cannoici Peruſini, fratriſque Nicolai Fucij Aſſiſinatis ordinis Minorum. Itaq; conſecratus Epiſcopus Paſtor Eccleſiam ſuam recturus, in Italiam venit, ſed cum poſtea grauiſſimis expediendis negotijs eiuſdem opera Pontifex vti vellet, illum in Gallias reuocauit, tranſtulitque ad Epiſcopatum Ebreduneſem, atque ad Regem Galliæ legauit. Ceterùm tametſi Benedictus Duodecimus interim fato functus eſſet, apud ſucceſſorem eius Sextum Clementem tantum gratiæ nihilominus Paſtor collegit, tantoque in pretio habitus, vt Senatoria Eccleſiaſtica purpura ab ipſo fuerit condecoratus anno 1350. ſub titulo SS. Siluestri, ac ſancti Martini in montibus. Auenione deceſſit an. 1354. atque apud minores ſuos ſepulturam accepit.

14. Fr. NICOLAVS Fucci Petri filius Aſſiſinas ordinis minorum, vnus ex ijs qui à Capitulo Aſſiſinate poſt mortem Conradi fuerat electus, Paſtori ſucceſſit anno 1339. Idus Martij. Romæ Vicarius fuit, nomine Benedicti Duodecimi Saxnuiuum Fulginatis ditionis monaſterium monaſterio ſancti Angeli de Limitano ſuæ Diœceſis adauxit, ditauitq. Deceſſit anno 1348. de eo Vuadingus tomo 2. ex reg. vatic.

15. BERTRANDVS Lagerij de Figiaco Gallus Aruernus ex minorum ordine inſignis Theologus, Epiſcopus antea Adiacenſis in Corſica, tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam poſt mortem Nicolai anno 1348. qui cum per viginti annos Aſsiſinatem prudentiſsimè rexiſſet Eccleſiam, in Gallijs ad Glandatenſem demum pertranſijt Epiſcopatum anno 1368. anno verò 1371. à Gregorio Vndecimo ſub titulo ſanctæ Priſcæ creatus eſt Cardinalis, atque in Hiſpaniam directus, vt apud Hiſpaniæ Regem de rebus grauiſsimis fungeretur legatione. Auen. deceſsit Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis 6. idus Nouembris anno 1392. cum per ſummum dedecus ſeptimo Antipapæ Clementi adhæſiſſet, ſepultuſque eſt apud ſuos minores. Scripſit Bertrandus de ſchiſmate ſui temporis, & contra Hæreſes. Conſule Vuadinghum tom. 3. ac S. Archiepiſcopum Antoni. par. 3. tit. 94. c. 10.

16. Fr. IACOBVS ordinis Fratrum minorum antea Epiſcopus Fundanus ad Aſsiſinatem Eccleſiam tranſlatus eſt 1368. 9. Kal. Februarij. Deceſſit anno 1369. cum vix in Epiſcopatu annum expleſſet.

17. Fr. THOMAS de Racanio Amerinus ordinis Minorum, cum ſancti Franciſci miniſter eſſet, A Aſſiſij Epiſcopus electus eſt 4. Kalendas Februarij 1369. Ameriæ deceſsit 1374. Sepultuſque eſt in Templo ſancto Franciſco ſacro ante Altare maius in pauimento, in quo eiuſdem perſpicitur effigies cum Gentilitijs ſtemmatibus quæ nulla inſcriptione condecorantur.

18. Fr. NICOLAVS Petri ordinis, & ipſe Minorum, electus, anno 1374.

19. LVDOVICVS, reperitur debitum Cameræ Apoſtolicæ ſoluiſſe ſeruitium poſtrema die Decembris 1379. Antipapæ Septimi Clementis Aſſecla.

20. ALDOVANDVS Michelottus Peruſinus, ab Vrbano Sexto electus eſt anno 1381. ſed ab eodem Pontifice non multò poſt eadem exutus dignitate, quod Septimi Clementis Antipapæ partes per ſummam ingratitudinem conſectatus fuiſſet, quam quidem priuationem Bonifacius deinde ratam habuit, priuatamque vitam Michelottus exegit vſque ad annum 1393. deinde cum obſequio Bonifacium Nonum ſibi demeruiſſet, ab eo Cluſinus Epiſcopus eſt declaratus. Milleſimo autẽ quadringenteſimo quarto ad Eccleſiam Peruſinam ſuæ Patriæ tranſlatus eſt.

21. ANDREAS IOANNES Guidius de Arciano, Oppido territorij Senenſis, Populoniæ, ac Maſſæ antea Epiſcopus, huc tranſlatus eſt 1391. 6. idus Octobris, anno verò 1404. montis Faliſci Epiſcopatum obtinuit.

22. IACOBVS olim Aquinas Epiſcopus, deinde Soræ in Campania, anno 1404. Aſsiſij Epiſcopus declaratus eſt 4. Kalendas Martij; ſed cum eam dignitatum commutationem non admiſiſſet, Soranæ Eccleſiæ adminiſtrandæ omnem operam collocauit.

23. Fr. NICOLAVS Vanninius, de Aſsiſio ordinis Minorum Innocentij Septimi Pœnitentiarius, ſuæ Patriæ electus Epiſcopus eſt anno 1405. 2. Non. Februarij, cuius electionem Benedictus Vannij monachus ſancti Benedicti monaſterij ſancti Benedicti Nurſiæ oppugnabat, quippe qui à Bonifacio Pontifice ad eamdem dignitatem fuerat vocatus, tametſi nondum ratum diploma in Benedicti fauorem prodiſſet. Itaque feruente lite, liberùm Nicolao non erat Epiſcopalia munera exercere, adeoque diuturnum tempus lis illa tenuit, vt Eccleſiaſticum propemodum tribunal videretur defatigatum. At verò Martinus Quintus vt peremptorio iure implicitam litem dirimeret, Tudertino, Peruſino, Nucerinoque Epiſcopis imperauit, vt quod olim Nicolao Minoritæ fuerat adiudicatum, deinceps, geminata, ſiue ſententia, ſiue iuridica declaratione obſeruandum decernerent. Quamobrem eorum ſententia, Nicolaus ea perplexa ſollicitudine liberatus, ſumma deinceps animi tranquillitate Aſſiſinatem Eccleſiam adminiſtrauit.

24. BENEDICTVS Vanni Stampius, de Actonibus Nurſinus, monachus ſancti Benedicti, cum ſchiſmate deſtractis illis temporibus contra Nicolaum prædictum Epiſcopus Aſsiſinas fuiſſet electus, mordicus, quoad licuit ius ſuum defendit. Sed cum deinceps, abrogatis tribus illis Pontificibus, quorum ſeditionibus vniuerſalis pro- pe-

pemodum Eccleſiā, in poſtremum exitium videbatur ſeducta; Apoſtolica Sedes vacaſſet an. 1415: Ipſe tanquam Aſsiſinas Epiſcopus pro ſuæ cauſæ legitimo procuratore inſtituit, Fratrem Nicolaum Florentinum ſancti Miniatis Abbatem, ordinis montis Oliuetani propè Florentiam, contra Claramontem Gaſparis Boccij de Florentia, quod ipſum accidit die 13. menſis Nouembris. Hoc procurationis inſtrumentum reperitur in Archiuo monachorum Montis Oliueti, quod nuper ipſe vidi; hoc eſt, anno 1636. in quo quidem exprimitur nomen, cognomen, patriaque huius Benedicti, qui Aſsiſinas appellabatur Epiſcopus. Sed cum deinceps, Martino Quinto ſedente, eiuſmodi Epiſcopatus Nicolao fuiſſet adiudicatus; Benedictus vſq. ad exceſſum Nicolai extra dignitatem illam priuatam vitam exegit, donec Nicolao defuncto eam recuperauit. Anno 1427. aliquot altaria Eccleſiæ ſancti Victoris Bononiæ conſecrauit, ſicut ex literato marmore parieti infixo perſpicitur:

AD. M. CLXXVIII. III. Non. Martij D. Io. Epiſcopus Bonon. &c. conſecrauit iſtam Eccleſiam, & Altare maius ad honorem beatiſsimi Victoris martyris, & aliud Altare à ſeptentrione ad honorem beati Ioannis Baptiſtæ, & aliud à meridiano ad honorem ſancti Laurentij. Quæ duo Altaria translata in anteriori parte Eccleſiæ conſecrata, & intitulata fuerunt, vt ſupra P. Benedictum Epiſcopum Aſſiſij.
M. CCCCXXVII. die XX. Auguſti.

25. DOMINICVS de Broſtellis Venetus, Aſſiſij Pontifex renuntiatus eſt anno 1429. poſtrema die Nouembris Martino Quinto Columna imperante. Hic delegatus, ac Commiſſarius pro Eugenio Quarto ſummo Pontifice fuit, vt cauſam diuiſionis Monaſterij Corporis Chriſti Tudertinæ Ciuitatis ordinis Ciſtercienſis, ab aliquibus attentatam recognoſceret, ea originaris, ſcriptaque mandata delegatio, Senis apud Patres Seruitas adhuc aſſeruatur, quam ego ipſe oculis vſurpaui an. 1631. Eam Eccleſiam rexit Dominicus vſque ad annum 1444. deinde eo munere libens, volenſq. abiuit.

26. FRANCISCVS de Oddis Tudertinus, Dominico ſupra memorato ſucceſsit anno 1444. pridie Non. Decembris.

27. CAROLVS de Nepis Aſſiſinas ciuis, à Pio Secundo electus Epiſcopus eſt, anno 1458. die exordientis Octob. de quo acta Conſiſt.

28. BARTHOLOMÆVS Vagniſius Aſsiſinas Carolo demortuo ſuffectus eſt an. 1460. Hic Viterbienſis ius dixit 1468. quo an. die 24. menſis Febr. ad Senenſium Rempublicam literas dedit, vt inter eiuſdem, eccleſiaſticaque confinia tranquillior pax perennaret; hac epiſtola cum pluribus alijs eiuſdem Epiſcopi in Senenſi Bicherna hactenus aſſeruatur, quam anno 1631. ipſe vidi, lætatuſque ſum, quam qui maximè, me inde plura eruere potuiſſe, vnde huic noſtro operi haud temnendus decor accederet. In huius Epiſcopi gentilitijs ſtemmatibus raſtrum eſt, campum ſcuti ex obliquo ſecans, ſupra quod tria lilia fulgent, deceſsit 1475.

29. Fr. ANDREAS AEgidius Aſsiſinas ordinis Minorum Aſsiſinatium Pōtifex adlectus eſt à Sixto Quarto Pontifice Maximo anno 1475. 6. Kalendas Decembris vt in actis Conſiſtorialibus, ſuperſtes fuit vſque ad annum 1477.

30. BARNABAS de Benaſis à monte Falconè Vmber, Andreæ ſuffectus eſt 1477. 8. Kalendas Aprilis, de eo acta Conſiſtorialia.

31. FRANCISCVS Inſigna ordinis Minorum Aſsiſinas, anno 1480. Aſsiſinatem Epiſcopatum adeptus eſt. Fulginatibus aliquādiu tulit leges, proque Cardinali Sabello Peruſię Vicelegatus fuit, vir vtique magnæ exiſtimationis, ac literarum. Deceſsit 1496. vt in actis Conſiſtorialibus.

32. HYEREMIAS Contugius Volaterranus, Cardinalis Soderini familiaritate illuſtris, ab Alexandro Sexto adlectus eſt 1496. die 8. menſis Februarij. Per annos tredecim eandem rexit Eccleſiam, atque Archiepiſcopus Cirnenſis effectus in partibus infidelium, Aſsiſinati munere ſe abdicauit; cumque rediſſet in patriam, ibi tandem defunctus eſt, ſepultuſque apud ſanctum Franciſcum.

33. FRANCISCVS Cardinalis Soderinus, poſt Hieremiæ abdicationem hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1509. die 15. menſis Iunij, illamque ex beneplacito Pontificio contulit in ſequentem.

34. ZACHARIAS Contugius Volaterranus Hieremiæ propior affinis à Iulio Secundo adlectus eſt 1509. 16. die Nouembris. Hic non minus, quam Hieremias eius anteceſſor bonarum artium ſcientia dicitur inclaruiſſe. Obijt anno 1526.

35. SYLVIVS Paſſerinus Cortonæ Cardinalis, poſt exceſſum Contugij à Septimo Clemente Aſſiſinatis Eccleſiæ perpetuus adminiſtrator declaratus eſt anno 1526. die 16. menſis Iunij. Deceſſit 1529. plura de eo in Epiſcopis Cortonenſib.

36. ANGELVS Martius Florentinus Septimi Clementis nobilis alumnus, atque clariſſimæ, Sereniſſimæque Mediceorum genti addictiſſimus, ab eodem Pontifice Aſſiſinatem Epiſcopatum obtinuit anno 1529. die 10. menſis Nouembris, rexitque eandem Eccleſiam vſque ad annum 1541. deinceps eo Epiſcopali munere vltro, libenſque abiuit, reuerſuſque Florentiam, Coſmo primo magno Etruriæ Duci viro incomparabili, in expediendis grauiſſimis negotijs, magno vſui fuit; ſiquidem inerat Angelo, angelica propemodum perſpicacitas, atque dexteritas, itaque ponderabat agenda, vt appoſitis prudentiæ ſuæ momentis, vix vnquam in irritum poſſe cadere videretur. Qui cum ſeptuageſimum annum expleſſet, deceſſit Florentiæ, anno 1546. ſepultuſque eſt in templo D. Mariæ Annuntiatæ prope maius altare, in nobiliſſimo marmoreo ſepulchro, vbi ad viuum eius effigies inſculpta perſpicitur in cubitum erecta, cætera iacens, in cuius laudes hoc epitaphium legitur exaratum.

Angelus Martius Aſſiſinenſis Epiſcopus, ac 33. annis à Secretis Auguſtæ Mediceorum domus, illorumque alumnus, & in eam ob probitatem, fidemque aſcitus hoc ſibi viuens ſepulchrum confecit, defunctus, vt ſibi viuat, cum ante mortem amicis vixit annos lxx. obijt anno D. MDXLVI.

AN-

37. ANGELVS Archilegius Amerinus. Epiſcopus Marſicenſis Paulo Tertio in paucis charus, ab eodem Pontifice huc tranſlatus eſt anno 1541. die 11. menſis Februarij. Poſt duos annos ſui Pontificatus deceſsit, defunctuſque eſt deportatus in patriam, atque apud ſanctum Franciſcum in ſuæ gentis ſacello S. Martino ſacro ſepultus cum epitaphio ſequenti.

Angelo Archilegio Aſſiſienſi Epiſcopo vigilantiſsimo viro omni iuſtitiæ genere cumulato, qui Paulo III. Pont. Max. ſummopere gratus, & eius aulæ, & curæ Victoriæ nepotis præfectus, eximia laude, vtroque munere perfunctus eſt. Obijt xij. Kal. Iunij anno D. MDXLIII. ætatis ſuæ lxvij.

Trebonius, & Orgaritius Archilegij germani Pronepotes ex fratre Antiocho poſuere anno D. MDCXIV.

38. LVDOVICVS Magnaſcus Thuſcus è ſancta Flora, Caſtri Epiſcopus in ſancti Petri patrimonio, à Paulo Tertio ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt 1543. die 29. menſis Iulij, ſumma animi moderatione, cumque prudentiæ laude hanc Eccleſiam adminiſtrauit, per nouem ipſos annos, factuſque ſenex, cum ſe Epiſcopali munere abdicaſſet, priuatæ vitæ tranquillitatem, & impensè amauit, & deinceps excoluit. Fuit Baſilicæ Liberianæ Vicarius.

39. TIBERIVS Mutus nobilis Romanus, ſanctæ Mariæ in via lata cannonicus, poſtea ſancti Petri in Vaticano, Hierscenſis primum Epiſcopus factus eſt. anno verò 1552. 9. Martij ad hanc pertranſit Eccleſiam, ſed cum deinde tranquillioris, priuatæque vitę commodis captus, Epiſcopali munere exſolutus Romam ſe contuliſſet, poſt annos octo è viuis eximitur. In templo ſancti Marcelli, ſuæ gentis ſacellum munificentiſſimè exornauit, ſepulchralibus ſtatuis in eo collocatis, ſibique adhuc viuens, inſcriptum ſepulchrum ſtatuendum curauit, ſingulari pietate, rariſque moribus ſuo ſæculo enituit. Cuius quidem virtutes hac noſtra ætate hæreditario quodammodo iure, viſi ſunt poſſediſſe Tiberius, atque Valerianus, ille qui anno 1636. Viterbienſis Epiſcopus, & Cardinalis non ſine ſingulari mœrore Romanæ aulæ deceſſit. Hic qui Tiſernas Epiſcopus dignitatem illam ſumma animi moderatione illuſtrauit. Tyberius tandem cum anno 1568. ſuæque ætatis lxxj. vitam liquiſſet, hoc ſibi ſepulchrum ita inſcriptum poſteritati reliquit.

Tyberius Mutus Epiſcopus Aſſiſienſis. anno ætatis ſuæ lxiiij. ſalutis verò MDLV. ſibi poſuit, & gentilibus ſuis, ſacellumque ornauit, ac dedicauit.

40. GALEATIVS Roſcius Interamnis præceptor S. Viti de Ruuarata Hoſpitalis ſancti Ioannis Hieroſolymitani Tranenſis diœc. electus eſt Epiſcopus Aſiſij à Iulio Tertio ſummo Pontifice 1554. die 8. menſis Octob. Hic Tridentino Concilio interfuit, vbi & deceſſit anno 1563. 19. die Octobris, ibidemque ſepulchrum accepit. In cathedrali Interamnenſi hæc ſpectatur marmorea inſcriptio.

Galeatius Roſcius Epiſcopus Aſſiſinates
De ſuo inchoauit, eius oſſa Ortodoxæ fidei
defenſione ſacrata Tridentinum tenet,
ſeruatq; Interamna Patria deſiderante, inuidenteq;

48. PHILIPPVS Gerina Piſtorienſis Epiſcopus Iſclanenſis, ad Eccleſiam Aſſiſinatem tranſlatus eſt, prima die exordientis Martij anno 1564. qui & ipſe ſtatim Tridentinum profectus eſt, vt ſuo ſuffragio celebrandum iuuaret concilium, vt in multis ſeſſionibus feciſſe narratur. Deſijt autem eſſe inter mortales anno 1575. Genuæ, cum ibidem moraretur cum Cardinali Morono Legato, à Gregorio Decimo Tertio miſſus, vt negotijs aſsiſteret.

42. ANTONIVS de Laurentijs Politianus, demortuo Gerin ſuffectus eſt, anno 1575. die 22. ſeſe conuoluentis Maij, cum antea eſſet Epiſcopus Cæſarienſis, & ſuffraganeus Archiepiſcopi Piſani. Sedit autem tantum annos duos.

43. IOANNES BAPTISTA Brugnatellius è Bibiena, Caſentinatis territorij Etruriæ oppido, à Gregorio Decimotertio electus eſt anno 1577. die 21. menſis Iunij. Deceſsit autem Gregorio Decimoquarto Pontifice Maximo ſedente, ano. 1591.

44. MARCELLVS Creſcentius Romanus, ab Gregorio Decimoquarto Pontiſ. Max. ſublectus eſt anno 1591. die 20. menſis Nouembris, qui per annos omnino quadraginta Aſsiſinatem rexit Eccleſiam, plenuſque dierum, meritiſque erga ſuam Eccleſiam, ſenex deceſsit 1630. menſe Auguſti, inque cathedrali ſepulchrum accepit.

45. TIGRINVS Tigrinius Lucenſis, intimus Cubicularius Papæ Vrbani Octaui, vnuſque è Pręſulibus, qui ſacræ viſitationis complent Senatum, ideoque Prælatus præcipuæ exiſtimationis apud omnes, ad Aſsiſinatem ſedem prouectus eſt ab eodem Pontifice anno 1630. 23. Septembris. Deceſsit Patriarcha Hieroſolymitanus anno 1640.

46. MALATESTA Balconeus Peruſinus, Piſaurenſis Epiſc. ad hanc ſedem tranſlatus an. 1641. 16. Sept. viuit adhuc, vereodumq; Epiſcopale onus paribus ſuppoſitia humeris veger cum dignitate.

AVERSANI EPISCOPI.

IN Campania Fœlice, octo à Capua millibus noua vrbs viſitur AVERSA veteris Atellæ ruinis ædificata. Atellæ ſylius Strabo, Ptolæmeus, Cicero, Varro Agellius, Macrobius, Iuuenalis, Liuiuſque meminere multis in locis. Præcipuè lib. 27.

Mm

27. vbi Atellanos ab Senatu Colatiam migrare iuſſos ſcribit. In collapſæ vrbis veſtigijs Robertus Guiſcardus Normandorum Dux (vel vt Pandulphus Collenutius lib. 3. hiſtor. appellat Raino, Triſtani Normanni ſucceſſor) quum Capuæ hinc, inde Neapolis imperio immineret, Caſtra muniuiſſe, nouæque vrbis initia poſuiſſe traditur, Aduerſamque ab re, vt aduerſus illa oppida excitatam appellaſſe. Hodie Auerſa, vel Anuerſa dicitur. Diruitque vſque ad ſundamenta Carolus Primus Neapolis Rex, ob Rebuſæ gentis rebellionem, teſte Collenutio lib. 5. Deſcribit hanc vrbem Iulius Cæſar Capaccius Neap. hiſtor. Paulus Iouius lib. 4. Paucis etiam Baptiſta Mantuanus ijs carminibus.

Appula Campano tellus vbi iungitur agro
Eſt locus, Atellæ retinens cognomina priſcæ
Siue Atella vetus, nam ſors mutata locorum
Priſca Iouis, dedit, & priſcis noua nomina terris.
Vrbs in Colle ſedet, validis circumdata muris;
Ciue frequens, Pecorum locuples, gleba vbere diues.

Epiſcopatus gaudet dignitate, ab Atella translata ſub Roberto Guiſcardo, & Leone Nono Romano Pontifice primo Epiſcopo Azolino conſecrato. Atellæ Epiſcopi numerantur ſanctus Elpidius, qui ſub Arcadio Imp. vixit, poſt hunc Petrus, Fœlix, & Euſebius, mox diruta ciuitate, multiſque elapſis ſæculis, reædificatæ vrbi Epiſcopus reſtituitur Auerſanuſque dicitur. Cui ſcribit Gregor. in cap. de conſuetud. 8. diſt. Honorius Tertius in cap. de clericorum agro. Innocentius Tertius pluribus Epiſtolis, & in primo decret. vt Archiepiſcopo Neapol. obediat. At ille à primæua ſua inſtitutione ſub Romano Pontifice, à quo conſecrationis munus ſuſcipere conſueuerat, prætendit immediate ſubeſſe. Libet huc apponere Calixti Secundi diploma ab erudito Camillo Tutino Neapolitano nobis communicatum, vbi clarè patet Auerſanam Eccleſiam immediatè Romano Pontifici ſubiacere; ſic enim ſe habet.

CALIXTVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Venerabili Fratri Roberto Epiſcopo Auerſano; eiuſque ſucceſſoribus canonice inſtituendis in perpetuum.

EX Fratrum relatione comperimus, qui cauſam plenius cognouerunt ab ipſa fere ſui principij Auerſana Eccleſia, Romanæ fideliter adhæſit Eccleſiæ, unde Romana ſibi Eccleſia eam, tanquam ſpecialem filiam, ſpecialiter vindicauit, & in ea Epiſcopos tanquam vt in alijs ſuis ſpecialibus Eccleſijs ordinauit. Siquidem Dominus prædeceſſor noſter ſanctæ memoriæ Leo Papa Nonus, primum ibi Epiſcopum Azolinum conſecrauit, porrò Vrbanus Guimundum, Gelaſius Robertum Epiſcopos conſecrauit, quorum nos auctoritatem, & veſtigia ſubſequentes, præfatam Auerſanam Eccleſiam in ſolius Romanæ Eccleſiæ ſubiectione decreuimus conſeruandam. Apoſtolica igitur auctoritate ſtatuimus, & perpetua ſtabilitate ſancimus, vt eadem Eccleſia Auerſana in Romanæ Eccleſiæ vnitate, atque obedientia perſeuerit, eique ſoli tanquam ſuffraganea Metropolitanæ ſuæ A *ſubiecta ſit, vt in ea per Romani ſemper Pontificis manum Epiſcopus conſecretur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ exemptionis &c.*

† Ego Calixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Petrus Portuen. Epiſcopus conſenſi, & ſubſcripſi.
Ego Robertus presb. Card. tit. S. Sabinæ conſenſi.
Ego Benedictus presb. Card. conſenſi, & ſubſcripſi.
Ego Anaſtaſius Card. presb. tit. S. Clementis ſubſcripſi.
Ego Deſiderius presb. Card. S. Praxedis conſenſi, & ſubſcripſi.
Ego Ioannes presb. Card. tit. S. Griſogoni ſubſcripſi.
Ego Ioannes presb. Card. tit. S. Euſebij ſubſcripſi.
Ego Petrus presb. Card. S. Marcelli ſubſcripſi.
Ego Petrus presb. Card. S. Mariæ Araceli.
Ego Petrus presb. Card.
B *Ego Romoaldus diaconus Card. S. Mariæ in via lata.*
Ego Stephanus diac. Card. S. Mariæ de Scola Græca.

Datum Beneuenti, per manum Griſogoni S. R. E. diaconi Cardinalis Bibliothecarij, 8. Kal. Octobris, Indict. 14. Incarn. Domini 1121. Pontificatus Calixti II. anno ſecundo.

De Epiſcopis Auerſanis ſcripſit Iulius Cæſar Capaccius, ſed in multis mendosè. Nos verò, tum ex ipſo, tum ex alijs authoribus, monumentiſque Romanis ſequentem confecimus ſeriem.

1. AZOLINVS primus, Auerſanus Epiſcopus à Leone Nono conſecratus eſt circa ann. Domini 1050. ſub Victore II. obijt.

2. VVIMVNDVS ſucceſſit à Victore Secundo, conſecratus anno 1056.

3. GOFFRIDVS interfuit conſecrationi C Eccleſiæ Caſinenſis anno 1071. ex chronic. Anonymi Caſinen.

4. GVISMVNDVS Gallus, monachus ſancti Benedicti monaſterij Loſredi in Normandia, Epiſcopus Auerſanus, vixit Gregorio Septimo ſummo Pontifice, vt ipſe teſtatur initio primi libri de Euchariſtia; ſcripſit de corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti in Euchariſtiæ ſacramento. Nec ſolum veritatem confirmauit, ſed etiam argumenta contraria doctè, ſolidèque deſtruxit. Scripſit etiam confeſsionem de S. Trinitate, Chriſti humanitate, & Corporis Domini veritate, quæ extant in bibliotheca Patrum, vnum eſt (vt inquit Bellarminus de ſcript. Eccl.) in quo Guitmundus reprehendi ſolet, quod lib. 2. timuerit concedere, ſpecies ſacramentales verè poſſe corrumpi; & putrefieri, quod potuiſſet admittere, D ſine vlla iniuria corporis Dominici fieri. De Guitmundo Vvillelmus Malesburienſis lib. 2. de rebus geſtis Regis Angliæ, Baronius, Vvion, quem Italum fecit. An hic idem ſit cum Guitmundo ab Vrbano Secundo in Epiſcopum Auerſanum conſecrato, de quo in allato Calixti diplomate mentio habetur, an diuerſus prorſus ignoto, nam hic qui ſcripſit contra Beringarium ſub Gregorio VII. Epiſcopus Auerſanus, aut idem ſcripſit Pontifex cap. ſi conſuetudinem 8. dict. ante Vrbani Pontificatum iam in Auerſanum Epiſcopum conſecratus videtur, potius enim Guitmundo Guitmundum alteroſucceſsiſſe, aut diploma Calixti haud ſuppoſititium fuiſſe dicamus, quod mihi valde ſuſpectum videtur, ibi enim inter cæteros Cardinales, qui

ſub-

ſubſcripſere ſpectatur Petrus presb. Card. tit. ſanctæ Mariæ Aracœli, quem titulum inſtituit Leo Decimus anno 1517. fides ſit apud ipſum.

5. IOANNES poſt Guitmundum, inter Auerſanos Præſules reperitur à Capaccio relatus.

6. ROBERTVS à Gelaſio II. conſecratus circa an. 1119. ſubſcripſit bullæ Eccleſiæ Piſanæ Honorij II. anno 1126.

7. IOANNES ſub Innocentio Secundo.

8. IOANNES Ioanni ſucceſsit Cœleſtino Secundo ſedente.

9. GVALTERVS ſub Alexandro Tertio.

10. IVLIVS ſubſcripſit priuilegio Henrici VI. Imp. conceſſo Eccleſiæ Caſinenſi anno 1191.

11. GENTILIS ſub Cœleſtino Tertio.

12. BASINTIVS, ſeu Baſiuius, vixit Innocentii Tertii temporibus.

13. IOANNES Lambertus de quo mentio in reg. Greg. Noni. Hic mihi videtur Auerſanus Epiſcopus ab Honorio Tertio, ex Archidiacono Amalphitano conſecratus anno 1225. de qua re extat eiuſdem Honorij Archiepiſcopo, & Capitulo Neapolitano epiſtola 35. ſol. 83.

Dat. 5. kal. Octob. anno decimo reg. vaticani, meminit eiuſdem idem Honorius epiſt. 55. ſol. 87. ibidem commendans inter alios Epiſcopos à ſe delectos in regno Neapolitano hunc Auerſanum; diploma eſt huiuſmodi.

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Federico Illuſtri Romanorum Imperatori.

CErtam nobis fiduciam tribuit innata tibi benignitas, vt facta pio intuitu, & Deo ſicut credimus placita, tuæ quoque ſint celſitudini placitura. Sanè videntes quod diutina Capuanæ, Salernitanæ, Brunduſinæ, Conſanæ, ac Auerſanæ Eccleſiarum vacatio in graue non ſolum rerum, ſed etiam animarum periculum redundabat, & attendentes, quod id nobis, & tibi imputabatur publicè ab hominibus, ac ne imputaretur à Deo anxie metuentes ipſis Eccleſiis, & famæ, ac ſaluti noſtræ, tuæque ſimul curauimus prouidere ipſas Eccleſias, reſpectu ad ſolum Deum habito, de perſonis tibi merito acceptandis, vtpote ſcientia, vita, & fama conſpicuis oriundis de regno, & tuæ ſublimitati deuotis, ac fidelibus ordinando Capuanum venerabilem fratrem noſtrum I. Pactem, & Salernitanum venerabilem fratrem noſtrum C. Famaguſtanum Epiſcopos, Brunduſinum verò dilectum filium Abbatem ſancti Vincentij de Vulturno, Conſanum venerabilem fratrem noſtrum, quondam Priorem ſanctæ Mariæ Nouæ de Vrbe, ac Auerſanum venerabilem fratrem noſtrum quondam Amalphitanum Archidiaconū ſine tuo præiudicio prouidentes de fratrum noſtrorum conſilio, in Paſtores. Rogamus igitur Serenitatem tuam, attentè & hortamur, quatenus Eccleſias ipſas, ſicut Imperialem clementiam decet, habens pro reuerentia Dei, & animæ ſuæ ſalute propenſius commendatos honores ſuos, ac iura integra conſeruando, prænominatos earundem Paſtores, ita fauore Imperialis gratiæ proſequaris, quod Celſitudinis tuæ Serenitas in merita debeat, Deo, & hominibus complacere, & ſpecialiter nos, ac fratres noſtri deuotionem excellentiæ tuæ debeamus in Domino cōmendare. Venerabilem autem fratrem noſtrum Archiepiſcopum Salernitanum exhibitorem præſentium nobis, & fratribus noſtris charum ſuis exigentibus meritis, & acceptum Serenitati tuæ præſenti pagina commendamus, rogantes, vt & ipſum vultu ſereno recipias, & ei gratiæ tuæ fauorem, in quibus ſibi & Eccleſiæ ſuæ videris expedire fauorabiles, & benignos impendas.

Datum Reatæ 7. Kal. Octob. anno 10.

Conceſsit Ioannes Fratribus Minorum eccleſiam ſancti Laurentij, ſitam intra Neapolitanam Ciuitatem, Eccleſiæ Auerſanæ pertinentem, anno 1234. quam donationem Gregorius Nonus confirmauit ſequenti anno, vt habetur in reg. eiuſdem Pontif. epiſt. 423. ſol. 254. donationem recitat Vuadingus in primo tom. annal. Minor. Ioannis obitus dies memoratur 13. Septembris in veteri Calendario cœnobij ſanctæ Mariæ de corpore Capuani.

14. SYMON de Paltineriis, ciuis, & canonicus Paduanus, Eccleſiæ Auerſanæ Adminiſtrator conſtituitur per Innocentium Quartum. Datum Neapoli 15. Kal. Decemb. anno 12. qui fuit Chriſti 1254. hanc adminiſtrauit Eccleſiam ad annum vſque 1261. quo ab Vrbano Quarto creatus eſt S. R. E. presb. Card.

15. FIDENTIVS, ſub Vrbano Quarto Ducatus Spoletani Vicarius, & Eugubini Epiſcopi coadiutor, in reg. eiuſdem Pontificis memoratur, epiſt. 265. ſol. 69. & epiſt. 137. ſol. 182. anni Pontif. 3. 25. Kal. Iunij ſalutis verò 1263. obijt ſub Gregorio Decimo.

16. ADAM, Rector Eccleſiæ de Bingò Ambianenſis diœceſis, eligitur demortuo Fidentio à Capitulo contra Petrum de Galgano canonicum Auerſanum, qui electioni non multo poſt ceſsit, confirmatur à Ioanne XXI. Dat. Viterbii. 5 Kal. Ianuarij ann. 1. ſalutis 1276. ex reg. vatic. ep. 47. ſol. 14.

17. LANDVLPHVS Brancacius Neapolitanus, Epiſcopus Auerſanus poſt Adam, ex Capaccio.

18. LEONARDVS Patraſſus, Bonifacii Octaui Patruus, Epiſcopus Alatrinus, mox Auerſanus, translatus ab eodem ad Capuanam Eccleſiam 8. Kalendas Aug. anno 1300. pauloque poſt factus Epiſcopus Card. Albanenſis, de quo alibi plura. De eo Epiſcopo Auerſano habetur mentio in priuilegio cœnobij Fontis Laureati anno 1298. idem fuit Epiſcopus Motonenſis, iterum Eccleſiam Auerſanam accepit in commendam anno ſeptimo Bonifacij Octaui.

19. PETRVS, ex Epiſcopo Anagnino huc translatus anno 1300. 8. kal. Aug. à Bonifac. VIII. Pontif. 9. ep. 275. ſol. 197. obiit 1309.

20. PETRVS de Boloneſio canonicus Beluacen. Caroli Siciliæ Regis Capellæ Magiſter à Capitulo electus, confirmatur à Clemente Quinto anno 1309. ex reg. vatic. factus eſt inde Patriarcha Conſtantinopolitanus, & Eccleſiæ Auerſanæ Comendatarius, per ceſsionem Leonardi Epiſcopi Cardinalis Albanenſis. Obijt anno 1324.

21. GVILELMVM, ordinis Minorum, Epiſco-

copum Puteolanũ, ad hanc ſedem tranſtulit Ioannes XXII. aono 1324. Kal. Iunij, caſſatis electionibus Richardi Tricaricéſis Epiſcopi, & Ligorij de Sueſſa Canooici Auerſani à Capitulo celebratis. Obijt Guillelmus ann. 1326. poſt cuius exceſſum canonicorum Senatus, Petrum quemdam de Materiis caoonicum Aquilanum eleait, qui à Ioanne XXII. reprobatus eſt, ita io reg. eiuſdem Pootificis snno 10.

22. Fr. RAYMVNDVS Gallus de Mauſacco Maſilienſis, ordinis Mioorum, Epiſcopus Theatious, translatus ad Auerſaoam Eccleſiam aono 1326. 9. Kaleod. Martij. Obijt anno 1336. ex regeſt vatic.

23. BARTHOLOMÆVS Archidiacoous Patracenſis, & Benedicti Doodecimi Capellanus, io defuncti Raymuodi locum ab eodem creatus eſt aono 1336. 16. Kal. Aug. caſſata prius poſtulatione Capituli in cootcotione celebrata de Iacobo Epiſcopo Melphienſi, & Rogerio de ſancto Seueaino canooico Neapolitaoo, vt pstet io reg. vatic. ep. 352. ann. 2. Obijt ano. 1341.

24. IOANNES Eccleſiæ ſancti Nicolai Bareoſis Cantor, à Capitulo poſtulatus, confirmatur à Benedicto Duodecimo anno 1341. 16. kalend. Ianuarij, Pontif. ſeptimo, epiſt. 454. regeſt. vatic. Idem memoratur io reg. Regio Neap. aono 1346. Obijt anno 1357.

25. ANGELVS de Ricaſolis nobilis Florentinus Epiſcopus Soranus, ad hanc Eccleſiam translatus, ab Ionocentio Sexto anno 1357. 2. non. Martii anoo 5. ad Florentinam Eccleſiam aſceodit aono 1370. de quo ibi.

26. PONCELLVS Vrſinus Vrſi filius Romanus poſt Aogelum iosuguratus eſt ab Vrbano V. anno 1370. ex lib. prouiſionum Prælat. ab Vrbano Sexto creatus presb. Cardinalis, tit. ſancti Clemeotis anno 1378. quam Eec. iterum interſecto Card. Marino de Iudice regendam ſuſcepit; deceſſit aono 1395. 3. idus Februarij.

27. NICOLAVS Epiſcopus Lucerinus ab Antipapa Clemente Septimo anno 1378. in locum ab ipſo remoti Cardinalis Vrſini in hanc Eccleſiam iotruſus habetur io lib. obligat. eiuſdem Pſeudo pontificis.

28. MARINVS de Iudice ciuis, & Archiepiſcopus Amalphitanus, mox Tarentinus, Eccleſiæ Auerſanæ Comendatarius, ab Vrbano Sexto ſanctæ Romanæ Ecclefiæ presbyter Card. creatus anno 1381. ſub eodem grauiſſimas Legatiooes geſſit ad Regea, & Reſpublicas Chriſtianas, tandem læſæ Maieſtatis reus factus, Nuceriæ captus diutino carcere maceratus, tormentis cruciatus, Genuæ ioterſectus eſt anno 1385. de quo alibi.

29. ERECCVS, ſeu Arethus, Heretus vocatus in bulla Vrbani Sexti Auerſanus electus ann. 9. Chriſti verò 1386. 18. Kal. Maij; dum eum in nonnullis terris eccleſiaſticæ ditiooís Vicariũ creaſſet, idem Vrbanus, qui eidem Auerſanam ſedem regeodam tradidit, ſpoliorum collectorem conſtituit in Neapolitana Prouincia. De eo meotio io lib. oblig. ann. primo Booifacij Noni.

30. RAYNALDVS Braocacius Neapolitanus, Vrbani Sexti Cardinalis huius Eccleſiæ perpetuus Adminiſtrator à Martino Quinto factus an. 1418. moritur Romæ aooo 1427. corpus Neapolim translatum in eccleſia ſancti Angeli ad Nidum à ſe fundata iacet io nobili marmoreo tumulo. Præſul ſui æui, ob præclaras legationes pro Romana Eccleſia obitas, memorabilis.

31. PETRVS Caracciolus Caſſaous, per ceſſiooem Cardinalis Brancacij à Martino Quinto creatus anno 1422. idus Octobris ex libs oblig.

32. IACOBVS ſucceſsit Petro anno 1431. 18. Maij, ex eod. lib. esm rexit Eccleſiam annis multis deceſsit ſub Paulo Secundo.

33. PETRVS Bruna, à Paulo Secundo, anno 1467. tertio idus Maij huic ſedi præficitur, obijt anno 1473.

34. IOANNES PAVLVS Vaſſallus Præſulatum hunc adeptus eſt anno 1473. 3. id. Maij authoritate Sixti Quarti, de quo oihil habeo compertum, oiſi quod vita ſunctus fuerit anno 1501. ex actis Romanis.

35. ALOYSIVS ab Aragonia, Ferdinandi Neapolitani Regis nepos, diaconus Card. ſanctæ Mariæ in Aquiro, ab Alexandro Sexto creatus anno 1496. ab eodem huius Eccleſiæ adminiſtrator 1501. 3. Martij factus, Epiſcopatu Legiooenſi, Hieracenſi, aliiſque ſacerdotijs auctus, Romæ deceſſit aono 1518. 25. Ianuar. ſepultus io æde S. Mariæ ſuper Mineruam, cum hoc epitaphio in marmorea tabula miſſo.

D. O. M.

Aloyſio Cardinali Aragonio Regum Neapolitanorum Ferdinandi nepoti, Alphonſique Primi pronepoti, qui vixit ann. xliv. menſ. iv. dies xiv. Franciottus Cardinalis Vrſinus, ex teſtamento faciendum curauit, anno MDXXIII.

Ergo cuncta licet Lacheſis ſibi, nec datur vlli
Euitare ſuas improba poſſe manus.
Regibus ille atauis, Aloyſius editus ille
Cui roſeus ſacro vertice, fulſit apex
Ille vni virtutis amor, cui contigit vnus,
Qui contra hæc potuit viuere ſæcla, iacet,
Heu quot nos mortale genus ſpetabimus annos,
Si vita eſt ipſis, tantula numinibus.

36. SYLVIVS Pandonus, Franciſci Venafri Comitis filius, Epiſcopus Bouianus, ad hanc Eccleſiam translatus à Leone Decimo cedeote Aloyſio Cardioale die 21. Iuoij 1515. exceſsit è viuis anno 1519. 8. Feb. io priori Eccleſia Bouiaos ſepultus eſt prope aram maximam, epitaphium verò tumulo inſculptum adſcribere abs re futurum ooo putaui.

Hac in tumba iacet Bouiani, Auerſæque Antiſtes Reuerendus Syluius Pandonus Paſtor eximius, vitæ, ac morum dignitate inſignis, omnique virtutum genere praditus, qui ſacra religione præcinctus poſtquam multa, variaque templa mortalium iniuria, decurſuque temporum, iam diruta decorauit. Vita functus eſt viij. Februarij Anno ſalutis MDXIX.

37. ANTONIVS Scaglionius Patritius Auerſaous, vir lo curia Romana ooo ſolum ob nobilitatem, verum etiam ob doctrinam conſpicuus ſũmam

uam apud Leonem Decimum gratiam exiſtimationemque collegit, & ab eo an. 1519. Febr. 28. patriæ ſuæ Epiſcopatu, quem aliquot annis geſsit. ornatus eſt, cumque liberè eum in Herculem Card. Gonzagam ceſsiſſet, paucis ille menſibus adminiſtrationi præfuit, eidemque Antonio anno 1524. prima Iulij die cum regreſſu reſtituit: at ille cum ad annum 1528. eam Eccleſiam rexiſſet, libertatis, ac vitæ priuatæ cupidus, menſe Septembri ſeſe munere paſtorali abdicauit: Ab ea abdicatione vixit annis decem, ac anno 1539. corporis vinculis ſolutus, vt ipſe optauerat, in cathedrali Auerſana, iuxta ſepulchrum Paulelli Scaglioni, quondam Regis Ladislai Mareſcalli, ſepulchro conditus eſt. Petrus Vrſinus multo poſt illius in Epiſcopatu ſucceſſor, monumentum ſequenti inſcriptione decorum excitauit.

Antonij Scaglioni Patritij Auerſani generis claritate illuſtris multarum virtutum laude inſignis comitialis, pietatiſque cultoris egregij, ob gratiſsima obſequia præſtita à Leone Decimo ſummo Pontifice ſuæ patriæ Epiſcopatu cohoneſtati, maximiſque item alijs honoribus à Clemente Septimo decorati, iam temporum iniuria ſenſim præſtantiſsimi viri euaneſcentem memoriam. Petrus Vrſinus ſucceſſor, hoc monumento, reintegrandam tuendamque curauit. Obijt anno Domini MDXXXIX.

Ibidem ad tumulum Paulelli hoc ſpectatur cœnotaphium.

Hic iacet magnificus miles Dominus Paulellus Scalionus de Auerſa Seneſcallus Regij hoſpitij diuæ memoriæ inclyti, & illuſtriſſimi Principis, & Domini, Domini Ladislaj Hungariæ, Hieruſalem, & Siciliæ Regis &c. qui obijt anno Domini MCCCCXXII. die xv. Martij xv. ind.

Hæc Scaleonea familia clariſsima, ex Nortmannorum Regibus orta primum ſui authorem laudat Robertum Scalionum militem ſtrenuiſsimum, Regiſque Rogerij, vt ex eius conſtat vetuſto diplomate conſobrinum. Quo regnante Comes Rodobertus in anno 1141. Comeſtabilis extitit, Henricus anno 1129. ſummus in magna Græcia eiuſdem Regis Dux fuit, Rogerus ann. 1228. ſupremus in Regno Iuſtitiæ præfectus, Franciſcus ſub Ludouico Rege ann. 1396. regni Mareſcallus, Martorani, Scigliani, Porchiæ, Grimaldi, Altiliæ, Rendæ, Sanctæfilæ, Pittabellæ, aliorumq. locorum in eadem Calabria tenuit ditionem, quæ deinde ad poſteros propagata eſt. Nec mirum ſi hic Antonius Epiſcopus, tanta apud Pontifices ſummos exiſtimatione, & authoritate valuit, cum ij eximias eius virtutes, proſapiæque claritatem præclarè noſſent, qua paterno genere, vt dictum eſt, Nortmannos Reges contingebat; nec ille tantam nobilitatem degeneri animi dimiſſione corrupit, immo eximijs virtutibus ornauit. Ingentes enim à maioribus hauſtos ſpiritus occaſionibus varijs explicuit, vt cum Galli Duce Lautrechio regnum inuaſiſſent, ille Regi ſuo Carolo Quinto Imperatore fide ſeruata, tumultus exortos quantum potuit coercuit, populoſque

A ſuos in officio continuit, digniſsimum ſanè Præſul meliori fortuna, quam, qua viuens vſus eſt; & cuius memoria æternitati conſecretur.

38. POMPEIVS Columna Cardinalis huius Eccleſiæ Adminiſtrator factus ann. 1529. 23. Septembris poſt menſem ad fauorem Fabij nepotis reſignauit cum regreſſu.

39. FABIVS Columna Octauiani filius, Proſperi Cardinalis nepos, Patriarcha Conſtantinopolitanus ſucceſsit anno 1529. die 24. Septemb. Romæ poſt annum 25. ſui Præſulatus ex hac vita migrauit anno 1554. apud maiores ſepultus in Baſilica Liberiana comune habet epitaphium, cum Martio fratre huius tenoris.

D. O. M.

B *Martio Octauiani Columnij F. viro magnanimo, militariſque artis ſcientia claro, qui vixit ann XXXVIII. & Fabio germano eius fratri iuris vtriuſque Conſulto, Patriarchæ Conſtantinopolitano, & Auerſanæ vrbis Epiſcopo, Orithya Pompeij Columnij Zagarolæ Ducis vxor Patri Patruoq. amantiſſimis, & ſibi viuens P. anno Domini MDLXXVIII. prid. idus Aprilis.*

40. BALDVINVS de Balduinis Piſanus, Epiſcopus Marianenſis, ad hanc ſedem translatus anno 1454. die 30. Martij. Interfuit Conc. Trid. defunctus eſt anno 1581.

41. GEORGIVS Manzolus Bononienſis, Comitis Herculis filius, Vtriuſque Signaturæ Referendarius, Camerini moderator, electus in ſucceſſorem Balduini à Gregorio XIII. ano. 1581.
C 10. Maij, conſecratus eodem anno 16. Maij; annos præfuit decem; morti ſuccubuit 3. Martii 1591. ſepultus in cathedrali apud anteceſſores ſuos.

42. PETRVS Vrſinus Romanus, antea Epiſcopus Spoletinus, huc translatus 5. Aprilis anno 1591. functus eſt 1598. ibidem tumulatus in eccleſia Seruorum.

43. BERNARDVS Morra à Clauaſco Pedemontanus, ex Generali Vicario Archiepiſcopi Mediolanenſis, 9. Octobris 1598. electus à Clemente Octauo, extremis diebus eiuſdem Pontificis exceſsit, cui Leo Vndecimus eidem ſucceſſorem deſignauit Philippum Guiciardinum nobilem Florentinum, Aduocatum Conſiſtorialem, verum cum Leo vigeſimum ſeptimum ſui Pontificatus diem vix attigiſſet, Philippi deſignatio euanuit,
D cum Paulus Quintus, qui Leoni ſucceſsit, ſequentem elegerit in locum Bernardi.

44. PHILIPPVS clara, ac nobiliſsima Spinellorum Neapolitana familia, ex Ducibus Seminariæ, & Principibus Cariati, ſub Clemente Octauo Colocenſis Archiepiſcopus, ac Cameræ Apoſtolicæ Clericus, ad Rodulphum Imperatorem Apoſtolicus Nuncius, ſumma peritia rerum, iudicioque Cæſaris ſibi conciliauit gratiam. In Italiam reuocatus Ferrarienſis Ducatus, nuper ad Apoſtolicam ſedem reuolutus, Prolegatus declaratus, in eoque munere ita ſe geſsit, vt ab eodem Pontifice Policaſtrenſis Epiſcopus, pauloque poſt S.R.E. presb. Cardinalis adlectus ſit anno 1604. Romam venit, & dignitatis ſuæ inſignia tit. ſancti Bartholomæi in inſula accepit, Comitijs Leonis Vnde-

Vndecimi, ac Pauli Quinti interfuit, veterique amico libenter ſuffragia tulit, a quo 6. Iulii 1605. ad Auerſanam Eccleſiam tranſlatur. Peruenit Spinellus ad ann. 1616. de omnibus ordinibus bene meritus, & Neapoli ex hac luce ſublatus die 25. Maii in eccleſia Conceptionis ſocietatis Ieſu conditus, in tumulo hoc legitur epitaphium.

Philippus Cardinalis Spinellus, ex Ducibus Seminaria, & Principibus Cariati, Epiſcopus Auerſanus hoc in templo cum Germanis voti compos conditur anno ſalutis.

MDCXVI.

45. CAROLVS Caraffa, claris Neapoli ortus natalibus, Card. Spinello datus eſt ſucceſſor à Paulo Quinto 1616. Apud Ferdinandum II. Imp. Apoſtolicus Nūtius ſub Gregorio Decimoquinto fuit.

AVXIMATES EPISCOPI.

AVXIMVM Piceni, antiquiſsima, ac nobiliſsima Ciuitas, inter Æſium, Anconamque media in monte ſita eſt, diſtatque decem milliaribus tantum à mari, cuius radices lambit fluuius Miſius. De eius magnitudine, ſitu, dignitateque ita Procopius lib. 2. Goticarum rerum.

Vrbs hac Auximus Princeps eſt Vrbium Piceni, quam Caput gentis Romanæ vocant; abeſt a litore ſinus Ionij ſtadia 48. ſitaque in edito colle, aditum habet in plano nullum, eoque hoſtibus prorſus inacceſſa eſt; hactenus Procopius.

Itaque cum in eam, præſidia iam contra Beliſarium gliſcentis belli Gothorum barbara gens contuliſſet, longam ſanè obſidionem ex arduitate loci, obſtinataque cupiditate vincendi contra eundem, non ſine hoſtium detrimento, vt idem affirmat Procopius, tolerare potuerunt. Haud ſcio tamen, qua ductus authoritate, Græcus author Picenatium vrbium Auximum Principem vocet, Caputque gentis, cum potius apud pleroſque conſter antiquos ſcriptores Aſculum, vt ſupra docuimus, eius dignitatis, potentiæque titulo cognomen. Adhuc tamen multa antiqua monumenta, marmora, æraque inſcripta ſpectantur, vnde Auximana nobilitas, ac magnitudo facilè colligi poſſit; etenim, ſi Paterculo vlla fides lib. primo, Sergio Sulpitio, Lucioque Cotta Conſulibus, ab Vrbe condita DCVII. ante verò Chriſtianam fundatam ſalutem 144. Auximum Colonia Romanorum fuit; Municipium etiam appellatum eſt, vt antiquiſsimæ produnt inſcriptiones. Liuius hanc ciuitatem

A Auximum appellat, in lib. 4. narrans cenſores; Collatiæ, Oximæque iniecisse muros. Lucanus verò cauſa metri Græcanica inflexione illam Auximon appellat, cum in 2. ita inquit.

Vt admota pulſarunt Auximon Ala.

Eiuſdem meminit Cæſar in commentarijs, Plinius, Strabo, Ptolemæus, Plutarchus, Blondus, alijque recentiorum quamplures. Hæc ciuitas fortunam Romani Imperij tamdiu ſecuta eſt, quamdiu Romanæ opes, potentiaque ſtetere. Cum Romani Imperij ruina, & ipſa miſerabiliter concidit, ex cæterarum Italicarum ciuitatum more paſſa latrunculorum tyrannidem, qui illam verius, depopularentur, quam ijs leges perſcriberent, quibus ſemel tyrannidis frænum iniecissent. In quibus Boccalinus Guzannus poſtremus fuit, qui in Au-
B ximates ciues tyrannidem dicatur exercuiſſe. Quo demum exacto, eccleſiaſticum iugum, Innocentio Octauo ſedente, libenter accepit Auximum, ſub quo hactenus, & deinceps fœliciſsime conquieſcit. Conſtat Auximates adeo vbique, & ſemper libertatis fuiſſe amantes, vt etiam nunc, die 29. menſis Auguſti ſolemni ritu, publicisque inſtitutis ſupplicationibus, Franciſci Sfortiæ Auximi quondam tyranni fugam celebrent. Verùm ex martyrio, quod Auximi SS. Siſinnius, Dioclecius, Florentiuſque temporibus Diocletiani fœliciter percurrerunt, coniectura, & quidem non inſulſa eſſe poteſt, tunc ipſum Auximum lucem Euangelicam hauſiſſe, eum cæteri Picenates ab Apoſtolorum diſcipulis ad Chriſtum perducti fuiſſent; tamerſi non negemus, vſque ad tempora Innocentij Primi 402. Idolatriam ibidem perſeueraſſe,
C quam deinde ſanctus Leopardus primus eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, miſſu Primi Innocentij Papæ, prædicatione, exemplis, patratiſque miraculis, viſus eſt iugulaſſe. Auximi Epiſcopus pro metropolitano Pontificias faſces proximè reueretur, adorat, Inter Romanæ Prouinciæ Præſules numeratus. Eius iuriſdictio ſatis latè fines extendit, cui olim vnita fuit Cingulana ciuitas priſcis illis temporibus Epiſcopali dignitate ornata, vt ex epiſtola decretali Vigilij Papæ habetur tom. 1. par. 2. epiſt. decret. & refertur à Baronio tom. 7. ann. 553. in ea enim memoratur Iulianus Cingulanus Epiſcopus eidemque ſeatu loco ſe ſubſcribit. Cingulum in Piceno eſt antiquiſsimum, ac opulentis ciuibus abundans, nempè exædificatum, ſiue reſtauratum à Tito Labieno C. Iulij Cæſaris Legato in bello
D Gallico annis quadraginta duobus ante aduentum Chriſti, in quo ad ſupra decem millia hominum cenſentur, & ſub ſe habet tria caſtra muris circumdata, quibus ius dicit, & duodecim Villas, necnon inſignem collegiatam, cum duodecim canonicis, Præpoſito, & Archipresbytero, tria magna Monialium monaſteria, quorum alterum ord. Ciſtercienſis habet iuriſdictionem temporalem ampliſſimis, ac antiquiſſimis priuilegijs ornatum, inſignem magiſtratum in publico palatio ab immemorabili tempore commorantem, & præter innumeros, quauis facultate eruditos viros in eo floruerunt, & nunc florent, tum nobiles Hieroſolymitani, S. Iacobi Calatrauæ, ac ſancti Stephani religionum equites, tum verò Antiſtites, de quibus alibi

alibi plura cathedralis Auximana, et pulchritudine nitet, ſic ſacerdotum numero nulli videtur ſecunda. Præſulum Auximatum ſeriem, vſque ad annum 1480. Gaſpar Zachius eiuſdem ciuitatis quondam Epiſcopus ſatis diligenter compoſuit, expliuitque, ex cuius diligentia, diuerſorumque monumentorum ope, hanc quæ ſequitur, vſque ad noſtra tempora, maiori quàm potuimus ſolertia protulimus.

1. S. LEOPARDVS natione Germanus, ſanctoque Martino coæuus, ut ſancta Romana loca piè inuiſeret, auditateque martyrij patria digreſſus eſt, cumque Romam veniſſet, ibique Innocentio Primo Pontifici eiuſdem ardor fidei innotuiſſet, ab eodem aliquot Romanas Eccleſias iuſſus eſt moderari, declaratuſque deinde Auximi Epiſcopus, ibi cum euangelij ſemen ſparſiſſet, breui totam ciuitatem, poſt cultum Idolorum planè deuiam, ad fidem Chriſti perduxit, idolorum fanis euerſis, Deiparæque Virgini templis, ariſque ſtatutis. Igitur cum ingentia edidiſſet miracula, ſanctumque Martinum excepiſſet hoſpitio, poſt quadraginta omnino annos ſuæ adminiſtrationis euolauit ad cœlum die 7. menſis Nouembris, tumulumque accepit in maiori templo, vbi eius feſtus dies ſolemni ritu celebratur, tanquam Diui tutelaris eiuſdem ciuitatis.

2. VITELLIANVS ſecundus Auximas Epiſcopus, Leopardo ſucceſſit, ſeditque annos 33. non ſine opinione ſanctitatis; deceſſit in cathedrali prope ſacrarium tumulo exceptus eſt.

3. IOANNES Sexto Concilio Conſtantinopolitano interfuit celebrato ſub Agathone Papa anno 680.

4. VITELLIANVS, eius nominis ſecundus, interfuit Concilio à Zacharia Papa celebrato apud ſanctum Petrum, anno 12. Regis Luitprandi. Chriſti verò 743.

5. GERMANVS anno 826. in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo apud Baronium.

6. ANDREAS reperitur Concilio Romano interfuiſſe, à Leone Quarto congregato, vt lapſis eccleſiaſticis moribus oppertuna medicina adhiberetur, anno 853. vt Anaſtaſius Bibliothecarius narrat.

7. PETRVS ſubſcribit donationi factæ monaſterio ſanctæ Crucis à Theodoſio Epiſcopo Firmano; anno 887.

8. LEONARDVS, teſtis in ſententia dicta ad fauorem eccleſiæ ſanctæ Floræ Aretinæ, anno primo Othonis Tertij, qui fuit ſalutis 983. extat in archiuis Abbatiæ S. Floræ.

9. LOTARIVS memoratur in bulla Alexandri Secundi Eccleſiæ Potoſempronienſi conceſſa 1062.

10. G. Auximi Epiſcopus, quem Petrus Damianus Cardinalis epiſtola numero quinta, hortatur, vt ſpreto ſæculo, Deum impenſius, piéque colat, lib. 4. epiſt. prædeceſſoris huius tempore obitus Leo Nonus ad Auximanos ſcripſit epiſtolam, qua poſt obitum Epiſcopi expilatores domorum Epiſcopatuum redarguit. habetur inter eiuſdem Pontificis epiſtolas numero 3. apud Binium tom. 3. conſil. par. 2.

11. GVAMERIVS, anno 1150.

12. GENTILIS, Laterano Concilio interfuit ſub Alexandro Tertio 1179. Hic ille eſt, qui ſumptuoſo opere nouam cathedralem conſtruendam curauit, erecto in ea ſacello, quod Sancta Sanctorum placuit appellare, maiuſque eius templi altare Deiparæ Virgini conſecrauit, ibidemque corpora SS. Victoriæ, Coronæ, atque Philippæ, quæ ex Alexandria Ægypti ad Romanam Ciuitatem delata fuere, deinde ad oppidum Fidardum, vbi propemodum ingloria iacuerant ad eam diem, in Auximate, inquam, cathedrali honorificentiſſimè collocauit. Vſque ad Cœleſtini Pontificis tempora Gentilis vitam produxit. Teſtis fuit donationis Henrici Sexti, factæ Bernardo Archidiacono Aſculano anno 1195. 4. id. Aprilis, quo anno Gentilis extrema clauſit.

13. LOTHARIVS Epiſcopus, floruit an. 1196. Hic multa canonicis dilargitus eſt temporibus Henrici Sexti Imperatoris.

14. SINIBALDVS de Sinibaldis, Præſul quondam Auximatibus ius diuinum dixit.

15. RAMERIVS, Sinibaldo ſucceſſit, poſt quem, cum Auximates contra ſedem Apoſtolicam impiè rebellaſſent, in pœnam auſus, diu ſuo Præſule viduata illa Eccleſia eſt, donec Vrbanus IV. Pontifex omnium deſtitutatum Paſtore miſeratus, ibidem denuo ſedem Epiſcopalem mandauit figendam. Interim Rainerius ad nouam cathedralem Recanatenſem tranſlatus à Gregorio Nono; anno 1241. eidemque ſcribit Epiſcopo quondam, Auximano, nunc Recanatenſi, 16. Kal. Februarij ann. 14. ep. 223. fol. 28. reg. vatic.

16. S. BENVENVTVS Scotiuolis Anconitanus, cum Anconitanæ Eccleſiæ Archidiaconatus munere fungeretur, ab Vrbano Quarto Pontifice Auximanæ Eccleſiæ adminiſtrator effectus eſt anno 1263. 4. id. Maij, deinde ab eodem Pontifice poſt diuturnam vacationem eiuſdem Eccleſię declaratus Epiſcopus, Rector Anconitanæ Marchiæ. Scripſit Vrbanus Capitulo Auximano commendans Benuenutum à ſe conſecratum in Epiſcopum Auximanum, cum eidem ciuitati Epiſcopalem dignitatem reſtituiſſet.

Datum Vrbeueteri, 2. Kal. Maij ann. 3. ep. 183 fol. 55. Tanta, viuens per 20. propemodum annos, vitæ ſanctimonia fulſit, vt multis in vita, atque poſt mortem miraculis claruerit. Ad gaudia beatorum raptus eſt die 22. menſis Martij, circa annum 1276. ſepultuſque eſt in Auximana cathedrali in ſepulchro marmoreo cum hac impari viri meritis inſcriptione, cuius ſupra memorata die Auximanis ciuibus ſolemne feſtum recurrit.

S. Benuenutus de Scotiuolis Anconitanus Epiſcopus Auximanus.

17. BERARDVS de Berardis Italus è Callio, cum à Calliano clero ab Senatu in alternis contentione electus fuiſſet Epiſcopus; tertio que electo, neutrum illorum probaſſet Pôtifex Romanus; demum à Martino Quarto, cum Auximana vacaſſet Eccleſia, à Capitulo poſtulatus, eiuſdem fuit Epiſcopus declaratus, anno 1286. 15. Kal. Februarij. Benuenuto ſucceſſit ex reg. vatic. ep. 80. fol. 70. an. 2. qui cum eſſet vir nobilis, magnanimus, vſque ad eam adornus

adortus eſt, quæ ſuam munificentiam viderentur decere; quippe à fundamentis Epiſcopale erexit palatium ſumptuoſo opere, inque Monte Forti alterum ædificauit ad ſucceſſorum delitias, eaque commoratione adeo delectatus eſt, vt, Storacho, Tornazanoq; caſtellis Auximatibus diuenditis ciuibus, Montis Fortis villam perfecerit, attribueritque munificentiſſimè ſucceſſoribus: multis, varijſque muneribus pro Apoſtolica ſede functus eſt, in quibus dexteritatem ſuam pleriſque conſultiſſimis viris probauit; quamobrem à Nicolao IV. creatus fuit Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus anno 1289. deceſſitque 1291. menſe Iunio prope Spoletum cum à legatione Sicula rediret. Alphonſus Ciacconus, vt ſupra docuimus, hunc Cardinalem natione Gallum fuiſſe narrat, ſed erroris conuincitur, quod cum de Callio legere debuiſſet, de Gallia corruptiſſimè legit in bulla, vbi hic Præſul reperitur ſubſcriptus; re vera enim de Callio eſt è gente Berarda, ſuæque patriæ aliquando canonicus.

18. MONALDVS ſucceſſit Berardo, an. 1289. 2. Kal. Feb. à Nicolao confirmatus. Cum enim Berardus Card. Præneſtino, cui Capitulum vices ſuas impenderat, vt Epiſc. deligeret, primò nominaſſet M. Priorem ſanctæ Crucis de Auellana, qui quieti intentus, electioni renuit conſentire, hunc ex ſubdiacono Apoſtolico, & canonico Carnotēſis Eccl. euexiſſet ad ſedem. Tantùm per tres annos in Auximana ſede ius dixit, ſancti Ioannis Baptiſtæ ſacellum pictura, pretioſaque ſupellectili exornauit. Deceſſit autem 1292. die 22. menſis Aprilis, Auximanaque ſedes duobus annis vacauit, cuius adminiſtratio per 19. menſes ad cleri Senatum deuoluta eſt, quam deinde ſanctæ Crucis Cardinalis per quinque menſes eandem prudentiſſimè adminiſtrauit.

19. IOANNES Auximanus patrię, Epiſcopus Æſinus, ad hanc ſedem tranſlatus à Bonifac. VIII. anno 1295. 9. Kal. Aprilis, reg. vatic. ep. 67. f. 16. Is enim ab vna parte Capituli poſtulatus, altera Leopardum canonicum elegit, Cœleſtinus neminem admiſit, Bonifacius ſucceſſor Ioannem ex plenitudine poteſtatis, ab Æſina, ad hanc ſedem euexit, vt diximus. E viuis autem exemptus eſt 1317.

20. BERNARDVS, vel Berardus ſupra memorati Ioannis frater, ex canonico cathedralis Epiſcopus effectus eſt ann. 1320. exceſſit autem 1326.

21. Fr. SINIBALDVS ordinis Minorum, electus eſt anno 1326. Ioanne Vigeſimoſecundo Papa ſedente.

22. Fr. ALBERTVS Boſon ordinis ſancti Dominici, electus eſt anno 1342. 8. Kal. Septembris à Clemente Sexto, diœceſis Eccleſiæ Auximanæ vocatur electus in epiſtola eiuſdem Pontificis, cum Fr. Lucas de Caſtello, ordinis Minorum, electioni de ſe factæ non acquieuiſſet, defuncto Sinibaldo, ſub quo ciuitas Auximana à Benedicto Duodecimo dignitate Epiſcopali fuerat, ſuis exigentibus demeritis, ſpoliata, ex reg. vatic. epiſt. 62. fol. 186. anno primo.

23. Fr. LVCAS Mannellus, nobilis Florentinus, ordinis ſancti Dominici, filius celeberrimi A monaſterij ſanctæ Mariæ Nouellæ, vt vocant, de Florentia, Philoſophiæ, atque Theologiæ facultatibus ſuo tempore clarus, ex Epiſcopo Ziconenſi Auximanæ diœceſis creatus Epiſcopus ann. 1345. non. Nouembris reg. vatic. ep. 37. fol. 43. anno 6. par. 1. lib. 3. paucis omnino annis Auximanam gubernauit Eccleſiam, ſiquidem ad Fanenſem deinde tranſlatus eſt; deceſſitque Florentiæ, anno 1363. ſepultuſque eſt in Cœmeterio ſanctæ Mariæ Nouellæ. Moralia Senecæ doctiſſimis commentarijs illuſtrauit, eiuſdemque præceptionibus refertas epiſtolas, quod quidem aureum opus in eiuſdem monaſterij bibliotheca hactenus aſſeruatur. Lucæ meminit fr. Seraphinus Razius in lib. B viror. Illuſtrium ordinis ſancti Dominici.

24. Fr. CONRADVS ordinis Prędicatorum, temporibus Vrbani Quinti Pontificis Auximanus Epiſcopus fuit.

25. Fr. PETRVS, ex nobili familia de Maſſeis, Aſculanus ordinis ſancti Dominici, electus eſt anno 1273. deceſſit autem 1381. ſepultus iacet in Eccleſia ſancti Petri Martyris Aſculi, vbi ante aram principem hoc habet epitaphium.

Anno Domini MCCCLXXXI. & die iij. menſis Auguſti. Hoc eſt ſepulchrum Domini Petri de Aſculo, Epiſcopi Auximani de ord. Prædicatorum.

26. PETRVS de Monte Filiorū, ex ſubdiacono popularibus ſuffragijs ſublectus eſt poſt Petri ex- C ceſſum. Cuius electionem cum aduerſo decreto irritaſſet Sextus Vrbanus, mox motu proprio, contentus popularem audaciam ſuppreſſiſſe, eundem ad Auximanam ſedem euexit; vir vtique magni ſpiritus, itaque Cordatus, vt cum Nicolaum quendam Aeſinatem presbyterum comperiſſet contra Auximates conſpiraſſe, in fauorem Gibellinarum partium, & conſpirationis filum ſua prudentia abrupit, & deprehenſum presbyterum, perpetuo carcere concludendum curauit. Totius Marchiæ, ac Spoletum Ducatus Vicelegati munere functus eſt. In cathedrali ad pſallendum ſubſellia ſtatuit, templumque à ſe exornatum pretioſa ſupellectili, eccleſiaſticoque cultu ditauit. In Cingulum ſuæ diœceſis caſtellum S. Marci moniales ad S. Margaritæ cænobium tranſtulit. Deceſſit anno 1400.

27. IOANNES Grimaldeſcus Auximanus, in D vtroque Iure Conſultus, à Bonifacio Nono ſuæ patriæ electus Epiſcopus eſt anno 1400. 3. non. Septembris. Hic Duodecimi Gregorij Pontificis temporibus in priſtinum ſtatum, numerumque canonicor cathedralis reſtituit, quos pauperior cenſus temporibus ſupra memorati Petri, vix tantum octo alere poſſe videbatur. Itaque in Auximana ſede Ioanne ſedente, duodecim iam ibi canonici diurnum opus vrgebant, vt in lib. de diuerſis formis Duodecimi Gregorij narratur fol. 222. deceſſit autem Ioannes 1412.

28. BARTHOLOMAEVS Ioanni ſucceſſit anno 1412. ſedit autem annos ſeptem, eoque Epiſcopali munere ſe exoluit anno 1419.

29. Fr. PETRVS Herculanus Fanenſis ordinis Minorum, à Martino Quinto hunc Epiſcopatum accepit 1419. 3. Kal. Februarij. Per annos tres illam Eccleſiam adminiſtrauit. Deceſſit 1422.

Cæte-

Cæterum Petro Auximanis los Diuinum dicente, fortuito incendio prædiues deflagrauit ſacrarium, vbi præter cæteram pretioſam ſupellectilem, eodem debachante incendio; antiqua ſcripturarum monumenta magno eius Eccleſiæ, atque irreparabili incommodo perierunt.

30. Fr. NICOLAVS Auximanus, è Caſtello, Franciſcanæ temperationis Martino Quinto ſedente, ſuæ patriæ electus Epiſcopus eſt an. 1422. 9. Kal. Auguſti, deceſſit autem 1434.

31. ANDREAS ciuis Auximanus, è Caſtello Monticulo oriundus, olim Epiſcopus Capuanus, tunc Foroſempronienſis electus Præſul, huc translatus anno 1434. die 7. menſis Ianuarij. Hic ſanctiſſimis moribus fuit, itaut hactenus etiam ſuauiſſima apud pios eius memoria habeatur. Eius tempore, iuſſuque ſanctorum martyrum Florentij, Siſinij Diocletij, & Maximi corpora, è Monaſterio ſancti Florentij in cathedrale templum honorificè translata ſunt. Deceſſit autem Andreas 1454. non ſine ſuorum lacrymis, ſepultuſque eſt in cathedrali.

32. IOANNES, è gente Præfectâ nobilis Vrbinas, à Nicolao Quinto creatus 1454. die 30. menſis Auguſti. Inceptam ſummæ ædis ædificationem à ſuo anteceſſore magnificè abſoluit. Annos omninò ſex Auximanam rexit Eccleſiam. Deceſſitque 1460. 6. Kal. Auguſti, ſepultuſque eſt in cathedrali.

33. GASPAR Zachius, nobilis Volaterranus, Græcis, Latiniſque literis cultiſſimus. Cardinali Beſſarioni à ſecretis Pio Secundo familiaris, ab ipſo Epiſcopus declaratus eſt anno 1460. 6. id. Auguſti. Hic vir planè diligens, ac liberalis, ex ijs, quæ ex incendio eripi potuerant monumentis, ſuorum anteceſſorum ſeriem ſatis mutilam compilauit, ne in totum perirent eorum nomina, quibus incendium inuiderat immortalitatem, ſibi creditam Eccleſiam viſitatione, vt vocant, cenſuraq; correxit; ſedit autem 14. annos, Romæque demum vita functus eſt, tumulumque apud ſanctam Mariam Maiorem accepit prope Præſepe Domini, vbi in marmoreo lapide eius leuiter inſculpta perſpicitur effigies, cum gentilitijs ſtemmatibus, in quibus quinque congeſti montes exurgentem arborem tegunt, quam raſtrum tribus diſtinctum lilijs supernè exornat, cum hac inſcriptione.

Hic iacet Reuerendus Pater Dominus Gaſpar Zachius Epiſcopus Auximanus, Græcis, ac Latinis literis eruditiſſimus. Obijt anno Domini MCCCCLXXIV. menſ. Nouemb. die xxiij.

34. LVCAS Carduccius Florentinus, Nicolao, Petraque Foraboſchia nobilibus parentibus ortus, adhuc adoleſcens, apud Camaldulenſes in SS. Angelorum in Florentino cœnobio monaſticam vitam inſtituit, dignitatumque gradus ſuæ religionis mira virtutum progreſſione percurrit; ſiquidem monaſterij, in quo ſui tyrocinij poſuerat rudimenta, primum Prior factus eſt, deinde ſanctę Sabinæ Abbas; demum à Sixto Quarto Auximanus Epiſcopus electus eſt, cum illam curam, vtpote ancipitem, ac propemodum Angelicis humeris

A formidandam maximè aduerſaretur, anno 1474. quinto non. menſis Decembris, felici progreſſu Auximanam adminiſtrauit Eccleſiam. Illud autem in ſuæ præcipuæ felicitatis partem Lucas viſus eſt poſſe connumerare, quod poſt tot ſæcula latens ſancti Leopardi corpus, primi eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, ac Protectoris ſibi reperire contigerit, repertumque vbi modo quieſcit, honorificentiſſimè collocare. Incidit autem hæc fælix inuentio in annum 1479. 7. id. Nouemb. ſacrarium exornauit, ac pretioſa eccleſiaſtici cultus ſupellectili mirificè adauxit; in honorem ſancti Leopardi, quem nuper repererat, quibus geſtis, è viuis ſublatus eſt, inque media cathedrali ſepultus, cum hac ſimplici, nudaque promeritis laudibus inſcriptione.

B *Lucas Carduccius Epiſcopus Auximanus MCCCCLXXX.*

35. LVCAS, Lucæ ſucceſſit, à Sixto Quarto electus anno 1480. ſedit annos 4. mortuuſque eſt 1484.

36. PARIS de Monte Marro, è Ficardo Caſtello, demortuo Lucæ ſuffectus eſt, Innoc. Octauo Pontifice Maximo ſedente, anno 1484. 14. Kal. Octob. in ſua patria deceſſit, ibidemque ſepultus fuit, anno 1498. die 13. menſis Sept.

37. ANTONIVS Vgolinus de Sinibaldis Auximanus, vtriſque iuris peritus, cubicularius, ac familiaris Cardinalis Riarij, cum in Alexandri Sexti Pontificis commendatione doctrinæ, ſe maximè inſinuaſſet, ab eodem declaratus eſt Auximanus

C Præſul anno 1498. die 19. menſis Octobris. Hic ſub Secundo Iulio Concilio Lateranenſi interfuit, quod demum à Leone Decimo abſolutum eſt, anno verò 1515, cum libens, volenſque Epiſcopali munere abijſſet 13. die menſis Iunij, Romam profectus, ibidem 4. kalendas Iulij, è viuis eximitur.

38. IOANNES Baptiſta Sinibaldus, ex patrui abdicatione à Leone Decimo Epiſcopatum accepit anno 1515. die 13. menſis Iunij; interfuitque, & ipſe Lateranenſi Concilio. Epiſcopale palatium a fundamentis extruxit. deceſſitque anno 1547.

39. CYPRIANVS Senilis Anconitanus, in eius ſæculi doctis ſecundiſſima fama numeratus, Pauloque Tertio Pontifici in paucis charus, ab eodem Pontifice creatus 1547. die 13. menſis Maij. Quatuor tantum annos Eccleſiam illam admini-

D ſtrauit; deceſſitque 1551.

40. BERNARDINVS de Cupis Roman. nepos Dominici Cardinalis Tranenſis a Iulio III. ſublectus eſt anno 1551. die 24. menſis Iulij, Auximanam rexit Eccleſiam anno 23. prouectioriq; ſenectute pulſatus, Epiſcopale onus depoſuit, tametſi poſtea per aliquos annos vitam protulerit.

41. CORNELIVS Termanus a Macerata, ſub Piu Quinto ceremoniarum Magiſter electus eſt 1574. die 15. menſis Ianuarij; deceſſit autem 1588.

42. THEODOSIVS Florentius, nobilis Auximanus, Pij Quinti olim cubicularius, à ſecretariuſque magnæ exiſtimationis, canonicuſque ſancti Petri in Vaticano. Hic poſt Pij Quinti Pontificis

N n

ficis exceſſum cum ambitioſas ſpes ſuas, fortunamque damnaſſet, iterum excolendis literis appulit animum, ſed eidem literati otij tranquillitatem Sixtus Quintus inuidiſse viſus eſt, cum illum ad Epiſcopatum Auximanum vocaſſet ann. 1588. die 27. menſis Iulij. In ea dignitate vix tres annos exegit, mortuuſque deinde eſt 1591. die 17. menſis Decembris.

43. ANTONIVS Maria Gallus Auximanus è nobili familia ortus, iam inde ab adoleſcentia Romam profectus, in aulicis honorarijs Cardinalis Montalti, qui poſtea Sixtus Quintus appellatus eſt, præcipuus fuit, eidemq; deinde facto Pontifici magno vſui fuit, ab eodemque canonicus Vaticanæ Eccleſiæ creatus eſt, nec multo poſt Epiſcopus Peruſinus, mox & ſanctæ Agnetis in Agone presbyter Card. Aemiliæ Prouinciæ legatione prudentiſsimè functus eſt, ſanctæque Lauretanæ domus olim fuit protector. Cæterum poſt exceſſum Florentij, ad Auximanam Eccleſiam translatus eſt anno 1591. die 19. menſis Iulij; quam quidem Eccleſiam adeo prudenter rexit, atque munificè, vt illam multis muneribus, eccleſiaſticoq; cultu ditauerit; inque Lauretanam domum ea contulit ornamenta, quæ purpuratum Principem viderentur decere, vtque erga Lauretanos ſuam pietatem planè oſtenderet, in tenuiorum fauorem Montem Pietatis fundauit. Deceſsit autem ſub Paulo Quinto cum eſſet Cardinalis Epiſc. Oſtienſis, ac Veliternenſis, ſacrique Collegij Decanus, anno 1620. die 23. menſis Martij, illiuſque cadauer è Templo Ieſu Saluatori dicato in Aram Cœli delatum, in medio ſacrario cum hoc epitaphio tumulatum eſt.

Ant. Mariæ Card. Gallo Sacri Collegij Decano, Patritio, & Epiſcopo Auximano, Almæ domus Lauretanæ Protectori, Petrus Stephanus Gallus ex teſtamento hæres Patruo benem. poſuit.

44. AVGVSTINVS Cardinalis Galaminus, vulgo vocatus Aræ Cœli Cardinalis, ordinis ſancti Dominici, Præſul Auximanus, Cardinali Gallo ſucceſsit anno 1620. die 29. menſis Aprilis. Natus eſt Auguſtinus in Braſichella Flaminiæ oppido humilibus quidem parentibus, ſed adeo viuida, nobilique indole, vt gentilium ſuorum, progreſsione ſolidarum virtutum, obſcuritatem omnem deterſerit, atque ad miraculum illuſtrarit; quippe cum apud fratres Prædicatores Fauentiæ Dominicanū inſtitutum ſuiſſet amplexus, adeo breui profecit, vt nobilium facultatum intima ſcientia imbutus, gradus omnes, tum literarios, tum ſuæ Religionis dignitatum, fœliciſsimè aſcenderit, ſiquidem, vt interim inferiores breuitatis cauſa promamus; S. Palatij Magiſter creatus eſt, inde Generalis ſui Ordinis Magiſter 1608. quo grauiſsimo munere fungens, cum Pariſijs ſui ordinis generale Capitulum celebraret, à Paulo Quinto purpuratus Senator renunciatus eſt anno 1611. die 17. menſis Auguſti; reuerſuſque Romam, omnes, qui illic celebrari ſolent de rebus fidei, deque moribus cœtus, ſuo ſuffragio iuuit; inſignituſq; eſt titulo ſanctæ Mariæ de Ara Cœli die 14. menſis Nouembris, factuſque Lauretanus Epiſcopus, illuc ſe tranſtulit purioris vitæ tranquillitate fruiturus, cum Paulus Quintus ad Auximanum illum traxit Epiſcopatum, cuius gregem nunquam niſi grauiſsimis diſtrahentibus cauſis, vel tantiſper deſeruit, ratus nulla re magis, quam Paſtorum præſentia ſubditorum vrgeri ſalutem. Verùm Galaminus, cum purpura haud quaquā monaſticos demutauit mores, ſed ſe ipſo ſemper cum dignitate maior effectus, nonagenarius etiam, ac penè capularis ſenex diu vixit, ſui ordinis decus, cæterorum Epiſcoporum ſpeculum, lumen Senatus, & Togæ; obdormiuit in Domino menſe Iulio anno 1639. ſepultuſque in cathedra li.

45. HIERONYMVS Veroſpius Romanus, diaconus Cardinalis ex Romanæ Rotæ Auditore creatus ab Vrbano Octauo die 16. Nou. 1641. pauloq; poſt Auximatib. Epiſc. deſignatur 10. Feb. cuius virtutes Fabritij Cardinalis patrui præmortui, rediuiuam imaginem, nobilemque memoriam præſeferunt.

BALNEOREGIEN.

EPISCOPI.

BALNEOREGIS Ciuitas; quam modo vulgus Bagnaream appellat, non admodum vetuſtæ ætatis eſt, cum ſupra milleſimum pauci reperiantur ſcriptores, qui illius meminerint; Tametſi nonnulli contendant hanc illam eandem eſſe, quam Nouem Pagos Plinius vocat; qua coniectura id dicant ipſi viderint. Inter colles non procul à Faliſcorum monte ſita eſt, quam aliquando Deſiderius Longobardorum Rex Rodam ſuo edicto appellandam præcepit, tametſi poſtea inueterata, pertinaxque conſuetudo iuſsionem Regis ita eluſerit, vt Bagnareæ nomen apud vulgus nunquam illi exciderit. Haud ſatis ampla eſt, incoliſque non adeo celebris, ſiue inſalubrior aer celebriores, illinc cætus excludit, ſiue quauis alia de cauſa illic frequētia populi non potuit coire. Satis ad gloriam huius ciuitatis eſt, Bonauenturam illū Epiſcopum Cardinalem, ac Doctorem grauiſsimum, ſanctiſsimumque protuliſſe, cuius virtutibus, tanquam de pluribus peractis triumphis poſsit omnibus futuris ſæculis gloriari; quamquam non conſtet hactenus quis primus ante S. Antinum anno ſalutis 295. illic euangelium euulgauerit, coniectura tamen, & quidem hominum cordatorum eſt, Chriſti lumine fuiſſe illuſtratam, cum circumuicinæ cæteræ ciuitates ab Apoſtolorum diſcipulis Chriſtianis ſacris initiatæ fuere. Epiſcopalis illic dignitas opinione mortalium antiquior

eſt,

eſt, cum Magnus Gregorius lib. 8. reges: epiſt. 34. cuiuſdam Ioannis meminerit, qui Balneoregienſis fuit electus Epiſcopus circa annum Domini 598.

Neque autem cuiquam (inquit Galleſinus in vita ſancti Bonauenturæ) *dubium eſſe debet, quin multo antea epiſcopalem aſſecuta ſit dignitatem*, cum in ipſo ferè exordio, *vt modo narratum eſt, chriſtianam ſuſceperit religionem, quo ſit Balneoregienſium Epiſcoporum ſeries eſſe poſſit nam longè fortaſſe ab Apoſtolicis deriuata temporibus. Hac vero tantum habuit, ſed genuit illa ciuitas Epiſcopos ad virtutum epiſcopalium laudem maximè inſignes.*

De antiquitate huius Vrbis videndus Petrus Romanus lib. 4. Pentalirologię.

Huius Ciuitatis Epiſcopus, ſicut ferme cæteri Romanæ Prouinciæ proximi, nulloque altero mediante, Pontificem Romanum adorat. Cathedralem habet antiquæ ſtructuræ ſub inuocatione ſancti Donati Martyris, in eaque ſunt ſeptem canonici, & dignitas archidiaconatus; caput ſanctæ Victoriæ, aliæque reliquiæ ibidem venerantur. Domus Epiſcopi contigua eſt cathedrali. Adeſt alia Eccleſia Parrochialis. Diœceſis continet duodecim Oppida, & ſex Villas; horum Præſulum ſeriem, vt modo vides lector, elumbem damus, quod ex eius Eccleſiæ archiuo, vt multùm precibus conati ſimus, nihil, aut certè parum referre potuerimus; etenim cauſati ſunt pleraque abſumpſiſſe incendia, in quibus Balneoregienſium Præſulum præclaræ res geſtæ continebantur.

1. IOANNES antiquior Epiſcopus eſt, qui Balneoregienſibus diuinum ius dixiſſe reperiatur. Hunc Populus ſuo ſuffragio euexit ad ſedem, Gregoriuſque ſanctus per Eulogium Epiſcopum Cluſinum Epiſcopum illius ciuitatis ordinandum præcepit, vt in epiſt. 34. legitur ſupracitati libri.

2. ALIFREDVS anno 826. in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo ex Baronio.

3. S. ALDOVANDRVS, ſiue Aldibrandus, interfuit Romano Cõcilio ſub Hadriano Papa anno 871. eius feſtum Balneoregij celebratur die 22. menſis Auguſti. Huius meminit Ferrarius hoc ipſo die, eiuſdemque Ciuitatis diuus tutelaris habetur.

4. LEO anno 853. apud Baronium.

5. ROMANVS anno 855. Hic teterrimam ſeceſſionem Anaſtaſij factioſiſsimi hominis contra Benedictum Tertium ſecutus, ex eiuſdem impetio Benedictum oneratum iniurijs, Pontificaliq; cultu exutum, magna conſternatione, ſcandaloque populi deturbauit de ſede, vt Anaſtaſius Bibliothecarius in vita Benedicti pleniſsimè narrat.

6. GISBERTVS Romano Concilio interfuit ſub Pontifice Nicolao Secundo anno 1059.

7. ALBERTVS huius ciuitatis Epiſcopus, templum diuo Clementi ſacrum extra Balneumregium, dono dedit Canonicis Baſilicæ Lateranenſis.

8. RVSTICVS de monte Flaſcone an. 1270. defunctus eſt.

9. SYMON Cathedralis Canonicus, à Gregorio Decimo electus Epiſcopus eſt 1272. die 28. menſis Auguſti, ex reg. vatic. eiuſdem Pontificis. Obijt 1295. cum plures annos Prouinciæ patrimonij beati Petri Generalis Vicarius fuiſſet.

A 10. Fr. STEPHANVS cognomento Taſcha, ordinis Prædicatorum à capitulo poſtulatus, cum Matthæus de Caſtro Petri ordinis Minorum à Capitulo electus, electioni de ſe factæ liberè ceſsiſſet, confirmatur à Bonifacio Octauo anno 1295. 12. Kalendas Februarij, reg. vatic. ep. 356. fol. 199. hunc Romæ conſecrauit Ioannes Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus. Obijt anno 1306.

11. SYMON Canonicus Florentinus à Clemente Quinto electus eſt Præſul Balneoregienſis anno 1306. 3. idus Iunij, caſſata electione, quam fecerat capitulum de Fr. Monaldo de Vrbeueteri ordinis Minorum, ex reg. vatic. ep. 7. fol. 8. an. 1. vita functus eſt anno 1328.

12. Fr. TRAMVS Monaldeſcus Vrbeuetanus, Conradi filius, ordinis Prædicatorum ſubiectus eſt
B 1328. 4. nonas Septembris ex reg. vatic. ad Vrbeuetanam Eccleſiam tranſlatus eſt eodem anno 3. non. Oct. de quo plura in Epiſcopis Vrbeuetanis.

13. Fr. MATHEVS de Caſtro Petri ordinis Minorum ille idem, qui anno 1295. à capituli parte poſtulatus fuerat, à Ioanne Vigeſimoſecundo electus eſt 1328. 3. nonas Octobris ſedit autem annos 14. tranſlatuſque eſt ad Acerranam Eccleſiam anno 1342. 10. Kalendas Ianuarij, de quo Vuadingus tom. 3. ex reg. vatic.

14. IOANNES Epiſcopus Acerranus ad hanc ſedem tranſlatus eſt anno 1342. 10. Kalendas Ianuarij, Sexto Clemente ſedente, ex reg. vatic. ep. 93. fol. 94.

15. Fr. IOANNES de Ciuitate Caſtellana ordinis Minorum, defuncto Ioanne, Epiſcopus Bal-
C neoregienſis à Clemente Sexto anno 1348. 18. Kal. Ianuarij ex reg. vatic. ep. 200. fol. 93. anno 7. libro 3.

16. ALANVS, ſiue Alemannus, electus anno 1350. die 15. menſis Decembris, ſe ſolitum ſubſidium Apoſtolicę Camerę ſoluturũ pollicetur.

17. Fr. BONAVENTVRA, ad eam dignitatem prouectus eſt anno 1362. eius mentio habetur in libro de Prouiſ. Prælat. Bonifacij Noni anno 9. folio 132.

18. ANGELVS ex Canonico ab Alexandro Quinto Epiſcopus effectus eſt, die 20. menſis Decembris 1409. ex lib. conſiſt. eiuſdem Pontificis, qui adhuc aſſeruantur Florentiæ apud Carolum Strozzam Patritium Florentinum antiquitatum ſanè auidum, atque amantem, ex cuius di-
D ligentia plura huic noſtro operi acceſſere ornamenta.

19. Fr. BENEDICTVS Epiſcopus Arienſis, huc tranſlatus eſt 1438. die 10. menſis Maij, ex viuis autem exemptus eſt 1445. ex libro Prouiſionum Prælat.

20. Fr. CONRADVS à Matelica ordinis Minorum, Benedicto ſucceſſit anno 1445. Kalendas Oct. mortuus autem eſt antequam integrum annũ ſuę dignitatis expleſſet: de eo acta Conſiſtorialia.

21. Fr. NICOLAVS de Rogerijs ordinis Minorum, electus, 1446. 6. Kalendas Iunij; vt habent acta Conſiſtorialia. Deceſſit hic Præſul 1449. Poſt cuius exceſſum Nicolaus Quintus Pontifex Maximus die 4. menſis Februarij eiuſdem anni, Balneoregienſem Populum, cum Viterbienſi, ſub

eodem Paſtore in vnum iuſſit coire ouile, ea tamen conditione, vt qui Viterbienſibus ius diceret, etiam Balneoregienſis appellaretur Epiſcopus. Verum huiuſmodi Eccleſiarum fœdus haud multam tulit ætatem; ſiquidem idem Pontifex, eodemque anno vnionem illam diſſoluit, cum eadem die Balneoregienſem Epiſcopum creaſſet;

22. Fr. AVGVSTINVS in Eremitano ordine ſancti Auguſtini Balneoregij educatus, electus anno 1449. 16. Kalendas Nouembris. Deceſſit autem anno 1459. vt habent acta Conſiſtorialia.

23. IOANNES PHILIPPVS de Landulphis à Pio Secundo electus 1459. ex libro obligationum.

24. ANGELVS Piſanus, anno 1464.

25. PETRVS Bucca Balneoregienſis, à Sixto Quarto ſuæ Patriæ Epiſcopatu condecoratus eſt 1478. 17. Kalendas Decembris. Adminiſtrator fuit Campaniæ, atque Maritimæ, ſuarum exaggeratione virtutum apud omnis ordinis homines gratioſus. Ad multos annos ſedem illam obtinuit, cum non vulgari laude prudentiæ, de eo etiam acta Conſiſtorialia.

26. ANTONIVS Miniatēſis Tuſcus, & Baſilicę Vaticanæ Vicarius 1493. mortuus eſt 1497. ſepultuſque eſt in ea, cui præfuerat Eccleſia.

27. BARTHOLOMEVS Martini Valentinus Segobienſis Hiſpanus, Epiſcopus Segobienſis Cardinalis ſub titulo ſanctæ Agathæ ab Alexandro Sexto, creatus 1496. cum Pontificiæ domus Magiſter eſſet, Balneoregienſem Eccleſiam ſuſcepit adminiſtrandam die 8. menſis Martij 1497. Romę deceſsit 1508. Kalendas Februarij ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum in marmoreo ſepulchro ſine inſcriptione.

28. FERDINANDVS à Caſtella Hiſpānus, Canonicus Toletanus, ab Alexandro Sexto creatus eſt Epiſcopus ſnno 1500. die 4. menſis Maij, qui Lateranenſi Concilio interfuit. Inter mortales autem eſſe deſijt 1521. de quo acta Conſiſtorialia.

29. CONRADVS Manilius Alexandrinus Rotæ Auditor, electus 1521. die 20. menſis Septembris. Deceſſit autem 1522. acta Conſiſt.

30. HVGO Spina Rotæ Auditor, Conrado ſucceſſit 1522. breuitque Pontifex fuit, cum vitam fuiſſet defunctus 1523. acta Conſiſt.

31. MERCVRIVS de Vipera Rotæ Auditor, factus Epiſcopus anno 1523. die 23. menſis Martij, è viuis exemptus eſt 1528. de eo acta Conſiſt.

32. FRANCISCVS de Salis Hiſpanus ſancti Iacobi Eques de Spata, à Clemente Septimo creatus anno 1528. die 28. menſis Ianuarij. Deceſſit verò 1545. de eo acta Conſiſt.

33. NICOLAVS Verneey, aliàs VINEVS Lotharingus Archidiaconus Metenſis, Pauliq. Tertij ſummi Pontificis Datarius, Epiſcopus electus eſt 1545. die 22. menſis Maij quam quidem Eccleſiam vſque ad annum 1563. ſatis prudenter adminiſtrauit, deinde eo munere libens, volenſque abiuit, vt in actis Conſiſtor. habetur.

34. GALEATIVS Gegald Gallus, ſancti Petri Canonicus, vtriuſque Signaturæ Referendarius, Pij Quarti Pontificis Datarius, ab eodem Pontifice Epiſcopus electus eſt ſnno 1563. die 15. menſis Octobris, deinde Epiſcopali munere ſe abdicauit 1568. ex actis Conſiſtorialibus.

35. Fr. VBERTVS Locatus Placentinus, ordinis Prædicatorum, in cauſis fidei Papienſis Quæſitor, ſanctique Officij ſub Pij Quinti Pontificatu Commiſſarius, ab eodem Pontifice Epiſcopus declaratus eſt an. 1568. 5. die menſis Aprilis. Librum edidit de Epiſcopis Placentinis, varia cognitione reſperſum, tametſi aliquibus videatur ſcatere erroribus. Deceſſit autem Romæ, ſepultuſque eſt apud ſanctam Sabinam, in ſepulchro, quod excidendum curauit in gratiam illorum Epiſcoporum, qui Romæ Prædicatorij ordinis extra ſuam ſedem deceſſiſſent, cum ſequenti Epitaphio.

D. O. M.

Quem humilis familiæ parentes genuere, aluit, edocuitque Dominicana paupertas Pij V. Pont. Max. munificentia auxit, dum in Vrbe generalis ſancti Officij Commiſſarium ageret, deſideratiſſima morte Solutus, hic humari voluit Vbertus Locatus Placentinus Epiſcopus Balneoreg.

Deinde in pauimento iuxta idem ſepulchrum, hæc item inciſa verba leguntur.

V. L. E. B. & ſibi, & cæteris eiuſdem ordinis ex Dominicana familia aſſumptis. Anno Domini MDLXX.

36. THOMAS Sperandius de Corbellis Fanenſis, ex Sperandia gente matrem habuit, in vtroque iure conſultus, Iacobi Sabelli Cardinalis Auditor, à Pio Quinto factus Epiſcopus Tragurienſis 1567. à Gregorio deinde Decimotertio ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt, cum Locatus munere illo abijſſet anno 1581. die 19. menſis Maij. Deceſſit autem 1590.

37. FRANCISCVS Gerinius, è ſancto Geminiano Etruriæ Oppido, ſublectus eſt anno 1590. menſe Iulio. Fato autem ceſſit, anno 1598. de quo in actis Conſiſtor.

38. IACOBVS Trottus nobilis Ferrarienſis, à Clemente Octauo Epiſcopatum obtinuit anno 1598. die 9. menſis Octobris è viuis autem exemptus eſt anno 1612. acta Conſiſtor.

39. LELIVS Senatoris Caroli Ruini Bononienſis, vtriuſque Signaturæ Referendarius, apud Poloniæ Regem Pontificius orator, à Paulo Quinto electus Epiſcopus Balneoregienſis; Cracouiæ ſacra thyara condecoratus eſt, ab Alberto Archiepiſcopo Geneſi, Andrea Epiſcopo Paſnonienſi, ac Symone Epiſcopo Varmienſi aſsiſtentibus. Qui deinceps cum pro ſancta Apoſtolica Sede indefeſsis conatibus inſudaſſet, fato conceſsit 1622.

40. CAROLVS Bouius Bononienſis Gregorij XV. Pontificis Maximi affinis, ab ipſo adlectus eſt Epiſcopus die 24. menſis Ianuarij anno 1622. quam Eccleſiam cum per 12. annos prudenter rexiſſet, ab Vrbano Octauo ad Sarſinenſem Epiſcopatum tranſlatus eſt 1634. die 29. menſis Ianuarij;

41 PETRVS PAVLVS Phœbeus ſancti Officij Romani Aſſeſſor ab Vrbano Octauo electus eſt die 9. menſis Iulij 1635. Quem adhuc viuentem, promeritis laudibus haud onerabimus.

BISINIANENSES EPISCOPI.

IN ea Italiæ parte, quam magnam Græciam olim antiqui vocarunt, quæ nobis hodie Calabria eſt, pertinetque ad Brutias, Biſinianũ Ciuitas ſupra Collem eſt, prope ripam fluuij Crathis, quam ſeptena facies exornat, mediumque occupat arx & propugnaculum. Hæc illa eſt, quam Liuius lib. 30. plurali numero appellat Beſidias, quam deinde recentiores noſtri corrupto vocabulo Beſidianum vocarunt, vt habet Antoninus in itinerario, Siluiano inſcripto. Hoc autem tempore, Beſignanum vulgo eſt, olim illuſtris Principatus ſanctæ Seuerinæ, clariſſimæ gentis, Octo, vel decem mille circiter continens animas. Cæterum in ea Ciuitate, opinione hominum, antiquior dignitas Epiſcopalis eſt, Romanæque Prouinciæ, Pontificiſque Romani vnum intuetur arbitrium, tametſi quoad ſitum, ad Coſentiæ Prouinciam ſpectet. Eius Diœceſis plura loca adhuc obtinet Albaneſes, qui vxorati tanquam Priſcorum illorum Græcorum vera propago in Chriſtianis ſacris exercendis græco ritu vtuntur, vt narrat Hieronymus Marofiottus in Calabriæ deſcriptione. Cathedralem habet honorificæ ſtructuræ, ſub inuocatione S. Virginis Mariæ Aſſumptæ. Sunt in ea dignitates ſex, maior eſt Archidiaconatus, non habet canonicos, nec Præbendas, cum ſit Eccleſia receptitia, ſed omnes dictæ ciuitatis Clerici diuinis Officijs, cum participatione fructuum Maſſæ communi intereſſe tenentur. Eccleſiæ Parochiales in ea ſunt quatuordecim, monaſteria virorum quinque totidem Confraternitates, Hoſpitalia tria, mons Pietatis, & Seminarium ad præſcriptam legem ſacri Concilij Tridentini. Diœceſis ampla eſt, duodecim ſub ſe continet oppida, quorum vnum eſt ſanctæ Sophiæ, quod temporali iuriſdictioni etiam Epiſcopi Biſinianenſis ſubeſt. Eius Eccleſiæ Præſulum ſeries, hæc ſequens eſt, quam ex diuerſis ſcripturis, monumentiſque vt euoque potuimus, expiſcati ſumus, tametſi nullum ad hanc rem adiumentum nobis attulerint Biſinianæ Eccleſiæ Præſules.

1. ANDREONABVS Epiſcopus Biſinianus Romano Concilio interfuit à Zacharia ſummo Pontifice apud ſanctum Petrum celebrato anno 743. 12. verò anno Luitprandi Regis, ex antiquo Codice Abbatiæ ſancti Saluatoris montis Amiati ordinis Ciſtercienſis Senenſis Prouinciæ. Poſt cuius Epiſcopi exceſſum, multorum annorum hiatus illorum Epiſcoporum abrumpit ſeriem,

A tametſi conſtet pro tempore ſibi inuicem illius Eccleſiæ Præſules ſucceſsiſſe.

2. RAYNALDVS anno 1182. menſis Aprilis Abbati Guillelmo Montis Regalis omnem iuriſdictionem ceſsit quam antea in monaſterium ſanctæ Mariæ de Mauia, ac ſancti Nicolai de Campo poſſederat, vt refert Rochus Pyrrhus in 3. notitia Eccleſiæ Sicilienſium.

3. GVILLELMVS conſecrationi Eccleſiæ Cuſentinæ interfuit anno 1222. 3. Kalendas Februarij. Conſule Iacobum Græcum Syllanæum in vita B. Ioachim Abbatis Floreoſis.

4. Fr. RAINVCCIVS ordinis Minorum ab Innocentio Quarto electus eſt 1254. ex reg. vatic.

5. GOFRIDVS. Obijt 1295.

6. GVILLELMVS ex Archidiacono à Ca-
B pitulo electus, confirmatur à Bonifacio Octauo, anno 1295. 16. Kalendas Martij ex reg. vatic. ep. 102. fol. 24. conſecratus fuit ab eodem Bonifacio Papa; obijt anno 1315.

7. GAVFRIDVS ex Archidiacono à Capitulo electus, confirmatus fuit à Ioanne Vigeſimoſecundo anno 1316. die 18. Kalendas Decembris; munus conſecrationis ſuſcepit à Beringario Epiſcopo Cardinali Tuſculano extrema clauſit anno 1319.

8. NICOLAVS Canonicus Cathedralis à Capitulo poſtulatus, confirmatus fuit à Ioanne Vigeſimoſecundo 4. Non. Aprilis an. Pontif. 3. Chriſti verò 1319. Aueniene conſecratur ab Arnaldo Epiſcopo Cardinali Albanenſi; præfuit an. duodecim, inde ad Eccleſiam Nolanam tranſlatus eſt anno 1331.

C 9. FRIDERICVS Canonicus Biſinianenſis & electus Caſſanenſis, ad hanc ſedem euehitur anno 1331. die 11. Kalendas Nouembris. Hic ille Epiſcopus Biſinianenſis eſt qui crudeliter necatus an. 1339. de patrato crimine contra nephandos homicidas extat in regiſtro Vaticano Benedicti Duodecimi ſequens epiſtola ad Archiepiſcopum Barenſem, & Rapollanum Epiſcopum.

BENEDICTVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

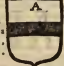
Venerabilib. fratribus Archiepiſcopo Barenſi, & Epiſcopo Rapollano ſalutem &c.

D *HOrrendum ſcelus, piaculare flagitium in partibus Calabriæ diebus præteritis a viris ſanguinum perpetratum, non ſine mentis amaritudine recenſentes, ad illud iuxta reatus magnitudinem procedendum, cum pœna grauior vix ſufficiat ad vindictam, eo feruentiori attentionè conſurgimus, quo tanti facinoris nephanda patrata in Dei maiorem contumeliam, & offenſam, Eccleſiæ vniuerſalis iniuriam deteſtabilis exempli perniciem, & cunctorum fidelium illud audientium ſcandalum noſcitur redundaſſe. Habet ſiquidem publica fama, immò verius eiuſdem infamiæ horrenda relatio, non ſolum in cunctorum fidelium Regni Siciliæ, ſed aliarum prouinciarum, etiam remotarum iam deducta publicam notionem, quod quadam die Dominica infra octauam præteritæ feſtiuitatis Natiuitatis beati Ioannis Baptiſtæ, dum bonæ memoriæ Fredericus Epiſcopus Biſinianenſis in Epiſcopalibus domibus conti[...] Eccleſiæ Bi-*

Biſinianenſi ſub ſecuritate publica de tutela ſedis Apoſtolicæ, qua Eccleſiarum Præſules ſoliti ſunt gaudere, fiducialiter moraretur, quidam diabolico ſpiritu incitati, æmuli, & hoſtes eiuſdem Epiſcopi, Ciues Biſinianentes, & nonnulli, alij viri nequam locorum quamplurimorum vicinorum Biſinianenſis Diœceſis, ac Ciuitatum, & Diœceſum aliarum, quorumdam potentum illarum partium ducti, vel verius deducti præcepto, & fauore ſuffulti, collecta multitudine copioſa hominum armatorum, dictam Eccleſiam Biſinianenſem nobis, & eidem ſedi immediatè ſubiectam, ac domos epiſcopales prædictas furibundis animis hoſtiliter inuaſerunt, fractiſque, ac combuſtis ianuis domorum, & Eccleſiæ prædictarum violenter intrauerunt eaſdem, & euaginatis gladijs quoſdam de familiaribus eiuſdem Epiſcopi in eius præſentia trucidarunt, dictumque Epiſcopum, & decem familiares ipſius. Presbyteros, Clericos, & Laicos, quibus dum fugæ præſidium non patebat, ſacrilegis manibus iniectis in eos ceperunt, eoſque captiuos duxerunt per Eccleſiam, & Ciuitatem prædictam, uſq; ad confinia ciuitatis eiuſdem, ibique dictum Epiſcopum, & omnes præfatos familiares ipſius Presbyteros, Clericos, & Laicos quos captiues duxerant, vt præfertur, crudeliſſimè occiderunt, nam dicto Epiſcopo caput, & manus ſacro criſmate delibuta horribiliter amputantes, ſecum ilia in oſtentatione ſic horrendi flagitij publicè aſportarunt, eiuſdem Epiſcopi, & aliorũ occiſorum inhumatis corporibus in eſcam beſtiarũ, & volatilium derelictis ad maiorẽ exaggerationem patrati ſceleris quibuſdam cuſtodibus deputatis, qui non permitterent eorum corpora ſepeliri, & nihilominus rapinas, & furta interuentioni huiuſmodi adiungentes, ſanctorum reliquias, cruces, calices, paramenta Pontificalia, totumque theſaurum Eccleſiæ, omniaque bona eiuſdem Epiſcopi interempti in eiſdem domibus, & extra reperta, auſu ſacrilego rapuerunt, aſportauerunt, & inter ſe pro eorum voluntatis arbitrio diuiſerunt in grauem exempli perniciem, magnum fidelium ſcandalum, chriſtianæ religionis opprobrium, & noſtram, & ſedis Apoſtolicæ grauamen, contumeliam, & contemptum. Cum itaque eiuſdem Antiſtitis, ac Presbyterorum & Clericorum, ac laicorum familiarium eiuſdem Epiſcopi interempti, cædes horribilis, aliaque mala eiſdem flagitijs cumulata, non ſolum noſtri, & ſedis eiuſdem partes officij excitet, ſed cunctorum fidelium animos accendere debeant ad vindictam, cum ſceleratorum impuritas deteſtabiles auſus pariat, auſuque coaceruent exceſſus, fraternitati veſtræ, de qua fiduciam gerimus in Domino ſpecialem per Apoſtolica ſcripta, diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus vos, vel alter veſtrum per vos, vel per alium, ſeu alios ex officio veſtro prædictos ſacrilegos, qui huiuſmodi inuaſionem, effractionem, captionem, mutilationem, ac paricidium in perſonam eiuſdem Epiſcopi, & homicidia, aliaque prædicta flagitia, & ſcelera inhumaniter perpetrarunt, atque qui prædicta fieri mandauerunt, vel ſuper ijs dederunt auxilium, conſilium, vel fauorem publicè, vel occultè tam in Prouincia Calabriæ, & vallis Gratis, dictaque ciuitata Biſinianenſi vbi fuerunt huiuſmodi horrenda facinora perpetrata, lociſque, ac ciuitatibus alijs conuicinis, quam in omnibus locis inſignibus, & ciuitatibus totius terræ, eiuſdem Regni Siciliæ citra Pharum excommunicatos generaliter publicè nuntietis, & faciatis per alios nuntiari, ac generaliter declaretis eaſdem omnes pœnas, quæ infliguntur in tales per conſtitutiones felicis recordationis Clementis Papę Quinti prædeceſſoris noſtri dudum editam in generali concilio Viennenſi, & alios ſacros canones incurriſſe, ac nihilominus ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & figura iudicij, de prædictorum facinorum patratoribus diligenter inquiratis, & eos quos per inquiſitionem huiuſmodi repereritis facinora huiuſmodi flagitioſa perpetraſſe, vel perpetrari mandaſſe, aut facta ab alijs rata habuiſſe, vel ſocios in ijs facientium fuiſſe, aut in ijs dediſſe conſilium, aut fauorem, ſeu ſcienter defendiſſe huiuſmodi facinorum patratores nominatim diebus Dominicis, & feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis accenſis excommunicatos ſimiliter per vos, & alios nuncietis. & tamdiu nunciari facietis, & ab omnibus arctius euitari, donec ſuper præmiſſis ſatisfecerint, & cum litteris noſtris rei veritatem continentibus ad ſedem venerint Apoſtolicam, abſoluendi, ab huiuſmodi autem excommunicationis ſententiam per alium nequeant, quàm per Romanum Pontificem, præterquam in articulo mortis abſolui, in quo quidem caſu ſi quis forſan fuerit abſolutus, niſi poſtquam priſtinæ reſtitutus ſanitati, quam cito commodè poterit conſpectui Romani Pontificis ſe curauerit præſentare, eius mandatum humiliter recepturus, prout iuſtitia ſuadebit, in eamdem excommunicationis ſententiam recidat ipſo facto, eoſdem inſuper ſacrilegos, à feudis, locationibus, officijs, & benefitijs ſpiritualibus, ſiue temporalibus; quæ ab eadem Biſinianenſi Eccleſia obtinebant, propter huiuſmodi facinus cecidiſſe, ipſaque ad eamdem Eccleſiam liberè reuerſa fuiſſe, eorum, quoque filios per maſculinam lineam deſcendentes vſque ad generationem ſecundam omni ſpe diſpenſationis adempta, ipſo facto redditos fore inhabiles ad ecaleſiaſtica beneficia obtinenda in Biſinianenſi ciuitate, & Diœceſi ſimiliter nuntietis, & nuntiari per alios faciatis. Rurſus terram ipſius, vel illorum, qui huiuſmodi parricidium fecerunt, ſeu fieri mandauerunt, aut factum ab illis eorum nomine ratum habuerunt, vel facientium ſocij extiterunt, aut dederunt in his conſilium, vel fauorem, vel ſcienter defenſarunt eoſdem, iuxta conſtitutionem eamdem, vſque ad ſatisfactionem condignam denuncietis per vos, vel alios ſubiacere eccleſiaſtico interdicto. Cæterum vobis committimus, & diſtrictè mandamus, vt omnes, & ſingulos ſacrilegos ſupradictos, quos per inquiſitionem huiuſmodi repereritis præmiſſa facinora commiſiſſe, vel illa fieri mandaſſe, vel committentibus dediſſe auxilium, conſilium, vel fauorem peremptoriè ex parte noſtra citare curetis, vt infra duorum menſium ſpatium poſt citationem huiuſmodi ſe perſonaliter Apoſtolico conſpectui repræſentent, facturi ſuper his, & recepturi quod eorum depoſcunt demerita, noſtriſque, & ſedis eiuſdem ſuper hijs mandatis, & beneplacitis parituri, diem vero huiuſmodi citationis, & formam, & quicquid ſuper præmiſſis duxeritis faciendum, nobis per veſtras literas harum ſeriem continentes fideliter intimare curetis. Datum Auenion. 10. Kalendas Iunij anno ſexto.

10. CHISTOPHORVS ex Epiſc. Vmbraticenſi 1346. die 11. Kalendas Martij huc translatus à Clemente Sexto, reiectis Belprando Ruffo Canonico dictæ Eccleſiæ, & Nicolao Malopera Decano Cuſentino electis à Capitulo, defunctus eſt anno 1354. ex reg. vatic.

11. Fr. IOANNES ex nobili Marignolla familia ſatus, patria Florentinus, profeſsione Franciſcanus, Chriſtophoro in Epiſcopatu ſucceſsit anno 1354. 4. idus Maij vt ex regeſto vaticano eruitur. Hic inſignis ſanctæ Crucis monaſterij Florentini alumnus extitit, ob doctrinæ famam, familiæque claritatem ad hunc Epiſcopatum euolauit; quanto poſtea tempore vixerit me latet Hunc porro Ioannem è Marignolla gente propagatum fuiſſe, monumentum ab ipſo Florentiæ relictum anno 1354. dum Eccleſiam ſuã peteret clarè oſtendit, Florentinæ etenim abbatiæ Eccleſia indulgentiam conceſsit, quæ hedna charta inſcripta in eo archiuio reperitur, vt nobis Carolus Strozza Patritius Florentinus ſe oculis vſurpaſſe aſſeruit, quæ hac forma exorditur. *Frater Ioannes dictus de Marignollis de ſancto Laurentio de Florentia Epiſcopus Biſinianenſis in Calabria*: tum in fine ſignum, & gentilitia ſtemmata Marignollæ domus appoſita, tum hæc verba inferius adſcripta. *Signum noſtrum*

Ea clariſſima familia in Repub. olim Florentina ſpectatiſſima, nũc penitus interit, vt eſt humanarũ rerum conditio.

Noſtri verò Ioannis Epiſcopi tantum in vaticanis regeſtis electiò conſpicitur ep. 47. fol. 48. an. 3. Innocentij Sexti, ac pro eorum temporum more nec ipſius familiæ, nec patriæ mentio celebratur.

12. IOANNES Sabellus Romanus Ioanni ſucceſſit, quo autem anno ad hanc ſedem promotus fuerit, quanto poſtea tempore in ea vixerit dignitate non reperio, ſed cũ nullus illius* ſucceſſor, quam Vrbani Sexti temporibus reperiatur ad illa tempora vitam produxiſſe colligo. Hunc eſſe puto Ioannem de Sabellis Biſinianenſem Epiſcopum cuius ſigillum habet in ſuo muſeo Eques Franciſcus Gualdus Ariminenſis Commendator ſancti Stephani.

13. MARTINVS 1382. die 24. menſis Iulij. Hic Clementis Septimi Antipapæ partes ſecutus eſt, ex lib. obligat. Prælatorum ſub eodem Clemente.

14. LANDVLFHVS, ſub imperio, obedientiaque Bonifacij Noni deceſsit, anno 1329. ex lib. Prouiſionum Prælatorum.

15. IACOBVS ex canonico cathedralis Roſſanenſis electus eſt poſt deceſſum Landulphi, Bonifacio Nono ſedente 1389. 5. idus Nouembris ex lib. Prouiſionum Prælatorum.

16. ANTONIVS olim Epiſcopus Oppidenſis translatus ad hanc Eccleſiam anno 1459. 5. Kalendas Martij; deceſsit autem 1448.

17. NICOLAVS Piſcicellus Neapolitanus, electus eſt anno 1445. 3. idus Septembris, qui poſtea ad Archiepiſcopalem Salernitanam ſedem aſcendit anno 1449. 7. idus Aprilis, ex actis conſiſtorialibus, ſub Nicolao Quarto.

18. IOANNES de Frigidis Pennatibus creatus eſt anno 1449. pridie idus Maij, acta eiuſdem.

19. BERNARDVS ad hanc ſedem promotus eſt ab Innocentio Octauo 1487. 10. Kalendas

A Iulij, annos decem eidem præfuit Eccleſiæ, ibidemq. deceſsit anno 1498. acts conſiſtor.

20. FRANCISCVS Piccolomineus Pij Secundi Pronepos, filius Antonij Amalphitani Ducis, Mariæque Marzanæ, filiæ Principis Roſſanenſis, frater Ducis Alphonſi affinis, Neapolitani Regis, ab Alexandro Sexto electus eſt anno 1498. die 3. menſis Decembris. Sub Iulio Secundo Laterano Concilio interfuit, perque 32. annos Biſinianam adminiſtrauit Eccleſiam, anno autem 1530. deceſsit. Eius cum laude meminit Iulius Cæſar Capoccius in Neapolitana hiſtoria libro primo.

21. FABIVS Arcella Neapolitanus, Cameræ B Apoſtolicæ Clericus, à Clemente Septimo electus 1530. die 24. menſis Ianuarij. Vicelegatione Bononienſi, cum laude prudentiæ functus eſt anno 1535. in quo quidem tempore tranſlatus eſt ad Policaſtrenſem Eccleſiam.

22. NICOLAVS Cardinalis Caietanus, vulgo vocatus Sermoneta Cardinalis, Biſinianam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1537. vſq. ad annum 1548. deinde id onus, cum regreſſu, vt tunc mos erat, depoſuit. Fuit Archiepiſcopus Capuanus. De quo plura de eo in Catalogo illorum Præſulum.

23. DOMINICVS de Summo Cremonenſis Biſinianum Pontificatum obtinuit ex ſupradicti Cardinalis ceſſione die 15. menſis Martij an. 1548. C vita functus eſt 1558. Romæ. Iacet in Eccleſia ſancti Laurentij in Damaſo cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Dominico de Summo Cremonenſis Ciuitatis, Canonica Eccleſia Diui Laurentij in Damaſo, & Epiſcopo Biſinianenſi, Andreas Breuentanus de Summo, & Pacificus Arditus hæredes Auunculo benefactori ſuo poſuere. Vixit annos LXIX. menſes III. dies XVIII. Obijt anno ſalutis M. D. LVIII. Nonas Kalendas Ianuarij.

24. SANCTES Saccus Fauentinus, Commendatarius ſanctæ Mariæ ab Angelo, Sermonetæ Cardinalis familiaris, obque ſuas raras animi dotes ſpectatæ exiſtimationis in aula, à Pio Quarto creatus eſt Epiſcopus anno 1563. Hæc Fauentiæ in D Auguſtiniano Clauſtro de ipſo memoria extat, quam hic ſubijciendam curauimus.

Sancti Sacco Ciu. Fauen. Epiſcopo Biſiniani S. Mariæ ab Angelo perpetuo comẽdat. Protb. Apoſt. I. V. D. com. Palat. ac Aureo equiti, viro religioſo optimo, & integerrimo, Patruo Benemerenti. Flaminia Sacca viuens memor læti poni iuſſit anno Domini M. D. L X X X V.

25. ALOYSIVS Caualcantes, Nuſcanus Epiſcopus ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1563. die 30. menſis Ianuarij. Deceſſit 1564. acta Conſiſtorialia.

26. MARTINVS Terracinus Neapolitanus demortuo Aloyſio ſucceſsit anno 1564. die 28. menſis Iulij. In eaque dignitate haud multam ætatem tulit; deceſſit enim 1566. acta Conſiſt.

27. PHILIPPVS Spinola Genuenſis factus Epiſcopus 1566. die 8. menſis Februarij ſingulari pie-

pietate huius Eccleſiæ curam perurſit ad tres omnino anoos, deinde ad Nolanam Eccleſiam tranſlatus eſt 1569. atque à Gregorio Decimotertio creatus Presbyter Cardioalis tituli ſanctæ Sabinæ in gratiam Rodulphi Imperatoris. Sub Sixto V. Peruſioa, Vmbricaque legatione functus eſt, ſummis Pootificibus ob egregiam pietatem maximè charus. Deceſsit Romæ ex calculo renum 1593. 13. Kalendas Septembris, ſepultuſque eſt apud ſanctam Sabinam, cuius titulo fuerat inſignitus; cum hoc Epitaphio. A

D. O. M.

Philippo Spinulæ Genuenſi ex Epiſcopo Nolano tituli huius ſacræ Ædis S.R.E. Presb. Card. ſummæ integritatis, ac innocentiæ viro, Peruſiæ, ac Vmbriæ legatione Xiſti V. Pont. Max. auctoritate functo; de ſac. Imperio, ac Germanorum rebus ſemper optimè merito. Marcus Antonius, Fabbricius, Hector ex teſtamento hæredes fratri optatiſſimo mærentes poſuerunt. Vixit annos ſeptem, & quinquaginta, menſes octo. dies viginti. Obijt decimo tertio Kalendas Septembris M. DXCIII. B

28. PROSPER Vitellianus Neapolitanus Spinolæ ſucceſsit 1569. die 22. meoſis Aprilis. Deceſsit autem 1574. acta cooſiſt.

29. ANDREAS Slgoinus Epiſcopus Vigilieoſis tranſlatus eſt ad Biſiniatiam Eccleſiam anno 1574. die 23. menſis Septeinbris, vbi vix per anoum integrum illam dignitatem obtinuit, deceſsitque 1575. menſis Nouembris, de quo acta conſiſtorialia. C

30. POMPEIVS Bellus electus 1575. die 2. menſis Decembris, illam Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1584. acta cooſiſt.

31. DOMINICVS Petruccius Epiſcopus Strangulenſis ad haoc Eccleſiam tranſlatus eſt 1584. die 23. meoſis Iulij acta conſiſt.

32. PETRVS. deceſsit 1598.

33. Fr. BERNARDVS del Nero, Symonis filius Patritij Florentini, Leonis Vndecimi ex ſorore nepos, apud ſanctum Dominicum Feſulanæ Diœceſis Prædicatorum inſtitutū amplexus eſt, adeoq; literas cum pietate coniunxit, vt à Clemente Octauo Epiſcopatum obtinuerit 1598. die 27. meoſis Maij. Quam quidem Eccleſiam cum per annos nouem, piè, ſanctèque rexiſſet, Epiſcopali deinde muoere abiens, Paulo Quinto ſedente, ad monaſterium vbi poſuerat tyrocinium reuerſus, animum excoluit quàm qui maximè, exceſsitque è viuis 1619. ſepultuſque eſt in eadem Eccleſia cum hoc Epitaphio. D

Bernardus del Nero Simonis Filius Leonis Vndecimi P. M. ex ſorore nepos, qui cum in Dominicanam familiam diletesceret, doctrinæ, & ſanctitatis lumine præditus ad Epiſcopatū Biſmiani vocatus quaſi ſuper candelabrum poſitus Eccleſiæ luxit, eoque poſtmodum abdicato clauſtra repetés, cum totam in Deo vitam abſcondiſſet, hic cum Chriſto in gloria apparere expectat. Obijt XVII. Kal. Auguſti anno M.DCXIX. vixit annis LXVII. Alexander Guadagnius Philippi filius Senator Florentinus de viro optimo de ſe, ac de ſacro hoc Cænobio quod patrimonio ſuo locupletarat Benemerito virtutis, & amoris monumentum poſuit.

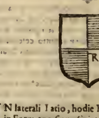
34. IOANNES Iacobus de Amatis Bernardo Nero ſucceſsit 1607. die 2. menſis Aprilis. Deceſsit 1611. acta conſiſt.

35. MARIVS Vrſinus Romanus poſtrema die Februarij electus fuit anno 1611. Paulo Quinto ſedente, anno verò 1624. tranſlatus eſt ad Eccleſiam Tiburtinam.

36. HADRIANVS de Bellolattis Romanus, Canonicus ſancti Laurentij in Damaſo, die 15. menſis Aprilis 1624. electus, deceſsit 1626.

37. IOANNES Baptiſta de Paula à Monte Alto Calaber, Hadriano ſucceſsit, ab Vrbano Octauo electus 1626. die 27. menſis Maij, adhuc ſuperſtes eſt.

CAIETANI EPISCOPI.

IN laterali Latio, hodie Romana Campania, in Formiano ſinu, Caieta, antiquiſsima Ciuitas ſita eſt, cuius exordium (ſi fidem velimus adhibere ſcriptoribus) in annum quartum poſt excidium Troiæ Scriptorum plerique reijciuot, faciuntque eiuſdem conditorem Æneam, qui de nutricis nomine, illam Caietam appellauit. Vnde in 7. lib. Virgilius.

Tu quoque littoribus noſtris Æneia nutrix
Æternam moriens famam Caieta dediſti.

Quem locum cum Seruius Honoratus enarrat, Caietam dicit Æneæ fuiſſe nutricem; alij contendunt Aſcanij, nonnulli Creuſæ, credidere autem nonnulli, Caietam id nomen fuiſſe ſortitam ab eo incendio, quo Troianorum Claſſis fortuito deflagrauit. Strabo verò id nomen a Laconibus arbitratur deductum à Curuitate loci, in quo ſita eſt, ſiquidem illi quæ curua ſunt, ſolent appellare Caietas; quod ipſum vt Cæſar Capaccius egregiè obſeruat lib. 2. hiſt. Neap: commodius in antiquiſſimas formias quadrant. Caietæ portus ſemper celeberrimus, ac tutiſſimus fuit, præcipuè ſub Romanis Imperatoribus, quem Antoninus Pius additis munimentis reſtaurauit, vt Spartianus, Iuliuſque Capitolinus coarraot. Verum ex dirutis Formijs, Caietaque multa Romanorum antiquitatum monumenta produntur. Conſtat ibidem Formianam Villam habuiſſe Fauſtinam, vbi laxatis vere-

cundiæ

cundiæ frænis', in dedecus æternum Philoſophi, atque Imperstoris mariti pudicitiam proſtituebat. Hic etiam Princeps Romaoæ eloquentiæ Cicero ſuum Formianum olim excoluit, vbi Triumuiratu deſæuiente, quæſitus eſt ad necem, ac non procul occiſus. Mutauit, vt tulit fortuna temporum, Caietana frequenter Dominos; modo enim Romanas faſces reuerita eſt, modo Græcorum Imperatorum ſubiuit imperium; modo Ducibus, Comitibuſque, ac interdum Patritijs bellica præda ceſſit. Scribit Leo Oſtienſis Caietam Romani Pontificis fuiſſe ditionis, anno ſcilicet 883. Hoc autem tempore, vnum Catholicum Regem Principem reuereretur, cuius ope, arceque munitiſsima redditur inexpugnabilis. Ciuitas planè nobilis, ac omnibus delitijs planè affluens, parens ſummorum virorum, ſiue decora dignitatum ſpectes, ſiue iterum nobiliores diſciplinas intuearis: ſiquidem ſuperioribus ſeculis Gelaſium Secundum prorufit ſummum Pontificem, Patrum verò noſtrorum memoria, alterum illum Thomam à Via Caietanum Cardinalem Dominicani inſtituti, qui acumine mentis, ſubtilitateque ingenij mortales penè omnes videtur præteruolaſſe. Cæterùm haud in poſtremis Ciuitatibus Caieta fuit, quæ Chriſti Euangelij lucem amplexatæ ſunt. Siquidem cum Minturniæ, Formiæque Chriſti Martyrum vberiori cruore maderent, piorum coniectura eſt, ex ipſa vicinitate, ab iiſdem Caietam pietatem didiciſſe Chriſtianam, quippe quæ poſtea, & dignitatis, pietatiſque illarum, tutiſsimum perfugium videretur futura. Etenim cum magni Gregorij temporibus Minturniæ ex aduerſa fortuna belli, impetuque deſæuientium armorum; vſq; ad poſtremam deſolationem concidiſſent, eodem iubente Pontifice, in Formianam ditionem ita ceſſere, vt diſperſus Populus, Cleruſque cum ipſa Epiſcopali dignitate, in vnum ouile coirent. Iterum cum Formiæ ipſæ anno 840. haud ab ſimili excidio à Saracenis deformatæ conciderent, vicinam Caietam agnouere perfugium. In illam enim Minturniani, Formianique aduerſæ fortunæ domiti malis cum cæteris ornamentis, ac opibus Epiſcopalem dignitatem, corpuſque ſancti Eraſmi inuictiſsimi Martyris intulerunt. Itaque ex ruinis harum antiquiſsimarum Ciuitatum Caieta creuit, auctaque noua dignitate eſt, ac illius ſupramemorati ſancti Reliquijs, quas ex veteri ſepulchro prope Anphiteatrum erutas, vbi Probus Epiſcopus Formianus illas collocauerat, nobile ſanctæ Mariæ Nouæ Templum, olim temporibus Quarti Gregorij, ac Ioannis Magni Patritij Caietani, Eccleſia Cathedralis, excepit. Porro Caietæ Præſul ab omni Metropolitani arbitrio liber, vnum Romanum Pontificem immediatè reueretur, & colit, atque hactenus cum alijs Romanæ Prouinciæ Præſulibus hac eadem prærogatiua gaudet, vt ſcribit Baronius in ſuis ad Martyrologium Romanum notis, die 2. menſis Iunij, tametſi ius præſentandi, vt vocant, apud Catholicum Regem ſit. Cathedrale Caietæ Templum permagnificum eſt, ac ſumptuoſum, cuius ad diuinum cultum ſubſellia numeroſus Clerus adimplet; vbi quatuor dignitates, quarum prima eſt Archipresbyteratus, 17. Canonici inter cæteros numerantur. Ibi præter ſanctum Eraſmum Martyrem, cuius vitam Pontifex Gelaſius, dum montis Caſsini monachus eſſet, prolixè perſcripſit, Abbas verò Conſtantinus Caietanus nuper notis illuſtrauit, alia ſanctorum Corpora requieſcunt, ſcilicet, ſanctæ Albinæ Virginis, & Martyris, ſancti Innocentij, ſancti Marciani Epiſcopi, & Martyris, ac ſancti Petri Apoſtoli Alumni, ſanctorum Caſti, & Secundini; ſancti Theodori, & Eaupetiæ Virginis, & Martyris; quorum ſolemni ritu Caietani feſtum quotannis frequentant. Sex virorum, & duo ſanctimonialium adſunt monaſteria. Ibidem vnum Xenodochium, mons Pietatis, ſed Seminarium non habet; Diœceſis ſatis ampla. Caietanorum Præſulum ſeriem, hanc, quam ſubiectam vides, lector, noſtro non vulgari labore, conatuque concinnauimus.

1. LEO Epiſcopus Minturnenſis, ac Formienſis anno 840. harum duarum Eccleſiarum poſtremus Epiſcopus fuit; hic in antiqua ſcriptura reperitur ſubſcriptus in Archiuo eiuſdem Eccleſiæ aſſeruato.

2. IOANNES primus Caietæ Epiſcopus poſt Formianum excidium anno 896. hic ille Ioannes Formianus Epiſcopus exiſtimatur, qui anno 812. donat Gregorio Comiti Caſtri Caietani habitatori quadraginta quinque dies de Aquimolo in perpetuum; monimentum penè corroſum, & antiquiſſimis caracteribus exaratum, ab Archiuo Caietano opera Mauritij Ragani Caietani bon: me: Epiſcopi Fundani, expiſcati ſumus, quod hic ad perpetuam memoriam vltimi Formiani Epiſcopi inſeri curauimus.

In nomine Domini noſtri Saluatoris IESV CHRISTI.

Imperantibus Domino noſtro pijſsimo Imperatore Auguſto Michaelio, & Theophilo magnis pacificis Imperatoribus, & poſt Conſultus eorum anno decimo, menſe Ianuario die vndecima, Indictione octaua.

KAieta Iohannes cum ope Epiſcopus ſanctæ Formianæ Eccleſiæ Cammo . . . . . hunc Deo ſeruato, Kaſtro Kaietano, preſens preſenti . . . . beneficia nobis . . . inter homines Chriſtianos qui pro redemptione animæ ſuæ, vt offerre quæ deuotus ſibi retributionem expecta . . . & illa ſunt potius lucra ſectari, quæ eternæ vitæ proficua, vt ea ipſa apud Redemptoris humani generis poſsint in beatitudinem ſuſcipere. Qua de re Ego Ioannes . . . . Deo Epiſcopus à preſenti die, & deinceps do, dono, cedo, trado, confero, largior, & irreuocabiliter offero, atque transferiſco, & optima lege dono vobis Gregorio magnifico Comiti filio Agnelli Comitis, Ciuis, & habitatoris huius Deo amabilis Kaſtri Kaietani, hoc eſt quadraginta & quinque dies de Aquimolo, quo nunc tempore luminis conſtructum eſt iuxta beatum . . . Martyrem Laurentium Leuitam Chriſti; & . . . no vobis ipſos quadraginta quinque dies de A . . . imolo . . . mes,

mes, vna cum omnibus ad ipſos quadraginta quinque dies generaliter pertinentibus . . . ſeu dnnare mihi cnmplacuit prnpter benefactum, & ſeruitium, qun in me exercuiſti, & adimpleſti omnia mea vnluntate . . . & egn pro tanti . . . . recnmpenſatione dnnn tibi ſicut promiſi hns ſupraſcriptos quadraginta dies cum nmnibus ſibi pertinentibus de aquimoln, qund in hoc tempnre ædificatum eſt inſta beatum Laurentium; vnde tribuo vnbis licentiam habendi, fruendi, poſſidendi, vendendi etiam donandi, commutandi, alienandi, tuiſque poſteris hæredibus relinquendi, vel quidquid ex inde facere, iudicareq; malueris in tua, & hæredibua tuis ſit ditione; & neque à me iam dictn Ioanne Epiſcopo, neque à nulla ex parentibus meis, aut quauis perſnna habebitis quæſtinnes, aut calumnias, & ſi qui vis perſnna te, tunſque hæredes quæſierit, promittn me ſtare, & defendere; & ſi, qund abſit, diuina . . . potentia, & ſiue ego prædictus Inannes Epiſcnpus, ſiue quauis perſnna parua, vel magna quouis tempore inſurrexerit, & cnntra hanc meam donatinnem vnluntatis cnntrauenire tentauerit, compnnere me prnmitto vnbis vna cum perſnna, quæ hoc inquietare iuſſerit, vnbis Gregorio Comiti, hæredibuſque tuis ante nmnem litis ingreſſum, pœnè nomine, auri libras vigintiduas, vt præſens mea donatin vnluntatis in ſua valeat omni conſiſtere firmitate; vnde à donatoribus interponi debeat cum iuſiurandum dicas per diuina miſteria, ſanctaque ſedis Apoſtolica pallium, quæ ter beatiſſimo, ac cnangelico Domnn Gregorio ſummo Pnntifice, & vniuerſali Papæ, ſalutem gentium, quæ à Den Domno Michaelio, & Theophilo magnis pacificis Imperatoribus, hæc quę ante ſuperius à me prnmiſſa leguntur ſub ſtipulatinnem, & ſponſinnem, ſolemniter actum Kaieta Imperiali Cnnſule, die, & indictinne ſupraſcripta, quando donationem ſcribendam rogaui Euſtracio patri diaconię, in qua, & egn manu propria ſubſcripſi, & teſtes rogaui.

Ioannes Epiſcopus, in hac donatione facta à me . . .

Gregorius Comes, ſicut ſuperius legitur, manu propria ſubſcripſi.

† . . . .

† . . . .

Signum † manus Anatolij Comitis filij Domini Ioannis Com.

Ioſeph ven . . lis, in hanc donationem rogatus à Ioanne Epiſcopo manu propria . .

Signum † manu Petri filius Tiberij Comitis teſtes.

Euſtratius Pater diaconiæ, qui ſupra, ſcriptor hanc donationem poſt ſubſcriptionem omnium teſtium, & ſignafaſtionum, ex traditione facta ſupplenit, & abſoluit.

3. CONSTANTINVS Epiſcopus Caietanus.

4. RAYNVLPHVS, temporibus Ioannis Ducæ, hoc eſt 870.

5. DOCIBILIS, ex Abbate ſancti Eraſmi, annn 879. ex Lupo Protoſpata; fuit ſanctitate illuſtris.

6. BONVS, anno 880. Sancti Eraſmi cnrpus inuenit, tempntibus Inannis Papæ Octaui, pnſt triginta omnino annos exqun ibi fuerat collocatum, vbi cum in hnnnrem inuenti Martyris ſatis

A decens erexiſſet altare, hanc ſubiectam memoriam ad S. corpus in marmnre incidendam curauit.

In hoc loco inuentum eſt corpus B. Eraſmi
Martyris illibatum, & integrum, temporibus Ioannis Papæ, a Bono Epiſcopo
Caietano.

7. CAMPOLVS, eius meminit Hadrianus Primus in epiſtola 86. & 9n. ad Carnlum Regem Francorum.

8. RAYNVLPHVS Epiſcopus, tempore Ioannis Magni Caietæ Ducis.

9. MARINVS, ex Abbate ſancti Eraſmi ciuitatis nlim Formianæ, fuit Caietæ Epiſcopua, vt innuit in ſuis commentarijs ad Gelaſij Secundi vitam Abbas Conſtantinus Caietanus.

10. LEO Secundus, ex Abbate SS. Theodori,
B & Martini tunc prnpe Caietam portam nouam, hodie præcipua munitiſſima Regni totius Arx Caietana.

11. BERNARDVS vixit temporibus Ottnnis Magni Imp.

12. PROBVS Epiſcnpus Caietanus.

13. DEVSDEDIT anno 884. Hic Eccleſiam S. Mariæ foris portam cum ſuis pertinentijs dono dedit, tradiditque Vrſnni presbytero de conſenſu clericorum ſuorum; extat antiquum monumentum in archiun ſancti Angeli Caietæ, qund hic in gratiam ſtudinſorum venerandæ antiquitatis repnni curauimus.

In nomine Domini Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperantibus Domino noſtro Leone, & Alexandro
C *pacificis magnis Imperatoribus, anno vigeſimo ſecundo, menſ. Octobris, indictione tertia, Kaieta.*

QVa de re nos Deuſdedius Epiſcnpus, cum authoritate Domini Docibilis, & Domini Ioannis Ypatis iſtius ciuitatis, & conſenſu nmnium clericorum noſtri Epiſcnpij, à præſenti die, & in omne futurum tempus cnncedimus, trsdimus, cnmmittimus, atque conſignamus in Eccleſia Beati Michaelis Archangeli poſita in monte iſtius ciuitatis, in qua Rectnr nunc eſt Vrſn venerabilis presbyter, ideſt venerandam Eccleſiam beatæ Mariæ foris pnrtam, cum nmnibus ſibi pertinentibus, terris, caſalibus, ornatibus, domibus intus ciuitatem, mobile, vel immnbile, ſeſeque mnuentibus intus ciuitatem, quam & extra ciuitatem, omnia, & in nmnibus ad ſupra-
D ſcriptam Eccleſiam pertinentibus tali tenore, vt à modo, & vſque in ſempiternum permaneat ad veram poſſeſſinnem de ſupraſcripta Eccleſia beati Michaelis Archangeli, & neque è nnbis ſupraſcriptis, neque à ſucceſſoribus nnſtris nulln mndo ipſa Eccleſia beatæ Mariæ de ſupraſcripta Eccleſia beati Michaelis Archangeli aliquando tempore auferatur; verum etiam, quod abſit, & auertat Diuinitas, quod ſiue nos ſupraſcripti, aut nnſtri ſucceſſores contra hanc cnnceſsinnem noſtræ venire tentauerimus, componere nns promittimus auri libras duas, & è contra conceſsio firma permaneat. Scripta per rogna noſtros ab Stephano presbytern, & ſcriba ciuitatis huius in menſe, & indictione ſupraſcripts.

Deuſ-

Deuſdedi Epiſcopus propria manu ſubſcripſit.
Docibilis Ypa ſubſcripſit.
Ego Gregorius presbyter ſubſcripſi.
Ego Mellitus presbyter ſubſcripſi.
Ego Ioannes presbyter propria manu ſubſcripſi.
Ego Angelus presbyter ſubſcripſi.
Ego Leo presbyter ſubſcripſi.
Ego Anaſtaſius presbyter ſubſcripſi.
Ego Petrus presbyter, filius Ramſius, manu propria ſubſcripſi.
Ego Stephanus presbyter compleui, & abſolui in menſe, & indictione.

14. STEPHANVS, ex Abbate ſanctorum Theodori, ac Martini electus an. 1031. Hic poſt mortem Dominici Abbatis Caſę Marij, ordinis ſancti Benedicti, eiuſdem loci Monachis, conceſsit locum Caietæ poſitum, olim ſanctæ Scolaſticæ dedicatum, vt collapſam penè ibi Eccleſiā reficerent, in cuius edificatione (vt olim ſancti Benedicti temporibus euenerat) ferunt huiuſmodi accidiſſe miraculum, ferrum ſcilicet in mare forte delapſum, Monachorum precibus, ſua ſponte ad haſtile, cui fuerat infixum, innatans, ſuique ponderis oblitum rediſſe.

15. LEO Concilio Romano interfuit ſub Nicolao Secundo, anno 1059. itemque conſecrationi Eccleſiæ montis Caſini, ſub Alexandro Secundo anno 1071. ex chronic. Anonymi.

16. RAYNALDVS monachus montis Caſini, electus à Secundo Vrbano. Hic ſancto Eraſmo dedicauit altare, in eccleſia S. Martini, an. 1090. an. verò 1093. D. Andreæ eccleſiam conſecrauit. Huius honorificè meminit Petrus Diaconus lib. 4. chron. Caſini & Anonymus in Caſin. chronic.

17. ALBERTVS, Raynaldo ſucceſsit 1109. qui cum in Caietano trono ſederet, Paſchalis Secundus ſummus Pontifex Caietam ſe contulit, ibidemque cathedralem ſanctæ Mariæ, condito ſub maiori altari ſancti Eraſmi corpore dedicauit, editaque ampliſsima bulla Caietanam Eccleſiam ingentibus prærogatiuis, ac gratijs adauxit, ditauit, anno 1110. 3. non. Februarij. Deceſsit autem Albertus non multo poſt.

18. IOANNES ille idem, qui in generali Concilio Laterano Paſchalem Papam Secundum contra calumniam ſancti Brunonis Epiſcopi Signini defendit anno 1116. de quo videndus Baronius ad hunc annum.

19. RICHARDVS montis Caſini monachus, Ioanni ſucceſsit anno 1117. Hic Caietæ Gelaſium Secundum Pontificem hoſpitio excepit, qui Pontifex factus, cum Henrici Imperatoris potentiæ ceſsiſſet, relicta Roma in patriam ſe contulit, ibique coram Cardinalibus, atque Epiſcopis ſummus Pontifex ordinatus eſt. Deinde Capuæ poſitus, telo religionis impium Imperatorem, ac toties perfidioſè relapſum percuſsit. Deceſsit autem Richardus circa annum 1121.

20. BERTOLDVS, anno 1121.

21. THEODORICVS Epiſcopus, cuius obitus dies in antiquo Martyrologio montis Caſini memoratur 4. id. Aprilis annum codex non habet, quo ille exceſsit.

22. TRANSMVNDVS, & hunc obijſſe refert citatus codex, 10. Kal. Decemb. annum reticet, quo ille è viuis eſſe deſijt.

23. RICHARDVS, eius nominis ſecundus electus eſt circa annum 1126. atque Honorij Secundi cuidam priuilegio reperitur ſubſcriptus, Piſanæ Eccleſiæ indulto, cuius originale diligentiſsimè aſſeruatur in archiuio reformationum Florentiæ. Cæterùm huius Richardi memoria extat vſque ad annum 1145.

24. IAQVINTVS, ſiue Iacyntus an. 1152.

25. RAYNALDVS monachus montis Caſini electus eſt circa annum 1169. ad hunc literas dedit Alexander Tertius Pontifex in c. cum P. Maconella de Accus, & in c. 1. de purgat. Rexit Caietanam Eccleſiam ſumma cum laude prudentiæ, vſque ad annum 1171. in quo Barenſis Archiepiſcopus creatus fuit, vt refert Antonius Beatellus ex ſocietate Ieſu, in vita ſancti Sabini, à quo multa hauſimus in monumenta, quæ huic noſtro operi, futura ſunt ornamento.

26. IOANNES Raynaldo ſucceſsit, qui deliberationem quandam Regis Guillelmi ſubſcribit, die 4. menſis Maij anno 1182.

27. PETRVS reperitur fuiſſe Caietanus Epiſcopus anno 1188. Deſijtque inter mortales eſſe anno 1200.

28. ÆGIDIVS, in præcipuis Innocentii III. amicis, ab ipſo electus fuit circa ann. 1200. pridie Kal. Decembris. Hic Aegidius è xenodochio corpus ſancti Theodori martyris, qui a Conſtantinopoli Caietam olim fuerat delatum à Petro Card. tit. ſancti Marcelli Orientis Legato in eccleſiam cathedralem. Hic ille inuictus martyr Theodorus eſt, qui ſub Maximiano, & Maximino Principibus militans, cum Amaſiæ Helleſponti idolis ſacrificare noluiſſet per varia, exquiſitaque tormenta nobilem ſumpſit palmam martyrii, ſepultuſque primum eſt imbutus vnguentis Amaſiæ, deinde Conſtantinopolim delatus, donec Petro Cardinali ſancti Marcelli, qui contra Saracenos egregiè legatione functus fuerat, interque Andronicum, atque Alexium Imperatores ſimultates ſedauerat, dono datus fuit, illatuſque Caietam, vbi primum conditus in xenodochio, deinde ab Aegidio Præſule, vt non ſemel dico, ad cathedralem eccleſiam tranſlatus eſt. Paucis poſt eam translationem annis ſuperſtes fuit Aegidius.

29. RICHARDVS Epiſcopus Caietanus, anno 1218. de quo idem Abbas Conſtantinus ſuis in citatis notis.

30. GVALTERVS ſucceſsit Richardo, anno 1221.

31. ADENOLPHVS fuit anno 1223. diuturnaque mora illam rexit eccleſiam, patruus Laudati Epiſcopi Biſaclenſis.

32. Fr. PETRVS de Terracina ordinis Prædicatorum, ab Innocentio Quarto anno 1252. electus; extāt eiuſdem Pontificis literæ Capitulo Caietano, vt Frat. Petro electo Epiſcopo, obediat, 2. Kal. Aprilis, Pontificatus 9. regeſt. vatic. ep. 266. fol. 155.

33. BENVENVTVS, electus eſt anno 1256. ab Octauiano ſanctæ Mariæ in via lata diac. Card. Apoſtolicæ ſedis Legato, ab Alexandro Quarto con-

confirmatur 11. Kalendas Februarij, ex reg. vatic. ep. 90. fol. 187. Hunc ab excommunicatione aboluit Greg. X. 2. non. Septemb. ann. 3. cum interfuiſſet à coronationi Manfredi Tarentini, reg. vatic. ep. 33. fol. 138. obijt 1276.

34. BARTHOLOMÆVS, ex canonico Caietano à Capitulo poſtulatus, creatur Epiſcopus à Ioanne XXI. anno 1276. 17. Kal. Ianuarij ep. 50. fol. 15.

35. MATTHEVS Mirabellus 1290. deceſſit 1305. Huius Epiſcopi tempore, cum Catalanus quidam propudiosè, ſed iniuſtè pependiſſet è furca, illibatæque conſcientiæ fiducia fretus; ſanctum Eraſmum martyrem ad ſui auxilium intimis viribus prouocaſſet, adfuit inuocatus, ferroque, quod manu ſtringebat, abruptó laqueo, ſuſpenſum iniuſta illa pœna exoluit, ingentique miraculo declarauit, haud ſcelerum conſcientia illum fuiſſe vinctum, cuius funis ex publica ira inſonti iniectus non potuerat frangere gulam. Obiit anno 1305. Cuius ſui ſubiecta memoria marmori inciſa Caietæ legitur, quam gentilitia ſtemmata eiuſdem exornant.

Matthæo Mirabello Epiſcopo Caietanenſi memoria cauſa MCCCXVIII.

36. Fr. FRANCISCVS ordinis Minorum, Roberto Duci Calabriæ à confeſſionibus, à Clemente Quinto anno 1306. 12. Kal. Martij electus, ex reg. vatic. exque reg. Regio Neapolitano 1314. deceſſit autem anno 1320.

37. FRANCISCVS Gattula Caietanus, Archipresbyter per viam compromiſſi à capitulo ſuæ patriæ Epiſcopus electus eſt, poſt Mirabellum confirmatus à Ioanne XVII. Auenione an. 1320. 12. Kal. Septemb. Pontif. 5. ex reg. vatic. diuturnoque tempore illam Eccleſiam gubernauit. Deceſsit autem 1341. die octaua menſis Octobris, ſepultuſque eſt apud ſanctum Franciſcum in ſatis eleganti ſepulchro, cuius gentilitia ſtemmata tres Catti, tribus ſupra nicleis protecti, exornant, cum hac inſcriptione.

Anno MCCCXLI. die viij. Octobris obijt Dominus Franciſcus Gattula, Dei gratia, Epiſcopus Caietanus, cuius anima requieſcat in pace. Fabricauit cappellam ſanctiſſimi Sacramenti, & dotauit.

39. Fr. ANTONIVS de Aribandis Valentinus, ordinis Minorum, poſt Gattulam à clericali Senatu electus eſt, eiuſque electionem ratam habuit Benedictus Duodecimus, anno 1341. 8. kal. Iunij, vt ex reg. vatic. colligi poteſt epiſt. 85. fuitque conſecratus in curia à Ioanne Epiſcopo Card. Portuenſi. Hunc, cum Ioanne Archiepiſcopo Piſano, Clemens Sextus Nuntium Apoſtolicum ad Regem Armeniæ legauit, an. 1343. deceſsit 1344.

40. ROGERIVS Fricaie canonicus Rauellenſis, Epiſcopus electus eſt 1348. 4. id. Nouembris, ex reg. vatic. ep. 64. fol. 58. an. 7. vixit vſque ad annum 1372.

41. PETRVS, cuius ad annum 1381. extat memoria in reg. Vrbani Sexti, è viuis exemptus eſt 1396. ex lib. prouiſionum Prælatorum, ſub Bonifacio Nono ſummo Pontifice.

42. Fr. AVGVSTINVS, ex ordine Eremitarum ſancti Auguſtini Callianus antea Epiſcopus, à Bonifacio Nono ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1396. 2. id. Nouembris, eodemque die Calliani Epiſcopatus adminiſtrator aſcitus, fato autem conceſſit 1397.

43. VBERTINVS Epiſcopus Pauenſis, ad hunc Epiſcopatum translatus eſt à Bonifacio Nono 1397. die 18. menſis Auguſti. Deceſſit 1399.

44. IOANNES Gattula Caietanus, ſuæ patriæ Epiſcopus; deceſſit 1400. tumulatuſque eſt apud ſanctum Franciſcum, in ſuæ gentis ſacello, vbi requieſcunt oſſa Franciſci eiuſdem anteceſſoris, ex eadem Gattula gente; ipſe verò in eodem ſepulchro cum Bartholomæo Gattula funeratus eſt olim Roſſanenſi Archiepiſcopo, cum hoc epitaphio.

In hoc ſepulchro requieſcunt Reuerendi Patres Domini, Dominus Bartholomæus Gattula Archiepiſcopus Roſſanenſis, qui obijt anno Domini MCCCLXXXX.

Et Dominus Ioannes Gattula eius nepos, Dei gratia, Epiſcopus Caietanus, qui obijt Anno MCCCC.

In libris prouiſionum Prælatorum Bonifacij IX. haud reperio hunc Ioannem Gattulam in Epiſcopis Caietanis, ſed ſtatim poſt Vbertinum, Nicolaum Abbatem Farfenſem in demortui locum fuiſſe electum, quamobrem ab illorum temporum ſchiſmate, coniectura ducta, inducor, vt credam, Ioannem Gattulam à Benedicto XIII. Pſeudo Pontifice in Caietanam Eccleſiam fuiſſe intruſum, duoſque eodem tempore Præſules habuiſſe Caietam, atque ex ijs, illum in ea Eccleſia adminiſtranda præualuiſſe, cuius opes, parteſque eſſent valentiores.

45. NICOLAVS Abbas Farfenſis, ex ordine ſancti Benedicti, poſt Vbertini exceſſum, à Bonifacio Nono ſubiectus eſt anno 1399. 8. kalend. Decemb. anno vero 1404. ad Iſerniensem Eccleſiam translatus eſt.

46. MARINVS de S. Agatha, alij Magnus Merula Capuanus, Firmanus canonicus, Epiſcopus Terracinæ à Bonifacio Nono huc translatus eſt anno 1404. 2. id. Martij.

47. Fr. ANTONIVS de Zagarola ord. Minorum, olim Terracinæ Epiſcopus à Martino Quinto Columna huc translatus eſt 1422. 13. kal. Iunij. Deceſſit autem 1427.

48. IOANNES de Normandis, nobilis Romanus, Terracinæ, & ipſe Epiſcopus à Martino Quinto ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1427. die 10. menſis Nouembris, qui cleri moribus caſtigatis, eccleſiam illam mirificè perpurgauit, augmentoque virtutum adauxit, atque optimis, ſaluberrimiſque conſtitutis legibus, cauit in poſterum, ne laxarentur mores. Deceſſit 1441. inque cathedrali cum hoc epitaphio tumulatus eſt.

Hic iacet corpus Reuerendi in Christo Patris Domini, Domini Ioannis de Normandis Romani, Epiſcopi Caietani, qui obijt anno Domini MCCCCXXXXI. menſis Nouembris, die . . . . cuius anima requieſcat in pace.

49. Fr. FOELIX ordinis Prædicatorum Ioannis ſucceſſor, ab Eugenio Quarto creatus an. 1442.

9. Kal.

9. Kal. Februarij; quam Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1444. ſublectuſque eſt deinceps Stabienſis Epiſcopus; de quo acta Conſiſt.

50. IACOBVS Hiſpanus è Regno Nauarræ, Epiſcopatum obtinuit 1444. Kal. Iunij.

51. FRANCISCVS Patritius Senenſis Pio Secundo in intimis amicis, ab eodem Pontifice ſublectus eſt 1460. die 23. menſis Martij, vir ſanè eruditus, ac doctus, & cuius merita etiam Senatoriam purpuram viderentur poſſe æquare. Scripſit 9. libros de Regno, & Regis inſtitutione ad Alphonſum Ducem Calabriæ, in quibus ita eleganter, copioſèque complexus eſt, ſiue quæ ad corporis exercitationem, ſiue quæ ad animi præclaros conatus facere videntur, vt nihil videatur abſolutius poſſe procudi. Scripſit etiam volumina nouem plena præceptis, ad ciuilem inſtitutionem ſpectantibus, in quibus ita commode Reipublicę ſtatum extollit, vt vnius interim Principatum non deprimat. Reliquit etiam tractatum quemdam de antiquitate Senarum, cum alijs pluribus monumentis, quibus ſuam æternam duraturam famam extendit ad poſteros, ſub Alexandri Sexti Pontificatu deceſſit 1494. non ſine Doctorum virorum dolore. Ex eadem præclarorum ingeniorum feraciſſima gente, prodijt Auguſtinus Epiſcopus Pientinus; quem ſingularis etiam eruditio, commendabit poſteritati, noſtriſque hiſce diebus Franciſcus Patritius Generalis Theſaurarius S. R. E. immatura morte præreptus eſt Vrbano VIII. ſedente; cuius præclaris meritis maiora ſpoponderant curioſi mortales.

52. BACCIVS Vgolinus Patritio ſucceſſit 1494. die 22. menſis Auguſti Alexandro Sexto ſedente, qui nondum ea dignitate inaugaratus, eodem anno eximitur è viuis extra curiam, in initio exordientis Octobris.

53. PAVLVS Hodierna Neapolitanus, electo Baccio defuncto ſuffectus eſt 1494. die 12. menſis Octobris; mortuus eſt 1506. ſepultuſque in cathedrali, in cuius ſepulchro hoc epitaphium marmori inciſum legitur.

Paulus Hodierna de Neapoli, Epiſcopus Caietanus, obijt anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſexto, regnante Ferdinando Hiſpaniæ Rege, die xiij. menſis Auguſti.

54. FERDINANDVS electus à Iulio Secundo Pontifice Maximo anno 1506. cuius fuit Aſſeſſor, interfuitque Lateranenſi Concilio ſub Leone Decimo; deceſſitque 1518. Nicolaus Paſqualinus Alidoſius in lib. quem de Viris Illuſtribus Bononienſibus ſcripſit, refert Galeatium Butrigarium Bononienſem filium Alexandri, cum in Hiſpania apud Ferdinandum Regem Catholicum pro Leone Decimo fungeretur legatione, ſublectum fuiſſe Epiſcopum Caietanum, ſed poſt decem dies ab obtenta dignitate, ideſt antequam Nuntium collatæ in ſe dignitatis potuiſſet accipere, fato functũ fuiſſe, ibidemq; ſepulchrum accepiſſe: At ex actis Conſiſt. Alidoſium hallucinatum fuiſſe clarè conſtat, cum Galeatium hoc eodem anno Caiacenſem, non Caietanum Epiſcopum adlectum fuiſſe, errorem auxit Alidoſius ab honoraria inſcriptione, quam poſteri Galeatio erexerunt, vbi pro Ca-

A iacenſi, Caietanum Epiſcopum inſcripſerunt. Bononiæ etenim nos ipſi vidimus in eccleſia ſancti Franciſci in Butrigariæ nobilis gentis ſacello ſepulchrum pulcherrimum, cum Galeatij ſtatua erecta in cubitum, quam gentilitia eiuſdem ſtemmata exornant, quæ duos anhelantes Leones gerunt, ſupra vas vinarium innixos retro pedibus supernè ante crucem ſuſpicientes, cum ſubiecta memoria errorem continente, quem diximus.

*Reuerendo Domino Galeatio Butrigario Epiſcopo * Caietano, Iuris Vtriuſque Conſult. ac ſedis Apoſtolicæ per luſtrum apud Ferdinandum Regem Hiſpaniæ Nuncio in medio ætatis, ac honoris rapto.*

B *Vixit annos xli. menſ. x. Deceſſit anno Chriſti MDXVIII.*

55. Fr. THOMAS de Vio, è Caieta, vulgo Cardinalis Caietanus appellatus, ex ordine Prædicatorum, à Leone Decimo, à quo fuerat vocatus ad purpuram, ſuæ patriæ etiam obtinuit Epiſcopatum 1519. 13. Aprilis, demortuo Ferdinando, cum etiam antea Panormitana dignitate fulſiſſet. Hic ille eſt alter Thomas, ingeniorum extrema linea, Doctorum virorum miraculum, hæreticæ prauitatis terror, ſacrarum ſcripturarum lumen, ac fax, ſcholaſtici pulueris athleta inuictus, Thomiſticæ doctrinæ galeatus defenſor, ſyncerioris doctrinæ propugnaculum, arx, ac promptuarium ſubtilium argumentorum; cathedrę denum ſplen-
C dor, ac decus, cuius adeo immortalia ſcripta ſunt, vt tandiu videantur perennatura, quandiu Diuinam Sapientiã ſcholaſtica ſubſellia perſonabunt. Eius etiam cum laude meminimus in noſtris ad Ciacconem additionibus, vbi eiuſdem in Germaniam legationem, glorioſèque pro catholica fide exantlatos labores contra impium Hereſiarcam Lutherum diffusè narrauimus. Deceſſit Romæ 1534. ſepultuſque eſt ante portam lateralem ſanctæ Mariæ ſuper Mineruam, vbi in candido marmore exciſum, hoc epitaphium viatoribus legendum proponitur.

Hac anteriori foſſula, quam lector inſpicis, fœlicis memoriæ Thomæ de Vio, ordinis Prædicatorum Cardinalis Caietani conſeruantur oſſa, qui dum vixit, ita moribus,
D *atq; omni doctrina humano generi profuit, vt pro tanto beneficio Deo gratias agere, ac pro eius anima merito preces fundere teneamur, hic quorundam aliorum inanem declinans faſtum humili hoc ſe condi iuſſit tumulo. Vixit annos LXV. dies xix. obijt anno Chriſti MDXXXIIII. Thomas de Vio Caietanus Cardinalis S. Sixti ſacri ordinis Prædicatorum.*

56. STEPHANVS Gabriel Merinus Hiſpanus Cardinalis Giennenſis hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit 1535. die 17. menſis Februarij, qui etiam Barenſi Archiepiſcopatu condecoratus eſt. Romæ fato functus eſt 1537. tumulatuſq; eſt apud S. Iacobum Hiſpaniæ nationis celebre templum, cum hoc epitaphio.

Gabrieli Merino Giennenſi Epiſcopo à Carolo Quinto Imperatore ob ſedandas populares Hiſpaniæ ſeditiones inter intimos Conſilia-

ſiliarios aſcito, Claſsi in Italiam nauiganti Præpoſito, bello Pannonico pro communi ſalute ſuſcepto, Procuratori rerum Caſtrenſium Præfecto, á Clemente vij. Pont. Max. ad ſummos honores euecto, lxiij. ætatis ſuæ anno rubrico dolore, bene acta vita functo P.

57. PETRVS Flores Epiſcopus Stabienſis, alias Caſtri maris, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1536. poſtrema die ſe conuoluentis Ianuarij; deceſſit autem 1540.

58. ANTONIVS Lunellus Hiſpanus de Aragonia Caietanum Epiſcopatum obtinuit 1541. die 10. menſis Ianuarij, è viuis exemptus eſt 1559.

59. PETRVS Lunellus Hiſpanus anteceſſoris nepos, electus eſt 1560. die 20. menſis Ianuarij. Romæ fato ceſſit 1589. 6. non. Maii, ſepultuſque in vaticana in ſacello D. Thomæ ſacro, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Petro Lunello de Barbaſtro Aragoniæ Vrbis Epiſcopo Caietano integritate, religione, doctrinaque præſtanti, ſub Pio Quinto Pont. Max. Piceni, ſub Gregorio xiij. Beneuentanæ Diœceſis Viſitatori, ſub Sixto Quinto in Alma Vrbe reformatori. Vixit annos lx. menſes viij. in Epiſcopatu ann. xxix. obijt anno ſal. MDLXXXVII. nonas Maij.

Franciſcus Antonius Ceſarolus Caietanus, ex teſtamento hæres P. M.

60. ALPHONSVS Baſſus à Sixto Quinto electus eſt anno 1587. die 12. menſis Octobris, ſedit annos decem, translatuſque deinde eſt ad Archiepiſcopatum Calaritanum in Sardinia à Clemente Octauo anno 1597.

61. IOANNES de Ganies Hiſpanus, Alphonſo ſucceſſit anno 1597. die 27. menſis Maij, anno verò 1605. die 27. menſis Iulij à Paulo Quinto translatus eſt ad Eccleſiam Mazarienſem in Sicilia. Dum iter parat ſenex 24. Septembris Caietę obijt, & ſepelitur eodem anno 1605.

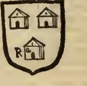
62. Fr. PETRVS de Ogna Hiſpanus, Generalis ordinis ſanctæ Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum, ſacræ Theologiæ Lector primarius in Salamanchæ vniuerſitate, à Paulo Quinto electus eſt Epiſcopus Caietanus, hoc ipſum catholico Rege poſtulante 1605. die 27. menſis Iulij. Hic in Philoſophiam ſubtiliſſima commentaria ſcripſit, aliaque opera, quæ ad Diuinam Sapientiam ſpectant; deceſſit autem cum Doctorum virorum ſingulari mœrore anno 1634.

63. Fr. HIACYNTVS de Ceno Hiſpanus, ordinis ſancti Dominici, ab Vrbano VIII. electus 3. die Aprilis anno 1634. à Catholico Rege poſtulatus, obijt 1637.

64. Fr. HIERONYMVS Damin Aragonenſis, ordinis Carmelitarum 14. Decembris 1637. viuit adhuc.

A

CAMERINENSIS EPISCOPI.

B CAMERINVM, antiquiſſima Ciuitas inter Vmbriæ, Picenique confinia in montium iugis Apennini ſita eſt, inque ſexta regione Italiæ à Coſmographorum pleriſque collocatur. Ptolomæus illam Camerinum appellat; Strabo verò, Saluſtius, Cæſar, Liuius, Plinius, atque Cicero Camertem illam vocant; quamobrem Silius Italicus, dum Vmbricos populos collaudat de Camerino, ita inquit lib. 9.

& Armis,
Vel raſtris laudanda Camers.

Tutiſſimo in loco collocata eſt, celebriſque ſemper habita eſt, tum populis, tum opibus, atque diuitijs, quamobrem ita de ea Feſtus.

Camerini ciues noſtri oppidum pulchrum habuerunt, agrum optimum, atque pulcherrimum, rem fortunatiſſimam. Cum Romano Populo ſtrictiſſima amicitia Camerinum ciuitas ſemper iuncta fuit, quamobrem narrat Liuius lib. 9. Fabium aliquando Cæſarem, Fabij maximi fratrem, linguæ Etruſcæ peritum, quid molirentur Etruſci exploraturum per Ciminiam ſyluam, Romanis antea intactam, pertranſijſſe illum, atque à Camertibus, Vmbriſque humaniſſimè fuiſſe exceptum, ob eamque rem inter Romanos, Vmbros, atque Camertes ſtrictius amicitiæ fœdus coiuiſſe. In vigeſimo verò octauo libro ſcribit, Camertes ſexcentos, conſcriptos milites Scipioni attribuiſſe, in Africa contra Carthaginenſes, nauali prælio decreturo. Vnde non cunctanter, non timidè poteſt coniectura colligi, quanta fuerit Camerinum ciuitas, quando poſt fundatam Romam, quadringentos, quadraginta quatuor annos, ante vero Chriſtianam fundatam ſalutem tercētos nouem annos, hoc eſt, tunc cum maximè Romana Reſpublica floreret, ſub Conſulatu Q. Fabij Maximi, ac M. Rutilij, adeo florentibus Romanis in pretio fuerit, & Camertinorum fœdus, firmioris auxilij gratia ambitioſè propemodum expeterent. Hoc fœdus inter Camertinos, Romanoſque conciliatum, ſumma religione coluere, & à Romanis Imperatoribus deinde, vt L. Septimio Seuero confirmatum probat ſequens inſcriptio Tiburtino lapide inciſa, quæ adhuc in hac ciuitate extat in pariete D. Dominici forum ſpectante in ſuburbio.

Imp. Cæſari L. Septimio Seuero Pio Pertinaci Aug. Arabia Adiab. Parthio Max. Britt. Max. TR. Pot. xviij. Imp. xij. Coſ. iij. PP. cœleſtis eius indulgentia in æternam

ſecu-

ſecuritatem, atquè gloriam iure æquo fœderis ſibi confirmato Camertes.

Verùm Camertinorum virtutem, fidemque, erga confœderatos Romanos, quæ ſe ſe in bello Cimbrico explicuit omnium magnificentiſſimè C. Marius commendauit, exornauitque, cum enim duas lectiſſimas Camertinorum cohortes, ſub ſignis haberet, vt Plutarchus narrat in eiuſdem Marij vita, iamque acies concurriſſent, vehementer irruentium Cimbrorum Theutonumque, fortiſſimè Camertini excepere, quorum virtutem, vt digno ornaret præmio Marius ac ſimul accenderet, inflammaretque ad prælium, ijs verbis ciuitate donauit, *Eſtote Ciues, pugnate Camertes*; quod factum aduerſus conditionem fœderis, cum poſtea in iudicium vocatum eſſet, eo Marius ſe egregiè in ſenatu purgauit affirmans, inter ſtrepitum armorum legis clamorem exaudiri non potuiſſe, optimè quidem, neceſſitatem nullam legem agnoſcere demonſtrauit, vnde enatum adagium illud, *neceſſitas non habet legem*. Marij gratitudo in Camertes memoratur à Valerio Maximo lib. 5. de gratit. Viſuntur in eadem ciuitate, plures inſcriptiones, virtutis Camertinorum teſtes inſignes, aliaque, monomenta, cum longe plura temporum iniuria conſumpta, & labefactata fuerint, vt etiam pariter ſpectatiſſimorum virorum nomina excidere, quæ tantam patriæ famam, ac decus conciliarunt, quod politulus, limatuluſque poeta hoc luſit epigrammate.

Parua quidē, ſed priſca quidē monumenta Camertū:
Cætera non longo tempore victa iacent,
Nominaque, & titulos æui longinqua vetuſtas
Abſtulit, heu fortis inuidioſa dies
Cur non fata ſinunt iterum tot pandere faſtus,
Et geſta, & veterum bella referre Ducum?
Heſperias Vrbes inter clariſſima nomen,
Iſta quoque æternum ferret ad Aſtra ſuum.

At de primordijs eiuſdem, memini me legiſſe, hanc ciuitatem ab antiquis Vmbris, qui in Etruſcis montibus commorabantur, antequam à Pelaſgis inde expellerentur, fuiſſe ædificatum. Hi enim cum aduerſæ fortunæ ceſſiſſent, relicta Etruria vltra ſeptentrionalem Tyberim tranſgreſſi ſunt Apennini vtiliſsimum locum, vbi ſedes ſuas ſitu, naturaque loci munitas fixere, illas ſiue ab Etruria, ſiue a Populo, quem Camertes antiqui Etruſci dixere, quo nomine etiam, ſi Polybio credimus, Cluſini ipſi cenſentur, Camertes, inquam vocantes. Cui exordio, ſi fidem adhibere velimus, ante Romam conditam Camertinorum ciuitatem floruiſſe oportebit aſſerere. Narrat Frontinus de Colonijs, Romanorum illam fuiſſe Coloniam effectam, fortunamque Romanā fuiſſe tandiu ſequutam, quamdiu Reſpublica illa potuit maieſtatem, dignitatemque ſuam tueri; cum eiuſdem autem ruina, in eccleſiaſticam iuriſdictionem ceſsiſſe cōſtat, atque ab eccleſiaſtico imperio, ſub Varranæ gentis, Pontificum Romanorum conceſſu, iuriſdictione quieuit. donec Dux Ioannes Maria fine virili ſtirpe decedens, iterum illam cōpulit ad Pontificum Romanorum Imperium; quæ rurſus Paulo Tertio ita cenſente, Farneſiam gentem Dominam agnouit, illamque iterum cum nobili Par-

A menſi Ducatu idem Pontifex in fauorem ſuæ gentis commutauit. Itaque Camerinum, ad veterem eccleſiaſticorum Dominorum redijt ditionem, ſub qua hoc tempore fœliciſſimè conquieſcit. Hęc ciuitas non ſolum ob inclytam ciuium ſuorum gloriam, quos omnibus virtutū ornamentis illuſtres, & conſpicuos, ſingulis ætatibus tulit, verum etiam ob eximiam terræ fœcunditatem, quæ omnium rerum copiam ad luxuriem effundit, tum ob oppidorum frequentiam, quæ ad trecenta, & eo amplius aſſurgunt; fluminibus quinque regio mira fœcunditate laſciuit, hiſque limitibus definitur, ab oriente ad Fanum D. Geneſij, ab meridie ad Spoletanum territorium, ab occaſu Nuceriam ſpectat, à Septentrione Gualdum, Metelicamque oppida. Iam inde ab anno 248. lucem euangelij
B amplexata eſt, opera, conatuque S. Porphirij presbyteri, olim ſancti Venantij inuictiſſimi Martyris Magiſtri. Hic enim cum vix quindecim natus annos eſſet, illuſtremque per exquiſita tormenta tuliſſet palmam Martyrij, quamplures idolorum cultores ſua tolerantia conuertit ad Chriſtum, ſimul cum Porphyrio præceptore, plenuſque meritis, Decioque deuicto tyranno, euolauit ad Cœlum, Diuuſquè tutelaris eiuſdem ciuitatis in Baſilica ſuo nomini conſecrata conditus requieſcit. Multi præterea nobiles Atletæ Chriſti, vt ſemel fidem Chriſti ſuſceptam ad æternitatem ſtabilirent, ſub ſæuiente lictore libentiſſimè, fortiſſimèque ſanguinem profuderunt.

Cathedralis magnifico opere ſuperbè aſſurgit, à Dominis Varranis quondam in honorem Beatiſ-
C ſimę Virginis excitata in qua S. Anſouini Epiſcopi corpus, cum alijs pluribus venerandis reliquijs aſſeruatur, præclarè inſtituto clero, ac capitulo duodecim Canonicis ordinarijs, quatuorque ſupranumerarijs conflato, gemina dignitate quarum prima eſt Archidiaconatus, exornatur. Canonici ſingulari priuilegio ab Vrbano Octauo conceſſo, & ab Angelo Giorio Patritio Camertino, eiuſdem Pontificis aulę Præfecto conciliato, oblongiori ſacro Syrmate, quod cappas vocant, vtuntur, in cuius accepti beneficij memoriam, in ſacrario ſub eiuſdem gentilitijs inſignibus marmor. inſcript. 1626. erexerunt D. Venantij Tutelaris in ſuburbio regia magnificentia ſuperbit, quam pueruli Martyris inuictiſſimi reliquię pulchrius adornant, duodecimque canonicorum ſub vno Priore collegio illuſtra-
D tur. Duodecim virorum, ſeptemque Monialium cœnobijs innumeriſque alijs templis, oratorijs xenodochijs, puerorum ſeminario, pietatis monte, pulcherrimis huiuſce populi virtutis, magnificentiæque teſtibus, ciuitas diſtinguitur. Duorum ab vrbe milliarium interuallo celeberrimum Fratrum Cappuccinorum Monaſterium viſitur, in quo Clemente Septimo Pontifice, noua Cappuccinorum reformatio, quæ tantos peperit Chriſtianæ religioni fructus emerſit, adeoque ſe ſe per totam Europam diffudit, vt nullus nobilis ſit locus, in quo pijſſima illa familia admiranda virtutum exēpla non explicet; vnde non ignobilis in Camerinum, è quo is ordo erupit, gloria deriuatur, præ cæteris omnibus à ſummo numine delectum, delibatumque fuiſſe, in quo is terreſtris Paradiſus, religio

ligio inquám adeo inclyta diuinas delicias ſub illo vitæ rigore aſperrimo orbi afferret. Camertina diœceſis latè excurrit, immò latiùs quondam ante Sixtum Quintum ſe ſe ſpargebat. Is enim Sancti Seuerini oppidum, cum alijs pertinentibus locis diuulſit, ac proptio illi Epiſcopo impoſito ciuitatis nomine, dignitateque ornauit. Plura nobiliſſima oppida, locaque conſpicua continet, inter quæ numeratur Fabrianum, ſanctum Geneſium, poſt Gothorum, & Longobardorum excurſiones, ex reliquijs Fallaris, ac Vrbiſagliæ excitatum, Mathelica, antiquitate ſua comendanda poſt conditam Romam annis circiter centum à Roſio Roſellæ Reguli filio extructa, e qua viri literis omnibus perpoliti, ac ecclesiaſticis dignitatibus conſpicui erupere, Caldarola duorum Pallottæ familiæ Cardinalium natalibus exornata, D. Anatoliæ, aliaque inſignia oppida. Epiſcopus Camertiuus ab Imperatoribus, ſummiſque Pontificibus priuilegijs inſignitus fuit, quorum monumenta, ingenti incendio, quo ciuitas conflagrauit, abſumpta flammis periere; nec quicquam aliud, quam quod dictum, allatumque in Epiſcoporum ſerie inſigne repetitur. Camerina porrò Eccleſia, vni ſoli Romano Pontifici paret a ſuis fermè incunabulis, atque hactenus hoc ipſo illibato priuilegio gaudet: qui eam rexerunt Eccleſiam infraſcripti Præſules ſunt; quorum ſeriem tum ex illius cathedralis ſcripturis eruimus; tum ex alijs antiquiſſimis monumentis, quæ conſultò, ac diligenter adiuimus, vt procederet locupletior.

1. LEONTIVS Primus Camerinorum Pontifex numeratur, qui in Deciana perſecutione, in qua Venantius puer Martyr effectus eſt, cum Euprepio eiuſdem Eccleſiæ Archidiacono, Chriſtianos ex ſæuitia Gentilium conſternatos, ſua prædicatione mirum in modum confirmauit, erexitq; gentileſque plures, qui Bellonæ Diuæ litabant, ad Chriſti fidem adduxit, perpeſſiſque multis laboribus, pro Eccleſia ſua ſponſa, quam recens regendam ſuſceperat, glorioſo fine quieuit circa annum 254. eius honorifica mentio extat in vita ſancti Venantij.

2. HIERONTIVS in Concilio Romano aſſedit ſub Hilario Pontifice Max. anno 462.

3. BONIFACIVS interfuit Concilio ſub Symmacho Papa anno 498.

4. PROIECTVS floruit temporibus Eugenij Papæ anno 654. Camerinæ Eccleſiæ antiqua monumenta produnt hunc ſanctum Epiſcopum coronatum fuiſſe Martyrio, vna cum Mezolodia inſignis pudicitiæ fęmina, anno 660.

5. FOELIX interfuit Concilio celebrato ſub Agathone Pontifice anno 680.

6. SALMES Epiſcopus, ac ciuis Camerinus floruit anno 750. exaggeratis Chriſtianis virtutibus vir planè mirabilis, Zachariæ autem ſummi Pontifici eximiè charus. Eius honorifica mentio in monumentis Camerinæ Eccleſiæ habetur.

7. S. ANSOVINVS ex nobili proſapia Camerini prognatus, à puero nobilioribus diſciplinis exultus, commendatione deinde virtutum clericus factus, etiam præcedantibus meritis, ad Camerinenſem, Populo, Cleroque ſuffragante, Epiſcopatum aſcendit anno 816. qui Electoribus non prius aſſenſus eſt, quam mos ille peruerſus, per Imperatorum diploma, arma tractandi Epiſcopis adimeretur, quo a Ludouico Imperatore obtento, cui à ſecretis confeſſionibus fuerat, ſumma animi moderatione Epiſcopale manus ſubiuit, Romam ſtatim profectus, vt per manus Pontificis in Præſulem inaugurarctur ea more prædeceſſorum. Cæterùm Anſouinus cum Narniæ ad meritoriam tabernam diuertiſſet, cauponemque rogaſſet, vt ſibi in ſacrificium vinum purum adſerret, attulit ille, rogatuſque an ſine mixtura eſſet, cum mendaciter affirmaſſet, ſanctus inſinuatam à ſe veſtem iuſſit proijcere, proiecit caupo, ſtatimque vtriuſque rei apparuit diſſidium, quippe cum aqua diſceſſiſſet à vino, cui fuerat perfidioſè permixta, atque vtraque res in ſinu pallij, quaſi conſtringente gelu ſtetiſſet, inde Anſouini inclaruit ſanctimonia vitæ, caupo verò conuictus mendacij, erubuit. Reuerſus deinde Romã eſt ordinatus Epiſcopus, ſibique creditam Eccleſiam piè, ſanctèque per multos annos adminiſtrauit, demum meritis, miraculiſque clarus, euolauit ad præmia die 13. mēſis Martij ann. 840. quo ipſo die, Camerina Eccleſia ipſius profeſtum diem ſolemni ritu concelebrat, ſepultuſque eſt in cathedrali, vbi hactenus honorificè aſſeruatur. Hucuſque ex hiſtoria eiuſdem ſancti apud me M. S. Huius etiam meminit Ferrarius in ſuo catalogo, illiuſq; argenteum nummum habeo olim à Camertinis Eugenij Quarti temporibus, aut paulò ante percuſſum, cum illi ſe ſe in libertatem aſſeruiſſent, in quo Diui Anſouini, ipſorum Protectoris ex vna parte effigies, ex altera crux efformata ſpectatur. vt ipſe incidi, atque hic mandari typis iuſſi.

9. FRANTELLVS, ſiue Frontellus ann. 844. interfuit coronationi Ludouici filij Lotharij Imperatoris in Regem Longobardorum, Sergio Secundo Pontifice inaugurante apud ſanctum Petrum in Vaticano, vt Anaſtaſius S. R. E. bibliothecarius narrat.

10. CELSVS, donationem à Theodoſio Epiſcopo Firmano Monaſterio S. Crucis indultam ſubſcripſit anno 887.

11. EVDO in Caſtello S. Seuerini ſuæ diœceſis templum erexit, dotauitque prædiuite cenſu, anno 944. vt ex ſubiecta donatione perſpicuè intelligi poteſt ex eiuſdem Eccleſiæ archiuo eruta, quam ideo hic exſcribendam curauimus, vt pietas illorum temporum erga cultum diuinum noſtris his tepidioribus inclareſceret; habent enim magnam vim in vtramque partem antiqua exempla, vt ſomniculoſa poſteritas excitetur, vt non abſimilia velit audere.

In

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti nongenteſimo, & quadrageſimo quarto, regnante Domino Hugone Decimonono, & filio eius Lothario quintodecimo Excellentiſſimis Regibus, temporibus Huberti filij eius incliti Marchionis, atque piiſſimi Ducis anno ſecundo, per indictionem ſecundam in ciuitate Camerina.

EGo Eudo, Diuina fauente gratia, & mercede, Dominorum Regum ſeniorum meorum ſanctorum, Camerinæ ſedis humilis Epiſcopus in honorem Beatæ Mariæ Virginis, & omnium cæleſtium agminum in Caſtello, qui dicitur ad ſanctũ Seuerinum ſuper flumen Potentia, & ſuper ſaxum ipſius fluminis prope viam publicam, cæpi à fundamento ædificare eccleſiam pro redemptione animarum Dominorum Regum ſeniorum meorum, & pro abſolutione animæ meæ, & pro fidelibus eorum, per quorum interuentum merui impetrare Epiſcopatum, & benedictionem. Idcirco miſericordiam Dei ad memoriam reuoluendo, & diem Iudicij recogitando, vt pius, & propitius Dominus noſter Ieſus Chriſtus per merita, & ſuffragia Beatæ Mariæ Virginis, & beatorum electorum omnium nos in illa die tremenda abſoluat ab omni vinculo noſtrorum delictorum, & vitam æternam nobis largire dignetur, & cum eo in perpetuum regnemus, & eius nomen glorioſum laudemus, & glorificemus per cuncta ſæculorum ſæcula, amen. Placuit mihi, ac conuenit inter nos, & conſacerdotes noſtros Cardinales presbyteros, venerabiles laicos, vt in ipſius, iam dictæ Eccleſiæ dediſſemus, & concederemus aliquod de rebus Eccleſiæ noſtræ ipſum beneficium, qui bene Sinceramis presbyter filius quondam Petri lagaſtalda Septempedaneo, ad vocabulum Folignanũ, & in pareto, & in gabiano, & ipſa terra, & vinea iuxta ipſum flumen de Potentia ipſo campu, & ipſe roſa iuxta ipſum caſtellum, qui fuit de dote ſancti Maroti, & alium campum de rotondo, & ipſa Colonia de Caſale, qui fuit Io: Calu, & Gabiani cum caſis, terris, vineis, canetis, oliuetis, pratis, paſcuis, pomis, arboribus fructiferis, vel infructiferis, culto, vel inculto omnia, & in omnibus quantum ad ipſum beneficium, & ad ipſa campora, & ad ipſa colonia pertinẽt, vel ſubiacent, quod ſunt ipſe Sancte res inter terra, & vinea modiorũ ducentorum, & ſi amplius de ipſe iam dictæ rebus de ipſo beneficio inuenire potueris omnia, & in omnibus pro animarum Dominorum Regum ſeniorum meorum, & pro anima redemptionis meę, & pro fidelibus eorum, per quorum interuentum merui impetrare Epiſcopatum, & benedictionem, vt & ipſi poſſideant Regnum Cœlorum habeant ipſa Eccleſia cum ſacerdotibus ſuis cum omnia ſuper ſe habentes tantum ad habendum, tenendum, meliorandum, & ſic repromitto ego Eudo Epiſcopus cum voluntate, & conſenſu de ſacerdotes noſtros Cardinales presbyteros, ſeu venerabiles laicos, & obligo me, & poſteriſque ſucceſſoribus meis, quod ſi ipſa res de ipſa Eccleſia tollere, aut contendere, aut minuere præſumpſerimus ad ipſi ſacerdotes alia tanta, & talia terra, & vinea in ipſa

A loca reſtaurare promitto Ego, vel presbyteris ſucceſſoribus meis, ſed præſens donatio, atque traditio iſta omni quoque tempore firma, & ſtabilis permaneat in conuulſa cum ſtipulatione ſubſcriptionis quæ . . . ro chartula ex iuſſione Domini Ludouici Epiſcopi.

Ego Petrus presbyter, & notarius ſubſcripſi.

Ego Eudo, Diuina fauente gratia, & mercede, Dominorum Regum ſeniorum meorum Hugone, atque Lothario, ſanctæ Camerinæ ſedis humilis Epiſcopus, & ſeruus ſeruorum Dei in hac chartula à nobis facta manu mea ſcripſi.

Ego Admeraldus Archidiaconus in hac chartula conſenſi manu mea ſcripſi.

Ego Sico Archipresbyter in hac chartula conſenſi manu mea ſcripſi.

B *Ego Stephanus presbyter, & primicerius in hac chartula conſenſi, & manu mea ſcripſi.*

Ego Luitprandus presbyter in hac chartula conſenſi, & manu mea ſcripſi.

Ego Beudelapus presbyter in hac chartula conſenſi, & manu mea ſubſcripſi.

Ego Leopardus presbyter in hac chartula conſenſi, & manu mea ſcripſi.

Ego Vrſus presbyter in hac chartula conſenſi, & manu mea ſcripſi.

Ego Lupo presbyter in hac chartula conſenſi, & manu mea ſcripſi.

Ego Ildebrandus rogatus ad ſupra ſcripti manu mea ſcripſi.

Ego Elpericus Eſcaunus rogatus ad ſupra ſcripti manu mea ſcripſi.

C *Ego Grimaldus rogatus ad ſupra ſcripti manu mea ſcripſi.*

Ego Grimpertus rogatus ad ſupraſcripti manu mea ſcripſi.

12. PETRVS floruit anno 963. apud Baronium.

13. ROMVALDVS anno 993. ſubſcribit canonizationi S. Vldarici Epiſcopi Auguſtani, item anno 1027. eiuſdem nominis Epiſcopi habetur memoria apud Baronium; qui tamen anno 1052. meminit etiam cuiuſdam Romualdi item Epiſcopi Camerini, itaque mihi iniecit ſcrupulum, an duo Romualdi eſſent, an vnus, qui quinquaginta nouem annos Camerinam Eccleſiam adminiſtrauerit. Quod cum non videatur impoſſibile, commodius erit aſſere, eiuſdem ſemper meminiſſe Baronium; D quando nullum omnino tempus occurrat medium, in quo alterius nominis Pontifex Camerinam obtinuerit ſedem. Ad Romualdum Epiſcopum Camerinenſem ſcribit ſanctus Petrus Damianus.

14. HVGO in Concilio Romæ habito ſub Nicolao Secundo ſententiam dixit, anno 1059. vigeſimoque loco reperitur ſubſcriptus, vt perſpici poteſt in antiquiſſimo Vaticano codice, numero 1984. Poſt Hugonis exceſſum, centum ferè annorum ſpatio, quis in Camertina cathedra ſederit, in monumentis eiuſdem Eccleſiæ haud reperitur, conſtat tamen ſuos habuiſſe Præſules, anno 1146. Fulginei in Concilio à Iulio Presb. Card. tit. S. Marcelli legato ſub Eugenio Tertio celebrato, inter cæteros, Camertinus Epiſcopus cum Archidia-

diacono, quinque Prioribua, octoque Abbatibus non deſuit. Quo tempore Claraualleníe Monaſterium ad fluuium Cleſis à Guarnero Spoletani Ducatus Marchione in Camerrino Comitatu conditur, ſancto Bernardo ſuperſtite, euocatis monachis Ciſtercienſibus ibidem à nobili Clareuallenſi cœnobio Mediolanenſe ad incolendum: Donationis monumentum ex Archiuo Septimiano deſumpto, tale eſt.

In Dei nomine amen. Anno Domini ab Incarnatione 1145. *de menſe Aprilis ſeptima.*

EGo quidem Guarnerus Marchio Ducatus Spoletanorum propria mea voluntate cogitans de Dei miſericordia in remedio animæ meæ, meorumque parentum, & coniugis meæ, & hæredum meorum, tibi Domino Bruno Abbati de Claraualle Mediolani in honorem Dei, & ſanctæ Mariæ, Monaſterium, quod ego expoſui in Comitatu Camerini iuxta fluuium Clenſis, dono, & offero, atque concedo tibi, tuiſque ſucceſſoribus ſubtus ordinem Clareuallenſem, ita vt in tua, ſucceſſorumque tuorum diſpoſitione ſemper maneat ipſum Monaſterium ad tenendum ordinem Clareuallenſem, & Abbas, qui pro tempore ibi regulariter fuerit ordinatus, ſemper accipiat benedictionem ſuam à manu Romani Pontificis, ſub cuius tuitione ſemper maneat. Itaque nec ego, nec mei hæredes, nec aliquis Marchio poſt me futurus, nec Epiſcopus aliquis, nec aliqua perſona eccleſiaſtica, vel ſæcularis nunquam vllo tempore ibi aliquam prætendentiam, vel aduacantiam, nec licentiam aliquam exigendi ab ipſo monaſterio, vel in ipſo aliquid faciendi contra voluntatem Abbatis, contra fratres, qui ſecundum tempus habitabunt in ipſo monaſterio. Comes Rodulphus, & Comes Limprandus, & Vigilius, & Libertus, & Gilbertus in hac charta rogati reſtea interfuerunt. Hoc ſcripſi ego Cincius notarius.

15. ACCEPTABILIS Laterano Concilio interfuit an. 1179.

16. ATTO de quo mentio an. 1197. ad ann. vſque 1215.

17. REGINVS cuius memoria ſola priuilegij à Federico Secundo Imp. anno 1241. Camertinis conceſſi ad nos emanauit; qui cum iniuſtas à Federico infenſiſſimo hoſte Eccleſiæ, ſacriſque ſubmoto, clades amplius ferre non poſſent illius imperio ſeſe ſubiecere, ac in eius gratiam admitti, ſuaque ab ipſo priuilegia confirmari flagitarunt; quæ ſtatim ille, vt huius populi Eccleſiæ addictiſſimi animos ad ſe proliceret, apud ſanctum Germanum, præſente Reginone Epiſcopo, qui ſine dubio huius fœderis cum impio Imperatore initi intercesſor, ac Camertinorum orator extitit apud eundem, qui Camertinam ciuitatem, aliaque Eccleſiæ loca, omni arte, eorum occupatis iuribus oppreſſit, ſequenti forma diploma expediuit.

In nomine ſancta, & indiuiduæ Trinitatis, Federicus, Dei gratia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus Ieruſalem, & Siciliæ Rex.

DVm varietates rerum, & temporum Serenitas noſtra conſiderat, & deuotionem ſubditorum attendimus per inſtantiam, & ſollicitudinem noſtram ad mandata noſtra, & beneplacita conuerſa, inita, ipſorum recto mandatis indatio compenſamus, quæ tandem mandatis, & ordinationis noſtris ſe expoſuerunt obnoxius, ſub quorum prætextu, ſi quando conuerſionis errorem poterat intereſſe dilatio excuſationis alicuius cauſę dabat, vt noſtra ſubſequenter voluntate cognita, & ex parte noſtra, & imperij dominio naturali ſe promptiua, & reuerentius inclinaret, qua propter attendentes deuotam conuerſionem, & promptam, & expertam fidem hominum ciuitatis Camerini noſtrorum fidelium, qui quam noſtro ſe vniuerſi, & ſinguli mandatis noſtris exponerint, omnique in præſenti facere ſtuduerunt, ac ſperantes ab eis quotidie reagere gratioſa, ciuitatem, & homines Camerini ad noſtram fidelitatem purè conuerſos ad plenam Maieſtatis noſtrę gratiam recipimus, & fauorem confirmantes eia omnia bona eorum, quæ iuſtè tenent, & poſſident, & omnes inſuper bonos vſus, & approbatas conſuetudines, quibus fœlici tempore diuorum Auguſtorum Friderici aui noſtri, & Henrici patris noſtri recordationis inclytæ, gauiſi, & vſi fuiſſe noſcuntur remittentes eiuidem omnes offenſas, & culpas, quas olim contra nos, & dilectum filium noſtrum Henricum illuſtrem Regem Turſium, & Gallarum, & totius Italiæ Legatum, & alios Nuntios, & fideles noſtros Regni, & Imperij verbo, & opere commiſerunt. Condonantes igitur malecficia perpetrata tàm vniuerſaliter, quàm diuiſim contra communia fideles noſtros, vel ſpeciales perſonas, & quod res mobiles abſolutas tempore præſentis guerrę reſtituere non cogantur, pœnaſque multas, & condennationes, tam per nos, quàm per eundem Regem, vel alios noſtros Nuntios, & Legatos eiſdem compoſitas, nihilominus remittendo; permittimus etiam terram ipſam ſcilicet ciuitatem Camerini, & homines ciuitatis ipſius, & bono, & pacifico ſtatu propenſius confirmatione, ac eos in dominio, & comandio noſtro, & Imperij irreuocabiliter continuare, & in illo vnquam tempore reſtitutionem, aut traditionem ipſorum Romanæ Eccleſiæ fecimus, præſentis priuilegijs authoritate mandantes, quatenus nulla ſublimis, vel humilis Eccleſiaſtica, vel mundana, Dux, Legatus, Marchio, Comes, Vicecomes, Capitaneus, Poteſtas, Rector, & Communem contra tenorem præſentis priuilegij venire præſumat, quod qui præſumpſerit quinquaginta libras aurei in vindictam temeritatis ſuæ ſe compoſiturus agnoſcat, quorum medietas Cameræ noſtræ, & reliqua paſſis iniuriam perſoluantur. Ad huius igitur receptionis noſtræ, memoriam remiſſionis, condonationis, relaxationis, promiſſionis, & confirmationis ſtabilem firmitatem, ac robur perpetuò valiturum præſens priuilegium fieri, & maieſtatis noſtræ ſigillo iuſſimus communiri. Huiuſmodi rei teſtes ſunt.

Henricus Bambergen. electus dilectus Princeps noſter, Berardus Panormitanus Archiepiſcopus, Reginus Camerinenſis Epiſcopus, Theobaldus Franciſcus Magiſter, Petrus de Vinea, & Magiſter Tadeus de Sueſſa magnæ Imperialis Curiæ noſtræ Iudices, & plures alij.

Signum

Signum † D. Federici, Dei gratia, inuictiſſimi Romanorum Imp. ſemper Auguſti, Hieruſalem, & Siciliæ Regis glorioſiſſimi.

Acta ſunt hæc, anno Dominicæ Incarnationis 1242. *Auguſti* 15. *ind. Imperante Domino noſtro Federico Dei gratia inuictiſſimo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, Hieruſalem, & Siciliæ Rege glorioſiſſimo, Imperij eius anno* 21. *& Regni Hieruſalem . . . Regni vero Siciliæ* 45. *fœliciter, Amen.*

Datum apud S. Germanum, anno menſe, & indictione præſcriptis.

Quanta verò fuerit Camertinorum hiſce temporibus erga Romanam Eccleſiam deuotio, quantæque damna ab impio Federico Imp. paſſi fuerint, ſequentes Innocentij Quarti literæ clarè demonſtrant.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Poteſtati, Conſilio, & Comuni Camerini, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Efficax veſtræ deuotionis meretur effectus, vt vobis quantum cum Deo poſſumus fauorem, & gratiam impendamus. Hinc eſt, quod nos attendentes damna non modica, immenſas anguſtias & preſſuras, quæ pro fidelitate, & deuotione matris veſtræ Romanæ Eccleſiæ paſſi eſtis, & per hoc gratijs proſequi vos cupientes, veſtris deuotis ſupplicationibus inclinati, caſtra, villas, terras, poſſeſſiones, & alia bona, quæ à triginta annis citra noſcuntur poſſidere, ſicut & omnia iuſte, & C *pacificè poſſidebatis tempore motæ diſcordiæ inter Eccleſiam, & Federicum quondam Imperatorem, vobis authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſenti ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c.*

Datum Lugduni, idibus Iunij, anno Pontificatus Quarto.

18. CETESIVS anno 1252. memoratur in quodam priuilegio Monialium ſancti Benedicti eiuſdem ciuitatis.

19. GVILLELMVS, Innocentij Quarti temporibus hanc rexit Eccleſiam anno 1254. Eius memoria extat in eccleſia ſancti Venantij apud Fabrianum, cui indulxit, vt baptiſmalem fontem, qui extra ſepta Eccleſiæ erat, ad maiorem Diuini cultus decentiam intra ipſam Eccleſiam poſſet transferri; quamobrem tanti viri memoria marmori inſculpta perſpicitur in ſacello Pietatis, in D hæc dimidiata verba.

Anno Domini MCCLVII. Me. Tempore
Guil. Ep. Ca.

Sequenti anno 1258. quo Guillelmus huic præerat Eccleſiæ, cum diuturniori tempore Camerinũ, vt Apoſtolicæ ſedis partibus, ac Alexandro Quarto Pontifici addictum à Manfredi Siciliæ Regis, Federici Secundi filij exercitu, Duce Princeualle Doria, qui ijs regionibus crudeliſſimè imperitabat obſidione cingeretur, qui cum Camerinum, quod eius impetus egregiè eluſerat, vi expugnare non poſſet, duas arces Sentinum alteram, alterã Agellum excitauit, quibus ciuitatem ita fatigauit, vt ciues ſe ſe ab eius tyrannide liberarent, Guillelmũ

A Epiſcopum ad Alexandrum pontificem, alterumq; conciuem ad Manfredum legarent, vt apud ipſos de damnis à Princeualle ipſorum terris, ac regionibus illatis, quærerentur. Interea dum Guillelmus Epiſcopus opem expectaret, & à Manfredo obſidionis ſolutio flagitaretur: Princeualles duodecim Oratores fœderis gratia ad ſe à Camertinis miſſos in carcerem coniecit, ac eiuſdem anni quarta Auguſti nocte ciuitatem proditorum opera cepit, eamque crudeliſſimè populatus penè ignibus deleuit, ac ciues terram vertere, patriamque deſerere coegit, qui cum ſe ſe in proximos Apenninos montes, ac ſyluas ſubduxiſſent à Gentili Varrano conciue ab ipſis olim pulſo, ac in exilium eiecto excepti, & in vnum coacti fuere, pecunijs, conſiliaque ab ipſo adiuti, quibus non modo in- B gentem collegit gloriam, ſed etiam vt ipſis in Ducem præficeretur commeruit, qui cum ab Alexandro Pontifice non modo illius confirmationem, verum etiam auxilia obtinuiſſet, eademque diligentia à vicinis, ac circũadiacentibus populis ſuppetitias collegiſſet, breui comparato, inſtructoque exercitu patriam contendit, hoſtes obuios ingenti clade deleuit, ac detracta quondam Camertinis ſpolia recepit, cumque Princeualles in Vrbem ſe ſe coniecißet, & à Mãfredo auxiliares copias expectaret à Gentili deditionem facere coactus, mox diuinas ſenſit iras, cum flumen Naartem traiecturus, illius vndis hauctus eſt; iſque Princeuallis Doriæ pro impio Manfredo, Marchiæ, Vmbriæque Vicarij infœlix exitus fuit. Ac Gentilis Varranus deuicta tantis beneficijs patria omnium in ſe oculos, ac ſtudia conuertit, ciuitatem in priſtinum ſplendorem, dignitatemque tanto omnium gaudio reſtituit, vt primum perpetuus Poteſtas, ac deinde, Princeps deriuãda in poſteros authoritate, acclamaretur, à Romanis Pontificibus eius confirmatione promerita, & ciuitas ab ea clariſſima familia obtenta fuit, quæ ad tempora Pauli Tertij propagata eſt, cum Ioanne Maria nulla relicta prole è viuis diſceſſit. Porrò dictus patriæ meritus Guillelmum Epiſcopum luctu oppreſſit, vt cum patria ex dolore pariter interiret. Euerſæ verò, ac inſtauratæ Camerinæ Vrbis mentionem facit huiuſmodi inſcriptio ibidem inſculpta, ac muro cathedrali affixa.

Euerſa Vrbe Camerini per Princiuallem Auriam Ducem exercitus Federic II. Imp. ac Manfredi eius filij Siciliæ Regis, prodente, ac proditionis auctore Raynerio filio D. Vgolini, viro in Vrbe tunc primario, ciues anfugientes illorum ſæuitiam Kal. Aug. ann. 1258. *quæ fuit execrabilis, & calumnioſa euerſionis dies, omnibus bonis ſpoliati receſſerunt, quos vagos, ac diſperſos Gentilis de Varrano vir nobilis, ac ſtrenuus reduxit, ac ciuitatem reſtaurauit.*

Sed inter cætera magnificentiſſima opera, quibus Gentilis Camerinum ornauit Eccleſiam cathedralem regio animo excitauit, in eamque perfectionem, quæ hodie viſitur relicta apud poſteros nunquam tam a interitura perduxit. Quare Camertini in Ducali aula ſequentem inſcriptionem eius ſuauiſſimæ memoriæ conſecrarunt.

Saxo donato ab Alexandro Quarto Pontifice Domino Gentili Varrano, qui Vrbem inſtaurauit MCCLX.

Gentilis primus Dominus, & reconditor Vrbis Camerini cathedralis Eccleſiæ inſtaurator. In Italia Capitaneus Alex. IV. & Odoardi Regis Angliæ, à quo Pontifice obtinuit ſanctum Geneſium, Tolentinum, Monticulum, Ammandulam, Sarnanum, Montem ſancti Martini, Belfortem, & Gualdum in Vmbriæ, Veſcum, Montem ſanctum, Cerretum Spoletini Ducatus. A Martino IV. Pont.Max. Comes in Campania conſtitutus fuit MCCLXXXII. Regnauit an. xxiiij.

Meruit Guillelmus, poſt tantam ſuæ ciuitatis cladem, vt corpus D. Venantij tutelaris à Princeuello inter opima ſpolia ablatum, ac impio Manfredo dono datum, in patriam ſumma Camertinorum lætitia poſt annos octo reduceretur. Rem totam narrat Anonymus quidam eius æui ſcriptor hiſce carminibus, ab erudito viro Camillo Lilio nobili Camertino, nobis comunicatis.

Gentibus, vt pateat Venanti ſancte futuris
Quando tuum corpus manus abſtulit hoſtica templo
De propria Patriaque ſimul, vel quando reductum
Extitit ad patriam, ſuccinto carmine pandam,
Quod mihi Chriſte Pater digneris rite referre
Os puerile facis, cui ſæpius eſſe diſertum.
Annis completis Domini, iam mille ducentis,
Et ſexagenis minus vno paſſa ruinam
Extitit hæc patria Papæ ſub tempore quanti
Grandis Alexandri ſubocius tempore, quidam
Nomine Manfredus Siculus Rex, atque tyrannus
Obſtabat latio Belli diſcrimine magno,
Agmina qui vario quondam ingentia cultu
Improbus ad proprias Camerini tranſtulit oras.
Dux equitum cuius vir quidam nomine dictus
Percinallus erat Ianuenſis compatriota,
Doria quem genuit, quem fecit proſpera magnum
Sors in conſpectu Regis, ſi Rex habeatur.
Hic equitum veniens fultus tutiſſimus ala
Intrauit patriam Camerini, quam retinebant
Tunc homines vario Domini ſubuelle petentes,
Tempore ſub tali fuit vnus proditor acer
Nomine Raynerius Vgolini, qui Camerini
Peſſimus exiſtens tunc temporis ipſe Poteſta
Proditione ſua curauit pellere ciues,
Et patriam vaſtare ſimul, qui clade coacti
Inuiti patriam liquerant ſorte timoris
Tunc Percinallus ex arca pertulit illud
Egregium corpus iam clam martyris Almi,
Quod tulit ad Siculos magno aromate parci
Pacida capſa fuit argentea facta ſub ipſo
Tempore, quo manſit corpus venerabile . . .
Lumina magna ſatis fulgentia nocte, dieque
Coram prædicto coſtabant corpore ſancto . . .
Abſtulit hoc hoſtis Manfredo iam memorato
Munere primo magno, quod fecit denique caſtro
In quodam Ponto firmato nempe recludi
Ornatum pariter magnis ornatibus, atque
Cantibus altiſonis præſtantibus vndique laudis
Nomen Caſtelli Sanctus Saluator habetur,
A *Vndique quod Pontus circumdat rupibus altis,*
O veneranda Dei pietas, & maxima virtus,
Quæ pèccatores effrenes corrigis ipſos,
Vt conuertantur ad te, ſed non moriantur
Sæpius, & pateris ſanctorum corpora tolli
Hoſtibus inſidis primo modo crimine cæco,
Atque peregrina terra perſæpe morari;
Vt non, aut honores miſere cuncta poteſtate,
Et nihil abſque tui fieri moderamine poſſe,
Et quanquam patiare ſuos ſanctiſſime ſanctos
Taliter inferri non vis tamen ipſe perire
Lumina virtutum, quibus omnes gentes coluntur
Hoc corpus manſit apud in partibus annis
Octo perfectis poſt hæc Deus ipſe Benignus
Genti triſtanti latrali ferre parauit
Auxiliator opem quam longe callidus hoſtis
B *V. . . nimio furioſo pondere paruis*
Pontificis ſummi Comitum quoque velle tuorum
Hoc fuit, vt prauis obſtarent hoſtibus illis
. ordere, qui proprio vellet de iure fideles
Tunc fidei quidam vera ſurrexit amator
Carolus illuſtris probus, & diſcretus in armis
Regni Rex Siculi preuigil optimus, & leo fortis
Alter Rolandus in viribus, & probitate
In ſenſu Salamon Dauid in tutamine iuris
Francus gente fuit, & francus corde potenti
Qui virtute Dei fortes detinuit hoſtes
Hunc, & Francorum Regem genuere parentes
Idem magnificè laudis virtute vigentes
Ad latij partes magno fulcimine fultus
Magnificè gentis Francorumque ſuis, & armis
Ad re[illegible]ſandum Manfredo denique venit
C *In [illegible]eneuentano quem ſtrauit denique campo*
Diſſit, & deſtruxit, & cunctos perdidit hoſtes
Hic poſtque letos habuit ſub pace triumphos,
Et fuit in Siculo Rex fœlix agmine magno,
Quod Domini Papæ Regnum ſub velle regebat
Hunc contra quidam venit contrarius hoſtis
Nomine Corradus Corradi nomine Regis
Filius ex magna regali ſtirpe creati
Iam Federici Magno ſub nomine Regnum
Imperij gentis Romani forte regentis
Cuius fautores ſtructis arribus ad arma
In Palentino quo figi iuſſerat aruo
Caſtra per ignota loca ſunt diſcrimine . . .
Ipſemet in pugna cecidit ſub ſorte ſiniſtra,
Cui fuit ablatum caput exundantis arena
Neapolis velut omnibus extat apertum
D *Sedatis igitur populantibus vndique pugnis,*
Et Domino Regi . . ſub pace morantes
Scriptor Apoſtolicæ Corradus nomine ſedis
Vir quidam prudens, & templi Martyris . . .
Qui Prior aſtabat voluit prætendere greſſu
Ad Dominum Papam Clementem, cui prece blanda
Plexa ceruice lacrymas fundebat amaras
Ante pedes, cuius præfatus ſæpius ibat
Non piger immo velox timidus non ſed benè tutus
Sollicitus ſemper Papam cum voce rogabat
Qualiter, vt corpus faceret ſibi denique reddi
Qui ſummus Præſul precibus ſub murmure flexus
Mandauit Regi præfato corpus ademptum
Redderet, vt dicto Corrado multa ferent
Corpore tormenta pergreſſus ſæpe viatum
Qui licet in primis obſtaret reddere corpus

Aſta-

Attamen in fine reddidit ordine comptum
Hoc fuit ad patriam Camerini quippe reductum
Martyris eximij corpus ſub tempore meſſis
Eximijs altis, & magno munere comptum
Ceptis argenti concluſum rite duabus.
Laudibus eximijs ad templum ducitur illud
Eius quo fuerat in quo Deus ipſe patenter
Maxima dat ſemper miracula conditer orbis
O pie Venanti populum defendere cura
Tu propriæ patriæ cui ſis tu lucida cura,
Et mihi tu parce vitium tu pectoris arce,
Vt mea lætari valeat mens, atque locari
In ſummis cælis regnas quibus ipſe fidelis.

20. PETRVS ſucceſſit Guilelmo ann. 1259. ſedit annos quinque, & ab Vrbano Quarto ad Firmanam Eccleſiam translatus circa annum 1264. extat epiſtola eiuſdem Pontificis Capitulo Camerino in formulario Marini de Ebulo in bibliotec. vaticana, vt alium Epiſcopum eligat.

VRBANVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Capitulo Camerino.

Olim cum bon. mem. P. Camerinenſem Epiſcopum ad Eccleſiæ Firmanæ regimen transferremus, prouiſionem Camerinẽſis Eccleſiæ reſeruaſſe nobis, & vobis inhibuiſſe dicimus, ne ad prouidendum eidem Eccleſiæ de aliquo per electionem, aut modo alio tentaretis. Cumque dicta Camerinenſis Eccleſia prætextu inhibitionis huiuſmodi per annum, & amplius iam vacarit, & vacatio diutina eiuſdem in ſpiritualibus, & temporalibus plurimum ſit damnoſa, nos veſtris deuotis precibus annuentes, præſentium vobis authoritate concedimus, vt vocatis illis, qui vocem in electionẽ habere noſcuntur, & volunt, ac poſſunt commodè intereſſe, vobis de perſona idonea, & Eccleſiæ Romanæ deuota, per quam Eccleſia veſtra, poſſit Deo propitio ſalubriter gubernari, per electionem, ſeu poſtulationem canonicam conſulatis, &c.

21. VVIDO anno 1267. fratribus ordinis Minorum poteſtatem fecit nouam Camerini ædificandi Eccleſiam: Conſule ea de re Lucam Vvadingum in ann. Fratrum Minorum tom. 2. obijt ann. 1288. Huius Vvidonis memoria marmorea extat prope Principem Eccleſiæ partem, in hunc modum muro infixa,

Anno MCCLXVIII. tempore Domini Clementis Papæ iv. & tempore Domini Vuidonis Camerini Epiſcopi, & tempore Domini Rambotti Archidiaconi Camerini, & tempore D. Andreæ Parenti Poteſtatis Cam.

22. RAMBOTTVS Vicomannus nobilis Camerinus, cum cathedralis eſſet Archidiaconus ſuæ patriæ Epiſcopus ſubſectus, eſt à Capitulo anno 1288. ab Honorio Quarto confirmatus 6. Kalend. Iunij anno primo ex reg. vatic. ep. 24. fol. 10. vixit temporibus Bonifacij Octaui anno 1295. eiuſdemque memoria extat in hac ſubiecta, breuique inſcriptione prope principem aram, quam ipſe ſuis impenſis munificè exornauerat,

Tempore Bonifacij Papæ Octaui, & tempore Rambotti Epiſcopi Camerini, anno Dom. MCCLXXXXV.

In eadem etiam cathedrali eiuſdem ſpectatur ſepulchrum cum hoc epitaphio.

D. O. M.
Rambotto Vicomanno II. Camerini ſuæ ciuitatis Epiſcopo nobiles Vicomanni poſuere.

Placet nunc hic recenſere Rambotti documẽtum, quo ille anno 1281. Monaſterium S. Matthæi de Bouis, eiuſque bona cœnobio S. Gregorij de Dinazzano ſuæ diœceſis perpetuò vniuit, vt melius, tutoque loco Virginum cœtus Deo vacare poſſent. Monumenti exemplar habuimus à Camillo Lilio Camertino, huius tenoris.

In Dei nomine, Amen.

NOs Rambottus miſeratione Diuina Camerini Epiſcopus; attendentes, & conſiderantes, quod Eccleſia ſancti Matthæi Collis Bouis, poſita prope ciuitatem Camerini infra quæcumque latera iuſta viam à tribus lateribus, & iuſta D. Raynerium, cum terra in dicto vocabulo infra quæcumque latera, à duobus lateribus viam, à tertio Raymutori Actoris, & à quarto Gentiſutoris Mãnæ, cum alijs ipſius loci, & terræ lateribus, à diuino, & religioſo cultu extitit deputatio, & ibidem tanquam loco religioſo congruo vigere conſueuerit obſeruantia regularis, quæ propter loci deuotionem . . . viget, cum poſſit de ipſius loci facultatibus ſeparati. Et quod locus Eccleſiæ, & Monaſterij de Dinazzano noſtræ diœceſis ad puellarum Deo dedicatarum obſequia deputatus, qui hoſtilitatis temporibus, quæ peccatis exigentibus conſueuit ciuitates, & prouincias viſitare, poſitus eſt in medio nationis peruerſæ, ita quod ſanctimoniales, & Deo dedicatæ Virgines dicti loci poſſent decurrere per loca profana, & non pauca ſuſpicione carentia, eo quod dicta Eccleſia Collis Bouis locus eſt tutus, & incommutabilis temporibus ſingulis ibidem degentibus, & quod loci habilitas, vtilitas, & conuenientia ſatis depoſcunt, & nos commouent locum ipſum collis Bouis ad antiquũ ſtatum Religionis reducere; ipſam eccleſiam ſancti Matthæi de Colle Bouis cũ omnibus poſſeſſionibus, domibus, ædificijs, & iuribus ipſi Eccleſiæ prouenientibus, & ſpectantibus dicto Monaſterio S. Gregorij de præſentia, & voluntate expreſſa Domini Petri Venuti Rectoris, & capellani prædictæ Eccleſiæ D. Matthæi, & Magiſtri Boncambij, Magiſtri Andreæ Syndici dicti Monaſterij S. Gregorij ad hoc ſpecialiter conſtituti concedimus, & vnimus, & hanc noſtram vnionem per nos, noſtroſque ſucceſſores volumus, & promittimus perpetuò ratam, & firmam habere, teneri. Mandantes ſub excommunicationis pœna, quod nullus contra vnionem ipſam venire audeat, vel præſumat in cuius rei teſtimonium, & certitudinem pleniorem præſens inſtrumentum per Frãciſcum noſtrum notarium ſcribi, & publicari mandauimus, & noſtri ſigilli appenſione muniri. Actum

Actum Camerini in Palatio Epiſcopatus anno Domini 1291. indictione quarta tempore Domini Nicolai Papæ Quarti die 5. menſis Iulij. Præſentibus religioſo viro Domino Rainaldo Abbate Monaſterij ſancti Benedicti de Grutta, Domino Franciſco Priore Hæremitæ ſancti Saluatoris de Stato, Domino Reinerio, & Domino Benuenuto Rainerij Vannulo Domini Iacobi, Riuerio Domini Rainaldi, Domini Chriſtiani &c. Et ego Franciſcus &c. A

Ante euerſam Ciuitatem Camerini à Monfredo Siciliæ Rege, anno 1259. Eccleſiam ſancti Matthei Cœnobium Monacorum, ſeu Monialium fuiſſe pro certo habent inde à Rombotto Epiſcopo vnitam Eccleſiæ ſancti Gregorij de Dinazzano, à quo anno 1491. ab Innocentio Octauo precibus Fabritij Camertini Epiſcopi iterum diſmembratam & in Monaſterium erectam pro Monacis Oliuetanæ Congregationis, diparæque Virginis Aſſumptæ dicatam. Quod quidem Monaſterium in meliorem, nobilioremque faciem reſtituit Dominus Venantius Lilius Camertinus, eiuſdem Monaſterij Abbas, olim in Romana Curia Procurator Generalis, vir doctus, nuper vita functus, non ſine eruditorum hominum mærore. B

22. ANDREAS Eugubinus fuit Camerinorum Pontifex vſque ad annum 1300.

23. FRANCISCVS Monaldi filius è Caſtello Durante, à Ioanne Vigeſimoſecundo Pontifice electus anno 1328, in gratiam Camerinorum Ciuium hoc ipſum poſtulantium, tametſi electus, quam tantum munus requirere videbatur ætatem non attingeret, euaſit tamen vir ſingularis, atque mommentis prudentiæ cumulatiſſimus, Camerinam Eccleſiam ad multos annos adminiſtrauit. In Cathedrali ſanctæ Agathæ Virgini, & Martyri Altare perpulchrum conſtruxit, quod columnæ marmoreæ circumſtant, vbi in gyrum inciſa hæc verba leguntur. C

In nomine Domini Amen.
Anno M. CCC. XLVII. tempore Clementis Papæ VI. & tempore Domini Franciſci Epiſc.

24. BENEDICTVS anno 1353. ex lib. Prouiſionum Prælatorum.

25. Fr. MARCVS Ardinghellus Florentinus ordinis Prædicatorum Epiſcopus Adrienſis, & Pennenſis, ad Camerinam Eccleſiam tranſlatus eſt, circa ann: 1361. deceſſit autem 1372. eius memoria extat in monaſterio ſanctæ Mariæ Nouellæ, vbi monachum induit, deque ipſo loquitur Seraphinus Razius, ac Michael Pius in comm: de viris illuſtr. ordinis ſancti Dominici; tum doctrina, tum ſanctitate morum præluxit, præter cęteram Ardinghellæ gentis vetuſtam nobilitatem, ex qua prodiere viri omni exceptione maiores, vt Nicolaus Ardinghellus Cardinalis, vir ſanè doctiſſimus, alijque perplures, quorum longum eſſet commemorare præconia. D

26. IOCOSVS Epiſcopus Adrienſis, & Pennenſis, Ardinghello in Pennenſis, mox in Camertina Eccleſia ſucceſſit anno 1372. floruit autem ſub Pōtificatu Gregorij Vndecimi Pontificis Maximi.

27. GREGORIVS (niſi fortè hic idem eſt cum Iocoſo) menſæ Capitulari Xenodochium Pauperum ſanctorum Sebaſtiani, & Bartholomæi Burgi S. Venantij coniunxit; quam deinde acceſſionem à Capitulo factam Innocentius Septimus Archidiacono, atque capitulo deprecantibus, ratam habuit anno primo ſui Pontificatus, 3. idus Nouembris.

28. IOANNES Anno 1390. 27. Martij in lib. oblig.

29. BENEDICTVS, deceſſit 1394.

30. NVCCIVS de Salimbenis Camers Arienſis Plebanus Camerinenſis Diœceſis, Benedicto ſuffectus eſt, Bonifacio Nono eligente, an. 1394. idus Octobris; anno autem 1398. Eccleſiæ ſancti Franciſci conſecrationi interfuit in Fabriano, ac tanquam Diœceſanus ampliſſimam indulgentiam indulſit omnibus ijs, qui illic deprecaturi, Eccleſiam illam inuiſerent. Conſule Vuadinghum in Ann: fratrum Minorum tom. 3. Hic verò venerandus Epiſcopus propemodum effætæ ætatis cum eſſet, captuſque oculis, Gentilem Camerinenſem, cum ope futuræ ſucceſsionis, Bonifacio Nono Pontifice ita mandante, excepit, qui tunc Eccleſiæ ſancti Stephani rector erat; de quo tamen deinceps nulla memoria extat, an Nuccio ſucceſſerit, nec ne; Nuccius enim cum deceſſiſſet anno 1407. Ioannem, qui proximè ſequitur habuit ſucceſſorem.

31. IOANNES à Gregorio Duodecimo electus 1407. cum libera poteſtate, vt à catholico quolibet Epiſcopo poſſet inaugurari, ex bulla eiuſdem.

Anno 1430. enata inter Rodulphi Varrani Camerinorum Domini filios diſcordia Ioannes Epiſcopus ad eam conciliandam interceſſit, vt non ſolum Ciuitatem verum etiam eiuſdem territorium pacatè moderarentur, ac omnium Oppidorum, locorumque deſcriptionem in quatuor cartulas diſtinxit, quæ cum per ſortem eductæ fuiſſent, quibus locis quiſque præfici deberet illuſtratum eſt, omniaque prudenter ab hoc Epiſcopo geſta, vt pax & amicitia inter fratres aleretur; Hæc omnia Petrus Antonius Lilius ad ſui diarij calcem contulit, retulitque diuiſionis monumentum, quod hic committere hiſtoriæ opere pretium duximus; ſic enim ſe habet.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti amen. Anno Domini 1430. tempore Domini Martini Papæ V.

Actum in camera magnifici Domini Gentilis Pandulphi poſita, & exiſtente in domo dicti Magnifici Domini &c. præſentibus nobilibus, & ſapientibus viris Dominis Capitaneis artium dictæ Ciuitatis, nec non præſentibus egregio, & prudenti viro Franciſco Dominici, & Dominico Benedicti; cum ex forma ſtatutorum, & ordinę communis ciuitatis Camerinæ Magnificis, & potentibus Dominis Gentile Pandulphi, Berardo Pergentili, & Ioann. natis celebris, ac recolendæ memoriæ Magnifici, & excelſi Domini Rodulfi Domini Gentilis de Camerino Regiminis cuſtodiæ, & Gubernatoris ciuitatis Camerini euſque comitatus, & diſtintualiter fuerit, & ſit attributa pote-

poteſtas, authoritas, & balia dictique Magnifici A
Domini affectantes dictam ciuitatem eiuſque comitatum, & diſtrictum de bona in melius gubernare augere, & ampliare, optanteſque, quod quilibet ipſorum partem ſibi obueniendi de infraſcriptis Caſtris Villis, & locis comitatus, & deſtrictus prædictis, vigilantius, & præſtantiua cuſtodiet, & gubernabit, conſideraotes etiam per infraſctiptum modum gubernationis, aſsignationis & electioois infraſcriptis modo, & forma pacificus ſtatus, & tranquilla quies, ac fraternaliter amot, & charitas intet ipſos magn. Dominos, & ſubditos eorumdem poterit melius, & facilius, & commodius conſeruari, id eirco ijdem Magn. Domini vnanimiter, & concorditer fecerunt infraſcriptis Caſtris, Villis, & locis in quatuor partes deſcriptas in quibuſdam cartulis membranis, ia- B
centibus in quatuor pallutibus, tunc per ipſas partes datis Reuerẽdiſs: in Chriſto PatriDomino Ioan: Epiſc. Camerin. vt ipſe Dominus Epiſcopua cuilibet ipſorum Magnificorum Dominorum vnam ipſarum partium partem deſctiptam in qualibet dictarum Chartulatum membranatum in dictis pallutis cetæ iacentiũ pro ſua parte aſſignaret, cuiua aſsig: fiat per. dictum Dominum Epiſcopum quilibet ipſorum Dominorum ſtate taciti., & contanti ſub fide, & legalitate magnatum, & ſub infraſcripta pœna conuenerunt, & iurarunt, quibus ſic factis, dictus Reuerendiſs. in Chriſto Pater Dominus Epiſcopus, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti gratia deuotiſſimè inuocata, in extractione, & aſsignatione cuiuſlibet partium prædictarum extraxit de quodam bireto, quod io eis manibus re- C
tinebat in quo dictæ quattuor pallutæ iacebant, eunćto ex dictis quatuor pallutis, quam præfato Magnifico Gentili Pandulfo dedit, & aſſignauit, qui Magnificus Dominus Gentilis Pãdulfus ipiam pallutam recipiens, & frangens de ea extraſſit quamdam chattulam in qua infraſcripta Caſtra, & Villæ deſcriptæ erant. Videlicet.

Caſtrum montis Alti	C. Æqua Canina
C. Collis Petræ	C. ſancti Maroti
C. Serraualllia	C. coſtæ Feuoria
C. Serramulæ	C. Collis Veteris
C. Tufi	C. Boluelli
C. montis ſancti Poli	C. Inſolæ
C. Appenini	C. Rocche Matei
C. ſancti Venantij	C. Flugni
C. Plebis Bouiliani	C. Monaſterij Inſulæ. D

Quæ Caſtra, & Villas, & loca prædicta dictus Magnificus Dominus Gentilis Pandulfus accettauit, eſſe contentum &c.

Poſtquam præfatus Dominus Epiſcopus extrahens de dicto bireto vnam aliam pallutam ipſo præfato Magnifico Domino Barardo dedit &c. qua recipiens fragit, & de ea extraſſit quandam chartulam membranam in qua ſcripta erant caſtra, & loca.

C. ſanctæ Mariæ	C. Agollæ
C. Caldarolæ	C. Bologalæ
C. Roecchettæ	C. Anticæ
C. Florum Montis	C. Vallis Caldariæ
C. Mutiæ	C. caſa Vecchia.
C. Chriſperi	

Quibus ſic actis, & celebratis antè dictus Dominus Epiſcopus extra ſit aliam pallutam quam dedit Magnifico Domioo Petto Gentili qui eam ſimiliter fregit, & de ea extraſit quamdam chartucelã mẽbranam in qua erant ſcripta infraſcripta caſtra.

C. Flummatæ	C. Galij
C. Bergiani	C. Sotti
C. Veſtignani	C. Colpuliti
C. Digoani	C. Coruenanis
C. Flaſtræ	C. Maſſæ
G. rocchæ Maiæ	C. Iolandri
C. Caprilíæ	

Præfatus Dominus Epiſcopus de dicto bireto extraſſit aliam pallutam, quam præfatam Domino Magnifico Ioanni dando, & aſsignando, ipſe illam recepit, & de ea extraſſit quamdam chartuciam menbranam in qua erant ſcripta caſtra, & loca.

C. Ploricæ	C. Præſolij
C. Ceſtapalumbi	C. Caponiæ
C. Statti	C. Plebis Turitri
C. Precatiſtri	C. Friengoli
C. Illeia	C. Iouis
C. Vallis ſancti Angeli	C. Valiicæ
C. Turricull	C. Frontilli
C. Raymundi	C. Fauetij.

His pactis, & conuentionibus abque inter dictos Magnif. Dominos partes prædictas factis, habitis, & celebratis vidi quomodo per prædictam donationem, & conſignationem electionem.

Reliqua deſiderantur.

Paucis poſt menſibus ſuperſtes Ioannes extitit, anno 1432. non modo Varranorum fratruum ingenti luctu, qui ipſum parentis loco obſeruabant, verum totius populi ſummo deſiderio, qui illius ſapientiſsimis conſilijs vſus fuerat, extinctus eſt, & in Cathedrali ſepultus.

32. PANDVLPHVS Conradi filius ex nobilibus de Aluiano Ametinus, Abbas commendatatius ſancti Valentini in Plano, ſub Martino Quinto Prothonotarius Apoſtolicus, electus eſt 1432. die 25. menſis Iunij, Eugenio Quarto Pontifice ſummo ſedente. Vixit vſque ad annum 1437. decedeoſque ante maius Altare Eccleſiæ Cathedralis tumulatus eſt, vbi eius effigies proſpicitur cum ſubiecta inſcriptione, quæ ingredientium pedibus ita attrita eſt, vt iam vix legi poſſe videatur.

S. Dominus Pandulphus Epiſcopus Camerinus quieuit anno D. M. CCCCXXXVII.

33. ALBERTVS de Albertis nobilis Florentinus, Metropolitanæ Canonicus, ac Prothonotarius Apoſtolicus, ab Eugenio Quarto electus eſt Epiſcopus anno 1437. die 28. menſis Iunij, vir literis exquiſitè excultus, raraque in rebus tractandis dexteritate præclarus. Hic cum in Florentino Concilio haud vulgarem operam impendiſſet, vt Græca Eccleſia cum Latina aliquando coiret, percuperetque Eugenius Pontifex Florentinos, à quibus ſplendidiſſimo hoſpitio exceptus fuerat, promèrere, ex multis, qui ſenatoria purpura Florẽtiæ digni erant, vnum Albertum Albertium Cardinalem creauit ſub titulo ſancti Euſtachij, acclamantibus non modo ciuibus, ſed etiam ijs omnibus, quibus candor morum, ac pietas cordi erat; ali-

aliquando tandem virtutes in Alberto Albertio promeritis præmijs fuiſſe exceptas, ſub eodem Pontifice Regni Legatione Albertus functus eſt, vt inter Alphonſum Aragoniæ Regem, Renatumq. Andegauenſem fædus manſutæ pacis percuteretur. Cæterùm Albertus eum in ſuæ fælicitatis, florentiſque ætatis curſu maiora ſibi ſponderet, immatura morte præteptus eſt apud Cripram Fertatam 3. idus Augusti, anno 1445. eum per annos omninò octo Camerinam, partim præſens, partim abſens, Eccleſiam adminiſtraſſet. Defuncti corporis pars in Baſilica Lateranenſi eum hoc Epitaphio tumulata eſt, quod vix hactenus ingredientium pedes reliquum fecete, vt ad poſteritatem poſſet extendi.

Hoc in tumulo ſepulta eſt pars corporis Reuerendiſſ. in Chriſto Patris, ac Domini Alberti de Albertis de Ciuitate Florentina S. R. E. tit. ſancti Euſtachij Diac. Card. Qui obijt in Abbatia Cryptæ Ferratæ tempore Domini Eugenij Papæ IV. anno Domini M. CD. XXXXV. die vero III. meſ. Aug.

Altera porrò pars, & quidem potior, delata Florentiam eſt, tumulataque ante maius ſacellum Templi ſanctæ Crucis, quod gens Albertia olim munificentiſſimè conſtruxit, in ſuorum maiorum ſepulchro, quod à ſuis gentilibus reſtauratum, in pauimento exculpto, hoc Epitaphio exornarunt.

Alberto Albertio Epiſcopo Camertino, ab Eugenio IV. Pontifice Maximo in Concilio Florentino ex lectiſſimis Chriſtianæ Reipub. viris in collegium Cardinalium cooptato ſacri fæderis ſub Vladislao Polon. & Hung. Rege Latinæ claſſi Præfecto Roman: Apoſtolicæ dignitatis ſtudioſiſſ. propugnatori; Albertij gentili optimi merito, mun. reſtituere anno ſal: M. D. LXXIII. Obijt III. idus Auguſti. MCCCCXLV.

34. BAPTISTA de Henricijs Romanus, Alberto Albertio ſuffectus eſt anno 1445. ſexto Kal. Septembris deceſſit autem 1449. in Aracæli, celebri Romano Templo, hactenus ſepulchrum ſpectatur, in quo huius Epiſcopi ſoror lectiſſima fæmina tumulata eſt, cum hoc Epitaphio.

Hic iacet Ludouica Soror Reuerendi Patris Domini Baptiſtæ de Roma de Henricijs, Epiſcopi Camerini Quæ obijt anno Domini MCCCCLIV. die XVII. menſis Septemb.

35. MALATESTA Caranius Etruſcus è Burgo ſancti Sepulchri, ſac. Rotæ Auditor, Iuriſconſultiſſimus, à Nicolao Quinto creatus eſt Epiſcopus an. 1449. die 24. menſis Aprilis; deſijt autem inter mortales eſſe, anno 1459. eius extat memoria in Cathedrali ad altare ſancti Ioannis prope portam Sacrarij anno 1454. hoc eſt ſuo tempore, communitum, ac exornatum: vt hæc ibidem exarata inſcriptio docet.

Factum fuit hoc opus ſub anno Domini 1454. tempore D. N. D. Niccolai Papæ V. & tempore Malateſtæ Epiſc. Camerini & tempore D. Baſtiani Archidiaconi, & tempore Domini Accomantij cappellani huius Eccleſiæ.

36. ALEXANDER Oliua Saxoſerratenſis, ordinis S. Auguſtini, olim ſui ordinis Generalis atque à Pio Secundo Pontifice Maximo inter Cardinales aſcitus, anno 1460. eodem anno ab eodem Pontifice Camertinum obtinuit Epiſcopatum; cuius quidem laudes idem Pius Pontifex in ſuis commentarijs lib. 4. & 12. ſua illa nitida eloquentia ad viuum expreſſit, eiuſdemque merita præconia extulit Campani funebris laudatio, eundemque tulit in Cęlum Franciſcus Philelphus, cum eidem elegantiſſima epiſtola nuper obtentam purpuram gratularetur, in qua Oliuam Cardinalem, fulcimentum, ac S. R. E. Columnam vocat. Garimbertus etiam in Alexandri laudes effuſus eſt, nec de eo tacuit Hieronymus Platus, Panphilius in chron: Auguſtinian: ac Papienſis. Tiburi plenus meritis, fato ſublatus eſt, Romamq. delatum cadauer in Auguſtiniano Templo tumulatum eſt, ſupra Templi portam ad ſiniſtram, cum hoc Epitaphio.

Alexandro Oliuæ Saxoferratenſi Theologo eximio, Eremitarum beati Auguſtini, ab infantia ſpei maximæ Alumno. Qui cum eſſet Ordinis Generalis Cardin. à Pio Secunde ignorans creatus eſt. Vixit ann. LV. obijt anno ſalutis MCD. LXIII.

vt tibi ſola dedit, probitas, non gratia, ſoli
Digno Cardineum, nomine, reque decus
Sic eadem indignis raptum, dum tollet ad aſtra,
Fælix hoc, inquit Principe Roma foret.

37. AGAPITVS Ruſticus Romanus Epiſcopus Anconitanus à Pio Secundo tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam, anno 1464. Hic ille Agapitus eſt, ab eodem Pio tantopere celebratus, quod ſua peritia dubium reddidiſſet, an feſtiuior Poeta eſſet, ac magis facundus Orator; vtraque enim lingua valuit ad miraculum. Camerinam autem per decem, & ſeptem annos ſumma cum laude prudentiæ rexit Eccleſiam, propiorque ob effætam ſenectam ſepulchro, eo munere ſe exoluit 1480. Romamque reuerſus, in Paterna domo deceſſit, 1482. ſepultuſque in marmoreo ſepulchro, propè Lateralem portam ſanctæ Mariæ ſuper Mineruam, hoc honorifico epitaphio, Fratres, præclariſſimo viro parentarunt.

D. O. M.

Agapito Ruſtico Epiſcopo Camerino I. V. C. latinæ linguæ peritiſſimo, integritate prudentiaque inſigni, ac Fratri Paulo Ruſtico, probitate, comitateque charo. Fratres. VII. Pauli filij mæſti Patri, & Patruo benemerenti poſuere anno Domini. M.CCCCLXXXII. Kal. Iulij.

38. SYLVESTER à Sixto Quarto electus. Anno 1480. 7. Kalendas Octobris, deceſſit 1482. dum Romæ ageret, ibidemque tumulatus fuit.

39. FABRITIVS è gente Varrana Herculis filius è Dominis Camerini, Petri Gentilis Frater, à Sixto Quarto ſuæ patriæ electus Epiſcopus eſt, anno 1482. idus Iunij, Præſul ſanè præter cæteram nobilitatem, doctus, ac eruditus; de quo Franciſcus Panphilus lib. 3. de laudibus Piceni cecinit.

Naſcitur hic alius Reuerendus Epiſcopus Vrbe.
Varinus poſito nomine dignus erat.

mo-

Moribus egregijs, ſtabili grauitate decorus.
Adfuit illuſtri gratia multa viro.
Gymnaſio legit, docuitque didaſcalus Vrbe
Fauerat Italico muſa Pelaſga viro.

Fabriani deceſſit die 7. menſis Martij 1506. Camerinumque delatus, in Cathedrali ſepultus eſt auguſtiori pompa, eiuſque ſepulchrum, hoc epitaphio exornatur.

Fabritius Varranus, Epiſcopus Camerini
Frater Pergentilis, vir in ſacris literis
maximè eruditus, philoſophia, & legum
ſcientia pollens qui Eccleſiam Camerinen-
ſem optimè gubernauit. Obijt an. M.D.VI.

40. FRANCISCVS Robureus Sanonenſis, antea Epiſcopus Melitenſis, à Iulio Secundo tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam anno 1508. menſis Februarij. quam Eccleſiam cum per annum rexiſſet, Vicentino Epiſcopatu condecoratus eſt, non multò poſt Volaterranum adeptus, demum Beneuentanus Archiepiſcopus defunctus eſt, per omnibus titulis, ac dignitatibus, etiam ſi contigiſſet illum ad ſummam ſedem fortunam prouehere.

41. ANTONIVS Iacobus Bonioannes nobilis Romanus, à Iulio Secundo electus anno 1509. die 27. menſis Iunij. Sub Septimo Clemente fuit Magiſter Aulæ, ſubque Paulo Tertio eodem munere functus eſt cum laude prudentiæ. Viginti ſex annos Camerinam Eccleſiam adminiſtrauit, deinde volens, libenſque eo munere abiuit, anno 1535. Romæ fato functus eſt, ſepultuſque eſt apud ſanctum Auguſtinum, in maiorum ſuorum ſepulchro.

42. DOMINICVS de Cupis Cardinalis, Tranenſis, Eccleſiæ Camerinæ adminiſtrator adſcitus eſt anno 1535. die 27. menſis Iulij; deindè poſt duos annos illam Eccleſiam reſignauit cum regreſſu tamen, vt tunc, erat in moribus.

43. BERARDVS Bonioannes Romanus, nepos Antonij Iacobi ſui prædeceſſoris, à Paulo Tertio electus eſt Epiſcopus anno 1537. die 5. menſis Martij, ſcientia Theologicæ facultatis maximè inclaruit, itaut ſummatim ea myſteria omnia, quæ in ea facultate ſolent tractari, enodarique in vnum volumen compulerit, Pio Quarto inſcriptum, ac Romæ emiſſum, ſub Paulo Tertio Picenatibus incorruptum ius dixit, cum Ranuccio Farneſio eius Prouintiæ Legato Vicariam operam præſtaret. Apud Regem Poloniæ pro Pio Quarto prudentiſſima legatione functus eſt, interfuitque Tridentino Concilio, in quo tanquam in benè explicato campo ad pietatem, ad gloriam, doctrinæ ſuæ vires explicauit. Suæ Cathedralis magnam partem ipſe reficiendam, reſtaurandamque curauit, inq; ſumma charitate annonæ pauperes propemodum fame enectos effuſis liberaliſsimè horreis, aluit, atque fouit, Communitati Camertinæ ad hoc ipſum præſtandum mille attributis ſcutis. Fundauit, erexitque propè Camerinam Eccleſiam ſumptuoſum, operoſumque palatium, quod morte præuentus anno 1574. die 12. menſis Septembris haud abſoluere potuit; Præſul ſanè haud deſitura memoria dignus. Ejus oſſa, cum Patruo, cumque Mutio nepote Archiepiſcopo Surrentino jamdiu vita functis tumulata ſunt Romæ apud

A ſanctum Auguſtinum ante ſacellum ſanctæ Monicæ ſacrum, inque pauimento hac ratione literatum marmor proloquitur.

Horatius Bonioannes patritius Romanus,
antiquum familiæ ſuę ſacellum Sancta Sanctorum veteri nomine appellatum, quo decentius exornari poſſet; ſublatis diuerſis loculis extra ordinem ſublime poſitis, oſſa maiorum ſuorum Gentilium Epiſcoporum, & Mutij fratris opt. Archiepiſcopi Surrentini, in hoc vnum ſarcophagum commune ſibi, poſteriſque ſuis inferenda curauit
anno DC.III.

In palatio Priorum Camertinæ Ciuitatis ad gratæ poſteritatis memoriam hæc incita ſpectatur marmorea inſcriptio ſub eius imagine.

B *Berardo Bonioanni Epiſcopo noſtro, qui ædium Epiſcopalium initia, & fundamenta poſuit templi ſacrarium mag. Veſtium ſacrarum inſtruxit, & ornauit apparatu. Hanc plenam dignitatis domum ædificauit, vbi quinque viri perſonam ciuitatis gerunt. Ad annonam duriorem leuandam, quingentas frumenti ſarcinas publicè tribuit. Vt inde imago quædam pietatis extaret. Miſericordiæ ſocietati mille donauit aureos: quorum fructus ciuitatis egenos diſtribuendos decreuit. Hanc exprimendam curauimus imaginem, vt monumenta eius famæ, ac nominis apud nos in perpetuum vigeret.*

At in ſacrario eccleſiæ ſancti Ioannis alia ad eius

C imaginem legitur inſcriptio.

Reuerendiſſimo Berardo Bonioanni Epiſcopo Cam. quod auri x. pondo libras, vt ex tanti æris fœnore pauperes olim ſubleuarentur, huic cœtui D. Io. Bapt. ſacro piè ſit elargitus, hoc grati animi teſtimonium idem cœtus faciundum curauit.

44. ALPHONSVS Ioannis Mariæ Binarinus Bononienſis Rotæ Auditor, deinde Reatinus Epiſcopus, ad Eccleſiam Camertinam a Gregorio Decimotertio Pontifice Maximo tranſlatus eſt 1574. die 17. menſ. Septembris, cuius Eccleſiæ iniit poſſeſſionem die 23. menſis Nouembris eiuſdem anni. Hic ſeueriſſimo caſtigato clero, ad Tridentini Concilij æquiſſimas compulit leges. Palatium à ſuo anteceſſore inceptum demum abſoluit, itaq;

D adamuſſim puriorum morum Eccleſiam ſuam conſtitutam habuit; vt cum Gregorius Decimus Tertius alijs labantibus Eccleſijs vellet mederi, & rei decenter, ſalubriterque præſtandæ, vnum Alphonſum legauerit. Etruriam itaque Picenum, ſanctique Petri Patrimonium ſaluberrimis latis legibus, ad defæcatiores mores reuocauit; ſingulari pietate, doctrinaque præditus erat, itaque Diuini cultus deſiderio tactus, & quoad vixit in eo perurgendo contentiſſimè laborauerit. In ſuæ complexu Eccleſiæ ſeptuagenarius vitam finiuit ann. noſtræ ſalutis 1580. die 26. menſis Aprilis, ſepultuſque in cathedrali, cui etiam nunc mœrentis Camertini populi lachrymę parentare videntur. Ad tumulum hæc carmina appoſita fuere.

Reuerendiſs. Alphonſus Binarinus Epiſcopus Camertinus
Vixit vt moriturus, mortuus eſt vt victurus,
Quid magis optandum, quam terris liquere nomen
Poſt obitum, & vitam viuere cum ſuperis.

45. HIERONYMVS Vitalis de Bobus nobilis Bononienſis, ex Aduocato Conſiſtoriali, ſanctique Petri Romæ canonico Binarino ſucceſſit anno 1580. die 26. menſis Maij, die verò 13. menſis Iulij inauguratus fuit. Picenates frenauit 1583. Aſculaniſque ius dixit, anno autem 1584. à Gregorio Decimotertio ad Regem Poloniæ Legatus eſt, è qua legatione Cardinalis Bolognettus nuper abierat; mortuo Gregorio ambitioſas Romanas ſpes damnauit, rediitque ad Eccleſiam ſibi creditam, vbi Epiſcopale palatium liberalitate planè mirabili exornauit, abſoluitq; tres ſynodos Diœceſanos celebrauit, vt eccleſiaſticæ leges haud quaquam timidè regnarent. Verùm cum inter ipſum, canonicoſq; iurium lites interceſſiſſent, multum illi de gloria, deque beneuolentia ciuium deceſsiſſe oportuit; igitur poſtquam cathedralem conſecrauit, Romæ deceſsit die 26. menſis Ianuarij 1596. fuitque depoſitus in eccleſia nationis Bononienſis, ſequentique anno cum Cardinalis Paleotti cadauere in patriam Bononiam delatus eſt, die 16. menſis Decembris, ſepultuſque in Eccleſia ſancti Martini in maiorum ſuorum ſacello, vbi pauimento affixa hæc de ipſo memoria legitur.

Hieronymus de Bobus Camer. Epiſcopus,
qui obijt anno ſalutis hum. MDXCVI.
ætatis ſuæ liv.

In pariete autem.

Hieronymus Vitalis filius, varijs muneribus in aula Romana, ac Piceni adminiſtratione perfunctus, demumque Camer. Epiſcopus, & Greg. XIII. atque Sixti Quinti apud Stephanum Battor. Pol. Regem legatus hoc mon. gentilibus ſuis B. M. M. poni iuſſit ann. MDXCVI.

De eo quidam cecinit.

Aurea ſacra Bouis veſtigia cernite ſacri
Ne ſe fœdaret maluit ille mori.
Semina, qui lachrymans iacit mæſtiſſima in orbe
Lætus in Empyreo præmia digna metit.

46. GENTILIS Delphinus Romanus, præclariſsimi illius Ducis Flaminij Romani frater, qui noſtro ſæculo Romani nominis gloriam conſilio, manuque promptus adauxit, à Clemente Octauo ex Referendario Apoſtolico Epiſcopus dictus eſt, anno 1596. die 18. menſis Decembris: pro Octauio Bandino Cardinali Florentino in Piceno vicelegatione functus eſt. Cæterum Gentilem primæuo ætatis flore gaudentem importuna mors ſuſtulit anno 1601. eiuſque cadauer Camerinum delatum eſt, inque cathedrali ſepultum, vbi ad dexteram templi, vnde adoraturi ingrediuntur, cernitur defuncti ſepulchrum, quod ibi pietas fratris, cum ſubiecto epitaphio, vt deſiderium extincti leniret, ponendum curauit.

Gentili Delphino patritio Romano vtriuſque Signaturæ Referendario, Epiſcopo Camerino, Piceni Prolegato, qui dum in ſacris curandis, & in adminiſtranda Prouincia laborabat, inuida morte extinctus eſt, anno ætatis ſuæ xlij. ſalutis M. DC. I.
Flaminius Delphinus Fratri Benem. poſuit.
Nullum corpus mors habet.
Feſtinant iuuenes,
Decrepiti cunctantur.
Nemo non moritur.
Oſſa Gentilis Epiſcopi hic iudicium expectant.

47. INNOCENTIVS de Bubalo Rom. haud vulgari eruditione ornatus, moderatione vitæ ſingulari nobilitatem generis commendabat; quamobrem Clementi Octauo in paucis charus fuit, ab ipſo Referendarius Vtriuſque Signaturæ declaratus, ac ſancti Petri canonicus, inque inſula Melitenſi in cauſis fidei Generalis Quæſitor, in quibus muneribus cum conſultiſsimè ſe geſsiſſet, Camerino Epiſcopatu ab eodem Pontifice exornatus eſt anno 1601. die 14. menſis Maij, eius Epiſcopatus iniit poſſeſsionem, ſolemnique pompa exceptus eſt die 20. Iunij eiuſdem anni, itaque cum ex eo Camerinam Eccleſiam ad omnem pietatem inſtitueret, atque adminiſtraret, à Clemente Octauo rurſus accitus eſt, atque ad Henricum Quartum Gallorum Regem incomparabilem, cuius res glorioſiſsimè geſtæ, merito MAGNI, eidem fecere cognomen, Legatus, apud quem cum per tres annos eccleſiaſticas cauſas peroraſſet; inde rediens, ab eodem Clemente promeritam retulit purpuram ſub titulo ſancti Thomæ in parione. Nec multo poſt creationi Vndecimi Leonis Medicæi interfuit, mox, & Pauli Quinti, à quo inter Patres, Senatoreſque Congregationis Sancti Officij, aliorumque cœtuum, quorum conſilijs eccleſiaſtica pub. res perennat, adlectus eſt; In quibus muneribus obeundis, dexteritatem ſuam, Romano homine dignam, plerique Conſultiſsimis viris probauit. Primum quo fuerat inſignitus, cum ſancti Marcelli deinde titulo commutauit, huncq; deinceps cum ſanctæ Pudentianæ, donec ad titulum SS. Nerei, & Achillei aſcenderet. Demum cum poſt Pauli Quinti electionem Camerinum fuiſſet reuerſus, locique cœlum inſalubre experiretur, Eccleſiæ illic renuiſit nuntium mille ſcutorum penſione, vt vocant, ſibi reſeruata ad Cardinalitiæ dignitatis cultum ampliorem: vixit deinceps ſecunda integritatis fama, quippe cui pietas, diuinique cultus amor maximè cordi eſſet. Ad huc florente ætate, ex calculo renum Romæ deceſſit, die 27. menſis Martij anno 1610. legauitque moriens Camerinenſi Eccleſiæ crucem per grandem quatuorq; argentea candelabra; ſepulchro exceptus eſt apud ſanctam Mariam in via, in ſuæ gentis ſacello, cuius epitaphium in nigro marmore continet adlegendum.

D. O. M.
Innocentio Bubalo de Cancellarijs Romæ nobilitatis, & virtutis viro poſt Vrbicum præturas ad Militenſ. inſulam à Clemente Octauo cum auctorit. poteſtate miſſo, mox ab eo Pontifice Epiſcopo Camerino, deinque pro eodem apud Galliæ Regem Henricum agenti, S.R.E. Cardinali creato, qua dignitate dum acerrimo iudicio amplo eccleſiaſticæ amplitudinis ſtudio, Doctrina morum

ſua-

ſuauitate, ſingulari vita innocentia ſuſtinet: Romæ moritur anno Domini MDCX. iv. Kal. Aprilis, ætatis ſuæ xliiij. Mutius frater, & hæres P.

48. IOANNES Seuerinus è Caſtello Matelica, familia ingenua, & vetere prognatus, multis pro Romana Eccleſia laboribus functus, à Paulo V. electus anno 1606. die 20. menſis Februarij, atq; à Cardinali Perbenedicto conſecratus, ſolemni ritu eius Epiſcopatus inijt poſſeſsionem die ſancto Anſouino ſacro eiuſdem ciuitatis olim Antiſtiti, die 13. menſis Martij eiuſdem anni; ſedit ann. 16. Translatus inde ad Archiepiſcopalem ſedem Sypontinam ann. 1622. ibidem poſt paucos menſes deceſsit, vbi & tumulatus iacet. Eius inſignia fuerunt ſtellæ ternę aureæ, ac roſa purpurea in argentea parma, vnde diſtichon ſub ijſdem ſequens appoſitum eſt.

Myſtica, quæ lateant nobis optata notabit
Aurea purpuream, qui videt aſtra Roſam.

Nil minus hoc loco præſtare poſſum, quam charisſimi Epiſcopi Seuerini familiaris arctiſsimo ex morum ſimilitudine, & in literis amore conciliatæ amicitiæ vinculo conſtricti memoriam perſtringere. Is fuit frater Angelus Roccha Camertinus ordinis D. Auguſtini Tegaſtenſis Epiſcopus trium ſummorum Pontificum Sacriſta, vir ſanè literis, ac omni eruditione, vt ex eius operibus editis æternitate digniſsimis colligi poteſt, inſtructus, & ornatus, cuius ſanè ſuauiſsima memoria, non ſolum ob inſignem illam ſuam doctrinã, nunquã interitura eſt, ſed etiam ob eximiam illam, ingentemque Bibliothecam Angelicam, quadraginta, & eò amplius omnium millibus comparatam, publicæ vtilitatis ergò ſancti Auguſtini Conuentui Romano annuis redditibus ad eam cõſeruandam, ac Bibliothecarij ſuſtentationem aſsignatis ea lege donatam, vt ſequuturo tempore quibuslibet antemeridianis horis, ijs omnibus pateat, qui ſtudijs operam nauare voluerint, ipſeque infinities huius optimi Epiſcopi beneficio, in plurimis huic operi præneceſſarijs libris euoluendis, ſæpius potitus ſũ, quare cum me erga ſuauiſsimum hunc Præſulem ſummo obſtrictum beneficio agnoſcerem, eius memoriam, cum de Camerinæ ciuitatis, tanti viri patriæ, Epiſcopis, ſermonem inſtituiſſem recolere, eiuſque inſignem Bibliothecam quibusuis (ſi Vaticanam, Barberinamque excipias) Romæ opulentiſsimis, non imparem, eoque magis, quod publico ſtudentium commodo proſtet commendandam, celebrare debui. Ille paulò ante annum, quo noſter Seuerinus Epiſcopus, mortem appetijt, vt quo amicitiæ fœdere cum illo in terris coniunctus fuiſſet, in cœlo pariter copularetur. Sepulchro conditus eſt Angelus in æde Auguſtinianorum hoc affixo epitaphio.

D. O. M.

F. Angelo Rocchæ Camerti ord. S. Auguſtini, Epiſcopo Tegaſtenſi, Apoſtolici Sacrarij, ſub Clemente Octauo, Leone XI. & Paulo V. PP. MM. Præfecto; inſignis Bibliothecæ Angelicæ fundatori, ac liberaliſſimo largitori, viro eruditiſſimo, & de Auguſtiniana Religione optimè merito pijſſimi Patres, ac FF. S. Auguſtini de Vrbe gratitudinis, & beneuolentiæ argumento poſuere. Obijt anno ſalutis MDCXX. die 7. Aprilis, ætatis ſuæ LXXV.

49. CÆSAR Gherardus Peruſinus, ſcientia legum præclarus, cum diu plures in lege Peruſiæ inſtituiſſet, atque Firmi, Romamque tandem progreſſus, fortunam ſuam experiri voluiſſet, adeo proſpera vſus eſt, vt vix duos annos in Aula expleuerat, cum à Paulo Quinto ad purpuram, admirantibus cunctis, vocatus eſt; ſiquidem cum primo ingreſſu Scipionis Cardinalis Burgheſij euaſiſſet Auditor, tantum ex eo munere apud Dominũ gratiæ collegiſſe narratur, vt breui vtriuſque Signaturæ Referendarius, canonicuſque ſancti Petri fit declaratus, vnde etiam in gratiam Scipionis Burgheſij inter purpuratos [illegible] anno 1621. ſub Gregorio Decimoquinto titulum ſancti Petri in Monte Aureo aſſecutus eſt, deinde etiam Camertinum Epiſcopatum ann. 1622. die 7. menſis Maij, In Comitijs vbi Gregorius ipſe ad ſupremam Sedem aſcendit, ac deinde Vrbanus Octauus adlectus eſt, Gherardus conſilio valuit, ſed cum exæſtuante canicula, inde contraxiſſet languorem, breui vita defunctus, fortunam planè oſtendit, tunc ſpes humanas abrumpere ſæuius, cum celeritate vſa, illas inconſultò prouexiſſet ad ſummum. Deceſſit igitur Cęſar anno 1623. ſepultuſque eſt apud S. Franciſcum prope Ripam, in pulcherrimo marmoreo ſepulchro, huiuſmodi epitaphio eiuſdem promeritas laudes perſequente.

D. O. M.

Cæſari Gherardo Peruſino S.R.E. tit. ſancti Petri in Monte Aureo presb. Card. quem Peruſiæ, Firmique xx. annos ius can. interpretationem a Scipione Card. Burgheſio Romam euocatum, audiendis apud ſe cauſis Præfectum, Paulo V. Pontifice Maximo inter Vaticani Canonicos, & Vtriuſque Signaturæ Patres retulit, atque in ampliſſimum Collegium cooptauit. Gregorius XV. Camertibus Præſulem dedit, mor. ann. xlij. nondũ exacto prid. Kal. Octob. MDCXXIII.

Dominicus Gherardus B. M. P.

50. IOANNES BAPTISTA Altetius nobilis Romanus, Gentilis Delfini anteceſſoris ſui ex ſorore nepos inſignis Theologus, eruditionisque ſingularis, Vaticanæque Baſilicæ Canonicus, Theologali præbenda auctus ſacram doctrinam, iuſque Põtificium palam profeſſus eſt, ibidem & alibi verbum Dei enunciauit, non ſine ſui nominis laude, ab Vrbano Octauo Epiſcopus Camerinus adlectus eſt 1624. die 26. menſis Februarij, ſex purpuratorum Epiſcopatuum Apoſtolicus Viſitator conſtitutus, ſingulari ſua prudentia ſanctiſs. Pontificis pietati abundè fecit ſatis. Qui poſtquam tribus annis Camerinam rexiſſet Eccleſiam, vitæ tranquillioris auidus, vtque quo maximè prouehi ſtudia ſolent Epiſcopale onus diſcuſsit, Romamque redijt, & ab eodem Vrbano Pontifice Maximo Vrbis Viceſgerens, ſacræ Pœnitentiariæ ſigilli Cuſtos, vnuſque ex Vrbis Viſitatoribus, eiuſdemque Congregationis Secretarius factus, in ijs muneribus omnium gratulatione adhuc verſatur.

Memini me cum adhuc adoleſcerem, Romanoq;
in ſtudio Philoſophiæ operam darem, Ioannem
Baptiſtam Alterium in cœtu doctorum hominum
ſubtiliſſima argumenta verſare, pleriſque admi-
rantibus, cum eo fortunæ obſequio nobilem vi-
rum reconditioris ſapientiæ fontes tam largiter po-
tuiſſe haurire. Viuit adhuc, literatoq. otio adeo
oblectatur, ac alij in ſchola ambitionis educati,
educti, pinguioribus cenſibus, dignitatumque ti-
tulis ſolent lætari.

51. AEMILIVS Alterius Romanus Ioanni
Baptiſtæ fratri germano ſuo ſucceſſit anno 1627.
Vrbano Octauo ſedente, die verò 29. Nouem-
bris. Viuit adhuc, Camertinumq; Populum rariſ-
ſimis vitæ exemplis ducit ad paſcua [illegible]

C A S T R I
E P I S C O P I.

CASTRVM, Etruriæ Ciuitas, olim in anti-
quis Faliſcis, hodie in Patrimonio, cauer-
nolum Montem ſedem delegit, infrequens habi-
tatoribus, anguſtiſque muris concluſa, exciſè ma-
gis, quàm iuſtæ Ciuitatis ſpeciem præbens. Caſtri
originem antiquiſsimam fuiſſe oportet, tametſi per
obſcurã, cum nullus omninò Autor reperiatur, neq.
citimus, neq. remotus, neq. recens neq. antiquus,
qui eiuſdem originem, fundatoris claritudine no-
bilitatam cum laude protulerit; quia tamen poſt
antiquæ Volſciæ ciuitatis ruinam, vt fert opinio,
hic tranſlata Epiſcopalis eſt dignitas, ab immemo-
rabili obtinuit Præſulem, qui ſacrorum eſſet Anti-
ſtes, vſus obtinuit, vt diceretur ciuitas. Cæterùm
cum nulla adeo obſcura ciuitas ſit, quam non ali-
qua prærogatiua illuſtret; ad perennem laudem
ſat caſtro fuerit, vnum Paulum iuris conſultiſſi-
mum protuliſſe, cuius iuriſprudentia, Aſtræa ſce-
lerum mortalitatis protæſa, iterum in cœtus homi-
num reuocari poſſe videtur. Epiſcopus Caſtrenſis
Romano Pontifici immediatè ſubeſt, ſatiſque am-
pla iuriſdictione gaudet. Cathedralem Eccleſiam
elegantis ſtructuræ triplici columnarum ordine
conſtructam, ac ſancto Sauino Martyri dicatam
habet, aſſeruatur ſub maiori Altari corpus ſancti
Bernardi, & maxilla ſancti Sauini Epiſcopi; in ea
eſt vnica dignitas Archidiaconatus, & octo Cano-
nici, alijque clerici, & beneficiati. Animarum
curæ ſolus Archidiaconus incumbit. Vna tantùm
in ciuitate adeſt ordinis ſancti Franciſci Conuen-
tualium Regularis domus; reliqua pietatis orna-

A menta deſiderantur. Fructus huius Eccleſiæ ta-
xantur in lib. Cameræ Apoſtolicæ ad florenos 20.
verus valor ad 1000. ſcuta Romanæ monetæ aſ-
cendit. Diœceſis cuncta octo circiter oppidis, in-
terquæ Aquæpendentis nobile recenſetur, ex quo
nonnullos illuſtres viros prodiere. Horum Præ-
ſulum ſeriem, vt ſolito diligenti conatu, e diuerſis
ſcripturis eruimus, tum verò maximè nobile Ar-
chiuium Abbatiæ ſancti Saluatoris montis Amiati
ordinis Ciſtercienſis, maximam nobis ſcribenti-
bus prætulit lucem, cum qua Caſtrenſes Epiſcopi
Lateræ oppidi iuriſdictionis cauſa continentes pro-
pemodum, graueſque lites exercuerunt.

1. B. BERNARDVS patria Balneoregienſis;
primus Caſtri Epiſcopus, vltimuſque Volſciæ ci-
uitatis à Romanis ſolo æquatæ. Cuius venerabile
B corpus in cathedrali huc vſque incorruptum aſſer-
uatur, veneraturque tamquam D. Tutelaris à popu-
lis; de quo Marianus Ghezzus in lib. de ſalubri
acie Caſtrenſi. Hic ille forſan Bernardus, ſeu Be-
rardus eſt Caſtrenſis Epiſcopus, qui cuidam con-
ſtitutionis Othonis Imperatoris ſubſcriptus repe-
ritur anno 964. Leone Quarto ſedente.

2. PETRVS Lateranenſi Concilio interfuit ſub
Alexandro Tertio Pontifice anno 1179.

3. N. . . Epiſcopus Caſtrenſis, ad quem
Innocentius Tertius Pontifex Maximus in fauo-
rem Abbatis ſancti Saluatoris Montis Amiati lite-
ras dedit, Pontificatus ſui anno 4. anno verò ſalu-
tis 1201.

4. Fr. ROGERIVS Calcagnus Florentinus
ſancti Dominici Alumnus, Doctor, ac ſuis tem-
C poribus Concionator egregius. Hic renunciatus
Caſtri Epiſcopus, primus in Etruria contra hæreti-
cam prauitatem Quæſitor fidei fuit. In gratiam
Philippi Regis Francorum de vitijs, atque virtuti-
bus Etruſca lingua volumen compoſuit, interfuitq.
Lugdunenſi Concilio ſub Innocentio Quarto cele-
brato. Eius memoria extat in Archiuo Abbatiæ
ſancti Saluatoris de monte Amiato. Anno enim
1244. grauem, diuturnamque litem inter prædi-
ctam Abbatiam, ſuamque Eccleſiam conſultò
compoſuit. Deceſsit Aretij, vt quidem aſſerit Ar-
changelus Gianus in catalogo illuſtrium ſcriptorũ
Florentinorum; tametſi fide labatur, dum eiuſdem
obitum reijcit in annum 1290. ſiquidem an. 1274.
fato functus, Angelum, qui ſequitur ſucceſſorem
habuit.

D 5. ANGELVS ſcribit ad Abbatem montis
Amiati, cum lis inter eos ferueret, de Eccleſia
ſancti Petri de Latera 1274.

6. HERMANNVS, electus 1278. idus Iulij, à
Nicolao Tertio ex regeſt. vatic. ep. 100. fol. 26.
obijt ſub Martino Quarto, poſt cuius exceſſum à
capitulo eligitur Chriſtophorus Prior ſæcularis Ec-
cleſiæ de Sanctiano apoſtolicus capellanus qui no-
luit conſentire: inde quemdam Fr. Leonardum de
monte Flaſcone elexerunt, qui ſimiliter electioni
ceſsit, iterumque reſtauratis comitijs eumdem
Leonardum poſtularunt, qui paulo poſt diem clau-
ſit extremum, antequam confirmaretur, tandem
via compromiſsi Bernardum ſequentem poſtu-
larunt, quem confirmauit Honorius, tranſtulitq.
ab Eccleſia Humanatenſi.

7. BER-

BERNARDVS Epiſcopus Humanatenſis A
ab Honorio Quarto anno 1285. 8. Kalendas Maij huc tranſlatus eſt, ex reg. vatic. ep. 17. ſol. 7. Hic Bernardus in lite ſancti Petri de Latera, eum Ioachini ſententiam monachis Amiatinis fauorabilem haud probaret, iterum ad Apoſtolicam ſedem prouocauit anno 1287. Deceſſit autem 1294.

8. RVFINVS Epiſcopus montis Marranenſis, ad hanc tranſlatus à Bonifacio Octauo anno 1295. 5. idus Auguſti, ex reg. vatic. ep. 460. ſol. 108.

9. PETRVS Eccleſiæ ſancti Mathæi de Viterbio Canonicus defuncto Rufino à Clemēte Quinto electus 1308. 7. idus Aprilis reg. vatic. ep. 316. ſol. 60. conſecratur in curia per Petrum Epiſcopum Sabinenſem. Obijt anno 1309.

10. IACOBVS Canonicus Patracenſis, ſucceſſit Petro, ab eodem Clemente creatus anno 1309. B
3. idus Aprilis, reg. vatic. ep. 226. ſol. 44. anno 4. tranſlatus inde fuit ad Eccleſiā Nolanam an. 1311.

11. Fr. GREGORIVS ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, ſubſtituitur in locum Iacobi, ab eodem Clemente Quinto anno 1311. 7. idus Maij Reg. Apoſt. ep. 411. ſol. 98. anno 6. Obijt anno 1321. poſt hunc Ioannes Vigeſimoſecundus Alemannum electum Amalienſem Epiſcopum hunc tranſtulit, ſed huiuſmodi tranſlatio non habuit effectum remanſitque Alemannus Amelienſis Epiſcopus.

12. Fr. PETRVS ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini anno 1321. ad hanc ſedem euehitur à Ioanne Vigeſimoſecundo eodemque anno 1321. die 21. menſis Decembris litem quandam diremit, quæ inter Caſtrenſem Eccleſiam, memora- C
tamq; Abbatiam Amiatinam de Catedratico S. Petri de Latera diuturniori onera vertebat, in eoque archiuo eius compoſitæ litis ſcriptura diligentiſſimè aſſeruatur.

13. Fr. IACOBVS electus eſt à Io: Vigeſimoſecundo 1331. ex lib. prouiſionum Prælatorum. Obijt. 1352.

14. STEPHANVS Epiſcopus Tapſatonenſis, ad hanc Eccleſiam tranſlatus à Clemente Sexto anno 1352. 11. Kalendas Nouembris eiuſdem literæ ſcriptæ reperiuntur ad Abb. Amiatini monaſterij anno 1361. die 23. menſis Iulij. Obijt Kal. Maij 1363.

15. RAYMVNDVS Decanus Eccleſię de Barlacco, eligitur ab Vrbano Quinto in locum demortui Stephani, caſſata electione Pauli Guidueci D
Archipresbyteri Ciuitatis Caſtellanę à Capitulo celebrata, 7. Kalendas Iunij 1363. ex reg. vatic.

16. PAVLVS Caſtri Epiſcopus, Apoſtolicæ Cameræ quicquid debuerat diſſoluit anno 1365. die 4. menſis Februerij.

17. IOANNES Paulo ſucceſſit, cuius mentio habetur in lib. Cameræ Apoſtolicæ.

18. ANGELVS ex eiuſdem Cameræ libris, reperitur Caſtrenſibus ius diuinum dixiſſe.

19. IOANNES ex eiuſdem lib. demortuo Angelo ſuffectus eſt.

20. BENEDICTVS ab Nono Bonifacio declaratus eſt, poſt excesſum Ioannis, hoc eſt anno 1394. die 12. menſis Aprilis. Hic pro tribus ſuis prædeceſſoribus Angelo ſcilicet, Ioanne, alteróque Ioanne, Cameræ Apoſtolicæ ſolitum tributum perſoluit, ex eodem lib. Deceſſit autem Benedictus anno ſequenti 1395.

21. SYMON à Bonifacio Nono electus anno 1395. cui idem Bonifacius poteſtatem fecit, vt à quouis Catholico Epiſcopo, qui ei collibuiſſet, inaugurationem poſſet accipere, ex eodem lib.

22. PETRVS 1422. florebat, vt ipſe eiuſdem quandam epiſtolam Senenſi Reipub. miſſam, oculis vſurpaui, die 10. menſis Iunij, quæ litera diligentiſsimè aſſeruatur in archiuo Bichernæ.

23. ANGELVS, floruit ſub annum 1429. die 3. menſis Martij eius mentio extat in libro Cameræ Apoſtolicæ.

24. PETRVS. Deceſſit anno 1432.

25. GERARDVS Narchettus Præpoſitus ſancti Marci Interamnenſis, ab Eugenio Quarto electus eſt anno 1432. 10. Kalendas Auguſti, ex actis Conſiſtor.

26. ANGELVS, Obijt anno 1437.

27. MARCVS Cabellus Prior ſæcularis Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Caſtello electus 1437. 3. idus decembris, ex lib. prouiſ. Prælat.

28. THOMAS electus eſt à Calixto Tertio anno 1455. 5. die menſis Nouembris ex eod. lib.

29. ANTONIVS 1464. deinde tranſlatus eſt ad Eccleſiam Ciuitatis Caſtellanæ, atque Ortonæ anno 1467.

30. IACOBVS de Romanezio è Foro Truentinorum electus anno 1467. huius multæ literæ extat ad Senatores Seneſes ſcriptæ, quæ in archiuo Bichiernæ adhuc viſuntur.

31. MICHAEL anno 1478. ex eodē Archiuo.

32. BERNARDVS à Sixto Quarto electus eſt 1484. 16. Kalendas Martij, vt habent acta conſiſt.

33. GEORGIVS, ſublectus eſt ab Innocentio Octauo 1491. 18. Kalendas Iulij. Caſtri defunctus eſt 1503. acta conſiſt.

34. DONATVS Archipresbyter Caprarolæ, Georgio ſucceſsit die 2. menſis Iulij anno 1503. qui deinceps tranſlatus eſt ad Eccleſiam Hiſelanenſem die 8. menſis Ianuarij 1504. acta conſiſt.

35. BERNARDINVS de Leis Romanus in vtroque iure conſultus, ſanctis Ioannis in Laterano Canonicus, electus die 8. menſis Ianuarij anno 1504. die verò 16. eiuſdem menſis nondum conſecratus ad Eccleſiam Lauellinam tranſlatus eſt, deinde die 23. menſis Februarij eiuſdem anni Callianum Epiſcopatum obtinuit, itaut plus minus menſe tribus titulis diuerſarum Eccleſiarum condecoratus, quarum opulentiorem excoluit vſque ad mortem. Acta Romana.

36. BERNARDINVS Scannaſora Epiſcopus Lauellinus, ad Caſtrenſem Eccleſiam tranſlatus eſt ex ſupramemorati Epiſcopi voluntaria ceſſione, die 19. menſis Ianuarij anno 1504. acta conſiſt.

37. TITVS Magnus, Caſtri defunctus eſt, 1511.

38. Fr. GABRIEL Anconitanus ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, Theologus, ac Papæ Sacriſta, atque Archiepiſcopus Durachenſis ex titulo, ad Eccleſiam Caſtrenſem tranſlatus eſt anno 1511. poſtrema die menſis Aprilis. Quam quidem Eccl. ſemper abſens adminiſtrauit per ſeptem an. ac deinceps cū regreſſu tamen, eo munere ſe exoluit.

GRE-

39. GREGORIVS Vbertus, à Leone Decimo creatus eſt anno 1518. die 22. menſ. Aprilis, ſedit annos decem.

40. LEO Lennius Romanus, electus an. 1529. die 17. menſ. Auguſti.

41. Fr. ÆGIDIVS Cardinalis Viterbienſis, Eccleſiæ Caſtrenſis Adminiſtrator fuit anno 1532. die 30. menſ. Ianuarij, poſtque tres menſes eo munere libens, volenſque abiuit.

42. FRANCISCVS de Boſchenſis, Pandulfi filius, Cardinalis Ægidij familiaris, electus an. 1532. die 17. menſ. Aprilis. Deceſſit autem 1535.

43. LVDOVICVS Magnaſcus, ex oppido ſanctæ Floræ Franciſco ſuffectus eſt anno 1535. die 24. menſis Septembris, anno vero 1543. ad Aſſiſinatem Eccleſiam translatus eſt.

44. HIERONYMVS Machabeius, Capellanus Pontificis Maior Pauli Tertij Farneſij, electus eſt anno 1543. die 29. menſis Iulij, an. vero 1547. ſancti Petri Canonicus declaratus eſt, ex ceſſione Nicolai de Fliſco. Caſtrenſem autem Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1568. cui deinde remiſit nuntium, defunctuſque Romæ eſt, atque apud ſanctum Auguſtinum tumulatus.

45. FRANCISCVS Cittadinus Mediolanenſis, Vtriuſque Signaturæ Referendarius Machabeio ſucceſſit anno 1568. die 19. menſis Nouemb. Caſtrenſium Antiſtes vixit vſque ad annum 1581. deinde eo munere coactus abire eſt ſub Gregorio Decimotertio, ſiquidem cum parum moderatè vixiſſet, diutinam carcerem expertus planè ſuo exemplo oſtendit vnumquemque ſuam ſibi architectari fortunam.

46. CELSVS Pacius Bononienſis, filius Bonifacij celeberrimi Iuris Conſulti, ex canonico Veronenſi, atque Referendario vtriuſque Signaturæ ad hanc ſedem poſt Cittadinum euectus eſt an. 1581. die 30. menſis Ianuarij; quam Eccleſiam per decem ipſos annos prudentiſſimè adminiſtrauit; quippe qui ſæpe alias pro ſancta Apoſtolica ſede pluribus ciuitatibus, ex fide, ſolertiaque mirabili incorruptum ius dixerit. Deceſſit ann. 1591. die 7. menſis Maij Gradoli, indeque ad Eccleſiam ſuam delatus, ibidem tumulatus eſt.

47. LAVRENTIVS Celſius, Pacij ſucceſſor fuit 1591. die 19. menſis Iulij, fato functus eſt anno 1603.

48. IOANNES Ambroſius Caccia, à Clemente Octauo creatus eſt anno 1603. die 29. menſis Februarij. Poſtquam autem per annos octo illam Eccleſiam adminiſtraſſet, vltro eo munere ſe exoluit.

49. ALEXANDER Rubeus è Caſtello Lazio Parmenſis canonicus, in gratiam Raynucij Farneſij, Parmæ, atque Placentiæ Ducis adlectus eſt 1611. poſtrema die Ianuarij, ac poſt tres annos ad Eccleſiam Parmenſem translatus eſt.

50. ANTONIVS Maſſa Ciuis Romanus, filius Matthæi, atque Annæ Moronæ Mediolanenſis, ex Referendario vtriuſque Signaturæ, atque Apoſtolico Prothonotario, in gratiam Odoardi Cardinalis, Duciſque Raynutij Principum Farneſiorum, quibus erat eximiè carus, ad Epiſcopatum aſſumptus eſt, Paulo Quinto Pontifice ſedente an. 1615. die 24. menſis Nouembris: In ea dignitate duos annos expleuit, importuna rapiente morte, quæ cum eo, totius aulæ Romanæ viſa eſt ſpes ſuccidiſſe, quæ aliquando fore ſpectabat, vt Antonius, alterius Antonij clariſſimi quondam Iuris Conſulti patrui de Galeſio vulgo vocati, imitando virtutes referret. Cæterùm quieſcit Antonius in ſuæ cathedralis templo, cui immaturè ſuſcepto carorum lacrymæ mœſtiſſimè parentarunt.

51. Fr. IOANNES Braſarola Ferrarienſis, ordinis ſancti Franciſci de obſeruantia, homo doctus, ac morum ſanctimonia clarus, à Paulo V. Epiſcopus dictus eſt anno 1617. die 19. menſis Ianuarij, obijt autem 1621.

52. ALEXANDER Cariſſimus Parmenſis, ad Epiſcopatum aſſumptus eſt, non ſolum ob generis nobilitatem, ſed etiam ob morum, doctrinæque præſtantiam anno 1621. die 15. menſis Decemb. ſedit annos decem. Defunctuſque eſt an. 1631. menſis Septembri. Ex Acula autem, vnde deceſſerat, caſtrum delatus, tumulatus eſt in cathedrali.

53. POMPEIVS Balbanus Lucenſis, ex Cameræ Apoſtolicæ Auditoris Auditore, ab Vrbano Octauo factus eſt Epiſcopus Caſtri, die 9. menſis Ianuarij 1632. obijt anno 1639. in Aquæ Pendentis caſtro, ibidem tumulatus eſt in Eccleſia ſancti Franciſci.

54. ALBERTVS Iunta Canonicus Parmenſis, Balbono ſucceſſit 10. Septemb. 1640.

CIVITATIS PLEBIS EPISCOPI.

PLEBANA Ciuitas, paulò antè nobile, ſed obſcurum Caſtellum fuit, vtpote cuius apud nobiliores ſcriptores, nulla omninò mentio extet, etenim cum Cluſinæ Diœceſis eſſet, ideoque ſita ſit in Etruria, vicis, oppidiſque frequenti, antiquaque Prouincia, inter plurima oppida, facile fuit, vt Plebania etiam obſcuro, ingratoque inuolueretur ſilentio, tam ſplendida tamen ædificatione eſt, adeoque honeſtis incolis frequentatur, vt Clementis Octaui emunctæ naris Pontificis, in ſe traxerit oculos, meruitque, vt Epiſcopali dignitate dicata, ex recepto amore, Ciuitas appellaretur, & eſſet. Itaque Clemens Octauus dictæ Ciuitati Paſtorem attribuit, iuſſitque eam Populi partem, quæ antea eccleſiaſticæ ditionis eſſet, & tamen Cluſinum Præſulem reuerebatur, ex eo Plebaniæ, agnoſcere Antiſtitem, illi ſubeſſe anno 1601. ab huius Epiſcopatus erectione, quatuor annos Clemens Octauus in Pontificatu exegit, nec tamen

nouum

A nouum Plebaniæ Paſtorem placuit conſecrare. Sed cum deinde defuncto Clemente, Paulus V, Burgheſius Apoſtolicam ſucceſsiſſet in ſedem, ſtatim in initio ſui Pontificatus, Fabricium Paolutium, vt poſtea dicemus, in nouæ Ciuitatis Præſulem conſecrauit. De quibus Præſulibus antequam dicamus, viſum eſt operepretium futurum, ſi eius Epiſcopatus bullam erectionis hic ſubijceremus. Inde enim facilè conijciet lector, quibus conſilijs adductus tantus Pontifex, id dignitatis, decoriſque contulerit in illud oppidum, cui ſanè illibatam, perennemque augurari fas eſt, quanto ſub inuictiſsimis Martyribus Geruaſio, Protaſioq; auſpicato loci principale Templum Cathedralis euaſit.

B

CLEMENS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

SVper vniuerſas Orbis Eccleſias eo diſponente, qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt nullis noſtris meritis conſtituti peruigiles mentis noſtræ oculos, circa fructuoſam agri Dominici culturam frequenter dirigimur, & Diuino fulti præſidio, quo cuncta pro populorum ſuorum fidelium vtilitate, & ſalute diſponuntur ad ea, per quæ ipſarum Eccleſiarum, præſertim cathedralium a nobis nouiter erectarum ſtatus proſperè, ac fœliciter dirigi, diuinuſque cultus, ac beneficiorum, & miniſtrorum Eccleſiarum in eis numerus augeri, nec non collegia pro iuuentutis, in pietate, & eccleſiaſticis, alijſque fructuoſis diſciplinis eruditione, & C *inſtructione propagari, animarum quoque cura, quo nullum in terris grauius onus inueniri poteſt, fructuoſius exercere valeant propenſis ſtudijs intendimus, ac in his paſtoralis officij noſtri partes fauorabiliter interponimus, prout rerum, locorum, & temporum qualitatibus debitè penſatis conſpicimus in Domino ſalubriter expedire. Alias ſiquidem nos ex certis cauſis, habita prius deſuper cum venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus matura deliberatione, de illorum conſilio, & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine per alias noſtras literas oppidum caſtri Plebis, ac caſtra, terras, & villas, &, Plagarij, Panicialis, Paciani, Montisgiani, Tabernellarum, Collis S. Poli, Moncalere, agri Peruſini, Lauiani, Puteoli, Giouelle, & Panicarolæ cum cæteris locis in vniuerſo Marchionatu Cluſij, necnon Triuinani, Montis Leoni, & Salicis, in* D *Comitatu, & diſtrictu Vrbeuetani conſiſtentia, & Camporſeuoli noſtræ, & ſedis Apoſtolicæ ditioni temporali immediatè, & mediatè reſpectiuè ſubiecta, & S. Floræ tunc Cluſinæ diœceſis, cum illorum territorijs, clero, populo, perſonis eccleſiaſticis, monaſterijs, confraternitatibus, & laicorum, & pijs locis, ac beneficijs eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura, ſecularibus, & quorumuis ordinum regularibus, necnon quibuſcunque iuribus, actionibus, quæ pro tempore exiſtens Epiſcopus Cluſinenſis ratione iuriſdictionis, & legis diœceſanæ in illis habebat, & percipiebat, ac habere, & percipere poterat ab Eccleſia Cluſina, & tunc per obitum bon. memoriæ Ludouici Epiſcopi Cluſini extra Romanam curiam defuncti Paſtore carente, & dicta diœceſi perpetuo diuiſimus, & ſeparauimus, ſicque diuiſa, & ſepa-* A *rata, ab omni iuriſdictione, ſuperioritate, viſitatione, correctione, dominio, & poteſtate ipſius Epiſcopi Cluſini pro tempore exiſtentis, eiuſque vicarijs, & officialibus, ac ſolutione quorumcumque iurium, eidem Epiſcopo ratione iuriſdictionis, ſuperioritatis, viſitationis, correctionis, dominij, & poteſtatis huiuſmodi quomodolibet debitorum, & perpetuo exemimus, & liberauimus, dictumque oppidum caſtri Plebis, in ciuitatem caſtri Plebis nuncupandam, necnon illius ſecularem, & collegiatam Eccleſiam ſanctorum Geruaſij, & Prothaſij in cathedralem ſub eadem inuocatione cum dignitate, iuriſdictione, & Epiſcopalibus menſa, alijſque cathedralibus inſignibus, necnon præheminentijs, honoribus, & priuilegijs, quibus aliæ cathedrales Eccleſiæ de iure, vel conſuetudine vtebantur, potiebantur, & gaudebant, ac vti potiri, & gaudere poterant quomodolibet* B *in futurum pro vno Epiſcopo caſtri Plebis nuncupando, qui eidem Eccleſiæ caſtri Plebis præeſſet ſimiliter perpetuo ereximus, & inſtituimus, ac ipſi Eccleſiæ ſic in cathedralem, erectæ ciuitatem caſtri plebis, eiuſque incolas, & habitatores pro ciuitate, & ciuibus, alia verò caſtra, & terras, & villas, & loca diuiſa, & ſeparata prædicta pro eius diœc. ac Eccleſias pro clero, & ſeculares perſonas in eadem ciuitate, & diœceſi caſtri plebis pro tēpore degentes pro populo pariter perpetuo conceſſimus, & aſſignauimus, illaque omnia, & ſingula Epiſcopo caſtro Plebis pro tempore exiſtentis quoad legem diœceſanam, ac Epiſcopalem, & ordinariam iuriſdictionem eccleſiaſticam autem, & pro tempore exiſtentem Epiſcopum caſtri Plebis huiuſmodi d. ſedis immediatè ſubiecimus, ac ſub SS. Petri, & Pauli Apoſtolorum, & d. ſedis protectione, & tutela ſuſcepimus. Inſuper omnia, & ſingula fructus, redditus, prouentus,* C *& bona menſæ Epiſcopalis d. menſæ Cluſinæ demptis, & remanentibus pro ea, ac Epiſcopo Cluſino pro tempore exiſtente, tot ex ipſis fructibus, redditibus, prouentibus, & bonis per commiſſarium ad id à ſede Apoſtolica deputandum deſignandis, & aſsignandis, quot illorum valor ad ſummam mille ſcutorum monetæ annuatim indicio d. commiſſarij aſcenderet ab eadem menſa Epiſcopali Cluſina ibidem perpetuo diſmembrauimus, & ſeparauimus, ſicque diſmembrata, & ſeparata d. menſæ Epiſcopali caſtri Plebis pro eius dote, ac Epiſcopo caſtri Plebis pro tempore exiſtenti ſuſtentatione etiam perpetuo applicauimus, & appropriauimus, ita quod liceret eidem Epiſcopo caſtri Plebis exiſtenti pro tempore, ſequutis deſignatione, & diuiſione ab eodem commiſſario, vt præfertur facienda, corporalem poſſeſsionem fructuum, redditmm, prouentuum, ac bonorum eidem* D *menſæ Epiſcopali caſtri Plebis applicatorum, & appropriatorum per ſe, vel per alium, ſeu alios eius nomine propria auctoritate apprehendere, & perpetuo retinere, illorumque fructus, redditus, & prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta percipere, exigere, & leuare, ac in ſuos, dictæque menſæ Epiſcopalis caſtri Plebis vſus, & vtilitatem conuertere, futuri Epiſcopi Cluſini, & cuiuſuis alterius licentia deſuper minimè requiſita, prout in dictis literis plenius continetur. Cum autem poſtmodum dilectus filius Magiſter Anſelmus Dandinus notarius noſter de numero participantium, & in vtraque Signatura noſtra Referendarius, quem in illis partibus commiſſarium, & viſitatorem Apoſtolicum deſtinaueramus, & deputaueramus, vigore facultatum ſibi deſuper a nobis conceſſarum ad diuiſionem, & aſſignationem*

tionem fructuum, redditnum, & prouentuum, ac bonorum huiuſmodi procedens illa ita diſtinxeris, & repartitus fuerit, vt ſaluis remanentibus pro dicta menſa Epiſcopali Cluſina illis, quæ in dominio Senenſi, & alibi extra tamen loca ditioni noſtræ temporali ſubiecta conſiſtentia reliqua omnia, & ſingula in ciuitate, & diœceſi, caſtri Plebis, ac alijs locis dictioni noſtræ temporali ſubiectis prædictis conſiſtentibus d. menſæ Epiſcopali caſtri Plebis cederent, illique aſſignata, & applicata, & appropriata eſſe cenſerentur. Præterea ſocietatum, ſeu confraternitatum in d. ciuitate caſtri Plebis inſtitutarum numerum minus, neceſſarium reſecandis, ac reſtringendum, nonnullas ex eis, videlicet, puerorum ſancti Saluatoris, ſancti Antonij, ſanctæ Mariæ Nouellæ, & eiuſdem ſanctæ Mariæ gratiarum nuncupatas, & earum nomina, titulos, denominationes perpetuò ſuppreſſeris, & extinxerit, expediens quoque ac oper epretium fore cenſuerit, vt ab ipſa Eccleſia caſtri Plebis, quæ etiam parochialis exiſtit, & in qua præter Pontificalem nulla alia dignitas, & non niſi quinque canonicatus, totidemque præbendæ ſunt inſtituti, cura animarum illius parochiarum per tres canonicos, & duos capellanos eiuſdem eccleſiæ caſtri Plebis exerceri ſolita abdicetur, & ad alias circumuicinas eccleſias transferatur, necnon in eadem Eccleſia caſtri Plebis mini ſtrorum, & beneficiorum eccleſiaſticorum numerus augeatur, aliaque iuſta fiant, in proceſſu deſuper ab ipſo Anſelmo commiſſario, & viſitatore confecto deſuper dicitur contineri, & Prioratus ſæcularis, ſeu parochialis eccleſia, Prioratus nuncupatus ſanctorum Petri, & Pauli d. caſtri Montis Leonis per liberam reſignationem dilecti filij Franciſci Honofrij nuper Prioris prioratus, ſeu Rectoris prioris nuncupati eccleſiæ ſanctorum Petri, & Pauli huiuſmodi, de illo, ſeu illa, quem, ſeu quam tunc obtinebat in manibus noſtris ſponte factam, & per nos admiſſam apud ſedem prædictam vacauerit, & vacet ad præſens, nulluſque de illo, ſeu illa, præter nos, pro eo quod dudum omnia beneficia eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura apud ſedem eandem vacantia, & inantea vacatura, collationi, & depoſitioni noſtræ reſeruauimus, ac irritum, & inane decreuimus, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, hac vice diſponere potuerit, ſiue poſſis reſeruatione, & decreto obſiſtentibus ſupradictis. Et ſicut accepimus, dilectus filius Ioſephus Orlandus laicus caſtri Plebis omnia bona ſua in dotem aliorum canonicatus, & præbendæ in dicta eccleſia caſtri Plebis erigendorum, poſt eius tamen obitum perpetuè donare intendat, ac ex nunc donat. Nos ipſius Eccleſiæ caſtri Plebis proſpero ſtatui, & ſalubri directioni, diuinoque cultui, ac beneficiorum, & miniſtrorum eccleſiaſticorum inea incremento, necnon iuuentuti ciuitatis, & diœceſis caſtri Plebis huiuſmodi in pietate, religione, & eccleſiaſticis diſciplinis, inſtructioni, & profectui conſulere, aliaſque in præmiſſis opportunè prouidere volentes, necnon literarum, & proceſſus huiuſmodi, ac quarumcumque aliarum vnionum, annexionum, incorporationum, applicationum, & appropriationum d. menſæ Capituli, & erigendis parochialibus Eccleſijs inſcriptis hactenus forſan factarum tenores, necnon Confraternitatum ſuppreſſarum, & erigendarum parrochiarum, ac hoſpitalis, & capellæ huiuſmodi fructuum, & decimarum veros annuos valores præſentibus pro expreſſis habentes motu proprio, nō

A *ad alicuius nobis ſuper hac oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia noſtra, & de eiuſdem poteſtatis plenitudine, diuiſionem, diſtinctionem, ſeparationem, aſſignationem, ſuppreſſionem, extinctionem, & alia a d. Anſelmo commiſſario, & viſitatore in præmiſſis, & circa ea facta, decreta, & ordinata cum inde ſequutis quibuſcumque Apoſtolica authoritate tenore præſentium approbamus, & confirmamus, ac rata, & grata habemus, omneſque, & ſingulos tam iuris, quam facti, ac ſolemnitatum etiam ſubſtantialium defectus, ſi qui interuenerint in eiſdem ſupplemus, ac tam Cluſinum, quam Caſtri Plebis Epiſcopos pro tempore exiſtentes, diuiſioni, diſtinctioni, ſeparationi, & aſſignationi per dictum Anſelmum commiſſarium, & viſitatorem, vt præfertur factis, etiamſi fructus, redditus, ac prouentus, & bona cuilibet Epiſcopis, & earum menſæ Epiſcopalibus*
B *prædictis reſpectiue aſſignata ad valorem annuum mille ſcutorum non aſcendant omnino ſtare, & acquieſcere, ac fructibus, redditibus, prouentibus, & bonis per eundem Anſelmum commiſſarium, & viſitatorem, ſic aſſignatis, Cluſinenſi videlicet, ijs, quæ in dominio Senenſi, & alibi extra loca ditioni noſtræ ſubiecti, Caſtri Plebis verò Epiſcopi prædicti, illis, quæ in prædictis ciuitate, & diœceſi Caſtri Plebis, & alijs locis temporali dictioni noſtræ ſubiectis conſiſtunt, contentos eſſe debere, nec quicquam vltra illa, etiam ſub prætextu incompetentis dotis ſuæ cuiuſque menſæ Epiſcopalis prætendere neque ſe inuicem deſuper contra diuiſionis, repartitionis, & aſſignationis huiuſmodi continentiam, & tenorem moleſtare, aut vnum eorum aduerſus alterum agere, vel experiri poſſe decernimus, & declaramus, & nihilominus eiſdem diuiſioni, reparationi, diſtinctioni, &*
C *aſſignationi inhærentes remanentibus dicta menſa Epiſcopalis Cluſinæ illis, quæ in dominio Senenſi, & alibi extra loco ditioni noſtræ temporali ſubiecta inſiſtebant, reliqua verò omnia, & in ſingula illius fructus, redditus, prouentus, & bona in prædicta ciuitatè, & diœceſi Caſtri Plebis, ac alijs locis dictioni noſtræ temporali ſubiectis conſiſtentia, ab eadem menſa Epiſcopali Cluſina de nouo auctoritate, & tenore prædictus, perpetuò ſeparamus, & diſmembramus, illaque ſic ſeparata, & diſmembratas, prædicta menſa Epiſcopali Caſtri Plebis eiſdem auctoritate, & tenore etiam perpetuò applicamus, & appropriamus. Inſuper in dicta Eccleſia Caſtri Plebis, vnum Archidiaconatum futurum in ea dignitate maiorem poſt Pontificalem pro vno Archidiacono, qui caput Capituli eiuſdem Eccleſiæ Caſtri Plebis exiſtat, & inibi præſit, ac tres canonicatus, & totidem*
D *præbendas pro tribus canonicis vltrà quinque alios canonicos ibi exiſtentes, qui omnes inſimul vna cum d. Archidiacono Capitulum huiuſmodi conſtituant, & apud dictam Eccleſiam Caſtri Plebis perſonaliter reſidendo horas Canonicas tam diuturnas, quam nocturnas, aliaque diuina officia ſeruata eccleſiaſtica diſciplina celebrare, & recitare, ac alias ibi in Domino laudabiliter deſeruire debeant, Præterea Confraternitatum ſanctæ Mariæ Alborum nuncupatarum, & ſanctiſſimi nominis Ieſu, necnon ſancti Petri Eccleſiæ, etiam Caſtri Plebis, de dilectorum filiorum modernorum illarum confraternitatum conſenſu, ſaluis tamen eorum iuribus, in parochiales eccleſias, pro tribus illarum futuris Rectoribus, necnon in prioratu, ſeu eccleſia SS. Petri, & Pauli huiuſmodi, vnam vicariam, Prioratum nuncupandum pro vno vicario Priore nuncupando, & vnam cappellaniā*

perpe-

perpetuas, pro vno cappellano perpetuis, qui omnes ſint in presbyteratus ordine, ſeu tali ætate conſtituti, vt ad illum proximus inde temporibus a iure ſtatutis promoueri poſſint, ac Rectores, videlicet, & vicarius ſuæ reſpectiuæ Eccleſiæ huiuſmodi per ſeipſos in diuinis deſeruire, & curam animarum eorum parochianorum pro tempore exiſtentium exercere, ac illis eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrare, cæteraque parochialia onera, ac officia ſubire, capellanius verò ipſum vicarium in prioratu, ſeu eccleſia SS. Petri, & Pauli huiuſmodi ſeruitio, ac curæ animarum illius parochianorum exercitio, miſſarumque celebratione coadiuuare. Confratres verò prædicti in ipſis parochialibus eccleſijs, in quibus eorum confraternitates ſunt inſtitutæ, expenſas pro cuſtodia, & cultu ſanctiſſ. Sacramenti neceſſarias facere, ſingulisque illarum Rectoribus tantum quantum pro miſſis, & alijs officijs celebrandis exponere conſueuerunt, præſtare, & ſubminiſtrare teneantur, omnium verò canonicatuum, & præbendarum eccleſiarum, ac parochialium vicariæ, & capellaniæ huiuſmodi illarum vacatione pro tempore occurrente collatio, prouiſio, & omnimoda diſpoſitio ad d. Epiſcopum Caſtri Plebis pro tempore exiſtentem ceſſantibus reſeruationibus Apoſtolicis, quoad parochiales eccleſias, videlicet, & vicariam huiuſmodi in concurſu ſeruata forma Concilij Tridentini pertineat. Præterea prope dictam Eccleſiam Caſtri Plebis, vel in aliquo conuenienti loco edidi futuro illius Præſule eligendo vnum Seminarium eccleſiaſticum puerorum ciuitatis, & diœceſis Caſtri Plebis huiuſmodi, in eo iuxta formam d. Concilij Tridentini introducendorum authoritate, & tenore præſentis, ſimiliter perpetuò erigimus, & conſtituimus; necnon ab eccleſia Caſtri Plebis à tribus illius canonicis, & duobus capellanis prædictis omnimodam curam animarum parochianorum, iuraque, officia, & exercitia parochialia vniuerſa, vna cum ipſis parochianis, & quæ ad trecenta quinquaginta ſtaria grani, ſummam centum, & ſexaginta duc. auri de Camera, vel circa conſtituentium annuatim, vt etiam accepimus aſcendunt omnibus decimis per incolas, & habitatores Caſtri Plebis huiuſmodi, & illius territorij eiſdem tribus canonicis, & duobus capellanis ratione exercitij curæ animarum huiuſmodi ſolui ſolitis, ſeu debitis authoritate, & tenore ſimilibus pariter perpetuo abdicamus, curamque animarum, ac iura, officia, & exercitia parochialia ſic abdicata cum eiſdem parochianis ad S. Mariæ Alborum, & ſanctiſſimi nominis Ieſu, necnon S. Petri eccleſias in parochiales erectas prædictas iuxta deſignationem deſuper ab ipſo commiſſario, & viſitatore factam transferimus. A prioratu verò, ſeu eccleſia SS. Petri, & Pauli huiuſmodi, cuius fructus, redditus, & prouentus ſub quibus penſio annua 90. ducat. auri ſimilium dilecto filio Ludouico Angeli clerico Firmano, cubiculi noſtri ſecreti præfecto d. authoritate reſeruata exiſtit 300. ducat. ſecund. com. exiſtim. valorem annu. vt ſimiliter accepimus non excedunt, illiusque proprietatibus, & bonis tot, quot ad cenſum, & poſtquam d. penſio ceſſauerit, ex tunc prout ex nunc tot quot ad 30. alia ſcuta monetæ aſcendant, necnon ab hoſpitale ſanctæ Mariæ della Scala nuncupato Senenſ. aliud hoſpitale ſancti Iacobi, & capella S. Io. Euangeliſtæ prope, & extra muros Caſtri Plebis, quæ per gubernatores, adminiſtratores, & officiales eiuſdem hoſpitalis S. Mariæ regi, & gubernari conſueuerunt, ſeu illi forſan vnita, vel eius membra exiſtunt, ipſorum gu-

A *bernatorum, adminiſtratorum, & officialium guberniæ regimine, adminiſtratione, ſuperintendentia, ac omnimoda iuriſdictione, & ſuperioritate eiſdem authoritate, & tenore itidem perpetuò ſeparamus, & diſmembramus, & ſic vnionem de hoſpitali S. Iacobi, & capellæ prædicti, itidem hoſpitali S. Mariæ quomodolibet factá, ſi qua ſit, etiam perpetuò diſſoluimus. Præterea menſa Epiſcopali Caſtri Plebis pro eius dotis augumento, & pro tempore exiſtentis Epiſcopi Caſtri Plebis commodiori ſubſtentatione ruralem, & ſine cura eccleſiam S. Benedicti d. diœceſis Caſtri Plebis, cuius, & illi forſan annexorum fructus, redditus, & prouentus 200. duc. etiam parium ſecundum æxiſtimationem prædictam valorem annuum, & pariter accepimus non excedunt, & quam dilectus filius Vincielus Vincioli Actor eiuſdem eccleſiæ*
B *S. Benedicti intimus cubicularius, & familiaris noſter, ad præſens obtinet, cum primum illam per ceſſum etiá cauſa permutationis, ſeu deceſſum, ſeu quamuis aliam dimiſſionem, vel admiſſionem d. Vincioli, ſeu alias quouis modo etiam apud ſedem prædictam, vel extra dictá curiam, etiam in aliquo ex menſibus, in quibus vacatio beneficiorum eccleſiaſticorum diſpoſitio nobis, & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, ſeu d. ſedi etiam per conſtitutiones Apoſtolicas, ſeu cancellariæ Apoſtolicæ regulas, & alias quomodolibet, & vndecunque reſeruata exiſtit, ac pro tempore fuit, ſeu ordinarijs collationibus etiam per eaſdem conſtitutiones, & regulas, vel literas alternatiuarum, aut alia priuilegia, & indulta eis hactenus conceſſis, & in poſterum concedendis, ſeu etiam de iure communi, vel alias quomodolibet competentibus, & competituris, vacare contigerit. Seminario autem*
C *pro illius fabrica conſtruenda, & pueris alendis, alijſque oneribus ſuportandis, hoſpitale S. Iacobi, & capella huiuſmodi, ita tamen, vt omnes illorum fructus, redditus, & prouentus d. Epiſcopo Caſtri Plebis pro tempore exiſtenti, donec vnio de dicta Eccleſia S. Benedicti ſuæ menſæ Epiſcopali facta prædicta ſuum plenarium ſortita fuerit effectum cedere debeant: necnon pro Archidiaconatus, & canonicatuum, & præbendarum, necnon parochialium eccleſiarum vicariæ, & capellaniæ pro partis electorum, & inſtitutorum dote, illos, & illas pro tempore obtentas congrua ſubſtentatione, Archidiaconatui, videlicet, prioratu, ſeu eccleſia SS. Petri, & Pauli huiuſmodi, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, aut ex alterius cuiuſcumque perſona, ſeu per ſimilem reſignationem d. Franciſci, vel cuiuſuis alterius de illo, ſeu illa in d. curia, vel extra eam, etiam coram notario*
D *publico, & teſtibus ſponte factam, aut aſſecutionem alterius beneficij eccleſiaſtici quauis authoritate collati vacet, etiamſi tanto tempore vacauerit, quod eius collatio iuxta Lateranenſis Concilij ſtatuta ad ſedem prædictam legitimè deuoluta, & prioratus, ſeu eccleſia SS. Petri, & Pauli huiuſmodi diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter, vel alias generaliter reſeruata, ſeu reſeruata exiſtat, & ſuper eo, ſeu ea inter aliquos lis, cuius ſtatum etiam præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, dummodo eius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat. cum annexis huiuſmodi, ac omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis auctoritate, & tenore præſentium etiam perpetuo vnimus, annectimus, & incorporamus, ac ſacriſtiæ d. eccleſiæ Caſtri Plebis pro manutentione vnius clerici, ſeu presbyteri, qui ſacriſtiæ officium inibi exerceat S. Antonij, & S. Saluatoris, necnon tribus poſterioribus canonicatibus, & præbendis,*

 vni

vni videlicet, ſanctæ Mariæ Nouellæ, alteri puerorum
confraternitatum ſuppreſſarum huiuſmodi, & reliquo
per d. Ioſephum, vt præfertur donata proprietatis, &
bona quæcumque parochialibus autem Eccleſijs ſanctæ
Mariæ Alborum ſanctiſſ. nominis Ieſu, & ſancti Petri
50. ſtaria grani pro qualibet ex dictis decimis ratione
exercitij curæ animarum in dicta Eccleſia Caſtri Plebis
ſolui ſolitis, & debitis, necnon & vicariæ tot, quæ ad
centum ſcuta cum hoc quod futurus vicarius ex illis
30. ſcuta prædicto capellano annis ſingulis in terminis
ad id ſtatuendum durante reſeruatione dictæ penſionis
ſoluere debeat, capellaniæ verò poſtquam reſeruatio
penſionis huiuſmodi ceſſauerit, vt præfertur: tot alia,
quæ ſummam dd. ſcut. 30. conſtituant ex proprietati-
bus, & bonis, ac prioratu, ſeu eccleſia SS. Petri, & Pauli
huiuſmodi, vt præfertur ſeparatis, & diſmembratis,
necnon menſæ Capitulari eiuſdem Eccleſiæ caſtri Plebis
B *pro augumento illius diſtributionum quotidianarum*
inter Archidiaconum, & ſingulos canonicos prædictos ho-
ris, miſſis, & alijs Diuinis officijs in d. Eccl. caſtri Ple-
bis perſonaliter intereſſentes, dumtaxat iuxta prouidam
ordinationem deſuper a loci ordinario faciendam diui-
dendorum, & repartiendarum, reliquas omnes, & ſin-
gulas decimas huiuſmodi, ad ducenta alia ſtaria grani,
vt pariter accepimus aſcendentes authoritate, & tenore
præſcriptis ſimiliter perpetuò applicamus, & appropria-
mus, ita quod liceat Epiſcopo caſtri Plebis, & Archi-
diacono, canonicis, capitulo, rectoribus, vicario, ca-
pellano prædictis, necnon dicti Seminarij adminiſtrato-
ribus pro tempore exiſtentibus prioratus eccleſiæ, hoſpi-
talis, capellæ, proprietatum, bonorum, decimarum, &
aliorum per præſentes vnitorum, annexorum, incor-
poratorum, applicatorum, & appropriatorum prædi-
C *ctorum, prout ad vnumquemque illorum ſpectat, &*
pertinet, ac ſpectabit, & pertinebit, corporalem, rea-
lem, & actualem poſſeſſionem per ſe, vel alium, ſeu alios
eorum reſpectiuè nominibus propria authoritate liberè
apprehendere, & perpetuò retinere, illorumque fructus,
redditus, prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta
quæcumque percipere, exigere, & leuare, ac in ſuos, nec
non Epiſcopalis, & Capitularis menſarum Caſtri Plebis,
Archidiaconatus, canonicatuum, & præbendarum, vi-
cariæ, capellæ, ſeminarij, & diſtributionum huiuſmodi
vſus, & vtilitatem conuertere diœceſani loci, vel cu-
iuſuis alterius licentia deſuper minimè requiſita decer-
nentes præſentes literas nullo vnquam tempore, etiam
ex eo, quod motu proprio non iuſtificatis, & verificatis
eorum, ſeu cuiuslibet eorum cauſis, & quod d. Eccleſia
Cluſina ad præſens paſtore, & proprio defenſore careat,
D *emanauerint, neque etiam ven. frater noſter Archiepi-*
ſcopus Senenſis, vti Metropolitanus, nec adminiſtrato-
res, & Gubernatores hoſpitalis S. Mariæ huiuſmodi, ſeu
alij, quicumque in præmiſſis, quomodolibet intereſſe
habentes, ſeu prætendentes, ad hoc vocati fuerint, nec
præmiſſis conſenſerint, aut ex quauis alia cauſa, & oc-
caſione, & quocumque capite vndecunque reſultante,
vel prætextu, ac quæſito colore de ſubreptionis, vel ob-
reptionis, ſeu nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ,
vel alio quopiam defectu notari, impugnari, inualida-
ri, in ius, vel controuerſiam vocari ad terminos iuris
reduci, aut aduerſus illas quodcumque iuris, gratiæ,
vel facti remedium impetrari, ſeu etiam motu, ſcien-
tia, & de poteſtatis plenitudine ſimilibus concedi nulla-
tenus vnquam poſſe neque eaſdem præſentes ſub quibuſ-

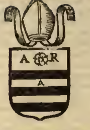
A *uis ſimilium, vel diſſimilium vnionum, annexionum,*
incorporationum, applicationum, appropriationum, &
gratiarum reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationi-
bus, derogationibus, vel alijs contrarijs diſpoſitionibus,
etiam a nobis, vel ſucceſſoribus noſtris Romanis Ponti-
ficibus, etiam in craſtinum aſſumptionis cuiuslibet illo-
rum ad ſummi Apoſtolatus apicem, & alias quando-
cumque, ac ſub quibuſuis temporibus, & formis nec-
non cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs,
alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon ir-
ritantibus, & alijs decretis, & motu proprio pro tem-
pore emanantibus comprehendi, ſed ſemper, & omni tē-
pore ab illis omnibus, & ſingulis exceptas, & quoties ali-
quas contra ipſarum præſentium diſpoſitionem emanari
contigerit, ſub quibus ipſæ præſentes literæ eſſent, aut
viderentur, vel etiam dici poſſent comprehenſæ, toties
illas in priſtinum, & validiſſimum, ac eum in quo an-
B *tea, quomodolibet erant, ſtatum aduerſus omnia, &*
quæcumque in contrarium diſpoſita reſtitutas, repoſi-
tas, & plenarie reintegratas, ac de nouo etiam ſub
quacumque poſteriori data perpetuò tempore exiſtentes
caſtri plebis Epiſcopum, ac Archidiaconatum, canoni-
cos, capitulum, rectores, & alios prædictos, quandocum-
que eligendos, ac eis bene viſa conceſſas, & reualidatas
ſemper, & omni tempore validas, & efficaces exiſtere,
ac plena, & perpetuò roboris firmitate ſubſiſtere, ſuoſq;
integros, & plenarios effectus ſortiri, & obtinere, ac
ab omnibus, & ſingulis, ad quos quomodolibet ſpectat,
& ſpectabit in futurum, quoſque præmiſſa, ſeu eorum
aliqua concernunt, & concernent inuiolabiliter, & in-
concuſſè obſeruari, & adimpleri, illiſque in omnibus,
& per omnia ſtare, ac ita, etiam per quoſcumque iu-
dices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum palatij
C *Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales, etiam de*
latere legatos, dictæque ſedis Nuncios, ſublata eis, &
eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretan-
di facultate, & authoritate, vbique iudicari, & defi-
niri debere, necnon quoad prioratum, ſeu Eccleſiam
SS. Petri, & Pauli huiuſmodi, ac infraſcriptam colla-
tionem, & prouiſionem, prout eſt, ſi attentatum forſan
eſt hactenus, vel in poſterum, quo vero ad alia præmiſ-
ſa ex nunc irritum, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquā
quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit
attentari: demum prædicto Franciſco apud nos de vita,
& morum honeſtate, alijſque probitatis, & virtutum
meritis multipliciter commendato, horum intuitu ſpe-
cialem gratiam facere volentes, ipſumque à quibuſuis
excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque
eccleſiaſticis ſententijs, & pœnis à iure, vel ab homine
D *quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodoli-*
bet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumta-
xat conſequen. harum ſerie abſoluentes, & abſolutum
fore cenſentes, Archidiaconatum prædictum, cuius, &
eiuſdem prioratus, ſeu Eccleſiæ SS. Petri, & Pauli, ac
forſan aliorum illi annexorum fructus, redditus, & pro-
uentus centum ducat. aur. ſimilium ſecundum exiſti-
mationem prædictam, valorem annuum, vt itidem
accepimus, non excedunt, à primæua illius erectione,
& inſtitutione huiuſmodi apud d. ſedem vacan. & de
quo etiam nullus preter nos, hac vice diſponere potuit,
ſiue poteſt, reſeruatione, & decreto obſiſtentibus antedi-
ctis cum annexis huiuſmodi, ac omnibus iuribus, &
pertinentijs ſuis, eidem Franciſco d. authoritate conſe-
rimus, & de illo etiam prouidemus. Quocirca dilectis

filijs

filijs cauſarum curiæ Apoſtolicæ Generali Auditori, ac vicarijs Venerabilium fratrum noſtrorum, Vrbeuetani, & Peruſini Epiſcoporum in ſpiritualibus generalibus per Apoſtolica ſcripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut vnus eorum per ſe, vel per alium, ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta quæcumque, vbi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Epiſcopi pro tempore exiſtentis, & capituli Caſtri Plebis, necnon Archidiaconi, rectorum, vicarij, capellani, & adminiſtratorum Seminarij etiam pro tempore exiſten. prædictorum, ſeu alicuius eorum deſuper fuerint requiſiti, ſolemniter publicantes, eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtẽtes faciant authoritate noſtra præſentes literas, & in eis contenta huiuſmodi ab omnibus ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit inuiolabiliter obſeruari, ac ſingulos, quos ipſa præſentes literæ concernunt, illis pacificè frui, & gaudere, non permittentes ipſos, ſeu eorum quempiam per quoſcumque deſuper quomodolibet indebitè moleſtari, necnon d. Frãciſcum recepto prius ab eo, noſtro, & d. Romanæ Eccleſiæ nomini fidelitatis debitæ ſolito iuramento iuxta formam, quam ſub bulla noſtra mittimus intrecluſam, vel procuratorem ſuum eius nomine in corporalem poſſeſſionem Archidiaconatus, & annexorum, iuriumque, & pertinentiarum ſuorum prædictorum auctoritate noſtra; & defendant intruſum, amoto exinde quolibet detentore, faciendo Franciſcum, vel procuratorem prædictum ad Archidiaconatum huiuſmodi, vt eſt moris admitti, ſibique de illius, ac annexorum eorundem fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus vniuerſis integrè reſpondere, contradictores quoslibet, & rebelles per ſententias, cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo, ac legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus, ſententias, cenſuras, & pœnas ipſas, etiam iteratis vicibus aggrauando; inuocato, & ad hæc, ſi opus fuerit, auxilia brachij ſæcularis, non obſtantibus præmiſſis, ac fel. record. Bonifacij Papæ Octaui prædeceſſoris noſtri, etiam illa, qua cauetur expreſſe, neque extra ſuam ciuitatem, vel diœceſim, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis vltra vnam dietam à fine ſuæ diœc. ad iudicium euocetur, ſeu ne iudices à ſede prædicta deputati extra ciuitatem, vel diœceſim, in quibus deputati fuerunt, contra quoſcumque producere, aut alij, vel alijs vices ſuas committere audeant, vel præſumant, ac in concilio generali adita de duabus dietis, & quatenus opus ſit noſtra de non tollendo iure quæſito vnionibus committendis ad partes, vocatis intereſſe habentibus, & exprimendo annuo valore ſecundum æſtimationem prædictam, tam beneficij vniendi, quam illius, cui fit vnio, necnon Lateranenſis Concilij nouiſſimè celebrati, vniones perpetuas, niſi in caſibus à iure permiſſis fieri prohibentis, alijſque Apoſtolicis, ac in ſynodalibus prouincialibus vniuerſalibus, & alijs Concilijs æditis, & ædendis ſpecialibus, vel generalibus conſtitutionibus, vel ordinationibus, nec non Eccleſiæ Cluſinæ, & hoſpitalis Senenſis huiuſmodi, ac quorumuis aliorum locorum, & beneficiorum, etiam à quibus aliqua ex beneficijs prædictis forſan dependent iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis illis, eorumq; Præſulibus pro tempore exiſtentibus ſuperioribus, capitulis, gubernatoribus, & perſonis in genere, vel ſpecie

A ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, & irritantibus, & alijs decretis, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus conſiſten. ſeu etiam ad inſtantiam, ſeu ſupplicationem Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum quorumcumque, ac alias in contrarium quomodolibet, etiam iteratis vicibus conceſſis, confirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non iam per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret; illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſè harum ſerie derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque; aut ſi aliqui B ſuper prouiſionibus, ſeu conceſſionibus ſibi faciendis de huiuſmodi, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis, ſeu hoſpitalibus in illis partibus ſpeciales, vel generales d. ſedis, ſeu legatorum eius literas impetrauerint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſeruationem, & decretum, vel alias quomodolibet ſit proceſſum, quas quidem literas, & proceſſus habitos per eaſdem ad prioratum, ſeu SS. Petri, & Pauli, ac S. Benedicti Eccleſias, necnon hoſpitale ſancti Iacobi, & capellam huiuſmodi volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis, quoad aſſecutionem beneficiarum, ſeu hoſpitalium aliorum præiudicium generari, ſeu ſi pro tempore Epiſcopo Caſtri Plebis exiſtenti, & prædictis capitulo, vel quibuſuis alijs communiter, aut diuiſim ab eadem ſit ſede indultum, quod ad receptionem, vel prouiſionem alicuius minimè teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, ſuſpendi, C vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, & de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem, & quibuslibet alijs priuilegijs, indultis, & literis Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis prouiſio, quod propter vnionem, annexionem, interpretationem noſtras prædictas prioratus, ſeu ſanctorum Petri, & Pauli, & ſancti Benedicti, necnon hoſpitalis ſancti Iacobi, & capellã huiuſmodi debitis non fraudentur obſequijs, ſed earum congruè ſupportentur onera conſueta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, ſuppreſ- D ſionis, erectionis, inſtitutionis, abdicationis, tranſlationis ſeparationum, diſmembrationum, diſſolutionis, vnionis, annexionis, incorporationis, applicationum, approbationum, decretorum, abſolutionis, collationis, prouiſionis, mandati, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac SS. Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo primo, quinto idus Nouembris, Pontificatus noſtri anno decimo.

1. FABRITIVS Paulutius Foroliuienſis è nobilibus Comitibus Calbalo, eruditus, doctuſque Prælatus, Clementiq; 8. in paucis earus, Romanęque Aulæ peritus, & candore morum præcipuus, B dignus profectò fuit, quem Clemens Octauus in nouę Ciuitatis Præſulem deligeret. Hic tamen cum exceſſiſſet Clemens, ſucceſſiſſetq; Vndecimus Leo, breuiſſimus Pontifex fuit, nondum præconizatus, vt vocant, neque conſecratus; ſub Pauli V. Pontificatu iterum Plebis Ciuitatis primus Epiſcopus pronuntiatus eſt, atque ab eodem Pontifice inauguratus die 3. menſis Augusti anno 1605. adeo verò contentis viribus nouam Eccleſiam ad omnem pietatem inſtituendam ſuſcepit, vt nihil omiſerit, quæ antiquæ probitatis Paſtorem addicere viderentur, ſcientia ſacrarum literarum ita valuit, vt commentariorum libros tres reliquerit ſui ingenij, pietatiſque haud obſcurum monumentum futurum, ſi beneficio, liberalitateque Franciſci Paulutij nepotis, apud quem aſſeruantur, aliquando lucem aſpiciant. Hic profectò dignus eſt, C quem ſummi Romani Pontifices Congregationi ſacri Concilij à ſecretis præfecerint, cum in eo rediuiuę virtutes apparerent illius olim Franciſci Paulutij, Comitis Calbolo, qui tribus ab hinc ſæculis ſub Ioanne Vigeſimoſecundo Sarſinæ Præſul, pro Apoſtolica ſede Æmiliam Prouinciam conſultiſſimè frenauit, vt ſuo loco poſtea dicemus. Interim ad Fabritium redeamus, qui cum anno Iubilæi, hoc eſt 1625. Romam ſe contuliſſet, Apoſtolorum limina inuiſurus, ibi correptus febri è viuis, vt vixit, ſanctè deceſſit, itaut iam in illum illud pſalmi meritò quadrare poſſe videatur, Glorificent eum in eccleſia Plebis, & in cathedra Seniorum laudent eum. Deceſſit autem 3. Kal. Februarij eiuſdem anni, ſepultuſque eſt apud ſanctam D Mariam de Vallicella, quam candidum Puteum vocant, vbi in pauimento ſupra ſepulchrum ex candido marmore, ad dexteram eius gentilitia ſtemmata ſpectantur, tres ſcilicet nigræ, item croceæ regulæ tres aureum campum ſecantes, ſupra quas toſa rubet addecus, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Fabritio Paulutio nobili Foroliuienſi, primo Ciuitatis Plebis Epiſcopo eximia iuriſprudentia, & ſacrarum literarum eruditione ſpectabili, cuius opera haud fruſtra Chriſti Reipub. poſtea fuit. Franciſcus Paulutius Aduocatus patruo amant. ac benem poſuit. Obijt ætatis anno lxix. iij. Kal. Februarij M. DC. XXV.

A 2. Fr. CELSVS Zanes Florentinus ord. Minorum de obſeruantia, Vrbani Octaui Pont. Max. Theol. Paolutio ſucceſſit, ſecundus Ciuit. Plebis Præſul die 19. menſis Februarij anno 1625. Is honeſtis natus progenitoribus, adoleſcens adhuc Fráciſcani inſtituti rigorem profeſſus eſt, itaque literis operam dedit, vt in præcipuis ſui ordinis nobiliter diſciplinatis numeraretur, cum Italicis, tum extra Italiam Accademijs egregiè notus, ſiquidē in Pariſino ſtudio eum verſaretur, in Aula Maphæi Barberini per id tempus apud Regem Galliæ Nūtij, Theologi perſonam ſpectatiſſimè geſſit. In Italiam deinde reuerſus, diuerſos ſui inſtituti honorificos gradus percurrit fœliciter, egregijque concionatoris in pleriſque nobilioribus Italiæ Ciuitatibus partes cumulatè impleuit. Deinde ad B Epiſcopalem ſedem prouectus, Eccleſiam ſibi creditam ſumma pietatis, moderationiſque laude adminiſtrauit, donec anno 1629. eo munere vltro exolutus Romam reuerſus eſt, liberiorem operam Pontifici Maximo impenſurus; quippe capellæ Aſſeſſor, ac ſummis Pontificis Confeſſarius declaratus eſt, cui adhuc ſuperſtiti in ornamentum Eccleſiæ tota Romana Aula ampliorem dignitatem precatur, ac ſpondet.

3. SEBASTIANVS Riccius è Cingulo, olim in Archiepiſcopatu Mediolanenſi Vicarius criminalis, ab Vrbano Octauo Ciuitatis Plebis adlectus eſt anno 1629. die 17. menſ. Decemb. obijt 1638.

4. SEBASTIANVS Carcaraſius Romanus, Sebaſtiano ſucceſſit anno 1638. 17. Aprilis, ab Vrbano Octauo creatus, cuius erat ſecretus, vt C aiunt, capellanus. Romæ obijt an. 1643. die 24. Ianuarij, ſepultus in eccleſia ſanctæ Catharinæ de Rota.

5. Fr. REGINALDVS Lucharinus è Triuio Vmbriæ, ordinis Prædicatorum, Sacri Apoſtolici Palatij Magiſter, ab Vrbano Octauo huius Eccleſiæ quintus Epiſcopus electus hoc eodem an. 1643. menſe Februario, pauloque poſt conſecratus, gregem ſibi commiſſum verbo, & exemplo paſcit.

CIVITATIS CASTELLANÆ EPISCOPI.

D

ARbitrantur, plerique, neque improbabiliter, Ciuitatem Caſtellanam, ibi hoc tempore ſituatam eſſe, vbi antiquitus fuit antiquorum Feſcennium, in ea Etruriæ parte, ab Argiuis ædificatum,

catum, quæ pertinet ad Faliſcoa, vt Blondus, ac Volaterranus oſtendunt. Foſcennium illud appellant; tametſi Straboni, Plinioque Feſcennia ſit, vnde apud antiquos Poetas Feſcennini verſus traxere cognomen, in nuptija, ac lætabilibus rebus caniari ſoliti, vt Feſtus affirmat. Nec defuere qui dicerent, hanc Veientium fuiſſe ciuitatem, quæ decem annorum a Romanis obſidium, pertinax, reniteoſque potuerit tolerare. Qui tameo à vero videntur abire, vt rectè viſus eſt adnotaſſe Antonius Maſſa lib. de rebus Faliſcorum. Etenim Dionyſius Alicarnaſſæus ſcribit, antiquam Veiam non amplius duodecim milliaribus abfuiſſe à Roma, pluſquam dimidio, cum tameo hoc tempore inter Romam, Caſtellanamque Ciuitatem viginti milliaria intereſſe experiamur. Illam ſupinus collis extollit, quem rurſus circumadiectæ rupes exaſperant, hoſtibuſque impenetrabilem faciunt ſupetnæque, nec procul Flaminiam viam proſpectat, ſat conſtat cum fortuna, antiquum etiam omiſiſſe nomen, ideoq; apud ſcriptores, vel eiuſdem mentio rara, vel ſub antiquis nominibus legentibus minus cognita ſub nouo Ciuitatis Caſtellanæ nomine, eius prima mentio habetur, in translatione corporum ſanctorum Abuodij, & Abundantij, quæ ſub Othone Tertio ſolemni ritu celebrata eſt anno 998. quamquam interim haud negandum ſit, multo ante Epiſcopali dignitate fuiſſe ornatam, cum iam inde ſalubri Romanorum Pontificum iugum libens, volenſque acceperit, Chriſtianaque ſacra ſub Pontificis Lini temporibus, amplexara eſt, quando ſcilicet illa regio eſt Euangelij Chriſti luce perfuſa. Ciuitatis Caſtellanæ Præſules immediatè Apoſtolicam ſedem adorant, inque Romanæ Prouinciæ numeratur Eccleſijs. Huic Eccleſiæ Fallentana olim vnita fuit, inde Quartus Alexander Pontifex deſolatam, cenſuque propemodum deſtitutam, Galleſiam ſedem adiunxit, anno ſalutis 1252. ſui verò Pontificatus anoo primo, perdurauitque fœdus vſque ad aonum 1562. deinde Pius Quartus vtramque Eccleſiam iuſſit rem ſuam ſeorſum agere, attribuitque iam olim viduatæ Galleſiæ Paſtorem proprium, quæ vix ſeptem anoos, ab altero abiuncta Paſtore compleuit, iterumque anno 1569. cum Ciuitate Caſtellana ſocietatem inire ad perenoitatem, vt poſtea dicemus, compulſa eſt, vt pauperiem, qua præmebatur, leuius toleraret. Nec proſperiorem Hortana Eccleſia exitum habuit; ſiquidem cum tam ipſo, quam Hortana, haud reſpondente cenſu, inopia laborarent, iungere fœdus coactę ſunt, quo communicato cenſu vtriuſque ſubleuaretur ioopia, atque ita factum eſt, vt tres olim diſiunctæ Eccleſiæ vnum demum Paſtorem agnoſcerent, atque ditarent, vt ſplendidius Epiſcopalem poſſet ſuſtinere perſonam; Itaque de ipſis ſeorſum loquemur vſque ad vnioocm, atque ſuis locis, ne deinde cogamur repetere, quod ſemel dixiſſe ſat erit. Caſtellanæ modo Ciuitatis Præſulum ſeriem explicabimus, cuius cathedralis Deiparæ Virgini dedicata eſt, quam ex illius Eccleſiæ ſcripturis diligenter eruimus, quas Archiepiſcopus Gozadinus coniunctarum hoc tempore Eccleſiarum Epiſcopus nobis communicauit, quibus additis alijs monumentis, actibuſque conſiſtorialibus, ſperamus completiorem omnino futuram.

1. CRESCENTIANVS Ciuitatis Caſtellanæ Epiſcopus, io exquirendis SS. Martyrum corporibus diligentiſſimus fuit, temporibus Othooia Tertij Imperatoris, hoc eſt anno 998. cumque aliquando accidiſſet B. Adelbertum corpore ſanctorum Martyrum Abuodij, & Abuodantij ſub Soracte monte, Creſcentianæ diœceſis, reperire adeo amiſſarum reliquiarum dolore contabuit, ſive æmula pietate, illuc miſſis effoſſoribus, iterum voluerit experiri, an ibi adhuc reliquū foret, quod poſſet ſuæ deuotioni facere ſatis, nec voto fraudatus eſt: etenim cum diligenter effodiont, ſolumque verſant in omnem partem, ex inſperato in ſanctorum Marciani, filijque Ioannis corpora inciderunt, à ſancto Abundio ſacro fonte abluti, eādem conſtantiſſimè tulerant palmam Martyrij, ibique à S. Theodora cum Abundio, Abundantioq; nuper reperta, honorificè fuerant tumulati. Itaque repertum theſaurum, Galleſij, ac Polimartij aduocatis Epiſcopis ſolemni ritu intulit io Ciuitatē Caſtellanam, ibique hactenus honorificentiſſimè aſſeruantur, octaua ipſa die Dominicæ Apparitionis. Extat hiſtoria horum ſanctorum Martyrij, eorundemque translationis Romæ impreſſa, anoo 1584. quæ ſi tacuiſſet, oulla Creſcentiani mentio fortaſſe dimanaſſet ad poſteros.

2. BENEDICTVS Caſtellanæ Ciuitatis, & Falaritanæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſit priuilegio Benedicti Noni Eccleſiæ Syluæ candidæ, anno 1033. in hunc modum: Benedictus Fallaricanæ, & Caſtellanæ Epiſcopus; tunc enim hę duæ Eccleſiæ ſimul vnitæ erant, ac deinceps.

3. PETRVS Epiſcopus Caſtellanæ Ciuitatis Concilium Romanum ſub Nicolao Secuodo celebratum ſubſcribit anno 1059. menſe Aprilis. In codice autem vaticano numero 1984. vt innuatur huius Epiſcopi oomen, ex more rudis illius ſæculi litera P. præponitur tantum, vt inde eruatur, vel Petrum, vel Paulum illum fuiſſe appellatum.

4. PETRVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus diplomati cuidam Honorij Secundi Pontificis in Eccleſiam Piſanam fauorabili ſubſcribit 1126.

5. PETRVS autem Petro ſucceſsit, Lateranoque Concilio interfuit ſub Alexādro Tertio 1579. ann. verò 1183. quatuor aras ſacrauit, in eccleſia S. Mariæ Fallarenſis ſuæ diœceſis, vt legentibus prodit hac ratione marmor inciſum.

Hoc altare dicatum eſt à Petro Caſtellanæ Ciuitatis Epiſcopo in honorem SS. Martyrum Coſmæ, & Damiani, ac S. Thomæ Epiſcopi Martyris, die iij. Martij, anno ab Incarnatione Domini M.C.LXXXIII.

6. ROMANVS, huic ſcribit Honorius III. epiſtola 139. & 188. ex eiuſdem Pontificis regeſto, conſecrauit eccleſiam S. Cæſarij de Vignali, Innocentij III. temporibus anno 1210. vbi in duabus aris conſecratis altera à Gerardo Nepenſi Epiſcopo, altera à Petro Hiſmaeli Præſule Sutrino, diuerſorum ſanctorum reliquiæ honorificè conditæ ſunt, vt tabula marmorea habet, quæ cum Eccleſia illa poſtea diruta eſset cum reliquijs

in

in ſanctæ Clare eccleſiam translata eſt. Inſcriptio autem eſt huiuſmodi.

In nomine Domini, amen.
Anno Domini MCCX. Pontificatus Domini Innocentij Tertij Papæ, menſe Martij die quarta, indictione xiij. in hac eccleſia B. Caſarij Martyris duo ſunt conſecrata altaria, primum ad introitum Eccleſiæ, conſecratum à Gerardo Nepeſino Epiſcopo ad honorem Dei, & B. Liberatoris Martyris, & B. Lucæ Euangeliſtæ, in quo ſunt recondita reliquiæ B. Saturnini Martyris, & aliorum, & ſecundum iuxta aliud, & eſt conſecratum à Petro Hiſmaelis Epiſcopo Sutrino, ad honorem Dei, & B. Ioannis Baptiſtæ, in quo ſunt recondita reliquiæ B. Marini, & B. Cerenię Martyrum, & aliorum, remiſſio peccatorum annuatim poſita. Hoc factum eſt tempore presbyteri Petri ſanctæ Mariæ clerici, & ſociorum eius, & Epiſcopus Romanus Ciuitatis Caſtellanæ, vna cum prædictis Epiſcopis conſecrauit.

7. N. Ciuitatis Caſtellanæ Epiſcopus conſecratus ab Honorio Tertio anno 1217. Pontificatus 4. ex reg. vatic.

8. NICOLAVS ille eſt, qui à Greg. IX. ad Viterbienſem Eccleſiam translatus eſt an. 1233. ex bulla eiuſdem Pontificis, vt in eiuſdem regeſto cernere eſt. Huic idem Pontifex ſcribit, eidemq; mandans anno quinto ſui Pontificatus, vt priuatas, communeſque rationes Abbatię S. Saluatoris omni qua poſſit ope maiori tueatur contra populum Vrbeuetanum, qui eiuſdem cœnobij quædam caſtella tyrannicè ſatis ſui fecerat iuris.

9. PETRVS Rubeus electus anno 1253. ab Innocentio Quarto, Pontificatus decimo, 4. Kal. Auguſti, ex reg. vatic. ep. 45. fol. 201.

10. NICOLAVS Abbas S. Seueri ord. Præmonſtratenſis Vrbeuetanę diœceſis, electus Epiſc. C. Caſtellanæ à Clemente Quarto anno 1265. 8. Kal. Octob. ex reg. vatic. ep. 150. fol. 36.

11. IACOBVS Canonicus Vrbeuetanus, præficitur in Epiſcopum C. Caſtellanæ à Nicol. Tertio anno 1279. non. Maii, reg. vatic. ep. 35. f. 246. anno tertio.

12. Fr. IOANNES Mayueſius ord. Præd. ſucceſſit Iacobo ex Priore S. Mariæ in Grado defunctus eſt ann. 1288.

13. Fr. MONALDVS ord. Minorum à Nicolao Quarto anno 1288. 12. Kal. Iulii electus eſt, caſſata electione Iacobi eiuſdem Eccleſiæ Archipresbyteri, & Angeli Archipresb. Viterbienſis, ex regeſt. vatic. epiſt. 82. fol. 21. anno 1.

14. Fr. GODEFREDVS ord. Minorum, defuncto Monaldo à capitulo poſtulatus, à Clemente Quinto confirmatur anno 1306. non. Iunii ep. 184. Viam vniuerſæ carnis ingreſſus eſt an. 1324.

15. GVILLELMVS ord. Carmelitarum electus Epiſcopus Nimocienſis, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 9. Kal. Martii anno 1324. à Ioanne Vigeſimoſecundo, caſſatis electionibus Gregorii de Vrbe ſcolaſtici Morinenſis, & Gotefridi de Ciuitella clerici Vrbeuetani à capitulo in contentione celebratis, præfuit ann. ſeptem, & ad Eccleſiam Ilernienſem translatus fuit ann. 1331. ex reg. vaticano.

16. Fr. FRANCISCVS Onii Eugubinus ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini electus 2. non. Decemb. 1331. Obiit ann. 1348. ex eodem reg.

17. IOANNES Archipresbyter Viterbienſis Eccleſiæ, electus Epiſcopus a Clemente Sexto, anno 1348. 17. Kal. Ianuarii ann. 7. ep. 137. fol. 88. obiit 1359.

18. Fr. STEPHANVS de Viterbio ord. Eremitarum ſancti Auguſtini electus ab Innocentio Sexto anno 1359. 4. id. Iulii, ex reg. vatic. epiſt. 51. fol. 45. anno 7.

19. IOANNES in Caſtellanæ Ciuitatis Præſulem electus anno 1377. poſtrema die menſis Aprilis ſpondet ſe ſoluturum Apoſtolicæ Cameræ, quod ex ſolito ſoluendum erat, ex eodem lib.

20. MARSILIVS huius Eccleſiæ Præſul extitit poſt Ioannem, ex lib. obligat. Bonifacii Noni, fol. 58.

21. ANGELVS ſucceſſit Marſilio, ex eod. lib. Deceſſit autem 1395.

22. IOANNES de Arcionibus, ſiue de Marchionibus Romanus electus à Boniſacio Nono anno 1395. vltima die expirantis menſis Aprilis, pro Angelo, proque Marſilio, tardioribus in ſoluendo, Cameræ Apoſtolicæ fecit ſatis, ex eodem lib. Huius etiam mentio extat in fundatione capellæ ſancti Nicolai, facta à Petro de Summis Neapolitano, per idem tempus Caſtellanæ Ciuitatis Gubernatore, atque Rectore. Deceſſit autem Ioannes anno 1406.

23. Fr. STEPHANVS ord. Minorum è Ciuitate Caſtellana, cum Termularum Epiſcopus eſſet, ad ſuæ Patrię Epiſcopatum aſſumptus eſt Septimo Innocentio ſedente, anno 1406. nonis Iulii. Deceſſit vero 1414. poſtremumque ſuum condidit teſtamentum die 17. menſis Aprilis eiuſdem anni.

24. Fr. GEORGIVS ord. Minorum, demortuo Stephano ſuffectus eſt à Ioanne Vigeſimotertio anno 1414. 13. Kalend. Octobris Bononiæ: fato deinde functus eſt 1431.

25. SANCTES Epiſcopus Hortanus ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1431. Deceſſit verò 1435. poſtremuſque Epiſcopus fuit huius Ciuitatis, antequam cum Hortana coniungeretur.

26. VALENTINVS Narnienſis Canonicus, Hortæque Pontifex, ſucceſſit demortuo, ſub quo Hortenſis, Caſtellanaque Eccleſia Eugenio Quarto Pontifice ſummo iubente perpetuum ierunt in fœdus anno 1437. cuius quidem conuerſionis rerum hic ſubiiciendam bullam curauimus, quod Pontificis conſilii expreſsè cauſas contineat.

EVGENIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Ad futuram rei memoriam.

SAcroſancta Romana Eccleſia, quæ ſuper vniuerſas Orbis Eccleſias obtinet Diuina inſtitutione primatum, circa ſtatum Eccleſiarum omnium, præſertim Ca-

the-

thedralium, earumque profectus, velut pia mater de filiarum neceſſitate ſollicita excogitat vigilanter, & prouidenter intendet, vt quandoque etiam per miniſterium vnionis accommode prout locorum, & temporum qualitas exegit, & illarum vtilitas perſuadet Eccleſiarum, ipſarum ſtatim ſtudeat efficaciter prouidere. Attendentes itaque, quod Hortanæ, & Ciuitatis Caſtellanæ, quæ dudum fuerant proprijs facultatibus opulentes, adeo propter diuerſas calamitates, & ſuccedentium temporum, ſiniſter euentus, quibus partes illæ præ dolor afflictæ fuere in earum redditibus, & facultatibus tenuæ factæ, & exiles exiſtunt, quod propter inopiam, & tenuitatem huiuſmodi redditiuum, & prouentuum Præſules in illis ſubſtentare non poſſunt, & propterea Pontificalis in eiſdem vileſcit auctoritas, Epiſcopali dignitati reuerentia debita minimè exhibetur, Præſuleſque ipſi in ſuorum conſeruatione iurium, & regalium, ac defenſione, eorumque redditiuum plurimum impotentes, cum reuera ad huiuſmodi iura tuenda non ſolum circumſpectionis induſtria, ac ſollicitudo pontificalis curiæ præfectum adducant, quinimo potius ſufficientia facultatum, ac moti conſideratione, cupienteſque ipſarum pauperum Eccleſiarum indigentiæ ſubuenire, ac ſtatum vtriuſque vnionis miniſterium ſalubriter formare, dum ambæ ipſæ Eccleſiæ ſub vnum, & eiuſdem Præſulis moderamine, atque cura reductæ fœliciter ex ipſarum vnita potentia, vtriuſque vnicus Præſul in eis valeat commodius reſidere, ſua iura defendere, & commiſſos ſibi populos fœlicius gubernare. Itaque pro euidenti ipſarum Eccleſiarum vtilitate conſiderantes vnionem huiuſmodi nedum fore proficuam, ſed admodũ neceſſariam, laudabilemque, & etiam opportunam præmiſſis ſuadentibus, & alijs rationabilibus cauſis ad id animum noſtrum mouentibus, maturaque deliberatione perhibita, motu proprio non ad alicuius ſuper hoc nobis oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera liberalitate C. Caſtellanæ, Hortanam, & Hortanæ C. Caſtellanam Eccleſias antedictas de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentium perpetuò vnimus, annexìmus, & incorporamus; ita quod altero ex Præſulibus earundem Eccleſiarum, qui nunc ſunt, cedente, vel decedente, aut alias, & eiuſdem Eccleſijs alias quomodolibet dimittente, ſeu altera alio quouis modo vacante, ex tunc ambæ ipſæ Eccleſiæ per vnicum Præſulem, qui Hortanæ, & C. Caſtellanæ, & C. Caſtellanæ, & Hortanæ Epiſcopus nuncupetur, ſalubriter gubernetur, liceatque ſuperſtiti, ſeu ſucceſſori ex Præſulibus per alius alterius Eccleſiæ ſic vacantis, & ciuitatis, & diœceſis in ſpiritualibus, & quantum ad ipſum Eccleſiæ ius, proprietatemque pertineant in temporalibus, corporalem poſſeſſionem apprehendere, & perpetuò retinere, fructuſque, necnon redditus, & prouentus, emolumenta, obuentiones, & iura quæcumque ad menſam Epiſcopalem ipſius alterius Eccleſiæ pertinentia percipere, & habere, ac in ſuos, & ipſarum ſic vnitarum Eccleſiarum vſus, & vtilitates conuertere, cuiuſcumque licentia ſuper hoc minimè requiſita, volentes, & authoritate Apoſtolica decernentes, quod huiuſmodi vnicus Epiſcopus, qui eiſdem Eccleſijs pro tempore præſidebit, vno anno in altera, & alio anno in reliqua ipſarum Eccleſiarum alternatis vicibus chriſma conficere teneatur, ordinationum quocumque tempore, & celebrationum vices eiſdem Eccleſijs, ac earum ciuitatibus, & diœceſi diſtribuat, portiones æquas vnicuique tribuendo, quodque in qualibet earum diœceſi pro eiuſdem ſubſidio annis ſingulis celebret ſynodum, prout fieri conſuetum, & in qualibet earundem ciuitatum, & diœceſis curia teneatur continuè ad iuſtitiam miniſtrandam, & iuriſdictionem Epiſcopalem inibi exercendam cum vicarijs, & officialibus conſuetis, ac etiam cum ijſdem Præſul in Hortana, & C. Caſtellanæ, cum autem in Ciuit. Caſtellana, & Hortanæ Epiſcopus appelletur, & ſic deinceps Eccleſiæ ipſæ ſub vno paſtore, & Antiſtite continuentur præmiſſis intitulationibus perpetuis temporibus gubernentur, quodque cedente, vel decedente, ac translato ipſo vnico Epiſcopo, ſeu alijs Eccleſijs ipſis vacantibus canonici, & ambo capitula Eccleſiarum præfatarum vocatis ad hoc qui fuerint euocandi, congregari debeant pro electione futuri Pontificis celebrãda in loco vbi Epiſcopus deceſſit, ſi tunc ipſis per obitum vacare contingat, ſi verò aliter quàm per obitum Eccleſias memoratas vacare contigerit, fiant electiones huiuſmodi temporibus vacationum ipſarum alternis vicibus in ciuitatibus, vel diœceſi antedictis, ita quod propter vnionem, annexionem, & incorporationem huiuſmodi præfatæ Eccleſiæ in ſpiritualibus lædi, ſeu aliqua in temporalibus non poſſint detrimenta ſubire. Nulli ergo &c. noſtræ vnionis, annexionis, incorporationis, voluntatis, & conſtitutionis infringere &c. ſi quis &c.

Datum Bononiæ, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo, &c.

Interfuit Valentinus Florentino Concilio anno 1439. anno verò 1442. ad Aſculanam Eccleſiam translatus eſt.

30. LVCAS, ex Canonico Bononienſi, creatus eſt Epiſcopus Ciuitatis Caſtellanæ, atque Hortanæ, Eugenio Quarto ſedente anno 1442. nonis Februarij eiuſdem anni, quo etiam tempore Monaſterium ſancti Georgij, prope Hortam Epiſcopali menſæ ſuffectiurum acceſſit, Lucas autem deceſsit in exordiente anno 1443.

31. ANTONIVS Stella è Ciuitate Caſtellana, ex Cathedralis Canonico ab Eugenio Quarto aſſumptus fuit ad ſuæ Patriæ Epiſcopatum an. 1443. mortuus autem eſt anno 1455. ſepultuſque eſt in Cathedrali, vbi anno 1619. Iulius Stella eius propior affinis, in eiuſdem promeritam laudem hoc epitaphium affigendum curauit.

D. O. M.

Antonio Stellæ ab Eugenio Quarto Pontifice Maximo anno Domini M.CCCC.XLIII. ob doctrinam, & rebus gerendis ſolertiam, tam ad Caſtellanæ, quam Hortanæ Ciuitatis annexum Epiſcopatum prouecto, velut inter maiores ſuos prælucenti Stellæ cognominis Iulius V.I.D. Prothonotarius Apoſt. S. Laurentij in Damaſo Canonicus, & Alexandri Peretti Cardinalis Montalti intimus familiaris, in poſterum memoriam monumentum ſtatuendum curauit, anno D. M. DC. XIX.

32. Fr. NICOLAVS Palmerius Siculus, ordinis ſancti Auguſtini Cathacenſis antea Epiſcopus in Calabria translatus eſt anno 1455. verum fato functus eſt 1467. Romæ tumulatuſque eſt apud ſanctum Auguſtinum, vide de eo plura infra in Epiſcopis Hortanis.

33. ANTONIVS Epiſcopus Caſtrenſis, à Paulo

lo Secundo ad hanc Eccleſ. translatus eſt 1464. Deceſsit autem 1473.

34. PYRRHVS, ſiue Petrus Ayoſſus Troianus, electus eſt à Sixto Quarto Pontifice Maximo 1473. ab Innocentio verò Octauo translatus eſt ad Eccleſiam Sueſſanam 1486. prid. non. Septem.

35. ANGELVS Pechinolus Caſtellanæ Ciuitatis Canonicus, atque ciuis, ab Innocentio VIII. ſumma ſuorum ciuium acclamatione, ad Patriæ ſedem ſubuectus eſt, die 4. menſis Auguſti anno 1486. eodemque anno Nuntius Apoſtolicus in Pannoniam miſſus eſt, proque Apoſtolica ſede pluribus Ciuitatibus in corruptum ius dixit. Deceſsit autem in Centumcellenſi Ciuitate, eiuſdem loci adminiſtrator anno 1492. cuius in Patriam relatum cadauer in Cathedrali cum hoc epitaphio tumulatum eſt.

D. O. M.
Angelo Pechinolo Ciuitatis Caſtellanæ, &
Hortanæ Epiſcopo, Innocentij VIII. Pont.
Max. ad Hungariæ Regna Nuncio, Secretario Apoſtolico, Arcis Ciuitatis Vetulæ
Præfecto, Viro religione, doctrina, & eloquentia claro, rebus optimè geſtis, in maxima de ſe expectatione ſublato, anno
MCCCCLXXXXII. menſ. Octob. cuius oſſa de Ciuitate Vetula translata hic requieſcunt. Franciſcus, Ludouicus, Stephanus,
Hercules, & Timotheus Petri Angeli filij
Patruo magno fecerunt, anno Domini
M. D. LXXIX.

36. HENRICVS Brunus, ſiue vt alii volunt de Fenna, cum Alexandro Sexto eſſet à ſecretis, ab ipſo, bis duabus Eccleſiis ſimul iunctis Pontifex præpoſitus fuit anno 1493. ac poſt annos 5. Tarentinus Archiepiſcopus euaſit anno 1498. die 24. menſis Septembris.

37. GEORGIVS ſucceſsit Henrico an. 1498. die 24. menſis Septembris, qui cum in eo munere vix triennium expleſſet morte ſublatus eſt.

38. LVDOVICVS electus eſt 1501. defunctus autem eſt 1503.

39. IOANNES Brochardus, natione Germanus, ac Baſilicæ Decanus Vaticanæ ſub Alexandro Sexto Ceremoniarum, vt vocant Magiſter, à Iulio Secundo Pontifice Maximo electus eſt Caſtellanæ, Hortanæque Eccleſiæ Præſul anno 1503. die 29. menſis Nouembris. Hic Referendarius Apoſtolicus fuit, ſcripſitque Alexandri Sexti Diaria, Iuliique Secundi, tanta libertate ſcribendi, veritatiſque candore, vt ſimul delectent, ſimul in admirationem trahant lectorem, tametſi barbarè ſcripta ſint, exulentque à ſalibus, adeo veritas omni fuco exuta placet, adeo candidos penetrat animos. Romæ deceſsit anno 1506. die 6. menſis Maii, tumulatuſque eſt apud S. Mariam de Anima.

40. Fr. FRANCISCVS de Frãceſchinis Hortanus, ordinis Minorum Pœnitentiarius, atque à Confeſsionibus Iulii Secundi, electus anno 1506. die 29. menſis Maii. Hic Lateranenſi Concilio interfuit anno 1512. ſub Clemente vero Septimo nuntium Epiſcopatui remiſit anno 1523.

41. PAVLVS Cardinalis Cęſius harum Eccleſiarum perpetuus adminiſtrator aſcitus eſt, quas

A vtique Præſul adminiſtrauit vſque ad annum 1538. quo quidem tempore è vita deceſsit.

42. LVCAS Sabellus Romanus in actibus huius Epiſcopatus reperitur illarum duarum Eccleſiarum tanquam Præſul electus per Procuratorem poſſeſsionem iniſſe die 6. Auguſti anno 1537. quamuis hoc Acta Conſiſtorialia non habeant, quin produnt, Pomponium Cecium Romanum Cardinali Cæſio ſucceſsiſſe; quamobrem poteſt Sabellus Caſtellanæ Ciuitatis fuiſſe electus Epiſcopus, tametſi in Conſiſtorio non acclamatus, aut certè interim fato ceſsiſſe, aut ad alteram Eccleſiam fuiſſe translatus, itaque eius memoriam mortalibus excidiſſe.

4:. POMPONIVS Cecius Romanus, vir ſanè doctiſsimus, ac Philoſophiæ, Aſtrologiæque
B laude præclarus, à Paulo III. Farneſio electus fuit Epiſcopus anno 1538. die 21. menſis Auguſti; Quam quidem eccleſiam per annum, & abſens ſemper adminiſtrauit, anno vero 1539. die 24. menſis Nouembris translatus eſt ad Epiſcopatum Nepeſinum, atque Sutrinum, Romæque declaratus Vicarius, anno verò 1542. ab eodem Pontifice Senatoria, Eccleſiaſtica purpura decoratus eſt, 6. nonas Iulij, cuius dignitatis perſonam menſem tantum vnum ſuſtinuit, deinde cum admiratione Pontificis Pauli, deceſſit, vt ex Aſtrologica facultate illum prædixiſſe affirmant plerique, quorum credulitatem tantum vanitatis habere crediderim, quantum Genethlicorum inanes conatus habent temeritatis. Cæterùm in noſtris ad Ciaconem notis, memini me dixiſſe, Pomponium Ciuitatis
C Caſtelli, hoc eſt Tiphernatem fuiſſe Epiſcopum, ex vicinitate nominum lapſus errore, cum Caſtellanæ Ciuitatis Epiſcopus fuerit, non verò Tiphernas.

44. Scipio Bongalhus Romanus ſublectus eſt, anno 15;9. die 24. menſis Nouembris. Interfuit Tridentino Concilio, Hortæque deceſſit die 3. menſis Auguſti 1564. ſepultuſque eſt in cathedrali de quo ibi.

45. NICOLAVS Peruſcus Romanus I.V.D. Apoſtolicuſque Referendarius, à Pio Quarto ſummo Pontifice electus eſt die 7. menſis Februarij anno 1565. eius Epiſcopatus poſſeſſionem ſolemni ritu iniuit, menſe Maio, cumque laude haud mediocris prudentiæ, vtramque Eccleſiam adminiſtrauit per annos 17. in Ciuitate Caſtellanæ de-
D functus eſt anno 1582. die 8. menſis Februarij, ſepultuſque eſt in Cathedrali cum hoc epitaphio.

D. O. M.
Nicolao Peruſco patritis Romano, Iuris
Conſulto clariſſimo, vtriuſque Signaturæ
Sanctiſsimi Domini Noſtri Papæ Referendario, Epiſcopo Ciuitatis Caſtellanæ, &
Hortanæ; qui prudentia, religione, iuſtitia, liberalitate, potius effuſione in pauperes, ſuo munere ſemper cumulatiſsimè ſatisfecit. Ioannes Paulus Peruſcus frater,
populi conſenſu victus, qui chariſsimi, optimeque de ſe meritis paſtoris corpus alio
transferri non patiebatur cum inhumatum
dies decem, maxima cum populi totius admiratione permanſiſſet, & nullam cada-

uerus

ueris ſpeclem prætuliſſet, hoc loco multis cum lachrymis condi curauit. vixit annos lxi. menſes iv. dies xxviij. Obijt die Iouis viij. Februarij MDLXXXII.

46. ANDREAS Longus Parmenſis, vir eruditus, nobilique poetica lauro celebris, à Gregorio Decimotertio Caſtellanæ Ciuitatis Epiſcopus electus eſt die 2. menſis Aprilis anno 1582. vigintiquinque omninò annos Caſtellanam, Hortanáq; Eccleſiam rexit, daſijtque inter mortales eſſe, anno 1607. 15. Kal. Septembris, ſexageſimo octauo ætatis ſuæ anno, ſepultuſq; fuit in Cathedrali Hortenſi, Conſule cathalogum Hortenſium Epiſcoporum.

47. Fr. HIPPOLYTVS Fabianus Rauennas, Generalis Magiſter Eremitarum ordinis ſancti Auguſtini, inſignis Theologus, ac Prædicator egregius, à Paulo Quinto electus eſt Epiſcopus 17. die Decembris anno 1607. Deceſſit autem in Ciuitate Caſtellana 1621. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

48. ANGELVS Gozadinus Bononienſis, Marci Antonij Gozadini Cardinalis propior affinis, Archiepiſcopus Nazianzenus, ac Patienſis, Cardinaliſque Ludouiſij Bononię ſuffraganeus eius Ciuitatis Archiepiſcopi, à Gregorio Decimoquinto factus eſt Epiſcopus Hortæ, Caſtellanæque Ciuitatis anno 1621. viuit adhuc, cuius modeſtia haud ſinit nos in ſuis laudibus longius progredi, ſat ſit modo dixiſſe ita ſalubribus legibus Eccleſiam ſuam inſtitutam habere, vt ſi pergat, fœliciores etiam in dies progreſſus ſperemus.

CIVITATIS DVCALIS EPISCOPI.

CIVITAS DVCALIS, ſeu Ducatus Ciuitas, in Prouincia Aprutina regni Neapolitani, quando fuerit conſtructa, aut quia eius fuerit auctor, ſuis in Reatinis commentarijs retulit Pompeus Angelottus, ex Offreducio Aneaiano. Cõditorem enim habuit Robertum Calabrię Ducem Caroli Secundi Regis Neap. filium, qui anno 1308. die 15. Decembris prima fundamenta iecit, nouæque Ciuitati, Ducalis nomine imponere placuit. Ad me, quod attinet reperi in Actis Conſiſtorialibus, illam, in Ciuitatem more Romano inſtituiſſe, ac Collegiatam eiuſdem Eccleſiã olim Reatinæ diœceſis in cathedralem erexiſſe, Alexandrum Sextum anno ſalutis 1502. 24. Iunij, cui primum Epiſcopum conſtituit Apoſtolicæ ſed immediatè ſubiectum Matthæum Vrſinum Romanum, verum Iulius Secundus anno 1505. 8. Nouembris, inſtante Ioanne Cardinali Columna Reatino Epiſcopo, Epiſcopalem dignitatem ſuppreſſit, tranſlato Matthæo ad Caluenſem Eccleſiam; idem poſtea Iulius Pontifex (defuncto Cardinali Columna) anno 1508. iterum eandem Eccleſiam in Cathedralem erexit, ac diœceſim deſignauit nouo Epiſcopo ab ipſo creato, quæ quidẽ parua eſt, & quindecim inter oppida, & villas continet. Cathedralis competentis ſtructuræ, & ornatus duas habet dignitates, Archipresbyteratum nempe, & Præpoſituram, vndecim Canonicos, alioſque clericos. Domus Epiſcopalis eſt ſatis ampla, & commoda. Tria virorum, vnumque ſanctimonialium intra Ciuitatem, & alterum Cappuccinorum extra mœnia, cœnobia, zenodochia duo, necnon quatuor laicorum Confraternitates numerantur Epiſcopi, ab ipſa prima ſua inſtitutione, ij tantum à nobis ſunt obſeruati in citatis Act. Conſiſtor.

1. MATTHÆVS de Magnano de Vrſinis Romanus, primus Epiſcopus Ciuitatis Ducalis, ab Alexandro Sexto anno 1502. die 24. Ianuarij deſignatus, præfuit anno 3. & ad Caluenſem Eccleſiam tranſlatus eſt à Iulio Secundo, qui dignitatem Epiſcopalem huiuſce Ciuitatis ſuppreſſit ao. 1505. die 8. Nouembris. De qua hæc habentur in citatis Conſiſtorialibus relationibus.

Reuerendiſſimus Dominus de Columna dixit, quod cum per Alexandrum Papam Sextum; oppidum Ciuitatis Ducatus Reatinæ diœceſis fuiſſet erectum in Ciuitatem, & ibi dicta Eccleſia cathedralis ſub inuocatione Ciuitas, ſeu Ciuitatis Ducalis, & de ea prouiſum fuiſſet Dominus Matthæus de Magnano de Vrſinis, & quoniam id factum erat in præiudicium Dominationis ſuæ, ſupplicabat Sanctiſſimo Domino Noſtro, prout etiam alias ſupplicauerat, vt Sanctitas ſua vellet in priſtinum ſtatum reducere dictam Eccleſiam ſuam Reatinam, & ſic S.S. de conſilio Reuerendiſſimorum Dominorum huiuſmodi reintegrationem duxit admittendam, dictamque Ciuitatem Ducalis perpetuò uniuit dictæ Eccleſiæ Reatinæ, reintegrando prædictum Dominum de Columna in priſtinum ſtatum, prout erat ante diſmembrationem prædictam, & fuit dictum, quod dicto Domino Matthæo prouideretur de alia Eccleſia vacatura. Huiuſque Acta.

2. IACOBVS Alpharidius de Leoniſſa nouæ huiuſce fundationis à Iuliano Secundo iterum factæ an. 1508. die 17. Octob. ſecundus Epiſcopus electus, ſedit ann. 3. ibidemque deceſſit.

3. IACOBVS de Maximis Romanus antea Epiſcopus Soranus, ſucceſſit Iacobo anno 1511. die 12. Decembris. Obijt 1524.

4. FOELIX electus anno 1524. 7. Aprilis, qui anno 1573. deceſsit.

5. POMPILIVS Perottus creatus anno 1573. 4. Maij, tranſlatus ad Guardienſem anno 1580. 4. Maij.

Sſ VA-

6. VALENTINVS de Valentinis ſucceſsit anno 1580. 14. Nouamb. qui obijt anoo 1593.

7. IOANNES FRANCISCVS Burgardus electus vltima Martij 1593. poſtea ad Bellicaſtrenſem translatus anno 1598.

8. Fr. IOANNES GREGORIVS de Padella Hiſpaous ord. Prædicatorum ioſignis Theolog. à Clemente Octauo electus anno 1598. die 18. Septembris; extrema clauſit aono 1609.

9. PETRVS PAVLVS Quintauallius creatus anno 1609. 23. Martij; obijt anno 1627.

10. NICOLAVS Benigninus Tudertinus Canonicus ſanctæ Mariæ Tranſtyberim, olim ſub Clemente Octauo in Hiſpania Apoſtolici Nuncij Fiſcalis, ab Vrbano Octauo creatur Epiſcopus anno 1627. 8. Februarij; exceſſit anoo 1632.

11. POMPONIVS Vetulus, electus 8. Kalend. Decembris anoo 1632. conſecratus à Marcello Cardinali Lantes in Eccleſia S. Spiritus io Saxia die S. Andreæ Apoſtoli, vna cum Epiſcopo Orieoſi: viuit adhuc pius bonus Præſul.

CAVENSES
EPISCOPI.

CAVA Ciuitas Prouinciæ Principatus Neapolitani regni, ex reliquijs antiquæ Ciuitatis Marcinæ creuit, quam olim antiqui Etruſci prope mare ædificarunt, vbi hoc tempore Caſtellum, cognomento Veterum ſpectatur, vt narrat Strabo lib. 5. coniectura eſt Genſaricum Vandalorum Regem excidiſſe Marcinam, quem Eudoxia Imperatrix, contra Maximum mariti interfectorem, Imperijque inuaſorem, aduocauerat. Hic cum reuerteretur ex Africa, in pluribus regni Neapolitani Ciuitatibus, quas in totum exciderat, ſuæ crudelitatis reliquit veſtigia, Marcinæ incolis in caueas Montium Metelliani profugentibus, vt Barbarorum iram declinarent, vt autor eſt Procopius; cumque ex vetuſtate, Marcinæ memoria mortalibus excidiſſet, locoq; vbi iam fuerat, ob antiquitatem veteris cognomen adhæſit, & Cauearum Metellianarum, in quibus Marcinæ incolæ latuerant, hac, illacque inſertis ſedibus diuagantes, donec anno 1080. Petrus Abbas inclyti Monaſterij S. Trinitatis, ſupra Monaſterium à ſe coſtructæ Ciuitati circumdedit muros, iouitatis quaquauerſum diſperſis Ciuibus, vt illam vellent frequentare, cui, à Caueis vnde exierant, Cauæ oomeo fecere. Hoc oobile Monaſterium iam olim ædificauerat S. Alferius è nobili gente Pappacarbona Salernitanus, cum miſſus à Principe Salernitano in Germaniam ad Imperatorem Othonem, tentatuſque morbo, Religionem ingrediendi, voto ſe obſtrinxiſſet, etenim diſcuſſo morbo, diuertit Cluniacum, ibique Monachum induit, reuerſuſque Salernum, exoratus à Principe, ſupra memoratum condidit Monaſterium anno 980. ingentibuſque ditauit diuitijs, itaut in eo regno nullum opulentius haberetur: ſanctæ Apoſtolicæ ſedi immediatè ſubiectum, ciuilique iuriſdictione, armiſq; ſuccinctum, quam eiuſdem Abbas, tam Cauæ, quam io Caſtello S. Adiutoris, alijſque ſolebat exercere, iam inde à Septimi Gregorij temporibus; in illud etiam Vrbanus Secundus poſt Septimum Gregorium, ſplendidiora contulit beneficia, priuilegiaque, qui illud voluit ab omni Salernitani Archiepiſcopi iuriſdictione eſſe exemptum, eidem multis præheminentijs, ac gratijs attributis, vt in ſequenti bulla videre licet, ex archiuo eiuſdem Monaſterij ex fide eruta, quæ tum Priſcorum Pontificum in Monaſticum ordinem pietatem, tum Monaſterij illius ſplendorem perſpicuè prodit.

A B

VRBANVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Cariſſimo, ac Reuerendiſsimo fratri Petro Cœnobij Cauenſis Abbatis, eiuſdemque ſucceſſoribus canonicè promouendis ſalutem;

C *CVM vniuerſis ſanctæ Eccleſiæ filijs pro ſedis Apoſtolicæ authoritate, ac beneuolentia debitores exiſtamus, illis tamen locis, atque perſonis, quæ ſpecialibus, ac familiarius Romanæ adhærent Eccleſiæ, quæq; ampliori religionis gratia eminere noſcuntur propenſiori nos conuenit charitatis ſtudio imminere, Apoſtolicæ ergo memoriæ prædeceſſoris noſtri Gregorij Septimi inſtitutis tenacius adhærentes Cauenſe cœnobium, cui ſumma religio viget, quod ipſe ſingulariter dilexit, & ſuæ inſtitutionis priuilegio communiuit, nos quoque huius noſtri priuilegij pagina communimus, & ab omnibus tã ſecularis, quam eccleſiaſticæ perſonæ iugo liberum eſſe omnino decernimus, idemque namque Apoſtolicus Pontifex dum in Romana ſancta Eccleſia Archidiaconatus adhuc officio fungeretur, prædictum locum a. Giſulfo Salernitano tunc Principe, in cuius manu fuerat poſtulauit, cellas quoque plurimas, quas vſque ad id tem-*
D *poris ſpatium idem princeps in manu propria detinuerat, ab ipſo acquirens, eidem ſancto loco contulit abſolutè, cum omnibus habitantibus, & habitaturis, tam in Cilenti monte, eiuſque pertinentijs, quam in locis Paſſiano, Mitiliano, Caſtro ſancti Adiutoris, & pertinentiarum eorundem locorum cum omnibus angarijs, & perangarijs, & penſionibus ſolutis, tam ratione fratrum, quam pro quolibet foculari ipſorum locorum, ſicut nos ipſi in regiſtro ipſius principis enucleatius vidimus contineri, quam donationem nos authoritate Apoſtolica confirmamus, præterea Cluniaticum locum illud famoſum dirigens inde te, vt Abbatem præfato monaſterio præponeret aſciuit, quem deinceps cum vniuerſis ſubiectis, ſeu perſonis, ſingulariter dilexit, fouit, tuitus eſt, mox Pontifex factus eorum libertate decreto, ſeu pagina confirmauit, ſic præſtante Deo ab omnium viuentiũ*

iugo

iugo liberum vſque ad tempora noſtra permanſit, noſtris autem diebus Alfanus Salernitanæ Eccleſiæ Archiepiſcopus confrater noſter ad eiuſdem loci ſubuentionem modis recipit omnibus anhelare, nobis itaque diſponentibus, Baſilicam ipſius loci dedicare illæ ſuæ Eccleſiæ minui iura clamitabat, cui nos ex abundanti ſatisfactione iuris obtulimus, ille autem cum ad poſtulatum, & acceptum actionis terminum proueniſſet, actionem aggredi refutauit, ſic nos præſentibus fratribus noſtris Reuerendiſſimis Epiſcopis Vbaldo Sabinenſe, Odone Albanenſe, Bernardo Praneſtino Ioanne Tuſculanenſe, Brunone Signino, Raugerio Reſitano, Gerardo Troyano, Ioanne Baptiſtæ Rapellano, & Cardinalibus Eccleſiæ noſtræ Ermuno presbytero ex titulo Quatuor Coronatorum, Gregorio presbytero titulo ſancti Vitalis Benedicto presbytero tituli ſanctæ Suſannæ, Gregorio ex diaconia ſanctæ Mariæ in ſcola Græca, Petro ex diaconia in S. Adriano, Iacobo ex diaconia S. Euſtachij, Q Teutione, ex diaconia S. Gregorij ad velum aureum diaconibus, aſtante etiam dilectiſſ. filio noſtro Duce Rogerio cum innumera clericorum, & laicorum turba præſtante Domino noſtro Ieſu Dhriſto, cuius vices, licet immeriti gerimus in terris ad honorem ſummæ, & indiuiduæ Trinitatis manibus noſtris proprijs in eodem loco, qui Mitilliani, Caua vulgariter nuncupatur, baſilicam dedicauimus die nonarum Septembris, indulgentes eidem monaſterio contemplatione eiuſdem prærogatiuæ ſpecialis caritatis, quam experti fuimus in eodem cœnobio, immo potius perfectæ religionis obſeruantium dum adhuc eſſemus in minoribus ordinibus conſtituti, vt quicumque in ſtatu pœnitentiæ Domino opitulante fuerit poſitus, & ad dictum locum accedens, fuerit ibi immo die ante ipſius Baſilicæ conſecrationem, & per totum diem ſequentem, necnon in die Iouis ſancti, atque per totum diem Veneris ſancti ſequentem de omnibus peccatis, de quibus verè contritus fuerit, & confeſſus illam indulgentiam, & veniam à Domino conſequatur, quam merentur ineundo, & redeundo ad ſanctum Iacobum Compoſtellanum, reliquis verò temporibus, & diebus ſingulis, cauſa deuotionis illuc accedentes quatuor annorum, & totidem quadragenarum indulgentiam ſuorum peccatorum obtineant de ſedis Apoſtolicæ gratia ſpeciali, qui verò ad capellam tuam ſitam in eodem monaſterio, ac eodem die conſecratam per venerabilem fratrem noſtrum prædictum Bennonem Signinum Epiſcopum in diebus, & feſtiuitatibus ſupraſcriptis, ſeptem annos, & totidem quarantanas de indulgentia pro peccatis confeſſis, à Domino conſequatur accedentes ſimiliter ad eccleſiam conſtructam in caſali eidem monaſterio adiacenti, & eminenti dedicatum ipſo die per dictum venerab. fratrem noſtrum Raugerium Epiſcopum Regitanum in diebus, & feſtis prædictis, necnon, & in omnibus feſtiuitatibus Virginis glorioſæ, ac cuius vocabulum conſtructa eſt eccleſia memorata, ſeptem annos, & quarantenas totidem de indulgentia à Domino promereantur, concedentes edicto perpetuò confirmantes, vt tam tu, quam ſucceſſores tui per terras tui monaſterij habitas, & habendas liberè poſſis eccleſias conſtruere, cum cruce ſignare, aliaque Pontificalia, & ſpiritualia exercere, ſacrorum ordinum collatione Baſilicarum, & altarium conſecratione, & criſmatis confectione tibi, tuiſque ſucceſſoribus dumtaxat abdicata penitus poteſtate decernentes, vt tam ipſius cœnobij caput, quam eccleſiæ, quam nunc habet, vel quas ex nunc in antea habebit, ſiue plebanæ fuerint, vel ruralæs in ciuitate, & diœceſi tantummodo Salernitana ſeruatæ ab omni iure, & iuriſdictione Archiepiſcopali ſint exemptæ de plenitudine poteſtatis, & gratia ſpeciali, itaut in nullo iure, ſeu foro contentioſe tu, vel tui ſucceſſores fratres ipſius monaſterij, ſeu clerici ſeculares in præfata ciuitate, & Diœceſi per Salernitanum Præſulem, aut capitulum aliquatenus conſtringantur, quin immò Eccleſiæ cum omnibus ſuis iuribus, & pertinentijs pleno iure ipſi monaſterio ſint ſubiectæ, ſi verò aliquos de tuis monachis, ſeu clericos ſeculares in Eccleſiis ciuitatis præfatæ, & Diœceſi commorantes ad ſacros eligent ordines promoueri liceat tibi, tuiſque ſucceſſoribus quemcumque malueris Epiſcopum conuocare, dummodo catholicus fuerit, ſed in alijs Diœceſibus requiſitus dumtaxat primitus Diœceſano de quibus Eccleſiis in iam dicta auctoritate, & Diœceſi nihil diœceſanus exigere præſumat, immò potius tam monachi ſi clerici defuerint, quam ipſi clerici, abſque quorumlibet contradictione totum offitium Sacerdotale quod animarum curam exigit, & requirit, exerceant, dummodo ſint idonei talia exercere, de his autem quæ à catholicis Chriſtianis eidem monaſterio tam inter viuos, quam in vltima voluntate donata fuerint, vel legata a quocumq; vel vbicumque nulli Epiſcoporum Diœceſanorum ei licitum ſit quartam, vel ternam partem in ipſis legatis, ſeu donatis tam in ſtabilibus, quam in mobilibus exigere pretextu conſuetudinis cuiuſcumque, & ſi proceſſu temporis per quoſcumque contra tenorem huiuſmodi noſtræ conceſſionis fuerit per aliquos attentatum, illud ex nunc decernimus viribus vacuatum, & perſcriptione in hac longi temporis non currente, ſi quis verò ad eundem locum, vel eius Eccleſias ſibi ſepulturam eligerit, licitum ſit tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & fratribus in Eccleſiis ipſius Cœnobi commorantibus ipſum in ſuo cimiterio ſepelire abſque cuiuslibet contradictione, dummodò Chriſtianus, & catholicus habeatur. Statuimus inſuper perpetuò valiturum, vt quoties in vaxallos eiuſdem monaſterij orta fuerit quæſtio, quæ ipſum quamuis contingat Cœnobium, liceat tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & patribus ipſius querelas huiuſmodi decidere iuſtitia mediante iure communi ſuper hoc edicto in aliquo non obſtante. Inſuper memoratus excellentiſſimus Dux viſa huiuſmodi dedicationis ſolemnitate, compunctus vt credimus diuino ſpiritu nobis, & noſtro Apoſtolatui attentius ſupplicauit, vt donationem, & confirmationem quam ipſe eidem monaſterio facere ob reuerentiam ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis; & ſuorum peccatorum remedium intendebat, dignaremur authoritate Apoſtolica confirmare, noſtroque mandaremus inſeri priuilegio diligenter. Nos igitur ſuis in hac parte precibus iuſtiſſimis inclinati in fauorem ipſius loci, quem ſpeciali proſequimur dilectione pariter, & deuotione, conceſſiones, & donationes ipſius in noſtro præſenti priuilegio inſeri fecimus ad cauthelam. Conceſſit ſiquidem prædictus Dux, eidem monaſterio in perpetuum, vt Patres dicti monaſterij abſque qualibet contrarietate heredum, & ſucceſſorum ſuorum poſſit exigere, & recipere integram decimam partem piſcium, qui capti fuerint in mari à Vallone qui dicitur de Galloca vſque ad flumen de Cetara, qui eſt de territorio ipſius monaſterij per quinque milia paſſuum intra mare; prædictum monaſterium verò mercimonio ſue abſque omni datione, ſchetione, ſeu exitura liberè vendat nedum in ſuis littoribus, vel portibus, immò per totum ſuum ducatum tam ipſum

A cænobium quam euentes eius mercimonia liberos conſtitnit perpetuò a qualibet præſtatione, indulxit etiam, vt omnes homines, quos dictum cænobium habet¦, & habebit in præfatis locis, Mitiliano, Paſſiano, Villula adiacenti caſtro S. Adiutoris, in Cilenti monte, & pertinentijs eorundem locorum tam clerici, quam laici ſemper ſint liberi ab omni exactione pecuniæ, vel rerum quarumlibet aliarum, quas pro aliqua oportunitate, vel cauſa ipſi. ſeu hæredes, vel ſucceſſores aliquando duxerit à ſuis hominibus faciendas, & vt de ipſis hominibus liberam curiam, & foris facturas omnes ſine vllo baiulo ſuo, vel miniſtro habeatis, & in curia ipſius monaſterij per eius commiſſam veniant ad iuſtitiam faciendam, & à iudicibus, quos eis ſtatueritis debeat rationabiliter iudicare, & quos, & notarios publicos ſtatuendi liberam vobis tribuit facultatem, tam in cauſis B ciuilibus, quam criminalibus omnibus preter illis cauſis, de quibus cōdēnatus legitimè debent mori, de alijs autē criminib. omnibus de quibus pœnam aliam abſq; morte ſubire debebūt, quidquid volueritis faciatis ſimiliter, & de duellis ſi in ipſis cauſis interuenerint, appellationes verò ſi ipſis veſtris hominib. fuerint oportune, ad veſtrā curiam appelletur, quoniam quicquid in prædictis hominibus locorum ipſorum, & in tenimentis, in quo morantur poſſet ipſe Dux, & eius ſucceſſores exigere, ſtatuere, & ordinare, ſtatuendi, ordinandi, & exigendi vobis perpetuò tribuit poteſtatem, conceſſit etiam vobis in perpetuum, vt in quacumque parte ſui Ducatus tu, vel ſucceſſores tui perſonaliter fueritis, & vnus, vel plures homines, ibi fuerint ad mortem, vel ad quolibet ſupplitium iudicati poſſitis, eos ſicut volueritis liberare, & vbicumque per ſuum Ducatum tranſitum feceri- C tis, obuioſque habueritis in veſtro tranſitu condemnatos, qui ad ſuſpendium, vel ad decollationis ſupplicium deportentur valeatis eos, ſi vobis placuerit facere liberare, ſi verò homines vaxalli ipſius monaſterij vendunt, offerunt, donant, & modis alijs alienant terras, quas ab eodem monaſterio tenent, aſſerantque eorum conſuetudines eſſe, vt id poſſint facere, ſanciuit, & firmiter inhibuit prædictus Dux, vt omnes terras, quas ipſi homines ab eodem cænobio tenent, & quæ alienantur abſque ipſius requiſitione, dummodo euidenter appareat, quod ipſius monaſterij ſint, liceat vobis eas capere, & ad dominium eiuſdem cænobij reuocare, conſuetudine aliqua non obſtante, ſuper forſan, qui tranſ. . . . . ipſas habuerint præſcriptionibus legitimis, vel alijs rationibus¦inde valeant ſe tueri. Largitus eſt quoque iam dictus Dux, quod ſi quis ex ſuis Comitibus, Baronibus, D militibus Catholicis hominibus, totius ſui Ducatus, de eoque ab ipſo in feudum tenent voluerint in partem, vel in totum in dicto monaſterio, vel alienare poteſtatem illud habeat faciendi qualiter voluerint, dictumque monaſterium bona ipſa ad ipſum taliter deuoluta ſine omni ſui, hæredumque, & ſucceſſorum ſuorum licentia recipere valeat, & in ſuo demanio retinere, & ad quolibet ſeruitio, vel præſtatione feudum ipſum, vel pars ipſius deinceps ſit immune, ſi verò aliquis, tam de vaxallis ipſius monaſterij, quam de alijs tenens de bonis ſuis ſtabilibus, vel mobilibus ſine hærede legitimo, & naturali deceſſerit, vel ſatisfactum fuerit, per quod ipſa ad manus Reipublica de iure poſſent applicari, licitum ſit vobis per vos eadem bona ad veſtrum dominium reuocare omni ſui, hæredum, ſuorumque ſucceſſorum officialium contradictione remota, nulli ſuper bonis ipſius

A poteſtate ſibi, vel reipublicæ reſeruata; tenentes nihilominus bona ipſius monaſterij conceſſit vos poſſe ad veſtram curiam vocare¦ad docendum qualiter bona ipſa tenent niſi rationabiliter docuerint bona eadem ad ſe ſpectare, vel ſe præſentatione legitima, videlicet centenaria oſtenderint, ſe munitos bona ipſa valeatis taliter occupata ad dominium ipſius monaſterij authoritate huius indulgentiæ reuocare iure communi, ſuper hunc articulum penitus reuocato. Conceſſit inſuper vobis in perpetuum, vt ſi tua, ſucceſſorum, & partium ipſius monaſterij manifeſta culpa non interuenerit contra eundem Ducem, hæredes, & ſucceſſores ſuos, & præfatæ ſuæ conceſſionis futuris temporibus propter quamlibet cauſam fuerint in totum, vel in partem obliuioni traditæ, vel omiſſæ, & præſcriptio longiſſimi temporis B interuenerit contra ipſas per qua dici poſſit conceſſiones ipſas locum alterius non habere præſcriptio ipſa per ſuū ſacramentum tuum nobis præſentibus præſtitum, & per hanc ſuam ſanctionem conſtituit, vt prorſus irrita reputetur, & totumque ipſum hæredes¦, & ſucceſſores ſuos ſuper hoc duxeritis poſtulandos dedit, & reliquis eis omnibus ſub Diuinæ, noſtræque benedictionis obtemptus firmiter in mandatis, vt ipſas omnes conceſsiones, & exemptiones per eorum vobis priuilegia debeant confirmare ſine omni pretio, & tedio tarditatis, & nullus ipſorum eas præſumat infringere, vel mutare, ſed illas illæſas ſeruare debeant, & tenere, donec vos in ſuum hæredum, & ſucceſſorum ſuorum fide ſincera fueritis permanentes, quas conceſsiones, confirmationes, exemptiones, & indulgentias collatas eidem monaſterio per ipſum dilectiſsimum filium Ducem Rogerium ratificamur, C approbamus, & ex certa ſcientia confirmamus auctoritate Apoſtolica, & plenitudine poteſtatis, decernentes, & edicto perpetuò roborantes, vt quicumque dictum monaſterium in ſuis viribus, poſſeſsionibus, ac libertatibus læſerit, aut etiam perturbauerit liceat tibi ſucceſſoribus tuis, & parte ipſius monaſterij, cuiuſcumque præheminentiæ, ſiue ſtatus fuerint, authoritate præſentis noſtri priuilegij, præcedente canonica monitione præmiſſa, excommunicare, & excommunicatos fore denunciare, à qua abſolui non poſsint, niſi dignè ſatisfecerint, priuilegio eis collato, vel concedendo, quod excommunicari, vel interdici non poſsint aliquatenus non obſtante, niſi de indulto huiuſmodi plenam, & expreſſam fecerint mentionem. Si quis autem contra hunc noſtri decreti authoritatem venire attentauerit, ſalua ſedis Apoſtolicæ, & legatorum eius recurrentia, & dignitate, D ſciant ſe beati Petri Apoſtoli gratiam amiſſuros, & indignatione Apoſtolica feriendos, obedientes verò, & huiuſmodi priuilegij ſcripta ſeruantes, dignam à Deo accipiant retributionem, & benedictionem Apoſtolicam conſequantur. Amen.

Ego Vrbanus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Vbaldus Sabinenſis Epiſcopus.
Ego Oddo Albanenſis Epiſcopus.
Ego Bernardus Præneſtinus Epiſcopus.
Ego Bruno Signinus Epiſcopus.
Ego Rangerius Regitanus Epiſcopus.
Ego Gerardus Troianus Epiſcopus.
Ego Ioannes Tuſculanus Epiſcopus.
Ioannes Rapellanus Epiſcopus.
Ego Hermanus presbyter Cardinalis.
Ego Gregorius presbyter Cardinalis.
Ego Benedictus presbyter Cardinalis.

Datum

Datum Salerni per manus Ioannis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis Octauo decimo Kalendas Octobris quinta decima indictione anno Dominicę incarnationis M. XC II. Pontificatus Domini Vrbani Papæ Secundi anno 4.

Diu huic monaſterio ſuus priſtinus ſplendor ſtetit; ſed cum poſtea ex iniuria commendatariorum monaſtica obſeruantia exoleuiſſet, Bonifacius Nonus Abbatiam cenſuit erigendam in cathedralem, Cauam verò Oppidum in Ciuitatem, cui. Antiſtes præeſſet, cum lautiori menſa monachali pro cenſu, capituloque quem monachi ipſi explerent, itaut Prior Clauſtralis primam poſt Epiſcopum dignitatem obtineret, Decanus verò Secundam, idque ad tempora Alexandri Sexti durauit, in quibus, cum Oliuerius Caraffa Cauenſis Epiſcopus, & Cardinalis tentaſſet Caſſinenſes monachos in illud monaſterium introducere, graues, atque inexplicabiles lites exarſere, non modo cum antiquis Cluniacenſibus, ſed etiam contra Epiſcopum commendatarium, quæ vſque ad Leonem Decimum diuexarunt tribunalia. Sed vt aliquando litium æſtus teperet, Leo, ſuppreſſo Cathedralis nomine monaſterij ſanctæ Trinitatis, nouiter erexit in vicino caſtello Eccleſiam ſanctæ Mariæ in cathedralem cum Epiſcopali dignitate, poſtquam Primiceratum inſtituit cum aliquot canonicis, qui clericalem Senatum efficerent, vtriſque certis redditibus attributis, vtque Epiſcopus iuriſdictionem ſuam exerceret, in oppidum, quod hodie Cauenſis Ciuitas dicitur, aliaque, quæ olim monaſticæ ditionis fuerunt, tanquam in ſibi ſubiectam Diœceſim cum Epiſcopali menſa, manentibus monachis in monaſterio cum parte redditūum, ex Pontificijs priuilegijs, ſanctæ Sedi immediatè ſubiectis. Hoc tempore Cauenſis Ciuitas ad decem millia mortalium complectitur, & alit. In Cathedrali verò ſub inuocatione beatæ Mariæ Virginis de viſitatione, ſex dignitates habentur, quarum prima eſt Archidiaconatus, cum octodecim canonicis, quos ita tenuis cenſus alit, vt diuinis offitijs quotidie intereſſe non poſſint, ſed tantùm Dominicis diebus, alijſque anni feſtiuitatibus, temporeque quadrageſimali. Præbendæ Theologalis, ac Pænitentialis ibi ſunt, quæ item ob tenuiorem cenſum non exercentur. Cathedralis ſanctorum reliquijs ferè deſtituitur, omniaque alia ferè imperfecta cernuntur. Cathedrali Epiſcopalis domus prius accedit, ſed nondum abſoluta, Cauæ ſex Parrochiales Eccleſiæ cum fonte baptiſmali proſtant; Seminarium, non adhuc inſtituerunt, mons tamen Pietatis ibi eſt, cum tribus Zenodochijs, ſex religioſorum monaſterijs, quatuor monialium, alijſq; oratorijs. Ad duodecim millia paſſuum excurrit Diœceſis. Denique Cathedralis pauperior eſt, cum tamen amplior cenſus redundet in Præſulem; Hæc Ciuitas populo frequens eſt, præditaque ciuili lepore, vbi plures nobiles ſunt, titulis dignitatum, pacis, bellique artibus inſignes, præter ſanctimonia illuſtris viri, quos omni ſæculo monaſterium ſanctiſſimæ Trinitatis produxit, & aluit, & de Abbatibus quidem alij plures ſcripſere. Ciuitatem eiuſdemque nobilitatem perbelle deſcripſit Octauius Beltranus in ſua breui Neapolitani Regni deſcriptione. Nos Cauenſium Præſulum tantùm cathalogum dabimus, quem ex actibus conſiſtorialibus, alijſque monumentis, iam inde à ſua inſtitutione ex fide protulimus; ſed commodius id fortaſſe fecerimus, ſi prius hic appoſuerimus eius Epiſcopatus inſtitutionis bullam Bonifacij Noni, ex ſuo originali depromptam.

BONIFACIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

Saluatoris noſtri IESV CHRISTI, qui benemeritum ad conuiuium Dominicum in vltimis recumbentem iubet ſuperius aſcendere, vt ſibi ſit gloria, vices quamquam inſufficientibus meritis gerentes in terris exemplo vnico inſerta vt de ſuprema Apoſtolica dignitate ſpecula ad ſingulas orbis partes profundè conſiderationis aciem extendentes ſi locum inſignem minus decorem tractatum, & neglectum videamus pro rei qualitate ſuperius eleuemus, & dignitatum inſignijs fulgiamus, ex hoc enim cum Dei gratia boni Præſidis partes implemus ſi noſtro miniſterio ſingulis locis pro eorum qualitate correſpondeant tituli dignitatum. Cum itaque ſicuti facti notorietas manifeſtat terra Cauenſis Salernitanæ Diœceſis benedicente Domino perſonarum numeroſitate, & alijs Dominis muneribus vltra ciuitates quampluri mas partium illarum ſit fœcunda, ſatiſque amplum habeat territorium quod territorium monaſterij ſanctæ Trinitatis Cauenſis ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertinentis, ordinis ſancti Benedicti eiuſdem Diœceſis nuncupati, in quo Caſtrum S. Adiutoris conſiſtit, & perſonæ ſexus vtriuſque degunt in multitudine numeroſa, Abbas quoque pro tempore exiſtens, & dilecti filij conuentus dicti monaſterij in huiuſmodi terra, ac territorio, & perſonis degentibus, ac rebus exiſtentibus in eiſdem quantum ad ſpirituale forum pertinet ordinariam iuriſdictionem coniunctim, vel diuiſim exerceant, & ad exercitium ſecularis iuriſdictionis ad ipſum monaſterium pleno iure pertinentis deputare officiales idoneos adeo quod licet monaſterium, terra, & territorium huiuſmodi ſint de Diœceſi Salernitana, & infra illud tantum Abbas conuentus perſonæ monaſterium, terra, ac territorium præfato Archiepiſcopo pro tempore exiſtenti, & dilectis filijs Capitulo, & Eccleſiæ Salernitanæ Diœceſano, vel alio quocumque iure preterquam ad certum paruum annuum cenſum in nullo tenentur aſtricti, & accedat quod ipſum monaſterium gratia Domini faciente etiam vltra multas Cathedrales Eccleſias partium illarum opulentum, & multipliciter ornatum exiſtit prouentus etiam bona, & iura dicti monaſterij ad Abbatem, & conuentum præfatos communiter, & indiſtinctè pertinere noſcuntur, quæ ſolùm Abbas adminiſtrare conſueuit. Si ergo eamdem terram in Ciuitatem, & Eccleſia dicti monaſterij in Cathedralem Eccleſiam erigantur, opus merito cenſeri poterit laude dignum, & ſingulariter commendandum, & incolis terræ, ac monaſterij præfatorum in eo maximè accomodum, & iocundum, qui perpetuum habebunt Epiſcopum, & pro ſacramentali confirmatione, & ſuſcipiendis ordinibus, nec non Criſmate, & Oleo Sancto recipiendo, & alijs eis neceſſarijs, quæ ad Pontificale miniſterium pertinent procurandis adire alios Antiſtites non cogentur: Nos igitur præ-

præmiſſa attenta meditatione penſantes, & opus erectionis huiuſmodi ad effectum deducere cupientes ex quibuſdam, & alijs rationibus ſuadentibus cauſis ad id noſtrum inducentibus animum, ex certa noſtra ſcientia, de fratrum noſtrorum conſilio, & Apoſtolica plenitudine poteſtatis, ad eiuſdem ſanctæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti laudem, & gloriam, & exaltationem Eccleſiæ ſanctæ ſuæ diuini cultus augumentum, fideliumque ſalutem, terram in Ciuitatem erigimus, & Ciuitatis titulo, & inſignijs decoramus, eamque in memoriam indelibilem eorum quæ circa id, hac in parte geruntur, ciuitatem Cauenſem perpetuis futuris temporibus volumus nuncupari, & inſuper eandem ipſius monaſterij ad præſens Abbatis regimine deſtituti Eccleſiam, in Eccleſiam cathedralem ſimiliter erigimus, & conſtituimus de conſilio, & poteſtate præfatis ſponſum idoneum cum Epiſcopalis Officij plenitudine Deo authore per Apoſtolica diligentiæ miniſterium habiturum, cui ſponſus ipſe præſit, atque proſit, ſtatuentes, & de ipſius conſilio, & poteſtate decernentes, vt in huiuſmodi Eccleſia de nouo in cathedralem erecta ſit vnus Prior dicti ordinis, qui maiorem poſt Pontificalem dignitatem in huiuſmodi noua cathedrali obtineat, & eiſdem hactenus conuentui, nunc capitulo effectus præſideat, & diuinum cultum in Eccleſia diligenter peragi, & regularem obſeruantiam per monachos, & miniſtros ipſius nouæ cathedralis Eccleſiæ ſolicita cura faciat obſeruari, & animarum cura ſi qua illi imminet, abſque negligentia, & cum diligenti ſtudio exerceri, & leues, ac minores exceſſus ad Epiſcopi Cauenſis pro tempore exiſtentis reſeruatur examen; ſitque vnus Decanus, qui poſt Priorem ſecundam habeat dignitatem, & Priore abſente, vel Prioratu vacante, Prioris in omnibus vices gerat, & tam Prior, quàm Decanus huiuſmodi de prædictis prouentibus, bonis, & iuribus pro dignitatum decentia congruas percipiant portiones noſtro moderamine nihilominus declaranda, & tam iſta, quàm vicibus ſucceſſiuis quotieſcumque Prioratum, vel Decanatum vacare contigerit Prior, & Decanus ſaluis reſeruationibus Apoſtolicis per electionem capituli, & confirmationem Epiſcopi præfatorum aſſumantur. Per hoc autem tamen alias dignitates, vel adminiſtrationes, ſeu alios perſonatus, aut alia officia, ſi qua forſan ſub alijs vocabulis ibidem hactenus fuerunt, alias non intendimus remouere, ſed præter Priorem Clauſtralem, qui de cætero ſecundum præmiſſa neceſſarius non eſt, in ſuo eſſe remaneant ſicut prius, prouentus autem, bona, & iura eiuſdem nouiter erectæ Eccleſiæ præfata inter Epiſcopum, & capitulum præfatos, Deo authore cum debita moderatione diſtingui, & ab inuicem ſeparari, ac etiam numerum monachorum inibi capitulum facientium pro viribus facultatum prouentuum, bonorum, & iurium huiuſmodi, quæ in ipſa diſtinctione, & ſeparatione dictis capitulo remanebunt ſtatim facientius perpetuis temporibus obſeruanda, ſed prouentus, bona, & iura quæ ad Epiſcopalem menſam, & Epiſcopum, quæ verò in diſtinctione, & ſeparatione prædictis, ad capitularem menſam fuerit deputata ad Priorem, Decanum, & capitulum præfatos, & eorum adminiſtrationem aliter iuxta iuris formam debeat liberè pertinere. Cæterum de conſilio, & poteſtate præfatis ſtatuimus, ac etiam ordinamus, quod perſonæ tam eccleſiaſticæ, quàm ſæculares ſexus vtriuſque in eiſdem noua Ciuitate, ac territorio, quod quidem territorium de cætero Diœceſis Ca-

A *uenſis erit degentes præſentes, & poſteri quemadmodum Abbati, & conuentui præfatis in ſpiritualibus, & temporalibus communiter, vel diuiſim parere tenebantur hactenus, ac etiam ordinario iure ſubiecti de cætero ipſis Epiſcopo, capitulo, & Eccleſiæ Cauenſis in eiſdem ſpiritualibus, & temporalibus coniunctim, vel ſemotim teneantur obedire, ac Diœceſano ſint iure ſubiecti. Præterea ſicut Abbas, & conuentus præfati, nec non perſonæ, monaſterium, terra, & territorium huiuſmodi eiſdem Archiepiſcopo, Capitulo, & Eccleſiæ Salernitanæ Diœceſano, vel alio iure non ſuberant, ita in poſterum Epiſcopus, capitulum, & Eccleſia Cauenſis, nec non perſonæ, terra, & Diœceſis præfati, dictis Archiepiſcopo, capitulo, & Eccleſiæ Salernitanæ, nec metropolitico, neque alio quouis iure ſubſint, ſed eidem Eccleſiæ Romanæ immediatè ſubiecti remaneant, ſicut ante, &* **B** *quemadmodum hactenus de Diœceſi fuerit, ita poſt hac alias de prouincia Salernitana exiſtant ipſis tamen Archiepiſcopo, capitulo, & Eccleſiæ Salernitanæ qui ad prædictum cenſum nullum præiudicium generetur, ad hoc quia tam in præfata Salernitana, quam in alijs Diœceſibus, ac Ciuitatibus nonnulla Caſtra, & terræ, & villę, loca, & poſſeſsiones conſiſtunt, quo etiam iure ordinario præfatis Abbati, & conuentui hactenus plenariè coniunctim, vel ſeparatim ſubfuerunt cum perſonis degentibus, & rebus exiſtentibus in eiſdem, & quamplura Prioratus, Præpoſitatus dignitates perſonas officia adminiſtrationes, & alia beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia, vel regularia cum cura conſiſtentia ad collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, confirmationem, inſtitutionem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem Abbatis, & conuentus præfatorum communiter, vel di-* **C** *uiſim hactenus legitimè ſpectauerunt, volumus, & de præfatis conſilio, & poteſtate ordinamus, quod Caſtra, terræ, villæ, loca, & poſſeſsiones huiuſmodi non Diœceſano, vel alio quàm conſueuerant iure, ſed dumtaxat commodo quouſque nunc Abbati, & conuentui de cætero Epiſcopo, & capitulo præfatis cum dictis perſonis, & rebus eodem ordinariè debeant iure ſubeſſe, Prioratus verò, Præpoſitatus dignitates, perſonatus, officia adminiſtrationes, & alia beneficia ſupraſcripta de cætero ad Epiſcopi, & capituli præfatorum collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, confirmationem, conſtitutionem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem huiuſmodi coniunctim, vel ſeparatim debeant pertinere, & eis alias conſuetudo more remanere ſubiecta in Eccleſia etiam Cauenſi prædicta diuina peragantur officia iuxta ritum, modum, & conſuetudinem ibidem hactenus* **D** *vſitatas. Demum volumus, quod Epiſcopus Cauenſis pro tempore exiſtens in ædificijs ibidem exiſtentibus habitationem honorabilem, ac decentem habeat pro ſe, & ſua familia, quæ ab ipſorum Prioris, Decani, & Capituli habitatione per muros conuenientes penitus ſecludatur, & quod pro luminaribus, libris, paramentis, & ornamentis ad diuinum cultum pertinentibus, ac pro alijs ſolitis oneribus, de expenſis de prouentibus, bonis, & iuribus ſupradictis tam ad Epiſcopum, quam ad capitulum præfatos coniunctim, vel diuiſim ſpectantibus diligenter poſſideatur, ſicut alias eſt fieri hactenus conſuetum, & quod omnia priuilegia, bona, & iura huiuſmodi olim monaſterio qualitercumque conceſſa, ac in quorum poſſeſſione pacifica impræſentiarum canonicè exiſtit, eidem permaneant illibata non obſtante quod eadem Eccleſia dicti monaſterij in cathedralem vt præ-*

mittitur

mittitur ſic erecta decernimus, ſeandem ex nunc irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo &c. noſtræ creationis, decorationis, ſtatuti, ordinationis, voluntatis, & conſtitutionis &c. infringere &c. ſi quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſeptimo idus Auguſti anno quinto.

1. FRANCISCVS Ayellus Salernitanus, Patriæ cannonicus, cum ſibi videretur ex meritis omnium promeruiſſe fauorem, anhelaretque ad Archiepiſcopalem Salernitatem ſedem, à Bonifacio Nono primus Cauenſis Epiſcopus dictus eſt, cum Ligotium de Maiorinis Abbatem commendatarium monaſterij ſanctiſſimæ Trinitatis ad Salernitanam ſedem promouiſſet, 1394. 7. idus Auguſti; præfuit vſque ad annum 1408. quo ipſo anno à Gregorio Papa Duodecimo ad Tudertinam ſedem tranſlatus eſt, indeque factus Archiepiſcopus Salernitanus anno 1426. Protulit autem Ayella gens plures Præſules illuſtres, & graues, cuius ſtemmata habent ceruleum Leonem reptantem, cuius pectus argenteus campus decorat, in quo rutilat aureum lilium.

2. FRANCISCVS Mormiles nobilis Neapolitanus, Sarnenſis antea Epiſcopus, à Gregorio Duodecimo ad hanc ſedem tranſlatus eſt, an. 1408. 3. Kalendas Ianuarij; fato functus eſt anno 1419. ſepultuſque eſt in ſua Eccleſia. Suſpicatus ſum, hunc Franciſcum Mormilem eundem eſſe cum illo, qui anno 1392. Epiſcopus Senenſis euaſit in Etruria, poſt Carolum Moraulem, quique à Senenſi, ad Sarnenſem tranſierit, vel coactus eo munere ſe abdicare, titulum retinuerit, eodem enim anno, hoc eſt 1408. Gregorius Duodecimus Senenſem Epiſcopum creauit Gabrielem Condelmerium nepotem ſuum, qui poſtea Pontifex factus, Eugenij Quarti nomen tulit, qui ſuffectus fuit euidam Guillelmo, hic verò Franciſco Mormili ſucceſſerat anno 1396. de quo modo loquimur, quem conſtat Epiſcopum Senenſem fuiſſe, niſi forte Sarnenſem irrepſerit, qui tamen etiam potuit præfuiſſe Sarnenſi, atque ad Cauenſem inde tranſiſſe, vnus interim Franciſcus tantùm, mihi videtur titulis illis honorum fuiſſe decoratus, non duo. Mormiliæ gentis ſtemmata faſciam argenteam habent, cum tribus Aquilis nigris in campo aureo.

3. SAGAX ex Comitibus Romanus, Abbas Commendatarius Sublacenſis Benedictini Cœnobij, à Martino Quinto fuit adlectus 3. Cauenſis Epiſcopus, quam adminiſtrauit vſque ad annum 1426. die enim 11. menſis Iunij eiuſdem anni ad Carpentorattenſem tranſiuit in Gallia, indeque ad Spoletanam in Vmbria anno 1446. vbi vitam finiuit.

4. ANGELOTTVS Fuſcus Romanus, Anagninus Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam fuit tranſlatus 1426. 11. Kalendas Iulij, atqua ab Eugenio Quarto creatus presbyter Cardinalis. Hunc à quodam ſu o familiari ſupra retulimus fuiſſe obtruncatum, in Epiſc. Anagninis.

5. LVDOVICVS Cardinalis Scarampus, hanc eandem Eccleſiam habuit commendatam 1444. Patriarcha Aquileienſis fuit, atque Archiepiſcopus Florentinus. Conſule quod infra diximus.

6. IOANNES de Aragonia, filius primi Regis Neapolitani Ferrantis, hanc Eccleſiam commendatam habuit anno 1465. hunc etiam Sixtus Quartus purpura cohoneſtauit, pro patente Ferrante titulum Proregis Neapolitani tulit, Taranti Archiepiſcopatum geſſit, aliaſque Eccleſias adminiſtrauit. A Pannonica legatione reuerſus Romæ è vita deceſſit veneno extinctus 1485. die 17. menſis Octobris, ſepultuſque fuit apud ſuum titulum ſanctæ Sabinæ.

7. OLIVERIVS Cardinalis Caraffa Neapolitanus, huius Eccleſiæ factus eſt perpetuus Commendatarius anno 1485. ab Innocentio Octauo Pontifice. Hic temporibus Alexandri Sexti de monaſterio ſanctiſſimæ Trinitatis antiquos monachos exegit, introduxitque ex ſanctæ Iuſtinæ reformatione Benedictinos, retenta ſibi annua penſione ſcutatorum 2400. ea lege vt poſt ſuum exceſſum dignitas Epiſcopalis extingueretur, Abbatialis rediret, quam tunc in Arſenium contulere monachum Caſinenſem è Terracina. Quod ipſum Alexander Sextus ratum eſſe iuſſit 1497. Cæterùm cum Cauenſes Ciues ſibi Epiſcopalem dignitatem eripi ægrè ferrent, poſt diuturnas, implicitaſque lites, cum nouæ reformationis Abbate, condito inſtrumento pepigerunt, vt poſt Cardinalis deceſſum, Epiſcopatus ab Abbatia ſeiungeretur, vtrique dignitati certis attributis redditibus. Deceſſit tandem Oliuerius Caraffa Archiepiſcopus Cardinalis Neapolitanus, Oſtienſis Epiſcopus, Decanuſque ſacri collegij 1512. poſt cuius obitum Gryſoſtomus Abbas Cauenſis Neapolitanus, nomine Caſinenſis Congregationis, ac Ludouicus Cardinalis de Aragonia à Pontifice delegatus, ſeparationem Epiſcopatus ab Abbatia, ea lege ſanxerunt, vt monaſterium cenſus maneret 1400. ſcutatorum. Decurrerunt ab ea conuentione ſupra dimidium quatuor anni, nec tamen ea lis, vel dirimi, vel pactum abſolui poſſe videbatur, cum Leo Decimus, qui tunc ſedebat ad clauum, anno 1514. ſuppreſſa Epiſcopali dignitate, nomineque Cathedralis monaſterij ſanctæ Trinitatis, in Cathedralem erexit Eccleſiam ſanctæ Mariæ de caſtello Cauenſi, eamq. in totum à monaſterio diſiunxit, eidem pro Diœceſi aſſignauit, quicquid paulò ante Epiſcopi Cauenſes poſſiderunt, cuius Epiſcopatus perpetuum adminiſtratorem effecit Aloyſium Cardinalem de Aragonia, tranſactæque rei hac ſequenti bulla inuiolabile pondus adiecit.

LEO

LEO EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis Filijs Abbati, & Conuentui monaſterij S. Trinitatis Cauenſis ordinis ſancti Benedicti congregationis Caſinenſis, aliàs. ſanctæ Iuſtinæ de Padua ſalutem, & Apoſt. benedictionem.

SIncere deuotionis affectus quem ad nos, & Romanam Eccleſiam geritis non indignè meretur, vt votis veſtris, illis præſertim per quæ veſtris commoditatibus conſulitur quantum cum Deo poſſumus fauorabiliter annuamus. Cum itaque nos hodie litis, & cauſae, ſeu controuerſias inter vos, & dilectos filios monachos congregationis Caſinenſis, alias ſanctæ Iuſtinæ de Padua ordinis ſancti Benedicti aſſerentes monaſterium ſanctiſſimæ Trinitatis Oppidi Cauenſis nullius Diœceſis dicti ordinis a quadringentis annis citra conſtructum, & erectum, ac dictæ Romanæ Eccleſiæ immediatè ſubiectum eſſe, plenariamque, & omnimodam iuriſdictionem dicti Oppidi, & illius territorium, diſtrictus vniuerſitatis, & hominum ad dictum monaſterium, ſeu illius Abbatem, & conuentum, aut congregationem ſpectare, & per fœlicis recordationis Alexandrum Papam Sextum prædeceſſorem noſtrum ipſum monaſterium dictæ congregationi vnitum, vniuerſitatemque, & homines præfatos prætendentes dictum monaſterium, ſeu illius Eccleſiam per piæ memoriæ Bonifacium Papam Nonum etiam prædeceſſorem noſtrum in cathedralem Eccleſiam erectum fuiſſe coram dilecto filio noſtro Nicolao tituli ſanctæ Priſcæ Presbytero Cardinali, & quibuſuis alijs iudicibus in Romana Curia, vel extraneam, & in quauis inſtantia indeciſas pendentes, de fratrum noſtrorum conſilio ad nos aduocauerimus, & lites, ſeu controuerſias huiuſmodi penitus, & omninò extinxerimus, ac Abbati, & conuentui monachis, & congregationi, vniuerſitati, & hominibus prædictis, ac pro illis perpetuum ſilentium impoſuerimus, omnemque erectionem de monaſterio, ſeu eius Eccleſia in cathedralem Eccleſiam forſitan vt præfertur, ſeu alias factam reuocauerimus, caſſauerimus, irritauerimus, annullauerimus, ac pro nullis, caſſis, irritis, & annullatis haberi voluerimus, dictumque Oppidum in Ciuitatem Cauenſem, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ dicti Oppidi in cathedralem Eccleſiam cum præeminentijs, prærogatiuis insignibus, priuilegijs, exemptionibus, & fauoribus, quibus aliæ cathedrales Eccleſiæ, & Ciuitates reſpectiuè vtebantur, potiebantur, fruebantur, & gaudebant ſeu vti, potiri, frui, & gaudere poterant quomodolibet in futurum, ita quod in cathedrali Eccleſia huiuſmodi primiceratus dignitas poſt Pontificalem maior, ac conuentus, & præbendæ, & alia beneficia Eccleſiaſtica in ipſa collegiata Eccleſia tunc exiſtentia eſſent, & eſſe cenſerentur de ſimili conſilio creauerimus, erexerimus, & inſtituerimus, ipſumque Oppidum titulo dignitatis inſigniuerimus, illudque cum vniuerſitate, hominibus, territorio, & diſtrictu, ac Eccleſiam cathedralem ſic erectam cum primiceriatu, canonicatibus, & præbendis, & alijs eiuſdem, & aliarum Eccleſiarum Oppidi, & territorij, & diſtrictus præfatorum, beneficijs Eccleſiaſticis ab huiuſmodi iuriſdictione, authoritate, poteſtate, & ſuperioritate monaſterij, Abbatis, conuentus,

A *& congregationis præfatorum exemerimus, & liberauerimus, ac dictæ Romanæ Eccleſiæ ſubiecerimus, ipſamque iuriſdictionem, poteſtatem, authoritatem, & ſuperioritatem in vtroque foro voluntariam, contentioſam, vel mixtam, quam Abbas, conuentus, monachi, & congregatio huiuſmodi habebant, & poſſidebant, & qua vtebatur, ſeu de iure, vel conſuetudine vti poterant, cum mero, & mixto Imperio eis in Oppido, territorio, diſtrictu, vniuerſitate, & hominibus tam eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus cuiuſcumque conditionis, & ordinis forent, prætérquam in monaſterium, Abbatem, & conuentum præfatos, illorumique perſonas, ſeruitores, & familiares continuos commenſales, cum aquis, aquarum decurſibus, & etiam dominio vniuerſali, prouiſiones, quoque collationes, Inſtitutiones, & quaſuis alias diſpoſitiones Canonicatuum, præbendarum, &*
B *aliorum beneficiorum, ſeu officiorum Eccleſiaſticorum cum cura, vel ſine cura ſæcularium, vel regularium, aliorumque piorum locorum omnium in ipſa cathedrali eccleſia, & intra Ciuitatem, territorium, & diſtrictum huiuſmodi conſiſtentium, cum vaxallis, & vaſſallatico iure, & prout ad monaſterium, Abbatem, conuentum, monachos, & congregationem huiuſmodi pertinebant, & ſpectabant, nec non tantum de redditibus, ſeu bonis dicti monaſterij, quæ aſcenderent ad valorem mille quadringentorum ducatorum auri de camera ſecundùm communem extimationem annuatim extimandis pro commiſſarium eligendum de conſenſu partium, & per dictum Nicolaum Cardinalem adiudicandis, & in euentum in quem bona, ſeu redditus huiuſmodi ad dictum valorem non aſcenderent, vos pro eo quod ad dictum valorem deceſſet, de alijs bonis, & red-*
C *ditibus exiſtentibus in valle Diani, ſeu Marciſi in prouincia principatus exiſtimandis etiam ad arbitrium dicti Nicolai Cardinalis vſque ad ſupplementum dicti valoris tendere teneremini pro dote dictæ Eccleſiæ ſic erectæ perpetuò appropriauerimus, aſſignauerimus, applicauerimus, ipſique ſic erectæ Eccleſiæ ab eius primæua erectione vacanti dilectum filium noſtrum Aloyſium ſanctæ Mariæ in Coſmedim Diaconum Cardinalem adminiſtratorem in ſpiritualibus, & temporalibus quoad viueret etiam de ſimili conſilio fecerimus, conſtituerimus, & deputauerimus curam, regimen, & adminiſtrationem Eccleſiæ ſic erectæ huiuſmodi ſibi in eiſdem ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo nos vobis, ne propterea nimium diſpendium patiamini, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere, ſpecialemque gratiam facere volentes, voſque, & veſtrum ſingulos a quibuſ-*
D *uis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti; alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis quauis cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtitis, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes motu proprio, non ad veſtrum, vel alterius pro vobis ſuper hoc nobis oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera liberalitate vobis incidendi lignamina cuiuſcumque generis, exceptis glandes, & caſtaneas ferentibus pro vſu dicti monaſterij, ac excudendi, & fodiendi lapides, & arenam pro fabrica, & quocumque vſu eiuſdem monaſterij, & membrorum ſuorum, toties, quotiens vobis placuerit, & quotiens opus fuerit, ac paſculandi per totum territorium, & diſtrictum præfatum capras dicti monaſterij, vſque ad numerum quadringentorum, & indefectum ipſarum alia animalia æquiualentia habita*

bita ratione pactus, & non numeri etiam pro vſu dicti monaſterij, nec non macinandi in molendino caſalisle molino nuncupato viginti quinque ſalmas frumenti quolibet anno, abſque alicuius pretij ſolutione, vel compoſitione, ac decimam piſcium littoris, ſeu maris, prout ex ſua iuriſdictione de præſenti dictum monaſterium poſſidet, & alias poſſidit percipiendi authoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam, & facultatem concedimus quoque ſi qua alia bona, redditus, & poſſeſſiones dicti monaſterij extra concedenda ipſi Eccleſiæ ſic erectæ pro quibus penſio, ſeu canon dicto monaſterio ſoluitur quibus vis perſonis, & locis conceſſa per non ſolutionem cenſus, penſionis, aut canonis, ſeu aliàs deuoluantur, vel quomodolibet etiam abſq. annua ſolutione ad vitam illa omnia, & ſingula ad dictum monaſterium ad illius commodum, & vtilitatem reuertantur, & eſſe debeant, nec non omnia, & ſingula conuentiones, pacta, & capitula inter Aloyſium Cardinalem, vos monachos, vel congregationem huiuſmodi, ſeu veſtris nominibus facta, conuenta, & ſubſcripta, de quibus nos plenariam notitiam habemus quod ſunt licita, & honeſta in omnibus, & per omnia fraude, & dolo ceſſantibus totaliter obſeruentur, ipſiemque monaſterium, ac vos monachi, & congregatio præfati extra ſupraſcripta expreſſa, & in dictis pactis, conuentionibus, & capitulis contenta cum omnibus, & ſingulis veſtris, & eorum iuribus, actionibus, bonis, priuilegijs, exemptionibus præheminentijs, fauoribus, prærogatiuis, conceſſionibus, & indultis, quibus ante erectionem Ciuitatis, & Eccleſiæ huiuſmodi factis vtebamini, fruebamini, potiebamini, & gaudebatis, dum tamen iuriſdictioni, & alijs eidem Eccleſiæ erectæ conceſſis, vel concedendis non repugnent, & in earum diminutionem non tendat, vti, potiri, frui, gaudere perpetuo valeatis in omnibus, & per omnia perinde ac ſi erectio, & alia præmiſſa, & capitula huiuſmodi per vos, ſeu monachos, & congregationem, ac Aloyſium Cardinalem præfatos, minimè facta fuiſſet, prædicta authoritate Apoſtolica earundem tenore præſentium decernimus, declaramus, ſtatuimus, & ordinamus, non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non monaſterij congregationis Eccleſiæ, & ordinationis prædictorum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis eis, & eorum ſingulis conceſſis, ac per nos etiam iteratis vicibus approbatis, innouatis, & de nouo ſimiliter conceſſis, quibus etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eorūq. totis tenoribus plena, expreſſa, ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, cum autem per clauſulas generales id ita portantes mentio, ſeu quauis alia expreſſio habenda; aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda foret, tenores huiuſmodi pro ſufficienter expreſſis habentes illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, ac expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ 1513. 11. Kalendas Aprilis Pontificatus noſtri anno ſecundo.

8. ALOYSIVS de Aragonia Cardinalis, factus eſt à Leone Decimo perpetuus Commendatarius Cauenſis Eccleſiæ anno 1514. die 22. menſis Martij, quo munere vnum tantùm annum functus eſt, deinde ad libitum Pontificis ea adminiſtratione ſe abdicauit. Fuit etiam hic Cardinalis Epiſcopus Auerſanus, & Hieracenſis. De quo conſule quæ ſupra de Epiſcopis Auerſanis narrauimus.

9. PETRVS Sanfœlicius nobilis Neapolitanus huius Eccleſiæ creatus Epiſcopus eſt, die 5. menſis Martij anno 1515. Præfuit vſque ad annum 1520. Deinde in fauorem nepotis eo munere ſe exoluit, cum regreſſu, ac nominatione ceoſuum medietatis. Sanfœlitiæ gentis nobiliſsimæ ſtemmata ſunt, ſcutum in argenteum, rubeumque diuiſum cum tribus auibus qui in argenteo rubent, argentei rutilant in rubeo.

10. IOANNES THOMAS Sanfœlicius, Petri nepos fratris filius, Patruo cedente ſuffectus eſt anno 1520. die 14. menſis Martij. Huius Præſulis cum nobilitate generis exaggeratæ virtutes colluſtrant. Quamobrem Pontificibus Romanis iubentibus, plura dignitatum munera geſſit cum laude. Primum enim Bononiæ Vicelegatus fuit, adminiſtrauit Vmbriam, ſub Paulo Tertio, Pioque Quarto Pontificibus bis ad Tridentinum Concilium commiſſarius fuit; in quo ipſo concilio, eum pro dignatione exortis ſimultatibus, cum neſcio quo Præſule peruicacius, quàm pro Epiſcopo contendiſſet, Romæ calumniatus à Paulo Quarto duriore Pontifice carcerem ſuſtinuit. Ciues Neapolitani ad Pontificem Pium Quintum Sanfœlicem legauerunt. Cauenſi Epiſcopatu ſe abdicauit anno 1550. cumque rediſſet ad Patriam, ibidem priuatè victurus, Romam reuocatus, in æſtu Eccleſiaſticorum negotiorum extremam ſenectutem tranſegit, factuſque Epiſcopus Venuſinus anno 1583. deceſſit 1585. die 6. menſis Martij. Sexaginta quinque annos Epiſcopatum geſſit, decanuſque omnium propemodum Præſulum qui tunc viuebant. Sepulchrum accepit in Venuſina cathedrali.

11. Fr. THOMAS Caſellius Calaber è Ruſſano, nobilibus procreatus parentibus, ex ordine Dominicano inſignis theologus, Sancti Leonis primum Epiſcopatum obtinuit, deinde Oppidenſis extitit Præſul, tranſlatuſque ad hanc Eccleſiam anno 1550. prima die menſis Septembris. Tridentino Concilio interfuit. Romæ fato functus eſt 1571. ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam cum hoc Epitaphio in marmorea tabula inciſo cum eiuſdem ſtemmatibus, quæ habent aureum Gryphonem cum rubeo raſtro in cæruleo campo.

D. O. M.

Thomæ Caſellio Ruſſanenenſi Patritio ord. Prædicator: diuinarum literarum peritiſſimo, Catholicæ doctrinæ propugnatori, Epiſcopo Cauenſi, qui pro ſancta Republica Chriſtiana innumeros labores ſuſcepit Marius Protonobiliſſimus Patritius Neapolitanus poni curauit. Vixit annos ſexaginta, obijt nona martij.

12. CÆSAR La Magna, atque Cardona nobilis Neapolitanus Caſellio ſucceſſit 1571. die 2. menſis Iunij, annis 35. ſedit, deceſsitque die 28. menſis Septembris anno 1606. Huius Epiſcopi gentilicia ſtemmata ſunt. Scutum diuiſum, cuius ſiniſtra pars tres faſcias rubeas habet, ſupra quas tres ex rubeo colore depictæ aues ſpectantur, tres

verò ad medium, ſub campo verò aureo, item tres; alterius verò partis campum tres aurei cardui adornant.

13. CÆSAR Lippius, de caſtello Mordano propè Imolam, ex ordine ſancti Franciſci conuentualis, facultate theologica clarus, reconditaque doctrina. Tempore interdicti Venetijs diuertebatur, vbi ardenter adeo eccleſiaſticam libertatem defendit, vt penè vitæ diſcrimen adierit, coactuſq. fuerit commutato corporis cultu fugam arripere, Romam profectum, Paulus Quintus, cuius dignitati impensè ſtuduerat non modò benignè excepit, ſed etiam creauit Cauenſium Epiſcopum anno 1606. die 11. menſis Decembris. Cuius Epiſcopatus inijt poſſeſſionem die 8. menſis Aprilis 1607. obijt anno 1622. Gentilitia eius ſtemmata ſunt, diuiſum ſcutum in campum ſupernè cæruleum, quem tria aurea ſydera complent, inferni aureum, cum libro rubeo, quem Aquila nigra inſedit.

14. MATHAEVS Granitus nobilis Salernitanus, Patriæ ſuæ canonicus, ad eandem ſedem fuit adlectus 1623. die 26. menſis Octobris, translatus ad Archiepiſcopatum Amalphitanum 17. Septembris anno 1635. pro gentilitijs ſtemmatibus illi eſt, campus diuiſus, cuius ſuperiorem cæruleam partem dimidiatus leo aureus explet, inferiorem gradus octo diſtingunt, quorum quatuor cærulei ſunt, cæteri aurei.

15. HIERONYMVS Lanfrancus Neapolitanus ad hanc eandem ſedem aſſumptus eſt anno 1637. 12. Ianuarij. Viuit adhuc.

CORTONENSES EPISCOPI.

CORTONA præpollens olim opibus, armiſq; Etruriæ Ciuitas, eiuſdemque appellata Metropolis, multò ante Troianum bellum, vt arbitratur Halicarnaſſeus, ſuperbè extulerat muros. Eius ex antiquitate fundatoris planè nomen intercidit. Diuinant namque de eo ſcriptores, non vera narrant, dum alij Ianum, ſiue Noemum illius fundationis tuliſſe laudem contendunt: Alij eius Ciuitatis originem referunt in Crotonem Ægyptij Herculis ſocium, arbitrati inde fuiſſe dictam Crotanam. Nec defuere, qui Gigantæum conatum arbitrentur Cortonam, quod noſtra etiam hac ætate ei Ciuitati circumadiectum ſolum humano veſtigio oſſa maiora prodiderit. Cæterùm ſicut in enarrando authore vacillant ſcriptores, ſic diuerſa fuere nomina, quibus aliquando ea Ciuitas eſt appellata. A Coryto ſi quidem, Corytum illam fuiſſe dictam quidam affirmant, qui Oppidum illud, ſiue ædificauit, ſiue inſtaurauit. vnde Virgilius.

Hinc illum Coryti Tyrrhena à ſede profectum
extrema Coryti penetrauit ad Vrbes

Et alibi item. *Areti muros Coriti nunc diuidit Arcem.*

Affirmant tamen Incolæ, Patrum traditione edocti, haud quaquam Coriti Arcem antiquæ illius Cortonæ veſtigium eſſe, ſed Caſtilionum Oppidum, quod ex Cortonæ ruinis, in eam magnitudinem creuit. A Stephano autem Epitomatore in hæc verba vocatur: *Croto Etruriæ Vrbs Metropolis. Quæ iterum Polybio Cyrtonium eſt*; Dionyſio verò Crotono, quam Pelaſgi olim Vmbris pugnantibus appoſuerunt pro Arce, quàm etiam in eodem libro Tyrreniam vocat, à Tarconte Tyrrenorum Duce. Quamobrem Silius lib. 8.

Lectos Ceræ viros, lectos Cortona ſuperbi
Tarcontis domus, & veteres miſere grauiſcæ.

Primùm Crotonæ nomen retinuit, quouſque conſilaris, publicaque popularis cenſura Ciuitatem illam adminiſtrauit. Poſt Romanorum autem acceptum iugum, atque ab eiſdem illuc deductas Colonias Cortonæ nomen inuenit, vt idem Halicarnaſſæus affirmat, ſcribitque Herodotus; ad ſuam vſque ætatem Pelaſga lingua vti ſolitos Crotonienſes; qui ante chriſtianam reparatam ſalutem floruit anno 450. Reperi etiam Cortonam Turnam; ſiue Turriam fuiſſe vocatam, ob frequentium Turrium propugnacula, ab Eſauro filio Noe ibi conſtructa. Quas omnes coniecturas, eaſque præcipuè, quas vel è ſuo celebro, vel è fictitio illo Baroſo Caldeo, Viterbienſis annius cõminiſcitur, ipſiſſimas fabulas iudico. Illud conſtat, inter duodecim illas Etruriæ Ciuitates, Cortonam antiquitate, opibus, armiſque olim principatum tenuiſſe. Cumque Aretio, Peruſiaque præpotentibus Romanis pacis fœdera obtuliſſe, vt Liuius narrat Tyrrenos demum, antiquoſque Pelaſgos, Vmbroſque olim habuiſſe Colonos, caputq. fuiſſe Etruriæ ſub nomine Crotonæ Etruriæ, vt ab altera magnæ Græciæ Crotonæ diſcerneretur; eius meminerunt antiqui ſcriptores, ac poſt Romanorum aduentum; nomen Cortonæ, quod induit, viſum eſt maniſeſtiſſimum attuliſſe diſcrimen vſque ad Hannibalis Cartaginenſis tempora, ac poſt ſuſceptas Romanas leges Cortona maximè floruit, cecidit autem, cum Romano Imperio barbaræ gentes excidium intuliſſent. Verùm enim harum gentium in Italia violentum abſoluiſſet Imperium, cum aliis Etruriæ Ciuitatibus, Cortona etiam ſe in libertatem aſſeruit, tribuſque creatis conſulibus, vſque ad noxias Gibellinorum, Guelphorumque factiones, antiquam illam imaginem Reipublicæ viſa eſt retinuiſſe, ſic vt etiam victoriatos procuderet, quos ſtudioſi antiquitatis etiam nunc inter antiquiſſima thomemata diligentiſſimè aſſeruant. Ex eo Aretinis Cortona præda ceſſit. Siquidem cum ibidem æſtuantibus ad inſaniam partibus vel componendis rebus, vel potentiori parti fugandæ Aretini fuiſſent vocati; vtrique perfidioſi Ciuitate

te

te potiti ſunt, cum vtroſque exuiſſent fortunis, exilioque mulctaſſent anno 1258. die prima ineuntis Februarij. Cortonenſes deinde Aretinorum iugum excuſſerunt 1261. die decimaquinta Marco Euangeliſtæ ſacro, in cuius rei memoriam, ſtemmata antiqua ſancti Michælis cum dracone, cum ſancti Marci Leone, libroque Euangeliorum aperto commutarunt; ſed non multò poſt Vguicioni Caſalij ciuis Cortonenſis, quo Duce vſi ſunt ad libertatem, diriorem ſenſere tyrannidem; quamobrem eo occiſo iterum ſub conſulatu libertati litarunt vſque ad annum 1312. quo ipſo tempore cum Henricus Septimus Imperator Cortonæ per tres dies fuiſſet commoratus, eam fore liberam etiam cum iuramento firmauit.

Cum autem anno 1325. nobilitas conſpiraſſet in plebem, vt eidem eriperet iura ſuffragij, Populus in odium nobilitatis, ſibi, Cortonæque Principem aſciuit Raynerium Vguicioni Caſalis nepotem, qui conſpirationem opportunè detexerat. Hic, ac deinceps ſui nepotes, per octoginta quatuor annos Cortonenſibus ius ciuile dixerunt, donec Aloyſius Baptiſta Caſalius Patriæ tyrannus effectus, Ladiſlao Neapolitano Regi per id tempus impugnanti Cortonam, ſuæ crudelitati pœnas dedit. Siquidem cum Ladiſlaus contra Florentinos mouiſſet, adortuſque Cortonam, illam non potuiſſet expugnare, territorio Cortonenſi latè vaſtato compulit obſeſſos, vt tyrannum, ſeque dederent ad arbitrium victoris. & Tyrannus quidem Neapolim amandatus eſt, carcere cuſtodiendus, Cortonenſes verò ad duos annos Ladiſlai Regis iugum tulerunt; deinde ab eodem Rege ſeptuaginta millibus ſcutatorum deuenditis Florentinis, haud pœnitenda fortuna mutarunt Dominos, quibus tanquàm libentes, volenteſque ſe dediſſent, adeo deinceps illorum coluerunt arbitrium, vt nec Patrum noſtrorum memoria, cum deſerti ab omnibus gentibus valido illo Caroli Quinti præmerentur exercitu erga veteres Dominos ſuſtinuerint fallere fidem.

Haud ſatis conſtat, quis huic Ciuitati protulerit Euangelij lucem; poteſt tamen ex coniectura deduci, ſub Apoſtolorum temporibus cum cæteris Etruriæ Ciuitatibus beato Romulo prædicante, didiciſſe ſacra Chriſtiana, eaque, extinctis Tyrannis, ſub Conſtantini Magni temporibus adoleuiſſe. Illud fortaſſe mirum, tardius proprium fuiſſe ſortitam Paſtorem, cum Etruriæ Ciuitatum nulli profectò inferior eſſet Pontificumque iam olim decreta ſanxiſſent, nullam Chriſtianorum Ciuitatem eſſe debere proprio viduatam Paſtore: ſiue igitur ex longiori temporum ſerie Cortonenſium Præſulum memoria intercidit, ſiue aliquis alius caſus in cauſa fuerit, cur eo Epiſcopatus decore deſtitueretur, narrat ex inueterata quadam traditione Villanus, Ioannem Vigeſimum ſecundum Pontificem Cortonenſibus Epiſcopum reſtituiſſe anno 1325. illud certum, exploratumque eſt, neque in antiquis illius Eccleſiæ monumentis, neque in Concilijs, neque in regeſtis Apoſtolicis, neque in vllis alijs antiquis ſcripturis, quarum multas, vt hoc opus adamuſſim molliter perlegi ſupra 1325. annum aliquam ſeriem Cortonenſium Epiſcoporum occurrere. Tametſi autem in decreto quodam Vigilij Papæ, quo Epiſcopum Cæſareæ condemnat, ſubſcriptus reperiatur Iordanus quidam Cortonæ Epiſcopus anno 552. mox dum nonnulli putarunt pro Crotona, Cortonam appoſitum fuiſſe. Cæterùm poſt Iordanum, indeque ante Ioannem XXII. Cortonam nullum habuiſſe Epiſcopum bulla eiuſdem Pont. de erectione Cathedralis Cortonenſis Eccl. perſpicuè docet, quam ex archiuo eiuſdem Eccl. nobis communicauit Ludouicus Serriſtorius Illuſtriſſimus modernus Epiſcopus, ſic enim ſe habet.

IOANNES EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

Vigilis ſpeculatoris officium ſuper gregem Dominicum noſtræ vigilantiæ creditum exercere vtiliter cupientes, circa illa potiſſimè intentum dirigimus animum, curamque ſollicitam adhibemus, per quæ Diuini cultus augumentum, exaltatio Catholicæ fidei, & commodo ſalutis proueniant animabus. Sanè id dudum multorum fide digni relatibus plenius informati, quod vniuerſitas Cortonæ, quæ hactenus de Aretin. diœc. exiſtebat, ſiniſtræ partis non declinat in deuium, nec ſuum ponit cum in deuotis eiuſdem eccleſiæ portionem, ſed prono, & prompto animo in eiuſdem eccleſiæ obſequium totaliter ſe exponit, quodque Præſules Eccleſiæ Aretinæ, qui fuerint pro tempore, raro dictum locum Cortonæ viſitarint, nec circa illum curam paſtoralis curauerunt officij exercere, & quod eadem Eccleſia in prouentibus, & redditibus annuis ſic affluit abundanter, eiuſque diœceſ. adeo diffuſa exiſtit, quod exempto dicto loco Cortonæ cum ſuo territorio, redditus, & diœceſ. eiuſdem Aretinæ Eccleſiæ ſufficient abundanter, conſiderantéſque attentius, quod eadem terra Cortonæ eſt locus nobilis, & inſignis latum, & magnum habens territorium, & diſtrictum, gregemque fidelium tam infra mœnia dictæ terræ, quam extra fœcundum, & plurimum copioſum, quodque præfata vniuerſitas per ſpeciales ſuos procuratores, & nuncios multas, & diuerſas rationabiles cauſas coram nobis fecerunt exponi, quæ rectæ meditationis examine in libra præſidentis appenſæ iuſtè debebant, & poterant ad concedendum eiſdem cathedram paſtoralem Romani Pontificis animum inclinare, eorum, qui proprium habere Pontificem in eadem terra deſiderant, ſupplicationibus annuentes, ad Dei laudem, & gloriam, & exaltationem eiuſdem Catholicæ fidei, & Diuini cultus augumentum, eandem terram Cortonæ, quam vna cum toto ſuo territorio, & diſtrictu ab omni iuriſdictione ſpirituali, & temporali tam Eccleſiæ Aretinæ, quam quorumlibet Epiſcoporum, & Capitulorum, & aliarum perſonarum eccleſiaſticarum, ſæcularium, & regularium cuiuſcumque ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſtant, authoritate Apoſtolica prorſus eximimus, & totaliter liberamus, de fratrum noſtrorum conſilio, & aſſenſu, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis in Ciuitatem erigimus, & Ciuitatis vocabulo inſignimus authoritate Apoſtolica decernentes,

vt eccleſia ſancti Vincentij, ſita in dicta Ciuitate Cortonæ, quæ actenus monaſterio ſanctæ Floræ Aretinæ, ordinis ſancti Benedicti erat pleno iure ſubiecta, & per ipſius monaſterij monachos fuerat ſolita gubernari, ſit de cætero, & habeatur perpetuò eiuſdem Ciuitatis Eccleſia Cathedralis, quam quidem Eccleſiam ſancti Vincentij cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis ab omni iuriſdictione, iure, poteſtate, & Dominio Epiſcopi, & Eccleſiæ Aretinæ, ac ipſius monaſterij authoritate prædicta prorſus eximimus, & plenarie liberamus, eamque ad cenſum aliquem, ſeu præſtationem, aut ſeruitium, aut ſubiectionem quamcumque dilectis filijs Abbati, & conuentui dicti monaſterij, eorumque ſucceſſoribus, nec non prædicto monaſterio volumus, & decernimus inantea non teneri, eidem Cathedrali Eccleſiæ territorium, & diſtrictum prædictum pro diœceſi authoritate Apoſtolica, in perpetuum aſſignantes, concedimus quoque ex nunc authoritate prædicta, & donamus, deputamus, & etiam applicamus menſæ Epiſcopali, & Capitulo Cortonenſi, &c. omnia bona mobilia, immobilia, domos, ædificia, & poſſeſſiones, redditus, & prouentus, penſiones, & cenſus, iuriſdictiones, & iura quæcũq; ſpiritualia, & tẽporalia quocumq; nomine cenſeantur, & in quibuſcumq; locis, & rationibus conſiſtant, quæ Epiſcopi, qui fuerunt pro tempore, & Eccleſia Aretina hactenus in dicta Ciuitate Cortonenſi, eiuſque territorio, & diſtrictu habuerunt, vel ad eos quomodolibet competere potuerunt, ita quod prædicta bona, & iura vniuerſa, & ſingula ad prædictam eccleſiam Cortonenſem, & Epiſcopalem menſam ipſius, & Capituli iuxta noſtræ ordinationis tenorem perpetuis futuris temporibus debeant pertinere iura omnia ſuperioritatis, & alia, quæ ibidem, quæ in Ciuitate prædicta Eccleſijs, eccleſiaſticiſque locis, & perſonis, & incolis, pertinentijs, & diſtrictu eiuſdem eccleſiæ Aretinæ, & eius Capitulum olim quomodolibet habuerunt, in dictam Cathedralem Eccleſiam Cortonenſem plenariè transferentes, & illa penes eam plenè, & integraliter volentes, perpetuò remanere, conuentiones, & pacta dudum habita inter Guidonem tunc Epiſcopum Aretinum, & Commune, ac populum Ciuitatis Cortonenſis, vel quemcumque alium nomine populi prædictorum, in quibus inter alia dicitur contineri, quod Vniuerſitas, Commune, & Populus Cortonenſis dictas domos, ædificia, & alia bona immobilia, iuriſdictionem, & iura ad certum tempus nondum completum pro mille florenis auri anno quolibet prædictis Guidoni tunc Epiſcopo, & Eccleſię Aretinæ, ſeu alteri eorum nomine perſoluendis, teneri deberent, omnemque ſententiam, ſeu ſententias per Epiſcopum Aretinum, qui fuerit pro tempore, vel eius authoritate per quemcumque prolatam, ſeu prolatas ob præmiſſa, vel aliquod præmiſſorum, confirmatione Apoſtolica, vel quacumque alia firmitate vallatas, omnemque contractum, ſeu contractus ſuper huiuſmodi conuentionibus, ſeu obligationibus habitum, vel habitos in perſonas cuiuſdam ſingularis perſonæ de dicta Ciuitate Aretina pœnarum adiectione, & iuramẽtorum præſtatione vallatos, authoritate Apoſtolica caſſantes, irritantes, & reuocantes omnino, ac ipſos caſſos fore, & irritos decernentes, & nullius prorſus exiſtere firmitatis. Inſtrumenta quoque ſuper dictis contractibus confecta omninò viribus quantum ad tempus futurum attinet vacuamus, ita quod inſtrumentis eiſdem in iudicio, vel extra nulla fides debeat adhiberi. Dictam quoque Vniuerſitatem, & Populum Cortonenſem, & quaslibet ſingulares perſonas Ciuitatis Cortonenſis, eiuſque territorij, & diſtrictus, necnon fideiuſſores, ſi qui ſuper promiſſis interuenerunt, & quamlibet aliam ſpecialem, vel ſingularem perſonam dictis ex cauſis obligatam, ab omnibus conuentionibus, pactis, promiſſionibus, obligationibus, atque pœnis, & fideiuſſionibus ſuper præmiſſis, vel præmiſſorum, occaſione factis, & habitis, præſtatione iuramentorum ſuper obſeruantia prædictorum, vel alicuius eorum, authoritate prædicta, & de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis totaliter abſoluimus, & etiam liberamus, & eos ad prædictorum iuramentorum obſeruantiam decernimus non teneri. Ita quod propter præmiſſa pacta, vel aliquod præmiſſorum per eos, ſeu fideiuſſores eorum non ſeruata, nec completa, à quorum obſeruatione ipſos, & hæredes eorum in perpetuum duximus abſoluendos, nullam poſſint pœnam incurrere, nec præmiſſarum occaſione aliquatenus conueniri. Quia verò, quod de Ciuitate ipſa per Apoſtolicæ ſedis prouidentiam circumſpectam factum, & ordinatum eſſe dignoſcitur, in hac parte perpetuis futuris temporibus eſſe volumus valitura, & robur obtinere incommutabilis firmitatis authoritate prędicta diſtrictius inhibemus, ne aliquis cuiuſque præminento ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi Archiepiſcopali, vel alia, ſeu regia præfulgeant dignitate huiuſmodi ordinationem ſedis eiuſdem quouis quæſito colore, vel modo, ſine cauſa, vel occaſione qualibet ad id inuẽtis turbare, ſeu quomodolibet impedire præſumat. Nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper hoc per quemcumque quauis authoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa ſcientia contrarium attentare præſumpſerint, excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias promulgauimus, a quibus nullus ab alio, quam à Romano Pontifice abſolutionem, ſuſpenſionem, vel relaxationem, niſi dumtaxat in mortis articulo, ab eadem excommunicationis ſententia valeat obtinere. Quod ſi quem in mortis articulo à dicta excommunicationis ſententia contingat abſolui, niſi poſt reſumptam conualeſcentiã quam citius commodè poterit Apoſtolico conſpectui ſe præſentet, mandatum Romani Pontificis humiliter ſuper hoc recepturus, volumus, & decernimus, licet ſit ſatis à iure prouiſum, quod in eandem excommunicationis ſententiam reincidat ipſo facto. Nulli ergo &c.

Datum Auenioni xiij. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri anno nono.

Ioannis diplomate aſtipulatur liber Prouiſionũ Prælat. eiuſdem Pontificis, in quo narratur, Pontificem anno 1326. die 24. menſis Ianuarii, Raynerium nouum Cortonenſem creaſſe Epiſcopum, cum paulo ante Plebaniam Cortonæ, eiuſdemq; territorium ab Aretina diœceſi nouam Cortonẽſem diœceſim ampliaturus eo conſilio diſſociaſſet, vt Petramalæ Præſuli Aretino, eidem tyranno, altera propiori eccleſiaſticæ iuriſdictione incommodaret. Itaque cum ibi dicatur Pontifex de nouo creaſſe, non reſtituiſſe Epiſcopum, planè colligitur ante Ioannem Vigeſimumſecundum nullum Præſulem Cortonæ ius diuinum dixiſſe. Quod ipſum etiam accidit quibuſdam alijs Italiæ Ciuitatibus Cortona fortaſſe nobilioribus. A Ioanne igitur XXII. Cortonenſium Præſulum exordiemur ſeriem.

Cathedralis igitur Cortonenſis a XXII. Ioanne Pon-

Pontifice primum inſtituta, quadraginta cum ſuis Parochis continet ſub ſe Pagos. Ciuitas nobilitate, cæteraque plebe ſata eſt, itaut ſex millia hominum alere dicatur. Epiſcopus Romano Pontifici immediatè ſubeſt, nobilique principe templo inſignitur, ſub inuocatione Diuæ Genitricis in Cælum aſſumptæ. Illius quatuor dignitatum gradus ſunt, Præpoſitura, Archidiaconatus, Presbyteratus, ac Decanatus. Vndecim numerarij Canonici, ſexque ſupranumerarij, alijque presbyteri, capellani, clericique non pauci, qui ibidem Diuino cultui vacant, theologali, pænitentialique gaudet præbendis, curamque animarum promouent duo presbyteri ad nutum Capituli, ſex etiam ibidem parochiales Eccleſiæ ſunt, alteraque collegiata, cum ſeptem Canonicis, atque Priore, ſex ibi religioſorum monaſteria viſuntur, totidemque monialium, tredecim virorum ſæcularium Confraternitates, ac xenodochia duo, nec ad pauperum leuamen Monte Pietatis deſtituta eſt. Palatium Epiſcopale commodum Cathedrali adhæret. Cenſus Epiſcopatus annuus 1400. ſcuta ſunt, eiuſdemque taxa in lib. Apoſtolicæ Cameræ florenorum 507. cum duobus tertiis.

Vt autem temporarijs fortunis abundat, ſic ſpiritualibus non deſtituitur adiumentis. Reliquiis enim ſanctorum habetur perdiues. In Cathedrali enim fruſtulum Dominicæ veſtis honorificè aſſeruatur ex dono Iacobi Vagnuccii quondam Peruſini Epiſcopi, qui illam à Conſtantinopolitano Patriarcha ſe dono accepiſſe narrabat, caputque B. Vidonis ex ordine ſancti Franciſci, cum aliis pluribus reliquiis. In Franciſcano templo, ex Dominica Cruce, paruulam affectam Crucem narrant aſſeruari Cortooæ, illamque eandem eſſe, quam Helena mater à ſe molitam Conſtantino filio dono dedit, vt illa munitus ſecurius iret in hoſtes, illucque à B. Elia S. Franciſci Alumno ex dono Conſtaotinopolitaoi Imperatoris, ad quem pro Federico Secundo Legatus profectus fuerat, fuiſſe illatam. Sed cum idem hoc ipſum de ligneo Cruce dicant Nonantulani, & cum ipſis hactenus crediderit Italia tota, teſtanturque miraculi crebra obſeſſorum horribiles voces, tempeſtates ſedatæ, è ſicco cælo vberius excuſſæ pluuiæ, in mediis imbribus perſpicuæ adductæ ſerenitates, iuuat credere Nonantulanum, Conſtantinianum lignum eſſe, quod primus Abbas Anſelmus à Pontifice dono accepit. Cortonenſi item de ſalutiferæ Crucis ligno fuiſſe compactum, illucque à Franciſcano Elia fuiſſe allatum, vt Patriæ ſuæ ſaluti foret, & commodo. Cæterùm nulla alia magis re videtur nobilitata Cortona, quam corpore B. Margharitæ pænitentis. Hæc illa eſt, quæ nata Cortonæ, orbataque parentibus, dum eximiæ pulchritudinis ætate floreret, in libidinis cænum ex aliorum inſtigatione prolapſa eſt, ſed per catulum ad amatoris occiſi deforme cadauer diuinitus adducta, ita reſipuit, vt lachrymis, ieiuniis, precum inſtantia, cæteroque vitæ rigore illum perfectionis gradum attigerit, vt ingentibus editis miraculis externarum latè gentium ad ſui ſpectaculum euocaret. Huius Cortonæ corpus adhuc integrum manet, teſtaturque mirabili integritate mentis fuiſſe Margaritam, cuius corpuſculi caduca membra, intègra hactenus ſæcula diſſoluere non potuiſſent. Sed æquo prolixior ſim, ſi velim omnes ſanctorum reliquias recenſere, qui illic honorificè conquieſcũt. Sat fuerit ſemel dixiſſe Cortonam Ciuitatem vbiq; & ſemper, & viros ſanctos, & doctos, & fortes protuliſſe, qui quemlibet bene paratum calamum videntur poſſe defatigare. Illius Ciuitatis Præſulum ſeries, ſequens hæc eſt, quam ex diuerſis ſcripturis, monumentiſque, ac præcipuè ex Actibus Romanis ex fide digeſſimus.

1. RINERIVS, ſiue Raynerius Vbertinus, ex Comitibus Chbiſignani Arehasij, Præpoſitus Aretinæ Cathedralis, Vidonique Petramalæ acerrimus aduerſarius, nouæ Cathedralis Cortonenſis Epiſcopus adlectus eſt, vt Vidonis potenti tyrannidi præponderaret, anno r 326. die 2. menſis Ianuarii, Ioanne XXII. ita cenſente; Eccleſiam illam, & ante exceſſum Vidonis, & ab exceſſu eiuſdem per decem annos egregiè, fortiterque adminiſtrauit, poſtremoque fato functus eſt Cortonæ, atque apud S. Franciſcum cum hoc epitaphio ſepultus.

Cortonenſis PM. EPus. LI. Aretin. Florid.
cunctorum Rayn. PNOR. obijt
MCCCLXIII. die xiij. Septembris.

Quod ſanè epitaphium planè prodit Raynerium primum Cortonenſem fuiſſe Epiſcopum, cum ibi perſpicuè dicatur PM. EPus. Quæ autem immediatè verba ſequuntur. LI. Aretin. ſignificant Cortonenſem Epiſcopum ab Aretina iuriſdictione fuiſſe liberum, Romanoque Pontifici immediatè ſubiectum.

2. GORVS, qui idem eſt, quod Gregorius, ex Archidiacono Cathedralis Eccleſiæ à Clemente Quinto anno 1348. non. Nouemb. Raynerio ſuffectus eſt, eratque ex Comitibus Faſcianis anno 1350. pollicetur que tanquam Cortonæ electus, ſolitum ſubſidium ſacro Collegio die 27. menſis Martij eiuſdem anni. Vixit vſque ad annum 1364.

3. Fr. BENEDICTVS Vallatus Romanus, ordinis Prædicatorum, electus Epiſcopus Cortonenſis 1364. 10. Kal. Auguſti, qui, & idem ſacro Collegio pollicitus eſt die 17. menſis Auguſti.

4. IVLIANVS Angeli Nerij de Chinibaldeſijs Ciuis Cortonenſis reperitur Patriæ Præſul fuiſſe anno 1382. inſequutoque anno ad Senenſem Rempublicam literas dedit, cuiuſdam iuriſdictionis lites explicaturus.

5. LAVRENTIVS in Cortonenſi ſede florebat anno 1388. Vrbani Sexti aſſecla, ab eodem electus Epiſcopus Cortonenſis eodem anno, ex lib. obligat.

6. LVCAS Gratiæ de Pacciano in Caſalium gentem, ab Vguccione, cuius antea fuerat Capellanus, cooptatus, eiuſdem fauore, primum Archidiaconus Cortonenſis fuit, deinde etiam eiuſdem Ciuitatis ſublectus eſt Epiſcopus an. 1390. cumque Caſalijs alienati animi veniſſet in ſuſpicionem, interficiendum curarunt, anno 1391.

7. VBALDINVS Florentinus, ex materna affinitate, Boniſacio Nono propinquus, ex Apoſtolico Referendario, ſpoliorumque Collectore in

Pra-

Pragenſi regno Cortonenſis Epiſcopus eligitur à Capitulo anno 1391. Cuius electionem ad Florentini Senatus preces Bonifacius Nonus ratam habuit 6. id. Octob. eius argumenti extat adhuc epiſtola Colinnuccii Reipub. Florent. Secretarij ad Pontificem Bonifacium, quam ipſe legi, aliæq; plures ad Imperatorem tranſmiſſæ. Hunc Vbaldinum magnum virum fuiſſe oportet, quando et Florentinus Senatus apud Cæſarem trepida expedienda negotia committit. Fato functus eſt 1393.

8. Fr. BARTHOLOMÆVS Troienſis ex ordine Minorum Vbaldino ſucceſſit an. 1393. proq; Laurentio prædeceſſore Apoſtolicæ Cameræ debitum ſolui, die 13. menſis Ianuarij eiuſdem anni. Deceſſit autem anno 1404.

9. Fr. ENOC Baccij de Concalariis ordinis Eremitani S. Auguſtini, Cortonenſis ſuæ Patriæ obtinuit Epiſcopatum an. 1404. 15. Kal. Decemb. vixit ad multos annos, optimique Paſtoris laudem tulit egregiam.

10. Fr. MATHÆVS Petri de Teſtis Florentinus, ex ord. Seruorum inſignis Theologus, Cortonenſi Epiſcopatu condecoratus eſt anno 1426. non. Octob. Hic inter Conſtantienſis Concilij Theologos numeratus eſt, Martinoque Quinto, ac Eugenio Pontificibus in pretio fuit, ſed cum Antipapæ Fœlici adhæreret, eidemque eſſet à confeſſionibus, tanquam ſchiſmaticus honore Epiſcopatus ſpoliatus eſt, eccleſiaſticiſque cenſuris innodatus anno 1439. die 9. Septemb. donec à Nicolao Quinto fuit in priſtinam dignitatem reſtitutus anno 1449. quinto Kal. Iulij. Vixit in ea dignitate vſque ad annum 1455. eoque deinde munere ſe exoluens, in ſanctæ Mariæ Nouæ celebri xenodochio Florentiæ ad vitam contemplatiuam, priuatamq. agendam tutiſſimum receſſum inuenit, ibique decedens anno 1458. id. Maij ſepulturæ honorem accepit. Huius meminit Gianus in ann. Seruorum, ſed ſolita illa ſua inuerſione temporum, & nominum, vocat enim illum filium Laurentij, cum Petri fuerit, vt mihi contigit videre in contractorum Florentinæ Gabellæ.

11. CHRISTOPHORVS Vgolini, ex Marchionibus Petrallæ, nobiliſſimaque Gallorum gente Borbonia, qui per multa ſæcula plurium nobilium ſæudorum Domini extitere, ad Cortonenſem Epiſcopatum aſſumptus fuit poſt Matthæi depoſitionem, interfuitque Florentino Concilio anno 1439. in quo ipſo anno deceſſit.

12. Fr. BARTHOLOMÆVS de Rimbertinis ſiue Vbertinis, ſiue de Lapaccijs Florentinus, ex ord. Prædicatorum Epiſcopus Cortonenſis declaratus eſt anno 1440. die 14. menſis Ianuarij. Longè doctiſſimus erat, multaque volumina ſcripſit, quæ adhuc in bibliotheca S. Mariæ Nouellæ aſſeruantur Florentiæ vbi ſui ordinis emiſerat vota. Hanc eccleſiam adminiſtrauit vſque ad an. 1449. tranſlatuſque deinde eſt ad Coronenſem Eccleſiam in magna Græcia, ſed ibi parum moratus eſt: ſiquidem ei muneri ſe ſubduxit, rediitque in Patriam, ſanctique Romuli Commendatarius effectus eſt, itaque cum ſanctioris vitæ odore relicto anno 1466. die 24. menſis Maij, deceſſit et apud S. Mariam Nouellam cum huiuſmodi Epitaphio honorificè tumulatur.

Bartholomæo Lapaccio Coron. Epiſcopo artmis omnibus Eccleſiæ militi inuictiſſimo pietas curauit.

13. Fr. MARIANVS Ioannis Saluini Florentinus, ex ordinis Seruitarum concionator facundus, Philoſophus, Theologuſque miræ ſubtilitatis, Florentinæque Reipublicæ apprimè charus, ex ceſſione Matthæi ad Cortonenſem Epiſcopatum aſſumptus eſt die 21. menſis Februarii anno 1455. Cortonenſem Eccleſiam miro probitatis exemplo adminiſtrauit, itaut cum Antoninus Florentinorum Antiſtes diœceſim ſuam ad puriores mores vellet expendere, Marianum eius muneris ſocium aſciuerit, ſupra Matthæi Euangelium commentaria ſcripſit, pluraque alia monumenta reliquit, vt Gianius refert in Seruitarum annalibus. Effœtæ ætatis, meritiſque plenus deceſsit, ſepultuſque eſt in ſua Cathedrali.

14. CHRISTOPHORVS Borbonius, ex Marchionibus Petrallæ Cameræ Apoſtolicæ Generalis commiſſarius, ſecretarius, intimuſque familiaris Innocentii Octaui, eiuſdemque domus Præfectus, ab eodem creatur Epiſcopus, Alexandro Sexto Papæ adſiſtens, atque eccleſiaſtici exercitus in Flaminia commiſſarius fuit. Romæ deceſſit 1502. die 13. menſis Nouembris, ſepultuſque eſt ex voto ante ſiniſtram portam S. Mariæ de Populo, vbi quidam poſtea Stephanus Chriſtophori Magiſter aulæ ſe ſepeliendum mandauit, cum huiuſmodi epitaphio.

Præſulis in tumulo hoc Cortonæ præueurendi
Rerum Curator Stephanus Galle iacet.

15. RAYNERIVS Aloyſij Guicciardini, nobilis Florentinus, ex Canonico, & Archidiacono Metropolitanæ ad Cortonenſem ſedem euaſit anno 1502. deceſsit autem 1504.

16. FRANCISCVS Cardinalis Soderinus, Cortonenſem Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1504. 7. die menſis Martij. Eoque deinde munere ſe exoluit cum regreſſu.

17. GVILLELMVS Capponius Florentinus, apud Iulium Secundum pro Florentina Republica Legatus Epiſcopus Cortonenſis creatus eſt anno 1505. die 6. menſis Iunii, Interfuitque Laterano Concilio anno 1512. Hic tranſtulit Cathedralem ab Eccleſia Sancti Vincentij, ad templum Diuæ Mariæ in Cœlum aſſumptæ ſacrum. Clauſit diem poſtremum Capponius anno 1515. Iterumq; huius Eccleſiæ adminiſtratio ad Cardinalem rediit Soderinum, qui ad illam ſibi reſeruauerat regreſſum.

18. IOANNES Serninius de Luciattis Cortonenſis, à Leone Decimo ſuæ Patriæ pronunciatus Epiſcopus eſt anno 1516. ſub cuius Pontificatu cum multis muneribus fuiſſet perfunctus, deceſsit, anno 1521. ſepultuſque eſt in Cathedrali cum huiuſmodi epitaphio.

D. O. M.

Ioanni Serninio Iacobi filio de Lucciattis
Epiſcopo Cortonenſi, primum Generali Firmi, & Beneuenti Vicario, deinde Prothonotario Apoſtolico, & Leonis Decimo à Cubiculis

biculis, & ad Maximilianum Imperatorem Legato in Germaniam ad reprimenda Lutheranæ peſtis contagia, demum Auguſtæ ob eximias eius virtutes, & egregiè nauatam operam a Cæſare Comite Palatino deſignato. ſummiſque priuilegijs mirabiliter aucto. Nepotes ex fratre Andreas, & Ioannes Baptiſta Pietatis ergo PP.

Vixit annos lx. menſes iv. dies xxi. obijt in patria Kal. Octobris MDXXI.

19. SYLVIVS Paſſerinus Cortonenſis, à Decimo Leone Cardinalis creatus, cuius paulò ante Datarius fuerat, atque intimus Conſiliarius, cum deinde Peruſinam Legationem, atque Etruſcam pro Septimo Clemente fœliciter obijſſet, ſuæ patriæ Epiſcopus ſubiectus eſt anno 1521. die 23. menſis Nouembris. Tametſi autem Eccleſiam ſibi creditam abſens ferè ſemper adminiſtrauerit, in eam tamen multa contulit monumenta amoris. Sarneoſi, Aſſiſi que ſacerdotijs ditatus eſt. Tyferni deceſſit, cuius deinde cadauer Romam delatum, in ſuo titulo, ad ſanctum Laurentium in Lucina ſepulturam accepit, vbi in prægrande marmorea tabula, hoc, quod ſequitur, legitur elogium, quod Syluius Paſſerinus ſupranominati Cardinalis pronepos ſibi incidendum curauit.

D. O. M.

Syluio Paſſerino tit. S. Laurentij in Lucina presbytero Cardinali Cortonenſi ampliſſimo, qui ob eius ſingulares virtutes a Leone Decimo, cuius Datarius fuerat Cardinalis creatus, dum Tuſciæ, Peruſij, totiuſq; Vmbriæ ſub Clemente vij. ſumma prouincialium, omniumque commendatione Legatione fungeretur, ac acerrimum in ea libertatis eccleſiaſticæ ſe per inuicem præberet, ſexagenarius Typherni è viuis cum Florum mœrore exceſſit, anno MDXXIX. xij. Kal. Maij, in hancque ſacram tituli ſui ædem, quam viuens excoluerat, transferri ſe, & condi ex teſtamento iuſſit. Syluius Paſſerinus Archiepiſcopus Coſentinus, ipſius Cardinalis, ex Nicolao Paſſerino, & Franciſca Hieronymi Borbonij Marchionis ſanctæ Mariæ filia coniugibus, pronepos Patruo magno benemerenti, atque ſibi adhuc viuens, ac de morte cogitans faciendum curauit. Anno D. MDLXXXVII.

20. LEONARDVS Bonafides Florentinus, Carthuſianus optimis moribus vir, primum ſanctæ Mariæ Nouæ celeberrimi Florentiæ xenodochij Præpoſitus fuit, tam in Etruria ſpoliorum Collector, deinde etiam Veſtanus Epiſcopus in Regno, anno verò 1528. cum apud Leonem Decimum, Clementemque Septimum Pontifices plurimum gratia valeret, ad Cortonenſem Eccleſiam translatus eſt. Quam ille Eccleſiam cum omni piæ ſollicitudine laude adminiſtrauit, factuſque iam ſenior, Epiſcopali munere libens, volenſque ſe abdicauit, rediitque ad clauſtrum, vbi Cartuſianum induerat monachum, vt ibi principio non abſimilem perfectionis vitæ abſolueret clauſulam. Monaſterium monialium ſancti Iacobi prope Muratas Florentiæ fundauit, vt in frontiſpicio principis portæ legitur. Qui denique ſupra quinque nonagenarius vitam finiuit, anno 1543. ſepultuſque eſt apud ſuos Carthuſienſes prope Florentiam in Capitulo in marmoreo ad pauimentum leniter inſculpto ſepulchro cum hoc ſubiecto epitaphio.

Leonardus Bonafides Cœnobio in hoc religionem profeſſus, ſummis honoribus functus mox ad ſanctæ Mariæ Nouæ xenodochij curam adſcitus ita per multos annos ſe geſſit, vt à Clemente vij. Pont. Max. ad colligend. ſancti Spiritus fragmenta vocari meruit, demum ſuprema ſenecta ab eodem Clemente Corton. inſignitus Pontificatu diem ſuum obiens, max. ſui deſiderium reliquit. Obijt ann. ſal. MDXXXXV, annum agens LXXXXV.

21. IOANNES Baptiſta Ricaſolus Florentinus, electus fuit Cortonenſis Epiſcopus an. 1538. die 25. menſis Octob. ſibique concreditam Eccleſiam ad xxij. annos gubernauit, translatuſque deinceps eſt ad Piſtorienſem Epiſcopatum, de quo ibi plura.

22. MATTHÆVS Concinius, è Pinnæ Comitibus, Florentinus, Ioannis Baptiſtæ, atque Eliſabetæ . . . . filius, Magno Etruriæ Duce Coſmo poſtulante, ad hunc Epiſcopatum peruenit 1560. die 15. menſis Februarij. Natus eſt anno 1501. mirabilique ingenio præditus eccleſiaſticam vitam profiteri inſtituit, euaſitque primum Rector ſancti Michaelis Archangeli de plano radicis Aretinæ diœceſis, deinde vt ſupra docuimus Cortonenſium Præſul Tridentino Concilio interfuit, pauloque poſt vita functus eſt, mœrentibus cunctis, qui illum nouerant. Hic patruus fuit illius Concinij, qui ſub Maria Medicæa Galliarum Regina Mareſcallus regni effectus eſt, inuidiaque æmulorum tandem oppreſſus, pœnas dedit impotentis fœlicitatis. In cuius deinde vnico filio, quem eius clariſſimæ gentis Gallicus furor reliquum fecerat, contagioſo morbo extincto an. 1631. Conciniam proſapiam doluimus concidiſſe.

23. HIERONYMVS Gaddius Angeli clariſſimi Senatoris, ac Iſabellæ Guicciardinæ nobiliſſimæ fœminæ filius, Florentiæ natus, ſuorum maiorum laudem generoſa æmulatione cumulatiſſimè conſequutus eſt. Siquidem cum generis nobilitatem ſapientia mirifica exornaſſet, non modo Coſmo Magno Etruriæ Duci primo ſolertiam ſuam, fidemque probauit, ſed in totius etiam Chriſtiani Orbis Senatu, hoc eſt apud Tridentini Concilij Patres talem ſe eſſe planè oſtendit, qui maximis rebus explicandis tutò à Principibus poſſet adhiberi; etenim cum ex Archipresbytero Florentinæ Metropolis, ad hanc, à Pio Quarto Pontifice fuiſſet aſſumptus 1562. die 16. menſis Decembris, pro Coſmo Mediceo Tridentini Concilij Patribus, ita eleganter, conſulteque obſequium detuliſſe narratur, vt admirationi fuerit, potuiſſe Hieronymum tum Legati, tum Antiſtitis ita cumulate ſuſtinere perſonam. Inde reuerſus, Eccleſiam ſuam magna cum prudentiæ laude adminiſtrauit. Florentiæ fato conceſſit anno 1572. ſepultuſque eſt in ſuorum maiorum ſepulchro apud ſanctam Mariam Nouellam, poſteritati eximio probitatis

bitatis relicto exemplo eius hac noſtra ætate, ſuauem bonis omnibus memoriam ſpis doctiſsimis carminibus illuſtrauit Iacobus Gaddius, vir, ſiue carmine ludat, ſiue ſoluta oratione grauis incedat, noſtri ſæculi doctis omnibus conſetendus, dum caneret. A

De te quid ſcribam Præſidis prænobilis alta
Munera, virtutem pectoris Anna cauam
Concilio in ſummo, quo ſtabat ſumma ſacrorum
Geſtiſti Coſmi Principis ipſe vices.
Nota tua eſt virtus multis clareſcere nomen
Haud poterat cœtu nobiliore tuum.

24. FRANCISCVS Pregnanus Piſanus Gaddio ſucceſſit anno 1572. 3. die menſis Martij, cum antea Eques eſset ſancti Stephani, ac Canonicus Piſanæ Metropolis, Vrbanum Sextum propiori affinitate attinxit, ex cuius clariſsima gente tot deinde Præſulum eccleſiaſticorum extitere decora. B Franciſcus ipſe, illius olim Franciſci Prægnani Cardinalis, atque Piſani Archiepiſcopi nomen geſtauit, vt ex nomine illuſtriſsimi viri admoneretur eiuſdem æmulari virtutes. Deceſsit 1577.

25. Fr. CONSTANTINVS Veltramus, è Monte ſancti Sabini in Etruria, ex ordine Eremitano ſancti Auguſtini, Scalenenſis antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus fuit anno 1577. die 25. menſis Februarij. Synodum conuocauit, clerumque caſtigauit ad puriores mores, fato functus eſt 1585.

26. IOANNES è nobiliſsima gente Albertia Florentinus, electus eſt anno 1585. die 11. menſis Iulij, cum prius ſplendidis legationibus pro Etruriæ Magnis Ducibus feliciter perfunctus fuiſſet. C Epiſcopus verò factus eum plutibus eccleſiaſticii iuris Ciuitatibus ius incorruptè dixiſset, ad Eccleſiam ſuam regreſsus, ibi deceſsit anno 1596. inque Cathedrali ſepultus eſt, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Ioanni Alberto D. Angeli filio Fortuna nobilitatem cui natura animi ſolertiam, virtus, ſpectatam adeo prudentiam indulſerant, vt pro Franciſco Medicæo Magno Etr. Duce ad Rodulphum Imperat. & Sixtum Quintum legatione functus, ad Epiſcopatum Cortonenſem vocatur, exinde ſub Clemente VIII. Præfectus Firmanus An. con. Camer. dum ad vlteriora tendit prope metam concidit. Obijt Cortonæ
MDLXXXXVI. ſexta non. Octobris,
Vixit annos lxi. menſ. 11. d. xi.

27 COSMVS ANGELVS Bargæus Etruſcus Cortonenſis Eccleſiæ Antiſtes declaratus eſt anno 1597. die 24. menſis Ianuarij: è viuis exemitur 1604. D

28. PHILIPPVS Bardius è Comitibus Vernij, filius Ioannis, Clementis olim Octaui familiaris, ex Florentino Canonico electus fuit anno 1604. poſtq; decem, & octo annos, quibus hanc adminiſtrauit Eccleſiam, diem clauſit poſtremam anno 1622. reliquitque poſt ſe Coſmum lectiſſimum fratrem, qui Archiepiſcopalem deinde ſedem Florentinam conſecutus eſt, vt alibi narrabimus.

29. COSMVS Minerbettus nobilis Florentinus Canonicus, & Archidiac. Metropol. vir inſigniter eruditus, à Gregorio XV. hanc obtinuit Eccleſiam anno 1622. die 19. menſis Decembris Omnipoti deceſſit, dum Ferdinando Secundo Magno Etruriæ Duci, in Germaniam proficiſcenti Conſiliarius, itinerique honorarius ſocius adhæſiſſet, eius cadauer in patriam relatum eſt, an. 1628. de Medicæa gente nonnihil ſcripſit Minerbettus, quod nondum lucem aſpexit.

30. LAVRENTIVS della Robia nob. Florent. Canonicus Minerbetto ſucceſſit 1628. menſe Maio, ab Vrbano Octauo ad id muneris ſublectus, quem propiori affinitate contingebat, qui ad Feſulanam deinde Eccleſiam tranſlatus eſt an. 1634.

31. LVDOVICVS Serriſterius nobilis Florentinus, vtriuſque Signaturæ Apoſtolicus Referendarius, Romæque ſancti Officij Conſultor, ac Commiſſarius eccleſiaſtici exercitus Ferrariæ, electus eſt Epiſcopus Cortonenſis ann. 1634. viuit adhuc, eiuſque exaggeratas virtutes pleniori calamo fortaſſe retuleram non inuidioſa poſteritas, quando nos adhuc viuentes inſignis modeſtia deterrere videtur, quominus in eius laudibus longius progrediamur.

EVGVBINI EPISCOPI.

EVGVBIVM Ciuitas, quam hodie ad radices Apennini in Vmbria ſitam videmus, haud illa ipſa eſt, quam Sylius Inginium appellat, Cicero Inguuium, Cæſar Tignium, eiuſdemque meminit Strabo, ac Ptolæmeus, ſed noua quædam ciuitas ex illis antiquis ruinis, atque ad eiuſdem pedes, poſt declinationem Romani Imperij, Barbarorumque in Italiam inundationem conſtructa, vbi famoſum S. Vbaldi Templum exurgit, amphiteatrorum adhuc, aliorumque nobilium ad Deorum cultum ædificiorum crebræ ſpectantur ruinæ, quæ contuentes non ſinunt ambigere, antiquum olim ibi fuiſſe Eugubium; cuius cum fortuna belli, rerumque fluxarum conditio in recens extructum oppidum incolas compuliſſet, adeo ſenſim noua Ciuitas creuit, vt hodie ſex millium mortalium multitudine celebrari dicatur. Later adhuc eius antiqua origo, pleriſque ſcriptorum eam ſilentio inuoluentibus. De huius Vrbis nomine, quod corruptè legitur apud ſcriptores, & qua ratione ſit præferendum, ſcripſit eruditè Auguſtinus Steuchus Eugubinus, Epiſcopus Hiſami Apoſtolicæ ſedis Bibliothecarius, vir doctiſſimus ad calcem operis de perhenni philoſophia. Poſt Romanorum

rum dominium, Ducibus Spoletanis prædę ceſſit, A
tulitque deinde iugum à Monteſeltranis, ac Vrbinatibus Ducibus, quorum poſtremus Franciſcus Maria cum ſine virili ſtirpe effetæ ætatis deceſsiſſet, eccleſiaſticæ ditionis Eugubium demum euaſit Vrbano Octauo Pontifice Maximo. Multorum coniectura eſt, Chriſtiana ſacra cum alijs Vmbriæ nobilioribus Ciuitatibus ſuſcepiſſe, pertuliſſeque grauiſsimas tyrannorum perſecutiones, vſque ad annum 313. ex eo hoc eſt, poſt Magnum Conſtantinum baptizatum, eidem à S. Sylueſtro proprium Paſtorem attributum fuiſſe, ac immediatè Romanorum Pontificum iuſſam fuiſſe arbitrium expectare. Tametſi hodie Vrbinatis Metropolis ſuffraganea ab aliquibus cenſeatur, cum eam Pius Quartus eidem Archiepiſcopo anno 1563. Metropolitico iure ſubiecerit; nihilominus tamen in B
appellationibus, cæteriſque omnibus, vnum Pontificem Romanum agnoſcit, ac veneratur, vt priſtinum illud ius ſuum tueatur, Epiſcopus verò hac formula verborum vtitur in publicis, priuatiſque ſubſcriptionibus.

Ego Horatius Vbaldus Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Eugubinus ſummo Pontifici immediatè ſubiectus.

Et Marianus Sabellus huius Eccleſiæ Præſul, anno 1568. ad prouincialem ſynodum Vrbinatenſem per procuratorem tanquam eligens ſequenti conditione acceſsit, quæ publico inſtrumento roborauit.

Ego Marianus Sabellus Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Eugubinus ſummo Pontifici immediatè ſubiectus iuxta diſpoſitionem ſac. Cōcilij Tridentini Vrbinatenſem Metropolim pro C
prouinciali ſynodo ſtatuo eligendam, ſed ne Eccleſiæ Eugubinæ, ac populo aliquod præiudicium, pariat ipſa electio, ea demum conditione, ac proteſtatione fit, quam infraſcripta forma ſubijcio.

Primo itaque proteſtor ne quod præiudicium fiat Foro Eugubino in iudicijs tam ciuilibus, quā criminalibus, ſpiritualibus, atque temporalibus, vel mixtis òrdinarijs, ſeu extraordinarijs, nec circa proceſſuum ordinem, aut ſtylum cauſarum deciſionis, ſed omnia prædicta iuxta inueteratum ſtylum, ac ordinem ſynodale diœceſanas conſtitutiones de more procedunt, ac ſanctiſsimam ſedem Apoſtolicam, & propterea nulla inhibitio, præceptum, intimatio rata habeatur, quæ ab Vrbinatenſi Metropolitano emanabit, ſalua in omnibus præmiſsis totius diœceſis Eugubinæ exemptione D
vt ante electionem. Ne præſens electio aliud efficiat in perſonam Epiſcopi Eugubini, quam vt cogat ad acceſſum ad ſynodos pro tempore Vrbini congregandas, ſi tamen validè, & legitimo modo, iureque ſeruato ſecundum ea, quæ in ſacro Concilio Tridentino continentur, congregabuntur. Ad obſeruationem eorum, quæ à ſynodo, ac poſtea quandocumque in ſynodis decernentur teneri volo in his tantum, quæ mores reſpiciunt, ſi tamen id expediendum videbitur in Diœceſi Eugubina, quandoquidem vna quæque Eccleſia in ſuo ſenſu abundet. Circa reliqua omnia teneri non intendo, nec per aliquem actum factum, ſeu faciendum mihi, & prædictæ Eccleſiæ præiudicare, ſed illam eſſe liberam, & exemptam, prout fuit, & eſt de præſenti, ac ſalua eſſe omnia, & ſingula illius, meaque iura, priuilegia, & exemptiones, & alias iuxta formam dicti Concilij Tridentini quare ſecundum hæc omnia de verbo ad verbum proteſtandum eligo, & non alias, nec alio modo, alioquin vna conditione, vel verbo ſubtracto, vel immutato, ea nunc non eligo, & quicquid egero, reuoco aliam mihi Metropolim eligendam reſeruans, prima electionis facultate mihi retenta, omniaque alia, & ſingula facien. geren. exercen. & procuran. quæ in præmiſsis, & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu quomodolibet opportuna, &c.

Cathedralis Eugub. pulcherrima eſt, architecturæq; inſignis, ſub inuocatione SS. Iacobi, & Mariani Martyrum conſtructa, quorum corpora, iuxta ſacras reliquias beatorum Villani, atque Ioannis Eugubij quondam Epiſcoporum honorificè requieſcunt. Inter plures autem Sanctorum reliquias è ſancti Ioannis Baptiſtæ digitis vno nobilitatur. Sola Præpoſitura gaudet, ibidemque vndecim Canonici, quatuor Capellani, pluteſque alij minorum gentium clerici, ac beneficijs exornat, diuinum opus perurgent. Theologali, Pęnitentialique præbendis hactenus deſtituitur, canonicos ex regularibus ſæculariɀauit Leo Decimus, anno 1514. vt infra videbimus. Seminarium ibi iam olim erectum, plures intentatæ lites exhaurierunt Alumnis, intra Ciuitatis muros decem Religioſorum ſpectantur monaſteria, vndecim Monialium, ſeptem laicorum Confraternitates, duoque xenodochia, cum Monte Pietatis, Cathedrali Eccleſiæ ſatis commodè Epiſcopale Palatium propius accedit, curaque animarum non modo in cathedrali, ſed in alijs ſex Eccleſijs exercetur. Diæceſis ampla eſt, in pluraque partitur Caſtella. Epiſcoporum ſeries, qui in ea Eccleſia floruerunt hæc eſt, quam ex ſcripturis eiuſdem Eccleſiæ, alijſque monumentis ex fide eruimus.

1. LEONTIVS Luçeolanus, primus Eugubij Epiſcopus, à S. Syluestro ordinatus eſt circa annum Domini 324. cuius meminit S. Dorothæus Epiſcopus, & Martyrol. Rom. Concil. interfuit ſub eodem Pontifice.

2. PROBVS Epiſcopus, ſub eodem Pontifice Eugubinus Epiſcopus adlectus eſt anno 326. in qua dignitate vixit ann. 22.

3. TVNNIVS Anicius Frangipanes Romanus Probo ſucceſsit anno 351.

4. PAVLVS Tyburtinus anno 353.

5. FOELIX Ciuis, ac Epiſcopus Eugubinus anno 367.

6. DIONYSIVS Sabinus eandem ſedem obtinuit à Siricio Papa anno 393.

7. DECENTIVS eidem Eccleſiæ præfuit anno 416. ad quem literas dedit Innocentius Papa primus, vt extat in decretal. diſt. 11. quis neſciat, & diſt. 23. eiuſdem temporibus Eugubina Ciuitas penè deſolata fuit, vnde Decentius alibi pauperem vitam traduxit, cuius inopia à ſancto Hieronymo in epiſt. quæ in decret. dict. 43. c. largimus, hiſce verbis notatur: vbicumque fuerit Epiſcopus, ſiue Romæ, ſiue Eugubij, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Reghij, ſiue Alexandriæ, eiuſ-

dem meriti, eiuſdem eſt ſacèrdotij.

8. FLORINVS Græcus, in eadem ſede floruit anno 426.

9. ANASTASIVS Romanus 443.

10. AGAPITVS Anagninus 457.

11. MARCELLVS anno 499.

12. THEODORVS ab Hormida Papa eiuſdem Eccleſiæ adlectus eſt Epiſcopus anno 520.

13. FRVCTVOSVS à Benedicto primo Pontifice Eugubinus conſecratus eſt Antiſtes 577.

14. GAVDIOSVS, anno 590. ad quem Gregorius Magnus ſcribit, iubetque illum Todinam Ciuitatem inuiſere lib. 7. epiſt. 89.

15. FORTVNIVS floruit anno 603. cuius meminit Petrus Damiani.

16. DEODATVS anno 680. in Concilio ſub Agathone Papa.

17. BENENATVS, anno 721. apud Baronium.

18. BENENATVS in ſynodo Romana, anno 826.

19. ERPHO 847. apud Baronium.

20. IOANNES autem anno 853.

21. ARSENIVS verò 855. Hic cum Nicolao Anagnino Epiſcopo, vt electionem Benedicti III. Pontificis irritam redderet, conſpirauit, vt narrat Bibliothecar.

22. DOMINICVS Romanus Concilio interfuit ſub Hadriano primo Pontifice 871.

23. IOANNES ſe ſubſcripſit erectioni Metropolis Magdemburgenſis, ſub Ioanne IX. Pontifice anno 968.

24. LODVLPHVS electus anno 1019. electioni ceſſit. Hic Eremum S. Crucis de Auellana fundauit ſub Benedictina temperatione Conſule hiſtor. Camaldulen.

25. IVLIANVS Eremita S. Crucis de Auellana adlectus eſt. Deceſsit 1012.

26. THEOBALDVS, ſeu Tedaldus, ex Eremita S. Crucis de Auellana ad hunc Epiſcopatum aſſumptus eſt. Huius memoria extat anno 1049. interfuit conſecrationi Eccleſiæ S. Floridi, vna cum Theobaldo Epiſcopo Aretino anno 1052. eiuſdemque vitam enarrat Petr. Damian. ad Alexandrum II. Papam.

27. RODVLPHVS, cuidam decreto Nicolai Secundi ſe ſubſcribit in Romana ſynodo an. 1059. Huius meminit Baronius ad annum 1061. Arnal. Vvion. lib. 2. lig. vitæ refert deceſsiſſe Rodulphum anno 1070. die 26. menſis Iunij. Scripſit huic Petr. Damiani, eiuſdemque iudicio òpuſcula ſua eruderanda commiſit.

28. MAYNARDVS eiuſdem Monaſterij ſanctæ Crucis Eremita, ad eandem ſedem euaſit, floruitque circa ann. D. 1061. Huic literas dedit Pet. Damiani lib. 4. ep. 8.

29. HVGO Epiſcopus Eugubinus, memoratur in bulla Alexandri Secundi pro Eccleſia Foroſempronienſi ann. 1062. vnde Arnoldi Vvion. error detegitur de morte Rodulphi.

30. DOMINICVS Hugoni ſucceſsit anno 1070.

31. S. IOANNES, cognomento Grammaticus, Laudenſis, cum vitam monaſticam, & Ereniticam in Monaſterio ſanctæ Crucis de Auellana ſub diſciplina Petri Damiani cœpiſſet profiteri, inque Chriſtianis virtutibus longius fuiſſet progreſſus, ſanctimoniæ fama prodente, ex Generali Priore eiuſdem monaſterii, ad Eugubinam ſedem ſubuectus eſt 1105. Hanc Eccleſiam cum ad annum mirifica pietatis laude rexiſſet, fatoq; functus 1106. 7. id. Septemb. ſepultuſque in Cathedrali cum clariſſimis corruſcatet miraculis, à Paſchali Secundo Pontifice in ſanctorum album referri promeruit. Eius vitam Ioan. Card. perſcripſit, retulitque in cathalogum Italorum Sanctorum Ferrerius: In cathedrali adhuc eius incorruptum cadauer aſſeruatur, inſculptaque hæc verba ad eiuſdem tumulum leguntur à prætereuntibus.

D. Ioanni Laudenſi, Eugubinæ Eccleſiæ Pontifici, qui ob veram inuictamque pietatem, & ſplendidiſſimas animi dotes, anno Chriſti MCVI. mortalitate donatur, ætatis ſuæ anno lxxx.

32. STEPHANVS Ioanni ſucceſſit 1106. obiit 1130.

33. S. VBALDVS è familia Baldaſſina primaria Eugubii natus, cum totum ſe ſacris literis, diuinæque contemplationi, vix pubertatis annos egreſſus, dediſſet, clericalem vitam profeſſus eſt, atque à B. Ioanne Epiſcopo presbyter ordinatus, omnia quæ poſſederat egenis diſtribuit, effectuſque eſt regularis Canonicus, in quo inſtituto cum præcipuæ laudem ſanctimoniæ tuliſſet, ab Innocentio Secundo, vel inuitus, Eugubinus Epiſcopus adlectus eſt, atque ab eodem ſummo Pontifice Romæ conſecratus 15. Martij 1130. ex Priore Cathedralis Eccleſiæ, cumque Eccleſiam ſibi concreditam incredibili pietatis laude adminiſtraſſet, introductis prius Canonicis regularibus Eugubii, euolauit ad ſuperos die 16. menſis Maij ann. 1162. cum ſupra vnum octuaginta natus eſſet annos: quem poſtea Cæleſtinus Tertius retulit in Beatorum numerum; Pauluſque V. inter eos Sanctos, quos Romanum Breuiarium hoc tempore continere videmus. Eius vitam fœliciter enarrauit Hieronymus Falcuccius, conſtatque in Energumenis liberandis eſſe gratiæ ſingularis. Pro huius ſancti Præſulis coronide, hic non pigebit tranſcribere Innocentij, ac Cæleſtini Secundi ſummorum Pontificum priuilegia liberaliter ab ipſis conceſſa Præpoſito, ac Canonicis regularibus Eccleſiæ ſancti Mariani Eugubinæ ſedis Cathedralis; Innocentij Secundi diploma ex membranis archiui communitatis eiuſdem Ciuitatis talis eſt tenoris.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filiis Benedicto Præpoſito, eiuſque fratribus in Eccleſia cathedralis ſedis B. Mariani Eugubinæ Ciuitatis famulantibus, tam præſentibus, quam futuris in perpetuum.

Piæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri, vt & fidelis deuotio laudabiliter enitescat, & vtilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Ea propter dilecti in Domino filij, poſtulationibus veſtris cle-

clementer impertimur aſſenſum, & Eccleſiam B. Mariani, in qua Diuinis eſtis obſequijs mancipati Apoſtolici priuilegij pagina communimus, ſtatuentes, vt quaſcũq; poſſeſſiones, quæcunque bona idem locus in præſentiarum canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis in perpetuum; & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis Plebem, videlicet S. Ioannis de Ciuitate, Plebem S. Mariæ Serrata, Plebem de liſciano, Plebem ſanctæ Mariæ de Gadiano, cum Plebe S. Donati, & S. Viriani, Plebem S. Geruaſij, Curtem de Lauari, cum alijs omnibus Eccleſijs, ac bonis prædictæ Eccleſiæ pertinentibus. Decernimus ergo, vt nulli omninè hominum liceat præfatam B. Mariani Eccleſiam temere perturbare, aut eius poſſeſsiones auferre, vel ablatas retinere minuere, ſeu quibuslibet fatigationibus moleſtare, ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, & ſuſtentatione ſunt conceſſa, vſibus omnimodis profutura. Si qua igitur, &c. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Conradus Sabinen. Epiſcopus propria manu corroboraui.
Ego Petrus Card. presb. S. Suſannæ.
Ego Bernardus presb. Card. S. Crucis in Hieruſalem.
Ego Anſelmus presb. Card. S. Laurentij in Lucina.
Ego Martinus presb. Card. S. Stephani.
Ego Oddo diac. Card. S. Georgij.
Ego Guido diac. Card. SS. Coſmi, & Damiani.
Ego Guido diac. Card. S. Adriani.
Ego Boetius diac. Card. SS. Viti, & Modeſti.
Ego Iuo diac. Card. S. Mariæ in Aquiro.
Ego G. G. Card. S. Angeli.
Ego Gerardus diac. Card. S. Mariæ in Domnica.

Datum Laterani per manus Armerici S.R.E. Cardinalis Cancellarij, 10. Kal. Aprilis, indict. 1. Incarn. Dominicæ anno 1137. Pontificatus verò D. Innocentij Papæ II. anno nono.

Sed alterum Cœleſtini monumentum audiamus ſic iura Marianis Canonicis exprimens, ab ijſdem membranis archiuij communitatis, ſicut & cætera, quæ mox ſubijciemus deſumptum.

COELESTINVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Benedicto Præpoſito, eiuſque fratribus in Eccleſia Epiſcopalis ſedis Beati Mariani Eugubinæ Ciuitatis Domino famulantibus, tam præſentibus, quam futuris in perpetuum.

DEſideriũm, quod ad religionis propoſitum, & animarum ſalutem pertinere monſtratur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum impertiri ſuffragium, eapropter dilecti in Domino filij poſtulationibus veſtris clementer impertimur aſſenſum, & Eccleſiam Beati Mariani, in qua Diuinis eſtis obſequijs mancipati Apoſtolici priuilegij pagina communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem locus in præſentiarum canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, præſtante Domino poteris adipiſci, firma vobis, in perpetuum, & illibata permaneant, in quibus proprijs hæc duximus exprimenda vocabulis Plebem ſcilicet S. Ioannis de Ciuitate, Plebem S. Maria ſarcita, Plebem de fiſciano, plebem S. Mariæ de Glodiano cum Plebe ſancti, & ſancti Viriani, Plebem S. Geruaſi, Curtem de lauari, cum alijs omnibus Eccleſijs, ac bonis prædicta Eccleſijs pertinentibus; capellam S. Bartholomæi, capellam S. Crucis, capellam S. Verecundij, capellam S. Angeli, capellam S. Georgij. capellam S. Sauini, capellam S. Angeli, capellam S. Chriſtophani, capellam S. Saluatoris, capellam S. Mariæ de Mediano, capellam S. Bartholomæi de Caſtro Venali, capellam S. Mariæ, & capellam S. Georgij de Cortina, capellam S. Mariæ, capellam S. Margaritæ cum omnibus ſuis pertinentijs, caſtrum montis Iuliani cum curte ſua, caſtrum Galgate cum curte ſua, caſtrum vallis Marculæ cum curte ſua, caſtrum Algnanir, caſtrum Agelli. Prohibimus quoque, vt infra antiquos terminos maioris, ſiue baptiſmalis Eccleſiæ abſque veſtra permiſſione nullus Eccleſiam ædificare præſumat, nec ab hominibus infra eoſdem terminos habitantibus decimas, vel oblationes exigat, nec eas ad ſepulturam ad alia loca tranſire compellat, ſed iuxta Apoſtolum, quibus ſpiritualia ſeminatis eorum carnalia nullo prohibente metatis; clericos verò, ſiue laicos liberos, qui de ſæculari habitu conuerti, & in veſtra Eccleſia religioſè viuere voluerint recipiendi facultatem liberam vobis concedimus, ſepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepeliri deliberauerint, niſi fortè excommunicati ſint, nullus obſiſtat, ſaluo iure Matricis Eccleſiæ. Decernimus ergo, &c. Amen.

Locus † ſigilli.

Ego Cæleſtinus catholicæ Eccleſiæ Epiſc.
Ego Conradus Sabinenſis Epiſc.
Ego Stefanus Præneſtinus Epiſc.
Ego Gregorius presb. Card. tit. S. Calixti.
Ego Thomas presb. Card. tit. Veſtinæ.
Ego Petrus Card. presb. tit. S. Suſannæ.
Ego Gregorius diac. Card. S. Sergij, & Bacchi.
Ego Otto Diaconus Card. tit. S. Georgij ad velum aureum.
Ego . . . Bald. diac. Card. S. Mariæ in via lata.
Ego Petrus diac. Card. S. Mariæ in Portu.
Ego Nicolaus diac. S.R.E.

Datum Later. per manum Gerardi S. Rom. Eccleſiæ presbyteri Cardinalis ac Bibliothecarij 14. Kalend. Nouembris indict. 7. Incarnationis Dominicæ anno 1143. Pontif. verò Domini Cæleſtini Papæ anno primo.

34. BONATTVS Monachus, & Abbas ſancti Bartholomæi ex ordine ſancti Benedicti prope Eugubium, Vbaldo ſucceſſit 1162. quem parum conſtat in ea dignitate vixiſſe, parteſque noxioſiſſimas Ænobarbi fouiſſe.

35. THEOBALDVS electus anno 1163. ex Canonico regulari Eugubinæ Cathedralis, ſanctique Vbaldi edidit vitam, ipſe verò ſanctis operibus clarus, diem ſuum obijt 20. Februarij 1171. Plura Theobaldus Canonicis ſuis Marianis, ex quorum collegio, ad Epiſcopalem thronum aſſumptus fuerat, contulit bona, eiuſque fauore ijdem ab Alexandro Tertio anno 1170. confirmationem omnium bonorum, iuriumque eiuſdem Cathedralis Eccleſiæ accepere huiuſmodi diplomate.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Benedicto Præpoſito Eccleſiæ ſedis Epiſcopalis B. Mariani Eugubinæ Ciuitatis, eiuſque fratribus, tam præſentibus, quam futuris canonicè inſtitutis in perpetuum.

QVoties illud à nobis petitur, quod religioni, & honeſtati conuenire dignoſcitur animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum ſuffragium impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuentes, & ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum fælicis memoriæ Innocentij, & Cæleſtini Romanorum Pontificum, præfatam Eccleſiam B. Mariani, in qua Diuino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus, ſtatuentes vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſsidet, aut in futurum conceſſione Pontificum largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis Plebem vid. S. Ioannis de ciuitate Eugub. plebem ſanctę Mariæ de ſoruita, plebem de Liſiano, plebem ſanctæ Mariæ de Algnana; pleb. ſanctæ Mariæ de Glodiano, cum plebe ſancti Donati, & ſancti Viriani, pleb. ſancti Geruaſi, pleb. ſancti Paterniani de Modiano, curtem de lauari, cum omnibus alijs eccleſijs, ad bona prædictæ eccleſiæ pertinentibus, capellam videlicet ſancti Bartholomæi, capellam ſanctæ Crucis, capellam ſancti Verecundi, capellam ſancti Angeli, capellam ſancti Georgij, capellam ſancti Sauini, capellam ſancti Angeli, capellam ſancti Chriſtophori, capellam ſancti Saluatoris, capellam ſanctæ Mariæ de Modiano, capellam ſancti Bartholomæi de Caſtro Venali, capellam ſanctæ Mariæ, & capellam ſancti Georgij de cortina, capellam ſanctæ Mariæ de ſcarafaie, capellam ſanctæ Margaritæ cum omnibus pertinentijs, capellam ſanctæ Mariæ Francolinorum de ciuitate Peruſina, & capellam caſtri Montis auri, capellam Podij filiorum Armanni, & partem quam habetis in caſtro Caſtellionis, & in eccleſia eiuſdem caſtri, partem caſtri cureſtelli, & in eccleſia eiuſdem caſtri, eccleſiam Podij Glodiani, & tertiam partem eiuſdem Podij, caſtrum montis Iuliani cum curte ſua, caſtrum montis Analdi cum curte ſua, caſtrum Goligatæ cum curte ſua, caſtrum vallis ſanctæ Marculæ, cum eccleſia, & curte ſua, caſtrum Agnania, caſtrum Agelli, cum eccleſia, quæ ſiquidem vobis confirmamus, prout ea in præſentiarum pacificè poſsidetis. Prohibemus quoque, vt infra antiquos terminos maioris, ſiue baptiſmalis eccleſiæ, abſque veſtra permiſsione nullus eccleſiam ædificare præſumat, nec iura maioris, & baptiſmali eccleſiæ illis conceſſa nullus vobis auferre audeat, nec homines infra eoſdem terminos habitantes ad ſepulturam ad alia loca tranſire compellat, clericos, ſiue laicos liberos, qui de ſæculari habitu conuerti, & in veſtra eccleſia religioſè viuere voluerint, recipiendi facultatem liberam vobis concedimus. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui illic ſepeliri deliberarint, niſi fortè excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalua iuſtitia illarum eccleſiarum, a quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Præterea præſenti decreto ſancimus, vt epiſcopo Peruſino non liceat eccleſiæ veſtræ, quam Peruſio habetis, nouas, & indebitas exactiones imponere, vel eandem eccleſiam abſque iuſta, & manifeſta cauſa interdictioni ſubijcere. Decernimus ergo &c.

Ego Alexander Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Bernardus Portuenſis ſanctæ Rufinę Epiſcopus.
Ego Iohannes presbyter Cardinalis ſanctorum Ioannis, & Pauli.
Ego Aldobrandus baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbyter Cardinalis.
Ego Albertus presbyter Cardinalis tituli ſancti Laurentij in Lucina.
Ego Guidus presbyter Cardinalis tituli ſancti Petri ad Vincula.
Ego Boſo presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Potentianæ tituli Paſtoris.
Ego Theodorus presbyter Cardinalis ſancti Vitalis tituli Veſtinæ.
Ego Iacynthus Diac. Card. S. Mariæ in Coſmedim.
Ego Manfredus ſancti Georgij ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis.
Ego Vgo Diaconus Cardinalis ſancti Euſtachij iuxta Templum Agrippæ.

Datum Tuſculani per manum Gratiani ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi tertio Kalendas Nouembris indictione quarta incarnationis Dominicæ anno 1170. Pontificatus verò Domini Alexandri. Papæ Tertij anno decimotertio.

36. OFFREDVS, ſiue Offreducius an. 1171. Lateranenſi Concilio interfuit anno 1179. cuius decreta ſubſcripſit. Hic antequam ad Eugubinum Epiſcopatum aſſumeretur, Abbas erat ſancti Petri ex ordine Benedictino. Eugubij ſcripſit Annales, multaque in illis ad hanc Eccleſiam pertinentia inſeruit. Offredo Præſule, Berardus Prior, & Mariani Canonici a Lucio Tertio ſub Apoſtolica protectione fuerunt recepti anno 1181. Diploma ferè eſt idem cum ſuperioribus relatis, hoc vnum tantum peculiare legitur.

Libertas inſuper, & immunes à bo. mem. B. Eugubino Epiſcopo in omnibus cum poſſeſſionibus, & alijs bonis vobis ab initio conceſſis, & antiquas, & rationabiles Eccleſiæ veſtræ conſuetudines, nec non decimationes, oblationes, & mortuaria, quæ ab annis quatraginta, & amplius vos aſſeritis percepiſſe, ſicut ea iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & eidem Eccleſiæ præſenti priuilegio confirmamus. Prohibemus quoque, vt infra antiquos terminos, tam maioris Eccleſiæ, quàm aliarum Eccleſiarum veſtri epiſcopatus nullus de nouo aliam plebem, vel Eccleſiam, aut Oratorium ſine conſenſu veſtri Epiſcopi, & veſtro ædificare præſumat, ſaluis tamen Priuilegijs Romanorum Pontificum &c. ſi qua igitur in futurum &c. hanc noſtræ conſtitutionis &c.

Locus † ſigilli.
Ego Lucius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Theodinus Portuenſis, & ſanctæ Rufinæ epiſc.
Ego Paulus Præneſtinæ eccleſiæ epiſcopus.
Ego Petrus tituli ſanctæ Suſannæ presb. Card.
Ego Viuianus tituli ſancti Stephani in Celio Monte presbyter Cardinalis.

Cin-

Ego Cinthius tituli ſanctæ Cæciliæ presb. Card.
Ego Hugo tituli ſancti Clementis presb. Card.
Ego Iacinthus Diac. Card. S. Mariæ in Coſmedim.
Ego Raynerius Diaconus Cardinalis tit. ſancti Georgij ad Velum Aureum.
Ego Gratianus ſanctorum Coſmi, & Damiani Diaconus Cardinalis.
Ego Matthæus ſanctæ Mariæ Nouæ Diac. Card.

Datum Laterani per manum Alberti S. R. E. presb. Cardinalis Cancell, 4. Ianuarij indictione 15. incarnationis Dominicæ anno 1185. Pontif. verò D. Lucij Papæ Tertio anno primo.

37. BENTIVOLVS anno 1188. Hic canonizationem beati Vbaldi promouit, qui eius prædeceſſor fuerat, atque magiſter, vt liquido patet ex bulla Cæleſtini Tertij canonizationis ſancti Vbaldi. Eo Præſule Henricus Sextus Imperator an. 1191. ſequens priuilegium Eugubinis Ciuibus conceſſit. Diploma aſſeruatur in Archiuo eiuſdem Ciuitatis, cuius exemplar habuimus à Comite Ioanne Baptiſta Cantalmaggio.

In nomine ſanctiſsimæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus Sextus diuina facultate clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus.

NOſtrorum deſiderijs fidelium imperialis noſtra dignitas facilè præbere conſueuit aſſenſum, & etiam futurorum firmare memoriam nouerit itaque omnis amplitudinis noſtræ fidelis, tam præſentis ſtatus, quàm futuri. Quod nos Ciues Eugubinos ab annuo Imperiali abſoluentes, omnes offenſas, quas contra nos, vel noſtros commiſere Nuntios, eis ſincerè dimittibus, & nominatim fractam Arcis Eugubini montis ab ipſis ciuibus Eugubinis factam, & res ab eis inde ablatas, & concedimus eis montem ſuper Ciuitatem poſitum vndique cum ſuis Apenditijs ad ædificandam nouam Ciuitatem, quam & informare, & reformare ſuo eis liceat arbitrio ad interuentum, quod noſter fidelis Conradus Dux Spoletanus, & ad petitionem Valfreduſij Martuli Eugubini Conſulis, & Delardi Imperatoris Iudicis cõcedimus eis omnes ſuas poſſeſsiones vbicumque ſint conſtitutæ, & vt per Epiſcopatum Canonicæ ſancti Mariani, monaſterij ſancti Petri, monaſterij ſancti Verecundi, monaſterij ſancti Angeli de Aſino, Eccleſijs poſſeſſionibus, caſtellis, alijſque pertinentijs ad prædictum Epiſcopatum, & Eccleſias prænominatas, ſeu monaſteria pertinentibus, ſcilicet montis Epiſcopi Anani, & Agnani montis Fanaldi, montis Iuliani, monte Celli, monte Vetturini, monte Fragario, la torre Colle Palombi, Glomiſeo, monte ſanctæ Mariæ, Cliſæ Petrari, la ſuleza collis Caſalis Caſtilionis Ildibrandi, & vallis Marculæ nulli reſpondeant prædicta Ciuitas, nec Duci, nec Marchioni, nec vlli aliæ perſonæ, niſi modo legitimo, nec ſuper triduo, ſeu collecta reſpondeant alicui, niſi nobis, vel generali nuntio noſtro. Conſules Eugubini qui pro tempore fuerint, facere debeant iuſtitiam in Ciuitate ipſa, & in diſtrictu ipſius, & in locis prænotatis, ſi verò facere non potuerint, Imperialis noſtri Nuntij requirant

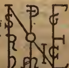
A auxilium, ab omni namque vexatione, & requiſitione noſtrorum Nuntiorum, & aliorum immunitatem habeant. Tamen quod annuatim in feſto ſancti Martini centum libras lucenſium nobis perſoluant. Præterea & hoc de conſulatu, & bonis eorum conſuetudinibus eos inueſtimus, & hac Diuuali ſancientes pagina, vt nullus hominum aduerſus hanc noſtræ celſitudinis conceſſionem, aut ſtatuta venire præſumat, quod ſi quis contra fecerit inueſtionem tranſgreſſionis ſuæ centum libras auri puri pro pœna componat, medietate Fiſco imponenda, & reliqua medietate paſſis iniuriam perſoluen. Vt autem hæc rata etiam in perpetuum inconuulſaque permaneant, hanc præſentem paginam inde conſcribi iuſſimus, itemque nomine noſtro, & ſigillo aureo &c. Huius rei teſtes

B ſunt.

Godifredus Patriarcha Aquileia.
Philippus Colonienſis Archiep.
Villelmus Rauennas Archiep.
Otto Fuſingen. Epiſcopus.
Bonifacius Nauarien. Epiſcopus.
Octo Bohemorum Dux.
Corradus Dux de Noſteburch.
Henricus Marchio Bomesbench.
Theodoricus Comes de Heſtandia.
Comes Gherardus de Feleſtain.
Comes Rabodo de Hortembech.
Comes Albertus de Brigm.
Henricus Deſta Mareſcallus.

Et alij quamplures.

C *Signum Domini Henrici Sexti Romani Imperatoris inuictiſsimi.*

Et ego Dicterius Imperialis Aulæ Canonicus vice Domini Philippi Colonien. Archiep. &c.

Acta ſunt hæc anno Domini 1191. indict. nona regnante Domino Henrico Sexto Romanorum Imperatore.

Datum ante Neapolim per manum magiſtri Henrici Prothonotarij.

Eodem anno 1191. Cæleſtinus Tertius eidem Bentiuolo Epiſcopo nobile conceſſit priuilegium talis tenoris.

D *CAELESTINVS EPISCOPVS, Seruus Seruorum Dei.*

Venerabili fratri Bentiuolo Eugubino Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè promouendis in perpetuum. Quoties illud à nobis &c. impertiri &c.

QVo circa ven. Fr. Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus clementer impertimur aſſenſum, & Eugubinam Eccleſiam, cui, authore Deo, præeſſe digneſceris, ad exemplum fælicis recordationis Alexandri prædeceſſoris noſtri Rom. Pontif. cum omnibus ad eam pertinentibus, præſentis ſcripti pagina communimus, ſtatuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque

cumq. bona quæ eadem Eccleſia in præſ. ntiarum iuſtè, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, Deo propitio, poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, cuius priuilegij pars eſt talis, & inter cætera, quæ expreſsit in ipſo priuilegio, expreſſit infra. Poſſeſſionem Cerri, & Cragnani, & eccleſiam ſancti Cypriani, caſtrum Albaneti cum pertinentijs ſuis, caſtrum Anea cum pertinentijs ſuis, caſtrum ſanctæ Mariæ, caſtrum Salitiæ, caſtrum in Monte, duas partes caſtri Anagni; caſtrum collis Caſalis, caſtrum Tertiani, caſtrum Caſtilionis Ildebrandi, caſtelioneæ Martiaulæ, caſtrum Carbonanæ, caſtellare poſt Serram, caſtellare ſaſallera, caſtrum Burani, dimidium cum publicis circumiacentibus, caſtrum Arſenij, partem, quam Theobaldus dedit Epiſcopatui, cum dimidia cunctarum poſſeſſionum ſuarum, caſtellare Albaneti, caſtellare Mataulæ, caſtellaris ſeuctiani partem, cum villa Decimi, caſtellare Scattioli, & eccleſiam ſancti Clementis, cum ſuis pertinentijs, medietatem, caſtelliones montis calui, caſtellare Agellionis, curtem campelliones, eccleſiam ſancti Donati, cum ſuis pertinentijs, canonicam ſancti Secundi propè dictam ciuitatem ſitam cum omnibus ſuis pertinentijs, & eccleſiam ſancti Laurentij, & eccleſiam ſancti Martini cum omnibus earum pertinentijs, terram ſancti Mariani, quam tenent filij Carboni, eccleſiam ſanctæ Mariæ ad Mertam, cum ſuis pertinentijs. Præterea ſtudij tui ſit primitias, Decimas, oblationes, tam viuorum, quam mortuorum, ſecundum canonicas diſtribuere ſanctiones. Decernimus ergo &c. ſed omnia integrè &c. profutura. Salua &c. ſi qua igitur &c. tentauerit &c. careat dignitate, reamque ſe &c. cognoſcat, & à ſacratiſſimo &c. aliena fiat, atque in extremo &c. Subiaceat. Cunctis autem &c. præmium æternæ pacis inueniant. Amen. Amen.

Ego Cæleſtinus catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Albinus Albanenſis Epiſcopus.
Ego Iohannes Prœneſtinus Epiſcopus.
Ego Pandulphus Baſ. xij. Apoſtolorum presb. Card.
Ego Melior ſanctorum Iohannis, & Pauli presbyter Cardinalis tituli . pa . . .
Ego Romanus tituli ſanctæ Anaſtaſiæ presb. Card.
Ego Iohannes tituli ſancti Stephani in celio monte presbyter Cardinalis.
Ego Gratianus SS. Coſmi, & Damiani Diac. Card.
Ego Gerard. ſancti Adriani Diac. Card.
Ego Rofredus ſanctæ Mariæ Inuiolaæ Diac. Card.
Ego Iohannes ſancti Teodori Diac. Card.
Ego Bernardus ſanctæ Mariæ Nouæ Diac. Card.
Ego Lottarius ſanctorum Sergij, & Bachi Diaconus Cardinalis.
Ego Niccolaus ſanctæ Mariæ in Coſmedim Diaconus Cardinalis.

Datum Laterani per manum AEgidij ſancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis 5. Kalendas Martij indictione 10. incarnationis Dominicę an. 1191. Pontificatus verò domini Cæleſtini Tertij anno primo.

38. MARCVS Monachus ſancti Benedicti de Auellana nunc ſedem obtinuit 1193. interfuitque cum alijs 12. Epiſcopis conſecrationi Eccleſiæ de Auellana, factæ à Iulio Cardinale legato. Huius meminit Innocentius Tertius in decret. de priuileg. cap. cum olim.

39. RAPHAEL de Salutijs floruit 1198. cuius in quodam inſtrumento meminit ſucceſſor.

40. ALBERTVS anno 1200. qui ex hac luce ſublatus eſt anno 1205. in cuius locum capitulum Raynaldum quemdam Canonicum poſtulauit, verum cum Innocentius Tertius electionem haud probaſſet, Villanum ſequentem euexit ad ſedem. Extant de hac re in regeſt. vatican. eiuſdem Pontificis literæ ad Priorem, & Capitulum Eugubinum.

Dat. Romæ 6. Kal. Decemb. anno 9. ep. 185. fol. 122. Alberto, ac ſucceſſoribus idem Innocentius Tertius ſequens indulxit priuilegium.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili fratri Alberto Eugubino Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus, canonicè promouendis in PP. Quoties illud à nobis &c. impertiri.

Quocirca ven. fr. Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus clementer impertimur aſſenſum, & Eugubinam Eccleſiam, cui authore Deo, præeſſe dignoſceris, ad exemplum fel. mem. Alexandri, & Cæleſtini prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum cum omnibus ad eam pertinentibus præſentis ſcripti pagina communimus ſtatuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem quæ eccl. in præſentiarum iuſte, & canonicè, poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, Deo propitio poterit adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, tenor cuius partis dicti priuilegij talis eſt. Poſſeſſionem Cerri, & Eragnani, & eccleſiam ſancti Cipriani, caſtrum Albaneti, cum pertinentijs ſuis caſtrum Anee cum pertinentijs ſuis, caſtrum ſanctæ Mariæ, caſtrum ſalitiæ, caſtrum in monte, duas partes caſtri Agnani, caſtrum collis caſalis, caſtrum Tertiani, caſtrum Caſtillionis Ildibrandi, caſtrũ Caſtellare Nartiaale, caſtrum carbonanæ Caſtellare poſt Serram, Caſtellare Saſſollere, caſtrum Burani dimidium, cum publicis circumiacentibus, caſtrum Arſenij partem, quam Theobuldus dedit epiſcopatui cum dimidia cunctarum poſſeſſionum ſuarum, Caſtellare Albaneti, Caſtellare Maiaulæ, Caſtellaris Senetiani, partem cum villa Decimi, Caſtellare Scattroli, & eccleſiam ſancti Clementis, cum ſuis pertinentijs, medietatem Caſtellaris Montis calci, Caſtellare Agellionis, curtem Campellionis, eccleſiam ſancti Donati cum ſuis pertinentijs, collem ſancti Martini, cum ſuis pertinentijs, canonicam ſancti Secundi prope prædictam ciuitatem ſitam, cum omnibus ſuis pertinentijs, & eccleſiam ſancti Laurentij, & eccleſiam ſancti Martini cum omnibus eam pertinentijs, terram ſancti Mariani, quam tenent filij Carbonis, eccleſiam ſanctæ Mariæ ad Martam, cum ſuis pertinentijs: preterea ſtudij tui ſit primitias, decimas, oblationes, tã virorum, quam mortuorum ſecundum canonicas diſtribuere ſanctiones. Decernimus ergo &c. vt nulli omnino hominum liceat eandem Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, ablatas retinere, minuere,

ſeu

ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac ſubſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c. Amen.

Ego Innocentius catholicæ eccleſię Epiſcopus.
Petrus S.Rufinæ epiſcopus.
Ioannes Albanenſis epiſcopus.
Ioannes Sabinenſis epiſcopus.
Nicolaus Tuſculanus epiſcopus.
Petrus tituli S.Cæciliæ presb. card.
Guido presb. card. ſanctæ Mariæ Tranſtiber. tit. Caliſti.
Ioannes tit. ſancti Stephani in celio monte, presbyter card.
Chintius tit. S.Laurentij in Lucina presb. card.
Goffredus tit.S.Praxedis card.
Gregorius S.Georgij ad velum aureum diac.card.
Hugo S.Euſtachij diac.card.
Guido S.Nicolai in carcere Tulliano diac. card.
Petrus S.Angeli diac.card.
Gaulus S.Mariæ in porticu diac. card.
Leo tit. S.Crucis in Hieruſalem presb.card.
Rogerius tit.S.Anaſtaſij presb. card.

Datum Romæ, apud S.Petrum per manum Ioannis S.Mariæ in coſmedin diaconi cardinalis ſanctę Romanæ eccleſiæ cancellar. 11.Kal.Maij indict. 6. Incarnationis Dominicæ anno 1205. Pontificatus verò D. Innoc. Papæ III. anno IX.

41. ALBERTO ex hac mortali vita ſublato Raynaldus cathedralis Eccleſiæ Canonicus eligitur in Epiſcopum, ſed ex certis cauſis haud confirmatur ab Innocentio III. ex epiſtola eiuſdem, anno nono.

42. B. VILLANVS, ex fama ſanctitatis, ad Eugubinam ſedem euectus eſt anno 1206. Pater pauperum fuit, continentia, & temperantia admirabilis, cæteraſque virtutes illuſtriores Chriſtianas coluit, quam qui maximè. Ex illis Epiſcopis vnus fuit, quibus publicatio indulgentiæ ſanctæ Mariæ de Angelis, quam Portiunculam vocant, demandata eſt, diuoque Franciſco familiariſſimè vtebatur, vigintiquinque annos Præſul vixit, cumque è præduro ſaxo viuum, ac largiſſimum fontem eliciuſſet, clarus meritis, ac ſanctitate plenus, obdormiuit in Domino 1230. non.Maij, ſepultuſq; eſt in Cathedrali cum ſubiecta inſcriptione.

Diuo Villano eccl. Eugub. Præſuli, egregia bonitate, mira temperantia, ſingularique integritate prædito, ann.ab Orbe redempto
MCCXXX.

B. Villani intuitu Gregor. IX. Alberto Priori Eccleſiæ ſedis Epiſcopalis Beati Mariani, fratribusque confirmauit omnia iura, bonaque iiſdem conceſſas; diploma eſt eorundem verborum cum alijs ſupra relatis.

Datum Peruſij, per manus M. Matini S.R.E. Vicecancellarij 15. Kal. Febr. indict.2. Incarnationis Dominicæ anno 1229. Pontificatus verò D.Greg. Papæ IX. ann. 3.

Ego Gregorius catholicæ eccleſiæ epiſcopus.
Ioannes Sabinenſis epiſcopus.
Iacobus Tuſculanus epiſcopus.
Bartholomæus S. Pudentianæ presb. cardin. tit Paſtoris.
Gaufredus S. Marci presb. card.
Sinbaldus, tit.S. Laurentij in Lucina presb. card.
Stephanus tit.S.M.Tranſt. tit.Caliſti presb. card.
Octauianus SS.Sergij, & Bacchi diac. card.
Raynerius S.M. in Coſmedin. diac. card.
Aegidius SS. Coſmi, & Damiani diac. card.
Petrus S.Georgij ad velum aureum diac.card.
Raynaldus S.Euſtachij diac.card.

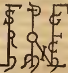
Nec ab re erit hic apponere Othonis Imperatoris priuilegium Eugubinis conceſſum B. Villano ſuperſtite, ſic enim ſe habet.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.
Otto Quarto Diuina fauente potentia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus.

DEcet Imperialis Maieſtatis Celſitudini fidelium petitiones benignè admittere, & eorum iuſta vota, & deſideria pro fauore complere. Quoties enim eorum fidelitas diligenter attenditur, ſubiectorum corda ad bene ſeruiendum roborantur, & Imperatoria magnificentia extollitur altius, & ſublimatur. Nouerint itaque vniuerſorum Imperij fidelium, tam præſent. ætatis, quam ſucceſſura poſteritas, quod nos attendentes puram fidem, & deuotionis conſtantiam, quam dilecti fideles noſtri ciues Eugubini circa Maieſtatē noſtram fideliter gerunt, & deuotè conſiderantes etiam ſeruitia, quæ Imperio exhibuerunt, animo deuoto, & innata munificentia Celſitudinis noſtrę & ad interuentum Conſulum eiuſdem ciuitatis, Hermanni Salinguerræ, & Stantioli Iudices ordinarii fidelium noſtrorum confirmamus Ciuitati Eugubinæ priuilegia, quæ Imperator Federicus, & Imperator Henricus piæ memoriæ prædeceſſ. noſtr. &c. & liceat ciuibus eiuſdem Ciuitatis, augere Ciuitatem ipſam, & informare, & reformare ſuo arbitrio, & concedimus, ac confirmamus eis omnes ſuas poſſeſſiones vbicumque ſunt conſtitutæ, vt ipſa Ciuitas cum ſuis ciuibus, & omnes habitantes in ea in ſuis appendicijs præſentes, & futuri cum ſuis poſſeſsionibus, vna cū Eccleſija ſuis, atque tenimentis, quæ nunc iuſtè habent, vel in antea iuſtis modis acquirent, hoc eſt Epiſcopat. Canonica S.Mariani, Monaſterium S.Petri, Monaſterium ſancti Donati, Monaſterium ſancti Benedicti, Monaſterium S.Auguſtini de Claſerra, Monaſterium S.Verecundi, Monaſterium ſancti Angeli de Aſino cūm eccleſijs, poſſeſsionibus, caſtellis, alijſque omnibus pertinentijs neceſſarijs ad prædictum Epiſcopatum, & Eccleſias nominatas, ſeu Monaſteria, præſentibus videlicet, monte Epiſcopi Anana, Agnano, Monte Tanaldi, Monte Iuliani, Monte Celli S.Victorini, Monte Fiagarij, Turre Colli Palumbo Glomiſo, Monte S.Mariæ, Cleſij Petroco, Schezſia, Gollia Caſale, Caſtiglione, Valdebrandi, & Valle Marcula, nulli reſpondenti, neque Duci, neque Marchioni, & vlli perſonæ, niſi modo legitimo, ſed nec ſuper ſodero, ſeu collecta reſpondeant alicui, niſi nobis, vel Generali Nuncio noſtro, quod iuriſdictione adhibeat Conſules Eugubini, qui pro tempore fuerint facere

re d,b:ant inſtrumenta in Ciuitate ipſa,& reſtrictu ipſius , & in locis prænominatis ; ſi vero facere non potuerint , Imperialis noſtri Nuncij requirant auxilium , ab omni, namque vexatione , & requiſitione non ſolum noſtrum, & aliorum immunitatem habeant , niſi quod annuatim in feſto ſancti Martini centum libras lucenſes nobis perſoluant Præter hæc de conſulatu , & de bonis eorum conſuetudinibus eos inueſtiuimus , inſuper omnem contractum inter ciues Eugubinos , & ciues Peruſinos habitum , ſiue de iuramento , & ſiue de conſulatu , ſiue de exercitu faciendo, vel de aliquo modo ſocietatis , vel ſubiectionis eum ſit in præiudicium Maieſtatis noſtræ omninò caſſamus , & Imperiali decreto irritum eſſe decernimus . Hac diuuali ſanctientes pagina, vt nullus hominum aduerſus hoc noſtræ Celſitudinis confirmationis edictum deuenire præſumat , quod ſi quis contrafecerit , in contractionem tranſgreſſionis ſuæ quingentis libris auri puri componat , medietatem fiſco noſtro, & reliquis iniuriam paſſis. Vt autem hæc omnia nominata rata,& in perpetuum inconcuſſa permaneant , hoc pium priuilegium inſcribi iuſſimus', & nominis noſtri ſigillo aureo communiri . Huius rei teſtes ſunt , Comes Hermanus de Gacteburch. Federicus Marchio Bardeni. Comes Henricus de Lutberg . Comes Henricus de Zuuetin . Comes Henricus de Houoſten . Comes Federicus de Sarapich . Petrus Præfectus Vrbis. Comes de Prandim . Comes Tancredi de Saxonio , Magiſter Ioannes Bardeus Præpoſitus Domini Imperatoris . Clericus Guido Caxacont. Albertus Sturſi Imperialis aulę Iudex,& quamplures alij.

Signum Domini Imperatoris

Ottonis Rom. inuictiſsimi .

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo vndecimo regnante Domino Ottone quarto Romanorum Imperatore glorioſe anno 14.regni eius , & Imperij anno tertio .

Datum apud Montem Flaſconem decimo octauo Kal. Decembris, indict. 15.

42. PAVLVS de Albertis Florent.vir iû doctr. rû generis nobilitate præclarus , B. Villano in Eugubinum Epiſcopatû ſucceſſit . In monumentis huius eccleſiæ Pauli extat memoria anno 1234. Ex Albertia autem præclariſsima Florentinorum gente plures eccleſiaſtici proceres prodierunt, in quibus præcipuè nitent Albertus ille Albertius ſub Eugenio Quarto Pontif. Cardinalis ingentis exiſtimationis,ac noſtris temporibus Ioannes Albertius Epiſcopus Cortonenſis , ſic vt ea gens Præſulum eccleſiaſticorum ſeminarium iam videatur poſſe appellari . Cæterum Paulo ſedente , Federicus Secundus Imperator anno 1244. nonnulla Caſtra Communi Eugubino attribuit , eaque firmauit ſequenti diplomate .

Federicus Secundus, Dei gratia, Romanorum Imperator Auguſtus, Hieruſalem , ac Siciliæ Rex &c.

PRo fidei meritis , & ſeruitiorum gratitudine , quæ iugiter in noſtris ſubditis experimur excellentiam noſtram decet commoditates ipſorum diligenter attendere, & cuncta, quæ poſſint eis, & debeant grata conſiſtere fauorabiliter , & ſollicitè prouidere . Per præſens igitur ſcriptum notum fieri volumus vniuerſis Imperij fidelibus, tam præſentibus , quam futuris , quod nos attendentes fidem puram , & deuotionem ſynceram, quam homines de Eugubio, fideles noſtri erga nos , & imperium geſſerint, & habent , conſiderantes quoq; ipſorum claræ deuotionis obſequium , quod in conſpectu noſtræ celſitudinis efficacius pro ipſis allegat tanto quanto lucidius , aut fideles alios fidelitatis munimine roboratur.Caſtrum Camrani, & Col. Macrani cum pertinentijs , & diſtrictibus ſuis , tam . . . . quam ex prædictis hominibus de Eugubio fidelibus noſtris de mera noſtræ liberalitatis gratia duximus concedendum dando eis liberam poteſtatem , vt caſtro ipſo , & iuriſdictione ipſius liberè vti valeant , tam in curia , quam in hominibus, ſicut alijs caſtris , terris iuriſdictionis eorum , & propterea auctoritate noſtra firmitèr præcipimus,& diſtrictè mandamus, quatenus nullus ſit, qui contra huiuſmodi conceſsionis noſtræ , tenorem, auſu temerario venire præſumat , quod qui præſumpſerit , præter dominationis noſtræ indignationum culmine ſe nòuerit incurſurum, quinquaginta libras auri pro pœna componat , medietate Cameræ noſtræ, reliqua parte iniuriatis applicandis , ad cuius noſtræ conceſsionis memoriam , & robur perpetuo valiturum , præſens ſcriptum fieri, & ſigillo Maieſtatis noſtræ iuſsimus communiri .

Datum Spoleti,anno Dominicæ Incarnationis 1244. *menſe Maij, 2. indict.*

43. IACOBVS floruit in eadem ſede anno 1246. de quo menrio 1256. apud Vvadingum tom.2.ann.Min.

44. IOANNES ſucceſsit 1258.

45. IACOBVM Ioannes accepit , cumque ex morbo claudicare cępiſſet, Fidentium Epiſcopum Auerſanum , & Spoleti ducatus Vicarium ab Vrbano Quarto anno 1263. habuit coadiutorem , ex reg.vatic. ep.633. fol. 180. Mortuus eſt Fidentius anno 1276. Iacobus verò exceſsit eodem anno 1276. poſt cuius obitum , Capitulum in partes diuiſum, vna Raynerium de Monte Melito filium nobilis viri Andreæ , altera verò pars Vbaldum ipſius Eccleſiæ Canonicum poſtularunt Innocentio Quinto ſedente , verum res ad ſanctam ſedem delata , Nicolaus Tertius neminem approbauit , ac Benuenutum de plenitudine poteſtatis extulit in throno , vt habetur in reg. vatic.

46. Fr. BENVENVTVS ex ordine Franciſcano Epiſcopus creatus eſt 1278. non. Iunij , ex reg.vatic. ep.91. fol.24. an.1. conſecratur per Nicolaum III. Hic cum alijs quinque Epiſcopis eccleſiam ſancti Martini conſecrauit, quam hodie ſancti Dominici appellant . Obijt 1294. eius Pręſula-

ſulatus initio, eiuſdemquè conſilio Philippus Firmanus Epiſcopus Apoſtolicus delegatus Canonicos Cathedralis eccleſiæ reformauit, vt ex ſequenti Nicolai Tertij diplomate clare patet.

NICOLAVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Vbaldo Priori, & Capitulo Eccleſię Eugubinę ord. ſancti Auguſtini, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

PEtitio veſtra nobis exhibita continebat, quod ven. frat. noſt. Philippus Firmanus Epiſcopus, cui tam authoritate Apoſtolira, quam ex poteſtate per nos filij capitulum translata, nos ſuper reformatione veſtra, & eccleſiæ Eugubinæ, ac aliarum eccleſiarum ad vos, & eandem eccleſiam Eugubinam ſpectantiū oraculo viuæ vocis mandauimus, vt te filij Vbalde tunc Canonicum ipſius eccleſiæ Eugubinæ præficerer in Priorem, necnon & Præpoſitum, & ſeptem Canonicos, quibus dicta eccleſia Eugubina deſtituta fuerat, cum conſilio venerabilis fratris noſtri B. Epiſcopi Eugubini, & dilectorum filiorum Octauiani, & Pauli Canonicorum ipſius eccleſiæ Eugubinæ in eadem inſtitueretur, aliaque faceret, ſtatueret, & ordinaret, quæ circa correctionem, & reformationem veſtrā prædictum capitulum, ac eiuſdem eccleſiæ Eugubinæ, quæ ob defectum Prioris, Præpoſiti, & Canonicorum, & longa diſsidia, & cauſarum certamina, quæ inter perſonas ipſius eccleſiæ Eugubinæ, non abſque graui diſpendio eiuſdem, ac aliarū eccleſiarum prædictarum, & plurimorum ſcandalo diutius durauerat, non modicum fuerat deformata . . . . . . ſalubriter expedire volens humiliter noſtris in hac parte parere mandatis. Te fili Vbalde in Priorem, & cum conſilio Epiſcopi, & Canonicorum prædictorum Lambertum de S. Frigidiano tunc Canonicum eccleſiæ S. Mariæ Nouæ de Vrbe in Præpoſitum, Acerbum vero presbyterum, Datilium Maurini de Eugubio Patritium Boni Ioannis de Fabro, Bernardinum Benevenuti de Agnano, Franconem Vbaldi, Albertum Bonaiunctæ Sepulini de V. Montis Iuliani, ac Andream de Vrbeueteri in Canonicos, & infra tres inſtituit canonicā in dicta eccleſia Eugubina plura quoque alia fecit, & ſtatuit, & ordinauit circa huiuſmodi correctionem, & reformationē, quæ vobis, & eidem eccleſiæ ſalubriter expedire proſpexit prout in inſtrumento publico inde confecto dicti Epiſcopi ſigillo ſignato plenius continetur. Nos itaque veſtris ſupplicationibus inclinati, quod ſuper ijs à prædicto Epiſcopo factum eſt ratum, & gratum habentes, illud authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenorem eiuſdem inſtrumenti de verbo ad verbum pręſentibus inſeri facientes, qui talis eſt. Philippus miſeratione Diuina Firmanus Epiſcopus religioſis viris, & in Chriſto dilectis capitulo, & Canonicis eccleſiæ Eugubinæ ſalutem, & ſynceram in Domino charitatem. Sanctiſsimus Pater D. Nicolaus ſacro S. R. eccl. ſummus Pontifex tam authoritate Apoſtolica, quam

A ex poteſtate per vos in eum translata ſuper reformatione capituli, & eccleſiæ veſtræ, necnon, & eccleſiarum ad vos, & eccleſiam veſtram pleno iure, & immediate ſpectantium mandauit nobis oraculo viuæ vocis, vt Vbaldum Canonicum veſtrum in Priorem, & Præpoſitum, & ſeptem Canonicos, quibus eadem eccleſia fuerat deſtituta cum cōſilio Venerabilis Patris fratris B. Dei gratia Epiſcopi Eugubini, & dilectorum in Chriſto Octauiani, & Pauli Canonicorum, & procuratorum veſtrorum in eadem eccleſia inſtituere curaremus, aliaque faceremus, ſtatueremus, & ordinaremus, quæ circa correctionem, & reformationem capituli, & eccleſiæ prædictorum, quæ propter defectum Prioris, Præpoſiti, & Canonicorum, necnon propter longa diſsidia, & cauſarum certamina, B quæ inter vos, non abſque graui veſtro, & eccleſiarum veſtrarū detrimento multorū diutius ſcandalo viguerunt multum fuerat deformata, conſpiceremus ſalubriter expedire. Volentes igitur mandatis Sanctiſſimi Patris prædicti reuerenter, & humiliter obedire, prædictum Vbaldum in Priorem, & cum Venerabile Patre B. Epiſcopo, & procuratoribus ſupraſcriptis tractatu habito diligenti, cum ipſorum conſilio fratrem Lambertum de ſancto Frigidiano Canonicū ſanctæ Mariæ Nouæ de Vrbe in Præpoſitum, Acerbum presbyterū, Datilum Maurini d. Eug. Patritium Boni Ioannis de Fabro, Bernardinum Benuenuti de Agnano Franconum Vbaldi, Albertum Bonaiunctæ Supolini de Villa Montis Iuliani, & Andream de Vrbeueteri in Canonicos, & fratres inſtituimus, & ordinamus in C eccleſia ſupradicta. Ipſoſque etiam de prædictis Prioratu, Præpoſitura, & Canonicatibus inueſtimus. Decernentes irritum, & inane, quicquid contra ordinationem, inſtitutionem, & inſtitutum huiuſmodi à quoquā contigerit attentari, quia verò per confeſſionem, & aſſertionem dd. procuratorum nobis quaſi pro certo innotuit, quod decem, vel nouem ea vobis retroactis temporibus eccleſię veſtræ clauſtro, & capitulo de relictis in decem, vel nouem eccleſijs, ſeu beneficijs eidem eccleſiæ veſtræ immediatè ſubiectis ſinguli videlicet ſine ſocio ſui ordinis in ſingulis eccleſijs, ſeu beneficijs morabantur ea quo eiſdem Canonicis diſſolutio, nis occaſio præſtabatur, oriebatur ſcandalum, ſubtrahebatur eccleſiæ debitus numerus ſeruitorum & eccleſia ipſa frequenter defectum non modi- D cum in diuinis officijs, & alijs ſuſtinebat, ſtatuimus, & ordinamus, quod huiuſmodi Canonicos ad clauſtrum eiuſdem eccleſiæ reuocatis nulli ex Canonicis dictæ eccleſiæ in eccleſijs, ſeu locis prædictis de cætero taliter commoretur, vel ad ipſorum regimen deputentur, ſed in eiſdem eccleſijs, & beneficijs per vos inſtituantur Vicarij, quibus ex fratribus, & prouentibus huiuſmodi eccleſiarum, & beneficiorum talis portio aſſignetur, ex qua poſſint commodè ſuſtentari, & alia incumbentia eis onera ſupportare. Reliquos autem eccleſiarum, & beneficiorum prædictorum fructus, & prouentus ad communes vſus capituli, & Canonicorum eccleſiæ veſtrę perpetuò deputantes, ſtatuimus vt fructus, & prouentus prædicti in vſus huiuſmodi de cætero conuertantur. Nerum quoque

Nepoliutij, qui vacante eccleſia ipſa Priore , ad A quem vna cum capitulo communiter in eadem eccleſia Canonicorum inſtitutis, & Archipresbyteratuum eccleſiarum, & beneficiorum ad ipſum capitulum ſpectantium pleno iure, & immediate collatio ſpectare dignoſcitur à Canonicis ipſius eccleſiæ in Canonicum aſſerat ſe fuiſſe receptum, & quoslibet alios vacante eccleſia ipſa Priore in Archipresbyteratibus, & eccleſijs, ſeu beneficijs ſupradictis inſtitutos, vel receptos, ex huiuſmodi receptione, & inſtitutione in prædictis canonicatu, vel beneficijs declaramus ius aliquod non habere, Donnum autem Petrum de Caſtello olim einſdem eccleſiæ Canonicum pro eo, quod propria temeritate ab eccleſia, & capitulo ipſis diſceſſit, nec in ipſa per decem & octo annos, & amplius moram trahit, ſed in Archipresbyterum cu- B iuſdam plebis, diœceſis Ariminen. eligi ſe conſenſit; & in ipſa plebe, tamquam Archipresbyter cõmoratur, nullum ius habere decernimus in capitulo, vel eccleſiæ ſupradictis, nec eſſe tamquam Canonicum de cætero admitten. in ea, cum transferendo ſe ad aliam eccleſiam, & in ipſa Archipresbyteratum recipiendo, Canonicatum quem habuiſſe aſſeritur in eccleſia Eugubina, tacitè renunciaſſe noſcatur. Præfatus etiam ſummus Pontifex nobis mandauit oraculo viuæ vocis, vt Octauiano Canonico veſtro cupienti diſciplinis ſcholaſticis inſudare, authoritate ſua prouideremus de redditibus, & prouentibus alicuius eccl. ad capitulum, & eccleſiam veſtram Eugubinam immediate ſpectãtes, vſque ad aliquos annos de quibus vobis conueniens videretur, annis videlicet ſingulis in vigin- C tiquinque lib. Anconitanæ monetæ; Nos verò mandatis ſanctiſsimi Patris prædicti reuerenter obedire volentes, eidem Octauiano, dumtaxat in ſtudio commoranti vſque ad quatuor annos, annis videlicet ſingulis prouidemus in quantitate prædicta, & prouidere mandamus de redditibus, & prouentibus eccleſiæ, ſeu plebis S. Ioannis de Eugubio ad dictum capitulum pertinentis. In cuius rei teſtimonium præſentes literas iuſſimus noſtri ſigilli munimine roborari. Actum Viterbij, in hoſpitio, in quo prædictus D. Epiſcopus Firmanus morabatur in anno Domini MCCLXXVIII. indictione 6. die decimaquarta intrante Iunio Pontus Nicolai PP. III. anno primo. Interfuerunt ibi rogati teſtes Tebaldus ord. fratrum Minorum ſocius Epiſcopi Groſetati, & Henricus Brito cle- D ricus, & familiaris dicti Domini Epiſcopi Firmani. Ego Philippus de Frochis notarius palatij prædictus interfui, & de iuramento prædicti D. Epiſcopi præſcriptas literas ſcripſi, & in publicam formam redegi, & meum ſignum appoſui, & me ſubſcripſi rogatus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pag. noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ, apud S. Petrum 4. nonas Ianuarij, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Loco † ſigilli plumbei.

47. VENTVRA Ciuis Eugubinus, atque prior Plebis de Ruperio Spoletanæ Diœceſis, à Bonifacio Octauo epiſcopalem patriæ ſedem obtinuit anno 1295. 5. Kalendas Aprilis, rejecta poſtulatione capituli de Ioanne Foroſempronienſi epiſcopo, & Octauiani Abbatis ſancti Petri ad Aram Neapol. ordinis ſancti Auguſtini in contentione celebrata. Id habetur in regeſt. vatic. ep. 65. ſol. 14. anno primo, obijt Ventura ſpoleti anno 1302.

48. FRANCICVS ex priore eiuſdem eccleſiæ Epiſcopus poſtulatus à capitulo à Bonifacio Octauo confirmatur anno 1302. 4. idus Decembris ex reg. vatic. ep. 33. ſol. 233. munus conſecrationis accepit per manus Theodorici epiſcopi Cardinalis Ciuitatis Papalis; anno eodem fratribus Prædicatoribus eccleſiam ſancti Martini attribuit, Benedicto Vndecimo ita imperante. De eo mentio anno 1322. exceſsit annum 1326.

49. PETRVS de Gabrielis ciuis atque Epiſcopus Eugubinus, tranſlatus de Eccleſia Foroſempronienſi 6. idus Auguſti 1326.

50. Fr. VGO Labaila Gallus, ordinis Hæremitarum S. Auguſtini, ſucceſſit Petro, electus à Clemente Sexto anno 1345. idus Iulij, mox tranſlatus eſt ad Tolonenſem Eccleſiam in Gallia eodem anno 1345. 5. idus Decembris.

51. FRANCISCVS Amerinus Patria, Epiſcopus Tergeſtinus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1346. 7. idus Aprilis à Clemente Sexto ex Reg. eiuſdem, ep. 69. ann. 4. obijt Auenione eodem anno.

52. Fr. VASIANVS ex ordine Minorum, Franciſco vita functo, ſuffectus eſt 1346. 6. non. Octobris; quatuor annis Eugubinam rexit Eccleſiam, ex eaque ad Capuanum Archiepiſcopatum translatus eſt anno 1350. 18. Kalendas Iunij. Conſule Vuadingum tom. 3. ann. Minor.

53. Fr. IOANNES ex ordine Minorum, ex translatione ſui anteceſſoris ad hanc ſedem aſcendit 1350. 13. Kalendas Decembris, cum prius eſſet Epiſcopus Gardienſis, ex reg. vaticano ep. 26. ſol. 43. anno verò 1370. ad Regienſem in Gallia eum tranſtulit Vrbanus Quintus.

54. Fr. IOANNES de Aldobrandinis, Bencio, ac Ioanna Altouita nobilibus Florentinis ſatus, cuius pater Bencius Caruccij filius fuit, atque adeo plerique, hunc Ioannem Eugubinum poſtea Epiſcopum, ex altera Florentina prænobili Caruccio-rum familia fuiſſe aſſeruere, qui ſanè grauiori errore deluti à veritate deflexere; cum nomen Caruccij aui proprium extiterit, ex quo Brunettus originem traxit, atque ex hoc propagatus Nerus, cui demum Clemens Octauus Pontifex Maximus genus ſuum referebat. Ioannes igitur è tam inſigni proſapia emanauit, atque maiorum veſtigijs clariſſimis inſtitutis, cum nulla pulchrioribus virtutum exemplis quam domeſticis accenderetur. Intuebat illum præceptis ſaluberrimis Mater, virtute matrona ſpectatiſſima, ac pro more ætatis illius *Madonna Ioanna* appellata, quæ Aldobrandinæ familiæ de Madonna nomen impoſuit, quod ea ratione traxit, quod aliquibus domibus filiorum ſuorum, ſolo adæquauerit ingentem arcam latè ape-

A apeꝛuit, ac effuderit, cui adeo Areæ Madonnæ, nomen inditum, & Aldobrandini Areæ Madonnę cognomen tetulerunt. Cum igitur Ioannes pietatem penè cum lacte matris ſuxiſſet ſe ſe ſanctiſſimę S. Dominici familiæ in celebri cœnobio ſanctæ Mariæ Nouellæ Florentiæ aggregauit, Gregorio poſtea Reipublicæ Florentinæ Vexillifero, duobuſque alijs germanis fratribus relictis, ſæculi curis implicitis, in ſolatium matris. Cumque animum ad literas ardenter applicuiſſet, in inſignem Theologum, ac Philoſophum acutiſſimum effloruit, nec minus ſerio virtutem, prudentiamque amplexus, tantam ſui nominis famam, ac gloriam latè effudit, vt Vrbanus Quintus vacante Eugubina Eccleſia, Ioannem ad ſacrum illud ſolium an. 1370. 10. Kalendas Maij extulerit, vt ex reg. vatic. colligere cuique facillimum eſt. Ea dignitate conſpicuus B Eccleſiam, Clero exemplis ſuis ad veterem diſciplinam reuocato ac populo ad chriſtianam pietatem exculto informatoque, vitijſque longè depulſis, ſanctiſſimè adminiſtrauit. Monaſterium diui Martialis aliaque tanto viro digniſſima, quæ iniurias temporum hactenus eluſere magnificè excitauit, aliaque longè plura ſanè erexiſſet, niſi annis feſſus, ac vitæ tranquillioris percupidus inter Vrbani Sexti manus, ſua ſe dignitate exuiſſet anno 1378. & in patriam ſuam reuerſus, in ſuæ profeſſionis cœnobio, vt diuinis vacaret, ab hominum cœtu ſe ſe ſubduxiſſet, nec multo poſt, Deo potiturus, è tertis euolauit anno 1383. ac in religioſorum communi oſſuario, vt optarat, corporis exuuiæ elatæ, ac depoſitæ fuerunt. Epiſcopatus C equidem abdicationem ab ipſo anno 1378. factam non in libris obligationum promiſſionumque Prælatorum, ſed Eccleſiæ Eugubinæ commentarijs reperi exaratam, vbi ab anno 1379. ipſi Ioanni, Gabriel de Gabriellis ſuffectus, ſucceſſor traditur, cuius etiam ne tenuiſſima mentio obligationum libris eſt commendata. Sed cum à Clemente Septimo Antipapa anno 1384. Eugubinæ Eccleſiæ quemdam Adamum Gallum præfectum reperiam non leuis ſuſpicio incidit, Ioannem epiſcopatus munere non abijſſe ſed turbulentiſſimorum temporum, ac rerum funeſtæ conuerſionis prætextum, cum ſchiſma Eccleſias confunderet, ac miſerè iactaret, Florentiam ſe ſe contuliſſe, ac in monaſterio ſuorum fratrum velut in aſylum confugiſſe. interea verò Gabielem tyrannicè in ſedem proſiliſſe ac anno 1383. tam Ciuitatis in politicis quam D Eccleſiæ vicariam geſiſſe dignitatem, vt verò perturbatiſsima tempora, altiſsimiſque offuſa tenebris extitere, rem apertius illuſtrare non poſſumus. Adde Vrbani Sexti regeſta ex parte omiſſa, ex quibus lucem, ad hanc aperiendam, conciliandamq; difficultatem colligere potuiſſemus. Verum ſilentio non inuoluendum putaui, hunc Ioannem Eugubinum Epiſcopum, agentem Auenione, Bindo, & Aldobrandino Niccolai conſobrini filijs, domum ſtabiliſſe inſtruxiſſeque, ac in eccleſia ſanctæ Claræ ſacellum Aldobrandinorum dictum fundaſſe, vbi moniales plura tanti Epiſcopi pietatis monumenta, ac inter cætera pulcherrimum argenteum calicem, in quo Aldobrandinorum ſtemmata cœlata fulgent, acceptorum beneficiorum memores

A hactenus aſſeruerunt. Eum porro ſacellum Petrus Card. Aldobrandinus, in Gallias Legatus miſſus, pulcherrimo opere, ac forma inſtaurari ornarique iuſsit. Teſtis eſt ſequens inſcriptio inciſa marmore muroque affixa.

B. M. V. S. A. C.
Petrus Diaconus Cardinalis Aldobrandinus S. R. E. Camerarius, A Clemente Octauo Pontifice Maximo patruo ſuo ad Henricum Quartum Francorum Regem chriſtianiſſimum Apoſtolicus de latere Legatus pacificationis cauſa miſſus, cum Auenionem veniſſet ſacellum hoc ante annos ferè trecentos à gentili ſuo ædificatum; & vetuſtate deformatum ad augendum Dei cultum, maiorumque B *familiæ ſuæ memoriam conſeruandam pecunia de ſuo attributa, in hanc formam reſtitui curauit anno Domini MDCI. Dedicatum V. Kalendas Februarij*
M. D. C. I.

55. GABRIEL Gabrielius Ciues Eugubinus, anno 1379. patriæ euaſit ad ſedem, ingentis ſpiritus vir, imperandi autem cupidine tanta, vt non prius quieuerit, quàm à Romano Pontifice, tum in ſpiritualibus, tum temporalibus gubernator, ac perpetuus Vicarius fuerit renuntiatus 1383. qui paulò poſt deceſſit.

56. ADAMVS Gallus Pariſinus, Septimi Clementis Antipapæ ſequax, Gullelmi Archiepiſcopi Cabalicenſis frater, ad quem idem Antipapa C literas mittit, Eugubinus Epiſcopus dictus eſt 1384. apud Vuadingum. Hunc autem intruſum arbitror nunquam Eugubini Epiſcopatus poſſeſſionem adijſſe, cum credibile ſit, Vrbanum Sextum verum Pontificem, verùm eidem Eccleſiæ attribuiſſe Paſtorem.

57. ARNOLDVS Epiſcopus Eugubinus 1388. die 24. menſis Ianuarij reperitur Auenione in Aula Clementis Septimi Antipapæ ſui promotoris fuiſſe verſatus, ex lib. ſolution. Prælat. Hunc etiam arbitror vitio fuiſſe creatum, atque abſentem potius ad ſemel obtentam dignitatem aſpiraſſe, quam præſentem Epiſcopale munus Eugubij exercuiſſe.

58. LAVRENTIVS Coruinus Romanus ab Vrbano Sexto legitimus Eugubinus Epiſcopus ad- D lectus eſt, poſt exceſſum Gabrielis de Gabrielis anno 1384. obtentique Epiſcopatus inijt poſſeſſionem, tametſi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ negotijs occupatus ſere ſemper abſens ſibi creditam Eccleſiam adminiſtrauerit. Romæ Vicarius fuit tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, tranſlatuſque demum eſt ad Eccleſiam Spoletanam à Bonifacio Nono Pontifice Maximo de quo plura ibi.

59. BERTRANDVS de Alano olim Epiſcopus Famaguſtenſis, ac ſanctæ Romanæ ſedis Cappellanus, ſacrique Palatij Auditor, ad Eccleſiam hanc tranſlatus eſt anno 1390. 4. idus Octobris, præfuitque illi Eccleſiæ vſque ad annum 1401. inde Archiepiſcop. Amalfitanus euaſit. De quo plura ibi.

60. Fr. MATHÆVS è Fabriano ordinis Mi-

norum electus à Bonifacio Nono anno 1401.7. A
Kalendas Februarij. Deceſſit 1405. ex lib. prouiſionum Prælatorum.

61. FRANCISCVS de Bilijs Eugubinus, Abbas ſancti Petri ex ordine ſancti Benedicti, ab Innocentio Septimo adlectus eſt Epiſcopus anno 1407. idus Ianuarij, cui Eccleſiæ præfuit ann. 37. Deceſſit 1444.

62. ANTONIVS Seuerius Vrbinas, Epiſcopus Callienſis, priorem ſedem cum Eugubina commutauit 1444. idus Iulij, è viuis exemptus eſt 1472. 8. Aprilis.

63. IOANNES natione Theutonus 1472.

64. CORRADVS Veſpius 1477.

65. LEONARDVS Griphius Romanus Epiſcopus Eugubinus 1478. ad Archiepiſcopatum Beneuentanum tranſlatus eſt à Sixto Quarto Pontifi- B
ce Maximo anno 1482.

66. HIERONYMVS Roboreus Cardinalis Recanatenſis hanc Eccleſiam perpetuò adminiſtrandam ſuſcepit 1482. eaque cura perſunctus eſt vſque ad annum 1492. deinde eo munere ſe exoluit. De quo vide infra in Epiſcopis Recanatenſib.

67. FRANCISCVS Roboreus Sauonenſis, hanc rexit Eccleſiam 1492. die 9. menſis Ianuarij, vſq. ad annum 1504. dieque 17. menſis Auguſti ad Epiſcopatum Mimatenſem in Gallia tranſlatus eſt. Deſijt autem inter viuos eſſe Ruthenis. Hic frater fuit ſt. Clementis Roborei Cardinalis.

68. ANTONIVS Ferrerius Sauonenſis, à primis propemodum annis in aulico obſequio Iuliani Roborei Cardinalis fuit, qui cum Apoſtolicam C
ſub nomine Iulij Secundi euaſiſſet ad ſedem, Apoſtolicæ Aulæ magiſtrum Ferrerium declarauit, Epiſcopumque Naulenſem, anno verò 1504. die 27. eundem tranſtulit ad Eugubinam Eccleſiam, nec multò poſt ſenatoria purpura illum donauit ad titulum ſancti Vitalis, iuſſitque Datariæ munere fungi, deinde Peruſina, tum & Bononienſi legatione eundem ornauit; In cuius adminiſtratione cum conſtitutos in bulla per ſummam ſuperbiam tranſiliſſet cancellos, Pontificiumque placitum tranſuerſia indicijs euertiſſet, iracundi Principis ita iuſtam iram commouit, vt viginti millia ſcutatorum ſumma mulctatum, & ſua præſentia, ingreſſuque Senatus Ferrarium priuauerit, ingrati animi poſteritati æternum exemplum futu-
rum. Cæterùm peniata culpa, dedecoroſaq. ma- D
culaquam acceperat, ingrati animi notam morte rependit, quæ ſerò cautum illum è viuis exemit die 22. menſis Iulij anno 1508. in quatuor horas noctè prouecta, apud ſanctum Auguſtinum ſepultus eſt, ex cenſura Pontificis nullo condecoratus honore ſepulchri. Adeo non ſemper ſimpliciter arridet fortuna mortalibus, cum illos ſupra conditionem generis, ac meriti ad dignitates præclariores euexit.

69. FEDERICVS de Campo Fregoſo Archiepiſcopus Salernitanus Eugubinam Eccleſiam perpetuò adminiſtrandam ſuſcepit à Iulio Secundo Pontifice 1508. die 28. menſis Iulij, donec Archiepiſcopatus ſui annuos cenſus pacificè exigerè poſſet, ſiquidem cum Gallicarum partium eſſet, legitima illa exactione à Cæſarianis prohibebatur. Igitur hanc Eccleſiam diutiſsimè adminiſtrauit, donec à Paulo Tertio renunciatus Cardinalis, Romam profectus eſt, inde demum reuerſus Eugubium, ibidem fato conceſsit 1541. 11. Kalendas Auguſti, ſepultuſque eſt in cathedrali: Huius maximi, ob præclaras animi dotes, Cardinalis, an notis noſtris ad Ciacconam notis honorificè meminimus: pluraque de ipſo etiam poſtea memorauimus in Archiepiſcopis Salernitanis. Eo Præſule canonici Cathedralis Eccleſiæ huc vſque regulares, à Leone Decimo fuerunt ſecularizati, vt patet ex ſequenti diplomate.

L E O E P I S C O P V S,
Seruus Seruorum Dei.

B Ad perpetuam rei memoriam.

CONſtitutus in ſpecula ſupremæ dignitatis Romanus Pontifex cura quarumlibet eccleſiarum; præſertim cathedraliũ, quarum cura ſibi imminet generalis ſtatum proſpere dirigendum ſolicitè intendit, illumque quando immutat, & ipſarum Eccleſiarum venuſtatem & decorem auget, & alia ſtatuit, ordinat, & diſponit, quæ earum fœlicem regimen, & adminiſtrationem diuini cultus augmentum concernunt, prout catholicorum principum, & perſonarum eccleſiaſticarum, & aliorum fidelium expoſcit deuotio, ac temporum, & locorum qualitas exigunt, & eidem in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Sanè pro parte dilectorum filiorum nobilis viri Franciſci Mariæ de Ruuere Ducis Vrbi-
C *ni & Ciuitatis Eugubinæ in temporalibus domini, ac communitatis dictæ ciuitatis Eugubinæ in temporalibus domini, nec non capituli Eccleſiæ Eugubinæ ordinis ſancti Auguſtini, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet dicta eccleſia euſdem ordinis canonicorum regularium, & in ea vnus prioratus inibi dignitas maior poſt pontificalem, & duodecim canonici, ex quibus eſt ipſe prior dictum ordinem expreſſè profeſſi exiſtant, prioratum, & canonicales portiones inibi obtinentes, & percipientes, tam prior, & Eccleſiarum cathedralium ſæcularium deferre poſſint. Quodque dictus prioratus de cætero Præpoſitura nuncupetur, & illum, ſeu illam nunc, & pro tempore obtinens, eoſdem in canonicos dictæ eccleſiæ nunc, & pro tempore exiſtentes, iuriſdictionem, poteſtatem, ſuperioritatem, & adminiſtrationem eorundem ſpiritualium,*
D *& temporalium authoritatem, & facultatem omnino retineat, quatenus habet, gerit, & tenet ad præſens modernus prior, qui prior de cætero canonicus eiuſdem Eccleſiæ exiſtat, & eſſe debeat, prout nunc eſt, eoſque, & ſingulos fructus, redditus, & prouentus ex dictæ menſæ capitularis bonis, quæ nunc in communi poſſidentur, & quæ per ceſſum, & deceſſum dictorum modernorum canonicorum, qui aliqua ex eiſdem bonis in adminiſtratione pro veſtibus, & alijs ſuis neceſsitatibus de modernis, & qui pro tempore fuerit eiuſdem eccleſiæ prioris licentia tenent, & poſſident, ad eandem eccleſiam redibunt pro tempore prouenientes, detracta ex eis aliqua ipſorum prioris, ſeu præpoſiti, & capituli arbitrio moderanda quantitate pro ſubſtentatione fabricæ, & ſacriſtiæ huiuſmodi in tredecim æquales portiones diuidantur, quarum duas dictus modernus, & qui pro tempore fuerit prior, ſeu præpoſitus, & canonicus, & vnam*

qui-

quilibet ex reliquis dictis canonicis qui vndecim ſunt in quotidianis diſtributionibus dumtaxat, dum in eadem eccleſia interfuerint diuinis per totum anni circulum partiendo, pro eorum præbendis canonicatibus annuatim percipiant. Qui vero ex dictis priore, ſeu præpoſito, & canonicis pro tempore exiſtentibus, à Diuinis huiuſmodi pro tempore adfuerint ex ſuarum portionum parte, quæ ipſis ſi eiſdem diuinis inibi intereſſent contigeret, priuati exiſtant, illaque cæteris eiſdem diuinis intereſſentibus eo ipſo accreſcant; dictique prioratus, ſeu præpoſitura canonicatus, & præbendæ electiui exiſtant, & electorum confirmatio ad dictum Federicum Archiepiſcopum, & pro tempore exiſtentem Epiſcopum Eugubinum pertineat præfata authoritate Apoſtolica, earundem tenore præſentium perpetuo ſtatuimus, & ordinamus nec non Eccleſiæ, illiuſque priori ſeu præpoſito canonicis, & alijs perſonis præfatis, nunc, & pro tempore exiſtentibus quod omnibus, & ſingulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus, conceſſionibus, facultatibus, & indultis, tam eidem eccleſiæ, & illius perſonis per priuilegia, & indulta Apoſtolica, vel alias quouis modo conceſſis, quibus per hoc, quatenus fauorem ipſius eccleſiæ illius perſonarum ad ſtatum ſecularium reductarum concernant non intendimus derogare, quam, etiam alijs quibus aliæ cathedrales eccleſiæ ſeculares de iure, vel conſuetudine vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè valeant indulgemus: Ac dicto Federico Archiepiſcopo quæcumque ſtatuta, & ordinationes ſalubria, & honeſta, ſacris canonis non contraria pro fælici ſtatu, & ſalubri directione Eccleſiæ Eugubinæ, illiuſque ſingularium perſonarum prout videbitur, faciendi, condendi, & ordinandi, quæ ſic facta, ſtatuta, & ordinata, dicta Apoſtolica authoritate confirmata ſint, & eſſe cenſeantur, ac etiam ipſa ſtatuta, & ordinata, ſi cauſæ rationabiles fuerint corrigendi, mutandi, & penitus ammouendi, & alias de nouo etiam faciendi, condendi, & ordinandi, prout perſonarum, & temporum qualitatibus, & conditionibus diligenter conſideratis videbitur expedire authoritate, & tenore præfatis licentiam, & facultatem concedimus non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non Eccleſiæ, & ordinis prædictorum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate aliàs roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrarijs quibuſcumq. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo Quingenteſimo decimoquarto non. Maij Pontificatus noſtri anno tertio.

70. PETRVS Bembus Cardinalis, ſui ſæculi varè literatorum extrema linea, hanc eandem Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit 1541. die 29. menſis Iulij, ac poſt treaannos, hoc eſt 1544. ad Bergomatem Eccleſiam tranſlatus eſt. Plura de eo in Epiſcopis Bergomatibus.

71. MARCELLVS Cardinalis Ceruinus Politianus, Epiſcopus Regienſis in Inſubria, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt 1544. poſtrema die abeuntis Februarij, quam ille Eccleſiam rexit vſque ad annum 1555. in quo ipſo anno ad ſummum Pontificatum aſcendit, Marcelli priori nomine retento numero ſecundo. Qui ſi diu in Pontificatu vixiſſet, in Eugubinam Eccleſiam à ſe ſummopere dilectam plura ornamenta contuliſſet. Eugubinus autem populus ita Marcellum inſpiciebat, ac venerabatur, vt marmorea eidem erecta ſtatua, teſtatus ſit, tam viuum, quàm mortuum, illum quàm maximè ſuſpexiſſe, atque amaſſe.

72. IACOBVS Cardinalis Sabellus Epiſcopus Neocaſtreoſis, ad hanc eccleſiam trãſlatus eſt 1555. die 29. menſis Maij, cumque deinde ad Archiepiſcopatum Beneuentanum tranſiſſet 1561. Eugubinam Eccleſiam fratri ceſſit. De eo autem plura narrabimus in Archiepiſcopis Beneuentanis.

73. MARIANVS Sabellus Romanus, memorati Cardinalis Sabelli frater, ex epiſcopo Neocaſtrenſi anno 1561. Eugubinus Epiſcopus adlectus eſt, vir nobilioribus diſciplinis inſtitutus, qui cum triginta, & octo annos accuratiſſimè Eugubinam rexiſſet Eccleſiam, fato functus eſt 1599. die 19. menſis Septembris, iacet in cathedrali; ſub quo, Guidobaldo Duce Quarto Vrbini inſtante, Gregorius Decimus tertius perpetuò ſanciuit, vt nemo ad præpoſituram, canonicatuſque cathedralis aſcenderet, niſi Ciuis Eugubinus exiſteret. En diploma.

GREGORIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

INiunctum nobis Apoſtolicæ ſeruitutis officium, quo ſumus vniuerſis debitores, nos admonet, & inducit, vt circa eccleſiarum quarumlibet, præſertim cathedralium vtilitates commodo ita procuremus, vt ea quæ pro præmiſſorum effectu à vobis, pro nobis, & ſedis Apoſtolicæ deuotos principes exposci conſpiciamus, grato admittamus honore, aliaſque deſuper diſponamus, prout in Domino conſpicimus ſalubriter expedire. Sanè dilecti filij nobilis viri Guidi Vbaldi Vrbini Ducis tam ſuo, quàm dilectorum filiorum præpoſiti, & canonicorum Eccleſiæ Eugubinæ exhibita petitio continebat, quod licet aliàs fœlicis recordationis Leo Papa Decimus prædeceſſor noſter bonæ memoriæ Franciſci Mariæ de Ruere Vrbini Ducis, & Ciuitatis Eugubinæ in temporalibus Domini, qui eo tempore Almæ Vrbis Præfectus, & gentium armigerorum ad ſtipendia Romanæ Eccleſiæ militantium Capitaneus Generalis exiſtebat, ac communitatis dictæ Ciuitatis, nec non capituli dictæ eccleſiæ Eugubinæ ſupplicationibus inclinatus inter alia ſtatuerit, quod exiſtentes in dicta eccleſia præpoſitura, & vndecim canonicatus, & præbendæ electiui exiſterent, & electionis confirmatio ad pro tempore exiſtentem epiſcopum Eugubinum pertineret. Cum tamen præpoſituræ, & canonicatuum, & præbendarum huiuſmodi fructus omnes in diſtributionibus quotidianis conſiſtant, tenueſque exiſtant, & experientia rerum magiſtra docente compertum ſit quod ſi ad præpoſituram, & canonicatus prædictos, alijque ciues Eugubini eliggantur, vel ijdem præpoſitura, & canonicatus, & Præbendæ alijs, quàm præfatis conferantur, exinde eccleſiæ in diuinis detrimentum non leue ob ipſorum reſidentiam non accidat,

dar, & ſicut eadem petitio ſubiungebat, ſi opportunè ſtatueretur, quod nemo, qui ciuis eugubinus non eſſet, dictas præpoſituram, & canonicatus, ac præbendas deinceps perpetuis futuris temporibus obtinere poſſet, id non ſolùm in dictæ eccleſiæ decore, & venuſtate cederet, & diuinus etiam cultus augumentum ſuſciperet, ſed etiam eiuſdem Guidi Baldi moderni Vrbini Ducis IV. qui etiam dictæ Ciuitatis in temporalibus dominus exiſtit, id enixè deſiderantis, ac dictæ communitatis votis plurimum ſatisfaceret, quare idem Guidus Vbaldus Dux nominibus prædictis nobis humiliter ſupplicare fecit, vt in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos qui honeſtis fidelium votis libenter annuimus, eaque fauoribus proſequimur opportunis eiſdem Guidum Vbaldum Ducem, & Præpoſitum, ac Canonicos, eorumque ſingulos à quibuſuis excommunicationis, & interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione vel iam latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, ac literarum præfatarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus &c. Confirmatione Præpoſituræ præfatæ, quæ inibi dignitas poſt Pontificalem maior exiſtit ad electionem præfatam ſedi præfatæ remanente de cætero perpetuis futuris temporibus de eadem præpoſitura cum omnibus, & ſingulis canonicatibus, & præbendis dictæ eccleſiæ Eugubinæ cum primum proceſſum, aut ex cauſa permutationis, vel deceſſum, ſeu quamuis aliam dimiſſionem, aut permiſſionem illas obtinent in quibuſcumque menſibus ſimul, vel ſucceſſiuè pro tempore vacabunt, ſeu aliàs quomodolibet affecti, & reſeruati extiterint, perpetuis futuris temporibus, nō niſi dictis ciuibus Eugubinis ad eamdem ipſius capituli electionem, præfatique Epiſcopi confirmationem aliquo modo prouidere debeat in omnibus, & per omnia perinde ac ſi aliquæ ſpeciales, vel generales reſeruationes, etiam in curia noſtra publicatæ, aut pro tempore in perpetuum publicandæ, aut præſumptiuè, aut aliæ gratiæ tam perpetuæ, quàm temporales, annexiones, & incorporationes, ſuſpenſiones, extinctiones, nominationes, ac ſe ſe nominandis, & alijs conferendis facultates, ac mandata à ſede Apoſtolica, vel illius legatis etiam de latere, ſeu alijs, quauis auctoritate etiam Imperatoris, Regum, Ducum, Principum, vel Prælatorum, aut quauis alia conſideratione nullatenus emanaſſent, ſeu impoſterum emanarent, itaque præpoſitura, & canonicatus, & præbendæ prædicti ſub prædictis alijs quibuſuis ſpiritualibus, vel generalibus reſeruationibus expectatiuis, & alijs gratijs, ſeu diſpoſitionibus, & cum quibuſuis & per quas præſentibus derogaretur, aut derogari videretur, ſeu alijs efficacioribus, & inſolitis clauſulis irritantibus, & alijs decretis conceſſis, & concedendis comprehendi nullatenus poſſint, neque debeant, aut cenſeantur nec non exinde omnes, & ſingulas acceptationes,

A prouiſiones, vniones annexiones, incorporationes, ſuppreſſiones, & alias diſpoſitiones, ac proceſſus, ſententias, cenſuras deſuper pro tempore decretas, & latas, irrita, & inania, nulliuſque roboris, vel momenti, quodque ſtatuto huiuſmodi, ac præſentibus etiam per quaſcumque literas Apoſtolicas, & quaſuis clauſulas generales, vel ſpeciales, etiam derogatoriarum derogatorias efficacioreſque & inſolitas clauſulas, nec etiam irritantia decreta, ſub quacumque verborum forma in ſe continentes nullatenus derogari poſſit, nec derogatum cenſeatur, niſi earumdem præſentium tenor de verbo ad verbum, & nihil ommiſſo inſertus fuerit, aliterque factæ derogationes nemini ſuffragentur, & ſi præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque iudices, & Commiſſarios quauis auctoritate fungentes,
B etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi facultate iudicari debere; ac quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari irritum, & inane decernimus. Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis etiam in Cancellaria Apoſtolica publicatis, & in poſterum quandocumque publicandis, nec non dictæ eccleſiæ Eugubinæ etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud ſanctum Marcum anno Incarnationis Dominicæ 1572. 7. Kalendas Decembris Pon-
C *tificatus noſtri anno primo.*

75. ANDREAS Sorbolongus Foroſempronienſis, à Clemente Octauo Pontifice Maximo hanc ſedem obtinuit anno 1600. die 15. menſis Martij, qui in eius Eccleſiæ adminiſtratione ſexdecim annis exactis, deceſſit anno 1616.

75. ALEXANDER ex Marchionibus montis ſanctæ Mariæ, filius Guidobaldi, nepos Franciſci Mariæ Cardinalis de Monte, creatus eſt Epiſcopus anno 1616. die 18. menſis Iulij. Romæ deceſsit 1628. die 14. menſis Iunij, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo.

76. PETRVS ex Comitibus Carpiniæ ad eandem ſedem euaſit 1628. die 11. menſis Decembris qui inſequuto anno defunctus eſt 1630. 16. Ianuarij, ſepultus in cathedrali.

D 77. VLDARICVS ex Comitibus Carpiniæ Petro fratri in Eugubinum Epiſcopatum ſucceſsit 1630. die 23. menſis Septembris Vrbano Octauo ſedente. Qui ob rariſsimas animi dotes ab eodem Pontifice inter Purpuratos Senatores Card. adlectus eſt, translatus ad Tudertinam Eccleſiam anno 1638.

78. HORATIVS de Monaldis Peruſinus Benedicti Cardinalis Vbaldi germanus frater, electus anno 1639. 2. Maij. Tranſlatus eſt ad Peruſinam Eccleſiam hoc anno 1643. menſe Maij, cum prius Eugubinæ Eccleſiæ aſsidua indefeſſaque cura inuigilaſſet.

FANENSES EPISCOPI.

FANVM Vmbriæ Senonenſis non admòdum ampla Ciuitas, ſed amœniſsima tamen, in litore Adriatici maris inter Piſaurum, Senogalliamque non procul à Metauro flumine ad Flaminiæ viam ſita, ita à priſcis creditur appellata, quòd nobiliſsimo olim Fortunæ Templo fuerit nobilitata, conſtatque fuiſſe illam antiquiſsimam Ciuitatem, vt Claudianus prodit dè Sextò couſulatu Honorij. cum ita, inquit, in Panegyrico,

Lætior hinc Fano, recepit Fortuna vetuſto.

In hanc Ciuitatem Cæſar Auguſtus deduxit Colòniam, quàm Iuliam Feneſtrem fuiſſe appellatam narrat Pomponius Mela. Huius in ſuis ſcriptis meminerunt Cæſar, Vitruuius, Strabo, Plinius, Tacitus, Frontinus, Ptolomæus, Procopiuſque Gothicarum rerum, & alij. Nemo tamen illorum Fani exordium retexuit, præter Gothifredum in ſuis annalibus. Scribit enim, Fanum ita à Romanis conditoribus fuiſſe appellatam, tunc cum inter Furium Camillum Romanum Ducem, Brennumque Gallorum Ductatorem, exarſiſſet bellum propè Metaurum. Siquidem Romani cum contra Brennum fauorabilem experti fuiſſent fortunam, in memoriam tantæ partæ victoriæ, Fanenſem ſtruxere Ciuitatem, vt præſtiti à fortuna fauoris ſempiternum monumentum extaret. Sed hæc Gothifrædi narratio fabuloſa videtur, Furius etiam Camillus non propè Metaurum, ſed via Gabinia, octo tantum milliaribus procul à Roma, inſultantes Gallos profugit, vt ſcribit Liuius, ob eamque victoriam Fana, Templaque Deorum reſtauranda curauit. Ab Auguſto olim circundata muris fuit, eiuſdemque munificentia, ſumptuoſus, & ad miraculum pulcher archus triumphalis in ea ad faſtigium creuit, qui vſque ad Pij Secundi tempora iniurias temporum, bellorumque deluſit, donec anno 1464. bombis, tormentiſque maioribus, iuſtorum præliorum pernicie, virorumque fortium dedecore ineluctabili, tandem deiectus, excidium ſenſit irreparabile. Conſtantius, Conſtanſq. Imperatores, ſemel Fanum reſtaurandum curarunt. Totila olim eandem Ciuitatem ſolo æquauit, vt non minus proteruè Piſauro, paulò ante eandem cladem intulerat, cuius ruinas, vt narrat Blondus, Beliſàrius miſeratus, iterum Fanum excitauit ad decus. Diu hæc Ciuitas Fyrannos, dominoſque mutauit. Siquidem Malateſtæ primum eius dominium arripuerunt, tum & Sfortij Principes, donec lene, miteque Eccleſiaſticum ſummorum Pontificum iugum ſubiret, ſub quo hactenus fœliciſ-

A ſimè conquieſcit. Semel Chriſti fidem proſeminatam in Fano, S. Paternianus eius Ciuitatis primus Epiſcopus irrigauit, perſoluitque, cuius S. corpus in cathedrali honorificè conditum iacet, tanquam Patroni, diuique tutelaris eiuſdem. Fanenſis Epiſcopus inter Romanæ Prouintiæ Præſules numeratur, ſubeſtque immediatè Romano Pontifici. Cathedralis Eccleſia beatæ Marię aſſumptę, dicata eſt, ac in ea ſanctorum Fortunati, Vrſi, & Euſebij Epiſcoporum, aliæque ſanctorum reliquiæ aſſeruantur. Duæ in ea ſunt dignitates, Præpoſitura, & Archidiaconatus, canonici duodecim, inter quos pœnitentiarius, ſunt & alij presbyteri, & clerici eccleſiæ inſeruientes. Parochiales Eccleſiæ intra Ciuitatem 16. numerantur, ſanctimonialium Cœnobia tria, virorum octo, ſeminarium puero-
B rum optimè inſtitutum, laicorum confraternitates 8. Hoſpitalia pro peregrinis, & expoſitis quinque, loca duo pia pro pauperibus puellis, ac pueris educandis. Diœceſis continet Oppida, & Caſtra viginti, partim cis, partim verò trans Metaurum flumen ſita. Non mediocri beneficio Bernardino Borgaruecio huius Vrbis ciui optimo deuicti ſumus, qui humaniſſimè multarum mihi rerum cognitionem eſt impertitus, quarum opera, aliarumque ex varijs monumentis petitorum, quæcunque de hac eccleſia in lucem edi potuerunt adduximus; cuius eruditionis fama latius circumferetur, ſi pulcherrima ab eo edita ſcripta, ac præcipuè opera eius moralia, ac politica in quatuor diuiſa partes ex ipſius muſeoli tenebris in quibus nūc iacent, emer-
C ſiſſent; eaque ſpero aliquando ad doctorum ſolatium in lucem emanatura. Seriem huius Eccleſiæ Præſulum hanc habe lector, quam ex varijs monumentis, ſcripturiſque ſolito noſtro, & amici labore eruimus, protulimuſque poſteritati ad perennitatem.

1. S. PATERNIANVS Fanenſium primus Epiſcopus, floruit ſub Diocletiani perſecutione, anno conditæ ſalutis 300. qui, Angeli admonitu, cum Auiro, Maurentioque candidiſſimis ſocijs, in ſolitudinem quandam non procul à Fano ſeceſſit, eremiticam vitam, donec eius perſecutionis deſæuiret procella, culturus. Ibi quamplurimos diaboli hoſtiles incurſus ſuſtinuit, hoſteque deuicto, quam plurimis miraculis in ea ſolitudine coruſcauit, Eccleſiaſticis deinde cum, Magni Con-
D ſtantini virtute, tranquilla res foret, famaque longè, lateque diuulgaſſet Paterniani virtutes, Fanenſibus Ciuibus exorantibus, Syluester Pontifex, agere Epiſcopum apud Fanenſes Paternianum iuſſit. Perculſit illico ſolitudini, tranquillitatique aſſuetum animum, tumultuoſior illa cura, ad quam fuerat repentè vocatus, negabatque aliorum recta educatio a ſe poſſe ſperari, qui proprij animi culturam ſoleret per ſummam inertiam negligere. Sed cum deinde Pontificis imperio, Maurentij Abbatis acceſsiſſet conſilium, epiſcopale tandem onus Paternianus ſubiuit, tantoque animi ardore eam Prouintiam amplexatus eſt, vt breui idolatria ſtrenuè expugnata; Chriſti fidem fœliciſsimè quaquauerſum protulerit, pluraque templa ad diuinum numen colendum fundauerit. Cæterum Paternianus cum in bonis, clariſque operibus conſenuiſſet,

pre-

præuidiſſetque ex diuino inſtinctu fore, vt breui decederet, poſt ſuæ adminiſtrationis 42. vel vt alij voluot 45. annos, euolauit ad ſuperos, die 10. menſis Iulij, ſepultuſque eſt in Cathedrali, quod poſtea templum eius nomini conſecrarunt. Hic princeps Fanenſiũ Ciuium Tutelaris eſt, cuius dies feſtus Fani quotanois ſolemnis babetur. Ex actis illius manuſcript.

2. VITALIS Epiſcopus Fani Symmachi Papæ temporibus floruit, Romanæque ſynodo interfuit anno 498.

3. S. EVSEBIVS Epiſcopus Faoenſis Vitali ſucceſſit, qui in S. Synodo Romana reperitur ſubſcriptus ſub eodem Pontifice Symmacho an. 504. ſubque Gelaſio Primo, vbi ſe, ſubſcribendo nominat Epiſcopum Faneſtrenſem. Eius ſacrum corpus marmoreo ſepulchro aſſeruatur io Cathe-B dralis ſacello eiuſdem oominis conſecrato. Eius feſtum in 18. diem Aprilis iotercurrit, inque Fani cœlitibus tutelaribus numeratur.

4. LEO Epiſcopus, floruit anno 589. cuius ioeminit Gregorius Magnus in regeſt. epiſt. lib. 5. cap. 247.

5. S. FORTVNATVS Leoni ſucceſſit circa annum 590. Hunc narrant erga Chriſtianos captiuos adeo deflagraſſe charitate, vt ſacris diueoditis vaſis, illos duriſſima ſeruitute eximeret, quod ſanè præclarè factum (vt ſæpe pijs mentibus euenire ſolet) cum Fortunato veoiſſet in ſuſpicionem, Gregorium Magnum conſuluit, an in huiuſmodi pios vſus ſibi liceret ſacra vaſa diſtrahere, cum io facti fauorem retuliſſet reſpooſum, pertexit eſſe pius, donec ipſe corpore, quaſi è duriſſimo carcere ex-C ſolutus, euolaret ad cœlum 6. idus Iuoij; cuius ſacrum corpus apud Catedralem templum in arca marmorea aſſeruatur, vbi tamquam Diui Tutelaris eius Ciuitatis quotannis feſta dies concelebratur. De Beati Fortunati Epiſcopi vita tractatum edidit Ioanoes Nonantulaous, quem nos hic ex antiquiſſimo codice pergameno Auguſtiſſimæ Nonantulanæ Abbatiæ deſcriptum ad maiorem eiuſdem Sancti gloriam libenter ſtudioſo lectori damus. Sic enim ſe babet,

Inter ſacros Dominicæque Vineæ cultores.

QVi tenera arbuſta Io agro plantata Dominico, cæleſtibus aquis inſunduot, qui ad proferendum iuſtitiæ germeo terram D alieni cordis fæcuodam efficiuot, qui ouile Dominicum à lupis inſurgentibus protegunt, qui venenatis prauitatis hæreticæ iaculis clypeum catholicæ defenſionis opponunt. Glorioſus B. Fortunatus, velut lucidum ſydus ſimul, & forma doctrinę ſalutis effulſit, cuius fuerat in cogitatione ſobrietas, in ſermone modeſtia, in operatione conſtantia, in fide ſoliditas, in ſpe looganimitas, in charitate perfectio, in exortando quoque fuit alacer, in corripiendo ſeuerius, in conſulendo benignus, in Ignoſceodo facilis, io iraſcendo difficilis, in operando ſollicitus, io docendo aſſiduus conſtitutus in corpore, corruptionem corporis igoorabat, quia carnis infirma per vigorem ſpiritus ſuperabat, præter caroem viuebat in carne, ſic viuebat in mun-A do, quaſi non eſſet à mundo, imò nequaquam erat è mundo, nam quia Chriſti diſcipulus erat, præfecto è mundo oon erat, quia ipſum mundum cum ſuis pompis, & concupiſcentijs abnegaos, carnem quoque ſuam omniod mortificans, nudus nudum Dominum ſequens crucem ſuam poſt Dominum baiulauit, ita ei Aulæ cæleſtis ianua clauſa non eſt, quia talenta ſibi commiſſa piè diſpenſaus, & fideliter augens, dum geminata lucra crediton ſuo reportauit, Domini ſui immutabile gaudium fæliciter intrauit, nullatenus à ſupernæ Patriæ remotus eſt ingreſſu, & dum fideliter in terreno tabernaculo militauit, io Cæleſti monte, fæliciter quieuit. Lætare itaque Fanenſis Eccleſia, & in laude tui conditoris erumpe, & quod tibi talem olim prouidit Antiſtitem,

B qui donec tibi corporaliter adhæſit io terris, ſacris te documeotis ioſtruxit, moribus decorauit, virtutibus exornauit, relicto tandem carnis ergaſtulo, cum Domini ſui gaudium, coronatus iotrauit, à ſpirituum malignorum incurſibus te ſanctarum precum potenti brachio protegit, ſpiritualibus igitur gaudijs plebs Fanenſis exulta tanta ioerita patrono, cuius dum ſacras reliquias pro amore veneraris io terris, ſanctis ab ipſo præcibus conſoueris in cælis, hic orationes tuas, quas ei commeodas intra ſanctuarium exauditionis diuinum, præſentat, hic tibi ſalutiferos imbres, copiam fructuũ, cœli ſereoitatem, & corporum columitatem implorat, hic ſinum Diuinæ miſericordiæ aperit, & diuinæ pietatis aures, quas peccando coocluſerat, hic interpellãdo ſacris orationibus reſerat, & quã-

C tum patroous hic tuus te pio amore dilexit, patet ex retrotranſactis miraculis, ex quibus maxima exiſtuot eximiæ dilectionis inſignia, vt enim reuereoda ſeoum teſtatur auctoritas, Eccleſia quondam extra vrbem noo procul à muris fuerat dedicata, in qua Beatiſs. Fortunati venerabile corpus honore debito fuerat collocatum, accidit autem, vt plebs deuota fidelium non longè à Villa, quam præfati ſumus ad honorem B. Paterniani ædificaret eccleſiam, vnde factum eſt, vt populi ſemper nouitati gaudeotes aniquam negligeotes eccleſiam, oouam baſilicam deuotius frequeotarent, ibique ſuæ venerationis vota perſoluerent. Tandem igitur Petrus Antiſtes, qui Fanenſi Eccleſiæ præerat, inſtanti populorum ſupplicatione pulſatus, Abbati ordinato io B. Paterniani cœnobio ve-

D terem illam conceſſit Eccleſiam, eiuſque Domioo improuida aliquantulum diſcretione commiſit, Abbas itaque viurpata licentia, cogitans, ne in venerabili illa veteri Eccleſia aliquando ſibi impedimentum efferret ſacroſanctum corpus B. Fortunati, cupiebat auferre, vt io noua, quam conſtruxerat Baſilica collocaret. Hoc Epiſcopus cognito, ad præfatam Eccleſiam cum ſuis clericis præparauit, Abbati præcipiens, ne ſanctum corpus audaci temeritate contigeret, ſed imminenti populorum frequentia, præualuit Abbas audacia, & ſacro corpore ſuper plauſtrum impoſito, bobuſque ſubiunctis, ad nouam baſilicam properare conatur, ſed ecce veotus turbinis è regione prorumpens, tantam denſi pulueris nebulam in illorum faciem impetus, ſui vigore contraxit, vt alter alterum non

poſſet

poſſet aſpicere , & ipſi boues in vertiginem ducti nequaquã valerent vltra procedere , ſed quoniam ſtultorum ſuperbia contumax , nec etiam flagellis acquieuit , illatis verberibus , & ſtimulis , boues vrgere, plauſtri rotas manibus adiuuare , illiſque tertio hanc temeritatem tentantibus , labor in nihilum cedere . Conſuluit tandem Epiſcopus , vt hominum ceſſante officio, res iſta diuino committeretur arbitrio recedentibus igitur procul hominibus plauſtro ſubiuncti Boues, retro tramite tendunt ad vrbem , neque ad dextris , neque à ſiniſtris , ab itinere deuiant, donec cum ſacro corpore Epiſcopalem eccleſiam intrant frequens adeſt populorum conuentus , letitiæ voces ad cælum tolluntur , euangelia Diuina laudantur exultant r uricolæ ciues , qui venerandis reliquijs tanti Pontificis non priuantur ſacrum corpus plauſtro deponitur hymnis , & laudibus , crebriſque vigilijs honoratur ſaxea piramis erigitur , in qua ſanctum corpus cum locello in quo fuerat honore debito collocarunt , ſub eodem tempore , quo vetus illa de qua locuti ſumus B. Fortunati Baſilica ob populi iniuriam , fuerat derelicta , ſæua mortalitatis peſtis immiſſæ , Fanenſem populum deuaſtabat , quæ mox receptis ſacris in Vrbe reliquijs , impetrantibus huius almi Præſulis meritis , ſedata quieuit , an mortem iocurriſſe ſanctus Fortunatus dicendus eſt , qui æternæ vitæ coniunctus eſt , qui etiamſi corporaliter à nobis abſens eſt , per crebra miracula ſemper præſens nobis eſt , lætare igitur Fanenſis Eccleſiæ ſpirituale gaudium ſume,quia nequaquam te Pontifex tuus deſeruit , & qui olim te ſpiritualibus dementis inſtituit, etiam nunc præclaris ſignis illuſtrare non deſinit,vt enim de innumeris pauca narremus , illud præcipuè notificare curauimus , quod ante paucos annos multorum oculis oſtenſum innotuit , vt eo vetiſsimum cunctis appareat , quia plures adhuc in carne viuentes exiſtunt, qui hoc ſe vidiſſe affirmant .

Anno itaque ab Incarnatione 1113 . cum plebs Fanenſis quoad dubitatione perquireret vbi , vel quomodo huius almi Pontificis oſſa quieſcerent , placuit tandem vt piramidem illam confringerent , in qua ſacrum corpus cum locello ſuo contineri maiorum ordinatione didicerent. Igitur piramidis euertitur ſaxea arca detegitur, detecta aperitur,venerabilis ille theſaurus, qui quærebatur, intus aſpicitur , & quoniam charitas electorum ſancta ſemper ſocietate congaudiet , quia nec ſingularis eſſe charitas poteſt,alij duo cum ipſo reperti ſunt,quorum ſacra nomina ſuppoſita ſcripta declarant dum alterum Euſebium , alterum Vrſum vocari denuntiant , & meritò tres iſti Pontifices vno Mauſoleo clauduntur , qui eadem fide Trinitatis, & vnitatis inſtructi, eadem Pôtificali dignitate ſublimes,eiuſdem Fanenſis Eccleſiæ ſacri Rectores, ad eandem fœlicitatis gloriam perpetuam pariter peruenerũt, ſed detectis venerandis reliquijs,tum verò cernentes niuis candorem in oſſibus , vt iam in illis per reſurrectionem glorificationis perſignaret , odoris quippe flagrantia tanta manabat,vt mirrhæ,& balſami , & omnium vnguentorum odoramenta incompatabili ſuauitate tranſcenderet , ſaxea quoque arca B. Fortunati ſacrificata reliquijs contra naturalem ſoliditatis ſuæ duritiem ſacrum cæpit emanare liquorem , adeo largiter , vt & ipſa tota madeſceret , & ſuppoſitum pauimentum ſtillicidijs ſacris infunderet , ſed ſacer ille liquor exceptus à pluribus diuerſum diuerſis eſt operatus effectum dum alijs ſalutem , alijs contulit detrimentum , etenim ſpiritualia dona , Paulo teſtante, alijs vitæ præſtant odorem, alijs eahibent mortis, & Dominus Ieſus iuxta vaticinium Simeonis, alijs in reſurrectionem, in ruinam alijs poſitus fuit,& quoniam bonum malè accipienti commutatur in malum Domini Ieſu bucella , quæ electos ſanctificauit Apoſtolos, impium Iudam deteriorem fecit, dum ab ipſo diabolum non expulit , ſed incluſit, nam ſicut Euangeliſta teſtatur mox vt bucellam Iudas accepit, in illum diabolus intrauit. Caueas ergo, & tu,cuius conſcientiam pondus iniquitatis onuſtat, ne ad ſpiritualia dona non purificatus accedas,quia dum immundus munda contrectas, benedictio tibi in maledictionem mutatur, & quod alijs vitam confert , tibi perniciem operatur . Renouatur autem iſtud reuolutio annus,ſed miraculum, & dum B.Fortunati feſtiuitas colitur,de ſaxi duritie,liquor ille ſalutis egreditur , & vt plus miteris, in menſe Iunio cum ſolis ardor vehementer incandeſcit, ſaxum natura rigidum mollitiem accipit , & ne forte hoc naturæ lapidis imputes , mox tranſeunte feſtiuitate, hoc miraculum deſinit. Memini quoque me licet indignum huic interfuiſſe feſtiuitati ſpectaculo , petram quoque vidiſſe madeſcere, & dictum mirabile manna cæleſte ſaxo repente defluere, vnde Fortunate, toto corde laudamus, qui nos miraculis tantis illuſtras , quia dum nobis ſigna exterius exhibes , diuinæ cognitionis interius nos luce perfundis . Hoc quippe confirmari miraculo te veneramur aſcriptum inter Senatores Aulæ cœleſtis. Hinc quæ de te,piè dicuntur vera eſſe perpendimus , hinc pulſati Fanenſium præcibus , ad tuas laudes ſcribendas acceſſimus , immo nequaquam nos iſta componimus . Tria ſunt Pater ſancte iſta, quæ dicimus. Tu ſcriptores, ego ſum tibi calamus, hos per me characteres ſignas, per me populis cognoſcenda fidelibus tua miracula mandas. Vtinam excellentiſsimè Præſul ,me idoneum calamum ſacris manibus tuis efficies; Vtinam meæ ſeruitutis officium tibi complaceat ; vtinam me tua merita protegant, in qua ſublimatus exultas ad ſocietatem patriæ ſupernæ perducant. Nonne te Fanenſis Ciuitas limpidiſſimum irrigauit gratiæ Diuinæ fluentum, cum impetrantibus B. Fortunati meritis demones effugatos , infirmos curatos , claudos erectos vidiſti ? vnde iſte ſitis egregie diuinæ cognoſcendæ virtutis eſurit,audi,quod tibi proponimus inſigne miraculum , in cuius fonte extinguere poteris deſiderium exuantis incendium .

Quædam mulier paupercula , quam fere omnes nouiſtis quam ego forte cognitam habeo,pluribus narrare ſolebat , quod in noctis viſione cognouerat , cuius quidem verba nequaquam ab eius ore ſuſcepit , ſed fideles teſtes, & ſubſequentia circa ipſam declarata miracula fidem præcedentibus aſtruunt , quæ in Vrbinati territorio mediocri genere nata ex altera parte corporis erat inualida , adeo vt digiti retortæ manus brachio tenaciter

adhærentes adhuc oſtendant complexionis ingratæ veſtigia, & contractum eius pedem à terra ſuſpenderet, & iuxta genitalia applicaret. Cruciabatur itaque ingenti inopia, morbo quoque torquebatur onoxio deuotis præcibus Dominum exorabat, vt mori permitteret, quam totam viuere non ſinebat: adeſt... quæ finem eius imponet debilis ex ſomno reſoluitur diuinitus ei conſilium ſalutis recuperandæ tribuitur. Aſpiciebat ergo in viſione nocturna, videbatur ſibi, quatenus alti fluminis ripam baculo ſubſtentata præcederet, anguſtum tandem, & difficile reperit iter, cuius etiam expeditii periculo formidarent, cum à dextribus aſtantibus rupibus diuerſicula nulla parerent, à ſiniſtris fluuius præcipitanter incederet, ante oculos vehemens præcipitium immineret, tentabant ei vndique omnia mortem, & vt maioris infortunij interior, baculum quo ſuſtentabatur delapſum alueus torrentis accepit, ſed circumſpiciens quodammodo ſubleuaret aſperos caſus, videt eſſe duos ſenes non procul aſſiſtere, quorum alterum patrem ſuũ eſſe cognouit, quem iam defunctum eſſe meminerat, alterum verò, qui vultus admodum fuerat venerandi, minimè cognoſcere potuit. Paterna eá ſollicitudine pater alloquitur, ne timeat exhortatur, recuperandæ ſalutis fiduciam præbet, ſed ad B. Fortunatum Fanenſis Eccleſiæ Præſulem feſtinet. A ſomnis tandem euigilans mulier, hanc ſecum viſionem ſæpe retractando, vtpote de ſalute recuperanda ſollicita laborem aſſumpſit itineris, & baculo ſuſtentante ſubnixa, Fanenſium Vrbem vix dum fatigata ſubiuit. Quanta tibi gloria tuus præſtat Antiſtes, plebs intuere Fanenſis, à remotis finibus languidos euocat, & eum eos ſuccurrere in regione propria valeat, te tantum ſolum ſuis miraculis illuſtrare deliberat, vt ſicut in terris viuens cibaria ſacræ prædicationis impendit, ita etiam in cœlis conſiſtens laudibus te præclatæ virtutis honoret. Mulier igitur vrbem ingreſſa, B. Fortunati frequentabat oratorium, prece ſedula eius implorabat auxilium, quatenus cõſequeretur ſalutis promiſſæ fructum, ſed vt futurum circa illam miraculum magis celebre fieret, cunctis fere Fanenſibus ſtatim victum quærendo prius innotuit, quam fructum optatum liberationis acceperit, ſed tandem aliquando cum iuxta tumulum B. Fortunati procumbens oraret, magnus eam repente ſtupor inuaſit, adeo vt ſenſu derelicta iaceret, & apertis oculis penitus nil videret. Interim eius oſſa contorta, quemdam ſagorem emittunt, nerui exciati vireſcunt, & quos morbus mali contraxerat, ad proprios vſus virtus Diuina reformat. Ad ſe tandẽ reuerſa mulier, tremebunda ſurrexit, & vtroque pede ſubnixa, non adhuc ſe ſanam intelligens, baculum quo ſubſtineri conſueuerat, in pauimento quærebat, quod vt circumſtantes aſpiciunt contra morem ſolutum illam incedere admirantur, quid ſibi contigerit ſollicita intentione perquirunt, confitetur illa, quæ circa ſe diuinitus facta cognouerat, in lætitiam mox omnes prorumpunt, Diuinam Omnipotentiam laudant, B. Fortunati merita venerantur, verumtamen prædicta mulier ſine baculo quidem incedit, ſed adhuc claudicat, quod ex diuina diſpenſatione arbitror eueniſſe, vt in altero diuinæ munera pietatis intelligat, in altero ſe virtutem adhibitæ correctionis oſtendat, etiam Dominus omnipotens pauperes ſuos pia ſeueritate flagellat, vt eo magis fulgidiores efficiat, quo vehementius in camino mundanæ tribulationis examinat. Amplectenda tunc nobis diuina flagella, & æquanimiter tolleranda, quia ab hæreditate paterna indignus excluditur, qui paterna caſtigatione commotus, nullatenus emendatur. *Hactenus codex.*

6. S. VRSVS, hactenuſque in Diuis Tutelaribus eiuſdem Ciuitatis numeratur. Huius reliquiæ in Cathedrali aſſeruantur, eiuſque feſta dies in 15. diem menſis Maij intercurrit. Haud ſatis conſtat, an ante, vel poſt ſanctum Fortunatum floruerit, quamuis in tabulis eiuſdem Eccleſiæ vixiſſe dicatur anno 625. Errant autem, qui dicunt vixiſſe illum Conſtantini Magni temporibus, cum Paternianus Fanenſium Præſulum Princeps Eccleſiam illam moderaretur.

7. SCHOLASTICVS Laterano Concilio interfuit à Martino Pontifice celebrato anno 647.

8. DOMINICVS ſexto magno Concilio Conſtantinopolitano interfuit ſub Agathone Pontifice 680.

9. AMATVS, ſiue Armatus anno 743. apud Baronium.

10. IOANNES autem floruit anno 853. apud Baronium.

11. ROMANVS reperitur ſubſcriptus in donatione à Theodoſio Epiſcopo Firmano facta monaſterio S. Crucis coram Carolo Imperatore anno 887.

12 ARDOINVS floruit temporibus Noni Leonis, à quo fauorabile diploma obtinuit, ſibi concreditæ Eccleſiæ profuturum anno 1050. Eius mentio habetur in bulla Alexandri II. anno 1062. Eccleſiæ Foroſempronienſi.

13. PEHCVS anno 1113. tranſtulit corpus S. Fortunati olim Fanenſis Epiſcopi, vt in eiuſdem Sancti vita ſuperius relata narratur.

14. MONALDVS Concilio Romano interfuit ſub Alexandro Tertio anno 1179. Teſtis fuit donationi Hẽrici Sexti Imperatoris Berardo Aſculano Archidiacono factæ anno 1195. Præſens fuit conſecrationi Eccleſiæ S. Crucis de Auellana anno 1197. Idem, M. Fanenſis Epiſcopus, ſic nominatur in literis Innocentij Tertij anno 1204. 5. Kalendas Martij Priori ſanctæ Sophiæ Fanenſis. Hunc illum Fanenſem Epiſcopum eſſe exiſtimo, qui anno 1217. pro tuenda libertate ſuæ Eccleſiæ contra Albergetum Poteſtatem, & Fanenſes ciues egregie ferè vſque ad mortem decertauit, eumque excommunicationis vinculo innodauit, quamuis inde metu mortis territus, proteſtando abſoluerit, rem totam narrat Honorius Tertius in graui, quam mox ſubijciam, epiſtola ad Epiſcopos per Marchiam conſtitutos idem Pontifex alteram ſcripſit epiſtolam ad Epiſcopos Ariminenſem, & Senogallienſem, quas è regeſt. vaticano habuimus.

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis Fratribus, Epiſcopis &c.

PRophani Fanenſium actus innuunt, immo manifeſte declarant illos eſſe timore, ac amore diuini nominis vacuos, & quod inuiti, ac dolentes dicimus reprobos circa fidem, cum in Eccleſias, ac in eccleſiaſticas curas ſæuitias illas exerceant, à quibus abſtinet etiam ſæuitia paganorum, illi enim loca ſancta, cum peccatis exigentibus traduntur, in manibus eorundem ſine reuerentia tenent, & forte rituum ſuorum polluunt in munditijs, hij autem ea penitus diſſipant, & euertunt, ſicut ruina Foroſempronien. Eccleſiæ proteſtantur. Cum verò expectaremus, vt ijdem Fanenſes recurrentes ad proprias conſcientias, & offenſam Dei, ac ſedis Apoſtolicæ cogitantes, ſaluti ſuarum conſulerent animarum ſatisfaciendo de impietatis huiuſmodi ſacrilegio, & abſolui ab excommunicationis ſententia, qua propter hoc ſunt ligati humiliter poſtulando, ipſi quaſi contra Dominũ, & ſalutem propriam coniurarint, ecce manus impias conuerterunt in viſcera Fanenſis Eccleſiæ matris ſuæ, primo Eccleſiæ ipſius hominibus exactiones indebitas, & inſolitas imponere molientes, & eamdem Eccleſiam, quæ illos in libertatem filiorum Dei, quantum in ipſa eſt genuit, ſatagentes ſubijcere ſeruituti. Cumque venerabilis frater noſter Fanenſis Epiſcopus Albergettũ Poteſtatem, & communitatem Fanenſem rogaret, ac moneret benignè, vt huiuſmodi grauaminibus abſtinerent, cum eiuſdem eccleſiæ homines ab eorum collectis permanſiſſent hactenus liberi, & immunes, & ipſe, qui cruce ſignatis indulto monitoribus prædictis adijciens, vt iuxta ſtatuta generalis concilij reuocarent ſanctiones iniquas præſumptas contra eccleſiaſticam libertatem, præfatus Al. obturans, eius iuſtis, & ſalubribus monitis aures ſuas, ac totos ſenſus ſuos exacuens in eiuſdem Epiſcopi iniuriam, & grauamina, quemdam ipſius baiulum, qui pro eo, quod in commiſſa ſibi adminiſtratione ſe infideliter geſſerat ad dandum eidem quamdam pecuniæ quantitatem ſemel ipſum aſtrinxerat datis fideiuſſoribus, & præſtito iuramento nouo potentiæ genere ab ipſo iuramento abſoluit fideiuſſoribus, datis ab eo nihilominus abſolutis, ac deinde fecit per ciuitatem voce præconia interdici, ne quis ipſi Epiſcopo, vel eius familiæ loqueretur, aut eis quicquam vendere attentare, & ſic coegit eumdem cum tota familia ſua viginti duobus diebus, quaſi obſeſſum in ſolis viuere leguminibus, nullo audente coquere ſibi panem, aut aliquid miniſtrare, ipſiſque non audentibus palatium egredi metu mortis. Fama igitur per partes vicinas huius impietatis ſæuitiam nuntiante, venerabiles fratres noſtri Anconitanus, & Senogalienſis Epiſcopi, ac Prior fontis Auellan. alijque viri religioſi moti compaſſionis affectu, ad ciuitatem prædictam perſonaliter acceſſerint, in quorum manus, & arbitrium poſt longos tractatus concordiæ idem Epiſcopus præcisè ponere voluit totam huiuſmodi quæſtionem, ſed dictus Al. hæc, & alia, quæ præfati Epiſcopi, & religioſi rationabiliter proponebant prorſus audire contemnens, iterum præſente dicto Senogalienſi Epiſcopo fecit per ciuitatem præconis voce clamari, vt nullus loqueretur iam dicto Fanenſi Epiſcopo, aut aliquod exercere cõmercium cum eodem, & præſumptioni præſumptionẽ, ac furori furorẽ adijciens inhibuit ſub pœna banni, & vinculo iuramenti, vt nullus miſſam, prædicationem, vel officium aliquod audiret Epiſcopo ſæpe dicto præſente, vt ſic ordine perturbare, ipſum Epiſcopum excommunicaſſe quodammodo videretur; videns ergo idem Epiſcopus locum amplius diſſimulationi non eſſe, cum dictus Al. de die in diem fieret inſolentior, & grauaminibus grauamina cumularet in ipſum, & iudicem, ac totam familiam eius excommunicationis, & in ciuitatem prædictam interdicti ſententias promulgauit. Porrò cum dilectus filius Andreas ſubdiaconus, & capellanus noſter tunc in partibus illis officium legationis exercens, præfato Epiſcopo, & quibuſdam alijs conuocatis in ipſos Fanenſes, & eorum complices pro deſtructione prædictæ Foroſempronienſis Eccleſiæ excommunicationis ſententiam protuliſſet, ſed prędictus Al. per Nuntios ſuos mandauit ipſi Epiſcopo à præſentia dicti legati reuerſo, vt excommunicationis, & interdicti ſententias, quas in ipſum, & iudicem, & familiam ſuam, & ciuitatem Fanenſem protulerat, ac aliã quoque latam in mulierem quamdam, pro eo quod quãdam Eccleſiæ ſuæ domum contra iuſtitiam detinet violenter ſine conditione qualibet relaxaret, nec impediret quominus ipſius Eccleſiæ homines impoſitam ſibi collectam exoluerent, & de ſtatutis concilij toto tempore ſui regiminis intentionem non faceret, vel in aliquam eius iuriſdictionis ſubiectum excommunicationis ſententiam promulgaret. Cumque idem Epiſcopus nolens eius malitiæ conſentire, offerret eidem, quod forte ijs omnibus in aliquos viros eccleſiaſticos compromitteret, & eorum arbitrium ſine refragatione qualibet obſeruaret, dictus Al. verbis iuſtitiam, vel æquitatem ſonantibus obturans aures, & animum more ſuo, ac de malo in peius corruendo, demonſtrans ſe ſuper talentum plumbicum iniquitate cedere ſacriſtiam Fanenſis Eccleſiæ, in qua erant corpora ſanctorum, indumenta, libri, & cætera eccleſiaſtica ornamenta cum capella, & quibuſdam alijs rebus ipſius Epiſcopi, ac hoſtia vniuerſa canonicæ ſecuribus frangi fecit, ac res ibidem inuentus conſcribi, & Canonicos de ipſa Canonica eijci, ſubtractis eiſdem omnibus alimentis. Deinde miniſtri eiuſdem in Epiſcopale palatium irruentes, & Cameram ipſius Epiſcopi frangentes ſecuribus, ſcrinia in quibus priuilegia, & inſtrumenta epiſcopatus poſita erant, penitus confregerunt, & expulerunt capellanum, & omnes ſeruientes ipſius Epiſcopi de palatio, eo ſolum inter ſathanæ ſatellites remanente, quorum vnus adhuc humanitatis aliquid retinens ſibi dixit in aure, quod præfatus Al. eum mutilare firmiter propoſuerat, ſi ea nocte in ipſo palatio remaneret; vnde idem Epiſcopus de vltro iniquitatis merito iniqua præſumens, ſtatim fugit ad altare maioris eccleſiæ veſtimentis, & calceamentis omnibus, quod etiam dicere pudor eſt, ſpoliatus, ibique cum ſeptem de ipſius loci Canonicis, & eorum familia permanſit tribus diebus, & noctibus ſine pane, vino, aqua, & omnibus alimentis, valuis eccleſiæ confixis clauis ferreis de foris, ne ipſis pateret egreſſus, & cuſtodibus deputatis circa ipſam eccleſiam, ne per feneſtras panis, aut edulium aliud inferretur. Poſtremo idem Epiſcopus in huiuſmodi mortis anguſtia poſitus, facta proteſtatione coram ipſo altari, & Canonicis antedictis, ne præiudicaret Eccleſiæ, quod tum certo mortis metu facere cogebatur conſenſit, vt mortem effugeret dicti Al. petitionibus ſupradictis. Præfatus vero Legatus cum hæc ad

aures eius impietas perueniſſet, ad Senogalienſem Ciui- A *tatem feſtinus accedens, in ipſum Poteſtatem, & totum conſilium Ciuitatis Fanenſis ſolemniter promulgauit excommunicationis ſententiam, ſalua ea, quam pro facto præfatæ Foroſempronienſi Eccleſiæ tuleras in eoſdē. Licet igitur pœna ſeuerior tantis deberetur exceſſibus, nos tamen mitiori vtentes ad præſens præfati Legati ſententiam auctoritate Apoſtolica roboramus, & Ciuitatem prædictam diſtrictiſſimo ſubijcimus interdicto. Adijcientes, vt præfatus Al. & complices eius, etiam finito ſui regiminis tempore, nihilominus eadem ſententia teneantur, nec ab eadem poſſint abſolui, niſi perſonaliter propter hoc ad ſedem venerint Apoſtolicam, niſi forſan in mortis articulo conſtituti, vxorem quoque, ac familiam eius ſententiæ ſubijcimus interdicti, auctoritate præſentium inhibentes, vt quamdiu ſæpedictus Al. in aliqua ciuitate, caſtello, ſeu villa perſonaliter fuerit,* B *nullus ibi diuinum præſumat officium celebrare, & ſi quis, & alicuius obligationis vinculo eſt aſtrictus, non teneatur eidem ſic ligato, aliquatenus reſpondere. Ad hoc ſub pœna excommunicationis diſtrictiſſimè inhibemus, ne aliqua Ciuitas, caſtellum, ſeu villa ſupradictum Al. vllo vnquam tempore in Rectorem, ſeu Poteſtatem aſſumat, ſententias ſi quas forte idem, vel aliquis auctoritate ipſius protulerit, quamdiu fuerit ſic ligatus, decernentes irritas, & inanes nullo vnquam tempore valituras, ſub pœna etiam excommunicationis diſtrictius inhibemus, ne quis cum Fanenſibus antedictis, donec ſuper præmiſſis eidem Epiſcopo, & Fanenſi Eccleſiæ congruè ſatisfecerint, aliquid præſumat commercium exercere. Ideoque vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ſinguli per ciuitates, &* C *diœceſes veſtras ſingulis diebus Dominicis, & feſtiuis per vos, & ſubditos veſtros hanc ſolemniter publicantes, arctè præcipiatis, & faciatis quantum in vobis fuerit firmiter obſeruari. Denuntietis etiam eiſdem Fanenſibus, quod ſi diu in ſua contumacia perdurauerint, poterunt non immeritò formidare, ne ciuitatem ipſorum epiſcopali dignitate priuemus, vt in quo deliquerunt, iuſto iudicio puniantur, & etiam inſolentiam brachij ſæcularis potentia comprimamus. Dat. Ferentin. 7. Kal. Octob. anno 2.*

Honorius ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis &c. Ariminen. & Senogallien. Epiſcopis. Literas, quas nobis ſupra negotio Fanenſi, & Foroſempronienſi Eccleſiæ deſtinatis, intelleximus diligenter. Licet autem quidam ciues Fanenſes, qui propter hoc ad præſentiam D *noſtram acceſſerant communis ſui nomine vitare voluerint noſtris ſupra hoc obedire mandatis, nos tamen cautionem huiuſmodi nequaquam ſufficientem in tanto negotio reputantes, negotium ipſum ad vos duximus remittendum, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus ciuibus Fanenſibus iniungatis, vt ſatisfaciant venerabili fratri noſtro Fanenſi Epiſcopo, & dilecto filio Foroſempronienſi electo, & eius Eccleſiæ de damnis manifeſtis, de quibus ſine dilatione poteſt ſatisfactio exhiberi, aſtringentes ſe à quartodecimo anno ſupra præſtito corporaliter iuramento, & pigneratitia, vel ſaltem fideiuſſoria cautione, quod ſtabunt mandatis noſtris ſupra ijs, quæ licet ſint manifeſta, emendari tamen ſine dilatione non poſſunt, & quod parebunt iuri ſuper dubijs coram nobis, vel quibus hoc duxerimus committendum, potiuſque aut adimpleuerint, quæ præmiſimus, relaxetis ſententias quibus propter hoc Fanenſis Ciuitas, & fautores eius ſubiacere noſcuntur, Albrigettum, & alios iuxta formam Eccleſiæ abſoluentes ſpecialiter, qui pro offenſa præfati Epiſcopi in excommunicationem, vel canonem latæ ſententiæ inciderunt, eaſdem verò ſententias ſi forſan hæc adimplere noluerint, ſolemniter innouatis, & faciatis vſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari. Datum Laterani 10. Kalend. Aprilis anno ſecundo.*

15. A. ex Canonico Cathedralis Eccleſiæ ad Epiſcopatum authoritate Innocentij Quarti euectus anno 1245. 4. id. Decembris, confirmata electione capituli; ſcribit idem Epiſcopo Senogallienſi, vt munus illi conſecrationis impendat, ep. 59. fol. 25. & ep. 60. fol. 125. tenor talis eſt.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei,

Epiſcopo Senogalienſi.

Ex parte dilecti filij A. electi Fanenſi nobis extitit ſupplicatum, vt cum electionem de ipſo tunc Eccleſiæ Fanenſi Canonico in eadem eccleſia canonicè celebratam ſupplendo defectum, ſi quis forte in ea extitit de plenitudine poteſtatis duxerimus confirmandam, & ipſi electo nimis diſpendioſum exiſtat pro conſecrationis munere obtinendo ad ſedem Apoſtolicam laborare, illud impendi ſibi in illis partibus mandaremus. Ipſius igitur precibus inclinati mandamus, quatenus præfato electo authoritate noſtra munus conſecrationis impendas, recipiens ab eo noſtro, & eccleſiæ Romanæ nomine iuramentum, iuxta formam iuramenti, quod ipſe præſtabit de verbo ad verbum nobis per eiuſdem patentes literas ſuo ſigillo ſignatas, per proprium Nuntium quantocius ſtudens deſtinare. Datum Lugduni, 5. idus Decembris, anno ſecundo.

16. Fr. GREGORIVS Fauentinus, ordinis Prædicatorum Epiſcopus fuit anno 1240. cuius ſanctus Antoninus meminit hiſt. p. prima, de quo nihil reperimus in regeſt. ſummorum Pontificum.

17. Fr. MORANDVS è Signià caſtello, quinto ab vrbe Florentina milliario diſtante, Prædicatorum inſtitutum iam inde ab adoleſcentia in monaſterio ſanctæ Mariæ Nouellæ amplexus eſt, in cuius vitæ genere adeo profecit, literiſque excultus eſt, vt Galliatus Pontifex renuntiatus ſit in Vmbria, deinde à Clemente Quarto Pontifice ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1265. 4. non. Octobris, vt ex regeſt. vaticano colligitur ep. 51. fol. 36. deceſſit autem 1276. vt ſupramemorati monaſterij monumenta liquidiſſimè habent.

18. FIDESMVNDVS Canonicus Cathedralis per viam compromiſſi à capitulo electus, confirmatus à Nicolao Tertio anno 1278. id. Iulij, ab eodem conſecretur, ex reg. vatic. ep. 99. fol. 24. obijt anno 1283.

19. BONOMO ex Præpoſito Cathedralis Eccleſiæ à capitulo electus confirmatur à Martino Quarto anno 1283. id. Decembris ex reg. vatic. ep. 86. fol. 142. anno 3. munus conſecrationis ſuſcepit ab Ordeonco Epiſcopo Card. Tuſculano. Fato obijt anno 1288.

FRAN-

20. FRANCISCVS Abbas ſancti Laurentij in campo ordinis ſancti Benedicti Fanenſis diœceſis defuncto Bonomo ab vna parte capituli poſtulatus in Epiſcopum, cum alia Leonardum Priorem monaſterio ſanctæ Mariæ de Portu nouo Anconitanæ diœceſis, eiuſdem ordinis poſtulaſſet, Franciſcus confirmatur à Nicolao Quarto anno 1289. 15. Kal. Maij reg. vatic. ep. 148. fol. 142. præfuit ad annum 1296. & ad Senogalienſem Eccleſiam translatus eſt.

21. BERARDVS monachus Caſinẽſis Aquinas prius Epiſcopus adlectus eſt à Celeſtino V. ſed cum idem Pontifex papatus ceſſiſſet, nondum ille conſecratus, Bonifacius ſucceſſor Fanenſem Epiſcopum delegit anno 1296. 2. id. Decemb. ex reg. vatic. ep. 584. fol. 132. anno 1. fato autem ceſſit anno 1305. 13. Kal. Ianuarij. ex Menologio montis Caſin.

22. IACOBVS Canonicus Cathedralis Eccleſiæ electus à capitulo per viam compromiſſi, confirmatur à Clemente Quinto die 11. Kal. Februarij anno primo, ſucceſſit Berardo anno 1305. fato ceſſit anno 1312. ex reg. vatic.

23. IACOBVS ex Canonico à capitulo electus confirmatur à Clemente Quinto anno 1312. 2. id. Iunij anno 7. ep. 65. fol. 137. conſecratur in curia per Martinum Archiepiſcopum Bracharenſem. Hic ſimul cum Petro Epiſcopo Calliano, Epiſcopali dignitate exuti ſunt anno 1327. quod contra Romanos Pontifices Federici Montisfeltri rebellis perfidioſè partes fauerent, ex reg. vatican. Ioannis XXII. Datum Auenion. 8. Kal. Februarij anno 6. ep. 105. qui poſtea Iacobus ad eandem Fanenſem dignitatem reaſſumptus fuit, ſanctique Franciſci Eccleſiam conſecrauit anno 1335. vt literatum marmor proloquitur, quod ſuper portam eiuſdem Eccleſiæ præminet ad legendum. Deceſſit anno 1342.

24. PETRVS patria Piſaurenſis, ex Canonico Fanenſi Epiſcopus eligitur à Clemente Sexto anno 1342. 6. id. Iulij, ex reg. vatic. ep. 19. fol. 129. anno verò 1351. Eccleſiam verò Scatoneti conſecrauit.

25. Fr. Lucas Mannellus nobilis Florentinus, ordinis Prædicatorum, antea Auximanus Epiſcopus, ad Eccleſiam hanc translatus eſt anno 1360. Hic Florentiæ fato functus eſt, ſepultuſque eſt in cœmeterio ſanctæ Mariæ Nouellæ 1363.

26. Fr. Leo anno 1367. in Cathedrali templo Deiparæ Virginis Annuntiatæ ſacellum erexit, cuius rei memoria exciſa in pariete affixa perſpicitur.

27. PETRVS Ciuis, & Epiſcopus Fanenſis, translatus de Maſſana Eccleſia anno 1380. 26. Februarij, ex lib. oblig. Bonifacij IX.

28. Fr. IOANNES de Bertoldis, ord. S. Dominici, à Bonifacio Nono electus, ſucceſſitque Petro defuncto anno 1394. 11. idus Octobris. Hic Theologica facultate ſatis celebris fuit. Deceſſit autem 1407.

29. ANTONIVS Dauid Venetus demortuo Ioanni ſuffectus eſt anno 1407. die 20. menſ. Maij, Gregorio XII. eligente, Eccl. S. Syluestri de Saltaria conſecrauit anno 1410. die 13. menſ. Iunij.

30. ANTONIVS Carbonus ſucceſſit Antonio, defunctuſque eſt anno 1413. huius memoria extat in Cathedralis archiuo.

31. Fr. IOANNES Sereuallenſis ord. S. Auguſtini, ex Epiſcopo Firmano huc translatus eſt 1417. 14. Kal. Ianuarij e viuis autem exemptus eſt anno 1445.

32. Fr. IOANNES HENRICVS de Tonſis Fanenſis ord. Minorum, Ioannis Sereuallenſi ſucceſſit anno 1445. 6. idus Martij. Hic porticum Cathedralis ſubſtruxit; è vitis autem ſublatus eſt anno 1482.

33. Fr. ANTONIVS è Pinarolo Pedemontanus ordinis Minorum Doctor celebris, cum iam prouectæ eſſet ætatis à Sixto Quarto Epiſcopus electus eſt id. Aug. anno 1482. Deceſſit autem 1499. ſepultuſque eſt in Cathedrali in marmoreo ſepulchro eiuſdem effigie, gentilibuſque inſignibus appoſitis, cum ſubiecto epitaphio.

R. D. Domino Antonio de Pinarolo ſacr. Theol. Mag. ord. Minor. diuerſis Prouinc. iterum Miniſtro, Epiſc. Fanenſi ſiue Cathedralis Eccleſiæ prædiorumque omnium optim. reſtaur. honorumque ſibi a Deo dat. hilari eleemoſ. hoc ſupereſt ſepulchrum. vixit annos lxxxv. abijt anno ſalutis M. CCCC. IC.

34. IOANNES BAPTISTA Bertucci olim, Cæſenas, Monachus, ac Prior ſanctæ Mariæ de Monte ord. ſancti Benedicti Congregationis Caſinenſis, ab Alexandro Papa Epiſcopus adlectus eſt, die 11. menſis Septembris an. 1499. ſub Leone deinde Decimo Lateranenſi Concilio interfuit atque in Cathedrali tumulatus.

35. GORVS Gerius Piſtorienſis, à Leone X. electus eſt 1518. die 10. menſ. Nouemb. Vicelegationis munere Bononiæ egregiè perfunctus eſt, plurimiſque alijs eccleſiaſticæ ditionis Ciuitatibus incorruptè ius dixit. Fanenſi demum Epiſcopali munere libens, volens, abiuit anno 1528.

36. HERCVLI Cardinali Gonzagæ Fanenſis Eccleſiæ tanquam adminiſtratori demandata eſt 17. die Februarij anno 1528. cui cum præfuiſſet vſque ad annum 1530. deinceps eo munere ſe exoluit.

37. COSMVS Gerius Piſtorienſis, nepos ſuperioris Gori, nobilis indolis iuuenis, ac non vulgaris eloquentiæ orator, à Clemente Septimo Mediceo, vixdum annos pubertatis egreſſu, ex priuilegio electus fuit Epiſcopus die 14. menſis Iunij anno 1530. Huic ſcribens Bembus, illum eruditorum virorum ornamentum appellat, ac nobilioribus diſciplinis nobiliter cultum. Itaq; cum Coſmus conſummatus in breui expleſſet tempora multa, cum ſingulari doctorum virorum dolore exceſſit è viuis nondum inauguratus Epiſcopus, anno ætatis ſuæ 24. ſalutis verò 1537. tumulatuſq; eſt in Cathedrali cum epitaphio.

Coſmo Gerio Piſtorienſi, Fani Epiſcopo, ſtudio, moribus, pietate, & liberalibus diſciplinis ornatiſſimo, ſummo apud omnes bonos in amore, & honore, qui vixit annos xxiv. menſ. 1. D. XXIV. obijt 8. Kal. Octob. M. D. XXXVII.

38. Fr. PETRVS Bertanus Mutinenſis, in No-

Nouantulæ Caſtelli territorio ortus, ordinis Prædicatorum alumnus, Theologus, ac celebris concionator, linguarum peritia eruditus, inque tractandis negotijs habiliſſimi ingenij, apud Paulum Tertium Farneſium præcipuè in pretio fuit, à quo electus eſt Fanenſium Præſul anno 1537. die 28. menſis Nouembris, legatuſque ad Tridentinum Concilium, tanquam qui in Theologica facultate nulli per id tempus haberetur ſecundus. Munere etiam legationis apud Carolum Quintum perfunctus eſt, in quo quidem planè oſtendit, quid ipſe valeret in componendis negotijs, vt illud tandem ſaluberrimum coiret Concilium, vnde tota infectæ Germaniæ medicina, ſaluſque videbatur poſſe ſperari. Vnde cum apud Principes Chriſtianos maximam gratiam collegiſſet à Iulio Tertio, ita exigentibus meritis, presbyter Cardinalis creatus eſt, tituli ſanctorum Petri & Marcellini 1551. pariterque abſuit in proximo poſt mortem Iulij Conclaui, vbi Marcellus Ceruinus, ſub nomine Marcelli Secundi Pontifex renunciatus eſt, quin eueheretur ad ſedem. Romæ deceſſit anno 1558. ſepultuſque eſt apud S. Sabinam in marmoreo ſepulchro, cum hoc ſubiecto epitaphio.

D. O. M.

Petro Bertani Mutinenſi, corpus hic ſitum eſt; qui cum adoleſcens in D. Dominici familia nomen dediſſet, doctrinæ, & virtutis ergo factus eſt Epiſcopus Fanenſis. Tum à Paulo Tertio Nuntius miſſus ad Carolum Quintum, duobus memoriæ noſtræ prudentiſſimis Principibus incredibiliter ſatisfecit. A Iulio Tertio in Cardinalium numerum adlectus, ſub Paulo Quarto mortalitatem cum immortalitate commutauit; benè precare quiſquis es; ita tibi quoque alij benè precentur. Vixit annis lvi. menſ. io. dies iv. Obijt anno ſalutis MDLVIII. Guronus frater fratri, vita cariori poſuit.

Cæterùm Guronus frater Petri Cardinalis, ex nobiliſſima fœmina Columnenſi Romana ſuſtulit Petrum, cuius nepotes ex infœlici ſtudio, hodie penè ad poſtremam egeſtatem redactos videmus. Quamquidem humanarum rerum, non tamen ſtabilitas temporum, quam noſtræ mortalitatis inuexit ſtulta credulitas.

Floruit autem non multo poſt Lucia Bertana, eximiæ pudicitiæ, ac pulchritudinis fœmina; poetica laude, & ipſa clara, & à poetis ſui temporis mirè laudata, in quibus eminuit Gabriel Franciſcus Monachus Ciſtercienſis nobilis Florentinus, omnium, qui tunc degebant in viuis, poeta ſuauiſſimus, cuius in ſeptimo libro. ſuæ Septimianæ hiſt. cum laude meminit noſter Baccetius.

Poſt Cardinalis Bertani exceſſum ad Herculem Cardinalem Gonzagam Fanenſis Eccleſiæ adminiſtratio deuoluta eſt, propter regreſſum, quem ſibi reſeruauerat anno 1552. Illamque Eccleſiam vſque ad annum 1560. moderatus eſt, ac deinceps iterum eo munere ſe exſoluit.

39. HIPPOLYTVS Capiluplus Mantuanus, ſcientiarum cultura longè clariſſimus, Cardinalis Gonzagæ familiaris, Epiſcopatum obtinuit à Pio Quarto ſummo Pontifice die 21. menſis Iunij anno 1560. Eundemque ad Pub. rem Venetam legauit. Fanenſem porro Eccleſiam maxima cum pietatis, prudentiæque laude adminiſtrauit; ſeptem omnino annos. Deceſſit Romæ anno 1580. ſepultuſque eſt ad Aram Cœli, vbi prope ſacrarium in pulchro depoſito hoc epitaphium legitur.

D. O. M.

Hippolyto Capilupo Mantuano, Epiſc. Fanenſi, qui integritate vitæ, ſuauitateque morum elegantia ingenij, & maximis amicorum periculis fide ſingulari. In difficillimis negotijs explicandis dexteritate, & prudentia excelluit: Herculi Gonzagæ Card. Mantuano carus fuit. A Pio IV. Legatus ad Venetos, eo munere, per biennium ſumma omnium approbatione perfunctus eſt. Vixit annos lxviij. obijt 10. Kalend. Maij M.D.LXXX. Camillus Capilupus Patruo optimo, optimeque de ſe merito lacrymans poſuit.

40. FRANCISCVS Ruſticuccius Fanenſis, Cardinalis Hieronymi Ruſticucij propior affinis, Venuſinus antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam à Pio Quinto tranſlatus eſt, die 31. menſis Ianuarij anno 1567. Cuius adminiſtratione Capilupus ſe exſoluerat, Fanenſem Eccleſiam rexit Franciſcus XX. ipſos annos. Deceſſit autem 1587. ſepultuſque eſt in Cathedrali, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Franciſco Ruſticuccio Fanen. Venuſinæ primum, deinde ob meritum pietatis Eccleſiæ Fanen. Epiſcopo, cui cum per ann. xx. integerrimè præfuiſſet. Obijt anno Domini M.D.LXXXVII. ætatis ſuæ xxxxxiij.

41. IVLIVS Othonellus Firmanus, in Regno Neapolitano Caſtri Epiſcopus, cum apud Ducem Sabaudiæ legatione fungeretur, huc tranſlatus eſt, anno 1587. die 21. menſis Octob. Deceſſit autem 1603. die 25. menſis Februarij, defunctumque Cathedrale templum excepit.

42. THOMAS Lapius Florentinus, honeſta familia ortus, variè magis literatus, quam ſtructioribus muſis cultus, Hippolyto Cardinali Aldobrandino, qui poſtea Apoſtolicam euectus ad ſedem Clemens Octauus dictus eſt, in intimis familiaribus fuit, eiuſdemque Pontificis intimus cubicularius, aulæque negotij egregiè exercitus, ab eo demum Fanenſis Pontifex declaratus eſt an. 1603. die 20. menſis Aprilis, deinde cum ad Hiſpaniarũ Regem Nuntius deſignatus fuiſſet, mortuo Pontif. ea cura, maioriſque ſpe dignitatis ſolutus, ad Eccleſiam ſuam redijt, eamque integerrimè per decem, & nouem ipſos annos adminiſtrauit, atque è viuis exemptus anno 1622. ſepultus eſt in Cathedrali in ſanctiſſimi Sacramenti ſacello in pauimento, vbi eius gentilitia ſtemmata hæc ſacræ ſcripturæ verba exornant. *Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.* Parietı verò huiuſmodi elogium marmori inciſum legendum perſpicitur.

D. O. M.

Thomæ Lapio Florentino, Epiſcopo Fanenſi ob literarum, fidei, & integritatis expertam præſtantiam Clementi Octaui optimi caro,

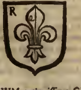
caro, & in eius legatione Polonica ad negotia adhibito eiuſdemque intimo cubiculario, Romæ pauperum, & conſiſt. Aulæ Aduocato Audit. Cam. Apoſt. ad ciuilia locumtenenti, & perpetuo vice Auditori ad Hiſpaniarum Regem Nuntio Apoſt. deſignato. Et in Eccleſia Fanenſ. anno xix. menſes duos virtutum promotori, egenorum Patri, Paſtori Optimo. Sexto Non., Iunij. MDC.XXII. an. ætatis ſuæ LXVI. diem functo. Hyeron. & Fratres Lapij Patruo Amantiſſ. P. P.

43. FRANCISCVS Boncompagnus Bonienſis à Gregorio Decimoquinto electus Cardinalis, Thomæ Lapio in Epiſcopatum ſucceſſit, an. 1622. die 21. menſis Iunij. Qui vſque ad annum 1626. Fanenſi præfuit Eccleſiæ, ac deinceps ad Archiepiſcopatum Neapolitanum tranſlatus eſt. De quo ſuo loco plura narrabimus.

44. IVLIVS Cardinalis Sachettus Florentinus, Grauinæ antea Præſul, Nuntiuſque ad Regem Hiſpaniarum, atque ab Vrbano Octauo vocatus ad purpuram, ab eodem Pontifice ad Eccleſiam Fanenſem tranſlatus eſt, declaratuſque Legatus Ferrariæ, per id maximè tempus, cum teterrima contagioſa lues per nobiliores totius Italiæ Ciuitates ſæuiſſimè graſſaretur; Quem ineluctabilem morbum Sachettus ſua prudentia, conſilijſque à Ducatu Ferrariæ quàm longiſſimè arcuit; Princeps quidem præter cæteras animi dotes affabilitate præcipuus, ac candidiſſimis moribus, ijſque cumulatus virtutibus, quæ Principem Eccleſiaſticum videantur decere. Hic cum vſque ad annum 1635. Fanenſem Eccleſiam incorruptè, ſanctèque rexiſſet, reclamantibus populis, eo munere ſe exſoluit. Poſt hæc Bononienſem Legationem ſuſcepit; qui ſuperſtes adhuc me vetat ſcribentem, quo minus explicatiſſimum illius virtutum campum poſſim percurrere.

45. HECTOR Dietaleuius primum S. Agathæ Gothorum Epiſcopus, hinc tranſlatus eſt, 17. die menſis Septembris anno 1635.

FERENTINI EPISCOPI.

FERENTINVM antiquiſſima Ciuitas eſt in veteri Latio qua ſpectat ad Hernicos, in ſupino colle ſubſtructa, propè Latinam viam, quinto ab Anagnina Ciuitate milliario diſtans, ſi Liuio Romanæ Hiſtoriæ Principi fidem adhibere fas eſt, qui narrat Tullum Hoſtilium Romanorum Regem, iam inde à gliſcente Romana potentia ad

A caput Ferentinorum Populorum duxiſſe, ac vi, armiſque domitum Ferentinum cæpiſſe. Id ſi verum fateri neceſſe eſt, Ferentinates populos antiquæ nobilitatis, opumq. ad inuidiam priſcis illis temporibus fuiſſe, qui cum Romanorum Regum inſoleſcente tyrannide, auſi fuerint rebellionis ſigna conferre. Horum origo adeo perantiqua eſt, vt nobiliorum ſcriptorum etiam deluſa induſtria, ſolùm conſtat in ijs populis haud poſtremas fuiſſe, qui in Romanam naſcentem adhuc fœlicitatem incurrere non dubitauerint, quin Ferentini, cum Alatrinatenſibus, Verulaniſque maluerunt priſtinas leges ſibi reſtitui, quàm Romana Ciuitate donari, oppugnati deinde, & propemodum à Romana potentia expugnati, factique conſenſu Ducum prædabundo militi præda, in eo infortunato B conflicto tria millia ſuorum Ciuium deſiderarunt; deinde cum Ferentinum Ciuitatem iterum exercitaſſent Romani, illò deduxere coloniam anno à Roma condito IↃLVIII. Conſulibus Lucio Cornelio Merula, Quintoque Minutio Ther. vt apud Liuium videre eſt. lib. 25. *Eodem anno* (inquit ille) *Coloniam Latinam in Agrum Ferentinum triumuirum deduxerunt, Cn. Monlius Volſco, Luc. Apuſtius Fullo Pub. Ablius Tubero, cuius lege ducebantur tria millia peditum fere CCCC. equites numerus exiguus pro copia agri. Dari potuere trecena iugera in pedites, ſexagena in equites; Apuſtio authore, tertia pars agri dempta eſt, quo poſtea ſi vellent nouos Colonos aſcribere poſſent.*

Meminit alicubi Frontinus cuiuſdam Coloniæ, per legem Semproniam in Etruriā deductæ, quam C Ferentinenſem appellat, ad huius, de qua modo loquimur, differentiam, Ferentum enim, ſiue Ferentinum Oppidum in Etruria eſt, iam olim exciſum, à Ciuitate Viterbienſi non procul. Ferentini præcipuè meminerunt Halicarnaſſæus in 4. cum narrat ad Ferētinum forum contra Romanos conſpirationem valuiſſe, Ptolæmeus. Strabo, Silius Italicus, Itinerarium, Pliniuſque, quorum plerìq. in primam Italiæ regionem illam Ciuitatem reponunt. Quidam autem ſecuti Liuium, in Valſcis, cum in 4. narrat, Valſcorum nobilem, numeroſamque multitudinem in Ferentinum confugiſſe, quam Ciuitatem cum Furius Camillus intercepiſſet, tenori quædam, quàm quod ſperauerat miles, fuiſſe poſitum, quòd inde Valſci dilapſi, pretioſa quæque per tumultum ſecum tuliſſent, vt militem D Romanum prædæ inhiantem ea ratione deluderent. Magni Conſtantini temporibus, cum autea pax, diu diuexatæ Eccleſiæ reddita eſſet, Ferentinates Euangelij lucem ipſi etiam aſpexere, perfregeruntque in profaniſſimis Phania mendacem idolorum culturam. Tametſi enim Ferentinum iam olim antea Chriſtianæ prædicationis ſonitum, exhauſiſſet, quia tamen ea perſecutionis rabies fuit, quæ fidem Chriſti altas radices agere prohiberet, poſt Conſtantini Magni Baptiſmum, quæ diu oppreſſa, timidaque latuerat, ad dilectum vſque virorem repullauit, vberiores inde flores, fructuſq. ad Eccleſiæ ornamentum latura. Etenim ſub Diocletiani ſæuiſſima perſecutione, Ambroſius Centurio nobili corona martyrij Ferentini potitus eſt. Hic enim cum natione Mediolanenſis eſſet, ſub

De-

Deriano Præſide ſtipendia faceret, accuſatus quod Chriſtianus eſſet, ſemelque ſuſceptam fidem ſpretis tormentis conſtantiſſimè profiteretur, denique capitalem pœnam ſubiuit die 18. menſis Augusti, cuius ſacrum corpus in Cathedrali, tanquam Protectoris, Patronique Ferentinenſium aſſeruatur. Paſſus etiam martyrium eſt propè eandem Ciuitatem, ſanctus Euſtachius, cuius dies feſtus 16. die menſis Aprilis intercurrit. Conſule Martyrologium Romanum ad hunc ipſum diem. Eadem Ferentinorum Ciuitas venerandis Cæleſtini Quinti reliquijs, Cæleſtinorum fundatoris condecoratur. Itaque huic Ciuitati à ſancto Syluestro Pontifice Maximo primus Epiſcopus attributus eſt quamuis eius nomen vorauerit inuidioſa vetuſtas. Ferentinus Præſul in Romanæ Prouinciæ Pontificibus numeratur, iiſdemque prærogatiuis gaudet. Illorum Præſulum ſeries ſequens eſt, quam ideo, Lector, interciſam, elumbatamque plerumque offendes, quod, monumentis, ſcriptiſque, memorijs Ferentina Eccleſia deſtituatur, quibus ad plenionem proferendam poteramus iuuari.

1. BONVS, primus Epiſcopus eſt, qui reperiatur Ferentinæ Eccleſiæ præfuiſſe, cuius meminit Anaſtaſius Bibliothecarius in vita primi Pelagij ſummi Pontificis annò 555. quem ſemel electum, cum Oſtienſis, Portuenſiſque Epiſcopi non adeſſent, qui illum conſecrarent, à Ioanne Epiſcopo Peruſino Andreaque Oſtienſi Presbytero inaugurationem accepit. Cuius ordinationis Baronius loquitur ad hunc annum.

2. S. REDEMPTVS Iuſtiniani, Iuſtiniique temporibus floruit. Hic ex diuino inſtinctu Longobardorum irruptionem in Italiam, longè ante præuidit, vt Magnus Gregorius lib. 3. Dialog. c. 38. ſcribit, dum enim Diœceſim ſuam inuiſeret, ad ſancti Euſtachij peruenit Eccleſiam. Cæterum cum iam nox prouectior eſſet, lectulum ſuum prope ſepulchrum martyris conſtrari iuſſit, qui illum intempeſtæ noctis ſilentio hac voce compellaſſe dicitur, Redempte vigilas? qui cum ſe vigilare retuliſſet, tertiò iteratam hanc vocem, auribus excepit. Finis venit vniuerſæ carnis, dictoque citius, qui fuerat locutus, euanuit. Nec mora, iteratis vocibus Redemptus admonitus, in oratione procubuit, viditque ab Aquilone vibratas igneas lanceas, fidemque viſi non multò poſt, confirmauit euentus. Siquidem ab Aquilone Longobardi progreſſi anno 668. excißis Ciuitatibus, longæ pacis commoda iugularunt, vt Paulus Diaconus memorat, alijque quamplures. Porrò Redemptus inundantibus iam bellorum procellis imminenti exitio, morte vitæ filum truncante, ſubtractus eſt, inque numerum ſanctorum relatus. Cuius feſtus dies die octaua menſis Aprilis celebratur. Conſule Martyrologium Romanum, Ferrarium, Petrumque de Natalibus ad hanc ipſam diem.

3. LVMINOSVS ſub Gregorio Primo, Synodoque interfuit Romæ celebratæ anno 591. indictione 11. dum Mauritius ad Romani Imperij Clauum ſederet.

4. AGNELLVS ſubſcripſit cõſtituto pro monachis edito à S. Gregorio Magno in Synodo Romano Anno 601. de quo Baronius tomo 8. Annal.

5. AGNELLVS Secundus in Concilio Romano ſub Gregorio Secundo anno 721. ſubſcripſit decreta aduerſus illicita coniugia, ex codice vaticano num. 1353.

6. STEPHANVS interfuit Romano Concilio, anno 771. Conſule Baronium ad hunc annum.

7. HADRIANVS, apud eundem Baronium anno 853.

8. IOANNES eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, Concilio Romano interfuit ſub Hadriano Secundo Pontifice anno 871.

9. STEPHANVS Ioannis ſucceſſor Concilio Romano ſubſcriptus reperitur, anno 879.

10. ROMANVS floruit anno 963. Conſule Baronium.

11. DOMINICVS anno 993.

12. AVGVSTINVS monachus, & Abbas Caſæ Marij ordinis ſancti Benedicti Verulanæ Diœceſis, electus anno 1106. Deceſſit autem 1110. vt in Chronica Ceccani.

13. PLACIDVS monachus, & Abbas Caſæ Marij, vt Auguſtino in Abbatiam ſucceſſit, ſic ſecundum eundem Epiſcopus Ferentinus factus eſt anno 1110. vixit in Epiſcopatu annos 20. non ſine præcipua laude prudentiæ, deceſſitque anno 1130. vt in eadem Chronica Ceccani.

14. SYRO poſt Placidi exceſſum, Anacleti Antipapæ fauore Ferentinatem obrepſit ad ſedem, inque eandem exercuit tyrannidem, vſque ad annum 1138. vnde poſtea ab Innocentio Secundo deturbatus eſt, cuius eadem Chronica meminit.

15. TRASMVNDVS Signinus, ab Innocentio Secundo electus, & conſecratus Epiſcopus, anno 1138. quem Præſulem mirum in modum res aduerſæ diuexarunt, tandemque ex ſceleratorum hominum factione coniectus in carcerem, ibidem miſerabiliter vitam finiuit anno 1148. Kalendas Aprilis, de quo eadem Chronica.

16. VBALDVS Etruſcus Pratenſis, poſt obitum Traſmundi electus eſt Epiſcopus Ferentinus ab Eugenio Pontifice, cuius iam antea fuerat familiaris. Hic cum magnanimi animi eſſet, in diuerſa loca ab eodem Pontifice legatus eſt, vt contra inſultantes Saracenos Principes Chriſtianos prouocaret ad bellum: eumq. Papæ Vicarius eſſet etiã ad Imperatorem legatione functus eſt. an. 1158. ſequenti anno Octauianum Antipapam conſecrauit, vna cum Epiſcopo Malfitano, è viuis ſublatus eſt 1161. ſepulturſque eſt in cathedrali; cuius meminit eadem Chron.

17. RODVLPHVS ſiue Adulphus, ab Alexandro Tertio electus, & ordinatus eſt Epiſcopus anno 1161. 3. nonas Octobris interfuit Laterano Concilio anno 1179. ſub eodem Pontifice. Deceſſit autem 1191. 5. Kalendas Martij ex Chron. Ceccani.

18. BERARDVS Rodulpho ſucceſſit, an. 1191. interfuit conſecrationi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumine ſuæ Diœceſis facta à Cardinali Iordano de Foſſa Noua anno 1196. de qua, tum & de donatione facta eodem die à Ioanne Comite de Ceccano Iordani Card. nepote, Candulpho Abbati eiuſdem Abbatiæ de Flumine, tum vero, & de

de confirmatione Innocentij Tertij propè, hæc habet vetus Chron. Ceccani. mſ. apud me.

MCXCVI. Indictione XIII. Hoc anno gratia, & miſericordia Dei Omnipotentis tempore Domini Ioannis de Ceccano Eccleſia ſanctæ Mariæ Fluminis honorificè dedicata eſt, & conſecrata.

Ad quam conſecrationem fuit tamquam pater Dominus Iordanus presbyter Cardinalis, & Dominus Bernardus Ferentinus Epiſcopus, & Dominus Ioannes Anagninus Epiſcopus, Dominus Petrus Signinus Epiſcopus, Dominus Oddo Verulanus Epiſcopus, Dominus Taddæus Alatrinus Epiſcopus, Dominus Tedelgarius Tarracinenſis Epiſcopus. Officium ſicut inceptum eſt nono Kalendas Auguſti poſt cœnam conuenientibus Epiſcopis cum Domino Cardinali, & B cum maxima multitudine clericorum, & laicorum, tam campaniæ, quam maritimæ, & aliarum prouinciarum ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ Fluminis ordinata eſt proceſsio, in qua proceſsione fuerunt ſeptem paria focularum accenſa, viginti thuribula argentea, duodecim cruces argenteæ, & quatuor capſæ cum reliquijs, quas reliquias deportauerunt ad quatuor papiliones, qui permanebant in campaniis extra circuitum Eccleſiæ cantantes.

℞. Hæc eſt vera fraternitas; & in vnoquoque papilione ſeptem lampades erant ardentes, & ſic in papilionibus vigilatæ, & cuſtoditæ ſunt reliquiæ, à Clericis cantantibus, & laudantibus, & benedicentibus Dominum, & vndique cantus, & laus laicorum virorum, & mulierum per totam noctem non defecit.

C VIII. Kalendas Auguſti facto mane conuenientibus Epiſcopis, & congregatis cũ Domino Cardinale ſecundũ rationem conſuetudinis primo loco conſecrauerunt corpus Eccleſiæ beatæ Mariæ ſemper Virginis, deinde reparantes proceſſionem, euntes ad papiliones ſtulerunt inde reliquias, & portauerunt eas in Eccleſia ſanctæ Mariæ: precibus omnium Epiſcoporum. Dominus Cardinalis locutus eſt tam bene, & ſubtiliter, quod omnes, qui heri & nudius tertius eum agnouerant incredibili admiratione mirati ſunt. Non dum finito ſermone ecce Dominus Ioannes de Ceccano, qui grauiter infirmabatur in domo ſua, aduenit ſanus intus in Eccleſiam, quod videntes omnes homines, pro maximo miraculo recipientes, & quaſi per me- D diam horam ſtupendo cum ingenti voce gratiarum laudauerunt, & benedixerunt Dominum, qui viuit, & regnat in Cœlis. Sermone finito altare maius, quod eſt in medio Eccleſiæ ſanctæ Mariæ ſitum conſecratum eſt per manus Domini Berardi venerabilis Ferentinatis Epiſcopi aſſiſtentibus, & cooperantibus ei Domino Iordano venerabili Cardinali S. R. E. & Domino Ioanne venerabili Anagnino Epiſcopo ad honorem Dei omnipotentis Patris, & Filij; & Spiritus Sancti, & Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, matris Domini noſtri Ieſu Chriſti. De reliquijs iſtis, de ligno Domini, de veſtimento beatæ Mariæ, Petri Apoſtoli, Iacobi Apoſtoli, Marci Euangeliſtæ, Laurentij Martyris, Sebaſtiani, & ſociorum eius, ſanctorum Innocentium, Marij, Marthæ, Audifax, & Abacuc,

A Stephani Papæ, de lapide ſãcti Stephani Protomartiris, Chriſanthi, & Dariæ, & ſociorum eius, Euentij, & Alexandri, Cæſarij martyris, Aureliæ, Superantiæ, de veſtimento ſancti Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi. Ipſo die, & ipſa hora conſecratum eſt altare ſancti Pauli Apoſtoli, quod eſt ſitum in porticu prædictæ Eccleſiæ per manus Domini Oddonis vener. Verulani Epiſcopi. De reliquijs iſtis: Marcellini, & Petri, Marci, & Marcelliani, Maurikij martyris, Narboris mart. Abundi, Nerei, de ſanguine beatæ Lucillæ, Secundinæ Virginis. Eo die, & eadem hora altare ſancti Quirici, quod eſt ſitum in alio porticu ſæpè nominatæ Eccleſiæ, cõſecratum eſt per manus Domini Thaddæi vener. Alatrini Epiſcopi. De reliquijs iſtis; de ligno Domini, de petra ſepulcri, Sebaſtiani, qua- B draginta martirum, & Barbaræ. Ipſo die, & ipſa hora Eccleſia beati Matthæi Apoſtoli, quę eſt iuxta ſæpè dictam Eccleſiã cum altare conſecrata eſt per manus Domini Petri venerabilis Epiſcopi Signini, aſſiſtente, & cooperante ei Domino Tedelgario venerabili Tarracinenſi Epiſcopo. De reliquijs iſtis: de veſtimento Virginis Mariæ, Philippi, & Iacobi, Marci, & Marcelliani, Chriſanthi, & Dariæ, Concordi Martyris, & aliorum ſanctorum, quorum nomina Deus nouit. Expletis diuinis officijs reuerſus eſt ad curiam. In apparatu ciborum, centum panea, ſex vrnæ vini, vna vacca, duo porci, duo caſtrati, ſex gallinæ, quindecim pulli, vnus anſer, media libra piperis, & cinamomi, & ſofferannæ. Dominus Epiſcopus Anagninus ad Eccleſiam ſancti Ioannis; nonaginta C panes, quinque vrnæ vini, vna vacca vnus porcus, quatuor gallinæ, decem pulli, vnus anſer, nouem qua. . . . de annona, vnum par bacilium, duæ tuallæ, vna libra de cera pro candelis, & duæ pro faculis. Dominus Epiſcopus Alatrinus tantundem ad Eccleſiam ſancti Petri. Dominus Epiſcopus Verulanus tantundem ad Eccleſiam S. Quintiani. Dominus Epiſcopus Terracinenſis ad Eccleſiam ſancti Nicolai quinquaginta panes, duæ vrnæ vini, media vacca, medius porcus, duæ gallinæ ſex pulli, vnus anſer, tres vnciæ piperis, & cinamomi, tres quartæ annonæ, duo bacili, duæ tuallæ, vna libra de cera pro candelis, duæ portaculis: Dominus Epiſcopus Signinus tantundem ad domum Stephani de Natona Magiſter Ioannes Ferentinus, vnus porcus, viginti panes, vna vr- D na vini, tres pulli, vna quarta de annona, vna vncia piperis ad domum Ioannis gagetani. Omnes Eccleſiæ de Ceccano ſecundum quantitatem habuerunt panem, & carnem; Dominus Berardus Epiſcopus Ferentinas remanſit ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ pp. Ferentinates, quibus volebat dare expenſas, & dedit omnibus illis, qui recipere voluerunt, & corpus Eccleſiæ tantis hominibus dedit cibaria, vt ille qui ſcribere vellet faſtidium generaret, ſed gratia Dei nullus venit eo tempore pro cibarijs qui vacuus recederet. Finita conſecratione Eccleſiarum, & altarium, primã oblationem, quæ ei oblata fuit dominus Cardinalis obtulit, & manibus ſuis poſuit ſuper maius ſæpè nominatum altare ſuum paramentum pretioſum videlicet bonum amictum Friſatum, bonum Carniſium Fri-

 ſatum,

ſatum, bonum cingulum friſatum, pulchrã ſtolam, cum manule, optimam tunicam cum dalmatica, & planetam friſatam, cum tali friſo, quod Dominus Cardinalis emerat in Colonia pro nouem marcis de argento, optimam chiaram friſatam ſuper altare pulchra ſandalia cum caligis, bonum faldeſtorum. Secundam oblationem Dominus Ioannes de Ceccano obtulit, videlicet chartam libertatis, quam ipſe manibus ſuis ſupra ſæpè nominatum altare poſuit, taliter ſcriptam.

In Nomine Domini. Anno Dominicæ Incarnationis M. C. XCVI. Pontificatûs Domini Cæleſtini Tertij Papæ anno vj. indict. xiv. menſe Iulij die xxiv. Hac die Ego Ioannes de Ceccano in preſentia Domini Iordani Cardinalis ſanctæ Pudentianæ cariſsimi Patrui mei, & venerabiliũ Epiſcoporum Berardi Ferentinatis, Petri Signini, Ioannis Anagnini, Taddæi Alatrini, & Oddonis Verulani, Tedelgarij Terracinenſis, & moltorum hominum totiùs campaniæ, & maritimæ tam clericorum, quàm laicorum inductus amore diuino, & prò redemptione animæ meæ, atque meorum parentum præteritorum, præſentium, & futurorum: concedo Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumine, & Domino Landulpho dilecto Abbati eiuſdem Eccleſiæ, & vniuerſæ familiæ eius, tam clericis, quam etiam laicis præſentibus, & futuris plenam, & perpetuam libertatem, abrenuntiando dare malo vſui, & omnibus exactionibus, & ſiquis prò quocumque crimine cõmiſſo ad Eccleſiam iſtam confugerit, nec Ego, nec ſucceſſores mei, per me, vel per miniſtros meos, ei dum ibidem fuerit, nec violentiam aliquam nec iniuriam inferemus, niſi in mortem meam, meorum hæredum, vel in proditione caſtrorum meorum, vel in combuſtione caſtrorum ipſorum fuerit machinatus. De ordinatione clericorum, & deſtitutione me nullatenus intromittam. Si vero clericus, aut laicus eiuſdem Eccleſiæ in aliquo offenderit, Abbas cum clericis in eorum capitulo cogent ipſum ad iuſtitiam exhibendam, ſaluo iure patronatus. De conſilio igitur communi Domini Iordani Cardinalis, & omnium Epiſcoporum, & conſenſu Domini Ioannis de Ceccano inſtitutum eſt, vt quæcumque contra hanc conceſsionem fecerint, vinculo anathematis innodetur, & partem cum Datham, & Abiron habeat. Ad maiorem itaque cautelam, ne quod factum eſt diuturnitate temporis in obliuionem veniat, presbytero Benedicto dilecto Notario id ſcribere mandauimus, & chartam ipſam fecimus ſigilli noſtri munimine inſigniri.

INNOCENTIVS EPISCOPVS Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati, & Clericis ſanctæ Mariæ de flumine de Ceccano, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

IVſtis petentium deſiderijs dignũ eſt nos facilè præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente, complere. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras, & eccleſia ſanctæ Mariæ de flumine, in qua diuino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus bonis tàm eccleſiaſticis, quàm mundanis, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis dante Domino poteritis adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus; ſpecialiter autem ſancti Stephani, & ſanctæ Mariæ eccleſias cum omnibus tenimentis, & pertinentijs ſuis, foreſtam iuxta eccleſiam ſancti Stephani, & de capite pontis de prato, & de tineis molendina, vineas iuxtà eccleſiam ipſam, & aliam quam emiſtis in loco, qui appellatur Marana, redditus, decimas, oblationes, homines, hortos, & poſſeſſiones alias, ad veſtram eccleſiam pertinentes, ſicut hactenus iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos eidem eccleſiæ authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus; libertates quoque, & immunitates, nec nõ & exemptiones ſæcularium exactionum à dilecto filio nobilium Ioanne de Ceccano, tam piè, quam, prouidè vobis, & eccleſiæ veſtræ conceſſas, ſicut in eiuſdem nobilis authentico perſpeximus contineri, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas decernimus inſerendum. In nomine Domini, an. Dominicæ Incarnationis 1196. Pontif. Domini Cæleſtini Tertij Papæ anno ſexto, indictione decimaquarta, menſe Iulij, die 24. Hac die ego Ioannes de Ceccano &c. vt ſupra. Nulli ergo &c. Datum Soræ 18. Kal. Septembris, Pontificatus noſtri anno vndecimo.

Deceſſit autem Berardus 1203. 11. Kal. Febr. ſepultuſque eſt in Cathedrali, ex eadem chron. eidem ſcribit Innoc. III. anno 5. ep. 73. fol. 20. Datum Laterani 5. id. Auguſti.

19. ALBERTVS Longus Canonicus Anagninus, familiaris, intimuſque amicus Innocentij Tertij, dum priuata fortuna vteretur, ab eodem Pontifice tum meritorum, tum amicitiæ ergo Ferentinus Epiſcopus adlectus eſt 2. Kal. Iunij, anno 1203. Ad eundem idem Innocentius literas dedit anno 13. ex regeſt. anno 1209. in eccleſia ſancti Iacobi ad pontem Ceccani. Altare conſecrauit noſter Albertus, vt in eadem notatur chronic. hiſce verbis.

IN Nomine Domini, amen. Anno Dominicæ Incarnationis MCCIX. Pontificatus Domini Innocentij Tertij Papæ, anno eius xij. Kalend. Maij. Hac die conſecratum eſt altare eccleſiæ Beati Iacobi Apoſtoli, quæ poſita eſt iuxta pontem Ceccanum per manus Domini Alberti Epiſcopi Ferentini. De reliquijs ſanctorum Apoſtolorum Philippi, & Iacobi, ſancti Stephani Prothomartyris, ſancti Nicolai confeſſoris, B. Blaſij martyr. S. ſanctæ Barbaræ Virg. & ſanctorum mart. Chryſanthi, & Dariæ, & ſociorum eius, Eleutherij Epiſcopi, & martyris, Ambr. Mart. Pontiani mart. Marcellini, & Petri & aliquorum, quorum nomina Deus nouit. Et ego Albertus de Dei miſericordia confiſus, & meritis glorioſæ Virginis Mariæ, & Beatorum Apoſtolorum, & Sanctorum martyrum Ioannis, & Pauli, atque Ambr. & omnium Sanctorum, omnibus, qui ad prænominatam eccleſiam in huius conſecrationis die cum deuotione, & reuerentia venerint ad rogandum Deum pro remiſſione peccatorum de iniuncta ſibi pœnitentia quadraginta dies, & quartam partem venialium relaxamus, per Chriſtum Dominum noſtrum. Et hanc chartam noſtri ſigilli munimine confirmamus.

A 20. IACOBVS, anno 1276. cum Gothifredo Epiſcopo Taurinenſi à Ioanne XXI. legatus eſt ad Michaelem Conſtantinopolitanum Imperatorem, ab eoque honorificè exceptus, perfectis rebus, tum ad voluntatem Ioannis, tum ad votum Nicolai Quarti, qui ei ſucceſſerat, imperatorijs ſauorabilibus ſuffultus literis, redijt propemodum triumphans ad aulam, ex reg. vatic. Nicolai Quarti. obijt anno 1297.

21. LANDVLPHVS dictus Rubeus Bonifacij Octaui capellanus, ab ipſo eligitur in Epiſcopum Ferentinenſem defuncto Iacobo, ann. 1297. 4. Kal. Aprilis, ex regeſt. vatic. ep. 147; ſol. 31. an. 4. Hunc Bonifacium Octauum ad Vmbriæ Ciuitates pro reſtituenda inter eas pace delegat, qui Eugubinos Callienſibus, Foroſempronienſes Senogallienſibus populis conciliauit. Eugubium factio- B ne Gibellinorum à Pontifice diſcedens cœpit, & reuocauit ad obedientiam ſanctæ ſedis: pax etiam eo iubente inita inter Vrſum Vrſinum, & Comitem ſanctæ Floræ, inter Vrbeuetanos, & Tudertinos. Deo eo Ioannes Vvilfridus Anglus Monachus Benedictinus, vir doctus, & eruditus in vita Bonifacij Octaui nondum edita, quem male Richardum appellat. Fato ſunctus eſt noſter Landulphus anno 1303. ex regeſt. vatic.

22. PHILIPPVS electus a capitulo confirmatur à Ioanne XXII. anno 1318. die 18. Kal. Ianuarij ex reg. vatic. Apoſtolicæ Cameræ debitum penſum pollicetur anno 1319. die 8. menſis Febr. ex lib. prouiſionum Prælatorum Geſſit hic pro inſignibus Leonem rapt antem.

23. MATTHÆVS electus Epiſcopus Ferentinus anno 1344. die 20. menſis Iulij ex eod. lib. C

24. PHILIPPVS, obijt 1350.

25. PETRVS Rugerij, ex Canonico Cathedralis, electus anno 1350. non. Nouemb. defuncto Philippo, ex reg. Apoſt. ep. 295. ſol. 145.

26. DIONYSIVS creatus Epiſcopus 1372. ex eodem lib.

27. IOANNES à Clemente Septimo Antipapa anno 1389. in Ferentinam ſedem intruſus eſt, contra Albertum legitimum Paſtorem, ex eod. lib.

28. ALBERTVS, creatus eſt ab Vrbano VI. vero Pontifice anno 1389. Hic propter potentiam partium Antipapæ Clementis, ad adminiſtrationem ſibi creditæ Eccleſiæ ægrè peruenit, peruenit tamen, ibique deceſſit anno 1392. ex eod. lib. D

29. IOANNES Bonifacius, Panella dictus, Caietanus primum Canonicus, deinde Vaticanæ Baſilicæ, à Bonifacio Nono declaratus eſt Epiſcopus anno 1392. non. Kal. Maij, Principum Apoſtolorum Altariſtæ munere functus eſt, ſacroque Palatio cuſtos adhibitus, Gubernatorque titulorū Cardinalitium, qui vacabant, aſcitus. Ad Eccleſiam deinde Corcyrenſem translatus eſt, mox factus Archiepiſcopus Dyracenſis in Sclauonia, anno 1395. demumque Capntaquenſem Eccleſiam obtinuit, de quo infra.

30. NICOLAVS Sacræ Rotæ Auditor, à Bonifacio Nono electus eſt anno 1395. die 21. menſis Maij. Hic deinde exutus dignitate eſt in Concilio Piſano ab Alexandro V. quod partes Corrarij à Conc. depoſiti pertinacius videretur fouere.

31. ANGELVS, ex Nicolai depoſitione, factus eſt Epiſcopus Gregorio XII. ſedente anno 1409. qui, & ipſe deinceps illo honore ſpoliatus eſt.

32. GREGORIVS, cum moraretur Caietæ honore cautus, cum XII. Gregorio, cuius partes conſectabatur, cum alijs Epiſcopis atteſtationem quandam à Raguſeo Cardinali factam, de quibuſdam Sanctorum reliquijs, ſubſcribit, vt ſupra videre eſt in Epiſcopis Tuſculanis.

33. Fr. SIXTVS è Ferentino, ordinis Minorum, ſuæ patriæ Epiſcopus adlectus eſt an. 1409. die 9. menſis Auguſti. Obijt anno 1435.

34. Fr. ANTONIVS Buccabellus Romanus, ordinis Minorum, ab Eugenio Quarto creatus anno 1436. die 13. menſis Februarij per obitum Siati: Romæ deceſſit anno 1445. ſepultuſque eſt in Aræ Cœli templo ad pauimentum, vbi cum eiuſdem leuiter marmori inſculpta gentilitia Buccabellæ gentis inſignia duo erecti Leones inuicem ſe intuentes ſpectantur cum hoc epitaphio.

Hic requieſcit Reuerend. in Chriſto Pater D. Antonius de Buccabellis de Vrbe Epiſcopus Ferentinus, fr. ord. Minorum, vita, & doctrinæ virtute ornatus, qui obijt anno D. M. CCCC. XXXXV. menſis Ianuarij xxiv.

35. Fr. IOANNES, xenodochij ſancti Spiritus Præceptor in ſaxia ſublectus eſt Epiſcopus anno 1445. prid. id. Februarij. Deceſſit autem 1453.

36. ANDREAS Laurentius Anagninus, demortuo Ioanni ſuffectus eſt à Nicolao Quinto anno 1453. 9. die menſis Octobris. Crederim hunc illum Ferentinatem Epiſcopum eſſe, quem cum Epiſcopo Saſſaritano, multiſque alijs Prælatus, in ſtatione Romana turbulentum mare abſorbuit, anno 1473.

37. PETRVS de Fruſtra factus eſt Epiſcopus, anno 1498. die 4. menſis Maij, Alexandro Sexto ſedente. Romæ è viuis ſublatus eſt 1499. menſe Septembris.

38. FRANCISCVS Philipperius Romanus, S. Petri Canonicus, electus an. 1499. 2. die Octobris, vir vtique inſignis, cuius opera in diuerſis, trepidiſque legationibus ſanctæ Apoſtolicæ ſedi vbique, & ſemper præſto fuit, ac ſi vnquam alius in illa præcipuè ſe conſultiſſimè geſſit, cum nomine Iulij Secundi Pontificis Maximilianum Imperatorem contra Ludouicum Gallorum Regem ad bellum exciuit. Per decem ipſos annos Ferentinam rexit Eccleſiam, ſed abſens plerumq; quippe cuius opera continenter vterentur Pontifices. Deceſſit Romæ anno 1512. die 15. menſis Martij, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo, vbi eius in candido marmore ſpectatur ſepulchro, quod Imperialis Aquila, duobus roſtris armata, Philipperiæ gentis præclarum inſigne decorat, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Franciſco Philipperio Romano Epiſcopo Ferentinati, ad Maximilianum Imperatorem magnis de rebus fæliciter miſſo. Picæni multos annos Prolegato integerrimo.

Vixit annos lij. menſ. vi. dies xiij. Marius fratri ſanctiſſimo, & B. M. P.

40. TRANQVILLVS de Matharatijs de Leonibus, Canonicus ſanctæ Mariæ Maioris, electus 1510. die 16. menſis Decembris. Deceſſit 1548. 6. Aprilis.

41. SEBASTIANVS Pighius è Regio Inſubriæ, antea Aliphanus Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1540. die 3. menſis Iunij, annò verò 1550. Sypontinus Archiepiſcopus effectus eſt, Iulio Tertio ſedente, à quo etiam declaratus eſt Cardinalis, Adriæque Epiſcopus, de quo alibi plura.

42. Fr. DIONYSIVS de Robertis ordinis Seruorum Sebaſtiano ſuffectus eſt 1550. die 30. Maij, qui poſt quatuor annos, eidem anteceſſori ſuo in Sypontinum Archiepiſcopatum ſucceſſit, de quo alibi.

43. Fr. AVRELIVS de Theodaldeſchis Ferentinus eques Hieroſolymitanus, Iulij Tertij Papæ affinis, patriæ obtinuit Epiſcopatum 1554. poſtrema die menſis Aprilis, Iulio Tertio ſedente. Diu ſuperſtes fuit, effœtæq; ætatis deceſſit 1584.

44. SYLVIVS Galaſſus creatus eſt an. 1584. die 3. Iunij. Deceſſit 1591.

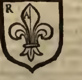
45. HORATIVS Ciceronus, Soranus, primus Epiſcopus, huc translatus eſt die 31. Iulij, anno 1591. Deceſſit 1603.

46. FABRITIVS Campius Neapolitanus, Ferentinati præfuit Eccleſiæ anno 1603. die 7. menſis Aprilis. Eſſe autem deſijt inter mortales anno 1605.

47. DIONYSIVS Morellus Romanus Campio ſucceſſit anno 1605. die 3. menſis Auguſti, à Paulo Quinto electus, ſub quo etiam vita deceſſit anno 1612.

48. EMNIVS Philonardus Romanus, Philonardi Cardinalis conſobrinus, ſublectus eſt die 19. menſis Nouembris. Viuit adhuc, paratamque aduerſum ſe incredibilem expectationem habet probitatis.

FVLGINATENSES EPISCOPI.

FVlginea Ciuitas Vmbriæ, Romanorum nobile, ac perantiquum municipium, & Præfectura fuit, grad. long. 42. lat. 29. Pto. apud Appianum lib. 4. ciuil. bell. Fulcinum dictum. Hoc oppidum à Peruſia abeſt 190. ſtadijs. In antiquo Itinerario Hieroſolymitano, Fulginij, plurali numero legitur. Inde Fulginatenſes oppidani pleriſque ſcripto-

A ribus dicti, Plin. lib. 3. cap. 14. Horum etiam meminit Cicero in oratione pro L. Cornelio Balbo L. Vareno, ac pro M. Varrone *Fulginates viros valde religioſos fuiſſe affirmans*. Hæc Ciuitas olim muris protecta ſatis ſplendida, opulentaque habita eſt, deinde vt fortuna belli, temporaque tulere muris exuta, variantis fortunæ poſteritati exemplum præbuit, vnde de ea Silius Italicus.

patuloque iacens ſine mœnibus aruo
Fulginia.

Iteramque ſupracitatus Appianus . . . . appellat, quaſi imminutum quoddam, & ignobile oppidum, cuius deinde paulatim excidium Fori Flaminij, à Luitprando Longobardorum Rege, anno ſalutis 740. ſolo æquati, ruinæ reſecerunt: eodemque ferè tempore Fulginatenſes, qui non
B procul à Tuderto fixerant ſedem, eam vrbem cœperunt incolere, muriſquè vallatam, ex Fori Flaminij, cæterorumque circumadiacentium Pagorũ reliquijs ad eam, quæ nunc ſpectatur, magnitudinem produxere ann. 1291. Fulginatenſes primum Populo Romano paruerunt, deinde graue Gothorum iugum acceperunt, eiſdemque deuictis Longobardi ſcripſere leges; poſtea Duces Spoletanos ſenſere Dominos, tum gentis Trinciæ ab an. 1305. vſque ad 1439. tirannidem pertulere, cuius gentis denique excuſſo frænò, ad lene ſummorum Pontificum iugum rediere, ſub quo, poſt Spoletanos Duces, per aliquot antea annos opima pace floruerunt, adeoque hoc tempore florent, vt planè demutare Dominos dedignentur. Ciuitas totius Vmbriæ ferè media eſt, quippe quæ inter Spoletũ,
C Aſſiſiumque in lata, lætaque frugibus valle ad iucunditatem exurgat, exigua illa quidem, ſed nundinis frequens, mercaturaque illuſtris, præſertim earum rerum, quæ ex ſaccaro in varijs generis bellaria efformantur; itaut iam olim vulgi facetijs, *Fuligno dalle ſtrade inzuccherate*, paſſim vocetur. Adeo verò cum varijs artibus, fortibus viris ſęta eſt, vt aliquando Longobardos, vbique gentium penè victores acriter, inuictæque à muris depuliſſe narrentur. Paulo autem Apoſtolo verbum Dei per Vmbriam enunciante, Fulgineis lux Euãgelica auſpicatis affulſit; eiuſque prædicationis famæ, conſtantique traditioni hactenus fidem fecerunt, cum templum, quod non longè ab Vrbe, pietas Fulginatium eidem Apoſtolo poſuit; tum etiam gratia ſanitatum, quam idem Paulus præcipuè cuidam
D Cancellij generi Hoſpitiſue, eo nomine Hoſpiti gratias relaturus, traditur conceſſiſſe. Hic Pagus eſt quinto ab Vrbe Fulginio milliario diſtans. Ibi ergo cum Paulus, eius gentis prouecturus ſalutem diuerſaretur, non modo familiam illam totam, à qua humaniſſimè habebatur, ad Chriſti fidem perduxit, ſed etiam eidem poteſtatem in poſteros duraturam dilargitus eſt, vt ſub charta quadam precationum formula torminibus iſchiadicis ſalubriter mederentur. Eius gentis alumni ea medendi facultate vbique, & ſemper fæliciter vſi ſunt, donec aliquando tandem M. Antonium Bizzonium Romanum Fulginatem Epiſcopum ſuſpicio cœpit, illis præcationibus aliquid ſubeſſe, quod ſuperſtitionem oleret. Itaque inhibitione cauit, ſiue ne latius ſerperet, ſiue vt tolleretur in totum. Cæte-

rum

gum non multò poſt, iſchioda, ipſe correptus eſt, interque dolores memor Apoſtoli, memor gentis, cuius pietatem ex inſpicione traduxerat, ad vtriuſq. opem implorandam ſanandus accurrit. Legitur illi ex more præcati ſunt, hic repentè conualuit, eiurataque incredulitate, & Apoſtoli virtutem ſanitatum veneratus eſt, & deinceps cum cæteris haud dubitauit, Paulum in ea prouintia Chriſti fidem plantaſſe, cuius ad cæterorum ſalutem gratia ſanitatum, adhuc in ea gente, illibata duraret. Quod autem per totam Vmbriam plātauerat Paulus, hoc ipſum deinde ſanguine penè ſudore, Britius, Criſpoldus, Herculanuſque Principis Apoſtolorum miſſu, eiuſdem non degeneres ſanè filij, vberrimè irrigarunt, & Criſpoldus quidem Fulginates excoluit; cum interim Britius ad tantundem operis immoraretur Spoleti, vbi eum ſæuiente Nerone diriora vincula, carcereſque perpeſſus fuiſſet, Petri Apoſtoli interuentu, illis diuina ratione diſcuſſis, ab eodem Apoſtolo totius Vmbriæ Archiepiſcopus dictus eſt, qui Criſpoldum viciſſim inauguratum Epiſcopum Fulginium miſit: alioſq; deinceps, alijs Vmbriæ Oppidis vet: Apoſtolicos viros attribuit, vt quaſi vndiquaque procerioribus extenſis ramis tenella fides Chriſti protecta, nimio perſecutionum ardore non poſſet aduri.

Igitur cum Apoſtolorū Princeps fidei Chriſtianæ in Vmbria cum ipſi per ſe, tum per promptiſſimos, ac ſanctiſſimos Duces fundamenta iecillent; non modo ibi altas radices egit, ſed Præſulum deinde ardore adeo creuit in palmites, fructuſque tulit vberiores, vt Farneſiæ gentis columen illud ac Romanorum Pontificum decus Paulus Tertius Fulginatenſem Eccleſiam, Chriſtianæ Religionis Seminarium Romanæque Eccleſiæ ſacrarium, honoris gratia appellare ſoleret. Primarium Templum in quo Ciuitatis Antiſtites, ſibi ſedem fixere, quod nos ſummam Ædem vocamus, eum ipſius religionis incunabulis, fundatum eſt, ac ſanctorum Ioanni Baptiſtæ, Fœliciano Epiſcopo, Florentioque Confeſſori, Fulginij diuis tutelaribus conſecratum.

In eo tria digniora munera ad Hierarchium decus effulgent, Prioratus, Decanatus, & Archipresbyteratus. Quibus ſexdecim ordinarij Canonici ſubſunt, pone quos ſex ſupernumerales ſequuntur: eum iterum minorum gentium triginta Sacerdotes, nos cappellanos vocamus, ad ſacrificia frequentanda haud ignobilia ſtipendia alant; tum ſuccentores, cumque ſuis magiſtris Chorales Pueri ita munus ſuum adimplent, vt diuino cultui promouendo, nil videatur poſſe fieri exactius. De Fulginio Ciuitate, de Eccleſia, deq. eiuſdē Epiſcopis ſatis fusè cōmemorat Ludouicus Iacobillus nobilis Fulginas amicus noſter cōmemorabiſq. planius, & plenius in annalibus Vmbriæ, quos ad gloriam illius gentis, hoc tempore vbere ſtylo procudit: cuius ſtudio diligentia, liberalitateque noſtra hæc de Fulginio qualiſcumque narratio creuit, quam deinde ad aliorum ſcriptorum cotem, iudiciumque, vt potuimus, expedimus.

1. CRYSPOLDVS, ſiue CRYSPOLITVS Hieroſolymitanus, vt vocant alij, meritò primus Fulginij Epiſcopus dicendus eſt, quando in eam Vrbem fidem à principibus Apoſtolorum acceptam primus inuexit. Tametſi autem, alij Vectoniæ, alij Nucerinum vocent Epiſcopum; minus tamen hoc ipſum admirationis ijs commouebit, quos primigeniæ illius Chriſti Eccleſiæ mos, haud omninò latuerit. Siquidem cum ea Chriſti exordia non vſque quaque operarijs abundaret, fiebat, vt vnus, idemque cuius pietas perſpecta eſſet, ad plures deinceps Eccleſias prædicationis gratia deſtinaretur: illæque ſiue conuerſionis inde auſpicaturæ nobilitatem, ſiue memori menti, gratoque animo in authorem ſuæ ſalutis futuræ, illum ipſum ſuum Apoſtolum, Epiſcopumque appellarent; quod ſancto Romulo Feſulanorum Apoſtolo eueniſſe credendum eſt, cuius Apoſtolatu Bergomates, ac Brixiani ſoleant hoc tempore æquè ac Feſulani gloriari. Maneat igitur Cryſpolitum à Principe Apoſtolorum Fulginium primùm fuiſſe directum, mox à Britio totius Vmbriæ Antiſtite fuiſſe ordinatum Epiſcopum anno 58. nòn modo Fulginij, ſed etiam aliorum locorum, in quibus, in euocandis ad Chriſtum gentibus ſtrenuè inſudauerat; ac proinde nil mirū eſſe, ſi è Vectonium, Nuceriaque non ſecus ac Fulginates, eiuſdem Apoſtolatu velint condecorari. Hic igitur ille Cryſpolitus eſt, qui fidei ardore ſuccenſus, non modo Fulginij, ſed etiam per totam Vmbriam adhortatione, exemplis, miriſque diuina virtute patratis, genti illi diſcuſſit errorem tenebras, Euangelij lucem aperuit. Quæ ne deinde teperet, Templum Deiparæ foris portam, vt tunc vocabant dedicauit; quod deinde noua laxitate murorum concluſum intra portam cæptum eſt appellari. Sed & Petro Apoſtolorum Principi, ac in fide magiſtro, iam nobili martyrio coronato Templum erexit, quod hoc tempore, vetuſtate collapſum Diui Caroli, recenti ædificio incolæ adiunxerunt. In miris autem, quæ per illum operatus eſt Deus; ea narrantur præcipua, gentilem ſcilicet quendam antea mutum, ad eius imperium ſubito explicuiſſe linguam, inque Dei laudes effuſum Baptiſmali aqua ab eodem fuiſſe dilutum; Tum Valeriano Præfecti Nepoti cum baptiſmali gratia, ita crus fractum integrum reſtituiſſe, vt nullus deinceps ex fractura dolor ingredientis falleret greſſus. Eripuit præterea Vincentium, Baruntiumque bubulcum, quos Auſterus Præfectus inaudito crudelitatis genere lupis deuorandos obiecerat. Quamobrem, vincula, carceres, atque ad ſupremum propemodum ſpiritum flagella perpeſſus eſt; enim, eodem tempore quidam nomine Artianus ad eiuſdem orationis virtutem, apoplexiam, quæ illum miſerè corripuerat, fœliciter fuiſſet eluctatus. Itaque cum multorum genera tormentorum demum fuiſſet expertus, nec tamen ſemel profeſſam fidem demutaret, cum Baruntio tandem in ardentem fornacem iniectus eſt, ſed ad diuinum imperium, propemodum frigeſcente igne, cum inde euaſiſſent illæſi, Baiuntius cum Teutilla Cryſpoliti ſorore, ac tormentorum ſocia capitali ſententia punitur: ipſe verò ad imperialem, vt vocant, Caſtrum deductus, anno ſalutis 93; die verò 12. Maij, Domitiano imperante, ſecatur medius, integra deinde, cumulataque palma martyrij potiturus in Cælo. Eius corpus Vectonij ſub altari maiori Templi eius no-

mini

mini conſecrati honorificè requieſcit; ibique tanquam Epiſcopum, ac Protectorem Vettonij, nuncupatus pro neceſſitate votis, venerantur fideles. Quoniam verò duo Vettonij Epiſcopi, eodem nomine Cryſpoliti ſunt appellati, error inde exortus, multos tranſuerſos egit, vt vtriuſque vitas, geſtaque confunderent, ſed multorum annorum ſpatium, quod intercurrit vtrumque facilè errorem apud cordatos diſcuſsit. ſicut etiam nuperus quidam ſcriptor, duos fuiſſe Britios, duoſq. Herculanos animaduertit, ne ad eoſdem erroris ſcopulos adhæreſcerent imprudentes, cui nos etiam meliori occaſione, & otio, hoc eſt, cum de ipſis loquemur, ſubſcripturi ſumus. Meminit Cryſpoliti Ferrarius in ſanctorum Italorum cathalogo, additque Vettonij, Perusiæque adhuc extare Cryſpolytorum familias, quæ ab eo ſancto Epiſcopo, de quo hactenus locuti ſumus, ſuam ſe trahere nobilitatem glorientur.

2. BRITIVS autem Cryſpolito rebus humanis exempto, non modo Spoletanam, ſed Fulginenſem, Vettoniam, Nucerinamque, cum animarum jucunditate, & fructu vt verè Paſtor gubernauit Eccleſias, ac piè, ſanctæque poſt glorioſum curſum laboris Spoleti defunctus eſt, ſepultuſque in Baſilica ſancti Petri, quam in honorem eiuſdem Apoſtoli propè Spoletum condiderat. Sed de eo plura, cum de Spoletanis Præſulibus erit nobis inſtituta narratio. Cœterùm Fulginates, vt fidem facerent poſteritate Britium ſuæ Ciuitatis dominum ius aliquando dixiſſe, in Epiſcopatus maiori aula inter cæteros Præſules voluerunt illum extare depictum, ſiuè autem eorum qui Fulginatenſem aliquando adminiſtrarunt Eccleſiam, nomina deuorauit vetuſtas, ſiue ne eidem regendæ adiutrices manus admouerent fideles, perſecutionum rabies prohibuerat, ab anno noſtræ ſalutis circiter 97. die 9. Septembris in quo exceſſit Britius, vſque ad annum 174. nulla memoris extat, ad quos Fulginatenſis Eccleſiæ adminiſtratio fuerit deuoluta. Conſtat autem ſanctum Anthimum Interannæ Epiſcopum Fulginatum multos ſua adhortatione pertraxiſſe ad fidem, atque in ea quamplurimos confirmaſſe. Quamobrem meritus eſt, vt ſuo nomini conſecrato Templo, tantorum beneficiorum Fulginates memores eſſent ad æternitatem.

.113. Anno 174. in Fulginatenſem Epiſcopum ſublectus eſt, CHRISTIANVS quidam Anonymus, quem magnorum virtutum fuiſſe oportet, tam quis, eo calentis Chriſti ſanguinis tempore, in eum ordinem cooptatus eſt, tum quia ſpectatæ virtutis Epiſcopo, in antiquiſsimo codice de vita ſancti Fœliciani, quem Spelli cathedralis Eccleſia adhuc ſarctumtectum aſſeruat, legitur ſucceſsiſſe. Cuius etiam anteceſſoris, qui eodem anno Fulginas Epiſcopus fuerat adlectus, iniuria temporum intercidit nomen, cum & ipſe in aula Fulginenſis Epiſcopatus, anonymus, ac ſine inſcriptione inter cæteros effigiatus perſpicitur. Huius itaque tempore, hoc eſt, 175. die vero 39. Ianuarij, ad Triuium Fulginatem, vt vocant, extra portam Romanam, ſub Cariſij Præfecti, Marcique Aurelij Antonini Imperatoris deſæuiente rabie martyrio coronatus eſt, Conſtantius Peruſinus Antiſtes, qui tunc morabatur Spoleti, iubenteque Angelo, à beato Leuiano Fulginate propè Peruſiam tumulatur; cum ibi poſtea à pietate Chriſtianorum eius nomini conſecratum Templum exurrexiſſet. Quorum præclarè factum æmulati Fulginates deinceps, vbi Conſtantius pro Chriſto conſtanter effuderat ſanguinem, ibidem effuſa liberalitate, eiuſdem memoriæ poſuere Templum.

4. Anno verò 189. cum ſanctus FOELICIANVS Romæ doctorum applaudente ſenatu, magiſter artium fuiſſet conſalutatus, tantam inde apud omnis ordinis homines ſapientiæ famam collegit, vt Eleutherius ipſe ſapientiſſimus Pontifex ad cumulum honoris illum ſacerdotio initiauerit, atque à ſecretis, conſiliiſque habuerit præcipuum. Qui Foroflaminienſis Fœlicianus, Fulginij poſtea Epiſcopus creatus eſt, vnde eius maiores ſuam conſtat traxiſſe originem; cuius lætabilem, fauſtamque nomini Chriſti electionem Victor Papa habuit ratam 203. illumque Romæ Epiſcopali infula, inſignibuſque addito, & Pallio condecorauit, inque vicinas Prouincias cum ampla poteſtate legauit inſtituendi Clericos, Sacerdotes, Epiſcopos, conſecrandique Eccleſias. Quamobrem cum per Interamnam, Fulginium proficiſceretur, Valentinum Interamnium nobiliſſimum ibidem dixit, ordinauitque Epiſcopum, minores tum clericos, tum Sacerdotes inſtituit, vero Deo ſubſtruxit Templa, editiſque miraculis, innumeram propemodum multitudinem Chriſto adiunxit. Quod ipſũ Treuij, Meuaniæ, Spellique prædicando peruſi. Quod cum vbique, & ſemper ingenti animi ardore præſtaret; tum nuſquam aliàs maiori conatu, atque Fulginij, quod, tanquam gregem proprius Paſtor, regendum ſuſceperat, id ipſum prædicando perfecit. Quanquam enim multi, vt ſupra docuimus, apud Fulginates ad id operis egregiè incubuerant, adhuc tamen illorum non minimam partem idolatriæ reliquiæ ita infecerant; vt vix, aut nullatenus extundi poſſe viderentur, ſed Fœlicianus eam expugnationem ſemel fœliciter aggreſſus, tandem Fulginij idolatria penitus euerſa, Baſilicam Palatinam diuo Ioanni Baptiſtæ ſolemniter conſecrauit. Idemque beneficium ſenſere deinceps Foroflaminij, Vmbri, Etruſci, Sabini, Brutij, Picentinique apud quos eiuſdem fulſere miracula, ſeſeque adhortationum ardor extendit, itaut ex multitudine quam ſubiugauerat Chriſto, vt nouiter de Cælo lapſum Italiæ Apoſtolum venerarentur pleriq. Iam Fœlicianum, propemodum pro Chriſto ſuſceptis laboribus fractum nonageſimus quartus annus premebat, cum Imperatorem Decium chriſtiano ſanguine madidum contigit per Fulginatum Ciuitatem iter habere. Quem cum accepiſſet Fœlicianus, Abdon, & Sennen nobiliſsimos Perſas in vinculis ſecum trahere, Romanorum deinde theatrum clariſſimorum Martyrum cruciatibus oblectaturus, progreſſus ſanctus, vt inuiſeret, ac ſolaretur ſanctos, tentus, ac captus eſt; cumque conſtanter chriſtianam fidem profiteretur, equulei extenſione virgis, ferreiſque pectinibus ad vnum vſque mulctatus, ac deinde ante Imperatoris currum violenter pertractus, non longe à Fulginio moriens, pretio-

ſam mortem ſanctorum ſua morte prælufit, ſepultuſque eſt in Palatina Baſilica, quam non ita pridem ipſe Ioanni Baptiſtæ ſacrauerat; ibique Fulginatium votis, muneribuſque vt Protector præcipuus veneratur, & colitur; cum interim nec locus ipſe, vbi vis illum tormentorum abſumpſerat ex largitate, liberalitateque Fulginatium ſua celebri memoria careat. Incidit autem eius corona martyrij in diem 24. menſis Ianuarij, annum 254. Huius ſancti reliquias à Theodorico Metenſi Epiſcopo ſub Othone Imperatore in Gallias fuiſſe tranſlatas ſcribit Sigibert: in Chron. ann. Chriſt. 969. Alber. Crent. in ſax. lib. 1. cap. 7. De quo Bar. tom. 10. annal. & in notis ad Martyrologium Romanum. Cæterùm cum de tranſlatis corporibus ſanctorum ſermo eſt, ex ſententia Baronij ita intelligendum eſt, vt illorum pars aliqua, haud autem integra corpora intelligantur tranſlata, cui rei fidem indubitatam facit pia fidelium veneratio, quæ in illis locis adhuc ſanctè perdurat, vnde ad alias Eccleſias condecorandas fuere diſtracta, quod vtique vano vulgi errori foret adſcribendum, niſi ibidem adhuc extaret, quod piè veneraretur. Sancti Fœliciani vitam ſcripſit Iſidorus Clarius, & ipſe Fulginas Epiſcopus; eiuſdem meminit Ferrarius in cathalogo Sanctorum, ſuſius verò Ludouicus Iacobillus noſter. Dum autem Fœlicianus in viuis ageret, Beatus Leuianus è viuis exceſſit die 18. menſis Octobris. Anno 203. homo quidem Laicus, ſed ſtudio religionis, oratione, ac pœnitentiæ operibus admirandus, itaut acclamatus Sanctus à viuis, mox vita functus, propè ſanctum Conſtantium martyrem, atque Epiſcopum Peruſinum, in Templo eidem ſancto propè Peruſiam conſecrato, meruerit tumulari.

5. ANNO deinde 254. Fœlicianus Diſcipulum à ſe dilectum excepit, iniuria temporum Anonymum illum quidem, ſed Magiſtri virtutum æmulatione notiſſimum, vt in eiuſdem Sancti manuſcripta vita narratur, Qui dum Fulginatem gregem moderatur, ac regit, Heraclius, Iuſtus, Mauruſque Confeſſores Chriſti egregij, agoni ſui orbitam propè Fulginium glorioſiſſime percurrerunt die 4. Maij anno 254. vbi verò pro Chriſto morte oppetiuerunt, ibi in eorumdem honorem Templum erectum eſt, mox, & Caſtellum, quod de nomine ſancti Heraclij, Heraclium antiqui dixerunt. Sed à Fulginio milliario tantum diſtans Heraclium, ignorantia deinde vulgi, facilè fuit degenerare in Rachium.

6. Clerus deinde, acclamante populo, ad Fulginatem ſedem FOELICIANVM, eius nominis, ſecundum euexit, quem non modo integritas vitæ, doctrinaque commendauerat, ſed & ipſius nominis fauſta recordatio, quaſi primi illius Fœliciani viueretur relatura virtutes, eiuſdem in Paſtorem cooptationem, à Marcellino Papa anno 296. confirmatam, effecerant ſuauiorem. Hic Sueſſæ in Campania 23. die menſis Auguſti anno 303. inter trecentos Epiſcopos, qui illic agitabant Cōcilium, vir idem doctus, ac bonus, de rebus fidei deliberaturus conſedit. Neque dum ad clauum Fœlicianus ſederet, adeo fœlicia eius tempora fuerunt, vt omninò illi ab infidelium perſecutione tranquilla res foret. Quippe ſub idem tempus, die 10. menſis Decembris anno 304. in Foro Atenario, duobus tantum milliarijs à Fulginio procul, Carpophorus, Abundiuſque ex Antiochia Syriæ coniunctiſſimi fratres, Martiano Spoleti Præſide iubente, nobili martyrio coronantur, quorum deinde corpora Euſtochium è Fulginate nobilitate primaria fœmina, in ſepulchro, quod iterum opaca ſpelunca tegebat, quodque ſibi viuens ad Saxouium Montem, à Fulginio Tertio milliario diſtantem, poſuerat, honorificè reconditos habuit: quæ deinde Templum ibidem, cum monachorum Cœnobio exædificatum, ſub maiori altare cultu honorificentiori excepit.

7. PAVLVS Fulginas Clero vocante, applaudente populo, Iulio verò Primo Pontifice eiuſdem aſſumptionem approbante Fulginatem euaſit ad ſedem, vt antiquus Fulginatium Epiſcoporum index, qui ibidem adhuc diligentiſſimè aſſeruatur, apertiſſimè docet 350. cuius tametſi, tantum nudum nomen legatur; vel ipſa tamen electione ad tantum muneris, probum fuiſſe virum oportet, cum trepidis illis temporibus, ac Tyrannorum perſecutionibus ferè infectis, celſitas illa ſedium haud quaquam pateretur ignauos.

8. VRBANVS Fulginij Epiſcopus dictus eſt, anno 475. Simplicio ſummo Pontifice annuente. In Romano Concilio, ſub Fœlice, aliàs Tertio in Conſtantiana Baſilica celebrato, inter triginta, & octo Epiſcopos, de rebus fidei, deque illorum temporum moribus grauiſſimè cenſuit. Præfuit annis 22. fatoque ceſſit anno 408. vt antiquus codex eiuſdem Ciuitatis ſimpliciſſimè narrat.

9. FORTVNATVS Fulginatem ſedem obtinuit ſub fauorabili diplomate Simmachi Papæ anno 498. qui Romano Concilio interfuit 3. 4. 5. & 6. quod idem Pontifex ſtudio religionis coegerat anno 500. 502. 503. 504.

10. S. VINCENTIVS è Laodicea Syriæ è trecentis illis ſocijs fuit, vt ferunt, quos ardor martyrij, ſanctaque Romæ inuiſendi loca in Italiam flagrans traxit Cupido anno 516. qui Hormiſdæ ſummi Pontificis miſſu, Vmbris, Sabinis, Etruſciſque Euangelij Chriſti maximam deinde prætulere facem, relatoque magno animorum fructu, illorum pars contemplatrici vitæ deinceps ſe dedit, in cœnobijs à ſe ædificatis, multis progenitis filijs, pars in ijs locis quos prædicando luſtrauerat, Epiſcopali trono nobilitata eſt. Si quidem Herculanus, eius nominis Secundus Peruſiæ præfuit; Laurentius dictus illuminator Spoletinam item ſacram rexit; ſanctus Anaſtaſius Proculus Secundus, Syruſque Secundus, ſibi inuicem ſuccedentes, Interamnæ ſacrorum Antiſtites fuere, denique ſanctus Iuuenalis eius nominis ſecūdus Narniæ Paſtor effectus, moderatus eſt, è quorum ſchola, ac Contubernio iſte Laodicenſis Vincentius, de quo loquimur, ad omnem pietatem vnicè factus prodiiſſe narratur. Qui cum veniſſet Fulginium eodem anno, hoc eſt, 516. amore ſolitudinis tactus, propè muros Fulginij tugurium, cum ſacello ſancti Triadi ſacro ſibi conſtruxit, quod vix Cœli iniurias videretur poſſe arcere, ibi cum vitam, vt omnium virtutum concurſum aſſequeretur, inſtituiſſet, ac

adeun-

adeuntibus ſe recti itineris ad vitam, certiſsimum ducem præberet, haud diu lucerna ardens, & lucens ſub modio potuit latere; ſiquidem in vacuam Fulginij ſedem à Clero ſubuectus eſt, Ioanne deinde Primo ſummo Pontifice ſuffragante an. 523.

Per idem tempus ſanctus Florentius Laodicenſis, ſociuſque ſancti Vincentij, ob eremiticam vitam ex regula ſancti Benedicti apud Nurſiam probatiſſimus monachus floruit. Hic cum ſibi conciuem, ac in vitæ auſteritate parem Eutitium monachum extuliſſet, Nurſia profectus, Fulginum venit anno 540. vt ſancti Vincentij propiori contubernio perfrueretur. Succeſſit igitur in illud ipſum tugurium, in quo Vincentius ipſe ante latuerat. Cuius deinde, in honorem ſancti Syluestri, commodiuſque ſocij domicilium nobiliori ſchemmate idem protulit fines; cum eidem etiam adieciſſet Cœnobium, in quo ex diui Benedicti temperatione monachi aſſiduè diuinum opus vrgerent. Locus hoc tempore, tametsi ſanctæ Triadi ſemel dicatus ſit, in eoque ſolenni ritu ſancti Syluestri memoria celebretur, Templum tamen, Xenodochiumque ſancti Spiritus vulgo vocatur. Ibi igitur cum per octo ferè annos ſanctus Florentius vitam auſteram egiſſet, tandem pœnitentiæ laboribus fractus prima die menſis Iunij anno 548. ſanctiſſimè vitam finiuit, cuius corpus ſancti Vincentij Epiſcopi iuſſu cathedrale Templum excepit, quod deinde cum publicus ſumptus ampliaſſet an. 1140. ſanctis Ioanni Baptiſtæ, Fœliciano Martyri, Florentioque monacho conſecrarunt. Quamquam iam vſus obtinuit, vt illa ſanctorum multiplicitate nominum obliterata, vnum Fœliciani Martyris nomen Templum illud honoret. Cum itaque ſanctus Vincentius viginti, & octo annis Fulginatem Eccleſiam ſumma cum laude rexiſſet, die 24. Maij, anno 551. vitâ functus, in Cathedrale Templum, vt venerationi Fulginio, ſic gaudium futurus cælitibus, illatus eſt.

10. CANDIDVS, ſub Magno Gregorio, eodemque approbante, Epiſcopale munus apud Fulginates auſpicatus eſt, anno 590. in qua Romana Synodo, quam ad pietatem excolendam idem ſummus Pontifex 5. die Iulij anno 595. adornauerat, ob vitæ probitatem, ſingularemque doctrinam meruit proferre ſententiam.

11. IACOBVS Fulginas, ſuffragante Clero, populo acclamante, Magno verò Gregorio approbante, Fulginatum Paſtor electus eſt, anno 602. vt perantiqua Epiſcoporum eius Ciuitatis prodit memoria, quam nondum inuidioſa vetuſtas exedit.

12. FLORVS Fulginas, huius ſedis gubernacula cœpit anno 676. ſub Domnione Primo Pontifice, ſextæ Sinodi Conſtantinopolitanæ inter trecentos nonaginta Patres haud quaquam poſtremus, quos Agatho Papa contra Monothelitas per id tempus armauerat, qui poſt Macharium Antiochenum Epiſcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergiumque Conſtantinopolitanum, vnam tantum voluntatem, ac operationem impiè delirabant in Chriſto.

13. EVSEBIVS Fulginas, ſuæ patriæ ſacrorum Antiſtes inauguratus eſt anno 740. ſtatimque electo ſummus Pontifex Gregorius Tertius qui tunc vniuerſæ Chriſti Eccleſiæ moderabatur; ſed vix annum integrum in ea adminiſtratione abſoluerat Euſebius, cum Luitprandus, Longobardorum Rex prædabundum militem immiſit in Vmbriam, deuaſtatiſque Foroflaminij, Peſtia, Tamo, Martana, Cariolo, Campioque Vrbibus, adeo Fulginates deterruit, vt illorum pars maior, meliorque deſerta patria, Caſtello Veteri, Fulginatoque Tudertinæ ditionis Caſtellis, ſeſe tantiſper defenderent, donec Longobardorum impetus ille teperet. Interim Luitprandus lætioribus victoriæ progreſſibus ferox, flamma, ferroque ſuccinctus, in Fulginium ipſum incurſurus iam acies erigere telum iubebat, ſed, ſiue Felicianus Martyr inuictus, eius Ciuitatis defenſor, infœlicem illam calamitatem auertit, ſiue qui tunc præerat Epiſcopus Euſebius præcibus ieiunijſque defatigando Deum, imminenti malo opportunè occurrit; Barbarus & ſi ſciebat Fulginium propugnatoribus vacuum eſſe, contentus deformaſſe muros, abactaque raptim ex eius territorio præda, abſceſſit, conuerſaque tota belli mole in Traſimundum Spoletinorum Ducem, qui illi auſus fuerat rebellare, cum eiuſdem ampliam ditionem ſuo adieciſſet Imperio, ex prolatis finibus, lætabili ſanè victoriæ fructu, ardor ille belli viſus eſt tantiſper deferbuiſſe. Interea, qui vltro exulauerant Fulginates, diuino magis, quàm fortunæ beneficio vſi, ad patrium ſolum reuertendi, ſerio cæperunt conſilia expedire. Rediere tandem, ſuitque miraculo, nudatam mœnibus Ciuitatem, Ciuiumq. præſidio deſtitutam, in tot, tantiſque cladibus adeo perdurare potuiſſe, vt penitus non exhauriretur. Adeo Sanctorum potens tutela eſt, adeo iuſti aſſiduus oratio valet. Quippe Fulignano progreſſi, vt ad Patriæ lares remearent, eos a quibus fuerant excepti hoſpitio adeo obſequio, officijſque demeruerant, vt illi ipſi, qui præſtiterant beneficium, abeuntes voluerint ſequi, non tam viciſſim ab illis excipiendi hoſpitio, quam vt icto ſocietatis fœdere, in vnum tandem, eumque potentiorem populum coirent. Quibus cum poſtea Peſtia acceſſiſſet, exque Foroflaminii ruinis Fulginium Ciuitas amplior exurrexiſſet, inde natus error eſt, qui ſcriptorum nonnullos ita tranſuerſos egit, vt dicerent, à Tudertinis Fulginium exædificatam fuiſſe; cum non à Tudertinis, ſed ab ijs, qui exules apud Tudertinos Longobardorum impetum declinauerant, eiuſdem Ciuitatis apud probatos ſcriptores, prolati fines legantur. Igitur cum Euſebius Epiſcopus, ſuis precibus, præſentique animo gregem ſuum inter tot calamitates, cladeſque tutatus fuiſſet, Ciuitatem quà moribus, quà opibus relicturus adauctam, lætus, ac gaudens diem clauſit poſtremum anno 760.

14. DOROTHEVS, ad paſtorale munus à Fulginate Clero vocatus eſt, populo non renitente, approbante vero Gregorio Quarto anno 830. vt manuſcripta memoria prodit, quam Fulginij Ciuitas diligenter aſſeruat.

15. DOMINICVM, Fulginatis Cler. ſuffragijs euexerunt ad ſedem, Leone Quarto ſummo Pontifice aſſentiente anno 850. Hic in generali Concilio Romæ ſub eodem Pontifice celebrato 8. die Decembris anno 853. inter nobi-

liſſimos

lliſſimos Epiſcopos, quibus incumbebat de rebus fidei, moribuſque cenſere numeratus eſt.

16. HONVPHRIVS, ex nobili gente, vulgo vocata, dell'Antico Romano, Fulginas, Hadriano Secundo mandante, Patrio gregi præpoſitus eſt anno 870. inter huius maiores, qui primus Fulginium venit, è clariſſima proſapia Ruffia vndecimo Magni Leonis anno, an. 451. Valerius fuit. Vnde SS. Sylueſter, Syriciuſque P.P.M M. alijſque quamplures Cardinales, ac Principes prodiere; cuius deinceps poſteritas, quod Valerius antiquus Romanus eſſet, dell'antico Romano, vt non ſemel dico, appellata eſt. Deinde ab Honuphrio Fulginate Epiſcopo, magnarum virtutum vir, quique tantus eſſet, vt ex ſuo nomine, genti ſuæ videretur in poſterum poſſe decus afferre, Honuphriam gentem dixere. Quanquam Patrum noſtrorum memoria ex ea gente non defuerit aliquis, qui Antiqui Romani cognomen mordicus retinuerit, præſertim cum in Senatu ad illorum temporum morum cenſuram maiorum exempla referenda eſſent. Stemmata Honufriæ familiæ ſunt in aurea parma tres virides montes, vbi tres muricatæ roſæ inſedunt.

17. LONGINVS deinde ſucceſſit, cuius electionem Ioannes Decimuſquintus Pontifex Maximus ratam habuit anno 995. huius tempore Dominicus Fulginas monachus S. Benedicti, ob vitæ ſanctimoniam patrata miracula, perque Sabinam nouem ſui ordinis fundata Cœnobia clarus effulſit, qui poſtea, ideo vulgo Soranus dictus eſt, quod apud Soram in monaſterio à ſe condito vitam finierit 22. die Ianuarij 1031. conditusque ſub maiori altari, eius Templi, quod de nomine Sancti, ſanctum Dominicum placuit appellare Soranis, ac Arpinatibus præcipuus Protector adſiſtat.

18. HENRICVS Fulginas ex regulari canonico Auguſtiniani inſtituti, Epiſcopale onus apud Conciues ſuos ſubiuit, ita cenſente Clero, approbante verò Ioanne Decimonono Pontifice Maximo anno 1031. vir planè bonus, ac ſapiens, adeoque in ſuum Clerum effuſa liberalitate, vt Canonicis Fulginatibus Cathedralis Eccleſiæ multa, amplaque fuerit dilargitus, cum quibus etiam prioris inſtituti ſui benè memor, haud dedignatus ſit vti communi menſa. Henrici cum laude meminit Innocentius Tertius in fauorabili illo diplomate, Guidittoni Eccleſiæ ſancti Feliciani Priori, ſuiſque canonicis fratribus directo, quo, donationi, ab Henrico Epiſcopo factæ perpetuæ durationis in hæc verba addit momentum.

Omnes penſiones, & bona, quæ vobis donauit, recolend. mem. Henricus Fulginenſis Epiſcopus, confirmamus. Ita diploma illud, vt in cancellaria Fulginenſis Epiſcopatus.

19. SIGEMANNVS Fulginenſis Epiſcopus, anno 1047. memoratur in ſententia ab Imperatore Henrico Secundo lata ad fauorem Bernardi Secundi Epiſcopi Aſculani contra Albaſiam. Iliceti, & Caratæ Baroniſſam.

20. ACTIVS ex Actia gente Fulginas, ſub Stephano Nono Pontifice, nobilis Fulginatium Epiſcopus fuit, quippe qui non modo gregi ſibi commiſſo cum laude, cumque morum maxima acceſſione præfuit, ſed vniuerſæ etiam Chriſti Eccleſiæ, vbi ſe dedit occaſio adiutrices manus porrexit. Siquidem in magno Lateranenſi Concilio Romæ ſub Nicolao Secundo celebrato 1059. inter quinquaginta quatuor Epiſcopos de Papæ electione, deque Berengarij Turonenſis circa Sacramentum altaris errore, vigeſimo octauo loco, grauiſſimè ſententiam tulit, vt in antiquiſſimo vaticano codice Conciliorum licet videre. Cæterum Actia gens, apud Fulginates in primis nobilis fuit, fortibus, ac ſapientibus viris fœta ſemper, in quibus non defuere tum ſanctimonia vitæ, tum inſigni doctrina viri præſtantes, vt B. Hieronymus ordinis Prædicatorum alumnus, vt alter ex eadem gente Epiſcopus, de quo poſtea ſuo loco dicemus, vt denique Duces, qui bello, paceque clari, toti Vmbriæ videbantur terrori eſſe, ſed tamen, vt nulla res ſub ſole perennat, ijs noſtris ferè diebus hoc eſt 1592. Fulginij ex orbitate poſterorum gens illa defecit, victura tamen per nomen, perque decora, quæ protulit, donec monumenta ſcriptorum liuidæ vetuſtatis morſus fœliciter deuitabunt. Stemmata Actiæ familiæ ſunt ea, quæ ſupra ſunt inſerta.

21. BONFILIVS de Bonfilijs, patria Auximates, profeſsione monachus Benedictinus, dignitate Abbas, gemina Præfectura clarus, S. Mariæ ſcilicet Storacenſis, ac ſancti Syluestri Fulginij, ob ſingulari vitæ merita, etiam eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus dictus eſt, ſub Septimo Gregorio an. 1078. Hic cum Fulginatem Eccleſiam mira dexteritate, & fructu ad 16. annos adminiſtraſſet, effudiſſetque propemodum opes in clerum, vt eius donationis condita inſtrumenta, in Fulginate adhuc archiuo exiſtentia ita loquuntur.

In nomine ſanctæ, & individuæ Trinitatis. Anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo ſeptuageſimo octauo, 3. die menſis Nouembris, per indictionem primam, regnante Domino Henrico Rege, Diuina tamen patrante clementia.

EGo Bonfilius Fulgineoſis Eccleſiæ Præſul pro remedio animæ meæ, ſucceſſorumque meorum concedo, atque in perpetuum confirmo medietatem clauſtri iam dictæ Eccleſiæ, cum horto, & extra foſſam ipſius horti parte in vna in gito, & medietate decimationis primitiarum offertionum, deuotionum, aut quidquid ibidem dederit pro viuis, & mortuis tibi Teutio . . . Priori ſucceſſoribuſque tuis, & Canonicis ibi in domo Canonicorum ſimul conuerſantibus, & Deo ibidem ſeruientibus, qui ibi conſtituti ſunt, vel forte inde hinc erunt, omnia enim vt dictum eſt, & quæ ad Altarium vtilitatem pertinent, exceptos ipſos denarios, qui pro incenſo ponuntur, ac omnibus verò ſicut iam dictum eſt, medietatem vobis concedo in perpetuum, & omnia, quæ in d. domo Canonicorum dederit pro viuis, atque mortuis, tibi dicto Priori, ſucceſſoribusque tuis, vel etiam Canonicis ibidem deſeruientibus in perpetuum concedo, atque confirmo. Concedo inſuper vobis viginti modiolorum terræ in deſignatis locis, videlicet, in Agello, & in Campo ſanctæ Mariæ, & in Coricolo, in Campo Oldodelco, & iuxta Pontem Cartonis molendinum vnum ædificandū cum omnibus ſuis neceſſarijs, & alium molendinum in Caſtro eiuſdem Eccleſiæ, cum omnibus vtilitatibus ſuis, & vnum caſinum ibidem iuxta molêdina, ex omni parte pedes duodecim, & quatuor modiola terræ infra Ciuitatem in duobus locis, & ipſum caſamentum, quod tenet Ioannes de Acettocha, & frater eius in Caſpello, & ipſum oliuetum de Caſpello, & de ipſa plebe de fileto duas partes vobis concedo cum omnibus redditibus ſuis, & Eccleſiam ſancti Anthimi de Cuſtino, cum omnibus redditibus ſuis, & tenimentum, quod tenuit Ioannes Hormaneus, & Saxo presbyter tenuete in Foltnia, & in alijs vocabulis, & quod Nero reddidit Petro Priori in Campo ſancti Anthimi, qui & modiolum vnum, & dimidium eorum tenuit Totheo filius Francius de Seipe, atque tenuit Gerardo de Azo in Staria, & in Campo S. Marini modiola xi. & in Campo ſanct Valentini modiola tres, & in Caſiolo modiola quinque, in Pertica longa modiola tres, & ad Samarraia modiola ſex, & in alio Certiolo modiola duo, & ſeptem modiola, quæ tenuit Ioannes presbyter in Dodiſco, in Certiano, in Rocennerio ad forca, ad Pegalonga in quart. . . & omnia, quæ ſuperflua ſunt in precarijs, quæ retinentur prædicta, ac prædicta Eccleſia, & quæ recentius tenuit, & Achstanus per quemcumque modum de pratarijs noſtræ Eccleſiæ homines nobis pro anima dederunt, vel quidquid modo de noſtro Epiſcopio retinetis concedo, atque in perpetuum confirmo tibi prædicto Priori, ſucceſſoribuſq; tuis non tamen tenere nolunt, ſed, vt cœleſte Deo propitiante eum Coepiſcopis meis mereat concedere patriam, &

A deſiderabilem patriam, & deſiderabilem vocem Domini mereat audire dicentis, Euge ſerue bone, & fidelis intra in gaudium Domini tui.

Igitur omnia, quæ ſuperius leguntur ſine omni contradictione ſemper tibi ſupradicto Priori, tuiſque ſucceſſoribus in eodem dominio Canonicorum eſſe concedo, & ſi aut ego, aut ſucceſſores mei hoc quod ſuperius legitur non defenderimus, infringere, vel dirumpere, quod abſit, tentauerimus, obligo me, & ſucceſſores meos componere auri optimi libras viginti tibi ſupradictæ Priori, vel ſucceſſoribus tuis, aut in ipſa domo Canonicorum, eſt decretum hoc in ſua maneat firmitate. Concedo namque tibi ſupradicto Priori, & ſucceſſoribus tuis . . . Eccleſiæ ſancti Abuodij, quia iam integram illam Petrus Prior acquiſierat à filijs Adam, & à ſuis conſortibus per conuenientiæ

B chartulam cum terris, & omnibus redditibus ſuis. Nam quicumque hoc quæ ſuperius legitur moleſtauerit, & magis, aut paruis rebus ſubtrahere voluerit, ſocium illorum eſſe non dubitet, de quibus tota Eccleſia quotidie deprecatur dicens, Deus meus pone illos vt rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem venti, & ſicut ignis, qui comburit ſyluam, velut ſi flammis incendat montes ita proſequaris illos in tempeſtate tua, & in ira tua contra Babileos proſequaris eos in tempeſtate tua, & in ira tua conturbabis eos Domine, niſi reſipuerint, & ſatisfaciant Eccleſiæ ſanctæ cui læſerunt.

Ego Bonfilius Fulginenſis Eccleſiæ Præſul hoc decretum a me factum ſubſcribere iuſſi.

C *Ego Guido presbyter, & Primicerius, & ego Giſlerus presbyter, & Ioannes presbyter, & Marco presbyter, & Vgo presbyter, & Martinus, & Feuzo presbyter in hunc decretum conſenſimus.*

Ego Rapezo Beninonmus filius in hunc decretum rogatus teſtis fui.

Ego Guido Captes filius in hoc decretum rogatus teſtis ſum.

Ego Marro Marronis filius in hoc decretum rogatus teſtis ſum.

Ego Rodulfus notarius ſcripſi, & confirmaui.

Vrbanum Secundum accepit ſub Goufredo Duce Bulione ſacram expeditionem moliti, Bonfilius ipſe, vt erat ad omne opus arduum egregiè animatus, inter cæteros nobiles Epiſcopos, qui illuc augendæ pietatis cauſa profecti ſunt, cum presbyte-

D rorum ſatis decente Senatu, in Orientem iter arripuit, vbi, cum qui illum ſequuti fuerant, eorum deceſſiſſent plerique ipſe propemodum ſolus relictus, ſolitariam vitam, incognitus mundo, cognitus Cœlo per quindecim fere annos omni labore, ærumnaque exercitum conſtanter exegit. Interim, per Italiam, perque Orientem crediderunt multi, fato iam illum fuiſſe defunctum, valuitque adeo fama illa exerrans, vt Pontifex ipſe, Andream Fulgioatem, cuius abſens Bonfilius Vicaria opera vtebatur in ſacris, de mortuo, vt putabatur, ſuffecerit, ſed cum non multò poſt ex diuino inſtinctu in Italiam reuertiſſet, aduolutumq; Pontifex ad oſcula pedum beatorum cogere velle videretur, vt ad Fulginati Eccleſiæ clauum rediret, haud quaquam impenſius deprecanti aſſenſus eſt, ſed moderata oratione ſucceſſore ſuo laudato, cum mu-

munere Epiſcopali vltro abijſſet à ſatis habuit, in ſuo olim ſanctæ Mariæ Storacenſis cœnobio latere, vbi ſolitariæ vitæ munia iterum deuotus impleret. Itaque cum illo annuente Pontifice, peruenisſet, ſatis amplum, explicatumque compurum inuenit, in quo illa ſua prò Chriſto perpetiendi labores, exultaret cupido. Itaque cum omnia, quæ ſibi aduerſa obuenerant, ferendo æquanimiter ſuperaſſet, ab Abbate ſuo tandem obtinuit, vt in Cinguli iugis, conſtructo tugurio, eremiticam vitam ſibi liceret traducere, vbi cum diu laboribus ieiunijſque exercitus vſque ad ſeptuageſimum quintum annum piè, ſancteque vixiſſet, tandem languente animo euolauit ad Cęlum die 27. menſis Septembris anno 1115. tumulatuſque in eodē ſacello iuxta quod mire ad Dei gloriam, animorumque iucunditatem, & fructum fuerat operatus. B
Latuit cum eiuſdem corpore ad multos annos ſancti ſepulchrum, donec ipſo reuelante infirmo, qui eius ope ſalutem fuerat conſecutus, à B. Syluestro ordinis ſancti Benedicti alumno, qui poſtea Syluestrinorum Pater extitit, honorificentiori templo, in honorem ſancti Bonfilij à ſe conſtructo exceptum eſt, qui Goſalinus Syluester, non modo ſanctas reliquias honorificentius exornauit, ſed eiuſdem etiam præclerè geſta literis conſignauit ad perpetuitatem.

Floruit huius tempore Mainardus ex ordine Caſinenſi ſanctiſſimus monachus, qui ſibi à Bonfilio Epiſcopo facta poteſtate, acceptaque tanquam filius à parente benedictione, celebre ſanctę Crucis ædificauit cęnobium, in territorio Fulginatenſi anno 1080. quod hoc tempore Saxonium cęnobium vocitatur ab omnibus. C

Trincia gens Fulginas in eo monaſterio opibus augendo maximè enituit, cuius alumni tunc Comites Opelli erant, poſtea etiam ipſius Fulginij Domini. Hoc deinde cęnobium adeo opibus, moribus monachorum adauctum eſt, vt multorum monaſteriorum eiuſdem inſtituti caput extiterit.

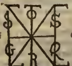
Quoniam verò, cum de Bonfilio ſupra narrare inſtituiſſemus, incidit de eiuſdem in ſuum clerum liberalitate memoria, cum qua per idem tempus Henricus Imperator viſus eſt decertaſſe, haud hoc loco prætertire viſum eſt, eiuſdem Principis in eundem clerum munificentiam, qui fauorabili diplomate clerum illum donauit, vt vel ipſius opes augeret, vel iam adauctas tueretur impenſius, quod cum eiuſmodi rationis ſit, vt Principum illorum D temporum munificentiam, iterumque Eccleſiaſticorum tales fuiſſe mores, qui illam demerere poſſe videantur, maximè declaret, placuit hic ipſiſſimis verbis illud exſcribere quando iam eius commemoratio, noſtræ huic narrationi minimum obfutura videatur.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis eius . . .
Henricus, Dei gratia, Romanorum Imperator,
& ſemper Auguſtus.

IESV Christi Diuino honore perculſus, quatenus animæ noſtræ remedium profuturum ſperet. Nos quidem iuſtæ petitioni acquieſcentes interuentu Bruchardi venerabilis Lauſanenſis Epiſcopi Canonicæ ſancti Fæliciani cum Congregatione, cui nunc Prior Textius adeſſe videtur, vel qui pro tempore ſucceſſor adfuerit cum rebus omnibus mobilibus, & immobilibus, quæ videntur modò habere, vel quæ a fidelibus quocumque modo iudicatæ, vel legaliter donatæ eidem Eccleſiæ in Comitatu Fulginenſi, ſiue extra poſitæ fuerunt in noſtra defenſionis poteſtate ſuſcipimus, atque gratuita pietate ſub noſtræ tuitionis . . . corroborantes ſancimus; quocirca notum ſit omnibus noſtris, ſanctæque Eccleſiæ fidelibus, non minus futuris, quam præſentibus, quod nullus Archiepiſcopus, Marchio, Dux, Comes, Vicecomes, neque aliqua magna, paruaque perſona poſſint aliqua prædicta Eccleſiæ ſcilicet ſancti Fœliciani Canonicæ cui Textius Prior nunc adeſt, vel ei, qui pro tempore ſucceſſor fuerit, eiuſdemque Canonicis Deo ſeruientibus, cum omnibus ſupradictis rebus integris audeat imponere contrarietatem: nemo verò eorum pār placita ventilare, vel inquietare præſumat, ſed liceat prædictæ Eccleſiæ Canonicæ, cum omnibus ſuis mobilibus, & immobilibus rebus ſibi iuſtè, & legaliter pertinentibus cū Textio Priore, vel cum illis, qui pro tempore fuerint . . . arbitris omnia legitimè peragere nemine aduerſariorum obſiſtente, largimur etiam, atque confirmamus eiuſdem Eccleſiæ Priori, vel ei, qui ſucceſſor fuerit, vt habeat poteſtatem ſuos liberos homines, ſuoſque commiſſos iudicare ſecundum legem, & iuſtum arbitrium corripere, abſque alicuius contradictione, & quia quidquid pars publica ſperare potuit de publicis rebus omninò Canonicę præfatæ, eiuſque Prioribus, ſuiſque largimur ſucceſſoribus, atque donamus omnium hominum cōtradictione ſemota. Si quis autem huius noſtri præcepti tenorem frangere tentauerit, ſciat ſe auri optimi libras centum componere medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem ſancti Feliciani Canonicę, & Textio Priori, qui nūc ibi eſt; ſuiſque ſucceſſoribus, tamen nihilominus deſcriptio iſta firma, & ſtabilis in perpetuum habeat.

Quod vt verius credatur, & per omnia ſemper certius noſtri ſigilli impoſitione infra corroborari iuſſimus anno Dominicæ Incarnationis 1082. indict. 5.

Signum D. Henrici Regis.

Quarti inuicti

Ego Burchardus Lauſanenſis Epiſcopus.

22. ANDREAS Fulginas, cum ex vano fama vulgaſſet Bonfilium in Oriente fato ceſſiſſe, ex generali Vicario, in eiuſdem thronum, clero ſuffragante, ſubuectus eſt ann. 1099. cuius electio, vt rata eſſet, Paſchalis II. fauorabilibus literis effecit, aſſeruitque eidem iterum Epiſcopatum Paſchalis, cum in Italiam reuerſus Bonfilius ex ſolitariæ vitæ amore id munus, quod ſibi iterum Pontifex deferebat vltro depoſuiſſet; gratulatuſque

ſatum, bonum cingulum friſatum, pulchrã ſtolam, cum manule, optimam tunicam cum dalmatica, & planetam friſatam, cum tali friſo, quod Dominus Cardinalis emerat in Colonia pro nouem marcis de argento, optimam thiaram friſatam ſuper altare pulchra ſandalia cum caligis, bonum ſaldeſtorum. Secundam oblationem Dominus Ioannes de Ceccano obtulit, videlicet chartam libertatis, quam ipſe manibus ſuis ſupra ſæpè nominatum altare poſuit, taliter ſcriptam.

In Nomine Domini: Anno Dominicæ Incarnationis M. C. XCVI. Pontificatus Domini Cæleſtini Tertij Papæ anno vj. indict. xiv. menſe Iulij die xxiv. Hac die Ego Ioannes de Ceccano in præſentia Domini Iordani Cardinalis ſanctæ Pudentianæ cariſsimi Patrui mei, & venerabiliũ Epiſcoporum Berardi Ferentinatis, Petri Signini, Ioannis Anagnini, Taddæi Alatrini, & Oddonis Veruleni, Tedelgarij Terracinenſis, & multorum hominum totius campaniæ, & maritimæ tam clericorum, quàm laicorum inductus amore diuino, & prò redemptione animæ meæ, atque meorum parentum præteritorum, præſentium, & futurorum: concedo Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumine, & Domino Landulpho dilecto Abbati eiuſdem Eccleſiæ, & vniuerſæ familiæ eius, tam clericis, quam etiam laicis præſentibus, & futuris plenam, & perpetuam libertatem, abrenuntiando dare malo vſui, & omnibus exactionibus, & ſiquis prò quocumque crimine cõmiſſo ad Eccleſiam iſtam confugerit, nec Ego, nec ſucceſſores mei, per me, vel per miniſtros meos, ei dum ibidem fuerit, nec violentiam aliquam nec iniuriam inferemus, niſi in mortem meam, meorum hæredum, vel in proditione caſtrorum meorum, vel in combuſtione caſtrorum ipſorum fuerit machinatus. De ordinatione clericorum, & deſtitutione me nullatenus intromittam. Si vero clericus, aut laicus eiuſdem Eccleſiæ in aliquo offenderit, Abbas cum clericis in eorum capitulo cogent ipſum ad iuſtitiam exhibendam, ſaluo iure patronatus. De conſilio igitur communi Domini Iordani Cardinalis, & omnium Epiſcoporum; & conſenſu Domini Ioannis de Ceccano inſtitutum eſt, vt quæcumque contra hanc conceſsionem fecerint, vinculo anathematis innodetur, & partem cum Dathan, & Abiron habeat. Ad maiorem itaque cautelam, ne quod factum eſt diuturnitate temporis in obliuionem veniat, presbytero Benedicto dilecto Notario id ſcribere mandauimus, & chartam ipſam fecimus ſigilli noſtri munimine inſigniri.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati, & Clericis ſanctæ Mariæ de flumine de Ceccano, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Iuſtis petentium deſiderijs dignũ eſt nos facilè præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente, complere. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras, & eccleſiam ſanctæ

A *Mariæ de flumine, in qua diuino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis, quam mundanis, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis dante Domino poteritis adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus; ſpecialiter autem ſancti Stephani, & ſanctæ Mariæ eccleſias cum omnibus tenimentis, & pertinentijs ſuis, foreſtam iuxta eccleſiam ſancti Stephani, & de capite pontis de prato, & de tineis molendina, vineas iuxtà eccleſiam ipſam, & aliam quam emiſtis in loco, qui appellatur Marana, redditus, decimas, oblationes, homines, hortos, & poſſeſſiones alias, ad veſtram eccleſiam pertinentes, ſicut hactenus iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos eidem eccleſiæ authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus; libertates quoque, & immunitates, nec nõn & exemp-*
B *tiones ſæcularium exactionum à dilecto filio nobili Ioanne de Ceccano, tam piè, quam, prouidè vobis, & eccleſiæ veſtræ conceſſas, ſicut in eiuſdem nobilis authentico perſpeximus contineri, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas decernimus inſerendum. In nomine Domini, an. Dominicæ Incarnationis 1196. Pontif. Domini Cæleſtini Tertij Papæ anno ſexto, indictione decimaquarta, menſe Iulij, die 24. Hac die ego Ioannes de Ceccano &c. vt ſupra. Nulli ergo &c. Datum Soræ 18. Kal. Septembris, Pontificatus noſtri anno undecimo.*

Deceſſit autem Berardus 1203. 11. Kal. Febr. ſepultuſque eſt in Cathedrali, ex eadem chron, eidem ſcribit Innoc. III. anno 5. ep. 73. fol. 20. Datum Laterani 5. id. Auguſti.

19. ALBERTVS Longus Canonicus Ana-
C gninus, familiaris, intimuſque amicus Innocentij Tertij, dum priuata fortuna vteretur, ab eodem Pontifice tum meritorum, tum amicitiæ ergo Ferentinus Epiſcopus adlectus eſt 2. Kal. Iunij, anno 1203. Ad eumdem idem Innocentius literas dedit anno 13. ex regeſt. anno 1209. in eccleſia ſancti Iacobi ad pontem Ceccani. Altare conſecrauit noſter Albertus, vt in eadem notatur chronic. hiſce verbis.

IN Nomine Domini, amen. Anno Dominicæ Incarnationis MCCIX. Pontificatus Domini Innocentij Tertij Papæ, anno eius xij. Kalend. Maij. Hac die conſecratum eſt altare eccleſiæ Beati Iacobi Apoſtoli, quæ poſita eſt iuxta pontem Ceccanum per manus Domini Alberti Epiſcopi Ferentini. De reliquijs ſanctorum Apoſto-
D *lorum Philippi, & Iacobi, ſancti Stephani Prothomartyris, ſancti Nicolai confeſſoris, B. Blaſij martyris, ſanctæ Barbaræ Virg. & ſanctorum mart. Chriſanthi, & Dariæ, & ſociorum eius, Eleutherij Epiſcopi, & martyris, Ambr. Mart. Pontiani mart. Marcellini, & Petri & aliquorum, quorum nomina Deus nouit. Et ego Albertus de Dei miſericordia confiſus, & meritis glorioſæ Virginis Mariæ, & Beatorum Apoſtolorum, & Sanctorum martyrum Ioannis, & Pauli, atque, ambr. & omnium Sanctorum, omnibus, qui ad prænominatam eccleſiam in huius conſecrationis die cum deuotione, & reuerentia venerint ad rogandum Deum pro remiſſione peccatorum de iniuncta ſibi pœnitentia quadraginta dies, & quartam partem venialium relaxamus per Chriſtum Dominum noſtrum. Et hanc chartam noſtri ſigilli munimine confirmamus.*

IA-

20. IACOBVS, anno 1276. cum Gothifredo A
Epiſcopo Taurinenſi à Ioanne XXI. legatus eſt ad Michaelem Conſtantinopolitanum Imperatorem, ab eoque honorificè exceptus, perfectis rebus, tum ad voluntatem Ioannis, tum ad votum Nicolai Quarti, qui ei ſucceſſerat, imperatorijs fauorabilibus ſuffultus literis, redijt propemodum triumphans ad aulam, ex reg. vatic. Nicolai Quarti. obijt anno 1297.

21. LANDVLPHVS dictus Rubeus Bonifacij Octaui capellanus, ab ipſo eligitur in Epiſcopum Ferentinenſem defuncto Iacobo, ann. 1297. 4. Kal. Aprilis, ex regeſt. vatic. ep. 147; fol. 31. an. 4. Hunc Bonifacium Octauum ad Vmbriæ Ciuitates pro reſtituenda inter eas pace delegat, qui Eugubinos Callienſibus, Foroſempronienſes Senogallienſibus populis conciliauit. Eugubium factio- B
ne Gibellinorum à Pontifice diſcedens cœpit, & reuocauit ad obedientiam ſanctæ ſedis: pax etiam eo iubente inita inter Vrſum Vrſinum, & Comitem ſanctæ Floræ, inter Vrbeuetanos, & Tudertinos, Deo eo Ioannes Vuilfridus Anglus Monachus Benedictinus, vir doctus, & eruditus in vita Bonifacij Octaui nondum edita, quem male Richardum appellat. Fato functus eſt noſter Landulphus anno 1303. ex regeſt. vatic.

22. PHILIPPVS electus a capitulo confirmatur à Ioanne XXII. anno 1318. die 18. Kal. Ianuarij ex reg. vatic. Apoſtolicæ Cameræ debitum penſum pollicetur anno 1319. die 8. menſis Febr. ex lib. prouiſionum Prælatorum Geſſit hic pro inſignibus Leonem rapantem.

23. MATTHÆVS electus Epiſcopus Ferentinus anno 1344. die 20. menſis Iulij ex eod. lib. C

24. PHILIPPVS, obijt 1350.

25. PETRVS Rugerij, ex Canonico Cathedralis, electus anno 1350. non. Nouemb. defuncto Philippo, ex reg. Apoſt. ep. 295. fol. 145.

26. DIONYSIVS creatus Epiſcopus 1372. ex eodem lib.

27. IOANNES à Clemente Septimo Antipapa anno 1389. in Ferentinam ſedem intruſus eſt, contra Albertum legitimum Paſtorem, ex eod. lib.

28. ALBERTVS, creatus eſt ab Vrbano VI. vero Pontifice anno 1389. Hic propter potentiam partium Antipapæ Clementis, ad adminiſtrationem ſibi creditæ Eccleſiæ ægrè peruenit, peruenit tamen, ibique deceſſit anno 1392. ex cod. lib. D

29. IOANNES Bonifacius, Panella dictus, Caietanus primum Canonicus, deinde Vaticanæ Baſilicæ, à Bonifacio Nono declaratus eſt Epiſcopus anno 1392. non. Kal. Maij, Principum Apoſtolorum Altariſtæ munere functus eſt, ſacroque Palatio cuſtos adhibitus, Gubernatorque titulorũ Cardinalitium, qui vacabant, aſcitus. Ad Eccleſiam deinde Corcynenſem translatus eſt, mox factus Archiepiſcopus Dyracenſis in Sclauonia, anno 1395. demumque Caputaquenſem Eccleſiam obtinuit, de quo infra.

30. NICOLAVS Sacræ Rotæ Auditor, à Bonifacio Nono electus eſt anno 1395. die 21. menſis Maij. Hic deinde exutus dignitate eſt in Concilio Piſano ab Alexandro V. quod partes Coriarij à Conc. depoſiti peruicacius videretur fouere.

31. ANGELVS, ex Nicolai depoſitione, factus eſt Epiſcopus Gregorio XII. ſedente anno 1409. qui, & ipſe deinceps illo honore ſpoliatus eſt.

32. GREGORIVS, cum moraretur Caietæ honore exutus, cum XII. Gregorio, cuius partes conſectabatur, cum alijs Epiſcopis atteſtationem quandam à Raguſco Cardinali factam, de quibuſdam Sanctorum reliquijs, ſubſcribit, vt ſupra videre eſt in Epiſcopis Tuſculanis.

33. Fr. SIXTVS è Ferentino, ordinis Minorum, ſuæ patriæ Epiſcopus adlectus eſt an. 1409. die 9. menſis Auguſti. Obijt anno 1435.

34. Fr. ANTONIVS Buccabellus Romanus, ordinis Minorum, ab Eugenio Quarto creatus anno 1436. die 13. menſis Februarij per obitum Sixti: Romæ deceſſit anno 1445. ſepultuſque eſt in Aræ Cœli templo ad pauimentum, vbi cum eiuſdem leuiter marmori inſculpta gentilitia Buccabellæ gentis inſignia duo erecti Leones inuicem ſe intuentes ſpectantur cum hoc epitaphio.

Hic requieſcit Reuerend. in Chriſto Pater
D. Antonius de Buccabellis de Vrbe Epiſcopus Ferentinus, fr. ord. Minorum, vita, & doctrina virtute ornatus, qui obijt anno D. M. CCCC. XXXXV. menſis Ianuarij
xxiv.

35. Fr. IOANNES, xenodochij ſancti Spiritus Præceptor in ſaxia ſublectus eſt Epiſcopus anno 1445. prid. id. Februarij. Deceſſit autem 1453.

36. ANDREAS Laurentius Anagninus, demortuo Ioanni ſuffectus eſt à Nicolao Quinto anno 1453. 9. die menſis Octobris. Crederim hunc illum Ferentinatem Epiſcopum eſſe, quem cum Epiſcopo Saſſaritano, multiſque alijs Prælatis, in ſtatione Romana turbulentum mare abſorbſit, anno 1473.

37. PETRVS de Fruſtra factus eſt Epiſcopus, anno 1498. die 4. menſis Maij, Alexandro Sexto ſedente. Romæ è viuis ſublatus eſt 1499. menſe Septembris.

38. FRANCISCVS Philipperius Romanus, S. Petri Canonicus, electus an. 1499. 2. die Octobris, vir vtique inſignis, cuius opera in diuerſis, trepidiſque legationibus ſanctæ Apoſtolicæ ſedi vbique, & ſemper præſto fuit, ac ſi vnquam alius in illa præcipuè ſe conſultiſſimè geſſit, cum nomine Iulij Secundi Pontificis Maximilianum Imperatorem contra Ludouicum Galliorum Regem ad bellum exciuit. Per decem ipſos annos Ferentinam rexit Eccleſiam, ſed abſens plerumq; quippe cuius opera contineuter vterentur Pontifices. Deceſſit Romæ anno 1512. die 15. menſis Martij, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo, vbi eius in candido marmore ſpectatur ſepulchro, quod Imperialis Aquila, duobus roſtris armata, Philipperiæ gentis præclarum inſigne decorat, cum hoc epitaphio.

D. O. M.
Franciſco Philipperio Romano Epiſcopo Ferentinati, ad Maximilianum Imperatorem magnis de rebus fæliciter miſſo. Piceni multos annos Prolegato integerrimo.

Vixit annos lij. menſ. vi. dies xiij. Marius fratri ſanctiſſimo, & B. M. P.

40. TRANQVILLVS de Macharatijs de Leonibus, Canonicus ſanctæ Mariæ Maioris, electus 1510. die 16. menſis Decembris. Deceſſit 1548. 6. Aprilis.

41. SEBASTIANVS Pighius è Regio Inſubriæ, antea Aliphanus Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt 1540. die 3. menſis Iunij, annò verò 1550. Sypontinus Archiepiſcopus effectus eſt, Iulio Tertio ſedente, à quo etiam declaratus eſt Cardinalis, Adriæque Epiſcopus, de quo alibi plura.

42. Fr. DIONYSIVS de Robertis ordinis Seruorum Sebaſtiano ſuffectus eſt 1550. die 30. Maij, qui poſt quatuor annos, eidem anteceſſori ſuo in Sypontinum Archiepiſcopatum ſucceſſit, de quo alibi.

43. Fr. AVRELIVS de Theodaldeſchis Ferentinus eques Hieroſolymitanus, Iulij Tertij Papæ affinis, patriæ obtinuit Epiſcopatum 1554. poſtrema die menſis Aprilis, Iulio Tertio ſedente. Diu ſuperſtes fuit, effœtæq; ætatis deceſſit 1584.

44. SYLVIVS Galaſſus creatus eſt an. 1584. die 3. Iunij. Deceſſit 1591.

45. HORATIVS Ciceronus, Soranus, primus Epiſcopus, huc tranſlatus eſt die 31. Iulij, anno 1591. Deceſſit 1603.

46. FABRITIVS Campius Neapolitanus, Ferentinati præfuit Eccleſiæ anno 1603. die 7. menſis Aprilis. Eſſe autem deſijt inter mortales anno 1605.

47. DIONYSIVS Morellus Romanus Campio ſucceſſit anno 1605. die 3. menſis Auguſti, à Paulo Quinto electus, ſub quo etiam vita deceſſit anno 1612.

48. EMNIVS Philonardus Romanus, Philonardi Cardinalis conſobrinus, ſublectus eſt die 19. menſis Nouembris. Viuit adhuc, paratamque aduerſum ſe incredibilem expectationem habet probitatis.

FVLGINATENSES EPISCOPI.

FVlginea Ciuitas Vmbriæ, Romanorum nobile, ac perantiquum municipium, & Præfectura fuit, grad. long. 42. lat. 29. Pto. apud Appianum lib. 4. ciuil. bell. Fulcinum dictum. Hoc oppidum à Peruſia abeſt 190. ſtadijs. In antiquo Itinerario Hieroſolymitano, Fulginij, plurali numero legitur. Inde Fulginatenſes oppidani pleriſque ſcripto-

A ribus dicti, Plin. lib. 3. cap. 14. Horum etiam meminit Cicero in oratione pro L. Cornelio Balbo L. Vareno, ac pro M. Varrone *Fulginates viros valde religioſos fuiſſe affirmans*. Hæc Ciuitas olim muris protecta ſatis ſplendida, opulentaque habita eſt, deinde vt fortuna belli, temporaque tulere muris cauta, variantis fortunæ poſteritati exemplum præbuit, vnde de ea Silius Italicus.

patuloque iacens ſine mœnibus aruo
Fulginia.

Iterumque ſupracitatus Appianus . . . . appellat, quaſi imminutum quoddam, & ignobile oppidum, cuius deinde paulatim excidium Fori Flaminij, à Luitprando Longobardorum Rege, anno ſalutis 740. ſolo æquati, ruinæ refecerunt: eodemque ferè tempore Fulginatenſes, qui non

B procul à Tuderto fixerant ſedem, eam vrbem ceperunt incolere, muriſquè vallatam, ex Fori Flaminij, cæterorumque circumadiacentium Pagorũ reliquijs ad eam, quæ nunc ſpectatur, magnitudinem produxere ann. 1291. Fulginatenſes primum Populo Romano paruerunt, deinde graue Gothorum iugum acceperunt, eiſdemque deuictis Longobardi ſcripſere leges; poſtea Duces Spoletanos ſenſere Dominos, tum gentis Trinciæ ab an. 1305. vſque ad 1439. tirannidem pertulere, cuius gentis denique excuſſo frænò, ad lene ſummorum Pontificum iugum rediere, ſub quo, poſt Spoletanos Duces, per aliquot antea annos opima pace floruerunt, adeoque hoc tempore florent, vt planè demutare Dominos dedignentur. Ciuitas totius Vmbriæ ferè media eſt, quippe quæ inter Spoletũ,

C Aſſiſiumque in lata, lætaque frugibus valle ad iucunditatem exurgat, exigua illa quidem, ſed nundinis frequens, mercaturaque illuſtris, præſertim earum rerum, quæ ex ſaccaro in varijs generis bellaria efformantur; itaut iam olim vulgi facetijs, *Fuligno dalle ſtrade inzuccherate*, paſſim vocetur. Adeo verò cum varijs artibus, fortibus viris fęta eſt, vt aliquando Longobardos, vbique gentium penè victores acriter, inuictæque à muris depuliſſe narrentur. Paulo autem Apoſtolo verbum Dei per Vmbriam enuntiante, Fulgineis lux Euãgelica auſpicatis affulſit; eiuſque prædicationis famæ, conſtantique traditioni hactenus fidem fecerunt, cum templum, quod non longè ab Vrbe, pietas Fulginatium eidem Apoſtolo poſuit; tum etiam gratia ſanitatum, quam idem Paulus præcipuè cuidam

D Cancellij gentis Hoſpitiſue, eo nomine Hoſpiti gratias relaturus, traditur conceſſiſſe. Hic Pagus eſt quinto ab Vrbe Fulginio milliario diſtans. Ibi ergo cum Paulus, eius gentis prouecturus ſalutem diuerſaretur, non modo familiam illam totam, à qua humaniſſimè habebatur, ad Chriſti fidem perduxit, ſed etiam eidem poteſtatem in poſteros duraturam dilargitus eſt, vt ſub charta quadam precationum formula torminibus iſchiadicis ſalubriter mederentur, Eius gentis alumni ea medendi facultate vbique, & ſemper fæliciter vſi ſunt, donec aliquando tandem M. Antonium Bizzonum Romanum Fulginatem Epiſcopum ſuſpicio cępit, illis præcationibus aliquid ſubeſſe, quod ſuperſtitionem oleret. Itaque inhibitione cauit, ſiue ne latius ſerperet, ſiue vt tolleretur in totum. Cæte-

rum

cum non multò poſt, iſchioda, ipſe correptus eſt, interque dolorea memor Apoſtoli, memor gentis, cuius pietatem ex inſpicione traduxerat, ad vtriuſq. opem implorandam ſanandus accurrit. Legitur illi ea more prærati ſunt, hic repentè conualuit, eiurataque incredulitate, & Apoſtoli virtutem ſanitatum veneratus eſt, & deinceps cum cæteris haud dubitauit, Paulum in ea prouincia Chriſti fidem plantaſſe, cuius ad cæterorum ſalutem gratia ſanitatum, adhuc in ea gente, illibata duraret. Quod autem per totam Vmbriam plãtauerat Paulus, hoc ipſum deinde ſanguine penè ſudore, Britius, Criſpoldus, Herculanuſque Principia Apoſtolorum miſſu, eiuſdem non degeneres ſanè filij, vberrimè irrigarunt, & Criſpoldus quidem Fulginates excoluit; cum interim Britius ad tantundem operis immoraretur Spoleti, vbi cum ſæuiente Nerone diriora vincula, carcereſque perpeſſus fuiſſet, Petri Apoſtoli interuentu, illis diuina ratione diſcuſſis, ab eodem Apoſtolo totius Vmbriæ Archiepiſcopus dictus eſt, qui Criſpoldum viciſſim inauguratum Epiſcopum Fulginium miſit: alioſq; deinceps, alijs Vmbriæ Oppidis ver: Apoſtolicos viros attribuit, vt quaſi vndiquaque procerioribus extenſis ramis tenella fides Chriſti protecta, nimio perſecutionum ardore non poſſet aduri.

Igitur cum Apoſtolorũ Princeps fidei Chriſtianæ in Vmbria tum ipſi per ſe, tum per promptiſſimos, ac ſanctiſſimos Duces fundamenta ieciſſent, non modo ibi altas radices egit, ſed Præſulum deinde ardore adeo creuit in palmites, fructuſque tulit vberiores, vt Farneſiæ gentis columen illud ſe Romanorum Pontificum decus Paulus Tertius Fulginatenſem Eccleſiam, Chriſtianæ Religionis Seminarium Romanæque Eccleſiæ ſacrarium, honoris gratia appellare ſoleret. Primarium Templum in quo Ciuitatis Antiſtites, ſibi ſedem fixere, quod nos ſummam Ædem vocamus, cum ipſius religionis incunabulis, fundatum eſt, ac ſanctorum Ioanni Baptiſtæ, Fœliciano Epiſcopo, Florentioque Confeſſori, Fulginij diuis tutelaribus conſecratum.

In eo tria digniora munera ad Hierarchium decus effulgent, Prioratus, Decanatus, & Archipresbyteratus. Quibus ſexdecim ordinarij Canonici ſubſunt, pone quos ſex ſupernumerales ſequuntur: cum iterum minorum gentium triginta Sacerdotes, nos cappellanos vocamus, ad ſacrificia frequentanda haud ignobilia ſtipendia alant; tum ſuccentores, cumque ſuis magiſtris Chorales Pueri ita munus ſuum adimplent, vt diuino cultui promouendo, nil videatur poſſe fieri exactius. De Fulginio Ciuitate, de Eccleſia, deq. eiuſdẽ Epiſcopis ſatis fusè cõmemorat Ludouicus Iacobillus nobilis Fulginas amicus noſter cõmemorabitq. planius, & plenius in annalibus Vmbriæ, quos ad gloriam illius gentis, hoc tempore vbere ſtylo procudit: cuius ſtudio diligentia, liberalitateque noſtra hæc de Fulginio qualiſcumque narratio creuit, quam deinde ad aliorum ſcriptorum cotem, iudiciumque, vt potuimus, expediuimus.

1. CRYSPOLDVS, ſiue CRYSPOLITVS Hieroſolymitanus, vt vocant alij, meritò primus Fulginij Epiſcopus dicendus eſt, quando in eam Vrbem fidem à principibus Apoſtolorum acceptam primus inuexit. Tametſi autem, alij Vectoniæ, alij Nucerinum vocent Epiſcopum; minus tamen hoc ipſum admirationis ijs commouebit, quos primigeniæ illius Chriſti Eccleſiæ mos, haud omninò latuerit. Siquidem cum ea Chriſti exordia non vſque quaque operarijs abundaret, fiebat, vt vnus, idemque cuius pietas perſpecta eſſet, ad plures deinceps Eccleſias prædicationis gratia deſtinaretur: illæque ſine conuerſionis inde auſpicaturæ nobilitatem, ſiue memori menti, gratoque animo in authorem ſuæ ſalutis futuræ, illum ipſum ſuum Apoſtolum, Epiſcopumque appellarent; quod ſancto Romulo Feſulanorum Apoſtolo eueniſſe credendum eſt, cuius Apoſtolatu Bergomates, ac Brixiani ſoleant hoc tempore æquè ac Feſulani gloriari. Maneat igitur Cryſpolitum à Principe Apoſtolorum Fulginium primùm fuiſſe directum, mox à Britio totius Vmbriæ Antiſtite fuiſſe ordinatum Epiſcopum anno 58. nòn modo Fulginij, ſed etiam aliorum locorum, in quibus, in euocandis ad Chriſtum gentibus ſtrenuè inſudauerat; ac proinde nil mirũ eſſe, ſi è Vectonium, Nuceriaque non ſecus ac Fulginates, eiuſdem Apoſtolatu velint condecorari. Hic igitur ille Cryſpolitus eſt, qui fidei ardore ſuccenſus, non modo Fulginij, ſed etiam per totam Vmbriam adhortatione, exemplis, miriſque diuina virtute patratis, genti illi diſcuſſit errorem tenebras, Euangelij lucem aperuit. Quæ ne deinde teperet, Templum Deiparæ foris portam, vt tunc vocabant dedicauit; quod deinde noua laxitate murorum concluſum intra portam cæptum eſt appellari. Sed & Petro Apoſtolorum Principi, ac in fide magiſtro, iam nobili martyrio coronato Templum erexit, quod hoc tempore, vetuſtate collapſum Diui Caroli, recenti ædificio incolæ adiunxerunt. In miris autem, quæ per illum operatus eſt Deus; ea narrantur præcipua, gentilem ſcilicet quendam antea mutum, ad eius imperium ſubito expleuiſſe linguam, inque Dei laudes effuſum Baptiſmali aqua ab eodem fuiſſe dilutum; Tum Valeriano Præfecti Nepoti cum baptiſmali gratia, ita crus fractum integrum reſtituiſſe, vt nullus deinceps ex fractura dolor ingredientis falleret greſſus. Eripuit præterea Vincentium, Baruntiumque bubulcum, quos Auſterus Pręfectus inaudito crudelitatis genere lupis deuorandos obiecerat. Quamobrem, vincula, carceres, atque ad ſupremum propemodum ſpiritum flagella perpeſſus eſt; cum, eodem tempore quidam nomine Artianus ad eiuſdem orationis virtutem, apoplexiam, quæ illum miſerò corripuerat, fœliciter fuiſſet eluctatus. Itaque cum multorum genera tormentorum demum fuiſſet expertus, nec tamen ſemel profeſſam fidem demutaret, cum Baruntio tandem in ardentem fornacem iniectus eſt, ſed ad diuinum imperium, propemodum frigeſcente igne, cum inde euaſiſſent illæſi, Baiuntius cum Teuſilla Cryſpoliti ſorore, ac tormentorum ſocia capitali ſententia punitur: ipſe verò ad imperialem, vt vocant, Caſtrum deductus, anno ſalutis 93. die verò 12. Maij, Domitiano imperante, ſecatur medius, integra deinde, cumulataque palma martyrij potiturus in Cælo. Eius corpus Vectonij ſub altari maiori Templi eius nomini

mini

mini conſecrati honorificè requieſcit; ibique tanquam Epiſcopum, ac Protectorem Vettonij, nuncupatus pro neceſſitate votis, venerantur fideles. Quoniam verò duo Vettonij Epiſcopi, eodem nomine Cryſpoliti ſunt appellati, error inde exortus, multos tranſuerſos egit, vt vtriuſque vitas, geſtaque confunderent, ſed multorum annorum ſpatium, quod intercurrit vtrumque facilè errorem apud cordatos diſcuſsit: ſicut etiam nuperus quidam ſcriptor, duos fuiſſe Britios, duoſq. Herculanos animaduertit, ne ad eoſdem erroris ſcopulos adhæreſcerent imprudentes, cui nos etiam meliori occaſione, & ordine, hoc eſt, cum de ipſis loquemur, ſubſcripturi ſumus. Meminit Cryſpoliti Ferrarius in ſanctorum Italorum cathalogo, additque Vettonij, Peruſiæque adhuc extare Cryſpolytorum familias, quæ ab eo ſancto Epiſcopo, de quo hactenus locuti ſumus, ſuam ſe trahere nobilitatem glorientur.

2. BRITIVS autem Cryſpolito rebus humanis exempto, non modo Spoletanam, ſed Fulginenſem, Vettonianam, Nucerinamque, cum animarum iucunditate, & fructu vt verè Paſtor gubernauit Eccleſias, ac piè, ſanctèque poſt glorioſum curſum laboris Spoleti defunctus eſt, ſepultuſque in Baſilica ſancti Petri, quam in honorem eiuſdem Apoſtoli propè Spoletum condiderat. Sed de eo plura, cum de Spoletanis Præſulibus erit nobis inſtituta narratio. Cæterùm Fulginates, vt fidem facerent poſteritati Britium ſuæ Ciuitatis dominum ius aliquando dixiſſe, in Epiſcopatus maiori aula inter cæteros Præſules voluerunt illum extare depictum, ſiue autem eorum qui Fulginatenſem aliquando adminiſtrarunt Eccleſiam, nomina deuorauit vetuſtas, ſiue ne eidem regenda adiutrices manus admouerent fideles, perſecutionum rabies prohibuerat, ab anno noſtræ ſalutis circiter 97. die 9. Septembris in quo exceſſit Britius, vſque ad annum 174. nulla memoria extat, ad quos Fulginatenſis Eccleſiæ adminiſtratio fuerit deuoluta. Conſtat autem ſanctum Anthimum Interamnæ Epiſcopum Fulginatium multos ſua adhortatione pertraxiſſe ad fidem, atque in ea quamplurimos confirmaſſe. Quamobrem meritus eſt, vt ſuo nomini conſecrato Templo, tantorum beneficiorum Fulginates memores eſſent ad æternitatem.

3. Anno 174. in Fulginatenſem Epiſcopum ſublectus eſt, CHRISTIANVS quidam Anonymus, quem magnorum virtutum fuiſſe oportet, tam quia, eo calentis Chriſti ſanguinis tempore, in eum ordinem cooptatus eſt, tum quia ſpectatæ virtutis Epiſcopo, in antiquiſſimo codice de vita ſancti Fœliciani, quem Spelli cathedralis Eccleſia adhuc ſarctumtectum aſſeruat, legitur ſucceſſiſſe. Cuius etiam anteceſſoris, qui eodem anno Fulginas Epiſcopus fuerat adlectus, iniuria temporum intercidit nomen, cum & ipſe in aula Fulginenſis Epiſcopatus, anonymus, ac ſine inſcriptione inter cæteros effigiatus perſpicitur. Huius itaque tempore, hoc eſt, 175. die vero 29. Ianuarij, ad Trinium Fulginatem, vt vocant, extra portam Romanam, ſub Carſij Præfecti, Marcique Aurelij Antonini Imperatoris deſæuiente rabie martyrio coronatus eſt, Conſtantius Peruſinus Antiſtes, qui

A tunc morabatur Spoleti, iubenteque Angelo, à fratre Leuiano Fulginate propè Peruſiam tumulatur; cum ibi poſtea à pietate Chriſtianorum eius nomini conſecratum Templum extitiſſet. Quorum præclarè factum æmulati Fulginates deinceps, vbi Conſtantius pro Chriſto conſtanter effuderat ſanguinem, ibidem effuſa liberalitate, eiuſdem memoriæ poſuere Templum.

4. Anno verò 189. cum ſanctus FOELICIANVS Romæ doctorum applaudente ſenatu, magiſter artium fuiſſet conſalutatus, tantam inde apud omnis ordinis homines ſapientiæ famam collegit, vt Eleutherius ipſe ſapientiſſimus Pontifex ad cumulum honoris illum ſacerdotio initiauerit, atque à ſecretis, conſiliiſque habuerit præcipuum. Qui Foroflaminienſis Fœlicianus, Fulginij poſtea Epiſ-
B copus creatus eſt, vnde eius maiores ſuam conſtat traxiſſe originem; cuius lætabilem, fauſtamque nomini Chriſti electionem Victor Papa habuit ratam 203. illumque Romæ Epiſcopali inſula, inſignibuſque addito, & Pallio condecorauit, inque vicinas Prouincias cum ampla poteſtate legauit inſtituendi Clericos, Sacerdotes, Epiſcopos, conſecrandique Eccleſias. Quamobrem cum per Interamnam, Fulginium proficiſceretur, Valentinum Interamnium nobiliſſimum ibidem dixit, ordinauitque Epiſcopum, minores tum clericos, tum Sacerdotes inſtituit, vero Deo ſubſtruxit Templa, editiſque miraculis, innumeram propemodum multitudinem Chriſto adiunxit. Quod ipſum Treuij, Meuaniæ, Spellique prædicando perurſit. Quod cum vbique, & ſemper ingenti animi
C ardore præſtaret; tum nuſquam alibi maiori conatu, atque Fulginij, quod, tanquam gregem proprius Paſtor, regendum ſuſceperat, id ipſum prædicando perfecit. Quanquam enim multi, vt ſupra docuimus, apud Fulginates ad id operis egregiè incubuerant, adhuc tamen illorum non minimam partem idolatriæ reliquiæ ita infecerant; vt vix, aut nullatenus eruendi poſſe viderentur, ſed Fœlicianus eam expugnationem ſemel fœliciter aggreſſus, tandem Fulginij idolatria penitus euerſa, Baſilicam Palatinam diuo Ioanni Baptiſtæ ſolemniter conſecrauit, Idemque beneficium ſenſere deinceps Foroflaminij, Vmbri, Etruſci, Sabini, Brutij, Picentinique apud quos eiuſdem fulſere miracula, ſeſeque adhortationum ardor extendit, itaut ex multitudine quam ſubiu-
D gauerat Chriſto, vt nouiter de Cælo lapſum Italiæ Apoſtolum venerarentur plerique. Iam Fœlicianum, propemodum pro Chriſto ſuſceptis laboribus fractum nonageſimus quartus annus premebat, cum Imperatorem Decium chriſtiano ſanguine madidum contigit per Fulginatum Ciuitatem iter habere. Quem cum accepiſſet Fœlicianus, Abdon, & Sennen nobiliſſimos Perſas in vinculis ſecum trahere, Romanorum deinde theatrum clariſſimorum Martyrum cruciatibus oblectaturus, progreſſus ſanctus, vt inuiſeret, ac ſolaretur ſanctos, tentus, ac captus eſt; cumque conſtanter chriſtianam fidem profiteretur, equuleo extenſione virgis, ferreiſque pectinibus ad viuum vſque mulctatus, ac deinde ante Imperatoris currum violenter pertractus, non longe à Fulginio moriens, precio-

ſam mortem ſanctorum ſua morte præluſit, ſepultuſque eſt in Palatina Baſilica, quam non ita pridem ipſe Ioanni Baptiſtæ ſacrauerat; ibique Fulginatium votis, muneribuſque vt Protector præcipuus veneratur, & colitur; cum interim nec locus ipſe, vbi vis illum tormentorum abſumpſerat ea largitate, liberalitateque Fulginatium ſua celebri memoria careat. Incidit autem eius corona martyrij in diem 24. menſis Ianuarij, annum 254. Huius ſancti reliquias à Theodorico Metenſi Epiſcopo ſub Othone Imperatore in Gallias fuiſſe tranſlatas ſcribit Sigibert: in Chron. ann. Chriſt. *969.* Alber. Crent. in ſax. lib. 1. cap. 7. *De quo Bar.* tom. 10. annal. & in notis ad Martyrologium Romanum. Cæterùm cum de tranſlatis corporibus ſanctorum ſermo eſt, ex ſententia Baronij ita intelligendum eſt, vt illorum pars aliqua, haud autem integra corpora intelligantur tranſlata, cui rei fidem indubitatam facit pia fidelium veneratio, quæ in illis locis adhuc ſanctè perdurat, vnde ad alias Eccleſias condecorandas fuere diſtracta, quod vtique vano vulgi errori foret adſcribendum, niſi ibidem adhuc extaret, quod piè veneraretur. Sancti Fœliciani vitam ſcripſit Iſidorus Clarius, & ipſe Fulginas Epiſcopus; eiuſdem meminit Ferrarius in cathalogo Sanctorum, fuſius verò Ludouicus Iacobillus noſter. Dum autem Fœlicianus in viuis ageret, Beatus Leuianus è viuis exceſſit die 18. menſis Octobris. Anno 203. homo quidem Laicus, ſed ſtudio religionis, oratione, ac pœnitentiæ operibus admirandus, itaut acclamatus Sanctus à viuis, mox vita functus, propè ſanctum Conſtantium martyrem, atque Epiſcopum Peruſinum, in Templo eidem ſancto propè Peruſiam conſecrato, meruerit tumulari.

5. ANNO deinde 254. Fœlicianus Diſcipulum à ſe dilectum excepit, iniuria temporum Anonymum illum quidem, ſed Magiſtri virtutum æmulatione notiſſimum, vt in eiuſdem Sancti manuſcripta vita narratur, Qui dum Fulginatem gregem moderatur, ac regit, Heraclius, Iuſtus, Mauruſque Confeſſores Chriſti egregij, agonis ſui orbitam propè Fulginium glorioſiſſimè percurrerunt die 4. Maij anno 254. vbi verò pro Chriſto morte oppetiuerunt, ibi in eorumdem honorem Templum erectum eſt, mox, & Caſtellum, quod de nomine ſancti Heraclij, Heraclum antiqui dixerunt. Sed à Fulginio milliario tantùm diſtans Heraclum, ignorantia deinde vulgi, facilè fuit degenerare in Rachium.

6. Clerus deinde, acclamante populo, ad Fulginatem ſedem FOELICIANVM, eius nominis, ſecundum euexit, quem non modo integritas vitæ, doctrinaque commendauerat, ſed & ipſius nominis fauſta recordatio, quaſi primi illius Fœliciani videretur relatura virtutes, eiuſdem in Paſtorem cooptationem, à Marcellino Papa anno 296. confirmatam, effecerant ſuauiorem. Hic Sueſſæ in Campania 23. die menſis Auguſti annò 303. inter trecentos Epiſcopos, qui illic agitabant Côcilium, vir idem doctus, ac bonus, de rebus fidei deliberaturus conſedit. Neque dum ad clauum Fœlicianus ſederet, adeo fœlicia eius tempora fuerunt, vt omninò illi ab infidelium perſecutione tranquilla res forer. Quippe ſub idem tempus, die 10. menſis Decembris anno 304. in Foro Atenatio, duobus tantùm milliarijs à Fulginio procul, Carpophorus, Abunduſque ex Antiochia Syriæ coniunctiſſimi fratres, Martiano Spoleti Præſide iubente, nobili martyrio coronantur, quorum deinde corpora Euſtochium è Fulginate nobilitate primaria fœmina, in ſepulchro, quod iterum opaca ſpelunca tegebat, quodque ſibi viuens ad Saxonum Montem, à Fulginio Tertio milliario diſtantem, poſuerat, honorificè reconditos habuit: quæ deinde Templum ibidem, cum monachorum Cœnobio exædificatum, ſub maiori altare cultu honorificentiori excepit.

7. PAVLVS Fulginas Clero vocante, applaudente populo, Iulio verò Primo Pontifice eiuſdem aſſumptionem approbante Fulginatem euaſit ad ſedem, vt antiquus Fulginatium Epiſcoporum index, qui ibidem adhuc diligentiſſimè aſſeruatur, apertiſſimè docet 350. cuius tametſi, tantum nudum nomen legatur; vel ipſa tamen electione ad tantum muneris, probum fuiſſe virum oportet, cum trepidis illis temporibus, ac Tyrannorum perſecutionibus ferè infectis, celſitas illa ſedium haud quſquam pateretur ignauos.

8. VRBANVS Fulginij Epiſcopus dictus eſt, anno 475. Simplicio ſummo Pontifice annuente. In Romano Concilio, ſub Fœlice, aliàs Tertio in Conſtantiana Baſilica celebrato, inter triginta, & octo Epiſcopos, de rebus fidei, deque illorum temporum moribus grauiſſimè cenſuit. Præfuit annis 22. fatoque ceſſit anno 408. vt antiquus codex eiuſdem Ciuitatis ſimpliciſſimè narrat.

9. FORTVNATVS Fulginatem ſedem obtinuit ſub fauorabili dipſomate Simmachi Papæ anno 498. qui Romano Concilio interfuit 3. 4. 5. & 6. quod idem Pontifex ſtudio religiònis coegerat anno 500. 502. 503. 504.

10. S. VINCENTIVS è Laodicea Soriæ è trecentis illis ſocijs fuit, vt ferunt, quos ardor martyrij, ſanctaque Romæ inuiſendi loca in Italiam flagrans traxit Cupido anno 516. qui Hormiſdæ ſummi Pontificis miſſu, Vmbris, Sabinis, Etruſciſque Euangelij Chriſti maximam deinde prætulere facem, relatoque magno animorum fructu, illorum pars contemplatrici vitæ deinceps ſe dedit, in cœnobijs à ſe ædificatis, multis progenitis filijs, pars in ijs locis quos prædicando luſtrauerat, Epiſcopali trono nobilitata eſt. Si quidem Herculanus, eius nominis Secundus Peruſiæ præfuit; Laurentius dictus illuminator Spoletinam rem ſacram rexit; ſanctus Anaſtaſius Proculus Secundus, Syruſque Secundus, ſibi inuicem ſuccedentes, Interamnæ ſacrorum Antiſtites fuere, denique ſanctus Iuuenalis eius nominis ſecundus Narniæ Paſtor effectus, moderatus eſt, è quorum ſchola, ac Contubernio iſte Laodicenſis Vincentius, de quo loquimur, ad omnem pietatem vnicè factus prodiiſſe narratur. Qui cum veniſſet Fulginium eodem anno, hoc eſt, 516. amore ſolitudinis tactus, propè muros Fulginij tugurium, cum ſacello ſancti Triadi ſacro, ſibi conſtruxit, quod vix Cœli iniurias videretur poſſe arcere, ibi cum vitam, vt omnium virtutum concentum aſſequeretur, inſtituiſſet, atq.

adeun-

adeuntibus ſe recti itineris ad vitam, certiſsimum A
ducem præberet, haud diu lucerna ardens, & lucens ſub modio potuit latere; ſiquidem in vacuam Fulginij ſedem à Clero ſubuectus eſt, Ioanne deinde Primo ſummo Pontifice ſuffragante an. 523.

Per idem tempus ſanctus Florentius Landicenſis, ſociuſque ſancti Vincentij, ob eremiticam vitam ex regula ſancti Benedicti apud Nurſiam probatiſſimus monachus floruit. Hic cum ſibi conciuem, ac in vitæ auſteritate parem Eutitium monachum extuliſſet, Nurſia profectus, Fulginum venit anno 540. vt ſancti Vincentij propiori contubernio perfrueretur. Succeſſit igitur in illud ipſum tugurium, in quo Vincentius ipſe ante latuerat. Cuius deinde, in honorem ſancti Syluestri, commodiuſque ſocij domicilium nobiliori ſchemmate idem protulit fines; cum eidem etiam adieciſſet B
Cœnobium, in quo ex diui Benedicti temperatione monachi aſſiduè diuinum opus vrgerent. Locus hoc tempore, tametſi ſancti Triadi ſemel dicatus ſit, in eoque ſolenni ritu ſancti Syluestri memoria celebretur, Templum tamen, Xenodochiumque ſancti Spiritus vulgo vocatur. Ibi igitur cum per octo ferè annos ſanctus Florentius vitam auſteram egiſſet, tandem pœnitentiæ laboribus fractus prima die menſis Iunij anno 548. ſanctiſſimè vitam finiuit, cuius corpus ſancti Vincentij Epiſcopi iuſſu cathedrale Templum excepit, quod deinde cum publicus ſumptus ampliaſſet an. 1146. ſancto Ioanni Baptiſtæ, Fœliciano Martyri, Florentioque monacho conſecrarunt. Quamquam iam vſus obtinuit, vt illa ſanctorum multiplicitate nominum obliterata, vnum Fœliciani Martyris nomen Templum illud honoret. Cum itaque ſanctus C
Vincentius viginti, & octo annis Fulginatem Eccleſiam ſumma cum laude rexiſſet, die 24. Maij, anno 552. vitâ functus, in Cathedrale Templum, vt venerationi Fulginio, ſic gaudium futurus cælitibus, illatus eſt.

10. CANDIDVS, ſub Magno Gregorio, eodemque approbante, Epiſcopale munus apud Fulginates auſpicatus eſt, anno 590. inque Romana Synodo, quam ad pietatem excolendam idem ſummus Pontifex 5. die Iulij anno 595. adornauerat, ob vitæ probitatem, ſingularemque doctrinam meruit proferre ſententiam.

11. IACOBVS Fulginas, ſuffragante Clero, populo acclamante, Magno verò Gregorio approbante, Fulginatium Paſtor electus eſt, anno 602. D
vt perantiqua Epiſcoporum eius Ciuitatis prodit memoria, quam nondum inuidioſa vetuſtas exedit.

12. FLORVS Fulginas, huius ſedis gubernacula cœpit anno 676. ſub Domnione Primo Pontifice, ſextæ Sinodi Conſtantinopolitanæ inter trecentos nonaginta Patres haud quaquam poſtremus, quos Agatho Papa contra Monothelitas per id tempus armauerat, qui poſt Macharium Antiochenum Epiſcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergiumque Conſtantinopolitanum, vnam tantum voluntatem, ac operationem impiè delirabant in Christo.

13. EVSEBIVS Fulginas, ſuæ patriæ ſacrorum Antiſtes inauguratus eſt anno 740. fuitque electo ſummus Pontifex Gregorius Tertius qui tunc vniuerſæ Chriſti Eccleſiæ moderabatur; ſed vix annum integrum in ea adminiſtratione abſoluerat Euſebius, cum Luitprandus, Longobardorum Rex prædabundum militem immiſit in Vmbriam, deuaſtatiſque Foroflaminij, Peſtia, Taino, Martana, Cariolo, Campioque Vrbibus, adeo Fulginates deterruit, vt illorum pars maior, meliorque deſerta patria, Caſtello Veteri, Fulginatoque Tudertinæ ditionis Caſtellis, ſeſe tantiſper defenderent, donec Longobardorum impetus ille tepeſceret. Interim Luitprandus lætioribus victoriæ progreſſibus ferox, flamma, ferroque ſuccinctus, in Fulginium ipſum incurſurus iam acies erigere telum iubebat, ſed, ſiue Fœlicianus Martyr inuictus, eius Ciuitatis defenſor, infœlicem illam calamitatem auertit, ſiue qui tunc præerat Epiſcopus Euſebius præcibus ieiunijſque defatigando Deum, imminenti malo opportunè occurrit; Barbarus & ſi ſciebat Fulginium propugnatoribus vacuum eſſe, contentus deformaſſe muros, abactaque raptim ex eius territorio præda, abſceſſit, conuerſaque tota belli mole in Traſimundum Spoletinorum Ducem, qui illi auſus fuerat rebellare, cum eiuſdem amplam ditionem ſuo adieciſſet Imperio, ex profatis finibus, lætabili ſanè victoriæ fructu, ardor ille belli viſus eſt tantiſper deferbuiſſe. Interea, qui vltro exulauerant Fulginates, diuino magis, quàm fortunæ beneficio vti, ad patrium ſolum reuertendi, ſerio cœperunt conſilia expedire. Rediere tandem, ſuitque miraculo, nudatam mœnibus Ciuitatem, Ciuiumq. præſidio deſtitutam, in tot, tantiſque cladibus adeo perdurare potuiſſe, vt penitus non exhauriretur. Adeo Sanctorum potens tutela eſt, adeo iuſti aſſidua oratio valet. Quippe Fulignano progreſſi, vt ad Patriæ lares remearent, eos a quibus fuerant excepti hoſpitio adeo obſequio, officijſque demeruerant, vt illi ipſi, qui præſtiterant beneficium, abeuntes voluerint ſequi, non tam viciſſim ab illis excipiendi hoſpitio, quam vt icto ſocietatis fœdere, in vnum tandem, eumque potentiorem populum coirent. Quibus cum poſtea Peſtia acceſſiſſet, exque Foroflaminij ruinis Fulginum Ciuitas amplior exurrexiſſet, inde natus error eſt, qui ſcriptorum nonnullos ita tranſuerſos egit, vt dicerent, à Tudertinis Fulginium exædificatam fuiſſe; cum non à Tudertinis, ſed ab ijs, qui exules apud Tudertinos Longobardorum impetum declinauerant, eiuſdem Ciuitatis apud probatos ſcriptores, prolati fines legantur. Igitur cum Euſebius Epiſcopus, ſuis precibus, præſentique animo gregem ſuum inter tot calamitates, cladeſque tutatus fuiſſet, Ciuitatem quà moribus, quà opibus relicturus adauctam, lætus, ac gaudens diem clauſit poſtremum anno 760.

14. DOROTHEVS, ad paſtorale munus à Fulginate Clero vocatus eſt, populo non renitente, approbante vero Gregorio Quarto anno 830. vt manuſcripta memoria prodit, quam Fulginij Ciuitas diligenter aſſeruat.

15. DOMINICVM, Fulginatis Clerus ſuffragijs euexerunt ad ſedem, Leone Quarto ſummo Pontifice aſſentiente anno 850. Hic in generali Concilio Romæ ſub eodem Pontifice celebrato 8. die Decembris anno 853. inter nobiliſſimos

liſſimos Epiſcopos, quibus incumbebat de rebus fidei, motibuſque cenſere numeratus eſt.

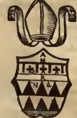
16. HONVPHRIVS, ex nobili gente, vulgo vocata. dell'Antico Romano, Fulginas, Hadriano Secundo mandante, Patrio gregi præpoſitus eſt anno 870. inter huius maiores, qui primus Fulginium venit, è clariſſima proſapia Ruffia vndecimo Magni Leonis anno, an. 451. Valerius fuit. Vnde SS. Syluester, Synciuſque P.P.MM. alijſque quamplures Cardinales, ac Principes prodiere; cuius deinceps poſteritas, quod Valerius antiquus Romanus eſſet, dell'antico Romano, vt non ſemel dico, appellata eſt. Deinde ab Honuphrio Fulginate Epiſcopo, magnarum virtutum vir, quique tantus eſſet, vt ex ſuo nomine, genti ſuæ videretur in poſterum poſſe decus afferre, Honuphriam gentem dixere. Quanquam Patrum noſtrorum memoria ex ea gente non defuerit aliquis, qui Antiqui Romani cognomen mordicus retinuerit, præſertim cum in Senatu ad illorum temporum morum cenſuram maiorum exempla referenda eſſent. Stemmata Honufriæ familiæ ſunt in aurea parma tres virides montes, vbi tres muricatæ roſæ inſedunt.

17. LONGINVS deinde ſucceſſit, cuius electionem Ioannes Decimuſquintus Pontifex Maximus ratam habuit anno 995. huius tempore Dominicus Fulginas monachus S. Benedicti, ob vitæ ſanctimoniam patrata miracula, perque Sabinam nouem ſui ordinis fundata Cœnobia clarus effulſit, qui poſtea, ideo vulgo Soranus dictus eſt, quod apud Soram in monaſterio à ſe condito vitam finierit 22. die Ianuarij 1031. conditusque ſub maiori altari, eius Templi, quod de nomine Sancti, ſanctum Dominicum placuit appellare Soranis, ac Arpinatibus præcipuus Protector adſiſtat.

18. HENRICVS Fulginas ex regulari canonico Auguſtiniani inſtituti, Epiſcopale onus apud Conciues ſuos ſubiuit, ita cenſente Clero, approbante verò Ioanne Decimonono Pontifice Maximo anno 1031. vir planè bonus, ac ſapiens, adeoque in ſuum Clerum effuſa liberalitate, vt Canonicis Fulginatibus Cathedralis Eccleſiæ multa, amplaque fuerit dilargitus, cum quibus etiam prioris inſtituti ſui benè memor, haud dedignatus ſit vti communi menſa. Henrici cum laude meminit Innocentius Tertius in fauorabili illo diplomate, Guiditoni Eccleſiæ ſancti Feliciani Priori, ſuiſque canonicis fratribus directo, quo, donationi, ab Henrico Epiſcopo factæ perpetuæ durationis in hæc verba addit momentum.

Omnes penſiones, & bona, quæ vobis donauit, recolend. mem. Henricus Fulginenſis Epiſcopus, confirmamus. Ita diploma illud, vt in cancellaria Fulginenſis Epiſcopatus.

19. SIGEMANNVS Fulginenſis Epiſcopus, anno 1047. memoratur in ſententia ab Imperatore Henrico Secundo lata ad fauorem Bernardi Secundi Epiſcopi Aſculani contra Albaſiam. Iliceti, & Caratæ Baroniſſam.

20. ACTIVS ex Actia gente Fulginas, ſub Stephano Nono Pontifice, nobilis Fulginatium Epiſcopus fuit, quippe qui non modo gregi ſibi commiſſo cum laude, cumque morum maxima acceſſione præfuit, ſed vniuerſæ etiam Chriſti Eccleſiæ, vbi ſe dedit occaſio adiutrices manus porrexit. Siquidem in magno Lateranenſi Concilio Romæ ſub Nicolao Secundo celebrato 1059. inter quinquaginta quatuor Epiſcopos de Papæ electione, deque Berengarij Turonenſis circa Sacramentum altaris errore, vigeſimo octauo loco, grauiſſimè ſententiam tulit, vt in antiquiſſimo vaticano codice Conciliorum licet videre. Cæterum Actia gens, apud Fulginates in primis nobilis fuit, fortibus, ac ſapientibus viris fœta ſemper, in quibus non defuere tum ſanctimonia vitæ, tum inſigni doctrina viri præſtantes, vt B. Hieronymus ordinis Prædicatorum alumnus, vt alter ex eadem gente Epiſcopus, de quo poſtea ſuo loco dicemus, vt denique Duces, qui bello, paceque clari, toti Vmbriæ videbantur terrori eſſe, ſed tamen, vt nulla res ſub ſole perennat, ijs noſtris ferè diebus hoc eſt 1592. Fulginij ex orbitate poſterorum gens illa defecit, victura tamen per nomen, perque decora, quæ protulit, donec monumenta ſcriptorum liuidæ vetuſtatis morſus fœliciter deuitabunt. Stemmata Actiæ familiæ ſunt ea, quæ ſupra ſunt inſerta.

21. BONFILIVS de Bonfilijs, patria Auximates, profeſſione monachus Benedictinus, dignitate Abbas, gemina Præfectura clarus, S. Mariæ ſcilicet Storacenſis, ac ſancti Sylueſtri Fulginij, ob ſingulari vitæ merita, etiam eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus dictus eſt, ſub Septimo Gregorio an. 1078. Hic cum Fulginatem Eccleſiam mira dexteritate, & fructu ad 16. annos adminiſtraſſet, effudiſſetque propemodum opes in clerum, vt eius donationis condita inſtrumenta, in Fulginate adhuc archiuo exiſtentia ita loquuntur.

In nomine ſancta, & indiuiduæ Trinitatis.
Anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo ſeptuageſimo octauo, 3. die menſis Nouembris, per indictionem primam, regnante Domino Henrico Rege, Diuina tamen patrante clementia.

EGo Bonfilius Fulginenſis Eccleſiæ Præſul pro remedio animæ meæ, ſucceſſorumque meorum concedo, atque in perpetuum confirmo medietatem clauſtri iam dictæ Eccleſiæ, cum horto, & extra foſſam ipſius horti parte in vna in giro, & medietate decimationis primitiarum offertionum, deuotionum, aut quidquid ibidem dederit pro viuis, & mortuis tibi Teutio . . . Priori ſucceſſoribuſque tuis, & Canonicis ibi in domo Canonicorum ſimul conuerſantibus, & Deo ibidem ſeruientibus, qui ibi conſtituti ſunt, vel ſorte ante hinc erunt, omnia enim vt dictum eſt, & quæ ad Altarium vtilitatem pertinent, exceptos ipſos denarios, qui pro incenſo ponuntur, ac omnibus verò ſicut iam dictum eſt, medietatem vobis concedo in perpetuum, & omnia, quæ in d. domo Canonicorum dederit pro viuis, atque mortuis, tibi dicto Priori, ſucceſſoribusque tuis, vel etiam Canonicis ibidem deſeruientibus in perpetuum concedo, atque confirmo. Concedo inſuper vobis viginti modiolorum terræ in deſignatis locis, videlicet, in Agello, & in Campo ſanctę Mariæ, & in Coricolo, in Campo Oldodelco, & iuxta Pontem Carronis molendinum vnum ædificandū cum omnibus ſuis neceſſarijs, & alium molendinum in Caſtro eiuſdem Eccleſiæ, cum omnibus vtilitatibus ſuis, & vnum caſinum ibidem iuxta molēdina, ex omni parte pedes duodecim, & quatuor modiola terræ infra Ciuitatem in duobus locis, & ipſum caſamentum, quod tenet Ioannes de Acerrocha, & frater eius in Caſpello, & ipſum oliuetum de Caſpello, & de ipſa plebe de fileto duas partes vobis concedo cum omnibus redditibus ſuis, & Eccleſiam ſancti Anthimi de Cuſtino, cum omnibus redditibus ſuis, & tenimentum, quod tenuit Ioannes Hormaticus, & Saxo presbyter tenuere in Folinia, & in alijs vocabulis, & quod Nero reddidit Petro Priori in Campo ſancti Anthimi, qui & modiolum vnum, & dimidium eorum tenuit Totheo filius Francius de Seipe, atque tenuit Gerardo de Azo in Staria, & in Campo S. Marini modiola xi. & in Campo ſancti Valentini modiola tres, & in Caſiolo modiola quinque, in Pertica longa modiola tres, & ad Sainarreia modiola ſex, & in alio Certiolo modiola duo, & ſeptem modiola, quæ tenuit Ioannes presbyter in Dodiſco, in Certiano, in Rocennerio ad forca, ad Pegalonga in quart. . . & omnia, quæ ſuperflua ſunt in præcarijs, quæ retinentur prædicta, ac prædicta Eccleſia, & quæ recentius tenuit, & Acharanus per quemcumque modum de pratarijs noſtræ Eccleſiæ homines nobis pro anima dederunt, vel quidquid modo de noſtro Epiſcopio retinetis concedo, atque in perpetuum confirmo tibi prædicto Priori, ſucceſſoribuſq; tuis non tamen tenere nolunt, ſed, vt cœleſte Deo propitiante cum Coepiſcopis meis merear concedere patriam, & deſiderabilem patriam, & deſiderabilem vocem Domini merear audire dicentis, Euge ſerue bonè, & fidelis intra in gaudium Domini tui.

Igitur omnia, quæ ſuperius leguntur ſine omni contradictione ſemper tibi ſupradicto Priori, tuiſque ſucceſſoribus in eodem dominio Canonicorum eſſe concedo, & ſi aut egó, aut ſucceſſores mei hoc quod ſuperius legitur non defenderimus, infringere, vel dirumpere, quod abſit, tentauerimus, obligo me, & ſucceſſores meos componere auri optimi libras viginti tibi ſupradictæ Priori, vel ſucceſſoribus tuis, aut in ipſa domo Canonicorum, eſt decretum hoc in ſua maneat firmitate. Concedo namque tibi ſupradicto Priori, & ſucceſſoribus tuis . . . Eccleſiæ ſancti Abundij, quia iam integram illam Petrus Prior acquiſierat à filijs Adam, & à ſuis conſortibus per conuenientiæ chartulam cum terris, & omnibus redditibus ſuis. Nam quicumque hoc quæ ſuperius legitur moleſtauerit, & magis, aut paruis rebus ſubtrahere voluerit, ſocium illorum eſſe non dubitet, de quibus tota Eccleſia quotidie depræcatur dicens, Deus meus pone illos vt rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem venti, & ſicut ignis, qui comburit ſyluam, velut ſi flamms incendat montes ita proſequaris illos in tempeſtate tua, & in ira tua contra Babileos proſequaris eos in tempeſtate tua, & in ira tus conturbabis eos Domine, niſi reſipuerint, & ſatisfaciant Eccleſiæ ſanctæ cui læſerunt.

Ego Bonfilius Fulginenſis Eccleſiæ Præſul hoc decretum a me factum ſubſcribere iuſſi.

Ego Guido presbyter, & Primicerius, & ego Giſlerus presbyter, & Ioannes presbyter, & Marco presbyter, & Vgo presbyter, & Martinus, & Feuzo presbyter in hunc decretum conſenſimus.

Ego Rapezo Boninominis filius in hunc decretum rogatus teſtis fui.

Ego Guido Captes filius in hoc decretum rogatus teſtis ſum.

Ego Marro Marronis filius in hoc decretum rogatus teſtis ſum.

Ego Rodulfus notarius ſcripſi, & confirmaui.

Vrbanum Secundum accepit ſub Gotifredo Duce Bulione ſacram expeditionem moliri, Bonfilius ipſe, vt erat ad omne opus arduum egregiè animatus, inter cæteros nobiles Epiſcopos, qui illuc augendæ pietatis cauſa profecti ſunt, cum presbyterorum iatis decente Senatu, in Orientem iter arripuit, vbi, cum qui illum ſequuti fuerant, eorum deceſſiſſent plerique ipſe propemodum ſolus relictus, ſolitariam vitam, incognitus mundo, cognitus Cœlo per quindecim fere annos omni labore, ærumnaque exercitum conſtanter exegit. Interim per Italiam, perque Orientem crediderunt multi, fato iam illum fuiſſe defunctum, valuitque adeo fama illa exerrans, vt Pontifex ipſe, Andream Fulginatem, cuius abſens Bonfilius Vicaria opera vtebatur in ſacris, de mortuo, vt putabatur, ſuffecerit, ſed cum non multò poſt ex diuino inſtinctu in Italiam reuertiſſet, aduolutumq; Pontifex ad oſcula pedum beatorum cogere velle videretur, vt ad Fulginati Eccleſiæ clauum rediret, haud quaquam impenſius depræcanti aſſenſus eſt, ſed moderata oratione ſucceſſore ſuo laudato, cum mu-

munere Epiſcopali vltro abijſſet; ſatis habuit, in ſuo olim ſanctæ Mariæ Storacenſis cœnobio latere, vbi ſolitariæ vitæ munia iterum deuotus impleret. Itaque cum illo annuente Pontifice, perueniſſet, ſatis amplum, explicatumque computum inuenit, in quo illa ſua prò Christo perpetiendi labores, exultaret cupido. Itaque cum omnia, quæ ſibi aduerſa obuenerant, ferendo æquanimiter ſuperaſſet, ab Abbate ſuo tandem obtinuit, vt in Cinguli iugis, conſtructo tugurio, eremiticam vitam ſibi liceret traducere, vbi cum diu laboribus ieiunijſque exercitus vſque ad ſeptuageſimum quintum annum piè, ſanctèque vixiſſet, tandem languente animo euolauit ad Cęlum die 27. menſis Septembris anno 1115. tumulatuſque in eodē ſacello iuxta quod mire ad Dei gloriam, animorumque iucunditatem, & fructum fuerat operatus. Latuit eum eiuſdem corpore ad multos annos ſancti ſepulchrum, donec ipſo reuelante infirmo, qui eius ope ſalutem fuerat conſecutus, à B. Syluestro ordinis ſancti Benedicti alumno, qui poſtea Syluestrinorum Pater extitit, honorificentiori templo, in honorem ſancti Bonfilij à ſe constructo exceptum eſt, quo Goſalinus Syluester, non modo ſanctas reliquias honorificentius exornauit, ſed eiuſdem etiam præclerè geſta literis conſignauit ad perpetuitatem.

Floruit huius tempore Mainardus ex ordine Caſinenſi ſanctiſſimus monachus, qui ſibi à Bonfilio Epiſcopo facta poteſtate, acceptaque tanquam filius à parente benedictione, celebre ſanctę Crucis ædificauit cęnobium, in territorio Fulginatenſi anno 1080. quod hoc tempore Saxonum cęnobium vocitatur ab omnibus.

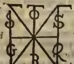
Trincia gens Fulginas in eo monaſterio opibus augendo maximè enituit, cuius alumni tunc Comites Opelli erant, poſtea etiam ipſius Fulginij Domini. Hoc deinde cęnobium adeo opibus, moribus monachorum adauctum eſt, vt multorum monaſteriorum eiuſdem inſtituti caput extiterit.

Quoniam verò, cum de Bonfilio ſupra narrare inſtituiſſemus, incidit de eiuſdem in ſuum clerum liberalitate memoria, cum qua per idem tempus Henricus Imperator viſus eſt decertaſſe, haud hoc loco præterire viſum eſt, eiuſdem Principis in eundem clerum munificentiam, qui fauorabili diplomate clerum illum donauit, vt vel ipſius opes augeret, vel iam adauctas tueretur impenſius, quod cum eiuſmodi rationis ſit, vt Principum illorum temporum munificentiam, iterumque Eccleſiaſticorum tales fuiſſe mores, qui illam demerere poſſe videantur, maximè declaret, placuit hic ipſiſſimis verbis illud exſcribere quando iam eius commemoratio, noſtræ huic narrationi minimum obfutura videatur.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis eius . . .
Henricus, Dei gratia, Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus.

IESV Chriſti Diuino honore perculſus, quatenus animæ noſtræ remedium profuturum ſperet. Nos quidem iuſtæ petitioni acquieſcentes interuentu Bruchardi venerabilis Lauſanenſis Epiſcopi Canonicæ ſancti Fæliciani cum Congregatione, cui nunc Prior Textius adeſſe videtur, vel qui pro tempore ſucceſſor adfuerit cum rebus omnibus mobilibus, & immobilibus, quæ videntur modò habere, vel quæ a fidelibus quocumque modo iudicatæ, vel legaliter donatæ eidem Eccleſiæ in Comitatu Fulginenſi, ſiue extra poſitæ fuerunt in noſtra defenſionis poteſtate ſuſcipimus, atque gratuita pietate ſub noſtræ tuitionis . . . corroborantes ſancimus; quocirca notum ſit omnibus noſtris, ſanctæque Eccleſiæ fidelibus, non minus futuris, quam præſentibus, quod nullus Archiepiſcopus, Marchio, Dux, Comes, Vicecomes, neque aliqua magna, paruaque perſona poſſint aliqua prædicta Eccleſiæ ſcilicet ſancti Fæliciani Canonicæ cui Textius Prior nunc adeſt, vel
B ei, qui pro tempore ſucceſſor fuerit, eiuſdemque Canonicis Deo ſeruientibus, cum omnibus ſupradictis rebus integris audeat imponere contrarietatem: nemo verò eorum per placita ventilare, vel inquietare præſumat, ſed liceat prædictæ Eccleſiæ Canonicæ, cum omnibus ſuis mobilibus, & immobilibus rebus ſibi iuſtè, & legaliter pertinentibus cũ Textio Priore, vel cum illis, qui pro tempore fuerint . . . arbitris omnia legitimè peragere nemine aduerſariorum obſiſtente, largimur etiam, atque confirmamus eiuſdem Eccleſiæ Priori, vel ei, qui ſucceſſor fuerit, vt habeat poteſtatem ſuos liberos homines, ſuoſque commiſſos iudicare ſecundum legem, & iuſtum arbitrium corripere, abſque alicuius contradictione, & quia quidquid pars publica ſperare potuit de publicis re-
C bus omninò Canonicę præfatæ, eiuſque Prioribus, ſuiſque largimur ſucceſſoribus, atque donamus omnium hominum cōtradictione ſemota. Si quis autem huius noſtri præcepti tenorem frangere tentauerit, ſciat ſe auri optimi libras centum componere medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem ſancti Feliciani Canonicę, & Textio Priori, qui nūc ibi eſt; ſuiſque ſucceſſoribus, tamen nihilominus deſcriptio iſta firma, & ſtabilis in perpetuum habeat.

Quod vt verius credatur, & per omnia ſemper certius noſtri ſigilli impoſitione infra corroborari iuſſimus anno Dominicæ Incarnationis 1082. indict. 5.

D *Signum D. Henrici* *Quarti inuicti Regis.*

Ego Burchardus Lauſanenſis Epiſcopus.

22. ANDREAS Fulginas, cum ex vano fama vulgaſſet Bonfilium in Oriente fatò ceſſiſſe, ex generali Vicario, in eiuſdem thronum, clero ſuffragante, ſubuectus eſt ann. 1099. cuius electio, vt rata eſſet, Paſchalis II. fauorabilibus literis effecit, aſſeruitque eidem iterum Epiſcopatum Paſchalis, cum in Italiam reuerſus Bonfilius ex ſolitariæ vitæ amore id munus, quod ſibi iterum Pontifex deferebat vltro depoſuiſſet, gratulatuſque

eſſet Fulginatenſi gregi, quod ab Andrea tanto viro, tantæque virtutis Præſule ad ſalutis paſcua duci, commeritus eſſet. Concredito ſibi gregi vixit Andreas ann. 24. pieque moriens, iis, quos relinquebat, inconſolabile ſui deſiderium fecit.

23. MARCVS Fulginas adlectus eſt 1123. Calixtoq; Secundo confirmante; Epiſcopatus munia ſumma cum laude probitatis exercuit. Hic Cathedralis templi principem faciem, quæ paruam, vt vocant, plateam proſpectat, exædificauit, atque vt illa ætas ferebat, ad omnem elegantiam exornauit, vt inciſa petra, his verſibus, qui rude illud ſæculum ſaperent prodit.

Anno milleno centeno ternanodeno
Hac domus alma patris cum ſancto flumine nati
Tempeſtatis nimiæ cœpit renouari
Domino ſacto Calixto Præſule Marco
Extitit vir magnus Lothonius attatico Marcus,
Quos Chriſtus ſaluet, benedicat, adiuuet, amen.

24. BENEDICTVS Monachus ſanctæ Crucis de Auellana, Congregationis Columbæ, ex ordine ſancti Benedicti ad hunc Epiſcopatum aſſumptus eſt. Cuius electioni Innocentius Secundus momentum addidit fauorabili illo diplomate, quod condidit in Laterano 10. die Iunij anno 1138. in hæc verba.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Ven. fratri Benedicto Epiſcopo Fulginenſi, eiuſq; ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis ſalutem in perpetuum.

INcomprehenſibilis, & ineffabilis Diuina miſeratio poteſtatis nos hac prouidentiæ rationes in Apoſtolicæ ſedis adminiſtratione conſtitutæ, vt paternam vniuerſis eccleſijs ſollicitudinem gerere ſtudeamus. Proinde venerab. in Chriſto frat. Benedicte Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus debita benignitate annuimus, & Fulginenſem Eccleſiam, cui Deo authore præeſſe dignoſceris Apoſtolicæ ſedis priuilegio communimus, ſtatuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſsidet, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. Sancimus etiam, vt vniuerſi fines parochiæ, ſine à tuis ſucceſſoribus vſque hodie ſiunt poſſeſſi, ita omnino integri tam tibi, quam tuis ſucceſſoribus in perpetuum conſeruentur. Primum quidem latus à Timia vadit in flumen mortuum, ſecundum latus à flumine mortuo in fontem Palumbi, & primum S. Stephani ad Crucem S. Martini, inde ad Cerretum, & ad Riuulum Foiani vſque ad Riualum, qui dicitur Griſcus. Tertium latus ab ipſo Griſco peruenit ad Corniale de Vaccagna vſque ad Cliuium Martis, & inde ad collem Iouis, & deſcendit per directum vſque ad Crucem ſancti Mauri. A quarto latere verſus dona iuxta Spellum peruenit in ſupradictum flumen Timiam; confirmamus inſuper vobis, & vos S. Fulginenſis eccleſiæ, & plebem S. Ioannis de Forofluminis cum eccleſijs ſuis, plebem S. Ioannis de ſilecto cum eccleſiis ſuis, plebem S. Fæliciani de Butino, plebem de S. Maria Nouæ, plebem ſanctæ Mariæ de Fulginea cum eccleſijs, & poſſeſſionibus eorũ, plebem S. Valentini, & plebem de Rouelleta, & plebem S. Mariæ de ſcopulo, plebem S. Mariæ de fellonica cum poſſeſsionibus, & eccleſiis eorum, plebem de caſſignano, plebem de porcarella, & plebem S. Andreæ de Orbe, cum eccleſiis, & pertinentijs earum. Porrò caſtellum Landolinæ cum ſua poſſeſsione, & Monaſterium S. Petri cum ſuis poſſeſsionibus, eccleſiam quoque S. Mariæ de Rignano cum omnibus pertinentijs ſuis in tuo, tuorum ſucceſſorum dominatu ſemper permanere cenſemus. Canonicam verò S. Fæliciani cum omnibus pertinentijs ſuis in tuo, tuorum ſucceſſorum dominatu ſemper permanere cenſemus. Canonicam verò S. Fæliciani cum omnibus pertinentijs, vel eccleſijs ſuis, ita ſub noſtro ſtatuimus iure perſiſtere, vt nullus ibi Præpoſitus, nulluſque Canonicus abſque aſſenſu Epiſcopi ordinetur. Prebenda etiam de Canonica Epiſcopo attribuatur, quoties in refectorio cum fratribus reficere voluerit. Monaſterium quoque ſaluatoris, & eccleſiam S. . . . . & eccleſiam S. Conſtantij, & eccleſiam S. Abundij, & eccleſiam S. Herculij, & omnes eccleſias Ciuitatis ſecundum ſacrorum Canonum ſanctiones in veſtra ſtatuimus diſpoſitione, & ordinatione perſiſterè. Inſuper etiam eccleſiam S. Chriſtinæ, eccleſiam S. Petri de Rotundo, & Canonicam S. Paterniani, cum omnibus pertinentijs earum, Monaſterium S. Stephani, & Monaſterium de Saluino, & S. Martini de Murro, & S. Angeli de Roſaia cum omnibus pertinentijs eorum, Canonicam quoque S. Martini, S. Andreæ, & S. Luciæ cum omnibus pertinentijs, & eccleſijs eorum, omneſque alias Eccleſias Fulginenſis Epiſcopatus ſimiliter in noſtra ſtatuimus diſpoſitione, & ordinatione perſiſtere. Sanè redditus de mercato, de Portis, de Pontibus, de Stratis Ciuitatis, & de Caſtro Epiſcopi, videlicet S. Fæliciani tibi, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum confirmamus, ſicut ex antiquo iure, & ex regia liberalitatis munificentia Fulginenſis hactenus poſſedit Eccleſia. Et campum, qui dicitur ſancta Maria, & campum de Piſſinale, campum de Vccellano, campum de Vaccaria, campum S. Abundij de Filecto, campum Frigidi, campum de Gualdo, & totam terram Berardi filij Riconis, & terram totam, quam dedit Acto Comes Luponis filius, eccleſiæ S. Fæliciani, & totam terram, quæ in Spello, & Colle. Topini quoque fluminis alueum iuxta Ciuitatem in veſtra iuriſdictione ſeruandam perpetuò confirmamus, & molendina omnia, quæ illic præſenti tempore iàm conſtructa ſunt, aut in futurum conſtrui contigerit; & quæque illic ædificia conſtruentur, necnon omnes ſerui, & ancillæ, atque liberi ad Eccleſiam pertinentes ſub veſtro ſemper aut poſſeſſione permaneant. Decernimus ergo &c. Si quam ergo &c. Cunctis autem, &c. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Gregorius presb. Card. tit. SS. Apoſtolorum ſſ.
Petrus Card. presb. tit. S. Suſannæ ſſ.
Petrus Card. presb. tit. S. Marcelli ſſ.
Gerardus presb. Card. tit. S. Crucis in Hieruſ. ſſ.
Anſelmus presb. Card. tit. S. Laurẽtij in Lucina ſſ.
Lucas presb. Card. tit. SS. Io: & Pauli ſſ.
Gregorius Diac. Card. SS. Sergij ſſ.
Guido diac. Card. S. Adriani ſſ.
Oddo diac. Card. S. Georgij ad Velum aureum ſſ.
Guido diac. Card. SS. Coſmæ, & Damiani ſſ.

Datum Laterani, per manum Aimerici S.R.E. Diaconi Cardinalis, & Cancellarij, 3. id. Iunij, indict. 1. Incarnationis Dominicæ anno 1138. Pontificatus verò D. Innocentij Papæ Secundi anno octauo.

In

In quo quidem diplomate, lector, aduerte Fulginatenſis olim diœceſis fines latius paruiſſe, quippe qui S. Mariam de Piſtia, Pignanumque Caſtellum concluderens, qui hoc tempore vnam Nucerinã tantum ditionem agnoſcunt. Benedicti autem Epiſcopi tempore, authoritateque S. Stephani de Gallano diœceſ. Fulg. ſub Benedictinis legibus nouum cænobium ſtetit anno 1138. quod ingentibus poſtea opibus auctum, Saxouius Monaſterio, & adiunxerunt conſilio anno 1198. vt è ſuperiori, ideoque ſaniori adminiſtratione, quà opes, qua mores diuturnius ſarcti tecti manerent. Verum Benedictus Epiſcopus, Fulginij populus in Cathedralis templi honorificentiorem ornatum liberaliter conſpirarunt. Incidit autem ea liberalitas commodiſſimè in aduentum ad Vrbem Fulginium Iulij Romani Cardinalis tit. S. Marcelli Pontificiſque Tertij Eugenij in Italia ſummæ authoritatis Legati, qui cum Fulginij aliquandiu, eius Ciuitatis delectatus amænitate commoratus fuiſſet, rogatus à populo, vt noua dedicatione templi S. Feliciani Martyris memoriam æternitati conſecraret, perhumaniter annuit deprecantibus, in dictoque generali Concilio, cui congregando ſuberant illi aliæ ſanè cauſæ præclaræ, & graues ſolemni ritu, magnaque frequentia populi templum munificentia Epiſcopi, liberalitateq; populi, iam auctum exornatumque SS. Ioanni Baptiſtæ, Feliciano Martyri, Florentioque Confeſſori, & monacho dedicauit anno 1146. die 10. menſis Martij. Concilium, nouæque dedicationis celebritatem illam, præter Cardinalem Legatum duo Archiepiſcopi, Epiſcopi verò 119. Archidiaconi 10. vnus decanus, preſbyteri tredecim ſupra centum octuaginta ſeptem, Abbates quatuordecim, vigintitres parochi. Priores, vnicus Primicerius, Manſionarius item vnus, cum Fulginate clero, dignitatumque titulis decoratus, omninò explebant. Verum quia celebris illius dedicationis monumẽtum immortali memoria dignum videtur, præſtabis hic illud totum exſcribere, vt inde tum illius Concilij grauitas, tum Præſulum per ea tempora, circa res ſacras intenſior cura, tum populorum pietas, ac liberalitas ad exẽplum poſteritatis magis eniteat, quando, & iam nos ſemel profeſſi ſumus velle vbi commodum acciderit, afferre diplomata, quibus ea, quæ narranda erunt firmiori veritatis greſſu procedant, ne aliquando nimis exactis gratis dixiſſe videamur, quæcumque deinceps ad veritatis libellam. dicturi ſumus.

Iulius miſeratione Diuina tituli ſancti Marcelli ven. presbyter Cardinalis vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, ſalutem in eo, qui eſt vera ſalus, & virtus.

ET ſi ſacræ huius dedicationis præcipuè myſterium hic præconio magnifico extollatur, vt memoriale ſuum permaneat in ſeculum ſæculi reſonet in excelſo. Enimuerò natura humana fluxibilis ſicut liquor, & liquibilis velut vmbra rerum turbæ deficiens, quod imaginatiua, & memorabilis cellula continet tranſmittere, ne quid ad poſteros in futurum, & ſic petit deuotio tollitur premiũ, laus, & . . . cum cantico non concinitur

A in ſacrato. Itaque ne miniſtri tanti operis, & imperitia denotetur, & loci præpoſitus de negligentia arguatur, excogitatum remedium, & ſalubre adhibeatur in quantum humana fragilitas noſſe ſciuit, vt & mortis præueniatur euentus, & ſcindant, quod memoriam nubilat, & offuſcat, videlicet, calamus ſcribæ deſignet, quod ſcriptura authentica lucida, & aperta in poſterum repræſentet. Sanè cũ nos in partibus Italiæ legationis officio fungeremur, quæ Dei ſunt cogitantes, & quæ recta ſunt inquirentes, vt fidelis hic officij indagator, atque vt moris eſt, auctoritate nobis ab Apoſtolica ſede commiſſa, diuina fauente gratia in . . . ibidem quieſcentium generale Cõcilium in Fulginatenſi Eccleſia celebrauimus. Quo fine laudabiliter terminato, ne domus Dei congregatorum in

B vnum in ea expers muneris videretur, quam eorum præſentia honorauit. Prouida vnà cum inſraſcriptis Coepiſcopis, atque Prælatis, & perſonis deliberatione penſauimus altaria corporum beatorum Fæliciani Martyris, atque Pontificis, & Florentij confeſſoris, & B. Ioannis Baptiſtæ ſexto idus Martij conſecrationis munere decorari, & vt tam magnifici operis ſolemnitas pateat in aperto, numerus opificum Prælatorum, nominaque inſerius declarare. Narnienſis videlicet Epiſcopus, cum quinque Abbatibus, & duobus Prioribus, Amelienſis cum duobus Abbatibus, & duobus Prioribus, Spoletanus, cum nouem Abbatibus, cum Archidiacono, & decem Prioribus, Tudertinus cum quinque Abbatibus, & Archidiaconis, & octo Prioribus, Aſſiſien. cum tribus Abbatibus, & quinque

C Prioribus, Peruſinus cum Archidiacono, & Archipresbytero, quinque Abbatibus, & ſeptem Prioribus, Callenſis cum vno Præpoſito, cum duobus Abbatibus, & tribus Prioribus, Gubinus cum vno Præpoſito, & vno Archipresbytero, & tribus Abbatibus, & quinque Prioribus, Vrbinas cum vno Præpoſito, duobus Archipresbyteris, & duobus Abbatibus, Monsferetranus cum vno Præpoſito, & duobus Abbatibus, Ariminenſis cum vno Archidiacono, Præpoſito, & tribus Abbatibus, Piſaurenſis, cum vno Præpoſito, & duobus Abbatibus, Foroſemproniensis cum vno Præpoſito, Archipresbytero, & vno Abbate, Senogalienſis cum vno Præpoſito, duobus Abbatibus, tribus Archipresbyteris, Anconitanus cum vno Archidiacono, duobus Præpoſitis, tribus Abba-

D tibus, Humanenſis cum Archidiacono, Archipreſbytero, duobus Abbatibus, Firmanus cum Archidiacono, Archipresbytero, Diacono, Primicerio, Manſionario, decem Abbatibus, & ſeptem Prioribus, Eſculanus cum Archidiacono, Archipreſbytero, quinque Prioribus, quatuor Abbatibus, Eſinus cum Archidiacono, Archipresbytero, tribus Prioribus, & quinque Abbatibus, Auſimanus cum Archidiacono, Archipresbytero, quinque Præpoſitis, ſeptem Abbatibus, Camerinenſis, cum Archidiac. quinque Prioribus, octo Abbatibus, Nucerinus cum quinque Prioribus, ſeptem Abbatibus, Fulginenſis Epiſcopus Benedictus cũ clero, & populo vniuerſo, ad cuius dici feſtum populorum turbæ, vndique concurrentes, ne recederent ſine lætitia corporali, & iuuamine anima-

rum

rum, cumque eliguntur ad honus tepelli ne debeāt à mercede, dignum nobiſcum vnanimites ſtatuerunt, & Concilio firmauimus cum omnibus pœnitentibus ad ipſius dedicationis anniuerſarium annuatim venientibus fideliter, & deuotè, & huic loco manum porrigentibus adiutricem de iniuncta eis pœnitentia, vnius anni, & quadraginta dierum à præfatorum omnium Prȩlatorum auctoritate qua fungimur Dei omnipotentis Petri, & Pauli, & ſedis Apoſtolicæ, ac eorum remiſſionem impendimus omnium peccatorum.

Ad cuius rei memoriam, & vt præſens ſcriptum auctoritate noſtra, & omnium prædictorum robur accipiat firmitatis, ſigilli matricis Eccleſiæ, & capituli Fulginenſis iuſſimus, & fecimus munimine roborari. Datum Fulginei, anno ab Incarnatione Domini Ieſu Chriſti MCXLVI. Eugenio Papa Tertio præſidente, eius pontificatus anno quinto.

Ego Raynerius notarius ſcripſi.

Nondum Benedictus deceſſerat, cum Anaſtaſius Quartus anno 1154. donationem Monaſterij ſancti Petri de Landelina ordinis ſancti Benedicti Nucerinæ diœceſis à Comitibus Monaldo Bucci filio, Rodulphoque Lamberti, & Comite Gentile Alberici filio, Priori, & Canonicis Cathedralis Eccleſiæ Fulginenſis liberaliſſimè factam fauorabili ſcripto confirmauit. Extat eiuſdem Anaſtaſij diploma ipſiſſimis verbis ſuperioris Innocentij Secundi, quo bona Fulginatenſis Eccleſiæ ſub protectione Apoſtolica ſuſcepit.

Datum Laterani, per manum Rolandi S.R.E. presb. Cardinalis Cancellarij 16. Kal. Aprilis indict. 2. Incarn. Dominicæ ann. 1153. pontif. verò D. Anaſtaſij anno primo.

Ego Anaſtaſius Catholicæ Eccleſiæ epiſcopus.
G. G. presb. Card. tit. S. Calixti ſſ.
Guido presb. Card. tit. S. Griſogoni ſſ.
Vbaldus presb. Card. tit. S. . . .
Manfredus presb. Card. tit. S. Sabinæ ſſ.
Bernardus presb. Card. tit. S. Clementis ſſ.
Aripertus presb. Card. tit. S. Crucis in Hieruſ. ſſ.
Oddus diaconus Card. S. Georgij ad velum aur. ſſ.
Rodulphus diaconus Card. tit S. Luciæ in Septiſol.
Georgius S. Angeli ſſ.
Guido diac. Card. S. Mariæ in porticu.
Oddo diac. Card. S. Nicolai in carcere Tull. ſſ.
Ymarus Tuſculanus epiſc. ſſ.
Vgo Hoſtienſis epiſc. ſſ.

Demum Benedictus iſte Epiſcopus, in cæteros munificus, ac liberalis, ne ſuos præteriſſe videretur, Monachos ſuos Congregationis Auellanæ in S. Claudij Fulginij Eccleſiam introduxit, vt per eoſdem ibidem Diuinum obſequium impenſius vigeretur. Mortuus eſt 1155. cum annis 17. præfuiſſet cum laude.

24. ANSELMVS ex Actia gente nobilis Fulginas, ex Archidiacono Cathedralis ſuæ patriȩ Epiſcopus renunciatus eſt 1155. ſequenti interfuit cōſecrationi Eccleſiæ S. Victoris Reatinæ diœceſis, quem non modo poſtea Alexander Tertius Pontifex Maximus illum euaſiſſe ad ſedem ſyncerè lætatus eſt, ſiuitque electo, ſed etiam non multò poſt, hoc eſt anno 1161. die 21. Ianuarij eundem ob vitæ merito, conſultæ prudentiæ pondera, Nucerinæ præfecit Eccleſiæ, itaut ſimul vtrique ſacræ prouinciæ pares vires adferret, & quidem, vt Fulginas Epiſcopus, cœnobio de Saxouiuo, medietatem Eccleſiæ ſancti Venantij de Collè Fulginatis Diœceſis liberaliter indulſit anno 1170. Berardoq. Priori Canonicæ ſancti Fœliciani Fulginij, donationes omnes Eccleſiȩ ſancti Petri de Landelina, ipſis Canonicis olim à Monaldo Comite Bucci, Rodulphoque Lamberti munificentiſſimè factas, iterum iuridico ſcripto voluit eſſe ratas anno 1174. die 27. menſis Iunij, vt Epiſcopus verò ſimul Nucerinus. ſimul Fulginas, eidem monaſterio ſancti Petri de Landelina ordinis ſancti Benedicti, omnia latiſundia, prædiaque aſſeruit, quæ olim Epiſcopus Fulginas, Nucerinuſque in territorio Siliæ, Annephi, collis Ruberti, vſque Talognam, Forcaturam, Comaleque Vaecagnæ latè poſſiderant. Anſelmi autem Epiſcopi tum geminæ per idem tempus dignitatis, tum ſupra allatæ donationis, fidem faciet antiquum monumentum erutum è monaſterio de Saxouiuo, atque hic ex fide ſubiectum.

In Dei nomine factum eſt.

In anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo quarto indict. ſeptima menſe Iunij XV. Iul. temporibus PP. Alexandri, & Federici dicti Imperatoris.

Cum diuina, humanaque præcipiant, iuſtum eſſe, ac æqua compenſatione dignum, quemque pro ſuo ſeruitio compendioſè debere remunerari, vt propenſius ad maiora præſtanda accendere non declinet. Inde verò, quod Eccleſiam Landulinæ, apud quam in principio Octauianæ Hæreſis ſteti opprimens illam, in omnibus, quæ mihi neceſſaria erant, tam pro me, quàm pro omnibus, qui ad me veniebant, præcipuè pro ſeruitio Romanæ curiæ quoque volendo, ſed plurimum nolendo, nec aliud poteram multis ſæpè oppreſſum neceſſitatibus. Quaptopter ego Anſelmus Dei gratia, non meis meritis Fulginatis, & Nucerinæ Eccleſiæ ex conceſſione D. Papæ, & totius Romanæ Eccleſiæ conſenſu ibidem toto tempore vitȩ meȩ ordinatus ad prædictorum pro tempore compenſationem aliquantulum eam remunerans apoſtolica authoritate, Nucerinæ Eccleſiæ Prioris Rainerij, cæterorumque fratrum Catholicorum conſenſu, confirmo in æternum, & reinueſtio, ſicut Auguſtinus conceſſit temporaliter, & ego in æternum ſicuti tenentum fuit tempore præfatorum Auguſtini, & Laterij, & Munaldi, ita in æternum reinueſtio per me, ac meos ſucceſſores, te, tuoſque ſucceſſores Abbatem Landolinæ. Anomine monaſterij ſancti Petri in æternum ad habendum, & vtius . . . ſemper poſſidendum, idem ſus omne decimationum, ſicut in alio inſtrumento Auguſtini continetur temporaliter. Et ego in æternum, vt Eccleſia Nucerina poſſidet in villis . . . . . & colle Rubertine, & Coſte, infra loca Clinſi peruenientia ad forcaturam à domo vaccatiorum, & Talongæ, & prouenientia à Comitatu Fulginenſi, & Nucerino, procedentia à Comnale de Vaccagne ad Poculum penitenſentia inter Actioniſum, & Scfrediſteum ad Chuum primam ſinnitam

tam

tam. In eo verò tenore, vt annuatim perſoluas tu, tuique ſucceſſores mihi, meiſque ſucceſſoribus, denatium vnum Papæ, aut valens in die Iouis ſanctæ, aut parum poſt ſine impedimento. Quod totum ſupradictum, ſi ego prædictus A. aut mei ſucceſſores non obſeruauerò, & contraire temptauerò, promitto tibi per me, meoſque ſucceſſores pœnam nomine Eccleſiæ tuæ . . . . medietatem tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & medietatem Romanæ Curiæ, & poſt pœnam ſolutam, quod ſupra legitur firmum, & ſtabile permaneat ſemper.

Reynaldus, & Vgo frater eius Ioannis filij, & Caſaguerra, & Madius, & Pianus, & Berardutius, & Mauricus ſunt rogati teſtes.

Ego Offredutius not. ſcripſi, & compleui.

Ego Anſelmus Fulginenſis, & Nucerinæ Eccleſiæ Epiſcopus, hoc totum, vt ſupra legitur, confirmo, & approbo.

Ego Raynerius Prior Nucerinæ eccleſiæ manu propria confirmaui hæc.

Ego Presbyter Benincaſa eccleſiæ ſancti Fælicíſſimi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Craſſus Sacerdos, & Prior Congregationis conſenſi, & ſubſcripſi.

Cæterùm haud hic ſtetit liberalitas Anſelmi, longius quippe progreſſa eſt, noua gentem ſuam auctura iuriſdictione. Si quidem Fulginij ſancti Thomæ dedicatam Eccleſiam, mirificè fundauit, erexit, Actiæque genti, Patronatus, vt vocant, iura attribuit, quibus illa gens vſa eſt, donec Fulginij floruit, hoc eſt vſque ad annum 1592. in quo penitus extincta, illuſtre tantùm alienæ poſteritati nomen reliquit. Rem, quam hactenus narrauimus, planius, pleniuſque lectorem docebit, ipſius Eccleſiæ frōs his rudibus inſcripta carminibus.

Poſt annos mille, poſtquam natus fuit ille
Qui nos plaſmauit, qui verbo cuncta creauit,
Lapſo centeno, currens tunc nomenque genus,
AEdem fundauit ipſam, dominoque ſacrauit
Fulginij Præſul Anſelmus, & hic Nucerinus,
Prudens, & Sapiens, pollens, & in ordine primus,
Vt ſit honor patri Thomæ, ſit gloria Matri
Agathæ, dignè, ſanctè, iuſteque benignè
Martyr ſume preces Thomas, ſuſcipe laudes
Quas referas Domino, cum quo perpetuò gaudes

Ad Nucerinam Eccleſiam (qua erat Anſelmus præcipua pietate in ſanctos) quorundam ſanctorum reliquias transferendas curauit, ſuoque in ipſis vaſculis inſcripto nomine, voluit huiuſmodi cultus extare memoriam. Demum tanquam ſuorum operum non ignobilem appendicem, cathedralis Eccleſiæ faciem, quæ maiori plateæ ſpectaculo eſt, eleganter ſubſtruxit, inſculptaque ſui imagine Actianæ liberalitatis huiuſmodi monumentum adiecit.

Anſelmus Fulginenſis, & Nucerinæ Eccleſiæ Epiſcopus hoc opus fieri fecit.

Notatoque anno 1201. in eadem Eccleſiæ facie hic inſculptus verſiculus legentes ſuſpendit.

Sydera, ſol, luna, moſtrat ſua tempora pura.

Actium porrò Anſelmum importuna mors rapuit 1201. 20. Auguſti, ac tanquam incomparabili viro nullum fuiſſet auſa ſucceſſorem conferre; ab anno 1202. vſque ad 1210. lapſa memoria eſt

A quis ad Fulginenſis Eccleſiæ gubernacula ſederit.

25. Ægidius deinde Epiſcopatus onus ſubiuit, vocante Clero, inaugurante verò Innocentio Tertio Pontifice Maximo anno 1210. qui ab eodem Pontifice pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis ſequenti exornatur priuilegio,

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili fratri AEgidio Fulginenſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

In eminenti ſedis Apoſt. ſpecula licet immeriti &c.

Cætera omnia aduerbum, vt in bulla Anaſtaſii

B Quarti.

Ego Innocentius catholicæ eccleſiæ epiſcopus.
Petrus Portuenſis, & ſanctæ Ruffinæ Epiſcopus.
Ioannes Albanenſis epiſcopus.
Guido Preneſtinenſis epiſcopus.
Hugo Hoſtienſis, & Velletren. epiſcopus.
Cinthius ſancti Laurentij in Lucina presb. Card.
Cencius SS. Ioannis, & Pauli Presb. Cardinalis tituli Pammachij.
Petrus ſancti Marcelli presb. Card.
Leo tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem presbyter Cardinalis.
Petrus ſanctæ Pudentianæ tituli Paſtoris presb. Cardinalis.
Gregorius ſancti Georgij ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis.
C *Guido ſancti Nicolai in Carcere tiliani Diaconus Cardinalis.*
Ioannes ſanctæ Mariæ in via lata Diac. Card.
Guala ſanctæ Mariæ in Porticu Diac. Card.
Octauianus ſanctorum Sergij, & Bachi Diaconus Cardinalis.
Ioannes ſanctorum Coſmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis.
Pelagius ſanctæ Luciæ ad ſeptem ſolis Diaconus Cardinalis.

Datum Laterani per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmedin Diaconus Cardinalis S. R. E. Cancellarij 4. idus Aprilis indictione 13. anno ab Incarnatione Dominica 1210. Pontificatus vero domini Innocentij Papæ Tertij anno 13.

Simili priuilegio eundem AEgidium decorauit

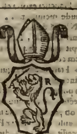
D idem Innocentius anno 1214. cuius autographum habetur in lib. Cancellariæ Fulginatenſis fol. 182. Hic cum ob cæteras virtutes merito potuerit dici Fœlix, tum verò ob id maximè fortunatum illum deprædicabit poſteritas, quod Aſſiſiatis Franciſci, immortalis ſanctimoniæ viri meruerit familiaritatem; itaque Franciſcus AEgidij authoritate fretus, propè muros Fulginij, attiguumque cathedrali ſancti Matthæi cum paruo ſacello fundauit monaſterium, illucque fratrum ſuorum deducta Colonia, plures è Fulginate nobilitate pellexit, vt ibidem Chriſtianam paupertatem profiterentur in quibus deinde titulo beatitatis Hermanous, Leonarduſque Fulginates fulſere. Interea deprecante Franciſco, æternum Deus duraturo, oraculo viuæ vocis eduxerat, vt apud ſanctam Mariam de Portiun-

riuncula, aliàs Angelorum in territorio Aſſiſinenſi, fidelibus ius eſſet ad plenum expiandi peccata, qui illuc certo anni tempore aduentaſſent nouam vitam inſtituturi. Quod cum Chriſtianis, ad credendum plerunque tardioribus, eo prædicationis feruore diuulgandum foret, vt haudquaquam ambigerent, huiuſmodi indultum à diuina voluntate fuiſſe profectum, inter ſex Vmbriæ Epiſcopos, verè Apoſtolicos viros qui ad tantum negotij adlecti ſunt, vnus fuit AEgidius, qui vitæ meritis, facundoque ore, diuino beneplacito, fidem abſtruere poſſe videretur. Aſtruait, euulgauit, prædicauit, atque id, ad quod miſſus fuerat, perfecit egregiè. Cum autem in cæteros, qui extra gregem ſuum erant, fidelem, feruentioremque operam præſtaret AEgidius, tum maximè in eos, quos regendos ſuſceperat illius amor eluxit. Etenim non à Fulginio procul anno 1216. in loco Fontis Carpelli, diuæ Claræ de Aſſiſio, Marſebiliæ, & Chriſtianæ monaſterio ſub titulo ſanctæ Mariæ de charitate, aut de ſalute excitandi poteſtatem fecit, Hugolinus verò Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis Peruſiæ legatus illis S. Benedicti pretioſiſſimam reliquiam anno 1219. conceſſit. Idem quoque AEgidius anno 1220. monaſterium ſanctæ Catharinæ montis Sinai, quod olim ordinis ſancti Damiani dixerunt, ad ampliorem pietatis cultum fundauit, vt illic Virgines Deo votæ ſanctæ Claræ, pauperum fæminarum principis, paupertatem æmularentur, inque Xenodochium ſancti Claudij Eccleſiæ attiguum Cruciferorum alumnos induxit. At cum per ea tempora Auellanenſes monachi, quos Epiſcopus Benedictus ſancti Claudij Eccleſia donauerat, illinc, neſcio quibus de cauſis, abijſſent, accidiſſetque per idem tempus aliquot Fulginates puellas ex diuino inſtinctu in ſolitariæ vitæ virginitatiſque amorem conſpirare, AEgidius, ne nobilis illa cupido in teneris mentibus aliquando teperet, virginitatem profeſſuris Eccleſiam ſancti Claudij attribuit, vt ibi, tanquam in benè munita arce, theſaurus ille, qui trepidè in vaſibus fictilibus geſtabatur, ſecurius aſſeruaretur, legibus ſanctæ Claræ potius, quàm præaltis muris ad eam cuſtodiam deſtinatis, anno 1229. ac ne huiuſmodi florum virginitatis prouentui, virginum item prouentus deeſſe videretur; eodem AEgidio ſedente, tertium monialium monaſterium auſpicatò Fulginij fundatum eſt, ſiquidem cum Eliſabetha Matrona Theutona nobilis ad ſancta loca, duobus tantùm ſociabus contenta ſanctiſſimè peregrinata fuiſſet, veniſſetque, Deo inſpirante Fulginium, per duos menſes ibi morata eſt, emptaque domo, cum plures mulieres euocaſſet è ſæculo, caſtitatéq; colere docuiſſet, in patriam reuerſa eſt, paruoque alendo gregi ſucceſſit AEgidius, qui dilatatis domunculæ finibus, multo plures mulieres ſub Auguſtinianis legibus intra illa ſepta coegit, quas hodie nigras Fulginates appellant; cum monaſterio ipſi ſanctæ Eliſabethæ Epiſcopus nomen fecerit, vt ex nomine primæ illius fundatricis Eliſabethæ, haud obliuiſceretur grata poſteritas. Demum cum paſtorali cura AEgidius diu, vigilanterque vixiſſet, ciueſque Fulginatenſes partibus Federici Secundi Imperatoris contra Eccleſiam adhæſiſſent, ab In-

A nocentio Quarto Epiſcopali dignitate priuati, ille Epiſcopatu ſe abdicauit anno 1243. factus Eccleſiæ Nucerinæ adminiſtrator 15. Kalendas Ianuarij eodem anno, vt habetur in regiſtro eiuſdem Innocentij, vitam tandem finiuit, ſub virginum tutela, quas adeo viuens impensè coluerat, euolaturus ad Cælum anno 1248. quidam Annonymus poſt exceſſum AEgidij Gotardum de Anaſtaſijs Conradi nobilis Fulginatenſis filium adlectum fuiſſe narrat, poſt hunc prædefunctum anno 1254. Bernardum quem primum vocat; ſed fallitur totoque cœlo aberrat, cum Fulginenſis Ciuitas ab an. 1243. ad annum vſque 1265. Epiſcopali dignitate priuata manſerit, atque de Conrado in regeſtis vaticanis nil reperiatur, de Bernardo verò, vt dicemus, tantùm quod fuerit huius Eccleſiæ adminiſtrator,
B ideoque de albo Epiſcoporum vterque delendus eſt. Berardus Cathedralis Eccleſiæ Archidiaconus ab Innocentio Quarto anno 1243. Epiſcopatus Fulginatenſis in admoti EAgidij locum in temporalibus, & ſpiritualibus adminiſtrator adlectus confirmatur deinde ab Alexandro Quarto 15. Kalendas Februarij anno 1255. ex reg. vaticano ep. 59. fol. 9. anno Pontificatus primo. Patriæ ſuæ Eccleſiam ſumma cum laude rexit. Hic eſt ille Berardus, quem Innocentius ad Monfredum Siciliæ Regem miſit, vt pacta, & conuentiones, quas cum Eccleſiaſticis pepigerat obſeruaret, atque ad obedientiam Romanæ Eccleſiæ rediret, bonaque eidem violenter abſtracta, reſtitueret, at Monfredus proterua ceruice, ſurdis auribus Berardi monita accepit, vt refert Bzouius ad annum 1254. Fulgineum
C cum rediſſet Berardus Eccleſiam ſancti Matthæi, cum ijs quæ ad ipſam iure ſpectabant, ordinis Minorum alumnis liberaliſsimè conceſsit, vt ex ea murorum acceſsione Franciſcani Templi confinia proferentur. Monaſterium ſanctæ Mariæ de Eucharistia, vt vocant, fundauit, vt in eo aſſeclæ Virgines ſancti Damiani paupertatem cum caſtitate pro dignitate excolerent. Exceſsit anno 1264. menſis Nouembris non Epiſcopus, ſed adminiſtrator, poſt cuius obitum cum Fulginatenſes ad obedientiam Romani Pontificis rediſſent, à Clemente Quarto reſtituta Epiſcopali dignitate, proprium meruere Epiſcopum.

26. Fr. PAPARONVS deinde è Paparona gente, ex ordine Prædicatorum nobilis Romanus, hanc Eccleſiam ſuſcepit regendam 1265. vocante Cle-
D mente Quarto 5. Kalendas Iulij anno primo, ex regeſt. vaticano ep. 136. fol. 31. Hic anno eodem, Eremitanos ſancti Auguſtini Fulginium aduocauit magnum pietatis incrementum futuros. Erexit anno 1270. Xenodochium, ac confraternitatem Presbyterorum diſciplinæ ſancti Fœliciani, cum Templo eidem Martyri conſecrato, quod hoc tempore intra oratorij Boni IESVS tranſiſſe perſpicitur; anno præterea 1273. in diœceſim Fulginatem fratres ordinis Seruorum aſciuit, cœtum hominum ad omnem pietatem vnicè factum. Denique anno 1285. ſuos Prædicatores extra muros Fulginij, tanquàm eius Ciuitatis excubias diligentiſsimè acturos, collocauit, vbi poſtea nobile ſancti Dominici Templum, ac monaſterium magnis ſumptibus conſtructum ſpectatur. Cuius quidem

dem fundationis in Epiſcopum Paparonum tota laus videtur refundi debere. Hic igitur dum Fulginij ſacros religioſorum ordines dilatat, adauget, Trincia Bernardi Trincij Fulginij Domini filius, ex foro Flaminij, quæ adhuc extabant, ciuium Fulginates muros extendit, ipſeque Paparonus, Honorio Quarto mandante, ad Spoletinorum Epiſcopatum tranſlatus eſt 1285. qui in omnium ordinum homines, adeo munificus fuerat, etiam aliorſum tanta liberalitas extenderetur.

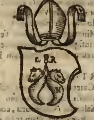

27. BERARDVM Primum Fulginatē Munaldi filium ex Comitibus Antignani, Ioannis Nucerini Epiſcopi fratrem, Papæ vero Vrbani Quarti, à ſacrificijs, Cathedraliſque Eccleſiæ Priorem, ad curam Epiſcopalem Clerus vocauit, eidemque collatum munus fauorabili ſcripto firmauit Honorius Quartus Pontifex Maximus 1285. 12. Kalendas Auguſti, regeſto vaticano ep. 76. fol. 22. Huic vix dum electo, de virginitate benè merendi præclara ſeſe dedit occaſio. Tres quippe puellæ è Podij Caſtello ditionis Fulginij, ex diuino ardore virginatem, moreſque cæteros excolere ſunt aggreſſæ, cumque anxiè deprecarentur, vt præclaro incepti diuinum auxilium propius vellet adeſſe, viamque monſtraret audentibus, in meridie ipſo Sydus obortum eſt præ ſole refulgens, cuius ductu ad muros vſque Fulginij peruenerunt puellæ, intellexeruntque ibi locum ſibi fuiſſe paratum à Deo, in quo, ex diuinæ voluntatis arbitrio omnem vitæ partem moderarentur. Nobilem conatum iuuit deinde Epiſcopus, ædificatoque monaſterio, primum, mox Templo fundato, intra illius ſepta, ſub temperatione, cultuque Auguſtiniano Virgines Deo votas lætanter excepit 1292. deque ſancta Cruce cœnobio priſci nomen fecere, haud obſcurum ſanè laborum præſagium, qui exantlandi forent ab ijs, quæ illuc religionis cauſa, caſtitatique ingrederentur. Eodemque Berardo ſedente, beatus Leonardus Fulginas, ſancti Franciſci diſcipulus apud Pipernum vita functus eſt 1290. ſepultuſque ibidem ſub maiori altari Franciſcani Templi illius Ciuitatis. Nec multò poſt Epiſcopus ipſe Berardus, hoc eſt die 15. menſis Maij anno 1296. lento, ſed pertinaci morbo extinguitur. Poſt cuius mortem, Clerus, ſeu diſſidentibus partium ſtudijs, ſeu quia, vt in digniorem illa dignitas caderet, ita conducere videbatur, per honorarium arbitrum, fratrem Iacobum Anaſtaſium Fulginatem ex ordine Minorum, eximiæ doctrinæ, ac ſanctitatis hominem in Epiſcopum Fulginatem adlegit. Qui oblatæ dignitati rariſſimo exemplo nuntium vltro remittens, maluit à negotijs procul ſeuerè, ſanctèque in Clauſtro viuere, quam in altiori dignitatis gradu propè exitium, quod ſemper imminet ijs, qui præſunt anxiam ducere vitam. Huius cum laude meminit Fr. Lucas Vuadinghus amicus noſter, homo doctus, & eloquens in tomo 2. annal. fratrum Minorum. Antignani vero Comites pro gentilitijs inſignibus geſſerunt aureum leonem in dextera aureum enſem tenentem in muricato ſcuto.

28. BARTHOLOMAEVS deinde Anagninus, è Caietana gente, monachus, atque Abbas Sublacenſis 1296. demortuo Berardo ſuffectus eſt 5. Kalendas Nouembris, confirmataque Fulginij ſede, Eccleſiam illam rexit vſque ad annum 1304. magni vtique animi vir, & qui plerunq. etiam cucullatus, exuta ſuæ gentis laude, militares ſpiritus gereret, Bonifatium Octauum Pontificem Maximum propiori affinitate attinxit, cuius auſpicijs, Bartholomæus non procul à Sublacenſi Cœnobio Montem Acutum validum, munitumq; Caſtellum fundauit, factoque impetu Tyburtinis Marianum Caſtellum ademit, cum prius ipſi, intentatis armis, eodem ipſo ditionem Sublacenſem nudaſſent, itaque cum non minori animo, viribuſque, quàm prius Sublacum feciſſet, Fulginatem Eccleſiam adminiſtraſſet, duoque Monaſteria Fulginij, vbi ſancti Dominici Virgines alerentur, ingentibus ſumptibus erexiſſet, ſanctam Mariam videlicet, vt vocant, de Populo, itemque ſanctam Mariam, cui, del verde, nomen eſt. Diem clauſit poſtremum 1304. Iulio menſe, vacauitque ſedes Fulginas ad tres annos, menſes quinque, ſiquidem Hermannus de Anaſtaſijs Ciuis Fulginas, quamquam à Clero canonicè electus noluit eſſe Epiſcopus. Hic ille Hermannus eſt, qui cum Patriæ ſuæ dignitatem Epiſcopalem recuſaſſet ſubire, poſtea 1307. ad Piſtorienſis Epiſcopatus apicem aſſumptus, Eccleſiam illam ſumma cum laude, Diuinique cultus ſplendore adminiſtrauit, vt in cathalogo Piſtorienſium Epiſcoporum deinceps ex fide narrabimus.

29. BARTHOLOMAEVS Guintoncini de Sigisbundis Piſtorienſis Ciui celeberrimi iuris Conſulti patruus, ex Epiſcopo Piſtorienſi, Fulginenſis Epiſcopus effectus eſt ſub Quinto Clemente Pontifice Maximo die 24. menſis Decembris 1307. Fulginiumque ſolemni pompa Paſtor conſalutatus ingreditur 1308. die prima exordientis Iunij. Huius tempore Angela Fulginas celebris ſanctitatis fœmina clara effulſit, deceſſitque die 4. Ianuarij 1309. quæ poſt caſti initi connubij, poſt educatos filios, poſtque ob indigentem pauperum, addiuendita prædia, auſterioriſque vitæ incredibilia propemodum opera, adeo ardenti amore exarſit in Deum, vt nil diuino illo incendio in Eccleſiaſticis annalibus videatur poſſe legi ſplendidius. Hanc paulò poſt ad gloriam ſecuta eſt Paſcalina magnæ perfectionis fœmina Angelæ, vel ſocia, vel alumna 1313. Petroque Creſcio nobili Fulginati, ſed ſanctitate magis illuſtri, cęleſte gaudium per idem tempus decretum eſt, hoc eſt die decima octaua menſis Iulij anno 1323. Quibus præmiſſis, vt quaſi ſibi in Cęlum expeditius iter pa-

ratent, Bartholomæus ipſe ſanctè deceſſit die 21. Iulij anno 1326.

30. Sed vix demortuum Bartholomæum extulerant, cum PAVLVM Nalli è Trinciâ gente, clerici extulere ad ſedem, die 12. menſis Iulij 1326. huius electionem Ioannes Vigeſimus ſecundus conſecratione ipſa, quam Auenioni, vbi tunc morabatur, perfecit, ratam eſſe monſtrauit. Vix autem Paulus annum integrum ſuæ adminiſtrationis expleuerat, cum ſanctæ Luciæ monaſterium ædificari eſt cæptum, Auguſtinianorum monialium nobile ſæpimentum. Eodem anno Oliuetanos monachos intra Vrbem excepit, tradita Eccleſia ſancti Nicolai ad Cœnobium conſtruendum. Anno verò 1350. Corradinus Rinalducci, è Trincia gente Prior Collegiatæ ſancti Saluatoris Cathedralisque Eccleſiæ magna authoritate Canonicus ſocietatem Charitatis inſtituit, in eo ſacello, vbi beatus Petrus Creſcius, ad piorum opem requieſcit. Anno item 1334. ſumptibus pietatis Fulginatium hominum, monaſterium ſancti Bartholomæi Bruliani in Monte, inter Fulginium, Cameriniumque propemodum inacceſſo, rigideque ſito, initium habuit; quo poſtea beatus ille Ioannes à Valle, cum aliquot ſocijs ordinis ſancti Franciſci contemplatricis vitæ nutiis obiturus, ſeceſſit, ibidemque anno 1351. cum magna opinione ſanctitatis deceſſit. Hoc illud monaſterium eſt, vnde poſtea F. Paulo Trincia agente, eximie ſanctitatis nomine, ſancti Franciſci alumni illi fluxere, qui ad maiorem vitæ auſteritatem, moreſque deſiccatiores, præter cæteram cultus aſperitatem calepodiati incedunt. Interim Paulus Epiſcopus, pauperum infirmorum Xenodochium, dilatatis finibus, ampliauit, vt maior illorum numerus, maiora adminiſtrantibus merita compararet; Eodemq; Paulo Trincio agente, Ciſtercienſibus, florentiſſimæ per id tempus obſeruantiæ monachis, monaſterium ſanctæ Crucis de Saxouiuo attributum eſt, annuente Benedicto Duodecimo Pontifice Maximo Ciſtercienſis ordinis quondam alumno, qui ibi tandiu laudabiliter commorati ſunt, donec commendatarijs Cœnobium occupantibus, ex pauperiori menſa ſunt demigrare coacti. Denique Epiſcopus Paulus cum vſque ad annum 1363. in Epiſcopatu ſumma cum laude vixiſſet, eodem anno exceſſit, menſe Iunio. Scutum Trinciæ gentis aureum equina capita nigra muricatis frænis fuit.

31. RAYNALDVS ex Priore Cathedralis Eccleſiæ ſucceſſit Paulo, ab Vrbano Quinto electus anno 1363. 8. Kalendas Aprilis, ex regeſt. vatica-

A na anno 2. obijt initio anni 1364.

32. IOANNES Angelerius Fulginas ſubiectus eſt, Vrbano Quinto Maximo aſſentiente an. 1364. 8. Kalendas Februarij, ex Plebano ſanctæ Mariæ de Populo. Hic Xenodochio ſancti Auguſtini præclara fundamenta ſubſtruxit, annoque 1373. Ciſtercienſes monachos Eccleſia ſanctæ Mariæ in Campis, non procul à Fulginatibus muris munificentiſsimè donauit, ſubque eius plena pietatis adminiſtratione reformatio illa Calepodiatorum ordinis ſancti Franciſci exorta eſt, cuius nos paulò ſupra cum laude meminimus.

33. IOANNES deindè Ioannis è Popula, Fulginatis ditionis Caſtello, Fulginatis Eccleſiæ gubernacula cæpit anno 1384. ſub cuius regimine, deque eiuſdem conſilio Vgolinus Trincius Fulgi-
B nij Dominus Franciſcanos, qui nuper ex noua obſeruantia inclaruerant, propè Fulginij muros induxit, vbi poſtea ſancto Bartholomæo ſacrum Templum erectum eſt, in quo beatus Paulus ille Trincius, qui ob præclara merita in ſuum ordinem, omnium conſenſu obſeruantiæ Pater eſt appellatus, è viuis exceſſit anno 1391. die 17. menſis Septembris, anno verò 1396. liberalitate, pietateque trium illuſtrium fœminarum, quas ad id diuinus ſermo impulerat, Cœnobij ſanctæ Mariæ de Betleem ordinis Ciſtercienſis, Fulginij, Epiſcopo adiuuante, fundamenta iecere, quod idem Epiſcopus deinceps, cum propemodum munificentia regia Bonifacium Nonum excepiſſet hoſpitio, ingentibus gratijs, priuilegijſque exornandum curauit; ſicut Vgolino Trincio Fulginii Domino deprecante, ſanctam Mariam in Campis, item
C Ciſtercienſis ordinis, idem Pontifex indultis ampliſsimis ante muniuerat, cum eandem Eccleſiam ſub Romana ſtipatus pietatis ergo inuiſeret, anno 1392. die 13. Octobris, Obijt autem Ioannes Epiſcopus 1397.

34. HONVFRIVS Trincius Trincij filius Fulginij Domini, è Priore Collegiatæ ſancti Saluatoris Antiſtes ſacrorum renunciatus eſt, Bonifacio Nono ſedente, approbanteque electus 3. die Decembris 1397. huius Epiſcopi tempore floruit Angelina Vrbeuetana è Corbàra, ex Marciani Comitibus, pietatis eximiæ fœmina. Quæ cum aliquot ſanctis mulieribus Monte Ioue Vrbeuetanæ Diœceſis digreſſa Fulginium venit, ibique mo-
D naſterio ſanctæ Annæ Tertij ordinis ſancti Franciſci exordium fecit; cui deinceps ampliando prouehendoque cum Honuphrius haud inuitus præſtaret auxilium, adeo, prouehendoque in iuſtum Cœnobium creuit, vt inde in totam fermè Italiam odor illius ſanctitatis ſuauiſſimè ſpargeretur, eueniique, vt rogatu multorum alia monaſteria Angelina auſpicatiſsimè fundauerit. Huius beatæ vitam progreſſus, reſque præclarè geſtas prolixè complexus eſt Ludouicus Iacobillus Fulginas, Fulginatium rerum diligentiſsimus indagator, ac ſcriptor, Honufrius vita ceſsit anno 1403. die ſecunda menſis Aprilis.

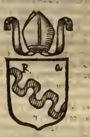
35. Fratrem FEDERICVM Frezzium, è Prædicatorum ordine, eiuſdemque ordinis Romano Prouinciali Bonifacius Nonus ad hunc Epiſcopatum aſſumpſit anno 1403. die 17. menſis Octobris

hic

hic præter ſcolaſticas diſciplinas, adeo politiori; variaque literatura valuit, vt auidiſsimus poeticæ laudis, muſas excoleret amæniores, etenim diuinam Aligherij Danthis æmulatus comediæ, opus, Quadriregium, inſcriptum, ex tertiariolis admodum fœliciter panxit. Interfuit Conſtantienſi Concilio, ſubſcripſitque vigeſimæ ſeſsioni, die 30. Ianuarii 1416. inque eodem anno ad præclariora intentum inuida mors illum oppreſſit.

36. Fr. NICCOLAVS Ferragattus, filius Nardi, ordinis Minorum è Bettonà Caſtello, à Martino V. Columna Fulginati gregi præpoſitus eſt, anno 1417. die 3. Ianuarij. Qui tanta omnium ordinum lætitia, gratulationeque Ciuitatem intrauit, vt ſuis illum humeris Ciues deportare velle viderentur ad ſedem. Neque verò omnium ſpes ille ſefellit; ſiquidem Eccleſiam ſibi creditam, ſummo amore, ſummoque iure deinde adminiſtrauit, itaut mirarentur plerique nec facilitatem illam aliquid detraxiſſe grauitati, neque grauitatem obfeciſſe facilitati. Egit in viuis vſque ad annum 1421. qui fuit illi vitæ poſtremus, primus exordientis ſalutis.

37. Poſt Nicolai exceſſum GASPAR Peruſinus, è ſæculo Abbas, Martino item Quinto vocante, Epiſcopus dictus eſt anno 1421. die 4. menſis Decembris. Qui, cum nondum inauguratus vſque ad annum 1423. Epiſcopi nomen retinuiſſet vltro deinde nondum obitum munus detulit ad Papam, illud, vt ſcilicet cuicumque voluiſſet poſſet conferre, ita habent conſiſtoriales actus eiuſdem Pontificis.

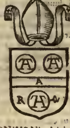

38. IACOBVS Berti, Franciſci ex Elmia gente nobilis Fulginas, ex Comitibus ſanctæ Chriſtinæ è Priore ſanctæ Mariæ infra portas, mox etiam Cathedralis Eccleſiæ, die 17. menſis Martij anno 1423. ab eodem Martino Quinto Pontifice obtinuit cathedram, vir vtique virtutis eximiæ, quippe qui ex generis nobilitate, claritudinem probitatis videretur traxiſſe. Conſtat eiuſdem affines, maioreſque, in florida adhuc Florentina Republica incorruptè geſsiſſe Præturam; Populumque plerumque ad arma, atque ad ſeditionem procliuem ſtrenuè ſatis regiſſe. Quod ipſum Gentis Elmiæ diuerſis in locis inſculpta gentilitia inſignia perſpicuè commonſtrant. De qua re, nos alibi ſuſius. Igitur Iacobo, apud Fulginates, dominante in ſacris, celebre ſanctæ Luciæ Cœnobium, ordinis ſancti Franciſci, initium cœpit an-

A no 1425. Quinque ſiquidem è Sulmona mulieres Diuino admonitu petiuere Fulginium: Cumque cum ſuum fundandi Cœnobium incenſum deſiderium, tum ſuper ea re diuinæ voluntatis explorata conſilia docuiſſent Epiſcopum, non modo ſunt ab eo benignè auditæ, ſed perhumaniter etiam exceptæ, breuique Currado Trincio opus iuuante, agente verò Epiſcopo, Monaſterium illud extulit muros, ad earum Virginum firmam cuſtodiam, quæ illic ad diuina præconia excubias erant acturæ. De huius monaſterij fundatione conſule Gonzagam in hiſtoria ſeraphica, quam diligenter perſcripſit. Tandem ſub vitæ finem Iacobus, vt erat in omnem occaſionem rectè factorum captandam probè intentus, fratres Auguſtinianos congregationis Peruſiæ, qui dudum ad priſcorum Pa-
B trum normam reuocauerant mores, Fulginium aduocauit, ſancti Nicolai nouis incolis attributo cœnobio, vnde paulò ante montis Oliueti monachi abierãt an. 1435. qui deinceps vix duobus elapſis annis extinctus eſt, hoc eſt an. 1437. exeunte menſe Iulio; eiuſdemq. exceſſus pro verò Epiſc. legitimoque Paſtore, turbas diſſidentium ſtudiorum, ac violentiam excepit; Rinaldus ſiquidem Trincius Conradi Trinci filius factioſorum ſtudija obrepſit ad ſedem ex Cathedralis Priore, Canonicoque, quem poſt diligentem conſultationem vitio creatum Eugenius Quartus pronunciaſſet, In eius locum ſuffectus eſt, Chriſtophorus Boſcharius qui tandiu obtento, demandatoque ſibi munere abſtinuit, quamdiu Trinciorum tyrannis in Fulginates deſæuijt. Concidit tandem Trinciorum po-
C tentia die nona menſis Septembris 1439. quo die Boſcharius paſtoralem curam aſſumpſit, rediitque Fulginium, iuraque eius ad vnam eccleſiaſticam ditionem poſt ſpatium annorum 134. Euenerat enim, vt Clemente Quinto Auenionem ſedem Apoſtolicam deportante, multi ſub Vicarij ſpecioſo nomine eccleſiaſticam ditionem inuaderent, tyrannidemque exercerent in ſubditos, quæ publicæ rei indignitas cum ſanè grauiter Eugenium IV. permouiſſet per Ioannem Vitelleſcum Patriarcham Alexandrinum, prouidum virum, ac fortem, Romam ſub titulo legationis à ſe deſtinatum Columnenſes, Sabelloſque Gibellinæ factionis Principes armis domuit, promiſque per Campaniam Pontificia Caſtella recepit; quem vtique armorum terrorem cum paulo poſt, Vitelleſcus vertiſſet in
D Vmbriam, inter cæteros populos, quos exactis tyrannis, vocarat ad pileum, præcipuè Fulginates fuerunt, & Corradus quidem ſuis rebus diffiſus, Coſſam profugit, vbi per filios, nobiliter propagata familia, exul interijt. Rinaldus verò Pſeudo Fulginas Epiſcopus, primum Ferrariam, poſtea ad Nicolai Picinini, per ea tempora clariſsimi Ducis tranſfugit exercitum, vbi credidere plerique veneno fuiſſe ſublatum. Elmiæ familiæ, auricata vnda in argentea parmis, ſtemmata fuere.

39. CHRISTOPHORVS igitur Berti Corſinij Buſcharius, cuius hodie gentem Fulginij Rubertorum appellant, è Podio Valtopinæ Comitibus, Monachus Ciſtercienſis, atque Abbas ſancti Petri de Areſina Nucerinæ diœceſis ordinis ſancti Benedicti electus eſt die 17. menſis Aprilis

1438. inauguratuſque Ferrariæ. In Chriſtophoro porrò pietas, cum claritudine generis decertare videbatur. Conſtat illum, poſt exactam Trinciam gentem, tranquillè admodum, cumque ſumma laude prudentiæ ſuam rexiſſe Eccleſiam, Romæq; cum ageret, illum fato ceſſiſſe 1444. die 21. menſ. Aug. vbi ad hanc diem tumulatus quieſcit.

40. ANTONIVS Nicolai de Bologninis Fulginas, paulò ante Epiſcopus Nucerinus, ab Eugenio Quarto Pontifice, ad hanc Eccleſiam regendam tranſlatus eſt, vt eiuſdem Pontificis conſiſtoriales actus teſtantur anno 1444. menſe Septemb. Huius Epiſcopi authoritate, conſilioque xenodochium S. Ioannis traditur fuiſſe erectum. Ad Antonium Nicolaus Quintus, cum Romana curia Fulginium proficiſcens diuertit, qui magnificè ab eo exceptus hoſpitio eiuſdem Eccleſiæ, à ſummis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis iura, priuilegiaq; aliquando indulta magnificentius confirmauit. Eademq; hoſpitij munificentia Antonius vſus eſt, erga Pium Secundum illuc prætereuntem, qui poſt diligentiſſimè gregis impenſam curam, mortuus eſt die prima Ianuarij anno 1461. Murieatum Parmæ ſolum aurea facia, argentei orbiculi tres, quibus nigra litera A. expreſſa viderut, ſunt Bologninæ gentis inſignia.

41. Poſt Antonianum exceſſum, per quinque & amplius menſes Fulginas vacauit Eccleſia, illam interim adminiſtrante Bartholomæo Antonij Tõti Apoſtolico ad id ſubleċto Vicario, Cathedralis ſpectatæ virtutis Canonico. Qui cum ob eam plenam decoris adminiſtrationem totius cleri ſtudia meruiſſet, ab eodem clero Epiſcopus acclamatus eſt, ſed cum ea eligendi ratio ex Eccleſiæ moribus jam receſſiſſe videretur, electioni haud quaquam Pius aſſenſus eſt, ſed ad id muneris ANTONIVM Bettinum Senenſem ordinis Ieſuatorum alumnũ, reclamantem, Mediolanumque nè cogeretur Epiſcopus fieri, fuga dilapſum, deſtinauit. Antonius igitur, mandante Pontifice, Mediolani ab eius Ciuitatis Archiepiſcopo, Epiſcopus ordinatur. Is Senis ortus eſt, anno 1399. parentem habuit Auguſtinum Senenſem, ex Bettinorum honeſta familia. Adhuc adoleſcens bonarum literarum ſtudia conſectatus eſt, in quibus ſpectabiliter eultus, in varijs, multiſque Italiæ Accademijs ad legum cotem, multorum nobilia ingenia exacuit. Mox factus ſacerdos, haud temnendos Eccleſiaſticos cenſus habuit, ſed cum ijs omnibus deinde cæleſti, interiorique admonitu ſe abdicaſſet, tranſ-

A fudiſſetque in pauperes, ex Ieſuatorum Regula vitam inſtituit, tanta puritate morum, vitæque auſteritate, vt omnibus admirationi eſſet, Romæ cum agere, ab Eugenio Quarto Pontifice ſanctorum Ioannis, & Pauli per antiquum templum obtinuit, iuxta quod ſui ordinis Monaſterium conſtruendum curauit, Mantuanum Concilium ſub Pio Secundo plurimum iuuit, ſua illa legum peritia, mox ad Mediolani Ducem legatus, Cardinaliſque Sfortiæ vicarius, S. Hieronymi cœnobium ſui ordinis conſtruxit, eiuſdemque primus Prior renunciatus eſt. In Inſubria deinde Nuncius, vt vocant, Generaliſque ſpoliorum collector eiuſdem Pontificis, fuit deinde per totam Italiam, vna Roma excepta, Pœnitentiarij Apoſtolici trepido munere functeſt eſt, donéc ad Fulginatem
B Epiſcopatum aſcendit. In quo quidem munere, cum quæ ſuam illam pietatem decerent, aſſiduè ea opera vrgeret, cultum diuinum adauxit, collabentes reſtaurauit Eccleſias, clericorum moribus ius ſtrictius dixit, profanos homines ſub honeſtioris vitæ iugum ire coëgit. Sæpius concionabatur, ſuã ipſe carnem domabat, ſuiſque continentibus precibus ſibi concredito populo auxilio erat, quamobrem meritò ſui ſæculi gemma ſplendorique Præſulum ſui temporis habebatur, ſcribebat, & in otio ſapientiam, vt otium, ſocordiamque diſpungeret. Multa ſiquidem ingenij monumenta reliquit, quæ ſolum excepta calamo, hactenus lucem non aſpexerunt. Duo tantum à pijs, doctiſque teruntur, illud ſcilicet, cui titulus eſt, *de Diuina præſentia*, & alterum, cui *Mons ſanctus Dei*, in fronte præfi-
C xit. Adeo vbique, & ſemper conſuluit paupertati, vt communi totius Italiæ conſenſu ſit PATER pauperum appellatus, in quorum deinde leuamen, Fulginij montem, vt vocant Pietatis inſtituit. Verum in ea Præſulis dignitate adeo auſterioris vitæ non eſt oblitus, vt magis monachus iam tunc, quam Epiſcopus poſſet videri; quamobrem cum Mediolani Claræuallenſium Monachorum ex ordine Ciſtercienſi mores contigiſſet labare, percuperetq; Pauluſque Secundus Pontifex Maximus Franciſci Sfortiæ Ducis Mediolani ſupplicibus literis exoratus ad priſcorum Patrum normam priores illic mores redire, nulli alio rem tantam cõmittendam eſt arbitratus, quam vni Antonio, quippe qui & inſtitutis monaſticis eſſet propè imbutus, & ad omnem pietatem vnicè factus; Itaque hu-
D iuſmodi authoritatis pleni diplomate, ad trepidam illam prouinciam Antonium legat.

PAVLVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerab. fratri Antonio Epiſcopo Fulginati, Nuntio, & Oratori noſtro, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

T*Vnc dignè iniunctum nobis Apoſtolicæ ſollicitudinis officium exercere cenſemus, dum per noſtræ prouiſionis miniſterium ita efficere ſtudemus, quod in Monaſterijs, & religioſis locis, maximè, quæ celeberrima eſſe noſcuntur regularis obſeruantia vigeat, & cum Diuini cultus augmento ſub monaſtica diſciplina laudabiliter*

biliter obſeruetur, ac perſonæ in eis degentes iuxta ſanctorum Patrum inſtituta ad gloriam Dei ſub humilitatis ſpiritu exemplum, & honeſtam ducant vitam, & ſi quid in hoc aduerſum, vel veræ Religioni contrarium ſit ad rectitudinis viam ſalubriter reducatur. Cum itaque te in præſentiarum ad Ciuitatem Mediolanenſem, & nonnulla alia loca temporalis dominij dilecti filij nobilis viri Franciſci Sfortiæ Ducis Mediolani nuntium, & oratorem noſtrum deſtinemus, & inter alia ſummopere affectemus, vt inſigne Clareuallis monaſterium ordinis Ciſtercienſis extra muros Mediolani, quod inter alia eiuſdem ordinis monaſteria celeberrimum eſſe dignoſcitur, & a B. Bernardo ipſius ordinis auctore dicitur fundatum tam in capite, quam in membris debitè reformetur, & ſecundum ſanctorum Patrum, ac dicti ordinis regularia inſtituta ad obſeruantiam reducatur, Fraternitati tuæ, de qua in his, & alijs ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per hæc Apoſtolica ſcripta committimus, & mandamus, quatenus Cæleſti concomitante cœtu, ad præfatum monaſterium perſonaliter accedens, ac ſolum Deum præ oculis habens in eo viſitationis, & reformationis officium, tam in capite, quam in membris, necnon ſpiritualibus, & temporalibus dignè, & laudabiliter ſtudeas, auctoritate noſtra exercere. Nos enim, vt excuſſis, quæ monaſterij, & perſonarum offuſcant decentiam ſalutares fructus, & exemplares mores proueniant, tibi dictum monaſterium, eiuſque perſonas etiam exemptas etiam viſitandi, & tam in capite, quam in membris, & ſpiritualibus, & temporalibus reformandi, necnon ad regularem obſeruantiam reducendi, & illam in ipſo monaſterio firmandi, ac perſonis ſub regulari obſeruantia degere recuſantibus ſi ad alia monaſteria eiuſdem ordinis, & laxioris vitæ tranſire voluerint miſerationis intuitu congruam portionem aliquam monaſterijs, in quibus beneuolos inuenerint receptores aſſignandam reſeruandi, & conſtituendi. Si verò nec reformationem, nec aſſignationem huiuſmodi amplecti, aut acceptare voluerint, & in ſua duritia, contumaciaque perſiſterint eas perſonas tanquam putrida membra, ne alios male corrumpant exemplo de ipſo monaſterio expellendi, ac earum loco alias idoneas ponendi iuxta datas tibi per nos ſuperinde inſtructiones, menſamque Abbatialem, à menſa Conuentuali ſeparandi, necnon poſſeſſiones, agros, & alia immobilia bona, & decimas, fructus, cenſus, redditus, & prouentus vniuerſos diuidendi, & vnam partem Abbati, ſeu Commendatario, vel Adminiſtratori pro tempore, alteram verò Conuentui pro eorum menſis, & ſupportandis oneribus ſecundum inſtructiones tibi traditas deputandi, necnon habita ratione debita, non ſolum victus, atque veſtitus, ac reparationem ædificiorum, & ſeruandæ hoſpitalitatis, verum etiam quod ſuppetere poſſint ad extraordinaria, ſi qua emerſerint ſubeunda, notabilem Conuentum, & Monachorum numerum ſolum ſecundum quantitatem redditum, & prouentuum; Prioremque quoque annuum per ipſos religioſos eligendum, & alios officiales viros prouidos, Deum timentes religioni affectos, & prudentes ſecundum inſtructiones præfatas, necnon Reformatorum huiuſmodi Religioſorum habitationẽ Abbati, ſeu Commendatarij, vel Adminiſtratoris pro tempore ſub vna clauſura murorũ ſeparatam. Et quod Religioſi ipſi à ſe omnem proprietatem abdicent inſtituendi, & ordinandi, ac tum circa Diuinum officium diurnum, atque nocturnum cum omni reuerentia, & deuotione decantandum, ac peragendum, quam monaſticam diſciplinam, obedientiam, mores, & vitam ſeruandam, omnia, & ſingula, quæ iuxta ſanctorum Patrum, & dicti ordinis regularia inſtituta ad honorem Dei, Religionis augmentum, animarum ſalutem, & bonum exemplum Chriſti fidelium, ac alias circa fœlicẽ gubernationem præfati monaſterij, & perſonarum eiuſdem neceſſaria noueris, ſeu quomodolibet opportuna faciendi, ſtatuendi, ordinandi, mandandi, & exequendi, necnon contradictores quoslibet, & rebelles cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, præheminentiæ, vel nobilitatis fuerint per excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliaſque formidabiliores, de quibus tibi videbitur ſententias, cenſuras, & pœnas, ſublato, cuiuſuis refugij, & appellationis obſtaculo authoritate Apoſtolica compeſcendi, &

B *ſi opus fuerit auxilium brachij ſæcularis inuocandi hac vice dumtaxat plenam, & liberam præfata auctoritate concedimus facultatem, non obſtantibus conſtitutionibus, literis, priuilegijs indultis, libertatibus, & exemptionibus Apoſtolicis dicto monaſterio, eiuſque perſonis, & locis in genere, vel in ſpecie ſub quacumque verborum forma etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis conceſſis, quibus omnibus, & iam ſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, & expreſſa mentio habenda foret quoad præmiſſa omnia derogamus, illaque nulli aduerſus hanc per nos tibi conceſſam facultatem ſuffragari decernimus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque, aut ſi aliquibus cõmuniter, vel diuiſim ab Apoſtolica ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi men-*

C *tionem. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quinto Kal. Septembris, Pontificatus noſtri anno primo.*

Atque vt ea, quam Antonio legato mandauerat morum reformatio belle procederet in hæc, plena conſilij, prudentiæque verba eundem edocuit.

PAVLVS PAPA SECVNDVS. *Venerabili fratri ſalutem &c. Cupientes ſacrum Clareuallenſem cœnobium, quod inter Ciſtercienſis ordinis monaſteria, celeberrimum eſſe dignoſcitur, & à B. Bernardo, eius ordinis auctore in vita fuiſſe fundatum dicitur, ſecundum inſtituta SS. Patrum regulari obſeruantia refor-*

D *mare, tuam fraternitatem ad id duximus eligendam, quam nouimus ante Epiſcopatum in regulari diſciplina verſatam, in monaſticis, & regularibus inſtitutis ſufficienter inſtructam. Nouimus ſiquidem monaſterium illud redditibus, atque prouentibus ſufficienter dotatũ, magna Mediolanenſis populi, & nonnullorum Principum largitione adauctum, ampliſſimis ædificijs extructum, ſiue per iniuriam eorum, qui ipſi monaſterio præfuerunt, vel propter hoſtilitates, & malitiam temporum ad magnam in ſpiritualibus deſolationem peruenniſſe, itaut penè nulla regularis obſeruantia, nulla monaſtica diſciplina ſeruetur. Ad reformationem itaq; ipſius, quam ex toto corde pro incremento ſacræ religionis optamus te oportet ſolerter, atque diligenter intendere. Et quoniam incuntis ætatis iuſtitia ſemen inſtruenda eſt, & regenda prudentia, & obſeruantia per abuſum monachorum penè dilapſa per expertos reli-*

gionis eſt reformanda adduces ex monaſterio eiuſdem ordinis prope Florentiam, quod ſeptimo milliario à Florentia diſtat, & propterea Septimi dicitur, duos ex ſenioribus monaſterij viros Deum timentes in regulari diſciplina verſates, qui verbo, & exemplo reliquos valeant inſtruere, & domum Dei digna prouidentia ordinare. Eos itaque poſt exploratam diligenter eorum fidē, & charitatem tecum adduces ad Clareuallenſe monaſterium ordinandum. Plures etiam ex eodem monaſterio poſt ordinationem factam, & redditus monachis aſſignatos ex ipſo monaſterio tranſlaturus, qui ſufficere poſſint ad regularem obſeruantiam erigendam, ſcribimus enim Abbati, & Conuentui ipſius monaſterij, vt pro exequutione tam pij, ſanctique propoſiti, & ad ſuſcitandam in alijs locis ſui ordinis diſciplinam quotquot requiſieris monachos proficiſci patiantur, & in exponendis ex parte noſtra fidem adhibeant. Cum autem auctore Deo cum dictis monachis Mediolanum perueneris, conuenias dilectum filium nobilem virum Fräciſcum Sfortiam Ducem Mediolani, & poſt paternæ ſalutationis, & Apoſtolicæ benedictionis officium, propoſitum noſtrum, & cauſam tui aduentus exponas, nam rei conſcium illum inuenies: ſiquidem & per ſuas literas de ea re nobis ipſe perſcripſit, dices reformationem huiuſmodi ad honorem Dei, augmentum Diuini cultus, & deuotionem illius populi, ac decorem vrbis Mediolani plurimum conducturam, ad quam perficiendam, dices neceſſariam ſeparationem menſæ Abbatialis à menſa Conuentus: Oportere etiam diuidi poſſeſſiones, & agros, vt melius propria, quam communia procurentur, vt ne aliqua inter Abbatem, vel Commendatarium pro tempore, & monachos poſſit eſſe diſſentio. Hoc pacto in Italia plura monaſteria fuiſſe reformata, & in temporalibus, ac ſpiritualibus adaucta: Ita namque factum extitit auctoritate fæl. record. Martini Quinti in monaſterio S. Benedicti de Polirone Mantuanæ diœceſis. Idem per ſanct. me. D. Eugenium Quartum in monaſterio S. Zenonis Veronenſis; & in monaſterio ipſo de Septimo inſtitutum fuit. Quæ quidem inſtitutio à monaſterio Sublacenſi cœpit originem, in quo propter ſeparationem menſæ Conuentus a menſa Abbatiali, inter Abbatem, & Conuentum viguit concordia, & regularis diſciplina inuiolata permanſit. Significabis itaque præfato Duci intentionem noſtram, quod dictum monaſterium, vt præmittitur reformetur, & inſtituatur in eo celebris Conuentus multorum monachorum; quod quidem cedet ad magnam conſolationem Mediolanenſis populi tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus; in ſpiritualibus ſiquidem propter augmentum Diuini cultus, & propinquitatem monaſterij; in temporalibus verò, quoniam filij eorum, quos Deo dedicare voluerint in ſancta conuerſatione proficient; ipſi quoque religioſi diebus, ac noctibus collaudantes, & benedicentes Dominum pro ſalute Principis, ac incolumitate Ciuitatis orabunt, oportere autem pro ſuſtentatione monachorum medietatem omnium prouentuum deputari. Ita quod poſſeſſiones monaſterij æqualiter diuidantur, & hanc eſſe ſententiam noſtram, & dimidia pars fructuum menſæ Commendatarij, altera menſæ Conuentus deputetur, & ſi præfatus Dux propter filium ſuum, cui commendandum eſt monaſterium, maiorem portionem deſiderat, dices monaſterium locuples eſſe; & dimidiam Abbati, vel Commendatario debere ſufficere. Nos quoque filio ſuo eius intuitu de alijs prouiſuros. Ad inſtituendis autem Conuentum notabilem, & regularem obſeruantiam ordinandam non poſſe minus dimidiæ aſſignari, propter grauia religionis onera non ſolum victus, atque veſtitus, ſed hoſpitalitatis, quam ſecundum regulam, & inſtituta ordinis exhibere tenentur. Item inſtaurationis ædificiorum, & aliorum plurimorum, quæ religioſis incumbunt. Quod ſi præfatus Dux male contentaretur de aſſignatione dimidiæ, & pro filio maiorem portionem expoſceret, nec rationibus præfatis, & exemplis aliorum monaſteriorum, de quibus prædiximus moueretur, tractabis de congrua portione vtriuſque partis, & nobis reſcribes antequam quidquam concludas. Cupimus enim quantum cum Domino, & bona conſcientia poſſumus ipſi Duci ſatisfacere. Credimus autem, & ſperamus tanquam religioſum, & deuotum Principem voluntati noſtræ, immo Diuinæ ſe conformaturum, vt ſuis temporibus ſuſcitetur in Ciuitate ſua ſacra Religio, & regularis vigeat diſciplina, vt ſicut in temporalibus per ſuam circumſpectionis induſtriam vrbi illa illuſtrata eſt; ſic etiam in ſpiritualibus reformetur. Communicabis etiam hoc noſtrum pium, & ſalutare propoſitum dilectæ in Chriſto filiæ Mariæ Blanchæ Duciſſæ Mediolani; quam ſcimus reformationem hanc gratiſſimo animo accepturam, cum intellexerimus eam reformationem monaſteriorum ſtudioſiſſimam, & plura Mediolani eius ſtudio, ac ſollicitudine tam virorum, quam ſanctimonialium cœnobia ad regularem obſeruantiam fuiſſe reducta, & quoniam æqua partium facienda eſt diuiſio, onerum quoque par debet eſſe collatio, videlicet, propter Diuini cultus expenſas, quas monachi integrè ſoluere tenētur extraordinaria autem onere, & cenſus, qui Generali ordinis perſoluitur, & decimarum, vel ſubſidiorum æquis portionibus perſoluantur. Talibus circa temporalia diſpoſitis, tua Fraternitas ſtatuet numerum monachorum, ſecundum redditum, & prouentuum quantitatem, habita ratione non ſolum victus, atque veſtitus; ſed etiam reparationis ædificiorum, hoſpitalitatiſque ſeruandæ. Ita quod fructus ſuppetere poſſit etiam ad extraordinaria, ſi qua emerſerint ſubeunda, Monachos autem, qui nunc in monaſteria degunt ad regularem obſeruantiam, & monaſticam diſciplinam inducere conaberis, illiſque ſuadebis, vt ſalutis ſuæ memores, normam vitæ, quam profeſſi ſunt ſeruent, volentiſque ſecundum inſtituta regulæ reformari, in monaſterio morari patieris, recuſantibus ſi ad alia monaſteria eiuſdem ordinis, & laxioris vitæ tranſire voluerint, miſerationis intuitu congruam portionem aliquam aſſignebis monaſterijs, in quibus repererint receptores aſſignandam, quod ſi nec reformationem, nec aſſignationem amplecti, aut acceptare voluerint, & in duritia, contumaciaque perſiſterint, tanquam putrida membra, ne alios exemplo corrumpant, abſcide, & à monaſterio expelle, vt impleatur ſermo Dominicus, quod labores impiorum iuſti edent. Siquidem hodie in Canonicis ſanctionibus expreſsè cauetur, vt nolentes reformari à monaſterio eijciantur. Numerus autem deficientium monachorum ex monaſterio præfato Florentino ſupplebitur. Præficietur Prior annuus, vir Deum timens, prouidus, prudens, atque miſericors, & qui animas in viam ſalutis dirigere, & temporalia monaſterij rectè nouerit gubernare. Alij quoque officiales inſtituentur viri fideles, & Deum timentes, præſertim Sacriſta, Procurator monaſterij, ſiue diſpenſator, Magiſter nouitiorum, & curam habens hoſpitum, & eleemoſinarum,

uiam, vnus ex monachis euocandis conſtituatur Prior; alter maiori officio præponatur monaſterij. Ad reliqua aſſumi poſſunt ex profeſſis dicti monaſterij, qui voluerint reformari. Prouidebitque quoque fraternitas tua, vt religioſi reformandi habitationem habeant ſeparatã à Commendatario, vel Abbate, videlicet dormitorium, refectorium, clauſtrum, & alias officinas neceſſarias ſub vna clauſura murorum; ne forte in ſæcularium frequentia, & communione familiæ Abbatis, ſeu Commendatarij pro tempore, monachi ad ſæcularia dilabantur, memores Prophetici ſermonis, quia cum ſanctis ſancti erunt, & cum innocentibus innocentiam obſeruabunt. Præ omnibus inſtituendum erit, vt monachi abdicent omnem proprietatem, nec aliquis ſuum quidquam dicat, aut reputet; alias grauiori diſciplinæ ſubdantur, memores ſeueræ illius cenſuræ, quæ habetur in regula B. Patris Benedicti, de qua meminit B. Gregorius in Dialogo, & approbatur in canone, quod monachus habens proprium excommunicetur, & moriens in ſterquilinio ſepeliatur. Circa Diuinum cultum inſtituatur; quod pſalmodia Diuina pariter, ac nocturna cum omni reuerentia, & deuotione cantetur; impleant omninò, quod concinunt, pſallite Domino in timore, & exultate ei cum timore. In nocturnis autem horis hybernum ab æſtiuo tempore diſtinguatur, ſic tamen, vt impleatur ſemper ſermo ille propheticus; Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. De reliquijs autem, quæ pertinent ad monaſticam diſciplinam, videlicet de obedientia regulari, de pœnis pro grauioribus culpis infligendis, de menſura, & qualitate ciborum, de cura ægrotantium, de hoſpitalitate ſeruanda, de ſilentio tenendo, de dormitione monachorum, de opere manuum, de ordine ſuſcipiendorum fratrum, & alijs officialibus monaſterij ſuperfluum exiſtimamus tuam fraternitatem admonere. Illud tamen dixiſſe ſufficiat, vt omni ſtudio, & ope nitaris, vt regula Beati Benedicti, qui fuit Legifer, & Pater monachorum, in omnibus obſeruetur, & reliqua inſtituta regularia Ciſtercienſis ordinis teneantur. Itaut per omnia per tuæ reformationis induſtriam, & ſanctam conuerſationem eorum glorificetur Deus, & reluceant bona opera illorum coram hominibus ad honorem cæleſtis Patris, exemplum quoque, & imitationem poſterorum. Amen.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die 27. Auguſti 1465. Pontificatus noſtri anno primo.

Ne verò mireris, Lector, cur Pontifex Paulus, ſanctiſſimo, prudentiſſimoque viro Antonio Septimianos Monachos adiutores adiunxerit, vt conſultius reformationis experirentur conſilia, noueris, per ea tempora, Septimianoſque Ciſtercienſes magnis virtutibus efflorui ſſe, itaut per Italiam fermè totum ordinem Ciſtercienſem iamiam conſeneſcentem, ac ruinæ propiorem, ſuſtentauerint, adauxerintque ad perennitatem, ſed Paulum ipſum Pontificem præſtabit audire, quantum adiumenti, fideique in Septimianis ſe reperturum confidat, cum Monachorum Clareuallenſium caſtigationem illam ornaret.

Dilectis filijs Abbati, & conuenti monaſterij ad Septimium extra Florentiam. Paulus Papa Secundus dilecti filij ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cupientes monaſterium Clareuallis ordinis Ciſter-

A *cienſis extra muros Mediolanenſes reformari, & ſecundum ſanctorum Patrum inſtituta ad regularem obſeruantiam reduci, mittimus ob hanc ipſam cauſam venerab. fratrem Antonium Epiſcopum Fulginatenſem Nuncium, & Oratorem noſtrum præſentium exhibitorem, quem ante eius prouiſionem in regulari diſciplina verſatum, & in monaſticis, & regularibus inſtitutis inſtructum, huic rei aptiſſimum fore confidimus, vt igitur melius, & facilius, quæ à nobis habet in præmiſſis exequi poſſit, volumus, & vobis mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ, vt duos ex ſenioribus monaſterij veſtri viros probos, & Deum timentes in regulari diſciplina verſatos eligatis, & deputetis, qui cum dicto Epiſcopo ad præfatum monaſterium Clareuallenſe proficiſcantur, & verbo, & exemplo vna cum ipſo Epiſcopo reliquos valeant inſtruere; & monaſterium prædictum*
B *digna prouidentia ordinare. Volumus inſuper, & vobis ſimiliter mandamus, quatenus poſt reformationem, & ordinationem per dictum Epiſcopum de eodem Clareuallenſi monaſterio, vt præfertur faciendam, plures monachos ex monaſterio veſtro quotquot ipſe Epiſcopus duxerit requirendos, abſque cunctatione aſſignetis, qui ſufficere poſsint ad regularem obſeruantiam in præmiſſo monaſterio erigendam. Super quibus omnibus in exponendo noſtro nomine per præfatum Epiſcopum plenariam fidem adhibeatis ſibi, & in præmiſſis tanquam obedientiæ filij per omnia pareatis.*

Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 25. Auguſti 1465. Pontificatus noſtri anno primo.

In ijs autem Monachis, qui reformationi illi Antonianæ egregiam operam vouerunt, Arſenius,
C Placiduſque monaſticæ obſeruantię laude præclari fuere; inter quos etiam grata poſteritas numerabit Pacificum, qui nondum reformatione peracta in Claram Medioiani Vallem, ex Septimianis Monachis ducta Colonia, quod alij vix dum plantauerant, ipſe altas agere radices coegit. Cæterum quia Nicolaus Baccetius, ex Ordine Ciſtercienſi Abbas, quem ob ſimilitudinem ſtudiorum impensè dileximus, illius legationis in ſua Septimiana hiſtoria planius, pleniuſque progreſſus enarrat, nos reformationem illam hucuſque deduxiſſe contenti erimus, vt iam quæ de Epiſcopo Antonio reſtant dicenda, expeditius abſoluamus. Antonius igitur, cum piè, ſanctèque Eccleſiam ſibi creditam gubernaſſet, demum, quietis appetentiſſimus, ab Innocentio Octauo tandem obtinuit, vt ad
D clauſtrum, vnde digreſſus fuerat, ſibi liceret redire, poſt multas preces, rediit aliquando tandem, Senaſque profectus ſancti Hieronymi ſibi delegit cœnobium, vbi aſſiduis vigilijs, orationibuſq; occupatus, exoptatiſſimum vitæ terminum præſtolaretur. Ibi igitur 22. die Octobris anno 1487. ſpiritum Deo reddidit, ſepultuſque eſt ante altare maius, lapide marmoreo ſanctum corpus tegente, in quo Betinorum inſignia, eiuſdemque imago inſculpta perſpicitur, cum ſequenti inſcriptione, quæ ſimplicibus verbis, cuius ſit manifeſtè declarat.

Hic iacet R. Dominus Antonius Epiſcopus
Fulginas de pauperibus Ieſuatis 1487.

Huius venerab. Epiſcopi vitam Paulus Morigia Mediolanenſis diffusè narrauit, ac nuper haud in-

grato

grato labore Ludouicus Iacobillus Fulginas. Gentilitia verò inſignia Bettinæ familiæ ſunt parma cærulea cum aureo canthero, cum tribus monticulis argenteis duobus in ſummo, vno in infimo depicta.

42. FRANCISCVS deinde Roſa ab Innocentio Octauo Epiſcopus factus die 22. menſ. Nouembris 1486. ad quatuor annos ibi ſedit, poſtea ab eodem Pontifice ad Terracinenſem, hoc eſt patriæ ſuæ Epiſcopatum vocatus eſt die 3. Martij 1490. vt qui Fulginij breuiſſimus Præſul fuiſſet, Terracinæ deinde diuturnior Epiſcopus foret.

43. Fr. LVCAS Borſianus, filius Ioannis, Fulginas ordinis Seruorum, homo doctus, ac prudens, cum Innocentij Octaui Pontificis Maximi auriculares confeſſiones exciperet, tum virtutibus, tum ipſo candore morum, adeo in eiuſdem Pontificis ſe inſinuauit familiaritatem, vt ab eodem inſignibus gentis Cibo cognomineque donatus, deinceps etiam ſuæ patriæ throno nobilitatus ſit die 3. menſis Martij ann. 1489. diplomatis Innocentij tenor ſequens eſt ex lib. Cancellariæ Fulginatenſis deſumpti.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilecto filio Lucæ electo Fulginatenſi, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

PErſonam tuam nobis, & Apoſtolicæ ſedi deuotam, tuis exigentibus fide, & deuotionis conſtantia, & alijs quamplurimis meritis paterna beneuolentia proſequentes inducimur, vt te, ac tibi paterna conſanguinitate coniunctos, ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequamur, ac condignis honoribus attollamur. Hinc eſt, quod nos, te, ac præfatos coniunctos, tam præmiſſorum, intuitu, quam etiam ad longa, & grata obſequia, quæ nobis hactenus impendiſti, & in diem impendere omni ſtudio, & diligentia non ceſſus, ſignum dilectionis, & beneuolentiæ ſublimare, & ſpeciali fauore attollere, ac quadam perpetuitatis memoria honorare volentes, motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam; ſed de noſtra mera liberalitate, & ex certa ſcientia; te, ac omnes tibi in conſanguinitate præfata, nunc, & in poſterum coniunctos, vtriuſque ſexus in familiam, & cognationem noſtrorum nobilium de Cibo Ianuenſi, de qua per rectam lineam originem traximus, auctoritate præſentium gratiorem recipimus; & de eadem familia, ſeu cognatione in poſterum, & perpetuò eſſe, & cenſeri, ac nominari volumus, ac mandamus, tibique, ac coniunctis præfatis in ſignum honoris, & nobilitatis huiuſmodi, pro inſignijs, ſeu armis veſtris in decorem ſcutum à parte ſuperiori album cum Cruce rubra, & inferius rubeũ in Schacherio, quæ ſunt vera noſtra, & dictæ domus noſtræ arma, & inſignia, quæ præſentibus etiam depingi fecimus, & mandauimus aſſignamus, & donamus volentes per illa in quibuſuis actibus publicè, & priuatè vbilibet deferre, ac illis vti liberè, & licitè valeatis, & debeatis, quibuſuis perſonis, cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis, ne te, & dictos coniunctos ſuper conceſſione armorum, & illorum vſu huiuſmodi directè, vel indirectè, quouis modo moleſtare præſumant diſtrictius inhibentes. Non obſtantibus A *conſtitutionibus, ac ordinationibus Apoſtolicis, ac legibus Imperialibus, & locorum municipalibus, ſtatutiſq; & conſuetudinibus fratrum Seruorum Beatæ Mariæ ordinis S. Auguſtini, cuius profeſſus exiſtis, iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quouis firmitate roboratis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque, ſic igitur bonitas tua, & fidelitatis animus erga nos in dies magis, ac magis augeatur, vt non ſolum hac gratia, ſed maioribus apud nos dignior videaris, nos autem nomen hoc familiæ noſtræ tibi, & eiſdem coniunctis tuis, ex intimo cordis affectus benediximus, &c. Nulli ergo, &c.*

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1489. ſeptimo Kalen. Aprilis, Pontif. noſtri anno ſexto.

Hic anno primo ſuæ adminiſtrationis, Diuæ Mariæ Annunciatæ templo prima fundamenta poſuit, maiuſque altare die 24. menſis Octobris an- B no 1494. à ſe conſecratum eidem virgini ſolemni pompa dicauit. Acciderat autem, vt S. Ioannis Baptiſtæ cœnobium ad pugillos, ſiue puellas, vt vulgo vocant, abitione monialium, quæ illic aliquando conſederant, coniunxerantque ſe deinceps monialibus ſanctæ Mariæ de Populo per ann. ferè 48. vacuum remanere, id monaſterium Lucas Epiſcopus fratribus Hieroſolymitanis de Feſulis dilargitus eſt, vt illic opus Dei vegetent. Ampliauit, ornauitque præterea Cathedrale templum xenodochiaque, quæ Fulginij omnino ſex numerabantur ad commodius pauperum obſequium iuſſit coire in vnum ſcriptis ſalutaribus legibus, quæ omne diſſidium longè arcerent. In Lateranẽ Concilio ſub C Iulio Secundo anno 1512. grauiſſimè ſententiam dixit; Qui demum cum ad 32. annos præfuiſſet, ſenio iam grauis paſtorali muneri, annuente Pontifice, ſe ſubduxit 1522. hoc eſt, paulo antequam Fulginij è vita decederet, vbi tumulatus requieſcit. Meminit Lucæ Epiſcopi cum merita laude fr. Arcangelus Gianius in Seruorum fratribus annalibus, centur. 2. Huic extitere tanquam ex ſuis virtutibus efformati, duo ſimillium fratres, alter Ciriacus Cibo, qui totius Seruorum Ordinis Generalis Magiſter euaſit; Leonellus alter, quem tum Iulij Tertij ſummi Pontificis familiaritas tum propria merita ad Adriæ, Pennæque Epiſcopatum poſtea euexere.

44. FVLGINATIS deinde Eccleſiæ adminiſtratio, ad BERNARDINVM Carauagialium D Cardinalem deuoluta eſt, qui poſt octo ſuæ adminiſtrationis menſes in nepotem ſuum Rodericum Carauagialium, eiuſdem Ciuitatis Præſulis titulo iam inſignitum, ac Patriarcham Hieroſolymitanum renuntiatum transfudit, anno 1523.

45. RODERICVS Caruagial Hiſpanus quadrageſimuſquintus Fulgineis Epiſcopus fuit, cuius authoritate, vocatuque Cappucinorum ordo in S. Valentini templum de Colle iuriſdictionis Sigiſmundi de Comitibus Antignani introductus eſt, quod ab eius ordinis fundatione ſextum monaſterium fuit, primum verò, quod in S. Franciſci prouincia ad Dei laudem extulerit muros. Rexit autem Rodericus Fulginatem Eccleſiam vſque ad annum 1539.

46. FABIVS Vigil nobilis Spoletanus, ſatis clara literatura ſpectabilis, Paulo Tertio à ſecretis, inti-

intimuſq; cubicularius Fulginatem Epiſcopatum adeptus eſt anno 1529. nona die menſis Septembris. Hic antequam initiaretur ſacris è Polixena iuſta, legitimaque vxore ſuſtulit duos filios, Valerium ſcilicet, & Cuminium in virtute ſibi, vel ſimiles, vel pares. Fabius verò cum Fulginati Eccleſiæ per annum ius dixiſſet, ad Spoletinum, hoc eſt ſuæ patriæ Epiſcopatum aſſumptus eſt 23. die Septembris 1540.

47. BLASIO deinde PALLADIO de Domis Sabino de Colleveteri, in omni ſcientiarum genere viro clariſſimo, facundo oratori, poeticaq; laude præſtanti, Clementis Septimi olim à ſecretis, Paulus Tertius, cui eandem ſecretarij operam præſtabat, huius Eccleſiæ curam demandauit, die 15. menſis Nouembris 1540. Hic in ea adminiſtratione non minus ſe doctum, quam prouidum præbuit, inprimiſque in egenrea munificentiæ laude effulſit; itaut cum Capuccini fratres ad S. Valentini templum cum loci anguſtijs colluctarentur, illos ad S. Ioſephi de Vignole transferendos curauit, vt in laxiori quodammodo campo, ſui illius inſtituti rigoris expeditius metum decurrerent. Poſt annos ſeptem ſui Fulginatis Pontificatus, vltro ſuſcepto munere abijt, die 27. menſis Ianuarij ann. 1547. Romæ deinde tanquam priuatam vitam acturus, quo ſibi ad ſepulchrum ſecurius iter aperiret; itaque cum tres omninò annos ſuis priuatis rationibus componendis inſumpſiſſet in euria diem clauſit extremum 1550. ſepultuſque eſt in diaconia S. Mariæ in Aquiro in maiori principeque Eccleſiæ illius ſacello, cuius inſculpta imago, hoc ad pedes ſubiectum Epitaphium habet.

D. O. M.

Blaſio Palladio Sabino Præſuli Fulginat.
Clementis vij. Pauli III. Iulij iij. Pontif. à
ſecretis, viro in omni vita probatiſſimo,
incurabilium Orphanorumque ſocij heredes
poſuere MDL.

48. ISIDORVS Clarius, obſcuris parentibus natus eſt in Clario, ditionis Brixianæ Caſtello, vnde Clarij cognomen traxit. Hic à puero Caſinenſem monachum induit, ac mirabili, celerique ingenio adeo profecit in literis, vt præter cæteras ſeueriores diſciplinas Hebraicæ, Græcæque doctus, ſub Paulo III. toti Rom. aulæ admirationi eſſet, dum Abbas S. Mariæ Cæſenæ congregationis Caſinenſis eſſet ad Fulginatem ſedem à Paulo eodem ſubuectus eſt die 26. menſis Ianuarij anno 1547. miſſuſque Tridentum, vt Concilium, quod ibidem ſummo Chriſtianæ Reipublicæ commodo agitabatur, ſuo interuentu iuuaret, tanta plerunq; linguæ facunditate, flumineque ſcientiarum fidei cauſas perorauit, vt quicquid dixiſſet à Patribus Concilij pro Oraculo haberetur; inde reuerſus Fulginium gregi paſcendo omnem curam impendit, præcipueque in alendis egenis viſus eſt enituiſſe; quippe duodecim viratum ad ipſorum leuamen, Fulginij, quem vocant S. Martini ſalubriter inſtituit, quibus hominibus incumbebat, vel ex proprio cenſu, vel aliunde depromptis delargitiſque eleemoſynis ab agentibus neceſſitatem illam, quã pudor ingenuus aduerſatur, arcere. Ferunt aliquando nepotem fratris filium Brixia digreſſum A ad Iſidorum Clarium Epiſcopum perueniſſe, qui vel ad vſum commodiorem vitæ, vel obſcuritati ſuæ conciliandum ſplendorem, aliquali à Patruo deprecaretur penſione inſpergi; quem paruus tenuique munitum viatico, vacuum iuſſit remeare ad ſuos, cum diceret non vtique ditandis affinibus, ſed pauperibus reſouendis ſibi eccleſiaſticos cenſus fuiſſe attributos; ſed non ſolum egenorum corporibus conſulebat, ſed in conſultis, tranſuerſiſque ſua etiam expediebat conſilia, vt probitati litarent, ſiquidem multoties in publicum Ciuitatis ſe penetrabat Senatum, vt publicos viros ſalutaria admoneret, absterreret à vitijs. Ritus ipſe Eccleſiæ adeo impensè coluit, vt cum aliquando perſtrepens æs de more Chriſtiano ſignum ſalutandæ virginis excluſiſſet, neque interim lutulenta B via angulum defæcatiorem præberet, vbi fixis genibus, publicam illam ſalutationem poſſet explere, in cæno ipſo ad cœlum cogitationes, mentemque laturus ſe prouoluit in genua, ſtultitiæ deputantibus factum, qui aderant. Cæterum adeo Epiſcopi Clari actus ille religionis Numini cordi fuit, adeo ſtultitiam deridentium cœlum viſũ eſt aſpernaſſe, vt eum in ipſo deinceps clariores, vitæ lætioris, comites virtutes efflorniſſent, infortunati, feraleſque caſus ſtultos æſtimatores exceperint. Nec ideo tamen paſtorale negotium, in Iſidoro otium ſtudiorum, ac ſapientiæ obrumpere potuit; Siquidem biblia ſacra tranſtulit, additis doctiſſimis ſcholijs, quæ tametſi per aliquot annos eccleſiaſticam cenſuram ſenſerint grauiorem, authoritate tamen deinde Tridentini Concilij demptis proœ- C mio, ac prolegomenis, ſtudioſorum deſiderio, reſtituta ſunt, vt ſcribit Xiſtus Senenſis in ſua bibliotheca ſacra. Scripſit in ſermonem Domini in monte habitum orationes 67. in euangelium Lucæ orationes 14. Habuit orationes duas ad patres Concilij Tridentini de iuſtificatione, & gloria, quas ſcriptas reliquit, de modo diuitijs adhibendo homini Chriſtiano, orationem vnam. In caput 9. ep. D. Pauli ad Rom. orationes duas, in cap. 15. primę epiſt. D. Pauli ad Corinth. lib. 3. in Cantica Canticorum librum vnum, demum poſt tam præclaros labores, plenus meritis euolauit ad ſuperos, cuius ſanctitatis odorem, nulla ætas, nulla vis vnquam extinguet. Iacet tumulatus in Cathedrali templo, cuius ſepulchro hoc epitaphium affixere.

Iſidorus Clarius Brixienſis Fulgineæ iam
D *vij. ann. Epiſcopus, vita, & moribus in*
integerrimus, exemplo, & verbo admirabi-
lis doctrina clariſſimus, Chriſtiana, Græ-
caque, Hebraica, Latina, mera in paupe-
res charitate ignitus, ann. ſuæ ætatis cir-
citer lx. agens acutiſſimis correptus febre
patientiſſimè, placideque obdormiuit, ac
xl. poſt mortem horis, ob aſſiduam populi
deoſculationem, maximis cum lachrymis
eiuſdem non fœtens certè, proh mirum, ſed
redolens hic ſitus eſt, die xxviij. Maij
MDLV.

49. SEBASTIANVS Porticus Lucenſis Archiepiſcopus Raguſinus, Anconæ vero adminiſtrator, in Fulginatem Epiſcopum cooptatus eſt die 8. menſis Iulij anno 1555. Paulo Quarto vni-

nerſæ Eccleſiæ iis dicente inauguratus, Fulginatem ſolamni pompa ſedem iniit, vbi quondam publica iura ſcripſerat, die 17. Februarij an. 1556. qui vt præclara ſui Epiſcopatus poneret fundamenta, pluresque interceſſores trepidæ nauigationi adhiberet, eodem anno, quo Epiſcopus fuerat declaratus, SS. Carpophori, & Abundij Martyrum corpora in S. Crucis de Saxouiuo celebre templũ transferenda curauit. Verum cum per idem tempus Romam fuiſſet profectus, ibique ſæuiente febri, vitam liquiſſet, populo Fulginati ante ſublatus eſt, quam vel illum videre, vel eodem perfrui licuiſſet.

50. IOANNES deinde ANGELVS Mediceus Mediolanenſis S. R. E. Cardinalis ſucceſſit, ſub Paulo Quarto Pontifice 25. die Iunij an. 1556. qui Fulginatem Eccleſiam per tres annos per Io: Antonium Bernabò Fulginatem Prothonotarium Apoſtolicum, ac S. Saluatoris Priorem, cuius vices gerebat, ſumma cum pietate adminiſtrauit, quippe Cardinali iubente, omnes cenſus Epiſcopales diſtribuebat in pauperes. Habuit etiã in eiuſdem Eccleſiæ adminiſtratione Ioannem Antonium Sorbellonium nepotem ſuum coadiutorem, quem poſtea, vniuerſalis Eccleſiæ throno nobilitatus, Epiſcopum creauit. Ipſe verò in Eccleſiam olim ſuam egregiè pius, illam ingentibus gratijs, priuilegijſque auctam reliquit.

51. IOANNES igitur Sorbellonus 15. die m. Maij 1559. Epiſcopus dictus eſt, quam dignitatem galero roſeo nuper adepto ſub titulo ad velum aurei, mirum in modum poſtea nobilitauit, commutatoque cum Nouarienſe Fulginatenſi Epiſcopatu nobis geminam laudationis materiem præbuit, vt in cathalogo Nouarienſium Epiſcoporum deinceps videbimus.

52. Porrò ad hunc Epiſcopatum Pius Quartus die 13. menſis Martij anno 1560. fr. CLEMENTEM Doleram Cardinalem tit. S. Mariæ in Araçœli euexit. Hic Oneliæ Genuenſi ditionis natus eſt, cumque ex inſtituto fratrum Minorum de obſeruantia vota nuncupaſſet, præter cæteram vitæ auſteritatem adeo ſcholaſticis diſciplinis cultus euaſit, vt per Italiam docens, Philoſophicæ, ac Theologicę laudis tuliſſe punctum videri potuerit, quamobrem ſuæ Religionis omnes gradus aſſecutus eſt, exercuitque cum laude donec miniſter Generalis declaratus, demum inter purpuratos adlectus eſt à Paulo Quarto ſummo Pontifice, quem Aracœli Cardinalem vulgo nũcupauere. Itaque factus Epiſcopus, cum in Fulginatium curam, animum intendiſſet, nil antiquius habuit, quam ex Tridentini Concilij inſtituto colere pietatem, corrigere mores, eccleſiaſticos iugulare abuſus, pauperes ricreare, ordinum religioſorum extendere fines, igitur Capuccinos Ciuitati propiori ſub titulo S. Franciſci monaſterio excepit, cum interim S. Ioſephi de Vignole templum Prædicatorum fratribus attribuendum curaſſet anno 1567. Cæterũm in purpurata fortuna, curaque Epiſcopali haud finit torpere ingenium. Scripſit enim de cœlibatu tractatum vnum alterum ſupra præcepta decalogi, inſtitutionem compilauit canonicam, multaque alia aggreſſus eſt, quæ eiuſdem ingenij inexauſtas vites prodere poſſe viderentur. Deceſſit Romæ, cum fidei cauſarum ſupremus Quæſitor eſſet, ſacrique Imperij Protector, ſepultuſque eſt in Aracœli ante maius altare, lapidemque quo clauditur, hoc inſcriptum epitaphium ornat.

D. O. M.

Clementi Monialimio Card. Aracœli ſumma doctrina, ac religionis viro prudentia documento, per omnes honorum gradus ad ſummam in ordine fratrum Minorum de obſeruantia dignitatem electio à Paulo IV. Cardinali creato, liberalitatem, quam ſemper viuens exercuerat, moriens comprobauit, pauperes incurabiles hoſpitalis S. Iacobi ex teſtamento hæredes beneficij accepit ergo B. M. P. vixit annos lxvi. m. vi. obijt oct. idus Ianuarij MDLXVIII.

53. THOMAS Petri Orſini Fulginatis è Strangulenſi Præſule Patriæ Antiſtes à Pio Quinto ſublectus eſt die 24. menſis Ianuarij anno 1568. Hic à pueto vſque ad diem ſupremum, integer vitæ, ſceleriſque purus, conſtanti fama habitus eſt; quãobrem Canonicatus dignitate primum decoratus, mox ſub Dolera Epiſcopo Vicariam operam impendit, demum cum Pius Quintus ſanctiſſimus Pontifex Romani cleri deprauatis moribus medicinam facere decreuiſſet, Thomam Orſinum conſtantem hominem, atque intrepidum præclaro facinori adhibuit, cum illum prius Strangulenſem Epiſcopum, ac Apoſtolicum Viſitatorem declaraſſet, qui cum Pontificis iuſſu illam morum cenſuram in Neapolitanum regnum fæliciter extendiſſet, non modo promiſcuos clericos ad puriores mores conatus eſt reuocare, ſed Neapoli etiam Regios Capellanos, vt vocant, qui regio ſpecioſo titulo iampridem eccleſiaſticæ correctioni ſe ſubduxerant, pontificiæ iuriſdictioni commodi acceſſit, vt ex eo in regno illo, quod iam vnum nomen Regis colere videbatur Pontificia authoritas iamiam expiratura reuixiſſe videretur, tantum mittentis authoritas, tantum probitas miſſi in aliorum deſęcandis moribus ſolet habere momenti. Viſitationis autem munere abſoluto, è Strangulenſi, vt non ſemel dicimus, ad hanc ſedem aſcendit. In qua S. Fęliciani Martyris verum ſucceſſorem ſe præbuit omnium ordinum homines mira charitate complexus eſt, vitijs terrori fuit probitatem verbo exemplíſque promouit, Sacramentorum frequentem vſum, ſeptemque Eccleſiarum peregrinationem, Romanam pietatem æmulatus, inuexit; è ſuperiori loco ſacram ſcripturam explicuit, iterque ſalutis monſtrauit, pauperum verecundiæ conſulit, ſeipſum vbique, & ſemper coercuit, itaut ad Apoſtoli exemplum omnibus omnia factus, ijs etiam, qui in choro Canonicas horas perſoluerent, tantæ occupationis Epiſcopus non dedignaretur adeſſe. Atque ita per octo omninò annos Fulginatem Eccleſiam ad paſcua ſalutis promouit poſt quos fęliciter vitæ decurſæ metæ ab omnibus laudem promouerunt. Deceſſit autem altera die ſtatim poſt feſtum ſancti Fęliciani Martyris, vt qui in ſolenni eiuſdem Martyris die, illam ſedem inierat, Fęliciani imitator egregius, poſtera die euocaretur ad cœlum anno 1576. eius cadauer

eum

cum hoc epitaphio Cathedrale templum excepit, cui prius omnibus elogijs potiores lacrymæ ſubditorum parentauerant ad æternitatem .

D. O. M.

Thomæ Orphino multiplici diſciplinarum
genere præſertim Pont. Cæſar. iure ſacris
literis inſtructiſſimo, qui in bonos officio,
in pauperes pecunia, in omnes iuſtitia vſus,
cum in hac Eccleſia proximâ Pontificia di-
gnitatem obtinuerit, à Pio V. Pont. Max.
ſub ipſum Pontificatus principium reſtituen-
da vetere Eccleſiaſtica diſciplina in conſi-
lium adhiberetur Romam vocatus, deinde
factus Epiſcopus Strangulenſis, & ad perlu-
ſtrandas, perpurgandaſque ſedis Apoſtolicæ
nomine regni Neapol. Eccleſias miſſus mul-
tos Campaniæ M. Græciæ, & Apuliæ popu-
los ad verum Dei cultum ſumma lenitate
reuocauit, tandem a Pio V. Eccleſ. Fulgin.
translatus, ac patriæ cupiens, cupienti red-
ditus, cum ann. viij. ita huic Eccleſiæ præ-
fuiſſet, aſſiduè plurimis, & doctrina, vt
exemplo profuiſſet, à Deo ad meliorem vi-
tam vocatus eſt viij. Kalend. Februarij
MLXXVI. Iuſtinianus Orphinus fratris
F. Pij V. à ſecretiori cubiculo opt. patrui
memoriam propagare cupiens in monumen-
to, quod patrus ipſe ſibi viuens poſuerat,
elogium hoc incidendum curauit.

54. HIPPOLYTVS deinde Boſcus Sauonenſis, ex Epiſcopo S. Marci in Calabria, Fulginij Epiſcopus dictus eſt à Gregorio XIII. die 30. menſis Ianuatij anno 1536. Hic primum in S. Feliciani Mormonzonij templum Carmelitas induxit, milliario à Fulginio procul, vbi olim ſancti Franciſci fratres, quos Amodeos vulgus vocabat, commorabantur antequam cum reformatis coirent, qui poſtquam ſanctæ Mariæ de Conſolatione templum erexerat, ſe Romam contulit, cum prius Epiſcopatus ſui curam Antonio Bernabò Doctori ac Canoniſtæ inſigni demandaſſet, ibique vita functus eſt eodem anno die 27. menſis Ianuarij.

55. TROILVS deinde ex Apollonio Boncompagno Fulginas, ſuæ Patriæ Pontifex fuit, qui inter authores nobilitatis ſuæ Apollonium numerabat è Macereti Comitibus, qui primus Fulginium incola nouus profectus eſt ann. 1402. ab Vgolino Trincio vocatus, vt Fulginij Prætura fungeretur, vbi ipſe Tyrannidem exercebat; ex hac igitur nobili proſapia Troilus Boncompagnus exortus eſt, Gregorio Decimotertio olim carus, à quo primum Ripætraſonæ Epiſcopus electus eſt, moxque ad hanc ſedem translatus die 31. menſis Ianuarij ann. 1582. Troilus inde cum ad duos annos ſediſſet, non pænitendo pietatis exemplo poſt circulum ſeptuaginta & octo annorum, eadem die, eademque omninò hora, qua hanc lucem ingreſſus fuerat, ex ipſa dicitur emigraſſe, ſepultuſque eſt in Cathedrali templo ſub hac tenuiori, ſi merita reſpicias, inſcriptione.

Troilus Boncompagnus Epiſcopus Fulgin.
MDLXXXIV.

Tametſi poſtea in eadem Cathedrali hoc in marmore ſculptum de ipſo legatur elogium.

A *D. O. M.*

Troilo Fulginaten. itidemque ab Ripa
Tranſonenſ. translato Epiſcopo, de Boncom-
pagnorum gente, ac Gregorio ex eadem
xiij. plurimùm grato, non obſcuræ erudi-
tionis viro, religionis, ac iuſtitiæ cultori.
Boncompagnus, & Iacobus hæredes poſuere.
vixit ann. lxxviij. obijt ann. MDLXXX.
iiij. die, & hora natali.

56. Fr. CONSTANTIVS deinde Vincentij, Bargellinus Bononienſis ordinis ſancti Franciſci Conuentualis, ex Epiſcopo Reatino ſub Gregorio XIII. hanc ſedem adeptus eſt, die 9. menſis Aprilis 1584. morienſque ſepulchrum in Cathedrali accepit die 29. Decemb. ann. 1585.

57. FVLGINAS deinde Grex, MARCVM
B ANTONIVM Bizzonium Romanum Paſtorem excepit, vtriuſque Iuris Conſultiſſimum virum, publicum per Italiam legum profeſſorem, atque Aduocatum Conſiſtorialem, Sixto Quinto Pontifice Maximo, die octaua Ianuarij 1586. Neap. pro Pontifice fungens legatione, aliquandiu abfuit à grege. Hic innocentis vitæ, animique candoris præcipui fuiſſe narratur, tantæ autem liberalitatis, ac munificentiæ in omnes, præcipuè in eos, quos magis verecundia, quam indigentia premit, vt in hoc genere mirade eo fama traduxerit ad poſteros. Illud autem in primis narrandum venit, vnde paria, vel maiora poſſint lectores colligere. Erat aliquando M. Antonio ad limina Apoſtolorum inſtitutum iter, cauſaque profectionis eam pecuniam congererat, quæ itineri ſuffectura videretur.
C Dum autem egreditur limen, vt ſe in viam daret, ecce ibi nobilis quidam prouolutus in genua, docet Epiſcopum tanta ſe cum verecundia indigentia premi, vt tota ſua familia non procul à deſperatione videretur abeſſe; cohorruit Epiſcopus ad neceſſitatem narrantis, ſuæque domus ſtatim adminiſtratore accito, iuſſit proferre nummos, Romam proficiſcenti viaticum futurum. Iuſſus ille protulit crumenam, quam Bizzonus acceptam, ſuis manibus repræſentauit egeno, malens neceſſario itinere abſtinere, quam vnius ouiculæ defuiſſe neceſſitati. Tanto autem ſtudio Diuini cultus flagrabat, vt non ſemel viſus ſit Beatiſſimæ Deiparæ imagines, quas vel puluis, vel aliqua labes infeciſſet, linguæ lictu reuerenter detergere. Concionabatur frequenter ad populum, caſuſque conſcientiæ clerum
D ſibi creditum edocebat, nè in ancipiti illo pœnitentiæ foro temere ſententiam ferret. Huic Eccleſiæ viginti annos cum laude, cumque animarum iucunditate, & fructu præfuit, poſt quos, cum ſe morti propiorem intellexiſſet, miro deuotionis ardore exitum ſuum ſacramentis muniuit, cum è paupere, vilique ſtratu, imaginem Chriſti, è cruce pendentis complexans manibus, prius ad circumſtantes de mundi vanitate fuiſſet concionatus, quibus cum vberes commouiſſet lacrymas, inter manus Ioannis Baptiſtæ Vitellij eximiæ pietatis viri, qui Epiſcopo cū morte luctanti aſſiduè adeſſe voluit; ſpiritum exhalauit die 26. menſis Aprilis, 1606. ætatis vero ſuæ 59. dies 25. Defuncto in Cathedrali, ante Sacramenti Altare contigit ſepulchrum, cum hac breuiori inſcriptione, quod nè

longiori quidem tanti viri merita poſſe complecti viderentur.

Marcus Antonius Bizzonius Romanus Epiſcopus Fulg. MDCVI.

58. FRANCISCVS deinde Simonetta Mediolanenſis, à Paulo Quinto Fulginatibus præficitur Pontifex die 17. menſis Iulij anno 1606. quē cum per idem tempus in Poloniam legaſſet, Eccleſiam quam regendam ſuſceperat, vix, cum illac pertranſiret à limine, vt dicitur, ſalutauit; eidem tamen, cum ea legationē occuparetur Seuerinum Elmium, is qui poſtea vtriuſque Signaturæ Referendarius fuit, opportunē præfecit, qui deinde Ioſephum Vntium Cathedralis Canonicum, eiuſdem Eccleſiæ adminiſtrum excepit. Demum Symonetta cum per ſex annos in Polonia legatione perfunctus fuiſſet anno 1612. vita functus eſt.

59. Habuit Simonetta ſucceſſ. PORPHIRIVM Fælicianum è Gualdo die 2. menſis Aprilis anno 1612. Natus Porphirius eſt die 19. menſis Aprilis 1554. ex eius territorij ſatis illuſtri familia, qui à puero cum amœniores literas auidius imbibiſſet, poetica deinde laude excelluit, ob quas animi dotes Hieronymo Verallo Archiepiſcopo carus fuit, apud quem ſecretarij munere functus eſt, ac poſt Hieronymi obitum, Porphirium habuit à ſecretis Antonius Maria Saluiatus Cardinalis ampliſſimus, deinde S. Cæſarij Cardinalis nepotis Clementis Octaui ſecretarius declaratus eſt, donec Paulus V. ad ſtatus ſecreta illum promouerit, in quo munere adeo ex fide verſatus eſt, vt præ omnibus, qui ad id muneris per ea tēpora incumberent laudē tulerit potiorem. Igitur Fulginij conſecratus Epiſcopus omnibus curis abdicatis, ad Eccleſiam ſe contulit ſibi creditam. Cuius aliquantiſper ex Paſtorum abſentia prolapſos mores caſtigauit, correxit, Patribus Bernabitis locum Fulginij fecit, qui ædificato templo, primi in Vmbria S. Caroli Cardinalis inuexere venerationem. S. Meſſalinæ Virginis & Martyris ſepulchro in Cathedrali, quod iam olim tempore mortalium exoleuerat, cultum reſtituit: Virginis Lauretanæ in Cathedrali ſocietatem inſtituit, cuius ſacello ſupra mille ſcutata attribuit, quæ tum celebraturo ſacerdoti, tum perpetuò aliquot puellis ſufficerent collocandis. Adhunc Fæliciani temporibus, Monialium plures, ita laxiori inſtituto viuebant, vt ſæpimentro murorum ad arbitrium viderentur abuti, quorum periculo Porphirius, perpetua illis clauſura indicta, ſanctiſſimè cauit. Interea cum Ioannes Baptiſta Vitellius eximiæ pietatis vir diſceſſiſſet è vita, Fælicianus propria primum authoritatem, vberem illam ſegetem exemplorum, quam bonus ille produxit, idoneis firmato teſtibus ſcripto concluſit, cui ſacra Rituum Congregatio viſa eſt ſubſcripſiſſe, itaut poſtea eundem illam optimi viri vitæ diſcuſſionem Vrbanus Octauus Pontifex, iterum ſub fide dignis teſtibus Fæliciano efformandam mandauerit; quo rectius beatitatis præmia eidem Vitellio à ſancta ſede decernerentur.

Cæterum Fælicianus cum iam grauiori ſenio vrgeretur, Gregorio Decimoquinto annuente Pontifice, Chriſtophorum Anagninum Caietanū, cum ſpe futuræ ſucceſſionis, ſibi in Epiſcopatu coadiutorem aſciuit anno 1623. die 10. menſis Maij, plenuſque meritis deinde ann. 1634. die 2. Octobris decedens, illum ipſum Chriſtophorum habuit ſucceſſorem, quem iam Fulginatem Antiſtitem deſignandum curauerat, ſepultuſque eſt in Cathedrali.

60. Igitur CHRISTOPHORVS Caietanus Anagninus, è Canonico Præpoſitoque Anagninæ Eccleſię, atq, Leodicenſi Epiſcopo in partibus Fulginatium curam ſuſcepit 1634. Octo integros pręfuit annos; deceſſit verò ann. 1642. die 12. menſe Octobris, ſepultus in Cathedrali.

64. ANTONIVS Comes Monte Catinus nobilis Ferrarienſis Aduoc. Conſiſt. electus an. 1642. Hanc eccl. quam viuens tameſi ſumma cum laude, atque integritate perurgeat, tamen ſuperſtitis adhuc vetat pudor pluribus illius egregia facta iactare, quæ olim cumulatiora aliorum fæcundiores calami enarrabunt.

FVNDANI EPISCOPI.

FVNDI, antiquiſſima Ciuitas, in Latio, via Appia inter Formias Terracinamque ſupra lacum ſituata eſt. Hanc Strabo, Melaque in Latium litoralem reijciunt, quod non amplius, quam quinque milliarijs diſtet à mare; Plinius autem, ac Ptolæmeus in mediterraneo Latio collocatam volunt. Antiquiſſimæ Ciuitatis primigeniam originem hactenus nullus ſcriptorum retexuit, ex Liuio tamen, antiquiſsimam fuiſſe conſtat, cuius illibata fœderum fides priſcis Romanis ſemper in pretio fuit. Siquidem Fundani viam Appiam à latronibus ferè ſemper præſtitere ſecuram, cumque Vitturbius Fundanus, rebellantibus Priuernatibus facem præferret, ideoque Romani contra Fundanos, Plancio Conſule Duce, præualidum adornaſſent exercitum, Fundanus Senatus, coram armato, vltoreque Conſule ita ſe rebellionis ſcelere exſoluit, vt diceret, vnius perfugæ, & illius maximè temerarij in Fundanum populum iam olim Romanis addictum, illiuſque ſceleris purum culpam haud quaquam debere refundi. Quid plura? Fundanis ſuam cauſam perorantibus, pertinacia iamiam gliſcentis belli fracta eſt, eorundemque fides fæduſque cum Romano populo renouatum. Inde collige, iam tunc Fundanos habuiſſe Senatum, cum adhuc Romana potentia in cunis videretur vagire. Idem enarrat Liu. lib. 28. municipium fuiſſe Romanorum, tum & ſub Auguſto Coloniam, vt de Colonijs Author Frontinus.

Fundi Oppidum muro ductum, Ager eius iuſſu Auguſti veteranis eſt aſſignatus cum cultra. Pompeius Feſtus hanc Ciuitatem inter Præfecturas commemorat. Præter autem hos Authores, Fundorum etiam Cicero meminit, Italicus Silius, Suetonius, alijq. complures, Martialis præcipue generoſitatem Fundani vini collaudat, dum ita inquit.

Cæcuba Fundanis generoſa coquuntur ahenis.
Vaſis, & in media nata palude viret.

Conſtat Tyberium Cæſarem è Fundis maternam traxiſſe originem, multiſque ſedit; ibidem fuiſſe natum; Liuiæque Auguſtæ probro à Caligula datum fuit, in ea epiſtola quam ad Romanum Senatum ſcripſit, quod eſſet Fundana. Denique Fundi, hoc tempore penè deſolata eſt, infrequenſque ob inſalubrem aerem, habitatoribus, quæ olim cum Romana potentia concurrere potuit. Poſt declinationem Romani Imperij, diuerſis Dominis, tyranniſque bellica præda ceſſit, donec Neapolitanorum Regum ditio fieret, à quibus Caietanæ clariſsimæ genti in feudum attributa eſt, ab eaque diuturniori temporum mora poſſeſſa. A Ferdinando deinde Aragonio Neapolitano Rege, Proſper Columna, Italicæ militiæ decus, ac gloria, eam Ciuitatem dono accepit; ſub cuius Imperio funditus penè deleta eſt; ſiquidem Hariadenus Ænobarbus cum latiale litus ſæuiſsimè depopularetur, ita ſilenti agmine in Fundos incurrit, vt ciues penè omnes in captiuitatem abduxerit, parumque abfuerit, quin Iulia Gonzaga incomparabilis pulchritudinis Princeps fœmina, caperetur, Solymano Turcharum Imperatori ditiſsima præda futura. Itaque Hariadænus eo fraudatus voto, omnia Fundis ſurſum, deorſum vertit, adeoque diuina prophanis permiſcuit, vt etiam de requie ſepulturæ deturbauerit vita functos. Nunc ſub Dominio eſt Hoſtilianæ Principis Caraſæ gentis Neapolitanæ, Proregis vxoris. Sotherus Pontifex Decimus tertius, inſignis ſanctimonia vitæ Fundos Patriam habuit, itaut inde facilè colligi poſsit, in primis Ciuitatibus fuiſſe Fundos, quæ lucem Euangelij antiquitus hauſere, quando in Ciuibus eius iam tunc repertus eſt, qui dignus haberetur, qui Apoſtolicam ſubueheretur ad ſedem.

Fundis S. Paternus Egyptius, martyrio coronatus eſt. Hic enim, cum ad limina Apoſtolorum inſtitutum iter haberet, Fundoſque diuertiſſet, ibique pietate cogente inſepulta Martyrum corpora ſedulo traderet ſepulturæ, demùm Chriſtianæ Religionis apud Iudicem expoſtulatus, Martyrum curator, Martyr, & ipſe effectus eſt, quo pij exantlati laboris præmium ampliſsimum reportaret. In Fundana Eccleſia eius Martyris profectus dies, die 21. menſis Auguſti recurrit. Huic etiam Ciuitati præclariſsimo decori habetur ſanctus Honoratus Abbas, ducentorum monachorum Paſtor egregius, cuius cum laude meminit Magnus Gregorius libro primo Dialogorum cap. 1. Sicut etiam S. Fœlicis monachi ſanctitate illuſtris. Fundanus Præſul à prima fundatione inter Epiſcopos Romanæ Prouinciæ numeratus eſt, vnamq. Apoſtolicam ſedem immediatè reueretur, & colit. Vetuſtiſsima Fundanæ Ciuitatis Cathedralis, Diuæ Mariæ Virgini dicata eſt, quam olim ſanctus Pau-

A linus Nolanus Epiſcopus, iam collabentem in auguſtiorem formam reſtituit, ornauit, muneribus auxit, ſacriſque reliquijs appoſitis, dicandam curauit; vt idem ipſe Paulinus ſcribit in epiſtola duodecima ad Seuerum. Huius Eccleſiæ Præſulum ſeriem, hanc, quam hic ſubiectam vides modo damus amice lector, pleniorem etiam daturi, ſi nobis, quæ excedit, vetuſtas, monumenta, vberiorem materiem ſuppeditaſſent.

1. PRIMI Epiſcopi Fundani apud pleroſq. Scriptores nomen intercidit; vnum tamen ex illis fuiſſe conſtat; qui in Palmaria Inſula Synodi à B. Syluerio celebratæ, interfuerit, anno 539. vt Bar. refert.

2. S. ANDREAS Epiſcopus Fundanus, cuius meminit Gregorius Papa lib. 3. cap. 7. Dialogorum, Pauluſque Regius de Sanctis Neapolitanis; Ferrarius die 6. Nouembris. Hic Templum Apol-
B linis expurgauit, ſanctoque Andreæ Apoſtolo dedicauit. Suſpicor hunc eundem illum Andream eſſe, quem Baronius memorat anno 585. eiuſdemque recitat Epitaphium, quod ſpectatur in Eccleſia Caietana, ſic enim ſe habet.

Pande tuas paradiſe fores, ſedemque beatam
Andreæ meritum ſuſcipe Pontificis
Cuſtos Iuſtitiæ, doctrinæ, & pacis amator
Quem vocat ad ſummum vita beata bonum
Plenus amore Dei neſciuit viuere mundo
At famulo Chriſti gloria Chriſtus erat
Quem meditata fides, & credita ſemper inheſit
Hæc te vſque ad Cœlos; & ſuper aſtra tulit.
Nunquam de manibus ſibi lex diuina receſſit
C *Eloquium Domini vixit in ore ſuo.*
Romanamque prius decorauit presbyter Vrbem
Culminis auctus honor, ſic dedit eſſe Patrem
Diſtrictus ſub vite pio, & moderamine certo
Vtque bonus Paſtor texit ab hoſte gregem
Hoſpitibus gratus ſeipſum donauit egenis
Illos eloquio, hos ſatiabat ope
Præſule ſub tanto florens Eccleſia mater
Creuit muneribus, creuit, & officijs
Vixit ann. P. m. LXX. Presb. Romanus VII.
Et in ep. ann. XXVII. M. X. D. XX.
Requieuit in pace XIIII. Kal. Nouembris
Conſ. Deci. Iun.

In tabula vbi huiuſmodi inſcriptio legitur, appoſita viſuntur inſignia nobilis familiæ Columnenſium, cuius nam verò Ciuitatis hic Epiſc. fuerit con-
D non exprimatur, incertum, certum eſt Caietanum minimè eſſe potuiſſe, cum nondum Caietæ Cathedra Epiſcopalis erecta eſſet, ſed in viciniorībus locis erant hæ, Formiana, ac Minturnenſis Neapolim verſus, altera verò ex parte Romam verſus, Fundana, & Terracinenſis, vt conſtat ex actis primæ Romanæ Synodi ſub Simacho Romano Pontifice, & ex epiſtolis ſancti Gregorij. Porrò hoc ſæculo eiuſdem nominis fuiſſe reperitur Andreas Fundanus Epiſcopus, cuius eſt celebris memoria apud ſanctum Gregorium in Dialogis, vixit etiam iiſdem fermè diebus Andreas Epiſcopus Aquinas, de quo idem Gregorius meminit, ſed ignobilis, longèque ab iſto, de quo agitur diuerſus, hic enim ante Epiſcopatum in Romana Eccleſia functus eſt honorificè presbyterio, hactenus Baronius.

AN-

3. ANGNELLVS ad quem Gregorius Papa ſcribit lib. 2. epiſt. 103. eundemque Cardinalem conſtituit, & Terracinenſis Eccleſiæ Sacerdotem, ita tamen, vt Fundanæ Eccleſiæ Pontifex eſſe, non deſineret.

4. MARIANVS Epiſcopus Fundanus, ipſe idem qui corpus ſancti Mauri Martyris Affricani in ſuam Cathedralem Eccleſiam, in qua nunc etiam colitur, honorificè tranſtulit; nam cum Maurus ſub Numeriano Imperatore Romæ palmã promeruiſſet martyrij anno 283. cum corpus Romã naui commiſſum ad littus Fundanum, Deo duce, perueniſſet, Marianus, Angelo reuelante, ſacrum thesaurum ſuſcepit ſuamque ditauit Eccleſiam. Acta eiuſdem Sancti, cuius dies feſtus celebratus 22. Nouembris hæc habent.

5. ANGNELLVS eius nominis Secundus, interfuit Concilio Sexto Conſtantinopolitano, ſub Agathone Pontifice celebrato anno 680.

6. ALIPERTVS anno 853. apud Baronium.

7. IOANNES Fundanæ Eccleſiæ Epiſcopus vna cum Rodoaldo Portuenſi anno 862. à Nicolao Primo Papa in Galliam Legatus directus eſt; Lothario Rege petente, ad Synodum Metis congregandum. Videndus Baronius tomo 10. & tomo 3. epiſt. Rom. Pontif. ep. 17. Niccolai Primi. De Ioanne iſto Fundano, neſcio quid, more ſuo, fabuletur Conſtantinus Caietanus in ſecunda ſui Commentarij Appendice ad vitam Gelaſij Secundi pag. 156. linea 6. & 7.

8. SYMEON eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus reperitur anno 979. apud Baronium.

9. MARINVS, cuidam decreto reperitur ſubſcriptus, quod in Concilio Romano Nicolaus Secundus procuderat anno 1059.

10. BENEDICTVS Montis Caſini monachus, Fundanus Epiſcopus, vixit ann. 1100. Gerardo, Richardo, ac Leone Fundanis Conſ. cuius meminit Chron. Caſinen. lib. 4. cap. 55.

11. PETRVS, anno 1136. Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Montecellis Abbati, Monachiſque ſanctæ Mariæ de Arinalis liberaliſſimè indulſit. Chrõ. Foſſe Nouæ.

12. IOANNES reperitur ſubſcriptus Concilio Laterano anno 1179. ſub Alexandro Tertio celebrato. Ioanni, ac ſucceſſoribus quædam conceſſit Riccardus de Aquila Comes Fundorũ, ann. 1178. cuius rei cauſa hoc diploma ſcripſit, Ex Archiuio eiuſdem Eccleſiæ.

In nomine Dei æterni. Anno Dominicæ Incarnationis 1178. menſe Decembris die 14. indict. 12. Fundis Regnante D. N. Guglielmo Dei gratia Rege Hieruſalem, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ.

Cum ea quæ irreuocabiliter fiunt de facili obliuioni tradantur, & quæ humani eſt leuiter dilabitur. Ideo nos Riccardus de Aquila Dei, & Regia gratia Fundorum Comes literas noſtræ donationis, & conceſſionis ſcribere facimus vobis quoque domino Ioanni Dei gratia venerab. Fundano Epiſcopo, & ſucceſſoribus veſtris in perpetuũ, qualiter cõcedimus vobis, & ſucceſſ. veſtris omnia communia paſcua vtenda vobis, & hominibus veſtris pro beſtijs veſtris, foreſtas verò, & defenſas veſtras, quæ ſunt in Epiſcopatu veſtro, concedimus vobis ad vtendum paſcuis pro beſtijs veſtris priuſquam alijs beſtijs, & lignamina ad incidendum pro ipſis Eccleſijs, quæ ſunt in Dominico, ac & domibus ipſarum Eccleſiarum, in ſaltu verò concedimus vobis pro omnibus beſtijs veſtris proprijs paſcua, præterquàm per por . . ſalua omni alia ratione ſi quas habetis in ipſo ſaltu, hoc totum ſic ſuperius dictum firmum, & irreuocabile maneat in perpetuum, obligamus nos, & noſtros hæredes vobis, & ſucceſſoribus veſtris pœnam cen. vnciarũ auri compoſitione. Si quis abſit nos, ſeu noſtri hæredes contra hanc noſtram donationem, & conceſſionem contraire, agere voluerimus, & pœnam ſolutam, hæc noſtra donatio, & conceſſio firma, & irreuocabilis maneat in perpetuum. Quam ſcribendam præcipimus tibi Leoni Fundorum Ciuitatis Notario.

Ego Riccardus de Aquila Dei, & regiæ gratia Fundanus Comes propria manu ſignum feci †
Ego Leo Dei gratia Pomini Dominus ſignum Crucis feci †
Ego Adenolfo de Spineo ſubſcripſi †
Ego Bartholomæus Fundorum Iudex ſubſcripſi †
Ego Alferius miles ſignum Crucis feci †
Ego Pandulfus Calatrita ſignum Crucis feci †
Ego Vbertus miles ſignum Crucis feci †
Ego Ioannes Domini nepos me teſtem &c.
Nardus filius &c.
Ego Leo Fundorum Ciuitatis Notarius perſcripſi.

13. DANIEL Anno 1180. reperitur in antiquis monumentis eiuſdem Eccleſiæ, de eo item mentio anno 1192. hic Ioanni ſuffectus eſt. Poſt Danielem, Capitulum Ioannem de Paſtinã ſuum ſuſtituit Paſtorem, quem Innocentius Tertius reprobauit, vt habetur in libro ſecundo decretorum; ibidem reprobata P. Primicerij electione per Capitulum celebrata, Benedictum aſſumpſit Pontifex in huius Eccleſiæ Epiſcopum.

14. BENEDICTVS adlectus eſt, ſub Innocentio Tertio anno 1199. ex vita eiuſdem Pontificis manu ſcripta, in Bibliotheca Vaticana.

15. IOANNES Benedicto ſuffectus eſt à Capitulo, Innocentio Tertio ſedente, qui vt legitur in Decretalibus confirmatus non fuit.

16. ROBERTVS Priuernas, monachus, ac Prior Foſſæ Nouæ ex ordine Ciſtercienſi, vir ſingularis doctrinæ, ac morum probitate præcipuus electus eſt Fundanus Epiſcopus, anno Domini 1210. Quam quidem Eccleſiam cum ad multos annos, piè, ſanctèque rexiſſet, multiſque pro Sede Apoſtolica perfunctus muneribus, penè laboribus fractus eſſet, è viuis exemptus eſt anno 1227. cum Foſſæ Nouæ Monaſterium, eorum, quæ poſſederat, inſtituiſſet hæredem, ita tamen vt ex obligatione perpetuo à monachis expleretur anniuerſario, voluitque apud ſuos Ciſtercienſes in ſupramemorato Monaſterio ſepeliri. Huius cum laude meminit Chron. Foſſæ Nouæ, atque Ceccani. Roberto Epiſcopo Comes Riccardus Secundus donationem Patris ratam habuit anno 1211. quam Innocentius Tertius anno Decimo quarto ſui Pontificatus ſequenti Diplomate confirmauit.

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili fratri Fundano Epiſcopo ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

CVm nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter Venerabilis in Chriſto frater epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus gratis concurrentes aſſenſu, libertates, & immunitates, quas dilectus filius nobilis vir Riccardus Fundanus Comes tibi, & eccleſiæ tuæ pia deuotione concesſerat, ſicut in ipſius Comitis authentico ſuper hoc confecto noſcitur contineri, ratas habentes authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ad maiorem autem cautelam inſtrumentum ipſum de verbo ad verbum huic noſtræ paginæ duximus inſerendum, cuius tenor eſt talis.

In Nomine Domini Dei æterni. Anno ab Incarnatione eiuſdem 1211. menſe Iulio indictione 14. regnante Domino noſtro Federico Dei gratia Rege Siciliæ Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ.

Cui honor præeſt Dominus, & poteſtas eminet dominandi iudicium debet dirigere, & iuris æquitatem prouida circumſpectione fauere cũ iuſtitiam iuſtus Dominus diligat, & vultus eius videat æquitatem Eccleſia namq. Dei cum vti omnium Chriſtianorum mater piiſſima, à qua fidei ſacramenta, quibus Cæli Ianua aperitur recipiant vniuerſi fideles, iuſtum, & iuſtitia dignum eſt, vt honoretur à ſingulis, à Principibus, exaltetur donis, & beneficijs dilatetur, vt palmites ſuus vſque ad mare dirigat, & extendat. Ideo nos Riccardus de Aquila eadem Regia gratia Secundus Fundanus Comes, cum iura Fundanæ Eccleſiæ, nos, & noſtri anteceſſores multoties conculcauerimus varijs exactionibus, & moleſtijs, ſuggerente humani generis inimico iam oppreſſimus fatigatum, ad mentem reducti volumus de cætero tangere, & poſſidere Dei ſanctuarium quia à Deo poſſunt, vt Rota, & ſicut ſtipula euaneſcunt, qui Dei Sanctuarium hæreditate poſſidere nituntur, hac itaque conſideratione inducti Fundanam Eccleſiam, quæ à nobis, & anteceſſoribus noſtris exactionibus, & moleſtijs hactenus iacebat oppreſſa, pro ſalute animæ noſtræ, & parentum noſtrorum ab ipſis exactionibus, & moleſtijs abſolutam reddimus penitus, & immunem, & nos exinde Roberto Dei gratia venerabili Fundano Epiſcopo eiuſque ſucceſſoribus, & Eccleſiæ cui Diuina miſeratione præeſſe dignoſceris nouum priuilegium tranſactionis factæ tempore fœl. mem. VV. Secundis Regis Siciliæ inter Ioannem Fundanumque Epiſcopum, & Riccardum Comitem olim patrem noſtrum per ipſius Regis familiares continuatum, & vnitum concedimus, vt liceat vobis, & ſucceſſoribus veſtris de cætero omnes Eccleſias Ciuitatis, & Fundani Epiſcopatus liberè, & abſolutè abſque requiſitione, & contradictione noſtra hæredum, & ſucceſſorum noſtrorum, vel cuiuſlibet alterius perſonæ ordina-

A re, & inſtituere, præterquàm ordinatio Archi-
presbyterorum de Caſtellis Fundani Epiſcopatus;
quæ fiet hoc modo. Mortuo Archipresbytero,
Clerici Archipresbyteratus veniant ad Epiſcopum
nuntiantes mortem Archipresbyteri, & habita ab
Epiſcopo licentia faciendi electionem perſonam
eligant, & electionem factam nobis nunciabunt,
quam electionem nullatenus poterimus, nec debebimus
impedire, niſi contra electam perſonam
crimen infidelitatis obiciemus, & illud infra quartum
diem à tempore obiecti criminis numerando
in Curia Epiſcopali probauerimus, quod ſi infra
quintum diem obiectum crimen non probauerimus,
liceat vobis, & ſucceſſoribus veſtris electam
perſonam ſecundum Dei timorem, & officij veſtri
prudentiam confirmare. Item iura Eccleſiarum, &
B omnium clericorum, atque hominum ſuorum illibata
ſeruabimus, & ſi quis eas moleſtare, vel inquietare
præſumpſerit, nos ſicut Eccleſiarum patroni
curabimus defenſare. Conditiones verò, quæ
hactenus exigebant ab Eccleſia ſancti Archangeli,
ſanctæ Mariæ de Brumanu, ſancti Andreæ de Paſtina,
ſancti Martini de Eoula penitus remittimus,
& perpetuò relaxamus, ab alijs autem Eccleſijs
Fundani Epiſcopatus, a Prioribus, & clericis earum
adiutorium non exigemus, nec exigi faciemus, excepto
quod ab illis ſecuritatem accepimus, iuxta
quod nos ſoliti ſumus aſſicurare, clericos quoque
Fundani Epiſcopatus, & ſeruientes eorum non
capiemus, nec capi faciemus, nec verberabimus,
nec verberare faciemus, nec in curia noſtra ad iuſtitiam
cogemus, nec cogi faciemus, à terra noſtra
C non expellemus, nec expelli faciamus, nec
auferemus bona eorum, nec faciemus auferri, nec
eos moleſtabimus, nec faciemus moleſtare. Si quas
vero poſſeſſiones Eccleſiarum nos, ſeu homines
noſtros occupatas tenemus, reſtituemus, & reſtitutas
faciemus reſtitutas non auferemus, nec ab hominibus
noſtris permittemus auferri Epiſcopus
Priores, & Clerici omnes Fundani Epiſcopatus
res ſuas mobiles vendendi liberam habeant facultatem,
& quo voluerint, preterquam ad loca à regia
Curia prohibita abſque requiſitione, & contradictione
noſtra tranſportandi. De rebus tamen
ipſius Epiſcopi, vt dictum eſt venditis, aut quo
quam tranſmiſsis platenticum remittimus, nec illud
ab emptoribus exigi faciemus. Paſcua verò,
D Syluas, & aquas terræ noſtræ hominibus Eccleſiarum,
aut animalibus eorum non prohibebimus,
nec prohiberi faciemus, ſed eis vtantur ſicut homines
de terra noſtra. Ab hominibus Fundani
Epiſcopatus, vel Eccleſiarum eius à nobis non tenentibus,
nihil exigemus præter ſecuritatem, &
non capiemus eos, nec capi faciemus, nec ad iuſtitiam
in curia noſtra cogemus, aut cogi faciemus,
nec capiemus bona eorum, nec faciemus capi. Et
ſi contigerit, quod homines ipſarum Eccleſiarum
foris fecerint hominibus noſtris, Prelati, & Baiuli
ipſarum Eccleſiarum in curia tenere debent, & ſi
qua fuerit inde compoſitio facta, medietas ipſius
compoſitionis erit noſtra, & reliqua medietas
erit illius Eccleſiæ, cuius homo fuerit.
De banois autem, quæ generaliter mittuntur ſecundum
conſuetudinem terræ, ſi aliquis hominum

ip-

ipſarum Eccleſiarum in bannum inciderit, medietas ipſius banni ſit noſtra, & alia medietas ſit illius Eccleſiæ, cuius homo fuit, ita tamen quod non magis grauentur homines Eccleſiarum, quam homines noſtri, & ſi de ipſis aliqui fuerint ſeruientes ipſius Epiſcopi, vel prædictarum Eccleſiarum, nihil ab eis exigemus, niſi à nobis fuerint tenentes. Ademanijs verò hominibus ipſius Epiſcopi à nobis non tenentibus iſtud tamen habebimus videlicet. Centũ quinquaginta tarenos à Malphiæ quando nos generale adiutorium in terra noſtra poſuerimus pro cauſa tantum Regiæ expeditionis, & pro ſorore, & noſtra filia maritandis, & non pro alio, & ipſos tarenos habere debemus per Epiſcopũ, vel per baiulos Fundanæ Eccleſiæ. Item homines Eccleſiæ S. Marci habitãtes in Poſtina, & alij à demanij homines habitantes in Caſtello Monticelli, & in Caſtello Enuh, & etiam homines Eccleſiarum Ciuitatis Fundanæ præſtabunt, & facient nobis tria ſeruitia, videlicet, vnam operam ad ſeminandum, aliam ad vineam, & tertium ad metendum, pro vno quoque tenimento, de quo ipſe Epiſcopus, & Priores Eccleſiarum per vnam quamque ſeptimanam ſeruitium vnum habere debent. Ademanijs verò hominibus ipſius Epiſcopi, qui habitant in Ciuitate Fundana, vel Caſtellis Baronũ noſtrorum habere nihil debemus, niſi quod ſuperius exceptuatum eſt, videlicet centum quinquaginta tarenos pro ſorore, vel filia maritandis. Verum ſi prædicti homines Fundani Epiſcopatus non tenentes à nobis extra Ciuitatem habitant, vel Caſtella aut habitabunt, niſi fraude nihil ab eis exigemus, vel exigi faciemus: volumus etiam, & concedimus, vt ſi quis de rebus ſuis immobilibus in teſtamentis, vel oblationibus competenter offerre voluerit, non prohibebimus, nec permittimus ab aliquo prohiberi. Item volumus, & concedimus, vt cum homines noſtri cum hominibus Eccleſiarum matrimonia contrahere voluerint, liceat eis ſecundum conſuetudinem Ciuitatis Fundanæ dare de immobilibus ſuis abſque omni contradictione, & ſi quando homines noſtri de rebus ſuis immobilibus clericis, & hominibus Eccleſiarum vendere, ſiue pignorare voluerint, nos non prohibebimus, nec ab aliquo prohiberi faciemus. Item volumus, vt homines ſancti Viti liberi, & immunes ſint perpetuò ab omni ſeruitio, & eos immunes ab exactionibus eſſe volumus, & eos in pace, & quiete, ſicut vnquam melius fuerunt, dimittimus; & ſi fortè villa ſancti Viti in curſu hoſtium, ſeu conturbatione, quod abſit, deleta fuerit, reædificationem ipſius, nos, nec noſtri hæredes prohibemus, nec prohiberi ab aliquo permittemus. Homines eiuſdem villæ, qui ibi habitant, vel de cætero habitabunt, ſyluis, paſcuis, aquis liberè, & abſque contradictione alicuius vtantur. Concedimus etiam vt terræ de Caſa noua, quæ continentur in præcepto S. Viti, quas per Eccleſias S. Viti tenent homines Monticelli, ad decimam, & ſeruitium quoties ſine hæredibus diſceſſerint liberè in demanium ipſius Eccleſiæ reducantur, vt ſi quæ ex eis tali modo alienatæ, vel ſubtractæ fuerint Eccleſiæ reſtituemus. Decimas namque Ciuitatis Fundanæ, & Caſtellorum

A de demanio noſtrò, nos Eccleſijs Fundani Epiſcopatus, quibus reddere conſueuimus, ſine moleſtia annuatim perſoluemus, & Barones, & cæteros homines noſtros decimas ipſis Eccleſijs, & clericis perſoluere, ſicut expedierit cogemus. Homines de terra noſtra, vel aliunde volentes ad molendina Fundanæ Eccleſiæ, aut Eccleſiarum eius cauſa molendi venire non prohibemus, nec prohiberi faciemus, nec à molendinarijs vndecumque ſint aliquid exigemus, nec eos in curia noſtra cogemus, nec cogi faciemus pro his, quæ ſpectant ad molendina. Omnes homines volentes terras, & vineas Fundani Epiſcopatus, vel Eccleſiarum eius, aut clericorum eorum laborare nos non prohibebimus, nec faciemus prohiberi. Piſcariam, & piſcatores Fundani Epiſcopatus, & piſces piſcariæ,

B & partem de faſſone non capiemus, nec capi faciemus, nec aliquam moleſtiam inferemus, nec inferri permittemus ab hominibus noſtris. Si quando verò inter nos, & prædictum Epiſcopum diſcordia orietur propter hos conſanguineos, aut bona eorum non capiemus. Item prædictus Epiſcopus ſyluis Fundani Comitatus, Eccleſijs, & proprijs domibus ipſarum Eccleſiarum reparandis, vel faciendis, & paſcuis pro ſuis proprijs animalibus, ſic vtetur ſicut vnquam melius vſus eſt, vt autẽ hæc noſtra donatio, conceſſio, & remiſſio ſponte, & liberaliter facta perpetua gaudeat firmitate, necnõ ad perennem memoriam futurorum præſens priuilegium per manum Riccardi Subdiaconi, & Vicarij Ciuitatis Fundanæ fieri iuſſimus, & tam ſubſcriptione propria, quam Baronum, & militum no-

C ſtrorum fecimus communiri. In anno, menſe, & indictione ſupradicta.

Decernimus ergo vt nulli omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Laterani 6. idus Auguſti, Pontif. noſtri anno quartodecimo.

17. LEO anno 1300. ex monumentis eiuſdem Eccleſiæ. Obijt 1304.

18. IACOBVS ex decano Patracenſi à Clemente Quinto electus Epiſcopus Fundanus anno 1306. 3. id. Martij. Defuncto namque Leone, Capitulum in partes diuiſum tres elegit in Præſules,

D videlicet, Primicerium, Ioannem de Caieta, & Thomam de Traiecto Canonicos Fundanos, qui cum electioni ceſſiſſent Pontifex, hunc ex plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis euexit ad ſedem, quem ab Epiſcopo Cardinali Oſtienſi conſecrari mandauit, anno 2. Pontiſ. ex reg. vatic. epiſt. 1020. Obijt ann. 1316.

19. BLASIVS Canonicus Morinenſis eligitur in Epiſcopum à Ioanne XXII. ann. 1317. die 5. id. Febr. ex eund. reg. Obijt 1336.

20. Fr. PETRVS ordinis Prædicatorum, anno 1336. Fundanis Diuinum ius dixit, à capitulo electus, & à Benedicto XII. confirmatus 4. non. Decembris, anno ſecundo Pontiſ. ex regeſt. vatican. epiſt. 558.

21. FRANCISCVS obijt annò 1342.

FRAN-

22. FRANCISCVS Ioannis Bartholomæi, ex Canonico, defuncto Franciſco, a capitulo electus anno 1343. à Clemente Sexto confirmatur, 3.non. Aprilis anno 1. ex regeſt.varican. ep. 123. fol. 190.

23. LAMBARDVS Andreæ de Traiecto, ex Canonicó electus à capitulo an. 1343. 6. Kal.Nouemb.à Clemente confirmatur,ex reg.vat.ep.166 ann.2. Obijt anno 1348.

24. LEONARDVS Tacconius Priuernas nobili proſapia oriundus, ſed longe virtutibus illuſtrior, quibus meruit à Clemente Sexto ad dignitatem Epiſcopalem afferri, Lombardo enim è viuis erepto, Fundanam Eccleſiam ex plebano ſancti Martini adeptus eſt annò 1348. 6.id.Iulij Auenione conſecratus, vt in reg.vatic.ep.118. fol.48. anno ſeptimo Clementis habetur. Eam Eccleſiam

A Leonardus annia quinderim ſumma cum laude, adminiſtrauit, plura bona prædeceſſorum in curia, alienata diuulſaque recuperauit, Eccleſiaſticam diſciplinam paulo ſolutiorem adſtrinxit, ſummûquè zelum in populo ſibi commiſſo regendo tlendoq; explicuit. Deceſſit ex hac motiali luce Priuerni in patria anno 1363.in Ecclrſia ſancti Chriſtophori, in maiorum ſuorum Diuæ Catharinæ ſacello ſepultus,ab ijs cum iure patronatus ad familiæ ſepulcbra extructo,eius antiqua effigies ſuis expreſſa coloribus bis verbis infra ſubiectis, *Leonardus Epiſcopus Fundanus*, gentiſque inſignia, duabus rubris tenijs in campo argenteo adumbrata viſuntur, eaque à nobis incidi iuſſa typis commendare placuit ad lectorum voluptatem, tanquam illius ſæculi venerabile documentum.

25. Fr. IACOBVS ord.Minorum electus,demortuo Leonardo 3.id Aug.1363. ad Aſſiſinatem Eccleſiam translatus eſt, 8.Kal. Febr. 1368. ex regeſt. vatic.

26. Fr.RAYMVNDVS ord. Minorum Iacobo ſuffectus eſt anno 1388. 3. Kalendas Martij, ex regeſt.

27. STEPHANVS de Sardis à Bonifacio No-

Ddd

Domini Martini Papæ V. anno primo, & propria mann ſcripts, &c. A

Nos frater Xyſtus Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia s Dei Epiſc. Ferentini de omnipotenti miſericordia confidentes, & B.M.V. ac Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Ambroſij eandem ſupradictam indulgentiam adiungimus, relaxantes quadragintas dies de iniunctis pœnitentijs, vt ſupra. Datum in Caſtro S. Laurentij de Valle ſub anno D. 1419. Pont. Domini Martini Papæ V. anno 2. indict. 12. menſis Auguſti, die 29.

Nos Maurus, Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia, Epiſcopus Fundanus, authoritate qua fungimur, concedimus, vt ſupra conceſſerunt. Datum in Caſtro Valliſcuſſiæ 1427. 6. indict. Pontif. ſanctiſſ. in Chriſto Patris, & Domini Martini Papæ Quinti, anno 10. Amen. B

Nos Petrus Caietanus Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Fundanus concedimus, vt ſupra prædeceſſores noſtri conceſſerunt. Datum in Caſtro Valliſcuſſiæ die 29. Aug. 11. indict. 1499. Pontif. ſanctiſſ. D. N. Alex. VI. anno eius octauo, manu propria.

Nos Nicolaus Pellegrinus, Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Fundanus concedimus, vt ſupra prædeceſſores noſtri conceſſerunt. Datum in Caſtro Valliſcuſſiæ die 27. menſis Iulij 13. indict. 1511. Pont. ſanctiſſ. Domini noſtri Iulij Papæ 2. ann. eius 8. Amen.

Nos Iacobus Pellegrinus Epiſcopus Fundanus concedimus ſicuti noſtri anteceſſores conceſſerunt die 17. Septemb. 1536. C

29. BENEDICTVS antea Epiſcopus Maſſilienſis in Gallia, à Martino Quinto Columna ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1418. 16. Kalend Martij, cui Eccleſiæ præfuit vſque ad annum 1422. ac deinde ad Verulanam tranſiuit. Reperio hunc Benedictum olim Maſſilienſem Epiſcopum anno 1405. die 6. menſis Decembris, Viterbij in Eccleſia S. Blaſij ordinauiſſe in Abbatem Sancti Michaelis de Quarto ordinis Ciſtercienſis Senenſis Diœceſis Gabrielem Iacobi monachum ſancti Saluatoris de Monte Amiaro eiuſdem ordinis, vt ex ipſius Benedicti epiſtola perſpicuè colligitur, quæ adhuc in archiuo Amiatini Monaſterij aſſeruatur, cui, loco ſigilli gentilitia ſtemmata eiuſdem Epiſcopi impreſſa ſunt, quæ lilium continent ſupra tres faſcias ex obliqua campum ſecantes. D

30. MARINVS filius Ioannis Pauli de Calciano è Neapolitano Regno electus eſt huius Eccleſiæ adminiſtrator anno 1422. die 11. menſis Septembris. Cuius deinde titulum aſſecutus eſt, poſt mortem ſucceſſoris Antonij anno 1424, rexitque illam Eccleſiam vſque ad ann. 1444. deinde ad Acheruntinum, & Materanum Archiepiſcopatum translatus eſt.

31. Fr. ANTONIVS ex Inſubria Alexandrinus, Vicarius Generalis ordinis Seruorum à Martino Quinto electus eſt anno 1422. quod plures pro Apoſtolica ſede exantlaſſet labores, laboraſſetque præcipuè in componendo ſchiſmate, quod Benedictus XIII. Duodecimuſque Gregorius fœdiſſimè inuexerant. Fallitur autem Archangelus Gianius in annal. ordinis Seruorum cum inſubrem Antonium ab Alexandro Quinto Fundanam narrat ſubuectum fuiſſe ad ſedem. Deceſſit Antonius Romæ Vicarius die 2. menſis Maij anno 1424. ſepultuſque eſt apud S. Marcellum ante maius altare, vbi eiuſdem effigies cum gentilitijs ſtemmatibus inſculpta perſpicitur cum hac ſubiecta inſcriptione.

Hic requieſcit Reuerend. Pater in Chriſto Fr. Antonius Fundan. Epiſcopus, olim huius ordinis Frater in Alma Vrbe Vicarius pro ſacra Pontificia Maieſtate deputatus, qui obijt ann. Domini M. CCCC. XXIV. menſ. Maij 2. cuius anima requieſcat in pace.

32. NICOLAVS de Farijs de Traiecto effectus eſt Epiſcopus ex ceſſione Marini Pauli, anno 445. 6. Kal. Februarij.

33. PETRVS Caietanus electus eſt à Sixto Quarto anno 1476. Kal. Iunij. Deceſſit 1500. de quo acta conſiſtorialia.

34. NICOLAVS Pellegrinus Fundanus, ex Archipresbytero electus eſt anno 1500. die 29. menſis Ianuarij. Deceſsit anno 1520. dum Eccleſiam ſuam præſens adminiſtraret, acta conſiſtorialia.

35. FRANCISCVS, Romanæ domus ſancti Antonij Præceptor, à Leone Decimo Fundanam ad ſedem ſubuectus eſt anno 1520. prima die exordientis Octobris.

36. IACOBVS Pellegrinus Nicolai nepos, per ea tempora Fundanorum Pontifex fuit, cum miſerabiliter à graſſantibus Turcis depopulata eſt 1534. Itaque ſui gregis propemodum malis, ærumniſq; oppreſſus, Fundanæ Eccleſiæ remiſit nuntium Paulo Tertio Farneſio annuente anno 1537. adeo pauci ſunt, qui contra iratæ fortunæ reflantes ventos moderari, inuictique animi ratem velint propellere. Obijt in terra Monticuli, cuius oſſa Ioannes Baptiſta Comparinus ſucceſſor in Cathedralem Fundanam tranſtulit, vbi legitur hæc memoria in choro.

Ioannes Baptiſta Comparinus Epiſcopus Fundorum pietate motus transferri curauit corpus Iacobi Pellegrini Epiſcopi Fundani, qui diu iacuerat in Terra Monticuli, congregata ſynodo in feſto S. Eleutherij Papæ, & Martyris, & omnes rogauerunt pro eo, anno Domini M.DC.XVI. Paulus Cauallarius familiaris ſupradicti Ioannis Baptiſtæ Epiſcopi hanc memoriam fieri fecit M.DC.XVIII.

37. IOANNES ANGELVS Pellegrinus ſuperioris Iacobi nepos ex ceſſione patrui Epiſcopus dictus eſt anno 1537. die 24. menſis Decemb.

38. IOANNES ANDREAS Caffarellus Romanus Epiſcopus electus eſt poſt aliquot annos onere, & honore ſe abdicauit anno 1555.

39. FAVSTVS CAFARELLVS nobilis Romanus, vtriuſque Signaturæ Referendarius, olim ex ceſſione patrui Vaticanæ Canonicus; 1549. Fūdanus verò Epiſcopus effectus eſt anno 1555. die 17. menſis Iulij, interfuitque Tridentino concilio, fato demum conceſſit 1566.

40. MATTEVS Guerra Coſentinus, in celebrioribus Theologis, ac Canoniſtis, qui Triden-

tinn Concilio intereſſent præcipuus, ex Epiſcopi ſancti Marci Theologo, hunc ad Epiſcopatum aſſumptus eſt 1567. die 2. menſis Ianuarij, anno verò 1576. translatus eſt ad Epiſcopatum S. Marci in Calabria. De quo iterum ibi.

41. PIVS Lotherius nobilis Neapolitanus, Montis Caſini Monachus, Prinrque Clauſtralis S. Seuerini Neapoli ſublectus eſt die 30. menſis Ianuarij anno 1576. acerrimus Eccleſiaſticæ libertatis defenſor. Epiſcopale palatium extruxit. In Monte Caſino deceſſit 1592. ibidemque tumulatus quieſcit. Conſule de eo Annal. Vuion. lib. 2. ligni vitæ.

42. IOANNES Baptiſta Comparinus Mantuanus promotus eſt anno 1592. die quinta menſis Aprilis. Deceſſit autem 1616. Huius honorificè meminit Hippolytus Donesmundus in hiſt. Mantuana par. 2.

43. LELIVS Veteranus Vrbinas electus anno 1616. die 5. Nouemb. Deceſſit autem 1619.

44. AVGVSTINVS Gandulphus Ianuenſis demortuo Lelio ſuffectus eſt anno 1619. die 28. menſis Ianuarii, anno verò 1636. translatus eſt ad Eccleſiam S. Agathæ Gothorum.

45. MAVRITIVS Raganus Caietanus I.V.D. ab Vrbano Octauo Epiſcopus Fundanus electus anno 1636. die 7. Aprilis. Obijt autem anno 1640.

46. Fr. IOANNES PETRVS de Theano ordinis Minorum Conuentualium Proreginæ Neapolitanæ à confeſſionibus electus Epiſc. 13. Auguſti 1640.

HORTANI
EPISCOPI.

HORTA antiqua Etruriæ Ciuitas eſt, prope fluuium Tyberim, atque Nartenſem in antiquis Faliſcis ſituata. Hunc Hortum appellat Plinius, ignoraturque eius exordium, tametſi apud omnes conueniat antiquiſſimæ illam fuiſſe fundationis; quamobrem, qui illius authorem indagare conati ſunt, in fabulas inciderunt, Ianum, aut filios eius iactantes Hortanæ Ciuitati fundamēta ieciſſe, nonnulli narrant ab Ortano Moniorum Duce fortiſſimo duxiſſe originem. Alij Hortam, Meontorum Deam illam aſſeruerunt fundaſſe, quod ipſum ex ipſa nominum ſimilitudine videri volunt probabile. Nam qui Ianum huius Ciuitatis authorem fecerunt, inde coniecturæ ſuæ ſubſidium quæſiere, quod in Diuis tutelaribus, quos olim vaniſſimè colunt, præcipuus Ianus fuit. Hæc inquam fabulæ ſimillima arbitror, adducorque

A potius, vt credam, Hortam, ex illis Faliſcorum Colonijs vnam eſſe, quæ munitiſſimo loco ſubſtructa, rebellantium olim Arx inelluctabilis fuerit. Siquidem inde poſtea Albericus Marchio formidabilis factus, Vngharos in Italiam aduocauit ad prædam, vt narrat Antonius Maſſa lib. primo de rebus Faliſc. Longobardis deinde bellica præda ceſsit, eidemque victores, tanquam ad bellandum munitiſsimo loco quæſiere ſubſidia, munimentaque adiecere, vt Paulus Diaconus narrat, donec à Rauennate Exarcho recuperata Lōgobardos tyrannos excluderet. Iam inde ab Apoſtolorum alumnis fidem Chriſti accepit, quam deinde ſua prædicatione Lucius Papa in paucis fouit, conſeruauitque, donec Conſtantini Magni temporibus, Pontificiſque Syluestri, falſis numinibus palam expugnatis, vni verò Chriſto Regi, Denque

B ſanctè litaret. Templum Iouis, omni falſæ religionis eliminata ſuperſtitione, Chriſto vero Deo idem ſanctus Pontifex dedicauit, eidemque Ciuitati Præſulem, Paſtoremque attribuit circa annum 330. qui fuit Ioannes Montanus vir ſanctitate conſpicuus. Vulcani Templum per idem tempus expurgatum eſt, ac ſancti Ioannis Baptiſtæ conſecratum, vt in eo baptiſmalis fons emineret, vnde abluerentur infantes. Cætera Templa à veteri impietate ad nouam Chriſti Domini pietatem traducta, partim Deiparæ Virginis, partim Principis Apoſtolorum cultu illuſtrata ſunt. In Cathedrali, diu epiſcopalis marmorea ſedes fuit vbi primum Ioannem Epiſcopum ſediſſe fama erat, ſucceſſoreſque deinceps, vt inde ſubiecto ſibi populo be-

C nè precarentur, vbi primum collocabantur in throno. Hic mos, ritusque iniuria eorum, qui ſucceſſere in deſuetudinem abijt, non ſine lacrymis cordatorum, quibus veneranda antiquitas cordi maximè eſſe ſolet. Hortanus Epiſcopus in Romanæ Prouinciæ Præſulibus numeratur, Innocentijque Tertij priuilegio Senatoriam Cardinalium purpuram adiunctam habuit, vt refert Azorius par. 2. lib. 4. cap. 1. Quam quidem dignitatem Honorio Secundo ſedente, etiam obtinuiſſe conſtat vſq. ad annum 1126. in quo Rodulphus Cardinalis Hortanus, purpura ſenatoria decoratus eſt. Cæterum non diu Cardinalitia dignitas Hortanis Epiſcopis manſit. Siquidem Eugenius Tertius ſex tantùm Romanæ Prouinciæ Eccleſias ſanxit eo priuilegio debere gaudere, cæteris ad commune alio-

D rum Epiſcopatuum ius vocatis. Quoniam verò Eugenio deinde Quarto ſedente Hortana Eccleſia adeo ad pauperiorem cenſum redacta erat, ita vt eiuſdem Præſul, vix ſatis ſuam dignitatem tueri poſſe videretur, Caſtellanæ Ciuitatis Epiſcopatui iuncta eſt vt videre eſt in Bulla eiuſdem Pontif. ann. 1447. Præſules qui in Hortana Eccl. diuinū ius dicturi ſederunt, ij ſunt qui ſequuntur, quos ex eiuſdem ſcripturis, monumentiſque, atque actibus conſiſtorialibus, quanta potuimus maxima diligentia eruimus, vt proferrentur in lucem.

1. IOANNES Montanus à ſancto Syluestro Papa Hortenſis primus Epiſcopus fuit ordinatus, circa annum 330. ſanctè, pièque hanc rexit Eccleſiam, fibraſque omnes impietatis eluuit, quodq. ab alijs fuerat plantatum, diligentiſſimè coluit, riga-

gauiſque; deceſsit in ſumma Eccleſię tranquillitate.

2. S. CASSIANVS Alexandrinus, genere Ægyptius, ſub Iouiniano Imperatore in Italiam veniens Epiſcopus Hortanus factus eſt, anno 363. Templumque ſancto Laurentio ſacrum conſtruxit, vt narrat Volaterranus in Antropolog. extatque apud ſanctum Antoninũ Archiepiſcopum Florentinum. Qui Authores commemorãt hunc ſanctum peregrinationis ergo ſeceſsiſſe in Gallias, ibique in locum ſancti Simplicij Epiſcopum Auguſtodunenſem fuiſſe ſuffectum; mihi perſpicuè videntur tempora inuertere ſiquidem ſi hic Caſsianus primùm Hortenſis, & poſtea Auguſtodunenſis Epiſcopus fuit, non cohæret Hortanæ Eccleſiæ præfuiſſe illum anno 363. vt illius Eccleſiæ monumenta habent; Simplicius enim Auguſtodunenſis Epiſcopus deceſsit, anno 349. eique ſuffectus eſt Caſsianus, qui illam Eccleſiam per viginti annos ſanctiſsimè gubernauit, vt doctiſsimus Claudius Robertus refert, in ſua Gallia Chriſtiana; Quamobrem aſſerere oportebit Caſsianum ante annum 363. Hortanæ præfuiſſe Eccleſiæ, quod eueniſſe potuit anno 340. Caſsiani porrò cum laude meminit Gregorius Turonenſis de gloria Confeſſorum cap. 79.

3. LEO Epiſcopus fuit, tametſi tempus quo floruerit ignoretur, probabilis tamen coniectura eſſe poteſt ſucceſsiſſe Caſsiano. Eam dignitatem viginti annos cum laude ſuſtinuit, vt prodit lapis repertus apud Eccleſiam ſancti Ioannis Baptiſtæ in Fonte, qui hactenus in Eccleſia ſancti Petri aſſeruatur, ita inſcriptus.

Hic requieſcit in pace Leo Epiſcopus qui ſedit annos XXIII. menſ. VII. dies . . .

4. MARTIANVS Synodo interfuit celebratæ à S. Symmacho Papa anno 501.

5. HVBALDVS Proſenius Epiſcopus, Ciuiſq. Hortanus ſub Magno Gregorio floruit, interfuitq. Laterano Concilio celebrato anno 593. atque ab eodem Pontifice ad Hortanos Ciues Legatus fuit, eiuſdem author futurus vt Rauennati Exarcho magis, quam Longobardis vellent parere.

6. BLANDVS, niſi forte idem eſt cum ſupra memorato Hubaldo, ſub eodem Magno Gregorio floruit; cuius alicubi meminit Baronius. Meminit eiuſdem, Gregorius in epiſtolis ad Exarchum Rauennæ, vt permittat eum ad Eccleſiam ſuam reuerti.

7. ADAM anno 761. apud eundem Baronium.

8. STEPHANVS in Concilio Romano anno 826. ſub Eugenio Secundo apud Baronium.

9. MAGESTIVS ſub Leone Quarto anno 847. Concilio interfuit ab eodem Pontifice celebrato.

10. ARSENIVS ſub Nicolao Primo Pontifice vixit. Anno 960. Hunc illum Arſenium Epiſcopũ ſuſpicor eſſe ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Apocriſiarum, qui ab eodem Pontifice legatus in Galliam miſſus eſt, vt Lotharium Regem à nefario Vualdradæ concubitu reuocaret, atque arceret, eundemque cum Thuetberga legitima Regina reconciliaret. Ea de re conſule Anaſtaſium Bibliotecarium in vita Nicolai Primi Pontificis.

11. ZACHARIAS in peruigilio Dominicæ apparitionis defunctus eſt; vt antiquiſſimum M.S. Martyrologium notat Monaſterij ſancti Zenonis Piſani, apud eruditum virum Carolum Stroxzam.

12. N. . . . . Anno 963. apud Baronium.

13. IOANNES in Synodo Ioannis Decimi-noni Papæ, in Eccleſia ſancti Syluestri celebrata pro Eccleſia Syluæ Candidæ interfuit, & ſubſcripſit anno 1028.

14. RODVLPHVS ab Honorio Secundo Pontifice creatus eſt Diaconus Cardinalis an. 1126. ab Innocentio verò Secundo Hortanus Epiſcopus anno 1130. eo ſcilicet maximo tempore, cum Hortana Eccleſia ſacram purpuram cum Epiſcopali dignitate haberet annexam, cui poſtea priuilegio Eugenius Tertius, vt narrat Azorius, pondus abrogauit. Rodulphus autem cum Canonicis Hortanis graues, implicitaſque lites exercuit, quas Eugenius prudenter compoſuit anno 1145. vt in ſubiecta bulla liquidò patet, quæ in Hortano Archiuo ad hanc diem diligentiſſimè aſſeruatur.

EVGENIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Leoni Primi Maioris Eccleſiæ beatæ Mariæ Ortenſis, eiuſque filijs ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

NE obliuionis obſcuritas per deſuetudinem humanis mentibus ingeratur, quod ſuper cauſarum litigijs iudicatum fuerit, vel deciſum ſcripturæ debitæ memoriæ commendare, vt per hoc ſequutura poſteritas habeat, quod futuris temporibus euidenter agnoſcat. Quapropter quæ ſuper quæſtionibus, quæ inter vos, & venerabilem fratrem noſtrum Rodulphum Epiſcopum veſtrum in noſtra præſentia ventilata, & nobis determinata ſunt præſentis ſcripti ſerie præcipimus annotari. Iuxta itaque Eccleſiæ veſtræ antiquas conſuetudines firmiter ſtatuimus, vt Eccleſias, terras, vineas, & oblationes, de quibus quæſtio vertebatur habeatis, & pacifice teneatis, exceptis de quatuor feſtiuitatibus, in quibus Epiſcopus habeat quartam partem de panibus, videlicet in natiuitate Domini, in prima Dominica quadrageſimæ, in Paſcha, & in Aſſumptione beatæ Mariæ, in Natiuitateque & in Paſcha habeat monetam, & faciat omnibus vobis procurationem in Cœna Domini; inſuper habeatis medietatem de publicis pœnitentijs, & de ſacris, & ordinationibus vbicumque Epiſcopus, & per totum Epiſcopatum fecerit. Cum vero Epiſcopus per feſtiuitates iuerit, habeat ſecum Diaconum, & Subdiaconum, & duos alios ex vobis, & quando vadit per Comitatum, ducat ſecum duos de vobis, quos tu fili Prior, & poſt tuum obitum ſucceſſores tui ad hoc elegeritis. Præterea quæcumque alia bona prædictus noſter frater Epiſcopus, & vos in Epiſcopatu iuſte, & canonicè Domino propitio poteritis adipiſci, vos, & ſucceſſores veſtri cum Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus quietè, & communiter de cætero habeatis. Si quis autem contra &c.

Datum Viterbij quarto nonas Ianuarij.

15. PAVLVS, Laterano Concilio interfuit anno 1179. conſecrationique ſancti Laurentij in Lucina ſub Cæleſtino Tertio anno 1199. vt prodit marmorea memoria in eadem Eccleſia proſtans. Conſecrauit Eccleſiam ſancti Nicolai Epiſcopi de

Vrbe

Vrbe in regione Campitelli anno 1180. vt ex marmorea ibidem inſcriptione liquet.

16. PAVLVS Paulo ſucceſsit ab Innocentio Tertio Hortanus electus Epiſcopus circa annum 1200. cum eiuſdem Pontificis familiaris eſſet, ac Capellanus, ex vitæ eiuſdem Pontificis M. S. in Bibliotheca Vaticana.

17. N. Epiſcopus Hortanus electus, & conſecratus ab Honorio Tertio anno 1222. ex regeſto vaticano.

18. TRASMVNDVS anno 1239. Ortà inter hunc Epiſcopum, & Abbatem Saxiuiui lis de iuriſdictione à Stephano tituli ſanctæ Mariæ Tranſtyberim Cardinali dirimitur iuſſu Innocentij Quarti, vt ex eiuſdem Pontificis litteris liquet. Datum 3. Kalendas Martij anno primo, epiſt. 512. fol. 82.

19. IOANNES anno 1248. interfuit conſecrationi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Thuſcanella, vt in eadem Eccleſia antiquiſsima inſcriptio prodit.

20. Fr. PETRVS ordinis Minorum electus eſt ab Alexandro Quarto anno 1252. dé cuius electione hoc Pontificium diploma prodijt ad Hortanum Clerum, qui eundem Petrum poſt mortem Ioannis vnanimi conſenſu delegerat.

ALEXANDER EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Clerò Ciuitatis, & Diœcæſis Hortenſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Debitum officij noſtri requirit, vt noſtræ ſolicitudines alias quibus aſsiduè premimur ſententialiter cura Eccleſias ſòlertiam adhibentes ipſarum vtilitatibus intendamus in eo maximè, vt ne longæ vacationis diſpendia patiantur celeriter noſtræ diligentiæ ſtudio prouideatur ſubſtitutione Paſtorum, per quos ſpiritualiter, & temporaliter, authore Deo continuum ſuſcipiant incrementum. Sanè Hortana Eccleſia dudum Paſtoris ſolatio deſtituta dilecti filij Canonici eiuſdem Eccleſiæ, voluerunt, debuerunt, & potuerunt commodè intereſſe . . . . præfixa conuenientes in vnum, & Spiritus Sancti auxilium inuocatum in dilectum filium fratrem Petrum ordinis Minorum electum Hortanum tunc Cappellanum dilecti filij O. ſanctæ Mariæ in via Lata Diaconus Cardinalis virum vtique pietate, Religione, ac honeſtate conſpicuum, conſilio prouidum, ac in ſpiritualibus, & temporalibus circumſpectum vnanimiter conſenſerunt eligentes eum in eorum Epiſcopum, & Paſtorem, propter quod dilectum filium Rainerium Nuncium ipſorum ad ſedem Apoſtolicam deſtinantes, humiliter poſtularunt à nobis, vt electionem huiuſmodi confirmare de benignitate ſolita curaremus. Nos igitur quia inuenimus electionem præfatam de perſona idonea canonicè celebratam, illam de fratrum noſtrorum conſilio duximus confirmandam. Ideoque vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eundem electum tanquam Patrem, & Paſtorem animarum veſtrarum deuotè ſuſpicientes, obedientiam ſibi, & reuerentiam debitam impendatis, eius monitis, & mandatis ſalubribus humiliter intendendo. Alioquin ſententiam, quam ipſe tulerit in rebelles, ratam

A *habebimus, & faciemus, authore Deo vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, inuiolabiliter obſeruari.*

Datum Neapoli ſecundo idus Aprilis Pontificatus noſtri anno primo,

Hic Petrus ſancti Franciſci Alumnis Eccleſiam Hortanam ſancti Angeli cum ſuis iuribus liberaliſſimè attribuit, quàm deinde donationem priuilegijs auctam Bonifacius Nonus ratiſsimam habuit. Obijt Petrus anno 1284.

21. CONRADVS Archidiaconus Viterbienſis defuncto Petro, à capitulo poſtulatus, confirmatur à Martino Quarto anno 1284. 14. kalendas Ianuarij ex regeſto vaticano ep. 66. fol. 221. anno quarto, vbi habetur quod Capitulum ſtatim ſequuta morte Petri Epiſcopi, F. Priorem ſancti Andreæ B Vrbeuetanæ Diœceſis elegit, qui noluit conſentire, iterum poſtulauit Henricum Canonicum Tudertinum, qui & ipſe renuit onus epiſcopale ſuſcipere, tandem tertio, reſtauratis comitijs, Conradum hunc poſtulauit, qui electioni conſentiens, confirmatur à Pontifice, vt dictum eſt.

22. BARTHOLOMAEVS electus à Bonifacio Octauo anno 1296. 5. Kalendas Februarij, ep. 20. fol. 165. deceſsit anno 1298. ex reg. vatic. apud Vuadinghum.

23. Fr. LAVRENTIVS Veliternenſis ordinis Minorum: poſt Bartholomæi exceſſum adlectus eſt, 1298. apud Vuadinghum, de eo hæc memoria lapidea proſtat ſupra ſacrarium Cathedralis Eccleſiæ.

Annus millenus, CCCXVII. indictione prima
C *die XXI. tempore Ioannis XX. Papæ Secundi, hoc opus ædif: nomine Chriſti, dilect. & admod. R. P. Laurentio ordinis . . . fratre Epiſcopo, Clericorum domini Ioannis Presbyteri, Aegidij Presbyteri, Nicolai Presbyteri, Sci Presbyteri Albergrami Vannicelli. Et ego Petrus D. Nicolæ Prior Eccleſiæ Hortanæ ſcarpſi hunc lapidem.*

24. NICOLAVS ex nobili familia ex Zabereſchis, filius quondam Nerei, Hoberti filij, Hortanæ ſuæ Patriæ Epiſcopus ex Canonico à Capitulo adlectus eſt anno 1334. die 7. menſis Aprilis, confirmatur à Benedicto Duodecimo ſequenti anno Kalendas Maij ex regeſto vaticano ep. 303. hic propriori affinitate contigebat Oddonem, atque Richardum fratres nobiles Romanos, qui ſancti D Euſtachij ſe iactabant affines. Vir erat ſagax, ac imperterriti pectoris, ideoque Aegidio Cardinali Albernotio Italiæ Legato, commiſſarius fuit adhibitus. Sabinam Prouinciam Prolegatus frænauit; Vicarius fuit Arcis Præfectorum Vici, atque Balſanæ, Turricellèque Dominus, multa alia Caſtella ſuæ iuriſdictioni ſubdita habuit. Deceſsit an. 1362.

31. IOANNES antea Epiſcopus Kiſſaneoſis, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt, anno 1362. die verò 16. menſis Auguſti ſolita penſione, atque tributo Apoſtolicam Cameram veneratus eſt.

32. PETRVS Ciuis Hortanus ſuorum Ciuium Pontifex fuit, vixitque anno 1365. Xenodochio ſanctæ Crucis, quod hoc tempore Chriſti appellant, indulgentias dilargitus eſt. Deceſsit autem circa annum 1366.

Fr.

33. Fr. IOANNES Fulginas ordinis S. Dominici ſublectus eſt anno 1366. ſibique creditam Eccleſiam ſalub rrimis Synodalibus legibus conſtitutam habuit, quæ adhuc in illius Eccleſiæ præcipuis monumentis diligentiſsimè aſſeruantur. Deceſſit 1393. vt ex regeſto Bonifatij Noni colligitur.

34. Fr. PAVLVS Albertius nobilis Florentinus ordinis Minorum interfuit ictis fęderibus, inter Ladislaum Neapolitanum Regem, Eccleſiamque Hortanam anno 1413. Hanc Eccleſiam diligentiſſimè adminiſtrauit vſque ad annum 1420. Deinde ad Epiſcopatum Adiacenſem in Corſica tranſlatus eſt.

35. SANCIVS, ſeu Santes ſucceſſit Albertio anno 1420. die 17. menſis Iunij, anno verò 1432. ad Epiſcopatum Ciuitatis Caſtellanę tranſlatus eſt. Deceſſit circa annum 1435.

36. VALENTINVS Interamnenſis, ex Canonico Epiſcopalem dignitatem obtinuit anno 1432. die 14. menſis Aprilis, cumque Hortanus, Ciuitatiſque Caſtellanæ Epiſcopatus tenuioris cenſus eſſent, vt eius dignitatis tuendæ vix poſſe ſufficere videretur, Defuncto Sancio, Eugenius Quartus, vtramque iunxit Eccleſiam, vt ſimul iunctæ deinceps Paſtori alendo eſſent. Anno 1437. primoque Valentino contigit vtramque iunctam Eccleſiam habere ſubiectam. Eius fœderis, vnioniſque bullam hic adſcribere placuit, ne rei memorabilis interiret memoria.

EVGENIVS EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.

Ad futuram rei memoriam.

SAcro ſancta Romana Eccleſia, quæ ſuper vniuerſas orbis Eccleſias obtinet diuina inſtitutione primatum circa ſtatum Eccleſiarum omnium, præſertim Cathedralium, earumque profectu, & vt pia mater de filiarum neceſſitate ſollicita vigilanter excogitat, & prouidenter intendit, vt quandoque etiam per miniſterium vnionis accomode, prout locorum, & temporum qualitas exiget, & illarum vtilitas perſuadet Eccleſiarum ipſarum ſtatui ſtudeat efficaciter prouidere. Attendentes itaque, quod Hortanæ, & Ciuitatis Caſtellanæ Eccleſiæ, quæ dudum fuerant proprijs facultatibus opulentæ, adeò propter diuerſas calamitates, & ſuccedentium temporum ſiniſtros euentus quibus partes illæ proh dolor, afflictæ fuere in earum redditibus, & facultatibus tenues factæ, & exiles exiſtant, quod propter inopiam, & tenuitatem huiuſmodi redditüum, & prouentuum Præſules in illis ſubſtentari non poſſunt, & propterea Pontificalis in eiſdem vileſcit authoritas, Epiſcopali dignitati reuerentia debita minimè exibetur Præſuleſque ipſi in ſuorum conſeruatione iurium, & iam regalium, ac defenſione eorundem redditüum plurimum impotentes, cum reuera ad huiuſmodi iura tuenda non ſolum circumſpectionis induſtria, & ſollicitudo Pontificalis curæ profectum adducant, quinimmò potius ſufficientia facultatum hac moti conſideratione, cupienteſque ipſarum

A pauperum Eccleſiarum indigentiæ ſubuenire, ac
ſtatum vtriuſque per vnionis miniſterium ſalubriter
formare dum ipſe Eccleſiæ ſub vnius, & eiuſdem
Præſulis moderamine, atque reducere fœliciter ex
ipſarum vnita potentia vtriuſque Præſul in eis valeat
commodius reſidere, ſua iura defendere, &
commiſſos ſibi populos fœlicius gubernare. Itaque
pro euidenti ipſarum Eccleſiarum vtilitate conſiderantes
vnionem huiuſmodi nedum fore proficuam,
ſed admodum neceſſariam, laudabilemq;
& etiam opportunam, præmiſsis ſuadentibus, &
alijs rationabilibus ad id animum noſtrum mouentibus,
maturaque deliberatione præhabita, motu
proprio, non ad alicuius ſuper hoc nobis oblatæ
petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera liberalitate
Ciuitatis Caſtellanæ, & Hortanæ, Hortanæ,
B & Ciuitatis Caſtellanæ Eccleſias antedictas de
Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentium
vnimus, & connectimus, & incorporamus,
Ita quod altero ex Præſulibus earundem Eccleſiarum
qui nunc ſunt, cedente, vel decedente, aut
aliàs ex eiſdem Eccleſijs aliàs quomodolibet dimittente,
ſeu altero alio quouis modo vacante,
ex tunc ambæ ipſæ Eccleſiæ per vnicum Præſulem
qui Hortanæ, & Ciuitatis Caſtellanæ, ac Ciuitatis
Caſtellanæ, & Hortanæ Epiſcopus nuncupetur
ſalubriter gubernentur, liceatque in præſenti, ſeu
ſucceſſori ex eiſdem Præſulibus per alium, vel alterius
Eccleſiæ ſic vacantis, ac Ciuitatis, & Diœceſis
in ſpiritualibus, & quantum ad ipſius Eccleſiæ
ius pertineat in temporalibus corporalem
poſſeſsionem apprehendere, & perpetuò retinere,
C fructuſque nec non redditus, & prouentus, emolumenta,
obuentiones, & iura quæcumque ad
menſam Epiſcopalem ipſius alterius Eccleſiæ pertinentia
percipere, & habere, ac in ſuos, & ipſarum
ſic vnitarum Eccleſiarum vſus, & vtilitates
conuertere, cuiuſcumque licentia ſuper hoc minimè
requiſita; volentes, & Apoſtolica authoritate
decernentes, quod huiuſmodi vnicus Epiſcopus,
qui eiſdem Eccleſijs pro tempore præſidebit vno
anno in altera, & alio anno in reliqua ipſarum Eccleſiarum
alternatis vicibus chriſma conficere
teneatur, ordinationum quoque tempora, & celebrationum
vicem eiſdem Eccleſijs, ac earum Ciuitatibus,
& Diœceſ. diſtribuat, portionem æquã
vnicuique tribuendò, quodque in qualibet earundem
Diœceſi pro eiuſdem ſubſidio annis ſingulis
D celebret Synodum, prout eſt fieri conſuetum, &
in qualibet earundem Ciuitatum, & Diœc. curiam
teneatur continuè ad iuſtitiam miniſtrandam, ac
iuriſdictionem Epiſcopalem inibi exercendã cum
Vicarijs, & Officialibus conſuetis, ac etiam cum
idem Præſul in Hortan. & Ciuitatis Caſtellanę &c.
Cum verò in Ciuitate Caſtellana, earumque Ciuitatibus,
& Diœceſibus præſens extiterit, Ciuitatis
Caſtellanæ, & Hortanæ Epiſcopus appelletur,
& ſic deinceps Eccleſiæ ipſæ ſub vno Paſtore, &
Antiſtite conſtituantur præmiſsis intitulationibus
perpetuis temporibus gubernentur, quodque cedente,
vel decedente, ac tranſlato ipſo vnico Epiſcopo,
ſeu alias Eccleſijs ipſis vacantibus, Canonici,
& ambo capitula Eccleſiarum prædictarum
vocati ad hoc qui fuerint euocandi, congregari
de-

debeant pro electione futuri Pontificis celebranda in loco, vbi Epiſcopus deceſſit, ſi tunc ipſas per obitum vacare contingat, ſi vero aliàs quàm per obitum Eccleſias memoratas vacare contingeret, faciant electionem huiuſmodi temporibus vacationum ipſarum alternis vicibus in Ciuitatibus, vel Diœceſibus antedictis, ita quod propter vnionem, annexionem, & incorporationem huiuſmodi prædictæ Eccleſiæ in ſpiritualibus lædi, ſeu aliqua in temporalibus non poſſint detrimenta ſubire. Nulli ergo &c. noſtræ vnionis, annexionis, incorporationis, voluntatis, & conſtitutionis infringere &c. ſi quis &c.

Datum Bononiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo tertio nonas Octobris anno ſeptimo.

Poſt harum Eccleſiarum factam vnionem, Valentinus tranſlatus fuit ad Eccleſiam Montis Flaſconis 1438. at ille poſt paucos dies abdicauit, & hanc priorem Eccleſiam retinuit. Concilio Florentino interfuit anno 1439. cuius decreta ſubſcripſit, anno verò 1442. ad Eccleſiam Aſculanam in Vmbria translatus eſt vt ſupra narrauimus.

37. LVCAS nobilis Bononienſis, ex ſanctæ Victoriæ Canonico electus eſt Hortanus Epiſcopus, ac Ciuitatis Caſtellanæ 1442. 9. die menſis Februarij. Cæterùm temporibus Lucæ Hortana Eccleſia monaſterio monialium ſancti Georgij perpetuò adaucta eſt, eodem Eugenio annuente, eiuſdem Pontificatus anno 12. inſecuto autem anno deceſſit, videlicet 1443.

38. ANTONIVS ex Canonico Caſtellanæ Ciuitatis defuncto Lucæ ſuffectus eſt anno 1443. Deceſſit 1455. ſepultuſque in Caſtellana Cathedrali eſt, vbi epitaphium, vt ſupra diximus, proſtat ad legendum.

39. Fr. NICOLAVS Palmerius Siculus ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, inſignis per ea tempora Theologus, Capellanus, ac familiaris quondam Cardinalis Albertij Florentini, ex Epiſcopo Cathacenſi in Calabria huc tranſlatus eſt die 2. menſis Iulij 1455. Vicem geſſit Cardinalis ſancti Laurentij in Damaſo. Deceſſit Romæ anno 1467. ſepultuſque eſt apud ſanctum Auguſtinum ante ſacellum ſanctæ Monicæ ſacrum cum hoc ſubiecto Epitaphio ingredientium pedibus propè detrito.

Nicolao Palmerio Siculo Epiſcopo Hortano diui Auguſtini relig. addito, Oratori, Philoſcpho, Theologoque illuſtri, ſacroſanctæ fidei defenſori, hæreticorumque expugnatori acerrimo. Qui ann. xxviij. in agro Domini laborauit, multaquè ſua doctrinæ monumenta reliquit. Vixit LXV. &c.

Toreuma æneum apud me habeo, huius verendi Præſulis vultum ad viuum, nudumque pectus exprimens, cum hac in gyrum ducta inſcriptione. *Nudus egreſſus ſum, ſic redibo*, inde hæc ipſa verba leguntur. *Nicolaus Palmerius Siculus Epiſcopus Hortanus*: in poſteriori toreumatis facie, fortuna eminet, horologium manu tenens, mediumque occupatunt hæc verba, *vixit annos LXV. obijt anno D. M. CCCC. LXVII.* ad ærei circulum hæc verba inſculpta ſunt, *Andreas Guacialotus Contubernalis. B. F.* Affabrè factum certe Toreuma eſt, itaut demortui viuas videatur ſpirare virtutes, quibus olim viuens ſummus Orator, præcipuuſque Philoſophus euaſerat. Toreuma eſt huiuſmodi vt vides.

40. ANTONIVS antea Epiſcopus Caſtrenſis ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1467. deceſſit verò 1473.

41. PYRRHVS Aioſſa Troianus à Sixto Quarto Epiſcopus effectus eſt anno 1473. Kalendas Februarij. Quem deinceps, hoc eſt ann. 1486. Innocentius Octauus Eccleſiæ Sueſſanæ præfecit.

42. ANGELVS Pechinolius Ciuitatis Caſtellanæ Canonicus, Epiſcopus effectus eſt, die quarta menſis Auguſti anno 1486. deceſſit autem 1492. ſepultuſque eſt in Cathedrali Caſtellana. Conſule quæ ſupra narrauimus.

43. HENRICVS Brunus Alexandri Sexti ſecretarius electus eſt anno 1492. hic ſancti Eutitij corpus intulit in Templum eidem ſancto dicatum, ſub monte Ciminio, vt marmorea memoria prodit.

Reliquias S. Euthitij Martyris inter rudera in Sypho lapideo repertas iubente Alexandro Sexto, Henricus Epiſcopus Horta: in hac marmorea archa locandas curauit idus Maij M. CCCCXCVI. &c.

Cæ-

Cæterům Henricus ad Archiepiſcopatum Tarentinum tranſlatus eſt, Eodem Alexandro ſedente anno 1498. die 14. menſis Septembris.

44. GEORGIVS Maccaſanus Ioannis filius de Pereto Marſus, Abbas Commendatarius ſanctæ Mariæ de Pozzalia, fratris filius Angeli Epiſcopi Marſorum, familiaris Cardinalis Baptiſtæ Vrſini ſublectus eſt anno 1498. die 14. menſis Septemb. vix autem annum integrum hanc Eccleſiam adminiſtrauit, & ad Sarnenſem Eccleſiam tranſlatus eſt.

45. LVDOVICVS ſucceſsit Georgio anno 1499. ſub vitæ finem Alexandri Sexti, & ipſe deceſsit, à quo ad eam dignitatem promotus fuerat anno videlicet 1503.

46. IOANNES Brochardus Theutonus Baſileæ decanus, Sextique Alexandri Ceremoniarius, hunc Epiſcopatum à Iulio Secundo obtinuit die 29. menſis Nouembris anno 1503. Referendarius Apoſtolicus fuit, Sextique Alexandri Diaria libero ſtylo exarata reliquit, quæ manuſcript. à curioſis leguntur. Exemptus è viuis eſt anno 1506. die 16. menſis Maij Romæ, ſepultuſque eſt apud S. Mariam de Anima.

47. Fr. FRANCISCVS de Franciſchinis Hortanus, ordinis Minorum Pœnitentiarius, Iulioque Secundo Pontifici à confeſsionibus, ab eodem Pontifice ſuæ Patriæ Epiſcopus creatus eſt 1506. die 18. menſis Maij, in cuius electionis fauorem, hæc quam hic ſubijcimus, bulla prodijt die 19. eiuſdem menſis.

IVLIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Eccleſijs veſtris per obitum bonæ memoriæ Ioannis Brochardi, tunc illarum Epiſcopi, qui in Romana Curia, vt Deo placuit, diei vitæ ſuæ clauſit extremum vacantibus, de vtili, idoneoque Paſtore prouidere volentes, dilectum filium Franciſcum de Franciſchinis ſacræ Theologiæ profeſſorem, minorem Pœnitentiarium, ac confeſſorem noſtrum de conſilio venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium in Epiſcopum præfecimus, & Paſtorem, vt illas in ſpiritualibus, & temporalibus gubernet, & augeat, prout in alijs noſtris ſub bulla plumbea ſuper hoc expediendis his plenius explicabitur, quocirca deuotionem veſtram hortamur in Domino in virtute ſanctæ obedientiæ vobis Apoſtolica authoritate mandantes, vt perſonam eiuſdem Franciſci veri Paſtoris, & Epiſcopi veſtri grato recipientes honore, ſpolia, & fructus ipſarum Eccleſiarum, vna cum dicto procuratore diligenter conſeruare curetis, eidem Epiſcopo integrè reſtituendos, & aſſignandos, cum primum literæ ſub plumbo, vt præfertur expeditæ, vobis fuerint præſentatæ.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub anulo Piſcatoris die 19. Maij 1506. Pontificatus noſtri anno tertio.

Hic ſub Iulio Secundo Lateranenſe Concilium pro ſuffragio iuuit, ſub Pontificatu verò Septimi Clementis, illarum Eccleſiarum onere ſe exſoluit 1525.

A 48. PAVLVS Cardinalis Cæſius harum Eccleſiarum à Clemente Septimo adminiſtrator aſcitus eſt die 7. menſis Aprilis anno 1525. retinuitq; illam adminiſtrationem vſque ad mortem, quæ incidit in ann. 1537.

49. LVCAS Sabellus Paulo ſucceſsit anno 1537. eiuſque adminiſtrationis per procuratorem poſſeſsionem inijt.

50. POMPONIVS Cæſius Romanus à Paulo Tertio creatus 1538. die 12. menſis Auguſti, inſecutoque anno tranſlatus eſt ad Epiſcopatum Nepeſinum, atque Sutrinum, anno verò 1542. ab eodem Pontifice vocatus ad purpuram eſt. Deceſſit Romæ poſt menſem, ex quo fuerat Cardinalis cooptatus.

51. SCIPIO Bongallus Romanus adlectus eſt
B anno 1539. Diu in ea dignitate cum laude probitatis effloruit. Concilio Tridentino interfuit. Deſijt autem inter mortales eſſe circa annum 1564. ſepultuſque eſt in Cathedrali Ciuitatis Caſtellanæ, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Scipioni Bongallo Romano, Epiſcopo Hortano, & Caſtellano, viro religioſiſſimo moribus, & ſcientijs ferè omnibus ornatiſſimo, Aurelius Caperchius Beneficiatus ſancti Petri de Vrbe, affinitate, & amore coniunctiſſimus mærens poſuit. Vixit ann. lxiij. Obijt die iij. Auguſti menſ. MDLXIIII.

52. NICOLAVS Perulcus Romanus I.V.D. Pij Quarti Pontificis Referendarius, ab eodem Pontifice electus fuit die 7. menſis Februarij anno
C 1565. Deceſsit 1582. die 8. menſis Februarij, non ſine opinione ſanctitatis. De quo ſupra nonnulla.

53. ANDREAS Longus Parmenſis vir eruditiſsimus, celebriſque poeta in paucis, à Gregorio Decimotertio electus eſt die 2. menſis Aprilis anno 1582. eius Epiſcopatus inijt poſſeſsionem die 29. eiuſdem menſis, dieque ſancto Bartholomæo ſacro Hortanam Ciuitatem ingreſſus eſt. Inter vtramque diœceſim vbique, & ſemper concordiam aluit, cenſuſque Epiſcopatus adauxit: ex temporalis poeta, quam qui maximè valuit, quamobrem Hortam ingreſſurus, in eam trinomen hoc epigrammate luſit.

Hortus, & Orta, Ortum, quare vrbs hæc dicitur vna,
Hæc tria cum vere ſenſum redigantur in vnum,
Hortus, quod cultum, conſtructis mœnibus Orta,
D *Arctum quod ſaxum corruptè dicitur Ortum.*

Hortæ deceſsit Longus anno 1607. 15. Kalend. Septembris, inque Cathedrali cum hoc epitaphio ſepultus eſt.

D. O. M.

Andreæ Longo nobili Parmenſi Epiſcopo Ciuitatis Hortanæ, & Caſtellanæ multis regiminibus defuncto Ciuitas Hortana Paſtori optimè merito mœſtiſſima ære publico poſuit Obijt anno MDCVII. xv. Kal. Septembris ætatis ſuæ lxviij. Epiſcopatus verò xxv.

54. Poſt Longi exceſſum Paulus Quintus elegit IOANNEM VINCENTIVM Cãſachium nobilem Amerinum, qui antequam de more præconizaretur, S. Marci in Calabria Epiſcopus effectus eſt.

55. Fr. HIPPOLITVS Fabianus Rauennas, Prior Generalis ordinis ſancti Auguſtini, à Paulo Quinto ad Epiſcopatum ſubuectus eſt an. 1607. die 17. menſis Decembris ſolemni pompa Hortam intrauit die 3. menſis Februarij inſecuti anni. In Ciuitate Caſtellana defunctus eſt die 24. menſis Auguſti anno 1611. inque Cathedrali ſepultus eſt.

56. ANGELVS Gozadinus Bononienſis, Archiepiſcopus Nixienſis, & Parienſis, Archiepiſcopatus Bononienſis ſuffraganeus pro Cardinali Ludouiſio, ſublectus eſt Epiſcopus Caſtellanus, atq; Hortanus à Gregorio Decimoquinto anno 1621. viuit adhuc, latiſque ſynodalibus ſaluberrimis legibus, ita inter vtramque diœceſim litem omnem diremit, atque compoſuit, vt ſub tanto Paſtore Eccleſiæ illæ videantur opima pace florere.

HVMANATENSES EPISCOPI.

Nunc cum Anconitani vniti.

IN ora 3. P.M. ab oſtio Muſonis in Piceno Vrbs fuit Humana ſic Melæ dicta, quæ Numana Plinio, Antonino, Itinerariæ tabulæ, Ptolæmeo, & Silio Italico lib. 8. *Hic, & quos paſcunt ſcopuloſa rura Numanæ.* Ab Siculis conditam notat Plinius. Municipium appellat Auximana inſcriptio, de qua Franciſcus Panphilus in deſcriptione Piceni. Humana vocatur. Hodie iacet deſtructa, olim dignitate Epiſcopali celebris, ſanctæ ſedi immediate ſubiecta, quam Martinus Quintus anno 1422. ſuppreſsit, Anconitanæ Eccleſiæ perpetuò vniuit. Præſules, qui ante vnionem cum Anconitana eam rexerunt Eccleſiam, hi tantum à nobis obſeruati.

1. GRATIOSVS ſub Gregorio Magno Concilio interfuit, Mauritio Imp. anno 598.

2. HADRIANVS in Concilio ſub Agathone Papa anno 680.

3. SERGIVS, anno 853.

4. ROBERTVS anno 887. adſuit donationi Theodorici Epiſcopi Firmani Monaſterij ſanctæ Crucis.

5. Vv. fortè Vvillelmus, anno 1059. in Concilio Romano ſub Nicolao Secundo.

6. IORDANVS reperitur ſubſcriptus in Concilio Lateranenſi ſub Alex. Tertio anno 1179.

7. N. . . . Humanatenſis, inhumanus Epiſcopus apud Gregorium Nonum de ſimonia accuſatus contra eundem, idem Gregorius Epiſcopo Caſtellano ſequentem ſcripſit epiſt. an. 5. qui fuit Chriſti 1233. extat in reg. vat. f. 159.

A *GREGORIVS EPISCOPVS*
Seruus Seruorum Dei.

ORdinata vicis officium auris, & oculi linguæ, & manus habent in iudice ſuis limitibus terminatum, nam ſuſcipit auris exceſſum, quem relatio defert, oculus inſpicit, quem declarata probatio, lingua damnat ſententia, manus pœna caſtigat. Sane ad aures noſtras Humanaten. Eccleſiæ clamor aſcendit, clamat de Præſule, qui Dei dona adimit legem dõni, quia dum Sacramenta Eccleſiaſtica inhumane pertractant; honorum venditorum, & expoſitarum dignitatum, gratia redditur in ipſius inordinata ordinatione venalis, repugnantibus tamen effectibus cum venditio gratiæ detrahat, & gratia venditioni repugnet, eo quod
B *nec gratioſa venditio, nec venalis gratia tali commercio ſe compatiuntur in ſacris. Ecce in foro eius ordines huius fori eſſe dicuntur, quod ſubdiaconatus triũ ſolidorum accedit ad pretium, diaconatus procedit ad quinque, presbyteratus aſcendit ad ſeptem. Sed non hoc decorum eſt pretium, quo appretiantur ſacra prophanè non in præmiſſis ternario, quaternario, & ſeptenario myſterium inſigne ſignatur. Hijs nihilominus rumor adiecit, quod in illius mercato Eccleſias, & Eccleſiaſtica beneficia mercantur Simonis mercatoris, quamuis ad Simonem Petrum non præſtet introitum Simon Magus. Quid ergo relinquit inuenditum qui talia vendere non verentur; & mirum quod in iſtis contractibus contractor occurrit, in quibus quoad executionem non habet venditor, quod venundet, & emptor non recipit, quod intendit, mutuis tamen affectibus contrahitur ſola*
C *culpa. Verum non paſſus eſt talia Eccleſiæ Princeps in Mago, in gregi non ſuſtinuit Heliſeus, non diſſimulauit Chriſtus in vẽditoribus columbarum, vnde ſi Petro ſucceſſimus, ſi habemus aliquis Heliſei, ſi vicem Domini gerimus, nullatenus in illo humananter feremus, ſicut prædiximus inhumano, vt igitur oculus probatione cognoſcat, quæ auris relatione percipit, lingua damnet, & dextera puniat quæ damnationis, & pœna ſtipendia merebuntur, mandamus, & in virtute obedientiæ diſtricte præcipimus, quatenus tam per Humanaten. diœc. quam vicinas, inquiſita ſuper præmiſſis ſollicite veritate, quicquid inueneritis nobis fideliter reſcribatis, illi Epiſcopo peremptorium terminum præfixuri, quo noſtro ſe conſpectui repræſentet pro meritis recepturus. Cæterum licet ſint culpæ, in quibus eſt culpa relaxare vindictam, & excedatur interdum, dum excedens non*
D *creditur, & non exageratur exceſſus in Pontificalis tamen reuerentia dignitati, de quadam humanitate in hoc illi prouidendum duximus humanat. & eumdem ante ſuæ mentis oculos ſtatuatis, ſalubriter conſolantes, quod clamanti Eccleſiæ corpore cedat, cui creditur vtilitate ceſsiſſe, nec inutili vmbra terram alterius occupet, arbor, vt dicitur non tam ſterilis, quam nociua; eo quod hactenus fructus protulit potius ad peſtem, quæ paſtum refectionis nihil, aut modicum, ſed infectionis multum habentes, ipſum ergo volumus non labere tot de ſuis ordinatis pro gratia diſpenſationis ad ſedem Apoſtolicam acceſsiſſe, quod de prædictis pluſquam credat, credulitatis habemus. & tanti ordinati plus publicans, quam talis ordinator abſcondat. In hijs autem ignem, & aquam eidem apponimus, vt ad quod voluerit manum extendat, vel ignis ardore expectans iu-*

dicio

dicio, vel aquæ refrigerium expetens ceſsione.

Datum Reati non: Februarij, Pontificatus noſtri anno quinto.

8. N. Humanatenſi Epiſcopo ſcribit Innocentius Quartus, eidemque Ciuitatem Auximanam Epiſcopali dignitate priuatam ſubmiſit ann. Pontificatus quinto, ſalutis verò 1247. epiſtola habetur in reg. vat. f. 468. tenoris ſequentis.

INNOCENTIVS EPISCOPVS

Seruus Seruorum Dei.

Venerab. fratri noſtri Epiſcopò Humanatenſi, &c.

CVm olim Apoſtolicæ ſedis prouidentia cuius Præſul illius vices, licet inſufficientibus meritis, gerit in terris, qui vnicuique promeritis condigna retributione reſpondet, de cuius manibus pendent æquitatis ſtatuta, ſubiectorum actiones deiudicans diligenter, ac benemeritis, & indignis iuxta ſuorum actuum exigentiam recompenſans, vtriſque meritorum ſuorum ſtipendia inferendo: Villam Auximanam propter infidelitatem, rebellionem, & indeuotionem Incolarum eiuſdē Epiſcopatus honore priuauerit, ac ſtatuerit, quod Caſtrum Recanat. ob deuotionem, & fidelitatem habitantium in eodem, quod erat Humanatenſi Eccleſiæ lege diœceſana ſubiectum, huius honore polleret, nos in recompenſationem dicti Caſtri ſpiritualia, & temporalia iura, quæ in ipſa villa, & circa eam quondam Epiſcopus habebat eiuſdem, tibi, & per te dictæ Humanatenſi Eccleſiæ authoritate Apoſtolica concedimus in perpetuū eamdem villam tibi diœceſana lege ſpiritualiter ſubmittendo. Nulli ergo &c. noſtræ conceſsionis, &c. Si quis autem, &c. Datum Lugduni, 3. idus Octobris, anno quinto.

9. G. . . quondam Epiſcopum Ceſalonenſem huc tranſtulit Innocentius Quartus, anno 1252. prid. Kal. Iulij ex reg. vatic. ep. 1. fol. 196. anni 10.

10. Fr. ARNVLPHVS ordinis Prædicatorum ſubſtituitur, electus à Capitulo, ab Innocentio Quarto anno 1254. 2. id. Maij, ex reg. vatic. ep. 635. fol. 89. ann. 11. vir pietate, doctrinaque celeberrimus. Mortuus eſt Viterbij anno 1279. ſepultus in communi fratrum oſſuario ad ſanctam Mariam ad Gradus, vbi in lapide legitur hæc breuis inſcriptio.

Venerabilis P. Fr. Arnulphus Epiſcopus Humanas ord. Præd. hic cum fratribus ſuis
ſepultus iacet, qui obijt anno Domini
MCCLXXIX. die xx. Auguſti.

11. BERNARDVS Balneoregienſis Canonicus à Nicolao Tertio electus Epiſc. Ian. 1280. 3. non. Maij, cum prius electionem, ſeu poſtulationem Capituli irritam declaraſſet de perſona Fr. Marci de Ancona ordinis Minorum, qui a ſuis ſuperioribus ad Epiſcopalem dignitatem tranſeundi licentiam obtinere non voluit, ex reg. vatic. ep. 24. fol. 242. an. 3: ſedit Bernardus ann. decem, & ad Eccleſiam Caſtrenſem in Etruria translatus legitur anno 1289.

12. GERARDINVS Minorita à Nicol. IV. huius ſedis Epiſcopus conſtitutus eſt anno 1289. Kal. Ianuarij habetur in reg. vatic. ep. 746. f. 276.

ann. ſecundo, ab eodem Pontif. conſecratus. Obijt ann. 1322.

13. Fr. PETRVS ord. Minorum à Ioanne XXI. anno 1323. 8. idus Iunij creatus. Morte mulctatus eſt anno 1338. ex eodem reg.

14. BONINCONTRVS Thomeus Canonicus Anconitanus per Benedictum Duodecimum huic ſedi præficitur anno 1338. 10. Kal. Aprilis. Obijt 1343.

15. SYMEON Marcellinus Anconitanæ Eccleſiæ Canonicus Bonincontro ſucceſſit Clementis Sexti authoritate anno 1343. 14. Kal. Aug. præfuit annis plus minus decem, ex regeſt. vatic. anno primo.

16. Fr. SILVESTER Ariminenſis ordin. Seruorum Theologus Præſulatum hunc adeptus eſt ab Vrbano V. anno 1363. id. Martij ex reg. eiuſdem Pontif.

17. VINCENTIVS ab Antipapa Clemente Septimo intruſus anno 1386. commune debitum ſoluit Collegio, ex lib. obligation.

18. PETRVS eiuſdem Antipapæ ſectator, poſt Vincentium intruditur.

19. DOMINICVS anno 1392. ſub eodem pſeudo Pontifice Clemente reperitur intruſus die 2. Iulij in eodem lib. oblig.

20. IOANNES ab Vrbano VI. creatus, eius extat mentio anno 1386. ſucceſsit legitimè Syluestro circa annum 1383.

21. Fr. ANTONIVS ſedit póſt Ioannem. Deceſſit anno 1393.

22. ANTONIVS Antonio ſubſtituitur à Bonifacio Nono anno 1393. in lib. oblig. 25. Aug. Extat ſolatio eiuſdem pro ſe, & fr. Antonio prædeceſſore.

23. HVGO electus ab eodem Bonifacio anno 1400.

24. ASTORGIVS Agenenſis Neapolitanus, Epiſcopus Anconitanus, ſub quo à Martino V. anno 1422. Humanatenſis Eccleſia cum Anconitana perpetuò vnita fuit. Quamobrem in poſterum Anconitani Præſules, etiam Humanatenſes dicti. De quibus vide ſuperius Anconitanæ Eccleſiæ Epiſcoporum noſtrum Catalogum.

INTERAMNENSES
EPISCOPI.

SI vlla Romanis inſcriptionibus debet eſſe fides, quam ſemper venerandæ antiquitatis amatores religioſius coluerunt, facile naſcentis Interamnæ Nartis initia reperiemus; Siquidem apud

eius Ciuitatis Cathedralem, in magna marmorea tabula hæc eius initia retexuntur.

SALVTI PERPETVAE AVGVST.
LIBERTATIQVE PVBLICAE PO-
PVLI ROMANI GENIO MVNI-
CIPI ANNO POST INTERAM-
NAM CONDITAM DC.III. AD
GN. DOMITIVM AHENOBAR-
BVM CON. PROVIDENTIAE
CAESARIS AVGVSTI NATI AD
AETERNITATEM P. R. FAV-
STVS TITIVS LIBERALIS VI. VIR.
AVG. ITER. S. F. C.

Gn. Domitius, ac M. Camillus Scribonianus Conſulatum geſſerunt anno 724. à Roma condita, anno 19. Imperij Tiberij Cæſaris. A quibus ſi retrogrediaris, ac rectè calculum ponas, numerando 704. annos profectò reperies tantum 80. annis poſt ab Vrbe fundata, Interamnam habuiſſe principium, cum ſcilicet Numa Pompilius regnaret, hoc eſt ante Chriſtianam reparatam ſalutem ann. 673. Olimpiadis 26. anno 4. vt incertus Autor Olimpiadum hiſt. Olimpiadis 26. ann. quarto. Interamna in Italia condita eſt.

Conſtat hanc inſcriptionem ab Interamnenſibus fuiſſe compoſitam, vt Tyberio Cæſari ambitioſiſſimo Principi adularentur; cum Sejanum aulæ corruptorem, Principiſque fauore dementem ſuſtuliſſet. Quo quidem tempore publicæ ſaluti, libertatique, ac municipio Genio litarunt, cum Interamna tamen iam olim à Romanis municipiū fuiſſet effecta, vt narrat Florus lib. 3. c. 21. cum Alberto Leandro nonnulli ſcripſerunt Interamnā Coloniam Romanorum fuiſſe, ſed decepti ſunt, Coloniam Interamnam deductam fuiſſe, non hanc intellexit, quæ in Vmbria, inter fluminis Nartis deſidentes ramos ſituata eſt, ſed quam in Latio ſupra fluuium Lyrim muros extuliſſe videmus, quam Romanorum Coloniam Latinam antiqui ſcriptores dixere. A qua vt noſtra hæc ſecerneretur conſulto Latinorum doctiſſimus] Varro lib. 4. de lingua Latina, oppidum Interamnam appellat, quod inter amnes conſtitutum fuiſſet. Nec dubitandum eſt olim illam proliziores, protuliſſe fines, cum adhuc circa illam ſqualentes amplæque ruinæ ſpectentur, quas cumulaſſe conſtat ciuilia bella. Iuſſu vero Friderici Primi Imperat. à Chriſtiano Maguntino Archiepiſcopo, eiuſdem Imperatoris in Italia Generalis Dux deducta, & penitus deſolata fuit 1174. hæc Ciuitas in odium Alexandri Tertij Pontificis, cum eius partes ſequuta fuiſſet. Huius meminere Plinius, Tacitus, Hieronymus, Eutropius, Paulus Diaconus, Caſſiodorus, antiquæ inſcriptiones, itineraria, Florus, Ptolæmeus, Strabo. Territorium ille eſt, ſuper quam dici poſſit, præpingue, ac fertile, excuſſiſque non legitimis frænis ſub leni Romanorum Pontificum iugo fœliciſſimè hoc tempore conquieſcit. In poſtremis Vmbriæ Ciuitatibus haud fuit, quæ ab Apoſtolorum diſcipulis illuminatæ, Chriſtianam fidem amplexatæ ſunt: In quibus quam maximè enituerunt Criſpoldus, ac Brītius, qui ſub duſſi Domitiani perſecutione, nè fidem ſemel Deo datam perfidioſè perfringerent, maluerunt ſanguinem, vitamque profundere, vt in deſcriptione Fulginatis Ciuitatis abundè ſupra retulimus. Ab iſtis itaque primum lac pietatis Interamna Ciuites ſuxit, ſanctuſque Peregrinus, qui eiuſdem Ciuitatis primus Epiſcopus creditus eſt, eandem fouit, atque adauxit vſque ad profuſionem ſanguinis, nec deſuere deinceps ſanctiſſimo Præſules, qui eandem mirabiliter promouerunt, donec per Conſtantinum Magnum exoptata reddita Eccleſiæ pace, adeoque idolatria penitus extincta, effloruit, vt ex numero penè innumerabili ſanctorum Epiſcoporum, qui Interamnam rexere prorſus appareret, à ſancta Romana Apoſtolica ſede tanquam à corde, ſcilicet vitæ fonte proprius, adfuiſſe. Primum Interamnæ templum extra muros eiuſdem ædificatum eſt, vt tempora illa tulere, deinceps autem numero adaucto fidelium, nouam Cathedralem extruxerunt Ciuitatis partibus interclusſam, Deiparæque Virgini in Cœlum Aſſumptæ ſolemniter dedicarunt anno 650. ſub Anaſtaſio Epiſcopo, in qua Canonici ad certam compoſiti regulam, communem vitam degebant. Interamnæ attributus Epiſcopus eſt à prædicationis exordio, vſque ad annum 130. Romanæ Apoſtolicæ ſedi immediatè ſubiectum, tanquam qui in Romanæ Prouinciæ Præſulibus numeraretur; ob ciuiles tamen diſcordias multa paſſa eſt, præſertim cum Spoleti Duces eam penitus deſolarunt. Quā obrem cum excidio, etiam proprio Paſtore viduata eſt circa annum 833. eodemque caruit, vſque ad annum 1218. donec Honorio Secundo Pontif. Max. iubente illi per bullam eiuſdem Pontificis reſtitutus eſt, quæ in archiuo eius Cathedralis diligentiſſimè aſſeruatur. In tam diuturno interregno modo Narnienſes, modo Spoletini Præſules, ſiue quibus Apoſtolica ſedes demandaret hoc onus, diœceſim illam adminiſtrarunt Præſules, qui ex Interamnenſi throno ius Diuinum dixerunt, ij ſunt, qui ſequuntur.

S. PEREGRINVS primus Epiſc. Interamnenſis fuiſſe narratur, cuius mentio fit in actibus ſancti Sixti Primi Romani Pontificis nanone Romanus fuit, rexitque hanc Eccleſiam circa annum Domini 138. extatque eiuſdem inſuper memoria in quodam veteri Kalendario Interamnenſis Eccleſiæ. Multi arbitrati ſunt, hunc illum eundem Peregrinum, qui profectus in Galliam primus Epiſcopus Antiſiodorenſis creatus eſt, cuius Baronius meminit ad annum 142. cuiuſque concelebratur feſta dies 17. Kal. Iunij, in qua die nobilem palmam tuliſſe martyrij narratur. Nec abſurdum videtur, aut vero abſimile poſt euulgatam Interamnæ Chriſti ſalutem, iuiſſe illum in Gallias, ibique Antiſiodorenſem primum fuiſſe declaratum Epiſcopum. Huius meminit Petrus de Natalibus in cathalogo Sanctorum. Faſciculus temporum, alijque apud Claudinum Robertum in cathalogo Epiſcoporum Antiſiodorenſium.

2. S. ANTHIMVS, Interamnenſium primum Epiſcopus mox Spoletinam rexit Eccl. eius profeſtus dies 21. menſis Februarij concelebratur, ſancti Petri templum extra mœnia Interamnæ erexit, vbi Cathedralis ſedes Epiſcoporum eminieret, quod poſtea profanatum fuit, eius mentio celebris

A bris habetur in vita S. Concordij. Hic per totam
Vmbriam ChriſtiDomini Euangelium diuulgauit,
ſed Fulginij præcipuè, vt alibi diffuſius enarra-
uimus.

3. S. VALENTINVS Romanus ex nobili
proſapia, vt videtur non nemini, cum ſanctiſſi-
mis moribus eſſet, atque diaconatus munere fun-
geretur, nobiliter literis excultus à S. Fœliciano
Epiſcopo Fulginate, qui illam Prouinciam tunc
temporis per prædicationem ad Chriſtum addu-
cere conabatur, ſupplicante populo, Interamnenſis
Epiſcopus ordinatus eſt, circa annum Dominicæ
ſalutis 203. in qua dignitate Valentinus vbique,
& ſemper ſtudium Chriſtianæ pietatis mirabiliter
oſtendit. Duas Congregationes inſtituit, alteram
Clericorum, virginum alteram, è quorum nume-
B ro S. Agapes fuit. Erudiuit præterea in fide Sa-
turnium, Caſtulum, Magnum, atq; Lucium, qui
poſtea illuſtres Martyres euaſere, quorumque me-
minit Martyrologium Romanum die 15. menſis
Februarij, Eccleſiaque Interamnenſis, concele-
brat feſtum die 17. eiuſdem menſis: Valentinus
deinde Romam profectus eſt, vbi ſua prædicatio-
ne, ingentibuſque patratis miraculis fibras om-
nes gentilitatis euulſit; in quibus illud in primis nu-
meratur mirandum Cratonem famoſum Rethori-
cum conuertiſſe ad Chriſtum cum eiuſdem diſci-
pulis, Apollonio, Proculo, ac Febo, ſiquidem
eiuſmodi homines, ſiue quia vana ſcientia inflati
ſunt, ſiue quod lenocinij deinde deliniti aberrāt,
fere inſanabiles ſunt, atque ad veritatis lucem faſti-
dioſè caligant. Redijt Valentinus deinde ad Ec-
C cleſiam ſuam, cumque prædicando mirabiliter
progrederetur, omnemque iugularet impietatem,
à Placido Præfecto in carcerem coniectus eſt, atq;
per exquiſita tormenta tentatus, ſed cum ſe præ-
ſtaret inuictum, Placidus, ne populus, qui Valen-
tino fauebat conſterneretur ad arma, nocturna,
capitalique pœna illum puniuit die 14. menſis
Februarij, circa annum Domini 260. arbitrantur
alij 273. ſub Aureliano Imperatore. Martyris cor-
pus in Ciuitatis vico diſcipuli ſepelierunt, ab iiſ-
demque excitatum templum eſt eius nomen con-
ſecratum. Anno autem 1605. Epiſcopus loci
die 21. menſis Iulij, ibidem in Arca Plumbea
ſancti Valentini corpus inuenit. Illius meminit
D Martyrologium Romanum, Beda, Vſuardus, Ba-
ronius in notis ad Martyrologium Romanum, Fer-
rarius, & alij. Temporibus huius ſancti Epiſcopi;
aut paulò poſt coronati martyrio ſunt anno 270.
Interamnæ ſancti Claudius, Carbonanus, Ti-
ludianus, & Planius, quorum corpora in Eccleſia
ſancti Zenonis duobus milliarijs ab Interamna pro
cul honorificè requieſcunt.

4. S. PROCVLVS Interamnenſis Epiſc. ac
Mar. illuſtris, S. Valentino ſucceſsit. Hic ille Pro-
culus eſt, cuius mentio habetur in actibus ſancti
Valentini Martyris apud Surium tomo 4. die 14.
menſis Februarij, & apud Petrum de Natalibus
lib. 1. cap. 15. in Cathalogo, eiuſdemque me-
minit Martyrologium Romanum die 14. menſis
Februarij, quo ipſo die eius profectus dies cele-
bratur. Cæterùm, quia duo Proculi extiterunt,
duoque Valentini, ita plerunque oſcitantes ſcri-
A ptores, vnum cum altero, alteriuſque acta cum
illius confundant; vt quæ adferunt, videantur ple-
runque magis ægri capitis ſomnia, quàm quod in-
de veritas indagari poſſe videatur. Conſtat hunc
noſtrum de quo modo loquimur, ſub Maxim. Im-
peratore anno 310. apud ſuam Eccleſiam, palmam
ſumpſiſſe martyrij atque Interamnenſi dignitate
ſubſiſſe, vſque ad annum 310. Ille verò alter Pro-
culus ſub Iuſtiniano Imperatore floruit, ſubque
deſæuientibus Arrianis pro Catholica fide vitam
amiſit, vt fuſius poſtea dicemus nec defuere qui
hunc Proculum cum altero eiuſdem nominis Mi-
lite, qui Bononiæ per exquiſita tormenta martyrij
gloriam eſt aſſecutus, confunderent; ſed hic In-
teramnas non fuit Epiſcopus, qui ſuccinctis armis
militare ſoleret, tametſi noſtri Proculi nepos eſſet,
B vt ex eius martyrij actibus perſpicuè colligi poteſt:
Fuiſſe autem duos Proculos, duoſque Valentinos,
qui interamnenſi Eccleſiæ præfuerunt, Baronius
in notis ad Martyrologium Romanum, die 14.
menſis Aprilis, liquidò commemorat. Ferrarius
in ſuo catalogo Sanctorum Italiæ, ſecundum Pro-
culum pro primo reijcit in diem 14. mēſis Aprilis;
dumq. ſcriptores reconciliare conatur, denſiores te-
nebras veritati effundit; cum ſanè conſtet primum
Proculum temporibus Maximiliani Imperatoris
vixiſſe, hoc eſt, multo antequam Arriana lues,
Catholicam puritatem deformaret, ſub cuius Ty-
rannide Secundus Proculus per tormenta exceſ-
ſit in Cœlum.

5. S. VOLVSIANVS ſancto Proculo ſucceſ-
ſit circa ann. 310. ſuoque anteceſſori pietatis ergò
C ſacellum conſtruxit, cuius memoria habetur die 8.
menſis Ianuarij, vt colligitur ex quadam antiqua
tabula Interamnenſis Eccleſiæ, tametſi apud nul-
lum omninò authorem reperire potuerim res præ-
clarè geſtas, quas ad poſteritatis exemplum iace-
rem in commentarios.

6. S. SYRVS vixit temporibus ſancti Sylue-
ſtri Papæ, interfuitque concilio celebrato an-
no 342. Deceſſit die 22. menſis Septembris, poſt
cuius exceſſum, cum Catholici perantiquum
Phanum expurgaſſent, in quo olim regnauerat
Idolorum impietas, ſancti Syri nomini conſecra-
runt, eiuſdemque venerandas reliquias ſub confeſ-
ſionem honorificè intulere.

D 7. S. IVVENALIS eius nominis Secundus,
Epiſcopus Narnienſis, circa annum 416. prædi-
ctam Eccleſiam piè, ſanctèque rexit ad multos an-
nos tandem pro cultu Sanctarum imaginum mar-
tyrio coronatus anno 425. die 7. menſis Maij,
eidem poſtea ſanctus Proculus eius ſucceſſor ſu-
pra Supinum Colle Templum erexit, vbi ſupradi-
cta die à fidelibus pia celebritate veneratur.
Interamnenſibus quidem venerationi eſt, quod
per ea tempora cum Interamna deſolata iaceret,
qui Narnienſis Epiſcopus erat, etiam Interamnen-
ſibus ius diuinum dicebat, totique illi regioni
Chriſtiana ſacra adminiſtrabat. Huius ſancti Epiſ-
copi & Martyris reliquiæ in Pedemonte tranſlata
in Ciuitate Foſſani honorificè requieſcunt, de quo
vide infra in Epiſcopis Narnienſibus.

8. ANTHEMIVS deceſſit circa annum 430.
inque Baſilica Valentiniana ſepultus fuit, cuius an-
ti-

tiquiſſima inſcriptio in eius Tēpli ruinis repetitur.

9. AELONVS, fato functus eſt anno 436. die 9. menſis Septembris, ſepultuſque eſt in Baſilica Valentiniana, cuius item in eius Templi ruinis antiqua inſcriptio reperta eſt, in qua notabatur dies eiuſdem exceſſus.

10. PRAETESTATVS, interfuit Romanæ Synodo, Iulio Pontifice Maximo ſedente an. 467. deceſſit autem anno 487. defunctumque Baſilica Valentiniana excepit.

11. CONSTANTINVS Prætextato ſucceſſit 487. quo ipſo anno Romano Concilio ſub Fœlice Pontifice, & ipſe interfuit.

12. PETRVS nobili proſapia Interamnas, Epiſcopus adlectus circa annum 490. ſedit ann. 30. ſepultus iacet in Baſilica Valentiniana cum hoc Epitaphio:

Hic requieſcit Petrus Epiſcopus, qui vixit
ann. XXX. G. D. E.

13. S. FOELIX Interamnenſis Epiſcopus anno 499. omnibus concilijs Romæ celebratis ſub Symmacho Papa interfuit, vſque ad annum 515. in ſumma Eccleſiæ tranquillitate quieuit, ſepultuſque eſt in Baſilica Valentiniana.

14. S. VALENTINVS huius nominis Secūdus ex nobili genere ortus, cum ſanctiſſimè educatus fuiſſet, inque Diuinis literis nobiliter eruditus, Gelaſij Primi Pontificis Romæ agens, ab eodem, Eccleſiæ ſancti Euſebij præficitur; vnde nonnulli arbitrati ſunt eius tituli Presbyterum Cardinalem fuiſſe, ſatis autem conſtat, poſt ſupramemorati Fœlicis exceſſum Interamnēſis Eccleſiæ, quæ olim Tyria vocabatur fuiſſe declaratum Epiſcopum. Hic factis, exemplis, mirabilique doctrina, plures ex Arriana ſecta in Catholicæ pietatis tutiſsimas partes traduxit, cumque ſingulari virtute, vitæque innocentia diu Interamnenſibus præluxiſſet, meritis cumulatus euolauit in Cœlum die 7. menſis Ianuarij, ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Zenonis extra Ciuitatem, vbi eiuſdem dies profectus ſolemniter celebratur. Cæterùm de Valentini exceſſu, publicæ illius Eccleſiæ tabulæ narrant exceſiſſe illum anno 526. illamque Eccleſiam rexiſſe triginta ipſos nouem annos, quod ipſum cohærere non poteſt, cum eius anteceſſor Fœlix viueret 515. Proculus autem ſucceſſor anno 533. quod potuit accidiſſe ſcriptores errorē, qui numerū inuerterint: ſicut etiam in ſancti Valentini actibus reperitur ſcriptum, illius corpus à Longobardis Tridentum fuiſſe delatum, ac poſtea Patauium Bauariæ; quod de noſtro Valentino non eſt intelligendum, qui Interamnenſis Epiſcopus fuit, ſed de Valentino Epiſcopo Patauino, qui deceſsit 1520. Hic autem de quo modo loquimur, iuxta ſaniorem computationem anno 523. vt Ferrarius notat, deque ipſo loquitur Petrus de Natalibus in catalogo, alijque non pauci.

15. S. PROCVLVS huius nominis Secundus, natione Syrus, vt nonnullis placet, in Italiam deſcendit Iuſtiniano imperante, Valentinoque ſucceſſit, qui non ſolum ſanctimonia vitæ, ſed etiam ſuæ doctrinæ mucrone mirabiliter Arrianorum ſectam afflixit, non modo Interamnæ, ſed Spoleti etiam, aliſque Vmbriæ Ciuitatibus; in quam Prouinciam cum ſæuiſsimus Totila penetraſſet, Epiſcopum Proculum tortum, capitis ſententia damnauit, iuſsitque Interamnam vix è veteribus ruinis reſurgentem, iterum multari excidio. Paſſus itaque Proculus martyrium eſt anno 536. prima die ineunctis Iunij. Sanctus Antoninus in hiſtorijs vult ſanctum Proculum prima die Ianuarij martyrium perpeſſum fuiſſe. Huius Secundi Proculi Interamnenſis Epiſcopi acta, multi ſcriptores cum Primi Proculi actis inconſultiſsimè confuderunt, vt ſupra diximus.

16. SYRVS eius nominis Secundus, ſucceſsit Proculo, exceſsit anno 554. ex tabulis eiuſdem Eccleſiæ.

17. VALENTINVS huius nominis Tertius Epiſcopus fuit Narniæ, ac Interamnæ exciſæ anno 558. ita in prædictis tabulis.

18. PROIECTITIVS Epiſcopus 595. cui ſcribit ſanctus Gregorius Papa epiſt. ſecunda lib. 2. in regeſtis.

19. CONSTANTINVS Epiſcopus Narnienſis, ac deſolatæ Interamnæ, quoddam fauorabile dipoloma Magni Gregorij ſubſcribit, indultum monaſterio ſancti Medardi in Gallia, eidem etiam ſanctus Gregorius Magnus literas dedit, fato functus eſt anno 605.

20. ANASTASIVS natione Syrus Interānenſis Epiſcopus ex inſtinctu diuino acclamatus eſt circa annum 606. alij electum fuiſſe contendunt ann. 542. obijſſe verò ann. 553. Interfuit certè concilio ſub Martino Pontifice anno 652. ſanctè, pièq. Interamnenſem rexit Eccleſiam per multos annos, Arrianorum reliquias fugauit, ſuditque, ſalubrioribus legibus gregem ſuum continuit, labentes per Diœceſim munificentiſsimè reparauit Eccleſias, inque Ciuitate cathedrale Templum erexit Deiparæ Virgini Aſſumptæ conſecratum. Huius Epiſcopi temporibus, Sigiſmundus Atiliuſque eius Prouintiæ Principes Interamnam exciſam reædificare inſtituerunt, quæ deinde ſancti Paſtoris exemplis vitæque ſanctimonia ſenſim creuit in Vrbem. Interea Anaſtaſius in pace deceſsit anno 653. die 17. menſis Auguſti, ſepultuſque eſt in Cathedrali à ſe conſtructa. Eius ſacrum corpus primum repertum eſt, ex diuina reuelatione integrum anno 939. inq. magnifico ſepulchro ſub ſacello eius nominis dicato reconditum, cuius inuentionem incredibilia patrata miracula illuſtrarunt. Secundò temporibus Decimitertij Gregorij lucem aſpexit, ann. 1575. die 15. menſis Iunij, illatumque eſt in ſacellum eius nomini munificentiſsimè conſecratum. Meminit huius Romanum Martyrologium die 17. menſis Auguſti, extatque eiuſdem memoria apud Ferrarium in cathalogo Italicorum Sanctorum.

21. S. TIGRIDIVS an. 653. hic à Longobardis multa paſſus eſt; imo etiam ab ijſdem deturbaretur de ſede, ſub qua perſecutione cum ſuo clero in Vaſpigium Caſtellum ſeceſſit, inde deſerto gregi, qualemcumque vtilicerer opportunè opem laturus. Ibidem ſanctè deceſſit die 5. menſis Februarij anno 680. Alij volunt hoc ipſo eodem die Tigridium palmam ſumpſiſſe martyrij, quorum dicti fides apud illos eſto.

22. S. LEMEDIVS ſucceſſit Tigridio, anno 680.

680. hic martyrij coronam adeptus eſt, die 4. menſis Februarij anno 700. ſepultuſque eſt in Cathedrali, vt habetur in tabulis eiuſdem Eccleſiæ.

23. CONSTANTINVS, huius nominis ſecundus, poſt Epiſcopum Remedium hanc rexit Eccleſiam in eodem Vaſpigio commoratus Caſtello. Deceſſit 12. Kal. Aprilis anno 726. ſepultuſque eſt in eiuſdem Eccleſiæ confeſſione.

24. TRANSMVNDVS Spoletinorum Dux Foroaldi filius a Zacharia Pontifice Interamnenſium ordinatus Epiſcous fuit, vixitque in ea dignitate ad annum 760. decedenſque tumulatus eſt in Baſilica Valentiniana. Hic ille Tranſmundus eſt, Dux idem bellicoſus, ac factioſus, qui cum contra Luitprandum Longobardorum Regem rebellaſſet, interque Fanum, Forumque Sempronij auſus fuiſſet ſigna conſerre, victus à Rachia, Aſtulphoque Foroiulij fortiſſimis Ducibus, Spoletum ibi ſe tutaturus confugit, ſed continenti obſidio preſſus, rebuſque ſuis diffiſus, cum ſe ad nutum dediſſet victori, à Luitprando Rege omni honore ſpoliatus, Aſprandum Spoletinorum Ducem ſucceſſorem excepit, iuſſus ipſe interim Eccleſiaſticam Tonſuram ſubire, vt cum diuerſo vitæ ſtatu, etiam conſilia ſeniora indueret, qui deinde vt ſupra docuimus à Zacharia Pontifice Interamnenſium Pontifex declaratus eſt, ſiue vt ea dignitas viro iam tunc deiecto decori eſſet, ſiue vt rebus ſacris magis addictus, conſilia belli in totum deponeret. Tranſmundi autem meminit Sigonius lib. 8. Baronius, pluresque alij præter Interamnenſis Eccleſiæ tabulas. Cæterùm cum Interamna ex Spoletinorum Ducum potentia poſt deceſſum Tranſmundi iterum paſſa eſſet excidium, iterumque à Ciuibus reſtaurata temporibus Benedicti Papæ Tertij, à quo ſequenti priuilegio exornata fuit, quod in archiuo eiuſdem Ciuitatis aſſeruatur.

In nomine Domini, & Saluatoris Ieſu Chriſti anno ab Incarnatione eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti 857 menſe Maij, indict. 6.

HOneſtum nimis, & neceſſarium videtur eſſe negotium. . . . . aſſequi ſeruitia pro remuneratione ſui laboris ex noſtris rebus, ac publicis cauſis eis concedimus, & condonamus. Diuinum namque præceptum eſt, vt ſequatur vota fidelium fructum tamen laborum, ac præmium, qua authoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti Saluatoris, atque Beatæ Mariæ ſemper Virginis, ſanctorumque Apoſtolorum Principis Petri, & Pauli, omniumque ſimul Sanctorum, Ego Dominus Benedictus III. Papa, ac Gubernator ſanctæ, & Apoſtolicæ ſedis, totiuſque Eccleſiæ vniuerſum per orbem de præſenti die, Domini concedente gratia, atque eius Diuina auſpicante clementia, ſimulque ſuggerente gratuita pietate, damus, & concedimus authoritate Domini Saluatoris vobis habitatoribus Ciuitatis Teramnenſis maiori, & minori natu, veſtriſque hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum, ideſt totè iam dictā Ciuitatem, cum muris, & ædificijs, decurſibus aquarum, & alueis, ac marginibus, indeq; concurrentibus, & cum tota ſua pertinentia, cum vallibus, collibus, monti-
A bus, ac planicijs ſundura, ac vocabula circumquaque poſita. Inſuper concedimus vobis alias res
per hos fines, ſicut tranſire videtur per ſtradam
Dominicam, & exire videtur per portam, quæ dicitur Romana, & per antiquum pontem ſubitque
in colle, qui vocatur Altilianum, & per iam dictum
collem deſcendit in foſſatum, quod vulgari nomine dicitur Cuda, deinde pergit in lagia, & per decurſua iam dictæ lagiæ deſcendit in furcam, quæ
vocetur Petra de confinio, deinde ſubit per montem, vbi dicitur Aquæuiuæ, atque de hinc aſcendit in montem. qui dicitur Marum, ac pro montanis, vallibuſque tranſire videtur per montem ad
agrum, qui dicitur Ruſelum, atque deinde deſcendit per viam, quæ pergit in marmora, deinde
deſcendit per marginem montis in alueo fluminis
B in loco, vbi mergere videtur aqua iam prænominata marmora, ac per decurſus iam ſupradicti fluuij decurrit in iam dictam Ciuitatem Teramnenſem. Infra hos verò fines, atque vocabula concedimus vobis, ueſtriſque hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum caſtris, muris, alijſque ædificijs,
terris, vineis, pomis, alijſque arboribus, fructiferis,
& infructiferis, montibuſque, cum vallibus, cultum. & incultum, aquis, decurſibuſque earum,
cum introitu, & exitu ſuo, cum omnia, & in omnibus quantum infra ſe, & ſuper ſe habere videtur, vel in antea haberi, apparere habetur, ad honorem D. N. Ieſu Chriſti, & B. Mariæ ſemper
Virginia, & B. Petri Apoſtolorum Principis, ad
vtilitatem verò veſtram, ſucceſſorumque veſtrorum . . . ſanè videlicet ratione, & conue-
C nientiæ concedimus vobis: iam ſupradictis res veſtriſque hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum,
quia in omnibus ſemper nobis obedientes fuiſtis,
atque in vtilitatem, ſeruitiumque noſtrum parati
eſtis, & in futurum ſpontaneè promittitis adimplere in ſancta, ſummaque ſede Apoſtolica confirmo habere vos, ac poſſidere vos, veſtroſque
hæredes, vel ſucceſſores in perpetuum cum Domini benedictione, noſtraque, noſtrorumque
ſucceſſorum. Inſuper obligo, atque confirmo.
Si quis autem, vel temerarius in aliquo moleſtare,
aut inquietare, ac litigare per quodlibet ingenium
voluerit, aut contra hanc noſtræ conceſſionis chartulam contrarius extiterit fiat anathema, & anathemata, inſuper fiat, compoſitor in ſumma, &
D Apoſtolica ſede c. lib. auri optimi ſoluta verò pęna, hæc chartula ſemper fiat ſtabilis in perpetuum.
Ioannes nepos Domini Pontificis Gualterius ſimiliter nepos eius teſtes, Sāxo, Comes Raynerius de
Ioſeph, Adam de Alberto teſtes,

Ego Petrus Scriniarius Sanctæ Romanæ Eccleſiæ hunc præceptum per iuſsionem Domini Benedicti III. Papæ, manu mea ſubſcripſi.

Per annos quingentos Paſtore viduata eſt Ciuitas Interamna, & eo amplius, vſque ad annum ſcilicet 1218. donec ab Honorio Tertio eidem dignitas Epiſcopalis reſtitura eſt. Dum autem proprij Paſtoris non reuerebatur arbitrium, modo Narnienſes, modo Spoletini Epiſcopi, vt Romanus decreuerat Pontifex leges præſtolabatur. Eccleſia verò Cathedralis à Priore, & Canonicis ita moderabatur, vt neminem præter Romanum

Pon-

Pontificem ſuperiòrem agnóſceret; Quos Otho
Quartus Imp. snno 1209. ſequenti cohoneſtauit
priuilegiò.

Otho Quartus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, ad æternæ vitæ præmium, & temporalis Regni incrementum.

PLurimum nobis prodeſſe non àmbigimus, ſi
loca diuino cultui mancipata, in ſuo iure,
manuten ere ſtuderimus, & circa eorum commo-
da curam & operam impederemus diligentem;
Quapropter vniuerſis Imperij fidelibus tam &c.
duximus declarandum, quod nos fidelium noſtro-
rum Prioris, & Canonicorum ſanctæ Mariæ, ſan-
ctique Anaſtaſij Interamnę ſupplicationibus pium
petentibus aſſenſum pro ſalute noſtra ipſam Eccle-
ſiam, iuraquoque, & omnes eius poſſeſsiones,
quas in præſentiarum legitimè obtinet, aut in fu-
turum dante Domino iuſtè fuerit adepta ſub ſpe-
ciali magnitudinis noſtræ recipimus protectione,
confirmantes iam dictis Canonicis pro tempore
Domino ibidem famulantibus, decimas pontium,
& vt eoſdem pontes quoties opus fuerit de lapidi-
bus reficiant, plenam illis tradimus facultatem,
præterea de Imperiali clementia Priori, & ipſius
fratribus indulgemus, vt quicumque iuſtitiam ipſi
Eccleſiæ requiſitus à Priore, & fratribus non fe-
cerit poſt compellationem Poteſtas, ſiue Conſules,
qui pro tempore fuerint, eos prout iuſtitia exiget,
in poſſeſsionem mittant, & defendant, quod ſi
forte facere neglexerint, poſt tertiam requiſitio-
nem à Priore, & fratribus factam, liceat eis poſ-
ſeſsionem intrare, & ſicut ea rationabiliter adepta
fuerit Imperiali authoritate quietè, & pacificè poſ-
ſidere. Si quis igitur ſupradictos Priorem, & fra-
tres &c. Dei genitricis, & Virginis Matris, & ſan-
cti Anaſtaſij Interamnę ſuper his, quæ Imperia-
lis clementia eis indulſit, & confirmauit, aliqua-
tenus moleſtare præſumpſerit, iram tremendi Iu-
dicis, & Maieſtatis noſtræ grauem offenſam ſe non
dubitet incurſurum, atque in vindictam temeri-
tatis, ſexaginta libr. auri componat, dimidium
Cameræ noſtræ, & reliquum in vitis pijs &c. Ad
cuius rei certitudinem hanc paginam conſcriptam
ſigillo noſtro iuſsimus communiri.

Datum Interamnæ anno Domini 1209. Kalendas Ianuarij indictione 13.

26. BENEDICTVS Ciuis Interamnenſis
poſt tot ſæcula Transmundo ſucceſsit, ab Hono-
rio Tertio conſecratus anno 1217. vt habetur in
regeſt. vatic. ad calcem anni 2. Pontific. cum
prius epiſcopalem ſedem ibidem reſtituiſſet eodem
anno, vt ex ſequenti Diplomate ab eodem rege-
ſto deſumpto fol. 202. liquidò patet.

HONORIVS EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Petro Priori, & Clericis Interamnen.
Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

VEnerabili fratri noſtro Benedicto Epiſcopo,
cum quibuſdam Canonicis Spoletanis, & ti-
A bi fili Prior cum clericis ſanctæ Mariæ Interamn.
in bon. mem. Innocentij Papæ prædeceſſoris no-
ſtri præſentis conſtitutis pro eadem Eccleſia ſup-
plicabatur humiliter, & cum Cathedralis fuit ab
antiquo ita quod inter alios, & glorioſos Marty-
res Valentinum, & Proculum, & Anaſtaſium con-
feſſorem meruit habere Pontifices, non obſtante
quod aliquanto tẽpore propter inopiam languere-
tur proprij Paſtoris deſtituta ſolatio, reſtaurare di-
gnaremur in ipſa Epiſcopalis dignitatis honorem,
quia cum per Dei gratiam, & populus ſatis abun-
det, & adeo ferueat eius deuotio, quod plena
manu conferentibus omnibus in communi de
competenti dote, ac idoneis ædificijs prouidetur
contra damnum, quod rerum defectus hactenus
intulit, debetet ſuffragante iam copia reſtaurata,
B ſic ceſſante cauſa, ceſſet effectus. Sed ad hæc obie-
cta fuerunt primo longinquitas temporis, quo In-
teramnem Spoletana poſſedit Eccleſia tanquam
ſuam, cuius dicebatur memoria non extare; ſe-
cundo conceſſiones quorumdam Romanorum
Imperatorum, quorum vnus Comitatum Ciuita-
tis Interamnenſis, & alius Monaſteria, & quaſdam
Eccleſias Ciuitatis eiuſdem, Spoletanæ videbatur
Eccleſiæ conceſſiſſe. Tertio, confirmationes quo-
rumdam Romanorum Pontificum, qui conceſſio-
nes Imperatorum, & ſpecialiter plebis ſanctæ Ma-
riæ Interamnenſis, vt priuilegiorum verbis vtamur,
inter alia Spoletano Epiſcopo cõſeruabant. Quar-
to, quod olim inter Spoletanum Epiſcopum, &
clericos Eccleſiæ veſtræ talis compoſitio interue-
C nit, vt nullum ad beneficium, ſiue partem bene-
ficij reciperent, ſine ipſius aſſenſu, & quod eidem
annuatim hoſpitia duo darent, vt ſtuderent, ac
prædicarent, vt Interamnenſes laici ſoluerent de-
cimas, & mortuaria Epiſcopo Spoletano, per
quæ tria, tam in Eccleſijs, quam Clericis, & lai-
cis ius Epiſcopale recognoſci eidem Epiſcopo di-
cebatur, ad quæ fuit à vobis reſponſum. Primo,
quod ſi Spoletanus Epiſcopus, Interamnenſem
Eccleſiam Spoletanæ ſubiectam ab antiquo fuiſſe
proponeret, pręteriti curſum quantumcumq; tem-
poris allegaret, quaſi obſtaculum præſcriptionis
opponens, cum res ſuas nemo præſcribat, & nul-
lorum acquirat in proprio ſeruitutem, quod ſi eam
tenuit commendatam, ſicut interdum Conſtantius
Narnienſis fuit Epiſcopus, quia commendatarius
D ſibi nõe poſſedit, & per conſequentiam non præ-
ſcripſit, cum in talibus, ſecundum canonicas ſan-
ctiones, bona fides, iuſtus titulus, & continua
poſſeſſio requirantur. Secundo, quod Imperialis
conceſſio nihil ſpiritualis iuris auferre potuit, vel
adferre cum laicis, quantumcumque religioſis, di-
ſponendi de rebus Eccleſiaſticis nulla ſit attributa
facultas. Quapropter is, qui loca religioſa voluiſ-
ſe conferre videtur, nil contulit; cum regulariter
plus iuris in alium, quam habeat quis transferre
non poſſit, & ſic quamuis donationis verba pro-
tulerit, effectum conferre nequiuit, nec in gene-
rali comitatus donatione, ſi etiam in temporali-
bus tenuiſſet, cum eo tempore terram illam per
vſurpationem contra Eccleſiam, Imperium poſſi-
deret, quod ſpiritualis iuris exiſtit. Dici debet
quaſi cum vniuerſitate tentaſſe, quoniam nec par-
ticu-

ticulariter, nec cum toto habere potuit id donator. Tertio, quod per coofirmatiooes Romanorum Pontificum generales, nihil videtur adiectum cum firmum non præceſſerit, quod ſic potuerit coofirmari, quia per eas, nouum ius non conſueuit acquiri, ſed robur adijcitur legitimè acquiſitis. Vnde in priuilegijs continebatur exhibitis clauſula conſueta, videlicet, ſicut iuſtè, ac canonicè poſſidetis. Quarto, quod & ſi forte præfatis clericis allegata compoſitio præiudicium aliquod potuiſſe adferre, poſteris nocebat, cum inorme diſpendium vacantis Eccleſiæ fuerit attentatum, præſertim eum, & quilibet Epiſcopus aluis, cui recommendata fuiſſet Eccleſia, potuiſſet percipere talia ſine præiudicio libertatis. Pro Spoletanis autem fuit propoſitum, quod ſi haberent neceſſe recurrere ad præſcriptionis auxilium, nec commendatam, nec ſuam fuiſſe Interamnenſem Eccleſiam allegarent, ſed poſſediſſe pro ſua, & ab eo tempore, cuius memoria non extabat, vnde etiamſi quid præſcribere cæperat ab initio bonam fidem non habuerit, potuit poſtea bona fide poſſidere ſucceſſor, à quo vltra tempus illud effluxit, quod exigitur ad præſcriptiouem quadrageoariam confirmandam, præteres per conceſſiones Imperatorum, & confirmationes Romanorum Pontificum, ſi forte ius plenum Spoletana Eccleſia non ſuiſſet adepta, titulum tamen probabilem habuit, vt ſic Interamnenſem Eccleſiam poſſidendo pro ſua, præſcriptionem canonicam bona fide, ac iuſto titulo conſumaret. Cæterùm ſi Cathedralis fuerat, non latuit illos Romanos Pontifices, qui inter Eccleſias alias S. Mariam Interamnenſem Eccleſiam per authentica priuilegia cõfirmarunt Eccleſiæ Spoletanæ, & ſic conſenſu tacito, quinimo facto ſatis expreſſo, eam ſubijcere videbaotur, cum illa cui confirmatur maior haberi cooſueuerit confirmata, & conſequenter Interamnenſem Eccleſiam Epiſcopali digoitate priuatam fecerunt, quoniam alias ſatis eſſet ridiculum, vt Epiſcopalis, Epiſcopali ſubiecta dicatur, vnde non abſque cauthela, cum eadem confirmata fuit Eccleſia plebs extitit nominata, quaſi nollet eam fore Cathedralem in poſterum confirmator, compoſitio non allegata ſuperior, non ſolum præteritis, ſed etiam præſentibus, & futuris dicebant præiudicium generaſſe cum ſucceſſores illarum, cum quibus inita fuerat, ſic in emolumenta, ſic in damna ſucceſſerunt tempore nihilominus tanto ſileotes, quod etiam, ſi qua illis contra compoſitionem eandem actio competere potuiſſet, fuit omnino præſcriptionem ſublata. Hijs autem ſic fides adimi videbatur, eſt quidem cautum in iure, quod vbi Epiſcopatus certi ſunt limites, præſcribi non poſſunt, nec ſtatus prouinciarum, ſiue diœceſum confundâtur, multò ergo minus Epiſcopalis dignitas præſcriptione non tollitur, ex qua nimia confuſio ſequeretur. Porro Spoletanus nequiuit Epiſcopus Interamnenſem Eccleſiam per præſcriptionem huiuſmodi, Pontificali dignitate priuare, cum ſua debuerit eſſe contentus, & alienam poſſidere, vel quaſi poſsidere nequieuit, vt diceretur vnus, vel ſimplex Epiſcopus duas dignitates Epiſcopales habere, ac ratione vnius maior, & ratione alte-

A rius minor haberi, vt nouo iure, nec Metropolitanus, nec ſimplex Epiſcopus haberetur, nec obuiat, vt dicatur non dignitas, ſed Epiſcopalis locus præſcriptus, cum nec dignitas propter prædicta, nec locus dignitati connexus potuit ſede vacante præſcribi, Præterea cum Interamnenſis Eccleſia proprio gaudebat Pontifice, immediate Romano Pontifici ſubiacebat, contra quem ſola centenaria currit præſcriptio, de qua Spoletanus Epiſcopus per tempora ſchiſmatum, quæ aliquando per quadraginta aonos, & aliquando decem, & octo duraſſe noſcantur, idem medio ſubducantur, prout debent de iure deduci. Docere non poſſet, cum tot annorum teſtes idoneos inuenire nequiret, & ſic compoſitio illa non obuiat, vt Eccleſiæ Romanæ præiudicet, quando de mera iuſtitia Cathedralem ibi reſtauret honorem, & obedire cogantur clerici, qui pro tempore fuerint Cathedrato, quoniam ſi etiam componentes aliquid præiudicij ad poſteros tranſtuliſſent, ſedi vacanti nocere non poterat, & futuro præiudicare Paſtori, alioquin poſſent ſubiecti, cum vellent iuga ſuorum Prælatorum excutere, ſi ſic prælationis electio ſubiaceret arbitrio ſubiectorum. Sanius quia pro non dato habetur, quod ab eo datur, qui dandi non habuit poteſtatem, & dici non debet iuſtum poſſeſſionis titulum contuliſſe, qui poſſidere nequiuit nullum probabilem titulum citra ſpiritualia per conceſſionem Imperialem Spoletanus Epiſcopus fuit aſſecutus. Hæc confert, ſi forſitan errauit, quaſi iuris ignarus, talia de manu recipiens laicali, cum ſtultus melioris conditionis eſſe non debeat, quam peritus. Per confirmationes quoque Romaootum Pontificum nouum poſſeſſionis titulum Spoletanus non acquiſiuit Epiſcopus, cum ea tantummodo confirmarint, quæ iuſtè, ac canonicè poſſidebat. Porrò licet plebem ſanctæ Mariæ Interamnenſis videatur inter alias Eccleſias in ſuis priuilegijs confirmaſſe, non propter hoc ſequitur, quod de Eccleſia intellexerint Cathedrali, cum non ſimpliciter Interamnenſem Eccleſiam dixerint, ſed plebem ſanctæ Mariæ Interamnenſis, & forte non abſque cautela, nec ideo, quod ſciebant Cathedralem Interamoen. fuiſſe, ſequitur, quod ſciuerint talem hanc eſſe, quam plebs ſimpliciter inter alias vocabat, per quod plus impetrantis notatur obiectio, quam liberalitas confirmantis, cum confirmatiooes huiuſmodi ſuſpicione non careant, vbi nomeo ſupprimitur digoitatis. Cæterum, ſi etiam tacitus poſſet præſumi conſenſus, noo deberet ſufficere talis præſumptio, maximè in manifeſtæ præiudicium libertatis, quia cum omnis res per quaſcumque cauſas contrahitur, per eaſdem regulariter diſſoluatur. In talibus, quæ ſpeciali priuilegia ſummo ſunt Pontifici reſeruata, ſicut in concedendo, ſic & in auferendo expreſſus deſideratur aſſenſus. Interim verò prænominato prædeceſſori noſtro ſublato de medio apud nos inſtetiſtis ſuppliciter, & ſupplicaſtis inſtaoter, vt iam finem dignaremur dare negotio. Cnm per eumdem non contenſioſo iudicio, ſed cognitione ſummaria vſque adeo fuit ad ipſius negotij conſummationem proceſſum, quod ſuper hoc demum deliberatum extitit à fratribus in communi, nec ſuper-

fuit aliud, niſi publicatio voluntatis eiuſdem, quæ tantum facto videbatur expoſita, cum idem per ciues Interamnenſes Eccleſiæ veſtræ ad opus futuri Paſtoris in domibus, poſſeſſionibus, & alijs pro maiori parte fecerit prouidere. Nos autem præter prædicta, conſiderantes commodum animarum, quod habitationibus loci per ſpecialem Epiſcopũ facilius poterit prouenire, attendentes nihilominus, quod tempore noſtro Interamnenſis Communitas per adiectionem non modicam pro Epiſcopali menſa plenè prouidit, nè Diuinæ gratiæ videamur ingrati, quæ ad talem ſtatum Interamnenſem reduxit Eccleſiam, vt proprium poſſit rehabere Paſtorem, & neceſſe non habeat, alicui ſuffragia mendicare in eadem de communi fratrum noſtrorum conſilio, Epiſcopalis dignitatis reſtauramus honorem, ſtatuentes, vt nulli, niſi Romano Pontifici ſit ſubiecta.

Datum Laterani id. Ianuarij, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

27. RAYNERIVS ciuis Interamnas, Benedicto ſucceſſit anno 1218. ab Honorio Tertio conſecratus, qui Pontifex ſcripſit nonnullis Plebanis diœceſis Interamnenſis, vt Raynerio obediant, tanquam Paſtori, & Epiſcopo animarum ſuarum, diploma habetur in regeſt. eiuſdem Pontificis ep. 352. anno 3.

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

PRælatis, & clericis, & laicis ſanctæ Mariæ de Feſe, ſancti Georgij, ſancti Damiani, ſancti Eraſmi, ſancti Andreæ de Porcacio, ſancti Blaſij de Macrino, ſancti Iuuenalis de Agiano, ſancti Georgij de Pſachia, ſancti Laurentij de Caſtilione, ſanctæ Mariæ de Strictura, ſanctæ Mariæ de Oliueto, ſanctæ Mariæ de Colleſtacto, ſancti Valentini Caſtelli laci, ſancti Angeli de Petarco, ſanctæ Mariæ de Echu, ſanctæ Mariæ de Caſcia, ſancti Venantij de Teſtano, ſancti Donati de Fumo, ſanctæ Mariæ de Sala, ſancti Martini de Fonamelone, ſancti Venantij de Melice, ſancti Spiritus, & vniuerſis Cappellanis ad eaſdem plebes pertinentium. Graue gerimus, & indignum, quod ſicut venerabilis frater noſter Interamnenſis Epiſcopus expoſuit coram nobis, cum fœlicis memoriæ Innocentius Papa prædeceſſor noſter olim nobis dederit in mandatis, vt de cætero nullatenus intenderitis Epiſcopo Spoletano, ſed Interamnenſi Priori, vos qui ſibi eſtis lege diœceſana ſubiecti, eidem intendere non curatis, quamuis quidam veſtrum, ei obedientiam præſtiterint, quam non ſeruant. Nolentes igitur tantum Epiſcopi prædicti contemtum, quod euidenter in noſtram iniuriam redundat, equanimiter ſubſtinere quem potius fauorabiliter confouere volumus, de gratia ſpeciali vniuerſitatem veſtram monendam duximus, & hortandam per Apoſtolica vobis ſcripta firmiter præcipiendo mandantes, quatenus ei tanquam Epiſcopo, & Paſtori animarum veſtrarum efficaciter intendentes impendatis eidem obedientiam, & reuerentiam debitam, & deuotam. Alioquin ſententiam, quam idem rationabiliter tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus authore Domino firmiter obſeruari.

Datum Laterani 3. Kal. Martij, Pontificatus noſtri anno tertio.

Idem honorius eodem anno 15. Kal. Auguſti, Raynerio plebem ſancti Valentini, aliaque eiuſdem Eccleſiæ iura ab Epiſcopis Narnienſi, & Spoletano occupata reſtituit, eundemque ſub Apoſtolica protectione ſuſcepit, ſequenti diplomate ibidem deſumpto.

HONORIVS EPISCOPES
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili Fratri noſtro Raynerio Interamnenſi Epiſcopo, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

IVſtis petentium deſiderij dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota, quæ à rationis tramite non diſcordant, effectum conſequenter complere. Ea propter venerabilis in Chriſto frater Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes affectu conceſſiones, redditus, iura, & omnia, quæ Interamnenſis Communitas Epiſcopatui aſſignauit in dotem, ſicut ea omnia iuſtè poſſides, & quiete, & inſtrumento inde confecto plenius continetur, tibi, ac ſucceſſoribus tuis authoritate Apoſt. confirmamus, & præſenti ſcripti patrocinia communimus, ad rei autem euidentiam pleniorem, tenorem ipſius inſtrumenti præſentibus de verbo ad verbum fecimus annotari, qui talis eſt.

In Dei nomine. Anno Domini Milleſimo ducenteſimo decimo octauo, tempore Domini Honorij Papæ Tertij, indictione ſexta, menſe Februarij. Hoc namque tempore nos Petrus Capitonus poteſtas, & Iacobus Petri camerarius cum conſilio, conſenſu, & authoritate Conſiliariorum Interamnenſis non vi, nec dolo ducti, ſed noſtra bona propria, ac ſpontanea voluntate, præſente Magiſtro Gratia Capellano D. Papæ Primo ad ordinandum dotem Epiſcopatus Interamnenſis, & ſecundo ad incathedrandum ipſum D. Epiſcopum, & aſſignandum eidem D. Epiſcopo poſſeſſiones, & redditus, & iura Epiſcopatui conceſſa à Domino Papa Honorio deſtinato, & verbum inde concione ad populum proponente, & populo vniuerſo reclamante, & aſſentiente pro nobis, & ſucceſſoribus noſtris, & communantia, & populo Interamnenſi damus, donamus, tradimus, concedimus, atq; largimur Eccleſiæ Interamnæ ad opus Epiſcopatus, & vobis D. Raynerio Epiſcopo Interamnæ, & per vos, & veſtris ſucceſſoribus in eadem Eccleſia in perpetuum in dotem omnia infraſcripta tenimenta, & poſſeſsiones terrarum, vinearum, Canapinarum, & iardini, ſicut ſuis finibus clauduntur, videlicet totum tenimentum Canapinarum, quæ habent hos fines, a primo palatium, & parlatium, & via, quæ vadit ad portam . . . à 2. murus Ciuitatis; à tertio, forma; à quarto, terra, & vinea Canonicæ, & iſtæ poſſeſsiones conſiſtunt infra murũ, & extra murũ ciuitatis, & totum iardinum, quod eſt infra parlatium, ita

quod

quod nulla domus circa palatium babeat exitum, vel proſpectum de intra in ipſum iardinum eacc pro, quod domus, & criptæ Guidonis Thebaleuccij babeant hoſtia & feneſtras, ſicut modo habent, ſaluo quod ipſe Guido ſciat a via iardini verſus domui, & criptas ſuas murum fieri ita altum vſque ad feneſtram ipſius domus altiorem, quæ modo ibi eſt, ita quod non fiat in prænominato iardino proſpectus, & totum tenimentum, quod inſiſtit eatra formam, & habet ſuas fines; à primo, formam; à ſecundo Arderado, ſecundum quod rectè vadit, iter à forma per illud, quod fuit Arderadi vſque in viam; à tertio, via publica; à quarto, filij Oderiſij, per quod vadit via, qua itur ad pontem ſancti Martini, & totum tenimentum poſitum in vocabulo ſancti Martini, & habet fines, à primo, ſecundo, & tertio, via; à quarto Petrus Raynutij, & Ioannes Iordani, & totum tenimentum terræ poſitæ in vocabulo Canneti, vel Crucis ſancti Fortunati, & habet ſuos finea, à primo forma, ſiue foſſatum; à ſecundo, via, quæ vadit ad Collem Lunæ; à tertio, Thomaſo Matthæi, & Ioannes Beratdutij Bai, & Angelus de Maclatu, & filia de Scroſono, & aſſale; & Rayoutius de Benencaſa, & limes Canniti, & Sinibaldus Matthæi, ſicut rectè deſcendit à limite inferiori per illud quod fuit dicti Sinibaldi, & filij Laurentij, & Carboncellus, & Thomas de Ductaleuo, & filia de Benencaſa de Pagano vſque in viam canneti; à quarto, via canneti, & Bai de Benencaſa, & Paulus in Golano, ſicuti rectè venit inferius per illud quod fuit ipſius Pauli, & filij Padei Ioannis Cemello; & terra ſancti Petri Licon. & Baij Rinaldi, & filius Nicolæ de Caſſa, & Paulus Baij, vſque in præoominatum foſſatum, ſiue formam per quem campum labitur forma de foris, & quinque cannas ad iuſtam menſuram, qua meoſuratur circa Eccleſiam ſancti Fortunati, vndique, & totum tenimentum vinearum, & terræ, quod eſt poſitum io vocabulo ſancti Sauini, & dolij, & habet fines à primo, & à ſecundo, & à tertio via, à quarto falco bonefide, & filij Tallacozzi, & Bolletta, & totum ſpatium terræ poſit. ibidem, ab alia parte videlicet, quæ fuit Matthæi Gottifredi, & habet hos fines, à primo, & ſecando, via; à tertio, filij de Franco Giſlerij, & à quarto, dictus Gottifredus, reſeruato iure eundi, & redeundi cum ſuis neceſſatijs ad Gottifredum, & filios per dictam terram ſine malitia, & eorum hæredes, & totum tenimentum vinearum, & terræ poſitæ ad ſanctam Mariam de Rocca, & habet ſuos fines à primo, & à ſecundo, via; à tertio, poſſeſſio ſancti Nicolai foris portam, & Donadeus Berardi; à quarto, filij Io. Berardi ſicut rectè venit inferius in viam per illud quod fuit filiorum Ioannis Berardi, & aliud petium terræ poſitum ibidem, & habet fines; à primo, via; à ſecundo, tertio, & quarto, terra prædictæ Eccleſiæ, & nucem de Calcaia, cum terra ſibi ſubiacente, & totum tenimentum terræ poſitum in flumine, & habet hos fines; a primo, Paulus Falconus; à ſecundo, forma; à tertio, poſſeſſio Canonic. à quarto, foſſatellum, infra quoa fines, & in iam dictis vocabulis damus, donamus, tradimus, atque largimur vobis D. Raynerio

A Epiſcopo Interamnenſi ſupradicto, & veſtris ſucceſſoribus, & ipſius Eccleſiæ Interamnæ memoratæ in perpetuum in dotem omnia ſuprascripta tenimenta, & poſſeſſiones terrarum, vinearum, Canapinarum, & iardini cum introitibus, exitibus, & omoibus vſibus, & vtilitatibus ſuis, & cum omnibus infra ſe, vel ſuper ſe habentibus, & habendis, ad habendum, tenendum, poſſidendum, & quidquid vobis, & veſtris ſucceſſoribus deinceps placuerit faciendum; item damus ſimiliter donamus, concedimus, tradimus, atque largimur vobis domino Raynerio Epiſcopo Interamnæ, & veſtris ſucceſſoribus in perpetuum io dotem omnes redditus ſubnotatos, & iura per ſubſcripta capitula declarata, ſcilicet, de qualibet ſarcina lignorum ad ignem, quæ intrabit in Ciuitate Interamnæ, B recipiat Epiſcopus, vel eius nuntius ad voluntatem ſuam. Item quicunque eſt, vel erit venditor piſcium publicè in Ciuitate Interamnæ, vel in eius burgis, in qualibet hebdomada dabit vnum piſcem Epiſcopo, non maiorem, nec minorem, ſed mediocrem. Item de quolibet clibano Ciuitatis, vel burgi, qui eſt, vel erit, & his qui ſunt inter mormam, & flumen, habeat Epiſcopus quolibet ſabato vnum panem boni frumēti de hijs quos habuerit clibanarius pro fornatico. Item quicumq; eſt, vel erit macellarius, io vigilia Natiuitatis Domini dabit vnam ſpallam porcinam, & integram cum cute Epiſcopo Interamnenſi. Item quicumq. eſt vel erit, qui babeat Molendinum ad partem, vel coptimum dabit in feſtiuitate ſanctæ Mariæ Auguſti vnum raſerium annone Epiſcopo Interamnenſi C ad raſerium communitatis noſtræ, cum quo publicè venditur, & emitur. Item ſi Domini Molendini retinuerit Molendinum, ita quod non det alijs ad partem, vel coptimum, ſimiliter ſoluat vnum raſerium annonæ Epiſcopo Interamnæ prædicto tempore, item quicumque eſt, vel erit Ferrarius, qui habeat focinam dabit vnum par de ferris cum clauia Epiſcopo Interamnæ ad voluntatem Epiſcopi omni anno, exceptis quatuor de Ferrarijs ſi maluerit Epiſcopus, qui dabunt ei quatuor cultellos inter omnes quatuor. Item quicumque eſt, vel erit pandarius lanæ, dabit Epiſcopo annuatim mediam libram ceræ in vigilia Natiuitatis Domini. Item quicunque eſt, vel erit mercator, qui vendat res ſuas ad pondus libræ dabit annuatim Epiſcopo quartam partem piperis in D vigilia Natiuitatis Domini: item quicumque eſt, vel erit Calſolarius, dabit annuatim Epiſcopo vnum par ſutellarium ad ſenſum Epiſcopi. Item quicunque eſt, vel erit magiſter lapidum, vel lignorum, dabit Epiſcopo ſingulis annis vnam operam ſine fraude ad voluntatem Epiſcopi, & cum expenſis Epiſcopi, videlicet commeſtionis. Item de quolibet boue, vel vacca ad arandum habeat Epiſcopus, in vigilia omnium Sanctorum duodecim Lucenſes. Item quicunque erit textor, vel textrix canapatij in Ciuitate, vel burgis ſoluat annuatim io vigilia omnium Sanctorum, Domino Epiſcopo, qui pro tempore erit mediam libram piperis, ſaluo quod ſi plures eſſent textores, vel textrices ſimiles in vna domo, & in vna familia, non ſoluat niſi vnus eorum. Item quicunq. eſt, vel erit pellipa-

rius,der, & ſoluat omni anno in vigilia omniũ Sanctorũ domino Epiſc. mediam libram ceræ. Item de omnibus acceptis ſiue intratis, quę communitas Interamnenſis habebit, teneatur Communitas dare domino Epiſcopo decimam, quam decimam Cammerarius qui pro tempore erit ſoluere teneatur, excepto quod de collectis quæ vniuerſaliter per Ciuitatem colligent, & de condennatis, & condennandis ad murum Ciuitatis faciendum non ſuit permiſſa decima; & quicumque ſupraſcripta non obſeruauerit, requiſitus teneatur ſoluere pęnam dupli, & pęna ſoluta nihilominus perſoluat. Item conſtituimus, & ordinamus, quod Epiſcopus non conſtringatur aliquo bando deuendend. vel extrahendo blada, vel vino, vel quidquid de fructibus terræ voluerit intra in Ciuitate, vel extra, prout ſibi placuerit. Item conſtituimus, & ordinamus; quod Epiſcopus, & Canonici non teneantur ſoluere ſalarium pro cauſis, quas habuerint in curia Interamnenſi rerum Canonicatus, & Epiſcopatus. Item conſtituimus, & ordinamus, quod nulli excommunicato ab Epiſcopo, & denunciato iuſtitia fiat in curia communitatis Interamnæ, niſi prius ſatisfecerit, & hæc capitula conſtituimus, & volumus per nos, noſtroſque ſucceſſores, & per populum Interamnenſem firma, & rata perpetuò teneri. Item conſtituimus, & ordinamus, quod de omnibus expenſis, quas fecerit Epiſcopus in cauſis extra Ciuitatem pro retinendo, & recuperando Epiſcopatu, & iura ipſius Epiſcopatus cum hominibus qui non ſunt ciues Interamnæ, Communitas ipſa teneatur facere expenſas pro tertia parte, & hoc vſque ad decem annos, quia hæc omnia ſupraſcripta ſunt ob reuerentiam ſanctæ Eccleſiæ, & veſtram, veſtrorumque ſucceſſorum, noſtra mera bona, propria, ac ſpontanea voluntate nobis placuit dare, tradere, & conſtituere, ac ordinare. Inſuper promittimus, & obligamus nos, noſtroſque ſucceſſores in hoc officio extituros, & populum Interamnenſem vobis Domino Raynerio Epiſcopo Interamnæ, & veſtris ſucceſſoribus, preſente magiſtro Gratia Capellano Domini Papę ſupradicto, verbum in concione ſuper prædictis, & alijs ad populum proponente, & vnanimiter populo conſentiente hanc chartam, & dationem dotis omnium prędictarum rerumpoſſeſſionum, redditimum, ac ſtatutorum ſemper in perpetuum firmam tenere, & contra nullo modo venire. Quod quidem ſi hanc chartam, & ea quæ ſupradicta ſunt rumpere vel falſare, aut in aliquo immutare voluerimus, aut ſi hæc prædicta in curia, vel extra curiam litigando, aut alias moleſtando venire tentauerimus, vel ſi res prædictas quandocumque, & vbicumque neceſſe fuerit ab omni homine, iure, & etiam per vim non defenderimus, quia noluerimus, aut non potuerimus, componemus ipſas res, quæ euincerentur in duplum nomine pœnæ, & pœna ſoluta, hæc charta, & omnia ſupradicta nihilominus firma ſemper, & illibata permaneant. Nos Petrus Capitanus Poteſtas, & Iacobus Cammerarius prædicti cum conſilio, & authoritate conſiliariorum Interamnenſium, ſicut ſupra legitur, ſcribi rogauimus. Ego Ioannes Imperiali Curia notarius, de mandato, & precibus, & authoritate omnium ſupradictorum hanc chartam, & omnia ſupradicta ſcripſi, & in publicam formam redegi. *Nulli ergo omnino hominum, &c.*

Datum Laterani ſecundo idus Februarij Pontificatus noſtri anno tertio.

28. PHILIPPVS, ex Cappellano Petri Diaconi Cardinalis ſancti Georgij à capitulo in Epiſcopum electus, confirmatur ab Innocentio Quarto anno 1254. Pontific. 11. Datum Laterani 14. Kalendas Ianuarij ep. 310. ſol. 38. reg. vatic.

29. Fr. PETRVS Saracinus ordinis Prædicatorum adlectus eſt Epiſcopus Interamnenſis 1276. cuius meminit Seraphinus Razzaua de viris illuſtribus ſui ordinis.

30. Fr. RAYNALDVS anno 1296. hanc regebat Eccleſiam; ex inſtrumento ſanctæ Crucis de Saxouiuo Fulginatenſis.

31. MASSEVS anno 1297. 7. Kalendas Februarij electus à Bonifacio Octauo ex reg. vatic. ep. 449. ſol. 109. Hic interfuit, vna cum Ioanne Epiſcopo Spoletino, & Bartholomæo Fulginatenſi primis lapidis iniectioni Eccleſiæ ſancti Nicolai de Spoleto ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini.

32. ANDREAS Epiſcopus declaratus eſt a Ioanne Vigeſimoſecundo anno 1316. die 3. menſis Decembris, ex lib. prouiſionum Prælatorum eiuſdem Pontificis. Deceſſit autem 1319.

33. AEGIDIVS de monte Falco in Epiſcopatu ſucceſſit anno 1319. 8. die Octobris, fato ceſſit 1323. ex eodem lib.

34. THOMAS ſucceſſit Ægidio anno 1323. die 23. menſis Iulij, ex eodem lib.

35. GREGORIVS de Gregorij Interamnenſis, ſuæ Patriæ Pontifex fuit anno 1334.

36. THOMAS anno 1355. die 19. menſis Iulij ſolitum tributum Apoſtolicæ Cameræ pollicetur, obijt 1359.

37. MATTHAEVS eiuſdẽ Ciuitatis Epiſc. electus anno 1359. 4. idus Iulij ex Priore ſęcularis Eccleſiæ ſancti Petri ſoris portas Spoletanæ Diœceſis, ex reg. vatic. ep. 32. ſol. 38.

38. AVGVSTINVS factus Epiſcopus à Septimo Clemente Antipapa, pollicetur ſe perſoluturum Cameræ Apoſtolicæ ſolitum penſum, vt ſupra die 27. menſis Ianuarij 1384. neque vlla alia eiuſdem reperitur memoria, fortaſſe quod ab Antipapa creatus Epiſcopus, nunquam Interamnenſis Epiſcopatus inierit poſſeſſionem.

39. FRANCISCVS Amerinus electus eſt ab Vrbano Sexto, memoratur anno 1389. 6. Februarij in lib. obligat. Deceſſit autem 1406.

40. LVDOVICVS Manzancollus nobilis Interamnenſis, cappellanus, atque Auditor Cauſarum Apoſtolici Palatij, ab Innocentio Septimo ſuæ patriæ Epiſcopus electus eſt anno 1406. 17. Kalendas Auguſti. Fratrem habuit Ioannem, qui ſub Eugenio Quarto Cameræ Auditor fuit; vir planè doctiſſimus, inque Aula Romana ſecunda fama præcipuus, atque in explicandis negotijs prudentia ſingulari. Sub Eugenio Quarto fato functus eſt anno 52. ſui Præſulatus, ſepultus fuit in Cathedrali, vbi ante fores in pariete hæc legitur inſcriptio.

L. Man-

L. Manzancollus Epiſcopus Interamnenſis
per ann. LII. obijt 1458. 25. Iulij.

In nobili maiorum ſacello in Cathedrali Chriſti Cruci affixi altarè extruxit, in eoque ad futuram rei memoriam Hippolytus Andreaſſus Epiſcopus hanc marmoream inſcriptionem apponi mandauit.

D. O. M.

Memoriæ perennitati Ludouici de Manzancollis Patritij, & Epiſcopi Interamn. Nahart. V. præclariſſ. qui vno, & viginti ſupra ducentis ab hinc annis Chriſto in Cruce affixo piè compatiens miraculoſæ huic imagini in Maiorum ſacello. Sancti Angeli altare extruxit, & auxit. Patronatus iure ſuis reſeruato gentilibus. D. Hypolitus Andreaſſius nobilis Mantuanus Epiſcopus Interamnen. ara tranſlata, ad tantæ familiæ poſteros excitandos monumentum P. M. anno Domini M. D. C. XXXXI.

41. FRANCISCVS de Cuppinis Interamnas, à Calixto Tertio ſuæ patriæ Epiſcopus electus eſt, anno 1458. die 19. menſis Maij, à Pio verò Secundo anno 1459. in Brittanniam legatus inter Sextum Henricum Regem, Regnique Proceros grauiſſimas lites compoſiturus, vtque nomine Pontificis eundem Regem in Turcas armaret, quos Pius egregij ſpiritus Pontifex iam pridem inſequi bello ſtatuerat. Cuppinus verò, cum vberem ſegetem quæſtus, turpiſſimique lucri nactus eſſet, Pontificijs ſpretis mandatis, pro pace, ſurſum deorſum omnia vertit, ſuiſque conſilijs Regni Primates adegit, vt Eboracenſi Comiti adhærentes, Henricum legitimum Regem inſectarentur. Itaq; cum ſeditionis face præferente Cuppino, ciuilia arma extonuiſſent, primùm victus, Regnoque ſpoliatus Rex eſt, deinde deletus propemodum exercitus, quem pia vxor, vt iniuriam mariti Regis vlciſceretur, virili animo comparauerat; ſed tamen Eboracenſi victoria ſtetit, in ijs enim qui in ea ſtrage deſiderati fuere filius eius numerabatur, qui paulò ante Rex fuerat acclamatus. Ergo cum ſcelerati auſus Cuppini, fama Romanam peruenisſet ad aulam, iuſta ira ſuccenſus Pontifex illum in Italiam reuocauit, moleque Adriana incluſum, ſcelus coëgit fateri, turbaſſe ſcilicet Regnum, ſacra, prophanaque æque habuiſſe venalia, Indulgentias vendidiſſe, corrupiſſe iudicia, factioſos fouiſſe, turpiſque lucri gratia omnia demum ſurſum deorſum vertiſſe. Itaque fatentem reum de Epiſcopali ſolio Pontifex iuſtiſſimè deturbauit, cauitque ne in poſterum ſacris ordinibus fungeretur, quibus Symoniaca labe infectus ſolemnem iniuriam intuliſſe videbatur. Cæterùm Cuppinus, ſiuè nè diutius Romæ, hoc eſt, in clariſſima mortalium omnium luce, ſuæ calamitatis deformis teſtis ſpectaretur, ſiuè monaſticæ vitæ ſtudio tactus, ad monaſticam tonſuram apud Benedictinos monaſterij ſancti Pauli, Pontificè benignè annuente, confugit, melior monachus futurus, quàm antea fuiſſet Epiſcopus; meminit facti Pontifex Pius in Commentarijs libro 2. libroque 3. eius legationis dedecora tradit memoriæ ſempiternæ.

42. LVDOVICVS Genuenſis Cuppino ſucceſſit anno 1463. 4. Aprilis, Eccleſiamque Interamnenſem ad 9. annos adminiſtrauit. Romæ deceſsit anno 1472. ſepultuſque in ſacrario apud ſanctum Petrum, ibi humo affixus magnus ſpectatur marmoreus lapis cum eiuſdem effigie, ſubiectoq; epitaphio, quod vix ingredientium pedes hactenus reliquum fecerunt, dum poſſet legi.

Lud, Ianuen. Epiſc. Interamnen. obdormiuit in Domino anno D. M. CD. LXXII. die vij. Februarij, cuius anima requieſcat in pace. Amen.

Chriſtum Deum dilexit, in quo credidit, & ſperauit.

43. FRANCISCVS MARIA adlectus eſt anno 1472. 16. Kal. Ianuarij, Sixto Quarto ſedente. De quo acta conſiſtorialia.

44. THOMAS reperitur Interamnenſis fuiſſe Epiſcopus 1474.

45. BARNABAS à Sixto Quarto creatus eſt anno 1474. 4. Kal. Iunij, ex act. conſiſt.

46. IOANNES de Fonſalida Hiſpanus, intimus Cubicularius, familiariſque Alexandri Sexti, ab eodem electus eſt die 27. menſ. Auguſti 1494. Baſilicæ vaticanæ, mox Liberianæ Vicarius fuit, Romæ deceſſit anno 1498. ſepultuſque eſt apud ſanctum Iacobum nationis Hiſpanicæ templum, ad lateralem portam, perpulchro tegente ſepulchro, quod eius effigiem, ſtatuamque cum gentilitijs ſtemmatibus præſefert, in quibus Crux eſt, quinque ſtellis condecorata, quatuor hinc inde ſcuti Campum conſtepantibus lilijs, hac inſcriptione adiecta.

Io. de Fonſalida Hiſpano Alex. VI. Pont. Max. ex intimis ſecretario, Lupus de Fonſalida Ducis Valentini Campi ductor, ex teſtam. Fratri B. merenti Præſuli Interamnen. ſub Domini ſui ſepulchro poſuit. obijt anno D. M. CCCC. LXXXXVIII. xiij. Martij.

47. FRANCISCVS Cubicularius Alexandri Sexti ab eodem adlectus eſt anno 1498. die 16. menſis Maij, vix annum integrum ſedit, ac deinde vltro Epiſcopali munere obijt, act. conſiſt.

48. VENTVRA Buſalinus Tiphernas antea Epiſcopus, ad Interamnenſem tranſlatus eſt 1499. die 17. menſis Aprilis Cameræ Apoſtolicæ olim clericus fuit. Deceſſit autem 1504.

49. FRANCISCVS Hiloris ex Hiſpania Valentinus ab Alexandro Sexto inter Purpuratos Senatores adlectus eſt, vulgoque appellatus eſt Cardinalis Eluenſis S.R.E. antea Theſaurarius Generalis, ac Patriarcha Conſtantinopolitanus, à Iulio Secundo perpetuus adminiſtrator Interamnenſis Eccleſiæ aſcitus eſt anno 1504. die 4. menſis Decembris. Romæ autem deceſſit 1505. die 22. menſis Iulij, ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum. Fuit Franciſcus ſingularis conſtantiæ animi, qua omnem aduerſam fortunam tolerantiſsimè fregit. Pro Alexandro Sexto ad Ludouicum Regem Gallorum Caroli Octaui ſucceſſorem legatione functus eſt, vt eiuſdem prudentiſsimis conſilijs inter turbata Italica res aliquando tandem coiret.

50. PETRVS Bodonus Maſsilienſis antea Epiſcopus ſub Secundo Iulio ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1506. die 29. menſis Iulij, cu-

ius

ius meminere acta conſiſtorialia. Deceſsitque anno 1509.

51. ALOYSIVS de Apera Panormitanus, antea Cotonenſis Epiſcopus, ad hanc tranſlatus eſt anno 1509. die 7. menſis Septembris, Laterano Concilio interfuit anno 1512. Deceſsit autem 1520. iacet in Cathedrali, vbi corroſum ferè legitur epitaphium.

Aloyſij Apere Panormitani Reuerendi Epiſcopi Interamn. præteritarum Anguſtiarum ſanè vitæ . . .

52. POMPEIVS Cardinalis Columna huius Eccleſiæ adminiſtrator fuit an. 1520. die 14. menſis Martij, ac poſt ſeptem menſes, in ſequentis fauorem illam renunciauit.

53. SEBASTIANVS de Valentibus, S. Laurentij in Damaſo Canonicus, Cardinaliſque Pompeij Columnæ familiaris delectus eſt anno 1520. die 5. menſis Decembris, poſtque triginta tres annos ſuæ adminiſtrationis Romæ deceſsit 1553.

54. Fr. IOANNES Iacobus Barba Neapolitanus Procurator Generalis ordinis Eremitani ſancti Auguſtini, Papæ Sacriſta, antea Aprutinus Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1553. die 3. menſis Iulij. Hic Tridentino Concilio interfuit, vnde ad Eccleſiam ſuam rediens, acuta, continentique febri tentatus, Vtricoli defunctus eſt anno 1565. Interamnamque delatus in Cathedrali ſepultus eſt.

Iacobus iſte pro ſua religione ingenti zelo exarſit, & quamuis Epiſcoparum gereret lubenter ſe, ſe ad eam regendam ingerebat, varijſque vicibus ſupremos illius gradus tentauit, idque cum Paulus Quartus præſentiſſet, vt mala quæ in religioſis familijs ex eo orirentur extingueret, & prælocaret, ſequenti bulla huiuſmodi prætenſiones, nè quis obtento vel dimiſſo Epiſcopatu, vllum dignitatis gradum in jis aſſequi poſſet excluſit, ac fregit.

PAVLVS PAPA QVARTVS,
Ad perpetuam rei memoriam.

IN ſacra Beati Petri ſede, meritis licet imparibus, diuina diſpoſitione collocati, ad ea quę ſub religionis iugo Domino famulantium quieti conſulitur, & ambitionis via præcluditur diligenter intendimus, & in his noſtri paſtoralis officij partes fauorabiliter impartimur, prout in Domino conſpicimus ſalubriter expedire. Cum itaque ſicuti nobis innotuit, nonnulli Epiſcopi, & Archiepiſcopi diuerſorum ordinum profeſſores, dignitates, & officia etiam ſuperioritate nuncupata ſuorum ordinum ambientes, ad hoc, & ad illa aſſumi, eaq; obtinere valerent ab eorũ Eccleſijs, quibus præerant, etiam munere conſecrationis per eos ſuſcepto, per ſedem Apoſtolicam abſolui procurauerint, & ad clauſtra ſuorum ordinum redeuntes, ſed ad dignitates, & officia, ac ſuperioritates huiuſmodi diuerſis modis, & vijs aſſumi, eaque conſequi intagerint, & exinde quamplures diſſenſiones, & contentiones, ac religionis inobedientiæ exortæ fuerint, & in dies exoriantur in animarum ſuarum periculum, & dictorum ordinum opprobrium, ac ſcandalum plurimorum. Nos præmiſsis, prout

A condebito paſtoralis officij tenemur, prouidere, volentes, motu proprio, & de certa noſtra ſcientia volumus, & Apoſtolica authoritate ſtatuimus, & ordinamus, quod nullius cuiuſuis ordinis, ſeu religionis profeſſor Epiſcopus, ſeu Archiepiſcopus poſtquam munus conſecrationis huiuſmodi ſuſceperit, etiam ſi à vinculo Eccleſiæ, cui præfuerat per ſedem eamdem abſolutus, eique quod in ſuo ordine remanere, & ad dignitates, ac officia, & ſuperioritates huiuſmodi aſſumi, eaque obtinere poſſet, per ſedem eamdem, ſeu illius authoritate conceſſum foret ad dignitates, aut officia, ſeu ſuperioritates huiuſmodi cuiuſcumque qualitatis exiſtant, & quouis nomine nuncupentur, eligi, ſeu aſſequi, aut obtinere nullatenus poſsit, & ineligibilis, ac ad ea obtinenda perpetuò inhabilis exi-
B ſtat, ac quęuis indulta, conceſsiones, diſpenſationes, & facultates, ac aliæ gratiæ ei tam è nobis, & ſede Apoſtolica prædicta, etiam per literas Apoſtolicas etiam in forma breuis, vel alias ab eius legatis, ſeu nuntijs, aut Maiori Pœnitentiario noſtro, quam à ſuperioribus dictorum ordinum, ac quibuſuis alijs etiam ad id poteſtatem, & authoritatem habentibus ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſcumque etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis irritantibuſque, & alijs decretis, etiam motu, & ſcientia ſimilibus, & deſuper hactenus conceſſa, & in poſterum concedenda nulla, & inualida, nulliuſque roboris, vel momenti ſint, & eſſe cenſeantur: & ſi quis eum de cætero ad dignitates, ſeu officia, aut ſuperioritates huiuſmodi ſcien-
C ter elegerit, iure eligendi perpetuò careat, ac voce actiua & paſsiua eo ipſo priuatus exiſtat; reuocantes, caſſantes, & annullantes omnia, & ſingula indulta, conceſsiones, diſpenſationes, & facultates, & gratias huiuſmodi, quorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus haberi volumus pro expreſsis, ac decernentes irritum, & inane, quicquid ſuper his à quoquam quamuis occaſione ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſsis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon dictorum ordinum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis, & literis Apoſtolicis Epiſcopis, & Archie-
D piſcopis prædictis, ac quibuſuis alias conceſsis, cęteriſque contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, & dicta authoritate decernimus, quod præſentium literarum tranſumptis manu Notarij publici ſubſcriptis, et ſigillo alicuius curiæ Eccleſiaſticæ, ſeu perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ firmatis, eadem prorſus fides, in iudicio, et extra adhibeatur, quæ eiſdem adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ, apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die xix. Iulij, Pontificatus noſtri anno quinto.

Franciſcus Aragonia.

Die xxij. Iulij 1559. retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ in forma breuis affixæ, & publicatæ fuerunt in valuis Apoſtolorum de Vrbe, Cancellariæ Apoſtolicæ, ac acie Campi Floræ dimiſsis copijs affixis per me Medardum S.D.N. Papæ Curſorem.

Ni-

Nicolaus de Matthæis Magiſter Curſ.

55. Fr. THOMAS Scorus de Regheeciauo diœceſis Viglebanenſis ex commiſſario S. Offici, ordinis ſancti Dominici, 6. die Maij anno 1565. creatus eſt, morte præuentus breuiſsimus Pontifex fuit. Obijt anno 1566. 22. Maij, iacet in Cathedrali cum hoc epitaphio.

D. O. M.

F. Thomæ Scoto Viglenan. Theologo, ordinis S. Dominici S. Inquiſitionis præfecto Epiſcopo Interamnenſi. Ioan. Scotus nepos, morte præuẽt. Guglielmi Scholæ Montis Regal. hæredis, amicique fidi opera P. C. Vixit ann. lxv. Obijt ann. 1566. x. Kalend. Iunij.

56. ALOYSIUS Caluus Brixianus ex Archiepiſcopo Iadrenti hunc translatus anno 1567. Fato functus eſt 1570.

57. Fr. BARTHOLOMÆVS Ferrus de Lugo ordinis Prædicatorum ex Epiſcopo Literenſi ad Eccleſiam hanc translatus eſt à Pio V. Pont. Max. die 10. menſis Maij 1570. è viuis autem exemptus eſt 1581.

58. HIERONYMVS Petronius Romanus à Gregorio XIII. creatus eſt die 16. menſis Ianuarij 1581. Deceſsit autem 1591. ex hac nobili familia viuit Iachintus Petronius illuſtris famæ Theologus Dominicani ordinis alumnus Malpbitanus, Epiſcopus.

59. IOANNES Antonius Honoratus Cremonenſis S. Theologiæ Doctor, familiaris, intimuſque Cubicularius Papæ Gregorij XIV. primum S. Petri Canonicus effectus eſt, poſtea Epiſcopus Interamnenſis, anno 1591. die 23. Aprilis. Defunctus vita eſt 1606.

60. LVDOVICVS Ripa Cremonenſis, ex Commiſſario Cameræ Apoſtolicæ, & Aſculi Præfecto adlectus eſt 1606. die 24. Aprilis. Deceſsit autem 1613. ſepultus in Cathedrali, vbi hæc inciſa inſcriptio in marmore legitur.

D. O. M.

Ludouico Ripæ patritio Cremonenſi Antiſtiti Interamnenſi, qui cum primarium locum apud Petrum Donatum Cæſium, & Paulum Sfondratum Gregorij Decimiquarti fratris filium Cardinales ampliſsimos tenuiſſet, & grauibus in rebus, atque temporibus egregiam vtrique operam nauaſſet, & Apoſtolicæ Cameræ primo Commiſſarius, deinde Proauditor vniuerſali plauſu fuiſſet, diuque cauſas in vtraque Signatura retuliſſet, & Auſculanam Præfecturam laudatiſsimè adminiſtraſſet, tandem cum licuiſſet præſenio quieſcere Epiſcopale ſibi impoſitum onus tanto animi robore, tantoque amore complexus eſt, vt, & vegetior quotidie videretur, & toto ſeptennio, quo in Epiſcopatu vixit, nè vnum quidem diem cura, labore, ac liberalitate in pauperes, & Eccleſiam ipſam feriatum abire juſtinuerit. Obijt vi. id. Septembris M.DC.XIII. nonagenarius.

61. CLEMENS Gera Nouarienſis Prothonotarius Apoſtolicus ad hanc Eccleſiam promotus
A fuit anno 1613. die 12. Nouemb. Paulo V. ſedente Anno verò 1625. ad Laudenſem Eccleſiam translatus eſt in Inſubria.

62. COSMVS Mannuccius Ciuis, ac Canonicus Florentinus ab Vrbano Octauo aſſumptus eſt ad Interamnenſem Epiſcopatum anno 1625. die 9. menſis Iunij, vir candidus magis moribus, ob quos Romanæ Aulæ charus erat, quam diuina, humanaq. eruditione clarus. Fato functus eſt Interamnç die 21. menſis Aug. an. 1633. Poſt obitum Mannuccij Vrbanus Octauus hanc Eccleſiam in adminiſtrationem conceſsit Franciſco Vitellio Archiepiſcopo Teſalonicenſi, ad Rempob. Vener. Apoſtolico Nuncio, qui nunc eodem munere fungitur, factus Archiepiſcopus Vrbinas.

63. HIPPOLYTVS Andreaſſus nobilis Man-
B tuanus Monachus, & Abbas S. Benedicti Congregationis Caſinenſis electus Epiſcopus Interamnenſis die 12. Aprilis 1639. viuit adhuc.

LAVRETANI EPISCOPI.

C

INter Italiæ recentes Ciuitates, quibus Pontificalis corrigit dignitas, Lauretum eſt domicilium hoc tempore ſanctæ Domus, in qua Deipara nata eſt, atque educata, & in qua demum Ieſus Chriſtus æterni Patris filius, dum aduentu ſuo pijſſimo mundum illuſtraret, humanam carnem aſſumpſit. Locus ſanè Italiæ decus, orbis miraculum, nationum celebritas, gentium gaudium, aſylum, expiatio peccatorum, peregrinantium requies, piorum deſiderium iteratum, & amor. Situatum eſt inter Recanatenſe oppidum, mareq. Hadriaticum non procul à Muſtonis fluuio, ſuper elatum collem, quo nonnulli contendunt, antiquum Etru-
D ſcorum oppidum Cupram, templo Iouis olim inſigne fuiſſe fabricatum. Hic igitur inquam ſancta Lauretana domus exurgit, miniſterio Angelorum, primum ad Sclauones Illyricos olim delata, inter Ciuitatem fluminis, Caſtellumque Terſatum, ſub Nicolai Quarti Pontificatus cum Maumethana potentia Paleſtinam omnem violentiſſimè inuaſiſſet an. 1290. die 9. menſis Maij, ſed diuino conſilio breui inde diuulſa in Italiam translata eſt in Picenatibus à Recanatenſibus non procul, quieuitque in denſiſſima ſylua, mille paſſibus tantum à mari diſtanti; quæ cum Lauretæ Recanatenſis ditiſſimæ fœminæ iuriſdictio eſſet, è Dominæ nomine, Lauretum poſtea mortales dixere. Cæterùm cum ingens miraculum, omnium propemodum gentium aciuiſſet peregrinationes, illucque ex largitate

A gitate piorum diuitiæ, opeſque inuidioſæ congererentur, Latrones inſidiando, deprædandoque nacti commodiſſimas latebras, fidelium pietatem ſceleſtiſsi incurſionibus iugulabant. Quamobrem Deipara Virgo, ibi per 8. menſes morata eorundem pertæſa ſcelerum, ad collem duorum fratrum Recanatenſium, mille paſſibus à ſylua diſtantem opportunè confugit, ſed auaritia, quæ Latrones ad prædam compulerat, eadem, concordes antea, armauit in prælia fratres, dum quiſque munera, quæ ingererentur ad ſe pertinere decertat. Verum cum idem ſordidum ſcelus integerrima virgo ſuiſſet abominata, poſt quatuor omnino menſes, ex quo collem inſederat, in publicam, militaremque viam euaſit, à loco, quem paulò ante deſeruerat, ad longiori diſceſſu, quam, quantum arcus contentè ſagittam impelleret, vtique ibi manſura B quandiu illam indignabundam mortalium inde ſcelera non arcebunt. Trecenti igitur quadraginta duo anni omninò iam ſunt, ea qua ibidem totius Orbis celebritate ſtabili ſede moratur. Porrò ſanctam Domum pulcherrimum, marmoreumque ſacellum concludit, quod exquiſitę ſculpturæ ſigna decorant, ſupra quod viſendum, ſuperbumque templum exurgit, quod Pontificum munificentia ex quadrato marmoreo lapide conſtruendum curauit. Adeo verò ſancta Domus ingredientibus religioni eſt, vt pleno lætitiæ, admirationiſque repente corripiantur horrore, qui illuc pedem intulerint, cogitantes non modo ibi Diuinum verbum, noſtram induiſſe mortalitatem, ſed etiam puerulum parua illa, tenuique luſiſſe in aula. C Miracula autem, quæ illic crebra fulſere, fidem fecere hactenus, diuinioris conſilij locum fuiſſe domicilium. Conſtat Lauretanam domum tot Principum opibus auctam, tot Pontificum priuilegijs inſignitam, dubium, ancepſque relinquere, an donis, diuinioribus ſit illuſtrior, an fortunarum acceſsionibus locupletior. Qui primus Pontificum indulgentiarum prærogatiuis illam ditauit Benedictus XII. Tholoſanus fuit; Martinus V. adauxit, Nicolaus verò Quintus, ac Calliſtus Tertius additis munimentis, contra Barbarorum imperum illam armarunt; Paulus Secundus Venetus templum, quod hoc tempore ſpectatur, ornatus gratia ſubſtruxit; Sixtus Quartus eidem domui Hieronymum Roboreum nepotem ſuum adhibuit Protectorem. Iulius deinde ſecundus ſupra cæteros in eandem domum contulit opes, occepitque Lauretanum Palatium ædificare, Leoque Deci- D mus ſua illa munificentia principem Cappellam, vt vocant, exquiſitis marmoribus incruſtauit, ſculptiſque ſignis nobilitauit, adauctis ibidem Eccleſiaſticis adminiſtris, qui diuinum penſum vrgerent, eandemq; Eccl. Collegiatam declarauit; Clemens deinde VII. Paulusq; III. Farneſius certatim illam ornarunt. At Iulius III. preter ea, quę ornatus, vtilitatiſq; gratia ibi conſtruxit, Pœnitentiariã etiam, ad expiationem animorũ inſtituit, duodecimè Societ. Ieſu adhibitis Patribus, qui diuerſarum linguarum gentium confeſsionibus audiendis pares eſſent. Paulus deinde Quartus eiuſdem domus protulit fines, ac Pius Quartus ampliori ſacerdotum numero illic decreuit diuinum opus vrgendum, atq; à Recanatenſi iuriſdictione liberam fecit; Pius V. exſiccatis ſtagnantibus aquis, apertiſque vijs, & aerem reddidit ſalubriorem, & vt incolis, acceſſuque peregrinorum frequentior eſſet, effecit; Gregorius Decimuſtertius à Laurero, Romam verſus apenninos montes aperuit, vt itinerum ambages compendio compenſaret, ibique Illyricorum Sclauonum fundauit Collegium. Cæterum Sixtus V. natione Picenus munificentiam omnium ſuperauit. Hic etenim anno primo ſui Pontificatus Lauretum muris ineluctabilibus cinxit, additis munimentis vnde diplodi poſſent tormenta, oppidumque Ciuitatem effecit 1586. cui ſacrorum Antiſtes diceret ius diuinum, propriamque diœceſim haberet, cui moderaretur. Præclarum factum produnt, eius Eccleſiæ faciei hæ ad æternam memoriam inciſæ inſcriptiones.

Sixtus Quintus Pontifex Maximus Picenus Eccleſiam hanc ex Collegiata Cathedralem conſtituit MDLXXXVI. Pontif. primo.

Cui hæc altera ſubiecta eſt.

Sixtus V. Pontifex Maximus Picenus, Lauretum oppidum Epiſcopali dignitate ornatum Ciuitatis iure donauit.

M. D. LXXXVI. Pont. I.

Nouæ autem Ciuitati Epiſcopum attribuit eodem anno octingentorum ſcutatorum cenſu ditatum, vt dignitatem poſſet tueri, ſed cum deinde Gregorius Decimuſquartus Lauretanæ diœceſis arbitraretur terminos anguſtiores, quam iuſtum Pontificatum viderentur decere, eidem Recanatenſem adiecit Eccleſiam, olim à Sixto Quinto ſuppreſſam, ac Maceratæ, Tolentinatæque coniunctam anno 1591. die 18. menſis Decembris, itaut qui Lauretanus eſt, etiam Recanatenſis cenſeatur Epiſcopus. Tribus dignitatum gradibus Lauretana Eccleſia condecoratur, Archidiaconatu, Præsbyteratu, Primiceriatu, quibus additur Theſaurarius, ac decem, & ſeptem Canonici, cum Minorum gentium beneficiatis, pluribus Sacerdotibus, qui illic diuinas laudes perſoluunt. Muſicorum chorus à cætero Clero diſiungitur, cui Magiſter muſices moderatur. Duo ibi ſacraria ſunt; alterum ſanctæ Domus vſui, alteram ad Epiſcopalem cultum ſeruandum, miniſtrandumque comparatum, adeo diuite Eccleſiaſtica ſupellectili inſtructa, vt difficile propemodũ ſit in cætero Chriſtiano Orbe, fortunatiora promptuaria reperire. Nec præter Pœnitentiarios, quos ſupra memoraui, deeſt ex Canonicis vnus, qui pro Theologo apud loci Epiſcopum ſe gerat. Verùm ad Cardinalem, qui ſanctæ domus pro tempore Protectoris munere fungitur, ſpectat totam illam machinam, theſauroſque illuc illatos curare; expenſum, acceptumque reuocare ad calculos, quod ipſum hoc tempore adeo exactè, pièque per Procuratorem exequitur Cardinalis Antonius Barberinus Vrbani Octaui ex fratre nepos, vt nihil videatur poſſe fieri abſolutius. Qui plura de Lauretana Domo deſiderat, conſulat Horatium Turſellinum eruditum hominem, qui eiuſdem hiſtoriam poſt alios vberrimè conſcripſit. Nobis ſat hæc pauca indicaſſe, ne videremur ex abrupto Præſulum ſeriem, qui per quinquaginta annos, illic ſederunt,

derunt, proferre. Quorũm facta, geſtaque ante-
quam enarremus, operæ prætium nobis viſum eſt
fundati Lauretani Pontificatus, hic Sixti Quinti
bullam exſcribere.

SIXTVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

PRo excellenti præeminentia ſedis Apoſtolicæ,
in qua poſt Petrum Apoſtolorum Principem,
quamuis imparibus meritis, pari tamen authorita-
te conſtituti ſumus, in exiguæ militantis Eccleſiæ
agro, nouas Epiſcopales ſedes, Eccleſiaſque plan-
tare dignum arbitramur, vt per huiuſmodi nouam
plantationem popularis augeatur deuotio, diui-
nus cultus efflorear, & animarum ſalus ſubſequa-
tur, nec non propagatione nouæ ſedis, honora-
tique Præſulis aſſiſtentia, & regimine, cum Apo-
ſtolicæ poreſtatis plenitudine, & orthodoxæ fidei
profectu, & exaltatione, populi ipſi propoſitum
eis æternæ fęlicitatis præmium facilius valeant adi-
piſci. Conſiderantes itaque Oppidum Lauretanum
in Prouincia Piceni ſitum nullius Diœceſis, ſedi
Apoſtolicæ immediatè ſubiectum, in toto orbe
celeberrimum, & in eo vnam inſignem Collegia-
tam Eccleſiam ſub inuocatione beatæ Mariæ Vir-
ginis fundatam exiſtere, in cuius medio ineſt illud
ſacrum cubiculum diuinis miſterijs conſecratum,
in quo Virgo Maria nata fuit, & ibidem ipſa ab
Angelo ſalutata, Saluatorem mundi de Spiritu
Sancto concepit, miniſterio Angelorum illud
tranſlatum, & ad dictam Eccleſiam ob miracula,
quæ in dies omnipotens Dominus interceſſione,
& meritis eiuſdem beatæ Marię Virginis in eodem
cubiculo operari dignatur, Chriſti fideles ex om-
nibus mundi regionibus deuotionis, & peregrina-
tionis cauſa confluere. Er propterea cupientes,
Oppidum, & Eccleſiam huiuſmodi dignioribus
titulis, & nominibus decorare, habita ſuper hoc
cum fratribus noſtris deliberatione matura, de
eorum conſilio, & aſſenſu, ac de Apoſtolicæ po-
teſtatis plenitudine ad eiuſdem omnipotentis Dei
laudem, & gloriam, & ipſius beatæ Mariæ Virgi-
nis honorem, nec non Chriſti fidelium deuotionis
augumentum, Oppidum in Ciuitatem Laureta-
nam nuncupandam, Eccleſiam verò in Cathedra-
lem, ſub eadem inuocatione pro vno Epiſcopo
Lauretano nuncupando, qui Iuriſdictionem Epiſ-
copalem habeat, & exerceat in ſpiritualibus cum
menſa Epiſcopali, arca, ſigillo, alijſque inſigni-
bus, & honoribus, & priuilegijs, quibus alij Epiſ-
copi de iure vel conſuetudine, aut aliàs quomo-
dolibet in eiſdem ſpiritualibus vtuntur, potiuntur,
& gaudent, ac vti, potiri, & gaudere quomodo-
libet poſſunt, Apoſtolica authoritate tenore præ-
ſentium, perpetuò erigimus, & inſtituimus, il-
laſque ſic erectas, nec non Epiſcopum Lauretanum
pro tempore exiſtentem, ac ipſius Eccleſiæ capi-
tulum dictæ ſedi immediatè perpetuò etiam ſubij-
cimus, & ſub protectione beatorum Petri, & Pau-
li Apoſtolorum ſuſcipimus, nec non cum nuper-
rimè vnionem olim de Eccleſia Racanatenſi, &
Eccleſia Maceratenſi eadem authoritate perpetuò
factam, de conſilio, & poteſtatis plenitudine ſi-

A milibus diſſoluerimus, & venerabilem fratrem no-
ſtrum Galeatium Epiſcopum Maceratenſem à vin-
culo, quo dictæ Eccleſiæ Recanatenſi, cui tunc
ratione vnionis huiuſmodi præerat, tenebatur, ab-
ſoluerimus, ac in dicta Eccleſia Racanatenſi, no-
men, & titulum Cathedralis, nec non ſedem, di-
gnitatem, & menſam Epiſcopalem ſuppreſſerimus,
ipſamque Eccleſiam Recanatenſem in Collegia-
tam reduxerimus, Ciuitatem tamen Recanaten-
ſem, titulum & denominationem Ciuitatis pro-
pterea non amiſiſſe, itaut illius inhabitatores Ci-
ues denominari, & priuilegijs Ciuium vti poſſent;
decernendo Caſtrum Ficardi ab Anconitana, &
ſanctæ Mariæ in Caſciano ab Auximana, & mon-
tis Luponi Oppida, à Firmana Diœceſibus, quibus
in ſpiritualibus ſubiecta ſunt, authoritate, & te-
B nore pręmiſsis ſimiliter perpetuò diſmembramus,
diuidimus, & ſeparamus, illaque ſic diſmembra-
ta, & ſeparata, ac eorum incolas, & habitatores,
ab omni iuriſdictione, & poteſtate, & ſubiectione
Anconitani, & Auximani, ac Firmani Epiſcopo-
rum pro tempore exiſtentium, nec non ſolutione
decimarum eiſdem Epiſcopis per eos debitarum,
ex tunc de cætero facienda itidem perpetuò exi-
mimus, & liberamus: nec non ipſa, ac Ciuitatem
Recanatenſem prædictam illiuſque, & Caſtri Fi-
cardi, ac Oppidorum prædictorum territoria, pro
Diœceſi dicti Epiſcopi Lauretani, illos verò, nec
non Ciuitatis Lauretanę eccleſiaſticas perſonas pro
Clero, & habitatores pro populo, authoritate, &
tenore præmiſsis ſimiliter perpetuò concedimus,
& aſsignamus; ac pro Epiſcopi Lauretani pro tem-
C pore exiſtentis dote, quam ſummam duorum
millium ſcutorum dictæ Prouinciæ conſtituere
debere declaramus, omnia, & ſingula fructus,
redditus, & prouentus, iura, obuentiones, &
emolumenta, in quibus vis rebus, & actionibus,
& vbique locorum conſiſtentia, & prouenientia,
in quibuſuis rebus, & actionibus, & vbique loco-
rum conſiſtentia, & prouenientia, & ad quamuis
ſummam aſcendentia dictę mensę Epiſcopalis Ra-
canatenſis ſic ſuppreſſæ, & extinctæ, & quæ ad
illam quomodolibet ſpectant, & pertinent, ac an-
tè illius ſuppreſsionem, & extinctionem huiuſmo-
di quouis iure ſpectabant, & pertinebant, ſpecta-
reque, & pertinere poterant, nec non Caſtri Fi-
cardi, & Oppidorum territoriorum huiuſmodi de-
D cimas Anconitano, Auximano, & Firmano Epiſ-
copis ſolui ſolitas, reſiduum verò dictorum duo-
rum millium ſcutorum pro dote dictæ Eccleſiæ
Lauretanæ conſtitutorum huiuſmodi, ex tot præ-
dijs, & poſſeſsionibus dictæ domus Lauretanæ per
dilectum filium noſtrum Philippum ſancti Angeli
in foro Piſcium Diaconum Cardinalem Vaſtauil-
lanum nuncupatum dictæ domus protectorem
eius arbitrio, declarandis, & aſsignandis, etiam
perpetuò concedimus, & aſsignamus. Nec non
in dicta Eccleſia Lauretana, in qua vnus Archi-
presbyteratus, qui ante erectionem huiuſmodi
inibi principalis exiſtebat, pro vno Archipresby-
tero, ac vna præpoſitura pro vno Præpoſito, ac
vnus decanatus dignitates pro vno decano, nec
non duodecim Canonicatus, & totidem præben-
dæ pro duodecim Canonicis, ac etiam duode-

cim beneficiatis, & totidem clericatus nuncupata perpetua ſimplicia beneficia pro totidem perſonis eidem eccleſiæ Lauretanæ deſeruientibus, erecta, & fundata exiſtunt, vnum Archidiaconatum, qui inibi dignitas maior poſt Pontificalem eccleſiam pro vno Archidiacono, qui in choro, & capitulo ipſius eccleſiæ Lauretanæ, ac proceſsionibus, alijſq; actibus capitularibus primum locum, ac primam vocem, ante obtinentes alias dignitates prædictas habeat, authoritate, & tenore præſentium etiam perpetuò erigimus, & inſtituimus, Ac Præpoſituram in Primiceriatum pro vno Primicerio, Decanatus verò dignitatum huiuſmodi denominationes in theſaurariam pro vno Theſaurario commutamus, nec non Archipresbyteratum ſecundam pro Archipresbytero qui ſecundam, & Primiceriatum tertiam pro vno Primicerio, qui tertiam, ac theſaurariam quartam inibi dignitates pro vno theſaurario, qui quartum locum in choro, capitulo proceſsionibus, & actibus prædictis, aut canonicos prædictos habeant, nec non Canonicatus, & præbendas, cæteraque beneficia prædicta, aliàs iuxta collationes, & prouiſiones de illis eorum poſſeſſoribus factas, pro capitulo eiuſdem eccleſiæ Lauretanæ remanere declaramus. Ac inſuper motu proprio non ad alicuius deſuper nobis oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera liberalitate familiæ noſtrę de Perettis de monte Alto iuſpatronatus, & præſentandi perſonam idoneam ad Archipresbyteratum prædictum, quoties illum, per obitum, aut reſignationem, vel aliàs quouis modo, etiam apud ſedem prædictam vacare contigerit, Epiſcopo Lauretano pro tempore exiſtenti, per eum ad præſentationem huiuſmodi inſtituendam authoritate, & tenore prædictis pariter perpetuo reſeruamus, concedimus, & aſſignamus. Non obſtantibus noſtra de non tollendo iure quęſito, ac quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non Lauretanæ, Recanatenſis, Auximanæ, Anconitanæ, & Firmanæ Eccleſiarum prædictarum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alias roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis illis, earumque Præſulibus, Capitulis, & perſonis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & alijs decretis, etiam motu ſimili, & conſiſtorialiter, ac aliàs in contrarium quomodolibet conceſſis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus, etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret tenores huiuſmodi, ac ſi ad verbum inſerentur præſentibus pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè, cæteriſque quibuſcumque motu ſimili derogamus. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto 16. Kal. Aprilis Pont. noſtri anno primo.

1. FRANCISCVS Cantutius Peruſinus, illuſtris iuris conſultus, poſtquàm multos Peruſiæ ad legem, iuraque publicè profitendo inſtituiſſet, à Gregorio Decimo tertio Romam vocatus, ſacræ Romanæ Rotæ Auditor effectus eſt, in quo munere cum ſumma prudentiæ, iuſtitiæque laude fuiſſet verſatus per annos tredecim, meruit primus eſſe, quem Sixtus Quintus Lauretanæ Domui ſanctiſſimæ Epiſcopum daret, anno 1586. 24. Martij; cuius Eccleſiæ ſolemni ritu inijt poſſeſſionem, totamque Diœceſim adeo ſalubrioribus inſtituit legibus, vt inde ſucceſſores poſſent auſpicari, huiuſmodi à Cantutio fundamentum fuiſſe collocatum, cui nulla vis, nulla ætas vitium videretur poſſe adferre. Cæterùm cum præter Lauretanæ Eccleſiæ domeſticas curas, Sixto Quinto mandante, Cantutio etiam acceſſiſſet legatio, vt Picenatium grauiſſimas, implicitaſque lites componeret, ſedaretque ebullientes diſcordias, in eoque maxima tum animi, tum corporis contentione laboraſſet, fractus laboribus, lentaque ſed pertinaci febri correptus, poſt octo ſuæ dignitatis menſem, Deiparæ Lauretanæ Virginis Præſul deceſsit an. 1586. inconſolabile mœrentibus populis ſui deſiderium relinquens, rariſsimi exempli ſanè Epiſcopus, qui tam breui mora, qua præfuit tanta aggreſſus ſit, quanta via alius poſt multos annos poſſet excogitare. Denique ita tentatis operibus, ſi non perfectis, clarus exceſsit, vt animi magnitudine, vitæque ſanctimonia fidem faceret, haud Sixtum Quintum Pontificem Maximum aberraſſe, cum Franciſcum Cantutium, iuſsiſſet in Lauretana ſede principem locum tenere.

2. RVTILIVS Benzonius nobilis Romanus; ſed virtute nobilior, clariſque eruditione dignus repertus eſt, qui Franciſco Cantutio ſucceſſor exiſteret, Sixto Quinto ſedente, anno 1586. die 17. menſis Decembris. Hic quanto probitatis exemplo Lauretano gregi præfuerit, illorum, qui Benzonij meminerunt, teſtantur lacrymæ adhuc, quæ etiam iampridem defuncti haud ſatis videntur poſſe lenire dolorem. Clerum ſanctiſsimis legibus inſtitutum habuit. A fundamentis propemodum Palatium Epiſcopale erexit, itaut non modo reſtaurator, ſed fundator merito dici poſſe videatur. Dum Benzonius Lauretanam Eccleſiam ſanctiſsimè adminiſtraret, Gregorius Decimus quartus adiecta iuriſdictione Recanatenſi, eiuſdem Eccleſiæ protulit fines, itaut iam Lauretanus Epiſcopus, etiam Recanatenſibus, vt Præſul diuinas perſcribat leges, Libertatis Eccleſiaſticæ Bēzonius amantiſsimus fuit, itaut *de eccleſiaſtica immunitate* etiam librum ediderit. Scripſit etiam doctè, & piè *de anno iubilei deque beata Virgine*, aliaque ingnii munimenta reliquit, quæ Benzoniam eruditionem ſaperent. Viginti ſeptem ipſos annos Lauretanam rexit Eccleſiam, aliquot ſalubriter Diœceſaneis celebratis Synodis, deinde è viuis exemptus eſt 1613. poſtrema die ſe conuoluentis Ianuarii, ſepultuſque eſt apud ſanctam Domum, eiuſdemq. anniuerſarius dies in Cathedrali Recanatenſi ſolemniter celebratur, vbi eius recurrentis diei inſculpta marmori huiuſmodi extat memoria.

An-

Anniuerſarijs precibus, & miſſarum celebrationibus renouandam obitus memoriam Reuerendiſſ. Epiſcopi Rutilij Benzonij. Decreuit Capitulum, ſcutis CC. ex illius teſtamento auctum. Obijt vltima Ianuarij.

M. DC. XIII.

3. Fr. AVGVSTINVS Galaminus Cardinalis de Aracæli, olim ordinis ſancti Dominici Generalis Magiſter, à Paulo Quinto vocatus ad purpuram eſt anno 1611. atque ab eodem Pontifice prima die Februarij, anno 1614. tertius Lauretanus Epiſcopus electus, inque purpuratis primus, qui illam Eccleſiam ſit moderatus. Non attinet modo dicere quanto pietatis affectu vtramque Eccleſiam Lauretanam ſcilicet, & Recanatenſem gubernauerit, ſat ſit dixiſſe, Galaminum in ijs Præſulibus hoc tempore numerari, qui priſcos illos mores, rediuiuo, ſanctiſſimoque exemplo renouare videntur. Seminarium adauxit, eidem propria domo attributa, inceptumque à Benzonio Epiſcopale palatium abſoluit. Denique à Paulo Quinto ad Auximanam Eccleſiam tranſlatus eſt, die 29. menſis Aprilis, anno 1620.

4. IVLIVS Cardinalis Roma Mediolanenſis, ex adminiſtratore Peruſiæ, ac vtriuſque ſignaturæ referendario, à Paulo Quinto Cardinalis creatus eſt anno 1621. electuſque Quartus Epiſcopus Lauretanus, atque à Gregorio Decimoquinto confirmatus, Lauretanam pariter, & Recanatenſem Eccleſiam cum pietatis haud vulgari laude adminiſtrauit, donec ab Vrbano Octauo ad Tyburtinam Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1634. die 21. menſis Auguſti.

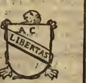
5. AMICVS Panicbius nobilis Maceratenſis, Sarſinæ antea Epiſcopus, tranſlatus eſt ad Eccleſiam Lauretanam, atque Recanatenſem 1634. adhuc ſuperſtes eſt, illamque Eccleſiam adminiſtrat cum laude.

LVCENSES

EPISCOPI.

Qui pallio vtuntur.

LVCA Etruriæ Ciuitas vel titulo retentæ, defenſæque ſtrenuè libertatis, in primis nobilis, tametſi anguſtior, ſed muniſſima; frequenti populo, ac nobilibus incolis grauis propè Lunenſes montes ſita eſt. Latens ipſius præ antiquitate exordium plures compulit, vt vel ad laudem ingenij, vel ad diuinandum fabulas ſcriberent. Annius Viterbienſis in ſuo florido, ſed mendaci Catone, vult illam à ſuo fundatore Lucbio Luchumone, Tuſcorum Rege, Lucæ nomen fuiſſe ſortitam, quæ prius ab eodem Lucemonia appellabatur. Narrant alij ex aureis clypeis, qui ex eius Ciuitatis turribus dependebant, lateque lucem ſpargebant, vel Lucis, vel Lucæ ſplendidum inueniſſe nomen. Nec defuerunt, qui à Lucus, latina voce, Lucæ Ciuitatis nomen deducant, quod Lucenſes Populi in lucis, templiſque ædificandis apprimè dediti eſſent. A Lucco denique alij, prope mare Caſtello, vnde primi Lucæ prodierunt authores, Lucam voluiſſe fuiſſe denominatam. Fatius autem Vbertius, cum illam, vel Lucem, vel Lucam; quod prima Etruſcarum Ciuitatum Euangelij lucem aſpexerit, appellatam fuiſſe contendit, oſtendit planè parum ſe legiſſe antiquos Authores ante conditam chriſtianam ſalutem, qui de hac Ciuitate ſub nomine Lucæ meminere frequentius. Arbitror igitur de huiuſmodi appellatione, præ antiquitate nil certius ſtatui poſſe, quod vel à fabellis abſit, vel à voluntaria diuinatione. Illud conſtat, Lucam antiquiſſimam Etruriæ Ciuitatem eſſe, tametſi illam Frontinus ad Ligures ſpectare arbitretur: cum ſub Domitio Tito Caluino eiuſdem narrat obſidium. A Romanis Colonia facta fuit an. à conſtituta Vrbe 577. ante à condita n verò Chriſtianam ſalutem 188. cõſulibus autem C. Claudio Pulchro, Titoque Sempronio Gracco, è Luca Romani victores plura virorum robora eduxerunt, vt facti meminit Strabo in hæc verba: *Vrbs eſt ad montes Lunæ incumbens, vbi plerumque vicatim habitant, regia virorum probitate floret; magnumque robur militare, magnam Equitum multitudinem ſuppeditat, vnde Romani bellicas manus accipere ſolebant.* Fuit etiam Municipium ſui iuris poſt Marſicum bellum, vt prodit Feſtus. Illius meminit Ptolomæus, eandemque locat inter Mediterraneas, huic adde Plinium, Ciceronem, Agathiamque in lib. de bellis Gothorum. Scribit Blondus à Narſete Iuſtiniani impigro Duce per ſex menſes fuiſſe obſeſſam, demumque debellatam, tametſi Gothi per idem tempus illam ſibi defendendam putarint. Paruit diu Romanis, Græciſque Imperatoribus, mox & Italicis Regibus, Quorum Deſiderius Rex, eandem ineluctabilibus propemodum muris cinxit: inde Marchionis Thuſciæ Bonifacij, qui Beatricem Henrici Imperatoris filiam habebat in matrimonio, quæ magnam illam Comitiſſam Mathildem progenuit, ditionis euaſit, poſtea diuerſorum Dominorum ſenſit tyrannidem; vſque ad tempora Honorij Quarti Pontificis. Deinde Lucenſes Ciues à Rodulpho Imperatore duodecim millium florenorum prætio iura libertatis emerunt, quam eiſdem deinde Vguccio Faſolanus ademit, quo cum Nerio filio exacto, Caſtrutius Ciuis Lucenſis Patriæ euaſit tyrannus, totius quondam Etruriæ terror. Cuius filios cum Ludouicus Bauarus exegiſſet; Germanorum præſidium, quod eam Ciuitatẽ tenebat Gherardo Spinulæ Genuenſi diuendidit; Petro deinde Robeo commendatam Ioannes Bohemorum Rex vna cum eodem Rubeo Maſtino Scaligero Veronæ Domino attribuerunt; Hic verò accepto prætio tradidit Florentinis, cuius cum per nouem menſes potiti fuiſſent, coacti & ipſi ſunt eo dominatu abire, perfunctiq; alijs periculis Lucenſes Carolo Quarto viginti

quinquaginta millium florenorum aureorum oblato prætio iterum redemerunt libertatem, quam vt multum cònati eſſent turati, haud tamen deinceps vnius Ciuis Lucenſis Pauli Guiniſij triginta annorum tyrannidem potuerunt auertere, qui & ipſe injuria occupatæ Patriæ diutino Mediolanenſi carcere cum filijs fœdiſſimas pœnas dedit; ex eo malorum diuturnitate, acerbitateque edocti Lucenſes, nil ad tutandam libertatem efficacius eſſe ſtatuerunt, quàm ſi omnes ſub potentiori auſpice Cæſare, vni publicæ rei intentiori cura ſtuderent, quod ipſum ita ad hæc noſtra tempora cumulatè præſtiterunt, vt nil firmius libertate Lucenſi videatur poſſe excogitari. Igitur territorio gaudent færo, grauique populis, Caſtelliſque frequenti, tametſi longius haud proferat fines. Ciuitas ipſa, tum munitionibus, tum induſtria Ciuium, pulchriſque ædificijs viſenda eſt, quam tamen illuſtrius commendant viri, in omni profeſſione artium nobiliorum conſpicui, vitæque ſanctimonia florentes, in quibus Lucius Tertius Pontifex Maximus, innumerique Cardinales, atque Eccleſiarum Antiſtites longè clariſſimi numerantur, qui omnes præcipua ſanctimoniæ laude teſtari videntur, inter Etruſcas Ciuitates Lucam primam fuiſſe, quæ prædicante Paulino Antiocheno Principis Apoſtolorum nobili alumno, lucem hauſerit Euangelij. Hic igitur ab eodem Apoſtolo illuc legatus, gentem ad pietatem alioquin procliuem, breui ad cultum Chriſti vbere cum fructu traduxit, primumque Templum in honorem beatiſſimæ Triadis fundauit, vnde poſtea, extitit Lucenſis Cathedralis, ac nobiliſſimi Epiſcopatus exordium. Quam ille deinde ſedem effuſo ſanguine, conſecrauit, ſtabiliuitque relictis ad ſui exemplar formatis, animatiſque SS. Antonino, Valerio, Seuero, ac Theobaldo alumnis, qui pari pietatis ardore idolatriæ reliquias excinderent, & qui perſecutorum eluſerant rabiem, Chriſtianos confirmarent in fide. Paulinus excepit Valerium, poſt cuius palmam martirij, vſque ad annum 324. nullus reperitur, qui Lucenſem Eccleſiam rexerit, tameiſi verò ſimile ſit, ſuo non fuiſſe deſtitutam Paſtore, qui hac illucque ex perſecutionum rabie per latebras diſperſis fidelibus, ducatum præſtaret, atque ad omnem tollerantiam animaret, eo enim excreuit dementiæ gentilium in Chriſtianos tyrannis, vt non ſatis haberet ſi innocentibus crudeliter vitam eriperet, vt etiam fortiſſimorum Martyrum acta ſibi comburenda arbitraretur, vt illorum conſtantiæ famam æterna funeraret obliuio. Poſt redditam autem pacem, ex Conſtantini conuerſione, vniuerſæ Eccleſiæ, Luca, ſicut & cæteræ ſedes palam ſuos paſtores acceperunt; Lucæ autem S. Theodorus obuenit, à quo vſque ad hæc noſtra tempora fere Lucenſium Præſulum ſeries interrupta decurrit. Cæterùm antiqui Pontifices, atq. Imperatores indultis, priuilegijſque viſi ſunt merito exornaſſe Lucenſem ſedem, in qua tot viri probitate, ſanctitateque præſtantes floruerunt. Epiſcopum namque Lucenſem Otho Magnus Imperatorio titulo Principis Imperij, Comitiſque inſigniuit, Lucenſem Eccleſiam ſancti Vultus ſacrarium appellans, Alexander verò Secundo Pontifex Maximus eundem vſu *Pallij* exòrnauit, olim, & ipſe Lucenſis Epiſcopus, *hactenus inuſitata* in Italia dignitate, ſi vnam Papienſem Eccleſiam excipimus, vtque proceſſurus ex Archiepiſcoporum more Crucem præferret. Hoc tam inſigne priuilegium alij Pontifices ratum eſſe iuſſeruut, decreueruntque Antiſtitem Lucenſem vni ſanctæ ſedi, vt olim ab ipſius inſtitutione, immediatè ſubeſſe. Nobiliſsima ipſius Cathedralis primum S. Martino, poſtea ab Alexandro II. Pontif. Max. eiuſdem ſedis Antiſtite reparata, ac propemodum a fundamentis erecta ſanctiſsimo Crucifixo, quem Vultum ſanctum appellant, dedicata fuit. Summæ dignitatis Senatum clericalem habet, cuius Canonicos Alex. Secundus, ita priuilegijs exornauit, vt eiſdem mitram certis ſolemnitatibus geſtandi ius eſſe voluerit. Quem ritum deinde alii Pontifices comprobarunt, Iulius verò Tertius ita ampliauit, vt nō modo albis thiaris vtendi eiſdem fecerit poteſtatem, ſed etiam attribuerit, nullo feſtiuitatum præſcripto tempore violaceas cappas cum ſturiaris albis induſijs, ſuperhumeralibuſque, ac breuibus palliolis, quamobrem cum Lucenſis Antiſtes tot mitriatorum medius eſt, auguſtiorem ſanè pompam exhibere videtur, quam pro Lucenſi Epiſcopo, præſertim cum circa ipſum frequentiſsimi clerici, ac presbyteri opus Diuinum perurgeant. Eccleſiaſtico cultu diues eſt, ſed magis inſignibus ſanctorum reliquijs, quæ ibi præter ſanctum Vultum honorificè requieſcunt. Ciuitati ipſi ornamento ſunt innumera templa, ac fortunatiſsima Monaſteria, quæ iterum ſanctorum corpora nobilitant. Diœceſis ſatis ampla eſt, longiuſq; olim protulerat fines cum ſanctum Miniatem ad Todeſcum ſuæ ditionis haberet. Temporibus Clementis Quarti Eccleſiarum Lucenſis diœceſis numerum diligentiſsimè inierunt, repereruntque ſummam æquare 772. De Eccleſijs Lucenſibus, deq; diœceſi ſanctis, ac Beatis, qui in ea floruerunt, breuem, ſed diligentiſsimum Cathalogum edidit Cæſar Franciottus Generalis Congregationis B. Virginis Lucenſis eruditus, ac pius Religioſus, vnde de rebus ſacris Lucenſibus vberem cognitionem poterit diligens lector haurire. Scripſit etiam de Epiſcopis Lucenſibus Nicolaus Tuccius, cuius opus nondum lucem aſpexit. De ijſdem diffuſam modo ſcribit hiſtoriam Franciſcus Maria de Florentinis eruditiſsimus, atque excellentiſsimus Medicinæ Doctor Lucenſis, ex cuius induſtria noſtra hæc ſeries vberior prodibit, dum interim eiuſdem diffuſiori, ſtudioſiſque diu expectata procudatur hiſtoria.

1. S. PAVLINVM Antiochenum, S. Petrus Apoſtolorum Princeps, à ſe inſtitutum, eruditumque in fide Romam perduxit noſtræ ſalutis an. 46. eundemque primum Lucenſem Præſulem conſecrauit. Quam Ciuitatem cum anno eodem fuiſſet ingreſſus, æmuloque cum magiſtro pietatis ſtudio euangelium diſſeminare inſtituiſſet, innumeram propemodum multitudinem conuertit ad Chriſtū, ſocijſque, ac adnitentibus Antonino, Valerio, Seuero, Luca, & Theobaldo ſeptem ædificauit Eccleſias, quarum princeps S. Triadi dedicata eſt, nempe illa, quam poſtea in honorem ipſius ſancti Paulini, ſanctique Martini honorificè conſecrarunt.

runt . Paulinus igitur primus fuit , qui Lucæ tum Epiſcopalem ſedem, tum Chriſtianam ſedem plantauit, ac mirificè excoluit , innumeris exantlatis laboribus, atque periculis , quæ iterum per palmam martyrij ſuo ſanguine nob.litauit . Siquidem poſt Principum Apoſtolorum glorioſum triumphum perſequente Nerone , accuſatus Paulinus apud Etruriæ Præſidem Analinum , qui Piſis toti Etruriæ ius dicebat,quod Lucæ Chriſti doctrinam diſſeminaret, ab eodem cum Seuero, Luca Diacono,ac Theobaldo milite comprehendit iuſſus,perducitur Piſas , vbi varijs , ſæuiſſimiſque tentatus tormentis , cum nihilominus conſtantiſſimè Chriſtum confiteretur , tandem , in monte , quo inter Piſas , Lucamque exurgit , hodieque vocatur ſancti Iuliani, ſæuiſſimè verberatus, cum Seuero preſbytero palmam martyrij promeruit; quorum poſt obitum , Lucam diaconus , mileſque Theobaldus truncati capite occubuerunt . Die 12. menſis Iulij anno Domini . *69.* Horum ſacra corpora feris deuoranda iuſſit tyrannus inſepulta relinqui , ſed intempeſta nocte ſecuta, Antoninus, Valerius, Victor, Lucianus , aliq; plures illorum diſcipuli illam Lucam detraxerunt ad ſepulturam ad id loci videlicet, qui olim Cellula Martyrum vocabatur,quod ibi, qui pro Chriſti fide fortiter occubuiſſent condi ſolerent , vbi poſtes corpus B.Pauli ſepelierunt, tempore Henrici Epiſcopi Lucenſis anno 1261. quod ex diuino inſtinctu repererunt in capſa marmorea, cum hac inciſa inſcriptione .

Hic eſt corpus B.Paulini primi Epiſcopi Lucenſis, & diſcipuli Petri Apoſtoli, & ſanctorum Martyrum Seueri presbyteri, & Theobaldi militis .

Solemni ritu S.Paulini corpus cum ſocij, alumniſque in eandem Eccleſiam tranſtulerunt, quæ tunc ſancti Antonini vocabatur , ſub maiori altari cum hac inſcriptione .

Sanctiſſimi Martyris Paulini primi Epiſcopi Lucenſis , & huius libertatis protectoris Theobaldi, Seueri , atque Lucæ corpora hic teguntur .

Huius S. Paulini meminit Romanum Martyrologium , Baronius in ſuis notis ad idem, cuius acta ſe accepiſſe dicit à Lucenſi Eccleſis , eiuſdem vitam ſcripſit Syluanus Razius in lib.de vitis Sanctorum Etruriæ . Cæſar Franciottus ex monumentis , atque actibus Cathedralis Lucenſis , Ferrarius in cathalogo Sanctorum Italiæ . Extiterunt plures in Italia eiuſdem nominis ſancti , diuerſarum Eccleſiarum Epiſcopi , vt ſanctus Paulinus Nolanus Antiſtes doctrina , ac ſanctimonia vitæ longè clariſſimus, Paulinus Brixianus, Senogallienſis, Aquileienſis , alterque Præſul Campanus , quibus omnibus hic Paulinus antiquior eſt, qui primus ab Apoſtolis hauſtum Lucam intulit Euangelium , eiuſdemque liberæ Ciuitatis Protector habetur præcipuus .

2. S. VALERIVS , natione Lucenſis , ſancti Paulini alumnus ; defuncto magiſtro ſucceſſit anno *69.* Habetur traditio hunc abſoluiſſe templum Deiparæ Virgini olim conſecratum, inceptumq; à S. Paulino, duoque altera templa ſubſtruxiſſe , alterum Beato Petro , alterum B. Paulo Apoſtolis, Palmam accepit martyrij circa ann. Domini . *90.* die *29.* menſis Ianuarij , quo ipſo die Lucæ celebratur eiuſdem triumphus martyrij . Eius mentio extat in actibus S. Paulini . In Martyrologio Romano ad hanc ipſam diem, quidam S. Valerius Epiſcopus Treuirenſis memoratur, quem Cæſar Franciottus, cum hoc ipſo Lucenſi non eſſe eundem , non ſatis idoneis rationibus conatur oſtendere . Tametſi ſuffragetur Franciotto , Valerium ſucceſſiſſe Paulino circa annum *69.* ideoque iuſſum à Petro Apoſtolo , qui iam euolarat ad Cælos , Treuiras non potuiſſe proficiſci . Qui autem arbitrantur , Lucenſem Valerium à Treuirenſi non eſſe diuerſum, ſi tempora inuicem aptè concilient , haud longè abeunt à vero . Aiunt enim Luca exceſſiſſe exulem,perueniſſeque Treuiras, ibique ſupremam diem obijſſe , defunctum redditum fuiſſe Lucenſibus . Nec parum momenti habet , eadem die , vt notat Martyrologium Romanum vtriuſque Valerij tam Lucæ, quam Treuiris feſtum ſolemniter celebrari, nec item multum retulerit , quod Lucenſis Paulini diſcipulus , Treuirenſis autem Valerius Principis Apoſtolorum alumnus vocetur . Potuit enim primum Petrus Paulinum, cum Valerio, Lucam legaſſe, deinde Valerium cum Euchario anno noſtræ ſalutis 54. deſtinaſſe Treuiras, & ibi hoc eſt Lucæ Valerium in prædicatione Euangelij , ita Paulini veneratum fuiſſe arbitrium, vt pro illius diſcipulo poſſet haberi . Treuiris autem ita ſe geſſiſſe , tanquam immediatè ab Apoſtolo miſſus , vt eiuſdem Apoſtoli alumnum plerique iactarent , poſt Paulini verò exceſſum, Treuiris reuocatum , Lucenſem ſuæ Ciuitatis renuntiaſſe Epiſcopatum, actumque in exilium à perſecutoribus iterum Treuiras transfugiſſe , Euchario que ſucceſsiſſe in Epiſcopatum anno 75. ibidemque vitam finiſſe anno *96.* relatum, ſepultum fuiſſet in Eccleſia ſancti Paulini . Et hæc quidem ex coniectura , verius diuinari poſſunt, quam ab omni dubio procul commemorari ; quamobrem huius rei cenſuram ſaniori iudicio relinquendam putaui , nè incerta pro certis cogeremur adſerre. Dum autem hic ſanctus Epiſcopus Lucenſem Eccleſiam adminiſtraret , ſanctus Antoninus Eremita euolauit ad ſuperos , quem ſanctus Paulinus ad vitæ perfectionem inſtituerat anno 83. die 27. menſis Aprilis,quo ipſo die eius feſtum Lucenſes concelebrant; Requieſcit autem prope Paulinum magiſtrum . Huius vitam enarrat Cæſar Franciottus , & alij non ignobiles ſcriptores . Poſt exceſſum ſancti Valerij, Præſulum Lucenſium ſeries vacua eſt vſque ad annum 224. ſiue quia perſecutores gentiles nullum ſinerent conſcendere cathedram illam , ſiue monumenta geſtorum abſumebant incendio , nè fama dimanaret ad poſteros .

3. S. THEODORVS , qui aliquibus Theodomus eſt, nonnullis etiam Theodolus,electus eſt circa annum 324. Eccleſiam ſibi commiſſam piè , ſancteque per aliquot annos adminiſtrauit,requieuitque in Domino , tum viuus , tum vita functus clarus miraculis, cuius feſtum Lucæ recolitur die 19. menſis Maij ; Eius ſacrum corpus ex Eccleſia ſancti Donati in Paulinianum templum tranſtulerunt , deinde in altare eiuſdem nomini conſecra-

tum ,

tum, vbi hæc inciſa verba leguntur.

Hic eſt Corpus S. Theodori de Dombebrighis,
Qui fuit Epiſcopus Lucenſis.

De quo Franciottus in eius vita. Ferrariuſque in Cathalogo.

4. PAVLINVS huius nominis ſecundus, Ariminenſi Concilio interfuit anno 359.

5. FVLLANVS, ſiue Fullarius, hunc, antiqua Kalendaria, Miſſaliaque Lucenſia tradunt in Germania Martyrium fuiſſe perpeſſum, cum ſancta Vrſula, ac ſociabus eius. Cuius meminit Petrus in Cathalogo lib. 9. 5. 87. cum de S. Vrſula narrat; ſed Petri Ferrarij Franciotti, aliorumque, qui de ſanctis Lucenſibus ſcribunt pace dixerim, nullum vnquam, ſiue Fullanum, ſiue Fullarium extitiſſe; Tametſi enim in actibus ſanctæ Vrſulæ reperiatur, meminerint actus illos, ſi Baronio in notis ad Martyrologium credimus, portentoſis mendacijs fuiſſe deprauatos, itaut non mirum ſit, ibi fingi Fullanum, quem nulla vnquam ætas aſpexit. Certè actus S. Vrſulæ, qui extant in Vaticana nuſquam meminerunt Fullani, neque Vrſula cum ſociabus aliquando Italiam vidit; ſed è Britania ſoluens, in Germanicum litus excurrit, vbi pro pudicitia ſeruanda cum ſociabus ab Hunnis barbara gente, cæſa narratur. Igitur hunc fictitium Fullanum, Cyriaco Papæ à ſcriptorum malè ſano cerebro in ſanctæ Vrſulæ actibus excogitata, Romanoque itineri eiuſdem Sanctæ prudens lector poterit aggregare, indeque colligere, quo aliquando exceſſerit mortalis audacia, quæ ſanctorum præclariſsima geſta anilibus fabellis innoluerit, quaſi Deus, vel Sancti, noſtro indigerent mendacio, vt ampliori, vel ſanctimoniæ, vel fortitudinis fama mortales raperent in ſui admirationem.

6. FOELIX, Romano Concilio interfuit ſub Hilario P. M. anno 465.

7. OBSEQVENTIVS. Huius mentio extat in vita ſancti Frigidiani, quem in Epiſcopatu Lucenſi anteceſsit. Huic Cæſar Franciottus titulum ſanctitatis, ac quatuordecim annorum Pontificatum aſtruxit anno 546.

8. GEMINIANVS immediatus prædeceſſor ſancti Frigidiani, ſtatim poſt Obſequentium memoratur in antiquo quodam codice Bibliothecæ Canonicorum Lucenſium caracteribus Longobardis exarato, vt Franciſcus Maria de Florentinis affirmat in ſuo compendio manuſcripto de Lucenſibus Epiſcopis.

9. S. FRIGIDIANVS Epiſcopus, ac Protector Lucenſis Ciuitatis, fuit filius Regis Hultoniæ in partibus poſtremis Hiberniæ, vel Scotiæ, vt alij volunt, ex parentibus Idolatris, primum idolatra fuit, ſed ex diuino inſtinctu ſacro fonte luſtratus, temporibus Gelaſij Primi Pontificis Romam venit, ibi cum ſancta loca, ſanctorumque reliquias religioſiſſimè veneratus fuiſſet, agnitus à Pontifice, donatuſque pluribus Sanctorum reliquijs, ac vitæ ſanctioris inſtitutione, in Hiberniam rediit, vbi parentes ad fidem Chriſti perduxit, ſeque in eadē inſula abdidit clauſtro, ibique cæterorum illic degentium euaſit Abbas Monachorum, quos deinde ad omnem rigorem vitæ ſanctiſſimè inſtituit, cumque mordicus Monaſterij cui præerat contra mox expietiturum, idcoque accibius deſæuientem idolatriam iura defenderet, arbitratus cum diſcrimine vitæ eam, quam ſemel profeſſus fuerat, vitæ tranquillitatem ſibi in eo conatu aliquando eripiendā, induxit in animum iterum proficiſci Romam tanquam ad totius ſanctitatis portum ſecuriorem, cumque iter arripuiſſet, atque ex diuino nutu Lucam perueniſſet anno 560. ibique illius fulſiſſet ſanctimonia vitę ex deceſſu Epiſcopi ab omnibus, Lucenſis Epiſcopus acclamatus eſt, cuius electionem ratam deinde eſſe iuſſit Pontifex Romanus. In ea adminiſtratione Frigidianus cum ſingulari pietatis ſtudio ingentibus, perſpicuiſque miraculis claruit, illoq; à Magno Gregorio Papa in ſuis dialogis cum admiratione legentium relato, cum ſcilicet Auſerim fluuium in territorium Lucenſe debachantem raſtro deſignans viam indignabundum compulit in nouum alueum, vt ibi coercitis vndis, imperatumque ſibi à ſancto curſum tenens, à læta ſegetibus planitie deinceps abſtineret. Deceſſit Frigidianus anno 578. die 18. menſis Martij ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Vincentij à ſe conſtructa, quam poſtea in memoriam ſancti, S. Frigidiani placuit appellare. Repererunt eius corpus anno 782. die 18. menſis Nouembris, inque decentiorem locum tranſtulerunt. Eiuſdemque feſtum, eadem die celebrandum ſanxerunt. Illius meminit præter Gregorium Magnum, Romanum Martyrologium, Baronius, & alij. Scripſit eius vitam Cæſar Franciottus ex antiquis manuſcriptis, monumentis Lucenſiſq; Eccl. Thomas Dempſterus in ſuo apparatu ad hiſtoriam Scoticam multum conatur, vt probet, perſuadeatque ſanctum Frigidianum Scotum eſſe, ſed cum Paternum ſancti Frigidiani Regnum prope famoſum ſancti Patritij puteum, hoc eſt in poſtrema Hibernia fuiſſe narretur, apud peritos, vix inuenerit fidem. Erexit vt proximè diximus Frigidianus Eccleſiam S. Vincentij extra muros Ciuitatis Lucenſis, quam eius Ciuitatis prolatis finibus, hodie noui muri circumdant, prope, quam etiam Monaſterium fundauit, vt ibi cum ſuis Canonicis regularem conuictum excoleret. Perterticus Rex Longobardorum deinde, haud longe exorſus eſt fundare Eccleſiam ſancto Frigidiano dicandam, quam poſtea Cumpertus filius magno cenſu dotatam abſolnit anno 690. quæ vſque hodie Lateranenſibus regularibus Canonicis pro domicilio eſt, cum altera Frigidiana coniuncto, opibuſque ſocians. Hoc illud ſamæ in dictum Monaſterium eſt, vnde tot illuſtres virique graues Regularis ordinis prodierunt, adeo vero gratijs, priuilegijſque ab Imperatoribus, ac Pontificibus olim auctum, vt haud indigna ſedes Lucenſium Præſulum, qui ibi diuturniorem illam fixere poſſit videri.

10. VALERIANVS hanc Eccleſiam rexit poſt exceſſum ſancti Frigidiani anno 588. Huius mentio extat in ſupracitato codice Cathedralis, eundemque, Franciottus, ſanctum appellat, tametſi nullum prodat authorem, cui innitatur. Poſt Valerianum autem, hæc nuos nomina notantur Epiſcoporum in eodem codice, quos nulla certa annorum ſeries diſtinguit, vt Franciſcus Maria de Florentinis ſe obſeruaſſe affirmat, ſcilicet.

PA-

11. PATERNVS.
12. PISANVS.
13. VINDICIVS.
14. PROBINVS.
15. MAXIMVS.
16. AVRELIANVS.
17. NVRMOSVS.
18. DECENTIVS.
19. AVENTIVS.
20. ABVNDANTIVS.
21. LAVRENTIVS.

Horum nullus alius author, neque huius Eccleſiæ
tabulæ meminerunt, præter quod incredibile vi-
deri poſſit, duodecim Præſulum ſibi inuicem ſuc-
cedentium Pontificatum, quinquaginta, aut paulo
plus annorum clauſulam definire potuiſſe, eum &
ipſa anacroniſma inſtituta narratio arguat ea nomi-
na gratis in Codicem illum irrepſiſſe, quamobrem
à Valeriano ad Lætum, qui proximè ſequitur, cen-
ſui tranſeundum.

22. LÆTVS Lateranenſi Concilio interfuit
anno 649.

23. ELEVTERIVS ſub Agathone Papa Con-
cilio interfuit anno 680.

24. FOELIX floruit anno 685. Huius memo-
ria extat in priuilegio Cuniperti Regis Longobar-
dorum.

25. BALSARIVS Præſul Cathedram Lucen-
ſem moderabatur anno 700. Hic plura Lucenſis
Eccleſiæ iura recuperauit, quæ Ioannes Piſtorien-
ſis Epiſcopus eidem Eccleſiæ violenter, inuerſoq;
iure eripuerat.

26. TABENPERIANVS ſedit anno 714. vſ-
que ad annum 730. extatque illius memoria in
monumentis huius Eccleſiæ. Fratrem habuit Si-
giſmundum Archipresbyterum Cathedralis.

27. VVALPRANDVS Vvalperti filius, Du-
cis Lucæ, eundem geſſit Epiſcopatum anno 732.
reperiturque in pluribus monumentis nominatus,
vſque ad annum 754. coemitque in fauorem ſuæ
Eccleſiæ Titianum Caſtellum. Huius Epiſcopi
temporibus deceſſit Lucæ Richardus Britanniæ
Rex, ſepultuſque fuit in templo Frigidiano cum
huiuſmodi epitaphio.

Hic Rex Richardus requieſcit Sceptrifer almus,
Rex fuit Anglorum, regnum tenet ipſe cælorum,
Regnum dimiſit, pro Chriſto cuncta reliquit.
Ergo Richardum nobis dedit Anglia ſanctum,
Hic genitor ſanctæ Vvalburgæ Virginis almæ,
Et Vvillebaldi ſancti ſimul, & Vvinibaldi
Suffragium quorum det nobis Regna Polorum. Amen.

De Rege Richardo, qua cauſa, quaue occaſione
deceſſerit Lucæ, cuiuſuè filius fuerit, narrat Baro-
nius in tomo 9. eccleſ. annalium.

28. B. IOANNES filius Teuperti Lucenſis,
patriam ſedem adminiſtrandam ſuſcepit ann. 781.
eiuſdemque memoria extat vſque ad annum 799.
quo ipſo anno è viuis potuit exceſſiſſe. Cæterùm
dum ſederet Io: S. Crucifixi effigie à S. Nicodemo
effecta placuit Deo locupletare Lucã. Cum enim
è Hieroſolymis illam Deus Lunenſi Portui appu-
liſſet, Ioannique per Angelum edixiſſet, vt inde
erutam, certiore prius de diuino arbitrio Lunenſi
Epiſcopo facto, Lucam inferret, paruit Ioannes,

A Vultumque ſanctum, vt vulgo appellant, lætanti-
bus populis, tranſtulit in Cathedralem. Nec mul-
tò poſt alterius ſpiritualis theſauri adiectione, ob
præclaræ ſanctimoniæ merita Ioannis Ciuitatem
Lucenſem Deus adauxit, Siquidem cum ſanctus
Regulus Archiepiſcopus, ac Martyr, cum ſancto
Cerbone ex Africa deſcendiſſet in Italiam, prope-
que Populoniam in Etruria à Totilæ ſæuiſſimi Re-
gis militibus Martyrium paſſus fuiſſet, ibidem ab
eodem S. Cerbone ſepultus fuit, latuitque quoad
Ioanni ex Diuino admonitu demonſtratum eſt,
vbi iaceret, vt eundem ſanctum honorificentiori
tumulo Lucæ exciperet. Membranam manuſcriptã
vaticanam ipſe oſtendi, quæ cum abunde comme-
moret, tum Epiſcopi Ioannis merita, tum ſancti
Reguli Lucam tranſlationem, operæ pretium exi-
B ſtimaui, ſi illam hic exſcriberemus ex fide.

IDEO *enim, Fratres chariſſimi*, diligentiſſimè
narremus, ac annunciemus, quali ordine
ductum fuit corpus Beati Reguli Archiepiſcopi,
& Martyris Domini in Ciuitatem Lucenſem,
Ibi in ipſa Ciuitate ordinatus erat Ioannes Epi-
ſcopus, aſpectu Angelicus, ſermone nitidus,
opere ſanctus, fide Catholicus, conſilio magnus
inter cleros potentiſsimus, charitate diffuſus, quan-
do hoſtiam Deo ſanctificabat, ad prædicationem
eius copioſa turba currebat. In ſuo namque tem-
pore per ſingulos annos pergebat locum maritimè,
non tantum propter foſſionem prædij, ſed tantum
vt adoraret ad ſepulchrum Beati Reguli, & quod
etiam in infantia euenit, memorabat ſuis fidelibus.
C Ego multa in infirmitate fui detenius, in ſomno
ſanauit me Beatus Regulus. Hæc eo narrante, ap-
paruit ei Angelus Domini in ipſa nocte, & dixit
ei. Oſtendet tibi Deus Beati ſui Reguli in hac par-
te corpus, tolle eum, & educ tecum in Vrbe
Lucenſi, & ſicut illa eſt prouincia prouinciarum,
ſic oportet B. Regulum habere proprium ſepul-
chrum intus in Baſilica Beati Martini Confeſſoris
Chriſti, quam Beatus Epiſcopus Frigidianus à fun-
damentis ædificauit. De hac die in futurum ibi
erit in cuſtodem, & defenſorem: euigilante Epi-
ſcopo, referendo vniuerſa, quæ audiuit in ſomnis
ab Angelo, omnibus, qui ibi aderant diligentiſſi-
mè placuit, tunc Epiſcopus ſuis fidelibus prædica-
uit triduanum ieiunium, ſimiliter, & orationis in-
ſtantiam, & dicebat, dignetur Dominus noſter
D Ieſus Chriſtus, qui eſt Saluator omnium, in hoc
loco miſeri potentiam demonſtrare ſui Reguli
Martyris. Expleto triduano Ieiunio, & oratione,
conuocatis presbyteris Diaconibus, Clericis, ipſe
Præſul primus terræ foſſor acceſsit cæteri clerici
proſecuti fodientes peruenerunt ad ſepulchrum,
quod aperientes, inuenerunt corpus Beati Reguli
Martyris, quaſi ipſa hora fuiſſet occiſum, miro
odore flagrans de ſepulchro ſicut cinamomum, &
balſamum, Chriſmi atus prætioſa. Epiſcopus au-
tem cum ſuis Clericis, & cum Dei laudibus leua-
uit Beatiſsimum corpus Beati Reguli, & inuoluit
in linteaminibus mundis, & poſuerunt eum in fe-
retrum nouum cum pſalmis, & hymnis, & laudi-
bus, cum omni feſtinatione duxerunt eum in Ci-
uitatem Lucenſem in Baſilica B. Martini, ſicut An-

gelus Domini Epiſcopum admonuit. Poſt hæc autem diligentiſsimè, & cum omni ſtudio, & vniuerſo populo Lucenſi, fabricauit Eccleſiam, & confeſsionem ſimilem Beati Petri Apoſtoli vrbis Romæ. In ipſa vero confeſsione corpus B. Reguli cum omni diligentia poſuit in ſepulchro marmoreo nouo, & deſuper altare conſtruxit. Primum vero honorem B. Martini ſic legitur in partibus iuxta aram Beati Martini, Metallo Præſul Ioannes ſolutum gradibus portibus fecit, hic corpus beati Reguli deduxit, & altare ſurſum erexit, & conſtruxit. Ad eius caput iacet humatus Paſcentius Archidiaconus ſuus, ibi namque legitur, & cernitur in breui tabula lapidea. B. Beda in Martyrologio Sanctorum metricæ arti Beatum Regulum commemorans ſic ait. September Regulus tenet orditurque Kal. Regulus Antiſtes, ſibi, qui caput enſe peremptum. Portauit binis, Chriſto ſtadijs faciente, Cuius reliquias nunc vrbs Lucana adorat. Inclyto Ioanne Epiſcopo, quem ſuperius commemorauimus miſſarum ſolemnia in honorem B. Reguli celebrante plurimorum miraculorum apparuerunt ſigna per Diuinam virtutem, & Beati Reguli honorem, Cæci receperunt viſum, claudi greſſum, ſurdi auditum, homines à demonio oppreſsi liberati ſunt, & multi infirmitatibus, & languoribus curati, atque ſaluati ſunt. Ex hac ergo conſuetudine decretum eſt, vt omnes S. Dei Eccleſiæ Lucenſium longè, lateque ſolemnia B. Reguli deuotiſsimè cum gaudio celebrent, & omnes plebes ibi veniant adorare, & miſſarum ſolemnitates celebrare in die quam prædiximus, *Ka. Septembris, &c. huc vſque de Ioanne Lucenſi Epiſcopo Codex.*

Scribit præterea Franciottus, huic Epiſcopo Ioanni poteſtatem fuiſſe factam Lucam transferendi reliquias celebris illius Matronæ Lucinæ, cum ſancti Geneſij corpore, quæ Romæ quieſcebant, ſamaque eſt, in Cathedrali modo latere. Ioannes verò in Frigidiano conditus iacet. De eo cum laude commemorat antiqua hiſtoria Lebani diaconi.

29. IACOBVM Archidiaconum Lucenſem, fratri Ioanni defuncto ſuffecere anno 800. qui vixit vſque ad ann. 816.

30. PETRVS Diaconus Eccleſiæ Lucenſis, filius etiam ipſe Teuperti, ad eandem ſedem promotus eſt anno 816. apparetque diuturniorem Pontificatum geſsiſſe cum eiuſdem mentio extet, vſque ad annum 834. interfuit Romano Concilio ſub Eugenio Secundo Papa anno 826. De quo Baron. in annal. eccleſ.

31. AMBROSIVS hanc eandem Eccleſiam Præſul renunciatus adminiſtrauit anno 844. vſque ad annum 851. vt huius Ciuitatis hiſt. produnt. Narrat Franciottus huius Epiſcopi temporibus Ciues Lucenſes fuiſſe donatos corporibus S. Caſſi Epiſcopi Interamnenſia, ac ſanctæ Fauſtæ, quæ honorificè intulere in Eccleſiam ſancti Frigidiani. Conſule, quæ ſupra de hoc narrauimus, cum de Epiſcopis Interamnenſibus ageremus.

32. HIEREMYAS nobiliſsimus Lucenſis, filius Heriprandi, fraterque Comitis Ildebrandi, Lucenſem Epiſcopatum tenuit an. 852. ſibiq; creditã Eccleſiam adminiſtrauit per anno omnino 16.

33. GHERARDVS in eadem ſede floruit anno 869. Hic aliquot iura, quæ Lucenſi Eccleſiæ exciderant reſtituit, vindicauitque, cui recuperationis inſtrumento teſtes interfuere Epiſcopi Oſchiſius Piſtorieñſis, Plato Piſanus, Andreas Florẽtinus cum pluribus alijs. monumentum Ludouici Imp. ab archiuo Lucenſi receptum tale eſt.

Ludouicus gratia Dei Imperator Auguſtus.
Omnibus fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ noſtriſque præſentibus ſcilicet, & futuris.

Notũ eſſe volumus qualiter venit ad nos Gherardus ſanctæ Lucanæ Eccleſiæ venerabilis Epiſcopus innotuit celſitudini noſtræ quot res Eccleſiæ Epiſcopatus ſui à multis prauis hominibus inuaſæ atque ſubtractæ iniuſtè eſſe noſcuntur, tam in theſauro ipſius Eccleſiæ quam in rebus, ſeu mancipijs, vnde petijt pietatem noſtram vt ob amores Dei, & veneratione eiuſdem Eccleſiæ veram, & legalem inquiſitionem fieri ſuper ſacramentum iuberemus, ſicut libenter facimus, ideo conſtituimus miſſos noſtros Oſchiſium Piſtorienſem, & Platonem Piſanæ Eccleſiæ Venerabiles Epiſcopos, ſeu Andreã Florentinæ Eccleſiæ vocatum Epiſcopum nec non Adalbertum Zuliſter Comitem, adque Marchinum noſtrum, & Zolebundum Comitem ſimul cum Vboldo fidele noſtro, qui veram, & integram iuſtitiam eidem Epiſcopo vel Aduocato, ipſis Eccleſijs de omnibus cuiuſque cauſis mouilibus immouilibus quæſierint præſentialiter fieri faciant, vt lex eſt, vel à prædictus Epiſcopus, vel ſuus Aduocatus veram inquiſitionem fieri poterit per bonos, & veraces homines hoc adimplere ſtudeant. Præcipientes etiam iubemus, vt nullus fidelium noſtrorum de hac inquiſitione quot ipſe Epiſcopus Lucanæ Eccleſiæ, vel Aduocatus ipſis petierit, aut quislibet ex miſſis noſtris venire aliquem iuſſerit ad plenam iuſtitiam prædictus Epiſcopo vel Aduocato ipſis faciendam vllatenus venire ſe ſubtrahat, quot ſi venire aliquis contempſerit & iuſtitiam facere neglexerit, aut facta inquiſitione pro veritate ſuper ſacramento dicere noluerit, bannum noſtrum in rebus illius per prædictos miſſos noſtros, mittere iubemus abſque vlla dilatione, quot ſi fortaſſe omnes prædicti miſſi noſtri ad hanc iuſtitiam faciendam ſimul ſe coniũgi non potuerint, tunc monemus, atque præcipimus, vt cuicumque illorum præd. Epiſcop. Gherardus, vel aduocatus ipſis hoc annunciauerit, vel hanc noſtram epiſtolam oſtenſerit per ſe abſque vlla dilatione præfatæ Lucanæ Eccleſiæ Epiſcopo, ſeu eiuſdem Eccleſiæ aduocatus veram iuſtitiam, & plenam inquiſitionem facere ſtudeat, & cum rei veritas inuenta fuerit ſtatim prędictum Epiſcopum, vel aduocatum ipſis ad partem præfatæ Lucanæ Eccl. ſine mora reſtituere faciant, & hoc certius credatur, & diligentius obſeruetur de anulo noſtro ſubter iuſsimus ſigillari. Inſertum eſt hoc edictum in iudicio, quodam actitato Lucæ coram Oſchiſio Epiſcopo Piſtorienſi miſſo Domini Imperatoris, & Gherardo Lucano Epiſcopo de bonis in Vaccule eidam reſtitutis.

Anno Ludouici Imperatoris 15. 15. *Cal. Ian. ind.* 5.

Cæterùm Gherardus ab Imperatore Carolo Manno Veronæ obtinuit, anno primo eiuſdem Italici Regni, vt ſibi Eccleſia ſancti Vincentij reſtitueretur, cum alijs Eccleſijs, quæ ab alijs vſurpatæ magnis, implicitiſque litibus tribunalia per id tempus compleuerant. In cuius rei gratiam huiuſmodi fauorabile Diploma inouauit, noſq. exſcriptum ex originario ſecreti Archiui Lucenſis, hic apponendum cenſuimus.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis Carolomannus Diuina mouente gratia Rex.

Si iuſtis, & rationabilibus admonitionibus, ſeu petitionibus fidelium noſtrorum aſſenſum præſtamus, maximè circa loca Deo dicata non ſolum eos promptiores noſtro efficimus ſeruitio, verum æterna nobis inde prouenire præmia liquido credimus. Quapropter omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium noſtrorum tam præſentium; quàm & futurorum cognoſcat induſtria quia vir venerabilis Gherardus Epiſcopus Lucanæ Eccleſiæ, quæ conſtructa in honorem ſancti Martini Confeſſoris cernitur, & in qua ſanctus Regulus requieſcit in corpore apud noſtram celſitudinem indicauit, quaſdam Eccleſias inde iam diu iniuſtè ablatas fuiſſe, ideſt Eccleſiam ſancti Vincentij, vbi B. Fridianus Confeſſor Chriſti requieſcit in corpore, & Eccleſiam ſancti Syluestri a ſeruiendo, venerabilem Epiſcopum dilectũ fidelem noſtrum petijt, vt eaſdem iam dictas Eccleſias ad præfatam ſedem Lucanenſem ob amorem Dei per præceptum noſtrę authoritatis tradidimus per præſentis noſtræ authoritatis præceptũ ob amorem Dei, & reuerentiam eiuſdem ſanctæ ſedis prædictæ nec non & pro remedio animæ patris, & matris noſtræ, atque pro noſtra æterna mercede ad eandem Gherardi Epiſcopi ſedem, ipſas prædictas Eccleſias cum omnibus ſuis appendicijs, ideſt, veſtibus, ædificijs, mancipijs, agris, paſcuis, pratis, ſyluis, campis, aquis, aquarumque decurſibus, egreſſibus, & regreſſibus, mobilibus, & immobilibus, atque cum vniuerſis quæ ad eaſdem Eccleſias iure, & legaliter pertinere debeant, quatenus iure perpetuo ſine vlla contradictione, ſeu diminoratione ſub regimine, ac poteſtate Epiſcoporum tam dictæ ſedis à modo, & deinceps permaneant, nullo nunquam ſucceſſore noſtro hoc frangente, ſed Deo auxiliante hæc noſtra traditio perpetuis temporibus firma, & inuiolabilis permaneat quatenus Epiſcopus eiuſdem ſedis. . . . . . congregatione iugiter pro nobis ac coniuge noſtra, ac pro animabus fratris noſtri, matriſque noſtræ, nec non & pro ſtabilitate Regni à Deo nobis collati, Diuinam miſericordiam exorare delectet. Et ſi quis, quod fieri non credimus, contra hoc noſtræ authoritatis præceptum venire, & inſurgere auſus fuerit, Marcas quadraginta auri puriſsimi ſoluere cogetur medietatem eidem Eccleſiæ, & medietatem Palatio noſtro. Vt hoc traditionis noſtræ præceptum certius credatur, manu propria ſubterfirmauimus, & Anuli noſtri impoſitione ſigillari iuſsimus.

Signum ✝. Domini Carolomanni Pijſsimi Regis.

Baldo Cancellarius authentico contineri recognoui.

Datum 10. Kal. Decembris anno primo Regni Carolomanni Sereniſſimi Regis in Italia indictione vndecima.

Actũ in Vrbe Veronenſi in Dei nomine fideliter amen.

Vixit autem Gherardus vſque ad annum 859. vt ex diuerſis inſtrumentis perſpicuè eruitur, quæ de eodem commemorant, citra omnem temporum errorem.

34. PETRVS, hanc eandem rexit Eccleſiam ab anno 896. vſque ad annum 933. hic ab ijs, qui ſibi creditæ Eccleſiæ aliquando bona extorſerant, ex æquo, iureque recuperauit, iuuantibus Epiſcopis Helbringo Parmenſis Albino Volaterranenſi, Adelberto Lunenſi, Graſulphoque Florentino, alijſque Epiſcopis coram Ludouico Quarto Imperatore, & Benedicto Popa Quarto in iudicio reſidentibus anno Chriſti 904. huiuſmodi autem iudicij tenor ita ſe habet ex originali Lucenſis deſumptus.

Dum Dominus Ludouicus Sereniſſimus Imperator Auguſtus.

A regale dignitate Romam ad ſummum Imperialis culminis Apicem per ſanctiſſ. ac ter beatiſſ. ſummi Pontificis, & vniuerſalis PP. D. Benedicti dexteram aduenisset, atque cum eodem Reuerendiſſ. Patre cum ſanctiſſ. Romanis ſeu Italicis Epiſcopis adque regni ſui Ducibus, & Comitibus, cæteriſque Principibus, & Iudicibus quorum nomina Petro, Silueſtro, Vrſo, Leone Romano, Ioannes, Allo, Bonoſo, Gregorius, item Romano, Coſma, & item Gregorius Epiſcopis huius Romaniæ finibus Adelbertus Lunenſis, Adelbertus Bergomenſis, Euerardus Placentinæ, Garibaldus Nouarienſe, Helbringus Parmenſe, Ildegarius Laudenſe, Ardingo Brexianenſe, Graſulſus Florentinæ, Albino Vulterrenſe, Petro Aretinenſe, & Eraldo Feſulanenſe, Aſterius Piſtorienſe, venerab. Epiſcopis Adelelmo, Rotbaldo, Gotteſredo, Comitibus Steſano, Teuſilatus Grigori Omiculator Graciano Atrianus Tedoro, Leo Creſcentius, Beoedictus Ioannes, Anaſtaſio, Iudices huic Romaniæ Vualpertus Aquilinus Farimundus Viuencius, qui & Boderatus Stabiſis, & Stadelbertus Iudices idem Auguſti Petrus Sichardus, & Teutelmus Notarij ſacri Palatij Vuinigildus Aubertus Supo, & item Vuinigildus, & reliqui plures in Palacio, qod eſt fundatum iuxta Baſilica beatiſs. Petri Principis Apoſtolorum in Laubia magiore ipſius palacij pariter cum eodem ſummo Pontifice in iudicio reſidiſſet atque de ſtabilitate ſanctæ Dei omnip. Eccleſiæ Regique publicæ ſtatu diligenter tractare cœpiſſet, ſingulorumque cauſæ intentæ auribus ſuæ clementiæ percipere conatus eſſet atque cum multas hominum contentiones ibi iuſtè, & legaliter definirentur ibique eorum venerunt preſencia reclamandum Petrus Epiſcopus S. Lucenſis Eccl. vna cum Eliazar qui Elbonizo filius quondam Eriberij Aduocati ipſius Ecc. Lucenſis, & retulit ipſe Petrus Epiſcopus, iam plures vices me reclamaui ad vos Dominus Ludouicus ſereniſſ. Imp. tam in Ciuitate Papia quamque & per aliàs locas quod Lambertus filius quondam Rodelaodi de Ciuitate Lucenſe iniuſtè detineret caſas, & res iuris præfatæ Eccleſiæ Lucenſe nominatiue infra eadem Ciuitate ſeu ancilla vna nomi-

ne Adreperga atque & caſæ , & rebus illis hominibus quibus ſunt poſitas Caſtellioni prope ſubdrominio Cornino hubi dicitur Caſale Lapi Montezioni Comitatu Popolonieenſe videlicet , & petia vna de terra vbi dicitur à Pulia atque in loco , & fundo Camiano prope fluuio Elſa , & in loco , & fundo Quarauiana vbi dicitur Miliano,& Puleiano ſeu , & in loco , & fundo Miciano atque & res in Conca verum etiam , & Eccleſiam vnam fundatam in honorem ſancti Mauritij in loco , & fundo ſiltuli vndè vos . D. Ludouicus Imperator idem Lamberti veſtra epiſtola ad veſtro anulo ſigillata direxiſti , & Ciuitate Luca veniret ibi exinde iuſtitiam faciendum & ſubunedum Ciuit. Luca aduaniendum diſtuliſſet tunc hic Ciuit. Roma veſtri veniſſet præſentis iuſtitiam faciendum ſet eum minimè ad placitum habere potuiſtis . Ideoque prout me de ipſis cauſis, & rebus , & parte Epiſcopis Eccleſiæ propter Deum , & animæ veſtræ mercetis ſalua querela inueſtire faciatis , quouſque ipſe Lambertus ad placitum venire ; & mihi iuſtitiam fecerit , vt lex eſt . Tunc ipſe Dominus Ludouicus Imperator ſuæ conſuetudinis miſericordiæ motus præcepit Vualteri Vaſſus , & Miſſus ſuo vt eum de præd. caſis , & rebus ſalua quetels à parte Epiſcopis Eccleſiæ inueſtiret, ſtatimque ibi præſente ipſe Vulterius ex Imperiali iuſſione per fuſte quam ſuis detinebat manibus eundem Petrum Epiſcop. & Eleazar Auocato ſuo de præd. caſis ſalua querela à parte Epiſcopis Eccleſiæ inueſtiuit quouſque ipſe Lambertus ad Placitum veniad , & iuſtitiam faciat ; Inſuper miſit Bandum dominus Imperat. ſuper ipſis rebus in monachos auri duomilia , vt nullus &c. inde pars Eiſcopis Eccleſiæ ſine legali iudicio deſueſtire audeat , qui verò fecerit præd. duo milia monacos auri ſe compoſiturus agnoſcat eſſe medietatem parti Cameræ idem D. Imperat. & medietatem pars Epiſcopis Eccleſiæ Lucenſe ; & hanc noticis pro ſecuritate idem Petri Epiſc. facere admonuerunt quidem .

Et ego Thomás Notarius D. Imperat. ex amonitione ſupraſcript. miſſo , & iudicum ſcripſi anno Imperij D. Ludouici Primo menſe Februarij indictione quarta .

† Ego Odelb. Epiſcop. in vno iudicato interfui , & mm. SS.

Vnalpertus Iudex D. Imperat. interfui .

Farimundus Iudex D. Imperat. interfui.

Stabilis Iudex D. Imperator interfui .

Stadilbertus D. Imperat. interfui .

Anno verò 915. Eldegario Landenſi Abbatiæ Sauanonienſis ius ceſſit ex ſententia , quam tulerant , Odeluius , familiaris Berengarij Regis , & Adelpertus Bergomatium Præſul . Huius autem Petri temporibus , Adalbertus Marchio Cathedrali ſancti Martini Lucenſis omnes decimas ditionis Lucenſis munificentiſſimè donn dedit , idemque voluit eſſe ratum Berta eiuſdem Vxor , ac filia Arnulphi Imperatoris , donatio eſt , quam hic ſtatim ſubijcimus ex eodem Lucenſi ſecreto archiuio diligentiſſimè exſcripta .

Diuinæ gratia munere , & ſupernæ virtutis auxilio faucibus Demonicæ poteſtatis eruti .

Vt nos miſericors Deus æternæ patriæ gaudijs

A faciat cohæredes , ſedulis admonitionibus , crebriſque præceptis informat . Vnde eſt illud, venite ad me omnes, qui laborati, & onerati eſtis, & ego vos requieſcere faciem', vt ne quis de vi . . . ad eum peruenienndi aliqualiter ab eo recipiendi eſſe facultas dubitaret , quod promiſit ipſe certam oſtendit formulam dum dixit, dimittite, & dimittetur vobis, date, & dabitur vobis , ſed tamen hoc idem quod docuit ſignifican. quis agere optatur , ipſe alibi dum dixit , vigilate igitur , quia neſcitis diem , neque horam , hac vocem domini , ita omnes debemus frequentiſſimè meditare quatenus ſemper præ oculis mentis habeatur oportet denique ſingulis qui ſe omnipotentis miſericordia huius mundi diuitijs , vel quibuſcumque temporalibus adiumentis nouerint . . . lata ex his ,
B quibus accepit ab eo quantumlibet illi conferre cum gratiarum actione , à quo ſolo neſcit cuncta , quæ habet ; quo vt credi poſſimus dominicis quod audiuimus documentis , quod mulierem duo minuta deuotè offerentem plus cæteris omnibus offerentem plus cæteris omnibus offerentibus . . vnde ego in Dei nomine Adelbertus gratia Dei Marchio optimum duxi pro animæ meæ remedio ordinaui , atque confirmaui per hanc paginam offerſionis deſero, atque concedo Deo omnipotenti , & S. Martini confeſſoris , & ſancti Reguli martyris decimam portionem de cunctis frugibus, ſeu nutrimimbus, quas habere viſus ſum in Comitatu Lucenſe nominatim Curte , quæ vocatur Luca , Branculo , Carfagnana , Peſcia, S. Geneſio de eſtis prædictis curtis . , . ſuperius legitur
C de decima portione Eccleſiam S. Martini , & ſancti Reguli inueſtiuimus , vt vſque in finem ſæculi habeat, teneat etiam ſecundum Canonicam authoritatem poſſideat, & vt Canonici . qui ibi ordinati ſunt , vel in antea eſſe debebunt , faciant ex ea quidquid illis congruum fuerit, vel actum videtur. Si quis hanc paginam noſtræ offertionis, ſeu inueſtitionis pro quolibet modo frangere , vel violare tentauerit , ſciat ſe excommunicatum , & anathematizatum à Deo Patre omnipotente, & à Beatiſſima Virgine Maria, & à Beato Ioanne Baptiſta , & à Beato Petro Apoſtolorum Principe, & à ſancta ſede Apoſtolica Catholica, quod nec viuus pœnitentiam agat, nec mortuus ſepulturam capiat, ſed cum Iuda proditore noſtri Creatoris portionem habeat ; inſuper notum ſit omnibus noſtris Caſtal-
D dionibus præſentibus, & futuris eſſe volumus, quatenus nos Dei præ timore, animæque noſtre remedium decimam de ſumptis curtis, vt ſupra legitur , Deo omnipotenti , & ſancti Martini, & ſancti Reguli conceſſimus , præcipiendo præcipimus , vt de hinc in antea nullus Caſtaldius , neque vlla perſona ab aliquo Caſtaldio miſſa prædicta decima de iam memoratis curtis ſubtrahere, vel contemnen. præſumat . Si quis hoc non obſeruauerit ſciat ſe vt ſuperius legitur excommunicatum, & inſuper componere auri optimi beſancios mille , medietatem Cameræ noſtræ , & medietatem prædictis Canonicis, qui ibi ordinati, vel conſtituti ſunt, & vt verius credatur , & ab omnibus hominibus obſeruetur , ſigillum noſtrum imprimere iuſſimus .

Adelbertus Marchio ſſ.

Quo-

Quorũ liberalitatis veſtigia, cũ piè inſecuti fuiſſent Vgo, ac Lotharius Reges an. 932. à Marchione Boſſone exorati, in expiationem animarũ Adalberti, Bertæque vxoris eidem Eccleſiæ dilargiti ſunt Maſſægrauæ curtem cum ſuis iuribus, ac pertinentijs, vt videre eſt in ſequenti monumeno.

In nomine Dom. noſtri Ieſu Chriſti Regis æterni, &c. Vgo, & Lotharius gratia Dei Reges. Quia decet regali magnificentiæ loca ſancta ditari, atque venerari, & omnibus Chriſtianis de animabus parentum ſuorum curam, atque ſollicitudinem gerere. Ideo dignum duximus modo in præſenti S. Martini Epiſcopi locum Lucæ ſitum de hæreditatibus noſtris in aliquid locupletari, vt & ipſis pro quibus offeritur ad refrigerium, & ipſis qui offerunt ad remedium proficiant ſempiternum. Quapropter conſiderantes nos hoc, & in animo voluentes præce, & admonitione Kariſſimi fratris noſtri Bolonis Illuſtriſſimi Marchionis offerimus prædicto ſancto loco pro remedio animarum Adelbarti Marchionis, & Bertæ Sereniſſimæ Comitiſſæ chariſsimæ Matris noſtræ prædicto Beato Martino Pontifici, Eccleſiæque ſuæ ſitæ Lucæ, ſuiſque fidelibus ibi pro tempore Domino famulantibus ſacerdotibus ſcilicet, & diaconibus, ſubdiaconibus quoque, cæteriſque ibi pro tempore ordinatis, videlicet curtem vnam de iure proprietatis noſtræ pertinentem, quam prædicta mater noſtra de patris noſtri, ſuoque pretio comparauit, & dicitur Maſſagrauij conſiſtens in ipſo Comitatu Lucenſi, cum terris, & maſſaritijs ibi iuſtè, & legaliter modo in præſenti pertinentibus videlicet in loco Mozatico manentes duos, in Arſitulos manentes duos, in Montiſano manẽtes duos, in Fiuclo manentes quatuor, in Caſule manentes tres, in Cerri manentem vnũ, in Scopeto manentes duos, in Platano manentem vnum, iuxta ipſam curtem adiacentes manentes decem, in Colezani manentem vnum, in Panicale manentem vnum, qui omnes iam dicti curti vicini eſſe videntur in alijs locis, & villis ad ipſam curtem pertinentea, ad Tolano vltra portam manentes quinque, Aretiniano ad Turrim iuxta Campum maiorem manentem vnum, in Caſule Montanino manentem vnum, in Baliſano manentes duos, in Cerbaiola manentem vnum, in Bonazola iuxta Verteliam campum vnum, iuxta Eccleſiam ſancti Angeli in Cornuta campum vnum, ad Metato Campora duo, vnum ex vno latere Serelt fluminis, & alterum campum ex altero latere vnũ caput tenet in terra ſancti Anumi, & alterum caput tenet cum ambobus lateribus in terra ſanctæ Mariæ, ſeu & petiolam vnam de terra in inſula iuxta fluuium Serdi cum omnibus pertinentijs eiuſdem curtis noſtra præceptaria authoritate iam dicto S. loco concedimus, funditaſque largimur omnium Epiſcoporum penitus de eadem curte poteſtates ſubtrahentes, atque auferentes illud quoque rogamus, vt ſi aliqua neceſſitas illis fuerint de hac re Epiſcopis illorum, qui tempore fuerit illis paterno amore ſubueniat, quemadmodum Paſtor bonus ſuis Clericis facere debet. Iubemus denique, pleniterque ſtatuimus, vt ſi vnquam in tempore aliquis Epiſcopus, vel ipſe, qui nunc Præſul eſt ibi ſuper illos malo ordine ſurrexerit, & de ipſa terra, in aliquid, aut ſuper totum dominorationem eiſdem fratribus, eorumque ſucceſſoribus fecerit, aut facere quæſiuerit, & pro ipſa ſacerdotum laceratione hoc clare factum fuerit, ſtatim deueniat ipſa curtis cum omni ſua integritate in poteſtate propinquioris parentis noſtri, qui pro tempore fuerit, & tamdiu ipſa eam per hanc noſtram iuſſionem teneat, donec Dominus talem Paſtorem eidem ſanctiſſ. loco donet, qui hoc quod iubemus adimplere ſtudeat. Igitur ipſe, qui eam ipſis ſubtrahere quæſiuerit primo perfiditate ſua æternam poſſideat maledictionem, interitumque ſempiternum, & quod nobis, & prædictis animabus debuerat eſſe ad præmium ſalutis ſempiternæ, illi ſit ad augumentum damnationis perpetuæ. Pro maiori quoque ſecuritate ipſorum quoque ſeruorum Dei, futuraque ſtabilitate filium noſtrum Lotharium nobiſcum regnantem hoc præceptum ſimul nobiſcũ firmari, corroborari manu propria fecimus, concedentes eandem curtem prædicto ſancto loco in præſcripto tenore vna cum caſis, terris, vineis, cãpis, pratis, paſcuis, ſiluis, ſalictis, ſactionibus, aquis, aquarumque decurſibus, montibus, vallibus, alpibus, planitiebus, oliuetis, piſcationibus, ſeruis, & ancillis, vtriuſque ſexus, aldionibus, & aldianis, & cum omnibus quæ dici, vel nominari poſſunt ad eandem curtem, quæ Maſſagraui dicitur iuſtè, & legaliter reſpicientibus in integrum, vt habeant prædicti Dei ſerui, & prædicta Eccleſia ſolitè, & delibatè eandem curtem quemadmodum mater noſtra habuit, firmiterque teneant, poſsideant proprietario iure faciant de frugibus, ſeu de redditionibus eius quidquid voluerint omnium hominum contradictione, atque oppoſitione remota. Si quia igitur huius noſtri præcepti violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras centum, medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem prædictæ Eccleſiæ, & clericis ibi pro tempore Deo ſeruientibus, quod vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſeruetur, manibus proprijs roborantes de anulo noſtro ſubſcribere annotari iuſſimus.

Signa Sereniſſimorum

Vgonis, & Lotharij Regum.

Petrus Cancellarius ad vicem Gerlanni Abb. & Arcicancellarij recognoui, &c.

Data Kalendas Iulij, anno Dominicæ Incarnationis DCCCC.XXXII. Regni autem D. Hugonis pijſſimi Regis vi. D. Lotharij idem Regis 2. indict. v. Actum in Ciuitate Lucæ fœliciter, &c.

Deceſſit autem Marchio Adelbertus Lucæ circa annum Domini 917. tumulatuſque fuit in eadem Cathedrali; Berta vero eiuſdem vxor poſtemam

diem obijt annò 925. propeque maritum ſepulturam accepit, in quorum tumulis hęc inciſa Carmina leguntur .

Hic populi leges , ſaxi ſub mole ſepulchri
Hic ius , paxque iacet , hic patria auxilium ?
Hic cubat ala , ſcutum , dolor , lacrimaq. repoſta
Hic oculus cæci , hic pietas viduæ
Pes claudi , veſtis nudi , ſolamen egeni
Noſter Adalbertus Dux pius , atque bonus .
Gentibus externis timor , atque pauor minitandus
Militibus proprijs gloria ſumma ſuis .
Quam fortis fuerit , nouerunt vltima Tilæ ,
Qua bonitate fuit , dicere lingua nequit .
In ſexto decimo Septembre notante' Kalendas .
Hic poſuit membra funereo gemitu
Quiſque legis tumulum culparum facta ſuarum
Ante Deum recita in precibuſque iuua .

Epitaphium Bertæ tale eſt .

Hoc tegitur tumulo Comitiſſæ corpus humatum
Inclita progenies , Berta benigna pia
Vxor Adalberti Ducis Italiæ fuit ipſa
Regalis generiſque fuit omne decus .
Nobis ex alto Francarum germine Regum ,
Karolus ipſe pius Rex fuit eius Auus .
Quæ ſpecie ſpetioſa bono ſpecioſior actu
Filia Lotharij pulchrior ex meritis .
Permanſit fælix , ſæclo dum vixit in iſto
Non inimicus eam vincere preualuit .
Conſilio docto moderabat regmina multa
Semper erat ſecum gratia magna Dei .
Partibus ex multis multi comites veniebant
Mellifluum cuius quærere colloquium .
Exulibus miſeris mater cariſſima manſit
Atque Pelegrinis opus ſemper tribuit .
Claruit hæc mulier , fortis , ſapienſque Columna
Totius virtus , gloria lux Patriæ ,
Idibus Octauis Martis migrauit ab iſta
Vita cum Domino viuat in requie .
Mors eius multos contriſtat proh dolor , & heu .
Eous populus plangit , & occiduus .
Nunc Europa gemit , nunc luget Francia tota
Corſica , Sardinia , Græcia , & Italia .
Qui legitis verſus iſtos , vos dicite cuncti
Perpetuam lucem donet ei Dominus . Amen .
Anno Dom: Incarnationis DCCCC. XXV.
Indict. xiij. obijt de mundo .

Nec prætermittendum videtur ſub eiuſdem Petri Epiſcopatu Lucam fuiſſe delatum corpus S. Pontiani Martyris à Iacobo Cathedralis Archidiacono anno 926. Ille ipſe eſt , qui poſt Petrum Epiſcopum Lucenſem ſedem eſt aſſecutus , quam ille te-uetendam reliquiam à Ioanne Pontifice X. dono acceperat ; Sancti Pontiani autem feſtum concelebratur Lucæ die 25. menſis Auguſti .

35. IACOBVS , ex Archidiacono Cathedralis adlectus eſt anno 934.

36. CONRADI mentio extat ab anno 935. vſque ad annum 963. Hunc Franciſcus Maria de Florentinis arbitratur fuiſſe ſchiſmaticum , quod Conciliabulo Imperatoris Othonis contra Ioannem Pontificem XII. reperiatur ſubſcriptus ſemel apud Luitprandi cõtinuatorem, quare hoc ipſum, vt cenſeatur ſchiſmaticus , non ſatis idonea cauſa mihi videatur; quin Franciottus huic titulum Beati aſtruxit, contenditquè ſucceſſiſſe Raymundo , qui in Frigidiano templo ad honorem eiuſdem ſancti , Vincentijque Martyris ſacellum fundauit , vbi ipſe poſtea tumulatus fuit. Idem Franciottus eidem Conrado ſucceſſorem attribuit quendam Gualterum , ſed nos ſecuti Franciſcum Mariam de Florentinis , Aghimum , & magis ad veritatem hiſtoriæ reponemus .

37. AGHIMVS Lucenſium fuit Præſul anno 967. ex monumentis eiuſdem Eccleſiæ .

38. ADOLENGVS eandem ſedem obtinuit anno 968. vſque ad annum 978.

39. VIDO, ſiue Guido natione Lucenſis , filius Theudimundi, cum Populoniæ eſſet Epiſcopus ad patriæ ſedem translatus eſt an. 981. Huic Otho Imperator amplum priuilegium indulſit exoratus à Petro Ticinenſi Epiſcopo .

40. THEVDIGRIMVS filius Theudigrimi Lucenſis eandem ſedem aſſecutus eſt anno 982. vſque ad annum 987. Hunc plures arbitrati ſunt, è nobiliſsima Tigrima gente fuiſſe alumnum , cuius ſtirpis fuit Tigrinus , qui nuper Aſsiſinatem Pontificatum digniſsimè geſsit in Vmbria .

41. ISALFREDVS huic ſucceſsit anno 987. rexitque Lucenſem Eccleſiam vſque ad ann. 990.

42. GHERARDVS filius Lughifredi Lucenſis ad eandem ſedem fuit promotus anno 990. extatque eiuſdem memoria vſque ad ann. 1002.

43. RODILANDVS ſedit anno 1005.

44. GRIMIZZVS, quem Theugamizum Tuccius appellat, contenditque Tegrinæ gentis fuiſſe alumnum , reperitur hanc rexiſſe Eccleſiam anno 1014. vſque ad annum 1022. Huius autem Epiſcopi temporibus Petrus filius Vualperti Lucenſis Piſtorienſium Præſul plura bona dilargitus eſt Eccleſijs SS. Pantaleonis , & Reparatæ Lucenſis diœceſis .

45. IOANNES Lucenſis filius Gothifredi hanc ipſam Eccleſiam cum laude præcipua adminiſtrauit ab anno 1023. vſque ad annum 1056. Siquidem in Lucenſi Cathedrali , perque omnem diœceſim Canonicos ad communem conuictum traduxit , poteſtate ad id ſibi facta à Leone Nono Pontifice, quam eiuſdem Pontificis bulla promit, in Lucenſi archiuo diligentiſsimè aſſeruata ſub anno 1051. 4. id. Martij. En Diploma ex originali in tabul. Canonic. Lucen. deſumptum .

LEO EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei ,

Canonicis principalis , ac maioris Eccleſiæ in Ciuitate Luca Deo, ac ſancto Martino confeſſori regularem vitam inibi ducendo , & caſtitatem ſeruando famulaturis perpetuam in Domino ſalutem .

CVM ad bona Eccleſiarum firmiter obtinenda magna ſit adhibenda ſollicitudo, vt eorum qui caſtè , ac regulariter ſancto altari ſeruire deſiderant , animæ ſeruentur , & corpora auidiori eſt procurandum deſiderio , quia dum inibi laborant fideliter deſeruire oportet eos inde Canonicum vſum victus , ac veſtitus accipere , ne dum iſta præ neceſsitate quæritant , culpam vagationis incurrant .

rant. Huic ſiquidem veſtro defectui beneuolam compoſitionem, ac benignam prouiſionem volentes impendere piæ Apoſtolicæ authoritatis pagina omnia, quæ ad communem vſum regulariter viuendi modo habetis, vel in perpetuum habituri eſtis ſ. aut Epiſcopi veſtri conceſſionem, qui nunc eſt beneuolus, & hilaris veſter adiutor frater, & Coepiſcopus noſter Ioannes, aut ſucceſſorum ſuorum, vel aliquorum fidelium charitatiua donatione volumus rata vobis, & confirmata, & nulla ratione violanda eſſe, & ſi Dominus Deus humilitatem Eccleſiæ ſuæ miſericorditer reſpiciens Eccleſiam veſtram ab vxoratis presbyteris, & omnino à Dominica oblatione repellendis liberauerit pro inceſtis caſti, pro immundis mundi reſtituantur, & bona, quæ habent Eccleſiaſtica, quæ illi luxurioſè viuendo diſſipantur in cõmunem vſum Canonicè cohabitantium redigantur, ſicque horum exoptabilius interitus paſtoralis fiat familiæ deſideratiſſima ſalus, nec in præbendis dandis aliquam pretij, aut venditionis moleſtiam ab Epiſcopo ſuo ſuſtineant hic fidelis conuentus. Vſque modo igitur tenebræ nunc autem lux facta in Domino, vt filij lucis ambulate, vt vnanimes vno ore honorificetis Deum, & Patrem Domini Ieſu Chriſti, qui eſt benedictus in ſæcula, qui & vos conſeruet, & confirmet in fraterna concordia, diſſipator veſtræ Congregationis, diſſipetur contradictori contradicatur. Quilibet Epiſcopus veſter vos in hoc ignorans, & de quo dictum eſt aſſimilietur, quia omnis ignorans ignorabitur. Coadiutor veſter per Martinum ſanctum ſemper adiutus congaudeat optamus Diuinæ retributioni verè dicens, adiutorium noſtrum in nomine Domini.

Datum 4. id. Martij per manus Federici Cancell. Vice Domini Hermanni S. Apoſt. ſedis Archicancell. & Colonien. Archiep. anno D. Leonis IX. Papæ iij. ind. 4.

Conradus Imperator ab Epiſcopo Ioanne exoratus, Giſlaque Imperatrice, donationem Bernardi cognomento Denſo, qui Monaſterium ædificauerat in Eccleſia ad forum, vt vocant, Extra muros, auxeratque inuidioſis fortunis, ratam habuit, portionemque confirmauit oppidorum Mozarij, de Lacuna, de Verrucula, Caſtelli S. Donnini, duorumque aliorum Caſtellorum, cum alijs bonis, vt ex ſubiecto diplomate lector videbit.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.
Conradus, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator Auguſtus.

SI ſacris locis opportuna præſidia Imperialis iuuaminis conferre ſtuduerimus, æternæ Beatitudinis præmium à Deo conſequi non dubitamus. quapropter omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, noſtriſque omnibus loquendo patere volumus Ioannem Lucanæ Eccleſiæ venerabilem Epiſcopum, interuentu Ioannis ſummi Præſulis, & vniuerſalis Papæ, necnon Giſlæ Imperatricis noſtræ dilectæ coniugis, atque Arbonis Maguntinenſis Archiepiſcopi, & Placentini venerab. Ripfredi Epiſcopi, atque Vgonis Capellani, & Cancellarij noſtri, aliorumque multorum quorum hic nomine inſerere longum eſt, adijſſe noſtram clementiã, ſuppliciter poſtulans, quod Imperialis roboratione præcepti, quidquid chartula offenſionis, Berardus, qui & Benzo vocatur in Eccleſia ſancti Michaelis Archangeli, quæ eſt ſita intra muros Vrbis Lucæ, vbi ad forum dicitur, vbi & Monaſterium facere diſponit predictus Epiſcopus pro ſuæ animæ, ſuorumque parentum remedio deuotè obtulerat, firmam, & incõuulſam donationem pro amore Dei, noſtræque animæ remedio largiamur. Nos itaque iuſtis eius petitionibus pietatis clementia annuentes per præcepti hujus tenorem perpetuò iure prælibato Epiſcopo Lucano, eiuſque ſucceſſoribus habenda, & poſſidenda concedimus quocumque prædictus Berardus præfatæ Eccleſiæ, ſiue ex patrimonio, ſeu quouis acquiſitionis ordine. vel præceptorum authoritate proprio iure ab eodem retenta obtulit. Prædia verò, ſicut in diuerſis locis habentur, hic breuiter inſerere ratum duximus, Curtem contulit, quæ dicitur de . . . . . cum omnibus ſuis pertinentijs. Portionem ſuam integram de Caſtello de Nozzano, necnon & integram portionem ſibi pertinentem de Caſtello, & Curte, quæ Verucola dicitur. Portionem autem integram ſuam de Caſtello, & Curte S. Domnini. Portionem integram ſibi pertinentem de duobus Caſtellis, & Curte, quæ dicitur ad Crucem. Quemadmodum igitur Berardus præfatus prætaxatæ Eccleſiæ obtulit omnia, quæ ſupraſcripta ſunt, vel ſi qua ſunt alia, quæ breuitatis ſtudio, vel in rerum oblatione prædicto Berardo pertinentia, ijs non habentur inſerta, cum omnibes ſuis pertinentibus, vbicumque poſſidere ipſe viſus fuerat, & ei legitimo iure debebantur Eccleſijs, titulis, terris, rationalibus, & incultis, aquis, aquarum decurſibus, molendinis, & omnibus appendicolis. Ita nos pro Dei timore, noſtræque animæ remedio huius noſtri Imperialis præcepti roboratione, necnon & ſub noſtra Mũdiburdij defenſione prædicto Ioanni Epiſcopo, vel eius ſucceſſoribus iure proprio in perpetuum donamus, concedimus, largimur, atque ſubnixa ſtipulatione firmamus. Volumus itaque, vt noſtra Imperiali cura, ac ſollicitudine, quam venerabilibus locis ſemper impendere debemus, vt à nobis, noſtriſque ſucceſſoribus prædicta Eccleſia ſit tuta, atque defenſa vſque in perpetuum, atque ſub noſtri Mundiburdij tutamine etiam cum omnibus ſuis pertinentijs præcipimus. Præcipientes itaque iubemus, vt nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, ſeu quælibet Regni noſtri magna, paruaque perſona prædictam Eccleſiam S. Michaelis, de ſuis rebus omnibus diſueſtire audeat, aut aliquam violentiam inferre præſumat. Si quis igitur huius præcepti, atq; Mundiburdij violator extiterit ſciat ſe compoſiturum auri optimi lib. centum, medietatem Cameræ noſtræ, reliquam verò medietatem præfatæ Eccleſiæ ſancti Michaelis. Quod vt verius credatur, manibus proprijs præſentem paginam roborantes, ſigilli noſtri, &c.

Datum, &c. Anno Incarnationis Dominicæ 1027. 7. id. Aprilis, indict. 10. Anni D. Conradi II. regnantis 3. Imperij.

Anno verò 1047. Ioannes à Bonifacio Duce, & Marchione Etruriæ de nonnullis caſtris rebus inue-

inueſtitus fuit, documentum habemus ex antiquo manuſcripto codice Lucenſi apud Franciſcum Mariam Florentinum, al calcem lib. memorabilium Matildæ Comitiſſæ, ſic enim ſe habet. A

Dum in Dei nomine.

Ciuitate Luca in palatio D. Imperatoris in Iudicio reſediſſet Donnus Boniſacius Marchio, & Dux ad cauſas audiendas ac deliberandas, adeſſentiq; cum Rorechetius Leo Flaiperto, Rolando, Ioannes Signifredo Vvido Berardo Teuperto Bernardo Iudicibus Ildebrando Teudigrino Vberto Andreas Rodulſo Petrus Notarij, Vbaldo Vicecomes Alberto filio Roberti, & Ardingiſeo Vvalfridi germani, filijque Ardinghi, qui fuit Comes Vberto, & Rolando fratribus fil. q. Andingardi . . . Bonaldo filio q. Comiti . . filio q. Lei Raynerio filio q. Cunimundi, & reliqui B plures ibique comparuit veniens prædictus Ioannes Epiſcopus Lucenſis cum Rodulſo Notario aduocato ſuo cœperunt dicere iam plures vices reclamauimus ad vos Domno Boniſacio Marchio de Vvido olim filio Teodici qui fuit Comes qui contendit, & contradicit nobis à pars prædicta Eccleſia Epiſcopatui noſtro ſancti Martini decem Caſſuris rebus, illis maſſaritijs, quæ eſſe videntur in loco, & finibus Camuliano quatuor ex ipſis dicit à Brincieratico vna regitur per Martino filio q. Ioannis ſecunda, & tertia regitur per filijs q. Oddi quarta per Alberto da Botri Quinta per filios q. Bonuti Sexta per filios q. Lei de Campo ad laborandum detinet Nona & Decima dicitur ad Vignalia, vna petia fuit pro filijs q. Iſquialoti, ſecunda regitur pro Beritio, & Bonitio germanis C cum ſuorum pertinentijs, & caſis, & caſinis, ſeo caſalinis, atque rebus in loco, & finibus vico, tam infra ipſo Caſtello vbi dicitur Suriſule, quam & de foris in loco, & vbi dicitur Aſcanio prope ipſo Caſtello vnde plures vices eum vociſetare fecitti, vt ad veſtrum placitum veniſſet, & nobis exinde legem, & Iuſtitiam feciſſet, & nemo venit vnde deprecamur vos Domino Boniſacio Marchio, & Dux propter Deum, & anima D. Imperat. animæque mercede nobis de præd. Caſinis, & terris, ſeu caſis, & caſſinis, & rebus inueſtiatis à pars præd. Eccleſiæ Epiſcopatui ſancti Martini ad ſaluam querelam, vſque dum ipſe Vuido Comes ad placitum veniat, & legem, & iuſtitiam exinde faciat ad pars præd. Eccl. Epiſcopatui ſancti Martini. Tunc ipſe D. Boniſacius Marchio, & Dux per D fuſtem quam in ſuis detinebat manibus præd. Ioanne Epiſcopo cum præd. Rodulſo Notario Aduocato ſuo de iam dd. Caſis, & Caſinis, ſeu terris, & rebus qualiter ſupra legitur inueſtiuit ad Saluam querelam, vſque dum ipſe Vuido Comes ad placitum venerit, & legem, & iuſtitiam exinde fecerit à pars præd. Eccleſ. & Epiſcop. ſancti Martini, inſuper miſit Bannum D. Imperat. ſuper eodem Ioanne Epiſcopo, & præd. Rodulſo Aduocato ſuo, & ſuper ipſas res vt ſi eſt vllus homo qui pars præd. Eccleſ. & Epiſcopatui ſancti Martini diſueſtire præſumpſerit ſine legali iudicio duo millia Mancuſos aureos componat medietatem pars camere Domini Imperatoris, & medietatem parte præd. Eccleſ. & Epiſcopatui ſancti Martini. Vnde hanc

chartulam pro ſecuritate, & ſutura oſtenſione partis præd. Eccleſ. Epiſc. ſancti Martini, oſtendende facta eſt quidem, & ego Leo Not. D. Imperat. iuſſione præd. Domni Boniſacij Marchionis, & Ducis, & ſeu Iudicum admonitione ſcripſi, anno D. Incarnat. 1047. 3. non. Decembris, indictione prima.

Boniſacius Marchio, & Dux ſſ.
Rothecheius Iudex ſacri palatij interfui.
Flaipertus Iudex D. Imp. interfui.
Ioannes Iudex Sacri Palatij interfui.
Vvido Iudex D. Imp. interfui.
Rolandus Iudex ſacri Palatij interfui.
Bernardus iudex D. Imp. interfui.
Sigifredus Iudex D. Imp. interfui.
Teupertus Iudex ſacri Palatij interfui.

46. ANSELMVS Badogius Mediolanenſis, adlectus fuit Epiſcopus Lucenſis anno 1056. interfuitque Romano Concilio ſub Nicolao Secundo anno 1059. & 1061. Hic ex clariſſimis deinde in Eccleſiam meritis ad Pontificiam ſedem euaſit, ſub nomine Alexandri Secundi, cuius præclarè res geſtas, præter cæteros ſcriptores Baronius in Eccl. annal. enarrat; Clarus miraculis exceſſit è viuis anno 1073. Adeo vero Lucenſis amans fuit Eccleſiæ, vt etiam Pontifex factus, nullum ſibi ſucceſſorem aſciuerit, pluribus in bullis, quas Canonicorum aſſeruat archiuum ſubſcriptus reperitur.

Ego Alexander Salius Dei miſericordia licet indignus, S.R.E. Præſul, & Lucenſis Epiſcopus.

Huic ſuæ Eccleſiæ, vt Ptolomæus Lucenſis affirmat, plura indulxit priuilegia, Epiſcopo verò, vt pallio vteretur, vtque more Archiepiſcoporum progrediens ante ſe Crucem delatam haberet, Canonicis autem, vt in publicis ſupplicationibus, mitriati Epiſcopum antecederent, Cathedralem ſancti Martini à fundamentis refecit 1060. quam deinde abſolutam ſolemni ritu dedicauit, prolato in illorum fauorem ampliſſimo indulto, qui dictam Eccleſiam ea ipſa die quotannis inuiſerent. Illius Cathedralis reſtaurationis amplum continent teſtimonium hæc ſtatim ſubiecta carmina in marmore ſupra portam eiuſdem Eccleſiæ affixo, in hunc modum inciſa.

Huius quæ celſi radiant faſtigia templi
Sunt ſub Alexandro Papa conſtructa Secundo,
Ipſe domos ſedes præſentes ſtruxit, & ædes,
In quibus hoſpitium faciens terrena poteſtas,
Vrſit in æternum ſtatuens anathemate ſanxit,
Milleque ſexdenis templum fundamine facto
Luſtro ſub bina ſacrum ſtat fine peracto.

Sicut nobiliſſimis ædificijs, vt vidimus hic ſummus Pontifex Cathedrale Lucenſe templum reſtituerat, ita & priuilegijs ampliſſimis ditare voluit, cuius Clerum, & Canonicos ad optimam viuendi normam reducere ſtuduit. Extant in tabulario eorundem Canonicorum, originaria de hac re nonulla monumenta, quorum tenor talis eſt.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Lucenſis Eccleſiæ Clero, & Populo in perpetuum.

CVM Diuina prouidentia idcirco nos in Sede Apoſtolica conſtituere voluerit, vt omnium

Eccle-

Eccleſiarum generalem curam gerere debeamus, tum maximè illi Eccleſiæ ſtudium noſtræ deuotionis ſollicitum eſt exhibendum, in qua ante ſuſceptum vniuerſalis regiminis opus Eccleſiaſtici officij neceſſitate laborauimus, & cui priuata quodammodo dilectione prius deſeruire ſtuduimus. Circa Lucenſem itaque Eccleſiam tanto ſpecialius noſtræ deuotionis ſtudium deſideramus impendere, quanto, & illi priuata eius, & publica omnium cura compellimur prouidere. In ea igitur quod multis temporibus malè pullulaſſe, & in robur iam inueteratæ malitiæ comperimus excreuiſſe diuini verbi gladio ſuccidere, & penitus exſtirpare optamus, vt Deo volente eruitis ſpinis vitiorum in fertilem poſtmodum meſſem ſemen illic ſatum valeat abundare. Ex multis temporibus hoc deteſtabile malum intra ipſam Eccleſiam inoleuiſſe cognouimus, vt nulli vnquam clerico, quamuis religioſo, quamuis ſcientia, & moribus prędito Eccleſiaſticũ beneficium concederetur; niſi ei, qui profano pecuniæ munere illud emere ſtuduiſſet: Fiebat Eccleſia, & res eius ita venalis, veluti quædam terrena, & vilis merx à negotiatoribus ad vendendum expoſita. Quod malum, quam deteſtabile, quantum Deo, ſanctiſque ſit contrarium, & ſacri Canones docent, & ferè omnibus manifeſtum exiſtit. Calcedonenſe namque Concilium vnum ex principalibus, ſimili pœna condemnat eos, qui ſacram manus impoſitionem (per quam Spiritum ſanctum confert) mercari dignoſcuntur. Vtroſq; enim authoritate inexpugnabili illos à beneficio iſtos ſacro ordine iubet repelli. Sacrorum verò Canonum authoritate docemur omnia, quæ Deo, vel eius Eccleſiæ offeruntur ſacram fieri ipſa oblatione; nullaque autem ſacram fieri poſſunt, niſi Spiritu ſancto, à quo omnis ſanctificatio procedit. Nam ſicut omnis quælibet res cum Imperatori defertur Imperialis efficitur, ſic cum ex voto Deo, vel ſanctis offertur, diuina, ac per hoc ſanctificata cognoſcitur. Non igitur mirum, ſi pari pœna conſtringit eos, qui aut ſacrum ordinem, aut ſacram rem Eccleſiæ vendere, ſeu emere audent, cum neutrum niſi Sancti Spiritus dono valeat ſanctificari. Præterea cum ſacrorum Canonum authoritas quatuor ex rebus Eccleſiæ iubeat fieri portiones, quarum vna pauperibus, altera fabricis Eccleſiarum ſit impendenda, tertia Epiſcopo, quarta Clericis conferenda, ſicut pauperibus Eccleſijs ſingulæ partes gratis ſunt concedendæ, ita quoque reliquæ partes, nec ab ipſo Epiſcopo, vel clero ſunt retinendæ, aut vendendæ, ſed eis pro Euangelij præcepto, & officij ſui labore eodem modo conferendæ. In veteri quoque teſtamento cum adhuc gratia Euangelij non coruſcaret in mundo legimus ſcelus hoc quantum abominabile eſſet cum tempore Ieroboam quicumque volebat implebat manum ſuam, & fiebat ſacerdos excelſorum, & propter hanc cauſam peccauit domus Ieroboam, & deleta eſt de ſuperficie terræ, ſi verò domus Ieroboam ob hoc deleta eſt, quod pecuniã accipiens cõſtituebat ſacerdotes in excelſis, non immeritò de libro vitæ cœleſtis eorum nomina delentur, qui interuentu pecuniæ ſacerdotes, vel clericos in domo Dei conſtituunt. Puto

A enim, quod hi tales nunquam aduerterunt Pſalmiſtæ ſententiam dicentis, quia non cognoui negotiationem, introibo in potentias Domini. Nam ſi quis ideò intrat in potentias Domini, quia non cognouit negotiationem apertè conſequitur, vt non intret in eas, qui negotiationes, maximè Eccleſiaſticarum rerum, non ſolum cognouerit, ſed etiam exercuerit. In nouo autem teſtamento humani generis redẽptor omnes ementes, & vendẽtes de tẽplo eijciens cathedras vendentium colũbas euertit, nummulariorum effundit æs, præcepti ſui authoritate denuncians, & dicens. Nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis. In quo Saluatoris facto vigilanter eſt aduertendum, quod non dicitur cathedras vendentium mouiſſe, ſed euertiſſe, leuius vtique ferendum eſſet, ſi talium

B negotiatorum cathedræ mouerentur, quam ſi euerterentur. Sicut per Ioannem Dominica voce Angelo idem prædicatori Epheſi Eccleſiæ dicitur. Age penitentiam, & prima opera fac, alioquin veniam ad te, & mouebo candelabrum tuum de loco ſuo. Illud quoque in eodem facto ſollicitè conſiderate, quod per totum textum Sancti Euangelij nuſquam reperitur, Dominum tanta ſeueritate, tam diſtricta cenſura iuſtitiæ peccantes corripuiſſe, cum non ſolum eloquio increpans verum etiã facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de templo, apertè demonſtrans, quod tales negotiatores non ſicut cæteri peccatores ſunt corripiendi, ſed à templo Dei ſcilicet à ſancta Eccleſia longius ſunt proijciendi. Nam ſicut per columbarum venditores illi denotantur,

C qui ſacram manus impoſitionem vendere conantur, ſic per nummularios Eccleſiaſtici beneficij venditores deſignantur, qui domum Dei, teſte euangelio ſpeluncam latronum efficiunt, quia ab huiuſmodi mercatoribus quidquid poſſunt capiũt, & gladio ſuæ malitiæ, non corpora, ſed quod peius eſt animas trucidare noſcuntur. Tempore verò Apoſtolorum cum multi rerum ſuarum pretia ad pedes eorum ponerent, Anania, & Saphira, inſpirante ſancto Spiritu, voto cordis pretium agrorum ſuorum Deo obtulerunt, qui poſtmodum, quia ſuggerente diabolo, partem ipſius pretij retinere conati ſunt voce B. Petri Principis Apoſtolorum Spiritui Sancto mentiti eſſe dicuntur, & quàm graue ſcelus contraxerint, vtriuſque repentina morte monſtratur. Si ergo illi initio ſurgentis Ec-

D cleſiæ tam horribili pœna diuinitus ſunt puniti pro eo ſolummodo, quod partem pretij retinuiſſent, quod ſolo voto Eccleſiæ obtulerant, quid dicendum eſt de his mercatoribus, qui non ſuas, ſed res Eccleſiæ in vſus ſuos, & propinquorum ſuorum non verentur vertere. Profectò ſicut deterius eſt diſtrahere, vel comparare res Eccleſiæ, non quas ipſi Eccleſiæ conferunt, ſeu quas pro animabus ſuis fideles offerunt, quam ſolam pretij partem rerum à ſe oblatarum retinuiſſe, ſic talium negotiatorum interitus grauior, & profundior, quam illorum eſſe conuincitur. Ex hac quoque peſſima venditione penè malorum omnium ſemina pullulare noſcuntur. Non ij, qui res Eccleſiarum, & potiora earum pretio ſtudent acquirere, non Deo, vel eius Eccleſiæ velle famulari, ſed ſo-

li

li Mammonæ velle ſeruire, veridica ratione probantur, ſicut etiam ſanctus Gregorius de Simoniacis teſtatur, non vitam moribus componere, non ſcientia curant exornare, ſed ſolummodo aurum, & pecuniam, quibus res emant Eccleſiæ inhiantes deſiderant congregare. Ac ſi tandem malitiæ ſuæ votum impleuerint, & data numeroſa pecunia, rerum Eccleſiaſticarum penes ſe Dominium habere cœperint, tunc aperiunt, qua intentione Eccleſiæ militare decreuerunt. Toto enim mentis anniſu vndecunque poſſunt corradere pecuniam ſtudent, vtque prius euacuauerant poſſint redimplere marſupia, cuius auiditate impulſi, ſacris non parcunt altaribus, ſed veluti fures, & ſacrilegi profanas eis manus injiciunt, pauperibus, & Eccleſiarum fabricis decimas, & oblationes iuſtè, & canonicè competentes more prædonum diripiunt, à mortuis etiam quaſi fiſci exactores importunis clamoribus, velut tributa exigunt. Terras quoque, quas fideles pro ſuis peccatis Eccleſiæ contulerunt, quia eas ex toto vendere non poſſunt ob viliſſimum redditum, pecunia accepta quibuſque concedunt. Inter ſe autem vbi de lege Diuina, & de animarum ſalute eſſet tractandum, litibus, & contentionibus, clamoribus, & iniurijs præſtrepere non deſiſtunt. Quibus ad cumulum ſuæ damnationis non ſufficit, quod ipſi pereunt, ſed inſuper laicos, quibus ducatum rectæ viæ præbere debuerant, ſecum malo exemplo trahunt in profundam inferni voraginem. Qua propter ego Alexander S. R. E. & Apoſtolicæ ſedis Epiſcopus, immò miniſter indignus, tot, & tanta mala in multis Eccleſijs, & maximè in Lucenſi Eccleſia, ex iniqua concupiſcentia fieri conſpiciens, ne ſanguis iniquorum à diſtricto iudice de manu noſtra requiratur, illa extirpare, & penitus eradicare decreuimus. Conſtituimus iſtas, & præſenti decreto firmamus (ſicut olim noſtri deceſſores feciſſe noſcuntur, vt nullus deinceps Epiſcoporum, Beneficium Eccleſiæ, (quod quidam Canonicam, vel præbendas, ſeu etiam ordines vocant) pro aliquo prætio, vel munere clericis audeat vnquam conferre. Sed etiam miniſtros, & ſeruitores Eccleſiæ gratis, & abſque vlla venalitate in ſancta Eccleſia ſtudeant ordinare. Nec eligant in domo Domini, qui maiores ſacculos pecunia conferant. Sed eos, qui moribus, & diſciplina, atque ſcientia diuites pro officio ſuo ipſam valeant ſuſtentare Eccleſiam. Sponte Chriſti donaria non pro libitu cuiuſque iniuito ſponſo venalia fiant, ſed gratis, & pro vitæ meritis tribuantur, nec audeat vllus cuiuſcumque gradus ſit clericus per ſe, vel per interpoſitam perſonam aliquo ingenio prætium, vel dare, vel promittere, nec ipſi Epiſcopo, nec alicui ex eius miniſtris, ſeu cuicumque magnæ, vel mediocri, aut paruæ perſonæ. Ne verò calliditas, & fraus Diaboli ſub ſpecie religionis aliquos ſuæ malitiæ laqueo capiat, conſtituimus, & eodem modo firmamus, vt nullus cuiuſcumque gradus Clericus pro Eccleſiæ beneficio aliquid audeat conferre, ſiue fabricæ Eccleſiarum, vel donarijs Eccleſiarum, ſeu etiam, quod pauperibus ſit tribuendum, quia (teſte ſcriptura) qui aliquid malè accipit, vt quaſi benè diſpenſet, potius grauatur, quàm iuuatur. Quod ſi aliquis diuinorum præceptorum, & animarum ſalutis immemor, præfatum beneficium Eccleſiæ iniqua cupiditate ductus vendere, vel emere temerario auſu præſumpſerit, ſicut in Calcedonenſi Concilio definitum eſt, gradus ſui periculo eum ſubiacere decernimus, nec miniſtrare poſſit Eccleſiæ, quam pecunia venalem fieri concupiuit, & inſuper terribili anathematis mucrone perfoſſus (niſi reſipuerit) ab Eccleſia Dei, quam læſit, modis omnibus abſcindatur.

† *Ego Alexander ſolius Dei miſericordia ſanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ Præſul, & Lucenſis Epiſcopus, in hoc decreto ad confirmandum. SS.*

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Lucenſis Eccleſiæ Canonicis, ac filijs per omnia dilectis, eorumque ſucceſſoribus in perpetuum.

QVamuis eccleſiaſticæ diſciplina cenſuræ pro officio à Deo nobis commiſſo nos admoneat vigilanti cura vniuerſis Eccleſijs toto orbe terrarum diffuſis prouidere, ſpeciali tamen ſpeculatione noſtræ Lucenſi Eccleſiæ pro poſſe nos opitulari oportet, cuius regimen antequam ad Apoſtolicæ ſedis curam vocaremur diuina nobis impoſuit prouidentia. Vnde cum omnibus ſimpliciter, huic tamen dupliciter oculum noſtræ ſpeculationis intendere oportet. Nam quia inimico humani generis inſidiante, ſanctæ matris Eccleſiæ compoſitos mores ab antiquis Patribus inſtitutos praua quorumdam temeritas, ſeu potius cupiditas violare non metuit, ideircò ſtudioſos, ſollicitoſque conuenit eſſe, vtque mala quotidie pullulant mucrone iuſtitiæ reſecentur. Nam cariſſimi filij veſtra benè nouit dilectio, in noſtra prælibata Eccleſia peſſima inoleuerat conſuetudo, vt ordines, & canonicæ ipſius Eccleſiæ ſic paſſim, & indiſcretè cuique tribuerentur, vt ille ſacerdotalis ordinis iniret officium, qui nec dum etiam Hoſtiarij, vel Lectoris miniſterium ſuſcepiſſet. Nec ſtabili ordine ſortitum fuerat quis miſſarum ſolemnia celebrare, quia ſanctum Euangelium, vel Apoſtolum legere debuiſſet. Indiſciplinatis etiam, & ſæcularibus clericis vita, & ſcientia longè ab Eccleſiaſtica doctrina ſeiunctis prælibatæ Canonicæ conferebantur, nec tamen abſque interuentu pecuniæ, vel etiam præmiorum, qui ipſam Eccleſiam potius perturbare, quàm moribus videbantur ornare. Quæ omnia quantum Deo, & Eccleſiaſticæ religioni contraria, & inimica exiſtant, nullum ignorare putamus, vobis autem tantò verius ſunt cognita, quanto diutius ſuſtentata. Quapropter diuino adiutorio ſimul, & Apoſtolica fulti authoritate, hæc deinceps reſecanda, & in melius reformanda decernimus, eo ſcilicet tenore, hac ratione, vt ex triginta ordinibus qui in iam nominata Eccleſia eſſe noſcuntur, duodecim Presbyteris traderentur, qui quotidie miſſarum ſolemnia, & quæ ſacerdotali officio congruunt, peragere poſſent. Septem verò Diaconos, totidem Subdiaconos in his ſeptem ordinibus, qui competenter Eccleſia-

cleſiaſticum officium iuxta ordinem ſuum adimplere valerent. Reliquos verò choro tantummodo deputauimus. Nos ergo in præfatis ordinibus ita elegi decreuimus, vt ſi quando Deo vocante, aliquis eorum ex hac luce deceſſerit, loco eius nullus alius ſubrogetur, niſi ille, qui decedentis officium integritate vitæ, & puritate ſcientiæ valeat adimplere, vt ſi Presbyter fuerit deceſſor loco eius, vel Presbyter ſubſtituatur, vel qui eodem anno Presbyterij valeant honorem accipere. Similiter de Diaconibus, & de Subdiaconibus eadem ratio, idemque ordo procedat. Horum autem omnium ordinationem, ita Deo annuente volumus canonicè fieri, vt nulla venalitatis fraus, vel pecuniæ interuentus aliqua poſſit ratione ſurripere, ſed gratis & abſque vllius commodi ratione conſiſtat, niſi ordinandus non ſtatuto pretio, ſed ſua ſponte ad vtilitatem, vel honeſtatem Eccleſiæ aliquid largiri voluerit. Auaritiam etenim de Templo Dei eliminandam ſacrum teſtatur Euangelium, quod refert, & Dominum per ſe ipſum nummulariorum æs effudiſſe, & cathedras vendentium columbas euertiſſe. Officium autem ipſius Eccleſiæ ita ad honorem Dei fieri volumus, vt omni die vna ſolemnis miſſa cum Diacono, & Subdiacono hora tertia celebretur cum canonicis horis, ſicut conſuetudo depoſcit Matricis Eccleſiæ. Illud quoque non minima correctione indigere proſpeximus, quod quidam clericorum plus ſuæ auaritiæ, quam Eccleſiæ conſulentes, in duabus, vel etiam in tribus Eccleſijs miniſtrare noſcuntur, & cum vni vix congruè, & opportunè ſufficiant, ambitu pecuniarum allecti duabus, vel tribus, ſicut diximus, ſuum officium pollicentur. Sicque fit, vt dum plures viciſsim percurrunt nullam canonicè, & iuſtè regere valeant. Quapropter hanc quinque cauſam in melius reformantes conſtituimus, & præſenti decreto firmamus, nullum qui in maiori, & Matrici Eccleſia deinceps fuerit ordinatus, aliàm præter ipſam poſſe tenere Eccleſiam, ſed ſicut ſacri præcipiunt canones, ipſa, & ſola contentus, vt competens, in ea poſsit exercere ſeruitium. Nec vaget, & inſtabilis huc, illucque diſcurrat, ſed ſingulari Eccleſiæ quaſi fixus, & immobilis perſeueret. Quod ſi quis temerario auſu hæc omnia, quæ ſalubriter ad vtilitatem ſanctæ Eccleſiæ conſtituta ſunt violare vel infringere temptauerit, nouerit ſe Apoſtolica authoritate, niſi reſipuerit, gradus ſui periculo ſubiacere, & Eccleſiaſtici beneficij fieri expertem, & inſuper pro ſua temeritate à Clero repulſus, laicorum tantùm communioni deputetur. Si verò adhuc quoque obſtinato animo in eadem pertinacia manere præſumpſerit, & admonitus ad hoc, quod ſalubriter decreuimus, reuerti noluerit, à liminibus ſanctæ Matris Eccleſiæ, quam impugnare non deſinit, alienus exiſtat. Conſeruator autem huius noſtræ Canonicæ diſpoſitionis, Apoſtolica ſit munitus interceſsione, & gaudeat cæleſti repletus benedictione.

Ego Alexander Solius Dei miſericordia, licet indignus ſanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ Præſul, & Lucenſis Epiſcopus in hoc decreto a me ſcto ad confirmandum ſſ.

A

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei,

Clero, & Populo ſanctæ Lucenſis Eccleſiæ in perpetuum.

QVamuis circa omnes Eccleſias per orbem terrarum longe, latèque diffuſas pro earum gubernatione oculum noſtræ ſpeculationis intendere oporteat; præcipuè tamen erga Lucanam Eccleſiam attentiſsimè vigilare nos conuenit, quia ei, & propter Epiſcopatus ſuſcepti adminiſtrationem, & pro vniuerſalis Apoſtolicæ conſideratione dupliciter quodãmodo prouidere compellimur; qua de cauſa hæc noſtri cordis, Deo aſpirante, voluntati ſemper inhærere debebit,

B *vt quæ in ea vel incuria, vel malitia quorumdam hactenus male pullulare cognouimus reſecare, & emendare ſtudeamus, & quæ ad honorem, & ſalutem ipſius eccleſiæ ſpectare videantur, congruè ordinare; & firmiter ſtatuere debeamus. Ante noſtra etenim tempora prædeceſſores noſtri, qui eidem eccleſiæ præeſſe viſi ſunt, ſeu propter carnalium propinquorum affectus, ſeu pecuniæ amore illecti, vel etiam quorumdam potentium nimia importunitate deuicti, caſtella, terras, poſſeſſiones ipſius eccleſiæ ita indiſcretè ſuperflua effuſione largiti ſunt, vt nec ſibi, nec familiæ ſuæ, vel reliquis ſibi miniſtrantibus, prout congruebat in proprijs neceſſitatibus ſuccurrere potuiſſent. Fiebat itaque propter rerum penuriam, vt ordines ſacros, & eccleſiaſtica officia, quæ purè, & abſque vlla venalitate, ſolo vitæ æternæ intuitu concedi oportet, pro pecuniæ acceptione, & diuer-*

C *ſorum munerum exactione, profanis quibuſdam, & indignis tribuerent, & quod omnes catholicos deteſtari, & abominari oportet de morte animæ vitam corporis ſuſtentarent. Proinde Diuina inſpiratione commoniti, ne de cetero tam graue peccatum ex occaſione paupertatis emergat, præſenti decreto conſtituimus, & Apoſtolica authoritate firmamus, vt nullus deinceps Pontificum quibus ipſa ſancta eccleſia commiſſa fuerit, caſtella, manſes, terras poſſeſſiones, quas non modo ad manus noſtras habemus, vel quas ipſa eccleſia in antea, Deo largiente, purè, & abſque contradictione acquiſitura eſt, præter illa, quæ in beneficium nunc vſque dari conſueuerunt, aliquo ingenio alienare, vel afferre, ſeu alicui dare moliatur (niſi neceſſitate cogente) in pignus ea ſine malo ingenio ad tempus tradiderit, ea ratione, vt ante ſtatutum tempus eas perſoluat, & recipiat. Ita*

D *ſanè omnem alienationem, & quamcumque dationem penitus interdicimus, vt nemo in poſterum præſumat, prædictas res eccleſiæ, vel per beneficium dare, aut per libellum concedere, aut quouis modo alicui perſonæ tribuere, niſi tantùm agricolis, & laborantibus, & ipſi epiſcopo, vel eius miſſo, aut miniſteriali rationem reddentibus, ſed omni tempore intactæ, & illeſæ ſubſiſtant ad vtilitatem epiſcopi, & ſuæ neceſſitatem familiæ ſubſtentandam. Nec vero in dubium venire poſſit, à quarum rerum traditione nos noſtroſque ſucceſſores per omnia volumus abſtinere præſentis decreti pagina nominatim illas inſerere, adnotari præcipimus, ne vel ipſos epiſcopos, vel procaces, & importunos petitores latere poſſit ipſarum rerum notitia.* Hic enumerata bona conſulto relinquuntur. *Hæc itaque omnia, quæ præſenti decreto connumerauimus, & ſi quæ alia noniter ac-*

quirenda, quæ Deus in manus noſtras, vel noſtrorum ſucceſſorum, ſicut ſuperius dictum eſt, dare voluerit, eo modo ordinamus, & firma ſtabilitate componimus, vt ſemper deinceps ad manus Lucenſis Epiſcopi teneantur & ad priuatas eius rationes ſpectare videantur, vt ex his valeat ſuæ vtilitati ſimul, & honeſtati conſulere, ac ſuæ familiæ decenter neceſſitati ſuccurrere. Id ſi quis noſtrorum ſucceſſorum hæc quæ ſalubriter ad Eccleſiæ honeſtatem, & ipſius Epiſcopi vtilitatem ſtatuta ſunt, temerario auſu infringere, vel violare præſumpſerit, vel carnali amore, vel iniqua cupiditate deuictus contra hæc aliquo ingenio venire temptauerit, pro ſua præſumptione nodo excommunicationis, & maledictionis alligatur ſe eſſe cognoſcat, & ab Epiſcopali officio vſque ad ſatisfactionem remouendum, ita ut omne damnum, quod ex ſua malitia ſibimet ipſi, & Eccleſiæ ex hac re intulit, reſarcire cogatur. Vt vero omnia, quæ ſuperius comprahenſa ſunt firma, & illibata, Deo authore ſeruentur, hanc decreti paginam manus noſtræ ſubſcriptione, & ſigilli noſtri impreſſione confirmari precepimus.

† *Ego Alexander ſolius Dei miſericordia licet indignus S. Romanæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ Præſul, & Lucenſis Epiſcopus in hac conſtitutionis à me facta pagina SS.*

47. S. ANSELMVS Monachus ſancti Benedicti ab Alexandro Secundo Præsbyter Cardinalis creatus, ab eodem Pontifice paulò antequàm è viuis excederet Lucenſis Epiſcopus eſt deſignatus anno 1073. monitus à Gregorio Septimo, ne inueſtituram epiſcopatus ab Henrico Imperatore reciperet ſequenti epiſtola.

GREGORIVS EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

Anſelmo Dei gratia Lucenſium electo Epiſcopo, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

QVoniam fraternitatem tuam ſinceræ charitatis affectu & dileximus, & diligimus, quæ tibi, ſeu verbis, ſeu literis ſuper vtilitate vitæ tuæ ſcribere curamus, vt indubitanter accipias, oportet vt enim viam, qua ambules, poſtulaſti tibi notificaremus, nullam nouam, nullam expeditiorem ſcimus ea, quam nuper dilectioni tuæ ſignificauimus videlicet te ab inueſtitura epiſcopatus de manu Regis abſtinere, donec de communione cum excommunicatis Deo ſatisfaciens, rebus benè compoſitis, nobis cum pacem habere. Perſonæ namque tales hoc opus conantur perficere; chariſſima vtique filia noſtra Agnes Imperatrix, nec non, & glorioſa Beatrix, cum filia Mathildi, Rodulfus quoque Dux Sueuiæ, quorum religioſa conſilia ſpernere, nec poſſumus, nec debemus. Quod ſi præfati operis perfectio dilationem quacumque occaſione contigerit habere, interea noſtræ familiaritati poteritis adhærere Romæ, & nobiſcum ſeu aduerſitatem, ſeu proſperitatem communicare. Datum Capuæ Kalendas Septembris Indictione incipiente duodecima.

Hic vir fuit, qua doctrina, qua ſanctimonia vitæ illuſtris. Magna Comitiſſa Mathildis illum habuit à confeſſionibus, cuius præcibus exorata, viſeodum ſancti Benedicti Mantuanum fundauit Cœnobium, auxitque inuidioſis fortunis. Ærumnoſis inſectationibus ab Henrico Imperatore impetitus eſt, deque ſua ſede deiectus, ad quam illum inaugurauerat Septimus Gregorius, cuius familiariſsimus erat, tametſi ipſe, vt ſibi impoſitam excuteret dignitatem, ad Mantuanum clauſtrum transfugerit, ſed parere coactus, ab Henrico eam, quam diximus, calamitatem accepit, Petrumque Pſeudo Pontificem intruſum excepit. Itaque cum in Inſubriam ad Septimum Gregorium cõfugiſſet, ibi ab eodem Pontifice Vicarius renunciatus eſt, vbi ſciſmaticos prudentia ſingulari retudit, Pontificiaſque partes mirabiliter erexit ſcribendo. Canonum collectã copoſitiſſimam concinnauit, quàm deinde Gratianus abſoluit, edidit præterea ſuper pſalmos, Hieremiamque Prophetam egregium commentarium, aliaque monumenta reliquit, quę ſancti egregiam ingenij laudem abundè deprædicant. Mantuæ deceſſit anno 1087. inque numerum Sanctorum relatus eſt, cuius feſta dies celebranda recurrit 18. Martij. In Mantuana Cathedrali conditus iacet, cuius meminit Romanum Martyrologium, Bellarminus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis. Sigibert. in Chron. Verſpergen. & alij. Sed hic non omittenda monumenta duo donationis Comitiſſæ Mathildis, factæ huic Lucenſi Epiſcopatui, Anſelmo noſtro Epiſcopo ſuperſtite, ea Tabulario huius Eccleſiæ à Florentino extractæ, ſic enim ſe habent.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Dei æterni. Anno ab Incarnatione eius milleſimo ſeptuageſimo octauo ſexta Kalendas Octobris indictione ſecunda.

Conſtat me Mattilda Dei gratia inclita Comitiſſa Tuſciæ ex genere Longobardorum relicta bonæ memoriæ Gottifredi Ducis, & filia bo. me. Bonifacij Magni Ducis, & Marchionis Tuſciæ. Quia ego ex parte ſupradicti viri mei, qui fuit Salichus lege videor viuere ſaliga in atramentario pennam, & pergamenam manibus meis de terra leuauit, & Ruſtichi Notarij Domini Imperatoris adſcribendum tradidi per vuaſonem terræ . . . . & fiſticum nodatu, ſeu ramo arborum ad quæ per Coltellum, & guantone, ſimulque andilagine, ſic per hanc chartulam iuxta Saligorum conſuetudinem pro animæ meæ remedium, & remedium animarum ſupradicti Bonifacij, qui fuit genitor meus, & glorioſæ Beatricis Comitiſſæ genitricis meæ offero tibi Deo, & Epiſcopatui ſancti Martini, qui eſſe videtur edificato infra Lucenſem Ciuitatem, ideſt meam portionem ex integra de monte, & poio, ſeu Caſtello illo qui dicitur Decimo de monte, & Poio, ſeu Caſtello vero ipſo cum curia, & turre, & caſis infra ſe, & ſuper ſe habentes in circuitu ſuo, & cum fundamento, & omni ædificio ſuo competi exinde mihi quartam portionem ipſam vero & integram meam portionem, & quantum mihi exinde, per quantumque ordinem eſt pertinentes, & cum inferioribus, & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus, & ingreſſuras ſuas tibi Deo, & ſupraſcripta Eccleſia ſancti Martini offerre præuideor tali ordine, vt ab hodierna die in ipſius Eccl. & Epiſcopatu ſancti Martini, & de illo Epiſcopo qui ibi pro tempore ordinatus, & electus fuerit, in cius

fint

ſint poteſtare ſupraſcriptam meam pottinnem de prædictas res quas in ipſius Ecclcſia, & Epiſcopatu ſancti Martini nfferimus eas habendi, renendi, poſsidendi, & imperandi, labntare ſaciendi, & vſuſructuandi, & ſi oportunum ſuerit, licentiam, & poteſtatem babeant prædictus Epiſcopus cauſas exinde agendi, queremonias ſaciendi, reſponſum reddendi, finem ponendi modis omnibus ad pars ipſius Eccleſiæ, & Epiſcopatu ſancti Martini deſenſandi cum chartula iſta nfferſinnis qualirer iuxta legem melius potuerit pro animæ meæ remedium, & per remedium prædictorum Bonifacij, qui ſuit genitor meus, & glorioſæ Beatricis Comitiſſæ genitricis meæ ſtabilem permaneat ſemper, & ſi aliqun tempore egn qui ſupra Marilda Dei gratia inclita Comitiſſa, vel mens bæredes tibi Deo, & ipſius Eccleſia, & Epiſcopatui ſancti Martini, vt ad illud Epiſcopus qui ibi prn tempore ordinatus, & electus fuerit ſupraſeriptam porrionem de prædictas res quas in ipſius Eccleſiæ, & Epiſcoparum offerri aliquando tempore in aliquid exinde inrentinnauerimus, aut retolli, vel ſubtrahi queſierimus, nns, vel ille homn cui nos eas dediſſemus, & dederimus prn colibet ingenium, & eam ad partem prædicti Epiſcopatus ab omni bnmine deſendere non potuerimus, & nnn deſenſauerimus, tunc ſeramus ad partem ſupradicti Epiſcopatus mulctam, quod eſt auri nptimi vncias viginti, & argenti ponderia quadraginta, & bnc quod ſupradictæ Eccleſiæ optuli in duplum infer quidem loco ſub exiſtimatione quale tunc fuerit, & nec ſic valeamus, nec pnſſamus diſtumpere, vel inſringere, ſed præſens hæc chartula offertinnis meæ diuturnis tẽporibus firma, & ſtabilis perſiſtat perpetualiter inconuulſa conſtipulatione ſubnixa, ſic tamen ſi nos exinde authores nec deſenſores quęrere, nec dare volueritis licentiam abeatis abſque noſtra perſona ſi veſtra fuerit voluntas exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi mndis omnibus pars ſupradictæ Eccleſiæ Epiſcopatus ſancti Mattini deſenſandi cum cartula iſta oblationis, & traditionis meæ qualiter iuxta legem melius potueritis, & ita in hoc ordine hanc cartulam ego Mattilda tibi Ruſtichus Notarius ad ſcribendum tradidi, & ſenbere rogaui.

Actum in loco vbi dicitur Sancto Cipriano prope Peruſiam.

Ego Matilda Dei gratia Dux in hac chartula à me facta SS.

Flacopertus iudex, & Miſſus D. Imperatoris.

Vbertus Iudex Domini Imperatoris

Gerardus Iudex ſacri Palatij SS. & †

Signum manus Roberti filius bon. mem. Rolandi rogatus interſui.

Signum manus Rolandi filij bon. mem. Alilardi rogatus interſui.

Ruſticus Notarius D. Imperatoris poſt traditam compleui, & dedi.

Alterum monumentum dnnatinnis Comitiſſę Matildis Eccleſiæ Lucenſis, & tale.

In nomine D. N. Ieſu Chriſti Dei eterni.

Anno ab incarnatione eius 1079. 15. Kalendas Octobris indictione tertia. Manifeſta ſum ego Matilda Marchioniſſa, & Ducatrix relicta bon. mem. Gottifredi qui fuit Dux, & filia bon. mem. Bonifacij qui fuit ſimiliter Dux, & Marchio.

Quia ego qui ſupra Marilda Marchioniſſa profeſſa ſum ex natione mea legem viuere videor Longobardnrum, ſed nunc modo pro parte ſupradicti Gottifredi qui ſuit viro men legem viuere videor Saligam. Quia ego qui ſupra Matilda Marcbinniſſa, ac Ducatrix ſecundum legem meam Saligam cum atramentario pinna, & pergamena manibus meis de terra leuauit, & Cunradi Notarij Domini Imperatoris ad ſcribendum tradidi per Vuaſonem terræ, & fiſtucum nodarum, ſeu ramo arborum, atque per cultellum, & vuantonettonem, ſeu andilaginem ſic per banc chartulam iuſta legẽ meam Saligam dnno, trado, cedo, atque offern tibi Deo, & Eccleſia, & Epiſcopatui ſancti Martiui, quæ eſt conſtructa, & leuata inſra Ciuitatem Lucæ propè muro eiuſdem Ciuitatis, ideſt caſa, & curte, ſeu monte, & pnio, atque Caſtelln illo qui dicitur Caſtallione Beſardeſcos, qui eſt poſitum infra Comirarum, & rerritorio Volterranenſe vna cum Eccleſia illa, cui vocabulum eſt beati ſancti . . . ibi conſiſtente vna cum omnibus foſſis, & carbonarijs, & muris, & turte qui infra præd. monte, & poio, ſeu Caſtello eſſe videniur vna cum omnibus caſis, & caſſinis, ſeu caſalinis, ſimulque terris, & rebus illis qui ad iam dicta caſa, & curte, ſeu mnnte, & poio atque Eccleſia ſunt pertinentes tam de muro pro dicto Caſtello, quam & de ſoris caſis, & caſſinis, ſeu caſalinis, ſimulque terris, & rebus verò ipſis tam donnicatis, quàm & maſſaritijs cum ſundamentis, & omnem edificijs, vel vniuerſis fabricis ſuarum, ſeu curtis, ortis, terris, vineis, nliuetis, caſtanietis, quercictis, ſilicis virgareis, praris, paſcuis cultis rebus, vel incultis omnia, & in nmnibus rebus, tam donnicatis, quam & maſſaritijs quantas vbiq. in qualibet locis, vel vocabulis ad ſupraſcripta caſa, & curte ſeu mnnte, & Poio, atque Caſtello, ſiue Eccleſia ſunt pertinentibus, vt dictum eſt nmnia in integrum, & cum inſerioribus, & ſuperioribus ſuarum, ſeu cum acceſſionibus, & ingreſſorias earum tibi Deo, & iam dicta Eccleſia Epiſcopatui ſancti Martini donare, & tradere, atque offerre prouideor tali ordine, vt ab hndierna die in ipſius Eccleſia, & Epiſcopatu ſancti Martini, & ad illo Epiſcopn, qui in iam dicta Eccleſia Epiſcopatin, & pro tempore nrdinato fuerit. In eius ſint poteſtate eas habendi, renendi, gubernandi, laborare ſaciendi, & vſum fructuandi, & ſi oportunũ fuerit licentiam, & poteſtatem habeatis cauſas exinde agendi, querimoniam ſaciendi, reſponſum reddendi, finem ponendi modis omnibus vobis eam deſenſandi cum cartula iſta offerſionis à pars iam dictæ Eccleſiæ, & Epiſcopatuo ſancti Mattini qnaliter iuxta legem melius potueritis pro animæ meæ remedium ſtabilem permanet ſemper; & ſi aliquando tempore ego qui ſupra Matilda Marchioniſſa, vel in eos hæredes ſupradicta caſa, & curte, ſeu mnnte, & poio, atque caſtello, ſiue Eccleſia qui in prædicto Caſtello de Caſtilione eſſe videantur, cum ſua pertinentia, & tacentia tibi Deo, & iam dicta Eccleſia, & Epiſcnpatuo ſancti Martini, & ad illo Epiſcnpus,

ſcopus, qui ibi pto tempote ordinati fuerint in aliquod exinde intentionsuerimus, aut rorclli, vel ſubtragi queſierimus. Nos, vel ille homo eui nos eas dediſſemus, aut dederimus per quodliber ingenium, & caſu à pars isiu dictæ Eccleſiæ, & Epiſcopatuo ſancti Martini ab omnis homines defendere non potuerimus, & non defenſauerimus, ſpondimus nos vobis comprare ſupradicta eaſa, & curte, ſeu monte, & poio, atque caſtello, ſiue Eecleſia, & terris, & rebus, quas in ipſius Eccleſia, & Epiſcopatuo ſancti Martini offertuit in duplum inſet quidem loeo ſub exiſtimatione quales ſunt fuerit, & ſuper pœnam auri optimi vncias quinquaginta,& argenti optimi ponderas centum. Nec ſi valeamus, neque poſſamus diſruppi, nec infringi, ſet præſens hanc cartula offerſionis meæ diuturnis temporibus firma, & ſtabilem perſiſtat perpetualiter ineonunlſa cum ſtipulatione ſubmiſſa. Sic tamen ſi nos exinde authores, nec defenſotes querere, nec dare volueritis, licentiam habeatis abſque noſtra perſona, ſi veſtra fuerit voluntas exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi modis omnibus vobis ess defenſendi cum cartula iſta offerſionis qualiter iuxta legem melius potueritis, & mihi qui ſupra Matilds Marchioniſſa foris exinde vuerpiuit, & exitum fecit, iam dicta Eecleſia, & Epiſcopatuo ſancti Martini ad ſuam proprietatem intromiſit, & ad habendum tradidit, & hanc cartulam offerſionis.

Cunradus Notarius Domini Imperatoris ſcribere rogaui. Actum Burgo qui dicitur Bricole.

Ego Matilda Dei gratia id quod ſum in hac cartula à me facta SS.

Vbertus index Domini Imperatoris.

Ego Ardericus Index rogatus teſtis.

Signum manus Federighi Comitis legem viuentem Saligam, filius quondam Lodoici, qui fuit Dux, & Enrichi filius quondam Eurardi, qui fuit ſimiligem Saligam rogatus interfui.

Signum manus Anſelmi legem viuentem Saligam filio bon. mem. Gerbotta, qui fuit ſimiliter Saligo rogatus interfui.

Signum manus Pagani filis bon. mem. Rolandi, & Idelbrandi filio ſupraſcripti Pagani rogatus interfui.

Signum manus Enrighi filio bon. mem. Sig'fridi rogatus interfui.

Cunradus Notarius Domini Imperatoris poſt tradi-tam compleui, & dedi.

48. GOTHIFREDVS ann. 1089. illius mentio extat in quadam epiſtola Vrbani Secundi apud Baronium. Aliquot bona conceſſit monaſterio de Tolle Lucenſi 1091. Cæterũ Franclottus poſt Anſelmum, Ioannem quemdam Epiſcopum facit, quem appellat illius nominis 3. anno 1086. qui forte ſciſmaticus fuit, quemadmodum Petrus Diaconus temporibus ſancti Anſelmi.

49. RINGERIVS, qui alijs etiam Reingerius eſt, & Rogerius in huius temporis monumentis. Anno 1098. Interfuit Rangerius Romano Concilio, vt Baronius refert. Vitam ſancti Anſelmi ſui prædeceſſoris heroico carmine comprehendit, vt Domnizo in vita Comitiſſæ Matildis affirmat. Ad hunc eundem literas dedit Paſchalis Papa II. an-

A no 1107. 14. Kal. Octobris, indict. prima, ſub Datum Feſulis, ann. Pontificatus nono, in quibus illud præcipit, conaturque, vt nullus diœceſis Lucenſis ſe ab illius ſubducat imperio, caueatque ne Monachi, aut Clerici à ſæcularibus deinceps, ſacella, aut eccleſias accipiant: eidemque indulſit Epiſcopo portionem oblationum, ſacrario olim Vultuque ſancto attributarum. In ſacrarij autem veſtibulo huius Rangerij ſpectatur marmori inciſum decretũ an. 1111. ad maiorem Sancti loci decentiam, decoremque. Deceſſit autem an. 1112. Præſtat autem Archiuij Lucenſis beneficio tria alia Mathildis Comitiſſæ documenta hic recenſere in gratiam eiuſdem Rongerij ſcripta, in quibus Epiſcopus noſter Rongerius, & Reingerius vocatur. Sic enim ſe habent.

B *Dum in Dei nomine foras ciuitatem Luca in Prato Domini Marchioni prope eccleſ. ſancti Donati in iudicio reſidiſſent D. Matilda Comitiſſa, ac Ducatrix ad cauſas audiendas, ac deliberandas, reſidentibus cum ea Ardericus Ioannes Antonius, qui Sapiebonus vocatur. Benedictus Senioreſtus indicibus Vbaldus Satus Leo Vuidus item Vbaldus Arnulfus Cauſidici Vgo fil. b. m. Ruſtici Berlingherius filius b. m. . . . Gerardus de loco Cornaſhano Rolandus fil. b. m. Bolgarelli, & relicorum aliorum. Ibique eorum veniens præſentijs Rogerius Epiſcopus de Eccleſ. & Epiſcopatu ſancti Martini de ciuitate Lucenſe vnà cum Lamberto Auocato ſuo cœperunt dicere aduerſus iam d. Domina Matilda iam plures vices reclamauimus ad vos iam d. Domina de Vuido Comes fil. b. m. item Vuidi Comes de tertiam portionem de curte, & caſtello . . . vna cum*

C *tertiam portionem de omnibus caſis, & caſinis, ſiue caſalinis, ſimulque terris, & rebus cultis, & incultis, donicatis, & maſſaritijs quas ad præd. curte, & caſtello . . . infra Comitatum Lucenſe prope . . . quas prædictus Vuidus Comes condidit nobis, & ſimul condidit nobis par præd. eccleſ. Epiſcopatui noſtro ſancti Martini omnibus caſis, ſeu caſinis, ſimulque terris, & rebus cultis, & incultis, domnicatis, & maſſaritijs, quos præd. Vuido Comes per chartula in loco pignoris fecit ad præd. Eccleſia Epiſcopatui ſancti Martini, vnde nos per plures vices de veſtræ præſentia miſſos veſtros ad eum miſiſtis, vt ad veſtrum placitum veniſſet, & nobis exinde pars præd. Eccleſ. Epiſcopatui S. Martini legem, & iuſtitiam feciſſet, & minimè venit, tunc præd. Epiſcopus cum iam dicto auocato ſuo petierunt mercede ad eamdem Dominam, vt præd. caſis, & caſinis, ſeu ca-*

D *ſalinis, ſimulque curte, & caſtello, & terris, & rebus quæ ſuperius leguntur eos inueſtiret pars præd. Eccleſiæ Epiſ. S. Martini. Tunc iam dicta Domina per fuſtem quæ in ſuam detinebat manum à proprietatem iam d. eccleſ. epiſcopatus ſancti Martini iam d. Epiſcopus, & ſuo aduocato de præd. tertiam portionem de præd. curte. & caſtello . . . cum ſua pertinentia, & iacentia, & de præd. omnibus caſis, & terris, & rebus quas præd. Vuidus in loco pignoris . . . Eccleſia Epiſcopatus fecit inueſtiuit, & inſuper prædictus Epiſcopus, & iam d. aduocato petierunt mercedem ad eamdem Dominam, vt propter Deum, & anima ſua mercedem . . . mitteret bandum ſuper iam d. Epiſcopus, & ſuper ſuo aduocato, & ſuper præd. res ſtatimque iam d. Domina Matildis per ſupraſcriptam fuſtem quæ in ſuam detinebat manum, miſit bandum ſu-*

per

per iam d. aduocato, & ſuper iam dictis caſis, & caſinis, & curte, & caſtello, & terris, & rebus quæ ſuperius legitur in libras trecenti de optimo argento, vt nullus quislibet homo magna, vel parua perſona de ſoprascripta tertiam portionem de præd. curte, & caſtello . . . , cum ſua pertinentia, & iacentia, & de præd. omnibus caſis, & caſinis, ſeu caſalinis, ſimulque terris, & rebus, quæ ſuperius legitur iam d. Epiſcopus, vel poſteris ſucceſſoribus ſuis pars præd. Eccleſiæ Epiſc. ſancti Martini diſneſtire præſumat ſine legale iudicio, vel ſine legem quis vero fecerit præd. trecentum libras argenti optimi compoſiture ſe agnoſcat medietatem iam dicto Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus pars præd. eccleſiæ epiſcop. & medietatem parte publice. Vnde hanc notitiam per ſecuritatem, & futura oſtenſione eidem Epiſcopi . . . auocati eorum ſucceſſoribus oſtendenda fieri iuſſimus, quidem, & ego Cunradus notarius D. Imperat. ex iuſſione iam d. Domine, & iudicum amonitione ſcripti anno ab Incarn. D. N. Ieſu Chriſti Dei eterni milleſimo nonageſimo nono 16. Kalend. Iulij, indict. 7.

Leo Militaris patronus cauſarum confirmo.

MA TIL
DA DEI
GRA SI
QD EST

Ego Ardericus Iudex interfui, & ſſ.
Ego Vbaldus aduocatus interfui, & ſſ.
Benitius notarius Domini Regis, qui hunc breui ſcripſi, & ibidem fui.

Aliud monumentum Matildis pro Rangerio Epiſcopo eſt tale.

In Chriſti nomine.

Breue recordationis pro memoria futuris retinenda temporibus, qualiter Matilda Comitiſſa reſidente in loco martire intus canonicam plebis ſanctæ Mariæ Ragerius Lucẽſis Epiſcopus conqueſtus eſt ſuper Bennonem, ſuoſque conſortes de villa Meognana, quam ab eccleſia ſancti Martini Lucenſis epiſcopatus libellario nomine detinebant, & iam fere per 20. annos penſionis dederunt, quapropter Alderigius iudex, & Vbaldus de Carpineta iudicarunt, quod nihil ad eos pro libello præterito pertinebat, ſed rogatu D. Matildis, & ſuprad. iudicum, cæterorumque fidelium præd. Rangerius Epiſcopus inueſtiuit præd. Bennum, & ſuos conſortes de præd. villa, vt haberent, & tenerent præterito vſu, & libellario nomine. Illi autem videl. Benno, & Raynerius germ. & Gerardus filius Vberto, & Vbertellinus filius Vghi inueſtiuerunt præd. Epiſcopum, quod ab ea hora in antea eam penſionem quæ in eo libello ſcripta eſt, & eo terminum quod ibi inuenit omni anno perſoluerent, & ſi aliquis illorum non perſolueret non per ſuo termine, & non recuperand. infra menſe vno poſt termino non amplius haberet poteſtatem, vel licentiam cauſandi præd. villam, vel agere, aut litigare inde contra præd. Epiſcopum, vel ſuum ſucceſſorem, vel cui ipſi dederint, & ſi faceret, quinquaginta libras bonorum denariorum moneta componeret. Hoc factum eſt D. Matilda reſidente Alderico, & Vbaldo laudante in præſentia bonorum hominum, videlicet Alberti Comitis q. Bulgarelli, & Fralmi fil. Moretti, & Rolandi fil. Pagani, & multorum aliorum anno ab Incarn. D. N. I. Chriſti 1100. 3. non. Aprilis indict. 3.

A M A T I L
D A D E I
G R A S I
Q D E S T

Ego Ardericut Iudex interfui, & ſſ.
Ego Vbald. aduocat. interfui, & ſſ.
Benitius notarius D. Regis qui hunc breue ſcripſi, & ibidem fui.

Tertium Matildis monumentum pro Rangerio Lucenſi Epiſcopo ſequens eſt eiuſdem farinæ, verbiſque inſulſis, ac barbariſmis, vt illa ferebat ætas in ſcriptum.

Die Martis, quæ eſt decimo die intrante menſe Aprilis præſentia bonorum hominum, quorum nomina ſubtus leguntur.

Ideſt Rolandum fil. Paganini de Curſina, Raginerio fil. Bulgarelli Opizo de Gonzaga Fralmus de Pichena, & Petrus filius Gualfredi de Pichena Saxo de Bibianello
B *Ioannes fil. Donati Rodulfus Peloſus, & Vgo Fralmi, & reliqui plures definita eſt lis, quæ erat inter Reginerium Lucenſem Epiſcopum, & Bennum, & Raginerium filios Ardinghi, & ſuorum conſortes coram Comitiſſa Matilda ſedente in iudicio in loco Surſiano in Canonico iuſta eccleſiam S. Ioannis, reſidente cum ea Arderico Iudice, & Vbaldo de Carpineta, in quo iudicio Clericus, & Martinus Plebanus S. Mariæ ad montem admiſſi ſuprad. D. Raginerij Lucenſis Epiſcopi adfirmabant quod Benno, & Raginerius, vel eius ſucceſſor ad ſinodum iret Romam receptum eis dare Bennus, & Raginerius, & cum ſuis conſortes cum triginta equitibus, aut cum minus quadraginta ſemel in anno, ſiue in eundo, ſiue in redeũdo. His auditis iudicauit Ardericus iudex cum Vbaldo de Carpineta, quod Petrus Clericut quo dicebat ſe interfuiſſe conuentioni hoc per ſacramentum ſuum declara-*
C *ret. Petrus Clericus confidenter ad librum accedens ad ſancta Dei euangelia iurauit quod Benno, & Reginerius germ. & ſui conſortes conuentum ſecundum quod ſuprad. eſt fecerunt factum eſt hoc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo, indict. 8.*

M A T I L
D A D E I
G R A S I
Q D E S T

Ego Ardericus iudex interfui, & ſſ.
Ego Vbald. aduocat. interfui, & ſſ.
Benitius notarius Domini Regis, qui hunc breue ſcripſi, & ibidem fui.

50. RODVLPHVS ad eandem ſedem promotus eſt anno 1112. Fato functus eſt ann. 1118. Kal. Decemb.

51. BENEDICTVS, ex Archidiacono Cathedralis, Rodulpho ſucceſſit anno 1118. ſubenteque Gelaſio Secundo Pontifice conſecratus fuit ab Epiſcopis, Aretino, Piſtorienſis, atque Cluſino. Idem Gelaſius cum verſaretur Piſis, à Benedicto, fortaſſis tum Archidiacono, rogatus, Canonicis, Clericiſq; Cathedralis, plura priuilegia hoc ſubiecto diplomate contenta conceſſit.

D

GELASIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Benedicto Archidiacono, Vberto Archipresbytero, Raynerio Primicerio, Mattro Cantori Lucanæ Eccleſiæ, eorumque fratribus, tam præſentibus, quam futuris in perpetuum.

CHaritatis bonum eſt proprium, aliena damna propria deputare, & alienis tanquam proprijs gaudere

dere profectibus. Ea propter petitiones veſtras clementer admittimus, & vobis antiquas Eccleſiæ Matricis conſuetudines confirmamus, vt videlicet vnctiones infirmorum, & ſepulturæ Ciuitatis propriæ ad Matricem Eccleſiam pertinentes, & officium, & participatio beneficij funerum ad alias Eccleſias pertinentium vobis nulla clericorum calliditate, aut laicorum quorumlibet, ſubtrahantur. Electiones Priorum, & collocationes clericorum in aliena Eccleſia infra Vrbem, vel extra in ſuburbijs ſine conſenſu Epiſcopi, & priorum, qui loco poſiti nominantur, Matricis Eccleſiæ non fiant. Nec laicorum violentia in aliqua Eccleſiarum vlla Priorum, aut Clericorum fiat electio. Et nulla Eccleſiarum Epiſcopatus veſtri præter eorum conſenſum alicui ſubijciatur Eccleſiæ. Neque publica, & maiora negotia aliqua ſibi Eccleſiarum ipſis inuitis arripiat; aut publicas pœnitentias tribuat. Nec ſententias, & interdictum Matricis Eccleſiæ temptet infringere. Nulla etiam veſtri Epiſcopatus perſona ſine conſenſu Epiſcopi, vel Priorum, qui loco poſiti nominantur Matricis Eccleſiæ excommunicetur, & quod ab Epiſcopo ligatum fuerit, à nemine irritum duci tentetur. Sanè Ciuitatis veſtræ Clerici, & qui in ſuburbijs ſunt ſolitas obedientias, videlicet in letanijs, in proceſſionibus communibus, in feſtiuitatibus, & ſtationibus maioris Eccleſiæ eidem impendant Eccleſiæ, vt vobiſcum adſint. Porrò in quintæ feriæ nocte ante paſcha nulla eccleſia ſecundum morem veſtræ eccleſiæ campanas ſonet, neque in ſabbato ſancto cereum benedicat, ſe ad baptiſmum prædicti Clerici, prout conſuetum eſt, veniant. Nulla præterea eccleſiarum miſſas ſolemnes celebret in feſtiuitate B. Martini, & S. Reguli, & in ſecunda, feria paſchæ, & in proceſſionibus quadrageſimæ, donec ſtationis ſaluantur conuentus. Nullus etiam clericorum officium viuorum, aut mortuorum ad Matricem Eccleſiam pertinens facere, vel celebrare præſumat. Ad hæc adijcientes ſtatuimus, vt decimæ Matricis Eccleſiæ ab his, qui tribuunt, non fraudentur; & nulla eas clericalis perſona ſurripiat, aut diminuat; nulli etiam Epiſcopo liceat aliquem matricis eccleſiæ Canonicum officio, ſeu beneficio, ſine Canonico priuare iudicio. Sane charitatiua illa ciborum beneficia, quæ ab Epiſcopis veſtris, ſiue præſentes, ſiue abſentes fuerint, in ſolemnioribus feſtis conſueuiſtis accipere, vobis, veſtriſque poſteris rata præcipimus, & illibata ſeruari. In his omnibus prædeceſſoris noſtri ſanctæ memoriæ Paſchalis Papæ priuilegium confirmamus, & ſtabilitate perpetua corroboramus. Si qua igitur, &c. Amen.

Ego Gelaſius Catholicæ eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.
Signum manus meæ: Deus in loco ſancto ſuo.
Ego Deuſdedit Card. presb. tit. S. Laurentij in Damaſo ſubſcrip.
Ego Petrus Card. tit. S. Suſannæ ſubſcr.
Ego Guido Card. presb. tit. S. Balbinæ ſubſcr.
Ego Petrus diaconus Card. SS. Coſmæ, & Damiani ſubſcripſi.
Ego Petrus diaconus Card. S. Adriani ſubſcr.

Datum Piſis per manum Griſogoni S. R. E. diacon. Card. Idibus ſeptembris, indict. xij. anno Dominicæ Incarnationis MCXVIII. Pontificatus autem Domini Gelaſij Secundi PP. anno primo.

Idem Benedictus à Calixto Secundo obtinuit anno 1120. vt pallij vtendi priuilegium, ab Alexandro, Paſchaliſque Secundis olim conceſſum Epiſcopis Lucenſibus, ratum eſſet, vt ex ſequente exemplari ex Lucenſi archiuo ex fide eruto, perſpici poteſt.

CALLIXTVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Vener. fratri Benedicto Luc. Epiſcopo ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

ET charitatis debito prouocamur, & Apoſtolicæ ſedis beneuolentia incitamur honorem fratribus exhibere, & S. Romanæ Eccleſiæ dignitatem alijs etiam eccleſiis impartire, illis præcipuè, quæ familiarius, ac deuotius in Beati Petri obedientia, & ſeruitio perſeuerant. Propter quod cariſſimè in Chriſto frater, & coepiſcope Benedicte fratrum tuorum, & nobilium ciuitatis petitionibus duximus annuendum, vt Lucanam Eccleſiam, cui Deo authore præſides, ex liberalitate ſedis Apoſtolicæ ſpecialius honoremus. Ipſa enim cum clero ſuo, ac populo, ita ſe diebus noſtris Romanæ deuouit eccleſiæ ita ſe B. Petri obedientiæ, ac ſeruitio mancipauit, vt de conſueta ſedis Apoſtolicæ liberalitate merito, & honorari debeat, & gaudere. Nos ergo in præteritorum memoria habentes, & in poſterum de dilectionis, & ſeruitij noſtri perſeuerantia confidentes, tibi, tuiſque ſucceſſoribus pallii vſum infra eccleſiam tantum ad miſſarum ſolemnia, ex Romanæ Eccleſiæ benignitate concedimus diebus illis, qui inferius diſtinguuntur. Ipſo videlicet die Natiuitatis Domini, in feſtiuitate B. Ioannis Euangeliſtæ, in Epiphania, Cœna Domini intra Vrbem, & extra ſi cauſa grauior interuenerit, Reſurrectione, ſequenti ſecunda feria, Aſcenſione, Pentecoſte, Natiuitate ſancti Ioannis Baptiſtæ, Natale Apoſtolorum Petri, & Pauli, Aſſumptione Beatæ Mariæ, Commemoratione ſancti Michaelis; feſtiuitatibus, ſancti Martini, & ſancti Frigidiani, Dedicatione maioris Eccleſiæ, in ordinationibus Presbyterorum, & Diaconorum, & in Dedicationibus Eccleſiarum Lucanæ Vrbis. Cuius nimirum pallii volumus te per omnia genium vendicare, huius ſiquidem indumenti honor, humilitas, atque iuſtitia eſt. Tota ergo mente fraternitas veſtra ſe exhibere feſtinet, in proſperis humilem, & in aduerſis, ſi qua euenerint, cum iuſtitia erectam amicam bonis peruerſis contrariam. Nullius vnquam faciem contra veritatem ſuſcipiens, infirmis compatiens beneuolentibus congaudens, aliena damna, propria deputans, de alienis gaudijs, tanquam de proprijs exultans, in corrigendis vitijs piè ſæuiens, in fouendis virtutibus auditorum animas demulcens, in ira iudicium ſine ira tenens, in tranquillitate autem ſeueritatis iuſtæ cenſuram non deſerens. Hæc eſt, frater cariſſimè, pallii accepti dignitas, quam ſi ſollicitè ſeruaueris, quod foris accepiſſe oſtenderis intus habebis, ſancta Trinitas, fraternitatem tuam per ſemper longa ſeruet incolumen. Amen. Dat. &c.

Anno 1121. Epiſcopus Benedictus deprecantibus Lucenſibus Legatis Henrico de Fulgerio, Sogifredo, atque Bernardo, ad Imperatorem Conradum deſtinatis, in ſuæ fauorem Eccleſiæ villam Baſilicam, cum cæteris eiuſdem Plebaniæ villis, alijſque iuribus excepit. Fato autem functus eſt Benedictus anno 1127.

52. VBERTVS ad eandem ſedem adlectus fuit anno 1128. ad quem Innocentius Secundus lite-

literas dedit. Hic Præſul, vt Cardinalis Aragonenſis prodit collecta, in Piſano Concilio exauthoratus fuit anno 1134 quod forte Petri Leonis Antipapæ partes fouerer; Tametſi Lucenſia monumenta habeant hanc Vbertum tenuiſſe Eccleſiam vſq; ad annum 1139.

53. Othonem Vberus excepit 1140. qui diuturnas cum Archiepiſcopis Piſanis, ob quædam Eccleſiæ ſuæ iura lites exercuit, retulitque contra eoſdem fauorabilem ſententiam ab Athone Piſtorienſi, in ea cauſa à Pontifice Iudice delegato, cui Apoſtolicam firmitatem, ac robur adiungendum curauit. Protulit ætatem vſque ad ann. 1146.

54. GREGORIVS electus 1146. hanc eandem Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad ann. 1163. Huius Epiſcopi temporibus, cum Eugenius III. Pontifex Lucam veniſſet, ſancti Frigidiani Eccleſiam conſecrauit.

55. PLEBANVS de Piſcia in Etruria hanc eãdem ſedem obtinuit anno 1164. A Friderico primo amplum obtinuit priuilegium, qué cum deinde Romana Eccleſia ſenſiſſet aduerſarium Luca Ciuitas, plura pericula adiuit, inque Alexandri III. Pontificis obedientia vacillauit, mox & aperta perfidia ad Fridericum defecit, cumque Victor Antipapa Lucæ exceſſiſſet è viuis à Cathedralis, ſãctique Frigidiani Canonicis ſepulturæ honore meritò ſpoliatus eſt, poſt cuius exceſſum, Guidonem Cremenſem Fridericus in Pſeudumpontificem nihilominus procurauit eligendum, eiuſdemque fauore Cunitum quendam, contra Plebanum, qui III. Alexandro ſtudebat, in Lucenſem ſedem intruſit. Plebanus verò fato functus eſt ann. 1166. 14. Kal. Februarij.

56. HENRICI ad eandem ſedem promoti 1166. memoria extat vſque ad ann. 1170.

57. LANDVS è Piſcia Lucenſium Præſul fuit 1171. cuius mentio fit in quodam decreto Friderici Imperatoris, quod in fauorem Epiſcopatus Lucenſis indulſerat. Obijt diem poſtremam 1175.

58. Magiſter GVILLELMVS de Domo Roffredi Cathedralis Primicerius, Epiſcopus effectus eſt anno 1175. Lateranenſi Concilio interfuit ſub Alexandro Tertio anno 1179. Huic Lucius Tertius Papa Lucenſis anno 1183. 2. id. Nouembris, ind. 15. Cæleſtinus III. 1192. 11. Kal. Maij, ſub D-tum Laterani, vſum Pallij, ac Crucis cum alijs pluribus gratijs confirmarunt. Quorum indulgentiam Henricus Sextus Imp. imitatus ſuorum anteceſſorum Cæſarum priuilegia eidem confirmauit 1186. Deceſſit autem Guillelmus 1195. Poſt cuius exceſſum crediderim fuiſſe adlectum Gerardum Allucingolum Lucij III. Pontificis affinem, ab eodem Cardinalem creatum, tametſi trepidis S.R.E. implicitus negotijs ſibi demandatum Epiſcopatus honorem, nec geſſerit, nec adierit vnquam, nempe Pontifice prohibente, vt minor vtilitas publico commodo poſt haberetur, vt ſcribit Ciaccon.

59. VVIDONEM deinde Archipresbyterum Cathedralis euexerunt ad ſedem anno 1196. qui Piſia agens ab Henrico Sexto Imp. ampliſſimum retulit priuilegium, quo cætera omnia gratioſa diplomata confirmabantur, quæ aliquando cæteri

A Cæſares Lucenſi Eccleſiæ indulgenda cenſuerant. Protulit autem ætatem Vido vſq; ad ann. 1201.

60. ROBERTVS Canonicus Lucenſis Guidoni ſuffectus eſt anno 1201. huius temporibus populabundi Piſani, auidique proferendi Imperij Lucenſibus aliquot Caſtella ademerunt, nec Gothifredi Cardinalis Legati attriti, deterritiq; cenſuris animum inducere potuerunt, vt ea iura proprijs Dominis reſtituerent, quippe quibus Maieſtas Honorij III. ſummi Pontificis, qui cenſuras illas Legati ratas eſſe debere nullum poſtea timorem incuſſit. Retulit ab Othone Quarto Imp. in fauorem ſuæ Eccleſiæ omnia priuilegia iterata liberalitate confirmata, traiecitque in Orientem contra Turchas, vt expugnando Peluſio intereſſet, cum triremem vnam ſuis armatam impenſis ad pe-
B regrina illa littora impuliſſet. Mortuus eſt circa annum 1225.

61. M. R. Canonicus Cathedralis Eccleſiæ, à capitulo poſtulatus confirmatur in Epiſcopum ab Honorio III. ann. 1225. 3. non. Octob. an. 10. ep. 70. f. 90. reg. vatic.

62. OPIZO adlectus fuit anno 1227. Hic multum conatus eſt, vt de Piſanis adepta Caſtella reciperet, idque infœlici conatu tantum obtinuit, vt nouis cenſuris inuoluerentur. Anno 1231. cum Lucenſis Populus in Romanam Eccleſiam, & Lucenſem Epiſcopum nonnulla perpetraſſet Gregorius IX. vinculo excommunicationis eum innodauit, Ciuitatem Epiſcopali dignitate, ac Canonicos Cathedralis Eccleſiæ facultate ferendi mitras priuauit, remotoque Opizone Epiſcopo, vices
C ſuas commiſit Florentino Epiſcopo, ſequentemq; epiſtolam Lucanis clericis, & Prælatis ſcripſit, ex vaticano regeſt. deſumptam f. 67. ann. 4.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Vniuerſia Eccleſiarum Prælatis, & Clericis Lucanenſibus, &c.

CVm exigentibus multis, & enormibus culpis Ciuium Lucanorum, quas plenius ipſi noſtis, quam valeat de facili recenſeri in confuſionem eorum venerabilem fratrem noſtrum Lucanum Epiſcopum à ciuitate
D *Lucana diximus remouendum, prouidentes, vt venerabilis frater noſter Florentinus Epiſcopus in ciuitate, ac diæceſi Lucana vice noſtra iuriſdictionem exerceat epiſcopalem vniuerſitatem veſtram monemus atente per Apoſtolica ſcripta vobis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandantes, quatenus beneplacitis noſtris imperterriti abſequentes, prædicto epiſcopo Florentino de iuribus epiſcopalibus plenarie reſpondere curetis, & alias eidem nomine noſtro intendatis humiliter, & deuotè. Alioquin ſententiam, quam idem ritè tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus authore Domino inuiolabiliter obſeruari.*

Datum Laterani 6. idus Aprilis, pontificatus noſtri anno quinto.

Epiſcopo Florentino has dedit literas anno Pontificatus X. Chriſti verò 1236. ex cod. reg.

GREGORIVS EPISCOPVS

Seruus Seruorum Dei.

Venerab. fratri noſtro Epiſcopo Florentino, &c.

Licet occupatus curæ eccleſiæ Florentinæ, eccleſiæ Lucanæ ſolicitudinem, quam tibi pro parte commiſimus, Archidiacono Lucano duxeris committendam, nos tamen attendentes quod ad præſens nullatenus expedit præcepta mandamus, quod hoc reuocato, Primicerio, & Conrado Canonico Lucano vices tuas in hac parte committas. Cæterum ne occaſione iuriſdictionis, quam ſibi vindicat Archidiaconus ſupradictus illorum amminiſtratio valeat impediri, donec Lucanæ Eccleſiæ prouiderimus de paſtore, non permittas eiuſdem Archidiaconi, præterquam in quibus ratione Archidiaconatus, iuriſdictionem obtinet, exercere aliquam poteſtatem, contradictione, &c.

Datum Reatæ, duodecimo Kalend. Septembris, anno decimo.

Poſtremum obijt diem Opizo prædicto anno 1231.

63. M. GVERCIVS Teſta Senenſis, hanc eandem cathedram conſcendit anno 1236. à Gregorio Nono electus, & conſecratus; de qua re ſcribit idem Pontifex Epiſcopo Florentino 17. Kalend. Iunij anno 11. ep. 84. fol. 289. regeſt. vatic. Hic obtinuit ab eodem Pontifice, vt ſuis Canonicis, qui eo honore exciderant, mitræ vſus reſtitueretur, vtque ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus Cruce, pallioque vtendi, nouo diplomate confirmatus foret ſub Datum Interamnæ 2. id. Decemb. an. 1237. Pontif. verò ann. 10. En diploma è reg. vat. ep. 285. fol. 209.

GREGORIVS EPISCOPVS

Seruus Seruorum Dei.

Electo Lucano, &c.

Redemptor noſter cum delicto peccatoris offenditur, & pater qui filiorum exceſſibus ad iracundiam prouocatur, maiori eos creduntur pietate diligere, quos grauioribus ſtudens verberibus ad viam rectitudinis reuocare, eoſque ad Dei, & miſericordiam redeuntes in ſinum gratiæ vberioris excipiunt, quos abeuntes in diſſimilitudinis regionem flagellis ad paternum gremiũ durioribus reduxerint, horum ſiquidem ſi Conſules Conſilium, & populus Lucanus recta id acie conſiderationis inſpiciunt circa eos ſecuta veſtigia horum circa Lucanam eccleſiam Apoſtolica Sedes imitata proceſſum propter quoſdam exceſſus, quos in Romanam, & Lucanam eccleſias non timuerunt ſuperba præſumptione committere, & in ſe Diuinam offenſam non fuerunt veriti multipliciter prouocare. Ciuitatem Lucanam Epiſcopali honore, quo tunc ſe indignam reddidit, & canonicos Eccleſiæ Cathedralis dignitate portandi mitras, & alia, ſi quam ab Apoſtolica obtinuerit ſede, priuauit, noſque venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Piſano Vollaterranenſi, Lunenſi, & Piſtorienſi epiſcopis, vt eccleſijs, clericis, & parrochianis, eccleſiarum ipſarum Lucanæ Ciuitatis, & diœceſis partibus aſſignatis, Sacramenta eccleſiaſtica exhiberent, necnon prædictarum

A *eccleſiarum Prælatis, & clericis, vt ab eis ipſa reciperent, & venerab. fratri noſtro epiſcopo Florentino humiliter intendentes, ei vice noſtra de iuribus epiſcopalibus reſponderent; ac eidem epiſcopo Florentino noſtris dedimus literis in mandatis, vt in eiſdem Ciuitate, ac diœceſi prouentus epiſcopales vices, vice noſtra perciperet, & epiſcopalem iuriſdictionem inibi exerceret; iniungentes nihilominus poſtea Archiepiſcopo memorato, vt dictam iuriſdictionem epiſcopalem in parte aſſignata ſibi exercere curabit Garfaniana, & vallis Limæ eccleſijs in eorum manibus reſeruatis. Nec autem quorum paterna increpationis commoniti, & admonitiatum ſedis Apoſtolicæ matris eorum prudentiori conſilio reuocati de parendo ſuper præmiſſis exceſſibus, mandatis Apoſtolicis præſtantes iuratoriam, & alias cautiones eis, & eidem eccleſiæ Lucanæ prædictos honorem, & dignitates*

B *reſtitui humiliter poſtularet paterna benignitate, ipſorum precibus de communi conſilio fratrum noſtrorum annuimus, & tui quem eis in patrem, & epiſcopum duximus concedendum, & in te prædicta Lucanæ eccleſiæ præfatos honorem, & dignitatem cum omnibus iuribus ſuis reſtituendos duximus authoritate præfata decernentes, vt per ea, quæ dicti Archiep. & epiſc. in epiſcopatu Lucano medio tempore feciſſe noſcuntur nullum tui, & ſucceſſoribus tuis, & prædictæ Lucanæ eccleſiæ in poſterum præiudicium generetur. Nulli ergo noſtræ conſtitutionis, &c. Si quis autem, &c.*

Datum Interamnæ, 2. id. Decemb. anno 10.

Hoc idem priuilegium in anteceſſorem Opizonem Gregorius idem non ita pridem contulerat, qui Opizo, & ipſe omnem adhibuit operam, vt raptores Piſanos, nouis ad id irretitos cenſuris, ad

C oppidorum reſtitutionem redigeret. Fato functus eſt ſupramemoratus Guercius Teſta 1253.

64. HENRICI eiuſdem ſedis Antiſtitis memoria extat ab anno 1257. vſque ad annum 1268.

65. PAGANELLVS Præſul Lucenſis deceſſit 1271. vt prodit Vaticanum regeſt. ſub X. Gregorio, cum ſequentis memorat electionem.

66. Fr. PETRVS Angelellius Lucen. ord. Præd. S. Palatij Magiſter, à X. Gregorio Pontifice, Paganello ſuffectus eſt anno 1272. die 14. menſ. Maij, ex regeſt. vatic. Hic in Lugdunenſi Concilio è viuis ceceſſit, vt narrat Ptolæmeus Lucenſis in ſuis annalibus.

97. PAGANELLVS huius nominis ſecundus, è gente Poreatienſi, electus fuit anno 1275. eccleſiaſticæ libertatis propugnator acerrimus. Plura

D condidit ſtatuta, ac ſanctiones, quibus Clericorum mores ad honeſtiorem viuendi rationem traducerentur. Deceſſit anno 1300. extatq; illius memoria in vatic. regeſt.

68. Fr. HENRICVS ex ordine Minorum ſubrogatus eſt anno 1300. Kal. Auguſti, à Bonifacio Octauo caſſata electione Raynerij de Monte Magno Canonico Lucano, à Capitulo celebrata tanquam vitio habita, ex regeſt. vatic. ep. 211. f. 316. ann. 6. Hic relicta ſede, Luca exceſſit, Ludouico Bauaro inſectante, quod Antipapæ noxioſiſſimas partes ſequi noluiſſet. Hic erat Petrus Corbarius, qui neſcio quem Rochigianum Tadolinum in hanc ſedem intruſit, ex ordine Dominicano aſſumptum, qui anno 1329. hanc tyrannicè adminiſtrabat Eccleſiam. Exceſſit autem Henricus circa

ca

ta annum D. 1330. Cuius Vvadinghus meminit, ex vatic. regeſt.

69. Fratrem GVILLELMVM deinde Dulcinum de Monte Albano, Generalem Procuratorem ordinis ſancti Dominici, cuius erat alumnus Ioannes XXII. Pontifex Lucenſem euexit ad ſedem anno 1330. die 28. menſis Aprilis, poſitus Auenione ſacro Collegio Cardinalium ſolitum ſubſidium adpromittit. Huius epiſtolam quandam meis oculis vſurpaui ad Dominicanos fratres Senenſes, deuotionis plenam, ac pietatis, vbi ſe fratrem Guilelmum Dulcinum appellat, de Monte Albano electum Lucenſem. In optimis Præſulibus numeratur, pluresque ſynodos celebrauit, conditiſque ſaluberrimis decretis vt Eccleſiaſticam labentem diſciplinam erigeret, omnem diœceſim ſuam inuiſit. Fato functus eſt Lucæ anno 1349. die 12. menſ. Aprilis, ſepultuſq; in choro S. Romani apud ſuos Dominicanos.

70. BERENGARIVS Archipresbyter Cathedralis ſucceſſor Guillelmi fuit 1349. 12. Kalen. Nouemb. qui inſecuto anno plura condidit ſtatuta; vt clero ſuo auxilio forent ad bonos mores. Ei Clemens VI. Pontifex. Caroluſque IV. Imperator omnia Lucenſi Eccleſiæ aliquando indulta priuilegia prolixius confirmarunt. Deceſſit an. 1368 ſepultuſque eſt in clauſtro Cathedralis.

71. GVILLELMVM Berengarius ſucceſſorem excepit anno 1368. dieque 17. menſis Auguſti, ſolitum ſubſidium pollicetur ſacro Collegio, ſibi demandati Epiſcopatus ſolemni ritu iniit poſſeſſionem die 27. menſis Septembris eiuſd. anni, in cuius gratiam Carolus IV. Imperator rata eſſe iuſſit priuilegia omnia, quæcumque ſuperiores Cæſares aliquando Lucenſi Eccleſiæ indulſiſſent. In qua diplomate, Principem Imperij Guillelmum appellat. Obijt in Inſubria prope flumen Ollium anno 1372. duorumque annorum ſequutum eſt Interregnum.

72. PAVLVS Gabriellius Eugubinus ad eandem ſedem promotus eſt anno 1374. præfuitque vſque ad annum 1380. quo ipſo anno Peruſiæ exceſſit è viuis, ibidemque ſepulturam accepit.

73. ANTONIVS de Riparia Paulo ſubrogatus eſt 1381. Deceſſitque 1383.

74. Fratrem IOANNEM deinde Saluutium Fucinatem, ordinis Minorum alumnum, ſac. Theologiæ præclarum Doctorem, egregiumque Prædicatorem, Bethlemitem Epiſcopum ad hanc tranſtulere ſedem anno 1383. Reparauit Epiſcopale palatium, ac poſt egregiè adminiſtratam Lucenſem Eccleſiam, è viuis exemptus eſt an. 1394.

75. NICOLAVS Lazari de Guinifijs nobiliſſimus Lucenſis, Pauloque Guiniſio Lucenſium tyranno propior affinis, adhuc iuuenis, ſed eximiæ expectationis indolis, à Bonifacio Nono Lucenſium Præſul adlectus eſt anno 1394. 2. Kalen. Februarij, iubenteque Pontifice, ab Epiſcopis Piſtorienſi, ac Fieſulano pallio exornatus eſt, cumq; ſuiſſet conatus Paulum Guiniſium patriæ tyrannum expellere, atque in irritum cecidiſſent conatus, ab eo deinde multa, grauiaque perpeſſus, demum coactus eſt excedere patria, exulque vitam traducere. Redijt tamen defuncto tyranno, Lucæque

A poſtremum obijt diem 1435. tametſi narret Franciottus exulem deperijſſe. In archiuo Bicherne Senenſis epiſtolæ cuiuſdam exemplar ex fide extractum perlegi, Lucenſis neſcio cuius Epiſcopi, qui nomine Martini Quinti Columbæ Pollonica, Germanicaque legatione fungebatur anno 1425. certioremque reddebat Pontificem de fœdere percutiendo inter Cæſarem, Regemque Poloniæ, quam ille epiſtolam hac ratione ſubſcripſit. F. Epiſcopus Lucenſis humilis factura tuæ ſanctitatis, vbi per literam F. ſuſpicor indigitari aliquem, cui nomen eſſet Franciſcus, quem exuli Nicolao ſuffecerit Pontifex in gratiam Pauli Guinifij regnantis, cum etiam repererim in lib. 3. de diuerſis formis anno primo Innocentij Septimi. Lothum quemdam in Præſulibus Lucenſibus nominatum B anno 1404. quamobrem poterat coniectura eſſe, hos duos Epiſcopos Nicolao Guiniſio exuli ſucceſſiſſe. Cæterum cum apud nullum authorem; neque Lothi, neque illius Martini Quinti Legati mentio occurrat, in antiquo illo epiſtolæ exemplari pro N. potuit mendosè, atque ex ſcribentis iniuria irrepſiſſe F. fuiſſeque Nicolaum Guiniſium Legatum illum, qui pacem fecerit inter Poloniæ Regem, ac Cæſarem, illaque epiſtola de huiuſmodi fœdere Pontificem reddiderit certiorem. Haud ideo tamen ſupradicta coniectura de duobus Epiſcopis, Nicolai Guinifij ſucceſſoribus pro inſulſa habenda erit cum hoc ipſum Piſanis olim à Florentinis domitis vſu venerit. Siquidem Florentini victores Lothum Gambacurtam Piſanum Archiepiſcopum, ad Taruiſinenſem ſedem transferendum C curarunt, ne inde pertinacia rebellionis reſurgeret, altero Piſis ſubſtituto, qui pacis artibus videretur, & velle, & poſſe ſtudere. Libenter autem hac de re ſuſpendi iudicium, quod Franciſci Mariæ de Florentinis diligentiſſimi ſcriptoris videatur eſſe negotium, qui Lucenſem Eccleſiaſticam hiſtoriam ex profeſſo ſcribendam ſuſcepit. Exemplar ſupramemeratæ epiſtolæ illius Martini Legati eſt huiuſmodi.

Sanctiſſimo in Chriſto Patri, & Domino noſtro Domino Martino Diuina prouidentia PP. Quinto.

BEatiſſime Pater, & Domine poſt humillima recomandatioh. vſque ad veſtræ Beatitudinis deuota pedum oſcula beatorum die 26. menſis D Martij. Recepi bullas S. V. cum Magiſtro Eubardo, & ante per 15. dies conuenerant Domini Reges Romanorum, Poloniæ; & ſtatim fuit præſentata bulla S. V. Regi Romanorum, & Vngariæ, &c. qui læto animo eam recepit, & legi fecit, ego etiam ſibi legi alias bullas, & multum commendauit, & regratiatus fuit S. V. deſiderio magno deſiderabat videre pacem, & concordiam inter ipſos Reges, & facta ſibi fide de bulla patenti, recõmendaui ſibi ex parte eiuſdem S. negotium cõcordiæ pacis, allegando ſibi incommoda, & damna prouenientia ex guerra, & bona, quæ ſecuntur ex pace, ſubiunxi qualiter hæreſis in Bohemia conualuerant ex iſta diſcordia, reſponditque ſemper mandatis S. V. paruerat, & quod pro eo non remanſerat, & dato fine longo ſermone intercedente receſſi. Bullæ venerunt optimo, & congruo

tempore, & multum profecerint in negotijs continuati fuerunt tractatus, qui multis diebus fuerant incepti, & pluries eminebat futura, & diſpoſiti erant Domini ad receſſum diſcordes impediebat multum negotium Prutenorum, quo volebat deſerere Rex Romanorum, , & Deus illuminauit Mareſcallum Prutenorum, & ſocios ſuos procurarores cordis, qui conſiderantes futuram diſcordiã, & magnam guerram cum turbatione fidei 29 dicti menſis concordarunt in pace facta inter ipſos, & Regem Poloniæ, & Ducem Vvitholdum, & Rex Poloniæ remiſit eiſdẽ duodecimmil. florenos, de quibus ipſos dicebat ſibi obligatos, & omnia damna facta poſt dictam pacem, & ſic remanet pax facta inter eos de conſenſu ſuo confirmata. Eadem die poſt multas difficultates concordia, & pax extitit facta inter dictos Dominos Reges Romanorum, Poloniæ, & Ducem Vvitholdum voluntque iuuare Regem Romanorum contra hæreticos cum magno exercitu, nec intendunt in perſecutionem contra hæreticos pro aliqua cauſa deficere. Dominus Rex Romanorum dimiſit omnes iniurias ſibi illatas, nec petiuit aliquid, niſi quod iuuent extirpare hæreſes, & errores in Bohemia. Beatiſſime Pater lator præſentium honorabilis vir Petrus Iacobi Secretarius Domini Zauiſſi accedit ad S.V. pro vna gratia expectatiua, eſt bonus, & probus, & quantum Dominus Zauiſſius ſit fidelis S.V. neſcio aliud, niſi qui totus ſit ſeruitor, & amator Veſtræ Beatitudinis in quocumque poſſit. Supplico humiliter dignetur E. S. in ſuis petitionibus ipſum audire, & gratiam ſibi facere, vt cum conſolatione redeat. Quam ſanctiſſimus conſeruet Deus fœliciter Amen. Stephanus eſt adhuc in Polonia, cum venerit, curæ erit mihi cum eo de reliquis ſcribere ſcripta in Lubitx prope Heiſmet 30. Martij.

Eiuſdem S. humilima
factura F. Epiſc. Lucen.

76. LVDOVICVS de Maurinis Lucenſis Caroli Septimi Regis Gallorum à ſecretis abſens adlectus fuit Epiſcopus patriæ, cuius deinde electionem ratam eſſe iuſſit Eugenius Quartus Pontifex Maximus cum moraretur Florentiæ poſtrema die Ianuarij anno 1436. die verò ſecunda menſis Februarij eiuſdem anni inauguratus fuit ab Epiſcopo Ambianenſis, quarto verò die Lucam ingreſſus eſt, præfuitque vſque ad annum 1440. quo ipſo anno vita functus eſt die 24. menſis Octobris.

77. BALTASSAR Mannus Lucenſis, Archipresbyter Cathedralis, Nicolai Epiſcopi quondam Vicarius, Viſitatorque Apoſtolicus. Lucenſis euaſit Epiſcopus anno 1441. die 24. menſis Martij, cui Cardinalis ſancti Georgij contulit pallium. Huius Epiſcopi temporibus moniales ſancti Cerbonis ex ordine Ciſtercienſi cum Monialibus ſanctæ Iuſtinæ in vnum Collegium coierunt an. 1442. Fratrum Ieſuatorum conſecrauit Eccleſiam 1446. Deceſſitque 1448. die 18. menſis Ianuarij.

78. STEPHANVM ex nobiliſſima proſapia de Trentis Lucenſem, quæ iam inde à Caroli Magni temporibus deſcenderat in Italiam, Lucæque ſemper primariæ nobilitatis habita eſt, Archidiaconum Cathedralis, eruditione, legumque peritia longe clariſsimum, ſanctimonia autem

A morum præcipuum, Nicolaus Quintus Pontifex à Senatu, Cleroque Lucenſi exoratus, Lucenſium Antiſtitem renunciauit anno 1448. 4. non. Martij; qui inauguratus, ſibi creditæ Eccleſiæ iniji poſſeſsionem die decimanona eiuſdem menſis, & anni, nec expectationem Lucenſis populi vnquam feſellit, ſiquidem tanta prudentia, tantaque pietatis ardore hanc Eccleſiam adminiſtrauit, vt nunquam illius virtutum proſpera fama interitura videatur. Multoties diœceſim ſuam luſtrauit, ſynodoſque plures coegit, in quibus, conditis ſaluberrimis ſtatutis, Eccleſiaſticam diſciplinam ſanctam rectam ſeruauit, ſeque ipſum irrepræhenſibilem præbuit. Romæ tribus Pontificibus, Nicolao Quinto, Calliſto Tertio, Pioque Secundo magno vſui fuit, & adiumento.

B Quorum Pius illum Legatum à latere in Germaniam declarauit anno 1459. vt inter Federicum Imperatorem, Regemque Bohemiæ æquatis iuribus diuturniorem pacem componeret, cum hoc tamen, vt Bohemiæ Regnum Matthiæ Pannoniæ Regi ratiſsimam cederet in poſſeſsionem, vtque eiuſdem regni Oratores deduceret ad Concilium. Stephani igitur omnino fœliciter ceſsit legatio, reuerſumque in Italiam, Pius Mantuæ honorificè, cumque laudatione excepit. Sed mortuo Pio, redijt Lucam, à cuius Senatu Romam Legatus eſt, vt Reipublicæ nomine Paulo Secundo nouam Pontificatus dignitatem gratularetur; quem iterum Paulus in Angliam Legatum direxit, vt inter Odoardum, Ducemque Burgundiæ difficillima expediret negotia. Cuius

C ad vtrumque Principem Legationis meminit Cardinalis Papienſi. Inde vix Lucam conceſſerat, quando Sixtus Quartus ſibi, ſuæque vacantem Eccleſię iterum acceiſiuit Romam, illumque Patrimonij Legatum declarauit. In quo obeundo munere, in oppido Cingulo vitam finiuit menſe Septembri anno 1477. vbi ſepulturam accepit, in mortalium memoria æternum victurus. Stephani merias laudes Cardinalis Papienſis in ſuis epiſtolis protulit ad perennitatem poſteritati.

79. IACOBVS Ammannatus Lucenſis, vulgo Cardinalis Papienſis vocatus, inter alumnos nobiliſsimæ gentis Piccolomineæ à Pio Secundo ob egregias animi dotes relatus eſt, Cardinaliſque Epiſcopus Tuſculanus creatus, quem paulo poſt Sixtus Quartus Pontificem renunciauit Lucenſem

D anno 1477. quam ille deinde ſedem cum Papienſi tenuit, & adminiſtrauit, cumque illuc Eccleſiam inuiſendi gratia ſe contuliſſet, auguſtali propemodum pompa à Lucenſibus exceptus eſt, cuius aliqua ex parte Epiſcopale palatium refecit, duobuſque non plus annis narratur præfuiſſe, abſenſque ferè hanc Eccleſiam adminiſtraſſe. Apud Lacum Vulſinum demum fato perfungitur 1479. cuius cadauer Romam relatum apud ſanctum Auguſtinum ſepelierunt. Conſule quæ de ipſo in Tuſculanis Epiſcopis narrauimus, quæq; de eodem narraturi ſumus in Papienſibus.

80. NICOLAVS ex Comitibus ſancti Domnini Lucenſis, filius Bartholomæi, per id tempus Epiſcopus Mutinenſis, qui nomine Romanæ Eccleſiæ in Gallia, Burgundiaque fœliciter obita le-

legatione maximè inclaruerat, Pauloque Secundo in paucis carus euaſerat, à Sixto Quarto à Lucenſibus exorato ad hanc ſedem tranſlatus eſt 1479. 17. Kalendas Decembris. Vix autem præeſſe occeperat, cum Cardinalis Ioannes Baptiſta Sabellus Peruſinus legatus illum conatus eſt illius Prouinciæ Gubernatorem efficere, ſed Lucenſibus obſiſtentibus, Eccleſiam ſibi creditam adminiſtrare perrexit; omnem Diœceſim ſuam inuiſit, pluresque ſynodos Diœceſaneos celebrauit, tulitque Eccleſiaſticas leges, quibus clerum traduxit ad puriores mores. Innocentio Octauo ad Apoſtolicam ſedem nouiter ſublecto, Lucenſis Reipublicæ nomine, cum Nicolao Noceto legationis collega, obſequium præſtitit, ſolemni pompa Romam ingreſſus eſt 1484. 8. kal. Octobris, quintoq; nonas eiuſdem coram Pontifice habuit obſequij pleniſsimam orationem, vbi cum per aliquot menſes eodem legationis munere fuiſſet perfunctus, eidemque patrimonij adminiſtrationem Pontifex demandaſſet, ipſe dum eos populos cum laude frænaret, in Epiſcopales curas Dominicum Sandomninium ſubſtituit. Nec tamen diu abeſſe potuit, exorantibus enim Lucenſibus, à Pontifice miſsionem obtinuit, Lucamque rediјt, vbi Epiſcopale palatium magna ex parte reſtaurauit, inceptumque à Trenta, Papienſique munificenter abſoluit. In Cathedrali diuo Clementi erexit altare. Carmelitaniſque concionauit illuſtrem Bibliothecam, adauxitque quampluribus manuſcriptis. Labans Monaſterium Abbatiæ de Guamo, cui vetuſtas attulerat vitium, nouis munimentis ſuffulſit, montemque Pietatis, quem nuper erexerant, liberaliſſimè iuuit. Carolum Regem Gallorum, cum illuc ſuccinctus armis Regnum Neapolitanum expugnaturus cum flore Gallicæ nobilitatis, prætereiret, excepit hoſpitio, anno 1494. apud quem pro Paulo Secundo Pontifice olim legatum egerat, cui viciſſim Carolus gratitudinis ergo, eiuſque poſteritati Regia Gentilitia ſtemmata communicauit, illumque Piſanis à ſe in libertatem aſſertis adhibuit conſiliarium. Præfuit omnino annos viginti, maximo cultus ſplendore, atque magnificentia, ſuiq; nominis perenni fama ad poſteritatem. Cœterum eſt viſus Nicolaus cæteras res à ſe præclarè geſtas haud parum obſcuraſſe eo fatuo conſilio, quo Lucenſes Canonicos, qui ex inſtituto maiorum propè Cathedralem clauſtro concluſi, tamquam monachi puriorem vitam agebant, compulit, vt in paternis quiſque domibus, ſæculoque permixti, vitæ ſplendorem excolerent. Interea cum ſe grauiter ſenſiſſet ſeneſcere, obtinuit ab Alexandro Sexto Pontifice, vt Felinum Mariam Sandæum Epiſc. Hadrienſem, & Pinnenſem, cum futura ſpe ſucceſſionis ſibi coadiutorem attribueret an. 1495. Exceſſit autem poſtea è viuis. Sandomninus 1499. menſe Iunio non ſine mærore Ciuium: Præſul tamè Principibus viris charus, præcipuè autem Ferdinando Neapolitano Regi, qui Nicolaum omni honore digniſſimum arbitrabatur. Illius meminit cum laude Campanus, Papienſiſque Cardinalis, cum pluribus alijs illius ſæculi ſcriptoribus. Nec prætereundum, quod paulo ante quam Sandoninus exceſſiſſet è viuis Ioannes Gilius, ſeu de Lilijs nobilis Lucenſis, Vuigornienſis in Anglia Epiſcopus ac Henrici Septimi Regis apud Innocentium Octauum Orator, Sandomnino ob morum ſtudiorumque ſimilitudinem vnicè charus, Romæ extrema clauxit die 25. Auguſti anno 1498. honorifico funere elatus in Eccleſia ſancti Thomæ Anglorum ibidem tumulatus eſt, lapide tectus marmoreo; inſignibus familiæ ſuæ & ſequenti epitaphio ornatus, à Siluestro ſororis filio, & in Epiſcopatu ſucceſſore, qui & ipſe anno 1525. 16. Aprilis Romæ obijt, vt notat Franciſcus Godinus de Præſulibus Angliæ. Epitaphium vero tale eſt.

Ioanni Gilio Lucenſi Vuigornienſi Epiſcopo
I. V. Conſul. continen. atque virtutis viro
ſer. Henrici VII. Angliæ Regis apud Pontif.
oratori. Silueſter regia liberalitate dignitatis ſucceſſor Patruelo B. M. poſuit. Obijt
anno ſalutis. MCCCCIIC. menſ. Auguſt.
ætatis vero ſuæ LXIIII.

81. FELINVS Maria Sandeus Lucēſis, tametſi Ferrariæ natus, ſacræ Romanæ Rotæ Auditor, Hadrienſis, Pinnenſiſque Epiſcopus, ac iuris prudentia clarus, Sandomnino coadiutor cum futura ſpe ſucceſſionis attributus eſt 1495. eidemque poſtea demortuo ſucceſſit 1499. ſed poſt quinque menſes ex quo illius Epiſcopatus inierat poſſeſsionem, coactus eſt excedere ſede. Iulianus enim Cardinalis Robereus, qui poſtea Iulius Secundus fuit, eam Eccleſiam ab Alexandro Sexto obtinuit adminiſtrandam; Sandæus igitur tametſi Romæ longo litigio diuexauerit tribunalia, tamen aduerſarij impar potentiæ iuri ſuo cedere coactus eſt, adminiſtrauitque Roboreus Eccleſiam illam per Georgium Franciottum Vicarium ſuum vſque ad annum 1501. ſed cum poſtea illius Epiſcopatus ius ad Sandæum rediјſſet anno 1501. die 29. menſis Auguſti, per manus Franciſci Piccolominei Cardinalis Senenſis pallium accepit, retentis Epiſcopatibus Hadrienſi, & Pinnenſi, quibus non multo poſt, libens, volenſque ſe abdicauit, hoc eſt anno 1502. Erat Sandeo perſpicaciſsimum ingenium, itaut vix annos viginti natus, publicè Piſis cum admiratione omnium decretalia profiteretur ab anno 1464. vſque ad annum 1481. quo ipſo anno ab Innocentio Pontifice Romanæ Rotæ Auditor renunciatus eſt, tum Hadrienſis, ac Pinnenſis Epiſcopus, Referendarius Apoſtolicus, ac Locumtenens Cameræ Apoſtolicæ Auditoris. Demum cum litium moleſtiſsimum æſtum Romæ voraſſet alacritate mirabili, ſuaque tolerantia, conſilioque Roboreum Cardinalem propemodum coegiſſet, vt ſemel obtentæ ſedis ſibi iura concederet; Lucam conceſsit, gratulantibus reditum Sandæo Lucenſibus Ciuibus, qui fore ſperabant, vt Reipublicæ ſuæ tranquilla omnia euenirent, dum ſub Paſtore proprio, præſentique intentiori cura ducerentur ad paſcua. Cœterum haud diuturnior ea lætitia fuit, ſi quidem anno 1503. menſi Octobri exceſsit è viuis, vir vtique memorandus in paucis, cum omni humaniori literatura excultus, legum tamen nodos locutionis barbariæ plerumque implicitos fœliciſsimè enodaret. Itaq; plura reliquit monumenta ingenij, quorum partem ad vtilitatem mortalium expreſſere præla, partem

Lucenſium Canonicorum Bibliotheca manuſcripta excepit. Ibi ergo plures epiſtolæ leguntur Sandæi, epitomaque de Regno Italiæ, atque Siciliæ: Relatio ad Alexandrum Sextum de iuribus Gallorum ſuper Neapolitanum Regnum; epiſtola Paſtoralis nomine Innocentij Octaui ad poſtulata Ferdinandi Regis de cogendo concilio; concluſiones eiuſdem contra falſas doctrinas miniſtrorum eiuſdem Ferdinandi Regis; Conſilium diſpenſationis contrahendi matrimonium inter Regem Gallorum, filiamque Romanorum Regis; Pluraque alia conſilia, conſultaque de rebus grauiſsimis, quibus expediendis, vno Sandæi erudito ingenio opus eſſe videretur. Laudat Sandæi ingenium eiuſdemque exaggeratas virtutes Michael Ferrus, dum ad Pomponium Lætum in hæc verba præſcriberet. *Vir hic iuri dicundo, libellis referendis Pontificijs, conſultationibus, & mille præterea occupatus negotijs, ſemper, aut in iure compoſuit aliquid, aut in ijs, quæ humanitatis ſtudijs, tanta fœlicitate, copia, & ornatu, vt reliquis mortalibus humanum, hunc diuinum putes à natura datum ingenium.*

82. GALEOTTVM Franciottum Lucenſem filium Ioannis Franciſci, atque Luchinæ Roboreæ, Iulij Secundi ſororis, nobiliſsimæ gentis, & indolis iuuenem auunculus primum Cardinalem adlegit ſub titulo ſancti Petri ad Vincula, ac Vicecancellarium S. R. E, mox etiam poſt Sandæi exceſſum ann. 1503. opimo Lucenſi adauxit Sacerdotio, alijſque prædiuitibus cenſibus, cum eidem adminiſtrandum attribuiſſet Beneuentanum Archiepiſcopatum, Patauinam Eccleſiam, atque Cremonenſem; quas omnes ſedes per Vicarios rexit, & abſens; Lucenſis autem curam Georgio Franciotto affini ſuo, atque Canonico demandauit. Cum eximia Galeotti forma conuenerunt ſuauiſſimi mores, atque cum ijs eruditio ſingularis, quamobrem adamauit Pœſim, quam quibuſdam Lyricis pœmatibus conſtat excoluiſſe, ſimilitudine ergo ſtudiorum Ioannem Mediceum Cardinalem, qui poſtea, poſt Iulium Secundum, Apoſtolicam emerſit ad ſedem ſub nomine Decimi Leonis, ſibi familiariſsimè deuinxit, adeoque inuicem dilexerunt, vt Leo Pontifex nunquam poſtea meminerit amici in florida ætate extincti, quin lacrymaret effusè. Vitam liquit Franciottus dum ei fœliciùs arrideret fortuna die 11. menſis Octobris 1508. ſepultuſque eſt in Vaticano, Romana Aula cum Iulio auũculo acerbiſsimum Iuuenis fatum deplorante, eius ſepulcho hæc verba inciſa leguntur.

Depoſitum Galeotti Cardinalis ſancti Petri ad Vincula.

83. SIXTVS Gara Roboreus Lucenſis, Iulij ſecundi ex ſorore Luchina nepos, quæ ad ſecundas tranſierat nuptias, frater vterinus Galeotti Cardinalis, Eques Hieroſolymitanus, eiuſdemq; ordinis equeſtris Romæ Prior, in omnibus fortunis, ac dignitatibus Galeotto fratri ſucceſsit, tametſi ab eiuſdem elegantia morum, atque eruditione longè abfuerit, cohoneſtatus tamen purpura ab auunculo eſt, ad titulum ſancti Petri ad Vincula, habuitque Lucenſem, Patauinum atque Beneuentanum Epiſcopatus cum Romana Viceccancel-

A laria, anno 1508. cumulò tot dignitatum, præproperum fatum inuidit. Deceſsit enim anno 44. ſuæ ætatis, noſtræ vero ſalutis 1517. die 8. menſis Martij, accepitque Romæ ſepulchrum ante Presbyterium ſancti Petri ad Vincula cum Epitaphio ſequenti.

D. O. M.

Sixtus Iulij Secundi nepos, Xixti IV. Pont. Max. pronepos ſancti Petri ad Vincula è familia Roborea Quartus presb. Cardinalis ſepulchrum in Templo a ſua familia inſtaurato, ornato ſibi viuens fecit. Obijt VIII. Martij MDXVII. annum agens XLIV.

Quinta die antequam decederet, Lucenſi Epiſcopatu Sixtus ſe abdicauerat in fauorem Leonardi Cardinalis Groſsi Roborei, cognomento Cardi-

B nalis Agenenſis, Qui iterum poſt quinque dies, hoc eſt, nona die Martij anno 1517. Raphaeli Cardinali Riario illam ceſsit; qui illam adminiſtrauit vſque ad 13. diem menſis Nouembris eiuſdem anni, quo ipſo die illam reſignauit Franciſco Sfortiæ de Riarijs, vt legitur in actibus Conſiſtorialibus.

84. FAANCISCVS Sfortia de Riarijs filius Comitis Hieronymi Imolenſis, à Leone Decimo adlectus fuit Epiſcopus anno 1517. die 13. menſis Nouembris. Hic Franciſco Sfortiæ Mediolanenſium Duci in paucis charus fuit, itaque illum inter Mediolanenſes Senatores cooptauit 1527. Franciſcus autem Epiſcopus haud admodum apud Senatores Lucenſes gratioſus fuit, ſiue enim ille conatus tutari Eccleſiaſticam libertatem contra poli-

C ticas leges ciuium animos offenderat, ſiue ſuſpicioſi ciues, vt libertatis ſtudioſis viu euenire ſolet, ob leuca cauſas illum odiſſe ceperant, coactus eſt exulare, commorarique Florentiæ, Bonauentura Dalmata Epiſcopo Cauenſe ſuffraganeo relicto. Sed cum mota temporis, vel ſuſpiciones, vel ſimultates illæ conſenuiſſent; ad ſuam ſedem redijt Franciſcus vbi exceſsit è viuis anno 1546. prudentis, optimique Paſtoris fama relicta.

85. BARTHOLOMÆVS Cardinalis Guidiccionius Lucenſis in Patriæ Epiſcopatum ſucceſsit anno 1546. Hic Lucæ natus eſt ex antiqua, & nobiliſsima Guidicciona gente anno 1469. qui nobilitatis ſplendore vſus eſt ad æmulandas ſuorum maiorum virtutes, non ad ſuperbum faſtidium tenuiorũ. Iuuenis adhuc nobiliter eruditus, legumq;

D peritia excultus Romam, variantis fortunæ domicilium, conceſsit, exceptuſque eſt inter honorarios aulicos Alexandri Farneſij Cardinalis, qui poſtea euectus ad Sedem, Paulus Tertius dictus eſt; cuius cum Alexander introſpexiſſet virtutes, illum Piceni Generalem Auditorem renuntiauit, Farfenſiſq; Abbatiæ Gubernatorem, mox, & Vicarium Parmenſis Epiſcopatus; quæ munera cum ſingulari æquitate, laudeque prudentiæ impleſſet, tranquillioris vitæ amore Lucam deinde ſe contulit, vt abditus paterna villa, aulæque deuitato tumultu ſuauiſſimo otio muſas excoleret. Interea Farneſius ad Eccleſiaſticæ publicæ rei clauum admotus eſt, nihilque prius viſus eſt in ea geſtientis Vrbis, & Orbis exultatione, quàm Guidiccionium ſuum requirere; itaque ſcriptis literis, Bartholomæum

ad

ad Vrbem inuitat, renuit ille cum aulico ſtrepitu, tranquilliſſimum literarum ocium commutare; ſed ſemel, & iterum renuentem ſua authoritate compulit Pontifex vt veniret. Cum veniſſet ad aulam, è veſtigio Datarius renunciatus eſt, ac paulò poſt ipſius Vrbis Vicarius, tum & Epiſcopus Aprutinus, præterea ad titulum ſancti Cæſatij Presb. Cardinalis 1539. Præfectus ſignaturæ juſtitiæ, & gratiæ, Cluſinæ Eccleſiæ adminiſtrator, ſummus Pœnitentiarius, Romanæ Rotæ reformator, ac denique Lucenſis Antiſtes. Agitabantur autem per id tempus Romæ conſilia de celebrando Concilio, quam conſultionem vrgebant ſelectiſſimi, ac doctiſſimi Cardinales, in quibus Guidiccionius ſummæ habebatur authoritatis, quippe qui author deinde Principi fuerit, vt Tridenti indiceretur, vt illuc tam Italis, quàm cæteris Proſalpinis gentibus hæreſi infectis, facilior pateret acceſſus: erat Bartholomæus caſtiſſimis, & innocentiſſimis moribus, adeo verò iuſti tenax, vt nullæ vnquam preces illum impulerint ad id præſtandum, quod conſcientia reclamante, haud fieri poſſe videretur. Nuperos religionis ordines, ſupra veteres à ſanctiſſimis viris inſtitutos, aliquandiu, ex ſtudio pietatis aduerſatus eſt: ſed à ſancto Ignatio in ſomnis admonitus, ita ſtudium vertit, vt IESV ſocietatem, & iuuerit, & diplomatibus Pontificijs confirmandam curauerit. Præter innumera opuſcula, epiſtolaſque erudititiſſimas, in vtroque iure ſcripſit Bartholomæus viginti pergrandia volumina, quæ adhuc manuſcripta apud Guidiccionios diligentiſſimè aſſeruantur. Pleraque autem eruditionis monumenta Lelio Guidiccionio ſanctę Marię Maioris Canonico erudítiſsimo, atque ſæuiſsimis morbus viro, tanquàm prætioſa ſupellectilis obuenerunt. Extulere autem laudibus Guidiccionium Reſtaurus, Caſtuldus, Hannibal Carus, alijſque plures illuſtres ſcriptores, Præfuit Lucenſibus ad tres annos, annoque 1549. paucis menſibus antequam moreretur Alexandro nepoti Lucenſem ſedem attribuendam curauit. Deceſsit autem Bartholomæus octuagenarius, dum adoraturus Pontificem cum cæteris Cardinalibus prælongo purpuræ ſyrmate Cardinalis ſancti Angeli implicitus imbecillum pręſenectute corpus noxioſiſsimè afflixiſſet. Optimi ſenis caſum vniuerſa Romana Aula effusè defleuit, ipſeque Pontifex Paulus præ dolore conqueſtus eſt, ſe & amicum, & ſucceſſorem digniſsimum amiſiſſe. Obijt 1549. 5. kal. Septembris. Illius Cadauer Lucam relatum, cum huiuſmodi Epitaphio, in Cathedrali ſepelierunt.

Bartholomæo Guidiccione Cardinalis, & Præſuli Lucenſi, iuris vtriuſque conſulto, & theologiæ perito, Paulo Tertio Pontifici Maximo vti gratiſſimo, ita multis, magniſque rebus, & ſignandis libellis iuſtitiæ, & gratiæ aſſiduè exercitato, & cum quiete ſtudium vitæ otiumque appeteret inuite euecto grato totius curiæ & damno, & mœrore è medio ſublato. Nicolaus Guidiccionius nepos patri, & patruo amantiſsimo; vixit ann. LXXX. V. Kal. Septemb. MDXLIX. inter viuos eſſe deſijt. L. V. T.

86, ALEXANDER Guidiccionius filius A Nicolai, Bartholomæi Cardinalis fratris, Patriæ ſedem aſſecutus eſt anno 1549. die 9. menſis Ianuarij, qui aliquamdiu Romæ moratus, non prius obtenti Epiſcopatus inijt poſſeſsionem, quam die 8. menſis Maij anno 1550. Lucenſe Populo præ lætitia geſtiente. Inſecuto autem anno à Card. Piſano pallio exornatus eſt. Anno 1561. Alexandri Card. Farneſij in Auenionem vicelegatus profectus eſt, vbi per duos annos munus illud incorruptè impleuit. Lucam reuerſus, ſynodos plures cœpit. Diœceſim luſtrauit, pluraque condidit decreta, quibus Clerum optimè inſtitutum haberet. Eccleſias ſanctorum Claræ, & Nicolai conſecrauit, annoque 1597. ſancti Paulini reliquias in nouam tranſtulit Eccleſiam, publicis extructam impenſis, quam ipſe ſolemni ritu dedicauit. Adeo piè, ſanctèque B Lucenſem Eccleſiam adminiſtrauit, vt Patruus Cardinalis ſuauiſsimæ memoriæ vir, reuixiſſe videretur, literatoſque homines excoluit diligentiſſimè, haud minus, quàm olim feciſſent Alexander Epiſcopus Adiacenſis, Pauli Tertij aulæ magiſter, Ioanneſque Fori Semptonij Antiſtes, ex Guidicciona gente viri doctiſsimi. Pauperibus, egeniſque ſe Patrem exhibuit, eiſdemque decedens, tanquam filijs, luctum, mærorémque reliquit: fato functus eſt anno 1605. cum omnium ferè Epiſcoporum Decanus haberetur, ſepultuſque eſt in Cathedrali, cum prius Alexandrum nepotem ſibi iam grauiter ſeneſcenti paraſſet coadiutorem. Hoc Epiſcopo, Ioannes Leonardus è Decimo, Lucēſis ditionis caſtello exorſus eſt inſtituere congregationem clericorum beatæ Virginis, obten- C taque Eccleſia ſanctæ Mariæ de Corte Orlandinga, ibi futuris clericis domicilium parauit, vt communi conuictu vitam exigerent. Huius nouæ ſocietatis ſtatutis pondus adiecit Clemens Octauus, decreuitque, vt immediatè ſanctæ Apoſtolicæ Sedi commendata ſubeſſet, additis multis alijs gratijs, & priuilegijs, quibus ſuffulta poſſet vlterius progredi. Adhuc tamen Romam vſque tantum protulit fines, cum eiuſdem Alumnis idem Clemens VIII. Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Porticu attribuiſſet, paulò inde ſanctam Mariam de Campitello acquiſierunt. Exquiſita diligentia nitoreque vrgent diuinum cultum, ſacramentiſque adminiſtrandis indefeſſam adhibent operam, non alieni à literarum cultura. Illorum aliquando Præfectus Generalis fuit Cæſar Franciottus, cuius Chriſtianæ pietatis mo- D numenta magno animorum fructu hoc tempore terunt mortales; Quamobrem Alexandri Epiſcopi olim poſteritas fœlicitati aſcribet tantum opus ad Patriæ decus communemque Eccleſiæ vtilitatem, & voluiſſe, & potuiſſe iuuare.

87. ALEXANDER Guidiccionius Iunior filius Antonij, patruo Coadiutor aſcitus, eidem demortuo ſucceſsit anno 1600. libertatis Eccleſiaſticæ defendendæ ſtudio maximè deflagrauit. Itaq. ciuium offendit animos, coactuſq. eſt diuturniori mora excedere ſede, ſed per grauiſsimos principes viros deinde compoſitis rebus, Lucam reuerſus eſt, ſuamque Eccleſiam ſanctè adminiſtrauit, expleuitque ſuæ ætatis tres & octoginta annos; fatoque functus anno 1637. die decima ſexta menſis Martij, apud cathedralem excipitur ſepul-

pulchro quod ad huc viuens Patruó Card. Patrueli anteceſſori, ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus è Guidicciona gente parauerat, hoc Epitaphio.

D. O. M.

Alexandro Guidicciono Nicolai F. quem præclara indolis patruo Cardinalis annũ ſagentem XXVI. in Epiſcopatu ſuffecit vitæ integritas, omninò labis expertem, actuoſa prudentia, ciuium oraculum, diuturna adminiſtratio paſtoralium virtutum exemplar exhibuit præſulum imitationi, populorũ fælicitati. Demum amor patriæ, Sacerdotum pater, Epiſcoporum Decanus, exceſſit anno ætatis LXXXII. ſal. MDCV.

D. O. M.

Bartholomæo Cardinali Guidicciono Luc. Epiſcopo probitatis antiquæ, & virtutis verò diuini humanique iuris ſcientiſſ. qui poſt probatam ciuilibus negotÿs fidem, miti ingenio ad ſacra ocia traductus, à Paulo Tertio Pontifice Maximo ad purpuram euocatus, Datarius ſignaturæ præfectus, maior pænitentiarius, Vrbis Vicarius; eo non ſublectus Pontifici, quod nec ſuperſtes, relictis doctrinæ inſignibus monumentis, obÿt paulo ante ipſum, tanquam morte ſuo principi prægustata ann. ætatis LXXX. ſalutis M. D. IXL.

Alexander Guidiccionus Antonÿ F. Tertius vtrique ſucceſſor, an. ſui Præſulatus xxxiv. inſignis memoriæ patruo, & patrueli, charitate coniunctiſſ. iungendus cineribus & ſepulchrum poſuit, & ſibi proprium delegit viuens. Obÿt anno MDCXXXVII. ætatis LXXXIII.

Alexander ſederet, Gregorius Decimuſquintus nobilem Pagum ſancti Miniatis ad Tedeſcum, vt vocant, à Diœceſi Lucenſi diſiunxit, cum cæteris locis, Caſtelliſque, quæ Magni Etruriæ Ducis reuerebantur Imperium, illumque ad præces ſereniſsimæ M. Magdalenæ Auſtriacæ in Epiſcopatum erexit, vt nulla prorſus Guidiccionij culpa, ſic non temnenda Lucenſis ditionis diminutione.

88. MARCVS ANTONIVS Franciottus, Curtij filius, nobiliſsimus Lucenſis, ex Apoſtolicæ Cameræ Generali Auditore, ab Vrbano Octauo Pontifice Maximo ad purpuram vocatus eſt; anno 1637. tertio Kalendas Aprilis, Lucenſiſque Præſul renunciatus, Lucam profectum, Ciues mirabili applauſu, obſequioque ſuſceperunt die vigeſimaquinta menſis Octobris eiuſdem anni, quippe qui augurarentur illius Galeotti Franciotti Cardinalis in Marco Antonio reuicturas virtutes, quæ patriæ quondam, ac Purpuratorum Senatui olim fuerunt ornamento, & commodo.

LVNENSES ET SARZANENSES EPISCOPI.

LVNA Etruriæ in confinio Liguriæ ad Macræ fluminis oſtia, antiquiſsima Tuſcorum Colonia inter duodecim Ciuitates numerata, cuius ingentes ſuperſtant ruinæ, cum aliquor piſcatorum caſis. De condita ab Troianis Luna, exciſaque ab Octauiano Auguſto, multa fabuloſè circumferuntur. Certè ante Lucani tempora præceps ire cæperat, & labi fœcundiſsimis candidis marmoris fodinis, quod ab eo Lunenſem Caſeum celebrat Martialis. Meminerunt Lunæ multi ſcriptores, Plinius, Strabo, Ptolomeus, Liuiuſque lib. 39. & 4. vbi Coloniam eo deductam notat. Lunenſis Portus celebris, de quo cecinit Silius lib. 8.

Tunc quos à niueis exigit Luna metallis
Inſignis portu, quo non ſpatioſior alter
Innumeras cepiſſe rates, & claudere pontum.

Portum hunc tanta amplitudine teſtatur Strabo, vt omnibus, quæ toto mari verſantur, nauigijs excipiendis ſufficiat; nec ſolùm latè, vaſtèque patere, ſed etiam tutiſsimum eſſe, quod iugis montium præcelſis vndique claudatur, ideoque longiſsimum in omnes partes, & vtrumque litus, & Sardiniam proſpectum habeat; Vrbs quamquam interciderit, memoriam eius ſeruat. Ager confinolis, qui Lunigana vulgo nuncupatur, in Genuenſium ferè ditione. Antiquæ Lunæ Ciuitatem, portum, ditionemque ingenioſè, & eruditè deſcripſit Hippolytus Lãdinellus nobilis Sarzanenſis, quod extat M. S. apud virum nobilem, & doctum Philippum Caſonem eius nepotem, cui multa debemus. Cæterùm ex Lunæ ruderibus, vicinum Oppidum Sarzanam extructum cenſet Volaterranus; Luna Patria fuit Eutychiani Papæ, & Martyris: Sarzana Nicolai Quinti qui dignitatem Epiſcopalem Lunenſem huc tranſtulit, vnde Lunenſis, & Sarzanenſis Epiſcopus dicitur, Apoſtolicæ ſedi immediatè ſubiectus: Diœceſis latiſsimè patet, & plura continet Oppida. Cathedralem Eccleſiam ſancti Baſilij ob aeris intemperiem è ruinis Lunenſis, Sarzanam tranſtulit ad Eccleſiam ſancti Andreæ Innocentius Tertius anno 1204. 7. Kalendas Aprilis anno 7. vt habetur in Regeſto Vatic. ep. 24. fol. 116. Hæc autem Cathedralis amplæ, & antiquæ ſtructuræ, Deiparam Virginem Patronam habet, duas verò dignitates, quarum prima eſt Archidiaconatus, 12. Canonicos præbendas Theologalem, & pœnitentialem, nonnullos manſionarios, & Clericos; fulget ſanguine

Domini

Domini noſtri Ieſu Chriſti, extat ibidem ſeminarium, quatuor virorum, & vnicum Monialium Monaſterium. Lunenſis Epiſcopus ex conceſſione Imperatorum, Regumque Italicorum merum, & mixtum Imperium in ipſa Sarzana, tum & Lunenſi territorio exercebat, Princeps, & Epiſcopus Lunenſis dicebatur, vt vidimus in antiquo codice peragmeno manuſcript. olim ab Henrico Epiſcopo compilato, vbi priuilegia, iura, bonaque Epiſcopatus recenſentur, à quorum, & ex alijs monumentis ſequentem confecimus Lunenſium, & Sarzanenſium Epiſcoporum catalogum.

1. S. HABETDEVS Lunenſis Epiſcopus, tempore Vandalicæ perſecutionis vixit, ob fidei Catholicæ defenſionem, ab Arrianis primò exilio pulſus, indeque reuocatus, cum fortius Catholicam veritatem tueretur, ab ipſis captus, capite truncatus, martyrij palmam adeptus eſt. Eius commemorationis dies celebratur 17. Februarij in Eccleſia Sarzanenſi. De quo Petrus in catal. lib. 11. cap. 59.

2. S. TERENTIVS Epiſcopus Lunenſis (quē nonnulli Gallum Epiſcopum fuiſſe affirmant) cuius virtutes inter cœteras, pietas, & charitas in pauperes numerantur præcipuè. Cumque extra Vrbem cum pauperibus eleemoſynam erogaret, à latronibus, magnam pecuniæ ſummam apud eum reperturos ſperantibus, impiè interfectus eſt iuxta Laueniam, qui in Macram influit. Amnem. Corpus plauſtro impoſitum à iumentis indomitis, cum in locum, qui ſanctus Terentius nominatur, delatum, ibi conditum eſt, conſtructa ibidem Eccleſia eius nomini dicata. Eius memoria, vt notat Ferrarius in catal. habetur 15. Iulij.

3. VICTOR ſub Simmacho Papa vixit, interfuitque ſynodo ab ipſo Romæ celebrata anno 504.

4. VERECVNDVS, 553. cum Vigilio Papa relegatus. Vide Baron.

5. S. CECHARDVS, zelo fidei accenſus, prauorum hominum mores verbo, & exemplo cum repræhendiſſet, ab illis efferatis viris compræhenſus, tamdiu ſuſtibus cæſus, donec emitteret ſpiritum. Paſſus eſt circa ann. D. 600. Cuius corpus Carrariæ in maiori Eccl. in tumulo marmoreo quieſcit, hac breui inſcriptione,

Hic iacet Corpus B. Cechardi Epiſcopi Lunenſis.
Qui paſſus eſt martyrium anno DC.

Eo in loco vbi martyrium paſſus eſt extat fons in ædicula, cuius aqua febre, capitiſque dolore laborantibus vſque in hodiernum diem prodeſſe fertur. Vocatur fons S. Cechardi. Eius memoria celebratur 16. Iunij in eadem Eccleſia.

6. S. VENANTIVS, de quo S. Gregorius ad Conſtantium Mediolanenſem Epiſcopum in reg. lib. 3. epiſt. 22. quem nonnulli Laudenſem Præſulem faciunt. Ferrarius 13. Octobris meminit eiuſdem Venantij Abbatis apud Sarzanam.

7. S. BASILIVS Lunenſis Eccleſiæ Epiſcopus, & Tutelaris ea ſanctitate floruit, vt cum diem ſuum in pace obijſſet 4. Kal. Nouembris, eos honores, qui ſanctis deferuntur, ab Eccleſia Lunenſi promeruerit. Corpus eius in Cathedrali (quod olim ob eius memoriam S. Baſilij dictam) aſſerua-

A tur. Cuius acta periere. De quo hæc pauca retinet Lunenſis Eccleſia.

8. S. SALARIVS, ſeu Solorius, Martyrio coronatus, cuius extat in ara Lunenſis Portus inter Enycem, & ſancti Terentij Caſtrum Eccleſia cum pago, quo in loco martyrio paſſus creditur, ibique præcipuè vaneratur. Eius ſolemnitas in diœceſi Lunenſi 22. Octobris habetur. De quo Petrus in cathalogo.

9. LVCIVS, de eo mentio in actis ſancti Venerij apud Regium, cuj Eccleſiam in inſula Cirni dedicauit.

10. LAZARVS vixit anno 640.

11. SEVERVS interfuit Conſilio ſub Agathone Pont. anno 680.

12. LENTHECORIVS.

B 13. APOLLONIVS.

14. GVALCHERIVS tempore Caroli Craſſi Imp. à quo pro ſua Eccleſia ampliſſimum priuilegium recepit.

15. ODELBERTVS Lunenſis Epiſcopus ſūma Berengarij Regis gratiam collegit, à quo confirmationem omnium priuilegiorum, à Carolo Magno, alijſque Imperatoribus Eccleſiæ Lunenſi conceſſorum obtinuit anno 890. ſequenti diplomate, quod in codice pergameno, ab annis quadringentis Henrici Epiſcopi opera excepto, inter cœtera monumenta eiuſdem Eccleſiæ relatum eſt, id Romam anno 1640. delatum, cuiuſdam amici beneficio inſpeximus, à quo non ſolum ſequens Berengarij diploma, ſed etiam omnia alia Imperatorum, ac Pontificum priuilegia decerpſi, & delibaui. Porrò diploma Berengarij folio

C codicis 56. deſcriptum, in hunc modum iacet exaratum.

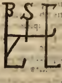
In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.
Beringerius diuina fauente clementia.

Petitionibus ſacerdotum Dei iuſtis rationabilibus animum noſtræ pietatis . . . vt oporteat adimplere ſic egimus proculdubio beatitudinem æternæ hæreditatis adipiſci nequaquam ambigimus, & temporalem honorem facilius obtineri. Quapropter comperiet ſolertia omnium fidelium S. E. Dei noſtrorum præſentium videlicet, & futurorum, quia vir venerabilis Odelbertus S. Lunenſis Eccleſiæ Epiſcopus, quæ eſt in honore S.

D Dei Genitricis ſemperque Virginis Mariæ dicta ad noſtram accedens maieſtatem præceptum Dōni Caroli authoritateſque noſtrorum prædeceſſorum Regum noſtris ob . . tibus, in quibus inſertum fuerat qualiter ipſi memoratam Matrem Eccleſiam ſumma pleniſſima defenſione, atque immunitatis, tuitione cum omnibus rebus ſibi pertinentibus ſuſceperat eamque ex rebus ſui Imperij ſublimare ſtuduerit pro firmitatis verò ſtudia noſtram petij excellentiam memoratus Epiſcopus, vt prædeceſſorum noſtrorum authoritate noſtra roboraremus firmitate, cuius petitionis propter more diuini cultus, & dilectiſſimi fidelis noſtri aures inclinantes videlicet memoratam Matrem Eccleſiam vna cum ſacerdotis, & Eccleſijs baptiſmalibus, atque oraculis, omnibuſque rebus ad eamdem pertinentibus ſub noſtra pleniſſima tuitione, atque immunitatis protectione ſuſcipimus,

qua-

quatenus in noſtra manens defenſione nullus iudex publicus, vel quislibet ex iudiciaria poteſtate iuſta res, aut territoria iuſte, & legaliter ad eandem ſedem reſpicientia quouis modo in quocunque poſsideat loco, vel quas diuina Maieſtas augere voluerit ad cauſas iudiciario more audiendas, vel excutendas nullo vnquam in tempore ingredi audeat, aut fideiuſſores tollendas, aut homines ſuper terra ipſius, aut ingenuos qusmquam ſeruos eum manentes diſtinguendos, aut paratos Manſionaticens, aut psraimdos excutiendos, aut ſticum freda, vel vllus red. . . . ocraſione requirere præſumat, ſed cumque, querumque ad ius noſtri fiſci exigi . . . omnia . . . ipſius Ecclrſiæ referendas, decernentes autem, vt præcepta noſtrorum prædeceſſorum Regum, ac noſtra, & omnia ex quibus per diuerſa loca memoratæ ſedi hactenus delegata fuerunt, ac confirmata, qui nunc à rectoribus eius vbicumque poſsidentur deinceps per noſtram authoritatem rectè, atque inconuulsè inhibi permaneant, quin etiam libellos, & præcarias . . . commutationes iniuſtæ eſt dona ſtancontenatus Eccleſiaſtica dogmata Capitulum Sanctæ Lunenſis Eccleſiæ emiſſa hoc noſtræ authoritatis pragmatico infringimus, caſſamus, atque omnimodis euacuamus vti admodum nullam vnquam in tempore obtineat vigorem, ſed tanquam non fuerint penitus caſſata, atq; euacuata permaneat, ſancientes, ac præcipientes, vt nullus ex iudiciario ordine iuxta eaſdem incretationes aliquando iudicium proferat, ſed quicunque ex ipſis rebus . . . irrationabiliter aliqua inſcriptionis pagina aggreſſus, & accipere, actus Stacontenatus prohibemus, temporibus maneat de ipſis . . . . legem ſæpedicta Eccleſia expoliata legitima inueſtitura ad eiuſdem Eccleſiæ partem adſcribimus, nec deinceps iure proprietario iuſte, & legaliter paſſa eſt diminorationem. Si quis autem contumax, ac rebellis huius noſtræ iuſſioni contraire tentauerit; ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras centum medietatem palatio, medietatem iam ſæpedictæ Eccleſiæ Lunenſis, & vt verius credatur, & diligentius ommmodis obſeruetur manu propria corroborauimus anuli noſtri impreſſione ſubteriuſſimus inſigniri.

Signum Domini *Beringarij optimi Regis.*

Beatus Cancellarius ad vicem Luituardi Epiſcopi Archicancellarij recognouit.

Datum 9. Kal. Iunij, anno Incarnationis Dominicæ 890. *Anno verò Beringarij piiſſimi Regis XII. indict.* 3. *Actum Papiæ Ciuitate, palatio regio in Dei nomine feliciter. Amen.*

Hanc Eccleſiam diuturno tempore Odelbertus geſſit, cum ab anno 890. ad annum 941. de eo

A celebrata mentio reperiatur. Interfuit ille decreto in Eccleſiæ Lucenſis fauorem à Ludonico Quarto Imp. tempore Benedicti Quarti Pontificis dato an. 905. Pronuntiatæ etiã alterius ſententiæ à Marchione Vberto, in gratiam Conradi Lucenſis Epiſcopi ann. 941. die 14. Martij, vt ſuperius vidimus ſuum calculum adiecit. Ab hoc anno nulla eius amplius mentio facta reperitur, quare haud paulò poſt, eum è viuis exemptum colligo.

16. ANSELMVS anno 960.

17. ADELBERTVS ſubſcripſit priuilegio erectionis Eccleſiæ Magdeburgenſis Ioannis Papæ anno 968.

Hic Adelbertus circa annum 961. Epiſcopatum adijt, quo mors Anſelmi debuit contigiſſe, ac mox in ornanda, amplificandaque ſua Ecclesia, opera, induſtriamque ſuam collocauit, quare B ab Ottone Magno Imperatore apud Montem Feretranum in loco Petra S. Leonis tunc dicto, in quo hodie munitiſſima, & inexpugnabilis Arx conſurrexit, ampliſſimum priuilegium elicuit; quo ab Imperatoribus alijs conceſſa, additis alijs immunitatibus confirmata continentur, quæ anno 963. contigere, & citati codicis pagina 57. hoc tenore reperiuntur.

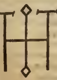
In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otto diuina prouidente clementia Imperator Auguſtus.

Sanctis Venerabilibus locis collata fidelibus non confirmamus proculdubio præſentis, & æternæ vitæ emolumentum adipiſci. non habemus. Quapropter Sanctæ Dei Eccleſiæ om- C nium fidelium, noſtrorumque præſentium, ac futurorum ſolertia nouerit qualiter Adelbertus ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ Epiſcopus noſtram adijt celſitudinem, vt pro Dei amore, animæque noſtræ remedio ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ, cui præeſt omnes cortes, plebes, res, & familias vtriuſque ſexus, tam à noſtris anteceſſoribus, quam à cæteris fidelibus Deum timentibus per paginam cartarum collata ſunt, per noſtri præcepti paginam confirmare, & corroborare dignaremur, cuius precibus aſſenſum præbentes, hunc noſtrum præceptum fieri iuſſimus per quod prædicta Lunenſis Eccleſia omnes cortes, plebes res, & familias vtriuſque ſexus ideſt cortem de Luna cum mercatis, & pertinentijs ſuis, cortem de Ca, cortem de Clua cum ſua pertinentia, cortem de Seruiliano, D cortem de Lauaclo, cortem de Maſſa, cortem Brunengi, Caſtrum de Amelia in laulo, & Caſtrum de Sarzano, Cortem de Pedegniano, cortem de Carreria, cortem de Niblone, cortem de Curuaſano, cortes diſtrictus de Bardarano, cortes de Vecano cum caſtrò Roniſtiano, cortem de Ceperana cum mercato, & caſtro, cortem de Cuſcaguano, cortem de Bsiano, & Ticunia, cortem de Bracerio; caſtrum ſancti Andreæ, caſtrum de Tribiano, cortem de Eulato; & cortem de Porto cum Eccleſia ſanctæ Iulianæ; cortem in Placentia cum omnibus illarum pertinentijs, cum omnibus cortibus, rebus, ac familijs ad eam pertinentibus confirmamus, & corroboramus, vna cum caſis, ſediminibus, campis, vineis, pratis, paſcuis, ſiluis, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, piſca

tio-

tionibus, montibus, vallibus, planitiebus, alpibus A ſeruis, & ancillis adhæſionibus, & additionibus, cunctis qui rebus, ac familijs ad prædictam Ecclesiam Lunẽſem pertinentibus, vt tam ipſe Adelbertus Epiſcopus, quam ſucceſſores eius ad ius, & dominium præſatæ Eccleſiæ habeant, & teneant, firmiterque poſsideant. Præcipientes itaque iubemus, vt nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Sculdaſcio, Gaſtaldio, aut vllus Reipublicæ exactor res præſatæ Eccleſiæ inuadere, aut poteſtati, ne ingredi, vel manſionaticum facere teloneum, aut vllam publicam factionem functionem exigere ea rebus, & familijs eiuſdem Eccleſiæ præſumant. Si quis igitur huiuſmodi præcepti violator extiterit ſciat ſe compoſiturum auri centum libras, medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem præſato Adalberto Epiſcopo, ſuiſque ſucceſ- B ſoribus, quod vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſeruetur manu propria roborantes anuli noſtri impreſsione ſubterinſigniri iuſsimus.

Signum D. Ottonis *Magni, & Inuictiſſimi Imp. Aug.*

Luigerium Cancellarius ad vicem Viuidonii Epiſcopi, & Archicancellarij recognoui, & ſubſcripſi. C

Datum xiiij. Kal. Iunij, anno Dominicæ Incarnationis 963. indictione ſexta, anno Imperij Magni Ottonis Imperatoris Auguſti Secundo. Actum in Monte Feretri ad petram ſancti Leonis.

18. GOTOFREDIVS Marchionis Attonis filius proauus Comitiſſæ Metildis, Epiſcopus Lunenſis, non minori augendæ, illuſtrandæq; Eccleſiæ ſuæ zelo, quem antecessor Adalbertus arſiſſet, flagrauit, ſummaque contentione immunitatum confirmationem nouis priuilegijs ab Ottone Secundo dicto Tertio anno 981. obtentis conſequutus eſt, ſpeciatim verò, confirmationem ſententiæ à Gualchero Iudice, Carolo Magno, ſummique Pontificis legatis, præſentibus in fauorem Lunenſis Eccleſiæ contra Gunnebaldum Bobienſem Abbatem datæ comparauit. Documenti in citatum codicem relati f. 58. tenor huiuſmodi eſt. D

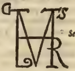
In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.
Otto diuina fauente clementia Imperator Auguſtus.

SI petitionibus fidelium noſtrorum iuſtis, & rationabilibus diuini cultus amore fauemus, & neceſſarijs proclamationibus aures pietatis noſtræ accomodamus, & apud Deum veniam promereri, & noſtri Imperij vires non ambigimus roborari; quapropter omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet, & futurorum cõperiat induſtria, quia Gotteſredus ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ Epiſcopus ad noſtram notitiam venit proclamans de pluribus ſuæ Eccleſiæ iniuſtis oppreſſionibus à ſæculari, & publica poteſtate teme-

A te illatis, itaut contempto amore, & timore Dei, & abiecta à prædeceſſoribus noſtris interdicta diſtrictione in ſeruos, & ancillas faciunt pertinentes ad eandem Eccleſiam, tributa ab eis angarias, & opera, cenſus, & donaria exigant, quod Deo odibile certiſsime credimus, quia tales inſolentias apud Chriſtianos non debere fieri proculdubio ſcimus; ideoq; omnium fidelium noſtrorũ, tã religioſorũ Epiſcoporũ, quàm deuotorum comitum notitia prædictas ſuperſtitiones, & importunas violentias, quas quidam nefario auſu res eiuſdem Eccleſiæ inuadendo committunt funditus ab hodierno die, & deinceps à ſancta Lunenſi Eccleſia abolendas, & exterminandas modis omnibus deliberamus, ſtatuimus, vt in ſancta Lunenſi Eccleſia nullus Comes, vel Dux, ſeu qualibet iudiciariæ B poteſtatis perſona tam in Ciuitate, quam in plebibus, necnon ſeu in titulis, alijſque Eccleſijs, ac domibus, ſiue ruſticis poſſeſsionibus ad eam ſanctam Eccleſiam pertinentibus placida tenere, maſſarios, & colonos, liberos; & ſeruos diſtinguere, pignorare, angariare cenſus, & redibitiones, & donaria aliqua exigere præſumat, ſed cuncti homines reſidentes ſupra prædictas res ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ, quos legalis coactio exigat quærere ad placitum, per patronum, ſeu aduocatum ſuum ad placita ducantur, vt legalis difinitio finem imponat. Hæc iam in omnibus liberis, & herimanis præfatæ Eccleſiæ filijs, & in eadem diœceſi commanentibus maſſarijs, & colonis obſeruari omnimodis iubemus videlicet, vt ab eis, nec donaria, C aut redibitiones, nec pignorationes, vel iniuſtæ diſtinctiones exigantur, verum vniuſcuiuſque legalis cenſura exigat, vt à patrono ſuo vnuſquiſque ad placitum deducatur, ne pignorationis occaſio aditum rapinæ prædatoribus in aliquo præſtet; Inſuper etiam concedimus, confirmamus, & corroboramus, & omnino transfundimus chartarum paginam, quam præ cæteris Deum timentibus collata ſunt prædictæ Eccleſiæ, quam diligentiſſima perquiſitione, & veterum præceptorum antiqua atteſtatione ex parte regni noſtri eidem præfatæ Eccleſiæ pertinere, & quamplurima annorum curricula ab ea detineri cognouimus, confirmamus etiã in Comitatu Parmenſe corticellam, quæ dicitur Linaridum, & Eccleſiam ſancti Georgij poſitam D in loco, qui dicitur Vatiano cum pertinentijs ſuis, atque Eccleſiam ſancti Laurentij in loco, qui dicitur Carrellia, & aliam Eccleſiam, quæ ſita eſt in loco, qui dicitur Vvipilla cum ſuis pertinentijs, Mercatum etiam in plebe ſancti Caſſiani, & aliud in plebe ſancti Stephani, necnon & omnes plebes, & curtes, Ameliam videlicet cum caſtello, & corte, vna cum omnibus rebus mobilibus, & immobilibus, ſeruis, & ancillis, colonis, & colonabus, aldijs, & aldiabus, cum venationibus, & piſcationibus infra ipſius Epiſcopatum terram habentibus, & confluentibus nominatum etiam Campiliam, cum piſcatione, & venatione ſua. Volumus etiam, vt per liberos homines inquiſitio facta ſit de rebus prædictæ Eccleſiæ, quæ ab ea iniuſtè abſtractæ ſunt, quæ infra xl. & xxx. annos tenuit teneat inueſtituram, etiam in antea; Prætérea confirmamus decimam vj. Villatum Vruffuſa Pontilli, Valebur-

dulaſca, Teturanò, & Rupinalia, Conſtello, quam Gualchèrius ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ ſuper Gulnebaldum Bobienſem Abbatem præſentia Caroli Imperatoris, & Legatorum ſanctæ ſedis Apoſtolicæ præiudicium vicit. Et vt hæc noſtræ Imperialis inſtitutio, ac promulgata authoritas, noſtriq; confirmationis præceptum perpetuum robur obtineat iubemus, vt ſi quis contra hæc, quæ in hac pagina continentur in aliquo agere conuictus fuerit, centum libras auri optimi componere cogatur, medietatem Cameræ noſtræ, medietatem Pontifici S. Lunenſis Eccleſiæ, qui pro tempore fuerit, & vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus in poſterum obſeruetur manus illud noſtræ inſcriptione annotauimus, & anulo noſtro ſubterſigniri iuſsimus.

Signum D. Ottonis Imp. Aug.

Sereniſſi. inuictiſſi.

Ioannes Cancellarius ad vicem Petri Epiſcopi, & Archicancellarij recognoui, & ſcripſi.

Datum 15. Cal. Aug. anno Dominicæ Incarnationis 985. anno Regni Domini Ottonis Secundi xxi. Imperij autem eius xiiij. ind. viiij. Actum in Campo vici fœliciter. Amen. Amen. Amen.

Incubuerat Gotifredo quędam lis, de quarumdam parochiarum iuriſdictione cũ Otberto Marchione de Maleſpinis, qui omnium illorum regionum ſupremi Domini extitere, multiſque opibus, prædijſque hanc Lunenſem Eccleſiam auxere. Cumque lis compoſita extinctaque fuiſſet Vbertus anno 986. qui fuit tertius Ottonis Tertij, dicti Quarti cognomine Ruffi, ſequentibus promiſſis, quæ codici fol. 243. inſerta ſunt, aduerſus Gotifredum ſe ſe aſtrinxit.

In nomine Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Tertius Otto, gratia Dei Imperator Auguſtus, anno Imperij eius, Deo propitio, tertio, 7. Cal. Auguſti, ind. 14. Tibi Gotifredi Epiſcope ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ, Ego Otbertus Marchio filius quondam item Otberti, itemque Marchio, qui profeſſus ſum ex natione mea lege viuere Longobardorum propterea dixi, promitto, & ſpondeo me ego qui ſupra Otbertus Marchio vna cum meos heredes tibi D. Gotifrede Epiſcope, veſtriſque ſucceſſoribus, vt amodo nullum quam tempore non habeamus licentiam, nec poteſtatem per nullum ius ingenium, nullaque occaſione, quod fieri poteſt agere, nec ceſſare nominatiuè de plebibus quatuor. Vna quæ dicitur S. Caſſiani de Vrciola, alia de Vico, tertia de Soleria, quarta de Veſſelia cum omnibus ſuorum pertinentijs, quæ ſunt ipſis plebibus de ſubregimine iam dicti Epiſcopi veſtri. Actum in Brolio de Carraria fœliciter. Otbertus Marchio ſubſcripſi. Burgo Iudex interfui. Ego Gerardus rogatus ſubſcripſi. Signum manus Rolandi Vicecomitis, & Ioannis qui eſt à me Zeniſco Gotezoni Gregorij, omnes lege viuentes Longobardorum teſtes.

A Eodem anno 986. cum lis Gotifredo cum Adurando Azonis filio de multis bonis ad Epiſcopatum pertinentibus, quibus ille potiebatur, interceſsiſſet, cum eo conciliatus eſt, ſequens ab eo ſcriptũ, quod cum peruetuſtum ſit, quamuis incomptum, incultumque ſit, eius ſæculi ſubagreſtis more non iniucundum tamen legentium eſſe poſſit, in eodem codice fol. 242. inſinuatum hoc tenore conſpicitur.

In nomine Domini, Deiq; Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Tertius Otto, gratia Dei Imperator Auguſtus, anno Imperij eius, Deo propitio, tertio, quartodecimo die menſis Octobris, indictione xiiij. Peto ego Adgerando quondam Azo filius quondam Rodulfi q. Bonizoni de loco Panſano, vna cum meis hæredibus ad vos Dominus Go-
B *tefridus Epiſcopus ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ hoc eſt medietatem res terras Epiſcopio veſtro in Geneſtitulo, & in Ponciano ſeuino, Cætulo, & pro alijs cæteris locis vſque de ipſa res de Geniſlitudo eſt pertinente ſtans inde cum caſis, & terris, vineis, ſalectis, ficetis, campis, ſyluis, & paſcuis, diuerſiſque terra, conreis plenum, & vacuũ, quæ cum omnia ſuper ſe habente in . . . ipſa . . . medietatem iuris Epiſcopio veſtro, quæ eſt pertinente de curia noſtra Cæpatiana alendi, colendi, laborandi, quam meliorandi, & ſuperſedere debeans. Ego Adeurando, vel meis hæredibus, aut noſtro muſo ad habitandum, & à mandato veſtro veniamus de ipſa res ad lex faciendum, & exinde perſoluere debeam ego Adeurando, vel meis hæredibus, vobis Domni Gotefredi Epiſcopi, vel ad ſucceſſores veſtros in curte veſtra Cæpariana, aut ad veſtro miſſo per annum octaua de*
C *Natiuitate à ficta penſione dari bonos, & expendibiles numero 24. & 14. quæ debet omnia ſi aliunde aliquid minime compleuerimus ad dandum, vel perſoluendum de quibus ſupra libris, aut ipſa ipſas res dimiſerimus tunc cop. Ego Adeurando, vel meis hæredibus vobis Domni Gotefredi Epiſcopi, vel ad ſucceſſores veſtros pœna numero ſoldos 12. & ego Gotefredus Epiſcopus ſic repromitto, vel meis ſucceſſoribus tibi Adeurandi, vel ad tuis hæredibus ſi vobis aliquid ſuper impoſita fecerimus, aut ipſas res retollerimus pro quolibet ingenio tunc cop. ſimiliter Alid. 12. & ipſa liberaliter inter nos facta ſua maneat firmitate.*

Actum in curte Garreraria. Signum manus iſtius Adeurandi quod hoc libello fieri rogauit.

Ad hunc ann. 986. in eo codice, alijſque documentis Gotifredi memoria celebratur, quo verò
D è vita ſublatus aſſequi non poſſum, illi verò ſequentes reperio ſucceſsiſſe.

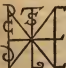
Tranſlatum deinde fuiſſe Gotifredum ad Eccl. Brixien. nonnulli referunt.

19. VVIDO, alijs Viridonus, vel Guido, cuius memoria priuilegij ipſius Eccleſiæ anno 1028, à Conrado Imperatore conceſsi, & in eundem cod. fol. 54. relati beneficio ad nos profluxit. Eius etiam alium documentum anno 1039. 4. Nouembris meminit, altum deinde de eo ſilentium vſq; ad ann. 1078. quo Guidonis fit mentio, quem ab eo diuerſum exiſtimo, ac Vidonem non Guidonẽ reperio appellatum. Porrò priuilegij à Corrado ipſi Vidoni petenti indulti, ſeries ita iacet.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Conradus,

Di-

Diuina fauente clementia, Romanorum Imp. Aug. Deo, qui bonorum omnium largitor, & Imperiale diadema ſuſcepimus, dignum eſt, vt & nos, noſtrorumque procerum petitionibus libenter annuamus, eorum maxime, qui ſacra myſteria quotidie tractant, ac pro reipublicæ ſtatum, noſtrorumque, omniumque fidelium noſtrorum ſalute Deum incertanter exorant, quatenus id agendo cæteros ad noſtram fidelitatem intentius attrahamus necnon ab æterno remuneratore præmia ſine fine manſura percipimus. Proinde omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtriſque fidelibus præſentibus pateat, & futuris qualiter nos interuentu Giſlæ dilectæ coniugis noſtræ, ac Imperatricis Auguſtæ, necnon Domini Arbonis Archiepiſcopi, & Archicancellarij, atque Hugonis Cancellarij confirmamus Domno Vidoni Venerabili Lunenſis Eccleſiæ Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus, & præſentem firmitatis chartulam roboramus ſuæ ſanctæ Eccleſiæ in perpetuum ſecundum prædeceſſorum noſtrorum Regum, & Imperatorum data munimina, quandam Abbatiolam Brumiadæ nomine in Comitatu Lunenſi ſitam vna cum corticellis, ſitulis, ſiue oratorijs, & cellis, tam in Comitatu Lunenſe, quam etiam Iannenſe, necnon, & Mutinenſe, vel Placentino, aut Laudenſe, aut etiam Volaterranenſe, ſiue vbicumque per loca poſſidetis rebus iuſte, & legaliter per qualemcumque lineam, vel titulum, ſiue ordinem ad iam dictam abbatiolam pertinentibus, vel aſpicientibus cum ſeruis, & ancillis vtriuſque ſexus, ita ſanè vt nullus Dux, Marchio, Epiſcopus, Comes, Vicecomes, Gaſtaldio, aut quiſquam publicus exactor, ſeu etiam quæuis Imperij noſtri magna, vel parua perſona aliqua audeat præſcriptæ Eccleſiæ Lunenſi ſcilicet, ſuiſque rectoribus inferre moleſtiam, violentias, vel diminutionem, ſeu aliquam inuaſionem de præfata abbatiola Brumiadæ ſita in Comitatu Lunen. & de omnibus ibi iurè pertinentibus, ſed quod a nobis roboratum eſſe omnibus patet, firmiſſimũ quoque cuncto tempore perſeueret, ſi quis igitur huius confirmatorij præcepti edictum temerario auſu dirupere, vel diminuere quæſierit auri optimi libras centum ſe compoſiturum ſciat, dimidietatem Cameræ noſtræ, & dimidiam prænominatæ Eccleſiæ Lunenſi, ſuiſque Rectoribus, quod vt verius credatur, & diligentius obſeruetur manu propria corroborantes ſigillo noſtro repercuſſo iuſſimus inſigniri.

Signum D.Conradi *Inuictiſſ. Imper.*
Aug.

Hugo Cancellarius Vice Domini Haribonis Archiepiſcopi, & Archicancellarij recognoui.

Datum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo vigeſimo octauo, indict. decima, 7. id. Aprilis, anno Domini Conradi ij. Regnantis Imperij verò vigeſimo primo. Actum Romæ fæliciter.

20. GVIDO alter poſt Vidonem ſedit, quo vero anno cœperit aſſequi non potui, eius ſolummodo citatus codex fol. 244. mentionem edidit; *Anno* (inquit) *ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti 1078. octauodecimo Calendas Iulij, ind. prima conſtat me Beringarium de Burciuione, filium quondam Gaſezionis, qui profeſſus ſum ex natione mea lege viuere Romana accepiſſe ſicut & in præſentia teſtium accepi a te Guidone Lunenſi Epiſcopo argenti denarios bonorum Papienſium libras xx. ſeruitium pretium, &c.*

Fortè cum viueret Guido eamq. Eccl. adminiſtraret Albertus Marchio Alberti dicti Ruffi filius, egregia illa donatione Eccleſiam Lunenſem, tot in eam collatis bonis ornauit; quæ donatio cum Marchiones Maleſpinas admodum commendet ex eodem codice fol. 243. exceptam inſerere placuit.

Anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti 1085. menſe Iunio, indictione ſeptima, Eccleſiæ ſanctæ Mariæ
B *ſitæ in loco Lunæ. Ego Albertus Marchio qui dicor Ruffus filius quondam iſemque Alberti Marchionis, qui profeſſus ſum ex natione mea lege viuere Longobardorum offertor, & donator ipſius Eccleſiæ pp. Dixi quiſquis in ſanctis, ac venerabilibus locis ex ſuis aliquid conſulit rebus iuxta authoris vocem centuplum accipiet, & inſuper quod melius eſt vitam poſſidebit æternam. Ideoq. ego qui ſupra Albertus Marchio dono, & offero a præſenti die in eadem Eccleſia pro anima mea, quam Patris, & fratris mei Vgonis mercede, ideſt omnes terras, quas iſte Albertus pater meus dedit iſti Eccleſiæ, ſcilicet curtem de Camiſiano cum omnibus ſuis pertinentijs excepto Manſo de ſylua maiori, quod ego dedi Gerardo de Veſaro, & excepto quantum dedi, ego Azoni filio Villani, quod eſt in caſtagneto plano, nam omnes alias terras, & res dono, & offero in iſta Eccleſia, ideſt*
C *quantum Albertus de la Valle, quod eſt de Arcula tenuit in Ceſare, & quantum Gripolus de Pegazane tenuit, & quantum presbyter Teuzo, & Moretsus de ferra tenuerunt, & quantum Ballottus, & Barellus de aciliano tenuerunt ex parte patris mei, & Guidonis Marchionis, & quantum pater meus, & iſtius Guidonis tenuerunt in Carpenetulo, & quantum illi de Beblo tenuerunt ex eorum parte, & quantum filij Ruſtici tenuerunt in Valle cla, & quantum patri meo pertinuit in caſa poci, & quantum Boniſacius de Ardano tenuit in Corſeciano, quod medium de quarte fuit Guidonis Marchionis in Ricco Carbonario, & quantum Mattolus de Aciliano tenuit in eodem loco ex parte patris mei, & quantum Paganus de riuo de arme tenuit in eodem loco Aciliano, & quantum Bellinus clericus tenuit, & quantum Odo filius Maſcari tenuit. & quantum Villanui de vallecla cum ſuis conſortibus tenuit, ſicut vbique de*
D *fuerit, totum in iſta præſente offenſionis meæ chartula permaneat. Iſtam terris, & rebus de iſta curte inuentum autem curtem cum omnibus ſuis pertinentijs, & iſta omnes alias terras, vna cum acceſſionibus, atque ingreſſionibus ſuis, & cum omnibus ſuper habentibus. ab hac die in eadem Eccleſia pro animæ mea, & patris, atque fratris mei mercede, dono, cedo, & offero, & faciat exinde pars ipſius Eccleſiæ, aut cui pars ipſius Eccleſia dederit proprietario nomine ad vſum, & ſumptum de canonicis, qui ibi Deo, diu, noctuque deſeruierint, quicquid voluerint pro animæ mea, & patris, & fratris mei mercede. Equidem, & ſpondeo, atque promitto ego qui ſupra Albertus Marchio, vna cum meis hæredibus iſti Eccleſiæ, aut cui parti iſta Eccleſia dederit iſtam meam offerſionem qualiter ſupra in perpetuum ab omni homine diſenſare, quod ſi defenſare non potuerimus,*

rimus, aut ſi parti iſtius Eccleſiæ exinde aliquod per quod ius gentium ſubtrahere quæſierimus, tunc in duplum eamdem meam offerſionem iſti Eccleſiæ reſtituam, ſicuti pro tempore fuerit meliorata, aut valuerit ſub extimatione in conſimilibus locis. Hanc enim chartulæ offerſionis mea paginam Caro Amico notario tradidi, & ſcribere rogaui, in qua etiam ſubtus confirmans, teſtibuſque obtuli roborandam. Actum Burgo Sarzaniæ fœliciter.

Signum manuum iſtius Alberti Marchionis, qui hanc chartulam offerſionis fieri rogauit.

Signum manuum Guiberti de Burcione, & Guidoni de Bibula, & Guntardi de Caricino omnium rogatorum teſtium.

Ego Charus Amicus notarius ſacri Palatij ſcripſi, poſt traditam compleui, & dedi.

21. ANDREAS Epiſcopus Lunenſis an. 1224. contra Marchiones Maleſpinas pro ſua Eccleſia viriliter decerrauit, extat inter ipſum, eoſdemque Marchiones initæ pacis documentum in eodem codice fol. 131. tenoris ſequenus.

In nomine Domini. Omnium Ciuitatum homines maximè principalium omnia ciuiliter, atque honeſtè agere oportet, & decet, eſt enim Ciuitas conuerſatio populi aſſidua ad iure viuendum collecti. Glorioſa igitur Ciuitas Luna multis dignitatibus decorata, atque ſuper vniuerſam Tuſciæ Marchiam caput ab exordio conſtituta, quoniam Andream Venerabilem Lunenſem Epiſcopum, ac homines de Epiſcopatu, necnon nobiliſſimos, atque prudentiſſimos Malaſpinam, & Vuillelmum Franciſcum Marchiones in ſuam cum gaudio receperat amicitiam audiens, verèque cognoſcens, quod inter prædicti Epiſcopi exercitum, prædictoſque Marchiones, eorumque milites bellum factum eſt, iterumque ab vtraque parte fieri præparabatur ſuos ad illos citius legatos, direxitque monerent, atque ſuaderent vtrique ſupraſcriptæ parti, vt ipſam Ciuitatem veram illorum amicam aduenirent, contriſtabatur enim vniuerſa ſupraſcripta ciuitas de eorum diſcordia, atque inter illos pacem facere deſiderabat, ipſi verò exaudita legatione ſtatim ipſam Ciuitatem aduenerunt, conuenerunt itaque ad Eccleſiam ſancti Alexandri ſexaginta ferè prædictæ Ciuitatis Conſules, multique alij cum eis eiuſdem Ciuitatis ex omni ordine ſapientes homines, & vtriuſque ſupraſcriptæ partis diſcordiam audire volentes, illamque ab ipſis repellere, atque ipſos ad pacem reducere deſiderantes interrogauerunt ſupraſcriptam vtramque partem, ſicut prius ijſdem ciuibus obſides dederant ſi ſuper eorum iam enarrata diſcordia illos arbitros eligere, eorumque arbitrio, atque ſententiæ ſtare vellent, reſponderunt itaque prædicti Epiſcopus, prędictique Marchiones iam dictam noſtram cauſam veſtro arbitrio committimus, atque ſuper illa vos arbitros eligimus. Repromiſit itaqua iam dictus Andreas Epiſcopus prædictis Marchionibus ſub pœna centum librarum auri optimi prædictorum Conſulum de iam enarrata diſcordia arbitrio, quod protulerint ſtare, atque ſe, ſuoſque ſucceſſores ſemper obſeruare, repromiſerunt etiam ſupradicti Marchiones ſupraſcripto Epiſcopo ſub pœna centum librarum auri optimi prædictorum Conſulum de eadem diſcordia de arbitrio quod protulerint ſtare, atque ſe, ſuoſque hæredes ſemper obſeruare.

His autem ita peractis Vuillelmus de Apulia ſurrexit, & vt iam dixerat pro ſupraſcriptis Marchionibus de prędicto Epiſcopo arbitris electis ita conquæſtus eſt. Audiat me quæſo vniuerſus conſulatus cœterique eidem boni homines aſſidentes quando iſtis ad inſtantibus Marchionibus cum ſuis militibus per ſuam terram ad proximum pogium ire placuerat, qui eſt in monte, qui vocatur Caprione ad ædificandum ſuper eum caſtrum, venit eis obuiam iuxta prædictum montem ad repugnandos, & vi repellendos illos prædicti Epiſcopi armatus exercitus, magnumque damnum in hominum, & caballorum occiſione eis intulit, Marchiones verò eum ſuis viribus reſiſtendo pogium ipſum tandem aſcenderunt, & in quantum poterant inuito prædicto exercitu ædificare cœperunt, vnde quia prædictus Epiſcopus cum ſuo exercitu iniuſtè, nec antea ſicut decet Epiſcopum Marchiones inquiſierat, iam dictum damnum eis fecit, atque multa mala eis intulit, quatenus Epiſcopus emendet, rogo vos iudicare. Exaduerſo autem prædictus Epiſcopus reſpondit ſuo, & verum eſt, quia egomet inquiſiui, & rogaui illum Vuillelmum Marchionem, qui mihi fidelitatem iurauit, quatenus nunquam, vel per te, vel cum Malaſpina prædictum pogium cauſa Caſtelli ædificandi aſcenderet dicens ſi feceris ita recipio tamquam ſi abſtraxeris legatum de corpore meo, ſcio namque quoniam cauſa minuendi, & ferè Epiſcopatum meum deſtruendi hoc facturi eſtis, Malaſpinam vero, quia meus inimicus, nec in præſentiarum erat, non inquiſiui, addidit autem ad hæc Maginardus de Ponte tumulo ita dicens audite, & intelligite Conſules prudentiſſimi, nec more, nec legibus iniuriã, vel damnum factum Marchionibus mandare debet Epiſcopus palam enim in armata ad damnum, & iniuriam prædicti Epiſcopi, eiuſque Epiſcopatus detrimentum prædictum pogium non eorum proprium imo, in quo maximam partem Epiſcopus habebat ædificare veniebant, vnde moribus, & legibus vim vi pellere potuit, nec quicquam de iniuria, vel damno Marchionibus facto Epiſcopus debet emendare. Interrogauit autem ſupraſcriptus Vuillelmus de Apulia dicto quam habet partem Epiſcopus in prædicto Pogio. Maginardus reſpondit Epiſcopus enim Philippus emit partem, quam Marchio Fulco habebat in eo, & habet partem de Malneuothe, quam iudicauit cum alijs pluribus ſuis rebus, Eccleſiæ, & Epiſcopatui ſanctæ Mariæ, & partem Marchionis Palauicini per donationem, quæ hic adeſt, reſpondit Vuillelmus de Apulia, quia nulli alij Eccleſiæ de iudicato, quod fecit Malneuothe iuſtitiam fecimus, neque ſibi faciemus, quod enim Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Lunenſi, vel alijs Eccleſijs, aut Epiſcopatibus de Longobardia iudicauit odio fratris, & vt demens fecit, Palauicinus verò, aut Fulco Marchiones nullas in prædicto Pogio partes alicui dare potuerunt, mons ille namque coloni mei, & circa eum reſidentes, in quo prædictus Pogius eſt, ita diuiſi fuerunt

runt

runt, medietatem vnam per certa, & diuiſa loca receperunt ad ſe inuicem communiter proauus Pallauicini, & proauus Vuillelmi Franciſci, aliam verò medietatem . . . per certa, & diuiſa loca receperunt ad ſe communiter proauus Malaſpinæ, & auus Atthonis Marchionis in quam partem ſine dubio prædictus Pogius totus venit, & fuit, poſtea vero ſupraſcriptus proauus Malaſpinæ & auus Athonis inter ſe diuiſerunt ſuam partem, & prædictus Pogius in partem tàntum proaui Malaſpina venit, quæ fuit, interrogauerunt autem prædicti Conſules ipſum Vuillelmum ſi ea, quæ dixerit approbare poterat, reſpondit faciam ſi potero interim tamen cognoſcere volo, ſi ea quæ dixit Maginardus de ſupraſcriptarum partium acquiſitione vera ſint, datis igitur competentibus dilationibus, interim prædicti Marchiones quocumque modo poſſent prædictum Pogium eorum eſſe proprium approbarent, & ſicut ſupraſcriptum eſt ita diuiſum fuiſſe notificarent, Epiſcopus autem ſimiliter quocumque modo poſſent approbaret, quam in prædicto Pogio partem prædicta Eccleſia haberet.

Sexta feria igitur veniente prædicti Conſules in prædicta Eccleſia ſancti Aleaandri cum multis ex omni ordine prædictæ Ciuitatis ſapientibus rursũ conuenerunt, aduenerunt autem apud illos prædicti Marchiones, & prædictus Epiſcopus dicentes, & oſtendentes qualiter ea pro quibus dilationes petierant approbare poſſunt. Legit itaque Maginardus Epiſcopi aduocatus inſtrumentum publicè, & legitimè confectum quo apparauit Albertum Ruſum, & patrem eius Marchiones, ideſt patrem, quæ eis in prædicto Pogio competebat prædictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ pro ſuorum peccatorum remedio præteritis iam 39. annis obtuliſſe, atque dediſſe, reſpondit itaque Vuillelmus Marchio nũquam ego hæc amplius audiui, vel ſciui addidit autem, & Vuillelmus de Apulia dixi, iterum dico quoniam nec prædictus Albertus Ruſus, nec pater eius vllam in prædicto Pogio habuere portionem, prædictus namque Pogius antequam ipſi naſcerentur venit in partem, & fuit proprius totus abaui iſtius Malaſpinæ, nec iſte Vuillelmus Marchio partem niſi ex moderno dato iſtius Malaſpinæ in prædicto Pogio habet, hæc autem vt approbaret quinque ante prædictos arbitros homines, vt teſtes adduxit ipſi verò diligenter interrogati vnanimiter dixerunt prædictam diuiſionem ante tempus ſuorum auorum, vt audierant factam eſſe, neque aliter niſi exauditu ſciebat, vnum autem viderant, & ſciebant à retro tempore pluſquam triginta annis, exauditu verò à centum annis inter prædictum Marchionem Malaſpinam, ſuoſque parentes prædictum Pogium per ſuos colonos poſſeſſum fuiſſe, exaduerſo verò ex parte prædicti Epiſcopi plures venerunt teſtes, qui diligenter interrogati vnanimiter dixerunt nos, & vidimus, & ſcimus, quia prædictus Pogius totus à quadraginta ferè annis retro, & plus ab hominibus ſuis per dictam Eccleſiam ſanctæ Mariæ poſſeſſus fuit, prædictus prætere a Pallauicinus aſſerebat quartam partem prædicti Pogij ſicut fuit aui, & patris ſui illam ſe dediſſe pro communi prædicto Epiſcopo, qui nullam diuiſionem factam eſſe de prædicto

A Pogio, quam ita paratus erat defendere, omnibus itaque ſupraſcriptis, & alijs multis rationibus diligenter auditis quoniam prædictus Epiſcopus, prædictique Marchiones ſupraſcriptam cauſam nobis non tantum ſecundum leges, & iura iudicaturis, ſed ſi aliter placeret commiſerit huiuſmodi ſupra prædicta querimonia, & cauſa ſententiam proferimus medietatem igitur prædicti Pogij prædictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, ſecundum quæ audiuimus, & cognouimus, iudicamus à qua inuitn prædictæ Eccleſiæ Epiſcopo in prædicto Pogio, quia communis eſt prædictis Marchionibus caſtellum facere, aut aliquid ædificare nos iudicando interdicimus, volumus inſuper firmiterque præcipimus quoniam Epiſcopi benigniores laicis, quam laici Epiſcopis, vt mala remaneant eſſe debent pro hiſ,

B quæ contra Marchiones facta ſunt det eis prædictus Epiſcopus ſolidos mille expendibiles Lucenſis monetæ, quos ipſi diuidant, vt eis placuerit inter ſe, medietatem vſque ad proximam Natiuitatem Chriſti, iubemus inſuper, vt prædicti Marchiones faciant repromiſſionem prædicto Epiſcopo qundammodo nec ipſi, nec eorum ſubmiſſa perſona medietatem prædictam Pogij prædicto Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus contendere, vel contradicere, aut aliquam moleſtiam facere habent, nec aliquod ædificium in prædicto Pogio ſine voluntate prædicti Epiſcopi, ſuorumque ſucceſſorum facere habent, & ſi ita non obſeruauerint ſint compoſituri ſupraſcripto Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus pœnam auri optimi libras centum, atque omni tempore iſta promiſſio ſit ſtabilis, itẽ

C iubemus, vt ſupraſcriptus Epiſcopus ſimiliter repromittat ſupraſcriptis Marchionibus ſub prædicta pœna præcipimus igitur, vt prædicti Marchiones, homineſque ſui ſupraſcriptum Pogium relinquãt, atque ædificium omne caſtelli cauſa in eo factum, vel ab hominibus Marchionum ſi eis placuerit, vel ab hominibus prædicti Epiſcopi deſtruatur. Volumus inſuper atque iubemus, vt ante nos de omnibus, quæ pro hac cauſa inter Epiſcopum, & Marchiones facta ſunt ſit finis, atque pax inter eos, & nomine pacis ad inuicem ſe oſculentur, hæc autem ſupraſcripta ſententia à prædictis Conſulibus ſic ſupradictum eſt à prænominatis partibus arbitris ſalectis recognita, atque confirmata ea eorum communi conſenſu atque mandato à Gregorio legis perito, atque prædictæ rei arbitro ordinati, &

D cœteris Conſulibus, & arbitris aſſidentibus præſente, atque audiente ſupraſcripto Andrea Epiſcopo cum multis alijs ſuis fidelibus, necnon præſentibus, atque audientibus ſupraſcripto Vuilelmo, atque Malaſpina Marchionibus cum multis ſuis fidelibus in prædicta Eccleſia ſancti Aleaandri lecta, atque data fuit, anno vero Incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti 1224. 15. Calendas Nouembris indictione tertia; His autem interfuit Pallauicinus Marchio, Vgo filius ſtæ. Gerardus filius bon. mem. Enmundi, Rolandus Mecho, Lambardus Zebrinus de Fillittiera, Monachus de Bagnone, Gatarus de Foldennua, Vbertus Caſtagno, Monaicus de Sertana, Malabocca de Trebiano, Maginardus prædicti Epiſcopi aduocatus, Aldebrandus prædictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Præpoſitus,

hi

hi verò omnes cum multis alijs erant eum prædicto Epiſcopo, cum Marchionibus verò erant Armaninus, & Vgolinus filij Comitis Gerardi de Lauagna; Sigibaldus gener Malaſpinæ, Joannes de Fercona, Vgo filius Fralini, Vgiſſionæ filius Fraliſſi, Gregorius de Boiano, Villelmus de Arcule, Villelmus de Apulia, Rolandinus filius Rolandi, de noſtris verò ciuibus aderât Villelmus filius Conetti, Salomon filius Salomonis, Falcone filius Petronis, Albertinus Feſtolus filius Gerardi, Valterone filius Vgi, Altelminus de ſancto Martino filius Brinſalini, Tancredus miſſus Domini Imperatoris.

Leo gratia Dei ab Henrico Romanorum Imperatore Cæſare Auguſto Iudex conſtitutus, & prædictæ cauſæ Arbiter electus prædictam ſententiam confirmando.

Idem Andreas ſubſcripſit bulla Honorij Secundi Eccleſiæ Piſanæ conceſſæ anno 1126. pauloque poſt exceſsit è viuis.

22. PHILIPPVS circa annum 1130. de quo mentio in bulla Alexandri Tertij ad fauorem Eccleſiæ Lunenſis contra Monachos Arclenſis monaſterij.

23. GOTIFREDVS Lunenſis Epiſcopus, anno 1137. donat Archipresbytero plebis ſancti Andreæ de Carraria, omnia bona ſiue, in terris, ſiue in vineis, ſiue in decimis &c. perpetuo poſsidenda donationis tenor talis eſt, cuius exemplar affert Pennottus ex originali.

Gotefredus Lunenſis Eccleſiæ humilis ſeruus. Alberto Archipresbytero plebis ſancti Andreæ de Carraria.

Fraternitatis tuæ petitioni humaniſſimæ gratanter condeſcendimus: petis namque, & indeſinenter flagitas, quatenus plebs de Carraria ad vnitatem redacta, indiuiſa permaneat, & clerici, qui ibidem pro tempore fuerint, in communi vita permaneant, & diuinæ Maieſtati ſeruire ſe ſtudeant. Quod quia ratio omninò poſtulat, nobis admodum placet, & per hanc priuilegij paginam noſtra authoritate firmamus. Cappellas inſuper omnes, quæcumque ſunt, vel in antea fuerunt in territorio ſupradictæ plebis ſancti Andreæ, ordinationi tuæ, tuorumque ſucceſſorum, quos pro tempore in eadem Eccleſia ſancti Andreæ Lunenſis Eccleſia ordinauerit, omnibus modis committimus: & vt nulla perſona in aliqua de ipſis cappellis, abſque tua, tuorumque ſucceſſorum ordinatione poteſtatem habere præſumat, omninò prohibemus. Omnia etiam quæcumque ſiue in terris, ſiue in vineis, ſiue in alijs arboribus, ſeu in decimis, & quibuſcumque rebus, quocumque titulo iam dictæ plebi iuſtè ſunt, vel in antea fuerunt acquiſita, tibi, tuiſq; ſucceſſoribus præſentis priuilegij authoritate perpetuo poſſidenda ſancimus. Si qua igitur Eccleſiaſtica, ſæcularisuè perſona contra huius priuilegij paginam temerè venire præſumpſerit, & ſecundo, tertiouè commonita congrua ſatiſfactione non emendauerit, anathematis gladio ſe deputatum agnoſcat. Cunctis autem eiuſdem Eccleſiæ iuſta ſeruantibus ſit pax Domini noſtri IESV CHRISTI; quatenus & hic fructum bonæ actionis per- A cipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmium æternæ pacis inueniant. amen. Actum in Synodo habita in Eccleſia ſancti Andreæ de Sarzana anno Domini 1137. 3. Nonas Iunij, Indictione decimaquinta.

Ego Gotefredus Epiſcopus propria manu ſubſcripſi.
Ego Hugo Lunenſis Archipresbyter ſubſcripſi.
Ego Paſtor ſanctæ Lunenſis Eccleſiæ Præpoſitus ſubſcripſi.
Ego Gregorius S. Lunenſis Eccleſiæ cantor ſubſcripſi.

Extat apud eundem alia eiuſdem Gotefredi Epiſcopi donatio prædictæ plebis, omniumque Cappellarum, Iurium, & bonorum ad illam ſpectantium, facta Petro Priori ſancti Frigidiani Lucenſis anno 1151. ſic enim ſe habet.

B *In Chriſti nomine.*

Breue recordationis, qualiter prope Caſtellum Meliæ, iuxta flumen, quod dicitur Magra, præſentia bonorum hominum, quorum nomina ſubter leguntur, Gotefredus Dei gratia Lunenſis Ciuitatis Epiſcopus dedit, & ſuppoſuit Eccleſiam, & plebem ſancti Andreæ de Carraria Eccleſiæ, & canonicæ, & decretis ſancti Frigidiani, cum cappellis ſuis, cum Hoſpitali montis Furculi, & cum cappellis ſuis, videlicet ſancti Sixti, & ſancti Brancatij, & cum omnibus ſuis pertinentijs, & cum hoſpitali ſancti Leonardi de Tadule, & cum duobus iugeris terræ in loco lauandario, & cum ſex iugeris terræ in loco Broilo, cum Caſtaio, quod eſt iuxta plebem, & cum terra, quæ eſt iuxta plebem, quæ fuit ſcudum Silemani, cum villa, quæ dicitur C Plaula, cum omni ſuo iure, & placito, & diſtricto. Item conceſsit, vt omnes homines modo habitantes in terris prædictæ plebis, aut qui in antea venerint ad habitandum de alia terra in terram ſupradictæ plebis, vel qui venerint de terris ſupradicti Epiſcopi cum eius conſenſu, vel ſuorum ſucceſſorum ad habitandum in terris ſupradictæ plebis; quas modo habet, vel in antea habuerit, ſint liberi, & abſoluti à iuriſdictione prædicti Epiſcopi, vel ſuorum ſucceſſorum, & inſuper ſupraſcriptus Gotefredus Epiſcopus promiſit obſeruare omnia ſupraſcripta per ſe, & ſuos ſucceſſores Rectores ſupradictæ Eccleſiæ, & canonicis ſancti Frigdiani ad pœnam librarum centum optimi argenti; Hæc acta ſunt præſentia Oliuerij, diuina gratia presbyteri, & Capellani ſupradicti Epiſcopi, & D Veltri de Coruaria quondam Gulielmi, Genetij quondam Rolandi, Vldicioni quondam Arcadi, Guidi, & Gulielmi germanorum quondam Rolandi, Iuſti quondam Guidi, annò Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo, quinquageſimo primo. 3. nonas Decembris, indictione 15. ſupradicti homines ibi fuere.

Henricus Notarius Domini Imperatoris his interfuit, & per commandamentum prædicti Epiſcopi Gotefredi memoriæ cauſa deſcripſit.

Anno 1140. Gotefredus ab hominibus Sarzanenſium iuramentum fidelitatis recepit menſe Iulio indictione duodecima. Cuius exēplar legimus in citato codice folio 184. ibidemque ſpectatur Eugenij Tertij diploma intuitu Goutredi Eccleſiæ Lunenſi conceſſum anno 1149. in quo omnia bona,

na, & iura Epiſcopatus ſub ſua, & beati Petri protectione ſuſcepit, en Diploma.

EVGENIVS EPISCOPVS.
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili fratri Gottifredo Lunenſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè inſtitutis in perpetuum.

IN eminenti ſedis Apoſtolicæ ſpeculo, diſponente domino, conſtituti, & iniuncto nobis Apoſtolatus officio fratres noſtros Epiſcopos debemus diligere, & Eccleſiis ſibi à Deo commiſſis ſuam iuſtitiam cõſeruare, ea propter venerabilis frater noſter in Chriſto Gotifrede Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus debita benignitate gratum impertientes aſſenſum beatæ Dei genitricis, ſemperq. virginis Mariæ Eccleſiam de Luna, cui Deo authore præeſſe dinoſceris, ſub beati Petri, noſtraque protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communiri, & ſtatuentes vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs nominibus duximus exprimenda. Plebem ſancti Stephani de Vnſilia cum cappella de vallechia, & alijs cappellis ſuis, plebem ſancti Viti de Caſtello Agnulfij, plebem de Maſſa, plebem de ſancto Vitale, plebem ſancti Laurentij de monte Libero, plebem de Carraria, plebem ſanctæ Mariæ de Sarzana, plebem ſancti Andreæ de Sarzana, plebem ſancti Stephani de Cerreto, plebem de ſancto Venerio, plebem de ſancto Veſtiano, plebem de Marnaſco, plebem ſancti Petri de portu Veneris, plebem de Ceula, plebem de Rubiano, plebem de Cornia, plebem de Pignone, plebem ſancti Andreæ de Caſtello, plebem de Bollano, plebem ſancti Petri de Caſtello, plebem ſancti Laurentij, plebem de Offlano, plebem ſancti Cipriani de Capite pontis, plebem de Viano, plebem de Soleria, plebem ſancti Pauli, cappellaniam ſanctæ Mariæ de Pugnano, Eccleſiam ſanctæ Margaritæ de Caſtro Verucula, Eccleſiam ſancti Michaelis de Saxo Albo, plebem de ſancto Criſpiano, plebem de Venelia, plebem de Bagnione, plebem de Vico, plebem de Tarano, plebem ſancti Caſſiani de Verteola, plebem de Vigniola cum omnibus cappellis ſuis, quas iuſtè, & canonicè poſſidetis. Decernimus verò, vt nulli hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, aut oblata retinere, minuere, aut aliquibus fatigationibus, vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum pro quorum gubernatione, & ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura; ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate. Si qua igitur &c. Amen Amen Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Conradus Sabinus Epiſcopus.
Odo Diaconus Cardinalis ſancti Georgij ad Velum Aureum.
Gregorius Diaconus Card. ſancti Angeli.
Octauianus Diaconus Cardinalis ſancti Nicolai in Carcere Tulliano.
Ioannes Diaconus Card. ſanctæ Mariæ Nouæ.
Vbaldus presb. Card. tituli SS. Io. & Pauli.
Guido Diaconus ſancti Laurentij, & Damaſi presbyter Cardinalis.
Iulius presbyter Card. ſancti Marcelli.

Datum Piſis per manum Guidonis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus Cardinalis, & cancellarij tertio idus Nouembris indictione duodecima Incarnationis Dominicæ anno 1149. Pontificatus verò Domini Eugenij Papæ Tertij anno quarto.

In eundem modum, iiſdemque penè verbis Eugenij priuilegium, inſtante Goufredo Epiſcopo, iura Lunenſis Eccleſiæ confirmat Anaſtaſius Quartus.

Datum Laterani per manum Rolandi S.R.E. presbyteri Cardinalis, & cancellarij 15. Kalendas Aprilis indictione . . . . Incarnationis Dominicæ ann. 1153. Pontificatus verò Domini Anaſtaſij Quarti Papæ anno primo; ſubſcriptiones ſunt ſequentes.

Ego Anaſtaſius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ymanus Tuſculanus Epiſcopus.
Odo Diac. Card. ſancti Georgij ad Velum Aureum.
Rodulphus Diac. Card. ſanctæ Luciæ in Septiſolio.
Gregorius Diac. Card. ſancti Angeli.
Guido Diac. Card. ſanctæ Mariæ in Porticu.
GG. presb. Card. tituli ſancti Caliſti.
FF. Vbaldus presb. Card. ſanctæ Praxedis.
Manfredus presbyter Cardinalis tituli S. Sauinæ.
Aribertus presb. Card. tituli ſanctæ Anaſtaſiæ.
Bernardus presb. Card. tituli ſancti Clementis.
Henricus presbyter Cardinalis tituli ſanctorum Nerei, & Achillei.

24. ANDREAS. Anno 1160.

25. RAYNERIVS viuebat anno 1168.

26. PIPINVS memoratur anno 1170. 21. Auguſti, in permutatione quorumdam bonorum ſui Epiſcopatus.

27. ALEXANDER adſuit in Concilio Laterano ſub Alexandro Tertio anno 1179. vbi ſubſcriptus inuenitur inter Epiſcopos Prouinciæ Rauennatenſis. Obijt eodem anno.

28. PETRVS anno 1183. in Germania Apoſtolicus Nuntius vna cum Ioan. presb. Card. Legato corpus S. Aymonis Epiſcopi Colonienſis de tumulo eleuauit, in quo per octo ſupra centeſimum annum quieuerat; de quo Godefridus monachus in chronicam apud rerum Germanicarum ſcriptores tomo 3. Petro confirmat Alexander Tertius ius benedicendi Abbatem ſancti Capraſij Arelenſis Monaſterij ſequenti diplomate ex citato codice deſumpto.

ALEXANDER EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri Petro Lunenſis Eccleſiæ Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

CVM vniuerſis, quæ à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus deciſæ ſunt, & ſcripti munimine roboratæ, noſtra quoque debent authoritate firmari, vt recidiuum in poſterum pati non poſſit à ſede Apoſtolica controuerſia iam ſopita. Ea propter venerabilis in Chriſto pater Petre Epiſcope ſententiam a prædeceſſore noſtro fælicis memoriæ Lucio Papa ſuper controuerſia,

ſia, quæ inter prædeceſſorem tuum bonæ memoriæ Goteſredum Lunenſem Epiſcopum, & Monachos ſancti Capraſii Arelenſis de ſubiectione eiuſdem Abbatiæ, atq; benedictione Abbatis, & conſecratione Monaſterij promulgata eſt authoritate Apoſtolica confirmamus, & ratam habemus perpetuis temporibus decernimus permanere, quæ vtique talis noſcitur extitiſſe, monachi quidem ſancti Capraſii de Arula electum ſuum bonæ memoriæ Celeſtino præſentauerunt, & occaſione cuiuſdam priuilegij, quod à fœlicis recordationis PP. Innocentio nuper adquiſierant ipſum ab eo in Abbatem inſtanter poſtulauerunt quod tu audieris frater Epiſcope in eiuſdem prædeceſſoris noſtri præſentia aſſeritiſſi monaſterium ipſum Lunenſi Eccleſiæ, & tibi ſubiectum hactenus extitiſſe, & Abbates qui deceſſerant prædeceſſorem tuum Philippum, qui graui corporis infirmitate depreſſus, Epiſcopale Officium explere non poterat, à Bernardo tunc Parmenſi Epiſcopo benedictum, monaſterium ipſum conſecratum eſt. Quod quidem ijdem monachi denegabant, & tu ad agendum ſuper hoc imparatus veneras, idem prædeceſſor noſter electum ipſum benedicere noluit, ſed tam tibi, quam eiſdem monachis diem præfecit, vt tunc vtraque pars ſanctæ Apoſtolicæ Sedis conſpectui ſe præſentaret, & iuſtitiam ſuam per idoneos teſtes, ſiue per authentica inſtrumenta oſtenderet; iterum ab eodem prædeceſſore noſtro, ſicut Domino placuit, viam . . . ingreſſa. Nos qui licet indigni Domino diſponente ſibi ſucceſſimus . . . . . ſtatuto termino, vtraque pars noſtro ſe conſpectui præſentaſſet, cauſam ipſam hinc inde diligenter audiuimus, & per fratres noſtros ſtudioſè examinauimus. Monachi ſiquidem nec ſcripta, nec teſtamenta, nec aliquid quod ratione ſubnixum foret, niſi præfatum priuilegium prætendebant. In vero frater Epiſcope duos nobis teſtes idoneos Archipresbyteros ſancti Moderni de Sato Sechetinum nomine, & Abbatem Ceppèranæ eodem nomine nuncupatum nobis repræſentaſti iurare paratos, quod præfatus dominus Parmenſis Epiſcopus rogante, & poſtulante Philippo Lunenſi Epiſcopo, monaſterium ipſum conſecrauit, & Abbatem benedixit. Habito itaque fratrum noſtrorum conſilio, iuramentum eorum recepimus, atque benedictionem Abbatis, & conſecrationem monaſterij tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & Eccleſiæ Lunenſi adiudicauimus, & contra quæ idem Philippus, & alij prædeceſſores tui in eodem monaſterio habuiſſe noſcuntur. Si verò ipſi Monachi quolibet tempore libertatem ſuam per alia authentica priuilegia, vel alias euidentes rationes oſtendere potuerint ſilentium eis non imponimus; Apoſtolica igitur authoritate ſtatuimus, vt nulli de cætero liceat te, vel ſucceſſores tuos ſuper hac ipſius adiudicatione, temerè inquietare, ſiu quamlibet moleſtiam, vel iniuriam arrogare de benedictione ſanè Abbatis prædicti loci quam & dum venerit annuimus impendimus, & de priuilegio eidem indulto nullum tibi, & Eccleſiæ tuæ impoſterum volumus præiudicium prouenire. Si quis autem &c. Amen amen amen.

Ego Alexander catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Vbaldus Hoſtienſis Epiſcopus.

Iacinthus card. ſanctæ Mariæ in coſmedim.

Ardicio cardinalis ſancti Theodori.

Laborans Diaconus cardinalis ſanctæ Mariæ in Porticu.

Raynerius Diaconus cardinalis ſancti Georgij ad Velum Aureum.

Gratianus Diaconus cardinalis ſanctorum Coſmæ, & Damiani.

Io. Diaconus card. ſancti Angeli.

Raynerius Diaconus card. ſancti Adriani.

Matthæus ſanctæ Mariæ Nouæ Diac. card.

Bernardus Diaconus cardinalis ſancti Nicolai in carcere Tulliano.

Io. presbyter cardinalis ſanctorum Io. & Pauli tituli Pamachij.

Io. presb. card. tituli ſanctæ Anaſtaſiæ.

Io. presb. card. tituli ſancti Marci.

Theodinus presb. card. ſancti Vitalis tituli Veſtinæ.

Petrus presb. card. tituli ſanctæ Suſannæ.

Petrus presb. card. tituli ſancti Griſogoni.

Cintius presb. card. tit. ſanctæ Ceciliæ.

Vg. presb. card. tit. ſancti Clementis.

Arduinus presbyter cardinalis tituli ſanctæ crucis in Hieruſalem.

Matthæus presb. card. ſancti Marcelli.

Datum Laterani per manum Alberti ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presbyteri cardinalis, & cancellarij ſeptimo Kalendas Maij indictione duodecima Incarnationis Dominicæ anno 1179. Pontificatus verò Domini Alexandri PP. tertij anno eius 20.

Non contentus Petrus, Eccleſiam ſuam ampliſſimo priuilegio ab Alexandro comparato fulciuiſſe, voluit etiam illud à Friderico Ænobarbo iam cum Eccleſia in gratiam reuerſo confirmari ann. 1183. verbis ſequentibus ex dicto codice fol. 304. depromptis, eſt aſſequutus.

Fridericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Auguſtus.

Cum ex officio Imperatoriæ Maieſtatis à Deo nobis credito vniuerſis Imperij fidelibus tenemur gratiæ noſtræ ſubſidium impendere, principibus noſtris, & præcipuè Eccleſiaſticis quorum fides ſedula deuotione nobis eſt obnoxia, & quorum operis exhibitio ſinceræ dilectionis effectum probat in eo debitores nos eſſe clementer cognoſcimus, vt quanto honeſtate morum, & fidei ſynceritate clarius eluceſcunt, tanto liberalius conſueta benignitate eſſe ſtudeamus eis, & prodeſſe. Notum igitur facimus vniuerſis Imperij fidelibus, tam præſentis ætatis, quam ſucceſſuræ poſteritatis, quod nos dilectum, ac fidelem noſtrum, familiaremque amicum ſcilicet Petrum Lunenſem Epiſcopum ob intuitum ſynceræ dilectionis, & conſtantiæ fidei illibatæ, quam erga perſonam noſtram, & coronam Imperialis Excellentiæ gerit, intimis animæ præcordijs amplectentes ad rationabiles, & honeſtas preces, ac petitiones ſuas fauorabiliter inclinati comitatum Lunenſem cum omni integritate honoris ſui, & ripam Lunenſis portus, & portus Ameliæ, & pedagium ſecundum quod habere conſueuit ei concedimus ſtatuentes, & imperiali authoritate firmiter inhibentes, vt nullus Dux, nullus Marchio, nullus Comes, nullus Capitaneus, nulla poteſtas, nullumue commune, nulla denique perſona humilis, vel alta, ſæcularis, vel Eccleſiaſtica hanc noſtræ conceſſionis, & confirmationis paginam audeat violare, nec aliquibus iniuriarum calumnijs ſeu damnis attentet infeſtare, quod qui fecerit Maieſtatis reus centum libras

auri

auri puri pro pœna componat, dimidium fiſco
Imperialis Cameræ, & reliquum Epiſcopo Lunen-
ſis Eccleſiæ. Huius rei teſtes ſunt.

Ioannes Anagninus titulo ſancti Marci presbyter Cardinalis.
Vuillelmus Aſtenſis Epiſcopus.
Anſelmus Cumanus Epiſcopus.
Godefridus Imperialis Aulæ cancellarius.
Otto Dux Bauariæ.
Federicus Dux Sueuiæ filius noſter.
Bertoldus Marchio Iſtriæ.
Comes Henricus de Dies.
Comes Theopaldus de Leſchemunde.
Rodulphus camerarius, & alij quam plures, tam clerici quam laici.

Acta ſunt hæc anno ab Incarnatione Domini 1183. *indictione prima. Regnante domino Friderico Romanorum Imperatore glorioſiſſimo anno Regni eius* 32. *Imperij verò* 29. *Datum Conſtantiæ* 2. *Kal. Iulij.*

Longe etiam magnificentius priuilegium idem
Petrus ab eodem Friderico retulit, non ijs ſolum-
modo quæ ab alijs Imperatoribus ipſius Eccleſiæ
indulta fuerant confirmatis, verùm etiam maiores
alias immunitates exemptioneſque, ſequenti di-
plomate, in citatum codicem ſol. 383. relato, eſt
conſequutus.

In Nomine ſanctę, & indiuiduę Trinitatis.
Fridericus Diuina fauente clementia Romanorum Imperator Auguſtus.

Maieſtatem imperialis excellentiæ decet circa
ſacri Principes Imperij ſanè diſcretionis pariter, &
dilectionis habere conſtantiam, vt liquido conſi-
deratis vniuſcuiuſque meritis non ſolum proſperi-
tati eorum quietem, pacem prouideat, verum
etiam deuotione ſinceritatis eorum penſata hono-
ribus ipſorum, & augumentis dignitatum libenter
intendat, & quorum fides officioſa ſedulitate
multos antecellit principali fauore ſpecialis gratiæ
multos anteire poſſit, in quorum numero digne
computãtes dilectum, ac fidelem noſtrum Petrum
venerabilem virum Lunenſem Epiſcopum ſobria
morum honeſtate decenter illuſtratum, ſcientiaque
litterarum pariter, & Chriſtianæ Religionis cultu
merito venerandum iuſtis, fauorabilibuſque peti-
tionibus ſuis facilem præbuimus aſſenſum, ſperan-
tes inexamine iudicis etiam precibus ſuis, Eccleſiæ
ſuæ iuuati.

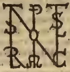
Ea propter cognoſcat tam pręſens ætas fidelium
Imperij, quam ſucceſſura poſteritas quod nos ad
imitationem prædeceſſorum noſtrorum domino-
rum Regum Imperatorum Eccleſiam Lunenſem,
& perſonam prædicti venerabilis Epiſcopi, & om-
nia tam Epiſcopatus, quam Eccleſiæ bona, quæ
nunc habet, vel in poſterum authore Domino ca-
nonice poterit obtinere ſub protectione defenſio-
nis noſtræ ſuſcipimus, & nominatim Ciuitatem
Lunenſem cum foſſatis, & ſuburbijs, & ſuburba-
nia ſuis, cum ripa, & theloneo, atque mercato,
banno, & pedagio, iuſtitia, atque guidatico ala-
uello, & per totam terram Epiſcopatui eidem, &
Eccleſiæ attinentem, & plateam quæ eſt inter mu-
rum Ciuitatis, & mare, ædificium quod circulum
vocatur, aut aſeos, comitatum etiam Lunenſem
A rotum in integrum, caſtra etiam quæ ad Lunenſem
Eccleſiam ad comitatum pertinent, curtem vide-
licet guidengam, quæ coruaria dicitur, & quic-
quid in burgo de brancalliano ad ius Lunenſis Ec-
cleſiæ pertinet caſtrum de ſtrectoria cum diſtrictu,
& pertinentijs eius, & quidquid in Caſtro Aginul-
phi ad ſupradictam Eccleſiam pertinet, caſtrum
Campiliæ, & curtem Carrariæ cum alpibus, la-
pidicinis etiam marmoreum cum montibus, ne-
moribus, terris, pratis, paſculis, aquis, aquarumq.
decurſibus, plenum, & vacuum cum herbatico
de curtis, piſcarijs, venationibus, curtem
etiamque ſupta Lunam dicitur Maſſa cum herba-
tico de Azzione, & alias villas, quæ ad ipſam cur-
tem pertinent, nemus vallis maioris. Caſtrum de
Sarzana cum curtę, & diſtrictu ſuo, & villas quæ
B ad ipſam curtem pertinent, & herbaticum eiuſdem
curtis burgi de Sarzana, & iuſtitiam eius, & mer-
catum, bannum, & decretum quartam partem
caſtri de brina, & caſtrum de faſcinello cum perti-
nentijs ſuis, caſtrum de caprelliola, cum curte, &
pertinentijs, & piſcatione, burgum ſancti Stephani
cum mercato banno, iuſtitia, diſtrictu, piſcatio-
nibus, caſtrum de Bolano cum burgo, mercato
de cepperana cum omni curte, & diſtrictu herba-
tico, & pertinentijs ſuis, caſtrum de Siuenia cum
omni curte, & pertinentijs, burgum de Panular-
mo, ius etiam quod ipſe Epiſcopus, vel anteceſ-
ſores ſui in homines, & loco de Bruniade, & per-
tinentijs ſuis præſertim in obſeruatione treuguæ,
& pacis habuerunt quem vbique locum ex tenore
priuilegiorum prædeceſſorum noſtrorum Impera-
C torum, & Regum Caroli ſcilicet Ottonis, & Be-
rengarij, Ludouici, Conradi Regis, & Conradi
Imperatoris, & aliorum apertè cognouimus in
Lunenſi comitatu conſiſtere eis, & ſucceſſoribus
ſuis Imperiali authoritate confirmamus, nihilomi-
nus quoque caſtrum de Terblano cum ſodro, &
pertinentijs ſuis, & caſtrum de Amolia cum curte
diſtrictu, portu, venationibus, piſcationibus, &
herbatico eiuſdem curtis, montem de Caprione,
locum qui dicitur particella, & montem illicis
cum portu, & piſcatione ſua, cuncta quoque ani-
malia, quæ per terram, & diſtrictum ſuum
tranſeunt, caſtrum de Pozanello cum curte, & di-
ſtrictu, & venatione ſua, caſtrum ſoleriæ cum cur-
te, & diſtrictu ſuo villis & pertinentijs ſuis, locis,
& villam quæ dicitur ſancti Terentij, caſtrum de
D Reniano cum curte, & pertinentijs ſuis, caſtrum
montis floris cum pertinentijs ſuis caſtrum de Ma-
liano cum pertinentijs, caſtrum de Sagarſio cum
pertinentijs ſuis, caſtrum de Longia cum pertinen-
tijs, & territoria partem caſtri de Mauiaſio cum
omnibus alijs bonis eius eadem Imperali authori-
tate ipſi Epiſcopo, & ſucceſſoribus ſuis confir-
mamus ſalua in omnibus Imperiali iuſtitia.

Statuentes, & Imperiali authoritate ſanctiones,
vt nullus Dux, nullus Marchio, neque comes, nulla
ciuitas, nullum commune, nulla denique perſona
humilis, alta, ſæcularis, vel Eccleſiaſtica hanc no-
ſtræ maieſtatis paginam audeat violare, nec aliqui-
bus in ijs calumniarum, ſeu damnis præſumat ab-
tentare, quod qui fecerit in vltionem temeritatis
ſuæ componat centum libras auri dimidium Im-

Mmm periali

periali Cameræ, & dimidium iniuriam paſsis. Huius rei teſtes ſunt.

Vuillelmus Aſtenſis epiſcopus.
Hildebrandus Vulterranus epiſt.
Bonifacius Nouarienſis epiſc.
Fridericus præpoſitus de Argentina.
Comes Sepaldus de Lechilgemunde.
Comes Sion de Spancheim.
Rodulphus Camerarius.
Ezelinus de Huuare.
Otto Nouellus.
Placentinus Iudex.
Oddobellus Iudex Mediolanenſis.

Signum Friderici *Domini Romanorum Imperatoris inuictiſs.*

Ego Gotefredus Imperialis Aulę cancellarius vice Philippi Polonienſis Archiep. & Italię Archicancellarij recognoui.

Acta ſunt hęc anno Dominicę Incarn. MCLXXXV. indict. 3. regnante Domino Friderico Romanorum Imp. glorioſiſsimo, anno regni eius 33. Imperij verò 31.

Datum in Caſtro ſancti Miniati 4. Kal. Auguſti fœliciter, Amen. Amen. Amen.

29. ROLANDVS anno 1191.

Quo anno ab Henrico Sexto Imperatore, eorum confirmationem elicuit, quæ ab ipſius patre Friderico, prædeceſſori ſuo Petro fuerunt conceſſa, quæ cum iiſdem verbis exarata ſit, ſolummodo teſtium multorum, qui interfuere ſubſcriptiones referemus ex eodem codice fol. 61.

In nomine ſanctę, & indiuiduę Trinit.

Henricus Sextus Diuina fauente clementia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus. Regiæ Celſitudinis, &c. rogatu Rolandi Venerab. Lunenſis Epiſcopi omnia, &c. ſicut in priuilegio Friderici continentur. Huius teſtes ſunt Godefredus Patriarca Aquileienſis, Otto Friſingenſis Epiſcopus, Bonifacius Nouarienſis Epiſcopus, Conradus Dux, Derontiba, Petrus Præfectus Vrbis, Robertus de Durnæ, Eraſmus de Bulerben, Henricus Teſta Mareſcallus, Henricus Camerarius, Ildebrandinus, Ioſeph, Lotharius Iudex de ſancto Genęſio, & alij quamplures.

Signum † Henrici Sexti Romanorum Regis inuictiſsimi.

Ego Dicerius Imperialis Aulę cancellarius vice Domini Philippi Polonię Archiepiſc. totius Italię archicancellarij recognoui.

Acta ſunt hęc Dominicæ incarn. 1191. indict. 4. regnante D. Henrico Sexto Romanorum Rege glorioſiſsimo anno regni eius xxij.

Datum Lucæ per manum Magiſtri Henrici Imperialis aulæ protbonot. 8. Kal. Martij fœliciter.

30. PHILIPPVS, anno 1196.

31. GVALTERVS, ſiue Vualterus, vtroque modo legitur anno 1198. Extant conſtitutiones

A pro bono regimine oppidi Sarzanenſis ab ipſo factæ anno 1200. ſequenti anno conceſſit Eccleſias S. Andreæ, & ſancti Baſilij cum pertinentijs ſuis Capitulo Lunenſi, Cathedralemque antiquam ab eadem Eccleſia ſancti Baſilij ad ſanctum Andreã tranſtulit, authoritate Innocentij tertij anno 1204. vt habetur in regeſto vaticano. Datum 7. Kalend. Aprilis anno 7. fol. 116. epiſt. 24. Numerum Canonicorum ad 16. redegit anno 1206. cui confirmauit omnia iura, & bona Lunenſis Eccleſiæ, nec non conuentiones, & permutationes inter ipſum Gualterum, ac Canonicos Lunenſes, Innocentius Tertius an. 1202. vt in ſequenti diplomate ab eod. codice deſumpto.

B *INNOCENTIVS EPISCOPVS, Seruus Seruorum Dei.*

Venerabili fratri noſtro Gualtero Lunenſi Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

IN eminenti ſedis Apoſtolicæ ſpeculo, &c. Eapropter ven. frater in Chriſto Gualtere Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus debita benignitate gratum impertientes aſſenſum Beatæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Eccleſiam Lunenſem, cui Deo authore præeſſe dinoſceris ad exemplar fœlicis recordationis Eugenij PP. prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæ-
C cumque bona, eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hic proprijs nominibus duximus exprimenda. Plebem ſancti Stephani de Vnſilia cum cappella de Vallechia, & alijs cappellis ſuis, plebem ſancti Viti de caſtello Aginulfi, plebem de Maſſa, plebem de S. Vitale, plebem ſancti Laurentij de Monte libero, plebem de Carraris, plebem ſanctæ Mariæ de Serzana, plebem S. Andreæ de Serzana, plebem ſancti Stephani de Cerero, plebem de Amelia, plebem de Treblano, plebem de Arcula, plebem de S. Venerio, plebem de Ceula, plebem de Rubiano, ple-
D bem de Corsia, plebem de Pignone, plebem ſancti Andreæ de Caſtello, plebem de Bollano, plebem ſancti Petri de Caſtello, plebem ſancti Laurentij, plebem de Offiano, plebem ſancti Cipriani de capite pontis, plebem de Viano, plebem de Soleria, plebem ſancti Pauli, cappellam ſanctæ Mariæ de Pugnano, Eccleſiam ſanctæ Margaritæ de caſtello Verucula, Eccleſiam ſancti Michaelis de Saxo albo, plebem de Criſpiano, plebem de Venelia, plebem de Bagnone, plebem de Vico, plebem de Turrano, plebem ſancti Caſſiani de Vrteola, plebem ſancti Alexandri ad Ponte Tremuſio, plebem de Vignola, cum omnibus cappellis, quas iuſtè, & canonicè poſſidetis, Burgum de Auentina cum cappellis, & alijs pertinentijs ſuis, ad has conuentiones, & permutationem tam in

Eccle-

Eccleſijs, quàm alijs inter te, & dilectos filios Canonicos Lunenſes initam . . . ſine prauitate prouidè facta, & ab vtraque parte ſponte receptas, & pacificè hactenus conſeruatas in ſcripto authentico continentur authoritate Apoſtolica confirmamus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum pro quorum gubernatione, & ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate. Si qua igitur. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Octauianus Hoſtienſis, & Velletrenſis epiſc.

Petrus Portuenſis, & S. Rufinæ epiſc.

Ioannes Albanenſis epiſc.

Gratianus ſanctorum Coſmæ, & Damiani diacon. cardin.

Gregorius S. Georgij ad velum aureum diac. card.

Hug. ſancti Euſtachij diac. card.

Matthæus ſancti Theodori diac. card.

Petrus tit. ſanctæ Cæciliæ presb. card.

Iordanus ſanctæ Pudentianæ, tit. Paſtoris, presbyter card.

Guido ſanctæ Mariæ Transtyberim tit. ſancti Caliæti presb. card.

Vgo presb. card. ſancti Martini Equitij.

Cinthius tit. ſancti Laurentij in Lucina presbiter cardinalis.

Ioannes tit. ſanctæ Priſcæ presb. card.

Gregorius tit. ſancti Vitalis presb. card.

Benedictus tit. ſanctæ Suſannæ presb. card.

Datum Laterani per manum Blaſii Archiepiſcopi Turritani nonis Martij, indict. 6. Incarnationis Dominicæ anno 1202. Pontificatus verò Domini Innocentij PP. Tertij anno ſexto.

Peruenit Gualterus ad annum 1212. quo è viuis ſublatus eſt, Præſul æterna memoria dignus.

32. MARZVCCHVS, ſeu Marzinus ſucceſſit Gualtero anno 1213. quem Conſtantinus Abbas Caietanus familiæ Caietanæ Piſanæ attribuit, at in monumentis Lunenſis Eccleſiæ, citatoque codice quo plures viſuntur Marzucchi memoriæ, nulla habetur de familia mentio. Prima eius occurrit anno 1214. in quo contra Sarzanenſes ſibi rebelles viriliter ſe geſſit, eoſque ad obedientiam compellit; at inde iterum orta diſcordia prudenti conſilio, homines ad compoſitionem excitauit, extat compromiſſio facta à Marzucco Epiſcopo, & Conſulibus Sarzanæ in nobilẽ virũ Bãdinũ Caietanũ Piſanorum iudicẽ de omnibus controuerſijs ann. 1219. 8. id. Martij, qui paulò poſt ad fauorem Epiſcopi ſententiam tulit, vnde à Conſulibus, hominibuſque Sarzanæ eodem anno iuramentum fidelitatis accepit, quod legitur in eodem codice pagina 150. Arelenſis Monaſterij, Eccleſiæ Lunenſi ab Innocentio Tertio perpetuum vniti; ſequenti confirmatione Honorij Tertij iura protexit ad maiorem facti firmitatem. Diploma eſt tale, ex eodem codice.

A HONORIVS EPISCOPVS,

ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri Marzino Lunenſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſuſtituendis in perpetuum.

AMpla Diuino munere manus Apoſtolicæ Sedis hos humiliat hos exaltat hijs ſuperflua ſubſtrahit, alijs neceſſaria ſubminiſtrat, ipſa enim tanquam mater omnium generalis cum perſonarum merita, & temporis, & loci qualitatem attendat hos honorat, immo ſæpius honorem oneribus, & onus honore compenſans, & onerat honoratos, & oneratos honorat. Hac ſiquidem ratione fœlicis memoriæ Innocentius Papa prædeceſſor noſter inductus ſpecialem gratiam, quam ad perſonam

B bonæ memoriæ Gualteri Lunenſis Epiſcopi ſuis exigentibus meritis, & propter ipſum ad Eccleſiã Lunenſem gerebat attendens, & volens ipſius Eccleſiæ vtilitati conſulere de communi fratrum cõſilio Monaſterium Arelenſe, quod ad iuriſdictionem ſedis Apoſtolicæ pertinebat, cum pertinentijs ſuis præfato Epiſcopo, & per ipſum Eccleſiæ Lunenſi conceſſit, confirmauit, ſuique ſcripti priuilegio communiuit. Vnde nobis venerabilis in Chriſto frater Epiſcope humiliter ſupplicaſti, vt conceſſionem ipſam Apoſtolico dignaremur munimine roborare. Nos igitur precibus tuis benignũ impertientes aſſenſum, & conceſſionem ipſam gratam habentes, & ratam, illam authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Et quia ſperamus, quod ipſi magis

C prodeſſe deſideres, quam præeſſe. Nolumus vt honorem, quem tibi ſuper hoc exhibemus, attendens onus, & prouiſionem ipſius Monaſterij taliter exequaris, quod in temporalibus, & ſpiritualibus per tuum ſtudium authore Domino reformetur, nec tu, nec ſucceſſores tui priuilegium amittere mereamini ſi conceſſa vobis abuſi fueritis poteſtate. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat præfatam Eccleſiam Lunenſem temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac ſubſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate. Si qua igitur. Amen. Amen. Amen.

D *Ego Honorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.*

Nicolaus Tuſculanus Epiſcopus.

Guido Prænoſtinenſis epiſcopus.

Vgo Hoſtienſis, & Velletrenſis epiſcopus.

Pelagius Albanenſis epiſcopus.

Guid. S. Nicolai in carcere Tulliano diac. card.

Octauianus ſanctorum Sergij, & Bathi diac. card.

Gregorius ſancti Theodori diac. card.

Raynerius ſanctæ Mariæ in Coſmedin diac. card.

Romanus ſancti Angeli diac. card.

Alebradinus ſancti Euſtachij diac. card.

Stephanus ſancti Adriani diac. card.

Cynthius tit. ſancti Laurentij in Lucina presbiter cardinalis.

Leo tit. ſanctæ Crucis in Hieruſalem presb. card.

Petrus ſanctæ Pudentianæ tit. poſteris presb. card.
Robertus tit. ſancti Stephani in Celio monte presb. cardinalis.
Gregorius tit. ſanctæ Anaſtaſiæ presb. card.
Thomas tit. ſanctæ Sabinæ presb. card.
Petrus tit. ſancti Laurentij in Damaſo presb. card.
Ioannes tit. ſanctæ Praxedis presb. card.

Datum Laterani per manum Raynerij ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarij 4. nonas Martij indictione 5. Incarnationi Dominicæ anno 1217. Pontificatus vero Honorij Papæ Tertij anno primo.

33. NORANDINVS defuncto Marzuccho ſufficitur circa annum Domini 1221. de eo mentio anno 1221.

34. BVTTAFAVA, ab Honorio Tertio anno 1224. conſecratus, ex reg. vatic. Hic in aliquibus monumentis permutationum bonorum vocatur Epiſcopus, ac Comes Lunenſis anno 1225. 17. Kal. Nouemb. Gualterum filium Balduini de Vezano Lunenſem Canonicum inueſtiuit de Archidiaconatu Lunenſis Eccleſiæ, parum inde ſuperuixit.

35. GVILLELMVS anno 1228. reperitur. Extant pacta, & conuentiones inter ipſum, & homines Sarzanæ anno 1230. 3. Septembris in citato codice fol. 126. memoratur ibidem vſque ad annum 1238.

36. GOTIFREDVS 1241.

37. HENRICVS de Fucecchio Tuſcus, ex Canonico Eccleſiæ ſancti Audomanij Morinenſis diœceſis à Gregorio Decimo electus anno 1273. 2. non. Aprilis, ex reg. vatic. Hic eſt ille Henricus, qui omnia bona, iuraque ſuæ Eccleſiæ multo labore recuperata in vno magno volumine pergameno collexit, in quo hæc leguntur verba.

In nomine Domini Amen. Anno Domini 1287. Indictione 15. die 12. Decembris venerabilis Pater Dominus Henricus miſeratione Diuina Lunenſis Epiſcopus natione Tuſchio fecit redigi in iſtud volumen omnia priuilegia conceſſa à ſanctis ſummis Pontificibus Romanæ Eccleſiæ, & à Sereniſſimis Imperatoribus, & Regibus Romani Imperij ſibi, & prædeceſſoribus ſuis, & Lunenſi Eccleſiæ conceſſa, & etiam omnia alia Inſtrumenta ſpectantia ad vtilitatem, & Lunenſis Eccleſiæ ſanctæ inuenta, & q. vbicumque potuit inuenire ibid. In Dei nomine, anno 1273. in quo anno aſſumpti fuimus nos Henricus natione de Fuſechio in Epiſcopum Lunenſem per Dominum Gregorium Papam Decimum apud Vrbem veterem menſe Aprilis, & menſe Maij intrauimus Epiſcopatum primo in die ſancti Marci Euangeliſtæ, & ordinauimus toto dicto anno negotijs Epiſcopatus, prout Dominus melius miniſtrauit. Sequenti anno emimus tertiam partem caſtri Regnani cal. lib. dictum caſtrum, quod erat amiſſum recuperauimus, & de ipſo fecerunt omnes Conſortes nobis fidelitatem, & ſic dictum caſtrum eſt in dominio Lunenſis Epiſcopatus. *Haſtenus codex*, in quo vigilantia, pietas, & charitas Henrici erga Eccleſiam ſuam clarè patet. Hic ego, quam Henricus à Rodulpho Imperatore an. 1285. percutiendæ iuſti pretij, ac ponderis monetæ, gratiam impetrauit, lato edicto, vt vbique reciperatur, ſilentio præterire nolui, iuuatque hic priuilegium ex eodem codice fol. 62. petitum attexere.

In nomine Domini amen; Exemplum priuilegij conceſſi Domino epiſcopo de noua moneta facienda, vt infr.

RODulphus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, venerabili Henrico Lunenſi Epiſcopo ſibi dilecto gratiam ſuam, & omne bonum. Quia deuotionem tuam, & fidem puriſſimã, quam erga nos, & Imperium ſacrum Romanorũ gerere comprobaris diligenter inſpicimus, & gratioſius amplexamur, placet nobis, & volumus, quod monetam Lunenſem teneas, & fieri facias perpetuò, ac tibi nomine tuo, & Lunenſis Eccleſiæ, & ſucceſſoribus tuis magis viſum fuerit expedire dummodo iuſti æqui, & legalis ponderis dicta moneta fiat, mandantes, & præcipientes omnibus fidelibus noſtris ne te, Lunenſem Eccleſiam, vel ſucceſſores tuos, quoad dictam monetam fieri faciendam, & recipiendam perpetuò quiſquam impediat, vel perturbet, in cuius rei teſtimonium præſens priuilegium, & conceſſionem exinde conſcribi, & maieſtatis noſtræ ſigillo fecimus communiri.

Datum apud Alduechem idus Maij, indictione decimatertia. anno Domini 1285. *Regni verò noſtri anno duodecimo.*

Sigillum prædictum erat de cera pendens cum cera Flauia, & rubea, & in ipſo ſigillo erat infixa, & ſcripta quædam Regalis imago cum lilio in manu dextra, & in ſiniſtra quædam palla cum Cruce ſuperius, & literæ erant, quæ circa dictam imaginem, ita legebantur.

Rodulphus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus.

Henricus tandem poſt multos labores, cum hanc adminiſtraſſet Eccleſiam annos 24. fato functus eſt 1296.

38. ANTONIVS ex Canonico Baionenſi à Bonifacio VIII. electus id. Maij anno tertio, qui fuit Chriſti 1296. ex reg. vatic. ep. 92. f. 206. Exceſſit anno 1312.

39. GERARDINVS ex Marchionibus Maleſpinis, Plebanus Eccleſiæ S. Petri in Campo Lucanæ diœceſis, à Clemente Quinto in demortui locum Antonij creatus anno 1312. 7. id. Martij anno 7. ep. 736. fol. 152. reg. vatic. in quo habetur, quod defuncto Antonio, vna pars Capituli congregata in ſacrario Eccleſiæ Sarzanenſis, hunc elegerit Epiſcopum, altera verò pars in Eccleſia caſtri de Ponzanello Lunenſis diœceſis quemdam fratrem Guillelmum ordinis Minorũ poſtulauerit in Paſtorem, Clemens relicta Guillelmi poſtulatione, Gerardinum Apoſtolica authoritate præfecit in Epiſcopum. E viuis exemptus eſt anno 1321. Gaſpar Muſcha in Cathalogo Salernitanorum Archipræſulum Iſaurum Lunenſem Epiſcopum ad Salernitanam tranſlatum fuiſſe refert anno 1310. ſed malè, Iſaurus enim non Lunenſis Epiſcopus, ſed Lundenſis Archiepiſcopus erat, quando à Clemente Quinto in demortui Berardi locum, ad Salernitanam Eccleſiam tranſlatus fuit anno 1310. 2. id. Iunij, vt patet in reg. vatic. ep. 315. fol. 87. an. 5. defunctus eſt Iſaurus Auenione eodem anno, cui ſucceſſit Robertus.

BER-

40. BERNABAS, ſeu Bernabonus ex Mar- A chionibus Maleſpinis ſucceſsit Gerardino anno 1321. ex lib. oblig. Hic cum Piſanis ſocijs multa bella geſsit in finitimis, & cum ijſdem in ſuſpicionem veniſſet, ab ipſis propinato veneno extinctus eſt anno 1338. De quo Ioan. Villa. lib. 12. c. 25. Franciſcus Arluſius in hiſtor. Piſtorienſi,

41. ANTONIVS de Fliſco Genuenſis ex Canonico Pariſienſi, & Cappellano Benedicti XII. ab ipſo ad hunc euectus eſt Præſulatum an. 1338. 2. non. Nouembris, ex regeſt. vatic. ep. 408. an. 4. obijt 1343.

42. AGAPITVS de Columna Romanus Archidiaconus Lumbarienſis Clementis VI. Cappellanus, in Epiſcopum electus ab eodem Pontifice anno 1344. 5. id. Ianuarij, cum reieciſſet Clemens poſtulationem à Capitulo Lunenſi fa- B ctam de perſona fratris Ioannis Clerici ord. Prædicatorum, ex reg. vatic. ep. 170. an. 2. Auenione deceſsit eodem anno.

43. IORDANVS Columna, Archidiaconus Tullenſis Agapito ſucceſsit, à Clemente VI. creatus anno 1344. 7. Kal. Iunij, reg. vatic. ep. 16. f. 8. an. 3. obijt anno 1351.

44. GABRIEL ex Marchionibus Maleſpinis, Canonicus Veronenſis electus eſt à Clemente VI. anno 1351. 9. Kal. Nouemb. an. 10. ex reg. vatic. ep. 32. fol. 20.

45. IACOBVS Piccolomineus Senenſis in Vrbani VI. obedientia vixit, ſub quo Apoſtolicus Nuntius in Longobardia fuit anno 1380. Hic authoritate ordinaria conceſſit vniuerſitati caſtri Sillani Lunenſis diœceſis hoſpitale pauperum S. Sixti C ſitum in alpibus anno 1383. Conceſſionem confirmauit Bonifacius Nonus an. 6.

46. Fr. FRANCISCVS de Piſis Laudenſis, ordinis Minorum, Epiſcopus Lunenſis, tranſlatus legitur ad Brixienſem Eccleſiam 1390. pauloque poſt ad Cremonenſem, inde ad Bergomatenſem de quo ibi.

47. MARTINVS de Ferrarijs Præpoſitus Monaſterij de Mortaria ord. ſancti Auguſtini Nouarienſis diœceſis, eligitur à Bonifacio Nono anno 1390. 9. Februarij in locum Franciſci tranſlati, ex lib. de dignitatibus.

48. IOANNES Montinus anno 1396.

49. IACOBVS de Rubeis Parmenſis, ex Marchionibus ſancti Secundi, à Veronenſi Epiſcopatu ad hanc ſedem tranſlatus anno 1406. ab Inno- D centio Septimo, quo tempore Benedictus XIII. Pſeudopontifex quemdam Arragonium de Maleſpinis in Lunenſi Eccleſia intruſit, verum Iacobus deturbato Arragonio pacificè eam obtinuit, quam ad annum vſque 1415. rexit, indeque ad Neapolitanum Archiepiſcopatum tranſlatus eſt à Ioanne XXIII. Diem clauſit extremum Parmæ an. 1418. ſepultus in Cathedrali, cum hoc epitaphio.

En ſanguinis heroici Rubeorum gloria Præſul
Iacobus hic ſitus eſt patria memorabile nomen
Religionis honos vatis, ſynodique verenda,
Mens tamen alta petens qua vouerat aſtra reuicit
Hic verat cauſas rerum, ſacraque iura
Hinc Verona ſuum paſtorem, ac oppida Luna
Regia Parthenope nouit ſibi Marchia ceſſit
Mille quadringentos bis nones ſol habet annos
Magna Iuſtinæ perijt cum gloria Parmæ.

50. FRANCISCVS ex oppido Petræ ſanctæ Tuſcus, Canonicus Lucenſis, & Ioannis Vigeſimi tertij Cubicularius, ab ipſo Epiſcopus creatus pridie nonas Martij anno 1415. Vixit vſque ad Nicolai Quinti tempora, qui Eccleſiam Lunenſem cum Sarzanenſi perpetuò vniuit, cum vtriuſque Eccleſiæ denominatione.

51. ANTONIVS MARIA Parenticellus, Nicolai Quinti Pont. Max. Gentilis, ex Canonico Bononienſi, patriæ Epiſcopus fuit anno 1465. Romæ deceſſit anno 1485.

52. THOMAS Benettus, ſeu de Benedictis Lunenſis, ab Innocentio Octauo creatus an. 1486. 21. Februarij, poſtquam annos 12. has rexiſſet Eccleſias liberè reſignauit anno 1497.

53. SYLVESTER Benettus Thomæ ſuperioris nepos ſucceſſit 28. Aprilis 1497. Obijt anno 1537.

54. IOANNES FRANCISCVS Paliatia, vtriuſque Signaturæ Referendarius, à Paulo Tertio præficitur anno 1537. 28. Nouemb.

55. SYMON Paſqua Ianuenſis, Galeatij, & Peregrinæ Stellæ filius, Philoſophiæ, Medicinæ, Grecæ, ac Latinæ linguæ cognitione clarus, in Britannia ad Philippum Secundum Hiſpaniarum Regem, Mariæ Anglorum Reginæ maritum, patriæ nomine gratulatum miſſus, à Pio Quarto Lunenſis, ac Sarzanenſis Epiſcopus anno 1561. delectus S.R.E. Cardinalis tit. S. Sabinæ creatus anno 1565. Romæ poſt paucos menſes defunctus, in titulo ſuo ſepulturam accepit, hoc addito epitaphio ad tumulum.

Qui dormiunt in terræ
puluere euigilabunt
Symoni Galeatij F. Paſqua Theologo, & Philoſopho, Romana, Græcaque facundia clariſſimo S.R.E. presb. Card. ſanctæ Sabinæ, qui cum præclare domi, foriſque de repub. meritus eſſet, Romam à Pio IV. Pont. Max. accitus Lunenſis, primum epiſc. factus, ac poſt egregiè nauatam Dei eccleſiæ Tridentino in Concilio operam, in ampliſſimum ordinem eſt cooptatus, viro integerrimo, & in ſumma grauitate iucundiſſimo, Stephanus frater germanus mærens P. vixit annos lxxij. menſes x. dies xvij. Obijt Romæ pridie nonas Septemb. MDLXV.

56. BENEDICTVS Lomelinus Ianuenſis iuris vtriuſque publicus Interpres, Epiſcopus Vintimilienſis, Cameræ Apoſtolicæ Clericus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus 7. Septemb. 1565. cum paulò ante, hoc eſt 12. Martij à Pio Quarto in numerum Cardinalium eſſet accitus; rexit has Eccleſias annos ſeptem, & ad Anagninam tranſlatus; exceſſit anno 1579.

57. IOANNES BAPTISTA Bitcellus huic Eccleſiæ præficitur à Pio Quinto anno 1572. 2. Iulij anno Epiſcopatus 18. morte ſublatus.

58. IOANNES BAPTISTA Saluagus Ianuẽſis eligitur in Epiſcopum anno 1590. Diem ſuum clauſit extremum ſub Vrbano Octauo an. 1631.

59. IOANNES DOMINICVS Spinula, ſan-

ctæ

ctæ Romanæ Eccleſiæ presbyter Cardinalis, tit. ſancti Clementis, ab Vrbano Octauo creatus ex Auditore Cameræ Apoſtolicæ anno 1626. & ex Archiepiſcopo Materano, & Acheruntino, ad hanc Eccleſiam eum tranſtulit 1631. 6. Kalend. Maij, eamque adminiſtrauit ad annum vſque 1636. quo 2. Kalend. Decemb. ad Mazarinenſem in Siciliam tranſijt.

60. PROSPER Spinula Ianuenſis, electus ab Vrbano Octauo die ſeptima Septembris 1637.

MANTVANI EPISCOPI.

INter Paludes, quibus Mincius flumen tardis flexibus locum fecit in antiqua Gallia Ciſalpina, quam Tranſpadanam vocamus, fortis, pulchraque Mantua Gonzagiorum hodie Principum nobiliſſima ſedes ſituata eſt. De cuius antiquiſſima origine, variè, varij tradidere ſcriptores. Arbitrantur enim nonnulli à Mantho Tireſiæ filia Thebana fuiſſe ædificatam, quæ ob ciuiles diſcordias, relicta patria, pluribus Thebànis comitantibus, in Italiam deſcendit, deflexitque ad eas oras Mincij vndis in modum paludis ſtagnantes, quas paulò ante Heneti, è Paphlagonia gens oriunda poſſederat: ibidemque fixa ſede, Ciuitatem Mantuam de ſuo nomine nuncupatam, ante Vrbem conditam quingenteſimo anno, ædificauit. Cuius poſſeſsionis cum Manthum deinde pœnituiſſet, illam narrant in Etruriam ad Tyberinum Regem fuiſſe profectam, atq; ex eiuſdem iuſto coniugio Agnellum, & Oenconem, cui ab inſigni fortitudine Bianoris fecere cognomen, filius procreaſſe; Oenconemque iam adultum, cum iiſdem Thebanis transgreſſum fuiſſe Alpes, atque ad Mincianas paludes, vbi mater Mantuam ædificauerat peruenisſe, ſtatutamque Ciuitatem, dictam de nomine Matris, adiectis muris ſtabiliſſe, adiunctis inſuper duodecim alijs Ciuitatibus, quæ Mantuanum venerarentur Imperium, illamque etruſcis conſtitutam legibus, tribus nobilibus Populis, hoc eſt, Henetis, Thebanis, Etruſciſque frequentaſſe; cuius opinionis Virgilius fuiſſe videtur, cum lib. 10. ſuæ Æneidis ita caneret.

Ille etiam patrijs agmen ciet, Oenus ab oris
Fatidicę Manthus, & Tuſci filius amnis,
Qui muros, Matriſque dedit Mantua nomen,
Mantua diues aquis, ſed non genus omnibus vnum,
Gens illi triplex, populi ſub gente quaterni
Ipſa caput populis, Tuſco de ſanguine vires.

Quæ omnia Marius Æquicola de Alueto in Mantuana hiſtoria dicit Virgilium in laudem Patriæ poeticè commemoraſſe. Leonardus Aretinus in

A quadam epiſtola ad Ioannem Franciſcum Gonzagam, Seruij Honorati ſuper Virgilium authoritate innixus, Mantuæ authores antiquos facit Etruſcos, additque ſtultitiæ propiores eſſe, qui credunt, Manthum fœminam è Thebis digreſſam, nouam ædificaturam Ciuitatem in illas ab omni humano conſortio ſeiunctas paludes ſe incluſiſſe. Cæterum Leonardo quotquot de Mantuanis initijs ſcripſere refragari videntur, aſſentirique Virgilio. Cuius rei, qui pleniorem deſiderant cognitionem, conſulant Equicolam, Leandrumque Albertum, qui plurium opiniones retulere ſcriptorum, vt Mantuana exordia afficerent clariora. Nullus tamen negat, & ſi incerta plerumque ſint, quæ adferuntur, antiquiſsimam Ciuitatem eſſe, in cuius initijs reuoluendis, omnium ſcriptorum deſudat

B induſtria. Illius meminere Liuius Ptolæmeus, Virgilius, Ouidius, Martialis, Silius Italicus, Plinius, qui illam appellat Etruſcorum Coloniam, Strabo, alijque antiquiores ſcriptores: E recentioribus verò Danthes Aligherius, eiuſdemque Commentatores, Sabellicus, Blondus, Volaterranus, Fatius Vbertus. Paruit Mantua Etrùſcis ſuis conditoribus, deinde Gallis, qui illos exegerunt, tum & Romanis, qui Gallis Ciſalpinæ Galliæ Principatum ademerunt. Ab Imperatoribus præterea leges accepit. Secundum illos, barbaros ſenſit Tyrannos, ſuorumque Ciuium arbitrium interdum venerata eſt; Magnæque Comitiſſæ Matildis lene Imperium; Denique, cum Bonaccolſiæ gentis crudelius in ſe exercentis tyrannidem, iugum fæliciter excuſsiſſet, in ſinum Principum Gonza-

C giorum, qui per id tempus, Vicariam Cæſaribus operam præſtabant, confugit, cuius adlecti Marchiones, & mox Duces, tantum Mantuæ contulerunt ſplendoris, ac opulentiæ, vt in præcipuis Italiæ Ciuitatibus, hoc tempore poſsit haberi. Illud ſplendidius, quod Mantuani Ciues ſolent gloriari, à Longino Iſaurico, qui latus Domini IESV dormientis in Cruce, lancea pectus exhauſit, altero à morte Chriſti anno, ad fidem ſe fuiſſe traductos; eundemque poſt ſuæ prædicationis annum, ibidem primum, ſub Octauiano Mantuæ Præfecto, fuiſſe decollatum, Mantuaniſque non modo corpus ſuum, ſed & ſpongiam, Chriſti ſanguine imbutam, quam arcula plumbea incluſam, ſecum detulerat, defoderatque in terram, in monumentum à ſe Chriſtianæ fidei diſſeminatæ reli-

D quiſſe. Hæſit in Mantuanis fides, quouſque Princeps Apoſtolorum Petrus Romam veniret. Ex eo, ne ſemel plantata ſilueſceret impetrarunt ab Apoſtolo Petro cultores, in quibus præcipuus Romulus habitus eſt, qui deſtinatus Feſulas, inde Ciſalpinam Galliam, Mantuamque Euangelio illuſtrauit anno 48. vbi ſacro fonte quamplurimis ablutis, deletiſque idolatriæ reliquijs, Bergomatibus, Brixianiſque ſanctum Euangelium enunciauit. Nec multo poſt Sancti Barnabæ Apoſtoli miſſu, eiuſdem Alumni Mantuanos recens conuerſos, confirmarunt in fide; quin ipſe Ciuitatem illam adiuuit, vt eiuſdem ciues, qui nomina Chriſto dederunt, contra iamiam ingruentes perſecutiones animaret. Cæterum cum Barnabas Mediolanum, vbi fixerat ſedem Epiſcopalem, fuiſſet reuerſus, ij, quos eru-

erudierat in fide, tanta deinceps ſub Nerone, alijſque Imperatoribus ſunt perpeſsi tormenta, vt melior illorum pars coronaretur Martyrio, ſepultiq; iuxta Longinum, cœmiterio vbi tumulabantur, Campi ſancti fecere nomen. Primum templum, quod Mantuani fundarunt, Deiparæ Sanctiſsimæ Virgini conſecrarunt extra muros, cuius cum deuotione magis in dies flagrarent vigintiquatuor templa, intra Mantuana Mœnia in eiuſdem honorem ſtatuenda curarunt. Priſcis autem illis temporibus; ab omni iuriſdictione exempta, ſi vnam Apoſtolicam ſedem excipias, Mantuana Eccleſia res ſuas agebat; erexitque circa ann. D. 250. duo templa Principibus Apoſtolorum Petro, & Paulo, quorum illud Petri cum maiori frequentia percoleretur in Cathedralem demum euaſit, creuitque in eam magnitudinem, ex Principum, piorumque Mantuanorum largitate, quæ mortalibus hoc tempore poſsit admirationi eſſe. Interea ex Magni Conſtantini pietate, à tyrannorum perſecutione, Chriſtiani reſpirarunt; quamobrem Mantuani Eccleſiam ſuam paulò ante diſsipatam in ordinem redegerunt, exeitatis Templis, quæ furor gentilium fuerat demolitus; iuſſaque eſt ad arbitrium Mediolanenſis Antiſtitis reſpicere, qui eidem ſpiritualibus attributis adminiſtris, perplures annos Mantuanam Eccleſiam ſuæ iuriſdictionis agnouit, vt ſcribit Carolus Baſilica Petri Nouarienſis Epiſcopus. Paruit deinde Archiepiſcopo Rauennati, Pelagio Primo Pontifice ita cenſente, adnitenteque Smaragdo Rauennate Exarcho, Mantuæque Gubernatore, qui per id tempus Conſtantinopolitano Cæſari vicariam operam præſtabat anno 585. anno verò 729. Gregorius Secundus Pontifex à Luitprando Longobardorum Rege exoratus, diuulſam à Rauennate iuriſdictione, Patriarchatui Aquileienſi, maioris honoris ergo, illius ſedis illam adiecit; ſed cum poſtea Leo Tertius ex fama repertæ ſpongiæ anno 804. ſanguine Chriſti imbutæ, à Longino olim diſoſſæ, Mantuam veniſſet, hauſiſſetque oculis admirabilis reliquiæ veritatem, tum primum Mantuæ Epiſcopalem dignitatem attribuit, eiuſque Præſulem Aquileienſi Patriarchatui voluit ſuffragari; decretoque Leonis ſuum robur manſit vſque ad Nicolaum Quintum Pontificem, qui anno 1453. Mantuanam Eccleſiam à iuriſdictione Aquileienſis exemit, atque Romanæ ſedi eamdem immediatè ſubiecit, vt ex ſequenti diplomate ab originali exuto videre licet, cuius tenor eſt huiuſmodi.

NICOLAVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

SEdes Apoſtolica, cui diſponente Domino, vniuerſæ Orbis Eccleſiæ &c. Cupientes igitur Eccleſiam Mantuanam ſpeciali priuilegio decorare; nos venerabilis fratris noſtri Galeatij Epiſcopi Mantuani, in hac parte ſupplicationibus inclinati, & certis rationabilibus cauſis animum noſtrorum mouentibus, ipſum Galeatium, Epiſcopumque Mantuanum pro tempore exiſtentem, & eius clerum, ac maiorem, & alias Eccleſias diœceſis Mantuanæ, cum omnibus bonis, ac iuribus, & pertinentijs ſuis ab omni iuriſdictione, deuotione, & poteſtate, necnon viſitatione, & ſuperioritate, venerabilis fratris noſtri Ludouici, & cuiuſcumque alterius Patriarchę Aquilegienſes pro tempore exiſtentis, ac quorumlibet officialium ſuorum authoritate Apoſtolica tenore præſentium in perpetuum prorſus eximimus, abſoluimus, & penitus liberamus, & ſub Beati Petri, & dictæ ſedis, atque noſtra protectione ſuſcipimus, decernentes Epiſcopum, Clerum, & Eccleſias huiuſmodi, cum bonis, iuribus, & pertinentijs ſupradictis, vbicumq; & in quibuſcumque rebus conſiſtant, nobis, ac eidem ſedi immediatè ſubiacere; item, quod Patriarcha, & officiales prædicti, ſeu eorum aliquis, etiam ratione delicti, vel contractus, aut res ipſa conſiſtat, nullam poſsint in Epiſcopum, Clerum, Eccleſias, bona, & iura prædicta, vtpotè prorſus, & omninò exempta, iuriſdictionem, ſeu poteſtatem, aut viſitationem, correctionem, ſuperioritatem, ſeu aliud dominium quomodolibet exercere. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac priuilegijs, ſtatutis quoq; & conſuetudinibus Eccleſiæ Aquilegienſis, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis, etiamſi de ipſis, eorumque totis tenoribus præſentibus habenda foret mentio ſpecialis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nos enim ex nunc omnes, & ſingulas ſententias, cenſuras, pœnas, atque proceſſus, ſi quos contra præſentium tenorem haberi, aut promulgari, ſeu alias quomodolibet à quoquam, quauis authoritate ſuper præmiſsis, ſcienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritus decernimus, & inanes. nulli ergo omnino, &c.

Romę apud ſanctum Petrum, an. incarn. Dom. 1453. id. April. pontif. noſtri anno vij.

Poſt Concilium autem Tridentinum an. 1577. cum Angelus Petruccius Epiſcopus Cæſareæ Apoſtolicus Viſitator Mantuam veniſſet, vt Tridentini Concilij decreta, ſeſſ. 24. cap. 2. obſeruanda vulgaret, Mantuanam Eccleſiam iuſsit eligere ſibi Metropolitanum, in cuius ſynodo Prouinciali intereſſe deberet, priuilegijs eiuſdem eccleſiæ illibatis ſemper permanentibus, elegitque annuentibus Gregorio Decimotertio, Guillelmoque Duce Gonzaga, Patriarcham Venetiarum, vt in ſequenti decreto ſynodi ab Epiſcopo Mantuano celebrata ſpectatur.

In Mantuana diœceſana ſynodo in Cathedrali celebrata die 6. ſequentis menſis Septembris 1577. ſub multum Illuſtre, & Reuerendiſſimo D. D. Marco Gonzaga Dei, & Apoſtolica ſedis gratia Epiſcopo Mantuano, prædictus Reuerendiſſimus his omnibus obtemperare volens citra tamen præiudicium exemptionis iamdiu ex priuilegio legitimè obtento, vt ex literis Apoſtolicis Nicolai Quinti. Datis ſub idib. Aprilis 1453. pontific. ſui anno ſeptimo, prout ita proteſtatus fuit, & proteſtatur, & non aliter, quoad hoc tantum elegit, & eligit in Metropolitanum Reuerendiſſ. Patriarcham Venetum, ſalua manente in cæteris eius exemptione. Quæ electio, vt ſupra facta, citra præiudicium partium, ſatis vt ſupra fuit publicata per notarium cum proteſtatione etiam

per

per ipſum Reuerendiſſimum D. facta, quod non intendit quoquomodo per præſentem electionem ſibi, aut Epiſcopatui ſuo prædicto, aliquod inferre præiudicium &c.

Hanc verò Eccleſiam ſpecialibus priuilegijs exornarunt Luitprandus Rex, Caroluſque Magnus, qui ipſe per ſe ſanctum ſanguinem veneratus eſt; vt interim alios Pontifices, Cæſareſque prætercam, qui in eandem quam plura alia contulerunt priuilegiorum ornamenta. Templis, alijſque oratorijs abundat; cathedraliſque Apoſtolorum Principi conſecrata recentis ſtructuræ eſt, ideoq; maximè elegantis, vbi nobile presbyterorum collegium diuinùm opus perurget, Canonici numerãtur viginti duo, inſignibus priuilegijs exornati, ſex manſionarij, ac 28. cappellani, alijque clerici non pauci; quatuor ibidem Collegiatæ Eccleſiæ viſuntur, in quibus illa, quæ ſancto Andreæ dedicata eſt, habetur præcipua, vbi ſanguis Chriſti honorificentiſſimè aſſeruatur, cum corpore ſancti Longini, alijſque Sanctorum reliquijs; parrochiales Eccleſiæ numerantur 19. monaſteria religioſorum quindecim, monialium tredecim, Zenodochia cum alijs pijs locis ſeptem, laicorum confraternitates decem, ſimpliciaque oratoria nouem, per totam Diœceſim ſparſæ ſunt parrochiales Eccleſiæ numero 104. ſimplicia oratoria 25. religioſorum monaſteria eiuſdem numeri, in quibus ſplendet opibus Cœnobium ſancti Benedicti, à generoſa Comitiſſa Matilda munificentiſſimè dotatum, vbi eiuſdem oſſa vſque ad hæc noſtra tempora quieuerunt, quæ deinde Vrbanus Octauus non ſine lacrymis circumuicinorum populorum, Romanique populi ingenti lætitia, erecto nobiliſſimo tumulo, tranſtulit in Vaticanum Templum. Plura alia, tùm monaſteria, tùm nobiliora templa Mantuana pietas, tàm in Ciuitate ipſa, quàm foris munificenter extruxit, gens vtiquè ad omnem pietatem procliuis, Etruſco more, à quibus narratur traxiſſe originem. Tametſi autem munificentiſſima habeatur, haud tamen elapſis proximè annis Teutonicam rabiem defugere potuit, quin incolis, opibuſque propemòdum vſq. ad deſolationem exhauriretur. Cæterum lata eſt, nobilitataque ſumptuoſis ædificijs, ita vt miraculo penè ſit in lacunoſis aquis, quibus alluitur, potuiſſe tam decore, minaciterque exurgere. Nobilibus Incolis litteratis, armigerisque viris abundat, ſibique maximè decorum arbitratur primum, alterumque peperiſſe Maronem Virgilium ſcilicet Principem poetarum, Baptiſtamque Carmelitam Virgilianę glorię æmulum propiorem; viri autem, qui illam illuſtrarunt præclarius, plures numero Sancti ſunt, quos, quem modò damus, enarrabit cathalogus, quem ex Hyppoliti Donetmundi Eccleſiaſtica Mantuana Hiſtoria, Gonzagaque Mantuano Epiſcopo, alijſq; monumentis, ex fide deprompſimus.

1. GREGORIVM Patria Romanum, Leo Tertius Papa primum Mantuanum creauit Epiſcopum, qui ea fama Chriſti ſanguinis reperti, ſe contulerat Mantuam, ibique certior factus illum ipſum ſanguinem Chriſti eſſe, quem cum ſpongia ibidem ſtauticus Longinus condiderat, Mantuam Epiſcopali dignitate audaugere conſtituit, iuſſitque Gregorium Romanum ſubire onus, atque Aquileienſi Patriarchæ ſubeſſe anno 808. eundemque quam pluribus exornauit priuilegijs, ſicut, & Carolus Magnus, qui & ipſe Chriſti ſanguinem adoraturus, Mantuam conceſſiſſe narratur. Excepit hic Gregorius Chriſtopborum Venetiarum Epiſcopum, quem aliquot ſeditioſi Ciues de ſede depulerunt; interfuitque conſecrationi Eccleſiæ ſancti Georgij Veronenſis anno 813. ſepultuſque eſt apud Cathedralem.

2. EBVLFVS natione Gallus ſucceſſit anno 823. Quem Aquileienſis Patriarcha conſecrauit. Huius Epiſcopi temporibus Patriarcha Aquileienſis Mantuæ coegit Concilium ex authoritate Eugenij Secundi Pontificis anno 828. vt inter Gradenſem, atque Aquileienſem Patriarchas diuturnior lis dirimeretur. Arbitris, Legatiſque Pontificijs Benedicto Epiſcopo, Leoneque Bibliothecario Diaconis Cardinalibus, præſentibus autem Petronazzio Archiepiſcopo Rauennate, Angelperto Mediolanenſis, Andrea Ferrarienſi, Leone Fauentino, Vitale Comaclenſi, Chriſtophoro Bononienſi, Noderberto Regienſi, Lamperto Parmenſi, Auſerio Vercellenſi, Lamberto Brixienſi, Herimperto Laudenſi, Sinperto Cremonenſi Mattoldo Veronenſi, Erſulpho Mantuano, Francario Vicentino, Dominico Patauino, Adeodato Taruiſino, Etmonico de Cendena, Odelberto Bellonenſe; Anſelmo Concordienſi, Auratoque Feltrenſi, cum alijs quampluribus presbyteris, qui abſentium Liguriæ Præſulum nomine aſſidebant Concilio. Ibi Aquileienſis fauorabilem tulit ſententiam cum decreto, vt Gradenſis Aquileienſi, ſuppreſſo titulo, adiungeretur, tametſi vſque ad tempora Nicolai Quinti Pontificis id nunquam euenerit, donec idem Pontifex in Venetiarum Patriarchatum illa iura transfunderet. Eodem Epiſcopo Templum ſancti Martini, ſanctæque Annæ Oratorium, ac ſancti Stephani ex largitate piorum extitere. Populoque Mantuano exultante, Ludouicum Imperatorem Lotharij filium excepit anno 847. exceſſit autem è viuis anno 858.

3. IOANNES Eginulphus è nobiliſſima gente Treuiſana Longobardorum proſapia, tertius Mantuanus Epiſcopus creatus eſt circa annum 859. atque ab Aquileienſi Patriarcha inauguratus. Hic ex præcipuo pietatis ardore curauit, vt ædificarentur Eccleſiæ S. Michaelis de Potto, ſancti Georgij in Burgo, Sanctorumque Geruaſij, atque Marci, cum ſanctæ Barnabæ oratorio, atque ex conceſſu Ioannis Papæ Octaui, cum Epiſcopis Vicentino, atque Ferrarienſi arbiter fuit dirimendæ litis, inter Ardichinum Veronenſem, & Aldeghiſium Tridentinum Epiſcopos, vt approbante vtraque parte, fœliciter euenit. Mantuæ deceſſit Ioannis temporibus Carolus Calus Imperator, cuius corpus Vercellas delatum, vt inde in Galliam transferretur, ibidem tumulatum fuit; cui deinde ſucceſſit Ludouicus Balbus eiuſdem filius, Is ille qui deinde nobile Monaſterium, Eccleſiamque ſancti Ruffini prope Mantuam fundauit, ſub Benedictina temperatione, maximiſque opibus auxit; quod olim Monaſterium ingens monachorum numerus incoluiſſe narratur, quos poſtea inde exegit paupe-

ries

A ries, potentioribus ita monaſticas opes abſorbentibus, vt vix hoc tempore paruula Eccleſia, tantæ liberalitatis veſtigium extare dicatur. Plura, ampliſſimaque priuilegia à Carolo Craſſo in ſauorem ſuæ Eccleſiæ hic Præſul impetrauit, cum adoraturus Chriſti ſanguinem, Mantuam ille veniſſet. Cęterùm cum adminiſtrante Ioanne, Cathedralis ſorteſortuna de' flagraſſet, ab hoc Præſule Berengarius exoratus, inſecuto anno, ſartis detrimentum, nouiſque atque ampliſsimis donatijs; quam deinde munificentiam Berengarius II. Vgoque Italiæ Reges ampliſsimè cumularunt, tametſi haud monumenta potuerint reuocare, quæ ea illo incendio miſerabiliter periere. Hic igitur cum per multos annos Mantuanam adminiſtraſſet Eccleſiam, vita functus eſt, poſt cuius exceſſum, diuturnius inter regnum Mantuanam diuexauit Eccl.

B 4. MANASSES nobilis Gallus, Arelatenſis Archiepiſcopus, vocatus in Italiam, ex propiori Vgonis Regis Italiæ affinitate, circa annum Domini 933. Mantuanam Eccleſiam, Veronenſem, Tridentinamq. tum viduatas Eccleſias, cum Mediolanenſi inuſitato ſanè exemplo, vſque ad obitum adminiſtrandas ſuſcepit.

5. PETRVS natione Germanus Manaſſæ ſucceſsit. Hic Eccleſiæ ſibi commiſſæ maximè ſtuduit, obtinuitque à Lothario Germanorum Rege poteſtatem procudendi monetam anno 945. die 27. menſis Maij tanquàm Imperij Principis, in qua circa Crucem, antiquum Mantuanæ Ciuitatis ſtemma, Virgilius inſcribebatur, in altera verò parte, Epiſcopus Mantuæ legebatur, vt hinc procudendi denarios proderet poteſtatem, illinc præcipuum eius Ciuitatis decus commemoraret. Obijt diem poſtremam anno 985.

C 6. IOANNES huius nominis Secundus, Mantuanus Epiſcopus adlectus fuit anno 985. qui ab Othone Tertio Imperatore obtinuit, vt omnia priuilegia, bona, iuraque olim ſancti Ruffini Eccleſiæ munificentiſsimè indulta, ad reparationem Cathedralis Eccleſiæ, rata eſſe iuberet. Dum Ioannes Mantuana in ſede floreret, Theodaldus de Canoſſa Mantuæ Dominus ſancti Benedicti celebre monaſterium fundare aggreſſus eſt, ampliſſimiſque fortunis augere, quas deinde ad miraculum auxit Comitiſſa Matildis, qua ſatagente, ad eam magnitudinem creuit, quæ hodie poſsit admirationi eſſe. Adhuc viuebat Ioannes, cum ex eodem monaſterio migrauit ad Cœlos ſanctus Si-

D meon Benedictinus natione Armenus anno 1006. die 26. menſis Iulij, quem deinde in numerum Sanctorum retulere Pontifices; cuius vitam Arienius Patriarcha Hieroſolymitanus accuratè perſcripſit, inſecutoque anno Epiſcopus Ioannes deceſsit.

7. ISOLPHVM Germanum Ioannes excepit anno 1037. hunc maximè fuiſſe pium ex ardentiori ſtudio, quo Sanguinem Chriſti, qui in Eccleſia ſancti Andreæ honorificè aſſeruatur, mortales venerari volebat, abundè colligitur. Quam deuotionem, vt promoueret ardentius, in eamdem Eccleſiam Benedictinos monachos introduxit, multis fortunis eidem attributis, cum Eccleſijs Lotmigoſæ, atque Suauis, eum earumdem iuriſdictionibus, ac pertinentijs. Fato ceſsit anno 1044.

8. MARTIANVS, ſiue Martialis ad eamdem ſedem peruenit anno 1045. quem ipſum annū Comitiſſæ Matildis ex Bonifacio, ac Beatricis Mantuæ progenitæ, natale nobilitauit. Quæ in gratiarum actionem, Eccleſiam ſancti Andreæ, Martiali primum lapidem iaciente, reædificare exorſa eſt. Ibi igitur ex diuino inſtinctu iterum Sanguis Chriſti, cum corpore ſancti Longini repertus eſt, quem Martianus, dum nouum ſancti Andreæ ædificium abſolueretur, in Cathedralem inferendum curauit, quem vt ſuppliciter adoraret, Leo Nonus ſe contulit Mantuam, voluitque ad ſe pertinere eius Eccleſiæ conſecratio. Secum parte Sanguinis ablata, quæ in Laterano collocata, Romam redderet ſanctiorem. Cœterum idem Leo, procuſo diploma-

B te, omnia alia priuilegia olim Mantuanæ Eccleſiæ indulta, rata eſſe decreuit. De inuentione huius ſacratiſſimi Sanguinis ad latus Portæ Maioris ſancti Andreæ, hæc ſequens inſcriptio legentibus proſtat.

OMNIPOTENS DOMINE IESV
SANGVIS TVI GLORIOSI
HOC IN TEMPLO LOCATI
HONORI, & REVERENTIÆ
GRATVM VTINAM MAIESTATI
TVÆ, ATQVE HVIC VRBI
PROPITIABILE DICATVM
ISTVD OPVS ACCIPE, ET AD
VOTA ID TIBI OFFERENTIVM
RESPICE PIETATE TVA
CLEMENTISSIME PATER.

C MCCCII . . . . BONIFACII PAPÆ
IX. XIIII. VINCESLAI ROMANORVM
REGIS XXVII. ANNO EIVS SACRI
CRVORIS
HIC INVENTIONE FACTA SVB LEONE
PAPA III. ET
CAROLO MAGNO D. XC. ANNO III.
SVB LEONE IIII. ET
HENRICO III. ERECTIONI
EO TEMPORE HVIVS ÆCCLESIÆ SVB
BONIFACIO
COMITE BEATRICE, ET MATILDA
CCCLIIII.

Hæc inſcriptio ibi affixa fuit anno 1402. ſub Pontificatu Bonifacij Noni cum huius Eccleſiæ partem exteriorem abſoluiſſent. Quam qui excu-

D dit; ſæpè lapſus eſt, cum centum omninò annos oſcitanter omiſerit: Repoſuit enim pro 1402. 1302. idque in primo verſu: hoc enim incidit in annum 12. Pontificatus Bonifacij Noni. Quintus verſus continet errorem Regni Vinceslai: Etenim cum apponere debuiſſet 22. repoſuit 27. Vbi enim notatur DXC. numerus Quinarius deficit; tantùm enim temporis interceſſit, ab inuentione, quæ in tempora Caroli Magni incidit anno 807. vſque ad annum 1048. ad alterum, quæ ad tempora Noni Leonis pertinuit anno 3. Pontificatus eiuſdem, Henricique Tertij Imperatoris. Itaque dicendum erat anno 2. Leonis Noni. Tunc enim recto ordine intercurrerent anni 354. vſque ad annum 1402. vt in fine inſcriptionis ſpectatur.

9. CANON natione Germanus, eamdem di-

Non gni-

gnitatem eſt aſſecutus annò 1054. Hic concilio interfuit à Victore Tertio celebrato Florentiæ, impetrauitque ab Henrico Imperatore, vt omnia priuilegia, quæ aliquando in fauorem ſuæ Eccleſiæ dimanaſſent, vellet rata habere. Deceſſit 1055.

10. ELISEVS item Germanus Cononis ſucceſſor fuit anno 1056. Hic monachia, Eccleſiæque ſancti Andreæ decimas omnes, quibus in territorio Caſtilionenſi perfruebatur, munifice dilargitus eſt; palatioque Epiſcopali honorificè excepit Alexandrũ Secundum Pontificem, quo ipſo anno in Mantuana Cathedrali contra Cadolum Antipapam celebrarunt Concilium. Fato functus eſt idibus anno 1078.

11. SAPHODOMVS ad eundem dignitatis gradum ſublectus eſt anno 1078. Hunc Matildis Comitiſſa legauit in Germaniam, vt cum Imperatore Henrico de ſtabilienda pace tranſigeret. Obijt diem poſtremam 1082.

12. VBALDVS ad hanc eandem ſedem promotus eſt anno 1082. Hic ille, qui vitam ſancti Anſelmi Cardinalis, atque Epiſcopi Lucenſis, natione Mantuani enarrauit, qui vita functus ann. 1086. ſepulturam in Cathedrali accepit. Hunc Vbaldum Henricus Imperator cum Mantuam inuaſiſſet, intruſo Conone, deturbauit de Sede. Qui exul vitam finiuit, cum non multò poſt Conon intruſus diſceſſiſſet è viuis.

13. VGO Monachus monaſterij ſancti Benedicti de Padolirone, à Paſchali Papa Secundo creatus, Vbaldo ſucceſſit anno 1102. Interfuit Vaſtallenſi Concilio 1106. Deceſſit anno 1109. ſepultuſque eſt in ſuo monaſterio.

14. MANFREDVS, ſiue Manfredinus Vgoni ſuffectus eſt anno 1109. Vir ingentis exiſtimationis, & in expediendis conſilijs dexteritatis præcipuæ. Siquidem Mantuanis Ciuibus exoratis Matildem Comitiſſam, quam Cæſaris impotens dominatus expulerat, Mantuam reducendam curauit; vbi non ſine lacrymis huius optimi Præſulis, exceſſit è viuis anno 1116. die 24. menſis Iulij ſepultaque eſt apud ſanctum Benedictum, indeque noſtris temporibus in Vaticanum honorifice tranſlata, vt ſupra memorauimus. Adminiſtrauit autem Manfredus piè, ſanctèque Mantuanam Eccleſiam ad multos annos, exceſſitque è vita circa annum Domini 1148.

15. HENRICVS Mantuanam tenuit ſedem 1148.

16. GARSIODORVS, ſiue Getidonius, quem Iacobus Chiffletius in 2. par. hiſtoriæ Veſentionæ, Griſandinum appellat, Mantuanam ſedem eſt aſſecutus, quem idem Iacobus narrat interfuiſſe conſecrationi illius Eccleſiæ ſub Eugenio Tertio, anno 1148. 3. nonas Maij. Huius Epiſcopi temporibus Eccleſiam ſancti Stephani fundarunt, vt in marmorea ſequenti inſcriptione legitur eiuſdem Eccleſiæ, parieti ſuffixa.

Anno ab Incarnatione Domini noſtri IESV CHRISTI 1154. primo die entrante menſe Martio, ſub temporibus Anaſtaſij Papæ, Graſſioderij Epiſcopi, ac Friderici Imperat. fundata eſt Eccleſia S. Prothomartyris Stephani indictione ſecunda.

Cœterùm hic Epiſcopus Friderici Imperatoris partes fouit contra Alexandrum Tertium verum Pontificem, Papienſique Conciliabulo interfuit, epiſtolæque Imperatori directæ ſe ſubſcribit, Comes Cameræ Imperialis; quamobrem ab Alexandro Pontifice cenſuris Eccleſiaſticis innodatus eſt, tanquam Imperatoris aſſecla, qui ab eodem quamplurima retulerat priuilegiorum ornamenta: Denique cum inter Fridericum, Alexandrumque Pontificem iterum gratia conſtet, eius inſtaurati Catholici fœderis Garſiodorus non fuit exors, quin tanquam exſolutus cenſuris inter Lateranenſis Concilij patres numeratus eſt anno 1179. ſubſcripſitque poſt Aquileienſem Patriarcham. Meminit huius Epiſcopi Gregorius Nonus epiſt. 153. ſui Vaticani Regiſtri.

17. VIDO Garſiodoro ſucceſſit, vt Doneſmundus ſcribit, tametſi manifeſtè labatur, cum narrat ſucceſſiſſe Vidonem anno 1170. quo ipſo tempore adhuc Garſiodorus viuebat, vt ſupra vidimus; nec ſi dicatur ad Mantuanam ſedem fuiſſe ſubuectum, cum Garſiodorus deiectus fuiſſet de ſede, benè, apertèque cohærerent tempora, cum idem author affirmet Vidonem poſtremam obijſſe diem anno 1177. eidemque quendam ſucceſſiſſe Ioannem, quem addit fato ceſſiſſe 1188. cum luce meridiana clarius ſit Garſiodorum in Lateranenſi fuiſſe concilio anno 1179. vt eiuſdem Concilij acta produnt, cui tamquam Catholicus poſt Patriarcham Aquileienſem immediatè reperitur ſubſcriptus. Alio igitur tempore oportet hunc vixiſſe Vidonem.

18. VIDO IOANNEM excepit, deceſſitque vt Doneſmundus ſcribit, anno 1187.

19. SEGLFREDVS floruit anno 1187. fatoque ceſſit 1194.

20. HENRICVS ad hanc eandem ſedem adlectus fuit 1194. quo ipſo anno reperitur nominatus in quodam inſtrumento abbatiæ Nonantulanæ, tanquam Mantuanus electus, die ſecunda exeuntis menſis Iunij, anno verò 1210. eiuſdem Epiſcopi mentio extat in quodam priuilegio Othonis Quarti Imperatoris, inſigniturque titulo Vicarij Imperialis, ab eodemque Imperatore erga ſuam Eccleſiam fauorabile retulit priuilegium. Huius Epiſcopi temporibus ſanctus Franciſcus Aſſiſianus Mantuam venit, atque prope Eccleſiam ſanctæ Mariæ Incoronatæ, quam illi Mantuani attribuerant, Monaſterium ſuæ ſodalitatis fundare exorſus eſt, Mantuano geſtiente populo, ob eximiam viri ſanctimoniam, quam fama vulgauerat. Cœterùm vult Doneſmundus Henricum exceſſiſſe è viuis anno 1227. tametſi Præſulum Mantuanorum alter cathalogus M. S. obijſſe narret anno 1220. Hugonemque qui ſequitur fuiſſe prouectum ad ſedem.

21. HVGO adlectus fuit anno 1220.

22. PELIZARIVS Ciuis, ac Epiſcopus Mantuanus floruit anno 1227. fatoq. functus eſt 1231.

32. GVIDOTTVS è gente Corregia Mantuanus Pellizzario defuncto ſucceſſit anno 1231. inauguratuſque fuit die ſecunda menſis Decembris. Hunc Gregorius IX. ſequenti anno, inter Epiſcopum Mutinenſem, ac Nonantulanum Ab-

batem

batem Iudicem adlegit, vt æquo iure lites dirimerentur, quæ vtrumque ad eam diem diuturnius exercuerant. Anno verò 1234. cum Beatrice Eſtenſi Andreæ Secundi Regi Pannoniæ nupta profectus eſt, quorum nuptias ipſe Albæregalis ſolemni ritu celebrauit. In Italiam deinde reuerſum, cum inſequuto anno Eccleſiam ſibi creditam piè, ſanctèque adminiſtraſſet, conſcelerati eiuſdem hoſtes in Monaſterio ſancti Andreæ ſæuiſſimè trucidarunt. Cuius Epiſcopi indignum fatum; non modò Mantuanis dolorem expreſſit, verum etiam in iuſtum vertit furorem, quo perciti, parricidarum domos euerterunt à ſolo; Gregorius verò Nonus in parricidas ſequentem ſcripſit epiſtolam Poteſtati, & Populo Mantuano, quam modò ex Regeſt. Vaticano epiſt. 34. fol. 97. ano. 9. exhibemus, ſic enim ſe habet.

GREGORIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Poteſtati, Conſilio, & Populo Mantuano &c.

REM hijs diebus audiuimus animæ noſtræ amariſsimam, plenam acerbitate flagitij, & immanitatis horrore, ſuper qua inexplicabilis gemitus, & ploratus indeficiens ad Apoſtolicam ſedem aſcendit, diro doloris gladio nos transfigiens, clamante de terra voce ſanguinis Innocentis effuſi, videlicet bonæ memoriæ Epiſcopi Mantuani, cuius interitum commiſſum à parricidis in patrem, quanto eſt exemplo pernicioſior, tanto amarius compellimur deplorare. Sanè idem Epiſcopus poſt ſuſceptum Pontificatus officium, ſciens in vinea Domini poſitum ſe cuſtodire, & cancellis ouium Chriſti Paſtorem ſollicitè ſtuduit, reſecatis nozijs, & propagatis ſalubribus, ſuper gregem ſibi creditum noctis vigilias vigilare, murumque defenſionis pro domo Domini ſe opponens, à tuitione Catholicæ fidei, & Eccleſiaſticæ libertatis nulla aduerſitate aduerti potuit, vel timore, præter id, quod exaltationem Eccleſiæ Mantuanæ diligenti cura impenſa circa conſeruationem ſuorum iurium, & augumentum ipſius ſpiritualiter, & temporaliter procurauit, vnde multorum, quibus cum ſint iniqui æqua placere non poſſunt, odium, & indignationem incurrit, quorum quidam viri nefandiſsimi, qui Aduocati dicuntur, & alij fautores prauitatis hæreticæ, quando peſtilentiores ſunt alijs, eo contra ipſum grauius conceperunt. Cumq. nuper primo die rogationum Epiſcopus ipſe ad Monaſterium ſancti Andreæ Mantuan. accedens, ingreſſus fuiſſet Capitulum Monachorum pro reformatione ipſius monaſterij tunc vacantis, ſuperuenerunt Antichriſti Satellites, à quibus fuit tam crudeliter interfectus, vt ex ipſa atrocitate ſceleris, & ſæuitia manifeſte appareat, eos velut hæretica ſorde infectos, Eccleſiæ Dei, & Catholicæ fidei voluiſſe iniuriam irrogare. Nam cum primò eius faciem gladijs impetiſſent, poſtmodum ambas manus, ipſius Domino conſecratas cum in modum crucis brachia cancellaſſet, deſpecta Crucifixi reuerentia, impiè amputantes, eumdem quadraginta,

A & pluribus ſibi plagis impoſitis, qui totum ſcindere præſumpſerint; ſaturari de morte, & laniatione Chriſti Domini, non valentes. Porrò licet ad clamorem ſanguinis tota Ciuitate commota, quorum iniquitatem Cæli reuelant, & aduerſus peſtilentes terra conſurgit; Poteſtas veſtra ad hoc vindicandum negligens fuerit, & remiſſus, ex quo non leuem ſuſpicionis notam noſcitur incurriſſe, vos tamen deplorantes, & gementes miſerabilem parentis occaſum, & nimium exinde conturbati, zelo vos excitante diuino, inſurrexiſtis vnanimiter per vos ipſos in parricidij vltionem, quamuis in perſonas, quæ aufugerant, ſe illis fauorabilem exhibente poteſtate prædicta, neque ſitis vindicati, propter quod & ſi ad tam grande malum noſter exhorruerit animus, cor contremuerit, & B aures tinnierint horribilitate peccati, expoſita nobis tamen veſtra deuotio immenſum dolorem, quem intulerat enormitas maleficij in parte aliqua mitigauit, qui moti contra vos non immeritò fuiſſemus, ſi aliter feciſſetis, & quidem cum pro cauſis prædictis biberit Epiſcopus memoratum calicem paſsionis paſſus ſacro Die, & in loco ſacro, videlicet in capitulo ipſius monaſterij, pro cuius fide, ac libertate certabat, & ibi mortem recipiens, vniuerſalis vitæ requirebat auctorem, patientis titulis concurrentibus, ſingulis circumſtantijs clarius eniteſcit, dum qui nouus Zaccharias eſt in Templo pro fide, ac libertate Eccleſiæ immolatus, & nequiſsimorum amplius reuelatur nequitia, nomenque ipſorum ſempiterno parricidæ reatus opprobrio, vt igitur magis vindictæ, quam exceſſus C memoria propagetur, cum littores flagitioſiſsimi, & ſceleratiſsimi parricidæ in acerba, & ſæua nece parentis Epiſcopi, & Paſtoris contra ſe prouocauerint Cœlum, & terram, & grauiſsimè offenderint non ſolum Romanam Eccleſiam, à qua præfatus Epiſcopus fuit ad Mantuanam aſſumptus, verum etiam nimis ex acerbauerunt Eccleſiam generalem, nos de fratrum noſtrorum conſilio, ac venerabilium fratrum Patriarcharum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, qui tunc erant apud ſedem Apoſtolicam conſtituti huius criminis patratores tam Aduocatos, quàm alios, nec non illos, quorum ope, conſilio, vel auxilio eſt commiſſum, publicè candelis accenſis denunciauimus excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & loca, ad quæ deuenerint, quamdiu ibi fuerint, D ſuppoſita interdicto ſtatutis quibuſdam contra prædictos, & omnes de Aduocatorum progenie, promulgatis. Inter quæ duximus ſtatuendum, vt ijſdem ab huiuſmodi excommunicationis ſententia non poſsint, niſi per Eccleſiam Romanam abſolui, quod ſi eorum aliqui per alium extiterint in mortis articulo abſoluti, careant tamen eccleſiaſtica ſepultura, & ſi forſan poſt abſolutionis beneficium, reſtituti fuerint ſanitati, niſi ſtatim ad ſedem Apoſtolicam feſtinauerint, pro ſuis meritis recepturi, vt videlicet cum principali baculo pedites vltra mare duo vixerint circueant loca ſancta, implentes iniunctam ſibi pœnitentiam cum gemitu, & dolore, relabantur in priſtinam excommunicationis ſententiam ipſo facto. Quia verò conſiderata exceſſus immanitate nulla ipſorum pœ-

na ſufficeret ad vindictam, & ſinceræ compaſſionis affectus, in hoc à vobis exhibitus, ex quo apud ſedem Apoſtolicam non modicum meruiſtis, firmam nobis præbet fiduciam de futuris: vniuerſitatem veſtram monemus, & obteſtamur in Domino per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus præfatos Aduocatos tanti reatus actores, & eos qui ad hoc dederunt conſilium, auxilium, vel fauorem, ac ab ipſis recta linea deſcendentes bannitis de veſtra Ciuitate, Diœceſi, ac diſtrictu, ita quod aliquo ingenio per ſe, aut per alios ad eadem loca redire non poſsint, bona quando publicetis ſceleratorum ipſorum de illis taliter diſponentes, quæ ad eos, vel eorum hæredes nulla valeant occaſione reuerti, nec adhiberi patiamini, cum circa iſta fraudem aliquam ſiue dolum, iuuari etiam ſemper immutatione Rectoris in animabus veſtris in concione facietis, quæ præmiſſa omnia obſeruabitis, & facietis firmiter obſeruari, nec permittetis quicquam contra præmiſſa præſumi, vel aliquod eorumdem, neque habebitis aliquem pro Poteſtate, Conſule, vel Rectore, qui huiuſmodi non præſtiterit iuramentum, atque omnia, & ſingula obſeruanda in capitulari, ſeu libro ſtatutorum Ciuitatis conſcripta, ibidem perpetuo remanſura, quilibet Rector Ciuitatis veſtræ iuramenti vinculo ſe aſtringet, & ſuum aſtringi faciet ſucceſſorem. Taliter autem exhortationes, & mandatum noſtrum implere curetis, quod famam veſtram ſicut laudabiliter incepiſtis in omni puritate ſeruantes propter gratiam Apoſtolicæ ſedis, & noſtram mereamini præmium apud Dominum, & acquiratis vobis apud homines nomen bonum, nam ſi, quod abſit, mandata noſtra nunc, & imposterum aliqua fraude, vel dolo, ad plenum non fuerint obſeruata, Ciuitas veſtra meritò poterit formidare, ne adempto ſibi perpetuò Epiſcopalis dignitatis honore, veſtra Diœceſis in partes diuiſa, vicinis Epiſcopis aſsignetur. Nos enim ad explorandum veſtra veſtigia non ſolum futurum Pontificem, ac Clericos veſtros, verùm etiam circumpoſitos Epiſcopos, & Prælatos deputare curabimus, vt per tempora ſedis Apoſtolicæ nuntientur, quæ aguntur, ſi honoris ſui periculum voluerint euitari. Indefeſſa nempe ſollicitudine ad vltionem tanti facinoris Romana Eccleſia vigilabit, ne in exemplum abeat, ſi quid de vindicta fuerit negligenter omiſſum, & vt pœnæ immenſitas diffuſa per orbem terreat peſtilentes; non ſolùm manus à ſimilibus cohibens, ſed etiam cogitationes auertēs.

Datum Peruſiis nonas Iunij anno nono.

Sedis autem Mantuanæ duorum annorum interregnum ſequutum eſt ab exceſſu Guidotti.

24. IACOBVM deinde à Caſtello Arquato Placentinum, Capitulum, Gregorij q. authoritate Mantuanis impoſuit Præſulem, defæcatiſsimis moribus virum anno 1238. Exhortatoriam epiſtolam eiuſdem Pontificis, ſtatim poſt necem Guidotti, Capitulo Mantuano datam, ex Regeſto Vaticano deſumptam numero 46. fol. 33. ann. 4. hic adſcribere volumus.

A GREGORIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Capitulo Mantuano, &c.

Non fuit neceſſe vobis merita bonæ memoriæ Mantuani Epiſcopi commendare, quorum plenius illa noniſtis, eiuſque titulis commendatione non indiget, cū per ſe pateat, & ſe ipſum oſtendat. Cum ergo tanto, & tam honorabile ſitis deſtituti paſtore, qui pro Eccleſia ſibi commiſſa, & credito ſibi grege deferendo eccleſiaſticam libertatem, fidemque Catholicam, bibit calicem paſſionis, non indignè talem deſideramus ſibi ſubſtitui, qui eius ſucceſſor exiſtere mereatur. Monemus itaque deuotionem veſtram per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus cum conſilio requiſito, & obtento venerabilium fratrum noſtrorum Parmenſis, & Regini Epiſcoporum, de tali perſona prouideatis per electionem canonicam eidem Eccleſiæ in paſtorem, qui tanto congruat oneri, & honori, & prompta, & ſollicita debeat inueniri, ſaluo ordine ſuo quantum cum Deo poterit ad tantam Dei, & Eccleſiæ iniuriam vlciſcendam.

Datum Peruſijs 5. id. Iunij anno 9.

Hic Beatam Agnetem ſanctæ Claræ ſororem lectiſsimam virginem Mantuam aduocauit, vt illic moniales Minorum ordinis fundato cœnobio inſtituerent, vt in loco quem eidem attribuerat extra Ciuitatem, fœliciter euenit. Inter Bononienſes, Mutinenſeſque iam exæſtuans bellum extinxit, Carmelitaſque fratres Mantuam introduxit. Illiuſque temporibus euolauit ad ſuperos B. Ioannes bonus Mātuanus ordinis Eremitarum Reſtaurator egregius, perſpicuiſque miraculis longè clariſsimus anno 1248. Deceſsit autem ipſe Iacobus an. 1252.

25. B. MARTINVS ex Comitibus Caſaloldiis Parmenſis ſancti Marci Mantuani Canonicus, Præpoſituſque Parmenſis, Iacobo ſuffectus eſt à Capitulo, & ab Innocentio Quarto confirmatus 11. Kal. Iunij an. 1252. ex reg. vatic. ep. 285. fol. 157. an. 9. Piè, ſanctèque Mantuanam rexit Eccleſiam per quinquaginta non minus annos, fatoque functus anno 1303. tumulatus fuit apud S. Marcum cum hac breui inſcriptione.

B. MARTINVS DE PARMA EPISCOPVS MANTVÆ.

Cui poſt aliquot ſæcula Franciſcus Gonzaga eiuſdem ſucceſſor in Mantuana ſede, marmoreum erexit ſepulchrum cum ſequenti epitaphio.

Beati Martini Parmenſis, ex Comitibus Caſaloldis
Circa annum Dom. MCCLII. olim Epiſcopi Mantuæ
Vitæ ſanctimonia, ac paſtorali prudentia inſignis
Oſſa, & cineres, ne diutius deliteſcerent, pietate in
Sanctum prædeceſſorem hoc monumentum ornauit.
Fr. Franciſcus Gonzaga Mantuæ Epiſcopus
anno MDCVI.

26. PHILIPPVS ex Comitibus Caſaloldiis Brixianus eandem ſedem obtinuit anno 1303. Hic paucorum menſium Pontifex fuit: ſiquidem cum Brixiam profectus fuiſſet, vt ibi aliquot expediret negotia febre tentatus impar ægritudini exceſſit è viuis eodem anno, ſepultuſque eſt apud S. Dominicum cum ſequenti epitaphio.

Hic iacet Venerabilis Pater Dominus Philippus Comes de Caſaloldo, Dei gratia

Man-

A

Mantuæ electus, & confirmatus Epiſcopus. Qui obijt MCCCIII. indictione prima, die Iouis intrante xij. Nouembris, cuius anima requieſcat in pace.

27. Fr. PHILIPPVS de Bonaccolſis Mantuanus ordinis Minorum, Epiſcopus Tridentinus, ad Mantuanam Eccleſiam tranſlatus ann. 1303. à Benedicto Vndecimo, qui deceſſit antequam poſſeſſionem adipiſceretur, vt habetur in reg. vat. e. 203. anno primo Benedicti.

28. Fr. IACOBVS ex ordine Prædicatorum, ad eandem dignitatem adlectus eſt 1304. 3. id. Ianuarij, ex reg. vat. ep. 203. Benedicto XI. ſedente, vitam finiuit 1307.

29. SAGRAMOZVS è nobiliſſima gente Gonzaga primus, Mantuanorum Antiſtes euaſit anno 1307. Exceſſit 1320.

B

30. Fr. IACOBVM de Beneſactis nobilem Mantuanum, ex ordine Prædicatorum Ioannes Vigeſimuſſecundus Pontifex Mantuanis Ciuibus præfecit Antiſtitem anno 1320. qui Ciuium ſuorum aduerſus ſe paratam expectationem haud feſellit, quin votis omnium illuſtri doctrina cum probitate motum ita reſpondit, vt omnia ordinis homines tanquam Mantuanis diuinitus datum illum ſuſpicerent. Fato functus eſt an. 1338. die 19. menſis Nouembris, ſepultuſq; eſt apud ſuos Dominicanos, vbi olim hoc ſequens epitaphium legebatur, vt refert Michael Pius in libro de viris Illuſtribus ordinis Prædicatorum, cum Doneſmundiana hiſtoria vero ſatis conſentiens.

Hic iacet B. F. Iacobus de Beneſactis Epiſcopus Mantuę, qui obijt die 19. Nouembris Anno Domini MCCCXXXVIII.

C

31. GOTHFREDVS Mantuanus, Archidiaconus Ianuenſis, & Benedicti Duodecimi Capellanus ſuæ patriæ adlectus Epiſcopus eſt ann. 1338. die 2. non. Nouembris, ita in regeſt. vatic. ep. 451. par. 1. anno quarto. Anno verò 1339. idem Pontifex Veronam illum legauit, vt illos Eccleſiaſticis cęſuris exſolueret, qui Bartholomæi Scaligeri Epiſcopi Veronenſis cædem vtiere, Principiique coniurationis Martino Scaligero eam multam præcipue imponeret, vt à porta ſancti Fœlicis in montem, cum accenſa face, centumque nobilibus Comitantibus cum iiſdem facibus, duo milliaria paſſuum facti pœnitens, pedeſque conficeret. Deceſſit autem Gothifredus circa ann. Dom. 1348.

D

32. RVFINVM proximè Gothifredus excepit anno 1348. die 26. menſis Iunij eiuſdem anni, qui iam inauguratus reperitur Sacro Collegio, ſolitum ſoluiſſe ſubſidium. Carolum Quartum Imperatorem, ſacrum Chriſti Sanguinē adoraturum, proficiſcentē Mantuā magnificentiſſimè excepit hoſpitio anno 1354. quo ipſo anno, decimo die Decembris retulit ab eodem Imperatore confirmationem omnium priuilegiorum, quæcumque ſuperiores Cæſares Mantuanæ indulſiſſent Eccleſiæ. Fato functus eſt 1366.

33. GVIDO GONZAGA ex Canonico Mantuanam obtinuit Eccleſiam anno 1366. 14. Kalen. Septemb. quo ipſo anno iam conſecratus, ſolitum ſubſidium ſacro collegio ſoluit. Deceſſiſſe conſtat circa annum 1384.

34. SACRAMOZVS Gonzaga huius nominis ſecundus adlectus eſt circa annum Domini 1385. Hic ſiue quia Clementi Septimo Pſeudopontifici fauerat, ſiue quid aliud contra eccleſiaſtica iura graue commiſerat, à Bonifacio Nono ex publica ſententia, honore Epiſcopatus exutus eſt, atque ab eiuſdem adminiſtratione demotus, vt legitur in libris prouiſionum Prælatorum.

35. ANTONIVS de Vbertis, antiquiſsimæ nobilitatis Florentinus, vt prænotatur in iiſdem prouiſionum Prælatorum lib. ab eod. Boniſac. Nono Pontifice Mantuanam ſedem, vnde paulò ante Sacramozus exciderat, accepit regendā an. 1390. 9. Kalend. Octobris. Hic in Cathedrali ſacellum erexit ſub inuocatione Beatæ Mariæ Virginis, ac ſancti Bernardi Epiſcopi Parmenſis, ac Cardinalis de Vbertis, eidemque non temnendum cenſum attribuit ex Epiſcopali menſa, quam donationem ratam eſſe iuſſit Innocentius Septimus anno primo ſui Pontificatus. Subſtruxit item in Eccleſia Patrum Minorum ſanctæ Barbaræ ſacellum, in quo ſibi, gentique Vbertiæ, quæ iam Mantuæ ex Florentinis ciuilibus diſcordijs fixerant ſedem ſtatuit ſepulturam. Antonijque temporibus ſancti Anſelmi Epiſcopi Lucenſis, qui iam olim in Cathedrali conquieſcebat, ſacras reliquias in nobile tranſtulere ſepulchrum, quod eidem ſancto Franciſcus Gonzaga, ab Epiſcopo Antonio exoratus, munificenter parauerat 1393. Fratres Seruitas Mātuam introduxit, Eccleſia S. Barnabæ eiſdem attributa die 24. menſis Aprilis. Deceſſit Antonius 1417. Vbertorum familiæ ſtemmata, parma aurea ceruleiſque taſſellis diſtincta.

36. IOANNEM item de Vbertis Florētinum, Antonij nepotem, Canonicumque Mantuanæ Cathedralis, Clericalis Senatus adlegit Epiſcopum 1417. cuius electionem Martinus Quintus Columna Conſtantiæ inſecuto anno ratam eſſe iuſſit, qui fuit primus eiuſdem Pontificatus 11. Kalend. Martij, eidemque poteſtatem fecit in Cathedrali erigendi dignitatem Archidiaconatus, cum pluribus alijs priuilegijs. Anno autem ſequenti hic idē Epiſcopus Pontificem Martinum à Concilio Conſtantienſi, per Mantuam Romam reuertentem, magnificè excepit hoſpitio; fato functus eſt anno 1428.

37. Fr. MATTHÆVS Bonimpertus Nouarienſis, ex ordine Prædicatorum, ob raras animi dotes, à Martino Quinto defuncto Ioanni ſuffe-

ctus

ctus eſt anno 428. 7.Kal.Iunij. S. Mariæ Angelo-
rum Monaſterium à ſe conſtructum ad ripam Laci
ſuis fratribus reformatis attribuit domicilium, or-
dinauitque in Epiſcopum Ferrarienſem B. Ioan-
nem à Toſſignano. Vitam cum morte mutauit an-
no 1444.

37. GALEATIVM deinde Caurianum no-
bilem Mantuanum, Archipresbyterum Mantua-
num, Clericum Cameræ Apoſtolicæ, Abbatem-
que Commendatarium ſancti Rufini, Boniniper-
to defuncto Eugenius Quartus Pontifex ſubroga-
uit anno 1444. 3. idus Septembris. Galeatius au-
tem ob ſingularem prudentiam maximo in pretio
fuit apud Pontifices Eugenium Quartum, Nicolaũ
Quintum, qui eidem Vmbricam legationem pro-
rogauit, ac Pium Secundum, qui cum Mantuam
proficiſceretur, Almæ Vrbis Romę curam deman-
dauit Cardinali ſancti Petri ad Vincula, Galea-
tioque Cauriano; quibus Romanam rem admi-
niſtrantibus, Mantuanum Pius celebrauit Conci-
lium, inuiſitque venerabundus ſacrum Chriſti San-
guinem ad cuius conſpectum, præſentiamque
diræ podagræ dolore diuinitus leuatus eſt, cum
deſæuiente adhuc dolore Tetraſticon illud elegans
effudiſſet.

Si verus Sanguis Chriſti eſt, de pectore fuſus,
Et dignus latria, dira podagra fuge
At ſi membra diu poſſeſſa relinquere neſcis,
Vrgeat ah ſaltem, flamma, dolorque minus.

Poſtquam autem Pius Romam reuerſus eſt, Ga-
leatius Romanæ Vrbis cura leuatus, Mantuam
conceſſit, ſibi creditam Eccleſiam diligentiſſimè
adminiſtraturus, quam deinde temporibus Nico-
lai Quinti ab iuriſdictione Patriarchæ Aquileien-
ſis exemit, vt in diplomate legitur, quod de ea re
idem Pontifex euulgauit, decreuitque, vt Apo-
ſtolicæ ſedi immediatè ſubijceretur, quo exemp-
tionis iure Mantuana Eccleſia hucuſque vſa eſt.
Mortuus Galeatius eſt anno 1466. Mantuæ, ſepul-
tuſque eſt in Cathedrali vbi in nigro lapide hoc ſe-
quens epitaphium legentibus proſtat.

Eruditiſſimo virtutum omnium Galeatio
Capr. olim Mantuæ Epiſcopo hoc monumen-
tum ſingulari pietat. in pontific. regenti ad
annos xxi. obeunte lix. ætatis ſuæ, an. ſalu-
tis humanæ M. CCCC. LXVI. Ill. fratres
Octauius, & Her. Cap. dirup. defecere.

38. Fratrem deinde ROBERTVM Bonim-
pertum Nouarienſem, ex ordine Prædicatorum
ſuperioris Mathæi Mantuani Epiſcopi affinem, vi-
rum doctrina clariſſimum, Paulus Secundus Pon-
tifex Mantuanis præfecit anno 1466. Verum
breuiſſimus Pontifex fuit, ſuique incõſolabilem
deſiderium fecit, ijs, qui propius eius exageratas
virtutes nouerant:

39. FRANCISCVS Gonzaga à Pio Secundo
Pontifice ſanctæ Mariæ Nouæ diaconus Cardina-
lis creatus, à Paulo deinde Secundò dum 23. age-
ret annum Mantuanum obtinuit Epiſcopatum an-
no 1466. die 16. menſis Auguſti. Hic nobiliſſimæ
indolis exactæque virtutis Princeps filius fuit Lu-
douici Mantuæ Marchionis, Barbaræque Brun-
deburgenſis, Piſis hauſit nobiliores diſciplinas,
quas eximio exornauit ingenio, regijſque moribus.

A Pontificius Legatus Bononiam adminiſtrauit ſe-
dente adhuc Paulo, eodemque munere ſub Sixto
Quarto perſunctus eſt, quem præcipuè promoue-
rat ad pontificatum; Legatione Bononienſi ex de-
ceſſu Cardinalis Calandrini, eiuſdem Ciuitatis
nobilem Epiſcopatum adiunxit, atque ita vtramq;
Eccleſiam egregiè adminiſtrauit. Mantuæ ſuffra-
ganeis vſus eſt Aloyſio Roſatte Bergomate, ex or-
dine Prædicatorum illuſtri viro, Ludouicoque Al-
draghetto Mantuano Canonico Regulari cum ſu-
periore pro eximia virtute conſerendò. Laudatiſſi-
mus hic Cardinalis deceſſit Bononiæ anno 1483.
11. Kalendas Nouembris; eius cadauer Mantuam
relatum, apud Eccleſiam ſancti Franciſci condi-
tum fuit, prope gentis Gonzagæ proceres ſuos
maiores. Regium inuictumq; animum huius Car-
B dinalis collaudant, Papienſis, Corteſius, Signnius,
Fr. Aleander Albertus, Poſſeuinus, & alij.

40. LVDOVICVS Gonzaga Cardinalis de-
functi frater, Ludouicique Mantuæ Marchionis
quartogenitus, qui viuenti fratri ſuffraganeam
operam diu præſtiterat, Mantuanam ſedem eſt aſſe-
cutus anno 1483. 6. Kalend. Nouembris, vſus ſuf-
fraganeo eſt Comino Laurentio Briziano è Pon-
teuico Epiſc. Lamorenſi, qui vita functus eſt 1503.
inq; Carmelitarum ſacrario ſepultus. Cæterum
Ludouicus protulit ætatem vſque ad annum 1511.
tumulatuſque eſt in Cathedrali.

41. SIGISMVNDVS Cardinalis Gonzaga,
filius Franciſci Mantuæ Marchionis, Ludouico ſuf-
fectus eſt, ſuo anteceſſori Franciſco Card. Gon-
zagæ haud impar virtute, indoliſque nobilitate.
C Is igitur piè, ſanctèque Mantuanam adminiſtrauit
Eccleſiam, palatiumque Epiſcopale prope Cathe-
dralem excitauit à fundamentis, in illud opus plu-
ribus ornamentis collatis. Epiſcopali tamen curæ
ferè ſemper abſens incubuit diſtentus ſcilicet mo-
do Picæna, modo Bononienſi legatione; quam
ipſe opulentam Ciuitatem Eccleſiaſtico aſſeruit
Imperio, ſtrenuè electis Bentiuolis. Mantuanæ
autem Eccleſiæ, ne quid in ea ex ſua abſentia negli-
geretur, ſuffraganeum adhibuit Nicolaum Grol-
lettum Patauinum ex ordine Minorum Epiſco-
pum Lemoſenſem, cui vita functo 1516. die 25.
menſis Nouemb. ſepultoque apud ſanctum Leo-
nardum, ſubſtituit Ambroſium Neapolitanum,
item Epiſcopum Lemoſenſem; eiuſmodi Epiſco-
pali munere ſe poſtea abdicauit in fauorem Hercu-
D lis Gonzagæ nepotis; eius intuitu Clemens Septi-
mus memorabile illud Epiſcopis Mantuanis con-
tulit priuilegium delegandi etiam in ſecundis, &
tertijs inſtantijs, quem mallent Iudicem, ſublata
facultate reis appellandi, argumento erit ipſius
Clementis diploma die 30. menſis Ian. ann. 1524.
ſcriptum, quod in tabulario Mantuano hac ſerie
verborum legitur.

CLEMENS PAPA VII.

Dilecte fili ſalutem, & Apoſtolicam benedi-
ctionem.

SAnè dilectus filius noſter Sigiſmundus ſanctæ Ma-
riæ Nouæ diaconus Cardinalis, Eccleſiæ Mantuanæ
per-

perpetuus adminiſtrator nuper nobis exponi fecit, quod inter multiplices curas, quibus ad conſulendum commoditati ſubditorum ſuorum ardua ſollicitudine premitur, illa præcipue ſibi cordi eſt, ut laboribus, & expenſis litigantium quantũ fieri poteſt, parcatur, ex quod ſæpius ſolet accidere, deſperatione eorum iuſtitiæ veritas euaneſcat, & aduerſariorum potentia ius debiliorum intereat, quod interdum propter appellationes, & reclamationes, ac reductionum petitiones, quæ a ſententijs diffinitiuis, interlocutorijs, vel mixtis, aut arbitramentis, ſeu laudis vicarij in ſpiritualibus, & temporalibus epiſcopi Mantuani, vel ſui, & eccleſiæ Mantuanę, quam ipſe Sigiſmundus cardinalis ex conceſſione Apoſtolica in adminiſtrationem obtinet ſub alterius iudicio, arbitri, vel arbitratoris, ſeu locumtenentis, ſeu locumtenentium ſuorum, vel eius ſucceſſorum, qui pro tempore ſunt, vel erunt ad ſedem Apoſtolicam, vel eius legatum, ſeu alium ſuperiorum fiunt, partes ita grauentur expenſis, quod propter illarum onera, & cauſas dimittere, & ius ſuum negligere cogantur; & ſicut eadem expoſitiõ ſubiungebat, ſi in cauſis huiuſmodi appellari, reclamari, & reductionem fieri peti poſſet ad vos, ſeu aliquem veſtrum, vel ſucceſſores veſtros, qui pro tempore fuerint, vel aliquem eorum, qui habeant, & debeant appellationes quaſcumque, reclamationes, ac reductiones, quas de confidentibus partium committere vni, vel pluribus, tam iuris pontificij, quam iuris ciuilis, ſeu vtriuſque doctoribus de collegio Mantuanę, magnæ exinde commoditates, ad quarum cauſarum expeditionem iuuentur, quare eiuſdem Sigiſmundi cardinalis, & adminiſtratoris ſupplicationibus inclinati, ac ex certa noſtra ſcientia de plenitudine noſtræ poteſtatis tenore præſentium concedimus, & ſtatuimus, & ordinamus, quod ſi in futurum contingerit a dictis vicarie, locum tenentibus, iudicibus, qui modo ſunt, & pro tempore erunt, arbitris, vel arbitrantibus in omnibus, & ſingulis cauſis tam ſpiritualibus, quam temporalibus, beneficialibus, vel mixtis, pheudalibus, vel emphiteoticis, vel alijs etiam ciuilibus, vel criminalibus, quibuſcumque etiam ipſius eccleſiæ Mantuanæ, & quarumcumque aliarum eccleſiarum etiam in ciuitate Mantuana, vel eius diœceſi exiſtentium, vel aliarum quarumcumque perſonarum, vel quomodocumque, vel qualitercumque eas, vel quaslibet earum tangentibus, vel pertinentibus appellari, reclamari, vel reduci peti, etiãſi cauſæ fuerint meræ, ſpirituales, vel ſpiritualitati annexæ, ſeu beneficiales, vel mixtæ, vel criminales, vel ciuiles, de perſona tamen Clericorum, ſeu prædictarum eccleſiarum, tunc committi poſſint, & debeant vni, vel pluribus ex dicto collegio de confidentibus partium, qui ſint clerici. Si verò fuerint cauſæ profanæ merè ciuiles, vel mixtæ, ſeu criminales committi poſſint vni, vel pluribus de confidentibus partium ex dicto collegio, etiã laico, vel laicis; & ſi contingat iterum appellari, vel reclamari a delegatis, ſecundò committi poſſint eædem cauſæ vni, vel pluribus ex dicto collegio ſecundum diſtinctionem prædictam, & ſic ſucciſſiuè quouſque cauſę ipſæ finem debitum ſortitæ fuerint; qui iudices, vel ſic delegati procedere poſſint, & valeant ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & figura iudicij; ſalarium quoque ipſis delegatis taxetur ſecundum formam ſtatutam Mantuæ, quam in hac parte ſimili ſcientia approbamus, iniungimuſque, vt præſentes noſtras literas in volumine conſtitutionum eccleſiæ Mantuanæ ad perpetuam rei

A *memoriam deſcribi, & regiſtrari mandetis, & faciatis, quas perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obſeruari debere decernimus, atque mandamus, & inſuper ex nunc irritum, & inane decernentes, ſi à quacumque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter cõtigerit attentari; non obſtantibus conſtitutionibus, ordinationibus, indultis, priuilegijs Apoſtolicis, & iam cum decretis irritantibus, & alijs clauſulis inſolitis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ſtatutis etiam iuramento roboratis conſuetudinibus, ſeu alijs indultis, & priuilegijs, quibus omnibus, & ſingulis ſpecialiter, & expreſſe per præſentes derogamus, & derogatum eſſe volumus habentes contradictorum omnium, & ſingulorum tenores, pro ſufficienter expreſſis, perinde, ac ſi de verbo ad verbum inſerti eſſent, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub anulo*

B *Piſcatoris, die 30. Ianuarij 1524. Pontificatus noſtri anno primo.*

Ipſe tandem Sigiſmundus Mantuanæ ditionis Legatus fato ſunctus eſt ano. 1525. non. Octobris, ſolemnique pompa in Cathedrali ſepultus eſt cum hoc epitaphio.

Sigiſmundo Gonzagæ Cardinali, qui cum generis ſplendore bonitatem adæquauit.

Eius deinde cadauer cum Ludouico anteceſſore Franciſcus Gonzaga Mantuanus Epiſcopus in medio Eccleſiæ Nouæ ſub principe fornice honorificentius collocauit cum huiuſmodi epitaphio.

D. O. M.

Sigiſmundo Gonzagæ Cardinali Mantuæ Epiſcopo, & Ludouico Gonzagæ electo Mantuæ itidem Epiſcopo cum eorum corpora

C *ferè inhumata, & indedecorè iacerent, non vt ſanguinis nobilitas, ſplendor, functique officij dignitas poſtulabat. Fr. Franciſcus Gonzaga Epiſc. Mantuæ ſumma in vtroque pietate, atque ſingulari reuerentia in ampliſſimos patres anteceſſores ſuos, quo potuit decore monumentum hoc eis faciendum curauit. Obijt Sigiſmundus anno MDXXV. Ludouicus verò anno MDXI.*

42. HERCVLES Gonzaga, filius Marchionis Franciſci, atque Iſabellę Eſtenſis, frater Ducis Ferrantis, natus eſt anno 1505. 10. Kalend. Decembris. Illum Eccleſiaſtico cultui deſtinantes parentes, Bononiæ nobilioribus diſciplinis excolendum curarunt, agenti vix decimũquintum ann. ex ceſſione Sigiſmundi Gonzagæ delatus eſt Epi-

D ſcopus Mantuanus anno 1220. à Clemente verò Septimo Senatoria purpura eſt cumulatus anno 1527. Adeo verò prudentia, & doctrina valuit, vt apud pleroſque Europæ Principes, ipſiq; præcipuè Clementi Pontifici, qui eiuſdem opera, in explicandis Eccleſiaſticis conſilijs aſſiduè vtebatur, admirationi eſſet. Ad Carolum Quintum Pontificius Legatus profectus eſt, cum Genua digreſſus Bononiam pergeret, vt ibi Auguſtale inſigne de manu Clementis acciperet. Ab exceſſu Ferrantis Ducis fratris per ſexdecim omnino annos Mantuanum Principatum ſumma æquitate, fideque, ac totius populi gratulatione adminiſtrauit, donec Federicus nepos tanto oneri par adoleſceret; ſub Paulo Quarto Tarraconenſem Archiepiſcopatum regendum ſuſcepit, Soanæque Epiſco-

ſcopatum. Mortuo verò Paulo, minimum abfuit, A quin Pontificiam promoueretur ad ſedem. Pius tamen Quartus in Campaniam illum legauit, Fanenſiſque Eccleſiæ adminiſtratorem effecit, Legatumque, ac Principem Præſidem Concilij Tridentini: quo cum perueniſſet, Papali authoritate ſuffultus, loculentam ad Patres Concilij orationem habuit 1562. 15. Kalendas Februarij: vt quod incæptum erat, ſtrenuè proſequerentur, diuellerentque abuſus, qui Chriſtianos, ac Clericales mores peſsimè infecerant, ætatem extendit Hercules vſque ad celebrationem ſextæ ſeſsionis, fatoque functus piè, ac ſanctè, attulit mærorem inconſolabilem cunctis ordinibus anno 1563. 6. non. Martij, cum ætatis ſuæ annum peràgeret 58. eiuſdē cadauer delatum Mantuam, in Cathedrali ſancti Petri, ſepelierunt, ab ipſo nuper ſplendidè ædificata, B vt eiuſdem incendium munificentia planè regia reſarciret. Sepulchro autem huiuſmodi Epitaphium affixere.

Herculis Gonzagæ cardinalis, & Epiſcopi Mantuani magni conſilij, magnæque eruditionis viri dum ſacro concilio præſidet, vita functi cadauer.

Mantuanæ autem Eccleſiæ ſuffraganeos habuit, Philippum Arriuabene nobiliſſimum Mantuanum, Epiſcopum Hyeropolitanum, qui deceſſit anno 1545. die 21. menſis Septembris, ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Saluatoris, Leonardinumque Marinum Epiſcopum Laodicenſem. De Cardinali autem Gonzaga conſule Ciacconem, noſtraſque additiones ad illum, atque Andreæ Victorelli.

43. FRIDERICVS Gonzaga Federici Ducis C Mantuæ, Margaritæque Paleologæ filius à Pio IV. creatus Cardinalis eſt, in gratiam Herculis Cardinalis patrui anno 1563. eodemque anno, cum exceſſiſſet è viuis Hercules, Mantuanus Antiſtes renunciatus eſt, illiuſque Epiſcopatus ſolemni pompa inijt poſſeſſionem prima die Maij, ac diligentiſsimè inſtitit veſtigia patrui in pietate colenda. Vix per vnam diem cum morbo colluctatus, exceſſit e viuis die 22. menſis Februarij, an. 1565. ſepultus eſt lacrymantibus cunctis in Eccleſia Cathedrali ſub maiori Altari conditus cum huiuſmodi Epitaphio.

Friderico Friderici Ducis filio poſthumo Gonzagæ, Mantuæ Epiſc. Card. Legato, acerbiſſima morte erepto an. ætatis xxxv. ſalutis humanæ MDLXV. D

Vix Fridericus exceſſerat, cum Franciſcum Facinum Citrenſem Epiſcopum eiuſdem ſuffraganeum extulerunt, atque apud ſanctum Franciſcum cum huiuſmodi Epitaphio ſepelierunt.

Franciſco Facino Gulielmi Ducis Mantuæ medico Epiſcopo Citrenſi, ac Federici card. Mant. ſuffraganeo vixit annos xlix. abijt v. nonas Maij MDLXV.

44. Franciſcum deinde Gonzagam Ferrantis filium Ducis Arianij, atque Eliſabellæ Capuanæ, Herculis nepotem, Vincentijque Mantuani Cardinalis, Pius Quartus Cardinalem adlegit anno 1561. idemque anno 1565. die 18. menſis Maij ad Mantuanam ſedem Franciſcum euexit. Sibi creditæ Eccleſiæ ſolemni ritu inijt poſſeſſionem die 28. menſis Nouembris eiuſdem anni; Princeps ſummæ expectationis, cui ob ſingularem prudentiam Campaniæ legationem demandarunt, Coſentinumque Archiepiſcopatum attribuerunt adminiſtrandum. Poſt Pij Quarti exceſſum, dum nouo creando Pontifici agitarentur Comitia, Franciſcus ſupremam obijt diem florenti ætate, ideoque toti Romanæ Aulæ inconſolabilis mæror futurus, anno 1566. die 10. menſis Ianuarij, cum prius præſagiſſet animo, fore, vt Apoſtolicam eueheretur ad ſedem Cardinalis Alexandrinus, quem vt prædixerat Gonzaga, illius Comitij Patres renunciarunt Pontificem ſub nomine Pij Quinti. Franciſcus verò conditus iacet apud ſanctum Laurentium in Lucina, cuius titulo fuerat inſignitus, cum ſequenti Epitaphio.

D. O. M.

Franciſco Gonzagæ qui ſi ad ſenectutem perueniſſet, cum Hercule Gonzaga cardinale eius patruo; cuius diſciplina fuerat alumnus, conferri iure potuiſſet, tanta iam in eo religio; prudentia, omniumque virtutum indoles fulgebat. Vixit annos xxviij. menſes vi. dies xxv. obijt anno ſalutis MDLXV.

Defuncti autem Gonzagæ, funebri Panegyrico meritas laudes contexuit Leonardus Malaſpina. Suffraganeus vſus eſt, M. Antonio Oradino Peruſino Vticenſi Epiſcopo, qui vita functus 1565. die 6. menſis Octobris, requieſcit in Cathedrali.

45. Fr. GREGORIVS Boldrinus ex ordine Prædicatorum Mantuanus, virtute, probitateque ad Epiſcopatum viam ſibi aperuit, quam iam inde ab infantia dicitur excoluiſſe. In Dominicano inſtituto Pij Quinti ſocius fuit, quem idem Pius iam Pontifex, dum Prouincialis Inſubriæ munere fungeretur Gregorius, Mantuanum adlegit Epiſcopum anno 1567. die 7. menſis Februarij. Septem ipſos annos piè, ſanctèque Mantuanam adminiſtrauit Eccleſiam, ſepultuſque eſt apud ſuos Dominicanos cum ſequenti Epitaphio.

Gregorio Boldrino Epiſcopo Mantuano, qui in Prædicatorum ordine à prima adoleſcentia ſacris initiatus, eruditione, & probitate tantum profecit, vt omnes illi honores Patres vltro detulerint, à Pio V. demum Pontif. Max. & Sereniſſ. Guil. ſententia ad Epiſcopatus apicem euectus præclarum Pontificij muneris adminiſtrandi exemplum ſucceſſoribus ad imitandum reliquit. Hieronymus Boldrinus fratris filius m. p. vixit ann. lxiij. menſ. vi. dies xij. abijt iv. nonas Nouembris MDLXXIV.

46. MARCVS Fidelis Gonzaga, qui olim Epiſcopus Auxerenſis in Tridentino Concilio maximè claruit, à Gregorio Decimotertio ad hanc Eccleſiam translatus eſt prima die Decembris anno 1578. Fato functus eſt anno 1583. die 8. menſis Septembris, accepitque ſepulturam in Cathedrali, vbi huiuſmodi legitur Epitaphium.

D. O. M.

Marco Gonzagæ, qui primum Auxerenſis Epiſcopus, Tridentino Concilio interfuit, poſt Sereniſſ. D. Guil. Mant. Ducis III.

interitu

intuitu ad hanc cathedralem Eccleſiam translatus eſt. annos fere nouem præfuit, hic quieſcit. Eudimione eius fratre, Ferdinandoque, & Aurelio ex eodem fratre nep. & hæred. eum ſic tumulari curantibus. Salutis anno MDLXXXIII.

47. ALEXANDER Andreaſſus Mantuanus, vtriuſque iuris Doctor clariſsimus, nomine Ducis Gulielmi legatione functus eſt Mediolani, ac Romæ deinde, eiuſdemque Ducis intimus Conſiliarius cum eſſet, Caſalis primum Epiſcopus renunciatus eſt, inque translatus fuit ad Mantuanum die 4. menſis Nouembris anno 1583. die 5. menſis Ianuarij inſequuti anni obtenti Epiſcopatus poſſeſsionem iniit, coronauitque in Cathedrali Vincentium Ducem Mantuanum die 22. menſis Septembris anno 1587. deceſsit autem 1593. die 23. menſis Martij, inque Cathedrali ſepulturam accepit.

48. Fr. FRANCISCVS Gonzaga ex ordine ſancti Franciſci de obſeruantia, filius Caroli Marchionis Gazuoli, dum in Hiſpania apud Philippum Secundum Aulicus eſſet, ſpreto ſæculo, eiuſdemq. dignitates, quas illi ſuæ gentis nobilitas videbatur ſpondere, auſterum ſancti Franciſci inſtitutum complexus eſt, cuius religionis ex merito, gradatimq. Generalis euaſit, quo munere perſunctus egregiè, cumque acclamatione bonorum, Cefaludenſis Epiſcopus in Sicilia renunciatus eſt, in gratiam Philippi Regis, indeque ad Papienſem ſedem translatus fuit, ad quam dum proficiſcitur, ex deceſſu Andreaſsi, Mantuanus Epiſcopatus eſt illi delatus, eam viciſsitudinem rerum Papienſibus aduerſantibus, quos tanti viri primum ſuſpenderat, moxque feſellerat expectatio, poſtrema die ſe conuoluentis Aprilis anno 1593. die autem 30. eiuſdem anni adiit poſſeſsionem ſibi demandati Epiſcopatus ſolemni pompa, quam ille Eccleſiam per 27. annos adeo flagranti pietatis ſtudio rexit, vt propemodum videretur incredibile, virum vitæ rigore fractum, tanto oneri potuiſſe tamdiu ſufficere. Itaque conatus eſt Mantuanum Populum, Clerumque ad defæcatiſsimos mores Chriſtianos traducere, Cathedralem exornauit, cenſuque adauxit, ſubſellia noua parauit diuinum penſum perſoluturis, Altare maius, Ciboriumque diuinæ Euchariſtiæ dedicauit; celebratiſque quampluribus Diœceſanis Synodis, Clerum correxit, ardentique pietatis ſtudio Mantuanam Diœceſim omnem ſæpius perluſtrauit. Ex inuida antiquitate anteceſſores ſuos diligentiſsimè expiſcatus eſt, eoſdemque in Epiſcopali Aula ad perennitatem pingendos curauit. Propè flumen Padum ſtatuit Templum, vnde Mincius Pado confunditur, Ibi ſanctus Leo Pontifex olim Attilæ populabundo occurrit, monuitque ne progrederetur, ni vltoris diuini Numinis iram vellet experiri. Rem geſtam Epiſcopus Gonzaga effigiato marmoreo expreſsit, illudque ſupra portam memoratæ Eccleſiæ cum hac inſcriptione collocandum curauit, quam nos inde exſcripſimus, dum Mantuam, paulò ante à barbaris Germanis deuaſtatam contendiſſemus.

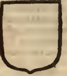
A HIC EST LOCVS CELEBRIS ILLE, VBI IN PADVM
OLIM MINTII CONFLVENTIBVS VNDIS
LEO PRIMVS PONT. MAX.
ANNO DOMINI CCCLIIII. ATTILAM FLAGELLVM DEI
PRÆSENTIA MINITABVNDA PETRI, ET
PAVLI APOSTOLORVM MVNITVS
ADMIRANDA ELOQVENTIA SVA A ROMANÆ VRBIS, ET TOTIVS
ITALIÆ DEVASTATIONE DEMOVIT
CVIVS SANCTÆ REI MEMORIA NE DEPERIRET
FR. FRANCISCVS GONZAGA EPISCOPVS
MANT. ÆDICVLAM POSVIT
AC SANCTO LEONI PAPÆ DICAVIT AN-
B NO MDCXVI.

Cœterùm ſub Octauo Clemẽte in Gallias munere legationis functus eſt Gonzaga, vt Henricum Gallorum Regẽ Catholico Philippo reconciliaret, in quo munere obeundo omnem operam adhibuit, vt perpetuam pacem firmaret. Ad Eccleſiam ſuam reuerſus, ex exemplo, verboque gregem ſibi commiſſum vberrimè pauit. Seraphicam ſcripſit hiſtoriam, ſuaſque conſtitutiones Synodales emiſit in lucem, pluraque alia, ad pietatem ſpectantia monumenta procudit. Supra quatuor ſeptuagenarius requieuit in Domino an. 1620. ſepultuſque eſt in cathedrali ante maius Altare, in ſepulchro quod ſibi viuens parauerat, vbi in nigro
C marmore hoc ſequens legitur Epitaphium.

Fr. Franciſcus Gonzaga ordinis Minorum ſancti Franciſci de Obſeruantia General: Miniſt. annos octo perfunctus Cephaludenſis, inde Ticinenſis, & demum Mant. Epiſcopus mortis memor ne clerus, & populus ipſius ſit immemor medium inter vtrumque ſibi viuens hunc locum elegit Orate pro eo. Obijt ætatis ſuæ lxxiiij. Domini verò MDCXX.

49. VINCENTIVS Agnellus-Sicardus nobilis Mantuanus Prothonotarius Apoſtolicus Referendariuſque vtriuſque ſignaturæ, ex Epiſcopo Albenſi Franciſco Gonzagæ iam grauiter ſeneſcenti Coadiutor attributus eſt cum futura ſpe ſucceſsionis 1619. die 6. menſis Maij à Paulo Quinto Pon-
D tifice Maximo, eidemque poſtea defuncto ſucceſſit anno 1620. Ad Ferdinandum Cæſarem, alioſq; Chriſtianos Principes, ter ad tres Pontifices Maximos, Paulum Quintum Gregorium Decimumquintum, & Vrbanum Octauum pro ſuis Gonzagis Principibus de grauiſsimis rebus Legatus, quem Carolus Primus Mantuæ Dux, Mariæ Caroli Secundi Ducis pupilli, Matri, & tutrici conſiliarium ex teſtamento legauit. Hic nobiliſsimus Præſul oculis hauſit ſuæ Patriæ propemodum excidium, cum in illam omni crudelitatis exemplo Cæſariani debacharentur. Viuit adhuc, cuius virtutem poſteri enarrabunt, cum interim nobis ſat erit dixiſſe ita illum vitam inſtituiſſe, vt æmula virtute ſuorum anteceſſorum veſtigis videatur velle æquare.

S. MARCI EPISCOPI.

SAncti Marci Ciuitas Calabriæ Epiſcopali dignitate nobilitata, immediatè ſanctè Apoſtolicæ ſedi in ſpiritualibus ſubijcitur, ſitaque eſt inter Coſentiam, atque Temeſam, quę olim Ciuitas fuit, vnde poſtea in hanc ſancti Marci fluxit dignitas Epiſcopalis, quæ olim fuit Argentanum antiquiſſimum Oppidum. Hodie hæc Ciuitas anguſtis præficitur cancellis, atque tantum ad quingenta mortalium capita. Epiſcopus ab omni alio Metropolitano exemptus, vnius tantum Romani Pontificis veneratur arbitrium. Perampla Diœceſi gaudet, cum viginti duo Oppida complectatur, in quibus eminet Beluedere quatuor millibus mortalium frequens, ac Mongraſſonicem in quod Epiſcopi ius eſt, tam ſpirituale, quam ciuile. Redditus Epiſcopales duo millia, quadringenta ſcutorum ſummam efficiunt; tametſi in lib. Cameræ tantùm taxam ferat 50. florenorum. Cathedralis pulchra eſt, ſanctoque Nicolao dicata, vtpotè à Normandis, protectum ædificium, qui præcipua deuotione venerantur hunc Sanctum. Sex dignitatibus nobilitatur, ſcilicet Archidiaconatu, Cantoratu, Decanatu, Archipresbyteratu, Theſaureatu, Primiceriatu cum duodecim Canonicis. Deſtituitur tamen præbendis theologali, atque pœnitentiali, animarum cura in Cathedrali exercetur. In Ciuitate duo tantùm Religioſorum Monaſteria ſunt, vnicum monialium ſanctæ Claræ. In ſeminario inſtituuntur Clerici, domiciliumque Epiſcoporum ſatis commodum eſt. In Cathedrali horum Sanctorum Martyrum corpora requieſcunt, Senatoris ſcilicet, Viatoris, Caſſiodori, & Donunatis quorum Romanum Martyrologium meminit. 18. kalendas Octobris. Huius ſedis Epiſcopi ſunt qui ſequuntur, quos ex diuerſis monumentis, ſcripturiſque ex fide deprompſimus.

1. ANDRÆ ſancti Marci Epiſcopi an. 1216. mentio extat in quodam priuilegio. Honorij Tertij Abbatiæ fontis laureati indulto. Interfuit etiam conſecrationi Eccleſiæ Coſentinæ anno 1222. de eo Iacobus Græcus in Cronologia Ioachimi Abbatis.

2. FABIANVS Epiſcopus olim Policaſtrenſis, ad Eccleſiam ſancti Marci à Stephano Epiſcopo Prænestino translatus, confirmatur ab Alexandro Quarto anno 1256. 15. Kalendas Auguſti ep. 378. fol. 198. Reg. Vatic. anno 2.

3. MIRABELLVS Canonicus Cathedralis, ad hanc ſedem adlectus 1272. die 29. menſis Auguſti, Gregorio X. ſedente, ex reg. vatic.

4. Fr. PETRVS ex ordine Minorum illi ſuffectus eſt 1275. die 7. menſis Aprilis ex reg. vatic.

5. FRANCISCVS Epiſcopus ſancti Marci, obijt tempore Nicolai Tertij.

6. MARCVS ex Canonico electus Epiſcopus ſancti Marci defuncto Franciſco ſucceſſit; Martinus Quartus ſcribit Epiſcopo Neucaſtrenſi, & Guardiano ordinis Minorum de Coſentia, vt electionem ipſius diligentius examinent, & Apoſtolicæ ſedi referant. Datum 5. Decemb. ann. 1. qui fuit Chriſti 1281. ex reg. vatic. ep. 90. fol. 22. tranſlatus fuit Marcus ad Archiepiſcopatum Surrentinum ab Honorio Quarto ann. 1286. 5. Kalendas Martij ex eodem reg. ep. 320. fol. 87. an. primo.

7. MANFREDVS ſucceſſit Marco ann. 1286. exul à ſua Eccleſia à Nicolao Quarto factus eſt adminiſtrator Eccleſię Biſacienſis cum Paſtore vacantis, anno 1291. 4. nonas Iunij ep. 235. fol. 18.

8. THOMAS monachus, ex ordine Ciſtercienſi Epiſcopus ſancti Marci anno 1321. cum Florentiæ diuerſaretur, aliquot altaria ſancti Saluatoris de Septimo conſecrauit, & ſanctæ Mariæ Magdalenæ de Ciſtello, quod per id tempus Cœnobium nobile erat ordinis Ciſtercienſis Septimianæ iuriſdictionis, cuius rei extare voluit memoriam, in membranis exaratam, quo diuturnior foret, quæ ibidem in Archiuo aſſeruatur. Protulit ætatem Thomas vſque ad annum 1348. quem eiuſdem antiquæ Abbatiæ monumenta virum eximiæ virtutis, probitatiſque appellant. Extat eiuſdem memoria in libris obligationum Prælatorum ſub Clemente Sexto Pontifice.

9. Fr. BERTVCCIVS de Ciſſano ordinis Minorum Thomæ ſucceſſit 1348. 5. nonas Octobris, ex reg. vatic. Deceſſit autem 1349.

10. IOANNES ex Canonico Caſſanenſi fuit electus 1349. 15. Kalendas Iunij confirmatur à Clemente Sexto ex regeſto vaticano epiſt. 145. fol. 117. an. 7. lib. 4. pp.

11. Fr. PHILIPPVS de Ligonio, ex ordine Hyeroſolimitano ſancti Ioannis, ac Beneuentanus Præceptor, hanc eandem ſedem tenuit 1380. die 3. menſis Ianuarij: Qui ſpondet ſacro Senatui ſe ſoluturum ſolitum ſubſidium, tanquam qui, vel fuerit ad hanc ſedem promotus, vel ſaltem intruſus ab Antipapa Septimo Clemente, cuius partes ſouebat.

12. THOMAS de Maris, anno 1399. ex eodem libro.

13. Fratrem DOMINICVM Soranum ordinis Minorum Bonifacius Nonus ad hanc ſedem prouexit 1399. 3. Kalendas Auguſti, qui inſecuto anno exceſsit è viuis.

14. MANERIVS monachus ſancti Sebaſtiani de Neapoli, ordinis ſancti Benedicti electus fuit 1400. 3. idus Iunij è vita diceſſit 1404. ex eodem libro.

15. LVDOVICVS Imbriacus monachus monaſterij ſanctæ Mariæ ad cappellam, extra muros Neapolis, ex ordine Benedictino creatus eſt Epiſc. S. Marci 1404. 16. Kal. Aprilis obijt 1435.

16. ANTONIVS Cale Canonicus Roſſanenſis eiuſdem ſedis fuit Antiſtes 1435. die ſeptima Kalendas Nouembris.

GO-

17. GOTEFREDVS deceſſit 1484.

18. QVINTILIVS, ſiue Rutilius de Zenone ſancti Marci Caſtelli Anglonæ Diœceſis, hanc Eccleſiam ſucceſſit regendam 1484. die 28. menſis Ianuarij. Hic 1492. ſimul cum Archiepiſcopo Coſentino ſecundogenitum Neapolitani Regis auguſtiotis pompæ ſpecie, Romam, indeq. deduxit io Vaticanum.

19. ALOYSIVS ſeu Ludouicus Alſetius Cortonenſis iuriſconſultus celeberrimus, cuius Conſiliari vna cum notis ad Andream Alſerium à doctis terruntur. Deceſsit ann. 1530.

20. CORIOLANVS de Martyratijs Coſentinus, græcè, latinæque linguæ peritiſſimus, inque Romana Aula ſummæ exiſtimationis, à Clemente Septimo fuit adlectus ſancti Marci Epiſcopus 1530. die 3. menſis Iunij, plura compoſuit, in quibus flexibile ad omnia oſtendit ingenium, vt narrat Marofiatius lib. 4. Aotiquitstum Calabriæ. Deceſsit 1557. de quo acta conſiſtorialia.

21. IOANNES ANTONIVS della Tolfa creatus 1557. die 15. menſis Decembris; eo munere volens abiuit 1562.

22. PETRVS della Tolfa, ad eandem ſedem fuit adlectus, 1562. die 17. menſis Aprilis, eodemque anno defunctus eſt.

23. FABRITIVS Landrianus Mediolanenſis eandem ſedem adeptus eſt 1562. die ſexta menſis Iulij.

24. GVILLELMVS Cardinalis Sirletus hanc ſancti Marci Eccleſiam perpetuò adminiſtrandam ſuſcepit 1566. eoque munere functus eſt vſque ad annum 1569. primaque die ineuntis Aprilis hanc ſancti Marci cum Squillacenſi commutauit. Hic ille eſt celebris Cardinalis Sirletus, qui Græcæ, Latinæ, Hebraicæque petitiſſimus ſui ſæculi doctis omnibus admirationi fuit. Illius ſcripſere elogium Ioãnes Maria Toſcanus, Petramell. Ciacc. Andreas Scotus, Sanderus, Victorellus in ſuis ad Ciacconem additionibus, & nos in noſtris notis ad eundem; eiuſdem etiam meminerunt Paulus Manutius, Antonius Carracciolus in vita Pauli Quarti, M. Ant. Muretus, Roſtius, Sypontinus, & alij. Scripſit Sirletus annotationes in pſalterium, apparatum ad ſacram Bibliam, varias lectiones ad Bibliam Regiam, monarchiæ Eccleſiaſticæ inſigne opus, plures epiſtolas, atque orationes, aliaque plura monumenta. Fuit Sirletus innocentiſsimis moribus, cumque vna commendatione virtutum perueniſſet ad purpuram ſub Pio Quarto Pontifice; ita in ea vixit, vt alijs eius ordinis clariſsimis viris potuerit eſſe exemplo. Decedens famoſam manuſcriptorum Bibliothecam reliquit, quæ apud Ducem Altemps hodie proſtat. Mortalem cum immortali vitam mutauit an. 1585. 8. idus Octobris, ſepultuſque eſt apud ſanctum Laurentium in Panisperna; cuius titulo fuerat inſignitus, cum hoc Epitaphio.

Guilelmo Sirleto Card. Stili. in Calabria nato huius Eccleſiæ titulari ſanctæ Sedis Apoſtol. Bibliothecario. Hebraicæ Græcæ, Latinæque linguæ peritiſſ. humanarum, diuinarumque diſciplinarum ſcientia claro eruditorum, & pauperum Patrono, ac parenti beneficientiſſ. ob probitatem eius, pietatemque a Pio IV. P. M. ſacro inſtante Collegio Card. creato. Vixit annos lxxi. obijt anno MDLXXXV.

25. ORGANTINVS Seſtola Tabernenſis è Calabria, Cardinali Sirleto ſucceſsit 1569. prima die Aprilis, mortuus eſt 1572.

26. HIPOLYTVS Boſcbus Sauonenſis, ſuæ Patriæ Cathedralis Præpoſitus, ad hanc ſedem fuit aſſumptus 1572. die prima menſis Iunij, dieq; prima Martij ad Fulginatem Eccleſiam tranſlatus fuit 1576.

27. MATTHAEVS Guerra Coſentinus Calaber, celebris Theologus, Tridentinum Concilium ſuo ſuffragio iuuit, factuſque Epiſcopus Fundanus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt die 30. menſis Ianuarij 1576. deceſsit 1578.

28. IOANNES ANTONIVS Grinitus electus eſt 1578. die 26. menſis Iunij.

29. MARCVS ANTONIVS de Fuſo, tranſlatus ad Militenſem anno 1585. 12. Octobris.

30. IOANNES MARIA de Alexandris Vrbinas, Militenſis Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt 1585. die 21. menſis Octobris, cum vix annum in ea dignitate expleſſet.

31. ANTONIVS Michelius Cappellanus maior Sixti Quinti Pontificis, ab eodem Pontifice hanc Eccleſiam obtinuit 1586. die 13. menſis Octobris quo munere deinde ſe abdicauit 1591.

32. LVDOVICVS Alſerius Mediolanenſis, huius Eccleſiæ gubernacula ſuſcepit 1591. die 20. menſis Martij. Deceſsit 1594.

33. IOANNES HIERONYMVS Piſanus, de Maſſa Lubenſe, ex Neapolitano Canonico ſancti Marci euaſit Epiſcopus 1594. die 3. menſis Octobris obijt 1602.

34. AVRELIVM deinde Nouarinum Archiepiſcopum Raguſenſem ad hanc Eccleſiam traoltulere 1602. die 26. m. Iunij. Deceſsit 1607.

35. IOANNES VINCENTIVS Conſachus nobilis Amerinus, vtriuſque ſignaturæ Referendarius à Paulo Quinto hunc obtinuit Epiſcopatum anno 1607. die 10. m. Decembris. Deceſsit 1613.

36. Fr. GABRIEL Narius Fabritij filius, atque Olimpiæ Lantes, Gregorij Cardinalis germanus frater cum à primis annis Dominicanum inſtitutum profeſſus fuiſſet, atque facultatum earum, quę in clauſtris tradi ſolent, fœliciter gradus omnes percurriſſet, à Paulo Quinto creatus eſt ſancti Marci Epiſcopus 1613. die 12. menſis Nouembris cumque per decem annos piè, ſanctèque ſibi creditam Eccleſiam adminiſtraſſet, veniſſetque ad Apoſtolorum limina, in domo Bernardini fratris contracto morbo, è vita diſceſsit, anno 1623. die 16. menſis Nouembris cum quadraginta ſex annos vixiſſet, menſes vndecim, dies tredecim, ſepultuſq. eſt apud ſanctam Mariam ſupra mineruam in ſuorum maiorum ſacello prope Patrem, cui Bernardinus patri, & fratri hoc poſuit Cænotaphium.

D. O. M.

Memoriæ Fabritij Nari Patritij Romani qui hoc gentilitium ſacellum D. Ioannis Baptiſtę dictum dotauit annuo vectigali Do-

minicanis patribus à monte fidei. & columnæ perſoluendo tum vt ſacrum inſtrumentum aræ compararetur, tum vt bonæ ſolemnes miſſæ in eiuſdem titularis honorem, & animæ ſuæ expiationem, quot annis octo priuatè pro ſe, & pro Olympia Lantes vxore ſingulis hebdomadis celebrarentur. Fr. Gabriel filius Epiſcopus ſancti Marci cenſum addidit, vt aniuerſario ſui obitus die ſolemne ſacrum, quinquaginta verò priuatè ſingulis annis peragantur. Bernardinus filius parentis, ac fratris votum hac in tabula incidi curauit.

Vixit Fabritius annos lxvij. menſes iij. dies xv. obijt xxiij. Nouembris MDCXXVI. Vixit Olympia annos. xxviij. menſes iiij. dies i. obijt die v. Decembris MDLXXXV. Vixit Gabriel annos alvi. mẽſes xi. dies xiij. obijt xvi. Nouembris MDCXXIII.

37. IOANNES BAPTISTA Indellius Monopolitanus prima die Iulij anni 1624. Natio ſuffectus eſt, Deceſsit 1630.

38. CONSALVVS Caputus Maſſalubenſis, Neapolitanus ſancti Marci Epiſcopus creatus eſt anno 1630. die 10. menſis Februarij translatus inde ad Eccleſiam Cathacenſem ann. 1633.

39. DEFENDENS Bruſatus Nouarienſis, 8 Aug. 1634.

MARSORVM EPISCOPI.

LAtij Mediterranei poſtrema pars illa, ſiue Romæ Campaniæ, quam Fucinus lacus nobilitat hodie dictus Celani, antiqua Marſorum Regio eſt, quæ initium ſumens à Tybure, per Æquicolas excurrit, definiturque Corfinio principe Pelignorum Ciuitate. Huius meminerunt omnes ferè antiqui ſcriptores, ſed præcipue Liuius ſparſim, diuerſiſque in locis, libroque 72. narrat, Marſos fuiſſe illos, qui contra gliſcentem Romanam rem circumuicinos Populos ad defectionem vocarunt, vnde poſtea Marſicum, ſocialeque bellum exarſit, quo primùm Romani improſperè pugnarunt; deinde reſumptis animis viribuſque refectis, victores Marſos ad internitionem vſque delerunt, quique ſuperfuere ſtragi ſub Sylla compulerunt ad fœdus. Arbitratur Plinius Marſos ita fuiſſe dictos à Marſo, Circes, Vliſsiſque filio:. Silius verò Italicus, à Marſya Tybicine Phrygio, qui illuc aliquando inhabitaſſe fertur; is ille eſt, qui tanta temeritate fuit, vt Phœbum ipſum, ad cantus certa-

A men prouocare auderet, à quo demum victus, & excoriatus eſt. Alij autẽ ſcribunt, Marſam Lidorũ Ducem Regioni nomen feciſſe. Eoſdem alij ſcriptores appellarunt Agnicios, quod ſanè cantu ſerpentes conſtringerent, ab Agnitia Medeæ, Circeue ſorore Oetæ filia, quæ circa locum Fucinum commorans eam artem illos edocuit, decedenſq; pro Dea habita eſt, meminitq; illius Virgilius in 7.

et Marſis quæſitæ in montibus herbæ
Te nemus Agnitiæ, vitrea, te Fucinus vnda.

Ad Marſorum verò carmina obtorpuiſſe ſerpentes prodit Iulius Capitolinus in vita Eliogabali, Siliuſque in lib. 8. Regionis Marſorum quatuor principes numerantur Ciuitates, Valeria ſcilicet, patria Bonifacij Quarti Pontificis plano impoſita, cuius adhuc partim in lacum, partim ad litua cernuntur

B veſtigia, ab ea Vrbe Gothorum temporibus totus ille terræ tractus prouincia Valeriæ vocabatur, vt non ſemel memorat Gregorius Papa Magnus in dialogis; Longobardi Regionem ipſam Valeriam nuncuparunt. Secunda Ciuitas eſt nomine Penna, cuius adhuc circa lacum extant ruinæ, nullaque alia eius Ciuitatis memoria occurrit, quam in quadam donatione Reginæ Margaritæ Neapolitanæ de ſuo territorio de Auezzano. Narrant multitudinem ſerpentem inde demigrare coegiſſe Pennæ Colonos; quorum adhuc non remnendam copiã in lacunoſis illis locis conſtat inſidiari. Tertia Ciuitas Alba fuit, ſimul cum Sora Romanorum deducta Colonia, quæ in montibus ſexto à lacu milliario, cuius hodie Apennini montes tantum habent ruinas. De ea cecinit Silius in 8. lib. dum

C Romani Imperij Maieſtas floreret. Alba reis, rebellibuſque pro carcere erat; quamobrem Quintus Caſſius ex Senatus cenſura in illam compulit Regem Perſeum cum Alexandro filio, illuc aſſeruandos, vt ſcribit Liuius in lib. 45. Quarta Marſorum Ciuitas, cuius adhuc in lacu extare veſtigia ſcribit Leander Albertus, Marrubia eſt, quam Silius memorat, Strabo, Pliniuſque illam reijcit in quartum regimen Marſorum, Virgilius autem in 7.

Quin & Marrutia venit de gente ſacerdos.

Has igitur quatuor Ciuitates præter ſcriptores, ſola ruina prodit. Nã fuiſſe aliquando Marſiam Ciuitatem, quam lacus abſorſerit, quæque Marſis cognomen fecerit, planè fabula eſt, conſtatque Epiſcopum appellari Marſorum, non vt hodie vſu ve-

D nit, alicuius Ciuitatis illius Prouinciæ. Horum enim Epiſcoporum, vaga, incertaque reſidentia fuit, tametſi pro Cathedrali vbi Epiſcopalia munia exercere ſolebant, Eccleſia ſanctæ Sabinæ retentur, quæ adiecta erat nobili ſancti Benedicti Monaſterio, quod cum Valeria dicitur partim concidiſſe, tertio milliario ſupra lacum à Piſcina oppido diſtans, extra cuius muros, Matthæus Colles Epiſcopus ſub Octauo Clemente Epiſcopis commodiſſimum domicilium præparauit, Eccleſiamq; ſanctæ Mariæ gratiarum amplìauit, illuçque tranſlatis Canonicis, & Clero, idem Clemens VIII. loco ſanctæ Sabinæ illam in Cathedralem erexit. Fama tenet primum Marſorum Epiſcopum fuiſſe ſanctum Rufinum, qui ex Amaſea in Italiam deſcendit, vt Maximini rabiem deuitaret, & huius re-

regionis primus renunciatus fuit Epiſcopus, tradunt hunc in caſtello Traſaceo Eccleſiam conſecraſſe, quam poſtea ſancti Rufini vocarunt, ibidemque cum terdecim ſocijs corpus ſancti Cæſidij eiuſdem filij requieſcere; ſub titulo Abbatiæ, Eccleſia hæc collegiata eſt, omnium Eccleſiarum huius diœceſis ſplendidiſſima. Hic itaque Rufinus ſua prædicatione Chriſtianam fidem plantauit, texitque Marſos, atque hanc Traſachi Eccleſiam, ibi domum Claudij Cæſaris aliquando fuiſſe, tum marmora, tum inſcriptiones produnt, præter Taciti, Suetonijque narrationem. Cæterùm Marſorum Epiſcopi iam inde à principio S. Apoſtolicam ſedem proximè venerati ſunt, & vt ſupra diximus, poſt Ciuitatis Valeriæ excidium, quocunque collibuiſſet, ſedem figebant. Diœceſis ampla eſt, vtpote quæ, ſiue terras, ſiue caſtella ad ſeptuaginta contineat, quorum præcipua ſunt, Celanum, Auezzanum, Traſaccum, atque Piſcina. Celani olim Præpoſitus mitra, & baculo exornatus Epiſcopalem iuriſdictionem exercebat in prædicto oppido, inq; nouem circumuicinis caſtellis, donec poſt diuturnam litem, baculo, mitraque exutus, tulit ab Apoſtolica ſede ſententiam, ſuo ſubeſſe debere Epiſcopo tanquam membrum, ad quem creandum ſuffragium conferre ſoleret, ſicut & ſancta Sabina, olim Matrix, & Cathedralis Epiſcoporum idem ius olim poſſederat. Eccleſia, quam cum domicilio Præſulum Epiſcopus Colles ad Piſcinam tanquam Epiſcopalibus bonis propiori loco ædificauit, ampla eſt, & pulchra, vnaq; tantum gaudet dignitate, hoc eſt Archidiaconatu cum decem Canonicis, qui in eadem Eccleſia curam animarum exercent. Tanquam nouum ædificium; Sanctorum ferè reliquijs deſtituitur, cum ſancti Berardi corpus adhuc in veteri eius nomini dicata Eccleſia, hucuſq; conquieſcat. Intra muros oppidi Seminarij alumni inſtituuntur, vbi etiam vnicum Monaſterium Fratrum Conuentualium ſancti Franciſci ſpectatur, cum altero Monialium, & Xenodochio; quoniam verò, tam in antiquis, quam recentioribus monumentis Marſorum Epiſcopi, Marſicanenſes vocantur, pleriq; hos cum Epiſcopis Marſicanenſibus prouinciæ Salernitanæ ex nominum ſimilitudine ita confuderunt, vt vix hi ab illis videantur poſſe diſiungi. Certè nos haud parum deſudauimus, vt vtroſque in ſuam ſeriem ſcribendo compelleremus, qui ne ad aliena ſigna ex errore legentium transfugerent, hos placuit vocari Marſorum, vt reuera vocandi ſunt, illos autem, vel Marſicanos, vel Marſicenſes cum eruditioribus cenſuimus appellandos. Taxa huius Eccleſiæ in libris Apoſtolicæ Cameræ 100. florenorum eſt, tametſi eiuſdem cenſus ad millena ſcutata monetæ Romanæ non aſcendat. Hæc Prouincia Regi Catholico paret ſub titulo Ducatus, cuius maiorem, ac meliorem partem Columnenſium nobiliſſima gens iam inde poſſedit, illius Dux Carolus Philippi Comitis ſtabilis filius, relicto ſæculo Benedictinum Monachum induit apud Sublacum, nobilem eiuſdem ordinis Abbatiam, quem appellarunt deinde D. Ægidium. Celanum verò cum ſuo territorio, ac oppidis, Franciſci Cardinalis Peretti Sixti Quinti Pontificis pro-

A nepotis, iuriſdictio eſt. Haud mediocrem ſplendorem huic prouinciæ attulit Bonifacius Quartus, is ille, qui à Phoca Imperatore Pantheon obtinuit, vbi ſanctos omnes mortales venerarentur; nec defuere alij, qui vel literis, vel armis, hanc ipſam prouinciam mirabiliter illuſtrarunt, quæ omnia ſi contigiſſet abeſſe, ad decus æternum ſatis eſſet, Rufinum primum Amaſeæ Ciuitatis, tum & Aſſiſinatem Epiſcopalem ſedem in Marſis tenuiſſe, cuius vitam compendiario è monumentis Tranſaquorum erutam, hic exſcribendum curauimus, vt noſtræ narrationi maiorem lucem afferret.

1. S. RVFINVS cum Cæſidio filio Maximini Imperatoris perſecutionem aliquandiu latebra eluſit, inde extractus, lapidibus os contuſus, exe-
B cratuſque thurra adolenda mutis idolis, verum Deum, de Deo vero Chriſtum confeſſus eſt, cœleſtis iræ piaculum à Deo Patre in terris miſſum, de Virgine natum, Cruci affixum exhalaſſe animã, victorem inferni, & mortis, tertia die reſurrexiſſe, aſcendiſſe ad cœlos, indeque venturum Iudicem omnium ſuccinctum vltionis armis in peccatores. Exarſit ſcilicet ad has liberas voces Proconſul Andreas, demiratuſque eſt pro gemitu, quæreliſque homines imperterritos cœlorũ ſibi ominari mortem, quo libenus Deo debitas perſoluerent laudes; quamobrem prætoriam ſæuitiam teterrimo carcere cumulanit, carcereque concluſis, Niceæ, & Aquilinæ meretricum, ac Sagarum machinas fraudis admouit, expugnaturus martyrum toleran-tiam; ſed vix intrauerant carcerem, cum cœleſtis
C odoris afflatu, luceque perfuſæ poſitis illecebrarum armis, vinctis ipſis deditionem fecerunt; à quibus fidei edoctæ miſteria, etiam ſacro baptiſmate luſtratæ ſunt; quæ cum Proconſuli Andreæ reuerſæ ex fide narrarent, atque idolatriam flagitioſamque præteritam vitam exacrarentur, Alex. & Silon Proconſulis Prætoriani milites ex diuino inſtinctu Chriſto ſe adiunxere ab eodem Rufino ſalutaribus vndis abluti; quod idolatriæ ex ipſo remedio acceptum detrimentum adeo pupugit Proconſulem, vt ira percitus, Niceam, & Aquilinam minis adigeret, ad ſacrificandum renuentes, verberibus dilaniaret, diuinitus priſtinæ redditas ſanitati Amaſeæ capite mulctaret, ex imbecillibus fœminis Alexander, & Silon didicere conſtantiam; namque à Proconſule mitioribus verbis rogati, vt
D deſerto Chriſto, Dijs vellent litare, cum prius ipſi conſtantiſſimis verbis Chriſtianæ fidei veritatem aſſeruiſſent, Proconſuli etiam obtulerunt conditionem, illi demum credendum, qui Numine, quod veneraretur, exorato alicui paralitico languorem poſſent diſcutere. Adductus paraliticus eſt, idolorum ſacrificuli iuſſi, vt à Dijs, languenti impetrarent medelam, ſed illi non ſentientium lapidum, ne quicquam aures vocibus diuerterunt, è veſtigio Proconſul, vt pudorem, quem ex inanibus ſuorum precibus contraxerat ex pari inertia Chriſtianorum leuaret, militea imperauit, quod ſpoponderant cumulatè præſtare, illi procumbentes in genua, atque in has preces effuſi.

Rex immenſe Deus, Tellus quem Pontus adorat,
Da nobis famulis, quæ pura mente precamur.

An-

Auxilium miſero, ſanitatem confer ægroto,
Omnibus, vt pateat te Deum fore ſalutis,
Poſcimus ecce tibi, nobis ſuccurre Miſellis
Quatenus ij credant præſentes te omnia poſſe,
Qui ſine fine gubernas ſecula cuncta.

Indeque facti alacriores paralitico iuſſerunt explicare greſſus, atque ad priſtinam ſanitatem redire. Quid plura? ad impoſita excuſſit ille torporem, gradienſque Proconſulem admiratione compleuit, itaut diuinitus illuſtratus ad Rufini carcerem baptizandus decurreret, ibi factus Chriſtianus, Proconſulatus munere volens abiuit, diuulgatoque Chriſto, cum carcerem diffringendum curaſſet, Rufinum, Cæſidium, duoſque milites incitauit ſecum ad fugam. Marſorum Regio primum fugientes excepit; vbi Rufinus Chriſtum enunciare aggreſſus eſt, atque Epiſcopatus munera exercere. Trans lacum Fucinum, Tranſaquenſem ſedem defixit, conſtructo non ignobili oratorio, in ruinis domus Claudij Imperatoris, quam ibi quondam munificentiſſimè condiderat, vt inde cum Agrippina vxore naualea ludos ſpectaret, cum abſolueretur emiſſarium. Igitur cum ille ibi ſua prædicatione, ac ſanctimoniæ exemplo magna ex parte idolatriam iugulaſſet accuſatus, Romamque deductus cum ſocijs in carcerem cõiectus eſt, cum interim Cæſidius fuga trans montem ſibi cõſuluiſſet, latuiſſetque in oratorio Patris. Verum poſtea facti pœnitens, quod minus promptus fuiſſet inuentus ad pœnam, Romam ad Patrem profectus eſt, tantæ inertiæ effuſis lacrymis veniam poſtulaturus; ſolutus flentem Pater eſt, remiſitque illum, vnde transfugerat, vt ibi diuinum nutum deuotus præſtolaretur; interea Andreas olim Proconſul ante Præfectum Romanum ſtetit, cauſaque dicta, vt Chriſti cultor ſuſpenſus eſt in equuleo, ferreiſque pectinibus exaratus, coronatuſque Martyrio euolauit ad cœlos; Rufinus verò cum ſocijs ex diuino nutu permittente Præfecto, vincula diſcuſſit, rediji ad Marſos, ſolatuſque pupillum gregem, Aſſiſinatibus in Vmbria, eodem pietatis ardore, Epiſcopum ſe præbuit, ac præceptorem, quo munere cum ardentius, ideoque cum incredibili gentis admiratione perfungeretur, iterum teterrimo carcere mulctatus eſt, adolendaq; Apollini Thura abominatus cum ſocijs ignis tulit ſententiam, ſed inſufflante Angelo, cum diſſipatus ignis decidiſſet ardorem, liberis, illibatiſque ad exitum patuit fornax, eoque perſpicuo miraculo, cum plures conuicti euaſiſſent Chriſtiani, ſolus Aſpaſius Præfectus in Chriſtianam rem odio pertinaciori concepto, Rufinum, ſocioſque viuere non eſt paſſus, quibus luſdus, edaxque ignis, voracitatem ſuam oblitus pepercisſet; ſiquidem cum extra muros Aſſiſinates duci iuſſiſſet Rufinum, mola lapidea ad eius collum alligata, in ingluuiem fluuij Eloaſij præcipitatum, omneſque ad vnum læuiſsimè tortos occidit, die vndecima menſis Auguſti, quos paulò poſt Cæſidius cum ſocijs ſecutus eſt ad coronam, Romam ſiquidem miſſus, continuo ſtanti Cæſidio in Traquaienſi ſacello, brachium gladio vibrato detruncat, ſpirantique adhuc fuſtibus vitam ademit, prid. Kal. Septembris, eodemque die, Vibius, Placidus, Eutichiuſque cum

A alijs ſocijs coronam Martyrij ſunt adepti, & Cæſidius quidem ſeorſum à ſocijs honorificentiori loculo, nulliqque alteri, vſque ad hæc noſtra tempora præuio exceptus eſt, tanquam eiius ſanctimonia vitæ celebrior haberetur. Et hæc quidem ſunt, quæ ſummatim de vita ſancti Rufini videntur poſſe adſerri. Vnum autem tantum Rufinum eſſe, qui tam Marſos, quam Aſsiſinates in Vmbria illuſtrauerit euangelio, ac Antiſtes vtriſque præfuerit populis pro certo habeo; tametſi monumenta m.l. vtriuſque Eccleſiæ de genere mortis, locoque videantur diſcrepare, in cæteris tamen conueniũt. S. Petrus Damianus in ſuis ſermonibus, illorum temporum haud ſatis peritus, duos Rufinos inueniſſe videtur, cum narrat in 30. diem Iulij eius mortem incidiſſe, affirmatque eadem die Aſsiſij B eius feſtum celebrari ſolere. Qamobrem Martyrologium Romanum authoritate Petri Damiani innixum, ſanctum Rufinum retulit in hanc diem tanquam Epiſcopum Aſsiſinatem, in vndecimo vero diem Auguſti alterum Rufinum Marſorum Epiſcopum, cum tamen conſtet vtriuſque Rufini acta, vel ſimillima, vel eadem eſſe, atque apud Marſos, Aſsiſiumque 11. die Auguſti feſtum ſancti Rufini celebrari, cum iiſdem lectionibus, officioque, in quibus narratur primum Marſis, deinde Aſsiſinatibus eundem Rufinum Epiſcopali munere inſignitum præfuiſſe. Perperam igitur, vnus, idemque in duos fuiſſe deſſectus videtur, ex Petri Damiani errore, niſi eam iniuriam velimus in illorum ſermonum exſcriptorem refundere, qui pro 3. idus Auguſti, poſuerit 3. Kalend. Auguſti. Duos C alteros Rufinos reperio Aſsiſium protuliſſe, alterum S. Franciſci alumnum, ſed non Martyrem, alterum ſanctum Rufinum in Arce, vt vocant, quem puerum adhuc nominis Chriſtiani oſores in puteum proiecerunt, cuius feſtum recurrit die 19. menſis Auguſti, illiuſque meminit Ferrarius in ſua Topographia ad Martyrologium Romanum, qui tamen non potuerunt huius Rufini de quo loquimur hiſtoriam inuertere, neque illius, tum nominis, tum rei multiplicationem inferre. Cæterum de genere mortis non conueniunt vtriuſque Eccleſiæ monumenta: Marſi enim volunt Rufinũ extra muros Aſsiſij, ſpectante Maximino Imperatore, fuiſſe decollatum, Aſsiſinates verò, mola deprimente, in aquis fuiſſe ſubmerſum. Et Marſi D quidem abducuntur errore, dum Maximinum narrant Rufinianæ torturæ adfuiſſe, qui nunquam fuerit in Italia, quamobrem optimo iure Baronius in notis ad Martyrologium Romanum cenſet Marſica monumenta indigere caſtigatione, vtpote, quæ alicubi gratuitis narrationibus, fabellisque videantur ſcatere. Addunt verò Aſsiſinates Rufinum aliquandiu latuiſſe ſub aquis, ſed prodente ſplendore, qui inde vlterius emicabat in ſuique admirationem traxerat hominem prope caſtellum Coſtanum, Aſsiſinatis iuriſdictionis, ruſticantem, ex cuius relatu cum Canonicis, Cleroque ſupplicites ad locum fluuij Epiſcopum adijſſe, inque oculis omnium Molam, quaſi ſuberiam factam cum corpore Martyris ſupernataſſe vndis, receptumq; impoſuiſſe plauſtro, in ſanctam Mariam Maiorem deportandum, ſed pertinaciũ ſteuſſe boues, nec

pro-

progredi voluiſſe, ſed ex diuino, vt credidere, admonitu, ſubſtitutis iuuencis, ad locum cognomine Bonam Matrem deportaſſe, ibique templum excitaſſe, ibidemque honorificè conditum ſanctum perſpicuis claruiſſe miraculis. Ex quibus monumentis planè conſtare videtur, Rufinum apud Aſsiſinates requieſcere, eoque genere mortis palmam tuliſſe Martyrij, quando poſt multos annos cum mola eius illigata collo corpus tradunt fuiſſe repertum. Itaque nòn te moueat lector, Baronium in ſuis ad Romanum Martyrologium notis Marſorum monumentis, vel nimis addictum, vel deceptum potius narrare, Rufinum cum Alexandro, & Solone prope Reatem capitis obtruncatione conſumaſſe Martyrium. Rufinus enim pro Ruſo ille fuit, qui cum Carpophoro prope Reatem capite pro Chriſto plexi perierunt; Sed danda venia Baronio eſt, quem vera Aſsiſinatis Eccleſiæ conſtat latuiſſe monumenta, eidemque Marſica mendis repleta patuiſſe, quibus tamen minorem fidem habuiſſe illum oportuit, quod illa, vt ſupra retulimus caſtigatione digna cenſuerit. Rufini patriam tradunt Amaſiam fuiſſe. Huius nominis duæ Ciuitates eſſe narrantur, Amaſiæ ſcilicet in poſtrema parte Frigiæ prope flumen Albim, quod olim Romani Imperij terminus erat, pertineique ad Germanos, illamque mediam abluit Amaſius flumen, vnde nomen traxit, hodieq; Marpurg vulgo appellant, cuius Abramus Ortelius meminit in ſua Geographia: Altera Amaſia Cappadocum Iuriſdictio eſt, patriaque Strabonis, vt ipſemet teſtatur in lib. 12. Poſterioris Amaſiæ Rufinum Ciuem fuiſſe, ſcribit Mutius Fœbonius ex vetuſtiſſima traditione, quæ Cæſidium prodit, cum Rufino, ac ſocijs fuiſſe germanos; Picti enim air, cum pallio ex more antiquorum Gallorum, ac Germanorum ſpectantur, tametſi autem nulla extent monumenta, vnde perſpicuè eruatur, cuius Amaſiæ, ij Martyres fuerint ciues, ex coniecturis tamen id poſſe aſſequi videtur. Primum enim in Germania Maximinus Imperator renunciatus eſt, ibique contra Chriſtianos maximè deſæuijt, compulitque Rufinum, Cæſidiumque cum ſocijs, vt transfugerent in Italiam ad Fabianum Papam, qui illos euangelij Prædicatores deſtinauit ad Marſos; Nec dici poſſe aſſerit, è Cappadocum Amaſia illos prodijſſe, inde enim illis non tam facilis patuiſſet aditus in Italiam, ibique per id tempus, non ita perſecutio exæſtuabat, vt compellerentur ad fugam, nec veriſimile item eſt Amaſeæ in Cappadocia Proconſulem ad ius dicendum defixiſſe tribunal, cum ex Strabonis ipſius ſententia, Oppidum Cappadociæ magis haberetur, quam Ciuitas; quis autem non videat Ciuitatem magis Proconſulis maieſtatem decere, quam Oppidum? Eamque Ciuitatem, quæ Metropolis Frigiæ eſt, deſinentiſq; Rom. Imperij arx munitiſſima, ac terminus? Rufinum autem ſub Maximino fuiſſe coronatum Martyrio, nullus eſt qui dubitet docet ille. In Eccl. autem Tranſaquenſi ſpinale os cum capite S. Andreæ Proconſulis, reliquijſque ſanctarum Niceæ, & Aquilinæ martyrum, capitibuſque ſanctorum Silonis, & Alexandri martyrum honorificè aſſeruantur; Traduntque S. Cæſidium decuium ſibi brachium, ſuis ipſe manibus in altari eiuſdem Eccleſiæ condidiſſe, cedente Petra, vt aſſeruandum reciperet: Dirutum altare poſtea eſt, cum Eccleſiam illam reparare aggrederentur, tametſi vſque ad hæc noſtra tempora tam grande miraculum haud exciderit mortalibus. Sub maiori altari reliquiæ inuentæ ſunt SS. Vibij, Placidi, Eutychij, aliorumque S. Cæſidij ſociorum. Hodie huic Eccleſiæ præeſt, ſub Abbatis titulo, Mutius Fœbonius amicus noſter, eruditus homo, atque Patriæ ſuæ antiquitatum benè peritus, à quo multa accepimus, tum de Marſis, tum de vita ſancti Rufini Martyris. Huius ſancti res præclarè geſtas, inſigni narratione comprehendit Ludouicus Iacobellus, in libro de vitis ſanctorum Vmbriæ, quem nondum emiſit in lucem, idemq; Fœbonius.

2. ROTTARIS Epiſcopus Marſorum an. 968. teſtis fuit in ſententia ab Imperatore Ottone data ad fauorem Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Apiniaci e lib. 4. chronic. ſancti Vincentij de Volturno. Idem reperitur ſubſcriptus priuilegio Ioannis XIII. Eccleſiæ Beneuentanæ anno 964.

3. ALBERICVS filius Berardi III. Marſorum Comitis huius Eccleſiæ Epiſcopus fuit anno 970. Hunc flagitijs contaminatiſſimum auaritia arſiſſe legi, qui cum Guinuſium ſpurium filium ſuum in Epiſcopatum intruſiſſet Caſinenſem Abbatiam occupare, atque in ſuam poteſtatem redigere in animum induxit, vſque nefarium conſilium in opus perduceret, monachos plures, alioſque perditionis homines promiſſis corrupit, vt Abbati oculos eruerent, qui cum commiſſo ſcelere ad præmium flagitij exportandum oculos miſeri Abbatis afferrent, Albericum eodem tempore iuſtiſsima numinis vindicta eodem die, & horæ ſceleratam animam euomiſſet, hæc Leo Oſtienſis lib. 2. c. 26. chronic. Caſin. Comperi Albericum anno 981. ſententiæ à Petro Ticinenſi Epiſcopo, Hubertoq; Terdonenſi, in gratiam Abbatis ſancti Vincentij de Vulturno pro certis bonis datæ interfuiſſe, quæ cum lectorem curioſum delectare poſſit, ex manu ſcripta chronica eiuſdem Monaſterij in celebratiſſima Franciſci Card. Barberini Bibliotheca aſſeruata decerptam hiſtor. mandare viſum eſt, tenor eſt huiuſmodi, rudi quidem ſtylo, vt illa ferebat ætas.

In Dei nomine.

Notitia iudicatum qualiter actum eſt in territorio Marſicano in ipſo campo de ſancto Fœlice in palude vbi reſidebat Petrus Epiſcopus de Pauia, & Gubertus de Derdona miſſi Sacri Palatij, & Raynaldus, & Odoriſi germanis Comitibus pro ſingulorum omnium iuſtitia fieri faciendam, vel deliberandam in intenſiones, ibique reſidebat cum eis Albericus Epiſcopus Marſicanus, & Ingezo, & Ildeprandus, & Iophel iudex de Marſi, & Berardus iudex de Valua, Notuſcheri, & Oebaldus, & Hudini filij quondam Hudinis, & Ioannes qui ſupra nomen Valterij vocatur cum Hicto filio ſuo, & Raymbaldus cum Oldelue filio ſuo, & Hicto filius quondam Gotheſredi cum Nilo filio ſuo, & Giſo filius Valterij, & Giſo filius quondam Ingillarami, vel reliqui plures circumſtantibus, vel reſidentibus. In iſtorum omnium ſupraſcriptorum præſentia. Huc venit Ioãnes Abbas Monaſterij ſancti

cti Vincentij, quod ſitum eſt in partibus Beneuentanis vnde oritur fluuium Vulturnum, locus quod dicitur Samme cum Franco aduocato ſuo, & quærelam habebat de rebus proprietatis prædicti Monaſterij ſancti Vincentij, & de rebus proprietatis Monaſterij ſanctæ Mariæ de Apinianici, quæ ſubiecta eſt Monaſterio ſancti Vincentij, de rebus, quæ . . . . in territorio Marſicano, & quærelam habebat ſupradictus Abbas Ioannes, & ſupradictus aduocatus ſuus de hominibus Marſicanis, qui illi tenebant ad tertium placitum, & modo ſumus parati de ipſis hominibus, & habere illi non poſſumus. Vnde ſupraſcripti Epiſcopi, & prædictis Comitibus interrogauerūt ſupraſcriptos iudices quid ea inde iudicare; Illi banditi fuerunt ad tertium placitum, & noluerunt venire. Tunc ſupraſcriptos iudices iudicauerunt quomodo inueſtire debetis ſupraſcripto Franco aduocato ſuo de omnibus rebus proprietatis ſupraſcripto Monaſterio ſanctæ Mariæ vnde quærelati ſunt, & ſupraſcriptus Petrus, & ſupraſcriptus Gubertus Epiſcopus, & ſupraſcriptus Raynaldus Epiſcopus, & ſupraſcriptus Raynaldus Comes per vnum baculum inueſtiuit ſupraſcriptum Abbatem, & prædicto Franco aduocatorē ſuum de omnibus rebus proprietatis, & ſubſtantijs ſupraſcripti Monaſterij ſancti Vincentij, & ſupraſcriptum Monaſterium ſanctæ Mariæ, quod eſt in territorio Marſicano, & miſerunt bandum de pars Domini noſtri Imperatoria quocumque de omnibus ipſia ſupraſcriptus rebus diſueſtire præſumpſerit ſupraſcripta Monaſteria, quomodo cōponitur aureos bizantios centum ſine legali iudicio ad præfatum Monaſterium. Et finita eſt cauſa iſta in iſtorum omnium ſupraſcriptorum præſentia. Vnde pro ſecuritate prædicta Monaſt. hanc notitiam iudicatum ſcribere iuſſerunt Loponi iudici; & notario, quam & ego Lupo iudex ibi fui in ann. ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti DCCCCLXXXI. regnante D. Ottone Imp. anno xiiij. & dies menſis Aug. per indict. viiij. prima menſis inde fœliciter.

Ego Petrus humilis Epiſcopus, & Archicancellarius, & protonotarius.

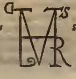
Guibertus Epiſcopus Imperialis miſſus interfui, & ſupraſcriptus.

Ego Albericus Epiſcopus interfui.

Raynaldus Comes interfui.

Ego Oderiſius Comes ibi fui.

Ingezo, Ildeprandus, Iophel Iudices ibi fuerunt, quapropter præcipimus, vt nullā noſtri Regni perſona iam dictum Monaſterium de prædictis terris diſueſtire, moleſtare, inquietare præſumat. Si quis igitur huius noſtri præcepti violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi lib. 100. medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem prædicto Abbati, ſuiſque ſucceſſoribus. Quod vt verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſeruetur anuli noſtri ſubterius iuſſimus inſigniri.

Signum D. Ottonis Imperatoris *Secundi ſereniſs. Auguſti.*

Ioannes Cancellarius ad vicem Petri Papien. Epiſcopi Archicancellarius recognoui, & ſubſcripſi v. idus Auguſti xiiij. ind. viij. acta fœliciter.

4. QVINISIVS, filius ſpurius ſupradicti Alberici, patenti in Epiſcopatum intruſus ann. 994. ſucceſſit, cuius mentio extat apud eundem Leonem Oſtienſem.

5. ACTIVS, ex Marſorum Comitibus, ad Theatinam Eccleſiam translatus eſt anno 1056.

6. PANDVLPHVS, eiuſdem ſedis Antiſtes; Interfuit Concilio Romæ celebrato ſub Nicolao Secundo anno 1059. Huius mentio extat in vita ſancti Berardi Epiſcopi, eiuſdem diſcipuli, & ſucceſſoris. Fato functus eſt ſub Vrbano Secundo. Ad hunc verſus ſcripſit Alphanus Archiepiſcopus Salernitanus in laudem B. Sabinæ martyris, in cuius honorem Epiſcopatus ipſius, & Eccleſia conſecrata eſt.

7. ANDREAS Marſorum Epiſcopus memoratur in donatione Berardi Comitis Marſorum, & Gemmæ matris ſuæ, Eccleſiæ S. Cæſidij in caſtro Tranſenquæ anno 1096. die 8. Iunij. Donatio eſt talis.

IN nomine Dei ſummi, & æterni, Amen. Anni Dominicæ Incarnationis ſunt mille nonaginta ſex, ex indictione quarta, menſe Iunij die octaua. Ego Berardus Marſicanorum Comes cum Gemma Matre mea, noſtra bona, & ſpontanea voluntate pro redemptione animæ noſtræ parentumque noſtrum ex nunc, & in perpetuum donamus offerimus, & tradimus ad Eccleſiam ſancti Cæſidij, quæ ſita eſt in caſtro, quod dicitur Tranſaquæ hoc eſt in circuitū, & omnes terras, & ſingulas poſſeſſiones annuos redditus, & debita, quæ nobis facere tenentur omnes, & ſinguli, qui domos, hortos, ſpatia, & tenimenta tenent intus circuitu dicti Caſtelli de Tranſaquis pro quibus omnibus domibus, hortis, & tenimentis ſinguli in dicto caſtello poſſeſſores noſtris progenitoribus, & noſtræ curiæ tenebantur; quia a nobis & noſtris prædeceſſoribus poſſidentes dictarum domorū & tenimentorum ita, & ſemper ſub certa penſione tenuerunt, & habuerunt tanquam propria noſtra prædictas domos, horta, & tenimenta, ac cum omnibus vijs, & plateis publicis dicti caſtelli, ac omnibus ædificijs ædificatis, & vbique inde ædificandis in caſtro Tranſaquæ Et à prædicta Eccleſia nullam de poſſeſſionibus facimus libram, niſi palatium, & habitationem noſtram prope portam ipſis caſtelli, qua porta aſcendimus ad Rocchas noſtras, & habitationes Guffoni Saraceni militis, & magiſtri noſtri. Et ſicut ſuperius legitur omnia præmiſſa integra a præſenti die hæreditario iure firmiſſime tenenda, & perpetua poſſidenda obtulimus in Canonicam Eccleſiæ præfatæ, nec alium præter dictam Eccleſiam, & ipſius clerum de prædictis domibus, & tenimentis in ſuperiorem recognoſcant etiam in iuribus cōceſſionum prædictarum rerum donatarum. Et nos pro nobis, & heredibus noſtris omnia prædicta defendere promittimus ab omni perſona omni tempore in perpetuum ſicut ſuperius actum eſt. Noſtram habitationem, & habitationem prædicti Guffoni militis, & magiſtri noſtri prout ſitæ ſunt liberas, & francas reſeruamus. Et ſi nos, noſtrique heredes aliqua, vel parua perſona litigium in præmiſſis fecerimus in irā incurramus Dei, & ſi quis in hoc, quod ſuperius legitur minuere, vel ſub-

trahere

trahere aliquid præſumpſerit, vel venire contra voluerit cum iuſtis non ſcribatur, ſed nomen ſuum deleatur de libro vitæ, & cum Iuda, & Pilato, & Caifa in inferno excommunicationis, & anathematis vinculo damnetur. Et præfata Eccleſiæ inſuper libras auri trecentas componat, & præſens cautela in poſterum firma permaneat, & in æternum. Ego autem prædictus Berardus Comes, & prædicta Gemma mater mea ita cum Domno Andrea venerabili Epiſcopo Marſicano, & cum Thadeo presbytero Abbate prædictæ Eccleſiæ ſancti Ceſidij Martyris, ac Canonicis de Canonica dictæ Eccleſiæ videlicet, Domno Angelo Ioannis presbytero, Petro D. Riccardi presbytero, Iacobo D. Carmonis presbytero, Elia Pandolfi Diacono, Stephano Sacriſtano, & alijs militibus noſtris ſubſcriptis videlicet, D. Guffone Sarraceno, D. Maſſaro de Rocca de caſtello Tranſaquæ, D. Gentile de Alba, D. Henrica de Foris, D. Giſmo de Agello, D. Odoriſio, & D. Pandulfo de Celano noſtris Magiſtris, & Conſiliaribus prædictam excommunicationem de noſtra voluntate ſacrauimus, & celebrauimus in dicto caſtello de Tranſaquis ante altare dicti Martiris Ceſidij, vt omnes in præmiſſis contrafacientes, vt ſupra damnentur, & excommunicentur, & reſponſum ab omnibus fiat fiat. Amen.

Et hoc inſuper actum eſt in ſcriptum à me Philippo de Alba notario mihi Berardo Comite, & Gemma Comitiſſa iubentibus, & rogantibus menſe, & indictione prædictis.

Signum † manu de me ſupradicto Comite Berardo, qui hanc cautelam fieri præcepi, & rogaui.

† *Signum manu de ſupradicto Guffone, qui interfuit.*
† *Signum manu de ſupradicto Maſſaro, qui interfuit.*
† *Signum manu de ſupradicto Gentile, qui interfuit.*
† *Signum manu de ſupradicto Herico, qui interfuit.*
† *Signum manu de ſupradicto Giſmo, qui interfuit.*
† *Signum manu de ſupradicto Pandulfo, qui interf.*
† *Signum manu de ſupradicto Odoriſio, qui interf.*

Ego Philippus notarius rogatu, & præcepto à ſupradicto Comite Berardo, & Gemma Comitiſſa ſcripſi, & compleui.

Locus † Signi.

8. SIGENVLPHVM poſt exceſſum Andreæ, Antipapa Gibertus, Marſorum Epiſcopum ordinauit, qui tametſi in vita ſancti Berardi vir religioſus, magnæque abſtinentiæ appelletur, intruſus tamen fuit, atque ſchiſmaticus, Eccleſiamq; quam violenter inuaſit, ſuorum affinium potentiæ innixus, decem & ſeptem annos adminiſtrauit, quem poſtea circa annum Domini 1106. temporibus Paſchalis Secundi deturbarunt de ſede.

9. S. BERARDVS, ex Comitibus Marſorum, primum diaconus Cardinalis fuit, ad titulum ſancti Angeli poſtea presb. Card. ſub titulo ſancti Griſogoni, Marſorumque renunciatus Epiſcopus anno 1110. in numerum Sanctorum relatus. A Paſchali II. Pontifice omnium bonorum ſuæ Eccleſiæ confirmationem obtinuit: Cuius confirmationis ſequens diploma eſt, in quo appoſitè cernuntur deſcripta Marſorum diœceſis confinia.

PASCHALIS EPISC. Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Berardo Marſicanæ Eccl. Epiſc. eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

SIcut iuſta petentibus nullus eſt tribuendus effectus, ſic legitimè deſiderantium non eſt differenda petitio. Tuis igitur frater in Chriſto chariſſimè precibus annuentes, ad perpetuam ſanctæ Matris Eccleſiæ pacem, & ſtabilitatem præſentis decreti ſtabilitate ſancimus, vt vniuerſos parochiæ fines, ſicut à tuis anteceſſoribus vſque hodie poſſeſſæ ſunt, ita omninò, tam tibi, quam ſucceſſoribus in perpetuum conſeruentur; qui videlicet fines à Furia Ferrati decurrunt in caput Corriti, inde per viam de Merſo in Portellam da Valle putrida, per terram de Fereſca per Argatonem, per terram de Camno, per terram Formellæ, inde ad Molinum veterem, inde ad Furcam Auræ per terram de Viuo, per terram de Troia; inde ad Paſculum Canalis, inde ad Pennam Imperatoris per terram de Ceruata, inde ad S. Britium per Furcam de Auricula, inde ad Arcum S. Georgij, per flumen Riſanæ, per Turres de Oſtano, per Scalellas, per Tuſum fluuij remandi, per Trepontum, Inde ad Vulpem mortuam per Buccam de Teba, per Campum de Pezza, per Riuum Gambararum, per terram de Candida, per Venetrinum, & redeunt ad Furcam Ferrati: intra quos fines quæcumque oppida, quæcumque Villæ, quæcumque plebs, quæcumq; Eccleſiæ ſitæ ſunt, aut in poſterum fuerint ſub tua, & tuorum Catholicorum ſucceſſorum Epiſcopali prouidentia, & diſpoſitione permaneant, & ex eis omnibus Epiſcopalia vobis iura ſoluant, tam in clericorum ordinationibus, & Eccleſiæ conſecrationibus, quam in redditu decimarum, & oblationum, ſiue in correctionibus delinquentium. Sanè illam Monachorum prauam præſumptionem, quæ partim Epiſcoporum abſentia, partim eorum peruicacia in Marſorum finibus omnimodo inhibemus, vt nec baptiſmata vlterius in Monaſterijs faciant, nec ad infirmorum vnctiones clauſtris ſuis progredi audeant, nec ad pœnitentiam iniungendam, populares perſonas admittant, nec ab Epiſcopo excommunicatos, ad communionem, nec interdictos ad officia ſacra ſuſcipiant. Porrò Eccleſiam B. Sauinæ Martyris Matricem ſemper haberi, ſicut hactenus habita eſt, & illic Epiſcopalem ſedem permanere decernimus, & in eius poſſeſſione, ac iuriſdictione Eccleſiæ cum prædijs ſuis, quæ præteritis temporibus poſſeſſa ſunt, etiam in futurum perpetuis temporibus quietè, liberè, integrèque ſeruentur, ideſt S. Pauli ad Peſculum Serulæ, ſanctæ Mariæ in Campo Mitio, ſancti Nicolai ad fontem Reginæ, S. Quintini in Vico S. Martini in Agne, ſancti Martini in Betortita, ſancti Arcangeli ſuper Meſula, ſanctæ Mariæ in Ortucula, ſanctæ Mariæ, & ſancti Petri in Veneti, ſancti Fœlicis in Ferrati, ſancti Valentini, & ſancti Petri in Apinianicis, ſancti Marci in Geno, ſancti Martini in Filincino, ſancti Petri in Ceruerano, S. Ioannis in Pentoma, ſancti Marcelli, & ſancti Angeli in Atea, ſanctæ Mariæ in Palude, ſanctæ Anatoliæ de Lione, S. Fœlicitatis in Cerferro, ſancti Laurentij in Piztorio, ſancti Fœliciani in Villa Magna, ſanctæ Mariæ in Auando, ſancti Viti in Ozano, ſanctæ Chriſtinæ in Superzano, ſancti Georgij in Beſola, ſancti Ioannis ad caput Aquæ, cum titulis ſuis, ſancti Patiti ad Caſtellum, ſancti Fœlicis in Porciano, ſancti Laurentij in Curia, ſancti Cæſidij, cum titulis ſuis, ſancti Vincentij in Forma cum

titulis ſuis, ſancti Andreæ in Aneezzano, ſanctæ Mariæ in Vico, ſancti Petri in Capiſtrello, ſancti Petri, & ſanctæ Mariæ in Albe, ſancti Marci in Maſſa, ſancti Martini in Valle cum titulis ſuis, ſanctæ Ioannæ in Marano, ſancti Fœlicis in Monteoclle, ſanctæ Mariæ in Elitero cum titulis ſuis, ſancti Nicolai in Erſe, ſanctæ Mariæ in Furca, ſancti Eraſmi cum titulis ſuis, ſancti Andreæ in Caſellaeo, ſancti Maximi in Cerro, ſanctæ Victoriæ in Cellis, ſanctæ Mariæ in Garſeo cum titulis ſuis. Præterea quæcumque poſſeſſiones, quæcumque prædia ad eandem Eccleſiam legitimè pertinere noſcuntur, aut in futurum largiente Domino quibuslibet iuſtis modis, vel contractibus poterit adipiſci, tibi, tuis ſucceſſoribus, & illibata permaneant decernimus. Ergo nulli omnino hominum liceat ſuprafatam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuſtà datas ſuis vſibus vendicare minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, ſed omnia integrè conſeruentur tam tuis, quam Clericorum vſibus profutura. Si quis igitur in craſtinum Archiepiſcopus, aut Epiſcopus Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, Vicecomes, Iudex, Caſteldio, aut Eccleſiaſtica quælibet ſæcularis perſona hanc noſtram conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentauerit, ſecundo, tertiouè commonita, ſi non ſatisfecerit, congruè emendauerit, poteſtatis, honoriſque, ſeu dignitatis careat priuilegio, reamque ſe Diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore, & Sanguine Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictè vltioni ſubiaceat. Cunctis autem Eccleſiæ iura ſua ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æterni Patris maneant Amen. Amen. Scriptum per manum Geruaſij ſcriptoris regionarij, & notarij S. Palatij.

Ego Paſchalis Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſſ.
Ego Ricardus Albanenſis Epiſcopus ſſ.
Ego Leo Epiſcopus Oſtienſis ſſ.
Ego Cono Praneſt. Eccleſiæ Epiſcopus ſſ.
Ego Romanus Card. S. Priſciæ ſſ.
Ego Benedictus Card. tit. S. Eudoxij ſſ.
Ego Card. Raynerius SS. Marcellini, & Petri ſſ.
Ego Conradus S. Pudentianæ Card. ſſ.

Datum Laterani per manum Ioannis S. R. E. Card. & Bibliothecarij v. Kal. Martij indict. vij. Incarnationis Dominicæ anno MCXV. Pontif. quoque Domini Paſchalis Secundi Papæ anno xv.

Huius Sancti vitam, erutam ex antiquiſſimis Traſaquenſis Eccleſiæ membranis, hic apponendam curauimus in gratiam ſtudioſorum antiquitatis.

Incipit epiſtola ad Venerabilem presbyterum Ioannem Furatum miſſa de vita Beati Berardi.

Reuerendo Fratri, & Conſacerdoti Ioanni Furato, Ioannes Signenſis Eccleſiæ humilis Miniſter. Caritatis vigor, & virtus tanta eſſe aſſeritur, quod eiuſdem interuentu nō negatur etiam quod dari non poſſe creditur. Ipſa enim ſola ita ad innumerabilia ſeſe extendit, quod omnia teſte, Apo-

A ſtolo credat, ſuffert, & ſperat. Cum ergo Venerandæ Frater, & Conſacerdos Ioannes Furate dudum apud vos eſſem de conſuetudine in nouo Eccleſiæ clauſtro ante Patris noſtri S. Epiſcopi Berardi ſepulchrum conſedentes, quod ſine dolore dici non poteſt de noſtræ Eccleſiæ ſtatu de confratrum noſtrorum religione, & honeſtate, cæterorumque bonorum, quæ prædicti Patris noſtri ſi filij, & non priuigni, quod de me ſolo magis credo dici poſſumus temporibus iiſdem agebantur ad inuicem lacrymando colloqueremur præmiſſa caritate mihi iniunxiſti, & vt eiuſdem Patris, quod vtique non ad noſtræ animæ detrimentum dicamus, & Paſtoris noſtri vitam, & quæ proprijs oculis vidimus facta miracula ſcribere, ita quod in ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Conſiſtorio pro eodem B canonizando honore, & indubitanter tactis Euangelijs firmare poſſint. Cum autem primum imperitia mei excuſatione deinde Paſtoralis officij inaucta cura, demum ſecundum meam ſcientiolam eandem iam ſcripturam ſancta increpatione voce non mente mutata ipſi meæ reſponſioni obuiaſti, dicens etiam ſi calis calum iungere neſcires, & totius mundi cura, & ſalua Domini Papæ reuerentia loquar tibi iniuncta eſſet, quod prorſus fieri nunquam poſſe tuo colloquio interrupto mox reſpondi quoniam ipſe te à puero nutriuit, docuit, & ordinauit, & quidquid es poſt Deum per eum eſſe videtis, & quoniam vita ipſius benè nouiter, & te præſente Deo authore ad ſepulchrum eius miracula facta fuerunt. Deberea tamen vt bonus æmulator ad poſterorum exemplum Magiſtri tui acta C etiam non rogatus qualitercumque ſcribere. Hac igitur ratione ſuperatus caritate me manente credidi, & quod non habebam ſcientiæ dare promiſi. Meum itaque venerande, & omni deuotione digne Frater, & Conſacerdos Ioannes nomine non re ſurate omnibus alijs ſanctiſſimis Canonicis noſtris comitantibus, mecum inceſſanter, qua debes prece, & deuotione opera, vt in maioris ad petitione, quæ veritas eſt Deus ita ſit, vt nec vera prætermittantur, & ſecundum tuam petitionem, meamque deuotionem veris falſa nunquam intermiſcam.

Incipit prologus in vita beati Beati Berardi Epiſcopi, & Confeſſoris.

Scripturus ſancti Patris noſtri vitam, volo ſi poſſum quæ ſcripturus ſum breuiter adnotare vt D qui totam percurrere non valuerunt ſancti Berardi Leuitæ hoc perlecto breuilogo quis, & vnde, cuius fuerit, vbi natus, doctus, & nutritus, a quibus, & vbi ordinatus, & cuius meriti ante Epiſcopatum, & poſt Epiſcopatum extiterit, & vbi requieſcat, & quo tempore abierit à parte præroſcere poſſint. Patria igitur Marſus pater eius Berardus, mater Theodoſia, patrius, matriſque Caſtellum, ſemine magnorum Comitum Berardorum nutritus, & doctus in Eccleſia ſanctæ Sabinæ, & ab Epiſcopo Pandulfo, qui tunc erat Acolitus ordinatus in monaſterio Caſinenſe à prudenti viro Paulo corpore cæco grammaticam didicit, à Papa Paſchale ad Romanam Eccleſiam vocatus, & ab eo Subdiaconus ordinatus; & poſtea Campaniæ Prouinciæ ab eodem Comes conſtitutus.

tus, à Petro de Columna propter Romanam Eccleſiam captus, & in Ciſternam miſſus, ex Inde Dei miſericordia à Ioanne de Petrella tractus, ac Romam reductus, in Eccleſia ſancti Angeli Diaconus factus, & in Eccleſia ſancti Griſogoni presbyter Cardinalis ordinatus, Marſis pro Epiſcopo datus ad beatæ Sabinæ Illuſtriſsimæ martyris honorem Epiſcopus conſecratus, glorioſiſsimi meriti, & ante epiſcopatum, & poſt epiſcopatum, à tyrannis multa ſuſtinuit, ita quod propter veritatem quam prædicabat, ab ipſia vicibus octo expulſus de Epiſcopatu fuit; ſimoniam deſtruxit, pareotelas ſeparauit, pauperes fouit, pupillos, & viduas defendit, clericos compoſuit, congregata conſeruauit, conſeruanda congregauit, omnia vitia extirpauit; puellam in cuius gutture aſprum fixum fuerat, de mortis periculo ſigno Crucis liberauit; vacuo horreo pro pauperibus mulieribus triticum colligere fecit quod ſua prece multum eiſdem ſuffecit, excommunicationis ſuæ gladio Comitem percuſsit, ſed diuina miſericordia tamdiu vixit donec eum abſoluit, in feſto ſanctæ Sabinæ mortem, & poſtquam ægrotauit diem mortis prædixit apud Eccleſiam ſancti Ioannis in capite aquæ natiuitate ſanctæ Mariæ ægrotauit; inde lecto delatus in Eccleſia ſanctæ Sabinę ſicut prædixit tertio nonas Nouembris anno milleſimo centeſimo trigeſimo indictione octaua mortuus eſt. ibique ſepultus, vbi multa miracula omnipotens Deus operatur vſque in hodiernum diem. Explicit prologus.

Incipit vita beati Antiſtitis Berardi Confeſſoris.

Berardus igitur Marſorum Comitum progenitus quod de parte patri ſuo ſibi æquiuoco cum alijs Caſtellis euenerat in Caſtello cui colli nomen eſt natus, & quam non vt puer, ſed vt grauis vir grauiter tranſegit pueritiam ibidem nutritus extitit, diuina autem diſpoſitione ad literarum ſtudio, vnde poſtea Epiſcopus factus in Eccleſia ſancti Martini, & Marticis Sabinæ à parentibus ſuis traditus eſt, vbi per Dei miſericordiam vſque hodie miræ religionis, & honeſtatis fratres ſub ſanctæ regulæ diſciplina abſque dubio multi degunt, quibus etiam quod magnum à Deo præcioſum eſt ſemper in eſt cor vnum, & anima vna. Erat ergo iuuenis iſte omni nobilitatis electione poſtpoſita, humilitatis, potentiæ, caſtitatis, caritatis, & omnium virtutum amator, Ita quod eius aſpectu humilitatis imago dignoſcebatur, potentiam in reſponſis, & ſibi illatis contumelijs ſeruabat, libidinis authorem calcans, & comprimens, mulieres nedum intueri, nedum alloqui ſine certa cauſa, legalique teſte caſtitatem, & honeſtatem cuſtodiens nolebat: In ſuſcipiendis hoſpitibus, eorumque ſeruitio virtutum maximam caritatem manuum opere oris officio, rerumque diſpendio ſtudioſiſſimè fouebat. In pedum inceſſu, & veſtimentorum ornatu, atque tonſura compoſitus, lectioni diuinæ aſſiduus; nocturnis, ac diurnis officijs inſiſtens, culpam credens maximam ſi ad primum nolæ pulſum diu, noctuque adſurgere tardus aliquando eſſet, & ſecundum prædicti ſancti loci conſuetudinem in quatuor conſuetis locis; ideſt Eccleſia, Capitulo, dormitorio, & refectorio ſine interrogatione, vel

A certa cauſa nunquam locutus, aut ſine licentia clauſtrum egreſſus eſt ſeruitium cunctis exhibens: nulli vnquam, quod mirabile eſt, ſcandalum intulit, omnes diligebat, quoniam inimicum nunquam nouerat, ſeſe cunctis eſſe minorem aſſerens cunctis officioſiſſimè ſeruiebat, omnes venerabatur; quid multa irrepreheoſibiliter in cunctis ſeſe exhibebat.

Pandulphus itaque Epiſcopus qui tempore prędictæ Eccleſiæ Pontifex inerat, huius viri conſtantiam cernens, corona, & cæteris Eccleſiaſticis ordinibus, certis temporibus, ritè datis, quo debuit honore, & veneratione in Acolitum ordinatur, creuit ætate, ſed magis grauitate, creuit prudētia non minus honeſtate. Quid autem hoc tempore mirabilius? Quid ſecundum canones rectius?
B ibidem doctus eſt, & nutritus vbi corpora docere, & animas fauore diuina prouidentia futurus doctor, & gubernator erat.

Rogatur præterea ſui genitoris, de Epiſcopi Pandulphi mandato, Caſſineſium Monaſterium gratia legendi adijt, ibique per ſex annos à quodam prudenti viro Paulus nomine, corpore tamen cæcus grammaticam diſcens fœliciter manſit, ſi quis verò qualia ibidem extiterit plenius ſcire voluerit quam ſuo nomine, immo ipſi ſancto viro præfatus magiſter Paulus fuit Cantica Canticorum, expoſitionem legat, vbi mores compoſitionem, & honeſtatem ſuam tanto clarius oſtendit, quanto nobis prudentior, & præſtantior habetur.

Oſtendit mores Paulus, mentique vigores.
Huius Berardi corpore mente pij.

C Cum lectioni die, noctuque canonicam ſeruans regulam inſiſteret, ecce diuino nutu bona ſua fama creſcente à ſanct. recordat. Papa Paſchali ad Romanam Eccleſiam Apoſtolicis literis honorificè vocatus, honorificèque receptus eſt, & vt ipſe plus recitare ſolebat eo die, quo curiam intrauit primus ad ſecundam, & quartam feriam vſque ad ſabatum in æqua ſedit. Sabato verò à manu ſummi Pontificis, ſicut dignus erat, ad Subdiaconatus ordinem promotus, & vt Eccleſiaſtici ordinis ratio exigit in proprio loco tanquàm iunior poſt omnes in menſa poſitus, Immò ipſe de conſuetudine ſemper vltimum locum petijt, quod videns prædictus ſummus Pontifex ſubridens ait: Fr. Berarde ecce, heri nudius, tertius quoniam tibi locus aſſignatus non erat quaſi iuxta nos in menſa ſediſti,
D hodie in proprio loco poſitus es, Cur ſanctus hoc Paſtor noui, non alta, ſed infima ſemper habere; Deus ſcit mirandè pater, elegi enim abiectus, eſſe in domo Domini magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum. Cœpit itaque vir iſte ſanct. honeſtatis tanto ſtudio ſuis viuere, cunctiſq. miniſtrare, quanto ad maiora ſubleuatus, & à cunctis accuratius ſpectabatur, non tam fauorabiliter, ſed honeſtè & legaliter incedens.

Conſiderata huius innocentia ex omni parte probata Campaniæ Prouinciæ Comes eſt conſtitutus, in cuius terræ adminiſtratione prudentia, iuſtitia, fortitudo, & temperantia virtutes ibi ſibi comites exiſtere, vt nunquam in dictis, nunquam in factis ab eodem aliqua harum defuit virtutum, prudentiam enim in adminiſtrationibus populi ſub

ſuo regimine poſiti habebat, iuſtitiam verò in rapinis prohibendis, in latronibus cœrcendis, in furtis, homicidijs, & his ſimilibus extirpandis tenebat, in ſuperandis tyrannis, & iniquis, in ſecuritate, & fortitudine, & quod melius eſt, & laudabilius in ſuperandis vitijs eadem mirabiliter ſeruabat, & quoniam rectum in ſuis actionibus modum nunquam excedebat, temperantiam virtutum maximam optimè cuſtodiebat, ſic tanquam pius Rex, & perfectus Imperator virtutes diligentiſsimè, & ſtudioſiſsimè regebat. His itaque munitus, his circumdatus, his ſuffultus, his denique virtutibus profectus, commiſſam ſibi Prouinciam Campaneam ita regebat, vt placens Deo, neque Pontificem Romanum, neque quam cuſtodiam habebat, populum offendebat, vt mihi in eadem regione ad præſens manenti à multis relatum eſt, B vltra quam credi poſsit ab omnibus amabatur, non enim vt Comites ſolent, ſed vt vetus veritatis defenſor, & pietatis amicus, ſeſe in cunctis exhibebat.

Quidam Petrus nomine Comes Columna, & vt fertur Romanorum Conſul, quoniam terra huius in circuitu vno circa Vrbem ſita eſſe videtur, contra ſanctam Romanam Eccleſiam diabolico inſtinctu calcaneum erexit, ita quod quidquid rapina, furto, aut vi, ſine deceptione aliqua de bonis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ habere poterat, in ſuos perfidos vſus attrahebat, & quod peius, & magis timendum erat, quodquod habere curiales poterat, tamdiu vinculatos carcere tenebat, donec, vel pœnis, vel fame deficerent, vel multa redimerentur pecunia, & quoniam ſicut dicit Propheta. C Deus eſt mirabilis in Sanctis ſuis, vt ſua mirabilia in iſto, de quo loquimur, ſancto viro oſtenderet, immò vt oſtenderet, cuius meriti Berardus eſſet, ipſum eundem præfatus tyrannus cœpit, & in Ciſterna ſine aqua expoliatum, verberatum iactari fecit, ioſſus Ciſterna Chriſto, qui cuncta gubernat, clamauit dicens, Omnipotens Domine Rex Cœli, & terræ, vt Danieli, quod ſuccurras miſero deprecor hac puteo. Cum autem huc, illucque nunciatum eſſet, quod tantus, ac talis, tamque illuſtris vir in carcere haberetur, fuit mœror, & luctus ineſtimabilis tam in Romana Curia, quam in parentum, & conſanguineorum domibus.

Quidam interea miles genere, & moribus prudens Ioannes nomine ſancti huius, de quo loquitur conſanguineus de Caſtello, qui Præcella nomen eſt; D quod in Valle de Norſis poſitum videtur, depoſita militari veſte, & indutus mendici, diuina inſpiratione, & ſancta præſumptione, qua Sanctus carcere tenebatur, Præneſtem Vrbem perrexit, & vndique parietes, & quæ in circuitu eiuſdem Ciuitatis erant, antequam eandem ingrederetur viſitans, cautè circumſpiciens, cautèque intrauit, ac tamdiu mendicando oſtiatim iuit, donec ad locum, quo illuſtris vir iacebat deuenit, quem accuratè proſpexit, & à quo accuratius receſſit, cogitans quid agere poſſet. Sequenti itaque nocte (quod dictum mirandum eſt) acceſſit ad Ciſternā ſolus, ſuper quam Cuſtodes gladijs accincti iacebant, Tabulas, Dei tantum auxilio, de ore Ciſternæ ſubleuauit, easque hinc inde poſuit, mox-

A que illuſtrē virum, iacto funiculo de puteo ſanum & incolumen traxit. Sed quis non miratur, quod vnius hominis viribus, tabulatum, & hominem, pondus de ore Ciſternæ ita ſublatum ſit, quod neque aliqua conquaſſatio ibi fuerit, neque ſonus, ad quem cuſtodes, vel qui in circuitu per domos hinc inde poſitas recumbebant, homines excitari valerent. Non eſt mirandum id eſſe, me met reptimens, dico, quoniam qui ſui ſancti ſepulchri, immò ſui ſanctiſſimi Corporis cuſtodes, velut mortuos Angelo adueniente, eodemque Creatore reſurgente ad horam reddidit, potuit pro ſui famuli amore operari, quod vnius viri vigore, & actione, & cuſtodes de ore Ciſternæ leuare, & nemine ſentiente inde ſanctum extrahere valeret. Liberatus igitur Dei miſericordia de carcere ſanctus, B mox curiam redijt, flentibuſque præ gaudio fratribus, dixit, nolite fratres, nolite flere, ſed mecum gaudete, quoniam pro matre noſtra, & totius mundi Domina Sancta Romana Eccleſia, quod dignus non ſum pati merui.

Noluit hunc poſtea Romanus Pontifex ad Comitatum remittere dicens indignum forè tantum virum de curia recedere, adueniente ergo certo tempore Diaconum eum ordinauit, & in Eccleſia ſancti Michaelis, vbi piſces in Vrbe venduntur eū poſuit, vbi ſicut à quibuſdam fratribus ibidem manentibus quorum perſonas noui, ſed nominum non recordor, mihi relatum eſt, multa dixit, & fecit, quæ huic operi interſerere dignum eſt.

Eo itaque tempore Marſa Eccleſia vocabat, cui tamen inerat quidam religioſus, & miræ abſtinentiæ C vir Sigenolphus nomine, quia Giberto ordinatus fuerat, per decem, & ſeptem annos Epiſcopi nomen ferens ibidem manſit. Et quoniam ſecundum Deum ſtare non poterat, ſatagebat Romana curia eum expellere, & alium Catholicum ponere, imminente autem hæreſi, tum ob conſanguineorum præfati Sigenulphi potentiam, tū quos ordinauerat, clericorum ſtudio, aliquando vero cleri, & populi, à quibus æquanimiter diligabatur fortitudine, tamdiu facere Romana curia non valuit. Renitente omni niſu indignum ſe acclamante, ſanctus prius in Eccleſia ſancti Griſogoni presbyter Card, poſtmodum in Eccleſia ſanctæ Sabinæ honorem Epiſcopus eſt electus, & ſuæ ætatis anno trigeſimo conſacratus, vnde quidam dolens flendo tunc verſificando luxit dicens.

D *Roma fleas cum Marſa vetas quem gliſcit habere*
damno pias ſic Roma viros dic vnde beatis.

Celebrata itaque huius ſancti Paſtoris conſacratione Apoſtolica benedictione, petiti Marſicum ad Epiſcopatum cum ipſe reueſſit, atque ea ſede præſcriptæ Illuſtriſſimæ Martyris, & Dominæ debito honore eundem ſublimarunt.

Paſtoralis igitur ſarcinæ ſuppoſitus cogebatur ad ſemetipſum animum recolligere, ſed non valebat, quia ad multa animus diuidebatur cœpit eſſe tamen, & mutus, & verboſus, mutus in otioſis, & vanis, verboſus verò in neceſſarijs, & vtilimis verbis. Sic enim decet Paſtorem hanc primū cum propheta, prius iſte cuſtodiam Pontifex in ſua cuſtodiam poſuit. In ſpeculatione verò poſitus cogebatur, quæ ſui officij erant exercere, & primum

cum

A cum Apoſtolo omnia in omnibus factus mundo,
ſibi Crucifixo ipſo ſe mundo verſa vice Crucifixit.
Deinde Eccleſiarum, clericorum, orfanorum, &
viduarum, pauperum, & indigentium ſollicitè cu-
ram gerere cepit. Cauſas, actus, & ſingulorum
vitas diſcutere, commiſſi gregis negotia tractare,
eoſque luporum inſidias, & vaſinnes fortiter time-
re ſeipſe in infirmitatis vallem, ſuperexcelſum
operis montem aſcendit, euangelizare Sion cu-
piens, cuius nimirum operis, & prædicationis tan-
ta erat inſtantia, quod non erat vir, non erat mu-
lier in Epiſcopatu ſuo, ſiue nobilis, ſiue ignobi-
lis, ſiue diues, ſiue pauper, qui vel ob bonæ ope-
rationis exemplum, vel prædicationis, & moni-
tionis dulcedinem, eum non veneraretur, & time-
ret. Orationi ita inſiſtebat, quod non fuit tempus,
B non fuit hora, non fuit dies, qua aliquid diuino of-
ficio præponeret, dicens, maledictus omnis, qui
opus Dei negligenter fecerit. Congregata conſer-
uabat, diſperſa colligebat, infructuoſa, & arida
ſanctę prædicationis cophino ſtercoris, & vomere
puræ doctrinæ titulo fouebat, vt fructum pro-
duceret inceſſanter irrigabat. Et quoniam ſicut di-
ctum eſt, actus, cauſas, & ſingulorum vitas, di-
ligentiſſimè diſcutiebat, vt de alijs taceamus, quid
de ſimonijs, quid de Clericorum incontinentijs,
& eorum inhoneſtis tonſuris, & calceamentis, ve-
ſtimentis incompoſitis, quid de parentelis, & affi-
nitatibus, quid de virorum, & mulierum ſacramē-
tis ad inuicem pro matrimonio factis fecerit, videa-
mus. Creuerat plane extirpandæ ſimoniæ calidum
vitium in Marſorum finibus, in tantum quod laici
C tanquam propriam hæreditatem Eccleſias vende-
bant, & quod deterius eſt, qui eas tenebant Cleri-
ci, peccatum ferè non credebant. Nonnulli Cle-
ricorum extra Canonicas habitantium incontinen-
ter viuebant, paruam, vel nullam coronam apoſta-
tando alij capite geſtabant, alij verò ſparſo crine
incedebant, alij autem, quod propriè iocularium
eſt, ab vtroque latere diuiſis, item mixtis colori-
bus, veſtim cota variabant ſubtellares inuidos ob-
licos Hic ferebant murenas, & armillas, ille hic tur-
ritum, ille caudatum portabat caput, & vt de mul-
tis pauca dicantur, vniuſcuiuſque Clerici ferè pro-
pria voluntas, & regula erat. Nolebant enim Cle-
rici per Epiſcopatum poſiti ſanctis, & religioſis
Canonicis ſanctæ Sabinę illuſtriſſimę Martyris cre-
D dere, nolebant eos audire, nolebant eos, eorumq;
veſtigia ſequi, nolebant denique ſub iugo matris
ſuę Paſtoris abſentia colla tenere. Ipſa enim Mar-
ſorum omnium non ſolum Clericorum, verum
etiam laicorum virorum, mulierum mater ipſa, &
ſanctorum Patrum, tam Romanorum Pontificum,
quam aliorum Epiſcoporum, & Cardinalium pri-
uilegio à principio Domina virorum; denique alij
conſanguineas, alij verò ſibi affinitate iunctas pro
vxore accipiunt. Alij autem hanc Sacramento cō-
firmabant, & eo obliuo alium pro vxore ducebat
quid multa? totus ferè Epiſcopatus in his, quæ di-
cta ſunt diſſipatus erat, quoniam, qui veritatis viam
in eo manentibus viuis oſtenderet paſtor non fue-
rat, & ſic paſtoris abſentia rapaces lupi ſunt, ſcrip-
tum eſt gregē inueſtiuntis, ſed quid pius iſte, de quo
loquimur, Paſtor Dei auxilio fecerit breue dicatur.

A Simoniā ergo Deo authore ita extirpauit, quod
neque qui venderet, neque qui emeret Eccleſiaſti-
ca prorſus inueniri poterat, & vt breue ſit nobis in
la longa via iter, omnia quæ ſuperius nominaui-
mus, & alia vitia, quæ ſigillatim enarrare, lon-
gum eſſet, ſecundum Apoſt. primum obſecrando,
vt conſtructione loquimur, deinde increpando, ar-
guēdo opportunè, & importunè inſtando ita cōpe-
ſcuit, & extirpauit; quod nullus Clericus, nullus lai-
cus ferè nullus, mulier, quod credi difficile eſt inueni
ri poterat infra fines Epiſcopatus, qui in ijs, quę ſu-
pra retulimus publicè peccaret, & ſi diabolo ſua-
dente delinqueret, aut cito ſeſe pœnitens corrige-
ret; aut ſi ſe non corrigeret, vera emendatione
poſt Canonicam requiſitionem, ad aliorum timo-
rem, ſuique cum emendatione ruborem canonicè
B percutiebatur. Ipſis Monachis in his non parcebat,
ipſe enim erat regula, & correctio Monacorum,
factum eſt ergo, quod Baronibus, multiſque tyran-
nis per Marſicanum Epiſcopatum manentibus,
propter eorum ſcelera excommunicatis de propria
ſede, de proprio Epiſcopatu pius iſte Præſul cum
pro nefas eiectus eſt centies. In quibus expulſioni-
bus aliquando in Lateranenſi palatio Romæ man-
ſit, aliquando Alatrinus, & Verulanus ſibi com-
mendati fuerunt, aliquando autem, vbi innume-
rabilia bona fecit, ſicut ab ijs, qui cum eo fuerunt
didicimus, à Papa Paſchali in Sardiniam Legatus
factus eſt; ij nimirum tyranni primitias, decimas
mortuorum oblationes, & debita ſanctæ Sabinæ
eximiæ, eccleſias per eorum terras poſitas dare non
permittebant, & quod peius eſt illi ſtudio, omni-
C que riſu deteſtabile, accepta occaſiuncula Cleri-
cos in carcerem mittebant, & tamdiu eos ibidem
cruciando detinebant, donec quam etiam non
habebant pecuniam, ab eis extorquerentur. Ruſti-
cos pauperes pupillos, & viduas ſub ſe poſitas in-
tollerabiliter tyranni affligebant, His, & alijs præ-
miſſa canonica requiſitione canonicō gladio ty-
ranni percutiebantur, eorumque elata potentia
pius impetu expellebatur. Quinimmo quoties ex-
pulſus, toties honorificè reuocatus, & reductus
fuit; ſed quid dicamus hanc copia inopē me redit,
ò quoties hinc inde vt caperetur, vel prorſus à ty-
rannis, & malignis interimeretur ſibi per vias poſi-
tæ fuerunt inſidiæ, quoties iniurijs afflictus, lapida-
tuſque fuit. Quid plura? omnia, quæ hactenus pro
D Dei nomine Martiribus præter mortem huic pro
Dei ſeruitio à tyrannis, & impijs illata ſunt, Mortē
quoque diabolica functione, qui venenum, neſcio
ſi emerunt maligni, ſibi inferre conati ſunt. Sed
cui omnia nuda, & aperta ſunt diſplicuit, idque
propalauit. Manens ergo in hoc fluctuum, & tem-
peſtatum pelago iſte inexpugnabilis domus, vel mu-
rus. nihil quæ ſui officij erant prætermittebat. Sed
vt de cæteris ſileam, quam ſtudioſè in eleemoſinis
Deo ſeruierit, licet in ſuperficie iam dictum ſit, ſi-
ne quibus debemus, quibus poſſumus verbis, quod
vidimus breuiter annotetur. De pauperum ſolli-
citudine, quam habuit. Omni igitur tempore pau-
perum ſollicitudinem ſollicitè, & accuratè gere-
bat, maximè eorum, qui loca, quæ ab ipſo pio
paſtore, & Gubernatore frequentabantur inhabi-
tabant pauperum, Marſicanæ Ciuitatis, Veneris,
Pici-

Picinæ villarum , & Cælani viciſſim caſtellorum , & multorum aliorum locorum habitantium euram ſtudioſiſſimè ſollicitus gerere erat , & quamquam omni tempore præcipue in Natiuitate Domini , diebus quadrageſimis in Reſurrectione , & circa Maium , & Iunium menſes quando pluribus egerent tanquam proprius pater , proprius cuſtos , proprius paſtor , proprius gubernator , & rector , ſingulis pauperibus per ſingula caſtella , per ſingulas villas , per ſingulas etiam domos , panis , carnis , & tritici , necnon leguminum eleemoſynas aliquãdo , qui ni fallor in Eccleſia ſancti Pantaleonis circa flumen , & in radice Montis Veneris ſita eſt , vſque hodie habitat Fr. Petrus Bonus ſanctæ , & veræ vitæ vir , aliquando verò per ſuos priuatos viros , honeſtos ita mittere ſtudebat , vt neſciret ſiniſtra , quod manu daretur dextera .

Cum igitur ſanctæ ſollicitudini inſiſteret quadam die Dominica celebratis matutinis ſummo mane prima Maij menſis hebdomada , quæ ad pedes gradnum palatij Eccleſiæ ſanctæ , & Illuſtriſſimæ Sabinæ Martyris ante hoſtium cameræ inferioris poſita eſt , lapideam ſuperſedens ſedem , manus leuans me ſuo iocoſo nomine vocauit dicens . Dic mihi , dic fili , dic ſi muliercula viuit . . . . Filia Teutonis militis illa boni , & ſoror illius , quorum domus iuxta tui patris domum fere ſita eſt , reſpondi , viuunt miſerere , quia fame peribunt , quo audito intimo cordis dolore ſuſpirio , lacrymiſque effuſis venerabilem religioſum , & honeſtum Clericum D. Benedictum Giſonis , qui & huius , & aliorum miraculorum teſtis eſſe aſſeritur , noſtrum , meum ſcilicet , & tuum reuerende frater , & conſacerdos Ioannes cognomine tantum Furatæ , Priorem per omnis Deo dignum Camerarium ſuum vocari iuſſit , & eo accerſito lacrymans dixit . Eſt nobis triticum , cui ille ſecundum veſtræ Sanctitatis mandatum pauperibus vſquequaque poſitis triticum diſtributum eſt pater , & ſanctus , nunc quid non pro his nobilibus mulieribus famę cruciatis aliquantulũ ſcopis adhibitis ſaltem inueniri poteſt ? Deus ſcit , reſpondit Camerarius , quoniam heri hi duo pauperes , quos propter ſuorum filiorum pudorem nominare deſiſtimus , qui hic prope in loco , cui viri lapſum nomen eſt , habitant pro velle ſuo granarium mundauerunt , & triticum ita colligere , quod vt iocando verum dicam , nec proponere pro portione , nec etiam pro medicina aliqua inuenire ibidem triticum poteſt , vade inquit ille Paſtor miſericors , & affer quatuor panes , affer ancũ porci , vnum deſeccatum affer , & ſagimen , quoniam ſecundum , quod iſte dicit diu idetat prius ſine condimento , pane , & omni vitæ ſubſidio deficiente , auide cruciante eximiè cõmendat , affer filij , vt eiſdem mittantur . Cumq; allata eſſent , hæc verſus ad me ſanctus dixit , vade , & nemine ſentiente , hæc illis mulieribus porta , & dicito eis , vt poſt prandium pro tritico deferendo , quemdam ad nos mittant virum , factum eſt ergo , vt veniente quem iuſſerat , viro ſancto iubente , omnium frugum proculdubio vacuo in granario miſſus eſt , vt quod ibidem inueniret triticum , prædictis fœminis deportaret , mirabile dictum , ſed mirabilius factum , & noſtro tempore inuſitatum , A tantum tritici inuenit , quod niſi ſuper Aſellum aſportari aliter non valuit . Mira res , ſed mirabilius ſubſequitur , hoc triticum his mulieribus , & alijs , quibus de conſuetudine caritatiuè dabant , donec omnia frumenta repoſita fuerunt , hoc eſt vſque in Auguſtum mirabiliter ſuffecit , ſed quod mirum , ſubiubente ſancto , in vacuo granario triticum inuenit , & ſi multis diebus illud parum tritici multis mulieribus , & alijs , quibus amore Chriſti illæ ipſæ fœminæ declarant , prece ſancti interueniente , ſuffecit , cum tantæ eſſet miſericordiæ , quod neque legere , neque pſallere , neq; orare , neque manducare , neque bibere vnquam valeret , donec quem indigere nouerat pauperi quoquomodo ſubueniret .

Et quamquam quę proprijs oculis vidimus , ſcri- B bere promiſerim , quæ à Comite Raynaldo egregio , & religioſo viro , & à multis alijs audiuimus , taceri tamen incongruum fore cenſemus .

Ferunt ergo , quod de gutture cuiuſdam nouemnis , vel decennis puellæ ſibi , immò autem ſe pro Criſmatis conſecratione ductæ , facto Crucis ſigno , os pruni eiecit , hæc iugiter triduo non manducans , non bibens , neque etiam loquens extiterat , ſic tamen Dei miſericordia , cuius mors indubitanter ſine difficultate expectabatur , ſancti huius benedictione poſita , qui eam flendo , & dolendo duxerat , patri ineffabiliter præ gaudio expergefacto ſana , & incolumis reddita eſt .

Et quoniam iniquorum , & tyrannorum colla , Præſul iſte benignus canonico ſanctæ Eccleſiæ gladio domabat , & percutiebat , ab ipſis iniquis , C & tyrannis , ſicut dictum eſt , ſemper iniurijs afficiebatur , ſæpe lapidibus obruebatur , morte minabatur , inſidiæ hinc inde parabantur , quorum alios exulari , alios de proprijs domibus expulſos , alios verò infirmari , & tanquam diuino gladio percuſſos , ſubito mori in via , & poſt mortem ſuam vidimus gratia verborum ,

Magnus quidam Comes erat in Marſorum finibus , qui præ omnibus eum offendere , immo Deũ ſub ſua cuſtodia poſitos offendere ſolebat , quem pro ſuis culpis conuocatis Berardo Theatino , Grimaldo Pennenſi , & Gualterio Valuenſi Epiſcopis hora tertia ſextæ feriæ excommunicauit . Quid multa ? iuſto Dei iudicio , ea qua excommunicatus eſt , alterius diei hora ſepultus eſt ; Cum ergo hora nona eiuſdem diei prædicto Comiti id eſſet nũ- D ciatum , accerſito celerario deridens excommunicationem , magnam ſibi cœnam parari iuſſit , vnde factum eſt , quod cum corporea , quam non ſperabat ſibi inopinata parabatur cœna , cum autem intereſſet cœnæ , multis ſecum conuiuantibus , inimicus gladium ferens , ex inſperato ſubito aduenit , venit , & intrepidus acceſſit , heu pro dolor acceſſit , & percuſſit quidem , & vſque ad mortem vulnerauit , ſed tamdiu omnipotentis Dei miſericordia eidem loquelam dimiſit , donec quanta potuit velocitate , & afflictione pro pœnitentia accipienda , tertiò ipſum ſanctum Epiſcopum vocauit , dicens , currite , & velociter currite , vt pœnitentiam mihi donet , continuò Epiſcopum ducite veniat , vt mihi det veniam , ne forte ſic ligatus moriar .

Currite Berardum, vos ad me ducite Sanctum,
Vt mihi det veniam, dicite quod veniat.

Et cum his verbis finem loquendi faceret, plangentium, & colluctantium manibus, qui lætus, & ſanus ad cœnam ijerat Comes, ipſa eadem cœna in dolore, triſtitia, & mærore verſa ſemiuiuus ad lectum deportatus eſt, vbi tamdiu viuens iacuit, donec ſecundum ſuam petitionem miſſis Nuntijs, à Celano ad Albam ſanctus Epiſcopus venit, diſtat enim, ni fallor ab Alba Celanum octo, & amplius milliaribus. Venit ſanctus, & cum mutum, & non loquentem inuenit, viuum, ſed non ſentientem, tunc anxiè cœpit quærere Sanctus, quid ageret. Hinc ei Dei miſericordia, inde diuinum cernebat iudicium, hinc hic miſeris miſeris clamabat, inde vt vnicuique ſuum ius tribuatur veritas requirebat. Sed quoniam miſericordia præiudicat, & ſuperexaltat iudicium, & miſericordia Domini, nõ iudicio plena eſt terra, & plenitudo eius, hoc eſt de plenitudine miſericordiæ. Sacramento accepto ſub multorum teſtimonio, qui ſeſe inuocauerit, immò pro pœnitentia accipienda per ſeſe clamauerit, & petierit, eumdem abſoluit, vnde factum eſt, quod omnipotentis Dei iudicio, huius diuini gladij percuſſione, qui carnia incurrit, animæ mortem euaſit.

Cum his, & alijs ſanctus polleret virtutibus, & iam circa huius vitæ finem ſeſe diuina reuelatione appropinquare dignoſcere cœpit, ſtudioſiſſimè diſcordes ad concordiam, lapſos ad pœnitentiæ erectionem, ſuperbos ad humilitatis viam, impudicos ad pudicitiam reuocare, & cætera vitia tanto ſtudioſius comprimere, quanto ad recepturū præmia ſe propinquiorem fore nouerat. Vnde contigit, vt eo, quo mortuus eſt anno, conuenientibus de conſuetudine ferè totius Epiſcopatus, Prælatis, & ſubditorum multitudine præmaxima, laicorumq; innumerabili cœtu in feſto ſanctæ Sabinę Illuſtriſs. Martyris infra miſſarum ſolemnia, ſuam prædixit mortem, adijciens insuper, quod ad idem altare miſſas vlterius non foret celebraturus, & fuſis lacrymis ſanctus, cæteris præ dolore flentibus, pro parentela Comites quoſdam excommunicauit, quos etiam per fratres ſuos, per quos nutu, & reditu, precibus, meritiſque Sanctus Deus mira operatus eſt antequam mortuus eſſet, vt reſipiſcerent, & ſe corrigerent, atque ab iniuſta copulatione deſiſterent requiſiuit.

His itaque geſtis, vt pacem reformaret, & officium ſuum exerceret, Epiſcopatum viſitans apud Eccleſiam ſancti Ioannis ad caput aquæ poſitum in Natiuitate ſanctæ Mariæ Virginis, Id Septembris lateris dolore, quo ſæpiſſimè cruciatus fuerat cum epatis infirmitate, immò epatis, & pulmonis, ſicut medici aſſerebant, grauiter infirmatus eſt, iacuit ergo rogatu, hortatu, & ſuaſione quorumdam ibi per dies aliquot, iacuit, & patiendo anxiè manſit, rogabatur quidem ibidem iacere hortatu, & ſuaſione, ſicut dictum eſt, ſed dolore ægrotabat. Rogabatur planè, vt ibi moreretur rogabatur, vt corporis eius honore fruerentur Celanenſes ſaltem in morte, hinc itaque ſub pietatis colore machinabatur, ne exinde permutaretur Sanctus, ſed quare, vt ibi moreretur. Cum autem id ſanctus

A præſentiret, mox ſub excommunicationis vinculo, quod ſæpè prohibuerat indixit, vt ſi illic mortuus eſſet, ibidem non ſepeliretur, & ne id contigeret, accerſito Stephano glorioſiſſimo Collegij ſanctæ Sabinæ Illuſtriſſimæ Martyris Pręposito, dixit, immo præcepit, vt ſibi per obedientiam, & ſub quo ſibi, & Eccleſiæ debebat ſacramenta iniunxit, dicens. Vade fili, & cum velocitate vade, & ita ſtudeto, vt vir ad vxorem, ſponſus ad ſponſam, filius ad matrem, & ſeruus ad Dominum moriturus redeat, & ſub ſua protectione moriar, ſub ſua vmbra ſepeliar in æternum maneam, me in lecto afferri facias indignum eſt hoc, & nimis repræhenſibile, alibi, niſi ad Matricem Eccleſiam, ad ſedem ſuam, ad Eccleſiam, cui ordinatus, cuius ſponſus, cuiuſque Paſtor dictus eſt, Epiſcopum B mortuum iacere. Factum eſt ergo, vt ſecundum ſuum mandatum. Sed ſi qui ſcribere velit, quantus clamor, quanta triſtitia in huius ſanctiſſimi Paſtoris translatione fuerit, caueat ſibi, ne extenſa prolixio faſtidium generet audientibus. Poſtquam à prædicta Eccleſia ſancti Ioannis ad Epiſcopatum fuit reportatus, expoſuit, & ritè ordinauit non ſolum quæ in eadem Eccleſia exponenda, & ordinãda erant, verum etiam quæ in omnibus Eccleſijs expoſuit, compoſuit, induit, & ordinauit; expoſitis ergo omnibus, fuſis, lacrymis præſentes ſuos fratres his verbis monuit, dicens. Fratres mei gloria, laus, honor, decus, & poſt Dominum, & ſanctos eius, ſpes, & corona mea, animæ meæ, vita, C & ſalus, rogo, hortor, & qua debeo deuotione vos moneo, vt in caritate virtutum, maximè abundetis, vt vnanimiter, & concorditer in fide, ſpe, humilitate, religione, concordia, patientia, largitate, caſtitate, & ſobrietate viuatis, fugientes vitia, virtutique adhærentes, quæ radix eſt malorum ſuperbiam humilitate confundite, & extirpate, blaſphemiam religione, diſcordiam concordia, iram patientia, auaritiam largitate, luxuriam caſtitate, ebrietatem verò ſobrietate domate, vincite, & ſuperate oratione, ieiunijs, vigilijs, & eleemoſynis quantum vires adminiſtrauerint inſtate, moribus non veſte, ſeu aliqua vana, & elata oſtentatione Deo placere affectate accepta licentia ſimul ſtate, ſimul ambulate, ſimul ſedete, & vt in vna Eccleſia cantetis in vna domo manducatis, & in vna domo D cubatis, de vna maſſa panem comedatis, & de vna vegete in caritate vinum bibatis, ſic ſit vobis vnum cor, vna mens, vnus ſpiritus, vna voluntas, vnum, & idem omnes volentes, omnes facientes, omnes patientes, omnes egentes, melius eſt enim egere, quam plus habere, & quod veritatem decet ſanctitatem nihil ſit in ſtatu, & inceſſu veſtro, quod cuiuſquam oculum offendat, & quoniam plenitudo legis eſt dilectio, dilectionem, quæ eſt ſine ſimulatione ad inuicem ſeruate, & ſi quod abſit, inter vos diſcordia emerſerit, infra vnius diei finem emendetur, vt ſol non occidat ſuper iracundiam veſtram, & ita in odium non creſcat, ne forte trabē de feſtuca facientes, animæ, quod Deus à vobis auertat, exinde moriantur. Vos ergo fratres ſi in dilectione, quæ eſt ſine ſimulatione manſeritis, dilectionis fructum, quod eſt vitam æternam procuIdubio obtinebitis. His, & alijs verbis,

bis, his præſtantioribus fratres, & in Chriſto filios S. Pontifex monuit. Ego autem quod de ſuis verbis recolligere potui, recolligi.

Appropinquante itaque die mortis ſancti ſicut annum, & tempus ita proprium ſanctus ſuæ mortis diem prædixit, & vt ipſimet eius vtamur verbis, quinto die ante mortem dixit coram fratribus cunctis, in hoc futuro anno dicetis tertio nonas Nouembris erit obitus Berardi Marſicani Epiſcopi; migrauit ergo gloriſus iſte Præſul ad Chriſtum, vt ipſe prædixerat 3. non. Nouemb. horis matutinis ſecundæ feriæ anno Dominicæ Incarn. 1130. indictione 8. ſepultus eſt ad dexterã partem B. Martyris Sabinæ cum hymnis, & laudibus, lacrymis, mœrore, dolore, & nimiò planctu plenis, ſepultus eſt magna veneratione, vt talem decet Paſtorem, de cuius tumulo, quod eſt mirum, corruptus fœtor nunquam exiuit; imò pro fœtore, & loco fœtoris, odorem ſuauiſſimum dedit, vbi fiunt mira, & innumerabilia beneficia vſq; in hodiernum diem, vbi Deo authore Cęcos illuminatos, Dęmones fugatos, contractis membra reſtituta, ac diuerſarum infirmitatum homines, poſt mortem ſuam conualeſcere vidimus, operante D. N. I. C. qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat in ſecula ſęculorum. *Hactenus m. ſ. Sancti vita.*

In gratiam eiuſdem Berardi, Comes Creſcentius Eccleſiæ ſanctorum Martyrum Cæſidij, & Ruffini in Comitatu Tranſaquano nonnulla bona donauit, cui donationi ſubſcripſit idem Berardus Epiſcopus anno vndecimo ſui Præſulatus, tenor eiuſdem talis eſt, ex originali in archiuio Collis longhi deſumpta.

In nomine Dei ſummi, & æterni. Anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo vigeſimo, indictione xiij. anno primo Domini Papæ Caliſti, vndecimoque Domini Berardi Marſicani Epiſcopi. Ego Creſcentius Marſicanorum Comes filius bonæ mem. Berardi Comitis Marſicanorum rogatus à Landulpho filio Egerij, & noſtris fidelibus, vt pro redemptione, & amore Dei, & ſanctorum Martyrum Cæſidij, & Rufini, & redemptione mea, & meorum parentum, & pro anima Federici fratris mei de mea hæreditate, & pertinentia dicti mei Comitatus, ſcilicet in Tranſaquana terra domita de cultu in plano, & in monte ſpatium terra ad ſolatium clericarum dictæ Eccleſiæ S. Cæſidij Deo ſeruiendo medietatem vallis, quæ dicitur formenſinus cum caſtaneis ibidem habentibus, & omnibus arboribus ibi conſiſtentibus, vt per medium dictæ vallis à capite vſque conſcendendo per montem barbarum vſque grottas, quæ dicitur Cencopezza deſcendendo per vallem de Candelis, & vſque ad planitiem, & inſuper ſic noſtra ſpontanea voluntate pro nobis, & noſtris hæredibus in perpetuum confirmamus, roboramus, & acceptamus, ac de nouo damus, & tradimus prædictæ Eccl. totum circuitum caſtri Tranſaquanum cum cortilijs in circuitu adiacentibus, ac redditibus debitis, & penſionibus domorum, & hortorum tenimentorum, vel ſpatiorum pro quibus ſinguli poſſidentes in caſtello Tranſaquano prædicto noſtro progenitori, & curiæ ſingulis præteritis temporibus pro qualibet domo, poſſeſſione, vel horto ſoluebant, & ſoluere tenebantur, & nullus à ſolutione, & tributo pro dominibus ſpatijs, quæ intus in dicto caſtello poſſidentur, & fructus habentur, tanquam propriorum noſtrorum iurium, à qua præſtatione liberam francamus noſtram habitationem Domini Landulphi Saraceni militis, & collateralis noſtri, quæ ſunt prope portam turris, & palatij noſtri in quibus domibus, hortis, & ſpatijs in circuitu caſtelli prædicti nulli alteri, quam Canonicæ præfatæ Eccleſiæ debeantur, & ſecundum donationem præfati D. Berardi Comitis, & Genitoris noſtri de domibus ædificatis, & ædificandis, hortis, ſpatijs in circuitu prædicto præfatæ Eccleſiæ merum donatiuum habeat. Et promittimus vobis pro nobis, & hæredibus noſtris in perpetuum prædicta omnia omni tempore in futurum ſub fide, & obligatione noſtræ donationis, & noſtrorum bonorum, & hæredum noſtrorum omnia prædicta defendere, & legitimè dictæ eccleſiæ gubernare, ita vt præfatam eccleſiam ex nunc prædicta omnia hæreditario iure in æternum liberè poſſideat ſine contradictione aliqua. Et ſi quis de hoc iure, quod eſt præfatæ eccleſiæ per noſtrum prædictum genitorem, & nos donatum, vt ſuperius legitur minuere, & occupare, vel ſubtrahere præſumpſerit, tanquam ex rebus ſacris, vel connexis dictæ ſacræ Eccleſiæ tanquam ſacrilegus, & excommunicatus diuino iudicio damnetur. Et ſi nos, noſtrique hæredes in aliquo magna, vel parua perſona amore, vel odio, vel quouis modo aliquo contra iura dictæ Eccleſiæ litigij, & contra inferre procurauerimus cum ſingulis, qui contra iura præfatam Eccleſiam, & iura ipſius præſidium aliquod, & conſilium præſtaret iram Dei incurramus, & ſinguli contra hoc quomodolibet tentantes excommunicati ſint, & cum Iuda, & Caiſ. Anna, & Pilato damnentur, & cum iuſtis non ſcribantur, inſuper libras trecentas componant præfatæ Eccleſ. Ego Creſcentius Marſicanorum Comes filius bonæ mem. Berardi Marſicanorum Comitis præſente D. Berardo Epiſcopo Marſicano, & Vergone Apruti Apoſtolico Legato, Domino Ioanne Abbate præfatæ Eccleſiæ, & Canonicis ſingulis tunc reſidentibus in dicta Eccleſia, ac noſtris militibus, videlicet D. Pandulfo de Vallata D. Ioanne de fons, D. Landulfo Sarraceno de Tranſaquis D. Simeone de Agello, & D. Riccardo de Albe militibus, & Conſiliarijs, & Collateralibus noſtris omnibus prædictam excommunicationem ſacratam à nobis, & prædicto Domino Epiſcopo, & Apoſtolico Legato ante maius altare dictæ Eccleſiæ ſancti Cæſidij. Et reſponſum ab omnibus fuit, Amen. & hanc cartulam, quam obtulit de præmiſſis omnibus præfatus Comes inueſtiuit. Et hoc actum, & ſcriptum in Tranſaquis à me Roberto de Celano notario, & ſcriptore mihi à prædicto D. Creſcentio Comite iubente, & rogante, anno, menſe, die, & indictione prædictis, & meum ſignum conſuetum proprium feci.

Signum † Roberti.

Signum † manu prædicti Domini Comitis Creſcentij.

† Signum manu D. Berardi Marſicanorum Epiſcopi, qui donationem, & excommunicationem ſacrauit.

† Signum manu D. Pandulphi, qui de præmiſſis fuit præſens.

† Signum manu D. Ioannis de fons, qui ad omnia præmiſſa præſens fuit.

† Signum manu D. Landulfi, qui ſupra ad omnia præmiſſa præſens fuit.

† Signum manu D. Simeonis, qui ad præmiſſa præſens fuit.

† Signum manu D. Riccardi, qui ad prædicta omnia rogatus fuit.

BER-

10. BERNARDVS Marſorum fuit Epiſcopus ann. 1155. interfuitque dedicationi cuiuſdam Eccleſiæ S. Victoris Reatinæ diæceſis anno 1156.

11. ZACHARIAS, Lateranenſis Concilij ſub Alexand. III. decreta ſubſcripſit anno 1179.

12. INGBAMVS Epiſcopus Marſorum, Teſtis donationis Comitis Petri de Celano Eccleſiæ ſancti Cæſidij, quæ ſita eſt in caſtello Tranſaquis anno 1198. prima Aprilis. Donatio ex originali deprompta eſt huiuſmodi.

In nomine Domini æterni Dei. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo octauo menſis Aprilis, in die prima.

Nos Comes Petrus de Celano quondã Berardi Comitis filius hac die præſenti libero arbitrio ſpontanea voluntate pro redemptione animę meę, noſtrumque parentum concedimus, & confirmamus pro nobis, noſtriſque hæredibus Eccleſiæ ſancti Cæſidij, quæ ſita eſt in caſtello Tranſaquis per manus Domini Raynaldi Venerabilis eiuſdem Eccleſiæ Abbatis præſentibus Canonicis ipſius Eccleſiæ presbyteris, Thadeo presbytero, Petro Sacriſta, Presbytero Petri Antonij. Diacono Petro Deatzo, Diacono Giſo, Ioanne de Melo diacono, Andrea Bonello diacono, Helia Petri ſubdiacono, Petro Benedicti ſubdiacono, Andrea de Villa ſubdiacono, Benedicto Azonis ſubdiacono, Egidio ſubdiacono, Piſcationes in lacu Fucino cum introitu, & exitu, & cum omnibus ſuis pertinentibus in loco vbi Macerola dicitur, quæ tales habent affines ab vno latere via de Auezzano, ab alio latere girata, quæ vocatur cretarum. Vt ipſa giratas prænominata Eccleſia in perpetuum teneat habeat, poſſideat eo iure, & tenore, quo Comes quondam Rogerius Andreæ ipſas Piſcationes iam dictæ Eccleſiæ dedit eo tẽpore quo tenebat Comitatus Albæ, & ſicut continetur in inſtrumento, quod idem Comes Rogerius præfatę Eccleſiæ fieri fecit, nulla reſeruata conditione, quod inſtrumentum coram nobis repræſentatum, & lectum fuit. Vt autem hæc noſtræ conceſſionis, & confirmationis pagina ſemper firma, & inconuulſa permaneat, hoc inſtrumentum coram ſubſcriptis teſtibus per manus Celalli Iudicis, & Notarij ſcribi, & reddi iuſſimus. Teſtes rogati hi ſunt.

Dominus Ingeãus Venerabilis Marſorum Epiſcopus rogatus teſtis.

Magiſter Benedictus Domini Comitis Baiulus rogatus teſtis.

Berardus Elialij filius rogatus teſtis.

Ego Celallius Index, & Notarius rogatus ab vtraq; parte coram prædictis teſtibus hoc inſtrumentum propria manu ſcripſi, & ſignum feci.

Locus † Signi.

13. N. Epiſcopo Marſicano ſcribit Greg. IX. anno 1236. de controuerſia inter ipſum, & Abbatem Caſe Maſij ord. Ciſtercien. Sequentem epiſt. in regeſt. vatic.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Epiſcopo Marſicano.
Ea quæ iudicio &c. vſque communiri.

SAnè inter te ex parte vna, & Abbatem, & Conuentum Monaſterij Caſæmarij ex altera ſuper A Iuribus Epiſcopalibus, quæ in ſancti Nicolai de Capellis, ſancti Rufini de Archipreta, ſancti Magni, & ſancti Nicolai de Caſtulis Eccleſijs tuæ diœceſis petebat ab eis orta materia quæſtionis, tandẽ tuo, & ipſorum Abbatis, & Conuentus Procuratoribus propter hoc in noſtra præſentia conſtitutis, dilecto filio noſtro O. ſancti Nicolai in carcere Tulliano diacono Cardinali dedimus Auditorem, coram quo libellis diuerſis hinc inde porrectis, & lite ſuper præmiſſis legitimè conteſtata, idem Cardinalis viſis, & auditis vtriuſque partis confeſſionibus, probationibus, & allegationibus diligenter, receptoque à nobis de ſententia proferenda mandato, eoſdem Abbatem, & Conuentum ad præſtanda tui iure Epiſcopalia in Eccleſijs ſupradictis per diffinitiuam ſententiam condemnauit, à peti- B tionibus factis tui prædictorum Abbatis, & Conuentus nomine te nihilominus abſoluendo, prout in literis ipſius Cardinalis confectis exindę plenius continetur. Nos igitur ſententiam Cardinalis eiuſdem prouidè latam ratam habentes ipſam authoritate Apoſtolica con. & ſ. pa. committimus. Tenorem autem literarum ipſarum præſentibus de verbo ad verbo inſeri fecimus ad cautelam, qui talis eſt. In nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti, Amen. Anno Incarnationis eiuſdem 1236. indictione nona, die Lunæ, quinto die intrante Maio, in præſentia infraſcriptorum teſtium, Venerabilis Pater Otto, miſeratione diuina ſancti Nicolai in carcere tulliano diaconus Cardinalis à Domino Papa datus auditor in cauſa, quæ vertebatur inter Venerabilem Patrem . . . Epiſcopum C Marſicanum ex vna parte, & religioſos viros Abbatem, & Conuentum Caſæmarij, ex altera ſententiam protulit in hunc modum. Cum quæſtio verteretur inter Venerabilem Patrem Epiſcopum Marſicanum ex vna parte, & religioſos viros Abbatem, & Conuentum Caſęmarij, ex altera ſuper iuribus Epiſcopalibus ſancti Nicolai de Capellis, ſancti Rufini de Archipreta, ſancti Magni, & ſancti Nicolai de Caſtulis coram nobis Octone miſeratione diuina S: Nicolai in carcere tulliano diacono Cardinali à Domino Papa in auditore conceſſo, Raynaldus procurator prædicti Epiſcopi, frat. Oderiſio Procuratori eorumdem Abbatis, & Conuentus Caſæmarij coram nobis libellum obtulit in hunc modum. Petit Raynaldus procurator Epiſcopi Marſicani nomine eiuſdem, ab Abbate, & Conuentu Monaſterij Caſæmarij iura Epiſcopalia in Eccleſia ſancti Nicolai de Capellis, cum ſit ſita D in diœceſi Marſicana, ſaluo &c. Item petit nominationem eiuſdem ab Abbate, & Conuentu prædictis iura Epiſcopalia in Eccleſia ſancti Rufini de Archipreta, & in Eccleſijs ſancti Magni, & ſancti Nicolai de Caſtulis, cum ſint ſitę in diœceſi Marſicana, ſaluo &c. Cui prædictus Oderiſius procurator Abbatis, & Conuentus Caſæmarij ſic litem conteſtando reſpondit, ſaluo iure reconueniendi, frater Oderiſius procurator Abbatis, & Conuentus Monaſterij Caſæmarij litem conteſtando reſpondit. Ipſos Abbatem, & Conuentum non teneri Epiſcopo Marſicano ſuper iuribus Epiſcopalibus, quæ petuntur, ſiue quia Eccleſiæ in quibus petuntur, non ſunt de diæceſi Marſicana, ſiue quia

eorum Monaſterium ſuper omnibus, & ſingulis ipſis iuribus præſcriptione legitima, & alijs adminiculis eſt munitum, & licet in litis conteſtatione negauerit præmiſſas Eccleſias non eſſe de diœceſi Marſicana, interrogatus tamen in iure, ſic præterea eſt confeſſus. Interrogatur procurator Caſæmarij, vtrum ſint intra Epiſcopatus Marſicani, confitetur, quod ſic. Item frater Petrus procurator Abbatis, & Conuentus Caſæmarij prædictorum, Rainaldo procuratori prædicto libellos obtulit ſub hac forma. A vobis Venerabilis Pater D. Cardinalis; quem Dominus Papa dedit partibus auditorem; peto ego frater Petrus nomine Abbatis, & Conuentus Monaſterij Caſæmarij, quatenus cum idem Monaſterium ſancti Nicolai de Capellis, S. Rufini de Archipreta, ſancti Nicolai, & ſancti Magni de Caſtulis Eccleſias penè in temporalibus, & ſpiritualibus poſſediſſet, vel quaſi, quod ab eo ſuper omnibus, & ſingulis iuribus Epiſcopalibus aduerſus Epiſcopum Marſicanum, & Eccleſiam Marſicanam legitimè ſit præſcriptum cum nullum ius ſibi competat in eiſdem, inhiberi eidē Epiſcopo, quod ſuper dictis Eccleſijs, & earum iuribus aliquid iuris, vel iuriſdictionis non vſurpet; nec exerceat in eiſdem. Item peto quatenus cum olim D. Leo Papa auditis quæ ex parte ipſius Monaſterij nomine Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de pertuſo, & ex parte Epiſcopi, & Eccleſiæ Marſicanæ ſuper permutatione Eccleſiarum ſancti Nicolai de Capellis, & ſancti Lucij fuere propoſita coram eo de fratrum conſilio ſententialiter irritauerit permutationem eandem, & mandauerit reſtitui à dictis Epiſcopo, & Eccleſia Marſicana, dicto Monaſterio Eccleſiam ſancti Nicolai cum pertinentijs ſuis inſtrumentis, & expenſis neceſſarijs, & vtilibus, quas feciſſe in Eccleſia ſancti Lucij dicebatur, nec adhuc dicta inſtrumenta, vel expreſsæ ſint ipſi Monaſterio reſtituta, vos cum vno pari bouum, & vna ſomaria ab Epiſcopo Marſicano, cum hæc omnia indebitè peruenerint ad Epiſcopum, & Eccleſiam Marſicanam ipſi Monaſterio reſtitui faciatis, & nihilominus ſatisfieri ei ab ipſo Epiſcopo, & Eccleſia Marſicana de expenſis in huiuſmodi negotio iam factis, & etiam vſque ad finem faciendis, factas expenſas extimo quadraginta libras prouenien. ſaluo &c. quibus Raynaldus procurator prædictus ſic litem conteſtando reſpondit. Ad primum litem conteſtando reſpondet Raynaldus procurator Epiſcopi Marſicani, narrata vera non eſſe, vt narrantur, & petita fieri non debere. In eundem modum ad vltimum libellum reſpondet, lite igitur ſuper præmiſſis legitimè conteſtata, nos viſis, & auditis vtriuſque partis confeſsionibus, probationibus, & allegationibus diligenter demum deferendo ſententiam à Domino Papa mandato recepto, habitoque conſilio quamplurimum ſapientum, cum conſtiterit nobis ex confeſsione prædicta, præfatas Eccleſias eſſe ſitas in diœceſi Marſicana, & ex parte altera nihil omnino probatum fuerit, propter quod ad pronunciandum per ea noſtrum poſſemus animum inclinare; Baronem procuratorem prædictorum Abbatis, & Conuentus Caſæmarij, & per eum ipſos Abbatem, et Conuentum ad præſtanda iura Epiſcopalia in prædictis quatuor Eccleſijs in libello expreſſis, quæ Epiſcopi debent habere in Eccleſijs, monaſterijs ſubiectis, prædicto Raynaldo procuratori nomine Epiſcopi memorati, & per eum ipſi Epiſcopo, ſententialiter condemnamus ipſum Rainaldum nomine ſæpefati Epiſcopi, & per eum ipſum Epiſcopum à petitionibus nomine prædictorum Abbatis, & Conuentus Caſæmarij ſibi factis ſententialiter abſoluentes.

Actum Viterbij in palatio ſanctæ Mariæ Nouæ, præſentibus teſtibus, videlicet

D. Gregorio de Alatro.

D. Attulino de Barat canonico Parmenſi.

D. Ægidio Priore ſancti Sauini Spoletano dicti domini Cardinalis, & quibuſdam alijs.

Ego Guillermus de Mercorengo ſacri Palatij Notarius huic ſententiæ interfui, & de mandato prædicti venerabilis patris D. Ottonis Cardinalis eam ſcripſi, & in publicam formam redegi. Ad maiorem autem cauthelam nos ſupradictus Cardinalis hanc ſententiam fecimus noſtro ſigillo muniri. Nulli ergo &c. ſi quis autem &c. Datum Interamnæ 2. nonas Iunij anno decimo.

14. CAESAREVS Epiſcopus Marſorum defunctus eſt Romæ anno 1254. cui ſucceſſit Nicolaus, ex reg. vatic.

15. NICOLAVS de Celano, ex Præpoſito ſancti Ioannis de Celano electos Epiſcopus ab Innocentio Quarto confirmatus 1254. 13. Kalendas Iulij ep. 746. fol. 103. eidemq. idem commendat Guidonem Subdiaconum Apoſtolicum in Præpoſitum eiuſdem Eccleſiæ ſancti Ioannis electum epiſt. 747. confirmatur iterum ab Alexandro IV. nonas Martij ann. 1. epiſt. 218. fol. 29.

16. S. MARSORVM Epiſcopus ſub Gregorio Decimo vita functus eſt circa annū Domini 1275. ex bulla Honorij Quarti eruta, Hic cum prænotetur littera S. forſitan illi nomen erat Syluester vel Stephanus vt illis temporibus in moribus erat in publicis ſcripturis ſignandis.

17. IACOBVM Canonicum Cathedralis, ſupramemorato defuncto, canonici, cleruſque ſuffecerunt. Cæterum quia Præpoſitus, Capitulumque ſancti Ioannis de Celano electioni, in quam ex antiqua conſuetudine, Apoſtolicis priuilegijs ius habebant, haud vocati non inter fuerant, proteſtabantur de nullitate, atque ad Romanum Pontificem prouocarunt. Gregorius implicitam litem demandauit cognoſcendam Mathæo Vrſino Diacono Cardinali. Decem, & eo amplius annos pertinaciſsima lis tenuit, cumque Præpoſitus, Clericaliſque Senatus de Celano iure ſuo non modo ceſſiſſent, ſed etiam apud Honorium Quartum qui ſucceſſerat, in fauorem Iacobi quondam electi præces adhibuiſſent, electionem iterum per tres Cardinales examinatam, Pontifex ratam eſſe iuſſit, conſecrandumque curauit electum per Epiſcopum Cardinalem Præneſtinum anno 1286. vt ſequens bulla prodit, eruta ex originali.

HO-

HONORIVS EPISCOPVS, ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Clero Ciuitatis, & Diœceſis Marſicanæ ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

INter varias ſollecitudines quæ &c. Sanè dudum Eccleſia Marſicana per mortem bonæ memoriæ S. Epiſcopi Marſicani Paſtoris ſolatio deſtituta dilecti filij Capitulum ipſius Eccleſiæ die ad eligendum Paſtorem præfixa, vocatis omnibus, qui voluerint, debuerint, & potuerint commodè intereſſe, Spiritus Sancti gratia inuocata, Venerabilem fratrem noſtrum Iacobum Epiſcopum, tunc canonicum Marſicanum canonicè, & concorditer elegerunt, ſed poſt modum Præpoſito, & Capitulo Eccleſiæ ſancti Ioannis de Celano Marſicanæ Diœceſis prætendentibus electioni huiuſmodi Epiſcopi celebranda in eadem Eccleſia, quoties illam contigit Paſtore carere, tam de antiqua, & approbata conſuetudine, & hactenus pacificè obſeruata, quàm ex indulto ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, & intereſſe debere, ac prædeceſſores eorum fuiſſe in huiuſmodi viris eligendis poſſeſſione, vel quaſi a tempore, cuius memoria non exiſtit, & quam idem capitulum poſt appellationem legitimam ab eiſdem Præpoſito, & capitulo, ne ad electionem procederent ſine ipſis, vt aſſerunt ad ſedem Apoſtolicam legitimè interiectam dictum Iacobum ipſis contemptis, & irrequiſitis, qui requiri, vt prætendebant, commodè poterant, & de iure debebant in eorum præiudicium eligere præſumpſerint in Epiſcopum Marſicanum, & ſe propter hæc ad ſedem iterato appellaſſe . . . . . . cauſa quoque quæ ſuper hæc inter Præpoſitum, & capitulum ſancti Ioannis prædictos ex parte vna, & capitulum Marſicanum ex parte altera orta extit, ad ſedem ipſam per appellationem huiuſmodi legitimè deuoluta, fœlicis recordationis Gregorius Papa Decimo prædeceſſor noſter dilectum filium noſtrum m. ſancta Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem dedit in cauſa ipſa partibus Auditorem. Cumque tandem in cauſa huiuſmodi poſt habitos in ipſa coram eodem Cardinali proceſſus fuiſſet à partibus ipſis concluſum; Præpoſitus, & capitulum ſancti Ioannis præfati nobis humiliter ſupplicarunt vt huiuſmodi electionem de ipſo factam, tanquam canonicam, & de perſona idonea canonicè celebratam, iure, ſi quod eis in electione Marſicani Epiſcopi competit, in poſterum reſeruato, confirmare miſericorditer dignaremur. Nos igitur huiuſmodi Præpoſiti, & Capituli prædictorum, qui ad præfatam Eccleſiam Marſicanam ob diuturnam vacationem ipſius affectum debitæ compaſſionis habebant, in Domino commendantes, eorum ſupplicacionibus inclinati præfato nobis huiuſmodi electionis decreto, tam electionem ipſam, quam d. I. apud ſedem Apoſtolicam conſtitutum per venerabilem fratrem B. Portuenſem Epiſcopum, ac dilectos filios noſtros G. tituli ſancti Martini presbyterum, & dictum M. S. Mariæ in Porticu Diaconum Cardinales examinari fecimus diligenter; & quia ex eorum relatione fideli inuenimus electionem eamdem canonicam, & de perſona idonea canonicè celebratam, ipſam ſine iuris Præpoſiti, & capituli S. I. prædictorum præiudicio de fratrum noſtrorum conſilio confirmandam, ipſumque ipſi Eccleſiæ Marſicanæ præfecimus in Epiſcopum, & Paſtorem, ſibi adminiſtrationem Eccleſiæ Marſicanæ in ſpiritualibus committentes, & facientes ei per venerabilem fratrem noſtrum S. Peneſtrenſem Epiſcopum munus conſecrationis inpendi, firma concepta fiducia, quod dirigente altiſſimo, actus ſuos, eadem Eccleſia Marſicana per ſuæ circumſpectionis induſtriam ſpiritualiter, & temporaliter proſperè dirigetur, & ſalubria, dante domino, ſuſcipiet incrementa. Quocirca vniuerſitatem veſtram rogamus, & hortamur attentè per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus præfatum Epiſcopum ad ſupradictam Eccleſiam Marſicanam cum benedictionis noſtræ gratia venientem deuotè, & humiliter admittentes, ac honorificè pertractantes, ſibi obedientiam, & reuerentiam debitam impendatis, & ei tanquam membra, capiti obſequi ſtudeatis diligenter vigilanti, vt mutuo caritatis ſtudio vobis, & ſibi, quæ ſunt pacis adueniant, & tanquam pacis æternæ ſolatium, largiente Domino cumuletur, alioquin ſententiam, quam idem propter hoc ritè tulerit in rebelles, ratam habebimus, ac faciemus, authore Domino, vſquè ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari.

Datum apud ſanctam Sabinam 11. Kalendas Aprilis Pontificatus noſtri anno primo.

18. IACOBVS Buſcc ordinis Prædicatorum, defuncto Iacobo, à Bonifacio Octauo, caſsata poſtulatione Capituli de perſona Alexandri de Pontibus, creatus eſt Epiſcopus Marſicanus an. 1295. 6. nonas Octobris, ex regeſto vaticano Epiſt. 301. fol. 92. anno primo.

19. PETRVS Ferrus Priuernas Anagninus Epiſcopus ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1327. ad Theatinam ſedem iterum translatus anno 1336. eodemque anno vita functus eſt decimaquinta Kalendas Decembris Romæ cuius mentio extat in veteri Kalendario ſancti Petri in Vaticano.

20. THOMAS Theatinus, ſiue vt alij volunt de Celano, ex Abbate ſeculari ſanctæ Mariæ de Manulo Pennenſis Diœceſis in diaconatus ordine conſtitutus, Petro ſucceſſit anno 1336. 5. idus Maij, ex regeſto vaticano epiſtola 177. Deceſſit 1348. ſepultuſque eſt in Theatina Cathedrali.

21. THOMAS, ex Archipresbytero Roſeti Arienſis Diœceſis ſucceſſit Thomæ, à Clemente Sexto electus anno 1348. 3. Kal. Iunij, ex regeſto vaticano epiſtola 11. fol. 24. Ann. 7. lib. quarto parte prima.

22. BARTHOLOMAEVS adlectus an. 1349. ſacro collegio ſolitum ſubſidium pollicetur die 6. menſis Iulij, ex lib. prouiſ. Prælatorum.

23. IACOBVS de Militibus Romanus Canonicus Oſtienſis, & Cappellanus Papæ, electus Marſorum Epiſcopus 1363. 3. idus Octobris ex regeſto vaticano, poſtea ad Aretinam ſedem translatus eſt in Etruria, ex librorum oblig.

24. BERNARDVM ex Archidiacono Iacobus ſucceſſorem excepit anno 1365. 16. Kalendas Ianuarij, vt in reg. vatic. videre licet.

25. PETRVS ſucceſſit Bernardo 1380. 14. menſis Februarij, ab Vrbano Sexto creatus, eodemque anno Vicarius ſanctæ Mariæ Maioris de Vrbe, ex bulla. Hic Clementi Septimo Antipapæ adhæſit, ex lib. oblig.

26. GENTILIS Marſorum Epiſcopus 1387.

ad Eccleſiam Neocaſtrenſem fuit translatus 1398. 2. idus Nouembris .

27. PHILIPPVS paulo ante Puteolanus Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam fuit translatus an. 1398. 3. nonas Nouembris .

28. Fr. IVLIANVS Thomaſius ex ordine Minorum, adhuc ſchiſmate æſtuante, Marſorum adlectus fuit Epiſcopus à Clemente Septimo Antipapa anno 1380. demortuo Bernardo . Qui poſt diuturnam contentionem huius ſedis honore ſpoliatus eſt, annoque 1409. ab Alexandro Quinto qui calamitoſum hominem miſerabatur, Prioratum de Colle Martio ſancti Auguſtini obtinuit ad tolerandam vitam, eundemque poſtea Martinus Quintus tranſtulit ad Eccleſiam Capritanenſem anno 1418. cum pluribus annis ante huius Eccleſiæ Marſorum adminiſtrationem obtinuiſſet .

29. SALVATVS de Pireto, Terra æquicolarum iuriſdictionis in Latio, ex Canonico ſancti Laurentij in Damaſo à Martino Quinto huius Eccleſiæ Epiſcopus factus eſt 1418. 14. Kalendas Martij. De quo Acta Conſiſt.

30. THOMAS, à Martino Quinto item ad hanc eandem ſedem adlectus, mortuus eſt 1430.

31. SABA de Cartonibus Romanus, Thomæ ſubrogatus eſt 1430. 6. idus Februarij. Præfuit ſexdecim annos, translatuſque fuit ad Tricaricenſem ſedem 1446.

32. ANGELVS filius Antonij, è Maccaſanis nobili gente de Pireto, iuriſprudentia clarus, Cardinalis ſancti Marcelli cognomine Capnani diuturniori mora Auditor fuit, poſtea ſub Eugenio IV. Epiſcopus Marſorum euaſit 1446 15. Kalendas Septembris; commendatumque habuit Monaſterium ſanctæ Mariæ de Putralia ordinis ſancti Benedicti Sabinenſis Diœceſis: qui non modo cum laude prudentiæ hanc Eccleſiam adminiſtrauit, ſed totius Eccleſiaſtici iuris pluribus alijs Ciuitatibus incorruptè ius dixit: Piceni Generalis Theſaurarius fuit, Fanenſiſque Ciuitatis. Maceratæ deceſſit 1470. ſepultuſque in Cathedrali ante altare maius, vbi eiuſdem marmorea ſpectatur effigies, cum gentilitijs ſtegmatibus, quæ Gallum ſupra obliquam regulam continent, infra tribus pilis adiectis, cum huiuſmodi epitaphio.

Sepulchrum Reu. P. D. Angeli Epiſcopi Marſicani, Marchiæ Anconitanæ Generalis Theſaurarij; & Locumtenentis, ac Gubernatoris Ciuitatis Fani. Obijt xiv. Septembris MCCCCLXX.

33. FRRNCISCVS Maccaſanus de Piretó, Angelo ſucceſſit 4. idus Iulij anno 1470. ad hanc ſedem à Pauló Secundo vocatus, parum inde ſuperuixit .

34. GABRIEL Iacobus, filius Iacobi Antonij de Maccaſanis de Pireto, Angeli Anteceſſoris nepos, ex ceſſione Franciſci Maccaſani fratris, qui ad hanc ſedem fuerat adlectus renuntiatus fuit Marſorum Epiſcopus in locum Patrui anno 1471. prid. idus Octobris. Hic præfuit vſque ad annum 1515. deceſſitque, cum prius Iacobum nepotem Coadiutorem obtinuiſſet cum futura ſpe ſucceſſionis. Huius cadauer ſepelierunt apud ſanctam Mariam de Biſognoſi, vt vulgo vocant. Piritano territorio, vbi ſequens marmorea legitur inſcriptio.

D. O. M.

Gabrieli Marſorum Epiſcopo, qui vixit ann. lxv. menſes iij. dies xviij. Iacobus nepos eorundem Epiſcopus hoc monu: Patruo B. M. P. ann. ſalutis MDXI. N. M. H. S.

35. IACOBVS Maccaſanus filius Camilli Iacobi, Gabrielis nepos, Romæ primum Archipresbyter fuit ſancti Euſtachij, annumq. agens 27. coadiutor Patrui adlectus fuit anno 1498. 18. Iunij quo ipſo die profeſsionem fidei emiſit, præſtititq; iuramentũ infra conſecrationem, Patruoque ſuffectus eſt 1512. cui ſepulchrum erexit: Angelum habuit fratrem, cui ſancti Euſtachij ceſsit Archipresbyteratum, qui poſtea Lanciani Epiſcopus fuit renunciatus. Beneuentanam Ciuitatem adminiſtrauit Iacobus anno 1512: annoque 1520. à Pontifice Leone obtinuit Ioannem Dionyſium nepotem coadiutorem; qui poſtea eidem ſucceſſit; ipſeque Pireti exceſsit è viuis, ibidemque fuit ſepultus apud ſanctum Syluestrum in Lateritio ſepulchro, nulla appoſita inſcriptione .

36. IOANNES DIONYSIVS de Maccaſanis, filius Ioannis Camilli, ex hac nobili gente quartus Marſorum Epiſcopus, coadiutor Patrui declaratus eſt anno 1520. die 6. menſis Iulij. Præfuit vſque ad annum 1533. quo ipſo anno è vita diſceſsit, creditur que ſepultus in Tranſaquenſi Eccleſia. De quo Acta Conſiſt.

37. MARCELLVS è nobiliſsima, & antiquiſſima gente Creſcentia, Romanus, æmulatus ſuorum maiorum virtutes, cum nobilitate coniunctas; adhuc iuuenis ſummam iuriſprudentiæ apud doctos homines tulit exiſtimationem, factuſque canonicus ſanctæ Mariæ maioris, pauló poſt viginti quinque tantum natus annos, inter Auditores ſacræ Romanæ Rotæ, à Septimo Clemente numeratus eſt, atque ab eodem anno 1533. Marſorum Epiſcopus declaratus, Paulus Tertius illum vocauit ad purpuram, anno 1542. 6. nonas Iulij ſub titulo primum ſanctorum Ioannis, & Pauli, poſtea ſancti Marcelli, Præfectura breuium, legationibuſque Rauennate, ac Bononienſi functus eſt, Bononiam illum Præſidentem Concilij legauit, quod deinde ſub Iulio III. Tridentum cenſuerunt transferendum, eodemque Pontifice inter Romanæ Vrbis Cenſores præcipuus habitus eſt. Eccleſiam Conſanentem adminiſtrandam ſuſcepit, protexitque in Aula Romana monachos Ciſtercienſes etiam Cardinalis, Marſorum Eccleſiam rexit, ſed abſens, vt potè qui grauioribus Romanæ Eccleſiæ negotijs deſtinaretur, eo autem munere libens, volenſque obiit anno 1546. præter plures doctiſſimas deciſiones, erudititſimas reliquit epiſtolas. Demum Iulius Tertius abſoluendo Concilio deſtinauit Marcellum, qui cum in eam rem ardentius incubuiſſet, graui infirmitate contracta, ſe deportandum Veronam curauit, vbi fato functus eſt prima die Iulij anno 1557. Romamque relatus apud ſanctam Mariam Maiorem cum hac inſcriptione honorificam ſepulturam accepit.

D. O. M.

Marcello Cardinali Creſcentio, qui, ob inſignem

gnem pietatis, ingenij laudem 25. natus annos à Clemente Septimo Rotæ Auditor, deinde Epiſcopus factus, à Paulo Tertio S. R. E. Cardinalis creatus Principum, virorum, Regumque in primis gratia, & beneuolentia floruit, ſub Iulio Tertio Bononiæ perpetuus, Tridentini Concilij ſolus Apoſtolicæ ſedis Legatus, in Ortodoxa fidei cauſam cum totus incumberet, graui morbo correptus, Veronæ deceſſit anno ætatis ſuæ LII. ſalutis humanæ MDLII. Kalendas Iunij. Alexander Creſcentius Alexandri nepos Hyppoliti filius, Marij pronepos fecit

M. D. LVI.

38. FRANZINVS Michaelius Sypontinus, ex ceſſione Cardinalis Creſcentij hàc eandem ſedem obtinuit anno 1546. die 17. menſis Aprilis. Hunc Paulus Tertius Vrbi Romę gubernandæ admouit, anno 1548. verò ad Caſalenſem Eccleſiam tranſtulit Montis ferrati. De quo infra.

39. NICOLAVS de Vigilijs Bononienſis, Franzino ſuffectus eſt die 27. menſis Iulij, anno 1548. ſedit vſque ad annum 1562. grauiterq; ſeneſcens, eo munere ſe exoluit.

40. IOANNES BAPTISTA Milaneſius, nobilis Florentinus. Marſorum Epiſcopus fuit adlectus anno 1562. die 27. menſis Maij. Præfuit annos 17. ampliuſque præfuiſſet, niſi fraude cuiuſdam ſui familiaris coactus fuiſſet excedere ſede. Hunc enim cum Ioannes Baptiſta Romam legaſſet quibuſdam grauibus explicandis negotijs, cum ampliſſima poteſtate agendi ad libitum, ille callida interpretatione vſus, maioris ſpe præmij illectus, abdicationem Epiſcopatus Milaneſij cępit apud Aulicos agitare, credita res eſt, tantumque fidei ambitioſo homines adhibuerunt agenti, vt non expectato ſe abdicantis conſenſu, Marſorum Epiſcopum ſimul eligerent, & conſecrarent. Baptiſta ſerio ſapiens, Romam accurrit, procuratoris aperit fraudem, præhenſatiſque omnibus innocentiæ ſuæ cauſam per orat, ſed plus valuit frontoſum mendacium affirmantis, quàm probiſſimi Præſulis ſimplicitas, denegantis. Ne igitur Milaneſius alienæ fraudis deformis teſtis diutius ſpectaretur in Aula, concedere Florentiam coactus eſt, cæteros Epiſcopos ibi ſuo exemplo doctutus, aulicis canibus non eſſe fidendum, quibus pinguior præda, ſanctior eſſet quam fides.

41. MATTHAEVS Calles Neapolitanus, Milaneſio ſeruili fraude deturbato de ſede, ſucceſſit anno 1579. die 13. menſis Februarij, tum Abbatias ſanctæ Mariæ de Victoria, ſanctæque Catherinæ à Cella commendatas haberet. Proregi Neapolitano, Ioannæque Proreginæ Siciliæ, ex Aragonia Aſcanij Columnæ vxori, Regni Conteſtabilis, à ſacretis fuit. Obtentoque Epiſcopatu, cum ingentis animi eſſet, ſibi diſſipatam Diœceſim, reordinandam cenſuit, ſedemque Epiſcopalem ſucceſſoribus præparandam. Ab excidio enim Valeriæ, ſanctæque Sabinæ monaſterij, Marſorum Epiſcopi, tanquam exores, ingenti illius dignitatis dedecore ſubinde mutabant ſedes, indeque propemodum facti contemptibiles, cæteris priuatæ ſortis presbyteris ſe ſe in libertatem aſſerendi occaſionem præbuerant. Cumque Diœceſim Ciuitatibus deſtitutam videret, redditusque Epiſcopales propè territorium Piſcinæ verſari, extra prædictum Oppidum, Epiſcopalem figendam ſedem arbitratus eſt, erecto Templo, cui S. Mariæ Gratiarum fecit nomen, adiecitque palatium ſucceſſuris futurum domicilium haud procul à Templo. Hic igitur ſedem fixit, tametſi adhuc apud ſanctam Sabinam Epiſcopalia munia exerceret. Cęlanum domuit, eiuſque Præpoſitum ex Iudicum ſententia exuit baculo, & mitra, coegitque ſuo parere Imperio Abbatem de Lucco, cum pluribus alijs Eccleſijs, quæ vnius montis Caſini Abbatis arbitrium hactenus reueritæ fuerant. Contra Primates ſuæ Diœceſis ita ardenter Eccleſiaſtica iura defendit, vt inde prægrandi deflagrans inuidia, ex cenſura Pontificis carcerem Hadrianæ molis ſit experiri coactus. Verum repertus innocens, ita diſcuſſit vincula, vt nihilominus Romæ diuerſan, libertati ſuæ Eccleſiæ ſtabiliendæ, accuratius, quàm antea feciſſet, operam daret. Hæc illum molientem, importunum fatum oppreſſit, ſepultuſq. eſt apud ſanctum Laurentium in Lucina, in cuius medio pauimento prægrandis ſpectatur tabula marmorea cum ſequenti inſcriptione, ac Gentilitijs ſtegmatibus, quę medium collem habent cum imminenti comete.

Matthæo Coll. Neapolitano ſanctæ Mariæ de Victoria, ſanctæ Catharinæ à Cella Abbati, Marſorum Epiſcopo, Ioannæ Aragonæ Columnæ, Gratiæ à Toletis vice Regis Siciliæ à ſecretis liberalibus ſtudijs erudito in conſulendis ſingulari, in agendis incomparabili ſua Eccleſia annos xvi. regenti vſurpata, deminuta, collapſa, reparanti, reſtituenti, augentique Cathedralem, ſeminarium, domum Epiſcopalem, monaſteriaq. erigenti, atque Romæ eam ſtuenti. Obijt anno ſalutis M. D. LXXXXVI. vixit annos lxiiij. menſes vi. dies . . . Andreas Coll. Aldana non ſine lachrymis auunculo

B. M. P.

42. BARTHOLOMÆVS Perettus, è Talamone in Etruria, Colli ſucceſſit 1596. die 14. menſis Aprilis. Hic à Clemente Octauo obtinuit, vt Templum ſanctæ Mariæ Gratiarum titulo Cathedralis inſigniretur, vtque in eo transferretur capitulum, ibidemque exercerentur munia Epiſcopalia: ingenio fuit elato, litigioſo adeo, vt vix quiſquam ab eo defugerit litium æſtum: quamobrem cum plures intentatis litibus diuexare ſoleret, plura adiuit vitæ diſcrimina, Romæque concluſus carcere, perpurgare coactus eſt, quæ illi obijciebantur à multis. Deceſſit 1628.

43. BALEONVS Carradorus de monte Fano, Verulanus antea Epiſcopus, ad hanc eandem ſedem translatus eſt, anno 1628. die 5. menſis Iunij, fato functus eſt 1630.

44 MVTIVS Columna Romanus, ad hanc ſedem promotus anno 1630. duorum tantum annorum Pontifex fuit, deceſſitque 1632. mærentibus Marſis, qui tam nobilem, piumque Paſtorem tam breuis temporis ſpatio amiſiſſent.

45. LAVRENTIVS de Maximis Romanus, ex

ex canonico ſancti Ioannis in Laterano, Marſorum euaſit Epiſcopus anno 1632. 8. Kalendas Decembris, viuit adhuc.

MELPHITENSES EPISCOPI.

MElpbera, ſeu Malfatta, vel Morfetta Apuliæ Vibs, cuius Epiſcopus olim ſub Archiepiſcopo Batenſi, nunc Apoſtolicæ ſedi immediatè ſubiectus exiſtit ſpeciali indulto Innocentij Papæ Octaui, ante Pontificatum huius Ciuitatis Epiſcopi, cui equum liberum abſque freno, in ſignum libertatis conceſsit. Eccleſiæ Cathedralis Patrona eſt Deipara Virgo. Fructus huius Epiſcopatus taxantur in libro Cameræ ad Florenos 76. Epiſcopi autem hi tantùm reperti.

1. IOANNES Epiſcopus Melphitenſis, inter Epiſcopos Romanæ Prouinciæ ſubſcriptus legitur in Concilio Laterano ab Alexandro Tertio congregato anno 1179.

2. RICCARDVS obijt 1271. iacet in Cathedrali, ad tumulum legitur epitaphium.

Virginis ingentis ab annis mille ducentis
annis vndenis luſtris poſt duodenis
Cum ſua naturæ communi debita iure.
Soluit Riccardus Antiſtes vir venerandus.
Quinto die intrante m. Auguſti mortuus eſt R. Epiſc.
Oret quiſque legit, nam nil crudele peregit
Sic ſacra Virgo Dei crimina parcat ei.
Petrus in hac petra condidit iſta metra.

3. Fr. PAVLVS ordinis Minorum vacante hac Eccleſia, à Thoma tituli ſancti Marcelli, & Petro ſancti Eoſtachij Cardinalibus in prouiſione Paſtoris à Cæleſtino delegatis, creatus eſt. Hanc ratam habuit Bonifacius Octauus anno primo Pontificatus 5. idus Decembris 1592. vt habetur in regeſto vatic. epiſt. 577. fol. 129.

4. PASCHALEM de Penna creatum referunt anno 1316. tabulæ Melphitanæ.

5. IACOBVS, poſtulatus in Epiſcopum Auerſanum anno 1335.

6. LEO electus anno 1344. ex lib. oblig.

7. SIMON à Lopa Neapolitanus, de quo mentio in tabulis eiuſdem Eccleſiæ, ſub quo numerus Canonicorum ex 36. ad viginti quatuor redactus eſt anno 1388. translatus ad Puteolonenſem Eccleſiam anno 1401.

8. IOANNES Brancia Canonicus Amalphitanus, ſucceſſit Simoni anno 1401. 7. kalendas Aprilis, ex lib. oblig. Iacet in Cathedrali ſub marmoreo lapide vna cum inſignibus, & breui inſcriptione.

HIC IACET EPISCOPVS IOANNES DE MALFETA.

9. PETRVS Piezius, ſeu Piccius de Barulo, per reuocationem commendæ eiuſdem Eccleſiæ Pauli de Iuuenaccio, deligitur à Martino Quinto anno 1421. 15. Kalendas Auguſti extat in tabulario huius Eccleſię Cleri ſupplicatio ad Martinum pro eodem de non nullis criminibus inquiſitus. Obijt anno 1427. ſepultus in Cathedrali cum hoc epitaphio.

HIC IACET DOMINVS EPISCOPVS PETRVS PICCIVS DE BARVLO.

10. GENTILIS de Monte, electus 4. Kalendas Maij 1427. ex cappellano Regio. Iacet in choro Cathedralis breui inſcriptione ſequenti.

HIC IACET DOMINVS EPISCOPVS GENTILIS, QVI OBIIT ANNO MCCCCXXXII.

11. ANDREAS de Rocca Tranenſis, eligitur 16. Kalendas Decembris 1433. ab Eugenio Quarto, quadrageſimum attinxit annum in gubernio; fatoque functus eſt ſub Sixto IV. anno 1473.

12. LEONARDVS de Palmerijs, eodem anno, quo epiſcopus creatus interijt, anno 1473.

13. IOANNES BAPTITA Cybo Ianuenſis, 6. Kalendas Octobris 1473. eligitur, pauloque poſt S. R. E. Cardinalis creatur, tandem ſummus Eccleſiæ Pontifex anno 1484. renunciatus, Innocentius Octauus dictus eſt. Eius inſignia ſupra ianuam Cathedralis Eccleſiæ viſuntur, ijs tantum verbis ibidem inſculptis.

INNOCENTIVS CYBO PP. VIII. M. CCCC. LXXXVII.

14. ANGELVS de Lacertis Melphitanæ Eccleſiæ Sacerdos, ab Innocentio Octauo Epiſcopus pronunciatus anno 1484. 17. Kalendas Octobris, à iure Metropolitano eum idem exemit Pontifex, eidemque equum album liberum, effrenatumque in ſignum libertatis conceſsit. Diem obijt 1508. ſepultus in Cathedrali in ſacello ſanctæ Mariæ ad Niues.

15. ALEXIVS Cæladonius Lacedemonius, ſubſtituitur à Iulio Secundo an. 1508. ex Epiſcopo Galipolitano, ſub quo Pontifice Lateranenſi Concilio interfuit. Sacellum beatiſsimæ Mariæ Virginis reſtaurauit, ornauitque in Cathedrali, addiditque ſequentem inſcriptionem.

Recipe ſacroſanctiſſ. Virgo veri Dei, atque hominis Parens inſtaurationem, & ornatum huius tuæ venerandæ imaginis a ſeruo tuo, licet indigno Alexio Cæledonio Lacedemonio Epiſcopo Malfiti.

Romæ obijt 1517. ſepultus fuit in Eccleſia S. Auguſtini, vbi in lapide legitur ſequens epitaphium penè corroſum.

Alexius Cęledonius Epiſcopus Malfitan. Ap. ſecret. Geminæque linguæ Orator, & Interpret. acutiſſ. Lacedemonia ex nobili genere oriundus, religione, & ſanctis operibus admirabilis lxvi. ætatis ſuæ ann. fel. Obijt xiiij. Kal. Martij MDXVII.

16. FERDINANDVS Poccettus, ſeu Ponzertus

zettus Florentinus Neapolim oriundus Epiſcopus
Melphitenſis, Cardinalis creatus à Leone Decimo
anno 1517. vir ingenio clarus doctrina, & phylo-
ſopbandi præheminentia celeberrimus, & in euol-
uendis omni genere profeſſionis auctoribus con-
ſumatiſsimus: Scripſit de phyloſophia naturali li-
bellum. A pueritia in Romana curia verſatus, per
gradus tandem ad Purpuram peruenit, Præſul om-
ni laude memorandus, ſi tantum auaritiæ notam
demas. Cum Melphitenſi Groſſetanam Eccle-
ſiam in Tuſcia adminiſtrauit; Eo Præſule Ciui-
tas Melphitenſis ab Odeito de Foix, Lautrec-
co nuncupato, Franciſci Gallorum Regis Du-
ce, ingenti Ciuium ſuorum miſerabili clade
deuaſtata, ac penè diruta eſt. Exceſſit anno 1527.
2. Septemb. Romæ iacet in Eccleſia S. Mariæ de
Pace. De quo vide infra in cathal. Epiſcoporum
Groſſetanorum, & noſtris ad Ciacc. addit.

17. IACOBVS PONZETTVS Cardinalis ſu-
perioris ex fratre nepos, Cameræ Apoſtolicæ Cle-
ricus, & S. R. E. Theſaurarius, factus eſt coadiu-
tor Patrui cum futura ſucceſſione 28. Maij 1518.
eidemque ſucceſſit anno 1528. poſtquam benè
25. & eo amplius annos ſediſſet, Epiſcopatu ſe
abdicauit ſub Iulio Tertio anno 1553.

18. NICOLAVS Maioranus de Malpignano
Hydruntinus, Græcis, & Latinis litteris eruditus,
electus 15. Decembris 1553. reſignauit an. 1566.

19. MAIORANVS de Maioranis, Patruo
Nicolao ſucceſſit 13. Maij 1566. cum ann. 30. lau-
dabiliter hanc rexiſſet Eccleſiam, omnibus carus,
pauperum pater, Cleri lumen, gloria populi, extre-
ma clauſit 31. Iulij 1597. conditus iacet in Eccle-
ſia ſanctæ Mariæ de Martyribus, quam viuens ma-
ximè coluerat.

20. OFFREDVS de Offredis Florentinus, Ba-
ſilicæ Vaticanæ Canonicus, à Clemente Octauo
Epiſcopus renunciatus eſt anno 1598. 13. Maij,
& ad Rempublicam Venetam Apoſtolicus Nun-
cius miſſus, ibidem debitum naturæ perſoluit.
Menſe Iunio 1606. vbi, & ſepultus iacet. Vica-
rium habuit Ioannem Syluestrum de Maiora I. V.
D. Archipresbyterum Melphitenſem.

21. Fr. IOANNES ANTONIVS Bouius
Nouarienſis, ordinis Carmelitarum Theologus in-
ſignis, omnique ſcientiarum genere ornatus, cum-
que de immunitate Eccleſiaſtica in Venetos ſty-
lum ſtruxiſſet, à Paulo Quinto intuitu virtutum,
& laborum pro Romana Eccleſia exanthlatorum,
Epiſcopatu Melphitano ornatus eſt anno 1606
19. Februarij, quem cum ann. ſexdecim ſumma
cum laude rexiſſet, morte ſublatus interijt 11. Au-
guſt. 1622. Cadauer in Cathedrali humatum,
quieſcit cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Ioanni Antonio Bouio Carmelitæ Epiſcopo
Melphiten. Magno S.T. Magiſtro, ſui ordi-
nis ſplendori, Romanæ Eccleſiæ authoritatis
acerrimo vindici, verbo, & exemplo omni-
bus perſpicuo, in gregis vigilantia paupe-
rum, & vitijs euellendis ſolertiſſimo Præ-
ſuli benemerentis C.F.F. Obijt prid. id. Aug.
M. DC. XXII.

22. Fr. HIACYNTVS Petronius Nobilis
A Romanus, ordinis Prædicatorum, Sacri Palatij
Apoſtolici Magiſter 5. Septembris 1622. à Gre-
gorio XV. electus Epiſcopus: Viuit Neapolitani
Regni ſupremus Inquiſitor. Scripſit, edidirque
in Logicam, Phyſicamque Ariſtotelis commenta-
ria, vna cum quæſtionibus ad mentem Diui Tho-
mæ, cuius laudes, inclytaſque virtutes poſteri non
tacebunt.

MELPHIENSES EPISCOPI.

B

MELPHI Neapolitani Regni nobilis Ciuitas,
Apuliæ Ianua ad radices Montis Vulturis,
Lucaniam, et Apuliam diuidentis, in Collibus po-
ſita eſt, muris vallata lapideis, quos ab occaſu pla-
cidè abluit aquæ riuus Melphia dictus, non longè
ab Aufido rapido flumine. Conditores eius adhuc
ignoti; ſuſpicatur tamen Normanni Principes fuiſſe
C apud Io. Villanum; Volaterranus verò lib. 36.
commen. à flumine Melphi nomen recepiſſe re-
fert, Leander è ruinis antiquæ Melphæ, Collenu-
cius lib. 9. cui aſſentit Pontanus lib. 4. de bello
Neapo. à Græcis ædificatam volunt. Erimpertus
tandem antiquus author à Romanis Magni Con-
ſtantini temporibus conditam fuiſſe, hiſce verbis
recenſuit.

Romani verò cum vxoribus, & natis, ſuaque ſu-
perlectili venerunt in locum, qui dicitur Melphis, ibiq;
multo tempore ſunt dimorati, poſtmodum verò Amal-
phiam condiderunt, & dicti fuerunt Amalphitani, hoc
eſt Amelphi. Ex ijs namque clarè videtur ante Nor-
mannorum aduentus in Italia hanc conditam fuiſ-
ſe Vrbem; ab ijſdem verò ædificijs, populoque
auctam, fuiſſe poſtquam ab Arduino Duce vi re-
D ceptam, ſedem conſtituere ſuam, ac refugium
de qua Vvillelmus Apulienſis lib. 1. de geſtis Nor-
mandorum.

Appula Normandi intrantibus arua repente
Melphia capta fuit quicquid prædantur ad illam
Vrbem deducunt:

Caput Apuliæ ab eodem Vvillelmo vocatur.
Mœnia Melphienſis caput hæc erat Vrbibus illis omni-
bus. A Ioanna prima Regina an. 1348. hæc Vrb.
in Comitatum erecta, Nicolao Acciaiolo nobilis
Florentino magni Neapolitani Regni Siniſcalcho
in feudum attributa eſt, diuq; ab Acciaiola gente
poſſeſſa, quouſque Robertus Comes Nicolai ne-
pos ſine virili prole extinctus eſt, ad Regiam, vt
vocant, Aulam redijt. A Ioanna deinde Secunda
Regina Ioannes Caracciolus Ducis titulo inſigni-
tus, eam Ciuitatem dono accepit, diuturniorique
tem-

temporum mòra à Caracciolis dominara, donec Ioannes Tertius Princeps Melphienſi iuriſdictione ſpoliatus fuit, quod contra Carolum Quintum, Franciſci primi Galliarum Regis partes ſequutus fuiſſet. Iuris nunc eſt feudalis Principis Auriæ, quam Andreas ille Auria famoſus Oceani domitor ab eodem Carolo Imp. poſt deturbatos Caracciolos receperat.

Ad portam, quam Venuſinam vocant, Ioan. II. Caraccioli de hac vrbe benemeriti Ducis, ſequens ſpectatur marmorea inſcriptio, ob Vrbem mœnibus præcinctam, ædificijs, opibuſque auctam.

Nondum ſceptra tulit quiquam ſub nomina Regni
Siciliæ, tantum ſeptem diuiſa per oras:
At ſub Principibus fuerat tunc Regia tellus
Normando veniens Tancredo cum ſatus in iſta
Robertus poſuit Guiſcardus mœnia primus
Diruta, quæ tandem ciuili Marte fuerunt,
Surgit ab antiqua maiorum ſtirpe Ioannes
Dux Caracciolus illuſtris recidiua ſecundus;
Condidit, inſtituitque replere hoc finibus amne,
Nunc opus egregium præcinxit mœnibus Vrbem.

Lares habet circiter 2000. habetque arcem conſpicuam præcipiti rupi innixa, Normānorum opus admirabile: Vrbs eſt aeris temperie, populorum frequentia, agri fœcunditate celebris, lauta, ſatiſque ſplendidæ ædificata. Cathedralis Eccleſia Beatiſsimæ Virginis Aſſumptæ dicata, elegantis ſtructuræ eminet inter cæteras Eccleſias, cui adhæret campanile mirabile arte à Rogero Guiſcardo Siciliæ Rege conſtructo anno 1155. à ſiniſtris ſpectatur Epiſcopale palatium magnitudine, venuſtate, & pomariorum amœnitate celebre, maximè vero ob Concilium inibi ab Vrbano Secundo celebratum anno 1089. teſte Lupo Protoſpata. Quatuor ſunt in Cathedrali dignitates, quarum prima eſt Cantoratus, Cānonici ſexdecim, ſacerdotes 38. diac. 16. ſubdiac. 15. Clerici 60. qui omnes feſtiuis diebus Eccleſiæ inſeruire tenentur, Ciuitas vniuerſa in ſex parochias, præter ipſam Cathedralem, diſtincta eſt, vnum Monialium cœnobium, virorum intra mœnia quinque, extra duo numerantur Monaſteria, Confraternitates quinque laicorum, & ſeminarium in quo duodecim aluntur pueri: Diuos tutelares habet SS. Bartholomæum Apoſtolum, Martinum Epiſcopum, Thomam Aquinatem, Blaſium, & Alexandrum Martyrem, cuius corpus annis elapſis è Cœmeterio Calixti Romæ extractum, cum alijs ſanctorum inſignibus reliquijs Melphiam translatum, in ſacello ornatiſſimo in Cathedrali, à Deodato Scalia Præſule repoſitum fuit. Epiſcopus Melphienſis à primæua ſua inſtitutione Romano Pontifici immediatè ſubiectus, à quo olim, ex Paſchali II. priuilegio, munus conſecrationis accipiebat: Diœceſis, & ſi exigua, tamen nobilis exiſtimatur, poſſidet enim Epiſcopus caſtra Salſulæ, & Gordiani à Rogero Comite dono habita, in quibus, præter ſpiritualem, temporalem etiam exercet iuriſdictionem, cum omnimoda etiam gladij poteſtate, libera ab omni ſeruitute, & Adhoc pro quorum dominio idem Epiſcopus titulo Comitis, & Domini eorundem feudorum inſignitus eſt. Melphienſi Eccleſiæ Clemens Septimus anno 1528. Rapollanum perpetuò vniuit Epiſcopatum, ac diœceſim. Perexigua eſt Rapolla Ciuitas, centum circiter larium, mille protſus à Melphia diſtans paſſus. Cathedralis eidem Virgini Aſſumptæ ſacra, in qua tres dignitates, quarum prima Archidiaconus, ſex Canonici, vnicum virorum cœnobium eſt. In diœceſi celebris eſt Abbatia ſancti Angeli in vultu, redditus ſex mille aureorum, et altera ſanctæ Mariæ de Perno in loco horroris, et vaſtę ſolitudinis, valoris mille aureorum. Quinque caſtra ſunt in hac diœceſi, duo Latinorum, Ripa candida, & Aſſeſſa, tria verò Albanenſium Græco, & Latino vſu viuentes olim, nunc verò ad Romanum ritum redacti, opera, & ſollicitudine Scalij Epiſcopi: poſt vnionem Rapollanæ Eccleſiæ, Melphienſis, & Rapollanus harum Eccleſiarum Antiſtes inſcribitur Epiſcopus. Series Epiſcoporum ſequens eſt.

1. BALDVINVS primus occurrit, qui Melphienſis Eccleſiæ munus paſtorale ſuſcepit circa annum 1059. quo die 13. Auguſti, vna cum alijs Præſulibus interfuit conſecrationi Eccleſiæ ſancti Angeli in vultu, à Nicolao Secundo peractæ. Qui eodem anno, Balduino præſente, Melphiæ Concilium habuit centum Epiſcoporum, in eoq; fidelitatis homagium à Roberto Guiſcardo recepit pro Ducatu Apuliæ, & Calabriæ, de qua re Guillelmus Apulienſis lib. 2. de geſtis Normandorum.

Interea Papæ Nicolai fortè ſecundi
Melphia ſuſcipit hunc & ibi ſuſceptus honore.
Magno Papa fuit; hic Eccleſiaſtica propter,
Ad partes illas tractanda negotia venit,
Concilium celebrans, ibi Papa fauentibus illis,
Præſulibus centum ius ad ſynodale vocatis,
Robertum donat, Nicolaus honore Ducali,
Hic Comitum ſolus conceſſa iure Ducatus
Eſt Papæ factus iurando iure fideli.

Is à Gregorio Epiſcopali dignitate ſuſpenſus anno 1075. reſtituitur, De qua re ſcribit idem Gregorius Epiſcopo Acheruntino, vt Balduino, poſt peractam pęnitentiam, Epiſcopale munus reddat, ep. 11. lib. 3. Eodem Præſule, Robertus Calabriæ Dux anno 1079. pro remedio animæ ſuæ, caſtrum Reginæ in Calabria Melphienſi Eccleſiæ dono dedit, quod non multò poſt idem Epiſcopus, cum Abbana ſancti Ioannis Thieſo commutaſſe legitur in antiquis monumentis eiuſdem Eccleſiæ. Melphiæ, viuente Balduino, Vrbanus Secundus anno 1089. Concilium celebrauit, teſte Lupo Protoſpata. Interfuit idem conſecrationi Eccleſiæ Caſinenſis ſub Alexandro Secundo anno 1072. Obijt anno 1093. vt habetur in priuilegio Roberti Ducis, qui eodem anno Salſulæ nobile feudum, liberum, atque ſolutum ab omni iugo ſeruitutis, cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, Eccleſiæ Melphienſi conceſſit in perpetuum poſſidendum, cuius rei cauſa, hoc diploma ſcripſit, quod nuper Deſiderius Scalia Epiſcopus pro temporali eiuſdem caſtri iuriſdictione tuenda, in lucem emiſit, vna cum alijs eiuſdem Eccleſiæ priuilegijs, ſic enim ſe habet.

In

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

EGo Rogerius, Dei gratia Dux dilectionem, quam erga Eeclesiam Beatç Mariæ Melphien. diu habueram manifeſtare cupiens quodam tempore maneote me in palatio Melphien. quod prope prædictam Eccleſiam ſitum eſt, interuenieotibus Comitibus, atque Magnatibus meis, necnon Archiepiſcopo Sipontioo, & G. Troiaoo Epiſcopo Eccleſiam Melphien. per huius præcepti confirmationem, atteſtationemque ſubſcriptis rebus dotaui, dilectionem quidem Dni feruidus, futurarumque pçoarum, tremendique Iudicij timore perterritus id facere decreui ſperans me miſericordia Dei facilius eſſe conſecuturum, ſi veoerabilibus locis, eorumque mioiſtris, & cuſtodibus neceſſaria adhibuero, & præſtitero adiumenta. Proinde ego qui ſupra. R. Dux prædictæ Eccleſiæ dilector, & filius pro remedio animæ meæ genitoris, atque genitricis meæ, & pareotum noſtrorum concedo, & trado eidem Eccleſiæ caſtellum, quod dicitur Salſula cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, & territorijs, cum omnibus ruſticis, qui modo ibi ſunt, vel futuri ſunt ſic, vt ooo ſint tributarij Ducis, item omnea Indæos, & Mooaſterium ſancti Ioaonis de Iliceto de Balnea, & quicquid Pater meus, & ego Eccleſiæ conceſſimus, hoc tamen concedo ſine omni infeſtatione, & contrarietate, & requiſitione hæredum, ac ſucceſſorum meorum, pariterque infeſtatione, violentia, & calumnia ordinariorum meorum, vel hæredum, aut ſucceſſorum poſt me futurorum, & quoniam Baldoinus Epiſcopus de hoc ſæculo migrauerat huius donationis, & conceſſionis inueſtituram tradidi per baculum vnum Bonobomini Sipootioo Archiepiſcopo, & G. Troiano Epiſcopo, & Clericis illius Eccleſiæ, Rodulpho, & Vrboio ſacerdotibus, atque Ioanni Tito in præſeotia Comitis Goffredi de Coperſano, & Comitis Heorici de Monte, & Ricci Comitis de Aodria, & Rodulphi de Lauritello, & Brienni Comitiſtabilis, quorum precibus, et interuentu hæc omnia feci. Ioſuper et Grimoaldo ooſtro Prothooootario huius præcepti ſeriem ſcribere præcepi. Si quis autem de prædictis aliquo tempore aliter quam cooceſſum eſt mutare, aut violare præſumpſerit, præceptique noſtri contemptor extiterit, ſciat ſe de perpetuo anathemate coodemnandum, inſuper in Palatio noſtro mille libras puriſſimi auri compoſiturum.

Hac ſupradicta manu ducis firmata, & ſigillo illius ſigillata anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo nonageſimo tertio, Ducatus mei nono, menſe Nouembri, indictione ſecunda.

Ego Rogerius Dux me ſubſcripſi.

† *Signum Henrici Comitis de Monte.*

† *Signum Goffredi Comitis de Coperſano.*

† *Signum Ricci Comitis de Andria.*

† *Signum Rodulphi Comitis de Lauritello.*

† *Signum Comitiſtabilis Brien. &c.*

2. VILELMVS, ſeu Guiglelmus Balduino ſucceſſit, cui, & ſucceſſoribus ſuis idem Rogerius Dux anno 1097. Caſtrum Gaudiani, cum omnibus vaſallis, iuribus, & pertinentijs ſuis, liberum,

A atque ſolutum ab omni iugo ſeruitutis, pro remedio animarum Roberti, & Sichelgaitæ genitorum ſuorum. En diploma ab originali extractio.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Rogerius, Diuina fauente clementia Dux Roberti Magnifici Ducis hæres, & filius. Si Diuinum cultum, & ſanctæ Eccleſiæ honorem, ac vtilitatem debita reuereotia, & ordine digoo attendimus, profecto deuotiooe tota circa ſanctam Dei Eccleſiam diligentiſſimam curam, & ſolatium adhibere debemus, & tanto nos ſuperna pietas gratius protegat quanto feruentius ſuam Eccleſiã exaltari, atque tueri ſatagimus. Idcirco pro redemptiooe animæ Domini Roberti ſupradicti genitoris noſtri, & animæ Sichelgaitæ genitricis noſtræ,
B & pro ſalute noſtra concedimus Melphienſi Eccleſiæ in hooorẽ ſanctæ, & ſemper Virginis Dei Genitricis Mariæ Matria ædificatæ; ſuoque ven. Antiſtiti oomine Guglielmo, eiuſque ſucceſſoribus, Eccleſiam ſancti Angeli Michaelis, & Caſale, quod dictum eſt Gaudianum cum omnibus vaſſallis, & iuribus, & pertinentijs ſuis, liberum, atque ſolutum ab omni iugo ſeruituris, ea ratione, vt ſemper ſit in poteſtate Melphien. Epiſcopi ſupradicti, ſuorumque ſucceſſorum, & liceat eis inde facere omnia, quæ voluerint, & neque à nobis, neque à noſtris hæredibus, Stratigotis, Iudicibus, Vicecomitibus, Curmarchis, Platearijs, vel ab aliqui-
C bus miniſtris noſtræ Reipublicæ, inde aliquod cõtrarium, aut calumniam habeaot, ſed vt dictum eſt omoi tempore firmiter, & abſque aliqua calumnia illud habeant. Quod ſi quis forte temerario auſu huius noſtræ conceſſionis violator extiterir, ſciat ſe compoſiturum auri puriſſimi lib. 20. medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem prædicto Pontifici, eiuſque ſucceſſoribus applican. & hæc noſtra conceſſio ſemper firma, & inconcuſſa remaneat: Teſtimonium verò huius noſtræ conceſſionis tibi Grimaldo Notario ooſtro ſcribere precibus, & noſtro cum typario plumbea bulla bullare iuſſimus. Anno Domioicæ Iocarnationis Milleſimo nonageſimo ſeptimo, Ducatus autem noſtri duodecimo, menſis Decembris, quintæ indictionis.

D *Ego Rogerius Dux me ſubſcripſi.*

Signum Vicecomitis.

Signum N. de Monte.

Signum Rodulphi Comitis de Lauritello.

Signum Ricci Comitis de Andria.

Signum Ioel de ſancta Agata.

Signum Herberici Comitis.

Signum Briennis Comitiſtabilis.

Signum O. de Monte.

Rogerij erga Melphienſem Eccleſiam pias liberalitates, pius Præſul Guilelmus immunes retinuit, & à Paſchali II. earundem donationum retulit confirmationem anno 1102. Diplomatis tenor talis eſt.

PASCHALIS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Venerab. Fratri Gulielmo Melphienſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè promouendis in perpetuum.

PEr Apoſtoli Petri diſcipulum ſucceſſorem Anacletum Apoſtoli Petri præceptum accepimus, ne in villis, aut municipijs, vel in modicis Ciuitatibus ordinentur Epiſcopi, magnum enim eſt Eeclefię detrimentum, cum Epiſcoporum nomen, ac dignitas frequentia, inopiaque vileſcit, huius nos prouidentiæ iuſtitia commoniti, præſentis decreti authoritate iuxta ſanctorum Patrum ſtatuta ſancimus, ne in Lauellano oppido, quod Melphiæ proximum eſt, vllo deinceps tempore Epiſcopalis cathedra ſtatuatur, ipſum verò oppidum cum pertinentijs, & ſinibus ſuia, tibi venerab. frater Gulielme Melphienſis Epiſcope, tuiſq; legitimis ſucceſſoribus perpetuò regẽdum, & Epiſcopali iure tenendum, diſponendumque firmamus. Præterea villam Salſulæ, Gaudianum, poſſeſſiones ſancti Ioannis de Iliceto, ita ſemper in propria Melphienſis Eeclefiæ poſſeſſione permanere eenſemus, ſicut à filio noſtro Duce Roggerio ſuis temporibus traditæ, & chisographo confirmatæ ſunt, hoc ipſum Iudæorum cenſu, Balnearum redditu, villanorum vectigalibus, molendinis, vineis, agris, cæteriſuè rebus, quas intra, vel extra Ciuitatem Melphiæ idem Dux Eeclefiæ veſtræ contulit, præſentis priuilegij pagina conſtituimus, ad boc quicquid, vel proprietario, vel baronali iure Eeclefia veſtra in præſentiarum obtinet, ſiue in futurum largiente Domino iuſtè poterit, atque canonicè adipiſci fisma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. Porrò in legationem . . . vt quicumque deinceps Epiſcopi Melphien. in Eccleſia, Deo authore, ſucceſſerint, ab Apoſtolicæ Sedis noſtræ Pontificiæ conſecrationis gratiam ſortiantur. Si qua igitur in craſtinum Eccleſiaſtica, ſæculariſuè perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentauerit, ſecundo, tertiouè commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione emendarit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reumque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate, cognoſcat, & à ſanctiſſimo Corpore, & ſanguine Domini Redemptoris noſtri IESV Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat, cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri IESV Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniat. Amen. Amen. Amen.

Ego Paſchalis Catholicæ Eeclefię Epiſcopus.

Datum Beneuenti per manus Ioannis S. R. Eccleſiæ diaconi 3. Kalend. Octobris, indictione decima, Incarnationis Dominicæ anno 1102. Pontificatus autem Domini Paſchalis Secundi Papæ tertio.

3. ROGERVS vixit anno 1155. ſub Rogerio Rege, qui Melphiæ eodem anno Fanum, Turrẽq; ſacræ ædi propinquam, miræ altitudinis, nobilique ſtructuræ ædificauit. Hoc fortaſſe Præſule, à Rogerio capta, & deſolata fuit penè Ciuitas, vt notat Fulco Beneuentanus in chronicon an. 1133.

4. RODVLPHVS, in Concilio Laterano ſub Alexandro Tertio inter Romanæ Prouinciæ Epiſcopos reperitur ſubſcriptus anno 1179.

5. GVGLIELMVS Epiſcopus Melphienſis, confirmationem omnium iurium, poſſeſſionum ſuæ Eccleſiæ, necnon Caſtrum Salſulæ, & Gaudiani caſalis à Cœleſtino III. anno 1193. ſub hoc diplomate obtinuit.

COELESTINVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerab. Fratri Gulielmo Melphien. Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

IN Apoſtolicæ Sedis diſponente Domino conſtitutus, fratres noſtros Epiſcopos tam vicinos, quam longè poſitos fraterna debemus charitate diligere, & eorum quieti, & tranquillitati ſalubriter, auxiliante Domino, prouidere, ea propter vener. in Chriſto frater, tuis iuſtis poſtulationibus clementius annuentes Melphien. Eccleſiam, cui authore Domino preeſſe dignoſceris ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſenti ſcripto priuilegio communimus ſtatuentes, vt quaſcumq; poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum concesſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, ad exemplar quoque prædeceſſorum noſtrorum Paſchalis, & Alexandri Romanorum Pontificum Apoſtolica auctoritate ſancimus, ne in Lauellano oppido, quod Melphiæ proximum eſt vllo deinceps tempore Epiſcopalis Cathedra ſtatuatur, ſicut eſt hactenus obſeruatum, ipſum verò oppidum cum pertinentijs ſuis, & finibus, tibi, tuiſque cathedraticis ſucceſſoribus perpetuo regendum, & Epiſcopali iure tenendum, diſponendumque firmamus. Præterea villam Salſulæ, Gaudianam, & poſſeſſiones ſancti Ioannis de Iliceto. ita ſemper in propria Melphien. Eccleſia poſſeſſione permanere cenſemus, ſicut a bon. memor. Duce Roggerio ſuis temporibus traditæ, & chirographo ſuo confirmatæ ſunt, hoc ipſum de Iudæorum cenſu, Balnearum redditu villanorum, vectigalibus, molendinis, vineis, agris, cæteriſuè rebus, quas intra, vel extra Ciuitatem Melphien. idem Dux Eccleſiæ veſtræ contulit præſentis priuilegij pagina conſtituimus: Porrò in legitimum ſempiternum ſancimus, vt quicumque deinceps Epiſcopi in Melphien. Eccleſiam Deo authore ſucceſſerint ab Apoſtolicæ ſedis Pontifice conſecrationis gratiam ſortiantur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat prædictam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed illibata omnia, & integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, & ſubſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæculariſuè perſona hanc noſtram conſtitutionis paginam, ſciens, contra eam temerè venire tentauerit ſecundò, tertiouè commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione emendarit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſanctiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri IESV Chriſti aliena fiat, ne-

qu-

quæ in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini Noſtri IESV Chriſti, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen.

Datum Laterani, per manum Aegidij ſancti Nicolai in carcere Tulliano diaconi Cardinalis, tertio Kalendas Iulij, indict. 12. Incarnationis Dominicæ anno 1193. Pontificatus verò Domini Cæleſtini Papæ Tertij, anno tertio.

6. IACOBVS obijt circa annum 1202. De quo mentio in literis Innocentij Tertij, vt videbimus.

7. R. ſic notatur in regeſt. Innocentij Tertij epiſt. 113. anno. 15. Hic cædis, periurij, concubinatus, ſimoniæ, proditionis, aliorumque criminũ reus, ſuſpendi ab officio Pontificali mandatur ab Innocentio, & infra tres menſes ſe ſiſtere iubetur, alioquin excommunicari, & alium Paſtorem Eccleſiæ Melphienſi idoneum præfici; de hac re has Epiſcopo Murano Innocentius ſcripſit epiſtolas.

INNOCENTIVS EPISCOPVS, &c.

Circa radices infructuoſæ arboris ſtercora ſubmiſimus fodientes, & per tempora plurima ſuſtinuimus ſi forſan fructum produceret exoptatum. Verum quia non poteſt arbor mala bonos fructus facere, iuxta ſententiam veritatis, arbor eadem ſic fota ſtercoribus, & tamdiu expectata, non ſolum fructum bonum non pertulit, ſed prorupit in ſpinas, quæ ſatis acriter pupugere cultorem. Hæc autem pro Epiſcopo Melphienſi proponimus, de quo nobis ſunt ſæpius nefanda, & ſceleſta ſuggeſta, & cum in ipſum, propter ſuorum exigentiam meritorum, manum noſtram debuerimus meritò aggrauare, tanta erga eum patientia vſi ſumus, quod porrectum nobis ſuorum ſcelerum codicillum, ſibi duximus transcribendum, vt illud quaſi ſuo admouentes aſpectui, eum ſuis oculis monſtraremus; ipſeque videns in eo, quibus, & quantis ſua foret facies obnubilata palloribus, de cuius hęc putredinis corruptela procederet, in latibulo conſcientiæ ſcrutaretur. Acceperamus autem, & acceptæ reſcripſeramus eidem, qualiter habitus fuerat de bonę memoriæ Iac. prædeceſſoris ſui morte ſuſpectus; quid, & qualiter poſt obitum ſucceſſoris eiuſdem Iacobi firmauerit iuramento, qualiter contra id venerat, quod iurarat, & quomodo tandem in ſua fuerat electione proceſſum. Qualiter etiam vitula, in qua tunc arabat, & arat adhuc ipſam publicè retinendo, ſicut manifeſtum eſt ſuis ciuibus vniuerſis, fuerit die ſuæ conſecrationis enixa; & quomodo qui poſt eum venerat, & deſcenderat ex eodem, ante ipſum fuerat factus presbyter, & ante patrem acceſſerat filius ad altare. Cum autem nobis annuntiata, renuntiataque ſibi, eum corrigere debuiſſent, in tantum ipſe noſtros poſt ſua proiecit terga ſermones; quod poſmodum, ſicut fuit noſtris auribus intimatum, depoſita penè penitus modeſtia paſtorali, virtutibus hoſtis, & vitijs amicus effectus; licet in Eccleſia ſua plures perſonæ honorabiles haberentur, tam ætate, ſcientia, quam moribus idoneæ, ad officium Cantoriæ, dictum fecit filium in Eccleſia Melphienſi cantorem; quo ſecum in choro ſedente, mutua viſione perpenditur, quam carnaliter alter ab altero diligatur. Præſertim cum idem cantor nullam dicatur grauitatem morum, & diſciplinæ modeſtiam in commiſſa ſibi dignitate ſeruare, ſed diſcurrat potius leuitate propria

A *tanquam ſimplex clericus in contemptum Eccleſiæ, ac plurimorum ſcandalum iugiter per plateas. Inſuper etiam Epiſcopus ſupradictus nepotibus ſuis in cunabulis vagientibus, in grauamen eorum, qui Eccleſiæ famulantur, maiores præbendas tribuit, & beneficia meliora. Et licet ſuper his, à capitulo ſuo conuentus, coram iudicibus, & alijs probis viris pluribus Ciuitatis, menſa, & rationibus alijs, quibus per eundem ſpoliati fuerant reſtitutis, ſe promiſerit præmiſſa emendaturum omnia ſub fidei ſponſione. Ipſe tamen faciens ad peiora proceſſum, menſam Canonicis ſubtraxit eandem, & tam ipſos, quam clericos præbendis, & beneficijs ſpoliatis, iuris ordine prætermiſſo præbendas ipſis Canonicis inconſultis, & ſubripiens eis iudicia mortuorum; pœna pecuniaria clericos ſuos multat, contra ſanctorum Patrũ canonicas ſanctiones. Matrimonia inſuper, tam licita,*

B *quam illicita, paſſim prohibet, niſi pro quibus pecunia intercedit. Adulterorum quoque publica peccata diſſimulat, quia non ſolum in talibus, verum etiam, & in alijs promiſſo munere, vel oblato redimentes ſe in errore dimittit, vſque adeo deditus ſimoniacæ prauitati, quod penes eum ſine ipſa, nec in Eccleſijs immolatur, nec aliquod ſpirituale confertur. Appellationes etiam quantumcumque rationabiliter ad ſedem Apoſtolicam interpoſitas, vilipendit. Licet autem ſuper tantis exceſſibus eum duxerimus hactenus in patientia ſupportandum, nec exeruerimus vltorem gladium in eundem, expectantes nos, ſi forſitan pœniteret, ſibi clementia noſtra ignoſceret ne periret. Ipſe tamen patientia noſtræ benignitatis abuſus, vt nos acrius prouocaret, de reddenda Ciuitate Melfiæ, quam in fidelitate Regia*

C *per innouata iuramenta primitus ſolidaret ab Ottone maledicto, & excommunicato, pulſari precibus non ſuſtinuit, ſed præuenit eundem. Et mouens in ipſa Ciuitate diſcordiam, & prouocans bello ciues, eis de præſtanda fidelitate ipſi O. ab eodem commonitis, & cur hoc faceret ſciſcitantibus, ſic reſpondit: quod malebat honoris proprij, quam rerum ſuarum incurrere detrimentum, & reddi ſibi faciens Ciuitatem, ad exhibendam ei fidelitatem, & hominium ſpontaneus, & ſine inductione alicuius acceſſit, ac idem ſuos conciues, quos reuocare debebat, inducens, & nec excommunicationis ſententiam, nec periurij notam metuens, quam ex hoc incurrere ſe ſciebat, ei familiarius præ cæteris Apuliæ Prælatis adhæſit, ſibi manifeſtè in noſtram iniuriam, & Regium diſpendium obſequendo. Nolentes igitur, vt dictus Epiſcopus, ex eo quod malle ſe aſſeruerit honoris*

D *proprij, quam rerum ſuarum detrimentum incurrere, mentiatur. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mand. & diſtrictè præcipimus, quatenus eundem omni appellatione ceſſante, ab officio Pontificali ſuſpendas, ex parte noſtra firmiter iniungens eidem, vt infra tre menſes noſtro ſe conſpectui repræſentet. Alioquin ipſum ex tunc vinculo excommunicationis innodans, mandet capitulo Melphienſi, vt ſibi prouideant perſonam idoneam, per electionem Canonicam in Paſtorem.*

Datum Laterani non. Iunij, Pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Capitulo Melphienſi, vſque per electionem Canonicam in Paſtorem. Ideoque diſ.veſ.per Apoſt. ſcript. *Mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus mandatum Apoſtolicum per eundem Muran. Epiſcopum ſuſcipiatis humiliter, & fideliter obſeruetis.*

Idem in prædictis criminibus, pro quibus prius ſuſpenſus perſeuerans perpetuò ab Eccleſia Melphienſi remouetur, & deponitur, eiuſque alienationes irritæ declarantur. En alia Innocentij epiſtola, ex regiſtro deſumpta,

Aures habuit, & non audiuit, [nares, & non odorauit, ille qui præfuit, & obfuit Eccleſiæ Melphienſi, cum operum eius clamores, qui vſq; ad nos in longinquo inſinuatione clamoſa communis ferè opinionis vallata teſtimonio peruenerunt, in proximo noluerit intelligere, vt benè ageret: comparatus iumentis inſipientibus, & ſimilis illis effectus, & noſtræ commonitionis ſurdus auditor inter virtutum odorem, & fœtorem non diſcreuerit vitiorum. Acceperamus ſiquidem olim qualiter R. tunc Melphienſis Epiſcopus, ſi Epiſcopus dici debet, quem opera mercenarium exhibuerunt non Paſtorem, habitus fuerat de bonæ memoriæ Iacobi prædeceſſoris ſui morte ſuſpectus: quod, & qualiter poſt obitum illius proprio firmauerat iuramento, & contra id venerat, quod iurarat, quomodo tandem in ſua fuerat electione proceſſum: qualiter etiam illa, quam in oculis populi ad publicæ infamiæ teſtimonium detinebat, in die conſecrationis eius enixa, & libidinis teſtem produxerat, & quaſi recentis ediderat in continentiæ argumentum. Et quomodo alius, qui poſt eum venerat, & deſcenderat ex eodem ante ipſum factus eſt presbyter, ante patrem aſcendens filius ad Altare. Nos autem erga ipſum tanta patientia ſumus vſi, quòd qui poteramus deſcendere, ac videre, vtrùm clamor, qui ad nos de ipſo aſcenderat, opere compleretur, & reſpondente facto ſermoni vibrare ultionis gladium in eundem, virgam correctionis remiſimus, rigorem iudicij ſuſpendentes, & affectu ei patris ſpiritualis exhibito ipſi caritatiuè monitionis manna porreximus proguſtandum. Et ne quid de contingentibus omittere videremur, oblatum nobis infamiæ ſuæ libellum ſibi duximus tranſcribendum; audita ſuis oculis admouentes, vt ingreſſus conſcientiæ ſuæ iudicium, idem ſibi teſtis, & iudex exiſtens, humiliatus ad pœnitentiam ſic apud ſe caderet, quod reſurgeret apud Deum. Ipſe verò tanquam aſpis ſurda, quæ vocem non exaudit incantantium ſapienter, vſque adeo noſtros proiecit poſt ſua terga ſermones, quod ſicut poſt modum noſtris fuit auribus intimatum, depoſita penè penitus modeſtia paſtorali, carnem, & ſanguinem ſapiens, filium voluptatis, & ſanguinis, & aliàs prorſus indignum, & omnibus onerosum, dignis, & honorabilibus prætulit officio Cantoriæ. Sicque factus eſt poſt Epiſcopum primus inter alios excellentia dignitatis, qui meritis nouiſſimus exiſtebat, & primi prærogatiua virtutum facti ſunt nouiſſimi beneficij qualitate. Nepotibus quoque ſuis vagentibus in cunabulis, licet ad plus vix valentibus balbutire; nedum quod in Eccleſia legerent, vel cantarent, niſi fortè legat balbutiens expeditè, ac dulces choro concinentium reſonet vagiens melodias, maiores præbendas tribuit, & beneficia meliora, portantibus alijs pondus diei, & æſtus; & iſtis vbi non ſeminauerunt, metentibus plena manu. Hæc autem licet ſe promiſerit correcturum ſub fidei

A ſponſione, faciens tamen ad vlteriora proceſſum, immo magis exceſſum, tam vos, quàm alios clericos præbendis, & beneficijs prætermiſſo iuris ordine ſpoliauit, & contra Turonen. ſtatuta Concilij, quod ſectionem inhibet præbendarum, diuidebat, & diuiſas conferebat præbendas, non ſecundùm rationis iudicium, ſed pro ſuæ arbitrio voluntatis. Sponſalia ſanè, niſi de ſoluenda ſibi pecunia præcederent ſponſiones, contrahi prohibebat: ac factus in Templo domini venditor Columbarum, quo nummulariorum menſas euertere debuiſſet, opibus, non operibus penſatis in ſubditis, in collatione beneficiorum, & aliorum, quæ iuris ſpiritualis exiſtunt, non quid exigeret meritum, ſed quid munus ſuggereret attendebat, vt qui plus de temporalibus in ſtateris eius doloſis

B poſſet appendere, plus de ſpiritualibus reportaret. Sicque ad Simeonem magum imitatione ſimoniacæ prauitatis acceſſit, quod à Simone Petro penitus viſus eſt diſceſſiſſe. In iſis autem, & alijs quæ licet in publicum malitia ſua prodiderit, nos tamen faſtidio ſubticemus, in patientia ſupportauimus, illi locum veniæ reſeruantes, vt ſi forſan actus ſuos reformaret in bonum ſibi noſtra clementia ignoſceret, ne periret: ſed ipſe gratia noſtræ benignitatis abuſus, vt nos acrius prouocaret Oct. reprobo, & maledicto, nec pulſatus precibus, nec ſufficienti metu commotus, Melphien. ſubdidit Ciuitatem, factuſque proditione præcurſor, Ciues quos reuocaſſe debuerat, præuenit temerè ad iurandum, immò potius deiurandum, cum dici non debeat, iuramentum, per quod iuſtitia læditur, fides alijs

C debita violatur, & cuius adhuc manus, vt verbis cuiuſdam ſolitæ loquutionis vtamur, de recenti iuramento celabat, quod Kariſſimo in Chriſto filio noſtro F. illuſtri Regi Siciliæ paulò ante præſtiterat traxit pro ſe plurimos ad ruinam, & excommunicato prædicto tantò principalius inter alios Regni Prælatos adhæſit, quanto plus alijs ab Eccleſiæ deuotione, ac memorati Regis fidelitate receſſit. Porrò vt pœna reuocaret à culpa, quem culpa traxit ad pœnam, & ſentiret fulgura, qui tonitrua non timebat, venerabili fratri noſtro . . . Murano Epiſcopo noſtris dedimus literis in præceptis, vt ipſum ob officio pontificali ſuſpendens, firmiter eidem iniungeret, quod intra tres menſes noſtro ſe conſpectui præſentaret; alioquin ex tunc cum vinculo excommunicationis aſtringens vobis ex parte noſtra præciperet, vt prouideretis Eccle-

D ſiæ veſtræ, ac vobis perſonam idoneam canonicè in Paſtorem. Cumque per ſupradictum memoratum Epiſcopum noſtra fuiſſet authoritate ſuſpenſus, intra trium menſium ſpatium eidem indultum per nuntios inſtitit, & humiliter ſupplicauit, vt terminum, quo noſtro ſe debeat præſentare conſpectui dignaremur vſque ad octauas beati Martini proximò præteritas protogare. Cui non ſolùm illas, ſed etiam vſque ad octauas Epiphaniæ ad conuincendam eius malitiam alias inducias duximus indulgendas. Interim autem ipſe iram ſibi accumulans in die iræ, nedum quod à præmiſſis non deſtitit; ſed etiam, ſicut accepimus, tanquam is fœdus cum morte pepigerit, in profundum veniens vitiorum, in contumaciam ſe maiorem erexit, &

pe-

priotibus pelnra commiſit. Mèdio tèmpnre bona Eccleſiæ ſibi commiſſa tam prodiga diſpenſatione diſpergens, quod euentu ſecuto præmiſſæ petitionis interprete, ad diſſipandū, non ad cōparendū in noſtrs præſentia, viſus eſt prorogationē termini, nō abſque illuſinne Sedis Apoſtolicæ poſtulaſſe. Cum igitur idem mortuus per peccatum, & euidentiam ſuorum actuum peruerſorum extra Ciuitatem delatus, iamque delinquendi conſuetudine compeditus in monumento iaceat fœtidus, non adijciens, vt reſurgat, vt excidatur ficus fatua, quæ nec verba ſalutis enuntians, nec opera virtutis exercens, non protulit fructus, aut ſolis, ſed terram ſterilem reddidit ſub occupatione nocius: dictum R. ab Eccleſia Melphienſi perpetuò duximus amouendum, vt nec etiam vt ſubiectus in ea remaneat, cui ſic præeſſe noluit, vt prodeſſet, excommunicationis vinculo innodantes, ſi quis ei de cætero præſumpſerit intendere, vt paſtori. Contractus prætерea venditionis, donationis, vel cuiuslibet alterius alienationis, quoa in damnum celebrauit eiuſdem Eccleſiæ, irritamus, & vt terra, quæ ſub vmbra inutilis arboris habebatur, per nouam plantationem ad fructificandum culturam recipiat congruentem, per Apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus in talem perſonam de prudentum virorum conſilio vota veſtra per electionem canonicam conferatis, per quam, & præteriti temporis valeat reparari iactura, & futuri commoditas prouideri.

Datum Laterani 3. Kslend. Febr. Pontiſ. noſtri anno 15.

8. RICHERIVS doctrina, ac vitæ ſanctimonia inſignis, præficitur in locum depnſiti anteceſſoris circa annum 1213. Hic à Federico Secundo, cuius erat à conſilijs, priuilegijs, & immunitatibus cohoneſtatus, magnum Eccleſiæ ſuæ beneficium contulit; hoſpitale apud Eccleſiam ſancti Nicolai de Auſrido erexit, Moniales ſancti Benedicti è vaſta ſolitudine ab Eccleſia ſancti Veneris, ad Eccleſiam ſancti Ioannis de Iliceto tranſtulit anno 1224.

9. Fr. ROGERIVS de Leontio ord. Prædicatorum, magnæ virtutis, ac ſcientiæ vir, à Raynaldo Epiſcopo Cardinali Oſtienſi Apoſtolicæ ſedis Legato, in Epiſcopum electus, ab Innoc. IV. anno 1252. 7. id. Febr. confirmatur Pontiſ. anno. 9. ex reg. vatic. ep. 108. ſ. 128.

10. GVILLELMVS conſecrationi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Vallis viridis Bouinæ, Diœceſis interfuit anno 1261. vt habetur in vita S. Marci Luceriç Epiſcopi.

11. GARVERVS, ex decano ſancti Petri de Cuna Cœnomanenſis Diœceſis, electus à Clemente Quarto anno 1266. die 12. Kalendas Nouembris, Pontiſ. 2. ex regeſt. vatic. epiſtola 134. fol. 100.

12. FRANCISCVS de Monaldis Balneoregienſis à Nicolao Tertio ad Melphienſem Epiſcopatum anno 1278. euectus, nec diu eum titulum tenuit, cum ab eodem Pontifice anno ſequenti, 5. id. Martij ad Eccleſiam Vrbeuetanam translatus, atque ab ea poſtea ad Florentinam traductus eſt anno 1295. Hic ille Franciſcus Balneoregienſis

A eſt ex clariſſima Vrbeuetana Monaldorum familia ſatus, quæ ob potentiam, qua efflorеſcebat multa loca, atque adeo Balneumregium ipſum annis pluribus obtinuit, ex ea namque ſtirpe natus Franciſcus Balneoregienſis dici voluit, vt ſe ſe ab alijs Monaldeſchis Vrbeuetanis diſtingueret. Monaldos Balneoregij Dominos extitiſſe Innocentij IV. temporibus conſpicuum eſt, cum ille iuriſdictionem eandem ipſis confirmauit, at ſub Vrbano VI. anno 1389. à ciuibus pulſi fuere, ac tandem anno 1412. eo dominatu exuti ſunt, vt narrat Petrus Romanus lib. 4. Pentaliologiæ in deſcriptione Balneoregij. De Monaldis verò Peruſinis infra nonnulla dicemus, cum de Monaldo huius ſedis Epiſcopo ſermonem inſtituemus.

13. Fr. SINIBALDVS ordinis Minorum,
B creatus anno 1280. Is campanam magni ponderis contra seria tempeſtates, quæ adhuc extat, conflari fecit. Indefeſsè diuque laborauit Sinibaldus pro Eccleſiæ ſuæ iuribus tuendis aduerſus Robertum de Iuriaco Lauelli Dominum partis Salſulæ ad Eccleſiam Melphienſem ſpectantis occupatorem, cumque Sinibaldus ad Berardi Epiſcopi Cardinalis Præneſtini Apoſtolicæ ſedis Legati tribunal confugiſſet, ab ipſo iudex delegatus datus eſt Gobertus Montis viridis Epiſcopus, qui tandem ad fauorem Sinibaldi ſententiam tulit, quam inde Nicolaus Quartus hoc diplomate confirmauit.

NICOLAVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

C *Venerab. Fratri noſtro B. Epiſcopo Præneſtino, Apoſtolicæ Sedis Legato, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.*

Significauit nobis Ven. frater noſter Epiſcopus, & dilecti filij Capitulum Melphienſe, quod cum ipſi nobilem virum Robertum de Iuriaco Dominum Ciuitatis Lauelli ſuper quibuſdam terris, poſſeſſionibus, & rebus alijs coram Ven. Fratre noſtro Epiſcopo Montis viridis authoritate literarum noſtrum traxiſſent in cauſam, præfatus Epiſcopus Montis viridis, quia idem nobilis citatus legitimè comparere coram eo in aſſignato ſibi ad hoc termino peremptorio competenti contumaciter non curauit, propter huiuſmodi ipſius nobilis contumaciam manifeſtam præfatos Epiſcopum,
D & Capitulum Melphien. in corporalem poſſeſſionem terrarum, poſſeſſionum, & aliarum rerum prædictarum, per eos in iudicio petitarum, cauſa rei ſeruandæ inducendos fore decreuit iuſtitia exigente, ſed ipſi Epiſcopus, & Capitulum Melphienſe, tum propter potentiam, malitiam, & reſiſtentiam dicti nobilis in ſua contumacia perdurantis, tum etiam propter fauorem, quem dilectus filius nobilis vir Robertus Comes Attrebatenſis eidem Roberto ſuper hoc dicitur præſtitiſſe, poſſeſſionem huiuſmodi nanciſcij minimè potuerunt. Quare ex parte ipſorum fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt cum ipſi propter malitiam, & potentiam partis aduerſæ non confidant ſe poſſe ſuper hoc conſequi iuſtitiæ complementum, niſi congruo remedio ſubueniatur eiſdem prouidere ſuper hoc indem-

demnitati, paterna ſollicitudine dignaremur. Nos igitur plenam gerentes de tua circumſpectione fiduciam, qui de ijs habere poteris notitiam pleniorem fraternitatem tuam rogamus, & hortamur attentè per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus ſi eſt ita conſideratè prudenter, quod non eſt deferendum homini contra Deum præfatos Epiſcopum Melphienſem, ſic habere ſtudeas ſuper prædictis in eorum iure fauorabiliter commendatos faciens eis omni prorſus difficultate, ac tarditate gratia, & amore poſtpoſitis exhiberi iuſtitiæ complementum, quod huiuſmodi cauſa litis, amputatis anfractibus, fine debito celeriter terminetur ipſi Epiſcopus, & Capitulum Melphienſe ſuam lætari poſſint tuo mediante fauore ſuiſſe iuſtitiam conſecutos. Noſque ſuper hoc non oporteat aliud remedium adhibere.

Datum apud Vrbem Veterem Kalend. Martij, Pontificatus noſtri anno quarto. Coma, &c.

14. SARACENVS, in contentione ab vna parte Capituli poſtulatus, alia enim quemdam M. Geruaſium de Bello Monte Canonicum Eboracenſem ſibi delexerat in Paſtorem, à Bonifacio Octauo reiecto Geruaſio, confirmatur an. 1295. 2. non. Auguſti, ex reg. vatic. ep. 350. fol. 76. ann. 1. Pontificatus.

Saraceno, anno 1296. Carolus Secundus Siciliæ Rex caſale Gaudianum, & caſtrum Salſulæ à Rogerio olim Calabriæ Duce Eccleſię Melphienſi elargita confirmauit diplomate ſequenti, ex originali deſumpto.

Carolus Secundus Rex. Ad perpetuam rei memoriã &c.

Si præmia conferuntur hominibus retributiones merentibus impenduntur, Diuinæ Clemẽtiæ, à qua cuncta quæ habet recepit humana conditio, largitiones ſunt exhibendæ, ac præſtantius promptius affectibus munificentius impendendæ. Sanè venerabilis in Chriſto Pater Saracenus Melphienſis Epiſcopus continuus familiaris, & fidelis noſter dilectus Maieſtatis noſtræ præſentiam adiens, & quædam priuilegia Catholicorum Ducum, & Principum Regni Siciliæ indulta ſuæ Melphienſi Eccleſiæ de Caſali Gaudiani, & de Caſtro Salſulæ ſitis in iuſtitiariatu Baſilicatæ in curia noſtra, præſentans ſupplicauit humiliter, vt priuilegia ipſa, quorum tenores deſcribuntur inferius pro prædictæ ſuæ Melphienſis Eccleſiæ cautela perpetua confirmare, & ratificare de benignitate regia dignaremur, quorum priuilegiorum tenores hi ſunt, videlicet.

In nomine ſancta, & indiuidua Trinitatis.

Rogerius diuina fauente clementia Dux. Roberti magnifici Ducis hæres, & filius. Si diuinum cultum &c. vt ſuperius ſunt allata.

Nos autem præfixam erga nos ſupernam dexteram largitatis ex multis perceptis beneficijs agnoſcentes, attendentes quoque multiplicis probitatis merita Epiſcopi memorati, quem fidei conſtantia comprobat, & ſeruitiorum exhibitio grata commendat ſua in hac parte ſupplicationibus ad gratiam exauditionis admiſimus præſcripta priuilegia omnia de certa ſcientia, & ſpeciali gratia

A confirmamus, & ratificationibus noſtræ robore communimus. In cuius rei teſtimonium, & tam dicti Epiſcopi, & ſucceſſorum, quam propriæ ſuæ Melphienſi Eccleſiæ cautelam perpetuam præſens priuilegium exinde fieri, & aurea bulla noſtræ Maieſtatis impreſſa typario iuſſimus communiri alio conſimili ſub pendente noſtro ſigillo ereo exinde ſibi dato.

Datum Neapoli per manus Vener. viri magnifici Petri de Ferrerijs de Camera Cancellarij, & Bartholomei de Capua militis locumtenentis, & prothonotarij Regni Siciliæ anno Domini 1296. die 26. Aprilis nonæ indictionis.

Saraceni temporibus, ſancti Pauli Eccleſia à fundamentis excitata, ibidem hæc legitur inſcriptio.

B *Mirabilis locus iſtius Eccleſiæ, mirabiliter inuentus eſt, per reuelationem beati Pauli pluries ibi apparentis in ſomnis cuidam nomine Nicolao ſub anno Domini milleſimo trecenteſimo decimo, die beatæ Bernabæ 11. Iunij, indictione octaua, reſidente in S. Romana Eccleſia Epiſcopo Clemente Papa V. regnante domino Roberto Illuſtriſſimo Rege Hieruſalem, & Siciliæ, exiſtente Præſule domino Saraceno venerabili Epiſcopo Melphienſi.*

15. CONSTANTINVS ſucceſſit Saraceno, eius mentio anno 1319.

16. GVILLELMVS Roberti Regis Conſiliarius, pro manutentione iuris Caſalis Gaudiani ab

C omni præſtatione feudalis ſeruitij liberi, et exempti, has eiuſdem Regis litteras obtinuit regio procuratori iuſtitię Baſilicatæ anno 1324.

Robertus Dei gratia Rex Hieruſalem, & Siciliæ Ducatus, & principatus Capuæ, Prouinciæ, & Forcalquerij, ac Pedemontis comes, Iuſtitiariæ Baſilicatæ, nec non ſuper procurandis ſtatutis procurator bonis contumaciam feudatariorum ipſius fidelibus ſuis gratiam ſuam, & bonam voluntatem.

Venerabilis Frater Guillermus Dei gratia Epiſcopus Melphienſis, Conſiliarius, & deuotus noſter nobis nuper expoſuit, quod tu iuſtitiæ prætextu cuiuſdam mandati Caroli Primogeniti noſtri cariſsimi Ducis Calabriæ noſtri Vicarij generalis ſub datum Neapoli anno domini milleſimo trecenteſimo

D vigeſimo quarto die vigeſimo octauo Ianuarij ſeptimæ indictionis tibi directum cum proceſſu Caſalis, quod dicitur Gaudianum, de decreta Prouinciæ deſtituiſti Procurator voſquè pro eiuſdem particulare curiæ procuratis in ipſius Epiſcopi, & eius Eccleſiæ præiudicium, & grauamen, & cum Præſul idem præfatum Caſale conceſſum vſque maiori Eccleſiæ Melphienſi per clar. mem. Rogerium Ducem ab omni præſtatione feudalis ſeruitij vel ad hoc exemptum, & liberum aſſerat fuiſſe conceſſum, ſicut per priuilegium Ducis eiuſdem plumbea bulla penden. munitum poſſit inde conſtare reſtitui ſibi Caſale præfatum pro ipſius Eccleſiæ ſuæ parte à nobis humiliter implorauit. Nos autem Eccleſiarum iura quantum bono modo poſſumus protegere diſponentes, fidelitati veſtræ præſentium tenore mandamus, quatenus, quia quæ-

quæſiuis regeſtis regalibus non eſt inuentum huc-uſque præfatam Eccleſiam, ſeu Præſulem ad ali-quod pro Caſale prædicto curiæ noſtræ teneri ſer-uitium, vel adhoam conſtito vobis prius de exem-ptione caſalis prædicti, niſi alia circa hoc in contra-rium rationabilis cauſa ſubſit, quam nobis è veſti-gio nuncietis poſſeſſionem caſalis prædicti cum fructibus, ſi qui exinde medio tempore ſunt per-cepti præfato Epiſcopo, ſeu eius procuratori, vel nuncio authoritate præſentium reſtituere, ac reſi-gnare curetis, omnem proceſſum per vos habitum in prædictis in irritum ſine dilationis præpedio re-uocantes, noſtræ curiæ reſeruato, quod ſi proceſ-ſu temporis inueniatur dictam Eccleſiam, eius Præſulem ad aliquid pro Caſale prædicto Curiæ noſtræ tenere ſeruitium, vel adhoam, ſed illud di-minutè præſtaſſe ad hoc cum pœna ſtatuta in tali-bus dictæ curiæ teneatur.

Datum Neapoli per Bartholomæum de Capua militem Logothetam, & Prothonotarium Regni Siciliæ anno Do-mini milleſimo trecenteſimo vigeſimo quarto die vigeſi-mo ſecundo Iunij ſeptima indictione Regnorum noſtro-rum anno ſextodecimo.

Extat declaratio Regiæ Cameræ in qua aſſeritur caſale Gaudianum eſſe Francum, & liberũ, & exem-ptum ab omni ſeruitute, & adhoa, cuius exemplar habetur in eodem libello priuilegiorum Melphien-ſis Eccleſiæ, ibidemque ſpectatur aliud Roberti Regis diploma ad fauorem eiuſdem Guillelmi Epiſcopi, & Eccleſiæ Melphienſis pro Caſtro Sal-ſula cum declaratione Regiæ Cameræ illud eſſe li-berum Francum, & exemptum ab omni ſeruitu-te, datum eodem die, & anno, ſic enim ſe habet.

Robertus Dei gratia Rex Hieruſalem, & Siciliæ, duca-tus Apuliæ, & principatus Capuæ Prouinciæ, & Forcalquerij, ac Pedemontis Comes fidelibus ſuis gratiam ſuam, & bonam voluntatem.

Venet. Pater Guill. Dei gratia Epiſcopus Mel-phienſis Conciliarius, & deuotus noſter nobis nu-per expoſuit, quod tu Iuſtitiariæ prætextu cuiuſ-dam mandati Caroli primogeniti noſtri chariſſimi Ducis Calabrię noſtri Vicarij Generalis ſub datum Neapoli anno Domini 1324. die 28. Ianuarij ſep-timæ indictionis tibi directum cum poſſeſſione Caſtri, quod dicitur Salſula de decreta tibi Prouin-cia deſtituiſti pro Curia, voſque ſtatuti pro eiuſdem partie. cur. procuratis in ipſius Epiſcopi, & eius Eccleſia præiudicium, & grauamen, & cum Præ-ſul idem pręfatum Caſtrum conceſſum vtiquè ma-iori Eccleſiæ Melphienſi per clar. memor. Roge-rium Ducem ab omni præſtatione feudalis ſeruitij, vel adhoæ exemptum, & liberum aſſerat fuiſſe con-ceſſum, ſicut per priuilegium Ducis eiuſdem plum-bea bulla pendenti munitum poſſit inde conſtare reſtitui ſibi Caſtrum præfatum, pro ipſius Eccleſiæ ſuæ parte à nobis humiliter implorauit. Nos autem Eccleſiarum iura quantum bono modo poſſumus protegere diſponentes fidelitati veſtræ præſentium tenore mandamus quatenus, quia quæſitis regiſtris regalibus, non eſt inuentum huculque prædictam Eccleſiam, ſeu Præſulem ad aliquid pro Caſtro prædicto curiæ noſtrę teneri ſeruitium, vel adhoam conſtito vobis prius de exemptione Caſtri prædi-

A cti niſi alia circa hoc in contrarium rationabilis cauſa ſubſit, quam nobis è veſtigio nuncietis poſ-ſeſsionem Caſtri prædicti cum fructibus, ſi qui exinde medio tempore ſunt percepti præfato Epi-ſcopo, ſeu eius procuratori, vel nuntio authori-tate præſentium reſtituere, ac reſignare curetis om-nem proceſſum per vos habitum in prædictis in irritum ſine dilationis præpedio reuocantes noſtræ curiæ reſeruato, quod ſi proceſſu tempore inue-niatur dictam Eccleſism, ſeu eius Præſulem ad aliquid pro Caſtro prædicto ipſi Curiæ teneri ſer-uitium, vel adhoam, ſeu aliud diminutè præſtare ad hoc cum pœna ſtatuta in tabulis dictæ Curiæ teneatur.

Datum Neapoli per Bartholomæum de Capua militem Logothetam, & prothonotarium Regni Siciliæ anno Do-
B *mini 1324. die 22. Iunij ſeptima indictionis Regno-rum noſtrorum ann 16 . . .*

Delegatio, ſententia, & acta Epiſcopi Goberti pro Melphienſi Eccleſia habentur in citato libello priuilegiorum eiuſdem Eccleſiæ.

17. ALEXANDER obijt anno 1328.

18. Fr. MONALDVS de Monaldis nobilis Peruſinus ordinis Minorum cum familiæ claritate, doctrinam ac in rebus gerendis coniunxit indu-ſtriam, qui cum adhuc religioſum habitum ferret, conciues ſuos cum Tudertionis, ijs calamitoſis temporibus, quibus Guelphorum Gibellinorumq. mutuis odijs ardens Italia miſerrimè attrita, & conſumpta eſt, conciliauit, virtutem gentilium ſuo-rũ Glotij Monaldi immitatus, qui Peruſiam, & Mo-naldul, qui Tudertinam, aliaſque Vmbriæ, ac
C Tuſciæ ciuitates ſumma prudentiæ laude admi-niſtrarunt. Tanta vero gratia apud omnes Monaldus floruit, vt cum ipſius fama, ob literarum, ac præ-ſertim iuris canonicè peritiam, ſacrorum cano-num ab ipſo collectorum ſumma edita, latè incre-breſceret, apud Ioannem Vigeſimum ſecundum gratiam inijt ac Procuratoris Generalis pro ſuo Franciſchano ordine functus munere, anno 1328. die 2. nonas Octobris ab ipſo in Melphienſem Epiſcopum euectus, Anenione inauguratus eſt: eumque ſe ſe ad ſuam gerendam Eccleſiam con-tuliſſet, ineunte anno 1332. incredibili ſuorum lu-ctu obijt, in Cathedrali ſepulcho datus eſt: quan-ta verò exiſtimatione floreret, Landulphi Corac-cioli Amalphitani Archiepiſcopi viri doctiſſimi, vt Scoti teſtimonium probat, qui ipſi ſuarum do-
D ctiſſimarum elucubrationum partem conſecrauit. Hunc Monaldum, cum altero etiam Monaldo ordinis Minorum, qui iiſdem viguit temporibus confundere, & quæ vnius erant, alteri ex ſimilitu-dine nominum, familiæque tribuere. Monaldus iſte Melphienſis Epiſcopus ortundus fuit ex Mo-naldorum familia Peruſiæ antiquitate ſpectatiſſi-ma, quæ omnibus ſæculis literis, armis, ac digni-tatibus Eccleſiaſticis clariſſimos extulit viros, ho-dieque in Benedicto Monaldo eminentiſs. S.R.E. Cardinale, & Peruſiæ patriæ Epiſcopo, vulgo Card. Baldeſcho nuncupato, atque in Horatio eius germano fratre Epiſcopo Eugubino ad pom-pam, & maieſtatem efflorefcit. Alter Monaldus Suanenſis Epiſcopus, poſtea Beneuentanus Ar-chiepiſcopus, ex Monaldis Vrbeuetanis nobiliſſi-mis

mis ex eadem ſtirpe ſatus, qua Monaldi Perufini
deriuatis, quamuis diuerſa ferant inſignia Monal-
da Vrbeuetana familia, lapſis ætatibus feudis no-
biliſsimis potita eſt, atque etiam obtinet pluref-
que viros omnium profeſsionum laude celebratiſ-
ſimos effudit, inter quos Beneuentanus iſte Ar-
chiepiſcopus inclaruit, de quo infra in ſecundo to-
mo in Epiſcopos Suanenſes, & in Beneuentanos
Archiepiſcopos plura. Ambos verò hoſce Mo-
naldos confundere facillimum fuit, quod ambo
Monaldi appellati, ambo è ſtirpe Monalda, ordi-
niſque Minorum profeſſores, amboque Epiſco-
pi, ac iiſdem ferè temporibus extincti, cum Mo-
naldus Melphienſis Epiſcopus anno 1332. Bene-
uentanus vero Archiepiſcopus anno 1331. è vita
emigrarint. De ijs Vadingus noſter tom. 3. annal.
Minorum. Cæſar verò Alexius in Peruſinorum
illuſtrium elogijs, Fœlix Ciattus in 1. par. Peruſi-
næ Hiſtoriæ. Pellinus alijq; de noſtro Melphienſi
Epiſcopo Monaldo ſcripſere. Eius gentilitia ſtem-
mata, quæ poſteri hodie, vt antiquiſsima, præſe-
runt, vt vides, Caſtellum, ac pons argenteus eſt, in
cerulea parma, quamuis nunc Apes Vrbani VIII.
Pontifici Maximi inſignia coniunxerint, cum eius
munificentia hæc Peruſina Monaldæ familia, Car-
dinalitia dignitate in Benedicto fuerit exornata.

Vrbeuetani verò Monaldi, quos vulgus Monal-
deſcos vocat in gentilitio ſcuto quatuor facias ce-
ruleas vtrinque pinnatas, in aureo campo geſtant,
quæ ſanè inſignia a Monaldorum Peruſinorum
ſtemmate multum diſcrepant, ſed dictis id fidem
non detrahit cum plures, etiam ſi ea eadem ſtirpe
originem traxerint, varijs tamen occaſionibus, vel
vt ab inuicem ſe ſe diſtinguerent, vt ijs accidit in-
ſignia variarint.

19. IACOBVS ſucceſſit Monaldo ann. 1332.
Defunctus eſt anno 1347.

20. PETRVS Epiſcopus Clugenſis, huc tranſ-
latus anno 1347. 2. id. Decemb. à Clemente VI.
ex reg. vatic. ep. 64. fol. 60. mox ſequenti anno
eum tranſtulit Clemens ad Concordienſem Ec-
cleſiam 3. Kal. Iunij.

21. IOANNES de Naſo Galeratenſis in Co-
mitatu Mediolanenſi natus, ex Cantore Partacenſis
Eccleſiæ in minoribus conſtitutus à Clemente
Sexto anno 1348. 3. Kal. Iunij Epiſcopus creatus,
eodemque anno ſexto, Kalend. Auguſti ad Vero-
nenſem translatus, inde ad Bononienſem, vt vide-
bimus ſuis in locis.

22. NICOLAVS è Squillacenſi in Calabria

A Epiſcopo, huc translatus à Clemente Sexto, 2.
non. Octob. anno 1348. poſt menſem iterum
idem Pontifex eum ad Arborenſem in Sardinia
tranſtulit Archiepiſcopatum 12. Kal. Nouemb. ex
reg. vatic.

23. NICOLAVS Caracciolus Neapolitanus.
Nicolao ſucceſſit anno 1348. 12. Kal. Nouemb
ex Archidiacono Vlteranenſi, qui à Ioanna, &
Ludouico Siciliæ Regibus in protectione ſuſcep-
tus anno 1354. antiquæ donationes à Calabriæ
Ducibus Eccleſiæ Melphienſi conceſſæ confirma-
tionem ab ipſis ſuſcepit: ſedi laudabiliter ann. 15.
& factus eſt Conſentinus Archiepiſcopus ab Vrba-
nos, anno 1363. Obijt verò an. 1366. cui ſucceſ-
ſit in Archiepiſcopatu Cuſentino Cerretanus de
Cerretanis nobilis Florentinus tunc Plebanus ſan-
B cti Stephani de Camplo Diœceſis Florentinæ, ac
ſacri Apoſtolici Palatij Auditor, ex reg. vatic. an-
no 3. Innocentij Sexti.

24. Fr. ANTONIVS de Riuello, ord. Prædi-
catorum inſignis Theologus, & Concionator egre-
gius, ab Vrbano Quinto anno 1363. 18. Kal. Iu-
nij anno 1366.

25. PANDVLPHVS de Suponte Canonicus
Neapolitanus, electus anno 1366. 4. id. Aprilis.
Obijt 1369. ex reg. vatic.

26. FRANCISCVS Sconditus Canonicus
Neapolitanus creatus anno 1369. 2. id. Nouem-
bris. Diſſentiones inter Canonicos Melphienſes
communem vitam ducentes ſopiuit. De quo nil
aliud de ipſo dignum reperi.

27. IACOBVS, cuius mentiò extat an. 1382.
C in monitorio contra Nicolaum de Montorio La-
uelli Dominum, quaſdã terras iuriſdictionis Gau-
diani Eccleſiæ Melphienſis propria inuadere ten-
tantem contra libertatem, & priuilegium Cæleſtini
Tertij eiuſdem Eccleſiæ conceſſum, quod publi-
care, eidemque notificare fecit, vt legitur in tabu-
lis ſuper hoc confectis tenoris ſequentis.

*Anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti
1382. Regnante Domino noſtro Roberto Dei gratia
glorioſiſſimo Rege Hieruſalem, & Siciliæ, Ducatus Aqui-
læ, & Principatus Capuæ, Forcalquerij, ac Pedemontis
Comite Regnorum eius anno 23. menſe Decemb. die 29.
eiuſdem decimæ indictionis apud Gaudianum.*

Nos Paſqualis Nicolai de Iudice, Paſchali Gau-
diani iudex, Sebaſtianus de Andria publicus per
totas prouincias Terræ laboris, Comitatus Moliſij,
D Terræ Bari Capuanæ, & Baſilicatæ Regia auctori-
tate nobis, & teſtibus ſubſcripti ad hoc ſpecialiter
vocati, & rogati præſenti ſcripto publico notum
facimus, ac teſtamur, quod præ titulato die nobis
exiſtentibus intus in prædicta terra Gaudiani, ibi-
dem fuimus requiſiti pro parte Reu. in Chriſto
Patris, & D. N. D. Iacobi Dei, & Apoſtolicæ Se-
dis gratia Epiſcopi Melphienſis per ven. virum
Abbatem Nicolaum Iudicis Auguſtini Canoni-
cum Melphien. & ipſius D. Vicarij Epiſcopi Vica-
rium Generalem aſſerentem, & dicentem, quod
cum dictus Dominus Epiſcopus intellexiſſet, quod
D. Bartholomæus de Scrino miles Vicarius ma-
gnifici viri Domini Raymundi de Vanno, & D.
Iſabellæ de Apia eiuſdem D. Raymundi conſortis
lubricis, & aliæ ſpectabilis iuuenis Nicolai de
Mon-

Montoro Terræ Lauelli Domini minabatur inferre moleſtiam, & facere nouitatem dicto Domino Epiſcopo, & ſuæ Eccleſiæ Melphienſi ſuper poſſeſſione, vel quaſi iure herbagij, & fide cerrarum Eccleſiæ ſancti Ægidij ſit in territorio Gaudiani, & Maſſaria ipſius Eccleſiæ exiſten. in terria prædictis contra tenorem Papalis priuilegij ſanctæ memoriæ Domini Cœleſtini Papæ Tertij, & ne poſſene dicti Domini eiuſdē priuilegij allegare ignorantiam vellet dictus Dominus Epiſcopua dictum Papale priuilegium notificare, & publicare prædictis Domino Raymundo, D. Iſabellæ, & Domino Bartholomæo eorum Vicario ſupradicto, & nonnullas eis facere requiſitionea pro parte ſua, ac ſuæ Eccleſiæ Melphien. deberemus accedere cum dicto Domino Epiſcopo ad præſentia Domini Raymundi prædicti, qua requiſitione audita, quia noſtrum non poſſumus, nec debemus officium denegare eodem die vna cum prædicto D. Epiſcopo acceſſimua ad terram Corneti, & inuenimus dictum D. Raymundum in domibus nobilis viri iudieis Enrici de Corneto Regij Magiſtri Maxarij præſentibus ibidem D. Iſabella, & D. Bartholomæo prædicto, & quampluribus alijs familiaribus D. Raymundi prædicti, ac multis alijs probis viris, & ibidem prædictus D. Epiſcopus in noſtri præſentia conſtitutus notificauit, publicauit, & legit eiſdem D. Raymundo, D. Iſabellæ, & D. Bartholomæo dictum Papale priuilegium, quod erat tenoris, & continentiæ ſubſequentis. *vide ſup.*

Quod quidem priuilegium vidimus, & inſpeximus diligenter non abolitum, non cancellatum, nec in aliqua parte ſuſpectum ſubſcriptionibus prædicti Domini ſummi Pontificis, & quamplurimorum DD. Cardinalium roboratum, & in filia ſericis bulla plumbea bullatum poſtquam dictam notificationem, publicationem, & tenorem priuilegij ſupradicti factam dicta Dominus per dictum Dominum Epiſcopum, prædictus Dominus Epiſcopus coram nobis ex parte Sedis Apoſtolicæ, & ſub prædictis pœnis contentis in priuilegio ſupradicto requiſiuit prædictos Dominum Raymundum, Dominam Iſabellam, & D. Bartholomæum, quod non deberent per ſe, vel per alios dictam Melphienſem Eccleſiam, & Epiſcopum ſupradictum ſuper pacifica poſſeſſione, vel quaſi terratum Maſſariæ, & Iurium ſancti Ægidij prædictorum turbare, moleſtare, vel quibuslibet vexationibus fatigare dictum Dominum Epiſcopum, vel Eccleſiam Melphien. ſed ſi quod ius crederent Nicolao prædicto competere illud, proſequerentur coram iudice competente, quas terras, & Maſſarias, & iura dictus Dominus Epiſcopus aſſeruit ſe, & Eccleſiam ſuam prædictam tenere, & poſſidere pacificè, & quietè, ac tenuiſſe, & poſſediſſe, tam ipſum, quam prædeceſſores ipſius à tempore, à cuius in contrarium memoria hominum non exiſtit.

Petente itaque dicto Domino Epiſcopo, quod de prædictis omnibus faceremus publicum inſtrumentum noſtrum officium, quod eſt publicum implorando. Per nos vero, quia iuſta petentibus noſtrum non poſſumus, nec debemus officium denegare, ad ipſius Domini Epiſcopi requiſitionem,

A & preces factum eſt exinde præſens publicum inſtrumentum ſcriptum per manus mei, qui ſupra notarij ſigno meo ſolito ſignatum ſubſcriptione mei, qui ſupra iudicis Paſchalis, & noſtrum infraſcriptorum, qui prædictis interfuimus ſubſcriptionibus roboratum, quod ſcripſi.

Ego idem Sebaſtianus de Andria publicus, vt ſupra Regia authoritate notarius, qui prædictis vocatus, & rogatus interfui, & meo ſolito ſigno ſignaui.

Paſchalis, qui ſupra Gaudiani iudicis prædicta fatetur.

Ego Thomas de Gainerio Canonicus, & Theſaurar. Melphien. teſtis ſum.

Ego Bartholomæus Magnif. Franciſci Canonicus Melphien. teſtis ſum.

B *Ego Angelus de Aquila Canonicus Aquilien. & Melphien. teſtis ſum.*

Ego Ser. Iacobus de Caſali teſtis ſum.

Ego Paſchalis de Batolo teſtis ſum.

Ego Ioannes de Bononia teſtis ſum.

Ego D. Bartholomæus de Guibluino teſtis ſum.

28. HELIAS Clementis VII. Antipapæ ſectator, à quo hanc ſedem occupandam ſuſcepit anno 1384. ex lib. oblig.

29. ANTONIVS de Samudia ciuis Melphienſis ab Vrbano VI. Patriæ Epiſc. adlectus an. 1384. De eo iterum mentio anno 1388.

30. ANTONIVS, an idem cum ſuperiori mihi in certum electionem ipſius non vidi in lib. oblig. in quibus tantum habetur mentio an. 1400. in lib. 1. prouiſ. Præl. fol. 69. ann. 11. Boniſ. IX. cui

C idem Pontifex cauſam delegauit inter Archiepiſcopum, & Conſilium Neapolis ſuper differentijs Eccleſiæ S. Reſtitutæ anno 1403.

Conſiliarius is fuit Ladislai Regis, à quo pro Caſale Gaudiani, contra Hieronymum ſtipendiarium conſeruatorium priuilegium ann. 1409. obtinuit, quod ſubijcio.

Ladislaus, Dei gratia Hungariæ, Hieruſalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Romaniæ, Seruiæ, Galitiæ Lodomeriæ Bulgarque Rex, Prouinciæ, & Forcalquerij, ac Pedemontis Comes, Vicegerentibus noſtris, & Iudiciarijs Prouinciæ Baſilicatæ, vel eorum Locatenentibus, & officialibus noſtris alijs, ad quos ſpectat, & ſpectare poterit quocumque titulo, & denominatione noſentur per Regnum noſtrum Siciliæ conſtitutis præſentibus, & futuris fidelibus noſtris dilectis gratiam, & bonam voluntatem.

D Ad Præſidentis ſpectat officium iurgia tollere, diſſidia ſupputare, ſicque prudenter agere ſuæ iuriſdictionis opportuno præſidio, vt cum facultas contendendi de facto tollitur concertandi noxia materia ſopiatur. Sanè R. A. Epiſcopus Melphienſis orator, & fidelis noſter dilectus Maieſtati noſtræ reuerenter expoſuit, quod cum maior Melphienſis Eccleſia, cui præeſt, à tempore dictæ fundationis habuerit, tenetet, & poſſederit, ac ad præſens habeat, teneat, & poſſideat quoddam Caſale inhabitatum, quod dicitur Gaudianum cum turri, iuribus, & pertinentijs ſuis omnibus, quod fuit, & eſt dos præcipua, & patrimonium proprium ipſius Melphienſis Eccleſiæ, & de cuius fructibus, red-

ditibus, & prouentibus conſueuerunt dictæ Eccleſiæ Præſules ſuſtentari, dictuſque exponens ſuo, & dictæ Eccleſiæ ſuæ nomine iuriſdictionem prædictam annis 24. iam elapſis ſub fidelitate noſtra cuſtodiri fecerit, & faciat ad præſens ſuis ſumptibus, & expenſis quidam nomine Herriconus ſtipendiarius noſter ſuæ propriæ ſalutis immemor, & nullum ad Deum habendo reſpectum ſalua tacita veritate, & temerè aſſerens dictum Caſale conceſſum fuiſſe per dictum exponentem Notario Nicolao Rollo de Flumaro pro ſex vocijs annuatim, illudque à Maieſtate noſtra propterea obtinuiſſe prętendens, nec ſuis contentus iuribus exponentem ipſum, vel alios eius, & dictæ ſuæ Eccleſiæ nomine Caſale prædictum tenentes, & poſsidentes ſuper poſſeſsione dicti Caſalis, eiuſque iurium fructuum, & reddituum perceptione turbat, indebitè vexat, & multipliciter inquietat non permittentes exponentem ipſum, vel alios pro eodem ſuo, & dictæ Eccleſiæ ſuæ nomine dicti Caſalis pacifica poſſeſsione gaudere, ac fructus, redditus, & prouentus prouenientes ex eo quietè percipere, & habere in eiuſdem exponentis, & dictæ ſuæ Eccleſiæ euidens detrimentum, ſuper quo per dictum exponentem eius, & quo ſupra nomine noſtra prouiſione petita. Nos illata fidelibus noſtris, & Eccleſijs præſertim grauamina, quas tenemur ſumma ope protegere moleſta, & implacida perferentes, fidelitatis veſtræ per de certa noſtra ſcientia committimus, & mandamus expreſsè, quatenus tu præſens, ſeu primo future Vicegerens, ſeu Iuſtitiarie, vel Locumtenens ad ipſius ſupplicantis inſtantiam, vocato coram te Herricono, & alijs vocandis ſi ſummariè, & de plano ſine ſtrepitu, forma, & figura iudicij oblatione libelli, & conteſtatione litis, Eccleſiarumque expoſcente fauore præmiſſa expoſita vera eſſe repereris, nec ſit aliud rationabile in contrarium, quod obſiſtat prefato Herricono ſub pęna vnciarum centum noſtræ curiæ, ſi ſecus inde fieret applicanda ex parte noſtra iniungas expreſsè, quod exponentem ipſum, vel alios eius, & dictæ Eccleſiæ ſuæ nomine ſuper poſſeſſione dicti Caſalis, eiuſque fructuum, & prouentuum perceptiòne non turbet de cætero vexet indebitè, vel moleſtet. Quinimò ſinat dictum exponentem, ſeu alios eius, & dictæ Eccleſiæ ſuæ nomine Caſale, prædictum pacificè tenere, & poſſidere, eiuſque territorium colere, ſeminare, ac fructus, redditus, & prouentus prouenientes ex eo quietè percipere, & habere. Et nihilominus tam nos ipſi præſentes, quam vos alij ſucceſſiuè futuri Vicegerentes Iuſtitiarij, vel locatenentes, & officiales exponentem ipſum in ea poſſeſſione dicti Caſalis, in qua eſt, & cum per ſe, vel alios eſſe inueneritis quidem poſſeſſionis ipſius iuſta cauſa durauerit manuteneatis iuſti fauoris præſidio, protegatis, & etiam defendatis, nec permittatis exponentem ipſum, aut alios eius, & dictæ Eccleſiæ ſuæ nomine à prædicto Herricono, vel quibuſuis alijs eius nomine ſuper poſſeſſione prædicta indebitè impeti, vel etiam moleſtari. Moleſtatores, ſi qui fuerint, qui ab huiuſmodi indebita moleſtatione deſiſtant, tam per exactionem pęnæ iam dictæ ſi in illam inciderint, quam per alia, & debita, ac fauorabilia iuris remedia, quæ ad id expedire videritis ſtrictius cohibendo. Prædicentes eidem Herricono, quod ſi in dicto Caſali ius aliquod habere ſe credat, illud ſi voluerit coram competenti iudice ordine debito, proſequatur facturus, nihilominus fieri, tu prædicte Vicegerens, ſeu Iuſtitiarius, vel locumtenens de executione præſentium cum earum forma ad cautelam curiæ, & exponentis eiuſdem publicum inſtrumentum, quod debita ſolemnitate munitum dicto exponenti traditis inſtan. per eum eum expeditum fuerit in dicta noſtra curia producendum. Pecuniam autem totam, quã ex huiuſmodi pœna vos, vel alter, aut alij veſtrum exigentis ad noſtram cameram ſuis vicibus deſtinare curetis quibuſcumque literis per dictum Herriconum de conceſſione dicti Caſalis à nobis, vt præfertur obtentis ſi, & in quantum contra Iuſtitiam, & Eccleſiaſticam libertatem proceſſiſſent, & per nos factæ fuiſſent nõ obſtantibus quoquo modo; præſentes autem literas poſt opportunam inſpectionem earum pro cautela reſtitui volumus præſentanti efficaciter valituras.

Datum Neapoli per virum Magnificum Gurellum Aurilia de Neapoli militem Logothetam, & Prothonotarium Regni noſtri Siciliæ Collateralem Conſiliarium, & fidelem noſtrum dilectum anno Domini 1409. die 27. menſis Iulij ſecundæ indictionis Regnorum noſtrorum, anno 23.

Obijt Antonius ann. 1412, eoque ſublato Gregorius XII. in ſua obedientia hanc Eccleſiam adminiſtrandam conceſſit Roberto Acciaiolo Florentino primogenito Angeli Acciaioli Melphienſis Comitis, & Magni Regni Neapolitani Siniſchalchi, eamque tanquam Vicarius Apoſtolicus paruo tempore rexit, cum patri in Comitatu, magnique Siniſchalchi dignitate ſucceſſiſſet, vt in ſuo nobili opere de Neapolitanis familijs narrat Ferrantes della Marra Guardiæ Dux priſcæ nobilitatis germen, eruditione illuſtris.

31. FRANCISCVS Caroſius Capuanus eligitur in demortui Antonij locum à Ioanne Vigeſimo tertio anno 1412. 4. non. Iulij, ex lib. prou. Prælat. 2. Dni, & ipſe pro libertate ſuæ Eccleſiæ decertauit cum Regijs Miniſtris, ampliſſimum à Ioãna Regina priuilegium reportauit. Vnus ex Electoribus, Martini V. in Concilio Conſtantienſi pro Italica natione fuit. Tranſlatus eſt ad Archiepiſcopalem Tranenſem anno 1418. De quo hæc habet Michael Monachus in ſanctuario Capuano. *Franciſcus Caroſius Capuanus Ciuis, & Canonicus, cum eſſet decretorum Doctor eximius, geſsit in Regno Locumtenente Logotheta, & Cancellarij, deinde creatus Epiſcopus Melphienſis. Ad Concilium Conſtantienſe, a Regina Ioanna Secunda legatus eſt Orator: Tandem trãslatus ad Tranenſem Archiepiſcopalem Eccleſiam, ibi mortuus eſt, ac in marmoreo tumulo ſuper ſolum octo palmos eminente conditus iacet, cum opinione ſanctitatis. Confirmauit opinionem quidam euentus. Quando enim S. P. Pius Quintus ſua conſtitutione præcepit, eminentia ſepulchra ab Eccleſijs tolli, & pauimentis æquari, Tranenſes ſublatis eiuſmodi nonnullorum ſepulchris, quod eſt noſtri Franciſci propter ſubitam improuiſamq; exortam magnam tempeſtatem amouere non potuerant, ſed propterea relinquere illud intactum oportuit, vt ho-*

die cernitur cum hoc epitaphio,

Capuanus hic clauditur Antiſtes mirificus
Franciſcus diuinitus Tranenſis Archiepi-
ſcopus Caroſcorum natalibus, & bonis pa-
rentibus ortus, ſimoniæ prauitatibus, & la-
ſciuiæ ſermonibus ſemper extraneus, nor-
ma errantibus, & exemplar continentibus
præcipuum, eleæmoſynisque deditus,
& . . . . ſapientiæ dogmatibus,
& vtriuſque iuribus doctiſſimus, Regibus,
& Principibus, ac ſummis Pontificibus Ec-
cleſiæ aptus M. CD. XXVII. Aprilis
xxvij.

Signum gentilicium eius, erat in campo auri colo-loris, vulgo bronzino, faſcia rufa à ſuperiori angulo dextro ad inferiorem ſiniſtrum deſcendens, à qua media eminebat viride caput, imberbe, iocundo vultu, & breui capillo.

32. ASTORGIVS Agenenſis Epiſcopus Militenſis huc transfertur à Martino Quinto anno 1418. 6. Kalend. Februarij, ſequenti anno translatus ad Anconitanam, ex lib. prouiſ.

33. IACOBVS Inſulanus Bononienſis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diac. Cardinalis ſanctæ Mariæ Nouæ, hanc in commendam ſuſcepit Eccleſiam, anno 1419. 2. non. Maij. Ceſſit iuri ſuo an. 1425. vt habetur in eodem lib.

34. NICOLAVS Georgius de Mattino Ciuis Melphienſis eligitur, per ceſſionem commendæ Cardinalis Inſulani 6. Kal. Iulij anno 1425.

35. CICCVS Palumbus Neapolitanus, Abbas ſancti Benedicti Auellanenſis, ex Epiſcopo Auellinenſi, & Frequentinenſi, huc translatus an. 1431. 2. idus Decembris. Obtinuit is anno 1434. indultum à Ioanna Regina cognoſcendi priuatiuè, quoad alias de omnibus quibuſcumque cauſis ſuorum familiarium, etiam in crimine læſæ Maieſtatis. Obijt anno 1437.

36. HONVPHRIVS Franciſcus de Sancto Seuerino Neapolitanus electus anno 1437. 3. id. Iunij ab Eugenio Quarto. Exceſſit anno 1450. Confirmationem Caſtri Salſulæ à Nicolao Quinto ſequenti diplomate obtinuit anno Pontificatus primo.

NICOLAVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Venerab. Fratri Epiſcopo, & dilectis filijs Epiſcopi Melphien. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

CVm à nobis petitur, quod iuſtum eſt, & honeſtum tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Exhibita ſiquidem nobis veſtra petitio continebat, quod qu. Rogerius Dux Apuliæ cupiens terrena in cœleſtia, & tranſitoria in æterna fœlici commercio commutare caſtrum Salſulæ Melphienſis Diœceſis, cuius idem Dux tunc Dominus exiſtebat cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, necnon, & iuſpatronatus Monaſterij ſancti Ioannis de Iliceta eiuſdem Diœceſis, cuius patronus exiſtebat, & quidquid iuris in Mona-

A *ſterio ipſe habebat. veſtræ Melphienſi Eccleſiæ pia, ac prouida liberalitate conceſſit, prout in inſtrumento publico inde confecto ipſius Ducis plumbea bulla, qua idem Dux vtebatur ſignato plenius dicitur contineri. Nos itaque veſtris ſupplicationibus inclinati, quod ſuper hoc piè, ac prouidè factum eſt, & in alterius præiudicium non redundat ratum habentes, & gratum id authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.*

Datum Reatæ, idus Iunij, Pontificatus noſtri anno primo.

B 37. ALPHONSVS Coſſa Neapolitanus eligitur à Nicolao Quinto anno 1450. 2. non. Septembris. Exceſſit ſub Sixto Quarto. Extat ad petitionem Alphonſi, Pij Secundi bulla, prædeceſſoris Calixti iura Eccleſ. Melphienſis confirmans.

PIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei,

Ad futuram rei memoriam.

CVnctis diſponentes fidelibus iuſtitiam miniſtrari tenorem cuiuſdam per nos dudum editæ conſtitutionis, quæ die 5. menſis ſeptembris anni Incarnationis Dominicæ Milleſimi quadringenteſimi quinquageſimi octaui publicata fuit ad inſtantiam fratris noſtri Al-
C *phonſi Epiſcopi Melphienſis ſi illa, pro ſui conſeruatione iuris indigere aſſerentis præſentibus annotari fecimus volentes, & authoritate Apoſtolica decernentes, quod huiuſmodi ſic inſerto tenori ſtetur, & fides plena adhibeatur vbicumque in iudicio, vel extra illud exhibitus fuerit, vel oſtenſus, cuius quidem conſtitutionis tenoris talis eſt. Item prædictus Dominus noſter omnes, & ſingulas ab ipſo Calixto prædeceſſore infra annum ante diem obitus eiuſdem conceſſiones gratiæ, vel iuſtitiæ literas temporibus debitis eorum executoribus non præſentatas omninò reualidauit, & in ſtatum priſtinum quo videlicet ante fuerant, & eis pro quibus erant obtentæ, quod hoc plenariè reſtituit, ac decreuit per executores prædictos, vel ab eis ſub delegandos perinde ad ipſorum executionem procedi poſſe, & debere, ac ſi executio huiuſmodi temporibus prædictis inchoata fuiſſet.*
D *Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.*

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1458. tertio non. Octob. Pontific. noſtri anno primo.

38. GASPAR Loffredus Neapolitanus, ex Marchionibus Triuici, huic ſedi proponitur à Sixto Quarto anno 1472. 15. Kal. Iunij; Cathedralem Eccleſiam exornauit, ampliauit, perfecit, Palatium Epiſcopale auxit anno 1480. ſequenti fato functus eſt, vir nobilitate generis, ſcientia, rerumque vſu, & experientia celebris.

39. OCTAVIANVS Bentinolus Eugubinus 17. Kal. Iunij 1481. ſucceſſit à Sixto Quarto creatus, præfuit annis quinq. ad Salernitanam Eccleſiam translatus, de quo ibi.

40. FRANCISCVS Caracciolus Neapolitanus electus 14. Iulij anno 1486. ab Innocentio Octauo, quem idem Alphonſo Regi ſpecialibus literis commendauit.

41. Ioannes Borgia Valentinus Hiſpanus, Alexandri Sexti nepos, diac. Card. tit. S. Mariæ in via lata, huius Eccleſiæ Comm endatarius, quam ceſſit ad fauorem ſequentis anno 1498.

42. IOANNES Ferrerius Tarraconenſis, Alexandri Sexti Cubicularius, electus anno 1498. 28. Nouembris translatus poſt annum ad Arelatenſem Eccleſiam in Gallia, vbi defunctus eſt anno 1521. Maſſiliæ, iacet in Eccleſia ſancti Trophimi Arelate, vbi in Mauſoleo ſuperbo legitur hoc epitaphium.

Deo Opt. Max.
Ioanni Ferrerio Decret. Doct. ex oppido Terrarega Prouinciæ Tarraconenſis, Epiſcopo Melfienſi, demum Archiepiſcopo Arelatenſi, ſingulari probitate, & religione prædito, cuius prudentia, & integritate in duabus ampliſſimis legationibus, quas iuſſu Alexandri Sexti Pontificis Max. ad Ferrandum Siciliæ, deinde ad Ludouicum XII. Regem Galliæ Chriſtianiſſ. cum maxima amborum Principum approbatione peregit, egregiè perſpecta, & honoribus, ac præmijs ornata eſt. Vixit ann. lvij. dies x. Maſſiliæ moritur die xvij. Ianuarij
M. D. XXI.
Ioannes Ferrerius in eadem Eccleſia ſucceſſor Patruo B. M. ſibique poſuit, ſacellumque hoc conſtrui fecit.

43. RAPHAEL Pedemontanus, ex Marchionibus Cæuæ Epiſcopus Aſtenſis, huc translatus 26. Iulij anno 1499. obijt anno 1518. poſtquam portas ſacrarij Eccleſiæ Cathedralis ex marmore exornaſſet.

44. LAVRENTIVS Puccius Florentinus, presb. Cardinalis Maior Pœnitentiarius, à Leone Decimo hanc Eccleſiam in commendam accepit anno 1519. præfuit annis 3.

45. IANNOTTVS Puccius Florentinus, Laurentij nepos, 7. Ianuarij 1521. electus. Eo ſedente Clemens ſeptimus, defuncto Gisberto Rapollano Epiſcopo, Antonium Puccium Cardinalem eidem Eccleſiæ præfecit, quam ipſe cumque Iannotto reſignaſſet, die 16. Maij 1528. Clemens eam Melphienſi perpetuò vniuit, hoc pacto, vt inde Epiſcopus Melphienſis, & Rapollanus enunciaretur publicis in tabulis. Obijt Iannottus anno 1537.

46. ANTONIVS Cardinalis Puccius Iannotti frater per regreſſum has ſuſcepit regendas Eccleſias anno 1537. eodemque anno poſt paucos dies, ſequenti reſignauit.

47. IOANNES Vincentius Aquauiua Neapolitanus, 21. Februarij 1537. Epiſcopus electus, pauloque poſt Sanctæ Romanæ Eccleſiæ presb. Cardinalis tit. ſancti Martini in Montibus à Paulo

A Tertio creatus, exceſſit Auguſto menſe an. 1546.

48. ROBERTVS Cardinalis Puccius, Laurentij frater, Antonij Patruus, Card. Epiſcopus Piſtorienſis, defuncto Aquauiua, Melphienſis, & Rapollanus Epiſcopus delectus eſt annó 1546. paulóque poſt mortalitatem expleuit, de quo infra in Epiſcopis Piſtorien.

49. MARIVS Ruffinus nobilis Romanus, Pauli Tertij affinis, Hadrianæ Molæ Præfectus, ex Epiſcopo Sarnenſi, huc translatus anno 1547. 7. Februarij, Ciſternas ampliſsimas in Epiſcopio extruxit, odeum exornauit, iuraque ſuæ Eccleſiæ acerrimè defendit. Romæ in Eccleſia ſanctæ Mariæ Rotundæ ſacellum ſancti Syluestri pulcherrimè reſtaurauit, monumentumque ſibi, poſteriſq; ſuis condidit. Romæ obijt anno 1548. poſtquam ſibi coadiutorem aſciuiſſet Alexandrum fratrem, ibidemque iacet cum hoc epitaphio.

B *D. O. M.*
Marius Ruffinus Pontif. Melphien. Aelij Ha. Arcis Prefec. Sacellum hoc IESV, Diuoque Silueſtro dicatum vetuſtate pene collapſum in ſpecioſiorem formam reſtituit, bonis auxit, antiquiſſimumque familiæ ſuæ monumentum, quod hoc in templo fuerat vna cum maiorum oſſ. in hunc locum tranſtulit, ſibique, Ruffiniſq. ſuis gentilibus ſepulchrum viuens extruxit Paulo Tertio Pontif. Max. 1548.

50. ALEXANDER Ruffinus coadiutor cum futura ſucceſsione à Paulo Tertio fratri datus eſt anno 1548. 27. Aprilis, eidemque ſucceſsit anno 1559. Vrbem ſolemniter ingreſſus 14. Maij eiuſdem anni. Is Aram principem in Cathedrali exor-

C nauit, ſacellum ſanctiſsimi Roſarij erexit, ſacrarium varia ſupellectili locupletauit, Epiſcopium collabens reſtituit, ſynodum celebrauit, corruptos Cleri mores ad formam Concilij Tridentini reformauit, iuraque ſuæ Eccleſiæ intrepidè defendit, tandem poſtquam benè anno. 26. hanc Eccleſiam adminiſtraſſet, ſenio ſexus liberè reſignauit, anno 1574. 8. Ianuarij. Cui Pontifex Canonicatum Baſilicæ Vaticanæ contulit. Romæ deceſsit, ſepultuſque eſt apud Marium fratrem.

51. GASPAR Cincius nobilis Romanus, Vaticanæ Baſilicæ Canonicus, ac vtriuſq. Signaturæ Referendarius à Gregorio Decimotertio ad hanc ſedem promotus 8. Ianuarij anno 1574. ſynodum

D celebrauit, Epiſcopale Palatium exornauit, Cathedralem Eccleſiam eccleſiaſticis indumentis locupletauit, ſub Sixto Quinto tandem ſponte abdicauit anno 1590.

52. HORATIVS Celſus Romanus, Canonicus Vaticanæ Baſilicæ, vtriuſque Signaturæ Referendarius, Romandiolæ ſub Sixto Quinto Prolegatus, ab ipſo Epiſcopus electus anno 1590. 6. Iulij, immatura morte preuentus, Melphim adire non potuit.

53. MARCVS ANTONIVS Amidanus Cremonenſis Ciuis, & Canonicus, Abbaſque omnium ſanctorum, Gregorij XIV. intimus familiaris, Signaturæ Referendarius, ad hanc ſedem euectus ab eodem Pontifice die 13. Septembris 1591. Ceſsit antequam munus conſecrationis acciperet,

ciperet, annua penſione cum præpoſitura S. Agathæ retenta. Obijt in patria anno 1598.

54. MATTHÆVS Brumanus Cremonenſis, Canonicus Regularis Lateranenſis, Epiſcopus Nicomedenſis, cum pro Guillelmo Mantuæ Duce apud Innocentium Nonum legatione fungeretur, ab ipſo die 9. Nou. 1591. huc translatus. Mortalitatem eapleuit anno Pontificatus ſui tertio, die 19. Auguſti 1594. ætatis ſuæ 49. ſepultus in Cathedrali. Fuit ſui temporis inſignis Theologus, prudentia, & religione inſignis.

55. PLACIDVS de Motta Neapolitanus, ex vtriuſque Signaturæ Referendarius, à Clemente Octauo, die 6. Maij 1594. creatus, ſynodum celebrauit, Epiſcopales redditus auxit, aliaque pia opera edidit ad animarum ſalutem, ſub Paulo V. cum Gratia Card. Mellino in Pannoniam legato, miſſus, apud Cæſarem Matthiam pro Romana Eccleſia Nuncius ordinarius plures tranſegit annos. Reuerſus ad propria ibidem fato functus eſt 2. Decembris 1620. ſepultus in Cathedrali, cui Lazarus Caraffinus ſucceſſor monumentum extulit marmoreum, addita inſcriptione ad gratæ poſteritatis exemplar.

56. Fr. Deſiderius Scalia Cremunenſis, ordinis Prædicatorum, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ preſbyter Card. creatus à Paulo Quinto 1621. eodemque die Epiſcopus Melphienſis deſignatus, à Gregorio Decimoquinto confirmatus, præfuit annum vnum, menſes aliquot, translatus inde ad Comenſem Eccleſiam, de quo ibi.

57. LAZARVS Caraffinus Cremonenſis, Prothonotarius Apoſtolicus, Cardinalis Scalæ Cubiculi præfectus, die 19. Decembris 1622. Domini ſui bis ſucceſſor, in Melphienſi primum, ac inde in Epiſcopatu Comenſi. Anno 1622. 8. Aprilis, vrbem ſolemniter ingreſſus, ingenti cura, ac ſollicita ſedulitate hanc rexit Eccleſiã an. quatuor, tranſlatus ad Comenſem 1626. Hic Canonicorum numerum in Cathedrali auxit, reſtituit Hoſpitale, Seminarium Clericorũ inſtituit, inſignes reliquias à Card. Scalia acceptus honorificentiſſimè in Cathedrali collocauit, Diœceſanam ſynodum habuit, typiſque mandauit. Anteceſſorum ſuorum catalogum ex antiquis monumentis contexuit, compilauitq; ad calcem ſynodalium conſtitutionum, de quo alibi.

58. Fr. DEODATVS Scalia ordinis Prædicatorum, Card. Scaliæ nepos, ſpectatæ virtutis vir, ab Vrbano Octauo anno 1626. 19. Februsrij Epiſcopus creatus. Ab adoleſcentia iugum Domini ſuaue ſuſcepit, optimorumque diſciplinis optimè eruditus, Philoſophiæ, mox Theologiæ in vniuerſitate Bononienſi Magiſter, ſumma cum laude præcelluit. Orator, ac verbi Dei declamator in præcipuis Italiæ Vrbibus, & publicè docendo Diuinam ſcripturam; diu eſt interpretatus, à Patruo in Theologum aſcitus, mox ab Vrbano VIII. ad Epiſcopalem Infulam vocatus, conſecratus, inde ſequenti ann. Aprilis menſe ſolemni Vrbem ingreſſum, ſtatimque perluſtrata Diœceſi, collapſam morum diſciplinam ſedulo reſtituit, Eccleſiam Melphienſem triginta quinque Sanctorum Martyrum reliquijs, vna cum D. Alexandri Martyris integro corpore, è *Caliſti cœmeterio eruto* decorauit, & in ſacello *exornato in* Cathedrali honorifice collocauit, Cathedralem ſufficienti ſacra ſupellectile adauxit. *Doctrinæ* Chriſtianæ Congregationem multis retro annis prætermiſſam, ad vſum priſtinum reuocauit. Beatiſſimæ Virginis Roſarium alternis choris, vicibuſque recitandi ſingulari in eandem ſacram Virginem pietate ſæpius adhortando induxit, Græcos ſuæ Diœceſis, ad Latinum viuendi morem ſuauiter adduxit. Litem inter Abbatem ſancti Angeli in Vulru, & Epiſcopos Melphienſes ſub iuriſdictionis vtilitate ſedauit. Veteres controuerſias inter Vrbis ſuæ Gubernatores, Regioſque Iudices in fauorem Eccleſiaſticæ dignitatis, Epiſcopaliſque iuriſdictionis, indefeſſe ſuſtinuit, menſæ Epiſcopalis redditus auxit. Iura temporalium Caſtrorum acerrimè defendit, confirmauitque in poſterum, Epiſcopale Palatium ampliauit, reſtaurauit, & in meliorem faciem reduxit: *Diœceſanam* ſynodum celebrauit. in quã plura edidit decreta, tum ad ſpirituale, tum verò ad temporale regimen ſpectantia, *Poſt hæc* ad Alexandrinam eum tranſtulit Eccleſiam Vrbanus Octauus Pont. Max. hoc ipſo anno 1643.

MILITENSES EPISCOPI.

Milетum antiquiſſimam Calabriæ Ciuitatem, vt fert opinio Sebaſtiani Conradi, à Hieronymo Moraſſinotto relata in 2. lib. ſuæ deſcriptionis Calabriæ, antiqui Mileſij fundarunt, cum Mileto Ciuitate Aſiæ à Rege Dario exciſa, in Italiam profugi deſcendiſſent, qui ſociata fuga cum Samijs, poſt ancipitem, longamque nauigationem Reghium in Calabria appulerunt, ſed eo littore, ac deinceps Meſſana Ciuitate prohibiti ab Anaxilao Reghino Tyranno, Sammis verſus orientalem plagam Calabriæ nauigarunt, vbi deſcenſione facta, Samiorum Ciuitatem ædificarunt, Mileſij verò verſus Occidentalem partem curſum dirigentes, eiuſdem Calabriæ tenuerunt Portum ſub antiqua Ciuitate Medama circiter octo milliarijs, inq; cõtinenti hunc nouum Miletum ſtatuerunt, in prioris memoriam. De hac prima ædificatione, Herodotus, & Tucydides, tametſi diuersè loquantur. Illam ſubiugarunt Romani, ac poſt varios belli, fortunæque euentus, Rogerius Guiſcardus Calabriæ Princeps, Dominuſque Siciliæ, qui auxit opibus, & ampliauit, ſuæ dictionis fecit. Hic Gregorium Septimum exorauit, vt ſedem illic Epiſcopalem vellet translatam à Taurianenſe, Bibo-

A niaque ſceleroſis ob incolas Ciuitatibus, quæ meritò viderentur viduandæ Paſtoribus, ipſeque prouehendæ pietati adiutrices admouit manus, ſancti Nicolai ſumptuoſo ædificato templo, adauctoque inuidioſis opibus, quo pro Cathedrali vterentur futuri Epiſcopi. Idem Rogerius conſtruxit etiam templum ſanctiſs. Trinitatis in eadem Ciuitate, adeoque ditiori cenſu locupletauit, vt etiã cum Cathedrali de opibus videretur poſſe certare. In vtroque templo marmoreæ columnæ ſpectantur, quas è Proſerpinæ templo ab Hipponenſibus ædificato Rogerius illuc aſportandas curauit. Hi inſtitutum Epiſcopatum ſanctæ Apoſtolicæ ſedi proximè ſubiacere. Idque nobis cauſæ fuit, cur inter Epiſcopos Romanæ ſedi ſubiectos illum reijceremus, tametſi inter Calabriæ Ciuitates memoretur. Cathedralis quinque dignitatibus fulget, Archidiaconatu ſcilicet cum tredecim Cannnicis, Theologali, Pœnitentialique præbendis: Calixtus II. dicitur illam conſecraſſe. Præter hanc, altera parochialis Eccleſia extat Miletis, cuius animarum curam, Abbas ex ordine Benedictino exercet, ad quem etiam ſpectat dimidiatum ius temporale. Tria ibi Religioſorum Monaſteria numerantur, cum duabus ſodalitatibus laicorum, vnoquoque Xenodochio, Epiſcopatus cenſus ampliſſimus eſt, cum quinque millium ſcutatorum ſummam efficiat, taxaturque in lib. Cameræ flor. 200. Ad ſexcentos producit, alitque mortales, Ducique Paſtranæ hoc tempore paret, vbertate agri habetur nobilis, populoque ad omnem elegantiam comparato, Epiſcopi qui iam inde à ſua inſtitutione vſque ad hæc noſtra tempora in hac ſede fluxerunt, ſunt qui ſequuntur, quos haud paruo noſtro labore, tum diligentia docti viri Lucæ Iiarij nobilis Aſculani, olim eiuſdem Epiſcopatus Generalis Vicarij ex diuerſis ſcripturis, monumentiſque expiſcati ſumus, quorum cathalogum antequam explicemus, operepretium duximus, bullam inſtitutionis, donationiſque Rogerij Comitis, quam Aureum ſigillum

B dicunt, caracteribus Græcis conſcriptam, & in Latinum translatam à clariſſimo viro Nicolao Alamano Vaticanæ Bibliothecæ olim Præfecto, hic ad verbum exſcribere.

SIGILLVM FA-

ctum à me Rugerio Magno Comite Calabriæ, & Siciliæ, & Chriſtianorum auxiliatore, & datum tibi ſanctiſsimo Militenſi Epiſcopo Domino Arnulpho menſe Octobris, Indictione decima.

A

QVoniam Eccleſiæ Epiſcopales Bibonæ, & Taurianæ propter patrata ſcelera ab hominibus inhabitatæ, atque B deperditæ ſunt. & ego Rugerius Dei gratia Comes Calabriæ, & Siciliæ, annuente nobis Diuina prouidentia, vt noui, volui duas has Cathedras in vnam Eccleſiam Militenſem redigere, & hanc vnam, nec Bibonæ, nec Taurianæ nomine, ſed Militenſem vocari, quam Deo fauente nomini Dei Genitricis, & ſancti Nicolai Epiſcopi, Patris noſtri dicaui: Quare huius rei cauſa confirmandæ petij conſpectum Sanctiſſimi Papæ Gregorij Septimi, qui glorioſi Apoſtolorum Principis Petri Sedē tenet. Is petitiones iuſtas impleuit noſtras, dedit- C que nobis honeſtiſsimum virum D. Arnulphum nomine, & Epiſcopum Eccleſiæ Militenſis conſtituit. Ideò prædictum Sanctiſſimum Epiſcopum, & ipſam ſanctā Militenſem Eccleſiam, & eos, qui illi ſeruiunt ad Dei cultum quæcumque illis ad vitam neceſſaria ſunt, vt Deum pro Chriſtianis, & ſpirituali ſalute noſtrorum parentum, & noſtra aſſiduè orent omnes quaſcumque Eccleſiæ Bibonæ, & Taurianæ Epiſcoporū quondam pertinentias, & ſubſtātias, Villanos, & omnia alia iura poſſederunt, & ſuo tempore dominatæ ſunt in perpetuum poſſidere, & dominari cōtentus ſum. Quare D propter animæ meæ ſalutē dedi eidem Sanctæ Dei Eccleſiæ Militen. ſancti Patris noſtri Nicolai, & prædicto Sanctiſſimo D. Epiſcopo Arnulpho, & Clericis eius in perpetuū, & futuris Epiſcopis, & Clericis eiuſdē Eccleſiæ, & ſucceſſoribus poſſeſſionē, quæ eſt intus in vrbe Militen. ſupra Riuū dictū Perrera inter noſtrum Caſtrū, & Epiſcopatū, & inde defluit in flumen, dominatū Scatoplytum: & excurrit idem flumen, & vnde fluere incipit idem Riuus, & miſcentur ſub ponte. Dedi etiā tibi culturā vocatē Pioçe ante vrbē Miletum, ſitam prope culturam, quam Sanctiſs. Trinitati Militenſi dederā

pro-

ΣΙΓΙΛΛΟΝ ΓΕΝΑ-

μένον παρ' ἐμοῦ Ῥυκέρη μεγάλου κόμητος καλαβρίας, καὶ σικελίας, καὶ τῶν χριστιανῶν βοηθοῦ, καὶ ἐπιδωθὲν πρὸς σὲ τὸν ἁγιότατον κύριον μιλίτου ἀρνούλφον μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, Ἰνδικτιῶνος δεκάτης.

Ὡς ὅτι αἱ ἐκκλησίαι τῆς βιβώνης, καὶ τῆς ταυριανῆς ἐπισκοπῆς διὰ τὰς πραχθείσας B ἁμαρτίας ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἀκατοίκητοι, καὶ ὀλοσμένοι. Κἀγὼ Ῥυκέρης Θεοῦ χάριτι κόμης καλαβρίας, καὶ σικελίας προνοίᾳ θείᾳ ἡμῖν ἐγγίσασα, ὡς ὁπόσγνων. ἠθέλησα αὐτὰ τὰ δύο καθίσματα εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἀπαγάγειν τοῦ μιλίτου, καὶ αὐτὴ ἡ μία οὔτε τῆς βιβώνης, οὔτε τῆς ταυριανῆς ὀνοματίζεσθαι, ἀλλὰ τοῦ μιλήτου ἣν Θεοῦ εὐδοκοῦντος, εἰς ὄνομα τῆς θεοτόκου, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἀρχιερέως Νικολάου πεποίηκα. Ταύτην ἕνεκα εἰς τὸ στερεῶσαι, εἰσῆλθον εἰς τὴν πρόσοψιν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἐνδόξου κορυφαίου Πέτρου πάπα Γρηγορίου ἑβδόμου. ὅς τις δίκαια ἡμῶν αἰτήματα πλη- C ρωματίσας ταῦτα. ἔδωκεν ἡμῖν τετιμημένον ἄνδρα, κύριον Ἀρνοῦλφον ὄνομα, καὶ εἰς ἐπίσκοπον κατέστησεν τῆς αὐτῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ μιλήτου. Διὰ τοῦτο λοιπὸν εἰς τὸ ῥηθέντα ὁσιώτατον ἐπίσκοπον, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ χριστιανῶν καὶ ψυχικῆς σωτηρίας τῶν ἡμετέρων γονέων, καὶ ἡμετέρας, ἅπαντα ὅσα ἡ ἐκκλησία τῆς βιβώνης, καὶ τῆς ταυριανῆς ποτὲ ἐπισκοπῶν τόποι διαχωρίσματα καὶ ὑποστάσεις, βιλλάνους καὶ ὅσα ἄλλα δικαιώματα ἐκράτουν, καὶ ἐδέσποζον ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν, αἰωνίως αὐτὰ κρατεῖν, καὶ δεσπόζειν στέργω. Διὰ δὴ, δέδωκα, καὶ ὑπὲρ ψυχικῆς μου σωτηρίας εἰς τὴν αὐτὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν τοῦ μιλήτου τοῦ ὁσίου πα- D τρὸς ἡμῶν Νικολάου, καὶ εἰς τὸν προειρηθέντα ὁσιώτατον ἐπίσκοπον κύριον Ἀρνοῦλφον, καὶ εἰς τοὺς κληρικοὺς αὐτοῦ εἰς ἀεί, καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας ἔσεσθαι ἐπισκόπους, καὶ κληρικοὺς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ διαδόχοις τὸ τοιοῦτο κτῆμα ἔνδον ἐν τῷ ἄστει μιλήτου, ὅπου κατέρχεται τὸ ῥυάκιον τὸ λεγόμενον τῆς περρέρας ἀναμεταξὺ τοῦ ἡμετέρου καστέλλου, καὶ τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς κἀκεῖθεν κατέρχεται εἰς τὸν ποταμὸν τὸν ὀνοματιζόμενον σκατοπλύτον, καὶ καταβαίνει ὁ αὐτὸς ποταμός, καὶ ὡς κατέρχεται τὸ προρρηθὲν ῥυάκιον, ὅθεν ἡ ἔναρξις, καὶ μίγνυνται ὑποκάτω τοῦ γεφυρίου. δέδωκά σοι, καὶ τὴν κυλτοῦραν τὴν λεγομένην τῆς πιόκας ἔμπροσθεν τῆς πόλεως μιλήτου ἐγγὺς τῆς κυλτούρας, ἣν δέδωκα εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα μιλήτου, καὶ ἐγ-

γὺς

γὺς τοῦ δημοσιακοῦ δρόμου, καὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν κουλτούραν τὴν οὖσαν ἀντίκρυς μιλήτου ἐγγὺς τοῦ ῥύακος τοῦ λεγομένου σκουπίνου, καὶ τοῦ ὀνομασθέντος ποταμοῦ. ἑτέραν κουλτοῦραν ἡ λεγομένη τοῦ πιόκας εἰς τὸ χωρίον καλαβροῦ μετὰ τῶν πιόκων, καὶ ἐλαιῶν ἐγγὺς τοῦ δημοσιακοῦ δρόμου. ἑτέραν κουλτοῦραν ἡ λεγομένη τῶν σκορδάδων σὺν τοῦ ὄρους καθάτι ἐπάγει ἄχρι εἰς τὸν ποταμὸν τὸν σκατόπλουτον, ἐγγὺς τῶν χωραφίων τῆς παρασκευῆς, καὶ τοῦ ῥυακίου τοῦ λεγομένου τῆς ἰαννῆς τοῦ κατερχομένου ἐκ τοῦ σκορδάδος. ἑτέραν κουλτοῦραν εἰς τὸ ὁμάλον χωρίου καμπαρόνου συνεγγὺς αὐτοῦ χωρίου, καὶ τῆς ὁδοῦ, ἑτέραν κουλτοῦραν εἰς τὸν μεδιμίτζην, ἐγγὺς τῆς κουλτούρας τῆς λεγομένης τοῦ μικροῦ χείμαρος συνεγγὺς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, ὃς αὐτὴν δεδίωκα σοι εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν μιλήτου βιλλάνους ἐννενήκοντα πέντε, σὺν τῶν κληρονόμων, καὶ ὑποστασέων αὐτῶν ἤγουν, καλόκυρον κουσάτον σὺν τῶν παίδων του, Νικηφόρον ἀδελφιδοῦν του, νικηφόρον ἀνεψιόν του, θεόδωρον κόνδον, σὺν τῶν παίδων του. μαρία χήρα, ἰωάννην ἀναγαγαί, λέον συγγαμβρὸν αὐτοῦ, νικόλαον μιλλαράνον, κόνδον μαρία σὺν τῶν παίδων, νικόλαον στρατοπόδην, καληχήρα σὺν τῶν παίδων της. ὁ μελαγρῖνος σὺν τῶν παίδων του, νικόλαος σιλλόπης σὺν τῶν παίδων του, νικόλαον σὺν τῶν παίδων του, τὰ παιδία ἱερέως ἀλέξη, πρεσβύτερον νικόλαον σὺν τῶν παίδων του, ἄννα χήρα σὺν τῶν παίδων της, νικόλαον φιστονίκην, γρηγόριον σὺν τῶν παίδων του, κωνσταντῖνον ἀδελφὸν φιστονίκη, ἰωάννην χατέριν, γεώργιον φιστονίκην, ἰωάννην τοῦ παπᾶ λεόντος σὺν τῶν παίδων του, νικηφόρον ἀμαντινέον σὺν τῶν παίδων του, ἀρχοντίσσαν τοῦ φιλίππου σὺν τῶν παίδων του, στέφανον γαμβρὸν νικηφόρου, ἰωάννην γαμβρὸν φιλιόπου, ἀνδρέαν κωσεντῖνον, πρεσβύτερον κωνσταντῖνον τοῦ τραϊανοῦ, τὰ παιδία ἰωάννην φαγούλου, νικόλαος ὁ γρηγορίου πινγκλήτου σὺν τοῦ ἰωάννου γιουβαννίτου, τὰ παιδία ἱερέως γρηγορίου τοῦ δρελλίπου, τὰ παιδία ἱερέως φωτεινοῦ, πρεσβύτερος μουλκουσσι σὺν τῶν παίδων του, χήρα σὺν τῶν παίδων ἱερέως καλουμένου τοῦ χίλου, ἱερέαν ἀνδρέαν τοῦ φιλιππακίου, ἱερέαν πέτρον τῆς χιονάτης, πρεσβύτερον νικόλαον τοῦ μισιανοῦ, ἱερέα πέτρον τῆς βίνης, πρεσβύτερον ἠλίαν σὺν τῶν παίδων, πρεσβύτερον νικόλαον σὺν τῶν παίδων, πρεσβύτερον παγκάλην σὺν τῶν παίδων, πρεσβύτερον πέτρον τοῦ ἁγίου κώνστα, πρεσβύτερον λεοπάρδον, πρεσβύτερον ἰωάννην, χήρα πρεσβυτέρα σὺν τῶν παίδων της, ἰωάννην τοῦ πρεσβυτέρου εὐγενίου, πρεσβύτερον νικόλαον τοῦ γούσου σὺν τῶν παίδων του, παιδία ἱερέως εὐπράξη, ἀντώνιον ἀνεψιὸν ἱερέως ἀντωνίου, ἱερέα πέτρον τῆς ὀρθοδέλλης, πρεσβύτερον φίλιππον τῶν ἀγγέλων, ἱερέα λεγόμενον τοῦ σκαμνάκου, σὺν τῶν παίδων πρεσβύτερον νικόλαον λαγούβαδον, τὰ παιδία ἱερέως λεγομένου κληδοῦ, χήρα

A prope viam publicam, & fluuium, & poſſeſſionem, ſeu culturam exiſtentem contra Miletum prope riuum vocatũ ſcupini, & prædictum flumen. Item aliã culturam, dictam Pioco in Regione Calabrò vna cum oleis, & Piocis, prope viam pubiicam. Item aliam culturam vocatam Scordade, cum monte, quæ prætenditur vſque ad flumen Scattopluti, apud terras paraſceues, & riuum vocatũ Iannus, qui ex Scordade deſcendit. Item aliã culturam in plano villæ Camparone apud eandem villam, & viam: item aliam culturam ad Medimizem, apud culturam dictã Parui Chimi, prope idem
B flumen; Præterea dedi tibi in eadem vrbe Militen. Villanos nonaginta quinque, vna cum hæredibus, & ſubſtantijs eorum videlicet. Calocam Cuſaton cum filijs Nicephorum eius nipotem, Theodorũ Condò cum filijs, Mariam viduam, Ioannem Anafaga, Leonem cognatũ eius, Nicolaum Milaranum, Condò Mariam cum filijs, Nicolaum Strattopodi, Calem viduam cum filijs, Melagrinum cum filijs, Nicolaum Silopi cum filijs, Nicolaum cum filijs, filios Sacerdotis Alexij, Presbyterum Nicolaum cum filijs, Annã viduam cũ filijs, Nicolaũ Fiſtonichi, Gregorium cum filijs, Cõſtan-
C tinum fratrẽ Fiſtonichi, Ioãnem Catreriũ, Georgiũ Fiſtinochium, Ioannẽ Sacerdotis Leonis cũ filijs, Nicephorum Amantineũ cũ filijs, Archontiſſan Philippi cum filijs, Stephanũ cognatũ Nicephori, Ioannẽ cognatũ Filiopes, Andrũ Coſentinum, Preſbyterũ Conſtantinũ Traiani, filios Sacerdotis Ioannis Fagoli, Nicolaũ filiũ Gregorij, Pinellum cum Ioanne Giuanniti, filios Sacerdotis Gregorij Drelepti, filios Sacerdotis Fotino, Presbyterũ Mulcuſſe cum filijs, viduam Sacerdotis vocati Chilò, Andreã Sacerdotis filij Graui, Sacerdotẽ Petrũ Chionata, Nicolaũ presbyterũ Meſia-
D ni, Petrũ Sacerdotem Vinæ, Presbyterum Nicolaũ cum filijs, Heliã presbyterum cũ filijs, Pancalum Presbyterũ cũ filijs, Petrũ presbyterum S. Conſtantini, Leopardum presbyterum, Ioannem Presbyterũ, Viduã presbyterã cum filijs, Ioannem Presbyterum Eugenij, Nicolaũ presbyterũ Guſileni cum filijs, filios Sacerdotis Eupraxi Antonium nepotẽ Sacerdotis Antonij, Petrũ Sacerdotẽ Ortodelle, Philippũ presbyterũ Angelorum, Sacerdotem qui dicitur Scãnaci cum filijs, Nicolaum presbyterum de Mexiti, Nicolaum Sacerdotem Laguado, filios Sacerdotis dicti Cldi, Viduã Sacerdotis

ἐς ἱερέως λέων μισίσκλα σὺν τῶν παίδων, πρεσβύτερον ἰωάννην γάμβρον γαλλάτι, πρεσβύτερον ἰωάννην τῶν δημητρίτην σὺν τῶν παίδων, πρεσβύτερον φίλιππον τοῦ πρεσβυτέρου γρηγορίου, σὺν τῷ ἀδελφῷ του, πρεσβύτερον πέτρον ζαυάττην, πρεσβύτερον βασίλειον σκυλκάμην, ἱερέα βασίλειον κυλλωρίδην, τὴν χήραν βασιλείου διαβόλου, πρεσβύτερον πέτρον καρουάδην, ἱερέα βυρτίλλον σὺν τῶν παίδων, ἰωάννην κάσαρον ἀττισάνον, ἰωάννην λικκανὸν, παπᾶ κωνσταντῖνον χρυσοιωάννην, ἰωάννην ποταμὸν, νικόλαον κάγκαριν συγγενῆ αὐτοῦ, τὸν πανταλέον σὺν τέκνων, τὴν χήραν πρεσβυτέρου ἰωάννην βάλγου σὺν παίδων της, πρεσβύτερον νικόλαον κόνδον, ἱερέα φίλιππον γάμβρον ῥεματίση, τὴν χήραν πρεσβυτέρου τοῦ ἀχιλλέως σὺν παίδων, ἱερέα βασίλειον κολοκίντι, βασίλειον κυζζοχέριν, πανκαλοῦ, πανκαλὸν σὺν παίδων, βασίλειον καρισάνον, τὸν ῥωμανὸν, ἰωάννην τὸν καπογαλέαν, παπᾶ νικόλαον τοῦ λεοπάρδου, νικόλαον χαλκόματον, ἰωάννην βουχίλον, ἀρκάδην βανδιγέριον, γρηγόριον μιλωνικὸν, ἰωάννην κάγκαριν, ἰωάννην ἀμαλφινὸν, λέον σκαλτζέριν, νικόλαον φλουτζούνην, νικόλαον τοῦ πέτρου σὺν τοῦ ἀδελφοῦ του, νικόλαος σαλωνικὸς σὺν τῶν παίδων, καὶ θεόδωρον σάλβατιν. Ἔτι ἐπιδίδωμεν ἄδειαν ἔχειν αὐτῇ, καὶ εἰς τὸν τιμιώτατον ἐπίσκοπον ἵνα ὅπου δ' ἂν θελήσῃ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐπισκοπῆς κατασκευάσαι μύλους, καὶ βαττενδέρια, ἵνα ἔχει τὸ νερὸν ἐλεύθερον εἰς τὸ τινὸς ὀχλήσεως ἀτελῶς. δίδωμι ὅτι, καὶ στέργω εἰς τὴν αὐτὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἔχειν ἀτελεύτητον ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων, βαρωνίων, στρατιωτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ὄντων εἰς τῆς ἐπαρχίας γραικῶν καὶ λατίνων ἐκ παντὸς καρποφορᾶς, τόσον ἀκινήτων πραγμάτων, ὅσον τῶν γεννημάτων τῶν ζώων σώας τὴν δεκάδαν, καθάτι ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐντέλλεται, ἔτι δίδωμι, στέργω, καὶ ἐντέλλομαι ἔχειν τὴν ἁγιωτάτην ταύτην τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἀπ' ἐντεῦθεν ἀτελεύτητος ἅτινα δικαιώματα εἶχον ἐγὼ, ἢ ἡμέτεροι ὑπήκοοι τοῦ ἡμετέρου κράτους, βαρώνιοι, βουργέσιοι, καὶ στρατιῶται εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς ἐπαρχίας μιλήτου, βιβώνης, καὶ ταυριανῆς, ἀπὸ τοῦ διαχωρίσεως μαΐδος ἕως ῥηγίου, ὅσον εἰς δεκατίας, ὅσον εἰς ἄλλα δίκαια, καὶ ταύτην διακατέχειν, καὶ νέμεσθαι καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῆς εἰς ἰδίαν χρῆσιν καὶ δεσποτείαν, στέργω, καὶ θέλω ἔχειν ταύτην τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐλευθέρως καὶ ἀτελῶς ἀπὸ τοῦ ἐντεῦθεν ἅπαντα, ὅσα ἂν οἱ ἡμέτεροι ὑπήκοοι βαρώνιοι, βουργέσιοι, καὶ στρατιῶται, βιλλάνους, καὶ ὑποστάσεις δωρῆσαι, καὶ ἀφιερῶσαι ἕνεκα ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας θελήσωσιν, θέλω, καὶ στερεῶς ἐντέλλομαι ἅπασι τοῦ ἡμετέρου κράτους, ὅτι ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους βιλλάνους, οὓς τῇ αὐτῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡμεῖς ἐδώκαμεν, καὶ ἐστερεώσαμεν, καὶ αὐτῇ δυνηθῇ ὑπακοῦσαι μετὰ πάντων τῶν πραγμάτων, καὶ διακρατημάτων αὐτῶν ἐκτὸς πάσης δουλώσεως, καὶ τέλους, τόσον ἡμετέρου, καὶ τῶν ἡμε-

τέρων

dotis Leonis Meſoſila cū filijs, Ioannē presbyterū cognatū Galati, Ioannē presbyterum de Meniti cū filijs, Philippū presbyterū Gregorij cū fratre, Petrū presbyterum Zauatti, Baſilium presbyterū Sculcami, Baſiliū Sacerdotē Cullotidi, viduam presbyterā Baſilij Diaboli, Petrū presbyterū Carouadi, Viortilū Sacerdotē cum filijs, Ioannē Caſatū Attiſānum, Ioānem Siccanā, presbyterū Conſtantinum Criſoioānem, Ioannē Potamita, Nicolaū Cancare cognatū eius, Pantaleonē cum filijs, viduā preſbyterā Ioannis vulgò cum filijs, Nicolaū preſbyterū Condum, Philippū Sacerdotē cognatum Rematiſi, Viduā presbyteri Achillis cū fi-

B lijs, Baſiliū Sacerdotē Colocinti, Baſiliū Cuzzocherim Pancali, Pāgalum cum filijs, Baſiliū Cariſanum Romanum, Ioannē Capogala, preſbyterum Nicolaū Liopardum, Nicolaū Chalcomatū, Ioannē Buchilo, Aruidiū Vandigeriū, Gregorium Milonetū, Ioannem Cancari, Ioānem à Malfano, Leonē Scolſeri, Nicolaū Fruſſuni, Nicolaum Petrum cum fratre, Nicolaum Salonicum cum filijs, Theodorum Saluati.

Præterea facultatem damus eidē Eccleſiæ, & eidem Reuerendiſs. Epiſcopo, vt poſſit facere Molēdina, & Vattinderia, vbi voluerit in loco Epiſcopatus, & habeat aquā liberā, abſque vlla moleſtia, & tributo. Item do, & cōcedo eidē

C Eccleſiæ ſanctiſsimæ, vt perpetuò à nobis, & noſtris ſucceſſoribus, & noſtris ſubditis, Baronibus, Burgheſijs, & Stratiotis, & ab Eccleſijs in eadē Prouincia exiſtentibus, tā Gręcis, quā Latinis ſuper quibuſcūque fructibus, tùm rerū immobiliū, tùm verò animaliū naſcentium integrā decimā recipiat, quemadmodum miſericors Deus præcipit. Itē do, & cōtentus ſum, & præcipio, vt ſanctiſſima Eccleſia Dei habeat ex hoc tempore in perpetuum quæcūque iura ego habebā, aut ſubditi noſtri Dominij Barones, Burgheſij, Strātiotę ſuper Eccleſijs Prouinciæ Mileti, Bibonæ, & Taurinæ ex diſtrictu Mayde, vſque ad Rhegiū, quod ſpectat ad De-

D cimas, & alia iura. Et hæc omnia teneat, & potiatur eadē ſanctiſs. Eccleſia, & illius ſucceſſores ad ſuos vſus, & dominiū. Itē volo, & contentus ſum, vt eadē Sāctiſs. Eccleſia poſſideat liberè ſine vllo vectigali ex hoc tēpore, omnia illa, quæ donare, & dicare valent propter ſpiritualem ſalutem animarum ſuarum noſtri ſubditi, Barones, Burgheſij, & Stratiotes, Villanos, & poſſeſſiones. Volo, & firmiter præcipio omnibus noſtri Dominij, vt omnes homines, Villanos, quos habet eadē ſanctiſs. Eccleſia, & nos dedimus, & cōfirmauimus, poſſit tenere, cū omnibus rebus, & pertinētijs ſuis, abſque vlla ſeruitute, vel tributo, tàm quæ noſtri

iuris

iuris erant, quam Baronum, & Burgheſiorum, eiſque ſubditorum, & libera ſunt, & immunia poſſidenda, ab eadem Eccleſia in pace, & tranquillitate: ſolùm vt ſoluantur omnia iura Epiſcopatus, & Clericorum in eadem Eccleſia permanentium; Et vbi homines habet, tam noſtri dominij, & Subditorum noſtrorum volumus, & facultatem damus Epiſcopis eiuſdem Epiſcopatus, & futuris locumtenentibus eorum, vt poſſint habere Bancum, & Iudicem, & iudicent eos, nec vllus alius eos iudicandi facultatem habeat, etiam volumus, & contenti ſumus ad hæc omnia, vt poſſit ſuis in locis ſuſcipere ſibi commendatos homines; Etiam præter hæc ſedulo, & ex corde præcipio Baronibus Burgheſijs, & Stratiotis, Archiepiſcopis, & Rectoribus noſtri dominij Calabriæ, vt cum Reuerendiſſimus Epiſcopus Mileti, vel eius ſucceſſores, vel clerici volent ex arboribus montium noſtrorum ligna cedere propter ſanctiſſimam Eccleſiam liberè poſſint incidere, & deferre, abſq. vllo tributo. Similiter omnia animalia Epiſcopi, vel Clericorum eius videlicet oues, boues, equos, ſues, poſſit per totum territorium Calabriæ mittere ad paſcua, & herbaria prata abſque vllo tributo. Præter hæc omnia iubemus eum liberum eſſe omni exactione, vel moleſtia, itaut alieni, ne denarium quidem ſoluere teneatur. Item poſſit agri foeno vti abſque ſuo damno, funes texere liberè, vt olim Epiſcopi Bibonæ faciebant, etiam præcipio omnibus Dominij noſtri Baronibus, Burgheſijs, & Stratiotis, & Rectoribus, & reuereantur, honorent, & obediant Reuerendiſſimo Epiſcopo Militen. & ſucceſſoribus eius tanquam Patri ſpirituali, & ſi quis contrarium audebit in rebus ad Epiſcopatum ſpectantibus, vel ſanctiſſimo Epiſcopo non obediet huiuſmodi hominem iubeo anathematizari, Item ſi quis has res omnes, quas dedi, confirmaui, & corroboraui, volet euertere, alterare, etiam leuiſſimè, aut auferre audebit, niſi ſe ſtatim emendauerit, vt habeat anathema à Patre, Filio, & Spiritu Sancto, & à trecentis decem, & octo Deiferis Patribus, ſentiet noſtram indignationem. Ad maiorem autem confirmationem, & corroborationem ſignaui auream meam bullam, ſub prædicto menſe, & indictione præſens ſigillum ſcriptum, & formatum eſt à Nicolao, & Nicode Oſtiarijs, & Myſtolectis.

Rugerius Comes Calabriæ, & Siciliæ anno ab Orbe condito ſexies 1595.

A τέρων ἐξκυσιαςὸν, ὅσον βαρώνοι, καὶ βουργίσιοι, καὶ τὸν ἐξκυσιαςὸν αὐτὸν εἶναι ἐλεύθερον καὶ ἀτελῆ, καὶ εἰρηνικὸς καὶ γαληνὸς διακρατεῖσθαι τῆς αὐτῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, μόνον ἀποδοῦναι τὰ δικαιώματα αὐτῶν τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν κληρικῶν, τῶν προσκαρτερούντων εἰς τὴν αὐτὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν, καὶ ἐπιδιδόναι, καὶ τέλλειν, καὶ ὅπου ἔχει ἀνθρώπους τόσον εἰς τὸ ἡμέτερον κράτος, καὶ πάντων τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων, θέλομεν, καὶ δίδομεν αὐτοῖς ἄδειαν τοῦ ἔχειν βάγκον τοῦ κρατεῖν κριτὰς, καὶ κρίνειν αὐτοὺς οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ἢ οἱ μέλλοντες ἔσεσθαι ἐκμάστορες αὐτῶν, καὶ μηδεὶς ἄλλος ἔχει ἄδειαν κρίνειν αὐτοὺς, ἔτι θέλομεν, καὶ στέργω εἰς ταῦτα πάντα, ἵνα ἔχει B ἄδειαν εἰς τὴν κρατησιν αὐτῆς δέχεσθαι εἰς ἀγκομανδεῦσιν ἀνθρώπους ἐτιάσκοντας, καὶ ἀδόλως ἐντέλλομεν ἐπὶ πᾶσι βαρωνίοις, βουργεσίοις, στρατιωταῖς, ἀρχιεπισκόποις, ἐπισκόποις, καὶ ἡγουμένοις τοῦ ἡμετέρου κράτους καλαβρίας ἵνα ὅταν ὁ τιμιώτατος ἐπίσκοπος μιλήτου, ἢ διάδοχοι αὐτοῦ θελήσωσι ἐγκόψαι ἀπὸ τῶν δένδρων τῶν ἡμετέρων ὀρέων, ἢ τὰ ἡμέτερα ὄρεα ἕνεκα τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ἢ οἱ κληρικοὶ ἐλεύθερα αὐτὰ κόπτειν, καὶ φέρειν ἐκτὸς τούτων δοσίων ἀτελοῦς, καὶ ἵνα τὰ ζῶα αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ, ἤγουν πρόβατα, βοίδια, χοιρίδια, καὶ ἄλογα στέλλειν ἐπὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον καλαβρίας πρὸς τὴν νομὴν, καὶ κλοασικὴν λυμὴν, ἵνα ὑπάρχει ἀτελὴς C ἐπὶ τούτοις πᾶσι ὁρίζομεν δὲ καὶ ἵνα ὑπάρχει ἐλεύθερος ἀπὸ πάσης δόσεως, καὶ ὀχλήσεως μὴ διδόντες τέλος, τὸ χρίζοντι δηναρίου ἑνὸς, ἔτι ἵνα λαμβάνῃ τὸ χόρτον τοῦ ἀγροῦ ἐκ τοῦ δικαιωτικοῦ, καὶ πλέχειν τὰ σχοινία, καὶ τὴν ἄγραν ἐκεῖ ἐλεύθερος, ὡς καθάπερ οἱ πρώην ἐπίσκοποι τῆς βιβώνης ἐποίησαν, ἀγιτίοις, ἐντέλλομεν πᾶσι τοῦ ἡμετέρου κράτους βαρωνίοις, βουργισίοις, στρατιώταις, καὶ ἡγουμένοις, σεβασθῆναι, τιμῆσαι, καὶ ὑπακούειν τὸν τίμιον ἐπίσκοπον μιλήτου, καὶ τοὺς ἅπαντας διαδόχους, ὡς πνευματικοὺς αὐτοὺς πατέρας, καὶ ἐάν τις ἴχοι τὸ ἐξ ἐναντίας τολμήσει, ἤτε εἰς τὰ πράγματα τῆς ἐπισκοπῆς, ἤτε τοῦ ἁγίου ἐπισκόπου παρακούσῃ ἐντέλλομαι τοῦτον ἀναθεματίζειν, καὶ ἔστις δὲ βουληθῇ D ταῦτα πάντα παρ᾽ ἐμοῦ δοθέντα, στερχθέντα, στερεωθέντα, καὶ κυρωθέντα μεταστρέψαι ἐν μικροτάτῳ πράγματι ἢ ἀλλοιῶσαι, ἢ ἀφῆλαι τολμήσει, εἰ ἂν μὴ παραυτίκα διορθώθη, ἵνα ἔχῃ τὸ ἀνάθεμα παρὰ Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος τῶν τιῆ θεοφόρων πατέρων, καὶ μετὰ τοῦ διαβόλου ἐν αἰωνίῳ πυρὶ κατακριθήσεται, καὶ τῆς ἡμετέρας ἀγανακτήσεως ἐμπλησθήσεται, περὶ δὲ πλειοτέραν ἀσφάλειαν, καὶ βεβαίωσιν τῇ ἐμῇ μου χρυσοβούλλῃ ἐσφράγισα αὐτὴν, καὶ δέδωκα τοῖς προγεγραμμένοις. ἐγράφη καὶ ἐτυπώθη τὸ παρὸν σίγιλλον ἀπὸ Νικολάου, καὶ Νικόλου ὀστιαρίοις, καὶ μιστικλέτοις.

Ρωκέριος Κόμης Καλαβρίας, καὶ Σικελίας.

1. ARNVLPHVM primum Militenſem Epiſcopum Pontifex Gregorius Septimus conſecrauit anno 1073. Huic Epiſcopo Rogerius Comes Colonos, territoria, culturas, vaſſallos, pleraque bona conceſſit, ſubditoſque ab omni Regia iuriſdictione exemit, vt in aureo ſigillo vidimus. E viuis exemptus eſt anno 1077.

2. HIOSPHORVS Arnulpho ſucceſſit anno 1077. Rogerio ſuperſtite, à quo iura, & pertinentias Eccleſiæ ſanctæ Martyris Agnetis in Squillacenſi territorio accepit. Extat conceſſionis diploma Græcis literis manu eiuſdem Rogerij ſubſcriptum in Archiuo eiuſdem Eccleſiæ, quod in latinum Conſtantinus Laſcarus Græcus anno 1498. conuertit. Peruenit Hioſphorus ad annum 1090. Habetur Gregorij Septimi epiſtola ad Rogerū comitem de cōſecratione Epiſcopi Melitenſis, dubitantis, an ad ius Rhegitanæ Eccleſiæ pertineret huiuſmodi conſecratio, neque hunc Epiſcopum ante conſecrauit, quam ſciuit eum Metropolitano Rhegino non eſſe ſubiectum.

3. GAVFRIDVS Epiſcopus Militenſis interfuit conſecrationi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Turri iuxta eremum ſancti Brunonis, anno 1094. cum Archerio Archiepiſcopo Panormitano, Theodino Squillacenſi, Tuſteno Tropeienſi, & Henrico Neocaſtrenſi Epiſcopis. Ita habetur in monumentis ſancti Stephani de Nemore ordinis Carthuſiani Squillacenſis Diœceſis.

4. EBRARDVS præfuit ann. 1099. ad quem extat Paſchalis Secundi priuilegium datum per manum Ioannis S. R. E. Cardinalis, ſexta Kalendas Octobris, Pontificatus anno 1. in quo Bibuneoſem, & Tauritanam Eccleſias eidem Militenſi confirmat, cæteraque iura, & bona à Rogerio donata, hoc addidit, vt impoſterum Militenſis Epiſcopus diceretur.

5. GAVFRIDVS circa annum Domini 1119. præficitur hic à Calixto Secundo nobile priuilegium obtinuit anno 1122. in quo Militenſis Eccleſia ab Archiepiſcopi iuriſdictione eximitur, ſanctèque ſedi Apoſtolicæ immediatè ſubijcitur, idemque ſtatuit, vt Epiſcopus à Romanis Pontificibus munus conſecrationis acciperet. Diplomatis exemplar ab originali deſumptum tale eſt.

CALIXTVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili Patri Gaufrido Militenſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

OFficij noſtri nos hortatur authoritas pro Eccleſiarum ſtatu ſollicitos eſſe, & quæ rectè ſtatuta ſunt ſtabilire; proinde cariſſimè in Chriſto frater Gaufride Epiſcope tuis petitionibus annuentes, & prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ memoriæ Gregorij Septimi, & Vrbani Secundi Eccleſiæ Romanæ Pontificum ſtatuta firmantes, præſentis priuilegij ſtabilitate ſancimus, vt Militenſis Eccleſia ſub iure ſedis Apoſtolicæ ſpecialis perſeueret, omneſque ſucceſſores tui, quemadmodum, & ſucceſſores tui per manus Romani Pontificis conſecrentur. Authoritate etiam Apoſtolica confirmamus vt Bibonenſis in Militenſem tranſlata ſicut prædictorum prædeceſſorum noſtrorum priuilegijs decretum eſt, maneat in perpetuum; addentes etiam, vt Tauranenſis Eccleſia, quæ peccatis Accolarum exigentibus, deſolata eſt, in Diœceſim Militenſis cedat, & Militenſi deinceps Epiſcopo ſubiecta permaneat, vt vna, vtriuſq. Bibonenſis ſcilicet, & Tauranenſis Eccleſiæ Diœceſis habeatur, & deinceps Militenſis vocabulo nuncupetur. Nulli ergo omnino hominum liceat eandem Militenſem Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare; ſed vniuerſa, quæ conceſſione Pontificum, libertate Principum, oblatione fidelium, vel alijs iuſtis modis, aut in præſenti poſſidet, aut in futurum largiente Domino, poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, præſertim quæ ad Bibonenſem, & Tauranenſem Eccleſias, ſiue in poſſeſſione, ſiue in regimine, iuſtè viſa ſunt pertinere. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæculariſuè perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit; ſecundò, tertiouè commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, & ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri IESV CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem mandata Eccleſiæ ſeruantibus ſit pax Domini noſtri IESV CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen.

† Ego Calixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſc.

Datum Laterani per manum Gryſogoni Catholicæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis, ac Bibliothecarij 10. Kalendas Ianuarij indict. 15. Incarnationis Dominicæ anno 1122. Pontificatus autem Domini Calixti Secundi anno tertio.

6. GAVFRIDO ſedente, idem Calixtus Miletum ſua præſentia nobilitauit, Abbatiale Templum ſanctæ Trinitatis, à Rogerio Comite (tranſlatis à Bibona Colonis) magnificè conſtructum, Gaufrido aſsiſtente conſecrauit. Obijt eodem anno.

7. RAYNALDVS ſtatim Gaufrido ſucceſsit; Cathacenſi Cathedrali à Calixto Secundo conſecratæ anno 1123. interfuit, vt ipſius Eccleſiæ Cathacenſis antiquus lapis prodit inſcriptus.

8. STEPHANVS proximè poſt Raynaldum, hanc ſuſcepit Eccleſiam; ab Innocentio Secundo anno 1139. priuilegio nobilitatus, in quo Gregorij Septimi, Vrbani Secundi, & Calixti Secundi priuilegia Militenſi Eccleſiæ conceſſa confirmantur. Datum Laterani per manum Alberici S.R.E. Diaconi Cardinalis Cancellarij 5. Kalendas Ianuarij. Pontificatus 10. idem Stephanus ſe ſubſcripſit diplomati Regis Rogerij Panormitanę Eccleſiæ indulto anno 1157. apud Rocchum Pirrum in notitia Panormitana. Hoc porrò Stephano Præſule Eugenius Tertius anno 1150. Roberto Abbati monaſterij ſanctiſsimæ Trinitatis, & B. Michaelis Archangeli de Mileto hoc indulsit priuilegium, cuius exemplar habuimus à Fœlice Contilotio domino meo humaniſsimo.

EV-

EVGENIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei .

Dilecto filio Roberto Abbati Militenſis monaſterij, quod in honore ſanctæ Trinitatis , & beati Michaelis Archangeli ædificatum eſt, eiuſque fratribus tam præſentibus , quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum .

CVM omnibus Eccleſiaſticis perſonis debitores ex iniuncto nobis à Deo Apoſtolatus officio exiſtamus illis tamen locis atque perſonis, quæ ſpecialius ad Apoſtolicam ſedem ſpectare , ad quem ad Romani Pontificis ordinationem pertinere noſcuntur propenſiori nos conuenit charitatis ſtudio imminere , & eorum iuſtis clementer annuere. Ea propter dilectè in Domino fili rationabilibus tuis poſtulationibus benignius impertinentes aſſenſum præfatum monaſterium quod ab Illuſtris memoriæ Rugierio Comite à fundamentis eſt inſtructum, vt per manum fœlicis recordationis Domini Vrbani prædeceſſoris noſtri Papæ Secundi beato Petro , eiuſque ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in ius perpetuum , & tutelam oblatum eſſe dignoſcitur ad exempla prędeceſſorum noſtrorum ſanctæ memoriæ Paſchalis , & Innocentij Romanorum Pontificum ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus , & præſentis ſcripti priuilegio communimus . Statuentes, vt quæcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè , & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum , largitione Regium , vel Principum, oblatione fidelium , ſeu alijs iuſtis, modis Deo propitio, poterit adipiſci firma tibi , tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. In territorio Militenſi Villam ſancti Gregorij , & ibidem Eccleſiam ſancti Nicolai , Eccleſiam ſancti Gregorij de Briatico , ſancti Ioannis de Rayachio , ſanctæ Mariæ de Medina , ſanctæ Mariæ , & ſancti Clementis de Arena , ſanctæ Mariæ de ſtilo, ſancti Ioannis, & ſancti Nicolai de Gerentia.

In Ciuitate Giratio tres Eccleſias monaſterium ſancti Nicodemi de Patera, Eccleſiam ſancti Nicolai de Falla cum pertinentijs ſuis , Eccleſiam Mariæ de Demontorium cum pertinentijs ſuis Eccleſiam ſancti Petri iuxta Bibonam, quam tenuit Romeus . Apud Caſtellum vetus Eccleſiam ſancti Nicolai de Caconit , Eccleſiam ſancti Ioannis , & ſanctæ Mariæ de Melicano . In Ciuitate Squellacio Eccleſiam ſancti Martini , ſancti Nicolai de Proro . In pertinentia Agelli Eccleſiam ſancti Philippi . ſanctæ Mariæ de Ponticella, ſancti Laurentij , & ſancti Ipoliti. In territorio Alunantiæ Eccleſiam ſancti Angeli de Stricto , ſanctæ Barbaræ , & ſancti Peſli . Iu territorió fluminis frigidi Eccleſiam ſancti Nicolai de Turiano , & Eccleſiam ſancti Philippi apud montem Akum , Eccleſiam ſancti Caſſiani ſancti Nicolai de Maue de Trabea iuxta Maurum gurgitem Eccleſiam ſancti Georgij , à Nicolai de Regina. In Sicilia Eccleſiam ſancti Ioannis , ſancti Georgij de Mohac , ſancti Ioannis

A de Calatiniſeth , ſanctæ Barbaræ de Calatebutor. ſancti Nicolai de Caca , ſancti Ioannis de Rocca Maris , ſanctorum Coſmæ, & Damiani de Cheraludio cum pertinentijs ſuis , Eccleſia ſanctæ Anaſtaſiæ de Graterijs , ſanctorum Innocentium de Muſteto , & ſancti Stephani , ſancti Baſilij de Naſo , ſancti Nicolai de Brutana , ſancti Angeli ſancti Georgij , ſanctæ Mariæ de Murra . . & ſancti Peſſi de Melaſio , & partem Oppidi quod Meſtianum dicitur Quota à ſupradicto Comite præfato monaſterio ſanctæ Trinitatis, & ſancti Angeli oblata cognoſcitur. Cuius anima Rogerij Comitis in pace requieſcat . Porrò ſepulturam eiuſdem loci omninò liberam eſſe ſancimus , vt eorum qui ſe illic deliberauerint ſepeliri deuotioni , & extremæ voluntati , niſi fortè excommunicati, vel interdicti

B ſint nullus obſiſtat .

Miſſas autem, ſeu ſtationes publicas in eodem loco præter Abbatis, & fratrum voluntatem fieri prohibemus , ne in ſeruorum Dei receſſibus popularibus occaſio præbeatur vlla conuentibus , ſanè laborum veſtrorum quos proprijs manibus, aut ſumptibus colitis nullus à vobis decimas præſumat exigere . Chriſma , Oleum ſanctum , conſecrationes altarium , ſeu baſilicarum , ordinationes monachorum , vel clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promouendi à quocunque malueritis catholico recipietis Epiſcopo ; Adicimus etiam vt nulli Epiſcoporum facultas ſit abſque licentia Romani Pontificis locum veſtrum , vel monachos , ſeu clericos inibi commorantes interdictioni , vel excommunicationi ſubicere , aut aliquam poteſta-

C tem , vel moleſtiam exercere . Obeunti verò te nunc eiuſdem loci Abbate , vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia, vel violentia præponat, niſi quem fratres cum omni conſenſu , vel fratrum pars conſilij ſanioris , ſecundum Dei timorem , & beati Benedicti regulam elegerint ab Apoſtolicæ ſedis Pontifice conſecrandum. Hoc quoque præſenti capitulo ſubiungimus , vt idem monaſterium eiuſque poſſeſſiones , & monachi ab omni ſæcularis ſeruitij ſint infeſtatione ſecuri , omnique grauamine mundanæ oppræſſionis remoti in ſanctæ religionis obſeruantia ſeduli maneant , & quieti , nec vlli alij, niſi Romanæ , & Apoſtolicæ ſedi , cuius iuris ſunt aliqua teneantur occaſione ſubiecti . Decernimus ergo , vt nulli omninò hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare , aut eius poſſeſſio-

D nes auferre , vel ablatas retinere minuere , ſeu aliquibus vexationibus fatigare ſed omnia integra conſeruentur eorum , pro quorum gubernatione , ac ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate, ad indicium verò perceptæ huius à Romana Eccleſia libertatis vnam auri vnciam nobis , noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluetis . Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſuè perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam , ſciens contra eam temerè venire tentauerit ſecundò , tertiouè commonita niſi præſumptionem ſuam ſatisfactione congrua emendauerit poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat , reumque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat ,

A ſcat, & à ſacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri IESV Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictè vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem Eccleſiæ iuſta ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri IESV Chriſti, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

† *Ego Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.*

† *Ego Nicolaus Albanus Epiſcopus ſubſcripſi.*

† *Ego Vbaldus presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Praxedis ſubſcripſi.*

† *Ego Nicolaus presbyter Cardinalis ſancti Ciriaci ſubſcripſi.*

† *Ego Iordanus presb. Card. tituli ſanctæ Suſannæ ſubſcripſi.* B

† *Ego Octauianus Diaconus Cardinalis ſancti Nicolai in carcere Tulliano ſubſcripſi.*

† *Ego Gregorius Diaconus Cardinalis ſancti Angeli ſubſcripſi.*

† *Ego Aſtaldus Diaconus Cardinalis ſancti Euſtachij ſubſcripſi.*

† *Ego Iacynthus Diaconus Cardinalis ſanctæ Mariæ ſubſcripſi.*

† *Ego Ioannes Diaconus Cardinalis SS. Sergij, & Bacchi ſubſcripſi.*

Datum Ferentini per manum Boſonis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Scriptoris 6. Calendas Martij, indictione decimaquinta, Incarnationis Dominicæ anno M. C. L. Pontificatus verò Domini Eugenij Papæ Tertij, anno Sexto.

9. ANSELMVS vixit temporibus Alexandri C Tertij à quo Prædeceſſorum Pontificum immunitates ſuæ Eccleſiæ conceſſas liberaliter confirmationem obtinuit. Datum Ferrentini per manus Gratiani S. R. E. Subdiaconi, & notarij 16. Kalendas Iulij indictione prima anno 1175. Pontificatus verò 16. Anſelmus reperitur ſubſcriptus Lateranenſi Concilio anno 1179. inter Epiſcopos Romanæ Prouinciæ, qui Pontifici ſubſunt immediatè.

10. PETRVS Innocentij Tertij familiaris, ab eodem renunciatur Epiſcopus anno 1200. vt habetur in vita eiuſdem Pontificis in cod. Vatic. ad quem extant eiuſdem Pontif. literæ, vt Abbatem Militenſis Monaſterij, à prædeceſſore ſuo electum, ſed manu mutilatum deponeret. Huic anno 1213. mulier deuota Venetia vxor quondam Alexandri D de Seminaria, poſſeſsionem quandam donauit, quæ adhuc à Militenſi Eccleſia poſsidetur.

11. ROGERIVS fuit huius ſedis Antiſtes anno 1222. 3. Kalendas Februarij, interfuitque Coſentinæ Eccleſiæ conſecrationi: apud Iacobum Græcum Syllaneum in chronologia Ioachimi Abbatis.

12. RIVIBARDVS Cathanenſis ſanctæ Agathæ monachus, præfuit huic Eccleſiæ, cuius meminit Martyrologium Eccleſiæ Cathanenſis, eundemque facit obijſſe 29. menſis Martij.

13. N. . . . Epiſcopus Bitontinus huc translatus ab Innocentio Quarto anno 1252. 10. Kalendas Maij, ex reg. vaticano epiſt. 226. fol. 147. anno octauo.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Epiſcopo Militenſi.

Te olim grauiter perſequentibus inimicis Eccleſiæ multos gemitus, & profunda ſuſpiria per longa ipſa noſceris effudiſſe, nullo contra tribulationes huiuſmodi tibi parante ſubſidium, vel tuis adhibente doloribus aliquod lenimentum. Adinſtar itaque naufragi ad portum aſſiduè ſuſpirantis, tu de tua propulſus Eccleſia, & redactus ad importabilem egeſtatem confugiſti ad Apoſtolicæ ſedis auxilium, cuius gratioſa benignitas ſæpe corda lætificat afflictorum. Cum autem decens, & pium eſſe viderimus, vt de tuæ virtutis conſtantia tibi condigna gauderes præmia proueniſſe. Nos F. N. communicato conſilio te à vinculo, quo Eccleſia Botontin. tenebaris aſtrictus, per venerabilem Fratrem noſtrum Epiſcopum Oſtienſem, & Velletrenſem abſolui, & Militen. Eccleſiæ præfici fecimus in Paſtorem. Quo circa ea volumus, & fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ad eamdem Militenſem, cuius in ſpiritualibus plenam tibi adminiſtrationem committimus de diuina gratia, & noſtro fauore confiſus accedas & in eius regimine ita ſtudeas prouidum, & vtilem exhibere, vt grex tuæ circumſpectioni creditus in te ſalutis miniſtrum reperiſſe gaudeant, & tu ab æterno Iudice vnicuique reſponſuro pro meritis perennis vitæ præmia conſequaris.

Datum Peruſijs, decimo Calendas Maij, anno octauo.

14. DOMINICVS anno 1279. ſub Carolo primo Andegauenſi vixit. Hic authoritate Nicolai Tertij anno 1280. à Petro Archiepiſcopo Coſentino delegato miſſus eſt in poſſeſſionem iurium ſpiritualium Clericorum Montis Leonis. Deceſſit paulo poſt, eoque defuncto magna eſt orta diſſentio inter Canonicos de electione ſucceſſoris, nam pars vna Capituli Deodatum ſequentem, alia Arnoldum de Bauro Monachum poſtularunt in Paſtores, verum Arnoldus poſt appellationem ad ſanctam Sedem, diem clauſit extremum, Martinus Quartus Deodatum confirmauit, vt habetur in reg. vatic. ep. 105. fol. 75. anno 2.

15. Fr. DEODATVS de Capua ord. Prædicatorum, à Martino Quarto confirmatus 7. Kal. Oct. 1282. Fato functus anno 1286.

16. SABA electus à Capitulo ab Honorio Quartò confirmatus anno 1286. 4. id. Iulij, ex regeſt. vatic. ep. 63. fol. 145. anno ſecundo. Diu hic Præſul à ſua Eccleſia exulauit; Cuius miſeriæ compaſſus Cardinalis Epiſcopus Prænestinus Apoſtolicæ Sedis Legatus eum Eccleſiæ Larinæ Paſtore vacantis, adminiſtratorem conſtituit, idque Nicolaus Quartus anno 1291. ſuo diplomate confirmauit, ex regeſt. vatic. ep. 472. fol. 92. Tandem ad Eccleſiam ſuam reuerſus, cum Monachis ſancti Petri de Arena ſuper annuo cenſu menſæ Epiſcopali ſoluendo litem compoſuit. Exceſſit an. 1298.

17. ANDREAS Monachus, & Abbas Stephani de Boſco ordinis Ciſtercienſis, vir doctus, cæteriſque virtutibus inſignis, Caroli Secundi Regis familiaris, inde mortui Sabæ locum ſufficitur

anno 1298. Sed in electione magna eſt orta inter Canonicos controuerſia. Alij Andream hunc virum ſecundum cor Regis, elegere. Alij verò Manfredum de Ciſono Militenſem, Cathedralis Canonicum, Regi valde ſuſpectum. Verum ad litem ſedandam rem totam ad Landulphum Diac. Cardinal. S. Angeli Apoſtolicæ Sedis Legatum detulerunt, qui electionem Andreæ ratam voluit, habito Bonifacij Octaui Papæ aſſenſu, & Caroli Regis commendatione. Huius rei teſtes erunt ſequentes litteræ, quas idem Carolus, eidem Cardinali perſcribit, nobiſque communicauit eaſdem eruditus amicus noſter Camillus Tutinus ex reg. Neap. ſign. 1299. lit. A. fol. 14.

Venerabili in Chriſto Patri, & amico cariſſimo Domino Landulfo, Dei gratia ſancti Angeli Diacono Cardinali Apoſtolicæ ſedis Legato. Karolus Secundus eadem gratia Rex Hieruſalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, & Forqualquerij Comes. Votiuæ proſperitatis lætitiam, & ſalutem. Pro bono communi, noſtrorumque ſerevo ſtatu, fidelium curam, & diligentiam habere nos expedit, quod in Cathedralibus Eccleſijs Regni noſtri, eæ perſonæ præferantur ad regimen, quas fides, & probitas ſpecialiter comprobent. Illud quoque per conſequens attentis ſtudijs debemus auertere, ne tales admittantur ad prælationis officium, quas infidelitatis infamia maculat, vel exinde ipſa ſaltim nota ſuſpicionis accuſat. Sicut igitur ad noſtræ Maieſtatis producto notitiam, vacante iam pridem Eccleſia Militenſi de religioſo viro fratre Andrea Abbate Monaſterij S. Stephani de Boſco dilecto Cappellano familiari, & fideli noſtro, ac de Manfredo de Giſono Canonico Militenſi, contra quem, quia noſtris adhæſit hoſtibus, prout à fide dignis accepimus, iuſta cauſam ſuſpectionis habemus, eſt electio diſcorditer celebrata, ipſiuſque electionis negotium ad noſtram audientiam deuolutum, pro conſideratione præmiſſa noſtris affectibus gratum accederet, quod præfatus Abbas, quem fide clarum, deuotione ſincerum ab experto cognouimus, nec ab honeſtatis, & probitatis meritis alienum præfatæ præficeretur Eccleſiæ in Paſtorem, propter quod paternitatem veſtram deprecandam, vt ſi Canonum aliquod non obſiſtat, dignumque duxeritis, quod de præfato Abbate dictæ Militenſi prouideatur Eccleſiæ, velitis annuere, & quod dictus alter electus, ad verſus quem clamat infidelitatis infamia ad prælationem non admittatur eandem pro præmiſſorum conſideratione: quæ obeiant aliquatenus aſſentiri.

Datum Neap. anno Domini 1299. die 15. Aprilis 12. indict.

Confirmatus Andreas ab eodem Legato, munus conſecrationis ſuſcepit, extatque de eius mentio in regeſt. ſumm. Pontificum, & in membranis eiuſdem Eccleſiæ habetur, quod ipſe anno 1304. finem litis impoſuit de Bibonenſi iuriſditione, cū Nicolao Abbate ſanctæ Trinitatis de Mileto. Poſtremo defungitur die 1311. cui ſucceſſit ille idem Manfredus de Giſono à Clemente Quinto electus, iam ab infidelitatis ſuſpicione purgatus apud Robertum Regem Caroli ſucceſſorem. Cæterum cœnobium ſancti Stephani de Boſco, de quo Andreas noſter ad inſulam Militenſem aſſumptus fuerat, nobilis Ciſtercienſis ordinis Abbatia in Squillacenſi diœceſi fuit, olim à B. Brunone Carthuſienſis ordinis Cœnobiarcha fundatum, inuidioſiſque fortunis à Rogero Comite Siciliæ auctum, in quo ſacræ eius reliquiæ aſſeruantur, cum ibidem ad cœlum euolaſſet ann. 1101. poſt cuius obitu *in Carthuſianæ vitæ inſtituto perſeuerauit Monaſteriū illud*, inquit, Franciſcus Puteus in eiuſdem Sancti vita apud Suriū, *ſub quinque Prioribus, qui ei ſucceſſerunt in Gallia creſcente ordine Carthuſienſi, ſolum illud Calabriæ Monaſterium à B. Patris Brunonis feruore, & ſanctitate tepeſcendo degenerauit, & petebant quidem eius habitatores à Carthuſia viſitatores, & reformatores, ſed nimia locorum intercapedo non id facile obtinebat. Itaq; ad Ciſtercienſe inſtitutum illi ſe tranſtulere.* E Carthuſienſi ad Ciſtercienſem ordinem tranſijt iuxtà veriorem computum anno 1150. idemque referunt indiculi Abbatiarum ordinis Ciſtercienſis, qui paſſim in Monaſterijs viſuntur, ibidemque manſere noſtrates quadringentos ſexaginta quatuor annos, hoc eſt ab anno 1150. ad annum vſque 1514. quo Leo Decimo poſtquam Brunonem inter ſanctos retuliſſet, Ciſtercienſibus Monachis deturbatis, ſuppreſſaque Abbatiali dignitate, Carthuſianis primis conditoribus ingenti eorum lætitia reſtituit. Ad Abbatem huius Monaſterij extant Honorij Tertij epiſtolæ duæ. Eiuſdemque Abbas fuit Thomas vir in omni ſcientiarum genere illuſtris, potens in opere, & ſermone inter præcipua Ciſtercienſis Ordinis, immo vniuerſalis Eccleſiæ luminaria recenſendus, ab Innocentio Quarto Martoranenſis Epiſcopus electus 1253. 4. Kal. Martij, de quo ſuo loco.

17. MANFREDVS Giſonus Militenſis, è cuius familia extant hodie Marchiones Quinquefrondium, ex Canonico, & Decano, ad hanc ſedem à Capitulo poſtulatus confirmatur à Clemente V. anno 1311. 5. Kal. Iulij, ex reg. vatic. ep. 904. f. 188. anno 7. Is Campanam condidit, quæ vulgo Dominicalem aiunt, in qua hi Leonini verſus leguntur.

Sub Præſule claro Manfredo, anno milleno primo, ternoque
Seno, atque treceteno de ſub tempore pleno.

Obijt anno 1328. conditus marmoreo lapide ante maiorem Templi oram, cum epitaphio.

18. GOTTIFREDVS Fazarus Militenſis, cuius nobilis familia hodie Mapeæ degit, ex Decano Cathedralis, & Roberti Regis Conſiliario, eligitur à Ioanne Vigeſimoſecundo Epiſcopus, conſecraturque ab Archiepiſcopo Capuano, Epiſcopoque Caſinenſi, eiuſdem Ioannis indulto. Portam Cathedralis marmoreo lapide conſtruxit, cum imaginibus Beatiſſimæ Virginis, ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſancti Nicolai patroni, ad cuius pedes flexo genu viſitur marmorea Gottifredi imago. Maiorem Eccleſiæ campanam conflandam curauit, in qua eius habetur mentio. Eccleſiaſticæ dignitatis propugnator fuit, quippe qui cum dignitate pietatem, & Eccleſiaſticam diſciplinam coluit ſemper. Defunctus eſt anno 1348. in marmoreo nobili tumulo conditur ſub confeſſione altaris Roſarij in Cathedrali, cuius ſepulchrum poſtea anno 1632. Mauritius Centinus Epiſcopus ad nouam S. Nicolai ædem tranſlatum nobiliori loco collocauit.

19. DOMINICVS, de quo vnica, aiunt, men-

tio

tio haberi in archiuo eiuſdem Eccleſiæ in quibuſ-
dam literis anno 1345. ego verò in regeſto Cle-
mentis Sexti poſt Gottifredum, Petrum reperi ad
hanc ſedem euectum, demortuo Gottifredo anno
1348. an Dominicus verè Epiſcopus Melitenſis
fuerit, an ſolum à Capitulo electus, & à Pontifi-
ce haud confirmatus prorſus ignoro, hoc certiſsi-
mè habetur quod dicimus ex reg. vatic. tametſi
monumenta Militenſis Eccleſiæ Gottifredum ea-
ceſsiſſe anno 1339. referant.

20. PETRVS de Valerianis Canonicus Re-
menſis Gottifredo ſubſtituitur anno 1348. 6. non.
Iulij à Clemente Sexto ep. 15. ſol. 26. ann. 7. de
quo mentio anno 1370. in tabulis eiuſdem Ec-
cleſiæ.

21. THOMAS, anno 1376. Ioannæ primæ
Neap. Reginæ à Conſilijs.

22. HENRICVS Benedicti XIII. Antipapæ
fautor memoratur in lib. oblig. eiuſdem Pſeudo
pontificis anno 1396. 7. Decembris.

23. ANDREAS d'Alagni nobilis Neapolita-
nus, Balduini Siciliani Comitis, & Margaritæ de
Alemagna ex Dominis Manfredoniæ filius Iuris
vtriuſque Conſultiſſimus, anno 1392. Boniſac. IX.
beneficio hac ſede potitus, ex lib. obligat. Obijt
anno 1402.

24. CONRADVS Caracciolus Neapolitanus
Archiepiſcopus Nicoſienſis, ad hanc ſedem trans-
latus anno 1402. 6. non. Octob. olim ſub Vrbano
Sexto Camerarius, & ſpoliorum Collector, in
arduis negotijs acceitus clarus habitus eſt, ſub Bo-
nifacio IX. & Innocentio Septimo ſumma fide
Apoſtolicæ ſedi ita inſeruijt, vt purpureo Galero
dignus exiſtimatus, ab Innocentio anno 1405.
inſignitus fuerit ſub titulo ſancti Chryſogoni. In-
terfuit Gregorij XII. Comitijs, eoque paulò poſt
deſerto ad Concilium Piſanum auſugit, & cum
cæteris Alexandrum Quintum creauit Pontificem.
Verum Gregorius cum ſe deluſum à Caracciolo
vidiſſet, eum Militenſi, aliiſque ſacerdotiis ſpo-
liauit inaniter, eidemque Militenſi Eccleſiæ Do-
minicum quendam intruſit. Ab Alexandro V. no-
bili in Galliam Ciſalpinam legatione cohoneſta-
tus, Bononiæ poſt Ioannis Vigeſimitertii creatio-
nem ex hac mortale vita diceſsit anno 1411. in
Cathedrali ſepultus, vbi adhuc in marmore hæc
ſpectatur inſcriptio.

Conrado Caracciolo Neapolitano tit. S. Chry-
ſogoni presb. Card. S. R. E. Camerario Bonon.
Legato ſupremum vitalis ſtudij metum
emenſo xv. Kal. Martij MDCCCCXI.

25. ANGIORGIVS Agenenſis Neapolitanus
à Ioanne XXIII. in demortui Cardinalis Carac-
cioli locum creatus eſt anno 1411. 14. Kal. Octob.
ſedit ann. 2. ad Rauellenſem translatus anno 1413.
tandem Melphienſis fuit Epiſcopus, ex liber obli-
gationum.

26. IACOBVS Monachus Ciſtercienſis, &
Abbas ſancti Sebaſtiani ad catacumbas de Vrbe
eiuſdem ordinis, eligitur è Ioanne Vigeſimotertio
anno 1413. Kal. Martij. Deceſsit ſub Martino V.
ex eodem lib. oblig.

27. ANTONIVS Strada Reghinus reperitur
anno 1420. in tabulario eiuſdem Eccleſiæ.

A 28. IACOBVM *ſucceſsiſſe* referunt eiuſdem
tabulæ anno 1422. *de quo nil reperi in libris obli-*
gationum, an idem *ſit cum ſuperiori prorſus*
ignoro.

29. DOMINICVS *obiit* anno 1435. vt no-
tatur in libris oblig. Eugenii Quarti.

30. ANTONIVS Sorbillus de Mileto, alijs
Montis Leonenſis Ciuis, ſucceſſit Dominico, ab
Eugenio Quarto electus anno 1435. 7. Kal. Aug.
Hic maioris Aræ Ianuam erexit, ſeminarium inſti-
tuit anno 1440. egregiè demandatum ſibi munus
obiuit, eſſe deſijt anno 1466. ad dexteram maio-
ris aræ ſepultus in Cathedrali.

31. CÆSARI, Ferd. Regis à Conſilijs idem
gratificaturus, Epiſcopatum hunc Paulus Secun-
dus contulit anno 1467. Extant in tabulario eiuſ-
B dem Regis literæ ad Henricum eius filium Cala-
briæ Ducem, in huius Epiſcopi fauorem pro iuri-
bus Epiſcopalibus in Caſale Doſina, aliæque de
concordia Epiſcopi cum Marino Carueali Comi-
te Terræ nouæ de iuribus Terræ Galaſſi, in quibus
reſeruantur Comiti criminalia, Epiſcopo vero ci-
uilia. Sedit annos plus minus ſeptem.

32. NARCISVS à Sixto Quarto ad hanc Ca-
thedram vocatus anno 1474. 8. kal. Iunij. Defun-
ctus eſt anno 1478. de quo acta Romana.

33. ANTONIVS huius nominis tertius, Sar-
nenſis Epiſcopus huc translatus à Sixto Quarto
anno 1478. 10. kal. Februarij. Ferdinando Regi
cariſſimus. Tempore præfuit admodum breui, ex-
ceſſit enim anno 1479.

34. IACOBVS de Ruuere Saonenſis, Sixti
C Quarti nepos, Ferdinandi Regis Conſiliarius, ſuc-
ceſſit anno 1480. præfuit tempore admodum
diurno, annis nempe pluſquam 24. & ad Sarnen-
ſem Eccleſiam translatus eſt anno 1504. 7. Martij.
Hic Præſul nouum Sacrarium in Cathedrali erexit,
vbi hæc ex marmore leguntur carmina.

Iacobus iſte nepos Sixti de Ruuere Quarti,
Pontificis Præſul condere fecit opus.

35. FRANCISCVS Alidoſius, ex Dominis
Caſtelli de Rio, Imolenſis, Iulij Secundi Theſau-
rarius, hanc eandem ſedem eſt aſſequutus anno
1504. 7. Martij, qui translatus deinde ad Papien-
ſem Eccleſiam, factuſque Cardinalis, Militen. Epi-
ſcopatu ſe abdicauit anno 1505. vide quæ de eo in-
fra narramus in Epiſcopis Papienſibus.

36. FRANCISCVS Roboreus Saonenſis Iu-
D lij Secundi ex fratre nepos anno 1505. primo die
Nouembris fuit adlectus, præfuitque ad tres an-
nos, & ad Camerinam Eccleſiam translatus eſt an-
no 1508. Fato functus eſt Archiepiſcopus Bene-
uentanus anno 1545. 21. Ianuarij. Iacet Romæ in
Eccleſia S. Auguſtini, habet hoc epitaphium in
marmore.

D. O. M.
Franciſco de Ruuere, Archiepiſcopo Bene-
uentano, Iulij Secundi Pont. Max. ex fra-
tre nepoti, ex matre verò è nobiliſſ. Comni-
norum Græciæ Imperat. familia, qui vi-
uens, & animi, & fortunæ bonis locuplex
fuit. Moriens verò Cœleſtibus diuitijs locu-
pletiſſ. extitit. Arriaciſius Comnin. Maced.
Princeps gratiſſ. atque amantiſſ. conſan-

 guineo

guinei memor poſuit . Obijt anno MDXLV. die xxi. menſis Ianuarij . Vixit ann. lxx.

M I I D X X.

37. ANDREAS de Valle Romanus, Epiſcopus Cotonenſis, ad hanc tranſiuit Eccleſiam anno 1508. 23. Februarij. Concilio Lateranenſi interfuit anno 1512. Cardinal. presbyter à Leone Decimo anno 1517. creatus, Militenſem Eccleſiam cum regreſſu dimiſit anno 1523. Noui Palatij Epiſcopalis ſtructuram inchoauit. Parrochiales Eccleſiæ Montis Leonis in populi commodum in portiones octo diſtribuit, organa in Cathedrali inſtituit, aliaque ſigna pietatis ibidem edidit. De quo alibi.

38. QVINTIVS de Ruſticis Romanus ad hanc Eccleſiam promotus eſt anno 1523. die 17. Iulij. Inchoatum nouum Epiſcopale palatium ab Andrea abſoluit: Marmoream ſancti Nicolai imaginem Roma Miletum euexit, in Cathedrali poſuit. Deinde Epiſcopali munere cum regreſſu ſe exſoluit anno 1541. Romæ deceſſit anno 1566. cum poſt mortem Gregorij Caſellæ ad hanc ipſam Eccleſiam rediſſet.

39. FRANCISCVS Rodius electus an. 1541. antequam inaugurauetur renuntiauit.

40. IOANNES PETRVS Ferrettus Rauennas, vir eruditiſſimus, ſed in amœnioribus literis præcipuè apud ſui ſæculi doctos ſummam exiſtimationem conſequutus eſt, Pauloque Tertio Pontifici vnicè carus, hanc eandem Eccleſiam eſt aſſequutus anno 1541. die 4. Februarij. Præfuit annos quatuor, deinde Romæ agens, eo munere ſe abdicauit, tametſi poſtea coactus fuerit Lauellini Epiſcopatus onus ſubire anno 1550. Plura ingenij monumenta reliquit manuſcript. quæ in Vaticana Bibliotheca aſſeruantur. Hunc mirificis laudibus extollit Leander Albertus in deſcriptione Italiæ, Hieronymuſque Rubeus in Rauennate hiſtoria.

41. Fr. GREGORIVS Caſella Dominicanus Theologus inſignis Ferretto ſucceſſit anno 1545. die ſexta Nouembris, nonnullos præfuit annos, poſt cuius exceſſum, vt diximus, Quintius de Ruſticis ad hanc rediit Eccleſiam vigore regreſſi, vt acta indicant conſiſtorialia.

42. INNICVS Auolus de Aragonia Neapolitanus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis hanc eandem Eccleſiam ſuſcepit adminiſtrandam anno 1566. die 21. Auguſti, quo munere functus eſt ad annum 1573. De quo alibi.

43. IOANNES MARIA de Alexandris Vrbinas, Oppidenſis Epiſcopus, Cardinalis Auoli in hac Eccleſia Vicarius Generalis, ad ipſam eandem Eccleſiam tranſijt anno 1573. die nona Februarij, iterumque ad Eccleſiam ſancti Marci in Calabria tranſlatus eſt. In Patria è vita diſceſſit. Scripſit inter cætera materna lingua *Trattato della comparatione della lingua Toſcana, e Caſtigliana*, Neap. typis excuſum, *Diſcurſum in artem Muſica*, qui manuſcript. aſſeruatur à Blaſio Michalorio Vrbinate affini.

44. M. ANTONIVS de Tuſo Neapolitanus ſucceſſit anno 1585. 21. Octobris, ex Epiſcopo ſancti Marci. Hic plures aras in Eccleſia inſtituit, ſeminarium perfecit, Pontificale ſolium ligneum ſcmentatum, & variis iconibus contextum poſuit. Sacras ædes ſacris ſupellectilibus donauit, diœceſanam ſynodum non ſemel coegit, præfuit ſanctiſſimè ann. 21. Diſceſſit ex hac mortali vita Gallari anno 1606. Miletum relatus, in Eccleſia S. Nicolai ſepultus eſt.

45. IOANNEM BAPTISTAM Lenium Romanum Paulus Quintus Militenſem Epiſcopum fecit anno 1608. 4. Iulij, ac paulo poſt eidem Senatoriam detulit purpuram, atque Epiſcopatum Ferrarienſem; de quo ibi.

46. Fr. FOELIX Centinus Aſculanus, ex ordine Minorum Conuentualium, à Paulo Quinto presbyter Cardinalis creatus anno 1611. poſtrema die Auguſti eiuſdem anni hanc Eccleſiam eſt aſſecutus. Diœceſim totam perſonaliter luſtrauit, Clerum reformauit, ſynodum coegit, Eccleſiam argenteis candelabris, prætioſiſque ornamentis, Canonicos verò propriis inſignijs donauit, anno verò 1613. ad Maceratenſem translatus eſt. Conſule quæ ſcripſimus in Epiſcopis Maceratæ, & Sabinenſis Eccleſiæ.

47. VIRGILIVS Capponius nobilis Aſculanus, Vincidij, & Finideæ Andreantonellæ filius, I.V.D. in gratiam Cardinalis Centini, cuius Vicarius fuerat, ſublectus eſt à Paulo Quinto an. 1613. die 10. Nouembris. Hic immenſo labore hanc Eccleſiam adminiſtrauit, Eccleſiaſticam immunitatem acerrimè propugnauit, ab emulis multa paſſus, itaut illum oportuerit obiectas calumnias Romæ ſumma animi conſtantia perpugnare, cumque ab Auditore Cameræ Apoſtolicę fauorabilem ſententiam retuliſſet, victor cauſæ inculpabilis repertus, ad Eccleſiam ſibi creditam rediit, impoſtores verò pœna talionis mulctati fuere. Varia fortuna per decem & octo annos ſedit, vir nobilitate generis, morum affabilitate, virtutis præſtantia clarus, mortuus eſt Palmæ anno 1631. in Cathedrali ſepultus in ſacrario. Marmoream illi memoriam vna cum Gofredo Fazzaro, & Marco Antonio de Tuſo, translatis ad ædem ſancti Nicolai eorumdem oſſibus, Mauritius ſucceſſor erexit, hoc addito epitaphio.

Gofredi Fazari Tropien. nobilis M. Antonij de Tuſo Neapolit. Patritij, & Virgilij Capponij Aſculani prædeceſſori Oſſa, tranſlata in hanc ædiculam fabre factam è ſacrario marmorea ſancti Nicolai Patroni imagine. Mauritius Centinus nobilis, ac Patritius Aſculanus Militenſis Epiſcopus, pietate in ordinem, & Patriam collocauit anno reſtauratæ ſalutis M. DC. XXXII.

48. Fr. MAVRITIVS Centinus Aſculanus, ex fratre nepos Centini Cardinalis, in ordine Minorum Conuentualium omnis dignitatis literarum gradus aſſequutus, primùm Maſſæ Lubenſis Epiſcopus renunciatus, indeque ad hanc Militenſem anno 1631. translatus, ſeminarium perfecit, maiorem Templi aram ornauit, Aedem ſancti Nicolai translato ſacrario de nouo erexit; Diœceſim non ſemel inuiſit, ſynodum celebrauit, aliaque digna pij paſtoris opera patrauit. Palmæ exceſſit à

viuis,

viuis, dum annus 1640. exordiretur, tumulatus A
in Cathedrali.

49. GREGORIVS Panzanus Romanus, Mauritio ſucceſsit. Is ex antiqua illa Panzanorum familia Florentina ortus, quæ vigente Republica, ad ſummos magiſtratus ſæpius euecta, variante inde fortuna, ab eadem expulſa, partim Aretij, partim alibi ſedes fixit. Aretinus familiæ ramus protulit Octauium, qui Romæ 16. Octobris 1592. ex Laura Paulla Cremonenſi ſuſcepit Gregorium noſtrum, qui cum in iuuentute iuriſprudentiæ operam dediſſet, in Romano Gymnaſio Lauream Doctoratus promeruit, & meliora ſtudia meditatus, ad Patres congregationis Oratorij ſancti Philippi Nerij confugit, ibique in ſancta conuerſatione diu manſit, quouſque in Angliam à ſanctiſſimo Vrbano Octauo Pontifice Max. non ſine in-
B genti vitæ periculo miſſus, vt Henriettam Mariam Borboniam Reginam, Caroli Primi Brittanniæ Regis Catholiciſsimam vxorem eiuſdem Pontificis nomine ſalutaret, & de maximis ſecum agerer negotijs, nec non motus componeret exortos ſæcularem inter, & regularem clerum. In Angliam Panzanus primus, centum propè annorum poſt ſchiſmate Catholicæ veritatis diuerſis, à Regina exceptus, comiter expoſuit Sanctiſsimi nec non Franciſci Cardinalis Barberini vota pro fœlici ſuo regimine, & deſideria pro rei catholicæ proſpero curſu. Manſit poſtea plures annos eo in Regno, magno illius bono, nam & diſſentiones ſepiuit inter clerum, & regulares, rem catholicam promouit plurimum, catholiciſque inſigni adiumento, & conſolationi fuit, & quod maiori dignum, & ad-
C mirationi, & laude, ipſi tam Magnates, quàm Populus à fide Catholica alieni, plurimi erant in illius laudibus; cœperat enim eos integerrimæ illius vitæ fama, prudentia eximia, morum ſuauitas, & quem præcipuè ea gens miratur, vitæ, morumque candor: Hinc difficile non fuit eo ſuggerente, & ipſis regijs miniſtris annuentibus, vt in Anglia aliquis vir nobilis, tanquam ſedis Apoſtolicæ apud Catholicam Reginam Internuntius palam reſideret, ac Romæ Reginæ eiuſdem nomine alius eſſet, qui mutua vtriuſque vota, mentemque deferrent, & explicarent: id ſi poſteritas audierit, & ſi Deus cœpta fortunet, fœliciora viderit incrementa; ſciat id primò deberi fœliciſsimis auſpicijs Barberinæ domus, deniquè Gregorij Panzani prudentiæ, & in-
D duſtriæ opus eſſe. Romam inde reuerſus Gregorius, Georgio Coneo nobili Scoto ſucceſſore eo in munere relicto, ab Vrbano intuitu laborum, ſancti Laurentij in Damaſo canonicus factus, mox in ciuilibus cauſis Almæ Vrbis Gubernatoris Locumtenens, ad Epiſcopatus culmen non ſemel vocatus, inuictus tandem, Militenſem ſuſcepit anno 1640. 13. Auguſti. Viuit Florentiæ ad huc ætate, Eccleſiæ Militenſis decus inſigne, & ornamentum ſingulare futurum.

MONOPOLITANI EPISCOPI.

IN Apulia Peucetia per littus Vrbs noua Monopolis viſitur, Epiſcopalis, & Marchionatus titulo celebris, non quidem magna, ſed pulchrà, ſplendida, ædificiorumque magnificentia celebris, nobilis: quam Volaterranus putat ex ruinis Egnatiæ antiquiſsimæ Ciuitatis extructam, cuius ager inter cætera, olei feraciſsimus exiſtimatur. Epiſcopus à primeua ſua inſtitutione Apoſtolicæ ſedi immediatè ſubiectus eſt ad regiam præſentationem, Baroque eſt Terræ Ciſterni in qua vtramque habet iuriſdictionem temporalem ſcilicet & Eccleſiaſticam. Cathedralis Eccleſia Deiparæ Virgini dicata, quatuor habet dignitates, quarum prima eſt Archidiaconatus, 20. Canonicos, 12. Portionarios, aliosque clericos, vna cum Pœnitentiali, & Theologali præbenda. In Ciuitate quatuor numerantur Parrochiales Eccleſiæ, ſex virorum, tres ſanctimonialium Cœnobia, quinque laicorum fràternitates, Zenodochium, mons Pietatis, & Epiſcopale palatium ſatis commodum. Fructus huius Eccleſiæ taxantur in lib. Cameræ ad florenos 250. verus valor ad ducatos quinque millia aſcendit. Illuſtrarunt nomen Vrbis præter alios Bartholomæus Sibilla Philoſophus, & Theologus inſignis, Hieronymus cognomine Monopolitanus Archiepiſcopus Tarentinus, ac noſtro ſæculo Anſelmus Marzatus ex ordine cappuccinorum, in numerum Cardinalium aſcitus, à Clemente Octauo. Porrò Epiſcopi, qui huic Eccleſiæ præfuerunt, ſunt ſequentes.

1. DEODATVS primus Eccleſiæ Monopolitanæ Epiſcopus reperitur anno 1059. de quo in priuilegio Euſtachij Archiepiſcopi Brundiſini, quod conceſsit Melo Abbati ſancti Andreæ inſulæ Brundiſinæ.

2. SMARAGDVS, anno 1065.

3. PETRVS interfuit conſecrationi Eccleſiæ Caſinenſis anno 1071. ex Anonymo Caſinenſi, ſubſcripſit bullam Alexandri Secundi eodem anno.

4. ROMOALDVS anno 1073. vixit ad annum vſque 1118.

5. NICOLAVS creatus anno 1118. obijt anno 1144. Iacet in Cathedrali ſub confeſſione, in marmoreo tumulo ijs carminibus illuſtrato.

Hic Nicolaus iacet huius Epiſcopus Vrbis
Defenſor Patriæ, decus author, & auxiliator
Lector ob hunc Domino ſtudeat, & corde rogare.
Hunc vt in Regno faciat gaudere ſuperno.

MI-

6. MICHAEL conſecratus anno 1144. exceſſit anno 1176.

7. STEPHANVS ſucceſſit Michaeli an. 1176. interfuit Lateranenſi Concilio anno 1179. in quo ſubſcriptus reperitur inter Epiſcopos Romanę Prouinciæ. Obijt anno 1187. Noſtro huic Epiſcopo & ſucceſſoribus Alexander Tertius anno 1180. quod ſequitur indulxit priuilegium, ex autographo deſumptum quod in Archiuo eiuſdem Ciuitatis aſſeruatur, huius tenoris.

ALEXANDER EPISCOPVS, ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri Stephano Monopolitano Epiſcopo eiuſq. ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

EX iniuncto nobis Apoſtolatus officio fratres, & coepiſcopos noſtros, tam vicinos, quàm longè poſitos ſyncero cordis affectu diligere debemus, & Eccleſijs in quibus Domino militare noſcientes ſuam dignitatem, & iuſtitiam conſeruare, equum tamen & rationabile eſt, vt qui beato Petro, eiuſque Vicarijs diuotiores eſſe noſcuntur, & S.R.E. Patrocinio cupiunt conſoucri eiuſdem piæ matris vberibus foueantur, & in ſuis rationabilibus petitionibus exaudiantur. Quapropter venebilis in Chriſto Fr. Epiſc. tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Monopolitanam Eccleſiam, cui authore Deo præeſſe dignoſcetis, quæ iuris, & proprietatis beati Petri Apoſtoli extit ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum fęlicis memoriæ Vrbani, Paſcalis, Caliſti, Honorij, & Eugenij Romanorum Pontificum ſub eiuſdem Apoſtoli tutela, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, locum in quo præfata Eccleſia conſtructa eſt, cum domibus appendicijs, & omnibus tenimentis ſuis, cum hominibus quoque affidatis Iudicis, & certis iuſtitijs, quas in eadem Ciuitatem, Eccleſiam ſancti Leonis, cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Petri de Palattolo cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Thomæ cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Damiani cum omnibus pertinentijs ſuis, Item Eccleſiæ ſanctæ Scolaſticæ, Eccleſiam ſancti Nicolai de Pinna; Eccleſiam ſancti Benedicti de Græcis, Eccleſiam ſancti Angeli monialium cum iure Parochiali, & canonico Cathedratico. Extra verò Ciuitatem Eccleſiam ſancti Baſilij cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Petri cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Angeli cum omnibus pertinentijs ſuis, & aliam Eccleſiam ſanctæ Crucis cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Angeli in Suburbio cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Zaccariæ cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſanctæ Luciæ cum Caſali ſuo, Eccleſiam ſancti Cataldi cum Caſali ſuo, Eccleſiam ſancti Simonis cum Caſali ſuo, Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Sermitito cum Caſali ſuo, Eccleſiam ſancti Nicolai de Ciſternino cum Caſali ſuo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Bernis cum Caſali ſuo, Caſale, quod dicitur Talona. Eccleſiam ſancti Petri de Ottaua cum Caſali ſuo, & hominibus domibus, vineis, oliuis, terris cultis, & incultis, cum placitis, & cunctis iuſtitijs, & pertinentijs ipſorum Caſalium, cum iure etiam Parochiali, & Canon. Cathedratico eorundem, ius quoque Parochialc, & Canonicum Cathedraticum in Barſeneo Caſtro Frangeſto, Faiano de ſancto Ioanne, & in alio fagiano de ſancta Maria in Subiecto, ſtunachis, in ſancto Ilario, in ſancto Petro Vetrano in omnibus Eccleſijs eorum feudis pertinentibus cum iudicio clericorum, & debita reuerentia, & cæteris Eccleſiaſticis iuſtitijs tibi, & tuis ſucceſſoribus Apoſtolica authoritate confirmamus. Item Eccleſiam ſancti Petri de Trouica cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Simeonis cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Matthei de Pottanoua, cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Iuliani in eodem vico cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſanctæ Crucis in eodem vico cum omnibus pertinentijs ſuis, præterea Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Portu Manſano, Eccleſiam ſancti Petri de Bonochio, Eccleſiam ſancti Procopij cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Angeli de Soſilacto, Eccleſiam ſancti Angeli de Moialditio, Eccleſiam ſancti Stephani de Bulno, Eccleſiam ſancti Martini de Turricella, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in eodem territorio, Eccleſiam ſancti Nicolai de Vetgaro, Eccleſiam ſancti Baſilij maioris de Gaudio, Eccleſiam ſancti Marini de Eturnilo, Eccleſiam S. Stephani de Comolo, Eccleſiam S. Angeli de Ienelo, Eccleſiam S. Mariæ de Sibelliſo, Eccleſiam S. Angeli de Lamatraderi, Eccl. S. Petri Vetroni, Eccleſiam ſãcti Petri Titti, Eccleſiam ſancti Andreæ de Burgo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Poma, Eccleſiam ſancti Auentij, Eccleſiam ſancti Ioannis de Siancta, Eccleſiam ſancti Aronij, Eccleſiam Trinitatis in Paterno, Eccleſiam ſancti Naſtaſij de Curte, Eccleſiam ſancti Ioannis de Baliano, Eccleſiam ſanctæ Ceciliæ, Eccleſiam ſancti Euſtachij, Eccleſiam ſancti Barbati, Eccleſiam ſancti Cæſatij, Eccleſiam ſancti Nicolai de Monte Ioe. Eccleſiam ſancti Ioannis de Taramanno, Eccleſiam ſancti Lucæ, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Bagoue, Eccleſiam ſancti Ioannis de Fugiano, Eccleſiam ſancti Nicolai eiuſdem loci, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Faiano maradicij, Eccleſiam ſancti Sepulcri, Eccleſiam ſancti Ilarij, Eccleſiam ſancti Angeli de Frangeſto, Eccleſiam ſancti Vincentij, Eccleſiam ſancti Euſtachij de Campomore, Eccleſiam ſancti Cipriani, Eccleſiam ſancti Andreæ de Parochialis, Eccl. ſancti Potiti, Eccleſiam ſancti Barbati, Eccleſiam ſancti Bartholomæi de Palude, Eccleſiam ſancti Stephani de Palude, Eccleſiam ſancti Martini de Palude, Eccleſiam ſanctæ Luciæ de Vertenſi, Eccleſiam ſanctæ Euſemiæ, Eccleſiam omnium ſanctorum de Carnara cum omnibus pertinentijs, & eorum pertinen-

cinentijs, & Eccleſiam ſanctæ Caterinæ, Eccleſiam ſancti Clementis, Eccleſiam ſancti Nicolai de Portu aſpro, Eccleſiam ſancti Martini de Clutlcone, & cæteras Eccleſias Parochiæ Monopolitanæ cum canonico Cathedratico, & iure Parochiali, vineas quoque, quæ ſunt inter viam Bari, & Cuperſani, vineas quas habetis in territorio ſanctæ Euſermiæ vineas apud paludem, vineas, & oliuas, ac terras de Mauha de caſa Bened. quoque, Abb. ſancti Ioannis de Caiano, & Abbatiſſarum Eccleſiæ ſancti Sepulchri, & ſancti Angeli de Frangeſto cum canonico cathedratico, ac debita reuerentia, nec non libertates à Romanis Pontificibus, & Regibus, atque Principibus Monopolitanæ Eccleſiæ indultas, ſicut de antiqua conſuetudine prædeceſſores tui habuiſſe noſcuntur, & tu canonicè poſsides, & quietè tibi, tuiſque ſucceſſoribus authoritate Apoſt. confirmamus. Statuimus quoq; vt eadem Eccleſia nulli alij præter Apoſtolicam ſedem ſubiectionis reuerentiam debeat. Te igitur tuoſq. ſucceſſores huius libertatis gratia perſruentes ſub ſolius Apoſt. ſedis obedientia perpetuo manere decernimus. Obeunte vero te nunc eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus vel tuorum quolibet ſucceſſorum Clero populoque Monopolitano facultas ſit, remota omni prauitate Antiſtitem canonicè eligendi. Electus autem ad Romanum Pontificem conſecrandus accedat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Monopolitanam Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet perturbationibus fatigare, ſed omnia integra & illibata ſeruentes, eorum pro quorum gubernatione, aut ſubſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſæculariſque perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundo, tertiouè commonita niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſuæ dignitatis careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, & à ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri IESV CHRISTI aliena fiat, atq. in extremo examine diſtrictè vltioni ſubiaceat examine diſtinctè Cũctis &c. Amé.

Ego Alexander Epiſcopus Cattolicæ Eccleſiæ.
Vbaldus Oſtienſis Epiſc.
Theodinus Portuen. & ſanctæ Rufinæ ſedis epiſc.
Berneredus Preneſtinus epiſc.
Ioannes presb. card. ſanctorum Io: & Pauli eccleſiæ Pamachij.
Vinianus presb. card. ſancti Stephani in cælio monte.
Cintius presb. card. eccleſiæ ſanctæ Ceciliæ.
Laborans presb. card. S. Mariæ Traſtib. Galixti.
Hugo presb. card. ſancti Clementis.
Iacobus Diaconus card. ſanctæ Mariæ in Coſmedin.
Rainerius diac. card. ſancti Giorgij ad velu Aureum.
Ioannes diaconus card. ſancti Angeli.

Datum Vellet. per manum Alberti ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presb. card. & cancellarij 4. kalendas Martij indictione xiij. Incarnat. Dominicæ anno M.C.LXXX. Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ Tertij, anno xxi.

8. PAGANVS, anno 1187.

9. GVILLELMVS, anno 1202.

10. MATTHÆVS, anno 1218. Obijt annò 1226. quo defuncto, Capitulum Abbatem quemdam ſanctæ Mariæ Amalphitanæ contra ſtatuta Concilij Laterani poſtulauit, verum Honorius Tertius cum irritam electionem declaraſſet, ſcripſit Epiſcopo Melphienſi, & Archidiacono Brundiſino, vt vocatis vocandis, alterum idoneum, iuxta canonicas ſanctiones, Epiſcopum eligerent. Extat epiſt. in reg. vat. anno 11. 19. Kal. Ianuarij, ep. 38. fol. 153.

11. IOANNES canonicè Matthæo ſubſtituitur anno 1227. Obijt anno 1238.

12. GVILLELMVS, ex Diacono à Capitulo electus anno 1238. De eius electione ſcripſit Gregorius Nonus Archiepiſcopo Tarentino, Epiſcopo Melphienſi, & Archidiacono Neritonenſi, vt inquirant, an canonicè celebrata fuerit, eundemque, ſi idoneum inuenerint, in Epiſcopum confirment. Datum Laterani 3. Kal. Aprilis, ann. 11. ex reg. vatic. ep. 16. fol. 3. Obijt anno 1255.

13. IVLIVS, ab Alexandro Quarto conſecratus anno 1255. Habetur in regeſt. vatic. eiuſdem Pontif. epiſtola, Clero Monopolitano, in qua commendat Iulium à ſe conſecratum in Epiſcopum Monopolitanæ Eccleſiæ, nullo medio pertinentis.

Datum Laterani, vndecima Kalendas Ianuarij anno tertio epiſt. 2. fol. 3. Defunctus eſt Iulius tempore Gregorij Decimi poſt cuius obitum, Capitulum in partes diuiſum, Hugonem Decanum Mochenſem, & Guarinum Archidiaconum Brundiſinum in contentione poſtulauit, ſed cum electi ante litis diſcuſſionem viam vniuerſæ carnis ingreſſi fuiſſent, Martinus Quartus anno 1282. Capitulo præcepit, vt quantocius Eccleſiam diu Paſtore viduatam prouideret. Datum apud Montem Flaſconem 9. Kal. Decemb. ann. 2. ep. 28. f. 190. regeſt. vatic.

14. PASCHALIS, poſt diutinam vacationem à Capitulo eligitur anno 1282. confirmatur à Martino IV. Obijt anno 1286.

15. PETRVS Saracenus de Vrbe, defuncto Paſchali, ab Honorio, inconſulto Capitulo conſecratur anno 1286. 2. non. Februarij, ex regeſt. vatic. ep. 309. ſol. 85. ab eodem Pontifice, anno 1287. ad Vicentinam Eccleſiam translatus eſt 16 Kal. Martij.

16. ROBERTVS Epiſcopus Marturanenſis, à Nicolao Quarto, anno 1288. 2. non. Iunij huc translatus habetur in reg. vat. ep. 69. f. 18. anno 1. Obijt anno 1309.

17. NICOLAVS defuncto Roberto ab vna Capituli parte, contra Berardum quẽdã ab altera poſtulatum, eligitur, verum dum ab Apoſtolica ſede iudicium expectatur, Berardus vale dixit huic mortali ſæculo, Nicolaus verò à Clemente Quinto confirmatur 2. id. Septemb. anno 1309. ex reg. vatic. ep. 727. fol. 149. ann. quarto. Fato functus eſt anno 1312.

18. FRANCISCVS, ex Archidiacono Brunduſino vocatur ad ſedem à Capitulo anno 1312. confirmationem ſuſcepit à Clemente Quinto eodem anno, ſexto idus Iunij, ex regeſto vaticano epiſt.

epiſtola 360. folio 74. anno ſeptimo eaceſsir anno 1316.

19. PASCHALIS huius nominis Secũdus electus anno 1316. commune ſeruitium ſoluit die 4. Maij è viuis eximitur anno 1339. eo defuncto magna orta eſt contentio inter Canonicos Capituli, nam quinque ex ipſis Dionyſium ſequentem, quatuor Biſantium de Baro Canonicum Barenſem, reliqui tres ad ſummum Pontificem electionem remiſerint, qui cum alterutram poſtulationem nullam feciſſet, eundem Dionyſium de plenitudine poteſtatis præfecit in Epiſcopum, vt in regeſto notatur epiſt. 216. ann. 6. Benedicti Duodecimi.

20. Fr. DIONYSIVS Tuſcus de Burgo ſancti Sepulchri ordinis ſancti Auguſtini, ſacræ theologiæ magiſter, egregius verbi Dei concionator, deligitur huiuſce ſedis Epiſcopus à Benedicto Duodecimo vt vidimus anno 1339. 16. Kalendas Aprilis; tertio ſui Præſulatus anno vitam cum morte commutauit.

21. Fr. MARCVS Leonis de Archadò ordinis Minorum, quem Capitulum poſtulauit, à Clemente Sexto confirmatus 2. Kalendas Iunij an. 1342. Pontificatus primo ex regeſto vatic. epiſt. 17.

22. PETRVS de Oriello Monopolitanus Ciuis, & Epiſcopus anno 1357. in tabulis eiuſdem Eccleſiæ notatur.

23. Fr. IOANNES ordinis Minorum anno 1373. de quo mentio in lib. obligat. anno 1382. fuit Clementis Septimi Antipapæ fautor, ac Reginæ Ioannæ primæ à ſacris confeſsionibus.

24. FRANCISCVS Carbonus nobilis Neapolitanus, monachus Ciſtercienſis ab Vrbano Sexto huius ſedis Epiſcopus creatus anno 1381. Apoſtolicæ ſedis Nuncius ab eodem in Regno contra Ioannam primam Reginam in fauorem Ladiſlai Regis miſſus vna cũ Raymundello Vrſino S. R. E. Vexillifero: pro ſede Apoſtolica nobilem nauauit operam, vnde in numerum Cardinalium ſub titulo ſanctæ Suſannæ ab eodem Vrbano meruit cooptari anno 1385. Obijt Epiſcopus Cardinalis Sabinus anno 1405. 18. Iulij. Vide ſupra inter Sabinenſes Epiſcopos.

25. PETRVS ſucceſsit Franciſco anno 1485. Obijt 1391. ex lib. oblig.

36. IACOBVS de Teramo Canonicus Aprutinus, Apoſtolicarum literarum, & Pœnitentiariæ ſcriptor, eligitur à Boniſacio Nono anno 1391. 5. idus Octobris ex lib. de Beneficijs fol. 192. ſedit plus minus ann. 9. & factus eſt Archiepiſcopus Tarentinus anno 1400. in Eccleſia ſanctæ Mariæ de Grotta in patria de eodem legitur ſequens marmorea inſcriptio.

Dominus Iacobus de Teramo Epiſcopus Monopolitanus, fecit facere hanc cappellam anno Domini M. CCC. LXXXXII.

27. MARCVS de Teramo Archidiaconus Aprutinus, electus à Boniſacio Nono anno 1400. 9. Kalendas Aprilis, poſtea tranſlatus Bertinorium in Flaminia anno 1404.

28. Vrius, ſeu Vrſillus de Afflitto nobilis Neapolitanus, Epiſcopus Bertinorienſis, huc tranſlatus 15. Nouembris anno 1404. ſequenti anno defunctus eſt Neapoli, ibidem in Eccleſia ſancti

A Laurentij ſepulturam accepit, vbi hæc ſpectatur inſcriptio.

Hic iacet corpus Reu. in Chriſto Patris, & Domini, Vrſilli de Afflitto quondam Epiſcopi Monopolitani, qui obijt anno Domini MCCCCV. die xij. menſis Aug. indict. xiij.

29. OTTO, vel Oddo Mormilius nobilis Neapolitanus eligitur ab Innocentio Septimo anno 1405. 5. Kalendas Septembris. Obijt anno 1413.

30. IOSVE ſucceſſit Oddoni à Ioanne Vigeſimotertio creatus anno 1413. 6. idus Martij poſt annum ſui regiminis decimum ſeptimum Epiſcopatus ſe abdicauit, inde anno 1431. 15. Kalendas Ianuarij ad S. Agathæ Gothorum Eccleſiam tranſlatus eſt, ex lib. oblig.

B 31. PETRVS Boianenſis Epiſcopus huc tranſlatus anno 1431. 15. Kalendas Ianuarij exceſſit anno 1437. ex lib. oblig.

32. ANTONIVS de Pede Ciuis Monopolitanus electus anno 1437. 24. Octobris peruenit ad annum 1456. ex eodem lib.

33. ALEXANDER Abbas Monfredus, & Cantor Eccleſiæ Tarentinæ hunc Epiſcopatum ſuſcepit anno 1456. 14. Maij. Iacet in Cathedrali ſepultus anno 1485. in marmoreo tumulo ijs carminibus exornato.

Nomen Alexander, mihi ſtirps Monfreda Tarenti
Natus à Monopoli Præſul in Vrbe fui,
Reſtitui Eccleſiæ Ciſternium, & ſibi ſupplex
Qui iaceo, hanc aram diue Chatalde dedi.

34. VRBANVS Caragnianus Tarentinus non; C Aprilis 1485. ab Innocentio Octauo ad hanc ſedem vocatus, ſub Iulio Secundo exceſsit an. 1508. de quo acta Romana.

35. MICHAEL Claudius Epiſcopus Polignanenſis, huc tranſlatus a Iulio Secundo anno 1508. 7. Februarij cum eſſet Vrbis Gubernator.

36. Fr. THEODORVS Pius Romanus ordinis Minorum anno 1515. mortuus eſt an. 1546.

37. Fr. OCTAVIANVS Præconius Siculus è Caſtro Regali ordinis Minorum pietate inſignis, & eruditione clarus, à Paulo Tertio anno 1546. 11. Martij creatus Epiſcopus, ad Arianenſem tranſlatus anno 1561. mox ad Cephaludenſem, tandem Panormitanus Archiepiſcopus obijt anno 1568. de quo ibi.

38. FABIVS Pignatellus è primaria nobilitate D Neapolis ad hanc ſedem euectus à Pio Quarto anno 1561. die 10. Octobris Debitum naturæ perſoluit anno 1568. tumulo eius in Cathedrali, hæc carmina leguntur inſculpta.

Flos Pignatellæ gentis demeſſus ab vngue mortis, adhuc florens hic ſitus eſt Fabius doctrina, ac pietas illi, inculpataque vita in terris ſacram ferre dedere mitram. Ille etiam in Cœlo, quo fulgeat inter Cœlicolas ornant tempora Syderibus. Obijt anno Domini MDLXVIII. xviij. Kal. Septembris.

39. ALPHONSVS Aluarez à Guettero Hiſpanus, anno 1572. die 2. Iunij, Rege præſentatus, electus eſt, exceſsit anno 1577.

40. ANTONIVS Portius Neapolitanus ſucceſsit anno 1577. 31. Iulij, obijt anno 1598.

10.

45. ;Fr. IOANNES Lopez Hiſpanus ordinis Prædicatorum ab Epiſeopatu Crotonẽſi ad bunc trsnslatus 25. Noueñbris 1589. multa edidit ſui ingenij monumenta, quibus clariſsimam ſuæ virtutis ſibi famam peperit. Epiſcopatu ſe abdicauit anno 1608. obijt deinde anno 1632. Ianuatio menſe, ætatis ſuæ anno 108.

46. IOANNES IACOBVS Macedoneus Equea Neapolitanus, Catbolici Regis Sacellanus, electus sono 1608. die 13. Martij. Cum annos ſediſſet 17. mortem oppetijt 1627. die 12. Septembris & in Cathedrali conditus iscet, hoc epitaphio à ſuis exornatus.

Ioan. Iacobo Macedonio Patritio Neapolitano, epiſc. Monopolitano qui vitales adhuc cineres, ſue hic in ſacello gremioque celeſtis ſponſe, quam inter ſuos quieſcere maluit. Scipio Macedonius fratris filius ann. ſalutis humanę M. DC. XXII.

47. IVLIVS Maſius Florentinus Epiſcopus Iuuennatenſis tranſlatus ad banc ſedem an. 1627. die 18. Iulij, Vrbem ſollemniter ingreſſus 21. Septembris eiuſdem anni, obijt anno 1637. ſepultus in Cathedrali.

48. FRANCISCVS Sorgentius Clericus Regularis Theatinus, Atchiepiſcopus Brundiſinus buc translatus die 9. Ianuarij 1640. vna cum retentione tituli.

MONTEFLASCONENSES ET CORNETANI EPISCOPI.

SVpra lacum Vulſinum via Caſsia Mons Flaſconus in arduo, ſupinoque colle ſituatus eſt, D Ciuitas planè, quæ magis à natura munitæ Arcis, quam iuſtæ Ciuitatis ſpeciem præſefert; Siquidem Incolis infrequens eſt, breuibuſque confinijs coarctatur, itaut apud eateras, vinoſaſque nationes, magis muſcatelli vini, vt vocant, nobilitate celebritatem inuenerit, quàm quod aliquid dignum hoc tempore in ea ſpectetur, vnde ciuile decus eidem inhæſiſſe argumententur cordati. De ea varie arbitrati ſunt, qui patrum memoria de Italicis rebus accuratè ſcripſerunt. Quippe Blondus, Volaterranus, atque Leander hanc antiquam Faleriam, in Faliſcis poſitam eſſe contenduot, illorumque Populorum caput, Faliſcamque Coloniam olim ab Argis ædificatam, à Strabone, Plinioque in ijs ipſis confinijs collocatam, ſed Antonius Maſſa paruo in ſuo libello, de rebus, & origine Faliſcorum hunc non eſſe montem illum Faliſcorum planè oſtendit; qusndo neque planities, quæ inter hunc, Viterbiumque intereurrit, campi Faliſci ſunt, vt eruitur ex Liuio, ſituque, quem à Campis Faliſcis quàm longiſſimè conſtat diſtare. In eaidem partea Cluuetius libenter conceſſit, qui lib. 11. ſuæ antiquæ Italiæ, aſſerit hunc montem, Troſſulum Thuſcorum eſſe, non plus octo milliarijs à Vulſioo lacũ diſiuoctum, ita à Plinio lib. 33. Feſtoque Pompeio vocatum, & Plinius rurſus 10. lib. Troilium hunc montem appellat, cui lectioni ſubeſſe mendum ſuſpicatur Sigonius, arbitraturq. Troſſilum demum eſſe legendum. Hæc item Ciuitas, mons Phiſcon dicta eſt, & Aruxiti, vt adnotauit Fictitius Cato: Aſſerit mendax Anoius in

B commentarijs à Phiſconibus antiquis Pelsſgis ita fuiſſe appellatam, qui celebre Volturnæ Templum conſecrarunt, cum illuc à Phiſca Macedonum Ciuitate progreſſi, tranſirent, vnde poſtea nomen Fiſchi, Pelijque in territorio Vulterreno diriuatum eſt. Item Arx Iti dicta eſt, Iouiſque Cotiti, quæ duo idem ſonare Annius aſſeruiſſe videtur. In tanta igitur appellationum varietate, ſciat lector hunc Troſſulum eſſe Tuſeorum, ſi veriſimiliori, atque probabiliori ſententiæ velimus ſubſcribere. Sed ad inſtitutam noſtram narrationem redeamus. Itaque montis Flaſconis Eccleſia non admodum antiqua eſt, cum illam ad Cathedralis dignitatem Vrbanus Quintus euexerit, à Balneoregienſi iuriſdictione diuulſam, anno 1369. etenim cum illac Vrbanus tranſiret à Monteflaſconenſibus ex-

C ceptus eſt, vt memor hoſpitij, eius humanitatis, perpetuum voluerit extare gratitudinis ſignum. Nullum autem maius præclaruſq. inuenit, quàm ſi illorũ Ciuitatem Epiſcopali dignitate condecoraret. Quamobrem cum eidem Ciuitati propriam, peculiaremque Diœceſim attribuiſſet, vt deinceps ibidem Præſul ius diuinum diceret, per bullam decreuit, quæ cum illius Pontificatus tum primum fundata abundè contineat, ex noſtro veteri inſtituto hic exſcribendam curauimus ab autographo eiuſdem Ecc. deſumpta, eius tenor eſt huiuſmodi.

VRBANVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

CVm illius, cuius perfecta ſunt opera vices, licet immerito geramus in terris cum pro viribus imitari nos conuenit, vt ea, quæ ad ipſius laudem, & gloriam pia diſpenſatione incæpimus ad debitæ conſumationis exitum perducamus. Sanè dudum conſiderantes, & intra noſtri pectoris clauſtra ſollicita meditatione reuoluentes, quod dilecti filij Commun. Montis Flaſcon. quæ tunc Caſtrum Balneoren. Diœceſis exiſtebat, inter cæteros fideles Italiæ ad nos, & prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices, ac Romanã Eccleſiã ſponsã noſtram ſemper geſſerint, prout gerebatur ſyncerę deuotionis affectu, & quod eorum fidelitas meruerat, vt eos ſede Apoſtolica fauoribus, & gratijs proſequeretur opportunis, quodque nos in

VVV Ca-

Caſtro ipſo cum Romana Curia, ſeu maiori par- A
te ipſius tunc reſidebamus, & propterea ipſorum
deuotionem multipliciter in Domino commen-
dantes, ipſum Caſtrum, volentes Apoſtolici fa-
uoris præſidio confouere ſuper his acta meditatio-
ne intra nos ipſos, & etiam cum fratribus noſtris
diligenti tractatu præhabito, & matura delibera-
tione ſubſecuta, de ipſorum fratrum noſtrorum
Conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis ad
diuini nominis laudem, & gloriam, exaltationem
Eccleſiæ, animarumque profectum, Eccleſiam
beatæ Margaritæ Caſtri prædicti in Cathedralem
ereximus, cum dignitatis Epiſcopalis titulo deco-
rantes, necnon ipſum caſtrum Montis Flaſcon.
tanquam locum inſignem, deuotum, actum, &
congruum ciuitatis conſtituimus, ac ciuitatis vo-
cabulo inſigniuimus, eamque ciuitatem Montis B
Flaſconis volumus perpetuis futuris temporibus
vocari. Verum vt in eadem Eccleſia eo maiorum
laudationũ præconiis laudetur Omnipotens, quo
plurium ad hoc miniſtrorum ibidem numerum
fuit demonſtratus, ac Paſtor eidem Cathedrali
præſit Eccleſiæ, vt ipſius Eccleſiæ miniſtri con-
gruam ſubſtentationem habeãt, authoritate Apo-
ſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & etiam or-
dinamus, quod in Eccleſia ipſa ſic denuo erecta,
ſint octo Canonici præbendati Capitulum facien-
tes, quorum vnum ſit Decanus, poſt Epiſcopum
aliis Canonicis, & perſonis dictæ Eccleſiæ præſit,
quique primum locum, & primam vocem in
choro, & Capitulo, & Eccleſia obtineat, & alius
Sacriſta, qui campanas pulſare, necnon vaſa ſacra,
jocalia, ac libros, & alia vtenſilia dictæ Eccleſiæ fi- C
deliter, & reuerenter debeat cuſtodire, & ſecun-
dam vocem in choro, & capitulo, ac eccleſia
prædictis habeat; Alii verò canonici poſt ipſum
Decanum, & Sacriſtam iuxta ſuarum prouiſionum
ordinem, loca, & voces obtineant, & nihilomi-
nus Decanus decanatum, quam dignitatem cura-
tam, & Sacriſta ſacriſtiam, quod officium fore cen-
ſemus in eadem eccleſia obtinebunt, & inſuper,
quod propter huiuſmodi capitulum ſint in eadem
eccleſia ſex cappellani perpetui, & quatuor clerici
etiam perpetui, quorum vnum ſit diaconus, &
lius ſubdiaconus, & alii duo Chorerii, ſeu Cero-
ſtarii nuncupentur, & eidem eccleſiæ in diuinis
deſeruiant, quoq; iidem Decanus, Sacriſta, Cano-
nici, & cappellani ſint in ſacerdotio conſtituti, vel
infra annum à tempore quo decanatum, ſacri-
ſtiam, canonicatus, & præbendas, ac cappellanias
pacificè aſſecuntur, ſe faciant ad ſacerdotium pro- D
moueri, duoque canonici, & duo cappellani, in
ſacerdotio conſtituti, præfatæ eccleſiæ Montis
Flaſconen. eccleſiæ ſancti Flauiani prope dictam
ciuitatem, qua parochialis exiſtit, continuò de-
ſeruiant, ita tamen, quod ad præfatam eccleſiam
Cathedralem in die eiuſdem ſanctæ Margaritæ ve-
nire teneantur. Reliqui verò canonici, & cappel-
lani cõtinuò in ipſa Cathedrali eccleſia deſeruiant,
alias puniantur, & mulctentur, prout præfatis Epi-
ſcopo, & capitulo videbitur faciendum. Volumus
autem, quod vacante dicto decanatu, electio De-
cani ad dictos capitulum, confirmatio verò ad
dictum Epiſcopum pertineat. Collato verò ſacri-

A ſtiæ, canonicatum, & præbendarum, cappella-
niarum, & aliorum beneficiatorum eccleſiaſtico-
rum quorumcumque ſæcularium, regularium cum
cura, & ſine cura tam in ipſa eccleſia, quam in ci-
uitate, & diœceſi Montis Flaſcon. conſiſtentium
ad Epiſcopum Montis Flaſcon. cum ſui capituli
conſilio pertineat. Verum memoratus Decanus
pro decanatu ſuo, & præbenda ſexagintaquinque.
Sacriſta verò pro ſua ſacriſtia, & præbenda quin-
quaginta florenos annis ſingulis percipiant, &
habebunt. Alii autem reſidui ſex canonici, vide-
licet ſinguli pro ſingulis præbendis eorum viginti
quinque florenos, & quilibet dictorum cappella-
norum quindecim, & vterque dictorum clerico-
rum quatuor pro dimidio cappellano de bonis di-
cti capituli percipient annuatim. De oblationibus
B verò, & aliis diſtributionibus, quæ quotidie præ-
dictas ſummas poterunt diuidi, prædicti Decanus,
& Sacriſta, quod officio diuino præſentes erunt,
duplicatam recipiant portionem. Cæterùm cum
de eccleſiis, & eccleſiaſticis beneficiis, caſtris, vil-
lis, territoriis, terris, poſſeſsionibus, iuribus, iu-
riſdictionibus ſpiritualibus, & temporalibus, aliiſq;
redditibus, prouentibus, terris, poſſeſsionibus,
& bonis tam eccleſiaſticis, quam aliis, in quibus
propria diœceſi Montis Flaſcon. deputari, & etiã
limitari, & quingenti pro Epiſcopi, ac quadringen-
ti, & quinquaginta floreni annui pro eiuſdem ec-
cleſ. capituli portionibus, quos aſsignare proponi-
mùs prædictorum redditúum, prouentuum terra-
rum poſſeſsionum, & aliorum bonorum aſsigna-
ri poterunt per nonnullos ex ven. fratribus noſtris
C Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & alios
ſufficientes, & fide dignas perſonas, per quas ſu-
per his ſpecialiter iniunctas mandauimus plenariè
ſumus informati. Volentes illud quod tam vtili-
ter incæpimus, ad debitum finem perducere, ac
per hoc ad limitationem dictæ diœceſis Montis
Flaſcon. ad aſsignationem ſpecialem de huiuſmo-
di redditibus, prouentibus, terris, poſſeſsionibus,
et aliis bonis pro huiuſmodi dotibus facienda in
Dei nomine procedentes, volumus, et decreuimus
authoritate Apoſtolica, et ex certa ſcientia, vt ca-
ſtra, loca, et territoria infraſcripta, necnon mona-
ſteria, Eccleſiæ, manſiones, et alia in ea conſiſten-
tia, videlicet, Vallem, Laterẽ, Gradulanum, grip-
tarum ſancti Laurentii, necnon Biſen. et Capitis
montis, cum eorum territoriis, caſtra, et inſuper
locum Inſulæ Martanę infra lacum de Bolſeno cõ-
ſiſtentia Martæ, quod etiam prope dictum locum
D conſiſtit, Cornone, & Cartelluneni, Celleni, &
Florentini caſtra, cum eorum territoriis, et teni-
mentis, ac inſulæ Biſentin. quæ prope locum de
Bolſeno conſiſtit, et ſanctæ Mariæ de Sanguino-
rio, SS. Ioannis, et Victoris, caſtri Araldi, ſanctæ
Mariæ in capita, et ſanctæ Mariæ hoſpitalis. S. Io.
Hieroſolym. manſiones caſtrorum Vrbeuetan.
Viterbien. Tuſcanen. et Balneoregien. dię c. etc.
Necnon quicquid de dięceſi Balneoregienſi præ-
dicta inter Viterbium, Cellenium, Tuſcanellam,
et Montem Flaſconum in eorum tenimentis fuit,
et eſſe conſueuit de dięc. Montis Flaſcon. in antea
exiſtat, eaq; omnia in eadem diœceſi Montis Fla-
ſcon. deputamus, et aſsignamus, ac ipſam dięc.

ſic limitatam dominio, et pót.ſtate ven. fratrum noſtrorum Caſtren. Vrbeuetan. Viterbien. Toſcanen. et Balneoregien. Epiſcoporum eximimus, et Epiſcopo Montis Flaſcon. qui eſt, et pro tempore fuerit diçceſano, er ordinario iure ſubiicimus, volentes, et decernentes, vt quidquid præhemioentię, maioritatia, ſuperioritatis, iuriſdictionis, et exercitii iutis ſpiritualis, et temporalis in eadem diçceſi per noa taliter limitata prædictis Caſtren. Vrbeuetan. Tuſcan. et Balneoren. Epiſcopis quomodolibet competebar, ad Epiſcopum Montis Flaſconen. pertinere antedictum. Cęterum vniooem, ſeu annexionem de parochiali eccleſia ſancti Stephani in prædicta inſula Martanæ Epiſcopo Viterbien. pro tempore exiſtenti, et eius menſæ Epiſcopali Viterbien. dudum ſactam, tenore præſentium diſſoluimus, ac ipſam eccl. S. Stephani, et ruralem Prioratum nuncupatum S. Benedicti de Paterno, alias de Pitigliano Balneoregienſis diçceſis eccleſias, quæ quidem ſancti Benedicti eccleſia ad præſens per obitum quondam Petri Capti de Amelia vacare dignoſcitur, cum omnibus iuribus, & pertinentijs earundem in quibuſcumque locis exiſtant menſæ Epiſcopali Montis Flaſcon. annectimus, incorporamus, & vnimus per præſentes, ita quod liceat Epiſcopo Montis Flaſcon. pro tempore exiſtenti Eccleſiarum, ac iurium, & pertinentiarũ prædictarum, quarum valor centum, & octuaginta florenorum eſſe dignoſcitur, corporalem poſſeſſionem apprehendere, cuiuſcumque licentia minimè requiſita, ſic tamen, quod in prædicta parochiali eccleſia perpetuus Vicarius deſeruiat in diuinis, ſicut ante vnionis huiuſmodi diſſolutionem conſueuerat deſeruiri. Et inſuper fructus, redditus, & prouentus Abbatiæ, ſeu monaſterij ſancti Petri de Aliano valoris quadraginta floren. in qua nullus eſt Monachus, nec à longis citra temporibus fuit, & quæ dudum per fœlic. memoriæ Ioannem Papam XXII. prædeceſſorem noſtrum Cameræ Patrimonij B. Petri in Tuſcia vnita fuit, qui quidem fructus, redditus, & prouentus, in terris, vineis, ſyluis, paſcuis, pratis, & domibus in diſtrictu, & tenimento caſtri Canolni, & ciuitatis Tuſcanen. poſitis cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis conſiſtere dignoſcuntur, ac etiam redditus, & prouentus, quos Camera noſtra in caſtro de Bulſeno, & in tenimẽto eius, ac in loco vocato Burgi ad ſextum, & in loco vocato Quarte vallis lacus, qui conſitus videtur in caſtro de Bulſeno in domibus ſitis iuxta plateam, & macellum, & in quodam molendino de aqua ad macinandum, de la ſontana, & in quodam molendino de aqua ad macinandum bladom vocatum molendinum prætorij poſitum iuxta portam dicti caſtri, redituſque Burgi ad Seretum quorum fructus conſiſtunt in pratis, terris, & campis poſitis in diſtrictibus, & tenimentis caſtrorum Bulſenæ, Griptarum, & ſancti Laurentij prædictorum, qui quidem redditus, & emolumenta præmiſſorum quadraginta ſeptem floren. annuatim valere noſcuntur, necnon redditus, & prouentus, quos dicta Camera noſtra recipit in prædicta ciuitate Flaſconen. de poderijs, vocatis poderijs Dominæ Addeuentus, & Ser. Bertoldi, quorum fru-

A ctus, & redditus conſiſten. in domibus, vineis, & campis, & vltra quindecim floren. non valent annuatim, necnon quamdam domum in dicta ciuitate conſiſten. ad nos, & dictam Cameram pertinen. quæ de dicto poderio fore dignoſcitur, ac aliqua prata, quæ dicuntur prata Cameræ, & in quibuſdam vineis ſitis in tenimentis dicti loci, cenſus, qui conſiſtunt in vino, & fæno, & vltra tres floren. annuatim non valent, redditus quoque, prouentus, & cenſus, qui recipiuntur pro Camera noſtra prædicta in caſtro Martę in eius tenimento, qui conſiſtunt in domibus, vineis, molendinis, ſyluis, paſcuis, & pratis, excepto tamen paſſagio, qui quidem redditus, prouentus, & cenſus annui ſeptuaginta floren. nõ excedunt, & quoddam molendinum aptum ad macinandum bladum, poſi-B tum in tenimento dicti caſtri Griptarum, quod eſt Cameræ prædictæ valoris quinque floren. annuatim, necnon redditus, & prouentus, quos præfata noſtra Camera recipit in caſtro, & eius tenimento Centumcellarum, qui conſiſtunt in paſcuis, & glandibus valoris centum, & quadraginta floren. pro dote dicti Epiſcopi, & menſæ ſuæ deſignamus, & etiam deputamus, volentes, & decernentes animalia, quæ in prædictis paſcuis Centumcellarum ex parte prædicti Epiſcopi mittentur pro prædictis paſcuis dumtaxat ſumendis, poſſit, & debeant per paſcua prouinciæ noſtræ patrimonij ſancti Petri in Tuſcia, abſque ſolutione herbacis, & etiam alicuius pedacij, ſeu gabellæ, ire, redire, & liberè tranſire quoties fuerit opportunum. Et in-C ſuper pro huiuſmodi dote dd. Capituli, prædictam Eccleſiam S. Flauiani, ſeu cappellis ſibi annexis, & dependentibus ab eadem valoris ducentorum floren. prædictis Capitulo tenore præſentium incorporamus, annectimus, & vnimus, ac volumus, & ordinamus, quod beneficia obtinentes in eadem ſint Canonici Cathedralis Eccleſię ſupradictę medietatemque fructuum, & reddituum, ac prouentuum ruralis Eccleſiæ S. Luciæ de Paterno d. Balneoreg. Diœc. quæ quidem medietas ad centum floren. auri aſcendit eidem Capitulo tenore præſentium concedimus, donamus, annectimus, incorporamus, & vnimus, ita quod ijdem Capitulum huiuſmodi medietatem dictorum fructuum, reddituum, & prouentuum, ſi ipſa Eccleſia ſanctę Luciæ nunc vacat, vel quam primum eam vacare D contigerit authoritate propria liberè percipere, & in vſus ſuos conuertere poſſint, cuiuſcumque licentia minimè requiſita, prædicta poderia, ſeu redditus, & emolumenta, quæ dilecti filij Capitulum Eccleſiæ Lateranenſis, & ipſa Eccleſia in territorio dictæ ciuitatis Montis Flaſcon. percipiunt, & percipere conſueuerunt in quibuſcumque rebus conſiſtant valoris annuatim quinquaginta floren. necnon redditus, & prouentus, quod dicta Camera iam in ſancto Sauino inter Tuſcanellam, & Martam percipere conſueuit; quæ valoris annui centum florenorum exiſtunt pro dote dicti Capituli aſſignamus, donamus, & etiam deputamus, ac volumus, quod ſi huiuſmodi aſſignationes, & deputationes noſtræ vltra prædictas ſummas quingentorum pro Epiſcopo, ac quadringentorum quadraginta florenorum auri pro Capitulo ſupradicto mo-

do, vel alias fuerint reperti, nihil poſſint ab ijſdem Epiſcopo, & Capitulo de maiori valentia peti, ſeu exigi valeat quomodolibet, ſeu deduci, ſed totum ipſorum Capituli, & Epiſcopi commodum cedat, aut ſi forte minus reperiantur præmiſſa valere, nihil petere, vel exigere valeant eidem Epiſcop. & Capitul. vltra illa non obſtantibus quibuſcumque literis noſtris ſuper hoc quorumcumque tenorum exiſtant quas quatenus huic ordinationi noſtræ poſſint eſſe contrariæ, viribus vacuamus omnino, & nullius decernimus fore firmitatis, quoad illa contenta in eis in ſuo robore duraturis. Hanc igitur limitationem, vniones, annexiones, incorporationes, conceſſiones, donationes, deputationes, & aſſignationes noſtras ſic factas, & vtiliter ordinatas, perpetuis valituras temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, authoritate prædicta diſtrictius inhibemus ne aliquis cuiuscumque præheminentiæ, ordinis, aut ſtatus quantumcumque perfulgeat dignitate huiuſmodi limitationem, & alia præmiſſa per nos, vt præmittitur, facta, ſeu aliqua, vel aliquid de contentis in eis quouis quæſito colore, modo, vel cauſa, ſeu occaſione generaliter adinuentis turbare, ſeu quomodolibet impedire præſumat. Nos enim irritum decernimus, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ limitationis, vnionis, annexionis, incorporationis, conceſſionis, donationis, deputationis, aſſignationis, voluntatis, & conſtitutionis huiuſmodi infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autẽ hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli eius ſe nouerint incurſurum.

Datum Viterbij 11. Kal. Septemb. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

Tametſi autem Vrbanus Epiſcopalem illi Ciuitati ſuo diplomate decreuiſſet dignitatem, haud tamen eidem non niſi poſt annos ſeptem à procuſa bulla attributus Epiſcopus eſt, cum ſcilicet Gregorius Vndecimus ſanctæ Margaritæ Montis Flaſconis eccleſiam dedicaſſet in Cathedralem, eidẽque Præſulem aſſignaſſet, vt perſpicuẽ colligitur, ex lib. 11. prouiſionum Prælatorum. Potuit autem id eueniſſe, quod per id tempus importuna mors abſtuliſſet Vrbanum, in eaque rerum conuerſione ſeptem excurriſſe annos, donec, quod Vrbanus decreuerat, Gregorius XI. ei ſuccedens exequeretur anno 1376. Eugenius deinde Quartus ann. 1436. die 30. menſis Martij Cornetanam huic Eccleſiæ iunxit, itaut qui illud opus ſubiret, Cornetanus ſimul, ac Montis Flaſconenſis Epiſcopus haberetur. In Romanæ Prouinciæ Præſulibus numeratur; ideoque cum alijs eiſdem gaudet prærogatiuis, quas ſupra narrauimus. Cathedralis ſanctæ Margaritæ conſecrata eſt, vt ſupra docuimus, octãgulæ figuræ templum, præcipua pulchritudine, cultuque viſendum, in quo corpora eiuſdem ſanctæ Margharitæ, ſanctæque Fœlicitatis virginum, & Martyrum requieſcunt huc tranſlata Vrbano Tertio ſedente anno 1185. Extat in antiquo codice illius Eccleſiæ de eorumdem tranſlatione fideliſſima narratio, cuius exemplar habetur in bibliotheca Vellicelana, quod cum nonnihil iuuet ad Eccleſiaſticam hiſtoriam illuſtrandam antequam Præſulum ſeriem huius Eccleſiæ explicemus inſerendũ hic duximus, ſic enim ſe habet.

Anno ſalutis nongenteſimo octauo, Sergio Eccleſiæ Romanæ Pont. Max. & Berengario Imperatore regnante.

Cum inter Euſebium Patriarcham Anthiochenum, & Andronicum quemdam ipſius Ciuitatis Principem maxima diſcordia orta eſſet ob inſolentiam ipſius Andronici, quem populus diutius ferꝛe non poterat. Simardus Simetri q. Principis filius annos natus quatuordecim ab omni populo in Principem eſt electus, & ab ipſo Patriarcha inter celebrandum eſt confirmatus, qui poſtea ipſius Andronici gener effectus, ſocerum inſolentiæ præſertim in Patriarcha non timide incurabat: Andronicus autem ob ſua ſcelera ab ipſo Patriarcha excommunicatus non ferens Principis correctionem, qui Patriarchæ fauebat, ipſe Andronicus propter metum Patriarchæ Romam diſceſſerat, qui nocte ex improuiſo rediens, Simardum Generum interfecit, Vrbem inuaſit, & poſt multam hominum ſtragem omnia ferro, igneque vaſtauit, incenſiſque ſacris ædibus, quæ pluribus in eadem Vrbe auro, & argento munitæ ſacrarum reliquiarum veneratione coruſcabant, templum ſanctarum Virginum Margaritæ, & Euprepiæ funditus euertit. Erat eodem tempore Prior illius templi Auguſtinus quidem Papienſis genere, & virtute clarus, qui horreſcens deletam Vrbem, & templa incenſa, deflens in patriam remigrare decreuit, & volens ſacratiſſima corpora dictarum ſanctarum Martyrum, ſic inculta deſerere, edoctus ab Vbaldo ſacerdote ſeniore vbi illa iacerent ſecum ferre putauit, vt his duabus gemmis beati Sirij confeſſoris templum decoraret in patria ſua. Habebat enim iſte familiares duos quorum alteri Luca, alteri vero Roberti nomen erat. Quibus largis muneribus, & pollicitationibus allectis iures iurando ſe aſtrinxit, quod militia cingulo eos decoraret, ſi ſecum in patriam proficiſcerentur. Noctis igitur ſilentio, effoſſo loco vbi iacebant ſacratiſſima Corpora circa vnum paſſum inuenerunt Concam porphyriam, ferro æreque munitam, vbi literæ inſculptæ patebant.

Margarita hic eſt terquinis Martyr in annis
Virgineam Cælo reddidit ipſam animam.

Appoſito autem igne ſoluerunt Concam illam, vbi alia inerat argẽtea gemmis ornata, quæ ſacræ Virginis corpus continebat, læti igitur, & ſuauiſſimo odore refecti domũ ciuſdem Chriſperij Amici Prioris clam adiuere vbi nullo pate facto conſilio quatuor dies, ſe ibi continuere, deinde collocato corpore in vaſe quoddam ligneo concam argenteam, quam fregerant vendiderunt. Fauente autem omnipotenti Deo, & ipſa martyre glorioſa, quaſi duæ plenis velis ad Brunduſij portum applicarunt, vbi emerunt æquos duos, & inde per Apuliam Romam profecti in domum cuiuſdam Iacynthi, iuxta templum ſancti Theodori Martyris ſe receperunt. Hic autem cum prior ille Auguſtinus dies quindecim ingenti animi deuotione templa ſanctorum viſeret, aſsiduo labore fatigatus incidit in aduerſas corporis valetudinem, quam diſſenteriam vocant, qua opprimi ſentiens, timens ne morte præreptus ſacta ipſa Corpora ad patriam perferre non poſſet. Statim inde diſcedens cum

Co-

A Comitibus ſuis Sutrium peruenit. Poſtera die ad templum B. Victoriæ in via publica iuxta veterem aulam ſe contulerunt, nec alterius progredi potuerunt ob prioris infirmitatem. Et quoniam eo die, quo B. Marci Papæ SS. Sergij, & Bacchi ſolemnitas celebratur Baſilica B. Victoriæ in Eccleſiam fuerat conſecranda de glorioſis reliquijs B. Margharitæ vnius ſcilicet Coſtæ particulam tribuit, & ad laudem omnipotentis Dei ſub inclyto Virginis nomine ibidem altare erectum eſt, Die verò poſtera ad mentem Lucę profecti ſunt ad ædem SS. videlicet Mariæ, & B. Candidæ vbi prior donauit optimum pallium, & duas ſindones, inde perceſſerunt ad Eccleſiam B. Petri Vallis prælatę iuxta ſacrum Vulſinium, vbi à Bonifacio Abbate, & B fratribus monaſterij dies aliquot cum honore ſuſceptus eſt, ſed in infirmitate prægrauatus ſentiens ſe diutius viuere non poſſe, Abbatem, & fratres accerſiri iubet, & ingemens, ac lacrymans, quod in ſolo alieno vitam ignotus amitteret, ſacras reliquias corpus ſanctæ Margaritæ, Euprepiæ caput, ſe habere patefecit, commendanſque ſe omnipotenti Deo, & orationibus Abbatis, & fratrum ſuſceptiſque ſacramentis eccleſiaſticis, ritè, & rectè, è vita migrauit xv. Kal. Nouembris, ſepultus eſt autem non longe ab altari S. Blaſij mar. Abbas verò, & fratres corpus inclytę Virginis Margharitæ ſuper altari maiori collocarunt, & dies octo ſacrificijs ſolemnibus, himnis, & canticis ad laudem, & gloriam IESV Chriſti, & eius dicatæ Virginis deuotiſsime celebrarunt. Quo tempore in eodem C loco multa corruſcauere miracula, annuente clementia ſummi Dei propter merita glorioſæ Martyris. Quidam enim Donatus ex caſtro Sancti Victoris oriundus, homo diues cum ibi forte adeſſet & ſiniſtra manu quam aridam habebat ſacri Corporis loculum tangeret, valida ſtatim, atque potens miraculosè effecta eſt; Matthæus cuſtos horti eiuſdem loci ex paralytico firmus effectus eſt; Ægidius quidam Piſanus ex ſorore Abbatis nepos deſperata valetudine morbi hydropici, quo laborabat, à Vincentio ſacerdote illius loci ereptus, & ad ſanctas reliquias ductus incolumis euaſit. Quidam qui Mugentius dicebatur, eoque mutus mugiret non loqueretur, tactus deuotione Martyris verba formauit; Roſa de caſtro ſanctæ Chriſtinæ malo vexata ſpiritu, & propterea catenis aſtricta tracta à viro ad ſacratiſsimum corpus ſtatim eſt liberata: D Laurentius filius Albonetti ſancti Flauiani artetica infirmitate diu grauatus impoſitus æquo, & eo perductus ſanus pedibus ire recepit. Lucanus quoque dicti loci cum lapidis morbo diu laboraret incolumis euaſit; Itidem Vitellus quartana eſt liberatus; Berta mulier præfati loci dies quatuor in diſcrimine partus conſtituta inuocato D. Margaritæ nomine emiſſo partu ſana eſt præſeruata. Palma Balneoregienſis cum dies, & noctes à maligno ſpiritu vexaretur coarctata catenis, & à Bruno eius viro illuc perducta alijs, & inhumanis vocibus emiſſis ſuit liberata; Mulier quædam nobiliſsima nomine Romana ex Vrbe Veteri oriunda cum ſanguinis fluxum diu pateretur, & nulla medicorum curatione ſanari poſſet ad Deum, & beatam Margharitam voto emiſſo incolumis facta eſt. Vnde non ingrata ſacro Corpori obtulit Pallium, ſyndonem, & calicem argenteum; Floriana quoque Balneoregienſis annos quinque grauiſsimā perpeſſa corpore infirmitatem ad venerandum Corpus perducta illico firma, & valida eſt effecta; Scambus quidem de Burgo ſancti Valentini, natura claudus ductus ad ſacras reliquias fortis, & rectus incedere cepit. Honorius vir doctus ex eodem loco natus cum propter longam ægritudinem oculorum lumen amiſiſſet, viſum recipere meruit. Brimachius S. Chriſtinæ colica grauiter ita laborans, vt iam de eius funere ageretur, Martyris gratia liber euaſit. Vbertus vir quidem nobilitate clarus Archidiaconus Pariſienſis Roma regrediens multis comitantibus cum de Equo cui inſedebat deſcendere vellet exteritus æquus, ſeque in ſaltum erigẽs Dominum ad terram proiecit, cumque adhuc frenum tenens ſurgere conaretur & equus pedibus ſuperbiret, relictis demum habenis, calcibus percuſſus crura fregit, cumque grauiſſimo dolore affectus eſt, nec pedibus, nec æquo inde diſcedere poſſet, ibi noctem egit, venit autem ei in mentem Margarita Virgo ſanctiſſima, cuius nomen, ob ſtupenda miracula in omni Eccleſia celeberrimum erat, & ex intimo corde lacrymans votum vouens Martyri glorioſæ longa oratione ſe commendauit, ſapore quoque occupatus dormire cœpit, apparuit illi in ſomno B. Margarita dicens noli timere, age gratias Deo omnipotenti, qui te meis precibus liberare dignatus eſt, & viſa eſt illi membra fracta molliter tangere, & imponere rupta oſſa, & eum ſanum reddere. Cumque excuſſo ſomno ſe liberum, & firmum perſpiceret, Deo, & beatæ Martyri innumeras gratias habuit, & accedens ad locum ſacrum reliquiarum Lucanum libras ſexaaginta donauit. Contigit vt paucis annis poſt vi bellorum, quæ in ijs regionibus geſta ſunt locus ipſe deſereretur incultus.

Erat autem ſecundum ſitus eius dicitur lacus Vlſinij verius flumen quod Marta dicitur, Caſtrum quoddam quod Rouillianum appellabant, vbi Genitricis Dei Mariæ conſtructum ſtabat paruum templum, in quo dictæ Fęlicitatis mater ſeptem filiorum ſub bona religione reliquiæ aſſeruabantur, cuius dies feſtus ix. Kalendas Decembris agitur, Clerici igitur eiuſdem Templi cum habitatoribus dicti Caſtri, Margheritæ Virgini ſacratiſſimum corpus ſanctæ Fęlicitatis collocarunt, vbi cæci illuminati ſunt, & varijs languoribus laborantes, meritis, & interceſſione inuocata Virginis bonam recuperarunt valetudinem pluri[m]aque ibidem miracula claruerunt, quę enumerare longum eſſet, ad corroborationem bonorum mentium prædicta breui ſermone reſtrinximus ſufficere viſa ſunt.

Translatum fuit autem corpus beatæ Virginis ab Eccleſia ſancti Petri ad Rouillianum pridie idus Octobris eodem ſcilicet die quo beati Caliſti Martyris, atque Pontificis paſſio celebratur ad laudem, & gloriam ſummi Dei. Cum autem & Rouillianum propter bella ſolo æquatum eſſet, & tam ſpinæ creuiſſent vbi homines habitauerant, haud paſſa eſt diuina pietas in locis ſyluestribus ſacra dd. martyrum corpora ſummis decorata meritis perpetuo ignota latere, ſed anno ſalutis MCLXXXV. indictione

A ctione tertis Vrbano Tertio Romano Pontifice,
regnante Federico Imperatore, erant in ſylua Mar-
chinnis, quæ eſt inter Neapolim, & Terracinam
duo Eremitæ viri admodum religioſi, quorum
alter dicebatur Ioannes, huic Margherita in ſomnis
apparuit dicens: Ioannes famule Dei ſurge, & ad
montem Faliſcum proficiſcere nuntius meus dic
Priori Baſilicæ diui Flauiani Mar. ne me, & Felici-
tatem in loco deſerto diutius latere patiatur. Cui
Ioannes eremita ſic reſpondere viſus eſt, quis nam
es, qui talis iubes, & Virgo, ego inquit, ſum
Margarits Ancilla Dei, quæ pro nomine IESV
CHRISTI apud Vrbem Antiochiam ſub Ol-
brio Præfecto mortem perpeſſa, opera, & indu-
ſtria Auguſtini Papienſis in Tuſcia ſum delata. At
ille vt Margaritæ nomen auribus inſonuit Religioſo
B quodam timore correptus, ego inquit Virgo ſan-
ctiſſima locum, quem me petere iubes ignoro, &
quid agam neſcio, cui Margerita ſurge inquam
ſocius tuus tibi comes eſt ne dubites rectum tene-
bis iter ſic Deo placitum eſt, me duce omnia re-
ctè perages, Ille autem cum è ſomno euigilaſſet
ſocio cuncta ordine narrauit, qui ſtatim iter ag-
greſſi, ſicut, qui operam Dei aguntur, ad mon-
tem Faliſcum peruenerunt, vbi iterum beata
Margherita apparens ait propera ad priorem quod
tibi dixi, nuncia illi meo nomine, me & Fęlicita-
tem apud Rouilianum vbi Genitricis dictæ Mariæ
Templum fuerat inter rubbos in terrs latere: mit-
tat viros idoneos qui nos inde effodiant non placet
Omnipotenti Deo nos amplius inculcaſſe. Eremi-
ta autem cupiens Virg. immo Dei adimplere man-
C data profectus ad Priorem omnem rei ſeriem ex-
plorauit. Prior cum à referente caput auertens
nullam fidem habuit, quod cum vidiſſet eremits
dolore affectus ingemuit cui tertio Margherits ait
noli ingemere omitte dolorem redi ad eundem,
& quæ iuſſi etiam, atque etiam referas: Eremita
mihi fidem non habet, tu queſo ad eum properes
Virgo, tibi ipſe credet, tu facilius coram explica-
bis quid quid facto opus eſt, ſed à Virgine vox ſu-
binde perfecta eſt, regredere vir Dei, ne dubites,
tibi fidem habebit, ipſo principe Deo volente mi-
niſterio, & officio tuo hæc ſunt peragenda, quæ
quidem vox non ſolum ſed etiam à multis qui ibi-
dem aderant audita eſt, & cum alium viderent ne-
minem niſi ſolum Eremitam cum ſocio, percuſſi
Virginea voce, & ſubita religione correpti omnes
D vnam Priorem adiuere, quibus conclamantibus,
& aſſerentibus vera eſſe, quæ Io. Eremita prædicat
de Margherita Virgine Prior acquieuit & credidit
ſeque rei expediendæ accingens Vgonem Presby-
terum, & cum Scagnum quendam, & non nullos
alios locum ipſum petere, & pro ſacris reliquijs
inueniendis diligenter perquirere iuſſit, at illi iuſſa
Prioris ea cupientes, eo præfecti, in ſolo vbi ſacra
ædes extiterat fodiẽdo diem integrũ conſumpſere,
& cũ nihil inuenire potuiſſent deuigati, quod fru-
ſtra laboraſſent ad Oppidum redierunt, & Eremitę
turbatis animis acta nunciauerunt. Quibus ipſe re-
ſpondit fratres mei nulla ſit vobis turbatio, ipſe locũ
nunquã adiui, ſed ſequimini me, & oſtendam vobis
vbi lateat theſaurus adeo gratioſè conceſſus, & iter
capiens multis comitantibus profectus eſt, vbi cir-

A cumſpiciens vidit in quodam loco vbi fuerat tem-
plum magis quam alibi rubbos creuiſſe; hos inquit
incidite hic effodite, nam ſicut Margherits mihi
detegere viſa eſt hic eius, & Fœlicitatis reliquie ia-
cent cum duobus coſtis ſanctorum Coſmæ, & Da-
miani illi autem è veſtigio monita exequentes in-
uenerunt tabulas marmoreas accuratiſſimè clauſas
in quibus eæ literæ ſculptæ patebant. Hic requie-
ſcit corpus beatæ Margheritæ, & Fœlicitatis, oper-
tis autem tabulis locus ipſe redoluit ſuauitatem
odoris, & ſacræ reliquiæ inuentæ ſunt, ſicut vir il-
le ſanctus prædixit, omnes igitur gaudere, lætari,
exultare, & nuncios ad Oppidũ mittere inceperunt
vt rem ipſam Priori, & Populo pateſacerent. Prior
autem, & Populus omnis lætitia affecti properarunt
ad ſacras reliquias, & maxima veneratione canen-
B te, & pſallente Clero ad Oppidum transferebant,
ſed nocte ſuperueniente tenebræ factæ ſunt, & om-
ne Cœlum nubibus tectum, vt quod iter eſſet ad
Oppidum nullo modo inueniri poſſet, ſenes au-
tem, & pueri, ſęminæ, valetudinarij, omnis deniq;
Populus, qui illuc confluxerat obſcura, & impro-
uiſa nocte perterriti deſperato reditu valde time-
bant. Vnde emiſſis votis ad ſacras reliquias clama-
bant omnes adiuua nos beata Margherita, illico cœ-
leſti, & clara luce via reſplenduit, ac ſi meridiano
ſole dies clareſceret, & ea luce prævia peruene-
runt ad montem Faliſcum vſque ad domum Be-
nencaſæ Bonæ filiæ iuxta domum Sigiſmundi, vbi,
& lux euanuit, & ſanctæ reliquiæ ita fixæ ibi per-
manſere, vt nulla vi ibi amouere potuerint, ſplen-
dor autem, quem ſupra diximus, tenebras fugatas,
C vt aperta cerneretur via, à quam plurimis in remo-
tis, & longinquis regionibus viſus eſſe refertur, vt
non nulli de Ciuitate Lucana, qui ſplendorem
ipſum perſpexiſſe retulerunt, venerunt ad reliquias
adorandas cum muneribus. Quo miraculo ſtupe-
factis omnibus acceſſ . . . Benencaſa, & data
illi optione, vt, aut venderet domum ſuam quan-
tumcunque vellet, aut cum alia permutaret, id,
ſæpè rogatus agere recuſauit, intonuit ſubito à Cę-
lo Dominus, & nox atra terris incubuit ſimul, &
exorta tempeſtas imbribus & crebris ignibus dies
tres continuos Ciuitatem perterrere fecit. Qua qui-
dem re perterritus etiam Beneincaſa domum ſuam
vltro conceſſit & in eodem vico aliam per benignè
accepit quo peracto Cęlum continuo clarum, atq.
mite redditum eſt, & omni tempeſtate fugata
D cuncti in lætitiam. & ſanctorum Martyrum laudem
prorumpere, & accingentes ſe operi alter alterum
exortantes ibidem Baſilicam extruere nouis ſem-
per miraculis crebeſcentibus. Nam Scontra Von-
ciriche de Vico ſancti Bartholomæi, quæ longo
tempore in mammillis fiſtula fuerat perpeſſa, &
nulla poſſet medicina curari, accedens ad Sancta-
rum corpora quam primum eſt liberata; Federicus
Corgneti de regione Forticellæ incurabili narium
morbo, qui cancer dicitur, grauiſſimè affectus audi-
tis SS. miraculis ſurrexit è lecto, & eo profectus
ita ſanus factus eſt, vt nulla morbi veſtigia appare-
rent. Quidam Oltramontanus obcecatus infirmi-
tate oculorum meritis dictarum Martyrum eſt il-
luminatus. In vico D. Bartholomei ignis vali-
dus accenſus eſt, & mulier quædam Ioletta nomi-

ne

ae interijt cum nulla aquarum multitudine nulla vi extingui poſſet. Vgo ſacerdos diuæ Margaritæ caput exhibuit, & ad ignem pertulit, quo oſtenſo flammę illius ſedatæ ſunt, & omnis ignis ita extinctus eſt, vt ne ſcintilla ignea inueniri poſſet. Hęc, & alia quamplurima miracula ibidem facta ſunt, & quotidie fiunt, quibus corruſcantibus, ipſa Baſilica in Cathedralem Eccleſiam eſt erecta ſub vocabulo Margaritæ Virginis vbi ſacerdotes, & miniſtri numero duo de viginti pias orationes, & diuina quotidie perſoluuns officia ad laudem, & gloriam ſummi Dei, & SS. Martyrum Margaritæ, & Fęlicitatis, quarum Corpora ad Montem Faliſcum translata ſunt xviij. Kal. Decembris, regnante D.N. IESV Chriſto, cui laus honor, & gloria in ſempiterna ſæcula. Amen.

Haſtenus Codex.

Huius ciuitatis ſeriem Epiſcoporum, ex actibus conſiſt. alijsq; erutam monumentis, hic ex fide ſubiecimus.

1. PETRVS de Arzeuſis, ſiue de Auguiſcen. Gallus ex ordine Eremitano ſancti Auguſtini, à Gregorio XI. primus Montis Flaſconen. Epiſcopus adlectus eſt anno 1376. Meminit huius viri Petrus Amelius Senogallienſis Epiſcopus in itinerario Gregorij Papæ XI. quem ille honoris ergo malleum hæreticorum appellat. Oratoris munere functus eſt apud publicam rem Senenſem pro VI. Vrbano Pontifice 1384.

2. NICOLAVS Petro ſucceſſit. Is ſub Vrbano Sexto Patrimonij Gubernator fuit anno 1385. memoratur in bullis eiuſdem Pontificis, deceſſitque 1398. dum Bonifacius Nonus ſanctæ Sedis clauum teneret.

3. ANTONIVS de Portiano Martinus Canonicus, ſubdiaconus, ac canonici iuris peritus, à Boniſacio Nono electus eſt anno 1398. 5. id. Aug. anno verò 1404. ad Soranam Eccleſiam translatus eſt.

4. ANDREAS Ioannis Guidius de Areisno Senenſis, Maſſæ antea Epiſcopus, mox & Aſſiſij, deinum ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1404. 6. Kal. Martij.

5. ANTONIVS Anagninus, Epiſcopus Monte Flaſconenſis; pro ſancta Apoſtolica Sede Locum tenens Bononiæ fuit anno 1412. poſtquam multos exantlatos labores pro Apoſtolica ſede, ad Tudertinam Eccleſiam translatus eſt anno 1429. pridie Kal. Martij.

6. DOMINICVS Monachus Monaſterij ſancti Anaſtaſij ad Aquas Saluias ord. Ciſtercien. Abbaſque ſancti Sebaſtiani ad Catacumbas eiuſdem ordinis, paulò ante Sutrinus Epiſcopus, hoc eſt, anno 1420. deinde huc translatus eſt anno 1429. prid. Kal. Martij, Obijt 1432.

7. PETRVS ANTONIVS Dominico ſuffectus eſt anno 1432. die 8. menſis Octobris, Eugenio Quarto Pontifice Maximo ſedente. Deceſſit autem 1436. in quo quidem anno 2. id. Decemb. Eugenio Cornetanam Eccleſiam Monta Flaſconenſi perpetuo fœdere iunxit, ex lib. prouiſionum Prælatorum.

8. PETRVS Ioannis de Otto Epiſcopus Nepeſinus ad ſupradictam Eccleſiam tranſlatus eſt, 2.

A id. menſis Decembris anno 1436. ſeditq; ibidem annos duos, deinde ab Eugenio Quarto translatus eſt ad Eccleſiam Maſſanam Senenſis ditionis anno 1438. die 6. menſ. Martij.

9. VALENTINVS Epiſcopus Hortanus tranſlatus ad hanc Eccleſiam, reſignauit poſt paucos dies, prioris ſuæ Eccleſiæ contentus.

10. BARTHOLOMÆVS Vitelleſcus Cornetanus, nepos Ioannis Cardinalis famoſi illius viri, cui Patriarchæ cognomen inhæſit, ab Eugen. IV. ſublectus eſt Epiſcopus Monte Flaſconen. ac Cornetanus die 16. Kal. Aprilis anno 1438. reſignante Valentino. Hic cum poſt violentam mortem patrui rebellantis animi Eugenio Pontifici veniſſet in ſuſpicionem, cum Lilio Lauellano Cornetano aufugit Cornetum, patruique ſpolia cum retinuiſ-

B ſet, citatus ad tribunal, pertinaxque venire contémnens, honore Epiſcopatus à Pontifice priuatus eſt 1442. ſed cum iniuriæ impatiens ad Baſilienſe Cõcilium prouocaſſet, non modo ab Antipapa Fœlice Quinto reſtitutus ei honor eſt, ſed etiam ſub titulo ſancti Marci Pſeudocardinalis creatus. Cæterùm cum Bartholomæus moderati animi eſſet, falſo ſibi delatum honorem roſei pilei haud acquieuit accipere, mortuoq; Eugenio cum ad obedientiam Nicolai Quinti rediſſet, poſt Carpentoratenſem in Gallia dignitatem, amiſſæ dignitatis recuperauit honorem 1449. no. Aug. poſt mortem Franciſci, qui ei fuerat ſubſtitutus; deinde Fulginatibus, Perufiniſque Ius dixit, anno ſcilicet 1455. cumque deinde ad Eccleſiam ſuam adminiſtrandam rediſſet, adeo ſalubribus legibus eam

C conſtituit, vt hactenus etiam pro regula habeantur. In otio etiam ſapientiam ſcripſit, ediditque opuſculum, valde vtile de tranſitu mortis; quam cum propediem ſibi meditaretur inſtare, ex inſtinctu diuini feruoris, vt ad terribilem exitum illum ſe præmuniret, annuente Pontifice Pio Secundo, vſque in Hieruſalem ad ſancta loca peregrinatus eſt, redienſque Modoni vita exceſſit anno 1463. die 13. Decemb. cum prius quam excederet Italia hæredes ex condito teſtamento inſtituiſſet, relatuſque in Patriam ad pedes Cardinalis patrui ſepultus eſt, in Cathedrali Cornetana cum ſequenti epitaphio.

Sepulchrum Reuerendi in Chriſto Patris D. Bartholomæi de Corneto Epiſcopi Cornetani, & Montis Flaſconis nepotis ſupraſepulti Cardinalis. Obijt anno MCDLXIII,
D *Decemb. xiij. Modoni pergens ex Hieruſalem.*

Narratur autem Bartholomæi corpus adhuc incorruptum eſſe, adeo plerunque mentis integritatem incorruptela corporis ſequi ſolet.

11. HONVPHRIVS Sinueſſanus Montis Faliſci Epiſcopus anno 1441. ſub Eugenio Quarto fratribus Minoribus obſeruantibus dedit inſulam Biſentinam in medio lacus Volſini, in qua ædificarunt Cœnobium ſub inuocatione SS. Iacobi Apoſtoli, & Chriſtophori Martyris, ex Vradingo tom. 5. annal. Minos. De Honuphrio nulla habetur mentio in lib. oblig. an Bartholomæo ſucceſſerit, vel præceſſerit prorſus ignoto.

12. FRANCISCVS de Materio Romanus antea

antea Epiſcopus Brixianus, ad hunc Epiſcopatum tranſlatus eſt, eum ex eodem ſupra memoratus Vitelleſcus ab Eugenius Quarto ſuiſſet deturbatus anno 1442. 2. Kal. Martij. Deceſſit autem 1449.

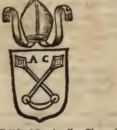
13. ANGELVS Vitelleſcus ſucceſſit Franciſco, ad quem extat epiſtola Cardinalis Papienſis conſolatoria, cum à Pio II. inter purpuratos Patres non ſuiſſet cooptatus vna cum ipſo Papienſi anno 1461. epiſt. 4.

14. ALEXANDER Farneſius Romanus Papæ Alexandri Sexti Theſaurarius ab eodem Epiſcopus electus eſt, annoque 1493. creatus eſt Diaconus Cardinalis ſub titulo ſanctorum Coſmæ, & Damiani. Hanc ille Eccleſiam adminiſtrauit vſq; ad annum 1519. poſtque Cardinalatus quadraginta annos, ad vniuerſalem Cathedram Petri aſcendit, ſub nomine Pauli Tertij, in eaque præclare geſtis, claruit quam qui maximè.

15. LAVRENTIVS Puccius Cardinalis ſanctorum Quatuor factus adminiſtrator per ceſsionem Cardinalis Farneſij anno 1519. 23. Martij.

16. RAYNVTIVS Farneſius nothus, tametſi nouem annorum adhuc puer eſſet, ex indulgentia Leonis Decimi, qui natalium, ætatiſque defectum ſuppleuerat, Monte Flaſconenſem, & Cornetanam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit an. 1519. 13 Aprilis, ſed cum deinde Alexander Cardinalis Farneſius ad Apoſtolicam ſedem fuiſſet ſubuectus ipſe clericalem vitam, cum vxorata commutauit, Virginiam, quippe Gambaram, nondum conſecratus ſibi iunxit vxorem, ex qua deinde narratur nullos filios ſuſtuliſſe, ideo verum eſt, quod ipſa ſacra ſcriptura teſtatur. *Spuria, vitulamina non dabunt radices altas.*

17. VIDO Aſcanius Cardinalis Sfortia harum Eccleſiarum perpetuus adminiſtrator fuit, quarum onere, eum regreſſu tamen, ſe exoluit, annoque 1548. Epiſcopus Parmenſis adlectus eſt.

18. VBALDINVS Bandinellus Florentinus, vir ſanè doctus, ac linguarum peritia longè clariſſimus, Cardinalis Sfortiæ per quam familiaris, à Paulo Tertio electus eſt anno 1548. die 3. menſis Iunij, qui tamen memoratæ Eccleſiæ breuis Pontifex fuit, ſiquidem cum Iulius Tertius illum Romam aduocaſſet, vt in rebus grauibus eiuſdem opera vteretur, meliora fortunæ ſpe plenus, ibidem paulò poſt deceſſit 1551. ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam prope vas luſtralis aquæ ad humum, vbi inciſus lapis ſpectatur cum

A eius gentilitijs ſtemmatibus, hocque proloquente epitaphio.

D. O. M.

Vbaldino Bandinello patritio Florentino Montis Flaſconis Epiſcopo, viro non minus vita, ac moribus integerrimo, quam multiplici rerum ſcientia ornatiſſimo. Franciſca ſoror mæſtiſſima optimo fratri poſuit. Obijt vij. Martij anno à Chriſto nato M, D. LI. ætatis vero LVII.

19. ACHILLES Graſſius Bononienſis filius Ioannis Antonij, cum ſacræ Rotæ Auditor eſſet, electus die 21. menſis Auguſti anno 1551. anno verò 1553. apud Neapolitanum Proregem Oratoris munere functus eſt, vt Italicæ tranquillitati conſuleret. Concilio Tridentino interfuit, deceſ-

B ſitque Romæ die 8. menſis Auguſti 1558. ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam Transtyberim.

20. CAROLVS Graſsius Bononienſis, filius Ioannis Antonij, Blancæque Giſtæ, Iulij Tertij intimus cubicularius, atque Bononienſis Archipresbyter, ex vltronea abitione Achillis Montis Flaſconis Epiſcopus adlectus eſt anno 1555. die 16. menſis Decembris, deinde etiam Apoſtolicæ Cameræ Clericus fuit, Vmbriæ, Peruſiæque, ac Romæ Gubernator ſub Pio Quinto anno 1569. die quarta menſis Iunij, cuius opera non modo in arduis, difficillimiſque negotijs enituit ſub memorato Pontifice, ſed olim antea ſub Pio IV. in abſolutione Tridentini Concilij mirum in modum inclaruerat. Itaque exigentibus meritis demum ſub Pio Quinto presbyter Cardinalis ſub ti-

C tulo ſanctæ Euphemiæ renunciatus eſt, ann. 1570. interque eos Cardinales aſcitus, quibus cum Philippo Secundo Hiſpaniarum Rege, Venetoque Senatu contra inſultantes Turcas incumbebat fœdus vrgere; ex cuius demum Conſiliorum explicatione, Chriſtianæ publicæ rei res bellè ceſſit, victoriaque inclinauit ad noſtros, quæ tamen morte prouentum Carolum haud potuit exhilarare. Siquidem inſecuto anno 18. Kal. Aprilis exceſſit è viuis, ſepultuſque eſt apud S. Trinitatem in monte Pincio, cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Carolo de Graſſis Bononienſi, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali, viro integritate vitæ, ingenij acumine, ac rerum tractandarum ſolertia, quas pro Chriſtiana Re-

D *publ. per viginti annos adminiſtrauit inſigni, fratres fratri benemerenti poſuere, vix. annos lij. Obijt ann. M. D. LXXI. viij. Kal. Aprilis.*

20. FERRANTES Farneſius, filius Petri Bertoldi, Iuliæque Aquauiuæ Latere Ducum, ex Alexandri Farneſij reſignatione, qui per id tempus huius Eccleſiæ erat adminiſtrator, atque Commendatarius, adlectus eſt anno 1572. die 22. menſis Auguſti. Ferrantes verò inſecuto anno ad Parmenſem Eccleſiam tranſlatus eſt, de quo ibi poſtea plura.

23. FRANCISCVS Guiniſius Parmenſis, Ferranti ſucceſsit 1573. primo die ineuntis April. Deceſsit autem 1578.

24. VINCENTIVS Fucherius, à Greg. XIII. ſub-

A ſubiectus eſt die 29. menſis Iunij 1578. Qui deinde fato ceſsit 1580.

25. HIERONYMVS è Comitibus Bentiuolis Eugubinus, Montis Flaſconis, & Cornetanus Epiſcopus effectus eſt à Gregorio Decimotertio anno 1580. die 7. menſis Octobris, eamque Eccleſiam annis omnino 21. adminiſtrauit, deceſſitque anno 1601. pridie idus Aprilis, ſenex propemodum effœtæ ætatis, literis probitateque venerabilis, ſepultuſque eſt in Montis Flaſconis maiori templo in marmoreo ſepulchro, cum ſequenti inſcriptione, quam in eiuſdem laudem Clerus procudendam curauit.

D. O. M.

B *Hieronymo, ex Comitibus Bentiuolis Eugubinis, huius Montis Flaſconenſis Eccleſiæ Epiſcopo vigilantiſsimo Latinè, Græcè, Hæbraicè erudito, doctrina, pietate, ſanctitate conſpicuo, qui hanc cappellam Capitulari menſæ perpetuò vniri, & ſcuta ducenta annua ad Sacriſtiæ manutentionem, & ornatum à ſummis Pontificibus applicari obtinuit. Vixit in Epiſcopatu ann. xxi. Obijt octuagenarius, pridie idus Aprilis M.DC.I. Capitulum, & Canonici eiuſdem Eccleſiæ B. M. P.*

26. PAVLVS ÆMILIVS Zachias, ex Nobilibus de Vetiano Ianuenſis, tit. S. Marcelli Cardinalis, à Clemente Octauo Epiſcopus effectus eſt, anno 1601. die quarta menſis Maij. Parentes Zachias habuit Gaſparem, Veronicamque è Vetiano nobiles, ſummaque diligentia educatus, edoctuſque in bonis literis, ſe Romam tranſtulit, vbi eius
C virtute, probitateque perſpecta, illum Clem. VIII. inter intimos ſuos Cubicularios cooptauit, deinde ab eodem Signaturæ de Gratia, vt vocant, Auditor effectus eſt, Cameræq; Commiſſarius, mox etiam Prothonotarius Apoſtolicus, ex numero participantium, totque titulis inſignitum ad Hiſpaniarum Regem de rebus extraordinarijs, grauiſsimiſque eundem legauit; in quo quidem munere, cum ad mentem Clementis Octaui ſuiſſet executus, inter Purpuratos Senatores, ſub titulo ſancti Marcelli adlectus eſt, ac Montis Flaſconis Epiſcopus in Lateranenſi Baſilica ab ipſo Pontifice conſecratus; Eccleſiam ſibi concreditam piè, ſanctèque adminiſtrauit, interfuitque Comitijs, vbi Vndecimus
D Leo, Pauluſque Quintus emerſerunt ad Sedem, quam probitati Zachiæ multi deſtinaſſe videbantur. Romæ deceſſit die 31. menſis Maij An. 1605. ætatis vero 51. ſepultuſque eſt apud Eccleſiam S. Marcelli, cuius titulo fuerat inſignitus.

27. LAVDIVIVS Zachias germanus frater Cardinalis S. Marcelli, à Paulo Quinto in locum demortui fratris ſuffectus eſt anno 1605. die 17. menſis Auguſti, qui cum in Pontificis negotijs, grauiſſimiſq; rebus parem attuliſſet dexteritatem, probitatemque præcipuè autem in Veneta Legatione, ab Vrbano Octauo Magiſter Aulæ effectus eſt, nec multò poſt ſub titulo S. Sixti Cardinalis anno 1626. Monte Flaſconenſem autem Eccleſiam rexit vſque ad annum 1630. quam deinde in fauorem Gaſparis Cechinelli Rom. cõſanguinei, renunciauit. Obijt Cardinalis Laudiuius magna,

A incredibiliq; Aulæ expectatione anno 1637. Filiam ex aſſe hæredem inſtituit, quam ante Clericatum ex legitimo, iuſtoque, ſuſtulerat matrimonio.

28. GASPAR Cechinellus Romanus Monte Flaſconenſis, & Cornetanus Epiſcopus adlectus eſt ab Vrbano VIII. anno 1630. die 22. menſis Aprilis. Adhuc ſuperſtes eſt, cuius, ne modo oneratemus modeſtiam, eiuſdem laudes enarrare neglexiMus.

MONTIS ILCINENSES
B
EPISCOPI.

ILcinum Ciuitas ſupra celſiſſimum collem extulit faſtigium nulla alia re nobilis magis, quam quod Patrum noſtrorum memoria, pro inexpugnabili Arce fuerit ijs, qui illuc ſe contulerant, iam iam expirantis Senenſis libertatis iura defenſuri. Conſtat à condita Chriſtiana ſalute poſt plura ſæcula
C fuiſſe ædificatam, atque à Pio Secundo Senenſi Romano Pontifice, tum Epiſcopalem dignitatem tum ciuitatis honorificum tuliſſe cognomen, cunctamque prius fuiſſe Pientinæ Eccleſiæ, atque Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubiectam, quæ ipſa iura adhuc mordicus retinere videtur, tametſi in cauſarũ appellationibus Archiepiſcopi Senenſis arbitrium reuereatur. *Cæterùm* (inquit Pius Secundus in bulla erectionis Eccleſiæ Ilcinenſis, & Pientinæ in Cathedrales ſub datum Pientiæ ano. 1462. idus Auguſti Pontiſ. quarto) *cupientes ipſas Eccleſias ſingulari beneficio decorari, eas, & earum Præſulem pro tempore exiſtentem cum Capitulis, Clero, Populis, Ciuitatibus, Oppidis, ſeu Caſtris, ſeu Villis prædictis, ac totis illarum Diœceſibus ab omni iuriſdictione, ſuperioritate, viſitatione, dominio, & poteſtate Archiepi-*
D *ſcopi Senenſis pro tempore exiſtentis, eiuſque officialium, ac aliorum quorumcumque Ordinariorum Iudicum, motu, authoritate, & ſcientia ſupradictis in perpetuum eximimus, & totaliter liberamus, ac ſub noſtra, & B. Petri, ac Sedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipimus, dictas Eccleſias, & earum Præſulem Romanæ Eccleſiæ nullo medio decernimus ſubiacere. Ita tamen quod ſi qui in cauſa ab Epiſcopo Pientino, & Ilcinenſi, eius officialibus ad Archiepiſcopum Senenſem prædictum, ſeu Metropolitanam Curiam pro tempore appellare voluerit, liceat eis id liberè facere, ipſique Archiepiſcopo Senenſi, ſeu eius officialibus, vel delegatis ab eo huiuſmodi appellationum cauſas cognoſcere, & definire, ita, & quemadmodo alias cauſas appellationum à ſuis ſuffraganeis interpoſitarum cognoſcunt. Liceatque etiam ipſi Archiepiſcopo pro tempore exiſtenti cum per Pientinam vel Ilcinenſem Ciuitates, ac Diœceſes iter faciet præſe*

Xxx crucem

crucem portare facere , ſicut in locis ſuæ prouinciæ portare facere conſueuit . In reliquis verò nullam ordinariam iuriſdictionem in Epiſcopatu Pientino, & Ilcinenſi, aut eorum ſubditos valeat, quomodolibet exercere . Nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam , qua vis authoritate ſcienter , vel ignoranter contigerit attentari . Non obſtantibus conſtitutionibus , &c. Integrum huius erectionis diploma habes inſia in Pientinoa Epiſcopos. In nouiter verò erectæ Ilcinenſis Eccleſiæ Diœceſim, dictionemque ceſsit nobile, atque olim opulentiſsimum ſancti Antimi rœnobium ordinis ſancti Benedicti, oppidaque, quibus eius Monaſterij Abbas pleno iure legea ſcribebat , cum alijs tum Cluſinæ rum Aretinæ ditionis , quæ Pius eidem Eccleſiæ Ilcinenſi iuſsit accedere . Ilcinenſis autem Eccleſia , modo Pientinæ Eccleſiæ coniuncta fuit, modo diſiuncta, donec anno 1600. ex toto diſſociata proprium Paſtorem accepit . Series illorum Præſulum , qui Ilcinenſi Eccleſiæ diuinum ius dixerunt , ſequens eſt .

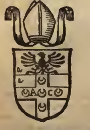
1. IOANNES Chinugius nobilis Senenſis , paulò ante Epiſcopus Cluſinus, Pio Secundo mandante ad Ilcinenſem, & Pientinam Eccleſias tranſlatus eſt anno 1461. 7. die menſis Octob. E viuis exemptus eſt 1470.

2. THOMAS de Teſta Piccolomineus nobilis Senenſis , Soanæ antea Epiſcopus , à Paulo Secundo ad has Eccleſias translatus eſt anno 1470. pridie idus Nouembris, Senis deceſsit , ſepultus eſt in Metropolitana Eccleſia 1482. Epitaph. habes inſis in Pientinos Epiſcopos .

3. AVGVSTINVS Patritius nobilia Senenſis, Papæ cæremoniarum Magiſter , electus Epiſcopus 1483. literatura valuit, pluraque ſcripſit ad Eccleſiaſticos ritus , cæremoniiſque ſpectantię .

4. FRANCISCVS Cardinalis Piccolomineus Archiepiſcopus Senenſia has Eccleſias ſuſcepit regendas, defuncto Auguſtino, anno 1496. deinceps munere libens , volenſque ſub Alexandro Sexto abiuit 1498. Fuit inde ſummus Eccleſiæ Pontifex ſub nomine Pij Tertij .

5. HIERONYMVS Piccolomineus Iacobi filius Senenſis adlectus eſt Epiſcopus die 14. Martij 1498. ſedit ad annum vſque 1510. Deceſsit verò 1520.

6. HIERONYMVS Piccolomineus Senenſis Bonſignorij filius Hieronymo ſucceſsit 1510. die 9. Decembris . Huius conſenſu , rogatuque Clemens Septimus Ilcinenſem a Pientina diſiunxit Eccleſiam , Pientinam in Alexandrum Hieronymi nepotem reſudit anno 1528. 29. Nouembris, ea tamen conditione, vt vter prius abijſſet è viuis, iterum in antiquum fœdus coirent , quod ex deceſſu Hieronymi euenit 1535. Cæterùm Hieronymus varia nobilium artium ſupellectili mirificè exornatus erat , interfuitq; Lateranenſi Concilio, ad commune commodum Eccleſiæ inter doctos ſententiam laturus . Geſsit Hieronymus in ſcuto gentilitio, præter crucem ceruleam quinque aureis lunis exornatam , Imperialem Aquilam nigram in in campo argenteo.

7. ALEXANDER Piccolomineus, Io. Baptiſtæ filius , Hieronymi ſuperioris nepos, Epiſcopus Pientinus, poſt mortem patrui 1535. Ilcinenſem , Pientinamque ſimul iunctas Eccleſiam adminiſtrauit, donec iterum annuente Pontifice, ſeiunctæ, altera Alexandro , Ilcinenſis verò Franciſco Mariæ fratri obuenit anno 1554. Alexandrum autem omni exceptione maiorem Philoſophum , varia ingenij, quæ reliquit monumenta teſtantur . Mortalitatem expleuit 1563.

8. FRANCISCVS MARIA Piccolomineus, Alexandri germanus frater , Ilcinenſi tantum Epiſcopatu nobilitatus eſt anno 1554. poſtque fratris deceſſu, vtroque ſacerdotio auctus , diuque ſuperſtes, Senis demum defunctus eſt 1599. ſepultuſque eſt apud ſanctum Franciſcum . Quo defuncto , Clemens Octauus decreto perpetuò valituro Eccleſias illas ſeiunxit voluitque proprios Paſtores , ac ſeorſum ius dicere .

9. CAMILLVS Burgheſius nobilis Senenſia Petri Mariæ filius , Paulo Quinto Pontifici Maximo proprior affinis, Epiſcopus tunc Caſtri Prouinciæ Hydruntinæ , ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1600. die 24. menſis Ianuarij . Inde verò 1607. ſub eodem Paulo Quinto ad Archiepiſcopalem ſedem Senenſem euectus eſt ; ex cuius translatione Ilcinenſis adminiſtranda Cardinali Taruſio obuenit , tametſi breui ei oneri ſe ſubduxerit .

10. MARIVS Coſſus Senenſis, ex nobiliſsima Coſſa gente Neapolitana originem trahens , vir planè doctus , ac eruditus, ex Canonico, ac Generali Vicario Metropolitanæ Eccleſiæ Senen. hunc obtinuit Epiſcopatum 1607. die 24. Ianuarij. Hanc Eccleſiam , applaudentibus cunctis, conſultiſsimè adminiſtrauit , cumque eo Ilcini defuncto nobiliſsima Coſſa gens Senis extincta eſt. Tumulo

eius

eius in Cathedrali hoc ſiue elogium , ſiue epitaphium legitur inſculptum in marmorea tabula, ſub eius gentilitia ſtemmata.

D. O. M. S.
Marius Coſſus patritius Senenſis
Præſul Ilcinenſis ix. vigilant. iuriſprudentia admirandus , ſanctimonia venerabilis auita gloria clariſſimus , mortalis obijt immortalis abijt Anno MDCXIX. ætatis ſuæ lxo.
Epiſc. xi. ſuaque oſſa in hoc anguſto Fato
B. E. S. P.

Sub ſarcogaſo verò.

Aequa Aequat Aequo
Aue æternum, aue lumen,
& columen
ſit tibi terra leuis.

11. HIPPOLYTVS Burgheſius Burgheſij filius Senenſis, Monachus, ac Generalis Abbas Montis Oliueti , huius Eccleſiæ Epiſcopus delectus eſt die 26. Martij 1619. anno verò 1636. ad Pientinam Eccleſiam translatus eſt , vbi, & paulò poſt extrema clauſit.

12. SCIPIO Tancredus Octauij filius nobilis Senenſis , Epiſcopus Soanenſis , huc tranſlatus eſt 1637. die 2. Martij, vbi extrema clauſit die 13. Aprilis 1641. eius cadauer Seneas relatum in Eccleſia S. Dominici in Patrum ſuorum ſepulchro reconditum fuit.

13. ALEXANDER Sergardus nobilis Senenſis, Iulij, & Auguſtæ Alegrettæ filius, Prothonotarius Apoſtolicus, Metropolitanæ Eccleſiæ Canonicus , diuque Senarum Archiepiſcopi Generalis Vicarius , Ilcinenſis Eccleſiæ Epiſcopus electus eſt die 21. Octobris 1641. vir doctus , & ſummæ prudentiæ , cuius exageratas virtutes enarrabit poſteritas , quando nobis ſcribentibus affectatæ adulationis timor, ac verecundia ſilentium videtur indicere. At verò apud Senenſes ex hac nobili vetuſtaque Sergarda gente , inter cæteros toga illuſtres viros recenſentur Philippus ille Ioannis , ex Franciſca Foſcarania filius Archiepiſcopus in Partibus , Cameræ Apoſtolicæ Clericus , Nunciuſque Apoſtolicus pro Alexandro Sexto Pontifice Maximo in Germania apud Maximilianum primum Imperatorem ibidem defunctus ; Philippus eiuſdem nepos , Nicolai viri clariſsimi , & Petræ de Vecchijs vetuſtæ nobilitatis fœminæ filius , Iulij Secundi à Secretis , qui maxima omnium expectatione cum vixiſſet Clericorum Cameræ Apoſtolicæ Decanus , Romæ mortalitatem expleuit , Hieronymus inſigni Cœnobij ſancti Galgani Abbas , & Acchilles Maſſanæ Eccleſiæ Epiſcopus , Alexandri noſtri patruus , de quo infra.

MONTISPELVSII
EPISCOPI.

CIVITAS Montis Peluſij ſituata eſt in Prouintia Baſilicatæ , pertinetque ad Neapolitanum Regnum : cuius Eccleſia immediatè ſubijcitur ſanctæ Apoſtolicæ ſedi , eximiturque ab omni alio iure , tametſi ſituata ſit in prouintia Acheruntini Archiepiſcopatus ; Ciuilibus moribus ornata eſt , atque ad quinque millia mortalium alit . Iam inde à primis temporibus cum Adrienſi Eccleſia coniuncta erat , poſitaque eſt Epiſcopali dignitate circa annum Domini 1463. cuius etiam titulo Adrienſis Epiſcopus nobilitabatur , donec Sixtus Quartus vtramque disiunxit, Peluſianamque Eccleſiam in libertatem aſſertam , ſanctæ Apoſtolicæ ſedi immediatè ſubiecit ; Cathedralis ſanctiſſimæ Deiparæ Virgini dedicata eſt . Sex dignitatibus fulget , Archidiaconatu , Archipresbyteratu , cui ipſius Cathedralis cura animarum incumbit tanquam Parochialis Eccleſiæ ; Cantoratu , Primiceriatu, Theſauratu , Cruceriatu , cum duodecim Canonicis, Præbendaque Theologali; nullam Diœceſim habet , Epiſcopique iuriſdictio haud vltra, muros Ciuitatis extenditur, vbi Epiſcopale palatium prope Cathedralem exurgit ; vnicum tantùm monialium monaſterium ibi eſt , tria verò religioſorum Cœnobia, ſancti Franciſci ſcilicet, ſancti Auguſtini , & Cappuccinorum . Duæ laicorum ſodalitates, cum vnico Xenodochio : cenſus huius Eccleſiæ ſunt ad mille ſcutata pondere illius Prouinciæ taxa illius eſt in lib. Cancellariæ ſexginta ſex florenorum , Epiſcopi qui hanc Eccleſiam aliquando adminiſtrarunt , ſequentes ſunt , quos ex actibus conſiſtorialibus ex fide deſumpſimus .

1. Fr. ANTONIVS de Iobanneto Adrienſis Epiſcopus fuit etiam Præſul montis Peluſij , vt ex Epitaphio in eiuſdem ſepulchro inciſo perſpicuè eruitur . Deceſſit ſub Paulo Secundo vt poſtea videbimus in Epiſcopis Adriæ .

2. ROGERVS de Atella ſucceſſit anno 1463. habet hoc epitaphium in Eccleſia .

Hoc ſua ſub tumulo defuncta Rogerius oſſa
Duxit Atellana qui genus Vrbe tegit
Pontificis titulum , cui Græca ſalubria quondam
Tradidit , & qui dignus honore fuit .

3. MARTINVS de Sato maiore Hiſpanus , Epiſc. Adriæ , & Montis Peluſij , vir optimus, ac ſummæ exiſtimationis . Deceſſit 1477. ſepultuſq; fuit in Cathedrali Adriæ , vbi Epitaphium legitur , quod perſpicuè prodit fuiſſe illum cum Adriæ, cum montis Peluſij Epiſcopum .

Martinus tumulo, quem reddunt ſtemmata . . .
Sibilæ genitus contigit Auſoniæ
Partenope vati Franciſcum ſidera notum
Conciliat Buccinum Andriæ magnę Ducem
Andriæ, & effectus Præſul Montiſque Peloſi
Condidit in Templi plura ſacella latus
Campanilis, & arcem hinc erexit præcidus ere.
Atque Numam ſuperans extruit ſacrarium
Maioris pius Arę pretextum opus & . . .
Quippe animum ſuperis occulto . . .
M. CCCC. LXXVII.

4. DONATVS electus à Sixto Quarto anno 1480. 7. Kalendas Iulij.

5. ANTONIVS eiuſdem ſedis Antiſtes, deceſſit 1482.

6. IVLIVS Cantelmus nobiliſſimus Neapolitanus Antonio ſucceſſit die 20. menſis Martij anno 1482. Vmbriam adminiſtrauit ab an. 1488. vſque ad annum 1499. quo ipſo anno finem vitæ fecit.

7. BERARDVS, ſiue Leonardus de Carninis alias de Corbara ad hanc eandem ſedem adlectus 1491. ad Triuentanam deinde Eccleſiam translatus fuit 1498.

8. MARCVS Coppuleus Neapolitanus montis Oliueti monachus, hanc eandem ſedem obtinuit anno 1498. die 26. menſis Nouembris, cum diſpenſatione vt poſſit mutare habitum de albo in nigrum. Præfuit ad triginta annos, mortuusq. eſt 1527. illius meminit Secundus Lancellottus lib. 2. ſuæ hiſtoriæ Oliuetanæ.

9. AVGVSTINVS Landulphus Canonicus Regularis eandem ſedem eſt aſſecutus 1528. die 23. menſis Martij. Quatuor annis hanc rexit Eccleſiam, eoque munere libens, volenſque ſe abdicauit 1532. equo delapſus interijt 1536.

10. IOANNES DOMINICVS Cardinalis de Cupis hanc Eccleſiam perpetuò adminiſtrandam ſuſcepit die 4. menſis Nouembris 1532. quam cum per quinque annos adminiſtraſſet, cenſuit illam reſignandam cum regreſſu.

11. BERNARDINVS Tempeſtuccius Vmber è Monteſalcoj huius ſedis creatus Antiſtes 1537. die 2. menſis Aprilis. Deceſſit 1540.

12. PETRVS Martinius ex ceſſione regreſſus Cardinalis de Cupis, hanc Cathedram conſcendit 1540. die 15. menſis Nouembris, fato functus eſt 1546.

13. PAVLVS de Cupis Romanus, Canonicus Baſilicæ Lateranenſis, ex conſenſu Cardinalis de Cupis adlectus fuit Epiſcopus Montis Peluſij anno 1546. die 27. menſis Iunij: Duos annos tranſegit inauguratus, translatuſque fuit ad Recanatenſem Eccleſiam.

14. ASCANIVS Ferrerius è Biſignano ſucceſſit 1548. die 24. menſis Februarij, ac duobus annis cum ſediſſet, poſt liberè eo munere ſe abdicauit.

15. VINCENTIVS Ferrerius, frater Aſcanij, ad eandem ſedem fuit promotus 1550. die 14. menſis Nouembris, quam cum anno 1561. liberè renuntiaſſet, iterum poſtea anno 1564. huic adminiſtrandæ Eccleſiæ operam dedit, donec ad Epiſcopatum de Vmbriaco translatus eſt.

A 16. ALOYSIVS de Coperis, è Roſſano Calaber, electus fuit anno 1591. die 5. menſis Decembris. Duobus tantum præfuit annis, poſteaque renuntiauit, cum ad Mutulam ſedem fuiſſet translatus 1566.

17. LVCIVS Epiſcopus Lauellinus ad hanc eandem ſedem fuit translatus die 2. menſis Iunij 1578. deceſſit 1592.

18. GOIA Dragomannus, è Caſtellione Florentino Etruſcus, Lucio ſuffectus eſt 1592. Die 27. menſis Nouembris, quam ille Eccleſiam quatuor annis adminiſtrauit, deinde liberè eo munere ſe exoluit, ſedente iam Clemente Octauo qui eidem contulit Pientinum Epiſcopatum in Etruria.

19. CAMILLVS Scribonius ad hanc ſedem fuit ſubuectus 1596. 30. die menſis Octobris,
B mortuus eſt 1600.

20. Fr. HIPPOLYTVS Maſſarinus Lucenſis, ex ordine ſeruorum, Theologica facultate clariſſimus, à primis annis ſeruitarum inſtitutum amplexus eſt, nobilique præditus indole, celeritate mirabili hauſit ingenuas artes, itaut ad pios magno ingeniorum prouentu, & fructu tradiderit artes, Patauij, Venetijs, Ferrariæque præſertim autem cum Venetijs demoraretur, intimam familiaritatem contraxit cum Ioanne Antonio Fachinetto Apoſtolico Nuntio; cuius poſtea confeſſarius, ac Theologus euaſit. Hic autem cum multo poſt inter purpuratos cooptatus fuiſſet, ac deinceps Pontifex renuntiatus, ſub nomine Innocentij Noni è veſtigio Hyppolitum Romam acciuit, qui per id tempus munere Alphonſi Secundi Ferrariæ publi-
C cè Theologiam profitebatur, vocatumque ſuum Theologum creauit, ex aſſidua ſingularis beneuolentiæ ſignificatione, maximorum etiam honorum benè merenti viro ſpe iniecta; ſed cum minus oportuit, Innocentij propemodum fatum Hippolyti omnes ſpes illas abrupit: Manſit tamen Romæ vſque ad Octaui Clementis tempora, in quibus, cũ trepida illa quæſtio de Diuinis Auxilijs agitaretur, Hippolytus haud in poſtremis Theologis fuit, qui doctiſſimorum virorum ſenatum illum explerent. Siquidem in rem tam arduam non modò ſuam præterebat doctrinam, ſed aliundè etiam quæſitam quæſtioni illi implicitæ diſſoluendæ adhibere ſolebat. Itaque Marſilij Vaſquez Abbatis Ciſtercienſis Hiſpani, ac monachi Septimiani, plerumque doctrina vſus eſt, qui aſſiduè ea de re
D tranſmittebat Romam ad Hippolytum non contemnenda commentaria, quo laboranti Senatui ſub implicatiſſimis difficultatibus maximo vſui eſſet. Et Hippolytus quidẽ cum pluribus congreſſibus ſuam Pont. Clementi probaſſet doctrinam, ab eodem Pont. Mõtis Peluſij creatus Epiſc. eſt. 1600. die 20. Martij cum ad id etiã Lucretia Eſtẽſis melioris notæ preces adhibuiſſet. Cæterum Hippolytus ſcribendo, diſputandoque Romæ maximè occupatus, Eccleſiam ſibi creditam videre non potuit, ex aſſiduis enim literarijs laboribus morbo contracto, Romæ deceſſit anno 1604. die 17. menſis Decembris, ſepultuſque fuit apud ſanctum Marcellum ante maius altare, cum hoc ſubiecto epitaphio, eius autem ingenij monumenta iuſſu Clementis Vaticana Bibliotheca excepit.

Fr.

Fr. Hippolyto Maſſarino Lucenſi ex ordine Seruorum Innocentij Noni, & in Gymnaſio Ferrarienſi diu Theol. Epiſcopo Montis Peluſii ob ſuas innumeras virtutes a Clemente Octauo electo, & ab eodem in grauiſſima illa de gratiæ controuerſia inter fratres accepto. Pij patres Lucenſes Seruitæ. Anno 63. ætatis ſuæ mortuo Benemerito die 17. Decembris 1604.

21. FRANCISCVS Ferricus Spoletanus, Montis Peluſij Epiſcopus factus eſt à Paulo Quinto 1605. die 3. menſis Auguſti. Deceſsit 1615.

22. THOMAS Sanfelicius Neapolitanus Theatinus Clericus, eandem ſedem eſt aſſecutus 1615. die 4. menſis Decembris. Deceſſit 1621.

23. HONVFRIVS Griſanus monachus Caſinenſis, Romæque generalis Procurator ſuæ Congregationis, ad preces Alexandri Montis Alti Cardinalis, à Gregorio Decimoquinto adlectus fuit Epiſcopus Montis Peluſij 1621. die 17. menſis Martii, exceſſit è viuis 1623.

24. Fr. DIDACVM Merinum Hiſpanum, ex ordine Carmelitano, Romæ Priorem ſancti Martini in Montibus, Vrbanus Octauus Honorio ſubrogauit 1623. die 20. menſis Nouembris, idemque Pontifex illum deinde tranſtulit ad Iſernienſem ſedem 1626.

25. Fr. THEODORICVM Pelleonium de Apico, Camerinæ Diœceſis, ordinis Conuentualium ſancti Franciſci, Cardinalis Sabaudiæ Theologum, Vrbanus Octauus Peluſianam euexit ad ſedem 1626.

26. GAVDIVS ex Comitibus Caſtellis Interamnas, vtriuſque ſignaturæ referendarius, plures Eccleſiaſticæ ditionis Vrbes ſumma cum prudentia moderauit, ab Vrbano Octauo anno 1637. 12. Ianuarij huius Eccleſiæ Epiſcopus creatus. Grauinæ obijt eodem anno, menſe Octobris, ibidem ſepultus in Eccleſia ſancti Franciſci.

27. ATTILIVS Vrſinus Romanus, electus 1638. Kalendas Martij, viuit non modo doctrina, ſed etiam morum modeſtia celebris.

MONTIS POLITIANI EPISCOPI.

POlitianum, Etruriæ Ciuitas, præeminenti inſidet colli, hinc Peruſinum lacum, illinc Cortonæ, Arretijque montes ad iucunditatem proſpectans: ſaluberrimo vtitur cœlo, ac fertili ſolo, vi-

A nique nobilitate *præclaro*. *Fœta populo eſt*, ac familiarum nobilitate. *Satis admodum* eius origo antiqua, Porſenam *enim Etruſcorum* Regem illā fundaſſe ſcribit Spinellus Bencius; Aliquandiu libera fuit, donec Florentinorum, Senenſiumque gliſcente potentia, ex fortuna belli, quod inter vtrumque populum aſſiduè æſtuabat, modo iis, modo illis ceſsit in prædam; itaut etiam Oruetanorum interdum experiretur dominium. Denique cum victoribus Florentinis ſe dediſſet, eiſdemq; in omni fortuna incorruptè fidem ſeruaſſet, ſemel partam pacem cum nobilium artium cultura vſque ad Mediceorum adultum principatum ſeruauit, & auxit. Protulit hæc Ciuitas in omni memoria viros

B & fortes, & graues, ac ſanctitate conſpicuos, in quibus numerari poteſt in primis flos illæ ſanctitatis ex ordine Prædicatorum Margarita virgo ſanctiſsima, Marcellus Secundus ſummus Pontifex gentia Ceruinæ alumnus, noſtraque ætate eiuſdem Pontificis affinis Cardinalis Bellarminus, qui poteſt eſſe inſtar multorum, præter tres alios ſummæ doctrinæ, ac pietatis Cardinales, cum Angelo Politiano tum Græcæ, tum Latinæ literaturæ facile principe. A ſui exordio vſque ad annum 1561. decimamque diem Nouembris caruit Epiſcopali decore, donec Magno Etruriæ Duce Coſmo Primo petente, Pius Quartus Mediceus ob magnitudinem, nobilitatem, populorumque numerum, illam ſanctæ Sedi immediatè ſubiectam, in Cathedralem erexit, cuius templum ſanctiſsimæ Deiparæ

C Virginis conſecratum eſt, eodemque die nouiter erectam Eccleſiam Ioanni Cardinali Riccio Politano tradidit adminiſtrandam, qui cum eo munere ad duos menſes egregiè perfunctus fuiſſet, deinde ſe exoluit, vt ad clauum enauigaturæ proprius Paſtor ſederet. Cathedralis nobiliori ædificationis ſchemate inſtaurata eſt, vbi numeroſior Clerus diuinum opus perurget. Plura Politiano, tum Monialium, tum Regularium conſtructa Monaſteria cernuntur, extraque muros templum Deiparæ Virgini dedicatum exurgit, miraculis illuſtre, ac planè viſendum. Ad hanc diem ſeptem tantum Epiſcopi in ea ſede fulſerunt, quos hic referemus ex fide.

1. IOANNES Cardinalis Riccius Politianus, primus huius Eccleſiæ adminiſtrator electus à Pio

D Quarto ann. 1561. 4. id. Nouemb. vt ex ſequenti Pij diplomate ab autographo eiuſdem Eccleſiæ deſumpto licet videre, cuius tenor eſt huiuſmodi.

PIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilecto filio Ioanni titulo ſancti Vitalis presbytero Cardinali de Monte Politiano nuncupato, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

ECcleſiarum vtilitati tunc rectè conſulitur, & indemnitati ſalubriter prouidetur cum viris circumſpectis, & prouidis earum cauſa committitur. Vnde Rom. Pont. cui id ex Apoſtolatus officio incumbit, ſe vniuerſi Orbis Eccleſijs ſollicitè cogitans, illarumque adminiſtrationem S.R.E. Cardinalibus interdum committit, vt per illorum ſolertiam, & prouidentiam circumſpectam

ſpectam Eccleſiæ ipſæ præſeruentur à noxijs, ac fælicibus in ſpiritualibus, & temporalibus, dante Domino, proficiant incrementis. Dudum ſiquidem prouiſiones Eccleſiarum omnium tunc vacantium, & in antea vacaturarum ordinationi, & diſpoſitioni noſtræ reſeruauimus decernentes ex tunc irritum & inanè ſi ſecus ſuper ijs à quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Poſtmodum verò Eccleſia ſedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta montis Politiani, quam noſtrorum conſilio Apoſtolica authoritate in cathedralem ereximus, eiuſque ipſum olim Oppidum montis Politiani etiam per nos hodie in Ciuitatem erectum, pro Ciuitate, & certum diſtrictum pro diœceſi ſua aſſignauimus, ac eius menſæ Epiſcopali certos fructus tunc expreſſos pro eius dote applicauimus, à primæua illius erectione huiuſmodi apud ſedem præfatam vacante. Nos tam eidem Eccleſiæ, de qua nullus præter nos hac vice ſe intromittere potuit, ſiue poteſt, reſeruatione & decreto obſiſtentibus ſupraddictis, de Gubernatore vtili, & idoneo, per quem circumſpectè regi, & ſalubriter dirigi valeat, quam tibi vt ſtatum tuum, iuxta Cardinalatus ſtatum, decentius onere, & expenſarum onera, quæ te iugiter de neceſſitate ſubire oportet ſacilius perferre valeas, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere volentes, ac ſperantes quod tu propter grandia virtutum merita, quibus perſonam tuam, illarumque largitor Altiſſimus inſigniuit, eidem Eccleſiæ poterit multum vtilis & etiam fructuoſus . . . . . te quoad vixeris adminiſtratorem in ſpiritualibus, & temporalibus dictæ Eccleſiæ fratrum eorumdem conſilio dicta authoritate conſtituimus, & deputamus. curam, & adminiſtrationem ipſius Eccleſiæ tibi etiam, vna cum ſancti Vitalis, qui tibi titulus tui Cardinalatus exiſtit, ac omnibus, & ſingulis Eccleſiis, nec non Monaſterijs etiam conſiſtorialibus cæteriſque beneficijs Eccleſiis cum cura, & ſine cura ſæcularibus, & quorumcunque ordinum regularibus quæ ex quibuſuis conceſſionibus, & diſpenſationibus Apoſtolicis in titulum commenda, & adminiſtrationem ac alias obtines, & impoſterum obtinebis, nec non in quibus & ad quævis tibi quomodolibet competit & competet in futurum, ac quibuſuis fructibus redditibus, & prouentibus Eccleſiaſticis, loco portionum annuarum, ac penſionibus annuis, tibi ſuper ſimilibus fructibus redditibus, & prouentibus reſeruatis, & aſſignatis, ac reſeruandis, & aſſignandis, quot & quas ex ſimilibus conceſſionibus, & diſpenſationibus percipis & percipies in futurum, quæcunque, quotcunque, & qualiacunque ſint & in eiſdem ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, firma ſpe fiduciaque conceptis quod dirigente Domino actus tuos Præfata Eccleſia Montis Politiani per tuæ circumſpectionis induſtriam, & ſtudium fructuoſius regetur, vtiliter, & proſperè dirigetur, ac grata in eiſdem ſpiritualibus, & temporalibus ſuſcipiet incrementa. Volumus autem, quod debitis, & conſuetis menſæ Epiſcopalis Montis Politiani ſubportatis oneribus de reſiduis illius fructibus, redditibus, & prouentibus diſponere, & ordinare liberè, & licitè valeas; alienatione tamen quorumcunque illius bonorum immobilium, & precioſorum mobilium ſibi penitus interdicta. Quocirca circumſpectioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus. Quatenus curas, & adminiſtrationes præfatas ſic per te vel alium ſecus alios ſollicitè geras, & fideliter proſequaris quod Eccleſia ipſa Mõtis Politiani Gubernatoris prouido, & fructuoſo adminiſtratori gaudeat ſe cõmiſſa, tuq. præter æternæ retributionis præmiũ, noſtram, & dictæ ſedis benedictionem & gratiam exinde vberius cõſequaris. Nec nõ dilectis filijs capitulo & vaſallis dictæ Eccleſiæ, & clero, ac populo Ciuitatis, & Diœceſis montis Politiani ſimiliter mandamus quatenus Capitulum, vt tibi tamdem Priori, & Paſtori animarum ſuarum humiliter intendentes, exhibeant tibi obedientiam, vt reuerentia debita, & deuota, ac clerus, & pro noſtra, & dictæ Sedis reuerentia beniguè recipientes, tua ſalubria monita, & mandata ſuſcipiant humiliter, & efficaciter adimplere procurent. Populus verò te tamquã patrem, & paſtorem animarum ſuarum deuote ſuſcipientes, & debita honorificentia proſequentes, tuis monitis, & mandatis ſalubribus humiliter intendant, ita quod tu in eos deuotionis filios, & ipſi in te principalem beneuolis inueniſſe gaudeatis. Vaſſalli aũt præfati te debito honore proſequentes, tibi fidelitatem ſolitam, nec non conſueta ſeruitia, & iura ab eis tibi debita integrè exhibere procurent, alioquin ſententiam, ſeu pœnam, quam reſpectiuè ritè tuleris, ſeu ſtatueris in rebelles, ratam habebimus, & faciem. authore Domino vſque ad ſatisfactionem congruam inuiolabiliter obſeruari. Rogans quoque dilectum filium nobilem virum Coſmum Florentiæ, & Senarum Ducem, ſub cuius temporali dominio dicta Eccleſia Montis Politiani conſiſtit quatenus te, & præfatam Eccleſiam tuæ curæ commiſſam, habeat, pro noſtra, & præfatæ Sedis reuerentia propenſius commendatos; ſic te benigni fauoris auxilio proſequatur, quod tu, cuius functus præſidio in commiſſo tibi curæ paſtoralis officio poſſis de ea propitius properari, ac eidem Coſmæ Duci à Deo perennis vitæ præmium, & à nobis condigna proueniat actio gratiarum.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominic 1561. 4. idus Nouembris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ad duos menſes Ioannes Cardinalis hanc patriæ ſuæ Eccleſiam adminiſtrauit; deinde eo munere ſe abſoluit, de quo infra in Archiepiſcopis Piſanis.

2. SPINELLVS Bencius filius Synolphi & Appolloniæ Signiæ, è nobiliſsima gente Politianus, ex Archipresbytero Cathedrali, primus Patriæ ſuæ Epiſcopus adlectus eſt anno 1462. die 9. menſis Ianuarij, cuius animi dotes adeo ſpectatæ erant, vt ſub Pio Quarto grauiſsimo Pontifice, meritò primus videretur Politianam aſcendiſſe ad Cathedram. A pueſo egregia indole fuit, Florentiæque vbi primum Canonicus effectus eſt, tum Græcas, tum Latinas literas peritiſsimè didicit, mox in Patria Archipresbyteratus munere fungens

Bal-

Balduino de Monte fuit à ſecretis, atq;à Iulio III. miſſus Internuntius ad Marignani Marchionem, Ducemque Coſmum, dum Senas arctiſsima obſidione cinxiſſent, Tridentino Concilio interfuit, indeque reuerſus omni maiori ſollicitudine Eccleſiam ſibi creditam adminiſtrauit. Cumque iam ſibi viueret, deque poſtrema die ſerio cogitaret, ſub Clemente Octauo cum Alexandro Card. Medicen principe legationis ad Henricum IV. Galliarum Regem directus eſt, vbi 1596. die 10. menſis Aug. Pariſijs deceſsit è viuis, ſepultuſque eſt apud ſanctum Paulum cum hac inſcriptione.

Spinello Bencio primo Epiſcopo Politiano auitæ virtutis, ac ſapientiæ viro, primum Iulij tertij ab Balduino fratri à ſecretis fide, ac diligentia grato, à Pio deinde huius nominis Quarto ad patriam Eccleſiam Pontificali dignitate illuſtratam pro ſingulari pietate, atque religione regendam aſſumpto, ad ſac. Concil. Tridentin. miſſo, Eccleſiā demum ann. xxxiij. ſumma prudentia, doctrina, & Chriſtianis moribus inſtitutam, Alexand. Med. Card. Clementis Octaui Pont. Max. à latere legatum in Galliam ſecuto, Lutetiæ Pariſiorum in cæleſtem patriam redeunti. Nepotes benemerentes poſuere v. id. Auguſti M. D. LXXXXVI.

3. SYNVLPHVS Bencius Iuſtiniani ac Franciſcæ Pucciæ filius, cum Patruo primum in Archipresbyteratum ſucceſsiſſet, eidem etiam demortuo Politianorum Præſul ſuffectus eſt 1597. die 29. menſis Iauuarij; Breuis Pontifex fuit, deceſsitque proſpera fama optimi Paſtoris 1599. die 5. menſis Iunij, ſepultuſque eſt in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Synulpho Bencio Iuſtiniani Militum Ducis F. I. C. huius Eccleſiæ Archipresbytero ann. xxx. deinde eiuſdem Epiſcopo viro morum, ac vitæ ſanctimonia, ſalutis animarum ſtudio, ſibi commiſſi gregis vigilantia, omni deinceps virtutum genere ornatiſſimo. Vixit annos lxiv. Obijt xxv. Iunij MDIC.

In palatio Prætoris eiuſdem Ciuitatis hæc de eo alia inſcriptio legitur.

Synulphus Bencius Epiſcopus Politianenſis morum innocentia, vitæ ſanctimonia, paſtorali vigilantia ſingulari, à Clemente Octauo anno ſalutis M. D. LXXXXVII.

4. SALVSTIVS Taruſius Politianus, quartus Politianorum Epiſcopus effectus eſt ſub Clemente Octauo anno 1600. die 10. menſis Ianuarij, cum fuiſſet antea vtriuſque ſignaturæ Referendarius, ac ſancti Spiritus in Saxia Commendator. Septem annos Politianis ius dixit, translatuſq. eſt ad Piſanam Eccleſiam anno 1607. fato functus eſt anno 1613. die 10. menſis Auguſti. In palatio Prætoris Politiani de Saluſtio in marmorea tabula hæc ſubiecta memoria habetur.

Saluſtio Taruſio Epiſcopo Politiano ob ſingularem in agendis negotijs excellentiam, per quinquennium pro ſereniſſ. Etruriæ Duce apud Regem Cathol. Legat. mox Archiepiſcopo Piſarum. Qui obijt anno Domini MDCXIII, x. Auguſti.

5. ROBERTVS *Vbaldinus Florentinus* pronepos Leonis *Vndecimi poſt Saluſtium* Politianus Epiſcopus adlectus eſt anno 1607. die prima ineuntis Octobris. *Hic primum* Florentino Canonicatu iuuenis adhuc condecoratus eſt, ac poſt auunculi præproperum fatum à Paulo Quinto ſummo Pontifice magiſter Pontificiæ Aulæ declaratus, tum & Politianorum Præſul, Legatuſque demum in Galliam eſt, vbi difficillimis Reipublicæ temporibus in diuiſa gente dexteritate mirabili vſus, tum Regi placuit, tum Pontifici, à quo antequam regrederetur è Gallijs retulit Senatoriam purpuram anno 1615. Romæque nullus purpuratorum cœtus fuit, vbi Robertus, Paulo iubente ſuam non protulerit ſententiam. Verum cum Paulus exceſſiſſet è viuis, in ferendo ſuffragio ſuo nouo creando Pontifice, haud parem viſus eſt Burgheſianis alumnis gratiam retuliſſe. Itaque ingrati animi propemodum ſubijt notam. Tametſi in nouo poſtea Gregorij Decimiquinti Pontificatu, grauiſsimis dubijſque explicandis negotijs cum laude præfuerit, itaut inde legationem ſplendidam Bononienſem meruerit, ſed vix eo munere grauiſſimo fungi occeperat, cum Decimuſquintus Gregorius, à quo fuerat miſſus, fato conceſsit, redijtque Robertus Romam nouo ſufficiendo Pontifici laturus ſuffragium, ibi cū Apoſtolicam emerſiſſet ad ſedem Maffæus Card. Barberinus, ſub nomine Octaui Vrbani, Vbaldinus eandem legationem ab eodem obtinuit, illamque tres annos adminiſtrauit, varia cum laude prudentiæ, Romam deinde reuerſus, tortus ingentibus curis, quibus ſe exedendum de more præbuerat, calculum progenuit, ex eoque defunctus eſt Romæ 1632. menſe Aprili, ſepultuſque apud Mineruam, cum eorum, quæ poſſederat, Congregationem de Propaganda fide inſtituiſſet hæredem, pluraque tum Politianæ Eccleſiæ, quam vſque ad annum 1622. adminiſtrauit, tum alijs locis liberaliter, pièque legaſſet. Carus Principibus fuit; magnique apud omnes politici, ſed minus quandoque conſulti laudem tulit. Cæterùm ſapuit, ſingularique eruditione adeo valuit, vt habile ingenium ad omnia planè oſtenderit ſe adhibere potuiſſe.

6. ALEXANDER Stupha nobilis Florentinus Politianus Epiſc. electus eſt anno 1622. die 17. menſis Septembris. Præſul, tum nobilitate, tum probitate morum nulli Secundus; viuit adhuc, cum Epiſcopali onere ſe abdicaſſet anno 1640.

7. TALENTVS de Talentis Florentinus, vir doctus, & animo præſtans, ille idem, qui valdè laudatur à Mercuriali Merlino in tractatu de legit. lib.3. Is ab adoleſcentia ſtudijs addictus, adeo profecit, vt Accademiæ Piſanæ, in ipſo iuuentutis flore, vniuerſitatis ſtudij Generalis Rector acclamatus fuerit. Florentia, inde Roma integerrimi Aduocati nomen ſortitus, ſummis negotijs ſe poſtea præbuit; decem namque, & nouem annos pro Apoſtolica ſede varijs præfecturis conſumpſit cum laude. Forumliuij ciuilis cauſarum Locumtenens, eiuſdemque Ciuitatis, defuncto Præfecto, Gubernator, Rauennæ mox ciuilis Iudex ab Alexandro Cardinali Vrſino Legato, delectus, nec multò poſt Archiepiſcopatus Firmani Generalis

Vr,

Vicarius fuit ab anno 1625. ad annum vſq; 1639. quo eodem munere functus eſt in Velliterneoſi, & Oſtienſi Epiſcopatu, vna cum temporali adminiſtratione Gubernator ab Vrbano Octauo Pontif. Max. declaratus, à quo anno 1640. menſe Nouembris huius Eccleſia Epiſcopus creatus eſt, Romæ munus conſecrationis accepit. Viuit, viuatq; fœlix, quo diuturniori, intentiorique cura Eccleſiæ ſibi commiſſæ prodeſſe poſſit. Talentæ gentis ſtemmata ſunt, ſcutum miniatum capite Ceruino aureo expreſſum.

NARNIENSES EPISCOPI.

NARNIA antiqua ciuitas Vmbriæ, priſcis illis, vt Plinius, Liuiuſque ſcribit Nequinum fuit, nec prius illam antiqui Romani Narniam, à vicino flumine Nare appellauere, quam inter Romanas Colonias cooptaſſent, qua de rè ita in primis Liuius lib. 10. *Alter locus Apuleius in Vmbria Nequinum oppidum circumſedit. Locus erat arduus, & in parte vna præceps, vbi nunc Narnia ſita eſt, nec vi, nec munimento capi poterat*, paucisq; interiectis. *Ita Nequinum in ditionem Populi Romani venit. Colonia eò, aduerſus Vmbros miſſa a flumine Narnia appellata*. Conſtat id eueniſſe in Conſulatu M. Fuluij, Petini, ac Titi Manlij Torquati anno 454. à condita Roma. Procopius autem locum ſitumque huius ciuitatis adamuſſim deſcribit, cum ita loquit in lib. primo Gothicarum rerum. *Narnia in edito ſita eſt monte, ad cuius radices Nar amnis præterfluit, qui nomen etiam Vrbi præbuit. Aduentus ad eam, duo deducunt; Alter in Orientem ſolem verſus, in Occidentem alter. Horum alter difficiles in præciſo ſaxo anguſtias habet. Alter, non niſi ponte adiri poteſt, qui flumen supernè integens, tranſitum præbet. Hunc Cæſar Auguſtus olim coniunxit, ſpectaculum memoratu digniſſimum; Quippe omnium fornicum, quos ſcimus, excellentiſſimus eſt*. De quo, duos altiſſimos montes, coniungente ponte, ita Martialis cecinit lib. 7. Epig.

Sed iam parce mihi, nec abutere Narnia, Quincto
Perpetuò liceat ſic tibi ponte frui.

Quare autem prius Nequinum Narnia dicta fuerit, incolæque Nequiniſtes, ſiue Nequiates, vt Dionyſius lib. 17. Antiquitatum Romanarum narrat, haud vna, eademque ſcriptoribus opinio fuit. Leander in primis Albertus diligentiſſimus ſcriptor, aſſerit ſe vidiſſe in antiquiſſimo eius ciuitatis chronico ab aſperrimo, difficillimoque ſitu loci ita fuiſſe appellatam, itaut Nequinum, quaſi inſinuare velle videretur, tametſi aliquanto corruptius iniA quiſſimo loco fuiſſe collocatam, tanquam qui ad meridiem rueret in præceps, ex altera verò parte, flumen infernè ſubſtridens, adeuntes omnino arceret; quamobrem in eodem loco Martialis.

Narnia ſulphureo, quam gurgite candidus amnis
Circuit, ancipiti vix adeunda iugo.

Silius autem Italicus lib. 8.

Hiſpellum, & duro monti per ſaxa recumbens
Narnia.

Narrant alij, olim ob id Nequinum fuiſſe appellatam, quod valida obſidione cincta, cum nec ad arbitrium Victoris, ſe dedere vellent, nec famæ, quæ tunc pertinacem maximè vrgebat perire, per ſummum ſcelus, liberorum, vxorum, cæterorumque affinium coxerit carnes in refectionem, ſeipſamque demum occiderit, ne leges cogeretur ſubi-
B re Victorum, ideoque dictam fuiſſe Nequinum, quod nequiter in ſe crudelitatem vertiſſet, vt iram circumſidentium, oppidum declinaret. Hæc quam leniter currant, alij iudicent. Huius ciuitatis præter cæteros ſcriptores meminere Strabo, Tacitus, Plutarchus, Ptolomæus, Itineraria antiqua, Sozomenus, Zoſimus, Stephani Epitomator. Sub Romano Imperio diu floruit, protulitque Neruam Imperatorem. Hoc autem tempore ſub ſuaui Eccleſiaſtico iugo degit; cum anteactis ſæculis ob ciuiles diſcordias miſerabiles ruinas paſſa ſit, in quibus, nec in poſtremis numeranda eſt, quam temporibus Caroli Quinti ſub prædabundi Borbonii exercitu miſerabiliter incurrit. Tunc enim adeo opibus exhauſta eſt, ita habitatoribus deſtituta, vt vix demum poſt diuturnam moram potuerint col-
C re ciues, vt iterum ciuitatis titulo condecoraretur; ſed cum demum tametſi breue, fertile tamen, copioſumque territorium incolas aduocaſſet, cæpit paulò poſt frequentari, priſtinamque ad dignitatem viſa eſt rediſſe. Feliciano Epiſcopo Fulginate prædicante lucem hauſit Euangelij. Tametſi Iuuenalis primus eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus in totum idolatriam ſuæ prædicationis mucrone iugulauerat anno Domini 368. Plures ſancti Præſules extitere, qui Narnienſem Eccleſiam illuſtrarunt; quæ iam inde à ſuo ortu, atque incunabulis inter Romanæ Prouinciæ Eccleſias numerata eſt, iiſdemque cum alijs priuilegijs ornata. Extat Eccleſia Cathedralis antiquæ ſtructuræ, & competentia magnitudinis; Sexdecim ibidem numerantur Canonici, decem & octo Beneficiati, alijque
D Clerici; nullus dignitates, nec præbendas, neque Seminarium habet. Adſunt in Ciuitate ſeptem aliæ Eccleſiæ parochiales, totidemque virorum cœnobia, & quinque Monialium, Confraternitates duodecim, vnum hoſpitale, & Mons Pietatis. Diœceſis continet terras quinque, & vigintique circiter Pagos. Huius Epiſcoporum ſeries ſequens eſt, quam ex diuerſis monumentis, ſcripturis erutam, hic ſubijciendam curauimus.

1. S. IVVENALIS natione Afer, Cartaginenſis, cum medicæ artis ad ægrotorum ſalutem munere fungeretur, releuaturus ſpiritualibus ægrotantes, presbyter effectus eſt, inque Italiam veniens Narniæ commoratus eſt, ardoreque prædicationis adeo idolatriæ ſuperſtitionem euertit, atque confodit, vt ne palpitaret quidem, quamobrem Nar-

Narnienſibus poſtulantibus, à Damaſo Papa primus eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus ordinatus eſt anno Domini 369. eumque paſtoralem curam ad finitimos, qui per ea tempora penè diſperſi fuerunt ex ſtudio pietatis extendit. Multa diruit Idolorum templa, eademque in diuinum cultum conuertit, præcipuè autem illud duo Valentino ſacrum. Innumera propemodum miracula edidit, ac ſimul, & ſemel duo millia hominũm Baptiſmali fonte luſtrauit, in quibus eximiæ nobilitatis Venantia fœmina fuit, cum duobus filijs, ex antiquiſsima gente Anicia, qui ſuis opibus, fortuniſque ſanctum Epiſcopum aluerunt. Septem ipſos annos Narnienſem rexit Eccleſiam, requieuitque in Domino anno 376. die 3. Maij, atque ad portam ſuperiorem ſepultus via Flaminia, deinde in nouum ſepulchrum tranſlatus eſt prope cryptam, vbi ſucceſſu temporibus ex largitate piorum eiuſdem nomini conſecrata ſurrexit Eccleſia, vbi ad eius ſepulchrum hæc carmina inciſa leguntur.

Secreti locus eſt intus, ſanctiſque receſſus,
Quem famulus Chriſti ſanctus Iuuenalis amauit,
Sanctorum ſocius meritis euectus in aſtra,
Rupe caua placuit tumulari membra ſepulchro,
Ne polluta manus ſacrum contingere poſſet.

Huius Sancti meminit Martyrologium Romanum die 3. menſis Maii, Baroniuſque in ſuis ad idem notis, aſſeritque eius nominis duos fuiſſe Narnienſes Epiſcopos, alter, de quo modo locuti ſumus confeſſoris gloria clarus, alter, qui per Martyrij palmam peruenit ad cœlos, cuius meminit magnus Gregorius Homilia 27. in Euangelia, Narniæque tumulatum fuiſſe affirmat. Huius in Martyrologio Romano mentio habetur 7. die Maij, atque apud Bedam, Viuardum, atque Adonem. Vnus Ferrarius repertus eſt, qui in ſuo Italorum Sanctorum Cathalogo Baronio, cæteriſque ante Baronium ſcriptoribus refragaretur, cum diceret, vnum, eundemque eſſe Iuuenalem, qui gemino confeſsionis, Martyrijque titulo apud Narnienſes fulgeret, ſed me parum mouet Ferrarius, qui probè exploratum habeo tum Narniæ, tum in Foxano Pedemontis Ciuitate oſtendi, venerarique S. Iuuenalis Narnienſis Epiſcopi Corpus, quamobrem oportet duos fuiſſe eiuſdem nominis Narnienſes Epiſcopos. Hoc multis, ipſiſq; etiã Narnienſibus clarũ, ex quorum traditione Ferrarus argumenta ſua elicuit, nõ duos, ſed vnum tantum Iuuenalem, eumq; Epiſcopum, & Martyrem extitiſſe, cum in illa ipſa Eccleſia, ac diœceſi Iuuenalis feſtum 3. Maij officio Epiſcopi, & Martyris celebretur. Verùm id inſtitutum ſatis mirari non poſſum, cum ſit contra authoritatem Romani Martyrologij, veterumque authorum, in quibus Iuuenalis iſte, non Martyris, ſed Epiſc. & confeſſoris tit. ſolùmodo inſignitur. At non aliunde certè hic error defluxit, quam ex eo quod in peruetuſto rerum Narnenſiũ monumento, mandatum eſt memoriæ. Fluctuante enim, ac concuſſa ingenti rerũ perturbatione Ciuitate, corpus iſtius ſanctiſsimi Epiſcopi, ingentem vim ſanguinis profudiſſe, adeo vt ipſum loculum, in quo aſſeruabatur perfunderet imbueretque, quod prodigium, cum obliuioni poſtea datum eſſet, ac loculus tinctus ſanguine, ipſæque reliquiæ cruentæ appare-

A tent, in eam mentem venere, vt crederent, ſanctum pro fide cæſum, Martyrii gloriam, palmamque collegiſſe. Hæc opinio propagata, confirmataque occaſionem cuidam Epiſcopo Narnienſi iniecit, vt ei adhiberet fidem, ac in eius feſto officium, vt Epiſcopi, & Martyris celebrandum inſtitueret, nec primum hunc Iuuenalem, ab altero ſecundo Iuuenali Martyre, cuius ſacrum corpus Foſſani iacet diſtingueret. Hæc de duobus Iuuenalibus Narnię Epiſc. certiſsima veritas, luce clarius ijs diebus apparuit, dum Narniæ primi Iuuenalis confeſſoris ſacrum corpus inuentum eſt, tanta Narnienſium lætitia, vt adhuc incerti, & ancipites penderent animo, ac penè fidem obruerent, illius ſancti ipſorum tutelaria oſſa in Cathedrali non ſtare, ſed lapſis retro temporibus Foſſanum

B Ciuitatem Pedemontij tranſlata fuiſſe, cum ij confeſſorem à Martyre non diſcernerent. Anno igitur præterito 1642. Ioannes Paulus Bucciarellus Narnienſis Epiſcopus, diuino inſtinctu afflatus multis adhibitis teſtibus die 16. Aprilis in ſubterranea crypta in honorem illius ſancti erecti ſacelli, ſubiecta, terram refodi iuſsit ſub ipſa ará à Petro Guſmano Epiſcopo anno 1508. excitata, vbi ſancti corpus iacere traditio, ſuperius allato cœnotaphio conſormis celebrabat. Cumque palmis aliquot terra refoſſa eſſet ingens marmoreum ſepulchrum apparuit, in qua loculus ligneus, tinctus ſanguine, integrum ſancti corpus continens, includebatur, teſtibus Epiſcopo, aliiſque, qui poſtea rem ſunt intuiti ingenti ſtupore defixis videre fundo loculi venerãdam ſancti effigiem modo admi-

C rabili impreſſam. Cumque loculus in humente loco ſtaret, aqua madens repertus eſt; ac proinde in contiguum ſacellum die 25. Iunij eiuſdem anni tranſlatus, cum interea Narnienſes ingentem põpam, ac locum in eadem Cathedrali conſpicuum, ad reponenda ſacra Protectoris ſui lipſana inſtruerent, & adornarent, Deoque grates peragerent ob detectas ſanctiſſimas reliquias, tum ad ſanctorum ſuorum amplificandam gloriam, tum ad memoriam, quæ iam conſenuerat venerationem earum reliquiarum excitandam, erroremque, qui inualuerat vnum ſolum Iuuenalem, eumque Martyrem fuiſſe, diſcutiendum. Sancti effigies in ima loculi parte miraculosè impreſſam cum ad ſe omnium admirationes rapere ſit digna, placuit eam tantum inſinuare, ad piam curioſorum auiditatem

D ſatiandam, eorumque conuellendam opinionem, qui hactenus ſacris illis ſpolijs Narnienſes orbatos putauerunt, cum non ſolum ſanctum eius corpus diuinum numen detexerit, verum eius effigiem in loculo, quamuis ſanguine cruentato, ſummo intuentium ſtupore impreſſerit.

Huius ſancti compendiario Surius vitam perſcripſit in 7. tomo. Hic ſanctus etiam poſt mortem tutela ſanè præcipua Narnienſibus adfuit; ſiquidem cum Adelbertus Etruriæ Marchio circa anno 840. prævalido ſuccinctus exercitu ſuæ tyrannidi contumaces Narnienſes vellet vlciſci, ipſi cum ex publico voto confugiſſent ad ſanctum, illico ſenſere opem, defunctique periculo, veneratione deinde maiori ſuum ſanctum excoluere Paſtorem, cuius ope fuerat factum, vt Etruſcus hoſtis pe-

nè deleto exercitu abiret inglorius.

2. MAXIMILIANVS ſucceſſit Iuuenali anno 376. de quo in vita eiuſdem Sancti. Hic Eccleſiam prædeceſſori ſuo excitauit, ibique venerandum corpus tranſtulit, depoſitumque inſcriptione ornauit; eaceſſit, vt quidam aiunt, anno 416. menſe Nouembri.

3. PANCRATIVS Epiſcopus Narnienſis anno 425. Hic ante ſacerdotium ex legitima vxore duos genuit filios in Epiſcopatu ſucceſſores. Deceſſit circa annum 455 ſepultus in Cathedrali.

4. HERCVLES Patri ſucceſſit, obijt circa annum 470. ſepultus prope ipſum.

5. PRNCRATIVS Secundus fratri in Epiſcopatu ſucceſſit, requieuit in pace anno 493. 3. non. Octob. ſepultus eodem loco, vbi Pater, & frater in Cathedrali depoſiti fuerant. Extat adhuc ibidem ſequens inſcriptio.

HIC REQVIESCIT PANCRATIVS EPISCOPVS
FILIVS PANCRATII EPISCOPI,
FRATER HERCVLIS EPISCOPI
DEPOSITVS III. NONAS OCTOBRIS.

6. VITELLIANVS interfuit Concilio Romano ſub Simmacho Papa anno 500. Obijt circa annum 533.

7. S. PROCVL Epiſcopus Interamnenſis, ac Narnienſis ſanctiſsimè has rexit Eccleſias, paſſuſq; martyrium eſt circa annum Domini 545. prima diè ineuntis Iunij, de quo vide ſupra in Epiſcopis Interamnenſibus.

8. S. CASSIVS Narnienſis Epiſcopus ad id dignitatis adlectus eſt anno 537. floruitque Iuſtiniani Imperatoris temporibus. Hic antequam Eccleſiaſticis ordinibus initiaretur ſanctam Fauſtam Virginem cõiunctam in matrimonio habuit, cum qua tamen perpetuam coluit Virginitatem, factuſque Epiſcopus, non modo Narniam, ſed poſt Valentini mortem, etiam Interamnenſes miſerabiles ruinas ſibi à Vigilio Papa commendatas ſuo ille ſtudio pietatis ſubleuauit. Dum ita viuus ageret Caſsius, accidit prædabundum Totilam Gothorum Regem in Narniam, ſicut olim Interamnas miſerabiliter exciderat, ſuum deſtinare furorem. Ad id itaque audendum Totilæ agmen agentis, Caſsius memor gregis, publicèque ſalutis, progredienti, minitabundoque fiduciæ plenus occurrit fractutus furioſi Regis audaciam, antèquam innocens Ciuitas experiretur iram victoris. Cæterùm cum corpulentioris habitus, vultuſque rubicundioris Caſsius eſſet, quam ſanctum viderētur decere, à Rege deſpectus, haud videbatur ob id hoſtiles impetus poſſe retardare; Cum repente Dæmon in corpus militis Totilę in paucis cari, violentiſsimè inuaſit, illumque diſcerpens, Regis miſericordiam exciuit, vt Caſsium deprecaretur, vt miſereretur obſeſsi, annuit ſanctus, ſignoque Crucis expulit dæmonem tanta ſæuiſsimi Regis admiratione, vt ſtatim, ad rapinam ad ſanguinem paratas acies, à Narnienſibus iuſſerit declinare. Refert S. Gregorius nullam omnino præteriiſſe diem in qua Caſsius non offerret placationis hoſtiam,

A illumque eleæmoſynis; donoque lacrymarum clarum, ipſo natalibus Apoſtolorum die, quorum ſepulchra Romam quotannis progreſſus venerari ſolebat, poſt peractam rem ſacram dimigraſſe ad Dominum anno 558. qui fuit annus 31. Imperij Iuſtiniani Imperatoris, cum Narnienſem Eccleſiam anno decimo eiuſdem Iuſtiniani Principatus regere fuiſſet aggreſſus, vt antiquiſsima eiuſdem ſepulchri prodit inſcriptio in Cathedrali Eccleſia ſupra ſubterraneam portam marmori ablongæ figuræ tum ſigno Crucis in hæc carmina inſculpta.

Cuius immeritò Præſul de munere Chriſti
His ſua reſtituo terra mihi credita membra,
Quem fato anticipans conſors dulciſſima vita
Ante meum in pace requieſcit Fauſta ſepulchrum.
Tu, rogo, quiſquis ades, prece nos memorare benigna
B *Cuncta recepturum te noſcens congrua factis*
S D. ann. xxi. M. IX. D. X. R Q. in pace.
prid. Kal. Iulij P. C. Baſilij V. C. ann. xvij.

Huius ſancti feſta dies Narniæ celebratur 4. menſis Iulij, qua ipſa die natus eſt; apud Martyrologium autem Romanum die 29. menſis Iunij, qua ipſa die migrauit ad Dominum. Huius Baronius meminit, non modo in ſuis annalibus, ſed etiam in ſuis ad Martyrologium Romanum notis ſub hac ipſa die. Narrat Cæſar Franciottus in vitis Sanctorum Lucenſium, Caſſij Corpus Lucam fuiſſe tranſlatum; conditumque in Eccleſia ſancti Fridiani anno 845. die 2. menſis Aprilis, ex conceſſu Philippi Regis Gallorum, Lotharij Imperatoris affinis. Etenim cum Philippus Narniam oppugnaret, in eiuſque fauorem centum Equites, ac
C quatuor millia pedites Lucenſes tranſmiſiſſent, peracto bello, à Rege victore, nullum aliud præmium ſibi dari poſtularunt, vt erant egregiè pij, quam ſancti Caſſij Corpus. Idem Franciottus cũ huius Sancti commemorat tranſlationem, portẽtosè tempora inuertit. Siquidem primus Rex Galliarum Philippus regnare incœpit anno 1060. deceſſitque 1108. quamobrem cohærere non poteſt, ſancti Caſſij Lucenſibus conceſſiſſe reliquias anno 845. hoc eſt ducentis, & eo amplius antequam lucem aſpiceret. Igitur dicendum eſt, aut Carolum Caluum Caſſianus reliquias Lucenſibus in victoriæ præmium attribuiſſe, aut aliquo alio tempore Lucam fuiſſe tranſlatas. Hac autem de re aliorum iudicium eſto. Ego ſanè, ſi nullæ aliæ firmiores coniecturæ occurrant, putauerim diuerſum Caſſium poſſidere Lucenſes ab eo, quem vt
D proprium Prętulem Narnienſes hoc tempore eo osculantur, adorant.

9. S. IVVENALIS huius nominis ſecundus Epiſcopus Narnienſis, & Interamnenſis excitæ Ciuitatis, nobili proſapia ſatus ob inſignem virtutem, ſanctitatemque in Epiſcopatu Caſſiano ſucceſſit anno 558. eamque Eccleſiam ad ann. 565. ſanctiſſimè adminiſtrauit, quo ob ſacrarum cultum imaginum ab hæreticis neci traditus palmã Martyrij glorioſiſſimè eſt conſecutus non longè ab Interamnia, eius corpus Narniam allatum, in ipſa Cathedrali D. Iuuenali primo conſecrata, ſepulturæ mandatum eſt; cuius ſucceſſor Proculus, in eodem loco, in quo martyrio occubuerat, ob id collis ſancti Iuuenalis appellato, Eccleſiam in eius hono-

honorem excitauit. Eius feſtum celebratur 7. die menſis Maij. Huius meminit Vſuardus, Adon, Petrus de Natalibus, Romanum Martyrologium, D.Gregorius homel.37. in euangelia Martyrem appellat, aſſeritque eius corpus Narniæ iacere, Baronius in annotationibus ad diem ſeptimam Maij hunc Martyrem fuiſſe, & à primo Iuuenali diſtrepare opinatur. Sancti huius Epiſcopi memoriam æternitati voluit conſecratam Beliſarius ann. 837. celebris Monaſterij fundatione propè Hortam, vt in Actis Vigilij Papæ legitur. Iuuenalis iſtius ſecundi corpus à Ioanne Canonico Toletano, cum Narniæ iter haberet, occultè ſubreptum eſt, vt eo prætioſiſſimo theſauro patriam ornaret, atque in loculo collocatum mulo impoſuit, cumque in Pedemontis oppidum nobiliſſimum Romanitium dictum perueniſſet, hæſit mulus, adhibitaq; omni diligentia, commoueri, impellique, vt progrederetur vlterius non potuit, quo viſo miraculo, pium furtum, ſacrumque pignus ijs populis detegere coactus eſt, qui ingenti pompa in Eccleſiam principem tranſtulere, eumque ſanctum in Protectorem electum ſumma veneratione coluere. Quieuit in eo templo ad annum vſque 1236. cum illud oppidum à Federico ſecundo Imperatore exciſum eſſet, populique eius iuſſu in colle non multum diſsito, nouum oppidum, Foſſanum dictum, extraxiſsent, eo omnia ſua ſanctique reliquias traduxere, & in noua Eccleſia Beatæ Virgini Mariæ, eorumque Protectori Iuuenali dedicata collocarunt, atque hactenus ibi eas coluere. Hodie Foſſanum Ciuitatis nomine, dignitateque potitur, eiuſque Cathedralis anno 1592. à Clemente VIII. erecta, ſuo ornatur Epiſcopo, de quo alias ſermonem inſtituemus. Foſſani, huius glorioſi Martyris translatio 20. Decembris, eiuſque feſtum ſeptima Maij ingenti pompa oſtentatis populis ſacris eius reliquijs; certiſsimo contra Ferrarium alioſque, qui vnum non duos Iuuenales Epiſcopos Narniẽſes arbitrantur, allatæ veritatis argumento. Cæterùm ſilentio inuoluendum non eſt noſtro Iuuenali Interamnenſem diœceſim, quę eo tempore, Interamna à Gothis diruta deletaque, paſtore carebat, commiſſam, demandatamque fuiſſe, vnde hic Sanctus aliquando Interamnenſis Epiſcopi, alias Narnienſis ſimul nomine inſignitus reperiatur: cum Innocentius Primus ipſi etiam alterius onus, & curam impoſuiſſet.

10 PROIECTITIVS Narnienſis, & Interamnæ exciſę Epiſcopus anno 565. Obijt circa an. 595. cui S.Gregorius Eccleſiam Narnienſem commendat lib.2.ep.2. De quo Baron. ann. 591.

11. CONSTANTIVS Epiſcopus fuit Narnienſis, & exciſæ Interamnæ anno 595. Interfuit Romanæ ſynodo ſub Gregorio Magno, obijt anno 606.

12. S. ANASTASIVS factus eſt Epiſcopus Narnienſis, ac Interamnenſis anno 606. exceſsit autem è viuis anno 653. die 17. menſis Auguſti. Conſule Cathalogum Interamnenſium Epiſcoporum.

13. DEVSDEDIT Epiſcopus Narnienſis Romano Concilio interfuit ſub Agathone Papa anno 680.

14. VVILARIS, ſubſcripſit ſe Gregorij II. decreto aduerſus illicita cõiugia in ſynodo Romana anno 721. non. Aprilis, indictione quarta ante confeſsionem B. Petri celebrata, ex cod. vatic. 1353.

15. STEPHANVS Epiſcopus Narnienſis, floruit anno 813. apud Baron.

16. MARTINI Epiſcopi Narnienſis memoria extat in anno 871. vſque ad annum 879. apud eundem Baron.

17. IOANNES Ciuis Narnienſis, defuncta vxore, ex qua Sergium inde generauit, qui Pontifex ſummus euaſit, Narnienſis Epiſcopus electus circa ann. 940. Deceſsit anno 960.

18. SERGIVS Ciuis, & Epiſcopus Narnienſis, Patri ſucceſsit anno 960. inde ad Apoſtolicam ſedem euaſit anno 965. appellatuſque eſt Ioannes Decimustertius. Hunc plures arbitrantur genere Narnienſem fuiſſe, alij Romanum, ſed Narnienſium Præſulem. Hic anno Domini 962. 8. Auguſti nonnulla bona dedit Monaſteria Sublacenſi, ſub his verbis.

Ego Ioannes Epiſcopus Narnienſis S. Sedis Bibliothecarius, hoc paruum manuſculum placuit offerre tibi B.Benedicte Confeſſor Chriſti ſit Subl. duas petias terræ vineæ cum arboribus, & pertinentijs poſitis in via Appiæ 1L. mil. Romæ in fundo Nobulæ Marotiæ excellentiſſ. fæminæ, atque Senatricis.

19. DODONVS, anno 1028.

Hoc fortaſſe Præſule Henricus Quartus Imperator 1047. Præpoſitum, & Canonicos ſanctorum Iuuenalis, & Caſsij Narnienſis Cathedralis ſub Imperiali ſuſcepit protectione, hoc diplomate ex autographo eiuſdem Eccleſiæ deſumpto.

In nomine ſancta, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus Imperator Auguſtus.

Notum ſit omnibus Chriſti noſtrique fidelibus, tam futuris, quam præſentibus, qui amore diuino remedio. præpoſitum, & Canonicos ſancti Iuuenalis, & ſancti Caſsij Narnienſi, cum omnibus eorum mobilibus, & immobilibus, vel nunc habent, vel in antea acquirere potuerunt ſub noſtri Mundiburdij tuitione recepimus nominatiue quidem cellas cum vtriuſque familiæ Eccleſiæ, terris, vineis, cum caſis infra Ciuitatem, aut extra poſitas, cum alodijs, & omnibus vtenſilibus, & pertinentijs videlicet, Rationæ, vt nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, aut aliqua Imperij noſtri magna, paruaque perſona prædictum Priorem, aut Canonicos de præfatis bonis inquietare, aut diſueſtire præſumant ſine legali iudicio, aut fodrum, aut tribunal, aut aliquas redibitiones tam ab ipſis, quam à ſeruis ſuis, & ancillis exigat. Si quis igitur huius noſtri Mundiburdij violator extiterit centum libras auri componat, medietatem Cantæ noſtræ, & medietatem prædicto Prepoſito, & Canonicis. Quod vt verius credatur, & diligentius obſeruetur hanc chartam inde conſcriptam, ſigilli noſtri iuſſimus inſigniri.

Locus † ſigilli.

Subſcriptiones aliquæ non poſſunt legi.

Datum iij. Kalendas Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo quadrageſimo ſeptimo, Indict. 15. *Anno autem Domini Henrici* . . . .

Reliquas non poſſunt legi.

20. MARTINVS floruit temporibus Leonis Noni anno 1050. Martianus vocatur in priuileg. Leonis eiuſdem conceſſo Monaſt. S. Gratæ de Bergamo anno 1019.

Extat inter antiqua monumenta Narnienſis Eccl. ſequens Alexandri Secundi diploma ad fauorem Alberti Præpoſiti, & Canonicorum eiuſdem Eccleſiæ, Martino forſan ſuperſtite, enarratum, quod hic lubenter domus ab authographo exſcriptum.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilecto in Chriſto filio Alberto Archidiacono Narnienſis Eccleſiæ, cunctiſque Canonicis ſancti Iuuenalis, & Caſij, necnon, & Maximi, illorumque ſucceſſoribus in perpetuum.

Conuenit Apoſtolicæ moderamini pro Religione pollentibus beneuola compaſſione ſuccurrere, & petentium vobis congruum impertiri ſuffragium. Igitur quia poſtulatis à nobis quatenus concederemus, & cõfirmaremus vobis omnia bona ipſius canonicę, inclinati precibus veſtris per huius noſtræ confirmationis ſeriem, confirmamus, & corroboramus vobis, veſtriſque ſucceſſoribus bona ipſius Canonicę, quæ modo iuſtè habetis, & in perpetuum iuſte habitura eſtis, ſiue ſint mobilia, ſiue ſint immobilia, ſicut in decreto actorum habetis Epiſcopi ſcilicet veſtri, ſalua in omnibus iuſtitia, & reuerentia . . . veſtra, ſtatuentes Apoſtolicam cenſuram ſubducere obteſtatione iudicij, vt nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, ſiue Comes, ſeu Vicecomes, aut aliqua Eccleſiaſtica, vel ſecularis magna, paruaque perſona contra hanc noſtram confirmationem agere præſumat. Seruato in omnibus iure ſanctorum Romanæ Eccleſiæ, & priuilegio, quiſquis autem huius noſtræ ſanctionis priuilegio violauerit, & admonitus digna ſatisfactione, quod contra noſtra Apoſtolica ſtatuta deliquit non emendauerit . . . ſe Apoſtolica excommunicationis, ac anathematici vinculo grauiter innodat. at verò, qui pro intuitu iuſto, & obſeruator extiterit Apoſtolica benedictionis abundantia repleatur.

Datum in Monaſterio ſancti Laurentij Catiliani 16. Kal. Februarij, per manus . . . Eccleſiæ ſubdiaconi, ac bibliothecarij, anno ab Incarnatione Domini Milleſimo ſexageſimo nono, Pontificatus verò D. Alex. Papæ Secundi anno viij. ind. vij.

21. AVGVSTINVS filius Rinaldi Marſorum Comitis, anno 1125. montis Caſini Monaſterio ſplendida largiſundia dilargitus eſt, vt narrat Petrus Diaconus in ſua chronica Caſinenſi.

22. N. Epiſcopus Narnienſis Fulginatis Eccleſiæ conſecrationi legitur interfuiſſe anno 1146. 10. Martij.

23. PETRVS anno 1158. Huius chronica Ceccana meminit anno 1161. in Ferentina Diœceſi multos ſacro chriſmate inunxiſſe.

24. MAZZIVS, Concilio Lateranenſi reperitur ſubſcriptus ſub Alexandro Tertio 1179.

25. BONIFACIVS, teſtis in priuilegio Friderici Imperatoris conceſſo Spoletinis, an. 1180. 4. Kal. Octob.

26. M. IOANNES electus à Capitulo anno 1220. ab Honorio Tertio confirmatur, & conſecratur, ex regeſt. vatic. anno 4. ep. 734. fol. 175.

HONORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Capitulo Narnienſi, &c.

Gerardus Clericus procurator Eccleſiarum ſanctæ Mariæ Maioris, & ſanctæ Mariæ in penſula Narnienſis Procuratore, & Concanonico veſtro, in noſtra præſentia conſtituto electionem a vobis de dilecto filio Magiſtro Ioanne in veſtra Eccleſia celebratam caſſari poſtulauit inſtanter, proponens eamdem poſt legitimam eorum appellationem præſumptam cum pars eorum ad ſedem Apoſtolicam appellaſſet ne ad electionem præſumeretis procedere ſine ipſis, qui volebant, ac debebant ſecundum loci conſuetudinem intereſſe. Nos autem auditis, & intellectis, quæ ab vtriuſque partis procuratoribus fuere propoſita coram nobis, vos ab impetitione ipſorum de fratrum noſtrorum conſilio duximus abſoluendos. Nulli ergo, &c. noſtræ diffinitionis infringere. Si quis autem, &c.

Datum Viterbij, 10. Kal. Iunij, Pontificatus noſtri anno quarto.

Hoc Præſule Honorius Tertius, anno Pontificatus vndecimo, de conſenſu eiuſdem Epiſcopi ſexdecim Canonicorum numerum in Eccleſia Narnienſi ſtatuit, vt in præſenti ſequenti epiſt. legitur.

HONORIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Epiſcopo, Berardo Subd. noſtro, & Signedulſo Canonicis Reatin.

Dilecti filij, Capitulum Narnienſe ſua nobis petitione monſtrarunt, quod cum ipſi olim pro vſatis Eccleſiæ ſuæ facultatibus de venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Narnienſis aſſenſu ſedenarium canonicorum numerum in Eccleſia ipſa taxarint; ſtatuentes, vt nullus recipiatur ibidem, donec deueniant ad numerum prætaxatum, nunc ex tunc etiam niſi fuerint in ſacris ordinibus conſtituti, noſque ſtatutum huius per eos iuramento firmatum authoritate Apoſtolica duximus confirmandum. F. clericus ad eos primo monitorias, ac poſtmodum præceptorias ſuper receptione ſua in eadem Eccleſia noſtras literas impetrarit, quarum authoritate ipſos multipliciter inquietat. Quare nobis humiliter ſupplicarunt, vt cum nondum ad prætaxatum numerum ſint redacti, & iam quinque ad mandatum noſtrum deuotè receperint, ac præfatus clericus nondum ad ſacros ordines ſit promotus, ipſos ab eius impetitione abſoluere miſericorditer dignaremur. Nolentes igitur deuotis graues exiſtere, quibus potius exhibere conuenit nos benignos, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi eſt ita, prædictum capitulum donec ad prætaxatum numerũ veniant, ab impetitione dicti clerici abſoluatis, quod ſi non omnes tu frater Epiſcope &c.

Datum Lateran. Kalendas Martij anno xi.

27. GREGORIVS, Reatinæ Cathedralis conſecrationi interfuit, anno 1222. Ciſtercienſi ordini hic maximè fouit; ſiquidem omne adhibuit ſtudium, vt ſancti Benedicti monaſterium de Fundis ſuæ Diœceſis dicto ordini adiungeretur, Gregorio Nono ſedente, obtinuitque ab eodem Pontifice,

A fice, vt Narnienſis Diœceſis ſancti Victoris Cœnobio de Otriculo adaugeretur, vt ex ſequenti bulla liquidò patet, ad hunc ipſum Gregorium Præſulem Narnienſium directa, ex regeſto vaticano eruta tom. 3. fol. 103.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilecto filio Gregorio Epiſcopo Narnienſi &c.

CVM Monaſterium ſancti Benedicti de Fundis dudum lege Diœceſana tibi ſubiectum de tuo, & dilectorum tuorum Capituli Narnienſis aſſenſu monaſterio ſancti Matthæi Reatin. Diœceſis Ciſtercienſis ordinis, cui dilecti filij Abbas, & Monachi eiuſdem Monaſterij ſancti Benedicti incorporari cupierunt iuxta ipſorum B *deſiderium duxerimus vniendum, nihilominus ſtatuentes, vt idem monaſterium ab omni iuriſdictione Epiſcopali ſit liberum, & exemptum, & præfati Abbas, & monachi ſui per beati Benedicti regulam, & inſtituta Ciſtercienſis ordinis fratrum vna cum Abbate, & conuentu eiuſdem monaſterij ſancti Matthei de cætero ſtudeant Domino famulari, nolentes vt ex hoc Narnienſis Eccleſia Læſionem incurrat, in recompenſationem ipſius, monaſterium ſancti Victoris de Vtriculo, quod iuris, & proprietatis beati Petri, eſſe dinoſcitur, tibi committimus, & Eccleſiæ Narnienſi authoritate præſentium concedentes, vt tu, & ſucceſſores tui iura Epiſcopalia in eodem exercere liberè valeatis, ita dumtaxat, vt monaſterium ipſum in ordine ſuo ſe preſeruet, alioquin in regulari alie reformetur. Nulli ergo &c. noſtr. conceſſionis &c. ſi quis autem &c.*

C *Datum Anagnæ quinto idus Martij anno ſexto.*

Hic idem Gregorius ad Hiacyntum ſuum Cappellanum, Canonicumque ſancti Petri literas dedit, ſuoque ſequenti decreto Procuratorem conſtituit, vt huius monaſterii adiunctionem S. Matheo de Rieti ord. Ciſtercien. vrgeret.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Iacinto Cappellano noſtro, & Canonico Baſilicæ Principis Apoſtolorum.

LIcet dilecti filij Abbas, & Monaci monaſterij ſancti Benedicti de Fundis Narnien. Diœceſis, in quo ve- D *nerabilis frater noſter Narnienſis Epiſcopus iura epiſcopalia obtinebat, poſteriorum obliti ad anteriora ſe laudabiliter extendentes, vt cum ſanctis animalibus ante faciem ſuam liberius gradiantur proficiendo ſibi per vitæ meritum, & alijs per exemplum ad melioris vitæ propoſitum, videlicet Ciſtercien. Fratrum ordinem aſpirarent, & nos eorum tam ſanctum, & laudabile propoſitum dignis in domino laudibus extollentes, ac proſequentes actionibus gratiarum illud de ipſius Epiſcopi, & dilectorum filiorum Capituli Narnien. aſſenſu Monaſterij ſancti Matthei Reatin. Diœceſis Ciſtercienſis ordinis, cui incorporari cuperant, iuxta ipſorum deſiderium duximus vniendum, nihilominus ſtatuentes, vt ſuper beati Benedicti regulam, & inſtituta Ciſtercien. fratrum vna cum dilectis filijs Abbate, & conuentu eiuſdem Monaſterij ſancti Matthei de cætero ſtudeant*

A *Domino famulari, volentes tamen indemnitati eiuſdem Eccleſiæ prouidere Monaſterium ſancti Victoris de Vtriculo, quod iuris, & proprietatis beati Petri eſſe dinoſcitur iure præfati Epiſcopi commiſimus in ſpiritualibus, & temporalibus reformandum, ideoque mandamus, quatenus eundem Epiſcopum in corporalem iam dicti monaſterij poſſeſſionem authoritate noſtra inducas, & tuearis inductum, contradictores &c.*

Datum Laterani 2. Idus Maij anno 7.

IACOBVS Manſuetus Perufinus Rodij eques, electus eſt Epiſcopus anno 1242.

29. Fr. FLORENTIVS ordinis Prædicatorum cuius meminit Seraphinus Razua.

30. ORLANDVS anno 1278. adfuit deditioni Ciuitatis Bononienſis, quam Nicolai Tertij Pontificia nomine ſuſcepit Latinus Cardinalis Vr- B ſinus, vt Gherardinus in hiſtor. Bonon. lib. 8. refert. De Orlando nonnulla inſtrumenta Cathedralis Eccleſiæ mentionem habẽt vſque ad annum 1303. poſt cuius obitum Clemens Quintus adminiſtrationem generalem Eccleſię Narnienſis deſignauit quendam Albertũ Canonicũ ſancti Petri de Spoleto, anno 1308. ex monumentis Monaſterij Saxi viui Fulginaten. Extat Nicolai Tertij epiſtola contra Orlandum Narnienſem Epiſcopum, dilapidatorem bonorum Eccleſiæ ad M. Nicolaum de Camillo Apoſtolicum Cappellanum. Ann. 1. 12. Kal. Octobris ep. 90. fol. 88. reg. vatic.

31. PETRVS Epiſcopus Narnienſis, à Clemente Quinto ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ ſuſpenſus, ab eodem abſolutus anno 1315. 4. nonas Iulij anu. Pontif. 11. ex reg. vatic. ep. 614. C fol. 198.

32. AMANTIVS electus anno 1324. ex lib. prouiſ. Prælat. Obijt 1337.

33. LINVS, ex Priore ſæculari Eccleſiæ ſanctę Crucis Spoletanæ Diœceſis, ad id dignitatis electus à Benedicto Duodecimo anno 1337. ex reg. vaticano epiſt. 11. anno ſecundo Pontificatus, 8. Kalendas Maij.

34. Fr. AVGVSTINVS Finaccius de Alto Palatio Florentinus, ex ordine Heremitano ſancti Auguſtini, ſublectus eſt anno 1343. 12. Kalendas Aprilis ſucceſſit Lino, ex regeſt. vatic. epiſt. 100. anno primo Clementis Sexti. Hic vir doctiſſimus fuit, celebriſque Concionator; quam obrem anno 1356. à Pontifice iuſſus, Cruciatam contra infideles miro pietatis ardore euulgauit Florentiæ, D vt Ioannes Villanus narrat in hiſtoria Florent. libro ſeptimo cap. 79.

35. Fr. GVILLELMVS electus eſt an. 1367. ex lib. prouiſ. Prælat.

36. LVCAS Bertinus Senenſis, delectus anno 1371. cum Prior ſancti Martini eſſet, ad Senenſem Epiſcopatum tranſlatus eſt à Gregorio Vndecimo anno 1378. de quo plura ibi.

37. IACOBVS è nobili Ptolomeorum familia Senenſis, Lucæ ſuffectus eſt anno 1378. Nuncius fuit, atque Apoſtolicum ſpoliorum Collector ſub Sexto Vrbano anno 1383. eidem mandauit Vrbanus, vt Crucem contra Clementem Pſeudopontificem in Etruria prædicaret, 7. non. Maij anno 3. ex lib. 1. bull. eiuſdem Pontif. f. 14.

Mortalitatem expleuit Iacobus circa annum Do-

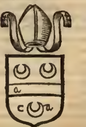
Domini 1387. cuius cadauer Senis relatum in Eccleſiam ſancti Franciſci in ſepulchro patrum ſuorum conditum fuit. Fratrem habuit Petrum virum in repub. Senenſi clariſsimum, patrem Iacobi, ex quo natus eſt Andreas Siracuſanus Epiſcopus, qui Romæ mortalitatem expleuit 1472. iacet propè Iacobum patruum non longe à Gisberto Ptolomeo Curiti, & Montis Falis Epiſcopo Pij Secundi Papæ patrueli anno 1479. defuncto, ibique ex marmore hæ viſuntur inſcriptiones.

Iacobus Petri Ptolomei de Senis I.V.Doct. eximius, qui Vrboueteri, & R.P.D. Andreas eius filius Siracuſanus Antiſtes, qui Romæ, ac Montana etiam filia, quæ in oppido Aquæ pendentis diſceſſerat, cura, ac pietate executorum inter maiores relati hic requieſcunt M.CCCC.LXXII.

Ibidem.

Gisberto Ptolomeo Coriti, & Montis Falis Epiſcopo VI. Theologue Antiſtiti Pij Pont. ij. patrueli MCCCCLXXIX. anno ætatis vij. & xxx. defuncto dicatum.

Huius nobiliſsimæ familiæ ſtemmata ſunt Lunæ tres argenteæ cum faſcia itidem argentea in ſcuto ceruleo, vt vides.

38. FRANCISCVS de Bellantibus Senenſis electus eſt anno 1387. Hic à Iacobo Viterbienſi Epiſcopo procurator adlectus eſt, ſanctæque Apoſtolicæ ſedis Generalis Theſaurarius fuit, ſub Vrbano Sexto Rocchæ Narnienſis Caſtellanus, eidemque Bonifacius Nonus poteſtatem fecit ſui Epiſcopatus quædam in feudum dare. Cæterùm ſuſpicor hunc illum Narnienſem Epiſcopum eſſe, quem aliquando Populus Romanus conſternatus ad arma cum Patriarcha Gradenſi coniecit in carcerem, eundemque ſtatim exoluit, vt cum ſummo Pontifice familiaritate præcipua coniunctum agnouit, vt narrat Bzouius in 15. tomo ſuorum Eccleſiaſticorum annalium. Fuit Franciſcus translatus ad Groſſetanam Eccleſiam anno 1407.

39. Fr. IACOBVS Peruſinus ordinis S. Dominici, floruit 1407.

40. ANGELVS electus à Duodecimo Gregorio anno 1408. Deceſsitque 1412. ex lib. prouiſ. Prælatorum.

41. DONADEVS Narnienſis, ſacrorum Canonum Doctor, atque Apoſtolicæ Cameræ Clericus, Angelo ſucceſsit anno 1414. die 20. menſ. Septembris Ioanne Vigeſimotertio ſedente; è viuis autem exemptus eſt 1418.

42. IACOBVS natione Peruſinus de Bontempis, antea Æſinus Epiſcopus à Martino Quinto translatus eſt ad hanc Eccleſiam anno 1418. 2. Kal. Februarij, ætatem produxit vſque ad annum 1455.

43. LELIVS SS. Coſmæ, & Damiani Romæ olim Canonicus, electus eſt 1455. die 3. menſis Septembris. De quo acta conſiſt.

44. CAROLVS de Buccardis, ſeu Buccardinis de Narnia electus à Sixto Quarto Pont. Max. 1471. Vita autem defunctus eſt 1498. ex actis conſiſt. ſepultuſque eſt in Cathedrali, hoc habet cœnotaphium.

D. O. M.

Carolo Buccardi Ciui, & Epiſcop. Narnien. iur. Pont. Conſultiſſ. eius Eccleſia hæres ex aſſe inſtituta B.P. vix. ann. lxxxxviij. Alex. VI. P. M.

Ibidem in pauimento

D. O. M.

Carolo Ciui, & Epiſcopo Narnienſi Pontificij Iuris Conſultiſſ. viro grauiſſimo opt. qui Deum excolens, & ſe, & ſua, quæ habuit bona ſibi dicauit; in quo vitæ candor, & ſanctimonia fuit mira Narnienſis Eccleſia poſuit, ſedente Iulio Secundo Pontifice Maximo ſedit an. xxvij. M. VII. D. XVIII. Obijt menſe Iunij, anno ſalutis M.CCCCC. LXXXXVIII.

45. PETRVS de Guxman Hiſpanus, Alexandri Sexti familiaris, ab eodem Epiſcopus creatus eſt anno 1498. die 4. menſis Iunij; exceſsit anno 1515. ſepultus iacet in Cathedrali, vbi legitur hæc inſcriptio.

Pe. Guzman Hiſpanus de Regno Aragoniæ Dei, & Alex. VI. Pont. Max. gratia Epiſc. Narnien. Scriptor Apoſtolicus Abbreuiator, Plumbique Collector, ac alijs honoribus, & fortunis honeſtatus, naturæ debitum excogitans, ſacellum hoc ſuis ſumptibus locauit, dotauitque, ac viuens ſepulchrum ſibi poſuit, Incarnationis Dominicæ MDXIII. v. Kal. Iulij ſedente Leone Pont. Max. Pontif. ſui anno II. Vixit ann. lxx. men. . . . ſedit ann. xvi. menſ. ix. dies xvij. Obijt MDXV. xi. Kal. Maij.

46. FRANCISCVS Card. Soderinus Florentinus, vulgo Volaterranus Cardinalis vocatus, Narnienſis Epiſcopus fuit, vtroque eo munere ſe exoluit an. 1517.

47. VGOLINVS Martellus nobilis Florentinus, Aloyſij filius, ſcientiarum penè omnium exaggerata cognitione longè clariſſimus, latinè autem, Græcèque ita excultus, vt non Thuſcus, aut Italus, ſed Latinus, aut Græcus omnino videretur eſſe natus, adeo ſcitè vtraque lingua in humano conuictu, ſcriptiſque mirabiliter vtebatur; ex Licienſi Epiſcopo, ad Narnienſem Eccleſiam translatus eſt anno 1517. die 18. menſis Maij. Florentiæ, doctis omnibus moerentibus, diem clauſit extremum eodem anno, ſepultuſque eſt in maiori Templo. Reliquit multa ingenij monumenta,

menta, quæ M. S. adhuc apud Martellos hæredes aſſeruantur. A

48. CAROLVS Soderious Florentinus, Bernardi filius Cardinalis Franciſci fratris, & Lucretiæ Venturiæ nobilis foeminæ, electus eſt Epiſcopus poſt exceſſum Martelli 1523. iure regreſſus, quem Cardinalis, Patruus eo munere abiens, ſibi reſeruauerat. Vix autem annum integrum Carolus Narnienſem rexit Eccleſiam, cum in Gallijs ad aliam Eccleſiam translatus eſt.

49. PAVLVS Cardinalis Cæſius hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit poſt Soderinum, in què eum, qui ſequitur illam traſfudit ann. 1524.

50. BARTHOLOMÆVS Cæſius adlectus eſt à Septimo Clemeure Epiſcopus Narnienſis anno 1524. prima die ineuntis Iulij, fato autem functus eſt 1537. B

51. ALEXANDER Cardinalis Sfortia per ſex menſes taotum adminiſtrator huius Eccleſiæ aſcitus eſt 1537. die 25. menſis Nouembris.

52. IOANNES Raynaldus è Marchionibus de Montorio à Paulo Tertio creatus eſt Epiſcopus anno 1538. die 11. menſis Februarij. Deceſſit autem 1546.

53. PETRVS DONATVS Cæſius Romanus, electus Epiſcopus anno 1546. die 21. menſis Iunij. Hic Romæ natus eſt 1522. legibuſque Peruſiæ, Bononiæque operam dedit, Andreaque Alciato alicubi vſus Præceptore, iuriſprudentiſſimus euaſit: rediјt deinde Romam, inque Aula Cardinalis Cæſij ſui affinis verſatus eſt, ac paulò poſt Narnienſium Pontifex eſt adlectus à Paulo Tertio, atque ab eodem AEmiliam Prouintiam adminiſtrandam accepit, in quo quidem munere, cum prudentiſſimè ſe geſſiſſet, ſub Pio deinde Quarto Bononienſis Vicelegatus ſancti Caroli Borromæi fuit, eo ſcilicet potiſſimum tempore, cum illa Ciuitas ſeditionibus extuaret. Quamobrem cum indiuiſa gente æquiſſimum ius adminiſtraſſet, tum Bononiæ, tum Rauennæ in publicis inſcriptionibus meruit æternitatem. Sub Pio Quinto Apoſtolicæ Cameræ Clericus fuit, ac ſub eodem Pontifice ad Venetam Rempublicam, ad Magnum Etruriæ Ducem Coſimum Primum, inde ad Carolum Nonum Regem Gallorum, cuius per id tempus Regnum Vgonotti hæretici habebant infeſtum, legationibus functus eſt ſumma prudentiæ laude. Reuerſus deinde Romam, ab eodem Pio Quinto creatus eſt Presbyter Cardinalis ſub titulo ſanctæ Agnetis in Agone anno 1570. ſuitque inter eos, qui Principum Chriſtianorum fœdus contra Turcas vſerunt. Interea cũ Pio Quinto demortuo Gregorius Decimuſtertius ſucceſſiſſet, eiuſdem iuſſu, Bononiam legationis dignitate inſignitus; frenauit; quam eum ad æquilibrium æquitatis rexiſſet, in eamque multa contuliſſet ornamenta, Romam demum reuerſus eſt, vbi anno 1588. inconſolabili ſui cunctis ordinibus relicto deſiderio, vitam finiuit, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam Vallicellæ, quàm vulgo Eccleſiam Nouam appellant, quamq; ipſe cum amantiſſimo fratre Angelo Tudertino Epiſcòpo ampliauerat, exornaueratque, vt ſubiecta inſcriptio liquidiſſimè prodit.

Cæſij fratres Petrus Donatus S.R. Eccleſiæ presbyter Card. apſidem fundauit, ædes multas coemit. ſacerdotum habitationem ampliauit Angelus, Epiſcopus Tudertinus ſacellum extruxit, ac dotauit, anteriorem templi partem fundauit, ornauit, perfecit.

Eius autem còrpus in maiori capella, vt vocant, tumulatum eſt, inque marmoreo ſepulchro huiuſmodi epitaphio proloquente.

D. O. M.

Petro Donato Cæſio ſanctæ Romanæ Eccleſię Card. à Pio Quinto Pont. Max. ad Principes, & Reipub. Italiæ commouendas in hæreticos miſſo, demum Cardinali creato, & ad conſilium grauiſſimarum rerum, præcipuè ſacri fœderis adhibito, à Gregorio Decimotertio Bononiæ, Legato harum ędium ampliatori, templique apſidis fundatori. Vixit annos liv. menſes vi. dies xvij. Obijt iij. Kal. Octobris MDLXXXVI. Federicus Cæſius hæres, patruo poſuit.

54. ROMVLVS Cæſius Romanus, ea Petri Donati ceſsione, hunc Epiſcopatum obtinuit 1566. die 12. menſis Iulij, poſtea autem, quam hanc eandem Eccleſiam per 12. annos adminiſtraſſet, vltro eo munere ſe abdicauit.

55. HERVLVS de Herulis Ciuis Narnienſis, à Gregorio Decimotertio ſuæ Patriæ Præſul effectus eſt anno 1578. die 13. menſis Iunij. Vixitq; in ea dignitate annos 23. deceſsitque ſub Clémente Octauo anno 1600. Attingebat affinitate hic Præſul Berardum Herulum Spoleti Cardinalem, C qui celebris floruit Pij Secundi temporibus. Iacet Herulus in Cathedrali, cenotaphio in inſigni marmoreo tumulo exornatus.

D. O. M.

Herulo Herulo Andreæ ex Clara Cæſia F. ciui Narnien. nobiliſſ. viro, probitate, & ſapientia inſigni, qui a Gregorio XIII. Pont. Max. Patriæ ſuæ creatus Epiſcopus; Bononiæ ſub Petro Donato Card. Cæſio eius Auunculo; deinde Aemiliæ ſub Ant. Maria Gallo Card. Vicelegat. præpoſitus, ſummam ex omni adminiſtratione laudem retulit, cumq; ad ampliora maiorum veſtigijs contenderet in medio curſu, inuida morte præreptus eſt. Vixit ann. liiij. menſ. x. dies xxij. Obijt iij. idus Octobr. anno ſalutis MDC. D Paula Herula ex fratre neptis, & Ioann. Baptiſta Cardolus Paulæ coniux nobiles Narnienſes heredes B. M. poſ.

56. IOANNES BAPTISTA Tuſcus Regienſis, nepos Dominici Cardinalis Tuſchi, Herulo ſuffectus eſt 1601. die 28. menſis Maij, tranſlatuſque deinde eſt ad Tyburtinam Eccleſiam. De quo ibi.

57. IOANNES Beroſus Regienſis, Cardinalis & ipſe Tuſchi ex ſorore nepos, conſubrino ſucceſsit anno 1606. poſtrema die ſe conuoluentis Iulij; qui hanc Eccleſiam ad multum tempus adminiſtrauit. Cuius laboribus haud quaquam fortuna arriſit. Deceſsit autem 1632. menſe Iulio.

LAV-

58. LAVRENTIVS Azzolinus Firmanus, Ripæ Tranſonenſia antea Præſul, Vrbani Octaui ſtatus conſiliarius, atque à ſecretis, ad Narnienſem Eccleſiam tranſlatus eſt, anno 1632. die 2. ineuntis Auguſti. Deceſſit eodem anno menſis Nouembris Romæ inter obſequia arridentis fortunæ, quę viro forti, ac gnaro, ſub amante fautoreque Pontifice videbatur maiora ſpondere, niſi inuida, importunaque mors eidem ſpes ademiſſet, & vitam.

59. PAVLVS Buccerellus de Arquata Diœceſis Aſculanæ, Archiepiſcopatus Mediolanenſis Vicarius, ab Vrbano Octauo electus eſt Epiſcopus Narnienſis anno 1634. viuit adhuc.

NEPESINI

EPISCOPI.

IN explicata inter Romam, Viterbiumque planitie, antiquiſſima Etruriæ Ciuitas Nepis aſſurgit, quam ita fuiſſe appellatam Feſtus affirmat, ab ſcorpionis inſigne quem eiuſdem Ciues, vt in bello diſcernerentur, extulerant; varia autem apud ſcriptores eius appellatio eſt: ſiquidem apud Itinerarium, Nepis eſt, & Nepet Plinio, Neps eſt, quam Strabo Nepiſam vult appellari; apud Epitomatorem autem ex Dionyſio Romanarum antiquitatum, Neſpeſus dicitur; Quam iterum Liuius multis in locis, ac Ptolomæus, antiquæque inſcriptiones Nepetem appellant, eiuſdemque populos Nepeſinos. Vnde Silius lib. 8.

Hos iuxta Nepeſina Cohors, æquique Faliſci.

Cœterùm Volaterranus in Vrbanis commentarijs contendit, Nepet, legendum eſſe, atque omnes omninò authores, qui aliter habent, librariorum iniuria ſenſim fuiſſe corruptos. Primum omnium conſtat antiquiſſimam Ciuitatem eſſe, interque duodecim Romanas Colonias, vt refert Frontinus, Velleiuſque Paterculus lib 1. Poſt octo annos quam Galli Vrbem cœperunt, Sutrium deducta Colonia eſt, & poſt annum Setiam, Nouemque interiectis Nepetem: Liuius lib. 6. annos 5. ab Vrbe capta Sutrium, anno ſeptimo Nepete deducta Colonia. Poſtea ab iiſdem Romanis facta municipium eſt, vt Fectus narrat. Hanc Ciuitatem expugnauit Valerius receptiſque Nepeſinis pepercit; rebellionis contra Romanos mulctatis authoribus. Idem Liuius in 25. lib. ſcribit hanc vnam ex illis duodecim Ciuitatibus fuiſſe, qui in Romanorum fauorem contra Cartaginenſem Hannibalem arma expedire contempſit; quamobrem cum alijs poſt ſex annos duplo mulctata eſt, Olim præpotens fuit, priſciſque illis temporibus habitatoribus frequens, ſed hoc tempore depoſita

A propemodùm videtur, anguſtiſque confinijs, aeris inſalubritate incolas deterrente. Ruente Romano Imperio, & ipſa concidit, diuerſoſque Dominos ſub nomine Ducum experta fuit, donec Romanorum Pontificum Maieſtate gliſcente, ſub eorundem demum ſuauiſſimo iugo conquieſcit. Vt non procul à Roma eſt, ſic in primis Ciuitatiſque fuit, quæ lucem hauſere Euangelij, prædicante ſancto Ptolomeo Antiocheno, ſancti Petri Apoſtoli Alumno, quem ſecum Romam adduxerat; Inter cœteros, Romanum Nepeſinum Philoſophum conuertit ad Chriſtum, ſacroque abluit fonte, cumque anno 46. Ptolomæum Panthepolis, Nepeti vicinæ Ciuitatis, Romanum verò Nepetis ipſius Epiſcopos ordinaſſet, magno fidei incremento viſus eſt fundamenta ieciſſe. Siquidem

B vterque ingentibus editis miraculis, omnem propemodùm idolatriam deleuerunt. Itaque cum apud Aſpaſium Comitem, Tribunumque Etruriæ pro Claudio Imperatore accuſati fuiſſent, poſt diram carceris macerationem, verbera, ignes, cœteramque corporum lacerationem, in Chriſti fide mira conſtantia perſeuerantes, tandem pœnam capitis ſubiere 19. die Octobris, anno conditæ ſalutis 51. Martyrum corpora clanculùm ablata Lauinella matrona nobilis, ac pietate præcipua prope Nepim condidit in ſpelunca, vbi non multò poſt fidelium pietas eorum nomini conſecratum templum erexit, vbi ad mille annos conquieuerunt, donec Petrus Aloyſius Farneſius Nepis Dominus, Templum illud euertit, cum Nepim Ciuitatem nouis munimentis, muriſque contra hoſtiles im-

C petus vellet concludere. Tunc enim Martyrum corpora adhuc madentia ſanguine reperta ſunt, mirante Paulo Tertio Farneſio ſummo Pontifice, qui proprijs oculis ſpectaculum vſurpauerat. Itaq. decreuit Pontifex intra Ciuitatem nobiliori Templo Martyrum reliquias eſſe condendas. Cuius voluntatem poſtea executus eſt Taddæus Sartius Nepeſinorum, ac Sutrinorum Epiſcopus, cum in abſolutum iam Templum ſolemni pompa Martyrum reliquias intuliſſet anno 1606. die 24. menſis Auguſti. Hanc ſolemnem translationem Hyacintus de Nobilibus, ordinis Dominicani Alumnus enarrat. Itaque in Nepeſina Ciuitate Chriſtianam fidem fundatam, adeo multi deinde Tyranni eam conuellere conati ſunt vſque ſere ad Conſtantini tempora, vt poſt Romanum primum Nepeſino-

D rum Epiſcopum, vix vlla memoria occurrat, qua illorum Epiſcoporum ſeries cohærere poſſe videatur. Cum tamen conſtet illam, vt ſanctæ ſedi viciniorem haud fuiſſe ſuo Paſtore deſtitutam. Demum Nepeſina Eccleſia vna ex illis erat, quæ vnius ſummi Romani Pontificis arbitrium immediatè intuebatur. Hæc Eccleſia rem ſuam ſeorſum egit, donec Eugenius Quartus illam Sutrinæ iunxit, ac ſœderauit, quo vtriuſque Præſul dignitatem ſuam honeſtiori pompa poſſet tueri anno 1436. Series Nepeſinorum Epiſcoporum ſequens eſt.

1. S. ROMANVS primus Nepeſinorum Epiſcopus, ab Apoſtolo Petro ordinatus fuit anno conditæ ſalutis 46. nobilem tulit Palmam martyrij anno 51. die 19. menſis Octobris; Illiuſque Ciuitatis Protector eſt, ac diuus tutelaris:

cuius

cuius Baronius meminit in Annalibus Eccleſiaſticis, inque ad Martyrologium Romanum notis, Ferrarius alijque.

2. S. MILIONVS Epiſcopus Nepeſinus, & Martyr, cuius reliquiæ anno 1116. recunditæ fuerūt in Eccleſia Prænestina ſub Altari ſancti Agapiti per Cononem Epiſcopum Prænestinum, vt ex marmorea inſcriptione ſuperius relata viſitur.

3. FOELIX interfuit Romæ celebratis Concilijs à Symmacho Papa anno 502.

4. PAVLVS, ſubſcripſit ſe decreto Gregorij Magni, habito in Synodo Romana anno 13. Mauritij Imperatoris 5. Iulij, qui fuit ſalutis 596 ex codice vaticano nu. 1393.

5. GRATIOSVS Concilium Lateranenſe ſubſcribit, à Martino Pontifice celabratum anno 642.

6. THEODORVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, ſub Agathone Papa Conſtantinopolitano Concilio interfuit 680.

7. GEORGIVS, ſiue Gregorius, interfuit Synodo celebratæ temporis Gregorij Secund anno 721.

8. IOANNES, in Concilio Romano ſententiamdicturus aſſedit, anno 743. anno verò 764. Pauli Pontificis decreta ſubſcribit Concilio Romæ celebrato interfuit, vt Baroniùs refert. Romæ deceſſit anno 770. 12. Kalendas Septembris, ſepultuſque eſt apud ſanctam Sabam, olim celeberrimam Abbatiam, vbi adhuc eiuſdem tumulum cum hac inſcriptiooe ſpectatur.

Hec humata iacent Ioannis membra ſepulchro.
Qui Nepe fuerat Præſul in Vrbe quidem
Ne Nepa ſæua ſibi noceat, ſuccurre Redemptor,
Et quæ contraxit crima . . .
Nempe loco ſancto voluit ſepelirier iſto,
Quo per hos ſanctos inueniet requiem.
Extenſum per O. P. Q. E. A. conexa
Chriſti annū monſtrant quo tranſijt iſte ſacerdos,
Obijt in pace xi. Kal. Nouemb.
B. M. O. L.

Baronius in nono tomo annalium retulit hoc epitaphium, literaſque, quæ in ipſo ſunt explicat, huius Epiſcopi exceſſum deſignantes, hoc ratione O anni IX. P. VII. Q. CCCCC. E. CCL. A. IV. qui omnes ſummum efficiunt DCCLXX. annorū.

9. GRATIOSVS, in Romano Concilio ſub Eugenio Secundo grauiſsimè ſententiam dixit, anno 826.

10. BENEDICTVS in Romano reperitur aſſediſſe Concilio anno 853.

11. STEPHANVS, apud Imperatorem Ludouicum falſo calumniatus eum Velitrenſi Epiſcopo, exilio mulctatus eſt, diutinaque carcere maceratus, in gratiam deinde Adriani Secundi Pontificis anno 868. abſolutus euaſit, redijtque ad Eccleſiam ſuam. Demum cum Donato Epiſcopo Oſtienſi, Marinoque ſanctæ R.E. Diac. Cardinali Collegis, Conſtantinopoli egregiè Legationem obiuit, vt refert Bibliothecarius.

12. SERGIVM Alberici Principis, ac Senatoris Romæ fratrem temporibus Marini Secundi Pontificis anno 945. Nepeſinum Epiſcopatum

A geſsiſſe comperio, quo annò cum Alberico, Conſtantino, Bertaquæ Maroziæ Romanorum Senatricis, Albertique Marchionis filij, ampliſsimas poſſeſsiones io SS. Andreæ, & Gregorij ad Cliuum Scauri Monaſterium contulerunt, atque adeo Benedicto Abbati, & Monachis inter cœtera caſtrum Mazzanum in Nepeſino territorio ſitum Romæ milliaribus viginti diſſitum, cum omnibus ad id ſpectantibus tradidere. Hoc Caſtrum hodie eodem nomine inſignitum, beneficiatio iure ab Apoſtolica Camera conceſſum fuit Franciſco Biſciæ nobili Romano, Lelij Biſciæ olim Cardinalis fratri. Hic ego ne ingrati animi labem ſuſcipiam, ſilentio prætererie non poſſum, quantis beneficijs humaniſsimo Cardinali, obſtrictus ſim, cum ille noo modo, ad hoc opus proſequendum verbis in- B cenderit, verum pulcherrima antiquitatis monumenta, atque inter alia hoc donationis à Sergio Nepeſino Epiſcopo, & Alberico ſtatre dicto Monaſterio factæ documentum, cuius ille exemplum à Scipione Cardinale Burgheſio illius cœnobij cōmendatario acceperat, liberaliter impertient, quod cum non exiguè ſit momenti, ac dignitatis, hic conferre libet, cuius tenor eſt huiuſmodi.

In nomine Domini Dei, & Saluatoris noſtri IESV Chriſti, anno Deo propitio pontificatus Domini Marini ſummi Pontificis, & vniuerſalis Secundi Papæ in ſacratiſſima ſede Beati Petri Apoſtoli anno tertio, indictione tertia, menſis Ianuarij, die quartadecima; quoniam certum eſt nos Albericus Domini gratia humilis Princeps, atque omnium Romanorum Senator, atque Sergius humilis Epiſcopus ſanctæ Nepeſinæ Eccleſiæ, nec C *non, & Conſtantino Ill. viro, atque Bertæ nobiliſſimæ puellæ vterinæ & germanis fratribus, Marochæ quondam Romanorum Senatricis filij, a preſenti die pro omnipotentis Dei, & ſancti Andreæ Apoſtoli, atque Beati Gregorij confeſſoris Chriſti, atque Pontificis, & quotidianis. ſacriſque veſtris orationibus, atque ſuſtentatione cænobij, & luminariorum concinnatione, & veniam delictorum noſtrorum. Vt pro interceſſione eiuſdem ſanctis, & ſacris quotidianis veſtris orationibus per hoc futura æterna gaudia cum electis Dei poſſidere mereamur, ideo donamus, cedimus, tradimus, atque in vſu, & vtilitate Monaſterij ſancti Andreæ Apoſtoli, & ſancti Gregorij, quod appellatur Cliuus Scauri offerimus in perpetuum nullo nobis cogente, neque contradicente, vel ſuadente, aut vim faciente, ſed propria, ſpontaneaque noſtra voluntate vobis Domino Benedicto Chriſti famulo religioſo presbytero, & monacho Abbate ſupraſcripti venerabilis Monaſterij, ſanctæque* D *tuæ congregationi, ſucceſſoribuſque veſtris eidem Monaſterij ſeruitio commorantibus introeuntibus, vt ſuperius miſſum eſt in vſu, & vtilitate in perpetuum, ideſt Caſtello in integro, quod vocatur Mazzano cum caſis. & ſuis ædificijs, necnon, & fundis, & caſalibus, ſiue vocabulis ſuis, & ſibi omnibus pertinentijs, vna cum familijs vtriuſque ſexus inibi nobis pertinentibus poſito territorio Nepeſino miliario ab Vrbe Roma plus minus vigeſimoquinto, iuris, cui exiſtit, necnon, & caſale in integrum, qui uocatur Mons aureus, cum oliuetis, & arboribus omnibus ſuis terris, campis, cum oratorio Saluatoris, & ædificijs ſex fontanæ aquæ uinæ, ſicuti noſtra quondam genitricis, & noſtrorum quondam parentum detinuere manibus eumdem Caſale integrum*

A

poteſtate poſito foris porta Portuenſi iuxta murum eiuſdem portæ, veriùm etiam, & dua clauſuræ de vinea cum arboribus earum in integrum, quæ infra eiuſdem cluſura via publica per medium ducit, & cum omnibus ad eas generaliter, & integrum pertinentibus poſito territorio Albanenſe milliario ab Vrbe Roma plus minus quartodecimo, iuris, cui exiſtat in fundum, qui vocatur Procli, vna quidem cluſura, & quem ſupraſcriptas res nobis euenit, à quondam noſtra genitrice, & à quondam noſtrie parentibus. Iterumque, & donamus, & offerimus vobis vineæ petias tres in integrum, & cum omnibus ad eas pertinentibus poſitas ſupraſcripto territorie Albanenſe in fundum, qui vocatur Caſa maiula, ſiue Piſcinula, iuris, cui exiſtens, & inter affines ab vno latere vinea de me donatore, & à ſecundo latere de nos, qui ſupra donatrices, & à tertio latere foſſatum, in quo decurrit aqua. Vnde, & omnes exinde

B

moniminas nouas, & veteres apud nos, noſtroſque hæredes, & ſucceſſores ad conſeruandas, & ſaluas faciendas pro alijs immobilibus locis, quæ in eas eſſe continere videtur. Et pro hoc eas vobis minimè tribuere potuimus, ſed quandoque vobis, veſtriſque ſucceſſoribus neceſsè fuerit ſemper eas abſque omni mora demonſtrare, & oſtendere ſpondimus gratis abſque praemio omni tempore, & ſi in quolibet tempore qualemcumque chartulam exinde vobis, veſtriſque ſucceſſoribus litigãdo oſtenſa fuerit chartula illa ſine omni robore firmitatis decernimus permanere, hanc à die præſentis donationis chartulam vobis contradidimus, quibus ſupraſcriptis immobilibus locis cum famulijs vtriuſque in eodem Caſtello commorantibus, & cum omnibus eorum pertinentijs, vt ſuperius legitur, eo vero tenore, vt neque vos, neque veſtri ſucceſſores, & qualitercumque

C

magna, paruaque perſona audeat per libellum, aut tertium genus, neque quouis modo ſupraſcriptis locis ab eadem ſancto Monaſterio auferre, neque alienare audeat, & quod non credimus, neque licentiam damus ſi aliend exinde chartula qualibet facta fuerit, ſine omni robore firmitatis eam decernimus permanere, & ſupraſcriptis locis in integris, & famulis ſupraſcripti monitorij habeas, teneas, poſſideas, & in vſu, & ſalario pro ſubſtentatione cænobij, ſuis in perpetuum etiam ſi præcepti Pontificalis pagina in perpetuum incolę monaſterio remouendi, & nunquam à vobis, nec ab hæredibus, & ſucceſſoribus noſtris, aut à nobis ſubmiſſa magna, paruaq; perſona contra vos, veſtroſque ſucceſſores aliquam aliquando habebitis quaſtionem, aut calumniam, ſed in omni tempore, ab omni homine, & omni loco, vbi vobis,

D

veſtriſque ſucceſſoribus neceſsè fuerit ſtare nos vna cum hæredibus, & ſucceſſoribus noſtris, & defendere promittimus vos, veſtroſque ſucceſſores in qua, & iuratis dicimus per Deum omnipotentem, ſanctæque ſedis Apoſtolicæ, ſeu ſalutem Beatiſſimi, & Apoſtolici Domini Marini ſummi Secundi Papæ hæc omnia, quæ huius à die præſentis donationis chartulæ ſerie teſtes eloquitur inviolabiliter conſeruare, atque adimplere promittimus: Si enim, quod abſit, & quoquo tempore nos, vel hæredibus, & ſucceſſoribus noſtris contra vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, aut contra hanc à die præſentis donationis chartula, quam ſponte fieri rogauimus agere, aut cauſare præſumpſerimus per quouis modum ingenij, quod ſenſum humanum intelligere, vel capere poteſt, & minimè defendere potuerimus, aut noluerimus. tunc non ſolum periurij reatum incurramus, verum etiam

A

daturi nos promittimus vna cum hæredibus, & ſucceſſoribus noſtris, vobis, veſtriſque ſucceſſoribus ante omne litis initium penè nomine auri libras ebritias decem, & pœnam abſolutionis manentem. Hanc à die præſentis donationis chartulæ ſeriem in ſua nihilominus maneat firmitate, quam ſcribendam rogauimus Leonem Scrimarium, & tabellionem Vrbis Romæ, in qua, & nos qui ſupra ſubtus manu propria ſubſcripſimus, & ſignum ſanctæ Crucis fecimus, teſtes, qui ſubſcriberent rogauimus, & vobis, qui ſupra contradidimus in menſe, & indictione tertia.

Albericus Princeps, atque omnium Romanorum Senator huic à die præſentis donationis chartula de ſupraſcriptis immobilibus locis, & familijs, cum eorum pertinentijs facta a me cum eis conſortibus in ſupraſcripto Monaſterio in perpetuum, ſicut ſuperius legitur

B

manu propria ſubſcripſi, & teſtes, qui ſubſcriberent rogaui.

Locus † ſigni

Signum manu ſupraſcriptæ Marociæ nobiliſſimæ fœminæ donatrice, qui ſupra littera s. n. Signum † manu ſubſcripta Stephanina nobiliſſima fœmina donatrice, qui ſupra littera t. n.

Berta nobiliſſima puella huic à die præſentis donationis chartula de ſupraſcriptis immobilibus locis, & familijs cum eorum pertinentijs facta à me cum ſupraſcriptis Conſortibus meis in ſupraſcripto Monaſterio in perpetuum ſicut ſuperius legitur manu propria ſubſcripſi, & teſtes, qui ſubſcriberent rogaui.

Locus † Signi.

Sergius, Dei gratia, Epiſcopus ſanctæ Nepeſinæ Eccleſiæ huic à die præſentis donationis chartulæ de ſupraſcriptis immobilibus, locis, & familijs, & eorum perti-

C

nentijs facta à me cum ſupraſcriptis Conſortibus meis in ſupraſcripto Monaſterio in perpetuum, ſicut ſuperius legitur manu propria ſubſcripſi, & teſtes, qui ſubſcriberent rogaui.

Locus †. Signi.

Conſtantinus in Dei nomine nobilis vir, huic à die præſentis donationis chartulæ de ſupraſcriptis immobilibus, locis, cum famulijs, & eorum pertinentijs facta à me cum ſupraſcriptis Conſortibus meis a ſupraſcripto Monaſterio in perpetuum ſicut ſuperius legitur manu propria ſubſcripſi, & teſtes qui ſubſcriberent rogaui.

Locus † ſigni,

Ioannes nobilis vir omnis in hanc chartulam donationis de ſupraſcriptis immobilibus locis, & familijs, & omnibus eorum pertinentijs facta à Domino Alberico glorioſo Principe omnium Romanorum Senatore, & eius

D

Conſortibus in Monaſterio Cliuus Scauri in perpetuum ſicut ſuperius legitur rogati ab eo teſtes ſubſcripſimus, & traditam vidimus.

Locus † Signi.

Georgius, Dei prouidentia Secundicerius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ in hanc chartulam donationis de ſupraſcriptis omnibus immobilibus locis, cum familijs, & eorum pertinentijs ab Alberico glorioſo Principe, & eorum Conſortibus in Benedicto Abbate Monaſterij Cliuus Scauri ſuiſue ſucceſſoribus ſicut ſuperius legitur ab eis ſubſcriptam traditam vidi.

Locus † Signi.

Andreas, diuini reſpectus gratia Arcarius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ in hanc chartulam donationis deſuper ſcriptis omnibus immobilibus, locis, cum familijs, & eorum pertinentijs facta à Domino Alberico glorioſo Principe,

cipe, & ſuis Conſortibus in Benedicto Abbate Monaſterij Cliuus Scauri, ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum, ſicut ſuperius legitur rogatus teſtis ſubſcripſi, & traditam vidi.

Locus † Signi.

Leo, Dei pietate, Prothonotarius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ in hanc chartulam donationis de ſupraſcriptis immobilibus locis, & familijs, & eorum pertinentijs facta ab Albeirico glorioſo Principe omnium Romanorum Senatore, & eius Conſortibus in Monaſterio Cliuus Scauri, ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum, ſicut ſuperius legitur rogatus ab eis teſtis ſubſcripſi, & traditam vidi.

Locus † Signi.

Benedictus, in Dei nomine Conſul, & Dux in hanc à die præſentis donationis chartulam de ſupraſcriptis omnibus immobilibus locis cum familijs, & cum omnibus eorum pertinentijs facta à Domino Alberico glorioſo Principe omnium Romanorum Senatore, & omnibus Conſortibus in Monaſterio Cliuus Scauri, ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum, ſicut ſuperius legitur rogatus ab eis teſtis ſubſcripſi, & traditam vidi.

Locus † Signi.

Ego Leo Scriniarius, & Tabellio Vrbis Romæ, quæ ſcriptor huius chartulæ poſt teſtium ſubſcriptiones compleui, & abſolui.

Locus † Signi.

Hic Sergius Epiſcopus Nepeſinus non modo Albericum, verum etiam Ioannem Vndecimum Pontificem fratrem habuit, de quo, eiuſque Matre Marozia plura Baronius in annalibus anno 955. Sergium ſubſcriptum inuenio bullæ Agapiti Papæ Monaſterij ſanctorum Syluestri, Dionyſij, & Stephani, nec ab eo tempore factam vllam eius mentionem reperi.

13. IOANNES Romano concilio legitur aſsediſſe anno 963.

14. IOANNES huius Eccleſiæ Epiſcopus, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius, priuilegium Ioannis XV. pro Eccleſia Caſinenſi anno 989. 3. id. Nouembris, & pro Eccleſia Portuenſi firmauit anno 992. & bullam canonizationis ſancti Vldarici ab eodem Pontifice emanatam ſubſcribit 993. Hunc illum arbitror, qui Romæ in Eccleſia ſanctæ Sabinæ tumulatur, vbi in marmorea tabula demortui Epiſcopi, cum hac inſcriptione ſpectatur effigies.

Epiſcopus Ioannes, quem rogo claude ſitus
Habrae iacet hic Nepeſinus.

15. ALBERTVS pſeudo Cardinalis, cum alijs ſchiſmaticis fuit in conciliabulo Romano anno 1098. vt notat Baronius ad hunc annum.

16. OTTO Epiſcopus huius Ciuitatis interfuit conſecrationi Paſchalis Secundi anno 1100. die 14. Auguſti in eccleſia Beati Petri, vt notat Baron. tom. 15. ad hunc annum.

17. BENEDICTVS bullam Honorij Secundi Pontificis ſubſcripſit, Eccleſiæ Piſanæ indultam anno 1126.

18. HVMBERTVS Gallus, Claræ Vallis Monachus ordinis Ciſtercienſis, Diuique Bernardi Alumnus, ab Eugenio Quarto Nepeſinus Epiſcopus ordinatus; ac conſecratus eſt circa ann. 1150. vir ſanctimonia vitæ preclarus, qui poſtquam verbo, exemploque Nepeſinam Eccleſiam inſtituiſſet, requieuit in Domino, cuius viri Alanus Altiſiodorenſis meminit in vita ſancti Bernardi.

19. MARDINVS 3. Laterano Concilio interfuit 1179.

20. BERARDVS Monachus Ciſtercienſis, eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus anno 1186. reperitur. Hic ſanctorum Confeſſorum Nicolai, & Benedicti in eccleſia ſanctæ Mariæ de Fallaria Aram conſecrauit 8. Kal. Aprilis, vt in ſupranotata inſcriptione poteſt videri.

21. GERARDVS, SS. Liberatoris, & Lucæ Euangeliſtæ altare conſecrauit in eccleſia S. Cæſarij de Vignali Hortenſis Diœceſis an. 1210. die 4. menſis Martij, ex inſcriptione marmorea.

22. N. ab Honorio Tertio anno 1218. conſecratus, ex reg. vatic.

23. AMATVS Canonicus Anagninus, & Cardinalis ſancti Angeli Cappellanus, ab Alexandro Quarto creatus eſt anno 1256. Kalendas Iunij, cum prius electionem à Capitulo factam reiecisſet, tum de Magiſtro Thoma Archipresbytero eccleſiæ ſanctorum Sergij, & Bacchi in Suburra de Vrbe, tum verò de fratre Nicolao Conuentuali ſanctæ Mariæ de Populo ord. Heremitarum ſancti Auguſtini, vt habetur in ep. 313. fol. 176. anno 2. in reg. vatic.

24. LAVRENTIVS deceſsit anno 1278.

25. Fr. THOMAS ordinis Minorum ſubleſtus fuit à Nicolao Tertio Pontifice anno 1278. 5. id. Auguſti, ex regeſt. vaticano, ep. 126. f. 35. vbi habetur, quod defuncto Laurentio, Capitulum in partes diuiſum, vna Bartholomæum de Corbaria ord. Minorum, cui à ſuo ſuperiore licentia ad opus Epiſcopale ſuſcipiendum denegata fuit, alia pars Ægidium S. Apollinaris Canonicum, tertia Ioannem ſanctæ Mariæ Tranſtyberim Canonicum poſtularunt. Egidius ſponte, ceſſit Ioannes lite pendente defunctus; hunc Thomam Nicolaus Tertius de plenitudine poteſtatis aſſumpſit in Epiſcopum, cui ſcribit Martinus Quartus anno Tertio Kalend. Aprilis epiſtola 251. fol. 122. Obijt 1285. Eoque defuncto, Capitulum in electione iterū in partes diuiſum, alia Rodulphum Canonicum Eccleſiæ ſancti Quiriaci de Prunia Senonenſis Diœceſis, alia Fr. Danielem de Vrbe ordinis Hæremitarum ſancti Auguſtini, qui electioni de ſe factæ ſuum noluit præſtare conſenſum, iterumque Ioannem Priorem Lateranenſis Eccleſiæ delegit, qui & ipſe renuit aſſentire. Honorius ſummus Pōtifex ſequentem Lituardum elegit, ex reg. vatican. ep. 72. fol. 21.

26. LVITARDVS è Ceruata gente Cornetanus, ex Priore ſanctæ Mariæ de Caſtello Cornetanæ Diœceſis electus anno 1285. 4. Kalendas Auguſti, cum eſſet Rector Patrimonij ſancti Petri, à Bonifacio Octauo poſtea ad Eccleſiam Callienſem tranſlatus eſt anno 1297. Huius Præſulis adhuc multæ literæ extant in archiuo Abbatiæ S. Saluatoris de Monte Amiato.

27. Fr. ANGELVS huic ſucceſſit an. 1297. anno verò 1302. tranſlatus eſt ad Eccleſiam Reatinam, ex regeſt. Apoſtol. Hic anno 1301. Kal. Iunij, à Bonifacio Octauo deſtinatur Nuncius Apoſtolicus ad partes Germaniæ, ex regeſt. vati-

cann epiſtolà 11. anno 11. ſol. 114. fuit Vrbis Vicarius.

28. Fr. PAVLVS ordinis Minorum electus eſt à Bonifacio Octauo anno 1302. Deceſſit anno 1317. ex eodem reg.

29. Fr. IOANNES ordinis Minorum, ex Pœnitentiario Apoſtolico à Ioanne Vigeſimoſecundo ſummo Pontifice electus Epiſcopus anno 1317. ſecundo Kalendas Maij, ſubque eodem Pontifice Romæ Vicarius fuit.

30. Fr. GENTILIS Bentiuenga Tudertinus ordinis Prædicatorum à Ioanne Vigeſimoſecundo electus anno 1328. de quo in lib. prouiſionum Prælatorum; meminit eiuſdem Pamphilus Cæſius à Caſſia in eulogijs virorum illuſtr. Tudertinæ Ciuitatis. Obijt 1337.

31. IACOBVS de Cancellarijs Romanus, quam hoc tempore gentem de Buſalo appellant, è Piſtorio oriundus, electus 1338. ex Archipreſbytero Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Caſtro Sublaci à Capitulo, confirmatur à Benedicto Duodecimo, 12. Kalendas Iunij anno quarto, ex regeſt. vatic. epiſt. 54. Romæ deceſſit 1357. Sepultuſque eſt apud ſanctam Mariam in Via, vbi, ante illius Eccleſiæ reſtaurationem, hoc epitaphium legebatur, vt Scipio Ammiratus ſcribit in deſcriptione Florentinarum familiarum.

S. IACOBI DE CANCELLARIIS
EPISCOPI NEPESINI, QVI
OBIIT ANNO DOMINI
M. CCC. LVII. CVIVS ANIMA
REQVIESCAT IN PACE.

32. BONIFACIVS Epiſcopus Vodicenſis huc translatus 1358. 6. idus Aprilis ab Innoc. Sexto, ex regeſt. vatican. epiſtola 11. ſol. 24. anno ſexto lib. primo.

33. PETRVS Seinus, Raynerij filius, Vrbeuetanus, Nepeſinorum Pontifex fuit anno 1374.

34. LVCAS ſubiectus eſt, ſiue potius in hanc ſedem intruſus à Septimo Clemente Antipapa, anno 1378. quem vt verum Pontificem reueritus eſt, ſolutamque Cameræ Apoſtolicæ penſionem exſoluit, die 17. menſis Martij, ex lib. ſolutionum eiuſdem Pontificis.

35. PETRVS Epiſcopus Pennenſis, & Adrienſis, Nepeſinæ Eccleſiæ Commendatarius fuit anno 1391. ſub Bonifacio Nono Pontifice, ex lib. ſolutionum.

36. SANCTES, electus 1391. die 28. menſis Octobris, ex eodem lib. Deceſſit autem an. 1396. ſepultus in Cathedrali.

37. PETRVS, ex Archipreſbytero Nepeſinæ Eccleſiæ, electus eſt Epiſcopus anno 1396. 2. Kal. Aprilis, Bonifacio Nono ſedente. Deceſſit anno 1400. ex eodem lib.

38. IACOBVS Onomali Paluiſi, ex Archipreſbytero item Cathedralis, electus eiuſdem Eccl. Epiſc. 3. non. Iulij anno 1400. eodem anno vita functus eſt menſe Octobri, ex eodem libro. Iacet in Cathedrali, vbi hoc penè corroſa inſcriptio legitur.

HIC REQVIESCIT REVEREND.
PATER DOMINVS IACOBVS
ONOMALIS PALVISI EPISCO-
PVS, ET CIVIS NEPESINVS,
QVI OBIIT ANNO M.CCCC.

39. FRANCISCVS Archipreſbyter ſanctæ Crucis Nepeſinæ Diœceſis Iacobo ſuffectus eſt anno 1400. 13. Kalendas Nouembris, ex eodem libro.

40. PETRVS de Orto electus anno 1433. quinto Kalendas Maij, ex lib. oblig. ad Monte Flaſconenſem ſedem translatus eſt anno 1476. 2. id. Decembris ex eod. lib. Tunc Eccleſia Nepeſina, cum Sutrina perpetuò vnita fuit, eodem die, & anno.

41. LVCAS Rubei è Tartara Nepeſina gente, antea Sutrinus Epiſcopus, cum ab Eugenio IV. Nepeſina Sutrinæ iuncta fuiſſet Eccleſia, primus Epiſcopus fuit, qui vtramque Eccleſiam moderaretur ann. 1476. ex lib. prouiſ. Prælatorum.

42. IACOBVS Sublacenſis Abbas, ex ordine ſancti Benedicti, electus fuit Sutrinus, ac Nepeſinus Epiſcopus anno 1447. die 19. menſis Iul. Nicolao Quinto ſedente; vita functus eſt 1453. Conſule acta conſiſtor.

43. ANGELVS Alterius Romanus, Iacobo ſucceſſit 1453. 12 Kal. Maij, Romæ fato functus eſt, ſepultuſq; eſt apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam anno 1472.

44. BAPTISTA electus à Sixto Quarto anno 1472. 3. nonas Iulij demum translatus eſt ad Bituntinam Eccleſiam 1484. *acta conſiſterialia*, Ciaccon. affirmat in vita Ioannis Baptiſtæ Cardinalis Millini, illum fuiſſe Nepeſinum, Anagninumque Epiſcopum, ſed aberrat; quantum enim, quidem ex actis conſiſtorial. vitaque huius Cardinalis à Platina deſcripta erui poteſt, huiuſmodi dignitatum titulis condecoratus non fuit. Conſtat tamen eaſdem Eccleſias illi à Pontifice fuiſſe oblatas, ſed detrectaſſe onus; ac demum Pontificio impulſum imperio, Vrbinatem Eccleſiam ſuſcepiſſe regendam, indeque inter Purpuratos Senatores fuiſſe adlectum.

45. ANDREAS Epiſcopus Bituntinus ad hanc Eccleſiam translatus eſt die 5. menſis Nouembris 1484. Romæ deceſſit menſe Auguſto 1489. acta conſiſtor.

46. BARTHOLOMÆVS Flores, electus 12. Kal. Nouembris 1489. deinde ab Alexand. Sexto

trans-

tranſlatus eſt ad Conſentinam Eccleſiam 1495. die 4. menſis Auguſti. De quo plura ibi.

47. FRANCISCVS à Caſcia Vmbriæ Bartholomæo ſucceſsit 1495. die 4. menſis Auguſti. Fato functus eſt 1497.

48. ANTONIVS Torres Hiſpanus, ex ordine S. Hieronymi Monachus, Epiſcopus antea Lucerinus, ad has Eccleſias tranſlatus eſt die 17. menſis Aprilis anno 1497. eodemque anno defunctus eſt.

49. ZANARDVS Bagarottus creatus eſt 1497. die 16. menſis Iulij. Romæ deceſſit in interregno Alexandri Sexti 1503.

50. ANTONIVS de Alberijs nobilis Vrbeuetanus familiaris, cariſſimuſque; Pio III. Pont. Maximo ab eo vnicè creatus eſt Nepeſinus, ac Sutrinus Epiſcopus anno 1503. 11. Octobris, cum breuiſſimus Pontifex fuiſſet. Queritur fruſtratas ſpes ſuas idem Antonius, datis literis ad Senenſem Archiepiſcopum, quas habeo apud me, & hic quanquam incultas, referre placuit.

Reuerendiſſime Domine.

Perdonatemi, che non sò, che ſcriuermi, homo quaſi mente alienatus D. V. R. doloribus plenus, & meritò per omnia alienatus: Deploremus igitur omnes fortunam, & rogemus Deum, vt indulgeat peccatis noſtris, poiche d'vno Papato, ſolum ſupereſt Epiſcopatus meus. Tota Vrbs complorat, & me digito oſtendunt. Et me more ſolito offero, & commendo cum lachrymis in copia; quid ſcripſerim neſcio. Romæ 19. Octobris 1503.

D. V. Reuerendiſſ.

Seruitor A. de Alberijs Epiſcopus Sutrin. & Nepeſinus.

Antonius autem tertio ſui Epiſcopatus ann. defunctus eſt, anno 1505. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

51. IOANNES IACOBVS Brunus, è participantium numero Prothonotarius Apoſtolicus; demortuo Antonio ſuffectus eſt anno 1506. 6. die menſis Februarij. Concilio Laterano interfuit, eum fratri Nepeſinam, Sutrinamque ceſſiſſet Eccleſiam anno 1507. die 27. menſis Auguſti.

52. PAVLVS EMILIVS Brunus Ioannis Iacobi frater, ex ceſſione fratris electus eſt ann. 1507. die 27. menſis Auguſti. Deceſsit adhuc viuente fratre 1516.

53. IACOBVS Bongallus è Filacciano, citra regulare inſtitutum Abbas, Leonis Decimi familiaris, ab eodem electus eſt primum Epiſcopus Anagninus, deinde anno 1517. die 5. menſis Nouembris ad has Eccleſias tranſlatus, quod in Rauennate clade Leoni tunc Cardinali Legato auxilio fuiſſet ad fugam. Temporibus Clementis Septimi, Nepeſina à Sutrina Eccleſia diſiuncta eſt, haud diſſentiente Iacobo, Ægidioque Cardinali Viterbienſi attributa, ea lege, vt vter primus diem clauſiſſet extremum, ad ſuperſtitem adminiſtratio iterum coeuntium Eccleſiarum rediret, quod Iacobo Bongallo, Viterbienſi Cardinali defuncto, euenit, qui demum, cum iam prouectæ eſſet ætatis, ſub Paulo Tertio Farneſio Epiſcopali munere ſe exſoluit anno 1538. acta conſiſt.

54. IACOBVS Cardinalis Simonetta Mediolanenſis harum Eccleſiarum adminiſtrator aſcitus

A eſt 1538. die 8. menſis Februarij. Mortuus eſt 1539. cum Laudenſis etiam in Inſubria Epiſcopus fuiſſet.

55. POMPONIVS Cæcius Romanus, Hortanus, ac Ciuitatis Caſtellanæ antea Epiſcopus, ad has Eccleſias tranſlatus eſt ann 1539. die 24. menſis Nouembris, euaſitque ad Purpuram 1542. eodemque anno deceſſit, menſe vix elapſo, Romæ ſepultus in Laterano in ſacello maiorum, vbi in marmore hæc ſpectatur inſcriptio.

IVLIANVS CAECIVS CAN. LAT.
HIPPOLYTA CAECIA,
TRANQVILLVS CAECIVS
AVRELIVS CAECIVS CAN. LAT.
MATTHIAS CAECIVS
B LVDOVICVS CAECIVS CAN. LAT.
FAESTINA CAECIA,
POMPON. CAECIVS CAN. LAT. S. R. E.
PRESB. CAR. PAVLI III. VICAR.
FRATRES.
ATTILIO MATTHIÆ FILIO F. CAN. LAT.
AMANTER, ET PIE CVRANTE
DIVERSIS LOCIS DISSITIS,
QVI EX VNO MATERNO VTERO
PRODIISSENT, VT IN VNVM,
TERRÆ MATRIS LOCVM
RECIPERENTVR
H. S. S.

Memini me in Ciacconianis notis, dum Pomponij laudes, dignitateſque referrem ſcripſiſſe, Pomponium à Paulo Tertio primum Tifernatem Epiſcopum delectum, mox ad Nepeſinam tranſlatum, error irrepſit ex iniuria Amanuenſis mei, qui pro Hortana Eccleſia Tifernatem ſcripſit. Hic libenter noſtra, aliorumque errata ingenuè lectori fatemur.

56. PETRVS ANTONIVS de Angelis Cæſenas, Romæ Gubernator, Cardinali Cæſio ſucceſſit 1542. die 7. menſis Auguſti. Deceſſit autem 1553.

57. ANTONIVS Symonnius è Monte ſancti Sabini in Etruria, Iulij Tertij Pontificis Maximi affinis, Monachus profeſſus cœnobij SS. Angelorum Florentiæ ordinis Camaldulenſis, electus primum eſt Minorienſis Epiſcopus in Regno ab eodem Iulio, deinde ex eiuſdem largitate ad has Eccleſias tranſlatus eſt anno 1553. vbi è viuis exceſſit 1556. die ſecunda menſis Septembris, ſepultuſque eſt in Cathedrali.

58. Fr. MICHAEL Gislerius Alexandrinus, ordinis Prædicatorum, ex ſancti Officij Commiſſario à Paulo Quarto electus eſt 1556. die quarta menſis Septembris, paulòque poſt vocatus ad purpuram. Has autem Eccleſias ad quatuor annos ſapientiſſimè adminiſtrauit, indeque ad Montis Regalis Eccleſiam in Pedemonte tranſlatus eſt, anno verò 1566. Chriſtiano orbe fauſtiſſimè acclamante, ſub nomine Pij Quinti, Cathedram Petri conſcendit, cuius ſanctiſſimam memoriam nulla vnquam eſt delitura obliuio.

59. HIERONYMVS Galeratus Mediolanenſis electus die 27. menſis Maij 1560. ad Alexan-

drinam demum Eccleſiam tranſlatus eſt 1565. De quo ibi poſtea plura.

60. TIBERIVS Cardinalis Criſpus Romanus Epiſcopus Sueſſanus, Amalphitanus Archiepiſcopus, Adminiſtrator harum Eccleſiarum fuit die 19. menſis Ianuarij 1565. Sutri deceſſit 1566. pridie non. Octob. ſepultuſque eſt in Cathedrali. De quo alibi plura.

61. Fr. ÆGIDIVS de Valentibus Piſaurenſis ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, vir ſanè doctus, ac Papæ Sacriſta creatus die 25. menſis Octobris anno 1566. Deceſſit autem 1568. De quo Nicolaus Cuſerius in Monachiſmo Hæremitarum, & acta conſiſtorialia.

62. Fr. CAMILLVS Campegius Papienſis, ordinis ſancti Dominici, fidei quæſitor Ferrariæ, Pij Quarti familiaris, eiuſdemque Theologus, Tridentino Concilio interfuit, atque à Pio Quinto deinde creatus eſt Epiſcopus, die 4. Maij, anno 1568. Hic inſecuto anno, corpora glorioſiſſimorum Martyrum Romani, ac Ptolemæi reperit, quę adhuc ſanguine madebant, ſolemnique pompa decentiori loco collocauit. Sutri deceſſit 1569. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

63. DONATVS Stampa Mediolanenſis, ex Commiſſario ſancti Officij electus anno 1569. die 14. menſis Decembris. Deceſſit autem 1575.

64. Fr. ALEXIVS Stradella, natione Etruſcus, patria Fiuizanenſis, inter Italicos Concionatores ſui æui facile primus, ex Procuratore Generali Eremitarum ſancti Auguſtini, dictarum Ciuitatum electus Epiſcopus fuit die 20. menſis Iulij 1575. Gregorio Decimotertio ſummo Pontifice ſedente, fato functus eſt 1580. 27. Auguſti. Scripſit Dialogos 3. *De miſeria humana, de diuino amore, & de gloria Paradiſi*. Hic ab eodem Gregorio XIII. ad Carolum Archiducem Auſtriæ miſſus, cum eo ſe conferret, in itinere febri correptus, è vita apud ſuos deceſſit, anno 1580. die 27. Auguſti.

In medium rapuit Stradellum lumina parca.
Legati tamen eſt ſic morientis honos.
Hæc Thomas Gratianus in Anaſtaſi Auguſtiniana.

65. HORATIVS Moronus Mediolanenſis, nepos Cardinalis Moroni, filius Comitis Sforziæ, ac Camillæ Doriæ, ex Canonico ſancti Petri Romæ, Præpoſitio ſanctorum Thomæ, & Simeonis Nouariæ, Sanctique Martini Tortonæ commendatario, electus eſt Epiſcopus, die quinta menſis Septembris 1580. apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam demortuum Cardinalem Patruum ſepeliuit, eidemquè Epitaphium ponendum curauit: Ipſe verò deceſſit anno 1604.

66. THADAEVS Sartius Bononienſis, filius Laurentij iuriſconſulti, cum ſupra mediocrem exiſtimationis eſſet, ex Ciuitatis Caſtellanæ Gubernatore, à Clemente Octauo Pontifice Maximo electus eſt anno 1604. die 7. menſis Iunij, conſecratuſque à Camillo Cardinali Burgheſio, qui poſtea ſummus Pontifex renunciatus, Paulus Quintus dictus eſt, ſub quo harum Eccleſiarum munere ſe exoluit, Romæque deceſſit anno 1617. ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Nicolai apud Campum Martium, Bononienſium autem Romæ

A Templo, huiuſmodi de ipſo legitur epitaphium.

Tadeo Sartio Bononienſi Collegij iuriſconſulto, Epiſcopo Nepeſino, ac Sutrino in magnis trium Romanorum Pontificum negotijs, Greg. XIII. Sixti V. Clementis Octaui ſingularem prudentiæ, integritatis, vigilantiæ laudem promeruit. Thadeus Sartius Patruo B. M. P. C. vixit annis LXXVI. obijt anno ſub M.DC.XVII. viij. idus Decembris.

67. Fr. DIONYSIVS de Martinis ordinis Minorum de Obſeruantia, Paulique Quinti à confeſſionibus, ab eodem electus eſt Epiſcopus Nepeſinus, ac Sutrinus 1616. die 18. menſis Maij, è

C viuis exemptus eſt 1627. dum Eccleſiam ſibi commiſſam attentiſſimè adminiſtraret.

68. SEBASTIANVS de Paulis Nepeſinus, Epiſcopus Neocæſarienſis in partibus, ad has Eccleſias tranſlatus eſt die 20. menſis Septembris 1627. obijt ann. 1643. die 16. Februarij ſepultus fuit in Cathedrali Nepeſina.

69. BARTHOLOMAEVS Vanninus Piſtorienſis Ciuis Romanus vtriuſque ſignaturæ Referendarius, electus hoc ipſo anno 1643. menſe Maij; conſecratus die 22. Auguſti in Eccleſia ſancti Philippi à Cyriaco Card. Roccio.

D NERITONENSES SEV NARDI EPISCOPI.

VRba antiquiſſima Nardum in Salentinis populo frequens, & lauta, Ducatus dignitate nobilis, gentis Aquauiuæ, in amœniſſima iacet planitie, à Gallipoli M. P. nouem, ab ora ſinus Tarentini quatuor diſtat, cuius meminit Ptolemeus

D Plinius, alijque perantiqui ſcriptores Niri, Neritioi, vel Neretini apud eundem Plinium, Populi in Salentinis. In hac Ciuitate nobile Monachorum Cœnobium ordinis ſancti Benedicti, iam inde multis opibus, ac magnis priuilegijs celeberrimum fuit, cuius Eccleſiam Deiparæ Virginis Aſſumptæ dicatam, Ioannes Vigeſimus tertius Papa in Cathedralem, Monachoſque in Canonicos conuertit anno 1413. Cœnobij redditibus partim Epiſcopo, partim Capitulo conceſſis, quod ex quinque dignitatibus, quarum prima Archidiaconus, & 20. canonicis conſtare voluit. Nouæ ſedis primum Epiſcopum Abbatum poſtremum. Ioannem Epiphanium deſignauit, ſubiecitque in perpetuum immediatè ſanctæ Romanæ ſedi. Digceſim verò, præter Vrbem, decem, & ſeptem Op-

Oppida viciniora aſſignauit, Epiſcopatus ſecundum communem exiſtimationem valere cenſetur ſcuta 2500. taxatur autem in lib. Cameræ ad florenos 150. Cæterùm antequam ſeriem huius Eccleſiæ Præſulum in medio proferamus, eiuſdem antiquum exordium dignitatem, aliaque ſcitu digna ab Anonymo ex antiquis monumentis collecta, hic inſerere haud iniocundum fore exiſtimanimus, ſic enim ſe habent.

Eccleſia maior Neritonenſis ſub inuocatione Aſſumptionis beatiſſimæ Virginis eſt antiquiſſima extans, Apoſtolicæ litteræ priuilegia Principum, & alia monimenta in quibus fit mentio de prædicta Eccleſia ante quingenta ferè annos, & non quaſi de re noua, ſed tanquam de antiquiſſima, & quæ per plurima tempora ante extiterat; quanto autem tempore ante hos 560. annos ipſa præceſſerit nihil certi habetur, coniectura autem vrgentiſſima ſunt, quod longe ante per plura ſæcula fuerit.

Quod liquidò conſtat illud eſt, ſcilicet quod tempore Vrbani Papæ Secundi, qui fuit aſſumptus ad Pontificatum in anno 1088. Eccleſia prædicta erat Monaſterium, non quod tunc monaſterium eſſe cæperint, ſed præſupponebatur quod multo ante fuerat inſtitutum; conſtat tamen quod priuſquam monaſterium eſſet Cathedralis extiterit, cuius rei habetur antiquiſſimum teſtimonium vetuſtiſſimæ cuiuſdam viſitationis factæ in monaſterio prædicto per quoddam Legatum Apoſtolicum de quo inferius patebit.

Non conſtat in quo milleſimi anno Cathedralis extiterit, veriſimile tamen eſt, quod ſit res vetuſtiſſima eo maximè, quod eius origo, progreſſus, & ſuppreſſio penitus ignoratur, & hactenus cognoſcitur, quatenus ſupradicta viſitatio Legati Apoſtolici aperit, & nullum aliud huius rei veſtigium remanſit niſi canonicorum, qui etiam poſtquam facta fuit monaſterium durauerunt, itaquod ſimul, & ſemel inſeruiebant Eccleſiæ, vna cum monacis, qui erant ordinis ſancti Benedicti, & eorum rectores appellabantur Priores: poſtea verò cum erecta eſſet in Abbatialem dignitatem vocati ſunt Abbates; deſumitur nihilominus ex ſcripturis dictam Neritianam Eccleſiam antequam eſſet monaſterium ſancti Benedicti, extitiſſe monachorum Græcorum ſancti Baſilij, ſed quomodo ad Benedictinos tranſierit penitus ignoratur.

Poſt verò ſuppreſſionem hanc Epiſcopalis dignitatis, reperitur ſolos Abbates qui prioribus ſucceſſerunt exercuiſſe poteſtatem in ſpiritualibus, unde cōtrouerſiæ multæ, & lites inſurrexerunt ſuper decimis, & ſuper iure Diœceſis cum vicinis Epiſcopis. Priuſquam etenim Abbates hanc in ſpiritualibus iuriſdictionem acquiſierint, reperitur, quod ante quingentos pluſnè, minuſnè annos Eccleſia ipſa Neritonenſis cum villis, & locis ſuis ſuberat in ſpiritualibus Archiepiſcopis Brunduſinis, qui decimas ibidem acceperant, ac omnem iuriſdictionem Epiſcopalem inexercuerant, tanquam in Eccleſia propria, ſed poſt inſtitutos Abbates in principio ſe ingerere in animarum cura, donec in breui omnem adminiſtrationem in ſpiritualibus ad ſe traxerunt, & Archiepiſcopis ſubmotis, totos ſe oppoſuerunt, Epiſcopo Gallipolitano, qui & ipſe prætendebat decimas, & iura Epiſcopalia ex lege Diœceſana in Eccleſia prædicta, & eius villis, & locis, ſed Abbates præualuerunt.

Reperitur quod tempore ſupradicti Pontificis Vrbani Secundi Goffridus inclitus Comes Superſarij, & Neriti, & totius ferè huius regionis dominator, obtulit Apoſtolicæ ſedi monaſterium prædictum per manus dicti Vrbani Secundi, à quo ſub protectione beati Petri, & ipſius ſedis Apoſtolicæ fuis ſuſceptum, ac libertatis, & exemptionis priuilegio communitum, quo priuilegio gaudet vſque in hodiernum diem.

Sub Vrbano & Goffrido prædictis quidam Euerardus erat prior dicti Monaſterij quo tempore ingentia dona fuerunt facta per ipſum Comitem Goffridum Monaſterio prædicto nempè omnia quæ modò poſſidet Eccleſia ipſa in territorio ſancti Theodori, ſancti Nicolai defferneo, locugnani, & in tota illa regione, & alibi etiam in territorio Neritonenſi, necnon in territorio Rauellæ, quod tempore Ferdinandi Secundi de Aragonia Regis vtriuſq. Siciliæ erat habitatum, ex liberalitate huius Principis Goffridi acquiſiuit, qui etiam donauit eidem monaſterio decimas ipſiuſmet Comitis ex eodem Oppido Neritonenſi & militum eius, & poſt eius mortem habuit dicta Eccleſia ex donatione Alexandri eius filij quicquid hodie poſſidet in feudo de Cigliano, & ſancti Nicolai pertinentiarum terræ Cupertini ab anno 1092. vſq ad an. 1119.

Succeſſit Vrbano Secundo Paſchalis Secundus, qui eidem monaſterio confirmauit dictum priuilegium Vrbani Secundi, & de nouo conceſſit, ac omnes donationes per dictos Principes vt ſupra factas Apoſtolica firmitate roborauit; ac inſuper Monaſterium ipſum ſub Prioribus antea degere ſolitum, in Abbatialem dignitatem erexit, & primum Abbatem eidem præfecit quemdam Iordaymum nomine.

Conſimile priuilegeum tàm exemptionis, quàm omnium prędictorū fuit per Adrianum Pontificē Quartum eidem monaſterio de verbo ad verbum confirmatum, & de nouo conceſſum in anno ſalutis 1158.

In anno 1267. fuit per Clementem Pontificem Quartum deſtinatus Legatus, & Generalis Viſitator in Regno Siciliæ Pandulfus Albanenſis Epiſcopus, qui cum ad monaſterium Neritonenſem acceſſiſſet, ſtatum ipſius in hunc qui ſequitur modum inuenit, & reformauit.

Aſſerit primo per inquiſitionem quam ibi fecit de ſtatu monaſterij prædicti, & per priuilegia, & litteras Apoſtolicas, ac alia monimenta ſibi conſtitit, quod idem Monaſterium Cathedralis Eccleſia extiterit.

Quod poſtquam factum eſt monaſterium tàm monachi ordinis ſancti Benedicti, quam inſimul Canonici regulares fuerit in eadem Eccleſia.

Quod intentionis ſuæ erat idem monaſterium de Monacis, & ſæcularibus canonicis reformare.

Conſtituit in eadem Eccleſia ſeruitium viginti perſonarum, quarum decem mandauit eſſe monachos ſancti Benedicti, & decem canonicos ſæculares.

Ordinauit decem præbendas ad rationem vnciarum quatuor pro qualibet, ſingulis canonicis ſæcularibus aſſignandas.

Perſonalem Canonicorum reſidentiam inſtituit præcipiens, ne aliquis ex eiſdem Canonicis de præbenda ſeu de beneficio ſuo ab ipſo monaſterio aliquid percipiant niſi dum in eodem reſidentes fuerint.

Quod in vna parte chori eiuſdem Eccleſiæ conuentus monachorum, in reliqua verò Canonici ſæculares morantes diuina celebrarent officia, & horas canonicas pſallerent iuxta ritum regulæ ſancti Benedicti hactenus in dicto monaſterio ſeruari ſolitum.

Quod cætera bona eiuſdem Abbatiæ vſibus Abbatis, & monachorum caderent.

Quod Abbas in Choro, & in alijs locis illum locum obtineat, quem ſui prædeceſſores conſueuerant obtinere.

Quod omnes tam monachi, quam canonici obediant Abbati, qui pro tempore fuerint, tanquam Prælato ordinario eorum.

Quod ad electionem Abbatis, quæ facienda occurreret, vocarentur tam monachi, quam Canonici ſicuti aſſeritur hactenus fuiſſe conſuetum.

Quod per Abbatem, qui pro tempore fuerit creentur, & inſtituentur monachi, & canonici in dicto monaſterio, & ſubſit ei in omnibus vti eorum Prælato.

In his ordinationibus nulla reperitur mentio de dignitatibus capituli, & tamen alibi reperitur de ipſis, facta mentio, & ſignanter de Archidiacono, & duobus Archipresbyteris vno latino pro Latinis, & altero græco pro Græcis in quodam regiſtro Brunduſino.

Sub hoc regimine Abbatum ſtetit Eccleſia Neritonen. per annos 303. vſque ab anno 1110. quo tempore fuit per Paſchalem Pontificem Secundum in Abbatialem dignitatem erecta vſque ad annum 1413. quo tempore in Cathedralem item erigitur à Ioanne Pontifice Vigeſimo tertio mediante ampliſſimo priuilegio.

Paucis annis ante hanc vltimam erectionem facta fuit quædam alia erectio in Cathedralem in ſchiſmate Clementis Sexti Antipapæ contra Vrbanum Sextum, in quo populus Neritonenſis cum conuentu, & clero partes Reginæ Ioannæ ſequens adhæſit prædicto Clementi, à quo plures gratias obtinuit.

Inter has gratias credendum eſt ex præcedentibus, & ſubſequentibus quoæ fuerit etiam hæc ſcilicet vt Eccleſia prædicta in Cathedralem erigeretur; reperitur enim in tempore prædicto bellorum & ſchiſmatis, quod quidam fr. Matthæus erat Epiſcopus Naritonen. vt videtur ex quadam bulla Collationis beneficij per eum tamquam Epiſcopum Neritonenſem collati in anno 1389. patet etiam prædictum fr. Matthæum per plures annos extitiſſe Epiſcopum dictæ Ciuitatis, vt ex alia bulla prouiſionis factæ per dictum Matthæum tamquam Epiſcopum cuidam fr. Benedicto magiſtris Antonij Ferrarij de Nerito Eccleſiæ Neritonenſis monacho de Abbatia S. Angeli de Salute, vacata per mortẽ cuiuſdam fr. Durantis 4. Sept. Quarehic videtur fuiſſe primus Epiſc. Neriton. ſed quia fuit tempore ſchiſmatis non apparet a quo fuit inſtitutus

Reperitur etiam, quod reddita obedientia in Regno præd. Vrbano VI. eiuſq. ſucceſſori Bonifacio Nono iterũ d. Eccl. rediJt ad priſtinum ſtatum ſub regimine Abbatum, ſub quo permanſit per alios annos duodecim, & vſq. ad annum 1413. quo tempore iterum per Ioannem PP. XXIII. vt ſupra dictum eſt in Cathedralem erigitur.

In anno ergo 1413. Ioan. PP. XXIII. ad ſupplicat. populi Neritonen. terram Neritonen. prædictam in Ciuitatem, & Eccl. Cathedralem erexit, quam Romano Pontificij immediatè voluit eſſe ſubiectum, dignitatem verò Abbatialem in Eccl. & Monaſterio prædictis ſuppreſſit, priuilegia tamen, & iura conſeruauit.

Præſules a primæua inſtitutione ſequentes ſunt, è monumentis Romanis à nobis expiſcati.

1. IOANNES de Epiphanijs Neritonenſis primus Epiſcopus, Abbatum poſtremus, creatus à Ioanne Vigeſimotertio anno 1413. idus Ianuarij, vt habetur in lib. 2. de prouiſ. Prælator. fol. primo, & in lib. 3. de diuerſis formis fol. 73. ſedit ann. decem, & Epiſcopatu ſe abdicauit.

2. Fr. IOANNES Barula ſeu Borella vel po-

A tius Barla terræ ſancti Petri in Galatina, ordinis Minorum, à Martino Quinto creatus anno 1423. die 11. Kalendas Martij, obijt 1436. ex libro obligationum.

3. STEPHANVS Pendinellus Brundiſinus, ſucceſsit anno 1436. vltima Aprilis, poſtea translatus ad Archiepiſcopalem ſedem Brundiſinam anno 1451. ex eodem lib. quo Præſule Hydruntina Ciuitas ann. 1480. à Turcis capta, idem iugulatur immanarer ab illis.

4. LVDOVICVS de Pennis Neapolitanus decretorum doctor, creatus 16. Kalendas Iulij anno 1451. exceſſit anno 1458.

5. LVDOVICVS de Iuſtinis de Caſtello, defuncto Ludouico, præficitur anno 1458. præſuit annos 33. de quo acta conſiſtor. reſignauit an-

B no 1491.

6. GABRIEL Setatius Neapolitanus ab Innocentio Octauo creatus anno 1491. die 12. Decembris translatus ad Auellinam Eccleſiam anno 1507.

7. ANTONIVS de Catis Barenſis, Epiſcopus Auellinus, huc translatus 26. Octobris 1507.

8. ALOYSIVS Cardinalis de Aragonia, perpetuus huius Eccleſiæ adminiſtrator factus anno 1517.

9. MARCVS Cardinalis Cornelius Venetus, demortuo Aragonio adminiſtrator factus à Leone Decimo anno 1519. 24. menſis Iunij, reſignauit anno.

10. IACOBVS ANTONIVS Aquauiua, Beliſarij Nardi Ducis filius, creatus anno 1521. 25. Februarij, ſedit ann. 9. nolens, volenſque abdicauit anno 1532.

11. IOANNES DOMINICVS Cardinalis

C de Cupis, Iacobo cedente, hanc ſuſcepit Eccleſiam decimaquinta Ianuarij 1532. quam ad annum vſque 1536. adminiſtrauit.

12. IOANNES BAPTISTA Aquauiua, Iacobi ſuperioris frater germanus, electus anno 1536. 22. Maij.

13. Fr. AMBROSIVS Saluius à Balneolo Auellinæ Diœceſis ordinis Prædicatorum, creatus anno 1569. obijt 1577. Neapolim in Eccleſia ſancti Spiritus ſui ordinis ad eius memoriam hæc ſpectatur inſcriptio.

Magiſtro Ambroſio Saluio Balneolenſi ordinis Prædicatorum Vicario Generali Neritonenſium Epiſcopo doctrina, & pietate claro, Pio Quinto, Carolo V. Concionibus grato, quod templum hoc conſilio, operaque

D *auſpicatus eſt Præfecti ſtatuam erigendam decreuerunt. Anno*

CIↃ. IↃC. XIII.

14. CAESAR Bouius Bononienſis, Andreę filius, Abbas ſancti Andreæ Brundiſij, à Gregorio Decimotertio Epiſcopus delectus an. 1577. 15. Aprilis, è viuis eximitur an. 1583. iacet in Cathedrali, in qua ex marmore hæc legitur inſcriptio.

Cæſar Bouius nobilis Bononien. oriundus Brundiſio, Epiſcopus Neritonenſis, iuris ciuilis, & Pontificij peritus, Clero, Temploque reformato carus omnibus, larymatus omnibus, obijt anno Domini 1583.

Præ-

Præſulatus ſui 6. Hieronymus de Franchis Epiſcopus Neritonenſis P. anno Domini M. DC. XIX. Præſulatus ſui xi.

15. FABIVS Fornarius Brundiſinus, an. 1583. 9. Martij deſignatur à Gregorio Decimotertio obijt verò anno 1607.

16. CAELIVS Landus Sinueſſanus electus 1607. mortem oppetijt anno 1610.

17. ALOYSIVS de Franchis nobilis Capuanus Clericus Regularis Epiſcopus Vicanus huc trãſlatus anno 1611. 26. Ianuarij. Iacet in Cathedrali cum hoc Epitaphio.

Don. Aloyſius de Franchis Vincen. filius Epiſcopus Neritonen, poſt benè conſtitutam Eccleſiam, & Diœceſim, en vbi iacet. Obijt die xvi. Aug. anno Domini MDCXVI. ætatis ſuæ xlvi. Don Andreas de Franchis Philippi III. Aiorſæ Comes miles ordinis Alcantaræ, Iacobi fratris filius P. M. DC. XIX.

18. HIERONYMVS Franchus Aloyſij frater. eidem ſucceſsit die 13. Nouembris anno 1617. ſacrarium ampliauit, vt ex ibidem appoſita inſcriptione liquet.

Hieronymus de Franchis Vincentij filius Epiſcopus Nerit. Patritius Capuanus, Regis Philippi Tertij Conſ. hoc ſacrarium ex pecuniaquondam legata à Iacobo Antonio Aquinns Epiſcopo Neritonen. & ære ſuo reficiendum, amplificandumque curauit anno ſalutis M. DC. XIX. ſui Præſulatus Secundo.

Sacellum Crucifixi in Cathedrali, à Ciuibus adiutus, ædificauit, & ornauit, vt docet ſequens inſcriptio.

D

Nouum hoc ſacellum, in quo vetuſtiſſima Crucifixi Imago variè in hac Eccleſia locata, ac ſancti Gregorij Armeniæ Archiepiſcopi, Neriti patroni, aliorumque ſanctorum reliquiæ aſſeruantur, Hieronymus de Franchis Vincen. filius, Epiſcopus, ac Ciuitatis Nerotinæ, Sindicis Octauio Nuccio, Ioanni Iacobo Maſſa, & Ioan. Vincentio Orlando, Hieronymo Manerio, & Ioanne de Abbata, communibus impenſis Conſt. fecerunt anno ſalutis M. DC. XXV.

Translatus eſt deinde Hieronymus ad Archiepiſcopalem ſedem Capuanam anno 1634. vbi ex-

A trema clauxit ann. 1635. Inter inſcriptiones eruditiſsimi viri Ioan. Bapt. Vrſi Neapolitani è ſocietate IESV, ſequentem obſeruauimus inſcriptionem in Hieronymum noſtrum poſteritati commendatam.

Hieronymus Epiſcopus Neridenſi Archiep. Capuanus Vinc. de Franchis filius, honores quo fugit impenſius, hos habuit obuios cumulatius. Gemina vno tempore oblata tyara Puteolana à potentiſſ. Rege Hiſpaniarum Philipp. III. Neridenſe a ſanctiſſ. Pontific. Rom. Paulo V. remiſſaque illa, hac, quam reijcere nequit admiſſa. Vita inſigniter innocua, nec auara, & vigili, paſcendo, tutãdo intentus gregi nec opinãs, nec cupiens, ad Archiepiſcop. euehitur Capuanum, menſuramque tanti muneris abundè

B *expleuit, menſura ætatis parcè, vita functus eſt an. ſal. hum. CIↃIↃCXXXV. Auguſtiore dignus vrna, ſed hanc ſuæ, fratriſq. memor modeſtiæ P. Thomas de Franch. Reg. Conſil.*

19. FABIVS Ghiſius nobilis Senenſis, vtriuſque ſignaturæ Referendarius, olim Ferrariæ Vicelegatus, Melitenſis inſulæ Inquiſitor, ab Vrbano Octauo huius Eccleſiæ Præſul electus die 8. Ianuarij 1634. Apoſtolicus Nuntius in Colonia ab eodem Pontifice miſſus, virtutis, doctrinæ, & dignitatis anteceſſorum ſucceſſor, & poſſeſſor factus, quo tot illuſtres familiæ ſuæ viros facilius, & certius adæquare poſſit improbo, infeſſóque labore ad gloriam contendit, cuius exageratas virtutes, ne eius modeſtiam oneremus, alijs relinquimus numerandas.

C

NVCERINI
EPISCOPI.

D NVceria Ciuitas Vmbriæ, via Flaminia in montibus Apenninis, propè fluuium Teniam, à Fulginia decem milliaribus procul ſita, vt à tribus alijs Nucerijs Italiæ Ciuitatibus diſcerneretur, à Ptolomæo, Plinioque Nuceria Camellaria appellatur, Incolæ verò Nucerini Facconienſes, & Camellarij. Strabo illam ſimpliciter Nuceriam appellat, vbi lignea conficiuntur vaſa. A nonnullis etiam Alphatenia appellatur, tametſi plures hanc non illam eſſe arbitrarentur. ſed quæ in Murinenſibus Appenninis ſituatur, vt refert Volaterranus. Legi etiam hanc Vmbricam Nuceriam apud Panuinium, Conſtantianam aliquando fuiſſe dictam; ideo quia magnus ille Conſtantinus illam reſtaurauerat. Verum Alphateniæ, pluribus in locis Liuius meminit, ac tunc præcipuè, cum nar-

rat

rat Liuium Conſulem Romanum illam obſidione cinxiſſe, eiuſdemque Populum coegiſſe, vt Romanorum arbitrium veneratetur ; ſed vt cumque, res ſit, de eius origine variè arbitrantur ſcriprores, vt à noſtra memoria ſepoſitis rebus plerumque, ſolet accidere. Siquidem vbi germana cognitio rerum ſcriptorea defecerit, compoſitis fabulis, rem totam adornant, quibus non niſi vecordes ſolent abduci. Illud ſauè conſtat Nuceriam perantiquam Vmbriæ Ciuitatem eſſe, nec in illius Prouinriæ poſtremia; paruit olim Romanis, atque, hoc tempore Romanorum Pontificum ſuauiſſimum iugum expetitur. Prædicante autem Criſpoldo ſancti Petri Apoſtoli Alumno, ad Euangelij lumen aperuir oculos, circa annum conditæ ſalutis 58. Hæc prima Ciuitatum Vmbriæ digna reperta eſt, quæ pro ſeruatore Chriſto per ſanctum Fęlicem Presbyterum, Conſtantiamque matronam, ſanguinem profunderet. Hi enim Nucerini Ciues illuſtrem palmam tulere martyrij ſub prima Neronis perſecutione, anno à reparata ſalute 69. die 17. menſis Septembris vno tantum milliario plus medio à Ciuitate procul via Flaminia, quem etiam nunc Incolæ locum, Nernnis turrim appellant, eorum Martyrum corpora ibidem tumulata ſunt in Eccleſia, quam hodie ſanctæ Mariæ Magdalenæ ſacram Nuceria veneratur; anno 1590. eadem in Cathedrale Templum intulerunt, vniuſque ipſorum caput Piſaurum tranſtulerunt, vbi ingenti fidelium veneratione aſſeruatur. Cæterum Nuceriæ Diœceſis protulit fines, ex ruinis circumuicinarum Ciuitatum, Tadini, Roſſellæ, Luceolij, Piſtiæ, & Vſentij, quas Longobardorum, ac Sarracenorum furor euertit, compulitque neceſſitas, vt anno 1007. ſtanti, vigentique Nuceriæ iungerentur, vt lector ex annalibus Vmbriæ noſtri Ludouici Iacobilli poterit vberius haurire, vt autem dictarum Ciuitatum excidium ſpiritualis Imperij fines extendit, ſic earundem ruinæ Matricem, ſubminiſtrarunt, vt alia ſubinde non temnenda Oppida conſtituerentur. Nucerinus Epiſcopatus iam inde a ſuo exortu in ijs numeratus eſt, qui in Romana Prouincia vnum Romanum Pontificem immediatè veneratur, & colit. Splendida, viſendaque Cathedralis Nuceriæ eſt, ſancto Raynaldo Nucerino Epiſcopo ſacra. Cletum, decem Canonici, cum Præpoſito, trigintaque minorum gentium Sacerdotibus, quos Cappellanos appellant, promiſcuoque Clero, qui die, noctuque diuinum cultum perurgent, dicuntur complere.

Nucerinus Epiſcopus in ſua Diœceſi tantum, tredecim ſacerdotia poſſidet, quibus animarum cura incumbit, decem autem, & ſeptem ſimplicium beneficiorum, vt vocant. In territorio autem Peruſino ſeptem curatas Eccleſias, ac ſexdecim ſimplicia beneficiata Sacerdotia, in quibus ſunt nobiles Abbatiæ duæ, altera ſancti Petri Raſinæ, ſancti Petri de Antognola altera; in territorio vero Saxiferrati ex ruinis, Sentini, atque Roſſellæ, Collegiata ſancti Petri ſubſtructa ſpectatur, cum viginti duobus curatis Eccleſijs, ſexque beneficiorum ſacerdotijs. Fabbriani iterum ſub ſua iuriſdictione habet ſexdecim Eccleſias cum Abbatia ſancti Blaſij, in Rocca Contrada, duas Curatas Eccleſias, cum tribus ſimplicibus beneficiatis ſacerdotijs In Fulginati territorio, tres item Curatas Eccleſias, cum tribus ſimplicibus beneficijs. In Camerinenſi verò ditione, tres curatas Eccleſias. In, Gualdo autem Oppido, quæ ex Tadinianis ruinis ſurrexit anno 1180. decem curatas Eccleſias moderatur, cum Abbatijs ſanctorum Benedicti, atque Donati, cum decem & nouem ſimplicibus beneficijs. In oppido verò della Pergola, vt vocant, vnam curatam Eccleſiam, duoque ſimplicia ſacerdotia. Si quis autem vberiorem cognitionem de, Nucerina iuriſdictione deſiderat, conſulat Durantem Dorium à Leoniſſa in ſua Nucerina hiſtoria, vitaſque Nucerinorum Epiſcoporum, Celſum Placidum in vitis Sanctorum Nucerinorum, qui item adornat opus de Nucerinis Epiſcopis. Ex ijs autē Scriptoribus nihil attigi, ſed quicquid retuli, ex relatione noſtri Ludouici Iacobilli ſcribenti ſuffecit, vt inde, atque ex actibus conſiſtorialibus hanc Nucerinorum Epiſcoporum ſeriem proderemus. Antiquitatis interim ſtudioſi, ex vberioribus illis calamis, vberiorem hauriant cognitionem, dum hæc noſtra ex fide prolata, pręclariora lecturis viam aperiant.

1. FOELIX Epiſcopus Nucerinus anno 402. cui ſcripſit Innocentius Primus Papa: Interfuit Concilio vna cum Decentio Epiſcopo Eugubino, tom. 1. concilior.

2. COELIVS Laurentius, Romanæ Eccleſiæ presbyter, electus fuit Nucerinus Epiſcopus anno 498. Hunc etenim cum factioſi, poſt Anaſtaſij Papæ exceſſum Apoſtolicam intruliſſent in ſedem, contra Cęlium Symmachum verum Pontificem, meliorque cauſa in concilio à Symmacho conuocato, legitimæque electioni, Teodorico Rege fauente, victoriam obtinuiſſet; Laurentius Pſeudo, pontifex ſpoliatus honore eſt, Symmachuſque confirmatus in ſede, ſed ne iterum ſeditionis conſopiti carbones euaderent in flammas, ex Pontificia, largitate Laurentius Nucerinam ſedem obtinuit, vt narrat Anaſtaſius Bibliothecarius; qui tamen parua illa haud diu quieuit in ſede, ſiquidem ſeditioſiſſimis iterum aduocantibus Apoſtolicum inuaſit Thronum, donec eiuſdem veri Pontificis iuſtiſſimam commeruit iram, etenim Symmachus cum Concilium conuocaſſet, Laurentium cęnſuit proprio Epiſcopatu ſpoliandum, qui alienum tentaret inuadere. Prolixè rem narrat Baronius, alijq; quamplures.

3. APRILIS, deturbato Laurentio, Nucerinam ſucceſſit in ſedem anno 501. quem Symmachus Pontifex conſecrauit, voluitq; omnibus Concilija intereſſe, quæ publicæ vtilitati aliquando coegit.

4. S. FACVNDINVS Tadinij fuit Epiſcopus anno 599. quē plures arbitrati ſunt Nuceriæ præfuiſſe, ſed reuera Tadinorum tantum poſtremus Pontifex fuit, cum a Gothis anno 546. Ciuitas illa excidium perpeſſa fuiſſet, anno verò 740. à Longobardis propemodum ſolo æquata. Cuius deinde Diœceſis Nucerinæ coniuncta eſt. Arbitrantur hunc multi eundem illum ſanctum Facundinum eſſe, ad quem Magnus Gregorius aliquando literas dedit. Deceſſit autem Facundinus 607. 28.

Au-

Auguſti, exceptuſque templo eſt extra Gualdum oppidum, plua minus milliario.

5. LVITARDVS in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo anno 826. apud Baron.

6. RAVPERTVS anno 844. conſecrationi interſuit Ludouici filij Lotharij Imperatoris, cum Longobardorum Rex conſecraretur à Sergio II. ſummo Pontifice apud ſanctum Petrum, Conſule Bibliothecarium.

7. SEVERINVS donationem quandam factam à Theodoſio Firmano Epiſcopo, in fauorem Monaſterij ſanctæ Crucis, ſua atteſtatione firmauit anno 887.

8. BENEDICTVS Eccleſiam ſancti Martini reſtaurandam curauit, vt ex antiqua inſcriptione eruitur anno 900.

9. GILBERTVS Ala Cremonenſis, Monachus ordinis ſancti Benedicti Epiſcopus Nucerinus defunctus eſt in patria anno 986. ſepultuſque fuit in Eccleſia ſancti Leonardi, vbi olim hęc inſcriptio legebatur, vt me monuit, vir patriæ antiquitatum peritiſſimus Ioſeph Breſcianus, qui Eccleſiaſt. profanamq; Cremonenſem hiſt.iamiamq; maturat ad prælum, epitaphium eſt tale, mihi tamen valde ſuſpectum, cum nonnulla ibidem eius æui inſueta verba legantur.

Hic requieſcit in pace Pater Don Gilbertus Ala Cremonenſis Epiſcopus Nuceriæ, & Monachus noſtri ordinis, qui obijt die xxix. menſis Ianuarij, anno Domini DCCCCLXXXVI.

10. ALBERTVS, ſiue Adalbertus Roderici, ex Comitibus Nuceriæ filius, Monachus ſancti Benedicti creatus eſt anno 1007. cum Ioannes Octauus ſummus Pontifex, ex ruinis ſupra memoratarum Ciuitatum, Nuceriam Diœceſim auxiſſet.

11. ROMANVS Monachus, ex ordine Diui Benedicti, ex Saxoſerratenſi cœnobio Sitriæ, ſancti Romualdi diſcipulus, Alberto defuncto ſucceſſit anno 1012. Hic per Simoniam ſedem Epiſcopalem adeptus anno 2. infęliciter in ea dignitate vixit, vt refert Razius in vita ſancti Romualdi, cap. 49.

12. LVDOVICVS interfuit Concilio Romę celebrato apud ſanctum Petrum ſub Nicolao Secundo anno 1059. ex cod. vatic.

13. AVGVSTINVS etiam Arcolettus appellatus, à Paſchali Secundo electus eſt anno 1110. indulſitque Monaſterio ſancti Petri de Andolina ordinis ſancti Benedicti, neſcio quas decimas, bonaque, quæ Nucerinus antea Epiſcopatus poſſederat anno 1114. vt in exemplario diplomate Alexandri Tertij Monaſterio ſanctæ Crucis de Saxo viuo indulto continetur.

14. LOTHARIVS eadem priuilegia indulſit, confirmauitque eidem Monaſterio circa an. 1125.

15. MONALDVS de Monaldeſchis Vrbeuetanus, Nucerinorum Pontifex fuit anno 1144. Huius meminit Ciprianus Manens in ſua Vrbeuetana hiſtoria. Alijque ſcriptores, qui de hac nobili familia ſcripſerunt.

16. OFFREDVS, ex Comitibus Nuceriæ, anno 1164.

17. ANSELMVS Fulginas Fulgini de Aptis

A prænobilis filius, ex Archidiacono Cathedralis, electus eſt ſuæ Patriæ primum Epiſcopus an. 1161. anno verò 1170. ab Alexandro Tertio Pont. Max. tanquam de Eccleſia optimè meritus, nouo, & ad eam diem inuſitato exemplo, etiam ſublectus eſt Nucerinus Præſul; quas ſimul iunctim Eccleſias ad plures annos ſapientiſſimè adminiſtrauit. Deceſſit autem anno 1201. Fulginij, tumulatuſq; eſt in Cathedrali. Vide de eo plura ſupra in Fulginatibus Epiſcopis.

18. In Nucerinam deinde ſedem, VGHO ſucceſsit Anſelmo, ſublectus ad id oneris circa an. 1196. ſequenti vero intereſt conſecrationi Eccleſiæ ſanctæ Crucis de Auellana, vita defunctus eſt 1218.

B

19. B. RAYNALDVS Fulginas, filius Comitis Antignani Neapoleonis Raynaldi, è nobiliſsima gente, atque per ea tempora ampliſsimorum feudorum Domini, cum adhuc adoleſceret, probeque foret literis excultus, mundo, pompiſq;

C ſæculi remiſit nuntium, ſanctique Benedicti Monachum induit apud Monaſterium Fontis Auellanæ, ibique in virtutibus mirabiliter progreſſus piorum admirationem in ſe conuertit, itaut poſt Vghonem vnanimi conſenſu, Nucerinus à Clero crearetur Epiſcopus, cuius Honorius 3. electionem ratam habuit anno 1218. Tametſi contendat Ferrarius huiuſmodi dignitatem fuiſſe aſſecutum anno 1222. Charitate in Pauperes fuit præcipuus, itaut Pater Pauperum vulgo appellaretur. Siquidem haud ſemel accidit ſibi veſtimentis detractis, nudos, vagoſque illum cooperta pauperes, in vitæ auſteritate, virtutumque exercitio, ſanctum Facundinum ſuum anteceſſorem voluit habere Ducem. Dum viueret, vitaque functus, ingentia miracula edidit, vnus fuit ex illis 7. Epiſco-

D pis, qui indulgentiam ſanctæ Mariæ de portiuncula perpetuo à Deo ipſo conceſſam diuulgauit in populum, ſanctoque viuenti Franciſco in paucis charus fuit. Cum igitur ſanctiſsimè ſuam rexiſſet Eccleſiam euolauit ad Cœlos anno 1222. die 19. menſis Februarij, ſepultuſque eſt in Cathedrali, quam poſtea eiuſdem nomini, tanquam tutelari Diuo conſecrauerunt.

20. PELAGIVS defuncto Raynaldo ad eundem Epiſcopatum euectus eſt 1223. qui etiam in antiquis ſcripturis Pallauicinus vocatur. Conſecratur eodem anno ab Honorio Tertio, vt habetur in eiuſdem Pontif. regeſt.

CON,

21. CONSTANTIVS anno 1228.

22. BEVEGNATES Fulginas, è familia Capputiotum, ad eandem dignitatem aſſumptus eſt anno 1230. obijt anno 1243. poſt coius exceſſum Innocentius Quartus Epiſcopum quemdam Fulginatem in huiua Eccleſiæ adminiſtrationem dedit, ea regeſto vaticano, epiſt. 336. ſol. 56. huius tenoris.

Epiſcopo quodam Fulginatenſi. Cum Eccleſia Nucerina paſtore vacet, nec poſsit eidem de facili prouideri, ne per vacationem diutinam diſpendia ſolita incurrere valeat, tibi de cuius circumſpectione fiduciam gerimus adminiſtrationem ipſius tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus authoritate præſenti, vſque ad noſtræ voluntatis beneplacitum duximus committenda, quocirca mandamus de ipſa ſollicitam curam gerere ad bonum ſtatum ipſius des opem, vt operam efficacem; contradictores, ſi qui fuerint. &c.

Datum Laterani 15. Kal. Ianuarij anno primo.

23. GVIDO Nugantius Fanenſis ab Innocentio Quarto electus eſt anno 1252. ex regeſto vaticano.

24. BERNARDVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus eodem annó 1252. in tabulis memoratur.

25. B. PHILIPPVS ſanctimonia vitæ præclarus, ex Comitibus Antignani, eiuſdem Ciuitatis electus Epiſcopus anno 1254. ex Monacho Fontis Auellanæ. Deceſsit autem 1285, 21. Ianuarii; tumulatuſque eſt in Eccleſia ſanctorum Philippi, & Agnetis extra Gualdum; Eius vitam nuper edidit Ludouicus Iacobillus, at non benè eiuſdem obitus reijcit in annum 1265. cum clare conſtet illum ad cœlum euolaſſe anno 1285. cui ſucceſſit Fidemundus, vt habetur in regeſto vaticano. Huius Beati Epiſcopi reliquiæ anno 1623. à Virginio Florentio Epiſcopo in Cathedralem Nucerinam fuerunt translatæ.

26. FIDEMVNDVS, ex Canonico Cathedralis à Capitulo poſtulatus, confirmatur ab Honorio Quarto, 8. idus Auguſti 1285. Philippo ſucceſſit. Idem Honorius ſcribit Epiſcopo Tudertino, vt Fidemundum Nucerinum electum in ſubſidiaconum ordinet, inde accitis duobus viciniotibus Epiſcopis, illum in Epiſcopum conſecret. Datum Tybure, 5. idus Auguſti anno 2. ep. 74. ſol. 21. & ep. 75. ſol. 22. regeſt. vatic. obijt anno 1288.

27. IOANNES ex Comitibus Antignani Monaldi filius, Canonicus Cathedralis Eccleſiæ, à Capitulo poſtulatus, confirmatur à Nicolao Quarto anno 1288. 9. Kalendas Septembris, anno primo, epiſtola 143. ſol. 21. regeſt. vatic. Sanctum Franciſcum, quam qui maximè coluit, ideoque eiuſdem Alumnos introduxit in Gualdum, ſanctæ Mariæ de Miſericordia eiſdem attributa Eccleſia, vt narrat Vvadinghus in annal. Minorum, tomo ſecundo, Toſsignanusque. Fato functus eſt 1327. die 31. Ianuarij, ſepultuſque eſt prope anteceſſorem ſuum Beatum Philippum. Huius etiam vitã ſcripſit idem Ludouicus Iacobillus in lib. quem edidit de ſanctis, ac Beatis Gualdenſis oppidi; habet ibidem Ioannem hunc, ex Monacho ſanctæ Crucis de Auellana ad hanc ſedem vocatum, & à Martino Quarto confirmatum fuiſſe anno 1283. at in regeſto vaticano, vt vidimus, ex Canonico Cathedralis Eccleſiæ Nucerinæ à Capitulo poſtulatum, & à Nicolao Quarto confirmatum fuiſſe clare patet.

29. B. ALEXANDER Vinciolus Peruſinus ordinis Minorum, ac Pœnitentiarius Papæ Ioannis Vigeſimiſecundi, eodem Pontifice iubente, Epiſcopus, defuncto Ioanne, euaſit, die 22. menſis Maij, anno 1327. quam ipſe Eccleſiam ſingulari ſanctitatis exemplo pluribus coruſcans miraculis adminiſtrauit. In quibus illud extitit admirandum, quod à Nuceria, Saxoque Ferratenſi territorio ſuis precibus contagioſam luem depulerit. E viuis exemptus eſt die 3. Maij anno 1363. ſepultuſque in SaxoFerrato in Choro Fratrum Minorum, vbi pia credulitas fidelium illum veneratur vt Sanctum. Huius honorificè meminit Lucas Vvadinghus in tertio tomo ſuorum annalium. Cæſar Aleaius in prima centuria elogiorum, virorum illuſtrium Peruſinorum elegantiſſimè, tametſi breui elogiò huius ſanctiſsimi viri virtus complexus eſt, Iacobillus vitam in lucem emiſit.

38. LVCAM Rodulphucium Archidiaconum Camerinenſem Gentili filium, Vrbanus Quintus Pont. Max. Nucerinam euexit ad ſedem ann. 1363. 12. Kal. Auguſti, ex reg. vatic. Hic totam Vmbriam Vicarius Generalis frenauit, ſuaque dexteritate populos Vmbros, inteſtinis odijs laborantes ad fœdus ſtabile pacis perduxit, itaque poſt multos in ea Prouincia exantlatos labores, ab Sexto Vrbano creatus eſt presbyter Cardinalis ad titulum ſancti Sixti. Legatus adhuc Vmbriæ Peruſiæ deceſsit anno 1389. menſe Ianuario, eiuſque corpus Camerinum delatum, in Cathedrali ſancti Venantij, cum hac inſcriptione tumulatum eſt.

Hic iacet inſignis Lucas rutilante Galero
Tam celeber Iuris Doctor, quam cultor, & omnis
Præcipuum exemplum virtutis, regula morum.

Ibidem hęc alia legitur inſcriptio nuper in marmore exarata.

D. O. M.
Lucæ Rodulphucio Camerti,
tit. S. Sixti S. R. E. Cardinali,
qui huius Baſilicæ
quondam Prior, & Archidiaconus Camerinenſis,
tum Epiſcopus Nucerinus,
Romæ Gregorio XI. Pont. Max.
Vic. fuit;
deinde ab Vrbano Sexto
Cardinalis creatus,
atque in Pannoniam miſſus,
poſtremo Peruſiæ cum legatione fungeretur,
obiens,
oſſa Camerinum translata,
in Templo S. Venantij ſepeliri mandauit,
Anno ſal. M.CCCC.LXXXVIIII.
Venantius Rodulphucius
eiuſdem Baſilicæ Prior
Gentili ſuo
monumentum antiquitate deformatum
ornauit, poſuitque
& Lauretanæ Virgini ſacellum erexit,
Anno ſalutis M. DC. XIX.

Supra

Supra Iuliam pòrtam eiuſdem Camerinæ Ciuitatis in petra exaratum hoc ſpectatur epigramma.

Sedis Apoſtolicæ Lucæ monumenta notate
Andreas patruo fecit, quo iuſtior alter
Haud fuit Heſperiæ, toto nec doctior orbe.

Fallitur autem Ciaccon. cum hunc Lucam Epiſcopum Lucerinum fuiſſe affirmat, vbi enim Nuceriam legere debuit N. in L. mutata Luceriam ſcripſit.

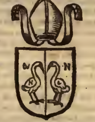
29. SENTIVS Lucæ Card. ſucceſsit. Hic ſynodum celebrauit 1397. extatque eiuſdem memoria 1394. in libris Cancellariæ. Deceſsit 1404. vt ex iiſdem libris liquido patet.

30. Fr. ANDREAS è Monte Falco ordinis Minorum adlectus eſt à Bonifacio Nono 1404. 5. non. Ianuarij, ex lib. prouiſ. Prælat. vita functus eſt 1419. 17. Martij. ex eodem lib. De quo non bene Vvaddingus noſter tom. 5. annal. Minorum ad hunc annum numero iv. dum refert, præfuiſſe Andream, non noſtræ huic Nucerinæ, ſed alterius eiuſdem nominis in Neapolitano Regno ſub Salernitano Archiepiſcopo; clarè enim conſtatum ex lib. obligation. & prouiſion. Prælat. cum ex tabulis, & monumentis Nucerinæ noſtræ Spoletini Ducatus, Andream eidem Præſulem fuiſſe ab anno 1404. ad annum vſque 1419. illique ſucceſſiſſe Io. Thomã de Margantibus, huic verò Antonium Bologninum 1438. qui an. 1444. ad Fulginatenſem tranſlatus, ſucceſſorem habuit Fr. Ioannem Marcolinum Fanenſem, quẽ idem Vvaddingus eòdem tomo 5. num. 62. ad ann. 1444. perperam inter eiuſdem Nucerinæ Eccl. Epiſc. ſub Salernitano Archiepiſcopo enumerat, conſtat enim iis temporibus Nucerinam Salernitanæ Prouinciæ Eccleſiam ſequentes habuiſſe Epiſcopos Fr. Franciſcum ord. Minorum electum ann. 1386. defunctum verum 1402. poſt hunc Angelum, qui extrema clauſit anno 1429. cui ſucceſsit Gabriel de Spoleto ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, Bartholomæus, præmortuo Gabriele 1443. ſubſtituitur, huic verò Fr. Petrus ordinis Prædicatorum anno 1455. ſucceſſor datus eſt, vt tomo quarto dicemus, dum Nucerinum Catalogum concinnabimus poſt Salernitanos Archiepiſcopos. Cæterùm in aliquibus indicibus Epiſcoporũ Nucerinorum ad me tranſmiſsis poſt Andreæ exceſſum, reperitur fuiſſe Nucerinus Epiſcopus quidam Frater Iacobus Fulginas ex ordine Prædicatorum, anno 1411. qui deinde à Martino Quinto Columna ad Motonenſem Epiſcopatum tranſlatus dicitur. Poſt hunc autem, collocant in Nucerino throno Ægidium Ioannis Collis de Ægidijs, ſiue de Lilijs Fulginatem antea Canonicum, atque Priorem Eccleſiæ Collegiatæ anno 1419. menſe Martio, Martino Quinto ſedente; quod à verò non videtur procul abeſſe; Siquidem per ea tempora per tres factioſiſsimos Antipapas in Eccleſia Dei teterrimum ſchiſma ebulliebat, qui vt ſuas quiſque partes firmaret, cum Epiſcopos, cum etiam Pſeudopurpuratos Patres adlegebant, ita ut euenire potuerit huic Ciuitati, vt ſimul, & ſemel plures Præſules obtineret. Illud conſtat ex actibus conſiſtorialib. Martini Quinti, poſt mortem Andreæ à Monte Falco, hunc Ioannem Thomam, qui proximè ſequitur in Nucerinam ſedem ſucceſſiſſe legitimè.

Porrò Ægidius, quem à noſtra ſerie expungimus, geſſit pro inſignijs gentilitijs, tria complicata argentea Lilia in cerulea parma vt vides.

De Lilia gente, deque cæteris nobilibus Fulginatenſibus familijs, plura ſuis in annalibus Vmbriæ molitur noſter Ludouicus Iacobillus.

31. IOANNES Thomas Ludòuici Bartoli de Margantibus Fulginas, ex ordine Ciſtercienſi Monachus, è Monaſterio Saxi viui, ſanctique Angeli de Monte Publico Prior, ſacrorum Canonum Doctor, ex Licienſi antea Epiſcopo, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt, Martino Quinto ſedente 1419. 16. Kalendas Aprilis; cunctis acclamantibus ſibi creditam rexit Eccleſiam, bonus idem, ac ſapiens. Deceſsit autem anno 1437. menſe Octobri Fulginij, ſepultuſque eſt in Eccleſia ſancti Dominici in ſacello à ſe erecto, ſuoſq; nepotes Ioannem Chriſtophorum, Ioachimum, ac Oliuerium de Margantibus, ex teſtamento heredes inſtituit. Eius ſtemmata ſcutum bipartitum argenteum cum atra Ciconia primum, atrum alterum cum argentea Ciconia exaratum.

32. ANTONIVS Bologninus Nicolai filius, Fulginas, ex Priore, & Canonico Cathedralis ſuæ Patriæ, ab Eugenio Quarto anno 1438. 24. Kal. Aprilis

Aprilis electus, anno verò 1444. ad Fulginatem Eccleſiam translatus eſt.

34. Fr. IOANNES Marcolinus Fanenſis, ex ordine Minorum creatur anno 1444. idus Nouembris. Hic inſignis Theologus fuit, multoque in pretio habitus apud Eugenium Quartum, Quintumque Nicolaum. Idem fundamentalem primum lapidem, Eccleſiaſticis luſtratum precationibus, in Cathedralis fundamenta auſpicatiſsimè iecit die 15. menſis Iunii.

35. ANTONIVS Viminalis Interamnas à Pio Secundo electus eſt circa annum 1465. Hic Kalendarium edidit Sanctorum ſuæ Patriæ.

36. IACOBVS Minutulus Lucenſis Epiſcopalis dignitatis gradus conſcendit defuncto Antonio, anno 1471. Natus eſt Franciſco patre nobili, ac peruetuſta familia Minutula, matre Margarita fœmina equè nobili anno 1434. Puer ſpectatè indolis à Stephano Treuta Epiſcopo Lucenſi ordinibus Minoribus initiatus eſt decimo quarto ætatis anno, in humanioribus literis ſatis verſatus, Pōtificio, ac Cæſareo iuri operam nauans, vtraque laurea inſignitus eſt. Romam migrauit, vbi a Iacobo Ammanato Cardinali Papienſi familiariſsimè exceptus; apud eū diu moratus, inter caros adhibitus, vt ſuis in epiſtolis non ſemel teſtatur idem Cardinalis, Minutuli ingenium ad omnia, ac in rebus agendis dexteritatem, ac peritiam mirum in modum extollit, eumque, & Pio Secundo, & Paulo Secundo ſummis Pontificibus commendauit. A Pio anno 1460. Abbreuiator Apoſtolicarum literarum, ſub Paulo verò cum Laurentio Antiſtite Spalatrenſi contra Robertum Malateſtam Arimini Dynaſtam Eccleſiaſtici exercitus Commiſſarius, non minus ciuili prudentia, quàm bellicę laudis diſciplina, & animi, & corporis fortitudine ornatum ſe oſtendit; eum laudat Campanus in epiſtola ad Gentilem Vrbinatem, dum viros doctos, & bello claros eius ęui recenſet. *Audio Minutulum noſtrum cooptatum eſſe collegio veſtrum, id eſt pugnacem collegam accepiſtis, & qui iam pridem didicit tueri communem dignitatem. Nam in Picena illa pugna, ipſe inter primi pilos dimitans ita dio virum ſe præbuit.*

Sed quo poſt pugnam victoria mouerit arma,
Qua victis pacem conditione dedit
Anne Fanentinis, etiam nunc finibus inſtat,
Aut fractus illis altera bella parat.

Poſt bellum Ariminenſe Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Secretarius; Comesque ſacri Lateranenſis Palatii à Paulo factus, à Friderico Tertio Imperatore inter familiares habitus, Comitiſque Palatini titulo exornatus. Sub Sixto Quarto Spoleti Gubernator, Tiphernates, ac Flaminiæ populos ad obedientiam Romanæ ſedis reduxit, ſumma Ciuium gratulatione; vnde Sixtus ad Nucerinam Eccleſiam euexit, pauloque poſt cum Ioanne Andegauenſi Cardin. Legato ad Ludouicum Vndecimum Regem Galliæ miſſus, ita ſua dexteritate ſibi Regium animum deuinxit, vt ſuum apud Pontificem negotiorum actorem, atque conſiliarium declarauerit, eoque poſtulante anno 1476. è Nucerino, ad Agathenſem in Gallia Epiſcopatum translatus fuit anno 1481. cum Oratoribus eiuſdem Regis Venetias miſſus ad perſuadendum illi Senatui, vt, & ipſe conuenire vellet pro pace Italiæ, ac probare, quæ nuper decreta Romæ fuere inter Pontificem, & Oratores fœdera ſocialis, vt refert Volaterranus in commentariis, tanta fuit erga ipſum Regis beneuolentia, vt præter Abbatiam nobilem Pictawenſia monaſterii, liberam etiam poſſeſsionem Cameracenſis Archiepiſcopatus vltro tradiderit, & tanquam virum aptum ad omnia acclamarit. In Gallia exceſsit, magnumq; ſui deſiderium poſteris reliquit, ſcripſit nonnulla opuſcula non contemnenda, de bello Ariminenſi ad Papienſem Cardinalem, carmina, & epiſtolas multas; eius laudes preter citatos authores non tacuerunt, Michael Brutus, Nicolaus Tuccius, Robertus Vrius Ariminenſis, aliique.

37. IOANNES Cerretanus Interamnas, eiuſdem Ciuitatis dignitatem ſuſtinuit anno 1481. Deceſsit menſe Auguſto anno 1492. Romæ Rotę Auditor.

38. IACOBVS de Breuſqueth Lemouicenſis Gallus, Monachus Ciſtercienſis, inque Romana Curia Procurator Generalis, ab Alexandro Sexto Nucerinus Epiſcopus electus eſt 1492. poſtrema die expirantis Aug. Hic pro ſuo ordine turbulentiſſimis temporibus multos adiuit labores, Sixtoq; Quarto olim carus; ſub Innocentio deinde Pont. Maximo Ciſtercienſem ordinem per Italiam ob ingluuiem Commendatariorum, penè collapſum mirabili dexteritate reſtituit, atq; à ſummo Pontifice obtentis ornauit, firmauitque priuilegijs. Renunciatus verò Epiſcopus, haud inferiorem curam ſacrorum habuit; ſiquidem in Cathedralem multa contulit ornamenta, illamque pretioſa ſupellectili adauxit, ditauit. Romæ diem clauſit poſtremum 28. menſis Maij anno 1498. inque Vaticana ſepultus eſt in ſacello ſanctæ Mariæ de Febri. Adhuc in ſacrario humi collocatum eiuſdem ſpectatur ſepulchrum, vbi in prægrandi marmorea tabula, cum eius effigie hæc ſubiecta legitur inſcriptio, quam ingredientium pedes hactenus propemodum deleuerunt.

Locus Epiſcopi Nucerini oſſibus dicatus
M. CCCC. LXXXXVIII. die xxvi. Maij
hora xi.

Breucettus ſuperis animam reddens Iacobus
Hoc ſub terreno marmore liquit onus.
Quem miſit Roma genitrix Limoſia gente
Mitis erat, & ope . . . . . . dedit,
Quod in mortales virtus fata reliquit,
Hic pariter virtus, Religioque iacet.

39. MATTHÆVM deinde Baldeſcum Peruſinum, Sacræ Rotæ Auditorem, Alexander VI. Nucerinam ſublimauit ad ſedem an. 1498. die 28. menſis Maij, anno vero 1508. die 28. menſis Iulij ad Eccleſiam Peruſinam translatus eſt. De quo ibi.

40. LVDOVICVS Clodius è Calderola, ex Archipresbytero Calderolenſi, arciſq; Bononienſis Præ-

Præfecto, ad hunc Epiſcopatum aſſumptus eſt Iulio Secundo Pontifice ſummo ſedente die 28. menſis Iulij anno 1508. vita functus eſt 1514.

41. VARINVS, ſiue Guarinus Fauorinus, è Camerino Syluestrini ordinis cucullatus, vir Græcè, Latinèque cultiſſimus, atque olim Decimi Leonis præceptor, ab eodem Pontifice ad Nucerinum Pontificatum euectus eſt anno 1514. die 3. menſis Octobris. Lateranenſi Concilio interfuit, ipſamque Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1537. memorque ſui, cum iampridem veram humanæ miſeriæ philoſophiam attentiſſimè contemplaretur, exceſsit è vita, ſepultuſque eſt in Cathedrali, cuius depoſitum inſcriptio Græca exornat.

ΒΑΡΙΝΟΝ τὸν καὶ τῆς Μεδικῆς οἰκίας θρέμμα, τοῦ ζῶντι ἀνόμοιον βλέπεις, ὃς τῷδε σήματι κείμενος πανταχοῦ γῆς παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις καλῶς ἀκούων, καὶ τοῦ ἀρετῆς ἀγηράτῳ χρώμενος ἐπαίνῳ ἡδίστου τῶν ἀγρυπνιῶν, καὶ πόνων ἀπολαύει καρποῦ.

Varinum Mediceæ domus alumnum viuenti diſſimilem aſpicis, qui in hoc ſepulchro iacens vbique terrarum à doctis celebratur, virtutiſque laudem immortalem adeptus ſuauiſſimo vigiliarum, ac laborum ſuorum fructu potitur.

Ἑλλάδος ἑρμηνευτὴς ἀοιδῆς ἅμα πλεῖστα Βαρῖνος, τοῦ Λασκάρεως Γραμματικευσάμενος, Μνήματι τῷδε ἀμπέχεται.

Græci Interpres ſermonis Varinus, atque admodum à Laſcare grammatica excultus hoc monumento continetur.

Βίβλον ὁ Γραμματικῆς ἐργώδεα τὴνδ' ἐπανύσας Σκιπίωνος μνῆσιν φρονέειν ἶσα Βαρῖνος τὴν καρτερομάχου.

Libro grammatices difficillimo perfecto, Scipionis bellicoſiſsimi famam Varinus adæquauit.

Ἑλλάδι τῇ ἰδίοις πεπλανημένῃ ἐν λαβυρίνθῳ
Οὐ μῦθον ἀλλὰ βίβλον προὔθετο δαιδάλεον
Οὐχ Ἕλλην Ἰταλὸς δὲ Βαρῖνος ἔχειν τί γε θαῦμα
Εἰ γε νέοι τὴν γεραιῶν ἀντιπελαργιόμεθα.

Græciæ in ſuis aberranti vt in labyrintho
Non fabulã, ſed librũ dædaleũ induſtria propoſuit
Non ille Græcus tamen, ſed Italus habitus eſt.
Nil porrò mirum ſi ciconiarum iuuenum inſtar
Quæ ſenibus vicem rependunt ipſi gratos
Nos exhibeamus.

Scripſit Fauorinus Dictionarium Græcum, magnum illud, ac perutile multis, varijſque ex authoribus collectum, totius linguæ Græcæ commentarium, è Græco in Latinum traduxit Apothegmata. Laudatur ab Angelo Politiano in epiſtola ad Mutium Camertinum. *Varinus*, inquit, *Ciuis tuus, Auditor meus ad ſummum linguæ vtriuſque faſtigium pleno gradu contendit, ſic vt inter doctos iam conſpicuus digito monſtretur.* In Varinum verò optimum Regularem Epiſcopum cecidit, vt primus omniũ regularium Epiſcoporum viridi galero vteretur ex decreto conſiſtoriali Leonis Decimi. Ad an. vſq; 1517. qui è diſciplina regulari, ad Epiſcopalem dignitatem euecti fuerat, nigrum galerum, ac pallinlum cum mozetta, ex eo panno, & colore, quo induti incedebat, dum clauſtralem vitam colerent, geſtare conſueuerant. Ex quo id oriebatur incommodum, vt ſæpius à puris Abbatibus, Prælatiſque diſtingui, diſcernique non poſſent, quod graue Leoni cum viſum eſſet, vt aliqua eos nota ornaret, pileum viridem inſtar aliorum Epiſcoporum, reliquo ſeruato habitu, geſtare iuſsit, rogatis prius in Conciſtorio Cardinalium ſententijs. Decretum, quod actis conſiſtorialibus inſertum eſt, die 13. Decembris emanauit.

42. ANGELVS Coloſius Æſinus, Papæ Leoni à ſecretis, Vuarino iam ſeneſcenti coadiutor attributus eſt cum ſpe futuræ ſucceſſionis anno 1521. die 25. menſis Nouembris, morteque ſecuta Vuarini, Angeli electio ſuum robur obtinuit. Theologus ac Philoſophus fuit inſignis, & Mathematicarum ſcientiarum valdè peritus. Poeſis etiam non ignarus, ſicut monumenta ab illo poſteris relicta teſtantur abunde. Vnde ſic luſit illorum temporum Poeta Franciſcus Pamphilus lib. 1. de laudibus Piceni.

Angelus hanc digna fuit Vrbe Coloſius ortus.
Angelus, Aonidum maximus ille philos,
Vertitur in varias formas, totidemque figuras.
Carpathijs, Protheus, quot Deus egit aquis,
Polypus æquoreis non tot ſibi ſumit in vndis,
Quot facies apto tempore cautus agit,
Vinceret Autaum ludo, nitidaque paleſtra.
Atlas quique humeris iam tulit aſtra ſuis.
Melliſluos latices ſumpſit de gurgite fontis,
Quem modo Gorgoneus calce peregit equus,
Hunc amat alma ſui captum dulcedine Clio.
Hunc fouet Euterpe, Melpomeneque virum.
Tradidit immenſam ſeriem Polymnia rerum.
Efficit huic virides Diua Thalia comas,
Senſibus eſt Erato diuinum infundit amorem.
Terſicore mulcet pectora læta choris.
Vrania aſtrigerum totum patefecit olympum
Melliſluos tribuit Calliopea ſonos.
Vnicus hoc tenues, miſeratus tempore vates
Hunc etiam merito iure vocare ſophon.

Anno 1543. Angelus quieti intentus, Epiſcopatu ceſſit, ad ſtudia reuerſus haud diu ſuperuixit, defunctuſq; in patria, in Cathedrali ſepulturam accepit. Poſteri hoc ei ad tumulum cenotaphium poſuere

Angelo Coloſio huius Eccl. Can. Secretario Apoſtolico
Nucerino, & ſent. Epiſcopo, Iac. & Hip.
pronep. poſ. A.D. MDC.

HIE-

43. HIERONYMVS Manellius è Rocca, Contrada, ad Epiſcopatum hunc euectus eſt 1545. ſub Iulio Cardinali Roboreo prolegatione Peruſina functus eſt, ſub Clemente deinde Octauo effœtæ ætatis è vita diſceſſit, cum quadragintaſeptem annos ſediſſet, ſepultuſque eſt in Cathedrali. Ei dedicauit vitam ſancti Medardi Epiſcopi, à Venantio Fortunato deſcriptam, Vincentius Bellus, quæ extat manuſcript. Romæ in Bibliotheca ſancti Auguſtini.

44. ROBERTVS Perbenedictus Camerinenſis, Frater huius cognominis Mariani Cardina-

A lis, atque Andreæ Venuſini Epiſcopi, ex Canonico ſancti Angeli in foro Piſcium, à Clemente Octauo ſubſectus eſt anno 1592. die quarta menſis Martij. Deceſſit autem anno 1605. die 5. Iunij Saxoferrati dum munus viſitationis expleret, Nuceriam relatus, iacet in Cathedrali, vbi hæc extat memoria.

D. O. M.

Memoriæ Roberti Perbenedicti Epiſcopi Nucerini, qui cum quarto nonas Iunij M. DC. IIII. ab inteſtato deceſſerit. Marianus S.R.E. Cardinalis de Camerino fraternæ conſcius voluntatis, pro Anniuerſarijs ſacris die obitus, ſingulisque menſibus faciendis, perpetua tria montis loca, multumque ſacræ veſtis, & ornatus huic Eccle-

B *ſiæ donarit anno ſalutis M. DC. IIII.*

P. Anten. Maròfuſco. A. C. Not.

Robèrti aliorumque Perbenedictorum Præſulum ſtemmata, ſcutum bipartitum, ſuperius cæruleum, miniatum inferius, cum aureo Grypho rampante.

45. VIRGILIVS Florentius Peruſinus ad Nucerinum Epiſcopatum aſcendit Paulo Quinto ſedente anno 1605. die 27. Iulij.

PAPIENSES EPISCOPI.

Qui Pallio vtuntur.

PAPIA, Inſubriæ clariſsima ciuitas, ad flumen Ticinum ſita eſt, nobiliorum artium Academia inſignis, olimque ſedes Longobardorum regum, hanc antiquiores appellarunt Ticinum, ſi Straboni, Plinio, ac Ptolomæo vlla fides. Sed poſtquam ex excidio Odoacris Erulorum Regis, per Epiphanium eius Epiſcopum Vrbs noua ſtetit, illam Papiam recentiores vocarunt. Et Ticinum quidē videtur fuiſſe dicta à flumine, quod illius abluit muros, Papia verò, vel vt Luitprando placet, ab interiectione Papæ admirantis, quod illam admirarentur mortales omnium commeatuum genere abundare, vel ideo, Papia, quòd pia patria videretur in ciuium diſperſorum reliquijs recipiendis poſt quam à barbaris fuiſſet exciſa: de eius exordio varias tulerunt ſcriptores ſententias; ſunt enim qui dicant à Boijs, Cenomaniſq; qui Ripas Ticini incolebāt nomen inueniſſe; alij narrant Boios, Cenomanoſque adeo creuiſſe Mediolani, vt impares tantæ multitudini muri, ad hanc nouam Vrbem ædificandam Boiorum, Cænomanorumque non ignobilem partem compulerint. Eutropius videtur velle fuiſſe exſtructam à Boijs, Inſubribuſque. Paulus diaconus ſcribit Papiam Gallos, cum Mediolano, Bergomo, Brixiaque fundaſſe. Plinius Leues, ac Morieos illius facit auctores, dum non procul à Pado flumine fixiſſent domicilium. Volaterranus autem in li. 5. ſuæ Geographiæ Plinium explicans, eos populos affirmat Gallos fuiſſe Contra Leander Albertus conatur oſtendere, eos populos de quibus loquitur Plinius, non Gallos, ſed Ligures fuiſſe, deinde autem adauctam fuiſſe, & inſtauratam à Boijs, ac Inſubribus Gallis, vt Paulus Diaconus, & Eutropius narrant. Blondus conatur oſtendere, Papiam haud extuliſſe muros tempore Secundi Belli Punici, cum apud Liuium nulla Papiæ occurrat mentio per ea tempora, quibus Romani cum Cartaginenſibus Duce Hannibale bellum gerebant, quam Blondi coniecturam, leuiſsimi ego momenti exiſtimauerim, quanquam enim de antiquiſsimo Papiæ exordio nulla certa res videatur poſſe afferri, conſtat tamen antiquiſsimā illam eſſe ciuitatem, vt abundè probauit erudiciſsimus Hieronymus Boſsius in ſuis Papienſibus Annalibus, ſicut etiam non præripiemus Bernardino Sacco partes quas ſibi deſumpſit, narrandi ſcilicet amplitudinem Papiæ, eiuſdemque ædifi-

A ciorum ſplendorem, fertilitatem, Viroſque illuſtres, qui in ea floruerunt, inque omni memoria res præclarè geſſerunt, contenti innuiſſe tantum principium, quo vberrimè lucem Euangelij exhauſit, conſulat autem lector, vt non ſemel moneo, ſi, quæ ad temporaneam fœlicitatem ſpectāt, plura velit cognoſcere, conſulat inquam Speltam, Gualam, Breuentanum, ſupramemoratum Boſſium, Bernardinumque Saccum. Papiæ igitur Chriſtianæ fidei fundamenta ieciſſe narratur Syrus Galilæus illuc ad prædicandum à Principe Apoſtolorum directus, cum eiuſdem miſsionis collegis. Cumque plures alias circumuicinas Ciuitates pari fœlicitate prędicationis Euangelio Chriſti impleſſet, ibi tandem requieuit. Semel autem iuſtum pietatis ſemen Papiæ altas radices egit, plu-

B ribus ſanctis, qui in ea floruerunt, cultoribus, tametſi per eadem tempora, & Attila illam crudeliter depopulatus fuiſſet, eandemque in totum excidiſſet Odoacres Rex Erulorum, Iam inde à ſuæ inſtitutionis initio nullius Metropolitani arbitrio paruit, ſed vnam tantum Apoſtolicam Sedem immediatè vſque ad hæc noſtra tempora venerata eſt, cui ob merita tot Sanctorum, qui in ea floruerunt, illamque adminiſtrarunt, præcipuè autem S. Ennodij, qui pro Romana Eccleſia tot exantlauit labores, Pontifex Hormiſda Pallij vſum conceſsit, extenditque eam gratioſam indulgentiam ad ſucceſſores, inque ſe, ac futuros deinceps Romanos Pontifices Præſulum Papienſium honoris ergo traxit conſecrationem. Præter vſum Pallij, Ioannes Papa VIII. poteſtatem

C eidem Epiſcopo fecit crucem geſtandi, more Archiepiſcoporum, album que equum conſcendendi, vtque in generalibus Concilijs dexter aſsideret Pontifici. Quæ omnia priuilegia Præſulibus Papienſibus rata eſſe iuſſerunt plures Pontifices, nec potuere deinceps tot ab Archiepiſcopis Mediolanenſibus intentatæ lites huiuſmodi Papienſi Eccleſiæ indulta eripere, quin, quod maius eſt, legitur in decretalibus, illudque ipſum refert Baronius, Præſuli Papienſi ius eſſe, ad Synodos ſuas Archiepiſcopos Rauennatem, & Mediolanenſem cum ſuis ſuffraganeis aduocandi. Innumera propemodum priuilegia ſunt, quæ huic Eccleſiæ indulſere, Pontifices, Imperatores, Reges Longobardorum, alijque Principes, cum Latifundijs, fortunis, alijſque ampliſsimis iuribus. Diœceſis

D ampla eſt, cuius longitudo ſeptuaginta quinque paſſum millia decurrit, latitudo verò quinquaginta, ibi habentur centum quinquaginta quatuor Eccleſiæ, in quibus animarum cura exercetur, iuſque dicit centum octuagintaquinque territorijs. Cathedralis antiquæ ſtructuræ quidem, ſed mirificè exornatæ. Quinque dignitates ſunt, Præpoſitura, Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Cantoratus, ac Decanatus: ſexdecim Canonici, cum duodecim Capellanis, alioque minorum gentium clero, diuino cultuī deſtinati ſunt. Præbenda Pœnitentiali gaudet, ſed non Theologali, quippe quæ ſuperuacanea in publica diſciplinarum Academia poſſet videri, Papiæ duodecim Præpoſituræ inſtitutæ ſunt, Parrochiales verò ſedes decem, & octo, intra Papiæ

muros, foriſque vigintiquinque Religioſorum monaſteria ſpectantur, quorum habetur præcipuum S.Petri in Cælo Aureo olim Monachorum S.Benedicti, nunc Canonicorum Regularium, à Luitprando Longobardorum Rege ædificatum, vbi S.Auguſtini corpus è Sardinia illuc relatum quieſcit, cum corpore Seuerini Boetij, alijſque ſanctiſsimis viris, atque æquiſsimis Senatoribus. Tredecim monaſteria Monialium ſunt, vndecim Laicorum Confraternitates, decem Hoſpitales domus, proſtatque mons Pietatis ad tenuiorum ſolamen. Per Diœceſim verò ſparſæ cernuntur, Præpoſituræ duæ cum reſidentia Canonicorum. Viginti ſupra vnum Religioſorum Monaſteria, Monialium verò quatuor, in quibus illud Carthuſianorum inſigne eſt, cui opulentiſsimi cognomen fecerunt, in quod Mediolanenſes Duces, vt illud locupletarent, viſi ſunt certatim opes propemodum effudiſſe. Itaquè cum non admodum ampla ciuitas tot Eccleſias, Templaque, pietatiſque monumenta contineat, quis dubitare poteſt, eius ciuitatis Principes, ipſumque populum Papienſem maximè excoluiſſe pietatem? merito igitur poſt tot clades, bellorumque eluuionem, ad ſinum Auſtriacum Principum, tanquam ad tutatiſsimum portum confugit, vt diuturniori pace floreret. Huius ciuitatis modò dabimus ſeriem Epiſcoporum, quam magna ex parte è Diptychis Epiſcoporum S. Ticinenſis Eccleſiæ, quam noſter Boſsius ex Annalibus extractam in lucem emiſit, concinnauimus: cæterum quia alicubi narrationem confundit, nobis viſum eſt, aliorum monumenta conſulere, vt cumulatior, atque abſolutior noſtra hæc lucem aſpiceret.

1. S. SYRVS, natione Galilæus, S. Petri Apoſtoli Alumnus, ab eodem Apoſtolo primus Papienſis Epiſcopus ordinatus fuit, circa annum noſtræ ſalutis 46. quo cum perueniſſet cum Iuuentio, Pompeio, Griſantio, Fortunatoque prædicationis collegis, Chriſti Euangelium promulgare exorſus eſt, tanto pietatis ardore, miraculorumque à ſe patratorum atteſtatione, vt breui ciuitatem omnem ad Chriſtum traduxerit. Ad Mediolanenſem præfectum concionari de rebus fidei Syrum detulit fama, quem Mediolanum vocatum tanta admiratione audiuit, vt ea conditione liberum illum dimiſerit, ne mulctatus exilio papienſes fines attingeret, ſed Præfecti ſpreto præcepto, ſatius duxit vocanti, imperantiq; Deo obtemperare. Igitur vt nouiter conuerſos ad Chriſtum confirmaret, rediјt ad Eccleſiam ſuam, maiorique ardore animi ſemel plantatam fidem excoluit: in honorem Deiparæ Virginis, ac Principis Apoſtolorum templum erexit, alterumque SS. Geruaſio, & Protaſio ſtatuit, quos paulò ante in ſuburbijs Mediolanenſibus ſæuiſsima tormenta ſuſtulerant, quoſque ipſe clanculum per Iuuentium collegam fuerat ad martyrium cohortatus; nec ſolum Papiæ idolatriam extinxit, ſed eandem prædicatione inſectatus eſt in alijs Italiæ ciuitatibus, tum Aquileiæ, Hormagoræ auxilio fuit, Brixiæ, Veronæ, Laudis Pompeiæ, Tortonæ, Haſtæ, Genuæ, pluribuſque alijs locis doctrina, æquè ac miraculis clarus barbaram impietatem afflixit, Ex Italia, traiecit in Auſtriam, Laureacique verbum Chriſti diſſeminauit. Primum ſacrum Veronæ fecit, ibidemque demortuum hominem reuocauit ad vitam. Tortonæ Martianum attribuit Præſulem, quem in diſciplina quondam habuerat, cumque Ticinenſem Eccleſiam fundaſſet, adminiſtraſſetque per quinquaginta annos, requieuit in Domino die 9. menſis Decembris, anno ab inſtaurata ſalute 96. ſepultuſq; eſt in Eccleſia ſanctorum Geruaſij, & Protaſij, vnde poſtea, poſt ſeptingentos annos, fuit tranſlatus in Cathedralem, conditusque ante maius Altare inter columnas: Narrat doctiſsimus Boſsius, antiquiſsimam traditionem eſſe, Syrum puerum illum fuiſſe, qui quinquè panes habebat, & duos piſces, ex quibus Chriſtus Dominus tot millia hominū ſatiauit. Syri autem meminit Petrus in Cathal. li. 1. c. 50. memb. tom. 2. Surius tom. 3. Luitprandius, Gualla, Ferrarius, Martyrologium Romanum, & alij.

2. S. POMPEIVS Aquileienſis, diſcipulus, atque Diaconus S. Syri, ac prædicationis collega, eidem demortuo in Epiſcopum ſucceſsit ann. 96. Hic tranſitus diem S. Syri celebrari debere inſtituit, hoc eſt 9. diem Decembris, vnde poſtea mos dimanauit eadem die cereum offerendi ei Eccleſiæ, in qua corpus Sancti conditum quieſcebat, idem magiſtro æneam ſtatuam in Cathedrali erexit, aliquotque circumuicinos populos conuertit ad Chriſtum, cumque piè, ſanctèque per aliquot annos Papienſem rexiſſet Eccleſiam, euolauit ad ſuperos, anno circiter centeſimo noſtræ ſalutis, die 14. menſis Decembris. Illius corpus condidere in Eccleſia SS. Geruaſij, & Protaſij. S. Pompeij meminerunt Martyrologium Romanum, acta S. Syri, Guala, Breuent. Spelta, Ferrarius, & alij.

3. S. IVVENTIVS, ſiue Euentius Aquileienſis, ſanctorum, Hormagoræ, Syrique diſcipulus, poſt exceſſum S. Pompei à fidelibus populis acclamatus fuit Epiſcopus, ſed Laudem Pompeiam cum profugiſſet, vt detrectaret onus, inde vel nolens retractus, poſt annum ordinatus Epiſcopus fuit, impoſitamque ſibi dignitatem tanto animi ardore ſuſtinuit, vt æſtuantibus perſecutionibus, nihil omiſiſſe dicatur, quod ad optimum Paſtorem videretur ſpectare; oratione, miraculiſque vicit perfidiam Porphyrij militum Tribuni, illumque deuictum ſacro luſtrauit Baptiſmate, qui ſuccinctus armis, inſtructaque acie Iuuentium cum grege fidelium trucidatum ibat. Papienſem Eccleſiam adminiſtrauit, iuxta veriores calculos, vſque ad annum 139. dieque 8. menſis Februarij euolauit ad Cœlum, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Nazarij, quam hodie S. Iuuentij vocant. Illius meminere Martyrolog. Rom. die 12. menſ. Septembris Beda, Vſuardus, Ado, alijque antiquiores, ex recentioribus autem Iacobus Guala lib. 3. Stephanus Breuentanus lib. 2. c. 4. Speltæ, alijque qui de obitus die, haud vnam tulere ſententiam, nos autem ea de re Boſsio ſubſcripſimus.

4. S. PROFVTVRVS Iuuentio ſuffectus eſt, circa annum 139. ſanctè deceſsit anno 144. die prima menſis Nouembris, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Iuuentij.

5. S. OBE-

5. S. OBEDIANVM deinde præfecere Papienſibus, qui ſedit omnino annos 13. vitamque finiuit anno 158. die 17. menſis Ianuarij.

6. LEONTIVS in eadem floruit ſede anno. 158 protulitque ætatem vſque ad annum 180. diuiſitque Ciuitatem in parochias.

7. S. VRSICINVS floruit ſanctitate anno 183. deceſsitque anno 216. die 21. menſis Iunij, cuius ſacræ reliquiæ requieſcunt in Eccleſia S. Ioannis de Palude, ſiue in cœmiterio de Burgo.

8. S. CRISPINVS, huius nominis primus è Nigrorum nobili Familia, Papienſis, ad patriæ ſedem prouectus eſt, anno 216. deceſsitq. 253. die 17. menſis Ianuarij, eius ſacrum corpus in Cathedrali conditum iacet. Breuentanus, Spelta, Gualaque hoſque ſecutus Ferrarius in Cathal. narrant, huius ſancti celebrari feſtum die 7. menſ. Maij. Nos Boſsij cathalogum ſequemur. At vero cum prædicti Scriptores adeo diuersè computent annos, quæque multis annis inferior Criſpinus geſsit, huic aſcribant, mecum ipſe quandoque ſum ſuſpicatus, de vno Criſpino illos fortaſsis duos feciſſe, tametſi ea de re ſuſpenderim iudicium, detulerimque libenter eam rem decidendam iudicio meliori.

9. S. FELIX martyr, huius eiuſdem Eccleſiæ præſul fuit anno 258. coronatus autem martyrio eſt, die 15. menſis Iulij anno 255. cuius ſacræ reliquiæ honorificè aſſeruantur in Cathedrali, eiuſdemque ad hanc diem meminit Rom. martyr.

10. MAXIMVS Ticinenſem regebat Eccleſiam ab anno 256. vſque ad annum 270.

11. S. EPIPHANIVS huius nominis Primus, patria Papienſis, Maximo ſuffectus eſt, anno 270. deceſsitque 274. die 30. menſis Auguſti, cuius corpus aſſeruatur in Cathedrali. Heldeiſchein Saxoniæ Ciuitatis, vt ſcribit Boſsius, additq. hic Epiphanius ad Fœlicem primũ Romanum Pontificem legauit Miroclem affinem ſuum, qui benè geſtæ legationis cauſa Epiſcopus Mediolanenſis fuit ab eo creatus, Mirocles autem Materno ſucceſsit, authores Mediolanenſium hiſtoriarum ſcribunt, vtque verior ſententia fert, circa annum 307. Fœlix uero deceſsit è uiuis anno 275. Quamobrem non video, qui fieri potuerit, vt ab Epiphanio mitteretur Mirocles ad Fœlicem Pontificem, qui illum ob fœliciter geſtam legationem, Mediolanenſem Epiſcopum renũtiauerit. Vehemens itaque mihi ſuſpicio eſt aliquid hic ſubeſſe erroris, huncque Epiphanium, cum altero Mirocli coætaneo facile fuiſſe confuſum.

12. S. CRISPINVS, huius nominis Secundus, patria Ticinenſis ad hanc eandem ſedem, promotus eſt anno 275. fato functus eſt anno 305. die 30. menſis Octobris, ſepultuſque eſt in Cathedrali, in Sacello. S. Cruci ab ipſo dicato, atque conſtructo. Fertur ædificaſſe etiam templum in honorem Sanctorum Coſmæ, & Damiani Martyrum, ſi tamen hic non confunditur cum Criſpino Epiphanij anteceſſore, cum id tempus quod tribuitur huic Epiſcopo, ob ſæuiſsimam Diocletiani, & Maximiliani Imperatorum perſecutionem haud ſatis videatur commodum Sanctis Martyribus ſtatuendis aris, ac templis.

13. S. DALMATIVS, natione Germanus. Ticinenſi Sede nobilitatus eſt anno 306. ac poſt annum ſuæ adminiſtrationis, Maximiano Ceſare perſequente, Martyrij palmam accepit, die 5. menſis Decembris, de quo martyr. Rom. hac ipſa die, Beda, Vſuardus, & Ado; huius vitam heroico Carmine comprehendit Hieronymus Vida Albenſis Epiſcopus.

14. S. ANASTASIVS huius nominis Primus, hanc adminiſtrauit Eccleſiam ab anno 310. vſq. ad annum 333. quo ipſo anno exceſsit è vitis, ſepultuſque eſt in Cathedrali: Baronius in notis ad martyr. Romanum tes præclarè geſtas Anaſtaſij II. huius Eccleſiæ item Epiſcopi, qui poſt multos annos ſub Rothario Longobardorum Rege floruit ſanctitate, huic Anaſtaſio Primo temporũ errore ſeductus attribuit, adeo plerumque & clariſsimos viros fallit nominum militudo, niſi exactè inuicem tempora conferantur.

15. THOMAS ex diacono, poſt Anaſtaſium præſul euaſit, anno 333.

16. ALBACHIVS autem, anno 354. fatoque ſublatus eſt 358.

17. S. HILARIVS ad eandem ſedem adlectus eſt anno 358. deceſsitque 376. die 16. menſis Maij, cuius reliquiæ honorificè aſſeruantur in Eccleſia S. Michaelis maioris. Hic contra Arrianos ſaluberrimam Synodum celebrauit, huius meminit tãtum Boſsius in ſua Dipthica, nullus autẽ prętereа ſcriptor, nec Martyr. quidẽ Roman.

18. S. IVVENTIVS II. hanc eandem Epiſcopalem conſcendit Cathedram anno 377. illamq. adminiſtrauit vſque ad annum 403. deceſsitque 12. die eiuſdem anni eius venerandæ reliquiæ in Cathedrali, an apud ſanctum Nazarium requieſcant, incertum. Synodo Generali Aquileienſi interfuit contra Arrianos, anno 381. iuſſus à Damaſo Papa, temporibuſque S. Ambroſij anno 390. Synodum Mediolanenſem contra Iouinianum, vbi Legati Syricij Papæ præerant, ſuo ſuffragio iuuit, hunc Iuuentium, eum ſupra memorato plerique confundũt, tametſi ob diſtantiã temporum diuerſum eſſe appareat, iuxta Boſsij narrationem.

19. TIBALDVS floruit ab anno 405. vſque ad annum 409. apud eundem Boſsium.

20. MARCELLINVS hanc tenuit Sedem ab anno 424. vſque ad annum 431. in quo eiuſdem extat memoria, vt narrat Boſsius.

21. S. CRISPINVS huius nominis Tertius Ticinenſem Eccleſiam ſuſcepit regendam anno 432. feditque uſque ad annum 466. deceſsitque 13. die menſis Iulij. Hic reperitur ſubſcriptus in Concilio Mediolanenſi celebrato ſub Euſebio, ex præcepto Leonis Primi Pontificis, qui Apoſtolicos legatos Senatorem, et Abundium illuc direxit anno 451. Romanum Martyrologium Criſpinum retulit in numerum ſanctorum Ticinenſium Epiſcoporum, eiuſdemque ſanctimonia vitæ eruitur è vita Epiphanij ſui ſucceſſoris, quem ipſe educauit, inſtituitque ad omnem pietatem; ſcribitque Ennodius Criſpinum grauiter iam ſeneſcentem, opera Epiphanij in Ticinenſi adminiſtranda Eccleſia maximè vſum fuiſſe, quippe cui,

tanquam iam labentis ſenij, Scipioni tuto innite-retur, in cuius honorem hæc Carmina ceciniſſe narratur.

Salue Sancte parens ſemper ſaluete recepti
Criſpini Cineres, cuius virtute redundat
Quicquid in hoc Chriſti, miramur milite dignum.

In Romano Martyrologio, Criſpini mentio fit die 7. menſ. Ianuarij, ibidéque Baron. in ſuis notis contendit illum ipſum eſſe, qui Epiphanium præceſsit. Boſsius huius retulit mortem in diem 13. Menſis Iunij, tametſi ea ipſa die in Rom. Martyr. nulla Criſpini mentio extet.

22. S. EPIPHANIVS huius nominis Secundus, diſcipulus, Diaconuſque S. Criſpini Epiſcopi, Magiſtro in Epiſcopatu ſucceſsit anno 466. Hic Mauro, Focariaque nobiliſsimis parentibus Papiæ natus eſt, cuius vitæ ſanctimoniam viſus eſt præſagijſſe mirificus ſplendor, qui illum adhuc puerum circundederat dormientem. Creuit excultus doctrinis, tantaque ſanctitate vitæ cum dexteritate agendi, vt iure optimo titulum commeruerit PACIFICATORIS ITALIÆ, miſeræ enim italiæ ærumnoſis illis temporibus adſuit non ſemel, illiuſque conſternatos populos inter bellorum æſtus, eſt mirificè conſolatus. Hauſit oculis patriæ excidium à ſæuiſsimo Odaocre Rege illatum, miſeraſque ciuium reliquias collegit, cũ templa, æquatoſque ſolo muros exorſus fuiſſet reædificare, quod cum paulatim ſuccederet, veteri Ticino, Papiæ, hoc eſt patriæ Piæ, indidit cognomentum, cæterùm quia Barbara fides ſuſpecta erat, nihilque tutum videbatur ab armis, ne iterũ rediuiuas ciuitates nouus, inſperatuſque euerteret impetus, Liguriæ populi Æmiliaque Epiphanium cum Laurentio Epiſcopo Mediolanenſi ad Theodoricum Gothorum Regem legarunt, vt depoſitæ Italiæ genti vellet auxilio eſſe: profectus etiam eſt, cum Victore Taurinenſi Epiſcopo ad Gundibaldum Burgundiorum Principem, vt captiuos, quos è Liguria, Inſubriaque in ſeruitutem adduxerat, repreſentata pecunia, vt euenit fæliciter redimeret reducendos in patriam. Rauennæ apud Theodoricum Regem aliquamdiu fuit, cumque ab eo in fauorem ſuæ Eccleſiæ ampliſsima retuliſſet priuilegia, Papiam reuerſus eſt, populo Paſtori ſuo reditum effuſè gratulante. Sed eam lætitiam mox inexſpectatum Epiphanij fatum corrupit, paucos enim poſt dies miraculis, vitæque innocentia longè clariſsimus exceſsit è viuis die 21. menſis Ianuarij anno 498. ſepultuſque fuit in Eccleſia S. Vincentij, quam poſtea de nomine ſancti illic requieſcentis S. Epiphanij appellarunt. Poſt ſe reliquit quatuor ſorores lectiſsimas, ac ſanctiſsimas Virgines, quarum Luminoſa, Liberata, Specioſa, prope fratrem, defunctæ, acceperunt ſepulcrum, cum Honoratam in veteri Monaſterio ſepeliſſent, illius vitam ſcripſit Ennodius eandéque refert Surius in Tom. 1. Martyr. Rom. Baroniuſque in ſuis notis ad ipſum, inque Annalibus Eccleſiaſticis.

23. S. MAXIMVS, Epiphanium excepit anno 498. hic ſub Symmacho Papa, quartæ, ac Sextæ Romanæ Synodo interfuit, deceſsitq. 511. die 8. menſis Ianuarij, ſepultuſque eſt apud ſanctum Ioannem in Burgo, de eo martyr. Rom. hac ipſa die, Baroniuſque in ſuis notis. Ferunt Paulũ Diaconum illius vitam ſcripſiſſe, legiturque quædam dictio in laudem Maximi ab Ennodio compoſita, quæ ſic exorditur

Prodijt religioſæ votum Conſcientiæ.

24. S. ENNODIVS, ex ingentibus in Eccleſiam Catholicam meritis, poſt Maximi exceſſum, Epiſcopus adlectus eſt anno 511. hic origine Gallus fuit, donatuſque ciuitate Papienſi, doctrina, eruditione, vitæque ſanctimonia longè clariſsimus, ſexdecim natus annos, cum Rex Italiæ Theodoricus imperaret, vt in Euchariſtico vitæ ſuæ, ipſe de ſe teſtatur, paterna Amita, quæ illum ad eam diem educauerat, orbatus eſt, deſtitutuſque conſilio. Quamobrem nuptijs, opulentiaque cuiuſdam nobilis puellæ orbitati ſuæ conſuluit, ſuamque tenuiorem promouit conditionem, ex ea filium ſuſtuliſſe alicubi teſtatus eſt, deinde ab vxore miſsione impetrata, quam continentiæ amor item tetigerat, religioſam vitam inſtituit profiteri, factuſque à S. Epiphanio Papienſis Eccleſiæ diaconus, in eo munere vitam penè omnem tranſegit, eruditione, ac nobilioribus cultus diſciplinis, epigrammata plura, epitaphia, multaſque compoſuit epiſtolas panegyricum Theodorico Italiæ Regi publicè dixit, inſignique Apologetico, quod tota ſynodus in quinto publico decreto comprobauit, Symmachum Pontificem, cauſamque quartæ Romanæ Synodi luculenter defendit. Iam Papienſis, vt ſupra memorauimus, factus Epiſcopus, ſub Hormiſda Papa, Symmachi ſucceſſores duabus legationibus in oriente perfunctus eſt. In prima, collegam habuit Fortunatum Catanenſem Epiſcopum, pluresque alios, in ſecunda Peregrinum Præſulem Miſenatem. Lababant enim per id tempus Epiſcopi Orientales in fide, cum Synodus Heracleæ fuiſſet indicta. Quamobrem Ennodius formulam fidei conceptis verbis exaratam, à Græcis Epiſcopis ſubſcribendam ſecum detulerat. Sed Anaſtaſij Græci Imperatoris perfidia in cauſa fuit, cur id conſilium minus procederet, quin cum fuiſſet conatus Apoſtolicos Legatos, Ennodiumque præcipuè in ſuam ſententiam adducere, nec potuiſſet, ira percitus, Græciæ finibus Ennodium iuſsit excedere, vetere ac fatiſcente, iruto præbita naui, vt ſi contigiſſet ſubmergi, crudele parricidium in caſum, fortunamque maris referret, ſed Tyranno mitior fatiſcenti nauigio vnda pepercit, peruenitq. demum perfunctus periculo, ad Hormiſdam Pontificem, à quo gratitudinis ergo, cum pluribus alijs Priuilegijs Pallij Cruciſque vſu exornatus, dimiſſus eſt, vt aliquando tandem ſemel ſibi commiſſæ Eccleſiæ præſens conſuleret, vbi extra muros Ciuitatis S. Victori martyri templum erexit, ob receptam eiuſdem precibus ſanitatem, edidit plura monumenta, quæ in Bibliotheca Priſcorum patrum impreſſa leguntur, vbi ipſius omnigena eruditio ſatis elucet. Paulo poſt ſuam poſtremam legationem in Oriente, è vita diſceſsit, adeo ſanctimoniæ proſpera fama, vt in albo Sanctorum relatum illum venerentur mortales. incidit eius obitus in noſtræ ſalutis annum 521. die 17. menſis

ſis Iulij, ſuæ verò ætatis 48. ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Victoris, atque inde poſtea translatus, in S. Michaelis templo conditus iacet, vbi ſequens epitaphium in marmorea tabula inciſum proſtat legentibus, cum nota deceſſus, ac Conſulis, qui per id tempus florebat.

Ennodius. vates lucis rediturus in ortum
Hoc poſuit tumulo corporis exuuias
Clarus prole quidem, generoſior ipſe propinquis
Quos fruEtus laudum iuſſit habere diem.
Reddidit hoc cælo viuacibus ille figuris.
Cum fecit fama viuere colloquijs.
Quid mirum ſi morte caret poſt buſta ſuperſtes,
Qui conſanguineos reſtituit ſuperis.
Quantus,at ille foret, mundi celebratus in oris,
Nec ſilet occidui cardinis oceanus.
Schiſmata, coniunxit dudum diſcordia legi
Aque fidem Petri reddidit Eccleſiis.
Pollens eloquio, doEtrinæ nobilis arte
Innumeros Chriſto reſtituit populos.
Largus vel ſapiens, diſpenſatorque benignus
Diuitias credens, quas dedit ipſe ſuas.
Templa deo faciens hymnis decorauit, & auro,
Et paries functi dogmata nunc loquitur.
Depoſitus ſub D. XVI. Kal. Aug.
Stas. V. C. Conſule.

Præter quintam Synodum Romanam, ſub Symmacho Papa, Ennodij etiam cum laude meminerunt Hormiſda Pontifex in Epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem: Nicolaus Primus Pontifex, qui Michaelem Auguſtum facit certiorem de ijs, quæ ob fidei Chriſti Ennodius à Græcis pertulerat, extatque Ioannis Papa VIII. de Ennodio ad Brucarium Abbatem nobile teſtimonium: de eodem narrant Gregorius VII. Paulus Diaconus lib. 15. hiſtoriæ Miſcellaneæ, Anaſtaſius Bibliothecarius in Horſmida, Martyrol. Roman. Baronius in notis, diffuſiuſque in Annalibus, Bellarminus Cardinalis de Scriptoribus Eccleſiaſticis, alijque quamplures.

25. PAVLVS ſucceſsit Ennodio anno 521. Papienſemque Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 546. Hic vt feſtum Beatæ Mariæ Virginis auguſtiori pompa celebraret, publicas vel inſtituit, vel vſu reddidit celebriores publicas ſupplicationes.

26. POMPEI huius nominis II. extat memoria ab anno 548. vſque ad 579.

27. SEVERVS adlectus fuit anno. 580. protulitque ætatem vſque ad annum 614. Litanias minores ſub Clero indixit, ex exemplo Romani Pontificis.

28. BONIFACIVS Papienſi ſede nobilitatus eſt anno 615. præfuitque vſque ad annum 626. Hic inſtituit ritum ſupplicationum ambularium à Reſurrectione Domini prima ſexta feria, cæteraſque cruces ſingulis portis ciuitatis affigendas decreuit.

29. LAVRENTIVS Papienſis, patriæ Epiſcopus fuit ab anno 628. vſqu e ad annum 632.

30. MAGNVS deinde ſucceſsit anno 633. extenditque ætatem vſque ad 668. Falluntur autem Spelta, atque Baronius in notis, cum hunc illum eſſe Magnum affirmant, qui ſub Agathone A Pontifice Concilio generali interfuit anno 679. illoſque mendum decepit, quod in ſubſcriptionibus Concilij illius irrepſit. Etenim cum eſſet legendum, Magnus Epiſcopus Pupilienſis, ex iniuria ſcriptorum, legerunt Papienſis. Illoſque authores erraſſe, vel hoc vno argumento poteſt conuinci, quod abſurdum fuiſſet, duos Epiſcopos eiuſdem ſimul Eccleſiæ Concilio illi interfuiſſe, nec ſatis ſe inde exoluit Spelta cum dicit, Magnum fuiſſe Catholicum, Anaſtaſium autem Arrianum, qui titulo Papienſis Eccleſiæ inſignitus aderat cũ Magno illi cõcilio, propterea non fuiſſe inconueniens, vtrumque ſuis, quemq; partibus fautorum, concilio illi interfuiſſe, quis enim vnquam credat Patres illos Concilij ſynceræ, ſpectatæque fidei ad ſui conſortium admiſiſſe Arrianum, rurſumque B Arrianum hominem ex formula Catholica concilio illi ſubſcribere voluiſſe, ſed vide iterum, Magnum hunc qui Concilio interfuit, cui etiam Anaſtaſius Papienſis intererat, alterius Eccleſiæ fuiſſe Præſulem, hoc eſt Pupilienſis, cum enim vterque ſubſcribit Concilio, Anaſtaſius id fecit poſt manſuetum Epiſcopum Mediolanenſem, tanquam illius Comprouincialis Magnus verò Pupilienſis, poſt Theodorum Archiepiſcopum Rauennatem, cui ſubijciebatur. Pupilienſem autem Ciuitatem, quæ hoc tempore nulla eſt, poſt multa ſæcula Aegidius Carillius Cardinalis Italiæ legatus iuſsit exſcindi, eiuſdemque Sedem, ac Iura Bertinorum transferri, vt ſuo loco narrauimus. Quid? quod illud etiam mendum coarguit Codex manuſcriptus in membranis antiquiſsimis celeberrimæ C Nonantulanæ Abbatiæ eiuſdem concilij, vbi Magnus ille reperitur ſubſcriptus Epiſcopus Pupilienſis? maneat igitur, Magnum illum, quem ſupra ex ordine cathalogi dedimus, non eſſe eundem, nequè eiuſdem ſedis cum hoc, qui ſuo ſuffragio ſub Agathone Concilium narratur iuuiſſe, nec illorum Authorum ſuffragatur errori, quod Paulus diaconus ſcripſit lib. 4. c. 14. de Geſtis Longobard. Temporibus Rotharij Regis Ariani, pleraſque Italiæ Ciuitates duos habuiſſe Epiſcopos, alterum Catholicum, Hereticum alterum ſiquidem cum Catholici Patres rebus fidei, vel declarandis, vel Confirmandis agitabãt concilia, haud quaquã admittebant canes, ac perfugas, vt non ſemel diximus, ſed arcebant, ne ſi acceſsiſſent, vel ipſo afflatu, quicquid fidei ſincerum erat corrumperet. D Cæterum non negamus hunc Anaſtaſium, quem proximè magnus excipiet, aliquando Arrianæ hæreſi laboraſſe, illaque demum eiurata ſub Agathone interfuiſſe Concilio, Magnoq; anno 668. ſucceſsiſſe, ſanctèque Papienſem Eccleſiam adminiſtraſſe, vt ſtatim narrabimus.

31. S. ANASTASIVS huius nominis Secundus, ſectæ Arrianæ primum Epiſcopus fuit, reſeditque Papiæ ex Authoritate Rotharij Regis Arriani propè Eccleſiam ſancti Euſebij, qui demum abiurato errore, ſancto ardore Catholicam pietatem amplexatus eſt, vt cum deceſsiſſet Magnus, ad Papienſem ſedem legitimè ſit euectus anno 668. Concilio ſub Agathone Papa interfuit, cuius decretis ſubſcripſit anno 679. poſt Donatum Epiſcopum Laudenſem. Fato functus

eſt

eſt anno 680. die 28. menſis Maij. ſepultuſque eſt in Cathedrali. Martyr. Romanum vnius tantùm meminit Anaſtaſij Epiſcopi Papienſis ſub die 30. menſis Maij, quem Baronius in notis hunc eundem vult eſſe, qui ex Arriano Catholicus euaſerit, ſed Boſsius in ſua Diptica vult eſſe diuerſos, affirmat enim Anaſtaſium illum, cuius Martyrol. Roman. meminit ſub die 30. menſis Maij, multis vel ſæculis, vel annis hunc II. Anaſtaſium præceſsiſſe, cuius item feſtum celebretur eodem menſe, ſed die 28. quod ſi verum eſt, fatendum erit Baronium, ex duobus Anaſtaſijs vnum feciſſe, Romanum vtique Martyrologium ſecutus, quod de vno tantùm commemoraſſe, ſupra narrauimus.

32. S. DAMIANVS Biſcoſsia Anaſtaſio ſucceſsit, cum eſſet ciuis Papienſis, anno 680. Hic vir doctiſsimus fuit, annoque antequam eligeretur Epiſcopus, illum narrat Paulus Diaconus lib. 5. cap. 4. nomine Manſueti Archiepiſcopi Mediolanenſis, celebratæque ibidem ſynodi contra Monothelitas, ad Concilium Conſtantinopolitanum quaſdam literas ſcripſiſſe, eiuſdemq; ſanctitatem extollit. Igitur Damianus cum Papienſis Epiſcopus fuiſſet adlectus, pro ſe, ſuiſque ſucceſſoribus ſatis commodum parauit domicilium, Reliquiaſque S. Sebaſtiani à Romano Pontifice impetratus, cuius precibus Papienſis Ciuitas primi anno ſui Epiſcopatus, contagium fuerat emolita, ſolemni pompa in Eccleſia S. Petri in Vinculis honorificè collocauit, eidemque erecto altari, ſe, Clerumque voto aſtrinxit, vt tribus diebus ante feſtum, ipſoque feſto die, Epiſcopus cum Clero ſolemnibus inſtitutis ſupplicationibus ad ipſum adiret ſacrum facturus. Annos triginta Papienſem rexit Eccleſiam, poſtque multos labores, clarus miraculis, euolauit ad Cœlos, die 12. menſis Aprilis anno 710. Sepultuſque fuit in Cathedrali, vbi adhuc eius ſacrum corpus conditum iacet, illius meminit Martyrologiũ Romanũ, Baroniuſque in ſuis ad ipſum notis, vbi demiratur Paulum Diaconum Damiano epiſtolam adſcripſiſſe nomine Manſueti ſcriptam ad Conſtantinopolitanum concilium contra Monothelitas, cum in Concilio Romano ſub Agathone Pontifice reperiatur ſubſcriptus Magnus, non autem Damianus Epiſcopus Papienſis, ſed ſi vir peritiſsimus rerum Eccleſiaſticarum rectius hac vice calculos poſuiſſet, aduertiſſetque Magnum Popilienſem ſe ſubſcripſiſſe, non Papienſem, Anaſtaſiumque, qui ei concilio interfuerat, præceſſiſſe hunc noſtrum Damianum Papienſem Epiſcopũ non adeo demiratus fuiſſet Paulum Diaconum, qui eam epiſtolam attribuit Damiano Epiſcopo, qui per id tempus tantum presbyter erat, illamque epiſtolam dictauerat anno antequam ſuccederet Anaſtaſio, qui etiam ipſe Romani Concilij decretis ſubſcripſiſſe reperitur; nec tamen Paulo Diacono dandum vitio eſt, ſi duxerit parum referre dixiſſe, an Presbyter, an Epiſcopus Damianus epiſtolam illam confecerit, graui enim hiſtorico facile fuit, vnius anni morulam contempſiſſe ab exarata epiſtola.

33. S. ARMENTARIVM deinde populus,
A cleruſq; Papienſis ſubuexerunt ad ſedem an. 711. quem, cum conatus fuiſſet inaugurare Benedictus Archiepiſcopus Mediolani, tanquam Inſubriæ Metropolitanus, renuit Armentarius, probatiſque Conſtantino Pontifici Eccleſiæ ſuæ iuribus, conſecratus ab ipſo Pontifice, victor diſceſſit, atque ad ſibi creditam rediit Eccleſiam, quam adeo piè, ſanctèque adminiſtrauit, vt fato functus Sanctorum auxerit numerum an. 730. d. 30. menſis Ianuarij. Illius meminit Martyrologium Romanum hac ipſa die, plureſque alij, eius ſacrum corpus in Cathedrali diligentiſsimè aſſeruatur. Armentario ſedente, opera Luitprandi Regis, S. Auguſtini corpus è Sardinia Genuam primum, inde verò Ticinum honorificè fuit tranſlatum, vbi hactenus requieſcit.

B 34. MAVRITIVS eiuſdem ſedis Antiſtes fuit anno 730. vſque ad annum 734.

35. ANASTASIVS, huius nominis Tertius, creatus Epiſcopus ann. 734. vixit ad annum 737. Huius Epiſcopi temporibus, cum in Mediolanenſi Diœceſi Manigunda Monaſterium S. Mariæ de Cairate ſubſtruxiſſet, Epiſcopo tamen Papienſi voluit eſſe ſubiectum, Abbatiſſæque inaugurationem ad ipſum, atque ad eius perpetuò ſucceſſores pertinere.

36. THEODORVS, huius nominis Primus, ſuffectus eſt, anno 737. præfuitque vſque ad annum 750. Quo ipſo anno ſpiritum Deo reddidit, die 14. menſis Nouembris, Martyrologium autem Romanum, alterum Theodorum commemorat, ſi tamen alterum die 20. menſis Maij.
C Narrant nonnulli, hunc Theodorum fuiſſe ſepultum in Eccleſia S. Agnetis, cuius aliquando Præpoſitus fuerat, quam hodie de eiuſdem nomine S. Theodori appellant. Affirmat Boſsius non conſtare vbi eius ſacræ Reliquiæ requieſcant. Cæterùm hic ſanctus Epiſcopus tanta ſollicitudine, ac ſanctimonia vitæ fuit, vt Papienſem Diœceſim, ipſamque Ciuitatem à teterrima Arriana lue liberaſſe perhibeatur. Ad ipſum Zacharia Papa literas dedit, & vt idem Boſſius narrat, idem Zacharias Pontifex Theodoro adfuit decedenti.

37. S. PETRVS prognatus ſanguine Regio, propiorque affinis Luitprandi Regis, diuturniori mora exulauit Spoleti, cum Ariperti Regis incidiſſet in ſuſpicionem, vt refert Paulus Diaconus lib. 6. cap. 58. exuli mos erat, S. Sabini Martyris
D Eccleſiam inuiſendi, à quo per viſum accepit aliquando fore, vt Papienſis Epiſcopus crearetur. conſtitit reuelationi fides, ſucceſsitque Theodoro ann. 751. Qui haud immemor ſui protectoris, eidem in platea templum erexit, cui S. Sabini nomen fecere. Inter cæteras Petri virtutes, narrat Paulus Diaconus, Virginitatem illibatam ſeruaſſe, claruiſſeque miraculis, Luitprando fuit vnicè charus, eundemque antequam eſſet Epiſcopus adhortatus eſt, vt ſancti Auguſtini corpus Papiam transferret. Saracenos quoſdam à Rege Deſiderio captos, ſacro fonte luſtrauit. Quindecim omninò annos hanc rexit Eccleſiam, ſi Boſsio credimus, deceſsitque anno 766. die 7. menſis Maij, ſepultuſque eſt apud S. Ioannem de Burgo. De eo Martyr. Rom. hac ipſa die.

S. THEO-

38. S. THEODORVS huius nominis Secundus Papienſis, huius ſedis Antiſtes renuntiatus eſt, anno 766. ſatoque functus eſt 778. die 20. menſis Maij. Huius, nullus ſcriptor, quem legerim, meminit, præter Boſsium, ſuſpicatus autem ſum eundem eſſe cum ſuperiori, quod Martyrol. Rom. vnius tantùm Theodori meminerit Papienſis Eccleſiæ Epiſcopi die 20. menſis Maij. Apud Boſſium tamen fides eſto, ſi duo ſint, diuerſique cenſendi.

39. AVGVSTINVS Archidiaconus Cathedralis, Theodoro ſubrogatus eſt, anno 778. Qui à Pontifice cōſecrandus cum Romam fuiſſet profectus, dum reuerteretur, vt S. Theodorus prædixerat, è viuis exceſsit eodem anno.

40. S. HIERONYMVS Papienſis non ſine miraculo ad hanc ſedem vocatus eſt, ſi quidem mortuo Auguſtino, cum populus clerusque, conueniſſent, vt nouum antiſtitem eligerent, vox pueri admonuit orantes, vt futuræ electioni omnes ciuitatis ſacerdotes aduocarent. Poſtera die cum ibidem omnibus vocatis, vt ſibi videbantur, ſacerdotibus ad ferenda ſuffragia conueniſſent, ex admonitu eiuſdem vocis ſenſere non adeſſe omnes. Aberat enim quidem Hieronymus Rector Eccleſiæ S. Mariæ ad Perticas, quem cum in cœtum electorum, eligendorumque ſubito compuliſſent, eadem vox illum eſſe, quem Papienſem Epiſcopum elegiſſet Deus, pronuntiauit, itaque populus, clerusque Hieronymum inauguratum ad diuinum nutum euexerunt ad ſedem, qui poſtea, & ſanctè vixit, & ſibi creditam piè adminiſtrauit Eccleſiam, claruitque miraculis. Præfuit nouem annis, requieuitque in Domino die 22. menſis Julij anno 787. protulit ætatem vſque ad annum nonageſimo.

41. VBALDVS natione Gallus, Abbas Monaſterij Augienſis prope Conſtantiam, ad hanc eandem ſedem vocatus eſt, anno 791. præfuitq; ad annum 795.

42. PETRVS huius nominis Secundus, ab anno 795. ad 800. pertinuiſſe narratur.

43. S. IOANNES Primus, hunc ſecutus eſt anno 801. Deceſsit autem 813. die 27. menſis Auguſti, qua ipſa die, eiuſdem feſtum celebratur Papiæ, de quo Martyrol. Rom. hac die.

44. SEBASTIANVS præfuit ab anno 814. vſque ad annum 816.

45. DEODATVS Papienſis creatus ann. 817. Tranſtulit corpus S. Syri ex Eccleſia ſuburbana S. Geruaſij in cathedralem, die 17. menſis Maij, inſtituitque laudabilem ritum illum, vt tranſlationis præuium diem, clerus ſolemniter cantatis Veſperis, veneraretur. concilio celebrato Papiæ à Ludouico Pio ex conſenſu Paſchalis Primi Deodatus interfuit; deceſsitque anno 829. die 17. menſis Maij, vt ſcribit Boſsius.

46. LVITARDVS, ſiue Liutardus, ſeu Luitprandus, Deodato ſuffectus eſt anno 830. Erexit Eccleſiam Monaſteriumque S. Donati in Caſtello Scozola quod ſexto Kalendas appellatur in Diœceſi Mediolanenſi, auxitque prædiuite cenſu, voluitque Epiſcopi Papienſis perpetuis temporibus venerari arbitrium. Interfuit Concilio Papiæ præſente Imp. Ludouico Pio Italiæ Rege. Ioannem Archiepiſcopum Rauennatem à Nicolao Primo excommunicatum vna cum ſuo populo tecto recipere noluit ann. 861. vt recitat Bibliothecarius. Ab Imperatoribus Lothario, ac Ludouico obtinuit vt ſibi dono darentur aliquot caſtella, & loca, primuſque fuit, qui Papienſium Epiſcoporum Comitis titulo inſigniretur; & cum ann. 33. ſediſſet appoſitus eſt ad patres ſuos ann. 864.

47. S. LVITFREDVS, ſeu Liuttefredus adhanc ſedem euectus ann. 864. Hic corpus S. Honoratæ Virginis ex Monaſterio S. Vincentij, in Cœnobium vetus S. Mariæ ſtoriarum, dicitur tranſtuliſſe. E viuis exceſsit ann. 874. die 8. menſ. Maij, ſepultuſque fuit in Eccleſia Cathedrali. Illius meminit Luitprandus Diac. Ferrarius in Catalog. SS. Italiæ eodem die, Boſsius in Diptichα, qui diuerſè de eo computant tempora. Nos libenter Ioannis VIII. auctoritatem ſequimur, qui epiſtola 149. ind. 11. ann. 878. Ioanni Luittefredi ſucceſſori ſcripta, meminit Luittefredum prædeceſſorem eius fuiſſe, iam quinquennio ex acto, hoc eſt ann. 873. epiſtola extat. tom. 3. p. 2. Conciliorum Binij.

48. IOANNES huius nominis Secundus fuit adlectus anno 874. inde verò tertio anno poſt ſuam inaugurationem à Ioanne VIII. obtinuit, vt quæ Hoſmidas Pontifex olim ſuis anteceſſoribus indulſiſſet, de vſu ſcilicet pallij, Crucis, æqui albi in Dominica Palmarum, ſecundoque feſto Paſchatis, deque poteſtate vocandi ad ſuas Synodos Rauennatem, ac Mediolanenſem Archiepiſcopos, cum ſuis ſuffraganeis, rata eſſe iuberet. Priuilegium Ioannis, tametſi alicubi lucem aſpiciat, quia tamen videtur iis, quæ diximus maximum allaturum momentum, hic exſcribendum curauimus.

IOANNES EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Reuerendiſs. Ioanni ſanctæ Ticinenſis Eccleſiæ in perpetuum.

SVpernæ miſerationis ad hoc regiminis curam ſuſcepimus, & Apoſtolicæ miſerationis ſolicitudinem gerimus, vt iuſtè precantium votis libenti animo habeamus, & libramine æquitatis cunctis in neceſsitatibus poſitis ſubuenire debeamus. Nam ſummæ ſedis gerentes auctoritatem, de venerabilium locorum ſtabilitate, quantū ex diuino adiutorio poſsibilitas datur, ſatagere debemus. Hoc namque ſtudio & diuina placatur clementia, & laus atque vtilitas Chriſti Eccleſiæ procuratur. Igitur poſtulante à nobis tua reuerentia quantum ea quæ ad ſtabilitatis integritatē, & adprofectum honoris ſanctæ tuæ pertinere noſcuntur Eccleſiæ, cui ex Diuina largitate dignoſceris enucleāter perficere ſtudeamus, inclinati precibus tuis per hoc noſtrum, Apoſtolicæ auctoritatis priuilegium confirmamus, tibi, ſucceſſoribuſque tuis omnia priuilegia tam Sacrorum Pontificum, quam glorioſorum Auguſtorum, præcepta, quod pro honore ſanctæ tuæ Eccleſiæ, & rerum omnium mobilium, & immobilium ſtabilitate collata ſunt, nec non, & Apoſtolica cenſura ſtatuimus, vt ſecundum ſacros Canones

ſpiritu

ſpiritu Dei conditos, Clerici, vel ſanctimoniales, aut viduæ ſub tua, tuaque Eccleſiæ cura, & ſolicitudine ſtare debeant, nulluſque tam ſacri ordinis prædictus honore, quam etiam ſæcularium miniſter dignitatum quocumq; modo eos, eaſque ad publicum pertrahere iudicium, aut ob hoc res illorum, illarumque in bannum ponere præſumant, ſed æquo iudicio, ſpecialique præſentia tua, ſucceſſorumque tuorum de quibuſcumque cauſis, vel negocijs, quæ ſecundum temporis qualitatem accederent iuſtitiam, iudiciumque faciant. Sancimus etiam in Monaſteria, quæ intra tuæ Diœceſis fines conſiſtunt ſub tuo, & eorum qui tibi ſucceſſerint iure Canonico permaneant in perpetuum videlicet, & conſecratione Abbatum, vel Abbatiſſarum, & in eorum, earumque criminum diſcuſſione. Ita ſanè vt nulli in eiſdem venerabilibus locis quoties opportunum fuerit ſine tuo, tuorumque ſucceſſorum prouidentia, atquè conſenſu fiat electio, ſicut canonica iubet auctoritas, ſaluo ſcilicet in omnibus ſedis Apoſtolicæ priuilegio ſpeciali namque tenore præcipiente, vt Monaſterium S. Donati fundatum à Luitprandro Epiſc. deceſſore tuo in loco qui dicitur Scogialo, cum omnibus rebus mobilibus, & immobilibus ſecundum teſtamenti ſui ſeriem colatis, & aliud monaſterium ſanctæ Mariæ poſitum in Cariata, quæ iuri Eccleſiæ tuæ proculdubio, & pertinere videntur, te, ſucceſſoreſque tuos perpetuis temporibus iuriſdictionem tenere, habereque decernimus, & quamuis in alienis Parochijs conſiſtant Apoſtolica iubemus auctoritate in omnibus, quæ ibi agenda, vel ordinanda erunt liberam ſine alicuius contradictione habeas poteſtatem; Presbyteros verò, & Monachos prædictorum omnium Cœnobiorum ad tuum canonicum, prout Eccleſiaſtico neceſſitas exegeris ſine alicuius contradictione ſtatuimus venire Concilium, quod ſi aliqua in eiſdem Monaſterijs præcepta canonicis in aliquo regentis obuiare videntur fuerint reperta maior hoc canonicæ factum illis habere auctoritatem decernimus. Ita etiam de Cœmeterijs quæ intra, vel extra Ciuitatem Ticinen. conſiſtunt præcipimus, vt ſub tuæ Eccleſiæ cura, & poteſtate antiſtitis abſquè alicuius controuerſia perpetuo maneant. Sancimus etiam Apoſtolica auctoritate largiendo tibi, tuiſque ſucceſſoribus crucem habere, & quocumque volueris ferre, Pallium quoque ſimiliter concedimus, necnon album equum coopertum equitare in ramis palmarum, & ſecunda feria poſt Paſcha. Sancimus etiam, vt ſecundum tenorem capituli decimi quod Synodali decreto Rauēnæ ſtatuimus per indictionem decimam nullus vnquam cuiuſcumque dignitatis, aut potentiæ homo quaſi ſub obtentu hoſpitalitatis in tuo Venerab. Epiſcopio, aut in domibus ſacerdotum tuorum, & omnium Clericorum ſine tua, tuorumque ſucceſſorum voluntate applicare præſumat. His ita prælibatis decernimus, vt ſi humana contradictione tuæ ſedis Epiſcopus ex hoc mundo migrauerit de proprio Clero, quem idoneum præ cæteris Clerus, & populus repererit poteſtatem habeant ſecundùm ſtatuta venerabilium Patrum, & Romanæ ſedis antiſtitum nulla ſæculari contradicente potentia eligendi Epiſcopum, quod ſi fortaſſe in eadem plebe (quod minimè credimus) ſanctæ ſedis honore dignus repertus non fuerit tunc, ſi alter de altera Eccleſia canonice prouidendus eſt, conſenſu tamen, & voluntate ipſius plebis enim niſi antea electus ordines antiſtes, atque in his partibus mala, moleſtaque conſuetudine à quibuſdam ſacras leges ignorantibus Clericali Ordinis viros ſubiugo ſeruitutis poſt conſecrationem teneri, famuleſque velle vocari audiuimus; quod dici nefas eſt: Volumus, atque expreſsè iubemus, vt ſicut his qui nullius vnquam conditionis fuit, ita etiam, & ille cui ad hoc Officium ſuſcipiendum morum dignitas ſuffragauerit nullius viri vinculo poſtmodum teneatur aſtrictus. Quia humana lege non debet arctari, quem Diuina gratia ad tantam ſacri Ordinis dignitatem prouehere dignata eſt. Præcipimus etiam, vt in omnibus mobilibus, & immobilibus, rebuſque ſanctæ tuæ Eccleſiæ pertinentibus, hominibus quoque vtriuſque ſexus, tam liberis, quam ſeruis nullam à quoquam contrarietatem, aut fortiam, nullam violentiam, aut inuaſionem abſquè legali calculo aliquantus fieri. Confirmamus etiam ſanctæ Eccleſiæ tuæ Xenodochium fundatum intra Ticinen. Ciuitatem iuxta Eccleſiam ſanctæ Mariæ, quæ dicitur Minor, quod filius noſter Dom. Carolus Imperator Auguſtus eidem Eccleſiæ à qua iniuſtè ſubtractum fuerat legaliter per præcepti ſui paginam reſtituere curauit, vt ſibi iure, ac ditione tua, tuorumque ſucceſſorum ſine aliqua refragatione perpetualiter maneat, immunitatem etiam ipſius Eccleſiæ ſecundum imperialia præcepta ſtatuimus, & hoc noſtro Apoſtolico priuilegio incōcuſſam, ſtabilemque manere iubemus. Si quis autem temerario auſu contra huius noſtræ Apoſtolicæ præceptionis ſeriem pie à nobis, & canonicè promulgatam venire, agereque ſentauerit, & omnia quæ ſuperius ſtatuta ſunt tuæ ſanctæ Eccleſiæ ſine tenus non obſeruauerit, ſciat ſe Domini noſtri Apoſtolorum principis Petri anathematis vinculo innodatum, & cum Diabolo, & eius atrociſsimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti æterno incendio concremandum, & qui pro intuitu cuſtos obediens, atque obſeruator huius noſtræ ſalutiferæ præceptionis extiterit, benedictionis gratiam, & cæleſtis retributionis æterna gaudia à iuſto iudice Domino Deo noſtro conſequi mereatur. Scriptum per manum Leonis Scriniarij ſanctę Romanæ Eccleſiæ in menſe Septemb. bene valete. Datum eſt hoc nono Kal. Septembris, per manum Leonis Epiſcopi miſsi, & Apocriſarij ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, imperante Dom. Carolo à decorato magno Imperatore. Et vt certius appareat hoc noſtrum Priuilegium, & inconcuſſum permaneat, ſigillo noſtro iuſsimus inſigniri. Anno ſecundo, & poſt conſulatum eius anno ſecundo, indictione vndecima.

Zacharias humilis Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Anagnien. In hoc priuilegio conſenſi, & ſcripſi.

Petrus Epiſcopus Foroſempronienſis Eccleſiæ in hoc priuilegio conſenſi, & ſcripſi.

Laurentius humilis Epiſcopus Campaniæ Eccleſiæ conſenſi, & ſcripſi.

Leo humilis ſcriniarius, & Notarius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & cum iuſſione Reuerendiſſimi Dom. Ioannis Papæ ſcripſi, & alijs roborandam protuli, & eſt ſigillatum ſigillo plumbeo magno impreſſo habente imaginem ſanctiſſimi olim Papæ Ioannis, cum litteris infraſcriptis ſimilibus, videlicet, Ioannes Papa.

Hoc eodem Ioanne Epiſcopo, idem Ioannes Pontifex Papiæ celebrauit Concilium, cui interfuit, ſubſcripſitque Ioannes Epiſcopus. In quo ab eodem Pontifice alia obtinuit priuilegia, ac præcipuè, vt populo, cleroque Papienſi ſuum Epiſcopum eligendi ius eſſet, eidemque conceſſit, vt quoties Mediolanenſem, ac Rauennatenſem Archiepiſcòpos cum ſuis ſuffraganeis ad Synodum vocaret, accederent. Poſt mortem Aſ-

perti

peri Archiepiſcopi Mediolanenſis illum Apoſtolicum legatum renũciauit Pontifex nouo Archiepiſcopo creando, vt legitur in epiſtola 221. tertij tomi decretalium. Alteri, Concilio item Papiæ celebrato interfuit, vbi Carolus Caluus Imperator confirmatus fuit. Deceſsit hic ſummæ exiſtimationis Præſul anno 879. dignus planè, quem PapienſisEccleſia ob eiuſdem in ſe ingentia merita, ſemper veneretur, & colat.

51. GVIDO poſt Ioannem Ticinenſem Eccleſiam regeudam ſuſcepit an.879. Hic ſubſcriptusreperitur in diplomate Caroli Craſsi Imp. cõceſſo Monaſt. S.Ambroſij Mediolanenſi. Datum 22. Kal. Aprilis anno ab Incarnatione Dom. 880. ind. 13. anno Regni Caroli in Francia IV. in Italia Primo. Actum Papiæ. Diplomatis exemplar ex authographo retulit Puricellus inter monumenta Ambroſiani Cœnobij numero 31. De hoc Guidone nulla habetur mentio apud Papienſes ſcriptores.

52. IOANNES huius nominis III. ex Presbytero Cathedralis, defuncto Guidone ſucceſsit anno 884. ſequenti verò ab Hadriano III. in Galliã proficiente ad Vrbis cuſtodiam relicto, qui cum eiuſdem Hadriani apud Scultenam fluuiũ in agro Mutinenſi mortem audiuiſſet & in Abbatia Nonantulana corpus humatum, cum legato Imperatoris, Clero, populoq; Romano, omnem adhibuit operam, vt Stephanus VI. optimus Pontifex ſe legeretur. Huic Anaſtaſius III. Pontifex Hormildæ confirmauit priuilegia, quæ ſupra ſemel, & ſæpius memorauimus, quibus adiecit priuilegium Vmbellę, Principiſque ſeſsionis ad ſiniſtrum Pontificis in Concilijs generalibus. Vixit hic Epiſcopus vſq; ad annum 924. vtiquè futurus fœlicior, ſi ante captam ab Vngaris Patriam, cædemq; ciuium ceteriori fato fuiſſet ſublatus: In ea miſeria, mœroreque deceſsiſſe Ioannem Luitprandus Diaconus lib. 3. c. 1. ijs verſibus declarauit.

Clarus ab infuſo deſcendens ſydere Phœbus
Zodiaci primum ſolito conſcendere ſydus.
Incipit & gelidas diſoluere colle pruinas
Aeolus atque ſuos binos bis mittere flatus.
Vngarium furibunda manus cum gaudet in vrbem
Flatibus Aeolijs admiſſa infundere flammas
Spiritibus validis pernox diffunditur ignis,
Nec iuuat Vngarios ſolis hoc vrere flammis,
Vndique conueniunt, mortemq; inferre minantur
Confodiunt telis, calidus quos terruit ignis.
Vritur infælix olim famoſa Papia.
Vulcanuſque ſuos attollens flatibus æſtus
Templa Dei, patriamque ſimul conſcendit in omnem
Extinguunt patres pueri, innuptæque puellæ
Sancta cateruatim moritur Cathecumina plebs, tunc
Præſul in vrbe ſua hac moritur, ſanctuſque ſacerdos
Nomine qui proprie bonus eſt, dictuſque Ioannes,
Quod fuerat longo Thecis in tempore clauſum
En iacet, hoc aliena manus ne tangeret aurum
Atque per immerſas diſſoluitur igne cloacas.
Vritur infælix olim famoſa Papia
Cerneret argenti riuos, pateraſque micantes.
Corpora maiorum paſſim combuſta virorum.
Iaſpidis hec pretium, viridis, viridiſque topazi
Spernitur, & Zephirus Onyx, pulcherque Berillus
Inſtitor heu faciem nullus deflectit ad aurum
Vritur infælix olim famoſa Papia
Lucidus immenſas ſeruat, nec forte carinas
Ticinus, Sextima ſimul diffunditur igne
Vſta eſt infælix olim famoſa Papia.
Anno Dominicæ Incarnationis D.CCCC.XXIIII.
iv. idus Martij, indictione xij. feria vi. hora iij.

53. LEO Ordinarius Canonicus Cathedralis ſubrogatus eſt anno 925. vixitque vſque ad annum 928.

54. INNOCENTIVS Papienſis, ad eandem patriæ ſedem fuit promotus anno 929. die autẽ 18. menſis Februarij deceſsit anno 930. ſepultuſque eſt prope Theodorum. Boſsius in ſua Dipticea, narrat de eo in numerum Sanctorum fuiſſe relatum, tametſi nec Tabulæ Ticinenſes, nec vllus pręterea ſcriptor illius vel ſubobſcurè meminerit.

55. LITEFREDVM huius nominis Secundum, ex ordinario Canonico Cathedralis ad Paſtoralem huius Eccleſiæ curam vocarunt anno 939. deceſsit die 23. menſis Aprilis anni 966. Hunc item Boſsius ſanctitatis titulo clarat, quamuis in nullius ſcriptoris Annalibus eius mentio reperiatur, Litifreduſque, qui in Ticinenſis Eccleſiæ tabulis extat, reijcitur ab authoribus in annum 850. menſiſq. Maij diem octauam, cum ſanctimoniæ titulo. Suſpicor igitur hunc illum eundem eſſe cum Sigefredo ſuperiore, quem ob ſimilitudinem nominis incruenta cæde noſter Boſsius diuiſerit in duos, quod vſu venire in alijs antiquis monumentis ſępe aliàs ſum expertus. Etenim vnus, idemque modo Litifredus appellatur, modò Sigefredus, Gothifredus interdum, nonnunquam etiam Goffredus, vt rudioris ſæculi ſcriptores habebant in moribus, qui adeo in exprimendis proprijs nominibus plerumque incurioſi erant, vt vel additis, vel detractis literis non modo illa ad libitum redderent, ſed vna tantum ſæpius appoſita litera, cætera mortalibus diuinanda relinquerẽt. Quam meã ſuſpicionem ita prolatam velim, vt Boſsio diligentiſsimo ſcriptori quicquã nolim detractum. Quod ſi aliquis eſt, hunc illum Litifredum eſſe oportet, quem Berengarius Rex cum Boſone Placentino Epiſcopo voluit deturbare de ſede, vt Scribit Luitprandus Diaconus lib. 5. cap. 14. Vnde collige lector, Ludouicum Cauitellum lapſum fuiſſe, cum in Annalibus Cremonenſibus ſcribat, Baſnanum Epiſcopum Papienſem à Berengario penè fuiſſe eiectum de ſede. Inuertit enim, & ſedis, & Epiſcopi nomina. Non enim Baſsianus, ſed Boſonus, non Papienſis, ſed Placentinus Epiſcopus illo fuit, qui excidendi ſede adiuit periculum, quique ab auariſsimo Rege pecunia vexationem redemit, tametſi impius vno pietatis intuitu videri voluerit peperciſſe caſuro. Luthifredus interfuit Comitijs Auguſtalibus ſub Othone Primo Imperatore ann. 952.

56. PETRVS Canepanoua Papienſis, eadem Patriæ ſede nobilitatus eſt anno 966. Hic Archicancellaria ſub Othone II. Imperatore perfunctus eſt, à quo confirmationem retulit omnium priuilegiorum in fauorem ſuæ Eccleſiæ, quam cum laude prudentiæ rexit vſque ad annum 984. Deinde maximarum virtutum commẽdatione, Apo-

ſtolicam euaſit ad ſedem, ſub nomine Ioan.XIV. Altero Pontificatus anno è viuis diſceſsit, ſepultuſq; eſt apud S.Petrum cum ſequenti epitaphio, vbi perſpicuè exprimitur Papienſem Epiſcopum fuiſſe illum.

Præſulis eximij hic requieſcunt membra Ioannis
Extiterat dictus qui antea quippe Petrus.
Sedem Papiæ blando moderamine rexit
Imperatori Othonis dulcis fuit, atque præclarus
Comiſſum populum Romanum moribus ornans

. . . .

Eloquium cunctis præſertim dulcis amicis
Subiectis placidus, pauperibuſque pius
Defunctus eſt Ioannes Papa menſe Auguſti die xx.

57. GVIDO CVRTIVS Papienſis creatus, anno 984. interſuit Concilio celebrato Papiæ à Gregorio V. præſente Othone Imperatore. Arduinum ſtemmate Regio inſiguiuit, quem cæteri Italici Principes Italiæ Regem creauerant, qui Guidoni, eiuſque ſucceſſoribus multa loca, Caſtellaque dono dilargitus eſt diem poſtremam expleuit anno 1008.

58. VBERTVS Sacchettus Abbas ſancti Petri in Cœloaureo Ordinis S. Benedicti, ad hanc Sedem adlectus eſt ann.1008. vixit vſq;ad 1026. ei Henricus Primus dono dedit Ceretum, Balbianum & Vulpariam.

59. GVIDO huius nominis II. cognomento Gainus, ex Canonico ordinario Cathedralis Epiſcopatus effectus eſt anno 1026. ætatem tantum protulit vſque ad 1028.

60. RAYNALDVS Caſatius, Cathedralis item ordinarius Canonicus, patriæ Sedem eſt aſſecutus anno 1028. præfuitque vſque ad 1057. vt ſcribit Boſsius. Alij tradunt Raynaldi Pontificatum fuiſſe quadraginta octo annorum, prætereuntes Vbertum, & Guidonem II. Raynaldus numeratus eſt inter Patres Concilij celebrati Papiæ ſub Nono Leone. Ab Hugone Comarchio dono habuit, atque ab eiuſdem vxore Ghiſilla Montalini munitiſsimam arcem, ſuæ Eccleſiæ, Succeſſoribusque ſubſeruituram. In monumentis huius Eccleſiæ reperitur hunc Raynaldum publicæ Epiſcopali rei parum vtilem extitiſſe, quippe qui ex Eccleſiaſtico cenſu, Caſtellique Mirabelli alienationē; ſuorum fratrum augendis opibus inpenſè ſtuderet, itaque cum deceſsiſſet, cuidam Parocho ſeſe inſidentem equo, comitatum Demonibus, ſubque menſuris Terrarum, ac Caſtellorum, quæ abalienauerat, grauiter depreſsū obtulit ſpectandum; horruit ad viſum Parochus, deinde collecto animo, quæſiuit de eo quis eſſet, aut cur ueniret? retulit ille ſe eſſe infœlicem Raynaldum Epiſcopum Papienſem, qui cum contempto ſibi concreditæ Eccleſiæ commodo, ſuorum affinium auxiſſet fortunas, ſub menſuris illis ex diuino iudicio, quaſi ſub fracti orbis ruinis, cogebatur grauiſsimas luere pœnas, cumque hac fœda ſpecie, querulíſque vocibus Parochum horrore compleſſet, cum dicto poſtremo, quaſi dilapſus in auras euanuit, haud vulgari diuini numinis iræ relicto exemplo.

61. HENRICVS Aſtarius adlectus fuit anno 1057. profuitque vſque ad annum 1060.

62. ALDARICVS ſeu Vldaricus Epiſcopus Papienſis anno 1060. Arnulphus monachus in ſuo Cron. rerum Germanicarum refert, aliquot Epiſcopos vita functos ab anno 1057. vſque ad annum 1075. in quibus numerat Vldaricum Epiſcopum Papienſem: quam narrationem cum mecum ipſe diligentius computaſſem, in ſuſpicionē veneni, hunc Vldaricum cum ſuperiori Henrico eundem eſſe, quippe qui, nec in publicis huius Eccleſiæ tabulis, nec in catalogis Boſsij diligentiſsimi ſcriptoris, vel aliorum monumentis reperiatur, qui aſſerunt hunc Henricum vixiſſe vſque ad annum 1072. Igitur cum dubio procul mihi videretur idem ſub inuerſo nomine alibi reperto, mihi viſum erat, in hac ſerie haud quaquam facere locum, certus, nullius me ſubiturum inuidiam, qui tantum inane, inuerſumque nomen exufflaſſem de ſerie. Sed omne ademit ſcrupulum, Lucenſe monumentū, quod apud Montales ſanctæ Iuſtinæ aſſeruatur, illudq; refert ex authographo deſumptum Franciſcus Maria Florentinus in calce lib.memorabilium Comitiſſæ Mathildis, in quo an.1062.prid.id.Decembris Aldaricus hic noſter ciuitatis Papiæ Epiſcopus teſtis memoratur vna cum alijs Eccleſiæ Epiſcopis in ſententia lata ad fauorem Erithæ S. Iuſtinæ Abatiſſæ ab Alexandro Papa Secundo.

63. GVILLELMVS Primus filius Bonifacij comitis Canuſij, fraterque comitiſſæ Mathildis, Azonis Eſtenſis quondam vxoris, Papienſis Epiſcopus adlectus fuit anno 1073. profuitque vſq; ad annum 1103. ab Gregorio VII. retulit ampliſſima Priuilegia, iuraque illius meminit Baronius ad annum 1075. gentem Gonſaloneriam Papienſium familiarum nobiliſsimam Epiſcopatus Papienſis perpetuò tutelarem ſtatuit. Adhunc nonnullæ leguntur Epiſtolæ Gregorij VII. in cauſa coniugij Marchionis Azzonis cū eius ſorore.

64. GVIDO Tertius Piparius ab anno 1103. vſque ad ann. 1119. hanc eandem ſedem adminiſtrauit. Hic ille Epiſcopus Papienſis eſt, qui ex ſuis ciuibus deſcripta aciem contra Mediolanenſes, iuſti Ducis munia implens promouit, Cæterum cum ex fortuna belli non proſperè pugnaſſet, Exercitu exutum, militarem Epiſcopum aliquandiu habuerunt in vinculis, donec à Mediolanenſi Archiepiſcopo exorati Guidonem dimitterent, animarum curæ melius vacaturum, quam armis. Impetrauit & ipſe à Paſchali II. confirmationem Priuilegiorum Pallij, & Crucis, cum alijs pluribus priuilegijs à Romanis Pontificibus ſuis Anteceſſoribus indultis, hoc diplomate.

PASCHALIS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Venerabili Guidoni Papienſium Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus in perpetuum.

SIcut iniuſta poſcentibus nullus eſt tribuendus effectus, ſic legitima deſiderantium non eſt differenda petitio. Tuis igitur frater in Chriſto chariſsime, precibus annuentes omnem veſtræ Eccleſiæ dignitatem per prædeceſſorum noſtrorum priuilegia, vel autentica
ſcripta

ſcripta conceſſum, nos quoque præſentis priuilegij aucto-ritate firmamus. Siquidem fraternitati tuæ inter miſ-ſarum ſolemnia Pallio decorauimus, & tam tibi, quam ſucceſſoribus tuis concedimus in proceſſione palmarum, & feria ſecunda poſt Paſcha equum album equitare vdone coopertum, Crucem inter ambulandum præferre. Monaſterium ſancti Donati à Ticinēſi quondam Epiſcopo in Scouilla fundatum, Monaſterium ſanctæ Mariæ in Cairate, licet extra veſtra Diæceſim ſita videantur, ſicut hactenus habita ſunt cum omnibus ad ipſa pertinentibus in veſtra ſemper ditione, ac diſpoſitione habeantur, Cæterorum etiam Monaſteriorum quæ infra veſtræ Diæceſis fines ſunt, canonica diſpoſitio, & Abbatum qui in eis ſunt, vel Abbatiſſarum diſcuſsio, electio, & conſecratio veſtro ſemper arbitrio conſeruentur. Saluo in omnibus Sedis Apoſtolicæ priuilegio, quos profectò, vel quorum Presbyteros ad veſtrum expediat venire Cōcilium, ſanè Monaſterijs, aut Capellis aliquibus præter matricem Eccleſiam Baptiſmum generale fieri petatur, prohibemus in quibus ſi qua forte præcepta contra ſacros Canones elicita inueniri contigerit noſtris Canonicis non præiudicent inſtitutis, Clericos Sanctimoniales, Viduas Vrbis veſtræ ſine veſtra conſcientia nemo præſumat in Iudicium trahere, aut vim eorum rebus inferre, nec Cœmeteriorum, quæ intra, vel extra Ciuitatem ſunt, curam vobis, aut poteſtatem ſubtrahere qualibet perſona præſumat, nec vllus vnquam cuiuſcumque dignitatis, aut potentiæ homo quaſi ſub obtentu hoſpitalitatis in tuo venerabili epiſcopio, aut in domibus ſacerdotum tuorum, & omnium Clericorum ſine tua, tuorumque ſucceſſorum voluntate applicare præſumat, nec in rebus mobilibus, aut immobilibus, ſiue perſonis cuiuſcumque conditionis ad veſtram Eccleſiam pertinentibus inuaſionem, aut violentiam vobis inuitis fieri ſine legali ratione permittimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat eandem Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare. Sed omninò integra conſeruentur eorum, pro quorum ſuſtentatione, & gubernatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura. Si qua ſanè Eccleſiaſtica, ſæcularisue perſona &c. Amen. ſcriptum per manum Ioannis Scrinarij Regionarij, & Notarij ſacri Palatij.

Ego Paſchal. Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Datum Laterani per manum Ioannis S. R. E. Cardinalis, ac Bibliothecarij vndecimo Kalen. Aprilis indict. tertiadecima, anno Dominicæ incarnationis MCV. Pontificatus autem D. Paſchalis Secundi Papæ VI.

65. BERNARDVM Lunatum, præpoſitum congregationis Mortaræ Regularem Canonicum Guido ſucceſſorem excepit circa ann. 1110, meminit eiuſdem Candulſus de ſancto Paulo in Hiſt. Mediolan. ad annū 1112. quo eo conſentiente vna cum Groſolano Archiepiſcopo Mediolanēſi, Papienſes, ac Mediolanenſes inter ſe pacis fœdera firmarunt. Huic etiam à Calixto II. confirmata fuerunt omnia priuilegia, quæ aliquando ſummi Pontifices Papienſi Eccleſiæ indulſiſſent, eidemq. Bernardo, Innocentius II. eadem priuilegia confirmauit, & indulſit, anno 1130. Datum Ianuæ per manum Aimerici S. R. E. Diac. Cardinalis, & Cancellarij 7. idus. Aug. Pontificat. primo. &c. Boſſius in ſua prima Diptica vnum tantum Bernardum ponit, in ſecunda vero noua fortaſsis Hiſtoriarum auctus cognitione, Bernardum quemdam Curtium Cathedralis Ordinarium Canonicum anno 1130. illi primo ſucceſſorem facit, additque illum vixiſſe vſque ad annum 1138. tametſi apud omnes Scriptores vnus tantum Bernardus Canonicus Regularis reperiatur. Sed meminerit etiam Boſsius anno 3. Pontificatus Innocentij II. Pontificis, qui fuit noſtræ ſalutis 1133. Petrum quendam hanc Papienſem ſedem tenuiſſe, ſeque cuidam Bulla eiuſdem Innocentij Balduino Piſano Archiepiſcopo indulta, poſt Preſbyteros, ante vero Cardinales Diaconos, vt tunc moris erat, ſubſcripſiſſe, vnde facile argui poteſt, nullum alterum Bernardum ſucceſsiſſe Bernardo: Niſi forte dicatur, aliquem alium Bernardum, Bernardo ſucceſsiſſe, ſed non fuiſſe conſecratum, ideoque prohibitum fuiſſe ſedere, vt temporibus, Diui Bernardi conſtat accidiſſe, cum idem Innocentius, Bernardum de Portis Cartuſianum Gallum ad onus Epiſcopale ſubeundum in Inſubria cogere cogitaſſet, qui tametſi electus, deortante tamen D. Bernardo Pontificem, iuueniſque tenuitatem, neque ſatis exercitam virtutem eiuſdē excuſante, non peruenit ad ſedem. *Reſeruetur*, inquit Bernardus in epiſtola 155. ad Pontificem Innocentium, *ſi placet congruentiori loco, atque alteri populo, cui ſic præſit vt proſit*. Modo verò hunc illum eſſe, qui priori Bernardo ſucceſſerit, velle aſſerere, Boſsium ſcriptorem alioquin candidum, eſſet condemnare vecordiæ, qui illum ſuum vocat Bernardum Curtium, Canonicumque Ordinarium Cathedralis, quæ Carthuſiano illi, Gallo, eremoq; aſſueto nunquam poterunt conuenire. Igitur Petrum, Bernardo ad ſedem propius modo iubemus accedere, donec aliquid certius ex Boſſij diligentia profectum nos admonet erroris, compellatque in orbitam, quam ille fœlicius fortaſſe decurrit. Bernardi Papienſis Epiſcopi non ſine laude meminit S. Bernardus in epiſt. 126. ad Epiſcopos Aquitaniæ.

66. PETRVS Epiſcopus Papienſium erat anno 1133. reperiturque ſubſcriptus in Bulla quadam Innocentij II. Pontificis Balduino Archiepiſcopo Piſano indulta, vt infra memorauimus in Archiepiſcopis Piſanis. Oportet autem hunc fuiſſe adlectum anno 1130. vel 1131. quot annis verò in ea dignitate vixerit, parum conſtat, poteſt coniectura eſſe, deceſsiſſe illum anno 1139. Crediderim hūc illum eſſe Petrum Rubeum ſancti Stephani Monachum, cuius meminit Spelta. Eodem anno Clerus Papienſis euexit ad ſedem S. Guarinum de Foſchararijs Bononienſem, ſed cum ſibi videretur impar oneri, dilapſus eſt, ſucceſsitque in eiuſdem locum Alphonſus, qui proximè ſequitur. Hic eſt ille Guarinus, qui poſtea Epiſcopus Cardinalis Prænestinus fuit, vt ſupra narrauimus.

67. ALPHONSVS Confalonerius Papienſis, ex Canonico Regulari patriæ Epiſcopus effectus eſt anno 1140. ab Eugenio III. omnium priuilegiorum confirmationem obtinuit. Vitam finiuit anno 1145.

68. CONRADVS huius nominis Primus, Laumelli Comes, Papienſis Alphonſo ſucceſsit

anno 1146. præſuitque vſque ad annum 1148. A

69. PETRVM Toſcanum Papienſem, Eugenius III. ad hunc eumdem vocauit Epiſcopatum cum eſſet Monachus, & Abbas Lucedij, ex ordine Ciſtercienſi Montis Ferrati iuriſdictionis, anno 1148. Diuo Bernardo charus fuit, extantque eiuſdem ſancti duæ Epiſtolæ ad ipſum, cum iam Epiſcopali titulo fuiſſet inſignitus. Cæterùm varia fortuna conflictatus, hanc dignitatem geſsit per triginta ipſos annos, quibus præfuit. In huius fauorem Anaſtaſius Papa IV. omnia Ticinenſis Eccleſiæ priuilegia, rata eſſe iuſsit 1154. Conciliabulo à Friderico Imperatore cõgregato interfuit, repudiatoque Alexandro verò Pontifice, Victorem Antipapam veneratus eſt. Quamobrem ab Alexandro in Claramontenſi Cõcilio vſu Pallij, cæteriſque exutus priuilegijs horrendo anathemate percuſſus eſt, donec Alexander cum Ænobarbo, pace facta, etiam ſchiſmaticos Epiſcopos admiſit ad priſtinam communionem Eccleſiæ, reſtituitque vſum Pallij cum cæteris priuilegijs. Deceſsit autem Petrus anno 1178. exceptuſque ſepulchro eſt in Cathedrali. Inter Petrum Rubeum, Petrumq; Toſcanum, Sigonius de Regno Italiæ meminit cuiuſdam Syri Papienſis Epiſcopi ann. 1162. Boſsius autem illũ inter vtrumq; reponit ab anno 1160. vſque ad annum 1166. ſed hunc Syrum, numquam Papiæ fuiſſe Epiſcopum, ſed potius eiuſdem Vrbis Generalem Vicarium libenter Spelta ſubſcribo. Siquidem hic Petrus ab Eugenio III. ad hanc ſedem ſubuectus eſt, Conciliabulo Papienſi interfuit, ſecutus eſt Ænobarbum, Antipapamq; Victorem, inque Claramontenſi Concilio omnibus priuilegijs exutus, inuolutus eſt eccleſiaſticis cenſuris anno 1163. niſi forte in fauorem illorum Authorum dicere velimus, hunc Syrum ſucceſsiſſe Petro, qui iam fulmine Religionis ictus, exciderat ſede. Quod ipſum nec poſſe ſubſiſtere videtur, cum incredibile ſit, Ciuitatem fautricem Cæſaris, voluiſſe excipere Præſulem, qui Principi aduerſaretur, huc accedit, hunc Petrum ſuæ priſtinæ dignitati fuiſſe reſtitutum, poſt reconciliationem Friderici cũ Alexandro Pontifice, qui tamen, etiam excommunicatus, Epiſcopalia munia exercuiſſe narratur.

70. S. LANFRANCVS Beccarius è Gruppello, Petro ſuffectus eſt anno 1178. præfuitq; vſque ad annum 1198. quo ipſo anno diſceſsit è viuis, die 23. menſis Iunij, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Sepulchri, quam hodie de eius nomine S. Lanfranchi appellant, vbi huiuſmodi legitur epitaphium.

† † †

Quiſquis huc precem effuſurus acceſſiſti, monumentum hoc te rogat, ne pigeat paucis, multa cognoſcere ſepulchri Templo cum primum dedicaretur, nomen indictum, ſed temporum potens vis, illo obliterato nouum ex eo, cuius reliquiæ hic quieſcunt ſuper indixit, is eſt Diuus Lanfranchus ab vniuerſa Ciuitate Papien. Antiſtes electus Rom. ab Alex. III. conſecratus, cui aduerſum primores Eccleſiarum bona promentes, Vrbem munire annitẽtes enixiſsimè cunti cum nulla re flecteretur, aqua, & igne interdicunt, diſcedẽti in proximas Vrbes Clerus it comes, dein contumelijs malè affectum deſerit. Ro. ſecundo profectus, à conſecratore Pontifice in patriam reſtituitur. Cœnobium hoc, in quo ſæpiſs. conſueuerat, aduolat, & eleemoſinis demortuos Epiſcopos ſupergreſſus cum diem fati ſui prænunciaſſet, conditorium hoc ſibi in vanum curaſſet ſanctiſs. Cælum petijt Anno A. D. N. MCLXXXXIIII. non. Kal. Iulij. Sepulchri igitur curam diuino conſilio hactenus reſeruat, cum ſordidè nimis humatus iaceret, & tamen miris ſignis excelleret is, quem in Poſtica leges pijſs. ſuſcepit.

Diuerſimodi autem, Guala, Breuentanus, Martyrologium Monaſticum, Ferrarius, alijque B qui de Papienſibus ſanctis aliquando ſcripſere temporum S. Lanfranchi calculos ponunt. Siquidem alij volunt deceſsiſſe illũ ann. 845. alij 1176. nonnulli 1198. epitaphium verò, mea quidem ſententia corruptum, mendoſum 1194. nec deſunt qui illum confundant cum Lanfranco Abbate Cantuariæ, ac præceptore S. Anſelmi eiuſdẽ Ciuitatis Epiſcopi, qui Cantuarienſis Archiepiſcopus vita functus eſt anno 1070. Demum aliqui voluere noſtrum S. Lanfrancum euolaſſe ad Cœlos 1198. vt igitur eiuſdem res præclaræ geſtæ ex veriori temporum ſerie prodantur, operæ pretiũ nobis viſum eſt vitam ipſius à Bernardo Balbio ſuo proximè ſucceſſore deſcriptam apponere, ex antiquo originali ex fide erutam, prętermiſſis tamen miraculis, quæ poſt mortem patrarat, quæ alij C iam pridem emiſerunt in lucem, cuius tenor talis eſt.

Cæleſtis altitudo Concilij ſenſus humanos excedens,

IDcirco Eccleſiæ ſuæ ſponſos prouidet, & Rectores, vt eorum ſalubri regimine, Nauis Petri mundans, regatur in fluctibus, & qui deſcendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis, videant, & faciant opera Domini, & hi qui vehuntur in eis, ſalutis ducantur ad portum, talibus namque Piſcatoribus Sagena Dominica trahitur ad littus, & electi piſces in vaſa mittuntur. Horum paſtorum vigilãtia Grex Dominicus paſcitur, & ſeruatur à lupis, ac ſerotinis horis fœliciter ducitur ad Ouile. Inter hos viros eximiæ ſan- D ctitatis Lanfrancus Ticinenſis Epiſcopus, velut Lucifer matutinus effulſit, cuius vitam, & de multis, quæ per eum Dominus miracula fecit, pauca perſtringam ego Bernardus Chriſti famulus, præſulum minimus, eiuſque non merito, ſed loco nullo mediante ſucceſſore, ſuccincta breuitate deſcripſi, vt & Deo, & Eccleſiæ ſanctæ iſta cedant ad honorem, & Chriſti fidelibus proficiant ad ædificationem.

In Lombardiæ Prouinciæ nobili Ciuitate Papia, fuit vir vitæ venerabilis. Lanfrancus nomine, Pontifex opere, ac dignitate. Hic dum eſſet corpore iuuenis, ætatem moribus ſuperabat, & ſcholaſticis deditus diſciplinis, coætaneos honeſtate, condiſcipulos profectu ſcientiæ tranſcendebat. Denique Magiſter effectus. Diſcipulos

actibus;

actibus, & moribus fideliter inſtruebat. Cæterum actibus quaſi ad lumen ſalutaris, ad ſtudium ſe contulit Theologiæ, diſponente Domino, meliora chariſmata æmulatus, operabatur iam tunc in eo diuina clementia, quod poſt in ſalutem fidelium exhiberet. Hauriebat aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris, quas oportuno tempore ſitienti populo propinaret. De menſa dominica ſumebat panem, quem paruulis petentibus fractum fideliter miniſtraret. Proficiebat ætate, & ſapientia, etenim manus Domini erat cum illo. Demum in eadem ſacra pagina doctor effectus, qui audierat, iam docens, veri diuina dogmata prudenter attentis auditoribus inculcabat, non inflante ſcientia, ſed ædificante ſapientia redimitus. Erat enim fide Catholicus, vita honeſtus, ſermone facundus, in lectione aſsiduus, in doctrina præclarus. Et cum eſſet ordine Diaconus, Altaribus intentiſsimè ſeruiebat, ſacerdotibus deuotiſsimè miniſtrabat. Defuncto igitur piæ memoriæ Petro, eiuſdem ſedis antiſtite, vir iſte venerabilis naſcens pro patre filius, à Clero eligitur, à Populo poſtulatur. Ipſe verò ſe Populo Dei neceſſarium recognoſcens, non recuſauit laborem, ſed Deo ſe totum committens ad Romanam Vrbem, vt moris eſt Eccleſiæ Ticinenſis, pro ſui ordinatione, ac conſecratione acceſsit. Ordinatus igitur, ac conſecratus à ſanctæ recordationis Alexandro Papa Tertio cum honore, & gaudio ad propria remeauit, ibique honorificè à Clero, Populoque ſuſceptus, in Altiſsimi adiutorio habitauit, eique ſe obtulit hoſtiam viuentem ſanctam Deo placentem, exhibens membra ſuæ ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Erat ei ſollicitudo officiorum, cura ſubditorum, compaſsio pauperum, peruigil cuſtodia Gregis, non negligentia mercenarij, ſed exactiſsima diligentia Paſtoris. Circa incorrigibiles diſciplina, circa corrigibiles miſericordia vtebatur. In honeſtate vitæ anteceſſores ſequutus, eos in elemoſina ſuperauit. Cum enim anteceſſores eius duodecim pauperes quotidie reficerent, & alijs micam panis erogarent, hic eundem numerum reficiendorum ſeruans, alijs pauperibus integrum ſextarium inſtituit quotidie dari, quod per Dei gratiam adhuc hodie in eadem domo ſeruatur. Iam verò quanta ei cura fuit rerum Eccleſiaſticarum, effectus docet, exitus manifeſtat. Nam poſſeſsiones, & redditus plurimum ampliauit, & quas ſui anteceſſores diſtraxerant, ſtudio, quo potuit recuperauit. In ſe dilexit grauitatem, in Clero maturitatem, in populo congruam honeſtatem, In Eccleſia Dei fulgebat indutus innocentiæ ſtola, & inter Coepiſcopos honoratus, vt palma florebat, & ſicut palmes de vite, & in vite Chriſto multiplicabat. Erat Viduarum Protector Pupillorum adiutor, mærentium conſolator, egentium benefactor. Sollicitè intelligens ſuper egenum, & pauperem. De carnalibus autem parentibus erat in eius pectore cura minor, quibus tamen & ſi aliquãdo manum porrigeret, non ad pecuniæ augmentum, ſed ad inopiæ ſubſidium miniſtrabat, plus in eis attendens paupertatem, quam ſanguinis propinquitatem: Dicebat enim ſe rerum Eccleſiaſticarum nõ Do-

A minum, ſed cuſtodem, non poſſeſſorem, ſed diſpenſatorem. Erat etiam fidei Catholicæ prudens aſſertor, fidelis defenſor, & hæreticorum fortiſsimus expugnator, qua de cauſa plerique ſibi ſuperbiæ, nonnulli crudelitatis, & impietatis notam imponebant. Ipſe verò propter Chriſtum talia reputans tanquàm lucra, ſecurus ambulabat inter infamiam, & bonam famam. Sua etenim prædicatio Catholicis erat, odor vitæ in vitam, mortis in mortem hæreticis, Vnde per ipſum fides Catholica de die in diem roborabatur, & pſeudo prædicatorum garrulitas minorabatur. Perfecto odio detractores fidei perſequebatur, eos de ſuis finibus expellendo, ipſorum conuenticula prohibendo, & ipſorum domos deſtruendo, & verſa vice ab ipſis hæreticis iniuſtas perſequutiones, &

B ab eorum fautoribus detractiones plurimas patientiſsimè ſuſtinebat, ſciens quod Abel eſſe renuit, quem Cain malitia non exercet. Demum opportunitate præſtita à labore Marthæ ad quietẽ ſe transferebat Mariæ, & relicto ad tempus palatio, ad venerabile monaſterium in honorem ſancti Sepulchri non longè ab eadem Vrbe fundatũ, habebat recurſum, ipſius loci Religioſos fratres viſitans, eorum animos ſalubri admonitione confortans, & exiſtens in illis, quaſi vnus ex illis, Ibique congrua mora facta, bonus Paſtor ad Gregis cuſtodiam remeabat, & non quæ ſuæ ſunt, ſed quę IESV CHRISTI quærens, Eccleſiam in pace regebat inuidens igitur Diabolus Eccleſiaſticæ paci, populique contra eum ſcandalum excitauit. Ecce namq; Conſules, & Conſiliarij Ciuitatis ſub

C ſpecie pietatis, impietatem exercere volentes, propoſuerunt coram eo, quod ad munitionem Vrbis, magnam pecuniæ ſummam ab Eccleſijs exigere ſtatuerant, nec aliqua ratione omitterent, quin ad tale, tamquè vtile opus Clerici, & Eccleſiæ de ſuis facultatibus copioſè conferrent: Attendens autem vir Dei hanc eſſe materiam conculcãdi Eccleſiaſticam libertatem, murum ſe pro domo Dei oppoſuit, & huic peſtifero propoſito voce libera contradixit, Laicis enim quantumuis religioſis de Eccleſiaſticis rebus diſponendi, multò minus rapiendi vnquam legitur attributa facultas illi verò prius blanditijs, poſtea minis, & terroribus virum ſanctum ad ſuæ iniquitatis conſenſum attrahere ſatagebant, ſed ipſe præſul glorioſus, nec terrore concuti, nec potuit blandimento ſeduci.

D Cum igitur eum ad ſuam voluntatem, imo iniquitatem deflectere non valerent, publico edicto interpoſito ſub pœna damni prohibuerũt, ne quis ei panem coquere, vel cibos vendere attentaret, ſicque ipſi, & ſuis ſubſidia ſubtrahentes, tali calliditate ipſum expellere videbantur. Habito igitur fratrum conſilio, quia moram ibi facere non poterat, in ſua Ciuitate perſequutionem paſſus, ad alias, ſecundùm præceptum Euangelicum, aufugit Ciuitates, & ad maiorem ſui doloris augmentum. Clerus ſibi deuotus, eadem perſequutione compulſus, Patris ſequens veſtigia, per vicinas Vrbes, & varia loca eſt diſperſus. Scriptum eſt enim, Percutiam Paſtorem, & diſpergentur Oues Gregis. Tunc præfati Conſules. Suggerente Diabolo, diſpoſuerunt, de IESV CHRISTI patrimonio

nio

nio perfecerunt. Conceperunt etenim dolorem, & iniquitatem pepererunt. Eos etiam populus imitatus, ſermonem nequam ſibi firmauerunt, ſnuentos ſacerdotes contumelijs aſficientes,& cõuicijs improbè laceſſentes. Inter hoc Pontifex condolens, & Clero patienti, & Populo perſequẽti, corde turbatur, ſpiritu anxiatur; ſed imperturbatus inter proſpera, & aduerſa, ſicut fuerat inter proſpera humilis, ſic factus eſt inter aduerſa ſecurus. Iam Crucem Dominicam in mente baiulans, ſe quaſi Chriſti Martyrem exhibebat, in patientia ſua poſsidens animam ſuam, illam beatitudinem habiturus de qua dicitur: Beati qui perſecutionẽ propter iuſtitiam patiuntur. Per idem tempus dũ ad ſanctam Vercellenſem Eccleſiam acceſſiſſet, quidam ex Conſulibus, & primoribus ſuæ Ciuitatis illuc, quaſi pro bono pacis venientes, inſtare cœperunt, vt ad ſuã rediret, & tam Eccleſias, quàm Populum viſitaret, ipſe verò conſtanter reſpondit, ſe hoc nulla ratione facturum, niſi ſatisfacerent de commiſsis, indignum reputans talem reditum, in quo & Dei reuerentia poſtponeretur, & Clericalis honor minueretur, & tam libertas, quàm Eccleſiaſtica vtilitas enormiter læderetur: Repulſi itaque à ſua poſtulatione viri impij, ſuper iuſtum iacturam fecerunt, eumque plurimis contumelijs affecerunt, ſupra dorſum eius fabricantes, & iniquitatem ſuam prolongantes, ſatagentes, vt & de ipſius Ciuitatis finibus pelleretur. At ille gaudens verborum illorum iacula ſic, Deo dante, repulit, quod ſagittæ paruulorum factę ſunt plagæ eorum, & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum, Dominus enim dabat ipſi euangelizanti verbum in virtute multa. Quodam verò tempore, cum Clerus ex magna parte ad propria redire vellet, præſul cum his ſimul apud Moribundum colloquium habuerunt, vbi ſategit Clerus eum ad minus honeſtum reditũ reuocare, nulla de damnis illatis ſatisfactione præmiſſa, ſed eum retrahere non valerent, quidam ex ijs in eum impetum facientes, plurimis eum conuicijs, & contumelijs prouocarunt, & multis opprobrijs, & iniurijs affecerunt, quæ ſiquidẽ credidimus enarranda, non tam ad eorum confeſsionem, quàm ad Viri ſancti commendationem, qui æquo animo hanc quoque ſuſtinuit perſequutionem, cum conſtet iacula improuiſa magis ferire, & grauiora ſint vulnera, quæ cæleſti militi à dextero latere inferuntur; ipſe tamen Clero paterno affectu compatiens, dedit eis licentiam, vt ſi honeſtum modum reformandæ pacis inuenirent, ad propria redirent; vnde factum eſt, quod data inter Clerum, & Populum quadam in vmbra quiete, Clerus ad Vrbem redijt, Paſtore in exilio remanente. Non multò poſt Clerus ſecum voluit exulare, ſed ipſe plus eis, quam ſibi metuens, ſolus maluit exiliũ ſuſtinere. Videns itaque ſe ferè ab omnibus deſtitũtum, ſolus ſedebat, quia amaritudine repletus erat: tandem fidelis Deus, qui non permittit ſuos tentari ſupra id, quod ferre poſſent, fecit ei cum tentatione prouentum, inſpirans ei, quatenus Romanam Eccleſiã viſitaret, vt inde conſilium acciperet, vnde ſumpſerat officium præſulatus: dedit autem illi Dominus gratiã in oculis ſummi Pontificis, & fratrum ſuorum, quia, quem perfuderat Deus gratia, meritò debuit apud homines gratiam inuenire; itaque ſummus Pontifex in promptu habens vlciſci omnem inobedientiam, tantæ malitiæ authores, & factores anathemati ſubiugauit, adhuc in ipſam Ciuitatem grauiora minatus: conſortatus itaque vir ſanctus admonitione paterna, ad partes ſuas, Deo ducente, peruenit. Surrexit interea in prædicta Ciuitate Rector nouus, Dei amicus, impietatis inimicus; ciues ad pœnitentiam commone fecit, & pro ipſis, & cum ipſis ſatisfaciens, ſanctum Dei famulum reuocauit: ſicque per Dei gratiam reddita pace Eccleſię, vir Deo dilectus Clerum, & Populum paſtorali diligentia gubernauit. Interea ſe ad ſæpe dictum Cœnobium referens, Religioſos fratres cura ſollicita viſitabat, vt affluenti doctrina impertiretur eis aliquid gratiæ ſpiritualis, & eos blandè conſolaret, vice condigna de ipſorum præſentia conſolationem congruam reportaret. Illuc per ſcalam, Iacob tanquam Angelus per contemplationem aſcendens, ſubditorum compaſsione, ad actiuæ vitæ laborem debita viciſsitudine deſcẽdebat, & Rachellis aſpectu ad Liæ ſe conſortium reducebat, & ſi quid fuerat antiqui hoſtis malitia deprauatum, ad vitæ normam, viamque rectitudinis reuocabat. Bonum autem opus faciens, non deficiebat, bonum autem certamen certans, huius vitæ curſum conſumabat. Depoſitam habens coronam iuſtitiæ, ſibi retributionis tempore reſeruatam, vt apparente Paſtorum Principe, perciperet immarceſsibilis gloriæ coronam. Ipſe quoquè vir ſanctus Religionis amator, quandam ex ſuis bonis domum iuxta præfatum Monaſterium ad vſum fratrum ædificari præcepit, & ſtipendia dedit, vt quoddam Terræ ſpatium ibidem muro clauderetur, quo arboribus conſito, fratres ſe aliquando reciperent, & à Clauſtri tædio animos recrearent. Quod factum eſt non cauſa voluptatis, ſed neceſsitatis, non leuitatis, ſed vtilitatis, non ad vitium inſtabilitatis, ſed ad remedium pietatis. Cum autem complacuit ei, qui eum vocauit per gratiam ſuam, vt in labore hominum eſſet, & cum hominibus flagellaretur, infirmari cæpit, vt virtus mentis in corporis infirmitate perficeretur, & carnis defectus fieret ſpiritui, Domino faciente, profectus. Quo ægrotante, Conſules Ciuitatis ad eum pariter accedentes, domum quamdam, quæ erat ſtabulum equorum, vbi & quædam Eccleſię vtenſilia reponebantur ad conſtruendum commune Ciuitatis palatium inſtanter ab eo vnanimiter poſtulauerunt. Sed ipſe, quem zelus Domini comedebat, patrimonium crucifixi, & Beati Syri, cuius erat fidelis diſpenſator, & cuſtos, ſub vmbra ſui nominis indignum reputans ab Eccleſia alienari, ſe illorum petitionem non admiſſurum conſtanti voce reſpondit. Videntes verò quod ad ſuum velle, eius non poſſent animum inclinare, & quæ cogitauerant conſilia, cum illius conſcientia ſtabilire, præſumptione iniqua res Eccleſiaſticas, quæ in eadem domo erant, occultè huc, atq; illuc diſtrahentes, eam, eo inconſulto, ſubuertere diſponebant: Vir itaquè ſanctus, quem eorum malitia non latebat, videns iniquitatem, & con-

tra-

A tradictionem in Ciuitate, cupiebat ſe longè ſacere, & ad Clauſtrum Religionis tranſire, vt eſſet ei vmbraculum diei ab æſtu, & in ſecuritatem, & abſconſionem à turbine, & à pluuia. Ad ſe namque quoſdam Populi maiores conuocauit, & conſignatis Eccleſiaſticis Theſauris in conſpectu quorundam Fratrum ſuorum, eos diligenter commonuit, quatenus ab iniquitate, quam conceperãt, & opere iam cœperant exercere, manus retraherent, & ſic ſe in omnibus exhiberent, vt per omnia Eccleſiæ iura illæſa ſeruantes, non quæ ſua, ſed quæ IESV CHRISTI ſunt, quærere viderentur. Cumquè ipſos ſpiritualibus monitis refeciſſet, recepto ſpiritu, conſilij mundum cum omni ſupellectili ſua relinquere diſponebat. Aſſumens igitur pennas ſicut Columbæ, ad ſæpe nominatum ſan- B cti Sepulchri Cœnobium conuolauit, quatenus in Clauſtrali poſitus Paradiſo, ac ſingulariter conſtitutus in ſpe, quæ non confundit, hauriret aquã ſapientiæ ſalutaris, & ſpe Chriſti, qui ſuper mel, & fauum dulcis eſt, cuius iam factus fuerat templũ, fieret in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam: craſtina namque ſequens, dum præmit aſtra dies, Patrem Monaſterij ad ſe accerſiri præcepit, & vt ſibi, tanquam vni de fratribus ſuis infirmis viſitatio fieret, ab eo ſollicitè impetrauit. Cumque fratres cum Cruce, & aqua benedicta accenſis cereis iuxta ex more proſequentes ſibi aſsiſterent, quaſi de ſeptima tranſitum faciens ad octauam, tali eos ſermone alloquitur. Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcum antequam moriar. Quod inter cætera ſuæ loquutionis verba C tactus dolore cordis intrinſecus, de eis, qui in res Eccleſiaſticas impunè manus extenderant intulit, dicens alieni inſurrexerunt in me, & fortes quæſierunt animam meam, & non propoſuerunt Deũ ante conſpectum ſuum. Nihilominus & de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini, quomodo illud alijs eſt odor vitæ in vitam, alijs odor mortis in mortem, deſiderabilia ſuper aurum, & lapidem pretioſum multum, & dulciora ſuper mel, & fauum, eiſdem Fratribus verba propoſuit, ipſumque ſinè mora ſumma cum veneratione ſuſcepit. Vnde profectò datur intelligi, quod ſi ipſe, cui inerat ad gloriam teſtimonium conſcientiæ bonæ ab omni inquinamento carnis purificatus non eſſet, de tanto miniſterio, illud deuotè percipiens, tam glorioſè loquutus non fuiſſet. In no- D uitate etenim vitæ ambulabat, & effundens ſuper ſe animam, tranſibat per Tabernaculi admirabilis locum vſq; ad domum Dei. Deſiderabat enim Pontificalem inſulam deponere, ſeque Monaſticæ obedientiæ ſubiugare, cum autem à quibuſdã fratribus rogaretur, vt ſi fieri poſſet, & monaſticum habitum aſſumeret, & Pontificalem non deponeret dignitatem, ait, finitè, fratres finite, quia fungens Præſulatus officio, Ciuitatem ipſam de cætero non viſitabo, hæc etenim domus requies mea eſt, hic habitabo, quoniam elegi eam. Talia præſtabat memorans, fixuſque manebat, vt autem quod mente conceperat, operis comprobaret effectus, præcepit ſibi Monaſtici habitus indumenta fieri, quatenus à Pontificali ſollicitudine abſolutus, ea indueret, ſeque iugo ſuaui obedientiæ

A ſubiugaret. Ad ſe namque Cleri, Populique maioribus conuocatis, vt ſibi commiſſæ adminiſtrationis ab renunciationem reciperent, eos precibus inſtanter ſollicitauit, & vt ſibi talem eligerent ſucceſſorem, qui ſciret Dei Eccleſiam in ſpiritualibus, & temporalibus gubernare, diligenter commonuit. Sed vir ſanctus cui viuere Chriſtus erat, nulla eos ratione inducere potuit, vt ſuæ voluntati, & petitioni annuerent, excuſationis velamen ſibi opponentes, quod abſquè conſcientia, & mãdato Romani Pontificis, à regimine ſibi credito abſolui nullatenus poſſet. O beatum virum, qui in arce contemplationis ei placeret, cui ſe probauit, maluit in Monaſterio ſub Abbatis imperio, Domino exercituum militare, quam alijs imperans, terrenis actionibus occupari. Qui & ſi Mo- B nachi habitum alteratis veſtibus non aſſumpſit, ad cor eius tamen ex alto reſpiciens Deus, & electorum Monachorum ei meritum contulit, & præſulis gloriam non amiſit. Prouidebat enim cœleſtis altitudo conſilij, ne aut in eo nomen Paſtoris minueretur, aut eo viuente eius Eccleſia ſuo venerabili ſponſo viduaretur. Denique cum iam optaret, & diſſolui, & eſſe cum Chriſto, diſſolutionem ſui corporis imminere Abbati, & Fratribus indicauit, eundemque Abbatem propenſius exorauit, vt ſibi ſepulchrum fieri præciperet, in quo ſua deberent membra locari. Quod ſiquidem Abbas in prius exhorrens, aliquantis diebus elapſis ad eius tandem inſtantiam præparari mandauit. Nihilominus ab eodem impetrare curauit, vt eo intrante in gaudium Domini ſui, quicquid poſ- C ſet, & liceret de Monaſtico habitu in ſui Tabernaculi depoſitione conferret. Die autem quadam cum languor ingraueſceret, & tempus ſuæ reſolutionis inſtaret, memor ſemper ſuorum nouiſsimorum, cum de domo hoſpitum ad domum pergeret infirmorum, veniſſetque ad eam partem Clauſtri, quæ reſpicit ad Eccleſiam, vbi eius ſepulchrum parabatur, ſubſtitit, & à fratre, qui eius debiles ſuſtentabat artus, verum illius ſepulchrum perfectum fuiſſet, ſollicitè requiſiuit. Deſiderabat enim videre ipſum, & benedicere conſumatũ. Cum autem idem Frater imperfectum aſſereret, quod longè ante ab Abbate, & fratribus ipſe vir Sanctus inſtanter fieri poſtulauerat, exprobans illorum negligentiam, & exhorrens operis dilationem, infremuit ſpiritu, & ait, ò tardi, & omni iner- D tia pleni, quare mihi ſepulchrum condere diſtuliſtis? Nunc autem perficiat greſſus meos Deus in ſemitis ſuis, & ſecundùm magnam multitudinem dulcedinis ſuæ, me famulum ſuum illius miſericordiæ ſubſequatur, vt intrare merear in potẽtias eius, & dare vocem lætitiæ, & exultationis in tabernaculis iuſtorum, & ingrediens prædictam domum, recepturus ſuorum palmam laborum, paulatim cœperunt ſingula illius membra reſolui, conuocatiſque ad ſe fratribus, ab eis cum omni deuotione extremæ vnctionis oleũ poſtulauit; Cumq; iuxta morem ſibi officium fieret, ipſe ſedulus cum alijs reſpondebat, deinde indumenta Pontificalia, quæ ſolo ſuæ intuitu perſonæ ſibi fuerant collata, ne illa tanquàm propria Eccleſiæ auferendi cuiquam daretur occaſio, iuſsit adduci, quatenus

eo

eo recepto in tabernacula æterna eiſdem ſanctũ eius corpus indueretur; & ſic ſepulturæ honorificè traderetur. Demum ſibi Crucẽ adſerri præcipiens imaginis Saluatoris pedes inſtanter cum lacrymis deoſculabatur, dicens. In manus tuas Domine, commendo Spiritum meum.' Et vt eius in Chriſto ſpes, & fiducia probaretur, inter dolores mortis, non querelas, ſed Chriſtum Regem gloriæ habebat in ore: cum autem hora tranſitus immineret, breuem fudit orationem, dicens glorioſe confeſſor beate Sire roga Dominum IESVM CHRISTVM, vt dignetur accipere Spiritum meum, nec multò poſt migrauit ad Dominum die Iouis nono Kalendas Iuliarum, anno à Natiuitate Domini milleſimo centeſimo nonageſimo quarto, Pontificatu S. D. Cæleſtini Tertij. *Hactenus de Lanfranco Balbo.*

71. S. BERNARDVS Balbus Papienſis, ſancti Lanfranchi diſcipulus, Cathedralis primùm Præpoſitus fuit, tum & Epiſcopus Fauentinus, indequè ad ſedem, quæ aliquandiù vacauerat, fuit translatus an. 1198. Inter epiſtolas Innocentij III. vna præcipuè habetur ad hunc Bernardum directa, in qua eidem poteſtatem facit ad hanc Papienſem Eccleſiam ſe conferendi, repræhenditq; Capitulum, Clerumque Papienſem, quod illum, Apoſtolica inconſulta Sede, delegerint, cum ab eadem Sede tantùm ius poſtulandi haberent, illũ ad Papienſem Eccleſiam cenſuit transferendum, ſub Datum Roatæ 6. Idus Auguſti anno primo ſui Pontificatus, qui noſtræ ſalutis fuit 1198. Bernardus in iuriſprudentia canonica fuit longè doctiſsimus, de qua facultate compoſuit, edidítq; quinque libros. Præfuit autem vſque ad an. 1213. mortuuſque eſt die 18. menſis Septembris, & ſepultus in Eccleſia S. Lanfranchi prope ſuum Præceptorem. Illius meminerunt omnes ſupracitati authores.

72. RODOBALDVS Sangregorius Papienſis, huius nominis Primus, ex Archidiacono Cathedralis Epiſcopus euaſit ann. 1213. Lateranenſi Concilio interfuit ſub Innocentio III. qui priuilegia omnia Papienſis Eccleſiæ nouo diplomate, confirmauit. Romæ deceſsit 1215. ſepultuſque apud S. Petrum,

Narrat Boſsius Gregorium Creſcentium Romanum, Papienſem fuiſſe adlectum Epiſcopum, ab Innocentio III. qui antea fuerat vocatus ad Purpuram. Præeſſe incepit ann. 1215. ætatemq; vſque ad 1216. dicitur extendiſſe.

73. S. FVLCO Scotus Placentinus, patriæ Præſul, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1216. præfuit vſquè ad annum 1229. quo ipſo anno deceſsit è viuis, die 26. menſis Octobris, exceptuſque eſt Cathedrali Templo, vbi hactenus conditus iacet. Eius vitam haud ita pridem ſcripſit Petrus Maria Campus Placentinus Canonicus, vbi probat, è Nobili gente Scotta fuiſſe Placentinum, non verò natione Scotum, vt probare nititur Thomas Dempſterus, vt Scotiæ ſuæ Sanctorum numerum augeat in ſuo Scotichronicon. Huius meminerunt Martyrologium. Romanum, Baronius, Ferrarius, omneſque alij, qui de Sanctis Epiſcopis Papienſibus aliquando ſcripſere; tametſi nonulli

A eorum fallantur, dum narrant ad hanc Eccleſiam fuiſſe adlectum, non translatum, quorum errorẽ ſequens Honorij III. Pontificis diploma redarguit, qui eidem vſum Pallij, & Crucis, cum alijs præeminentijs tanquàm iam pridem conſecrato Epiſcopo, atque ad eam Sedem trãslato affirmat.

HONORIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabilis fratri Fulconi Epiſcopo Papienſi, eiuſque ſucceſſoribus Canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

ET ipſa iuſtitiæ ratio, & Apoſtolicæ Sedis depoſcit benignitas, vt locis, & perſonis beato Petro, & ſan-
B *cta Romanæ Eccleſiæ ſpiritualibus adhærentibus, & in eius deuotione, & obedientia perſiſtentibus patrocinij, & euectionis noſtræ manum abundantius, & propenſius extendere debeamus, huius itaquè rationis debito promoti, honorem, & dignitatem Papienſi Eccleſiæ tamquam propriæ, & ſpeciali Apoſtolicæ Sedis filiæ voluimus conſeruare. Quocirca Venerabilis in Chriſto frater. Fulco Epiſcope, quem ſyncera in Chriſto charitate diligimus, tuis iuſtis poſtulationibus gratum impartientes aſſenſum ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum fœlicis memoriæ Calixti, Innocentij, Eugenij, Anaſtaſij, & Innocentij Romanorum Pontificum, prædictam Papienſem Eccleſiam, cui Deo authore præeſſe dignoſcimus, præſentis ſcripti priuilegio communimus, & omnem ipſius Eccleſię dignitatem per eorundem Romanorum Pontificum priuilegia, vel authentica ſcripta conceſſam. Nos quo-*
C *què authoritatis noſtræ fauore nihilominus confirmamus, Fraternitati ſiquidem tuæ inter ſacra Miſſarum ſolemnia pallio vti, & tam tibi, quam ſucceſſoribus tuis in proceſſione palmarum, & feriæ ſecundæ poſt Paſchæ, Equum album vdone coopertum equitare, necnon & Crucem inter ambulandum preferre concedimus ob maiorem quoquè ipſius Papienſis Eccleſię dignitatem confirmantes ſtatuimus, vt in Synodalium celebratione conuentuum, tam tu, quam ſucceſſores tui ad ſiniſtrum Romani Pontificis latus, primum ſeſsionis locum perpetualiter habeatis, in Monaſterijs authoritatem, aut Capellis aliquibus præter matricem Eccleſiam baptiſmum generalem fieri penitus prohibemus, in quibus ſi qua fortè, præcepta contra ſacros Canones elicita inueniri contingerit noſtris Canonicis non præiudicent inſtitutis; clericos ſanctimoniales, viduas Vrbis veſtræ ſine veſtra conſcien-*
D *tia nemo præſumat in iudicium trahere, aut vim eorum rebus inferre. Nec cæmeteriorum quæ intra, vel extra circa ciuitatem ſunt, curam vobis, aut poteſtatem ſubtrahere qualibet perſonæ præſumat, nec vllus vnquam cuiuſcumque ſæcularis dignitatis, aut potentiæ homo quaſi ſub obtentu hoſpitalitatis, vel patronatus occaſione in tuo Epiſcopio, aut in domibus Sacerdotum, ſeu Clericorum ſuorum, ſine tua, tuorumque ſucceſſorum voluntate audeat applicare, nec in rebus mobilibus, & immobilibus, ſiue perſonis cuiuſcumque conditionis ad veſtram Eccleſiam pertinentibus inuaſionem, aut violentiam vobis inuitis fieri ſine legali ratione permittimus: præterea quaſcumque poſſeſsiones, quæcumq; bona, quæ eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſsidet, aut in futurum conceſsione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs*

iuſtis

iuſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, monaſterium S. Bartholomæi in Strata, monaſterium S. Mariæ foris portam; monaſterium S. Apollinaris cum capellis, & parochijs ſuis, monaſterium S. Petri quod dicitur Leproſorum cum capellis, parochijs ſuis, monaſterium S. Martini cum capellis, & parochijs ſuis, monaſterium S. Geruaſij cum capellis, & parochijs ſuis, monaſterium ſancti Pauli, & S. Iacobi de Vernabula, monaſterium vetus, monaſterium Senatoris cum capellis, & Parochijs ſuis, monaſterium Leani, & monaſterium S. Thomæ cum capellis, & parochijs ſuis, monaſt. rium ſancti Fælicis, cum capellis, & parochijs ſuis: ipſorum verò Monaſteriorum, quæ infra veſtræ Diœceſis fines ſunt canonica diſpoſitio, & Abbatum qui in eis ſunt, vel Abbatiſſarum diſcuſsio, electio, & conſecratio veſtro ſemper arbitrio conſeruentur. Porrò presbyteros prædictorum monaſteriorum prout eccleſiaſtica neceſsitas exegerit, abſquè alicuius temeraria conditione ad tuum volumus venire conſilium: confirmamus etiam vobis Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Bethleem, & hoſpitale de Grupellis, hoſpitale de S. Iuſtina, hoſpitale de Thoſsicaria, hoſpitale de Galberta, hoſpitale Guidonis fabri, hoſpitale Tidonis, hoſpitale de Pentiano in Archiepiſcopatu Mediolanenſi, monaſterium ſancti Donati ab anteceſſore tuo fundatum in loco qui Scorobia dicitur, cum capellis, & parochijs ſuis, monaſterium S. Mariæ de Cayrate cum parochia ſua, & capellanis, & parochijs ſuis, in Laudenſi Epiſcopatu plebem de Puſtino cum capellis, & parochijs ſuis, in Epiſcopatu Cremonenſi, plebem de Pagaciano cum Pagaciano cum parochia ſua, in Epiſcopatu Placentino plebem de Fontana cum capellis, & parochijs ſuis, plebem de Vinegazo cum capellis, & parochijs ſuis: inter Epiſcopatum Aſtenſem, & Aquenſem, & Albanſem, plebem de Ponte cum capellis, & parochijs ſuis, in Epiſcopatu Vercellenſi, plebem de Permungo cum parochia ſua: verſus Alexandriam, plebem S. Syri de Salla cum capellis, & parochijs, & pertinentijs ſuis, plebem de Plonara cum capellis, & parochijs, & pertinentijs ſuis, plebem de Baſsignana cum capellis, & parochijs, & pertinentijs ſuis, plebem de Valentia cum capellis, & parochijs, & pertinentijs ſuis, plebem de Aſtiliano cum capellis, & parochijs, & pertinentijs ſuis, plebem ſancti Saluatoris cum capellis, parochijs, & pertinentijs ſuis, & plebem de Petra cum capellis, & parochijs ſuis. Decernimus ergo &c. Amen. Amen.

Ego Honorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Petrus S. Pudentianæ tit. Paſtoris presb. cardinalis ſubſcr.

Ego Robertus S. Stephani in Cælio monte presb. cardinalis ſubſcr.

Ego Stephanus Baſilicæ XII. Apoſt. presb. card ſubſcr.

Ego Gregorius tit. S. Anaſtaſiæ presb. card. ſubſcr.

Ego Thomas tit. S. Sabinæ presb. card. ſubſcr.

Ego Guido S. Nicolai in Carcere Tulian. diac. cardinalis ſubſcr.

Ego Octauianus SS. Sergij, & Bacchi diac. card. ſubſc.

Ego Gregorius S. Theodori, diac. card. ſubſcr.

Ego Raynerius S. Mariæ in Coſmedin diac. card. ſubſ.

Ego Romanus S. Angeli diaconus card. ſubſcr.

Ego Stephanus S. Hadriani diac. card. ſubſcr.

Ego Alebrandinus S. Euſtachij diac. card. ſubſcr.

Ego Aegydius SS. Coſmæ, & Damini card. ſubſcr.

Ego Nicolaus Tuſculanus Epiſcopus ſubſcr.

Ego Guido Prenestinus Epiſcopus ſubſcr.

Ego Pelagius Albanen. epiſcopus ſubſcr.

Datum Laterani per manum Raynerij S. Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarij die . . . Maij indict. 5. Incarnationis Dominicæ anno milleſimo ducenteſimo decimo ſeptimo pontificatus verò Domini Honorij Papæ III. anno primo.

Reuerebatur Federicus Cæſar hunc Sanctum; ad cuius preces indulſit Ciuibus, vt ſingulis tertijs ferijs Papiæ nundinæ celebrarentur: nomineq; eiuſdem Imperatoris, idem Fulco item Papiæ imperialem exercuit poteſtatem.

Poſt Fulconis exceſſum, narrant ad Papienſem ſedem fuiſſe ſubuectum Ardinghum Trotum Primicerium Cathedralis anno 1230. exquè moderatione animi detrectaſſe onus, ſuſpicatus aliquando ſum, an is ille fuerit Ardinghus Papienſis Canonicus, quemque Gregorius IX. Præſulem Florentinis attribuit anno 1232.

74. RODOBALDVS Cipolla, huius nominis II. ex Archidiacono Cathedralis, Papienſem euaſit ad ſedem anno 1230. Hic cum multa præclara geſsiſſet, vnum illud memoria dignum adiecit, vt ciuitatis ſanctarum Reliquiarum repertorium conſtitueret ne obliuioſa vetuſtas, illarum deleret memoriam. Præfuit annos 24. deceſsitque 1254. die 12. menſis Octobris, ſepultuſque eſt in Cathedrali. Huius Epiſcopi meminerunt Guala. Breuentanus, & alij, ſed tempora inuertunt, alij enim narrant illum vixiſſe ann. 898. alij obijſſe contendunt 1250. nonnulli verò anno 1255. Boſsius verò, quem ſequimur, vult deceſsiſſe anno 1254. Qui ſi vera narrat, Ticinenſem Eccleſiam vacaſſe oportet duos annos, cum anno 1256. ſucceſſor reperiatur.

75. GVILLELMVS Canetus Papienſis, huius nominis II. rector Eccleſiæ S. Iacobi ad Vernabulam, ordinariuſque Cathedralis, patriæ ſedem aſſecutus eſt 1256. Guillelmo electo Papienſi indulxit Alexander IV. anno pontif. 2. 5. Kalend. Nouembris, vt per triennium poſset redditus beneficiorum Eccleſiaſticorum in Diocæſi Papienſi ad eleuandas ſarcinas debitorum Papienſis Eccleſiæ in eius vſu conuertere, ex regeſto vaticano ep. 478. ſol. 209. Præfuit vſque ad annum 1272. Hunc Guillelmum crediderim eſſe, quem Hippolytus Deneſmundus in Mantuana hiſtoria narrát Mantuanum fuiſſe, è nobili gente de Caneto.

76. GVIDONEM Tazzium Papienſem, Monachum Cluniecenſem, nobilioribus diſciplinis cultiſsimum, qui Canonicatu Cathedralis depoſito, tranquillioris vitę amore confugerat ad Clauſtrum, Gregorius Decimus, publicæ vtilitatis cauſa, è latebra contemplationis erutum, hanc compulit ad ſedem, eundemq; conſecrauit an. 1272. tametſi Ticinenſis Clerus è nobili gente Beccaria elegiſſet Conradum, qui affinium ſuffultus potentia, per decem ipſos annos Papienſem occupauit Eccleſiam, quibus elapſis, Guido ſibi creditæ Eccleſiæ inijt poſſeſsionem, eamque pacificè adminiſtrauit vſq; ad annum 1294. Quo ipſo anno deceſsit.

77. OTHO Beccaria Canonicus Cathedralis,

patriæ Epiſcopus adlectus anno 1294. à capitulo; deceſsit eodem anno Aquilæ, nondum obtenta confirmatione à Cæleſtino V. ex reg. vatic.

78. GVIDO ex Comitibus Langaſchijs Papienſis eiuſdem Eccleſiæ præpoſitus, Papienſem Eccleſiam aſſecutus 1295. 14. Kal. Maij à Bonifacio VIII. ex reg. vatic. ep. 77. fol. 19. Hic in optimis ſui ęui præſulibus memoratur, quippe qui nobilitatem generis cũ nobilioribus diſciplinis coniunctam haberet, vnumque illud ſtuderet, vt Clerum, populumq; Papienſem ad defęcatiores mores traduceret; Quamobrem ingentibus exantlatis laboribus, aditiſque periculis, plura Eccleſiæ ſuæ iura recuperauit, implicitiſque nominibus illam exoluit, Caſtellaque aliquot, atque oppignorata latifundia redemit, ſuæ ditionis Caſtella muniuit, Eccleſiam verò exornauit, locupletauitq; ſacrarum veſtium cultu; qui maximè diuinum cultum deceret, lapſos cleri mores ſæuiori diſciplina correxit, ſynodoſque maximè fructiferas celebrauit. Vix præeſſe occeperat, cum Bonifacius Octauus Guidonem legauit in Germaniam, tum & Bononiam deinde, vt Guelphorum, Gibellinorumque furorem comprimeret. Reuerſus Papienſe Epiſcopale palatium reſtaurauit, in eoque pingendas curauit ſuorũ prædeceſſorum effigies, cumque cum ſingulari laude prudentiæ Eccleſiã ſibi commiſſam adminiſtraſſet ſexdecim circiter annos, fato functus eſt, ac ſepultus in Cathedrali prope Comitem Richardum parentem, epigramma non eſt prætereundum, quod in eius creatione rudiori illo ſæculo poetæ panxerunt, tum quod ad omnium vitæ hiſtoriam videatur ſpectare.

Laudibus immenſis exultat plebs Papienſis
Antiquum morem retinens, fideique decorem
Iuris preconem, quem dat ſibi Papia Guidonem,
Moribus ornatum, virtutibus, atque beatum
Quem genus excelſum, grandiſque ſcientia format,
Suſcipe paſtorem grandem, quoque confer honorem.
Ad regimen Cleri meritò conſcendere dignus;
Virginis à partu dum currunt mille ducentum
Atque nonaginta cum ſexto tunc ſapientum
Conſilio præſul per Papam fuit Papienſis
Cum ſuſcipiens in primi tempore menſis.

78. Fr. ISNARDVS Tacconius Papienſis, Dominicanus, Archiepiſcopus Thebanus in Patriarcham Antiochenum electus, factus eſt Eccleſiæ Papiẽſis adminiſtrator ad beneplacitum Apoſtolicæ Sedis, ob paupertatem Eccleſiæ Antiochenæ, à Clemente V. anno 1311. non. Nouemb. ex reg. vatic. epiſt. 457. fol. 111. Cuius in Hiſtorijs meminit S. Antoninus. Papienſi Eccleſiæ magno vſui fuit, cum Guidonem ſuum egregie æmulatus, ſynodales conſtitutiones condidiſſet ſalubriores. Præfuit vſque ad annum 1319.

79. IOANNES Beccaria Papienſis, Monachus Cluniacẽſis, Abbaſq; S. Maioli, electus 1320. præfuitque vſque ad annum 1323.

80. CARANTES Sannazarius Papienſis Canonicus, hanc eandẽ tenuit ſedem, ab ann. 1323. vſque ad annum 1329. anno 1326. poſtrema die menſis Martij Aucnioni verſabatur, pollicituſque eſt ſacro Collegio ſolitas contributiones.

81. IOANNES de Fulgoſijs Placentinus, ſuperiori defuncto ſuffectus eſt anno 1329. aut fortaſsis 1328. Etenim in lib. oblig. Prælat. ſe ſoluturum obſtrinxiſſe anno 1329. appellaturq; electus, oportet igitur per aliquot dies ante fuiſſe electum. Eius memoria extat vſque ad an. 1342. Quibuſdam Laicorum Societatibus Regulas, inſtitutaque compoſuit, vt ſtatis diebus à vitijs procul, diuino cultui vacarent.

82. MATHÆVS de Riboldis de Modoetia, ex Canonico Conſtantienſi, Guillelmo Epiſcopo Albenſi poſtulato, reſignante, ad hanc Sedem adlectus 1342. non. Octobr. ex reg. vatic. ep. 66. fol. 156. inde anno 1343. die 5. Kal. Iulij tranſlatus eſt ad Eccleſiam Veronenſem, ex reg. vaticano ep. 6. fol. 41. ann. 2. lib. 5.

83. PETRVS Spelta Veronenſis, ex ordine Humiliatorum, Præpoſitus domus B. Mariæ de Cagliara Veronenſis Diœceſis, à Capitulo Veronenſi Epiſcopus poſtulatus tẽpore Benedicti XII. qui tandem in manibus Clementis VI. electioni ceſsit, & ab eodem Clemente Epiſcopus Papienſis creatus eſt anno 1343. 5. Kal. Iulij, ex regiſt. vatic. epiſt. 7. fol. 42. ann. 2. lib. 5. præfuit autem vſque ad ann. 1357. Altare maius reſtaurandum curauit in Cathedrali, vt legitur in memoria marmorea ibidem.

84. ALCHERIVS de Alcherijs Papienſis, Cathedralis Canonicus, ad hanc eandem Sedem promotus eſt 1357. in ſupracitatis libris, ſacro Collegio ſe ſolitum ſubſidium perſoluturum adpromiſit anno 1358. diſſoluitque quod promiſerat jam inauguratus prima die menſ. Auguſti, rexit hanc ſibi concreditam Eccleſiam vſque ad annum 1362.

85. FRANCISCVS Subripa Archidiaconus Comenſis, huius ſedis fuit renuntiatus Antiſtes anno 1363. dieque 26. menſis Auguſti, eiuſdem anni ſolitum ſubſidium ſacro Cardinalium Collegio perſoluit, inq; citatis libris appellatur Fr. Franciſcus. Doctrina valuit, libertatiſque Eccleſiaſticæ fuit defenſor acerrimus. Præbendam Theologalem auxit, ſex Generales Protectores creauit, Papienſium, primuſque Epiſcoporum Ticinenſium fuit, qui Accademiæ eiuſdem Ciuitatis Cancellarius fuerit adlectus, ex indulto Imperatoris Caroli IV. fato functus eſt anno 1386.

86. Fr. GVILLELMVS Centuaria Cremonenſis, ex ordine Minorum Theologica facultate clariſsimus, Epiſcopus Placentinus, ad hanc Sedem tranſlatus eſt anno 1386. per ſexdecim annos, quibus hanc Papienſem Eccleſiam adminiſtrauit, tanta dexteritate fuit, ac pietate, vt in optimis Pręſulibus meritò numerari poſsit. Ex authoritate ordinarij, Cleri Capitulo coniunxit vetus Monaſterium Monialium, ex ordine S. Benedicti, quod è Regione Cathedralis erat, cui proximæ popinæ erant, in quibus aleatores, & ganeones, Chriſtianę moderationis oſores; ita ſua probra prodebant, vt verendum, quandoq; eſſent, ne virginum illarum aures per ſummam morum iacturam inficerentur. Compulit itaque illas alio demigrare, factoque pulcherrimo, Apoſtolici placiti Bonifatij IX. pondus adiecit anno 1394. vt legitur in primo libro de diuerſis formis, qui in archi-

uo

uio Vaticano diligentiſsimè aſſeruatur. Inter cæ A
tera monumenta ingenij, à ſe compoſitum hymnum reliquit in honorem SS. Præſulum Papienſium ſuorum prædeceſſorum. Nobile triclinium ſtatuit in Epiſcopali palatio, ſacellumq; S. Georgij, quod ipſemet conſecrauit, vt ibidem affixa inſcriptio docet.

Iſta Cappella fuit conſtructa per D. Gregorium de Rubeis & Io: Frāciſcum eius filium ad honorem Dei, & beati Georgij, & conſecrata fuit per Reuerēdum D. in Chriſto Patrem, & DD. Fratrem Guillelmum de Centuarijs de Cremona Ord. fratrum Minorum Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopum Papienſem, Comitem digniſsimum, anno Domini MCCCLXXXXII. menſ. Auguſti.

Dum Guillelmus ſederet, Papienſes intra ciui- B
tatis muros pararunt Carmelitanis fratribus domicilium, ipſeque dum Epiſcopus Papienſis erat, Marcum Portum Cremonenſem, Albertum Sangeorgium Feltrenſem, Petrumque Georgium Terdonenſem Epiſcopos conſecrauit. Fato functus eſt anno 1402.

87. PETRVS Graſsius de Caſtro Nouo, Diœceſis Terdonenſis, ex ordine Humiliatorum, antea Cremonenſis Epiſcopus, ad hanc Sedem fuit translatus anno 1402. 5. Kal. Octobris ex lib. prouiſ. Prælator. Hic corporis Chriſti proceſsionem inſtituit, inque Cathedrali ad diuinum maius obſequium organa voluit extare. Nobile ſanctæ Marthæ ſacellum erexit, Synodoque celebrata, ſaluberrimas plures condidit conſtitutiones. Hæc vita mortalis illum defecit anno 1426. ſe- C
pultuſque eſt in ſanctæ Marthæ ſacello, cum hoc epitaphio.

Hic iacet Reuerend. in Chriſto Pater, & Dominus D. Petrus de Graſsis, de Caſtro Nouo Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Papienſis, & Comes, qui obijt anno Domini MCCCCXXVI. die xxviij. menſ. Septemb. & ſedit ann. xxiiij. & menſibus vij.

88. FRANCISCVM deinde Piccolpaſsum Bononienſem, Aquenſem Epiſcopum, ad hanc Eccleſiam tranſtulerunt anno 1427. die 2. menſis Iunij; factuſque Apoſtolicæ Cameræ Clericus ab Eugenio IV. qui eo familiariſsimè vtebatur; præfuit vſq; ad annum 1435. indeque ad Archiepiſcopatum Mediolanenſem tranſijt. In Concilio Baſileæ Canonicis Papienſibus vſum Almutiarum D
indulgendum curauit. Igitur pius Paſtor cum Mediolanum ſe contuliſſet, Papienſibus magnum ſui deſiderium fecit.

89. HENRICVS Rampinus à S. Aloyſio, Terdonenſis Diœceſis, & vt alij volunt, natione Papienſis, cum Terdonenſis eſſet Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1435. die 7. idus menſis Iulij. Papienſem Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1443. 9. Kal. Septemb. deinde translatus fuit ad Archiepiſcopatum Mediolanenſem, vocatuſque ad purpuram ab Eugenio IV. fato functus eſt anno 1450.

90. BERNARDVS Candianus Epiſcopus Aſtenſis, translatus ad Papiēſem an. 1443. prid. 9. Sept. mox ad Comenſem Eccl. 1446.

91. IACOBVS Borromæus Mediolanenſis, filius Comitis Vitelliani, Abbas Commendatarius ſancti Barnabæ de Craticula, effetæ propemodū ætatis ad hanc Eccleſiam fuit adlectus ann. 1446. 15. Kal. Auguſti, eodemque anno inijt poſſeſsionem menſe Septembri, quo ipſo die coram nouiter electo luculentam orationem habuit Franciſcus Philelphius, vir eruditione longè clariſsimus, quæ deinde cum eiuſdem Philelphi operibus, lucem aſpexit. Cæterùm Borromæus nobilioribus diſciplinis jam pridem fuerat excultus, quippe qui in Papienſi Accademia inſigni laurea donatus, ſui ſæculi doctis hominibus videbatur præſtare. Septem annorum geſsit pontificatum, deceſsitque die 4. menſis Auguſti 1453. non ſine ſuſpicione hauſti veneni. Sepulchrum accepit in Cathedrali ad ingreſſum S. Stephani ſacelli.

92. IOANNES Caſtiloneus Mediolanenſis, Epiſcopus Conſtantienſis in Normandia, ad hanc Sedem fuit translatus anno 1454. 5. non. Octobris, quam ille rexit Eccleſiam vſque ad an. 1460. ac plerumque abſens; ſiquidem pro Calixto III. Pontifice munere legationis functus eſt in Germania ad Federicum III. Imperatorem, atquè ab eodem inter purpuratos adlectus eſt anno 1456. ſub Pio verò II. Marcam Anconitanam Legatus frænauit; repentino fato Maceratæ ſublatus eſt, cuius corpus Mediolanum delatum, propè ſuos maiores viros clariſsimos illud ſepelierunt, vbi à grata poſteritate nobile monumentum erigendum erat, cum huiuſmodi epitaphio.

D. O. M.

Ioanni Caſtiloneo Mediolanēſi, Epiſcopo Papienſi, tit. S. Clementis S. R. E. presb. Card. Celeſtini IV. Pont. Max. Octauiani, Gotifredi, ac Brandæ Cardd. Gentili, qui cum legationis munere apud Fridericum Tertiū Imperatorem, concitandi in Turcas exercitus cauſa Apoſtolicæ Sedis nomine ſecundo fungeretur a Calixto III. in ampliſsimum Ordinem abſens eſt cooptatus, eoque defuncto à Pio II. Legatus Marchiæ Anconitanæ deſignatus, dum in ea prouincia legiſlatoris ſtrenui ſimul ducis operam contra Piccininum nimis ſollicite impendit, inopinata febre præuentus Maceratæ interijt, xviij. Kal. Maij anno ſal. MCDLX.

93. IACOBVS Ammannatus Lucenſis, cui Cardinalis Papienſis cognomen adhæſit, Caſtilonæo ſubrogatus eſt die 23. menſ. Iulij ann. 1460. Tenuioribus genitoribus Lucæ natus eſt, ſed verecundæ probitatis. Prima literarum tyrocinia, Piſciæ Etruriæ, nobili caſtello poſuit. Florentiæ verò ſub diſciplina Caroli, ac Leonardi Aretini imbibit Poeticam, atque Rhetoricam, ſic vt ex celeri ingenio Præceptoribus ipſis poſſet admirationi eſſe: Romam deindè profectus eſt, ſub pontificatu Nicolai V. literarum, literatorumque hominum cultoris eximij, bonoque omine inter aulicos Dominici Capranicæ aſcitus eſt, cujus ſecretarius effectus, tantam eruditionis, prudentiæq; famam ex Domini exiſtimatione apud Aulam Romanam conſecutus eſt, vt Calliſto III. Pont. Max. qui Nicolao V. ſucceſſerat, Breuium, ac Bulla-

rum ſecretarius maximo vſui fuerit. Quem item Pius II. vt ad Pontificatum euaſit, idem munus gerere iuſsit, ac poſt duos annos Ticinenſem Antiſtitem illum renuntiauit, inſecutoque anno cõmunicatis cum illo Piccolomineæ gentis ſtemmatibus, ſub titulo S. Gryſogoni inter purpuratos adlegit, itaque illum dilexit, vt quaſi inter pares, ob ſtudiorum paritatem, familiaritas inter Pontif. Cardinalemque cerneretur. Tametſi autem Ticinenſis eò dignitatis ex humile perueniſſet fortunâ, haud tamen in ijs ſtudijs, quæ immortalitatem parere ſolent mortalibus, vel latum vnguem elanguit. Quin vt adeptæ dignitatis, viciſsim eſſet decori, multa ſcripſit, compoſuitque, tum ſoluta, tum metro menſurata oratione commentaria Pij nondum abſoluta abſoluit, plureſque epiſtolas doctrina, eruditioneque pleniſsimas reliquit, in quibus illa eminet, qua ſe ipſum admonet moderationis, cum explorat diligentius ex tenuiori fortuna eo ſe perueniſſe faſtigij, quod liberalitati magis Pontificis, quam ſuæ virtuti videretur adſcribendum. Denique moderatiſsimus fuit, niſi forte quam pro cetera vitæ ratione tenaciter aliquando videri potuerit. In epiſtolis prodit, omnes ſui ſęculi doctos diligentiſsime coluiſſe. Pręter Papienſem Eccleſiam, vbi nobilis Sacrarij Fundamenta iacenda curauit, vndeque placuit Ticinenſis ſibi cognomen aſciſcere, etiam Lucenſis, hoc eſt Patriæ ſuæ Epiſcopus fuit, cum iam Senior factus, Epiſcopi Cardinalis Tuſculani titulo potiretur. A Sixto IV. Peruſinam legationem obtinuit, quem viuum dilexit, mortuum autem ſpoliauit, in publicas Apoſtolicæ Camerę rationes eius opulenta hereditate redacta. Amauit Senenſes, quam qui maximè, intuitu Pij II. Pontificis olim ſui munificentiſsimi benefactoris: Quamobrem ſolebat Senis, vt ardẽtiores ſoles eluderet, iucundiores, plerumq; trahere moras. Demum cum aliquando ad lacum Vulſinum fuiſſet profectus, quartanamque febrem, qua tunc laborabat, potionibus inſtituiſſet diſcutere, ab imperito medico haud ſatis diluto elleboro ſumpto, celerius opinione omnium vitam amiſit ann. 1479. 3. Id. Sept. Cuius Corpus Romam relatum, iubente Sixto, ſacroq; Senatu, apud S. Auguſtinum tumulatum fuit cum hoc ſequenti epitaphio:

Luca Ortu, ſeue lege fuit michi patria, nomen
Dum vixi Iacobus, mens bona pro genere.
Papa Pius ſedem Papienſem detulit, idem
Cardineo amauit munere, gente, domo.
Viuite qui legitis, Cæleſtia quęrite noſtra hac
In cinere tandem gloria tota redit.
Obijt apud Laurent. Vlſinenſem anno ſalutis MCDLXXIX. Septembr. in vrbem relatus, Pia Familia Domeſtica proſequente. Hic conditus Xyſti Quarti Pont. Max. beneficio vixit annos LXVII. menſ. vi. dies xi.

Pręter Pium II. in ſuis Cõmentarijs, Iacobi Ticinenſis etiam meminerunt cum laude, Iacobus Volaterranus Secretarius Apoſtolicus, Iouius, Garimbertus, alijque non pauci.

94. ASCANIVS Maria Sfortia filius Franciſci Ducis Mediolanenſis, à Sixto IV. Pontifice, anno 1479. 12. Kal. Octobris, ex Prothonotario

A Apoſtolico, Papienſis Epiſcopus adlectus fuit, atque ab eodem Pontifice creatus Diaconus Cardinalis. 1484. Papienſem Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1505. ſed fere abſens, quippe qui modò Bononiæ legatus, modò Romæ grauibus diſtentus negotijs, modò Ducatus Mediolanenſis infortunijs afflictatus, vix ſibi, nedum alijs, poſſe ſufficere videbatur. Sed minus id potuit poſt aduentum Caroli Octaui in Italiam, eiuſdemque ſucceſſoris Ludouici XII. cum enim per id tempus, Ludouicus Morus ipſius frater, miſerã, ac mox ſeruituram Italiam exteris obieciſſet nationibus, Carolumque Octauum ad ipſius prædã vocaſſet, Aſcanius haud expers ærumnarum, quas frater ambitioſè furens inuexerat, tum in Germania, tum in Gallia concluſus carcere alienæ, ſuęq.
B temeritatis pœnas dedit. Cardinalis de Amboſia Gallus deinde Aſcanium adducendum Romam ad conclaue illud curauit, in quo Pius III. Pontifex fuit renuntiatus, quo defuncto comitijs etiam interfuit, quæ Iulium II. euexerunt ad Sedem. Inter quem, & Aſcanium etſi elapſis temporibus priuatæ ſimultates exeſtuaſſent, optimus tamen Pontifex, cum miſereretur Cardinalis Principis à fortuna male multati, nulla ratione adduci potuit Aſcanium in Galliam eſſe reducendum aſſentiretur. Romæ igitur illum fouit, adeoque ſubleuauit, vt opes quas in illum contulerat, haud purpuræ faſtigio viderẽtur inferiores. Cęterùm Aſcanius haud hactenus oblitus opulentiæ, dignitatiſque Principis, quem geſſerat aliquando, ſenſim animum dicitur adieciſſe ad Principatum Medio-
C lanenſem recuperandum, ſuſpicaciſsimis trepidantibus Gallis, qui eam fœlicitatem tanti Principatus adepti, breui momento poſſe corrumpi non ex vano arbitrabantur, ſed hæc illum cogitantem venenum, à neſcio quo dilutum, ſubſtulit, vt fama tulit, anno 1506. vtriuſque in illo fortunæ haud vulgari relicto exemplo, qui ſi non deflagraſſet inuidia pactæ Apoſtolicæ Cancellariæ, Patrimonijque legationis cum Alexandro VI. antequam eueheretur ad Sedem, atque à cupidine habendi; alioquin opulentiſsimus Princeps, longius adſtitiſſet; pro conſtantiſsimi, atque optimi Principis exemplari potuiſſet haberi. Præter Ticinenſem Eccleſiam Cremonenſem, atquè Nouarienſem etiam adminiſtrandas ſuſcepit, cum Abbatijs Claræuallis Mediolanenſis, ac S. Ambro-
D ſij maioris Ciſtercienſis ordinis, quas eidem ordini munificentiſsimè deinde ceſsit. Papiæ, cuius Eccleſiam vnicè dilexiſſe fertur, exorſus eſt ſuperbam ſummæ Ædis, Cathedraliſquè molem fundare anno 1488. die 29. menſis Iunij, cum ipſe prius ſolemni ritu primum lapidem ieciſſet. Sacrarium locupletauit precioſo Sacrarum veſtium cultu: Vſuſque eſt pro ſuffraganeo Gabriele Abbiate Benienſe Epiſcopo, ne quid detrimenti ex abſentia Paſtoris viduata Diocęſis pateretur. Præter Guicciardinum, Iouium, & Garinbertum omnes pene illius ſæculi ſcriptores, Aſcanij ſumma cum laude meminerunt. Iulius II. defuncto Principi apud S. Mariam de Populo, nobile monumentum erexit, quod ex fortuna intus incluſi, bis dicitur hactenus demutaſſe locum. cum modo

quic-

quieſcat in choro à frequentia procul, ne iterum
inſtabilis fortunæ vices cogatur experiri. In eo tu-
mulo hæc verba Pontifex Iulius incidenda man-
dauit.

D. O. M.

Aſcanio Mariæ Sfortiæ Vicecomiti Franciſci
Sfortiæ inſubrum Ducis filio Diac. Card.
S. R. E. Vicecancellario in ſecundis rebus
moderato in aduerſis ſũmo viro. Iulius II.
Pont. Max. virtutum memor, honeſtiſſi-
morum contentionum oblitus ſacello à fun-
damentis erecto poſuit.

95. FRANCISCVS Cardinalis Alidoſius, poſt
adeptam purpuram cognomento Papienſis, ex
Epiſcopo Melitenſi, Generalique theſaurario, ad
hanc Eccleſiam vocatus eſt à Iulio II. die 30. mẽ-
ſis Maij, anno 1505. Melitenſis Eccleſiæ retenta
tamen adminiſtratione. Hic nihilominus fortu-
nam, ſibi ipſi arbitratus eſt acerbiorem, quàm
paulo ante ex temeritate fratris, Aſcanius Maria
Sfortia ſenſiſſet aduerſam. Cum enim Imolæ ſum-
mo loco natus fuiſſet, habuiſſetque parentes ex
Dominis Caſtelli, del Rio, vt vulgo vocant, forti-
tuſque eſſet cum nobilitate generis, indolem ad
omnia flexibilem, ac vbi per ætatem licuiſſet Ro-
mam adeſſet, ita in Sixti Quarti Summi Pontifi-
cis familiaritatem ſe inſinuauit, vt nil ea animo-
rum coniunctione, ſi diſparitas dignitatum ab-
fuiſſet, videretur poſſe fieri abſolutius. Quo mor-
tuo Iuliani Roborei, qui poſtea Pontifex factus,
Iulius II. vocatus eſt, fortunam cenſuit ſibi pro-
ſequendam. Itaquè ab ipſo iam Pontifice creatus
eſt Theſaurarius generalis, tum & Melitenſis Epiſ-
copus, Papienſis deinde; Eccleſiamq; Bononien-
ſem, iam renunciatus Legatus adminiſtrandam
ſuſcepit, nullamq; Alidoſij exornandi Iulius Pon-
tifex videbatur omiſiſſe occaſionem, cum eundẽ
etiam grauiſſimis expediendis negotijs, quæ non
niſi amiciſſimo tuto credi poterant, ad Ludoui-
cum duodecimũ in Galliam legauerit, ſed priuatæ
rationes beneficiarijs plerumquè eripiunt oculos,
faciuntque, vt ad ingrati animi ſcopulos turpiſſi-
mè impingant. Alidoſius enim cum ſibi poſtulaſ-
ſet, gentique ſuæ Imolenſis Ciuitatis iura reſtitui,
atque à Pontifice Imperij Eccleſiaſtici extenden-
di cupido non impetraſſet, clanculum cum Gal-
lis agitatis conſilijs, Bentiuolos ſinit per Ioannem
Iacobum Triuultium Gallorum impigrum Ducẽ
Bononiam inuadere. Alidoſius per tumultum di-
lapſus eſt, ne publicæ iræ pœnas daret, quam ex
regio dominatu, inhumaniterque per actis indi-
cijs compulerat in rabiem, peruenitque Rauen-
nam, vt apud Pontificem, qui illic per id tempus
demorabatur, perfidioſum contemptum cuſto-
diæ, vel in Franciſcum Mariam Roboreum Vrbi-
natium Ducem, vel in caſum, fortunamque belli
referret. Adeo ea calumnia Franciſcum Mariam
pupugit, vt cum aliquando Alidoſius Mulá vectus,
ſuiſque ſtipatus pergeret ad Pontificem, furibun-
dè inuectus, diſſipatiſque qui progredientem ſti-
pabant, altera manu frænum arripuit, altera ar-
mata ferro ſedentis vtrumque latus traiecit, di-
lapſumque ſuis conficiendum reliquit. Ad viola-
tæ purpuræ nepharium parricidium, non modo

A prægrandi ira exarſit Iulius Pontifex, ſed etiam iræ
impatiens, à conſpectu Ducem Nepotem dimo-
uit, conatuſq; eſt illum militiæ titulis, omniumq;
munerum honoribus ſpoliare. Cæſus Alidoſius eſt
1511. 9. Kal. Auguſti, fuitque in Vrſiano templo
ſepultus, æternum victurus ad poſteritatis exem-
plum, tunc ſcilicet poſſe mortales variantis fortu-
næ viciſſitudines eludere, ſi vnam animi mode-
rationem ſemel excolere didiciſſent. Eiuſdem
elogium Iouius ſcripſit, Garimbertus, Guicciardi-
nius, Sigonius, Panuinus, omneſque fere illius
temporis ſcriptores.

96. ANTONIVS MARIA de Monte à S. Sa-
uino Etruſcus, patruus Iulij III. Pontificis à Iulio
Secundo creatus eſt Cardinalis, atque ab eodem
Papienſis Epiſcopus anno 1511. die 30. menſis
B Maij, præfuitque vſque ad annum 1520. Quo ip-
ſo anno eo munere ſe exſoluit in fauorem Ioan-
nis Mariæ nepotis ſui. Hic Iuriſprudentia clarus,
adeo ad libellam rectæ adminiſtrationis conſilia
expedire ſolebat, vt cum per id tempus Iulium II.
& terror belli, & à Rege Galliarum indictum Cõ-
cilium exagitarent, conſternato animo, author fuit
Lateranenſis agitandi Concilij, Piſanique Con-
ciliabuli improbandi, quo facto, & ſanctæ Sedi
ſua manſit illibata maieſtas, & Pontificij nominis
oſoribus, viſæ ſunt concidiſſe vires. Pluribus lega-
tionibus fœliciter perfunctus eſt, Clementeque
Septimo abſente Romam frenauit. Eccleſias Sy-
pontinam, & Nauarienſem ſuſcepit adminiſtan-
das, demumque Romæ deceſſit, æterna ad poſte-
ros nomini ſui fama relicta 1533. 12. Kal. Octo-
C bris, cum iam in ſacro Senatu Epiſcopi Cardina-
lis Portuenſis titulo clarè fulgeret; ſepultuſque
fuit apud S. ſanctum Petrum in Monte Aureo in
Ianiculo. Cui nepos poſtea Iulius III. pulcherimũ
ſepulcrum erexit, cum Elogio virtutum, rerumq;
præclare geſtarum ab Antonio, vt ſupra narraui-
mus in Epiſcopis Portuenſibus.

97. IOANNES MARIA à Monte Etruſcus,
Antonij Mariæ nepos, atque Archiepiſcopus
Sypontinus, ad hanc eandem Eccleſiam translatus
eſt, anno 1520. die 13. menſ. Martij, abſens ſem-
per illam adminiſtrauit vſque ad annum 1530.
deinde eo munere volens abiuit, in fauorem
Ioannis Hieronymi Rubei. Hunc cum poſtea
Paulus III. ea Sede Spoliaſſet 1544. Ioannes
Maria iam Cardinalis creatus, ad priſtinam ſuam
D redijt ſedem, eamq; tenuit vſque ad annm 1550.
quo ipſo anno ſub nomine Iulij III. ad Pontifica-
tum aſcendit, memorque Rubei eundem priſti-
næ Sedi reſtituit. Fuit autem Ioannes Maria rariſ-
ſimum variantis fortunæ exemplum, etiam cum
ſub Clemente VII. Romanæ vrbi ius diceret, per
illud idem ſcilicet tempus, quo Borbonij victor,
ac populabundus exercitus Romanas exhauſit
diuitias, victoribuſque inter cæteros à Pontifice
datus fuiſſet obſes, haud ſemel ad collũ indutus
laqueo, ſub furca trepidus propudioſi ſuſpendij
adiuit periculum, quo per Pompeum Columnam,
ex diuino nutu ſemel, & iterum diſcuſſo, de la-
queo tandem, euaſit ad Tronum, vt inde addi-
ſcerent mortales, adeo diuina decreta, firma, ra-
taque eſſe, vt nullius humanæ prudentiæ poſſint

mutari

miſceri conſilijs. Huius Pontificis vitam Panuinius deſcripſit, eiuſdemque meminerunt Iouius, Guicciardinus, pluresq; alij ſcriptores cum laude.

98. IOANNES HIERONYMVS Rubeus Parmenſis, filius Comitis Troili, Blancæq; Riariæ filiæ Hieronymi Riarij, & Catharinæ Sfortiæ, nepoſque Cardinalis Raphaelis Riarij, à quo ad vitam Eccleſiaſticam traductus eſt, ex cuius mox ceſsione nobilem Abbatiam Claræ Vallis Placentinæ habuit cõmendatam, atque à Clemente VII. commutato cum Ioanne Maria Apoſtolicæ Cameræ Clericatu, renunciatus eſt Papienſis Epiſcopus anno 1530. die 3. menſis Iunij, cuius Eccleſiæ pacificus poſſeſſor fuit vſque ad annum 1544. quo ipſo anno cum veniſſet in ſuſpicionem, per ſicarios ſuſtuliſſe Comitem Alexandrum Langaſchum cognomento Fracaſſa, à Paulo Tertio, qui tunc imperabat, mulctatus carcere eſt, omnibuſq; honorum titulis ſpoliatus, poſteaque ad preces Hectoris Comitis fratris ita in libertatem aſſertus, vt tametſi innocens adiudicatus, haud tamen adempta bona recuperaret: exul modò in Gallia, modò Mediolani vitam traduxit, haud abſimili cum fratre Petro Maria fortuna iactatus: Abbatiæ Claræuallenſis Placentinæ opera Ferrantis Gonzagæ affinis iura recepit; à Iulio deinde Tertio, quem Paulus III. ſucceſſorem exceperat, Papienſis Eccleſiæ titulo fuit decoratus; qui cum Pontifici, gratias relaturus Romam ſe contuliſſet, ab eodem Pontifice Romæ Gubernator renũtiatus eſt. Quo mortuo Florentiam, pro tranquillioris vitæ domicilio, delegit, vbi Coſmo Primo Magno Etruriæ Duce vnicè charus, literarum ſtudijs totum ſe dedit; quamobrem monumenta edidit non vulgaris ingenij, ſcilicet dubia centum Theologica, feliciter enodata; Illuſtrium virorum plures vitas retulit in Commentarios, libellum de antiquis Vſibus, atque hoc tempore frequentatis. Poemata plura, quibus pangendis, valuit quam qui maximè. Interim cum ex Farneſianorum Principum odio, Eccleſiam ſibi creditam non poſſet præſens adminiſtrare, à Pio IV. obtinuit, cum futura ſpe ſucceſsionis. Hippolytum Nepotem coadiutorem anno 1560. indeque factus alacrior, ſtudia literarum promouit ardentius. In Prato nobili Etruriæ Oppido deceſsit menſ. Aprili, an. 1564. ibidemque ſepulchrum accepit. Crediderim autem Ioannem Hieronymum Rubeum multa pertuliſſe aduerſa ex diuini numinis ira, quòd neglecto Epiſcopatus onere, honorem adamaſſet, & cenſum, ita ut in Hadriana Mole incluſus, ſæpius parum abfuit, quin capitis pœnam adiret, niſi prudentiſsimi fratris ſollicitudo auertiſſet exitium.

99. HIPPOLYTVS Rubeus è Sancti Secundi Comitibus, Nepos Ioannis Hieronymi, filius autem Comitis Petri Mariæ, atque Camillæ Gonzagæ natus eſt ann. 1532. à teneris annis non modò tenerarum literarum eruditione imbuit animum, ſed fœliciori conatu, nobiliores æquè, ac ſeueriores facultates, Philoſophiam ſcilicet, atquè Theologiam cum amœnioribus litteris conciliauit. Iuuenis ad Pauli IV. Pontificis Aulam venit, renunciatuſq; eſt eiuſdem intimus Cubicularius, ac Prothonotarius Apoſtolicus, mox & Patrui Coadiutor cum futura ſpe ſucceſsionis anno 1560. 4. die menſ. Septemb. cui non multò poſt in Epiſcopatum ſucceſsit 1564. cum Papienſium incredibili lætitia, qui eundem antea probè nouerant. Tridentino Concilio interſuit, vnde quaſi ex optima ſchola reuerſus, clerum ſuum ad puriores mores traduxit. Cum Papienſibus tranſegit, vt labans vetus Cathedralis templũ reficeretur, quando ei proſequendæ, quam Aſcanius Maria Cardinalis Sfortia regio ſumptu incæperat, nullæ, vel publicę opes pares eſſe viderentur. Cohortationibus, addidit & de ſuo pecuniam, ne nudæ frigerent. Epiſcopale domicilium in formam nobilis palatij, vt hoc tempore videre licet, redegit. Clericorum inſtituere ſeminarium exorſus eſt, celebratiſque ſaluberrimis Synodis, eas tulit leges, quæ Clericorum moribus deſæcandis, magno vſui eſſent. Sæpius Diœceſim ſuam magno animarum fructu luſtrauit; exemplo, verboque ad legum cuſtodiam cunctos adhortans. Incredibili conſtantia animi ſibi creditæ Eccleſiæ iura defendit: ſiquidem cùm Carolus Borromæus, qui poſtea ſanctus euaſit, ex fauore patrui Pontificis, conaretur cogere Rubeum, vt ad normam Tridentini Concilij, Metropolitanum viciniorem, hoc eſt Mediolanenſem Archiepiſcopum ſibi deligeret, Rubeus, Mediolani primum, poſtea Romæ Papienſis Eccleſiæ cauſam ita peregit, vt ne latum quidem vnguem eidem libertas deceſſerit, hoc etiam euentu ſecuriori, quod in illo litium æſtu, Pius IV. Pontifex vitam amiſit, ea defunctus procella, Eccleſiæ ſuæ adminiſtrandæ omnem curã intendit, ratus eam temporum tranquillitatem præclaram occaſionem eſſe, pia opera ſtudioſius exercendi, pauperes Religioſos, Religioſaque iuuandi, quod cum ſæpè aliàs, tum verò maximè id peruſit tempore contagij, in quo erga calamitoſos, eoque morbo laborantes, viſcera propemodum pietatis effudit, nedum opes: multa millia ſcutatorum expendit, dum ſumptuoſius molitur ędificia ſacrarum veſtium ſuppellectilem parat, ęlatoque argento Cathedralem munifice donat. Poſitis de ſuo Chori ſubſellijs, tum parietes, tum fornicem etiam pingendum curauit, erexitque à fundamentis nobile S. Catharinæ ſacellum, cui ex latifundio à ſe empto, nobilem cenſum dicendum curauit, vt ex eo aliti ſacerdotes quatuor, diuinum vrgerent obſequium, in gentem Rubeam eo Patronatus iure collato. Collegium S. Mariæ in Perticis Cathedralis capitulo aggregauit, cuius Præfectum inter Canonicos alterum Decanum appellandum decreuit. Sub initium Sixti V. Pontificis Romam ſe contulit, & ab eodem Pontifice, ſub titulo S. Mariæ in Porticu cooptatus eſt Cardinalis an. 1585. Tum & S. Blaſij ad Anulum titulum adeptus eſt, adeo Papienſium effuſa lætitiã, vt pręter communis lætitię ſignificationem, etiam miſsis legatis Pontifici, ob tam ſplendidam in ſuum Paſtorem dignitatem collatam magnificis verbis agerent gratias. Verum Rubeus ea dignitate haud abuſus eſt ad ſuperbiam, ſed ad ſuæ Eccleſiæ egregium ſtabilimentum, impulit enim Pontificem vt omnia Ticinenſis Eccleſiæ priuilegia, vellet rata habere, præſertim Pallij: quamobrem Pontifex,

poſt-

poſt priuatum ſactum, Hippolytum caſula indutum ſuper rocchetto ante Euangelij cornu genuflexum, exornauit Pallio, voluitq; eius rei, Cardinalis extare inſtrumentum per Magiſtrum Ceremoniarum Pontificis, quod ex originali erutũ, non ſecus ac fecit Saceus in ſuis Hiſtorijs, hic apponendum curauimus.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.

NOuerint vniuerſi, & ſinguli hoc præſens publicum inſtrumentum inſpecturi, lecturi pariter, & audituri, quod a Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto indictione decimaquarta die verò ſeptima menſis Martij pontificatus Sanctiſſ. in Chriſto Patris, & Domini noſtri Domini Sixti Diuina prouidentia Papæ Quinti anno primo. Conſtitutus perſonaliter illuſtriſſ. & reuerendiſſ. DD. Hippolytus Rubeus tituli ſanctæ Mariæ in Porticu ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presb: Cardinalis Papienſis nuncupatus, eiuſdem Papienſis Eccleſiæ perpetuus adminiſtrator coram præfecto ſanctiſſimo D. noſtro Domino Sixto Papa V. in capella ſecreta ſanctitatis ſuæ, poſt miſſam paruam per eundem ſanctiſſimum Dominum noſtrum Papam celebratam, caſula, ſeu planeta ſuper rocheto indutus, ac genuflexus in cornu Euangelij altaris dictæ capellæ pallium de corpore beati Petri ſumptum aliàs in conſiſtorio ſecreto per eundem illuſtriſſ. & R. D. Cardinalem petitum, & obtentum ſibique, & ſuæ Eccleſiæ Papien. prædictæ per ſpecialia conceſſiones, & priuilegia ſedis Apoſtolicæ debitũ ſibi tradi, & conſignari per præfatum ſanctiſſimum Dominum noſtrum Papam, ibidem ſedentem cum inſtantia, ac humilitate, & reuerentia debitis poſtulauit. Præfatus verò ſanctiſſimus D. noſter Papa petitioni huiuſmodi annuens, pallium prædictum de Altari dictæ capellæ, vbi miſſa fuit celebrata, miniſtrante reuer. D. Ioan. Baptiſta Pirotto ſubdiacono Apoſtolico, ſuſcipiens, eidem illuſtriſſ. & reuerendiſſ. D. Hippolyto Cardinali, genibus flexis ante ſe conſtituto ſuper eius humeris imponens tradidit cum ceremonijs, & ſolemnitatibus in ſimilibus fieri, & ſeruari ſolitis, ſub his verbis videlicet. Ad honorem omnipotentis Dei, beatæ Mariæ ſemper Virginis, ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. R. E. necnon Eccleſiæ Papien. tibi commiſſæ, cui, & eius Epiſcopo pro tempore exiſtenti, per ſpecialia conceſſiones, & priuilegia per Sedem Apoſtolicam vſus pallij conceſſus eſt tradimus tibi pallium de corpore beati Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis officij, vt vtaris eo infra Eccleſiam tuam certis diebus, qui exprimuntur in priuilegijs ab eadem ſede conceſſis. In nomine Patris, & Filij, & ſpiritus Sancti. Amen. Super quibus omnibus, & ſingulis præmiſſis. Ego Cærimoniarum Apoſtolicarum Magiſter infraſcriptus, in officio rogatus, & à præfato illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. dom. Cardinali requiſitus de præmiſſis præſens publicum confeci inſtrumentum. Acta fuerunt hæc Romæ in palatio Apoſtolico apud S. Petrum, & capella præfata ſanctiſſimi Domini noſtri Sixti V. ſub anno, indictione, die, menſe, & pontificatu, quibus ſupra, præſentibus ibidem illuſtribus, ac reuerendis dominis, Annibale de Paulis, Blaſio Cangio, & Antonio Maria Gallo cubicularijs ſecretis ſanctiſſimi Dom. noſtri Papæ teſtibus ad præmiſſa adhibitis, atque rogatis.

Cum Romæ res ſuæ Eccleſiæ Cardinalis Hippolytus compoſuiſſet, ad ipſam rediit, ibidemq; demoratus eſt, vſque ad deceſſum Pontificis Ro-

A mam inde reuerſus, comitijs Vrbani VII. ac Gregorij XIV. interfuit, quibus peractis, cogitans reditum, trium dierum pertinaciſsima febri abſumptus, interiit anno 1591. 4. Kal. Maij Sepultuſq. eſt apud S. Blaſium de Anulo ante maius Altare, quam Eccleſiam hodie vocant ſancti Caroli Catinarionum, vbi hoc epitaphio legitur.

D. O. M.

Hippolyto Rubeo Cardinali auitæ Nobilitatis Splendore ſummaque virtutis laude clariſſimo, qui Epiſcopus Ticinenſis Concil. Trident. interfuit, in ſuaque Eccleſia XXX. annos regenda paternam in populum ſibi commiſſum caritatem, perpetuum in retinẽda Eccleſiaſtica Diſciplina ſtudium, ſingularem in omni vita integritatem præſtitit.
B *Ioannes Vincentius, & Scipio Cardinales Gonzagæ teſtamenti executores affini, & collegæ optimo poſuerunt, vixit annos LIX. Menſes V. Dies XXVIII. Obijt. IV. Kal. Maij M. D. XCI.*

100. ALEXANDER Saulius Genuenſis, ex congregatione Clericorum S. Pauli Decollati, ſiue Bernabitarum, vt alij vocant, pauld ante Epiſcopus Alerienſis in Corſica, à Gregorio Decimoquarto ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt. anno 1591. die 10. menſ. Maij, Solemni pompa Papiam ingreſſus eſt, die 20. menſis Octobris eiuſdem anni incredibilique animi ardore gregẽ ſibi commiſſum aggreſſus eſt inſtituere. Dum autem diœceſim ſuam inuiſeret, prope Calezzium Pagum euolauit ad ſuperos, die 11. menſis Octo-
C bris anno 1592. Cui Papienſes Ciues meſtiſsimi lacrymis parentarunt. Illius corpus omni maiori cultu Papiam relatum ſepellierunt. In Cathedrali, tabulaque marmorea huiuſmodi de eo incidere epitaphium.

Alexandro Saulio Clerico regulari S. Pauli Alerienſi primum, deinde Ticinenſi Epiſcopo Doctrina, & religione excellenti. Collegium S. Mariæ Coronatæ Patri, ac fratri B. M. P. vbi ex humilitate is voluit. Obijt anno ætatis ſuæ LVIII. v. idus Octob. MDXCII.

101. F. FRANCISCVM deinde Gonzagam Mantuanum ex ordine S. Franciſci de Obſeruantia paulo ante Epiſcopum Cefaludenſem in Sicilia, Clemens VIII. Pon. Max. ad hanc eandem Sedem cenſuit transferendum anno 1593. die
D 29. menſis Ianuarij, ſed dum profectionem adornat, vt obtenti Epiſcopatus poſſeſsionem iniret, Alexander Andreaſſus Mantuanorum Epiſcopus moritur, excepitque ſucceſſorem hunc ipſum Fratrem Franciſcum Gonzagam, ex cenſura Clementis, poſtrema die menſis Aprilis eiuſdem anni merentibus Papienſibus, qui prius nouiter electum amiſiſſent, quam illum tam expectatum, potuiſſent intueri. Conſule de eo, quæ ſupra narrauimus in Epiſcopis Mantuanis.

102. GVILLELMVM Baſtonum Mediolanenſem, Papienſibus idem Clemens VIII. Antiſtitem impoſuit anno 1593. poſtrema die menſis Aprilis, eodemque mandante Pontifice in Eccleſia S. Mariæ Angelorum in Thermis de manu Cardinalis Sfortiæ, ad id delegati pallium accepit;

Poſt

Poſt direptam, compoſitamque litem, quam ea de te illi intentauerat Archiepiſcopus Mediolanenſis: ſolemni pompa inijt poſſeſsionem, die 21. menſis Decemb. eiuſdem anni, quam ille Eccleſiam per ſexdecim ipſos annos rexit, nihil omittens, quod optimum videretur decere Paſtorem. Exceſsit è viuis Neapoli, cũ ibi pro Paulo V. Statariam legationem obiret, anno 1609. ibidemque ſepulturam accepit.

103. IO. BAPTISTA Bilius Mediolanenſis Guillelmo ſucceſsit die 19. menſ. Iannarij anni 1609. atque à Paulo V. Pallio exornatus eſt per Andream Cardinalem Perectum ad id delegatum; fato functus eſt anno 1617.

104. FABRITIVS Landrianus Mediolanenſis Abbas commendatarius S. Antonij, ad hanc eandem ſedem promotus eſt an. 1617. die 17. m. Iulij, ſnitque exornatus Pallio ab eodem Andrea Cardinali Peretto Commiſſario Apoſtolico. Hic pium ſancti Syri Collegium, vbi orphanæ virgines educarentur, inſtituit. Societatis Ieſu alumnis tria millia ſeutatorum attribuit, vt tribus in Gymnaſijs gratis tenuiorum equæ, ac nobilium filios Grammaticis excolerent inſtitutionibus. Tranſtulit ſolemni pompa ex inferiori, ac ſubterranea Eccleſiæ parte, ad ſuperiorem corpora SS. Syri, & Luthifredi Epiſcoporum Papienſium. Deceſsit anno 1637.

POMPEIVM, deinde Cornazanum, nobilem Papienſem, ex ordine Ciſterc. Monachum, & Epiſcopum Parmenſẽ. Pontifex Vrbanus VIII. ad hanc eandem Sedem deſtinauit anno 1638. illumque conciues ſui incredibili deſiderio præſtolabantur, ſed iam ætate grauis, renuit ſubire onus.

105. IOANNES BAPTISTA Sfondratus, filius Marchionis Franciſci, Gregorij XIV. pronepos, Abbas S. Nicolai, ac ſancti Antonij Placentiæ, ab Vrbano VIII. adlectus fuit Epiſcopus Papienſis anno 1639. inauguratus Romæ in Baſilica Liberiana die 14. Decembr. Dominica 3. Aduentus ann. 1642. à Iulio Card. Roma, & ſequenti die in Conſiſtorio Pallio cohoneſtatus ab eodẽ Vrbano Pontifice Opt. Max. Ab huius generoſa nobilitate haud inferiorem pietatem omnis ordinis, mortales expectant; quippe qui ad tot prædeceſſores ſuos viros clariſsimos æmulandos præ cæteris hoc tempore videatur adlectus.

PENNENSES, & HADRIANENſes Epiſcopi.

PENNA in Veſtinis, quam Città di Penna, hoc tempore vulgus appellat, in Aprutio præantiqua Ciuitas eſt, ac ſpectatæ fertilitatis, cuius alicubi meminit Plinius, ac Ptolemæus, illamque Paulus Diacon. lib. 2. c. 19. reijcit in Picenum, hodie à Farneſianis Principibus poſſidetur. A ſancto Patra ex ſeptuaginta duobus diſcipulis, vno Euangelij lumen accepit, primuſq; fuit, qui in ea Ciuitate gereret Epiſcopatũ, Apoſtolorum Principe ita cenſente Petro. Hæc item Eccleſia, in ijs, quæ ad Romanam ſpectant prouinciam connumeratur, Sedique Apoſtolicæ immediatè ſubeſt. Pennenſi olim Eccleſiæ Innocentius IV. Pontifex Max. Hadrianenſem Epiſcopatum de nouo erectũm anno 1252. coniunxit, quam Ciuitatem vulgus in Aprutio item collocatam, Atri appellat ab hoc tempore. Hæc illa Hadria eſt, olim Romanorum Colonia, Patriaque Ælij Hadriani Imperatoris, in difficili, arduoque monte ſita, inter Vomanum, Matrinumque flumina, cuius, pluribus locis meminit Liuius, Strabo, Plinius, Ptolomæus, Mela, Silius; Spartanus, & alij. Hanc Ciuitatem arbitrantur, plerique ab Hadriatico, Venetoque mari ſumpſiſſe nomen; ſed planè falluntur, cum potius ita dicatur ab Hadria Romandiolæ Tranſpadanæ, vt poſtea dicemus, ſed interim ad inſtitutum noſtrum redeamus. Iſtæ duæ ſimul iunctæ Eccleſiæ iam inde à ſua conſtitutione vnum Romanum Pontificem immediatè venerantur, agnoſcunt, tametſi Theatinæ prouintiæ cenſeantur. Pennenſis Epiſcopatus habetur mentio in capit. Qualiter de Elect. & in cap. Nup. de Teſt. Hadrienſis item præantiqua dignitas eſt, cũ ex Aterno illuc olim translata fuerit, Pelignorum ciuitate, ex cuius ruinis Piſcaria oppidum ſuam ſumpſit originem. Harum Eccleſiarum Præſulum ſeriem Mutius Panſa Doctor, ac ciuis Pennenſis promiſcuè concinnauit, quam ipſam nos reordinauimus, atque adauximus, ex vberiori Vaticanorum monumentorum, actuumque conciſtorialium cognitione adiuti.

1. S. PATRAS, vnus ex Septuagintaduobus Chriſti Diſcipulis Pẽnenſem fundauit Eccleſiam, eiuſdemque primus Epiſcopus fuiſit.

2. ROMANVS, floruit ſub Symmacho Pont. Max. anno 499.

3. AMIDÆVS, ſiue Amodæus, anno 817. illius meminit Bibliothecarius anno 844. cum conſecrationi Ludouici filij Lotharij Imperatoris in Longobardorum Regem ſub Sergio Papa II. interfuiſſet.

4. IACOBVS apud Baronium anno 844.

5. HELMANNIVS anno 862. ad quem decretalem epiſtolam Ioannes Papa VIII. direxit, arguens eum, quod ad Synodum non acceſſerit, iubens ſtatuta die ad ſe venire, interim quemdam abſoluere, quem iniuſtè excommunicauerat.

6. GIRALDVS, ſicut Grimaldus, in Cathedralem tranſtulit oſſa ſanctorum Maximini Læuitæ, & Sociorum Martyrũ, pompa auguſtiori, ſubq; maiori altari honorificentiùs collocauit ann. 868.

7. GAIDOLPHVS Berardi Pennenſis Comitis frater, memoratur in fundatione Monaſterij S. Bartholomæi de Carpineto Pennen. Diœceſis, ab eodem Comite Berardo fundato ann. 962. donationis tenor eſt huiuſmodi, ex tabular. Cœnobij Caſæ nouæ Ord. Ciſt. huius Diœc. ſcripta.

In

In Dei nomine Amen, anno ab Incarnatione Dominica 962. die 14. Martij indict. 4. Imper. Ottone anno 2.

BErardus quondam Luidani filius Comes Comitatus Pennenſis à flumine Tabæ vſque ad flumen Piſcariæ præſenti ſcripto declarat, quōdam quadā infirmitate grauatus iacere, cogitauerit qualiter in peccatis conceptus eſſet, & qualiter per dies ſingulos peccata comiſit, quibus penſatis, quæſiuit conſilia à Religioſis viris, quomodo poſſet peccata redimere, vidit nulla poſſe facere opera charitatis, quam conſtruere aliquod monaſterium, & de rebus ſuis dotare illud, vt Monachorum cœtus in eo valeat Deo famulari, & pro animabus anteceſſorum ſuorum, & ſua Deum inceſſanter orare, & ab eo Monaſterio poſſet recipere alimonia tempore neceſsitatis Chriſti pauperes, poſt hæc autem cœpit cogitare infra ſe, & quærendo locum aptum, & Deo concedente inuenit in ſuo comitatu locum ſatis habile ad fundationem Monaſterij excogitati in contractu ad radices montis Appennini, in loco qui dicitur de Lecena poſito in inſula, quæ inter flumen Nares, & Rium de Vite, in quo loco fecit conſtrui monaſterium in honorem Dei, & beati Bartholomei Apoſtoli monaſterium cogitatum, in quo adhibito ſolemni cœtu monachorum eorum votis cōcurrentibus ab ipſo toto Collegio, vir multæ ſanctitatis D. Benedictus canonice eſt electus Abbas, & debito modo confirmatus, quibus Abbati, & monaſterij Congregationi tanquam fundator ipſius noui monaſterij, infraſcripta bona ſua ſtabilia titulo liberalis donationis conceſsit, videlicet, per circuitum monaſterij, tantùm de terris quod capit, ſcilicet ſemine modios trecentos pro faciendis campis, & vincis dicti ſancti Cœnobij, & montem Summati, qui eſt ſitus . . . ſupra ipſum Monaſterium. Dat, etiam, & concedit titulo prædicto Abbati iam dicto, & toti Congregationi eiuſdem Cœnobij pro ipſo monaſterio, caſtellum Carpinetum, & caſtrum Brittori, & caſtellum quod dicitur de Fara, & locum qui dicitur Balicum, cum hominibus, iuribus, & pertinentijs ſingulis ipſorum caſtrorum, ipſum Abbatem, & collegium induxit in poſſeſsionem dictorum caſtrorum, & locorum in perpetuum retinere, & poſsidere concedit ipſi monaſterio . . . ſuam, quæ dicitur ſanguinetum per menſuram modiorum centum, exhibens etiam fratribus, & familiæ eiuſdem ſancti Cœnobij liberam licentiam conſtruendi Molendina, & Valcatoria vbicumq; voluerint per totum comitatum ſuum, & vendendi, & emendi, & paſcua liberè ſumendi pro animalibus ſuis in omnibus locis totius ſui comitatus, & hanc donationem, conceſsionem ſtabilē, & perpetuam iuxta Caroli Imperatoris capitularia videlicet, ſi quis Longobardus de rebus ſuis voluerit aliquam donationem facere alicui pio loco liberè poſsit abſolutè, & iuxta Luiprandi Regis capitula. Si quilibet Longobardus ægrotauerit &c. poteſtatem habeat dum viuit, & rectè loqui poteſt pro anima ſua iuxta votum ſuum facere teſtamentum &c. voluit etiam, vt ipſum dictū

A monaſterium ſic fundatum, & dotatum cum omnibus rebus ſuis ſit liberum, & nulli vnquam ſubiectum, nec ſibi, neo alicui de generatione ſua ad præſtandum, ſeu etiam faciendum aliquid teneatur aliquo modo, niſi tantummodò ad ſolam rationem faciendam, & exhibendam piam eleemoſinam miſerabilibus perſonis, & pauperibus Domini noſtri Ieſu Chriſti pro anima ſua, & recolendæ memoriæ Luidani Patris ſui, & omnium prædeceſſorum ſuorum, & pro anima Gaidolfi Reu. & Ven. Epiſcopi germani ſui, & pro anima genitricis, & vxoris ſuæ, pro quibus bona ſumus omni tempore facere obligati, & vt Dominus per orationem ipſam ſanctam, monaſterium, & donationem præfatam ſanctarum eleemoſinarum, & alia ſupradicta bona miſericordiam, & veniam per

B ſuam pietatem nobis tribuat.

Actū anno menſe, vt ſupra in dicto comitatu Pennen. Signum manus Berardi, qui hanc donationem pro redemptione animæ meæ feci. Benedictus eiuſdem Berardi curiæ iudex, atque librarius rogatus, & de eius mandato teſtis aſtiti. Signum Ioannis rogatus teſtis. Signum manus Leonis teſtis. Signum manus Boſſa. Signū Azolini.

8. IOANNES ſuperſtes erat ad annum 963.

9. BERARDVS Pennenſibus ius dixit diuinum, Epiſcopique munere functus eſt an. 1055.

10. IOANNES Felcrtanus Monachus Cœnobij S. Liberati, Epiſcopus fuit anno 1057. Hic Nicolai II. tempore amore ſolitudinis, Epiſcopali munere ſe exſoluit, inque clauſtrorum ſepta vitæ tranquillioris ſanctiſsima otia excoluit diligentiſsimè. Cuius Petrus Dam. Cardinalis memi-

C nit in epiſtola ad Nicolaum II. cum apud eumdem exemplo Felcrtani, cur & ipſe Epiſcopali munere abijſſet, ſe excuſaret.

11. PAMPVS, ſub Alexandro II. ann. 1061. confirmat omnia bona Abbati S. Bartholomæi de Carpineto anno 1085. menſe Aprili.

12. ÆRIBERTVS, ſeu Heribertus floruit anno 1112. qui donationem Pampi prædeceſſoris confirmauit monaſterio S. Bartholomæi factam, quæ talis tenoris legitur in ſulſis quidem verbis vndequaque barberiſmis ſcatenſibus, vt illa ferebat ætas.

In Dei nomine.

SCriptum conuenientiæ, quod fecit D. Æribertus Epiſcopus de ipſa Eccleſia Epiſcopale

D ſanctæ Mariæ, & S. Maximi, quæ ædificata eſt infra ipſe muri de ciuitate Pennenſi ipſe almifice præſul electus, atque omni ordine PP. atque cuncto clero, & populo generaliter. ipſe Epiſcopus pro ſua bona voluntate, & conſentiente D. Morico Archipresbytero, & Berardino Archidiacono, & P. Ioannes Leoni, & Deo presbyter, & alij canonici, qui præordinati ſunt, in offitio de ſancto noſtro Epiſcopatu, ego Æribertus Epiſcopus noſtra bona voluntate conſentientes . . . ſupra dicti dono, trado, atque confirmo ipſum monaſterium ſancti Bartholomæi, quod ædificatum eſt infra Territorio Penneu. ab ipſo vocab. Colle de Lecena, & ad tibi D. Ioannes inuentus vir ven. Abbas de ipſo monaſterio ſancti Bartholomæi, vel poſteriſque ſucceſſoribus tibi per ipſum ſcrip-

d tum

rum confirmo omnia quę prędeceſſor meus Pampo Epiſcopus dedit, & conceſsit ipſo monaſterio S. Bartholomæi, & inſuper dono, & trado, atque confirmo ad ipſo monaſterio S. Bartholomæi, hoc eſt de ſancto noſtro Epiſcopatu in ipſa Eccleſia ſancti Ioannis ab ipſo vocabulo Bangio, cum libris & campaneis, calicis, & paramentis, & omnia ornamenta Eccleſiarum cum cellis, & dotis, & . . . cum terris, & tenentia, & pertinentia quarum ad ipſa noſtra Eccleſia Epiſcopali pertines, & pertinere debet, & ipſum caſtellum de Vicuſa, & della Penna, & de Cauilioni iſta, & omnia quod deceſſor noſter dedit ad ipſo denominato monaſterio, ego Heribertus Epiſcopus dono, & trado, atq; confirmo, quantum verò ad noſtrum Epiſcopatũ pertinet, & pertinere debet, omnia, & in omnibus per ipſum ſcriptum confirmauimus, & concedimus ad ipſo monaſterio ſancti Bartholomæi, & ad tibi ſupradictus D. Ioannes Abbas, vel à poſteris ſucceſſoribus tuis, vt habeatis, teneatis, & poſsideatis tenendum ad eſcultandum, & omnia faciatis quidquid exinde facere volueritis, vel vobis operæ pretium fuerit, nam non vendendi ſunt donandi, nec alicui loca pænitus comandandi, nec quod nullo ingenio in alterius poteſtate mittendi, & in cenſum debeatis dare per ipſum confirmare, & noſtram Eccleſiam reſtaurare infra menſem Auguſti, in Aſſuntione ſanctæ Mariæ, aut infra ipſam octauam denarios xij. ad ipſam ſanctam noſtram Eccleſiam Epiſcopalem ibidem donetis, & ibidem relaxetis, & inſuper ſoluatis in vno anno, aut in duo ſecũdum equalitatem temporum, aut vnum bouem, aut in veſtra mobilia rendatis ad ipſa noſtra Eccleſia Epiſcopale, & ſi hoc feceſitis, & impleueritis, habearis, & poſsideatis ſine omni calumnia promitto, & obligo me ego ſuprad. Herbertus Epiſcopus ad tibi ſupradicti Domini Ioannes Vir Ven. Abbas, vel à poſteris ſucceſſoribus tuis iſta noſtra donatione, & conceſsione ante ſtare, & defendere debemus ab omni homine, quam ſi defendere noluerimus, aut iſtum ſcriptum frangere, vel cauſare, vel minuere, aut retollere præſumpſerimus . . . . D. Heribertus Epiſcopus, aut nullus à poſteris ſucceſſoribus meis . . . . fuerit excommunicatione Præſulis, cum cuncta noſtra . . . . paternarum maledictione incurrat, & à tribus centum x. & viij. Patribus, & in Niceno Concilio; & ſanctorum Cartulæ conſtituerunt . . . . ab ea maledictiones anathematizatus, & excommunicatus cum Satan, & Abiron, & cum Iuda traditore in infernum demerſus ſit in æternum.

Ego Heribertus Epiſcopus . . . . ſucceſſoribus meis ad tibi ſupradicto Ioanni Abbas, vel à poſteris tuis ſucceſſoribus, & ad ipſo Monaſterio ſibi iniurie ablata fuerit, & iſtum ſcriptum omni tempore firmiter ſtare, & manutenere, ego Mainardus not. & iudice.

Ego Heribertus Epiſcopus in iſto ſcripto manum meã miſi, & confirmaui, & ſignum Crucis † manu mea ſignaui. Ego Maurico Archipresbyter manum meam in iſto ſcripto miſi, & ſignaui. Ego Berardus Archidiaconus manum meam in iſto ſcripto, & confirmaui. Signum manus Americi in iſtum ſcriptum teſtis ſum vocatus. Signum manus Ammoni in ipſum ſcriptum teſtis ſum rogatus manus Ioannis in iſtum ſcriptum teſtis ſum rogatus anno Domini 1552. ind. 5.

13. GRIMALDVS temporibus Paſchali II. Papæ electus, vixit circa annum 1115. de quo in vita S. Berardi Epiſcopi Marſorum mentio habetur. Extat in tabulario eiuſdem Monaſterij S. Bartholomæi de Carpineto eiuſdem Grimaldi confirmatio omnium bonorum per anteceſſores ſuos eidem monaſterio facta anno 1123.

In Dei nomine.

SCriptum conuenientiæ, quod fecit D. Grimaldus Epiſcopus Pennenſis, & alij ipſe Alutticus Præſul electus, atque ordinatus ab omni ordine Paſchali PP. & à clero populo generaliter ipſe prędictus Epiſcopus ſua bona voluntate conſentientibus, ſibi ſcil. Mauritio Archipresbytero, Bernardo Archidiacono, Ioanne Præpoſito, Leo Manſionario, Petro presbytero Roccæ filio, Giſo presbytero Leonis filio, Henrico Diacono Giſonis filio, Rainaldo Gramatico, & cum omnibus alijs Clericis conuocatis ab Epiſcopo ego prædictus Grimaldus Epiſcopus Fennenſis ſcriptum conuenientiæ, ego trado confirmo ipſi monaſterio ſancti Bartholomæi Apoſtoli conſtituto ad Collem de Leſina, & tibi ven. viro D. Ioanni Abbati, veſtriſq; ſucceſſoribus ipſum Monaſterium ſemper regentibus omnia, quæ ipſi anteceſſores mei liberè, & Pampo Epiſcopus, & Hebertus Epiſcopus donauerunt, tradiderunt, & per ſcriptum confirmauerunt, & de rebus proprietatis noſtræ Pennenſis Eccleſiæ Epiſcopatus, ſanctæ Mariæ, & ſancti Maximi vid. Caſtrum Catiniani & Oncozani cum ipſa plebe ſanctæ Mariæ, & cum ſuis pertinentibus Eccleſijs, & Clericis cum criſmate, & oleo, ornamentis Eccleſiarum, terris, vineis cultis, & incultis, quartam, & decimas eodem modo Caſtrum Ocietani, & Geneſtrule, Carpinete, Faſe, Brittoli de iſtis omnibus ſupradictis, Caſtris, & de ipſa plebe S. Maria dederunt, & confirmauerunt ipſi prædeceſſores mei, ſcil. Pampo Epiſcopus, & Herbertus Epiſcopus ipſi ſupradicto Monaſterio S. Bartholomęi quantum ad noſtrum Epiſcopatum pertinet, vel pertinere debet, inſuper Eccleſia S. Ioannis in Bangio, & Caſtrum viculi Pennæ, & Caſtilioni, quod D. Herbertus Epiſcopus dedit in ipſo ſupradicto ſancto Monaſterio, hæc omnia ſupradicta confirmo, & concedo ego ſupradictus Grimaldus Epiſcopus, ad ipſũ ſupradictum Monaſterium ſancti Bartholomei, & tibi Ioannes Abbas, veſtriſque ſucceſſoribus, & de iſtis tribus ſupradictis Caſtris vid. De Caſtro viculi, Pennæ, & Caſtellioni conuenientiam commutationis inter Eccleſiam Pennenſem, & Eccleſiam S. Bartolomęi fecimus quod ego ſupradictus Grimaldus Epiſcopus recepi Caſtrum Viculi, ſiue Eccleſia Beati Nicolai, & ſepulturę bonorum hominum voluntarie, & dedi tibi Abbati Caſtrum fabrice cum omnibus, quæ ad noſtram Eccleſiam pertinent, & pertinere debent, inſuper ipſe Abbas dedit in beneficio, & in feudo Caſtrum Penne, & Caſtillionis vt annualiter reddamus ſibi, & ſucceſſoribus in feſtiuitate S. Bartholomęi vſque in octaua dicti feſti ſex, & ſi ad dedicandam aliquã Eccleſiam ipſius monaſterij inuitatus fue-

ro, ſine præſtimonio libenter Epiſcopalia, & ſi in aliqua cauſa neceſsitatis prouocatus fuero adiutorium, & conſilium impendam. Hoc ſcriptum conuenientiæ diffinitum eſt intus in Ciuitatem Pennenſem in Eccleſia S. Mariæ, S. Maximi ante præſentiam D. Epiſcopi, & Clericorum eius, & Giſonis Abbatis S. Clementis, & Guaſterij filij Berardi, Ioannis Hifredi, & alijs plurimis hominibus ſedentibus, aſtantibus; & in cenſum debeatis dare in noſtram Eccleſiam Epiſcopalem propter iſtum ſcriptum confirmare, & noſtrã Eccleſiam reſtaurare per omnes annualiter infra menſem Auguſtum in Aſſuntione B. Mariæ, aut infra ipſam octauam denarios xij. rationem ibidem portetis ad altaria S. Mariæ. Si hoc feceritis, aut impleueritis, abeatis, aut poſsideatis, & in vno anno, aut infra duo vnum bouem ſecundum qualitatem temporis, & talis fuit noſtra conuenientia, & quicumque hoc ſcriptum conuenientiæ frangere, cauſare calumniare, minuere præſumpſerit, ſit anathematizatus, excommunicatus, & in perpetua damnatione damnatus, & à 310. & 8. Patribus ſit maledictus, & cum Pharaone, Anna, & Iuda traditore demerſum ſit in infernum, & inſuper pro pœna ſit compoſiturus Eccleſiæ S. Bartholomæi 100. libras optimi auri, & hoc ſcriptum firmum, ſtabile, roboratum ſemper maneat, hoc conuenientiæ.

Scriptura eſt in anno 1123. indictione prima ſcripſi ego Mainardo iudice de ipſa ciuitate Pen. Septembri. Ego Grimaldus Epiſcopus in iſto ſcripto manum miſi, & cõfirmaui, & ſignum Crucis feci. Signauit manu D. Giſonis Abbatis S. Clementis in hoc ſcripto publicus teſtis fuit rogatus ſignum † fecit. Signum manus Gualteri Berardi filij in hoc ſcripto teſtis rogatus ſignum † crucis fecit. Signum manus Armerici filij Paſtoris de ciuitate Pennẽſi in hoc ſcripto teſtis rogatus, & ſignum crucis † fecit. Signum manus Ioannis Hifridi in hoc ſcriptum teſtis rogatus, & ſignum crucis † fecit. Signum manus Ioannis Maſſecano in hoc ſcriptum teſtis rogatus, & ſignum crucis † fecit.

14. ODORISIVS, anno 1170. extatque eiuſdem memoria vſque ad ann. 1183. 22. Decemb.

15. OTTO ex Comitibus Laureti, & Cuperſani, vixit anno 1190. Teſtis fuit anno 1195. 4. id. Aprilis, donationi Henrici VI. Imperatoris, facta Berardo Archidiacono Aſculano: eoque ſedente Margarita comitiſſa Berardi Laureti, & Cuperſani comitis mater anno 1191. celebre monaſterium S. Mariæ de Caſa Noua Ordinis Ciſtercienſis in Pennenſi Diœceſi de conſenſu Ottonis Epiſcopi fundauit, ampliſsimis poſſeſsionibus, bonis, ac iuribus regia munificentia dotauit, cui donationi Berardus comes iam in maiori ætate conſtitutus anno 1220. conſenſum præbuit, eidemque alia bona elargitus, vt diplomate, quod mox ſubijciam, clarè videtur ab autographo eiuſdem Cœnobij archiuij deſumptum, quod inde Gregorius IX. anno 14. ſui Pontificatus Abbati, & Monacis confirmauit.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filijs Abbati, & conuentui monaſterij Caſæ Nouæ Ciſtercienſis Ordinis Pennenſis Diœceſis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Priuilegium inferius annotatum A *de verbo ad verbum tranſcribi fecimus ad cautelam, & tenor talis eſt.*

IN nomine Domini noſtri IESV CHRISTI amen. Anno ab incarnatione eiuſdem 1219. menſ. Iulij tempore Domini Honorij Tertij, regnante ſereniſsimo Domino noſtro Federico Secundo Dei gratia Romanorum Rege, & ſemper auguſto, & in dicto Rege Siciliæ fæliciter. Vt pia vota, ſanctæque actionis propoſitum duci debeat à vouentibus celeriter ad effectum. Prophetæ iubetur auctoritate dicentis vouete, & reddite Domino Deo veſtro, & cætera, & ne puræ cogitationis intentio antiqui hoſtis inceſti ſeminatoris conſilij perſuaſionem fraudetur iniqua quod . . . eſt humanis cordibus inſpirare piæ actionis B perfectio ſubſequatur. Qua equidem conſideratione ducti, & Diuino præditi flamine inſpirati. Nos Berardus de Laureto quondam Domini Berardi illuſtris Laureti, & Cuperſani comitis memoriæ recolendæ filius, tam priuilegium libertatis eiuſdem D. Comitis, quàm etiam priuilegium confirmationis, & donationis, quod Domina Comitiſſa Margarita Laureti egregia mater noſtra fecit monaſterio S. Mariæ de Caſa Noua diligenter inſpicientes, videntes etiam quod tunc temporis quando dicta D. Comitiſſa priuilegium condidit monaſterio nominato nos infra pupillarẽ eſſemus, ætatem, & qua Dei gratia ad plenam peruenimus iam ætatem cognoſcendo ſanè quod omnia quæ acta erant data, & conceſſa à dicta D. Comitiſſa matre noſtra monaſterio nominato, iuſtè, & ra- C tionabiliter data, & conceſſa fuere, renunciando omni priuilegio minoris ætatis, omneſque actiones vtiles, & directas, quæ ſiue in perſonis, ſiue in rebus nobis, & hæredibus noſtris competere viderentur perpetuò relaxamus, & tam ad præſentium notitiam, quàm ad futurorum memoriã duximus omnia confirmanda, & ob reuerentiam IESV CHRISTI, & Genitricis eius glorioſiſsimæ Virginis MARIÆ, & vt mereamur obtinere futuræ beatæ reſurrectionis partem, & pro ſalute animarum D. Henrici quondam inuictiſsimi Romanorum Imperatoris, & ſemper auguſti, & magnifici Regis, Siciliæ, & D. Conſtantiæ olim Sereniſsimæ Romanorum Imperatricis, & glorioſiſsimæ Reginæ Siciliæ fælicis. recordationum, & vt Deus omnipotens glorioſiſs. D. noſtro Federico D Romanorum Imperatori, & ſemper auguſto, & inclito Regi Siciliæ vitam tribuat ſalutarem, & in ſolio maieſtatis ſuæ miſericorditer eum augeatur, & ſublimetur, pro animabus quoque D. Comitis Golzelmi, & D. Comitiſſæ Andalitiæ conſortis eius parentum noſtrorum illuſtrium, & D. Comiti, Berardi dicti egregij Patris noſtri, & vt præſentis vitæ ſtatum proſperum gratia diuina nobis clementer concedat, noſtra bona, & ſpontaneæ voluntate concedimus, & irreuocabiliter confirmamus omnipotenti Deo, & monaſterio ſanctæ Mariæ de Caſa Noua, & fratribus in ipſo religioſè viuentibus, præſentibus, & futuris in pura elemoſina per manus D. Bartholomæi tunc illius monaſterij regimini præſidentis coram ſubſcriptis teſtibus fidelibus noſtris in territorio Dertone, iam locum,

vbi ad laudem Dei,& glorioſæ V.Mariæ monaſterium eſt conſtructum, quam etiam omnia ſeuda Bertonę,quę morticio fuerunt, & quandam petiā vineæ in pertinentijs vallis de Colera ſitā,& quandam vicendam in pertinentijs S. Stephani ſitam, ſicut D. Comes Pater noſter prædictus dicto monaſterio ipſas habere in vita ſua perpetuò conceſſit, & memorata D. Comitiſſa eaſdem monaſterio nominato priuilegio confirmauit, & omnia quæ fratres illius monaſterij in territorio Bertonæ emerunt,vel concambiarunt, & Granciarū montis Buſariæ ſicut iam dicta D. Comitiſſæ eidem monaſterio eam dedit, & priuilegio confirmauit. Item concedimus,& confirmamus, eidem monaſterio Granciam campi ſacri cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut nominatus D.Comes pater noſter ipſi monaſterio eam priuilegio confirmauit,& Eccleſiam S. Angeli eiuſdem loci, quam memorata D. Comitiſſa de licentia, & conceſſione Domini Ottonis olim venerabilis Epiſcopi Pēnenſis bonæ memoriæ patrui noſtri emit à Terreſio fratre ſuo dilecto fidele noſtro cum omnibus tenimentis, poſſeſſionibus, & pertinentijs ſuis,& eam eidem monaſterio dedit, & priuilegio confirmauit. Concedimus etiam, & confirmamus ipſi monaſterio omnia molendina, quæ in flumine Tibe in territorio Laureti fratres eiuſdem monaſterij habent inſtructa, & quæ facere amodo voluerint infra territorium monaſterij dicti cum capitibus . . . . etiam & ponendis, & cum omnibus,quæ fore videntur neceſſaria molendinis, & quicquid in territorio Laureti, ſeu in territorio Cretani emerunt, vel aliter iuſtè acquiſiuerunt, præterea concedimus,& confirmamus iam dicto monaſterio Grangiam de centum ramis cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, & Eccleſiam ſancti amici in territorio ciuitatis S. Angeli ſitam cum omnibus poſſeſſionibus,& pertinentijs ſuis, & quæque fratres illius monaſterij in territorio collis Ceruini emerunt, vel aliter iuſte acquiſiuerunt, ſicut prædicta D.Comitiſſa hæc eidem monaſterio priuilegio confirmauit. Item concedimus, & confirmamus eidem monaſterio prædicto in perpetuum Grangiam de Friſiano, cum ſiluis,& terris,& poſſeſſionibus ſuis omnibus, ſicut ſupradicta D. Comitiſſa ſupradicto monaſterio eam dedit,& priuilegio confirmauit, & quicquid fratres eiuſdem monaſterij in territorio Spektorij emerunt,vel aliter iuſtè acquiſiuerunt. Præterea concedimus, & perpetuo confirmamus monaſterio ſupradicto in territorio Thetis medietatem Caſtelli Magni, ſecundum quod ſæpè dictus D.Comes pater noſter eam eidem monaſterio dedit, & conceſſit, & antedicta D.Comitiſſa poſtmodum dedit,conceſſit, & confirmauit cum appenditijs, iuſtitijs, & pertinentijs ſuis, ſcilicet cum terris, cultis, & incultis, vineis, vel rouibus arboribus fructiferis, & infructiferis, paſcuis,aquis, aquarumque decurſibus,& cum omnibus quæ infra ſe, vel ſuper ſe habent,& cū omnibus vtilitatibus ſuis inexiſtentibus,& exiſtentibus ad habendum, tenendum, & proprietario iure poſſidendum, ac ſine noſtra, vel ſucceſſorum noſtrorum contradictione, vel vexatione qualibet ſecundum Ciſtercienſis ordinis regulam

A ædificandum in domibus, molendis, ſullonibus, & alijs ædificijs ad commodum eiuſdem monaſterij pertinentibus. In quo nihil iuris, ſeu dominij nobis, ſeu ſucceſſoribus noſtris reſeruamus. Nam tantum nobis reſeruamus iam medietatem illius Caſtelli; quam cæteras alias dicti monaſterij poſſeſſiones à peruerſorum inquietatione, vel vexatione, nos, & heredes noſtros ſtatuimus protegere, & rationabiliter defenſare. Poſt modum tandè concedimus,& perpetuo confirmamus Monaſterio ſepedicto omnes poſſeſſiones quas habet, & poſſidet in territorio inſtulen. Baronię noſtræ, & omnes alias poſſeſſiones, quas tam per terram noſtrarum demanium, quam infra ſeruitij noſtri terram dinoſcitur poſſidere. Item concedimus Monaſterio ſepedicto, & fratribus eiuſdem facere

B & in perpetuum habere, ac libere, & franchè poſſidere Trapitum vnum pro faciendo oleo in demanio Comitatus noſtri Laureti,in vno Caſtellorum quocumque placuerit Domino Abbati, & fratribus Monaſterij illud ordinare. Ad hæc damus, concedimus,& perpetuo Confirmamus Monaſterio ſepedicto pro nobis, noſtriſque ſucceſſoribus plenam libertatem, & ab omnibus ſeruitij oneribus grauaminibus illud immune eſſe ſtatuimus, concedentes, & firmam auctoritatem præſtantes vt quicumq; noſtrorum hominum de bonis ſuis ſtabilibus memorato Monaſterio vendere, aut donare, ſiue pro animarum ſalute, ſiue pro temporali præmio aliquo modo offerre voluerit abſque noſtra, vel ſucceſſorum noſtrorum contradictione liberam exēptam habeat poteſta-

C tem tam in terris demanij noſtri, quam in terra ſeruitij noſtri ſecundum conſuetudinem illius terrę,vbi donatio, ſeu venditio fiet. De mobilibus vero recipiendis ſecundum cōſuetudinem Monaſteriorum Ciſtercienſis Ordinis, prædictum Monaſterium S.Mariæ de Caſa Noua liberam poteſtatem habere ſancimus. Præterea ſtatuimus, & ordinamus firmiter inhibentes,vt infra miliarium vnum prope Monaſterium ipſum, & Grangias ipſius, habitatio ſæcularis non fiat, animalia quidem ſupradicti Monaſterij, & omnium ipſius vbique per terras noſtras ad comodum Monaſterij liberum, aditum atque redditum liberum habeant, & conſueta paſcua liberè ſuſcipiant tam in montibus,quam in planitiebus talis loci paſcuis; atque Syluis ſine noſtra, vel alterius contradictio-

D ne. Inſuper concedimus, & firmiter ordinamus vt omnia per ſcripta iam dicto Monaſterio exibita, & quæ in antea eidem Monaſterio ſiue pro temporali, ſiue pro ſpirituali retributione data fuerint, ſecundum perſcriptam libertatem, atque ordinationem liberè habeat, & qui eo iure poſſideat cum omnibus conditionibus vtilibus iuſtitijs, & rationibus ſuis. Itaquod nequè nos nequè ſucceſſores noſtri exinde audeant moleſtare, vel ei quomodolibet contraire. Adhoc ſtatuentes, & firmiter ordinamus diſtrictè proibendo, vt nullus Camerarius,Vice Comes, vel Baiulus terræ noſtræ de venditionibus, & emptionibus, quæ ad commodum, vel vtilitatem ipſius monaſterij per terram, & poſſe noſtrum fratres illius Monaſterij, vel homines facere, & aliqua exactione platea

eos

eos audeant modo quolibet aggrauare. Quicumque autem hanc noſtræ confirmationis, donatio- & conceſsionis paginam hominum, & fidelium noſtrorum auſu temeratio infringere, aut moleſtare præſumpſerit, pœnam quinquanginta librarum auri ſe nouerit incurſurum medietatem Cameræ noſtræ, reliquam vero ſepedicto Monaſterio exibiturum. Si autem nos, vel eredes, ſeu ſucceſſores noſtri eam modo quolibet frangere, aut illicitè tentauerimus moleſtare pœnam centum librarum auri nos incurſuros voluntariè obligamus medietatem regiæ magnitudini, & alteram prædicto Monaſterio ſoluturos, & pœna ſoluta, hæc noſtra conceſsio, donatio, & confirmatio firma nichilominus, & illibata conſiſtat; vt igitur omnia ſcripta inpoſterum poſsint omni tempore firma, & inuiolabilia permanere, præſens inde inſtrumentum per manus Pauli de Rur . . noſtri dilecti Notarij & familiaris præcipimus fieri, & noſtri ſigilli impreſsionem iuſsimus communiri. Huius namquè conceſsionis, donationis, confirmationis iſti ſunt teſtes.

Ego Gualterus de Collemedio huius rei teſtis ſignũ feci.

Ego Barnabeus de Camarda huius rei teſtis ſignũ feci.

Ego Transſmundus de Pacliano huius rei teſtis ſignum feci.

Ego Guilielmus de Caſale huius rei teſtis ſignum feci.

Ego Robertus de Colle Marcinarum huius rei teſtis ſignum feci.

Ego Simon de Colle Corcino huius rei teſtis ſignũ feci.

Ego Guillielmus de Rocca huius rei teſtis ſignum feci.

Ego magiſter Petrus doct. huius rei teſtis ſignũ feci.

Ego Perronius de S. Cuſanio huius rei teſtis ſignũ feci.

Ego Abramus de Muſcuſo huius rei teſtis ſignum feci.

Ego Gofredus de Muſcuſo huius rei teſtis ſignũ feci.

Ego Cataldus Miles huius rei teſtis ſignum feci.

Ego Robertus de Braimanto miles huius rei teſtis ſignum feci.

Ego Reacla miles huius rei teſtis ſignum feci.

Ego Iacobinus de Brãmanto huius rei teſtis ſignũ feci.

Nos Bartholomæus de Laureto omnia ſupraſcripta concedimus, & confirmamus, & ad maioris corroborationis cautelam ſignum propria manu fecimus.

Ego qui ſupra Paulus Notarius de mandato egregij domini mei illuſtris noſtri Bartholomæi de Laureto hoc inſtrumentum ſcripſi, & ſignum in eo propria manu feci anno menſe, & indictione prætitulatis fæliciter. Dat. Laterani . . . Decemb. Pontif. noſtri anno xiij.

16. ANASTASIVS Epiſcopus Pennenſis, ſub Innocentio III. Huius corpus in Cathedrali Pennenſi requieſcit.

17. GVALDERICVS ex ordine Ciſtercienſi, aſſumptus fuit ad Epiſcopatum Pennenſem ab Innocentio III. circa annum 1200. Hic clauſtralis inſtituti, vnde exierat, oblitus, nouæ dignitatis fælicitate propemodum corruptus eſt, itaut ad eius diſſolutionis vitæ exempla, grex ipſe videretur tabeſcere. Quamobrem Pontifex Max. priuatis literis caſtigauit deuium, illud inprimis inculcans, dignitatem Epiſcopalem, quæ ad perfectionis ſtatum ſpectaret, haud monaſticam obſeruantiam debere euertere, adiecitq; acutiorẽ correctionis ſicam ſe exerciturum, niſi ad benigniora verba monentis reſipiſceret. Reſipuit ille, factuſq;

A formæ gregis vixit vſque ad ann. 1250. At epiſtola Innocentij è vatic. regeſt. deſumpta, talis eſt.

INNOCENTIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Pennenſi Epiſcopo.

Tacti ſumus dolore cordis intrinſecus, & graui mærore turbati, quod tu ſicut accepimus in iniuriam ordinis tui, & infamiam ordinationis noſtræ agis in pluribus, vt apoſtata, qui teſte ſcriptura, vir inutilis appellatur. Si enim diligenter attenderes, quod te de Monacho non ſimplici, ſed Abbate duximus in Epiſcopum aſſumendum, reprobatis ſucceſsiuè duobus, quos dilecti filij Pennenſe capitulum nobis præſentarunt electos, eam B *deberes ſeruare, tam in vita, quam moribus honeſtatem, quæ ad ſalutem tibi proficeret, & ſubditis ad exemplum. Verum de quo miramur non modicum, & mouemur, propriæ conditionis oblitus, quod poſt acceptum Epiſcopatum, quædam illicita liceas, & expedias, quæ fratrum Ciſtercienſium obſeruantia reputat inhoneſta, picturata ſella, & chirotecis vteris ſericatis, amplo te galero coronas, & carnibus publicè vſque ad ſaturitatem te reples, ei forſitan per inſignia huiuſmodi comparandus, de quo data ei tunica pellicia ſcriptum eſſe legitur. Ecce Adam factus eſt, ſicut vnus ex nobis ſciens bonum, & malum. Præterea cum quidam prædeceſſorum tuorum pro libertate Pennenſis Eccleſiæ non dubitarint etiam exilium ſuſtinere Pennenſis ciuitatis Dominium ſecundum iuſtitiã potenter & viriliter defendentes, tu ſicut dicitur de ciuitate ipſa nobili viro B. Laureti, & Cuperſani comiti* C *fidelitatem, & hominium præſtitiſti, & quaſi non ſufficiat, iniquitas tua tibi, ea nobis niteris imputare ad excuſandam excuſationem in peccatis, alligans, quod ſuper hoc mandatum Apoſtolicum recepiſſes, tam in ijs, quam in alijs tantum exceſſeris, vt iam contra te verbum Domini aſſumere compellamur, pænitet me feciſſe hominem, quod a ſanctis Patribus ſic exponitur, faciam quod ſolent facere pænitentes, deſtruendo quod feci, & nos forſitan, quod conſtruximus deſtruere compellimur meminimus quidem, & tu debueras meminiſſes qualiter in receſſu tuo coram fratribus noſtris diſtricte tibi duximus iniungendum, vt Ciſtercienſis Ordinis obſeruantias cuſtodires, cum pontificalis ſuſceptio dignitatis non abſolueret te à voto, ex qua licet cum honore ſit, ſic onus ſibi magis auxerit, vt religioni nihil penitus deperiret, per quod eius habenas taliter relaxares. Ideoque f. t. p.* D *a. ſ. m. atque præcipimus, quatenus vſque ad quindecim dies poſt ſuſceptionem præſentium, cum conſcientia dilectorum filiorum. Archid. & capitul. Pennen. tam formam iuramenti, quod prædicto comiti præſtitiſti, quam literas, quas ſuper hoc nos aſſeris direxiſſe per nuntios tuos ad præſentiam noſtram, omni excuſatione ceſſante, transſmittas, vt ſuper hoc, prout expedire videbitur procedamus. In cæteris autem ita corrigas vitam tuam, & te ſic obſeruantia regulari conformes, vt non rediſſe ad ſæculum, ſed in ſæculo potius ipſum, & pompis eius contemnere videaris, alioquin cum admonitio præceſſerit, de cætere vindicta ſequetur. Dat. Laterani 4. Kal. Nouemb. anno 5.*

18. PETRVS Vrbeuetanus Pennenſium Præſul anno 1230.

19. OCTAVIANVS Maiaſtinus de Brolio,

RAY-

Epiſc. Pennen. ſub Gregorio IX. circa an. 1236.

20. RAYNERIVS genere Tuſcus Pennenſis Epiſcopus anno 1240.

21. BERALDVS Pennenſis Epiſcopus, eoq; ſedente anno 1252. Eccleſia S. Mariæ Hadrienſis ab Epiſcopo Cardinali Albanenſi in Cathedralē erecta, & Pennenſi Eccleſiæ vnita, Innocent. IV. ſuo diplomate perpetuo ſanxit, vt Epiſcopus Pēnenſis, & Hadrienſis diceretur, certis pactis, & conditionibus, vt ibidem legitur, ex vatic. regeſt. deſumpto, ep. 160. f. 136.

Innocentius Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei. Capitulo, & vniuerſo clero, necnon poteſtati, conſilio, & communi ciuitatis Hadrien. &c. Licet ea quæ de mandato noſtro fiunt, in ſe robur obtineant firmitatis, vt tamen intemerata conſiſtant, cum noſtro fuerint præſidio communita, & libenter Apoſtolico munimine roboramus, Cum itaque ven. Fr. noſtr. Albanenſis Epiſcopus attendens deuotionem, quam ad Apoſtolicam ſedem habetis, locum Hadria de ſpeciali mandato noſtro, vocari decreuit ciuitatem, & Eccleſiam S. Mariæ Hadrien. in cathedralem erigen. tam ipſam, quàm Pennenſem Eccleſiam ad inuicem duxerit vniendas, prout in ipſius litteris ſuper hoc confectis plenius continetur. Hoc quod per eundem Epiſcopum in hac parte factum eſt, ratum habentes, & gratum id. de f. n. con. authoritate Apoſtolica confirmantes tenore litterarum ipſarum de verbo ad verbum præſentibus inſeri facientes. Qui talis eſt.

PEtrus miſeratione diuina Epiſcopus Albanēſis dilecto, in Chriſto Capitulo, ac venerabili clero, nec non & ... poteſtati, conſilio, & communi Ciuitatis Hadrien. ſalutem in Domino ſempiternam. Deuotionis, & fidei veſtræ meretur affectus, vt ſedes Apoſtolica mater noſtra vos habeat tanquam filios ſpeciales, & in his quæ honorem veſtrum reſpiciunt, ſic ſe fauorabilem exhibeat, & benignam, vt per hoc veſtra probata ſinceritas erga ſedem eandem cōtinuè vigeat, & laudabilibus proficiat incrementis, vt igitur ex feruore deuotionis, quam ad Romanam Eccleſiam pro exhibitione operis habuiſtis hactenus; & habetis daute Domino in futurum ſentiatis vobis fauorē Apoſtolicum accreuiſſe. Nos de ſpeciali mandato Domini Papę perſonas veſtras honorare volentes, & locum Hadrię in quo populus tantæ fidei, & deuotionis cohabitat, ſpecialis decoris præeminentia inſignire, ipſum vocari decernimus Ciuitatem, & eum Epiſcopali dignitate perpetuum volumus decorari. Ad hæc Eccleſia ſanctæ Mariæ Hadriæ, quæ olim de Pēnenſi Diœceſi eſſe ſolebat, in qua ſæcularis Prælatua præfuerat, in Cathedralem erigimus tam ipſam, quam Pennen. Eccleſiam ad inuicem vnientes, vt vtraque Cathedralis exiſtat, & tam Hadrienſis, quam Pennenſis Epiſcopus nominetur, ita videlicet, vt cum eumdem Epiſcopum Hadrię, vel in Hadrienſi Eccleſia adeſſe contigerit, vt addatur gratia gratiæ, & per hoc locus ipſe habeatur inſignis Hadrien. Hadrien. præferatur Pennen. Eccleſiæ in ſcriptura. Sed cum idem Epiſcopus in Ciuitate, vel Eccleſia Pēnenſi fuerit, Pennen. Eccleſia præferatur. Eccleſiæ verò Archid. & canonicis Pennen. iura ſua volumus illibata ſeruari, quia per hanc vnionem nolumus eas in ſuis iuris pati aliquod præiudicium, vel iacturam. Sanè quia non decet Præſulem loci tam nobilis in temporalibus pati defectum, cum eum oporteat in loco, vt pote populato morari, frequenter, & honorificè procedere pro vtriuſq; Eccleſiæ negotijs per agendis, pręfatam cathedralem Eccleſiam S. M. Hadrien. cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis ipſi Epiſcopo duximus concedendam, vobis poteſtati, & conſilio, ac communi nihilominus iniungentes, vt de bonis veſtris proprijs ematis eidem Epiſcopo poſſeſsiones ſufficiētes, vt tam ex ijs, quam ex alijs prouentibus ipſius Eccleſiæ, poſsit decenter viuere, & Eccleſiaſticis prolegatis, cæteriſq; hoſpitibus ad eum confluentibus neceſſaria miniſtrare. Domum etiam Epiſcopalem faciatis eidem decentem, & donec ipſa fiat, prouideatis ei de domo communi, in qua poſsit honorificè commorari, verum quia S. Ioannis in Ganauello, S. Nicolai de Hadria, S. Mariæ in Vallibus, S. Nicolai in Galuano, S. Mariæ in Montio, S. Claudij, S. Guillelmi, S. Angeli, S. Ioannis in Gogouano, S. Clementis de Guardia, S. Saluatoris de Siluio, S. Ioannis, & S. Martini de Caſulis, S. Concordij, S. Georgij de Muraldo, S. Silueſtri, & S. Blaſij, S. Saluatoris de Caſa Combuſta, S. Petri, & S. Mariæ de Metmiano, S. Pauli, & ſancti Leonardi, S. Ioannis de Aquatiua, & nonnullæ aliæ Eccleſiæ de Hadria, & eius diſtrictu ad ſancti Ioannis in Venere, & S. Clementis de Piſcaria, & quaſdam alias Abbatias pertinere narrantur, quas dictus pro Eccleſia Hadriæ tenere, vobis mādamus, vt ſi dictus Epiſcopus Eccleſias ipſas legitimè retinere nequiuerit, & . . . ab eo faciatis recompenſationem competentem Abbatijs prædictis de memoratis Eccleſijs retinendis ad opus eiuſdem Epiſcopi cum eis potueritis concordare, ſi vero concordare nequieritis emetis eidem Epiſcopo poſſeſsiones ſufficientes, prout ſuperius expreſſum. In præfata vero Cathedrali Eccleſia, viginti Canonicorum ſæcularium numerum eſſe iubemus, quibus aſsignabitis ſufficientes redditus, computatis ijs quos habent in eadem Eccleſia, vnde poſsint decenter tanquam canonicis nobilis cathedralis Eccleſię ſuſtentari. In electione autem futuri Pontificis &c. vtriuſq; capitula conueniant in altera Eccleſiarum ipſarum, vel in loco communi, in quo vnanimiter concordabunt, ſed ſi concordare non poſſent de loco, prima electio quæ emerſerit poſt prędictum Epiſcopum, fiet Hadriæ à canonicis vtriuſque Eccl. & alia in Eccleſia Pennenſi, & ſic deinceps viciſsim ſi de loco alio communi non poterit inter capitula concórdia prouenire, Canonici autem illius Eccleſiæ, in qua celebrari debebit electio vbicumque Epiſcopus moriatur, vel cedat, ea vice vocabunt canonicos alterius Eccleſiæ, & ſuos etiam concanonicos ad electionem futuri Epiſcopi celebrandam. Ex hac ſiquidem vnione vicinis Epiſcopis, & Abbatibus, cæteriſquè prælatis; & clericis, ſeu quibuſcumque perſonis locorum adiacentium, vel vobis ipſis, & Ciuitati veſtrę, & Cathedrali Eccleſię Hadrienſi in iuribus, & rationibus veſtris, necnon & Ciuitati, & Eccleſiæ Pennenſi in iuribus, & rationibus ſuis

nullum

nullum præiudicium generetur. Latere autem vos volumus, quod ſi ad deuotionem ſedis Apoſtolicæ recedere vos contingat, huius vos priuabimus dignitate. Statuimus inſuper, vt, cum canonici vtriuſque Eccleſiæ ad electionem conuenerint futuri Epiſcopi celebrandam, vt tot canonici ſint ex vna Eccleſia, quot ex alia, nam & ſi plures canonici ſint in vna, quam in alia, in electione tamen electores cuiuſq; Eccleſiæ, numero volumus eſſe pares. Acta ſunt hæc, & publicata præſentibus Eccleſiæ vtriuſque procuratoribus, & ſyndicis ciuitatis Hadrienſis. In cuius rei teſtimonium præſentes literas ſigilli noſtri munimine fecimus roborari. *Datum Peruſij id. Martij anno Domini* 1252. *nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Datum Peruſij id. Martij anno ix.*

22. IOANNES earundem Ciuitatum Epiſcopus fuit 125.. ſucceſſit Beraldo.

23. GVALDERIVS, melius fortaſſe Gualterius, ex Epiſcopo Amelienſi, ad has Eccleſias translatus ab Vrbano IV. anno 1264. vt ex ſequenti diplomate videtur.

VRBANVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Capitulis Pennen. & Hadrien. Eccleſiarum, ac Clero Ciuitatis, & Diœceſis Pennen.

IN ſupernæ ſpeculæ dignitatis quanquam immeriti diſponente Domino conſtituti circa generalem curã Eccleſiarum omnium iuxta paſtoralis officij debitum ſollicita diligentia, & diligenti ſollicitudine vigilamus, ad illas potiſſimum, quæ viduitatis deplorant incommoda tanto attentius noſtræ conſiderationis retorquemus intuitum, tantoque ſtudioſius, vt eis paſtores præficiantur idonei, opportunos labores quantum nobis permittitur ex alto inceſſanter impendimus, quanto intuemur manifeſtius, quod ex talium adminiſtratione paſtorum, fructus vberes ſpiritualiter, & temporaliter eiſdem poſſunt Eccleſiis prouenire, ad quarum procuranda commoda promptis, ac votiuis deſiderijs aſpiramus. Sanè licet miniſteria venerabilis fratris noſtri G. Pennenſis, & Hadrienſis Epiſcopi, Amelienſi Eccleſiæ, cui laudabiliter præfuit, vtile multum exiſteret, nos tamen de ordinatione Pennenſis, & Hadrienſis Eccleſiarum, quæ auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſunt vnitæ, ac ad præſens ſolatio deſtitutæ paſtoris, ſollicitè cogitantes, ac talem illis præeſſe Pontificem affectantes, quem laudabilia ſua merita redimeret, cuiuſue non eſſet dubia caritas erga plebem ſuæ ſollicitudini commendandum in ipſum, cui vitæ honeſtas, & commendabilis conuerſatio, & ſufficiens litterarum ſcientia ſuffragantur quique ſpiritualium prouidentia temporalium quoque circumſpectionem, necnon & feruidam circa proſperum ſtatum illarum partium caritatem, & ſinceram inſuper deuotionem ad prædictã ſedem obtinent, nobis, & fratribus noſtris acceptus redditus, oculos direximus mentis noſtræ. Quapropter tam eiſdem Pennen. & Hadrien. Eccleſ. quarum in hoc vtilitatem euidentem ſpecialiter attendimus, quam gregi dominico paterna intendentes diligentia prouidere, eum à vinculo quo tenebatur aſtrictus, Amelienſi Eccleſiæ ſupradictæ de fratrum prædictorum conſilio, duximus abſoluendum, vt de perſona ipſius, eiſdem Pennen. & Hadrien. Eccleſijs prouideremus; ipſumque ad ipſas transferimus de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, tranſeundique ad eaſdem Eccleſias ſibi liberam licentiam concedentes; firma de ipſo concepta fiducia, quod idem, qui in commiſſo ſibi officio haſtenus fideliter, & vtiliter miniſtrauit, de talento ei credito talenta, præſtante Domino referet potiora rogamus itaq; vniuerſitatem &c. eundem Epiſcopum, cui plenam earundem Pennen. & Hadrien. Eccleſiarum in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtrationem committimus, cum ad vos &c. Datum &c. ann. 4.

Hic Epiſcopus tum in ſpiritualibus, tum in tẽporalibus, Mathæo Diacono Cardinali S. Mariæ in Porticu patrimonij S. Petri Rectori, vicariam operam præſtitit 1265. vt prodit eiuſdem epiſtola, quam ad Abbatẽ, & Monachos S. Saluatoris montis Amiati, quæ adhuc ibi illibata aſſeruatur, perſcripſit.

24. LEONARDVS anno 1285. diem clauſit extremum 1302. ſepultus in Cathedrali Hadrien.

25. BERNARDVS anno 1302. 3. idus Aprilis, ex canonico Andegauenſi Epiſcopus electus à Bonifatio VIII. Leonardo ſucceſſit, ex reg. vatic. ep. 145. fol. 177.

26. RAYMVNDVS Monachus, & Abbas ſancti Sebaſtiani Neapoli in Campania, electus Epiſcopus ann. 1321. pollicetur Cameræ Apoſtolicæ ſolitam penſionem ſe ſoluturum die 23. m. Iulij.

27. GVILLELMVS de ſancto Victore Gallus, Præpoſitus S. Petri de Foreſta, à Ioan. XXIII. Pontifice creatus eſt Pennenſis, & Hadrien. Epiſcopus anno 1324.

28. NICOLAVS Monachus Ordinis Ciſtercien. creatus 1326. ex lib. ſol. Præl. Hic an. 1341. in Pẽnenſi Eccleſia à quibuſdam canonicis comprehenſus carceri mancipatus, alijſq; iniurijs afflictus, Dei miſericordia cum euaſiſſet, Benedictum Duodecimum Pontificem contra iniquos prouocauit ad vindictam, qui Caſinenſi electo has literas dedit, ex reg. vatic. depromptas,

BENEDICTVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilecto filio Guidoni electo Caſinen. ſalutem &c.

GRauem venerab. fratris noſtri Nicolai Pennenſis, & Hadrienſis Epiſcopi querelam recepimus continentem, quod Iacobus de Legomiano, Nicolaus Sebaſtiani, Iacobus de Collemadio, Riccardus de Colleulto, Pandulphus Rogerij, Gualterus Berardi, Leonardus Auiboni, Mathæus Franciſci, & quidam Robertus de Collemadio canonici Pennenſes cum quibuſdam eorum conſanguineis, & amicis, circumcirca Epiſcopales domos Pennenſis Eccleſiæ . . . olim dum idem Epiſcopus ad Hadrienſem Eccleſiam dimiſſis in dicta Ciuitate duobus Clericis familiaribus, & Vicarijs ſuis perſonaliter acceſſiſſet, contra dictum Epiſcopum liuore ſuccenſi, tum ex eo quod ipſos Vicarios ſuos non fecerit, tum quia dicti Vicarij per eum dimiſſi Clericos propter eorum exceſſus capiebant, & detinebant pro huiuſmodi exceſſus puniendos, eoſque iuxta votum Canonicorum ipſorum minimè liberabant, & alias illicitas voluntates non adimplebant eorum diurno, & nocturno tempore dictas domos, in

quibus

quibus erant dicti Vicarij armata manu hoſtiliter inuaſerunt, & inuadi fecerunt recedere de domibus prælibatis, ac deinde dicto Epiſcopo redeunte ad Ciuitatem prædictam, & in dictis domibus commorante præfati canonici pergentes ipſorum campanile Eccleſiæ Pēnenſis, quod eſt iuxta dictas domos, & altitudine eas præcellit, capi fecerunt, faciendo per dictas gentes in domos ipſas diu, noctuque proijci lapides, & ſagittas, ac dictum Epiſcopū, eiuſque familiam ſic alias hoſtiliter, & crudeliter impugnando; quod demum compulſus fuit domos relinquere ſupradictas, ſeque conferre ad morandum in quibuſdam alijs domibus Eccleſiæ prælibatæ, dictique canonici poſtquam idem Epiſcopus de domibus ipſis ſic receſſit, vina, & alia bona ipſius Epiſcopi, quæ erant in dictis domibus derelictis, nequiter aſportarunt, & diſpoſuerunt de eis pro libito voluntatis, & nonnullos religioſos, & alios familiares eiuſdem Epiſcopi verberarunt, & dum olim dictus Epiſcopus Petrum Griſcij presbyterum Pennenſem pro præmiſsis, & alijs ſuis negotijs ſedi Apoſtolicæ exponendis, cum nonnullis inſtrumentis, & litteris ad ſedem deſtinaret eamdem, dictus Robertus tunc viuens aſſociatis ſibi Galterio, & Garlaſſario eius fratre ciue Pennenſi, & nonnullis alijs clericis, & laicis ciuitatis eiuſdē, præfatum presbyterum in itinere veniendi ad ſedem prædictam conſtitutum, auſu ſacrilego capit, ipſumque pecunia, boniſque omnibus, quæ ſecum habebat, nequiter ſpoliauit, eiuſque linguam propria manu de ore eius extrahens, inhumaniter fecit abſcidi, quodquè die octauo præteriti menſis Martij dicti canonici ad domum, in qua morabatur dictus Epiſcopus accedentes, ipſum violenter capi, & captum cum capite verſus terram, ad locum, vbi dicta Eccleſia Pēnenſis eſt ſita violenter adduci fecerunt, & ibidem per triginta quatuor dies eum detinuerunt inuitum, & interim ad dictam Pennenſem Eccleſiam, quā dictus Epiſcopus propter exceſſus, & demerita dictorum canonicorum, qui eam contra voluntatem, & in contemptum dicti Epiſcopi detinebant, eccleſiaſtico ſuppoſuerat interdicto, eum in Dominica palmarum violenter abducere, & ramos palmarum ibidem dare, & in die Iouis ſancta criſma conficere, & in quadam capella eidem Eccleſiæ contigua miſſam celebrare per vim, & metum, qui in conſtantem virum cadere poterant compulerunt, & dum idem Epiſcopus criſma conficeret, vt præfertur, quidam ex dictis canonicis cum nonnullis eorum ſequacibus ad dictas alias domos, quas dictus Epiſcopus antea habitabat euntes, certam partem diruerunt earum, & deinde dictum Epiſcopum ad quamdam domum dictæ Eccleſiæ, quæ carens ianuis, & feneſtris, vnicuique erat patens, per violentiam abducentes, eum per quindecim dies detinuerunt ibidem, dando ſibi pro eorum libito ſeruitores, & ſubſequenter dicti canonici interſe inuicem deliberare, & ordinare temerè præſumpſerunt, quod idē Epiſcopus præfatum Robertum à ſententia excommunicationis, qua propter varios ſuos exceſſus diu ante per dictum Epiſcopum, exigente iuſtitia, fuerat authoritate ordinaria innodatos abſolueret, & quod quaſdam litteras per eumdem Robertum ſub nomine dicti Epiſcopi falſo modo confectas recognoſceret eſſe veras, & deinde ipſum torquere, & ab eo ſcire vbi eſſent pecuniæ, & alia bona eius, & ipſum tandem occidere, & occultè ſepellire, & dicere quod idem Epiſcopus aufugiſſet, & mittere nuntios ipſum circumquaque quærendo. Quibus eidem Epiſcopo per quemdam nobilem reuelatis, idem Epiſcopus in habitu ſeculari latenter de dicta domo, ad domo fra-

A *trum ordinis Prædicatorum Pennen. aufugit, & niſi dilectus filius Oddo de Collealto eiuſdem ordinis inquiſitor hæreticæ prauitatis in partibus illis, qui tunc erat ibidem defendiſſet eundem, per dictos canonicos dictus Epiſcopus, qui per conuentum dictorum fratrum defendi non poterat, fuiſſet nequiter interemptus. Quare præfatus Epiſcopus nobis humiliter ſupplicauit, vt ſuper prædictis damnis, contumelijs, & iniurijs contra eum auſu ſacrilego perpetratis, prouidere ſibi de oportuno remedio dignaremur. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, & monemus, quatenus de prædictis omnibus, & ſingulis, vocatis qui fuerint euocandi, tu authoritate noſtra ſtudeas informare, & ſi prædicta, vel aliqua de prædictis, quæ ſufficiant ad ſubijciendum eos canonicæ vltioni reperieris fulciri, illa in ſcriptis per manum publicam redacta fideliter nobis ſub tuo incluſa ſi-*
B *gillo fideliter quantocius deſtinare procures, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, cenſura ſimili appellatione ceſſante compellas veritati teſtimonium perhibere, ac nihilominus illis de dictis Canonicis, quos per informationem huiuſmodi culpabiles reperis in præmiſſis, vel eorum aliquibus peremptorie ex parte noſtra citare procures, vt infra quadraginta dierum ſpatium poſt citationem huiuſmodi perſonaliter Apoſtolico ſe conſpectui repræſentent facturi ſuper hijs, & recepturi, quod iuſtitia ſuadebit, noſtriſque, ac ſedis eiuſdem ſuper præmiſſis mandatis, & beneplacitis parituri, alioquin contra ipſos, prout iuſtum fuerit procedemus eorum abſentia, ſeu contumacia non obſtante. Diem verò huius citationis, & formam, & quæcumque ſuper præmiſſis*
C *fuerit nobis per tuas litteras, aut inſtrumentum publicum harum ſeriem continentia fideliter intimare procures. Dat. Auenioni id. Ianuarij anno ſeptimo.*

Nicolaus vero poſt hęc aliaquę pro Eccleſiaſtica immunitate recepta damna fato obijt an. 1352.

29. Fr. MARCVS Ardinghellius nobilis Florentinus ordinis S. Dominici, vir doctrina, atque moribus clarus, ad Epiſcopatum aſſumptus eſt anno 1352. non. Nouembris, ex reg. vatic. ep. 33. ſol. 40. atq; nouem ferè annos has rexit Eccleſias, deinde anno 1361. ad Eccleſiam Camerinenſem translatus eſt, vide de eo plura in illorum Epiſcoporum ſerie.

30. IOIOSVS Sulmonenſis Marco ſucceſſit 1361. menſe Aprili, ex lib. ſolut. Prælat.

31. BERNABO ſub Gregorio XI. Epiſcopa-
D tum Pennen. & Hadrien. conſecutus ęſt an. 1370.

32. AVGVSTINVS Neapolitanus, Epiſcopus Pennenſis, & Hadrienſis, Præſectuſque Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, Sextique Vrbani Vice Theſaurarius, ad Eccleſiam Peruſinam translatus eſt à Bonifacio IX. anno 1390. ex lib. Prouiſ. Prælat. memoratur Epiſcopus Pennenſis, & Hadrienſis anno 1387. 8. Nouembris in citatis libris prouiſionum Prælat.

33. PETRVS Scala Romanus, Ordinis ſancti Dominici, Auguſtino ſuffectus eſt, anno 1391. 3. id. Ianuarij, deceſsit autem 1393. ex lib. Prouiſ. Prælat.

34. ANTONIVS antea Theanenſis Epiſcopus, huc translatus eſt 1393. die 27. menſ. Sept. Fato deinde ſunctus eſt 1413. ex eod. lib.

Fr. PE-

35. Fr. PETRVS de Caſtro Noteri, vel potius de Caſtro Veteri, ordinis fratrum Minorum, electus anno 1413. 7. id. Februarij. E viuis autem eximitur eodem anno, ex eod. lib.

36. IACOBVS de Turcis de Camplo, electus an. 1413. an. 1419. ad Eccl. Spoletinam translatus eſt, ex eod. lib. Hic Conſtantienſi Concilio interfuit, vnuſque fuit ex electoribus Martini V. pro Itala natione, ibi Pennenſis electus vocatur.

37. DELPHINVS Nannij Gozadinij nobilis Bononienſis, Monachus Carthuſianus, ac Auguſtæ S. Syluestri de Nonantula Abbatiæ Commendatarius, à Martino V. ſublectus eſt Epiſcopus anno 1420. 5. Kal. Decemb. Ad Pontificem pro Bononienſibus legatione functus eſt, vt inter eos fœdus pacis percuteretur, habuitque collegam eius muneris Ioannem Guaſconum iuriſprudentem, inſecuroque anno eadem de cauſa ad Pontificem redijt anno 1430. menſe Iulio. Demum Eugen. IV. ad Eccleſiam Foruniſempronij 1433. 10. Kal. Aprilis illum tranſtulit...

38. IOANNES de Palena ſacrę Romanæ Rotæ Auditor electus eſt anno 1433. 10. Kal. Aprilis, anno verò 1454. ad Vrbeuetanam Eccleſiam translatus eſt.

39. IACOBVS Benedictus Epiſcopus antea Vrbeuetanus ad has Eccleſias translatus eſt 1454. 5. Kal. Septemb. Alphonſo I. Neapolitano Regi olim fuit à ſecretis.

40. AMICVS de Bonnamicitia, ex Canonico Ciuitatis S. Angeli, electus fuit die 23. menſ. Auguſti 1456.

41. ANTONIVS Probus de Aſica, deceſsit 1482. Conſule acta conſiſt. Roderici Epiſcopi Card. Portuenſis S.R.E. Vicecancellarij, quæ m.ſ. in pergameno aſſeruatur in Bibl. vatic. 3978.

42. TROYLVS Agneſius Beneuentanus ad hanc ſedem ſubuectus eſt 30. die Octobr. 1482. acta conſiſtor.

43. MATHÆVS de Iudicibus de Vrbe, deceſsit anno 1495.

44. FELINVS Sanderus Ferrarienſis, Cameræ Apoſtolicæ Auditor, renuntiatus Epiſcopus eſt, die 4. Maij 1495. die vero 25. menſis Septemb. eiuſdem anni Lucenſis aſcitus eſt cum futura ſucceſsione. Has igitur rexit Eccleſias vſque ad annum 1502. indeque in Lucenſem Pontificatum ſucceſsit. acta conſiſt.

45. NICOLAVS Piccolominæus Aquilanus, Epiſcopus antea Lucerinus, ad has Eccleſias tranſlatus eſt anno 1502. die 24. menſ. Ianuarij. Deceſsit autem 1503.

46. BAPTISTA Cātalytius Sabinus. Is ille qui Rudimenta Gramatices ſcripſit, vir vtique eruditus, ac ſapiens, prima die ineuntis Decembris anno 1503. electus fuit ea Canonico S. Mariæ in Via Lata, interſuitque Laterano Concilio ſub Iulio II. deceſsit 1514. cuius vitam ſcripſit edidit q; Offredutius Anchaianus Spoletinus, ad calc ēexpoſitionis officij Beatiſsimæ Virginis eiuſdē Cantalitij, vbi pauca de Baptiſta plura de familia Carluccia compræhendit.

47. VALENTINVS Cantalytius Canonicus S. Mariæ Viæ Latæ de Vrbe, nepos ſuperioris, patruo ſucceſsit die 3. menſ. Iulij 1514. ſub Leone X. Laterano Concilio interſuit. In ea dignitatē cum ſumma prudentiæ laude penè conſenuit; mortuus eſt anno 1550.

48. LEONELLVS Cibo Fulginas, ex ſuæ patriæ canonico, nepos Lucæ quondam Fulginatis Epiſcopi, creatus eſt Pontifex Pennenſis, & Hadrienſis, die 19. menſis Ianuarij anno 1551. Ad tres tantum annos has rexit Eccleſias, inque rediturus in patriam, eo munere ſe exſoluit, vbi demum fato functus eſt 1560. inque Cathedrali ſepultus eſt cum hoc epitaphio.

D. O. M.
Leonello Cibo iuris conſulto, & Epiſcopo Pennenſi, & Hadrienſi qui vixit ann. LXXIV.
Petrus, & Marius optimo Patruo mæſtiſſimi fecerunt anno Chriſti MDLX.

49. THOMAS Conſuberius Ciuis, atque Archidiaconus Beneuentanus, electus anno 1554. die 27. menſis Auguſti; qui cum ad ſeptem annos has rexiſſet Eccleſias, deinde à Pio IV. in publico conſiſtorio Epiſcopali honore ſpoliatus eſt, quod repertus fuiſſet temporibus Pauli IV. cum Caraffijs contra Italicam pacem conſpiraſſe.

50. IACOBVS Guidius nobilis Volaterranus, Franciſci Filius, vir eruditus, ac ſolers, Franciſci Guicciardini Hiſtorici alumnus, Coſmi Magni Ducis Etruriæ Primi ſecretarius, inquè difficillimis negotijs dexteritate mirabili exercitus, diuerſiſque perfunctus legationibus, à Pio IV. demum electus eſt Epiſcopus 1561. die 2. exordientis menſis Iunij. Concilio Tridentino interſuit, cuius acta diligentiſsimè ſcripſit, cum ad ſeptem annos Pennenſibus, & Hadrienſibus præfuiſſet, eo munere, onereq; vltro abiuit anno 1568. redijt Florentiam, Magni Ducis, à quo impensè diligebatur, negotia explicaturus. Magni Coſmi vitam perſcripſit, redijtq; poſt eius exceſſum in patriam, vbi effœtæ ætatis vitam finiuit anno 1587. doctis viris mærentibus, ſepultuſq; eſt apud Eccleſiam S. Franciſci.

51. PAVLVS Odeſcalcus Comenſis, doctor, atque Vtriuſq; Signaturæ Referendarius Apoſtolicus, Cameræ Auditor ſub Paulo IV. Eccleſiaſticę ditionis Generalis Viſitator, atque à Pio IV. ad Philippum Regem Hiſpaniarum miſſus Legatus, adeo in eo munere prudenter ſe geſsit, vt vſquè ad Pij V. tempora ibidem perſeuerauerit, à quo denique reuocatus, Pennenſis, atque Hadrienſis Epiſcopus renunciatus eſt ann. 1568. 27. Februarij, Neapolimque atque ad omnes Italicos Principes miſſus, vt illos contra inſultantes Turcas armaret, coniungeretque in fœdus. Meſſanæ Chriſtianorum claſsi è portu ſoluturæ benè precatus, quæ deinde in Actiaco contra Selinum luculentam victoriam tulit. Sub Gregorio verò XIII. cum Morono Cardinali Genuam legatus eſt, vt eius Reipublicæ ciuiles ſedaret diſcordias. Romæ deinde è viuis ſublatus, cum prius, hoc eſt an. 1572. Pennenſi, Hadrienſique Eccleſijs nuntium remiſiſſet, ſepultuſque eſt apud S. Hieronymum de Charitate, vt vocant, vbi in nobili ſepulchro, hoc in eiuſdem laudem legitur epitaphium.

IESV CHRISTO Saluatori
Paulus Odeſcalchus Nouocomen. vtriuſque Signaturæ Ref. & Decanus, Epiſcopus Perunen. & Hadrien. qui Auditor Generalis Cam. Apoſt. & apud multos Principes Chriſtianos ſæpe Sed. Apoſt. Nuntius, & Gubernator Prouinciarum, ac totius Eccleſiaſticæ ditionis Viſitator Generalis, poſt multos pro Rom. Eccl. ſumptos labores, & operam egregiè nauatam, hic tandem ſub ſpe reſurrectionis quieſcit, cuius anima in benedictione ſit. Vixit ann. 9. menſ. 1. dies tres. Obijt 6. idus Febr. 1585. Petrus Georgius Prothonot. Apoſt. Ludouicus, & Paulus de Odeſcalchis nepotes ex fratribus. Hæredes ex teſtamento poſ. opt. mer.

52. IOANNES BAPTISTA de Benedictis Offidanus Auſculanus, die 5. m. Septemb. 1572. has obtinuit Eccleſias, Pio V. ſedente. Mortuus autem eſt 1591. dum Eccleſiam ſibi creditam administraret, ibidemque tumulatus quieſcit.

53. HORATIVS Montanus è Policaſtro, ſancti Petri Romæ Beneficiatus, à Gregorio XIV. Pont. Max. creatus eſt Epiſcopus an. 1591. d. 20. menſis Martij; deinde tranſlatus eſt ad Archiepiſcopatum Arelatenſem in Gallijs.

54. THOMAS Balbanus Lucenſis earumdem Eccleſiarum Præſul electus 1599. die 10. menſ. Decemb. Deceſsit autem 1621.

55. SYLVESTER Andreotius item Lucenſis Thomæ ſuffectus eſt anno 1621. die 17. menſis Martij Gregorio Pont. Max. eius nominis XV. Sedente. Viuit adhuc.

PERVSINI EPISCOPI.

PERVSIA Auguſta, antiquiſsimæ originis eſt, vnaque ex duodecim Etruriæ principibus Ciuitatibus, quam hoc tempore in Vmbriam plerique reijciunt, tanquam eiuſdem Prouinciæ caput, vnde Legatus Apoſtolicus ſubiectis Vmbris iuſdicit, in eaque nobilis Accademia floret, vbi ad bonas artes, iuriſque prudentiam excoluntur ingenia, cuius exordium, initiaque varij variè enarrarunt. Trogus in Acheos eius reijcit fundationē. Appianus Tirrenos eiuſdem Authores facit. Cæteri fictitij Baroſi Chaldei authoritate ducti, aliorumque antiquiſsimorum ſcriptorum, à Noè poſt Diluuium, cum Ianus vocaretur, deſcendiſſetque in Italiam, contendunt fuiſſe ædificatam. Hic enim cum ad ſiniſtram Tyberis, in eo loco, quem Vmbriam antiqui dixere duodecim Colonias conſtruxiſſet, ſupra deinde colles Vicum erexit, quem Turreniam Auguſtam, ſiue Principalem vocari conſtituit, iuſsitque Lucumenas, ſiue Profides earum Coloniarum, nouæ lunæ ſtatis, certiſq. diebus ſe Regem adoraturos deorſum deſcendere, traduntque huiuſmodi Peruſiæ fuiſſe exordium in eo colle, quem iam olim ante caſum Iani priſci ſcriptores dixere, poſt diluuium ſcilicet non amplius quam 261. annos. Oſirius deinde è Lybia, nobili Ægiptiorum ſuccinctus numero, in Italiam, & ipſe aduenit, ibique cum ſedem fixiſſet, hoc eſt in ea parte, quæ ſpectat ad Vmbros, Peruſiam Ciuitatem, ad eam portam, quæ ſolis vocatur, adauxit. Tertius Peruſię ampificator fuit Saganus Taracontes Dux Griphoniorum, qui propreſſus è Schiſia, eam parte extendit, quam Griphoniam appellandam decreuit, nos autem latino vocabulo diceremus Peruſiam. Quartus deinde Caius Vibius Acaicus, è Peloponeſſo inhas partes tranſgreſſus, atque à Peruſinis humaniori exceptus hoſpitio, in gratiam Hoſpitum eam partem conſtruxit, quam Acaicam deinde incolæ appellarunt. Quæ poſtrema, ac fortaſſe illuſtrior ad eam Ciuitatem acceſsio fuit, vnde Trogus Pompeius animum induxit, vt crederet, Atheos fundaſſe Peruſiam, cuius potius amplificatóres debuit appellare. Illam deinde Pelaſgi ſubſtructionibus, munimentiſque poſt captam Cortonam mirabiliter illuſtrarunt, & hos quidem nobiles authores Peruſia habuit antiquitatis ſuę, domicillum olim Vmbrorum, Pelaſgorum deinceps, atque Etruſcorum poſtremò. De cuius antiquitate, potentiaque abundè Liuius lib. 9. & 12. victoribus Romanis bellica prodæ ceſsit, inque illorum fide, ac poteſtate manſit, donec Rempublicam Ciuiles diſcordiæ diuiſerunt in partes. Etenim cum Triumuiratus potentia in vnum denique Cęſarem recidiſſet, eiuſdemque arridenti fortunæ inuidorum, aduerſarumque partium rebellarent plerique, L. Antonius Conſul. M. Antonij Triumuiri frater Peruſiam Arcem delegit, vnde fœliciter progredienti Cæſari incommodaret. Cæterùm victor, cum diuturna obſidione, famæque perdomitum Lucium Antonium Conſulem coegiſſet ad deditionem, cęteræ Ciuitati clementer pepercerat, cum Ceſtius neſcio quis nefarius miles proprijs laribus ſubditis facibus, per ventum, qui tunc maxime inualuerat, dilatato incendio, totam Ciuitatem in ludibrium vęcordis Idolatriæ Vulcani templo ſeruato, miſerabiliter exuſsit, atque ita Ciuitas Peruſia, quæ ſuperborum victorum expertura erat clementia, ſuorum ciuium, ac propugnatorum non potuit deſugere ſæuitiam. Poſt excidium tamen, cum geminata clementiæ laude, victore iterū muris circūdata eſt cœpitq; habitatoribus frequentari, eo ambitioſius, quod noua propemodum Ciuitas de nomine inſtauratoris Auguſta Peruſia appellata eſt. Fortunam deinde, ſiue proſperam, ſiue aduerſam Populi Romani fidelisſimè ſecuta eſt; Donec à Totila ſæuiſsimo Gothorum Rege per ſeptenne obſidium capta, atque deleta, longiſsimam ſuſtinuit ſeruitutem. Narſetes deinde Iuſtiniani Imperatoris fortiſsimus Dux. Peruſiam, armis recu-

recuperatam, ſuperatoque Totila, prope Callium, Romani iterum Imperij iuriſdictionis effecit. Iterum cum Longobardi, ſeua gens, atque aſpera Italiam inuaſiſſent, Peruſiam ſuo ſubiugarunt Imperio, donec Carolus Magnus Deſiderio poſtremo illorum Rege in ſeruitutem abducto, Italiæ pleraſque Ciuitates in libertatem aſſeruit. Tunc Peruſiæ aliaque Etruſcorum oppida ex largitate Ludouici Pij Caroli Magni filij, ditionem Romanorum Pontificum ceſſere, hactenuſque ſuaue Eccleſiaſticum iugum Peruſini experiuntur qui ab externis olim, ſuiſque plerumque Ciuibus coſternatis ad arma crudele ſanè excidium non ſemel perpeſsi fuerant. Peruſia in omni ferè memoria, tum pacis, tum belli artibus longè Clariſſimos viros produxit, illiuſque Prouintiæ, in qua ſita eſt, præcipua numeratur, ſiue ſpectet ad Vmbros, vt velunt nonnullis, ſiue ad Tuſcos, vt placuit Straboni, amœna, fertiliſque, floreque nobilitatis exundans. Illius meminit preter citatos Authores, Ptolemeus, Plinius, Florius, Seruius, Velleius Paterculus, Eutropius, Paulus Diaconus, alijque complures. De viris illuſtribus huius Ciuitatis primam centuriam edidit Cęſar Alexius Peruſinus, nobiſque viſus eſt ademiſſe laborem nominatim illos cum laude proferendi. Vt ergo ad inſtitutam noſtram narrationem redeamus. Peruſia lumen Euangelij hauſit, ſancto Britio prædicante, quem S. Petrus Apoſtolorum Princeps, vt Chriſtianæ fidei fines extenderet, legauit ad Vmbros. *Hic* ergo cum, quos in prædicatione habuerat collegas, diuerſis Vmbriæ Ciuitatibus attribuiſſet Paſtores, Herculanum nepotem ſuum, vt nonnullis placet, vel certè propiorem affinem, Peruſinis præeſſe decreuit. Hic ille Herculanus eſt, qui ſub Domitiani Imperio, diriſsimaque perſecutione Peruſinam illuſtrauit Eccleſiam, proprioque ſanguine conſecrauit; vt eleganter, eruditeque oſtendit in ſuo hiſtorico Paradoxo, de origine Peruſinæ Eccleſiæ, eiuſdemque primo Pontifice Fœlix Ciattus, conuincit enim ineluctabilibus propemodum argumentis, duos fuiſſe ſanctos Herculanos, illius Eccleſiæ Præſules, indeque iam ab Apoſtoli Petri temporibus Peruſinam in fide Chriſti inſtitutam fuiſſe, illiuſque Epiſcopum è ſeptuaginta duobus Romanæ Eccleſiæ ſuffraganeis vnum fuiſſe, vt pollicetur ſe clarius oſtenſurum in ſua Peruſina hiſtoria. Fundatamque itaquè ab Herculano Chriſtianam fidem Peruſiæ, Conſtantius deinde, Florentius, Feliciſsimus, Herculanuſque ſecundus qui eidem ſucceſſerant, profuſo ſanguine, conſolidarunt, ac illuſtrarunt. Primam Cathedralem Eccleſiam erexerunt, conſecraruntque D. Petro Apoſtolo; quam deinde Honeſtus Epiſcopus, cum in Abbatiam vertiſſet, Benedictinis Monachis illam attribuit, ſubſtruxeruntq; nouam Cathedralem in honorem S. Laurentij inuictiſsimi Martyris, cuius Canonici à priori Cathedrali tranſlati Regulares fuere ad annum vſque 1512. quo ſecularizati ſunt à Iulio II. vt videbimus. Scripſit de Epiſcopis Peruſinis Fuluius Mariottellus, Pompeius Pellinius in Peruſinis Annalibus. De eiſdem etiam ſparſim intexuit Hiſtoriam Peruſinam doctiſsimus Ioannes Baptiſta Laurus mihi amiciſsimus, quam, mœrore doctorum hominum, immatura morte præreptus, non edidit; eius tamen memoriæ debemus quamplurimum, quod ab ipſo multas res ſcitu digniſsimas hauſerimus, vnde hæc noſtra, quæ proximæ ſequitur, Peruſinorum Epiſcoporum ſeries, locupletior prodiret in lucē.

1. S. HERCVLANVS eius nominis primus, natione Syrus, patria Antiochenus, S. Petri Apoſtoli Alumnus, Britij Vmbriæ Apoſtoli, ſiue nepos, ſiue conſobrinus, in poſtremis Imperatoris Calligulæ temporibus, ſub conſulatu Iuliani in Italiam venit, directuſque à ſancto Britio, Petro Apoſtolo ita cenſente, ad Vmbros, Peruſiæ primus Epiſcopus ordinatus fuit anno 57. ſalutis, vbi cum diutina prædicatione in lucrandis gentilibus inſudaſſet, atque apud Fabianum Præſidem Domitiani Imperatoris Chriſtianitatis fuiſſet expoſtulatus, perque crudeliſsima, exquiſitaq; tormenta Dominum glorificaſſet, demum cum in amphiteatrum iniectus ad beſtias, inde cum ſuis diaconibus euaſiſſet illęſus, lancea transfoſſus euolauit in Cœlum circa annum Domini 90. ſub ſæuiſsima Domitiani perſecutione. Cuius feſtum, vt Ferrarius narrat, celebratur 7. die Nouembris Martyrologium Romanum ſub hac ipſa die meminit Herculani Secundi, dubitatque Baronius in ſuis ad idem Martyrologium notis, ne ibi ſub eodem nomine duo ſancti Præſules confundantur, ob diuerſitatem ſcriptorum. Actaque horum ſanctorum Præſulum, & quidem hactenus res viſa eſt iacuiſſe in tenebris, donec repertus eſt eruditus, & doctus Fœlix Ciattus Franciſcanus Conuentualis, qui in ſuo Paradoxo Hiſtorico cæcutientibus cæteris lucem adferret; oſtenderetque duos Herculanos fuiſſe, cur, quouè tempore, ſub quibus tyrannis, palmam tuliſſent martyrij; demū vnde abberrarint Authores; vt altero ſuppreſſo, vnum tantum fuiſſe narrarent. Huius Herculani Epiſcopi Peruſini elogium edidit luculentum Cæſar Alexius in prima centuria virorum illuſtrium Peruſinorum, eiuſdemque vitam perſcripſit Ferrarius in catalogo, tametſi citra ordinem, ſicut etiam Ioannes Baptiſta Braccelchius Dominicanus.

2. S. CONSTANTIVS Peruſinus, ex Albiniana Tribu, quam Barzibrum vocabant, nobili parente prognatus, primi Herculani ſanctiſsimi viri Alumnus, triginta annorum iuuenis, ſed ſanctimonia vitæ, ſenſuq; canus; defuncto Magiſtro, in Epiſcopatum ſucceſsit, ſecunduſque ſacrorum Antiſtes Peruſiæ fuit; quam ſibi concreditam ad multos annos rexit Eccleſiam, ſuaque prædicatione, vita, exemplis, ingentibuſque patratis miraculis propemodum gentilitatem euertit. Deinde cum iuſſu L. Ceonij Commodi veri conſulis coniectus fuiſſet in carcerem, varijſque tormentis tentatus, indeque cum ſuis Diſcipulis diuinitus liberatus iterum ad certamen vocatus, Aſsiſium addidendum cauſam iſſet ad Cæſarem, ſuique cuſtodes milites conuertiſſet ad Chriſtum. Demum extra Fulginatenſem portam pœna capitis punitus, euolauit ad ſuperos circa annum Domini 145. 29. Ianuarij. Inumatum S. Martyris corpus, Liuianus Fulginas, vir ſanctimonia vitæ cla-

rus, admonitu Angeli Peruſiam deportauit, extraque eius Ciuitatis muros ſepelliuit. Vbi poſtea anno 1205. Alexius presbyter in eiuſdem Martyris honorem templum extruxit. Conſtantij meminit Romanum Martyrologium die 29. menſis Iannarij, Ferrarius, Cæſar Alexius; aliſque complures, qui tamen tempora videtur inuertere. Quamobrem Fœlicis Ciatti nobis magis arridet opinio, quam, tamquam vero propiorē ſequimur.

3. S. FLORENTIVS, qui in Deciana perſecutione anno 253. cum Iuliano, Ciriaco, Marcellino, ac Fauſtino, quod Chriſtiani nominis cenſeretur, capite plexus eſt, ac proiectus in Tyberim, à nonnullis ſcriptoribus in Peruſinorum Epiſcoporum numerum refertur, cuius feſtum prima die ineuntis Iunij celebratur, eiuſdemque in Martyrologio Romano mentio habetur die 5. menſis Iulij, vbi tamen haud memoratur fuiſſe Epiſcopum, nequè ex actibus eiuſdem ſancti, quos refert Ferrarius è M. S. monumentis Peruſinæ Eccleſię, quin expreſſè legitur horum glorioſorum Martyrum ab Exuperſtio reperta corpora, Decentium Peruſinum Epiſcopum prope Pagum Funeſtum, cui hodie S. Mariæ indidere cognomen, ſepelliri iuſsiſſe, vbi paulo ante fuerant decollati, poſteaque transferri Peruſiam in templo eorum nomini conſecrato collocanda. Itaque ſi Decentius Peruſianam regebat Eccleſiam, cum poſt quatuor tantum dies ab ipſorum cæde, illorum corpora Exuperantius reperit; liquido patet per idem tempus haud potuiſſe Peruſinis Florentium præeſſe. Nec dici poteſt ſtatim poſt mortem Florentij Decentium ſucceſsiſſe; ſiquidem turbulenta illa tempora non videbantur admittere tam ſedula in eligendis Præſulibus conſilia. Igitur ſi quis Florentius aliquando præfuit Peruſinis, à noſtro hunc diuerſum fuiſſe oportet, qui alijs temporibus Peruſinam Eccleſiā adminiſtrauerit.

4. DECENTIVS, anno 253. Cuius mentio habetur in actibus S. Flocentij, & Sociorum martyrum.

5. IVLIANVS, ex Archidiacono Epiſcopus effectus eſt anno 304.

6. MAXIMILIANVS, anno 499. Concilijs Romæ celebratis interfuit ſub Symmacho Papa.

7. HERCVLANVS eius nominis II. natione Theutonus, profeſsione autē Regularis canonicus ſancti Petri Peruſiæ, ſanctimonia vitæ præclarus, reluctās ad Peruſinū Epiſcopatum aſſumptus eſt anno 534. primumque Herculanum ſuum anteceſſorem imitans, mirabili dexteritate, pietateque Peruſinam Eccleſiam gubernauit. Cæterùm; cum deinde per ſeptenne menſium obſidium Totila immaniſsimus Rex Gothorum Peruſiam fame, miſerijſque perdomitam, cæpiſſet, præter cæteram cædem, ſtragemquè Ciuium, Herculanum etiam ſanctiſsimum Præſulem capite truncauit, vt Magnus Gregorius ſcribit Dialog. lib. 3. cap. 24. cuius poſt quadraginta dies repertum corpus detrūcatæ ceruici ita inhæſerat, ac ſi nulla vnquam ferri iniuria fuiſſet abſciſſum. Illatum deinde eſt in Eccleſiam S. Petri, indeque in nouam Cathedralem tranſlatum. Incidit eius martyrium in annum 17. Iuſtiniani Imperatoris, vt eiuſdem vitæ acta produnt; quam Mombritius tom. 2. perſcripſit, qui conditæ ſalutis fuit 544. Sigibertus hoc ipſo anno in Chron. meminit Herculani; Marianus autem Scotus illum vult floruiſſe anno 561. alij recentiores, anno 546. alij anno 550. extat eiuſdem mentio apud Martyrologium Romanum die 7. menſis Nouembris; Ferrarius autem eiuſdem meminit prima die Martij. Trithemius lib. 3. c. 14. de viris Illuſtr. S. Benedicti, affirmat S. Benedicti ordinis illum fuiſſe, quem Conſtantinus Caietanus petulanter ſequitur in ſuis m. ſ. concertationibus factis; contra quem Gabriel Pennottus in ſua Tripartita Hiſtoria li. 2. c. 19. ſcribit, aſſerens illum fuiſſe Regularem Canonicum. Ego ſi liberè dicendū eſt, Penotto ſubſcribo. Arbitror enim, Herculanum ex illis antiquis clericis fuiſſe, qui ante S. Benedictum regularem vitam excoluerunt. Conſtat enim Monaſterium S. Petri de Peruſia Benedictinis Monachis attributum fuiſſe circa annum 980. cui olim antea, ex teſtimonio Magni Gregorij Herculanus regularem vitam profeſſus fuerat. Huius etiam ſancti vitam enarrauit Bracceſchius, doctorque Ludouicus Iacobillus in lib. Sanctorum Vmbriæ, qui nondum lucem aſpexit, aliſque.

8. IOANNES ſancto Herculano ſucceſsit. Huius mentio habetur in lib. de Pontificibus Romanis ſub Vigilio Papa. Hic ille Ioannes Epiſcopus Peruſinus eſt, qui cum forte Romæ commoraretur, poſt Vigilij Pontificis exceſſum ann. 555. abeſſentque à Curia Hoſtienſis, ac Velitren. Epiſcopi, ſepremq; alij, ad quos noui Pontificis conſecratio pertinebat, Pelagium nouum Pontificem cum Bono Ferentino Epiſcopo, Andreaq; preſbytero Oſtienſi, tanquam Romanæ Eccleſiæ ſuffraganeus, non verò cui incumberet ex officio, Pelagium inquam in Pontificem ordinauit. Narrat hoc ipſum Bibliothecarius in vita Pelagij ſummi Pontificis.

9. HABENTIVS Epiſcopus Peruſinus anno Domini 576. S. Floridi Epiſcopi Tiphernatis corpus ſepeliuit, vt habetur ex vita eiuſdē ſancti. Poſt exceſſum Habentij, cum Peruſinum Clerum ebulliens ſeditio diſtraxiſſet, illius Eccleſiæ aliquandiu ſedes vacauit, vt ex epiſtolis S. Gregorij Papæ colligitur.

10. VENANTIVM ſucceſſorem habuit Habentius circa annum 593. ad quem conſtat litteras dediſſe Magnus Gregorius li. 10. c. 54. idemq; eodem anno Lateranenſi Concilio interfuit.

11. LAVRENTIVS anno 648. interfuit Romano Concilio, quod contra Monothelitas Martinus Papa coegerat.

12. BENEDICTVS, ſeu Benenatus, vel Benuenutus ſextæ Synodi Cōnſtantinopolitanæ ſubſcripſit ſub Agathone Pontifice anno 680.

13. S. ASCLEPIADORVS, eiuſdemque Ciuitatis Patritius, floruit anno 700. cuius vitam, præclaraque geſta inuidioſa vorauit vetuſtas. Illud conſtat à Teodorico Metenſi Epiſcopo ann. 971. illius corpus in Gallias fuiſſe translatum, ex largitate Othonis Imperatoris. Huius ſanctiſsimi Epiſcopi elogium ſcripſit Cæſar Alexius, tametſi erret, cum illum contendit Metenſem fuiſſe Epiſcopum,

pum, ex eo ſortaſſe deceptus, quod in Metenſem Ciuitatem, Lotharingiæ confinio attiguam, olim fuiſſet illatus.

14. GAVDENTIVS, ſiue Audentius, an. 743. Romano Conc. interfuit, apud Baron. poſt quem, S. Fœliciſsimum, tanquam Peruſinum Epiſcopum nonnulli reponunt; ſed Romanum Martyrologium, quod illius meminit, ſub die 24. menſis Nouembris, non narrat illum Epiſcopum fuiſſe, ſed ſimpliciter Martyrem appellat, Galeſinus autem tantùm Confeſſorem. Quamobrem relinquo in medio, vt quiſque quod ſibi magis collibuerit credat. Ipſe interim haud auſim illum inter Peruſinos Epiſcopos connumerare, niſi planior mihi coniectura occurrat.

15. EPIPHANIVS Peruſinus Epiſcopus Romano Concilio interfuit anno 761. ſub Paulo I. Pontifice.

16. THEODORICVS inter Patres Romani Concilij ſub Eugenio II. numeratur anno 826.

17. BENEDICTVS vixit anno 853. apud Ciattum lib. 8. p. 4. hiſtor. Peruſin. idem reperitur Concilio Romano interfuiſſe anno 879.

18. DEOBALDVS donationem quandam factam à Theodoro Epiſcopo Firmano monaſterio S. Crucis ſubſcripſit anno 887.

19. ROGERIVS anno 936. tranſtulit corpus S. Herculani II. ex antiqua S. Petri Eccleſia extra Muros, in Diui Stephani templum; ſanctoq; Laurentio Martyri templum erexit, inque Cathedralem inſtituit, tantum tulitq; Canonicos Regulares à veteri in hanc nouam Cathedralem Eccleſiam, qui ſecundũ S. Auguſtini regulam vixerunt ad annum vſque 1512. quo à Iulio II. fuerunt ſæculàrizati, vt videbimus infra.

20. HONESTVS anno 965. Eccleſiam S. Petri Peruſiæ olim Cathedralem monachis Benedictinis attribuit, nouamque Cathedralem à Rogerio ſuo anteceſſore erectam conſecrauit.

21. IOANNES conſtitutionibus Othonis Imperatoris reperitur ſubſcriptus anno 964. Defunctus paulo poſt.

22. CONON Romano Cõcilio interfuit 998. ſub Sylueſtro II. eiuſdemque memoria extat vſq; ad annum 1001.

23. ANDREAS creatus anno 1032. Leoni Archipresbytero, Vidonique Archidiacono, cæteriſque S. Laurentij Canonicis quædam Latiſundia, ad regularem refectionem quotidianam dono dedit, idem interfuit conſecrationi S. Floridi Tiphernatis ab illius Eccleſiæ Epiſcopo exoratus.

24. LEO Eugubinus, ex Archipresbyt. Cathedralis electus fuit anno 1048. interfuitque Romano Concilio.

25. GOTHIFREDVS, patria Florentinus, Epiſcopus Peruſinus. Hic cum aliquando Florẽtiæ moraretur, ad ſui animæ parentis, Ioannis Albertique fratris expiationem, Latiſundia Abbatiæ Poſsiniani propè Florentiã dono dedit an. 1059. cuius donationis diploma in Archiuio memoratæ Abbatiæ aſſeruatur propè ciuitatem Florentiam. Idem Gothifredus reperitur ſubſcriptus in quadã donatione Raynerij Epiſcopi Florentini, in fauorem Eccleſiæ S. Ioannis Baptiſtæ an. 1073. 5. Kal.

A Decembris, anno 1071. die prima Octobris interfuerat conſecrationi Eccleſiæ Caſinenſis. Anno vero 1084. ſic in donatione Raynerij ſupramemorati Epiſcopi Florentini ſe ſubſcripſit; *Ego Gotifredus Eccleſia ſanctæ Florentinæ Canonicus, & indignus Peruſinus Epiſcopus huic decreto propria manu ſubſcripſi.* donationis diploma habetur intra lib. 2. in Epiſcopis Florentinis.

26. PETRVS, cuius mentio extat in regeſt. Gregorio VII. lib. 2. ep. 17. apud Binium tom. 3. Concil. p. 2.

27. IANVARIVS, anno 1120. qui fato functus eſt 1126. eidemq; ſuffectus eſt Vbaldus Eugubinus, qui ne epiſcopale cogeretur ſubire onus, ſeceſsit in ſolitudinem, ibidemque tandiu latuit, donec iterum Pontificis cogente Imperio, ad Eugubinum B patriæ ſuæ Epiſcopatum aſcendit.

28. RODVLPHVS Armannus (vt nonnulli referunt) quam gentem, hoc tempore, de la Staffa vulgo appellant, Peruſiæ patriæ ſuæ Epiſcopus adlectus eſt an. 1127. Qui dum Vbaldus Eugubinus Epiſcopus, Eccleſiam SS. Orfiti, & Benedicti Cantiani, Diœceſis Eugubinæ, conſecraret, interfuit. E viuis autem Rodulphus exemptus eſt anno 1140. Hic Alphonſus Ceccarellus ægri capitis videtur ſomnia adferre, dum hunc Rodulphum Paſchalis II. aſſerit fuiſſe Cardinalem. Ceccharellum ſat fuerit, ſub Gregorio XIII. Pontifice maximo, peruerſæ hiſtoriæ capitis luiſſe pœnas. Quominus iam mortales illum maledictis exagitent, memores ſortis humanæ, propriæque imbecillitatis, quæ nullum non ſcelus admittit, vbi ſeC mel excæcatam rationem deprauati ſenſus abducant. In Ceccharellum cenſuram ſcripſit, ediditq; eruditus noſter Leo Allatius.

29. ANDREAS electus fuit anno 1140. quo anno Eccleſiam S. Floridi Epiſcopi Tiphernatis conſecrauit, vt eius acta referunt.

30. IOANNES doctrina percelebris, ex Archipresbytero Cathedralis, Epiſcopus adlectus eſt anno 1146.

31. RODVLPHVS electus eſt 1154. Archipresbytero, Canoniciſque Cathedralis indulſit, vt eligere poſſent cuſtodes reliquiarum S. Herculani, atque ab Friderico Imperatore amplisſimũ impetrauit priuilegium in ſuæ Eccleſiæ fauorem; quod deinde Alexander III. Pont. Max. ratum habuit.

D 32. VIVIANVS Concilio Laterano interfuit ſub Alexandro III. celebrato ann. 1179. illo Epiſc. ſedente, Alexius presbyter Peruſinus S. Conſtantij, ac Liuiani reliquias condendas curauit 1205. hoc eodem Epiſcopo annuente. Adfuit conſecrationi Eccleſiæ S. Crucis de Auellana 1197.

33. IOANNES Epiſcopus Furconienſis, è Comitum nobiliſsima gente Romanus, Innocentij III. Pont. Max. propior affinis, ab eodem Pont. ad hanc Peruſinam Eccleſiam tranſlatus an. 1209. Hinc montis Coronæ monachorum Eccleſiam conſecrauit ann. 1210. eiuſdemque conceſſu, monaſterium S. Mariæ de Monte Cardinalis Vgolinus, qui poſtea ſummus Pontifex renuntiatus Gregorius IX. fuit. Erexit, atq. de eiuſdem licentia, Sanctus Franciſcus ſuis alumnis ſubſtruxit monaſterium,

rium, ſex milliarijs à Peruſina Ciuitate procul, anno 1218. Hic vnus fuit ex illis ſeptem Epiſcopis, qui indulgentiam illam diuinitus conceſſam S. Mariæ de Portiuncula diuulgauit, Diuo Franciſco dum viueret in paucis charus, atq; familiaris. Deceſsit autem 1231. Conſule noſtrum Vvadinghum 1. tom. ann. fratrum Minorum.

34. SALVVS de Saluis Peruſinus, vir doctrina, moribuſque præclarus, ſuæ Patriæ electus Epiſcopus fuit anno 1231. In anno primò huius Epiſcopatus Eccleſia ſancti Stephani inſtaurata eſt, ſanctoque Dominico conſecrata, attributaque eiuſdem ſancti alumnis, deducentibus Beato Nicolao Rauenate, frateq; Chriſtiano Hermanno Peruſino S. Dominici diſcipulis. In qua olim Eccleſia Gregorius IX. ſanctam Eliſabetham Pannoniorum Reginam in ſanctorum numerum retulit anno 1234. Saluus autem Epiſcopus deceſſit anno 1244.

35. BENEDICTVS vel Beneauditus Peruſinus, Saluo defuncto ſucceſsit anno 1244. clauſit autem diem poſtremum 1246.

36. FRIGERIVS autem Peruſinus Benedicto ſuffectus eſt, anno 1246. ab Innocentio IIII. ad hanc ſedem tranſlatus à Cluſina Eccleſia, cum prius à Capitulo Peruſino electus fuiſſet. Extat eiuſdem Pontificis Epiſtola ad Archipresbyterum, & Capitulum Peruſinum 5. Id. Maij. Pontiſ. 5. & ad eundem tranſlatum, & confirmatum in Epiſcopum Peruſinum Epiſt. 975. & 976. reg. vat. Frigerius dicto anno tranſtulit corpus S. Herculani II. è ſancti Dominici templo in nouam Diuo Laurentio ſacram Cathedralem, illudq; ſub maiori Altari decentiſsimè condidit, eodemque anno Eccleſiam ſancti Matthæi fratribus Franciſcanis attribuit, ita domibus, hortiſque vallatam, vt ibidem deinde potuerint templum, Monaſteriumq. in honorem S. Franciſci decenter conſtruere: eiſdemque Franciſcanis deinde poteſtatem fecit alterum ædificandi monaſterium in Peruſina diœceſi, extraque portam Eburneam locum conceſsit Seruitis, vbi conſtruerent monaſterium. Cum Epiſcopis Florentino, Aretino, Tuſculano, Aſsiſinati, Tifernati, Vrbinatique conſecrationi Eccleſiæ Auerniæ inſeruit; inq; Coccaranum ſuæ diœceſis Silueſtrinos monachos introduxit, ſanctique Angeli locum Eremitanis S. Auguſtini fratribus aſsignauit; eiuſdemque temporibus Ioannes Anglus ex ordine Ciſtercienſi Cardinalis Portuenſis, ſanctæ Iulianæ nobile monaſterium erexit, vbi illi ordinis moniales opus Diuinum vrgerent. Deniq; fuit Frigerius ingentium meritorum Antiſtes, qui tot religioſorum ordinum familias benigniſsimè aluit, illiſque domicilia præſtitit; quamobrem cum deceſsit Peruſinis omnibus incredibilem mœrorem peperiſſe narratur anno 1254.

37. BERNARDVS Carius, ex Canonico Aſſiſienſi Frigerio ſuffectus anno 1254. cui Innocentius IV. ſcribit, vt munus conſecrationis ſuſcipiat, Datum Neapol. 3. Kalen. Ianuarij. anno 12. Ep. 12. f. 3. Hic ad maiorem Dei cultum Canonicorum numerum adauxit, authorque fuit, vt Ciuitas legatos mitteret ad Ioannem XXI. Pontificem, beati Beuegnatis Peruſini canonizationem A exoraturos, cui interim prope Peruſiam templum ædificandum curauit. Huius Epiſcopi temporibus, Martinus IV. Pontifex Max. ampliauit, decorauitq; templum, monaſteriumq. S. Mariæ Montis Lucis Peruſiæ annò 1284. inſecutoq; annò Martinus diem clauſit poſtremum, inq; Cathedrali ſepultus eſt. Deceſsit autem Bernardus an. 1287.

38. IOANNES è Romana Campania Aquileienſis Archidiaconus à Nicolao IV. 15. Kalen. Maij anno Pontif. 1. Chriſti verò 1288. Epiſcopus Peruſinus effectus eſt, nam defuncto Bernardo Honorio IV. ſedente, capituli pars Libriacum Archidiaconum eiuſdem Eccleſiæ delegit, altera vero pars Raynerium Abbatem S. Petri poſtulauit, Nicolaus Honorij ſucceſſor, vtriuſque caſſata electione, hunc de plenitudine poteſtatis delegit, ex B reg. vatic. ep. 20. f. 6. Dum hic ſederet, publica Accademia Peruſina aperta eſt, vt inde bonorum artium ſtudioſi ſapientię fontes haurirent, quod vt facilius, fœliciuſque aſſequeretur, tum Pontifices, tum Cæſares, in nouum Gymnaſium multa certatim contulere decora. Deceſsit autem Ioannes anno 1290.

39. BVLGARVS Montemellinius Peruſinus, ex Priore S. Ioannis de Mortano, eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus adlectus eſt ann. 1290. 4. id. Ianuarij à Nicolao IV. cum Raynerius Abbas S. Petri iterum a capitulo poſtulatus, aſſenſum præſtare noluiſſet, ex reg. vatic. ep. 630. f. 127. Hic templa SS. Laurentij, atq; Dominici munificè reparauit, Carmelitaſque Fratres S. Symonis templo ad portam Solis excepit. Deceſsit autem ann. 1312.

C 40. Fr. FRANCISCVS Poggius Lucenſis ex ordine Prædicatorum aſſumptus fuit ad Epiſcopatum Peruſinum an. 1312. 8. id. Maij à Clemente V. ſucceſsit Bulgaro, cedentibuſq; Beninuenga Canonico, & Guidone de Rayſio Archid. Bonon. litterarum Apoſtolic. contradictarum Auditori, à Capitulo in partes diuiſo, electis. Ex regeſt. vatic. ep. 589. fol. 124. ann. 7. Hic Commiſſarij munere functus eſt, dum de B. Clara à Montefalco, in ſanctorum numerum referenda ſerio perageretur per teſtes, corpuſque Beati Conradi ex Offida tranſtulit in Peruſiam, inque Franciſcano templo decentiſsimè condidit: ſolemnes precationes indixit in peruigilio S. Conſtantij, aliorumque ſanctorum, deque eiuſdem authoritate anno 1320. nouum ſancto Dominico ſacrum D templum erectum eſt, fratreſque Seruitas, qui hactenus extra Eburneam portam Diuinum penſum perſoluerant, iuſsit ad templum Iouis Peruſiam demigrare. Cæterùm meritis plenus deceſsit anno 1331. 16. Nouembris Peruſij, vbi & ſepultus fuit. Archangelus Gianius in Annalib. Seruorũ quemdam fratrem Robertum eius ordinis Theologum, Clemente V. anno 1315. Epiſcopum Peruſinum adlectum fuiſſe narrat; quamquam ab orbita veritatis deflectat, nam vt vidimus, ex regeſt. vaticano, Franciſcus Poggius, poſt Bulgarum ad infulam Peruſinam à Clemente V. anno 1312. vocatus, ordinis Prædicatorum cucullatus fuit, qui ad annum vſque 1330. eam rexit Eccleſiam, eoque defuncto, Hugolinus ſucceſsit, poſt hunc cæteri, qui ſequuntur, excitatis Rege-

ſtis

ſtris irrefragabilis auctoritatis monumentis.

41. Fr. HVGOLINVS de monte Vibiano Eugubinus quem alij de Vibijs, patriaque Peruſinum perperam appellant, Abbas S. Petri de Peruſia ordinis S. Benedicti, à Ioanne XXII. Electus fuit Epiſcopus anno 1331. Vt in Regiſtro vatic. habetur. Vrbem ſolemniter ingreſſus 25. Aprilis anni ſequentis, conſecratus die 29 Maij. Iuriſprudentia valuit, legemque Canonicam commentarijs illuſtrauit, Peruſinam autem rexit Eccleſiam vſque ad annum 1337. in quo exceſſit è vita, die 7. menſis Octobris, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Petri, in Vibiorum ſacello. In publicis tabulis Peruſinorum Epiſcoporum, duo reperiuntur Hugolini, alter de Gabrielis Eugubinus, alter de Vibijs Peruſinus vterque autem Abbas S. Petri de Peruſia, ordinis Benedictini. Ceterùm ex vaticano regiſtro vnus tantum Hugolinus eſt, qui Peruſinam rexit Eccleſiam, poſt exceſſum Franciſci, vixitque vſque ad annum 1337. Obijt die 7. Octobris, ac ſequenti die in Eccleſia S. Petri vbi olim Abbas fuerat tumulatur.

42. FRANCISCVS Gratianus Gratia Dei filius, Peruſinus, ex Archipresbitero ſummæ Ædis adlectus fuit Epiſcopus die 19. menſis Octobris ann. 1338. confirmatur à Benedicto XII. anno 5. Pontif. 13. Kal. Martij, Chriſti verò 1339. ex reg. vatic. ep. 119. Qui totam propemodum Cathedralem pietatis ergo inſtaurauit. Defunctus eſt anno 1353.

43. ANDREAS Martini Bontempus Peruſinus, filius Lelli Magni Iuriſconſulti, Philoſophia, ac eruditione præclarus. His primum Præfecturæ S. Luciæ vltra Arnum Florentiæ egregiè functus eſt, anno verò 1353. 6. non. Maij, ab Vrbano V. ex Canonico Cathedralis Eccleſiæ à Capitulo poſtulatus, defuncto Franciſco, ad Peruſinum Epiſcopatum aſſumptus eſt; ex regeſt. vatic. ep. 32. fol. 40. an. 2. Pontif. lib. 1. Cumq; in explicandis peragendiſq; negotijs vniuerſali Eccleſiæ magno vſui eſſet, Vrbanus VI. vocauit ad purpuram ſub titulo SS. Marcellini, & Petri, eundemque perpetuum Peruſinæ Eccleſiæ adminiſtratorem eſſe decreuit. Vmbrica generali legatione inſuper illum ornauit, vbi paulo poſt creationem Bonifacij IX. Recanatiè vita deceſſit, anno 1390. tumulatuſq; eſt apud Cathedralem. Huius tempore, Cardinalis Capoccius Peruſiæ ſapientiam, vt vocant, erexit ad maiorem publicæ accademiæ iam inſtitutæ, iuuenumque vtilitatem, progreſſumq; Tranſtulit autem idem Andreas anno 1378. die 18. menſis Octobris, ab Eccleſia Antegnolæ Caſtelli Cathedralem Brachium, caputque S. Herculani Martyris, Ciuitatiſque patroni.

44. AVGVSTINVS Neapolitanus Epiſcop. antea Pinnenſis, & Hadrienſis, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt à Bonifatio IX. Pontifice an. 1390. eiuſdemque Papæ Theſaurarius fuit. Verum huius Eccleſiæ breuiſsimo tempore curam geſſit ad Spoletinum Epiſcopatum an. 1404. tranſlatus.

45. ADOARDVS, ſiue Odoardus Michelottus, Blondo Michelotto Peruſiæ tyranno affinis, Epiſcopus olim Aſsiſinas, Cluſinuſque in Etruria, ad Peruſinam Eccleſiam tranſlatus eſt ann. 1404.

A 4. Kal. Martij. Hic Syluestrinos monachos Peruſiam demigrare imperauit, cum eiſdem S. Fortunati templum attribuiſſet. Poſtremam autem diem obijt anno 1411. menſe Decembri.

46. ANTONIVS filius Puccij Michelotti, Monachus, atque Abbas Monaſterij S. Ioannis de Marzano Tiphernatis diœceſis ordinis S. Benedicti, poſt Odoardi mortem electus fuit à Gregorio XII. anno 6. ſui pontificatus 6. idus Ianuarij, cui deinde electioni omne pondus deceſsit, ex eius Pontificis in Piſano Concilio depoſitione. Quamobrem Ioannes XXIII. verus Pontifex eundem delegit in Epiſcopum Peruſinum an. 1415. 3. Kal. Februarij ad eamdemq; dignitatem inauguratus eſt. Hic Conſtanſienſi Concilio interfuit, deceſsitque 10. die Maij anno 1434. Eccleſiam
B S. Mariæ Nouellæ Auguſtinian. fratribus attribuit, ſanctique Dominici de Obſeruantia Eccleſiam S. Mariæ de Virgine, vt vocant dedit.

47. IOANNES ANDREAS Baleonius Peruſinus, filius Ioannis ex primaria eius Ciuitatis nobilitate, Prior ſancti Sepulchri, ab Eugenio IV. electus fuit ſuæ Patriæ ſacrorum Antiſtes 1435. 7. id. Martij, qui ſolemni pompa eius dignitatis inijt poſſeſsionem die 25. menſis Aprilis ſequentis anni. Hic monachos S. Iuſtinæ de Padua, ex ordine S. Benedicti reformatos, in Abbatiam S. Petri de Peruſia introduxit, Cluniacenſibus antiquis dominis eiectis, monaſteriumq; S. Florentij, quod non ita pridem, ob ingluuiem commendatariorū, deſeruerant Ciſtercienſes, fratribus Seruitis attribuit, reformatoſq; S. Auguſtini liberaliter excepit,
C expulſis ijs, quorum inſigniter fuerant lapſi mores. Deceſſit anno 1449. die 24. menſis Octobr. ſepultuſque eſt in Cathedrali, prope principem portam, vbi cum ſequentibus carminibus eius ſpectatur effigies.

Hac breuis illuſtri Baleonea ab origine cretum
Andream tegit vrna grauem veneranda Ioannem
Ingenti virtute virum, qui iure ſacrorum
Doctor Pontificum, & teſtis ſurgentibus auctor
Laurenti Eccleſia Peruſinus Præſul, & ingens
Antiſtes vixit, nunc alta pace quieſcit.

48. IACOBVS Vannuccius nobilis Cortonenſis, Ariminenſis antea Epiſcopus, ad hanc Peruſinam Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1449. poſtrema die expirantis Octobris, vir doctrina præclarus, intimus Cubicularius, à ſecretiſq; Nico-
D lai V. ſummi Pontificis, ſingularique dexteritate in politicis explicandis, componendiſq; negotijs Fanenſibus, aliiſque Eccleſiaſticæ ditionis Ciuitatibus ius incorruptum dixit. Quibus negotijs diſtentus fuit vſque ad annum 1456. occepitque ſibi creditam adminiſtrare Eccleſiam die 25. menſis Martij, à Peruſinis Populis ſolemni pompa exceptus. In Cathedrali S. Onuphrio ſuo tutelari Diuo ſacellum dicauit, vbi poſtea tumulatus quieuit. Imperatorem Fridericum, Franciſcumque Roboreum, qui poſtea Sixtus IV. Summus Pontifex fuit, munificentiſsimè excepit hoſpitio. Cumq; anno 1472. Deiparæ Virginis Anulus pronubus Peruſiam fuiſſet delatus, illum ſummo honore, decentique condidit in Cathedrali. Cujus ſanè ingentis reliquiæ Hiſtoriam, Ioannes Baptiſta Laurus,

rus; eruditè perſcripſit. Nepoti Peruſinam deinde ceſsit Eccleſiam, ac Niceæ Archiepiſcopus renuntiatus eſt anno 1482. inquè Plebaniam Corſcianam. diœc. Peruſ. ſibi ipſi victurus, ſe recepit, vbi in ſenectute bona quieuit an. 1487. menſe Ianuario, delatuſque Peruſiam in ſumma Æde S. Onuphrij ſacello conditus iacet. Hic Præſul Beatiſsimæ Deiparæ Virgini deuotiſsimus fuit. Quamobrem in Cortonenſem Eccleſiam, vbi fuerat natus, multa contulit ornamenta, præcipuè autem Seruitis fratribus plures ſanctorum Reliquias eleganti vaſe incluſas, vbi etiam Virginis Mariæ capilli aſſeruari dicuntur, dono dedit, circaque vas hæc carmina inciſa leguntur.

Pixide inaurata poſuit Vannuccius Heros
Cæſariem ſacram Virgo Beata tuam
Oſſaque Sanctorum Relici hac ſede quieſcunt,
Quorum animæ in Cælis gaudia vera ferunt.

49. DIONYSIVS Vannuccius Cortonenſis præteriti nepos, ex ceſsione Patrui Epiſcopatum obtinuit, Sixto Quarto ſedente, ann. 1482. die 29. menſis Maij: Herculani II. Pontificis Peruſini, ac Martyris inuicti tranſtulit corpus die 10. menſ. Februarij 1487. ſanctorumque Stephani, ac Benignatis ſacellum in Cathedrali conſtruxit, vbi beati Benignatis corpus conditum iacet. Deceſsit autem 1491. die nona menſis Aprilis, inquè Cathedrali prope Patruum ſepultus eſt.

50. HIERONYMVS Balbanus Lucenſis Papæ Innocentij VIII. ſecretarius adlectus fuit Epiſcopus Peruſinus anno 1491. die 18. menſis Aprilis, in ea dignitate integrum annum expleuit; Romæque fato functus eſt Alexandro VI. ſedente.

51. IOANNES Lopez Valentinus Hiſpanus, Papæ Alexandri VI. Datarius, Hieronymo Balbano ſucceſsit die 29. Decembris 1492. pauloq; poſt ab eodem Pontifice creatus eſt presb. Cardinalis tit. S. Mariæ Transtyberim, vulgoque appellatus eſt Card. Peruſinus. Qui deinceps ad Capuanam Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1498.

52. FRANCISCVS Gazzetta, quo Lucretia Borgia vtebatur moderatore, ab Alex. VI. Pontifice adlectus eſt Epiſcopus Peruſinus die 25. menſis Octobris anno 1498. Romæ deceſsit 1499. die 29. menſis Iulij, circa 20. horam, inſecutoq; die celebri pompa tumulatus eſt in Vaticana Baſilica, in ſacello S. Mariæ ad Febrem. Conſule acta conſiſtorialia.

53. TROYLVS Balconius Rodulfi filius Peruſiæ Domicelli, ex Prothonotario Apoſtolico, tametſi pronior ad arma, quam ad Eccleſiaſticam tonſuram haberetur, ab Alexandro tamen VI. patriæ Epiſcopus declaratus eſt poſt exceſſum Franciſci, multam enim gratiam apud Pontificem collegerat, cum nomine Alexandri Oſtia, victricibus illatis ſignis, recuperata, Gallos occupatores ſtrenuè profligauit; quamobrem poſt militarem galeam ſacra thiara Peruſinæ Eccleſiæ cohoneſtatus eſt, die 6. Martij anno 1501. Cæterum, cum tumultuante Italia, Troylus, contra Cæſarem ducem Valentinum in ſuſpicionem rebellionis veniſſet, inquè publico Conſiſtorio ad dicendam cauſam citatus, contempſiſſet venire, tanquam pertinax, ideoque ſceleris conſcientia tinctus,

A ſpoliatus honore eſt, Peruſinæq; Eccleſiæ adſcitus miniſtrator Franciſcus Remolinus, Surrentinus Cardinalis, ſed cum deinde 18. eiuſdem menſis mirabilis fortunę luſus obſtuliſſet Pontificem, deceſsiſſetque Cæſari filio potentia, Troylo iterum Epiſcopalis honor à Iulio II. aſſertus eſt, perueniſſetque ad purpuram etiam, niſi ſub tanto Pontifice meliori ſpe plenum importuna mors rapuiſſet Peruſiæ menſe Ianuario 1506. Cathedrale templo fato functum excipiente.

54. ANTONIVS Ferrerius è Sauona, antea Naulenſis Epiſcopus, deinde etiam Eugubinus, ex Datario Iulij II. Cardinalis, tranſlatus fuit ad hanc Eccleſiam ann. 1506. die 7. menſis Februarij. Vmbriæ etiam Legatione functus eſt, deinde etiam Bononienſi, vbi cum impotenter ſe gere-
B ret, abuteretur que Pontificis patientia, Romam tandem reuocatus, in mole Hadriana concluſus, priuatuſque conſpectu Pontificis, ac viginti millium ſcutatorum pœna mulctatus, breui dolore tabeſcens, exceſsit è vita anno 1508. 12. Auguſti, ſepultuſque eſt apud S. Auguſtinum, in pœnam peruicaciæ omni funerali pompa proſcripta.

55. MATHÆVS Vbaldus Baldi filius, pronepotis illius Baldi longe clariſsimi Iuris conſulti, & ipſe etiam quaſi ex auita laude doctus in lege, quippe qui conſiliorum libros aliquot ediderit, cum vxorem extuliſſet, à qua plures ſuſtulerat liberos; vitamque Eccleſiaſticam cæpiſſet profiteri, Sacræ Romanæ Rotæ Auditor primum euaſit, deinde grauiſsimis explicandis negotijs ad vniuerſalis Eccleſiæ vtius arbiter eſt aſcitus, poſt etiã
C ab Alexandro Sexto electus Epiſcopus Nucerinus, atque à Iulio II. die 28. Iulij anno 1508. ad Peruſinam Eccleſiam tranſlatus, ſibi concreditæ curæ morte præuentus, haud incumbere potuit, aut illo ſe transferre. Deceſsit igitur Romæ octuagenarius anno 1509. menſe Decembri, ſepultuſque eſt apud Aram Cæli, in ſuorum Sepulcro, cum ſubiecto Epitaphio

D. O. M.

Roberte Vbalde nobili matronæ Peruſinæ, & Nicolao, ac Matthæo fil. iureconſultiſsimi Baldi ætatis Doctorum Principis, fratruinq; eius gloriam pene adſecutis, Romæ virtutis merita patritiat. adeptus, doctrina, integritate, ac rerum vſu, à Paulo II. ab In-
D *noc. VIII. Pont. Max. in litibus iudicandis inter Rotæ xij. viros adlectus, quorum alter à Xiſto IV. in ſummis Rei Chriſtianæ difficultatibus, ad Ludouicum XI. Gallorum Regem Orator miſſus tantum muneris pro voto egit, alter vxore primum ducta inſigni prole auctus, inde religionis adſcitus ab Alexandro VI. Nucerinæ, mox à Iulio II. Peruſinæ Eccleſię Prefectus eſt, cum nec ambiſſet, neque quicquam cogitaret minus. Plenus demum honoribus, plenus fama, & annis, octogenarius matris, ac germani oſſibus eſt illatus. Io. Baptiſta Vbaldus tanta luce orbatus, ne qui domus, ac patriæ decus, nomenque auxerant, Auiæ, Patro, ac Patri B. M. P. & ſibi MDXIX. XVI. Kal. Aug.*

56. AVGVSTINVS Spinola Sauonenſis, ex Pro-

Prothonotario Apoſtolico electus die 19. menſis Dec. anno 1509. Lateranenſi Concilio interfuit, atque à Clemente VII. electus eſt Presbyter Cardinalis tit. ſancti Cyriaci in Thermis, S. R. E. Camerarius anno 1527. Sauonenſiſque, atque Aleriæ Eccleſiarum adminiſtrator, Commendatorque S. Crucis de Saxouiuo, vir vtique ab eius ſæculi luxu abhorrens, ſibi parcus, cæterorum inopiæ largus, ac talis demum, quem iure optimo Vbertus Foghietta inter eius ſæculi viros clariſsimos enumerare potuerit. Dum Eccleſiam Peruſinam regeret Canonicos, qui tunc ſub diui Auguſtiui inſtituto regulariter viuebant, adhibito Archipresbytero, ad commune ius Canonicorum ſæcularium cæterarum Eccleſiarum reduxit, aliorum ſacerdotum, clericorumque minorum adaucto numero, qui ampliori diuino cultui viderentur poſſe ſufficere, de qua mutatione Iulius II. anno 1511. huiuſmodi diploma ſcribendum curauit cuius autographum in archiuo Canonicorum aſſeruatur.

IVLIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

IN eminenti militantis Eccleſiæ ſpecule inſtitutus Romanus Pontifex B. Petri cæleſtis clauigeri ſucceſſor in cunctas orbis Eccleſias terræq; amplitudinem præcipuum facultatis obtinens principatum inter curas multiplices quibus occurrentibus negociorum varietatibus obſidetur illam libenter amplectetur per quam Eccleſiarum cathedralium inſignium in illis plantata ſupprimendo, & earum ſtatum mutando venuſtas & decor augeatur, ac diuinus cultus, & animarum ſalus ſuſcipiat incrementum, prout rationabilibus ſuadentibus cauſis, ac rerum, & temporum qualitate penſata id conſpicit in Domino ſalubriter expedire. Sanè pro parte venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Peruſini, & dilectorum filiorum Archipresbyteri, & Capituli Eccleſiæ Peruſinæ, ordinis ſancti Auguſtini Canonicorum Regulariũ nobis nuper exhibita petitio continebat quod cum in dicta Eccleſia vnus Archipresbyter eiuſdem Eccleſiæ, qui Archipresbyteratũ dignitate inibi maiorem poſt Pontificalem obtinens, & vigintiquatuor Canonici dudum inſtituti fuiſſe noſcantur quorum duodecim apud ipſam Eccleſiam reſidentes intrinſeci totidem loca & portiones in eadem Eccleſia obtinent, reliqui vero duodecim extra eamdem Eccleſiam in Ciuitate, & diœc. Peruſina nonnullas parrocchiales Eccleſias, ſeu alia beneficia Eccleſiaſtica à dicta Eccleſia dependentia pro tempore obtinentes, & apud illa reſidentes extrinſeci Canonici dictæ Eccleſiæ nuncupantur, & quia à primarijs, & antiquis Ciuibus dictę Ciuitatis originem trahentes voto religionis aſtringi nolunt ad loca & Canonicales portiones dictæ Eccleſiæ, & per extrinſecos canonicos eius teneri ſolita Eccleſias, & Eccleſiaſtica beneficia huiuſmodi pro tempore vacantia humilis, & plebeæ conditionis loco intrinſecorum Canonicorum, & aliorum decedentium ſurrogantur ibidem, qui cum nec eorum conditionis, & reputationis, ſed ex humili progenie geniti ſint, nec vita laudabili exemplari, & religioſa cum in dicta Eccleſia non vigeat obſeruantia regularis dicti ordinis, & ipſi latiori quam deceat, & facere ſoliti ſint Canonici Regulares dicti ordinis abſque illius regulari obſeruantia viuant, Eccleſia prædicta minime decoratur, & in ſpiritualibus, & temporalibus, ac deuotionis populi ad eam vt plurimum nullum ſuſcipit incrementum, ſed potius in conditione, & reputatione eius in tam inſigni ciuitate, in qua viget ſtudium generale omnium ſacultatum conſtituta diminutione; verum ſi in ea & per extrinſecos canonicos, obtineri ſolitis, & ab ea dependentibus membris, quibuſcumque ordo præfatus, & regularis ſtatus penitus, & omnino ſupprimerentur, & extinguerentur, ipſaque Eccleſia, & ab ea dependentia membra, & beneficia huiuſmodi ad ſtatum ſæcularis Eccleſiæ redigeretur ſtatueretur que, & ordinaretur, quòd in dicta Eccleſia de cætero perpetuis futuris temporibus præter illius Archipresbyterum eſſe deberent ſexdecim Canonici, qui cum illius Archipresbytero inibi Capitulum conſtituerent, & præter illos octo cappellani perpetui, & quatuor clerici perpetui beneficiati, ad diuina in eadem Eccleſia officia peragenda, & quod omnes, & ſinguli fructus redditus & prouentus dictæ Eccleſiæ quos intrinſeci, & Eccleſiarum, ac membrorum, & beneficiorum quos extrinſeci Canonici percipere ſoliti ſunt iuxta prouidam ordinationem Epiſcopi, Archipresbyteri, & Capituli prædictorum deſuper faciendam, deductis hijs quæ pro alijs Eccleſiæ; & membrorum huiuſmodi oneribus neceſſaria videbuntur intereſſentibus diuinis in eadem horis canonicis per quotidianas diſtributiones, aut alias prout eis videbitur diſtribuerentur veriſimiliter ſperatur quod Eccleſia prædicta viros litteratos, & ex primarijs illius ciuitatis domibus, & familijs originem trahẽtes in Canonicos pro tempore haberet, & illorum, ac parentum, & conſanguineorum eorumdem protectione munita bona ſua occupata ſi qua ſint recuperaret, & quæ poſſidet facilius frueretur, & defenderet, augerenturque & illorum conditione, & authoritate dignitas fama, & reputatio, ac venuſtas Eccleſiæ memoratæ cum diuini cultus incremento in illa, & conſequenter deuotionis populi ad eamdem. Quare pro parte Epiſcopi, Archipresbyteri, & Capituli prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt ordinem prædictum, & ſtatum regularem in præfata Eccleſia, & quibuſuis membris ab ea dependentibus penitus & omnino ſupprimere, & extinguere, & illa ad ſtatum ſæcularis Eccleſiæ redigere, ac quod de cætero in eadem Eccleſia ſexdecim Canonici ſæculares in ſubdiaconatus ordine, & ætate legitima ad illorum ſuſcipiendum ad minus conſtituti, cum dicto Archipresbytero ibidem capitulum conſtituentes, & octo capellani presbyteri, & quatuor clerici perpetui beneficiati perpetuis futuris temporibus eſſe debeant, & quod tam Archipresbyter quàm Canonici nunc exiſtentes ordinem prædictum profeſsi, & quos recipi continget in poſterum, capellani quoque & clerici prædicti intra Eccleſiam prædictam præſertim dum diuina officia peragerentur & extra in proceſſionibus funeralibus, & alijs conuentionibus, cleri, & capituli diſtinctis habitibus, & ipſi canonici, & cappellani almutijs eis ordinandis per dictos Epiſcopum, Archipresbyterum, & capitulum ad inſtar aliarum ſimilium cathedralium Eccleſiarum vti, & iuxta prouidam ordinationem per eoſdem Epiſcopum Archipresbyterum, & capitulum deſuper faciendam diuinis in dicta Eccleſia horis canonicis intereſſe, ac Miſſas & alia diuina officia celebrare teneantur, ac omnes fructus, redditus, & prouentus dictæ Eccleſiæ quos intrinſeci, & Eccleſiarum parrochialium

a membrorum quos extrinſeci canonici prædictæ Eccleſiæ præcipiunt, & percipere ſoliti ſunt etiam ſi in commenda per aliquos in præſentiarum obtineantur, & proprios canonicos more ſolito non haberent in vnam maſſam redigantur, & deductis hijs quæ pro ſupportatione onerum dictæ Eccleſiæ neceſſaria videbuntur inter perſonas dictæ Eccleſiæ præſertim diuinis intereſſentes, prout ipſi Epiſcopus, Archipresbyter, & capitulum ordinauerint diuidantur, & diſtribuantur, ipſique moderni canonici dictæ Eccleſiæ, tam intrinſeci, quàm extrinſeci, firmis manentibus tribus ſubſtantialibus votis per eos emiſſis in habitu, vita, & conuerſatione ſi ſæculares canonici ſi voluerint confirmare licite valeant, & præter trium dictorum votorum obſeruationem ad quam ſunt adſtricti ad aliorum regularium inſtitutorum dicti ordinis obſeruationem nullatenus teneantur, ſed pro clericis, & Canonicis ſæcularibus habeantur, & tractentur, & reputentur, ipſa quoque Eccleſia, & illius Archipresbyter, capitulum, capellani, & clerici eiſdem priuilegijs, gratijs, & indultis ſpiritualibus, & temporalibus, & dictus Archipresbyter eadem poteſtate auctoritate, & ſuperioritate in perſonas, beneficia, & membra dictæ Eccleſiæ fungantur quibus hactenus in ſtatu regulari fungi conſueuerant, & priuilegia inſtrumenta ſcripturæ, & alia iura quæcumque de Eccleſia ipſa, & illius Archipresbytero capitulo canonicis, & perſonis regularibus loquentia in illa etiam eius, & perſonarum eius, mutato ſtatu locum habeant in eis ſuffragentur ſicut hactenus fecerunt, & faciunt ſtatuere, & ordinare, & concedere, Eccleſias quoque parrochiales, & beneficia, ac membra quæcumque per extrinſecos canonicos dictæ Eccleſiæ teneri ſolita etiam quæ in præſentiarum per aliquos obtinentur menſæ capitulari dictæ Eccleſiæ, ſeu maſſæ prædicta quod cedentibus, vel decedentibus illorum poſſeſſoribus etiam commendatarijs, ſeu illa alias quomodolibet dimittentibus liceat Archipresbytero, & capitulo prædictis illorum ſic vnitorum beneficiorum corporalem poſſeſſionem apprehendere, & illorum onera per vicarios ad nutum eorum amouibiles presbyteros ſæculares, vel religioſos ſupportare perpetuò vnire, annectere, & incorporare, & Archipresbytero, ac capitulo prædictis reſignationes, acceſſiones, commendarum quas obtinent et membra prædicta ad effectum vnionis huiuſmodi ſi illas facere vellent recipiendi, & admittendi, ac ipſis reſignantibus, & cedentibus penſiones de quibus cum Archipresbytero, & capitulo prædictis concordabunt, ſuper eorumdem beneficiorum, ſeu membrorum fructibus, aut eorundem beneficiorum, ſeu membrorum fructus quo ad vixerint reſeruandi, & aſſignandi facultatem concedere, & alias in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui dudum inter alia voluimus quod petentes beneficia Eccleſiaſtica alijs vniri, tenerentur exprimere verum annuum valorem ſecundum communem extimationem, tàm beneficiorum uniendorum, quàm illorum quibus vnirentur alioquin vnio non valeret, & ſemper in vnionibus commiſſio fieret ad partes vocatis quorum intereſſet, quique diuini cultus augmentum, ac Eccleſiarum quarumlibet venuſtatem, & decorem intenſis deſideramus affectibus, Epiſcopum, Archipresbyterum, & capitulum prædictos, ac capituli huiuſmodi ſingulares perſonas à quibuſuis excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſententijs cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis ſi quibus quomo-

A dolibet innodati exiſtunt ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, ac nomina, & cognomina eccleſiaſticarum, & beneficiorum per extrinſecos canonicos obtineri ſolitorum, eorumque, ac menſæ capitularis huiuſmodi fructuum, redditum, & prouentum veros aureos valores præſentibus pro expreſſis habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati ordinem prædictum, & ſtatum regularem in prædicta Eccleſia, & quibuſuis membris ab ea dependentibus penitus, & omnino ſupprimimus, & extinguimus, & illam ad ſtatum ſæcularis eccleſiæ redigimus, ac quod de cætero in eadem Eccleſia ſexdecim Canonici ſæculares in ſubdiaconatus ordine, & ætate legitima ad illum ſuſcipiendum ad minus conſtituti, cum dicto Archipresbytero ibidem capitulum conſtituentes, & octo capellani presbyteri, ac quatuor clerici per-

B petui beneficiati perpetuis futuris temporibus eſſe debeat, & quod tam Archipresbyter quam canonici nunc exiſtentes ordinem prædictum profeſſi, & quos recipi continget impoſterum, capellani quoque, ac clerici prædicti intra Eccleſiam prædictam præſertim dum diuina officia peragentur, & extra in proceſſionibus funeralibus & alijs conuentionibus clerici, & capituli diſtinctis habitibus, & ipſi Canonici, & capellani Almutijs eis ordinandis per Epiſcopum, Archipresbyterum, & capitulum prædictos ad inſtar aliarum ſimilium cathedralium Eccleſiarum vti, & iuxta prouidam ordinationem per Archipresbyterum, & capitulum prædictos deſuper faciendam diuinis in dicta Eccleſia horis canonicis intereſſe, ac miſſas, & alia diuina officia celebrare teneantur, omneſque fructus, redditus, & prouentus dictæ eccleſiæ quos intrinſeci, & eccleſiarum parrochialium, ac

C membrorum quos extrinſeci Canonici prædictæ eccleſiæ percipiunt, & percipere ſoliti ſunt etiam ſi in commendam per aliquos in præſentiarum obtineantur, & proprios Canonicos more ſolito non habeant, ſine tamen præiudicio modernorum illorum poſſeſſorum quoad vixerint in vnam maſſam redigantur, & deductis hijs quæ pro ſupportatione onerum dictæ eccleſiæ neceſſaria videbuntur inter perſonas dictæ eccleſiæ præſertim diuinis intereſſentes, prout Epiſcopus, Archipresbyter, & capitulum prædicti ordinauerint, diuidantur, & diſtribuantur, ipſique moderni Canonici dictæ eccleſiæ, tàm intrinſeci, quàm extrinſeci, firmis manentibus tribus ſubſtantialibus votis per eos emiſſis in habitu vita, & conuerſatione ſe ſæcularibus Canonicis ſi voluerint confirmare liberè, & licitè valeant, & præter trium votorum huiuſmodi obſeruationem ad quam ſint aſtricti ad aliorum

D regularium inſtitutorum dicti ordinis obſeruationem nullatenus teneantur, ſed pro clericis & Canonicis ſæcularibus habeantur, tractentur, & reputentur, ipſaque Eccleſia, & illius Archipresbyter capitulum, capellani, & clerici prædicti eiſdem priuilegijs gratijs, & indultis ſpiritualibus, & temporalibus, & dictus Archipresbyter eadem poteſtate, auctoritate, & ſuperioritate in perſonas, beneficia & membra dictæ Eccleſiæ fungantur, quibus hactenus in ſtatu regulari fungi conſueuerunt, & priuilegia, inſtrumenta, ſcripturæ & alia iura quæcumque de ipſa eccleſia, & illius Archipresbytero, capitulo, Canonicis, & perſonis regularibus loquentibus in illa, & eius perſonis eius mutato ſtatu locum habeant, & eis ſuffragentur ſicut hactenus fecerunt, & faciunt auctoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus, ac concedimus, eccleſias quoque parrochiales, & beneficia,

cia, ac membra quæcumquè per extrinſecos canonicos dicta eccleſiæ teneri ſolita, & quæ in præſentiarum forſan per aliquos obtinentur menſæ capitulari dictæ eccleſiæ, ſeu maſſæ prædictæ, ita quod cedentibus, vel decedentibus illorum poſſeſſoribus etiam commendatarijs, ſeu illa alias quomodolibet dimittentibus liceat Archipresbytero & capitulo prædictis illorum ſic vnitorum poſſeſſionem propria authoritate liberè apprehendere, & perpetuò retinere, ac illorum onera per vicarios ad nutum eorum amouibiles presbyteros ſeculares, vel regulares ſupportare, perpetuò vnimus, annectimus, & incorporamus, ac Archipresbytero & capitulo prædictis reſignationes, & ceſſiones commendarium quas obtinentes membra prædicta ad effectum vnionis huiuſmodi facere voluerint recipiendi, & admittendi, ac ipſis reſignantibus, & cedentibus penſiones de quibus cum Archipresbytero, & capitulo prædictis concordabunt ſuper dd. membrorum dimittentium fructibus in pecunia, ſeu ſuper ipſorum membrorum fructibus per eaſdem perſonas quoad vixerint percipiendos, colligendos, & leuandos, ac in ſuos vſus, & vtilitatem conuertendas reſeruandi, & aſſignandi authoritate, & tenore præmiſſis facultatem concedimus. Non obſtantibus voluntate noſtra prædicta, ac alijs conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac eccleſiæ, & ordinis prædictorum iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis conſuetudinibus contrarijs quibuſcumque, aut ſi aliquibus communiter, vt dicitur ab Apoſtolica ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiuſmodi mentionem, & quibuslibet alijs priuilegijs indulgentijs, & literis apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat, quomodolibet, vel differri, & de quibus quocumque totis tenoribus habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis. Prouiſo quòd vnita beneficia, & membra huiuſmodi debitis propterea non fraudentur obſequijs, & animarum cura in eis quibus illa immineat nullatenus negligatur, ſed eorum congruè ſupportentur onera conſueta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis, ſuppreſſionis, extinctionis, reductionis, ſtatuti, ordinationis, conceſſionis, vnionis, annexionis, incorporationis, & indulti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis dominicæ milleſimo quingenteſimo duodecimo, nono Kal. Maij Pontificatus noſtri anno nono.

In eam Eccleſiam Spinola multa contulit ornamenta, quam deinde anno 1528. fratri ſuo Carolo ceſsit, cum futuro regreſſu, vt tunc moris erat. Tandem Auguſtinus Romæ deceſsit 1537. 16. Kal. Nouembris, eiuſque corpus Sauonam delatum, maiorum ſepulchrum excepit.

57. CAROLVS Spinola Sauonenſis, ſuperioris coniunctiſsimus frater, ex fraterna ceſsione hunc Epiſcopatum adeptus eſt anno 1528. die 15. menſis Februarij. Deceſsit autem 1535. Eaque adminiſtratio ad Cardinalem redijt, ad quam ſibi regreſſum reſeruauerat, tametſi eo munere ſe exolueris.

A 58. IACOBVS Simonetta Nobilis Mediolanenſis, filius Ioannis, ac Cæſarinæ Barbaueræ, cũ adoleſcens adhuc bonarum artium ſtudio ſe dediſſet, adeo profecit, vt cum cæteris diſciplinis haberetur cultiſsimus in iuriſprudentia tamen claruit quam qui maximè. Quamobrem vix annos virilitatis ingreſſus, inter cæteros libros de reſeruationibus edidit opus. Iulio autem II. ſedente Romam venit, ab ipſoque aduocatus Conciſtorialis declaratus eſt anno 1505. ac paulò poſt Sacræ Romanæ Rotæ auditor. Sub Leone vero X, ad Florentinos legatione functus eſt, idemque onus, eodem Pontifice mandante, cum laude, prudentiæ ſubijt apud plures alios Principes. A Clemente VII. Piſaurenſis Epiſcopus renuntiatus eſt: Quem tandem Paulus III. vocauit ad purpuram, anno 1535. ad S. Cyriaci titulum, tranſtulitque eodem anno ad Eccleſiam Peruſinam. Lau-B denſis Epiſcopatus adminiſtrator fuit in Inſubria, Nepeſinum, ac Sutrinum adminiſtrauit, ac demũ Compſe Archiepiſcopatui præfuit. Præfecturam Signaturæ gratiæ, vt vocant, laudatiſsimè geſsit, ſubque Paulo III. in auſpicijs Tridentini Concilij legationem grauiſsimè ſuſtinuit, poſituſque Vicentiæ, ita egiſſe narratur; vt ne quicquam eiuſdem concilij celebrationi Principes Proteſtantes aduerſarentur. Catharinam ab Henrico VIII. Brittanniæ Rege iniuſte repudiatam, luculenter defendit. Hunc Cardinalis Sadoletus ad eloquentiã vnicè factus, omnibus diſciplinis cultiſsimum vocat, ſacrique Senatus lumen, ac decus. Romæ deceſsit, ſepultuſque eſt apud S. Trinitatem in C in monte Pincio anno 1539. Kal. Nouembris.

59. FRANCISCVS BERNARDINVS Simonetta Mediolanenſis, Iacobi Cardinalis propior affinis, ex eiuſdem Coadiutore, in Epiſcopatum eidem ſucceſsit anno 1539. Mediolani deceſsit 1550. inſtituitque hæredes Puellas orphanas Peruſinas. Hic pronepos fuit illius Bonifatij Simonettæ Abbatis S. Stephani, del Cornu ordinis Ciſtercienſis viri doctiſsimi, qui floruit Innocentij VIII. temporibus, ſcripſitque de Chriſtianorum perſecutione aliquot libros varia eruditione exornatos.

60. FVLVIVS Corneus Peruſinus. Hic natus eſt 1517. 13. Kal. Decemb. parentes habuit, Ducem Ferociam Corneum, Iacobamque montiam Iulij III. Pontificis ſummi ſororem. Iam in-D de ab adoleſcentia Melitenſem equeſtrem ordinem profeſſus, deinde Eccleſiaſticis ordinibus initiatus, Archipresbyter Peruſinus euaſit, cumq. à Pontifice Patruo Peruſinorum Pontifex fuiſſet adlectus die 5. menſis Maij, ann. 1550. Picenique declaratus legatus, ad purpuram inſecuto anno vocatus eſt, ſub tit. S. Marcelli. Ex inſtituto Tridentini Concilij cleri caſtigauit mores, Cathedralem ornauit, Seminariumque Clericorum erigendum curauit, Moniales intra clauſuram continuit; Patreſque Societatis Ieſu, eiſdem constructa domo, Peruſiam introduxit, multaque alia perfecit, quæ pietatem promouere poſſe viderentur. Quamobrem viſus eſt, cum Aſcanio fratre Eccleſiaſtici Imperij Duce fortiſsimo, in diuerſo quidẽ genere, de gloria, famaque concertare. Cum Pe-

ruſinæ Eccleſiæ per grauiſsima Reipublicæ negoria non ſibi liceret adeſſe, illam Hippolyto ſuo affini ceſsit, ſibi ad eandem reſeruato regreſſu anno 1553. cum tamen Spoletinæ admotus, id oneris ſubire non recuſauerit. Romæ deceſsit ſupra ſex ſexagenarius ſenes, à reparata verò ſalute 1583. die 2. menſis Martij cum eſſet Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ſepultuſque eſt apud S. Petrum in monte Aureo.

61. HIPPOLITVS Cornæus, ex Archidiacono cathedralis à Iulio III. Pontifice adlectus eſt Epiſcopus anno 1553. die 26. menſis Martij. Hic Ieſuitarum templo fundando fundamentalem lapidem iecit, Capuccinaſque moniales ad portam ſanctæ Suſannæ introduxit, iiſque, quæ veternum libidinis per ſeriam pœnitentiam abiuraſſent, locum colendæ caſtitatis aſsignauit: ipſoque Eccleſiam Peruſinam adminiſtrante, monaſterium charitatis pauperum Puellarum ædificari eſt cæptum, quod breui ex largitate piorum ſingulare incrementum accepit. Deceſsit autem Hippolytus anno 1564. die 15. menſis Februarij, tumulatuſque eſt in Cathedrali in ſacello S. Stephano ſacro, cum ea, quæ ſequitur, inſcriptione.

D. O. M.

Hippolyto Cornæo Epiſcopo Peruſino. Fuluius Cornæus S. R. E. Cardinalis ben. mer. fecit. Vixit ann. 55. reſedit ann. 11. veteris ſanctitatis exemplum.

62. IVLIVS Oradinus Peruſinus celebris doctor, ille qui publica profeſsione legum ſæpius, omniumque fauſta acclamatione, cum patriam, tum Patauium illuſtrauit, inſtituit, quique orator is ſæpius ad ſummos Pontifices, atque ad ipſum arbitrium orbis Carolum V. perſonam cum dignitate ſuſtinuit; à Iulio III. Romam accitus eſt, ſacræque Rotæ declaratus Auditor, cuius cum dignitaté eidem ceſsiſſet Cardinalis Corneus, ad patriæ ſuæ Epiſcopatum aſſumptus eſt, ann. 1564. menſe Februario. Hic fundauit, ædificauitq; clericorum collegium, quod de nomine ſuæ gentis Oradinum appellari conſtituit, extra portam Solis Capuccinos pauperes S. Franciſci fratres ad diuinum cultum voluit excubare, auidiſsimas, nephariaſq; Hæbreorum vſuras compeſcuit, Cathedralem munificentia planè ſingulari exornauit, conſtructo in ea ſacello ſpectabilis elegantiæ Spiritui Sancto ſacro. Sed cùm iam prouectæ eſſet ætatis, eiuſque Romanæ Aulæ videretur vſui futura doctrina, Cardinali Cornæo eandem ceſsit Eccleſiam decimo octauo menſe ſuę electionis nondum in Epiſcopum inauguratus. Qui Cornæus vſque ad annum 1574. eam rexit Eccleſiam, donec in Boſsium eam curam refunderet. Oradinus igitur de Patria benemeritus, quod à Iulio Tertio impetraſſet, vt in ea perpetuò Rotæ tribunal perennaret, cumque deciſionum laboribus, atque conſiliorum, quæ ſcriptis voluminibus emiſit in lucem, famam extendiſſet ad poſteros Romæ deceſsit die 6. menſis Auguſti anno 1573. eiuſque corpus Peruſiam delatum, in Cathedrali tumulatum eſt, in ſacello Spiritus Sancti à ſe conſtructo, cum huiuſmodi epitaphio ſubiecto.

A D. O. M.

Iulio Oradino iuriſconſulto præſtantiſsimo Peruſiæ, & Patauij interpreti eximio multis ad ſummos Pontifices legationibus functo, Romanæ Rotæ Decano integerrimo, Peruſiæ Epiſcopo deſignato, Romæ mortuo, & in patriam relato. Polidorus frater fratri opt. poſuit. Vixit ann. LXX. Obijt oct. id. Auguſti. MDLXXIII.

63. FRANCISCVS Boſsius Mediolanenſis iuriſconſultus clariſsimus, ſingulariſque exiſtimationis Antiſtes, ex Epiſcopo Grauinenſi, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt die 5. menſis Maij anno 1574. Peruſinę Eccleſiæ curam geſsit quinquennem pietatis exemplo ſingulari, ſacrarium pretioſa ſuppellectili adauxit, ditauit, inque Cathedrali B plura contulit ornamenta; ſeuerioribus diſciplinis excoluit clerum, cum interim omnes illum reuererentur vt patrem, eiuſque diſceſsum populus Peruſinus lacrymis proſecutus eſt, cum ad petitionem S. Caroli Mediolanenſis Archiepiſcopi, à Gregorio XIII. ad Nouarienſem Epiſcopatum tranſlatus eſt anno 1579.

64. Fr. VINCENTIVS Herculanus Peruſinus, ex ordine Prædicat. doctrina, ſanctitateque præclarus, ſanèque dignus, qui cum illis primitiuæ Eccleſiæ ſanctis Epiſcopis poſsit conferri: primum à Pio V. ſanctiſsimo Pontifice Sarnenſis Epiſcopus renũtiatus eſt, deinde Forocornelienſis donec illum ad Peruſinum Patriæ illius Epiſcopatum transferret Gregorius XIII. anno 1579. die 9. menſis Decembris. Hic nil durius viſus eſt tuliſſe C in vita, quam quod alijs, Antiſtes factus ſacrorum, imperaret; religioſæ vitæ moderatione adeo contentus, vt illam ſedibus, ac regnis mirabili alacritate præponeret. Ad ſeptem annos Peruſinæ Eccleſiæ præfuit, cenſumque Eccleſiaſticum diuexabat, vt pauperes aleret, quos, vt affines, filioſq; adamabat, exemplumq; ſpirans, eximiumq; poſteritati reliquit, quales Præſules requireret Deus, qui lucrandis hominibus idonei poſſent haberi. Epiſcopale adauxit Palatium, in eoque omni cultu ornatum ſacellum conſtruxit. In Ariſtotelem commentaria ſcripſit, ſicut etiam ſcribendo, docendoque Diuinam ſapientiam Commentationibus illuſtrauit. Meritis autem plenus deceſsit ann. 1586. die 29. menſis Octobris, cui cum efferretur, bonorum omnium lacrymæ parentarunt. D Defunctum ſepulcrum in Eccleſia S. Dominici, ab eo conſtructum excepit, cum hac inſcriptione.

D. O. M.

Frater Vincentius Herculanus primum Sarnenſis, deinde Imolenſis, nunc Peruſinus Epiſcopus beatæ ſpei memor, viuens adhuc locum hunc, vbi mortale ſuum poſt mortem humaretur elegit. Anno ætatis ſuæ LXV. Sal. vero M. D. LXXXI.

65. ANTONIVS MARIA Gallus Auximanus Sixti Quinti familiaris, ex Vaticano Canonico Peruſinorum Antiſtes euaſit anno 1586. die 5. menſis Nouembris, Pauloque poſt purpuratus ſenator adlectus, Cathedralem conſecrauit, Palatiumque Epiſcopale extendit; ad Auximanum deinde Epiſcopatum translatus eſt an. 1591. die 19. menſis

menſis Iulij. Vide ſup. in Epiſcopis Oſtienſibus. A

66. NAPOLEO Comitulus Peruſinus, Hieronymi filius, qui eius gentis poſtremus ſeriem clauſit, iam inde ab adoleſcentia Peruſiæ iuriſprudentiam publicè profeſſus eſt, deinde Romanæ Sacræ Rotæ Auditor euaſit, annoq; 1591. die 19. Iulij patriæ Epiſcopus declaratus, præcipuo pietatis exemplo Eccleſiam illam adminiſtrauit, planè pater pauperum, in quos non modo eccleſiaſticos cenſus erogare, ſed verius videbatur effundere. Sub nomine Diui Bernardi, quem tutelarem Diuum præcipuo ſtudio colebat, collegium excolendæ iuuentuti diſciplinis erexit, vtque à ſancto ampliorem colligeret gratiam, Peruſiam aduocauit Ciſtercienſes S. Bernardi, quos iuuit, vt Eccleſiam, monaſteriumq. commodius poſſet conſtruere. Locum item attribuit Carmelitis, Diſcalceatis, Clericiſque Regularibus, Bernabitis Eccleſiam S. Herculani à ſe reſtauratam detulit incolendam, conſtructa decenti domo, cenſuque dotato, vnde vitam ſuſtentarent. Corpora Summorum Pontificum Innocentij Tertij, Vrbani Quarti, ac Martini Quarti In eadem Cathedrali, vbi parum decore ad eam diem iacuerat, decentiori loco collocauit. Partem corporis S. Herculani tranſtulit in Cathedralem ab eo templo, quod eiuſdem Martyris nomini iam pridem fuerat conſecratum. Frequentes ſynodos celebrauit, ne cleri laberentur mores, vtque ſibi concreditam Eccleſiam optimis legibus conſtitutam haberet, ipſe itaque cum ad venerandam canitiem perueniſſet, de omnibus optimè meritus deceſſit è vita, haud ſine opinione ſanctitatis, pluribus affirmantibus ſenſiſſe ſe opem, vbi pijs precibus in huius vitæ periculis, ærumniſque inuocaſſent, illum in Cœlum aſſertum anno 1624. die 30. euoluti menſis Auguſti.

67. COSMVS Torres Cardinalis, à Gregorio XV. vocatus ad purpuram, cum apud regem Poloniæ Pontificij Oratoris munera fungeretur, ab Vrbano VIII. Epiſcopatum Peruſinum obtinuit anno 1624. die 16. menſis Septemb. quam quidem Eccleſiam ſumma pietatis laude adminiſtrauit, deinde ad Archiepiſcopatum Montis Regalis in Sicilia translatus eſt.

68. BENEDICTVS Cardinalis Vbaldus anno 1634. die 3. Aprilis incredibili Peruſinorum applauſu Epiſcopatu Peruſino ornatus eſt: non eo ſolum quod patria Peruſinus, verum etiam, quod ex ea à pluribus ſæculis celebrata nobilique Monaldorum familia proſeminatus eſſet, cum recta linea ex illo Bindulo Monaldo, qui tanta virtute Caſtelionem Aretinum expugnarat, plures ſumma laude Ioannis XXII. temporibus duxerat exercitus, ſuaq; prudentia non mediocres patriæ vtilitates conciliarat. Marium Rodulphi, ac Zenobiam Vbaldam Peruſinam, Franciſci Rotę Auditoris in Romana curia, ſororem, parentes habuit, & ſub Franciſci diſciplina educatus, præceptiſque ſaluberrimis imbutus eius hæreditatem, ea lege eſt aſſecutus, vt paternum nomen, ac Monaldorum gentilitium ſcutum deponeret, Vbaldique cognomen, inſigniaque familiæ capeſſeret. Gratum ſe Benedictum in auunculum non modo priuatus exhibuit, verum ab Vrbano VIII. Pont. Max. ex Auditore Rotæ ad purpuram euectus, Vbaldi, vulgo Baldeſchi, Cardinalis cognomen ſibi adſciuit, ac pro Monaldorum ſtemmatibus, quæ argenteum Caſtellum in cerulea parma præferunt, Vbaldorum inſignia quæ tres aureas, ac tres nigri coloris faſcias oſtentant, quas Vrbani Pontificis apibus, in ſignum grati animi, diſtiuxit, cum ab eo ſacra purpura donatus fuiſſet. Summa laude ille hanc Eccl. adminiſtrauit, quamuis trium annorum ſpatio abſuerit, quo Bononiæ legatus ſumma integritate exercuerit, ſuamque authoritatem in populorum vtilitatibus conciliandis explicuit. Fœlices porrò proſperoſque euentus qui in ea gerenda legatione ſucceſſere ſacratiſſimæ Virgini, ac D. Franciſco tutelari adſcripſit, ante cuius templum marmoream Columnam impoſita Virginis ſtatua, ſequenti inciſa inſcriptione excitauit.

D. O. M.

Benedictus SS. Viti, & Modeſti Diac. Card. de Monaldorum familia Peruſ. ortus vt beneficij teſtatoris auunculi Franciſci Vbaldi Sac. Rotæ Romanæ Auditoris præceptum impleat, Vbaldus nuncupatus Epiſcopus Peruſinus, & Bononiæ de Latere Legatus ob ſuam erga ſacrum Diui Franciſci ordinem proſperam voluntatem hanc columnam immaculatæ Conceptioni erigendam curauit, & tantæ ſuæ ſuæque domus protectricis ſimulacro proprium nomen in adorationem ſubmitti voluit, cumque gubernatæ Ciuitatis tranquillitatem eiuſdem Virginis nomini acceptam ferat gratiam quam illi habet, hoc marmore teſtari iuſſit anno Domini MDCXXXVII.

Pont. S. D. N. Vrbani Papæ VIII.

Optimus is Cardinalis commiſſum ſibi ouile præſens ſumma prudentia moderatus eſt, cuius eximias laudes ideo ſilentio prætermittimus ne moleſtiam eius onerare videamur, alijſq; ſuo tempore præcenſendas reſeruamus.

69. HORATIVS Monaldus Peruſinus Benedicti Vbaldi Cardinalis germanus frater Epiſcopus Eugubinus ad hanc patriæ ſedem translatus eſt hoc ipſo anno 1642. a menſe Iunio, cedente Benedicto fratre, quam hodie fœliciter regit.

PIENTINI EPISCOPI.

Viginti milliarijs procul à Senis, ad dexteram militaris viæ Romanæ, in planitie montis, ſupra

ſupra Vreiæ fluminis vallem, Pientina ciuitas ſita eſt, quam olim Corſinianum incolæ appellabant de nomine fundatoris. Pientia modo eſt à Pio II. Pontifice Maximo, qui ibi è Patre exule natus, educatuſque eſt Pius igitur iam Pontifex factus memor loci, vbi primum ſpiritus auxerat, oppido muros adiecit, atque ædificijs auxit, in eoque Deiparæ Virgini in Cœlum aſſumptæ conſecratũ templum conſtruxit, vt pro Cathedrali eſſet. Quam rem Campanus in Pij Commentarijs li. 8. his verſibus explicuit.

Quæ noua ſublimi profurgo Pientia colle,
Cauſa mei quæ ſit nominis, ipſa loquar.
Me Pius ornatam templo, muriſque refectam
Eſſe Vrbem voluit, quæ fueram oppidulum.
Tecta ſuæ gentis, primis in mœnibus, ædes
Tangere marmoream ſidera iuſſit opus.
Addidit & nomen, lectoque è more ſenatu,
Vrbanus ritus, & noua iura dedit.
At vos vicina, quæ ſurgitis oppida terra,
Inuidiæ nihil eſt, nam genuit ipſa Pium.

Nouæ Cathedralis ſplendorem, decoremque idem ipſe Pius deſcripſit lib. 9. Comment. qui vt templi dignitatem, ac nitorem ſeruiret huiuſcemodi decretum edidit. *Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. In hoc templo, quod Beatæ Mariæ Virgini Domini, & Dei noſtri genitrici ereximus, & dedicauimus, nemo mortuum ſepelito, exceptis tumulis, qui ſacerdotibus, & Epiſcopis aſſignati ſunt. Nemo candorem parietum, atque columnarum violato: nemo picturas facito: nemo tabulas appendito; nemo capellas plures, quam ſunt aut altaria erigito nemo formam ipſius templi, ſiue quæ ſuperius, ſiue quæ inferius eſt, mutato: ſi quis contrafecerit, anathema eſto, ſolus Romani Pontificis, excepto mortis articulo, authoritate abſoluendus. Datum Pientiæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſecundo, ſextodecimo Kalend. Octobr. Pontificatus noſtri anno quinto.*

Ædificauit Pius & domum iuxta templum à ſiniſtris in qua præpoſitus, & canonici commode habitarunt, & per ianuam quamdam paruam eorum cauſa in latere templi dimiſſam, ad nocturna diurnaque munera nullo impediente procederet in decollatione B. Ioannis Baptiſtæ eodem anno 1462. idem Pius templum, & altare per Cardinalem Oſtienſem dedicauit, & per ſe ipſum maioris aræ frontem inunxit, & reconditis in ea ſanctorum reliquijs ſigillum adiecit, ac Cluſinũ Epiſcopum Ioannẽ Chinugium nobili loco apud Senenſes natum illuc tranſtulit, & nouæ ſponſæ virum dedit. Diœceſim viginti duorum Oppiduum nouiter inſtitutæ Eccleſiæ attribuit, quæ partim ab Aſetino, partim à Cluſino Epiſcopatu diſiunxit, in eaque Epiſcopalem dignitatem, Ilcinenſi perpetuo iunctam fundauit. Decreuit autem illã Apoſtolicæ Sedi immediatè fore ſubiectam, quod ſanè ius adhuc Pientini Præſules modicus retinere videntur, niſi fortè quandoque cauſarum appellationum ingens neceſsitas illos ad Senenſem Metropolitanum compellat. Tribus dignitatum ordinibus Cathedralis exornatus, præpoſituræ ſcilicet, Canonicatus, & ſimplicis presbyteratus. Nobilibus reliquijs ditata eſt, ſancti Andreæ Apoſto-

A li, ac fuſtulo ligni crucis vnicum religioſorum Monaſterium ibi eſt tres laicorum confraternitates, ac Xenodochium. Præpoſitus adiuncto ſibi coadiutore presbytero curam animarum exercet. Hæc ciuitas Magnorum Etruriæ Ducum ſeuetetur imperium, gaudetque ſaluberrimo Cœlo, ac feraciſsimo ſolo. Præſules qui partim Ilcinenſi coniunctam, partim diſiunctam Pientinam Eccleſiam adminiſtrarunt ſequentes ſunt, de quibus antequam ſermonem inſtituamus, Pij Secũdi harum Eccleſiarum erectionis bullam lectoribus legendam proponimus, quam nobis ex autographo deſumptam communicauit Ioannes Spannatius modernus Pientinus Epiſcopus, cuius tenor eſt huiuſmodi.

B *PIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.*

Ad perpetuam rei memoriam.

PRo excellenti præeminentia ſedis Apoſtolicæ in qua poſt Beatum Petrum Apoſtolorum Principem quam quam in partibus meritis, pari tamen authoritate conſtituti ſumus; in agro irriguo militantis Eccleſiæ nouas Epiſcopales ſedes, Eccleſiaſque plantare Romano Pontifice digniſſimum arbitramur. Vt per nouas plantationes populorum augeatur deuotio diuinus cultus effloreat, ſubſequatur animarum ſalus, & loca humilia illuſtrentur. Cum itaque Oppidum Corſignani Aretinæ diœceſis, in quo dies natalis nobis primum illuxit, & educati poſtmodum per omnes ferè pueritiam fuimus, commendatione quadam naturæ ad gratitudinem nos C *inuitari, cogitauimus, poſt quam ad ſummum Apoſtolatum, ſumus aſſumpti, ſignum aliquod pietatis noſtræ oſtendere, quod Deo beneplacitum eſſet & hominibus commendabile. Iuſſimus itaque in honorem ſanctiſſimæ Virginis Dei Redemptoris noſtri Genitricis Eccleſiam magnifici operis a fundamentis ibi extolli; palatioque inſigni in paternis ædibus & nonnullis alijs ædificijs locum eumdem ornari. Videntes inſuper ipſum Corſignianí, & Montis Ilcini nullius Diœceſis Oppida inuicem ſatis propinqua à certis temporibus citra benedicente Domino, incolis, & habitantibus, ac rerum facultatibus adeo aucta, vt inter alia Italiæ loca ad Sedem Apoſtolicam meritò idonea poſſint reputari; Hanc quoque gratitudinis partem ſumus amplexi, & rationem iniuimus qua, & Præſul futurus pro tempore, & canonici, ac alij ipſius Eccleſiæ, ſi in Cathedralem, erigeretur perſonæ* D *commode habitare, & congruè ſubſtentari valerent. Nihil incogitatum linquentes quod ad augumentum, & conſeruationem electionis huius ſpectaret. Cum itaque pro Diuinæ largitatis munere omnia ad eum modum, atque ordinem redacta iam ſint, vt modo conſummationi operis indulgere poſſimus. Nos præmiſſis omnibus cum venerabilibus fratribus noſtris S.R.E. Cardinalibus, ac matura conſultatione diſcuſſis attendentes honorem, qui exinde per augumentum noui Præſulis Sedi Apoſtolicæ acquiritur, & profectum, quod Catholicæ fidei ob præmiſſa ſubſequi poteſt; ſuadentibus nonnullis alijs rationabilibus cauſis ad id noſtrum animum inducentibus. Ad Omnipotentis Dei laudem, & gloriam, ac in honorem eiuſdem Glorioſæ Domini noſtri IESV CHRISTI Genitricis MARIAE, ac Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ſociriũ. cœleſtis curiæ Paradiſi, ac exaltationum*

ac

Catholicæ fidei, & decus noſtrum, ac præfatæ Apoſtolicæ ſedis; de eorumdem fratrum conſilio, & aſſenſu, ac Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, tam prædictam ſanctæ Mariæ de Corſignano, quam etiam ſancti Saluatoris de prædicto monte Ilcino Eccleſias, ſiue plebes, & quamlibet earum in Cathedrales Eccleſias, quæ Corſignani Pientina, & montis Ilcini Ilcinenſis nuncupentur, cum ſedibus Epiſcopalibus, & collegijs, ſiue capitulis diſtinctis, ac omnibus, & ſingulis cathedralium Eccleſiarum, conſuetis inſignibus. Necnon Corſiniani, & montis Ilcini oppida præfata in ciuitates, quæ de cætero non Corſinianum, ſed ad memoriam noſtri Pontificalis nominis Pientina; montis verò Ilcini Ilcinenſis ciuitates ab omnibus appellentur; motuproprio, & ex certa noſtra ſcientia tenore præſentium erigimus, ipſaſque ſanctæ Mariæ, & ſancti Saluatoris in Cathedrales ereptas Eccleſias, Epiſcopalium ſedium præheminentia, & honore, necnon præfatas nè ereptas Pientinam, & Ilcinenſem ciuitates decore, titulo, & honore ciuitatum in memoriam indelebilem inſignimus. Statuentes vt de cæterò tabelliones, & alij quicumque ciuitatem Pientinã in eius contractibus, & non Corſinianum appellent. Si verò ijdem tabelliones non Pientinam Ciuitatem, ſed Corſinianum in huiuſmodi contractibus appellauerint, cenſeantur, ijdem contractus non ibi, ſed alibi eſſe celebrati. Præterea vt prædictæ Pientina, & Ilcinenſis Eccleſiæ, & earum Præſul decenti ſint cleri, ac populi, ac ſubditorum numero, & diœceſis quantitate decoratæ ipſam Pientinam, & Ilcinenſem Ciuitates ab Aretina, necnon ſuprascripta oppida, caſtra, villas, ſiue loca, videlicet Camigliani, Porronæ, Cinigiani, Argiani, Podij alle Mura, quæ hactenus Craſſetanæ diœceſis fuerunt ab eadem Craſſetana, ac Arcem Tentinnani, cum Balneis auinionis, Caſtilionis, Vallis Vrciæ, Campigliæ, cum Balneis ſancti Philippi, ſancti Petri in campo Continiani, Perignani, Caſtri veteris, montis Nigri, ſancti Angeli in colle, Caſtri noui Abbatis, Seggiani, Ripæ, Vinionis, Monticchielli, & Fabricæ quæ hactenus Cluſinæ diœceſis fuerunt, ab ipſa Cluſina; necnon S. Quirici, Roſenæ, montis Fullonicæ, Turritæ, Scufriani, Petrorij, Caſtri Mutij, Trequandæ, Monterongriffoli, Montiſiſij, ſancti Ioannis ad aſium, Vergellæ, Turrit nigræ, quæ hactenus Luciniani ad aſium ab ipſa Aretina diœceſis extiterunt, ab ipſa Aretina diœceſi cum clero, populis, incolis, Eccleſijs, monaſterijs, beneficijs Eccleſiaſticis, & pijs locis, territorijs, alijſque omnibus iuribus, ac pertinentijs eorumdem auctoritate, & ſcientia ſupradictis tenore præſentium diſmembramus, & diuidimus, illaque omnia, & qualibet eorumdem oppidorum, Caſtrorum, Villarum, ſeu locorum, ab omni ſuperioritate, dominio, & poteſtate, Craſſetani, Cluſini, & Aretini Epiſcoporum, & eorum cuiuslibet tenore præſentium perpetuò eximemus, ac liberamus; necnon arcem Tinsinnani, cum Balneo auinionis, Caſtilionis, Vallis Vrciæ, Campiliæ, cum Balneis ad ſanctum Philippum, Petri in campo, ac Continiani, & Perignani, ac Veteris, & Auinionis, ac Monticchielli, & Fa- ac ſancti Quirici, Roſennæ, & Montis Fullonicæ, e, Scufriani, Petrorij, Caſtri Mutij, Trequandæ, riffoli, ac Montiſiſſii, ſancti Ioannis ad aſ- ani ad aſium, & Vercellæ, oppida, ſeu caſtra Eccleſiæ, & ſedi Epiſcopali Pientinæ. Reliqua us nominata, videlicet Camigliani, Perro- ,anı, Argiani, Podij alle Mura, Montis nigri,

A ſancti Angeli in colle, Caſtri noui Abbatis, Siggiani, Ripæ, & Torranerij, caſtra, villas, ſeu loca huiuſmodi eidem Ilcinenſi Eccleſiæ, & eius ſedi Epiſcopali, cum clero, populis, incolis, Eccleſijs, Monaſterijs, beneficijs, locis pijs tam ſæcularibus, quam regularibus, territorijs, alijſque iuribus, & pertinentijs prædictis, quatenus videlicet eiſdem Epiſcopis eorum ordinarijs ſubiacebant, & non aliter Pientino, & Ilcinen. Epiſcopo pro tempore exiſtenti ſubijcimus, & eiſdem, & alijs, prout ſuperius eſt expreſſum pro diœceſibus aſſignamus. Ac Pientinæ, & Ilcinen. diœceſis de cætero perpetuis futuris temporibus forẽ, & cenſeri debere volumus, & ſtatuimus. Decernentes collationes, prouiſiones, electionum, confirmationes, inſtitutiones, & deſtitutiones Eccleſiarum, monaſteriorum, beneficiorum, ac piorum, & eccleſiaſticorum locorum prædictorum, & perſonarum eorum, nec
B non aliam omnimodam ordinariam iuriſdictionem in illis, ac oppidis, caſtris, vallis, & locis ſuperius expreſſis, eorumque clero, populis, atque incolis, ad Pientinum, & Ilcinenſem Epiſcopum pro tempore exiſtentem in omnibus, & per omnia perpetuo pertinere ita, & quẽadmodum per antea ad præfatos Craſſetanum, Cluſinum, ac Aretinum Epiſcopos eorum ordinarios pertinebant. Et inſuper ſuadente vicinitate dictarum Pientinæ, & Ilcinen. Eccleſiarum, & ex certis alijs iuxtis, ac rationabilibus cauſis animum noſtrum mouentibus de eorumdem fratrum conſilio, ac motu, auctoritate, & ſcientia ſupradictis, eaſdem Pientinam, & Ilcinenſem Eccleſias cum omnibus iuribus, & pertinentijs earumdem inſimul in perpetuum incorporamus, annectimus, & vnimus. Itaque capitulis, ac diœceſibus vtriuſque ipſarum Eccleſiarum diſtinctis exiſtentibus, & vnoquo-
C que ipſorum capitulorum iuxta ſua ſtatuta, & ordinationes ſe regentibus. Vnus Epiſcopus eiſdem Pientinæ, & Ilcinenſis Eccleſiis præſit, cuius quidem Epiſcopi cum dictas Eccleſias pro tempore vacare contigerit electio per vtrumque capitulum ſemel in Pientina, & ſemel in Ilcinen. Eccleſiis, & ſic deinceps alternatis vicibus, ſed pro prima vice cum in poſterum eam fieri continget, in Pientina Eccleſia celebretur.

Cæterum cupientes ipſas Eccleſias ſingulari beneficio decorare, eas, & earum Præſulem pro tempore exiſtentem cum capitulis, clero, populis, ciuitatibus, oppidis, caſtris, ſeu villis prædictis, & totis illarum diœceſibus, ab omni iuriſdictione, ſuperioritate, viſitatione, dominio, & poteſtate Archiepiſcopi Senenſis pro tempore exiſtentis, eiuſque officialium, ac aliorum quorumcumque ordinariorum, iudicum motu, auctoritate, & ſcientia
D ſupradictis in perpetuum eximimus, & totaliter liberamus, ac ſub noſtra, & beati Petri, & ſedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipimus dictaſque Eccleſias, & eorum Præſulem Rom. Eccleſiæ nullo medio decernimus ſubiacere. Ita tamen, quod ſi quis in cauſis ab Epiſc. Pient. & Ilcinen. eiuſque officialibus, ad Archiepiſc. Senen. prædictum, ſeu eius Metropolitanam curiam pro tempore appellare voluerint; liceat eis id liberè facere, ipſique Archiepiſcopo, ſeu eius officialibus, vel delegatis ab eo huiuſmodi appellationum cauſas cognoſcere, & definire, ita, & quemadmodum alias cauſas appellationum à ſuis ſuffraganeis impoſitarum cognoſcunt. Liceat etiam ipſi Archiepiſcopus pro tempore exiſtenti, cũ per Pient. vel Ilcinen. Ciuitates, aut diœc. iter faciet præ ſe Crucem portare facere ſicut in locis ſuæ prouinciæ portare facere conſueuit. In reliquis autem nullam ordi-

rdinariam iuriſdictionem in Epiſcopum Pientin. & Ilcinen. aut eius ſubditos valeat quomodolibet exercere. Nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus conſtitutionibus, necnon quibuſuis indultis, & literis Apoſtolicis, præfatis Graſſetano, Cluſino, & Aretino Epiſcopis, eorumque Eccleſijs in genere, vel in ſpecie conceſſis, quorumcumque tenorum fuerint, cæteriſq; contrarijs quibuſcumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtram erectionis, inſignitionis, diſmembrationis, diuiſionis, ſubiectionis, voluntatis, ſtatuti, incorporationis, annexionis, vnionis, exemptionis, liberationis, ſuſceptionis, decreti, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.

Datum Pientiæ anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſecundo, id. Auguſti, Pontificatus noſtri anno quarto.

1. IOANNES Cirugius Franciſci filius, nobilis Senenſis, olim Epiſcopus titularis, & ſuffraganeus Oſtienſis Epiſcop, inde Cluſinus Epiſcopus, & à Pio Secundo Pientinus, Ilcinenſiſprimus Epiſcopus declaratus eſt die ſeptima menſ. Octobris anno 1462. ſedit ann. octo, fatoque functus eſt anno 1470. ſepultus in noua Cathedrali. Cinugiæ gentis inſignia quadripartita parma, in primo, & quarto laterculo denticulata aurea, in ſecundo, & tertio miniata denticulis expreſſa.

2. THOMAS de Teſta Piccolomineus, Vrbani filius nobilis Senenſis, in Piccolomineam fa-

A miliam à Pio Secundo cooptatus, Soanæ antea Epiſcopus ad has Eccleſias tråslatus eſt an. 1470. pridie id. Nouembris. Senis defunctus eſt in Metropolitana ſepultus anno 1482. in ſepulchro marmoreo, vbi eius ſpectantur inſignia, in qua bipartita parma, in primo loco nigra Aquila in area argentea ab Imperatore, cuius fuerat à conſilijs, recepta, in ſecunda parte Leo argenteus cerulean lunam geſtantem in campo miniato, in terria cerulea crux quinque aureis lunis, in argenta area expreſſa à Pio Secundo exornata, in quarta parte Teſtæ familiæ expreſſa videntur ſtemmata, rubra bracchia duo cum aurea ſtella in argenteo campo, inſcriptio verò ibidem exarata eſt huiuſmodi.

B *D. Thomæ Piccolomineo Pient. Pont. Cæſareo Conſiliario, Comitique. Angelus Piccolomineus Eques, & Ioannes fratres pijſs. fratri benemerito poſuere. Vixit ann. LII.*
Deceſſit autem anno ſalutis
M. CCCC. LXXXII.

3. AVGVSTINVS Patritius nobilis Senenſis ſucceſſit Thomæ anno 1483. ſub Innoc. Octauo Cæremoniarum Magiſter, mortalitatem expleuit, Alexandro Sexto Pontifice, circa ann. 1496. Romæ ibidem ſepultus. Patritiæ gentis ſtemmata ſcutum nigrum, cum argenteis faſcijs duabus. Iiſdem temporibus, quibus vixit Auguſtinus, floruit ex eodem nobili familia Franciſcus Epiſcopus Caietanus, de quo ſupra.

C 4. FRANCISCVS Cardinalis Piccolomineus, anno 1496. has quas ſemel cœperat adminiſtrandas Eccleſias reſignauit anno 1498 inde ſummus Eccleſiæ Pontifex adlectus, Pius tertius dic[illegible]us eſt.

5. HIERONYMVS Piccolomineus, Senenſis, Iacobi filius, Pientinus, Ilcinenſiſque Pontifex adlectus eſt die 14. Martij 1498. Hic Eccleſiam parochialem ſanctæ Mariæ oppidi, S. Quirici Monaſterio ſancti Saluatoris de Monte Amiato coniunxit, contribuitque Abbas Amiatinus eius cenſus prædia, vnde ibidem commodè Monachus aleretur; cauit autem in inſtrumento legitimè condito, nè, quæ fuerat dilargitus Eccleſiæ cenſeretur, ſed Monachum alendum tandiu ſubſeruirent, quandiu ibidem diuinum opus, animorumque curam regeret. Clauſtrum fratrum Mi-
D norum Senis inſtaurauit, vt inſcriptio marmorea ibidem ad parietes ijs verbis loquitur.

Hieronymus Piccolomineus, Iacobi filius, Epiſc. Pientinus quartus. Hoc clauſtrum olim à ſuis Gentilibus Piccol. conſtructum, ac vetuſtate prope collapſum a fundamentis nouum propria impenſa reſtituit an. ſa. MDXVII. in eo cadauer non humetur.

E viuis exemptus eſt anno 1520. cum i[illegible] 1510. Epiſcopatu ſe abdicaſſet, de conſiſtorialia.

6. HIERONYMVS Piccolomin[illegible] gnorij filius Senenſis per reſignationem nymi Pientinam, Ilcinenſemque ſedem

anno 1510. die 10. Decembris. Huius Epiſcopi temporibus inter Pientinam, Ilcinenſemque Eccleſias iniectum diuortium eſt ann. 1528. Clemente Septimo Pontifice annuente. Siquidem Pientina Alexandro eiuſdem Hieronymi nepote eſt attributa, ipſe verò Hieronymus Ilcinenſis Epiſcopus defunctus eſt anno 1535. A

7. ALEXANDER Piccolomineus Senenſis, Ioannis Baptiſtæ filius, Hieronymi ſuperioris nepos, Pientinam ſeorſum Eccleſiam Præſul adminiſtrauit, anno 1528. die 29. menſis Nouembris electus, mortuoque Patruo etiam Ilcinenſis Epiſcopus declaratus eſt anno 1535. qui & ipſe poſtea in Franciſcum Mariam germanum fratrem Ilcinenſem transfudit Eccleſiam an. 1554. Pientina ſibi Eccleſia reſeruata. Interfuit Tridentino Concilio, mortalitatemque expleuit an. 1563. B

8. FRANCISCVS MARIA Piccolomineus Ilcinenſis Epiſcopus creatus eſt die 20. Aprilis 1554. ex ceſſione fratris, poſt euius exceſſum, Pientinum etiam obtinuit Epiſcopatum anno 1563. Deceſſit anno 1599. ſepultuſque eſt Senis apud ſanctum Franciſcum ante eiuſdem S. altare, quod ipſe exornauerat, inſtaurauerátq; vt ex hac inſcriptione liquido commoſtratur.

Tibi Diue Franciſce
Franciſcus Maria Piccolomineus Epiſcopus Pientinus, & Ilcinenſis aram, quæ è conſpectu eſt in ampliorem, & elegantiorem formam redactam poſuit, & exornauit monumentis ijs conſanguineorum inſtauratis, temporis iniuria prope deletis. Anno Dom.
M. D. LXXXX. C

Poſt obitum Franciſci Mariæ Clemens Octauus Pientinam Eccleſiam ab Ilcinenſi perpetuò disiunxit, vtriq; Eccl. ſuo attributo Paſtore an. 1599.

9. GIOIAS Dragomanus è Florentino Caſtilione Etruſcus, Pientinus creatus eſt Epiſcopus anno 1599. die 20. Decembris. Hic olim Epiſcopus Montis Peluſij fuit, eoque munere libens, volenſque abiens ad publicam Eccleſiæ vtilitatẽ pluribus muneribus eſt perſunctus, præcipuè autem in vicelegatione Bononienſi ſe geſſit egregiè iam Pientinus Epiſcopus factus ſub Benedicto Card. Iuſtiniano Legato. Ad triginta annos Pientinam rexit Eccleſiam, raro ad poſteros probitatis exemplo, effœtæque ætatis eſt defunctus ibidem anno 1630. die 26. menſis Decembris, ſepultuſque eſt in Cathedrali, in ſuam olim patriam transferendus. Eius gentilitia ſtemmata muricatus Draco in aurea parma. D

10. SCIPIO è Comitibus Elci, filius Comitis Vrſi Aulæ Magiſtri, intimique Conſiliarij Ferdinandi Secundi Magni Etruriæ Ducis, è primaria nobilitate Senenſi, ex Referendario vtriuſque Signaturæ, Firmique Gubernatore Pientinus Epiſcopus adlectus eſt anno 1631. die 28. Iulij pauloque poſt, hoc eſt anno 1636. ad Archiepiſcopatum Piſanum translatus eſt.

11. HIPPOLYTVS Burgheſius Senenſis Pauli Quinti Pont. Max. affinis, olim Monachus, & Generalis montis Oliueti, mortalitatem expleuit nondum euoluto anno. Iacet Senis in Eccleſia S. Mariæ de Prouenzano.

12. IOANNES Spennatius nobilis Senenſis ex Canonico Metropolitanæ, Hippolyto in Epiſcopatu ſucceſſit anno 1637. die 5. Octob. Eius mater germana ſoror fuit Metelli Bichi Cardinalis, amita verò alterius Cardin. Alexandri Bichi Epiſcopi Carpentoratenſis, ſumma prudentia, atque integritate omnibus boni paſtoris ornamentis inſtructus hanc adminiſtrat Eccleſiam, indoliſque, ac morum ſuauitate maiorum ſuorum ſuauiſſimum genium adumbrat. Ij verò è Gallijs ab annis ducentis, ac triginta in Italiam ſe contulere, cumque Vrbeueteri non diu ſtetiſſent, Senas ſe recepere, nobiliumque albo adſcripti omnibus priuilegijs, honoribuſque, quibus cæteri nobiles potiebantur, ornati ſunt. Ex hac nobili Spennatia familia viuit Aeneas Epiſcopus Soanenſis, de quo alibi. Interim Deus vtrumque annis plurimis incolumes ſeruet.

RAVELLENSES
EPISCOPI.

RAVELLVM in Picentinis Vrbs, non magno murorum ambitu cinta in Principatu citra iacet, non veteribus admodum Colonis ſuperba, qui ab Amalphitana Republica deſecere, ac Roberto Guiſcardo occaſionem iniecere, vt eius locum in quo ſita eſt, ad eam Rempublicam expugnandam, excitatis propugnaculis, communiret. In media Ciuitate locus dictus Thorus ſeſe porrigit, in quo lapſis aliquot ab anno ſalutis noſtræ Milleſimo eius Reipub. Dux quibuſdam, excitandæ ſub nomine D. Ioannis Eccleſiæ his verbis poteſtatem fecit, *vt poſſint conſtrui facere Eccleſiam in communi noſtro loco, ideſt Republicæ, qui dicitur Thorus*, cumque poſtmodum illi de Thoro, ab Amalphitanis deſciuiſſet, ab ijs rebelles appellati, idem Ciuitati nomen conciliarunt, quod poſtea pro Rebellem, Rauellum dixere. De hac Ciuitate D. Bernardus in Epiſtola ad Imperatorem Lotharium mentionem facit. *Nonne hi ſunt, qui vnico impetu ſuo, quod incredibile dictu eſt, expugnauerunt Amalphiam, & Rebellem, & Scalam Atturinam Ciuitates vtique opulentiſſimas, & munitiones, omnibuſque, qui ante hac tentauerant, inexpugnabiles.* Eodem pariter Rebellis nomine eam Carolus Sigonius appellauit in ſuo de regno Italiæ commentario. Conſentiunt denique antiqua inſtrumenta ab anno 1200. conflata, in quibus non Rauellum, ſed Rebellum, ac conſecutis temporibus Rauellum dicitur, quamuis in

Papalibus diplomatibus, etiam Rauellum nuncupetur, quod nomen, an ab Apoſtolica ſede inuentum fuerit, conijcere non poſſum. Erimpertus antiquiſsimus hiſtoricus, Amalphis, Scalæ, Arani, Portus Regiminis, mentione edita altiſsimo ſilentio, cum de ea diſſerendi ſe ſe porrigeret occaſio, ipſam præterijt, certiſsimo argumento, eo tempore non ſtetiſſe. Cum verò deinde Magnus Guiſcardus tranſmarinam profectionem adornaſſet, Amalphitani ad arma prouolere, amiſſamque libertatem recuperarunt, nouos Duces creauere, ſuſceptam in terra ſancta à pagibus expeditionem, Religioniſque Hoſpitalarium militum, cuius Gerardus è prænobili Scalæ Ciuitatis ſtirpe ſatus, Magiſter erat, conſilia ſacra ſunt proſequuti. Capeſſente verò poſt obitum Roberti, Rogerio minori natu filio Principatum, prima ille conſilia ad eam Amalphitanam Rempublicam expugnandam adiecit, cumque Thorum acceſsiſſet, qui iam tum Rebellis nomen trahebat, creſcere, & efflorеſcere cœperat, poſt multos bellicos exanhlatos labores Thori Ciuibus adiuuantibus, eam in ſuam poteſtatem redegit. Inſigni ergo beneficio Thorum ornaturus, cuius Ciues, ſe ſe illi promptos, & alacres exhibuerãt à Victore Tertio Papa elicuit anno 1086. vt Epiſcopatu in ea erecto, Vrſus Papicius Benedictinus Monachus, è familia illuſtri oriundus, Capuæ conſecraretur, primuſque Epiſcopus imponeretur. Quibus Victor Vrſonem olim in religione ipſius familiarem, tum Rogerium obſequia Rauollenſium, fidemque præmio aliquo inſigni afficere cupientem, non modico beneficio obſtrinxit, dum Vrſonem, cæteroſque eius in Rauellenſi Eccleſia ſucceſſores ſanctæ ſedi immediatè ſubiectos ſuo diplomate ſanciuerit. Rogerius verò in beneuolentiæ argumentum eorum Eccleſiam regia munificentia ingentibus opibus cenſibuſque apud Bitumtum, Iuuenacium, Barletam, aliaque Apuliæ loca, liberaliſsimè cumulaſſet. Cathedralis Virginis Aſſumptæ ſacra triplici teſtudine aſſurgit, præter ſuperiorem fornicem, quam titulum vocant, forma quidem anguſtiori; ſed marmoribus incruſtratum, ac Porta ænea à familia Muſcetola antiquiſsima iuxtaque nobiliſsima confecta illuſtratur, Sub titulo ſubiecta teſtudo humili forma conſpicitur, vbi antiquitus ſanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum, cum piiſsima Domini noſtri imagine colitur, à leua parte ſacrarium viſitur. Turriſque Campanaria aſſurgit, à parte verò dextera ſanguis D. Pantaleonis Martyris, cum pluribus alijs inſignibus reliquijs in Lipſanotheca puriſsimis marmorũ cruſtis exornata aſſeruatur. Illuſtre, ac ſingulare miraculum, ſingulis annis in eo ſanctiſsimo ſanguine ad illuſtrandam eiuſdem Martyris gloriam, Deus explicat cumque in toto anno in ſummam duritiem concreuerit, die eius feſtum ſolemne præcedente, ac conſequente, in fluxilem liquorem abijt, ac poſtmodum ſummo intuẽtium ſtupore, vt prius coagulatur, & obrigeſcit; eodem in ipſo prodigio emicante, quod in D. Ianuario Neapoli patrono, ac tutelari fulgere conſueuit. Hæc Eccleſia quatuor dignitatibus ornatur, qua-

A rum princeps Archidiaconatus eſt, Canonicos non habet, at eorum vice duodecim numerat ſacerdotes capitulares. Duodecim Parochiales Ciuitas obtinet, quæ licet vetuſtate non ſit commendanda, amplitudine tamen, ædificiumque multitudine, & elegantia illis non impar, nec plura alia oratoria deſunt, quamuis in ea nulla xenodochia, ſeminariaue, pietatiſque mons ſpectentur. Epiſcopus diœceſim non habet, cum eius iuriſdictio Ciuitate definiatur; quamquam à primo exordio ſoli Apoſtolicæ ſedi, vt Rauellenſis Epiſcopus obnoxius ſit, vt è diuerſis Pontificum diplomatibus, maximèque ex eo Victoris, à quo hec Eccleſia in Cathedralem erecta eſt, colligi facillimè poteſt. Clemens Octauus cum in illius penuriæ cognitionem veniſſet Scaleneſem Epi-

B ſcopatum duobus tantum milliaribus diſsitum cũ illa coniungere decreuit. Scala porrò Ciuitas iiſdem temporibus, vt Freccia de officio Admirati nu. 4. lib. 1. refert, quibus Amalphis condita, ſurrexit, propriumque habuit Epiſcopum Amalphitano Archipræſuli ſubiecto. Hodie hæ duæ Eccleſiæ vnitæ, ac vni Epiſcopo parent, qui vt Rauellenſis Epiſcopus ſoli Apoſtolicæ ſedi obtemperat, at verò vt Scalenſis Præſul, Amalphitano Archiepiſcopo ſuffraganeus eſt. Nunc ergo de ſolis Rauellenſibus Epiſcopis, vt ſoli Apoſtolicæ ſedi obnoxij verba faciam, reliquoſque in tertium tomum reijcio cum de Scalenſibus Epiſcopis ſub Metropolitano Amalphitano, nobis erit oratio inſtituta: Interea ſilentio prætermittendum non duxi, antequam Rauellenſium Epiſcoporum ſe-

C riem attexere aggrediar, eam Vrbem illam ſibi gloriam iure merito arrogare poſſe, ſe lectiſsimi delibatique nobilitatis floris ſedem extitiſſe, pluresque familias clariſsimas, quæ Neapoli dignitate fulgeant peperiſſe. Epiſcoporum verò ſeries eiuſmodi eſt, quæ ſequitur.

1. VRSVS. Pappicius Monachus S. Benedicti primus Rauellenſis Eccleſiæ Epiſcopus conſecratus eſt à Victore Papa Tertio anno 1086. Fato obijt 1094.

2. CONSTANTINVS Rogadeus Rauellenſis Marci filius ſucceſsit Vrſo, ab Vrbano Secundo conſecratus ann. 1094. In illius, ac Rauellenſis Eccleſiæ gratiam hoc dedit diploma Paſchalis Papa II. anno 1102. cuius exemplar nobis communicauit Anibal de Malchambrunis Epiſcopus

D Stabienſis nobilitate generis, & eruditione clariſsimus. Diplomatis tenor eſt huiuſmodi.

PASCHALIS EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.

Ven. Conſtantino Rauellenſis eccleſiæ Epiſcopo, & ſucceſſoribus canonicè promouendis in perpetuum.

Piæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequentiæ compleri quatenus, & deuotionis ſynceritas laudabiliter eniteſcat, & vtilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Tuis ergo poſtulationibus frater in Chriſto venerabilis Conſtantine Epiſcope clementer annuimus, quia deuotionis tuæ ſynceritatem erga communem Eccleſiam ma-

rum matrem Romanam Eccleſiam affectio diutina declarauit. Cuius nimirum meritò voluntati tuæ auctore Domino accommodauimus affectum, vt Eccleſiæ tibi commiſſæ ſtatus inconcuſſa ſemper ſtabilitate perſiſtat. Per præſentis itaque decreti paginam decernentes decernimus, vt Rauellen. Eccleſia, cui per Dei gratiam, & prædeceſſoris noſtri miniſterium, ac manus impoſitionem præſides familiariori benignitate ſemper ſub Apoſtolicę ſedis tuitione ſeruetur, & quicumque deinceps Epiſcoporum Rauellen. Eccl. Deo diſponente ſucceſſerint ab eiuſdem Apoſtolicæ ſedis Pontifice conſecrationis gratiam ſortiantur, ſicut à ſanctæ memoriæ prædeceſſoribus noſtris Victore Tertio, & Vrbano Secundo ſtatutum eſſe cognoſcitur. Omnem quoque Rauellenſis parochiæ ambitum ſicut ab prædeceſſore tuo Reuerendæ in Chriſto memorię Vrſone poſſeſſa eſt tibi, tuiſque in perpetuum ſucceſſoribus confirmamus. Ad hæc quicquid, vel proprietario iure, vel parochiali iam prefacta Eccl. in præſentiarum obtinet, ſiue in futurum largiente Domino iuſtè poterit, atque canonicè adipiſci libera tibi, tuiſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant. Decernimus ergò, vt nulli omninò hominum liceat eamdem Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſionem auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur, tam veitris, quam Clericorum, & pauperum vſibus profutura. Si qua ſanè eccleſiaſtica, ſæculariſque perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit ſecundò, tertiòue commonita ſi non ſatisfactione congrua emendauerit poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſsimo corpore, ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternę pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Paſchalis Catholicæ Eccleſiæ Epiſc. ss.

Datum Beneuenti per manum Ioannis Sanctæ Rom. Eccleſiæ Diaconi Cardinalis 3. Kal. Octob. indict. x. Incarn. Dominicæ, anno MCII. pont. autem Domini Paſchalis Secundi, 3.

Conſtantinus verò poſtquam ſex & triginta annos cum laude hanc rexiſſet Eccleſiam, à clero, & populo Amalphitano Archiepiſcopus acclamatus, eumque ab Innocentio Secundo haud confirmatus fuiſſet, Pallioque ab eo denegaretur ad hanc ſuam priorem Eccleſiam reuerſus, ibidē bono fine quieuit anno 1150. ſepultuſque fuit in Cathedrali vbi adhuc eius marmoreum tumulum ſpectatur, cum hac breui inſcriptione.

Dominus Conſtantinus Præſul inclytus requieſcit hic ſecundus.

3. IOANNES Ruffulus bonus, piuſque Præſul deceſsit anno 1209.

4. PANTALEVS Pironti Ciuis, & Epiſcopus Rauellenſis, obijt anno 1220. iacet in Cathedrale prope Conſtantinum; vbi in pariete hæc ex penicillo inſcripta memoria legitur.

Pantaleo Præſul venerabilis hic requieſcit,
Eſt numero quartus Cæleſti ſede locatus.

5. LEO Rogadei Rauellenſis, ſucceſsit anno 1220. ſedit ann. 9. mortuuſque eſt anno 1229. cuius marmoreum tumulum ſpectatur in Cathedrali huiuſmodi inſcriptione exornatum.

Pontificis corpus iacet hic Leonis Rogadei
Quem Dominus in Regno faciat gaudere ſuperno
Inſideat Cælis animo ſed corpore terris
Eſt numero quintus Præſul, qui nunc latet intus.

6. N. RAVELLENSIS Epiſcopus, cui ſcribit Gregorius IX. anno decimo ſui Pontificatus 5. Octob. qui fuit ſalutis 1237. in regeſt. vatic. ep. 275. ſol. 54.

7. PETRVS de Duratio Monachus ordinis ſancti Benedicti hanc ſedem diu tenuit, obijtque ann. 1284.

8. PTOLEMAEVS Monachus Eremita ſancti Auſani, Epiſcopus antea Sardenſis, in defuncti Petri locum Rauellenſis Epiſcopus declaratus eſt ab Honorio Quarto anno 1286. die 6. nonas Martij, cum electionem Ioannis Rufali equenſis Eccleſię Archidiaconi ob defectum ætatis nullam decretaſſet, vt habetur in regeſt. vatic. epiſt. 312. ſol. 86. anno primo eiuſdem Honorij. Obijt anno 1290.

9. IOANNES Allegri Ottanus, ex Archidiacono Rauellenſi, & electo tunc Epiſcopo Ogentino, à Capitulo poſtulatus, confirmatur à Nicolao Quarto anno 1291. die 3. Kal. Octob. ex reg. vatic. epiſt. 554. ſol. 110. ann. 4. Præſens fuit initi fœderis inter Carolum Tertium Neapolitanum Regem, & Rempub. Venetam ann. 1301 Exceſsit anno 1313.

10. FRANCISCVS ex familia Patritia nobili Coſtalda Monachus ordinis ſancti Benedicti in demortui Ioannis locum præficitur à Ioanne Vigeſimoſecundo anno 1313. Oſſa prædeceſſorum ſuorum in ſacello à ſe ornato ſanctiſsimi Crucifixi in marmorea vrna repoſuit, odeum exornauit, aliaque boni paſtoris opera ędidit, diuque ſumma omnium exiſtimatione hanc rexit Eccleſiam. Valedixit hic mortali ſęculo die 4. Iunij anno 1362. ſepultus fuit in Cathedrali apud ſuos anteceſſores.

11. SERGIVS è Patritia familia Griſona Archipresbyter Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Molinaria Beneuentanæ diœceſis ab Vrbano Quinto electus eſt Epiſcopus Rauellenſis 18. Kal. Aug. anno 1363. poſt aliquot annos tranſlatus eſt ad Amalphitanam Eccleſiam, in qua defunctus eſt anno 1392.

12. ROBERTVS Ruſſus Salernitanus, Monachus S. Benedict. ſucceſsit Sergio. Obijt ann. 1397. ex lib. oblig. Prælatorum.

13. ANDREAS electus Scalenenſis, ad hanc ſedem euehitur defuncto Roberto ann. 1397. 4. Kal. Iunij à Bonifacio Octauo, ex eodem libro tranſlatus inde eſt ad Venuſiuam Eccleſiam anno 1400.

14. PEREGRINVS Rufulus Petri filius Neapolitanus, electus eſt Epiſcopus à Bonifacio IX.

g 2 anno

anno 1400. id. Aprilis, poſt vnius anni regimen ex peſte, ſuæ familiæ poſtremus, interijt 1401. de eo in eodem lib. obligat.

15. LVDOVICVS Apendirantis Surrentinus ab eodem Bonifacio ad hanc ſedem vocatur anno 1401. 12. Kal. Iulij. Exceſſit ann. 1407. ex eodem lib.

16. NICOLAVS de Doncellis de Archadia à Gregorio XII. eligitur ann. 1409. in cuius obedientia diu vixit, ob idque Epiſcopatu priuatus à Ioanne XXIII. an. 1413. qui tandem ſub Martino V. diem clauſit extremum, ex eodem lib.

17. ASTORGIVS Agenenſis Neapolit. Epiſcopus Militenſis huc transfertur à Ioanne XXIII. ann. 1413. Kal. Martij, eodemq; anno translatus fuit ad Melfienſem Eccleſiam tandem ſactus eſt S. R. E. presb. Card. de quo alibi.

18. MARTINVS de Groniano adhanc ſedem Eccleſiæ euehitur poſt Aſtorgium an. 1413. breuiſq; Pontifex fuit, eidemque ſuſtituitur idem Nicolaus de Doncellis, qui cum diem vltimum obijſſet vacuam, liberamque Rauellenſem diuq; turboſam Eccleſiam reliquit.

19. BENEDICTVS de Pradoxis Surrentinus Epiſcopus Capritanus à Martino V. huc transfertur, defuncto Nicolao anno 1418. 14. Kal. Martij, ann. vndecim legitimè ſedit contra Franzonum quemdam Staijbanum de Maioro monachũ Benedictinũ à Gregorio XII. intruſũ ann. 1416. deceſsit Benedictus ann. 1427. ex eodem lib.

20. GAVFRIDVS de Porterijs Canonicus Auerſanus ſucceſsit Benedicto 16. Kal. Decemb. ann. 1429. ex lib. obligat.

21. Fr. LAVRENTIVS de Neapoli Ordin. Minorum electus Rauellenſis, transfertur ad Eccleſiam Puteolanam 12. Kal. Martij ann. 1435. ex eodem libro.

22. LAVRENTIVS de Riccis nobilis Florentinus Epiſcopus Iſclanus huc translatus die 12. Kal. Martij ann. 1435. ſedit ann. viginti volens, liberque abdicauit ann. 1455. de quo alibi.

23. NICOLAVS Campanile nobilis Rauellenſis Abbas S. Triphonis patriæ ſuæ Epiſcopus delectus eſt die 8. Iunij ann. 1455. obijt ſequenti anno 1456. ex eodem lib.

24. Fr. DOMINICVS Mercarius Neapolitanus Ord. Præd. a Caliſto III. eligitur in demortui Nicolai locum anno 1456. die 8. Martij. Obijt ann. 1489. de quo acta Romana.

25. COSMVS Setarius electus ab Innocentio VIII. ann. 1489. defunctus eſt apud Salernum anno 1506. de quo acta conſiſt.

26. FRANCISCVS Lauellus Ordinis Carthuſiani à Iulio II. creatus Epiſcopus ann. 1506. die 14. Octobr. ex citatis actis.

27. NICOLAVS, obijt 1509.

28. GODESCALCHVS ſucceſsit Nicolao an. 1509. 27. Apr. exceſsit an. 1528. acta conſiſt.

29. SERENVS de Aſtorijs Patauinus Canonicus Regularis Lateranenſis, eiuſdemque congregationis procurator Generalis, à Clem. VII. eligitur in Epiſcopum die 10. Iulij an. 1528. pauloque poſt defunctus eſt, & in Cathedrali ſepultus, acta citata.

30. Fr. BERNARDINVS Soranus Ord. Minorum diſtrictioris Obſeruantiæ electus die 23. Febr. ann. 1529. poſtquam ann. ſeptem hanc rexiſſet Eccleſiam Epiſcopatu abdicauit ann. 1536. de quo acta conſiſtor.

31. FRANCISCVS Card. Quignonus factus eſt huius Eccleſiæ perpetuus adminiſtrator die 2. Iunij 1536. inſecutoq; anno eam liberè reſignauit, vt habetur in citatis actis.

32. ANTONIVS Lunellus Hiſpanus electus die 13. Iunij 1537. inde translatus eſt ad Eccleſiam Caietanam ann. 1541. de quo ibi.

33. IOANNES Moñedanus Hiſpanus Romanæ Rotæ Auditor, ſucceſsit Lunello ann. 1541. die 10. Ianuarij. Obijt ann. 1549.

34. LVDOVICVS Beccatellus Bononienſis Pomponij filius, fit Epiſcopus ann. 1549. die 27. Maij, varijs pro Romana Eccleſia functus muneribus ad Raguſinam Eccleſiã translatus an. 1555. Prati in Etruria obijt ann. 1572. ſepultus in Templo primario cuius Præpoſitus fuerat, cum hoc epitaphio.

Regi gloriæ immortali.

Et memoriæ Ludouici Beccatelli Patritij Bonon. qui à Paulo III. Epiſc. Rauellen. creatus, à Iulio III. ad Venetorum Senatum, eo munere vltra quadriennium ſumma cum laude obito, mox in Vrbem Vicarius adſcitus, a Paulo IV. ad Raguſinorum id poſtulantium Archiepiſcopatum traductus, a Pio IV. ex Tridentino Synodo euocatus, in qua doctrina eius & ſanctitas quaſi lumen aliquod elucebat in gratiam Magni Etruriæ Ducis, qui ob illius egregias virtutes ſibi mitti Florentiam fuerat deprecatus, Pratenſi Eccl. præpoſitus eſt, vbi poſt octo annos vita deſcedens, maximum ſui omnibus reliquit deſiderium. Vir priſci moris, innocentiæ, ac pietatis litterarum omnium peritiſſimus virtutum, eorũq; prædictorum amantiſſimus, in amicos officioſus, in egenos beneficos, in omnibus tum priuatis, tum publicis muneribus, optime de Chriſtiana Republica meritus honoris, vt minimè ambiuit, ita piè, prudenter, integrèq; adminiſtrauit. Vixit ann. LXX. m. VIII. dies XX. obijt XVI. Kal. Nouembris

M. D. L X X I I.

Antonius Gigantius Foroſempronienſis Domini, ac patris optimi annorum trium, & viginti alumnus, officij, & gratitudinis ergo P. C.

35. HERCVLES Tambuſius Ferrarienſis, Monachus S. Benedicti vir doctus, Græca, & Latina lingua eruditus, Iulij Tertij carus à quo Epiſcopus creatur ann. 1555. die 18. Septembr. Ferrariæ obijt ann. 1570. ibique ſepultus in Eccleſia S. Franciſci ante maioris altare, hæc pauca verba vernacula lingua, pauco in tumulo inſculpta me legiſſe memini.

Hercole Tambuſi Veſcouo. MDLXX.

Hunc, non bene Flauium vocat Arnoldus Vvion. p. 2. lig. vitæ, quem inter doctos Caſinenſes Monachos enumerat.

PAV-

36. PAVLVS Tuſchus Patritius, & Epiſcopus Rauellenſis.elegitur 25. Septemb. 1570. poſtea fit Sarnenſis Epiſcopus an. 1578. vbi & mortuus eſt.

37. ÆMILIVS Scataretticus Salernitanus, ex Canonico, & Primicerio Metropolitanæ Eccleſiæ ad hãc Eccleſiam aſſumptus die 17. Martij 1578. præfuit annis duodecim, & cum obijſſet in patria ann. 1590. ibidem tumulatus eſt in Eccleſia ſancti Franciſci de Obſeruantiæ in ſacello S. Didaci ſuæ familiæ.

38. PAVLVS de Curtis nobilis Neapolitanus Andreæ Regis Conſiliarij, & Neapolitanæ Ciuitatis præſidis filius, in ipſo iuuentutis flore, Clericus Theatinus factus, ſacræ Theologiæ miro ſtudio operam dedit, in eaque facultate docuit aliquando, Epiſcopus Rauellenſis creatur die 26. Aprilis 1591. Vrbiſq; Vicarij Viceſgerens à Clemente VIII. conſtituitur, ab eodem ann. 1600. ad Iſernienſem Eccleſiam translatus, eam ad annum vſque 1606. rexit, quam cum reſignaſſet Beneuentanæ Vrbis, mox Spoletani ducatus præfectus, inde S. Mariæ Maioris Vicarius fuit; iterumque ſub Gregorio XV. Vrbis Viceſgerens. Romæ tandem moritur anno 1629. ſepultus iacet in Eccleſia nominis IESV. Vir morum candore, ſcientia, prudentiaque inſignis omnibus profuit, nulli obfuit, quem ego de varijs rebus ſapienter ac eruditè ſæpe loquentem audiui.

39. ANTONIVS de Franchis Patritius Capuanus Hieronymi filius, vir fuit doctus, perſpicacique ingenio præditus, ad hanc ſedem promotus die 31. Iulij ann. 1600. præfuit ann. 3. liberè reſignauit ann. 1603. factus deinde Epiſcopus Adrienſis deceſſit ann. 1625. vbi iacet in Cathedrali. Gentilitia huius pręclariſsimę familię ſtemmata ſunt tenia aurea ſinuoſè inflexa, cum aurea media Luna in ſuperiori parte fixa in rubeo campo. Eiuſdem quoque gentis claruit Andreas Archiepiſcopus Tranenſis, Hieronymus Archiepiſcopus Capuanus, Lucas Epiſcopus Ogentinus, & Aloyſius Epiſcopus Neritonenſis de quibus alibi. Legendus de eadem familia Ferrantes della Marra Dux Guardiæ.

40. Fr. FRANCISCVS Bennius de Butrio Bononienſis territorij Marci Antonij filius, Ordinis Seruorũ Inſignis Theologus Epiſcopus Scalenẽſis, qui Apoſtolica authoritate inter Auſtriacos inquiſitoris officio functus fuerat, & Salizburgẽſis ſuffraganeus extiterat, à Clemente VIII. Rauellenſis Epiſcopus declaratus ann. 1603. die 31. Iulij; quam Eccleſiam per liberam ceſsionem Antonij perpetuo cum Scalenenſi, eodem die vniuit, hac ſcilicet conditione vt Epiſcopus Rauellenſis, & Scalenenſis perpetuo diceretur, & Apoſtolicæ Sedi vt Rauellenſis ſubijceretur, vt vero Scalenenſis Præſul Amelphitano Archiepiſcopo ſuffragaretur. Mortem oppetijt Franciſcus ann. 1617. de quo Butrij in Eccleſia S. Laurentij hanc legitur honoraria inſcriptio.

Fr. Franciſco Bennio Butrienſi clariſſ. viro omnium recentiorum peritiſſ. Scalenẽſi Epiſcopo Religionis Seruorum alumno, patriæ eiuſque cænobij ſplendori, & ornamento.

Ob perpet. rei memoriam erexere Patres anno Iubilæi M. DC.

41. Fr. MICHAEL Boſius Romanus Ordin. Minorum de Obſeruãtia à Paulo V. electus Epiſcopus Rauellenſis, & Scalenenſis die 13. Martij anno 1617. mortalitatem expleuit ann. 1623.

42. HONVFRIVS Vermæ Panormitanus die 29. Iulij ann. 1624. ab Vrbano VIII. harum Eccleſiarum Præſul creatus; defunctus eſt apud Taurinum ann. 1637. ibidem ſepultus.

43. COELESTINVS Pucchellus Picenus Clericus Regularis S. Pauli Honufrio ſucceſsit anno 1637. die 17. Aug. Obijt anno 1642.

44. BERNARDINVS Panicola ex terra Mõticelli Tiburtinæ diœceſis I. V. D. publicus interpres in Romana Achademia, ætatis ſuæ anno ſexageſimo ſecundo, ad has ſedes regendas ab Vrbano VIII. eligitur hoc ipſo anno 1643.

R E A T I N I
E P I S C O P I.

REATE Ciuitas in Sabinis adeo vetuſtæ originis eſt, vt Dionyſius in primo libro Romanarum Antiquitatum enarrat, vt ante Troianum Bellum velit fuiſſe ædificatam. Sabini ſiquidem ab originibus expulſis Reatinum Campum inuaſerunt, eiuſdemque Oppida, inque Reate tanquam illius Prouinciæ capite ſtabiles fixere ſedes. Veſtam, Telluris matrem, Deamq; Reate Præſidem, Tutelaremque venerabatur. Quam antiqui magnam Deam, Deamque Matrem appellare ſolebant. Municipium hæc Ciuitas Romanorum fuit, vt aſſerit Suetonius Tranquillius in Veſpaſiano, eandemque Cicero in Catilinam 3. Præfecturam vocat. Illius meminere Liuius, Varro, Plinius, Strabo, Silius, Feſtus, alijq; ſcriptores. E Phalacrina originem duxit Vico olim Reatinæ ditionis, Veſpaſianus, cum Tito, Domitianoq; Auguſtis filijs è gente Flauia, ſi vlla fides Tranquillo debetur. Reatinam Ciuitatem mediam flumen Velinum ſecat, à quo attiguus propemodum lacus, cui fluuius ille miſcetur, Velini nomen inuenit. Reatinæ Paludes celebres olim fuere, ob ingentia naturæ miracula, quæ ibi mortalium curioſa induſtria depręhendit, vt Plinius alicubi prodit. Poſt Romani Imperij declinationem, Romanorum Pontificum imperio paruit. Eiuſdem antiqua Eccleſia eſt, atque immediatè vnum Romanum Pontificem reueretur, in ſuffraganeis Romanæ Prouinciæ, Eccleſiæq; connumerata. Primi eius Ciuitatis Epiſcopi nomen intercidit, ſiue ſcriptorum iniuria, ſiue iniuria temporum, quæ

claro-

clarorum virorum monumenta debellat, conſtat tamen, idque ex ſatis firma coniectura, iam inde à ſanctorum Apoſtolorum prędicatione Chriſtianis ſacris Reatinam Ciuitatem fuiſſe initiatam, vtpote Romæ propiorem. Celebrat tamen traditio apud Reatinos populos, S. Proſdocimum primum Patauinæ Ciuitatis Epiſcopum, ipſis Euangelium intuliſſe, in cuius rei argumentum has coniecturas afferunt, aliquos Vrbis Reatinæ antiquos nũmos, illius ſancti effigie percuſſos repertos, Eccleſiam Apoſtolorum Principi ab ipſo conſecratam traditionem vigere à patribus traductam ad poſteros, eum ſanctum Reatinos fide Chriſtiana imbuiſſe, primumque eorum Epiſcopum fuiſſe. Eccleſia Cathedralis Beatiſsimæ Virginis Aſſumptæ conſecrata eſt, Paſchaliſque Secundi temporibus cum iniuria temporum collaberetur, inſtaurata. Fama eſt, illam à S. Proſdocimo inchoatam, ac poſtea ann. 1225. ab Honorio III. die 11. Septembris cohoneſtantibus pompam aliquot Cardinalibus, conſecratam, pulcherrimam illam intuẽtibus ſpeciem exhibet, tribus laxioribus fornicibus, cupula ac cruce, principi altari imminentibus diſtinguitur. In crypta ſub confeſsione ab eodem Honorio diuæ Barbaræ, ac S. Iulianæ eius collactaneæ Virginum, & Martyrũ, S. Probi olim Reatinorum Epiſcopi, S. Balduini è Marſorum Comitum D. Bernardi diſcipuli, Monaſterij S. Paſtoris, & Matthæi Ord. Ciſtercienſis Abbatis, corpora recondita ſunt aliaquæ pariter ſacra lipſana, pars corporis S. Cornelij, S. Dyoniſij, S. Pancratij genitoris, bracchium S. Victorini, ſancti Seuerini Martyris fratris, ſanctorum Hermetis, Iacinthi, Maximique Martyrum reliquiæ, Gregorij Magni authoritate ibidem olim depoſitæ, vt in ep. 12. eius Regeſti conſpicitur. Vbi etiam bracchium S. Andreę Apoſtoli, cum parte corporis ſanctorum Eleutherij eiuſque matris Antiæ, alijque eiuſmodi theſauri ſanctiſsimi atque ornamenta anguſtiſſima aſſeruatur. Diuina porrò officia, à numeroſo Clero, Canonicis quindecim cum Archidiacono vnica in hac Baſilica dignitate, beneficiatis duodecim, alijſque ſacerdotibus, & Clericis quadraginta numero celebrantur. Hæc Baſilica multis opibus, tũ ſacris, tum profanis ab Imperatoribus, Pontificibuſque eſt amplificata. Seminarium habet viginti puerorum, & totidem conuictorum, quinque virorum, & ſeptem Monialium Cœnobia, Hoſpitale, & Mons Pietatis, nonnullæque laicorum Confraternitates, vndecim aliæ Parochiales Eccleſiæ, & duæ collegiatæ extant in hac Reatina Ciuitate. Illuſtre vero, & conſpicuum eſt illius ciues omnium virtutum, atque artium genere vbique, & ſemper effulſiſſe, quorum alij literis perpoliti, alij armorum gloria celebres, alij ſanguinis claritate inſignes, alij in republica moderanda ſpectati, alij incredibili conſtantia præditi, in religione Chriſtiana olim ſuo ſanguine confirmanda, omnes denique eximia, ac ſumma fide in ſedem Apoſtolicam excelluerunt. Reatina Diœceſis latiſsimè patet, populiſque referta eſt, ac centum quinquaginta oppida, quorum pars maxima in Eccleſiaſtica ditione, altera in Neapolitano Regno ſita continet, in ſingulis, paro-

A chiales Eccleſiæ, ac in nonnullis Collegiatæ egregiè adornatę, aliaque Religioſorum Monaſteria ſpectantur. Ab hac Diœceſi, Iulio Secundo Pontifice, Ciuitas Ducalis diuulſa fuit, & in Cathedralem ſunt illi Epiſcopo attributo excitata. Reatinorum modo Præſulum ſeriem ex fide ſubijciemus, ex antiquis, vt melius potuimus erutam monumentis, tum Pompei Angelotti iuris vtriuſque Conſulti in Reatinæ Ciuitatis deſcriptione, tum vero. Inſtaurati Tabulariarij Reatini Gabrielis Naudei Pariſini, cuius memoriam, in grati animi argumentum, hic recolere iuuat, omnium ille virtutum, literarumque ornamentis, quæ in virum omnibus egregijs dotibus clariſsimum cõferri poſsint, excultiſsimus, cuius inſignis fama doctrinæ circumfertur vbique.

B 1. S. PROSDOCIMVS primus huius Eccleſiæ fundator, primuſque Epiſc. habetur ab aliquibus, qui poſtea Patauij primus etiam Epiſc. fuit.

2. S. PROBVS Reatinus Epiſcopus, cuius vitam refert S. Gregorius lib. 4. cap. 12. Dialogorum. Vixit anno 330. Cuius agitur feſta dies 15. Martij, de quo Martyrologium Romanum.

3. PROBIANVS, ann. 494.

4. VRSVS, ann. 502.

5. ALBINVS ann. 550. de quo idem Greg. Magnus lib. 1. c. 4. Dialogorum.

6. PROBINVS ſiue Probus hanc rexit Eccleſiam temporibus eiuſdem S. Gregorij, ſubſcriptuſq; reperitur priuilegio eiuſdem Pontificis indulto Monaſterio S. Medardi in Gallijs 7. Kal. Iunij ann. 593.

C 7. GAVDIOSVS ann. 642. de quo in 2. tom. Concil. p. 2.

8. HADRIANVS interfuit Generali Concilio ſub Agathone Papa anno 680.

9. COLVS anno 853. apud Baronium. De eo Leo Quarto Papa in epiſtola ad Lotharium, & Ludouicum Impp. hæc habet, *Reatina Eccleſia, quæ per tot temporum ſpatia paſtoribus cura deſtituta conſiſtit, dignum eſt, vt brachio amplitudinis veſtræ ſubleuetur, ac gubernationis regimine protegatur. Vndè ſalutationis alloquio præmiſſo, veſtram manſuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili Diacono eandem Eccleſiam ad regendum concedere dignaremini: vt veſtra licentia accepta ibidem Deo adiuuante conſecrare valeamus Epiſcopum. Sin autem in prædicta Eccleſia nolueritis, vt præficiatur Epiſcopus,* D *Tuſculanam Eccleſ. quæ diu viduata vixit, illi veſtra ſerenitas dignetur concedere, vt conſecratus à noſtro Præſulatu, Deo omnipotenti, veſtroque imperio grates peragere valeat*. Pauloque poſt idem Leo, de eodem iam Epiſcopo Reatino conſecrato Comiuſſæ Ritæ hæc ſcripſit, apud Gratianum diſt. 63. c. Reatin. *Nobis Dominus Imperator, & Imperatrix per ſuas Epiſtolas dixerunt vt Colonum in Reatina Eccleſia, quæ Paſtoris officio per longa iam tempora deſtituta videbatur; Epiſc. facere deberemus: ſicut, & fecimus.*

10. RICHARDVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus donationem Theodoſij Firmani Epiſcopi ſubſcribit, in fauorem Monaſterij ſanctæ Crucis anno 887.

11. IOANNES Reatina dignitate inſignitus, agebat in viuis anno 982.

ATHO

12. ATHO, reperitur ſubſcriptus eiuſdem decreto Papæ Nicolai II. anno 1059. in quo agebatur de poteſtate Romani Pontificis: Cæterum in antiquo codice Vaticano, hic qui huiuſmodi Synodo interfuit, appellatur Iucundus Epiſcopus Reatinus.

13. RAINERIVS, anno 1075. extat donatio bonorum eidem facta à Creſcentio filio Aſonis, idem memoratur anno 1084.

14. BENINCASA Epiſcopus Reatinus anno 1113. 9. Septembris, ſub quo Anolinus filius Oderiſij tradidit Eccleſię Reatinæ Caſtrum Toranum cum pertinentijs ſuis, ex monumentis eiuſdem Eccleſiæ.

15. COLVS in monumentis Reatinæ Eccleſiæ memoratur anno 1122.

16. DODO Monachus Ciſtercienſis, Reatinorum Pontifex fuit ann. 1137. in huius gratiam Fridericus Primus Imperator Reatinæ Eccleſiæ omnia Imperialia Indulta ab alijs conceſſa, nouo, fauorabilique diplomate confirmauit; Quartuſq; Anaſtaſius Dodum ſpecialibus gratijs proſecutus eſt ann. 1153. vt ex proximo diplomate conſtat, quod tabularium eiuſdem Eccleſiæ ſeruat, pretioſum monumentum quod ad cognoſcendæ illius Diœceſis ſtatum, non nihil iuuat; illud nobis communicauit Georgius Bolognettus Epiſc.

ANASTASIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei

Vener. Fr. Dodoni Reatinæ Eccleſiæ Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonice inſtituendis in perpetuam memoriam.

IN eminenti ſedis Apoſtolicæ ſpecula domini diſpenſante conſtituti, fratres noſtros Epiſcopos fraterna debemus charitate diligere, & Eccleſijs ſibi a Deo commiſſis paterna ſollicitudine prouidere. Quo circa Ven. in Chriſto fr. Dodo Eccleſiæ Reatin. Epiſcope, tuis iuſtis poſtulationibus debita benignitate gratum impertientes aſſenſum, prædictam Eccleſiam cui Deo Auctore præeſſe dinoſceris ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus; ſtatuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum, iuſte, & canonice poſſidet, aut in futurũ conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Plebem S. Thomæ in Grumulo, plebem S. Suſannæ, plebem S. Viti, plebem S. Mariæ Gifoni, plebem S. Mariæ in Teſloni, plebẽ S. Ruſtici, plebem S. Mariæ in Vallecrina, plebem S. Mariæ in Corum, plebem S. Mariæ in Sigilli, plebem S. Rufinæ, plebem S. Mariæ in Baccigno, plebem S. Silueſtri in Fallarino, plebem S. Crucis in Burbone, plebem S. Petri in Laculo, plebem S. Mariæ, & Petri in Panſano, plebem S. Petri in Dura, plebem S. Ioannis in Clarino, plebem S. Siſti in Amiterno, plebem S. Petri in Popleta, plebem S. Victorini, plebem S. Petri in Precoro, plebem S. Valentini in Collaflario, plebem S. Marci, & S. Donati in Teria, plebem S. Iuliani in Foce, plebem S. Pauli in capite Amiterni, plebem S. Coſmæ in Cagnano, plebem S. Antimi in Caſſinis, plebem S. Thomæ in Villano, plebem ſancti Petri in Corum, plebem S. Eutitij in Marana, plebem S. Stephani in Cluniano, plebem S. Laurentij, & S. Leopardi in Cartoro, plebem S. Mariæ in Mareri, & S. Paſtoris, plebem S. Petri in Canapinula, plebem S. Elpidij, plebem S. Andreæ, & S. Pauli, plebem S. Mariæ in Riuogatti, plebem S. Andreæ in Laceto, plebem ſanctæ Luciæ in Colle Alto, plebem ſancti Andreæ in Capradoſſo, plebem ſanctæ Mariæ in Valle, plebem ſanctæ Agathæ in Plaia, plebem ſancti Iuſtini in Rocca Sinibaldi, plebem ſanctæ Anatoliæ in Toro, plebem ſancti Angeli in Ceruia, plebem ſanctæ Victorię in Tripula, plebem ſancti Felicis in Octauo, plebem S. Nicolai, & ſanctæ Helenæ in Lubriculo, plebem ſancti Ioannis in Valle Reatina, plebem S. Sauini in monte Gurzo, plebem ſanctæ Mariæ in Caſa Roperti, plebem ſancti Laurentij in Quintiliano, plebem ſanctæ Mariæ in Angliſe, plebem S. Donati de Turre de Carpaſſo, plebem ſanctæ Mariæ della Sala, & in eis plebibus oratoria, quæ monaſteria dicuntur, videlicet ſancti Petri in Angliſe, S. Crucis in Aqua de Solangio, ſancti Iuuenalis in Lacu, S. Mariæ in Conſinano, ſancti Liberatoris, S. Trinitatis, ſancti Gregorij de Cacalici, ſancti Valentini della Porcia, ſanctæ Crucis in Lognano, ſancti Eleuterij in campo Reatino, ſancti Paſtoris in Alatro, ſancti Angeli in Vetica, ſanctæ Mariæ in Lupicino, ſancti Petri in Madito, S. Silueſtri in Petra Battuta, & ſancti Silueſtri in Perulo ſancti Seuerini, & S. Anitæ in Amiterno S. Ioan. Baptiſtæ de ſancto Victorino, ſancti Leontij in Claſſina, ſancti Laur. in ſaſſo S.

in Noua, ſancti Mauri, ſancti Caſtilioni de Valle de Petra; ſancti Leopardi de Colle Focati, ſancti Pauli de Cocotha. Item infra Vrbem, vel in ſuburbio Reatinæ Ciuitatis Eccleſiam S. Ioannis, & ſancti Eleutherij, ſancti Raphi, ſancti Iuuenalis, ſanctæ Marinæ, ſancti Petri in porta Romana, ſancti Saluatoris, & ſancti Nicolai in Acupantu, ſancti Leopardi, ſancti Bartholomæi, & ſancti Euticij, ſancti Maronis, & ſancti Seueri, ſancti Fortunati, ſancti Petri, & Andreæ in campo Reatino, ſanctorum Apoſtolorum, & ſancti Donati, ſancti Sebaſtiani in Scaie, ſancti Saccini in Berrito, ſancti Clementis, ſancti Nicolai in Forſone, ſanctæ Mariæ in capite aquæ, ſanctæ Mariæ in Pugillo, ſancti Flauiani in Nouera, S. Mariæ in Burbone valle Lumbricola, ſancti Hilarij in Racciolo, ſanctæ Mariæ in Ciuitate in Amiterno, & ſancti Baroti: vt ex his omnibus epiſcopalia vobis iura ſoluantur. Præterea caſtrum Collis Vaccarij, caſtrum Venerubę, caſtrum montis Guizzi, caſtrum de Catrico, caſtrum caſalis Lio, caſtrum Rocca in Prece, caſtrum Verani, caſtrum Butri, caſtrum Montis Sicci, cum pertinentijs ſuis. Decernimus ergo, vt nulli omnino liceat eamdem tenere, perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare, ſed omnia integre conſeruentur, tam tuis, quam clericorum, & pauperum vſibus profutura, ſalua in omnibus ſedis Apoſtolicæ auctoritate, ſi qua autem Eccleſiaſtica, ſæculariſue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentauerit, ſecundo tertione commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque de diuino iudicio exinde de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore, & ſanguine Dei, & Domini, & redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem

loco

loco iuxta ſeruātibus ſit pax D.N. Ieſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonorum actionum percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Anaſtaſius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſ.

Ego G. presb. Card. tit. Calliſti ſubſc.

Ego Guido presb. Card. tit. S. Griſogoni ſubſc.

Ego Hubaldus presb. Card. tit. S. Praxedis ſubſ.

Ego Manfredus presb. Card. tit. S. Sabinæ ſubſc.

Ego Aſtaldus presb. Card. tit. S. Priſcæ ſubſc.

Ego Ioan. Paparo S. Laurentij in Damaſo presbyter Card. ſubſc.

Ego Cencius presb. Card. tit. S. Laurentij in Lucina ſubſcr.

Datum Later. per manum Rolandi S.R.E. presb. & Cancellarij 9. Kal. Febr. indictione prima incarnationis Domini 1553. pontificatus verò D. Anaſtaſij Papæ IV. anno primo.

Sub Alexandro III. Lateranenſi interfuit Concilio Dodo anno 1179. Huius temporibus, aut certè paulò ante, Reatæ Beatus Balduinus deceſſit, filius Berardi 10. Comitis Marſorum, fraterq; Rainaldi Abbatis Montis Caſini, & Cardinalis. Fuit Balduinus S. Bernardi Alumnus, factuſque Ciſtercienſis Monachus, adeo exaggeratis effulſit virtutibus, vt cum Reatini à S. Bernardo Monachorum Coloniam expoſtulaſſent, Balduinum delegit, qui ſanctorum Mathæi, atq; Paſtoris Cœnobio primus Abbas præeſſet, qui ſua prudentia, ſanctitateq; exemplis Cœnobium illud fortunis, cultuque diuino mirabiliter adauxit; ſanctique operibus plenus deceſſit ex hoc ſæculo, epultuſq; eſt in Cathedrali Reatina, vbi celebri populorum veneratione eius memoria recolitur die 11. menſ. Auguſti. Huius meminit Philippus Ferrarius in Cathalogo Sanctorum, Henriquez in Menologio Ciſtercienſi, Angelus Monriquez tom. 1. Annal. Ciſtercienſium, alijque. Cæterum Dodoni Epiſcopo anno 1150. 11. Iunij, indict. 13. *Gentilis Vetulus,* (verba ſunt antiqui monumenti) *qui ſum habitator in Comitatu Reatino, pro redemptione animæ meæ, & cum voluntate mea, & conſentiente Stephano Seruo Dei, & Luciana coniuge mea, Gentile Bartholomeo, & Iordano meis filijs, & Agnete Abbatiſſa, & Sapienza Monacha meis filiabus. Tibi Dodoni Reat. Epiſcopo, & ſucceſſoribus, monaſt. S. Mauri, quod eſt ſitum in Monte de Fano, quod eſt inter Vallem de Petra ſine omni reſeruatione in perpetuum trado.* Iſte Gentilis filius fuit alterius Gentilis Comitis, qui anno 1134. hoc Cœnobium cum omnibus pertinentijs ſuis tradidit Stephano presbytero ſub Regula S. Benedicti Abbatis de Monte Caſino. Anno Domini 1156. temporibus Adriani IV. Papæ, Dodo conſecrauit Eccleſiam S. Victoræ in Tribulana Regione, vt ibidem appoſita inſcriptio refert.

Ego Dodo Reatinæ Eccleſiæ Epiſcopus, dedicaui Eccleſiam S. Victoræ Virginis, cum tribus Epiſcopis, videlicet, Anſelmo Fulginate Epiſcopo: & Berardo Furconen. Epiſcopo, & Benedicto Marſio Epiſcopo, in octaua Dedicationis Michaelis Archangeli.

Item in Altari, *Ego Dodo Reatinæ Eccleſiæ humilis Epiſcopus, conſecraui hoc Altare ad honorem Beatæ Mariæ Virginis, & ſancti Nicolai, & ſancti Chriſtophori, & ſancti Leonardi, & ſancti Blaſii, in quo re-*

A *condidi Reliquias S. Sebaſtiani, Fabiani, ſancti Paulini Prothi, Hiacinthi, Primi, Feliciani, Laurentij anno Domini 1556. indict. quarta 13. Kal. Iunij, temporibus Adriani Quarti papæ.* At commodum hic videtur inſerere Friderici Primi Imper. priuilegium huic Dodoni Epiſcopo ſucceſſoribuſque eius conceſſum an. 1178. à tabulario huius Eccleſiæ depromptum, prout illud nobis exhibuit idem Georgius Bolognetius Epiſcopus, de Reatina, deque Vniuerſali Eccleſiæ benemeritus, ſic enim ſe habet.

Federicus Dei gratia Rom. Imperator Aug.

SI religioſis perſonis, & Chriſti Eccleſijs de noſtra clementia benefacere ſtuduerimus, id vobis ad temporalis imperij gubernandum, &
B eius regni meritum apud regem regum perficere credimus. Nouerint ergo Imperij noſtri fideles præſentes, & poſteri, quod nos dilectum noſtrum Dodonem Reatinæ Eccleſiæ Venerabilem Epiſcopum cum tota ſua Eccleſia, vniuerſo ſcilicet clero, & eius pertinentijs in noſtræ imperialis tuitionis protectionē ſpiritualiter ſuſcipimus, & ipſum Epiſcopum cum clero ſuo, ac Eccleſijs ipſis in omnibus, quæ eis attinent, ſub noſtra, & ſucceſſorum noſtrorum pace, & defenſione, in perſonis, & rebus plena perfrui quiete, ac ſecuritate ſtatuimus, ac præcipimus. Præterea eidem Epiſcopo, & ſuæ Eccleſiæ per noſtram auctoritatem confirmamus omnes poſſeſsiones, quas vel munere anteceſſorum noſtrorum Regum, aut Imperatorum, vel aliorum principum, ſeu nobilium;
C vel oblationibus, aut traditionibus quomodolibet fidelium iuſte poſſederint, vel in futurum rationabiliter, & legitime adipiſci poterunt, ad hęc autem de noſtræ ſerenitatis beneuolentia abſoluimus eamdem Reatinam Eccleſiam, & totum eius clerum ab omni exactione, qua nominatim Reatini conſules, aut illorum commune, aut illorum conſolatus, vel populus, vel aliqua imperij noſtri perſona magna, ſiue parua ab eadem Eccleſia, & eius clero irrationabiliter, & præter manifeſtam, & notam iuſtitiam requirere poſſet. Quod expreſſe determinantes pręcipimus, quatenus nec Dux, nec Marchio, nec Comes, nec Capitaneus, nec Conſul, nec Commune, nec quiſquam occaſione publici, vel regalis debiti, vel occaſione patronatus à prædicta Eccleſia, vel ab eius cle-
D ro præſumat deinceps exigere ſodunm collecta, alberganas, ſeu quaslibet angarias, aut perangarias, vel vlla indebita ſeruitia, aut penſiones, fodrū enim regale, quod nobis inde debetur exhiberi, ſtatuimus, vt nemo exigat, niſi nos, aut certus nuncius noſter ad hoc ſpiritualiter deſtinatus, quod, & in menſura, tam tolerabili volumus nobis præberi, vt Eccleſia prædicta, ac eius clerus, & ipſorum homines non prægrauentur, ſiquis vero contra hoc noſtrum præceptum aliquatenus præſumpſerit venire, & prædictam Eccleſiam, & clerum eius in aliquo prædictorum offendere, banno noſtro ſit incluſus, & pœna quinquaginta librarū puri auri condemnatus, quarum media pars fiscò noſtro, altera medietas prædicto fideli noſtro Dodoni Epiſcopo, vel eius ſucceſſori perſolua-

ſoluatur, quæ omnia ſupradicta, vt eidem Eccleſiæ rata in perpetuum teneantur præſentem chartam ad petitionem prædicti Epiſcopi iuſsimus conſcribi, & noſtræ maieſtatis ſigillo roborari. *Dat. apud Caſtrum Agelli prædictum, anno Dom.* 1178. *indict. vndecima,* 11. *Kal. Ianuarij.*

Vixit Dodo ad annum vſque 1181. & ſancto fine quieuit.

17. SEPTIMIVS Quarinius Bononienſis, adlectus eſt Epiſcopus ann. 1182. de qu[illegible] laus Paſchalinus Alidoſius in lib. de viris [illegible]us Bononienſibus.

18. BENEDICTI Epiſcopi quonda[illegible] ni ſatis clara extat memoria in monumen[illegible] dem Eccleſiæ anno 1182. tum in antiqu[illegible] la marmorea Cathedrali infixa anno 118[illegible] Henricus Rex Filius Friderici Imperato[illegible] ſtantiam filiam Rogerij Siciliæ Regis antea nialem, Deoque votam virginem, malo omine totius Chriſtianitatis, duxit vxorem. Inſcriptio autem huiuſmodi eſt.

Anno 1185. indict. 3. menſ. Aug. die 28. temporibus Lucij III. Papæ, & Friderici Rom. Imp. & Benedicti Reatinæ Sedis Epiſcopi, & Conradi Ducis Spoleti. Rex Henricus, filius eiuſdem Imperatoris recepit Reatæ, Reginam Conſtantiam filiam Rogerij Regis Siculi in vxorem per Legatos ſuos, cum maxima multitudine Principum, ac Baronum.

19. ADENOLPHVS de Aſcenſo, ex Canonico ſublectus fuit Epiſcopus Reatinus 1188. idemque reperitur Reatinus fuiſſe electus Epiſcopus anno 1193. in antiquis huius Eccleſiæ monumentis. Idem anno 1194. die 9. Nouemb. vocatur electus. De eo mentio ann. 1209. Ad hunc Epiſcopum literas dedit Innocentius III. Pont. anno 15. ſui pontific. Hic cum Epiſcopatum abdicaſſet, factus eſt Monachus Ciſtercienſis in monaſterio Trium Fontium de Vrbe, vt in monumentis eiuſdem Cœnobij habetur. Eodem Adenulpho Præſule, Reatina Ciuitas igne, ferroque à Rogero Siciliæ Rege deuaſtata, funditusque diruta fuit. Diſperſi Ciues, opera Adenulphi paulo poſt in patriam comigrarunt, iterumque Ciuitatem exedificatæ cœperunt, & cum ſparſiſſet fama Adenulphum in S. Eleuterij templo, eiuſdem ſancti corpus vna cum ſanctiſsimæ Antiæ matris reliquijs inueniſſe, Innocentius III. humiliter à Reatinis exoratus, vt celebrandæ translationi intereſſe dignaretur, eo ſe contulit, inuentumque theſaurum ſolemni ritu tranſtulit, recondiditq; eodem in loco vbi repertum fuerat, vt ſequens inſcriptio in lamina, vna cum ſacris lipſanis inuenta fidem facit.

† *In nomine Domini amen. Anno Dominicæ Incarnationis 1198. menſe Aug. die 13. temporibus Innocentij Papæ Tertij ipſo aſſiſtente in Ciuitate Reat. Hic recondita ſunt oſſa ſanctorum Martyrum Eleuterij, & Antiæ Matris eius in præſentia Domini Sofr. presb. Card. tit. S. Prax. & Mag. Petri Diacon. Card. S. Mariæ in Via Lata, & Adenulphi Epiſcopi Reat. quæ reperta ſunt ſub*

A *hoc altari, ſicut antiquus repertus tit. Hiſtor. & fama publica indicauit. Petro quidem Compoſtellano Archiepiſcopo præſente.*

De hoc translatione, deque Reatinæ Ciuitatis euerſione mentionem facit peruetuſtus codex Cathedralis Eccleſiæ, cui poſt S. Eleuterij vitæ geſta verba hæc adſcripta ſunt. *Adueniente vero Rogerij Regis Siculi ſæua tyrannide, qui contra Reatinos nulla præcedente cauſa concipiens odium Ciuitatem ipſam cum ingenti comitatu equitum & peditum obſeſſa mirabili circumcinxit, & licet eadem obſidione plurium annorum circulis præmerentur, tamen viriliter regali potentiæ reſiſtebant. Idem vero Rex odium conceptum euomens, ac erga Reatinos compaſſionis ſpiritum non requirens domos, & Eccleſias & alia ornamenta deſtruxit, factaque eſt vidua, quæ prior vxor erat, ſic homines* B *ciuitatis ipſius ferè per ſeptennium extra lateres proprios exularunt. Redeuntes autem dicere poterant. Iam ſeges eſt vbi Reate fuit, reſecandaque falce. Tandem D. Ieſus Chriſtus memor ſuorum fidelium, dicto Rege mortis debitum adimplente, viam parauit incolis Reatinis, vt ciuitatem eamdem ſine alicuius obſtaculo reintrarent, peſte, fame, & aliarum tribulationum anguſtijs hominibus pro maiori parte conſumptis; intrantes enim & readificantes domos, & Eccleſias, fælicis recordationis D. Innocentium Papam Tertium cœperunt totis affectibus exorare, vt ciuitatẽ Reatinam ſui præſẽtia viſitaret, vt tantorum periculorum immemores vmbra Chriſti Vicarij foueret, & damnum quod exterminatio ipſorum intulerat, ſui præſentia compenſaret. Annuens ergo ſummus Pontifex petitionibus populorum Ciuitatem ipſam aduenit ibique aliquandiu moram con-* C *trahens iuridica relatione percepit, ſæpe dictos Martyres innumeris corruſcaſſe miraculis, vnde dum quidam ciuis pro remiſſione peccatorum ſuorum in dicta Eccleſia cryptam aliam ſubter Altare maius fieri feciſſet, de crypta anteriori diſpoſuit præfata corpora de Conſilio Dominorum Cardinalium translatari, vt eorumdem Sanctorum renouaretur deuotio, quæ longi temporis interuallo eſſet delata, memor ſilicet illius verbi prophetici, mille anni ante oculos tuos ſicut dies externa, quæ præterijt, & quoniam non extabat memoria in qua parte cryptæ anterioris dicta corpora requieſcerent. Idem ſummus Pontifex mandauit diligenter inquiri, quibus Sanctorum corporibus reinuentis ad iudicium cuiuſdam immaginis ibi picta digito ipſa corpora oſtendentis eadem cum reuerentia qua decuit exhumata, ipſe D. Papa, Domini Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi in Curia* D *commorantes in nouam cryptam cum hymnis, & canticis tranſtulerunt, in qua ſtructuram nobili Altare à proprijs ſumptibus ædificari mandauit, & volens, vt Reatini Populi deuotio creſceret omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, & qui eidem loco in die huius tranſlationis ob ipſam ſanctorum deuotionem manus porrexerint adiutrices (ſicut à maioribus noſtris audiuimus) tres annos, & tres quadragenas de iniuncta eis pœnitentia relaxauit quam indulgentiam prædictus Dominus Papa, & Domini Cardinales Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſuerunt in ipſo loco perpetuo duraturam. Prædicta quoque translationis feſtiuitas ſequenti die poſt feſtum Aſſumptionis B. Virginis celebranda ad honorem beati Eleutherij, & B. Antiæ matris eius Martyrum, & beati Ioannis Euangeliſtæ, quibus ſit honor, & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.*

Huic ſancti Eleutherij Eccleſia olim Benedictinorum celeberrimum Cœnobium coniunctum fuit. In hoc ille Stephanus Abbas floruit, de quo S. Gregorius Papa lib. 4. Moralium cap. 14. atque Homelia 39. in Euangelia. Nunc euerſum Monaſterium eſt, atque Abbatia commendatario attributa.

20. Fr. RAYNALDVS ſacræ Theologiæ Magiſter, ex Ordine S. Benedicti, ad Reatinum thronum ſubuectus eſt anno 1215. morum rariſsimique exempli Epiſcopus. De eo habetur mentio anno 1220. in tabulis eiuſdem Eccleſiæ.

21. ODO Epiſcopus Reatinus anno 1227.

22. RAYNERII Epiſcopi Reatini mentio extat in regiſtro Gregorij IX. epiſt. 354. floruit anno 1233.

23. Fr. DOMINICVS ex Ordine Prædicatorum Epiſcopus Reatinus, cum Senio Iam pulſaretur, à Pontifice Romano tanquam emeritus miles miſsionem impetrauit ann. 1250. Qua obtenta, alacritate plenus, redijt ad clauſtrum, ſibi, Deoque victurus, de eo Martinus de Ebulo in Formulis.

24. THOMAS deinde electus reperitur anno 1250. 7. Februarij ex correctore literatum Apoſtolicarum Innocentij IV. Cui idem Pontifex conceſsit, vt inquirere poſſet, tam de Clericis, quam de laicis beneficia per conceſsiones, & occupationes illicitas, in ſua Diœceſi obtinentibus. Dat. Peruſij 10. Kal. Aprilis ann. 9. Iſtius Epiſcopi Thomæ temporibus anno 1255. Cœnobium SS. Paſtoris, & Matthæi Ord. Ciſtercienſis, à beato Balduino Abbate S. Bernardi diſcipulo olim conditum, ex Reatina planitie, quæ effuſis aquis latè reſtagnabat, in montem ab Andrea Abbate translatum eſt, qua in re eximia Thomæ Epiſcopi inſignis illius Monaſterij benefactoris liberalitate adiutus eſt. Huius translationis, vel potius nouæ fundationis inciſa marmori in eo monaſterio inſcriptio, memoriam ad poſteros ijs verbis transfudit.

Anno Domini 1255. tempore Alexandri Papæ IV. vacante Imperio, menſe Maij, die quinta intrante, fundata fuit domus iſta ſub Abbate Andrea, & Ruperto Priore, & Subpriore Palmerio, & domno Andelo Magiſtro operæ, qui primus cœpit fundamenta prædictæ domus: Animæ quorum requieſcant in pace.

D Nobile id Cœnobium multis ab hinc annis in commendam incidit, quare Ciſtercienſes Monachi, cum in eo regularem vitam, qua par erat religioni, ducere non poſſent, poſt aditos incaſſum labores, ad illud in priſtinum ſplendorem aſſerendum, in varia ſe illius Ordinis Monaſteria ſparſere, cum illius euerſionem æquis oculis ferre non poſſent; in eorum porrò locum à M. Antonio Card. Columna tunc Commendatario an. 1580. Regulares Canonici Lateranenſes inducti ſunt, qui vſque ibidem degunt; commenda commiſſa eſt hodie Angelo Cæſio Ariminenſi Epiſcopo, viro probitate morum, literis, generiſque claritate ſpectatiſsimus. Sed ad Thomam Epiſcopum, à quo noſtra deflexit oratio reuocetur, omnem

A ille operam ſtudiumque in augenda, ornandaque ſua Eccleſia, tum in bonis illius ab anteceſſoribus alienatis, amiſsiſque, recuperandis defixit, ingenteſque labores adijt vt Oppidum Collis Beccarij à Gentile, & Odone Alphonſi occupatum epiſcopali menſæ reſtitueret.

25. GOTHIFREDVS ſucceſsit Thomæ anno 1265. 4. Kal. Auguſti, cum antea Tyburtinus Epiſcopus fuiſſet, Innocentio IV. ſedente, ex regiſtr[illegible] cano ep. 138. ſol. 32. Deceſsit Gothitre[illegible] o 1280. poſt cuius exceſſum, cum Reati[illegible] .us creando nouo Pontifice coijſſet, ſtat[illegible] diſcordantibus animis abijſſet in partes, aduerſaque ſtudia, Iacobum Saracinum, [illegible] em Beneuentum Minoritam, ominoſo [illegible] tu peperere. Vterque vt cauſæ victor eua[illegible]

B [illegible] d Decimum Gregorium prouocauit. At [illegible] ub Iudice lis anceps penderet. Gregorius è viuis eximitur, ſufficiturquè recens defuncto, III. Nicolaus. Qui poſt diuturnam moram, cum adhuc Iudices in ea controuerſia viderentur cum Gordiano Nodo luctari, vtriuſq; electioni pondus dicitur abrogaſſe, quique ſequitur Petrum in Reatinum Epiſcopum delegiſſe.

26. PETRVS Gerra è Campania, Ferentinas, ſuæ Patriæ Canonicus, tum, & Archidiaconus Eboracenſis in Brittannia, à Clemente IV. Epiſcopus Soranus electus anno 1266. inque Siculo Regno Spoliorum collector, à Nicolao denique Tertio ſummo Pontifice ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1278. 4. Non. Auguſti, ex regeſt. vat. ep. 103. ſol. 27. ſed cum procedentibus meC ritis, dignioribus foret titulis decorandus, Montis Regalis etiam Archiepiſcopus adlectus eſt anno 1286. die 22. menſis Iulij. Deceſsitque demum Patriarcha Aquileienſis. Petrus ex ruinis antiqui Veſpaſiani Imper. Amphiteatri anno 1283. Epiſcopium pene collapſum reſtituit, vt ex ſubiecta inſcriptione ad parietes ibidem legitur.

In nomine Domini Amen. anno 1283.
Ex quo præfuerat Martinus Quartus in Vrbe
Ac orbis turbæ tertius annus erat
Præſulis inceptum fuit cum tempore Petri
Creſcat in effectum factor adepto metri
Conſilio ſani Guillelmi Fœdus initur
Tum Piſani ſic opus incipitur.
Andreas operi præfectus, mente peritus
Hoc ſtudio fieri fecit, & arte citus.

D 27. ANDREAS Petro ſucceſſit, cum eſſet antea Epiſcopus Soranus, anno 1286. 6. Kal. Auguſti, ex reg. vatic. ep. 70. ſol. 147. in Campana Turris Cathedralis, dè Andrea hęc habetur memoria ann. 1292.

Virtutem largire Deus, cum Virgine miram
Vrbem Reatinam, pater Andreas cathedrabat,
Qui decus Eccleſiæ ſimul, & virtutis amabat.

28. NICOLAVS Ordinis Ciſtercienſis Monachus, huius Eccleſiæ Epiſcopus, in manibus Bonifacij Octaui, tam oneri, quam honori Epiſcopatus ſponte, ac liberè ceſsit ann. 1296. ex reg. vatic. ep. 104. Berardo ſucceſſori ſcripta.

29. BERARDVS Epiſcopus Anconitanus, ad hanc ſedem translatus ann. 1296. 2. non. Februarij à Bonifacio Octauo, regeſto vaticano, epiſtola

ſtula 104. folio 25. ann. 2. obijt 1299.

30. IACOBVS Paganus, ex Canonico Tulenſi, defuncto Berardo electus eſt à Bonifatio Octauo anno 1299. 7. Kal. Octob. ex reg. vatic. ep. 390. f. 213. Hic ille eſt Epiſcopus Reatinus, Flaminiæ, Bononiæ, Comitatuſque Bertinorum in ſpiritualibus, & temporalibus Rector, à Boniſacio VIII. ob malè geſtam in hac prouinciam rempublicam epiſcopatu mulctatus anno 1301. teſte Rubeo in Hiſtor. Rauennæ lib. 6. malè hunc Arretinum Epiſcopum vocat noſter Vuadinghus tom. 3. Annal. Minorum.

31. Fr. ANGELVS Epiſcopus Nepeſinus, ad Reatinam Eccleſiam translatus eſt, Iacobo Pagano priuato, eodemq; tempore defuncto an. 1302. 6. idus Iunij. Obijt eodem anno menſe Iulij. regiſtr. ep. 187. fol. 199.

32. IOANNES Mutus de Papazuris Romanus, ex Canonico Baſilicæ Vatic. Imolenſique Epiſcopo, euaſit Reatinus Epiſcopus per obitum Angeli anno 1302. extat in tabulario eiuſdem Epiſcopi conſtitutio facta ann. 1303. die 8. Ianuarij contra Canonicos aliquid in auctoritatē Epiſcopi, aut bonorum, & redituum eius mouentes, nec referentes ad ipſum, ſi aliquid eiuſmodi factū ab alijs viderint, aut fieri debere audierint, anno vero 1308. Carolus Siciliæ Rex per manus Bartholomæi de Capua Militis Prothonotarij Siciliæ confirmat omnia bona, & Eccleſias, quæ idem Ioannes Epiſcopus Reatinus habet in dicto Regno, de eodem mentio 1313. in monumentis eiuſdem Eccleſiæ. Deceſsitque Romæ an. 1336. ſepultuſq; eſt in Papazuriæ gentis ſacello, elegāter ab ipſo constructo in Laterana Baſil. Cuius deinde ſepulchrum cum ad pſallendū, collocandis ſubſellijs, euertiſſent vbi modò cum ſubiecta inſcriptione ſpectatur, decentiſsimè tranſtulerunt.

D. O. M.
Ioanni Muto de Papazuris Nicolai Filio, Lateranenſi ſacroſanctæ Baſilicæ Canonico, Imolenſi, ac Reatino Epiſcopo ſacelli B. Conſtantiæ erecti Lucembrun. Thuſculano fundo, vt ſacrum in eo quotidie, quotannis verò, duo anniuerſaria fierent dotati, à Clemente Papa Octauo Canonicis chori ſtruendi cauſa diruti egregio fundatori an. 1336. vita functo. Curtius Mutus de Papazurris eiuſdem Baſilicæ canonicus rei geſtę immortalitati conſulens, antiquum illius monumentum huc, è diruto loco deduxit in hoc veteris ſacelli ingreſſu, Gentili ſuo poſuit,
Anno. M. DC. VII.

Hæc nobiliſsima Romana familia, Lunam geſtat in dentato ſcuto, viroſque in omni memoria, tum literis, tum militaribus diſciplinis cultiſſimos protulit, ab aq. item alia nobilis Romana Mutorum familia diuerſa eſt, cuius Alumnus fuit Tiberius Cardinalis, alijque Præſules huius cognominis, vt alibi aliàs docuimus.

33. RAYMVNDVS in Reatinum Epiſcopatum ſucceſsit 1326. Ioanni cedenti, ſuitq; Vrbis Vicarius, ex monumentis Vaticanæ Baſilicæ.

34. IOANNES ſucceſsit Raymundo, obijtq; anno 1339.

35. THOMAS, ex Canonico Cathedralis Eccleſiæ, à Benedicto XII. in locum Ioannis defuncti electus à Capitulo, confirmatur 7. idus Decemb. 1339. reg. vatic. obijt 1342.

36. RAYMVNDVS Vrbeuetanus, ex Canonico Ambianenſi indemortui Thomæ locum à Clemente Sexto electus Epiſcopus Reatinus, anno 1342. 6. non. Auguſti, ex reg. vatic. ep. 24. fol. 132. ad quem Clemens litteras dedit 2. 1344. vt Capitolinæ Curiæ Mareſcallos frænaret, intentato eiſdem religionis telo, ne deinceps iniuſtas exactiones contra loca, domoſque Baſilicæ Vaticanæ vrgerent, neuè iniurijs peregrinos afficerent, qui pietatis ergo ad limina Apoſtolorum progrederentur. Datum Auen. ſui Pontif. anno 2. Hoc comminatorium diploma adhuc in Baſilica ſancti Petri aſſeruatur. Cæterum Raymundus deinceps translatus eſt ad Eccleſiam Vrbeuetanam eodem anno 1344. 2. non. Maij. Vacabat per huiuſmodi tranſlationem anno 1346. prima Iulij Epiſcopatum hunc.

37. Fr. BLASIVS Ordinis Minorum, ex Epiſcopo Vicentino translatus eſt ad hanc Eccleſiam anno 1347. 8. Kal. Octob. ep. 57. fol. 57. reg. vat. Cuius memoria extat in Eccleſiæ huius antiquis monumentis, vſque ad annum 1375. quo vinculis corporis exutus, Blaſij mentio celebrata reperitur. Arſit ille ſummo in commiſſam ſibi Eccleſiam zelo, regularemque vitam ſanctiſsimè traduxit, maximamque à ſummis Pontificibus gratiam iniuit, qui eius operam varijs occaſionibus ad vicinorum, ac circumiacentium populorum, ad bellum cædeſque inflammatos animos, & expeditos, componendos adhibuerunt. Poſt annum 1375. quo Blaſius è terris euolauit, Bartholomæum Mezzauaccam Bononienſem Auditorē Rotæ, ipſi anno 1376. qui duobus poſt annis, ab Vrbano VI. Cardinalis tituli S. Marcelli creatus eſt, ac vulgo Cardinalis Reatinus eſt appellatus, ſucceſsiſſe reperio: illumque vt ex regeſtis Vrbani colligo, Ludouicus de Theodenarijs, qui pluribus annis vixit, nullo interiecto alio, excepit: quare ſatis mirari non poſſum, Pompeium Angelottum in Reatinæ Ciuitatis deſcriptione, inter Reatinos Epiſcopos, Petrum Tartarum an. 1371. annumeraſſe: cum Blaſius ad annum 1375. vitam propagauit, vt in documento ab ipſo eodem anno edito, & à Naudeo in ſuo Reatino tabulario inſinuato inſpicitur. Angelottus enim à Ciaccone in errorem coniectus eſt, qui hunc Petrum Tartarum, primum Monachum Oliuetanum, dum Montis Caſini Abbatem, à Gregorio XI. cardinalitia purpura indutum, cum Reatina infula fulgeret, ac proinde Cardinalem Reatinum appellatum: illi omnibus ijs, quæ à Valſingano, alijſq; ſcriptoribus, de Reatino Cardinale Mezzauacca prodita ſunt, tradiderunt. At luce ipſa illuſtrius patet, Petrum Tartarum Abbatem Montis Caſini, nunquam Reatino Epiſcopatu, dignitate que cardinalitia ornatum, ſed Montis Caſini ſolummodo Abbatem obijſſe: vt egregiè fœlix Contilorus nunquam ſat dignis à me laudibus, ob inſignem illam ſuam eruditionem, & in meos hiſtoricos labores humanitatem, comendandus, in

ſuo Cardinalium Elencho comprobauit. In li-
bris enim de promotione Prælatorum, ac de ob-
ligationibus ipſi ſacri Collegio oblatis, qui-
que in Archiuo Vaticano aſſeruantur, in ſecunda
vltimaque Cardinalium creatione à Gregorio XI.
ann. 1375. die 20. Decembris celebrata, in qua
decem Cardinales pronuntiati; hic Petrus Tarta-
rus non reperitur adſcriptus, qui ſi ſacra purpura
donatus fuiſſet, inter cæteros ſanè fuiſſet relatus,
cum in omnibus aliorum Pontificum promotio-
nibus omnes alij diligentiſsimè recenſiti, ac in
ijs veriſsimis ſacri Conſiſtorij actis fuerint collati.
Montis ille Caſini Abbas commendatarius extitit,
& ab eodem Pontifice, eodem anno 1375. ſecun-
da Nouemb. ab Abbatia D. Laurentij extra mu-
ros Vrbis illuc tranſlatus; cumque Gregorius
deinde Romæ è vita diſceſsiſſet, in nullis, ex occa-
ſione electionis Vrbani Sexti, & Antipapæ Cle-
mentis intruſionis, monumentis editis; in quibus
Cardinales, qui electioni Vrbani interfuere, qui-
que Clementem poſtea elegere, recenſentur, in-
ter eos Petrus Tartarus nullatenus reperitur, qui
ſi Cardinalatum geſsiſſet, in altera earum adeo
celebri electione, ſine dubio in aliorũ numerum
referretur, nec aliter Ciaccon; enumeratis Cardi-
nalibus, qui Vrbanum ad ſolium Pontificium ex-
tulere, ſiue ijs qui Clementem Antipapam con-
ſtituere recenſitis, ne leuiſsimam quidem eius
mentionem fecit, ſed in vita Gregorij, cum Car-
dinale Mezzauacca eius geſta cõfundit. Omnium
verò maximè frequentiſsima in proceſsibus, ex
cauſa ſchiſmatis, editis, ac Bullis tam Vrbani, quã
Clementis, illius mentio facta, numquam Pe-
trum Tartarum ſacra arſiſſe purpura, ſed nudum
Montis Caſini Abbatem extitiſſe confirmat. Cum
Vrbanus creatus eſſet, pauloque poſt ſchiſma
Clementis exarſiſſet, ille Vrbano adhæſit, vnde à
Clemẽte anno ſui pſeudopõtificatus primo bulla
ab ipſo Fundis 10. Kal. April. data, dignitate Ab-
batiali deiectus eſt. Expreſſè vero Clemens in ea
bulla aliquos Cardinales, ac Epiſcopos dignitati-
bus exuit; ſed cum Petrum poſt Epiſcopos detur-
baſſet, illum ſolummodo Montis Caſini Abba-
tem appellauit, argumento illuſtri, & conſpicuo
illum cardinalitiam dignitatem non geſsiſſe. Pe-
trus vero cum dignam laborum ſuorum merce-
dem ſibi non retuliſſe videretur, nec ad dignita-
tem cardinalitiã euectus eſſet, deſerto Vrbano ad
Clementem Antipapam leuiſsimè profugit, ob id
ab Vrbano 15. Ianuarij anno 1387. ſacris ſub
motus, abbatiſque dignitate in Caſtro Luceriæ
ſpoliatus, illum etiam purè Abbatem appellans,
in bulla 4. Octob. anno 1387. data, pontificatus
10. ſchiſmaticum promulgauit. In inſtrumento
Genuæ confecto, ann. 1385. ante illam Vrbani
promulgationem, nonnulli Cardinales recenſiti
ſunt, qui iureiurando nunquam ſe Clementi Sep-
timo, eiuſq; Cardinalibus ibi numeratis, nec Pe-
tro Tartaro Montis Caſini Abbati adhæſuros, ſeſe
obſtrinxerunt, denique in veteribus bullis, in-
ſtrumentis, authoribus, niſi apud recentiores, à
Ciaccone in errorem adductos, Cardinalis apel-
latus nunquam reperitur. Ille vero hallucinatus
eſt cum Thomam Valſinganum in ſua hiſtoria ad

A annum 1387. perlegeret, cum ille Vrbanum in
Regem Carolum, Reginamque Neapoleos, Cle-
mentem Antipapam, ipſiuſque Pſeudocardinales,
Abbatẽ Montis Caſini, & Cardinalem olim Rea-
tinum, ac ſex alios Cardinales, anathema fulmi-
naſſe ſcribit. Ciacconus enim hæc verba, Abba-
tem Montis Caſini, cum ſequentibus alijs, à
Valſingano virgula diſtinctis, (quendam Reati-
nenſem Cardinalem, & prædictos ſex quondam
Cardinales) non leui errore coniunxit. Valſin-
ganus porro per Reatinenſem Cardinalem, Bar-
tholomæum Mezzauaccam, vulgo Cardinalem
Reatinum dictum, intellexit, in eam enim ſenten-
tiam, ab eodem Valſingano addita ſe adduxere:
quod Vrbanus, cum ſe penè à Tartaro obſeſſum,
& Mezzauacca, circumcluſum videret, eos di-
B gnitati cardinalitiæ, ac Abbatiæ Montis Caſini
reſtituturos pollicitus ſit, homo enim longius à
rebus geſtis diſsitus, ad ſe ſcripta comendauit hi-
ſtoriæ, & hos duos, Cardinalem Reatinum Maz-
zauaccam, Petrumq; Tartarum Abbatem, ambo
Carolo Regi coniunctos, Vrbani hoſtes acerri-
mos, ac in eum mouentes arma, in vnum confu-
dit. Præter vero rationes ſupra allatas, hos ab in-
uicem diſtinctos, bulla Bonifacij Noni, anno ſui
pontificatus primo, qui fuit Chriſti 1389. data ad
Montis Caſini ſubditos, apertè conuincit; in ea
enim imperat Pontifex, vt Petro Tartaro, à ſe Ab-
batiali dignitati, è qua fuerat ab Vrbano deie-
ctus, reſtituto, pareant. Nullam porro cardinala-
tus, quem numquam adeptus eſt, mentionem
fecit, multo ille minus, Epiſcopatum Reatinum
C geſsit, ſed Montis Caſini purè Abbas obijt, an-
no 1395. 3. nonas Iunij ibidem ſepulchro con-
ditus, nec inter eiuſdem Monaſterij monumenta,
eum vnquam ſacra purpura, ac Reatino Epiſco-
patu donatum fuiſſe reperitur. Veriſsimum qui-
dem illud, ingentem cum famam collegiſſe, vi-
rumque ingentium animorum habitum, bono-
rum cupidum, & vt erat è prænobili familia ortus,
ac ſpiritus elatioris, perſequendis ſummis digni-
tatibus inhiaſſe. Adoleſcens adhuc, in Montis Oli-
ueti Monaſterio, prope Senas vitæ monaſticæ ſe
addixit, ſeſeque votorum profeſsione ſolemniter
aſtrinxit, cumque literis ſtrenuè operam nauaſſet,
Prioratum S. Mariæ Nouæ Romæ conſequutus,
dein in Abbatem S. Laurentij extra Romam eue-
ctus, demum ad Montis Caſini monaſteriũ tranſ-
D latus eſt, dignitatemq; cardinalitiam ille ſibi con-
ciliaſſet, ni collectam antea diſciplinę regulari fa-
mam, nimia ambitione fœdaſſet, ſummumque
etiam Pontificatum, eo tempore quo Romani
Ciues, cincto armis conclaui, Cardinales vt
Pontificem Romanum crearent ſacramento ada-
gere, ſe vt homine Romano propoſito, promiſ-
ſiſque varijs affectaſſet, deinde verò incredibili le-
uitate, relicto legitimo Pontifice, cum Bartholo-
mæo Mezzauacca Cardinali Reatino, ad Clemen-
tem Antipapam deſciuit, quare Mezzauacca car-
dinalatu, Petrus Abbatia, deiecti deturbatique
fuere: Hanc ego lubenter hiſtoricam veritatem
expoſui, vt melius Reatinorum Epiſcoporum ſe-
riem, inter quas ſine fundamento Tartarus con-
iuncta etiam Cardinalitia dignitate adſcriptus eſt,
aſſe-

aſſereſe poſſem, ille enim numquam eas dignirates, vel earum alteram geſsit: ſed tantum Montis Caſini Abbas è vita diſceſsit.

38. BARTHOLOMÆVS Vvillermi Mezza Vacca Bononienſis, ex Sacræ Rotæ Auditore, Epiſcop. Reatinus dictus eſt 1376. Gregorio XI. Pontifice ſummo ſedente, ab Vrbano verò Sexto, deinde creatus eſt presb. Card. tit. S. Marcelli, cumque tribus alijs Cardinalibus ad Carolum Neapolitanum Regem in ... legatus; In qua quidem legatione, cum Pontificia negotia parum ſyncerè tractaſſe vehemens ſuſpicio eſſet, ideoque iram mittentis incurriſſet Vrbani, profugus, atq; ad condictam diem venire contemnens, in publico conſiſtorio decore Cardinalitio à Pontifice ſpoliatus eſt. Sed cum exceſsiſſet Vrbanus, ſucceſsiſſetque Bonifacius Nonus, primo ſui Pontificatus anno, Mezzauacca cognita virtute, in agendoque dexteritate, ſuique anteceſſoris acerbitate, illum iterum decore purpuræ, tanquam minus iuſtè depoſitum nobilitauit ſub titulo S. Martini in Montibus, Ianuamque legatum de latere miſit, deinde etiam Viterbij eodem munere functus eſt. Romæ deceſsit anno 1396. ſepultuſque eſt in Baſilica Liberiana ante Præſepis Altare, cum hac marmorea tabula ita inſcripta.

Hic requieſcit corpus bonæ memoriæ Reuerendiſsimi in Chriſto Patris D. Domini Bartholomæi de Bononia tit. S. Martini in Montibus presbyter card. qui obijt anno Domini 1396. die 20. menſis Iunij.

39. LVDOVICVS de Theodenarijs ciuis Reatinus, ſuæ Patriæ Epiſcopus creatus eſt ab Vrbano VI. de quo mentio in Reg. eiuſdem Pontificis anno 1380. non. Maij. Hic cum Reatini populi vitia inſectaretur, velletq; vehementiori cura illum ad meliorem frugem traducere, ex coniuratione quorumdam factioſorum ciuium, dum ſacro aſsiſteret, in principe templo eius Oppidi, cui Ciuitatis Ducalis cognomen inhæſit, cum Ioanne coniunctiſsimo fratre S. Eleutherij Abbate, per ſummam impietatem, interfectus eſt anno 1399. Quamobrem Bonifatius IX. iuſta, grauique ira ſuccenſus conſceleratam parricidij ſcelere ciuitatem diris deuouit, dignitatemq; Epiſcopali ſpoliauit, itaut vſque ad Martini V. tempora extabuerit viduata Paſtore, ac præter Eccleſiaſticas pœnas, vſſit etiam rebelles, Renaldus Alphanus frater, qui ferro, flammaque ſuccinctus conſpiratorum fortunas, opeſque dirè depopulatus eſt, atque combuſſit, itaut nec corporibus parceret illorum, qui aliqua affinitate rebelles cõtingerent, ad quos hoſtiles impetus non modò Pontifex non nauſeauit, ſed iuuit etiam debachantem; vt in Eccleſiaſticos Præſules perfidioſi ſemel delicti exemplum miſerabile eſſent poſteritati, ne talia deinceps vellet audere conſule librũ de diuerſis formis ſub Bonifatio IX. vbi hæc vera, miſerandaque tragedia ad plenum narratur.

40. LVDOVICVS poſt viginti omninò annos Ludouico ſucceſsit, Martino V. ſedente anno 1419. de quo acta conſiſtor. deceſsit 1438.

41. MATTHIAS de Fuſcis, antea Archiepiſcopus Sypontinus huc translatus eſt anno 1438.

A 6. idus Martij, ab Eugenio IV. Vmbriam gubernator frænauit, ſubque Nicolao V. Oratoris munere functus eſt, vt Italos Principes contra Turcas armaret, ſæpèque alias grauiſsimis explicandis negotijs admotus eſt, quippe qui ſingulari rerum agendarum dexteritate valeret.

42. ANGELVS Capranica Romanus, frater Dominici Capranicæ Card. S. Crucis, Auſculanus primũ Epiſcopus fuit, deinde translatus eſt ad hanc Eccleſ. ann. 1450. 7. Kal. Octobris. Hic moderatiſsimæ vitæ fuit, vt narrat Pius II. in Commentarij, à quo ob inſignem notam prudentiæ, qua Ciuitatem Bononiam dicebatur rexiſſe, cæteraque inſignia in ſanctam Eccleſiam promerita, Purpuratus Senator adlectus eſt ſub tit. S. Crucis in Hieruſalem anno 1460. Ad omnes Principes B Italos legatione functus eſt, re, & nomine Angelus, illitque omnibus virtutibus exornatus, quæ ſacrorum Antiſtiti ſolent decori eſſe. Publicum iuuit, rariſsimo tum pietatis, tum liberalitatis exemplo. Siquidem, vt Garimbertus enarrat lib. 1. cap. 2. per multos annos Diœceſanis ſuis indeſeſſo labore Diuinum Verbum enuntiauit, ſubditorum, mores compoſuit, ſuſtulit abuſus, quos aliorum conſtabat inueniſſe incuriam, nihilque vnquam omiſit, quod curam boni Paſtoris videretur decere. Romæ deceſsit Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus anno 1478. 5. non. Iulij, ſepultuſq; eſt apud S. Mariam ſuper Mineruam in ſepulchro Dominici Cardinalis coniunctiſsimi fratris. Hic ille Angelus Capranica eſt, qui cum celebre ſancti Bartholomæi prope Ferrariam cœnobium com-C mendatum haberet, Bernardo de la Caſa, rariſsimi exempli Monacho Septimiano Ciſtercienſi Florentino illud liberaliſsimè ceſsit, cuius paulò poſt à Sixto IV. perpetuus Abbas dictus eſt, cui monaſterio cum ad aliquot annos præfuiſſet, ſuaq; diligentia, parſimoniaque illius adauxiſſet fortunas, Septimi monaſterio, haud reclamante Pontifice, perpetuò illud vniuit, iunxitque, itaut ex ea deinde Monaſterij acceſsione, cõgregationis ſancti Bernardi in Italia ſumpſerit exordium. Quæ Angelum Cardinalem non minus, quàm Dominicum Cardinalem fratrem, vt fautorem, benefactoremq; meritò in præcipuis veneratur, & colit. Rem totam erudiitè retexuit in ſua M.S. Septimiana Hiſtoria Nicolaus Baccetius Florentinus, ex ordine Ciſtercienſi Abbas Miſericordiæ.

D 43. DOMINICVS Matthæi Luthani, & Angelellæ filius, Reatinus, Canonicus S. Mariæ Maioris de Vrbe, Abbas S. Eutichij de Nurſia, Præpoſituſque S. Cæciliæ de Reate, Angelo reſignante, à Paulo II. ſuæ patriæ Epiſcopo adlectus eſt anno 1468. 3. Kalen. Martij ſub Sixto IV. Vmbris, Peruſiniſque ius dixit anno 1477. deinde idem Pontifex ad Cæſenatem Ciuitatem gubernandam tranſmiſit, ibidem obijt ann. 1480. cuius corpus in patriam delatum, in Cathedrali ſepulturam accepit cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Dominico propria virtute Epiſcopo Reatino, à Paulo II. & Sixto IV. Pont. Max. plurimis muneribus honeſtato Canonici benem. p.

Ibidem ſub Imagine B. Mariæ Virginis hæc inſcripta

ſcripta carmina leguntur, vbi eius Imagno depicta viſitur.

Cernite ſum pictus miſer hac imagine Præſul
Dominicus, Populi fama, ſaluſque mei.
Te primum rexi ſtabili Themone Rheate
Mox, & Cæſenæ mœnia lance pari
Hungariæ Regem preſſi tibi Roma latrantem;
Me Duce perſenſit gens Peruſina iugum;
Ad Cæſenates tandem propè fata remiſſus,
Factus ex claudi languidus Vrbe diem.

43. IOANNES Cardinalis Columna perpetuus adminiſtrator Reatinæ Eccleſiæ, creatus eſt à Sixto IV. Pontifice. Hic filius fuit Antonij Principis Salernitani, nepoſq; Proſperi Cardinalis Columnæ. Sublaci nobilis Abbatiæ Commendator fuit, atque Archipresbyter Lateranenſis Baſilicæ, creatuſque Cardinalis, legatus Peruſiæ, ſub tituli S.Nicolai in Carcere, anno 1480. receſsit ab Aula, reuerſus in Siciliam, quam diu Alexander VI. Apoſtolicam Sedem, adminiſtrauit, Romæ exceſſit anno 1508. die 26. menſis Septembr. ſepultuſque eſt in Eccleſia SS. Apoſtolorum, cum hoc epitaphio.

Ioannes Columna Diaconus Card. primarius Romani Nominis, ſalutis, libertatiſq; publicæ columen, hic ſitus eſt, vixit ann. 51. menſes tres. Obijt 1508. Septemb. 28.

44. POMPEIVS Cardinalis Columna, ſupramemorati Ioannis nepos, in hunc Epiſcopatum patruo ſucceſsit, ann. 1508. die 6. menſ. Octob. Sublacique Abbatiam, Griptæque Ferratæ habuit commendatas. Iulius II. eumdem Pompeium Bononiæ legatum deſtinauerat; quod tamen ſplendidum illud munus non ſubiuit. Siquidem cum vanus rumor, famaque Romam ad pleraq; noua, vbique, & ſemper intentam peruaſiſſet, Pontificem ſcilicet Iulium fato ceſsiſſe, capitaque res procerum, populique Romani credulitatem augeret, Pompeius celſo animo ad publicã libertatem reſpiciens, conſcendit Capitolium, arma, vocaturuſq; Populum, ac Patres ad Pileum. Quod quidem tunc leuiter Iulius vltus eſt; cum illum tantum deſtinato Bononienſi honore priuaſſet. Cum verò iteratò rebellionem nouam in Pontificem adornaſſet conſpirationem, Iulius iræ impotens, publico in Conciſtorio Pompeium, Epiſcopatu ſpoliauit, die 29. menſis Octob. ann. 1512. Reatinæque Eccleſiæ Adminiſtrator aſcitus Card. Nannetenſis. Interea moritur Iulius, ſucceſsitque demortuo Leo X. Qui deiectum Columnam ad priſtinas dignitates ſubleuauit ann. 1517. Cardinaliſque pronuntiatus, Laterano Concilio interfuit, ac præter Reatinam Eccleſiam S. R. E. Cancellaria functus eſt, varijſque grauiſsimis legationibus exornatus, Cataniam, Acerram, Aquilanam, Auerſam, Montiſque Regalis Eccleſias, par titulis omnibus Pompeius obtinuit, donec iterum illum, in eodem infælicitatis ſcopulos fortuna viſa eſt retuliſſe. Etenim ſub Clemente Septimo Medicæo iterato expurpuratus eſt, atque ad eandem, ab eodem Pontifice, mox dignitatem aſſumptus, rariſsimum ſanè variantis fortunæ exemplum poſteritati reliquit, quam omni dubio procul ſolent mortales ſibi ipſis ex ſuis moribus plerumque architectari, Neapolitanus Prorex diem clauſit extremum 28. menſis Iunij anno 1532. cuius vitam inter multos Paulus Iouius diffusè perſcripſit. Pompeius autem cum Reatinus eſſet Epiſcopus, Scipioni Columnæ Nepoti ſuo Eccleſiam illam, cum regreſſu tamen renuntiauit ann. 1520. dequo ſtatim dicemus.

45. SCIPIO Columna Romanus, Marcelli filius, ex ceſsione Patrui Epiſcopatum obtinuit, anno 1520. die 19. menſis Octobris, Leone X. ſedente. Hic cum militares magis, quam Eccleſiaſticos ſpiritus gereret, ipſeque per ſe exorto tumultui in Campania, ſumptis armis voluiſſet occurrere, ab Amico Auſculano pugnaciſsimo homine miſerè confoſſus eſt anno 1528. Qui cum deinde in manus Martini Columnæ incidiſſet imprudens, patratæ necis pleniſsimè pœnas dedit, ne, ſuas Columnenſi ſanguine maduiſſe manus, poſſet diutius gloriari.

46. MARIVS Aligerius Reatinus, Pompeio Columnæ à ſecretis, in gratiam eiuſdem Principis à Clemente VII. patriæ Epiſcopus declaratus eſt anno 1529. die 27. menſ. Auguſti, Generaliſque Montis Regalis Gubernator aſcitus anno 1535. Bononiamq; ciuitatem prolegatus ſapientiſsimè adminiſtrauit. Deceſsit autem anno 1555. ſepultus iacet in Cathedrali cum hoc epitaphio.

D. O. M.
Mario Aligero de Columna religione integritate prudentia, & Pompei Columnæ Cardinalis Vicecancellarij liberalitate Epiſcopo Reatino, qui ſumma nominis celebritate in regẽdis Ancona, Piceno, Bononia, Placentia, Peruſiaq. ſub Paulo III. Pont. Max. auctor legatione in Hiſpaniam ad Carolum V. Imp. pro Concilianda inter Chriſtianos pace illuſtrauit. Fabritius Reat. Archid. Iure Conſult. fratri. de ſe optime merito Poſuit. Vixit annos LXIII. menſes III. D. XX. Obijt pridie non Octob. MDLV.

47. IOANNES BAPTISTA Oſius Romanus, adlectus eſt Epiſcopus ann. 1555. die 28. menſis Octobr. Inter Tridentini Concilij Patres numeratus eſt, vbi vitam finiuit, die 12. menſis Nouembris anno 1562.

48. MARCVS ANTONIVS Æmulius Venetus, à Papa Pio IV. Card. pronuntiatus an. 1561. ad hanc etiam ſedem euaſit, anno 1562. die 13. menſis Nouembris S.R.E. Bibliothecarius. Senator notiſsimæ prudentiæ, morumque integritatis præcipuæ, qui maximis antea pro patria obitis legationibus, Venetæ publicæ rei magno vſui fuit, factuſque Eccleſiaſticus Senator, apud omnis Ordinis homines famam prudentiæ, quam in politicis egregiè verſatus colligerat, auxit. Romæ deceſsit ann. 1570. ſexaginta, & quinque annorum grandæus. Cuius cadauer delatum Venetias, in Eccleſia S. Iob fratrum Minorum ſepelierunt, quo vulgus vocat de Obſeruantia.

49. MARIANVS Victorius, antea Amerinus Epiſcopus, ad Reatinam Eccleſiam translatus eſt ſub Pio V. Pontifice maximo ann. 1572. die 2. ineuntis menſis Iunij. Paulo poſt deceſsit, omnium doctorum hominum inconſolabilis mæror

futurus,

futurus, quippe qui priſcos, recenteſque diſciplinatos, doctrina, variaque literatura æquaſſet. Vt ab eo plura ingenij monumenta poſteritati relicta abundè teſtantur, ad parietes paternæ domus hoc de Moriano diſticon ſpectatur. A

Romulido, Graio, Aſſyrio, ſolimoq; ſacriſque
Floruit eloquijs, ac probitate nitens.

50. ALPHONSVS, Ioannis Mariæ Binarini Bononienſis, ex Sac. Rotæ Auditore, à Pio V. ſublectus eſt anno 1572. die 18. menſis Iulij, ac poſt duos annos, à Gregorio XIII. translatus eſt ad Eccleſiam Camerinenſem.

51. Fr. CONSTANTIVS, Vincentij Bargellini Bononienſis, Ordinis Minorum Conuentualium, à Gregorio XIII. dictus eſt Epiſcopus anno 1574. die 17. menſ. Septembris, ab eodemq; C Pontifice haud multò poſt translatus eſt ad Fulginatem Eccleſiam 1583.

52. IVLIVS CÆSAR Segnius Bononienſis, filius Franciſci, cum Romanus eſſet Senator, ad hanc Sedem euectus eſt 1583. die 24. menſis Augusti. Hunc conſecrarunt Bononiæ in templo Diuo Michaeli ſacro, Archiepiſcopus Myrtus Bononiæ Prolegatus, aſsiſtentibus Cæphaloniæ Epiſcopo Bononienſis ſuffraganeo, atque Laquedonenſi ſuffraganeo Rauennati. Reatinam Eccleſiā rexit vſque ad annum 1603. eoque deinceps munere ſe exoluit, Bononiamque reuerſus, vſque ad decrepitam propemodum ætatem vitam priuatā D excoluit. Deceſsit autem anno 1621. die 27. menſis Martij, ſepultuſque eſt apud S. Ioannem de monte, vt vocant, cuius laudes funebri oratione complexus eſt per egregiè Thomas Dempſterus è Scotia haud vulgaris Orator.

53. IOANNES Contes de Deſiderijs, Spoletinæ Diocæſis, electus eſt ann. 1603. die 16. menſis Iunij. Fato autem functus eſt anno 1604.

54. Fr. GASPARVS Paſchalius è Monte Reali Aprutinus, Ordinis Minorum Conuentualium, e Rubenſi antea Epiſcopo, ad hanc ſedem tranſlatus eſt anno 1604. die 30. menſis Maij. Deceſsit autem 1612. idus Iunij, ſepultus in Cathedrali, vbi hoc legitur cenotaphium.

D. O. M.
Gaſpari Paſquali Monte Reg. Ord. Minorum Conuent. Theologo inſigni, Epiſcopo primum Ruben. à Sixto V. mox Reatino, à Clemente VIII. Viro pio, & vitæ integerrimo, poſt multa religioſe geſta, maximèque in pauperes, Præſulatus ſui anno XXIII. ætat. LXXV. vita functo idib. Iunij MDCXII. Hercules Paſqualis Canonicus Reatin. Frāc. nepos, Gaſpar pronepos fratri, & Patruo optimo mæſtiſs. pp.

55. PETRVS PAVLVS Creſcentius Romanus, Virginij filius, Conſtantiæq; Drachiæ, ideoq; nobiliſsimis ortus Parentibus. In Peruſina Academia bonis literis operam dedit, eum interim eſſet Abbreuiator Apoſtolicus, à Paulo Quinto Generalis Auditor Cameræ creatus eſt, ab eodemque die 17. menſis Auguſti vocatus ad purpuram, ſub tit. SS. Nerei, & Achillei anno vero 1612. die 4. menſis Iulij ad Reatinam Sedem ſubuehitur, in iiſque numeratur Cardinalibus, qui Signat. Gratiæ, ſacræque Conſultationis explent Senatum. A Gregorio deinde XV. ad Vrbeuetanum Epiſcopatum translatus eſt anno 1621. ſub Vrbano verò VIII. Epiſcopus Card. Portuenſis euaſit. Viuit adhuc, ſanè Præſul ijs exornatus virtutibus, quæ poſsint ſibi ſubditis immortale exemplum eſſe probitatis.

56. IOANNES BAPTISTA Tuſcus Regienſis in Inſubria, nepos Cardinalis Dominici Tuſci, è Tiburtino Epiſcopo, ad hanc Eccleſiam translatus eſt ann. 1621. die 29. menſ. Maij. obijt 1635.

57. GREGORIVS Cardinalis Narus Nobilis Romanus, Fabritij filius, Cameræ Apoſt. Generalis Auditor, ab Vrbano VIII. S.R.E. Cardinalis C creatus, mox Epiſcopus Reatinus, omnium bonorum mærore, florente adhuc ætate, exceſsit è viuis anno 1634. Cadauer Romam relatum, in Eccleſia ſanctæ Mariæ ſuper Mineruam in ſacello maiorum reconditum, in nobili marmoreo tumulo hoc habet epitaphium.

D. O. M.
Gregorius Narus Patritius Romanus à Paulo V. Apoſtolicæ Cameræ Clericus, ab Vrbano Octauo primum eiuſdem Cameræ Auditor,, deinde S.R.E. Card. ſumma bonorum approbatione creatus, Reatinæ tandem Eccleſiæ præficitur. Cuius regendæ fœlix dum capit exordium, vitæ diem clauſit ex- D *tremum, anno Dom. M. DC. XXXIV. menſ. Auguſti die Septima Aetatis ſuæ anno quinquageſimo tertio. Bernardinus Narus Fratri optimo P.*

58. IO. FRANCISCVS Cardinalis à Balneo Epiſcopus Ceruenſis, ad hanc Reatinam Eccleſiam translatus eſt ann. 1635. die 2. Septembris. Natus eſt in Italiæ Emilia ex vetuſtiſſima Guidiorum à Balneo familia, quæ à Vuitikindo primo Duce Saxoniæ, inde ab Othone magno orta, varia & ſinuoſa ſtemmatum propagine, nobiliſsimas Europæ familiās amplexa eſt. Parentes habuit Fabritium Montis Belli Marchionem, Balneique comitem, & Lauram Columnam Pompei Zagaroli Ducis filiam. Pueritia, & adoleſcentia eius ſtudia liberalia auidiſsimè rapuit, & genij ſui, ac Numinis occulto inſtinctu, ad iuris & ſacrorū Canonum prudentiam animum adijcere cœpit; hilariores etiam Muſas permiſcens, ſine quibus ſeueriores diſciplinas minùs comptas, & gratioſas D exiſtimabat. Mitiſsimi animi, nobiliſsimæq; indolis iuuenis, opimi patrimonij onere in Nicolaum Marchionem Montis Belli fratrem depoſito, habitum, & vitam Eccleſiaſticam induit, inter Prælatos Romanæ Aulę diù vixit ſumma omnium beneuolentia. Ab Vrbano VIII. Archiepiſcopus Patracenſis creatus, extraordinarius Nuntius Apoſtolicæ Sedis miſſus in Galliam, eodem poſtea munere functus in Belgio, è Belgio in Galliam, titulo ordinarij Nuncij auctus. Auenione etiam aliquandiu egit Vicelegatum. Deinde ab eodem Vrbano Pont. Max. Purpura, ac Epiſcopatu Ceruienſi ad Hadriæ litus, & eo dimiſſo, Reatino donatus eſt. Ceruiæ ære ſuo perpetuum annonæ horreum pauperibus diocæſis erexit, dotauitque. Religionis, & diuini cultus zelo Ceruienſem, & Rea-

tinam

tinam Eccleſiam ædificijs inſtaurauit, ſacraue ſupellectili inſtruxit. Quam vero vigil, & diligens Paſtor, ac diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſerius exactor fuerit, ſynodi eius diocæſanei, quæ typis excuſæ, per manus omnium vadunt, in Epiſcoporum omnium exemplum, & Paſtorum inſtitutionem, clarè oſtendunt. Tandem cum per annos amplius quadraginta intra & extra Italiæ clauſtra virtutes illius enituiſſent, omnium bonorum mœrore menſe Iulio die 25. ann. 1641. Romæ extinctus eſt, in ſuo titulo S. Alexij in Auentino monte in exigua tumba reconditus iacet.

Europa in tota, qui tumulandus erat.

Eruditus Gabriel Naudeus inter alios, etiam lamentando leſſum fecit, in domeſtico funere eiuſdem Cardinalis, eumdemque laudauit in publico Louonienſis Academiæ circulo, Libertus Fromondus doctus, & eruditus inſignis Eccleſiæ Colleg. B. Petri Louanij Decanus alijque.

59. GREGORIVS Bolognettus nobilis Bononienſis, Romæ natus Ioanne Baptiſta patre, matre Caſſandra del Caualiere, ex Referendario vtriuſque Signaturæ, Epiſcopus Aſculanus in Regno, ad hanc Sedem tranſlatus, Cardinali à Balneo cedente anno 1639. ab Vrbano VIII. à quo primum apud Magnum Etruriæ Ducem, mox ad Gallorum Regem Chriſtianiſsimum Apoſtolicus Nuntius miſſus, diù ibidem ſumma cum ſui nominis laude manſit, inde ad hanc Eccleſiam redijt, cuius laudes, ne viri modeſtiam oneremus, ſilentio præteribimus.

RECANATENSES EPISCOPI.

EX ruinis antiquæ Ciuitatis Heluiæ Recinæ, quam furor olim Gothorum euertit, in Supercilio Montis, tria millia paſſus à famoſo Lauretano Tēplo diſtantis, Recanatenſis Ciuitas ſuas ſedes locauit, iam olim Epiſcopali condecorata dignitate, inque Romanæ Prouintiæ Præſulibus adnumerata à Gregorio Nono ann. 1240. 11. Kalen. Iunij, Epiſcopali Sede à Ciuitate Auximana huc tranſlata: ſequens de hac re in Vaticano regiſtro ſpectatur epiſtola 189. f. 34. anno 14. eiuſdem Gregorij Populo, & Clero Recanatenſi.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

REcta conſiderationis examine, libra præſidentis appenditur, cum ſubditorum merita ſic iuxta examine penſantur, vt deuotorum obſequijs retributa digna reſpondeat, & opprobrij pœna perpetuò infidelium colla premat, ſic enim in bonorum beneficijs plures ad merita mentem erigimus, & in prauorum pœnis, cæteris delinquendi audaciam prohibemus. Ea propter dilecti filij, prout conuenit attendentes, quod in deuotione Eccleſiæ illam ſtuduiſtis obſeruare conſtantiam, quod nec damna rerum vobis per F. dictum Imperatorem Dei, & Eccleſiæ inimicum illata, nec pericula corporum vos ad fidem Sedis Apoſtolicæ auertere poterunt, & congruum eſtimantes, vt Caſtrum Recanatenſe, quod de cætero eſſe Ciuitatem ſtatuimus, grata honorificentiæ extollamus, de communi fratrum Noſtrorum conſenſu, & aſſenſu terræ veſtræ, quam à iuriſdictione Eccleſiæ Humanatæ eximimus, Epiſcopalem concedimus dignitatem. A maledictionis filijs populo Auximano, qui dicto F. Dei Eccleſ. perſequenti diuino timore poſtpoſito damnabiliter adhæſerunt, ad Eccleſiam ſancti Flauiani de dicto loco, quam de cætero Cathedralem eſſe decernimus, Auximanam Sedem cum omnibus iuribus ſuis, dignitatibus, & honoribus transferentes. Ita tamen quod cum expedire videbimus Humanatenſi Eccleſiæ in recompenſationem ſpiritualium, & temporalium iurium quæ in dicto caſtro, & territorio eius obtinuit, aſsignare aliquam partem Auximanæ Diœceſis valeamus. Nulli ergo &c. Datum &c. 11. Kal. Iunij ann. 14.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Epiſcopo Humanati.

CVm olim Apoſtolicę Sedis prouidentia, cuius Preſul illius vices, licet inſufficientibus meritis gerit, in terris qui vtique pro meritis condigna retributione reſpondet de cuius manibus pendet ęquitatis ſtatera ſubiectorum actiones iudicantes diligenter, ac bene meritis, & indignis iuxta ſuorum actuum exigentiam recompenſam. Vtrique meritorum ſuorum ſtipendia inferendo. Villam Auximanam propter infidelitatem, rebellionem, & indeuotionem Incolarum eiuſdem Epiſcopatus honore priuarit, ac ſtatuerit, quod Caſtrum Recanati ob deuotionem, & fidelitatem habitantium in eodem, quod erat Humanati Eccleſię lege Diœceſana ſubiectum, huiuſmodi honore polleret. Nos in recompenſationem dicti Caſtri, ſpritualia, & temporalia iura, quæ in ipſa villa & circa eam quondam Auximanus Epiſcopus habebat eiuſdem tibi, & pro te dictæ Humanati Eccleſiæ auctoritate Apoſtolica concedere in perpetuum eandem villam, tibi Diœceſana lege ſpiritualiter ſubmittendo. Nulli ergo &c. Datum &c. 11. Kal. Iunij ann. 14.

De erectione Cathedralis Eccleſiæ Recanatenſis ſcribit idem Gregorius V. titulo ſancti Laurentij in Lucina Presb. Cardinali Marchiæ rectori 17. Kal. Decembris eiuſdem anni, itemque Epiſcopo Humanatenſi, in cuius Diœceſi olim fuerat Caſtrum Recanaten. eodem die, & anno. Vix in Italia aliam ciuitatem reperias, quæ inteſtinis magis, ciuilibuſque odijs laborauerit, ac iſta diuexata eſt, cæteriſque intulit detrimenta. Etenim contra Eccleſiaſticum Imperium ſæpiſsimè rebellauit, tametſi parua, & modica Ciuitas haud quaquam cum Pontificali potentia poſſet concurrere, præcipuè autem temporibus Vrbani IV. à quo

quo dignitate Epiſcopali ſpoliata fuit, & Ioannis Vigeſimiſecundi hoc eſt 1322. cũ Pontificij Præfecti detrectaſſet imperium, ſoueretq; factioſiſſimos Gibellinos, primum zelo Religionis icta eſt, exutaq; Epiſcopali dignitate, quam Nicolaus IV. eidem reſtituerat, demum capta, vltrices perfidiæ flammas perpeſſa eſt vſque ad excidium. Duo autem omnino lapſi anni erant, cum Guelphæ factionis nobiliores, facta ſibi à Pontifice poteſtate, Patriam reſtaurarunt, offenſionum obliterata memoria, tametſi interim impetrare non potuerint, vt Ciuitati Epiſcopalis dignitas reſtitueretur. Pontifex enim cenſum omnem Recanatenſis Eccleſiæ in Maceratenſem traſfuderat, quam per id tempus in Cathedralem erigendam curauerat, tranſlato Recanatenſi Epiſcopo ad Senogallienſem dignitatem. Anno verò 1341. cum Benedictus Duodecimus Papa regnaret, cum Recanatenſes ſubeſſe Maceratæ Antiſtiti haud æquis animi tolerarent, ſuæ Ciuitatis per teſtes, perque antiqua monumenta coram Aula Romana comprobata nobilitate, iterum à ſancta Sede extorquere conati ſunt, vt priſtina, antiquaque dignitas Epiſcopalis ad iam olim per ſummum infortunium, viduatam Ciuitatem rediret; ſed in irritum ceſſere preces, donec Innocentius VI. anno 1352. ſupplicibus Recanatenſibus Epiſcopalem dignitatem reſtituit, ita tamen, vt qui Recanatenſis Epiſcopus diceretur, idem Maceratenſis cenſeretur Antiſtes, voluitque in eo Eccleſiarum fœdere Recanatenſem anteire. Iterum ſub Sixto Quinto Pontifice Recanatenſis Epiſcopalis dignitas ſuppreſſa eſt, tranſlataque ad ſanctam Lauretanam Domum, Maceratenſis autem iuncta Tolentinati, quam non ita pridem idem Sixtus Pōtifex euexerat in Cathedralem. Cæterum Gregorius XIV. toties viduatæ Ciuitatis miſeratus, ita Lauretanæ, Recanatenſem iunctam voluit, vt idem Recanatenſis Epiſcopus diceretur, & Lauretanus, eaque Ciuitas in tam honorifica appellatione anteiret, prout declaratus Antiſtes ſua præſentia magis hãc, vel illam Diœceſim decoraret. Recanatenſem Hiſtoriam ſatis eruditè Angelitta perſcripſit. Sanctus Flauianus Martyr, vt Diuus Tutelaris Recanatenſes tuetur, ac protegit, eidemque Cathedralis dicata, in qua dignitates quatuor, quarum prima Præpoſitura Duodecim Canonici & octo Presbyteri numerantur. Pro Epiſcopi habitatione adhæret Eccleſiæ pulcherrima domus. Quinq; Parrocchiales Eccleſiæ, ſeptem Virorum, quatuor Monialium Cænobia, Seminarium, in quo duodecim aluntur pueri, quatuordecim Confraternitates Laicorum, duo Xenodochia, & Mons Pietatis ſpectantur. Diœceſis tria Oppida, & Pagos duos continet. Taxatur in lib. Cameræ ad florenos 600. verus valor 2600. Seriem Epiſcoporum huius Ciuitatis ex fide protulimus, ex archiuo illius Eccleſiæ, reliquiiſque ſcripturarum, quæ non ſine Numine voraciſſimas incendij flammas euaſerunt, exque actibus Romanis, quos ſemel, & ſæpius illum oportet conſuluiſſe, qui in hoc plerumq; inopi argumento velit cum laude verſari.

1. RAYNERIVS Epiſcopus Auximanus, à Gregorio IX. anno 1240. 16. Februarij primus

A Epiſcopus Recanatenſis, dempta dignitate pontificali Auximana, declaratus, cui ſcribit idem Pontifex hoc titulo. Epiſcopo quondam Auximano, nunc Recanatenſi epiſt. 203. fol. 36. ann. 14. in reg. vatic.

2. PETRVS Georgij Vaticanæ Baſilicæ Canonicus, ab Innocentio IV. anno 1244. poſt diutinam vacationem, Epiſcopus Recanatenſis adlectus, Populoque, & Clero ſequentem ſcripſit epiſtolam idem Pontifex.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Clero Ciuitatis, & Diœceſis Recanatenſis Spiritum Conſil. Sanioris.

B *DEbitum Offitij noſtri requirit, vt inter ſollicitudines alias quibus aſſiduè premimur, ſpecialiter circa Eccleſias ſollertiam adhibentes, ipſarum vtilitatibus intendamus, in eo maximè, vt viduatis, ne longo vacationis ſtipendia patiantur, de talium celeriter noſtræ diligentiæ ſtudio prouideatur ſubſtitutione Paſtorum, per quos ſpiritualiter, & temporaliter continuum ſuſcipiant, authore, Domino incrementum. Hinc eſt quod cum Eccleſia Recanat. diu fuerit Paſtoris deſtituta ſolatio, multiſque propter hoc ipſam ſubiectam periculis grauia in ſpiritualibus, & temporalibus detrimenta non ſit dubium incurriſſe, nos qui ex iugo Apoſtolicæ ſeruitutis vniuerſis ſumus Eccleſijs obligati, volentes Eccleſiæ prædictæ, ne damna ex longiori vacatione* C *grauiora ſubiret, ſalubriter prouidere, dilectum filium Magiſtrum Petrum Georgij Baſilicæ Principis Apoſtolorum Canonicum, virum vtique litterarum, prouidum, & honeſtum, acceptum nobis, & fratribus noſtris ſuæ merito probitatis eidem Eccleſiæ de poteſtatis plenitudine præfecimus in Epiſcopum, & Paſtorem, ſperantes quod ſua circumſpectione ipſa Eccleſia laudabilibus, tam circa ſpiritualia, quam temporalia, tribuente Domino proficiet incrementis. Ideoque mandamus, quatenus eum tanquam patrem, & Paſtorem animarum veſtrarum deuotè ſuſcipientes, obedientiam ſibi, & reuerentiam debitam impendatis, ipſius monitis, & mandatis ſalubribus humiliter intendendo. Alioquin ſententiam quam idem ritè tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus authore Domino vſque ad ſatisfactionem* D *condignam inuiolabiliter obſeruari. Datum Lugduni 5. idus Septembris anno ſecundo.*

In eundem modum ſcribit Populo, & Clero quondam Ciuitatis, & Diœceſis Auximanæ. Datum die, & anno eodem.

3. MATHÆVS, anno 1249. tertia die Maij Moniales, Monaſteriumque S. Mariæ Magdalenæ Recanatenſis Diœceſis exſoluit ab omni canonica ſubiectione, Diœceſanaq; lege, indicta penſione cerei vnius libræ quotannis in ſancti Flauiani Martyris feſto.

4. BONAVITA ſub Alexandro IV. floruit anno 1256. Cuius meminit Angelitta in originibus Recanatenſibus. Anno 1263. 9. Kal. Iulij. Vrbanus IV. Caſtrum Recanatenſe ob inobedientiam populorum Epiſcopali dignitate priuauit, illamque ad Auximanam Eccleſiam tranſtulit, ac ſub Humanatenſis Epiſcopi poteſtate, vna cum

Eccleſia S.Flauiani eſſe voluit,& bonaiunctam ad Æſinam Eccleſiam eodem anno id. Octob. tranſtulit, ex reg. vatic. epiſt. 19. fol.9. & 247.fol.65. Narrat Michael Pius, Epiſcopum quemdam Recanatenſem ſub Nicolao III. ſummo Pontifice legatum Apoſtolicum fuiſſe, cuius tamen non prodit nomen in Hiſtor. Dominicana.

5. Fr. SALVIVS, ex ordine S. Dominici, fuit Recanatenſium Pontifex anno 1289. 2. idus Decembris à Nicolao IV. electus, poſt diutinam eiuſdem Eccleſiæ vacationem, reſtituta dignitate Epiſcopali, vt ex ſequenti diplomate, è vaticano regiſt. deſumpto habetur.

NICOLAVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilecto fratri Saluio Epiſcopo Recanaten.

QVoniam humana conditio tanquam vas figuli, fragilitati ſubiecta, varietate agitata fluctuum de facili errat à via, erra ntibus filijs, ad matris redeuntibus gremium, veri patris famlias exemplo delectamur, occidere vitulum oleo miſericordiæ ſaginatum. Dudum ſiquidem Recanatenſis Populus, velut tunc degeneres filij aduerſus Romanam Eccleſiam matrem ſuã, & Dominam, alas deteſtabilis elationis diſtendens ipſam perſecutoribus eiuſdem Eccleſiæ adherendo, varijs perſecutionis iaculis, & inſecutionis auribus quantum in eis fuit ſategit, proh dolor, notabiliter vacillare, propter quod fel.record. Vrbanus Papa prædeceſſor noſter tactus nimium dolore cordis intrinſecus, aduerſus eiuſdem populi obſtinationem paterna prouocatione, conſurgens, & eiuſdem populi volens cum miſericordia, tam deteſtabiles admodum in eandem Eccleſiam commiſſos exceſſus virga caſtigationis debitæ caſtigare, vt caſtigati denique eiuſdem Eccleſię gratiam poſſent facilius per humilitatis miſterium promereri, Ciuitatem Recanaten. Epiſcopalis dignitatis titulo de fratrum ſuorum conſilio priuauit perpetuò, qua ipſum tunc Caſtrum Sedes Apoſtolica gratioſe inſigniuerat. Poſtmodum quidem idem Populus iuxta illud Apoſtoli, non mortificati, ſed caſtigati huius ſuarum humiliter culparum pœnitentiæ lacrymis, & doloris ſuſpiris diu peractis, ac ſatisfactionis remedijs, & ſyncere deuotionis ſuffragijs laudabiliter abolentes, ad eiuſdem ſedis pietatem humiliter acceſſerunt, reſtitutionem dignitatis huius humilius, & inſtantius flagitantes. Nos itaquè in hac parte propheticum ſequentes eloquium miſeratio eius, videlicet, ſuper omnia opera eius, ac propterea volentes paterno affectu correctis filijs miſereri, eoſque conſolari conceſſione petitæ gratiæ, miſerando, dignitatem Epiſcopalem reſtituimus de fr. noſtr. conſilio Eccleſiæ Recanatenſi præfatæ, ipſam ſtatuendo Eccleſiam Cathedralem. Vnde de ipſius ſalutari ordinatione tanto ſolertius cogitantes, quanto ea diutius proprij Paſtoris deſtituta ſolatio, inter grauia diſpendia conſpicimus fortius ſanguine meritorum inueſtigatione præmiſſorum in te fratrem Ordinis Prædicatorum profeſſorem, vt pote virum vitæ laudabilis, conuerſationis honeſtæ, diſcretionis maturitate conſpicuum, & ſpiritualium, & temporalium prouidentia circumſpectum duximus oculos noſtræ mentis. Quare ſperantes in illo paſtore, qui aliorum argento, & ſine vlla commutatione paſcit vniuerſos abunde, quod prædicta Recanatenſis A *Eccleſia ſub ſollicitudine tui regiminis ſpiritualia, & temporalia authore Domino proficeret incrementis te ipſi Recanatenſi Eccleſiæ de fratri noſtro conſilio in Epiſcopum præficimus, & Paſtorem, tibique ſubſequenter per Venerab. fratrem noſtrum Latinum Oſtienſem Epiſcopum fecimus munus conſecrationis impendi. Rogamus itaque Fraternitatem tuam, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ad dictam Recanatenſem Eccleſiam in ſpiritu humilitatis accedens, ipſius curam ſic agas ſollicitè, ſic eam prudenter gubernare ſtudeas, ſic diligenter tibi oues creditas ab innaſoris inſultibus cuſtodire, quod tuis actibus ſuper hijs apud Deum, & homines plenius laudibus conſtitutis retributor omnium bonorum Deus, vna cum tuis ſubditis ſupernorum ciuium conſtituat te collegam. Datum Romæ apud ſanctam Mariam Maiorem 11. idus Decembris anno ſecundo.*

B Ad Salulum Epiſcopum Recanatenſem, Vrbis Vicarium idem ſcribit Nicolaus Quartus id. Maij ann.4. ep.203. fol. 40. obijt verò anno 1300.

6. FRIDERICVS Nicolai Ioannis, ſuæ Patriæ adlectus Pontifex eſt à capitulo, à Bonifacio VIII. confirmatus anno 1300. idus Nouemb. reg. vatic. ep. 263. f. 70. an. 7. Quem Gibellina factio mirum in modum diuexauit, illumq. cum Guelphis exegit anno 1315. igitur Pontifex iuſta ira ſuccenſus, rebellem, ſeditioſamq. Ciuitatem omni honore, dignitateque Epiſcopali ſpoliauit, illamque in Maceratenſem iuriſdictionem tranſfudit, Friderico ad Senogallienſem Eccleſiam tranſlato. Quæ perfidiæ mulcta perdurauit vſque ad annum 1357.

7. Fr. NICOLAVS à ſancto Martino, ex or- C dine Prædicatorum, adlectus eſt primum Epiſcopus Maceratenſis 1349. deinde anno 1357. ab Innocentio VI. declaratus eſt Epiſcopus Recanatenſis, itaut illarum iunctarum Eccleſiarum ſimul Epiſcopus haberetur, hic primus Epiſcopus fuit poſt factam vnionem. Deceſſit autem ann. 1367. illiuſque habetur mentio in lib. de Prouiſ. Prælat.

8. OLIVERIVS Decanus Nigripontis, & Papæ Capellanus, electus eſt à Capitulo ann. 1367. 3. Kal. Martij, confirmatur ab Vrbano V. ex reg. vatic. in memorijs illius Eccleſiæ, eiuſdem ſatis clara mentio habetur.

9. BARTHOLOMÆVS anno 1383. à Pſeudopontifice Clemente VII. intruſus, ex libro prouiſ. prælator.

10. PAVLVS electus anno 1384. die 27. D menſis Ianuarij. Fouit partes Clementis VII. Pſeudopontificis, itaut potius dicendus videatur intruſus, quam legitimus paſtor.

11. NICOLAVS Florentinus, ex Epiſcopo Feſulano, ab Vrbano VI. tranſlatus eſt ad has Simul iunctas Eccleſias, anno 1383. in locum defuncti Bartholomæi, & has quidem Eccleſias prudenter rexit per aliquot annos, ex lib. prouiſ. prælat.

12. ANGELVS ab Vrbano VI. electus, ſub quo Marchiæ Anconitanæ ſpoliorum collector fuit. Ann. 1392. ex authoritate ſummi Pontificis, condidit teſtamentum. Hic ille Angelus eſt, qui anno 1408. die 18. menſis Septembris, à Gregorio. XII. purpuram Senatoriam accepit, ſub titulo S. Stephani in Monte Cælio. Recanati fato functus

1162

ctus eſt anno 1412. die 21. menſis Iunij, ſepultuſque eſt in Cathedrali in ſepulchro haud multū, elato à terra cum hac ſimplici inſcriptione.

Reuerendiſſ. D. A. Card. Recanati. obijt XX. Iunij anno M. CCCCXII. cuius anima requieſcat in pace.

Hanc Eccleſiam Angelus poſt ſuã ad Cardinalatum aſſumptionem habuit commendatam, vt liber prouiſionum prælatorum prodit, ſub Martino Quinto Pontifice actaque conſiſtorialia Gregorij XII. Quintique Alexandri: hic qui proximè ſequitur reperitur Recanatenſis Pontifex fuiſſe, poſt mortem cuiuſdam Iaquelli ad Epiſcopatum ſubuecti anno 1409. eodemque anno defuncti.

13. IAQVELLVS ſucceſsit Angelo an. 1409. vt diximus eodemq; anno valedixit huic mortali ſæculo. Ex lib. obligat. Prælatorum.

14. ANGELVS de Balleonibus Peruſinus, Sacræ Romanæ Rotæ Auditor, electus eſt an. 1409. die 9. menſis Septembris, Gregorio XII. ſedente, breuiorque videtur fuiſſe Pontifex, ſiquidem Cardinalis Angelus adhuc, cum iſte eximeretur è viuis Recanatenſem moderabatur Eccleſiam anno 1412.

15. Fr. NICOLAVS de Caſcia vmber ex ordine Heremitano S. Auguſtini alumnus, ac Generalis magiſter, vir longe doctiſsimus, à Ioanne Vigeſimo Tertio Pontifice Maximo ſublectus eſt Epiſcopus anno 1412. 13. Kal. Auguſti, vixitque vſque ad annum 1415. ſed adeo perturbata Iuriſdictione, vt nihil durius videatur duxiſſe in vita, quam difficillimis illis temporibus preeſſe alijs. Siquidem Gregor. XII. Pontifex, rametſi à Piſano Concilio depoſitus, nichil omittebat omnino, quod ad ſuam malè partam potentiam confirmandam, facere videretur. Itaque Marinum Venetum Recanatenſem Epiſcopū creauit, ſed cum reclamantibus populis eius Epiſcopatus inire non potuiſſet poſſeſsionem, Nicolao vero, legitimoq. Pontifici iam pridem delatam illi dignitatem conceſsit, creatus eſt ipſe Epiſcopus Aprutinus. Cæterùm per id tempus cum Martinus V. Columna in Conſtantienſi Concilio Apoſtolicam euaſiſset ad Sedem, ſuoque de iure Gregorius XII. libens, volenſque diceſsiſſet, ex conſenſu Pontificis, Patruuſque creatus eſt Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, Piceni legatus, perpetuuſque Recanatenſis, ac Maceratenſis, Eccleſiarum Adminiſtrator. Vbi tandem mærore confectus, dicitur deceſsiſſe, ſepultuſq; eſt in Cathedrali, pluribus Reliquijs, argenteiſque vaſis Eccleſiam illam ditans, quæ adhuc ibi diligentiſsimè aſſeruantur.

Haud diu eſt, quod Cardinalis Iulius Romaharum Eccleſiarum Epiſcopus Cathedralem Eccleſiam eſt exornare aggreſſus, quod ipſum, vt commodius faceret, huius Pontificis tumulum ab auſtrali, ad ſeptemtrionalem partem eſt tranſferre coactus, itaque ea occaſione proditum cadauer adhuc cum Pontificalibus indumentis adhuc integrum, ac palpabile omnium contuentium admirationem exciuit.

16. MARINVS, ſiue Martinus de Tocho Venetus, cum à Gregorio XII. Pontifice Recanatenſis Pontifex fuiſſet adlectus, ſedemque vitio obtentam, renuente populo, haud inuadere potuiſſet, cauſæ, temporique cedendum ratus, Aprutinus eſt dictus Epiſcopus 1418. non. Iulij, atque à Martino deinde Quinto ad Theatinenſem Epiſcopatum translatus anno 1429.

17. BENEDICTVS Guidalottus Peruſinus, celebris Iuriſconſultus, ex Epiſcopo Aprutino, ſublectus eſt Epiſcopus Recanatenſis, ac Maceratæ anno 1429. 7. idus Ianuarij. Hic in gratiam ſtudioſorum, nouum ſapientiæ Domicilium Peruſiæ erexit, vbi carus omnibus fato functus eſt, atq; apud S. Dominicum cū hoc epitaphio tumulatus.

Reuerendæ memoriæ Patri D. Benedicto de Guidalottis I.V. Conſulto, Recanatenſi Epiſcopo, tandem Martini Quinti Vicecamerario Apoſtolico, qui cum in Patria diſcederet, nouam ſapientiam fecit. Vixit ann. 40. Obijt anno Chriſti. M. CCCC. XXIX. Die IX. Auguſti. D. Eliſabeth ſoror fecit.

18. IOANNES Cornetanus Vitelleſchus, Prothonotarius antea Apoſtolicus, anno 1431. 11. Kal. Maij creatus Epiſcopus fuit, ac paulò poſt Cardinalis, deinde Archiepiſcopus Florentinus, tum & Patriarcha Alexandrinus, de quo vide plura in Catalogo Archiepiſcoporum Florentinorum.

19. Fr. THOMAS Tomaſinus, ſiue Buratus, Venetus, Ordinis Prædicatum, Epiſcopus Tragurienſis, ad has ſimul iunctas Eccleſias fuit translatus Anno 1435. die 4. idus Octobris, translatus inde ad Feltren. & Bellunen. 8. id. Octob. 1440. ex hac familia Thomaſina hodie viuit, Ioannes Philippus Æmonienſis vir eruditione clariſsimus, vt monumenta ab ipſo edita clarè demonſtrant; de quo alibi.

20. NICOLAVS de Forolinio, forte idem cū ſequenti, ex Archidiacono electus anno 1440. 6. idus Octobris. De quo acta Conſiſtorialia.

21. PETRVS Georgius, Terami antea Præpoſitus, creatus fuit anno 1460. ſanctamq; Lauretanam domum ſub Pio Secundo cum pietatis laude gubernauit, eiuſdemq; ſacræ domus hiſtoriam euulgauit.

22. NICOLAVS de Aſtis Foroliuienſis, cum locupletiſsimus eſſet, octo millibus ſcurorum clerum Recanatenſem adauxit, duodecim verò millibus Confraternitatem S. Luciæ, quorum fructus Reſpublica Genuenſis exſoluit, ad cenſum verò Clero ſoluendum olim Reſpublica Veneta tenebatur. Sed cum ij cenſus ex Regni Cypri redditibus forent ſoluendi, ammiſſo regno, ſolutio illa obtorpuit, atque delata eſt. Quotannis tamen in Cathedrali ſolemne anniuerſarium ad expiationem munificentiſsimi Præſulis celebratur, vbi in frequentiſsima honoraria concione ab eloquentiſsimis Oratoribus eiuſdem laudes concelebrantur. E viuis exemptus eſt, anno 1470. inq; Cathedrali cum hoc epitaphio ſepultus.

Sepulchrum olim Reuerendiſs. D. Nicolai Epiſcopi Recanat. & Macer. quod fieri fecit fraternitas S. Luciæ. M. CCCC. LXX.

23. Poſt Nicolai exceſſum harum Eccleſiarū

adlectus Adminiſtrator eſt FRANCISCVS Maurocenus Epiſcopus Patentinus Venetus, Lauretanæque domus Gubernator, deceſsitque in Recanatenſi Ciuitate, atque in Cathedrali tumulatus fuit.

24. ANDREAS Sillius Fanenſis creatus eſt anno 1471. non. Septembris. Mortuus autem eſt 1477. de quo acta conſiſtorialia. Hic fuit Marchiæ pro Eccleſia Romana Generalis Locumtenens ann. 1476.

25. HIERONYMVS Baſſus Roboreus Sauonenſis, Sixti Quarti ex ſorore nepos, Albigaunenſis antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1477. pauloque poſt adlectus eſt presb. Card. tit. S. Balbinæ, vulgo dictus Recanatenſis Cardinalis; tempore huius Epiſcopi, iterum Lauretana iuriſdictio, ac Diœceſis, Recanatenſi iuncta eſt, quam non ita pridem Sixtus IV. Pontifex inde diuulſerat. Epiſcopale palatium à fundamentis reſtituit. Romæ deceſſit Epiſcopus Card. Sabinus 1507. ſepultuſque eſt apud S. Mariam de Populo.

26. THÆSEVS de Cupis Romanus, è Monte Falco tamen oriundus, iuriſconſultiſſimus, exorantibus Recanatenſibus, datus Pontifex eſt 1507. die 20. menſ. Octobris: Lateranenſi Concilio interfuit. Huius Epiſcopi conſenſu Leo X. Maceratenſem, Recanatenſemque diſiunxit Eccleſias, ea tamen lege, vt qui ſuperſtes fuiſſet, in ſe traheret viduatam Eccleſiam, c . . e ſuperuixiſſet Thæſeus, vtrique iterum Eccleſiæ ius Diuinum dixit. 1519. die 13. menſ. Martij. Deceſſit autem ſub Clemente VII.

27. ALOYSIVS Alexander Taſsius Bergomas, Auus maternus illius immortalis nominis Poetæ Torquati Taſsij, ſublectus fuit Epiſcopus Recanatenſis die 16. menſ. Ianuarij 1516. Fato functus eſt 1519. die 13. menſis Martij.

28. DOMINICVS Cardinalis de Cupis, vulgo vocatus Cardinalis Tranenſis, à Clemente Septimo cooptatus eſt Adminiſtrator Recanatenſis Eccleſiæ, illamque vario, prætioſoque Pontificali indumento munificentiſsimè locupletauit, Cathedralemque reſtaurauit, in illam conferens quam plurima ornamenta. Deceſsit 1553. Epiſcopus Cardinalis Hoſtienſis.

29. IOANNES Clericus Gallus Sacræ Rotæ Auditor, die 25. Ianuarij 1535. Recanatenſium Pontifex renuntiatus eſt, ex conſenſu Cardinalis Tranenſis eadem, quam ſupra commemorauimus, lege, vt qui fuiſſet ſuperſtes, eas diuulſas Eccleſias ſua ſub poteſtate haberet nouo fœdere iunctas, vnius tantùm Paſtoris deinceps arbitrium præſtolaturas. E viuis Ioannes exemptus eſt, circa annum 1546. eiuſdemq; Eccleſiæ adminiſtratio ad eundem Cardinalem eſt deuoluta.

30. PAVLVS de Cupis Romanus Montis Peluſij Epiſcopus, Recanatenſi Eccleſiæ admotus eſt 1548. die 24. M. Februarij.

31. PHILIPPVS Riccabella nobilis Recanatenſis, Maceratæ tantum Epiſcopus, 1546. die 27. menſis Ianuarij, deinde ex deceſſu Pauli, regreſſuq; quem ex conuentione habebat, Recanatenſem ſedem obtinuit, ceſsitque Maceratenſem Sedem Cardinali de Cupis iure reſeruati regreſſus. Tridentino Concilio interfuit, deceſsitque an. 1571. menſe Octobri, & cum ipſo, nobilis, antiqua Familia de Riccabellis funerata eſt.

32. HIERONYMVS Melchiorius nobilis Recanatenſis à Iulio III. Maceraten. tantum Epiſcopus dictus eſt anno 1553. ex deceſſu Riccabellæ, Cardinaliſque de Cupis, Tridentino Concilio interfuit. Fato functus eſt 1583. 5. Kalen. Iunij Romæ, ſepultuſque eſt apud S. Mariam ſupra Mineruam. Conſule Cathalogum Epiſcoporum Maceratenſium.

33. GALEATIVS Moronus Mediolanenſis, vtriuſq. ſignaturæ Referẽdarius, à Gregorio XIII. ſublectus eſt Recanatenſis, ac Maceratenſis Epiſcopus 1583. die 19. menſis Iunij. Cæterùm Sixtus dictam Ciuitatem, dignitate Epiſcopatus ſpoliauit anno 1586. die 5. Martij, illamq. cum Maceratenſi ac Tolentinate coniunxit, cum prius Lauretanam Eccleſiam inde diuulſam erexiſſet in Cathedralem, itaque Hieronymus Epiſcopus fuit Maceratæ, ac Tolentini, quas duas Eccleſias idem Pontifex ſimul iunxerat. Hic Maceratæ poſtremam diem obijt 1613. die 7. menſis Septembris, cum vſquè ad annum 77. produxiſſet ætatem. Recanatenſis autem Ciuitas ad quinque ferè annos manſit viduata Paſtore, cuius poſtea miſeratus Gregorius XIIII. eidem priſtinam dignitatem reſtituit, eamque Lauretanæ Eccleſiæ iunxit, in quo quidem fœdere, vſquè ad hanc noſtram ætatem perſeuerat.

34. RVTILIVS Benzonius Romanus Canonicus S. Mariæ in Vialata Epiſcopus ſecũdus Lauretanus, poſt Recanatenſibus Epiſcopalem reſtitutam dignitatem, vtriuſque Eccleſiæ fuit antiſtes. A fundamentis erexit, ac propemodum abſoluit Epiſcopale Palatium, decedenſque 1613. pretioſam Sacrario ſupellectilem legauit. Recanatenſiq. Capitulo ducenta ſcutata, aliaque ducenta collegiatæ S. Mariæ de Caſtello Nouo.

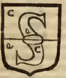
35. Fr. AVGVSTINVS Cardinalis Galaminus ordinis Prædicatorum electus eſt Epiſcopus Lauretanus, ac Recanatenſis prima die Februarij anno 1613. Hic deinceps tranſlatus eſt ad Auximanam Eccleſiam, auctis contignationibus Cathedralem ſuffulſit, palatiumque Epiſcopale propemodum abſoluit, prætioſaque ſupellectili, picturatiſquè patergis exornauit: adoleſcentium Seminario domum, ſuffecturumque cenſum attribuit, haud ſine lacrymis eius populi inde abſceſsit apud quem ea ſingularis pietatis opera effecerant ſpectatiſsimum.

36. IVLIVS Cardinalis Roma Epiſcopus Lauretanus, ac Recanatẽſis declaratus eſt anno 1621. eaſdemque Eccleſias adminiſtrauit vſque ad annũ 1634. deinde translatus eſt ad Eccleſiam Tiburtinam. Hic munificentiſsimè aluit pauperes, cultumque Diuinum, effuſis propemodum opibus, promouit, Cathedralem ornauit, ſacrariumque nobili ſupellectili locupletauit, chorum ad perſoluendum diuinum penſum extruxit, capituli cenſum adauxit palatiumque Epiſcopale extendit, moniales S. Benedicti proprio cenſu iuuit, vbi neceſsitas illas vrgeret. Diuæ Mariæ Aſsumptæ mo-

monaſterium extruxit, vbi ad diuinum cultum deſtinatæ alerentur puellæ. Ita demum erga Recanatenſem populum paſtorem, patremque ſe geſsit, vt haud minus flebilis, quam anteceſſoris ſui, populo illi acciderit.

37. ANTONIVS Panichius nobilis Maceratenſis, Sarſinæ antea Epiſcopus, ad Recanatenſem Lauretanamque Eccleſiã. tranſlatus eſt an. 1635. viuit adhuc.

SALVTIENSES EPISCOPI.

SALVTIVM Pedemontana Ciuitas, Saluciani Marchionatus caput, nobiliſsimæ Aleranæ gentis per multa ſæcula iuriſdictio fuit, ſed ea gente extincta, ex deceſſu Ioan. Ludouici filij Marchionis Ludouici, Regum Gallorum iemiſsimum iugum accepit, ac mox ex commutatione Breſciæ Prouintiæ temporibus Henrici Quarti, Principibus Sabaudijs obuenit, qui illum hoc tempore poſsident. Veteres Salueiam, alij Salucias appellarunt; Sita eſt non procul à Pado ad radices Alpiũ Cotiarum, vix decem paſſuum millia à Veſulo monte celeberrimo remota in finibus Ligurum Buggienorum, vbi quondam ſtetit antiqua illorum Auguſta, & Romanorum Colonia: Pleriq; à ſalubritate cœli, alij ab aſcenſu, ſiue ſaltu, ſiue quod ad apicẽ collis, vbi antiquum ſuit eius caſtellum ex planitie perueniri nõ poteſt, alij à Saiuuijs, Saluijs, vel Salijs prouinciæ populis, qui eam primi incoluerunt, nomen accepiſſe arbitrantur: probabilior verò aliorum opinio, qui à Feſto Salicis per Salios Sacerdotes Romanos introducto, & in hæc vſque tempora ad antiquorum bachanaliorum morem conſeruato, ſic appellatam fuiſſe aſſeruerunt; in planitie primùm, dempto caſtello, habitari cœpit, at poſtquam Marchionatus caput electa fuit circa annum 1200. ſuper collem vbi nunc ſpectatur Forum cum noua Arce ædificata, muriſquè cincta eſt, inde anno 1379. in ea, quæ nunc viſitur forma redacta. Iulius Secundus Pontifex Maximus eam Ciuitatem Epiſcopali dignitate nobilitauit, Eccleſiam S. Mariæ in Cœlum Aſſumptæ erexit in Cathedralem, quæ prius Eccleſia collegiata fuerat anno 1511. die 29. menſis Octobris, illamque ab omni iuriſdictione exemit, Sanctæque ſedi immediatè ſubiecit, Margarita Foxia Ludouici Salutiarum Marchionis relicta intercedente. Claudius Robertus in ſua Gallia Chriſtiana narrat Salutienſem Eccleſiam erectam fuiſſe in Cathedralem à Sixto IV. ann. 1481.

A eidemque primum Epiſcopum deſignatum Federicum Ludouici Marchionis fratrem, qui iam ad Carpetoratenſem Epiſcopatum in Gallia fuerat electus; ſed hunc errorem acta conſiſtorialia redarguunt, idemque adſerunt, quæ nos ſupra ex fide retulimus. Cœterùm Salutienſis Cathedralis in ſuburbijs extra Ciuitatem exurgit, cuius decem & octo Canonici ſunt, inter quos numero ſex dignitates habentur. Curatoris animarum munus Archipresbytero detulerunt. Quinquè Monaſteria Religioſorum ibi habentur Conuentualium S. Franciſci ſcilicet, S. Dominici, S. Auguſtini, Minorum de Obſeruantia, & Cappuccinorum: Tria item Monialium Monaſteria; ex ordine Ciſtercienſi duo, S. Claræ alterum: Xenodochium, duæq; ſocietates hominum laicorum. Epiſcopus intra B Ciuitatem domicilium habet: Diœceſis anguſtos habet cancellos, cenſuſque Epiſcopalis haud excedit ſexcentã ſcutata monetæ Romanæ, in libris Cameræ eius taxa eſt Flor. 300. Salutienſium Præſulum ſeriem, quam modo damus, ex actib. conſiſtorialibus ex fide deprompſimus. Epiſcopalis dignitatis erectio talis eſt tenoris, ex originali deſumpta.

IVLIVS EPISCOPVS.

Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

PRo excellenti præminentia Sedis Apoſtolicæ, in qua C *poſt Beatum Petrum Apoſtolorum Principem, quãquam imparibus meritis, pari tamen authoritate conſtituti ſumus in agro irriguo militantis Eccleſię nouas Epiſcopales ſedes, Eccleſiaſque plantare Roman. Pontifici dignum arbitramur, vt per nouas plantationes populorũ augeatur deuotio, Diuinus cultus efflorescat, ſubſequatur animarum ſalus, & loca humilia illuſtrentur, idque nos eo libentius agimus in hijs locis, in quibus benedicente Domino incolæ, & alij Chriſti fideles multiplicaſſe noſcuntur, vt propagatione nouæ Sedis, & aſſiſtentia honorabilis Præſulis cum decenti miniſtrorum numero fideles ipſi in deuotione perſiſtentes, & etiam deuotionis huiuſmodi augmentum ſuſcipientes, æternæ fælicitatis præmium, Deo eorum pium propoſitum adiuuante, facilius conſequi mereantur. Sanè oppidum Saluciarum Taurinenſis Diœceſis inſigne, & Marchione, alijſque* D *nobilibus, ac populo repletum, & in eo collegiata Eccleſia etiam inſignis ſub inuocatione B. Mariæ, in ipſa Eccleſia ſeptem dignitates, quarum prima Decanatus inibi dignitas principalis eſt, & duodecim canonicatus, & totidem præbendæ pro totidem perſonis canonicis fundati, erecti, & inſtituti ſunt, in ipſoque oppido plures aliæ Eccleſiæ, in quibus diuina officia celebrantur, & in ipſo oppido perſonæ politicæ, boniſque moribus ornatæ ſunt, adeo vt ipſum oppidum nomine, & titulo Ciuitatis decorandum, & ipſa Collegiata Eccleſia Beatæ Mariæ in Cathedralem Eccleſiam erigenda ſit. Quod etiam dilecta in Chriſto filia nobilis mulier Margarita de Fuxo moderna Marchioniſſa Salutiarum ſuo, & dilecti filij nobilis Michaelis Antonij Marchionis Saluciarum eius nati, & in minori ætate conſtituti nominibus hoc a nobis ſummè opere pe[t]ente, & nobis ſuper hoc humiliter ſupplicante,*

cante, unde nos præmiſſis, & nõnullis alijs rationabilibus cauſis moti, volentes oppidum prædictum, & illius incolas eorum meritis id exigentibus potioribus fauoribus attollere, & honorabili munere confouere, habita ſuper hoc cum venerabilibus fratribus noſtris deliberatione matura; de ipſorum fratrum conſilio, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ipſum Oppidum in Ciuitatem Saluciorum, ac præfatam collegiatam Eccleſiam B. Mariæ in Cathedralem Eccleſiam, cum præeminentijs, honoribus, & priuilegijs, quibus aliæ Cathedrales Eccleſiæ de iure, vel conſuetudine vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum ad Dei laudem, totiuſque ſanctorum, & Eccleſiæ gloriam, & fidei Catholicæ exaltationem authoritate Apoſtolica tenore præſentium erigimus, creamus, & in- C *ſtituimus, ipſumque Oppidum titulo Ciuitatis inſignimus, ac Eccleſiam ipſam ſic in Cathedralem Eccleſiam erectam nobis, & ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus canonicè intrantibus, & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectam eſſe volumus, & decernimus, eamque, & illius Epiſcopum pro tempore exiſtentem à quorumcumq; Metropolitanorum, ſeu Archiepiſcoporum iuriſdictione, ſuperioritate penitus, & omnino eximimus, dictamque Ciuitatem, & illius diſtrictum, ac territorium, necnon quinquagintaquinque loca in dicta Taurinenſi, videlicet Carmignoliam, Dragaberium, Reuellum, Verzolium, Mantam, Vellam, Nouetam, Arpeaſcum, Coſſilioles, Venaſcum, Brozaſcum, Iſachem, Melum, Fraxinum, Rule, ſanctum Petrum, Vallemmalam, Martignanum, Riuum* D *Frigidum, Gambaſchem, ſanctum fornem, Puyſamnam. Vncium, Hoſtariam, Crizalem, Caſtellarium, Pagnium, Boondelum, Teomgnaſcum, Gerbollam, Villare, ſanctorum Victoris, & Conſtantij, Rachambernam, Carpignanum, Moſcherias, Periare, Caſtrum Dalphinum, Belium, Pontem Cauale, ſanctum Damianum Paglierium, Alma, Celes, Stropum. Marmorem, Iannonum, Pratium, Vxolium, Acælium ſanctum Michaelem, Eluam, Montemmalum, Valgranum, Montemoraimum, Pratum de Leues, Caſtrum Magnum, & alia decem in Alben. ſcilicet Dolianum, Beluedere, Marſaliam, montem Barcherium, Bonumuicinum, Rudirum, Chiſſonum, Lecchium, Cameranam, Caſtilionum, ac alia quatuor Caſtra, ſiue Oppida in Aſtenſi Diœceſi reſpectiue conſiſtentia, videlicet Valfenariam, Inſulam Bellam, Baldiſerium, Fernaccaſium ad menſas Taurinen, & Alben. ac Aſten. ſeu Epiſcopos Taurinenſem, Alben. & Aſten. reſpectiuè nunc, & pro tempore exiſtentes, vt de eorum Diœceſibus prædictis reſpectiuè pertinẽtia ab eiſdem menſis Epiſcopalibus Taurinenſis, Albenſis, & Aſtenſis diſmembrantes penitus, & perpetuò ſeparantes eidem Eccleſiæ, & menſæ Epiſcopali Salutiarum pro illius Diœceſi in ſpiritualibus, & temporalibus prout ad Taurinen. Alben. & Aſten. Epiſcopos pertinebant, perpetuo applicamus, & appropriamus, ac Clerum, & populum Ciuitatis, & Diœceſis, ac Eccleſiam Salutiarum prædictarum necnon, & iuriſdictionis Epiſcopi Salutiarum pro tempore exiſtentis quod legem Diœceſanam, & iuriſdictionem perpetuò ſubijcimus, & ſubmittimus. Et quia monaſterium Monialium S. Antimi Ciſtercienſis Ordinis dictæ Taurinenſis Diœceſis campeſtra exiſtit, & moniales in eo ſub Regularibus inſtitutis, & religioſè prout conuenit non viuant, ac Decanatus in ipſa ſic erecta Eccleſia dignitas principalis exiſtebat, & Decanus pro tempore exiſtens mitra, & Baculo, & alijs Pontificali-*

A *bus inſignijs vtebatur, ipſum decanatum tam in eadem collegiata, quàm in ipſa ſic in cathedralem erecta Eccleſia de conſenſu illius Moderni Decani, & in ipſo monaſterio dignitatem Abbatiſſalem, & ordinem ipſum Ciſtercienſem penitus, & omnino & ſupprimimus, & extinguimus, ipſorumque Monaſterij qui ſeptingentorum, & Decanatus qui centum florenorum auri de Camera forſitan redditum, & prouentus ſecundum communem extimationem valorem annum, vt aſſeritur non excedunt, ac etiam ſupraſcripta immobilia bona, videlicet prædia præfati Michaelis Antonij Marchionis, & ad eũ ſpectantia, ſiue tecta cum eiſdem prædijs, Caſſinis, & ædificijs ſitis ſuper finibus Carmagnolæ, ibi dicitur ad Tecta domum Marchionis ſiue ad podium ſancti Martini* C *Fornaciarum, ſiue Stariorum, quæ ducentorum Menſuræ illarum partium ſub ſuis coherentijs, ac iuribus, & pertinentijs, quæ ſunt redditus ducatorum ducentorum pro augmento datis menſæ Epiſcopali Salutiarum huiuſmodi de conſenſu dictæ Margaritæ Marchioniſſæ matris tutricis, & adminiſtratricis præfati Michaelis Antonij cum illorum omnibus iuribus, & pertinentijs ſui eidem menſæ Epiſcopali Salutiarum etiam perpetuò applicamus, & appropriamus. Ita quod liceat ex nunc Epiſcopo Salutiarum qui erit pro tempore, corporalem poſſeſſionem bonorum Monaſterij, & Decanatus, ac prædiorum prędictorum, & illorum iurium omnium per ſe, vel aliũ ſeu alios propria authoritate liberè apprehendere: & translatis dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſa, & Mo-* D *nialibus dicti monaſterij ad aliud, vel alia Monaſteria eiuſdem ordinis, vbi beneuolas inuenerit receptrices, ſeu ſi ſe transferri voluerint, reſeruata eis quoad vixerint in dicto Monaſterio, & aſsignata congrua portione ex fructibus dicti monaſterij pro earum victu, & veſtitu, ac neceſsitatibus ad bonum, & pium arbitrium generalis ordinis ipſarum, & dicti Epiſcopi Salutiarum qui pro tempore erit, reliquos fructus bonorum, tam Monaſterij, quam Decanatus, & prædiorum prædictorum in ſuos, & menſæ Epiſcopalis Salutiarum prædictarum vſus, & vtilitatem conuertere, cuiuſuis licentia ſuper hoc minimè requiſita: & inſuper ſtatuimus, & decernimus, quod Archidiaconatus qui in ipſa Collegiata Eccleſia ſecunda exiſtebat, in ipſa nunc erecta Cathedrali poſt pontificalem maior, & aliæ dignitates ordine ſuo ſimiliter in ipſa Cathedrali Eccleſia, duodecimque Canonicatus, & totidem præbendæ, & alia beneficia ipſius Collegiatæ Eccleſiæ de cætero ſunt in ipſa ſic erecta Cathedrali Eccleſia, & Archidiaconatus, & aliæ dignitates, ac canonicatus, & præbendæ, ac beneficia Ec-* D *cleſiaſtica in ipſa antea collegiata Eccleſia nunc dicta cathedralis Eccleſiæ erecta nominentur, & ſint, & eſſe cenſeantur non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, & indultis monaſterio, & ordini Ciſtercienſi, necnon Taurinen. Alben. & Aſtenſis Epiſcopis præfatis ſub quibuſcumq; tenoribus, & expreſſione verborum conceſsis, priuilegijs quibus etiam etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus præſentibus ſpecialis, & expreſſa mentio habenda foret, illis alias in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ erectionis, creationis, inſtitutionis, inſignitionis voluntatis conſtitutionis, diſmembrationis, exemptionis, ſeparationis, applicationis, appropriationis, ſubiectionis, & ſuppreſſionis, extinctionis, ſtatuti,*

decreti,

decreti. & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millеſimo quingenteſimo vndecimo, quarto Kal. Nouembris Pontificatus noſtri anno octauo.

1. IOANNES ANTONIVS Roboreus, filius Bartholomæi, Iulij II. ſummi Pontificis propior affinis, ex Canonico S. Petri Romæ adlectus fuit primus Salutienſis Epiſcopus ab eodem Pontifice anno 1511. die 26. menſis Octobris, vt ex ſequenti eiuſdem Pontificis diplomate colligitur.

IVLIVS PAPA SECVNDVS
Dilecta in Chriſto filiæ nob. mulieri Margaritæ de Fuxo Marchioniſſæ Salutiarum.

Dilecta in Chriſto filia ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

PRo ſingulari charitate, qua inſignis memoriæ Ludouicum Marchionem Salutiarum virum optimumq. conſortem tuum, teque, & communes filios ſemper fuimus proſequuti, deſiderio tuæ nobilitatis annuentes, patriam iſtam, oppidumque Salutiarum, quod Marchionatus caput eſt, & Dei benignitate viris, & opibus floret Epiſcopali dignitate ornare decreuimus, & hodie in conſiſtorio noſtro Eccl. in Cathedralem, & oppidum in Ciuitatem ereximus, præfecimuſq. Eccleſiæ in adminiſtratorem, donec ad legitimam peruenerit ætatem, & deinde in Epiſcopum, & Paſtorem dilectum filium Ioannem Antonium de Ruuere noſtrum ſecundum carnem affinem, ad laudem Dei omnipotentis, & incrementum deuotionis iſtius Catholicæ patriæ, vt ex literis dilecti filij noſtri Antonij Cardinalis S. Vitalis tui, & iſtius Marchionatus Protectoris, & Barnabæ Pinelli, qui pro hac re apud nos indefeſſa ſedulitate inſtitit, intelliges. Da igitur Deo gratias ac ſupplicationibus ſonitu campanarum, & alijs ſignis lætitiam declarantibus, vt autem tibi, & filijs tuis prædictis omnia proſperè cedant, erudi eos in Dei timore, & obſeruantia, & deuotione ſedis Apoſtolicæ cunctorum fidelium matris Eccleſiæ, quod te pro tua ſolita prudentia, & pietate facturam non dubitamus. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 26. Octobris 1511. pontific. noſtri anno octauo.

Eam adminiſtrauit Eccleſiam Ioannes Antonius ad menſes octo, deinde in fauorem fratris eo munere ſe exoluit.

2. SIXTVS Roboreus Sauonenſis, frater Ioannis Antonij, ad hanc eandem Sedem ex ceſſione fratris adlectus fuit 1512. die 27. menſis Auguſti, Iulio II. ſedente, eodemq. die, ex ceſsione Cardinalis Agenenſis, prædiuitem Abbatiam Cerreti ordinis Ciſtercienſis commendatam habuit, Laudẽſis iuriſdictionis. Lateranenſi Concilio ſub Decimo Leone interſuit, deceſsitq. Romæ 1516.

3. IVLIANVS Tornabonus nobilis Florentinus, Leoni Decimo carus, atque familiaris, molis Adrianæ præfectus, huius Eccleſiæ Antiſtes adlectus eſt 1516. die 22. menſis Iunij. Sub eodem. Pontifice pluribus alijs muneribus perſunctus eſt, obtinuitque pro coadiutore Philippum Canonicum Florentinum cum ſpe futuræ ſucceſsionis, Qui cum poſtea non fuiſſet ſubrogatus Iuliano, ante illum potuit deceſsiſſe: poſſeſsionem adeptus eſt anno 1519. 13 Iulij, quo anno Synodum celebrauit. Cæterùm Iulianus cum priuatæ, tranquilliorisque vitæ eſſet appetentiſsimus, Epiſcopali munere libens, volenſque abiuit in fauorem nepotis, qui proximè ſubſequitur.

4. ALPHONSVM Tornabonum Florentinũ, filium Symonis, nepotemq. Iuliani, Clemens VII. ad hanc Sedem ſubuexit an. 1530. die 16. menſis Septembris, qui cum illam Eccleſiam per 16. annos adminiſtraſſet, tranſlatus deinde eſt ad Burgenſem Sedem à S. Sepulchro in Etruria 1546. de quo ibi.

5. PHILIPPVS Archintus Mediolanenſis, celebris ſui æui Iuriſconſultus, ex Burgenſi Epiſcopo à S. Sepulchro ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1546. die 29. menſis Octobris. Ariminenſibus nomine Romanę Eccleſiæ ſcripſit leges, miſſuſque à Paulo III. Bononiam eſt, vt celebrandi Concilij iaceret fundamenta, ſubque quatuor alijs Romanis Pontificibus Vicarius Romæ fuit cum laude prudentiæ. Quamobrem 1556. à Paulo Quarto ad Mediolanenſem Sedem tranſlatus fuit, ſumma omnium ordinum gratulatione. Conſule quæ infra de eo diximus in Archiepiſcopis Mediolanenſibus tom. 3.

6. CHRISTOPHORVS Archintus Philippi nepos, electus, ſed non conſecratus Epiſcopus anno 1556.

7. GABRIELEM Cæſanum Canonicum Piſanum, Catharinæ Medicææ Gallorum Reginæ carus, Paulus IV. in eiuſdem Reginæ gratiam adlegit Salutienſem Epiſcop. 1556. die 16. menſis Decembris, vir morum probitate, & litterarũ ſcientia clarus: Ex hac vita deceſsit anno 1568. iacet in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Gabrieli Cæſano Piſis parentibus nobilibus orto, qui Latinis, Græciſque litteris politioribus excultus, atq; philoſophiam, iuriſq; ciuilis ſcientiam egregiè adeptus, non inſignes modo magiſtratus prudentiſſimè geſſit, ſed ob morum elegantiam, ac virtutum præſtantiam multis etiam principibus carus, intimuſque extitit, a Clemente VII. Pont. Max. ad res magnas gerendas eſt in Angliam miſſus cum ampliſſimis Cardinalibus, Medices huius Clementis ex patruele nepote, & Hyppolito Secundo Eſtenſi coniunctiſſimè vixit: demum à Pio Papa IV. Salutiarum

tiarum Pontifex creatus, quum hic populos ab omni labe incolumes conſeruare pro viribus ſtuderet, ſenio confectus, pretioſum animæ depoſitum, quam ſanctè, religioſeq; cuſtodierat, Chriſto Seruatori reddidit anno 1568. 6. Kal. Auguſti, vixit annos octo ſupra ſeptuaginta, menſes ſex, dies 21.

Antonius Cæſanus auunculo amantiſſimo mœrens poſuit.

8. Fr. IOANNES MARIA Tapparellus, Ioannis filius, ex Liagnaſchi Dominis, ordinis Prædicat. Theologus, Prouincialiſque ſui ordinis in Inſubria, à Pio V. ad hanc Sedem ſubuectus eſt 1568. die 3. menſis Decemb. Annos 13. præfuit cum ſingularis laude probitatis. Clauſit diem poſtremam anno 1581. ſepultuſque eſt apud ſanctum Dominicum Salutij in communi fratrum cœmiterio, cũ hac ab ipſo compoſita inſcriptione.

D. O. M.

Ioãnes Maria Tapparellus ex Dominis Liagnaſchi ad Epiſcopatum Salutiarum ex ord. Præd. Pij V. Pont. Max. beneficientia aſſumptus, religioſæ vitæ cultor, à communi Religioſorum ſui monaſterij ſepulchro nec in morte Seiungi, viuens elegit. Vixit annos LXV. Obyt die xxiv. Feb. MDLXXXI.

9. ALOYSIVS Pallauicinus, Iulij Cæſaris ex Marchionibus Ceuæ filius, huius Eccleſiæ creatus Antiſtes 1581. die 17. menſ. Aprilis, poſt tres conſultiſſimæ adminiſtrationis annos tranſijt ad Eccleſiam Marſicanam 1583.

10. ANTONIVS Picoth Gallus, Monachus S. Benedicti Monaſterij S. Mariæ de Budaио Vituarienſis Diœceſis, poſtulante Henrico Tertio Gallorum Rege, à Gregorio XIII. huius Eccleſiæ Antiſtes ſublectus eſt an. 1583. die 8. menſ. Auguſti, vir religione, pietate, ac ſcientia illuſtris, laudabiliter hanc rexit Eccleſiam, Diœceſim ſæpè viſitauit, Sinodum celebrauit, Seminarium in Ciuitate inſtituit, Moniales Riuifrigidi in valle Padi, ac S. Antonij in finibus Draconerij ordinis Ciſtercienſis degentes Salutias reduxit. Salutij defunctus eſt 1597. die 3. menſis Iulij, vacauitq. hæc ſedes per quinquè omnino annos, bellis ciuilibus præpedientibus electionem; cæterùm cum inter Ducem Sabaudium, Gallorumque Regem Breſciæ Prouintiæ, Salutienſiſque Marchionatus conſecuta commutatio eſſet, æſtuſque ille bellorum deferbuiſſet, Picoth defunctus à Clemente VIII. Pontifice ſucceſſorem excepit. Iacet Picoth in choro Cathedralis cum hoc Epitaphio.

Illuſtri admodum, & Reuerendiſſimo D. Antonio Pichot à Monte Mariæ in Delphinatu Sacræ Theologiæ doctori celeberrimo, qui cum munere concionatoris, & conſiliarij apud Henricum Tertium Gallorum Regem Chriſtianiſſimum, & apud Reginam eleæmoſinarij fæliciter perfunctus eſſet, in eorum gratiam à Beatiſſimo Gregorio XIII. Pont. Opt. Max. ad Salutiarum Epiſcopatum euectus fuit, in cuius functione maximam clementiæ, & pietatis laudem conſequutus eſt. Deceſſit non. Iulij 1597. agens annum 60. D. Antonij Drugij ab Arania familiaris nobiliſſimi D. Baronis de Sadres D. Ternauexi nuncupati intima erga illũ obſeruãtia mœſtiſſ. ære peculiari poni curauit.

11. IOANNES Iuuenalis Ancina, Foſſani in Pedemontana regione, ex Durando patre, Luciaq; Aranduа nobilibus parentibus natus eſt; qui tenerum puerum ad omnem pietatem optimis moribus inſtituendum curarunt, nobilibuſque diſciplinis montis Peſſulani excolendum miſerunt in Galliam, vbi cùm per aliquot annos egregios audiſſet philoſophos, gliſcentem iam Caluinianã peſtem execratus redijt in Italiam, montiſque Regalis ſtudiorum ſuorum curſum abſoluit. Poetica laude mirificè dicitur delectatus, quamobrem in eo genere edidit librum, cui Academiæ Subalpinæ titulum fecit, compoſuitque S. Mariæ Magdalenæ diluendis peccatis aſſumptum vitæ rigorem; deinde tranſijt Patauium, vt ſuis conatibus vltimam imponeret, ibi ſucceſſiuis horis opuſculum edidit inſcriptum, Naumachia Chriſtianorum Principum, quo Chriſtianorum Victoriã contra Turchas elegantiſſimè celebrabat. Taurini poſtea Medicæ artis lauream cunctis applaudentibus decoratus eſt, qua arte inſtructus, adeo publico vſui fuit, vt in Taurinenſi Academia ipſam Medicinæ artem, honeſtiſſimo cenſu ſolicitatus, ſumma tum laude ingenij publicè profiteretur. Interea Federicus Madrutius legatus Ducis Sabaudiæ Romam profectus eſt, ſecumque Ioannem Iuuenalem honoris ergo deduxit, in cuius aula cum propemodum aulicus verſaretur, haud tamen ſui oblitus eſt, quin ſepoſitas horas habebat, quibus in Romano Collegio ſacræ Theologiæ operam dabat, cuius fontes ſub egregijs præceptoribus adeo largiter hauſit, vt iam alijs ſe poſſe præbere Doctorem videretur. Itaque nobilis ingenij, eruditique commendatione, in doctorum hominum familiaritatem ſe inſinuauit, Nauarri ſcilicet, Marci, Antonij Mureti, Achillis Statij, Franciſci Toleti, Roberti, Bellarmini, qui poſtea Cardinales euaſerunt. Ex hac autem doctorum, & religioſorum Virorum conſuetudine effectum eſt, vt Iuuenalis religioſos ſpiritus inbiberet. Romæ per id tempus florebat perſpicuis ſanctimonię exemplis Philippus Nerius Florentinus fundator Oratorij, cuius fama Iuuenalis illectus, adiuit ad virum cum coniunctiſſimo ſibi fratre, eiuſque primo alloquio ita captus eſt, vt haud facetè eius ſocietati cum fratre dederit nomen, atque ad imperium S. Philippi paulò poſt factus ſacerdos, inter Oratorij Patres numeratus ſit anno 1578. prima die incuntis Octobris, cum iam triginta tres ageret annos. Alumnus eius Oratorij, de ſuggeſtu Theologica imbuit facultate, miſſuſq; eſt, deinde Neapolim à S. Philippo, vt ibi nouum Oratorium fundaret. Per decẽ annos inſtituit alumnos, qui Oratorio Neapoli dederant nomina, reuocatuſq; Romam, tantam gratiam apud Neapolitanos collegerat, vt vix ex eorum complexu ſe explicare poſſe videretur. Redijt tamen, accepitque à Sabaudio Duce, Octauoq; Clemente ſe deſignatum Epiſcopum Salutienſem, conatuſq; eſt ſibi iam iſ imponendam dignitatem fuga excutere, ſed ad preces Ducis, Pontificio vrgente Imperio, vel

nolens,

nolens, atque reluctans, onus ſubiuit, ſactuſque Salutienſis Epiſcopus eſt, anno 1602. dies 26. menſis Auguſti, dieque prima menſis Septembris eiuſdem anni à Camillo Burgheſio Cardinali, qui poſtea Pontifex Paulus Quintus appellatus eſt, inauguratus ſumma animi moderatione, humillimoque geſtu corporis, obtenti Epiſcopatus ſolemni ritu iniit poſſeſſionem anno 1603. die 6. menſis Martij, cumque cleri ex colluuione bellorum fœdè prolapſos exuderat motes, ac ſacrilegum quendam grauius corripuiſſet, ab eo ſublatus veneno eſt, cum haud inſulſa coniectura ductus, ſancto Epiſcopo ſuperſtite, ſe ad illicita iterum non poſſe redire animaduerteret. Senſit ſe Iuuenalis ex aliena fraude petire, actiſque Deo ingentibus gratijs, quod ex alieno fraudolento commento, ſibi expeditum iter aperiret in Cœlum, beneque præcatus hoſti, æquiſſimo animo vitam finiuit, poſtrema die menſis Auguſti, ann. 1604. ætatis ſuæ 59. menſ. 10. dies 12. ſepulturam accepit in Cathedrali in lignea capſula, ante maius Altare, nulla proloquente inſcriptione. Habuit in eius inferijs luculentam orationem, pater Franciſcus Cicada Genuenſis, ex ordine Prædicatorum Quæſitor fidei, defuncto plena decoris familiaritate coniunctiſſimus. Tum viuus, tum mortuus claruit miraculis, itaut temporibus Gregorij Decimi quinti Octauius Vialius eiuſdem ſucceſſor, illum in Beatorum album procurauerit referendum. Conſtat autem ſub initium Pontificatus Vrbani Octaui, Sacram Rituum Congregationem fecisse poteſtatem condendi proceſſus de vita, & moribus huius Præſulis, vt Apoſtolica ſanctione inter beatos poſſet adſcribi. Illius deinde corpus in ſacrarium tranſtulerunt, ædificato ad id marmoreo depoſito, vt deſide humore madida humo altius eſſet, ad corruptelæ eludendas iniurias, cum hac inſcriptione.

Ioannes Iuuenalis Ancinæ Epiſcopus Salutiarum ætatis ſuę anno quinquageſimo nono Epiſcopatus ſecundo, ad altare Dei mementote mei.

In beatam Deiparam Virginem ſingularis pietatis ſtudio deflagrauit. Statura procera fuit, ſubfuſco colore, nigro capillo, præſentia graui, liberalique, quæ conuentium oculos, animoſque inextricabili beneuolentiæ nodo deuinciret, taliſque demum erat, qui in ſancti Philippi præcipuis Alumnis numeraretur, vnde tot Purpurati, tot Præſules, ſanctimoniaque præſtantes viri, doctrinaque præcipui prodierunt, ac deinceps tanquàm à cæleſti ſchola prodibunt.

12. OCTAVIVS Vialius Taurinenſis, iuris vtriuſque Doctor, Metropolitanæ Eccleſiæ Vicarius Generalis, Iuuenali Ancinæ ſucceſſit, poſt eius ſedis inter regnum quatuor annorum, anno 1608. die 18. menſis Septembris. Hic Gregorij Decimiquinti temporibus, Vrbaniq. Octaui procurauit anteceſſorem ſuum in beatorum numerum referendum; itaque dum condendis proceſſibus conatus omnes intenderet, importuno fato corripitur anno 1624. ſeptima Decembris ſepultus in Cathedrali hoc habet epitaphium.

Octauio Vialio de Calcaneis Taurinenſi, Epiſcopo Salutiorum ætatis lxx. Epiſcopatus xvi. vita functo, Io. Petrus Calcaneus Gel: Sab. Conſ. ſtatus, precumque relator, ex ſorore nepos Moer. PP. obijt 7. Decembris 1624. etiam pro me rogate.

13. AGAFFINVS Solarius, ex Comitibus Morettæ Epiſcopus Foſſanenſis, huc transfertur anno 1625. at morte præuentus, poſſeſſionem adipiſci non potuit.

14. IACOBINVS Marenchus montis Regalenſis, Archipresb. Eccleſiæ Collegiatæ Carmagnolæ, Theologus, Concionatorque inſignis, ab Vrbano Octauo ad hanc eandem dignitatem aſſumptus eſt anno 1627. die 20. menſis Auguſti, poſſeſſionem adeptus 12. Decembris eiuſdem anni; inde ad Nicienſem Eccleſiam transfertur 1636.

15. PETRVS Bellinus Marhijs in Comitatu Bolongeij honeſtis parentibus natus, ob præclariſſima merita Taurinenſi Ciuitate donatus, iuris vtriuſque, ac ſac. Theol. doctor, Canonicus, ac Theſaurarius Eccleſiæ Ipporegienſis, diu ibidem publicè canonicum ius interpretatus eſt, eius Epiſcopatus, mox Taurinenſis Metropolis Generalis Vicarius; diu ſumma omnium bonorum gratulatione prudentiſſimè eam Prouinciam adminiſtrauit. Tandem intuitu laborum, in gratiam Caroli Emanuelis Ducis Sabaudiæ, Epiſcopus Salutienſis creatus eſt ab Vrbano Octauo anno 1636. 3. die Martij, incredibili omnium gratulatione, poſſeſſionem adeptus eſt 4. idus Maij; exceſſit verò quinto Epiſcopatus anno, ſalutis verò 1641. prid. non. Ianuarij, ætatis ſuæ 66. iacet in Cathedrali ante Aram principem cum hoc epitaphio.

Petro Bellino Taurin. Epiſcopo Sal. ætatis lxvi. Epiſcopatus quinto, extremo munere functo prid. non. Ianuarij M.DC.XXXXI. Io. Franciſcus Bellinus ex fratre nepos mœſtiſſimus poſuit. Nullius immemores veſtris expoſcite eandem Præſulibus veniam.

16. FRANCISCVS Auguſtinus ab Eccleſia Salutienſis non minus ortu, quàm eruditione, cæteriſque virtutibus nobilis, Nicolino Patre ex Comitibus Ceruignaſchi natus 4. Octobris 1593. nobilioribus litteris eruditus, Romæ in publica Sapientiæ Accademia, vtriuſque iuris lauream accepit anno 1615. Sacerdos, & Protonotarius Apoſtolicus in patriam ſe recepit, à ſacra Rituum Congregatione delegatus, vt Iuuenalis Ancinæ Epiſcopi Salutienſis, fama ſanctitatis nuper defuncti, vitam ad informationem inquireret; Patriæ inde Generalis Vicarius diu, nec ſine laude, fuit. Caroli Emanuelis, Victoris Amodæi Sabaudiæ Ducum, ac Chriſtinæ Borboniæ Caroli Emanuelis Secundi Matris, ac Regentis hiſtoricus, & à ſecretis, ad petitionem eiuſdem Ducissæ, Salutienſis Epiſcopus ab Vrbano Octauo delectus eſt die 14. Iulij anno 1642. maiorum virtutum, & integritatis hæres, ſub quo tanto Antiſtite, Salutienſi Eccleſiæ omnia proſpera, & iocunda ſperare licet: eius porrò humanitati, ac beneuolentiæ, hæc quæ modo de hac Eccleſia ſcripſimus, me debere liberè fateor, & vltra profiteor, quas humaniſſimè nobis communicauit, quod exemplum vti-

k nam

nam plures imitati, ac æmulati fuiſſent Italiæ Epiſcopi. Ceterùm noſter hic eruditus Præſul ſcripſit, edíditque Cathalogum Scriptorum, tùm Sabaudiæ tum Pedemontanæ Prouinciæ; Theatrum Mulierum doctrina illuſtrium; vitam Iuuenalis Ancinæ Epiſcopi Salutienſis, aliorumque eiuſdem Eccleſiæ Epiſcoporum; relationem Pedemontanæ hodiernæ Regionis, eiuſdemque molitur Eccleſiaſticam Hiſtoriam, magnum ſanè opus, & omni laude digniſſimum, quod eruditus quiſque maxima cum voluptate deſiderat. Proprium enim eſt eius nobiliſſimæ familiæ, doctos, eruditoſque viros, & in hiſtorijs verſatiſſimos in omni ſæculo gignere, teſtes erunt; Comes Ludouicus, & Franciſcus Scipio Epiſcopi noſtri Patrui, ille Senator Taurinenſis Pedemontanam hiſtoriam, aliaque opera edidit; iſte Monachus, & Abbas ſanctæ Mariæ Macæriarum in Burgundia, ac ſui ordinis Ciſtercienſis in Italia Vicarius Generalis in ipſo ætatis flore extinctus; ſcripſit ſui ordinis virorum illuſtrium vitas, ac lib. 7. vernacula lingua *della nobilta delle donne*; Iacet in Abbatia ſanctæ Mariæ de Stafarda eiuſdem ordinis in Sabaudia, habet hoc epitaphium.

Franciſcus Scipio ab Eccleſia perilluſtri Salutijs familia, Ciſtercienſium ordinis profeſſor, Macæriarum ad ſequanos Abbas, & totius eius ordinis in Italia Vic. ſacræ theologiæ, ſacrinè iuris doctor, omnium ferè ſcientiarum peritia inſignis, octo ſuper viginti natus, obijt x. Kalendas Aprilis. Filio prædilecto Anna parens tumulum mœſtiſſima poſuit. M.D.LXXVIII.

S I G N I N I
E P I S C O P I.

ANtiqua Ciuitas Signia inter Labicum, Anagniumque ſuper colle ab vtraque Ciuitate ſex millibus tantùm diſtans, ſita eſt in Latio; cuius originem Dionyſius lib. 4. his verbis enarrat. *His pace, belloque geſtis, Coloniam Tarquinius deduxit Signiam, haud equidem conſulta opera, ſed caſu fortuito, cum in eo campo milites hibernantes, Caſtra ita communijſſent, vti nihil ab Oppido differrent, ab inſignibus itaque illis, quæ in communitione Caſtrorum plantauerat miles, ſigna nomen inuenit.* Item Liuius ſcripſit in primo libro. *His laboribus exercita plebe, quia & vrbi multitudinem, vbi vſus non eſſet oneri rebatur eſſe, & colonijs mittendis occupare latius Imperij fines volebat, Signiam, Circeioſque colonos miſit præſidia Vrbi futura terra, marique.* Iterum

A autem illam Coloniam Romani fecerunt anno ab
Vrbe condita 259. Appio Claudio, Publioque
Seruilio Conſulibus, vt aſſerit idem Liuius lib. 2.
Tametſi Dionyſius velit fuiſſe factam Coloniam.
Pub. Val. Publicola, iterum, ac Tito Lucretio
Conſulibus anno a fundata Vrbe 246. Frontinus
autem de Colonijs, *Signia, inquit, muro ducta
Colonia a militibus, & Trium viris munita*; meminit
eiuſdem Plautus, Strabo, Plinius, Silius, Plutarchus,
Martialiſque dum Signini vini virtutes enarrat
lib. 13. epigr. 116.

Potabis liquidum Signina morantia ventrem
Ne nimium ſiſtant, ſit tibi parca ſitis.

Plures antiquæ inſcriptiones in hac ſpectantur
B Ciuitate inter quas ſequens Hadriani Imp. olim in
Cathedrali effoſſa legitur apud DD. Lauros.

DIVO HADRIANO
MAXIMAE MEMORIAE
PRINCIPI
SENATVS POPVLVSQVE SIGNINVS
QVOD OPERA REIPVBLICÆ
PROFVSA LIBERALITATE
DATA PECVNIA. T., IVSSERIT.

Hæc Ciuitas cum alijs Latinis Ciuitatibus tulit
eandem belli, paciſque fortunam, quæ cum florente
Romano Imperio floruerunt, cumque eiuſdem
ruina exciſæ ſunt. Cæterùm hoc tempore,
tametſi infrequens Incolis ſit, titulo tamen Ducatus
ſub Cardinalis Antonij Barberini Eminentiſſimi
Principis Vrbani Octaui Pontificis Maximi
C nepotis Romanæ Eccleſiæ Feudatarij ditione,
condecoratur. Coniectura eſt, iam inde ab Apoſtolorum
prædicatione Euangelij luce fuiſſe illuſtratam,
ſanctique Vitelliani Pontificis Patria
fuit. Signinus Epiſcopus, vnus ex antiquis Epiſcopis
Romanæ Prouinciæ eſt, qui immediatè ſub
eſt Romano Pontifici, inque illius ſuffraganeis numeratur.
Huius vero Vrbis Eccleſia primaria,
Deiparæ Virgini dicata eſt, quæ de nouo in ampliorem
formam reducitur. Non habet dignitates,
ſed 14. duntaxat Canonicatus, & beneficiatos 4.
adſunt in Ciuitate tres aliæ Eccleſiæ Parochiales,
& extra mœnia totidem virorum Monaſteria confraternitates
tres, & duo hoſpitalia, mons Pietatis,
& Seminarium. Diœceſis ſatis anguſta eſt, cum
quatuor ſolummodo Oppida complectatur. Fru-
D ctus taxantur in lib. Cameræ ad florenos 50. verus
valor aſcendit ad ſcuta 600. ſeries illorum Præſulum,
tametſi magna ex parte clumbis, eruta eſt ex
illius Eccleſiæ antiquis monumentis, actibuſque
Conſiſtorialibus.

1. IVSTVS Signinus Epiſcopus, ſub Symmacho Papa Concilio Romano interfuit an. 499.

2. IVLIANVS cuidam decreto Vigilii Papæ repetitur ſubſcriptus anno 551. tom. 2. Concil.

3. ALBINVS Lateranenſi Concilio interfuit, ſub Martino ſummo Pontifice anno 649. tom. 2. Concil.

4. GAVDIOSVS Sextæ Synodi Conſtantinopolitanæ interfuit anno 680.

5. IOANNES inter Patres Romani Concilii numeratus eſt ſub Zacharia Papa anno 745.

6. HADRIANVS Epiſc. Signinus an. 826. in Conc. Rom. ſub Eugenio II. apud Baronium.

BO-

7. BONIPERTVS vixit ann. 853.

8. IOANNES Signinus fuit Epiſcopus an. 871. apud Baronium.

9. ERASMVS Concilio Romano interfuit ſub Nicolao Papa Secundo anno 1059. adfuitque conſecrationi montis Caſini ſub Alexandro Secundo anno 1071. de quo Leo Oſtienſis lib. 3. cap. 28.

10. S. BRVNO Epiſcopus, Diuuſque tutelaris Signinorum, Aſte natus eſt ex familia Soleria nobiliſſima, Caſtelli Solerij dominos Andream, Syllamque habuit parentes. Primùm diſciplinis in monaſterio ſancti Perpetui ordinis ſancti Benedicti, deinde Bononiæ excultus eſt, in quibus cum mirabiliter fuiſſe progreſſus, candoremque morum illibatum ſeruaſſet, Aſtenſis Cathedralis cooptatur canonicus, Romamque profectus ſub Pontificatu Septimi Gregorij, in publico Romano Concilio Berengarium, impiè de Sacramento Altaris ſentientem, diſputando repreſſit profligauitq; itaut à ſummo Pontifice honoris, ac celebris victoriæ ergo Signinus crearetur Epiſcopus. Quam quidem Eccleſiam ad multos annos ſapientiſſimè adminiſtrauit, donec tranquillioris, vitæque contemplatricis deſiderio tactus, abdicato onere monachum Caſinenſem profeſſus eſt 1104. in quo anno à Paſchali Secundo Pontifice miſſus legatus in Gallias eſt, vbi celebrem Synodum celebraſſe narratur à Petro Diacono libro 4. cap. 33. cuius legationis frequenter meminit Iuo Carnotenſis. Reuerſus deinde ad Clauſtrum anno 1107. ex deceſſu Othonis Abbatis, Caſinenſis Abbas omnium Monachorum conſenſu electus eſt id. Nouemb. Præfuit ad tres annos, & menſes decem. Quibus exactis, cum inter ipſum, Paſchalemque Pontificem controuerteretur, an præſtaret magis præeſſe Cœnobio, an Epiſcopali munere fungi, Pontificis reuerentia victus, Abbatiali munere volens abijt, atque ad Signinam Eccleſiam rediJt, quam ſumma pietatis laude deinde, vt prius fecerat rexit. Scribebat autem Bruno in olto ſapientiam, ſiquidem hæc eius M. S. monumenta in monte Caſino adhuc viſuntur. In Geneſim lib. 1. in Num. lib. 1. in Deuter. lib. 1. in Cantica Cantic. lib. 1. in Exod. lib. 1. in Iud. lib. 1. in Pſal. lib. 1. in Iſaiam lib. 1. in Apocal. lib. 1. Sentent. lib. primo Sermones Dominicales, ac de Sanctis Homiliæ diuerſæ in vno contentæ volumine, in pſalmos alia edidit expoſitionem, vt ipſe met fatetur in proœmio; extat huiuſmodi expoſitionis codex M. S. forſan originalis, apud Abbatem Hilarionem Rancatum. Hanc vitam cum cœleſti commutauit ſub Caliſto Secundo anno 1125. 15. Kalendas Auguſti. Cum autem, tum in vita, tum in morte innumeris propemodum inclaruiſſet miraculis, à Lucio Tertio Pontifice in numerum Beatorum relatus eſt, vt videre eſt, in ſubiecta inſcriptione marmorea, quæ ad perennem memoriam in Signina Cathedrali ſpectatur.

MEMORIAE AETERNAE BEATI
BRVNONIS
QVEM LVCIVS III. PONT. MAX.
CARD. ET EPISCOP.
CONVENTV
SIGNIAE IN ECCLESIA B. MARIAE
VBI DEFVNCTVM CORPVS
QVIESCEBAT INTER SANCTOS
IVSSIT ADSCRIBI
ANNO AB EIVS ABSCESSV LVIII.
S. P. Q. S.

Brunonis meminit Martyrolog. Romanum die 18. menſis Iulij, Baroniuſque in ſuis ad idem Martyrologium notis. Plura autem de eo, Leo Oſtienſis in Chron. Caſinen. lib. 4. cap. 31. & in literis Paſchalis Papæ, anno vero 1226. Honorius Tertius Pontifex ſuis manibus ſancto Brunoni in Cathedrali dedicauit altare, vt eiuſdem vitæ in lucem emiſſa elapſis annis enarrat. At ipſe Bruno in eadem Cathedrali altare beatæ Mariæ conſecrauit vt antiqua fert inſcriptio.

Hoc Altare dedicatum eſt; ad honorem beatæ Mariæ à Brunone Epiſcopo 5. Kal. Feb. de reliquijs ſanctorum Matthei Apoſt. Stephani Papæ, Calixti Papæ Blaſij Epiſc. Sebaſtiani Mart. Alexij confeſſoris Ioannis Leuitæ, Iacobi Interciſi, & Ceciliæ Virg. & aliorum Sanctorum.

11. TRASMVNDVS ſancto Brunoni ſucceſſit 1124. Hic reperitur ſubſcriptus in bulla Honorij Secundi Eccleſiæ Piſanæ indulta 1126. Epiſcopatu mulctatus ab Innocentio Secundo tanquam Anacleti Secundi fautor ann. 1130.

12. IOANNES Epiſcopus Signinus ſcripſit vitam ſancti Berardi Epiſcopi Marſorũ an. 1130.

13. IOANNES de quo fit mentio in actis ſancti Brunonis, quod tertius poſt ipſum fuerit Epiſcopus, ac reliquias ſancti Brunonis Caſinenſibus monachis conceſſerit. Huius Epiſcopi forſan temporibus ann. 1173. Signiæ in Cathedrali Alexander Tertius ſanctum Thomam Cantuarienſem in numerum Sanctorum adſcripſit, extat de hac re ibidem in marmore hæc exarata inſcriptio.

Memoriæ æternæ B. Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſis quem, Epiſcopis ex omni Campania, & Abbatib. Signiam, accitis Alexander Tertius Pont. Maximus ipſo die Purificationis B. Mariæ in diuorum numerum retulit & eorum in albo ſcribi iuſſit.

S. P. Q. S.

14. PETRVS creatus eſt ab Alexandro Tertio 1175. interfuitque Lateranenſi Concilio ann. 1179. ob huius Epiſcopi preces Clemens Tertius omnia priuilegia, quæ Romani Pontifices Signinæ Eccleſiæ aliquando indulſerant, confirmauit: vbi inter alia loca, hæc præcipuè numerantur Caſtella, Collis Medius, Marteſonicus, Gabilianus, Plumbinaria, Valmontonius, Laccus, ac mons Fortinius, Datum Lat. 14. Kalendas Ianuarii indictione ſeptima anno 1188. Pontificatus primo. Interfuit Petrus conſecrationi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumine, cum illam Iordanus Cardinalis de Foſſa Noua ſolemni ritu dicaret. Huius temporibus Cathedralis abſoluta eſt, vt videre eſt in ſequenti inſcriptione, ſita propè maius Altare in marmorea tabula.

ANNO DOMINI. M. C. LXXXV.
TEMPORE DOMINI LVCII III.
ANNO PONT. SVI IV. TEMPORE
DOMINI PETRI EPISCOPI
SIGNIAE ANNO X.
PERFECTVM FVIT OPVS ECCLESIAE
CATHEDRALIS.

12. BERNARDVS Epiſcopus Signinus, olim Monachus Caſinen. cuius dies obitus memoratur in antiquo monologio montis Caſini nona Kalendas Maij.

13. BARTHOLOMÆVS floruit anno 1254. extatque eiuſdem memoria vſque ad ann. 1264.

14. IOANNES, ad quem literas dedit Gregorius Decimus ſanctiſſimus Pontifex anno 1270. prima die Septembris.

15. PETRVS ex Ciſterciensi Monacho, antea Epiſcopus Lacedemonen. ad Epiſcopatum Signinum aſſumptus eſt, anno 1281. 10. Kalendas Februarij à Martino Quarto ex regeſto vaticano epiſtola 92. fol. 23. cuius mentio extat anno 1285. in monumentis illius Ecclesiæ.

15. BARTHOLOMAEVS eiuſdem Ecclesiæ Pontifex viuebat 1289.

16. PETRVS Epiſcopus Signinus tranſlatus ad Anagninam Eccleſiam anno 1291. 4. idus Maij à Nicolao Quarto ex regeſto vaticano epiſt. 181. fol. 31.

17. IACOBVS ſucceſſit Petro anno 1291. 16. Kalendas Octobris, à Capitulo electus, & à Nicolao Quarto confirmatus, ex eodem regiſtr. ep. 417. fol. 83. exceſſit 1303.

18. PETRVS, ex Capellano Cardinalis Albanenſis deligitur à Bonifacio Octauo anno 1303. 8. idus Iulij, ex reg. vatic. ep. 143. fol. 137.

19. PETRVS floruit in eadem ſede 1309.

20. Fr. BARTHOLOMÆVS Bononienſis, ordinis Prædicatorum, ad hanc ſedem ſublectus eſt anno 1321. translatuſque deinde eſt ad Eccleſiam Comaclenſem anno 1333. Huius meminit Pairhalinus Alidoſius de viris illuſtribus Bononien. Raxiuſque de viris illuſtribus ordinis Prædicatorum.

21. Fr. ARNOLDVS electus 1333. die decima menſis Decembris, ex lib. prouiſ. Prælatorum, translatus ad Alerienſem Eccleſiam in Corſica anno 1345.

22. Fr. GVILLELMVS ſedit 1345. 3. kalendas Auguſti, ex Epiſcopo Alerienſi, ex reg. vaticano epiſt. 61. obijt 1346.

23. Fr. PETRVS fuit adlectus anno 1346. 6. Kalendas Iulij, ex reg. vatic. epiſt. 26. translatus ad Betalemitanam Eccleſiam 1347.

24. GVILLELMVS Ribatis Epiſcopus Signinus, translatus ad Venetien. anno 1348. 11. Kalendas Nouembris, epiſt. 286. fol. 140. ann. 7. lib. 3. electus 7. idus Ianuarij 1348. fuit ordinis Carmelitarum, & Papæ Capellanus, ex reg. vatic. epiſt. 59. fol. 58.

25. Fr. MICHAEL Mathiæ ordinis Carmelitarum electus 1349. nona Nouembris epiſt. 238. fol. 113. An. 7. lib. 3.

26. SIXTVS Clementis Septimi Antipapæ partibus acceſſit, vt videre eſt in libro ſolutionum Prælatorum.

27. THOMAS deceſſit 1396. ex lib. prouiſ. Prælat. Bon. IX.

28. Fr. ANTONIVS ordinis Prædicatorum adlectus eſt 1396. 11. Kalendas Ianuarij; deinde translatus ad Eccleſiam ſancti Leonis in Calabria anno 1402. ex eodem lib.

29. NICOLAVS Ciuis Signinus, Terracinæ antea Epiſcopus, ad ſuæ patriæ Epiſcopatum translatus eſt anno 1402. 15. Kalendas Septembris, Anconitanæ Marchiæ Theſaurarius fuit ſub Innocentio Septimo Pontifice. Deceſſit die 14. menſis Nouembris 1418. defunctumque Cathedrale Templum excepit.

30. GREGORIVS ex Archipresbytero Valmontonenſi, adlectus eſt à Martino Quinto anno 1418. 11. Kalendas Martij. Deceſsit 1421.

31. NICOLAVS de Alpera ad Signinam ſedem ſubuectus eſt 1421. 15. Kalendas Auguſti, deinde ad Eccleſiam Terracinenſem translatus eſt 1427.

32. GREGORIVS antea Ceſaludenſis Epiſcopus, in Patrarenſi prouincia, ad hanc Eccleſiam translatus eſt die 28. menſis Nouembris, anno 1427. de quo acta conſiſt.

33. GARGANVS Verulanus anno 1430. die 20. menſis Martij ſolitum ſubſidium Apoſtolicæ Cameræ exoluit: & forte hic ille idem Gregorius eſt, quem ſupra commemorauimus, cuius nomen ex iniuria ſcriptoris in Garganum corruptè degenerauerit; ſiquidem in iiſdem temporibus Gregorium quendam reperio ſigninum fuiſſe Epiſcopum.

34. IACOBVS Zanchatus patria Anagninus adlectus eſt decima die Ianuarij, anno 1435. Eugenio Quarto Pontifice ſummo ſedente. Poſtremam diem clauſit 1443. acta conſiſt.

35. ANDREAS eiuſdem Eccleſiæ Pontifex adlectus 1443. die 29. menſis Iulij.

36. Fr. PETRVS ANTONIVS Petruccius, ord. Præd. Viterbienſis ab Eugenio Quarto creatus 1445. 3. kalendas Septembris. Romæ deceſſit, tumulatuſque eſt apud ſanctam Mariam ſuper Mineruam, de quo acta conſiſtorialia, & hiſtor. ſanctæ Mariæ ad Gradus Viterb.

37. SYLVESTER de Piancha electus 1456. die 26. menſis Decembris; acta conſiſt.

38. PANVTIVS, ſiue Panhutius de Comitibus anno 1468. cuius ſtemmata in bipartita parma fuere Aquila texellata aurea, & nigra in ceruleo campo, in ſiniſtra vero parte Leo ceruleus in aureo ſcuto. Deceſſit Panutius anno 1482. acta Romana.

39. LVCIVS ſeu Lucidus Fazinius Maphæius Romanus, vulgo Phoſphorus appellatus, vir doctrina clarus, peritiaque tum Græcæ, tum Latinæ linguæ percelebris, à Sixto Quarto Epiſcopus adlectus eſt anno 1482. die 19. menſis Auguſti. Deceſsit autem Romæ 1503. Hic ob ſimilitudinem ſtudiorum, Angelo Politianò, Hermolaoq; Barbano variæ literaturæ clariſsimis luminibus familiariter vſus eſt, vt eorundem epiſtolæ produnt, in quibus Lucium Fazinium eruditiſsimum

ſui

ſui ſæculi hominem appellant.

40. VINCENTIVS Maſſa Salernitanus Canonicus antea Neapolitanæ Metropolis, Lucio in Epiſcopatum ſucceſsit an. 1502. die 29. menſis Nouembris: deinde ad Eccleſiam Caiacenſem translatus eſt die 9. menſis Iulij 1507.

41. Fr. LVDOVICVS Viterbienſis ordinis ſancti Dominici electus eſt anno 1507. die nona menſis Iulij. Lateranenſi Concilio interfuit ſub Iulio Secundo è viuis autem exemptus eſt anno 1512. conſule Seraphinum Razium de viris illuſtr. ordinis Prædicatorum.

42. IACOBVS anno 1517. eodemque anno defunctus memoratur in tabulis eiuſdem Eccleſię.

43. VINCENTIVS de Fanzis Fauentinus, adlectus eſt anno 1513. Hic Referendarius vtriuſq. Signaturæ fuit ſub Hadriano Sexto Septimoque Clemente, deceſsit, autem 1528.

44. LAVRENTIVS Grana Romanus Lateranenſis Baſilicæ Canonicus, à Clemente Septimo ad hunc Epiſcopatum aſſumptus eſt anno 1528. die 3. menſis Iunij. Poſtremam diem clauſit 1539. ſepeltuſque eſt in Cathedrali in Sacello ſancti Michaelis ab ipſo inſtaurato, exornatoque hac inſcriptione.

Cæleſtis militiæ Principi ſacellum hoc dirutum, Laurentius Grana Epiſcopus Signinus reſtituit, & conſecrauit anno Domini M. D. XXXIII. die xiv. Septemb.

Huius cum laude meminit in ſua Italiæ deſcriptione Leander Albertus.

45. SEBASTIANVS Anconitanus, Cameræ Apoſtolicæ Præſes, defuncto Grana, ſucceſsit anno 1539. anno verò 1541. translatus eſt ad Vicanam Eccleſiam in Regno.

46. Fr. BERNARDINVS Callinius ordinis Minorum, ſublectus eſt anno 1541. die decima menſis Ianuarij. Hic vitam ſancti Brunonis in lucem emittendam curauit, ac poſt annos octo Epiſcopali munere ſe exoluit, hoc eſt, anno 1549. die 12. menſis Iulij.

47. CAROLVS Trauerſarius Fauentinus, Paulo Tertio in paucis carus, ab ipſo electus fuit Epiſcopus die duodecima menſis Iulij 1549; ac poſt ſeptem annos Epiſcopali munere volens abiit, Romamque reuerſus, ibidem deceſsit 1552. die 15. menſis Ianuarij, ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam de Populo in marmoreo ſepulchro, in quo eiuſdem effigies inſculpta eſt, ac ſequens inſcriptio.

D. O. M.

Caroli Trauerſarij Signinorum Epiſcopi oſſa ſub hoc lapide ad diem vſque nouiſſ. molliter cubant, anima interim ab huius ædis ſacerdotibus in ara max. ſemel in hebdomada re diuina expiatur pro eoque hæredes ære ex aſſe, dempto ſuper montem fidei Almæ Vrbis trecent. aur. prouentus, quod ipſe viuens inſtituerat eiſdem ad eum vſq; diem piè aſſignauit. Vixit ann. lx. Obijt die xv. Ianuarij M. D. LII. eadem dies, & ortum præbuit, & occaſum.

48. AMBROSIVS Monticula Lunenſis, hunc Epiſcopatum obtinuit à Iulio Tertio anno 1550. inter Concilij Tridentini Patres numeratus eſt. Deceſſit autem 1569. Iacet in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Hic Ambroſij Monticolæ Epiſcopi Signini ſita ſunt oſſa, qui vixit ann. lxx. Obijt die xi. Octobris M.D.LXIX.

Geſſit Monticula pro inſignijs ſcutum bipartitum, vbi in ſuperiori parte aurea rotunda Luna cum duabus lauri viridis coronis in ceruleo campo, in inferiori verò argentea parma, tres virides montes ſpectantur.

49. Fr. IOSEPHVS Pamphilus Veronenſis, ex ordine Eremitano S. Auguſtini, ſacræ Theologiæ Doctor, ac Pij Quinti Sacriſtæ, ab ipſo electus eſt 1570. 6. die menſis Februarij. Hic ſui ordinis chronicon ſcripſit. Deceſſit 1581.

50. IACOBVS Maſinus, filius Alexandri Bononienſis I.V.D. à Gregorio Decimotertio creatus eſt anno 1581. die 20. menſis Nouembris. Signiæ deceſſit anno 1602. ſepultuſque eſt in Cathedrali, in Crucifixi ſacello, habet hoc epitaphium in marmoreo lapide, vbi eius gentilitia ſtemmata ſpectantur argentea Fœnix ad aureum ſolem conuerſa in cerulea parma.

D. O. M.

Iacobus Maſinus Bononienſis I. V. D. Epiſcopus Signinus benignè, ac iuſtè hanc Eccl. moderatus per ann. xx. caſtus, & in pauperes munificus hunc locum ſibi viuens delegit. Vixit annos lxix. Obijt die xi. Octob. M. DC. II.

51. Fr. ANTONIVS Guerneſchus è Porceno in Etruria, ordinis Minorum Conuentualium inſignis Theologus, Senarum Inquiſitor, electus Epiſcopus anno 1603. Deceſſit 1605. menſe Octob. iacet in patria.

52. IOANNES Ludouicus Paſolinius Fauentinus, Monachus, ac Generalis ordinis Camaldulenſium, à Paulo Quinto electus eſt anno 1606. die 20. menſis Februarij. Signinam rexit Eccleſiã, vſque ad annum 1625. deinde eo munere ſe exſoluit, fuitque ad multos annos Cardinalis Lenij Epiſcopi Ferrarienſis Suffraganeus, ac deinceps Cardinalis Magalotti ſucceſſoris. Fauentiæ poſtremam diem clauſit die 5. menſis Aprilis, anno 1629. ſeptuagenarius, ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Saluatoris.

53. LVDOVICVS de Aptis Tudertinus, Ludoui-

douico ſucceſſit die 18. menſis Auguſti 1625. Feto functus eſt 1632. dum ſibi concreditam Eccleſiam gubernaret.

54. OCTAVIVS Vrinus Romanus Venafrinus antea Epiſcopus huc translatus eſt 1632. 12. Kal. Octobris. Obijt anno 1640.

55. FRANCISCVS Romulus de Miletis Romanus electus die 8. Octobris 1640. Obijt anno 1643. die 7. Ianuarij ſepultus in Cathedrali.

56. ANDREAS Borgia Prænestinus, huius Eccleſiæ Præſul electus ab Vrbano Octauo anno 1643. Aprili menſe.

SORANI EPISCOPI.

IN antiquis Valſcorum Caſtellis Liuius Soram reponit lib. 18. Plinius in primam Regionem vitius eſt reieciſſe, quam Strabo in fœlici Campania vult collocatam. Ptolæmeus autem inter Latina oppida connumerat. Cæterùm commune penè arbitrium eſt, ad Samnitos ſpectare, qui ſuperatis Volſcis, hanc illis Ciuitatem eripuerunt, hominibus ad quatuor millia illuc miſſis, qui eam incolerent, vnaque è Samnitum præcipuis colonijs fuit. Fabio Dorſone, Seruioque Sulpitio Camerino Conſulibus, hoc eſt anno 409. ab Vrbe condita, ante verò conditam ſalutem 344. Huius Ciuitatis antiquior mentio habetur. Cæterùm, à Romanis, illuc miſſa colonia, etiam nobilitata fuit, L. Genutio, Seruioque Cornelio Conſ. anno à fundata Vrbe 451. inque triginta, & octo colonijs, quas in Italiam Cæſar Auguſtus adduxit, numerata eſt, vt ſcribit Suetonius in Octauio Auguſto, refertque Frontinus de Colonijs, tum & Paterculus lib. 1. clareque hoc ipſum oſtēdit antiqua inſcriptio, quæ Soræ hoc noſtro tempore ſpectatur. Eorundem etiam Romanorum municipium fuit, vbi Proconſul ad ius dicendum fixum tribunal habebat. Præter citatos authores Soræ meminerunt Plautus, Diodorus, Iuuenalis, Siliuſque Italicus. Supra Arpinum ſita eſt, villamque Ciceronis ad dexteram fluminis Lyris. Eandem cum Romano Imperio fortunam tulit, itaut temporibus Gregorij Noni per flammas, perque hoſtilem impetum ſub Federico Secundo excidium paſſa ſit. Cum autem ex agri fertilitate cito excuſſiſſet ærumnas, ad priſtinam incolarum rediſt celebritatem, floretque hodie ſub Boncompagnæ clariſſimæ gentis Ducatus titulo, vel ea eo, præter cætera decora, claraque Cardinalem Baronium Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lumen protulerit. Denique in primis Romanæ Prouinciæ Ciuitatibus fuit, quæ ad Euangelij lucem

A aperuit oculos iam inde ab Apoſtolorum prædicatione, poteſtque gloriari ſuorum maduiſſe ſanguine Ciuium, qui ad Martyrij lauream anhelantes, illum libentiſſimè profuderunt pro Chriſto. In quibus maximè enituit Conſtantia ſanctæ Reſtitutæ Virginis protectricis, Diuæque Tutelaris Soranæ Ciuitatis, quæ ſub Agatio Proconſule temporibus Aureliani Imperatoris per diuerſa, exquiſitaque tormenta glorificauit Dominum, tyrannumque deuicit, ſub quo, cum alijs quampluribus Chriſti alumnis capitalem ſententiam narratur tuliſſe. Virginis fortitudinem Iulianus martyr æquauit, qui Soræ anno 275. ſub Antonino Pio, illuſtri martyrii corona condecoratus eſt. Sorana Eccleſia antiquiſſima eſt, vnaque è ſuffraganeis ſanctæ Romanæ Sedis, immediatèque Romano ſubiecta

B Pontifici. Eccleſia verò Cathedralis patronam habet B. Mariam Virginem. Vnicam dignitatem habet, Primiceratus, Canonicos nouem, & quatuor beneficiatos. Intra Ciuitatem, præter Cathedralem, quatuor aliæ ſunt Eccleſiæ parochiales, inter quas ſunt duæ Collegiatæ. Eſt vnum Monaſterium Conuentualium ſancti Franciſci, alterum Monialium, Domus profeſſa Societatis IESV, vnum Hoſpitale, & Seminarium duodecim puerorum. Diœceſis eſt ſatis ampla, 23. continet oppida. Fructus taxantur 100. floren. verus valor 1200. ſcuta Romanæ monetæ. Epiſcoporum nomina, qui in Sorana ſede floruerunt, ob incendia, diraque bella ferè interciderunt, itaut ij etiam, quos per ſummos labores capiſcati ſumus, in hulca, dilumbataque ſerie malè cohæreant.

C 1. AMASIVS Epiſcopus Soranus, cuius mentio extat in vita ſanctæ Reſtitutæ Virginis, & Martyris, per idem tempus, quo martyrium paſſa eſt, proculdubio vixit, ac floruit, hoc eſt anno 275. Poſt dies omnino ſeptem, ex quo fuerat decollata, eidem Amaſio ſe obtulit per viſum rogans, vt tam ſuum, quam cæterorum Martyrum perquireret Corpora honorificentius ſepelienda. Fecit Amaſius, ſicut fuerat iuſſus, inque Febrino Flumine Martyres inuenit, quem hodie fluuium Carnellum appellant, haud procul à Sora, ibidemque honorificentiori loculo excepit Martyres, vbi poſtea ex largitate piorum Virgini S. Reſtitutæ conſecratum templum ſurrexit.

2. IOANNES, ad quem ſcripſit Gelaſius Pa-

D pa, in cap. certum de conſecrat. diſtinct. 1. Hic vixiſſe potuit anno 494.

3. SEBASTIANVS ſub Symmacho Papa interfuit 4. & 5. ſynodo Romæ congregato an. 50:.

4. VALERIANVS in ſynodo Romana ſub Agathone Papa anno 680. apud Baron.

5. LEO memoratur in conſecratione S. Stephani Epiſcopi Caiacenſis anno 978.

6. IOANNES Auunculus Leonis Oſtienſis Epiſcopi, de quo idem Leo lib. 2. cap. 16. chron. Caſin. Vixit anno 996. Huius Epiſcopi temporibus, ſiue alterius Ioannis in Monaſterio B. Virginis Mariæ prope Soram S. Dominicus Fulginas defunctus eſt, eius Monaſterij à ſe fundati ex largitate, opeque Petri Raynerij Comitis Soræ, Doẽæque eiuſdem vxoris, Abbas anno 1031. die 28. Ianuarij, vbi, & tumulatus eſt, Monaſteriumque

de

de eius nomine ſancti Dominici, vſque ad præſens priſci diaere; eius Corpus ſub maiori altare eiuſdẽ Ecsleſiæ requieſcit, in eoque Monaſterio sb Honorio Tertio, ſicut etiam in Caſa Mari Verulanæ Diœceſis, introducti Ciſtercienſes fuere. Huius Sancti vitam Cardinalis Albericus perſcripſit, deque eo ſparſim Cardinalis Baronius narrat, hauſitque ab ijs Ludouicus Iacobillus Fulginas eiuſdem vitam vberius perſcripturus. In cuius laudem ſat fuerit dixiſſe nouem fundaſſe cœnobia, atque in quinque ſparſim locis multos ad hæremiticam vitam inſtituiſſe.

7. PETRVS interfuit conſecrationi Eccleſiæ Montis Caſini anno 1071. ex Lupo Protoſpata.

8. IOANNES Montis Caſini Monachus, Epiſcopus Soranus, dedicauit Eccleſiam ſancti Bartholomæi Montis Caſini anno 1073. 3. non. Ianuarij. De eo Leo Oſtien. in chron. lib. 3. c. 32.

9. ROFFREDVS interfuit conſecrationi ararum Eccleſiæ ſanct. Martini de Monte Caſino, eodem anno 1073. chron. Caſ. lib. 4. c. 8. Lupuſque Protoſpata anno 1090.

10. LANDVLPHVS Monachus Caſinenſis, & Epiſcopus Soranus anno 1162. obijt apud Arpinum. cuius dies obitus memoratur in antiquo Menologio eiuſdem Monaſt. 3. Kal. Septembris; de eo mentio in chron. Ceccani.

11. CONRADVS Archiepiſcopus Maguntinus à Friderico Aenobarba, tanquam Alexandri Tertij Pontificis Maximi fautor, depulſus e ſede, Romam venit, atque ab eodem Pontifice creatus Epiſcopus Cardinalis Sabinus, Soranæ etiam Eccleſiæ Adminiſtrator aſcitus eſt, vt refert chronic. ſanctæ Mariæ de flum. de Ceccano. Hoc anno 1167. Epiſcopatus Soræ conceſſus eſt Conrado, qui fuerat Archiepiſcopus Maguntinæ Ciuitatis.

12. N. Epiſcopus Soranus ab Honorio conſecratus anno 1221. ex reg. vat.

13. VVIDO ſub Nono Gregorio Campaniæ Legatus anno 1238. à Federico ſecundo Imperatore diuturna perſecutione vexatus, deturbatuſq; de throno, ſuæ Ciuitatis ærumnas, excidiumque hauſit oculis exulque demum fato conceſsit, cum vbique, & ſemper Gregorij Noni ſummi, verique Pontificis, ex fide partes fouiſſet. Huius Præſulis meminit chronica Gerardi de ſancto Germano.

14. PETRVS Caietanus electus anno 1252. ab Innoc. IV. ad Tudertinam Eccleſiam translatus 5. Kalendas Iunij anno 9. ex reg. vatic epiſt. 292. fol. 161. Hic Bonifacij Octaui Papæ patruus fuit.

15. M. LVCAS electus ab Innocentio IV. confirmatur anno 1254. Pontificatus vndecimo, 14. Kalendas Ianuarij, epiſt. 322. fol. 39. regeſt. vaticani.

16. PETRVS Gerra Ferentinas, Patriæ ſuæ Canonicus, atque Archidiaconus Eboracenſis, à Clemente Quarto creatus eſt Epiſcopus an. 1267. 12. Kalend. Maij, reiecta electione Capituli de perſona Abbatis Caſæ Marij ordinis Ciſtercienſis, ex regeſt. vatic. epiſtola 11. fol. 135. atque à Nicolao Tertio, die ſecunda menſis Auguſti 1278. ad Reatinam Eccleſiam translatus, qui etiam montis Realis titulo in Sicilia inſignitus eſt, Aquileienſiſque Patriarchatus dignitate fulſit.

17. ANDREAS Petro ſucceſſit 1278. in Soranam Eccleſiam, eiuſdemque in Reatinam fuit ſucceſſor 1286. die 6. Kalendas Auguſti, ex regeſt. vatic. ep. 70. fol. 147. Soranæque Eccleſiæ ſuperior Petrus Adminiſtrator cooptatus eſt, cum Montis Realis Pontifex eſſet.

18. NICOLAVS 1295. translatus ad Theanenſem Eccleſiam eodem anno 1295. à Bonifacio Octauo.

19. ANDREAS Maſaronus de Ferentino electus anno 1295. 5. idus Auguſti à Bonifacio VIII. ex regeſt. vatic. epiſt. 321. fol. 77. Huius habetur mentio in regeſt. Regio Neapolitano vſque ad annum 1324. Hic ſumma diligentia antiqua monumenta ſuæ Eccleſiæ in vnum collegit librum, qui nunc in archiuo eiuſdem Eccleſiæ aſſeruari.

20. IACOBVS anno 1324. ex lib. prouiſion. Prælatorum.

21. FRANCISCVS floruit 1348. ex eodem libro.

22. ANGELVS de Ricaſolis nobilis Florentinus Bindacij filius, Canonicus Cameracenſis, electus Epiſcopus Soranus, defuncto Franciſco, ab Innocentio Sexto anno 1355. 2. non. Septembris, ex regeſt. vatic. epiſt. 31. fol. 51. lib. 2. Pont. anno tertio, translatus inde ad Auerſanam Eccleſiam anno 1357. 2. non. Martij, poſtea fuit Epiſcopus Florentinus.

23. ANDREAS electus ex Archidiac. Auerſano anno 1358. 14. Kal. Aprilis, ex regeſt. vatic. epiſt. 20. fol. 24. anno ſexto Innocentij Sexti lib. 1. Obijt 1364.

24. MARTINVS Calmenſis Epiſcopus huc translatus anno 1364. 5. Kal. Ianuarij, lib. 24. ex reg. vatic. Altare maius Cathedralis Eccleſiæ conſecrauit 27. Octobris anno 1373.

25. PETRVS eiuſdem Eccleſiæ Antiſtes 1378. Fato functus eſt 1397.

26. COLA Franciſcus Iacobi, cum Canonicus eſſet Soranæ Cathedralis, viginti duorum annorum iuuenis electus eſt Epiſcopus 1397. 3. id. Aprilis, qui cum pollicetur ſe ſolitum ſubſidium Cameræ Apoſtolicæ ſoluturum Nicolaus Franciſcus appellatur, quod ipſum nomen cum primo omninò coincidit, niſi quod illud primum de more gentis ſincopatum effertur. Deceſſit autem anno 1399.

27. IACOBVS primum Aquinas Epiſcopus ad Eccleſiam Soranam transfertur anno 1399. id. Auguſti, anno verò 1404. ad Eccleſiam Aſſiſinatem translatus eſt.

28. ANTONIVS de Portiano Alatrenſis, Montis Flaſconis Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1404. 4. Kal. Martij.

29. IACOBVS, ac fortaſſe idem, quem paulò ante commemorauimus, qui cum translationi ad Aſſiſinatem Eccleſiam non fuiſſet aſſenſus, Eccleſiam ſibi ſemel concreditam ſtrenuè gubernauit. Reperitur enim anno 1406. die 28. menſis Octobris ſolitum ſubſidium Cameræ Apoſtolicæ adpromiſiſſe. Hic Iacobus ſub Quinto Martino Altariſta cooptatus eſt maioris altaris Baſil. Principis Apoſtolorum. Deceſſit autem 1420.

30. IOANNES de Monte Nigro adlectus eſt à Martino Quinto 1420. die 3. menſis Decemb.

Mola

Molæ Hadriani ſancti Aogeli fuit Prępoſitos 1423. ex libro Theſaurariæ Apoſtolicæ.

31. PETRVS de Cacciantibus anoo 1456. Conſtitutiones nonnullas ſynodales confecit, quæ adhuc extant.

32. ANTONIVS Nauellus Soranus Petro ſuſficitur anno 1457.

33. ANGELVS, anno 1465.

34. ANTONIVS de Lauis anoo 1467.

35. PETRVS de Lauis electus eſt à Sixto IV. anno 1472.id.Kal.Decembris.

36. PETRVS Lupus Tiburtinus Petro ſucceſſit 1479. 16. Kalend. Octobris, Frattem habuit Angelum Epiſcopum Tiburtinum præmoriuum, quem in Tiburtina Cathedrali ſepeliuit, eidemque cœootaphium poſuit anno 1485. ipſe verò Epiſcoparu ſe abdicauit anno 1503. pauloque poſt defunctus in patriam iuxta ſtatrem humatus eſt.

37. MATTHÆVS Mancinus Velirernus adlectus eſt ex ceſſione Petri 1503. 7. menſis Iunij. E viuis exemptus eſt 1505. cum Eccleſiam ſuam vigilantiſſimè adminiſtraret. In Matthæum ſequens cecinit epigramma Antonius Maocinellus Veliternus lib epigrammaron.

Proſper erat Matthea pater Mancinæ vocatus,
Sed tu proſperior ritè vocandus eras.
Clarus erat genitor veneranda ſtirpe creatus,
Moribus, & claro nomine factus eques.
Clarior ipſe tamen iuris doctrina vtriuſque,
Qua tibi ſunt Latio vix dua, treſue peres
Additur, & pietas, clementia, copia rerum,
Eſt & amicorum copia nobilium.
In quorum numero, vel Mancinellus haberi
Exoptat, iubeas, allice, gratus erit.

38. IACOBVS de Maiſimis Romanus adlectus eſt anno 1505. 8.menſis Auguſti. Hic deinde tranſlatus eſt ad Epiſcoparum Ciuitatis Ducalis anno 1511. 12.menſis Decembris, an.verò 1508. Carmelitanis fratribus conceſſit Eccleſiam S. Mariæ de Forma ſub annuo cenſu duarum librarum ceræ.

39. BERNARDVS Rogerius eiuſdem Ciuitatis Ciuis, Epiſcopus dictus eſt anno 1511. 12, menſis Decembris. Hic Lateranenſi Coocilio interfuit ſub Leone Decimo anno 1515.

40. FERDINANDVS vltro munere Epiſcopali abiuit 1530.

41. HADRIANVS Cameracenſis Belga, à Clemente Septimo adlectus eſt anno 1530. 21. menſis Octobris. Defunctus autem eſt aooo 1531.

42. BARTHOLOMÆVS Ferratinus Amerious Epiſcopus dictus eſt anno 1531. 9. meoſis Nouembris. Ad Cluſinam deinde Eccleſiam tranſlatus eſt.

43. ALEXANDER Cardinalis Farneſius, is ille, qui poſtea Pontiſex renunciatus Paulus Tertius appellatus eſt, Soranam Eccleſiam adminiſtrādam ſuſcepit anno 1533. quam curam deinde depoſuit anno 1534. die 24. menſis Aprilis, paulòq; poſt Apoſtolicam ſedem conſcendit. Ad eundem Farneſium Cardioalem aote Pootificatum, dum Soranæ Eccleſiæ iura teneret, Epigramma, quod legitur, ſcripſit Hierooymus Borgeus futurus iode Epiſcopus Maſſæ Lubenſis.

A *Romulidum princeps procerum, tantique Senatus*
Gloria Farneſi, Pieridumque parens,
Quo nomen, laudeſque tuas, quo carmine dicam?
Carmina ſunt meritis noſtra minora tuis
Nam mea pars vitæ melior properante ſenecta
Continuit curſum munere fulta tuo.
Imo in purpuream videor rediſſe iuuentam
Ita mihi illuxit prima ſerena dies.
Per te longa mei eſt ſuperata iniuria fati
Per te pauperies turpia terga dedit
Corporis, atque animæ mihi ſancta alimenta dediſti.
Nunc mea vita tuo munere morte caret.
Nunc iuuat, & Muſas ipſumque Helicona canorum
Princeps in laudes magne mouere tuas.
Nunc Dijs æquari videor, nunc gaudia ſummis
Me Comitem ſociant hac hodierna dies
B *Nec tantum letor me præmia certa referre*
Quantum iudicio me placuiſſe tuo
Iudicio placuiſſe tuo doctiſſime Princeps,
Qui meruit gemino munere diues abijt.

44. ELISEVS Theodious Arpinas, Epiſcopus adlectus eſt anno 1534. 24. menſis Aprilis: poſt cuius exceſſum, Soranæ Eccleſiæ Adminiſtrator fuit Alexander Cardinalis Farneſius Pauli Tertij nepos, quo deinde muoere, onereque ſe exoluit anno 1561. Iacet Eliſeus in patria Arpioa.

45. THOMAS Lilius Booonieoſis, Antiſtes Soranus cooptatus eſt anno 1561.24.menſis Octobris, ad Placeotioam ſedem deinde tranſlatus fuit 1577. De eo leguntur in Eccleſia Sorana ſynodales conſtituriones: Palatium Epiſcopale auxit, Monaſterinm ſanctæ Claræ ordinis ſancti Bernardi
C ampliauit. Fuit Thomas Gregorij Decimitertij generalis Theſaurarius. De eo in Placeotinis Epiſcopis.

46. IOANNES Baptiſta Furoſempronienſis, paulò ante Vticenſis Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt 1577. 14. menſis Auguſti. Deceſſit autem dum primo Soram peteret, antequam integrum anoum in ea dignitate potuiſſet explere.

47. HORATIVS Ferrerius Ioanoi Baptiſtæ ſucceſſit 1578. die 17. menſis Martij.

48. PHILIPPVS Cardinalis Spioola huius Eccleſiæ Adminiſtrator fuit, cui ooeri ſe deinde ſubduxit 1585.

49. FABRITIVS Gallus electus eſt 1585. die prima ineuotis Iulij.

50. HORATIVS Ciceronus Fruſinas Verulanæ Diœceſis, Epiſcopus Soranus, ad Eccleſiam Ferrentioatem tranſlatus eſt 1590. 31. meoſis
D Iulij.

51. MARCVS ANTONIVS Salomonius Cremoneoſis, Ciuis Romanus, hanc ſedem obtinuit 1591. die 31. expirantis Iulij, qua deinde cura ſe exoluit 1608.

52. IVLIVS Caluus de Albeto Soranus, Theologus, à Paulo Quinto adlectus eſt anoo 1608. die 21. menſis Februarij. Deceſſit autem 1609.

53. MICHAEL de Conſulibus Canoenſis, Clericus Regularis ex ordine Theatinorum, Soræ Aotiſtes, ius diuinum dixit 12. menſis Ianuarij 1609. qoo eodem anoó fato functus eſt menſe Iulio.

54. HIERONYMVS Ioannellus Romaous adle-

adlectus eſt anno 1609. poſtrema die abeuntis Auguſti. Hic bonus, piuſque Paſtor, Cathedralis Eccleſiæ ſacrarium conſtruxit, ſacraque ſupellectili locupletauit. Corpora ſanctorum Deodati, & Iuliani Martyris tranſtulit ſolemni pompa, Seminarium à fundamentis ædificauit; Synodum celebrauit, & conſtitutiones ſaluberrimas edidit; omnibus carus, clariſque virtutibus, defunctus eſt 1632. menſe Iulio.

54. PAVLVS Benzonius Romanus Abbas Commendatarius Canonicuſque S. Ioannis in Laterano, Soranam ſedem aſcendit 12. Kalend. Octobris anno 1632. viuit adhuc.

SPOLETANI EPISCOPI.

SPOLETVM, antiquiſſima ciuitas Vmbriæ ſplendida eſt, & rerum omnium copia affluēs: quæ Longobardorum Principum ſedes diu fuit, inter Fulginium, Interamnamque propè radices montium ſita eſt, via Flaminia, quam partim collis, partim planities excipit ad iucunditatem. Ita illam appellant Cato, Strabo, Liuius, Paterculus, Plinius, Appianus, Suetonius, Florus, Ammianus, Paulus Diaconus, Zonaras, Martialis, aliiq; quamplures: Ptolomæus illam caput Vmbrorum vocat. Narrat fabuloſus Annius, hanc Ciuitatem antiquiſsimam, ac primarium caput fuiſſe Vmbrorum, deque Polo Etruſco Duce Spoleti nomen traxiſſe. Coloniam illuc olim deduxere Romani, vt Paterculus refert, Torquato, Sempronioque Conſulibus, hoc eſt anno à Roma condita 512, ante verò aduentum Chriſti, 241. in Cartaginenſi bello Romano Populo fideliſsimè inhæſit, ſtrenueq; vrgentem Hannibalem depulit à muris, vt ſcribit Liuius lib. 2. dec. 3. Hinc Spoletum municipium factum ſplēdidiſsimum enunciatur à Lucio Floro de bello ciuili, & antiqua inſcriptio ibidem teſtatur. *Vir municipi, & ordo Spoletinorum, & Decuriones, & municipes.* Gothi deinde illam euerterunt: Narſetes verò Eunuchus, Iuſtiniani Imperatoris Dux eandem refecit, ſi Blondo credimus. Cæterùm cum Longobardi deinde rerum Italicarum potiti eſſent, Spoleto circum adiectam Regionem ſub Spoleti nomine, Ducatum crearunt, quod ipſum ſiue nomen, ſiue dignitas, adhuc regioni inhæret. Duces qui præfuere, ij fuere, quorum geſta recenſet Sigonius de Regno Italiæ, Blondus, aliique noſtrates Hiſtorici: Ferualdus primus Spoletinorum Dux, ab Alboino Longobardorum Rege inſtitutus an. 571. Ariulphus obiit 603. Theodolapus Ariulphi frater, Toſus Tranſmundus Comes Capuæ ſucceſsit Theodolapo anno 662. Grimoaldi Longobardorum Regis fauore. Ferualdus, & Valchilla, germani fratres 712. Traſmundus anno 728. Hildericus Luitprandi Regis nepos 738. Aſprandus 742. anno verò ſequenti, victo, ac ſuperato Deſiderio vltimo Longobardorum Rege, Carolus Magnus Ducatum Spoletanum Pontifici donauit. Sed non eſt prætermittendum id, quo ſummoperè gloriantur Spoletini, quod rebus Deſiderij inclinatis, primi fuerunt, qui ſe ſe Vrbem, Agros ſubdiderent Pontifici, adhibito iuramento, & depoſito capillo, & barba, quod apud Longobardos maximum veræ dictionis ſignum erat, actu celebrato in Baſilica S. Petri, quorum exemplum ſecuti ſunt Reatini, & Firmani, aliique Populi. Poſt hæc Pontifices Duces Spoletanos conſtituere, quorum primus Hildebrandus, cui ſucceſsit 799. Vinigiſius generoſus vir, qui relicta temporali dignitate 822. Monachum induit. Suppo deinde, Brixiæ Comes Dux declaratus eſt eodem anno, pauloque poſt Adelardum excepit, poſt hunc Maringus, Vuido, deinde Albertus: poſt hunc Vuido eius filius 876. qui fuit Italiæ Rex, à Stephano VIII. coronatus. Lambertus Vuidonis filius Ducatum tenuit vna cum Romano Imperio: Boniſacius ſucceſsit Lamberto 922. Theobaldus anno 933. Aſcanius Sanlionus, Gotifredus demum magnæ Comitiſſæ vir, vltimus Spoletinorum Dux. Poſt hæc ab Imperatore Friderico Ænobarbo propemodum excidium paſſa eſt, quod Spoletani Ciues Alexandro III. vero Pontifici ſtuderent. Iterum reſtaurata ob factioſiſsimas partes, quæ tunc Italiam occuparant, à Peruſinis depopulatoribus exuſta eſt 1324. vt ſcribit Coirus. Senſim deinde cum exurrexiſſet, cæpta eſt frequentari, redactaque ad priſtinum ſtatum, ſuaue Romanorum Pontificum iugum accepit. Floruiſſe ad modum florente Romano Imperio, vetera ædificia, & antiquitates ad huc reſiduæ demoſtrant. Suſpiciuntur etiam num hoſpites ampliſsimū Theodorici Gothorum Regis Prætorium, ab ipſis tamen Gothis poſt cum Regia duſtructum, ſed à Narſete reſtauratum, item theatri fundamenta, Concordiæ Fanum, formas extra Vrbem ſublimes, ac ſolidas aqueductuum tum ex Appennini coſtis exciſas, partim opere lateritio ex ima valle fornicibus in altum ſubductas, nec non maioris Baſilicæ ſarta tecta, marmoreoſque parietes, Arcem in amphiteatro conſtructam, Pontemque lapideum, qui magno ingenio factus, pilis grandibus 24. ſuſtinetur, & Vrbis editiorem partem arci, vel Amphiteatro in alio colle poſito coniungit. In prætorio ius dicunt ſeptem viri Spoletini, quibus in conſilio ad ſunt alij 40. forma Reipublicæ, ſumma tamen poteſtas penes Gubernatorem Pontificis. Spoleti nomen illuſtrarūt. P. Cornutus orator, de quo Cicero de claris oratoribus, C. Meliſſus, quem grammaticis adcenſent Suetonius, & Euſebius, aliique tum priſci, tum recentiores. Spoletinum vinum laudauit Martialis lib. 13. Epig. 115.

De Spoletinis quæ ſunt cariora lagenis

Malueris quam ſi muſta falerna bibas.

Cæterum S. Britius Apoſtolicus Prædicator illuc lucem intulit Euangelij. Ibi illuſtrem Martyrij coronam exçepere Domitiano Imperante, Carpophorus Presbyter Syrus, Abundius Diaconus, Sauinus Epiſcopus, Exuperantius, Marcellinus Diaçonus, Venuſianus nobilis vir cum vxore, ac filijs, Gregorius demum cum multis alijs clericis, vt Romanum Martyrologium narrat. Pontianum Martyrem, vt tutelarem Diuum veneratur & colit, qui adoleſcentulus ad huc ſub Antonino dira perpeſſus tormẽta Martyr Chriſti effectus eſt anno 154. vt arbitratur Baronius, cuius feſtum ſolemni ritu Spoletini concelebrant die 19. menſis Ianuarij. Cathedralis Spoletana S. Petro Apoſtolorum Principi olim, nunc B. Virgini Aſſumptæ dedicata eſt, vno Priore, & duodecim Canonicorum cetu exornatur, in quorum numero ille etiam compræhenditur, cui ex proprio officij munere competit, Epiſcopi arbitrio reſeruata, facinora condemnare, licet in ſecreto eorum conſilio non admittatur: Hi autem ſtatutis in Eccleſia conuentibus ad canendas diurnas, nocturnaſque preces intereſſe quotidie obſtringuntur. Quinquè alij Sacerdotes, quos præbendatos appellant, eorum non dum in pſallendis Deo laudibus, & ſacris obeundis actionibus adminiſtri; verum etiam ſinguli ad medendas animarum ægritudines, & ad earum vnicuique, vel petenti, vel indigenti diuina Sacramentorum pharmaca, tempore debitò adhibenda in ſibi aſsignata per Vrbem hebdomada Prioris ſocij, & ſubtrahere ſe nequit, imo ſacerdotem alium huic muneri præparato interuenientem obligatus eſt, ſumptibus proprijs ſubſtinere, itaut ſemper miniſtri tres ad ſalutem animarum, Cathedralis autem tuendam, aut procurandam operiantur obnoxij. Prior trecenta ſcuta annui cenſus, vnuſquiſque verò Canonicus centum, & quinquaginta, ſeptuaginta tantummodo alij percipiunt. His quatuor quoq; Presbyteri adiuncti ſunt, qui Canonicorum arbitrio eliguntur, & amouentur, communiq; nomine Cappellani vocantur ad pſallendum cum cæteris quotidie in eodem Templo, ſtatutis horis ſunt deſtinati; Eodem in templo ædificatum ſacellum conſpicitur, circumdatis, vndiquè ſegmentato opere armarijs exornatum, In cuius ara imago beatæ Virginis coloribus à S. Luca depicta conſiſtit, necnon haud mediocris portio illius viuifici ſigni; in quo ſalus noſtra, ingemiſcente natura, pependit, quam in figuram Crucis, ſignumque formatam recipit aurea capſula vnionibus, gemmiſq; diſtincta, ambo eximia huius Eccleſiæ à Friderico Ænobarbo Imperatore largita; conſeruantur quoque ibidem, & Sanctorum quodam ſacræ reliquiæ decoris vaſculis incluſæ, vocaturq; vulgo ſacellum ſanctiſsimæ Iconæ, à præclara Dei Genitricis effigie, penicillo ſancti Pictoris expreſſa, quam eximio quodam cultu, & præcipua religione gens Spoletana veneratur. Nullo genere veſtium ad ſacra, vel priuata, vel ſolemnia facienda, & ad reliquas ſacras functiones indiget, imo calicibus, & candelabris argenteis, etiam inauratis, multaque pretioſa, ſacraue ſupellectili, roſaque ex auro, argentoque

A conflata, & ex veteri Romanorum Pontificum ritu benedicta, Vrbani VIII. Pontif. Max. olim huius Eccleſiæ Epiſcopi pia largitate decoratur.

Quamobrem ne tantorum fauorabilium funeraret obliuio Prior, & Canonici Cathedralis in hæc verba publicè inſculpta in marmore, ſub porticu, eorum demum voluerunt extare memoriam.

VRBANO VIII. PONT. OPT. MAX.
CVIVS BENEFICIENTIA IN ALTIS
HABITANS ET HVMILIA
RESPICIENS
SPOLETINAM ECCLESIAM
EPISCOPALIBVS OLIM TANTI
PRÆSVLIS EXCVBIIS CVSTODITAM
LOCVPLETAVIT
B SACRA SVPELLECTILE PONTIFICIAM
MAGNIFICENTIAM TESTANTE
ROSÆ AVREÆ MVNERE ORNAMENTA
REGVM AVGENTE
ET IN SEPTEM ALTARIBVS CÆLESTES
ROMANÆ INDVLGENTIÆ
THESAVROS CONDIDIT
PRIOR ET CANONICI GRATI ANIMI
MAGNITVDINEM EX GVI MARMORIS
TESTIFICATIONE DECLARARVNT.

VRBANO VIII. PONT. OPT. MAX.
CVIVS VIRTVTES ORBI CHRISTIANO
PRÆFICIENDVS SPOLETINÆ
ECCLESIÆ PONTIFEX ÆTERNVS
C DIV COMMODAVIT
OB SEMINARIA AMPLIFICATA
ATQVE ERECTA MONASTERIORVM
DISCIPLINAM RESTITVTAM
TOTIVS CLERI DIGNITATEM AVCTAM
PRIOR ET CANONICI
PERENNE GRATI ANIMI AC PATRIÆ
FOELICITATIS MONVMENTVM
POSS.

Verum vltra primarium Cathedrale Templum ferè à fundamentis, & in pulchriorem faciem reſtitutum à Franciſco Cardinali Barberino Vrbani Octaui nepote, alijſque exornatum muneribus; Epiſcopus Spoletinus alias duodecim ſacras Ædes D Canonicorum Collegijs decoratas obtinet, duas Spoleti, alteram B. Petro Apoſtolorum Principi, alteram Diuo Gregorio Martyri dicatam. In Oppido Hiſpelli itidem duas, vnam Deiparæ glorioſiſſimæ, aliam B. Laurentio ſacram. Binas etiam in Nurſia, in honorem ſanctiſsimæ Dei Genitricis primam, & ſecundam D. Ioannis Baptiſtæ Chriſti Precurſoris erectam. Vnicam in Tebio dicatam S. Emiliano; in Viſsio pariter vnicam S. Mariæ; necnon in Caſsia eidem Dei genitrici vnam, alteram in Montefalco, cui à Diuo Bartholomæo nomen, atque alias duas in Colleſtato, & Cerreto; vnam vtrobique. In omnibus autem præſidens, cui cura animarum incubit; is Prioris, vel Plebani titulo gaudet. Parrochiales Eccleſiæ in toto Epiſcopatu quingenta fere ſunt, quorum multæ Cathedrali, & Collegiatis Eccleſijs ſunt vnitæ. In Ciuitate vigintiduo numerantur. Sodalitium ſan-

ctiſsimi

ctiſsimi corporis Chriſti in vno quoque loco erectum floret, necnon vbique ſocietates Laicorum non paruæ, oratoriaque permulta. Tria in Diœceſi inſtituta ſunt ſeminaria, primum Spoleti à Cardinali Vicecomite incboatum, perfectumque inde ab Vrbano VIII. tunc Epiſcopo Spoletino, duo alia, vnum Viſsij, alterum in oppido Hiſpelli ab eodem ſanctiſsimo Præſule inchoata. Cœnobia Virginum, in ambitu Diœceſis compræhenſa, quinquaginta numerantur; decem Regularibus, reliqua Epiſcopo ſubiecta, decem,& nouem diui Benedicti regulam ſequuntur, quindecim S. Claræ, vnum S. Dominici, duo Seruorum, Canonicorum Lateranenſium duo inſtituta profitentur, reliqua in Beati Auguſtini ordine Deo ſe deuouere. Ciuitas, & per multa huius Diœceſis oppida Sanctorum corporibus magis turribus, aut vallis munita, & honorata noſcuntur. In primis Oppidum, cui à Monteſalco nomen, in quo beatæ Virginis Claræ eiuſdem loci ciuis, corpus iacet integrum, & candidum, è quo etiam ſuauis ſanctitatis odor mirificè efflat, licet ſingulo quoque anno à ſacris Virginibus, quæ illud mira veneratione cuſtodiunt, lauetur, veſtiaturque, & iam treceriti elapſi ſunt anni, quod hæc admirabilis virgo è vita diſceſsit: vbi etiam cor eiuſdem Sanctæ apertum inſpicitur, in quo Chriſti, pro noſtra ſalute in Cruce patientis, relucit Imago, viſunturq; tres globuli carnei eo in corpore inuenti, æqualis, vt Moniales aſſerunt, ponderis, quorum ſi libræ lancibus vnum cum altero, & duo cum vno ponderentur, nec duo vni, nec vnum alteri præponderare conſpicitur, mirabilis (vt multi exiſtimant) æqualitatis trium Diuinarum perſonarum expreſſis. In Caſsiæ Oppido venerabile corpus B. Ritæ, ordinis S. Auguſtini integrum veneratur, illam tùm viuentem, tùm mortuam, miraculis corruſcantem, in numerum Beatorum retulit nuper ſanctiſs. Dominus Noſter Vrbanus VIII. Sed nec prætereundum quod Oppidum Lionisſæ per nobile, partim eſt ſubiectum Epiſcopo Spoletano, partimque Reatino; vnaque tantùm Eccleſia eſt, & vtique communis, reliqua per certos Epiſcopatus limites diuiſæ, attamen Parochiarum non ſunt certi temini conſtituti, ſed familię in quamuis partem Terræ transferant domicilium, ſemper intelliguntur ſubiectæ ſuæ antiquæ Parrochiæ, & ſuo Epiſcopatui. Iam inde à fidei Chriſtianæ ſuſceptione, hæc vrbs Epiſcopalem dignitatem eſt adepta, quin vt plures authores ſunt, cum ſanctus Britius carcere detineretur, ab Apoſtolo Petro, qui illum inuiſerat, Archiepiſcopus Spoleti, totiuſque Vmbriæ creatus eſt; itaut poſtea, qui in eam dignitatem ſucceſſere Archiepiſcopatus titulo inſignirentur, qui deinde ex obliuioſa vetuſtate conſenuit. Ea dignitate condecorati, iiſdem Priuilegiis gaudent, ac Romanæ Prouinciæ Præſules, immediatè ſubiecti Romano Pontifici. Epiſcopatus emolumenta, quæ ex annuis prædiorum redditibus, vel alia quauis ratione annuatim ab Epiſcopo percipiuntur, duo millia, & quingenta ſcuta non excedunt, licet amplam dictionem habeat Epiſcopus, poteſtatemque ad cauſas laicorum ciuiles cognoſcendas. In libris verò Camerę

A taxatur floren. mille. Quinque virorum millia tantummodò Ciuitas ipſa continet. De Spoletanis Epiſcopis Hiſtoriam contexuit Iacobus Philippus Leoncillus, cuius m. ſ. volumen in Bibliotheca Franciſci Barberini ſpectatur. Inde nos, aliiſque monumentis hanc Spoletanorum Epiſcoporum ſeriem, lector, protulimus, vberiorem etiam daturi, ſi per liuidam inuidioſamque vetuſtatem licuiſſet.

1. S. BRITIVS ſanctiſsimus Vmbrorum Apoſtolus, meritò huius Ciuitatis primus poteſt appellari Epiſcopus, quando anno 50. illum Vmbriæ, Spoletique Archiepiſcopum, S. Petrus Apoſtolorum Princeps ordinaſſe narratur, ab eoque deinceps plures alii in ea Prouincia extitere Antiſtites, qui illum tanquam Patrem, & Dominum B venerarentur. Spoleti ipſe Cathedralem erexit Principi Apoſtolorum conſecratam, vbi poſtea eius Reliquiæ honorificè conditæ ſunt: in pace quieuit die 9. menſ. Septemb. ann. ſal. circiter 95. At geſta eiuſdem ſanctiſsimi Præſulis, ex probatis actibus, probatiſque ſcriptoribus paulò diffuſius congeſta audiamus.

Britius igitur natione Syrus, patria Antiochenus, cum Patre Anaſtaſio, Euitio fratre, ac Ioanne, Theudila, Iſaac, Abundio, Carpophoro, Laurentio, Proculo, Herculano, & Paractale patruelibus, cum Diuo Petro Apoſtolorum Principe ſub Claudio Imperatore Romam venit anno Domini quadrageſimoquinto, vbi ab ipſo Apoſtolo Britius, & reliqui ſacris initiati, fideiq; propagationi occultè multo tempore inſiſtentes, multos Chriſto pepererunt. Quorum dogmata vbi vehementer gentilitiæ ſuperſtitioni detrahere eſt animaduerſum, idolatræ rerum nouitate perculſi, vt ſtultitiam eorum doctrinam arbitrati, eos cuidam primario Præſidi Iuliano puniendos detulerunt. A quo grauiter obiurgati, mox nodoſis fuſtibus cæſi, in tetrum carcerem inedia conficiendi coniecti ſunt. Incolumes ſeptimo die educti, Anaſtaſio tantùm, ad terrorem, ſecuri percuſſo, diuino inſtinctu ex Vrbe fuga delapſi, apud Spoletum ferè omnes cum S. Britio ſubſtiterunt. Qua in Vrbe Britius vir planè Apoſtolicus, cum ſacris fratribus Euangelii conſortibus Chriſti Diuinitatem, & gloriam Gentibus ardenti prædicatione, miraculorum oſtenſione, vitæque innocentia maximè, D & exemplo iugiter annuncians, atque Idola deſtruens, infidelium ingentem numerum fælici conatu ad Chriſtum aggregauit. Quare Britius, & ſocii Martiani Proconſulis iuſſu in domo Smiletæ Spoletinæ inſignis pietatis fœmine comprehenſi, modis omnibus eorum conſtantia eſt acerrimè vexata, minis, oris contuſione, fuſtigationibus, equuleo, diuerſi diuerſa ſorti animo perferentibus, Martyrioque conſumptis Theudila, Iſaac, Laurentio, ac ſeptem aliis die 22. Iulii, reliquis verò in carcerem coniectis. Ex quo ab Angelo in tutiorem locum mirabiliter deducti ad fidei propagationem inflammantur, & Britio quadragintaquinque annorum vitæ reliquum ſpatium præſignatur. Quo in loco Britius à S. Petro Apoſtolo, dum Italiam docendo peragraret, viſitatus, Archiepiſcopus Spoleti, & Vmbriæ Metropolitanus

ordinatur, ac vicinis Ciuitatibus Euangelium prędicare, & Epiſcopos conſecrare iubetur. Apud Spoletum humili quidem ſtructura Eccleſiam eidem Beato Apoſtolo erexit, quæ Cathedralis ab eo primùm inſtituta, vſque ad Gregorium VII. Pontificem perſeuerauit; in locis verò Mariano, & Saluſtiano pari religione Oratorium, & Eccleſiam in honorem ſanctæ Dei Genitricis excitatis, innumerabiles Gentiles ab Idolorum cultu ſacro fonte expiatos Chriſto regenerauit. Poſt hæc Britius forma gregis omnibus factus, Spoleti Ioanne fratre Metropolitano ſubrogato (qui Martyr occubuit) ipſe apud Marianam Vrbem in Vmbria ſibi ſedem conſtituens adiacentibus Populis, & Ciuitatibus Epiſcopos ordinauit; Peruſiæ Herculanum, Vectoniæ Chriſpolytum, Meuaniæ Vincentium, Trebij Æmilianum: Paractalis, Carpophorus, & Abundius diuerſo tempore Martyrij coronam adepti: Eutitius autem, & Proculus alibi ſancto fine in Domino quieuerunt. Incredibilia ferè ſunt, quæ emeritus Chriſti martyr Britius pro Dei gloria fecerit, docuerit, perpeſſus ſit, Nerone præſertim, ac Domitiano Principibus, in Vmbriæ Prouincia obeunda, quam penè totam ad Chriſti ſacra conuertit, doctrina, & miraculorum ſplendore illuſtris; omnibus carus, omnibus venerandus ſemper extitit; docens præcipuè cuſtodiri diē Dominicum, ieiunium per quatuor anni tempora, & pro defunctis dona, & ſacrificia Deo offerre. Demum in loco Saluſtiani tertio à Spoleto lapide, vbi hodie eſt inſignis Eccleſia, & Caſtrum ſancti Britij laboribus, & Senio confectus ſanctiſsimam animam ſuo Creatori in pace reſtituit quinto idus Septembris, anno Domini circiter nonageſimo quinto, eodemque in loco, honorifico à Clericis ſepulchro conditus eſt, ac poſtea in Eccleſiam illam ſancti Petri à ſe fundatam, & à Ioanne auctam translatus hactenus requieſcit.

Geſta, & acta Britij primi Spoletanæ Eccleſiæ ſanctiſsimi Præſulis, ſociorumq; eius fusè habentur in m. ſ. Codicibus Archiuij Spoletinæ Cathedralis tom. 1. p. 100. & tom. 3. pag. 181. de eodem in actis ſancti Herculani Primi item Epiſcopi Peruſini. In Actis ſancti Paractalis Martyris, & ſancti Eutitij apud Eccleſiam ſui nominis in valle Caſtoriana Nurſinæ ditionis. Ex his omnibus ſua recenſuit Bracceſcus de duodecim ſanctis Spoleti, Ferrarius in Catalogo ſanctorum, & noſter Iacobillus de ſanctis Fulginat. 24. Maij, ex iiſdem deſumptæ quæ habent Rom. Martyrol. Beda Vſuardi, Adon, & alij.

2. IOANNES Britij germanus frater, ab eodem in ſede Spoletina ſubrogatur cum Britius Martanam, ſeu Mortulanam Vrbem in Vmbria, (hodie diruta Ciuitas eſt in finibus Tuderti, & Aquæ Spartæ vbi dicitur S. Maru in Pantano) ſibi ſedem conſtituiſſet, vt referunt acta ſancti Britij, adduntque Ioannem Martyrem occubuiſſe, & ſi acta, alijque, qui de Spoletinis ſcripſerunt Epiſcopis, cum alio Ioanne, qui multis inde tranſactis ſæculis vixit confundant.

3. S. ANTHIMVS Interamnen. Epiſc. hanc etiã ſedem moderabatur, cuius quidem acta Spoletina Eccleſia breui hiſce verbis elogio perſtrinxit.

A 3. S. ANTIMVS nobili genere ortus ſub grauiſſima Chriſti fidelium tẽpeſtate Imperatore Marco Aurelio, primò Interamnenſem deinde Spoletinam rexit Eccleſiam, qui dexteritate morum, ac doctrinę grauitate, ſanctitatis vitam ęquè coniungeret mirum in modum populorum calamitates ſolabatur. Hic quidem in occulta verbi Dei prædicatione fidelium inſtitutione, atque in Eccleſiarum cultu ampliando, fideque propaganda non poſteriores partes ferebat; quandoquidem ſua induſtria, ac ſumptu, plura Oratoria non Spoleti modo, ſed etiam Interamnæ dum eam regebat Eccleſiam, alia reſtituit, alia de nouo erexit, in illis Clericos dignis moribus repertos Diuino cultui mancipando, Higini Romani Pontificis, cuius tempore floruit
B veſtigia ſequutus, qui primus formam Clero aſſeritur impoſuiſſe. Ita apud Torquatum Vmbriæ Præſidem amicitia valuit, vt Concordium Romanorum Ciuem primarium, quem ille Spoleti in vincula pro Chriſto coniecerat, liberatum apud ſe multo tempore retinere impetrauit. Cumque virum planè Apoſtolicum, vitæ, ac morum integritate eximium comperiſſet, ſacriſque antea à Pio Papa initiatum, presbyteratus honore cumulauit. Hic tandem præclarus Antiſtes multis virtutum præconijs cum omnibus diu præfulſiſſet; pluribusque pro Chriſto laboribus egregiè perfunctus, quinto idus Maij fœliciter in Domino obdormiuit circa annum Domini centeſimum ſeptuageſimum ſextum; cui fideles tantorum meritorum memores tum Spoleti, tum Inte-
C ramnæ plures Eccleſias, quæ ad hæc vſq; tempora ſuperſunt, ſub ſancti Antimi nomine erexerunt.

De eo in paſsione ſancti Concordij, & in actis Interamnenſibus, in vetuſtiſsimis Calendarijs eius memoria, cum Martyris titulo, reperitur adſcripta: plures ſub eius nomine Eccleſiæ, & imagines Spoleti, & Interamnæ reperiuntur, eiuſque memoriam in lucem reuocauit Laurentius Caſtruccius Epiſcopus Spoletinus, officiumque eo petente à ſancta ſede Apoſtolica conceſſum fuit, annò 1628.

4. S. SABINVS, ſiue Sauinus Epiſcopus, & Martyr vixit circa ann. 296. cuius feſtum ſolemne habetur 30. die Decembris; Spoletanorum Pontifex fuit vir doctiſsimus, atque eloquentiſsimus; qui, Maxentio, & Maximiano deſæuientibus in Chriſtianos, Spoleti nobili martyrio coronatur
D anno ſalutis 301. cuius acta ita ex antiquis monumentis recitat Eccleſia Spoletina. Sabinus Spoleti Epiſcopus, clarus in omnibus diuinis inſtructionibus, & ſermone eloquentiſsimus, cum egregiè Chriſti fidem locupletaret, & Vmbriæ populos mirificè ſuo exemplo ad Deum incederent, à Venuſtiano Tuſciæ, & Vmbriæ Proconſule, Maximiani Imperatoris Auguſtali in Ciuitate Aſsiſij, (quo fidei propagandæ cauſa conceſſerat) in vincula coniectus eſt, vna cum diaconibus ſuis Marcello, & Exuperantio, ac pleriſque alijs clericis. Multifariè eorum fides tentata eſt, ac Ioui ſacrificare iuſſi: Sabinus hominis errorem miſeratus, fuſis ad Deum precibus, idolum, ex corallo magna gentilium ſuperſtitione adductum, ſuis manibus

nibus in terram alliſit, & confregit, quare illi Venuſtiani iuſſu manus ſtatim præciduntur, eoque præſente, atque diaconos ad fidei conſtantiam hortante, Exuperantius, & Marcellus in equuleo ſuſpenſi, fuſtibus, vngulis, lampadibus immaniter tamdiu torti ſunt, donec in Chriſti confeſſione ſpiritum redderent; eorum corpora ex fluuio collecta pius presbyter honeſto loco ſepeliuit pridie Kalendas Iulij. Poſt ſex dies Serena nobilis matrona, inſignis pietatis, ac religionis vidua Spoletina, Aſiſium veniens, dum ſancti Epiſcopi in carcere piam curam agit, ac cibo frequenter reficit, lumen oculorum Priſcilliano nepoti ab eo, truncis brachijs impoſitis, exorat. Tanto miraculo quindecim viri eadam in cuſtodia permoti, Chriſto nomen dedere, & à ſancto Martyre baptizati ſunt. Inde ad duos, & triginta dies ipſe quoque Venuſtianus immani oculorum dolore correptus cum duobus filijs, & vxore ad ſancti Sabini pedes cum fletu proſtrati, vbi ex veteri Catholicæ Eccleſiæ more catechizati ſunt, atque idoli ſeruata fragmenta in fluuium proiecere, ſalutari fonte ſunt expiati, ac ſtatim à Venuſtiano dolor omnis abſceſſit; itaque ſancto amore inſimul deuincti per aliquot menſes religioſa conſuetudine Chriſto laudes perſoluerunt. Hæc autem vt fuerunt Imperatori Maximiano delata, miſſo Lucio Tribuno, Venuſtianum cum vxore, & filijs in Chriſti fide conſtantem, Aſiſij capite truncari iuſſit: ſanctum verò Epiſcopum Sabinum ad ſuam Spoletanam ſedem reductum, euſque plumbatis cędi præcepit, donec ſpiritum in Chriſti confeſſione exhalaret, ſeptimo idus Decembris anno Domini trecenteſimo primo; cuius ſacrum corpus eadem honeſtiſsima Serena (quæ paulò poſt martyrij coronam à Chriſto meruit obtinere) iunctis manibus primo à Spoleto lapide honorificè ſepeliuit. quò in loco iam pridem ante annum Domini DC. excitatam inſignem Baſilicam cum ſubterranea catacumba, quæ extant, Dux Spoleti Ariulphus viſitans, vbi in pariete ſancti Sabini effigiem recognouit, beneficij memor, quod pluries in bellico conflictu ad Camerinum à mortis periculo, ab eo fuiſſet ereptus, abiecta gentili impietate, fidem Catholicam eſt amplexus. Idem ſanctus Martyr à militibus in prælium ituris patronus eo tempore habebatur; eidem beatus Petrus Ticinenſis, Luitprandi Regis affinis, quod ab exilio Spoletino meritis ſancti Martyris fuerit ſolutus, & Patriæ Epiſcopus prænunciatus, Eccleſiam in ſuo fundo erexit. Hactenus acta.

Inſignia ſunt acta huius ſancti Sabini, & in omnibus martyrologijs, & vetuſtiſsimis tabulis vbiq; literis conſignata, vtpote, quæ ex proconſularibus ſyncera fide accepta noſcuntur; in primis extant M. S. in codice illo Paſsionarij Spoletini tomo 2. pag. 19. & Bibliotheca Vatic. codice num. 1194. pag. 36. & in alio codice literis Longobardicis exarato Monaſterij Caſę Nouę ordinis Ciſtercienſis Pennenſis Diœceſis; quod Fidericus Cardinalis Borromeus Commendatarius in ſuam tranſtulit Ambroſianam Bibli .nec. m., eiuſdemque vitam ſcripſit, ſed inſignibus mendis aſperſit, Ioann. Antonius Flaminius Imolenſis, in qua Cęlum cum

A terra confundens, mira, ac portentoſa retulit. Non deſunt qui hunc Sabinum Fauentinum aliquando fuiſſe Epiſcopum dicant, nulla alia magis coniectura ducti, quàm quod ibi eius venerandæ nonnullæ reliquiæ requieſcunt. Quem etiam eundem ſanctum, Montis S. Sabini caſtelli Incolæ in Etruria ad ſe trahunt, aſſerentes Cluſinis aliquando Sabinum ius Diuinum dixiſſe. Cœterùm Ferrarius cum in ſuo Cathalogo Spoletinæ, Fauentinæque Eccleſiarum monumenta recenſet, atque eiuſdem ſancti prædicationem, martyriumque deſcribit, aſſerit Sabinum Aſsiſij Chriſti euangelium deprædicaſſe, ob eamque rem, Maxentio imperante, Lucio Tribuno fuiſſe deportatum Spoletum, ibique virgis ferreis, plumbatiſque diriſsimè cæſum, ſpiritum anno 301. exhalaſſe, atque B à Serena pientiſsima fęmina non procul à Ciuitate fuiſſe ſepultum. Deinceps verò quid cauſæ fuerit, cur Fauentiam tranſtulerint ſanctum, haud facilè vel curioſi reperient; certum eſt, in ea Ciuitate honorificè requieſcere, interque eiuſdem titulares ſanctos annumerari. Itaque ex ijs, quæ hactenus diximus, vel potius protulimus ex alijs, eruere poſſe videmur, Sabinum Spoletinum Præſulem fuiſſe, quod antiquus mos eſſet, & in ea adoleſcentis Eccleſiæ adminiſtratione, ſolemnis conatus, vt Epiſc. quiſq. ibi prædicationis munere præcipuè exerceret viros, vbi paſcendo gregem, ex beneplacito Pontificio ſemel ſibi fixiſſet ſedem: modò verò non annuunt ſcriptores Sabinum prædicatoris Apoſtolico munere apud Aſiſinates, Fauentinos, alioſque populos miro animi, fideiq; C ardore aliquando functum fuiſſe; igitur & nobis haud inſulſam ſuſpicionem fecerunt, ibidem Sabinum verbis, exemplíſque aliquando Aſsiſinatem, Fauentinumque pauiſſe gregem. Etenim ſi Baronio ſatis fuiſſe videtur, vt illum Spoletinum Epiſcopum appellaret, quia ibidem palmam ſumpſiſſet martyrij, multò iuſtius nobis hoc ipſum licebit colligere, Sabinum etiam Aſsiſinatibus, Fauentinis, alijſque populis aliquando præfuiſſe, quod in ijſdem locis, ſua prædicatione Chriſtianæ pietatis fines inuictè protulerit. Præterquam quod nobis religio eſſet, antiquiſsimis Spoletinæ, Aſſiſinatis, Fauentinæque Eccleſiæ traditionibus refragari. Itaque ſanctus hic, inuictuſque Martyr Sabinus, non ſolum paſſus eſt Spoleti, verum & eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus extitit, quamuis Aſſiſinatibus, alijſque populis verbum Chriſti enun- D ciator dicatur, & tanquam diuus tutelaris, & Epiſcopus ab ipſis veneretur, id enim colligitur ex actis citatis, ex quibus videtur Ferrarius allucinatus, qui Baronium ſuggillauit, contra acta aſſere Sabinum fuiſſe illuſtrem Martyrem, & Epiſcopum Spoletinum, cum non obſtet, quin & Sabinum Aſsiſinatibus, alijſque Eccleſijs potuerit vel præfuiſſe, vel Chriſti euangelium enunciaſſe. Nec prætereundum apud Spoletinos, duas, eaſque vetuſtiſſimas intra, & extra Vrbem repetiri inſignes Baſilicas in honorem huius ſancti Epiſcopi; maior extra Vrbem in planitie ante annos mille, tempore Arnulphi Ducis, & Gregorij Magni, miræ amplitudinis extabat, eiuſdemque ſancti Sabini corpus in hac ipſa Eccleſia, eodem viuente Gregorio,

te-

A requieſcebat, ex quo, reliquias S. Martyris, eodẽ iubente Pontifice, Chriſantus Spoletinus Epiſcopus, Firmum tranſmiſit ad Paſſiuum Epiſcopum, teſte Baronio in notis ad Martyrologium 3. Kalendas Ianuarij, & ad 17. Kalendas Iulij. Quo item tempore, cum in Piceno Flaminiaque iam celebris eſſet ſanctitas, & nomen tanti Martyris, quòd paulò ante eius patrocinium in Duce Ariulpho ad Camerinum pugnante aduerſus Romanos, parta victoria, fuerit manifeſtum, Eccleſiæ, & monaſteria eius nomini cœperunt ædificari, & reliquijs ipſius Ciuitates communiri: in quo Firmani cæteris pietate præceſſerunt, eò vel maximè prætextu, quod hunc ſanctum Sabinum ſuum Ciuem B eſſe volunt. In actis eiuſdem ſancti aſſeritur paſſus ſeptimo idus Decembris, at qua de cauſa in die 30. translatus ſit, doceat qui poteſt, fortè exinde annuus, ob inſignem aliquam tranſlationem reliquiarum eius, aut Eccleſiæ alicuius dedicationem.

5. S. MARTIALIS à S. Papa Syluestro ordinatus, Romano Concilio interfuit anno 328. olim huius ſancti feſtum ſolitum erat celebrari, vt clarè perſpici poteſt in antiquo Kalendario Spoletanæ Eccleſiæ; obdormiuit in Domino die 30. Iunij circa annum 350. ſepultus in Baſilica ſancti Petri, de quo Ferrarius.

6. ACHILLEVS anno 402. ſub hoc Epiſcopo Synodus quædam Spoleti celebrata duodecima Iunij eſt anno 419. Ad eum ſcripſit Honorius C Imperator, vt refert Baronius ad hunc annum; idem meminit, quod Achilleus luculentam de ſacto Paſchate ſcripſerit ad eumdem Imperatorem; ipſe verò plenus meritis, ſapientia, & doctrina euolauit ad ſuperos die ſeptima Nouemb. circa annum 420.

7. S. SPEO, ſiue Spes hanc rexit Eccleſiam, Honorio, Archadioque imperantibus circa annos Domini 420. plenuſque meritis, ac miraculis præfulgens 9 Kalendas Decembris 453. euolauit ad Cęlos. De eo in antiquis monumentis Spoletanæ Eccleſiæ hæc leguntur. Honorio imperante, beatus Spes Epiſcopus à ſancto Bonifacio Primo Rom. Pontifice confirmatus in Spoletana ſede ſucceſſit Achilleo Epiſcopo magnæ integritatis, ac prudentiæ viro. Spoletanam rexit Eccleſiam an- D nos triginta duos, tanta ſanctitate, & pietate, tantaque vigilantia, ac prudentia, vt meritò à primis illis temporibus eius memoria fuerit à fidelibus celebrata, erat enim in contemplatione rerum diuinarum, & ſacrarum lectione literarum aſſiduus, in paſcendis ouibus peruigil, in fouendis pauperibus quam munificus, & clemens, & inſtruendis, & corrigendis errantibus ſapiens, non ignobilis Poeſis profeſſor, in ijs maximè, quæ ad diuinum cultum ſpectabant, in ornandis Eccleſijs, & Martyrum memorijs inſtaurandis, quas carminibus, atque elegantibus inſcriptionibus decorabat, erat quam pius, ac ſedulus. Eius eſt vetuſtiſſimum elogium, quod marmoreo in lapide ſupereſt in Cathedrali Spoletana in honorem ſancti Vitalis Martyris (qui Spoletinus in eo indicatur) illuc ex Eccleſia Plebis Tertij cum cruce ipſius ſancti Martyris, Pauli Epiſcopi pietate tranſlatum anno Domini 1597. dum B. Epiſcopus conſecraret Eccleſiam in honorem ſancti Fortunati presbyteri, & confeſſoris, qui apud Oppidum Corcoroni in Eccleſia Turritana virtutibus, & miraculis, & Angelorum colloquio claruit, illi à Seuero milite erectá, Spiritus Sanctus ſuper eum viſibilis in ſpecie columbæ apparuit; corpus ſancti Fortunati recondidit, & clericos ibidem ſacris initiauit, vitam ſanctis operibus refertam vbi ad extrema ferè tempora Pontificatus magni Leonis, & Valentiniani Imperatoris produxiſſet, tandem ac cadens Romanum Imperium, & Apoſtolicæ Cathedræ doctrinam tot hæreſum turbinis oppugnatam videret, in Cęlum euolauit nona kalendas Decembris anno Do- B mini quadringenteſimo circiter quinquageſimo tertio, Sancti huius reliquiæ in præuetuſta Eccleſia ſanctorum Apoſtolorum apud Spoletum requieſcere perhibentur. De hoc ſancto Epiſcopo (fuit etiam alius Spes Abbas apud Nurſiam) agitur in actis S. Fortunati presbyteri in Eccleſia Turritana apud locum, vbi fuit Corcoronum Oppidum, ex cuius poſtea ruinis, poſt annum 1200. ædificatum tum fuit alterum Oppidum montis Falchi: item eius mentio habetur in actis ſancti Ioannis Archiepiſcopi Spoletini, & Martyris, quæ extant tomo primo primo Paſſionarij Cathedralis Eccleſiæ Spoletinæ pag. 109. in Eccleſia ſanctorum Apoſtolorum propè Spoletum ſupereſt monumentum huius ſancti Epiſcopi marmoreum, cum hac inſcriptione.

C *Depoſitio ſanctæ memoriæ venerabilis Spei Epiſcopi, qui vixit in ſacerdotio annis xxxij.*

8. S. EPIPHANIVS Spoletinus Epiſcopus reperitur in Romano Synodo inter Patres ſediſſe, Fœlice Pontifice ad Clauum ſedente anno 487. 13. Martij.

9. S. MELETIVS ex Archidiacono ad eam dignitatem vocatus fuit circa ann. Domini 490. exceſſit in Cœlum quarta Decembris ann. 500. Huius Maurolicus meminit in martyrologio 16. kalendas Ianuarij, vbi ſolemniter colitur.

10. S. IOANNES Spoletanus cum ſancti Meletij Archidiaconus eſſet, poſt eius exceſſum, omnium conſenſu dictus eſt Archiepiſcopus circa ann. 500. Hic interfuit concilijs Romæ celebratis à Cœlio Symmacho ſummo Pontifice anno 501. D 502. 504. eius ſanctimonia vitæ adeo illum apud omnes Principes reuerendum effecerat, vt Theodoricus ipſe Rex, pluribus dilargitis priuilegijs in Spolet. Eccl. fauorem, Ioannem quam qui maximè ſuſpiceret. Sub Totila multas ærumnas perpeſſus eſt, à cuius militibus exhauſtum lancea latus, à Spoleto non procul, euolauit ad ſuperos 541. cuius corpus Clerus honorificè ſepeliuit, cuius feſtum 19. Septembris ſolemne Spoletinis recurrit, exactis deinde à Narſete eunucho ex Italia Gothis, haud ſine numine corpus ſancti Epiſcopi repertum eſt à Gunderanda Abbatiſſa ſanctę Euphemiæ, inque ſuum tranſtulit monaſterium, iterumque ſub Henrico Primo Imperatore, ad Cathedralem delatum, vbi hactenus honorificentiſſimè aſſeruatur.

11. IOANNES Laurentium illuminatorem excepit circa annum Domini 541. qui natione

fuit

fuit Syrus, vnuſque è 300. illis, vt quidam ſcribit, qui Iuſtiniani temporibus venere Romam. Porrò Virgilius Pontifex Laurentium adoleſcentem, adhuc, optimiſque moribus exornatum complexus eſt, interque Romanæ Eccleſiæ clericos numerauit, ac deinceps etiam procedentibus meritis Spoletanum creauit Epiſcopum. Qui cum ad Eccleſiam ſuam, initurus poſſeſſionem, proficiſceretur, ciues peregrinum hominem abominati, Ciuitatis portis occluſis, excluſere progredientem. Quæ tamen illico in limine iam ſtanti Laurentio, diuinitus patuerunt, tanta admiratione eorum qui clauſerant, vt venerabundi deinde admitterent, quē paulò ante voluerant excluſum. Spoletanam Eccleſiam ad vndecim annos rexit Laurentius, ac deinde cum ex ſolitudinis amore eidem Eccleſiæ nuntium remiſiſſet, Eremum ſexaginta milliariis à Spoleto diſtantem, patientiſſimè excoluit, toleranitque; demum clarus miraculis, grauis annis, plenuſque meritis, euolauit ad ſuperos die tertia menſis Februarij anno 576. cuius corpus deinde Spoletum delatum, magna populi veneratione, in Cathedrali conditum eſt.

12. S. PETRVS Laurentio ſucceſſit, temporibus Vigilij Papæ anno 552. De hoc Petro honorifica mentio habetur in vita ſancti Ioannis eius anteceſſoris; fuiſſe ſcilicet illum magnæ ſanctitatis virum, inque peragendis carminibus eruditione præſtatus, quibus ſepulchra martyrum exornauit, vixerat, ſic & ſumma cum laude pietatis defunctus eſt die 29. Iunij anno 590. ſepultus in Cathedrali Templo ſancto Petro dicato, quem cum deinde Franciſcus Herulus Epiſcopus poſt multa tædia requiſiſſet, cum corpore Ioannis eius anteceſſoris inuenit, ac honorificentius ſub maiori altari collocauit anno 1500.

13. GRISANTHVS hanc obtinuit Eccleſiam temporibus Magni Gregorij anno 590. ad quem idem Pontifex quatuor epiſtolas dedit, quæ in ſecundo volumine epiſtolarum decretalium continentur.

14. ADEODATVS anno 640. Lateranenſi Concilio interfuit ſub Martino Pontifice ann. 649. Huius Epiſcopi tempore corpus ſancti Ioannis eius anteceſſoris repertum eſt.

15. FOELIX Conſtantinopolitano Concilio interfuit ſub Agathone Pontifice anno 680.

16. SIGVALDVS floruit anno 824. Hic in primis Lothario Imperatori carus fuit ob medicinæ peritiam; quamobrem ab eo quàm plura priuilegia impetrauit, imprimiſque Abbatiam ſancti Petri de Florimillo in Vmbria per ſummam habendi cupiditatem extorſit, qua Epiſcopalis menſa ditaretur. Igitur cum ex illa immeritos monachos eiecaſſet, ita Numen ſenſit iratum, vt horribili lepra percuſſus, in ea plaga miſerabiliter vitam finierit, nec tamen vita functus in ſequentem vltionem potuerit euitare. Si quidem cum per tres continentes dies, tanquam è ſubiecto incendio denſiſſima fumi nubes exurrexiſſet è tumulo, reperere miraculo admoniti clerici, Epiſcopi deflagraſſe cadauer, inque fœtentiſſimos cineres diſſoluiſſe. Poterat hæc Diuina ſpectata vltio noſtri temporis commendatarios ſatis admonere periculi, qui ita Deo votas fortunas, opeſque in prophanos vſus conuertunt, ac ſi vndique imminentem Numinis vindictam poſſent eluere.

17. LVITARDVS Epiſcopus Spoletanus vixit anno 840. cuius temporibus repertum eſt ſancti Antimi Epiſcopi corpus in campania iacere inglorium.

18. PETRVS eius nominis Secundus hac ſede effulſit anno 849. Hic Concilio, ad Imperium Leonis Quarti, fauoreq. Lotharij, ac Ludouici Imperatorum congregato præſedit, illudque ſua ſubſcriptione firmauit. Huius meminit Nicolaus Primus Pontifex in quadam epiſtola, quam plenam paſtoralis curæ emiſit.

19. N. . . . . Epiſcopus Spoletanus floruit temporibus Ioannis Octaui, ac Caroli Calui Imperatoris: cuius memoria, cum nomine ipſo intercidiſſet, niſi epiſtola eiuſdem Ioannis Pontificis anno 879. adhuc extaret, qua Spoletini Ducatus Epiſcopos admonebat, vt Concilio à ſe celebrādo apud ſanctum Petrum ob vrgentes Eccleſiæ neceſſitates, vellent adeſſe.

20. AMARICVS Epiſcopus Spoletanus donationi interfuit Theodorici Epiſcopi Firmani, in fauorem monaſterij ſanctæ Crucis anno 887.

21. ROMANVS ijs temporibus viuebat, cum Ioannes Duodecimus Othonem Imperatorem in Italiam prouocabat contra Berengarium anno 961.

22. BERENGARIVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus Concilio Romano interfuit ad imperium Othonis, in quo ex cenſura Patrum Ioannes Pontifex deturbatus è ſede eſt anno 963. Conſule Baronium.

23. LVPVS Epiſcopus Spoletanus ouium optimus cuſtos, Eccleſiam ſancti Pauli propè Spoletum reſtaurauit 1002. ibique monaſterium Virginum Deo votarum erexit, quas poſtea ad Eccleſiam ſanctæ Agathæ decentius tranſtulerunt.

24. HERIBERTVM Lupus defunctus excepit natione Theutonem 1016. voluitque Archiepiſcopus appellari. Huic Heriberto Henricus Tertius Imperator monaſterio ſanctæ Euphemiæ indulſit, vt ibi epiſcopale palatium poſſet conſtruere.

25. IOANNES de Græcis Vrbeuetanus, Spoletinorum Epiſcopus fuit circa annum 1032.

26. HENRICVS eiuſdem Eccleſiæ Præſul ſubſcripſit bullæ Leonis Noni pro Eccleſia Portuenſi, Romano Concilio interfuit, à Nicolao Secundo Pontifice celebrato anno 1059. decretumq. quoddam cum aliis Vmbriæ Epiſcopis ſubſcribit.

27. ANDREAS erexit, dotauitque Eccleſiam ſanctæ Mariæ, eiuſdemque Canonicam, vt vocant, quæ hoc tempore Cathedralis eſt, vt in inſtrumento eius donationis legitur, quæ adhuc in archiuo eius Eccleſiæ aſſeruatur. Datum die quinta Ianuarij 1073.

28. N. . . . . natione Theutonus ab Henrico Tertio Imperatore in hanc Eccleſiam intruſus eſt anno 1076. atque à Gregorio Septimo in publico Concilio tanquam violentus inuaſor excommunicatus, ac de ſede depoſitus.

29. SALOMON ſub Paſchali Secundo Romano Concilio interfuit anno 1102. Hic diuini cul-

tus

rus obſeruantiſſimus fuit, Martyrumque memorias ſanctiſſimè percoluit, ac veneratus eſt. Eius memoria exſtat in quadam inſcriptione, quam hactenus penè deleuit inuidioſa vetuſtas.

. . . . . as Martij, hoc ſacro ſcm
. . . . coſe ſanctorum] Nazarij
& cer . . . am Iohannis
& Pauli, ac Claudij . I . . .
. . Antiſtite Domino
Salomone . . quod
proprie reliquias Præfectorum
nec non Nicolai in ſe . .
. . limorumque aliorum . .
. . . I M. †. C V I. . . .

30. HENRICVS Gualpheredus Salomoni ſucceſſit 1114. Hic multas Eccleſias exornauit, atque dotauit, ex quibus vna fuit Eccleſia ſancti Donati.

31. MANVALDVS floruit anno 1135. conſecrauit Baſilicam ſancti Gregorij presb. & Martyr. Spoleti die 6. Auguſti 1146.

32. LOTHARIVS autem Theutonus, 1150. eo viuente Præſule, Spoletum funditus deleuit, & deſtruxit Fridericus Primus Imperator an. 1155. die 28. Iulij.

33. VITECHIRIVS Theutonus in hanc ſedem fuit intruſus 1173. à Friderico Ænobarbo, atque Antipapæ Calixti partes promouit contra Alexandrum Tertium legitimum Pontificem, à quo telo religionis ictus eſt, ac deturbatus de ſede.

34. TRANSARICVS, depoſito Vitechirio, ab Alexandro Tertio ſuffectus eſt anno 1178. Hic Lateranenſi Concilio interfuit ab eodem Alexando celebrato anno 1179. vita functus eſt. Sed hic apponendum quoddam Friderici Primi priuilegium Spoletinis conceſſum 1185. Transarici Præſulis tempore, poſt exuſtam ab eodem Imperatore Spoletinam Ciuitatem anno vigeſimotertio è tabulario eiuſdem Eccleſiæ deſumptum.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus.

Serenitas, & clementia Imperatoriæ benignitatis noſtræ innatæ nobis pietati conſulit, & hortatur, vt quos ergà ſacrum Imperium perſonamque noſtram in aduerſitatum procellis vento infidelitatis agitari cognoſcimus, ſi in ſua nobilitate perſiſtant debitæ ſeueritatis animaduerſione corripiamus. Supplicantibus autem & anhelis miſericordiam deſiderijs poſcentibus, exceſſus, & offenſas piè remittentes ſeriniſſimæ gratiæ noſtræ fauorem eis liberali manſuetudine reddamus. Nouerit igitur tam præſens ætas fidelium Imperij, quam ſucceſſura poſteritas, quod nos ſupplicatione pariter ac manifeſta deuotione fidelium Chriſti Ciuium Spoletanorum ad commiſerandum inclinati ipſos ad preces dilecti noſtri Ducis Spoleti, vniuerſos Ciues Spoletanos tam minores, quam maiores in plenitudinem gratiæ noſtræ recipimus, eorumque fidem ac fideliæ deuotionis ſuæ ſeruitia inter puram ſynceritatem fidelium Imperij confidenter annumeramus: expectantes de ipſorum honeſtate ac prouida diſcretione, quod nec rerum blanditiæ a conſtantia noſtræ fidelitatis de cætero eos emollient, nec tempeſtate aduerſitatum aliquo modo deuiare compellent. Sanè quidem attendimus laudabile, & glorioſum eſſe ſubiectis clementer parcere, & ſuperbiam rebellium potenter debellare. Huius rei teſtes ſunt. Vvillelmus Aſtenſis Epiſcopus, Fridericus Præpoſitus Argentinenſis, Conradus Dux Spoleti, Conradus Dux . . . . . Bono de ſancto Angelo, Raynaldus Comitis Monaldi, Vgolinus Vgolini, Vido de ſancto Nazario & Renerius frater eius Vernerius de Boncando, Henricus Dapifer, Henricus Marſcalcus de Lut, Rodulphus Camerarius, Conradus Pincerna. Datum apud Cukurienſem anno Dominicæ incarnationis MCLXXXV. indict. 3. v. Kal. Octobris.

35. MATTHÆVS electus fuit Epiſcopus Spoletanus anno 1190. Hic diuino cultui deditiſſimus fuit, ſacraſque virginea diligentiſſimè docuit colere caſtitatem.

36. BENEDICTVS ab Innocentio Tertio creatus eſt 1198. ad quem idem Innocentius literas dedit, vt in decretalibus epiſtolis videre eſt. Huius Epiſcopi temporibus, Innocentius Pontifex Ioannem Cardinalem Columnam Spoletanorum Rectorem creauit; Cœterum Benedictus è vita diſceſſit Nono Gregorio ſedente.

37. NICOLAVS à Nono Gregorio electus anno 1230. translatus inde ad patriarchatum Conſtãtinopolitanum anno 1235. Extat in regiſtro vaticano Gregorij Noni epiſtola directa Priori, & Capitulo Baſilicæ Saluatoris Lateranenſis, in qua controuerſia inter Nicolaum Epiſcopum Spoletanum, tunc electum Conſtantinopolitanum, & inter Priorem, & Capitulum Lateranen. dirimitur, Kalendas Maij Pontificatus 9. epiſt. 105. fol. 36. De eo Vuadinghus in annalibus Minorum tom. 1. anno 1232.

38. BARTHOLOMAEVS Spoletanorum Præſul 1250. Patrem ſe pauperum geſſit, Peregrinorum fundato Xenodochio propè ſancti Georgij Eccleſiam, è viuis exemptus eſt anno 1271.

39. THOMAS Angelus adlectus eſt Spoletanus Epiſcopus anno 1271. Huius temporibus florebat ſancta Clara à Monte Falco. Narrant hunc Epiſcopum, dum Gregorius Decimus ad clauum Eccleſiæ vniuerſalis ſederet, nepotem ſuum Spoletinorum Rectorem creaſſe. Fato autem functus eſt 1278.

40. ROTLANDVS Taberna Parmenſis, ex ſubdiacono, & cappellano Apoſtolico ann. 1278. 6. idus Maij à Nicolao Tertio electus fuit Epiſcopus, caſſata prius electione Capituli de perſona Leonardi Archidiaconi Spoletan. & Vgolini clerici in contentione celebrata, ex regeſt. vatic. ep. 56. fol. 17. ann. 1. Huius parens proprio nomine Taberna dictus eſt, ſordidoque reſarcinatoris miniſterio victitabat. Aluit Rotlandum tenuiter, ſtuduitque quam maximè, vt filius optimis diſciplinis inſtitueretur, ſed cum non eſſet par impenſis, quibus ſtudia literarum ferè ſolent promoueri, Roma, vbi commorabatur, diſcedens, conceſſit Pariſios, vbi cum magnanimum quendam nactus fuiſſet, qui pauperes ſed ſtudioſos iuuenes iuuare ſolebat, adeo alienis adiutus facultatibus in nobilioribus diſciplinis profecit, vt per ea tempora haberetur doctiſſimus. Cumque clericalem vitam profeſſus fuiſſet, rediit Romam, ibique plures

res inſtituens, ita ad illuſtrèm famam peruenit, vt Nicolaus Tertius Pontifex illum ad Spoletanam ſedem ſubuexerit, inque grauiſſimis, trepidiſque negotijs homine fuerit vſus ad publicam ſalubritatem. Conſtat Martinum Quartum Rotlandum legaſſe in Gallias, vt de vita ſancti Ludouici Regis Gallorum inquireret, quo magis ex Eccleſiæ ritu referrètur in ſanctos, in quo munere adeo Regi probitatem ſuam probauit, vt ab eo non temnendum ſacerdotium obtinuerit, cuius tamen haud inijt poſſeſſionem, cauente, vetanteque Pontifice, ne primam ſponſam ſuam deſolatam relinqueret. Reuerſus in Italiam, Parmæ, hoc eſt in Patria ſua defunctus eſt 1285. in monaſterio Scholę Dei Carthuſiani ordinis, quem inſtituerat hæredem, Cęterùm in Cartuſiano habitu, cultuq. ſe ſepeliendum mandauit; eundem etiam ordinem, inſtitutumq. profeſſurus, relicto Epiſcopatu, ſi eo morbo diſcuſſo diutius viuere contigiſſet.

41. Fr. PAPERONVS è Paparona gente Romanus, ordinis Prædicatorum, ex Fulginate Epiſcopo, ad hanc Eccleſiam translatus eſt Honorio Quarto ſedente anno 1285. 12. Kalendas Auguſti, ex regeſt. vaticano epiſt. 116. fol. 35. Hic ex inſtituto ſancti Auguſtini moniales Montis Falci edocuit. Deceſsit autem anno 1290. Eo Præſule cum fratres Minores in monaſterium ſancti Benedicti Caſtri Nurſini Spoletanæ Diœceſis ſe violenter intruſiſſent, ab Honorio Quarto in ordinem ſunt coacti, qui cum iterum non ſine bonorum hominum ſcandalo monachos deturbaſſent, Cœleſtinus Quintus miſericordia motus, ac ſuadente iuſtitia, monaſticum ordinem ibi reſtituit, ipſumq; monaſterium à Diœceſana iuriſdictionę exemit, immediateque Apoſtolicæ ſedi ſubiecit, hoc diplomate.

COELESTINVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Priori Conuentui monaſterij ſancti Benedicti Caſtri de Nurſia ordinis ſancti Benedicti, Spoletinæ Diœceſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

PErſonas diuinis dedicatas obſequijs, & ſub iugo regularis obſeruantiæ conſtitutas, ne peruerſorum confringantur inſultibus, & tepeat, quod abſit, feruor religionis in eis libenter Apoſtolicis præſidijs communimus, vt ſemper feruentius feruean t in Dominicis beneplacitis, & mandatis. Dudum ſiquidem ſicut aſſeritis, Abbas, & conuentus monaſterij ſancti Titij de valle Caſturiana ordinis ſancti Benedicti in monaſterio veſtro, eiuſque perſonis, aſſerentes ſe plenam iuriſdictionem habere illud, vobis irrequiſitis, ordini fratrum Minorum non ſine multa præſumptione conceſſit, Diœceſani Epiſcopi ad id accedente conſenſu, cuius conceſſionis prætextu poſtmodum fratres eiuſdem ordinis fratrum Minorum, aſſociata ſibi multitudine armatorum præfatum monaſterium ſancti Benedicti nequiter inuadentes illud, eiectis inde vobis, & alijs familiaribus veſtris nequius occuparunt. Sanè fælicis recordationis Honorius Papæ prædeceſſor noſter prædictorum Abbatis, & fratrum in præmiſsis præſumptam temeritatem deteA ſtans, inductus compaſsione paterna eos fecit ad dicti monaſterij veſtri plenariam poſſeſſionem induci, dictis fratribus Minoribus amotis exinde, & cæteris illud detinentibus occupatum, ex hoc namque prædictis fratribus ad grauamina, & graues iniurias veſtri monaſterij aſpirantibus vehæmenter. Andreas frater eiuſdem ordinis Minorum in partibus illis inquiſitor hæreticæ prauitatis, non ſine nota tranſgreſsionis notabilis, & conceptæ contra vos iniquitatis fermento, aſſerens quod monachi monaſterij veſtri Orthodoxæ fidei profeſſores ſynceri, & religionis laudabiles zelatores, erant hæreſis labe reſperſi, ſupra hoc contra quoſdam ex vobis inquirens, tandem ipſos de crimine hæroſeos per iniquam ſententiam condemnauit, vt ob hoc coacti formidine beneplacitis acquieſceretis eorum, cumque id ad eiuſdem prædeceſſoris notitiam perueniſſet, ipſe prudentia multa B conſpiciens, quod huiuſmodi inquiſitionis actus, & ex ea ſententia ſubſecuta, proceſſerat de pectore nequitiæ veniens corrupto, ſententiam ipſam exquiſita diligentia reuocauit. Nos itaque approbantes præfatos proceſſus dicti prædeceſſoris habitos in præmiſſis, ac volentes inſuper quieti veſtræ in poſterum plenius prouidere, ne deficiatis, quod abſit in via Domini, varijs impulſibus conquaſſati, & occaſione prædictæ conceſsionis factæ de ipſo monaſterio veſtro ordini prædicto Minorum quam præſumptione iniurioſa præſumptam; Decernimus nullam firmitatem habere, quoquo modo moleſtari poſsitis, vos, & monaſterium veſtrum, ab omni iuriſdictione Diœceſani Epiſcopi, & prædictorum Abbatis, & conuentus monaſterij ſancti Titij authoritate præſentium eximimus, & ſub protectione ſedis Apoſtolicæ ſuſcipimus ſpeciali; ita quod nulli omnino liceat in eodem monaſteC rio veſtro ſibi iuriſdictionis aliquid, abſque eiuſdem ſedis licentia vendicare. Inhibemus quoque ne abſque præſentia Diœceſani eiuſdem, & alicuius Abbatis ipſius ordinis ſancti Benedicti prædicto Abbate ſancti Tity omninò excluſo, prædictus inquiſitor, vel alius in poſterum deputandus, præſumat inquiſitionis officium exercere. Addicimus etiam ſtatuendo, quod in eodem monaſterio veſtro ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & eiuſdem ſancti Benedicti ordinem noſcitur inſtitutus, ibidem perpetuis temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Nulli ergo omninò hominum, liceat hanc paginam noſtræ exemptionis, protectionis, inhibitionis, & additionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationis omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

D *Datum Aquilæ idibus Septembris Pontificatus noſtri anno primo.*

42. GERARDVS Attrebatenſis Gallus, ex Epiſcopo Anagnino adlectus eſt 1291, 4. nonas Martij, inde à Bonifacio Octauo translatus fuit ad Eccleſiam Attrebatenſem in Gallia vacantem per promotionem Ioannis tit. SS. Marcellini, & Petri ad Cardinalatum, olim electi, & reiecta electione Petri Sertæ Canonici Cameracenſi per Cœleſtinum Quintum facta, ex regeſto vaticanò ep. 64. fol. 14. anno primo Bonifacij Octaui.

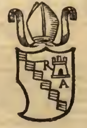
43. Fr. FRANCISCVS ordinis Minorum, electus an. 1295. 5. Kal. Aprilis à Bonifacio VIII. cum prius à Cœleſtino Quinto Senogalienſis Epiſcopus fuiſſet deſtinatus, ita in regeſt. vatic. ep. 66. fol. 15. Deceſsitque ſub Bonifacio Octauo anno

1299. Huius ſatis clara memoria extat apud imaginem Beatiſſimæ Mariæ Virginis, à ſancto Luca Euangeliſta depictam, in quam maximas Franciſcus contulit indulgentias.

44. Fr. NICOLAVS Albertinus, alias de Martinis è Prato in Etruria ordinis ſancti Dominici, cum Generalis Procurator ſui ordinis Romæ eſſet, à Bonifacio Octauo adlectus eſt Spoletanus Epiſcopus anno 1299. Kalendis Iulij, ex reg. vat. ep.272. fol. 96. Romanæque Vrbis Vicarius, Legatus ad Britanniæ, Galliæque potentiſſimos Reges. An. verò 1303. à Benedicto Vndecimo creatus eſt Epiſcopus Card. Oſtienſis ann. 1305. Spoletano munere ſe exoluit. Hic longè doctiſſimus erat, magnoque ingenio vir, factionemque Gibellinam ardentius, quam pro Epiſcopo fouit, atque ſecutus eſt. Nepotem habuit Fazium Albertinum Prati Comitem, Carolo Quarto Imperatori carum. Hoc tempore Albertinorum familia extincta eſt. Conſule quæ de Nicolao ſupra narrauimus in Epiſcopis Oſtienſibus.

45. IOANNES ex Archidiacono Andegauenſi, & Camerario S.R.E. electus eſt Epiſcopus Spoletanus anno 1303. 10. Kal. Ianuarij, ex reg. vatic. ep. 109. qui obijt antequam munus conſecrationis acceperit.

46. PETRVS PAVLVS Trincius Fulginas Naldi Fulginij Domini filius, ex Camerario ſacri Collegij, à Clemente Quinto anno 1306. 3. non. Iunij creatus eſt, ex reg. vatic. ep. 134. Adhuc vocatur electus anno 1312. in eodem regeſto. Fato autem functus eſt an. 1320. Hic iuſſu Ioann. XXII. acta, ac vitam B. Claræ de Monte Faleo ord. ſancti Auguſtini diligenter inueſtigauit.

47. Fr. BARTHOLOMÆVS, ſiue Bartolus Florentinus, è Bardorum nobiliſſima gente Vernij Domini Petri Gualterotti, & Petræ Lenæ de Villanis filius, ex ordine Fratrum Minorum, Pontificis Ioannis XXII. familiaris, ab eodem Pont. ad hanc ſedem ſubuectus eſt 1320. Hic diu Interamnam adminiſtrauit, ſinueſoque, ac ſumptuoſo opere, ductuque ſalubres aquas in eam Ciuitatem deriuandas curauit, quæ hactenus de nomine gentis Bardeſcha vocatur. Corporis ſancti Zenobij inuentioni interfuit, vt narrat Ioannes Villanus lib. 4. c. 136. ac 172. quod accidit anno 1331. die 15. menſis Ianuarij. Deceſſit autem Bartolus circa annum 1346. cum multas conſtitutiones ſynodales ſalubriter condidiſſet, quæ gregi ſibi commiſſo ſaluti forent, & commodo.

48. IOANNES Etruſcus Piſtorienſis, Tridentinus Epiſcopus, cum ſemel ſibi delatæ dignitatis exterus homo nunquam iure poſſeſſionem potuiſſet, ad Eccleſiam Spoletanam translatus eſt anno 1349. 10. Kal. Nouembris ex reg. vatic. ep. 59. fol. 41. eiuſdemque mentio habetur in lib. ſolutionum ſacri Collegij anno 1350. Is Prælatus ſanctiſſimis moribus fuit, cumque ſanctitatis opinione è viuis diſceſſit anno 1371. Hic idem in alijs huius Eccleſiæ tabulis appellatur Ioannes à Monte Fabio, ſed reuera Piſtorienſis fuit, vt in libris citatis liquidiſſimè conſtat, niſi forte velimus aſſerere poſt Piſtorienſem Ioannem, alterum à Monte Fabio eiuſdem nominis in Spoletana ſede ſediſſe; quæ tamen aſſertio errori manifeſtiſſimo deputanda eſſet, cum in libris ſupra citatis nulla eiuſmodi rerum conuerſio habeatur. Sicut etiam notabili prolapſu exerrat Paſchalinus in lib. de Viris illuſtribus Bononienſibus, cum narrat Nicolaum Peppulum Spoletanam ſedem obtinuiſſe anno 1340. cum manifeſtum ſit, ab anno 1320. vſque ad annum 1346. Bartholomæum Bardium Spoletanam Eccleſiam gubernaſſe.

49. BERNARDVS Lemouicenſis Gallus, Gregorio Vndecimo affinis propior, ab eodem adlectus eſt Epiſcopus Spoletanus anno 1371. eodemq; anno ad Eccleſiam Bononienſem tranſlatus eſt.

50. IACOBVS Murus de Papazuris Romanus ex Canonico electus fuit anno 1372. Hic in Cathedrali ſacellum erexit, eidemque ſplendidam dotem dixit, Romæ deceſſit, cum ibidem Pontificis Vicarius eſſet anno 1374. die 18. menſis Iulij, ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum, quem omniuio ſuarum fortunarum hæredem reliquerat. In eo templo Anniuerſario voluit expiari, vt notat antiquum Menologium illius Baſilicæ, vbi appellatur vir doctus, ac ſanctorum morum. Luna cerulea in argenteo ſcuto eſt huius nobiliſſimæ familiæ ſtemma, è qua Ioannes Imolenſis Epiſcopus, alijſque ſacrati viri prodiere, de quibus ſuis in locis.

51. GALLARDVS de Palayraco de Bellouide Diœceſis Sarlatenſis Gallus à Gregorio Vndecimo electus eſt anno 1374. Hic ſecuta morte Gregorii, enatoque peſſimo ſchiſmate, Clementis Septimi partibus acceſſit; quamobrem ab Vrbano Sexto excommunicatus eſt, ac omni honore priuatus, Spoletanaque Eccleſia Ferdinandum Hieroſolymitanum Patriarcham perpetuum adminiſtratorem accepit anno 1379. Gallardus diem ſuum obijt Auenione anno 1383. ſepultus in Eccleſia ſanctæ Mariæ de Miraculis, cui centũ florenos auri pro redẽptione animæ ſuæ reliquit.

52. LAVRENTIVS Coruinus Romanus, Eugubinus Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt ann. 1380. 6. id. Octob. Romæ deceſſit 1403. ſepultuſque eſt in Lateranenſi Baſilica in pauimẽto, vbi in marmorea tabula eius ſpectatur effigies cum gentilitijs ſtemmatibus, quæ Coruum continent, legiturque hæc ſequens inſcriptio.

HIC REQVIESCIT CORPVS BONÆ
MEMORIÆ QVONDAM
R. IN CHRISTO PATRIS
DOMINI LAVRENTII ÆGIDII
CORVINI DE VRBE,
OLIM EPISCOPI SPOLETINI,
QVI OBIIT ANNO DOMINI
D. CCCC. III.
DIE PRIMA SEPTEMBRIS.
CVIVS ANIMA CVM ANGELIS
REQVIESCAT
AMEN.

Poſt Laurentij autem exceſſum Bonifacius Nonus Carolum Abbatem ſancti Georgij maioris Venetiarum ex ord. S. Benedicti ad Spoletanum Epiſcopatum aſſumpſit anno 1403. 2. Kal. Nouemb. ſed poſt aliquot menſes antequam inauguratus fuiſſet, ab eodem Bonifacio ab ea electione exſolutus eſt 1404. 4. Kal. Martij, grauibus cauſis, rationique conſonis ad id Pontificem impellentibus, vt ex lib. prouiſ. Prælat. habetur.

53. AVGVSTINVS Neapolitanus, Peruſinus antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1404. 4. Kalendas Martij. Fato functus eſt 1410.

54. IACOBVS Palladinius è Teramo, Epiſcopus Florentinus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1410. ab Alexandro Quinto Pontifice, commutationemque illam dignitatum ratam habuit Ioannes Vigeſimuſtertius eodem anno 15. Kalendas Auguſti. ſl nomine eiuſdem Pontificis Spoletanum Ducatum frænauit. Vixit in ea dignitate vſque ad annum 1417. interturbatè tamen, etenim cum Gregorius Duodecimus in Piſano Concilio depoſitus, rediuiua pertinacia Pontificatus imaginis tyrannidem ſibi deſumeret, ideoque crearet, deprimeretque Epiſc. contra Palladinium, Nicolaum Viuarium Spoletanum adlegit Epiſc. qui ambo, vt ſemel adeptam tuerentur dignitatem ad Concilium Conſtantienſe prouocarunt, ibi cum à Patribus Palladinio dignitas fuiſſet adiudicata, ea victoria haud illi diuturnior fuit, quippę in Polonia breui deceſſit, quo à Martino Quinto Pontifice ad Vladislaum Regem, cum Ferdinando Hiſpano Lucenſi Epiſcopo Legatus fuerat miſſus anno 1417. de quo acta Romana.

55. NICOLAVS Viuarius electus cõtra Iacobum poſt exceſſum eiuſdẽ Iacobi, ex authoritate Conſtantienſis Concilij, demortuo in Epiſcopatum Spoletanum ſucceſsit, tametſi haud illi eius dignitatis poſſeſsio tranquillior fuerit; ſiquidem Spoletanus Clerus cum accepiſſet Palladinium in Polonia fuiſſe elatũ, ex antiquo more, iureq; vindicata ſibi ſuffragiorũ libertate, Blõdũ Iacobutij Cõchæ Spoletani, Spoletanam ſubrogauit in ſedem, qui eius dignitatis cum poſſeſsionem inijſſet, à furente deinde populo, qui in fauorem Pontificis expedierat arma, deturbatus de ſede eſt, cedenſq; impetui, canonicatu Cathedralis condecoratus eſt. Cæterum Nicolaus ad duos annos Spoletinam rexit Eccleſiam, annoque 1419. ad Theatinenſem translatus fuit.

56. IACOBVS de Turcis Epiſcopus Adrienſis, & Pinnenſis translatus eſt ad hunc Epiſcopatum anno 1419. Kal. Februarij, declaratuſque perpetuus adminiſtrator Pinnenſis Eccleſię. Hunc Martinus legauit Papiam, vt ibidem exordiretur Concilium 1423. Anno verò 1424. cum oneri ſe abdicaſſet, iterum poſt paucos dies eius ſucceſſor alter Iacobus ad Carpentoratenſem Eccleſiam fuiſſet translatus, Iacobus noſter iterum Spoletinam reaſſumpſit regendam. Deceſsit ibidem anno 1427.

57. IACOBVS de Camplo Epiſcopus Aquinas huc translatus eſt anno 1424. 4. Kal. Iulij, mox trãslatus ad Eccleſiam Carpentoratenſem in Gallia poſt paucos dies, videlicet vndecima Auguſti. Romæ deceſsit eodem anno 1424. vndecima Nouemb. ſepultus iacet in Liberiana Baſilica, de quo vide ſupra in Epiſcopis Aquinatenſibus.

58. LOTTHVS de Sordis Piſanus, Epiſcopus Valuenſis ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1427. 7. Kal. Iunij. Fato functus eſt 1445. Poſt cuius Epiſcopi mortem, Prior, Canonicique Cathedralis cum iterum ad libertatem ſuffragiorum auidius reſpexiſſent, Franciſcum Lupicinium Pratenſem, defuncti Epiſcopi Vicarium, Epiſcopum elegerunt, quam electionem in mulctam malæ vſurpatæ libertatis irritam, nullamque Eugenius Quartus cenſendam non modo decreuit, ſed etiam dictam Eccleſiam in perpetuam adminiſtrationem Marco Condolmerio Patriarchæ Alexandrino attribuit anno 1446. quam deinde liberè ceſsit.

59. SAGAX de Comitibus Romanus, Epiſcopus antea Carpentoratenſis in Gallia, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1446. 3. Kal. Iunij. Deceſsit autem anno 1448.

60. BERARDVS Herulus Narnienſis, ex obſcuris ortus parentibus, doctrina autem, moribuſque inſignis, cum in Nicolai Quinti familiaritatem ſe inſinuaſſet, ab ipſo ſacræ Rotę Auditor, Romæque Vicarius, ac demum Spoletanus Epiſcopus renunciatus eſt anno 1448. die 26. menſis Nouembris. Cæterùm Herulus, cum ob elegantiam morum, artiumque nobilem eruditionem Pio II. in paucis carus eſſet, ſanctæ Sa-

binæ ab ipſo Cardinalis ſublectus eſt anno 1460. eidemque nobilem Trium Fontium Abbatiam commendauit, quam reſtaurauit, ex vſu Monachorum ibi conſtituto ad pſallendum choro, eandemque picturis, ſacroque, ac vario cultu mirificè adauxit, ornauit. Spoletanam adminiſtrauit Eccleſiam vſque ad annum 1474. deinde eo munere vltro abiuit, quo liberius ſanctæ Eccleſiæ laboribus, negotijſque incumberet. Narniæ hoc eſt, in Patria ſua, Monaſterium conſtruxit, vt in ſuis epiſtolis Papienſis enarrat, in quibus huius Cardinalis egregiam pietatem in Cœlum tollit, qui plenus meritis, famaque illuſtris, aulæque Romanæ ſummè carus, Romæ deceſsit, ſepultuſque eſt in Baſilica ſancti Petri cum hoc ſubiecto epitaphio.

Sedente Sixto IV. Pont. Max.
Berardo Herulo Narnienſi Epiſcopo Sabinenſi
S.R.E. Cardinali Spoletino
Pontificij, ciuilis Iuris ſummo
Interpreti; Iuſtitiæ, ac Religionis
Cultori, ſingulari integritate, cunctis
eximijs
Romanæ Curiæ honoribus functo, abſtinentia,
ſeueritate inſigni humanæ vitæ
exemplo
A Pio II. Pont. Max. Cardinali
ob virtutem creato
cæteris Pontificibus,
Ac Patribus æquè caro. Conſtantinus
Epiſcopus Spoletinus
Auunculo B. M. poſuit.
annum agens
lxx.
Communi omnium bonorum mœrore
immortali de ſe apud poſteros
fama relicta diſceſſit
iij. Non. Aprilis
Anno ſalutis M. CD. LXXIX.

61. CONSTANTINVS Herulus Narnienſis nepos ſupra memorati Cardinalis Berardi, cum Tudertinus, Tiburtinuſque eſſet Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1474. Huic Eccleſiæ ad viginti præfuit annos, impetrauitq; ab Alexandro Sexto Pontifice, vt Franciſcus nepos ſibi coadiutor attribueretur cum ſpe futuræ ſucceſsionis anno 1495. die 10. menſis Iulij. Functus autem fato eſt anno 1500.

62. FRANCISCVS Herulus Narnienſis, ex patrui coadiutore, in Spoletinam ſedem ſucceſsit anno 1500, qui in Epiſcopum inauguratus eſt in Apoſtolico ſacello apud ſanctum Petrum, vna cum Cluſino Epiſcopo, Regijque Archiepiſcopo, à Bartholomeo Archiepiſcopo Cuſentino, die 4. menſis Iunij, anno 1497. ſupra quadraginta annos floruit in ea dignitate, tanto candore morum, vt moriens omnibus mœrorem attulerit 1540. Eius cadauer in Cathedrali tumulatum eſt. Palatium Epiſcopale exornauit, ſacellumque in Cathedrali conſtruxit, ampliorique cenſu ditauit.

63. FABIVS Vigil, filius Gregorij Spoletini, Fulginas antea Epiſcopus, Pauloque Tertio à ſecretis, ad ſuæ Patriæ Epiſcopatum translatus eſt die 23. menſis Septembris anno 1540. Romæ è viuis exemptus eſt, multa, præclaraque ingenij ſui monumenta relinquens, cum omnes nobiliores diſciplinas, fœlici auſu fuiſſet conſecutus. Verum Paulo Tertiò viuente, ex conſenſu Fabij, Alexander Farneſius Cardinalis ad Spoletanum Epiſcopatum poſt mortem Vigilij regreſſum obtinuit, quæ cum in Iulij Tertij tempora incidiſſet, ius illud regreſſus haud conſecutus eſt: ſiquidem Iulius, Cardinali Corneo attribuit; tametſi cum poſt mortem Iulij, Farneſius ad Paulum Quartum prouocaſſet, ab eo fauorabiliorem ſententiam tulit, contra Corneum.

64. FVLVIVS Cardinalis Corneus Peruſinus, à Iulio Tertio hanc obtinuit Eccleſiam 1553. die 26. menſis Martij, eodemque iure; ac poſſeſſione ſpoliatus eſt à Paulo Quarto in fauorem Farneſij, qui cum illam Eccleſiam ad aliquot annos adminiſtraſſet, eo munere libens, volenſque obiuit.

65. FVLVIVS Vrſinus Romanus, filius Ferrantis Grauinæ Ducis, ac Beatricis Fenellæ Epiſcopus antea Muranus, ac vtriuſque Signaturæ Referendarius, ad Spoletinam Eccleſ. translatus eſt anno 1562. die 16. menſis Decembris. Cumque deinceps Auditor Cameræ renunciatus eſſet, anno etiam 1565. peruenit ad purpuram, Cuſentinumq; Archiepiſcopatum. In explicandis negotiis valuit plurimum, quamobrem à Gregorio Decimotertio ad Carolum Nonum Legatus eſt in Gallias, vir ſingularis integritatis, atque doctrinæ, tantæque ſynceritatis morum, vt omnium ordinum hominum amorem meruerit, ad decem & octo annos hanc rexit Eccleſiam, quam vario, pretioſoque cultu ditauit, anno verò 1580. eidem Eccleſiæ renunciauit, deinde verò ad Piziſulconem prope Neapolim apud Marchionem de Triuico vitam finiuit die 15. menſis Auguſti anno 1581. Neapoli tumulatus eſt apud Dominicanos.

66. PETRVS Vrſinus Romanus electus anno 1589. die 2. menſis Aprilis. Hic Fuluio Vrſino Cardinali coadiutor fuit cum ſpe futuræ ſucceſſionis, Spoletanamque Eccleſiam gubernauit ad decem annos, atque à Gregorio Decimotertio ad Auerſanam Eccleſiam translatus eſt ann. 1591. quo celebratiſſima illa Maria Scelli Spoletina, quæ ob vitæ inſignem ſanctimoniam, Dei ſeruæ nomen ſibi apud vulgum pepererat, quam D. Philippus Nerius ſummo in pretio, ac ſingulari veneratione habebat, eamque vt lectiſſimam Chriſti Dominiſeruam obſeruabat, ac ob id frequentius adibat, Spoletis è viuis erepta ad Chriſtum euolauit. Illa cum adoleſcentia floreret, Franciſco Angelo Leti nupſit, a quo vidua relicta, ſe ſe pijs operibus vitæque ſanctiſſimi exempli addixit; cumque plura virtutum egregia facinora expleuiſſet, vt partis ſibi meritis potiretur, exceſsit.

67. PAVLVS Sanuitalis Parmenſis, filius Alphonſi Fontonellaris Comitis, ac Hieronymæ Farneſiæ, celebris Iuriſconſultus, Abbas Cauonæ, ac vtriuſque Signaturæ Referendarius, Vrbeuetanus adminiſtrator, ſanctiue Officij Conſultor, a Gregorio Decimoquarto adlectus eſt die 26. menſis Aprilis anno 1591. ſub Clemente Peruſiæ Guber-

bernator fuit anno 1596. Deceſsit Romæ 1600. A
6. idus Maij; ſepultuſque eſt in Eccleſia S. Blaſii in ſtrata Iulia, cum hoc ſubiecto epitaphio.

D. O. M.
Paulo Sanuitali, Patritio
Parmenſi,
Alphonſi Comitis Fontenellatæ filio
Pio V. ab vtriuſque libellis
Gregorij xiij. ac xiv.
à Conſilijs
S. Inquiſition: & Gubernat: Eccleſiaſti
ab altero Ciuitatibus,
ab altero Spoletanæ Eccleſiæ
ſponte Præpoſito, à Clemente VIII.
Vmbriæ Præfecto, auxiliorum
aduerſus Turcam comparandorum cauſa
ad Principes Italiæ legato. B
Qui per hos gradus omni virtutum
genere, morumque
candore,
Summ: Pontt: gratiam, cunctorum
in Vrbe hominum beneuolentiam
promeritus
Anno lxi. agens Romæ deceſſit.
Hieronyma Farneſia Mater
Carolus, & Alphonſus
Frater, Nepoſque mœrent. pon: curauer:
Anno Iubilei a Chriſto nato
M. DC.

68. ALPHONSUS Cardinalis Vicecomes Mediolanenſis, è Ceruienſi Epiſcopo, ad hanc C Eccleſiam translatus eſt anno 1601. die decima menſis Septembris. Hic Hannibalem, ac Luciam parentes habuit, natuſque Mediolani eſt: A primis annis Papiæ nobiliores hauſit diſciplinas, atq; iuuenis adhuc ad Iuriſconſultorum Mediolanenſium Collegium peruenit, ſub Gregorio Decimo Tertio Referendarius Apoſtolicus effectus eſt, ac in Luſitaniæ Regno ſpoliorum Collector, Prolegatuſque in eodem Regno nomine Cardinalis Alberti Auſtriaci, ſub Sixto Quinto Nuntij munere functus eſt apud Rodulphum Imperatorem, poſteaque à Gregorio Decimoquarto Ceruiæ Præſul adlectus, atque ad Hiſpaniarum Regem Legatus, ſed eum Gregorij morte intercedente, id muneris non potuiſſet obire, à ſacris Collegij Cardinalibus Leoninæ Regionis Gubernator adlectus D eſt, dum Interregnum duraret, eodemque munere functus eſt poſt mortem Innocentij Noni. A Clemente Octauo in Daciam, Tranſiluanamque ad Regem Poloniæ Legatus eſt, atque ab eodem Cardinalis ſublectus anno 1599. dictuſque Spoletanus Epiſcopus, inque omnibus ijs Congregationibus numeratus, quæ totius ferè Reipublicæ Chriſtianæ ſolent expedire negotia. Paulo Quinto ſedente Vmbriam turbulentiſſima tempeſtate fremuit, indeque infinita propemodum graſſatorum perditorumque hominum deleta multitudine, illam Prouinciam reddidit pacatiſſimam. Maceratæ deinde, non ſine mœrore Pauli Pontificis, defunctus eſt, anno 1608. eiuſque cadauer in Lauretanam domum illatum honorificè, cum hoc epitaphio tumulatum eſt.

D. O. M.
Alphonſo Vicecomiti tit. S. Sixti
S. R. E. Cardinali
Epiſcopo Spoletino,
qui poſt obita ſumma cum laude prudentiæ
ad Imp. Reges, alioſq;
Chriſtianos Principes
Nuncij Apoſtolici munera,
& ob inſignem prudentiam,
ac pietatem
ad ſumma quæque fœliciter adhibitus
Piceni Legatus Maceratæ
moritur
xiij. Kal. Octobris anno
M. DC. VIII.
Comes Honoratus Vicecomes V. S. R.
Patruo ſuo.

69. MAPHÆUM CARD. BARBERINUM Florentinum, Archiepiſcopum Nazarenum Vicecomes in Spoletana ſede ſucceſſorem excepit die 17. Octobris 1608. Purpuratum vtique ijs virtutibus exornatum, quæ ſacrum Antiſtitem viderentur decere. Quibus cum Spoletanam ſedem ſuſcepiſſet regendam, luſtrata cum tota Ciuitate Diœceſi, ſalubrique ſynodo celebrata, latiſque legibus ad puriores mores, Monialium Cœnobijs ſecurioribus adhibitis diſciplinis, adeo breui optimè inſtitutam habuit, ac ſi tum primum exordiretur florere. Seminarium à ſuo Prædeceſſore fundatum abſoluit, duoque alia, vnum in Viſio, in Hiſpello alterum inſtituit, ijſque ſalutaribus præceptis muniuit, vt inde poſtea haud temnenda ſeges Alumnorum Spoletinæ Diœceſi fuerit ſaluti, & commodo, & ne alicubi canonum, caſuumque conſcientiæ diſciplina frigeret, tum in Ciuitate ipſa, tum alibi congregationem erexit, in cuius conſeſſu dubiorum complicationes ſpiræ euoluerentur. Nec MAPHÆO magis curæ fuit animarum cultus; quam Eccleſiaſticus decor; Cathedralem enim ſacris veſtibus munificentiſſimè adauxit, agitauitque ſeriò conſilia de inſtaurando Templo ipſo à fundamentis, quod poſtea cumulatiſſimè præſtitit, cum ad ſupremam Petri Sedem euaſiſſet. In fouendis pauperibus tanquam indulgentiſſimus Pater patrimonium deuerabat. Maiora commoda à MAPHÆO retuliſſet Spoletum, niſi Pauli Quinti iuſſu Legatus frænaſſet Bononiam. Quo munere cum abijſſet,
Ro-

Romamque reuerſus grauiſſimis iterum implicaretur negocijs, itaut nec ad punctum Eccleſiam ſibi creditam inuiſere liceret, maluit ſe onere abdicare, vt fecit 1617. quam illam anxiè ſui Paſtoris officium, & plerumque in caſſum præſtolari. Ita tamen onus abiecit, vt haud quaquam obliuiſceretur amoris. Tanti Paſtoris iactura torſit Spoletanos, nec ferendo fuiſſent, niſi ſubſecuta funera Pauli Quinti, Gregorijque Decimi Quinti, Barberinum ſub nomine VRBANI Octaui euexiſſent ad ſedem, indeque, vt poſtea euenit, ſibi maiora beneficia obuentura ſpopondiſſent. Magna itaque Spoleti communiſque illius Populi gratulatio fuit. Vbi poſt actas numini gratias per

A Epiſcopum, quatuor Primorum honorifica ſancita legatio fuit, qui nouo Pontifici nouum dignitatis faſtigium nomine Ciuitatis gratularentur. Hos paterno planè affectu excepit VRBANVS, gratuiſq; ac ſplendidis donarijs oneratos iuſsit remigiare Spoletum, nepotiſque Cardinalis Franciſci Barberini, quo ſecuriua agerent, protectioni ſubiecit; interdixit tamen in omnem liberalitatem effuſæ Ciuitati, ne ſibi quam decreuerant, æneam ſtatuam in publico erigerent. Verum pro ſtatua nobilibus marmoribus incruſtratam inſcriptionem appoſuerunt in foro, VRBANI VIII. tum pietatem, tum munificentiam in hunc modum perenniter teſtaturam.

VRBANO VIII. PONT. OPT. MAX.
CVI ORBIS VOTA ET SVFFRAGIA VIRTVTIS
APOSTOLICVM PRINCIPATVM PETIERVNT
QVEM PRVDENTIA RERVM VSV ET LITERARVM ARTIBVS
EXCVLTVM AD IVSTITIÆ TVTELAM ET RELIGIONIS GLORIAM
COELESTIBVS CONSILIIS INSTRVIT
BARBERINÆ FAMILIÆ
QVÆ GENTILES SVOS HETRVSCÆ NOBILITATIS SPLENDORIBVS
EXORNANS
ET CHRISTIANARVM VIRTVTVM STVDIIS EXOLENS
TANTVM PONTIFICEM ORTHODOXÆ ECCLESIÆ
TRES CARDINALES APOSTOLICO SENATVI
TRES BELLICOS DVCES ROMANÆ MILITIÆ
EDVCAVIT
S. P. Q. S.
TVM IN SACERDOTALI TVM IN CIVILI
VRBIS SVÆ MAGISTRATV
BARBERINAM BENEFICENTIAM FOELICITER EXPERTVS
MANSVRVM HOC GRATI ANIMI MONVMENTVM POSVIT.

Poſt hæc VRBANVS Spoletinam Cathedralem Eccl. per nepotem Card. Franciſcum imperauit inſtaurandam. Cui cum denique acceſsiſſet faſtigium, apparuit ita perbellè ſucceſſiſſe opus, vt nec venerandæ antiquitati nupera architetonica videretur detractum, nec elegantiæ recenti ex antiquitate adiectum, quod intuentium iudicium improbaret. Nouiter excitatam Cathedralem, nouæ gratiæ, priuilegiaque, cum pretioſis donarijs ab eiuſdem Pontificia liberalitate profectis, mirabiliter locupletarunt, itaut roſa aurea (quam Dominica iv. Quadrageſimæ Pont. in preces fuſi conſueuerunt conſecrare, vt Regibus, Principibuſque Romanæ Sedi, maximè ſtudioſis honoris, pietatiſque munus deferatur) cum gratioſo diplomate aliquando donata ſit, tanquam tanti Ponti-

D ficis iudicio Spoletina Ciuitas Vmbriæ Ciuitatum princeps haberetur. Cæterùm Vrbani non hic finis in Spoletinos, cum nullam occaſionem prætererire videatur eoſdem gratijs, priuilegijſque ornandi, cuius munificentiæ haud vnus Orbis Christianus ſatis amplus habeatur à pleriſque mortalibus.

70. LAVRENTIVS Caſtrucius Lucenſis, vtriuſque Signaturæ Referendarius, à Paulo Quinto electus fuit anno 1617. die 17. menſis Iulij. Hic Epiſcopale Palatium exornandum curauit, ſuorumque Anteceſſorum longiſſimam ſeriem, quam quæſitiſſima diligentia indagauit, atque expiſcatus eſt præeleganti picturæ in Epiſcopali Aula expreſſit. Adhuc ſuperſtes eſt, ab eoque maiora pietatis monumenta bonorum pleriq; expectant.

SVTRINI EPISCOPI.

SVTRIVM, antiquiſſimum Etruſcorum Oppidum mediterraneum, à Pelaſgis, ſi Catoni credimus, fuit ædificatum, ita verò appellatum, vt videtur Annio in lib.8.commentariorum, vel à triplicato frumento, vel à triplici ſpica, quo ſtemmate à cæteris Etruriæ Populis ſecernitur; id enim nomen à, Sut, quod frumentum ſignificare contendit, & tribus, conſtat exurgere; Volunt alij illud oppidum à Saturno habuiſſe principium, ſed illius exordium in Pelaſgos, Saturno antiquiores, authores retulerunt cordatiores. Huius Ciuitatis omnes ferè antiquiores ſcriptores meminerunt, præcipuè autem Liuius pluribus in locis Oppidum Sutrium Etruriæ clauſtrum appellans. In eo primum Etruſci dominati ſunt, deinde Romani victores eam Ciuitatem ſuam Coloniam effecerunt, vt Plinius narrat, Velleiuſque Paterculus, poſt ſeptem ſcilicet annos, ex quo Romam Galli victores cœperunt, eorundem etiam Romanorum Municipium fuit; antiquituſque ſatis celebris, grauiſque populis. Chriſtiana ſacra, fidemque iam inde ab Apoſtolorum temporibus ad omnem pietatem alacris amplexata eſt, in eaque eodem ipſo tẽpore Epiſcopus eſt ordinatus, vnus è pręcipuis Romani Pontificis ſuffraganeis, ideoque ijs omnibus Priuilegijs, gratijſque condecoratus, quibus cæteri omnes Romanæ Prouinciæ Præſules ſolent gaudere. Quæ tametſi abeſſent, Sutrium tamen ſatis ſpectabilem Ciuitatem efficerent duo ibidem concelebrata Concilia. Hanc verò Eccleſiam cum Nepeſina Eugenius Quartus aliquando coniunxit, hoc eſt anno 1436. vt ſupra late docuimus, Sutrini Epiſcopi ante vnionem ij ſunt, qui ſequuntur.

B C D

1. S. EVSEBIVS Epiſcopus Sutrinus, cuius memoria extat in antiquis tabulis huius Eccleſiæ, eiuſque feſtum celebratur die 18. menſis Decembris, vt refert Ferrarius in cathalogo.

2. MERCVRIVS Romanum ſynodum ſubſcribit, ſub Symmacho Pontifice anno 502.

3. AGNELLVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus Magni Gregorij priuilegium quoddam ſubſcribit Eccleſiæ S. Medardi Sueſſionenſis indultum 7. Kal. Iunij anno 593.

4. BARBATVS Lateranenſi Concilio interfuit ſub Martino Primo Pontifice anno 642.

5. GRATIOSVS in Concilio Conſtantinopolitano ſexto repetitur ſub Agathone Pontifice, anno 680.

6. AGNELLVS eius nominis ſecundus Romanæ ſynodo interfuit è Gregorio Secundo Pontifice celebratæ, anno 721. Miratur Dauid Brondellus in cenſura priuilegij ſancti Medardi vnicum tantum ſe inueniſſe Agnellum Sutrinum Epiſcopum in monumentis Eccleſiaſticis, ſub Gregorio iuniore, & hunc quem modo commemorauimus; cur verò non potuerit alterum eiuſdem nominis vixiſſe ſub Gregorio Magno, ante annos ducentos à iuniori Agnello, cordati iudicent lectores.

7. GRATIOSVS, alias Hirſioſus floruit anno 743.

8. VALERIANVS, cuius habetur mentio in Romano Concilio ſub Eugenio Secundo Papa anno 826.

B

9. IOANNES inter Synodi Romanæ Patres legitur interfuiſſe anno 853.

10. MARTINVS, ſiue Marinus Romano Concilio interfuit anno 963. Apoſtolica legatione functus eſt apud Othonem Imperatorem.

11. BENEDICTVS è Thuſculi Comitibus, Sutrinus Epiſcopus Apoſtolicum euaſit in thronum anno 975. vocatuſque eſt Benedictus VII.

12. KILINVS ſub eo ſynodus celebrata eſt in fauorem Henrici Germaniæ Regis anno 1046. in qua iniuſtè Sextus Gregorius de Apoſtolica ſede deturbatus eſt, Intruſuſque Clemens Secundus. Hic ille Kilinus eſt, qui cum in Romano Concilio ſymoniacæ labis fuiſſet expoſtulatus anno 1049. falſoſque, atque venales teſtes ſubornaſſet, qui
C
ſuam ementirentur innocentiam, ipſe interim, à Patribus Concilij in iuramento adactus, via concepta verba cœperat explicare, cum linquente animo, coram Patribus concidit, domumque relatus, miſerè diſperijt, Numine ſcilicet repetente pœnas tam de admiſſo ſcelere, quam de auſo periurio. Meminit facti Viberius in vita Leonis Noni lib.2. cap. 10. Hic Kilinus interfuit conſecrationi maioris altaris Veſuntionenſis Eccleſiæ anno 1048. de quo Iacobus Chifletius in hiſt. Vrbis Veſuntionis.

13. ROLANDVS Nicolai Secundi Pontificis quoddam decretum ſubſcribit in Concil. Romano conditum anno 1059. menſis Aprilis, ex codice vaticano.

D

14. MAINARDVS memoratur in bulla Alexandri Papæ Secundi anno 1062. pro Eccleſia Sempronienſi data.

15. BONIZZVS vir longè doctiſſimus floruit anno 1078. Hic de Eccleſiaſticis commentarijs eruditiſſimè ſcripſit; cuius Epiſcopi honorifica mentio extat in quodam Comitiſſæ Matildis priuilegio anno 1086. à qua ob egregias animi dotes, magno in honore habitus eſt. Huius item meminit Hubaldus Epiſcopus Mantuanus in vita ſancti Anſelmi Epiſcopi, Bertoldus in chronicon illum Bonizzonem appellat, qui ob Eccleſiæ Romanæ defenſionem, de Sutrina Cathedra depulſus eſt, poſtque varia, duraque exilia à Catholicis Inſubribus Placentiæ Ciuitatis Præſul adlectus eſt, demum ab hæreticis captus, orbatuſque vtroque oculo, ac cætera membra per exquiſita tormenta truncatus, nobilem martyrij palmam adeptus eſt an. 1089. de quo Baronius tom. 11. annal.

OTHO

16. OTHO cuidam priuilegio Honorij reperitur ſubſcriptus in fauorem Piſanæ Eccleſię indulto 1126. Anacleti Secundi Antipapæ fautor memoratur in literis eiuſdem ad Lotharium Imperatorem miſſis.

17. ADALBERTVS, cuius tempore altare maius Cathedralis collumnis, & teſtudine exornatus fuit, vt ex inciſis ibidem ſequentibus verbis liquet.

HOC OPVS FECIT NICOLAVS,
ET FILIVS EIVS ANNO INCAR.
MCLXX. FACTVM EST HOC
OPVS A VENERABILI VIRO
ADALBERTO EPISCOPO.

18. IOANNES Lateranenſis Concilio interfuit ſub Alexandro Tertio anno 1179.

19. N. . . . Sutrinæ Eccleſiæ Præſul, natione Theutonus ann. 1200. Ab Innocentio III cum Abbate ſancti Anaſtaſij ad tres Fontes, ex ordine Ciſtercienſi, ad Imperatorem in Germaniam Legatus miſſus eſt, vt Archiepiſcopum Salernitanum è teterrimo carcere eriperet, qui Coloniæ poſitus, contra Innocentij Pontificis voluntatem coronationi Philippi contra Othonem electi factioſè interfuit, cuius criminis poſtea Romæ acceſſitus, conuictuſque, præter cæteras Eccleſiaſticas cenſuras, omni honore ſpoliatus eſt. Facti meminit Antoninus Florentinorum Antiſtes p. 3. tit. 17. cap. 1. ſ. 1. & 2. hiſtor.

20. PETRVS Hiſmael Doctor celeberrimus, Innocentij Tertij familiaris, ab eodem Pontifice Epiſcopus declaratus eſt, ſuffectuſque depoſito circa annum 1202. Hic altare ſancti Ioannis Baptiſtæ in Eccleſia ſancti Cæſarij prope Hortenſem Ciuitatem conſecrauit.

21. FLORASIVS obijt anno 1282.

22. ALDOBRANDVS eiuſdẽ Ciuitatis Præſul, ex Canonico Balneoregienſi, à Capitulo poſtulatus, confirmatur à Martino Quarto an. 1283. 2. id. Ianuarij, ex regeſt. vatic. ep. 82. fol. 69. Fauorabile quoddam diploma Carmelitanis Fratribus Senenſibus à Nicolao Quarto indultum ſubſcripſit 1290.

23. IACOBVS Canonicus Cathedralis Eccleſiæ, à Capitulo poſtulatus, confirmatur à Nicolao Quarto an. 1290. 8. Kal. Iunij, ex reg. vat. ep. 195. fol. 33.

24. THOMAS fuit Epiſc. 1325. ex lib. prouiſ. Prælat. Crediderim autem hunc illum Sutrinum Epiſcopum eſſe, quem Antipapa Corbarius Anticardinalem creauit anno 1328.

25. Fr. VGVCCIONVS Peruſinus Franciſcanus, à Ioanne XXII. electus fuit anno 1333. 24. Kalen. Aprilis, ex ceſſione Berengarij de ſancti Affricano Clerici, Diœceſis Vabrienſis electi, ex regeſt. vatic.

26. IOANNES electus anno 1340. 12. Kal. Aprilis ex Archipresbytero Cathedralis Eccleſiæ, à Benedicto Duodecimo, ex reg. vatic. ep. 65.

27. IOANNES de Vergonis ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini adlectus à Clemente Sexto anno 1342. 14. Kal. Auguſti, ex reg. vatic. ep. 25. fol. 133. ſucceſſit Ioanni præmortuo. Obijt idem Ioannes apud Sedem Apoſtolicam anno 1348.

28. Fr. HVGOLINVS de Petra Longa Ordinis Prædicatorum à Clemente VI. creatus Epiſcopus anno 1348. 8. Kal. Iulij, ex reg. vatic. ep. 216. fol. 127. Hic cum ad Eccleſiam ſuam perueniſſet, in grauem incidit morbum, itaut mortuus penè iudicaretur, relatumque fuerit ad curiam, Sutrinam Eccleſiam vacare, vnde Clemens Raymundum quemdam ordinis Eremitarum S. Auguſtini Epiſcopum Sutrinum creauit, munuſque conſecrationis ab Epiſcopo Cardinale Albanenſi impertiri fecit, cognita inde veritate de valetudine Hugolini, Raymundum Iuuenatenſi Eccleſiæ præfecit. Exceſſit verò Hugolinus anno 1353.

29. NICOLAVS Prior S. Spiritus In Saxia de Vrbe, dictus eſt Epiſc. 1353. idus Februarij, ab Innocentio VI. ex reg. vatic. ep. 26. fol. 62.

30. PETRVS obijt anno 1363.

31. ANGELVS ex Archipresbytero Eccleſiæ S. Mariæ de Vetralla Viterbienſis Diœceſis, eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus adlectus eſt anno 1364. non. Iunij, ex reg. vatic.

32. DOMINICVS adlectus eſt anno 1377.

33. BERNARDO Epiſc. Innoc. Septimus poteſtatem fecit condendi teſtamentum 1406. ex libro de diuerſis formis.

34. ANDREAS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus adlectus fuit anno 1406. die 16. menſis Iulij, deceſſit autem 1410.

35. DOMINICVS de Anglona Monachus ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad Tres Fontes extra Vrbem Ordinis Ciſtercienſis, Abbaſque ſancti Sebaſtiani ad Catacumbas eiuſdem Ord. dictus eſt Sutrinorum Epiſcopus à Ioan. XXIII. an. 1410. 14. Kal. Nouembris. Hic deinde ad Eccleſiam Monteflaſcouenſem translatus eſt anno 1429.

36. Fr. ANDREAS ordinis Prædicatorum, Sacri Palatij Magiſter, electus anno 1429. pridie Kal. Martij. E viuis autem exemptus eſt 1431.

37. LVCAS Roſij, de Fartaris Nepeſinus, rector Eccleſiæ S. Thomæ in capite Mulara Romanæ ditionis, ſucceſſit Andreæ anno 1431. 4. Kalend. Nouembris. Huius Epiſcopi temporibus Nepeſina Sutrinæ Eccleſiæ iuncta eſt, Eugenio Quarto ita cenſente, anno 1436. Primuſque Lucas fuit, qui Nepeſino, Sutrino vtroque titulo potiretur.

38. IACOBVS Abbas Sublacenſis, ex ordine S. Benedicti, creatus Epiſcopus Nepeſinus eſt, atq; Sutrinus, anno 1447. die 19. menſis Iulij, deceſſit autem 1453.

39. ANGELVS Alterius nobilis Romanus, Lateranenſis Baſilicæ Canonicus Nicolai V. Generalis Teſaurarius electus Epiſcopus harum Eccleſiarum anno 1453. 12. Kal. Maij. Romæ deceſſit, ſepultuſq; eſt apud S. Mariam ſupra Mineruam 1472. in ſuæ gentis ſacello, vbi marmori inſculptũ hoc ſubiectum legitur epitaphium, ſupernè eiuſdẽ gentilitiis micantibus ſtegmatibus, quæ ſex argentea aſtra in cæruleo campo efficiunt.

ANGELO ALTERIO EPISCOPO
Sutrino, Nepeſinoque
Vtriuſque iuris peritiſſ. qui vixit ann. XC.
Hieronymus, ac Iulianus Alterij Patruo B.M.P.

40. BAP-

40. BAPTISTA electus Epiſcopus Sutrinus, ac Nepeſinus anno 1472. 3. nonas Iulij, ad Eccleſiam Bituntinam translatus eſt 1480. die quinta menſis Nouembris.

41. ANDREAS Epiſcopus Bituntinus, ad has Eccleſias translatus eſt anno 1484. die quinta menſis Nouembris. Romæ è medio abijt menſe Auguſto anno 1489.

42. BARTHOLOMÆVS Flores Andreæ ſuſfectus eſt 1489. duodecimo Kalendas Nouembris qui poſtea Archiepiſcopus Cuſentinus effectus eſt 1489.

43. FRANCISCVS è Caſcia Vmber, Bartholomæo ſucceſſit 1495. die 4. menſis Auguſti.

44. ANTONIVS Torres Hiſpanus, ex ordine ſancti Hieronymi monachus, ab Alexandro Sexto creatus eſt, cum antea fuiſſet Lucerinus Epiſcopus 1497. die 17. menſis Aprilis. Deceſſit autem menſe Iulio eiuſdem anni.

45. ZANARDVS Bagorottus Epiſcopus dictus eſt 1497. die 17. menſis Iulij. Deceſſit autem Romæ in Interregno Alexandri Sexti.

46. ANTONIVS de Alberijs Vrbeuetanus, adlectus eſt à Pio Tertio anno 1503. die 11. menſis Octobris, fato autem functus eſt anno 1506.

47. IOANNES Iacobus Brunus Prothonotarius Apoſtolicus, declaratus eſt Epiſcopus 1506. die 6. menſis Februarij: eo autem munere vltrò deinde abijt anno 1507.

48. PAVLVS Æmilius Brunus, ſupramemorati frater, fratri ſucceſſit anno 1507. die 27. menſis Auguſti. Deceſſit autem anno 1516.

49. IACOBVS Bongallus è Filacciano, harum Eccleſiarum creatus Epiſcopus eſt anno 1516. die quinta menſis Nouembris vitam finiuit anno 1538.

50. IACOBVS Cardinalis Simonetta, harum Eccleſiarum adminiſtrator fuit 1538. die 6. menſis Februarij, vita functus eſt 1539.

51. POMPONIVS Cæcius Romanus Epiſcopus antea Hortenſis, ad has Eccleſias translatus eſt anno 1539. die 24. menſis Nouembris, condecoratuſque purpura eſt anno 1542. eodem autem anno defunctus eſt.

52. PETRVS ANTONIVS de Angelis, tunc Romæ Gubernator, & Rector, Sutrino, Nepeſinoque throno nobilitatus eſt die 7. menſis Auguſti, vita functus eſt 1553.

53. ANTONIVS Simeonius à monte ſancti Sabini Etruſcus, Iulio Tertio propior affinis, monachuſque Camaldulenſis Epiſcopus renunciatus eſt, die 3. Iulij anno 1553. cum fuiſſet antea Epiſcopus Minorenſis. Defunctus autem eſt 1556. menſe Septembri.

54. Fr. MICHAEL Gislerius Alexandrinus, ex ordine Prædicatorum, Epiſcopus adlectus eſt anno 1556. die 4. menſis Septembris, qui paulò poſt Cardinalis creatus eſt, atque ad Eccleſiam Montis Regalis translatus, euaſitque deinceps ſummo Reipublicæ Chriſtianæ commodo, ad Apoſtolicam ſedem, ſub Pij Quinti nomine.

55. HIERONIMVS Galeratus Mediolanenſis, earundem Eccleſiarum adlectus Epiſcopus eſt, anno 1560. die 27. menſis Maij, deinde translatus eſt ad Alexandrinam Eccleſiam in Inſubria anno 1565.

56. TYBERIVS Cardinalis Criſpus, harum Eccleſiarum Adminiſtrator fuit anno 1565. die 19. menſis Ianuarij, Sutrij deceſſit 1566. Prid. nonas Octobris, ſepultuſque eſt in Cathedrali.

57. Fr. ÆGIDIVS de Valentibus Piſaurenſis, ordinis ſancti Auguſtini, Papæ Sacriſta creatus eſt. 1566. die 25. menſis Octobris. Deceſſit ann. 1568.

58. Fr. CAMILLVS Campegius Papienſis, ex ordine ſancti Dominici, AEgidio ſuffectus eſt anno 1568. die 14. menſis Maij. Sutrij deceſſit anno 1569. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

59. DONATVS Stampa Mediolanenſis, harum Eccleſiarum Epiſcopus creatus fuit 1569. die 14. menſis Decembris. Deceſſit 1575.

60. Fr. ALEXIVS Procurator Generalis, ordinis ſancti Auguſtini ſublectus eſt anno 1575. die 20. menſis Iulij. Deceſſit autem 1580.

61. HORATIVS Moronus Mediolanenſis Alexio ſucceſſit anno 1580. die 5. menſis Septembris. Deceſſit autem 1604.

62. THADAEVS Sartius Bononienſis, defuncto Horatio ſuffectus eſt anno 1604. poſtrema die ſeſe conualuentis Maij; eiſdem Eccleſijs nuntium remiſit anno 1616.

63. Fr. DOMINICVS de Martinis, ordinis ſancti Franciſci de Obſeruantia creatus eſt anno 1616. die 18. menſis Maij. Fato functus eſt 1627.

64. SEBASTIANVS de Paulis Nepeſinus, Epiſcopus antea Neoceſarienſis, ad Sutrinam, Nepeſinamque Eccleſias translatus eſt 1627. die 20. menſis Septembris. Obijt ann. 1643. die 6. Februarij.

65. BRRTHOLOMAEVS Vanninus Piſtorienſis Ciuis Romanus vtriuſque ſignaturæ Referendarius ab Vrbano Octauo electus Epiſcpus hoc ipſo anno 1643.

TERRACINENSES EPISCOPI.

IN antiquo latio litorali, quod hoc tempore Romanam Campaniam vocamus, ſupra haud multum elatum collem, propè mare antiqua Ciuitas Tarracina fundata eſt, à Pontinis paludibus non procul. Hanc autem, quàm modò ſpectamus propè litus condidere qui ſunt ſubſecuti. Anxur primum lingua volſca appellata eſt, inſigne Oppidum fuit Volſcorum, vt Liuius, Pliniuſque ſcribunt. Vult autem Strabo appellatam illam prius

fuiſſe Trachinam, ideſt aſperam, à ſaxoſis collibus, vbi ſita erat. Liuius illam Anxur appellat lib. 8. item Martialis, Lucanus, Frontinus, alijque ſub nomine Tarracinæ, illius plures meminere ſcriptores, vt idem Liuius pluribus in locis, Suetonius, Tacitus, Feſtus Pompeius, Ptolomæus, & alij. Annó à Roma condita 425. ante verò Chriſtianam fundatam ſalutem 326. L. AEmilio Mamertino, & C. Plautio Deciano Conſulibus, vt idem Liuius affirmat, illam Romani Coloniam effecerunt, eorundemque poſtea Municipium fuit, ſi Tacito credimus, in libro quarto. Mos militibus ſoluendi ſtipendia è Tarracinenſi bello duxit originem, cum enim C. Seruilis Halæ exercitus Tarracinam cepiſſet, Dux ſeruatam prædam pro ſtipendio diuiſit in milites. Ciuitas admodum ciuilis eſt, dignitateque Epiſcopali ornata iam inde ab Apoſtolorum temporibus, qui ibidem Epaphroditum Alumnum ordinauerunt Epiſcopum. Inter Eccleſias Romanæ Prouinciæ numeratur, immediatè Romano Pontifici ſubiecta, ornataque ijs omnibus gratijs, ac priuilegijs, quibus cæteræ gaudent. In Tarracinenſi ſolo martyrio coronati fuere ſancti Nereus & Achileus, Euſtachius, Maron, & Victorinus, ſanctus verò Cæſarius martyrium ſubijt in ipſa Ciuitate. Tarracinenſi Epiſcopatui ante annum milleſimum centeſimum noſtræ ſalutis à Romanis Pontificibus vnita fuere Priuernatis antiquiſſimi Epiſcopatus iura, & Setinæ Eccleſiæ, è quibus Tarracinenſis diœceſis mirum in modum creuit. Verùm ante quam Tarracinenſium Epiſcoporum ſeriem attexere aggrediamur, de veteri Priuerno quædam, non nulla vero de Setina olim Romanorum Colonia perſtringere, ac delibare in animum induxi.

DE PRIVERNO OLIM VOLSCORVM REGIA

PRiuernum antiquiſsima ciuitas Volſcorum caput, ac illius Camillæ apud Virgilium celebratiſsimæ Reginæ, inuictiſſimæque bellatricis Regia, quæ cum ad ferendas Turno ſuppetitias ad arma prouoluiſſet, inito cum Ænea prælio ab Aruate Troiano per proditionem occiſa occubuit. Iacebat olim ad collis radices ſita, in quo hodie nouum Priuernum ſeptem tantum à Tarracina milliaribus diſsitũ aſſurgit: huius Vrbis origo adeo peruetuſta, vt aliquibus eius indagandę cupidis, fabuloſa aliqua adducendi, occaſionem iniecerit, cum illi Latium à Saturno conditum dixere; eiuſque nomen in totam deinde Prouinciam deriuatum; illius tamen nomen poſtea in Priuernum deſciuiſſe, quod in honorem Priuerni Oſcę illi imperitantis filij eſſet impoſitum, quod perſtitit hactenus, quamuis paulum corrupta voce, Pipernum appelletur. De Priuerno veteres, Liuius varijs in locis, Lucretius, Virgilius, Plinius, Seruius, alijſque mentionem expreſſere. Bellum Priuernates ſæpius cum Romanis geſſere, vt efflorescentem illorum gloriam auctamque in dies potentiam, iam ipſis metuendam comprimerent, at victi ſæpius perdomitique iugum cum alijs ſubiere, eorumque Dux Vitruuius Vaccius in triumphũ deductus eſt, Plautio, AEmilioque Conſulibus, æquata ſolo Ciuitas, eiueſque cum Veliterneuſibus in tranſtiberina regione traducti, paulnque poſt Senatus Romanus eorum virtutem miratus ſumma cum laude ciuitate donati fuere & in Viſentinam Tribum admiſſi, patria illis reſtituta eſt; Romanoque exinde populo, Imperatoribus inde, ac tandem ſummis Eccleſiæ Pontificibus ſumma fide, & obſeruantia paruere. Antiquum illud Priuernum, vt narrat Blondus, à Theutonibus exciſum, deletumque fuit, eiuſque Ciues in vicinos montes, ac loca profugere, ſopitoque barbarorum furore, Nobiles, Ciuium collatis reliquijs, Duce Leone, cum patriam in priſtinum ſplendorem reſtituere poſſe omnẽ ſpem abijcerent, eam in colle in quo adhuc viſitur inſtaurarunt, vetuſque Priuerni illuſtre nomen indiderunt. Veteris exciſæ Ciuitatis non leuia adhuc cernuntur veſtigia, antiquæ illius amplitudinis, & dignitatis certiſsima argumenta; ſed cum illius nouæ Vrbis ambitu veteres omnes Ciues capi non poſſent, alij Roccham Burgiam, alij Aſpranum, Magentiam alij, Perſeum alij Caſtrum Crucis, Sonninum alij, quæ clara ſunt Oppida condidere, quæ tamen Priuerno obnoxia Diui Petri recurrente die annuum tributum pendunt, pariterque eorum Eccleſiæ à Priuernati dependent, à qua ſacrum chriſma accipiunt, feſtoque beatiſsimæ Virginis Aſſumptæ decimas illi perſoluunt. Fama eſt probatiſsima Priuernum ãtequam à Barbaris deſolaretur in eum Chriſtianam religionem floruiſſe, eodemque tempore cum Tarracina à ſancto Petro Apoſtolo, vel à beato Epaphrodito luce fidei illuſtratum fuiſſe, argumento probabili poſſet afferri, diuum Petrum cum in foro Appio, Priuerno proximo conſiſteret, ipſi Priuerno, alijſq; vicinis locis Euangelium promulgaſſe, in cuius rei ſignum illud adduci poſſet in vetere Priuerno Templum diui Petri ſemi dirutum conſpici, ob acceptam ab ipſo fidem, vt fert traditio, in eius honorem excitatum. Religionis incremẽtum pariter à diuo Paulo Apoſtolo accepiſſe, veriſimillimum eſt, cum ille in Foro Appio aliqoantulum commoratus in vicinis circumquaque locis diſſeminaret; è quibus etiam colligere poſſumus iiſdem temporibus Priuernum Epiſcopali dignitate ornatum, licet iniuria temporum Epiſcoporum ſuorũ memoriam obliuiſcatur inueterata apud omnes confirmat ſententiam tres antiquos Priuerni Epiſcopos in varijs Cõcilijs ſubſcriptos reperiri: Eleuterium ſcilicet anno 826. ſub Eugenio Secundo, Marinum ſub Leone Quarto anno 893. atque Benedictum in Concilio ſub Ioanne Decimoquinto coacto anno 998. aliorum vero Priuerni Epiſcoporum omnis memoria excidit. Quo verò tempore hæc Eccleſia cum Tarracinenſi vnita fuerit nil certi afferri poteſt, cum il-

lius

lius vnionis tantummodo in Honorij Tertij diplomate anno 1217. mentio reperiatur. Cathedralis Priuernatis Eccleſiæ nobilis ſtructuræ Beatiſſimæ Virginis Aſſumptæ dicata eſt, cuius Archipresbyter hactenus loco veteris Diœceſis in aliquibus, vt ſupra retulimus, oppidis Clericorum diœceſanorum puniendorum, beneficiorum conferendorum, decimarumque colligendarum ius obtinebat, quo in curia ſua excidit. Præter Archipresbyterum quindecim Canonicos, alioſque plures Clericos numerat. Multis ſacris lipſanis ornatur, ac Beatiſſimæ Deiparæ Virginis imagine à D. Luca, vt fert traditio, depicta, quæ ingenti miraculo, poſt illatam à Barbaris vaſtitatem, inter medios quibus ardebat Ciuitas flammarum globos illæſa ſeruata, à ciuibus in Cathedrali nouæ Vrbis hic collocata eſt. A Cathedrali porrò latere Epiſcoporum Priuernatium antiquum ſpectatur palatium. Intra murorum ambitu ſeptem Eccleſias parochiales, religioſorum Monaſteria quinque, aliaque oratoria, ac templa illorum populorum pietatis certiſſima ſigna continet. At inter cætera Priuernantium ornamenta nobiliſſima illa, ac percelebris Foſſæ nouæ Abbatia ordinis Ciſtercienſis numerari poteſt, in eorum ditione ſita, eodemque in loco, quo Forum Appij erat, illa enim tum maxima Monachorum, quos alebat ad centum, multitudine, tum virtutis, ſanctitatiſque ingenti fama effloruit, ex ea innumeri doctrina, ſanctitateque ſpectatiſſimi viri prodiere, qui in gerendis Eccleſiaſticis dignitatibus ſumma admiratione effulſere; in ea exculrus olim fuerat Gregorius Quartus Pontifex Maximus; ex ea tres Cardinales Iordanus, Stephanus, ac Theobaldus è familia Ceccana, tria Ciſtercienſis ord. ornamenta erupere, in ea diem obijt D. Thomas Aquinas Priuernatium protector, ibidemque pluribus annis eius ſacra oſſa quieuere, in ea inquam, pietate perpolitus fuit B. Gerardus Martyr, qui tranſlatus in Gallia Claræuallenſis Abbas, ac Diui Bernardi ſucceſſor eſſe meruit; huius cœnobij Abbas fuit Petrus Meſſarellus Priuernas, qui à ſummis Pontificibus in grauiſſimis expediendis negotijs adhibitus eſt, & Robertus Priuernas Prior, quem Innocentius Tertius ad Fundanum Epiſcopatum extulit, quem ille tanta cum laude geſſit, vt illius memoriam nulla vnquam deletura ſit ætas, ex eodem Monaſterio Ioannes de Semineto Epiſcopus Iuuennatenſis ſub Innocentio Quarto, & Stephanus de Ferrentino Epiſcopus Turribulenſis, alijque Epiſcopi omnium virtutum genere clariſſimi prodiere. Priuernas fuit Petrus ille Valerianus ſub Bonifacio Octauo Diaconus Cardinalis factorum gloria celebris, Petrus Ferri nobiliſſimo genere ſatus Epiſcopus Theatinus, Leonardus Tacconius qui Fundanus Epiſcopus obijt, alijque antiqui de quibus alibi; ex recentioribus verò Victorinum Guarinum Anagninum Epiſcopum tantum commemoraſſe ſuffecerit. Nec minus Priuernum viris bello clariſſimis, quam literis inſignibus illuſtratum eſt, Maximus enim Valerianus Caroli Secundi Neapolitani Regis armorum Præfectus, Petrus, Bernardinus, ac Mauritius ex peruetuſta Leonum, ſiue de Leo familia propagati poeſi, literiſq; politioribus claruere, nuperue Dominicus Grauina ordinis Prædicatorum Vicarius Generalis omnium ſcientiarum genere, atque editis in lucem operibus celebratiſſimus viait, nec minus Theodorus à Valle eiuſdem inſtituti, patriam ſuam ſcriptis de vetere Priuerno libris illuſtrauit. Hæc de Priuerno ob veterem Epiſcopatum, quo nobilitatũ fuit delibare placuit, qui licet Tarracinenſi coniunctus fuerit, ſplendorem tamen ſuum amplitudinem dignitatemque retinuit. Cæterùm pro coronide lubet hic apponere peruetuſtum documentum donationis à Leone, & Ildicio Priuernantium Conſulibus factæ Eccleſiæ ſancti Saluatoris, quam in virorum cœnobium excitarunt, quod Foſſæ nouæ poſtmodum vnitum fuit, ex cuius archiuij reliquijs monumentum decerpſi, ac licet pro illius corrupti ſæculi more vocibus, ac ſoloecis inquinatum adducere libuit ad venerandæ commendationem antiquitatis, ſic enim ſe habet.

In nomine Domini Dei, & Saluatoris noſtri IESV Chriſti. Anno Deo propitio Pontificatus Domini Ioannis ſummi Pontificis, & vniuerſalis ſanctiſſimi Nonidecimi Papæ in ſacratiſſima ſede B. Petri Apoſtoli anno iiij. mēſe Decembrio. die nona, ind. . . Ad honorem ſummæ, & indiuiduæ Trinitatis, & veræ deitatis, claræ maieſtatis. Nos Pipernenſes Conſulibus, Leo, & Idicio filij Ven. Domini Creſcentij bonæ memoriæ, necnon & Amato Amati filius pro redemptione animarum noſtrarum, vel animæ parentum noſtrorum, offerimus de noſtra hæreditate in Eccleſia ſancti Saluatoris ad Monaſterium faciendum in loco, qui Meletum nominatus, præſentem Amice venerabili Abbate, & fratribus, & ſucceſſoribus veſtris, hæc ſuæ Eccleſia ſanctæ Crucis, & ſancti Nicolai Epiſcopi, quæ ſunt in pertinentia de Canello ſanctæ Crucis, cum omnibus earum proprietatibus prædictam hæreditatem habet finie a primo latere caſale, quæ prima vocatur, & mittitur in fontana, quæ tempore hyberni aquam habet, & mittitur in cacumen montis vbi Ciuitellam antiqua vocatur. Et à ſecundo latere caſale, qui continet Ioannes, qui dicitur vernari Serra apud Vallo . . . & mittit in valle Ramiſi, & mittit in terra, quæ continet Petrus de Sylua muli, & mittit in volubro. Et à tertio latere Serra, quæ Peſcli Filari vocatur, & mittit in petra, quæ Caualla vocatur, & mittit in retaria, quæ terno vocatur, & mittit in forcella de Sãpnimo, & mittit in retaria, quæ cemis vocatur. Et à quarto latere Serra de campo Fundana, & mittit in tonicella, & Serra, & reuertitur in primo affine, qui prima nominatur. Inter iſtis affinibus cum ingreſſio, & regreſſio ſuo, & cum omnibus, quæ ad iam dicto Monaſterio pertinet cum cellis, & arenarijs, & parietinis antiquis, ſit ad prædictum Monaſterium, & vobis, ac fratribus veſtris, & ſucceſſoribus conceſſum, qui in eodem Monaſterio ſerituri ſunt, introeuntibus, & exeuntibus, vt nullus ex nobis neque hæredibus noſtris de facultate iam dicti Monaſterij ſine voluntate Rectoris accipiat. Quibus nunquam à nobis neque ab hæredibus noſtris, neque etiam à nulla magna, priuataque perſona contrario præfatum Monaſterium vobis, vel ſucceſſoribus veſtris aliquam moleſtiam inferre tentauerimus. Et ſi à qualicumque perſona, aliquam calumniam exinde facere, ſeu peragere voluerit, ſemper ſtare nos vna cum hæredibus noſtris, & defendere promittimus in omni tempore ab omni homine,

& in omni loco vbi vobis, veſtriſque ſucceſſoribus neceſſè fuerit, in qua donationis chartula iuratum dicimus per Deum omnipotentem, ſanctæque ſedis Apoſtolicæ, ſeu ſalutem boni Beatiſſimi, & Apoſtolici Domini Ioannis Sanctiſſimi Papæ. Nam ſi aliter fecerimus, & de prædicta defenſione vos diſtulerimus, & minime eas defendere voluerimus ſiue ad vos, vel a ſucceſſoribus veſtris litigium fecerimus per quauis modis, aut ingenium, quod ſenſus humanum capere, vel intelligere poteſt, tunc non ſolum iuris reatum incurramus, verum etiam daturi vos promittimus nos ſupra ſcripti Domini Leoni, & Domini Ildicij, & Domini Amati, & veſtris hæredibus in præfato Monaſterio, vobis Domno Amico, veſtriſque ſucceſſoribus ante litis initium pœna nomine lib. vi. de auro cotrizo, & habeat anathema à Domino Saluatore noſtro IESV Chriſto, & ab omnibus Sanctis, & in æterna pœna damnatus cum Iuda, Herode, & Pilato, & poſt ſoluta pœna hæc chartula, quam ſcribendam rogauimus, firma permaneat in perpetuum.

† Leo Conſul, & Dux, qui acceſſit, & hæc chartula ſcribere rogauit.

† Ildicio Conſul, & Dux, qui acceſſit, & hæc chartula ſcribere rogauit.

† Amatis Conſul, & Dux, hæc chartula ſcribere rogauit.

† Litolfo de Carpineto, hæc chartula traditam vidit, & rogatus eſt in ea ſſ.

Georg. filio Riſi Duce hæc traditio, & rogatus in ea ſſ.

Ego Ioannes vir honeſtus, & Scriniarius de Ciuis Pipernenſis poſt omnium teſtium compleui, & abſolui.

Ex eo Leone Duce tradunt familiam, quæ Priuerni hodie eodem nomine potitur, fuiſſe propagatam. Hactenus de Priuerno ſatis; nunc de Setino aliqua proferemus.

SETINVM peruetuſtum ac nobile Oppidum, olim Romanorum Colonia ſupra montem poſitum ab Hercule conditum fuiſſe narratur, de quo apud Liuium Frontinum, alijque veteres ſcriptores mentio habetur, in eo hodie Tarracinenſes Epiſcopi ad ſalubrem aerem colligendam conferre ſe, ac diutius commorari conſueuerunt, pulchrum commodumque in eo palatium obtinent, quod à Cæſare Vintimilia Epiſcopo inſtauratum, honoratumque eſt. Princeps eius Eccleſia D. Mariæ Virginis dicata nobilis ſtructuræ collegiata eſt, in qua oſſa S. Lindani Abbatis quieſcunt, qui Gelaſij Secundi temporibus in pace quieuit. Multa ibidem ſacra templa, religioſorumque cœnobia viſuntur, populus multa humanitate præditus, ex quo viri in omni ſcientiarum genere illuſtres prodiere, nunc verò magis, ac magis literarum gloria efflorefcet, ex quo in Patrum Societatis IESV Collegio ab eius pietate excitato, iuuentus perpoliri cœpit. Fama eſt olim etiam ſuo Epiſcopatu inſignitum, qui poſtea cum Tarracinenſi Eccleſia vnitus fuerit, quin etiam in peruetuſta ſancti Lindani vita nonnulla Epiſcoporum Setinorum nomina afferuntur. Verùm de hoc nobili oppido, eiuſque antiquiſſima Eccleſia pauca hæc diximus, ne reliquorum indagandorum gloriam cæteris præcipere videamur. Series verò Tarracinenſis Eccleſiæ Epiſcoporum ſequens eſt.

1. S. EPAPHRODITVM, vnum è ſeptuaginta duobus Chriſti diſcipulis, cuius meminit ſanctus Paulus in epiſtola ad Philippenſes, ſanctus Petrus Apoſtolus Tarracinæ ordinauit Epiſcopum, vbi in pace deceſſit, poſt plantatam in ea Ciuitate Chriſtianam fidem aſſidua, plenaque feruoris prædicatione 11. Kal. Maij. Huius memoriam cum laude recolit Symeon Metaphraſtes in ſermone Apoſtolorum die 29. menſis Iulij, Baroniuſque in annal. ad annum 46.

2. SABINVS Romano Concilio interfuit anno 313.

3. FOELIX Tarracinenſis Eccleſiæ Epiſcopus vixit temporibus Damaſi Papæ, & Valentiniani iunioris, cuius filiam Placidam à demone obſeſſã, meritis, & precibus ſancti Cæſarij Martyris liberam reddidit patri ſuo; ſed præſtat vitæ ſancti Damaſi Papæ, ex manuſcripto Codice Vaticanæ Baſilicæ, verba in hunc locum referre, in quibus poſita eſt huius rei geſtæ hiſtoria.

Quadam namque tempore, inquit, *cum erutarum Eccleſiarum reſtaurationi B. Damaſus operam daret hortum quemdam infra Vrbis mœnia poſitum, ab Imperatore Valentiniano iuniore ſibi dari popoſcit, in qua compatriotæ ſuo B. Laurentij Martyris Eccleſiam fabricaret. Et quia iuſtè poſtulationi, immo diuinæ, parendum eſt; Valentinianus Auguſtus petitioni Chriſti Confeſſoris annuit, & eumdem ei hortum ſine mora conceſſit. Adeo enim ei deuotus erat, vt non ſolum eius monitis gratanter obediret, verum etiam eius iuſſu æquanimiter ferret. Vnde etiam actum fuerat, vt voluntate B. Damaſi Eudoxia Eudoxiæ, Auguſtæ memoriæ filiam, duceret in vxorem. Quæ videlicet tantum poſtea in Chriſti fide, & amore proficère meruit, vt Baſilicam B. Petri ad vincula conſtrueret, quæ & Eudoxiæ vſque hodie nuncupatur. Qua ſuſcepta, duas ex ea filias genuit, quarum maior matris nomine ſortita eſt, minor verò Galla Placida vocabatur. Sed maior in adoleſcentia defuncta eſt, vnde Auguſtus in iuniorem affectu nimis ducebatur, eo quod ſibi vnicam remanſiſſet. Hæc itaque audiens prædictum hortum B. Damaſi a ſuo genitore conceſſum, contriſtata eſt, eo quod illuc cum alijs puellis frequenter pergeret, & ſuæ ætati delectabilia reperiret. Et cum Chriſti famulus ſuis manibus, Eccleſia deſignata, fundamenta poneret per ſemetipſam cum famulis eadem euertere nitebatur, quam B. Damaſus paterno monuit affectu, ne ſibi, & B. Laurentio tantam irrogaret iniuriam. Cumque illa nollet deſiſtere, & Chriſti ſacerdotem contemneret, diuina vltio quæ olim Mariam Moyſi ſeruo Dei detrahentem lepra percuſſit, hanc quoque Dei famulo Damaſo contradicentem, immundo ſpiritu mancipauit. Qua in re Valentinianus Auguſtus, licet Dei iudicium recognoſceret, tamen tam ipſe, quam etiam amici eius, pro caſu miſerandæ puellæ mærorem magnum per dies plurimos habuerunt. Quam etiam per multa ſanctorum corpora detulerunt, ſed nullo ſalutis effectum meruit; Dei ſcilicet prouidentia diſponente, vt hoc euentu corpora ſanctorum Martyrum Cæſarij, & Iuliani Romanam transferrentur ad Vrbem. Audientes itaque quod in Inſula, quæ Chius dicitur, B. Iſidori corpus eſſet reconditum, vbi quicumque vexatus à diabolo aduenîſſet, reciperet ſanitatem; decreuerunt eam per Campaniæ littora ad eundem Martyrem deſtinare. Quæ cum in baſterna poſita portaretur, deuenit ad Vrbem*

prædictæ prouinciæ Tarracinam, cuius vrbis Epiſcopus nomine, & actione Felix, eam honorificè ſuſcipiens, & ad B. Cæſarij deducens Eccleſiam, talem pro ea orationem fudit ad Dominum: Domine Deus omnipotens, qui hanc puellam naſci iuſſiſti, ſpiritum ei priſtinæ redde ſalutis; vt per huius Martyris interceſſionē ſaluata, mente iam pura Eccleſiam beati Laurentij, pro qua offendit, debita vota perſoluat. Cumque effuſa hac oratione, tribus diebus in fletu, & lachrymis perſtitiſſet, apparuit puellæ beatus Cæſarius & eiciens de ore illius quaſi colubrum, atque illum in more proijciens abſceſſit, & eam ſaluam reliquit. Hoc audiens Auguſtus gauiſus eſt, & vna cum Auguſta adijt Terracinam, & baſternam in qua miſerant filiam, ex auro & ebore decorantes, Martyrum Cæſarij, & Iuliani reliquias, debita in ea reuerentia poſuerunt. Et tam ipſi cum filia, quam etiam Romana plebs, quæ aduenerat, proprijs pedibus gradientes; ſacerdotibus autem baſternam ſuis humeris deferentibus, cum hymnis, & canticis repedabant ad Vrbem. Quibus propinquantibus B. Damaſus congaudens occurrit, clericorum atque laicorum magna multitudine comitatus, & eaſdem venerandas reliquias ad palatium vſque deducens, infra imperiale cubiculum venerabiliter recondidit in altari, quod ipſe ſuis manibus dedicauit. Hactenus codex. Vitam ex codicibus M. SS. eiuſdemque ſancti Damaſi opera quæ extant, cum notis olim amici noſtri Martij Meleſij Sarzani, in lucem edidit eruditus Comes Federicus Vbaldinus.

4. N .... Epiſcopus Tarracinenſis, à ſancto Sylueſtro Papa Synodo congregatæ cum alijs quatuor Epiſcopus interfuit, in inſula Pontiana, contra Virgilium ſanctæ Romanæ ſedis inuaſorem anno 539.

5. PETRVS, ſub Magnò Gregorio deceſſit, vt videre eſt, in regiſtro eiuſdem Pontificis. Ad hunc ſcribit idem Gregorius de Cõuerſione Iudæorum ann. 591. libro primo epiſt. 34.

6. AGNELLVS Fundanus Epiſcopus, Tarracinenſem Eccleſiam adminiſtrauit, ex imperio Magni Gregorij, poſt Petri deceſſum, ex regeſto eiuſdem Pontificis. Hic idem Agnellus reperitur ſubſcriptus Tarracinæ Epiſcopus, cuidam fauorabili Diplomati, à Magno Gregorio Caſinenſi Eccleſiæ indulto anno 595. & in Synodo Romano habito ab eodem Gregorio anno 566. 5. Iulij.

7. AGNELLVS huius nominis Secundus, eiuſdem Eccleſiæ Præſul, inter Concilij Romani Patres numeratus eſt anno 680.

8. IOARDANVS anno 853. apud Baronium.

9. LEO anno 879. apud eundem.

10. IOANNES reperitur eiuſdem Eccleſiæ Præſul anno 987.

11. IOANNES Romano Concilio interfuit, à Nicolao II. celebrato anno 1050. menſe Aprili.

12. AMBROSIVS Mediolanenſis, Montis Caſini monachus, vir doctus, ac prudens, ab Alexandro Secundo electus fuit Epiſcopus an. 1071. Hic in monte Caſino ſanctæ Cæciliæ Altare conſecrauit eodem anno. De quo Leo Oſtienſis in Chron. lib. 3. c. 26.

13. BENEDICTVS eiuſdem Eccleſiæ Præſul anno 1100. de quo Petrus Diaconus in Chron. Caſinenſi.

14. GREGORIVS monachus Caſinenſis, à Paſchali Secundo Pontifice electus, interfuitque Concilio Vaſtellenſi 1106. De eo Petrus Diaconus libro 4. cap. 32. idem bullam quandam Honorij Secundi ſubſcribit, Piſanę Eccleſię indultam 1126. De quo Petrus Diaconus in libro primo de viris illuſtribus Caſinenſibus Cœnobij. *Gregorius Tarracinen. Epiſcopus, paruulus & ipſe in Caſino oblatus, memoriæ tenax, tantæ fuit grauitatis, ſuauitatis, ac eloquentiæ, vt à nonnullis columna Eccleſiæ diceretur. Scripſit paſſionem ſanctorum Caſti, & Caſij, paſſionem ſanctæ Virginis Reſtitutæ, vitam ſancti Confeſſoris Chriſti Gerardi, homeliam de Aſſumptione ſanctæ Dei Genetricis Mariæ. Cantus ſanctorum Caſti, & Caſſij, hymnos eorundem verſus de Tranſitu Peregrinorum ad ſepulchrum Domini, & raptione Hieroſolimitanæ Vrbis rogatu Berardi Valuenſis pulcherrimam fecit hiſtoriam Ioſue, verſus de dedicationibus Eccleſiarum, feſtiuitateque Paſchali, de ſancto Andrea, Homelia de totius anni feſtiuitatibus. Fuit autem temporibus Alexij, Erici, & Ioannis Impp. Sepultus vero eſt apud Pipernenſem Eccleſiam.* Hæc ille.

15. HVGO interfuit Concilio Laterano ſub Alexandro Tertio anno 1179.

16. FIDELGARIVS, ſiue Tedelcarius, dedicationi Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumine de Ceccano interfuit anno 1196. ex Chron. Foſſæ Nouæ.

17. SYMON huius Eccleſiæ reperitur fuiſſe Epiſcopus anno 1203. qui celebri monaſterio Foſſæ Nouæ ordinis Ciſtercienſis donat in perpetuum poſſidendam Eccleſiam ſancti Angeli de Campo Mellis cum omnibus pertinentijs ſuis, quam donationem Honorius Tertius anno 1220. ſequenti bulla confirmauit, in qua ad verbum ipſa donatio inſeritur, talis tenoris.

H O N O R I V S E P I S C O P V S,

Seruus ſeruorum Dei.

Abbati, & Conuentui Foſſæ Nouæ &c.

IVſtis petentium &c. ea propter &c. vſque concurrentes aſſenſu. Eccleſiam ſancti Angeli de Campo Mellis, à venerab. S. fratre noſtro conceſſa, ſicut eam iuſtè, ac pacificè poſſidetis, & in inſtrumento publico exinde cõfecto plenius continetur, vobis, & per vos eidē monaſterio authoritate Apoſtolica confirmamus, præ ſcrip. patro. communimus, ad maiorem autem euidentiam tenorem ipſius inſtrumenti de verbo ad verbum huic noſtræ paginæ duximus inſerendum. In nomine Domini Amen, anno Domini 1203. indictione ſexta Pontificatus Domini Innocentij Papæ Tertij anno ſexto, menſe Auguſti die quinta aſtante. Cum iure ſit naturali adinuentum gentium, ac ciuili comprobatum, vniuerſaliter huiuſmodi ſubuenire multò quippe amplioris honore ſunt digni, & vberioris caritatis viſceribus amplectendi, qui iuxta euangelica præcepta mundum cum blanditijs, & adulationibus ſuis ſpernentes, ſoli Deo placere deſiderant, carnem ſuam cum vitijs, & concupiſcentijs crucifigentes, in ieiunijs, & vigilijs multis in orationibus ſine intermiſſione habiti, & in charitate non ficta. Horum autem habitacula ſacratiſſimi Imperatores Domos religio-

gioſas vocantes, plenius adornarunt priuilegijs, munificentijs ditarunt innumeris, ardorem fidei eorum conſiderantes, & qualiter die, noctuque Deum pro fidelibus interpellare non ceſſant attendentes. Ego itaque Simeon Dei gratia Tarracinen. Epiſcopus conſpiciens in venerabili monaſterio Foſſæ Nouæ omnem honeſtatem, omnemque religionem vigere, ipſumque monaſterium inter cætera Ciſtercienſis ordinis cænobia celebrare, habui Eccleſiam ſancti Angeli de Campo Mellis, quæ licet quondam poſſeſſionibus ampla fuerit, per ſuppreſſionem tamen patronorum, quibus ſub grauibus exactionibus tenebatur obnoxia, & dilapidationem prælatorum ferè ad nihilum redacta, nunc autem ſtudio, & ope venerabilis Domini Iordani ſanctæ Pudentianæ presbyteri Cardinalis tituli Paſtoris in integrum reſtituta, longè, lateq. ditior effecta, pro amore Dei, ac reuerentia ſupranominati Domini Iordani venerabilis presbyteri Cardinalis, & honore, ac deuotione totius conuentus ipſius monaſterij conſenſu Garantionis Archipresbyteri Tarracinenſis, magiſtri Stephani, Federici Sacriſtæ, presbyteri Nicolai, Ioannis Sckinardi Diaconi, ipſius Capituli Tarracinenſis concedo in perpetuum ſupradicto monaſterio Foſſæ Nouæ, fratrem Creſcentium ipſius monaſterij cellerarium, ex ea nomine monaſterij inueſtiens hoc modo quatenus in ſupradicta Eccleſia ſancti Angeli ſemper duo clerici ſæculares reſideant, qui non deſinant ibi diuina celebrare miſteria, quorum vnus ſit ſacerdos, & alius alterius ordinis clericus, vel ambo ſint ſacerdotes, qui mihi, ſucceſſoribuſque meis Tarracinenſis Eccleſiæ Epiſcopis de officinis ſuis, ſicut ſuis Epiſcopis reſpondere teneantur. Ad hæc prædicta Eccleſia nullo tempore in formam Grangiæ inſtituetur, ideſt ne Eccleſia exinde deſtruatur, aut duo ſint clerici, qui ibi ſicut ſupradictum eſt, diuina celebrent miſteria, & omni anno in feſto ſancti Cæſarij monaſterium Foſſæ Nouæ ſoluet nomine cenſus pro prædicta Eccleſia ſancti Angeli Epiſcopo Tarracinenſi marcam vnam puri argenci, ſeu quadraginta ſoldos prebiſinorum veterum de flore. Vt autem ſupraſcripta perpetua ſtabilitate ſeruentur promiſſa ſunt ab vtraque parte in perpetuum firma ſeruari. Hij ſunt rogati teſtes.

Iordanus Caporiæ ciuis Romanus teſtis.
Rainaldus Piperni iudex teſtis.
Leonardus Aduocatus Tarracinæ teſtis.
Matthæus Ingibaldi ciuis Tarracinenſis teſtis.
Landulphus Petri de Rainaldo ciuis Setinus teſtis.
Riccardus Alberici de Monticello teſtis.
Ego Robertinus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Iudex, & Notarius rogatus interfui, & ſupradicta fideliter ſcripſi. Nulli ergo &c. noſtræ confirmat. paginam frangere. Si quis autem &c. Datum apud Vrbem veterem 2. nonas Septembris Pontificatus noſtri anno quinto.

Idem Honorius Tertius Simoni Tarracinenſi Epiſcopo confirmat anteceſſorum ſuorum priuilegia, ac vnionem Eccleſiarum Priuernatis, & & Setinæ cum Tarracinenſi Eccleſia perpetuò vnitarum anno 1217. en diploma.

HONORIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.
Venerabili fratri Simeoni Tarracinenſi Epiſcopo, eiuſq. ſucceſſoribus canonicè inſtituendis in perpetuum.

HOrtatur nos, & admonet cura ſuſcepti Regiminis, &c. ea propter Vener. in Chiſto Pater Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Tarracinenſem Eccleſiam, cui authore Deo præeſſe dignoſceris, ad exemplar fœlicia memoriæ Alexandri Secundi, Vrbani Secundi, Paſchalis Secundi, Calixti Secundi, Alexandri Tertij, Cæleſtini Tertij, & Innocentij Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſsiones, quæcumque bona, eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſsidet, aut in futurum conceſsione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, e quibus hinc propriis duximus exprimenda vocabulis, Caſale in integro, quod vocatur Anciſanum cum aquimolo ſuo, & feruniam cum aquimolis ſuis, & iuxta fundum Cardiculum, Colonia, quæ poſita eſt in . . . Caſale quod vocat Dorania, Coloniam, quæ vocatur Rozetum, Coloniam, quæ vocatur Roſſizam, Caſale, quod vocatur caſamartin. Caſale quod eſt poſitum in Silana, Caſale, quod vocatur . . . . . Silua, quæ vocatur Sigubara, & Lenciſcū, duo caſalia in Circeio, fundum, quod vocatur Penſum, caſale quod vocatur Are, fundum qui vocatur Belazam Propeſianum, pratum vineatum, iuxta balneum, & cannetum, cum Dracinia vſque in porta ſancti Laurentij, fundum Caſaricum, vinea poſita in Cepollaro, vineam ſitam in porta Albini, Coloniam, quæ vocatur Platanianum, caſale quod vocatur Fruſilianum, ſiue fluxum, cum aqua de ponte Mannati vſque in locum, caſale quod vocatur Iubelle in territorio Fundano, Coloniam quæ vocatur Agre, Coloniam quæ vocatur Villa Magna, Coloniam, quæ vocatur Fabiniana, Coloniam quæ vocatur Opaſera, fundum Flamminianum, Coloniam, quæ poſita eſt in Bruzzanello, Coloniam, quæ poſita eſt in Anculiano, Coloniam iuxta ſanctum Stephanum, Coloniam in Foſſa Noua territorio Priuerni, Caſale, quod poſitum eſt in Ciliaria, ſex vncias de caſale ſito in Antico, Coloniam, quæ poſita eſt in Anculiano, cum Eccleſia Beati Creſcentiani Chriſti Martyris; in Setia Piſcaria, quæ vocatur Altura, Piſcariam, quæ poſita eſt in Maſſa Flauiana, Piſcariam, quæ vocatur ad duas fauces, Piſcariam, quæ vocatur Arulier, Piſcariam in integro, quæ vocatur Bitectula, Piſcariã quæ vocatur Lencilcum, Piſcariam, quæ vocatur Suarc, Piſcariam quæ vocatur Struntula, ſeptem vncias piſcariæ in ponte Militum, item Picariam, quæ vocatur Sanguiniana vncias quatuor, ſex vncias de Piſcaria, quæ vocatur Paſſinum cum omnibus ad eas pertinentibus, & Piſcariam, quæ vocatur Carſum

ſum. Præterea Eccleſiam ſancti Andreæ, & omnes poſſeſſiones Rutelli, cum Aquis, & omnibus pertinentiis, & adiacentiis ſuis, tibi, & Eccleſiæ tuæ authoritate Apoſtolica confirmamus, de quibus cum coram fœlicis recordationis Alexandro Papa prædeceſſore noſtro inter Pipernum, & bonæ memoriæ Hugonem quondam Tarracinenſem Epiſcopum quæſtio mota fuiſſet, viſis, & cognitis publicis, & antiquis Eccleſiæ inſtrumentis, idem prædeceſſor noſter prælatas poſſeſſiones Epiſcopo memorato, & Eccleſiæ adiudicauit, fecitque, tam eum, quam Eccleſiam corporalem poſſeſſionem, induci ſicut in eius priuilegio exinde cõfecto manifeſtius continetur. Sanè ſi quæ poſſeſſiones aliæ cultæ, vel incultæ, Molendina, tenimenta, atque Piſcariæ, quæ quondam forte particulariter Eccleſiæ fuerunt, ſi per temporum interualla, ad eandem Eccleſiam iure legitimo peruenerunt, aut iuſtis modis in antea Domino largiente peruenerint, eas tibi, & eidem Eccleſiæ manere decernimus, futuris temporibus illibatas; Præterea prædictorum prædeceſſorum noſtrorum veſtigia ſubſequentes, Pipernen. & Setinam Eccleſias eidem Tarracinenſi Eccleſiæ in perpetuum vnitas manere decernimus, cum omnibus iuribus earum, rebus, ac pertinentiis in Eccleſiis, monaſteriis, præſidiis, Rocchis, atque Caſtellis, quæ ſunt, Somninum, Roccha Siccha, Roccha Angurgæ, Magentia, Aſpianum, Treue, Sarminetum, Aqua puzza, Baſſianum, cum finibus, & adiacentiis ſuis, cunctiſque illarum Eccleſiarum facultatibus mobilibus, & immobilibus de ſeque mouentibus, vt quidquid de omnibus prędictarum Eccleſiarum ſeu Monaſteriorum rebus, vel de omnibus ad eas generaliter pertinentibus, canonicè ordinare præuideris, tam tuo, quàm vniuerſi in prædicto Tarracinenſi Epiſcopatu tibi canonicè ſucceſſuri, liberam habeatis in perpetuum modis omnibus facultatem. Decernimus ergo &c. Si qua igitur &c. Cunctis autem &c. Amen.

Ego Honorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Cinthius tituli ſancti Laurentij in Lucina S.R.E. presbyter cardinalis.
Leo tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem presbyter cardinalis.
Petrus ſanctæ Pudentianæ tituli Paſtoris presbyter cardinalis.
Robertus tituli ſancti Stephani in Celio Monte presbyter cardinalis.
Stephanus Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbyter cardinalis.
Gregorius tituli ſanctæ Anaſtaſiæ presb. card.
Petrus tituli ſancti Laurentij in Damaſo presbyter cardinalis.
Thomas tituli ſanctæ Balbinæ presb. card.
Robertus tituli ſanctorum Ioannis, & Pauli presbyter cardinalis.
Nicolaus Tuſculanen. Epiſcopus.
Guido Preneſtinenſis Epiſcopus.
Hugo Hoſtienſis, & Velletrenſis Epiſcopus.
Pelagius Albanenſis Epiſcopus.
Guido ſancti Nicolai in Carcere Tulliano Diac. card.
Octauianus SS. Sergij, & Bacchi Diac. card.
Gregorius S. Theodori Diac. card.
Raynerius ſanctæ Mariæ in Coſmedin diaconus Cardinalis.
Romanus diaconus Cardinalis.
Stephanus ſancti Adriani Diac. Cardinalis.
Alebrandinus ſancti Euſtachij Diaconi Cardinalis.

Datum Laterani, per manum Raynerij Prioris ſancti Fridiani Lucani S. Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarij 15. Kalend. Februarij, indict. 5. Incarnationis Dominicæ anno 1217. pontificatus vero Domini Honorij anno primo.

18. GREGORIVS Epiſcopus Tarracinenſis anno 1236. conceſsit, ac dono dedit in perpetuum Eccleſiam ſancti Ioannis de Pede Montis Caſtri Sarmineti Abbati, & Conuentui ſanctæ Mariæ de Gloria, Anagninæ Diœceſis ordinis Florenſis, quam donationem ratam habuit Gregorius Nonus anno Pontific. xii. ac ſequenti Bulla confirmauit.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Abbati, & Conuentui Monaſterij ſanctæ Mariæ de Gloria Florenſis Anagninæ Diœceſis, &c.

CVm à nobis petitur &c. vſque aſſenſum. Eccleſiam ſancti Ioannis in pede Montis Caſtri Sarmineti, cum pertinentijs ſuis, quam venerab. frater noſter Tarracinenſis Epiſcopus loci Diœceſanus, prout ſpectabat ad eum, Capituli ſui accedente conſenſu, Monaſterio veſtro pia, & prompta liberalitate conceſſit, prout in inſtrumento confecto exinde plenius continetur, ſicut iam iuſte, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos eidem Monaſterio authoritate Apoſtolica confirmamus, & p. ſ. pa. communimus, ad maiorem autem euidentiam huius rei tenorem ipſius inſtrumenti duximus præſentibus inſerendum, qui talis eſt.

In nomine Domini noſtri IESV Chriſto amen. anno Domini 1238. Pontificatus Domini Gregorij Noni Papæ anno undecimo, indictione 11. menſe Martij, die 20. Cum Eccleſia ſancti Ioannis in pede Montis Caſtri Sarmineti Tarracinenſis Diœceſis a Dominis euſdē Caſtri occaſione iuris patronatus, quod in ipſa Eccleſia ſe habere dicebant, graues, & grandes pateretur anguſtias, & preſſuras, ita quod propter eorum violentias, Rector qui eidem præerat Eccleſiæ, adminiſtrationis officium nullatenus in eadem exercere valeat, licet per annum, & amplius a nobis Gregorio Tarracinenſi Epiſcopo fuerint vinculo excommunicationis aſtricti, tamen, quod venerab. viri Dominus Benedictus Abbas, & Conuentus Monaſterij ſanctæ Mariæ de Gloria Anagnin. Floren. Ordinis vexationem eorundem Dominorum, qui poſſeſſiones Eccleſiæ memoratæ detinebant temerè occupatas pro quadragentis libris denariorum Senatus redimere curauerit, & firmiter ſperamus, & credimus, quod per eoſdem Abbatem, & Conuentum prædicta Eccleſia a debito quo tenetur liberari debeat, & in muris, & alijs, in quibus, minatur manifeſtè ruinam congrue reparari. Nos Gregorius Dei gratia Tarracinenſis Epiſcopus, & eiuſdem Terræ Capitulum, videlicet Nicolaus Archipresbyter, Gregorius Paganus, Domnus Iordanus, Domnus Martinus Diaconus, Domnus Petrus Monopoli Diaconus, & Guido Subdiaconus, Roffridus Diaconus, Gimbaldus Subdiaconus, Iacobus

Te-

Tedalgus Subdiaconus, Robertus Subdiaconus, & Donnus Ioannes Craſſut, propentius attendentes ſtatusum ipſius Eccleſiæ in ſpiritualibus, & temporalibus poſſe fieri meliorem pro eo, quod ipſi viri magnæ religionis exiſtunt, prædictam Eccleſiam ſancti Ioannis vacantem, liberam, & abſolutam cum omnibus pertinentijs, & iuribus ſuis, fratri Ioſepho Cellerario Monaſterij memorati recipienti pro Abbate, Conuentu, & Monaſterio nominatis recepto ab eis vno Molendino apud Nimpham pro recompenſatione temporalium, in quibus dicta Eccleſia ſancti Ioannis Tarracinenſi Eccleſiæ tenebatur liberè, & abſolutè ſub cenſu annuo vnius libræ caræ apud Eccleſiam ſancti Ioannis prædicti, nobis, & ſucceſſoribus noſtris in feſto Beati Cæſarij perſoluendo cum dicti Abbas, & Conuentus a nobis, vel certo noſtro Nuncio fuerint requiſiti, pietatis, & religionis intuitu & pro reuerentia ſanctiſſimi Patris noſtri Domini Gregorij Papæ Noni ad perpetuos vſus fratrum Monaſterij prælibati tam in ſpiritualibus, quam temporalibus pleno iure perpetuò duximus concedendam, promittentes per nos, noſtroſque ſucceſſores præſcriptam donationem, & conceſſionem firmam, & ratam omni tempore tenere, & habere, & contra nullo modo, vel ingenio ratione aliqua, vel exceptione venire, renuntiando in hoc contractu omni iuri, omni exceptioni, & priuilegio, ſeu etiã iuris auxilio Eccleſiaſtici, vel ciuilis, quæ nobis, vel ſucceſſoribus nobis ad reciſionem huius contractus iam, vel impoſterum competere poſſent, & obligamus nos, noſtroſque ſucceſſores Epiſcopos, & Capitulum nomine noſtræ Eccleſiæ, & Epiſcopatus noſtri tibi Cellerario ſupradicto recipienti pro Abbate, Conuentu, & Monaſterio nominatis, & ſucceſſoribus veſtris, vel cuicumque ius iſtud concedere velitis ducentarum librarum den. Senatus legitimè in ſtipulatione deducta, ſi contra prædictam dationem, & conceſſionem aliqua ratione, vel exceptione aliquo tempore per nos, vel per alios veniremus, vel ſi omnia, & ſingula. quæ ſuperius dicta ſunt perpetuis temporibus non obſeruaremus, & ea legitimè non defenderemus, conſtituentes nos, dictam Eccleſiam ſancti Ioannis cum pertinentijs, & iuribus ſuis omnibus precario poſſidere, donec dictum Monaſterium ſanctæ Mariæ de Gloria plenam, & legitimam ipſius Eccleſiæ ſancti Ioannis, cum pertinentijs, & iuribus ſuis fuerit poſſeſſionem adeptum, dantes, & concedentes eidem Cellerario liberam poteſtatem, vt deinceps quandocumque ei placuerit, authoritate propria nomine Monaſterij ſui intret poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ poſſeſſionum, & iurium ſuorum, vt eam ad verum dominium, & proprietatem teneant, poſſideant, & fruantur, & faciant ex eis quicquid Monaſterio ſuo videbitur expedire, promittentes inſuper dictam Eccleſiam ſancti Ioannis cum pertinentijs, & iuribus ſuis omnibus ab omni litigante perſona legitimè authoritare, & defendere, & reficere quodcumque damnum, quaſcumque expenſas dictum Monaſterium ſanctæ Mariæ de Gloria incurreret, vel faceret, ſi aliqua natione, vel exceptione, vel in partem, vel in totum ad infringendum dictum contractum à nobis, vel ſucceſſoribus noſtris fuerit aliquatenus attentatum ſub pœna ſuperius nominata, & ea ſoluta prædicta omnia, & ſingula, vt ante dictum eſt in prædictis caſibus nihilominus legitimo firmitatis robore perſeuerent. Ad hæc ij rogati interfuerunt teſtes.

Dominus Henricus Beraldi de Gualterio.
Dominus Prudentius.
Dominus Nicolaus Narus,
Magiſter Dominicus Medicus,
Boronella.
Dominus Iordanis.
Dominus Ioannes de Rocca.
Teobaldus Tonto teſtis, &
Ego Rogerius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Anagninus Notarius a prædictis Epiſcopo, Capitulo, & Cellerario rogatus ſcripſi, & ſignum feci. Nulli ergo noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c.
Datum Anagnin. kalēdis Octob. anno 12.

19. FRANCISCVS Epiſcopus Bitetenſis, translatus ad Tarracinenſem per I. Sanctorum Coſmi, & Damiani Diac. Cardinalem confirmatur ab Vrbano Quarto anno 1263. 5. Kal. Septembris, ep. 215. f. 116. reg. vatic. ann. 2. Fuit inde Franciſcus translatus ad Auellinam Eccleſiam à Bonif. Octauo anno 1295.

20. Fr. FRANCISCVS ordinis Minorum, quo Præſule, in Foſſæ nouæ Cœnobio obijt anno 1274. nonis Martij Diuus Thomas Aquinas Theologorum Princeps, anno ætatis ſuæ 50. inchoato, quo ex itinere diuerterat, cogitans Lugdunum in Galliam ire, eo euocatus à Gregorio X. ſed ibidem morbo correptus in Domino obdormiuit, & ſepelitur, hoc eius tumulo appoſito epigrammate.

Occidis hic Thomas, lux vt foret amplior orbi,
Et candelabrum, ſic Noua Foſſa foret.
Editus ardenti locus eſt, non foſſa lucerna,
Hanc igitur Foſſam, quis negat eſſe Nouam?

De Franciſco Vvaddinghus in aduit. ad tom. 2. annal. Minor. qui refert illum cum multis religioſis perſonis interfuiſſe exequijs eiuſdem ſancti.

21. THEOBALDVS Epiſcopus Stabienſis, translatus ad Tarracinenſem anno 1295. 6. idus Aprilis à Bonifacio Octauo ex regeſto vaticano epiſtola 68. fol. 16. ann. 1. Anno verò 1296. translatus fuit ad Aſſiſientem Eccleſiam, ex eodem regeſto.

22. ALBERTVS ſucceſſit Theobaldo 1296. Hunc tranſtulit Bonifatius Octauus ad Capuanam Eccleſiam anno 1300. ex regeſt. vatic.

23. IOANNES, ex Canonico Bononienſi eligitur à Bonifacio Octauo anno 1300. 3. nonas Maij anno 6. ep. 188. regeſt. vatic.

24. ANDREAS electus Epiſcopus Tarracinenſis 1319. Eccleſiam ſancti Laurentij Romæ conſecrauit, cum Pontifici Romano Vicariam operam præſtaret anno 1324. ex monumentis Baſilicæ Vaticanæ.

25. SERGIVS eiuſdem Eccleſiæ Præſul electus anno 1326. obijt 1348.

26. PETRVS Rector Eccleſiæ Parrocchialis de Corbea Tornaceſis Diœceſis electus à Clemente Sexto anno 1348. nonas Nouembris, ex regeſt. vatic. epiſt. 104. fol. 72. lib. 1. p. 1. Pont. anno 7. obijt anno 1352.

27. IACOBVS de Peruſio, ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini electus anno 1352. 14. Kalendas Maij à Clemente Sexto ex regeſto vatic. epiſt. 81. fol. 52. lib. 1. an. 10.

28. IOANNES Ferretius ordinis Minorum, ele-

electus per obitum Iacobi ab Vrbano Quinto anno 1362. 10. Kalendas Februarij . A

29. ROGERIVS fato conceſſit anno 1390.

30. NICOLAVS Epiſcopus, Ciuiſque Signinus, ſub Bonifacio Nono Pontifice, Rogerio ſucceſſit, qui ad Signinam deinde Eccleſiam translatus eſt, hoc eſt anno 1402.

31. MARINVS de ſancta Agatha, Canonicus Firmanus, ſcriptorque Apoſtolicus, Bonifacio Nono Pontifici intimè carus, Epiſcopus ſublectus eſt anno 1402. 15. Kalendas Septembris, anno verò 1404. ad Caietanam Eccleſiam translatus eſt. Ita in lib. obligat. Hunc Michael Monachus in recognitione Capuani Santuarij Magnum Morulam Capuanum vocat, & Epiſcopum Agatenſem, deinde Tarracinenſem, ſed reuera nunquam ſanctæ Agathæ fuit Epiſcopus, ſed ex B Canonico Firmano vt diximus Tarracinenſis, mox Caietanus Antiſtes fuit, dictus eſt de ſancta Agatha vbi vel natus, vel educatus fuerit &c.

32. ANTONIVS antea Epiſcopus Iternienſis, a Bonifacio Nono Pontifice ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1404. 2. idus Maij. Qui cum poſtea Angeli Corarij, qui ſub nomine Duodecimi Gregorii Apoſtolicam ſedem inuaſerat, ſchiſmaticè partes fouiſſet, à Ioanne Vigeſimotertio Pontifice omni honore ſpoliatur.

33. Fr. ANTONIVS à Zagarola, ordinis Minorum, ſublectus eſt à Ioanne Vigeſimo tertio anno 1411. ſeptima idus Martii, qui deinceps ad Caietanam Eccleſiam translatus eſt anno 1422.

34. ANDREAS Ioannis Gacii Canonicus Prœneſtinus Tarracinenſium Præſul effectus eſt C anno 1422. die 10. menſis Iunii.

35. IOANNES de Normannis Romanus, electus fuit anno 1425. 12. Kalendas Iunij, qui deinde ad Caietanam Eccleſiam translatus eſt anno 1427.

36. NICOLAVS antea Epiſcopus Signinus huic Eccleſiæ admotus eſt anno 1427. 16. Kalendas Nouembris.

37. ALEXANDER eiuſdem Eccleſiæ Antiſtes, defunctus eſt 1448.

38. ALEXANDER Caietanus iuris vtriuſque Doctor à Nicolao Quinto electus eſt anno 1448. die 10. menſis Februarii. Rebus humanis perfunctus eſt 1458.

39. CONRADVS Marcellinus Romanus, Feretranus antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam translatus eſt anno 1458. die ſexta menſis Octobris, Pio Secundo ſedente. Romæ è viuis eximitur anno 1490. ſepultuſque eſt in Eccleſia ſanctorum Apoſtolorum propè fratres, cui in marmorea tabula hoc ſequens epitaphium mœrens poſuerat ſub gentilitiis ſtemmatibus, in quibus Rotæ ſea colludunt, Aquilaque supernè geminato, bipartitoque roſtro ſpectabilis, quam rurſus regula ſecat propemodum vergens in ſpiras.

Petro Marcellino Romano
nobili; Conradus
Marcellinus
Tarracinenſis Antiſtes Fratri
Optimo
P. M.
Vixit ann. xlvij. obijt xiij.
Kal. Octob.
Anno ſalutis Chriſtianæ MCCCC
LXVIII.

40. ANTONIVS Roſa Fulginas Epiſcopus, poſt exceſſum Conradi ad hanc Eccleſiam translatus eſt, tertia die Martii 1490. breuiſſimuſque Pontifex fuit.

41. GVNDESALVVS Romæ Gubernator, anno 1493.

42. ANTONIVS vita functus eſt an. 1500.

43. IOANNES de Galues Hiſpanus, Apoſtolicæ Cameræ Clericus, ſublectus eſt ann. 1500. die decimaoctaua menſis Decembris. Romæ vita functus eſt anno 1507. 8. idus Auguſti, ſepultuſq. eſt apud ſanctum Iacobum inſigne Hiſpanicę gentis Templum, ante maius Altare, vbi eius gentilitia ſtemmata, duo videlicet canes ad erectam arborem anhelantes cum ſequenti epitaphio efficta ſpectantur.

Ioann. de Galues Epiſcopo Tarracinenſi,
natione Hiſpano, patria
Hiſpalenſ. Oliuerij Caraffæ
Card. Neap. alumno
Iuris Vtriuſque Profeſſori
Rerum gerendarum vſu, & ingenij fœlicitate ornatiſſimo, Apoſt. Cameræ
Præſidenti.
Scriptori, & Bullarum Apoſtol. Regiſtri
Magiſtro, multiſq; Rom. Curiæ
honoribus functo
Amici Teſtamentarij Poſuere. Vixit
annos lxviij. M. x.
dies xv. obijt
viij. Id. Aug.
MDVII.

44. OLIVERIVS Cardinalis Caraffa, Archiepiſcopus Neapolitanus, huius Eccleſiæ eſt aſcitus adminiſtrator anno 1507. die 20. menſis Auguſti, ac poſt tres annos eo munere ſe exoluit, hoc eſt 1510.

45. ZACHARIAS de Moris, Romæ Præpoſitus Eccleſiæ ſanctæ Luciæ, Præſul renunciatus eſt anno 1510. die 13. menſis Maij. Hic inter Concilij Lateranenſis Patres numeratus eſt.

46. IOANNES de Copis Brabantinus, vtriuſque Signaturæ Referendarius, Romæ deceſsit anno 1527. 18. Kal. Septembris, ſepultuſque eſt

o apud

apud ſanctam Mariam de Anima, cum hoc epitaphio.

Ioanni Copis Brabantino Tarracinenſi
Epiſcopo
Vtriuſque Signaturæ Referendario, ac
literarum Apoſtolicarum
Abbre: Correctoriq;
Iſtius Templi, ac Hoſpitalis Prouiſores,
& Fratres beneficij memores
Poſuere ann.
MDLVIII. Obijt ille
xviij. Kal. Sept.
M. D. XXVII.
Diſce meo exemplo, Templis dare munera magna,
Quando hoc pro paruis, hoc monumenta dedit.
Atq; ſuis precibus, Cæli in regione locauit.
Virgo Parens Animam, quis meliora dabit.
Io. Copis Tarracinenſi
Epiſcopo
Hoc eſt quod humo eſt
Monumentum
Prouiſores, ac Fratres
F. C.
Anno M. D. LVIIII.

47. ANTONIVS Bonſius nobilis Florentinus Dominici filius, cum apud Clementem Septimum Pont. Max. pro publica re Florentina fungeretur Legatione, ab eodem Pontifice ſublectus eſt Epiſcopus Tarracinenſis die 8. menſis Ianuarij anno 1528. Inſignis Doctor fuit, celebriſque Orator. Romæ è viuis exemptus eſt anno 1533. cum rediſſet è Gallia, vbi ab eodem Clemente miſſus fuerat ad Franciſcum Regem, cum quo inter Henricum Aurelienſem Ducem filium, & Catharinam Mediceam Laurentij Vrbini Ducis filiam, Clementis nepotem matrimonium ſtatuerat. Huius meminit Guicciardinus, ac Ioſeph de Rurismemoria. Noſtris temporibus è Bonſia gente floruit in purpura Ioannes Cardinalis Bonſius, Princeps vitæ integritate, morumque candore præcipuus, huius Antonij pronepos, atque hoc tempore floret Clemens Epiſcopus Biterenſis in Gallia Ioannis Cardinalis nepos, Dominici, ac Thomaſij fratrum ſucceſſor, qui probitate vitæ cum maioribus ſuis clariſſimis viris decertare videtur; qui diuerſis temporibus integerrimos Præſules in commodum Eccleſiæ protulere.

C

48. CINTHIVS Filonardus de Bauca Hernici Ennij Cardinalis frater, cum Prolegatus Peruſiæ eſſet, huius Eccleſiæ Epiſcopus creatus eſt anno 1533. die ſeptima menſis Nouembris, quæ nec integrum annum in ea dignitate expleuit. Obijt anno 1534. prima Nouembris ætatis ſuæ an. 43.

D

48. ALEXANDER Argelus, antea Sidoniæ Epiſcopus, ad Eccleſiam hanc translatus eſt die 23. menſis Nouembris anno 1534. Deceſſit 1540. Eius cum laude meminit Horatius Turſellinus, lib. 3. Lauretanæ hiſt. cap. 2.

50. OCTAVIANVS Maria Sfortia nobilis Mediolanenſis, olim Epiſcopus Laudenſis, ad hanc Eccleſiam translatus eſt ann. 1540. 24. Nouembris.

51. OCTAVIANVS Rouerta nobilis Mediolanenſis Sfortiæ coadiutor, eidem ſucceſſit die 20.

A Nouembris anno 1545. Apud Heluetios nomine Iulij Tertij legatione functus eſt, itemque Pauli Quarti, cuius in Interregno Leoninam Regionem frænauit. Apud Philippum Secundum Apoſtolicæ Sedis cauſa perorauit, dum Pius Quartus ad Clauum ſederet. Cæterùm purpuram Octauiano deſtinatam fatum Pontificis eripuit. In Hiſpania deceſſit anno 1562. inconſolabile propemodum ſui deſiderium poſteritati relinquens.

52. FRANCISCVS Beltraminus electus anno 1564. fato functus eſt 1575.

53. BELTRAMINVS de Beltraminis, memorati Epiſcopi nepos, Epiſcopus declaratus eſt anno 1575. die 5. menſis Decembris. Vitæ finem fecit 1582.

54. LVCAS Cardius Beltramino ſucceſsit die

B 20. menſis Auguſti anno 1582. Deceſsit autem 1595.

55. FABRITIVS à Clemente Octauo creatus eſt anno 1595. die 17. menſis Aprilis. Deſijt autem eſſe inter mortales anno 1608.

56. POMPONIVS de Magiſtris Soncinnas Canonicus Vaticanæ Baſilicæ à Paulo Quinto ſublectus eſt anno 1608. die 28. menſis Ianuarij. Apud concreditam ſibi Eccleſiam deceſsit anno 1614.

57. CÆSAR Ventimilia nobilis Beneuentanus Pompei, & Victoriæ Bizottæ filius, ſub Paulo V. in Hiſpaniam Auditoris munere functus eſt, Decio Caraſa Apoſtolico Nuncio. poſtea Cardinale. Ab eodem Pontifice dictus eſt Epiſcopus Tarracinæ anno 1615. die 14. menſis Ianuarij. Viuit adhuc.

TIBVRTINI
EPISCOPI.

HAud amplius, quam ſexdecim milliaribus antiquiſsima Ciuitas Tibur à rerum Domina Vrbe Roma diſtat, in Campania, hoc eſt in Latio ſupra collem prope Anienum fluuium, à tribus fratribus, qui è Græcia in Italiam tranſmearunt, Catyllo, Corace, Tiburtoque conſtructa, atque à maiore fratre ita denominata, vt Seruius ex Virgilio in 7.

Tum gemini fratres Tiburtia mœnia linquunt.
Fratris Tiburti dictam cognomine gentem,
Catiluſque acerque Coras argiua iuuentus.

Alij volunt à Forenſibus ſimile ædificatam, vt res ſit, antiquiſsima Ciuitas eſt, quam Siculi eiectis inde Sicanis, antequam Chriſtus Dominus humanam repararet ſalutem pluſquam ſexcentis annis inco-

incoluerunt. Huius Ciuitatis meminit Varro, Ouidius, Propertius, atque Horatius, Solinus, Liuius, Strabo, Silius, Martialis, Statius, Suetonius, Appianus, Ptolemeus, Procopius, alijque; notant quamplures hanc Ciuitatem Tibur ſuperbum à Virgilio alicubi fuiſſe appellatam, quod cum aliquando Ciues ad Rom. Senatũ ſuppetias poſtulatum veniſſent, ægrèq; viderentur impetratũ, quod poſtularunt, ommiſsis precibus, exprobrarunt faſtidioſè, cuiuſque ſupercilio Romanis beneficia, quæ olim illorum Publicæ rei præſtitiſſent, à quibus notati, redargutique ſuperbiæ, locum fecere poetarum carminibus, vt Tybur ſuperbum appellaretur. Alij autem ſecundum Strabonem, hanc eandem Ciuitatem Tybur Herculeum appellauere, quòd in Dijs, quos Tiburtini venerabantur, Herculis victricia arma Tybur experta eſſet; potens erat, ac incolis frequens, at ſubiugata, robur amiſit, & gentem, præbuitque amœniſsimos colles ad delicias, ijs, qui iucundiore parte anni iocundiſsimè ruſticantur, quamobrem ſuperior ætas villam Tiburtinam Hadriani Imperatoris ſuſpexit, illamque Principum Eſtenſium hoc tempore nos ipſi ſuſpicimus, quæ ad Anienis fluuij flexum viret ad decus. In Tiburtinis collibus ſolent purpuratorum plerique amœnitate loci æſtiuum fallere tempus. Poſt Romani Imperij ruinam, non ſemel, & ipſa excidium paſſa eſt, Theutones enim illam præcipuè inſigniter deiecerunt, cuius deinde Fridericus Æneobarbus ruinas ſatis munificẽter reſecit, noſtraq; propemodum memoria Pius Secundus arce à ſe conſtructa illam muniuit ſupra portam hoc dyſticon ab ipſo compoſitum in marmore legitur.

Grata bonis, inuiſa malis, inimica ſuperbis
Sum, tibi Tybur enim ſic Pius inſtituit.

Antiqui Tiburtini celebrariſsimum illud ſuum templum quondam Herculi à Caſello Tiburti huius Vrbis fundatoris fratre ædificatum, ſacria expiatum in D. Laurentij Martyris honorem conſecrarunt, ſpectabili olim magnificentia non modo amplitudine, verum porticuum elegantia ſuperbiebat, de quibus Suetonius in Auguſtum, *Tybur etiam vbi in porticibus Herculis templi præſepe ius dixit*, ac præter magnificas ſacerdotum, miniſtrorumque ædes, exquiſitiſsima Bibliotheca in eo, teſte Aulio Gellio, aſſeruabatur, ingenſque theſaurus eo in loco repoſitus erat vt refert Appianus lib. 5. ciuilium bellorum. Tanta hoc templum apud priſcos Gentiles florebat religione, vt nullam vnquam expeditionem niſi illo aditis, poſitiſue votis adornarent, vt de Auguſto, Marco Antonio, alijſque traditum eſt, ac in peruetuſta hac inſcriptione marmorea anno 1635. inuenta, cum Eccleſiæ Cathedralis fundamenta à Iulio Card. Roma Epiſcopo refoderentur, inuenta.

C. VIBIVS C. F. VEL
PVBLICANVS. SER. Q.
PRÆF. COH. VIIII.
TRACVM. EQVITVM ALAE
TRIBVNVS. MILITVM. ET S.
LEG. IIII. MACEDONIÆ. ET
LEGION. XXI. RAPACIS

A IN GERMANIA
REVERSVS INDE
HERCVLE INVICTO D. D.

Alia inſcriptio cum fortunæ ſimulacro ibidem ea occaſione inuenta eſt anno 1640. ex qua proſpicitur quantæ olim eſſet venerationis.

FORTVNÆ PRÆTORIÆ
SACRVM
L. MVCCIVS NICEPHOR.
MAGN. HERCVLIS. AVG.
GN. COPONIVS EPAGATVS
CVRATOR. PRIMI D. S. P.
CVLTORIBVS D. D.

B Ex his colligitur, in hoc templo certos hominum extitiſſe, qui Fortunæ, Herculiſue cultui additi, præcipua ſuperſtitionis illius munera obibant, Lucius Muccius, ac Gn. Coponius nobiliſsimi Tiburtini Equites, quorum mentionem facit Cicero orat. pro Cornelio Balbo, qui Fortunæ aram excitarunt, hanc vero in templi Prætorio Capitolinus aſſerit collocatam. Ego ſanè in eam opinionem adducor huiuſmodi hominum cœtus, quorum inſcriptio meminit, qui ſe ſe veteribus ſuperſtitionibus ita deuouerant, ac conſecrarant, à noſtris Chriſtianis Laicorum fraternitatibus non diſſentiſſe, ac forte ex illis mox ille pius defluxit, vt plures ad Eccleſias, atque aras ordinandas decorandaſque nimis concurrant, quemadmodum mutata in religione ſuperſtitione, multa ex gentilibus ad Chriſtianos vſus, diuinumque cultum traducta deriuataque intuemur.
C Cæterùm Herculis templum, vel maxima pars Conſtantini Imperatoris temporibus in D. Laurentij honorem Chriſtiano ritu in Eccleſiam Cathedralem dicatum eſt, vt apud Marcum Antoniũ Nicodemum lib. 9. Tiburtinorum hiſtoriam legitur. De antiquitate Tiburtina ſcripſit idem M. Antonius, quem tractatum in duas partes diuiſit. Hæc Ciuitas clarorum virorum feraciſsima fuit, ac ſi nullos alios, videretur tamen ſatis fuiſſe Sibillam Tiburtinam, Simplicium, & Ioãnem Pontifices Maximos protuliſſe. Chriſtiani Euangelij fidẽ iam inde ab Apoſtolorum temporibus hauſit. Cuius religionis fines mirifice prolati ſunt temporibus Hadriani Imperatoris hoc eſt anno 138. cum illa fęliciſsima ſalutis exordia Getulij
D Martyris inuictiſsimi, ac ſociorum ſanguine maduiſſent, ac paulò poſt Symphoroſa eiuſdem vxor cum ſeptem coniunctiſsimis filijs illuſtrem ſumpſiſſet palmam martyrij eodem perſequente Imperatore, die 28. menſis Iulij. In Tiburtina Cathedrali oſſa S. Quirini ſacerdotis conquieſcunt, in eaque olim à Simplicio Tiburtino Pontifice ſummo recondita fuit Saluatoris noſtri IESV Chriſti imago à Diuo Luca Euangeliſta depicta, vt narrat idem Nicodemus lib. 5. cap. 5. in Simplicio. Nec Romam, inquit, *augens Tiburi patriæ ſuæ defuit, nam & templum S. Mariæ Maioris ſatis inſigne exædificaſſe, & ſanctiſſimæ Virginis imaginem à B. Luca Euangeliſta depicta exornaſſe fertur, præterea templum ſancto Petro Apoſtolo ornatiſſimum, aliud ſancto Silueſtro haud ignobile extruxiſſe traditur. Cathedralem verò*

ædem ſacroſancti Saluatoris noſtri ab eodem Euangeliſta ad viuum expreſſa imagine auxit. In magna eſt ea effigies apud Tiburtinos religione, ad quam aſſeruandam Gregorij Noni temporibus ſacellum excitarunt, quod ab eodem Pontifice conſecratum, ac ſacra Quirini Sacerdotis Lipſana repoſita fuerunt, de quibus inſcriptio ibidem.

Chriſto Seruatori
Memoriæque perenni
Hoc in ſacello Saluatoris noſtri effigies à B. Luca depicta veneratione tam debita, quam deuota cuſtoditur, in eodemque corpus B. Quirini ſeruatur, cuius præter cætera memoria cernitur in lapide in ingreſſu à dextris. Huc tamen mulieribus ingredi nefas eſt, niſi vnico die dedicationis dumtaxat eiuſdem, quod à Gregorio IX. conſecratum extitit anno à S. Deiparæ Virginis partu M. CC. XXXIV. XVII. Kal. Iulij.

Diuina in ea Cathedrali officia Canonici quindecim celebrant, quorum quatuor hiſce dignitatibus, Archidiaconatu, Archipresbyteratu, Decanatu, & Præpoſitura inſigniti, quarum poſtremæ à Card. Dominico Tuſco Epiſcopo adiectæ, cum olim duodecim tantum cum Archidiacono Canonici numerarentur; illorum redditus in quotidianis diſtributionibus inter eos diuiſis ita à Nicolao V. redactis conſiſtunt, vt in bulla eiuſdem data anno 1451. die 14. Aprilis legitur. Præter Canonicos ſex ſunt beneficiati, qui quarta canonicatus redditu um parte, impoſito ſibi reſidentiæ munere patiuntur, atque hi niſi muſicea periti fuerint, admitti non poſſunt. Denique à Card. Roma Epiſcopo, Cathedralis, ſix alij Canonicis ex collegiata D. Petri translatis, anno 1638. amplificata eſt. In decem parochias Ciuitas diſtincta eſt, duodecim virorum, fœminarum monaſterijs duobus, Xenodochijs tribus, totidem confraternitatibus, pietatis Monte, Clericorum Seminario, ab eodem Card. Iulio Roma Epiſcopo excitato, excolitur pietas, atque efflorеſcit. Diœceſis in pulcherrimam amplitudinem ſe extendit, oppidaque vigintiquatuor continet, inter quæ nonnulla altioris ſunt dignitatis, olim etiam decem alia oppida nobiliſſimæ Sublacenſi Abbatiæ obnoxia numerabat, quorum cauſa cum ſæpius lites, Abbatem inter Sublaci, & Epiſcopum Tiburtinum emergerent, ad eas extinguendas modernus Epiſcopus, quieti intentus, iuriſdictioni, quadringentorum nummorum refuſa mercede in ſingulos annos Epiſcopali menſæ attributa, abrenunciauit Sublacenſi Abbati commendatario. Innumeris Diœceſis Eccleſijs, oratorijſque paſsim ornata eſt, atque ſui Paſtoris vigilantia egregiè adminiſtrata. Ingentibus Eccleſia hæc beneficijs ab Imperatoribus, ſummiſque Pontificibus decorata eſt, quamuis bellorum iniuria, quibus afſit Italia, præſertimque Barbarorum furore; à quibus olim exciſa funditus, flammiſque deleta eſt, vetera monumenta conſumpta extinctaque fuerint. Tiburtina Eccleſia antiquiſſima eſt, iubetque immediatè Rom. Pont. cũ eius Epiſc. ſuffraganeus habeatur, gaudeatq; ijs omnibus gratijs, priuilegijſque, quibus Romanæ Prouinciæ cæteri Præſules ſolent ornari. Sed haud facile fuit huic Eccleſiæ Præſulum ſeriem indagare, multa enim vorarunt incendia, aboleuit vetuſtas, præſertim ea, quæ à noſtra memoria procul poſita ſunt, quos modo damus, magno cum labore ex diuerſis ſcripturis, monumentiſq; eruimus, tu, lector hunc noſtrum conatum æqui bonique Conſule.

1. PAVLVS Epiſcopus Tiburtinus in ſchiſmate contra Damaſum Papam, Vrſicinum Pſeudopontificem conſecrauit anno 366. De quo Panuinus.

2. FLORENTIVS Epiſcopus Tiburtinus anno 402. Cuius meminit Luitprandus Ticinenſis in vita Innocentij primi Pontificis.

3. CANDIDVS in pluribus Concilijs reperitus ſubſcriptus ab anno 465. vſque ad ann. 502.

4. ANASTASIVS eiuſdem Eccleſiæ Præſul cuidam diplomati ſe ſubſcripſit à Gregorio Magno indulto Eccleſiæ ſancti Medardi in Gallijs anno 593. & 595. in Concilio Romano ab eodem Pontifice celebrato.

5. MAVRITIVS Concilio ſub Agathone aſſedit anno 680.

6. ANASTASIVS Epiſcopus in ſynodo Romano aduerſus illicita coniugia ſe ſubſcripſit ſub Gregorio Secundo anno 721. non. Aprilis, ind. 4. ex cod. vatic. num. 1353.

7. IOANNES eidem præfuit Eccleſiæ anno 761. apud Baronium. De eo mentio in regeſto Sublacenſi anno 758.

8. THEODORICVS anno 772. apud eundem.

9. VRSVS anno 853. apud eundem.

10. IOANNES anno 963. Conſule eundem Baronium. De eo mentio in archiuo Sublacenſi anno 954.

11. ARVIZO Epiſcopus Tiburtinus an. 971. nonnulla bona Abbatiæ Sublacenſi conceſſit.

12. GVALTERVS Epiſcopus, Tiburtini Comitis frater germanus benefactoris Monaſterij Sublacenſis, vt in monumentis eiuſdem Monaſterij.

13. GERARDVS Epiſcopus Tiburtinus 1023. ex monumentis Sublacenſia.

14. BOSSVS Tiburtinæ Eccleſiæ extitit Præſul, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius anno 1023. vt in diplomate Benedicti Octaui pro Monaſterio Caſinenſi, & anno 1028. ex Bulla Ioannis Deciminoni, Datum Romæ 16. Kal. Ianuarij in fauorem Vaticanæ Baſilicæ. De eo etiam anno 1033. 29. Iulij in Bulla Benedicti Noni Eccleſiæ Caſineo.

15. IOANNES anno 1039. Benedicti Papæ Non. anno ſeptimo, nonnulla bona dedit Eccleſiæ Sublacenſi.

16. BENEDICTVS ſubſcribit Bullam quandam Leonis Noni Pontificis Bergomati Eccleſiæ indultam 1049.

17. GREGORIVS ſucceſſit Benedicto, Leone IX. ſedente.

18. IOANNES Concilio ſub Nicolao Secundo celebrato aſſedit anno 1059. Idem reperitur fuiſſe vocatus ad purpuram à Victore Papa Secundo, vt refert Alphonſ. Ciaccon.

MAN-

19. MANFREDVS anno 1110. conſecrauit Eccleſiam ſancti Romani de Sublacu, vt ex appoſita ibidem inſcriptione marmorea patet.

In nomine Domini noſtri IESV Chriſti amen.

Anno ab Incarnatione eius MCX. quarta indictione, decimaquinta Kalendas Nouembris, die ſanctæ Luciæ dedicatio huius Eccleſiæ ad honorem beati confeſſoris Romani, & beati Blaſii martyris ab Epiſcopo Tiburtino Manfredo nomine, temporibus Paſchalis Secundi Papæ, præſidente quoque Cœnobio beati Benedicti, & Scholaſticæ Abbate Ioanne, & hoc peractum eſt annuente Deo cum ſummo labore indigni ſacerdotis, & monachi Tranconis.

Idem interfuit dedicationi Eccleſiæ Præneſtinæ, per Paſchalem Secundum factæ ann. 1117.

20. VIDO ab Innocentio Secundo roſeo galero condecoratus eſt anno 1134. ſubſcriptus reperitur bullæ eiuſdem Innocentij monaſterij Saxiuiui. Datum Laterani anno 1138. 12. Kalendas Ianuarij.

21. MILO eiuſdem Eccleſiæ Præſul, Lateranenſi Concilio interfuit ſub Alexandro Tertio anno 1179. de eo mentio 1183. in regeſto Sublacenſi.

22. N. . . . . Epiſcopus Tiburtinus ab Innocentio Tertiò ſummo Pontifice literas accepit, reſponditque primæ mulieris voto ſtandum eſſe, licet poſtea filium ex alio ſe ſuſcepiſſe sciret. Floruit autem circa annum 1209.

23. BERARDVS electus anno 1253. cui ſcribit Innocentius Quartus duodecimo Kalendas Septembris epiſt. 77. ſol. 204. Pontif. 10. Fratres Minores perhumaniter excepit, eiſdem Templum attribuens temporibus Alexandri Quarti an. 1256. Conſule Vuaddingum tomo primo Annal. Fratr. Minorum.

24. GOTHIFREDVS à Clemente Quarto translatus fuit ad Reatinam Eccleſiam ann. 1265. decima Kalendas Septembris ex regeſto vaticano epiſt. 138. ſol. 32.

25. IACOBVS electus à Richardo S. Angeli diacono Cardinali legato, confirmatur à Cleměte Quarto anno 165. nona Nouembris, ex regeſto vaticano epiſt. 188. ſol. 47. Hanc rexit Eccleſiam anno 1280. erat is vir planè doctus, moribuſque ſanctiſſimis, itaque compoſuit Clerum, atque ad ſanctiorum morum normam reduxit, ſaluberrimaſque condidit conſtitutiones, quibus Tiburtina Eccleſia ad pietatis ſalubriorem portum proueheretur.

26. SABATINVS, Sabantius, ſeu Sabariſius, eligitur in Epiſcopum Tiburtinum à Martino IV. anno 1. Pontific. Domini verò 1281. ex regeſtro eiuſdem epiſt. 111. ſol. 34. deceſsit ann. 1318.

27. Fr. IACOBVS ordinis Minorum electus eſt anno 1318. nonas Octobris. Fato functus eſt anno 1320. ex regeſt. Apoſtolico.

28. Fr. IOANNES item ordinis Minorum, Iacobo ſucceſsit anno 1320. 3. nonas Martij. Defunctus autem eſt 1337. ex eodem reg.

29. Fr. BRANCA de Vrbe ordinis Prædicatorum à Capitulo per viam compromiſſi eligitur,

A defuncto Ioanne, anno 1337. qui obijt ante conſecrationem in curia.

30. IOANNES Epiſcopus Tinienſis à Benedicto Duodecimo ad Tiburtinam Eccleſiam translatus, ſucceſſit Brancæ anno 1337. Kalendis Octobris epiſt. 518. ex regeſto vaticano anno tertio. Obijt anno 1343.

31. NICOLAVS Veliternus Canonicus Tudertinus, electus anno 1343. decima Kalendas Ianuarij epiſt. 89. ſol. 171. lib. 1.

32. DANIEL ad eandem dignitatem aſſumptus eſt anno 1350. ex eodem lib. obijt 1367.

33. Fr. PHILIPPVS Geza Romanus ordinis Prædicatorum eandem dignitatem cum laude ſuſtinuit 1367. die ſexta Nouembris ab Vrbano Quinto ex Epiſcopo Iſernienſi huc translatus, ex

B regeſto vaticano. Hic ab Vrbano Sexto anno 1378. creatus eſt presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Suſannæ, & per Italiam legatus, ſub eodem Pontifice fato ceſsit ſepultus ad ſanctam Sabinam in Auentino.

34. PETRVS Cincius nobilis Romanus ſucceſsit Philippo circa annum 1380. de quo in ſacrario ſocietatis Annunciatæ ad eius gentilitia inſignia ex penicillo hæc Tiburis leguntur verba.

Petro Cincio Epiſc. Tiburtino qui Capitula huius ſocietatis confirmauit anno Domini M. CCC. LXXXVII.

35. PETRVS Staglia, Aſtalia, ſeu de Aſtallis nobilis Romanus ſucceſsit Petro, ſub Vrbano VI. anno 1389. memoratur in bulla eiuſdem Pontifi-

C cis. Fuit Abbatiæ Sublacenſis Reformator 1390. vita autem functus eſt anno 1398. ſepultuſque eſt in Cathedrali ante altare maius, vbi in marmoreo lapide vna cum effigie ac eius gentilitiis ſtemmatibus hæc incisa verba legebantur.

Hic requieſcit corpus nobilis viri Petri Staglia de Vrbe Epiſcopi Tiburtini, qui obijt anno Domini M. CCC. LXXXXVIII. měſe Decembris cuius anima requieſcat in pace.

Hanc inſcriptionem, nonnullaque alia cœnotaphia, quæ in veteri Cathedrali ſpectabantur, in renouatione eiuſdem Cathedralis collexit è ruinis, mihique communicauit Franciſcus Martius Tiburtinus Canonicus vir eruditus.

36. DOMINICVS Valerinus Romanus Ca-

D nonicus Baſilicæ Lateraněſis, Noniq. Bonifacij Pŏtificis Cubicularius, ad hanc dignitatem promotus eſt ab eodem Pontifice anno 1398. idus Decembris. Romæ autem deceſsit 1418. ſepultuſq. eſt in eadem Baſilica Lateranenſi, cum hac marmorea inſcriptione.

Hic requieſcit corpus bonæ
memoriæ reuerendi in Chriſto
Patris D. D. Dominici
de Valerinis,
Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopi
Tiburtini
Qui obijt anno Domini M.CCCC.XVIII
menſis Decembris die
xxiij. cuius
anima requieſcat in
pace.

SAN-

37. SANCTES de Cauis, Lateranenſis Eccleſiæ Canonicus, defuncto Dominico ſuffectus eſt, anno 1418. decima ſexto Kalendas Martii. Hic ſapientiam cum ſingulari prudẽtia dicitur coniunxiſſe, Martinoque Quinto Columnæ maximo vſui fuit, cuius aliquando Romæ Vicarius fuit, vbi & deceſſit anno 1427. ſepultuſque eſt in Eccleſia ſanctæ Mariæ Nouæ, vbi marmori inſculpta eius ſpectatur effigies cum gentilitiis ſtemmatibus, quę Columnam continent coronatam, quam iterum gemina roſa decorat, ſubiectamque hanc habent inſcriptionem.

SEPVLCHRVM DOMINI SANCTI
DE CAVIS
EPISCOPI TIBVRTINI DOMINI
NOSTRI PAPAE VICARII
QVI OBIIT ANNO DOMINI
M. CCCC. XXVII.
MENSIS MAII DIE V.
CVIUS ANIMA REQVIESCAT IN
PACE.

38. NICOLAVS de Cæſaribus de Ceciliano Martini Quinti Cubicularius electus nonis Martii anno 1427. Florentino Concilio inter eiuſdem Concilii Patres aſſedit, Spoletumque in Vmbria nobilem Ciuitatem frænauit. Tiburis autem excepit Ferdinandum Regem Neapolitanum, Fato deinde functus eſt anno 1450.

39. Fr. LAVRENTIVS ordinis Minorum adlectus eſt, anno 1450. die ſexta menſis Auguſti quo Præſule, Niccolaus Quintus pro bono regimine, ac reformatione Canonicorum Cathedralis Eccleſiæ ſequentis tenoris diploma ſtatuit D ab originali eiuſdem Eccleſiæ Archiuo deſumptũ.

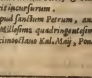
NICOLAVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Ad futuram rei memoriam.

Ad Eccleſiarum omnium potiſſimè Cathedralium ſtatum ſalubriter, & proſperè dirigendum, paternis, & ſolitis ſtudijs intendentes, prout & debito paſtoralis officij obligamur, illam profectibus libenter intendimus, & ijs, quæ pro incremento diuini cultus in illis profutura cognoſcimus, vt in eis Maieſtas Altiſſimi iugiter collaudetur quantum cum Deo poſſumus fauore beneuoli impartimur. Dum itaque ſicut accepi-

A *mus in Eccleſia Tiburtina, quæ inter alias Almæ Vrbis circumſtantes Eccleſias Cathedrales inſignis exiſtit, propter nonnullorum illius Canonicorum, qui duodecim numero exiſtunt, abſentiam diuinus cultus remaneat non mediocriter diminutus. Nos qui dum cultus augmentum intentis deſiderijs affectamus ipſius Eccleſiæ profectibus, & reformationi, prout ex ſuſcepti regiminis onere obligamur, vt in illa noſtris præſertim temporibus cultus huiuſmodi refloreat prouidere ſalubriter cupientes, motu proprio, non ad alicuius nobis ſuper hoc oblata petitione inſtantiam omnes Canonicorum ipſius Eccleſiæ præbendas in quibuſcunque fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus, penſionibus, cenſibus, ſeu quibuſuis alijs emolumentis, rebus & bonis conſiſtentes, authoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuò ſupprimimus, & extinguimus, eaſque ſic ſuppreſſas, & extinctas, ad prouentus communes inter Canonicos inibi pro tempore reſi-* B *dentes, & perſonaliter deſeruientes dumtaxat pro quotidianis diſtributionibus perpetuis futuris temporibus, diuidendas. Itaque de illis nihil niſi reſidentibus, & perſonaliter deſeruientibus Canonicis huiuſmodi miniſtrari, ſeu aſſignari debeat eadem authoritate reducimus, & pro reductis habere volumus, & mandamus non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, ac dictæ Eccleſiæ iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quacumque firmitate alias roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ſuppreſſionis, extinctionis, reductionis, voluntatis, & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.*

C *Dat. Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo primo, decimooctauo Kal. Maij, Pont. noſtri anno quinto.*

40. ANGELVS Lupus nobilis Tiburtinus poſt Laurentium ordinatus eſt Epiſcopus anno 1471. non. Nouembris. Hic vir eruditione, ac pietate fulgidus temporibus Siſti Quarti, & Innocentij Octaui floruit, & mirum immodum prudentia excelluit, nonnullas Eccleſiaſticæ ditionis Vrbes ſub iiſdem Pontificibus rexit, ſuamque Tiburtinam ſponſam mira charitate dilexit, in qua anno 1485. moriens humari voluit. Iacuit verò

ipſius corpus in veteri Cathedrali in nobili marmoreo tumulo, vna cum eiuſdem Epiſcopi iacentis ſtatua, gentilitiaque ſtemmata Lupi caput in argentea parma, ad cuius baſim ſepulchri hoc egnotaphium legebatur.

Angelo Lupo Pont. Tiburtino iuris vtriuſq;
Conſultiſſ. ſacrarum literarum, & rituum
peritiſſ. integritate fide, & caſtimonia claro, veroque totius Latij Patri, cuius in primis inde Reatinorum, Tiphernat. Aſculan.
Fanenſ. Peruſin. Picentium cæterorumque
popul. quos mira iuſtitia, magnanimitate
& abſtinentia gubernauit, deſiderio funerato. Fratres Petrus Lupus Pont. Soranus, Leonardus, & Proſper benemerito, & pientiſſimo poſuerunt. Vixit annis lxiij. menſibus
xij. diebus viij. Obijt anno ſalutis
M. CCCC. LXXXV.

40. ANTONIVS de Graſſis Bononienſis I.V.D. ac Referendarius Apoſtolicus. Generaliſque Auditor Sacri Palatij, creatus eſt anno 1486. deceſſitque Romæ 1491.

41. EVANGELISTA de Mariſtellis, ex Caſtro Caio Præneſtinæ Diœceſis, creatus eſt Epiſcopus anno 1491. die 28. menſis Aprilis. Romæ fato functus eſt anno 1499. menſe Septembris.

42. ANGELVS Leoninus nobili, & vetuſta familia Tiburtina natus, virtute, & eruditione clarus Patriæ Præſul euaſit, defuncto Euangeliſta, anno 1499. die ſecunda Octobris. Hic Prolegatus Bononiæ fuit, Iulio Secundo Pontifice imperante, à quo ad Archiepiſcopatum Turritanum translatus eſt anno 1509. die 3. menſis Auguſti. Mortalitatem expleuit anno 1517. corpus Tiburis relatum in Cathedrali prope ſacellum ſanctiſſimi Saluatoris in nobili marmoreo tumulo à Camillo nepote ſucceſſore incluſum, hoc epitaph. inſcriptum habet.

Angelo ex vetuſta Tiburtina Leoninorum
familia philoſophiæ, cæterarumque liberalium artium ſcientia eruditiſſimo, gratiſſi.
aſpectu, ſingulari facundia, innumeriſque
naturæ dotibus prædito, ſummis Pontific.
Alexandro VI. qui eum ad Tiburtinam Eccleſiam promouit, Iulio II. qui ad Turritan. tranſtulit, Leoni X. qui grandiorem
etiam dignitatem conceſſurus affinitate honeſtauit cariſſ. eorum nomine ad diuerſos Reges, & princeps Chriſtianos legation.
magna omnium gratia, & admiratione
fideliter, prudenterque perfuncto.
Camillus Epiſcopus Tiburtinus nepos, &
Vincentius Pontificiæ cuſtodiæ præfectus
frater. Patruo optimo faciend. curarunt
anno ſalutis Chriſtianæ M. D. XVII.

Ibidem ad oſtium ſepulchri hi verſus leguntur.

Si ſimilis eſſent alij quæ partica tela
Religio meruit, nunc metuenda foret.

Inſignia verò Leoninæ familiæ ſunt erectus, rapruſque Leo palmam præ manibus habens.

43. CAMILLVS Leoninus Patruo nepos ſucceſſit die tertia menſis Auguſti anno 1509. Hic Laterano Concilio interfuit, fuitque Prolegatus Auenionenſis, Legatuſq; eſt ad Ludouicum Duo-

A decimum Regem Gallorum Iulio Secundo ſedente, cuius meminit Guicciardinus lib. 10. hiſtor. ſui temporis. Deceſsit Romæ, ſumma apud omnes Principes exſtimatione prudentiæ anno 1527.

44. MARCVS ANTONIVS de Cruce Ciuis Tiburtinus ſuæ Patriæ Epiſcopus adlectus eſt anno 1528. die 27. menſis Ianuarij. Septimi Clementis Camerarius fuit, ab eodemque officioſè dilectus. Tiburtinam Eccleſiam ad multos annos ſapientiſſimè rexit, anno verò 1554. eo munere ſe exoluit. Moritur anno 1563. corpus delatum in Cathedralem ibique iacet, habuitque in vetere Cathedrali hoc epitaphium.

D. O. M.

Marco Antonio Crucio Epiſcopo Tiburtino
ſingulari integritate, & innocentia viro,
qui, cum Leoni Decimo Clementique VII.
Pont. Max. familiaris, & gratus extitiſſet,
B *mortuus eſt tandem ſenio confectus in Patria, & Eccleſia ſua non ſine totius Ciuitatis, & familiæ ſuæ lachrymis, & mærore*
annum agens lxxiiij. Ioannes Andreas Crucius Epiſcopus Tiburtinus Patruo, & prædeceſſori benem. poſ. anno M. D. LXIIII.
non. Aug.

45. IOANNES ANDREAS de Cruce ſuperioris Epiſcopi nepos, à Iulio Tertio ad Tiburtinam dignitatem aſſumptus eſt, die 20. menſis Februarij anno 1554. longiſsimus Pontifex fuit, effœtæque ætatis, deceſſit anno 1595. ſepultus in Cathedrali prope patruum cum hoc epitaphio.

D. O. M.

C *Ioanni Andreæ Crucio I.V.D. Epiſcopo Tiburtino prudentiſſimo Patriæ gratiſſ. &*
virtutum omnium genere exornatiſſ. qui
cum Tridentino Concilio honorificè interfuerit, Vrbeueterem rectè adminiſtrauerit,
atque in Patrimonij Prouincia Legati vices
optimè peregerit, multiſque principibus familiaris, & gratus ſemper extiterit, pluribus tandem exanthlatis laboribus in Patriæ
ſinu moriturus conſenuit. Obijt anno D.
M. D. XCV. iv. non. Febr. vixit an. lxvi.
menſ. v. dies xx.

46. DOMINICVS Toſchus Regienſis ex Inſubria, Tiburtinus Epiſcopus declaratus eſt anno 1595. die 10. menſis Maij. Natus Dominicus eſt Caſtellanari prope Regium, honeſtis parentibus die S. Bartholomæo ſacro anno 1534. atque à Patruo, qui tunc Romæ Mathematicas profitebatur, D Geometricis diſciplinis expolitus eſt. Cæterũ dum adhuc adoleſceret, Patruo, Parenteque quaſi gemino lumine orbatus eſt, præmenteque neceſſitate, Sigiſmundo Eſtenſi, quem Carolus Quintus Imperator inuictus Papiæ Gubernatorem præfecerat, tanquam Patriæ ſuæ Marchioni militarem adhibuit ſeruitutem, euaſitque breui Centurio, quippe qui æquè ad arma, atque ingenij laudem videretur aptiſsimus. Dum autem quadam die in Sigiſmundi Eſtenſis Aula feriatus ſederet, vt falleret tempus, arripit codicem, quem primum ſors obtulerat, in quo cum Iuſtiniani ſanctiſsimi Imperatoris inſtituta legiſſet; adeo amore legum captus eſt, vt armorum oblitus, tranquillitatem To-

gæ

gæ aſsiduæ cogitaret: quid plura? Marchioni explicat votum, impetrat quod volebat, hoc eſt miſſionem ab armis, acceſsionem ad Togam, cuius præcipuum decus ſunt leges, ac iura. Marchio autem non contentus è milite legum candidatum feciſſe Dominicum, addidit etiam fauorem, opeſq; quibus adiutus, in Papienſi publica Academia haud pœnitendos progreſſus efficeret. Nec defuit ſpei euentus, ſiquidem cum Thuſcus largius legum fontes bibiſſet, honorificam eius facultatis retulit lauream, Sigiſmundique Domini Auditor euaſit. Marchione verò defuncto cum reuertiſſet in patriam, ſancti Martini Caſtelli Prætor renunciatus eſt; inde cum Romam fuiſſet profectus, Procuratoris munere fungebatur ſub diſciplina Antonij Capondij celeberrimi Iuriſconſulti. Itaq; cum Dominicus apud omnis ordinis homines maximam exiſtimationem collegiſſet, Cardinalis Petri Donati Cæſij familiaritatem commeruit, itaut iuridica procuratione eiuſdem tuiaretur fortunas, deinde etiam illius Auditor factus conſilia expediret. Inde Tuſcho viſa eſt fortuna fœlicior arridere. Siquidem cum Cæſio Cardinali Bononienſis Legatio obueniſſet, eius trepidi muneris Auditor Generalis Dominicus effectus eſt, deinde etiam ſub Saluiato, qui ſucceſſerat Cæſio, ob ingentem prudentiæ famam Vicelegatus renunciatus, ac vbi Cardinalis contigiſſet abeſſe, eiuſdem Ciuitatis adminiſtrator. Redijt deinde Romam, caruſque fuit in paucis Ferdinando Mediceo Cardinali, qui cum poſtea eum ſceptro Etruriæ purpuram commutaſſet, Dominicum Tuſchum Conſiliarium Status aſciuit, eodemque diutius vſus fuiſſet, niſi Etruſcum ſubtile Cœlum ad Romanum illum iterum compuliſſet. Vbi à Clemente Octauo ſacræ Conſultæ Præſul primum declaratus eſt, pauloque poſt Epiſcopus Tiburtinus, Romæque Gubernator, anno verò 1598. etiam Cardinalis titulo S.Petri in Monte Aureo, ac deinde S. Onuphrij. In omnibus Congregationibus, vt vocant, quæ agitantur Romæ ſuffragium tulit, ob ingentem peritiam legum, quas ille pertinaciſſimo ſtudio, diligentiaque ſingulari compulit, coegitque in Repertorium, in octo prægrandia volumina diſtinctum, vnde Iuriſperitis, publicoque maximæ vtilitates dimanarunt, Dominici Doctrinam. comitas, cum lumine quodam ingenij ſemper exornabat, commendabatque. Denique cum æquè par aduerſæ, proſperæque fortunæ fuiſſet, Romæ deceſſit, cum Tiburtinam Eccleſiam nepoti renunciaſſet, ſupra ſextum annum octuageſimum agens 1620. die 26. menſis Martij, eiuſque cadauer cum hac breui, ſimplicique inſcriptione in ſancto Petro in Monte Aureo tumulatum eſt.

DOMINICI CARDINALIS TVSCHI OSSA.

In Cathedrali verò Regienſi, hoc de eodem honorarium legitur Elogium in ſacello viſitationis à ſe conſtructo.

D. O. M.

Dominicus tit. S. Onuphrij S.R.E. presb. Card.
Tuſchus, qui ſub Gregorio XIII. Pont. Max.
A *Auditor Generalis Bononiæ ſub legatione*
Petri Donati Card. Ceſij, deinde ſub Xiſto V.
Ibidem Vicelegatus extitit Antonij Mariæ Card.
Saluiati, qua legatione obita Gubernator eiuſdem
vſque in aduentum Henrici Card. Caietani
permanſit. Poſt hæc a ſereniſſ. Ferdinando Med.
Magno Etruriæ Duce motu proprio in ſummo
Magiſtratu Conſiliariorum ſtatus Florentiæ
Auditor perpetuò deputatus, deinde a
Clemente VIII. Pont. Max.
Vocatus, & ſacræ Conſultæ Prælatus conſtitutus
mox Epiſcopus Tiburtinus electus, poſtremo
Almæ Vrbis Gubernator declaratus, tandem
In ampliſſimum Illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorũ
S.R.E. Cardinalium Collegium cooptatus.
B *His omnibus laudabiliter geſtis, & ſe mortalem ſentiens,*
Viſitationi B. Virginis, cuius protectioni ſemper
humiliſſimè ſe commendauit, ſacellum ornari mandauit,
& ſibi viuens locum ſepulturæ delegit.
Anno M.DC.V. ætatis ſuæ lxxi.

47. IOANNES BAPTISTA Tuſchus Regienſis nepos ſupra commemorati Cardinalis, ex ceſſione Patrui, Tiburtinus euaſit Epiſc. anno 1606. expirantis Iulij poſtrema die. Anno verò 1621. die 29. menſis Martij à Gregorio XV. ad Reatinam Eccleſiam tranſlatus eſt.

48. BARTHOLOMÆVS Cardinalis Cæſius, Archiepiſcopus Cuſentinus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt anno 6 . 1. die 5. menſis Maij, in eadem Ciuitate, eodem anno defunctus eſt, die 18 C menſis Octobris. Eius verò corpus Romam delatum, in ſuæ gentis ſacello tumulatum eſt apud Baſilicam Liberianam. Eius elogium, noſter Andreas Victorellus compoſuit in ſuis ad Ciaconem notis.

49. M. ANTONIVS Gozadinus Bononienſis presbyter Cardinalis tituli ſancti Euſebij, anno 1622. electus eſt Epiſcopus Tiburtinus à Gregorio Decimoquinto affini ſuo, qui ab eodem paulò antea ad purpuram vocatus fuerat, ann. verò 1623. ab Vrbano Octauo ad Eccleſiam Fauentinam tranſlatus eſt.

50. MARIVS Vrſinus Biſinianenſis antea Epiſcopus, ad hanc eandem Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1624. die 15. Aprilis, qui vita functus eſt anno 1634. menſe Martio.

51. IVLIVS Cardinalis Roma antea Lauretanus, & Recanatenſis Epiſcopus, ſumma huius Eccl. gloria, huc tranſlatus eſt ab Vrbano VIII. an. 1634. qui cum Tibure acceſſiſſet, Epiſcopale palatium ad habitandum incommodum repertum, ſumma diligentia inſtaurauit, ampliauitque; deinde Cathedralem vetuſtate deformem, ac penè collabentem animo regio euerti iuſſam anno 16 , 5. ab ipſis fundamentis reſtituit, perfecitque pulcherrimè, ingentique populi lætitia anno 1641. prima die Februarij luſtrauit, primumque ſacrum ſolemni pompa in B. Laurentij Martyris honorem celebrauit; ſupra templi portam ſequens inſcriptio exarata eſt.

D. O. M.

Iulius Cardinalis Roma Mediolanenſis
Epiſcopus Tiburtinus

S.Lau-

S. Laurentij Baſilicam temporis iniuria
fateſcentem
ſolo æquauit & à fundamentis reſtituit
An. ſal. MDCXL.

Quinto ante Eccleſiam ſacris luſtratam die in marmorea vrna in maiori altari collocauit, in eaque corpora SS. Martyrum Generoſi, Seuerini, Romulæ, & Redemptæ repoſuit. Ab Eccleſia Collegiata Sancti Petri, Archipresbyterum, & Canonicos quinque traduxit, atque ad Cathedralem aggregauit, clariſſimamque Imaginem Crucifixi ab eadem Eccleſia tranſtulit, nec vnquam Eccleſiam ſuam ornamentis pulcherrimis decorare deſiſtit. Seminarium quoque, non ſine ingenti Vrbis vtilitate extruere aggreſſus eſt, adeoque Clerum compoſuit, boniſque moribus perpoliuit, vt eorum conuerſatio cæteris exemplo eſſe poſsit. Illuſtrat etiam cæteras eius laudes, virum religioſum, doctumque adſciuiſſe quem ſuum coadiutorem vocat, qui continuo diœceſim luſtret, populos inſtruat, atq; informet ad pietatem, Eccleſias adeat iiſque prouideat. Tantas denique virtutes, egregiaque facinora explicat vigilantiſſimus is Paſtor, vt commiſsi illi populi de eo merito triumphare poſſint.

TIPHERNATES SEU CIVITATIS CASTELLI EPISCOPI.

PRope fluuium Tiberim ad radices Appennini in Vmbria antiquum Oppidum Tiphernum ſitum eſt, quod hodie Ciuitatem Caſtelli vocamus: cuius originem nonnulli referunt in Tipherñu Sabinæ gentis Regulum, Romanorumque exulem, poſt vtriuſque gentis coniunctionem ad Romani nominis firmius ſtabilimentum; ac deinceps à conditore Tiphernum fuiſſe appellatum: alij fictitij Meliſſi portentoſa ſecuti mendacia, huius Ciuitatis Authorem faciunt Argatium Tiphernium, filium C. Secatij Sabini Ducis Vilumbrorum, adduntque poſtea à Romanis fuiſſe auctam, & locupletatam. Non deſunt qui Tiphernum, Tiberinam Ciuitatem appellent, Tiphernates verò Tiberienſes, atque Metaurenſes, vt vocat Plinius libro tertio, Ptolemeus reijcit hanc Ciuitatem in Vmbros, ibi Plinius 2. ſumptuoſum templum extruxit, illudque ipſemet dedicauit, teſtaturque libro quarto epiſtolarum ad Fabatum, in hæc verba: *Oppidum eſt prædijs noſtris vicinum, nomen Tiphernum Tiberinum, quod me penè adhuc puerum patronum cooptauit, tanto maiore ſtudio, quanto minore iudicio aduentus meos celebrat, profectionibus angitur, honoribus gaudet. In hoc ego vt referrem gratiam, nam vinci in amore turpiſsimum eſt, templum pecunia mea extruxi, cuius dedicationem, quum ſit paratum, differre longius irreligioſum eſt, erimus ergo ibi dedicationis die, quem epulo celebrare conſtitui.* Hactenus Plinius. Idem Plinius, ibidem ſumptuoſam villam poſſedit, quam prælonga, ac eruditiſsima ſexta epiſtola quinti libri ad Apollinarem ſuum deſcribit, ex cuius ruinis vult Blondus Ciuitatem ſancti Sepulchri ſumpſiſſe principium, ac incrementum. Municipium Romanorum fuit, vt probat Honuphrius Panuinus in libro 3. Commentariorum de Republica Romanà. Antiquum nomen Tipherni, Tiberniæque Ciuitatis retinuit, donec Totila iubente, per Iantalagum Ducem ſæuiſsimum, excidium cum tota Etruria paſſa eſt circa annum 550. Tiphernatum tunc Præſul erat Florius, vir florentiſsimæ ſanctitatis, qui cum ad Herculanum Peruſium perfugiſſet cum aliquot Tiſernatibus Ciuibus, declinauit iram ſuperbi victoris, cumque detenuiſſet illa procella, exciſæ patriæ miſertus, illam cœpit inſtaurare, conſtructoque primùm paruo Caſtello, vt futuræ amplationi gradum faceret, antiquum Tipherni nomen obliterauit; circumuicinis populis primam illam conſtructionem Ciuitatem Caſtelli vocantibus; apud vulgus huiuſmodi nomen hactenus inualuit, tametſi latinè ſcribentibus adhuc appelletur Tiphernum. Cæterum hæc Ciuitas iam inde à ſuo exordio faſces Romani Imperij venerata eſt, donec variante fortuna, coacta eſt plurimis Dominis ſeruire, libertate amiſſa. Siquidem per aliquot ſæcula Romanis Pontificibus paruit, deinde Vido Petramala Epiſcopus Aretinus Romanæ ſedi, intentatis armis, illam ademit, quem Ioannes 22. Eccleſiaſticis cenſuris inuolutum, honore Epiſcopatus ſpoliauit, nec tamen recuperauit Tiphernum: cenſuris enim Eccleſiaſticis tanquam terriculamentis neglectis, Ciuitati munitiores muros adiecit. Interea deceſsit Vido, nec tamen Tiphernates redierunt ad pileum, tunc enim à Ghibellinis, inde oppugnata à Guelphis, modo Petramaleſiis, modo Vbaldinis, modo Vitellijs illarum factionum principibus, ceſſerunt in prædam. Anno verò 1375. die 3. menſis Decembris cum Vndecimi Gregorij Pontificis armatas acies depuliſſent à muris, ſe aſſeruerunt in libertatem, breuioris moræ Reipublicæ larua induta. Bracius enim à Montone, Dux egregiè fortis, iugo iniecto Tiphernates, quoad vixit oppreſſit, ex cuius exceſſu, cum ad Pontifices, Martini Quinti temporibus rediiſſet, iterata contra Apoſtolicam ſedem perfidia, Nicolaus Vitellius Tiphernum ſuæ ditionis effecit, quem Sixti Quarti Pontificis arma deinde vicerunt, exueruntque Tiphernatium Principatu. Iterum ergo ſancta ſedes Tipherno potita eſt, hactenuſque ei Ciuitati æquiſſima iura ſcribit. De rerum Tiphernatium conuerſionibus ſcripſere, Volaterranus, Leonardus Aretinus, Podius, Blondus, Sabellicus, D. Antonius, Platina, atque Campanus; de origine Ciuitatis Tipherni tractatum ſcri-

pſit, mendacijs innumeris refertum, Alphonſus Ciccarellus quod M.S. extat apud me. Hàc Ciuitatem haud in poſtremis fuiſſe, quæ Chriſti ſacra ſuſceperit, illud eſt argumento, quod ante centum annos, Præſulem ſanctæ ſedi immediatè ſubiectum venerabatur, quàm pateretur excidium. Ei pro tutelari diuo eſt ſanctus Florius, ſanctuſque Amantius eiuſdem ſocius, quibus noua Cathedralis dedicata eſt, quam poſt diram illam eluuionem bellorum, ſanctus Florius ædificauerat, vbi olim Plinius Iunior ſumptuoſi operis excitauerat Templũ. Vnica Præpoſitura gaudet, cum duodecim Canonicis, totidem Cappellanis, cæteroque promiſcuo, atque amouibili Clero. Præter corpora Protectorum ſanctorum Florij, & Amantij, plures ibi inſignes ſanctorum reliquiæ ſpectantur. Intra Ciuitatis muros duodecim monaſteria Religioſorum ſunt, octo Monialium, Laicorum verò nouem confraternitates, vnicum Xenodochium, mons Pietatis, tametſi hactenus ſeminario deſtituatur. Præter Cathedralem, nouem Parochiales Eccleſiæ numerantur, vbi fons Baptiſmalis habetur. Haud procul à Cathedrali ſatis commodum viſitur Epiſcopale palatium. Diœceſis ampla eſt, quippe quæ quinquaginta, & eo amplius complectatur Caſtella. In libris Apoſtolicæ Cameræ huius Eccleſiæ taxa eſt florenorum 250. rum eiuſdem annuum cenſum mille, & ſeptingenta ſcutata dicantur explere. Præſules qui Tiphernatibus ius diuinum dixerunt, ſunt qui ſequuntur, quos tum ex Archiuo illius Eccleſiæ, tum ex alijs monumentis, atque ſcripturis ex fide protulimus.

1. EVBODIVS Tiphernas Epiſcopus Concilio Romano interfuit anno 465.

2. MARIVS Epiſcopus floruit ſub Symmacho Papa 498.

3. INNOCENTIVS verò Ciuis anno 502.

4. S. FLORIVS Ciuis, & Epiſcopus Tiphernas, ſancti Herculani nobilis Alumnus, Pelagij Primi Pontificis temporibus floruit, vſque ad tempora Magni Gregorij, qui eundem in paucis dilexit, & coluit, cum Amantio Presbytero ſancti Florij Sodali, profectuſque Romam eſt, vt ſanctus Gregorius in Dialogis narrat. Oculis ipſe hauſit Tiphernι excidium, quod prædabundi Totilæ Milites immerenti Ciuitati intulere, perfugitque ad Herculanum Peruſium, vt apud Magiſtrum ſalutare inueniret effugium, vt cum ſeruatis Ciuibus, deſolatæ deinde Ciuitati poſſet vſui eſſe, itaque cum rabiem exſatiaſſent victores, atque aliò circumferrent victricia ſigna, progreſſus Florius cum ijs, qui Peruſium profugerant Ciuibus, ex Patriæ ruinis parum excitauit Caſtellum, vnde rediuiuæ poſtea Ciuitati indidere nomen, antiquo ſuppreſſo, cumque Clerum ſanctioribus moribus excultum iterum reſtituiſſet, ingentibuſque inclaruiſſet miraculis, adijt ad ſuperos Anno 607. idus Nouembris, eius migrationi plures circumuicini Præſules interfuere, in ijs autem præcipuè Laurentius Aretinus Epiſcopus, hac Angelica voce excitatus. Laurenti feſtina, quia Florius migrat. Laurentius cum ad Florium propius iam cum morte luctantem perueniſſet, proximè abiturum ſacra Euchariſtia ſanctè refecit, præſentibus Hubentio Peruſino Leontioque Vrbinate Epiſcopis, qui fato deinde functum, in Cathedrali ſepelierunt, quam ipſe olim antea conſtruxerat. Propius noſtræ memoriæ labuntur anni; cum Alexander Filodorus Tiphernas Epiſcopus huius ſancti Epiſcopi venerandas reliquias duobus vitreis vaſis in peruetuſto Cathedralis muro repertas, honorificentiori loco collocandas curauit. Eius feſtus dies, magna Tiphernatium celebritate in tota Diœceſi agitur.

5. LVMINOSVS Epiſcopus reperitur Laterano Concilio interfuiſſe ſub Martino Pontifice anno 649.

6. S. ALBERTVS Epiſcopus, & Martyr Tiphernatibus præfuit anno 730. dies feſtus celebratur 7. Auguſti, ex tabulis eiuſdem Eccleſiæ.

7. BONIFACIVS eandem ſedem tenebat anno 761. interſuitque Romano Concilio ſub Paulo Primo Romano Pontifire.

8. STABILIS Caſtello Felicitatis Epiſcopus ſubſcripſit Concilio Romano ſub Eugenio Secundo anno 825. 25. Nouembris indict. 4.

9. PETRVS floruit anno 900.

10. PETRVS huius nominis Secundus, reperitur aliquot bona dono dediſſe Canonicis ſancti Florij, iunxiſſeque ſanctæ Mariæ Cœnobium, cum altero Monialium monaſterio anno 1048.

11. HERMANNVS interfuit Concilio ſub Nicolao Secundo Pontifire 1059. annoque inſecuto ſancti Florij Canonicam diuiſit.

12. FOLCHI Tiphernatis Epiſcopi temporibus, Maynardus Vrbinatium Præſul tranſtulit è Plebe Saddiana Vrbinum, corpus ſancti Creſcentiani. Deceſsit autem Folchus anno 1070.

13. THEOBALDVS creatus Epiſcopus Tiphernatium, adhuc electus, interfuit conſecrationi Montis Caſini, ſub Alexandro Secundo Pontifice, vt notat Lupus Protoſpada, item ipſe aliquot bona ſuis Canonicis dilargitus eſt; eidemque Arnulphus Diaconus Aretinus vitam ſancti Florij Epiſcopi dedicauit, illumque Caſtelli Epiſcopum appellat. Huius etiam meminit Sigonius de Regno Italiæ ad annum 1086.

14. RADVLPHVS eandem ſedem obtinuit anno 1100.

15. IOANNES anno 1110.

16. RAYNERIVS 1124.

17. VIDO 1129.

18. DAVIZZO 1142. Huius Epiſcopi temporibus, ad ſupremam Pontificatus dignitatem aſcendit Cœleſtinus Secundus Patria Tiphernas, cognomento Vido de Caſtello, vt ſcribunt nonnulli. Alij contendunt è nobili gente fuiſſe, quæ per ea tempora pleriſque Vmbriæ Caſtellis dominaretur.

19. IOANNES huius nominis Secundus Tiphernatibus præfuit anno 1145.

20. PETRVS eadem dignitate nobilitatus eſt, anno 1152.

21. RAYNERIVS verò anno 1162.

22. BORBELLVS eiuſdem ſedis Antiſtes 1163. reperitur ſubſcripſiſſe quoddam priuilegium Friderici Ænobarbi, qui tanquam ſuarum partium fautorem in Tiphernatem ſedem illum intruſerat.

23. RAYNERIVS Tiphernatium fuit Epiſcopus,

pus, interfuitque Lateranenſi Concilio ſub Alexandro Tertio anno 1179. Hunc arbitror cum ſuperiori Raynerio eundem eſſe , Corbellum verò ab Imperatore Friderico , eiecto Raynerio , fuiſſe intruſum , ac poſtea cum Fridericus in gratiam Pontificis Alexandri redijſſet, Eccleſiam ſuam iterum ſuſcepiſſe regendam, Corbellum verò malis artibus obtenti Epiſcopatus tuliſſe repulſam . Interea hic Raynerius ſuis Canonicis plures fortunas dilargitus eſt, anno 1191. literiſque direxit ad Innocentium Tertium Pontificem 1200. Deceſſitque circa annum 1203. Idem eum duodecim alijs Epiſcopis interfuit conſecrationi Eccleſię ſanctæ Crucis de Auellana ann. 1197. A

24. ROTLANDVS florebat Anno 1206.

25. IOANNES ſucceſſit anno 1210.

26. CORTESANVS 1225. B

27. GVILLELMVS 1232.

28. MATTHÆVS adlectus eſt 1234.deceſſit 1237. Huius mentio extat apud Rubeum in Rauenn. Hiſtor. lib. 6.

29 AZZO ad eadem dignitatē aſſumptus eſt anno 1237. vir erga Eccleſiam ſibi commiſſam , ſingularia ſtudij, ac pietatis . Siquidem cum reſciſſet Eccleſiæ ſancti Florij plures libros fuiſſe ademptos, eorum librorum prædones omnes ad vnum Eccleſiaſticis cenſuris inuoluit a protulit ætatem vſque ad annum 1256.

30. PETRVS eadem ſede fulſit 1256. eiuſdemque mentio extat vſque ad annum 1262.

31. NICOLAVS Tiphernatium Antiſtes erat anno 1270.

32. IACOBVS Caualcantes eadem dignitate potitus eſt anno 1271. deceſſit annum 1301. Nicolai Quarti Pontificis Adſiſtens fuit, atque cum alijs octo Epiſcopis indulgentias conceſſit Eccleſiæ Fratrum Seruorum Senarum . C

33. VGOLINVS ex Rectore Eccleſiæ ſanctæ Luciæ de Monte Caſtellanæ Diœceſis ad eandem ſedem aſſumptus eſt anno 1301. 8. idus Nouembris ex regeſto Vaticano epiſt. 290. fol. 77. ann. 7. Bonifacij VIII. eius mētio extat vſq. ad annū 1313.

34. GVILLELMVS Tiphernatibus ius Diuinum dixit, ſed in maxima rerum perturbatiōne , Etenim per ea tempora Vido Petramala tyrannus, atque Epiſcopus Aretinus, oppreſſis Tiphernatibus, depulſoque Guillelmo , atque ex fauore Ludouici Bauari alio intruſo, qui Tarlatæ gentis dicitur fuiſſe Alumnus, illorum Ciuitate tyrannicè potitus eſt anno 1327. Cæterùm Guillelmus cum Auenionem ad Romanum Pontificem profugiſſet 1325. Ioannis Vigeſimi ſecundi aſſiſtens eſt declaratus, cumque alijs Epiſcopis peramplum expiatorium diploma indulſit celeberrimo Cœnobio ſancti Saluatoris de Septimo Diœceſis Florentinæ, annoque 1332. tranſlatus eſt ad Eccleſiam Iſerniæ in Neapolitano Regno ,' ex regeſto Apoſtolico. D

35. Fr. FRANCISCVS ad eamdem ſedem ſubuectus eſt anno 1332. ex lib. prouiſ. Prælat.

36. VGOLINVS Epiſcopus Tiphernas anno 1342. Fratribus Seruitis locum aſſignauit, vbi ſibi poſſent parare domicilium .

37. PETRVS eiuſdem ſedis Antiſtes adlectus eſt 1347.

38. BVTIVS ſeu Buoſius', Iannetti de Butijs, hodie de Benorijs, Ciuis Tiphernas, ab Innocentio Sexto ſuæ Patriæ adlectus Epiſcopus eſt anno 1353. tertia nonas Maij, dum adhuc eſſet in minoribus ordinibus conſtitutus, ex regeſto vaticano epiſt. 28. fol. 26. Hic inſecuto anno ſimul cum ſancto Andrea Curſino Feſulano Epiſcopo, Petrum Curſinum Epiſcopum Florentinum obtenti Epiſcopatus ſolemni pompa ineūtem poſſeſſionem obſequij ergo deduxit. Vixit autem Butius vſq; ad annum 1374. in quo ipſo fato ceſſit. Reperio autem hunc Epiſcopum vna cum Luca Epiſcopo Nucerino Sublacum veteris ſplendoris Cœnobium ad puriores mores reuocaſſe .

39. NICOLAVS de Merciarijs Perufinus eodem Tiphernate throno nobilitatus eſt,ann. 1375. ſedit annos tres, deinde ad Vrbeuetanam Eccleſiam 1378. ac deinceps ad Calhenſem tranſlatus eſt . Arbitror hunc Nicolaum ab Antipapa fuiſſe adlectum, ſed Hectore Vrſino, qui ſequitur, præualente, aliò fuiſſe translatum, ſicut etiam quidam Mathæus, qui anno 1382. Auenioni in Aula Antipapæ verſabatur, Tiphernatis Epiſcopatus titulo inſignitus, eodem Hectore obſiſtente, eius Epiſcopatus tulit repulſam .

40. HECTOR Vrſinus Romanus, intruſis depulſis, Tiphernatē Eccleſiam legitimus Paſtor pacificè adminiſtrauit 1378. è vita diſceſsit an. 1387.

41. VGOLINVS eadem fulſit dignitate anno 1388.

42. BANDELLVS de Bandellis Lucenſis, Tiphernas Epiſcopus anno 1388. decima ſexta Septembris vocatur electus in lib. oblig. ductus Spoleti, Etruriæque ſpoliorum collector, ad Ariminenſem Eccleſiam translatus eſt anno 1407. annoque inſecuto S. Balbinæ Cardinalis creatus , à Pontifice Gregorio XII. Huius Cardinalis, literam legi ad Abbatem ſancti Saluatoris de mōte Amiato directam anno 1396. vbi in obſignatoria cera, eius gentilitia ſpectantur ſtegmata, quæ tres regulas, quas nos sbarrir vocamus, continent, ſecantes ex obliquo ſcutum, inſignè longè diuerſum ab eo , quod eidem Cardinali Ciaccon attribuit .

43. IOANNES à Puteo Venetus , Gregorij Duodecimi Cubicularius', ab eodem Pontifice adlectus eſt Tiphernas Epiſcopus 1407. Hic cum partes eiuſdem Gregorij in Piſano Concilio exauthorati mordicus fuiſſe ſequutus ,

honore Epiſcopatus ab Alexandro Quinto ſpoliatus eſt anno 1409. tulitque ad eo patienter iniuriam, vt non ſine ſingularis probitatis odore poſt aliquot annos è vita diſceſſerit. A

44. Fratrem BERNARDVM de Bartholomæis Vrbani Sexti familiarem, ex ordine Seruorum, Abbatem Commendatarium ſancti Michaelis de Podio Bonitio, eiuſdemq; Pontificia Theologum ad ſedem Tiphernatem Alexander Quintus promouit anno 1409. die 4. menſis Septemb. obtentique Epiſcopatus inſecuto anno iniit poſſeſſionem. Hanc ille Eccleſiam diuturniori mora adminiſtrauit, arbitrorque ex hac vita migraſſe anno 1423. Huius meminit in annalibus ordinis Seruoru Archangelus Gianus, tametſi de more ſuo tempora inuertat. Narrat enim ob Vrbano VI. Bernardum fuiſſe adlectum Tiphernatis Eccleſiæ Antiſtitem anno 1383. cum ille ad hanc Cathedram non aſcenderit niſi 1409. Alexandro Quinto vocante, vt notant actus conſiſt. B

45. SINIBALDVM deinde de Vbaldis Peruſinum, vtriuſque iuris peritum Martinus Quintus Pontifex ſuffecit anno 1424. 4. idus Ianuarij. Priuatus eſt ab Eugenio Quarto ſuis demeritis exigentibus anno 1441. prid. id. Martij, ex lib; obligationum.

46. Fr. RODVLPHVS Tiphernas, ex ordine Eremitano ſancti Auguſtini, Theologus inſignis, Sacriſta, Maior Pœnitentiarius, atque Bibliothecarius Eugenij Quarti Pontificis, ab eodem Pontifice Tiphernatem Pontificatum obtinuit 1441. 7. id. Maij. Hic vnus ex illis fuit Epiſcopis, qui ab Hoſtia Tyberina vſque Romam corpus Beatæ Monicę matris ſancti Auguſtini ſuis humeris deportarunt, è viuiſque excedens, ante huius ſanctę ſepulchrum ſe ſepeliri mandauit in Eccleſia ſancti Auguſtini, vbi adhuc in pauimento eius effigies leuiter inſculpta ſpectatur, cum huiuſmodi epitaphio, quod penè inuidioſa vetuſtas deleuit. C

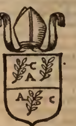
Hic iacet corpus R. D. Domini Rodulphi
Epiſcopi C. Caſtelli, & iiij. ſummorum
Pontificum ſcilicet Eugenij IV. Nicolai V.
Calixti III. & Pij II. Confeſſoris, & Sacriſtæ, & Bibliothecarij, qui ſuis humeris
portauit ſacrum corpus ſanctæ Monicæ ab
Hoſtia Tiberina translatum anno Domini
M. CCCC. XXX.

Obijt Rodulphus 1460. 5. id. Iunij. Alterum Brachium ſanctæ Monicæ obtinuit ab eodem Pontifice, vaſeque argenteo incluſum ſuæ Cathedrali donauit. Plura contulit ornamenta in Tiphernates Auguſtinianos, qui haud immemores beneficiorum, ad alterum chori latus huiuſmodi deſuncto inſcriptionem erexerunt. D

Quantum Fr. Rodulphus huius Vrbis Ciuis, atque Epiſcopus ſancti Auguſtini Religionem dilexit, tum lautus hic chorus, tum parietes inſtaurati, tum Sacriſta ſanctiſſimis reliquijs, & purpureis veſtibus exornata documento eſſe poſſunt. Obdormiuit in Domino anno M. CD. LX. v. id. Iunias Fabricæ miniſtro Domino Antonio Priore
ſancti Bartholomæi exiſtente.

Ad chori dextram.

Hæc quicumque vides hoſpes ſubſellia, Fratris
Rodulphi impenſis, facta fuiſſe tene.
Qui Præſul Patriæ, & Sacriſta Beatorum
Pontificum, maior gloria, quæ ſequitur
Oſtia cum Monicam ſecreta in ſede teneret
Translata eſt Romam, hoc duce, ſancta parens.
M. CCCC. LX.

47. Fr. IOANNES de Ianderonis Senenſis, ex ordine ſancti Auguſtini, ſupramemorati Rodulphi ex ſorore nepos, ex Apoſtolico Sacriſta, auunculo ſucceſſit anno 1460. die 15. menſis Iulij. Hic referendarius fuit Pauli Secundi, Sixti Quarti Pontificum, à quo ad Maſſenſem Eccleſiam in Etruris translatus eſt. Illius meminit Pius Secundus in ſuis commentarijs.

48. BARHOLOMÆVS, ſiue Bartolus Moranus Mantuanus, Tiphernas Epiſcopus adlectus eſt 1474. quam ille Eccleſiam cum prudenter adminiſtraſſet: deceſſit Romæ 1487. ſepultuſque in Vaticana Baſilica cum huiuſmodi epitaphio. C

BARTOLO MORANO ANTISTITE
CASTELLANO M. CCCC. LXXXVII.

49. IOANNES BAPTISTA Lagnius præfuit Tiphernatibus 1487. die 27. menſis Septembris, qui deinde ad Archiepiſcopatum Roſſanenſem translatus eſt anno 1493.

50. NICOLAVS verò Archiepiſcopus Roſſanenſis cum ſe eo munere abdicaſſet, hanc Tiphernatem ſedem obtinuit, titulo etiam Archiepiſcopi Cæſareæ inſignitus. Quinque omninò annos hanc rexit Eccleſiam, iterumque translatus eſt ad Epiſcopatum Arianum in Regno.

51. VENTVRA Buſalinus Romanus Apoſtolicæ Cameræ Clericus, Tiphernas Epiſcopus renunciatus eſt 1498. die 18. Ianuarij; Anno verò 1499. ad ſedem Interamnenſem translatus eſt. D

52. IVLIVS Vitellius, ex damnato concubitu filius Nicolai ex Tiferni Dominis, ab Alexandro Sexto Patriæ Antiſtes adlectus eſt anno 1499. die 17. menſis Aprilis. Hic ab eodem Alexandro Pontifice honore Epiſcopatus ſpoliatus eſt, tanquam qui, inita conſpiratione, ſuis Vitellijs Tiphernatem Ciuitatem prodere conatus eſſet. Igitur poſtea Iulius omni honore, cenſuque exutus, ætatem protulit vſque ad ann. 1530. prouectæque ætatis, hoc eſt ſeptuagenarius exceſſit è vita.

53. ANTONIVS de Monte Aretinus, ad Tiphernatem thronum promotus eſt an. 1503. die 4. menſis Auguſti. Ex eo Sipontinus Archiepiſcopus eſſe.

effectus eſt anno 1506. Iulio Secundo ſedente, à quo etiam Senatoria purpura nobilitatus eſt, Iulij Tertij Pontificis Patruus fuit. De quo plura alibi.

54. ACHILLES de Graſſis Bononienſis filius Baltaſſaris, ſacræ Romanæ Rotæ Auditor, Epiſcopus Tiphernas creatus eſt anno 1506. die 6. menſis Februarij, Hunc deinde Iulius Secundus Referendarium Vtriuſque Signaturæ, Nuntiumque in Gallias renunciauit, tituloque Epiſcopatus Bononienſis inſignitum demum vocauit ad purpuram anno 1511. Cæterum hanc Tiphernatem Eccleſiam adminiſtrauit, vſque ad annum 1516. deinde die 14. menſis Decembris, Iulio Cardinali Medicęo, qui poſtea Pontifex factus, Clemens Septimus fuit, illam reſignauit, hic verò poſt menſem, Baltaſſari Graſſio Bononienſi.

Deceſſit autem Cardinalis Achilles anno 1523. die 29. menſis Nouembris Romæ: De quo vide plura in Epiſcopis Bononienſibus. Memini me, in meis ad Ciacconem additionibus, deceptum à Nicolao Alidoſio Paſchalino, falſo dixiſſe Cardinalem Achillem fuiſſe Epiſcopum Tiburtinum, cui Tiphernatis Eccleſiæ titulum adſcribere debueram, vt videre eſt in actibus Conſiſtoribus.

55. BALTASSAR de Graſſis Bononienſis, filius ſpurius Achillis, ex Archipresb. Cathedralis Bononien. delatus eſt Tiphernas Epiſcopus anno 1516. die 7. menſis Februarij Lateranenſi Concilio ſub Leone Decimo interſuit, deceſſitque 1539.

56. MARINVS Cardinalis Grimanus, hanc Tiphernatem Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1539. qui inter paucos dies eo munere ſe abdicauit.

57. Fr. ALEXANDER Filodorus Tiphernas, ex ordine Prædicatorum, Græcè, Latinèque peritus, ideoque in variè literatis illius ſæculi numerandus, Patriæ Epiſcopus fuit anno 1539. die 10. Martij. Hic in peruetuſto Cathedralis pariete duabus vitreis vrnis concluſas ſancti Florij reperit reliquias, illaſque decentiori loco collocandas curauit. Quindecim omninò annos Tiphernatem Eccleſiam adminiſtrauit, illamque deinceps libens, volenſque, in manus Iulij Tertij Pontificis reſignauit anno 1554.

58. VITELLOTIVS Vitellius, ex Tipherni Domicellis, filius Alexandri, atq; Angelæ Rubeæ nobiliſſimæ fœminæ, cum eſſet Cameræ Apoſtolicæ Clericus, ad Patriæ ſedem Epiſcopus aſſumptus eſt anno 1554. die 30. menſis Martij, atque à Paulo Quarto Cardinalis creatus ad titulum ſanctorum Sergij, & Bacchi, Camerariuſque ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Tiphernatem cum Imolenſi Eccleſia commutauit anno 1560. Fuit Campaniæ Legatus, Galliarumque Protector, magnorum ſpirituum vir, ſingulariſque conſilij. Romæ deceſſit anno 1568. 13. Kal. Decemb. ſepultuſque eſt apud ſanctam Mariam in via lata.

59. CONSTANTINVS Bonellus de Monte Feltro, Vitellio ſucceſsit, anno 1560. die 7. menſis Februarij, Concilio Tridentino interſuit, deceſſitque 1572.

60. ANTONIVM deinde Marcheſanum Tiphernatem, Apoſtolicum Datarium Pius Quintus præpoſuit Tiphernatibus, anno 1572. die 2. menſis Iunij. Mortalem cum immortali vitam commutauit anno 1582.

61. LVDOVICVS Bentiuolus Bononienſis, Comitis Conſtantij filius, à Policaſtrenſi Epiſcopatu ad hanc ſedem translatus eſt die tertia menſis Aprilis anno 1582. ibidem vita functus eſt die 19. menſis Septembris ann. 1602. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

62. VALERIVS Mutus Romanus, Tyberij Cardinalis Epiſcopi Viterbienſis frater, à Clemente Octauo creatus fuit Tiphernatium Præſul anno 1602. die 15. menſis Nouembris. Paulo verò V. ſedente, Neapolim miſſus eſt Nuntius, vbi anno 1610. è viuis eximitur, ſepultuſque eſt apud ſanctum Ioachinum, cum hoc epitaphio.

Valerio Muto Alex. fil. Patritio Romano, Ciuitatis Caſtelli Epiſcopo, Pauli V. Pont. Max. Affini, & in hoc Regno Neap. Apoſtolico Nuncio, qui dum ſuo munere ſumma cum integritate fungeretur, annos natus xlv. xiij. Kal. Aprilis MDCX. vita functus eſt. Tyberius Petrus frater iuſſu Patrui profuſis lachrymis P.

62. LVCAS Sempronius Ariminenſis, Pauli Quinti Auditor, hanc eandem ſedem obtinuit anno 1610. die 26. menſis Aprilis, qui cum ſex annos ſibi creditam Eccleſiam adminiſtraſſet, exceſſit è viuis anno 1616. die 14. menſis Ianuarij, ſepultuſque eſt in Cathedrali. Illius meminit, Cæſar Clementinus in 2. p. Ariminenſis hiſtoriæ.

63. EVANGELISTA Torgniolus Peruſinus, ex ordine Montis Oliueti Monachus, cum in gratiam Scipionis Burgheſij Cardinalis à Paulo Quinto Commendator ſancti Spiritus fuiſſet renunciatus, ab eodem etiam Pontifice Præſul Tiphernas adlectus eſt anno 1616. die 23. menſis Martij, qui cum poſt Pauli exceſſum ad ſibi commiſſam Eccleſiam fuiſſet profectus, ibidem manſit ad annum vſque 1630. quo Peruſij fato functus eſt, ſepultuſque apud ſuos Oliuetanos Monachos.

64. CÆSAR Rachagnus Braſighellenſis, Flaminiæ Prouinciæ ditionis, Carpentoratenſis primum Rector fuit, tum Cameræ Apoſtolicæ Commiſſarius, Commendator ſancti Spiritus, Vrbis Gubernator; quibus muneribus cum peregregiè perfunctus fuiſſet, ad ſedem Tiphernatem ſubuectus eſt anno 1632. die 29. menſis Septembris, à Cardinali ſancti Honuphrij inaugurationem accepit in Pontificio ſacello in Quirinali. Viuit adhuc.

†

TROIANI EPISCOPI.

TRoia Apuliæ opulentiſsima Ciuitas, fœcuodi agri, Comitatua gentia Sangræ nobiliſſimæ, & Epiſcopatua titulo clara. Eius origo haud admodum antiqua eſt, niſi forte pro maxima antiquitate debeat reputari, idolorum cultura ounquam fuiſſe contaminata. Coodita enim à Bubagno Michaelis Imperatoris Conſtantinopolitani Præfecto circa tempora Stephani Papæ Octaui tradit Blondua lib. 12. In Caſinenſi chronica lib. 2. legitur Troiam à Bolano Græco Duce, vna cum Dragonaria, alijſque huiua Prouinciæ locis ædificatam fuiſſe anno 1022. Marioua verò Freccia de ſubfeudis lib. 8. de Troia hæc habet.

Troiam Apuliæ Vrbem, quæ prius Coſtam Anibalis dicebatur Henrici Secundi tempore, anno Domini 1008. Bubagno in Vrbis ſpeciem munitam, Græcorum Colonia inde deducta, pro Romanis infeſtandis, ſpeciali quodam iure ſibi vindicet ſicut Beneuentum, & alia quædam oppida. Hic Coocilium habuit Vrbaous Secundus Pontifex Maximus, vbi deprauatoa Clericorum mores correxit, teſte Platina. Epiſcopus immediatè Romanæ ſedi eſt ſubiectus. In Cathedrali iacent corpora ſaoctorum Pontiani Papæ, & Martyris, Eleutherii Epiſcopi, & Martyris, Secundini Epiſcopi, & Anaſtaſij confeſſoris. Præſules hij tantum à nobia obſeruati.

1. ANGELVS electus, & conſecratus Epiſcopua Troianus anno 1028. Eccleſiam ſanctæ Sophiæ intra ciuitatem à Bizzantio Abbate ſanctæ Sophiæ Beneueoti cooſtructam conſecrauit liberamque fecit ab omni Epiſcopali iure; huius rei monumeotum accepi ex chronic. eiuſdem Monaſterij manuſcript. Bibliothecæ Vaticanæ.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Domini æterni. Anno 1037. necnon, & quarto anno regnante Domino Michaele ſanctiſſimo Imperatore noſtro, menſe Februarij, indict. 5. Ego Angelus, gratia Domini opitulante Præſul ſanctæ Eccleſiæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, & totius Diæceſis ciuitatis, prouinciæque Troianæ, anno Præſulatis mei, ſiue conſecrationis nono: declaro, atque clarè facio. Ego quid. præfatus Præſul: quoniam annuente Domino Dominus Bizzantius, necnon & Reuerendiſsimus Abbas vocabulo cenobij, ac monaſterij ſanctæ Sophiæ, quod ſitum, ac locatum eſſe dignoſcitur intra murum Ciuitatis Beneuentanæ, idem prædictus venerabilis Abbas intus prædictam ciuitatem Troianam, iuxta murum, & in parte Orientali ædificauit Eccleſia vocabulo ſanctæ Sophiæ, in proprio territorio ſuo à nouo fundamine. Quamobrem tu, qui ſupra nominatus

A *Abbas, cœpiſti me præfatum Præſulem deprecari, atq; à me quærere, vt quemadmodum ab alijs Epiſcopis de cæteris Ciuitatibus Italiæ, extant Eccl. liberæ per ſcriptum oblationis, atque conceſſionis eorum, ita & ego firmarem tibi prædicto Abbati ſtabilitatem, & liberationem, de ipſa prænominata noua Eccleſia Troianæ à te conſtructa a me prænominato Præſule dedicata, qui eiſdem petitionibus exauditis diſpoſui, tunc velle haud quaquam deferre, reminiſcens ad quæ de Eccleſiarum conſtructionibus Dominus Zacharias Papa præfiniuit in concilio: Vt Eccleſia, vel cenobium canonicè extructum à dominio conſtructorum inuitè haud quamquam auferatur, liceatque illi presbytero, cui voluerit pro ſacro officio, illi Diæceſis, & bona authoritatis dimiſſione cum conſenſu Epiſcopi ne malus exiſtat commendari, ita vt ad præfatam iuxtam reuerentiam, ac placitum ip-*

B *ſius Epiſcopi ſacerdos recurrat. Quamobrem per rogum Ioannis Galiardi, & Imperiali Emproſopo, quod precis, & precatu tuo, aut cæterorum venerabilium, necnon, & fidelium fratrum conuenientium nos deſiderium veſtrum ouanter, triumphanterque impleuimus, atque perficimus, veruntamen nunc antecessorum noſtrorum totius Italiæ Epiſcoporum recordato ritu, & exemplo eorum, qui nunc præſunt Epiſcopi, vna cum aduocatore, ac authore dilectiſsimo filio Ioanne Archipresbytero, vel cum cenſenſu illius Archipresbyteri Ioannis, & Archidiaconi nomine Grimij, vel primiceri Fulconis presbyteris, ſeu & aliorum Sacerdotum, ac Leuitarum, omnicumque ordinum Clericorum, per hoc noſtrum roborum præceptum, necnon per Baculum noſtræ manus tibi Venerabili præſcripto Abbati tradidi in præſentia Ioannis Iudicis filij, Vrſi Diaconi, & Adonis Iudicis, &*

C *per Baculum in noſtræ manu tenentem, & prænominatam Eccleſiam ſanctæ Sophiæ, quæ eſt conſtructa in iam dicta Ciuitate Troiana, quam ſuperius patefecimus, nobis pertinentem eſſe, cum omnibus, quæ ibidem Dominus per ſuos famulos dederit, in iam nominata Eccleſia, ſemper omnique tempore habeatis ſonare more Monaſtico campanas, ſicuti ſolet in eodem monaſterio, & ſemper liberam eam eſſe concedimus, ab omni conditione, contradictione, requiſitione, & qualibet moleſtatione noſtra, vel poſterorum ſeu ſucceſſorum noſtrorum, quam & cogente nos canonica, & Regulari inſtitutione colligamus, atque obligamus nos, noſtroſque ſucceſſores, & poſteros præſtare indiſſolubiliter, atque manere ſemper in ſtatutis, necnon, & ſanctionibus per præceptum iſtius libertatis corroboratum. atque confirmatum a me, & nulla conditionis, requiſitionis poteſtatem habeamus tam in*

D *iam dicta Eccleſia, quam, & in omnibus, quæ a fidelibus ibidem data fuerint. Quin & etiam hoc vobis concedimus, vt omni anno ſemper in cœna Domini habeatis à me munera, quæ firmata dicuntur, & à meis poſterioribus, vel ſucceſſoribus, & ſi dare noluerimus, anathematis vinculo conſtricti, ſubeamus pœnam. Ea videlicet ſanctione hac omnia, quæ ſuperius ſcripta ſunt confirmauimus, atque hanc liberatis firmiſſimam munitionem conceſſimus vobis in tutelam, vt a modo & ſemper, atque in perpetuis temporibus tibi prædicto Abbati, vel poſteris, vel ſucceſſoribus tuis, vel omnibus, qui à vobis fuerint ordinati de quocunque gradu, ordine, vel officio fuerint, habeatis abſque contradictione mea omniumq; poſterorum, vel ſucceſſorum noſtrorũ prædictam Eccleſiam, cum omnibus, quæ à fidelibus ibidem data, aut oblata fuerint, a nullo ex noſtris hac*

remo-

remoueri, aut tolli ſucceſſoribus, & poſteris, per Dominum omnipotentem trinum. & vnum, eiuſque ſanctos, Cœliteſque omnes adiuramus. Et vt ab eis incunctanter credas, ſigillum figuræ vbi depicta eſt Sanctæ Dei Genitricis cum Saluatore in vlnis imago, & circam in giro legitur. Virgineis membris genuit, quem geſtat in vlnis, & ab alio latere legitur nomen Sanctæ Mariæ. Si quis autem, quod abſit, neferio auſu hanc noſtram libertatem irritam facere voluerit, atque præſumpſerit, anathematis vinculo religetur in perpetuis temporibus aperiatur terra, & deglutiat eum, ſicuti Chore, Datan, & Aberon, alligatus anathemate trecentorum decem & octo SS. Patrum; & cum Iuda traditore Domini noſtri IESV Chriſti æternis ſit incendijs exurendus. Quod videlicet præceptum libertatis tibi Franco Notario ſcribere iauunximus, necnon, & proprijs manibus ſacerdotes reliquoſque cleros ſubſcribere iuſſimus, & per confirmationem ſupradictorum omnium ſecundum conſuetudinem præceptorum manu noſtra ſubſcripſimus.

Actum in Ciuitate Troiana in ſacro Epiſcopio noſtro, fœliciter admodum.

Ego Angelus Epiſcopus.
Ego Ioannes Archipresbyter.
Ego Rodelgrimus Archileuita.
Ego Laurentius Cardinalis.
Ego Conſtantinus Cardinalis.
Ego Hermannus Cardinalis Camerarius.

2. ANDVINVS Epiſcopus Troianus, Interfuit Concilio Romano ſub Nicolao Secundo anno 1059.

3. STEPHANVS reperitur in conſecratione Eccleſiæ Caſinenſis anno 1071. apud Annonymum. Eidemq; ſcribit Gregorius Septimus ep.9. andẽ3. apud Binium.

4. ROBERTVS, poſtea Archiepiſcopus Meſſanenſis anno 1082.

5. GERARDVS ſubſcripſit bullæ Vrbani Secundi Monaſterij Cauenſis, anno 1092. Teſtis donationi Roger. Ducis Eccleſiæ Melphenſis factæ anno 1093.

6. GVILLELMVS, clarus in Concilio Vaſtellenſi anno 1106. Idem interfuit conſecrationi Gelaſij Papę Secundi: memoratur à Falcone Beneuentano anno 1133. ſub quo Troia paſſa eſt excidium, Rogero Rege iubente, vt idem refert Beneuentanus.

7. ELIVS anno 1177. ſubſcripſit diplomati coniugij Guillelmi Regis Siciliæ, & Ioannæ Regis Angliæ filiæ, menſe Februario, vbi Troianus electus dicitur.

8. GVALTERVS de Polena, Regni Siciliæ Cancellarius anno 1155. translatus ad Catanienſem Eccleſiam.

9. GVALBERTVS ſubſcripſit priuilegio Henrici Sexti Monaſterij Florenſis anno 1195.

10. PHILIPPVS munus conſecrationis accepit in Lateranenſi Eccleſia ab Innocentio Tertio, vt idem Pontifex ſcribit in epiſt. 177. Clero, & Populo Troiano 3. id. Octob. anno 15. qui fuit ſalutis 1212.

11. M. PETRVS de Barbuco, electus pridie id. Ianuarij ab Innocentio Quarto anno 1253. ex regeſto vaticano, epiſtola 309. anno nono.

12. MATTHÆVS electus à Petro ſancti Georgij Diaconi Cardinali Legato, ab Alexandrō confirmatur 5. id. Martij anno quinto, ſalutis verò 1260. ex regeſt. epiſt. 256. fol. 253. obijt anno 1276. poſt cuius exceſſum Capitulum poſtulauit M. Vgonem de Troia Canonicum eiuſdem Eccleſiæ, qui liberè ceſſit, iterum poſtulauit Berterium eiuſdem Eccleſiæ Canonicum, qui ante confirmationem diem clauſit extremum. Nicolaus Tertius ſequentem de plenitudine poteſtatis delegit.

13. Fr. HVGO ordinis Prædicatorum electus anno 1278. 4. Kal. Auguſti, ex reg. ep. 106. fol. 28. ann. 1. Nicolai Tertij, translatus inde ad Betalemitanam anno 1279. 7. id. Octob.

14. Fr. RAYNERIVS ordinis Minorum electus anno 1280. 5. non. Maij, ex regeſt. epiſt. 29. fol, 243.

15. ROGERVS Epiſcopus Troianus, obijt anno 1302.

16. PETRVS ordinis Minorum, eligitur à Capitulo, confirmatur à Bonifacio Octauo anno 1302. 5. id. Septembris ex regeſt. vatic. epiſt. 232. fol. 212. obijt anno 1309.

17. GVILLELMVS Gallus, Monachus Monaſterij Claremontis, & Prior de Podio, ordinis Cluniacenſis Siſtaricienſis Diœceſis eligitur à Clemente Quinto anno 1309. 2. id. Aprilis, ex regeſt. ep. 282. obijt 1310.

18. BERARDVS Rector Eccleſiæ parochialis de Salis Toloſanæ Diœceſis, eligitur à Capitulo, confirmatur à Clemente Quinto anno 1310. 2. id. Iunij epiſt. 615. fol. 151. anno Pontificatus Sexto.

19. ARNOLDVS anno 1322.

20. BISANTIVS electus 1332. 10. Iulij.

21. HENRICVS electus 1342. 22. Martij.

22. GVIDO Epiſcopus Troianus, translatus ad Venafrinam Eccleſiam ab Vrbano V. 1385. id. Auguſti ex reg.

23. RICHARDVS anno 1391.

24. BARTHOLOMÆVS anno 1398.

25. NICOLAVS electus 1409. eodem anno translatus ad Cauallicenſem Eccleſiam.

26. ANGELVS de Manfredonia electus à Gregorio Duodecimo anno 1411.

27. IACOBVS de Lombardis, electus ex Archidiacono Coadiutor Angeli, 4. Kalend. Aprilis 1438.

28. IOANNES de Colergijs eodem anno reperitur electus.

29. STEPHANVS electus octauo Idus Iulij Iulij, anno 1475. ex libro obligationum translatus ad Regienſem Archiepiſcopatum anno 1480. 12. Martij.

30. SCIPIO Piſcicellus Neapolitanus, euectus ad hanc ſedem anno 1480. vigeſimaſecunda Martij. Obijt 1484.

Ex hac perantiqua, ac nobiliſſima familia, præter hunc Scipionem Marini Rocchępimontis filiũ, alij ſacrati viri prodiere, Raynaldum nempè Archiepiſcopum Neapolitanum S. R. E. Card. tres Nicolaos Salernitanos, Robertum Brunduſinum, Hectorem Lancianenſem Archipræſules, & Iacobum Epiſcopum Leccienſem, de quibus ſuis in locis.

IAN-

31. IANNOTTVS Pandolphinus nobilis Florentinus, ſuæ ætatis 29. creatur Epiſcopus 6. idus Martij 1484. vltrò ſe abdicauit anno 1514. in Patria tandem diem obijt 1525. ſepultus in Abbatia Florentina Ord. S. Benedicti, vbi hæc breuis viſitur inſcriptio.

IANNOCTIVS PAND.
EPISCOPVS TROIÆ
A. D. M. D. XXV.

32. FERDINANDVS Pandolphinus ſuperioris nepos, electus die 17. Februarij 1514. quadraginta, & eo amplius annos ſumma cum laude hãc rexit Eccleſiam, tandem Florentiæ obijt an. 1560. ſepultus propè patruum cum hoc epitaphio.

FERANDVS PAND.
EPISCOPVS TROIÆ
A. D. M. D. LX.

33. IOANNES Cardinalis Rebiba hanc Eccleſiam ann. 1560. 19. Iunij in adminiſtrationem accepit.

34. PROSPER Rebiba ſucceſsit, Cardinale cedente 4. Septembris 1560.

35. IACOBVS Aldobrandinus Florentinus, Clementis VIII. affinis, ab ipſo electus ann. 1593. 15. Nouembris, poſtquam varijs in Vrbibus Eccleſiaſticis ius laudabiliter dixiſſet, in Patria defunctus eſt anno 1607. ſepultus in Eccleſia ſancti Laurentij.

36. PETRVS Antonius de Ponte Clericus Regularis Theatinus, electus ann. 1607. 14. Maij.

37. SYLVESTER, obijt anno 1626.

38. IOANNES Baptiſta Aſtallus nobilis Romanus, Vtriuſque Signaturæ Referendarius, electus ab Vrbano VIII. anno 1626. 19. Ianuarij.

TVDERTINI EPISCOPI.

TVDERTVM haud obſcura Ciuitas Vmbriæ, opinione antiquior, propè Tyberim in amœno colle ſita, inter Narniam, Peruſiamq; honorificè à Strabone appellatur Tuder, ſplendida Vrbs, & Hiſpillum. Alijque hanc eandem Vrbem ad Vilumbros ſpectare contendunt, quam Veij, Etruſci Tudertes condidere. De quibus duobus Silius lib. 8. &

Haud parci Martem coluiſſe Tudertes.

A Dionyſio verò lib. 1. Antiquitatum Tiora dicitur, ac Matrera. Marti tanquam tutelari Deo gens Tudertina litabat, apud quam Deo dicatum inſigne Templum extabat. Plinius lib. 3. Tudertum reijcit inter Romanas Colonias, quam Plinianam opinionem, vt veram ſanxit antiquiſsima huius loci inſcriptio. Priſcis temporibus ſplendidè floruit, ruitque ruente Romano Imperio. Barbaris in immeritam Vrbem incurrentibus, diuerſiſq; tyrannis eiuſdem Dominium in ſe trahentibus, itaut aliquando etiam inter ſe decertantibus ciuibus poſtremum excidium adijſſe videatur, donec aliquando tandem ſub Pontificibus opima, diuturnaque pace cœpit florere. Plures protulit illuſtres viros, in quibus enituit Martinus Pontifex, eius nominis Primus. Haud poſtrema fuit inter Vmbriæ Ciuitates, quæ Chriſtianam lucem aſpexeret, hoc eſt ipſorum Apoſtolorum temporibus; tametſi ſemel ſuſceptam fidem Chriſtianam S. Terẽtianus deinceps primus eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus ibidem firmauerit an. 122. proprioque ſanguine illuſtrauerit. Hæc Tudertina Eccleſia ſolius Romani Pontificis præſtolatur arbitrium: eiuſdem perſcripſit Annales, addita Præſulum ſerie, Lucas Albertus Petus Cathedralis Canonicus, qui manuſcripti aſſeruantur apud Tudertinam Rempublicam; vnde poſtea eutos Angelus Cæſius Epiſcopus illos in Aula Epiſcopali depingendos curauit; nos item ab ipſis, alijſq; ſcripturis, ac monumentis hunc ſequentem catalogum poſteritati tranſmittendum fore exiſtimauimus.

1. S. TERENTIANVS primus Epiſcopus, ac Patronus Tudertinorum, cum Chriſti fidem mirabili feruore ſub Hadriano Imperatore prædicaret, ingentiaque miracula ederet, per exquiſita tormenta, demum linguæ præciſionem, capitiſq; abtruncatione Martyr inuictus euolauit ad Dominum, circa annum Domini 138. Kal. Septembris. Cuius corpus Exuperantius Presbyter, ac Laurentia piiſsima fœmina, octo tantum milliaribus procul à Tuderto apud Coloniam, vt vocant, ſepelierunt. De quo hac die Martyrologium Romanum, Ferrarius in Cathalogo, & alij. Tortonæ etiam huius ſancti celebris memoria habetur, vbi illius corpus conditum fuiſſe affirmant; item Theani, vbi eiuſdem ſancti brachium incolæ venerantur; Parmæ etiam, quæ Ciuitas, non temnendam eius ſancti reliquiarum partem honorificentiſsimè aſſeruat. Cæterum ſplendidiori ſolemnitatis pompa S. Terentiano Tudertini tamquam tutelari Diuo iuſta perſoluunt.

2. S. PONTIANVS Martyr cum hanc Eccleſiam regeret, Diocletiano, Maximilianoq; Chriſtianos vrgentibus, in Ciſterna piæ Tudertinæ Matronæ, quam cum filio, Seuſtioq; nepoti Proconſulis erudierat in fide, delituit. Donec Ablacius, nepotem Seuſtium Chriſtianitatis reum cum octoginta capitibus multauit eſt. Inde eteniam

nim in eam crudelitatis curam factus inventor, etiam delitescentem Pontianum invenit, quem ad medium decorticatum Romam miſit, eundemq. teterrimo carcere Imperator excepit, cuius, cum Caſſiano Ablacij filio demandaſſet custodiam, custos ab reo edoctus in fide, adeo deinceps in ſtudio Pietatis profecit, vt poſt Martyris Pontiani exceſſum, Tudertinorum Præſul ſucceſsiſſe dicatur. Cæterùm Pontianus cum diuerſa, & varia tormentorum genera fæliciter percurriſſet, infractuſque perſeueraſſet in fide, illuſtris demum Martyr effectus eſt 9. id. Iunij, circa annum Domini 302. cuius Tuderti ſolemnitas celebri habetur, præcipuò, proprioq; laudum præconio, quod Clemens Octauus fauorabili diplomate firmauit. De eo Ferrarius in Catalogo ſanctorum Italiæ, ex eiuſdem Eccleſiæ monumentis.

B 3. S. CASSIANVS Ablauij Etruriæ, & Vmbriæ Proconſulis, Cromatiæque Romani prælecti filius, Pontiano adhortante conuerſus ad fidem, eidem in Epiſcopatu ſucceſsit. Hic dum Chriſti Euangelium euulgaret, à Venuſtiano Fratre tentus, ac ſæuiſsimè cruciatus, ſpiritum Deo reddidit idus Auguſti in eadem Diocletiani perſecutione anno 304. cuius corpus in Franciſcano Templo honorificè aſſeruatur. De eo Martyrologium Romanum hac die, Ferrarius autem in Catalogo ſanctorum Italiæ præpoſterè; Hunc quem modò commemorauimus Caſſianum, cum altero eiuſdem nominis ſancto cōfundit, quem conſtat prope Syllanum Portum palmam accepiſſe Martyrij.

4. AGATHO floruit anno 451. vir doctrina, ſanctitateque inſignis.

C 5. CRESCONIVS anno 497. ab Anaſtaſio Secundo Papa, cum Germano Epiſcopo Capuano Conſtantinopolim ad Anaſtaſium Imperatorem legatus miſſus eſt, vt vniuerſali Eccleſiæ diu expectata pax redderetur. Fuit egregius vir, vt Baronius narrat. Quamobrem Romanis Concilijs ſub Felice, Symmachoque Pontificibus honoricè interfuit.

6. FORTVNATVS anno 515. ſanctæ Apoſtolicæ ſedis ſub Hormiſda Papa legatus, ad Anaſtaſium Conſtantinopolitanum Imperatorem, ſimul cum famoſo Ennodio Epiſcopo Papienſi, Venantio presbytero, Vitalique Diacono Cardinali ea legatione functus eſt. Quibus adiunctus fuit Hilarius S.Romanæ Eccleſiæ ſcriba. Conſule Baronium ad hunc annum.

D 7. S. CALIXTVS Tudertinus Epiſcopus, ac Martyr inſignis, hanc Eccleſiam rexit per id tempus, quo Arriani Gothi deuaſtabant Italiam à qua teterrima lue Eccleſiam ſibi concreditam ſua vigilantia, ſolertiaque præſtitit immunem, propeq; forum Cathedralem conſtruxit Diuo Ioanni Baptiſtæ ſacram. Fortunatum Pictauienſem, qui è Gallijs Romam petebat, excepit hoſpitio, indeq; reuerſum ſuæ Eccleſiæ ſibi coadiutorem declarauit, eundemque decedens ſucceſſorem excepit. Porrò Calixtum, nefarij quidam mortales, qui ad ſancti Pontificis correctionem fuerant refractarij, inclytum Martyrem effecerunt 14. Auguſti anno 528. ſancti corpus in Franciſcano tēplo quieſcit. Eius meminit Martyrologium Romanum

A hac ipſa die. De hoc ſancto Martyre hæc carmina extant.

Hoſtili vt poſſes Vrbem ſeruare furore,
Arma tibi infeſtus corpori amiſſus erant
His Vrbem Callixte potes ſeruare, ſalutem
Cur nequeas tutam reddere ab hoſte tuam?
Hoc erat optatum, vt ſequerer veſtigia Chriſti
Vt poſſem in chlypeo fidere ſigna Ducis
O Fælix Calixte, feres Diademata bina,
vitam alijs ſeruas, negligis ipſe tuam.

8. S. FORTVNATVS Pictauienſis Gallus, Calixto ſucceſsit anno 528. cuius antea fuerat coadiutor. Huic vt Magnus Gregorius ſcribit, in abigendis malignis ſpiritibus magna virtus inerat floruitq. temporibus Iuſtiniani Imperatoris, hoc eſt, per illud ipſum tempus, cum Totila Rex Gothorum, excidium, vaſtitatemque minitabatur Italiæ. Requieuit autem in Domino, pridie Kal. Iulij, qua ipſa die Tudertina Ciuitas eiuſdem ſancti meritis, ac precibus Gothorum diſcuſsit obſidium anno 537. meminit eius Martyrologium Romanum 14. Octobris Ferrarius in Sanctorum Catalogo, alijque quamplures. De reliquijs eius tranſlatis in Gallias tempore Octonis Imperatoris ſcribit Sigibertus in Cron. anno Domini 969.

9. FLORIDVS Floruit cum Longobardi cladem Italiæ intuliſſent.

10. SABINIANVS Magni Gregorij familiaris Concilio Romano ab ipſo celebrato inter fuit anno 595.

11. LAVRENTIVS, Martino Pontifici eius nominis primo in paucis carus, patria Tudertinus, inter Lateranenſis Concilij patres aſſedit, an. 649.

12. IOANNES ſub Eugenio primo Pontifice Concilium Romanum ſuo Suffragio impleuit anno 656.

13. BONIFACIVS interfuit concilio ſub Agathone Papa anno 680.

14. THEOPHILACTVS Epiſcopus Tudertinus Hadriani Papæ Primi, vnacum Gregorio Epiſcopo Oſtienſi anno 787. in Anglia Concilio Calchuthenſi Legatus interfuit; de quo Henricus Spelman tom. 1. Concilior. Britanici orbis.

15. IOANNES Epiſcopus Tedertinus, in Concilio Romano ſub Eugenio II. anno 826.

16. AGATHO eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, conuentui celebrato à Leone IIII. aſſedit, in quo condemnatus eſt Anaſtaſius Presbyter Cardinalis anno 850. anno vero 853. cum pluribus alijs Epiſcopis contra electionem Benedicti III. legitimam conſpirauit, conſule de hac re Anaſtaſium Bibliothecarium.

17. HILDERICVS concilio interſuit ſub Adriano II. Pontifice anno 871.

18. GREGORIVS in Epiſcoporum ordinatus eſt à Ioanne XII. Papa anno 963. Conſule Baronium.

19. ATHO, ſiue Atto de Aptis, is ille eſt, qui anno 970. Othonis Imperatoris Legato conſtantiſsimè reſtitit, ne corpus S. Fortunati Epiſcopi deportaret in Gallias.

20. GREGORIVS deſignatus anno 1033. ſubſcripſit priuilegio Eccleſiæ Siluæ Candidæ.

21. GARODVLPHVS floruit anno 1074.

22. GVITTARDVS anno 1093. menſe Februarij indict. 2. conceſsit facultatem Maynardo Præpoſito Monaſterij S.Crucis ſaxi viui Eccleſiam ædificandi in villa Cripta ſuæ Diœceſis in honorem S. Nicolai, ex monumentis archiuij eiuſdem Abb. & monaſterij à noſtro Iacobello ex originali tranſumptis.

23. LAVRENTIVS II. anno 1117.

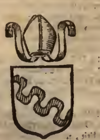
24. OTHO diploma quoddam Honorij II. ſubſcribit Eccleſiæ Piſanæ indultum anno 1126. ad hanc dignitatem electus à Paſchale II. Hic ille Otto eſt qui in Galliam ad Regem Ludouicum ab Anacleto antipapa legatus eſt anno 1129.

25. GRATIANVS ſub Alexandro III. inter Patres Concilij Lateranenſis aſſedit an. 1179. eiuſdemque memoria extat in eadem Eccleſia, cui præfuit ad annos ſupra vnum triginta, Catedraliſq. maius conſecrauit Altare.

26. RVSTICVS laudatiſsimus præſul, ſingulariſque prudentiæ vir Vrbeuetanis, Peruſinis, Tudertiniſque ius dixit Diuinum, eoſdemque populos, quos varia partium ſtudia, ciuileſque diſcordiæ abduxerant, ad ſuaue Eccleſiaſticum iugū iterum compulit anno 1210. Huius præter Tudertinas tabulas, meminit Ciprianus Manes in Vrbeuetana Hiſtoria.

27. BONIFACIVS Tudertinorū Antiſtes ab Honorio III. conſecratus ãno 1219. Extat eodem anno diploma confirmationis eiuſdē Honorij III. donationis Bonifacij factæ Priori, & fratribus S.Fridiani Lucenſis de Eccleſia S. Ioannis de Couali 4. Kalend. Decemb. epiſtola 626. fol. 646. anno 4. Reg. Vatic. Hic vnus ex illis Epiſcopis eſt qui perpetuam indulgentiam illam à Deo ipſo indultam Aſsiſinati Eccleſiæ S.Mariæ Angelorum promulgauit anno 1223. Huius memoria extat in noni Gregorij regiſtro, lib. 9. Ep. 80. Idem, pia liberalitate S. Laurentij Eccleſiam Franciſcanis attribuit 1233. conſule Vuadingum Tom. 1. Annalium Minorum.

28. IACOBVS ad Tudertinam Sedem ſubuectus eſt anno 1250. Hic pacis artibus eximiè cultus Tudertinos ciuili diſcordia diſsipatos, ac propemodum conſternatos ad arma, dexteritate mirabili pacis fœdere iunxit, collegauitque.

29. PETRVS Caietanus Anagninus Matthiæ filius Bonifacij VIII. patruus, huc tranſlatus ex Sorano electus anno 1252. 5. Kal. Iunij Pontif. Nono Innocentij Quarti deinde anno 1276. ad

A Anagninam Eccleſiam tranſlatus eſt, vt habetur ex vaticano regiſtro. Qui cum eam Eccleſiam regeret, idem Bonifatius, antequam purpuratus euaderet, Tudertinæ Eccleſiæ canonicatu condecoratus eſt, vnde poſtea per omnes dignitatis gradus, ad Apoſtolicam Sedem ſublimatus fuit. Petrus in Tudertina Ciuitate fratres Minores ſuſcepit in Eccl. S. Fortunati & ſtabiliuit an. 1254. reſeruatis ſibi ſucceſſoribuſq. pro iure Epiſcopali nouem ſolidis Lucenſibus annuatim perſoluendis: ibique altare S. Franciſci dedicauit.

30. Fr. BENTIVENGA de Bentiuenghis, nobilis Tudertinus, ordinis Minorum inſignis Theologus, cappellanus, atq. Nicolai III. Pont. à confeſsionibus, ſuæ Patriæ Epiſc. renuntiatus anno 1276. Pauloque poſt Epiſcopus Cardinalis Albanenſis, maiorq. Pœnitentiarius. Ad duos annos Tudertinam rexit Eccleſiam, eoq. munere

B libens, volenſq. abiuit. Deceſsit autem 1289. 7. Kal. Aprilis, Tuderti, ſepultuſq. eſt in Eccleſia S. Franciſci apud ſuos Minores, Conſule Vuadinghum Tom. 2. fratrum Minor.

C

31. Fr. ANGELARIVS Bentiuenga ſupra commemorati Cardinalis frater, ex ordine item Minorum, in Epiſcopatum Tudertinum eidem ſucceſsit an. 1278. 4. Kal Auguſti, à Nicolao III. electus, ex reg. vaticano, è 107. f. 28. Sedit ad annos ſeptem, decedenſque in Eccleſia S. Franciſci tumulatus eſt, vbi poſtea Card. frater ſuus ſepultus fuit.

32. NICOLAVS Epiſcopus Tudertinus, in demortui Angelarij locum, ex Archidiacono Cathedralis poſtulatus, confirmatur à Martino IIII. anno 1286. Id. Aprilis, ex reg. vaticano epiſt.

D S. fol. 42 an. 2. vbi habetur quod Capitulum poſt mortem Angelarij Berardum Priorem Eccleſiæ Fulginatenſis, & Papæ Cappellanum, atque magiſtrum Giffridum Anagninum, litterarum contradictarum Auditorem poſtulauerat, qui dignitati renuntiarunt, vnde Nicolaum hunc præfecit. Spoletani Ducatus fuit Gubernator nomine Romanæ Sedis, nouique Templi S. Fortunati fundamenta iecit anno 1292. Epiſcopalis, ac Canonicorum menſam auxit, cui Monaſterium S. Archāgeli prope Tudertū Ord. Vallis Vmbroſæ authoritate Bonifacij VIII. coniunxit Ad decē annos Tudertinæ Eccleſiæ iura pronuntiauit, exceſſit ann. 1296. quo ad cœlum euolauit B. Iacobonus de Benedictis Tudertinus 25. Martij, qui ſtultus propter Chriſtum, noua arte Mundum deluſit

deluſit ſepultus in Eccleſia S.Franciſci alias ſancti Fortunati.

33. NICOLAVS Armatus, ex Canonico Rothomagenſi, Nicolao ſucceſſit anno 1297. 8.Kal. Maij, à Bonifacio electus, ex reg. vat. epiſt.161. ſol.35.anno verò 1301. die 19.Aug. in Baſilicam S. Fortunati tranſtulit corpora ſanctorum Caſsiani, Calixti, Fortunati, Romanæ, & Dignæ. Fato deinde ſunctus eſt 1326.

34. RAYNVTIVS de Aptis nobilis Tudertinus ſuæ Patriæ Præſul ſublectus eſt ann. 1326. Hoc ann.1349. (vt habet m.ſ. Catalog.) propter bella orta in Ciuitate Tudertina omnia acta, monumentaq; Archiuij Epiſcopalis lacerata, ac igni combuſta ſuere, ipſeque Epiſcopus expulſus à Ciuitate Peruſiæ diù manſit, ſuumque Vicarium in temporalibus, & ſpiritualibus Baldum celebrem iuris conſultum habuit,ann.1354.Tudertinos abſoluit authoritate Innocentij VI. ab omnibus pœnis ſpiritualibus, & temporalibus aduerſus ipſos olim promulgatis,eo quod hoſtiliter expugnarunt Vrbeuetanam Ciuitatem, Ioannem Card. tituli S.Theodori Legatum Apoſtolicę Sedis Tudertum accedentem recipere recuſarunt: Ludouicum olim Bauariæ Ducem hæreticum, & excommunicatum tamquam Imperatorem,ac Petrum Corbarium hæreſiarcham tamquam Papam in eadem Ciuitate receperunt: Caſtrum ſancti Gemini violenter occuparunt, alioſque ob exceſſus. Reſtituit omnes & ſingulos ad honores, & antiqua priuilegia. Sub eodem Epiſcopo floruit B. Ioannes Raynuccij Monachus S. Benedicti, idemq; onus ſuſtinuit ad viginti, & octo annos. Obijt anno 1356. ſepultus in Cathedrali.

35. ANDREAS de Aptis ſublectus eſt anno 1356. Hic inſigniter diſciplinam clericalem lapſam reſtituit, ſarctamq; tectam habuit ſaluberrimis legibus: cum exaggeratis virtutibus vir illuſtris, tum etiam affinitate fraterna, qua Aptium Franciſcum Florentinum Epiſcopum,& Cardinalem contingebat. Conſtitutiones Eccleſiæ Tudertinæ ſumma prudentia à ſe compoſitas promulgauit, quæ à ſucceſſoribus approbatæ nuper typis excuſſæ ſunt. Hic anno 1360. Sublacenſis Abbatiæ reſormator fuit, obijt ann.1373.

36. STEPHANVS Paloſius Normannus Romanus ſanctæ Mariæ Maioris Canonicus, creatur Epiſcopus Tudertinus ann. 1374. a Gregorio XI. Sanctæque Romanæ Eccleſiæ Camerarius ab Vrbano VI. ſublectus eſt, Romæque Vicarius, ſub eodemque Pontifice euaſit ad Purpuram, ſub titulo ſancti Marcelli anno 1380. ſub Bonifacio deinde IX. S.Mariæ Maioris Archipreſbyter renuntiatus eſt, Tudertinam verò rexit Eccleſiam vſque ad annum 1396. cum illam Eccleſiam adminiſtraret, ex quo fuerat Cardinalis ſublectus,vſque ad hunc ipſum annum, quo demum eo munere ſe exoluit, conſtitutiones Capituli, rebus compoſitis cum Canonicis, perſcripſit. Ab Aptis, & Clareuallenſibus, qui erant factionum Guelphorum, & Ghibellinorum principes in Ciuitate Tudertina anno 1380. ſolemne pacis iuramentum ſuſcepit, id fuit prudentiæ, ac dexteritatis ſuæ nobile facinus. Deceſsit Romæ 3. Kalen. Maij anno 1398. ſepultuſque eſt apud S. Mariam Maiorem, cum ſubiecta inſcriptione.

Hic iacet Reuerendiſsimus Pater in Chriſto Dominus Stephanus Paloſius tit. S. Marcelli S. R. E. Presb. Card. Archipresbyter huius Baſilicæ,qui obijt anno Domini 1398.menſ. April. dies 29. cuius anima requieſcat in pace Amen.

37. ANTONIVS de caluis Romanus S. Petri Canonicus, Imolenſis Epiſcopus electus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt 1396. 11.Kal. Ianuarij, anno verò 1407.renuntiatus eſt Presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Praxedis ab Innocentio Septimo. Vita ſunctus eſt 1411. 6. non. Octobris, Sepultuſque eſt, apud Baſilicam Vaticanam in ſacello à ſe conſtructo.

38. GVILLELMVS Normannus Romanus, Epiſcopus Anconitanus, ab Innocentio Septimo tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam anno 1405. 2. non. Iunij, eiuſdem Pontificis Theſaurarius ſuit, ſunctuſq. in Gallias eſt legatione, an. verò 1407. à Gregorio Duodecimo Maſſiliam miſſus eſt, vt Petro de Luna Antipapa ſuppreſſo, teterrimum ſchiſma, quod tunc vniuerſalem deuaſtabat Eccleſiam, ingularet, cum pollicitatione eiuſdem Gregorij, ſe ipſum etiam Pontificatui ceſſurum, ſi hoc communi paci Luna ſyncere dediſſet. Re tamen infecta, redijt ſalutaribus monitis Petro peruicaciter reluctante. E viuis poſtea exemptus eſt 1408.

39. FRANCISCVS de Ayello Riccardi Filius, Salernitanus, ante Cauenſis Epiſcopus, huc tranſlatus eſt anno 1408. 3. Kal. Ianuarij; Gregorio Duodecimo ſedente. Conſtanſienſi concilio interſuit, vnuſque fuit ex executoribus teſtamentarijs Cardinalis Landulphi Maramaldi anno 1415. die 10. menſis Octobris Barenſem tandem Archiepiſcopatum obtinuit 1424. 3. Id. Decemb.

40. Fr. ANGELVS Scardeonus Viterbienſis ord. Eremitarum S. Auguſtini antea Æquilinus Epiſcopus, tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam anno 1425. die 19. menſis Ianuarij. Dum huic præeſſet Eccleſiæ, ipſoque enixius adhortante, Tudertini iam pridem deuij ad Imperium Romanę Eccleſiæ redierunt, quibuſdam exſibilatis Tyrannis, qui eam Ciuitatem violentiſſimè occupauerant. Obijt anno 1429.

41. ANTONIVS de Anagnia, Monteflaſconenſis antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam tran-

ſlatus eſt anno 1429. die 8. menſis Aprilis. Defunctus eſt 1434.

43. GERMANICVS Etruſcus Pratenſis, S. Apoſtolici Palatij Auditor, & Piſtorienſis Eccleſiæ Præpoſitus, ſucceſſit Antonio, ab Eugenio IIII. ad hanc ſedem euectus anno 1434. 6. Kal. Nouemb. ex lib. Oblig. parum ſuperuixit ab obtenta dignitate.

44. BARTHOLOMÆVS de Alconibus Angeli filius Firmanus, Abbas S. Petroniani extra muros Firmanæ Ciuitatis ordinis S. Benedicti, Tudertinus Epiſcopus dictus eſt ann. 1436. 2. id. menſis Ianuarij. Hic Pium II. Pontificem Maximum cum 14. Cardinalibus munificentiſsimè hoſpitio excepit, enituitq; pietate in pauperes quam qui maximè, cum per triginta ſex annos Tudertinam rexiſſet Eccleſiam. Seueriori autem diſciplina reuocata, retentaque quoad vixit in clero, illuſtre ſacellum S. Sebaſtiani ſupra montis Fanum ędificauit.

Paulo Secundo, ac Sixto IV. Pontt. Maxx. carus fuit, ſub quo mortali vita functus eſt an. 1472. die 6. Ianuarij orbatus lumine ſenex venerabilis, cunctis lachrymantibus in Cathedrali conditus fuit cum prius epiſcopatum heredem inſtituiſſet.

45. CONSTANTINVS Herulus Narnienſis, electus eſt 1472. translatus poſt ea fuit ad Eccleſiam Tiburtinam, demumque deceſsit Spoletanus Epiſcopus.

46. FRANCISCVS Maſcardus Sutrinus renunciatus eſt anno 1474. 5. idus Decembris. Hic Cathedralem exornauit, maiuſque Altare ſpectabiliori conſtruxit munificentia, marmoreis columnis circumcirca fundatis, effœtæ iam ætatis, huic nuntium remiſit Eccleſiæ ann. 1499.

47. BASILIVS Maſcardus Sutrinus filius Baptiſtæ, nepos Franciſci, Patrui Coadiutor aſcitus eſt anno 1499. die 19. menſis Iulij. Sub Iulio II. Laterano Concilio interfuit, ſub Leone verò X. vita functus eſt anno 1515. cum prius Cathedralem exornaſſet, primumq; lapidem Templi S. Mariæ Conſolatricis iecifſet ann. 1508.

48. ALTERIVS Biliottus nobilis Florentinus, Leonis X. familiaris, Aulæq; Pontificiæ Magiſter, ab eodem Pontifice Epiſcopus adlectus eſt anno 1515. die 13. menſis Auguſti. Ad annos 8. huic præfuit Eccleſiæ, libens, volenſque deinde oneri cedens.

49. PAVLVS Angeli filius Diaconus Cardinalis Cæſius Romanus, Tudertinam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit, anno 1523. die prima ineuntis Iulij, eam adminiſtrationem ad ann. 10. retinuit, fratrique deinde ceſsit anno 1534. De quo fuſius Honuphrius Gerardinus de Catenaccijs Amerinus doctus, erudituſque vir in Hiſtoria Vmbriæ illuſtris p. p. adhuc non edita.

50. FEDERICVS Cæſius Romanus, a. 1534. adhuc iuuenis, ſed nobiliſsimæ indolis, ſingularisq; expectationis, ex ceſsione fratris, à Septimo Clemente hunc Epiſcopatum obtinuit. Quare cum huius Eccleſiæ gubernaculis primum admoueretur ad eius virtutes alluſit huiuſmodi epigrammate Hieronymus Borgius Epiſcopus Maſſæ Lubenſis lib. Carminum m. ſ.

Natus ego ad ſummæ ſpecimen virtutis amandum
Te ſancto Antiſtes cogor amore ſequi.
Proſequor innumeris cum ciuibus ore per orbem
Qui pleno mores, & tua facta canunt
Hinc tum carmen eris mihi, quem ſua plurima reddit
Fœlicem virtus, publicus ornat amor.
Fœlix ſe cuius virtuti adiunxit amicam
Fortunam, & maius cui decus aſtra parant.
Fœlices qui te patrem meruere Tudertes
Ac fidum ad cœli regna beata Ducem.

A Paulo deinde Tertio Federicus Presbyt. Cardinalis creatus eſt tit. ſancti Pancratij. Haud plus, quam decem annos Tudertinam rexit Eccleſiam, eandemque ceſsit in fauorem nepotis, cum regreſſu. Defunctus autem eſt anno 1561. 5. Kal. Februarij, ſepultuſque eſt apud S. Mariam Maiorem in nobili Cæſiorum ſacello. Conſule quæ ſupra narrauimus de hoc nobiliſsimo Cardinali.

51. IOANNES ANDREAS Cęſius Romanus Petri Donatis Vrbis Senatoris filius, duorum ſupradictorum Cardinalium nepos, Ceruiæ antea Epiſcopus, huc tranſlatus eſt anno 1545. die 11. menſis Martij. Hic Collegium Pietatis inſtituit, Eccleſiam exornauit, obq. exaggeratas virtutes omnibus carus fuit. Epiſcopatui tamen ceſsit anno 1566.

52. ANGELVS Cæſius Romanus Chiappini filius ex aduocato conciſtoriali, à Pio V. ſelectus eſt anno 1566, die 15. M. Februarij. ſub Gregorio verò 13. Apoſtolicæ Cameræ Clericus effectus eſt atque Cecanus. Literarorum hominum amantiſsimus fuit, antiquitatiſque ſtudioſiſsimus. Multo labore ſuorum prædeceſſorum nomina indagauit, ac duce ſolertia reperit, repertoſque poſtea in aula Epiſcopalis palatij depingendos curauit, ſingulis breui inſcriptione appoſita. Nouum templum Romæ, ac nobile S. Mariæ de Vallicella vulgò vocatum, quod iam pridem Petrus. Donatus frater Cardinalis munificentiſsimè fundauerat, æmula virtute perfecit, pereleganti in eo conſtructo ſacello, cui magnam dotem dixit. Deceſsit autem anno quadrageſimo ſui Epiſcopatus, noſtræ verò ſalutis 1606. ætatis ſuæ verò 76. eodemque templo prope fratrem exceptus eſt, vt geminata purpura duorum fratrum, idem ſepulchrum nobilitaretur, de quo hæc habet Catalogum M. S. Tudertinorum Præſulorũ, Bibliothecæ Barberinę. *Hic ſolemniter Vrbem ingreſſus totam diœceſim perluſtrauit Eccleſiaſticos ritus, & cæremonias reſtituit Pontificali*

tificali pridem incognito apparatu, ſtatis diebus edito A
populum ad Eccleſiam magis frequentandam diſponit. Clericorum numerum, habitum, mores, cõſuetudines reformauit, ac eorum ritualem librum edidit. Totam Eccleſiam, cuius parietum ſingulatim poterant tunc lapides & tegulæ tecti numerari, mutatione altaris, & organi, tabernaculo, maiori fornice, cappellis, picturis egregijs, cancellis atque inſigni ſerica ſupellectili, renouatiſq; companis illuſtrauit. Sanctimoniales clauſtris contineri ſuauiter induxit, illaſque ord. S. Franciſci ex monaſterio collabente in tutiorem locum authoritate Apoſtolica trãſtulit. Aedes exiguas, & anguſtas, nouas condidit veteres inſtaurauit. Sanctorum Caſsiani, & Calliſti Martyrum, , & Fortunati Confeſſoris Epiſcoporum Tudertin. ac SS. Romanæ, & Dignæ Virginum corpora in templo
S. Fortunati, illuſtriori ſepulchro ære ſuo condito, ſolem- B
ni pompa tranſtulit, ibidem B. Iacoboni de Benedictis oſſa decentius poſuit, ac B. Philippi corpus ordinis Seruorum prius apud ſancti Marci Eccleſiam ſub altari maiori, deinde ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ gratiarum translatum collocauit. Vetuſtas Eccleſiæ conſtitutiones, & nouas ſynodales additas imprimi fecit, una cum officio Sanctorum Tudertinorum Apoſtolica authoritate approbato. Collecta vndique monumenta proprio reſtituto archiuo eccleſiaſtico collocauit, ſumma ſcutorum quatuor mille donauit ſocietati Annunciationis B. Virginis pro nubendis quotannis puellis honeſtis, & pauperibus. Viam Cæſiam, ac plateam cum fonte ſub eodem nomine in Vrbe Tudertina ad publicum beneficium, & ornatum ſtrauit, & conſtruxit, egenis, & ſenioribus alimenta continuo exhibuit, aliaque pia opera exercere
nunquam ceſſauit. Hactenus ille. C

53. MARCELLVS Lantes, origine Piſanus nobilis autem hoc tempore Romanus, Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditor, à Paulo V. electus eſt presbyter Cardinalis tituli SS. Quirici, & Iulittæ anno 1606. die 11. menſis Septembris, eodemque anno Epiſcopus Tudertinus renunuatus eſt, ac ordinis S. Franciſci protector. Tudertinam Eccleſiam rexit vſque ad annum 1625. eoque munere deinceps ſe exoluit, ſeminarium Clericorum inſtituit. Nouum cœnobium pro fratribus diſtrictioris obſeruantiæ S. Franciſci ad Eccleſiã S. Petri ſuper aquas nuncupatum in diœceſi, non ſine maximo ſumptu ædificãdum curauit, pauperes fouit, Clerum reformauit, Chriſtianæ fidei rudimenta non tam pueris, quam alijs neceſſaria,
publicè doceri in Ciuitate, ac tota diœceſi inſti- D
tuit, viuit adhuc Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, Senator planè ſingularis conſilij, integritatiſque præcipuæ. Quem Deus ad commune Eccleſiæ commodum diutiſsimè conſeruet.

54. LVDOVICVS Cincius Romanus ab Vrbano electus eſt anno 1625. die 15. menſ. Sept. exceſsit è vita ann. 1638. menſe Octobris.

55. OLDERICVS Cardinalis Carpigna, Epiſcopus Eugubinus, ad Tudertinam Eccleſiam translatus anno 1638. menſ. Octob. libens abdicauit 1643.

56. IOANNES BAPTISTA Cardinalis Alterius Romanus, olim Camertinus Præſul, ab Vrbano VIII. hoc ipſo an. 1643. die 13. Iulij inter purpuratos Patres relatos, pauloque poſt Tudertinus Epiſcopus conſtituitur. Deus Opt. Maxim. hunc dignißimum Præſulem ad vniuerſalis Eccleſiæ bonum diu incolumen ſeruet.

VALVENSES & Sulmonenſes.

EPISCOPI.

SVLMO Pelignorum Metropolis diruto Corfinio, à Solymo Æneæ contubernali Sulmonam appellatam, qui eam fundaſſe, conſtruxiſſeq; narratur. Hanc pluribus in locis patriam ſe habuiſſe gloriatur Ouidius. Huius honorificè meminerunt Ptolemæus, Plinius, Cato, Silius, Liuiuſq; & alij. Mario, Syllaque ciuilibus bellis diſcordantibus à factione Syllana, vt Feſtus narrat, cecidit penè tota. Hoc tempore vtitur fœlicitate non
C modica, incolis frequens, opibuſque adauctis, eòque fortunatior, quod ſub Burgheſiæ gentis Pauli Quinti proſapiæ ſplendidiſsimæ Principatu ſuauiſſimè cõquieſcat. Poſitus eſt Sulmo in medio ferè planiciei duodecimmillia montibus circũdatæ, quæ alicubi ad tres alicubi verò ad quinque millia paſſum latitudinem extenditur, atque inter duos amnes quorum alter, quem veteres Giptium vocaſſe tradunt, ab Appennino alter, quem Velein dicunt, à Naiella montium altiſſimo exit. Hãc Vrbem Geographi in quarta Regione Italiæ collocant, nonaginta omninò milliarijs ab Vrbe Roma diſsitam in Pelignis, quę Regio nunc Valua nuncupatur, nam vt Blondus tradit, circa ann. Domini 700. ſub dominio Longobardorum Regiũ circa Sulmonem antiquato nomine Peligno-
D rum, in Comitatu erecta, & Valua eſt nuncupata, ex quo factum eſt, vt Diœceſis Eccleſiæ Sulmonenſis, atque huic Regioni, Romana Eccleſia Valuenſem Epiſcopatum dixerit, cuius in ſacris Concilijs frequens memoria extat. Epiſcopus duas habet Cathedrales Eccleſias vna in ipſa Sulmonenſi Ciuitate S. Pamphilo dicata, altera in ſyluis, vbi veteris Corfinij veſtigia, ingenteſque ædificiorum ruinæ, paſsim cernuntur, ſancto Pelino ſacra, qui ibidem ſub Iuliano Apoſtata cum eius oratione Martes templum corruiſſet, à templorum Pontificibus nuriſsimè cæſus, atque octoginta, & quinque vulneribus confoſſus, martyrij coronam promeruit, die quinta Decembris ann. 362. Iuncta deinde Sulmonenſi, Valuenſis Eccleſia Epiſcopali dignitate condecorata eſt, aut paulò ante, aut Sergio primo Ponti-

fice

fice ſedente ad clauum. Conſtat autem ante annum 700. noſtræ ſalutis harum Eccleſiarum ſimul iunctarum Præſulem, ad poſteritatis memoriam non tranſiſſe. Quicquid autem ſit de prætecitis temporibus hoc noſtro ſæculo à Sulmonenſi tanquam à digniori Valuenſis dignitas denominatur, in qua ſacrorum Antiſtes cum Clero ſplendidiori fixit ſedes. In Sulmonenſi Cathedrali, vbi ſancti Pamphili Ciuitatis Patroni corpus veneratur, duodecim ſunt Canonici, vna cum Archidiacono, in Valuenſi verò, in qua S. Pelini tutelaris reliquiæ aſſeruantur, Canonici nouem cum Præpoſito numerantur, reſidet ibidem Vicarius, Vicegerens Epiſcopi, qui ſub ſe habet quatuor, & viginti oppida: Sulmonenſi verò Generali Vicario, præter ipſam Ciuitatem, viginti ſubſunt nobiliora Caſtra, quæ ſimul cum cæteris iuncta, vnam ſatis nobilem efficiunt Diœceſim. Olim poſt diutinas lites inter ſe de dignitate certantes B vtriuſque Eccleſiæ Canonici, tandem conuenientes in vnum, Apoſtolica, proprijque Paſtoris auctoritate, ex duobus vnum Capitulum, vnumq; ſigillum effecerunt, ac in electione Epicopi ſimul ſuffragia ferebant. Noſtris verò hiſce temporibus iterum inter vtriuſque Cathedralis Capitula orta diſſenſio à Romana Rota ad fauorem Sulmonenſium exijt deciſio, quam Vrbanus Octauus Pontifex Maximus ita confirmauit, vt Eccleſia Valuenſis ſuis debitis obſequijs, ac priuilegijs non fraudaretur, atque poſt maximas vtriuſque Eccleſiæ tempeſtates, facta eſt tranquillitas magna. Valuenſis, Sulmonenſiſque Epiſcopus Romano Pontifici eſt immediatè ſubiectus, cuius fructus in libris Apoſtolicæ Cameræ, ad florenos 150. taxantur, verus autem valor ad ſcuta . . . aſcendit. C Templa in ipſa Sulmona Ciuitate ſummis ædificijs extructa, piaque loca, ac religioſorum Monaſteria multa, inter cætera ad duo millia paſſuum, ad montis Maroni radices ſitum nobile ſancti Spiritus ordinis Cœleſtinorum Archicœnobium ſpectatur, in quo prima eius ordinis iecit fundamenta Cœleſtinus Quintus inter Diuos relatus. Protulit Sulmo inter alios viros clariſſimos, Poetarum lumen Ouidium, Marcum Probum ſui temporis Poetam ſatis celebrem, qui inter alia opera, Parthenias in D. Mariæ hiſtoriam carmine heroico edidit; Franciſcum Barbatum Iuriſconſultum eximium, Petrarchæ amicum, ad quem ipſius extant epiſtolæ; Innocentium Septimum D Pontificem Maximum; Cardinales duos, Ioannem, & Coſmatum Melioratos eiuſdem Pontificis fratris filios, nonnulloſque Epiſcopos, viroſque in omni genere præſtantes. Vrbem peſcripſit perbellè Hercules Cioſanus, vna cum Ouidij vitam anno ſalutis 1578. à Sulmone condito, vt ipſe refer; 2700. At cathaloghus Valuenſium, ac Sulmonenſium Præſulum, ex monumentis Romanis, ſcriptoriſque illarum Eccleſiarum, ſequens eſt.

1. PALLADIVS Epiſcopus Sulmonenſis primus occurrit, cuius illuſtris memoria extat in Romano Concilio ſub Symmacho Papa, anno 499.

2. CLARENTIVS Epiſcopus Valuenſis in Concilio ſub Agathone Papa anno 679. ſubſcriptus reperitur.

3. S. PAMPHILVS Valuenſis Epiſcopus, quē Sergius Primus Pontifex Maximus eidem præfecit Eccleſiæ circa annum Domini 706. ibidemque charitate in pauperes, & gratia miraculorum illuſtris, obdormiuit in Domino 28. Aprilis. Cuius ſacrum corpus in Cathedrali Sulmonenſi quieſcit, eidem ſancto dicata, cuius ſolemni ritu tanquam eiuſdem Ciuitatis tutelaris Diui feſtus dies celebratur. De eo Martyrolog. Romanum, & Baron. in notis hac die. Vitam ipſius ſcripſit Paulus Regius Epiſcopus Equenſis.

4. GRADESCVS poſt Panphilum Valuenſem rexit Eccleſiam.

5. VADEPERTVS.

6. RAVENNVS.

7. ARNVLPHVS, cuius Baronius meminit anno 843. vixit temporibus Ludouici Pij, & Lotharij Imperatorū; de quo in chronic. S. Vincentij de Vulturno lib. 2. Eo ſuperſtite, quidam ambitione tactus, Valuenſem Eccleſiam inuaſit. Ioanne Octauo Pontifice circa annum 873. habetur eiuſdem Pontificis epiſtola plebi Valuenſis Eccleſiæ, in qua inuehitur in intruſum, laudat eos, qui minimè recipiendum duxerunt, ſimulque præcipit, ne vnquam eum admittant, alioquin ſententiam excommunicationis minatur. Iacet eiuſdem cadauer Sulmonæ, in templo S. Alexandri, cum hoc epitaphio.

Hac ſunt in foſſa
Arnulphi Præſulis oſſa.

In eadem Eccleſia S. Alexandri aſſeruatur eiuſdem Pontificis reliquia, vt lapidea tabula propè altare poſita refert ijs carminibus.

Hic Alexandri ſunt oſſa recondita ſancti
Papæ, qui Petro Quintus ſucceſſor habetur

Inferius verò.

Vgonis fortis, ſapiens, necnon potentis opus.

8. OPTARMVS.

9. GRIMOALDVS teſtis reperitur ann. 968. in iudicatu ſanctæ Mariæ Apiniaci ad fauorem ſancti Vincentij de Vulturno, vbi dicitur Epiſcopus de Epiſcopio ſancti Pelini, ex chronicon eiuſdem ſancti Vincentij lib. 4. de quo etiam ibidem anno 993.

10. THEODVLPHVS, ſiue Tidolphus anno 1015. Hic Caſtellum de Populi, vt appellant extruxit.

11. TRANSARICVS, ſeu Tranſanus, ſiue Tranſonus anno 1030.

12. SVAVILLVS Tranſarico ſucceſsit. Exceſſit Leoni IX. temporibus, fuitq; vir potens in opere, & ſermone, cuius mentio habetur in antiquo documento eiuſdem Eccleſiæ Valuenſis.

13. DOMINICVS ordinis ſancti Benedicti Monachus, à Leone Nono creatus anno 1054. vt ex ſequenti bulla eiuſdem Pontificis erui poteſt, quæ adhuc in Cathedrali archiuo, vna cum ſequentibus infra reponendis monumentis aſſeruatur, iniuriæ temporum deinceps etiam futura ſuperior; in qua eidem, ſucceſſoribuſque ſ's confirmat cathedrales Eccleſias ſancti Pelini de Valua, & ſancti Pamphili de Sulmona.

LEO

LEO EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.

Dilecto Confratri Dominico Valuenſis Eccleſiæ Epiſcopo, cunctiſque ſucceſſoribus tuis in eadem Eccleſia canonicè promouendis in perpetuum.

ET ſi iubemur dum tempus habemus à Domino bona operari, maximè tamen ad domeſticos fidei. Vnde omnibus Eccleſijs Chriſti pro ea, quæ nobis credita eſt diſpenſatione ſollecitudinem noſtram habemus, ſic debemus inuigilare longinquis, ne in aliquo abſimus propinquis. Itaque ad ſuggeſtionem tuam cariſſime confrater, & Coepiſcope Dominico, quem ex Cænobij diſciplina ad Epiſcopatus curam repromouimus, gaudemus, & anteceſſoribus noſtris, atque nobis fideliter, & iugiter deſeruire in ſancta Romana Eccleſia cognoſcimus. Sed Valuenſis Eccleſiæ, cui Domino authore præſides quamuis peccatis facientibus malitia ſæcularium hominum, & peccatorum eius, ſua, non quæ IESV Chriſti ſunt quærentium, ſupra modum deſolare, & deſtruere munimine Apoſtolici priuilegij contra impetus, & machinamenta ſacrilegorum obtendimus. Igitur authoritate Apoſtolica per hoc noſtræ conſtitutionis priuilegium concedimus, & corroboramus tibi, tuiſque, vt dictum eſt ſucceſſoribus in perpetuum Epiſcopatum Valuenſem cum omni ſua integritate, & pertinentia, ſicut antiquis, & iuſtis limitibus determinatur; ſcilicet à foſſato Luparelli ad portellas, ſiue columnas, & à furca de Corza ad Staſilum inter montes; hinc à caſtello de Furca ad Serram de Caunatina, & à Serra de Sigella ad Serram de monte Chriſti, inde à monte Generacici ad Crucem, inde a valle Araldi ad mericem de celici, & à terra de cantu ad furcam Mizula, deinde à robore corurci, & campo olomeo, & à canite ad columnellam de campo Mezzo, vbi exit aqua de ſangro, & pergit ad foſſatum Luparelli, quod iam dictum eſt. Principaliter quoque confirmamus tibi ad Epiſcopalem ſedem Eccleſiam ſancti Pelini cum omnibus ſibi iuſtè pertinentijs, pariter Eccleſiam ſancti Panfili cum cæteris Eccleſiis, & capellis, quæcumque intra præfatos terminos poſitæ noſcuntur, cum omnibus pertinentijs earum, aut decimas, & oblationes tam viuorum, quam etiam mortuorum, ſecundum authoritatem eorum canonum, prout tibi videbitur, ſicut Epiſcopum decet diſpones, & diſpenſes. Clericorum cauſas, & negotia ad ſæculares homines, & eorum iudicia tranſire non conſentias, ſed tu ipſe, & ſucceſſores tui audiatis, & canonicè diffiniatis, & quia malorum pectorum negligentia, ſimul, & nequitia monumenta chartarum, vel priuilegia anteceſſorum noſtrorum, & ſi qua ſunt alia inſtrumenta, quibus poſſeſſiones, & bona ipſius epiſcopatus firmabantur, & retinebantur, aut perdita, aut ſubtracta fuiſſe conſtat. Per hoc noſtræ authoritatis priuilegium ſancimus, vt nihil hoc præfatæ Eccleſiæ noceat, ſed iuxta quod Otto Imperator Grimualdo eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopo etiam per præceptum edixit, vbicumque neceſſitas ex iuſtitia ipſius Epiſcopatus fuerit ſub interpoſitione ſacramenti, per veraces homines, tàm diuites, quam etiam mediocres, quos idem Epiſcopus denominauerit, in cuiuſcumque poteſtate ſit ipſa iuſtitia inquiratur, & Eccleſiæ dictæ reſtituatur. Inſuper decernimus ſub in-

A *terpoſitione diſtricti anathematis, vt quicumque conſcius eſt poſſeſſionum, vel bonorum, quæ iure competunt præfato epiſcopatui, & tamen inde alienata ab improbis hominibus detinentur, Epiſcopo aut ſuis manifeſtet, ne malis aliorum conſentiendo, & tacendo, ſacrilegus apud Dominũ exiſtat; omnes etiam chartæ factæ ad damnum Eccleſiæ vel quæ fuerunt ipſi Eccleſiæ ſubtractæ, & detinentur ab inuaſoribus Apoſtolica authoritate ſint inanes, & vacuæ. Hinc ſanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ ſedis, cuius iuris epiſcopatus ille ſpecialiter eſſe dignoſcitur authoritate ſub interminatione diſtricti anathematis interdicimus, ne aliqua magna, vel parua perſona cuiuſcumque conditionis, & dignitatis moleſtare, inquietare, diſueſtire præſumat eum abſque diſcuſſione ex omnibus rebus mobilibus, vel immobilibus ſe ſe mouentibus, qui nunc poſſidet, deinceps iuſtè acquirere,*
B *& poſſidere poterit, quod ſi quis Dei, & animæ ſuæ inimicus quocumque modo, vel ingenio huius Apoſtolici priuilegij temerarius præuaricator exiſtere non timuerit, & aliquid eorum, quæ hic aut confirmantur, aut infirmantur à nobis ſibi præſumpſerit contra hoc, quod noſtræ authoritatis cenſura hic promulgatur, perpetuæ anathematis ſententiæ ſe gehennæ cum diabolo, & Angelis eius irrecuperabiliter mancipandum nouerit, niſi fortè dum viuis, dignè Domino, & Eccleſiæ ſuæ ſatiſfecerit. Qui verò diuinæ pietatis intuitu, & ſanctæ obedientiæ reuerentia fidelis conſeruator extiterit huius benedictionẽ hic, & in futuro promereatur, præmiumq. ſempiternæ beatitudinis in electorum Dei cœtibus. Amen.*

Datum in Beneuento xij. Kalendas Ianuarij per manus Federici diaconi, & bibliothecarij, ac cancellarij ſanctæ Apoſtolicæ ſedis vice Domini Heremanni Colo-
C *nienſis Archiepiſcopi, & Archicancellarij anno Domini Leonis Noni Papæ quinti indictione ſexta.*

Dominico Præſule, Sulmone cum Canonicis reſidente, nonnulla bona Epiſcopio ſancti Pelini dono dederunt Ardemannus, & Drago Sulmonenſes Ciues, quæ in ſequenti documento numerantur.

In Dei nomine ab incarnatione Domini noſtri IESV Chriſti anni milleſimo quinquageſimo ſexto, & die menſ. Ianuarij 1. indict. 8.

IDeo conſtat nos Ardemannus . . . & Drago pro Deo datis de Comitatu Valuenſe habitatores eſſis in ipſa Mırane declaro tantum ſicut in edicto Longobardorum continet pagina: ſi qui Longobardi, vt habet caſus humanæ fragilitatis exproraucrit, quamquã
D *in lectulo iacens, dum viuit, & rectè loqui poteſt pro anima ſua iudicandi, vel diſpenſandi de rebus ſuis, quæ, aut qualiter voluerit, & quid iudicaueris ſtabilem debeat permanere, quam & nos coniungendi ſupradicti Ardemanni, & Dragoni conſtitum nobis eſt, vt Donnus Carolus Rex indicauit, & in ſuo capitulare affixit, vt quæcunque fœmina poteſtatem habeat per Comitatum viri ſui res ſuas vendere, poteſtatem habeat donare, notum facit, quia quando nos fuimus copulati iſta conſuetudine gentis noſtræ Longobardorum ſic dedit nobis iam dicti ſupra aſcripti Ardemanna, & Drago viri noſtri quartam partem ex omnibus rebus ſuis quomodo in ipſis noſtric cap. continet, propterea nos quatuor inſimul coniugatus ego Ardemannus, & ſuprad. Coniuge ſua, & ſupradictus Drago, & ſupradicta coniuge ſua & ſupradictus Drago, & ſupradicta Coniuge ſua vno con-*

conſilio, pariterque conſenſu, bona, & ſpontanea, & noſtra bona voluntate, quam, & per redemptionem, remediumque ſalutis animæ noſtræ d: illis noſtris conſortis, quia nos ipſæ p. . . . de ipſa Eccleſia traderc ad ea. . . . faciendum pro animabus noſtris, vt pius Deus, & Dominus noſter IESVS Chriſtus aliquid de peccatis noſtris dimittere, & minuere dignetur, & vt Ianuam Paradiſi gaudentes nos introire iubeat, & vt habeamus pacem in prima reſurrectione, vt in iudicio non inter edos ad ſiniſtram, ſed inter oues ad dexteram aggregari mereamur conſortio tutu mereamur à Domino audire nobis dicente, venite benedicti Patris mei percipite Regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi, propterea iudicauimus, & offerimus. & donauimus omnimodo, ſicut lex continet, & per præſentem tradidimus in Eccleſijs, & in Epiſcopijs Beati S. Pelini, qui eſt in Comitatu Valuenſe in Corfinia Ciuitate, & Beati S. Pamphili, qui eſt in Selmona Ciuitats, vbi nunc præſenti tempore D. Dominicus venerabilis Epiſcopus cum ſuis religioſis Canonicis regimen tenere videtur, hoc eſt ipſa Eccleſia S. Mariæ, & Beati S. Fælicis, qui eſt in Comitatu Valuenſe in ipſo campo, qui eſt deſuper Varacem ſic dedimus nos ſupradicti ad ipſas ſupradictas Eccleſias S. Pelini, & S. Pamphili, cum reliquijs, & campaneis, & cum ipſe mura. & cum libris, & cum terris, & vineis quantum ad ipſas Eccleſias pertinet, & quomodo à ſupradicti noſtri Conſorti traditi habuimus. Similiter indicauimus, & offerimus, & donauimus, & per hanc chartulam ordinauimus animæ noſtræ, & ſicut in ipſa continet ita in poteſtate S. Epiſcopij transfudimus, & offerimus ad habendum, tenendum, & poſſidendum abſque alicuius contradictione, & ſi cuilibet Rectori. vel ſupradicti Epiſcopij opportunum fuerit, habeat in omnibus licentiam, & firmiſſimam poteſtatem in omni loco iſtud munimen oſtendere, & ſtauſare, agere. & ragunare, & adoprare de ſupradicto Epiſcopio defendere abſque omni calumnia, & hoc repromittimus & obligauimus nos ſupradicti vnanimiter nos ſuprad. Ardemannus, & Drago conſentiente. & facienſe, & nos ſupradictæ Coniuges ſimulter, quam, & per voluntatem comiatuum de ſupradicti viri noſtri nos pariter diſponentes, & obligantes contra ſupradictæ Eccleſiæ Beati S. Pelini, & S. Pamphili, ſuique Rectori, vel Aduocati pro redemptione animarum noſtrarum, & pro animabus de illis hominibus, qui ſue partibus nobis tradidit, quod ſi nos prædictos, & noſtros hæredes, poſteroſque noſtros ſi contra hanc chartulum cauſare præſumpſerit, aut ſi hanc chartulam, iudicationem, quod ſi nos pro animabus noſtris fecimus, ſi rumpere, aut retornare, vel reuoluere, vel minuere, ſeu contrariare præſumpſerit per quodlibet ingenium promittitur namque in iram Dei, & D. S. Pelini, & S. Pamphili incurrat, & non habeat pars in prima reſurrectione, ſed ſit illi part in ſtagnum ignis ardentis, & ſulphuris, & cum Anna, & Caipha, & Abiron, & cum Iuda, & Pilato compedes ligent, ſecunda ad parem Eccleſiæ obligamus nos ſupradictos, & noſtros hæredes duplum, & meliorare, reſtaurare, qualis in illa die inuenitur eſſe quando exinde cauſare videatis, & inſuper camprare ad ipſæ ſupradictæ Eccleſiæ Beati S. Pelini, & S. Pamphili de auro monetato libras triginta, & iſta chartula ſemper firma, & ſtabilis permaneat in ſempiternum, ſicut ſuperius legitur, quam, & per regeſtum ſupradicti Ardemanni, & Dragoni hanc chartulam ſcripſi, Ego Guaz. Nepi. Moicep. Actuum in Valua.

13. TRANSMVNDVS filius Oderiſij Comitis Manſorum. Sexti. ex Abbate ſanctæ Mariæ de Treniche ad hanc dignitatem ſubuectus eſt anno 1074. cui Ioannes de Valua habitator Sulmonæ terras aliquas ad opus Epiſcopij S. Pamphili largitus eſt anno 1078. Is annò 1080. cum abſque rationabili cauſa Epiſcopatum dimiſiſſet, à Gregorio Septimo duris prius verbis increpatus, paulòque poſt contra præceptum eiuſdem Pontificis, ne ſe in eo amplius intruderet, ipſam Eccleſiam peruadere auſus fuiſſet, dignitate exuitur. Extat de hac re inter epiſtolas eiuſdem Gregorij, ſequens.

GREGORIVS EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

Omnibus in Epiſcopatu Valuenſi habitatoribus maioribus, atque minoribus, ſiue Poteſtatem in eo habentibus, qui gratiam Beati Petri cupiunt; Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

TRanſmundus veſter dictus Epiſcopus ad nos venit, quem nimirum nos duris verbis increpuimus, propterea quod Epiſcopatum ſine ratione dimiſerat; præcipimus etiam illi propter iſtam ſtultitiam, vt de Epiſcopatu ſe deinde non intromitteret, ſed iret ad montem Caſinum, ibique tamdin eſſet, donec cum ipſo præfati loci Abbate alijsque religioſis, & prudentibus viris conſilium comperemus. quid de illo, & veſtra Eccleſia eſſet faciendum: Quod noſtrum præceptum (ſicut audiuimus) contemnens, & per inobedientiam idolatriæ ſcelus incurrens auſus eſt Eccleſiam interdictam ad augumentum malitiæ ſuæ peruadere, eamque nunc pertinaciter non metuit occupare. Proinde Apoſtolica authoritate præcipimus vobis, vt ſi gratiam Dei, & Beati Petri diligitis, animarumque veſtrarum periculum timetis, nullus veſtrum Epiſcopalem reuerentiam illi exhibeat, ſed bona Eccleſiæ de manibus illius eripientes, cum ſicus inuaſorem habeatis, & res Eccleſiæ ne diſtrahere valeat, à poteſtate ipſius defendatis. Nihilominus quoque mandamus, vt huic Legato noſtro Ioanni Subdiacono, quem adhuc vobis direximus, auxilium in his, quæ neceſſaria fuerint, præbeatis, quatenus ipſe vna vobiſcum, quæ in hac re facienda ſunt, melius poſſit implere.

Datum ſecunda idus Decembris.

14. IOANNES Peccator Traſmundo ſuffectus eſt ann. 1081. Hic ſancti Pelini templum reſtaurauit, vbi in tabula marmorea hæc carmina leguntur.

Emicat ecce piè Domus hæc in honore Mariæ,
Quam Præſul gaudet ſibimet feciſſe
Ioannes.

Cęterum vſque ad hunc Ioannem in tabula marmorea eidem Eccleſiæ affixa Valuenſium Pręſulum memoria extat, pręcipuèque aliquot illorum Antiſtitum nomina memorantur in Longobardicis antiquiſſimis caracteribus in membranis expreſſis, ad marginem vitæ S. Pelini, quam vaticana Bibliotheca habet, nos autem hic exſcribendam curauimus in gratiam venerandæ antiquitatis ſtudioſorum.

Po-

Poperum fecit Tidolphus ad honorem, & reuerentiam S. Pelini. Poſt mortem Epiſcopi Tidolphi, ſucceſſit Epiſcopus Tranſaricus, & habuit Poperum, & tenuit, ac poſſedit, prout melius habuit Epiſcopus Tidolphus. Poſt mortem Tranſarici acceſſit electus Suauil, & habuit, & tenuit, ſicut vnquam melius tenuit Epiſcopus Tranſaricus. In tempore illo venit Epiſcopus Dominicus, & ſucceſſit Epiſcopatum, electus prædictus propter Epiſcopatum, quem amiſerat, dedit medietatem Populi Fratribus. Poſt Epiſcopum Dominicum, Traſmundus ſucceſſit Epiſcopatum, & fecit Pentomam, & poſtea acceſſit cum manſuetudine apud Populum, & ibi præcepit ſicut in terra ſua, & acceſſit ad S.Clementem, & ibi recepit Abbatem. In tempore illo, acceſſit Bachanum, & dederunt cænobium illud, & habuit, & poſſedit per quinque menſes. Poſt Epiſcopum Tranſmundum ſucceſſit Epiſcopus Ioannes, venerunt poſtea Pomporenſes, & reſignauerunt Poperum prædicto Epiſcopo Ioanni, Epiſcopus prædictus ſeceſſit ad Lanzanum, ac duxit Guillelmum Taxonis apud Poperum, & fecit cuſtodiri Caſtrum illud, ad opus Eccleſiæ Valuenſis in Caſtellania; & ipſe Guillelmus cuſtoduit Caſtrum Poperi ad mandatum Epiſcopi, & cum ipſe per longum tempus procuraſſet Caſtrum, Epiſcopus voluit remouere eum, ipſe Guillelmus dixit, non poſſum tibi reſignare.

Hucuſque Codex vaticanus, *Poperum*, hodie Caſtrum Populi dicitur, cuius Dominus vocatur Dux, *Pentema*, Terra eſt, quæ Pentina, *Bachanum* nunc Bacharum Theatinæ diœceſis, *Lanzonum* hodie Lancianum dicitur. *Ad S. Clementem*, nunc Abbatia Card. commendata.

15. IOANNES Secundus anno 1102. idem Caſtellum Pepotanum petijt ſibi attribui ad eximendendas omnes, quæ poſſent oriri lites inter populos prædicti Peperani, ac ſancti Pelini ob confinia, quæ non ita pridem inter vtrumque populum collocanda curauit ab Vgone, qui ante ipſum eidem Peperano Caſtello ius dixerat, idque præſentibus, Raynulpho Theatino Epiſcopo, alijſque pluribus, qui ad Eccleſiam S.Pelini conuenerant, dum ſancti Alexandri templum ſolemniter conſecraretur, ex inſtrumento Eccleſiæ S.Pelini, id habetur.

16. VVALTERVS anno 1109. fortè idem cum ſequenti, cuius Epiſcopi temporibus, Eccleſiæ S.Pelini, templum ſanctæ Flauianæ de Bariſano acceſſit. Eo ſedente eodem anno donatur Epiſcopio S.Pelini, & S.Panfili, Eccleſia S.Mariæ de Carbonibus.

17. GVALTERIVS ad eam dignitatem à Paſchali Secundo Pontifice ſubuectus eſt ann. 1112. ab eodemq; Pontifice conſecratus fuit, cuius conſecrationis bulla, in eiuſdem Epiſcopatus archiuo diligentiſſimè aſſeruatur. Hic etiam S.Populi Eccleſiam Epiſcopatui ſuo adiunxit, quæ Valuenſis Diœceſis eſt prope Anſidoniæ Ciuitatem. De quo mentio in vita ſancti Berardi Epiſcopi Marſorum.

18. ODDO, à Clericorum Senatu Epiſcopus Valuenſis adlectus eſt, cuius electionem ratam deinde habuit Innocentius Secundus Pont. Max. anno 1138.

19. GIRALDVS ad Sulmonenſem Epiſcopatum adlectus eſt à Canonicis S. Pelini, ſanctique Panphili anno 1140. eidemque electioni, idem Innocentius Pontifex Secundus ſuo ſuffragio pon-

A dus adiecit: vocatur adhuc electus in donatione Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Valua, quam Ioannes Abbas S. Vincentij de Vulturno dono dedit Epiſcopio S. Pelini, & S. Panphili anno 1145. vt ſequenti monumento legitur in codice pergameno, apud Abbatem Conſtantinum Caietanum.

In Dei nomine.

Scriptum conuenientiæ qualiter fecit, ac Epiſcopus conuenit inter me Ioannes vir venerabilis Abbas de Monaſterio Beati ſancti Vincentij, quod ſitum eſt ipſum præfatum Monaſterium in Comitatu Beneuentano in fluuio de Vulturno, & eſt in locis, vbi Sacinum vocatur, vbi nunc præſente tempore Regimen tenere videor, & te Gerardus vir venerabilis electus de Epiſcopio ſancti Pelini, & ſancti Pamphili, quod ſitum eſt ipſum præfatum in

B locum vbi Corfinia Ciuitate vocatur, vbi nunc præſente tempore regimen tenere videris, quia dum ab omnibus non inconuictus, ſed à pluribus eſſe videtur, & eſt nunc ſeſtum qualiter tu prædictus Epiſcopus habuiſti petitionem tuam à me præfatus Abbas, vt aliquid de res pertineri, dictum meum Monaſterium dediſſem tibi ad opus de dicta Eccleſia ſancti Pamphili per hunc ſcriptum cnl. . . . amodo vſque incompleti viginti, & nouem anni, & poſt completi viginti, & nouem anni reuoluendum ſemper in alijs viginti, & nouem annia in omnem renouationem detia tu prædictus electus de tuis ſucceſſoribus ſolidos viginti, ac me præfatum Abbatem ſcilicet, & meis ſucceſſoribus ad opus de præfato meo Monaſterio, quia dediſti mihi tu prædictus Epiſcopus de tua mobi-

C lia de dicta Eccleſia ſancti Pamphili ſolidos viginti ad opus, & diſpendium de præfatum meum Monaſterio, & ego præfatus Abbas ipſi ſolidos recepi à te prædicto electo in conuenientia, & apud nos recepimus, & receptum teſtamur à Ber. vncos homines ſcindo 8. cuiuſdam Alberti, & Ioannis per cuiuſdam Dodini, & Oddo per cuiuſdam Azani, & Grimaldi, per cuiuſdam Obaldi . . . qui fuerunt in eadem pactione, & conuenientia, præterea voluntate tua denegare nolui, ſed libenti animo, nemine me cogente, nec aliquid per vim patientes, niſi tantum ſane mente bona, & ſpontanea, & mea bona voluntate, vnaque per conſenſum, & voluntatem de Monachi mei de prædicto Monaſterio dedit tibi prędicto electo ad opus de dicta Eccleſia ſancti Pamphili, hoc eſt ipſa Ec-

D cleſia Beatæ S. Mariæ de Valua, quæ eſt in loco, vbile Fraſcarie vocatur, quia ſic dedit ego prædictus Abbas tibi electo, vel ad dictæ Eccleſiæ amodo vſque in completi viginti, & nouem anni, & renouandum cum muris, & altaris, & reliquijs, & erectionibus, & cum libris, & campanis, & cum caſtris, terris, vineis, arboribus, & cum introitu, & exito ſuo, & cum omnia quantum infra ſe, vel ſupra ſe habent, & cum omnia quantum ad Eccleſiã pertinent, vel pertinere debent vſque in præfinitum tempus in vero timore ad vſufrugendi, agendi, gubernandi, regendi, cultandi, laborandi, lucrandi, non minuendi, nec donandi, nec concambiandi, nec præſtandi, nec per nullum . . . . argumentis in alterius poteſtatem, at proprietate nomine tranuendendi, vel ſubtrapendi, niſi

tantum, vt ſupradiximus vobis ad vſufruendi,
& de ipſis frugibus faciendi quodcumque tu
prædictus, & tuis ſucceſſoribus, vel veſtris ordina-
tibus facere volueritis vſque in præfinitum tempus,
& quod ipſe frugibus, quo eos eamde lucraueri-
tis, ſic deberis dare, & abſoluere, & vſu omnes an-
nualirer per vnumquodque . . . in quali-
cumque die infra annum de metces valent dena-
rios ſea, vt prædictus electus, vel tuis ſucceſſoribus,
vel ad vnum miſſum mihi prædicto Abbati, vel
ad meis ſucceſſoribus, vel ad vnum miſſum præfa-
tis Monachis, vel ad vnum miſſum, quod ſi ea
omnia pleniter conſeruaueritis in Cœna Domini
annualiter ſic pleniter dederins quomodo prædi-
ctum eſt . . . repromitto obligo . .
prædictum Abb. Iohannes, vel meis ſucceſſoribus
tibi præſcripto Gerardo electo, & tuis ſucceſſo-
ribus de dicta Eccleſia cum omnia ſua pertinentia
ad paſſendum facere volueritis, vſque ad præfini-
tum rtempus, cum ſi nos vobis ab omni homine
per legem anteſtatė, vel . . . non potueri-
mus, aut non ſumpſerimus, aut ſi amplius & vſum
ſuper imponere voluerimus . . . quomo-
do dictum eſt ſub pęna obligata capere promitti-
mus, & obligo me ego de alienando . . .
centum, & hunc ſcriptum Conuenientiæ firmum,
& ſtabile permaneat vſque ad præfinitum tempus,
quia inter nos tale fuit noſtra conuenientia quo-
modo . . . & poſt . . . abſoluta
nunquam liceat ego præfatus Abbas, vel meis ſuc-
ceſſoribus nolle quod ſemel voluiſſe, ſed omnia,
quod ſuperius ſcriptum eſt, fortiter inuiolabiliter
conſeruare promittimus vſque in præfinitum tem-
pus quam ad petitionem de prædict. Abb. hunc
ſcriptum conuenientiæ ſcripſi, Ego Iohann., Zo-
chus in xhv. & menſ, Aprilis per indict. ſeptima
ind. . . .

† *Ego Iohannes alias Mã. Abbas S.Vincentij, hunc ſcriptum . . . propria manu.*
† *Riuno Iaedem Monachus conſenſi* . . .
† *Onchilble Sacerdos* . . . .
† *Ego Fr.Petrus Subdiaconus conſenſi.* . . .
† *Lepaldus rogatus à te Domino Abb.* .
† *Sunulphus rogatus à te* . . .

20. SIGINVLPHVS ab ijſdem Canonicis
Valuenſis Epiſcopus pronunciatus eſt, Eugenio
Tertio eiuſmodi electioni ſuffragante anno 1144.
Hic an. 1164. dedit in feudum cuidam Sebaſtiæ,
& filijs multa bona de Epiſcopio ſancti Pelini, &
S.Panphili. qui eſt idem cum Epiſcopio S. Pelini,
de conſenſu Canonicorum S.Pamphili.

In Dei nomine.

Scriptum præſtage qualiter ſtetit, atque con-
uentum eſt inter me Siginulphus Epiſcopus de
Epiſcopio Beati S. Pelini, & S.Pamphili, qui eſt
ipſum ſupradictum cum Epiſcopio S. Pelini in lo-
cis, vbi Corfinia Ciuitate vocatur, vbi nunc præ-
ſentem poteſtatem, & regimen te tenere videtur,
dedit ſupradictus Epiſcopus ad te Sebaſtiæ filiæ
Valteri Bodon., & eſt habitatrix in ipſa Ciuitate
de Sulmona, & quia dum à Dominibus omne
non eſt in conuentionem ad pluribus omnium eſ-
ſe videtur, & manifeſta cauſa qualiter ſupraſcripta
Sebaſtia habuiſti petitionem tuam detegere vo-
A luerit, libenti animo bona propoſitione, & mea
bona voluntate, vnaque per conſenſum, & bo-
nam voluntatem de primatis ordinatis Canonicis
mei S.Pamphili dedi tibi ſupradictæ Sebaſtiæ, &
à filij tui quid de Girardi nati ſunt, hoc eſt, ſedici
peazi di terra . . . .
omiſſis dictis terris, & poſt ſui clauſulæ ad ſoluen-
dum duodecim denarios in feſto S. Pamphili ſu-
praſcripto Epiſcopo, vel ſuis ordinatis in dicta
Eccleſia S. Pamphili, & alijs omiſſis . . . .

Anno Domini Milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, & dies menſ.Decembris primo, indict.tertiadecima.

Siginulpho Præſule Parnaldus de Comitatu Val-
uenſe donat Epiſcopio S. Pamphili Eccleſiam ſan-
cti Andreæ anno 1160. eidemque 1167. Gerua-
ſius, & Alexander de Comitatu Valuenſe, donant
B Epiſcopio ſancti Pamphili Eccleſiam ſancti Roc-
chi de Ciuitate Sulmonenſi. Obijt Siginulphus
anno 1168. nam hoc anno, menſe Aprilis, ſede
vacante, Capitulum Valuenſe ſtetur Canonicis
ſancti Pamphili de Sulmona habere idem ius eli-
gendi Epiſcopum, quod ipſi habent, ac pro ſuc-
ceſſoribus ſuis id ratum habituros promittunt, vt
ea ſequenti inſtrumento, ex originali deſumpto.

In Dei nomine.

Anno Domini Incarnationis Milleſimo centeſimo 68. indict.menſis Aprilis. . . .

Sicut humanum eſt peccare, ita Angelicum emē-
dare, idcirco Præpoſitus Gualterus, & Capitulum
S.Pelini Eccleſiæ Valuenſis, ipſa Eccleſia vacante
Epiſcopo volentes ad electionem, & poſtulatio-
nem, ſeu nominationem Epiſcopi procedere ſine
C Canonicis ſancti Pamphili de Sulmona, facta
appellatione ab ipſis Canonicis ſancti Pamphili ad
Dominum Papam, ne electio, poſtulatio, ſeu no-
minatio fieret à Præpoſitu, & Capitulo S.Pelini
niſi Canonica ſine Canonicis ſancti Panfili, quia
dicebant ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,
poſtulandi, ſeu nominandi Epiſcopum pariter cū
ipſis, cumque negaretur à prædicto Præpoſito, &
Capitulo S. Pelini Canonicos ſancti Panfili eſſe
in quaſi poſſeſſione, & eſſe debere ſicut aſſereba-
tur litis materia, & quæſtio ſcandali oriebatur,
quod erat impedimentum ad electionem facien-
dam in damnum ipſius Eccleſiæ Valuenſis, & Epi-
ſcopatus inferebatur. Idem Præpoſitus, & Capi-
tulum ſancti Pelini volentes vtilitati vtriuſque Ec-
cleſiæ ſancti Pelini, & S. Panfili prouidere, & eui-
D tare expenſas vtriuſque partis, recognoſcentes etiā
veritatem in præſentia Domini Leonardi venera-
bilis Abbatis S.Clem. in piſcaria, & in præſentia
Iudicis Ioannis de Sulmona, & ſubſcriptorum te-
ſtium prædicti Præpoſitus, & Capitulum S.Pelini
confeſſi ſunt Canonicos S.Panfili eſſe in quaſi poſ-
ſeſſione iuris eligendi, & debere intereſſe, & ha-
bere ius eligendi, poſtulandi, ſeu nominandi pa-
riter ius ipſis ea antiqua conſuetudine obtenta, &
præſcripta, cuius memoria non extat, & promi-
ſerunt ſe ſucceſſoribus ſuis de cætero vna cum
Capitulo S.Panfili de Sulmona eligere, poſtulare,
nominare Epiſcopum, renuntiando liti, quæſtioni,
ſi quæ fieri poſſet aduerſus Canonicos S.Panfili ab
ipſo Præpoſito, & Capitulo S.Pelini ſuper electio-
ne, vel poſtulatione, ſeu nominatione Epiſcopo-
rum.

rum, quod de cætero nullam litem, calumoiam, appellationem faceret per ſe, vel ſucceſſores ſuos ſuper prædictis ſcilicet electione, poſtulatione, ſeu nominatione Epiſcoporum, ad cuius rei memoriam, & firmitatem robur perpetuò valiturum, rogauerunt me Iudicem Ioannem de Sulmooa facere inſtrumentum publicum omnium prædictorum.

Actum eſt hoc in Eccleſia S. Pelini coram prædicto venerabili Abbate ſancti Clementis, & aliorum prudentum virorum, vnde ego Ioannes Sulm. Iudex rogatus a ſupradictis, ſcilicet Præpoſito, & Capitulo S. Pelini, & Canonicis ſancti Panfili, hoc inſtrumentum feci, & ſcripſi anno, menſe indict. ſupradicta fœliciter.

Ego Gualterus Præpoſitus S. Pelini his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Beraldus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Raynaldus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Gualterus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Petrus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Gerardus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Ioannes Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Dec. Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Raynald. de Collepreto Can. his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Thomas Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Blaſius Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego . . . Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Berardus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum febi.

Ego Rogerius Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Benedictus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Ego Berardus Canonicus his omnibus interfui, & ſignum feci.

Signum manus D. Ioannis rogat. teſtis &c.

Signum manus D. Adam rogat. teſtis, &c.

Signum manu D. Math. de Racano rogat. teſtis, &c.

Signum manus D. Berard. Adenulfo rogat. teſtis, &c.

Signum manu D. Simonis rogat. teſtis, &c.

Signum manus Gradul. rogat. teſtis, &c.

Signum manus Landolf. Miles rogatus, & teſtis, &c.

Ego Ioannes Sulmonis Iudex hunc ſcriptum ſcripſi.

21. ODARISIVS, ſiue Odeliſius ab vtriuſque Capituli Caoonicis, Valuenſis Epiſcopus dictus eſt, Alexandro Tertio ſummo Pontifice annuente, anno 1168. defuncto Siginulpho. Hic anno 1178. concedit fratribus Hoſpitalarijs, vt Eccleſiam io Ciuitate Sulmooa ædificent, & ſoluant S. Pamphilo libram ceræ, & quartam de de-

A cimis, & mortuarijs, annò 1175. Gemma venerabilis mulier donat Eccleſiæ, & Epiſcopio ſancti Pamphili Eccleſiam ſancti Andreæ per manus Oderiſij Epiſcopi Valuenſis, & Ieſualdi Canonici S. Pamphili.

In Dei nomine anno Dominicæ Incarnationis milleſ. centeſ. lxxv. quinto die Madij indictione octaua.

Ego quidem Gemma filia quondam Ioanois Oualdi cum authoritate, & conſenſu viri mei, & Munualdi Oddonis ſponte, & in præſeotia ſubſcriptorum teſtium, conſiderante de Dei omnipotentis miſericordia per remedium animæ meæ, & patris, & matris meæ, vt poſſimus audire illam vocem deſiderabilem vbi Dominus dicit, venite, fratres mei benedicti percipite Regnum, quod
B vobis paratum eſt ab origine mundi, Idcirco dono, atque coocedo io Eccleſia, & Epiſcopio ſancti Pamphili de Sulmona per maous veoerabilis Domini Oderiſij Valuenſis Epiſcopi, & Diaconi Ioannis Ieſualdi Canonici eiuſdem Eccleſiæ, hoc eſt partem meam, quam habeo io Eccleſia ſancti Andreæ, quæ eſt foris Sulmonæ muros, & portionem quam habeo in Eccleſia ſancti Andreæ, quæ eſt intus in ipſa Ciuitate, cum terris, & muris, & libris, & campanis, & reliquijs, & paramentis, & cum omnia quantum ad ipſas portiones meas pertinent, & pertinere debent per ipſas Eccleſias, & tres petias terræ, quas habeo in territorio Sulmonis, vna petia terræ in loco eſt, qui vocatur Zappanotte iuxta terram Ioannis Abbatis, & alia eſt vltra flumen ſubtus viam iuxta terram ad
C . . . . & alia eſt in loco, qui vocatur Cretane iuxta terram magiſtri Philippi, omnia, & in omnibus quantum infra ſe, vel ſuper ſe habent in integrum dono, trado, atque concedo præfatæ Eccleſiæ. Ioſuper promitto, & obligo me, meoſque hæredes ad prædictam Eccleſiam beati Andreæ quod nec per me, nec per aliquam perſooam à oobis ſubmiſſa habeamus poteſtatem retollere, nec minuere, nec in aliqua cauſatione mittere, & ſi facere præſumpſerimus, componere præfatæ Eccleſiæ duplicatas, & melioratas, qualis in illa die inuenitur eſſe quando eainde cauſare videtur, & compoſitione facta, hæc chartula maneat firma in perpetuum, quam ſcribere rogaui Ioannes Sulmonis Iudex menſ. & indict. ſuprad. fœliciter.

D † *Signum manus Landolfius miles rogatus teſtis.*

† *Signum manus Gregorius Ioannis Oden. rogatus teſtis.*

† *Signum manus Maximus rogatus teſtis.*

† *Signum manus Guiniſi rogatus teſtis.*

† *Signum manus Verardus Petri rogatus teſtis.*

Ego Ioannes Sulmonis Iudex hanc chartulam ſcripſi.

Aooo 1170. Mallerius Dominator Pacentri donat Epiſcopio ſancti Panphili Eccleſiam ſancti Angeli, vt videre eſt in ſequenti docnmento.

In Dei nomine † Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo lxx. menſis Auguſti indict. 3.

Quamobrem conſtat me Mallerium F. quondam Manerij de Palena de Comitatu Valuenſis habitator, & dominator in terra Pacentrana, de-

clarando tamen ſicut .... edicti Longobardorum extaret pagina .... liber poteſtatem habeat, vbicumque voluerit, de rebus ſuis pro anima ſua ſanctis locis eam pietatis iudicare quod voluerit, & quod iudicauerit, ſtabile debeat permanere, modò verò bona, & ſpontanèa in ea voluntate, quam & pro redemptione, remediumque ſalutis animæ meæ, & patris, & matris, omniumq; parentum meorum, vt Deus, & Dominus noſter IESVS CHRISTVS de peccatis noſtris dimittere, & minuere dignetur, & vt habeamus partem proemia, & reſurrectionem, & audire illam vocem deſiderabilem quando Dominus dicet venite benedicti Patris mei percipite Regnum vobis paratum ab origine mundi, propterea dono, iudico, offero, concedo, & per præſentem trado in Epiſcopio ſancti Pamphili poſito in prædicto comitatu iuxta Ciuitatem, quæ dicitur Sulmonæ, hoc eſt Eccleſia ſancti Angeli poſita in territorio Pacenttano in loco, vbi vadus de placunti vocatur, cum muris, Altaris, reliquijs oblationibus, libris, calicis, thuribilis, & cum omnibus eiuſdem Eccleſiæ ornamentis, & cum terris cultis, & incultis, arboribus, fructiſeris, vel infructiſeris, & cum omnibus quantum ad prædictam Eccleſiam pertinet, vel pertinere debet. Vnde ad manus meas, nec ad hæredes meos nulla exinde ſeci reſeruationem, neque exceptuationem, ſed in integrum qualiter prælegitur trado ego totum in iam ſcripto Epiſcopio ad habendum, tenendum, & ad proprietatem præſati Epiſcopij poſſidendum, iureſaciendum inde quo ad vtilitatem prædicti Epiſcopii oportunum fuerit abſque vlla calumnia, & hoc repromitto, & obligo me, & meos hæredes ad dicto Epiſeopio, eiuſque Epiſcopi, & Rectoris, vel aduocati, quod ſi ego, vel mei hæredes hanc meam iudicationem rumpere, vel retollere præſumpſerimus, aut ſi nos ab omni homine antiſtare, & defendere ad opus dicti Epiſcopii non potuerimus, aut non voluerimus per quodlibet ingenium dupla, & meliorata ad opus dicti Epiſcopii reſtaurare promittimus, & obligamus ſub æſtimatione, qualis in illa die inuenitur omne quando exinde cauſare videtur, quia quod ſemel offertur, non reuoluamus, vnde rogatus à dicto Mallerio hanc chartulam ſcripſi Ego Gualterius R. Madii Dei, & regia gratia Sulmonenſium Iudex, in menſ. & dicta indict. fœliciter.

† *Signum manus Mallerij, qui hanc cartulam ſcribere rogauit.*

† *Signum manus Raynaldi de Rocconi rogatus teſtis.*

† *Signum manus Delime de Sclaui rogatus teſtis.*

† *Signum manus Ioannis Gerelini rogatus teſtis.*

† *Signum manus Ioannis adis agay rogatus teſtis.*

† *Signum manus Petri R. Deodati rogatus teſtis.*

Odeniſij obitus recenſetur in antiquo Monologio Montis Caſini 10. Kalendas Aprilis. Interfuit Lateranenſi Concilio ſub eodem Alexandro 1179. Lucius deinde Tertius hunc Epiſcopum, Eccleſiamque ſancti Pelini pietatis ergo protegendam ſuſcepit, ex bulla eiuſdem Pontificis.

22. GVILLELMVS ad eandem dignitatem aſſumptus eſt, atque ab Innocentio Tertio Pontifice confirmatus anno 1200. Extat eiuſdem

A Guillelmi conceſſio nonnullorum bonorum facta Santo de Cucullo anno 1201.

In Dei nomine.

Breue recordationis deliberationis conſenſu, & voluntate, & rogati à te Santo de Cucullo Canonicorum Eccleſiæ beati Pamphili factum à me Guilelmo Valuenſi Epiſcopo tibi prædicto Santo, tuiſque hæredibus, quoniam habuiſti petitionem, vt de bonis prædictæ Eccleſiæ concederemus tibi, aptum viſum eſt nobis concedere tibi in Sulmone medietatem Palatij, quod fuit Petri Manfredi cum medietate caſilis, quod eſt ante illud, & medietatem Caſarini, quod fuit Raynaldi frumeliti in porta ſancti Pamphili, & medietatem feudum, quod fuit Raynaldi Ruſtiel, & medietatem petia-
B tum terræ in via ſalaria, & medietatem terræ in Gualdo, & medietatem terræ in Moricillo, & medietatem terræ in Cinali, & medietatem vineæ in Caſtello, & medietatem vineæ, quæ fuit Preſbyteri Brunonis, & medietatem vineæ in practulæ, & medietatem vineæ cum terra, quod tenuit Gualterius Zappa, vineam, & medietatem vineæ quæ fuit Alberti Anteradi, & medietatem terræ alltreretanæ, & SS. medietatem Cannapinæ quæ fuit Gualt. Iudici ad Incinali, reddentque vobis in cambium clauſuram, & paſtinum, quod eſt ſuper viam, quod fuit Gualt. Iudici pro his debetis reddere annuatim in feſto ſancti Pamphili ad prædictam Eccleſiam denarios duosdecim inſuper dabitis decimas de fructu earundem terrarum, quapropter hunc breuem ſcribere rogauimus Ioan-
C nem Sulmonis Iudicem anno Dominicæ Incarnationis MCCI. decimo die menſis Februarij indictione quarta.

Ego Guilelmus Valuenſis Epiſcopus ſſ.

Ego Presbyter Berardus Senaldi conceſſi, & ſſ.

Ego Presbyter Ionathas conceſſi, & ſſ.

Ego Presbyter Ioannes Rainucci conceſſi, & ſſ.

Ego Presbyter Oliuerius conceſſi, & ſſ.

Ego Gualterius de Lando conceſſi, & ſſ.

Ego Landolfius conceſſi, & ſſ.

Ego Presbyter Faydo conceſſi, & ſſ.

Ego Presbyter Ezechiel conceſſi, & ſſ.

Ego Presbyter Albericus conceſſi, & ſſ.

Ego Raynaldus Maineri conceſſi, & ſſ.

Ego Odoriſius conceſſi, & ſſ.

Ego Bernardus de Ortona conceſſi; & ſſ.

D *Hi ſunt teſtes rogati a ſupradicto Epiſcopo.*

Raynaldus Lorineri.

Gentile de Muchilod.

Landolphus.

Ioannis Iudicis Puliani de Ortona.

Ego Ioannes Sulmonenſis Iudex hunc breuem ſcripſi, &c.

Guillelmo anno 1206. defuncto, ab vtroque Capitulo ſancti Pamphili, & ſancti Pelini, tres electi fuerunt in Epiſcopos Valuen. Gerundum, Siginulphum, & Guillelmum, qui electioni ceſſerunt, iterumque reſtauratis Comitijs, C. ſubdiaconum Apoſtolicum poſtularunt, & Innocentio Tertio præſentarunt pro confirmatione, qui cum electionem dictam contra Concilium Lateranenſe celebratam acciperet, Capitulis, vt alterum

terum infra menſem ſibi deligerent Paſtorem ſequenti epiſtola committit.

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs ſancti Pelini Valuenſis, & ſancti Panfili Sulmon. Canonicis, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

VEnientes ad Apoſtolicam ſedem dilecti filij R. Præpoſitus ſancti Pelini, & Magiſter Rolandus ſancti Panfili Canonicus, & ex parte veſtra literis præſentatis, nobis humiliter ſupplicarunt, vt electionem, quam de dilecto filio G. ſubdiacono noſtro canonicè feceratis, authoritate dignaremur Apoſtolica cōfirmare; nos autem electionem ipſam, ſicut moris eſt examinari fecimus diligenter, & inuenimus eundem ſubdiaconum illius ætatis exiſtere, quæ non patitur eum ad dignitatem Pontificalis offitij ſecundum canones promoueri, cum nondum perueniſſe dicitur niſi ad 25. annum, licet autem ad promotionem ipſius ſubdiaconi noſtri, quantum cum honeſtate noſtra poſſumus, libenti animo intendamus, & idem nobilis ſit, & potens, & vita, & ſcientia, nec non moribus comendabilis demonſtratur, quia tamen in Lateranenſi Concilio eſt ſtatutum, vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui iam ætatis annum trigeſimum agunt, & clericos qui contra formam conſtitutionis ipſius quemquam elegerint, & eligendi tunc poteſtate priuatos ab Eccleſiaſticis beneficijs triennio nouerint ſe ſuſpenſos, eandem electionem decernimus nullam eſſe, credentes firmiter, & ſperantes, quod ſi dilectus ſubdiaconus noſter, prout bene incæpit perficere curauerit in ſcientia literarum, ad maiora, dante Deo poterit euocari. Cæterum ne ex eo, quod ad promotionem eiuſdem ſubdiaconi intendiſtis, ad quam nos etiam ſi honeſtas permitteret, intendere curaſſemus, patiamini detrimentum, pœnam ipſam ob ipſius gratiam, vobis duximus miſericorditer remittendam. Quocirca vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus quatenus infra menſem poſt receptionem præſentium, niſi forſan iam aliam recepiſtis perſonam ætate, honeſtate, ac literarum, & cæteris circumſtantijs idoneam vobis eligatis canonice in paſtorem, præpoſiti ſancti Pelini, & aliorum abſentia non obſtante, alioquin ad noſtram præſentiam accedatis, a nobis Epiſcopum, dante Deo, recepturi. Quod ſi forſan iam alias literas recepiſtis ab illarum receptione, ſicut in eis expreſſum fuerat, menſem volumus computari.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum 13. kalendas Maij Pontificatus noſtri anno 8.

23. ODDO ſeu Otto Innoc. III. Cappellanus, ab ipſo anno 1207. de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis electus eſt Epiſcopus, cum inter ſe non conueniſſent, Clericiſque ſancti Pamphili Sulmonenſis, vt ipſum in Paſtorem recipiant, ſequenti hortatur epiſtola.

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Clericis ſancti Pamfili Sulmon. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

SI ſecundum rigorem, & non magis ſecundū multitudinē manſuetudinis procedere curaſſemus, rebellionē, & contumaciam veſtram pro meritis puniendo, vos priuaſſemus perpetuò eligendi penitus poteſtate, qui ad electionem illicitam procedere præſumentes poſt multas monitiones noſtras, pariter, & præcepta in eodem propoſito pertinaciter perſiſtitis, & apoſtolicis iuſsionibus reſiſtentes, quaſi poſſetis contra ſtimulum calcitrare, quod turpiter inchoaſtis, niſi eſtis poſtmodum turpius cōſonere. Verum quia licet immeriti locum ipſius tenimus in terris, qui nunquam obliuiſcitur miſereri, ſed iratus miſericordiæ recordatur, rigorem iuſtitiæ manſuetudine temperantes, & Eccleſiam veſtram nolentes per Paſtoris abſentiam in ſpiritualibus, & temporalibus vlterius deſolari, dilectum filium O. tunc ſubdiaconum, & Cappellanum noſtrum ſuæ probitatis obtentu nobis, & fratribus noſtris carum admodum, & acceptum per cuius ſollicitudinem diligentem, & diligentiam circumſpectam eidem Eccleſię poſſe credimus vtiliter prouidere, vobis conceſſimus in paſtorem, & ipſum ſabbato infra octauas pentecoſtes in diaconum curauimus ordinare. Quocirca vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, & in virtute obedientiæ diſtricte præcipimus, quatenus infra quindecim dies poſt ſuſceptionem præſentium aliquem veſtrum de communi vniuerſorum aſſenſu in litteris patenter expreſſo, qui eum cum debito honore, & reuerentia recipiant, & ad vos vſque perducant, ad præſentiam noſtram mittere nullatenus poſtponatis, & ipſi obedientiam, & reuerentiam debitam impendentes, intendatis eidem, tanquam patri veſtro de cætero, & paſtori, mandatum noſtrum taliter implendo, quod inobedientia, quæ præceſſit, per ſubſequentem obedientiam expellatur. Quicumque autem ei, immo nobis potius in hoc præſumpſerit contraire, ſe nouerit officio, & beneficio perpetuo ſpoliandum.

Datum Ferentin. 3. nonas Iunij Pontificatus noſtri anno nono.

Oddone ſedente, Honorius Tertius ann. 1220. confirmat numerum duodecim Canonicorum à Capitulo, & Præpoſito ſancti Pamphili præfixum.

HONORIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei,

Dilectis filijs Præpoſito, & Capitulo ſancti Pamfili Sulmonenſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

CVm à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigore æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum, ea propter dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis præcibus inclinati, duodecim Canonicorum numerum, quem in Eccleſia veſtra, venerabilis fratris noſtri

noſtri Valuenſis Epiſcopi, loci Diæceſani accedente conſenſu deliberare prouidè ſtatuiſtis, ſicut eſt productum inſtrumentum authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes, vt præfata Eccleſia ſit contenta, niſi adeò ipſius excreuerint facultates. quod plures inſtitui valeat in eadem, ſaluo in omnibus Apoſtolicæ ſedis mandato. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Laterani decimo Kalendas Maij Pontificatus noſtri anno quinto.

Idem Honorius anno 1224. committit differentias vertentes inter Capitulum ſancti Pelini, & ſancti Pamphili Epiſcopo Furconienſi.

HONORIVS EPISCOPVS, ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri noſtro Epiſcopo Furconen., & dilectis filijs Abbati ſanctæ Mariæ de Nocer, & Præpoſito ſancti Ioannis Celamenſis Triuent. & Marſic. Diœceſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

SVa nobis Præpoſitus, & Capitulum ſancti Panfili Sulmon. Valuen. Diæc. inſinuatione monſtrarunt, quod olim orta inter ipſos ex parte vna, & Capitulum ſancti Pelini Valuen. ſuper iure eligendi Valuenſem Epiſcopum queſtione, & cauſa ſuper hoc bonæ memoriæ Penenſi Epiſcopo a fæl. record. Innocentio Papa prædeceſſore noſtro commiſſa, eodem Epiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, eadem vſque ad calculum ſententiæ diffinitiuæ deducta remanſit hactenus indeciſa, vnde humiliter petierunt vt eam terminari per alios mandaremus, ideoque per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus receptis prioris actis iudicij, cauſam ipſam iuxta priorum continent etiam literarum, appellatione remota, ratione præuia terminetis. Quod ſi non omnibus his cognoſcendis potueritis intereſſe, tu frater Epiſcope cum eorum altero eam nihilominus exequaris.

Datum Tiburt. 3. Idus Iunij pontificatus noſtri anno nono.

Idem Epiſcopus Oddo, anno 1224. Militem Burellum de Aucìa à vinculis excommunicationis abſoluit.

In nomine Domini noſtri IESV CHRISTI Amen.

Anno eiuſdem milleſimo duceneſimo vigeſſimo quarto indictione decima ſecunda. Notum ſit tam præſentibus, quàm futuris, quod miles Burrellus de Aucìa, & domina Letitia vxor eius cum conſenſu, & authoritate interueniente ipſius Burrelli viri ſui, in præſentia mei Iudicis Matthæi, & Notarij publici de Sulmone promiſerunt, & conuenerunt generaliter reddere, & promiſerunt ſolemni ſtipulatione Eccleſiæ ſancti Panphili de Sulmone quæcumque ipſi, & filij eorundem abſtulerant, vel deferri fecerant Eccleſiæ ſancti Andreæ de Caſtello Nouo, quæ Eccleſia A eſt in Demanio iam dictæ Eccleſiæ ſancti Pamphili de Sulmona, promiſerunt, & conuenerunt ſpecialiter &c. reddere frumentum quod abſtulerant conuenerunt reddere alio ſequenti anno, quod fenum abſtolerant de prato dictæ Eccleſię ſancti Andreæ. Item promiſerunt reddere ei gallinam vnam, & denarios decem, quos filij iam dictorum abſtulerant ratione collectæ Imperatoris. Hæc omnia promiſerunt, & conuenerunt reddere Berardo Præpoſito Eccleſię ſancti Pamphili ſupradictę nomine eiuſdem Eccleſiæ ſancti Andreæ de Caſtello Nouo recipienti, pro quibus rebus ablatis, fuerunt tam Miles Burrellus vir, quam domina Lætitia vxor iam excommunicati à venerabili Ottone Epiſcopo Valuenſi, qui recepta à præfatis firma, & B idonea rerum ablatarum promiſſione redditionis, dictus dominus Epiſcopus eos à vinculo excommunicationis ſecundum formam Eccleſiaſticam abſoluit. Tum dictus Burrellus, & domina Laetitia pro ſe, & hæredibus ſuis promiſerunt, & conuenerunt ceſſare ab omni moleſtia, & perturbatione, Iam dictæ Eccleſiæ ſancti Andreæ nullum ius habere, & ideo renuerunt extra eam omni iuri, & actioni, actum eſt hoc ante Eccleſiam ſancti Pamphili de Sulmona in præſentia ſubſcriptorum teſtium, videlicet.

Iudicis Terri.ij.

Magiſtri Ioannis Gualteri presbyteri.

Lanaulphi Canonici Vallis car. . . .

Ioannis Ottonis Canonici.

Thomæ Canonici.

C *Nos antedictus Burellus vir, & Letitia vxor conſenſimus in ipſo Iudice Matthæa tanquam in . . . Iudice, & Notario, & præſentem chartam ita ſcribi rogauimus, anno menſe Auguſti, & indictione prætitulatis videlicet.*

Ego in . . . Sulmonis Iudex, & Notarius, hanc chartam ab vtraque parte rogatus ſcripſi, & ſignum feci.

Sub ipſo anno 1208. Gregorius Epiſcopus Theatinus conſecrauit Eccleſiam S. Pamphili, vt ex ſubiecta memoria liquet.

Anno Domini 1208. menſe Septembris 29. 12. indictione.

D. Gregorius Venerabilis Epiſcopus Theatinus . . . rogatus a Capitulo Eccleſiæ ſancti Pamphili dedicauit, & conſecrauit iſtam Eccleſiam ſancti Pamphili dedica- D *uit, & conſecrauit ad honorem Dei omnipotentis ſanctiſſimi . . . S. B. Virginis Mariæ, & ſancti Pamphili, & ad ſubiectionem Romanæ Eccleſiæ, ad quā immediatè dicta Eccleſia S. Pamphili pertinet. Item eodem anno menſe Octobris tertio eiuſdem eodem modo conſecrauit idem Epiſcopus altare B. Virginis poſitum in confeſſionibus dictæ Eccleſiæ ſancti Pamphili per prædictum Epiſcopum, & D. Anſuſium venerabilem Epiſcopum Furconem in prædicto die dedicationis, annuatim indultæ ſunt annorum duorum, & duarum animarum de criminalibus. Remiſſiones dedicationis dicti altaris B. Mariæ V. annuatim ſunt vnius anni, & vnius animæ.*

24. NICOLAVS Epiſcopus Valuenſis, & Sulmonenſis donat, & concedit vna cum Canonicis ſuis Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Carbonis ſitam in Epiſcopatu Valuenſi Montis Monaſterij Caſæ

nouæ

nouæ ord. Ciſtercienſis Pennenſis Diœceſis, anno 1232. cum pactis, & conditionibus, vt infra videtur in inſtrumento appoſito.

In Chriſti nomine,

Anno ab Incarnatione eiuſdem Milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſecundo menſis Septembris, vigeſimo primo eiuſdem, ſextæ indictionis, Amen.

Imperante Domino Federico Dei gratia inuictiſſimo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, Hieruſalem, & Siciliæ Rege Imperij eius anno duodecimo Regni Hieruſalem ſeptimo, Regni verò Siciliæ trigeſimo quinto, fœliciter, amen. Nos Nicolaus miſeratione Diuina Valuenſis Epiſcopus præſentibus, & conſentientibus fratribus noſtris Eccleſiæ S. Pamphili de Sulmone Canonicis, concedimus, & confirmamus vobis fratribus, ſcilicet D. Ægidio Monaco, & fratri Goffredo conuerſo ſanctæ Mariæ de Caſanoua Ciſtercienſis ordinis procuratoribus eiuſdem Eccleſiæ ad hoc conſtitutis, & ordinatis per venerabilem Abbatem Raynaldum, & totum Conuentum Eccleſiæ prædictæ ſanctæ Mariæ, ſicut apertè vidimus per literas procurationis prædicti Abbatis, & conuentus vobis legitimè ipſius ſigilli ſactas munime roboratas, recipientibus nomine prædictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Caſanoua, donationem, & conceſſionem, & traditionem Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Carbonis, & iuriſpatronatus per patronos legitimè factam, ſecundum quod apparet per publicum inſtrumentum, quod ineo habebant ſitæ in Epiſcopatu Valuenſi, in territorio Sulmonis, promittentes donationem, & conceſſionem prædictam ratam, & firmam per vos, veſtroſque ſucceſſores in perpetuum habere, nec vllo vnquam tempore contrauenire. Inſuper prædicti procuratores ſcilicet D. Ægidius, & frater Goffredus de mandato Abbatis, & conſenſu Capituli, ſicut per ſcriptum procurationis apparuit manifeſtè in ſignum deuotionis, & reuerentiæ promiſerunt rendere annuatim Eccleſiæ ſancti Pamphili in feſtiuitate eiuſdem Eccleſiæ ſine fraude vnam libram ceræ nomine cenſus in perpetuum dantes Epiſcopo, & Canonicis, eorumque ſucceſſoribus, ſi contrauenirent liberè poteſtatem accipiendi duplum dicti cenſus de bonis dictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ. Item promiſerunt nomine dicti Abbatis, & Conuentus, & ſucceſſorum eiuſdem ſe non facturos ibidem Abbatiam, vel Eccleſiam Conuentualem, quod ſi contrafacere acceptarent, dictus Epiſcopus, & Capitulum dictorum Procuratorum conſenſu, & voluntate reſeruauerunt ſibi manus iniectione, & retractionis prædictæ conceſsionis, & confirmationis factæ de prædicta donatione prædictæ Eccleſię ſanctæ Mariæ de Carbonis, ſicut ſuperius continetur. Ad cuius rei memoriam, & vtriuſque partis cautelam duo inſtrumenta vno, eodemque tenore ſcribi fecimus per manus Matthæi de Ripa publici Sulmonenſis Notarij Iudicis Ægidij ſubſcriptione munita.

Actum in Capitulo prædictæ Eccleſiæ ſancti Panfili, & interfuerunt huic contractui Magiſter Guarnerius, Thomaſius de Rocca Pratoris, Hubertus de Molinis, & huius rei teſtes ſunt.

Ego Matthæius de Ripa authoritate Imperiali Sul- A *monenſis Notarius publicus ijs omnibus interfui, & vt ſupra legitur vtriuſque partis rogatione duo inſtrumenta eiuſdem tenoris ſcripſi, & in publicam redegi ſcripturam, & ſignum feci.*

Locus Signi.

Ego Magiſter Guarnerius his omnibus teſtis interfui, & ſubſcripſi.

Ego Thomas de Rocca Pretoris his omnibus interfui, & ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Iacobus Prior Caſæ nouæ ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Gratianus Monachus Caſæ nouæ ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Nicolaus eiuſdem Monachus ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Roggerius dictæ domus Monachus ſubſcripſi, B *& ſignum feci.*

Ego Fr. Ioannes Monachus Caſæ nouæ ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Simplicius Monachus Caſæ nouæ ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Sebaſtianus Monachus domus dictæ ſubſcripſi & ſignum feci.

Ego Fr. Marcellus Monachus eiuſdem domus ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Dominicus Monachus Caſæ nouæ ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Paulus Monachus dictæ domus ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Laurentius Monachus Caſæ nouæ ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Fr. Simeon Monachus dictæ domus ſubſcripſi, & C *ſignum feci.*

Defunctus eſt Nicolaus circa annum Domini 1242. nam eo tempore Eccleſia Valuen. vacabat, cum Canonicis ſancti Pamphili conſentientibus, Gerardus quidam donaſſet iuſpatronatus Ioanni Alberio, quod habebat in Eccleſia ſancti Chriſtophori de Caſtro, Anno 1238. Capitulum ſancti Pelini, & ſancti Pamphili inuicem vniuntur, & in fratres recipiuntur, hortante Epiſcopo Nicolao, & cõmune ſigillum ſtatuerunt cum inſcriptione videlicet, ſigillum Capituli Valuen. & Sulmonenſis, idque factum eſt ob ſpeciale bonum Eccleſiæ ſancti Pamphili.

25. IACOBVS poſt Nicolaum, in aliquibus tabulis ad me tranſmiſſis, reperitur Valuenſis Epiſcopus, qui tum ſuo, tum nomine Capituli, Caſalis ſanctæ Crucis, vt vocant, partem coemit, vt D Epiſcopatus cenſus, fortunaſque augeret. Exceſſit ante annum 1250. nam hoc anno Eccleſia vacabat.

26. Fr. IACOBVS de Sulmona ordinis Minorum, anno 1251. die 10. menſis Auguſti à Capitulo S. Pãphili, & S. Pelini in Epiſcopum poſtulatus fuit, an hic à Pontifice Innoc. Quarto fuerit confirmatus ignoratur, cum nulla alia de ipſo extet memoria in archiuo eiuſdem Eccleſiæ, à quo ſequens monumentum deſumptum eſt.

In Chriſti nomine Amen.

Anno Natiuitatis eius Milleſimo ducenteſimo quinquageſimo primo, menſe Auguſti, die decimo eiuſdem, indictione nona fœliciter, Amen.

NOs Capitulum Valuenſis Eccleſiæ, & Capitulum ſancti Pamphili de Sulmona, vacan-

re

te ſede Valuenſis Eccleſiæ, necnon, & tanti temporis ſpatio Paſtoris ſolatio deſtituta, die decima dictı menſis à nobis omnibus ad eligendum præfixa, in noſtra Cathedrali Eccleſia congregati, & contrahentes de futuri Pontificis ſubſtitutione tractatum . . . & potuerunt commodè intereſſe, Spiritus ſancti, vt moris eſt, gratia inuocata, placuit omnibus per viam ſcrutinij de Paſtore vacante Eccleſiæ prouidere, & ſic aſſumpſimus tres de noſtro Collegio fide dignos, videlicet Dominum Adenulphum Valuenſem, & Sulmonenſem Canonicum, Dominum Ray. Ioannutij Valuenſem Canonicum, & Magiſtrum Gentilem Canonicum Sulmonenſem, qui iuxta formam conſtitutionis generalis Concilij ſecreto, & ſigillatim vota omnium inquirentes, inquiſita redigerunt in ſcriptis, quibus in communi omnium poſtmodum publicatis, & facta publicatione, hac habita diligenti collatione, fuit Spiritus ſancti gratia manifeſtè inuentum, vota omnium noſtrorum in venerabilem Fratrem Iacobum Sulmonenſem de ordine Minorum, Cappellanum, & familiarem venerabilis Patris D. Epiſcopi Oſtienſis virum honeſtum, prouidum, diſcretum moribus, & ſcientia eminenti ornatum, & tam in ſpiritualibus, quam temporalibus circumſpectum, per quem indemnitati dictæ Eccleſiæ poterat efficaciter conſuli, & vtilitati multipliciter prouideri, vnanimiter concurriſſe, & ſic Magiſter Gentilis, inuocata Spiritus ſancti gratia, nomine ſuo, & pro parte vice omnium noſtrum de noſtro mandato incontinenti eundem fratrem Iacobum in noſtrum Valuenſem Epiſcopum poſtulauit, cuius poſtulationem ratam habentes, & firmam fidem faciendam præſens ſcriptum decreti noſtri exinde fieri fecimus, ſigillorum noſtrum, videlicet Valuenſis Capituli, & Capituli Sulmonenſis impreſſione munitum, & omnium noſtrum ſubſcriptionibus rogatum.

Ego Andreas Præpoſitus Valuenſis huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego . . . Valuenſis Canonicus huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Adenulphus Canonicus Valuenſis huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Odoriſius Canonicus Valuenſis huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Presb. Robertus Canonicus S. Panfili huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Benedictus Canonicus Valuenſis huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Io. Landrammi Canonicus S. Pãnfili huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego . . . Canonicus S. Panfili huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Oddus Canonicus S. Panfili huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Nicolaus de Raynald. Valuenſis Canonicus huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Magiſter Ioannes Valuenſis Canonicus huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Iacob. Canonicus S. Panfili huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Bartholomæus Canonicus S. Panfili huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Leonardus Valuenſis Canonicus huic poſtulationi conſenſi, & ſubſcripſi.

27. IACOBVS Monachus Caſæ nouæ, ordinis Ciſtercienſis Pennenſis diœceſis, ſpectatæ virtutis vir, & omni ſcientia præditus, ab Innocentio Quarto anno 1252. Pontificatus nono, 4. idus Aprilis, Valuenſis Epiſcopus electus. Extat in reg. vatic. ep. 187. fol. 141. ſequentis tenoris.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Capitulo Valuenſi &c.

APoſtolicæ dignitatis depoſcit officium, vt deſtitutas præſidio Prælatorum Eccleſias condignæ prouiſionis conſolemur affectu, ita quod ibi, Deo propitio, & cultus vigeat Diuini nominis, & conſurgat proſperitas quibuſque ceſſantibus detrimentis. Sane ad perſonam venerab. fratris noſtri Iacobi Valuenſis Epiſcopi, tunc Monachi Caſæ nouæ ordinis Ciſtercienſis pridem noſtræ mentis oculos conuertentes, ipſum de fratrum noſtrorum conſilio in Paſtorem Eccleſiæ veſtræ præfecimus, ac in manibus noſtris beneficium conſecrationis impendimus, de ſedis Apoſtolicæ gratia ſpeciali, firmam fiduciam obtinentes, quod cum ipſe ſit ſcientia, & honeſtate conſpicuus, ac in ſpiritualibus, & temporalibus circumſpectus, dicta Eccleſia per eius induſtriam, Diuina clementia ſuffragante, in ſtatum ſalutis dirigi, & in proſperis debeat argumentari. Rogamus itaque Vn. v. & hortamur per Apoſt. vob. ſcripta mandantes, quod eidem tanquam Paſtori omnium veſtrorum obedientiam, & reuerentiam debita; impendentes, eius ſalutaribus mandatis, & monitis efficaciter intendatis procuratori eius nomine ipſius de iuribus epiſcopalibus plenarie reſponſuri, ita quod idem Epiſcopus in vobis deuotionis pacis, & vos in eo patrem inueniſſe gaudeatis, alioquin ſententiam, quam ipſe ritè &c.

Datum Peruſij, 4. idus Aprilis, Pontificatus noſtri anno nono.

Inter cætera, quæ Iacobus beneficia ſuæ intulit Eccleſiæ, hoc vnum adiectum anno 1254. perpetuò duraturum, ſua prudentia prouidit, vt Canonici S. Panphili, & S. Pelini ad inuicem vnirentur, & inter ſe reciperentur in fratres, & vnum corpus, & Capitulum efficerent in electione Epiſcopi, quam vnionem idem Epiſcopus confirmauit an. 1256. publicæ huius rei tabulæ extant ſcriptæ in archiuo Sulmonenſis Eccleſiæ.

In Dei nomine Amen.

Anno quo Chriſtus carnem de Virgine ſumpſit Milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quarto, menſe Iulij, die 26. eiuſdem, indictione duodecima fæliciter, Amen.

Ego Gratia Dei Sulmon. Iudex declaro ſcripto præſenti, quod tam in mei præſentia, quam notarij Bartholomæi Burr. eiuſdem loci Notarius publicus, & teſtium ſubſcriptorum videlicet Notar. Coſm. & Not. Baldoini Sulmon. ad hoc ſpecialiter vocatorum Capitulum Valuenſe, & Sulmonenſe præſentauit, & oſtendit nobis omnibus ſupradictis quoddã ſcriptũ duobus ſigillis in ſeta pendentibus ſigillatum, vnum quorum ſigillorum fuerat Capituli Valuenſis, & alterũ fuerat Capituli

ſancti

ſancti Pamphili Sulmonenſis, & dictum ſcriptum
erat munitum ſubſcriptionibus ſingulorum Cano-
nicorum Valuenſis, & Sulmonenſis Eccleſiæ, quę
ſigills, & quas ſubſcriptinnes nos prædictus Iudex
notarius, & teſtes plenè cògnouimus, & ipſum
ſcriptum vidimus, legimus, & inſpeximus diligen-
ter non corruptum, non mutatum, non ſubdu-
ctum, non cancellatum, non raſum non emenda-
tum, non abolitum, nec in aliqua ſui parte vitia-
tum, ſcilicet in prima figura ſui exſten. vallatum
ſigno ſanctæ Crucis, quod ſcriptum præſatum Ca-
pitulum Valuenſe, & Sulmonenſe à nobis redigi
petijt in publicum documentum, vt eo ſcripto pe-
nes prædictum Capitulum remanente, præſens
ſumptum per longinquas, & diffuſas prouincias,
quatenus neceſſe fuerit, ſecurius mitteretur, qui-
bus petitionibus annuentes, prædictum ſcriptum
in præſentem formam publicam eſt redactum, cu-
ius ſcripti tenor per omnia talis erat.

In Dei nomine Amen.

Anno, quo Chriſtus carnem de virgine ſumpſit 1238. menſ. Martio, die 8. eiuſdem, vndecima indictione, Imperatore Domino noſtro Federico, Dei gratia, inuictiſſimo Romanr. Imperatore ſemper Auguſto, Ieruſalem, & Siciliæ Rege fæliciter, Amen.

Nos Andreas Præpoſitus Eccleſiæ ſancti Pelini,
& Capitula ſancti Pelini, & ſancti Panfili conſide-
rantes, quod per diſcordiam, & contentiones
multiplices, quas anteceſſores noſtri, & nos à lon-
gis temporibus retroactis habuimus, grandia ani-
marum pericula, & rerum diſpendia nobis, & præ-
dictis Eccleſijs prouenerunt, habitu inter nos cō-
muni tractatu, & vtilitate communi dictarum Ec-
cleſiarum, & ſpecialiter Eccleſiæ ſancti Pelini, quæ
quæ propter prædictam diſcordiam pericula, & di-
ſpendia hucuſque ſuſtinuit, in quibus periculis
ſubiacet in futurum de communi omnium volun-
tate ſic duximus ordinandum, quod nos Andreas
Præpoſitus, & Cannnici ſancti Pelini recipimus in
fratres, & ſocios noſtros in ipſa Eccleſia ſancti Pe-
lini Canonicos ſancti Panfili, & nos Canonici ſan-
cti Panfili è conuerſo recipimus in fratres, & ſocios
noſtros Csnonicos ſancti Pelini, ſtatuimus, & or-
dinamus præterea, quod dictæ Eccleſiæ deinceps
ſit vna Eccleſia, quæ dicatur Eccleſia Sulmonen-
ſis, vnum corpus, vnum Capitulum faciunt, quod
Sulmonenſe Capitulum nominetur, vnus ſit Præ-
poſitus Capituli vtriuſque, & D. Andreas, qui nunc
eſt Præpoſitus in Eccleſia S. Pelini, ſit Præpoſitus
in vtraque, quo decedente, vel tranſlato ad aliam
dignitatem, alius à nobis communiter eligatur. &
ſic fier de ſucceſſoribus noſtris, Cannnici recipiē-
di de cætero, communi conſenſu omnium recipiē-
tur, vnum ſigillum ambo habebimus continens in
circuitu ſigillum Sulmonenſis Capituli, duæ etiam
ibi imagines, vna S. Pelini, & altera S. Panfili, om-
nia bona iura, & dignitates dictarum Eccleſiarum,
& cuiuslibet ipſarum. amodo ſint communia Ec-
cleſiæ vtriuſque, id eſt vnum Eccleſiæ ex prædictis
duabus Eccleſijs, vt dictum eſt ordinationes, &
dignitates Epiſcopales, & ſolemnitates commu-
niones, ordinationes Clericorum, & Criſmatis
confectio indifferentes celebrabuntur, & fient in
prædictis Eccleſijs, & in qualibet earundem, & nos

A bona, iura dignitates dictarum Eccleſisrum com-
muniter habeamus, & tractemus, & quod vaſalli,
Clerici, & prælati totius Epiſcopatus iurent prædi-
ctæ Eccleſiæ S. Pelini, & S. Panfili, & quod prælа-
tos, & beneficia omnia totius Epiſcopatus com-
muniter ordinemus, & diſponemus, & ſi neceſ-
ſarium eſſet Canonicis reſidentibus in alia ipſarum
Eccleſiarum de pane, vino, frumento, & rebus
alijs, quæ ſunt in vna, portentur de his de vna
Eccleſia ad aliam, & è conuerſo. Promittimus in-
ſuper laborare, & ſtudere ſine fraude, & dolo, quod
dominus Apoſtolicus prædicta omnia, & ſingula
confirmet, & hæc omnia, & ſingula, quæ ſcripta
ſunt iuramus omnes, & ſingulis tactis ſacroſanctis
Euangelijs facere adimplere, & in perpetuum in-
tegra; illibata perſeruare, nec vllo vnquam tem-
pore contrauenire, & hoc iurabit quilibet, qui
amodo in Canonicum aſſumetur, vnde ad futu-
B ram rei memoriam, & perpetuam firmitatem præ-
ſens ſcriptum exinde fieri fecimus &c. ſigillis no-
ſtris munitum, & ſubſcriptionibus ſingulorum
noſtrorum roboratum, quo ſcripto per nos prædi-
ctos Iudex, notarius, & teſtes lecto, auſcultato, in
plenum indagato, illudq; per manus prædicti no-
tarij Bartholomæi de verbo ad verbum nullo addi-
to, vel deminuto, ſeu detecto tranſumptum eſt in
præſentem publicam formam, & redactum de vo-
luntate Capituli ſupradicti ad fidem rei geſtæ in
poſterum faciendam ſubſcriptione ipſius notarij
mei prædicti Iudicis, & dictorum teſtium robo-
ratum. Actum in Clauſtro Eccleſiæ ſancti Panfili
Sulmonæ, anno, menſe, die, & indictione, vt ſupra.
Quod ſcripſi ego præſatus Bartholomęus Burr. au-
thoritate Imperiali publicus Sulmonenſis nota-
C rius in formam publicam redigens de voluntate
Capituli ſupradicti, nihil addendo, minuendo, aut
mutando, ipſumque perpetuo ſigno ſignaui B.

Ego Gratia Dri ſulm. Iudex interfui.

Ego Not. Coſm. ſcripſi, auſcultaui, legi.

Ego Not. Baldoinus præfatum ſcriptum auſcultaui, legi, vidi, & rogatus teſtis interfui, & ſubſcripſi.

Ego Andreas Valuenſis, Præpoſitus interfui, conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego D. Odericus Valuenſis Canonicus interfui, conſenſi, & ſubſcripſi,

Ego D. . . Valuen. Canonicus interfui, conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Abretus Valuen. Canonicus interfui, conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego D. Benedictus Valuenſis Canonicus interfui, con-
D *ſenſi, & ſubſcripſi.*

Ego D. Thomas Valuenſis Canonicus interfui, conſenſi & ſubſcripſi.

Ego D. Nicolaus Valuen. Canonicus interfui, conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Raynaldus Valuenſis Canonicus interfui, conſenſi, & ſubſcripſi.

Ego Thomas de Cucullo Valuenſis Canonicus.

Ego D. Gaualettus Valuenſis Canonicus.

Ego D. Filippus de Rocca Canonicus Valuenſis.

Ego D. Filippus de Ocra Valuenſis Canonicus.

Ego D. Robertus Canonicus S. Panfili.

Ego D. Ioannes Canonicus S. Panfili.

Ego D. Albertus Canonicus S. Panfili.

Ego D.Oddo Canonicus.
Ego D.Ciualt. Canonicus.
Ego D.Crenut. Canonicus.
Ego D. Nicolaus Canonicus.

In Dei nomine, Amen.

Anno natiuitatis eius 1256. menſe Octobris, die ſextodecimo eiuſdem quintedecimę indict. Regnante Domino noſtro Conrado ſecundo Dei gratia inclito Ieruſalem, & Siciliæ Rege Regnorum eius anno tertio, fæliciter, Amen.

In præſentia Iudicia Petri, & Iudicia Franciſc Sulm. Iudicum Petri, Sulmontini publici eiuſdem terræ Notat. & teſtium ſubſcriptorum ad hoc ſpecialiter rogatorum, & vocatorum, videlicet Notar. Matth. Henr, Matthæi Geſmundi Iacobi Ioānnis Dominici Burelli Iacobi Guarterij de Sulmona, & Domini Berardi de Buniar. Nos Iacobus Valuenſis Epiſcopus præſentibus, & conſentientibus D.Benedicto de Rocca, D. Filippo de Rocca, Nicolao de Raino Gentili de Rocca, Petro Ioannis Bulei Canonicis ſancti Pelini iurantibus omnia infraſcripta rata, & firma habere, Magnifico Thomaſio de Caram. tam pro ſe, quam pro Domino Andrea Præpoſito, Domino Pelino, Domino Gualterio Tomaſo de Cocullo, Odoriſio, & Pelino Canonicis Valuen. quorum procurator erat, quod conſtituit. Conſiderantea bonum ſtatum Eccleſiæ S.Pelini, & ſancti Panfili, vt pax inter prædictas Eccleſia præſeruetur, vnionem factam inter Capitula prædictarum Eccleſiarum ſuper electione, & nominatione, & poſtulatione Valuenſis Epiſcopi, & diſtinctione parochiarum prædictarum Eccleſiarum, confirmamus, & ratificamus hoc modo, quod quando electio Epiſcopi contingeret facienda, vel etiam nominare, & poſtulare ſi per modum nominationis, ſeu poſtulationis, vel electionis fuerit procedendum, confitemur, & aſſerimua, firmamus, quoduis, & poteſtas ſeligendi, poſtulandi, ſeu nominandi Valuen. ipſum ſimul ad præpoſitum, & Capitulum ſancti Pelini, & ſancti Pamphili de iure ſpectat, ex antiqua conſuetudine, cuius memoria non habetur. Item parochiæ dictarum Eccleſiarum, ſic diuiduntur, ſic hucuſque, & à tempore, cuius non extat memoria extitit obſeruatum, videlicet, quod Parochia ſancti Pamphili procedat à Caſtro Anuerſæ, Caſtro Turris, vſque ad flumen Sangris, & vſque ad Tarantam, & parochia ſancti Pelini prætendit à prædicta Caſtris vſque ad finem Epiſcopatua verſus Furconem, & Pinnen. itaque Caſtrum Anuerſæ ſit de Parochia S.Pamhili, & Caſtrum Turria ſit de Parochia ſancti Pelini. Item quod vacante Eccleſia Valuenſe, prædicta parochia prodictæ Eccleſiæ S. Pamphili de omnibus iuribus Epiſcopatus reſpondeat Eccleſiæ ſancti Pamphili, & prædicta Parochia prædictæ Eccleſiæ S. Pelini cum omnibus iuribus Epiſcopatus reſpondeat Eccleſiæ S.Pelini, viuente autem Epiſcopo, omnia iura Epiſcopalia habebit Epiſcopus ſecundum quod hactenus habere conſueuit, exceptis ijs, quæ conceſſimus prædicto Capitulo ſancti Pamphili, ſic in inſtrumento exinde confecto per manus Notarij Petri Sulmont. publici Sulmon. notarij, ſubſcriptione ſua, Iudicis Petri, Iudicia Franciſci prædictæ terræ Iudicum, & prædictorum teſtium roborato plenius continetur. Item promittimus per nos, & ſucceſſores noſtros Capitulo ſancti Pamphili, & ceſſoribus ſuis quod Canonicos non recipiemus in aliqua prędictarum Eccleſiarum ſine conſenſu Canonicorum, qui ſolent in Eccleſ. ſancti Pelini, & ſancti Pamphili, vel maioris, ſeu ſanioris partis Capitulorum ſupradictorum, & opem, fauorem, ſeu conſilium aliquod non dabimus, quod recipiantur aliqui Canonici, niſi in modum prædictum: quæ omnia, vt dicta ſunt in primis obſeruare promittimus, & non contrauenire, ſed tactis ſacroſanctis Euangelija iuramento firmamus. Actū in Eccleſia ſancti Pamphili, ànno, menſe, die, indictione prætitulata, vnde ad futuram memoriam, & prædictorum Capitulorum cautelam duo publica ſcripta ſimilia fieri volumus per manus notarij Petri Setri Sulmont. publici Solm notarij ſubſcriptione ipſius nor. Iud. Petri, & Indicis Franciſci eiuſdem terræ Iudicum, & dictorum teſtium roborata, præſens autem ad cautelam noſtri Epiſcopi ſupradicta die, aliud verò ad cautelam Capitulorum prædictorum, quæ ſcripſi ego præfatus Petrus, Selmont. authoritate Regia publicus Sulmonenſis notarius, & in publicam formam redigens de communi contrahentium voluntate ipſamque proprio ſigno ſignaui.

Ego qui ſupra Petrus Sulm. Iudex ſubſcripſi, & hoc ſignum feci.

Ego qui ſupra Franciſcus præſentis anni Sulmon. Iudex interfui, & ſubſcripſi.

Ego Not. Matthæus henn. his omnibus interfui, & ſubſcripſi.

Ego Matthæus Geſmundi rogatus teſtis his omnibus interfui, & ſubſcripſi.

Ego Iacobus Sanctis his omnibus interfui ſubſcripſi, & ſignum feci.

Ego Burrellus omnibus his interfui, & ſignum feci.

Ego Iacobus teſtis ſignum.

Ego Dominus Berardus rogatus teſtis ſubſcripſi.

Obijt Iacobus noſter anno 1263. vir æterna memoria dignus, cuius virtutes, ſanctimoniam, ac in rebus agendis præſtantiam non tacuit Innocentius in epiſtola ad eum ſcripta antequam ad onus Epiſcopale illum ſublimaret, quæ in reg. vatic. habetur ep.78. fol.123. ann.9.

28. Fr. IACOBVS ord. Prædicatorum, Iacobo Ciſtercienſi ſucceſſit, ab Vrbano Quarto electus anno 1263. non. Martij, Pontif.2. reg. varic. ep.81. fol.76. eundemque à ſe creatum Capitulo & Præpoſito Valuenſi commendat. De quo habetur mentio ad annum vſque 1273. in quo Capitulum tam ſancti Pamphili, quam ſancti Pelini ſuum ſpecialem oratorem, & Procuratorem apud ſedem Apoſtolicam conſtituit M. Ioannem Ionathe, Canonicum Sulmonen. contra ipſum Fr. Iacobum Epiſcobum ſuper delapidatione bonorum Valuenſis, & Sulmonenſis Eccleſiarum. Incontinentiæ, Simoniæ, & alijs exceſſibus, de quibus diffamatus erat per totam Diœceſim, & in vicinis prouincijs. Sub eodem iterum Capitulum ſuum Procuratorem pro impetranda confirmatione Apoſtolica vnionis tempore Iacobi factæ inter vtrumque Capitulum, M. Nicolaum de ſanitate

Ciuetn,

Ciuem, & Canonicum Sulmonenſem elegit anno eodem 1273.

29. Fr. ÆGIDIVS de Leodio Minorita creatur Epiſcopus anno 1279. eo Præſule Innocentius Quintus anno 1286. ſcribit Capitulo Sulmonenſi, vt ex antiqua conſuetudine cognitionem cauſarum exerceat, en diploma.

INNOCENTIVS EPISCOPVS, ſeruus ſeruorum Dei.

Dilecto filio Præpoſito Eccleſiæ ſancti Petri de Valle Lacus Valuenſis Diœceſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Sua nobis dilectus filius . . . Rector Eccleſiæ ſancti Ioannis de Sulmona petitione monſtrauit, quod cum inter ipſam ex parte vna, & Benedictum, ac Ioannem laicos filios, & heredes quondam Angeli Panduluſi loci eiuſdem Valuenſis Diœceſis coram Capitulo Eccleſiæ ſancti Pamphili dicti loci de Sulmona, ad quos de antiqua, & approbata, & hactenus pacificè obſeruata conſuetudine cauſarum huiuſmodi cognitio in præfato loco de Sulmona pertinet ſuper quadam domo, & caſenlino non ex delegatione Apoſtolica quæſtio verteretur, idem Capitulum cognitis cauſæ meritis, & iuris ordine obſeruato definitiuam pro dicto Rectore ſententiam promulgarunt, quam idem Rector Apoſt. petijt munimine roborari. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſt ſcripta mandamus, quatenus ſententiam ipſam, ſicut eſt iuſta, facias per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſeruari.

Datum Literani 14. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno primo.

Eiuſdem autem mentio habetur vſque ad annum 1290. quo in manibus Gerardi Epiſcopi Sabinenſis Legati Apoſtolici Epiſcopatui ceſsit, quam ceſsionem Nicolaus Quartus ratam habuit, & adminiſtrationem harum Eccleſiarum cõmiſit Guillelmo Abbati Miniacenſis ordinis ſancti Benedicti Diœceſis Montis Regalis, qui à Regno Siciliæ tunc inàuſtè exulabat, 5. Kalend. Septembris anno 5. Pontificatus, ex reg. vatic. ep. 436. fol. 85.

30. Fr. PETRVS de Aquila Monachus ſancti Benedicti, Cœleſtini Quinti diſcipulus, ab eodem Valuenſis Epiſcopus electus, mox ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presbyter Card. tit. S. Crucis in Hieruſalem anno 1294 pronunciatus, hanc Eccleſiam nondum conſecratus dimiſit, vt habetur in bulla Bonifacij Octaui, de electione Friderici ſucceſſoris. Hic ille Petrus eſt, qui à Ciaccone ex Abbate Caſinenſi, & Archiepiſcopo Beneuentano inter Cardinales relatus aſſentur, tit. ſancti Marcelli, ſed labitur, & cum Ioanne Beneuentano Archipræſule, ab eodem Cœleſtino Cardinali titulo ſancti Vitalis creato confundit, qui paulò poſt abdicationem eiuſdem Pontificis an. 1295. 22. Februarij. Beneuenti diem ſuum obijt. Petrus hic noſter deceſſit anno 1298. 2. Iunij tit. S. Crucis in Hieruſalem inſignitus, ille S. Vitalis, Eodem lapſu cadit Marius Vipera, qui Petrum inter Archiepiſcopos Beneuentanos numerat poſt Ioannem, quem Card. agnouit, Petrus enim præter Valuenſem Eccleſiam, aliam non ſuſcepit, vt ex regeſt. vatic. ſpectatur, Io. de Caſtro Cœli Beneuentanus Archiep. & Card. Ciaccono incognitus, ex Monacho Caſinen. ad Archiepiſcopalem ſedem Beneuentanam euectus eſt defuncto Capoferro, anno 1282. 15. Kal. Iulij Card. creatus, eamdem Eccleſiam in commendam obtinuit, quo defuncto, Bonifacius Beneuentanum Archiep. delegit Ioannem alterum ex Epiſcopo Clonfertenſi in Hibernia anno 1295. 6. non. Octob. quem inde ad Capuanam ſedem tranſtulit 1299. Adenulpho ex Conſano Archipræſule, ad Beneuentanam euecto 4. non. Ianuarij eodem anno. vt ſuo loco dicemus.

31. FRIDERICVS Raymundo de Lecto, Petro Card. ſucceſſit, à Bonifacio Octauo 1295. 3. Kal. Aprilis electus ex reg. vatic. ep. 42. fol. 14. anno primo. Obijt 1307. Poſt hunc monumenta Sulmonenſia Bernardum de Buano, ex Præpoſito eiuſdem Eccleſiæ, à Clemente Quinto in Sulmonen. & Valuen. Epiſcopum electum tradunt, verum in vatic. regeſt. nulla de Bernardo habetur mentio, ſed poſt hunc, Landulphus reperitur ad hanc ſedem promotus anno 1307. quo ille iã Epiſcopus, cũ Capitulo Sulmon. apud S. Pamphilum de more reſidens ſententiam in cauſa ciuili tulit.

32. LANDVLPHVS ex Præpoſito, à Clem. V. Friderico demortuo, eligitur anno 1307. 2. non. Iunii ex reg. vat. ep. 151.

33. ANDREAS Capograſſus Salernitanus electus anno 1319. Hic indulgentiam quandam indulſit S. Mariæ de Tuneba Sulmonenſis an. 1322. Deceſſit anno 1330.

34. Fr. PETRVS ordinis Minorum Epiſcopus Calinenſis ad has Eccleſias tranſlatus eſt 1330. 4. non. Martij, ex reg. vatic. Hic anno 1331. vna cum Capitulo ſancti Pamphili, in quo extabant vigintiſeptem Canonici, nonnullas leges ſtatuit pro bono Eccleſiæ Sulmonenſis anno 1333.

35. NICOLAVS Epiſcopus Caſinenſis, huc tranſlatus anno 1333. 3. Kal. Nouembris ſucceſſit Petro, obijt 1343. Hic anno 1338. ſubmittit diſpoſitioni Capituli Sulmonenſi, altare B. Mariæ, cuius vocabulo Eccleſia ſancti Pamphili à principio extitit decorata.

36. FRANCISCVS Neap. de Sangro, ex Canonico Sulmonenſi, à Capitulo Sulmonenſi, & Valuenſi in partes diuiſo, poſtulatus; contra Andream Caputgattum ab alia parte electum, à Clemente Sexto confirmatur anno 1343. 2. idus Februarij anno 1. ex reg. vatic. epiſt. 94. fol. 173. Deceſſit 1348.

37. LANDVLPHVS ex Præpoſito creatur Epiſc. ab eodem Clemente 1348. 6. non. Iulij, reg. vatic. epiſt. 12. fol. 24. par. prima lib. 4. parum ſuperuixit.

38. Fr. FRANCISCVS de Silanis ord. Minorum creatur anno 1349. 16. Kal. Febr. ab eodem Clemente Sexto epiſt. 90. fol. 56. anno 8. reg. vat. Hic cum ſpolia Landulphi ſui prædeceſſoris ſine Apoſt. authoritate in ſe traxiſſet, excommunicationem incurrit, à qua demum ex benignitate Roman. Pontificis abſolutus eſt per Abbatem ſancti Sebaſtiani Commiſſarium Apoſtolicum 1354. Hic anno 1355. nonnullas ordinationes vna cum Capitulo Sulmonen. ſtatuit pro bono regimine dictæ

ſ 2 Eccle-

Eccleſiæ. Abſoluitur idem anno 1359. à Franciſco presb. S. Marci ab excommunicatione ob alienationem factam Molendini, quod poſſidebat cum Capitulo Sulmonenſi vnito cum Valuenſi Eccleſia, vt ex ſequenti epiſt.

Venerab. in Chriſto Patri Dei gratia Epiſcopo Sulmon. ad præſens in Romana Curia commoranti, Franciſcus, miſeratione Diuina tit. ſancti Marci presbyter Card. ſalutem, & fraternam in Domino charitatem.

Sua nobis ven. in Chriſto Pater D. Franciſcus Dei gratia Epiſcopus Valuenſis, lator præſentium, petitione monſtrauit, quod olim præſentialiter apud Sedem Apoſtolicam conſtitutus, de non alienando bona ſuæ Eccleſiæ in forma ſolita præſtitit iuramentum, & poſtmodum cum in quodam Molendino idem Epiſcop. haberet quartam partem, & Capitulum Eccleſiæ S. Pamphil. de Sulmona, quæ etiam Capitulo Valuen. Eccleſiæ eſt vnita, tres partes haberet, prædictumque Capitulum Sulmon. Eccleſiæ haberet quoddam territorium vicinum habitationi eiuſdem Epiſcopi, idem Epiſcopus credens ſibi, & Eccleſiæ ſuæ, ac Capitulo permutauit, præſtito per ipſum Epiſcopum iuramento de non veniendo contra permutationem prædictam, ſubſequenter verò . . . . . ductus, literas Apoſtolicas impetrauit, per quas omnia illicitè alienata de menſa ipſius Epiſcopi, tam per eundem Epiſcopum Valuenſem, quam per prædeceſſores ipſius mandatum ad ius, & proprietatem d. menſæ legitimè reuocari, ſuper quibus idem Epiſcopus ad pacem conſcientiæ humiliter ſupplicauit ſibi per ſedem prædictam miſericorditer de oportuno remedio prouideri. Nos igitur authoritate D. Papæ, cuius &c. curam gerimus, Paternitati veſtræ committimus, quatenus &c. ſi ita eſſe &c. & alium canonicum non obſiſtat &c. ipſum Epiſcupum abſoluaris à ſecunda obſeruantia iuramenti, & prædicta permutatione recita, iniungatis ſibi ante prædictam abſolutionem præſenti a reatu periurij, quod per tranſgreſſionem primi iuramenti noſcitur incurriſſe, & ſecundum . . . . iuramenti per modum culpæ per miſericordiam particularem, quodque ad ipſam iuramenti obſeruantiam redeat.

Dat. Auenioni, non. Iunij D. Innocentij Papæ Sexti, anno ſeptimo. Anno verò 1260. decreuit vti nouo ſigillo cum inſcriptione S. Mariæ, ſancti Pamphili, & ſancti Pelini. Idem anno 1364. cedit partem ſuæ dotis Capitulo Sulmonenſi.

Anno 1365. fauorabilem retulit ſententiam contra Paulum Epiſcopum Aquilanum, quæ eidem ordinariam iuriſdictionem adiudicabat Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Caſale, ſancti Nicolai in Caſtello ſancti Saluatoris, ſanctæ Mariæ Ciuitatis Ardengæ, ſanctique Ægidij in Colle Petri, aliarumque Eccleſiarum, oppidorum, villarum, atque terrarum ſui Epiſcopatus, quæ omnia poſt diuturnas, implicitaſque lites in fauorem ſuæ Eccleſiæ recuperauit, vt videre eſt in lib. de diuerſis formis ſub Vrbano Quinto.

40. MARTINVS de Martinis Sulmonenſis Franciſco ſucceſſit anno 1365.

41. PAVLVS Epiſcopus Valuen. tempore Vrbani Sexti.

42. BARTHOLOMÆVS de Gaſpare Sulmonenſi, anno 1384.

43. BARTHOLOMÆVS de Tocco nobili, ac vetuſta familia Neapolitana ſatus, Epiſcopus electus 1402. Bartholomæo ſedente Innocentius VII. Patria Sulmonenſis initio ſui Pontific. Mitram Pontificalem dono dedit Eccleſiæ ſancti Pamphili ad vſum perpetuum dictæ Eccleſiæ, ac ſequentem ſcripſit epiſtolam.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Capitulo Eccleſię Sulmonen. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Eccleſiam Sulmonenſem Apoſtolicæ ſedis filiam ſpecialem, & peculiari quadam ſubiectione deuotam, in qua Chriſti veſtem, & fidei rudimenta ſuſcepimus ſingulari beneuolentia proſequentes dignum ducimus neceſſitatibus eius proſpicere, & vtilitatibus prouidere, ne eadem Eccleſia, quæ temporalibus fulcitur honoribus, in ſpiritualibus contemptibilis habeatur. Hac igitur conſideratione deducti Mitram vnam Pontificalem perlis, & lapidibus pretioſis intextam ad vſum dictæ Eccleſiæ, & quæ debeat in ea perpetuè conſeruari pro diuini cultus, & Eccleſiæ veſtræ decore per dilectum filium Iacobum Caputgraſſum adminiſtratorem Monaſterij ſancti Ioannis in Venere ex dono Apoſtolicæ largitatis vobis præſentialiter deſtinauimus, deuotionem veſtram hortantes, quatenus quamprimum acceperitis dictam Mitram, nobis per veſtras literas intimare curetis.

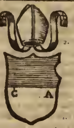
Datum Viterbij, tertia non. Octobris Pontific. anno primo.

Deceſſit Bartholom. 1419. ſepultuſq; eſt in Cathedrali Sulmonenſi ad pauimentum cum hoc epitaphio.

Condita Valuen. hic ſunt clam Præſulis oſſa
Bartholomæi nempe ſtirpe patrina ſati
De Tocco egregius Doctor, creuitque per annos
Bona quaterdenas Eccleſiæ ſagax
Caſtra Præſulatus raptor manibus ipſe
Excluſit ſæpius, reſtituitque ſedi.
Hunc ſpoliator ora producat luce perenni
Ad ſuperoſque dextra, contrahat ipſe ſua.

Nobi-

Nobiliſsimæ huius familiæ ſtemmata ſunt tres vermiculatæ faſciæ in aureo ſcuto.

44. LOTTVS de Sardis Piſanus, electus anno 1420 die 29. menſis Martij ad Eccleſiam Spoletanam translatus eſt anno 1427. 7. Kal. Iunij. Inſignia Sardæ familiæ ſcutum bipartitum aureum, & ceruleum. De Lotto vide quæ ſupra diximus in Epiſcopis Spoletinis, vbi pro Sardis, de Sardis typographi errore leges.

45. BENEDICTVS de Guidalottis Peruſinus, ex Præpoſito Eccleſiæ ſancti Stephani extra Aquileiæ muros ſublectus fuit anno 1427. 7. Kal. Iunij Apoſtolicæ Cameræ Clericus fuit, ſanctæq; Rom. Eccl. Vicecamerarius, demum ad Aprutinam Eccleſiam translatus eſt eod. ann. 4. Kal. Nouemb.

46. BARTHOLOMÆVS de Vincio, ex Archipresbytero Piſtorienſi adlectus eſt, Conciliοque Florentino interfuit ſub Eugenio IV. Obijt 1443.

47. FRANCISCVS Abbas de Pantalea ordinis S. Benedicti Diœceſis Sabinenſis, anno 1443. prid. id. Auguſti earundem Eccleſiarum electus Antiſtes, ad Rampollanam Eccleſiam translatus eſt die 25. Iunij eodem anno.

48. PETRACCIVS, ſiue Petrus Pauli Ariſtotelis, ex Sulmonenſi Canonico, eiuſdē Eccl. Epiſc. adlectus eſt anno 1446. die 26. Iunij Obijt 1448.

49. Fr. DONATVS Bottinius Neapolitanus, ex ordine Eremitano, Cupertanus antea Epiſc. ad has Eccl. translatus eſt ann. 1448. 4. non. Septemb. Hic Cathedralem Sulmonenſis Eccleſiæ mirabiliter exornauit, variaq; ſupellectili, cultuq; Eccleſiaſtico ditauit ad inuidiam. In quibus etiam nunc gentilitia eiuſdem inſignia licet ſpectare.

50. Fr. BARTHOLOMÆVS de Scalis Sulmonenſis, ex ord. S. Dominici, à Pio II. creatus eſt anno 1463. fato autem ceſsit 1491. inque Sulmonenſi Eccleſia Cathedrali ſepultus. Cuius marmoreo ſepulchro hæc inſcriptio inſculpta ſpectatur.

Bartholomæus Sulmonenſ. ex Prædicatorum ord. in Theologia
Magiſter, qui à Pio II.
Pont. Max. Valuenſi
Epiſcopatu inſignitus
Eccleſiam rexit annos xxvij. ſibi ipſi
adhuc viuens P.
Anno Chriſtianæ ſalutis M. CCCC.
LXXXI.
Menſ. Iunij xxix.

51. IOANNES Galiardus Sulmonenſis, ad hanc dignitatem ſubuectus eſt 1491. 7. id. Nouem- A bris. Solemniter ingreditur anno 1492. 21. Maij.

52. IOANNES, Ioannis Acuti Sulmonenſis, ſucceſsit Ioanni 1499.

53. ALEXANDER Cardinalis Farneſius, has Eccleſias adminiſtrandas ſuſcepit, poſt deceſſum Ioannis anno 1512. Cuius deinde adminiſtrationis Pontifici gubernacula renuntiauit.

54. PROSPER de Ruſticis Romanus, harum Eccleſiarum cooptatus fuit Antiſtes die 3. Martij an. 1512. qui ad duos annos eaſdem rexit Eccleſias eòque deinde munere liberè ſe exoluit.

55. IOANNES Baptiſta Cadichius Aquilanus, à Leone X. declaratus eſt Epiſc. an. 1514. die 28. Iulij. Concilio Laterano interfuit. Deceſsit autem 1519.

B 56. ANDREAS Cardinalis de Valle vt vocabatur, has Eccl. adminiſtrandas ſuſcepit an. 1519. die 28. Octob. poſtq; decem ipſos annos eo munere ſe exoluit.

C 57. BERNARDVS de Militibus de Caualerijs Romanus, ex Canonico S. Petri, creatus eſt 3. die Septemb. 1529. Fato autem functus eſt 1532. Nobiliſsimæ huius familiæ olim alumnus fuit frater Guillelmus ord. Præd. doctiſsimus homo ab Vrbano V. Patriarcha Hieroſolymitanus creatus an. 1369. & Franciſcus huiuſce Eccleſiæ Præſul, de quo infra. Scutum de Militibus Canis argenteus erectus, in cerula parma dentata.

58. BERNARDINVS Fumarellus, à S. Germano, Aliſanus antea Epiſc. ex ceſsione Card. de la Valle, in quem iterum harum Eccleſiarum regreſſus ceciderat, ad ſupradictam dignitatem tranſ- D latus eſt anno 1532. die 4. menſis Nouemb. E viuis autem exemptus eſt 1547. ſepultuſque eſt in Sulmonenſi Cathedrali eum hoc epitaphio.

D. O. M.
Bernardino Fumarello Epiſcopo Sulmonenſi
indefeſſo, vel vitiorum hoſti,
vel Eccleſiæ Defenſori
non. Iunij mortalitatem
ineunti M. D. XLVII.
Leo Caracenius Sulmonen. Patruo
P.

59. POMPEIVS Zambecarius Bononienſis, clariſs. viri Iacobi Senatoris filius, Abbas Cōmendatarius S. Spiritus de Aquila, perpetuuſq; Cōmendator, ac Præceptor S. Spiritus Romæ in Saxia, ad hāc dignitatem euectus eſt an. 1547. die 1. ineuntis Iulij, Pio IV. ſummo Pontifice ſedente ad Clauum,

Apud

Apud Poloniæ Regem, functus Legatione eſt, interque Tridentini Concilij Patres aſſedit. Aquilæ deinde defunctus eſt, die 8. menſis Augusti, anno 1571. tumulatuſque eſt apud ſuam ſancti Spiritus Abbatiam, poſtquam Sulmonenſis Eccleſiæ Epiſcopale Palatium munificentiſſimè inſtauraſſet.

59. Fr. VINCENTIVS Donzellus à Monteregali, Pedemontanus, ex ordine Prædicatorum, vir planè doctiſſimus in ſacris literis, à Pio Quinto harum Eccleſiarum dictus Epiſcopus eſt an. 1571. die 23. menſis Septembris. Die verò prima ineontis Nouemb. obtenti Epiſcopatus inijt poſſeſſionem. Deceſsit verò anno 1585.

60. Fr. FRANCISCVS Caruſius Biſacienſis ordinis Minorum, has Eccleſias à Sixto Quinto obtinuit die 13. menſis Martij 1585. Sulmonæ autem deceſſit die 4. menſis Septembris anno 1593. inque Cathedrali cum hoc epitaph. tumulatus eſt.

Fr. Franciſco Caruſio Biſacien.
Ordinis Minorum Conuent.
S.T. Magiſtro, Epiſcopo
Sulmonenſi poſt annos
ſeptem ſui
Epiſcopatus
Apud Eccleſiam Sulmonenſem, quam
peculiari beneuolentia proſequebatur, vita functo
Menſe Septembris
M. D. LXXXXIII.
Canonici Sulmonenſ. Paſtori optimo PP.

61. CÆSAR Petius nobilis Salernitanus, I.V.D. à Clemente Octauo electus eſt anno 1593. vir probatiſſimis, atque candidiſſimis moribus, prudentia autem tanta, quanta numeroſiſſimæ regendæ Eccl. ſatis eſſet. Ad 28. ann. texit Eccl. ex qua adminiſtratione laudem tulit eximiæ moderationis, ac pietatis in Deum ſingularis. Deceſsit autem anno 1621. ſepultuſque eſt in Cathedrali Sulmonæ cum hoc epitaphio.

Cæſari Petio, Patritio Salernitano Sulmon.
& Valuenſ. Eccleſiæ xxviij.
ferè annis prudentiſſ.
Antiſtiti S. N. Anno
M. DC. XXI.
non. Kal. Maij, ætatis ſuæ lxv. vita
functo benemærentiſſimo Fr.
Mærentiſſimi FF. PP.

62. FRANCISCVS Caualerius Patritius Romanus, Iacobi Cardinalis affinis, harum Eccleſiarum Epiſcopus adlectus eſt 1621. die 11. Iulij; cuius induſtria, atque labore inueterata, pluribuſque ſæculis exagitata controuerſia inter Canonicos ſancti Panphili Sulmonenſis, ac ſancti Pelini Valuenſis de præcedentia alijſque rebus, ſedata eſt. Vnionem concordiamque ſuo diplomate perpetuo firmauit Vrbanus Octauus Pontifex Maximus anno 1628. tenoris ſequentis.

VRBANVS EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

ROmanus Pontifex, qui ſuper omnes Eccleſias obtinet diuina inſtitutione principatum

A Ex Paſtoralis officij debito ad ea per quæ Cathedralium Eccleſiarum ſtatus priuilegia prærogatiuæ, ac iura inuiolata conſeruentur, earumque capitula ac perſonæ Eccleſiaſticæ quælibet in pacis amœnitate ac mentis tranquillitate confoueantur intendens. His quæ propterea, remotis litium anfractibus concordia terminata fuiſſe dicuntur ne in recidiuæ contentionis ſcrupulum delabantur ſed vt perpetua firma, & illibata perſiſtant libenter Apoſtolici adiecit muniminis firmitatem. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Capitulorum, & Canonicorum Valuen. & Sulmonen. Eccleſiarum inuicè perpetuo Apoſtolica authoritate æqualiter vnitarum petitio continebat, quod aliàs litibus, & cauſis per non nulla ànte ſæcula coram diuerſis Iudicibus competentibus ac demum coram certo cauſarum Palatij Apo-

B ſtolici Auditore ſeu eius Locumtenente inter Valuenſes ex vna, ac Sulmonenſes Eccleſiarum Capitula, & Canonicos huiuſmodi ex altera partibus ſuper maioritate, & præcedentia, quam vtraque partium huiuſmodi, ſibi, & Eccleſiæ ſuæ competere prætendebat, nec non Iure Cathedratico rebuſque alijs in actis cauſæ, & cauſarum huiuſmodi latius deductis vertentibus. Tandem Capitula, & Canonici prædicti conſiderantes lites, & controuerſias huiuſmodi vltra incommoda rancores, & diſſentiones & alia ſimilia cauſare, maximumque præiudicium afferre ſolere, cupientesque propterea illarum anfractus, & vlteriora inuolucra euitare, laboribuſque & diſpendijs parcere, & pacem, & mutuam charitatem inter eos conciliare, & con-

C ſeruare vſque aliquando Diœceſana Synodus ſummopere neceſſaria, quæ occaſione diſſentionum huiuſmodi huc vſque retardata fuit celebretur; Venerabilis fratris noſtri moderni Valuenſis, & Sulmonenſis Epiſcopi interuentu, & conſilio ad infraſcriptam noſtro, & ſedis Apoſtolicæ munimine roborandam verbo, & ſcriptis inter ſe deuenerunt, concordiam, ſeu tranſactionem ſumptibus & expenſis, Capituli, & Canonicorum Sulmonen. impetrandam videlicet quod tam Valuen. quam Sulmonen. Eccleſiæ prædictæ Cathedrales exiſtant, & iure Cathedratico gaudeant & perfruantur, ac ſicut hactenus iuxta illarum ſtatuta, & priuilegia antiqua tales denominatæ, & appellatæ fuerunt etiam in futurum denominentur, & appellentur, earumque priuilegia prærogatiuæ, deciſiones ſen-

D tentiæ, aliaque iura quæcumque firma, & illæſa, & in ſuo pleno robore permaneant nec eis per præſentem concordiam aliquod præiudicium illatum cenſeatur, immò Capitula, & Canonici prædicti eorum antiquis ſigillis ſemper vtantur, ſuiſque diſtrictus Diœceſibus redditibus prouentibus, & emolumentis conſuetis gaudeant, & potiantur, ipſa Eccleſia Valuen. ſuis debitis obſequijs propterea non fraudetur, ſed ſolitis in ea Canonicorum numerus qui ad eam ſingulis diebus, prout hactenus laudabiliter obſeruatum extitit perſonaliter accedant illiuſque onera conſueta ſupportent, quoque in functionibus & actibus publicis vbi vtriuſque Eccleſiæ canonicos inſimul conuenire contigerit antianitatis ordo inter eos quo ad præcedentiam obſeruetur. Ita quod antiquiores in re-

cc-

ceptione tam vnius, quàm alterius Eccleſiarum prædictarum Canonici non habito reſpectu cuius ſint Eccleſiæ alios recentiores earum Eccleſiarum canonicos in futurum præcedant, atque ita omnis prioritatis, & poſteritatis contentio tollatur, & aboleatur perinde ac ſi vnius, & eiuſdem Eccleſiæ Canonici omnes exiſterent; Præpoſito dictæ Eccleſiæ Valuen. dignitatem inibi obtinente excepto, qui etiam in receptione recentior extiterit omnibus tamen dictarum Eccleſiarum Canonicis in actu præcedentiæ præferatur, & alias prout in instrumento publico deſuper confecto plenius dicitur contineri; Cum autem ſicut eadem petitio ſubiungebat eadem per ſedem Apoſtolicam approbantur; firmius ſubſiſtant, quare pro parte capitulorum, & canonicorum prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum quatenus concordiam huiuſmodi pro cuius complemento capitula, & Canonici prædicti litibus, & controuerſijs huiuſmodi nec non omnibus, & quibuſcumque iuribus & actionibus eis ſuper præmiſſis quomodolibet competentibus ceſſerunt & renuntiarunt, ceduntq. & renuntiant ac omnes, & ſingulas expenſas huc vſque deſuper factas ad inuicem remittunt, & condonant, approbare, & confirmare alijſque in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur; nos igitur qui pacem, & concordiam inter perſonas Eccleſiaſticas vigere ſynceris deſideramus affectibus Capitulorum prædictorum ſingulares perſonas à quibuſuis excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti alijſque Eccleſiæ ſententijs cenſuris, & pœnia à iure vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutas fore cenſentes, nec non cauſæ prædictæ in ſtatu, & terminis in quibus de præſenti reperiuntur de communi conſenſu partium ad nos harum ſerie aduocantes, liteſque prædictas extinguentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, ex voto congregationis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotijs Epiſcoporum Præpoſitorum concordiam & tranſactionem huiuſmodi nec non quoſcumq. deſuper confectas ſcripturas cum omnibus inde legitimè ſecutis, & ſequendis Apoſt. authoritate earumdem tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque perpetuæ, & inuiolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adijcimus, nec non omnes, & ſingulas tam iuris quam facti, ac ſolemnitatum quantumuis ſubſtantialium, & quoſuis alios defectus ſi quis deſuper quomodolibet interuenerint ſupplemus. Decernentes concordiam, ſeu tranſactionèm, & ſcrituras prædictas perpetuo validas, & efficaces eſſe & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri, & obtinere, nec non ab omnibus ad quos nunc quomodolibet ſpectat, & ſpectabit pro tempore firmiter, & inuiolabiliter obſeruari, & adimpleri debere, ab illis quoque quouis prætextu colore, cauſa, vel ingenio etiam ex eo quod forſan conſenſus trium Canonicorum Eccleſiæ Valuen. cuius illi ſicut capitula & canonici prædicti aſſerunt, nec Saniorem partem capituli eiuſdem Eccleſiæ Valuenſis conſtituant, ad ea non acceſſerit, reſiliri vel recedi nullatenus vndequaque poſſe, ſicque ab omnibus cenſeri, & ita per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum palatij Apoſtolici Auditorea ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & de latere Legatos dictæ ſedis Nuntios ſublata eis, & eorum cuilibet aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate iudicari debere ac irritũ, & inane quidquid ſecus ſuper his à quoq. quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis ac Apoſtolicis nec nõ in vniuerſalibus ſyondalibus, Prouincialibuſque concilijs editis vel alias roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus priuilegijs quoq; indultis & literis Apoſtolicis illis earumque Præſuli ac Præſulibus antiquis capitulis Canonicis alijſq; ſuperioribus, & perſonis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis ac cum quibuſuis clauſulis & decretis in contrarium forſan quomodolibet conceſſis. Quibus omnibus & ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa & indiuidua non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, aut alia expreſſio habenda, ſeu quæuis alia exquiſita forma ad hæc ſeruandæ foret illis aliàs in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat harum ſerie ſpecialiter & expreſſe derogamus. Cæteriſq. contrarijs quibuſcumq. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis, approbationis, confirmationis, auocationis, extinctionis, roboris, adiectionis, defectuum ſupplitionis decreti & derogationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo Octauo, tertio menſis Ianuarij Pontificatus noſtri anno ſexto.

Obijt Franciſcus anno 1638. iacet in Cathedrali ſancti Panphili prope parentem prædefunctum, cui hoc cœnotaphium antea poſuerat.

D. O. M.
DOMINICO PATRITIO ROMANO
BERNARDI CAVALERII
OLIM HVIVS ECCLESIAE MERITISSIMI
ANTISTITIS
GENTILI
NOBILITATE ET VIRTVTVM SPLENDORE CLARISSIMO
ET SVLMONIS VRBIS PRAEFECTO
MAXIMO SVI DESIDERIO
NONIS AVGVSTI ANNO DOMINI
M. DC. XXIII.
AETATIS SVAE LXIII. VITA FVNCTO
FRANCISCVS CAVALERIVS EIVSDEM
CIVITATIS EPISCOPVS
PARENTI OPT. MONVM. P.

62. FRANCISCVS Buccapadulius Romanus ſucceſſit Franciſcuo 1638. Adhuc ſupereſt, Epiſcopique ſanè trepidum munus cum ſingularis prudentiæ laude implet.

VE-

VERVLANI EPISCOPI.

VErulana ãtiqua Ciuitas Latij in Henricis quinquaginta duo tantum milliaribus à Roma, ab Alatri quinque diſtana auſtrum verſus, à Plinio in prima Regionæ, Italiæ reijcitur, affirmatque Frontinus Coloniam Romanorum fuiſſe, eiuſque Ciuitatis pluribus in locis honorificè Liuius meminit, antiquitatem & libertatem eiuſdem ſatis indicat lib. 9. eum ait, *eoſdem ſuas ſibi potius leges reddi, quàm Romana Ciuitate municipatuque vltro oblato potire maluiſſe*. Montana eſt vt reliqua ditionis Oppida, Caſtrum ad Lyrim ſi excipias, aer ſaluberrimus, ſolum minimè infœcundum, optimo oleo ſuauique vino abundat, quin, & pomis dulciſſimis. Vrbs 1000. laribus illuſtratur, quæ vnius Romani Pontificis intemporalibus atq; ſpiritualibus immediatè intuetur arbitrium. Nundinæ duę celebres ſingulis annis ibidem habentur. Fama eſt, primùm Verulis Euangelicam veritatem enunciaſſe beatam Mariam Iacobi, matrem filiorum Zebedei vna cum ſanctis Martyribus Blaſio, & Demetrio, qui cum duo, & viginti ſocijs ibidem palmam ſumpſere martyrij. Quo verò tempore, quaue occaſione Maria Iacobi in Italiam transfretauerit, Verulíſque venerit, ibidéq; obierit, innuit Baronius in notis ad Martyrologium Romanum octauo Kalendas Auguſti, vetuſq; Verulanæ Eccleſiæ monologium, id contigiſſe affirmat occaſione primæ Eccleſiæ perſecutionis à Iudeis excitatæ, poſt Stephani Prothomartyris necem, ſicut Lucas in actibus refert, diſcipulos Chriſti IESV omnes diſperſos eſſe, præter Apoſtolos; libentiuſque eam apud Hernicos in Latio diuertiſſe, vt filium ſuum Euangeliſtam Ioannem, iuſſu Domitiani Imperatoris Romæ detentum inuiſeret. Sed dum Romam veniſſet, illumque in exilium relegatum audiſſet, indeque rediret, in Campaniam ſecus Verulas permanſit, à quodam Ruſticano hoſpitio ſuſcepta, quem ad Chriſti fidem cum conuertiſſet, Maurum appellauit. Denique ætatis ſupra annum centum onere pergrauata, migrauit ad Dominum ſexto Kalend. Iulij, præmiſſis ad cœlum viginti quatuor præconibus Euangelicis ſocijs ſuis, quos Verulana gentilitas ſub Honorio Prouinciæ Præſide poſt dura verbera, & carceris macerationem, nec non & gladij perſecutione glorioſos Chriſti Martyres effecit. Inter quos fuerunt ſancti Martyres Blaſius, & Demetrius quorum natalis dies tertio Kalendas Decembris celebratur. Cæterùm ſacrum corpus eiuſdem ſanctæ Mariæ Iacobi octaua Kalendas Iunij, anno 1209. Pontificatus verò Innocentij Tertij anno 12. Oddonis autem Verulani Epiſcopi 10. reuelante tum ipſius filio beato Iacobo Apoſtolo, tum ſanctiſſimo Petro cuidam Verulano, Thomas nomine, in Eccleſia ipſi Apoſtolorum Principi dicata frequenter oranti, ſumma omnium lætitia inuentum fuit in quodam ſpecu extra ciuitatẽ, olim à priſcis illis Chriſti fidelibus abſconditum. Sanctorum verò illorum Martyrum Blaſij Demetrij, ac ſociorum corporum inuentio accidit quinto kalendas Iunij: quæ infra Cathedralem Eccleſiam in ſacello, in loco quo iacuerant, extructo, recondita ſunt. Quam plurima autem miracula in inuentione ſacri corporis Mariæ Iacobi à Domino patrata fuiſſe innumeroſque ibidem populos vndique confluxiſſe, tantamq. fuiſſe eleemoſynarum copiam vt ex ijs primo paruam Eccleſiam, deinde nobiliſſimam, quæ nunc extat in eius gloriam, & honorem exædificatam fuiſſe produnt vetera Verulanæ Eccleſiæ monumenta. Epiſcopalis dignitas Verulana antiquiſſima eſt; vbi primum ea Ciuitas Chriſtiana ſacra amplexata eſt, Antiſtitem etiam ſacrorum accepit, qui Romani Pontificis immediatè maieſtatem veneratur, & colit. Epiſcopus olim temporalem dominium habuit in Oppidis Riparum Turricis, & Strangulagalli; quin & nobiliſſimos Aquinates Comites, dominoſque Oppidi ſancti Ioannis & Pophis feudatarios habuiſſe docent vetera documenta. Diœceſim ſatis amplam habet, in qua duodecim numerantur Oppida, quorum ordo talis eſt, Fruſinon nobile Campaniæ Præfecti domicilium, Babucum, Mons ſancti Ioannis cum alijs duobus oppidulis ſibi vnitis, Strangulagalli, & collium, Caſtrum, Ceperanum, Pophas, Ripa, Turricis, Arenaria, & Fabrateria. Eccleſia Cathedralis Patronum habet ſanctum Andream Apoſtolum, in ea olim ſexdecim fuerunt Canonici, nunc verò duodecim numerantur, quarum vnus eſt Theologus, alter Pœnitentiarius, diues eſt ſanctorũ reliquijs nimirũ ſanctæ Crucis, cuius portio non parua in cruce argẽtea auro puro circũdata videtur. Veneratur, & bracchium dextrum S. Matthæi Apoſtoli carne ne dum exutũ, corpus ſanctæ Marię Iacobi, Lipſana ſanctorum Martyrum Blaſij, Demetrij ſociorumque eius, ſub maiori Ara duo alia Chriſti Martyrum corpora recondita ſunt. Magna portio ex capitibus ſanctorum Ioannis, & Pauli, caput vnius Virginis ex ſocijs ſanctæ Vrſulæ, ſpinæ duæ acutiſſimæ coronæ Domini noſtri IESV CHRISTI digitus ſancti Blaſij Epiſcopi, & Martyris adhuc carne circumdatus, aliæque, quàm plurimæ ſacrę reliquiæ honorificè eo in templo aſſeruantur. In Ciuitate ſeptem Parochiales Eccleſiæ viſuntur, inter quas inſignis Canonicorum collegiata ſancti Eraſmi, quam ſanctum Benedictum Abbatem, huius præclari Martyris ſtudioſiſſimum, erigendam curaſſe, affirmant acta ſancti Placidi. Habet hæc Eccleſia Canonicos decem, & Abbatem in dignitate conſtitutum. Olim huius Eccleſiæ Canonici vna cum Capitulo Verulanæ Eccleſiæ in electione noui Epiſcopi votum ferebant ex diplomate Gregorij Noni, datum Laterani quinta idus Maij anno primo. Duo virorum Cœnobia, vnumque Monialium ſancti Bene-

Benedicti, octo Confraternitates laicorum, & duo hoſpitalia, aliſque pia loca viſuntur. Prope Ciuitatem nobilis Abbatia Caſæ Marij ordinis Ciſtercienſis ſpectatur, pietate Verulanenſium populorum fundata ex qua innumeros tum ſanctitate, cum doctrina illuſtres monachos prodierunt; ad Gerardum huius loci Abbatem decretal. c. in præſent. extra de probat. direxit Gregorius Nonus. Verulani Præſules, quos nobis eruere licuit ex diuerſis ſcripturis, monumentiſque eiuſdem Eccleſiæ ſequentes erunt. Vtcumque conati ſumus, nullam ampliorem lucem ex eius Archiuo potuimus haurire, vt hoc ipſum cumulatius præſtaremus.

1. MARTINVS anno 743. in Romano Concilio ſub Zacharia Papa recenſetur apud Baronium. Verum huius Epiſcopi non modo prædeceſſores, ſed & ſucceſſores ignoratur, cum poſt integrum ſæculum vix ſucceſſor inueniatur.

2 ARTNALDVS anno 853. in Concilio Romano ſub Leone Quarto ſubſcribit contra Anaſtaſium Presbyterum Card. tit. ſancti Marcelli apud Baronium.

3. HILDEPRANDVS anno 871.

4. BONIFACIVS ſub Ioanne Octauo pro reſtitutione Photij Romano Concilio ſubſcribit anno 879. quis verò poſt hunc, ſedem Verulanam acceperit ignoratur. Non eſt tamen hic ſilentio prætereundum, quod Ioannes Papa Vndecimus dum in Lateronenſi Altare diuina miſteria perageret, captus fuerit à militibus Guidonis Verulaſq. deductus, in arce quæ in eminenti Ciuitatis loco extructa erat, induriſsimum carcerem, qui huc vſque ſpectatur, intruſus, pane tribulationis, & aqua lacrymarum ſuſtentabatur, indeque eductus Romam in Hadriani molè deductus, inuſitato ſupplicio necatus fuit. Cuius rei geſtæ hiſtoriam, Italico verſu complexus eſt Hieronymus Haſtæus, huius ſedis Epiſcopus.

5. IOANNES vixit anno 959. quo die nona Iunij conſentiente vniuerſo clero Verulano, locauit fundum, quod appellatur Monilanũ ad lacum vna cum piſcarijs ſuis, & cum omnibus ad eum pertinentibus, iuris venerabis Epiſcopij ſancti Andreæ, Raffrido filio quondam Ioannis Campaniæ, & Mareæ Conſuli, & Duci, habitatoribus Verulanæ Ciuitatis, ad tertiam generationem. Hodie lacum hunc cum pertinentijs ſuis, poſsidet vniuerſitas Fruſinonis. At Ioannes ſubſcriptus reperitur in Conciliabolo Romæ ab Othone Imperatore coacto contra Ioannem Duodecimum Papam anno 963. iterumque ſequenti anno in alio Synodo ab eodem Ioanne celebrato idem Ioannes ſubſcripſit, apud Baronium.

6. N..... cuius nomen ignoratur, ſub quo ann. 1005. fundatum eſt nobile Cœnobium Caſæ Marij non longe à Verulis cuius initium hiſce verbis in antiqua chronica deſcribitur. *Anno Domini 1005 indictione quintà quidam benemeriti Clerici Verulani propriis ſumptibus Eccleſiam in honorem ſanctorum Ioannis, & Pauli, & Monaſterium in territorio Verulano, in loco, qui dicitur Caſa Marii, vbi antiqua diruta mænia, à priſcis Marti dicata viſebantur, ad id Epiſcopo conſentiente, & hortante, conſtruxerunt. Quos imitati ſunt fideles, & pii quidam boni laici, ſanctæque Religionis habitum & regulam à Ioanne Abbate Monaſterij ſancti Dominici in territorio Sorano ordinis ſancti Benedicti ſuſceperunt. Cumque quatuor ex ipſis eſſent in ſacro presbyteratus ordine conſtituti, elegerunt ſibi in Abbatem vnum ex ijs Benedictum presbyterum, & in eodem loco IESV CHRISTO Domino ſeruierunt. Sacri huius Monaſterij Caſæ Marij literis, & ſanctitate florentiſſimi, præconia recenſere, haud potit noſtri breuitas inſtituti. Scimus enim quam plurimos miræ ſanctitatis famæ monachos germinaſſe, innumeroſque in omni diſciplinarum genere exinde eruditiſſimos pullulaſſe. Aſſeruantur enim in vetuſtiſſima loci eiuſdem Bibliotheca volumina manuſcripta, precipuos ſacræ ſcripturæ libros tum noui, tum veteris teſtamenti, ſtudio Monachorum expoſitos, continentia; Ad monachos huius Cœnobij, ſeu ad diuina oracula, in maximis regiminum difficultatibus, & Principes, & Imperatores, quin, & ipſos ſummos Pontifices conueniſſe ſcimus. Sæpius namque ibi conuenit Paſchalis Papa Secundus, Eugenius Tertius, qui antiquam eiuſdem Monaſterij Eccleſiam conſecrauit, nec non & Alexander Tertius impij Imperatoris perſecutionem declinans, & Lucius Tertius, Innocentius Tertius, illiuſque ſucceſſor Honorius Tertius, & Gregorius Nonus qui Giraldo Abbati Caſæ Maij direxit decretale. Quin, & ipſum ſanctum Bernardum Clerzuallenſem Abbatem ordinis Ciſtercienſis illuſtratorem, ſanctæque Eccleſiæ doctorem refertiſſimum, ſæpius eò conueniſſe ſcimus; eiuſdemque Monaſterij Abbatem Ioannem idem ſanctus Bernardus valde dilexit, cuius auſpicijs hoc nobile Cœnobium Caſæ Marij ordini Ciſtercienſi incorporatus fuit ſub linea Clareuallenſi anno 1140. cur igitur de hoc ſacro Cœnobio cum D. Hieronymo in epiſtola ad Heleodorum non exclamabimus, ò deſertum Chriſti floribus vernans, ò ſolitudo, in qua ibi naſcuntur lapides, de quibus in Apocalypſi ciuitas magni Regis extruitur; o eremus familiarius Deo gaudens. Si quis enim tunc ad Caſæ Marij Monaſterium confluxiſſet Paradiſo porſus omnem illam eremum vidiſſet digniorem, & innumeros Angelorum choros in corporibus fulgeretur mortalibus. Erat enim cernere toto præfato Monaſterio diffuſum exercitum Chriſti, & admirabilem illum regium gregem, virtutumque cœleſtium conuerſationem in terris micantem. Et vt breuiter dicam; Fuit hoc ſanè Cœnobium Eccleſiæ Verulanæ columen, populi decus, omniſque boni fundamentum, cum cœleſtibus pulchritudinibus, elegantia propemodum certans. Hinc igitur factum fuit, vt non modo Verulani Epiſcopi, pijque fideles, ſed, & ipſi fideles, & ſummi Pontifices magna prædia, & latifudia huic Monaſterio benignè contulerint. Nouam Eccleſiam reuera pulcherrimam, ex opere fornicato, Honorius Tertius conſtitui fecit.* Hactenus chronica. De nobili hoc Cœnobio noſter Gaſpar Iongelinus lib. 7. notitiæ Abbatiarum ordinis Ciſtercienſis. Augelus Monriquez tomo ſecundo Annal. eiuſdem ordinis. Porrò ex hoc Monaſterio floruit Lucas Ioachini Abbatis diſcipulus, inde Archiepiſcopus Cuſentinus, Alachrinus, poſtea Epiſcopus Artuſienſis, & Florimundus huius Verulanæ Eccleſiæ Antiſtes, de quo infra. Huius item loci Abbas fuit Ioannes, magnæ exiſtimationis vir, qui ſub Innocentio Tertio legatione functus eſt in Bulgariam ad Carolum Ioannem Principem

de quo Bzouius anno 1203. num. decimoſexto.

7. SERGIVS, qui anno 1024. quædam latifundia Eccleſiæ Verulenæ in territorio Turricis, iuxta dirutam Eccleſiam ſancti Oreſtia locauit Dominis Turricis, documentum extat in tabulario eiuſdem Eccleſiæ.

8. PLACIDVS hanc regebat Eccleſiam anno 1061. qui in monumentis Cathedralis eminentiſſimus Epiſcopus vocatur.

9. HONESTVS interfuit conſecrationi Eccleſiæ ſancti Martini Montis Caſini anno 1070. benedixitque altare ſancti Ambroſij. Eius meminit Petrus Diaconus in chronic. Caſin. lib. 4. cap. 8. Obijt Honeſtus anno 1074. ſed cum in electione Canonici diſſentirent, Gregorius Septimus Verulanam Eccleſiam Adamo Alatrino Epiſcopo commendauit.

10. ALBERTVS poſt longam altercationem electorum eodem anno 1074. Epiſcopus creatus eſt. Cui Vrbanus Secundus anno 1097. pro ſua Eccleſia ſequens tranſmittit diploma, ex tabulario eiuſdem Eccleſiæ deſumptum.

VRBANVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei,

Dilecto fratri Alberto Verulenſi Epiſcopo, eiuſq; ſucceſſoribus canonitè ſubſtituendis in perpetuum.

IVſtis votis aſſenſum præbere, iuſtiſque petitionibus aures accomodare nos conuenit; qui licet indigni iuſtitiæ cuſtodes atque præcones in excelſa Apoſtolorum Principum Petri, & Pauli ſpecula poſiti, Domino diſponente videmur exiſtere. Tuis igitur frater in Chriſto cariſſime Alberte iuſtis petitionibus annuentes ſanctam Verulanam Eccleſiam cui authore Deo præſides Apoſtolicæ ſedis authoritate munimus. Statuimus enim vt quæcunque eidem venerabili loco à quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata ſunt, vel in futurum conceſſione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione fidelium, Deo miſerante, collata fuerint; firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. Vallis ſcilicet de Literana cum affinibus ſuis; lacus cum pertinentijs ſuis, Aſtianum, Pattena, Mundezanum, Paternum, caſale, Cripta Anſelmi, Caſſianum cum eorum pertinentijs; Eccleſia ſanctæ Crucis ſanctæ Mariæ, quæ dicitur Rotunda, ſancti Archangeli ſanctæ Mariæ de Paretis cum pertinentijs ſuis. Molendinum, quod eſt in Maſena, cum pertinentijs ſuis. Eccleſia ſancti Stephani, & ſancti Viti cum pertinentijs earum. Eccleſia ſanctorum Coſmæ, & Damiani, cum pertinentijs ſuis. Eccleſia ſancti Angeli de Forgna cum ſyluis, & territorijs ſuis. Eccleſia ſancti Ioannis in territorio Fruſinonis, quæ ſita eſt iuxta flumen caſam cum omnibus ad ipſum pertinentibus. Lacus de Maſciano, & quicquid in territorio Surricis per auctentica chartarum monumenta eidem Verulanæ Eccleſiæ pertinere cognoſcitur. Per ipſam itaque tam tibi, quam tuis ſucceſſoribus Epiſcopali iure regenda perpetuo, ac diſponenda concedimus, atque firmamus Ciuitatæ Verulanæ cum omnibus adiacentibus Eccl. intus, vel foris Fruſinonem, cum omnibus ſuis. Oppida Turricis, Larnaria, Paphon cum Eccleſiis ſancti Petri, & ſanctæ Columbe, monaſterium

A *ſancti Silueſtri. Ripas, Caſtrum, monte Nigrum, Fabrateriam cum finibus, & pertinentijs earum, Ceperanum, cannetum, Caſtellum nouum, Strangula gallum, Carpenum, Monte ſancti Ioannis, cum eiuſdem nominis Monaſterio. Eccleſia ſancti Petri de Arenula, ſanctæ Pudentianæ, Babucum cum omnibus Eccleſiis eidem Caſtello adiacentibus. Duo præterea canonicorum monaſteria; Vnum videlicet ſancti Paterniani, alterum ſancti Petri de canneto. Eccleſia ſancti Ioannis in Ceperano, & ſancti Magni cum omnibus alijs. Eccleſia ſancti Benedicti inter Caſtrum, & Montem Nigrum ſitam cum ſuis omnibus pertinentijs. Eccleſia ſancti Angeli de Meruletà, & ſancti Stephani cum omnibus alijs, tuæ tuorumque ſucceſſorum diſpoſitioni perpetuis ſubeſſe ſancimus. In Monaſterio Monachorum, quod dicitur ſanctorum Ioannis, & Pauli, quicquid ad antiquum*
B *Verulani Epiſcopi ius canonicè pertinet integrum vobis perpetuò ſeruari cenſemus, ſalua nimirum noſtræ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ reuerentia. Ad hæc per præſentis priuilegij paginam, Apoſtolica authoritate decernimus, vt nulli omninò hominum liceat eandem Eccleſiam temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, aut ſub cuiuslibet cauſæ, occaſioniſue ſpecie minuere, ſiue ſuis vſibus applicare, vel alijs quaſi pijs de cauſis pro ſuæ auaritiæ excuſatione concedere: ſed omnia integrè conſeruentur, tam veſtris, quam clericorum, ac pauperum vſibus omnimodis profutura. Si quis igitur Sacerdotum, aut Clericorum, Imperatorum, aut Regum, Principum, aut Ducum, Comitum, Vicecomitum, Iudicum, vel quarumlibet magnarum, paruarumque perſonarum, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire præſumpſerit poteſtatis, ho-*
C *noriſque ſui dignitate careat, verumque ſe Diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & niſi ea quæ ab illo ſunt malè oblata reſtituerit, vel digna pœnitentia illicitè acta defleuerit, à ſacratiſſimo corpore, & ſanguine Dei, ac Domini Redemptoris noſtri IESV CHRISTI alienus fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuxta ſeruãtibus, ſit pax Domini noſtri IESV CHRISTI; Quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen, Amen, Amen.*

Scriptum Albani, & datum per manum Lanfranci Vicegerentis Cancellarij, anno Domini 1097. indictione ſexta Domini Vrbani Secundi Papæ anno x.

Obijt verò Albertus circa annum Domini 1106.

D 11. AVGVSTINVS Monachus, & Abbas Caſæ Marij an. 1106. à Clero Verulano inde mortui Alberti locum eligitur, munus conſecrationis accepit à Paſchali Papa Secundo, tunc Verulis commorantem; ſucceſſitque eidem in Abbatia Ioannes, ita Chronic. Ceccani. Noſter vero Auguſtinus ab eodem Paſchali confirmationem priuilegiorum Verulanæ Eccleſiæ gratioſe obtinuit anno 1108. ſcriptam, & datam Ceperani per manum Leonis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi, ſecunda nonas Septembris anno Pontificatus 10. Diplomatis tenor eſt ferè eiuſdem verbis ſuperioris Vrbani Secundi. Exceſſit Auguſtinus anno 1111, ſepultus fuit in Eccleſia Caſæ Marij cui olim præfuerat annos viginti duo.

12. LAETVS, qui Leo indiferenter in monumentis

mentis Cathedralis appellatur, anno 1111. à Paſchali Secundo conſecratur, eodemque anno die decimaquinta Nouembris plura bona recepit à Veterno, Milone, & Peregrino germanis fratribus, nobilibus filijs Peregrini, & Bonizæ Montis ſancti Ioannis, in territorio Montis Canneti, & Strangulagalli. Anno verò 1112. ſubſcribit Concilio Lateranenſi à Paſchali celebrato ſic à Baronio reſtitutus Verulanus, loco Vartianus, tomo duodecimo. Iterumque ſubſcribit alio Concilio ab eodem Pontifice habito in Monaſterio Canonicorum ſancti Paterniani apud Caſtrum Cepetani ad ripam fluminis Lyris Verulanæ diœceſis anno 1114. in quo fuit depoſitus Landulphus Beneuentanus Archiepiſcopus: poſt hæc Letus à Paſchali Epiſcopatu mulctatus, & à Gelaſio Secundo anno 1118. ad priſtinam dignitatem reſtiturus eſt, vt refert Pandulphus Piſanus in vita Gelaſij. Ampliſſimum priuilegium, confirmationemque bonorum ſuæ Eccleſiæ à Calixto Secundo obtinuit anno 1122. Datum in territorio Pallianenſi per manum Vrilogoſi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, & Bibliothecarij decimoſeptimo Kal. Iulij Pontificatus 3. quod in omnibus cum ſuperior Vrbani ferè concordat. Anno verò 1127. conſtruxit Monaſterium Monialium ſancti Benedicti propè mœnia, & illius Eccleſiam ſub inuocatione ſancti Martini die 22. Auguſti conſecrauit. In eo Cœnobio Moniales manſerunt ad tempora vſque B. Ioannis de Capiſtrano, qui ab Apoſtolica ſede pro ſuis fratribus diſtrictioris obſeruantiæ locum obtinuit extinctis deturbatiſque monialibus. Lætus verò poſt aliam confirmationem bonorum menſæ Epiſcopalis ab Honorio Secundo obtentam anno 1125. Pontificatus primo 4. Kalendas Septembris, fato functus eſt.

13. STEPHANVS in viuis agebat anno 1134. de quo nulla alia memoria extat in tabulis eiuſdem Eccleſiæ.

14. LEO anno 1140. ille idem, qui an. 1143. à Cœleſtino Secundo ſub Apoſtolica protectione ſuſceptus eſt 4. Kal. Martij anno primo. Datum Laterani, cuius authographum aſſeruatur in archiuo Cathedralis.

15. ODDO anno 1145. Hic Verulanam Ciuitatem de conſenſu Conſulum regendam ſuſcepit, quam ſimul cum Eccleſiaſtica dignitate ſumma prudentia adminiſtrauit ad mortem vſque, quæ incidit in annum 1147.

16. LEO ſucceſſit Oddoni anno 1147. interfuit conſecrationi Eccleſiæ ſancti Clementis de Ferrentino anno 1148. 14. Kal. Septembris, benedixitque altare ſancti Stephani, quod eſt in Confeſſione, ex chronic. Ceccani. Item interfuit dedicationi Eccleſiæ Caſæ Marij, quam perfecit Eugenius Papa Tertius anno 1150. quarto Kal. Decembris, cum antea idem Pontifex in oppido Caſtri Verulanæ Diœceſis conſecraſſet Eccleſiam ſanctæ Crucis 10. Kal. Maij, ex eodem chronicon: Leoni confirmauit indulta Apoſtolica iam ab anteceſſoribus ſuis Eccleſiæ Verulanæ conceſſa Anaſtaſius Quartus an. 1153. ſeptimo id. Martij an. 1. Anno vero 1159. Leo Epiſcopus authoritate Hadriani Papæ Caſtrum Montis ſancti Ioannis ſuæ Diœceſis in feudum conceſſit Raynaldo Comiti Aquinati, ſucceſſoribuſque ſuis; monumentum habetur in eodem archiuo Verulanæ Eccleſiæ, à quo, alijſque documentis videtur Raynaldo ſucceſſiſſe Pandulphum filium, huic Aymum, Aymo verò Pandulphum patrem D. Thomæ Aquinatis. Leo verò Epiſc. mortalitatem expleuit an. 1160.

17. FROMVNDVS, ſeu Fraiamundus Monachus Caſæ Marij ordinis Ciſtercienſis à Canonicis electus anno 1160. ab Alexandro Tertio, qui tunc apud Verulas impij Friderici Imp. tyrannidē deuitabat, conſecratus, vna cum Rodulpho eiuſdē Monaſterij Procuratore Epiſcopo Ferentinati tunc electo, ex chronic. Ceccani. Hic ſingularis doctrinæ, probitatiſque habitus eſt, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ magno fuit vſui, tametſi illum ſæuiens Æneobarbus Fridericus inſectando diuerſa compulit ad exilia, cui Alexander direxit decretale, cap. extra meſſ. extra de renunciat: Framundi induſtria antiquum ius vaſſallagij oppidi Strangulagalli Eccleſiæ Verulanæ reſtitutum fuit à Gemma vxore quondam Giremi anno 1165. Quanti verò Alexander Papa fecerit Eccleſiæ Verulanæ Fraimundo Præſule, ex ea dignoſcitur, quoniam reuerſus ex Gallis anno 1170. Verulas petijt ibiq; ferè triennium commoratus fuit in ædibus Canonicorum ſancti Eraſmi, tum & in Monaſterio Caſæ Marij, prope, & extra portam Verulanam Eccleſiam in honorem ſanctæ Mariæ Magdalenæ ædificauit, conſecrauit, ſacriſque indulgentijs nobilitauit, in eaque xenodochium pro elephanticis erexit, ac dotauit, ita chronic. Ceccani.

Anno 1170. indictione 3. menſe Martio, die 15. Kal. Aprilis venit Alexander Papa Verulas, ordinauit ibi Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & alios ordines. Hoc autem anno miſit Imperator Conſtantinopolitanus nepotem ſuam cum Epiſcopis Græcis, & cum Comitibus, & cum multis militibus, & cum magna pecunia ad Alexandrum Papam, vt daret eam in coniugio Odoni Fraiapanis de Roma, qui apud Verulas eam coniugauit, & tunc ipſe Odon cum ea reuerſus eſt Romam. Poſtea prædictus Papa Alexander fecit fabricare eccleſiam apud Verulas ex ſua pecunia pro Elephantioſis, in qua obtulit multa dona.

Quinto idus Martij Papa Alexander venit ad eccleſiam ſancti Petri de Canneto, & profectus eſt ad Verulas. Septimo idus Maij tam vehemens fuit terræmotus, quod pleroſque muros Ciuitatis deſtruxit, quo detiam per ſe ſonauerunt campanæ decem diebus ſtante menſe Madio pars Ripæ arſit.

Hoc eodem anno 1170. Fraiamundo deprecante, Alexander Pontifex Greg. Abbatem Caſæ Marij, ſucceſſoreſque ſuos ſub Apoſtolica protectione ſuſcepit, ſequenti inſigni diplomate ab originali deſumpto, quod extat apud nos, cujus tenor eſt huiuſmodi.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filijs Gregorio Abbati Monaſterij ſanctorum Ioannis, & Pauli quod dicitur Caſæ Marij eiuſq. fratribus tam præſentibus, quam futuris Regularem vitam profeſſis in perpetuum.

PIæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri, vt deuotionis ſynceritas laudabiliter eni-

teſcat, & utilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Quopropter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium, in quo diuino mancipati eſtis obſequio ad exemplar fel. memoriæ prædeceſſorum noſtrorum Calixti, Anaſtaſij, & Hadriani Romanorum Pontificum. Sub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuimus, vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, & Ciſtercienſium fratrum inſtitutionem in eodem loco noſcitur inſtitutus perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones quæcumque bona ibidem Monaſterium in præſentiarum iuſte, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci firma vobis veſtris ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam videlicet ſancti Archangeli, Eccleſiam ſancti Hipolyti, & quiquid habetis in eccleſia ſancti Viti, quæ ſunt in territorio Verulanæ Ciuitatis, eccleſiam ſancti Angeli in monte de Corneto, eccleſiam ſancti Saluatoris, & eccleſiam ſanctæ Mariæ de Regimenio in territorio montis ſancti Ioannis, Eccleſiam ſancti Nicolai in Caſtro Babuci, eccleſiam ſancti Ioannis, & eccleſiam ſancti Syluestri, cum amphiteatro, quod vulgo appretiatum dicitur, In territorio Fruſinonenſi, eccleſiam ſanctæ Crucis, in territorio Anagnino eccleſiam ſancti Vincentij iuxta Caſtrum Morres in Valle Orbetana, & eccleſiam ſancti Manni iuxta Caſtrum Caſtuli in territorio Marſicano, cum omnibus ſupradictarum eccleſiarum permanentijs Molendina ad Arinulam, & illa, quæ habetis in territorio Caſtrenſi. Ruſticos etiam, & hæreditates, quas in Ciuitate Verulana, & Caſtro Babuci, ac Montis ſancti Ioannis quieti hactenus poſſediſſe videmus. Paſcua, & vſum ſyluarum in toto territorio Caſtrenſi, & Montis Nigri paſcua, & vſum ſyluarum, & totam caſtellaturam ipſius Montis Nigri, & Vltramuros adiacentem centum paſſus, ſicut inde deſcendit ab vtraque parte in riuum, & circuitu verſus Aquilonem ipſum præcipitium Montis, & terram in territorio ſupradicti Montis quantum duo aratra ſufficiunt laborare, eccleſiam ſancti Benedicti, cum omnibus pertinentijs ſuis, & eccleſiam ſancti Angeli de Meruleto cum capellis, & pertinentijs ſuis, quæ omnia fœlicis memoriæ Pater, & prædeceſſor noſter Eugenius Papa vobis in eccleſia veſtra dedicatione conceſſit, & Anaſtaſius, & Hadriani Rom. Pontifices ſuo priuilegio roborarunt, vobis, veſtriſque ſucceſſoribus nihilominus confirmamus. Concambium quoque, quod cum Verulano Epiſcopo, & Canonicis ſancti Heraſmi, atque quondam Gregorio cuſtode caſtelli, quod Caſtrum nominatur rationabiliter feciſtis, futuris temporibus inuiolabiliter obſeruari præcipimus. Statuimus præterea vt Monaſterium veſtrum, quod ad ius, & proprietatem beati Petri pertinere dinoſcitur, nulli eccleſiaſticæ, vel ſæculari perſonæ, præterquam Romano Pontifici debeat ſubiacere. Ad hæc aduertentes ſtatuimus, vt nulli Archiepiſcopo, vel Epiſcopo liceat præfatum Monaſterium interdicere, aut in vos abſque authoritate Romani Pontificis interdicti, vel excommunicationis ſententiam promulgare. Nihilominus etiam Apoſtolica authoritate prohibemus, vt nullus quamlibet eccleſiam ad idem Monaſterium pertinentem, quæ populum non habet interdicto ſubicere audeat. Quominus ſi quis fratrum veſtrorum ibidem ex deuotione cantare voluerit, excluſis excommunicatis, & interdictis cantandi liberam habeat facultatem. Præterea per decreti huius paginam duximus ſtatuendum, vt fratres veſtri in quocunque loco poſiti fuerint ab omni ſæcularis ſeruitij, & actione, & ab omni grauamine mundanæ oppreſſionis ſint liberi, & immunes. Sanè laborum veſtrorum quos proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, ſeu de nutrimentis animalium veſtrorum nullus à vobis decimas exigere præſumat, Paci quoque, & tranquillitati veſtræ paterna prouiſione prouidere volentes, authoritate Apoſtolica inhibemus nequis terminos ab eodem anteceſſore noſtro circa Monaſterij veſtri ambitum inſtitutos, & quingentis paſſibus ab eo diſtantes transgredi audeat, nec infra furtum, aut rapinam facere, hominem capere, vel aliquam violentiam exercere. Si autem fecerit, & ſecundo, tertioue commonitus ſatisfactionem congruam exhibere contempſerit, tanquam ſacrilegus iudicetur, & diſtrictionis eccleſiaſticæ animaduerſione plectatur. Criſma verò, Oleum ſanctum, conſecrationes altarium, ſeu Baſilicarum, ordinationes Monacorum, qui ad ſacros ordines fuerint promouendi à diœceſano ſuſcipietis Epiſcopo, ſiquidem catholicum fuerit, & ea gratis, & abſque prauitate aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicum, quem malueritis adire Antiſtitem, qui nimirum noſtra fultus authoritate, quod poſtulatur indulgeat. Neque illi Epiſcopo, aut Epiſcoporum miniſtro facultas ſit in cappellis ad prædictum Monaſterium pertinentibus, præter competentem ei quartam decimarum, & oblationum partem iniuſte ſibi aliquid vendicare. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur. Niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilij ſanioris de ſuo, vel de alieno Ciſtercienſis ordinis, ſi oportuerit collegio ſecundum Deum, & beati Benedicti regulam elegerint a Romano Pontifice conſecrandum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum &c. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Bernardus Portuenſis, & S. Ruſinæ Epiſcopus.

Ego Vbaldus presb. Card. tit. ſanctæ Crucis in Hieruſalem.

Ego Ioannes presbyter Cardinalis SS. Ioannis, & Pauli tit. Pamachij

Ego Aldobrandus Baſilicæ XII. Apoſtolorum presbyter Cardinalis

Ego Ioannes presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Anaſtaſiæ.

Ego Albertus presbyter Cardinalis tituli S. Laurentij in Lucina.

Ego Guillelmus presbyter Cardinalis tituli S. Petri ad Vincula.

Ego Boſo presbyter Cardinalis ſanctæ Pudentianæ tituli Paſtoris.

Ego Ioannes presbyter Cardinalis tituli S. Marci.

Ego Theodinus presbyter Cardinalis ſancti Vitalis tituli Veſtinæ.

Ego Iacyntus Diac. Cardinalis ſanctæ Mariæ in Coſmedin.

Ego Ardicio Diac. Cardinalis ſancti Theodori.

Ego Cynthius Diac. Cardinalis ſancti Adriani.

Ego Manfredus Diac. Cardinalis ſancti Georgij ad Velum Aureum.

Ego Hugo Diac. Cardinalis ſancti Euſtachij iuxta templum Agrippæ.

Ego Petrus Diac. Cardinalis ſanctæ Mariæ in Aquiro.

Datum Verulis per manum Gratiani ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi, & Notarij. 7. id. Maij, indict. 3. Incarnationis Dominicæ anno 1170. Pontific. verò Domini Alexandri Papæ Tertij anno vndecimo.

Interfuit verò Fraiamundus 117 . Laterano Concilio ab Alexandro congregato, pauloq; poſt, hoc eſt 1181. ex hoc mortali vita diſceſſit, ſepultus in ſuo Caſæ Marij Monaſterio.

18. AMBROSIVS Fraimundo ſucceſſit 1181. qui Lucium Tertium in Epiſcopio ſuſcepit 1182. à quo confirmationem bonorum Epiſcopalis menſæ accepit. Fato functus eſt 1188.

19. ROBERTVS ſubſtituitur ann. 1188. breuiſque Pontifex ſuis cum obijſſet ſequenti anno 1189. in quo Landus Franchus Verulanus Gregorij Octaui temporibus Roberto Epiſcopo, Canonicisque Verulanis quædam bona ſua liberaliſſimè contulit.

20. ODDO electus 1190. conſecrationi Eccl. S. Mariæ de Flumine interfuit 1196. Iordano Cardinali de Ceccano id exequente, ex chron. Ceccani. Eo Præſule 1203. prid. nonas Maij primarius lapis in noua Eccleſia ſanctorum Ioannis, & Pauli Caſæ Marij poſitus eſt per manus Giraldi eiuſdem Monaſterij Abbatis. Hanc nouam Eccleſiam ex opere fornicato miro artificio, ingentiſque molis, magniſque ſumptibus extrui fecit Cinthius Card. Sabellus, qui poſtea Honorius Tertius fuit. Anno verò 1209. Verulis extra mœnia Ciuitatis in quodam ſpecu, ſanctis Apoſtolis Petro, & Iacobo reuelantibus, inuentum eſt corpus Beatæ Mariæ Iacobi; in cuius honore, Oddonis pietate, erecta fuit Eccleſia, ac permagnificè ab eodem dotata. Mortalitatem expleuit Oddo 1212.

21. LÆTVS, qui & Leo indifferenter legitur in monumentis eiuſdem Eccleſiæ, intereſt conſecrationi Eccleſiæ Caſæ Marij ab Honorio Tertio Pontifice fundatore celebratæ 17. Kal. Octob. 1217. aſſiſtentibus Epiſcopis Cardd. duobus, Presb. tribus, Diac. Card. ſeptem, Epiſcopis decem, idemque Honorius, omnibus Chriſti fidelibus vtriuſque ſexus, à die anniuerſario conſecrationis ad alios continuos nouem dies prædictam Eccleſiam viſitantibus, annum vnum de iniunctis ſibi pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxauit, Monaſteriumque ipſum multis bonis donauit. Inſuper Monachis prætati Monaſterij conceſſit vt diebus tantum Dominicis, & feſtiuis vti poſſent thuribulo argenteo, & ſericis indumentis inter Miſſarum ſolemnia. Anno autem 1222. vltimo Læti Epiſcopatus idem Honorius Tertius iterum Verulas petijt, ibidemque aduenit Federicus Secundus Imperatore, vbi ſumma omnium lætitia inter Pontificem, & Imperatorem pax inita fuit.

22. IOANNES in demortui Læti locum eligitur 1223. eodemq; anno ab Honorio Tertio conſecratus in Eccleſia Verulana, vt habetur in regeſt. vatic. Hic menſæ Epiſcopali varias Eccleſias ſancti Syluestri, & ſancti Nicolai in territorio Fruſinonis, & ſancti Ægidij in dictione Ceperani. Eidem Ioanni Epiſcopo ſequentem ſcripſit epiſtolam Innocentius Quartus contra Verulanos Clericos plura beneficia obtinentes, ex regeſto vaticano.

INNOCENTIVS EPISCOPVS, ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili Fratri Ioanni Verulano Epiſcopo, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

CVm magis ſit de perſonis prouidendum Eccleſijs, quam perſonis de Eccleſijs conſulendum, diſſimulandum non eſt, quod ſicut ad aures noſtras peruenit, in Diœceſi tua, Clericis modum auaritiæ non ponentibus, aliqui plura in diuerſis Eccleſijs beneficia, & nonnulli duas Eccleſias habere præſumunt, quamuis ſinguli non niſi ſingulis poſſint Eccleſijs deſeruire. Præterea cum quis aſſumitur de aliqua eccleſia in Archipresbyterum alterius, vel Prælaturam, nihilominus beneficium ſibi retinet, quod habuerat in priori, quare contigit, quod Diœceſis eiuſdem Eccleſiæ debitis defraudantur obſequijs, & indigentibus non poteſt clericis prouideri. Volentes igitur de ipſius Diœceſis Eccleſijs, & Clericis prouiſionem non habentibus ſpecialius cogitare, cum per talem abuſum eaſdem Eccleſias ferè omnes ſuo ſeruitio, & huiuſmodi Clericos Eccleſiaſtica prouiſione defraudari contingat, mandamus quatenus cum etiam animarum ſaluti, & vtilitati eccleſiarum expedire noſcatur, vt Clerici eccleſiarum in quibus reſident, beneficijs ſint contenti, & alia quæ alibi habent beneficia perſonis idoneis, quæ deſeruire ipſis Eccleſijs velint, & valeant conferantur. ſuper præmiſſis abuſu contrariæ conſuetudinis non obſtante, authoritate noſtra ſtatuas, quod ſecundum animarum ſalutem, & eccleſiarum vtilitatem cognoueris expedire, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles &c. prouiſo, quod in hijs nihil quæras commodi temporalis, nec vni te moleſtum exhibeas, & alteri gratioſum, ſed perſonarum acceptione poſtpoſita ſecundum in talibus æquitatem obſerues, quod ſi aliter faciendum duxeris, diſſimulare non poterimus, quin contra te grauiter procedamus.

Datum Anagni, non. Octobris, anno primo.

Eodem anno ſacris interdixit Ioannes, Dominos de Babuco occupantes bona Eccleſiæ ſancti Stephani de Rutano. Priorem, & Clericos ſanctæ Mariæ de Canneto, tunc ab omni iuriſdictione ordinarij exemptos, Innocentij Quarti authoritate ſuæ ſubiecit poteſtati, perpetuoque ſanxit, vt Eccleſiæ Verulanæ fructuum ſuorum decimas darent, Chriſma reciperent, & vocati ad capitulum accederent, in reliquis vero Romano ſubiacerent Pontifici. Eoque ſedente anno 1248. Verulani contra Iordanum, & Iacobum Dominis de Sonnino bellarunt viriliter; pauloque poſt, hoc eſt 1250. Ioannes mortem oppetijt.

23. IOANNES Ioanni ſucceſſit ex Canonico Cathedralis à Capitulo, electus 1250. reclamante Verulano Clero, cum omnes votum in electione habere ex antiqua conſuetudine prætenderent, lis ad Innocentium Papam delata, qui Stephano Cardinali, & Epiſcopo Anagnino impoſuit, vt

voca-

vocatis vocandis, auditiſque omnibus, litem ſederent. Inde partibus auditis, ad fauorem Capituli Cathedralis adiudicarunt, vt nec Canonici ſancti Eraſmi ſanctæ Mariæ de Franconibus ſancti Pauli, nec Priores ſeu Rectores ſancti Angeli ſancti Luci, votum haberent in electione Epiſcopi Verulani, ſed tota libere ad Cathedralis Capitulum ſpectaret, ac legiptimè Epiſcopum electum fuiſſe Ioannem pronunciarunt. Totum id ratum habuit idem Innocentius, eundemque Ioannem confirmauit in Epiſcopum, vt in literis vatic. regeſt. Capitulo Verulano datis 5. idus Maij Pontificatus IX. epiſt. 243. fol. 150. clarè ſpectatur. Ioanne Præſule 1252. antiquum Caſtrum Strangulagalli ab inuaſoribus Campaniæ hactenus crematum reædificari cæptum eſt, illiuſque incolæ ſub antiquo Vaſſallagio Verulanæ Eccleſiæ redacti fuere, recepitque Ioannes Epiſcopus ab eis fidelitatis iuramentum conſentientibus balliuis dominorum Montis ſancti Ioannis ad hoc ſpecialiter deputati. Aſtitit Ioannes eidem Innocentio Quarto ſummo Pontifici, dum ſanctæ Sabinæ Eccleſiam Romæ conſecrabat, vt in quodam antiquo marmore eidem Eccleſiæ affixo legitur. Mortuus eſt Ioannes 1253. poſt cuius obitum Capitulum, iuxta ſententiam Stephani Cardinalis, & Epiſcopi Anagnini, ad electionem procedens, Ioannem alterum ex gremio capituli ſuſtulit ad ſedem.

24. IOANNES Giuffredi ex Canonico ſufficitur in alterius Ioannis locum 1253. quem, Epiſcopum confirmauit, inaugurauitque Innocentius Quartus. Verulanam rexit Eccleſiam ad annum vſque 1258. morte raptus eodem anno. Hic ab Alexandro Quarto Verulanæ Eccleſiæ immunitatum, bonorumque confirmationem ſuſcepit 1257. 11. Kalendas Decembris. Datum Verulis, vbi tunc idem Pontifex in Epiſcopio morabatur, diploma ſubſcripſit idem Pontifex cum ſex Card.

25. ANDREAS ſucceſſit Ioanni 1259. qui ab Alexandro confirmationem obtinuit vnitarum Eccleſiarum ſancti Sylueſtri, ſancti Nicolai de Fruſinone, ſancti Magni, & ſancti Ægidij de Ceperano, iam olim à Gregorio Nono Verulanæ Eccleſiæ conceſſarum. Vixit Andreas in Epiſcopatu annis duob. mortuuſque eſt 1261.

26. GREGORIVS ex Canonico Cathedralis electus eſt Epiſcopus à Capitulo 1261. ab Vrbano Quarto confirmatur, & conſecratur, rexitq; hanc Eccleſiam ad annum vſque 1278. quo morte raptus eſt.

27. LOTHERIVS 1280. reperitur in monumentis huius Eccleſiæ.

28. THOMAS 1282. Obijt 1285. aliquot diebus ante obitum Martini Papæ Quarti.

29. LOTHERIVS ſecundus Thomæ ſucceſſit 1285. ex Canonico Cathedralia, & à ſecretis Iacobi Sabelli Cardinalis mox Honorij Quarti, ſub quo Romam profectus anno 1287. ab Vndecim Epiſcopis tunc in curia commorantibus obtinuit, vt Cathedrali Eccleſiæ ſancti Andreæ ſinguli quadraginta dies de indulgentia concederent ſtatutis diebus, Epiſcopi, qui diplomati ſubſcripſere, hi fuere Tholomæus Sarnenſis, Leo Chalamonenſis, Peronus Laſinenſis, Lotherius Verulanus, Thomas Acerrarum, Fr. Bartholomæus Groſſetauus, Valdebrunus Auellanenſis, Aymericus Colymbricenſis, Romanus Trohenſis, Ægidius Tiburtinenſis, Maurus Amelienſis, Fr. Nicolaus Aquilenſis. Datum Romę Honorij Papæ Quarti, anno quinto, indict. 15. Idem Lotherius indulgentiam quandam ſubſcribit Senenſibus Carmelitis Fratribus conceſſam ſequenti anno 1289. Nicolao Quarto Pontifice. Adenulphum Paganum Dominum Caſtri Fabraterræ Verulanæ ditionis nonnullorum bonorum Cathedralis inuaſorem excommunicauit 1298. eundemque abſoluit ſequenti anno in Caſtro ſancti Angeli homagium, & vaſſallagium à Ripanis hominibus recepit 1300. Tandem fato conceſſit 1314.

30. THOMAS, vel Thomaſius 1317. ſucceſſit Lotherio, de quo in libro ſolutionum ſacri Collegij mentio habetur 1319. peruenit ad an. 1329.

31. ADIVTORIVS ad eandem dignitatem aſſumptus eſt 1331. ex eodem lib. Eo Præſule Verulana Ciuitas terremotu pene tota corruit die 8. Septembris 1350. dum Veſperas Clerus, adſtante populo, decantaret. Diē obijt Adiutorius 1354.

32. VVIDO ex Decano Morinenſi in eadem floruit dignitate, ad eam vocatus ab Innocentio Sexto anno 1355. ſequenti anno Turris Campanaria Cathedralis Eccleſiæ à Cannnicis ædificatur. Vvido verò obijt 1363.

33. IOANNES natione Tuſcus de Prato ab Vrbano Quinto ad hanc ſedem promotus 1363. 2. idus Iunij, ex reg. vaticano, ſedit ad annum vſque 1383.

34. NICOLAVS, à Clemente VII. Pſeudopontifice intruſus anno. 1384.

35. BARTHOLOMÆVS 1396. electus, exceſſit anno 1430.

36. BENEDICTVS antea Epiſcopus Fundanus ad hanc Eccleſiam translatus eſt 1422. die 19. Septembris. Exceſſit 1427. Eius gentilitia ſtemmata, quæ lilium continent ſupra tres faſcias ex obliquo campum ſecantes, vidimus in eius ſigillo impreſſa in archiuo Amiatini Monaſterij, vt ſupra retulimus in Epiſcopis Fundanis numero 27. ibidem. Fuit Benedictus Epiſcopus Maſſilienſis in Gallia, inde Fundanus, poſtremo huius Eccleſiæ Pręſul, vt diximus.

37. Fr. CLEMENS Bartholomęi de Vrbe, ex ordine Eremitarum ſancti Auguſtini, ad hanc ſedem ſubuectus eſt à Martino Quinto ann. 1427. die 3. Decembris. Viginti omnino annos Verulanæ

lanæ Eccleſiæ præfuit, prôneæque ætatis cum eſſet, miſſionem impetrauit 1457. Hic Epiſcopus anno 1439. Capitulo Cathedralis dono dedit Gradualia ſanctorum, & de tempore manuſcript. ad cantum accommodata, duobus magnis voluminibus accomodata. Eccleſiam ſanctæ Mariæ Iacobi præſente Bartbolomæo Ioannis Abbate Caſæ Marij conſecrauit, eamque Cathedrali iterum perpetuoque vniuit; eiuſdem intuitu Nicolaus Quintus anno 1449. fratribus Minorum diſtrictioris obſeruantiæ, ac B. Ioanni de Capiſtrano conceſſit Eccleſiam, & Monaſterium ſancti Martini propè, & extra portam Verulanæ Ciuitatis, ord. S. Benedicti ſublatis Monialibus.

38. ANGELVS Martini de Caccis I.V.D. electus fuit 1457. die 12. Aprilis à Calixto Secundo. Exceſſit 1468.

39. VRBANVS in eandem dignitatem ſucceſsit 1468. Kal. Auguſti, ſedit annos tres.

40. IOANNES PAVLVS Pontianus de Vrbe, Vrbano ſuffectus eſt 1471. 5. Kal. Auguſti. Facto autem conceſſit 1503.

41. ENNIVS Filonardus Hernicus è Bauco Verulanæ Diœceſis oppido, honeſtis ortus parentibus, ſuæ prudentiæ, ingenioque non modo gentem ſuam antea per obſcuram illuſtrauit, ſed ſuæ Patriæ etiam, totique Italiæ viſus eſt attuliſſe ſplẽdorem. Etenim cum adoleſcens adhuc Romam fuiſſet profectus, ſub ſuſpicijs Innocentij VIII. Põtificis adeo Romanæ aulæ induſtriam ſuam, operamque præbuit, vt ab eodem Pontifice multas retulerit dignitates, eademque ſecunda virtutum fama cum ſub Alexandro Sexto fœliciter viſus fuiſſet, ab eo Pontifice Verulanus Pontifex adlectus eſt 1503. die 4. Auguſti. A Iulio verò ſecundo Bononiæ adminiſtrator aſcitus eſt, Imolamque deinceps frænauit. Miſſus autẽ exinde ad Heluetios Legatus, cum ea gente nomine eiuſdem Iulij fœliciter fœdus percuſſit contra Eccleſiaſticæ, Italicæq; libertatis oppreſſores, ex quo quidem fœdere tantam laudem retulit Filonardus, vt Iulius ipſe in publico, purpuratorum Patrum conſeſſu, Eccleſiaſticę illum libertatis defenſorem honorificentiſſimis verbis appellauerit, adiunxiſſet etiam, & viri encomio purpuram, niſi per id tempus inuidioſa, ac importuna mors Iulij ea decora inuidiſſet, vtique eiſdem legationibus, & amplioribus perfunctus eſt apud Principes Chriſtianos ſub Leone Decimo, Hadriano Sexto, Clemente VII. Pauloque Tertio ſummis Põtificibus, qui ad exornãdam virtutem vnicè factus Filonardum de Apoſtolica ſede optimè meritum, demum vocauit ad purpuram ſub titulo ſancti Angeli, contraq; Vrbinarium Ducem cooptauit legatum, eidemque Feretranæ Eccleſiæ adminiſtrationem attribuit. Cùmque ad mentem Pauli egregiè omnia executus fuiſſet, iterum in Inſubria eodem munere legationis functus eſt, reuerſuſq; deinde ad Curiam omnibus ob elegantiam morum, probitatemque cum dexteritate coniunctam, æquè carus, ætatis ſuę 83. annorum, Romæ deceſſit Epiſcopus Cardinalis Albanenſis anno 1550. die 19. Decembris in Arce Molis Hadriani, in Pauli Tertij interregno eiuſque corpus Baucum translatum, ibidem tumulatum eſt cum eleganti elogio, vt ſupra retulimus in Epiſcopis Albanenſibus. De quo ſic habetur in tabulis Verulanis. *Hic plura beneficia contulit ſuæ Eccleſiæ cathedrali, nouam cappellam in maiori altare pulcherrimis columnis extruendam curauit, ſuperque illius fornicem, locum ad oſtendendum populo ſanctorum reliquias in quibuſdam annis ſolemnitatibus erigens, ſedemque Epiſcopalem exornans. Quin, & Epiſcopalis palatij domicilia humilia, & indedecora omnique penitus venuſtate deſtituta magnis ſumptibus à fundamentis extructa, auctaque ad nobiliorem maieſtatem redegit.* Quo ſedente Verulis extrema clauſit Franciſcus Cardinalis Quignones Hiſpanus ordinis Sancti Franciſci, anno 1540. in palatio à ſe conſtructo propè Eccleſiam ſanctæ Crucis, cuius viſcera in Cathedrali ſub lapide rotundo recondita fuere, vt inſcriptio ibidem appoſita refert. Corpus verò Romam relatum, in Baſilica S. Crucis in Hieruſalem ſepultum fuit.

42. ANTONIVS Filonardus Ennij Cardinalis nepos, ea ceſsione eiuſdem creatus eſt 1538. die 12. Auguſti à Paulo Tertio cum eſſet Abbas, inſignis Monaſterij Caſæ Marij, & ſancti Eraſmi de Verulis. Deceſsit autem anno 1560. cum prius Abbatiam Caſæ Marij Fuluio nepoti renunciaſſet.

43. BENEDICTVS Salinus Firmanus, eandem dignitatem eſt conſecutus 1550. die 19. Iunii, vir eximiæ pietatis, & reconditæ doctrinæ, intereſt Concilio Tridentino. Synodum Diœceſanam habuit, in qua præclara quidem tum ad Eccleſiaſticam normam in Clerum reſtituendam, tum ad bonos mores accomodata ſanciuit, ſenioque confectus morte raptus eſt anno 1567.

44. HORTENTIVS Baptiſta ex oppido Fruſinonis, Stephani Baptiſtæ Phiſici, & Bernardinæ de Alexandris Verulanæ filius; ſacræ Theologiæ eximius Doctor, Canonicus Verulanus, Tuſculanæ Eccleſiæ Archipresbyter, & Alexandri Farneſij Cardinalis Theologus, intimuſque familiaris, cuius intuitu Verulorum obtinuit Epiſcopatum à Pio Quinto anno 1567. die 18. Nouembris. Bis Synodum Diœceſanam habuit, alteram anno 1568. alteram verò 1571. in quibus tum ad Cleri inſtitutionem, tum ad populi mores componendos, præclara edidit decreta. Scripſit, vt erat vir doctiſsimus, de rerum vniuerſitate ad Odoardum Cardinalem Farneſium nobile commentarium. Apoſtolica authoritate Monialium Monaſterij ſancti Benedicti inſtituit in Eccleſia ſanctæ Mariæ de Franconibus. Sub eius Præſulatu ſacratiſsimæ Euchariſtiæ contigit miraculum anno 1581. feria tertia ſanctæ Paſchatis. Cum enim in ſacello Nominis IESV in Eccleſia ſancti Eraſmi ijs diebus maxima multitudo cõueniſſet ad ſanctiſsimæ Hoſtiæ adorationem, conuenerunt etiam nonnulli Iudei à fidelibus inuitati, qui fulgentiſsimum ſydus, quod eorum oculos offendebat, in ſacra Hoſtia aſpicientes, exclamare cęperunt, ſe, & in Chriſto credere, & baptizari velle, clara voce, quæ viderant confitentes, vnde plurimi à Iudaiſmo ad Baptiſma acceſſerunt. Aſſeruatur adhuc ſanctiſsima illa Hoſtia in Tabernaculo altaris maioris eiuſdem Eccleſiæ, in eaque quotannis proceſſiones à Clero, & populo ſolemni pompa celebrantur.

brantur. Hortenſius verò bonus Epiſcopus diſceſsit è vita anno 1594.

45. EVGENIVS Fuccius Tyburtinus, vir in vtroque iure præclarus, Cardinalis Bernerij in Aſculano Epiſcopatu Vicarius, à Clemente Octauo anno 1594. die 12. Octobris Epiſcopus Verulanus renunciatus, pauloque poſt Romæ inauguratus ſedit annis quatuordecim vir magnæ pietatis in pauperes, eccleſiaſticæ diſciplinæ cultor eximius. Bis Diœceſanam Synodum congregauit, mores Clericorum correxit, populum ad pietatem ſuo exemplo inflammauit, pro libertate Eccleſiaſtica nonnullas ab impijs perſecutiones ſuſtinuit, quibus tanquam aurum in fornace probatus, eius innocentia ac vitæ candor magis enituit. Tandem confectus ſenio Tyburim profectus, in paterna domo mortem obijt anno 1608. Iacet in Eccleſia ſanctæ Crucis fratrum Cappuccinorum, quam ædificarat, cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Eugenio Fuccio Tiburtino Epiſcopo Verulenſi huius Eccleſiæ fundatori diuini, & humani iuris conſulto, religione in Deum, vigilantia in ſuos, modeſtia in omnes ſingulari, tu quis quis hoc legis precare, vt quemadmodum ille in Templo à ſe conſtructo primum lapidem poſuit, ſic inter viuos Ciuitatis ſanctæ lapides reponatur in Coelo. Obijt anno Domini MDCIIX. aetatis ſuæ lxiij.

Cuius gentilitia ſtemmata parma cerulea cum barra aurea vbi orbiculi tres miniati ſunt, aſtraq; aurea tria, in ſuperiori parte duo, in inferiori vnum micantur.

46. Fr. HIERONYMVS Haſteus ord. Minorum Conuentualium à Portu Naonis in Foroliuienſi Ducatu, diœceſis Concordinenſis ex nobili familia ſatus, cuius ataui Imperatoribus familiariſſimi Aquila bicipiti aurea, qua vetuſtiſſima eorum inſignia, haſtam ſcilicet vitæ circumdatam, triplici ex eo botro pendenti, complectarentur, à Caeſare donati fuere. Is iuuenis adhuc Seraphicam Religionem ingreſſus, omnium diſciplinarum genere imbutus, artium, ac Theologiæ lauream in Patauina Achademia accepit; omnia ferè ſuæ ſodalitatis munera obiuit, mox à Clem. VIII. in Vtinenſi, & Concordienſi ditione Generalis inquiſitor aduerſus Hæreticas prauitates conſtitutus, in ea dignitate annis duodecim conſumpſit vtiliter, à Paulo Quinto Romam vocatus, ab eodem Verulanum Epiſcopatum obtinuit anno 1608. die 17. Nouembris, conſecratus in Eccleſia ſancti Sylueſtri in Quirinali à Marcello Card. Lantes in feſto ſancti Clementis Papæ, & Martyris. Diœceſanam Synodum habuit 15. Kalendas Maij 1611. in Eccleſia ſancti Iacobi, in qua plura tum ad Eccleſiaſticorum vitam rectè inſtituendam, tum vero ad deprauatos plebis mores reformandos, & eccleſiaſticam libertatem, immunitatemque reſtituendam decreuit. Seminarium Clericorum ex regula Concilij Tridentini inſtituit, Cathedralem Eccleſiam, in pulchriorem, melioremque formam reduxit, in eaque Theologalem præbendam erexit, collegiatæ Eccleſiæ Canonicos ſancti Eraſmi canonicalibus inſignibus decorauit, iuraque Epiſcopalia acerrimè mordicuſque ſubſtinuit, populum omnibus ferè Dominicis, diebuſque feſtiuis verbo Dei pauit; Clerum tum Philoſophicis, tum Theologicis inſtruxit diſciplinis. Multa poſt ſe ingenij ſui præclara reliquit monumenta; ſcripſit enim, & in lucem edidit. *De iuris prudentiæ Methodis ad Paulum Quintum de Reo, & Actore in l. deſamari commentarium.* Quæ autem manu ſcripta extãt ſunt. *Della poteſtà del Papa, ſopra li Re lib. tre: Italicæ ſcripta monitu Thomæ Boſii congregationis ſancti Philippi presbyteri. In vniuerſam Ariſtotilis logicam, noua eiuſdem logica lib. duo. Notitia noua Ariſtotelis Logica noua Methaphiſica, noua Philoſophia, ad Marcellum Lantes Card, centurijs quatuor, ſeù illas auellanæ cortice comphenſa. De prudentia ſicut ſerpentum, quam Dominus IESV CHRISTVS docuit Apoſtolos ſuos, lib. duo, in gratiam nobiliſſimæ familiæ Mareſiorum Saccolentium. De obſculandis pedibus ſummorum Pontificum lib. tres ad Marcellum Card. Lantes. De eleemoſina prædicatoribus populo præſtanda ſiue in conſilium Ioannis Petri Surdi Iuriſconſulti caſalenſis, Diatreba, de Iudicibus ſuſpenſis, ſiue in conſilium Ioannis Petri Sardi caſalenſis, Diatreba altera. Examen allegationum prs Cauenſi, contra clerum ſancti Laurentij, eorumdemque confutatio, tabulę inſignes diuerſarum rerum præcipuè ad medicinam ſpectantes, epiſtolæ ad diuerſos, pluresque imperfectos tractatus.* Obijt ſingularis doctrinæ Præſul pridie idus Auguſti 1626. annum agens tertium ſupra ſexageſimum, ſepultus in Cathedrali, in ſepulchro quod ſibi, ſucceſſoribuſque ſuis extruxerat, eo in loco vbi corpora ſanctorum Martyrium Blaſij, & Demetrij inuenta fuerant.

47. BALEONEVS Carradorus de Monte Fano Auximanæ Diœceſis Ciuis Romanus, ſacræ Conſultæ Prælatus, ab Vrbano Octauo Epiſcopus Verulanus die quinta Septembris 1626. electus, in feſto ſancti Andreæ Apoſtoli conſecratus, & die ſancti Thomæ Apoſtoli ſolemni ritu Vrbem ingreſſus, in epiphania primum ſacrum in Cathedrali fecit, ſequenti vero anno Synodum diœceſanam coegit. Qui deinceps quinta Iunij eiuſdem anni ad Marſorum Eccleſiam tranſlatus eſt.

48. VINCENTIVS Lanterua Ligur Albengaunenſis, Archiepiſcopus Raguſinus ad hanc ſedem tranſlatus 1628. die decimanona Iunij ab Vrbano Octauo; In feſto Viſitationis beatæ Mariæ Verulas ſolemniter ingreſſus. Eccleſiaſticam diſciplinam, quam ipſe olim apud Patres Oratorij ſancti Philippi, cuius alumnus fuerat, didicerat, Clerum edocuit, populoſque ad pietatis cultum reuocauit. In Cathedrali Sacella duo extruxit alterum in honorem ſanctorum Blaſij, & Demetrij, aliud vero beatiſſimæ Deiparæ Virgini dicauit, tertium in ipſo Epiſcopali palatio extruxit in honorem ſancti Philippi Nerij. Synodum habuit ſecundo ſui Præſulatus anno. Adhuc ſuperſtes eſt, ideoque non finit in eius laudibus longius progredi.

VI-

VITERBIENSES EPISCOPI.

ADeo diuersè ſentiunt, arbitranturque ſcriptorum plerique de fundatione, origineq; Viterbij, vt ſpem propemodum abiecerim verum inueniendi, eoque magis decreui ſuperuacuo ſuperſedere labori, quod Petrus Coretinus diligens ſcriptor ſuæ Patriæ intexens hiſtoriam, hoc ſibi graue munus deſumpſit, vt aliquando tandem, proderet ex fide, quidquid de Viterbio verè dicendum o ccurreret. Hunc tanquam ſacram anchoram amplexabuntur lectores, vt Annij Viterbienſis vanitatum vorticibus euitatis, veritatis portum poſſint tenere. Qui quidem Annius melius ſibi, melius Patriæ ſuæ contuliſſet, ſi non tot rerum portentis commentaria illa ſua denigraſſet: Et quidem Viterbium, antiquioris fundationis eſſe, haud video cur ſine trepidatione ſcribentis poſſit efferri, cum eius Ciuitatis nulla illuſtrior memoria extet apud antiquiores ſcriptores; niſi forte moderna Ciuitas dicenda eſt ex more chriſtianorum, atque Italorum præcipuè, qui nullum Oppidum nomine Ciuitatis dignari videntur, cui Antiſtes ſacrorum non ſit attributus, modò verò Viterbium Ciuitas, ab anno milleſimo Chriſtianæ ſalutis, & deincepa Epiſcopali dignitate decorata eſt. Anaſtaſius Bibliothecarius in vita Hadriani Primi Pontificis variè Viterbium appellat, modo ſcilicet Ciuitatem, modò Oppidum. Contendunt plerique Deſiderium Longobardorum Regem, Viterbium muris cinxiſſe. Quod ex marmorea tabula eiuſdem Ciuitatis facile eruitur; tametſi ſubodorentur peritiorea hoc commentum ab eodem Annio profectum eſſe. Creuit ſenſim hæc Ciuitas ex ruinis antiquis Ferentij Coloniæ olim Romanorum, quàm Viterbienſes exciderant, vt Gothifredus Viterbienſis ſcribit in ſua Chronica Viterbium enim conſtituere, exciſi Ferentij Incolæ, ſenſimque id Oppidum in iuſtæ Ciuitatis euaſit magnitudinem, ſic vt in Patrimonij pulchrioribus Ciuitatibus poſſit hoc tempore numerari. Ad pedes montis Cimini Ciuitas ſita eſt, fructifera, lętaque planitie, eam frequentiſſimi hodie Incolæ implent, quam olim Gathelchiorum, atque Magnaſchiorum noxioſiſſimæ factiones vſque ad excidium ſolebant haurire. Cumulat autem, vel tuetur eam Viterbij fœlicitatem Prolegatus Eccleſiaſtici Imperij, qui illic nomine Pontificis pro tempore imperat. In omni ferè memoria protulit Viterbium viros, & doctos, & fortes, quorum feriei explicandæ, numerandæque vix ambabus manibus ſcribendum ſufficeret. Nitet hoc noſtrò ſæculò Scipio Cobellutius Cardinalis ſanctæ Suſannæ vir ſpectatiſſimæ doctrinæ, cuius nunc, vel intermortuis cineribus reuerentiſſimus lito, quod viuens noſtrum, quod eidē ſtudioſè deferebamus, non eſt aſpernatus obſequium. Cæterùm, vt eo iam redeamus, vnde degreſsi ſumus, de Viterbienſis Eccleſiæ, vel antiqua, vel moderna origine nullam certam adferre videntur ſcriptores ſententiam, ſiquidem ſcribunt alij ſub Clemente Tertio Epiſcopali decore fuiſſe dignatam an. 1189. cum Ferentina Bledenſi, Thuſcanella, Centumcellenſique Eccleſia fuiſſet adaucta; Alij contendunt, vt Platina, Sabellicus, Leander, Albertus, à Cœleſtino Tertio eiuſmodi dignitatem Viterbium obtinuiſſe anno 1191. qui tamen manifeſtè falſi videntur, cum Viterbij, Thuſcanellique Præſules reperiantur in quibuſdam inſtrumentis ſubſcripti ab anno 1106. ſub Paſchali Secundo, & deinceps, vt poſtea dicemus. Quamobrem dicendum videtur authores illos in illam ſententiam ex eo prolapſos eſſe, quod Cœleſtinus Tertius Pontifex dirutas Ciuitates illas Thuſcanellam, Bledum, ac Centumcellenſem gliſcenti Viterbienſi opportunè iunxiſſet. Quod ipſum abundè liquidòque colligi videtur, ex bulla quadam Cœleſtini Quinti, quæ in eius Eccleſiæ Archiuo aſſeruatur. quam hic exſcribendam, ſubijciendamque curauimus.

COELESTINVS EPISCOPVS, Seruus Seruorum Dei.

Dilectò filio . . . . Rectori in ſpiritualibus, & temporalibus patrimonij ſancti Petri in Tuſcia ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

DVdum ſicut audiuimus, fœlicis recordationis Cœleſtinus Papa Tertius prædeceſſor noſter Viterbienſem, Tuſcanell. Centumcellenſ. ac Bledanen. Eccleſias vniuit, prout in ipſius prædeceſſoris literis plenius continetur, verum quia . . . Clerus, & populus Thuſcanenſis eidem vnioni parere, ac venerab. fratri noſtro Epiſcopo Viterbienſi, ac Thuſcanenſi denegat obedire. Nos eis, ſub certa forma noſtris damus literis in mandatis, vt huiuſmodi vnioni pareant, & Epiſcopo obediant memorato

Datum Theatæ x. Kalendas Nouembris Pontificatus noſtri anno primo.

Inde prudentes colligant, haud nouam Epiſcopatus erectionem fuiſſe illam, quàm Tertius Cœleſtinus ſanciuit, ſed deſolatarum illarum Ciuitatum cum Viterbienſi florenti tantum coniunctionem. Viterbij ſatis ampla Diœceſis eſt, cuius Cathedralem diuo Laurentio inuictiſsimo Martyri conſecrarunt. Ibi ſplendidus, numeroſuſque clerus diuinum opus perurget, quem præter Minorum gentium ſacerdotes, quatuordecim Canonici implent; treſque dignitates, Archidiaconatus, Archipresbyteratus, ac Pœnitentiarij decenter exornant. In eo Templo non pauca Romanorum Pontificum corpora requieſcunt, qui, ibidem è vita migrarunt, pluraque monaſteria cum Monialium, tum Clauſtralium ibi ſunt,

certiſsimum Viterbienſis pietatis monumentum, In ipſis autem quàm maximè nitent, Eccleſia ſanctæ Mariæ ad gradus ordinis Prædicatorum, ſancti Franciſci Templum, Diuique Auguſtini, quas vel elegantia ædificiorum, cum prætioſæ ſupellectilis copia, vel ibi impenſius culta pietas extollit, atque commendat. Nec ibi Ieſuitarum deeſt Collegium, qui iuuentutem inſtruant ad ſanctiores mores, diſciplinaſque præclariores. Viterbienſis Eccleſiæ Præſulum ſeries ſequens eſt, quam idem Petrus Coretinus noſter ex Archiuo Viterbienſis Cathedralis accuratiſſime concinnauit, noſque poſt ipſum ex alijs Archiuijs, monumentiſque ſequentem perfecimus.

1. B. . . Epiſcopus Viterbienſis, Cleri reformator, vixit anno 1015. vt ſcribit Lelus in Commentarijs.

2. G. , . . Viterbienſis Epiſcopus anno 1030. de quo idem Lelus.

3. N. . . . incerti nominis Viterbienſis Præſul memoratur à Baronio inter Epiſcopos Victoris Secundi ſuffraganeos.

4. N. . . . . Epiſcopus Viterbienſis, cuius nomen ignoratur, à Lelo nominatur anno 1096. Vrbanum Secundum Romam redeuntem ſolemni ritu recepiſſe idem refert.

5. RODVLPHVS Gattus Viterbienſium Præſul fuit, temporibus Paſchalis Papæ Secundi anno 1106. vt Lelus Viterbienſis retulit in commentarijs, eiuſdemque meminit Gothifredus in Chron. lib. 4. idemque narrat Viterbienſes Gelaſio Secundo Pontifici nouam ad Pontificatum aſſumptionem gratulaturos, inter alios legatos miſiſſe Rodulphum, cuius perſpecta prudentia erat, & in explicandis negotijs dexteritas ſingularis, exceſsit anno 1128.

6 PETRVS Epiſcopus Viterbienſis, & Thuſcanel. anno 1128. cuius memoria eruitur ex quodam perantiquo monumento, quod in cataſto ſcripturarum ſancti Stephani Viterbienſis aſſeruatur, cuius hæc ipſiſsima verba ſunt.

Cartula refutationis, quam facio ego Presbyter Ruſticus, cum fratribus, ac nepotibus meis, & ſimiliter ego Petrus Elegantus cum filijs meis, nec non ego Lanulphus filius Lacri cum filijs meis, & ego Carbonus cum filijs meis, ſcilicet Buccomeza, cum filijs fratribus, & nepotibus meis, quod Eccleſiam ſancti Stephani liberam concedimus, & tradimus, & relaxamus, & refutamus manu Petri Epiſcopi Viterbienſis omnium Clericorum.

A Idem Petrus bullam quandam ſubſcribit Honorij Secundi Pontificis Eccleſiæ Piſanæ indultam, quæ ad huc in Archiuo reformationum Florentiæ aſſeruatur. Huius etiam Epiſcopi temporibus, Innocentius Secundus ſummus Pontifex nonas Aprilis anno 1142. ſancti Laurentij Viterbienſis Eccleſiam ſub Apoſtolicæ ſedis, ſanctique Petri protectione ſuſcepit; eodemque anno Petrus è viuis eſſe deſijt.

7 GENSONVS Epiſcopus Viterbienſis ab Eugenio Tertio poſt diutinam vacationem anno 1149. electus, cuius extat mentio in quodam perantiquo inſtrumento Eccleſiæ ſancti Stephani anno 1160. die prima Maij. Cuius hæc verba ſunt.

Ego quidem Raynerius filius Raynerij de Petriculo cum fratre meo, & Naccius, & Azzo filius quondam
B *Carbonis Flacarini, pro redemptione animæ noſtræ, noſtrorumque quondam parentum, tam defunctorum, quam viuorum, nulliter cogente imperio, ſed bona, & fraterna charitate, & noſtra bona voluntate, facimus finem, & reformationem manu Genſonis, Epiſcopi Viterbienſis, ad honorem Dei, & ſancti Stephani &c. & ego Ioannes ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Notarius, ex mandato Domini Genſonis Viterbienſis populus hoſtili incurſu excidit.*

Huius etiam Epiſcopi temporibus Viterbienſis populus hoſtili incurſu excidit, diruitq. Ferrentum, eiuſque maiorem, melioremque Incolarum partem coegit demigrare Viterbium.

8. GENTILIS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, Laterano Concilio interfuit ſub Alexandro Tertio ſummo Pontifice anno 1179. hic ſubſcriptus reperitur
C inter Epiſcopos, qui eidem Concilio ſubſcripſere, an idem ſit cum Genſone, quem anno 1181. obijſſe refert Coretinus incertum mihi eſt. Hoc eodem anno 1179. Alexander Tertius per amplum priuilegium Mordocheo Priori, & fratribus Eccleſiæ Tuſcanellæ conceſſit, in quo Epiſc. Diœceſani habetur mentio, qui mea quippe coniectura, præter Viterbienſem alius non potuit eſſe, cum nullus hoc tēpore Tuſcanellæ Præſul reperiatur, vnde ante Cœleſtini Tertij Pontificatū, fatendū eſt, hanc Viterbienſi vnitam fuiſſe, inde per eundem Cœleſtinum Viterbienſi, & Tuſcanellæ Centumcellen. & Bledanen. adiunctas, ac vnitas eſſe, en Diploma Alexandri pro Tuſcanella Eccleſia, ex tabulario eiuſdem Eccleſiæ deſumpto.

D *ALEXANDER EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.*

Dilectis filijs Mardocheo Priori Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Tuſcanenſis, eiuſque fratribus, tam præſentibus, quam futuris canonicè ſubſtituendis, in perpetuum.

Cum nobis licet immeritis, omnium Eccleſiarum cura, & ſollicitudinem, gerere, & paci veſtræ, Eccleſiæ Paſtoralem cogimur ſollicitudinem gerere, & paci veſtræ, prout nobis Dominus dederit intendere diligenter, vt autem à prauorum incurſibus Apoſtolicæ ſitis defenſione muniti Eccleſiam veſtram, in qua Diuino eſtis obſequio mancipati, inducti pijs precibus, & iuſtis poſtulationibus veſtris ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus, ſtatuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, qua-

cum-

cumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis: locum ipſum, in quo præfata Eccleſia conſtructa eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, eccleſiam ſancti Herculani de Planzano cum pertinentijs, eccleſiam ſancti Clementis de Tuſcan. cum pertinentijs ſuis, eccleſiam ſancti Saluatoris cum pertinentijs ſuis, eccleſiam ſancti Andreæ de Martha cum pertinentijs ſuis, eccleſia ſanctorum Cataldi, & Bartholomæi cum pertinentijs earum, eccleſiam ſancti Laurentij, eccleſiam ſancti Nicolai cum pertinentijs ſuis, eccleſiam ſancti Pantaleonis cum pertinentijs ſuis, Ius quod habetis in territorio ſanctę Criſtinæ, & poſſeſſionibus ſuis. Hoſpitale, quod eſt iuxta eccleſiam ſancti Laurentij cum pertinentijs ſuis. Molendina, quæ habetis in Martha, in Maſchiu, totum planum ſancti Martini, territorium ſancti Pellegrini. vineas quas habetis in valle S. Sauini, & vineas alias, quas in diuerſis locis tenetis, oliueta, & hortos iuxta eccleſiam veſtram. Decimas etiam parochianorum eccleſiæ veſtræ, & omnium eccleſiarum ad eccleſ. veſtram pertinentium, ſicut à quadraginta annis retro actis rationabiliter poſſediſtis, & nunc pacificè poſſidere noſcimini vobis, & eccleſiæ veſtræ nihilominus confirmamus. Præterea authoritatę Apoſtolica prohibemus, vt infra parochiam eccleſiæ veſtræ, vel eccleſiarum ad ipſam pertinentium, nullus eccleſiam, vel oratorium abſque aſſenſu Prioris, & ſuorum fratrum de nouo ædificare præſumat, ſaluis tamen priuilegijs Romanorum Pontificum: præſenti quoque decreto ſancimus, & authoritate Apoſtolica prohibemus, vt nullus in Ciuitate veſtra Baptiſterium, niſi in eccleſia veſtra audeat ſolemnitate celebrare, ſicut ab antiquo ſtatutum eſt, & hactenus eſt obſeruatum, interdicimus etiam, vt nullus in eccleſia veſtra, vel eccleſiis ſibi ſubditis ſacerdos, vel clericus ordinetur, niſi a Priore, vel fratribus, ſicut hactenus obſeruatum eſt, fuerit præſentatus. ſepulturam quoque parochianorum eccleſiæ veſtræ liberam eſſe concedimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepeliri voluerint, niſi forte excommunicati, vel interdicti ſint nullus obſiſtat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra, & illibata ſeruentur eorum, pro quorum gubernatione, & ſubſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum, eccleſiaſtica, ſæculariſue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentauerit, ſecundo, tertiouè commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri aliena fiat, & in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri IESV Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

A *Ego Alexander Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſſ.*

Ego Vbaldus Oſtienſis Epiſcopus ſſ.

Ego Theodinus Portuenſis, & Sanctæ Rufinæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Ioannes presbyter Cardinalis SS. Ioannis, & Pauli tit. Pamachij ſubſcripſi.

Ego Viuianus presbyter Cardinalis tituli S. Stephani in Cælio Monte ſubſcripſi.

Ego Cinthius presbyter Cardinalis tituli ſanctæ Cæciliæ ſubſcripſi.

Ego Hugo presbyter Cardinalis tituli ſancti Clementis ſubſcripſi,

Ego Iacyntus Diac. Cardinalis ſanctæ Marię in Coſmedin ſubſcripſi.

Ego Raynerius Diac. Cardinalis ſancti Georgij ad Velum Aureum ſubſcripſi.

Ego Matthæus ſanctæ Marię Nouæ Diac. Cardinalis ſubſcripſi. B

Datum Velletri, per manum Alberti ſanctę Romanę Eccleſiæ presbyter Cardinalis, & Cancellarij xviij. Kal. Aprilis, indictione xij. Incarnationis Dominicę anno MCLXXIX. Pontificatus vero Domini Alexandri Papę Tertij anno xxi.

8. GOTHIFREDVS Tineoſus, nobilis Viterbienſis, electus Epiſcopus annò 1184. Hic ille Gothifredus eſt, ex Goretino, qui vniuerſalem hiſtoriam ab mundi exordio, ad ſui vſque tempora compilauit, Titulus eſt Pantheon, aliaque notarum rerum opera ſcripſit, quæ adhuc extant, cũ quibuſdam patriæ annalibus. Eius meminit Volaterranus lib. 22. Antropol. laudatur à Ioan. Horn. Fuit vir ſummæ eloquentiæ, atque doctrinæ, ac diu in Aula Imperatorum verſatus, quorum bene- C ficio Epiſcopatum obtinuit. Imperatorum Conradi Tertij, Friderici Primi, Henrici Sexti à ſecretis diu fuit. Deceſſit in patria nonagenarius, anno reparatæ ſalutis 1191.

9. RAYNERIVS in eadem floruit dignitatè anno 1192. cuius temporibus dirutarum Ciuitatum, quas ſupra commorauimus cum Viterbienſi ſub Cœleſtino Tertio coniunctio facta eſt, vt ex bulla Cœleſtini Quinti ſupra attulimus. Exceſſit Raynerius anno 1193.

10. IOANNES Lombardus presbyter Cardinalis tit. ſancti Clementis, ad id dignitatis à Clemente Tertio aſſumptus, Raynerio defuncto ſucceſſit anno 1193. Natione Longobardum fuiſſe refert Gregorius Abbas Paſſiniani in epiſtola ad D Monachos ſuos de canonizatione S. Ioannis Gualberti à Cœleſtino Tertio Papa celebrata eo ipſo anno 1193. apud Didacum de Franchis lib. 12. vitæ eiuſdem ſancti. Bullę ab Innocentio Tertio Xenodochio ſancti Saluatoris de Senis ijs verbis 1198. ſubſcribit. *Ego Ioannes tituli ſancti Clementis presbyter Cardinalis Viterbienſis, & Thuſcanen. Epiſcopus.* Eodem anno Innocentius Tertius Pontifex, die prima Decembris Eccleſiam ſancti Marci Viterbienſis conſecrauit, quindecim Cardinalibus ei celebritati aſsiſtentibus, quod quidem Templum ad Abbatiam ſancti Saluatoris ordinis Ciſtercien. Prouinciæ ſenenſis tanquam membrum ſpecta. Quæ conſecrationis celebritas in quadam tabula marmorea eiudem Eccleſiæ affixa narratur cuius tenor eſt huiuſmodi.

In nomine Domini Amen.

Iſta Eccleſia fuit conſecrata ſub annis Domini MC. XCVIII. per ſanctiſſimum Dominum Innocentium Pontificem Tertium menſe Decembris die prima, & fuerunt cum eo quindecim Cardinales, & ipſe Pontifex poſuit indulgentias tribus vicibus in anno in dicta Eccleſia, ſcilicet in conſecratione ſupradicta, in feſto ſancti Benedicti Abbatis, & in feſto ſancti Marci cuius eſt vocabulum, & in octo dies continuatos immediatè feſtiuitates ipſas ſequentes 5. annos, & totidē quatragenos, & vnus quiſque ipſorum Cardinalium vnum annum, & quadraginta dies de voluntate, & mandato ipſius ſummi Pontificis xx. anni, & xx. quatrageni ſingulis diebus, & per octauas ipſorum feſtiuitatum. Hoc opus factum fuit tempore ven. Patris Domini Angeli Abbatis Monaſterij ſancti Saluatoris de Monte Moato & prapoſiti ſer Iacobi Angeli Niccolai Muſtij de Viterbio.

Cæterum Ioannes Cardinalis cum ſe munere Viterbienſi exoluiſſet, factus Epiſcopus Cardinalis Albanenſis 1199. ſub Innocentio Tertio vita functus eſt anno 1210.

11. RAYNERIVS huius nominis Secundus, Viterbienſi Eccleſiæ præfuit anno 1199. huic Antiſtiti Viterbienſes Conſules Bagnaię Caſtellum donarunt anno 1202. die 15. menſis Octobris, vt prodit publicum ea de re inſtrumentum. Hic item Raynerius vt erat egregiè pius Eccleſiam ſancti Franciſci Tuſcanellæ Monachis ſancti Saluatoris Ammiatini Montis reſtituit; extatque eiuſdem memoria in dictæ Eccleſiæ monumentis, publicíſque ſcripturis, vſque ad annum 1221.

12. N. . . . cuius nomen non exprimitur in regeſto vaticano, ab Honorio Tertio anno 1223. Epiſcopus Viterbienſis conſecratus, ſic enim in fine regiſtri anni 8. legitur.

Iſtos hoc anno Dominus Papa Honorius conſecrauit Epiſcopos, Conuentienſem, Viterbienſem, Eſculanenſem, Pariſienſem, Mimaten. Foroſempronienſem Tridentinenſem, Firmanenſem, & Lunenſem. Hunc eundem Epiſcopum fuiſſe exiſtimo, ad quem Gregorius Nonus ſequentes ſcripſit epiſtolas ſexto Kalendas Februarij anno ſeptimo quibus, confirmauit donationem, quam Conſules, & Populus Viterbien. pro conſtitutione dotis ipſius Eccleſiæ fecerunt. Parum inde ſuperuixit idem Epiſcopus, nam eodem anno ſeptimo 2. nonas Octobris, idem Gregorius Nonus Nicolaum tranſtulit ab Eccleſia Caſtellana ad Viterbienſem. At literæ Gregorij, dicimus ſunt iſtæ, ex regeſt. vatic. epiſt. 506. & 507. fol. 195. deſumptæ.

GREGORIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili fratri Epiſcopo Viterbienſi &c.

C*Vm à nobis petitur &c. vſque effectum. Cum igitur ſicut in noſtra propoſuiſti præſentia conſtitutus olim Conſules, & populus Viterbienſis pro ſuarum animarum remedio, ius quod habebant in Eccleſia ſancta Maria de Palencano, & Caſtrum Bagnariæ Viterbien. in dotem ipſius Eccleſiæ, pia, & prouida deliberatione duxerint concedendū, nos tuis ſupplicationibus benignum impertientes aſſenſum, præmiſſa omnia ſicut ea iuſte poſſides, & quiete ſibi, & per ſe ipſi Viterbien. Eccleſię authoritate Apoſtolica confirmamus &c. vſque communimus. Nulli ergo noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c.*

Datum Laterani ſexto Kalendas Februarij anno 7.

Eidem

Et tua ſupplex deuotio, & deuota ſupplicatio nos inducit, vt tuis precibus quantum cum Deo poſſumus, libenti animo annuamus. In noſtra ſiquidem propoſuiſti præſentia conſtitutus, quod Eccleſia Viterbienſis propter vacationem diutinam adeo in temporalibus ſit collapſa, quod de ipſius prouentibus non vales vel tenuiter ſuſtentari. Quare nobis humiliter ſupplicaſti, vt Eccleſiam ſancta Maria de Palencano cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis Eccleſiæ prædictæ ſubiectam retinendi ad vſus menſæ Epiſcopalis facultatem tibi concedere dignaremur, Tuis igitur ſupplicationibus benignum impertientes aſſenſum, præſentium tibi authoritate concedimus poſtulata, prouidentes, vt eadem Eccleſia de Palencano debitis obſequijs nō fraudetur. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c.

Datum Laterani tertio Kalendas Februarij anno ſeptimo.

13. NICOLAVS Epiſcopus Caſtellanus à Nono Gregorio Pontifice tranſlatus eſt ad hanc Eccleſiam anno 1233. cuius ſedes diuturna mora vacauerat, deſtitutaque Paſtore fuerat, ex bulla eiuſdem. Datum Anagniæ ſecundo nonas Octobris anno ſeptimo.

14. MATTHAEVS anno 1235. die 14. menſis Octobris, commutatis quibuſdam Latifundijs, domibuſque alterius Xenodochij, cum alterius poſſeſſionibus, quæ proprius Epiſcopatui accedebant; Palatij Epiſcopalis protulit fines, excepitque Viterbij Gregorium Nonum Pontificem hoſpitio. Receſſit è vita circa 1243.

15. RAYNERIVS Capoccius Viterbienſis diaconus Cardinalis tituli ſanctæ Mariæ in Coſmedin ſuæ Patriæ Epiſcopatum obtinuit anno 1243. Hic ab adoleſcentia ex diuino inſtinctu Ciſtercienſem Monachum induit Romæ in Monaſterio Triumfontium. Quem cum deinde præclaræ vitæ merita apud Innocentium Tertium commendaſſent,

daſſent, ab eodem Pontifice ſelectus eſt diaconus A Cardinalis anno 1213. ſub Gregorio vero Nono Eccleſiaſtici exercitus Legatus fuit, quo ſuccinctus Montem Flaſconem cepit, ſanctique Petri Patrimonium, totamque Sabinam contra vim Federici Imperatoris recuperauit, Romanoſque rebelles cum Pontifice nouo fœdere vinxit, cum prius Viterbium ipſum è Federici manibus illatis armorum ſignis extorſiſſet, atque ita ſuam, quam In Etruria legationem gerebat ad immortalem laudem prouexit, iterumque Etruriæ factus legatus, cum Stephano Cardinali ſancti Calixti è Lugdunenſi Concilio rediens, quod contra eundem Federicum fuerat celebratum, Religionis telum, hoc eſt excommunicationis cenſuram contra eundem Imperatorem intrepidè intorſit, illumque cum ſpiritualibus, tum temporalibus armis perſecutus eſt, tanquam rebellem Eccleſiæ. Cum autem ſancti Petri patrimonij Rector eſſet, ordi- B nem ſuum Ciſtercienſem pluribus in eumdem collatis beneficijs ad inuidiam exornauit, adauxit, impulitque Nonum Gregorium, vt ſuis Ciſtercienſibus Septimi Monaſterium prope Florentiam attribueret, cum prius ipſe effuſa liberalitate cœnobium ſancti Martini in Cimini Montibus fundaſſet, atque dotaſſet. Sancto Dominico Prædicatorum parente, atque inſtitutore vſus eſt familiariter, eiuſdemque gliſcentem ordinem, tanquàm vniuerſali Eccleſiæ ſalutarem perpetuò fouit, protexit, ſicut etiam diuinitus admonitus in ſomnis, eidem extra Viterbium Templum ſanctæ Mariæ ad gradus, vt vocant, munificenter erexerit, tametſi morte præuentus Monaſterium ipſum abſoluere non potuerit. Deceſſit enim 1252. ſexto kalendas Iunij, ſepulturque eſt, lacrymantibus cun- C ctis, in Eccleſia ſanctæ Mariæ ad gradus ante maius Altare, deque eo in propinquiori ſacello hoc Epitaphium penicillo expreſſum legitur.

RAYNERIO CAPOCCIO VITERBIEN.
TIT. S. MARIAE IN COSMEDIN
DIACONO CARDINALI
AEDIS HVIVS COELITVS
DEMONSTRATAE
RELIGIOSISS. FVNDATORI,
FAMILIAEQVE PRAEDICATORVM
PIISSIMO
LARGITORI:
FRATRES AD BENEFICII MEMORIAM D
SEMPITERNAM
AMPLISSIMO BENEMERITO
ANTE DIGNIOREM ARAM CONDITO
NVNCVPARVNT.

Huius olim quotannis ſolemnes inferiæ per totum Ciſtercienſem ordinem, ſexto Kalendas Iunij celebrabantur, vt in antiquo Kalendario notatur Monaſterij ſancti Cerbonis Lucanæ Diœceſis. Huius meminit Bernardus Montaluus prima parte Ciſtercſenſis Hiſtoriæ. Ioannes de Vitriaco de naturis rerum; Vido Clareuallen. de viris illuſtribus ordinis Ciſtercienſis. Noſter Baccetius in ſua M. S. Septimiana hiſtoria, qui Raynerium Capoccium, ſimul cum Iacobo Pecoraria Cardinali proferendi Ciſtercienſis ordinis, his honorificis verbis Authorem facit.

Tum impellebant, vt dicitur, currentes, duo illa lumina purpurati Senatus Raynerius Capoccius, ac Iacobus Pecoraria, ambo Ciſtercienſes, ambo Triumfontium clariſſimi monachi, quorum ille ſub Innocentio Tertio, & Honorio Tertio bis legatus in Tuſcia cum trepidas res compoſuiſſet, & ex voto, eius beneficij gratia Florentinorum animos maximè deuinctos habebat. Hic inter Senenſes, Florentinoſque cum odia calentius deſæuirent internicinoque bello certarent, ex inſperato reddita pace nihil plane erat, quod à memori, grataq; gente non videretur impetraturus. Hactenus ille.

Nonnulla eruditus hic Card. noſter Capoccius monumenta reliquit, in ſacriſque hymnis pangendis præfulſit, cuius ille eſt. Coelorum conditor, alijque. Eius etiam meminit Ciaccon. eiuſdemque Cardinalis tempora beatæ Roſæ Viterbienſis viſum eſt natale nobilitaſſe anno 1240. Cęterùm Raynerius Viterbienſem rexit Eccleſiam vſque ad annum 1244. grauioribuſque pro Apoſtolica ſede implicitus negotijs eo munere, libens, volenſque abiuit.

16. M. SCAMBIVS de Scambijs Viterbienſis adlectus Epiſcopus eſt ab Innocentio Quarto anno 1244. In vaticano regeſto habētur Innocentij literæ ad Capitulum Viterbienſe, quibus M. Scambium electum Viterbienſem commendat. Datum 17. Kalendas Iunij ann. 2. epiſt. 627. fol. 201. & ad eundem electum epiſt. 643. fol. 201. eiuſdemque memoria extat vſque ad annum 1252. quo anno, eodemque Scambio Epiſcopo ſuperſtite, Innocentius Quartus Viterbienſem Populum ad Eccleſiæ imperium, reiecto Federico Imperatore, redeuntem ſub Apoſtolica ſuſcepit protectione, eundemque tum per ipſum Epiſcopum, tum vero diplomate, quod modo dabimus, ad pacem veramque concordiam delertis verbis inflammauit. Cur vero Viterbienſes Ciues vbique & ſemper Romanæ Eccleſiæ fideles ad Federici Caeſaris partes defecerint, ijs verbis rationem reddit, noſter eruditus Coretinus in ſuo Catalogo.

ſub idem tempus eodem Innocentio Pontifice à Friderico Cæſare Fugato cum Cardinalibus ſuis, Ciuitas Viterbij, quæ pro Apoſtolica ſede cuſtodiabatur, ab Imperatoris exercitu obſeſſa, ab hoſtiles incurſus, ne ferias cades, crebraque incommoda, auxilij omnino deſtituta, viribuſque laxata, ac bello non modo tunc imminente, verum etiam atque peſte plurimum oppreſſa, in calamitatibus ſuis, ineunte anno 1247. miſerrimè ſubcubuit. Inopia namque, morbo, & armis pleriſque confoſſis triſtes vndique audiebantur vlulatus, ac atræ mortis imagines videbantur. Illi verò, & quidem pauci, quibus exitialia mala pepercerunt, Ciuitatem ipſam deſtituerunt: quorum non nulli in Caſtro Palenſana ad ſecundum ferme lapidem, cum Scambio Epiſcopo, qui eos in tot, tantiſque miſerijs conſolabatur, tutati ſunt, ac annonam hinc inde conquiſiuerunt; reliqui autem Vrbemveterem adiuerunt. Viterbij interim à Friderici exercitu capto, illoque à cadaueribus expiato, ciues omnes extores ad reditum coacti, derelictas ſedes eodem anno, adueniente verè, inhabitarunt.

At diploma Innocentij talis eſt tenoris, cuius exemplar nobis communicauit Martius Mileſius

Sar-

Sarzanus bonæ memoriæ antiquitatis ſtudioſus.

INNOCENTIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Poteſtati, Conſilio, & Communi Viterbien.

NOn eſt in iuſto malorum vindice languentis cenſuræ notanda mollities, ſed prudenter ſubueniſſes maiorum ſanandis morborum peſtibus charitas commendanda. quotiens digno pœnitentiæ fructu redimente commiſſum, circa eos, qui ab impietate conuerſi deſinunt eſſe quod fuerant, miſericordia ſuperexaltans iudicium, zelum exhibet diſciplinæ. Sanè licet aduerſus eos, qui rupto fidei fœdere quo ſe. Ap. tenebantur perſecutoribus Eccleſiæ in inſtanti turbatione nequiter adheſerunt, ſic eſſe proponamus in caſtigando ſeueri quod ad illos de miſericordia noſtrorum viſcerum lenitate, aliquæ diſpendioſe diſpenſationis gratia non procedat, quæ poſteris in ſimilibus impunitatis fiduciam præbeat, vel incentiuum pariat delinquendi, vtile tamen, & neceſſarium Ciuitatis veſtræ reformationi pacificè, ac cõmunibus eiuſdem profectibus viſum fuerit, vt ad roborandum pacis bonum, quod inter vos, & concines veſtros hactenus exules, quos à communione Ciuitatis eiuſdem inimici hominis malignitas ſequeſtrarat, iuxta cordis noſtri votum, & paternum noſtræ intentionis affectum domino perficiente peruenit vigor, quem in pertinacem reſiſtentiam Apoſtolica iuſtitia tetenderat, pietatis conſilio molliretur. In hoc quidem formam illius, cuius vicem in terris licet immeriti gerimus, non ſolum irreprenſibiliter, ſed etiam commendabiliter imitamur, qui ſuper malo penè, quod iuſtè cogitat peccantibus inſligendum, ſeueritatem animaduerſionis, inclementiam miſerationis immutat, ſi humiliter illi ad pœnitentiam recogitant malum culpæ. Nos itaque pro certo ſperantes quod membra veſtra, quæ aliquando exhibuiſtis iniquitatis arma peccato, exhibebitis de cætero arma iuſtitiæ per fidei, & fidelitatis conſtantiam Romanæ Eccleſiæ Matri veſtræ, ac potius eligentes de miſericordia, per quam reintegrationi veſtræ conſulitur, cauſationes perpeti plurimorum quam ſeueritatis exhibere conſtantiam, quæ terrorem incuteret auſibus, & peruerſorum inferret impunitatis exemplum; Latam interdum exceſſibus viam parans, ecce vos expanſis recepimus Lasanter amplexibus ad communionem Eccleſiæ filialiter reuertentes, & in recollectionem veſtram amplum paternæ gratiæ ſinum pandimus claudi humiliter redeuntibus neſcientem. Vt autem vbi delictum abundaſſe dinoſcitur, ſuperabundaſſe circa ſe gratiam veniæ, rediuiua filiorum deuotio gratuletur, & ad perpetuum eximiæ charitatis indiciũ, humiles ad patrem conuerſio, multorum apud eum remiſſionem inueniat peccatorum, veſtris ſupplicationibus inclinati illa ferè per omnia verborum ſimplicitate, ac integritate ſeruata, quibus petitiones veſtræ conceptæ, & in ſcriptis autenticis pro motu veſtro redactæ fuerunt, in noſtra, & fratrum noſtrorum audientia recitatæ, ea quæ in Romanam Eccleſiam temporibus præteritis commiſiſtis, nolentes ad culpam, vel indignationem aliquam retineri indulgemus, remittimus, & relaxamus vobis communiter vniuerſis, & ſingulariter ſingulis, omnes, & ſingulas offenſas, culpas, pœnas, & iniurias, & quæcunque alia delicta, ſeu commiſſa dicto, vel facto præſumpta vſque in hodiernum diem à temporibus retroactis contra nos, vel Romanam Eccleſiam, ſiue Card. ipſius, vel quemlibet de Curia, vel familia noſtra, ſeu etiam aliquam vniuerſitatem, vel ſpeciales perſonas tunc Eccleſiæ adhærentes per Commune Viterbij, ſiue per aliquem, vel aliquos Ciues Viterbienſes, quocunque modo, vel ex cauſa quæcunque, ſeu occaſione diſcordiæ habitæ dudum inter Eccleſiam, & quondam F. olim Imperatorem pro eo, quod contra Eccleſiam eidem F. vel eius nuncijs adhæſitis, & omnia damna, & pœnas, quæ vel quas propter præmiſſa, vel aliquid præmiſſorum communiter, vel ſpecialiter incurriſtis. Ad hæc omnes, & ſingulas ſententias, & præcepta, proceſſus, & omnes contractus habitos, vel celebratos in Viterbio, vel vbicunque per Viterbium hactenus plenum robur ita volumus obtinere quod excommunicationis occaſione, qua tunc tenebamini irritari nequeant, vel caſſari. Poſſeſſio autem, vel tenuta, quam Petrus Bonus, & eius filij poſſident nunc in tenimento de Fracta, & omnibus pertinentijs eius. Tenuta quoque, ſiue poſſeſſio, quam habent filij quondam Rolandi, Petri Alexandri de Domo, Palatio, Turri, quæ ſunt poſita in contrata ſancti Peregrini iuxta viam publicam, & riuum aquæ conſeruentur eis integra, & illeſa. Saluo tamen iure proprietatis cuilibet volenti ſuper ijs contra poſſeſſores ſuam intendere actionem. Omnes etiam conſuetudines, vſus, & libertates Communi Viterbij, & cuilibet Ciui Viterbienſi volumus integrè conſeruari. Volumus inſuper, atque præcipimus de poteſtate Baliuis Communis, Iudicibus, & omnibus, & ſingulis officialibus eorundem, vt in ſuis officijs ſingulis vſque ad complementum ſui temporis perſeuerent, & de prædictis officialibus poteſtaria, ſeu officijs, Commune Viterbij poſſit liberè in futurum per electionem diſponere, ſicut hactenus conſueuit. Præterea Caſtra, villas, & arces; eorumque, ac aliorum rerum poſſeſſiones, quæ Commune Viterbij, vel quolibet ciuis Viterbienſis intus, vel extra poſſident authoritate vobis Apoſtolica confirmamus, & tam hæc quam alia bona Communis Viterbij, vel cuiuslibet priuatæ perſonæ de Viterbio ſine deſtructione, atque diminutione Turrium, vel domorum vbicunque eas habeant illeſa conſeruentur eiſdem. Nullus etiam Viterbien. occaſione obſidis, vel baliuis, aut officijs alicuius, ſeu ſtipendij, vel alio quocunque modo inuiſus de Viterbio extrahatur, nec teneamini accipere maſnadam, vel aliquam militum comitiuam, ſeu ſocietatem aliquorum hominum armatorum in Viterbio, niſi fortè nobilis vir Thomas de Foliano noſtræ curiæ Mareſcalcus, vel alius Nuncius noſter vellet intrare Viterbium cum decem ſocijs, vel viginti. Caſſamus inſuper, & reuocamus omnia, & ſingula priuilegia litteras, & ſcripta qualibet a vobis, vel ab alio quocunque authoritate noſtra, vel ſedis Apoſtolicæ conceſſa, vel facta contra Commune Viterbij, vel alios quoſcunque communiter, vel ſpecialiter de Viterbio, vel ciues Ciuitatis eiuſdem. Et vt inter vos, & prædictos concines veſtros firma, & perpetua pax ſeruetur, volumus & mandamus, vt ipſi concines vniuerſi, & ſinguli remittant, refutent, renuntient, & relaxent, Communi Viterbij, & cuilibet ſpeciali, & priuatæ perſonæ de Viterbio, vniuerſa, & ſingula damna, omnes, & ſingulas culpas iniurias, & offenſas, ablata omnia, & alia, quæ contra eos, & quemlibet eorum, ipſis, vel cuilibet ipſorum facta, vel commiſſa ſunt, vel fuerint dicto, vel

facto

facto à Communi Viterbij, vel à quacunque ſpeciali perſona de Viterbio, tum in perſonis, quam in rebus eorum generaliter, & ſingulariter cuilibet quocunque modo, vel ex cauſa quacumque, & quod renuntient ſimiliter omnibus, & ſingulis priuilegijs, & conceſſionibus, ſeu literis datis, factis, vel conceſſis, aut etiam concedendis, ſibi, & cuilibet eorum à nobis, vel ab alia perſona quacunque, quocunque nomine cenſeantur, contra Commune Viterbij, vel quemlibet ciuem Viterbienſem ipſi quoque conciues, vel eorum aliquis non petierit, vel exigerit per ſe, vel per alium à Commune Viterbij, vel alia ſpeciali perſona de Viterbio aliquid nomine, vel occaſione aliquorum damnorum, redditutum, fructuum, vel penſionum, vel aliquarum rerum ſuarum tempore diſcordiæ illatorum, & detentorum, vel etiam ſubtractorum, ſed nec tegulas repetent, vel lapides, trabes, vel lignamina vegetes, ſeu arcas, & alia mobilia bona quæcunque ipſis a vobis, vel aliquibus veſtrum ablata. Hoc idem de fructibus, & rebus Eccleſiarum, ſeu hoſpitalium de Viterbio, vel de partibus Viterb. & de damnis, & iniurijs illatis bonæ memoriæ R. ſanctæ Mariæ in Coſmedin Diac. Card. ac ſuis, & de prouentibus, & domibus quondam eius præcipimus firmiter obſeruari. Nos enim vos communiter, & ſpecialiter de præmiſſis omnibus damnis, & iniurijs fructibus, & alijs ſic illatis, & ablatis, tenore præſentium duximus abſoluendos. Non obſtantibus aliquibus priuilegijs, aut literis, ſeu conſtitutionibus, quæ præmiſſis, vel eorum aliquibus obuiarent. Placet etiam nobis, quod dicti conciues veſtri iurent ſe qui mentem poteſtatis veſtræ, ac obſeruare ſtatuta Ciuitatis Viterbij, & obedire in omnibus ſicut alij ciues veſtri, & quod ſaciant pacem, & reddant omnibus vobis, & ſingulis. & vos eis, ac ſecundum voluntatem Communis Viterbij ad honorem Eccleſiæ, & tranquillum ſtatum ciuitatis veſtræ huiuſmodi pax firmetur in perpetuum obſeruanda. Nulli ergo &c. noſtræ remiſſionis, confirmationis, reuocationis, & abſolutionis, &c.

Datum Perutij, decimoquinta Kalendas Maij, anno nono.

Scambij temporibus floruit B. Soldanerius ord. Minorum, qui exactæ religionis erat, & pietate ſumma erga pauperes, atque egenos præſtabat.

17. ALFERIVS Epiſcopus Aliſanus ad Viterbienſem Eccleſiam translatus anno 1254. electus commendatur Capitulo ab Innocentio Quarto anno Pontif. 11. 6. Kal. Februarij, ep. 382. l. 46. regeſt. vatic. meminit eiuſdem in epiſt. 566. fol. 77. dem Pont. ad Fr. Romanſi ordinis Prædicatorum electum Aliſanum in locum translati Alterij ad Viterbienſem. Aliquot ſaluberrimas condidit cõſtitutiones ad munimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſui Cleri, eiuſdemque temporibus B. Roſa euolauit ad ſuperos anno 1258. cuius hactenus illibatum aſſeruatur cadauer, inter omnes reliquias, meo quidem iudicio, ob integritatem temporum iniurias ſuperiorem, ſuſpicienda. Per eadem tempora Alexander Quartus Pontifex Viterbij, fato functus 1261. eſt, ſubſectuſque Vrbanus, qui item Viterbij deceſſit anno 1268. ſepultuſque eſt in Eccleſia ſanctæ Mariæ ad gradus. Huius etiam Epiſcopi temporibus Ioannes de Toleto Auglus, ex ordine Ciſtercienſi Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, Monaſterium ſanctæ Mariæ de Paradiſo, vt vocant, fundauit, cum interregnum eſſet, vbi ſui ordinis Moniales diuinum opus vrgerent.

18. Fr. PHILIPPVS ordinis Prædicatorum, electus anno 1272. à Gregorio Decimo, qui ibidem paulò ante ad Apoſtolicam ſedem euaſerat. Hic Petrum de Vico cum morte luctantem vinculo excommunicationis exſoluit, cum prius, quicquid Eccleſiæ ademerat, ſe reſtituturum iuraſſet. Deceſsit Viterbij, huius Epiſcopi temporibus, Hadrianus Quintus Pontifex, tumulatuſque eſt in Franciſcano templo, vt item eiuſdem ſucceſſor, qui Papa Ioannes XXI. fuit, qui ex ruina Epiſcopalis talami oppreſſus interijt, ſepultuſque eſt in Cathedrali. Philippo defuncto Capitulum Iacobum Viterbienſem, Cameræ Apoſtolicæ Clericum elegit, qui dignitati renuit conſentire, tunc Honorius ſequentem delegit.

19. PETRVS Capoccius, Epiſcopus Anconitanus huc translatus ab Honorio Quarto an. 1286. 9. Kal. Septembris, Pontificatus ſecundo, ex regeſt. vatic. epiſt. 108. fol. 157. Hic Populum, Clerumque Tuſcanellæ coegit, vt Viterbienſis Antiſtitis Imperio parere vellet, vt videre eſt in Cœleſtini Quinti bulla, quam ſupra opportunè protulimus; eoq; Præſule Nicolaus Quartus anno 1289. Cathedrali ſancti Laurentii Eccleſiæ ſequentem largitus eſt indulgentiam.

NICOLAVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Venerabili Fratri Epiſcopo, & dilectis filijs Archipresbytero Capitulo Viterbienſi ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

INter Martyrum veneranda certamina Beati Laurentij flammis exuſti martyrium recolentes in Eccleſijs in eiuſdem honore fundatis per exuberans ſpiritualis gratiæ impendium eius memoriam habere celebrem cupimus in labijs populorum, vt qui per manus pauperum theſauros Eccleſiæ tranſuexit in Cœlos, renatos fonte ſancti Baptiſmatis templum eius inſignitum vocabulo, viſitantes muneribus remiſſionem allectos ſua interceſſionis auxilio de igne Purgatorij ad refrigerij locũ transferat, & collegas conſtituat ſupernorum: vt igitur Eccleſia veſtra, quæ in honorem eiuſdem Beati Laurentij glorioſi Martyris eſt conſtructa, & in qua vt aſſeritis, beatorum Protagenij, & Tranquillini Martyrum corpora requieſcunt cum natiuitatis ſancti Ioannis Baptiſtæ, & decollationis eiuſdem feſtiuitate ſolemnitas celebratur, tanto venerabilius, & deuotius à plebe Dominica frequentetur, quanto in ea ſpiritualiora dona percipere ſe conſpexerit ex hoc in conſpectu æterni Numinis gratioſè omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, qui in ſingulis eorundem ſanctorum, & dedicationis eiuſdem Eccleſiæ feſtiuitatibus vſque ad octauas eorundem ſanctorum eandem Eccleſiam deuotè viſitauerint annuatim de omnipotentis Dei, B. Mariæ, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi vnum annum, & xl. dies de iniunctis ſibi pœnitentijs miſericorditer relaxamus.

Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Maiorem, idus Ianuarij, Pontificatus noſtri anno primo.

Extrema clauſit Petrus anno 1311. quo defuncto Capituli pars Raynerium eiuſdem Eccleſiæ Archi-

Archipresbyterum, alia Ioannem de Saracenis Canonicum Lateranenſis Baſilicæ elegit, vtraque poſtulatione à Clemente caſſata, Ioannem ſequẽtem delegit.

20. IOANNES Canonicus ſancti Petri in Vaticano, Cameræque Apoſtolicæ Clericus, à Clemente Quinto electus anno 1312. 6. idus Martij, ex regeſt. vatic. ep.260. ſol.54. anno 7. quam Eccleſiam cum per aliquot annos prudenter rexiſſet, eo munere ſe abdicauit.

21. ANGELVS de Tineoſis Romanus à Ioãne Vigeſimoſecundo Pontifice electus ann. 1318. vniuerſalem ſynodum ſuæ Diœceſis ſanctiſſimè celebrauit, in qua ſaluberrimas tum ad pietatem colendam, tum ad puriores mores conſtitutiones prouidit. Hunc ſancta Romana Eccleſia delegit Quęſitorem miraculorum ſancti Thomę de Aquino, quo ritè deinde referretur in album Sanctorum, Romani etiam Pontificis in Vrbe Vicarius fuit, quo tempore apud ſanctam Mariam Maiorem in Eſquilijs ſanctiſſimæ Deiparæ dedicatum ſacellum conſecrauit, vt marmorea ibidem tabula factum enarrat, anno 1319. Ioann. XXII. reparationem Lateranenſis Eccleſię ei commiſit, vt ex ſequenti bulla habetur.:

IOANNES EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei,

Venerabili Fratri Angelo Epiſcopo Viterbienſi, & dilectis filijs Magiſtris Ioanni Prouinciali Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Petro Capotiæ Lateranen. Canonicis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

DVm pia conſideratione reuoluimus flebilem caſum Lateranenſis Eccleſiæ, permittente Domino, cuius iudicia ſunt abyſſum, dudum incendio concrematæ iuſta ſubit turbatio mentis, quod reparatio tam præcellentis Eccleſiæ ab vniuerſis Chriſtifidelibus multa veneratione colendæ, ac Saluatoris noſtri vocabulo inſignitæ in qua etiam Romano Populo ipſius Saluatoris imago primo viſibilis apparuit fore dinoſcitur per tot annorum curricula protelata. Nos autem rem dignam, & debitam arbitramur . . , eadem Eccleſia in tantæ ſuæ neceſſitatis articulo Romanum Pontificem, cum ipſius Eccleſiæ cura ſpecialiter imminet præcipuum habeat adiutorem quinque millia florenorum auri redacta venditione certorum vaſorum argenti ex argento fel. rec. Clementis Papæ V. prædeceſſoris noſtri, quæ vt dicitur in reparatione, & refectione Eccleſiarum Vrbis ordinauerat conuertenda in reparationem dumtaxat ipſius, Lateranam Eccleſiam, & in nullos vſus alios conuertenda ſuper quo veſtras, & cuiuslibet veſtrum conſcientias oneramus per dilectos filios Ioannem Caranzonis, & Paulum Galgani de ſocietate Sobactariorum, ac Rogerium Romanutij, & Sabbam Sabbatinum de ſocietate Romanutiorum de Vrbe vobis omnibus, vel duobus ex vobis ad opus dictæ fabricæ ſoluendi ſuis temporibus, prout expediens operi fuerit in Dei nomine, qui dabit incrementum eidem operi deſtinamus. Vos autem quorum in hoc induſtriam, & fidelitatem elegimus ipſum cuius res agitur habentes in hac parte præ oculis ſummoperè ſtudere curetis, vt ſtructura dicti operis feruenter, & fideliter inſiſtatur. Proſpecturi perſpicue quantum præter quantitatem huiuſmodi poſſet accendere quantitas vſque ad totalem conſummationem operis opportuna, & quantum in dicto opere ſit proceſſum quantumque reſtet agendum. Et quicquid ſuper hoc per vos ipſos veritate diſcuſſa cognoſcere, ac per fideles viros Deum timentes, & in huiuſmodi arte peritos poteritis edocere nobis per veſtras literas quantotius inſinuare curetis, vt per inſinuationem veſtram plenius informati, quid ex tunc circa conſummationem dicti operis ſimus acturi, prouidere, ac ordinare conſultius ad laudem Diuini nominis valeamus. Cæterùm volumus, & in virtute obedientiæ vobis diſtrictius inhibemus ne ſub colore cuiuſquam veſtri ſalarij ſuperintendentiæ operis, ſeu laboris quicquam pro vobis de quantitate prædicta recipere præſumatis; ſed omne veſtrum conuertatis ſtudium mancipantes illud effectui, vt tota huiuſmodi quãtitas quam in præſentiarum, vt prædicitur mittimus in ſtructuram dicti operis, & non alibi ſicut enim cordi gerimus conuertatur. Sufficiat enim vobis aliquales labores pijs operibus, & obſequijs diuinis impendere, ac nobis, qui fidelem operam veſtram gratam, & acceptam habebimus per fidelis deuotionis obedientiam complacere. Quod ſi non omnes hijs exequendis potueritis intereſſe duo veſtrum ea nihilominus exequantur.

Dat. Auenione, idus Martij, Pontificatus noſtri anno quarto.

Anno verò 1320. Corneti Diœceſanam ſynodum celebrauit, alteram Viterbij in Pentecoſten. anno 1323. in qua ad obedientiam recepit Clerum, & Populum Tuſcanellæ, & Caſtri Corneti, eundemque Clerum inſtante Priore, & Capitulo, ad antiqua iura eorum in electione Epiſcopi, in proceſſionibus, alijſque functionibus benignè reſtituit, & ſequenti documento ſolidauit.

In nomine Domini. Amen.

Nos Angelus, Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia, Viterbienſis, & Tuſcanenſis Epiſcopus. Curis ſollicitamur continuis, & aſſidua meditatione vrgemur vtilitatibus in illis præcipuè, per quæ animarum ſaluti conſulitur ſtatui debito earundem prouidetur, nunc nouorum editione iurium, nunc antiquorum innouatione ſollicitè iuxta à Deo nobis datam gratiam pro ipſorum quiete, & conſeruatione debita intendamus. Sanè Clero, & Populo Ciuitatis Tuſcanenſis, & Caſtri Corneti, & eius Diœceſi de inobedientia ſui Paſtoris, in qua diu inimico homine ſeminante zizania fuerant diuina, &

Apo-

Apoſtolicæ ſedis gratia cooperante ad ouile debitum, & animarum ipſorum paſtorem liberaliter redeuntibus, fuit etiam pro parte diſcretorum virorum Prioris, & Capituli, & Canonicorum Eccleſiæ ſanctę Mariæ de Tuſcana pluries expoſitum coram nobis, quod olim Eccleſia Tuſcanenſi paſtore vacante Prior dictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ vocem primam cum Prælato, & Canonicis dictæ Cathedralis Eccleſiæ in poſtulationem, & electionem Antiſtitis conſueuit habere, & alia, quæ ſpectant ad electionem, vel poſtulationem Paſtoris, & de iure, vel de conſuetudine pertinent liberè exercere, ipſumque Præſulem primo ſuæ promotionis tempore cum ad ipſum præſulatum, & ad Ciuitatem ipſam accederet in Eccleſia ipſa ſanctæ Mariæ cum hymnis, & canticis debitis, & conſuetis benignè recipere, ipſumque inſtallare, & in ſede ſua cathedrali ponere conſueuit, & quod Eccleſia ipſa cathedralis Paſtore vacãte, donec ei fuerit de Paſtore prouiſum, & ipſius Epiſcopatus, & iurium, ac honorum fuit pacificam poſſeſſionem adeptus, iura Epiſcopalia in ſpiritualibus, & temporalibus ſub cuſtodia dicti Prioris, & adminiſtratione libera eſſe conſueuerunt, & quod Prælatus, & Capitulum dictæ Eccleſiæ ſancti Petri ſemper conſueuerunt, & debuerunt ab eo ſanctum criſma, ac oleum infirmorum, & quod Prior dictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ in ſynodo ſeſſ. proceſsionibus, & alijs locis vbi Tuſcanẽſis Epiſcopus adeſt, in dextra parte primum locum iuxta ipſum Epiſcopum habere conſueuit, & abſente Epiſcopo in proceſsionibus, & litanijs, & obſequijs mortuorum cum Prælato dictæ Eccleſiæ ſancti Petri ſimul, & Canonicis accedere, & in eis, & in Eccleſia ſancti Petri prædicta in diebus feſtiuis, & ſolemnibus feſtiuitatibus, prout eidem Priori placuit prædicare licuit, & quod alia iura quam plurima in Eccleſijs, & locis Ciuitatis, & Diœceſis Tuſcanen. habere conſueuerunt, & debent, & quod propter diſcordiam inter Clerum, & Populum Ciuitatis Viterbienſis, & Tuſcanenſis ſuperius enarratam, & diu protractam Eccleſiæ Ciuitatis Tuſcanenſis Paſtoris regimine longo tempore caruerunt, & ipſa Eccleſia ſanctæ Mariæ iuribus ſuis ſuperius enarratis, interim vti ad plenum non valuit, vt debuit, & conuenit, & quod à certo tempore citra, Diuina, & Apoſtolicę ſedis gratia cooperante ad nos tanquam ad ipſorum proprium Antiſtitem, & animarum ipſorum Paſtorem liberaliter reducti, & in plena obedientia exiſtant, petiit idem Prior per nos in præſenti ſynodo ad iura ſupradicta reintegrari, reincorporari, manuteneri, & conſeruari cum ordinationibus, & debitis clauſulis, & opportunis, vt facti ſupradicti conditio de iure, vel conſuetudine poſtulat, & requirit. Nos vero viſis, & diligenter perlectis priuilegijs Apoſtolicis in ſcriptis quam plurimis, & authenticis documentis confirmationibus quamplurimorum prædeceſſorum noſtrorum ſuper his loquentibus habitis, & promulgatis, & fide à Clericis, & laicis fide dignis, & diſcretis ſuper his, ac pleniori, & totius prædicti negotij ſerie ordine debito diſcuſſa cum prouidis viris Capituli noſtræ Viterbienſis, & Tuſcanenſis Eccleſiæ Cathedralis, & cum alijs iuris peritis communicato conſilio, & deliberatione habita pleniorum conſiderantes, quod iuſtis petentium deſiderijs animo reſidentis conuenlat libenter concurrere, & ea, quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere, opportunè omnimodo, & iure quibus poſſumus ordinamus, firmamus, & in præſenti ſynodo definimus, quod Prior Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Maioris de Tuſcana, quæ antiquitus cathedralis Eccleſię eſſe conſueuit; Eccleſia cathedrali Tuſcanen. & Viterbien. Paſtore carente cum Primicerio, & Canonicis ipſius Eccleſiæ poſsit, & valeat in poſtulationem, & electionem noui Paſtoris adeſſe, & vnus ex eis, & primam vocem, & habeat, & alia, quæ ſpectant de iure, vel conſuetudine ad poſtulationem, & electionem Præſulis liberè valeat exercere, & cum Primo ad Ciuitatem Tuſcanenſem ipſum Præſulem venire contigerit cum hymnis, & canticis debitis in ipſa Eccleſia ſanctæ Mariæ primo ipſum recipere, & in ſua cathedrali Eccleſia in ſede ſua cum Priore, & Canonicis dictæ cathedralis Eccleſiæ inſtallare, & ponere, quod ipſa Eccleſia Tuſcanenſi Paſtore vacante Epiſcopalia iura, & bona Epiſcopatus ſpiritualiter, & temporaliter in cuſtodia dicti Prioris Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, & adminiſtrarione liberale conſiſtant, donec Epiſcopus ibidem canonicè fuerit ordinatus, & quod ipſe Prior, & eius ſucceſſor, Epiſcopo canonicè ordinato teneatur, & debeat rationem ad eius mandatum ponere, & reddere de habitis expenſis, geſtis, & per eum adminiſtratis vacante ſede pręfata de bonis, & in bonis Epiſcopalibus Tuſcanenſis Eccleſiæ, & reliqua eidem fideliter, & liberaliter aſsignare, & quod Capitulum dictæ Eccleſiæ ſancti Petri teneatur, & debeat, prout conſueuit, à dicto Priore recipere criſmã, & oleum ſanctum, & quod ipſe Prior in ſeſsionibus ſynodo proceſsionibus, vel alijs locis, vbi nos, vel ſucceſſores noſtri erimus, primum locum cum Priore ſimul, & Canonicis dictæ Eccleſiæ Cathedralis, quoties Prior dictæ Eccleſiæ cum ſuis Cauonicis ad dictam Eccleſiam ſancti Petri, vel ad exequias mortuorum, aut in proceſſionibus acceſſerint, & in ſolemnitatibus, & diebus feſtiuis in dicta Eccleſia, & proceſsionibus, prout ſibi placuit prædicare valeat, & Canonici ſui cum Canonicis Cathedralis Eccleſiæ in dicta Eccleſia, vel proceſsionibus, litanijs, & obſequijs mortuorum ſimul manere, & incedere poſsint, et quod vniuerſa iura, iuriſdictiones, immunitates, et bona dictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ ſpectantia, et perſonis in ea degentibus in Eccleſia S. Andreę de Martha, in Eccleſia ſancti Herculani de Ponzano, in Eccleſia ſancti Clementis de Tuſcana, in Eccleſia ſanctorum Cataldi, et Bartholomæi, in Eccleſia ſancti Laurentij, et ſancti Nicolai, in Eccleſia ſancti Pantaleonis, cum omnibus iuribus, et pertinentijs earundem, in hoſpitali exiſtenti iuxta Eccleſiam ſancti Laurentij, et in molendinis exiſtentibus in flumine Marthæ, et Matthiræ, et in toto plano ſancti Martini, et in territorio ſancti Pellegrini, et in quibuſcumque Eccleſijs, et locis competentia contra omnes perſonas, vni-

uerſitates, & loca. & ius quod habet dicta Eccleſia in territorio ſanctæ Chriſtinæ confirmamus, approbamus, & dictos Priorem, & Capitulum eiuſdem Eccleſiæ ad prædicta, & qualibet prædictorũ omnimodo iure, quibus melius poſſumus, & valemus reintegramus, reſtituimus nobis, & ſucceſſoribus veſtris iuribus vniuerſis ſpectantibus, & pertinentibus, tam ad legem Diœceſanam, quàm ad legem iuriſdictionis, tàm in dicta Eccleſia ſanctæ Mariæ, & perſonis eius, & bonis, & in alijs Eccleſijs, & bonis Eccleſiaſticis dictæ Ciuitatis, & diœceſis ſemper ſaluis, & reſeruatis, quibus per hanc non intendimus in aliquo derogare, recenſentes itaque ſupradicta ad laudem Dei, & Glorioſæ Virginis Matris ſuæ, & beati Petri Apoſtoli, & ad augumentum diuini cultus, & ad conſeruationem iurium Eccleſiarum prædictarum, Monemus ſupradictarum Eccleſiarum Prælatos, Canonicos, clericos, & omnes alios cuiuſcumque dignitatis, & mandamus, quod ſupradicta omnia; & ſingula debeant inuiolabiliter obſeruare, ſicut canonicam cupiunt effugere vltionem. In quorum omnium teſtimonium præſentes fieri mandauimus noſtri, ſigilli appenſione muniri.

Datum Viterbij in Eccleſia beati Laurentij noſtra Cathedrali ſub anno Domini 1323. tempore ſanctiſſimi Patris, & Domini noſtri Ioannis Papæ Vigeſimiſecundi indictione 6. menſis Maij die 16.

Eiuſdem Ioannis XXII. in Italia Vicarius Apoſtolicus conſtituitur Angelus eodem anno, quo tumultuante populo, cum Syluester Gattus nobilis Viterbienſis patriæ dominium affectaret, ex illa electus eſt, Angelus verò tunc Romæ agens, eundem Syluestrum rebellem Eccleſiæ pronunciauit. Interim Ludouicus Bauarus Eccleſiæ hoſtis à Syluestro Viterbij exceptus, in dominio Ciuitatis confirmatur, & Pandulphus Capoccius Capoccij filius, Raynerij Cardinalis pronepos ab eodem Imperat. Viterbienſem Eccleſiam obtinuit anno 1328. & per annum ferè tyrannicè occupauit: Verum Ciuitas à Ioanne Caietano Cardinale Vrſino Apoſtolicæ ſedis legato, trucidato Tyranno, recepta, Pandulphus pſeudo Epiſcopus in carceribus detruſus, mœrore confectus, miſere interijt. Angelus, extincto Pandulpho, Epiſcopalem ſedem reaſſumpſit eamque ſumma cum ſui nominis laude rexit ad annum vſque 1343. Romæque fato functus eſt, atque ſepultus apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam prope ſacram turrim; vbi cernitur coſtructum ſancti Iacynti Sacellum, legiturque eiuſdem Epitaphium ſub eius gentilitijs ſtemmatibus, quæ hominem ſpatam manu tenentem exprimunt, cum ſex ſubiecti regulis, tribus croceis, rubeis reliquis, quas iterum eum campo interiecat alba faſcia.

Hic iacet V.D.P. Angelus de Tineoſi de Vrbe
Viterbien. ac Tuſchanenſ. Epiſcopus, qui fuit
Inquiſitor miraculorum S. Thomæ de Aquino, & Vicarius Domini Papæ, qui obijt anno
Domini MCCCXLIII. d. VII. Decembris,
cuius Anima requieſcat in pace Amen.

22. PETRVS electus fuit Epiſcopus Viterbienſis 1341. reſignante Angelo vix annum integrum in ea dignitate expleuit, redijtque ea dignitas ad Angelum, qui eam Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1343. in quo quidem anno exceſsit.

23. BERNARDVS de Lacu Gallus, ſacrorum Canonum doctor, Ruthenenſiſque Canonicus, Patrimonij S. Petri Rector, Generaliſque ductator, ferox iuuenis, atque magnorum Spirituum; electus fuit Epiſcopus anno 1344. 8. idus Februarij à Clemente Sexto, ex reg. vatic. ep. Hunc deturbauit de Vrbe Cola Rentius, vbi nomine Papę Clementis publicam rem adminiſtrabat, cum enim Rentius Senatoriam dignitatem ſibi vſurpaſſet, ſenſim in Tyrannum cœperat degenerari. Expirauit ex hoc ſæculo Bernardus anno 1348.

24. IOANNES electus ex Epiſcopo Foroliuienſi non. Martij 1348. ex reg. vatic. epiſt. 205. fol. 122. Auenioni deceſsit antequàm ſibi concreditam Eccleſiam videre potuiſſet anno eodem.

25. PETRVS Pinus nobilis Beneuentanus, Epiſcopus Foroliuienſis, à Clemente Sexto huc tranſlatus ann. 1348. 4. idus Decembris, ſucceſsit Ioanni, ex reg. vatic. ep. 24. fol. 115. paucisque exactis menſibus hoc eſt 5. Kal. Iulij ad Veronenſem, indeque ſequenti anno 6. Kalen. Auguſti ad Petragoricenſem Eccleſiam in Gallijs, pauloque poſt tranſlatus ad Beneuentanam Eccleſiam ſexto Kal. Decemb. 1350. ex eodem reg.

26. NICOLAVS ex Priore S. Angeli de Spatà Viterbienſis eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus effectus eſt anno 1350. 13. Kal. Decemb. ex reg. vat. ep. 23. fol. 41. ann. 9. Synodum valdè ſalutarem menſe Maio celebrauit anno 1356. in oppido Montis Alti ſuæ Diœceſis, cuius conſtitutiones adhuc extant. Vrbanum V. excepit in Epiſcopio, eiuſque temporibus inferior S. Ioannis Baptiſtæ maxilla reperta eſt in Cathedrali, cuius inuentionis memoria in eodem loco verſibus conſcripta perennat.

Denotat hoc ſignum, locum reuerentia dignum
Pluribus in annis latuit hic Teſta Ioannis.
Inuenta anno Domini 1376.

Hic Nicolaus anno 1378. menſe Ianuario Romam redijt, Vrbemque ab interdicti cenſura, quam incurrerat, Clementis Septimi Antipapæ partes fouens, exſoluit. Vixit Nicolaus ad annum vſque 1385. Vrbani Sexti partes ſecutus.

27. IACOBVS ſublectus eſt ab Vrbano VI. anno 1385. 3. die Nouembris. Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Theſaurarius fuit. Obijt anno 1390.

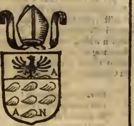
28. IACOBVS Raynerij Viterbienſis Phyſici filius, à Bonifacio IX. anno 1391. Patriæ Epiſcopus electus ſucceſsit Iacobo, eodemque tempore Clemens VII. Pſeudopontifex Lucido de Nicoſia eandem Eccleſiam commendauit, qui eam factioſis hominibus adiutus occupauit ad annum vſque 1395. Quo expulſo, Iacobus Epiſcopalem Cathedram pacificè adeptus eſt. Hic eſt ille Iacobus, qui latifondiorum ſuorum dimidiam partem Vaticanæ Baſilicæ munificentiſsimè legauit, vt habet Menologium antiquiſsimum eiuſdem Baſilicæ. Deceſsit anno 1418.

29. IACOBVS de Vgozolinis, nobilis Viterbienſis, ex alterius Eccleſiæ Epiſcopo, ad hanc Eccle-

Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1418. 16. Kal. Ianuarij poſt exceſſum Jacobi, cuius fuerat vicarius. Poſtremum ſuum condidit teſtamentum anno 1429. inque Cathedrali ſibi delegit ſepulturam, vbi paulo poſt decedens, honorificè conditus iacet.

30. IOANNES de Cechinis de Caranzonibus Romanis ad hanc dignitatem aſcendit anno 1430. 4. Idus Februarij. Huius temporibus Balneoregienſis Eccleſia, Viterbienſi coniuncta eſt anno 1439. 4. idus Februarij, ac paulo poſt ab eadem ſeiuncta, illique proprius paſtor attributus. Deceſſit autem Ioannes anno 1460.

31. PETRVS FRANCISCVS Viterbienſis, Archipresbyter antea S. Sixti, Patriæ ſuæ Epiſcopus ſublectus eſt anno 1460. die 13. menſis Iunij Pio II. ſedente, è viuis deinde exemptus eſt anno 1472. die 4. menſis Auguſti, ætatis vero ſuæ 70. ſepultuſque eſt in Cathedrali. Hic pijs hominibus poteſtatem fecit exedificandi Eccleſiam S. Mariæ ad Quercum extra Viterbium. Rerum Eccleſiaſticarum, cultuſq; Diuini paſtor ſtudioſiſſimus fuit, cenſuſque Epiſcopales adauxit, ſacrarium exornauit, in cuius adhuc laqueari eiuſdem gentilitia ſpectantur inſignia, in quibus cum duabus columbis pinus exurgit, altera verò pars diſtincta vaijs vt vocant.

32. Fr. FRANCISCVS MARIA de Scellonibus Mediolanenſis, ordinis Minorum, electus anno 1472. die 30. menſis Septembris. Vmbriam nomine Sixti Quarti frænauit anno 1475. Fato functus eſt 1492. In Cathedrali ædificauit ſacellum, vbi hactenus eius gentilitia inſignia ſpectantur, exornauitque Epiſcopale Palatium.

33. MATTHÆVS Cibò Genuenſis, ſublectus eſt anno 1492. deceſſit autem 1498.

34. RAPHAEL Riarius Diaconus Cardinalis tit. S. Gregorij hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1498. die 24. menſis Auguſti, ad ſeptem omnino annos.

35. OCTAVIANVS Vicecomes de Riarijs, Sauonenſis, ex ceſsione Raphaelis Cardinalis, electus fuit Epiſcopus Viterbienſis anno 1508. die 16. menſis Septembris, Lateranenſi Concilio interfuit, è vita deceſsit 1523.

36. Fr. ÆGIDIVS Caninius Viterbienſis, Generalis olim ordinis Eremitarum, à Leone X. vocatus ad purpuram in Viterbienſem Epiſcopatum ſucceſsit anno 1523. die 2. menſis Decem- A bris. Hic honeſtis parentibus natus eſt, educatuſque in ordine fuit ſub diſciplina Mariani Genezanenſis, quem, vt ſcribit Politianus, in nobilium artium aſſecutione longè ſuperauit, ac vicit: Quamobrem iure Iouius Ægidium artis Theologiæ decus, ornamentumque appellat: Diſertiſsimus concionator fuit, itaut Paulina energia ad ſe traheret, configeretque animos. Sub Iulio II. Pontifice in Lateranenſi Concilio luculentiſsimam orationem habuit, quam Sadolectus vir doctiſsimus veriſsimis laudibus in Cœlum tollit, authoremque ſui ſæculi clariſsimum lumen appellat. Legatione functus eſt ad Venetos, regem Neapolitanum, Peruſinoſque, quos demum ad Eccleſiaſticum Imperium compulit. In omnibus fere enituit facultatibus, diſciplinaſque quas aſſecutus eſt peregrinarum linguarum peritia exornauit. Innumera propemodum reliquit monumenta ingenij; quæ B adhuc in Angelica bibliotheca aſſeruantur. Deniquè cum Ægidij in Vniuerſalem Eccleſiam immortalia merita eſſent, à Leone X. literatorum Mecenate inter purpuratos patre cooptatus eſt, ac Patriarcha Conſtantinopolitanus declaratus, miſſuſque in Hiſpaniam legatus, vt Carolum V. Cæſarem, Iberiæque populos in Selymum, qui toti Reipublicæ Chriſtianæ exitium minitabatur, armaret: variarum Eccleſiarum, vt ſupra docuimus, adminiſtrator fuit, aliaq; quamplura adminiſtrauit cum dignitate quæ Cardinalitiam dignitatem non dedecerent. Non modo ab iis, qui per id ſæculum viuebant, egregias tulit laudes, ſed etiam meruit, vt inter doctos viros inſigni Iouij elogio referretur. Romæ deceſsit anno 1532. pridie id. Nouembris ſexagenarius, ſepultuſque eſt in Augu- C ſtiniano templo ante principem aram, vbi in pergrandi marmorea Tabula hæc inſculpta verba leguntur.

D. O. M.
ÆGIDIO VITERBIENSI CARDINALI
GABRIEL VENETVS GENERALIS
POSVIT
M. D. XXXVI.

37. NICOLAVS Cardinalis Rodulphus Florentinus hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1532. die 16. menſis Decembris, illamque poſt menſes ſeptem cum regreſſu reſignauit. De hoc Cardinali vide inferius in Archiepiſcopis Florentinis tom. 2.

D 38. IOANNES PETRVS de Graſsis Bononienſis Cardinalis, Rodulphi familiaris, ex eiuſdem ceſsione Epiſcopatum obtinuit die 7. menſis Iulij anno 1533. è viuis exemptus eſt circa annum 1544. regreſſaque eſt eius Eccleſiæ adminiſtratio ad ſupradictum Cardinalem, quam deinceps adminiſtrauit vſque ad annum 1548. interumque eo munere ſe abdicauit.

39. NICOLAVS Vgolinus de Monterchio ciuis, ac Canonicus Florentinus, electus eſt anno 1548. die 16. menſis Maij. Deceſsit anno 1551. eius gentilitia ſtemmata vnicornium anhelans erant.

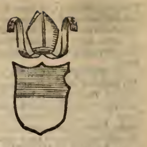
40. SEBASTIANVS Gualterius Archidiaconus ciuiſque Vrbeuetanus, ad hanc dignitatem ſubuectus eſt anno 1551. die 30. menſis Ianua-

tij, Iulio III. ſedente, cuius antea à ſecretis conſi- A
lijs fuerat. Eius Eccleſiæ poſſeſsionem ſolemniter inijt die 21. m. Iunij eiuſdem anni, vir erat doctiſſimus, interq. Tridentini Concilij Patres aſſedit, eiuſdemque Concilij Acta in 13. volumina accuratiſsimè digeſsit, quæ Paulus Gualterius hactenus diligentiſsimè aſſeruat, in quibus viſuntur incredibili diligentia pleraque adnotata, quæ in eo Concilio tractata ſunt, atque diſcuſſa, itaut ne latentium quidem quæſtionum nodos, ſolutioneſque omiſerit. Viterbium indè reuerſus, ſynodum ſalutarem celebrauit 1564. totamque ſuam Diœceſim ad regulam Tridentini Concilij nuper celebrati accuratè compoſuit: Pij IIII. apud Regem Francorum Orator fuit, cum in eo Regno ciuilia arma maximè exſonarent. Viterbij deceſsit die 26. menſis Septembris anno 1566. ſepultuſque eſt in Cathedrali ante altare Maius. In Vrbeuetana Cathedralis eiuſdē patria apud Sanctiſs. Sacramenti ſacellum in tanti viri memoriam hoc illuſtre extat Elogium.

D. O. M.

Sebaſtiano Gualterio Epiſcopo Viterb. viro probitate, integritate, rerum maximarum vſu, animique magnitudine, ac in ſecunda fortuna perpetua conſtantia clariſsimo, Iulio III. Marcello II. Paulo IV. Pontiff. Max: quod Catholicæ Religionis defenſor acerrimus, quodq; in legationibus, in Gallia ſemel, atque iterum obeundis, rebuſq. in Tridentina Synodo præclarè gerendis ſumma fide, ſummaque prudentia præditus, eſſet. Gratiſsimo ſuis, alijsq. omnibus quod de ipſis benè merendo omnes omnium charites, beneficentaſque ſuperauit clariſsimo, Iulius Gualterius hæres ex teſt. poſ. vixit ann. LIII. menſ. VIII. dies III. Obijt XXVI. Septembr. MDLXVI.

41. IOANNES FRANCISCVS Cardinalis Gambara, Brixienſis, Epiſcopus effectus eſt anno 1566. die 7. menſis Octobris. Cathedralem exornauit, eandemque ad meliorem architectonicæ artis formam traduxit, multaſque reliquias ſanctorum, quæ hac illacque ſine decore iacebat, in eandem intulit Cathedralem, celebrata in ea Synodo, quæ poſteritati prodiſſet. Cumque ſe eo Epiſcopatu abdicaſſet, Romam conceſsit anno 1576. vbi vſque ad annum 1587. vitam omnibus ſuſpiciendam extendit. Deinde non. Maij, omnium ingenti mœrore deceſsit, ætatis ſuæ anno 54. cum per ea tempora Cardinalis Prænestinam dignitatem ſuſtineret, Cuius cadauer ex teſtamento relatum Viterbium apud ſanctam Mariam de Quercu tumulatum eſt, vbi citra vllum elogium requieſcit in ſacello maiori ſubter gradus; Prælatus ſanè, qui ob exageratas virtutes, famam Vberti Cardinalis Patrui viſus eſt ſuperaſſe, qui ſub Paulo III. honorem Purpuræ decorauit.

42. CAROLVS Montilius è Caſali Montiſferrati, Archiepiſcopus Amalphitanus, Gamberæque
B Cardinalis ſuffraganeus, eidem ex ceſsione ſucceſsit anno 1576. die 28. menſis Maij. Apoſtolicus viſitator fuit in Inſubria Ciuitatis Alexandrinæ eiuſdemque Diœceſis, inque ſua Cathedrali ſynodum celebrauit anno 1684. ſubque Gregorio Decimoquarto apud Ferdinandum Mediceum Etruriæ Ducem legatione functus eſt. Sub Clemente vero Octauo in Gallicana legatione Cardinali Seghæ attributus collega, ac particeps conſiliorum, anno 1594. die 10. menſis Aprilis fato conceſsit, cum prope orbellum fœderatum exercitum comitaretur. Montilia familia gerit pro inſignis gentilitijs bipartitum ſcutum.

43. HIERONYMVS Mattheuccius Firmanus, Archiepiſcopus antea Raguſinus, deinde Sarnenſis Antiſtes, ad Eccleſiam hanc tranſlatus eſt die 5.
C menſis Decembris 1594. Hic ad multos annos tum in Italia, tum in Gallia ſanctæ Apoſtolicæ Sedi magno vſui fuit. Viterbij è viuis exemptus eſt anno 1609. 13. Kal. Februarij, ſepultuſque eſt in Cathedrali, cum hac inſcriptione.

D. O. M.

Hieronymo Mattheuccio Firmano Raguſinorum Archiepiſcopo primum, deinde Sarnenſi, demum Viterbienſi Epiſcopo, Legatione apud Venetos, vrbis Pratura ſumma exercituum Eccleſiaſticorum adminiſtratione in Gallia, & Belgio, Pannonia, ac Ferrarienſi bello maxima cum laude probitatis, & induſtria perfuncto, animo in laboribus, ac rebus aduerſis perferendis infracto, in ſecundis, quas tantum vix vnquam aſpexit, mo-
D *derato. Obijt XIII. Kal. Febr. MDCIX. ætatis verò ſuæ LXV.*

44. LANFRANCVS Margottus Parmenſis, vir doctrinæ, ſingulariſque eruditionis, maxime in ijs, quæ ad expedienda conſilia viderentur ſpectare, à Clemente VIII. Apoſtolicus cubicularius declaratus eſt, atque ad trepida, difficillimaque negotia adhibitus, cuius etiam cum integra fide, operaque Paulus Quintus Pontifex diuturniori mora vſus fuiſſet Lanfrancum purpura cohoneſtatum anno 1608. die 24. menſis Nouembris, ad Viterbienſem extulit dignitatem, ann. 1609. die 26. menſis Ianuarij. Interea Lanfrancus aulicis diſtentus negotijs, Viterbienſem Eccleſiam nunquam præſens adminiſtrauit. Romæ deceſsit anno 1612. ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum ad

Vin-

Vinculis; cuius titulo cohoneſtabatur, vbi in pulchro marmoreo ſepulchro hoc legitur Epitaphiũ.

Lanfranco Margotto Parmenſi S.R.E.Card. tit. S.Petri ad Vincula, qui duorum Pontificum Clem.VIII. Pauli V. negotijs cum orbis Principibus ſumma prudentia, ſtyloque aptiſsimo, eruditiſsimoque pertractatis in eoque vnus omnem ætate ſua laudem promeritus, à Paulo V. in ſac. Cardd. Coll. cooptatus, prius vita, quam gloria, curſum viſus eſt obijſſe.

Octauius Margottus Frater M. P.

Vixit ann. 52. menſ. 11. obijt ann. 1612. pridie Kal. Decembris .

45. TIBERIVS Mutus, nobilis Romanus, filius Caroli Ducis Vallis Mutiæ, Paulo Quinto propior affinis, S. Petri canonicus, ac eiuſdem Pontificis Pincerna, ab eodem Pontifice Epiſcopus B ſublectus eſt anno 1612. die 5. menſis Decembris, cuius Eccleſiæ poſſeſsionem ſolemniter inijt die 26. menſ. Februarij inſecut. anni. Anno verò 1614. ſaluberrimam in Cathedrali ſynodum celebrauit, Eccleſiamque Viſitationis monialium ordinis Ciſtercienſis dedicauit, quam vulgo monaſterium Duciſſæ appellant, alteramque S. Paulo ſacram Ædem Cappuccinorum fratrum domicilium conſecrauit, vniuerſamque ſibi concreditam Diœceſim magna animorum iucunditate, & fructu perluſtrauit, quibus clareſcentibus meritis, anno 1615. die 2. menſis Decembris, ab eodem Pontifice ad purpuram vocatus eſt, applaudentibus cunctis. Per multos annos Viterbienſem rexit Eccleſiam, itaut cum ob ſingularem prudentiam, pietatemque à cunctis cuiuſcumque ordinis hominibus meritam laudem fuiſſet aſſecutus, decedens etiam bonorum omnium lacrymas exciuit. Vita functus eſt Viterbij anno 1636. vbi in Cathedrali tumulatus quieuit, vel ob id Præſul æterna memoria dignus, quod ſemel ſibi concreditam ſponſam, nunquam reliquit, ſed præſentia fouit, adauxit. Hoc in Tumulo habet epitaphium,

D. O. M.

Tiberio tit. S. Priſcæ S.R.E. presbytero Cardinali Muto Romano Viterbienſis, ac Tuſcanenſis Eccleſiæ Epiſcopo, pio, munifico, iuſto Eccleſiaſticæ libertatis propugnatori, populis ſibi commiſsis non exemplo minus, quam legibus annos XXV. gubernatis, reſtauratis Epiſcoporum commoditati palatijs, communi ciuium luctu ex humanis erepto 18. Kal. Maij, anno ſalutis 1636. Aetat. 72.

46. ALEXANDER Card. Cæſarinus, ab Vrbano VIII. qui illum promouerat ad Purpuram, hunc Epiſcopatum obtinuit an. 1636. 26. Aprilis Seminarium reſtituit: præfuit anno 2, & liberè reſignauit. Princeps ſanè dignus maioribus, dignus doctrina, dignus fortuna ſua; cuiuſque anni ab publicæ rei Chriſtianæ commodum æmulentur Neſtoræos.

47. FRANCISCVS MARIA Cardinalis Brancaccius Neapolitanus, die 30. Septemb. 1638. Epiſcopus Viterbienſis deligitur, Vrbem ſolenni pompa, omniumque lætitia ingreſſus 25. Nouembris: Diœceſim ſtatim viſitauit, Synodum celebrauit; ſeminarium ab anteceſſore inchoatum A firmauit: Nunc Gregem ſibi commiſſum pietate, Doctrina, & ſedulitate fouet, & tuetur,

---

VOLATERRANI EPISCOPI.

QVI VOLATERRANAM Ciuitatem inter duodecim Etruriæ principes Ciuitates numerant, illiusque nobilis Prouinciæ caput appellant, ij profecto circa ambages antiquiſsima eſſe oſtendunt. Volaterranus in Commentarijs Vrbanis, à Tirreno Lidorum Duce, qui illac præteriuit ante Troianum bellum 100. antè verò conditã Romam an. 500. vult fuiſſe fundatã. ac Volaterram appellatam, quaſi Tirrenorum vel Vallem, vel Arcem, vel Oppidum. Qui ei Ciuitati antiquiorem originem conantur aſtruere, ſanè cum Annio cumque fictitio Catone vaticinantur, inſaniunt. Quos ſecutus neotericus quidã, temporum eruduis ſanè excuſſum riſum commouit, C cum de Volaterris ſimillima fabulis proferret ad laudem ingenij. Eius meminit Ariſtoteles in lib. de mirandis ſub nomine Oenareæ, quàm Volaterram ipſiſsimam eſſe contendit Cluuerius ſuſpicaturque vocabulum fuiſſe corruptum. Eiuſdem Ciuitatis ſitum graphicè lib. 5. deſcribit Strabo, cum ita inquit. *Volaterranorum ager mari alluitur. Vrbs ipſa ſita eſt in valle profunda, ſuper Collem excelſum, & vndiquamque præcipitem plano vertice in quo Vrbis condita ſunt mœnia. Acceſſus ad eam eſt XV. ſtadiorum ab imo.* Eandem memorat Dionyſius Halicarnanſeus cum narrat Etruſcos à latinis contra Tarquinium ſuperbum fuiſſe ſollicitatos. Volaterrarum meminerunt etiam pluribus in locis, Liuius, Cicero, Plinius, alijque quamplures. Colonia Romanorum fuit, vt affirmat Frontinus *Co-* D *lonia Volaterrana lege Triumuirali eſt aſſignata.* Fuit etiam eorumdem Municipium, vt ex Cicerone, pluribus in locis, perſpicuè eruitur, præcipuè autem in oratione pro domo ſua, vbi non modo Volaterranos Ciues vocat, ſed optimos Ciues Romanos. Sub ſæua proſcriptione Syllæ omnium bonorum, fortunarumque ſenſere proſcriptionem, quod profugos Marianos excepiſſent hoſpitio, Conſule deinde Cæſare, ad veteres dominos redicre ademptæ fortunæ. Ab ſuo exordio Ciuitas potentiſſima fuit, itaut vt etiam ad litus maris Ciuitatem nomine Etruriam frenaret, quam deinde vt contumacem mulctauit excidio. Ex Romani Imperij ſiue fœlici, ſiue infœlici fortuna pependit. Ex pluribus coniecturis narrat Volaterranus poſſe deduci; Volaterris, tanquàm totius

Etru-

Etruriæ tutiori loco Longobardos victores ſedem fixiſſe. Conſtat autem à Pannonijs, quos Americus Volaterranus Comes contra Berengarium in Etruriam prouocauit, perfidioſè fuiſſe aliquando exciſam, deindeq; ab Othone Imperatore refectam, ab eoque Othoniam vocatam, quod vocabulum imperito vulgo corrumpente, in Antoniam legimus degeneraſſe. Sed Othoniæ tunc nomen excuſſit, cum ſe aſſeruiſſetq; in libertatem: quamdiu tutata eſt per duos Conſules, alioſque magiſtratus, quos publicæ adminiſtrationis admouebat ad clauum. Cum autem deinde etiam Volaterris Guelphorum, ac Ghibellinorum noxioſiſſimæ factiones inualuiſſent, non modò Ciues in Ciues deſæuierunt, ſed externorum etiam potuerunt iniuriæ, Florentini ſiquidem, cum irreqietos Volaterranos obſidione cinxiſſent, denique debellatis, eas ſeruitutis leges ſcripſere, quibus vſque ad hanc noſtram ætatem fideliſsimè paruerunt. Adierunt tamen ſupremum propemodum excidium Volaterrani, Ferruccio impigro Florentinorum Duce impugnante, cùm in obſidione Vrbis Florentiæ defeciſſent ad Cæſarianos. Cæterùm cum Medicei Florentino Principatu potiti fuiſſent, Volaterranis aurea pax viſa eſt rediJſſe; hodieque ſub Ferdinando Secundo æquiſsimis legibus illorum Ciuitas conſtituta, omni timore procul conquieſcit. Chriſtianitatis autem exordium ciuile Volaterranum principium viſum eſt mirum in modum cumulaſſe. Siquidem Etruſcarum Ciuitatum prima fuit, quæ Romulo illuc à ſancto Petro Apoſtolo directo, prædicante, Chriſtiana ſacra ſuſcepit, cumque illius Ciuitatis primus Epiſcopus illam optimis legibus, normaque morum inſtituiſſet, Feſulis, Florentiæque eamdem Euangelij lucem aperuit; credere autem par eſt, ſanctum Linum Volaterranum, qui poſt ſanctum Petrum Apoſtolicæ præfuit Eccleſiæ, Patriæ ſuæ maximo vſui, adiumentoque fuiſſe, itaque cum Volaterrani, Catholicam veritatem vſque ad Arrianorum tempora illibata retinuiſſent, longè, lateque deinde à ſerpente illa teterrima lue & ipſi correpti ſunt, quam nihilominus, ſanctis Iuſto, Clemente, atque Octauiano Affricanis, quos Vandalorum furor compulerat in italiam, medicinam facientibus fœliciter diſcuſſerunt. Perantiqua Volaterris Templa viſuntur, illudque præcipuè, quod priſci diuo Petro Apoſtolo dedicauerunt. Cathedralis nobili architectonicæ artis ſchemata conſtructa, Deiparæ in Cælum aſſumptæ titulo inſignitur. In ea ſex dignitatum gradus ad ampliorem Dei cultum ſunt, Archidiaconatus, Canonicatus duodecim, Theologalis præbenda, presbyteratus, ſimpleſque clericatus: aliqua Monaſteria Religioſorum, ac duo item Monialium: duo item Abbatiæ extra muros, altera ſancti Iuſti, ex ordine Camaldulenſi; altera ſancti Andreæ Monachorum Montis Oliueti; quibus annumerari poteſt obſeruantia ſancti Franciſci: ſeminarium ibi inſtitutum eſt, vbi duodecim clerici aluntur in ſpem futuræ ſobolis Eccleſiaſticæ: nec ibi deeſt mons Pietatis ad ſubleuandam egenorum inopiam; pluraque alia ibidem pia loca viſuntur, quæ Volaterrani populi, tum priſcam, tum modernam pietatem videntur arguere. Volaterranus Epiſcopus Romano Pontifici propemodum ab immemorabili ſubeſt, tituloque quandoque principis Romani Imperij nobilitatus eſt. Ampliſsimæ Diœceſi ius dicit, cuius iuriſdictionis ſunt plura caſtella, quæ hic recenſere nimis longum exiſtimauimus. Cenſus Epiſcopatus tria millia ſeutatorum ſupra quingenta dicuntur explere; tametſi in libris Apoſtolicis eius taxa 160. florenos non excedat. Protulit hæc Ciuitas viros omni virtute præſtantes, illuſtreſque, præcipuè ſanctimonia vitæ; inde etenim prodijt Perſius celebris, antiquuſque poeta, illamque admiraculum illuſtrat, Primus poſt diuum Petrum Romanus Pontifex Linus, itaut merito doctiſſimus Iacobus Gaddius decantarit.

Perſius hanc Vrbem clarat, Linuſque vetuſtam.

pluresque alij, quos infiniti propemodum operis hic commemorare cenſuimus. Conſtat hoc tempore, tum populo, tum nobilitate abundare, itaut nulli Etruſcorum Ciuitatum inuidere poſſe videatur. De ipſa præter Volaterranum plures ſcripſere; Iouenellus autem præcipuè ita de ea commemorat, vt vix caſtigatus tolerabilis euadere poſſe videatur. De eiuſdem Ciuitatis Præſulibus ſenior Ammiratus commentarium ſcripſit, quod poſtea, iuniore Ammirato prodente, lucem aſpexit magno commodo antiquitatis ſtudioſorum; certè nobis magnam lucem attulit, vt dum hæc ſcriberemus, ne in eaſdem errorum tænias impingeremus, ad quas narrationis alliſere ratem Ioannellus, Falconcinus, & alij.

1. A S. ROMVLO igitur catalogum Præſulum Volaterranorum exordiemur, qui illuc à ſancto Petro ad prædicandum Euangelium miſſus, Ciuitatemque per Herculis portum ingreſſus, Euangelij luce Volaterris latè diffuſa, Florentiam, Feſulaſque ad idem cumulatè præſtandum iter intendit. Inde Bergamum, Brixiamque eadem læti nuncij iucunditate compleuit: Reuerſus deinde Feſulas, nobilem ibi tulit palmam martyrij die 6. menſis Iulij, de quo infra tomo 3.

2. S. IVSTVS Affricanus, Vandalorum perſecutionem declinans, cum multis Epiſcopis illis, Clemente fratre, atque Octauiano in Italiam venit, cumque Volaterranum appuliſſet ad litus, cum ſanctis Regulo, Cerboneque prope Ciuitatem in Sylua latuit. Vnde cum ingentia edidiſſet miracula, populumque Volaterranum ab Arriana lue Catholicam traduxiſſet ad fidem, illorum Epiſcopus adlectus eſt, In quo quidem munere adminiſtros habuit, atque collegas, Clementem, atque Octauianum. Deceſsit autem die quinta menſis Iulij, in quo die eiuſdem feſtum celebratur: eius ſacrum corpus diu conquieuit in eccleſia, temploque quod eidem Populus conſecrauerat, hodie vel externa vi depulſum, vel vetuſtate conſumptum, vix ſui tenuia reliquit ſpectatoribus veſtigia. Hic illud te moneo Lector, vt horum Epiſcoporum non ſtatuas à Romulo vſque ad noſtram memoriam interruptam ſeriem expectandam; ſiquidem tyrannorum rabies effecit, vt integra vbique, & ſem-

ſemper legentibus non poſſet occurrere. A Conſtantini autem temporibus Chriſtianiſſimi Principis, vt Chriſtiana fides altas radices egit, ſic ſedes Epiſcopalis in qualibet Ciuitate firmum, certumque ſtabilimentum, ac ordinem viſa eſt ſuſcepiſſe.

3. ELPIDIVS Symmachi Papæ temporibus vixit, Concilijſque ab ipſo celebratis interfuit anno 502.

4. GEMINIANVS, ſub Martino Pontifice, Lateranenſi Concilio interfuit anno 652.

5. MARTIANVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, illam Synodum Romanam ſub Agathone Papa ſubſcribit anno 680.

6. VIDO, vt arbitrantur nonnulli, floruit circa annum 682.

7. PETRVS præfuit anno 698.

8. GHANGNINVS verò anno 706.

9. GIPPVS autem 715.

10. ALBINVS 735.

11. PETRVS anno 800. cuius mentio extat in quodam Caroli Magni priuilegio, de eo Concilio Romano ſub Eugenio Secundo an. 826. 25. Nouemb. indict. 4.

12. ANDREAS floruit anno 838. Hic ſancti Octauiani corpus in Volaterranam Baſilicam tranſtulit, vbi etiam Canonicos ſancti Octauiani inſtituit. Diu ſuperſtes fuit, atque à Ludouico Imperatore hoc ſequens priuilegium ex originali extractum obtinuit anno 851. tametſi autem hoc ipſum priuilegium typis impreſſum apud Ammiratum ſit, nouerit tamen qui legit, illud me accepiſſe à bon. mem. Bernardo Epiſcopo, ideoq; hic ſubijciendum ſum arbitratus.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Dei æterni.

Ludouicus Gratia Dei Imperator Auguſtus inuictiſſimi D. N. Lotharij filius. Imperialis ſatis congruit excellentiæ, vt fidelium ſuorum, & maximè Chriſti militantium precibus libenter aures accomodet, quatenus id faciendo, & in temporalibus obſequijs eos deuotiores vndique reddat, & apud Dominum digna remunerationis præmia percipiat. Igitur cunctorum fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet ac futurorum comperiat ſolertia, qualiter Andreas Vulterrenſis ſedis Epiſcopus Celſitudinem noſtram adiens authoritatem Domini, & Genitoris noſtri Lotharij præſtantiſſimi Imperatoris, noſtris obtutibus detulit, in qua continebatur quomodo idem Dominus noſter, & genitor glorioſus Petro eiuſdem ſedis venerabili quondam præſuli anteceſſoris iſtius ob animæ ſuæ remedium, ac ipſius Eccleſiæ augumentationem iuxta illius petitionem concederet per ſuam Imperialem authoritatem in vtilitatibus ipſius Eccleſiæ duo conſtituiſſe mercata, in quo negotio, & cuncto populo iuuamen adderet, & ipſi Eccleſiæ in augmentationem iuxta illius petitionem concederet per ſuam Imperialem authoritatem in vtilitatibus ipſius Eccleſiæ duo conſtituiſſe mercata, in quo negotio, & cuncto populo iuuamen adderet, & ipſi Eccleſiæ in augmentis creſceret, in locis videlicet nuncupantibus ſancti Silueſtri, & ſancti

A Octauiani, ſuper quam authoritatis inſtitutionem petijt ſerenitatem noſtram, & noſtræ Imperialis munitionem firmamenti corroborantes perpetualiter adderemus, ſicuti, & fecimus; His igitur noſtro imperiali munimine pereniter confirmantes, prout idem Andreas Epiſcopus clementiam noſtræ manſuetudinis, vt & nos diuinam recipientes viciſſitudinem noſtra miſeratione eiuſdem Eccleſiæ incrementum augeremus, & alia duo mercata ibidem imperiali inſtitutione noſtra ei conſtituere in præfatæ Eccleſiæ ſuæ neceſſitatibus dederimus. Vnum videlicet in eadem Vulterrenſi Ciuitate in domo ad feſtiuitatem beatæ Dei Genitricis Mariæ, vbi beatus Octauianus corpore requieſcit, quod euenit medio menſe Auguſto, & alius in Caſtro eiuſdem ſedis, quod dicunt Camporitæ ad Baſilicam quæ eſt conſtructa in honorem beati Petri Apoſtolorum Principis;

B ſecundum ſuæ deliberationis conſtitutionem, cuius preces libenter annuimus, & has noſtræ ſerenitatis literas ei fieri iuſſimus, per quas ſtatuentes manſurum decreuimus, vt ab hinc in futurum præſcripta duo mercata iuxta authoritatem Domini, & genitoris noſtri, ac noſtram corroborationis inſtitutionem alia duo in locis prenominatis iuxta opportuna, & præſcripta tempora ad præfatæ Vulterrenſis Eccleſiæ plenitſimè quieto, ac perpetuali permaneat ordine, habeantque licentiam vniuerſæ nationis vſum negotijs perfruendi prædictæ Eccleſiæ recipientes, quidquid voluerint, vt nullus Comes, nullaque judiciaria poteſtas, vel quilibet Reipublicæ adminiſtrator nullum teloneum exigere, neque ſuper his quid piam poteſtatis accipere præſumat,

C ſed maneat pleniter abſque alicuius contrarietate ad præſtant Eccleſiam ſub noſtro munimine iuxta noſtræ confirmationis inſtitutionem. Ergo ſi alicuius perſona contra hanc noſtram authoritatem inſurgere, aut eam quomodolibet irrumpere temptauerit, ſciat ſe decem libras auri optimi compoſiturum, & vt hæc noſtræ authoritas firmiorem in Dei nomini obtineat vigorem. De anulo noſtro ſubter eum iuſſimus ſigillari.

Datum decimo Kalend. Iunij imperij Domini N. Lotharij ſereniſſ... xxxij. & D.N. Ludouici Imperat. ... Secundo, indictione xiij.

Actum Colon. Palatio Regia fœliciter in Domino, &c.

13. GVAGHINVS ſucceſſit Andreæ, retulitque gratioſa diplomata à Ludouico Imperatore anno eiuſdem Regni xxv.

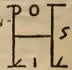
D *In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti æterni.*

Ludouicus Diuina ordinante prouidentiæ Imperator Auguſtus. Dignum eſt, vt Chriſti Eccleſias ſub noſtro Imperio conſtitutas imperialis prouidentia in priſtinum ſtatu reuocando authorem ſuum ſibi concilier, ne fortè impoſterum de negligentia pro ſui merito condemnetur. Ideoq; vniuerſorum ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque fidelium præſentium videlicet, ac futurorum induſtria nouerit Guaginum reuerendum ſanctæ Vuolaterrenſis Eccleſiæ Antiſtitem noſtram ſuppliciter adijſſe præſentiam, ſuæque Eccleſiæ varias à nonnullis occupatoribus inuaſiones, atque de-

deminorationes tam ſub occaſione libellorum, quàm etiam diuerſis, ſuperfluiſque violentijs in rebus, ſeu familiis Conradi, ac noſtram voluntatem illatas lacrymoſis quærimoniis intimaſſe, ferentem præ manibus auguſtiali à Diuæ memoriæ Proaui, atque Aui, Patriſque noſtri præcepta de integritate, atque immunitate, & perenni ſuæ Eccleſiæ tuitione priſcis ſuis prædeceſſorib. emiſſaque irrumpere nonnulli peruaſores pertinaci animo non timuerunt. Quapropter noſtrum ſibi ſuper hac cauſa munimentum valdè opportunum ſupplex largiri poſtulauit, quo iſtiuſmodi cõtemptores, aut corrigantur, aut meritò puniantur.

Nos igitur diuino primum inflexi amore, deinde ſupranominati Epiſcopi continuum noſtrum obſequium deuotionem anniuerſarium dictę Eccleſiæ poſſeſſiones à quibuſcunq; hactenus occupatas, vndequaque, et quomodocumque à ſuis rectoribus iuſtè, ac legaliter acquiſitas, aut in antea Deo auſpice acquirendas cum omnibus intrinſecus, et extrinſecus curis, et familiis diuerſi ſexus, ac ætatis, atque condictionis chartulariis, libellariis, ſaldionariciis, et cunctis rebus, tam mobilibus quamque, et immobilibus cum pertinentiis, et adiacentiis, omnique integritate ſua in noſtrũ mundaburdum, et perpetuum Imperialis prouidentiæ recipimur confirmantes eas per hoc noſtrę munificentiæ Imperiale præceptum prædicto Gaugino venerabili Epiſcopo, eiuſque in perpetuum ſucceſſoribus canonico ordine habendas . . . . perſoluendas omnium, qui noſtro degunt ſub Imperio, aut futuri ſunt inuaſione, deminoratione, atque violentia ab eodem ſub
C dicto Epiſcopo, vel ipſius adminiſtratoribus penitus abdicata, ſuper hęc volumus, et expreſsè ſtatuimus, vt vniuerſæ Andreæ quondam prædeceſſoris ſui donationes, præſtationes precariorum, ſeu libellorum, atque vicariorum conſcriptiones, quas idem vir in commoditate ſui corporis præpeditus emiſit, tanquam inutiles habeantur, & per omnia irritæ ſint. Quæcumque autem veterum liberalitate Imperatorum, ac prædeceſſorum noſtrorum munimentis in ſæpe dicta Eccleſia collocata, vel ſtabilita ſunt rata omnimodis, et perenniter manſura decreuimus. Vbicumque verò præfato Præſuli, vel eiuſdem Eccleſiæ œconomis neceſſarium viſum fuerit, ita de rebus, ſeu familiis Epiſcopi ipſius, tanquam dominicatis noſtris per idoneos, et credentes homines inquiſitionem fieri iubemus, ſi quis autem, quo non putamus, et Comitibus, Ducibus, Marchionibus, Guaſtaldionibus, vel aliquibus partis publicæ officialibus, ſeu etiam cuiuſuis ex Clero, vel ex plebeis aliquam ſuprataxato Epiſcopo, ac venerando loco violentiam, ſubſtractionem, vel inuaſionem intulerit in rebus mobilibus, vel immobilibus, vel familiis tanquam Imperiali præcepti temerarius violator duodecim pondera auri probatiſsimi eidem Eccleſiæ, vel ipſius Rectoribus cõpellatur, et hoc, quod auſerre conatur euindicare non valeat, inſuper, et immunitatis pœnam triginta lib. argenti perſoluere ſæpedicto Epiſcopo cogatur, ſimiliter volumus, vt quicumque poſt hanc noſtram Imperialem præceptionem libel-

A los, quos pro Dei omnipotentis amore, noſtræq; pariter animę remedio funditus extinximus, retinuerit, et ipſos præſentialiter iam ſępedicto Reuerendo Guagino Epiſcopo non reddiderit, vt nec ei, nec ſuis ſucceſſoribus aliqua maneat contrarietatis ſubſpicio, bannum pro ſe, et immunitatem pro . . . . tanquam rebellis, noſtrique pręcepti tranſgreſſor componere cogatur. Et vt hęc noſtrę ſublimitatis conceſsio munimẽtum, atque immunitas perennet, et robur habeat, manibus proprijs ſubterfirmauimus, et anulo noſtro inſigniri præcepimus.

Signum S. Domini ſereniſſ. Aug. *N. Ludouici*

B

Ego Helias Diac. & Abbas iuſſu ſereniſſ. Auguſti Domini N. Ludouici ſcripſi.

Acta Coriano Dat. vi. id. Decemb. anno Chriſto propitio piiſsimi Auguſti D.N. Ludouici xxv. indict. viij. in Dei nomine amen.

14. ALPARTVS.

15. ALDEBRADVS.

16. PETRVS. Adeo apud ſcriptores, huius nominis Petri confuſa eſt narratio, vt ſi liberè dicendum eſt ad arbitrium mihi videatur inueria; Ammiratum tamen ſequutus, qui eo nomine vocantur, illos ad illius exemplum digeſsi, donec ad
C cotem ſynceriorις ſcripturæ poſſent expendi.

17. GANOINVS ſecundus.

18. ALBOINVS vixit temporibus Berengarii, circa annum 880, vt ſe vidiſſe Ammiratus affirmat in quadam originaria ſcriptura huius Epiſcopi, inq; alio perantiquo monumento eiuſdem, ann. 907. in quo bonorum Canonicę ſancti Octauiani quędam locatio continetur, de eo item mentio ann. 905. in monumento Lucenſis Eccleſię.

19. ADELBRADVS, ſeu Adelaſdus Epiſcopus Volaterranus anno 929. tertio Kalendas Septembris, indictione ſecunda ab Vgone Rege Italię donatus fuit monte Turris prope ſanctum Geminianum Volaterrani territorij. Teſtis memoratur cuiuſdam ſententię Vberti Marchionis
D ad fauorem Conradi Epiſcopi Lucenſis prolatę ann. 941. 14. Martij, in qua Adelardus vocatur, extat monumentum in tabulario Lucenſis Eccleſię.

20. BVOSVS Volaterranus Epiſcopus floruit anno 945. die 14. menſis Martij. Hic presbyterum Andream, in Eccleſia ſancti Quirici, ac ſancti Ioannis Baptiſtę confirmauit eiuſque rei contractum non modo à Buoſo ſubſcriptum eſt, ſed à Radberto Abbate, atque à ſex alijs Canonicis pręter Andream.

21. PETRVS Epiſcopus Volaterranus, anno 971. Kal. Iunii, quędam Epiſcopatus bona commutat cum Adelberto, cum curte montis Veltrai; eodemque anno ſimilem commutationem tranſegit cum Vuinchildo filio Camerini.

In

In domo eiuſdem Petri Epiſcopi, qui & Petronus dicitur, Otto tertio Imperator anno 979. cum reſideret, iuſſit pro Abbate ſanctę Floræ Aretinæ ab Ottoberto Comite ſentẽtiam promulgare contra Valcherium, vbi nonnulli ſubſcripti reperiuntur Epiſcopi. Monumentum tale eſt, ex archiuo eiuſdem Abbatiæ ſanctæ Floræ.

Dum in Dei nomine.

Locus nuncupatus propè montem Vultraio, qui eſt in Comitatu Volaterranenſe, vbi Dominus Hotto Imperator Auguſtus præerat intus eaſam Petroni eiuſdem S. Volaterrenſis Eccleſię Epiſcopi, per eius data licentia in iudicio reſideret Gottobertus Marchio, & Comes Palatij ſingulorum hominum iuſtitias faciendas, ac deliberandas, reſidentibus cum eo Vbertus Parmenſis, Euerardus Aretinenſis, Zenobius Feſulenſis, Sichelmus Florentinenſis ſanctarum dictarum Eccleſiarum venerabilibus Epiſcopis, Rodulphus Florentinenſis, Rodulphus Volaterrenſis, Petrus Comitibus, Ariapaldus, Giſeprandus, Elmingus, Andreas, Lambertus iudicibus Domini Imperatoris, Mainardus, Ildeprandus, Erſo, & Griffo filio, & Sigefredus, Naxano, Acto, Manfredus filius Lamberti, Grauſulfus Archidiaconus, Franco, Petrus, qui & Rolando, Raynerius, & Gerardo germanis, & reliqui plures, ibique eorum veniens præſentia Petrus Abbas Eccleſiæ, & Monaſterij B. S. Florę, & S. Andreæ ſitam in eodem Comitatu Aretino, vna cum Atripertus Iudex eius, & ipſius Abbatiæ Aduocatus, necnon, & ex alia parte Vualcherius filius bonæ memoriæ Vualcherii, vna cum Vualcherio filio ſuo altercationes inter ſe habentes, & retulerunt ipſo Petrus Abbas vna cum ſupraſcripto Atripertus iudex, & ipſius Monaſterij Aduocatus habemus, & retinemus ad proprietatẽ ipſius Monaſterii B. Floræ, & ſancti Andreæ ad proprietatem caſis, & rebus illis iuris ipſius Monaſterij, quibus ſunt poſitus in locis, & fundis nuncupante Mãſione, & terra Barbaritanæ, & Martinenſe, vt quod plus eſt quærimus, vt dicat nobis iſte Vualcherius; & item Vualcherius Pater, & filio, qui hic ad præſens ſunt ſcilicet, & omnibus rebus ipſius cum omnibus eorum pertinentijs, & pars ipſius Monaſterij contendere, aut contradicere quærunt, vel ſui peius Monaſterij legibus proprijs eſſe debeant, ac vero cum ipſe Petrus Abbas, & ipſe Atripertus iudex eius, & ipſius Monaſterii Aduocatus taliter retuliſſent ſic ipſe Vualcherius, & item Vualcherius pater, & filio dixerunt, & profeſſi ſunt, vere caſis, & rebus illis, quibus ſunt poſitis in locis, & fundis nuncupante Manſione, & terra Barbaritanæ, ſeu, & Martinenſe, vobis à parte ſupraſcripto Monaſterio non contradicimus, nec contradicere quærimus, quia nec legibus poſſumus, eo quod parti ipſius Monaſterij legibus eſſe debent, & vobis nihil inſtante ad habendum, nec requirendum, nec pertinere debent cum lege his actis, & manifeſtatione ſupra facta rectum eorum omnibus coram ſupra Iudice, & Auditoribus paruit eſſe, & iudicauerunt, vt iuxta eorum altercatione, & eorum Vualcherij, & item Vualcherij pater, & filio profeſſione, & manifeſtatione ipſe, Petrus Abbas, & Atripertus, eius, & ipſius Monaſterij Aduocatus prædicti caſis, & rebus in locis, & fundis Manſione terra Barbaritana, & Martinenſe, parti ipſius Monaſterij ad proprietatem habere; & detinere, & ipſe Vualeberius, & item Vualcherio patre, & filio manerent exinde omni tempore taciti, & cõtempti, & in eo modo finita eſt cauſa, & hanc notitiam pro ſecuritate ſupraſcripto Monaſterio fieri iuſſimus; quidem & ego Rufinus Notarius Domini Imperatoris, & iuſſione ſupraſcripto Comiti Palatij, ſeu Iudicum admonitionem ſcripſi. Anno Imperij Domini Hottonis, gratia Dei, Imperator Auguſtus, & item Hotto filio eius, gratia Dei Rex: Deo propitio ſextoduodecimo die menſis Iunij, indict. decimo.

Ottobertus Comes Palatij.
Vbertus Epiſcopus, & Miſſus ſſ.
Euerardus Epiſcopus ſſ.
Zenobius Epiſcop. interfui & ſſ.
Sichelmus S. Florentinæ Eccleſiæ Epiſc. ſſ.
Heluiſus Epiſc. interfui, & ſſ.
Atrapaldus Iudex D. Imperatoris interfui, & ſſ.
Giſeprandus Iudex D. Imperatoris interfui, & ſſ.
Lambertus. . . . .

23. BENEDICTVS Epiſcopus Volaterranus viuebat anno 985. vt liquido ex contractorum ſcripturis Ammiratus oſtendit. Cui certè agendæ gratiæ ſunt, quod errores à Iouannello, Falconcinoque in hanc ſcribendi materiam fœdè inuentos, ſua diligentia diſpulerit, noſque ne in eoſdem laberemur prohibuerit.

24. PETRVS proculdubio Benedicto ſucceſſit anno 987. Hic Teuzo presbytero, temploque atque altari ſancti Michaelis ad Forum, vt vocant, poſito aliquot petias terræ attribuit, ea lege, atque obligatione, vt ibidem, & ſacrum perageretur, & diuinum officium à Clericis perſolueretur. Iterum eundem aſtrinxit, vt quotannis die 15. menſis Auguſti, Epiſcopo Volaterrano diſsoluat duodecim denarios argenteos probatæ monetæ. Anno verò 989. ſimilem donationem tranſegit cum Flurezo, Sigozioque quarundam terrarum, & Caſtaretæ Tabernæ prope Volaterrarum muros. Item anno 990. cum alijs de ſimilibus rebus tranſegit. Iterum anno 999. domum quandam, ac terras, quas Vallem vocabant, Dominico presb. Iditij filio attribuit, ſeque inſtrumento hac ratione ſubſcripſit.

Petrus Sedis ſanctæ Eccleſiæ Volaterrenſis humilis Epiſcopus.

Cæterum parum vixiſse Petrum oportet, quando anno 1002. eius reperitur ſucceſsor.

25. BENEDICTVS eius nominis ſecundus, eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, Tegrino, Vidoniq; domus, terraſq; ad Padulem, prope villam montis Menilij, Eccleſiamque S. Michaelis attribuit 1002. ea lege tamen, vt ibidem ſolemni cantu ſacrum perſolueretur, luminaque arderent. Anno verò 1005. 16. Kal. Iulij haud abſimilem locationem tranſegit. Item anno 1007. 3. Kal. Aprilis in Volaterrarum Caſtello idem præſtitit; eodemque anno 6. idus Octob. cum prope Papinam moraretur, haud longe à S. Fœlicis templo in Volaterrarum territorio cum Iulia Comitiſſa, filia quondam Landulphi Principis Beneuentani, viduaque Ro-

dulphi Comitis, aſſentientes eiuſdem filijs Ildebrando, ac Mundualdo, commutauit quædam bona; originarium eius commutationis extabat apud Bertoldum Vrſinum Pitliani olim Comitem, indeque exſcriptum exemplar apud me, quod tamen operæ pretium mihi viſum eſt, hic illud referre.

In nomine Domini Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.

Anni ab Incarnatione eius mille ſeptem, ſexto idus Octobris indictio quinta. Commutatio bonæ fidei noſcitur eſſe contractor vt vice emtionis optineant firmitatem in eodemque nexu, obligati contraientem, placuit itaque bona conuenit voluntatem inter Dominus Benedictus ſanctę Eccleſiæ Volaterrenſis humilis Epiſcopus nec non Giulia, filia bonæ memoriæ Landolfi qui fuit Princeps Beneuentanorum, & relicta bonæ memoriæ Rodolfi qui fuit Comes, vna conſentientes Ildibrando filio, & Mundualdo ſuo, & filio de prædicto Rodulfo Comes communiter & conſentientes cum prædicto filio, & Mundualdo ſuo, vt Dei nomine dederunt, ac tradiderunt ſibi vnus alterius viciſſim commutationis nomine. In primis dedit ipſe Domnus Benedictus Epiſcopus eidem Giuliæ, & ad prædicto filio ſuo Ildebrando in cauſa commutationis ideſt integrum Caſalinum Doniato in qua iam fuit Caſa, & Curte donicate quæ eſt in loco, & fundo vbi dicitur Spugnia quæ eſt iuxta fluuio Elſa cum Eccleſia illa, quæ ibi ædificata eſſe videtur in honore beatæ ſanctæ Mariæ Dei Genitricis Virgo cum offertas & mortuorum, & cimiterio ſicuti ad manum ſuam detinuerat, atque vna inſimul cum decem, & ſeptem inter caſis, & caſinis, ſeu caſalinis & integris decem, & ſeptem ſortis, & rebus illis ad eodem caſalino, & rebus donicato, & Eccleſia ſunt pertinentibus, & ſunt in locas, & fundas quaduor ex ipſis caſis, & ſortis, & rebus illis maſſaritijs in eodem prædicto loco Spugna, vna que modo recta eſt per Iohanne filio bonæ memoriæ Marij, ſecunda recta eſt pro Talcio, & Petrus Gregorij. Tertia per venerandum, & Sigitio Gregorij, quarta laborata eſt per St... filij Marij, Quinta torte, & res in Caterelli, que modo laborata eſſe videtur per Petrus Clericus. In primis ſunt de ipſis caſis, & ſortis ſeptem, vna que modo recta eſt per Petrus, ſecunda per Saſſo, tertia per Stefano, quarta recta fuit per Orando, quintaq; recta eſt per Giſprando, ſexta laborata eſt per Vrſo, ſeptima per Teutio, vnam Piticiano quæ modo recta eſt per Starantio, quatuor de ipſe ſortis, & rebus in Spanitulo, vnaque modo recta eſt per Martinum, alia per Andrea, tertia per allo Martino, quarta per Starantio, vna inſimul cum ipſis aquis piſcareis & molinis, quæ ſunt in eodem prædicto loco fluuio Elſa quæ de dicto donicato, & Eccleſia ſunt pertinentibus quod eſt ipſo caſalino, & rebus domicato, & Eccleſia, & cimiterio, ſeu caſis & ſortis, & rebus illis maſſaritijs iuris ipſius Epiſcopatui noſtro ſanctæ Mariæ Volaterrenſe, has prædicto Caſalino & rebus donicato cum prædicta Eccleſia, & offertas & mortuorum, & cimiterio, & cum iam dictis decem, & ſeptem inter caſis, & caſinis ſeu decem, & ſeptem ſortis,

A & rebus illis maſſaritijs vna cum prædictis aquis piſcareis, & molinis adque molendareis ad eadem caſalino, & rebus donicato ſunt pertineotibus ſiue cum ipſis caſis quæ ſunt prope ipſa Eccleſia tra ipſo fluuio Elſa quæ modo detinent Petrus, & Petrus presbyteri cum omne fundamentis, & ædificijs earum cum curtis, ortis, terris, vineis, oliuetis, caſtanietis, querceetis, ſyluis, riuis, iungareis, pratis paſcuis, cultis rebus, vel incultis, mouile, vel immouile ſeu quæ ſe mouentibus omnia ex omnibus quantitas vbique in qualibus locis vel vocabulis ad ſupraſcriptis caſis, & caſinis, ſeu caſalinis, & rebus illis maſſaritijs exinde ſunt pertinentibus, & ſupraſcriptus Epiſcopus, & presbyteri ſiue ſupradicti hominibus ad manum ſuarum detinuerunt, & modo detinere videtur quod ſunt inter ipſo caſalino, & rebus donicato, cum iam dictis decem, & ſeptem ſortis, & rebus illis maſſa-B ritijs, & cum iam dictis aquis piſcareis, & molendareis, & cum prædictis caſis prope ipſa Eccleſia, & cum eodem circuitu ipſa Eccleſia inter totas inſimul ad iuxta perticas menſuratas modiorum tricenta triginta, & ſex. Quidem, & ad vice recepit, ipſe dominus Benedictus Epiſcopus ab eadem Giulia, & Ildeorando filio ſuo ad partem ſui Epiſcopatui ſanctæ Mariæ Volaterrenſe meliorata res ſicut lex habet, ideſt medietatem ex integra de caſalino, & rebus donicato in qua iam fuit caſa, & curte, & rebus donicata quæ eſt in loco, & fundo vbi dicitur Stignano quæ eſt iuxta fluuio Arno inſimul cum medietate de Eccleſia illa quæ eſt in honore B. ſanctæ Mariæ quæ ibi ædificata eſſe videtur ſiue cum viginti, & ſeptem integris inter caſis, & caſinis ſeu caſalinis ſeu integris viginti, & C ſeptem ſortis, & rebus illis maſſaritijs ab eodem caſalino, & rebus donicato, & Eccleſia ſuot pertinentibus, & ſunt in locas & fundas nuncupantes quad . . . . in prædicto loco vna que modo detinet Andrea ſecunda, & tertia que modo detinet Teutio, quarta detinet Petrus, quinta, & ſexta à colle Sorbuli, ſeptima, & octaua à caſale longo vna quæ detinet Vrſo, alia Bonitio, nona decima, & vndecima, & duodecima in Oliuicello, quæ modo rectæ ſunt per Petrum, Lambertum, decimatertia, Aſpletiano, quæ modo dicitur Matio, decima quarta Acapitini, quæ detinet Martino presbytero, decima quinta Abiaſsi, quæ detinet Teutio, decima ſexta, & decima ſeptima Ario Muſcioni vna quæ detinet venerando, decima nona, & vigeſima Amarcignano, vna quæ detinet Omilio, & D alia Bunipetto, vigeſima prima, & vigeſima ſecunda, vigeſima tertia, vigeſima quarta in Ecerugniano, vna quæ detinet Teudo, alia Teutio, tertia, & quarta Petrus, vigeſima quinta in Giuntigniano quæ detinet Allo, vigeſima ſexta, & vigeſima ſeptima in Spalloi vna quæ recta eſt per Attio, & alie per Vabtico & ſunt ipſis terris, & Eccleſia, & rebus donicato de Sulliano infra comitate, & territorio Piſtorienſe vna inſimul recepit ipſe Benedictus Epiſcopus ad partem ſui Epiſcopatui à ſupraſcripta Iulia, & Ildibrando filio ſuo in cauſa commutationis integra vna Eccleſia quæ eſt in comitatu, & territorio Volaterranenſe, & eſt in loco, & fundo vbi dicitur Allano quæ eſt in honore B. ſancti

ĉti Andreæ, & ſancti Thomæ cum terra culta eiuſdem circuito ad grano ſeminatura modiorum tres has prædicta medietate ex integra prædicto caſalino, & rebus donicato, & Eccleſia cum iam dictis viginti, & ſeptem ſortis, & rebus illis maſſaritijs, & cum iam dicta Eccleſia in Illano, & terra eiuſdem circuitu cum fundamentis, & omnes ædificijs earum cum curtis, hortis, terris, vineis, oliuetis, quercetis, ſyluis angareis, pratis, paſcnis cultis rebus, vel incultis, mouile, vel immouile, ſeu quæ ſe mouentibus omnia, & omnibus quantum ad dictam medietatem de ſopraſcripto caſalino, & rebus donicato, ſiue de Eccleſia ſeu ad iam dictis viginti, & ſeptem integris ſortis, & rebus illis maſſaritijs exinde ſunt pertinentibus, & de prædicta curte de Stigniano & ipſi pronominati hominibus exinde à manuum ſuarum detinuerunt, & modo detinere videtur vna inſimul cum piſcareis aquis, aquarumque decurſibus de prædicto fluuio Arno quæ ad ipſam medietatem eſt pertinentes, ſeu cum integra prædicta Eccleſia, & terra eiuſdem circuito, & ſunt ipſis prenominatis terris, & rebus, & Eccleſijs, & piſcareis iuris eidem Giuliæ & Ildibrando filio ſuo, & ſunt ipſis prenominatis rebus inter ipſam medietatem de ipſo donicato, & de prædictis rebus maſſaritijs, & de terra eiuſdē circuito Eccleſia inter totas per eſtimum, & per menſuram ad iuxta petias menſuratas modiorum tricenti quinquaginta. Has denique omnibus rebus, & Eccleſijs, & aquis piſcareis, & molendareis quæ ſuperius ſunt nominatis, vel commutatis vna cum acceſſionibus, & ingreſſuras earum ſeu ſuperioribus, & inferioribus earum rerum qualiter ſuperius, & ſic omnibus rebus, & Eccleſijs, & aquis piſcareis, & molendinis ſuperius dictis in integrum ſibi vnus alterius pars parti commutationis nomine dederunt, & tradiderunt faciendum exinde à preſenti die tam ipſe Domno Benedictus Epiſcopus quamque ſuos ſucceſſores, vel hæredes eidem Giuliæ, & Ildibrando filio, & Mundualdo ſuo legaliter iure proprietario quidquid voluerint ac prouiderint. ſine omni vni alterius contradictione quidem & ordo legis depoſuit, & ad hanc prouidendum commutatione acceſſerunt ſuper ipſis caſalinis, & rebus donicatis, & ad iam dictis caſis, & caſinis, ſeu caſalinis ſeu ſortis, & rebus illis maſſaritijs, & Eccleſijs, & molendinis, & aquis piſcareis, & molendareis qualiter ſuperius &c. ad prouidendum idem miſſus directus de partis ipſius Domni Benedicti Epiſcopi Gualberto filio bonæ memoriæ Eutardi qui fuit Iudex, atque cum idoneis homines fides admittitur extimatores, qui extimaſſent hi ſunt Petrus Iudex filij bonæ memoriæ, item Petri Iudex, & Petrus filius bonæ memoriæ Ildibrandi, & Petrus filius bonæ memoriæ Rodnini quibus omnes extimantibus, qui viderunt, & extimauerunt comparuit eorum quod meliorata res ſuſcipere, ſicut lex habet ipſe Domno Benedicto Epiſcopus ad partem ſui Epiſcopatui ſanctæ Mariæ Volaterrenſe quam dediſſet, & legibus commotatio hæc fieri poſſet, de quibus pœnam inter ſe poſuerunt, & ſpoponderunt, vt qui ex ipſis aut ſucceſſores eidem Benedicti Epiſco-

A pi, vel hæredes eidem Giuliæ, & Ildebrando filio, & Mundualdo ſuo hanc commutationem temnuere, & diſrumpere quæſierint, & non permanſerint in ea omnia quæ ſuperius &c. vel ſi apud vnumquemque hominem quis quod dederint in integrum non defenſauerint componere pars parti fidem ſeruanti, pœnam duplijs ipſis caſalinis, & rebus domicatis, & maſſaritijs, & Eccleſijs, & molinis, & aquis piſcareis, & molendareis qualiter & ſuperius ſicut pro tempore melioratis fuerint aut valuerint ſub extimatione qualiter tunc fuerint in eiſdem locus, & ſundas, & hanc cartulæ commutationis, omnique tempore firmæ, et ſtabile permaneant ſemper ſicut lex continet, et ſi aliquando tempore ab alijs hominibus de ipſa ſupraſcripta noſtra cōmutatione ſicut ſuperius etc.
B pulſati aut dixtricti fuerimus, et nos vnus alterius authores nec defenſores quærere nec dare voluerimus, aut nō potuerimus licentiam habeant ipſi ſine alterius commiſſa chartula; commutationis cauſa exinde agendum reſponſum reddendum finem ponendum, vel qualiter iuxta legem melius potueritis facere quia inter nos taliter conuenit conuenientia, noſtra vnde duæ chartulæ commutationis pariter vno tenore, et pro confirmatione Gerardus nomine Domini Imperator ſcribere rogauimus. Actum loco Papina propè Eccleſiam ſancti Fœlicis territorio Voluterrenſe.

Ego Benedictus Epiſcopus in hanc chartula commutationis inter nos facta ſſ.

Signum manus ſupraſcriptæ Giuliæ, & Ildibrandi fil. & Mundualdo ſuo, qui hanc chartula commutationis fieri rogauerunt.

C *Ego Gualberto Miſſus fui vt ſupra:*

Petrus Iudex Domni Imperatoris extimator fui, vt ſupra interfui.

Ego Petrus extimator fui vt ſupra interfui.

Robertus Iudex Domni Imperat. ſſ.

Gualbertus Iudex Domni Imperat. ſſ.

Giſolfo Notarius Domini Imperat. ſſ.

Vvido Notarius Domni Imperat. ſſ.

Gerardus Notar. Domni Imperat. poſt traditam compleui, & dedi.

Cum verò anno 1015. Imperator Henricus in Italia traheret moras, Benedictus Epiſcopus, ſuæ Eccleſiæ, ſibi ſuiſque ſucceſſoribus, et clero Imperialem impetrauit protectionem, ampliſſimo Diplomate firmatum. indictione duo
D decima, anno eiuſdem Regni duodecimo Imperij verò primo in Comitatu Piſano, qui dicitur Faſiana.

23. VIDO, eius nominis ſecundus, floruit anno 1026.

24. GAVFRIDVS vixit anno 1034. 17. Kal. Iunij, indict. 2. quo ipſo tempore quædam bona commutat, cum quodam Gherardo. E gente Saxonia hunc fuiſſe contendunt nonnulli, ſanctique Iuſti Abbatiam munificenter fundaſſe, alios autem noua tantum benedictione illam luſtraſſe, vt, vt res ſit adeo in diuerſa abierunt Volaterrani ſcriptores, dum de illius Ciuitatis Epiſcopis narrant, vt citra inſtrumenta, iurataſque ſcripturas nil certi aſſimari poſſe videatur. E viuis exemptus tumulum in Cathedrali accepit.

uerſitates, & loca. & ius quod habet dicta Eccleſia in territorio ſanctæ Chriſtinæ confirmamus, approbamus, & dictos Priorem, & Capitulum eiuſdem Eccleſiæ ad prædicta, & qualibet prædictorum omnimodo iure, quibus melius poſſumus, & ualemus reintegramus, reſtituimus nobis, & ſucceſſoribus veſtris iuribus vniuerſis ſpectantibus, & pertinentibus, tam ad legem Diœceſanam, quàm ad legem iuriſdictionis, tàm in dicta Eccleſia ſanctæ Mariæ, & perſonis eius, & bonis, & in alijs Eccleſiis, & bonis Eccleſiaſticis dictæ Ciuitatis, & diœceſis ſemper ſaluis, & reſeruatis, quibus per hanc non intendimus in aliquo derogare, recenſentes itaque ſupradicta ad laudem Dei, & Glorioſæ Virginis Matris ſuæ, & beati Petri Apoſtoli, & ad augumentum diuini cultus, & ad conſeruationem iurium Eccleſiarum prædictarum. Monemus ſupradictarum Eccleſiarum Prælatos, Canonicos, clericos, & omnes alios cuiuſcumque dignitatis, & mandamus, quod ſupradicta omnia; & ſingula debeant inuiolabiliter obſeruare, ſicut canonicam cupiunt effugere vltionem. In quorum omnium teſtimonium præſentes fieri mandauimus noſtri, ſigilli appenſione muniri.

Datum Viterbij in Eccleſia beati Laurentij noſtra Cathedrali ſub anno Domini 1323. temporè ſanctiſſimi Patris, & Domini noſtri. Ioannis Papæ Vigeſimiſecundi indictione 6. menſis Maij die 16.

Eiuſdem Ioannis XXII. in Italia Vicarius Apoſtolicus conſtituitur Angelus eodem anno, quo tumultuante populo, cum Syluester Gattus nobilis Viterbienſis patriæ dominium affectaret, ex illa eiectus eſt, Angelus verò tunc Romæ agens, eundem Syluestrum rebellem Eccleſiæ pronunciauit. Interim Ludouicus Bauarus Eccleſiæ hoſtis à Syluestro Viterbij exceptus, in dominio Ciuitatis confirmatur, & Pandulphus Capoccius Capoccij filius, Raynerij Cardinalis pronepos ab eodem Imperat. Viterbienſem Eccleſiam obtinuit anno 1328. & per annum fere tyrannicè occupauit: Verum Ciuitas à Ioanne Caietano Cardinale Vrſino Apoſtolicæ ſedis legato, trucidato Tyranno, recepta, Pandulphus pſeudo Epiſcopus in carceribus detruſus, mœrore confectus, miſere interijt. Angelus, extincto Pandulpho, Epiſcopalem ſedem reaſſumpſit eamque ſumma cum ſui nominis laude rexit ad annum vſque 1343. Romæque fato functus eſt, atque ſepultus apud ſanctam Mariam ſupra Mineruam prope ſacram turrim; vbi cernitur coſtructum ſancti Iacynti Sacellum, legiturque eiuſdem Epitaphium ſub eius gentilitijs ſtemmatibus, quæ hominem ſpatam manu tenentem exprimunt, cum ſex ſubiecti regulis, tribus croceis, rubeis reliquis, quas iterum eum campo interiecat alba faſcia.

Hic iacet V.D.P. Angelus de Tineoſi de Vrbe
Viterbien. ac Tuſchanenſ. Epiſcopus, qui fuit
Inquiſitor miraculorum S. Thomæ de Aquino, & Vicarius Domini Papæ, qui obijt anno
Domini MCCCXLIII. d. VII. Decembris,
cuius Anima requieſcat in pace Amen.

22. PETRVS electus fuit Epiſcopus Viterbienſis 1341. reſignante Angelo vix annum inte-

A grum in ea dignitate expleuit, redijtque ea dignitas ad Angelum, qui eam Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1343. in quo quidem anno exceſsit.

23. BERNARDVS de Lacu Gallus, ſacrorum Canonum doctor, Ruthenenſiſque Canonicus, Patrimonij S. Petri Rector, Generaliſque ductator, ferox iuuenis, atque magnorum Spirituum; electus fuit Epiſcopus anno 1344. 8. idus Februarij à Clemente Sexto, ex reg. vatic. ep. Hunc deturbauit de Vrbe Cola Rentius, vbi nomine Papę Clementis publicam rem adminiſtrabat, cum enim Rentius Senatoriam dignitatem ſibi vſurpaſſet, ſenſim in Tyrannum cœperat degenerari. Expirauit ex hoc ſæculo Bernardus anno 1348.

24. IOANNES electus ex Epiſcopo Foroli-
B uienſi non. Martij 1348. ex reg. vatic. epiſt. 205. fol. 122. Aueniοni deceſsit antequàm ſibi concreditam Eccleſiam videre potuiſſet anno eodem.

25. PETRVS Pinus nobilis Beneuentanus, Epiſcopus Foroliuienſis, à Clemente Sexto huc translatus ann. 1348. 4. idus Decembris, ſucceſsit Ioanni, ex reg. vatic. ep. 24. fol. 115. paucisque exactis menſibus hoc eſt 5. Kal. Iulij ad Veronenſem, indeque ſequenti anno 6. Kalen. Auguſti ad Petragoricenſem Eccleſiam in Gallijs, pauloque poſt tranſlatus ad Beneuentanam Eccleſiam ſexto Kal. Decemb. 1350. ex eodem reg.

26. NICOLAVS ex Priore S. Angeli de Spatà Viterbienſis eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus effectus eſt anno 1350. 13. Kal. Decemb. ex reg. vat. ep. 23. fol. 41. ann. 9. Synodum valdè ſalutarem
C menſe Maio celebrauit anno 1356. in oppido Montis Alti ſuæ Diœceſis, cuius conſtitutiones adhuc extant. Vrbanum V. excepit in Epiſcopio, eiuſque temporibus inferior S. Ioannis Baptiſtæ maxilla reperta eſt in Cathedrali, cuius inuentionis memoria in eodem loco verſibus conſcripta perennat.

Denotat hoc ſignum, locum reuerentia dignum
Pluribus in annis latuit hic Teſta Ioannis.
Inuenta anno Domini 1376.

Hic Nicolaus anno 1378. menſe Ianuario Romam redijt, Vrbemque ab interdicti cenſura, quam incurrerat, Clementis Septimi Antipapæ partes fouens, exſoluit. Vixit Nicolaus ad annum vſque 1389. Vrbani Sexti partes ſecutus.

27. IACOBVS ſublectus eſt ab Vrbano VI.
D anno 1385. 3. die Nouembris. Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Theſaurarius fuit. Obijt anno 1390.

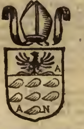
28. IACOBVS Raynerij Viterbienſis Phyſici filius, à Bonifatio IX. anno 1391. Patriæ Epiſcopus electus ſucceſsit Iacobo, eodemque tempore Clemens VII. Pſeudopontifex Lucido de Nicoſia eandem Eccleſiam commendauit, qui eam factioſis hominibus adiutus occupauit ad annum vſque 1395. Quo expulſo, Iacobus Epiſcopalem Cathedram pacificè adeptus eſt. Hic eſt ille Iacobus, qui latifondiorum ſuorum dimidiam partem Vaticanæ Baſilicæ munificentiſsimè legauit, vt habet Menologium antiquiſsimum eiuſdem Baſilicæ. Deceſsit anno 1418.

29. IACOBVS de Vgozolinis, nobilis Viterbienſis, ex alterius Eccleſiæ Epiſcopo, ad hanc Eccle-

Eccleſiam tranſlatus eſt anno 1418. 16. Kal. Ianuarij poſt exceſſum Iacobi, cuius fuerat vicarius. Poſtremum ſuum condidit teſtamentum anno 1429. inque Cathedrali ſibi delegit ſepulturam, vbi paulo poſt decedens, honorificè conditus iacet.

30. IOANNES de Cechinis de Caranzonibus Romanis ad hanc dignitatem aſcendit anno 1430. 4. Idus Februarij. Huius temporibus Balneoregienſis Eccleſia, Viterbienſi coniuncta eſt anno 1439. 4. idus Februarij, ac paulo poſt ab eadem ſeiuncta, illique proprius paſtor attributus. Deceſſit autem Ioannes anno 1460.

31. PETRVS FRANCISCVS Viterbienſis, Archipresbyter antea S. Sixti, Patriæ ſuæ Epiſcopus ſublectus eſt anno 1460. die 13. menſis iunij Pio II. ſedente, è viuis deinde exemptus eſt anno 1472. die 4. menſis Auguſti, ætatis vero ſuæ 70. ſepultuſque eſt in Cathedrali. Hic pijs hominibus poteſtatem fecit exædificandi Eccleſiam S. Mariæ ad Quercum extra Viterbium. Rerum Eccleſiaſticarum, cultuſq; Diuini paſtor ſtudioſiſſimus fuit, cenſuſque Epiſcopales adauxit, ſacrarium exornauit, in cuius adhuc laqueari eiuſdem gentilitia ſpectantur inſignia, in quibus cum duabus columbis pinus exurgit, altera verò pars diſtincta vaijs vt vocant.

32. Fr. FRANCISCVS MARIA de Scellonibus Mediolanenſis, ordinis Minorum, electus anno 1472. die 30. menſis Septembris. Vmbriam nomine Sixti Quarti frænauit anno 1475. Fato functus eſt 1492. In Cathedrali ædificauit ſacellum, vbi hactenus eius gentilitia inſignia ſpectantur, exornauitque Epiſcopale Palatium.

33. MATTHÆVS Cibò Genuenſis, ſublectus eſt anno 1492. deceſſit autem 1498.

34. RAPHAEL Riarius Diaconus Cardinalis tit. S. Gregorij hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1498. die 24. menſis Auguſti, ad ſeptem omnino annos.

35. OCTAVIANVS Vicecomes de Riarijs, Sauonenſis, ex ceſsione Raphaelis Cardinalis, electus fuit Epiſcopus Viterbienſis anno 1508. die 16. menſis Septembris, Lateranenſi Concilio interfuit, è vita deceſsit 1523.

36. Fr. ÆGIDIVS Caninius Viterbienſis, Generalis olim ordinis Eremitarum, à Leone X. vocatus ad purpuram in Viterbienſem Epiſcopatum ſucceſsit anno 1523. die 2. menſis Decem-

A bris. Hic honeſtis parentibus natus eſt, educatuſque in ordine fuit ſub diſciplina Mariani Genezanenſis, quem, vt ſcribit Politianus, in nobilium artium aſſecutione longè ſuperauit, ac vicit: Quamobrem iure Iouius Ægidium artis Theologiæ decus, ornamentumque appellat: Diſertiſsimus concionator fuit, itaut Paulina energia ad ſe traheret, configeretque animos. Sub Iulio II. Pontifice in Lateranenſi Concilio luculentiſsimam orationem habuit, quam Sadolectus vir doctiſsimus veriſsimis laudibus in Cœlum tollit, authoremque ſui ſæculi clariſsimum lumem appellat. Legatione functus eſt ad Venetos, regem Neapolitanum, Peruſinoſque, quos demum ad Eccleſiaſticum Imperium compulit. In omnibus fere enituit facultatibus, diſciplinaſque quas aſſecutus eſt peregrinarum linguarum peritia exornauit. Innumera propemodum reliquit monumenta ingenij; quæ B adhuc in Angelica bibliotheca aſſeruantur. Deniquè cum Ægidij in Vniuerſalem Eccleſiam immortalia merita eſſent, à Leone X. literatorum Mecenate inter purpuratos patre cooptatus eſt, ac Patriarcha Conſtantinopolitanus declaratus, miſſuſquè in Hiſpaniam legatus, vt Carolum V. Cæſarem, Iberiæque populos in Selymum, qui toti Reipublicæ Chriſtianæ exitium minitabatur, armaret: variarum Eccleſiarum, vt ſupra docuimus, adminiſtrator fuit, aliaq; quamplura adminiſtrauit cum dignitate quæ Cardinalitiam dignitatem non dedecerent. Non modo ab ijs, qui per id ſæculum viuebant, egregias tulit laudes, ſed etiam meruit, vt inter doctos viros inſigni Iouij elogio referretur. Romæ deceſsit anno 1532. pridie id. Nouembris ſexagenarius, ſepultuſque eſt in Augu- C ſtiniano templo ante principem aram, vbi in pergrandi marmorea Tabula hæc inſculpta verba leguntur.

D. O. M.
ÆGIDIO VITERBIENSI CARDINALI
GABRIEL VENETVS GENERALIS
POSVIT
M. D. XXXVI.

37. NICOLAVS Cardinalis Rodulphus Florentinus hanc Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1532. die 16. menſis Decembris, illamque poſt menſes ſeptem eum regreſsu reſignauit. De hoc Cardinali vide inferius in Archiepiſcopis Florentinis tom. 2.

D 38. IOANNES PETRVS de Graſsis Bononienſis Cardinalis, Rodulphi familiaris, ex eiuſdem ceſsione Epiſcopatum obtinuit die 7. menſis Iulij anno 1533. è viuis exemptus eſt circa annum 1544. regreſſaque eſt eius Eccleſiæ adminiſtratio ad ſupradictum Cardinalem, quam deinceps adminiſtrauit vſque ad annum 1548. interumque eo munere ſe abdicauit.

39. NICOLAVS Vgolinus de Monterchlo ciuis, ac Canonicus Florentinus, electus eſt anno 1548. die 16. menſis Maij. Deceſsit anno 1551. eius gentilitia ſtemmata vnicornium anhelans erant.

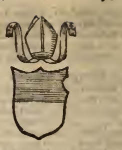
40. SEBASTIANVS Gualterius Archidiaconus ciuiſque Vrbeuetanus, ad hanc dignitatem ſubuectus eſt anno 1551. die 30. menſis Ianua-

A rij, Iulio III. ſedente, cuius antea à ſecretis conſilijs fuerat. Eius Eccleſiæ poſſeſsionem ſolemniter inijt die 31. m.Iunij eiuſdem anni, vir erat doctiſſimus, interq. Tridentini Concilij Patres aſſedit, eiuſdemque Concilij Acta in 13. volumina accuratiſsimè digeſsit, quæ Paulus Gualterius hactenus diligentiſsimè aſſeruat, in quibus viſuntur incredibili diligentia pleraque adnotata, quæ in eo Concilio tractata ſunt, atque diſcuſſa, haut ne latentium quidem quæſtionum nodos, ſolutioneſque omiſerit. Viterbium indè reuerſus, ſynodum ſalutarem celebrauit 1564. totamque ſuam Diœceſim ad regulam Tridentini Concilij nuper celebrati accuratè compoſuit: Pij IIII. apud Regem Francorum Orator fuit, cum in eo Regno ciuilia arma maximè exſonarent. Viterbij deceſsit die 26. menſis Septembris anno 1566. ſepultuſque eſt in Cathedrali ante altare Maius. In Vrbeuetana Cathedralis eiuſdē patria apud Sanctiſs. Sacramenti ſacellum in tanti viri memoriam hoc illuſtre extat Elogium.

D. O. M.

Sebaſtiano Gualterio Epiſcopo Viterb. viro probitate, integritate, rerum maximarum vſu, animique magnitudine, ac in ſecunda fortuna perpetua conſtantia clariſsimo, Iulio III. Marcello II. Paulo IV. Pontiff. Max: quod Catholicæ Religionis defenſor accerrimus, quodq; in legationibus, in Gallia ſemel, atque iterum obeundis, rebuſq. in Tridentina Synodo præclarè gerendis ſumma fide, ſummaque prudentia præditus, eſſet. Gratiſsimo ſuis, alijsq. omnibus quod de ipſis benè merendo omnes omnium charites, beneficentiaſque ſuperauit clariſsimo, Iulius Gualterius hæres ex teſt. poſ. vixit ann. LIII. menſ. VIII. dies III. Obijt XXVI. Septembr. MDLXVI.

41. IOANNES FRANCISCVS Cardinalis Gambara, Brixienſis, Epiſcopus effectus eſt anno 1566. die 7. menſis Octobris. Cathedralem exornauit, eademque ad meliorem architectonicæ artis formam traduxit, multaſque reliquias ſanctorum, quæ hac illacque ſine decore iacebat, in eandem intulit Cathedralem, celebrata in ea Synodo, quæ poſteritati prodiſſet. Cumque ſe D ſuo Epiſcopatu abdicaſſet, Romam conceſsit anno 1576. vbi vſque ad annum 1587. vitam omnibus ſuſpiciendam extendit. Deinde non. Maij, omnium ingenti mærore deceſsit, ætatis ſuæ anno 54. cum per ea tempora Cardinalis Prænestinam dignitatem ſuſtineret. Cuius cadauer ex teſtamento relatum Viterbium apud ſanctam Mariam de Quercu tumulatum eſt, vbi citra vllum elogium requieſcit in ſacello maiori ſubter gradus; Præ latus ſanè, qui ob exageratas virtutes, famam Vberti Cardinalis Patrui viſus eſt ſuperaſſe, qui ſub Paulo III. honorem Purpuræ decorauit.

42. CAROLVS Montilius è Caſali Montiſerrati, Archiepiſcopus Amalphitanus, Gamberæque B Cardinalis ſuffraganeus, eidem ex ceſsione ſucceſsit anno 1576. die 28. menſis Maij. Apoſtolicus viſitator fuit in Inſubria Ciuitatis Alexandriæ eiuſdemque Diœceſis, inque ſua Cathedrali ſynodum celebrauit anno 1684. ſubque Gregorio Decimoquarto apud Ferdinandum Mediceum Etruriæ Ducem legatione functus eſt. Sub Clemente vero Octauo in Gallicana legatione Cardinali Seghæ attributus collega, ac particeps conſiliorum, anno 1594. die 10. menſis Aprilis fato conceſsit, cum prope orbellum fæderatum exercitum comitaretur. Montilia familia gerit pro inſignis gentilitijs bipartitum ſcutum.

43. HIERONYMVS Mattheuccius Firmanus, Archiepiſcopus antea Raguſinus, deinde Sarnenſis Antiſtes, ad Eccleſiam hanc tranſlatus eſt die 5. C menſis Decembris 1594. Hic ad multos annos tum in Italia, tum in Gallia ſanctæ Apoſtolicæ Sedi magno vſui fuit. Viterbij è viuis exemptus eſt anno 1609. 13. Kal. Februarij, ſepultuſque eſt in Cathedrali, cum hac inſcriptione.

D. O. M.

Hieronymo Mattheuccio Firmano Raguſinorum Archiepiſcopo primum, deinde Sarnenſi, demum Viterbienſi Epiſcopo, Legatione apud Venetos, vrbis Prætura ſumma exercituum Eccleſiaſticorum adminiſtratione in Gallia, & Belgio, Pannonia, ac Ferrarienſi bello maxima cum laude probitatis, & induſtria perfuncto, animo in laboribus, ac rebus aduerſis perferendis infracto, in ſecundis, quas tantum vix vnquam aſpexit, mo- D *derato. Obijt XIII. Kal. Febr. MDCIX. ætatis verò ſuæ LXV.*

44. LANFRANCVS Margottus Parmenſis, vir doctrinæ, ſingulariſque eruditionis, maxime in ijs, quæ ad expedienda conſilia viderentur ſpectare, à Clemente VIII. Apoſtolicus cubicularius declaratus eſt, atque ad trepida, difficillimaque negotia adhibitus, cuius etiam eum integra fide, operaque Paulus Quintus Pontifex diuturniori mora vſus fuiſſet Lanfrancum purpura cohoneſtatum anno 1608. die 24. menſis Nouembris, ad Viterbienſem extulit dignitatem, ann. 1609. die 26. menſis Ianuarij. Interea Lanfrancus aulicis diſtentus negotijs, Viterbienſem Eccleſiam nunquam præſens adminiſtrauit. Romæ deceſsit anno 1612. ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum ad Vin-

Vinculis; cuius titulo cohoneſtabatur, vbi in pulchro marmoreo ſepulchro hoc legitur Epitaphiū.

Lanfranco Margotto Parmenſi S.R.E.Card. tit. S.Petri ad Vincula, qui duorum Pontificum Clem.VIII. Pauli V. negotijs cum orbis Principibus ſumma prudentia, ſtyloque optiſsimo, eruditiſsimoque pertractatis in eoque vnus omnem ætate ſua laudem promeritus, à Paulo V. in ſac. Cardd. Coll. cooptatus, prius vita, quam gloria curſum viſus eſt obijſſe.

Octauius Margottus Frater M. P.

Vixit ann.52. menſ. 11. obijt ann. 1612. pridie Kal. Decembris.

45. TIBERIVS Mutus, nobilis Romanus, filius Caroli Ducis Vallis Mutiæ, Paulo Quinto propior affinis, S. Petri canonicus, ac eiuſdem Pontificis Pincerna, ab eodem Pontifice Epiſcopus ſublectus eſt anno 1612. die 5. menſis Decembris, cuius Eccleſiæ poſſeſsionem ſolemniter inijt die 26. menſ. Februarij inſecuti anni. Anno verò 1614. ſaluberrimam in Cathedrali ſynodum celebrauit, Eccleſiamque Viſitationis monialium ordinis Ciſtercienſis dedicauit, quam vulgo monaſterium Ducißæ appellant, alteramque S. Paulo ſacram Ædem Cappuccinorum fratrum domicilium conſecrauit, vniuerſamque ſibi concreditam Diœceſim magna animorum iucunditate, & fructu perluſtrauit, quibus clareſcentibus meritis, anno 1615. die 2. menſis Decembris, ab eodem Pontifice ad purpuram vocatus eſt, applaudentibus cunctis. Per multos annos Viterbienſem rexit Eccleſiam, itaut cum ob ſingularem prudentiam, pietatemque à cunctis cuiuſcumque ordinis hominibus meritam laudem fuiſſet aſſecutus, decedens etiam bonorum omnium lacrymas exciuit. Vita functus eſt Viterbij anno 1636. vbi in Cathedrali tumulatus quieuit, vel ob id Præſul æterna memoria dignus, quod ſemel ſibi concreditam ſponſam, nunquam reliquit, ſed præſentia fouit, adauxit. Hoc in Tumulo habet epitaphium,

D. O. M.

Tiberio tit. S. Priſcæ S.R.E. presbytero Cardinali Muto Romano Viterbienſis, ac Tuſcanenſis Eccleſiæ Epiſcopo, pio, munifico, iuſto Eccleſiaſticæ libertatis propugnatori, populis ſibi commiſsis non exemplo minus, quam legibus annos XXV. gubernatis, reſtauratis Epiſcoporum commoditati palatijs, communi ciuium luctu ex humanis erepto 18. Kal. Maij. anno ſalutis 1636. Aetat. 72.

46. ALEXANDER Card. Cæſarinus, ab Vrbano VIII. qui illum promouerat ad Purpuram, hunc Epiſcopatum obtinuit an. 1636. 26. Aprilis Seminarium reſtituit: præfuit anno 2. & liberè reſignauit. Princeps ſanè dignus maioribus, dignus doctrina, dignus fortuna ſua; cuiuſque anni ab publicæ rei Chriſtianæ commodum æmulentur Neſtoræos.

47. FRANCISCVS MARIA Cardinalis Brancaccius Neapolitanus, die 30. Septemb. 1638. Epiſcopus Viterbienſis deligitur. Vrbem ſolenni pompa, omniumque lætitia ingreſſus 25. Nouembris Diœceſim ſtatim viſitauit, Synodum celebrauit; ſeminarium ab anteceſſore inchoatum firmauit: Nunc Gregem ſibi commiſſum pietate, Doctrina, & ſedulitate fouet, & tuetur.

VOLATERRANI EPISCOPI.

QVI VOLATERRANAM Ciuitatem inter duodecim Etruriæ principes Ciuitates numerant, illiusque nobilis Prouinciæ caput appellant, ij profectò circa ambages antiquiſsima eſſe oſtendunt. Volaterranus in Commentarijs Vrbanis, à Tirreno Lidorum Duce, qui illac præteriuit ante Troianum bellum 100. antè verò conditã Romam an. 500. vult fuiſſe fundatã. ac Volaterram appellatam, quaſi Tirrenorum vel Vallem, vel Arcem, vel Oppidum. Qui ei Ciuitati antiquiorem originem conantur aſtruere, ſanè cum Annio cumque fictitio Catone vaticinantur, inſaniunt. Quos ſecutus neotericus quidã, temporum eruditis ſanè excuſſum riſum commouit, cum de Volaterris ſimillima ſabulis proferret ad laudem ingenij. Eius meminit Ariſtoteles in lib. de mirandis ſub nomine Oenareæ, quam Volaterram ipſiſsimam eſſe contendit Cluuerius ſuſpicaturque vocabulum fuiſſe corruptum. Eiuſdem Ciuitatis ſitum graphicè lib. 5. deſcribit Strabo, cum ita inquit. *Volaterranorum ager mari alluitur. Vrbs ipſa ſita eſt in valle profunda, ſuper Collem excelſum, & vndiquamque præcipitem plano vertice in quo Vrbis condita ſunt mœnia. Acceſſus ad eam eſt XV. ſtadiorum ab imo.* Eandem memorat Dionyſius Halicarnanſeus cum narrat Etruſcos à latinis contra Tarquinium ſuperbum fuiſſe ſollicitatos. Volaterrarum meminerunt etiam pluribus in locis. Liuius, Cicero, Plinius, alijque quamplures. Colonia Romanorum fuit, vt affirmat Frontinus *Colonia Volaterrana lege Triumuirali eſt aſſignata.* Fuit etiam eorumdem Municipium, vt ex Cicerone pluribus in locis, perſpicuè eruitur, præcipuè autem in oratione pro domo ſua, vbi non modo Volaterranos Ciues vocat, ſed optimos Ciues Romanos. Sub ſæua proſcriptione Syllæ omnium bonorum, fortunarumque ſenſere proſcriptionem, quod profugos Marianos excepiſſent hoſpitio, Conſule deinde Cæſare, ad veteres dominos redicre ademptæ fortunæ. Ab ſuo exordio Ciuitas potentiſſima fuit, itaut vt etiam ad litus maris Ciuitatem nomine Etruriam frenaret, quam deinde vt contumacem mulctauit excidio. Ex Romani Imperij ſiue fœlici, ſiue infœlici fortuna pependit. Ex pluribus coniecturis narrat Volaterranus poſſe deduci; Volaterris, tanquàm totius Etru-

Etruriæ tutiori loco Longobardos victores ſedem fixiſſe. Conſtat autem à Pannonijs, quos Americus Volaterranns Comes contra Berengarium in Etruriam prouocauit, perfidioſè ſuiſſe aliquando exciſam, deindeſ ab Othone Imperatore refectam, ab eoque Othoniam vocatam, quod vocabulum imperito vulgo corrumpente, in Antoniam legimus degeneraſſe. Sed Othoniæ tunc nomen excuſſit, cum ſe aſſeruiſſetſ in libertatem: quamdiu tutata eſt per duos Conſules, alioſque magiſtratus, quos publicæ adminiſtrationis admouebat ad clauum. Cum autem deinde etiam Volaterris Guelphorum, ac Ghibellinorum noxioſiſſimæ factiones inualuiſſent, non modò Ciues in Ciues deſæuierunt, ſed externorum etiam potuerunt iniuriæ, Florentini ſiquidem, cum irreqietos Volaterranos obſidione einxiſſent, denique debellatis, eas ſeruitutis leges ſcripſere, quibus vſque ad hanc noſtram ætatem fideliſsimè paruerunt. Adierunt tamen ſupremum propemodum excidinm Volaterrani, Ferruccio impigro Florentinorum Duce impugnante, cùm in obſidione Vrbis Florentiæ defeciſſent ad Cæſarianos. Cæterùm cum Medicei Florentino Principatu potiti ſuiſſent, Volaterranis aurea pax viſa eſt redijſſe; hodieque ſub Ferdinando Secundo æquiſsimis legibus illorum Ciuitas conſtituta, omni timore procul conquieſcit. Chriſtianitatis autem exordium ciuile Volaterranum principium viſum eſt mirum in modum cumulaſſe. Siquidem Etruſcarum Ciuitatum prima fuit, quæ Romulo illuc à ſancto Petro Apoſtolo directo, prædicante, Chriſtiana ſacra ſuſcepit, eumque illius Ciuitatis primus Epiſcopus illam optimis legibus, normaque morum inſtituiſſet, Feſulis, Florentiæque eamdem Euangelij lucem aperuit; credere autem par eſt, ſanctum Linum Volaterranum, qui poſt ſanctum Petrum Apoſtolicæ præfuit Eccleſiæ, Patriæ ſuæ maximo vſui, adiumentoque ſuiſſe, itaque cum Volaterrani, Catholicam veritatem vſque ad Arrianorum tempora illibata retinuiſſent, longè, lateque deinde à ſerpente illa teterrima lue & ipſi correpti ſunt, quam nihilominus, ſanctis Iuſto, Clemente, atque Octauiano Affricanis, quos Vandalorum furor compulerat in Italiam, medicinam facientibus fœliciter diſcuſſerunt. Perantiqua Volaterris Templa viſuntur illudque præcipuè, quod priſci diuo Petro Apoſtolo dedicauerunt. Cathedralis nobili architectonicæ artis ſchemata conſtructa, Deiparæ in Cælum aſſumptæ titulo inſignitur. In ea ſex dignitatum gradus ad ampliorem Dei cultum ſunt, Archidiaconatus, Canonicatus duodecim, Theologalis præbenda, presbyteratus, ſimpleſque clericatus: aliqua Monaſteria Religioſorum, ac duo item Monialium: duo item Abbatiæ extra muros, altera ſancti Iuſti, ex ordine Camaldulenſi; altera ſancti Andreæ Monachorum Montis Oliueti; quibus annumerari poteſt obſeruantia ſancti Franciſci: ſeminarium ibi inſtitutum eſt, vbi duodecim clerici aluntur in ſpem futuræ ſobolis Eccleſiaſticæ: nec ibi deeſt mons Pietatis ad ſubleuandam egenorum inopiam; pluraque alia ibidem pia loca viſuntur,

A quæ Volaterrani populi, tum priſcam, tum modernam pietatem videntur arguere. Volaterranus Epiſcopus Romano Pontifici propemodum ab immemorabili ſubeſt, tituloque quandoque principis Romani Imperij nobilitatus eſt. Ampliſsimæ Diœceſi ius dicit, cuius iuriſdictionis ſunt plura caſtella, quæ hic recenſere nimis longum exiſtimauimus. Cenſus Epiſcopatus tria millia ſeutatorum ſupra quingenta dicuntur explere; tametſi in libris Apoſtolicis eius taxa 160. florenos non excedat. Protulit hæc Ciuitas viros omni virtute præſtantes, illuſtreſque, præcipuè ſanctimonia vitæ; inde etenim prodijt Perſius celebris, antiquuſque poeta, illamque admiraculum illuſtrat, Primus poſt diuum Petrum Romanus Pontifex Linus, itaut merito doctiſſimus Iacobus Gaddius decantarit.

B *Perſius hanc Vrbem clarat, Linuſque vetuſtam.*

pluresque alij, quos infiniti propemodum operis hic commemorare cenſuimus. Conſtat hoc tempore, tum populo, tum nobilitate abundare, itaut nulli Etruſcorum Ciuitatum inuidere poſſe videatur. De ipſa præter Volaterranum plures ſcripſere; Iouanellus autem præcipuè ita de ea commemorat, vt vix caſtigatus tolerabilis euadere poſſe videatur. De eiuſdem Ciuitatis Præſulibus ſenior Ammiratus commentarium ſcripſit, quod poſtea, iuniore Ammirato prodente, lucem aſpexit magno commodo antiquitatis ſtudioſorum; certè nobis magnam lucem attulit, vt dum hæc ſcriberemus, ne in eaſdem errorum tænias impingeremus, ad quas narrationis alliſere ratem Ioannellus, Falconcinus, & alij.

C 1. A S. ROMVLO igitur catalogum Præſulum Volaterranorum exordiemur, qui illuc à ſancto Petro ad prædicandum Euangelium miſſus, Ciuitatemque per Herculis portum ingreſſus, Euangelij luce Volaterris latè diffuſa, Florentiam, Feſulaſque ad idem cumulatè præſtandum iter intendit. Inde Bergamum, Brixiamque eadem læti nuncij iucunditate compleuit: Reuerſus deinde Feſulas, nobilem ibi tulit palmam martyrij die 6. menſis Iulij, de quo infra tomo 2.

2. S. IVSTVS Affricanus, Vandalorum perſecutionem declinans, cum multis Epiſcopis illis, Clemente fratre, atque Octauiano in Italiam venit, cumque Volaterranum appuliſſet ad litus, cum ſanctis Regulo, Cerboneque prope D Ciuitatem in Sylua latuit. Vnde cum Ingentia edidiſſet miracula, populumque Volaterranum ab Arriana lue Catholicam traduxiſſet ad fidem, illorum Epiſcopus adlectus eſt, In quo quidem munere adminiſtros habuit, atque collegas, Clementem, atque Octauianum. Deceſsit autem die quinta menſis Iulij, in quo die eiuſdem feſtum celebratur: eius ſacrum corpus diu conquieuit in eccleſia, temploque quod eidem Populus conſecrauerat, hodie vel externa vi depulſum, vel vetuſtate conſumptum, vix ſui tenuia reliquit ſpectatoribus veſtigia. Hic illud te moneo Lector, vt horum Epiſcoporum non ſtatuas à Romulo vſque ad noſtram memoriam interruptam ſeriem expectandam; ſiquidem tyrannorum rabies effecit, vt integra vbique, & ſem-

ſemper legentibus non poſſet occurrere. A Conſtantini autem temporibus Chriſtianiſſimi Principis, vt Chriſtiana fides altas radices egit, ſic ſedes Epiſcopalis in qualibet Ciuitate firmum, certumque ſtabilimentum, ac ordinem viſa eſt ſuſcepiſſe.

3. ELPIDIVS Symmachi Papæ temporibus vixit, Concilijſque ab ipſo celebratis interfuit anno 502.

4. GEMINIANVS, ſub Martino Pontifice, Lateranenſi Concilio interfuit anno 652.

5. MARTIANVS eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, illam Synodum Romanam ſub Agathone Papa ſubſcribit anno 680.

6. VIDO, vt arbitrantur nonnulli, floruit circa annum 682.

7. PETRVS præfuit anno 698.

8. GHANGNINVS verò anno 706.

9. GIPPVS autem 715.

10. ALBINVS 735.

11. PETRVS anno 800. cuius mentio extat in quodam Caroli Magni priuilegio, de eo Concilio Romano ſub Eugenio Secundo an. 826. 25. Nouemb. indict. 4.

12. ANDREAS floruit anno 838. Hic ſancti Octauiani corpus in Volaterranam Baſilicam tranſtulit, vbi etiam Canonicos ſancti Octauiani inſtituit. Diu ſuperſtes fuit, atque à Ludouico Imperatore hoc ſequens priuilegium ex originali extractum obtinuit anno 851. tametſi autem hoc ipſum priuilegium typis impreſſum apud Ammiratum ſit, nouerit tamen qui legit, illud me accepiſſe à bon. mem. Bernardo Epiſcopo, ideoq; hic ſubijciendum ſum arbitratus.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Dei æterni.

Ludouicus Gratia Dei Imperator Auguſtus inuictiſsimi D. N. Lotharij filius. Imperialis ſatis congruit excellentiæ, vt fidelium ſuorum, & maximè Chriſti militantium precibus libenter aures accomodet, quatenus id faciendo, & in temporalibus obſequijs eos deuotiores vndique reddat, & apud Dominum digna remunerationis præmia percipiat. Igitur cunctorum fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet ac futurorum comperiat ſolertia, qualiter Andreas Vulterrenſis ſedis Epiſcopus Celſitudinem noſtram adiens authoritatem Domini, & Genitoris noſtri Lotharij præſtantiſsimi Imperatoris, noſtris obtutibus detulit, in qua continebatur quomodo idem Dominus noſter, & genitor glorioſus Petro eiuſdem ſedis venerabili quondam præſuli anteceſſoris iſtius ob animæ ſuæ remedium, ac ipſius Eccleſiæ augumentationem iuxta illius petitionem concederet per ſuam Imperialem authoritatem in vtilitatibus Ipſius Eccleſiæ duo conſtituiſſe mercata, in quo negotio, & cuncto populo iuuamen adderet, & ipſi Eccleſiæ in augmentationem iuxta illius petitionem concederet per ſuam Imperialem authoritatem in vtilitatibus ipſius Eccleſiæ duo conſtituiſſe mercata, in quo negotio, & cuncto populo iuuamen adderet, & ipſi Eccleſiæ in augmentis creſceret, in locis videlicet nuncupantibus ſancti Silueſtri, & ſancti Octauiani, ſuper quam authoritatis inſtitutionem petijt ſerenitatem noſtram, & noſtræ Imperialis munitionem firmamenti corroborantes, perpetualiter adderemus, ſicuti, & fecimus; His igitur noſtro imperiali munimine perenniter confirmantes, prout idem Andreas Epiſcopus clementiam noſtræ manſuetudinis. vt & nos diuinam recenſentes viciſsitudinem noſtra miſeratione eiuſdem Eccleſiæ incrementum augeremus, & alia duo mercata ibidem imperiali inſtitutione noſtra ei conſtituere in præfatæ Eccleſiæ ſuæ neceſsitatibus dederimus. Vnum videlicet in eadem Vulterrenſe Ciuitate in domo ad feſtiuitatem beatæ Dei Genitricis Mariæ, vbi beatus Octauianus corpore requieſcit, quod euenit medio menſe Auguſto, & alius in Caſtro eiuſdem ſedis, quod dicitur Camporitæ ad Baſilicam quæ eſt conſtructa in honorem beati Petri Apoſtolorum Principis; ſecundum ſuæ deliberationis conſtitutionem; cuius preces libenter annuimus, & has noſtræ ſerenitatis literas ei fieri iuſsimus, per quas ſtatuentes manſurum decreuimus, vt ab hinc in futurum præſcripta duo mercata iuxta authoritatem Domini, & genitoris noſtri, ac noſtram corroborationis inſtitutionem alia duo in locis prenominatis iuxta opportuna, & præſcripta tempora ad ... præfatæ Vulterrenſis Eccleſiæ pleniſsimè quieto, ac perpetuali permaneat ordine, habeantque licentiam vniuerſæ nationis eſum negotijs perſluendi prædictæ Eccleſiæ recipientes, quicquid voluerint, vt nullus Comes, nullaque iudiciaria poteſtas, vel quilibet Reipublicæ adminiſtrator nullum telonium exigere, neque ſuper his quid piam poteſtatis accipere præſumat, ſed maneat pleniter abſque alicuius contrarietate ad præſcriptam Eccleſiam ſub noſtro munimine iuxta noſtræ confirmationis inſtitutionem. Ergo ſi alicuius perſona contra hanc noſtram authoritatem inſurgere, aut eam quomodolibet irrumpere temptauerit, ſciat ſe decem libras auri optimi compoſiturum, & vt hæc noſtræ authoritas firmiorem in Dei nomini obtineat vigorem. De anulo noſtro ſubter eum iuſsimus ſigillari.

Datum decimo Kalend. Iunij imperij Domini N. Lotharij ſereniſſ. ... xxxij. & D.N. Ludouici Imperat. ... Secundo, indictione xiij.

Actum Colon. Palatio Regio feliciter in Domino, &c.

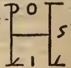
13. GVAGHINVS ſucceſsit Andreæ, retulitque gratioſa diplomata à Ludouico Imperatore anno eiuſdem Regni xxv.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti æterni.

Ludouicus Diuina ordinante prouidentia Imperator Auguſtus. Dignum eſt, vt Chriſti Eccleſias ſub noſtro Imperio conſtitutas imperialis prouidentia in priſtinum ſtatu reuocando authorem ſuum ſibi conciliet, ne fortè imposterum de negligentia pro ſui merito condemnetur. Ideoq; vniuerſorum ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque fidelium præſentium videlicet, ac futurorum induſtria nouerit Guaginum reuerendum ſanctæ Vuolaterrenſis Eccleſiæ Antiſtitem noſtram ſuppliciter adijſſe præſentiam, ſuæque Eccleſiæ varias à nonnullis occupatoribus inuaſiones, atque de-

deminorationes tam ſub occaſione libellorum, quàm etiam diuerſis, ſuperfluiſque violentijs in rebus, ſeu familiis Conradi, ac nostram voluntatem illatas lacrymoſis quærimoniis intimaſſe, ferentem præ manibus auguſtiali à Diuæ memoriæ Proaui, atque Aui, Patriſque noſtri præcepta de integritate, atque immunitate, & perenni ſuæ Eccleſiæ tuitione priſcis ſuis prædeceſſorib. emiſſaque irrumpere nonnulli peruaſores pertinaci animo non timuerunt. Quapropter noſtrum ſibi ſuper hac cauſa munimentum valdè opportunum ſupplex largiri poſtulauit, quo iſtiuſmodi côtemptores, aut corrigantur, aut meritò puniantur. Nos igitur diuino primum Inflexi amore, deinde ſuptanominati Epiſcopi continuum noſtrum obſequium deuotionem anniuerſarium dictę Eccleſiæ poſſeſſiones à quibuſcunq; hactenus occupatas, vndequaque, et quomodocumque à ſuia rectoribus iuſtè, ac legaliter acquiſitas, aut in antea Deo auſpice acquirendas cum omnibus intrinſecus, et extrinſecus curis, et familiis diuerſi ſexus; ac ætatis, atque condictionis chartulariis, libellariis, ſaldionariciis, et cunctis rebus, tam mobilibus quamque, et immobilibus cum pertinentiis, et adiacentiis, omnique integritate ſua in noſtrū mundaburdum, et perpetuum Imperialis prouidentiæ recipimur confirmantes eas per hoc noſtrę munificentiæ Imperiale præceptum prædicto Gaugino venerabili Epiſcopo, eiuſque in perpetuum ſucceſſoribus canonico ordine habendas . . . . perſoluendas omnium, qui noſtro degunt ſub Imperio, aut futuri ſunt inuaſione; deminoratione, atque violentia ab eodem ſub dicto Epiſcopo, vel ipſius adminiſtratoribus penitus abdicata, ſuper hęc volumus, et expreſsè ſtatuimus, vt vniuerſæ Andreæ quondam prædeceſſoris ſui donationes, præſtationes precariorum, ſeu libellorum, atque vicariorum conſcriptiones, quas idem vir in commoditate ſui corporis præpeditus emiſit, tanquam inutiles habeantur, & per omnia irritæ ſint. Quæcumque autem veterum liberalitate Imperatorum, ac prædeceſſorum noſtrorum munimentis in ſæpe dicta Eccleſia collocata, vel ſtabilita ſunt rata omnimodis, et perenniter manſura decreuimus. Vbicumque verò præfato Præſuli, vel eiuſdem Eccleſiæ œconomis neceſſarium viſum fuerit, ita de rebus, ſeu familiis Epiſcopi ipſius, tanquam dominicatis noſtris per idoneos, et credentes homines inquiſitionem fieri iubemus, ſi quis autem, quo non putamus, et Comitibus, Ducibus, Marchionibus, Guaſtaldionibus, vel aliquibus partis publicæ officialibus, ſeu etiam cuiuſuis ex Clero, vel ex plebeis aliquam ſupratexato Epiſcopo, ac venerando loco violentiam, ſubſtractionem, vel inuaſionem intulerit in rebus mobilibus, vel immobilibus, vel familiis tanquam Imperiali præcepti temerarius violator duodecim pondera auri probatiſsimi eidem Eccleſiæ, vel ipſius Rectoribus cōpellatur, et hoc, quod auferre conatur euindicare non valeat, inſuper, et immunitatis pœnam triginta lib. argenti perſoluere ſæpedicto Epiſcopo cogatur, ſimiliter volumus, vt quicumque poſt hanc noſtram Imperialem præceptionem libel-

A los, quos pro Dei omnipotentis amore, noſtræq; pariter animę remedio funditus extinximus, retinuerit, et ipſos preſentialiter iam ſępedicto Reuerendo Guagino Epiſcopo non reddiderit, vt nec ei, nec ſuis ſucceſſoribus aliqua maneat contrarietatis ſubſpicio, bannum pro ſe, et immunitatem pro . . . . tanquam rebellis, noſtrique pręcepti tranſgreſſor componere cogatur. Et vt hęc noſtrę ſublimitatis conceſsio munimētum, atque immunitas perennet, et robur habeat, manibus proprijs ſubterfirmauimus, et anulo noſtro inſigniri præcepimus.

B *Signum S. Domini ſereniſs. Aug.* *N. Ludouici*

Ego Helias Diac. & Abbas iuſſu ſereniſſ. Auguſti Domini N. Ludouici ſcripſi.

Acta Coriano Dat. vi. id. Decemb. anno Chriſto propitio piiſsimi Auguſti D.N. Ludouici xxv. indict. viij. in Dei nomine amen.

14. ALPARTVS.

15. ALDEBRADVS.

16. PETRVS. Adeo apud ſcriptores, huius nominis Petri confuſa eſt narratio, vt ſi liberè dicendum eſt ad arbitrium mihi videatur inueria; Ammiratum tamen ſequutus, qui eo nomine vocantur, illos ad illius exemplum digeſsi, donec ad

C cotem ſynccrioris ſcripturæ poſſent expendi.

17. GANOINVS ſecundus.

18. ALBOINVS vixit temporibus Berengarii, circa annum 880. vt ſe vidiſſe Ammiratus affirmat in quadam originaria ſcriptura huius Epiſcopi, inq; alio perantiquo monumento eiuſdem, ann. 907. in quo bonorum Canonicę ſancti Octauiani quędam locatio continetur, de eo item mentio ann. 905. in monumento Lucenſis Eccleſię.

19. ADELBRADVS, ſeu Adelaſdus Epiſcopus Volaterranus anno 929. tertio Kalendas Septembris, indictione ſecunda ab Vgone Rege Italię donatus fuit monte Turris prope ſanctum Geminianum Volaterrani territorij. Teſtis memoratur cuiuſdam ſententię Vberti Marchionis

D ad fauorem Conradi Epiſcopi Lucenſis prolatę ann. 941. 14. Martij, in qua Adelardus vocatur, extat monumentum in tabulario Lucenſis Eccleſię.

20. BVOSVS Volaterranus Epiſcopus floruit anno 945. die 14. menſis Martij. Hic presbyterum Andream, in Eccleſia ſancti Quirici, ac ſancti Ioannis Baptiſtę confirmauit eiuſque rei contractum non modo à Buoſo ſubſcriptum eſt, ſed à Radberto Abbate, atque à ſex alijs Canonicis pręter Andream.

21. PETRVS Epiſcopus Volaterranus, anno 971. Kal. Iunii, quędam Epiſcopatus bona commutat cum Adelberto, cum curte montis Veltrai; eodemqoe anno ſimilem commutationem tranſegit cum Vuinchildo filio Camerini.

In

In domo eiuſdem Petri Epiſcopi, qui & Petronus dicitur, Otto tertio Imperator anno 979. cum reſideret, iuſſit pro Abbate ſanctę Floræ Aretinæ ab Ottoberto Comite ſentẽtiam promulgare contra Valcherinm, vbi nonnulli ſubſcripti reperiuntur Epiſcopi. Monumentum tale eſt, ex archiuo eiuſdem Abbatiæ ſanctæ Floræ.

Dum in Dei nomine.

Locus nuncupatus propè montem Vultraio, qui eſt in Comitatu Volaterranen ſe, vbi Dominus Hotto Imperator Auguſtus præerat intus caſam Petroni eiuſdem S. Volaterrenſi Eccleſię Epiſcopi, per eius data licentia in iudicio reſideret Gottobertus Marchio, & Comes Palatij ſingulorum hominum Iuſtitias faciendas, ac deliberandas, reſidentibus cum eo Vbertus Parmenſis, Euerardur Aretinenſis, Zenobius Feſulenſis, Sichelmus Florentinenſis ſanctarum dictarum Eccleſiarum venerabilibus Epiſcopis, Rodulphus Florentinenſis, Rodulphus Volaterrenſis, Petrus Comitibus, Atiapaldus, Giſeprandus, Elmingus, Andreas, Lambertus Iudicibus Domini Imperatoris, Mainardus, Ildeprandus, Erſo, & Grifio filio, & Sigefredus, Natano; Acto, Manfredus filius Lamberti, Grauſulfus Archidiaconus, Franco, Petrus, qui & Rolando, Raynerius, & Gerardo germanis, & reliqui plures, ibique eorum veniens præſentia Petrus Abbas Eccleſiæ, & Monaſterij B. S. Florę, & S. Andreæ ſitam in eodem Comitatu Aretino, vna cum Atripertus Iudex eius, & ipſiua Abbatiæ Aduocatus, necnon, & ex alia parte Vvalcherius filius bonæ memoriæ Vualcherii, vna cum Vvalcherió filio ſuo altercationes inter ſe habentes, & retulerunt ipſo Petrus Abbas vna cum ſupraſcripto Atripertus iudex, & ipſins Monaſterij Aduocatus habemus, & retinemus ad proprietatẽ ipſius Monaſterii B. Floræ, & ſancti Andreæ ad proprietatem caſis, & rebus illis iuris ipſiuſ Monaſterij, quibus ſunt poſitis in locis, & fundis nuncupante Mãſione, & terra Barbaritanæ, & Martinenſe, vt quod plus eſt quærimus, vt dicat nobis iſte Vualcherius; & item Vvalcherius Pater, & filio, qui hic ad præſent ſunt ſcilicet, & omnibus rebus ipſius cum omnibus eorum pertinentijs, & pars ipſius Monaſterij contendere, aut contradicere quærunt, vel ſui peius Monaſterij legibus proprijs eſſe debeant, ac vero cum ipſe Petrus Abbas, & ipſe Atripertus iudex eius, & jpſius Monaſterii Aduocatus taliter retuliſſent ſic ipſe Vvalcherius, & item Vualcherius pater, & filio dixerunt, & profeſſi ſunt, vere caſir, & rebus illis, quibus ſunt poſitis in locis, & fundis nuncupante Manſione, & terra Barbaritanæ, ſeu, & Martinenſe, vobis à parte ſupraſcripto Monaſterio non contradicimus, nec contradicere quærimus, quia nec legibus poſſumus, eo quod parti ipſius Monaſterij legibus eſſe debent, & vobis nihil inſtante ad habendum, nec requirendum, nec pertinere debent eum lege his actis, & manifeſtatione ſupra facta rectum eorum omnibus coram ſupta Iudice, & Auditoribus paruit eſſe, & iudicauerunt, vt iuxta eorum altercatione, & eorum Vualcherij, & item Vualcherij pater, & filio profeſſione, & manifeſtatione ipſe, Petrus Abbas, & Atripertus, eius, & ipſius Monaſterij Aduocatus prædicti caſis, & rebur in locis, & fundis Manſione terra Barbaritana, & Martinenſe, parti ipſius Monaſterij ad proprietatem habere; & detinere, & ipſe Vualeberius, & item Vualcherio patre, & filio manerent exinde omni tempore taciti, & cõtempti, & in eo modo finita eſt cauſa, & hanc notitiam pro ſecuritate ſupraſcripto Monaſterio fieri iuſſimus; quidem & ego Rufinus Notarius Domini Imperatoris, & iuſſione ſupraſcripto Comiti Palatij, ſeu Iudicum admonitionem ſcripſi. Anno Imperij Domini Hottonis, gratia Dei, Imperator Auguſtus, & item Hotto filio eius, gratia Dei Rex: Deo propitio ſextoduodecimo die menſis Iunij, indict. decimo.

Ottobertus Comes Palatij.
Vbertus Epiſcopus, & Miſſus ſſ.
Euerardus Epiſcopus ſſ.
Zenobius Epiſcop. interfui & ſſ.
Sichelmus S. Florentinæ Eccleſiæ Epiſc. ſſ.
Heluiſus Epiſc. interfui, & ſſ.
Atrapaldus Iudex D. Imperatoris interfui, & ſſ.
Giſeprandus Iudex D. Imperatoris interfui, & ſſ.
Lambertus . . . .

23. BENEDICTVS Epiſcopus Volaterranus viuebat anno 985. vt liquido ex contractorum ſcripturis Ammiratus oſtendit. Cui certè agendæ gratiæ ſunt, quod errores à Iouannello, Falconcinoque in hanc ſcribendi materiam fœdè inuentos, ſua diligentia diſpulerit, noſque ne in eoſdem laberemur prohibuerit.

24. PETRVS proculdubio Benedicto ſucceſſit anno 987. Hic Teuzo presbytero, temploque atque altari ſancti Michaelis ad Forum, vt vocant, poſito aliquot petias terræ attribuit, ea lege, atque obligatione, vt ibidem, & ſacrum peragererur, & diuinum officium à Clericis perſolueretur. Iterum eundem aſtrinxit, vt quotannis die 15. mentis Auguſti, Epiſcopo Volaterrano diſſoluat duodecim denarios argenteos probatæ monetæ. Anno verò 989. ſimilem donationem tranſegit cum Flurezo, Sigozioque quarundam terrarum, & Caſtarcæ Tabernæ prope Volaterrarum muros. Item anno 990. cum alijs de ſimilibus rębus tranſegit. Iterum anno 999. domum quandam, ac terras, quas Vallem vocabant, Dominico presb. Idirij filio attribuit, ſeque inſtrumento hac ratione ſubſcripſit.

Petrus Sedis ſanctæ Eccleſiæ Volaterrenſis humilis Epiſcopus.

Cæterum parum vixiſſe Petrum oportet, quando anno 1002. eius reperitur ſucceſſor.

25. BENEDICTVS eius nominis ſecundus, eiuſdem Ciuitatis Epiſcopus, Tegrino, Vidoniq; domus, terraiq; ad Padulem, prope villam montis Menilij, Eccleſiamque S. Michaelis attribuit 1002. ea lege tamen, vt ibidem ſolemni cantu ſacrum perſolueretur, luminaque arderent. Anno verò 1005: 16. Kal. Iulij haud abſimilem locationem tranſegit. Item anno 1007. 3. Kal. Aprilis in Volaterrarum Caſtello idem præſtitit; eodemque anno 6. idus Octob. cum prope Papinam moraretur, haud longe à S. Fœlicis templo in Volaterrarum territorio cum Iulia Comitiſſa, filia quondam Landulphi Principis Beneuentani, viduaque Ro-

cti Andreæ, & ſancti Thomæ cum terra culta eiuſdem circuito ad grano ſeminatuta modiorum tres has prædicta medietate ex integra prædicto caſalino, & rebus donicato, & Eccleſia eum iam dictus viginti, & ſeptem ſortis, & rebus illis maſſaritijs, & eum iam dicta Eccleſia in Illano, & terra eiuſdem circilitu eum ſundamentis, & omnes ædificijs earum eum eurtis, hortis, terris, vineis, oliuetis, quercetis, ſyluis angareis, pratis, paſcnis cultis rebus, vel incultis, mouile, vel immouile, ſeu quæ ſe mouentibus omnia, & omnibus quantum ad dictam medietatem de ſopraſcripto caſalinó, & rebus donicato, ſiue de Eccleſia ſeu ad iam dictis viginti, & ſeptem integris ſortis, & rebus illis maſſarinjs exinde ſunt pertinentibus, & de prædicta curte de Stigniano & ipſi pronominati hominibus eainde à manuum ſuarum detinuerunt, & modo detinere videtur vna inſimul eum piſcareis aquis, aquarumque decurſibus de prædicto fluuio Arno quæ ad ipſam medietatem eſt pertinentes, ſeu eum integra prædicta Eccleſia, & terra eiuſdem circuito, & ſunt ipſis prenominatis terris, & rebus, & Eccleſijs, & piſcareis iuris eidem Giuliæ & Ildibrando filio ſuo, & ſunt ipſis prenominatis rebus inter ipſam medietatem de ipſo donicato, & de prædictis rebus maſſaritijs, & de terra eiuſdẽ circuito Eccleſia inter totas per eſtimum, & per menſuſam ad iuata petias menſuratas modiorum tricenti quinquaginta. Has denique omnibus rebus, & Eccleſijs, & aquis piſcareis, & molendareis quæ ſuperius ſunt nominatis, vel commutatis vna eum acceſſionibus, & ingreſſuras earum ſeu ſuperioribus, & inferioribus earum rerum qualiter ſuperius, & ſic omnibus rebus, & Eccleſijs, & aquis piſcareis, & molendinis ſuperius dictis in integrum ſibi vnus alterius pars parti commutationis nomine dederunt, & tradiderunt faciendum exinde à preſenti die tam ipſe Domno Benedictus Epiſcopus quamque ſuos ſucceſſores, vel hæredes eidem Giuliæ, & Ildibrando filio, & Mundualdo ſuo legaliter iure proprietario quidquid voluerint ac prouiderint: ſine omni vni alterius contradictione quidem & ordo legis: depoſuit, & ad hanc prouidendum commutatione acceſſerunt ſuper ipſis caſalinis, & rebus donicatis,..& ad iam dictis caſis, & caſinis, ſeu caſalinis ſeu ſortis;, & rebus illis maſſaritijs, & Eccleſijs, & molendinis, & aquis piſcareis, & molendareis qualiter ſuperius &c. ad prouidendum idem miſſus directus de partis ipſius Domni Benedicti Epiſcopi Gualberto filio bonæ memoriæ Eurardi qui fuit Iudex, atque eum idoneis homines fides admittitur extimatores, qui extimaſſent hi ſunt Petrus Iudex filij bonæ memoriæ, item Petri Iudex, & Petrus filius bonæ memoriæ Ildibrandi,. & Petrus filius bonæ memoriæ Rodaini quibus omnes extimantibus, qui viderunt, & extimauerunt comparuit eorum quod meliorata res ſuſcipere, ſicut lex habet ipſe Domno Benedicto Epiſcopus ad partem ſui Epiſcopatui ſanctæ Mariæ Volaterrenſe quam dediſſet, & legibus commotatio hæc fieri poſſet, de quibus pœnam inter ſe poſuerunt, & ſpoponderunt, vt qui ex ipſis aut ſucceſſores eidem Benedicti Epiſcopi, vel hæredes eidem Giuliæ, & Ildebrando filio, & Mundualdo ſuo banc commutationem remouere, & diſrumpere quæſierint, & non permanſeriut in ea omnia quæ ſuperius &c. vel ſi apud vnumquemque hominem quis quod dederint in integrum non defenſauerint componere pars parti fidem ſeruanti, pænam duplijs ipſis caſalinis, & rebus domicatis, & maſſaritijs, & Eccleſijs, & molinis, & aquis piſcareis, & molendareis qualiter & ſuperius ſicut pro tempore melioratis fuerint ' aut valuerint ſub extimatione qualiter tunc fuerint in eiſdem locus, & ſundas, & hanc cartulæ commutationis, omnique tempore firmæ, et ſtabile permaneant ſemper ſicut lex continet, et ſi aliquando tempore ab alijs hominibus de ipſa ſupraſcripta noſtra cõmutatione ſicut ſuperius etc. pullati aut dixtricti fuerimus, et nos vnus alterius authores nec defenſores quærere nec dare voluerimus, aut nõ potuerimus licentiam habeant ipſi ſine alterius commiſſa chartula; commutationis cauſa eainde agendum reſponſum reddendum finem ponendum, vel qualiter iuata legem melius potueritis facere quia inter nos taliter conuenit conuenientia, noſtra vnde duæ chartulæ commutationis pariter vno tenore, et pro confirmatione Gerardus nomine Domini Imperator ſcribere rogauimus. Actum loco Papina propè Eccleſiam ſancti Fœlicis territorio Voluterrenſe.

Ego Benedictus Epiſcopus in hanc chartula commutationis inter nos facta ſſ.

Signum manus ſupraſcripta Giulia, & Ildibrandi fil. & Mundualdo ſuo, qui hanc chartula commutationis fieri rogauerunt.

Ego Gualberto Miſſus fui vt ſupra.

Petrus Iudex Domni Imperatoris extimator fui, vt ſupra interfui.

Ego Petrus extimator fui vt ſupra interfui.

Robertus Iudex Domni Imperat. ſſ.

Gualbertus Iudex Domni Imperat. ſſ.

Giſolfo Notarius Domini Imperat. ſſ.

Vvido Notarius Domni Imperat. ſſ.

Gerardus Notar. Domni Imperat. poſt traditam compleui, & ded i.

Cum verò anno 1015. Imperator Henricus in Italia traherer moras, Benedictus Epiſcopus, ſuæ Eccleſiæ, ſibi ſuiſque ſucceſſoribus, et clero Imperialem impetrauit protectionem, ampliſſimo Diplomate firmatum. indictione duodecima, anno eiuſdem Regni duodecimo Imperij verò primo in Comitatu Piſano, qui dicitur Faſiana.

23. VIDO, eius nominis ſecundus, floruit anno 1026.

24. GAVFRIDVS vixit anno 1034. 17. Kal. Iunij, indict. 2. quo ipſo tempore quædam bona commutat, cum quodam Gherardo. E gente Saxonia hunc fuiſſe contendunt nonnulli, ſanctique Iuſti Abbatiam munificenter fundaſſe, alios autem noua tantum benedictione illam luſtraſſe, vt, vt res ſit adeo in diuerſa abierunt Volaterrani ſcriptores, dum de illius Ciuitatis Epiſcopis narrant, vt citra inſtrumenta, iurataſque ſcripturas nil certi affirmari poſſe videatur. E viuis exemptus tumulum in Cathedrali accepit.

25. EVMANCIVS Epiſcopus Volaterranus, huius meminit Gelaſius in decret. p. 1. c. 12. 42. ann. 25. eiuſdemque adminiſtrationem Volaterranæ Eccleſię fuiſſe detrimentoſum oſtendit, quod quædam eiuſdem Eccleſiæ latifundia alienauerit, quandiu vixerit, quonam anno Præſul renunciatus fuerit, non concordant ſcriptores: Alij enim eius Præſulatum incidiſſe in ann. 1035. aſſirmant, alij ante, alij verò poſt.

26. VIDONEM eius nominis tertium Gaufrido ſucceſſiſſe contendunt, ſed cum fœdiſſimè inuertant annos illum eundem arbitror eſſe, qui Herimanno præceſſit, quem ij eidem Herimanno ſucceſſiſſe volunt anno 1058. quartumque Vidonem appellant, ſed perperam nam Vido an. 1059. ſynodo Romanæ ſub Nicolao Secundo interfuit ex ſæpè citato codice vaticano, Herimannus verò, vt videbimus anno 1073. Beatricis Comitiſſæ monumento ſubſcripſit. Reperitur Vido anno 1061. menſe Ianuario quædam bona donaſſe Monaſterio ad flumen Elſam conſtructo in loco, quem Pinzianum fontem appellant in honorem Beatæ Virginis Mariæ, ſanctique ſepulchri ab Adelmo, & Giſlæ conſtructo.

27. HERMANNVS Epiſcopus Volaterranus, ord. Vallis vmbroſæ Monachus, S. Ioan. Gualberti diſcipulus, vixit circa ann. 1066. anno vero 1073. deuotionis ergo ſacram Camaldulenſem eremum inuiſit, eidemque dono dedit Baſilicam S. Mariæ de Puliciano, olim Benedicti Cœnobium. Huius Epiſcopi nomen, Theutonem illum fuiſſe prodit, fauoreque Imperatorum illius gentis ad eam dignitatem fuiſſe ſubuectum. Suſpicatus aliquando tam ex errore ſcriptorum, Eumancium poſtea commemoratum, in Hermannum tranſiſſe, inque duos fuiſſe diuiſum, qui tantum vnus erat; quod ſi diuerſi ſunt, ſubſequentem Vidonem, Hermannum obtinere locum decebit, cum Vido Volaterranis ius diceret 1059. Hermannus verò 1073. Si vlla fides Camaldulenſi hiſtoriæ. Aliquot cathalogi digeſſere vixiſſe illum, atque Epiſcopatum obtinuiſſe anno 1050. atque per ſeptem annos in ea dignitate protuliſſe ætatem, quod longè à verò abeſt, cum idem Hermannus anno 1073. ſexto Kalend. Februarij ſubſcriptus reperiatur in quodam monumento, Beatricis Comitiſſæ; & Gotifredi Ducis ad fauorem Monaſterij ſancti Pontiani Lucenſis, quod hic libenter retulimus ab originali deſumptum ab erudito amico Franciſco Maria Florentino, vt Hermanni tempus magis eluceſcat, ſic enim ſe habet,

Dum in Dei nomine.

In Ciuitate Piſenſi in palatiu D. Regis in iudicio reſidiſſet; Domina Beatrix hac Ducatrix vna cum Gottifredo Duce, & Marchione ad cauſas audiendas hac deliberandas reſidentibus cum eis Hugo Vicecomes Piſenſis, Guido Epiſcopus Piſenſis, & Raynerius venerabilis Epiſcopus Florentinus, & Fridericus Comes nepos prædictæ Beatricis, nec non, & cariſſ. Epiſcopus Ermannus Vulterrenſis Huberto, & Gerardo, Hugo Theoderico ſeruo recto Ioanne Lamberto, & item Hugo Guillelmo, & item Hugo iudicibus, Adegherio Sygiſmundo Leo Eruſidici, & Thodicio Comite fil. b. M. item Thodici Gualfredus Comes q. Ardinghi Ildebrandus fil. b. M. Guidottis, Hubaldus fil. b. M. Sigifredi Pagano fil. b. M. Rolandi, Gualando Bernardo germ. fil. b. M. Sigerij Lamberto fil. b. M. Rolandi, Lamberto fil. b. M. ſpecioſi, Guido Guntelmo connotarij Hemmo fil. b. M. Martini Ioannes, & Pandolfo germ. fil. b. M. Guidonis, Ruſtico fil. b. M. Benedicti Gualfredus q. Gerardi, & reliquis præſentis, Bernardus Abbas de Eccleſ. & Monaſt. B. S. Pontiani, quæ eſt conſtructa, & ædificata iuxta muros Lucenſis Ciuitatis vna cum Guidono Notar. Auocatus ſup. Eccleſia, & Monaſt. præd. ſancti Pontiani. In eodem Placito, Rodulfus, & Saracinus, & Fulcardus germ. fil. b. M. Saracini per fuſtem, quam in ſuorum detinebant manibus reſuctuauerunt pręd. Bernardo Abb. de præd. Eccleſia, & Monaſt. præd. ſancti Pontiani, & Guidoni Notario Aduocato ipſius Monaſt. ad partem iam nominati Monaſt. præd. ſancti Pontiani curtem illam, quæ dicitur taognana, & vocatur Motardinga cum omnibus caſis, & caſinis, ſeu curtis, ortis, terris, vineis, oliuetis, caſtanietis, quercietis, ſyluis, virgareis, pratis, paſcuis, cultis rebus, vel incultis omnia ex omnibus rebus tam domnicata, quam & maſſaricijs quantas vbique in quibuslibet locis, vel vocabulis ad præd. curtem ſunt pertinentes in integrum, vna cum inferioribus, & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus, & ingreſsibus ſuis prædictus Rodulphus, & Saracinus, & Fulcardus germ. præd. Bernardo Abbati, & Guidoni Notario Aduocatus ipſius Monaſterij ad partem prænom. Monaſterij reſluctauerunt, & cum ipſa reſluctatio facta fuiſſet tunc præd. Bernardus Abbas, vna cum præd. Guidone Not. Aduocat. ſup. Monaſterij cęperunt dicere aduerſus eandem D. Beatricem, & Gottefredum Ducem, & Marchionem habet, & detinet pars prædictæ Eccleſiæ, & Monaſterij ſancti Pontiani, præd. curtem, cum ſua pertinentia, & iacentia, ſeu integritatem ad ſuam proprietatem; vt ſi eſt vllus homo, qui exinde agere, aut cauſare vult parati ſumus cum eo in ratione ſtandum; & legitimæ finiendum, & quod plus eſt quærimus; vt dicant ipſe Rodulphus, & Saracinus, & Fulcardus germ. aduerſum prædictũ Bernardum Abbatem, & ad prædictum Aduocatum ſuum prædictam curtem ſua pertinentia propria prædicti Monaſterij ſancti Pontiani eſt, & nos exinde non habemus chartam, vel ſcriptum, nec firmitatem vnde agere, aut cauſare poſſemus, & cum hæc omnia manifeſtatio taliter facta fuiſſet. Tunc prædictus Rodulfus, & Saracinus, & Fulcardus germ. ſpoponderunt, ſe ipſos aduerſus præd. Bernardum Abbatem, & Guidonem Not. Aduocatum ſuum, quod ſi vnquam in tempore ipſi germani, vel eorum heredes, aut aliqua ab ipſis ſubmiſſa perſona per aliquod ingenium contra præd. Bernardum Abbatem, vel contra ſuos ſucceſſores, aut contra præd. Monaſt. iam nominati ſancti Pontiani de prædicta curte, vel de eius pertinentia agiſſent, aut cauſaſſent, vel intentionaſſent, aut ſi eodem Bernardus Abbas, aut ſui ſucceſſores per placitum fatigare feciſſent, aut ſi apparuerit exinde vllum earum datum, vel factum per aliquod ingenium, aut iam nominati quidam genitores eorum

per

per quod præd. Monaſt. vlla damnitas, aut intentionem, vel moleſtiam deueniat per aliquid ingenium, & omni tempore exinde aduerſus præd. Monaſt. taciti, & contenti nõ permanſiſſent, quod componere debeant ipſi germani, vel eorum hæredes ad partem tam nominati Monaſterij ad illum rectorem, qui ibi pro tempore fuerit pœnam, argentum optimum libras quatuorcentum, vnde ipſe Bernardus Abbas, & præd. Guido Not. Aduocat. ſuus fecerunt præd. germanis Launebile meritum anulo vno de auro confirmandum iuſtam legem, & cum præd. ſponſioneio factam fuiſſent. Tunc præd. Beroardus Abbas, vna cum iam nominato Aduocato ſuo poſtulauerunt ad iam nominatam D. Beatricem, & ad præd. Gottefredum Ducem, & Marchionem, vt ſupra ipſos, & ſupra iam dd. res miſiſſet bannum D. Regis in libras auri centum propter Deum, & animæ D. Regis ſuique hęredis, & cum ipſa D. Beatrix, & præd. Gottifredus Dux, & Marchio taliter audiſſent per iuſtē, quam in ſuis detinebant manibus miſerunt bānum D. Regis ſuper iam dd. res, & ſuper iam nominatum Bernardum Abb. & ſuper præd. Aduocatum ſuum in lib. Auri centum, vt nullus quilibet homo magna, paruaque perſona pars prædicti Monaſterij ſine legale iudicio diſueſtire præſumat. Quis verò fecerit præd. lib. auri ſe agnoſcat compoſiturum medietatem pars Cameræ D. Regis, & medietatem ad partem iam nominati Monaſterij ad illum Abbatem, qui ibi pro tempore fuerit. Vnde hanc notitiam pro ſecuritate, & futura oſtētione, & de Bernardo Abb. & ſuis ſucceſſoribus oſtendenda fieri iuſſimus.

Idem ego Gerardus Not. D. Imp. ex iuſſione ſupraſcripta D. Beatricis, & præd. Gottifredi Ducis, & Hugonis Vicecomitis, ſine predd. Epiſcoporum, atque iudicum ſcripſi ann. Domini Incarnationis eius MLXXIII. 16. Kal. Februarij, indict. xi.

† † † *Ego Vgo Vicecomes ſ.*

† *Ego Vido, gratia Dei, S. Piſanæ Eccleſiæ peccatorum Epiſcopus, interfui, & ſubſcripſi.*

Ego Herimannus, Dei gratia, quamuis indignus Epiſcopus ſanctæ Vulterræ interfui ſſ.

Ego Raynerius S. Florentinæ Eccleſ. Epiſcopus ſſ.

Subſcribunt etiam plures alij Iudices ſupradicti. Obijt Hermannus circa annum Domini 1077. vt ex epiſtola Gregorij Septimi ad Rodulphum Senenſem, & Raynerium Florentinum Epiſcopum hoc anno ſcripta liquet.

GREGORIVS EPISCOPVS,

Seruus ſeruorum Dei

Rodulpho Senenſi Epiſcopo, & Raynerio Florentino Epiſcopo, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

NOn ignorare vos credimus quantum ſollicitudinis, quantumque fatigationis habuerimus id agētes, vt in Volaterrana Eccleſia ſanctum Dominum, & authoritatem canonum vtilis, & idoneus eligeretur Epiſcopus, & quia ſecundum voluntatem Dei in perſonam Benaiſi Mantuani Archipresbyteri, & noſtra conſilia, & voluntas eorum, qui de illa Eccleſia ſunt, conuenit, Apoſtolica vos authoritate monemus, vt eandem Eccleſiam adeuntes, qualiter generalis electio fiat ab omnibus procuretis, & eam ſicut moris ex antiqua ſanctorum Patrum traditione fuiſſe cognoſcitis, noſtra vice confirmetis. Quo facto, & rem quam ordinatè facta fuerit, nobis ſine dilatione certis literis veſtris indicate, & electum pro ſuſcipienda conſecratione quamtocyus ad nos cum ſolemni decreto Cleri, & Populi deſtinate.

Dat. Romæ xvi. Kal. Octobris anno primo.

Hoc eodem anno Comitiſſa Matilda Volaterrano Epiſcopo aliquot iura confirmat, in Plebanijs de Molle, ſanctique Iuſti de Petrina, ac Dertonata in Senenſi territorio, cuius rei originarium monumentum ex archiuo erutum hic curauimus exſcribendum.

Dum in Dei nomine

In iudicio reſideret D. Matilda Dux, & Marchioniſſa intus caſa, quæ eſt iuxta Clauſtrū Plebis ſancti Andreæ ſitæ in burgo de Marturi ad cauſas audiendas, ac legitimè definiendas: Reſidentibus cum ea Lamberto, & Vbaldo, & Guinizone, & Glandolſo, & Guillermo Ducibus, & Raynerio Comite, filioque Ildebrandi Comitis, & Pagano de Corſina, & Hugo Vicecomite, & Guidone germanis filijs bonæ memoriæ Guidonis, & Alberte de Montegrabbo, & Gualfredo filio bonæ memoriæ Petri, & Gerardo . . . . . & Talzo filio quondam Gotizl, & alij pluribus. Ildebrando, qui . . . vocatur, aduocatus de Eccleſia, & Epiſcopatu S. Mariæ de Vulterræ ita dixit. Domina habeo, & teneo, & poſſideo ad partem iam dicti Epiſcopatus, terras, & res, plebes, & decimas de plebe de Molle, & de plebe de Pernina, & Eccleſiam, quæ eſt ædificata in villa de Perſonatæ quæ eſt de plebe ſancti Iuſti, & omnes terras, & res, Eccleſias, & decimationes poſitas in his tribus plebibus de Molle, de Pernina, & ſancti Iuſti pertinentes ad iura ſupraſcripti Epiſcopatus. Et ſi eſt vllus homo, qui aduerſus ea aliquid exinde dicere velit paratus ſum cum eo in ratione ſtandum, & cum nullus ſe ibi repræſentaret ad res illas cauſandas quæſiuit mercedem ad prædictam Dominam, vt pro Deo, & anima Regis, & ſua mitteret bānum ſuum in centum libras auri optimi, vt ſi quis de prædictis rebus partem præfati Epiſcopatus diueſtire, inquietare, moleſtare ſine legale iudicio præſumpſerit prædictam pœnā componat, medietatem parti publicæ, & medietatem prædicto Epiſcopatui. Vnde hanc notitiam ego Ioannes Notarius, ex iuſſione Dominæ Matildæ, & à munitione prædictorū iudicum per futuram recordationem ſcripſi anno ab Incarnatione Domini noſtri IESV Chriſti ſeptuageſimo octauo poſt mille, 3. idus Februarij, indictione prima.

MA TIL
DA DEI
GRA SI
QD EST

Cæterùm Herimanno noſtro pietate, ac præceptis ſalutaribus refectam ſequentem exſcripſit epiſtolam S. Ioan. Gualbertus Valliſumbroſani ordinis Fundatoe, eundemque olim in conuerſione filium ad Epiſcopalia munia ritè ac benè obeunda ijs verbis conſuluit hortatuſque eſt eum.

Herimanno Volatrenſi Dei nutu Epiſcopo Ioannes Abbas ſeruus ſeruorum Dei.

Cum omnibus ſuis Monachis, & fratribus quicquid melius ſit apud Deum hominibus. Petitionibus veſtris conſulere dignum duximus, maximè, cum non de ſæcularibus, & mundanis, ſed de Eccleſiaſticis, & diuinis, quæ in Dei cultu, & ad ſalutem animarum fiunt, quæratis. Requiſiſtis enim adiutorium in exhortatione paſtorali ex iis, quæ in veſtra cura, & ſtudio ſub Dei protectione permanere videntur.

B Quæ fructum tunc boni operis germinant cum populi obedientia, nec in minimis contra Paſtoré rebellat. Sed ſanctitas, & ſapientia Paſtoris talis debet ſemper apparere, & eſſe, vt delinquentes Dei iudicio terreat, & obedientes diuinis præceptis diuina remuneratione demulceat. Vnde oportet veſtram vigilare ſolicitudinem: vt poſtquam omnia diuina præcepta ſine reprehenſione percurrerit, omnia quæ Clero, & populo imperauerit, de ſanctarum ſcripturarum ſtudeat proferre ſententijs. Scilicet vt Clerus ſecundum ſtatuta Apoſtolorum, & Canonum præcepta permaneat; & populus ſecundum mandata Sanctorum in omnibus illis obediat. In primis, quia oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, quod etiam ad omnem pertinet Clerum. C Deinde vt omnem ſolicitudinem Epiſcopus Clero, & populo impendat: vt innocentia ſua permaneant; & peccantes peccare deſinant; & pœnitentiam agentes de bono in melius creſcant: Certiſſimè credentes, vt qui in malis dies ſuos finiunt, æternam luent vindictam; & qui in bonis, æternam ſuſcipient palmam. His promiſſionibus confortentur boni; & his minis terreantur mali. Interea ſolicitè ſatagendum eſt, ne alicuius hæreſis quamuis paruæ aliquis eorum in immunditia ſordeat: quia quamdiu quis in ea permanſerit, etiam ſi pro Chriſti nomine ſanguinem fundat, nihil ei proderit. Heu quam peſſimum nephas, & grande peccatum, quod nec in præſenti, etiam pro morte, nec in futuro pro multo tempore pœnæ poterit ſolui?

D Ergo tam peſſimum nephas citò dimittere, & anathematizare debemus, & pœnitendo delere, vt cum Chriſto in præſenti, & in futura vita poſſimus manere; quia quamdiu quis in aliqua hæreſi manſerit, nullum eius opus Deo placebit. Simoniaca igitur hæreſis, quæ prima, & peſſima ante omnes alias hæreſes iamdiu ante nos vſque ad noſtra tempora viguit, quam Deus noſtro tempore ſua miſeratione detegendo deſtruxit, omni ſolicitudine à vobis abijciatur; Et cum illa hæreſis ante omnes hæreſes in ipſo initio Eccleſiæ à Principe Apoſtolorum percuſſa palluerit; miramur quo modo à quibuſdam peſſimis, indumentis palliata, viuido colore, quaſi Chriſtianæ fidei cultrix operoſa monſtretur. Scimus enim quia quod Chriſtus odit, nullus, qui Chriſtianus eſt, diligit; ſi autem A dilexerit, Chriſtianus eſſe non poterit. Chriſtus igitur ſimoniacam hæreſim odit: ipſe enim dixit: Qui in Spiritum ſanctum peccauerit, neque in hoc ſæculo, neque in futuro dimittetur ei. Itaq; dum tempus ordinandi clericos ad diuinum cultum aduenerit, non alicuius pretij datione palàm, vel occultè aliquis ad Eccleſiaſticum promoueatur officium. Non aliquis indignus, vel ignarus officij; non alicuius reatus infamia tactus: non niſi virgo, aut monogamus, & hic, qui virginem ſecundum ſacros Canones duxerit.

Non ſuperbus, non elatus, non alicuius honoris cupidus: ſed humilis, & manſuetus, & timens Deum. A nullo clerico aliquid commodi pro ſacro officio requiratur, neque ab Archipresbyteris, neque ab Archidiaconis, neque ab illorum ſubie- B ctis. Dum autem parochias per Eccleſias baptiſmales (quas Plebes dicunt) Epiſcopus circuit, ne fortè aliquid mali, aut criminis, aut inimicitiarum cauſas inueniat, inueſtiget. Nil quæſtus, nil pecuniæ exinde requirat: nec eos, qui ibi fuerint, pro ſuo, ſuorumque cibo affligat: ſed quaſi pater filij miſereatur: & emendatis culpis omnes in pace relinquat; vt omnes pro ſuo Epiſcopo, & Sacerdote Dominum benedicant, & pro eius ſalute tam corporis, quam animæ Dei miſericordiam petant. Taliter enim Epiſcopo faciente, populus cum Clero apud Deum ſaluabitur, & idem ipſe Epiſcopus à Deo remunerabitur. Si autem contra hoc fecerit, vel pecuniam requiſierit, ſimoniacus, & hæreticus iudicabitur, atque damnabitur. Igitur ante omnia ſimoniacam hæreſim perſequendo abij- C cite: ſacerdotes cum omni Clero regulæ Eccleſiaſticæ, ſanctè viuendo, ſubijcite. Populum tam maiores, quàm minores ſanctis ſuaſionibus inuitate: peccatores vt reſipiſcant; & pœniteant, prædicate: qui pœnitere noluerint, excommunicate: qui ad pœnitentiam reuerti voluerint, ſacris Canonibus ſubiugate: viam ſalutis omnibus demonſtrate: circa omnes benignitatem oſtendite; & Deus iudex iuſtus omnia ſecundum iuſtitiam veſtram vobis reſtituet. Si enim, quæ ſupradicta ſunt, in veſtro Epiſcopatu ſtudueritis obſeruare; dum tempus fuerit, & facultas aderit, ad vos veniemus, ſi expedierit: & quicquid vobis neceſſarium, & nobis licitum, & poſſibile fuerit, faciemus. Valete.

29. OPILIONEM Epiſcopum Volaterranum D volunt aliqui incidiſſe in annum 1080. ſed cum conſtet anno 1081. die 16. Septembris Volaterranam ſedem fuiſſe vacuam affirmari, oportebit illum non anno 1080. ſed poſt annum 1081. ad huiuſmodi dignitatis gradum perueniſſe, vt Ammiratus notat egregiè. Meminit huius Epiſcopi Gelaſius Secundus, de quo parum veſtem Volaterranæ Eccleſiæ fuiſſe memorat, quod plura eiuſdem Eccleſiæ bona diſtraxiſſet.

30. ROGERIVS in Volaterrana ſede reperitur fuiſſe anno 1098. 3. non. Auguſti. Hic quædam bona commutauit cum Alberto filio quondam Vidonis, cumque Teuzo, quondam Ioannis. Anno vero 1104. in quadam bulla Paſchalis Secundi Pontificis eiuſdem extat memoria, quam hic curauimus apponendam.

PA-

PASCHALIS EPISCOPVS Seruus ſeruorum Dei.

Clericis, & laicis vniuerſis de Caſtello ſancti Geminiani, ſalutem, & Apoſt. benedictionem.

Paci, & ſtabilitati Eccleſiæ veſtræ, & nos conſtitutione noſtra, & vos obſeruatione veſtra prouidere debemus. Idcirco vobis omnibus præſentium literarum conſtitutione mandamus, & ſucceſſoribus veſtris in perpetuum ſeruandum præcipimus, vt oppidum veſtrum, quod ſancti Geminiani dicitur cum monte Staſili iuxta poſito, & cum vniuerſo territorio ſuo nullo vnquam modo, nulla occaſione alienari, à poſſeſſione, & proprietate Volaterrenſi Eccleſiæ patiamini, ſed ſicut hodie eſt, ſic ſemper in proprio Volaterrenſis Eccleſiæ iure permaneat. Sanè nec Epiſcopo, neque cuilibet eiuſdem Eccleſiæ miniſtro facultas ſit ipſum oppidum cum præfato monte in feudum perſonæ alicui dare, locare, vendere, commutatione, vel pignoratione contradere, neque Marchioni, neque Comiti, neque alicui poteſtati liceat idipſum oppidum, ſeu pronominatum montem capere, vel ab Eccleſiæ poteſtate ſubtrahere, vel quibuslibet occaſionibus alienare, ſed ſicut ſuperius dictum eſt, ſemper in proprio Eccleſiæ iure permaneat. Si quis verò aliter agere præſumpſerit, & qui fecerit, & qui conſenſerit, excommunicationi ſubiaceat. Noueritis autem fratrem noſtrum Rogerium Eccleſiæ Volaterrenſis Antiſtitem, ita nobis in huius conſtitutionis Capitulo conſenſiſſe, vt cum fratribus, qui inde ad nos comitati ſunt, fieri ipſe petierit, & ipſe ſubſcripſerit.

B *Rogerius Volaterrenſis Eccleſiæ indignus Epiſcopus fieri rogaui, & ipſe ſubſcripſi.*

Datum Laterani, per manus Ioannis Sac. Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis, 9. Kal. Iun. indict. 11 anno Incarn. Dominicæ 1104. Pontif. autem D. Paſchalis Secundi Papæ quinto.

Rogerius Vuaſtallenſi Concilio interfuit ſub Paſchali Secundi Pontif. anno 1106. anno vero 1108. in fauorem ſuæ Eccleſiæ coemit à Gualando, quondam Sarracini medietatem Caſtelli Mœnij, ac medietatem oppidi Buriani. Iterum anno 1115. 7. Kal. Februarij, indictione octaua, quamplura bona Comitis quoodam Vgonis ſoluto pretio Eccleſiæ ſuæ adiunxit, quamobrem, & Eccleſiæ, quam vtiliter præfuiſſe videtur.

31. EVCHARISTVS Epiſcopus Volaterranus circa annum Domini 1119. cum Eccleſiæ ſibi commiſſæ patrimonium malè adminiſtrando diuexaſſet, à Gelaſio Secundo Pontifice, honore Epiſcopatus ſpoliatus eſt, vt in decret. p. 2. cart. 12. q. 2. tom. 25.

32. ROGERIVS Euchariſto ſucceſſit circa annum 1119. qui anno 1120. Calixtum Romanum Pontificem è Gallijs Romam petentem Volaterris excepit hoſpitio, ab eoque impetrauit, vt cathedralem conſecraret, vt ex hac inſcriptione reſtaurata à Luca Alemanno Volaterrano Epiſcopo liquido apparet.

D. O. M.

Calixto II. P. M. cum Romam è Gallia ad Pontificatus Coronam ſuſcipiendam proficiſceretur. Volaterras perueniens templum

A *hoc Virgini in Cœlum Aſſumptæ dicatum duodecim Cardinalibus, Piſarum Archiepiſcopo, quinque Epiſcopis, cum Rogerio Volaterranorum Antiſtite interuenientibus ſolemni, celebrique pompa conſecrauit. Mauritani Victoris ſacri capitis auro obducti dono illuſtrauit, ac omnibus idem ſingulis omnis pie adeuntibus diebus viginti de iniunctis, dies indulxit xiij. Kal. Iunij MCXX. Cuius iamiam labentem memoriam ex vetuſtiſſimis monumentis depromptam Lucas Alemannius Epiſcopus Volaterranus è temporibus faucibus eripuit, marmoreque hoc lapide æternauit vi. idus Martij M. DC. X.*

B Idem Caliſtus Papa dum Volaterris moraretur alias D. Petri vetdris ibbeis, ac ſancti Alexandri Eccleſias dedicauit; partemque capitis ſancti Victoris Martyris, à Mediolanenſibus ſibi datam, Volaterranis populis impertijt, qui ſumma religione illius Martyris clientelę ſe commiſere, eiuſque ſacra lypſana argentea theca incluſere. Continent ea caluariam, quę cum ex octo oſsibus inter ſe commiſsis compacta eſſe debeat, aliqua tamen vna cum ſincipitis parte ſiniſtra deſiderantur, quarum reliquiarum figuram hic incidendam curaui, vt cum Volaterrani ſuperiorem capitis partem, infimam, vt aiunt Mediolanenſes obtineant; diſcrepantes inter ſe plurimorum ſententiæ conciliari poſsint.

Harum reliquiarum translatio Sancti illius vitæ adiecta eſt, quam ex antiquis monumentis Raphael Volaterranus eruditiſsimus vir olim vna cum S. Martyris vita deſcripſit, quæ in Cathedrali aſſeruatur, ijs verò verbis translationis relatio
D deſcripta eſt. *Mox verò quemadmodum vir alienigena Volaterranorum ſit factus patronus audite. Anno ſiquidem vigeſimum ſupra conteſimum, ac milleſimum ſanctæ memoriæ Caliſtus Secundus, qui ob egregias eius virtutes abſens eſt Pontifex creatus. Ex Gallijs poſtmodum Romam ad officium capeſſendum proficiſcens: cum per hanc regionem iter haberet, Rogerius Præſul Vrbe-natanus obuiam procedens honoris gratia, eum ad Vrbē ſuam inuitauit, hoſpitioque pro dignitate excepit. At Paſtor mitiſſimus, vt humanitati, beneficioque gratias ageret, Baſilicam ſimul cum beatorum Petri, & Alexandri templis conſecrauit. Huius inſuper Martyris caput venerandum ſingularis loco muneris Volaterris donauit. Ex ille namq; die in conſeruatorem cœleſtem eum ſuſceperunt; atq; illius natalis celebritatem 3. id. Maias ſol-*

ſoluendam ſucceſſoribus perpetuò mandauerint, vt non ſolum ipſius Sancti, ſed etiam Pontificis optimè de hac Vrbe meriti nobis in benedictione memoria foret.

Hactenus ille. Silentio prætertre non debeo inſignem caſum, quo Martyris gloria commendetur. Anno enim 1529. quo tempote Carolus Quintus, ac Clemens Septimus Florentiam obſidione cinxere, acceptis à Florentinis Volaterris, Ferruccio Duce, Bartolus Tedaldus Florentinorum Commiſſarij nepos, cum diriperetur Cilitas, ſancti Victoris caput rapuit, ac Ferruccio obtulit: vt argentum detraheres, qui religione tactus à ſacrilegio abſtinuit. At temerarius adoleſcens, ſequenti die ſceleris vltrices pœnas ſentit, ſub talo enim primum læuiter exulcerata cute, ac deio induta cruſta tanto incendio pes ardere cœpit, vt retortridas, ac petuſtas carnes intollerabili prurigine ſibi ipſe laniares, maloque ad crus ſerpente, intra octo dies ſuoeſto illo ſupplicio aſſumptus eſt.

Rogerius autem ad Eccleſiam deinde Piſanam tranſlatus eſt 1125. vbi in ea dignitate deceſsit 1130. Anno verò 1129. in quadam perantiqua ſcriptura ita repetitur ſubſcriptus: Rogetius, Dei gratia, Volaterraoenſis Epiſcopus, ac Piſanorum Archiepiſcopus.

33. CRESCENTIVS Rogerio ſuffectus eſt, eiuſdemque primum meotio occurrit anno 1139. io quodam fœdere implicitarum litium compoſitarum inter ipſum, aliosque, qui illas Epiſcopatui intentauerant. Idemque per literas perque procuratorem quaſdam terras coemit à Raynerio appellato Pannochia quondam Vgolioi item Pannochiæ anno 1134.

34. OLDIMARIVS, ſiue Odimarius, qui etiam Adimarius eſt, de Adimarijs oobiliſſima gente Florentioa. Hic 1139. 10. Kal. Februarij, indictiooe 2. à Comite Raynero Pannochia filio quondam Vgolini, ac Sybillæ eius vxoris filiæ quondam Spalmi multa bona coemit: anno verò 1147. pridie non. Octobris, indict. 10. Comes Lutherius filius quondam Comitis Rinierij, cum Adalaſia vxore ſua, filiaq; quondam Comitis Vgonis ad animarum ſuarum expiationem, piorumq; affinium omnipotenti Deo obtulerunt, ſanctæq; Mariæ Eccleſiæ de Volaterris, in qua Odimarius Epiſcopus, ac Rector eſſe videtur, integram partem Podij, quam ſancti Blaſij Rocham vocant, cum Eccleſia ipſa Sancti Blaſij, ac ſuis pertinentijs, quæ ad ipſos, illorumque iuriſdictiooem ſpectare videtur.

Obijt Odemarius poſt annum 1148. At hæc ſcribentibus io eius laudem occurrit Italicum carmeo Alexaodri Ademarij Patritij Florentini, viri omnium laude digni, eruditi, lepidique ooſtri ſæculi Poetę, io libro, quem edidit *della Clio, ouero cinquanta Sonetti ſopra piu perſone della famiglia, e caſata degli Adimari*. Eum verò ſic alloquitur.

Se nium lucerna acceſa aſconde in terra;
Ma ſoura il candelier l'alza, e l'aſſetta,
E ſe meglio dal monte occhio ſaetta,
Adimaro, a ragion giſti à Volterra:
Tu ſpeculator giuſto in pace, e in guerra,
Tu luce ſacroſanta, e benedetta,
Per far la Gregge tua ſana, e perfetta
T'eleggeſti vn'albergo alto da terra.
Anzi per ampliar Paſcolo, e Prato,
Quanto è fra l'Elſa, e fra la Fuſcia in dono
Deſti all'Epiſcopal tuo ſeggio amato:
Hor, ſe chi pon la vita è Paſtor buono,
Tu che l'oro, e la vita in vn gli hai dato,
Merti, à giuditio mio, d'ottimo il ſuono.

Idem eodem libro inter cæteros Adimariæ familiæ præclaros viros laudauit Alemannum Cardinalem Archiepiſcopum Piſanum, Robertum huius Volaterranæ Eccleſiæ Epiſcopum, & Philippum Præſulem Nazarenum, de quibus infra. Huius nobiliſſimæ familiæ ſtemmata ſcutum æqualiter bipartitum aureum, & ceruleum, de qua oempe inſignis Vgolinus Varinus lib. 3. de illuſtrat. Vrbis Floreotiæ, ſic verſificauit.

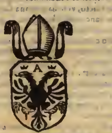
Quin, & vicini Feſulano è vertice montis
Venit ſanguineis notus bellator in armis
Adimar, vnde genus clari duxere nepotes;
Cum Longobardos victor Pipinus heros
Diruit, & noſtram maiorem reddidit Vrbem:
In multos ramos, mutato nomine, proles
Scinditur, & plures complexa nepotibus vrbes.
Ex hac illuſtris profluxit Trotta propago
Qua nunc attollit ſe ſe Alexandria pubes
Armipotens genus, & ſacris memorabile chartis.

35. GALGANVS huius nominis primus, quē è nobiliſſima Inghiramia familia fuiſſe tradunt, alij autem è Pannochieſca geote eſſe contenduot de Caſtilione Bernardi in Volaterrana ſede floruit aono 1150. extatque eius memoria in multis contractibus vſque ad annum 1161. vt iunior Ammiratus ſcribit, Senior autem narrat 1164. hunc Galganum à Friderico primo Volaterranum Dominum fuiſſe conſtitutum Papiæ, tametſi de more ſuo oon afferat priuilegium.

36. VGO de Saladinis ex Comitibus Caſtelli Agniani, & Canonico Patauino, ac Volaterrano, ob ſingularem vitæ probitatem, ad Volaterranum Epiſcopatum aſſumptus eſt anoo 1174. Hic ille Epiſcopus Volaterranus eſt, qui ex Diuino inſtinctu anno 1181. Ciſtercienſis ordinis Abbatibus, à Gallicanis Comitijs redeuntibus, propè Gluſdinum ad montem Cerbolim in paſtorali tugurio repererunt diuum Galganum Eremitam ſpiritum Deo reddidiſſe, ibidemque illum tumulaſſe narratur. Quoniam verò Abbates illi pietatis ergo, defunctum Saoctum habitu conuerſorum ſui ordinis

dinis

dinis conueſtierant, arrepta Vgo occaſione authôr ſure ibi conſtruendi inſig..em illam Abbatiam ſancti Galgani ordinis Ciſtercienſis, cum prius ipſe ædificando cœnobio fundum liberaliſſimè attribuiſſet. Narrat Ammiratus multa Vgonem pertuliſſe à Volaterranis Ciuibus, quod libertatem Eccleſiaſticam mordicus retineret, defenderetque. Eius memoria extat vſque ad annum 1183. Eodem enim anno, vel ſequenti potuit fato ceſſiſſe, die 8. menſis Septembris. Sepultus eſt in Cathedrali, cum antea populus ob creditam de eo ſanctimoniam vitæ; ſiue vt deſiderium defuncti aliquantiſper leniret, extra ſepulchrum ad decem dies eundem veneratus fuiſset.

38. ILDEBRANDVS de Pannochieſchia, ſiue vt alij volunt del Pannochia, Vgoni ſucceſſit anno 1184. Hic cum ex nobilitate gentis ſuæ ingentes ſpiritus gereret, breui Volaterranum arripuit principatum, declaratuſque eſt à Friderico Imperatore facti Imperij Princeps anno 1185. De huiuſmodi re priuilegium attulit Ammiratus,

Fridericus, Dei gratia, Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus.

Inter varia Imperatoriæ Maieſtatis vota, & opera, officium Imperialis Excellentiæ à Deo nobis creditum poſtulat, & requirit, vt cum vnicuique fidelium noſtrum, quod ſuum eſt debeamus obſeruare, Eccleſijs quidem, & Eccleſiaſticis perſonis intendere tenemur, quarum obſeruantia nobis cōmiſſa eſt ad earum proſperitatem, & ſalutem, quatenus dum per ſolertiam exteriorum viſcera pietatis, & ſpem iuſtitiæ clementer ei aperimus, ſuffragijs, & orationibus earum vitam obtinere valeamus æternam, iuxta illud Dominicum, eleemoſinā extinguit peccatum, & charitas operit multitudinem peccatorum. Ea propter cognoſcat, tam præſens ætas fidelium Imperij, quam ſucceſſura poſteritas, quod nos attendentes antiquam honeſtatem, & meram libertatem noſtræ Volterrenſis Eccleſiæ, & animum libenter inclinantes ad ſedulas preces dilecti, & fidelis Principis noſtri Hildebrandi Pannocchi eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi, cuius vtique deuotio plurimum nobis accepta eſt, & honeſtas eius ſuis commendata meritis, æquum duximus, atque neceſſarium, vt inſolentijs, & damnis, quæ præſcripta Eccleſia tum ex ignauia, tum ex prodigalitate, tum etiam, & impudenti Prælatorum ſuorum ſubſtinuit, maturius occurramus, ne ſi corpore diuturno negligenter ſenuerit

A in obliuionem fortè deueniat, & iniuria in res ſacra grassantium tranſeat in aliquem, quaſi inſtæ poſſeſsionis vſum. Habito igitur, ſapienterque deliberato Principum, & curiæ noſtræ Iudicum conſilio, omnes oppignorationes, beneficia, tranſmutationes, & alias quaſcumque alienationes, quę a prædeceſſoribus prædicti Epiſcopi, & ſpecialiter ab Hugone Epiſcopo proximo prædeceſſore ſuo, & à Canonica, ſiue Canonicis eiuſdem Eccleſiæ caſſamus, & Imperiali authoritate omninò in irritum reuocamus, & vt liberè abſque omni contradictione ad ſæpe dictam Eccleſiam, & Epiſcopum reuertantur cenſemus, ac diſtrictè præcipimus, niſi euidenti ratione probari poſſit, & oculata fide declarari ad vtilitatem ipſius Eccleſiæ, ea in ſuum rationabilem contractum acceſſiſſe. Ad augmentum quoque noſtræ Imperialis ſolertiæ ipſi

B Epiſcopo plenam damus authoritatem, poteſtatem concedimus confidenter intrandi, & poſſidendi quæcunque alienata, ſiue conceſſa, vel infeudata, ſeu nomine tenimenti collata, tam in caſtris, quā villis alijs quibuſcunque rebus, & eorum poſseſſionum, atque vſum liberè habendi, & pro ſuę voluntatis arbitrio ſalubriter diſponendi ſine læſionè ſui iuris, & Vulterranæ Eccleſiæ. Vt autem hoc noſtræ Maieſtatis edictum ratum conſiſtat, & omni æuo inconuulſum permaneat, præſentem inde paginam conſcribi iuſſimus, & Excellentiæ noſtræ ſigillo communiri; ſtatuentes, & Imperiali authoritate ſancientes, vt nullus Dux, nullus Marchio, nullus Comes, nulla Ciuitas, nullum Commune, nullaue poteſtas, ſeu aliqua prorſus perſona humilis, vel alta, ſæcularis, vel Eccleſiaſtica huic noſtræ

C conſtitutioni audeat contraire, vel aliquibus calumniarum iniurijs præſumat noſtrum hoc præceptum attentare, quod qui fecerit in vltione temeritatis ſuæ ſexaginta libras auri puri componat, medietatem fiſco Imperiali, & medietatem perſonæ iniuriam patienti. Huius rei teſtes ſunt Conradus Maguntinenſis Archiepiſcopus, Guilielmus Aſtenſis Epiſcopus, Albrigunus Reginus Epiſcopus, Fridericus Præpoſitus ſancti Thomæ in Argentina, Dux Guelfus, Luppoldus Dux Auſtriæ, Gherardus Comes de Lon, Comes Symon de Spamheim, Comes Theobaldus de Lechſgēmūde, Marchio Bonifacius de Monte ferrato, Vvernerus de Bonlande, Druſardus de Reſtenebure, Leo de Monumento, Obizo Iudex de Vico, Moncanellus de Monte cucari, Henricus Mar-

D kalcus de Luria, Rodulphus Camerarius, & alij quamplures.

Dat. apud Cremam in reuelatione ipſius ann. Dominicæ Incarnationis MCLXXXV. indictione tertia. xvi. Kal. Iunij.

Obtinuit etiam Ildebrandus anno 1188. alterum priuilegium datum in ſancto Miniato, vbi Principis titulo inſignitur, ac præter Volaterranum dominium, in plura etiam Caſtella poteſtatem accepit, totum Epiſcopatum cum argenti minerijs, Caſtelli Monterij, Regaliſque ad Imperatorem ſpectantibus. Vrbanus Tertius anno 1187. vndecima Kalendas Octobris, indictione ſexta ſui Pontificatus anno ſecundo Veronæ priuilegium dilargitus eſt in fauorem Ildebrandi, eiuſdemque in

Epiſcopatu ſucceſſorum. In difficillimis temporibus dexteritate mirabili vſus eſt cum à Pontificibus æque, ac Imperatoribus, omnia quæcumque, vel animo deſtinaſſet facillimè videretur impetrare. A Clemente Tertio obtinuit poteſtatem Collenſem creandi Plebanum, quod iam ipſum in ſuam traxerat iuriſdictionem. Poteſtatem procudendi denarios ab Imperatore Henrico ſingulariter donatus eſt, vt ex ſequenti priuilegio perſpicitur.

In nomine ſanctæ. & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus Sextus, Diuina fauente clementia Romanorum Rex, & ſemper Auguſtus. Excellentiæ noſtræ benignitas ſerenitatem noſtram indicat, vt deuota fidelium noſtrorum obſequia clementer attendentes liberali munificentia Maieſtatis noſtræ beneficijs ipſos ſtudeamus ſublimare. Notum igitur facimus vniuerſis Imperij noſtri fidelibus præſentibus, & futuris, quod nos conſiderantes fidem, & dilectionem dilecti Principis noſtri Ildebrandi Vulterrani Epiſcopi, quam nobis præclaris obſequiis conſtanter oſtendit Regali Excell. ipſi, & ſucceſſoribus ſuis monetam recto ſeudo tenendam in perpetuum concedimus dantes ei licentiam, & plenam poteſtatem cudendi eam in quo pondere, colore, & forma voluerint, & in omnibus prædictis eam mutandi pro ſua voluntate. Per hanc autem Maieſtatis noſtræ conceſſionem prædictus Epiſcopus, eiuſque ſucceſſores fiſco noſtro annuatim in penſione perſoluant ſex marchas puri argenti ad pondus Colonienſe in feſto ſancti Martini præter illam penſionem, quam pro alijs regalibus dare tenetur, ſi verò aliquis ſucceſſor prædicti Epiſcopi monetam reſignare voluerit, non teneatur ad earundem ſex marcarum perſolutionem. Datum Vicerbur, anno Dominicæ Incarnationis 1189. indictione ſeptima 15. Kal. Septembris.

Reperitur nominatus Ildebrandus in quodam priuilegio eiuſdem Henrici Sexti Imp. ad fauorem Monaſterij ſancti Galgani dilargito anno 1191. ſiquidem cum Monaſterium illud è Clareuallenſi colonia illuc miſſa cœpiſſet creſcere, fortunaſque augere, dignum viſum eſt, quod ad munimen Imperatoria tutela fulciretur. Ex originario, hoc ſequens exemplar deduximus; curauimuſque hic exſcribendum, quod adhuc in libro membranis compacto in Bibliotheca Monaſterij Ciſtelli Florentiæ diligentiſſimè aſſeruatur.

Henricus Sextus, Diuina fauente clementia, Romanorum Rex, & ſemper Auguſtus, apud Regem Regum ad æterni Regni premium, & ad temporalis Imperij nobis conferri credimus incrementum in perſonis, ac rebus Deo dicatis ſicut Regiæ dignitatis incumbit officio prouiſionis curam, & ſollicitudinem impendamus.

Nouerit itaque omnium Imperij fidelium tam præſens ætas, quam ſucceſſura poſteritas, quod nos æternæ retributionis intuitu Monachorū ſancti Galgani à Claraualle in Tuſciam venientes, & omnia ipſorum bona, quæ vel habent in Tuſcia, vel quæ in poſterum iuſto acquiſitionis titulo ſunt habituri, pariter quoque ipſorum, ac fratrum ſuorum perſonas in nomine Maieſtatis protectionem ſuſcepimus, eoſque ab omni ſeruitio, ſeu mune-

A te, ſiue neceſſarijs noſtris, ſiue alijs præſtando, liberos, & immunes conſtituimus, vt nulli prorſus hominum reſpondere teneantur niſi tantum Clareuallenſibus tanquam ſpiritualibus Patribus; quicumq; etiam noſtræ iuriſdictionis homo ſub Monaſtica profeſſione Monaſterium ipſorum ingreſſus fuerit, & perſona ipſius ingredientis, & poſſeſſiones ipſius, quæ Monaſterij contulerit, ab omni exactione, & angaria liberæ ſint, & abſolutæ. In eis quoque, quæ ad vitæ temporalis pertinent neceſſitatem eis aliquatenus conſultum eſſe cupientes ipſius ex mera liberalitate contulimus, & Regia donauimus munificentia campum iuxta Abbatiam, quæ dicitur Ardinga ſitum, qui ſex bouum paribus arari poteſt annuatim, vt eum iure poſſideant perpetuo. Præcipimus itaque, & Regio ſtatuimus edicto, vt nulla perſona humilis, vel alta

B contra hanc noſtræ benignitatis munificentiam præſumat venire, vel eam auſu temerario violare; qui verò contrafecerit, vel in perſonis ipſorum, aut poſſeſſiones manus violentas iniecerit ei pœnæ, quæ Imperialis, aut Regia Maieſtas imponere volet ſubiacebit. Quæ beneuolentiæ nomine protectio, atque largitio, vt rata in eum, atque inconuulſa permaneat, præſentem inde paginam fecimus ſubſcribi, eamque nominis noſtri ſigillo iuſſimus communiri.

Datum in Caſtro ſancti Quirici anno Dominicæ Incarn. 1191. ind. 9. 8. id. Martij.

Idem Monaſterium ad Ildebrandi preces priuilegijs exornauit, atq; tutatus eſt, Philippus Dux Etruriæ, fraterque Henrici Imperat. anno 1196.

C vt in ſequenti diplomate.

Philippus, Dei gratia Dux Tuſciæ, &c.

Si Eccleſiaſticos, & præcipuè religioſas perſonas in ſuo iure conſeruare ſtudemus, & eis tranquillam pacem huius temporis ad ſeruiendum Deo prouidemus, ſperamus in æterna retributione nos inde meritum, & animæ remedium recepturos. Et propter notum facimus vniuerſis Imperij fidelibus præſentibus, & futuris, quod nos intuitu Diuinæ miſerationis fratres religioſos ſancti Galgani in monte Sepij Diuinis mancipatis obſequijs, & omnia ipſorum bona, & campum iuxta Abbatiam quæ dicitur Ardinga ſitum, qui ſex bouum paribus arari poteſt, annuatim ſub protectione ſerenitatis noſtræ ſuſcepimus, ſicut in priuilegio à glorioſiſſimo Patre noſtro Friderico Romanorum Im-

D peratore eis dato continetur, & etiam à ſereniſſimo fratre noſtro Henrico Romanorum Imperatore in alio priuilegio eſt conceſſum eis, noſtra authoritate eis ſtabilimus, & confirmamus, & eos ab omni ſeruitio perſonę tam Nunciorum noſtrorum, quam aliorum abſoluimus, & nulli omninò teneantur reſpondere, niſi tamen Vulterrano Epiſcopo tanquam ſpirituali Patri ſuo. Statuimus igitur, vt nulla perſona humilis, vel alta contra hanc noſtræ benignitatis munificentiam præſumat venire, vel auſu temerario violare. Qui verò contrafecerit, vel in perſonas ipſorum, aut poſſeſſiones manus violentas iniecerit, pœnam centum marcarum argenti ei imponimus, hæc vt rata in eum, & inconuulſa permaneant, præſentem paginam conſcribi fecimus, eamque nominis noſtr-

ſigillo

ſigillo iuſſimus communiri. *Datum apud Aretium, anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo centeſimo nonageſimoſexto, indictione 4. quarto Kal. Martij.*

Eodem anno iterum Henricus Imperat. Eremum S. Galgani, ac Monachos hoc ſequenti priuilegio protegendos ſuſcepit.

Henricus Sextus, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Siciliæ Rex, &c.

Imperialis Excellentiæ noſtræ dignitas ſicut ad conſeruandum ius temporale debito legum, & iuris tramite debet incedere: Ita pro æternæ vitæ præmijs, ad religioſarum perſonarum defenſionẽ, & locorum Deo dicatorum augmentum, ſtudium, & opera vigilanti animo dignè iudico adhibere. Quapropter notum facimus vniuerſis Imperij noſtri fidelibus præſentibus, & futuris, quod nos Imperiali benignitate Bonum presbyterum Priorem Eremi ſancti Galgani, & fratres ſuos, & vniuerſa bona, quæ nunc habent, vel in poſterum concedente Domino, iuſtè poterunt obtinere in ſpecialem Maieſtatis noſtræ protectionem recipimus, ipſiſque pro animæ noſtræ remedio concedimus, & præſenti pagina confirmamus in perpetuum campum ſitum iuxta Abbatiam Ardingam, in loco, qui dicitur Valledechi, qui campus ſex paribus bouum annuatim poteſt arari, eo videlicet tenore, vt prædicti fratres ipſum campum ab omni onere, & ſeruitio, tam noſtræ Maieſtatis, quam etiam cuiuslibet alterius, & noſtrorum Nunciorum perſonæ, & ſpecialiter filiorum Corradi de Monte Alcino liberum ſemper habeant, & abſolutum. Statuimus igitur, & Imperiali authoritate ſancimus, vt nulla omninò perſona, humilis, vel alta, ſæcularis, vel Eccleſiaſtica contra hanc Maieſtatis noſtræ conceſſionem, & præceptum aliquatenus grauare audeat, vel impedire prædictos fratres, vel aliquam eis inferre moleſtiam, quod ſi quis attentauerit xxx. libras auri pro pœna Cameræ noſtræ componat; ad cuius rei certam in poſterum euidentiam præſentem paginam inde conſcribi iuſſimus, & Maieſtatis noſtræ ſigillo communiri.

Datum apud Aſſanum anno Dominicæ Incarnationis 1196. indict. 15. 2. non. Octobris.

Omnes has immunitates ab Imperatoribus, ac Pontific. Monaſterio S. Galgani Ildebrandus impetrauit, vt ex ſequenti eiuſdẽ ampliſſimo priuilegio liquido conſtabit. Anno 1197. die ſecunda menſis Nouembris Ildebrandus cum cæteris Etruriæ Ciuitatibus fœdus percuſſit, defenditque Eccleſiaſticam ditionem interuentu, auxilioque Cardinalium Legatorum Pandulphi Piſani, ac Bernardi Lucenſis. Anno 1196. Aretij in ſancto Petro Maiori iuramento interfuit, quod Verdes Rector Communitatis Figlinatis, ac Vallis Arni præſtitit, Acerbo Florentino Conſuli obediendi. Innocentius Tertius hoc ſequens diploma ad Ilbebrandum perſcripſit.

INNOCENTIVS EPISCOPVS
ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri Ildebrando Vulterrano Epiſcopo ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

QVæ ad Eccleſiarum augmentum à Principibus ſæcularibus, aut viris Eccleſiaſticis indulgentur gratanter admittimus, & gratuis Apoſtolicæ ſedis præſidio communimus, quodcirca te, ac Eccleſiam Vulterranam tanto libentius adimplemus, quanto te nobis, & Eccleſiæ Romanæ fideliorem inuenimus, & in pluribus tuam ſumus deuotionem experti. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis precibus annuẽtes, libertates, immunitates, dignitates, & iuriſdictiones tibi, & Eccleſiæ Vulterranenſi à Principibus, ſiue à quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, vel ſæcularibus prouida deliberatione conceſſas ratas eſſe decernimus, & mandamus in poſterum inuiolabiliter obſeruari. Nulli ergo hominum liceat hanc noſtræ conceſſionis paginam infringere, vel auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Laterani 9. Kal. Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Cæterùm Ildebrandum magni nominis, magnæque exiſtimationis apud omnes fuiſſe oportet, quando in Etruria ſiue quæ ad pacem, ſiue quæ ad bellum viderentur ſpectare ad eius ferè arbitrium componerentur. Quod ipſum planè oſtendit anno 1200. die 13. menſis Februarij, eum in palatio Epiſcopi Florentini in ſe recipit, ſanctèque iurat ſe Florentinis, vbi contra ipſos exarſiſſet bellum, opem pro virili laturum, impulſurumque ſuæ ditionis milites ad Semifontis contumacis Oppidi oppugnationem, ſemelque in anno per quindecim dies, cum ducentis equitibus, ac mille peditibus ſub illorum ſignis militaturum ſuis impenſis, at ſi ad diuturnius tempus ſua opera vti voluiſſent, illorum ſubleuaturus pecunia aduerſarios Florẽtinorum impugnaturum, neque cum Semifonte pacem, neque cum alijs, ipſis non aſſentientibus vnquam facturum. Hoc demum Oppidum gliſcenti Florentinorum potentia pertinaciſſimum æmulum exciſum eſt 1202. Anno verò 1203. die quarta menſis Iunij, hic idem Ildebrandus cum Petro Florentinorum Antiſtite, Rainerioque Epiſcopo Feſulano non modo, lodo, à Podij Bonitij Prætore, alijſque arbitris honorarijs inter Senenſes, Florentinoſque lato interfuit, cum de confinijs diſceptarent, ſed etiam ſenis præſens fuit, dum illius Ciuitatis Conſules, coram Conſulibus Florentinis militum, ac mercatorum idem Lodum, ratum haberent, confirmarentque. Vt autem Ildebrandus armis valuit, ſic in promouenda pietate fuit præcipuus. Nouæ etenim ſancti Galgani plantationi, adeo fauorabilis fuit, vt effuſis propemodum opibus Monaſterium illud ditauerit: vt ex hoc ſequenti priuilegio perſpicuè patet.

In nomine Domini Amen.

Anno Incarnationis eius 1208. idus Octobris indictione quinta. Nouerit omnium fidelium tam præſens ætas, quam futurorum poſteritas, quod nos Ildebrandus Dei gratia humilis Vulterranus Epiſcopus, æternæ retributionis intuitu, monachos conuerſos Eccleſiæ beati ſancti Galgani confeſſoris ſitæ, atque extructæ in ſylua montis Sepij, qui ibidem ſecundum regulam beati Benedicti, & ſecundam inſtitutionem, & formam Clareuallenſium Deo ſunt ſeruituri, ipſorumque

bona quæ impræſens habent, vel quæ in poſterum iuſto acquiſitionis titulo in Vulterrana Diœceſi ſuot habituri, ſub noſtra cura, & protectione ſuſcipimus, concedentes eis in omnibus plenitudinem libertatis, quæ ſibi vendicat vbique ordo Clareuallenſium, reſeruato nobis iure Patronatus, ita quod non debeant intereſſe electioni, neque inſtitutioni, neque inueſtituræ, muniti priuilegio Apoſtolico. Volumus inſuper eos ab omni ſeruitio noſtro, eos manere, noſtroſque nuncios, ſiue ab alijs nobis pertinentibus præſtando liberos eſſe, atque immunes. Volumus etiam, vt quicunque noſtræ iuriſdictionis homo monaſterium ipſorum ſub monaſtica profeſſione ingreſſus fuerit Perſona ingredientis, & ipſius poſſeſſiones, quæ iuſtè contulerit, vel vendiderit, ab omni excommunicatione, & angaria ſint abſolutæ, & liberæ; in his quoque quæ ad præſentis vitæ neceſſitudinem pertinent ipſis conſultum eſſe cupientes, quod Dei timore, & animæ noſtræ remedio, noſtrorumuè ſucceſſorum, ſubſcribente Vulterrano Capitulo, concedimus, & damus eis terras noſtræ iuriſdictionis ſibi perpetuo poſſidendas in terræ fines illos poſitos, videlicet in Papera, & in Luptnare, & in Tribuano, & fundum Zanucini de Monticciano in quod accepto cambio nobis reconſignauit, & prædia quæ fuerunt Guiduccioni, & Ferrena, cum ſylua, & cum omnibus quæ ad ipſam ſyluam pertinent, ſicut olim fuit conſignatã, & terræ tineta à flumine Merſæ, vſque ad flumen Galleſiæ. Concedimus etiam eis, & damus terras apud Beltronem poſitas, & ita nominatas per loca, & conſignatas, terram videlicet de Paluelo, & de Monte Laci, à via antiqua, quæ vadit ad ſanctum Geſſorem vſque ad finem Sellatis. Ab Oriente habent iuxta ſe terram præpoſita de caſale quæ vocatur Monte Laci: Ab occidente tenet cum terra Raynerij de Bitmani quę vocatur terra Sumbrieſe, totam quoque terram ad Longareſe à via antiqua, quæ eſt de Surſum vſque ad flumen Sallectis, ab Oriente habet, terram Raynerij de Bolmaoi, quæ dicitur Sabienſe, ab Occidente ſe diuidit cum foſſato, quod vadit inter ambas ſyluas, & tenet cum terra de ſancto ad Geſſorem vſque ad aquam de Forci, terram quoque de via lata, quæ vadit à via antiqua vſque ad aquam quæ vocatur Forci. Ab oriente cum terra ad Geſſorem, ab occidente cum terra Raynerij prædicti, quæ vocatur alla marete, & terram deſuper Ficum de Petris, qui tenet ſe ab Oriente cum terra Raynerij Pannochiæ, ab Occidente autem terram de Corneis, & de ſubtus Madia vſque ad flumen Foſcij, & à Meridie vſque ad Campum curræ. Vnde obligantes nos, & noſtros ſucceſſores impoſita ſolemni ſtipulatione promittimus tibi domino Bono recipienti pro prædicta Eccleſia per omnia prædicta firma, & rata habebimus, & ab omni homine defendentes, & quietè, ac pacificè prouidere promittimus in perpetuum, ſtatuimus itaque, & authoritate nobis a Deo collata præcipimus, vt nulla perſona contra hanc noſtræ benignitatis munificentiam venire præſumat, vel etiam auſu temerario violare, qui verò contrafecerit, ſit Anathema Maranthæ, niſi defecerit de tanta præſumtione ſatisfecerit, vt huius itaque noſtræ beneuolentiæ largitio, atque protectio tota in eum atque inconcuſſa permaneat, publicum inde inſtrumentum Creſcentium Iudicem, & Notarium noſtrum ſcribere mandauimus. Actum in quodam Orto iuxta Caſtellum Montis Alcini Epiſcopatu, & Comitatu Vulterræ coram Domino Luca Abbate ſancti Pauli de Piſis, & Domino Luca Priore de Dilealſijs, Florentietto Præpoſito de Caſulis, Azzo Plebano de Forciano mag. Ruffulo de Aneta, & presbytero Gulielmo eiuſdem Domini Epiſcopi Cappellano, & Canonico de Ceſena præſentibus rogatis teſtibus, ibique, & in eorum præſentia Gerardus filius Vbaldi, Galganuſque Paricaldi, & Mons, Magnuſque Villaris futuri monachi manumiſerant ſe in manibus iam dicti Domini Boni Prioris Eccleſiæ ſancti Galgani, & ſtabilitatem loci promiſerunt, & ipſe Dominus Epiſcopus inueſtiuit ipſum Priorem, & prædictos amodo fratres eius de Eccleſia prædicta, & de omnibus prædictis rebus.

Hanc conceſſionem, eodem deprecante Ildebrando, Otho Quartus Imperator confirmauit, ratamque habuit, vt ſequens prodit priuilegium, quod inter alios Præſules, etiam Ildebrandus ipſe ſubſcripſit.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Otto Quartus diuina fauente clementia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus. Ad æternæ vitæ præmium, & temporalis Imperij incrementum, apud Creatorem omnium nobis maximè proficere non ambigimus ſi in Eccleſia Dei, & religioſis perſonis gratiæ noſtræ ſubſidiũ, & Imperialis defenſionem maieſtatis ſtudeamus propenſius impertiri. Quapropter notum facimus vniuerſis imperij fidelibus præſentibus, & futuris, quod nos intuitu Diuinæ retributionis monaſterium, & totum conuentum ſancti Galgani Ciſtercienſis ordinis, quod monaſterium ſitum eſt in Epiſcopatu Valaterrano in monte Sepio eo quod perſonas ibi exiſtentes in eo ordine deuotas, & Deo, & maximè religioſas eſſe audiuimus cum perſonis omnibus ibidem Deo famulantibus, & vniuerſis bonis, obedientijs, & pertinentijs ſuis, in ſpiritualem maieſtatis noſtræ protectionem recipimus ipſum monaſterium, & locum, perſonas omnes, & obedientias, & vniuerſa ad ipſos pertinentia, quæ nunc habent, vel in poſterum dante Domino poterunt iuſtè adipiſci, ab omni data, collecta, tributis, Angaria, ſeu Pangaria munere publicæ functionis, & ab omni grauamine, vel exactione cuiuſcumq; perſonæ in perpetuum libera eſſe decernentes, quorum quædam certis nominibus duximus exprimenda, Montem Sepium, in quo ipſum Monaſterium eſt fundatum cum nemore, & omnibus adiacentibus, & quidquid habentur in curte, & diſtrictu de Berignone, cum ſuis pertinentijs, & quidquid . . . . . in villa de Lamole, in curte de Cluſino, & de Fruoline de Monticiano, ſicut Ildebrandus Vulterranus Epiſcopus hæc omnia ipſis dedit, & conceſſit. Adijcimus etiam quidquid habent in curtibus de Suciano, & de Lactaria, Campum quoque de Valroſi ſitum iuxta Ab-

ba-

batiam Ardingam ab Anteceſſore noſtro Henrico Romanorum Sereniſſimo Imperatore ipſis datum, & conceſſum. Inſuper Abbatiam de Guiniano à Romano Innocentio ſummo Pontifice ipſis conceſſam, cum omnibus ſuis obedientijs, & pertinentijs. Hęc autem omnia ſicut prænotata ſunt, cum paſcuis, nemoribus, ſyluis, terris, cultis, & incultis, aquis, aquarumuè decurſibus, & cum omni vtilitate ſicut ipſis data ſunt, & conceſſa Imperiali authoritate ipſis confirmamus. Concedentes, vt in cauſis forenſibus licitum eis ſit ſyndicum, vel procuratorem conſtituere. Nullæ quoque conſtitutiones locorum, vel Ciuitatum contra ius . . . ipſius præiudicet, nulla quoque perſona, nullaque Ciuitas, vel Communc, vel locus ipſos prohibere debeat quominus extrahant, vel exportent, quæ ipſius ad domos, & fratrum in victum, & perſonarum ſuarum ſuſtentationem ſunt neceſſaria. Statuimus quoque, & iubemus, vt ſi res aliquæ prædictæ domui, & ſuis pertinentijs ab aliqua, vel aliquibus fuerint ablatæ, & ad manus aliquorum deuenerint locorum, tamdiu eas retineant, quouſq; debitum vnde prædicti fratres accipiant iuſtitiam, ad hæc de ſpeciali liberalitatis noſtræ gratia ipſis indulgemus, quatenus omnes, qui ſe ad ordinem illum transferre noluerint, licitè, & liberè ipſum poſſint cum omnibus rebus ſuis mobilibus, & immobilibus, quas eis dederint recipere, niſi ſit ſeruus volentes, & ſtatuentes, vt ab omni paſſagio, vel pedagio, quod poſſeſsionibus, rebus, perſonis, & animalibus eorum ad ipſas aliquo modo pertinentibus omninò liberi ſint, & abſoluti. Sancimus itaque, & conſtituimus, vt nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, nulla Ciuitas, nullumque Commune, nullaque omnino perſona humilis, vel alta, ſęcularis, vel Eccleſiaſtica contra hanc ſerenitatis noſtræ, conceſsionem venire audeat, vel in aliquo prædictum Monaſterium, aut fratres aliquatenus perturbare, quod qui fecerit, in vltionem ſuæ temeritatis 60. libras auri puri prò pœna componat, dimidium Cameræ noſtræ, & reliquum paſsis iniuriam. Ad cuius rei certam in perpetuum euidentiam præſentem paginam inde conſcribi iuſsimus, & Maieſtatis noſtræ ſigillo communiri.

Signum † Domini Ottonis,

Dat. apud ſanctum Miniatum per manum Gualterij Imperialis Aulæ Prothonotarij, anno Incarnationis 1209. *pridie kal. Nouembris, indict.* 19.

Inde certo colligimus Ildebrandum vixiſſe vſque ad annum 1209. paruumq; deinceps ſuperſtitem fuiſſe, cum anno 1213. Paganus reperiatur Volaterranis ius diuinum dixiſſe. Falluntur autem Iouannellus, Falconcinus, Contiuſque, qui de Præſulibus Volaterranis ſcripſerunt, cum Guillelmum quendam Pannochieſcum de Trauale ordinis Prædicatorum huic Ildebrando ſucceſsiſſe contendunt, idque accidiſſe volunt alij ann. 1200. alij 1209. Ordo verò Prædicatorum ſumpſit exordiū 1207. fuitque confirmatus ab Honorio Tertio anno 1216. Narrat Ammiratus hunc Guillelmum in Volaterranum Epiſcopum fuiſſe electum à minore parte, Clericalis Senatus, eiuſdemque electionem non placuiſſe Pontif. vt poſtea dicemus.

38. PAGANVS itaque Ildebrando ſucceſsit anno 1213. Hic cum ſancti Geminiani Publica re fœdus perceſsit, vt ſociatis armis Volaterranis arma inferret in Ripomarranciæ Caſtellum, reſtituerent portoria ſalis, atque alia loca, quæ Volaterrano Epiſcopatui violenter diſtraxerant, vnde apparet cum Ildebrandi morte, Volaterranorum etiam Præſulum concidiſſe potentiam. Tametſi ex ampliſsimo Friderici Secundi Imperatoris priuilegio fuerit inſignitus. Cæterùm dignitas, abſque opibus, viribuſque quæ repellendę iniuriæ ſufficiant, parum valet. Paganus enim, ſiue Paganellus, vt alij vocant, coactus aliquando fuit à ſua Eccleſia aliquandiu exulare. Anno 1235. publicationi fœderis, quod poſtrema die Iunij ex authoritate Iacobi Pecorariæ Cardinalis inter Florentinos, atq; Senenſes coluerat, interfuit Gregorio Nono Pontifice ſedente ad Clauum. Extat huius memoria vſque ad annum 1239. 3. Idus Iulij, quo ipſo anno in feudum tradit aliquot Epiſcopatus bona in curia de monte Cerboli, vbi Paganellus reperitur ſubſcriptus, cum tamen in alio eiuſdem anni monumento appelletur Paganus. Inde errarunt nonnulli in duos partientes, qui vnus reuera erat, ſicut etiam haud ſatis ſapuerunt, qui Paganum deceſsiſſe narrant 1236. cum ex Ammirato diligenti ſcriptore vixiſſe reperiatur, vſque ad annum 1239.

40. GALGANVS Monachus, ex Abbatia ſancti Galgani ordinis Ciſtercienſis ad Volaterranum Epiſcopatum aſſumptus eſt anno 1244. cuius electionem Innocentius Quartus ſummus Pontifex confirmauit. Hic ille Galganus eſt, qui Monaſterium ſancti Galgani opibus auxit, eiuſdemque Monaſterij ſanè viſendum templum cum Stephano Cardinali abſoluit, ſepulchroque ſancti Galgani ad Mōtem Cerbolim rotundam fornicationem induxit, vbi Epiſcopi Galgani, ac Cardinalis Stephani ſemiexciſæ ſpectantur effigies. Deceſsit Galganus anno 1251. illiuſque cadauer ex teſtamento ad ſanctum Galganum relatum in ſepulchro marmoreo iacet à Monachis illi conſtructo prope portam, quæ ad ſancti Spiritus ſacellum recta conducit. Nulla tamen ibi illum exhoneſtat inſcriptio. Huius Galgani mentionem reperi in quibuſdam contractibus, qui hodie aſſeruantur in archiuio Monaſterij Ciſtelli Florentiæ, quos haud mihi operæpretium viſum eſt, hic recitaſſe.

Galgano huic, & Ildebrando, necnon Stephano Card. de Foſſanoua Eccleſiæ ſancti Galgani fundatorib. nos olim cum ibidem Abbatis munere fungeremur, quod vides cœnotaphium appoſuimus.

D. O. M.

Stephano de Ceccano, ex Monacho Ciſtercienſi S.R.E. presbytero Cardinali pijſſimo, Ildebrando Pannochieſco, ex Comitibus Traualis, ac Galgano II. religioſiſſimis, ſanctiſſimiſq; Volaterranis Epiſcopis, quorum egregiam ſanctimoniam, & venerabilem in Deum quoque, ac ſanctum Galganum peruigilem deuotionem æternum hoc, ſacrumque templum ante quadringentos annos ab ipſis fundatum, redditi-

buſque

buſque innumeris ditatum laudando comprobauit. Ferdinandus Vghellus Abbas, & Monachi ob eximiam eorum ergaCiſtercien. ord. pietatem,clementiſſ. optimiſq; Fundatoribus P.C. ann. MDCXXX.

41. RAYNERIVS Volaterrarum Præſul reperitur electus anno 1251. ſexto Kal. Auguſti. Hic multas terras conceſſit M. Gualfredo de Pichena filio quondam Sinibardi, ac Mactoſelloni, Vlimbardoque dicti Gualfredi, eorundem vita durante. Anno verò eodem Raynerij etiam mentio habetur in quadam bulla Innocentij Quarti Pontificis, Lugduni indulta Kal. Aprilis, eius Pontificatus anno octauo, qua Geminianenſibus congratulatur optime fuiſſe illos animatos erga Eccleſiam, non ſecus ac dictus illis electus perſcripſerat. B Eodem anno Caſtrum Monterii à Repub. Senenſi occupatum eiuſdem Innocentij ſultus auxilio recuperauit, de qua re idem ſcripſit Pontifex fratri Alebrandino de Caualcantibus Florentino, ordinis Prædicatorum, viro eius æui ſanctimonia, ac rerum gerendarum inſigni, ille idem, qui ſub Gregorio Decimo ad Vrbeueranam Eccleſiam aſſumptus fuit. Literæ verò Innocentij ex reg. vatic. deſumptæ ſunt tenoris ſequentis.

INNOCENTIVS EPISCOPVS, Seruus Seruorum Dei.

Fratri Alebrandino de ordine Fratrum Prædicatorum Senis commoranti.

C *CVM ex iniuncto nobis ſeruitutis officio Eccleſiarum omnium curam, & ſollicitudinem gerere teneamur circa defenſionem poſſeſſionum, & iurium Eccleſiæ Volterranæ eo fauorabiliores ad præſens nos conuenit inueniri, quo plurimum ad occupationem eorum temerariam inſanabilis auiditatis manus, propter eiuſdem Eccleſię Paſtoris abſentiam temporis ingruente malitia ſunt extentæ. Cum igitur ſicut ex parte dilecti filii electi Volaterrani fuit propoſitum coram nobis nonnulli Ciues Senen. Caſtrum Monterij cum redditibus, & pertinentijs ſuis, quod ad eumdem electum pleno iure ſpectare dinoſcitur, ea occaſione detineant occupatum, quod F. nato quondam F. ſe tunc, pro Imperatore gerentis, quamdam pecuniæ ſummam ſe aſſerunt mutuaſſe, nos volentes eidem electo in ſuo iure nō deeſſe, qui ſumus omnibus in iuſtitia debitores, mandamus* D *quatenus ſi res ita ſe habet eoſdem ciues, vt Caſtrum ipſum cum eiſdem redditibus, & pertinentijs eidem electo, ſine difficultate reſtituant, nec non, & Poteſtatem, ac Commune Senen. per te, vel per alium moneas, & inducas, vt eiſdem Ciuibus ſi fortè id noluerint adimplere, nullum præſtent conſilium, auxilium, vel fauorem, quo minus dictus electus Caſtrum ipſum, & alia iura, & redditus ſui Epiſcopatus recuperare libere valeat, & habere, quod ſi monitis tuis acquieſcere in hac parte contempſerint, tu eos à præſumptione huiuſmodi per cenſuras Eccleſiaſticas, appellatione remota, compeſcas, ſupponens nihilominus Ciuitatem Senen. authoritate noſtra Eccleſiaſtico interdicto, ac huiuſmodi excommunicationis, & interdicti ſententias ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis ac-* A *cenſis, vſque ad ſatisfactionem condignam ſolemniter publicans, & faciens per loca in quibus expedire videris publicari, ſub interminatione anathematis diſtrictius inhibeas hominibus Ciuitatum & locorum circumſtantium, ne cum ipſis communi, vel Ciuibus quamdiù in huiuſmodi perſtiterint pertinacia ſuper mercimonijs, vel alijs rebus aliquid exerceant commerciũ, colloquium, vel contractum, aut eis curent de aliquo debitore ſpondere. Non obſtante indulgentia fratribus ordinis tui ab Apoſtolica ſede conceſſa, vt de negotijs ab eadem ſede immittendis eiſdem, ſe intromittere non teneantur inuiti, abſque mandato ſedis ipſius faciente plenam, & expreſſam de indulgentia huiuſmodi mentionem.*

Datum Lugduni quarto Kalend. Martij anno octauo.

Anno item 1252. idem Pontifex eidem electo B commendat M. Martinum Parmenſem Præpoſitũ, qui olim ſibi fuerat à ſacrificijs, vt illi præſto ſit, ac adhortetur ad componendas, ſedandaſque diſcordias inter Guelphos, Ghibellinoſq; Aretinos. Idẽ Raynerius electus anno 1253. indict. 11. quarto Kalendas Iulij, Publicæ Volaterranenſi rei indulget Communia Caſtella, & homines de Ripamaranciæ, de monte Cerboli, de Leccia, de Saxo, deq; Serrazano, idque tantum ſua vita durante. Hoc ipſo anno Florentini, victricibus illatis armis, Volaterras ſuæ ditionis fecerunt, auertitque populabundum militem, à Ciuitate Epiſcopus, qui progredienti exercitui, ſacris indutus feſtinus occurrit, vt narrat Villanus, quod ipſum factum nonnulli Ciſtercienſi Galgano attribuerunt. Ærumnas, iacturaſque quas in ea rerum conuerſione Epiſco- C pus maximas fecit, cum Alexandro Quarto ſanè grauiter conqueſtus eſt. Quamobrem idem Pontifex per literas Apoſtolicas Anagni procuratas, Reipublicæ Florentinę electum Volaterranum impensè commendat 1255. Idemque Pontifex ex eadem Ciuitate ſcriptis literis Vbaldum Cappellanum ſuum monet 1256. vt omnem operam adhibeat, vt Volaterrano electo omnia Caſtella, iuraque eidem à Piſanis, Senenſibus, Florentinis, ipſiſque Volaterranis, ac Sangemianenſibus violenter erepta reſtituantur. Cæterùm neceſſitas compulit hunc electum, vt aſſentiente Pontifice, qui Henrico Lucenſi Epiſcopo id demandarat negotij, multa Volaterranæ Eccleſiæ bona diuenderet 1257. Anno verò 1258. idem Epiſcopus poteſtatem quibuſdam fecit procudendi numiſmata, D cum ad priuilegia iam olim Præſulibus Volaterranis indulta benigniùs reſpexiſſet. Hic itaque Raynerius ſub nomine electi Volaterranam adminiſtrauit Eccleſiam vſque ad annum 1261. deinde eo munere volens abiuit, ſeſeque totum ad arbitrium Pontificis compoſuit; Sic vt paruum deinceps honoris retrogradatione, ſui ſucceſſoris Vicarius euaſerit. Iunior Ammiratus hunc Raynerium Volaterrarum electum expiſcatus eſt, eoque nomine apud temporum, hiſtoriæque peritos magnam inijt gratiam, quod huiuſmodi narratione infinitos propemodum iugulauit errores.

42. ALBERTVS Scolarius nobilis *Florentinus*, Cardinalis Octauiani Vbaldini Conſubrinus, ex Archidiacono Bononienſi, Cappellanoq; Alexandri Quarti Epiſcopus Volaterranus ſublectus

eſt

eſt anno 1261. ex ceſsione electi Raynerij, vt ex quadam bulla ad Epiſcopum Volaterranum directa perſpici poteſt. Datum Laterani 12. Kalendas Februarij, anno ſeptimo ſui Pontificatus. Anno vero eodem, eiuſdem Raynerij quidam perſpicitur actus, cum electi Volaterrani iam gereret vices. Alberti autem extat memoria vſque ad annum 1264. me tamen latet quando deceſſerit, oportet autem deceſsiſſe illum paulò ante 1273. Interea poſt mortem electi cum Volaterranum exæſtuaſſet Comitium, ſuffragiaque abiiſſent in partes, duo ſimul, tanquam vnius corporis monſtruoſa capita emerſerunt ad ſedem, Guillelmus ſcilicet Pannochieſcus, ex ordine Prædicatorum, ac Cacciacontes de Summa, Cremonenſis Epiſcopus; ſed litigantibus Gregorius Decimus vir ſanctus, & prudens opportunè ſatis dicitur interceſsiſſe, ſiquidem tertio electo, ſuſtulit litem, ſedauitque diſcordias. Is autem fuit.

43. RAYNERIVS Vbertinus Præpoſitus quondam Aretinæ Eccleſiæ anno 1273. die 28. menſis Maij. In fauorem autem, commendationemque electi Pōtifex perſcripſit diploma ad Clerum, Populumque Volaterranum. Datum Vrbeueteri 6. Kalendas Iulij, eius Pontificatus anno ſecundo. Fuit Raynerius ingentis ſpiritus vir, adeoque prompti conſilij, vt non ſemel coegerit Volaterranum Populum ſeditiones excutere, Guelphoſque, ac Ghibellinos irrequietas factiones coire in fœdus anno 1278. die quinta menſ. Septembris. In eius fauorem omnia antea indulta Volaterranæ Eccleſiæ priuilegia Imperatores per Rodulphum Imperialem Vicarium benigniſsimè confirmarunt anno 1282. vbi Principis ſacri Imperij titulo honorificè inſignitur. Grauibus litibus implicatus eſt, ob incommoda, rapinaſque, quas eius Epiſcopatui intulere Piſani: Itaque vt aſsidua illa detrimenta vitaret, quamplurimis ſuæ ditionis Florentinæ Reipublicæ traditis Caſtellis, cum eadem Publica re defenſionem, manutentionemque Rogerio Sodetino ſyndaco, ac Florentinorum procuratore, paciſcitur. Eccleſiam ſancti Magni in Caſtello Montis Alcinelli fundauit 1290. vt hæc carmina in eadem Eccleſia affixa perſpicuè produnt.

Annis Millenis bis cum nonagenis
Vbertinorum ſtans ortus, ſorteque morum.
Nobis erexit Raynerius, & benè geſsit

A *Pontifex ſerenus, Volaterranuſque ſupremus,*
Hoc opus, vt rectè viros vertas.

Haud conſtat quandiu deinceps ſuperſtes fuerit Raynerius, legi illum deceſsiſſe Aretii, inque Cathedrali eiuſdem Ciuitatis fuiſſe tumulatum.

Volaterrani ſcriptores in hunc locum reiiciunt Raynerium quendam Riccium Florentinum, narrantque illum per duodecim annos Volaterranam Eccleſiam adminiſtraſſe; ſed illos putauerim abductos fuiſſe errore, ex illoque priore Raynerio Vbertino hunc alterum Riccium prodigioſa indagine elicuiſse, vel cū ſequenti Rogerio præpoſterè confudiſſe. Rei quam dico argumento ſit Ammiratus diligentiſs. ſcriptor, qui in Ricciæ nobiliſs. familiæ deſcriptione, huius Epiſcopi ne verbo quidem memoriam ad poſteritatem traduxit.

B 44. ROGERIVS Epiſcopus Volaterranus anno 1300. cum Plebaniæ de Monte cum ſuo Clero paterna ſanè cura vellet conſulere hoc ſequens Breue procudit, cuius originarium extat in lib. priuilegiorum Monaſteri j ſancti Galgani, non ſemel à nobis citato, cuius exemplar inde diligenter deſcriptum ideo hic apponendum curauimus, quod nullum ſanè dubium relinquat, Rogerium non Raynerium 1300. Volaterranæ Eccl. præfuiſſe.

In nomine Domini omnipotentis, & in nomine Dei noſtri Ieſu Chriſti.

Ego Rogerius Dei gratia Vulterranus humilis Eccleſiæ Epiſcopus ſedens in ipſa maiore Eccleſia cum fratribus noſtris Canonicis, tractans de diuerſis negotijs, & aduerſitatibus noſtrarum Eccleſiarum, multas tribulationes, & violentias noſtræ
C Plebis de Monte, quas ab hominibus iniquis ſua bona iniuſtè auferentibus hactenus ſuſtinuit ad memoriam reduximus, & quod inde noſtrorum prædictorum fratrum conſilio, & hortatu diſpoſuimus, & firmamus, in hac chartula ad futuram memoriam ſcribere iuſſimus. Præcepimus itaque atque decreuimus, vt prædicta Plebs de Monte, ſicuti à ſanctis patribus de rebus Eccleſiarum ſtatutum eſt, quod ſibi iure pertinet pacificè, & quietè habeat, & poſsideat, videlicet terras, vineas, quas iuxta ſe Plebs antiquitus habuit; quas volumus, vt ad ſuam manum reducat, & retineat, & vbicunque proprietates ſupraſcriptæ Plebis inuentæ fuerint, nulli contra voluntatem, & conſenſum Rectorum eiuſdem Plebis deinceps contendere, vel retinere præſumant. De ſepulturis verò ita cenſui-
D mus, vt qui ſuorum parentum corpora ibi ſepulta eſſe cognoſcunt, ſi in partibus illis moriuntur ibi ſepeliantur, niſi in vita ſua ad Monaſterium conuertantur. Alios namque non cogimus, ſed in ſua bona voluntate, & proprio arbitrio relinquimus, ſalua tamen in omnibus iuſtitia, & reuerentia Plebis; Mortuorum omnium veſtimenta, quæ ſolummodo Plebibus vbi patiantur recipiant, vt iuſtum, & rationabile eſt ibi integrè cum medietate Iudici eorum reddantur. Inſuper harum terrarum decimationes, quę hic nominantur, videlicet, Maſiæ, Malcaui, Stuchi, Lauallè, Angareccia, Caſale, Pracoruotoli, Cerreto, Capogioglioli, Cauſo, ſicut tenet ſtrada, quæ vadit per Penſolinam per Serram, Villa la Serra vſque Frantem, Calcinaia, Agreſto, Terracaua, Aquauiua, Lamplandoli, le

Ma-

Mechie, Petroſo, Bracteolice, Cortin, Bilij, Piſeina nera, Monte Limati, Corbaia, Fabbricher Maſia filij Pagani de Veſparo, Maſia Lictori presbyteri Maſia Acorſi, Maria Parampane, & Pignani, vſq; ad ſtradam de Serra, quæ vadit ad ſanctum Martinum, & omnes, qui habitant in Serra de Veſparo ad Treſunas Eccleſiæ ſancti Iuſti vſque ad fontem Martinellum, Clavalle ex parte Paparanno ſunt da Parochia Plebis de Mona Malignori, arcum vſq; ſoſci, Litreto, Cerreto, Poghiali vſque Forcio, omnes qui habitant in Seria de Veſparo, ab Eccleſia ſancti Iuſti vſque ad Malgiugnoli ſunt de parochia ſancti laurentij, in ipſa Eccleſia eſt Manualis de Monte Plebis, Maſia ad puteum, Maſia Fraſinelli, Maſia Branca molla, Maſia Litteoli, Maſia de Nubiano, de Solive, de Cavina, de Argenna, pe Ripa, quæ pertinet noſtræ Plebi Canale, Decimę terrarum, quas laborant homines, qui moriuntur in campo Fiorini infra territorium noſtræ Plebis ipſius Eccleſiæ ſunt, exceptis quæ pertinēt Eccleſiæ ſancti Michaelis, & ſancti Blaſij Salvamarco Si Corterana, & plano, quod eſt inter Fecia, & Merſia, & plano Genſienti, quod eſt Nobilium de monte Arranti, Certaiola, Tichiano, exceptis, quæ pertinent Eccleſiæ ſancti Georgij, videlicet, quæ laborant ad ſuam manum, & preter domum de Hannis filij Srarrecij, Fraſsineta, Panhaneta, Fecca Puppolo vſque ad molendinum veterum Gabbuggi Caſtatere finta, Mantinetia, & Levalle.

Hæc omnia, quæ ſupra leguntur, authoritate ſanctorum Patrum, noſtræq; Eccleſiæ Clero, & Populo prænominato Plebis, pro obedientia, quæ Deo, & Sanctis eius debet abſque indulgentia, & remiſsione peccatorum, saluteque animarum ſuarum, ſuorumque parentum fideliter adimplere, & per omnia obſeruarę mandamus, quatenus pro hac obedientia, & alijs bonis operibus intercedente Beato Ioanne Baptiſta cum omnibus Sanctis à Domino retributionem æternæ vitæ percipere mereantur; ſi quis denique, quod abſit, ſuadente diabolo, hoc noſtrum decretum infringere tentauerit, & noſtris monitis non obtemperauerit, ſi Clericus eſt ſub noſtro banno ponimus, laicus autem, vſque ad ſatisfactionem à liminibus Eccleſiæ ſeparamus. Et vt hæc omnia certius credantur, noſtra manu ſubſcripſimus, noſtroq; ſcripto ſignamus. Hoc factum eſt anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti milleſimo trecenteſimo, menſe Iulij, indict. 15. ex reg. vat. ep. 320. fol. 85.

Ego Rogerius Epiſcopus ſſ.
Ego R. Archipresbyter ſſ.
Ego Placidus Decanus. & Canonicus Levita ſſ.
Ego Paganus presb. & Primicerius ſſ.
Ego Albertus Canonicus, & Levita.

45. RAYNERIVS de Belſortis, nobilis Volaterranus, ex Canonico Catedralis, poſt Rogerij exceſſum o Volaterranam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit anno 1301. vndecim Kal. Ianuarij, Boniſacio Octavo ſedente, poſteaq; in Epiſcopum fuit inauguratus, vt ex ſequenti diplomate perſpicuè eruitur.

BONIFACIVS EPISCOPVS *ſeruus ſeruorum Dei.*

Dilectis filijs Clero Civitatis, & Diœceſis Volaterranæ ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

DVdum ex certis cauſis, quæ noſtrum ad id non indignè animum induxerunt, proviſionem Eccleſiæ Volaterranæ, ſi tunc vacabat, vel quamplurimum eam quacumque modo vacare contingeret, diſpoſitioni noſtræ, ac ſedis Apoſtolicæ ea vice duxerimus reſeruandam, & decrevimus irritam, & inane ſi ſuper hoc ſecus à quoquam ſcienter, vel ignoranter contigeret attentare. Cumque poſtmodum Eccleſia ipſa per obitum bonæ memoriæ R. Epiſc Volaterrani, qui nuper in partibus illis diem clauſit extremum, paſtore vacauerit. Nos conſiderantes ſtatum Thuſciæ diverſis fere turbinibus involutum, ac propterea providere volentes in ipſa Eccleſia huiuſmodi vacationis tempore auxilio defenſoris careret, & quod ipſius bona non paterent direptionibus malignorum, ac ſperantes, quod cum dilectus filius Raynerius natus dilecti filij nobilis viri Belfortis de Belfortibus Civitatis Volaterrenſis Canonicus, & adminiſtrator Eccleſiæ Volaterranæ de domo Eccleſiaſtica, & fideli originem traxerit & ipſe, ac ſui erga Romanā Matrem Eccleſiam ſpeciali reverentia, & devotione viguiſſe, ac vigere noſcerentur, & cum eius devotis, & fidelibus illarum partium ad ea, quæ honorem, & exaltationem ipſius reſpicerent, vnanimi voluntate concurrerent, ac idem Belfortis pater ipſius Rayneriј velut potens, & nobilis, ac diſcretus, & providus, & Apoſtolicæ ſedis devotus Civitatis Volaterranæ inter cæteros eius incolas director, & conſervator feruens in devotione dictæ ſedis exiſteret, ipſeque R. apud nos fide dignorum teſtimonio multipliciter commendaretur, prædicta Eccleſia Volaterrana per eum poterat in ſpiritualibus ſalubriter dirigi, & tueri favorabiliter, ac proſperè gubernari, de fratrum noſtrorum conſilio, curam, & adminiſtrationem ipſius Volaterranæ Eccl. eidem R. fiducialiter authoritate litterarum noſt. arum duximus imponendam, concedentes eundem Raynerium illi in adminiſtrationem, & procuratorem, tibique tam in ſpiritualibus curam, adminiſtrationem, & procuratorem illius plenariè committentes; Ita quod in vtriuſq; diſponendi, & ordinandi libere, prout eiuſdem Eccleſiæ vtilitati expedire videret, & contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita compeſcendi idem R. facultatem haberet, donec de ipſa Eccleſia per Apoſtolicam ſedem aliter contigeret ordinare, alienatione, ac diſtractione bonorum mobilium, & immobilium eiuſdem Eccleſiæ eidem R. penitus interdicat. Quo circa vniverſitatem veſtram monemus, rogamus, & hortamur attentè per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus eidem Raynerio, tanquam legitimo adminiſtratori, & procuratori eiuſdem Eccleſiæ Vulterranæ ſuper premiſſis humiliter intendatis, alioquin ſententias, quas ipſe propter hoc ritè tulerit in rebelles, ratas habebimus, & faciemus authore Domino vſq; ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſeruari. Dat. Anagni, 4. kal. Octobris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Hic conſiliarius fuit Roberti Regis Siciliæ, quamobrem à Clemente Quinto poteſtate ſibi facta

per

per tres annos omninò abſens Volatèrranam adminiſtrauit Ecclefiam ob quodam ſibi à Florentinis erepta Caſtella diuturnsrum litium eſtu ſuit abreptus, ſuoſque ipſos Volaterranos, à quibus haud abſimilem iniuriam paſſus fuerit Eccleſiaſticis cenſuris inuoluit, percuſſitque Eccleſiaſtico teló, deinde illos abſoluit, cum illatam iniuriam, damnumque repræſentata pecunia compenſaſſent anno 1318. Hic Raynerius è viuis exemptus eſt circa annum 1321. A

In cuius defuncti locum aliqui ſcriptores reponunt Ioannem quendam del Roſſo Florentinum, ſed planè, vel fallunt, vel falluntur, Raynerio enim Belſorti Raynuccius de Barone ſucceſſit.

44. RAYNVCCIVS itaque Baronij de Allegrettis Volaterranus, ex Morbæ Plebano, à Volaterrano Clericali Capitulo ad Volaterranam ſedem ſubuectus eſt, contra cenſuram Ioannis Vigeſimi ſecundi qua antea cauerat, ne quis Epiſcopum in quibusdam Etruſcis Ciuitatibus, in quibus Volaterræ numerabantur, ſe inconſultè, deligere auderet. Quamobrem Raynuccius à Pontifice tulit repulſam, mox etiam exaggeratarum in eo virtutum commendatione, in eadem ſede ab eodem Pontifice confirmatus, ab Archiepiſcopo Aralatenſi inaugurationem ſuſcepit ſub Pontificio diplomate 1321. 8. Kalendas Martij. In quo ipſo anno ſolitum ſubſidium Apoſtolico Collegio diſſoluit. Etiam ipſe grauibus litibus iactatus eſt, dum Volaterrani contra ius, ſaſque quædam Epiſcopatus mordicus retineret. Anno verò 1324. ad omnes ſui Epiſcopatus fideles patentes literas dedit, vt Monaſterio ſancti Auguſtini de Monticiano ſubſidium impenderent. B

Raynuccius diuina, & Apoſtolica gratia Epiſcopus Volaterranus.

Vniuerſis Chriſti fidelibus tam Clericis, quàm laicis per Ciuitatem, & diœceſim Volater. conſtitutis, ad quos literæ iſtæ peruenerint, ſalutem in Domino ſempiternam. Quanto ſtudioſius ad opera charitatis vobis, quotum in hac parte ſalutem animarum quærimus, inuitamur, tantò feruentius vos debetis ad ea libenti animo reddere liberales. Cum igitur pro parte dilectorum Prioris, & Conuentus fratrum Eremitarum de Monticiano dictæ diœceſis fuerit noſtris auribus intimatum, quod ipſius Eccleſia, fabricatio, & opus ipſius, fabricatione, & reparatione, ac liberis paramentis, & alijs ornamentis Eccleſiaſticis non modicum indigeat, nec ad prædictum effectum demandanda ipſorum Prioris, fratrum, & Conuentus ſuppetant facultates, vniuerſitatem veſtram rogamus in Domino, & hortamur in remiſſione vobis peccaminum iniungentes, quatenus vt cooperatores efficiamini operum prædictorum tam meritoriorum de bonis vobis à Deo collatis in ſubſidium prædictorum grata porrigatis auxilia charitatis, vt per hæc, & alia bona, quæ Domino inſpirante feceritis poſsitis ad æternæ fœlicitatis gaudia peruenire. Nos enim ve quaſi per præmia fideles ſalubriter inuitemus, adiuncta de omnipotentis Dei, & Beatæ Mariæ ſemper Virginis Matris eius miſericordia, necnon de beatorum Victoris, & Octauiani Patronorum noſtrorum meritis confidentes, omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis, qui ad prædicta tam pia Dei opera manum porrexerint adiutricem, quadraginta dies de iniuncta eius pœnitentia miſericorditer in Domino relaxamus. In cuius rei teſtimonium, præſentes literas noſtri ſigilli mandauimus appenſione muniri. C D

Datum in Caſtro Montis Alcini noſtri Epiſcopatus, anno Incarnationis Dominicæ 1324. *indict.* 7. *die* 20. *menſis Auguſti.*

Hic ille Raynuccius eſt, qui Octauiano Belſorti materno Patruo tyranno ægregiè dicitur reſtitiſſe, vt narrat Villanus, ſed cum deinde imparem ſe crudelitati videret, accepiſſetque duos fratres ex inſidijs crudeliſſimè cæſos, in Berignonem Caſtellum confugit, illudque ſtrenuè in inuidiam tyranni excidit. Cum Athenarum Duce, cum alijs Præſulibus etiam ipſe Florentiæ commoratus eſt 1342. Abbatiam ſancti Andreæ de Poſtierla, vt vocant, Monachis Montis Oliueti donauit, deceſsitque anno 1348. delatuſque eſt ad cœnobium ſancti Galgani ſepeliendus.

47. PHILIPPVS de Belſortis Canonicus Cathedralis Volaterranus à Papa Clemente Sexto ſuæ Patriæ adlectus Epiſcopus eſt 1348. 6. id. Iulij, illumque ego reperio eodem anno electum die ſexta menſis Martij, ſolitumque ſubſidium ſacro Collegio perſoluiſſe. Piſis huiuſmodi ampliſſimo priuilegio à Carolo Quarto Imp. honoratus eſt anno 1355.

Karolus, Dei gratia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, & Boemiæ Rex.

Venerabili Philippo Epiſcopo Volaterrano noſtro, & Imperij ſacri Principi, & deuoto dilecto gratiam regiam, & omne bonum. Tunc Romanorum exaltatur Imperium, tunc noſtra gloria ſublimatur, cum bonorum gratiæ nobis à Deo attributæ fœliciter in benemeritos radios propagamus, & eos potiſſimè dignos honoribus, & donis Imperialibus arbitramus, quos grandia virtutum ſuarum merita claros reddat. Hac itaque conſideratione Regali largitate benignus inclinati, te cuius prædeceſſores per multa obſequia Diuis Imperatoribus, ac Regibus prædeceſſoribus noſtris hactenus prædicta, & infraſcriptis alijs multis honoribus, & dignitatibus claruerunt, qui etiam fidei, & deuotionis conſtantia, & alia virtuoſa inſignia gratum reddunt; Volentes illis gratijs inſignire, quibus alijs te valeas reddere gratioſum, tibi, & ſucceſſoribus tuis authoritate noſtra regia committimus, atque concedimus per præſentes. vt in Ciuitate Vulterrana, & eius diœceſi, ac etiam in tota Thuſcia cauſas omnes criminales, & ciuiles, quæ inter quoſcumque vertent, necnon cauſas appellationum quarumlibet, quæ ad noſtram curam referendæ eſſent, recipere, & audire poſſis, examinare, & fine debito terminare, eaſque, & earum quamlibet vni, & pluribus ſicut tibi placuerit delegare, poteſtatem etiam tibi, tuiſque ſucceſſoribus concedimus, quod authoritate Imperiali poſſitis per totum Romanum Imperium, Iudices, Tabelliones, & Notarios publicos conſtituere, ordinare, facere, & creare, à quibus recipere debeatis nomine noſtro, & ſacri Imperij fide-

litatis, & de dicto officio exercendo fideliter conſuetum, & debitum ſacramentum, Tutores, Curatores, & Mundualdos dare in caſibus opportunis, naturaes filios, etiam alios ex quocumque damnato cotu natos legitimos conſtituere, & legitimare, & ad omnia iura legitima reſtituere prædictam genituræ maculam pœnitus abolentes, vt tanquam legitimi, & de legitimo matrimonio nati, in bonis paternis, & maternis proprijs, & feudalibus acquiſitis, & acquirendis ex teſtamento, & ab inteſtato ſuccedant, et quod tanquam de legitimo matrimonio editi, & concepti agnatis, & cognatis parentum ſuorum, in quouis gradu conſtitutis, agnati, & cognati efficiantur, & reciprocè ipſis illi, & ad omnes actus publicos, & ciuiles officia, & honores, ſi ſe caſus ingeſſerit admittatur, & omnibus alijs ſuam exequi valeant actionem, obiectione prolis illicitæ quieſcente, & non obſtante aliqua lege, illa potiſſimè, quæ legitimare ſpurios, & naturales, niſi ex certa ſcientia non permittit, & alijs legibus, iuribus, & conſtitutionibus aduerſantibus prædictis, vel alicui prædictorum. Quibus ex nunc ex certa ſcientia derogamus libertates etiam concedere, & donare, de quibus omnibus, & ſingulis te memoratum Epiſcopum Vulterranum nomine Eccleſiæ tuæ præfatæ authoritate noſtra Regia, ac Romani Imperij de nouo præſentialiter inueſtimus, itaut in omnibus, & ſingulis prædictis gratijs, honoribus, & dignitatibus, tu, & ſucceſſores tui exercere, vti, & exequi valeatis per totum Rom. Imp. authoritate noſtra, & Imperij liberè, atque ſine contradictione, & moleſtia alicuius Auguſtiali noſtra prouidentia, & edicto perpetuo decernentes, vt nullus Princeps &c. Venerabilibus Nicolao Patriarcha Aquileienſe fratre noſtro, Arneſto Pragenſe Archiepiſcopo principibus, necnon Burgardo Burgauio Magdemburgen. Magiſtro Curiæ, Aſcone de Suereſica Magiſtro Cameræ, atque Magiſtris Ioanne de Vicedominis de Aretio, & Cyno de Caſtellione Aretino Auditoribus cauſarum Palatij noſtri Regalis teſtibus ad præmiſſa præſentibus ſub Maieſtatis noſtræ ſigillo teſtimonio literarum.

Dat. Piſis, anno Domini 1355. *indict.* 8. *non. Kal. Martij, Regnorum noſtrorum anno nono.*

Carolum deinde Romam ad Coronam Imperij proficiſcentem Philippus ad auguſtiorem profectionis pompam proſequutus eſt, Piſaſque reuerſus, duo altera ampliſſima priuilegia in ſui, ſuorumque ſucceſſorum fauorem obtinuit anno 1355. Altero enim Epiſcopi Volterrani eximebantur ab omni ſententia, proceſſuque quemcumque contra Epiſcopos, Imperatores, ac præcipuè Henricus aliquando tuliſſet: altero reddebantur immunes à ſolutione pro minerijs, pedagijſque, atque gabellis, quas quotannis Imperatores exactiſſimè exigebant.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, fœliciter. Amen.

Karolus Quartus, Diuina fauente clementia, Romanorũ Imperator ſemper Auguſtus, & Boemiæ Rex. Venerabili Philippo Epiſcopo Vulaterrano noſtro, & Imperij ſacri Principi, & deuoto

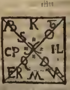
A dilecto gratiam noſtram; & omne bonum. Ad Imperialem Celſitudinem cognoſcimus pertinere ſubditos ſacri Imperij ab iniuſtis oneribus releuare, vt ſicut dignè volumus Imperialia iura vbilibet conſeruari, ſic pro ſua clementia noſtra non patitur, quod quiſpiam vltra decentiam peragrauetur, & in theſauris noſtris eſſe reconditum reputamus quidquid benemeritis ſubditis elargimur, ſanè tua Maieſtati noſtræ porrecta, deuota, & humilis ſupplicatio continebat. Quod cum Eccleſia Vulterrana nobis, & ſacro Romano Imperio teneatur ſoluere annuatim triginta marchas argenti examinati ad pondus Cameræ noſtræ pro argenti fodinis exiſtentibus tunc in Caſtro Monterij Diœceſis Vulterranæ conceſſis à prædictis prædeceſſoribus noſtris eidem Eccleſiæ, ac Epiſcopis ipſis. Cum inſuper teneatur alias triginta marchas argenti puriſsimi annuatim ſoluere no-

B bis, noſtriſque ſucceſſoribus pro fodri collectione, vt hæc appareant ex priuilegiis Diuorum prædeceſſorum noſtrorum, quæ coram Maieſtate noſtra tua dilectio præſentauit, dignaretur Imperialis clementia de retroactionis dictorum cenſuum, & abſolutionis à præſtatione dictarum marcarum argenti beneficio tibi, & tuæ Eccleſiæ prouidere, cum prout tu aſſeris prædictæ argenti fodinæ iamdiu defecerint, & quaſi ſteriles ſint effectæ, & inſuper tam propter guerras, quam etiam mortalitatum peſtilentias diutius vigentes in partibus quæ m . . . . omnium genera conſumpſerunt, necnon propter violentas manus vicinorum, qui terras quamplures tuas propterea occuparunt de dicto fodro per modicum ex . . Nos ergo iniquitatis ſpeciem arbitrantes inde vel-

C le cenſum exigere vbi fructus minimè reperitur, te, prædictam Eccleſiam Vulterranam, & ſucceſſores tuos à ſolutione prædictarum triginta marcharum argenti pro prædictis argẽti fodinis conceſſis, & aliarum triginta marcharum argenti puriſsimi pro fodri collectione, & ab omni eo quod tu, & prædicta tua Eccleſia nobis, & Imperio tenemini, & debetis, tam pro præterito tempore; & præſenti, quo eas, & prædeceſſores tui, & tu ſoluere ceſſauiſtis, quam etiam pro futuro de Imperiali munificentia, & gratia ſpeciali abſoluimus, & totaliter liberamus ab eis omnibus te, dictamque Eccleſiam, & ſucceſſores tuos protinus quietantes, ita & taliter, quod nullus de cætero poſ-

D ſit vos pro prædictis inquietare, vel modo aliquo moleſtare.

Signum Sereniſſ. Principis, & D.D. Karoli Quarti Romanorum Imperatoris inuictiſſimi, & glorioſiſſimi Boemiæ Regis.

Teſtes huius rei ſunt.

Venerabilis Arneſtus Archiepiſcopus Pragenſis.

Ioan-

Ioannes Olomacenſis.
Marquardus Auguſtenſis.
Gerardus Spirenſis, & Maurus Crobarienſis Epiſcopi.
Illuſtres Nicolaus Oppaniæ.
Ballio Valchembergenſis Duces.
Ioannes Marchio Montis Ferrati. & Angelus Marchio Montis ſanctæ Mariæ Princeps, necnon ſpectabiles Burchardus Magiſter Curiæ Imper. Magdemburgen. & Ioannes Nuremburgenſis Burgrauij, &
Ludouicus de Ottingen.
Rentius de Prato, &
Gherardus D'æcenſes Comites fideles noſtri dilecti.

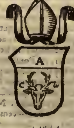
Et alij quamplures præſentium ſub Imperiali Maieſtatis noſtræ ſigillo teſtimonio litterarum.

Actum, & Datum Piſis. anno Domini 1355. 8. indictione, 10. Kal. Iunij, Regnorum noſtrorum anno ix. Imperij verò primo.

Ego Ioannes, Dei gratia, Luetbemchlèn. Epiſcopus S. Impe. Aulæ Cancellarius, vice Reuerendi in Chriſto Patris D. Guillelmi Colonienſis Archiepiſcopi S. I. per Italiam Archicancellarij recognoui ſupradicto D. meo Karolo fœliciter imperante, &c.

48. AMERICVS Chiati, Gallus Lemouicenſis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Theſaurarius, electus Epiſcopus Volaterranus, qui anno 1359. annoque 1361. ſemper appellatur electus, in quo ipſo anno ad Bononienſem Eccleſiam tranſlatus eſt.

49. PETRVS Corſinius Florentinus, Americo in Epiſcopatum ſucceſsit 1361. atque à Papa Vrbano Quinto in Germaniam Legatus eſt ad Carolum Quartum Imperatorem, Ludouicum Regem Bohemię, Rodulphum Auſtriæ Ducem, Ioannemque Marchionem Morauiæ. In qua legatione in fauorem Eccleſiæ ampliſsimum priuilegium obtinuit. Datum Pragæ, in quo ipſo anno ad Eccleſiam Florentinam tranſlatus eſt, ac paulo poſt Cardinalis pronunciatus. De quo ſupra in Epiſcopis Portuenſibus.

50. ANDREAS de ſancto Hieronymo Canonicus Bononienſis, Friderici Doctoris, cum S. Petronij Canonicus eſſet Epiſcopus Volaterranenſis creatus eſt 1363. tertia idus Decembris, in quo anno ſacro Collegio ſolitum impendit ſubſidium. Hanc rexit Eccleſiam vſque ad an. 1374. tranſlatuſque deinde eſt ad Epiſcopatum Tricaricenſem. Epiſtolam huius Epiſcopi apud me habeo ſcriptam anno 1371. die ſeptima Octob. qua Publicæ rei Senenſi Ioannem à ſancto Ge-

A miniano Cappellanum ſuum commendat, cui pro ſigillo eius gentilitia ſtemmata impreſſa ſunt, quæ continet Ceruinum craniam cum cornibus, vt in Vbaldinorum ſtemmatibus ferè ſpectantur cum huiuſmodi inſcriptione.

A. EPISCOPVS VVLTERRANVS,

Huius meminit Nicolaus Alidoſius, ac Paſchalinus in lib. de Viris Illuſtribus Bononienſibus. Fallentur autem ex more Falconcinus, & alij, cum Andream hunc collocant ſupra Petrum, eumque vnum Andream partiuntur in duos, atque inter Andream, Petrumque Paulum quendam Corſinium Florentinum narrant interceſsiſſe, qui nunquam eum dignitatem eſt aſſecutus.

51. LVCIVS de Callio Ceſenatium Præſul In Etruria decimarum Collector à Gregorio Vnde-
B cimo ad Eccleſiam Volaterranam translatus eſt 1374. idus Ianuarij, vt ex ſuæ electionis bulla perſpicuè eruitur, reperioque elapſo proxime anno Præſulem fuiſſe Cæſenatium, ac cum Abbate Septimi legatione functum fuiſſe introducendi Monachos Oliuetanos in celebre ſancti Miniatis prope Florentiam Monaſterium.

52. SYMON Paganus in Regio Inſubrio oppido celebris Doctor, Romæque Rotæ Auditor, Volaterranus Epiſcopus pronunciatus eſt. Extatque eius memoria anno 1378. cum quædam bona Epiſcopatus locauit ad nouem annos cuidam è Saracina gente Senenſi. Hunc Sextus Vrbanus Pontifex delegauit, ac Florentinos, quos Vndecimus Gregorius ob contumaciam innodauerat, è cenſuris abſoluerat, Volaterranam Eccleſiam ad-
C miniſtrauit vſque ad annum 1389. deinde tranſlatus eſt ad Forumliuienſem Eccleſiam.

53. Fr. HNNOFRIVS de Viſdominis, ſiue de Stecbutis Florentinus, ex ordine ſancti Auguſtini inſigni Theologus, ad ſedem hanc aſſumptus eſt anno 1384. die 28. menſis Martij; ab Vrbano Sexto eius fuit Apoſtolicus Nuntius in partibus Longobardiæ, & Tuſciæ: quam Eccleſiam ad ſex omnino annos adminiſtrauit, tranſlatuſque deinde eſt ad Florentinam.

54. Fr. ANTONIVS filius Nicolai de Cipollonis Florentinus, ex ordine Prædicatorum, ex Feſulano factus eſt Epiſcopus huius Eccleſiæ ſub Bonifacio Nono anno 1390. pridie Kalend. Februarij. Hic de Berignone Caſtello litium plerumque fomite, cum Volaterranis pactus eſt, in
D poſterum ita fore commune vtriſque, vt viciſsim quotannis eidem adminiſtros attribuendi, tam populo, quam Epiſcopo ius eſſet, atque poteſtas. Cæterum Cipollonus, ad Eginenſem poſtea Eccleſiam tranſlatus eſt 1396. 9. Kal. Iunij, ex act. conſiſtorialibus.

55. IOANNES Riccius Florentinus, Metropolitanæ Canonicus, poſt Antonium, Epiſcopum Volaterranus adlectus eſt 1396. 9. Kal. Iunij, Bonifacio Nono ſedente, atque è viuis exemptus eſt anno 1409. vt vidi in libris vaticanis, irrefragabilibus, de prouiſ. Prælaturàm. Ex quibus facile redarguitur error. Falconcinij, & aliorum, qui volunt hunc præfuiſſe Volaterranis anno 1376. Contius citra annum collimauit ad ſcopum, ſeniorque Ammiratus timidè pronuntiauit. Hunc

ſibi videri filium Iacobi legum Doctoris, atque in Florentina Publica re iuſtitiæ Vexilliferi 1404.

56. LVDOVICVS Aliottus Pratenſis, filius Bartholomæi, ſacrorumque Canonum Doctoris, Athenarum antea Archiepiſcopus, Generaliſque ſanctæ Eccleſiæ Theſaurarius, ad Epiſcopatum Volaterranenſem translatus eſt ann. 1409. 4. Kal. Iunij; interfuit Concilio Piſano eodem anno, in Britannia ſpoliorum collectoris munere functus eſt. Deceſſitque 1411. Hic quod Athenarum antea fuiſſet Archiepiſcopus pallio vtebatur, vnde poſteà nonnulli falſo exiſtimarunt Volaterranos Præſules vſum pallij habuiſſe.

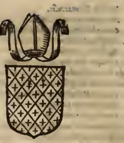
57. IACOBVS Scholari filius è Spiniorũ gente Florentinus, Clericalis Prior collegiatæ Eccleſiæ ſancti Pauli Florentiæ, à Ioanne Vigeſimotertio Pontifice, cuius fuerat Theſaurarius, electus fuit Epiſcopus Volaterranus anno 1411. die 16. Aprilis. Eodem anno, menſe Auguſti defunctus eſt. Conſule lib. prouiſ. Prælat. fol. 202.

58. STEPHANVS Aliottus Pratenſis, Ciuis Florentinus, Geri filius, nepoſq; Ludouici prædeceſſoris, ex Apoſtolico ſcriptore, piſtorienſiq; Canonico, ſub Ioanne Vigeſimotertio electus eſt Epiſcopus Volaterranus 1411. ſexto Kalend. Septembris. In ea dignitate diutiſsimè vixit, deceſſitque Volaterranorum Epiſcopus, tametſi Florentina Republica, apud quam gratioſiſſimus erat, illum, adhibitis precibus, ad ſplendidiorem dignitatis gradum promouendum curàuerit 1435.

59. ROBERTVS Petri Adimarij nobilis Florentinus, electus eſt Epiſcopus Volaterranus ex Canonico Metropolitanæ Eccleſiæ Florentinæ 1435. 16. menſis Nouembris. Hunc reperi ſolitum ſubſidium ſoluiſſe ſacro Collegiò. Ex Adimara gente hunc eſſe haud mihi dubium eſt: extat enim eiuſdem epiſtola apud me ad Rempublicam Senenſem ſcripta 1437. die 21. menſis Octobris, in cuius ſigillo cum nomine Epiſcopi, gentilitia ſtemmata Adimariæ gentis perſpicuè viſuntur. Scripſerant enim ad Robertum Senatores Senenſes dignaretur Epiſcopus Ioanni presbytero Montis Rotundi ſacerdotium conferre, quod ad Volaterranam ditionem videretur ſpectare; Itaque excuſat ſe Robertus obſtare commendati nimis effœtam ſenectutem, atque adeo imparem oneri, quo minus id prompte præſtaret, ſe enim erga illorum Rempublicam obſeruantiſsimum eſſe. ac propemodum, tametſi Florentiæ natum, Ciuem Senenſem, qui diuturniori mora in illa Ciuitate, nobilioribus diſciplinis ſtuduiſſet. Reſignauit Robertus annò 1440. Hunc eundem eſſe credo, qui ſub Sixto Quarto Epiſcopus Ferretranæ Eccleſiæ diem obijt 11. Octob. annò 1484. iacet in Eccl. Abbatiæ S. Anaſtaſij cum hoc epitaphio.

Sepulchrum Roberti de Adimarijs de Florentia Epiſcopi Ferretrani, qui obijt die 11. Octob. MCCCCLXXXIII.

Suprà ſepulchrum viſuntur Adimariæ familiæ inſignia. De eo vide infra tom. 2. in Epiſcopis Feretranis.

60. ROBERTVS Caualcantes nobilis Florentinus, Romanæ Rotæ Auditor, Adimario Roberto ſucceſsit 1440. 15. menſis Iulij. Fato functus eſt 1450.

Roberti Gentiles fuere olim illa duo illuſtrium ordinum luminaria, luminare maius Alebrandrinus nempè ordinis Prædicatorum Epiſcopus Vrbeuetanus, minuſque luminare Benedictus in quam ordinis Minorum Epiſcopus Rapollanus, ille defunctus præcipuæ ſanctitatis odore anno 1279. in patria, vbi iacet in Eccleſia ſanctæ Mariæ Nouellæ apud ſuos Prædicatores; hic verò ſummæ doctrinæ exiſtimatione apud omnes præcipuè apud Benedictum Duodecimum, & Clementem Sextum claruit, receſsitque è vita, & ipſe in patria, reconditus in maiorum ſepulchro in Eccleſia ſanctæ Crucis ſui ordinis, vbi & epitaphium legitur, de quibus ſuis in locis. Stemmata vero Caualcantæ nobiliſsimæ, peruetuſtæque familiæ argentea parma vermiculatis crucibus proſeminata.

61. IOANNES Neronius Florentinus, Nicolai Quinti Pontificis Subdiaconus, egregiæ indolis Iuuenis, ab eodem Pontifice Volaterranus Epiſcopus electus eſt anno 1450. 3. Kal. Martij, ad deducentibus Gottis, cuius nobiliſsimæ gentis ius erat nouiter creatos Præſules ad poſſeſsionem eius Epiſcopatus deducere, præſens poſſeſsionem inijt. Huius autem pompæ huiuſmodi ordo erat: equo vectus progrediebatur Epiſcopus, Gottiæ gentis progredienti obuiam ibant primores ad locum, qui dicitur le Strette, ibi de equo deſcendenti ſuſtentabant ſtapedem, calcaria, ac ocrias detrahebant, introducebantque in Eccleſiam ſancti Iuſti, ac ſancti Marci, vbi Pontificali cultu indutus, Gottis Epiſcopalem pileum proferentibus, deducebatur ad ſedem. Annuente Pontifice, vendidit Neronius Caſtellum, quod Caſtelluccium, de Cornia olim prisci vocarunt. Neronium publica res Florentina ad Pontificem Pium Secundum legauit 1461. qui illum inſequuto anno Gubernatorem, Romæque Vicarium declarauit, in quo ipſo anno ad Archiepiſcopatum Florentinum translatus eſt.

62. VGOLINVS de Iunijs nobilis Florentinus filius Philippi, Florentinus Canonicus, Papæ Notarius, ſacrorumque Canonum Doctor, Neronio ſucceſsit anno 1461. vndecimo kalendas Aprilis. Volaterranæ Eccleſiæ hic Præſul vtiliſsimus fuit; coëmit enim prope flumen Corniæ à Carolo Rubeo, eiuſdemque fratribus Ciuibus Flo-

Florentinis Caſtellum Caſtelluceium olim vocatum, quem de conſenſu Pontificis Neronium vendidiſſe ſupra docuimus, pluraque alia bona, vnde Epiſcopales cenſus poſſent augeri. Egenis ſubuenturus, inſtituit xenodochium, inq; Cathedrali ſancti Hieronymi ſacellum fundauit, Florentiæ, vbi tumulatus fuit, deceſsit an. 1470.

63. ANTONIVS de Allijs Florentinus, Feſulanus antea Epiſcopus, ad Volaterranam Eccleſiam translatus eſt anno 1470. prid. Kal. Maij. Deceſsit 1478.

64. FRANCISCVS Soderinus Florentinus, proximè Antonio ſucceſsit. Sixto Quarto ita cenſente 1478. tertio Kalendas Maij. Natus Florentiæ eſt anno 1453. die decima menſis Iunij, habuitque ſummæ nobilitatis parentes, Thomam videlicet, ac Dianoram Tornabonam. Nobilioribus diſciplinis operam dedit, euaſitque longè doctiſsimus, ita vt etiam adhuc iuuenis Piſis leges publicè profiteretur. Factus autem Volaterranus Epiſcopus, à Senatoribus Florentinis ad Sixtum Quartum Legatus eſt, caputque fuit duodecim Legatorum, cum enixius poſtularent à cēſuris Eccleſiaſticis ſe abſolui. Eorundem nomine Innocentio Octauo nouiter adeptam Pontificiam dignitatem gratulatus eſt, detulitque publicum ſuæ patriæ obſequium 1484. item à Publica Florentina re iuſſus, Carolum Octauum comitatus eſt honoris ergo, dum Regno Neapolitano recuperando, validiſsimas per Italiam acies traduceret 1494. Cum Nerio Capponio, apud eundem Regem in Galliam munere legationis functus eſt, vt ad reſtituendas Florentinis Piſas illum impelleret, anno verò 1498. Ludouicum Regem iterum Legatus adijt, eidemq; Mediolani gratulatus eſt recuperationem Neapolitani Regni. Anno iterum 1502. nomine Reipublicæ Florentinæ Vrbinum profectus eſt, vt trepida, occultaque quædam negotia expediret, promoueretque. Iam Petrus frater Franciſci perpetuus Florentiæ Dictator fuerat renunciatus, ipſeque adhuc in Gallijs apud Regem legatus commorabatur, cum ab Alexandro Sexto Pontifice honore ſacræ Purpuræ nobilitatus eſt ad titulum ſanctæ Suſannæ 1503. prid. Kalendas Iunij, cumque Romam reuerteretur, omni honore cultum Florentini exceperunt. Gratioſiſsimus erat apud Regem Gallorum, à quo Nanetenſem Epiſcopatum obtinuit, deinde etiam Cortonenſi, Vicentinoque opulentis ſacerdotijs eſt auctus, cum prius Volaterrano ſe exſoluiſſet, transfudiſſetque illū in nepotem Iulianum 1509. Cæterum Franciſcus, cum ex Vexilliferatus honore frater depulſus fuiſſet, recedentis fortunæ iniurias cœpit experiri. Etenim cum multa prius diſsimulaſſet, idemque rebus aliquandiu aduerſis occurriſſet fœliciter, ad ſcopulos tandem infœlicitatis ratem alliſit. Siquidem ambitione tortus in Decimum Leonem dicitur conſpiraſſe, poſt contumax primum ſilentium, crimen faſſus eſt, pecuniaque tantum multatus; ſequutus deinde morte Leonis, cum Hadriano Sexto rediji in gratiam, à qua demum etiam excidit, cum ex interceptis literis Epiſcopi Sanctonenſis nepotis intellexiſſet Pon-

A rifex illum ſollicitaſſe Regem Gallorum ad inuadendum Siciliæ Regnum. Itaque tanquam publicæ pacis perturbatorē, in Hadriana Mole carcere mulctatus eſt, ſuffragioque voti priuatus; ſed eum poſt Hadriani exceſſum ſqualorē carceris excuſsiſſet, ſuffragandique iterum fuiſſet poteſtatem adeptus, Iulio Mediceo proximè eligendo, quam maximè potuit refragatus eſt, ab eodemque elato ad ſedem, in gratiam iterata benignitate exceptus; qua ille diutius vti non potuit, ſiquidem morte præuentus, Romæ deceſsit Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis, Decanuſque ſacri Collegij anno 1524. die 17. menſis Iulij, ſepultuſque eſt apud S. Mariam de Populo, cum breui hoc ſimplici epitaphio.

Franciſci Soderini Epiſcopi Oſtienſis,
& Volaterrani Depoſitum.

B Fuit Franciſcus incomparabilis exiſtimationis apud omnes, quippe qui ab inueterata Aulica prudentia, ciuiles omnes receſſus, aulicoſque labyrinthos probè teneret: quamobrem apud cordatos audita illa vox eſt futurum fuiſſe, vt Franciſcus ſuæ Patriæ Principatum, Petrus verò frater Apoſtol. ſedem adipiſceretur; ſi hunc ſacris initiari, illum verò ad Clauum Reipub. contigiſſet ſedere. Protexit duos ampliſsimos ordines, Camaldulenſium videlicet, ac Ciſtercienſium, coluitque ex Ciſtercienſibus Alumnis Nicolaum Creſcium Florentinum, virum eruditione longè clariſsimum, vt videre eſt apud Paulum Corteſium de ſacro Senatu.

65. IVLIANVS Soderinus Pauli Antonij filius, fratris Cardinalis Franciſci, ex ceſsione Pa-

C trui Volaterranus Epiſcopus adlectus eſt anno 1509. ſub Iulio Secundo Lateranenſi Concilio interfuit 1514. Translatus deinde eſt ad Eccleſiam Vicentinam, Sanctonenſique Epiſcopatu in Gallijs ornatus, cuius occaſione parum abfuit, quin Patruo Romæ extremum crearet exitium.

66. FRANCISCVS Roboreus Vicentinum Epiſcopatum cum Volaterrano, ita cenſente Pōtifice, commutauit anno 1514. die 11. menſis Iunij, illamque Eccleſiam adminiſtrauit vſque ad annum 1530. quo ipſo anno creatus eſt Archiepiſcopus Beneuentanus.

67. IOANNES Cardinalis Saluiatus Florentinus ſub Clemente Septimo Volaterranam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepit 1530. die 20.

D menſis Iulij, anno verò 1532. eo munere ſe exoluit, ſeruato ſibi regreſſu, vt tunc in omnibus erat: Fuit Epiſcopus Ferrarienſis, vt de eo poſtea plura narrabimus.

68. IOANNES Matthæus Sertorius Mutinenſis, filius Antonij, Violantæque Carandinæ Iulio Secundo intimus familiaris, Archiepiſcopus antea Sanſeuerinas, Abbas Commendatarius ſancti Syluestri Nonantulani, ſancti Vincentij Vulturni, ſanctæ Mariæ de Fraſsinaria, Plebariæque Collenſis, ad Volaterranam Eccleſiam translatus eſt anno 1532. die vigeſimaſecunda menſis Martij. Non modo ſub Iulio Secundo plures Eccleſiaſtici iuris Ciuitates frænauit, ſed etiam ſub Decimo Leone, Ceſenatibus, Parmenſibus; Placentinis, Regienſibuſque incorruptè ius dixit.

Exer-

Exercitus Eccleſiaſtici in Rauennati clade Commiſſarius fuit, quam vel ipſa fuga, æque eluctatus eſt, Maximiliani, ac Caroli Quinti Imperatorum ob rariſsimas animi dotes, ſuæue gentis eximiam nobilitatem amorem promœruit, à quibus tam ipſe, quam eius in poſterum affines, cum pluribus Imperialibus feudis, Palatini Comites declarati ſunt. Hic ille Sertorius fuit, qui pietatis ergo è celebri Septimiano prope Florentiam Monaſterio, ducta Colonia, Ciſtercienſes Monachos, in S. Syluestri Nonantulani cœnobium introduxit, quos ardentiſsimè ſemper tutatus ſuerat. Hæc quæ modo ſcripſimus à Comite Antonio Maria Sertorio, huius nobiliſsimi Præſulis haud degeneri germine ferè accepimus, cui eo nomine ingentes habendæ gratiæ ſunt. Cæterùm Sertorius diem poſtremam Nonantulæ clauſit anno 1545. ibidemque tumulatus fuit.

66. BENEDICTVS Nerlius Florentinus electus eſt Epiſcopus Volaterranus anno 1545. die 22. menſis Iulij. Deceſsit 1565.

70. ALEXANDER Strozza Canonicus, ac Præpoſitus Florentinus, Epiſcopus Volaterranus pronunciatus eſt 1565. cuius Epiſcopatus poſſeſſionem iniit octaua die menſis Septembris anno 1566. Ob dexteritatem incredibilem multis negotiis, conſiliiſque explicandis adhibitus eſt. Duciſque Coſmi Primi nomine apud Pontificem legationem obiuit 1537. apud quem fidem ſuam maximè probauit, eo potiſsimum tempore, cum adhuc ad libertatem populo reſpiciente, nephariæ conſpirationes in Principem timerentur. Eiuſdem legatus fuit ad Iulium Tertium Pontificem 1552. Florentiæ è viuis eximitur anno 1568. ſepultuſque eſt apud S. Mariam Nouellam cum hac inſcriptione:

D. O. M.

Reuerendiſs. D. Alexandro Strozza Matthæi F. Epiſcopo Volaterrano moribus, & doctrina inſigni. Camillus Strozza ſuauiſſ. fratri ponendum locarat, Quo extincto, vt ſibi, poſteriſque eſſet commune Alfonſus, & Laurentius Caroli, & Bernardus, & Alexander Camilli Fratrum filij optimo Patruo; ac de ſe optimè merito poſ. Ann. ſal. MDLXX. viij. id. Ianuarij.

71. LVDOVICVS Antinorius nobilis Florentinus Strozzæ ſucceſsit 1568. die ſecunda

A menſis Auguſti. Hunc Pius Quartus, ob ſingularem prudentiam ad Patres Concilij Tridentini legauit, illos hortaturum, vt propemodum iam ſpectans ad finem Concilium abſoluerent, inſecutoque anno ab eodem Pontifice iuſſus iuit in Gallias, cum Rege acturus, vt ibi decreta ad mores corrigendos, Chriſtianamque diſciplinam conſtabiliendam, publicarentur obſeruanda: tametſi autem, refragantibus Vgonottis, legationi fœlix exitus non reſponderit, quædam tamen ad Auenionenſem legationem ſpectantia fœliciter cum Rege tranſegit. Pius igitur Quintus cum Antinorij ſatis perſpectas haberet virtutes, illum ad Epiſcopatum promouit, Coſmus vero Magnus Dux Primus in Germaniam ad Imperatorem legauit, vt litem, quæ inter ſe, Ducemque

B que Ferrariæ de præcedentia tunc temporis æſtuabat, apud eumdem Principem dirimeret: in Italiam reuerſus, Piſtorienſi Epiſcopatu condecoratus eſt anno 1574. propeque vitæ finem Piſanus Archiep. eſt renunciatus. Antinoriæ nobiliſs. familiæ ſcutũ bipartitum ſuperius ſingulatis ſemilis auris, & ceruleis expreſſum, inferius totũ aureũ videtur. Eius familiæ meminit Scipio Admiratus, Borghinius, Philibertus Campanilis, alijq; plures ſcriptores. Nuper Neapolim defunctus eſt Fabritius Antinorius Neapolitanus Horatij Giurani Domini, nobilitatis genere clarus, virtute clarius Epiſcopus Syracuſanus, antea Regius Capellanus, & Archiepiſcopus Materanus, & Acheruntinus, cuius Atauus fuit Antonius Ioannis filius, qui primus in Neapolitano Regno vna cum Catharina Soderina eius vxore, filiaque Aloyſio

C Antinoræ familiæ circa an. 1460. domum ibidem tranſtulit.

72. MARCVS Sarracinus, nobilis Aretinus, ſanctæ Mariæ in Via lata de Vrbe Canonicus, Epiſcopus creatus eſt 1574. eodemque anno vita eſt functus, inque Cathedrali ſepultus ad medium pauimentum, vbi marmori inſculpta hæc memoria perſpicitur.

D. O. M,

Marco Sarracino Aret. Epiſcopo Volater. iiij.
Vir conſult. Gregor. xiij. qui vixit an. xxxix.
M. ij. Epiſcop. ſui vero menſ. viij. Ioann. ac Lucas
Fratres pientiſſ. P. Ann. ſalut. M. D. LXXIV.
xiij. Kal. Septemb.

73. VIDO Seruidius nobilis Volaterr. Eccleſiæ

D Florentinæ Præpoſitus, Patriæ ſuæ adlectus Epiſcopus eſt 1574. die octaua menſis Octob. adeptique Epiſcopatus iniit poſſeſsionem die vigeſimaprima menſis Decembris eiuſdem anni. Duodecim Clericorum inſtituit Seminarium, exornauit Cathedralem, pulcherrimo ſacello adiecto, cui hanc inſcriptionem apponendam curauit:

Guido Epiſcopus Volaterranus anno xuiij. ſui Epiſcopatus, & Antonius Serguidius frater, Eques D. Stephani xxxx. qui Coſmo, Franciſco, ac Ferdinando Medicis Magnis Etruriæ Ducibus a ſecretis operam nauabat ſacellum hoc in quorundam præteritorum miraculorum vnigeniti Filij Dei.

Ieſu

Ieſu Chriſti Domini noſtri memoriam ipſi
Deo congruenter dotatam piè decurrunt
Ann. à Deiparæ Virginis partu
CIↃ. IↃ. XCII.

Vido autem conſecrauit Eccleſias ſancti Lucij 1576. ſancti Matthæi Cappuccinorum 1597. ſancti Auguſtini anno 1580. ac Prioriam ſancti Michaelis Archangeli 1592. Poſtremam diem obiit 1598. prima die menſis Maii. intuleruntq; ejus cadauer in Volaterranam Cathedralem, in ſacellum, quod ſibi erexerat, recondendum.

74. LVCAS Alemannius nobilis Florentinus Matiſconenſis antea Epiſcopus in Galliis, Ioannis Baptiſtæ Alemanni Matiſconenſis Epiſcopi, Ludouici ſelectiſsimi Poetæ filii conſanguineus, ad Eccleſiam Volaterranam translatus eſt 1598. die ſeptima menſis Auguſti, vir doctus, & pius, qui ciuili, ac diutino Franciæ bello percitus in Italiam ſe recepit anno 1591. ſpe pacis reditus, & futuræ frugis. At certè accidit, vt Clemens Octauus illectus virtute tanti Præſulis, ei impertitus fuerit moderamina, ac præfecturas, in primis Comitatus Æſini, deinde omnes Principatus Aſculanorũ, tum Anconæ, ac demum eidem contulit, vt diximus Epiſcopatum huc Volaterranenſem, quo anno ceſsit priori Pontificatui, & loco. De Luca Iacobus Seuertius in Chronologia Lugdunenſium Archiepiſc. Ioann. Chenu; & Claudius Robertus in ſua Gallia Chriſtiana, at lapſus eſt dum habet Lucæ in Epiſcopatu Volaterranenſi ſucceſſiſſe Simonem Mayolum dierum canicularium celebrem ſcriptorem, Mayolus namq; nõ Volaterranenſis, ſed. Vulturarienſis ſub Archiepiſcopo Beneuentano in Neapolitano Regno Epiſcopus fuit. Monumentum conſecrationis ſummæ ædis, cui temporum iniuria attulerat vitium reficiendum curauit. Poſtquam autem per 19. annos Volaterranam Eccleſiam adminiſtraſſet, tranquillioris vitæ amore, Epiſcopali munere libens, volenſque abiuit, Florentiæque è vita deceſsit 1625. ibidemque tumulum accepit, conſecrauit Eccleſia S. Franciſci de Paula, ac S. Marci.

75. BERNARDVS Inghiramius nobilis Volaterranus Patriæ ſuæ adlectus Epiſcopus eſt anno 1617. die 12. menſis Iunii. Hic Bernardo parente natus eſt die 20. menſis Auguſti, ad ſpectabilem legum cognitionem peruenit, itaut in Piſano ſtudio Inſtitutam publicè profiteretur: deinde Senis Rotæ Auditor euaſit, eodemque Auditoris munere apud Alexandrum Vrſinum Cardinalem Romæ perfunctus eſt: Deinceps Volaterranus Epiſcopus factus, præbendam Theologalem inſtituit, ſicut antea ad exercitium Cleri caſuum conſcientiæ proliſos congreſſus, ac diſſertationes ſemel in hebdomada hoc eſt feria quinta ſalubriter inſtituerat. In menſam Epiſcopalem beneficus fuit, pulcherrimumque in gratiam ſucceſſorum conſtruxit palatium, ſupra cuius principem portam hæc inſcriptio habetur.

Bernardus Inghiramius Epiſcopus Volat.
ſac. Rom. Imp. Princeps in Etr. Com. Palat.
has ædes ad antiquam Maieſt. ſedis Epiſcop. pub. decr. reſtitutas in hanc formam extruere curauit, anno Domini
CIↃ. IↃCXIX. Epiſc. ſui xi.

Vita functus eſt 1633. die quinta menſis Iunij, cum annum 53. ageret, conflictatuſque fuiſſet diuturno morbo podagræ. Præſul ſanè ſuauiſsimis moribus, ac præclaro diſciplinarum ſtudio omnibus ſuſpiciendus.

76. NICOLAVS Sacchettus nobilis Florentinus, ac ſancti Stephani Eques, duplici legatione pro Magno Etruriæ Duce, altera ad Venetos, altera ad Cæſarem clarus, Epiſcopatu Volaterranenſi nobilitatus eſt an. 1634. viuit adhuc, nobilitatemque ſanguinis pergit virtutibus augere.

VRBEVETANI EPISCOPI.

VRbs Vetus Italiæ Hetruſcorum Ciuitas diſtat ab Vrbe mill. 60. à Peruſio 30. à Lacu Vulſino 6. à Tiberi fluuio 3. in ambitu habet mill. 3. ſita eſt ſupra lapidem tuphium ſupra collem exiſtentem, oui ſpeciem referens.

De Vrbeuetanæ Ciuitatis origine diuerſi diuerſa ſenſere. Hæc in antiquis Etruriæ Ciuitatibus numeratur, præaltoque inſidet colli, oui figuram imitans, ex tupho eidem à natura circumdati muri, Paleaque flumen, quo vndique alluitur illam inexpugnabilem reddit. Arbitrantur quidam Arameos primum hanc Ciuitatem incoluiſſe, atque ab ipſis Arbanum, ſiue Herbanum fuiſſe appellatam, à Pelaſgis autem Oropiti nomen accepiſſe, quam poſtea recentiores Latini Vrbeveterẽ appellarunt, tanquam quæ emeritis, veteraniiſq; Romanis militibus ſatis commodum domicilium præſtaret. Annius de huius Vrbis origine ex ſuo ingenio mira confingit, Blondus autem, Aretinuſque, quod eiuſdem ſupra Milleſimum nulla memoria extet, Vrbeueteris incunabula in authores Florentinos reiiciunt. Volaterranus contendit hunc illum Herbanum eſſe, qui proprius Hortam attingit. Procopius, pro Vrbeueteri, ex ſuo corrupto ſæculo, Vrbiuentum appellat. Paulus Diaconus lib. 4. cap. 33. Vrbs vetus eſt, cum Ciuitates Etruſcas commemorat, quæ Longobardorum excidium paſſæ ſunt. Noſtro huic ſæculo huius Vrbis vſitatius nomen eſt, *Oruietum*, ſiue recentiorum reuoluas Annales, ſiue Concilia ipſa perſcruteris: ſi quis pleniorem cognitionem deſiderat, conſulat Monaldum Monaldeſchium, Ciprianumque Monentem in commentariis, quæ de Vrbeuetanis rebus procuderunt, tametſi nonnullis alicubi videantur ſcatere

tere errozibus. Hoc tempore prægrandis, ſpectabiliſque Ciuitas eſt, nobilibuſque incolis grauis, quæque fidem faciat adhuc olim profugis Romanis Pontificibus ſatis fidum præſtitiſſe confugium. Princeps templi facies omninò viſenda eſt, quàm mirifici artificij quamplures ſtatuæ condecorant Templum, Ciuitatemque Pius Secundus lib. 4. commentariorum hiſce verbis deſcripſit.

Mons lapideus in media valle conſurgit, ſex circiter ſtadijs altus, in cacumine planicies eſt tria millia ambitu paſſuum compleſſa, prærupta pro muris ſtant rupes, quarum altitudo nuſquam minor eſt vlnis viginti: Hic ædes ciuium nobiliſſimæ fuere, & ampla ex recto lapide palatia, vetuſtas multa conſumpſit, plura incendit, ac vaſta iit ciuilis diſcordia, extant adhuc turres ſemidirutæ, & collapſa templa; verum beatæ Mariæ Virgini dicatum Fanum in media Vrbe incorruptum viſitur templum, quæ ſunt in Italia nulli cedens amplitudine, materia artificio, forma memorabile, parietes, ac pauimentum ex memore diuerſi coloris, frons altiſſima, & admodum lata, plena ſtatuis, quas optimi ſculptori artifices, maiori ex parte Senenſes, nec Phidiæ, nec Praxiteli inferiores, viui apparent ex candido marmore vultus, & membra ita expreſſa hominum, atque ferarum, vt natura equaſſe artificium videatur vox ſola deeſt animantibus; reſurrectionem mortuorum Saluatoris iudicium, damnatorum pœnas, electorum præmia, quaſi res vera geratur, intueri licet. In hac inſigni Cathedrali, olim D. Coſtantino Epiſcopo, & ſanctæ Mariæ Priſchæ dicata, duæ ſunt dignitates Archidiaconatus, nempè, & Archipresbyteratus, Canonici multi, alijque Beneficiati Presbyteri, & Clerici: Virorum Monaſteria in Ciuitate octo, Monialium ſex, pluraque alia loca ſpectantur. Altiſſimum puteum ars in ea defodit, in cuius ima vix videtur poſſe deferri conſpectus. Cætera admirandа doctiores calami ſcribent, ſed nil ſic æquè elucet, ac incarnatæ hoſtiæ, omni ſtupore dignum miraculum. Epiſcopus loci magnæ iuriſdictionis eſt, Romanoque Pontifici immediate ſubiectus Fructus huius Epiſcopatus taxatur in lib. Cameræ ad florenos 300. verus valoz aſcendit ad 5000. ſcutata. Huius Ciuitatis Præſulum ſeries, ſequens eſt.

1. IOANNES Epiſcopus Vrbeuetanus, cui Magnus Gregorius ſcribit anno 590. ind. 9. ep. 5. lib. 2.

2. CANAIDVS Epiſcopus Vrbeuetanus, Magni Gregorij temporibus floruit anno 591, ad quem ſcribit idem ſanctus de Calumnia, lib. 2. cap. 5.

3. GREGORIVS huic præfuit Vrbi an. 743. apud Baron.

4. ALIPERTVS anno 826. in Concilio Romano ſub Eugenio Secundo.

5. PETRVS in eadem Cathedra floruit anno 853. apud eundem.

6. RODVLPHVS Gallus, huius Ciuitatis ſubſectus Epiſcopus anno 975. eidem Vrbeuetanæ Eccleſiæ magno viuit fuit, ſiquidem non modo ſibi concreditam Eccleſiam nouis, elegantibuſq; ædificijs exornauit, ſed priuilegiis etiam, legibuſque ſaluberrimis ad deſæcatiores mores quamplurimum illuſtrauit. Huius celebris memoria extat, vſque ad annum 990.

7. ANDREAS anno 993.

8. NICOLAVS anno 1007.

9. PAVLVS Romanus 1022.

10. NICOLAVS Campanus 1040.

11. LVCAS 1051.

12. IOANNES Piſanus floruit anno 1066.

13. PHILIPPVS Ciuis, ac Epiſcopus, anno 1078.

14. ANGELVS Theatinus anno 1092.

15. VVILLELMVS anno 1106. Is ann. 1119. menſe Iunio, indict. 12. conceſſit Alberto Abbati ſanctæ Crucis Saxiuiui Fulginatenſis Eccleſias ſanctæ Crucis Vrbis veteris S. Gelii, ſancti Nicolai, Eremi Iuliani cum capellis, poſſeſſionibus, iuribuſque omnibus, ex monumentis eiuſdem Monaſterij.

16. IOANNES Florentinus anno 1121.

17. VVILLELMVS cuidam bullæ reperitur ſubſcriptus, quam Honorius Secundus Pontifex Piſanæ indulſit Eccleſiæ 1126.

18. ANTONIVS anno 1137.

19. RVSTICVS anno 1155. cuius temporibus Hadrianus Quartus Vrbeueteri commoratus eſt ſimul cum Aula Romana. Inde in Cathedralem quamplura gratioſa diplomata dimanarunt, quæ cum olim Deiparæ Virgini dedicata eſſet, tunc temporis tanquam Diuum Tutelarem ſanctum Conſtantium venerabatur. Ex diplomatibus vnum tantum referamus, quod Roccho Præpoſito Cathedralis, Fratribuſque Canonicis indulxit idem Hadrianus Quartus huius tenoris.

HADRIANVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Roccho Præpoſito ſancti Coſtantij de Vrbe veteri eius fratribus tam præſentibus, quàm futuris canonicè ſubſtituendis.

QVatenus deuotionis ſynceritas laudabiliter enitescat, & vtilitas poſtulata, vires indubitanter aſſumat. Ea propter dilecti in Domino filij . . . iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus: & præſentes ſcripturas priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcunque poſſeſſiones. & quæcunque bona, eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum, in conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum; oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis Deo propitio erit . . . firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant; in quibus hoc proprijs duximus exprimenda vocabulis, Eccleſiam ſancti Laurentij cum pertinentijs ſuis; Eccleſiam ſancti Bartholomæi cum pertinentijs ſuis; Eccleſiam ſancti Matthæi, & Hoſpitalis cum ſuis pertinentijs, Eccleſiam ſancti Iuliani, & Hoſpitale cum ſuis pertinentijs, Eccleſiam ſanctæ Anaſtaſiæ, cum pertinentijs ſuis, villam quoque, quæ dicitur Feroſellum, cum pertinentijs ſuis, & Mezzanam campum de ripa traſmarini campum qui eſt ante Eccleſiam ſancti Conſtantij, plebem ſancti Petri de . . . . cum ſuis pertinentijs, plebem ſancti Ioannis de Vallelacus, cum ſuis pertinentijs, plebem ſancti Smiraldi, & ſancti Stephani

phani de Monte longo, cum ſuis pertinentijs, plebem ſancti Terentiani cum ſuis pertinentijs; plebem ſanctæ Mariæ de Miniano cum ſuis pertinentijs. Hoſpitale de Ripa Aquæpendentis cum Eccleſijs, & pertinentijs ſuis. Præterea quicquid in decimis, primitijs, & oblationibus iuſte, & canonicè poſſidetis: vobis nihilominus confirmamus: ſepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe ſancimus, vt eorum qui illic ſepeliri deliberauerint deuotioni extremæ voluntatis, niſi fortè excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiat. Salua tamen iuſtitia Eccleſiarum vnde aſſumpti fuerint. Decernimuſq. vt nulli hominum liceat præfatam Eccleſiam temere, perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare. Ideſt ſuper omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum gubernatione omnimodis profutura; ſalua nimirum Epiſcopis veſtris canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum, Eccleſiaſtica, ſecularisſuè perſona hanc noſtra conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire temptauerit ſecundo, tertiovè commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis honoriſq. ſui dignitate careat, reamq; ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore, & ſanguine Dei, & D. Redemptoris noſtri IESV CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine diſtricti vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri IESV CHRISTI quatenus & hic fructum benedictionis percipiat, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniat. Amen, Amen, ſanctus Petrus, ſanctus Paulus. Hadrianus Papa Quartus, ad Dominum oculi mei ſemper.

Ego Ioannes diaconus cardinalis tituli ſanctorum Georgij, & Bacchi.

Ego Vbaldus presbyter cardinalis tituli ſanctæ Praxedis.

Ego Manfredus card. tit. ſanctæ Sauinæ.

Ego Iulius presbyter card. tit. ſancti Marcelli.

Ego Vbaldus presbyter card. tit. ſanctæ Luciæ.

Ego Petrus presbyter card. tit. ſanctæ Ceciliæ.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tituli ſancti Stephani in Cælio Monte.

Ego Henricus presbyter cardinalis ſanctorum Nerei, & Archilei.

Ego Ioannes presbyter cardinalis ſanctorum Silueſtri, & Martini.

Datum in Vrbe veteri per manus Rolandi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presb. cardinalis, & cancellarij, idibus Octobris, indictione quinta, Incarnationis Dominicæ, anno M. C. LVI. Pontific. verò Hadriani Papæ Quarti anno ſecundo.

20. VVILLELMVS Ciuis Vrbeuet. ab Hadriano IV. ſuæ Patriæ adlectus Epiſc. an. 1156. in cuius gratiam idem Pontifex, non modo Epiſcopale palatium erexit, ſed etiam pro Pontificibus Romanis inſigne conſtruxit, qui dum bella vrgerent ſe poſſent recipere.

21. RICCHARDVS de Caietanis è nobiliſſima Piſanæ Ciuitatis gente, adlectus fuit Vrbeuetanus Epiſcopus ob inſignes tum corporis, tum animi dotes. Hic anno 1169. menſe Septemb. indict. 11. confirmauit Abbati Rodulpho de Saxoviuo quicquid Vuillelmus ſuus anteceſſor eidem Monaſterio in antea conceſſerat. Lateranenſi Cõcilio interfuit anno 1179. Anno verò 1200. Vrbeuetanus cum inſigni poteſtate Prætor effectus eſt, vna cum Lanfranco Cluſino Epiſcopo; Adeo enim turbulentiſſimis illis temporibus ciuiles diſcordiæ exarſerant, vt penè vſque excidium Ciuitas Vrbeuetana videretur iacere.

22. MATTHÆVS Albericus Ricchardo ſucceſſit anno 1204.

23. IOANNES Caſtellius Bononienſis, vt quidam ſcribunt, Vrbeuetana dignitate decoratus eſt anno 1211.

24. CAPITERIVS Vrbeuetanus Patriæ Epiſcopus renunciatus eſt anno 1217: quo ſedente fundatum eſt nobile cœnobium ſancti Dominici, eo in loco vbi priſci Gentiles Mineruæ templum erexerant; hæc functus eſt anno 1223. prima die Auguſti.

25. COMES de Parrano Vrbeuetanus, ad eandem Patriæ dignitatem aſcendit 1226.

26. VVILLELMVS Martinenſis Vrbeuetanus, in eadem Patriæ dignitate floruit 1230.

27. RAYNERIVS, Vrbeuetanis ius Diuiouni dixit anno 1232. quo Abbatiſſam, & Moniales ſancti Laurentij extra muros Vrbeuetanos, ab omni iuriſdictione Epiſcopali immunes fecit, id ratum habuit Gregorius Nonus eiuſdem Monaſterij Fundator, & tali diplomate confirmauit, ex reg. vatic. ep. 159. fol. 54.

GREGORIVS EPISCOPVS,
Seruus Seruorum Dei.

Abbatiſſæ Monaſterij ſancti Laurentij inter vineas Vrbeuetan. eiuſque ſororibus incluſis tam præſentibus, quam futuris, &c.

Religioſam vitam, &c. vſque eneruet. Capp. &c. vſque communimus in primis ſiquidem vt in primo præcedenti vſque obſeruetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, &c. vſque permaneant. in quibus his proprijs duximus exprimenda vocabulis: locum ipſum, in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentijs ſuis, liceat quando vobis perſonas, &c. vſque retinere. Prohibe-

mus inſuper,&c. vt ſupra vſq; retinere . Pro conſecrationibus verò,&c. vt in primo vſq,obtinere ; quia verò interdum Diœceſani Epiſcopi,&c.vſq;valeatis . Cum autem generale interdictum,&c.vſq;celebrare. Obeunte verò te,&c.vſq; eligendam . Porrò ſi Epiſcopi,&c.vt ſupra vſq;non tenere. Paci quando,&c.vſq;exercere. Præterea omnes libertates,& immunitates, quas Monaſterio veſtro venerabilis frater noſter Vrbeuetanus Epiſcopus de Capituli ſui aſſenſu vobis indulſiſſe dinoſcitur ſicut in eius litteris plenius continetur authoritate Apoſtolica de præſenti priuilegio communimus , tenorem autem litterarum ipſius Epiſcopi ad cautelam duximus præſenti priuilegio inſerendum ; qui talis eſt .

In nomine Domini amen , Anno eius 1232. die primo menſis Octobris intrante , temporibus D.Gregorij Papæ Noni , regnante etiam Fr.Rom.Imp.II. & ſemper Aug. indict.5. Ray. permiſſione Diuina , Vrbeuetan. Epiſc, Dilectis ſibi in Chriſto Orabili Abbatiſſæ , & ſororibus Monialibus Monaſterij Eccleſiæ ſancti Laurentij inter vineas Vrbeuetan. ſalutem , &c. Cum ſanctiſſ. in Chriſto Pater noſter D.Greg.Papa Nonus Diuina gratia inſpirante Monaſterium veſtrum prænominatum in honorem B. Laurentij in memorato loco de veſtris , & aliorum fidelium eleemoſinis conſtrui fecerit , vt ibidem Domino deuotè famulantes pro nobis , & alijs peccatoribus poſitis orare ad Dominum, a nobis humiliter poſtulaſtis, vt Monaſterium, & perſonas ibidem Domino ſeruientes intuitu pietatis, & pro redemptione peccatorum noſtrorum a iure Epiſcopalis , ſeu alterius conditionis grauamine eximere deberemus,Capp. veſtræ piæ,& humili petitioni pio concurrentes aſſenſu Monaſterium, ac perſonas illic manentes cum horto, clauſtro,& circuitu exteriori ab omni iure Epiſcopali, & cuiuslibet conditionis obligatione liberamus, & eximimus, nihil aliud nobis , & noſtris ſucceſſoribus in eiſdem , niſi vnam libram ceræ pro cenſu reſeruantes nobis annis ſingulis , & noſtris ſucceſſoribus perſoluendam in vigilia ſanctæ Virginis Mariæ Aſſumptionis.Decernimus ergo,&c.vſq; ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate,&c. ſi qua igitur,&c. Datum Peruſij 10.Kal.Auguſti, anno nono .

Anno verò 1247. hic perpetuò iunxit Monaſterium ſancti Petri de Aqua Hortia Vrbeuetanum, Monaſterio ſancti Saluatoris Montis Amiati ord. Ciſtercienſis, illud ab omni poteſtate exemptum declarans.

28. CONSTANTINVS ſupradictæ Ciuitatis Epiſcopus anno 1254. donationem ſui anteceſſoris Monaſterij ſancti Petri ratam habuit , quo cœnobium ſancti Saluatoris de Monte Amiato mirificè fuerat auctum .

29. IACOBVS anno 1258. 20. Auguſti Eccleſiam ſancti Gregorij de Suuliulo cũ omnibus ſuis membris , & pertinentijs dono dedit Bordèferdo Archidiacono Vrbeuetano. Eo præſule in hac Ciuitate Vrbeuetana anno 1264. ab Vrbano Quarto ſacratiſsimi Corporis Chriſti ſolemnitas quinta feria poſt octauam Penteçoſtes futuris , perpetuiſque temporibus cum ſolemni ſupplicatione, quæ nunc etiam celebratur inſtituta eſt. Huius ſolemnitatis promotrix ex diuina reuelatione antea fuerat beata Iuliana Cornelienſis Belga ordinis Ciſtercienſis Monialis , quæ ad cœlum euolauit anno 1247. Rem totam narrat Ioannes Diſtemius Bletus Prior ſancti Iacobi Leodienſis in hiſtoria de reuelatione inſtitutionis feſti venerabilis Sacramenti , quæ facta eſt ſanctæ Iulianæ de Monte Cornelio prope Leodium ord.Ciſtercienſis , & Euæ ſanctimonialis recluſæ Leodij in Monaſterio ſancti Martini anno 1230. Ioannes Molanus in natalibus ſanctorum Belgij de B.Iuliana ita ſcribit inter cætera.

Ad Villare B.Mariæ ord. Ciſtercienſis cœnobium eſt tranſlata vbi inter corpora ſacra eſt ſepulta, & vita duobus libris continetur . Dicitur autem Cornelienſis , quia extra Leodium in Monte ſancti Cornelij , vbi nunc eſt Leproſarium , Virginibus Ciſtercienſibus præfuit . Nec ambigo Virginem humilem perpetua memoria dignam eſſe , eo quod per eam inchoatum ſit ſpeciale feſtum Corporis Chriſti . Siquidem Chriſtus ei reuelauerat ad augmentum fidei in finem debilitandæ , necnon ad profectum electorum,Corporis , & Sanguinis ſui ſpeciale feſtum fieri curaret . Aubertus Miræus in chronicis ad ann. 1270. ait de eadem,B.Iuliana Cornelienſis,Virginibus inſtituti Ciſtercienſis in Cornelio monte ad muros Vrbis Leodienſis præfuit , quo loco nunc eſt hoſpitale , vt vocant Leproſorum . Hæc Virgo ſanctiſſima diuina reuelatione monituq; compulſa , inſtitutionem feſti venerabilis Sacramenti ad Orthodoxæ religionis augmentum in primis promouit . Qualiter verò hoc ei fuerit reuelatum narrant Io. Golmannus,Franciſcus Biuareus aliique,qui vitam ipſius ſcripſerunt, de ea Martyrologium Belgicum 5.Aprilis. Molanus in additionibus ad Viuardum,& in natalibus ſanctorum Belgij , Bernardus Brito, Aubertus Miræus in faſtis Belgicis, & Burgundicis , & in chronic. Ciſtercienſi, Bzouius in annal, Eccleſiaſt. tom. 13.ad ann. 1230, Arnoldus de Raiſſe in auctario ad Molanum , Sacrariũ Leodiẽſe inter ſanctos illius diœceſis , Angelus Manriquez in Laurea Euangelica fuſius dabit in ſuis annal: Ciſtercienſibus, & Chriſoſtomus Henriquez in Ciſtercienſi Menologio ; nos etiam ipſius ſanctiſſimæ Virginis vitam vulgari ſermone ſcripſimus , quæ manuſcript. cum alijs ſanctorum virginum geſtis inter noſtra monumenta aſſeruatur, lucem, ſi Deus dabit , aliquando inſpecturam . Sacratiſſimæ ſolemnitatis officium ſanctus Thomas Aquinas , qui eo tempore , quo Vrbanus Quartus ſolemnitatem præcepit celebrãdam, publicè Theologiam in Vrbeuetana Ciuitate profitebatur compoſuit . Id vero factum fuit , vt habet Panuinus in notis ad Platinam ; *propter miraculum , quod hoc tempore Vulſinijs in Diœceſi , & ditione Vrbeuetana in Eccleſia ſanctæ Chriſtinæ accidit . Nam dum ſacrificium quiſpiam ſacra Miſſarum ſolemnia celebraret ſacramento iam confecto, de panis,& vini tranſubſtantiatione, & Chriſti Corpore dubitauit.Vnde ſtatim (dictu, & auditu mirum) ex ſacratiſſima , quam in manibus tenebat Hoſtia viuus ſanguis manare cœpit , & totam mappam , quam corporale vocat, tinxit . Quo miraculo attonitus Pontifex Vrbanus Quartus corporale primum ad ſe ab Epiſcopo loci cum proceſſione Vrbeueterem transferri voluit , & illud ſolemnitate inſtituta in Eccleſia Vrbeuetana recondidit . Hæc omnia ex eiuſdem Pontificis bulla , quæ adhuc extat intelliguntur . In eius poſtea memoria, Ciues Vrbeuetani , tunc nobiles ditiſſimi, & potentes , nobiliſſimum templum Deo,& Beatæ Virgini a fundamentis conſtruere cœperunt tanta mole, apparatu, & impenſarum magnitu-*

gnitudine celebre, vt nullum in toto terrarum Orbe, tunc ei potuerit comparari. Cæterùm hoc non niſi vigeſimoquinto anno, poſt Chriſti vero 1290. factum fuit, Nicolao Quarto Pont. Max. qui eodem anno 13. die Nouembris primum lapidem maximi, templi fundamenti, Cardinalibus, cum omni Romana curia multis peregrinis, Prælatis, Epiſcopis, Ciuitatis Clero, & Magiſtratibus, nobilibus, & vniuerſo populo Vrbeuetano adſtantibus, poſt celebres ſupplicationes habitas, ſolemniter poſuit, maximaſque ſingulis annis ipſo die Eccleſiam illam viſitantibus indulgentias largitus eſt. Ab alijs poſtea Pontificibus confirmatas, & auctas. In quo celeberrimo templo cum perfectum penè fuiſſet poſtea ſanctum Corporale collocatum eſt, altari, & tabernaculo, ad illud conſeruandum elegãtiſſimè fabrefactis, quod ſingulis annis in die Corporis Chriſti in celebri illa ſupplicatione deuotiſſimè circumferunt finitimis omnibus populis eò illa die ad id videndum confluentibus. Eius porrò templi anterior pars, tota è marmore pario incruſtata eſt, varijs elegantibus ſignis noui, & veteris teſtamenti exornata, multiſque alijs decorata ornamentis, eo tempore excellentius inſtatuaria opus exiſtimat eſt omnium, quæ toto terrarum Orbe id genus eſſent. Huc vſq; Panuinus. In Eccleſia S.Chriſtinæ Vulſinij in marmore incita legitur huiuſce rei Hiſtoria, quam lib.7. comment. ad verbum attulit Monaldus Monaldeſchus; publicèque vtilitati exhibuit. Noſter verò Iacobus Epiſcopus, cum ad annum 1271. peruenisſet diem clauſit extremum, ſepultuſque fuit in veteri Cathedrali.

30. Fr. ALDOBRANDINVS, ſiue Ildebrandinus è nobiliſsima Caualcantia familia Florentinus, ordinis Prædicatorum, vnus e primis ſanctæ Mariæ Nouellæ Alumnis, vir ſanctimonia vitæ, doctrinaque percelebris, poſt optimè adminiſtrarum Monaſterium, poſtque alios ſui ordinis fœliciter decurſos honores, à Decimo Gregorio ſanctiſsimo Pontifice ſubleсtus eſt Vrbeuetanus Epiſcopus anno 1272. Romæque, vt ad Lugdunenſe Concilium proficiſceretur, digreſſus, eundem Aldobrandinum ſuæ poteſtatis Romæ Vicarium declarauit, quam Caualcantis prudentiam, conſiliumque magnifaceret, ſubiecto Breui, atque Diplomate declarauit.

GREGORIVS EPISCOPVS ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili fratri Aldobrandino Epiſcopo Vrbeuetano, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

APpropinquat terminus ad celebrandum indictum generale Concilium Lugduni, & moras longiores non ſufferent, nos compellit, vt ad tempus ſpirituali Eccleſiæ noſtræ dimiſſa, verſus Tranſmontanas partes, prout Dominus conceſſerit properemus. Ne igitur noſtræ præſentiæ abſentia, ipſius terræ Incolas, abſque releuationis remedio grauari contingat, perſonam idoneam, quæ in reddenda ipſis in hac parte iuſtitia noſtræ defectum præſentiæ ſuppleat, prouidimus deputandam. Ad quod, te, tanquam virum magnæ, & examinatæ virtutis fiducialiter elegentes, volumus quod a Rectoribus ipſius Eccleſiæ, ſiue in Campania, vel in Marittima, ſeu Anconitana Marchia, vel Ducatu Spoletanenſi, aut in Patrimonio beati Petri in Thuſcia fuerint, ad te, tanquam ad noſtrum in hoc vices gerentem liceat appellare, tibique præſentium authoritate committimus, vt perſonas de terra prædicta Eccleſiaſticas, & ſeculares ab ipſis Rectoribus appellantes audias; & ſuas appellationum cauſas ſecundum ordinem iuris diſcutiens, debito fine decidas, faciens quod decreueris per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari.

Datum apud ſanctam Crucem 13. kalendas Septembris Pontificatus noſtri anno 2.

Quam quidem à Pontifice ſibi demandatam Prouinciam Aldobrandinus maxima cum dignitate, ingentique laude ſuſtinuit, reuerſuſque ad Eccleſiam ſuam, haud ſine ſanctimoniæ laude illam rexit vſque ad annum 1279. quo tempore Florentiæ è viuis exemptus eſt die 30. menſis Auguſti, in illo ipſo à ſe tantopere dilecto Cœnobio, cuius ipſe manibus iecerat fundamenta. Tumulatus iacet in Eccleſia ſanctæ Mariæ Nouellæ in marmoreo ſepulchro, procul à pauimento cum hac breui, atque impari tanti viri meritis inſcriptione.

Sepulchrum venerab. fr. Ildebrandini de Caualcantibus de Florentia Epiſcopi Vrbeuetani, ordinis Prædicat. Qui obijt anno MCCLXXIX. die xxx. Auguſti requieſcat in pace.

31. FRANCISCVS de Monaldeſchis Balneoregienſis Ildebrandino ſucceſsit anno 1280.

quinta idus Maij cum paulò ante adlectus fuiſſet Melphienſis Epiſcopus, à Nicolao Tertio ad hanc ſedem translatus, cum Comes Archidiaconus à Capitulo electus, iuri ſuo ceſsiſſet, vt idem narrat Pontifex in litteris ad eundem Franciſcum datis Pontiſ. 3. ex regeſt. vatic. epiſt. 25. fol. 242. itaque antequam inaugurateur, ad hanc Vrbeuetanam Eccleſiam translatus eſt. Hic iterum ſuam fundauit Eccleſiam, Nicolao Quarto ſummo Pontifice primum lapidem iacēte anno 1290. die 13. menſis Nouembris, amplisſimis eidem Eccleſiæ indulgentijs dilargitus. Rexit hanc Eccleſiam ad annum vſque 1295. quo ad Florentinam Eccleſiam translatus eſt.

32. LEONARDVS Mancinus Ciuis Vrbeuetanus, ex Archidiacono Bartenſi in Eccleſia Lingonenſi, & Papæ cappellano, à Boniſacio Octauo anno 1295. 8. Kalendas Martij Epiſcopus ſuæ Patriæ creatus: quem virum nobilem idem vocat Pontifex in litteris datis eodem die ex regeſt. vatic. epiſt. 145. fol. 41. translatus poſtea ad Archiepiſcopatum Sypontinum anno 1302. Leonardi temporibus hoc eſt ann. 1297. die Aſſumptionis Beatiſsimæ Virginis Boniſatius Octauus primum ſacrum fecit in nouo Cathedralis Templo, quod Deiparæ Virginis dicatum fuit maximo populorum concurſu; ac veſtram Baſilicam ſibi ſuiſque ſucceſſoribus auguſtiſsimum pro illius temporis ratione palatium à fundamentis in Soliano ædificauit.

33. GVITTVS de Nobilibus è Farneſio electus fuit anno 1302. 2. Kalendas Februarij. Hic anno 1307. Vrbis Vicarius à Clemente Quinto conſtituitur 16. Kalendas Iunij epiſt. 112. ex reg. vaticano. In Cathedrali primum ſacrū fecit 1309. eodemque anno Apoſtolicæ ſedis nomine beati Petri Apoſtoli patrimonium adminiſtrauit, cum Dux Generalis declaratus fuiſſet à Ioanne Vigeſimoſecundo contra rebelles. Compulit ad Eccleſiaſticum Imperium plures, qui contra Romanos Pontifices auſi fuerant rebellare, coluit diuum Bernardum quàm qui maximè, cuius monachos pietatis ergo intra Vrbeuetanos muros introducendos curauit, eiuſdem à Publica Vrbeuetana re conſtructo Cœnobio, nobilique cenſu dotato. Quod Monaſterium ne in diſciplina morum labaret, Moſterij ſancti Saluatoris Montis Amiati voluerunt iuriſdictionis eſſe, vt ex ſubiecto decreto perſpici poteſt, quod adhuc in Archiuo Amiatini Cœnobij diligentiſſimè aſſeruatur.

Quod fiat, & conſtituatur locus Eccleſiæ ſancti Bernardi, & dotetur ſicut placuerit Conſulibus, ad honorem, & reuerentiam omnipotentis Dei, & beatæ Mariæ matris Dei, & beati ſancti Bernardi confeſſoris, cuius feſtum Vrbeuetani deuotè, & cum reuerentia, & honore celebrare tenentur, ſtatuen. & ordinan. quod in dicta Ciuitate in loco decenti forma conſtrui, & ædificari debeat expenſis communis Vrbeuetan. certum locum, in quo ſit vocabulum, & Eccleſia eiuſdem ſancti Bernardi, qui locus dotari debeat de bonis ipſius communis, in tantum quod continuè ſex fratres ſtare, & morari poſſint ibidem ad Dei ſeruitutem, & diuino officio celebrando in eo, & prædicta omnia fiant, & fieri debeant ad voluntatem, & beneplacitum dictorum dominorum, & conſulum 24. & 60. Sapient. Ciuitatis prædictæ, quæ ſimul ſuper prædictis debeat congregari ad deliberandum, & ſicut in dicto Concilio iudicatum, & reformatum fuit, executioni mandetur. Hoc factum eſt Anno 1314.

Decreuit autem Epiſcopus, vt Abbas ſancti Saluatoris de Monte Amiato quotannis in die ſancto Bernardo ſacro cereum Epiſcopo Vrbeuetano offerret in memoriam eius aggregati Cœnobij. Cæterùm cum ſub commendatarijs Monaſterium illud excidium paſſum eſſet, cum iuriſdictio illa Amiatinis monachis fuiſſet adempta, ceſſauit etiam illa contributio cerei. Guittus autem è viuis exceſſit anno 1328.

34. Fr. TRAMVS ex Domicellis de Monaldeſchis, filius Conradi, ordinis Prædicatorum, ex Epiſc. Balneoregienſi ad hanc Eccleſiam translatus eſt 3. nonas Octob. anno 1328. Hic doctrina claruit, ac probitate morum, deceſsitque è vita anno 1346. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

35. RAYMVNDVS Epiſcopus antea Reatinus ad Vrbeuetanam Eccleſiam translatus eſt anno 1346. 2. nonas Martij, ex reg. vatic. epiſt. 57. fol. 42. Deceſsit autem anno 1348.

36. PONTIVS Perottus Vaſco Gallus, ex Archidiacono Vindocienſi in Eccleſia Carnotenſi, à Sexto Clemente ſublectus fuit Epiſcopus Vrbeuetanus 15. Kalendas Octobris 1348. ac Romæ Vicarius, iubileique anno portam ſanctam aperuit 1349.

37. IOANNES in Vrbeuetana floruit dignitate anno 1359. obijtque anno 1364. in Vrbe Vicarius & in patrimonio beati Petri, Campania Maritima, ducatu Spoletino, lociſque adiacentibus, & Marchia Anconitana Apoſtolicæ ſedis Nuncius, & Decimarum Collector ex bulla Vrbani Quinti executoria. Datum Auenion. anno primo die 14. Auguſti 1365. & ex lib. obligatione Prælatorum. Vgolinus Malabra, ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, inſignis doctrinæ vir, in aliquibus tabulis Epiſc. Vrbeuet. reperitur, tametſi nulla eius memoria extet in lib. ſacri Collegij de obligationibus, ac ſolutionibus Prælatorum vbi diligentiſſimè memorantur omnes Prælati, ob continuum, neceſſariumque ſubſidium, quod ſacro Collegio pendere ſoliti erant, immò poſt Ioannem electum fuiſſe Petrum.

38. PETRVS Boerius Gallus Narbonenſis, Monachus, atque Abbas ſancti Pontij Thomeriarum ex ordine ſancti Benedicti, iuris vtriuſque doctor,

doctor, ob inſignem canonum ſcientiam, cæteramque vitæ probitatem ab Vrbano Quinto Vrbeuetanus Epiſcopus renunciatus eſt anno 1364. die 17. Kalendas Decembris. Rexit hanc Eccleſiam ad annum vſque 1370. quo die nonas Octobris tranſlatus fuit ad Eccleſiam Vaſsionenſem in Gallia, vt habetur in lib. Prouiſionum Prælatorum iterumque 1376. ad Vrbeuetanam reuocatus eſt.

Egregia quamplura ſui ingenij monumenta reliquit, inter cætera extat eiuſdem Petri in Bibliotheca Sublacenſi doctiſsimum Commentarium in Regulam ſancti Benedicti, quod precibus Monachorum ſanctæ Scolaſticæ de ſpecu ſcripſit, in Codicis pede hæc carmina leguntur.

Pulſatus precibus vobis tranſmitto pudicis
O fratres cari quod me ſuadente frequenter
Hoc opus exegi patris mea viſcera noſtri
Speleo iuſta vos iam vitalia veſtris.

Cui Monachi ſic reſponderunt.

Reuerendiſſ. Vrbeuetano Epiſcopo S.
Ita ſpecus Monachi, ſemper venerabimur almi
Scripta vt relliquias, vos, & quicumque ſequentur.
Ingenij clarus, compoſque in lumine mentis,
Canonum, & excellens ſacrorum doctor, & author,
Boerij Petrus Caſtri de ſede Redonte
Porte Minerbeſij regnante Diœceſis ortus
Narbonenſis enim, monachus exemplar honeſti,
Hactenus, ò cunctis Aniani Monachus almi
Thomeriarum, prudenſque Diœceſis Abbas
Nunc Veteris ſummæ venerandus Epiſcopus Vrbis
Rite ſpecu ſancti Benedicti ſe ſpeculanti
Quam vallis Sublacenſis ſudore peregit
Hoc opus ex dictis Sanctorum ſæcula Patrum
Vertice parentum iam eius quiſcumque legentum
Septenis decies terni Ann. mille trecentis
Principio hoc operis ſcripſit qua cauſa notatur.

Cæterùm cum inter Vrbanum Sextum, ac Septimum Clementem exarſiſſet teterrimum ſchiſma, Boerius, quod Gallus eſſet, Pſeudo Pontificis partes fouit, quamobrem cum ad dicendam cauſam coram Aula Romana ab Vrbano Sexto fuiſſet citatus, contemſiſſetque venire, tanquam contumax cum alijs rebellibus honore Epiſcopatus Spoliatus eſt anno 1378.

39. IOANNES de Placentinis Parmenſis Epiſcopus Parauinus huc tranſlatus nonas Octobris ann. 1370. ab Vrbano Quinto inde ad Eccleſiam Caſtellanam tranſijt ann. 1376. Antipapæ Clementis partes ſequutus factus eſt Pſeudo Cardinalis vt dicemus in Epiſcopos Venetiarum.

40. LIGVM Chiarazellum Nolanum ſuffecit Clemens Antipapa in locum Ioannis ann. 1378. qui tamen nunquam Vrbeuetani Epiſcopatus inijt poſſeſſionem, etenim in Aula Antipapæ deceſſit anno 1389. in cuius locum iterum Pſeudo Pontif.

41. THOMAM quendã intruſit, qui item apud eundem Pſeudo Pontificem deceſſit ſchiſmaticus anno 1389. quamquam autem ij tres haud vocandi ſint huius Eccleſiæ legitimi Prælati; erant tamen narrandi, vt illius temporis ſchiſma notaretur, vnde plerumque fiebat vt vna, eademque Eccleſia ſub duobus Paſtoribus litigantibus laboraret.

42. NICOLAVS de Merciarijs Peruſinus,
A Typhernas antea Epiſcopus, ad hanc Eccleſiam tranſlatus eſt, ſucceſſitque Petro Boerio, quem Sextus Vrbanus de Epiſcopali gradu deturbauerat anno 1378. Hic ad decem annos Vrbeuetanam rexit Eccleſiam, ac deinceps ad Caſſianum Epiſcopatum euectus eſt anno 1398. Bonifacio Nono ſedente, ex lib. prouiſ. Prælat.

43. NICOLAVS electus Epiſcopus Agrigentinus in Sicilia, Nicolao ſucceſſit non. Iunij anno 1399. qui demùm ad Imolenſem Epiſcopatum tranſlatus eſt.

44. Fr. MATTHIAS Aduedutus ordinis Minorum Vrbeuetanus, à Bonifacio Nono electus eſt Epiſcopus ſuæ patriæ, vita functus eſt annõ 1409. ex eodem libro prouiſ. Prælat.

45. CONRADVS Carraccinlus, presbyter
B Cardinalis tituli ſancti Griſogoni ab Alexandro Quinto Vrbeuetanæ Eccleſiæ perpetuus adminiſtrator aſcitus eſt. Poſt cuius exceſſum, Ioanne Vigeſimoſecundo ſummo Pontifice mandante, eodem adminiſtratoris munere functus eſt, Monaldus Monaldeſchius ex Dominis Vrbeuetanæ Ciuitatis vſque ad annum 1418. qui aut deceſſit, aut eo munere ſe exſoluit, cum ex obitu Cardinalis Conradi reperiatur ſucceſſor.

46. FRANCISCVS de Monaldis Monaldi filius de Ripa bella ex Domicellis Vrbeuetanis, ſuæ patriæ Epiſcopus adlectus eſt à Martino Quinto Columna anno 1418. octauo idus Aprilis, eidemq. Pontifici in paucis carus fuit, cuius erat affinis. Diuturniori cura illam rexit Eccleſiam, adeoque ambitioni ſtudens, Vrbeuetanos Ciues traxit in
C partes, vt apud omnes, eius Ciuitatis affectati Imperij, Tyrannidiſque deflagarit inuidia. Quamobrem proclamantibus Ciuibus, tanquàm ſeditioſum Eugenius Quartus illum deturbauit de ſede, mulctauitque exilio. Cuius aliquando ſortis idem Eugenius miſeratus, ad Aprutinam anno 1443. octaua idus Septembris, mox Nicolaus V. Pontifex, ad Auſculanam illum dignitatem euexerunt. Deceſsit 1462. variantis fortunæ non ignobile exemplum.

47. IACOBVS Benedictus Lucerianus antea Epiſcopus, Vrbeuetanæ Eccleſiæ admotus eſt, Eugenio Quarto ſedente anno 1443. die 13. menſis Septembris.

48. IOANNES, quem Acta Conſiſtorialia de Palena appellant, alij de Caſtilonæis, Mediola-
D nenſis, affinis propior Cardinalis Brandæ eiuſdem familiæ, gentiſque alumnus, celebris doctor, ſublectus fuit Epiſcopus anno 1454. quinto kalendas Septembris, cum antea Adrienſis, atque Pennenſis Epiſcopus fuiſſet. Deceſsit autem anno 1456. Huius Præſulis conſcripſit elogium Antonius Beſſa Negrinus in lib. Illuſtrium virorum Caſtilonææ gentis, tametſi in ſupputatione annorum hic author exerret, ſiue ad illam dignitatem eius promotionem enarret, ſiue eiuſdem ſupremam diem commemoret.

49. ANTONIVS Cabaterius Valentinus Hiſpanus, Caliſti Tertij familiaris, ad hanc dignitatem aſſumptus eſt anno 1416. menſis Auguſti 24. deceſsit autem 1457.

50. MARCVS Epiſcopus Alexandrinus in

In-

Inſubris anno 1457. 3. Kalendas Iunij ſuperſtes fuit vſque ad annum 1476.

51. GEORGIVS Roboratus Vrbeuetanus Epiſcopus anno 1476. plures cum futura ſucceſſione coadiutores habuit. Quorum primus fuit Henricus Brunus anno 1492. qui poſtea Tarentinus Archiepiſcopus fuit, ſecundus Cardinalis Baptiſta Vrſinus anno 1498. qui eodem anno Hieronymo Maſſeoſi Epiſcopo ius illud ſuccedendi conceſsit; tertius, Gentilis Baleoneus Peruſinus anno 1502. qui cum ad arma potius, quàm ad pacis artes, ciuiliaque negotia inclinaret, obidque populum Peruſinum contra Romanam Eccleſiam ad arma vocaſſet, ab Alexandro Sexto coadiutoris munere in publico Conſiſtorio exutus eſt anno 1503. qui tamen poſtea poſt Sexti Alexandri exceſſum, Iulioque Secundo regnante in gratiam Eccleſiæ rediit, militis potius, ſub eodem Pontifice munus implens, quam Præſulis. Demum cum adhuc non eſſet inauguratus, abiecta toga, vxoriam vitam ſecutus eſt, adeoque in armis valuit, vt verendus, inuictuſque militum ductator euaſerit, vſque ad celebriorum hiſtoriarum ſcriptorum non ignobilia encomia. De Georgius panxit epigramma Antonius Mancinellus Veliternus.

Cum tibi vel hodie reddam pro munere quaſi
Ad votum referas Iuppiter ille pius.
Ille tibi vires greſſum ſimul ora iuuento.
Reſtituat tribuens Pontificale decus.
Tu ſi quidem conſtans: tu prudens tuque diſertus,
Tu clemens æquus: tu pietate grauis.
Vnde velit ſuperes Numidarum ſæcula regis.
Perpetuum ſalue, perpetuumque vale.

Habuit Georgius Suffraganeum in Vrbeuetana Eccleſia Carolum Bucconium Parmenſem Epiſcopum Veſtanum de quo idem Mancinellus eodem epigrammaton libro cecinit quod ſequitur Epigramma.

Carole Bucconi Parmenſis gloria cæli
Iuſtitia cunctis, & pietate foues
Inde tuo lugent digreſſu quilibet: iidem
Lætentur reditu; parcius ergo migres.
Sic voti faciant citius te facta potentem
Sic & Zenonis ſæcula prætereas.

52. ALEXANDER a ſancta Seuerina, Apoſtolicus Prothonotarius, deiecto Gentili in Epiſcopale munus ſucceſsit, Alexandro Sexto Pontifice ius cenſente, anno 1503. die quarta menſis Auguſti. Cuius tamen ad coadiutoris munus electio ex deceſſu Sexti Alexandri in irritum cecidit, retinuitque inane nomen electi, re non ſecuta. Senſit tamen deinceps Decimi Leonis clementiam, qui eundem ad Vicanam dignitatem prouexit.

53. HERCVLES Baleoneus Peruſinus, ex ceſſione Gentilis ſui affinis, Epiſcopus renuntiatus eſt anno 1511. die prima ineuntis Octob. ſolemni ritu Vrbem ingreſſus eſt 25. Aprilis anno 1513. eodemque die poſſeſsionem Epiſcopatus ſuſcepit à nobilibus de Albericis Vrbeuetanæ Eccleſiæ Vicedominis, cui familiæ ex priuilegiorum vigore, pleno iure ſpectat Epiſcopatus realem poſſeſsionem ante altare maius Cathedralis Eccleſiæ nouis

A Epiſcopis tradere, vt ex publicis monumentis patet, nec abs re erit hic abſcribere publicum ſuper hoc confectum documentum, cum idem Hercules Baleoneus Epiſcopus vt diximus ab iiſdem nobilibus de Albericis poſſeſsionem Epiſcopatus recepiſſet, cuius tenor talis eſt.

In Dei nomine Amen.

Anno Domini 1513. indictione prima tempore Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Leonis Papæ X. die vero 25. menſis Aprilis dicti anni. Præſens publicum inſtrumentum inſpecturis pariter, & audituris pateat euidenter qualiter cum hoc fuerit, & ſit notum, notorium, & manifeſtum in Ciuitate Vrbeuetana, & eius comitatu, Diœceſi, & diſtrictu, quod à tempore cuius hominis memoria in contrarium non exiſtit. Quod nobiles viri domus Albericorum de Vrbeueteri de eorum proprijs bonis dotauerint Epiſcopatum Ciuitatis Vrbis veteris, cuius rei gratia dicta domus gauiſæ ſunt, & gaudent nulla moleſtante perſona, ac pacifice, & quiete, & inter cætera in primo introitu cuiuslibet Epiſcopi ipſius Ciuitatis, dicti homines de dicta domo immittunt anulum in digito manus dexteræ ipſius Epiſcopi, & capiunt habenas equi ſeu mulæ, ſeu iumenti ſuper quo equitat præfatus Epiſcopus, & ipſum ducunt ad ſcalas Eccleſiæ Cathedralis ſanctæ Mariæ de Vrbe Veteri, & poſtquam dictus Epiſcopus intrauit portam Eccleſiæ dictus equus, mula, ſeu iumentum ſuper quo equitat remanet in manibus dictorum nobilium de dicta domo, & ad ipſos nobiles exant, qua conſuetudine, & vigore priuilegiorum pleno iure ſpectat, & pertinet, prædictuſque Epiſcopus, in dicto equo, iumento ſeu mula nullum ius habet. Deinde accedentes dicti nobiles ad altare maius dictæ Eccleſiæ conſignat per cornua altaris prædicti poſſeſſionem dicti Epiſcopatus. Et propterea nobiles viri Hector Henrici, Marcus Guarerij, Riccardus Pirri, & Henricus Goronis, omnes de domo Albericorum tam nominibus eorum proprijs, quam aliorum conſortium de dicta domo abſentium. Volentes continuare dicta eorum priuilegia vigore dicti iuris patronatus dicti Epiſcopatus, conſtituti perſonaliter coram me notaria & teſtibus infraſcriptis ante portam maiorem dictæ Ciuitatis, & ibidem ante dictam portam ſubarrauerunt & anulo aureo in digito manus dexteræ Reu. in Chriſto Patrem D. Herculem de Balionibus de Peruſio ibidem exiſtentem equeſtrem ſuper quadam mula, & ipſum ſic cum dicto anulo ſubarratum introduxerunt in dictam Ciuitate Vrbis veteris capiendo per habenas dictam mulam ſuper quam equitabat, & ipſum duxerunt per Ciuitatem vſque ad ſcalas ſanctæ Mariæ Maioris Cathedralis Eccleſiæ dictæ Ciuitatis, & ipſum introduxerunt in dictam Eccleſiam, & perduxerunt ad altare maius ipſius Eccleſiæ, & per cornua dicti Altaris maioris conſignauerunt poſſeſſionem dicti Epiſcopatus, dictamque mulam ſuper qua equitabat cum benedictione dicti Epiſcopi receperunt, & ipſam equitauerunt per Ciuitatem, & ea depoſuerunt ad eorum libitum, prout quilibet verus Dominus, & patronus diſponit de re ſua propria, & prædicta omnia, & ſingula dicti nobiles fecerunt, geſſerunt, & continuauerunt omni, & quocumque meliori modo, iure, via, forma, & officio, quibus magis, melius, validius, & efficacius de iure potuerunt, & debuerunt, rogantes me Notarium infraſcriptum, vt de prædictis publicum conficerem inſtrumentum.

Acta,

Acta, facta, geſta, continuata fuerunt omnia ſupraſcripta modo. & forma quibus ſupra, non diuerſando ad alios actus à porta maiori dictæ Ciuitatis, & ante dictam perſonam, & deinde ſucceſſiue vſque ad ſcalas dictæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Maioris, & ad altare maius prout ſupra fit mentio in dicta Ciuitate, ſingula ſingulis congruè referendo coram & præſentibus egregijs viris Io. Angelo Patriarcha, & Hieronymo Cappelletto Ciuibus Vrbeuetanis teſtibus ad prædicta vocatis, adhibitis, & rogatis &c.

Et ego ſer Petrus Gregorij Iacobi Petri Angelutij Notarius publicus Vrbeuetanus de præmiſsis rogatus &c.

Deceſsit Hercules anno 1520. Huius meminit Guicciardinus in Hiſtorijs lib. 11.

54. NICOLAVS Cardinalis Rodulphus Archiepiſcopus Florentinus ad nouem annos Vrbeuetanæ Eccleſiæ fuit adminiſtrator, anno 1520. A die 24. menſis Auguſti.

55. VINCENTIVS Durantes Florentinus, Magiſter Aulæ Cardinalis Rodulphi adlectus eſt anno 1529. die 3. menſis Septembris, deceſſit autem anno 1554.

56. HIERONYMVS Symoncellus Vrbeuetanus, Iulij Tertij pronepos, quod Chriſtophoram filiam Balduini de Monte Matrem habuerat, adhuc iuuenis electus Diaconus Cardinalis ſanctorum Coſmæ, & Damiani, etiam Vrbeuetana Epiſcopali dignitate condecoratus eſt anno 1554. die 25. menſis Iunij. Hanc Eccleſiam rexit vſque ad annum 1562. deinde eo munere ſe exoluit. Vixit deinde Romæ ob exaggeratas animi virtutes omnibus ſuſpiciendus vſque ad annum 1605. deceſſit octauo Kalendas Martij, ſepultuſque eſt apud ſanctum Petrum in Monte Aureo. Cætera quæ ſupra de ipſo ea fide narrauimus.

57. SEBASTIANVS Vancius Ariminenſis, ſublectus eſt anno 1562. die 17. menſis Aprilis. Interfuit Tridentino Concilio ſub Paulo Quarto Auditoris Cameræ Locumtenens, Referendariuſq. vtriuſque ſignaturæ. Indicem edidit 1 *de nullitatibus proceſſuum, ac ſententiarum*, à Pio Quarto Auditor deſignatur, ac Conſultor, & ab eodem Epiſcopus creatus, ad Concilium miſſus, vti vnus ex quatuor diffinitoribus interfuit, legauit mille ſcuta ſacello S. Mariæ in Cathedrali Vrbeuetana, vt perpetuò ſex iuuenes in Philoſophiæ ſtudijs ab hæredibus ſuæ familiæ alerentur, diſceſſitque è vita anno 1570. iacet in Cathedrali cum hoc Epitaphio.

Sebaſtiano Vancio Ariminenſi huius Eccleſiæ Epiſcopo benemeriti, ex pub. decreto anno M D.LXX.

Poſt eius exceſſum Vrbeuetanæ Eccleſiæ adminiſtratio ad Cardinalem Simoncellum rediſt, qui illam cum regreſſu renunciauerat, eaque adminiſtratione vſque ad ſupremam diem poſitus eſt, anno 1605. vt ſupra diximus.

60. IACOBVS Sàneſius Barnabæ filius in Belloforti Camerinæ Diœceſis Caſtello natus in Piceno, in vtroque iure peritus cum Camerini Iudicis A appellationum munere fungeretur, vt ſuam aliquando aperiretur fortunam, Romam venit, Clementiſque fratris apud Clementem Pontificem vnicè gratioſi, fauore adiutus, inter honorarios Aulicos Petri Aldobrandini ſupradicti Pontificis ex fratre nepotis, receptus eſt, qui tunc Adrianæ molis Præfectus erat. Qui cum deinde ſub patruo Pontifice purpuram induiſſet, ſanctæque ſedis agitaret negotia, Sanneſium diuerſis dignitatum gradibus cohoneſtauit. Primùm enim ſancti Petri Canonicus renunciatus eſt, deinde ſacræ Conſultæ Secretarius, Prothonotarius Apoſtolicus de numero, vt vocant, participantium, admiſſuſque deniq; eſt ad trepidiora explicanda negotia in quibus pertractandis cum maximam prudentiæ laudem tuliſſet, à Clemente tandem Octauo, in ea B poſtrema, profuſaque ad purpuram promotione etiam Cardinalis creatus eſt, ſub titulo ſancti Stephani in Monte Cœlio, mortuoque Clemente, bis in creando Leone Vndecimo Pauloque Quinto conſultiſsimè ſuffragium tulit, retulitque à Paulo Quinto, veteri amico Vrbeuetanam dignitatem, Epiſcoporum, ac Regularium cœtus etiam declaratus Senator. Quibus perfunctus muneribus, ad ſibi concreditam Eccleſiam rediſt, ibique arridentis ſibi fortunæ fructus vberrimos cœpit, qui illum ex infimis natalibus, honeſtis tamen, ad ſupremum dignitatis gradum euexerat. Cæterum viſus eſt Sanneſius ſuis gentilitijs ſtegmatibus ſibi inſtantia fata præluſiſſe. Vt enim illa ad Syderis ductum anhelantem continent Canem, ſic iſte abſentia per Petri receſſum, Aldobrandina C Sydera moriendo, viſus eſt perſecutus. Deceſsit enim poſt tam beneficium Dominum, ampliſsimumque Cardinalem, die 28. menſis Februarij anno 1621. ſepultuſque eſt apud ſanctum Syluestrum in Quirinali cum hac marmorea inſcriptione.

D. O. M.

Iacobo Sanneſio S. R. E. Cardinali Epiſcop. Vrbeuetano. Clemens Sanneſius Marchio Collis Longij fratri op. poſuit. Obijt 28. Februarij M. DC. XXI.

58. PETRVS PAVLVS Cardinalis Creſcentius, è primaria nobilitate Romana, Virgilium, Conſtantiamque Dragſiam parentes habuit, Academiæ Perуſinæ nobilis Alumnus, primùm Abbreuiator, poſtea etiam Auditor Generalis Came- D ræ Apoſtolicæ, à Paulo Quinto vocatus ad purpuram anno 1611. poſtea Epiſcopus Reatinus renuntiatus, à Gregorio Decimoquinto ad Vrbeuetanam dignitatem translatus eſt anno 1621. die 17. menſis Martij. Adhuc floret Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, ſuam Vrbeuetanam ſumma cum laude prudentiæ gubernans Eccleſiam: longum viuat, impleatque curſum diuturnioris ætatis, qui noſtram hanc ſeriem Præſulum Romanæ Prouinciæ in bonum omen fœliciſsime clauſit.

FINIS PROVINCIÆ PRIMÆ, TOMI PRIMI.

Admonitio ad Lectorem.

LECTOR aduerte in Elogijs Virorum Illuſtrium, quos hoc libro complexus ſum nonnulla me obitèr attingere, quæ ſanctitatem ipſis videantur adſcribere: perſtringo nonnunquam aliqua ab ijs geſta, quæ cum vires humanas ſuperent, miracula videri poſſunt: præſagia futurorum, Arcanorum manifeſtationes, reuelatione, illuſtrationes, & ſi quæ ſunt alia huiuſmodi: beneficia item in miſeros mortales eorum interceſſione diuinitùs; demum nonnullis ſanctimoniæ, vel Martyrij videor appellatione tribuere. Verum hæc omnia ita meis lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tanquàm ab Apoſtolica Sede examinata, atque approbata, ſed tanquàm, quæ à ſola ſuorum Auctorum fide pondus obtineant, atquè adeo non aliter, quàm humanam hiſtoriam. Proinde Apoſtolicum S. Congregationis S. R. & Vniuerſalis Inquiſitionis Decretum anno 1625. editum, & anno 1634. cõfirmatum integrè, atque inuiolatè, iuxta declarationem eiuſdem Decreti à ſanctiſs. D.N.D. VRBANO Papa Octauo anno 1631. factam ſeruari à me omnes intelligant, nec velle me, vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam, & opinionem ſanctitatis, aut martyrij inducere, ſeu augere, nec quicquam eius exiſtimationi adiungere, nullumquè gradum facere ad futuram aliquando vllius Beatificationem, vel Canonizationem, aut miraculi comprobationem, ſed omnia in eo ſtatu à me relinqui, quem ſecluſa hac mea lucubratione obtinerent, non obſtante quocunquè longiſſimi temporis curſu. Hoc tàm ſanctè profiteor, quàm decet eum, qui ſanctæ Sedis Apoſtolicæ obedientiſsimus haberi filius cupit, & ab ea in omni ſua inſcriptione, & actione dirigi.

Ego Ferdinandus Vghellus Abbas &c.

APPENDIX

EX ADDITIONIBVS, ET CORRECTIONIBVS.

Candide Lector.

ADmonendus eras, antequam cenſoriam hanc appendicem ad noſtrum hoc Italiæ ſacræ primùm volumen, oculis vſurpares, minutos ac propemodum infinitos errores, qui paſſim occurrent (nam grauiores pleroſque acriori indagine, repertos inſerius accuratiſſimè gaſtigauimus) impreſſorum, correctorumque negligentiæ eſſe vertendos. Nobis certè non defuit induſtria, vt hæ inſcitiæ labes à noſtris monumentis quàm longiſsimè exularent . Quam cum ſemel, & iterum adhibuiſſemus , nil, aut parum apud Typographos profeciſſe videmur . Siquidem iterum, & ſæpius eoſdem quos correxeramus errores, non ſine nauſea offendimus, coactique ſumus indignabundi, tàm anxiè ab ipſis ſpe voratum deierare lucellum, qui in dies, vt baiuli, ſolent operam ſuam locare . Quàm ergo doctiſſimum hoc ſæculum eruditis abundat ſcriptoribus; tam idoneorum correctorum , impreſſorumq; laborat inopia. Dabis tu interim, lector, indignanti veniam, meumque inde contractum mœrorem , certò ſcias te leniturum ; ſi tua cenſura minuta errata correxeris ; quæ deerunt fortaſſe, tua cogniectura repoſueris; quæ temerè redundant, iudicij acie reſecaueris . Cæterùm in huius noſtri primi tomi impreſsione characteris, numerique cum hoc * ſigno notati, diuerſitas , haud tibi, lector admirationi ſit, vbi, vbi legenti occurrerit. Cauſa illius fuit: quod Præli magiſter, & dominus, impellentibus ſtudioſis amicis, vt primi tomi impreſsionem primo quoque tempore vellet abſoluere ; inſtituit eam vrgere gemino prælo, nouoque charactere exprimere ; Itaque cum non poſſet primùm characterem cum ſecundo ſatis commodè , decorèque miſcere, quòd altera materies ab altera non parum diſtaret, planè neceſſe habuit cum nouo charactere, nouum etiam numerum foliorum vſque ad finem exordiri , & proſequi. Hanc igitur diuerſitatem , non incuſabis , quæ tuæ iucunditati , commodiſque minime aduerſam, ſed ex officioſa diuerſitate ſibi conſtantem experieris . Appendix denique quam vides , vel intermiſſas res , vel quæ tardius ad noſtram peruenere notitiam, complectetur. Quò etiam reiecimus, ſtemmata quorumdam Ciuitatum , quæ ab inuitis vix tandem aut impetrauimus , aut extorſimus. Idemque libenter feciſſemus de ſtemmatibus familiarum, ſi vel eorum , propemodum infinitus numerus ab eo conatu nos non deterruiſſet; vel nobis ſcribentibus, ea tranſmittenda curaſſent ij , ad quos videbatur ſpectare. Sed quod hic facere hactenus nobis non licuit , in quinque , quæ reſtant , voluminibus , quæque aſsiduo labore Romæ paramus , nos pollicemur facturos , ſi tamen noſtræ induſtriæ aliena induſtria non defuerit. Vale lector, & noſtrum hunc qualemcumque laborem æqui bonique conſule .

PAgina 2, linea 11. *lege* proſequamur, *pro* perſequamur.
pag. 5. linea *dele* enim id, eſt, & *lege*, ideſt linea 36. *lege* quieſcit *pro* quiçuit.
pag. 14. l. 21. *lege* Bonifacium *pro* Bonifatium,
pag. 15. l. 57. *lege* Vitalemque *pro* vitalemque,
pag. 21. l. 28. *lege* Vmbet *pro* Tuſcus.
pag. 27. l. 38. *lege* quartus *pro* ſaxus.
pag. 34. l. 21. *lege* Rauennatium *pro* Cauernatium lin. 47. *pro* cegum *lege* Regum, l. 55. Raynerius *pro* Caynerius.
pag. 35. l. 4. *lege* tertius *pro* ſecundus.
pag. 38. l. 34. *lege* chriſtianarum *pro* chriſtianorum,
pag. 40. l. 48. *lege* anno 2. *pro* anno 12.
pag. 42. l. 6. *lege* Ciſterciensis *pro* Ciſtercienſi,
pag. 47. l. 41. *lege* max. *pro* mox

VELLITERNENSES

pag. 59. l. 29. numero 4. *adde* ſanctus,
pag. 60. l. 11. *lege* concedit *pro* conuncedit, eadem linea *lege* Duci, & Conſuli *pro* Duce, & Conſule, l. 22. *pro* ſcripſit *lege* ſubſcripſit.
pag. 62. l. 14. poſt illa verba deleuit *adde* aut abſumpſit.
pag. 63. l. 1. *lege* conſuluit *pro* conſulit. lin. 58. *lege* Veliternenſium *pro* Velitrenſium.

OSTIENSES

pag. 64. l. 62. *lege* eccleſiaſtici *pro* eccefiaſtici,
pag. 65. l. 19. *lege* lectum *pro* lectorem, l. 30. auſcultatum *pro* auſcultatorem, & l. 42. *lege* euangelio *pro* eunagelio.
pag. 66. l. 5. *lege* eccleſiæ *pro* ecceleſiæ, l. 18. auſcultationi *pro* aſcultatione, & *pro* exemplari, exemplar, l. 23. *pro* intraſcriptis inſraſcriptis, & l. 37. *lege* ſedes *pro* ſedem.
pag. 67. linea 8. *lege* pontificatus *pro* pontificis, l. 30. ædis *pro* ædem, & l. 46. *lege* eſtis *pro* eſt,
pag. 68. l. 5. *lege* vobis *pro* pobis, l. 11. ſitas *pro* ſitatum, l. 23. filium *pro* filius, & l. 43. *lege* Alexandri *pro* Alexander.
pag. 69. lin. 9. *lege* Leo Papa Tertius prædeceſſor noſter, *pro* Leone Papa Tertio prædeceſſore noſtro, & l. 30. *lege* deſignato *pro* deſignatos.
pag. 79. l. 57. poſt illa verba ſuffragari *adde* à capite lineæ.

40. GVIDO Epiſcopus Cardinalis Oſtienſis poſt Albericum ad eam dignitatem aſſumptus circa annum 1148. ſequenti vero ſubſcripſit diplomati erectionis Monaſterij Archauſani Ordinis Sancti Benedicti in Ducatu Vvitebergico, Eugenij Tertij apud librum, qui inſcribitur, Documenta rediuiua Monaſteriorum præcipuorum in Ducatu Vvitenbergico tom. 1. Tubingæ 1636.

Ego Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Theodeuinus S. Rufinæ Epiſcopus.
Ego Ymarus Tuſculanus Epiſcopus.
Ego Guido Oſtienſis Epiſcopus.
Ego Nicolaus Albanenſis Epiſcopus.
Ego Gregorius Presb. Card. tit. S. Calixti.
Ego Nicolaus Presb. Card. tit. S. Cyriaci.
Ego Ambertus Presb. Card. tit. S. Anaſtaſiæ.
Ego Oddo Diac. Card. S. Georgij ad Velum Aureũ.
A *Ego Ioannes Paparo Diac. Card. S. Adriani.*
Ego Guido Diac. Card. S. Mariæ in Porticu.
Ego Iacintus Diac. Card. S. Mariæ in Caſmedin.
Datum Laterani per manum Plebani Romanæ Curiæ Notarij 3. Kal. Febr. ind. 12. Incarnationis Dominicæ anno 1149. Pontificatus verò Domini Eugenij 3. anno quinto.

GVIDO vt vides ante Nicolaum Albanenſem ſubſcripſit diplomati, clarum, indubitatumque argumentum, quod ante Nicolaum Albanenſem ad Epiſcopalem Inſulam aſcenderit, ſucceſſeritque Alberico in Oſtienſi Eccleſia ante Hugonem. Romæ morabatur idem Guido, cum anno ſequenti 1150. ab Eugenio Tertio Longobardiæ Legatus à latere declaratus, inter Canonicos Sancti Vincentii, & Sancti Alexandri Bergomenſes litem compoſuit, cuius ſententiam retulit in lib. 27. tom. 2. partis 2. Bergomenſis Hiſtoriæ Frater Celeſtinus Cappuccinus, cuius initium *Ego Guido dictus Oſtienſis Epiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus, dilectis in Christo filijs Lanfranco Præpoſito Sancti Alexandri, & alij eiuſdem Eccleſiæ Canonicis in perpetuum, &c.* De Guidone iſto Panuinus, Ciacconus, aliique qui de Epiſcopis Oſtienſibus ſcripſerunt altum tenuere ſilentium. Cæterum Guido cum nulla alia hactenus de ipſo memoria reperiatur, eodemque anno 1150. Hugo Gallus in Eugenii diplomatibus ſubſcriptus notetur ex hac mortali luce migrauit.

pag. 80. l. 1. *lege* 1150. *pro* 1448.
C pag. 81. l. 61. poſt illa verba Hugo *pro* Alberico *lege* Guidoni.
pag. 82. l. 1. poſt illa verba anno 1147. in fine *adde* cui ſucceſſit Guido, Guidoni Hugo Gallus.
pag. 88. l. 60. poſt illa verba S. R. E. *dele* Eccleſiæ.
pag. 89. l. 28. *lege* in quo *pro* in qua l. 60. *pro* titubatus *lege* titulatus, & l. 72. *pro* abde *lege* adde.
pag. 93. l. 64. *lege* Tarenti *pro* Taranti.
pag. 95. l. 61. *lege* Pontificatum *pro* Pintificatum.
pag. 96. l. 9. poſt illa verba Primoque Franciſco *adde* Galliarum Rege,
D pag. 102. l. 3. *lege* S. Luciæ *pro* Sanctæ Cæciliæ, l. 17. *pro* S. Cæciliæ, S. Luciæ.

PORTVENSES, ET SYLVÆ CANDIDÆ.

pag. 103. l. 32. *lege* quamquam *pro* quamque.
pag. 104. l. 2. *lege* hinc *pro* hic.

SYLVÆ CANDIDÆ.

pag. 106. l. 45. *lege* Diaconi *pro* Draconi. & l. 48. poſt illa verba quod *adde* excripſimus.
pag. 109. l. 4. *lege* Tondiliani pro Tandiliani, l. 9. Cobellis *pro* Cabellis, & l. 10. de Cæſario *pro* Cæſano,
pag. 111. l. 56. poſt illa verba S. Petri *adde*, *cum omnibus eorum pertinentijs, omneſq; conſecrationes, quæ ibidem ſunt, aut in prædicta alma Eccleſia S. Petri, aut in cæteris.*
pag. 112. l. 11. *lege* à qua *pro* atque, l. 14. colebantur *pro* colebant, l. 18. veſtroſque *pro* veſtros,

l. 20.

l.20. Tutti *pro* Tranſtyberim, l.22. in die *pro* à die, l.26. & omni anno *pro* omni anuum, l.40. petere Poteſtatem, *pro* parentatum, l. 46. fraternitatem *pro* firmitatem, l.47. regimen totius *pro* regnum portus, l.56. Sacerdotum Diaconorum *pro* ſanctorum Clericorum.

pag.113. l. 5. *lege* intereſſe *pro* inter, l. 11. expectent *pro* capetent, l. 18. venerabili *pro* veneabili, & l.40. *lege* ſocius ſit *pro* ſocij.

pag. 114. l. 10. *lege* Peregrini *pro* peregrini, l.39. ſucceſſionibus *pro* ſucceſſionibus.

pag. 115. l.14. *lege* Scriniario *pro* ſcrinario, ſic & in cæteris locis, vbi, vbi occurrerit huiuſmodi typographi error, & l.51. quærere *pro* qærere.

pag. 116. l.37 *lege* Bibliothecarius *pro* Bibliothecarii, l.43 *lege* in *pro* ic.

pag. 117. l.37. *lege* promerebimus *pro* præmerebimus, & l.20. *pro* omnes quæ poteſtati *lege* omnes veſtræ poteſtati.

pag. 118. l.49. *lege* Cryptis *pro* cuptis, l.59. *pro* com *lege* eum.

pag. 120. l.59. *lege* facientes *pro* fatientes.

pag. 121. l.6. *lege* venerint *pro* venerimus, l.21. od *lege* ad, & l.22. *lege* defraudare *pro* forderare.

pag. 122. l. 18. *lege* inter *pro* in, & l. 37. ſancti *pro* ſan...

pag. 123. l. 34. *lege* conſtitutæ *pro* conſtituta.

pag. 124. l.10. *dele* & cæt. l. 28. *lege* Romanum *pro* Rommunum.

pag. 127. l.53. *lege* pendentes *pro* penderentes.

pag. 128. l.20. *lege* negauit *pro* negatit, ibidem *pro* doterior *lege* deterior.

PORTVENSES.

pag. 129. l. 2. *lege* ſubdiuini *pro* ſubdiaconi, l. 8. *dele* inter, l. 49. legatus *pro* egatus, & l.53. *lege* Mediolanum pro Mediolani.

pag. 132. l. 11. *lege* Ioanne *pro* Ioonne, l.38. ſubſcriptus *pro* ſubicriptus.

pag. 133. l.2. *lege* ficia *pro* ficio, l. 64. *pro* uum *lege* ruum.

pag. 134. l.30. *lege* Eccleſiæ *pro* Eccleſia.

pag. 135. l.35. *lege* 13. pro 15.

pag. 136. l.22. Tamoricæ *pro* Tamaricæ.

pag. 139. l.62. *lege* ſubiaceat *pro* ſubiacet.

pag. 140. l.3.. *lege* ex ſuo *pro* & tuo.

pag. 141. l.16. *lege* Benedicti *pro* dicti, l. 27. *pro* elemoſynis *lege* eleæmoſynis, l.53. *lege* Diœceſim *pro* Diœceſis.

pag. 142. l.48. *pro* petitam *lege* petiam.

pag. 143. l.38. Meruli *pro* Meueli, & l. 43. Nu-menclatoris *pro* Numiculatoris.

pag. 145. l.56. *lege* aliud *pro* altum.

pag. 146. l.57. fuerit *pro* fueuit.

pag. 147. l.5. quod *pro* quem, l. 43. *lege* Victoris eum *pro* Victoris. Cum.

pag. 148. l.49. Sellagio *lege* Bellagio.

pag. 149. l.20. poſt Tertio *adde*; & l.27. poſt illa verba Nouembris *dele* in. l. 47. *pro* cap. 134. *lege* cap. 34.

pag. 170. l.21. *lege* annum *pro* anno.

pag. 151. l.5. *pro* exuneretur *lege* exueretur, l. 8. *lege* euertiſſe *pro* euertiſſe.

pag. 152. l.31. *lege* raſis *pro* ratis, l.40. demum *pro* domum, l. 35. Baſilius *pro* Bablius, & l. 64. *lege* 1222. *pro* 122.

pag. 153. l.43. Iongelino *pro* Tongelino, l.26. *pro* terum, iterum.

pag. 153. l.48. *lege* Ciuitatis *pro* Ciuitatic.

pag. 157. l. 10. *lege* ex *pro* in, l.48. Anagniam *pro* Anagniniam, l.55. poſt illa verba Villanus *dele* punctum, & *lege* Villanus rerum Florentinarum.

pag. 157. l.59. *dele* totum id quod de Iacobo Portuenſi Epiſcopo numero 40. diximus, & *adde* à capite lineæ,

40. IACOBVS Italus Placentinus ex nobili familia de Porta de Caſtro Arquato, olim Monachus Ciſtercienſis, tunc Epiſcopus Mantuanus, ab Innocentio Quarto Epiſcopus Cardinalis Portuenſis, defuncto Ottone, renunciatus eſt ann. 1252. Obijt paulò ante quam idem Innocentius è viuis excederet 1254. id. Decembris, corpus in Galliam relatum in Clareuallenſi Cœnobio, vbi monaſticũ induerat habitum ſepultum fuit. Vſque modò nõſter hic Iacobus Portuenſis Epiſcopus Gallus exiſtimatus eſt, gratis aſſerente Ciaccone, & poſt ipſum alijs, & ipſi nos id ipſum tum in noſtris ad eundem additionibus, cum verò ſupra in Epiſcopis Portuenſibus aſſeruimus; verum cum nonnullas Innocentij Quarti epiſtolas olim ex regeſto vaticano à nobis exſcriptas inter noſtra reperiſſemus monumenta, recantare pallinodiam coacti ſumus, eundemque Iacobum Italicæ nationi, ſuæque patriæ, ac genti reſtituere, pro Gallo, Italum; patria Placentinum, & pro Herimberto, de Porta decantare. Ipſe namque Innocentius ad Mantuanum Epiſcopũ Iacobi ſucceſſorem, ſcribens, apertis verbis Iacobum ante adeptam Portuenſem purpuram, Mantuanum Epiſcopatum geſſiſſe clarè oſtendit, epiſtola eſt huiuſmodi numero 223. ſol. 218. an. 10. regeſti vaticani.

Epiſcopo Mantuano. &c

Dilectus filius Petrus Prior monaſterij ſanctæ Euphemia Brixienſis Diœceſis nobis expoſuit, quod licet nos dudum Venerabili fratri noſtro Portuenſi, tunc Mantuano Epiſcopo noſtris dederimus litteris in mandatis, ut de Abbatia quam primum in Brixienſi, vel Cremonenſi Ciuitate, vel Diœceſi vacare contigerit, auctoritate noſtra eidem prouideret Priori, cum tam nondũ inde prædictus Prior, de huiuſmodi gratia commodum reportauerit. Nos igitur ipſum probitatis ſuæ meritis ſuper quibus multipliciter commendatur, & obtentis filij nobilis viri Henrici Confalonerij militis Brixienſis nobis pro ipſo ſupplicantis, ſpecialis prærogatiua fauoris, & gratiæ proſequentes, mandamus quatenus ſi eſt ita non obſtantibus litteris, quæ ſuper reuocandis prouiſionibus de Abbatijs, & Prioratibus conceſſis a nobis nuper a ſede Apoſtolica emanarunt ad prouiſionem per te, vel alium Prioris procedes eiuſdem, iuxta priorum continentiam litterarum. Datum Peruſij, 2. idus Nouembris, anno Decimo.

Memoratus Iacobus in alia Innocentii epiſtola ad nouiter electum Epiſcopum Mantuanum (nẽpe Martinum ex Comitibus Coſaloldis) eiuſdem Iacobi ſucceſſorem, cuius authoritate ex ſententia Pontificis, Mantuanorum euaſit ad thronum, epiſtola eſt 285. in ordine anno 9. reg. vatic. fol.157.

quam infra referêmus : at clarius, meliuſque enodatur in altera eiuſdem Pontificia epiſtola ad Bartholomæum de Cornazanis noſtri Iacobi Portuēſis conſanguineum, vbi & nomen Iacobi, & ſanguinis copula cum nobili vetuſtaque Placentina familia Cornazana, qua ille proximè attingebat explanatur, ex ea enim facili argumento deducitur Iacobum non Gallum, ſed Italum, Placentinumue extitiſſe; epiſtola ita legitur numero 486. fol. 242. anno 10. regeſt. vatic.

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Bartholomæo de Cornazano Clerico, Venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Portuenſis conſanguineo. Iuſtis petitionibus &c. vſque complere.

Cum igitur ſicut ex parte tua fuit propoſitum coram nobis. dilectus filius noſter G. ſancti Euſtachy Diac. Card. Archidiaconatum cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, necnon & Canonicatum Eccleſia Athenienſis dilecto filio Guillelmo de Cornazano fratri tuo de ſpeciali mandato noſtro ſibi viua voce facto, nomine tuo contulerit, ac per anulum ſuum inueſtierit de eiſdem reſeruatis nihilominus diſpoſitioni Apoſtolicæ præbendam ſi qua vacat ibidem ad præſens, vel quam cito vacauerit ſibi conferendam illa dumtaxat excepta quam tenuit, vel adhuc tenet dilectus filius C. quondam Archidiaconus Eccleſiæ ſupradictæ, ac decernens irritum, & inane ſi quod de ipſis Archidiaconatu, præbenda, & Canonicatu contra collectionem, inueſtituram, & reſeruationem huiuſmodi a quoquam contigerit attemptari, prout in eius litteris inde confectis plenius continetur, Nos tuis deuotis ſupplicationibus inclinati, quod ſuper hoc ab eodem Cardinale factum eſt ratum habentes, & gratum, ac ſupplentes defectum, ſi quis in præmiſſis eſt habitus de noſtra plenitudine poteſtatis illud authoritate Apoſtolica confirmamus &c. vſque communimus. Tenorem dictarum literarum præſentibus inſeri facientes, qui talis eſt. Nouerint vniuerſi præſentes litteras inſpecturis quod nos Guillelmus miſeratione diuina ſancti Euſtachij diaconus Cardinalis de ſpeciali domini Papæ mandato nobis viua voce facto Guillelmo de Cornazano conſanguineo venerabilis patris Iacobi Epiſcopi Portuenſis recipienti nomine, & vice Bartholemæi fratris ſui Archidiaconatum Athenienſis Eccleſia cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, & canonicatum ipſius Eccleſia contulimus, ipſumque per noſtrum annulum nomine dicti B. inueſtiuimus de eiſdem, reſeruantes donationi Apoſtolicæ præbendam ſi qua ibidem vacat ad præſens, vel quam citò vacauerit conferendam eidem B. illa dumtaxat excepta, quam tenuit, vel adhuc tenet vir vene. G. quondam Archid. Eccleſiæ memoratæ, ac decernentes nihilominus irritum, & inanè, de ſpeciali D. Papæ mandato, ſi quod de ipſis Archidiaconatu, præbenda, & canonicatu contra collationem, inueſtituram, & reſeruationem noſtras à quoquam contigerit attēptari. In cuius rei teſtes præſentes litteras fieri fecimus, & noſtri ſigilli munimine roborari.

Datum Peruſij decimo primo Calendas Martij Pontificatus Domini Innocentij Papæ Quarti anno decimo.

Nulli ergo noſtræ ſuppletionis, & confirmationis &c.

Datum Peruſii octauo Calendas Martij anno Decimo.

Superiora omnia, quæ de Iacobo diximus, confirmant etiam alij hiſtorici, tam Anonymi Mantuanæ Diptychæ manu ſcript. apud me, quā Mantuanæ Eccleſiæ hiſtoria Hippolyti Doneſmundi p. 1. & Ioannes Petrus Creſcentius Rom. in ſua Italiæ nobilitatis corona narratione 21. c. 6. Doneſmundus enim Iacobum hunc Placentinum patria è Caſtro Arquato ad Mantuanam ſedem euectum narrat; Creſcentius verò eundem Iacobum Portuenſem Epiſc. è familia nobiliſsima de Porta Placentina Caſtri Arquati domina, ex monumētis Placētinis, fuiſſe ſcribit, quibus hiſce verbis aſtipulatur Diptycha noſtra Mantuanæ Eccleſiæ. *Iacobus de*
B *Porta Placentinus de caſtro Arquato vir religioſus Iacobi Præneſtini Epiſcopi Alumnus ſucceſsit Guidalotto anno 1238. ſedit ann. 14. & ad Portuenſem Eccleſiam translatus eſt an.* 1252. Præneſtinus hic memoratus Epiſcopus, celebris eſt ille Iacobus Pecoraria Placentinus, qui ex Abbate ſanctorum Vincentij, & Anaſtaſij ad aquas ſaluias ordinis Ciſtercienſis à Gregorio Nono ad Præneſtinam Eccleſiam vocatus eſt, vt ſupra narrauimus in Præneſtinis Epiſcopis. Cæterùm Ciſtercienſes hiſtorici meminerunt quidem Iacobi Portuenſis Epiſcopi, ſed cum Ciaccone, vel ipſe idem Ciaccon, cum illis claudicarunt, dum Gallum fuiſſe referunt, nullo alio fundamento, niſi quod eundem repererint in Gallia in Claraeuallenſi Cœnobio, vna cum Iacobo Pecoraria, monaſticum ſuſcepiſſe habitum, ibi-
C demque defunctum iacere. De hac nobili familia de Porta inter alios præſtantes viros Vbertus Locatus enumerat Ghetardum Potentinum Epiſcopum Cathalogo ſanctorum adſcriptum à Caliſto Secundo, Giumeriū Portam Placentinum Epiſcopum, Niccolaum vero Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Ioannem Parmenſem Epiſcopum ex eadem familia legimus apud Creſcentium, de quibus ſuis in locis.

pag. 158. l. 2. *lege* Ioannes Anglus *pro* Ioannes Angelus, l. 10. *pro* Lobertus, *lege* Robertus, l. 26. efinxere *pro* effutire, & l. 41. *lege* regeſti, *pro* regeſtis.

pag. 162. l. 25. *lege* Haſprfeldium *pro* Noſprfeldiū, l. 46. *lege* Martini Quarti *pro* Martinum Quartū & l. 60. *pro* Berardo *lege* Bernardo.

D pag. 163. l. 6. *lege* 1294. *pro* 1249.

pag. 164. l. 53. *lege* Tololano *pro* Toletano.

pag. 166. l. 32. *lege* Niem *pro* Hieim

pag. 167. l. 9. *lege* Bolonienſis *pro* Bononienſia

pag. 169. l. 13. *lege* prid. idus *pro* 2. idus.

pag. 170. l. 57. *lege* capitulini *pro* capitulina.

pag. 171. lin. 12. *lege* Sarzanenſis *pro* Sergianenſi. l. 17. poſt illa verba Viterbij *adde* obijt.

pag. 176. l. 39. *lege* Aſculanus *pro* Auſculanus, & l. 63. poſt illa verba adminiſtrauit, *adde* Ad tumulum proſtrabit aliquando ſequens epitaphium à Ioanne Baptiſta S. R. E. presb. Card. Pallotta nepote deſtinatum, cuius præclaras dotes cū animi candore, ſeueritate morum, vitæque integritate admirabit, dignumque tanto patruo, deprædicabit poſteritas; Epitaphium eſt tale.

Enan-

D. O. M.

Euangeliſtæ Pallotto Epiſcopo Portuenſi, S. R. E. Cardinali Cuſentino nuncupato, qui cum diuino (vt credere dignum eſt) afflante numine poſt ciuilium, ſacrarumque legum ſtudia Maceratæ fœliciter abſoluta, è patria Romam iam ſacerdos petijſſet, in Fœlici Peretti Cardinalis Montalti Aulam adſcitus, omnem lapidem mouit, vt eſſet eius fortunæ faber, quæ parabatur demerenda voluntate tanti Principis, apud quem ſolæ virtutes inſtrumenta fuerant honorum, & gratiæ; Ingenuum ingenium, morum innocentium ſuauitatem, integritatem fidei, vt Reipublicæ Chriſtianæ augendæ ſtudium approbauit. Hinc ſupplicibus excipiendis libellis, arcanis negocijs digerendis, & cum principibus viris pertractandis ſapientiſſimi Pontificis, iudicium mirificè commendauit, & in Archiepiſcopatus Cuſentini Regimine, in Datariatus adminiſtratione, & demum in Cardinalitia Purpura, quæ & Archipresbyteratu Baſilicæ Sancti Petri de Vrbe aucta fuit ſummis muneribus, honoribuſque parem ſe natum oſtendit; Conſequentibus annis ea Prudentiæ documenta dedit, vt extinctus Pontifex in Euangeliſta viuere crederetur.

Eam in Eccleſias ſuæ fidei commiſſas liberalitatem exercuit, vt redditus Eccleſijs reddiderit; Prouentus enim in Templorum, ſacrarumque ædium conuertit ædificia. Teſtatur id in Cuſentina Metropolitana reparatum Templum, quod fatiſcens iam iam collapſurum erat, Domus Archiepiſcopalis amplificatio, Seminarij erectio. In Tuſculana Cathedrali Ara maxima, quam è Pario marmore opus inſignis illuſtrat ſculptura. In Abbatia Macularum Sancti Geneſij Templum elegans Diuæ Virgini Aſſumptæ à fundamentis exædificatum. In Titulari ſancti Laurentij in Lucina de Vrbe noua Ædium adiecta membra.

Non ignarus pia liberalitate Cœlum eſſe venali, tam profuſi in egenos animi fuit, vt præter quotidianas in eos largitiones, voluerit etiam Domi Romæ octo Caldarolæ totidem iuuenes ex eadem patria oriundos ſuo ſumptu ad virtutes, ad literas alere, donec commodior ſuppeteret ijs fortuna.

Tandem morti propinquus, ab Vrbe Caldarolam oſſa deferri iuſſit, vt eſſet ſepulchralis vrna inſepulti amoris in patriam monumentum. Et fidem præberet præſentia cinerum, ſe iam à iuuenilibus annis exardeſcentes in patriæ decus diuinumque cultum flammas, illuſtri vt vides magnificentia, in hoc monaſterio Virginum, & Eccleſia Diuæ Catherinæ ſuis ſumptibus ædificatis, ac prædijs dotatis; In Diui Martini Turonenſis Epiſcopi (cuius res geſtas iam adoleſcens ſibi propoſuit imitandas) Eccleſia in præruptis, ad deformibus locis ad patriæ venuſtatem, magnis impenſis conſtructa; & inſigni præpoſiti, canonicorum ſex, beneficiatorum ſex, clericorum duorum collegiata, ſuis item ſumptibus, prædijſque attributis ditata; Et in SS. Gregorij, & Valentini Martyrum, & in Virginis Deiparæ de Monte, alijſque Templis hic, alibi erectis, auctis, & in non exilibus ad ornatum Oppidi ædium, domorumque ſtructuris, excitare, perennare voluiſſe.

Tanti ergo Patrui venerationi plurimum debens.

Ioannes Baptiſta tit. ſancti Syluestri in capite S. R. E. presbyter Cardinalis Pallottus à ſanctiſſ. D. N. Vrbano Octauo eiuſdem dum viueret, amantiſſimo creatus, & Martino hic etiam requieſcente fratre germano Nepos hoc monumentum extare voluit, poſuitque anno Domini . . . .

Vixit annos . . . menſis . . . dies . . .

Obijt 22. Auguſti 1620.

pag. 177. l. 15. *lege* S. Georgii *pro* S. Gregorij, l. 43. *lege* Cum pro eum, & l. 36. *lege* Portuenſis *pro* Portuenſis.

SABINENSES.

pag. 179. l. 12. *lege* S. Liberati *pro* S. Liberatæ.

pag. 181. l. 56. poſt illa verba narratio *adde* à capite lineæ.

1. TIBERIVS Sabinorum Epiſcopus an. 465 in Concilio Romano ſub Hilario Papa reperitur eadem pag. l. 57. *pro* 1. *lege* 2. & ſic deinceps, l. 61. poſt tom. *adde* à capite lineæ.

5. IOANNES Epiſcopus Sabinenſis intereſt ſynodo Lateranenſi ſub Martino Papa Primo.

6. MARTIANVS eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus ſub Gregorio II. anno 721.

pag. 195. l. 6. poſt illa verba miraculorum, *adde* punctum.

pag. 196. l. 6. *lege* prope ijs *pro* quijs.

pag. 198. l. 36. *lege* 1251. *pro* 1151.

pag. 201. l. 32. poſt illa verba &, *adde* vt.

pag. 206. l. 59. *lege* 1420. *pro* 1410.

pag. 210. l. 30. *lege* Narnienſis *pro* Interamnenſis.

pag. 214. l. 48. poſt illa verba fuit *adde* in Lateranenſi Baſilica in nigro lapide legitur cœnotaphium.;

pag. 214. l. 57. *lege* Saracenus *pro* Satracenus, & l. 58. *pro* S. Geogio *lege* S. Georgio.

pag. 215. l. 3. poſt illa verba Neapoli adde duo puncta nempe Neapoli: l. 6. *lege* Archiepiſcopi *pro* Archiepiſcopis, & l. 43. *pro* Bibianæ *lege* Balbinæ.

pag. 216. l. 60. *dele* marmoreum, *adde* ex penicillo.

PRAENESTINI.

pag. 226, l. 57. *lege* Martyrolog. *pro* Martii.

pag. 229. l. 32. *lege* S. Martini pro S. Matthea, l. 54. mœrore *pro* mæmore, & l. 55. *lege* Yepius *pro* Yepus.

pag. 230. l. 35. *lege* totiuſque *pro* tocuſque, l. 47. *lege* rerum *pro* reuum, & l. 62. *pro* Epiſcoporū ab Inno-

nocentio, *lege* Epiſcoporum, Ab Innocentio.
pag. 231. l.4. *lege* idibus *pro* idus, l.25. *pro* hac *lege* ac, l.48. diſtinctè *pro* diſtrictè, & l.51. *lege* idibus *pro* idus.
pag. 232. l.2. *lege* Aliaſque *pro* aliæque, l. 5. Parè *pro* Fare, l.18. *lege* adlectum presbyterum Cardinalem, neque cum alio Guidone conſuſum, *pro* ad lectus Cardinalis presbyter, & l. 28. *lege* en *pro* ea.
pag. 237. l.10. *lege* dedit *pro* dedidit.
pag. 240. l.2. *lege* Archiepiſcopum *pro* Broiepiſcopum, l.13. *lege* tibi *pro* ſibi, & l.34. *lege* habita *pro* habit.
pag. 243. l.63. *lege* Octauus *pro* Octauo.
pag. 248. l.47. *lege* hiſtoria *pro* Aiſtotoria, & l. 63. *dele* declaratus.
pag. 249. l.61. *lege* Baſſus *pro* Boſſus.
pag. 251. l.26. *lege* Vigetius *pro* Vegetius, l.42. *pro* Calaguritanis *lege* Calaguritani.
pag. 252. l.62. *lege* Epiſcopis *pro* Epiſcopus.
pag. 253. l.34. *lege* Menſis *pro* Menſes.

TVSCVLANI.

peg. 274. l. 27. *lege* Cardinali *pro* Cardinalis, & l.57. *pro* Antipa *lege* Antipapa.
pag. 275. l.8. poſt illa verba Cardinales, *adde* Tuſculani.
pag. 278. l.26. à capite lineæ *adde* †.
pag. 279. l.1. *lege* Caruagialis *pro* Carurigialis, l.18. *lege* Presbyteri *pro* presbyrei.
pag. 280. l.10. *lege* Martini *pro* Nartini, l.41. *lege* illatum *pro* illata, & l.48. *lege* 1562. *pro* 2562.
pag. 281. l. 2. *lege* Canonicis *pro* Canonicatus, l. 39. *lege* 1608. *pro* 1908. & l. 62. poſt Card. *adde* vbi hoc.
pag. 282. l.63. *pro* eapedendi *lege* expediendi.
pag. 283. l.11. *lege* prouexerit *pro* prouexetit, l.28. *pro* aliiſque aliique, & l.46. *lege* hac *pro* hoc.
pag. 285. l.37. *lege* vocabulo *pro* vocabolo.
pag. 286. l.35. *lege* Colonia *pro* Colononia.
pag. 288. l.62. *lege* Eugenio *pro* genio.
pag. 289. l.3. *lege* Ticinenſis *pro* Tiſinenſis, l. 39. *pro* ſecundi *lege* ſecundo.
pag. 293. l.18. *lege* 4. Kal. Martii, ind. 7. Pontificatus vndecimo *pro* 4. Kal. Maii, ind. 3. anni 1139. Pontific. 2.
pag. 294. l.21. *lege* deſidere *pro* deſidere.

ALBANENSES.

dag. 295. l.61. *lege* Villenco, vel Guilenco *pro* Villeneo.
pag. 297. l.5. *lege* Torpenum *pro* Rupinum. l.9. *pro* ſuppetitias *lege* ſubpetitias, & l.13. *lege* ligni *pro* lignæ.
pag. 299. l.8. *lege* generali *pro* generalis.
pag. 301. l. 38. *lege* vel ædificiis in ea *pro* vel ædificiis in ſe.
pag. 310. l.11. *lege* directorium *pro* directorum, l.21. *lege* 1364. *pro* 1346. & l.46. *pro* incque *lege* inque.
pag. 312. l.61. *lege* aliique *pro* aliiſque.
pag. 314. l.57. *lege* potius *pro* potus.
pag. 315. l.49. *lege* 1549. *pro* 1550.
pag. 316. l.10. *lege* Concilio *pro* Poncilio.

A pag. 317. l.13. *lege* Sabinenſis *pro* Sabinenſi, & l.26 *lege* aſcendit *pro* ſcendit.
pag. 319. l.54. *dele* non.

AESINI.

pag. 321. l.13. *lege* Aleander *pro* Alexander.
pag. 324. l.25. poſt illa verba non Martii *dele* - tranſlatus, inde ad Eccleſiam Vrbinatenſem à Clemente Sexto, anno Pontific. octauo, 5. non. Maii ex reg. vatic. p. 1, lib. 3. e. 35. f. 76. *adde* Nicolai mentio habetur in monumentis eiuſdem Eccleſiæ anno 1358.
pag. 327. l.14. *lege* in Eccleſia *pro* in Eccleſiam, l.21. *lege* Aeſi *pro* Eſii.

ALATRINI.

pag. 328. l.3. *lege* Hernicis *pro* Herniei.
B pag. 330. l.1. *lege* obtulit *pro* obtuli.
pag. 331. l.14. *lege* Leonardus *pro* Leonardo.
pag. 333. l.30. *lege* Philippus *pro* Philipphus.

AMERINI.

pag. 335. l.18. *lege* tuine *pro* tuinæ.
pag. 336. l.44. *lege* 499. *pro* 449.
pag. 339. l.10. poſt illa verba ep.49. f.142. *adde* Præſule Bartholomæo ſtatutum eſt, vt in Cathedrali Eccleſia Amerina numerus Canonicorum 12. non excederet, iuxta Gualterii Anteceſſoris decretum à Clemente Quarto anno 1265. ſequente diplomate confirmatum, cuius originale aſſeruatur in archiuo Canonicorum eiuſdem Eccleſiæ.

C *CLEMENS EPISCOPVS*

Seruus Seruorum Dei.

Dilectis filiis Capitulo Amelien. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

D*ignum eſt, vt in Eccleſiis determinatus numerus perſonarum ne prouiſione careat ſuperflua multitudo, vel ex paucitate dignum Deo ſeruitium ſubtrahatur. Sanè petitio coram nobis exhibita continebat, quod vos Eccleſiæ veſtræ facultatibuſque octuaginta lib. ſenen. paruorum valorem annuum vix excedunt; pariter, & expenſis diligenter penſatis duo denarium in ea Canonicorum numerum, quorum quilibet in ſacris ſit ordinibus, perpetuis ſeruandum temporibus ſta-*
D *tutis etiam Venerabilis fr. noſter Pennen. tunc Amelien. Epiſcopus ſtatutum huiuſmodi acceptauit, prout in publico inſtrumento, ac ipſius Epiſcopi literis confectis exinde plenius dicitur contineri. Nos itaque veſtris precibus inclinati ſtatutum veſtrum ſicut prouide factum eſt ratum, & firmum habentes illud auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Statuentes, vt præfata Eccleſia dicto numero ſit contenta, niſi adeo facultates Eccleſiæ augeri contigerit, vt merito eſſet in ea numerus augmentandus, aut videlicet ſit ab Apoſtolica Sede decretum harum ſerie confirmamus, & confirmatum eſſe decernimus conſtitutiones &c. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Perusii Kal. Octobris, Pontificatus noſtri, anno primo.*

pag.

pag.339.l.16. *lege* commorabantur *pro* comemorabantur, l.41. *pro* Veoeſuriam *lege* Venaſrinam, l.44. *lege* de Internobilibus *pro* Turnibilibus.

g.339.l.50. poſt illa verba impendi *adde* Gerardo, & capitulo Amelienſi iura, & exemptiones anteceſſorum Pontificum iiſdem conceſſas, ſequenti documento confirmauit Vrban. V. Papa anno 1364. originale aſſeruatur in archiuo Canonicorum.

VRBANVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili Fr. & Epiſc. & dilectis filijs Capitulo Amelien. ſalutem, & Apoſtolicam beoedictionem.

CVm à nobis petitur, quod iuſtum eſt, & honeſtum tam vigor equitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter Venerabilis frater noſter Epiſcopus, & dilecti filij Capitulum Amelien. veſtris iuſtis poſtulationibus grato annuentes aſſenſu omnes libertates, & immunitates à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, ſiue per priuilegia, ſiue per alias indulgentias vobis, & Eccleſiæ veſtræ conceſſas, necnon libertates, & exemptiones ſæcularium exactionum à Regibus, & Principibus, ac alijs Chriſti fidelibus vobis, & Eccleſiæ veſtræ prædictæ indultas, ſicut eas iuſtè, & pacificè obtinetis vobis, & per vos eidem Eccleſiæ authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Aucnian. ij. idus Decembris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

pag. 1040. l.10. *lege* de Mericombus *pro* Meticanis.

pag. 342. l. 8. *lege* mœrore *pro* metoræ, l. 55. Victorius *pro* Victorino l. 64. Victorio *pro* Victorino.

pag. 344. l.38. *lege* Franciſchinus *pro* Frauchinus.

pag.345. l. 11. poſt illa verba Archiepiſcopi Amaſeæ *adde* nunc S. R. E. Eminentiſſimus Cardinalis.

ANAGNINI.

pag.345. l.30. *lege* Anagnia *pro* Anagoina.

pag. 346. l.4. *lege* Sciarra *pro* Scarra.

pag.349. l.43. *lege* Paſchalis *pro* Poſchali, l. 45. Sigoniæ *pro* Sigoniæ, & l.57. *lege* Papæ ſecundi *pro* Papa ſecundo.

pag. 350. l.8. *lege* ſubſcriptus *pro* ſuſcriptus l.13. *pro* Lateronenſis *lege* Lateranenſi, l.14. Alexandro *pro* Alexundro, & l.45. deſumpto *pro* deſumto.

pag.353. l.62. *lege* Eccleſiæ *pro* Eccleſia.

pag.360. l.31. *lege* Vndecimus *pro* ſecundo.

pag.363. l.6. *lege* cogitantem *pro* cogitatem.

ANCONITANI.

pag.366. *lege* ab *pro* ob, l.25. præfixerint *pro* præfixerat, l. 34. Procopius *pro* Procopuis.

pag.369. l.6. *lege* ſuſtinet *pro* ſtinet, l.7. dicunt *pro* dicunr, l.40. externarum *pro* exiemorum, l.54. rabiem *pro* rubiem, l. 59. Romanis *pro* Romanibus.

pag.377. l.25. *lege* verò *pro* veſò.

pag. 375. *lege* cœtumque *pro* ocætumque.

pag.377. l.44. *lege* Nouiportus *pro* Nouiporti.

pag.378. l.20. *lege* Ad hunc *pro* adhuc.

pag.381. l.24. *lege* affixa *pro* affix.

pag.382. l. 18. *lege* Romanus *pro* Remanus.

pag. 383. l.13. *lege* Iſclana *pro* Iſelana, l. 18. *lege* tamen *pro* tamem.

pag.384. l.49. *lege* dimidiatum *pro* dimidatum.

pag.385. l.45. *lege* nobilis *pro* uobilis.

pag.387. l.21. *lege* obliuio *pro* obruio.

APRVTINENSES.

pag.388. l.29. *lege* Princeps *pro* Princepes.

pag.389. l.4. *lege* feudum *pro* fæudum, & feudalia *pro* fęudalia ibidem l. 6.

pag.393. l.17. *lege* edidere *pro* ediere, & l.22. *pro* Campanile *lege* Zazera, l.20. *pro* memoriati *lege* memorati, l.31. *lege* Zazera *pro* Campanilis.

pag. 395. *lege* deſignauit *pro* duſignauit, l. 38. *lege* nec *pro* ne.

pag.397. l.40. *lege* ait *pro* aut.

pag.400. l.31. *lege* autem *pro* acto.

pag. 402. l. 29. *lege* miraculum *pro* miracutum, l.37. *lege* à poſteris *pro* poſteris.

pag. 409. l.5. *lege* ſucceſſiuè *pro* ſucceſſiuis, l. 44. *dele* ac communis, *adde* iura.

pag.414. l.48. *lege* venerabilis *pro* venerabilius.

pag.415. l.17. *lege* Sforza *pro* Sforzæ.

AQVILANI.

pag.420. l.63. *lege* interdictiones ac, *pro* dictione.

pag.421. l. 2. *lege* Parechiam *pro* Paretefcam, & l.16. *lege* Presbyterum *pro* presbyter.

pag.426. l.34. *lege* eloquijs *pro* elogijs.

pag.427. l.21. *lege* mensæ *pro* meoſe.

pag.434. l.59. *lege* Hiſtoria pro Hiſtoriam, & quem *pro* quam.

pag.435. l.14. affectabat *pro* affettabat, l.18. *lege* vulneribus *pro* vunoenbua, l.21. Vrbano *pro* Vrbanu, l.26. Kal. *pro* Talend. l.30. *lege* Nonus *pro* Nono, l.33 l administratore *pro* administracore, l.36. *lege* Ciuitatem *pro* ciuitatem, & l.51. *lege* vſque *pro* yshue.

pag.436. l.1. *lege* pauiſſe *pro* pauiſſæ, l.4. *lege* vetere *pro* vetteria, & ope *pro* opere, l. 12. *lege* ſit *pro* bt, l.36. *lege* Leſineoſem *pro* Geſineiſem l.55. *lege* diuinis *pro* diuinſs, & l.62. *lege* indulto *pro* indulta.

pag.437. l.17. Mariæ io *dele* in.

pag.438. l.14. ex in *dele* in.

AQVINATENSES.

pag.440. l.47. *lege* qui *pro* qei.

pag.442. l.28. *lege* Eccleſia *pro* Eccleſiæ, l. 58. *lege* 1192. *pro* 1172.

pag.445. l.24. poſt illa verba Auguſti *adde* à capite liueæ.

34. SALVATOR Epiſc. Aquinas, cuius mentio habetur in regeſto Regio Neap. anno 1490. in

libris

libris verò obligationum, prouiſionum, ac conciſtorialium actuum Innocentii Octaui nulla de Saluatore extat memoria.

Ibidem lines 25. poſt Robertus *adde* Iacet Robertus in patria in Eccleſia S. Franciſci in nobili marmoreo tumulo, ex publico decreto optimo præclaris ſimoque Ciui, erecto, epitaphium, quod ibidem legentibus proſtrat, doctiſſimus ille Hermolaus Barbarus inſcripſit, tenor eſt huiuſmodi.

Maximus Eccleſiæ, ſeu Paulus præce Robertus,
Quinquaginta annos concionatus obijt.
Caracciolus fuerat Lycienſis, Præſul Aquinas
Hoc tectus tumulo corpore mente Polo.

Ibidem verò alij duo ſequentes verſus leguntur.

Ille Robertus hic eſt, Chriſti quo Præſule Vatum
Nemo poſt Paulum clarior Orbe fuit.

Quibus contonat, id quod Pontanus eius coetaneus de eo ſcriptum reliquit. *Nemo poſt Paulum Tarſenſem, melius Roberti Lycienſis diuina tractauit eloquia.* Narrat Iulius Infantinus in ſua ſacra Lycienſis hiſtoria, Roberti cadauer ſumma omnium admiratione anno 1513. incomptum tamquam de recenti humatum apparuiſſe; cuius ſcta præclara doctrina, ac vitæ ſanctimonia dabit aliquando Vvaddingus noſter tom. 6. annal. Minorum.

pag. 446. l. 20. poſt illa verba effige *dele* illa verba ſed nulla inſcriptione meritas viri deprædicante laudes, quod omnium litteræ, præ viri clariſſimis meritis elingues uiderentur futuræ; eorum loco *adde* hac inſcriptione meritas viri deprædicante laudes inſculpta, quamuis omnium literę, præ viri clariſſimis meritis elingues viderentur futuræ.

D. O. M.

Mario Maffeo Pont. Caualicen. Religionis, Patriæque cultori admirabili ingenij acumine, omni diſciplinarum genere, omnium virtutum magnitudine præſtantiſſimo, qui licet Romæ tot viros ornatiſs. collegas longe authoritate, nec ſine laudatorum gratia præſtiterit, tamen ſuis haud parem meritis dignitatem eſt conſequutus. Vix. an. LXXIII. menſ. x. Obijt viij. Kal. Quintil. ann. ſalutis MDXXXVII.

Paulus Maffeus, & Iulius eius filius, Equites B. M. P.

ARETINI.

pag. 448. l. 40. *lege* confiugendis *pro* conſringendis.
pag. 450. l. 21. *lege* Decimus *pro* Decimo, l. 49. *lege* Piginerij *pro* Pigmenj, & l. 57. Pigmenius *pro* Pigmetius.
pag. 454. l. 15, *lege* deſumpto *pro* depronto.
pag. 46 . l. 61. *lege* Lucenſis *pro* Laccnſis.
pag. 462. l. 49. *lege* ſacram *pro* iacrum.
pag. 470. l. 22. poſt illa verba ob iuſtiſſimas *adde* grauiſsimaſque l. 26. *lege* cenſerentur *pro* cenſeretur, l. 46. *lege* tyrannus *pro* tyrannos, l. 50. & 51. *lege* ſurſum, deorſum, *pro* ſuſque deque, l. 51. *lege* Senenſibus *pro* ſenſibus.
pag. 471. l. 2. *lege* Aretino rei *pro* Aretinè Dei.
pag. 480. l. 50. *lege* ad *pro* à.
pag. 485. l. 22. *lege* ille *pro* illo, l. 38. *lege* Ciuitatis *pro* ciuitati.

ASCVLANI.

A pag. 486. l. 18. *lege* Stultuſquè *pro* ſtultuſque
pag. 487. l. 18. *lege* Eccleſis *pro* Eccleſiæ.
pag. 489. l. 29. *lege* Apologet. *pro* Apologet l. 47. *dele* Pa., & l. 52. *lege* Feſulanum *pro* Feſularum.
pag. 509. l. 35. *lege* cuius *pro* huius.
pag. 524. l. 49. *lege* electus *pro* electo.
pag. 528. l. 66. *lege* fortè *pro* foro.
pag. 531. l. 56. *lege* Aſculeus *pro* Arculeus.
pag. 533. l. 26. *lege* 1518. *pro* 1618.
pag. 535. l. 3. *lege* Ripæ Tranſonis *pro* Ripæ Tanſonis, l. 25. *lege* prognatus *pro* progntaus.

ASSISIENSES.

pag. 540. l. 9. *lege* coluerunt *pro* coluetunr, l. 14. perpluros *pro* perplares.
B pag. 542. l. 11. *lege* conſecrationi *pro* conſec tionis.
pag. 545. l. 52. *lege* Viterblenſibus *pro* Viterbiēſis.
pag. 546. l. 35. *lege* plura *pro* piura.
pag. 548. l. 8. *lege* Tridentum *pro* Tridentinum.

AVERSANI.

pag. 550. l. 20. *lege* Cardinalis *pro* Cardinali. l. 61. Guitmundus *pro* Gnitmundo, l. 63. *lege* ſititium *pro* ſititum;
pag. 551. l. 11. *lege* ſecundo *pro* ſecundus.
pag. 552. l. 35. *lege* electioni *pro* electi one.
pag. 556. l. 25. *dele* illa verba de Barga, *adde* nobilis Piſanus.
pag. 559. l. 1. *lege* alibi plura Cathedralis *pro* alibi plura cathedralis, & l. 12. *lege* inuiſeret *pro* inuaeret, l. 22. *lege* excepiſsent *pro* eucepiſſent.
C pag. 559. l. 56. *lege* Giſlerius *pro* G. l. 62. *lege* domum *pro* domoum, & lin. 64. poſt illa verba par. a. *adde* Ad Giſlerium hunc Auximanum Epiſcopum ſcribit S. Petrus Damianus opuſculum aduerſum Epiſcopum Monachos ad ſæculum reuocantem, quod extat tom. 3. operum eiuſdem ſancti, ſtudio, ac diligentia D. Abbatis Conſtantini Caietani.

BALNEOREGIEN.

pag. 561. l. 27. *lege* conſentire *pro* cuſentine.
pag. 563. l. 12. *lege* Crapulanus *pro* Capuanus.
pag. 569. l. 45. *lege* breuiſque *pro* breuirq; & l. 51. *lege* eques *pro* cqes.

BISIGNANEN.

D pag. 565. l. 23. *lege* interiit *pro* interit, l. 15. *lege* hedina *pro* hæana.
pag. 576. l. 12. *lege* Capaccius *pro* Capoccius.
pag. 578. l. 13. numero 36. *dele* illa verba Hadrianus de Bellolattis Romanus Canonicus S. Laurentii in Damaſo, & loco eorumdem *lege* Alderanus Bellattus Ligur è Maſſa Carrariæ olim Beringarii Gypſii Ariminenſis Epiſc. & Apoſtolici Nuncii ad Venetos cauſarum Auditor, ab Vrbano Octauo Epiſcop. Biſignanenſis electus die 15. menſie Aprilis 1624. deceſſit 1626. Cæterum Hadrianus ille de Bellolattis Romanus Canonicus S. Laurentii in Damaſo, quem per errorem inter Biſignanenſes Epiſcopos retulimus, Epiſcopus fuit Vigilienſis, his ferè diebus

diebus aſſumptus, de quo infra tomo 4.

CAIETANI.

pag.584.l.19. *dele* in, l.33. poſt illa verba Cathedralem *adde* tranſtulit.

pag.585.l.4. à coronationi. *dele* à, & *lege* coronationi.

pag.389.l.31 *lege* Ildefonſus Laſſo Sadeno Hiſpanus *pro* Alphonſus Baſſus, l.45. *lege* Salmanticenſis *pro* Salamanchæ.

CAMERINENSIS.

pag.590.l.40. poſt illa verba Patritio Camerino, *adde* nunc S.R.E. Eminentiſſimo Cardinali, & l.35. *lege* Camerina *pro* Camerinum.

pag.597.l.9. *lege* deſumptum *pro* deſumpto, l.52. *lege* polliceret *pro* policeret.

pag.599.l.14. *lege* quantaque *pro* quantæque.

pag.600.l.29. *lege* hauſtus *pro* hauctus.

pag.601.l.32. *lege* quatti *pro* quanti, l.50. *lege* liquerant *pro* liquetan.

pag.608.l.33. *lege* fratrum *pro* fratruum.

pag.610.l.60. poſt illa verba eruditus *adde* Varini Fauorini Camerini optimus mœcenas, hic ille eſt Varinus Græcæ, Latinæque linguæ peritiſſimus, qui ſub Leone Decimo, vt diximus, Epiſcopus Nucerinus electus omnium literatorum hominum mœrore ſub eodem exceſsit, de quo Franciſcus Pamphilus &c. quæ ſequuntur.

pag.611.l.4. poſt illa verba viro, *adde* à capite lineæ. Fabritius verò Varranus Fabriani.

pag.613.l.17. *lege* diœceſanas *pro* diœceſanos.

pag.617. l.10. poſt illa verba Caetani, *adde*. At omnium bonorum ſumma lætitia hoc ipſo anno 1643. Ioannes Baptiſta ab Vrbano Octauo inter Cardinales relatus, & Epiſcopatu Tudertino donatus eſt.

CASTRI.

pag.618.l.20. *lege* acre *pro* acie.

CIVITATIS PLEBIS.

pag.622.l.34. *lege* nulla *pro* nullo.

CIVITATIS CASTELLANÆ.

pag.635.l.29. *lege* ſalubre *pro* ſalubri, l.39. *lege* 1255. *pro* 1252. l.66. *pro* ipſo *lege* ipſa.

CAVENSES.

pag.645.l.36. *lege* profugientibus *pro* profungentibus.

pag.651.l.4. *lege* MXCLII. *pro* MXCLI. & l.27. *lege* Primiceriatum *pro* Primiceratum, l.51. *lege* Seminarium *pro* Seminararium.

l.60. *lege* illuſtres *pro* illuſtris.

pag.655.l.22. poſt illa verba cuius pectus, *adde* aureum lilium, &c.

pag.661.l.28. *lege* diſtinguunt *pro* diſtingunt.

CORTONENSES.

pag.662.l.19. *lege* Silius *pro* ſiluis, l.28. *lege* Pelaiga *pro* Polaſga, l.35. *lege* Annius *pro* annis, l.12. *lege* obſoluiſſet *pro* abſoluiſſet.

pag.663. l.4. *lege* iugum *pro* aiugum.

pag.663.l.56. *lege* aliorum *pro* allorum.

pag.668.l.62. *lege* Vbaldinis *pro* Vbaldino, & l.10. poſt illa verba committit, *dele* fato functus eſt 1393. & *adde* eorum loco, nondum Cortonenſis Epiſcopus conſecratus ab eodem Bonifacio Archiepiſcopus Turritanus in Sardinia renunciatus eſt eodem anno, indè anno 1397. ad Arborenſem Eccleſiam in ea Inſula translatus in locum Conradi, vt habet liber prouiſ. Prælat. Extrema clauſit anno 1400. cui ſucceſſit in Arborenſi Archiepiſcopatu Marinus Fabarius Neapolitanus, vt ſuo loco dicimus.

pag.671.l.58. *lege* ſollicitudinis loco ſollicitudine.

EVGVBINI.

pag.673.l.4. *lege* incedat loco iucedit, l.51. *dele* Bargeus, *adde* nobilis Piſanus.

pag.674.l.21. *lege* viuentis *pro* viuentit.

pag.678.l.12. *lege* Ferrarius *pro* Ferrario.

pag.677.l.38. poſt illa verba 1012. *adde* 7. Maii ex Calend. Fontis Auellanæ.

pag.677.l.4. poſt illa verba ep.8. *adde*, obiit die 8. Septemb. ex Calendario Fontis Auellanæ.

pag.680.l.44. *lege* Porticu *pro* portu.

pag.685.l.49. *lege* Inuiolatæ *pro* inuiolaæ.

pag.686.l.2. poſt illa verba cum olim, *adde* eius obitus dies notatur in veteri Calend. Fontis Auellanæ 26. Ianuarii.

pag.694.l.50. *lege* deluſi *pro* deluti.

pag.698.l.6. *lege* præclaras *pro* præclarus.

pag.715.l.57. *lege* 2. *pro* 11.

FERRENTINI.

pag.717.l.57. *lege* propter *pro* p.opter, l.61. *lege* Capilupus *pro* Capiluplus.

pag.621.l.8. *lege* Eutychius *pro* Euſtachius. l.37. Eutichii *pro* Euſtachii, & l.64. *lege* Romanos *pro* Romano.

pag.722.l.63. *lege* Landulpho *pro* Candulpho.

pag.723.l.34. *lege* iam *pro* ani.

FVLGINATENSES.

pag.733.l.5. *lege* 95. *pro* 97.

pag.736.l.12. *lege* venit *pro* cenit, l.21. *lege* auſteram *pro* aalteram.

pag.746.l.32. *lege* 23. *pro* 119.

pag.748.l.52. poſt illa verba eſt 1155. *adde* die 19. ex Calend. Fontis Auellanæ.

pag.753.l.18. *lege* Gerardum *pro* Gorardum. l.59. hominum *pro* Aominum.

pag.755.l.9. *lege* tenentem *pro* tonentem.

pag.757.l.44. *lege* è Corbara *pro* è Corbata.

pag.761.l.16. *lege* functus eſt *pro* funereſt eſt.

pag.771.l.13. *lege* Ritus *pro* Rictus.

pag.774.l.64. *lege* ſulptum *pro* ſultum.

FVNDANI.

pag.777.l.25. *lege* litoralem *pro* literalem, l.41. puram *pro* parem.

pag.779.l.46. *lege* cum *pro* cu.

pag.780.l.55. *lege* celebratur *pro* celebratus.

pag.777. *dele* inſignia Ciuitatis Fundanæ ibi per errorem

rorem apponit, & *adde* eorumque loco, quæ nunc vides ab erudito viro Camillo Tucino Neapolit. nobis ex fide tranſmiſſæ.

pag.887. l.20. poſt illa verba de Sardis *adde* Piſana Patria, à qua familia prænobili multi alii Eccleſiaſtici viri inſignes in Eccleſia Dei prodiere, vt Lottus Valuenſis, & Sulmonenſis Epiſcopus mox Spoletanus, de quo infra, vbi & arma ſcutum bipartitum proſtrabit ceruleum, & aureum Sarde gentis, vt monuit nos eruditus, & rerum patriæ peritiſſimus Paulus Troncius nobilis Canonicus, & Vicarius Piſanus, cui plurimum me debere fateor.

pag.774. l.4. poſt illa verba gratia, *dele* s. Dei.

pag.775. l.64. *lege* Cuſentinus *pro* Coſentino.

HORTANI.

pag.777. l.63. *lege* cluſit *pro* clauſit.

pag.801. l.44. *lege* idibus *pro* idus.

HVMANATENSES.

pag.804. l.20. *lege* cum Anconitanis *pro* Anconitani, & l. 42. poſt illa verba 5. Vu. *dele* forte Guillelmus, eorum loco *adde* Vuido, vel Guido de quo Petrus Damiani in opuſculo ad Giſlerium Epiſcopum Auximanum aduerſus Epiſcopum Monachos ad ſæculum reuocantem, quem virum præcipuæ humilitatis, & patientiæ, nec ſolum ſacris eloquiis, ſed etiam liberalium artium ſtudiis eruditum vocat.

pag.814. l.59. *lege* rotam *pro* totè.

INTERAMNENSES.

pag.820. l.46. *lege* vobis *pro* nobis.

pag.826. l.45. *lege* turbaſſe *pro* turbaſſi.

LAVRETANI.

pag.833. l.43. *lege* magiſter *pro* Magder.

pag.837. l.55. *lege* ingenu *pro* ignu.

LVCENSES.

pag.842. l.18. *lege* Lucas *pro* Lucam.

Pag.846. l.60. *lege* Lucam *pro* Lucum.

pag.848. l.74. *lege* annos *pro* anno.

pag.851. l.25. *lege* Papa *pro* Popa, l.17. *lege* Lucenſi *pro* Lucentis.

pag.852. l.54. *lege* Bergomatium *pro* Bergumatium. l.55. *lege* dono *pro* donn.

pag.856. l.29. *lege* regimina *pro* regmina, l.37. *lege* multi *pro* mulei.

pag.863. l.17. *lege* Badagius *pro* Bodagius.

pag.869. l.13. *lege* copioſiſſimam *pro* copoſiſſimam.

pag.870. l.6. *lege* Lucenſi, eſt tale, *pro* Lucenſis & tale.

A pag.875. l.48. *lege* iubenteque *pro* ſubenseque.

pag.890. l.52. *lege* Cardinali *pro* Cardinalis.

pag.891. l.4. *lege* Epiſcopatus *pro* Epiſcopetus.

pag.892. l.36. *adde* in principio lineæ, Cum Alexander.

LVNENSES.

pag.894. l.29. *lege* Lauaniam *pro* Laueniam.

pag.913. l.15. *lege* Diaconi *pro* Diaconus. l.45. *lege* in Chronicon *pro* Chronican.

pag.916. l.17. *lege* Colonienſis *pro* Polonenſis, & l.47. Coloniæ *pro* Poloniæ.

pag.918. l.39. *lege* Peruenit *pro* Paruenit.

pag.919. l.53. *lege* Bacchi *pro* Pachi.

pag.920. l.29. *lege* Audomari *pro* Audomanii.

pag.922. l.63. poſt illa verba de Piſis, *dele* Laudenſis, *adde* Lantenſia, ſeu de Lantis nobili familia Piſana, ex qua hodie viuit Marcelius Lantes Epiſcopus Card. Oſtienſis ſacri Collegii Decanus. B

pag.923. l.63. *lege* Octauo *pro* Noctauo.

MANTVANI.

pag.927. l.47. *lege* Duce *pro* Dace, l.49. *lege* celebratæ *pro* celebrata.

pag.929. l.24. *lege* authoritate *pro* autporitate. l.21. *lege* Mediolauenſi *pro* Mediolanenſis.

pag.930. l.29. *lege* Principa *pro* Principis.

pag.936. l.57. poſt illa verba Placentinum *adde* ex nobili familia de Porta Monachus Ciſtercienſis,

pag.937. l.32. poſt illa verba anno 1248. *dele* Deceſſit autem Iacobus an. 1252. & loco eorum *adde* an. 1252. factus eſt S.R.E. Epiſcopus Cardinalis Portuenſis vt ſup. narrauimus. Obiit verò paulo ante Innocentii IV. deceſſum, vel poſt Alexandri IV. creationem, cum deinceps nulla de eo mentio reperiatur in Apoſtol. diplom. atib. C

pag.937. l.38. poſt illa verba anno 9. *adde* En. Epiſtola.

INNOCENTIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Epiſcopo Mantuano.

Licet continuata &c. vſq. deputari. Cum igitur dilecto filio Archipresbytero, & Capitulo Mantuana non procedentibus ad prouiſionē Eccleſiæ Mantuanæ tunc paſtore vacantis infra terminum quem eis duximus præfigendum. Venerabili fratri noſtro Epiſcopo Portuenſi, cui ſuper prouiſione facienda ipſi eccleſiæ commiſerimus plenariam poteſtatem de te tunc Præpoſito Parmenſi capellano noſtro eis, & eccleſiæ prouiderit ſupradictæ. Nos conſiderantes, quod tu plus tuis meritis Pontificatus dignitatem extolles, quam præſulatus efferaris honore prouiſionem ipſam gratam, & ratam habuimus, & habemus, teque cui noſtris manibus conſecrationis munus duximus impendendum, per quem poterit grex dominicus ſalubriter verbo Domini refici, & a lupi rapacis morſibus cuſtodiri ipſis, & Eccleſiæ Mantuanæ conceſſimus, & concedimus in Epiſcopum, & Paſtorem plena tibi tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus adminiſtratione conceſſa, ſperantes firmiter, & pro certo tenentes, quod tu, qui D

no-

nobiſcum apud ſedem Apoſtolicam longo tempore ſic es laudabiliter conuerſatus, quod nobis; & fratribus noſtris tua prærogatiuæ virtutis carum te reddidiſti plurimum, & acceptum præfatam Eccleſiam prouide, & ſalubriter auctore Domino gubernabimus, mandamus quatenus conſiderato prudenter, quod ex affectu quem ad eos, & Eccleſiam Mantuanam gerimus ſincero proceſſit, quod te literarum ſcientia præditum, morum honeſtate decorum, & conſilij maturitate præclarum virum tam vtilem, & experientia longa probatum nobis, & Eccleſiæ Romanæ ſubtraximus, vt te ſibi, & Mantuanæ Eccleſiæ præberemus noſtrum incommodum, vt eorum commodum procuraremus non vitantes, ad ipſam accedens Eccleſiam ſic ſtudeas gerere curam eius, quod tibi per vitæ meritum, & familiæ tibi creditæ proficias per exemplum, ipſaque Eccleſia in te gaudeat reperiſſe, quod de te cum bona coſcientia prædicamus.

Datum Peruſij, ſecundo Calendas Iunij anno nono,

pag. 938. l. 24. *lege* MCCCCXXXVIII. *pro* MCCDXXXVIII.

S. MARCI.

pag. 948. *adde in* ſcuto ſtemmata Ciuitatis S. Marci, vt vides, è Neapoli, nobis tranſmiſſa ab amico noſtro erudito Camillo Tutino.

pag. 948. l. 39. *lege* Andreæ *pro* Andræ.
pag. 956. l. 11. *lege* conſilia *pro* conſiliari.

MARSORVM.

pag. 959. l. 43. *lege* Card. *pro* Cerd.
pag. 964. l. 44. *lege* Eccleſiæ *pro* Eccieſiæ, l. 45. *lege* Priſcæ *pro* Priſciæ, l. 46. *lege* tit. Eudoxiæ *pro* tit. S. Eudoxij.
pag. 978. l. 53. *lege* Caſæ Matij *pro* Caſæ Maſij.

MELPHITENSES.

pag. 989. l. 27. *lege* Baptiſta *pro* Batita.
pag. 1017. l. 9. *lege* Molis *pro* Molæ.

MELPHIENSES.

pag. 1018. l. 12. *pro* Morra *lege* Marra Neapolitanus Ioannis Donati, & Hippolytæ Carbonæ filius Ferranus Guardiæ Ducis, & Franciſci Aſculani Epiſc. ex, & l. 24. poſt illa verba exemplar *adde* Placidi elogium refert in ſuo inſcriptionum libro eruditus Io. Baptiſta Vrſus Societatis Ieſu iis verbis.

Virtutis excelſæ humile faſtigium,
Meriti maioris, quam præmij.
Placidus de Marra.
Comi probitate
Ciuile ad libellam religionis prudentia,
doctrinæ politioris. ſanctioriſq; ærarij
egregius
Legatione ad Cæſarem difficilima.

A *Pro nomine, & re Romana functe feliciſſ.*
Pro valetudine, vitaque ſua improſpere
præter omnium vota, pl uſumque,
ingemiſcente purpura
Epiſcopus moritur Melfitanus
An. æt LX. ſal. hum. CIↃCↃXXV.
Tu caue accuſes, ſidera, ſtudio famulata Præſulis
Virtutem impenſius quærentis, quam inſignia
virtutis.

pag. 1019. l. 1. *lege* ſis *pro* is.
pag. 1019. l. 22. *dele* illa verba poſt hæc ad Alexandrinam eum tranſtulit Eccleſiam Vrbanus Octauus Pont. Max. hoc ipſo ann. 1643.
pag. 1030. l. 32. *lege* ſexto *pro* ſexta, l. 57. *lege* authoritate *pro* authoritas.

B

MILITENSES.

pag. 1035. l. 34. *lege* ſpiritualium *pro* ſpiritualum, & l. 58. poſt illa verba Abbas *adde* S. Stephani.
pag. 1038. l. 60. *pro* è *lege* à,
pag. 1240. l. 5. *lege* Crotonenſis *pro* rotonenſis, l. 11. Eccleſias *pro* Euleſias.
pag. 1042. l. 56. *lege* florenti *pro* Floreenti.

MONOPOLITAN.

pag. 1043. l. 42. poſt illa verba vſq; 1118. *adde*. Is Romualdus ſui Epiſcopatus anno trigeſimo nouam Cathedralē cœpit ędificare, in cuius perfectione diuina aſſiſtante miſericordia celebris illa Beatiſſimæ Virginis Mariæ Icon vulgo della Madia nuncupata miraculosè inuenta, eidem
C Deiparæ nouum templum, quod olim S. Mercurium patronum agnoſcebat, dedicatum eſt, cuius hiſtoriam ex monumentis eiuſdem Eccleſiæ quidam deuotus Canonicus Monopolitanus ſatis ſimpliciter conſcripſit in hunc modum.

Anno 1073. Eccleſiam Vniuerſalem regente Vrbano Secundo, aſſumptus Epiſcopus Ciuitatis Monopolis Romualdus Eccleſiam Cathedralem reperit in loco, in quo adhuc reperitur, tunc vetuſtate quaſi labentem populoque va lde anguſtam ſub titulo ſancti Mercurij, cuius feſtiuitatis dies celebratur 28. Nouembris, ſuique Epiſcopatus munere iam triginta annis functus nouam Baſilicam fabricare cœpit, tunc Comite huius Ciuitatis Domino Roberto, cuius auxilio templi incœpti ædifi-
D *cium fuit perfectum, cuius ſtructura lapidibus viuis ternis hic inde columnis Cylindrica forma, quibus tres fornices hinc inde innixe corpus dicti templi conſtruitur Duæ verè aliæ fornices hinc inde in alijs baſibus innixæ ſpatium occupātes in quo Chorus recenter eſt ſitus totum templum complere videtur. Eſt autem forma Eccleſiæ, iuxta iſtam Græcorum additis hinc inde alijs ſub quibus altaria conſternuntur. Conſtructio dicti templi lignorum defectu tecta teg entium multis annis perfici minime potuerunt, & in ... nibus dicti templi hi verſus leguntur.*

Mille annis Centenis, atque peractis
Septenis natum dum Chriſtus venit in Orbem
Hoc præſul templum iuſſit Romualdus.
Annis terdenis plenis ſibi pontificatus
tempore ſub Comite Magni Dominique Roberti
Auxilio cuius templi lab or ... itus huius
Tempus edax minuit ... auroque coruſcum
Quale olim Petrus de Pede ſculpſit opus

Caeſaris Tudelli Abbatis Pius obuiat ardor.
Sacra vetuſtatis ne monumenta ruant
redditus & Maria fulget mira arte triumphum.
Cum lopes ſui Paulus V. in Vrbe ſedet
Aſt vbi theſaurus patriæ Virgo emicat auro
Parior ei Gryphes inuigilare decet.

Qui etiam græcis litteris exparte interna dicti templi ſuper maiorem portam eiuſdem leguntur. Deuotus Epiſcopus Romualdus deficientibus lignis neceſſarijs opus inceptum perficere non potens ad ſanctiſſimam Virginem quotidie precatus accedens, tandem beatiſſima Virgo albis veſtibus induta in ſomnis quemdam ciuem admonens vt Romualdum Epiſcopum peteret; caſtrum reddens votorum computum factum ligna pro tegumento templi iam portu maritimo ciuitatis cælitus à ſe miſſa, & cum ciuis deuotus raptim ad Epiſcopum occurreret, nulla fuit ipſi ab Epiſcopo fides adhibita, rato potius illum a ſomno illæſum, qui domum rediens ita accubans initio ſomni iterum beatiſſima virgo apparuit ſuadens illum, & ſi in ſomnis non illudere, & cum ſecundo Epiſcopum petijſſet, eademque nuntiaſſet, ludibrio habitus, domum iterum quieturus redijt; cum tamen tertio beata Virgo irata in ſomnis apparuiſſet, domum Epiſcopus experrectus eodem ciue aſſerente ſe portum maritimum petijſſe, & ita vt ſomniauit inueniſſe; Epiſcopus conuocatis ciuitatis magiſtratibus, nocte ſurgens toto populo ſequente cum clero ad portum proceſſionaliter acceſſit, & repertis lignis & trabibus numero xxxi. quæ adhuc templum conſegunt textis, & replicatis forma nauigabili, quæ trabeum textura vulgo dicitur Madia. Super quibus nemine reperto niſi ſolum Iconio ligneo quo beatæ Virginis imago coloribus deſcribitur palmarum quatuor altitudinis, trium longitudinis. Eſt autem pictura B. V. non integra, ſiniſtra amplectens in fantem græco vſu indutum, ſicut, & mater ſiniſtra infantis papyrus apparet duoque picti viri in pede Iconij nigris veſtibus, & monacali capuccio admodum eremitarum ſancti Auguſtini induti, & ſub dextro brachio beatæ Virginis figura, mulier etiam græcis indumentis ſtatura palmi dimidiati perſpicitur, quod Iconium ab Epiſcopo manibus proprijs fuit ad prædictum Eccleſiam delatum, ibique in altari maiori collocatum, magnaque veneratione habitum. Poſtea ex lignis prædictis perfecto templi opere in altum ſublatum Iconium, in medio templi repoſitum fuit, à quo loco, vt a maioribus fertur ſublatum ſæpius, & alibi poſitum ſemper de mane in eo loco ſublimi in quo nunc reperitur, fuiſſe repertum, &c. quæ ſequuntur ſiue non nulla inſigniora miracula ab eodem ſanctiſſima Virgine fidelibus patrata. Hactenus illa inter alia.

At Romualdo noſtro Epiſcopo nobile pro ſe ſuiſque ſucceſſoribus ab Vrbano Secundo an. 1091. recepit priuilegium, quo Monopolitana Eccleſia ab omni Metropolitico iure libera, immediatèque ſanctæ Apoſtolicæ ſedi ſubiecta hiſce verbis declaratur.

VRBANVS EPISCOPVS,
Seruus ſeruorum Dei.

Dilecto fratri Romualdo Monopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

SAcrorum canonum, & decretorum Pontificalium depoſcit authoritas, vt maiores Eccle-

A ſiarum cauſæ Apoſtolicæ ſedis iudicio terminentur, cui nos licet indigni diuinæ diſpoſitionis arbitrio præſidentes eamdem ſolicitudinem vniuerſis per orbem Eccleſiis, prout nobis Apoſtolorum ſuorum diuinæ dignatio maieſtatis ſcire, & poſſe impendit impendimus. Cum ergo præſtante domino incarnationis dominicæ anno M. XCI. ſynodale concilium in Beneuentana eſſet Eccleſia ſub noſtra præſentia congregatum, & aduerſus fraternitatem tuam Brundufinus, ſeu Oritanus conquereretur Epiſc. & tuæ, & illius Eccleſiæ munimenta perſpecta ſunt. Quibus in conſpectu noſtro concilij vniuerſi diligentiori indagine perquiſitis à venerabilibus noſtris Epiſcopis presbyteriſque Cardinalibus adiudicatum eſt Monopolitanam Eccleſiam maiori ſcriptorum pontificalium autho-
B ritate fultam Brunduſinæ Eccleſiæ ſubiectionem, & obedientiam non debere. Quorum nos ſententia approbantes noſtræ authoritatis robore confirmauimus, & per præſentes priuilegij paginam te tuoſque ſucceſſores ab Oritanæ, ſeu Brunduſinæ Eccleſiæ ſubiectione libero, ſub ſolius Apoſtolicæ ſedis obedientia in perpetuum permanere decernimus, ſtatuentes vt quæcumque Monopolitana Eccleſia hactenus iuſtè poſſedit, aut hodie poſſidet, ſiue in craſtinum iuſtè, atque canonicè poterit adipiſci in caſtellis, villis, ſiluis, in Eccleſijs, in monaſterijs tibi tuiſque ſucceſſoribus Epiſcopali iura regenda, diſponenda, ac poſſidenda firma, & illibata perſiſtant ſalua in omnibus Romanæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ reuerentia. Obeunte te, vel tuorum quolibet ſucceſſorum clero, populoque
C Monopolitano facultas ſit remota omni prauitate, Epiſcopum canonicè eligendi, electus autem à Romano Pontifice conſecrabitur. ſanè ſi quis in craſtinum Archiepiſcopus, aut Epiſc. Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, aut Vicecomes, Iudex, aut perſona quælibet magna, vel parua potens, aut impotens huius noſtri priuilegij paginā ſciens contra eam temere venire tentauerit, ſecundo tertioue commonitus ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, eū honoris ſui, & officij periculo ſubiacere decernimus, & à Chriſti atque Eccleſiæ corpore authoritate poteſtatis Apoſtolicæ ſegregamus, conſeruantibus autem pax à Deo, & merito præſentibus ac futuri ſeculi conſeruetur Amen. Amen. Amen. Scriptum per manus Lanfranci notarij ſacri Palatij.

D *Datum Beneuenti per manus Ioannis S. R. E. diaconi cardinalis anno Dominicæ Incarnationis M. XCI. indictione xiiij. Kalendas Aprilis anno Pontificatus Domini Vrbani PP. II. quarto.*

Diplomatis exemplar ex antiquo hedierno codice Monopolitani Archiui vna cum ſequentibus nobis pro ſua humanitate communicauit Franciſcus Surgentæ gentis apud Neapolitanos clariſſimæ ac vetuſtæ nobilis Præſul, olim Archiepiſcopus Brundiſinus, nunc huius Eccleſiæ Monopolitanæ Epiſcopus, virtute ac pietate non minus, quam ſanguinis nobilitate præclarus.

pag. 1043. l. 49. poſt illa verba gaudere ſuperno *adde* à capite lineæ.

Affigam hic in loco & aliud diploma ad confirmandam Eccleſiæ Monopolitanæ libertatem.

Præter

Præſert autem iſtud diploma editæ ſcripturæ diem 2. Cal. Aprilis anno 11 3. eſtque à Caliſto Secundo Pontiſice conceſſum Nicolao Epiſcopo ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum, teoor eſt huiuſmodi.

CALISTVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilecto fratri Nicolao Monopolitano Epiſcopo; eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

SIcut iniuſta poſcentibus nullus eſt tribuendus effectus, ſic legitima deſiderantium non eſt differenda petitio; quia igitur dilectio tua ad ſedis Apoſtolicæ portum confugiens iteratam eius tuitionem deuotione debita requiſiuit, Nos ſupplicationi tuæ clementer annuentes, Et dictam Monopolitanam Eccleſiam, cui Deo authore præſides, decreti præſentis authoritate munimus. Statuimus enim, vt eadem Eccleſia nulli alij præter Apoſtolicam ſedem ſubiectionis reuerentiam debeat, ſicut per Apoſtolicæ memoriæ prędeceſſorem noſtrum Vrbanum Secundum in Beneuentana ſynodo definitum, & priuilegii teſtimonio confirmatum, necnon, & à ſanctæ recordationis Paſchali Papa priuilegio munimine roboratum eſt. Te igitur, tuoſque ſucceſſores huius libertatis gratia perfruentes ſub ſolius Apoſtolicæ ſedis obediētia in perpetuum manere decernimus. Statuentes vt quæcunque Monopolitana Eccleſia hactenus iuſte poſſedit, aut hodie poſſidet, ſiue in futurum iuſtè, & canonicè poterit adipiſci. In Caſtellis, villis, ſyluis, in Eccleſijs, in monaſterijs, cęterisque poſſeſſionibus tibi tuiſque ſucceſſoribus Epiſcopali iure regenda ſemper, ac diſponenda ſeruentur. Salua in omnibus Romanæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ reuerentia. Obeunte, te, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, clero, populoque Monopolitano facultas ſit, ſemota omni prauitate, Epiſcopum canonicè eligendi, electus autem à Romano Pontifice conſecrabitur. Sanè ſi quis in craſtinum Archiepiſcopus, Epiſcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, Vicecomes, Iudex, aut Eccleſiaſtica, ſæculariue perſona hanc noſtræ conſtitutionea paginā ſciens contra eam temere venire temptauerit, ſecundo, tertioue commonita, ſi non ſatiſfactione congrua emendauerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, ac ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud dictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Caliſtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſc.

Datum Laterani per manum Hugonis Sanctę Romanæ Eccleſiæ ſubd. ij. Kal. Aprilis, ind. 2. Incarnationis Dominicæ anno MCXXIII. Pontificatus autem Domini Calixti Secundi PP. Quinto.

A pag. 1044. l. 2. poſt illa verba anno 1176. *adde* ſed præſtat diploma Eugenii Tertii Papæ in hunc locum referre ad fauorem Michaelis Monopolitani Epiſcopi ſucceſſoribuſq. ſuis conceſſum ſub ijs verbis.

EVGENIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Venerabili Fr. Michaeli Monopolitano Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

ET iuſtitiæ ratio exigit, & rationis ordo depoſcit, vt Eccleſiis, & perſonis, quæ familiarius Apoſtolicæ ſedis adhærent, & ad Romani Pontificis ordinationem ſpectare noſcuntur propenſiori B ſtudio prouidere curemus. Dignum namque, & honeſtati conueniens eſſe cognoſcetur, vt qui ad Eccleſiarum regimen aſſumpti ſumus eas, & à prauorum hominum nequitia tueamur, & beati Petri, atq; ſanctæ Romanæ Eccleſiæ patrocinio muniamus. Ea propter dilecto in Domino frater Michael Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus & prædeceſſorum noſtrorum fœlicis memoriæ Vrbani, Paſchalis, Calixti, & Honorii Romanorum Pontificum veſtigiis inherentes Monopolitanam Eccleſiam, cui, Deo authore, præeſſe dinoſceris ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in C futurum conceſſione Pontificum largitione Regū, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis Deo propitio poterit adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum, & illibata permaneant. Statuimus quoque, vt eadem Eccleſia nulli alij præter Apoſtolicam ſedem ſubiectionis reuerentiam debeat. Te igitur, tuoſque ſucceſſores huius libertatis gratia perfruentes ſub ſolius Apoſtolicæ ſedis obedientia perpetuo manere decernimus. Obeunte vero te nunc eiuſdem Ciuitatis Epiſcopo, vel tuorum quolibet ſucceſſorum Clero Monopolitano facultas ſit, ſemota omni prauitate, antiſtitem canonicè eligendi, electus autem ad Romanum Pontificem conſecrandus accedat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat p ræfatam Eccleſiam temere pertur- D bare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu aliquibus vexationibus fatigare, ſed omnia integra cōſeruentur eorum pro quorum gubernatione, ac ſubſtitutione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua in omnib. Apoſtolicæ ſedis authoritate, & reuerentia, ſi qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæculariue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire temptauerit, ſecundo, tertioue commonita, niſi præſumptionem ſuam ſatiſfactione congrua emendauerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque diuino iudicio exiſtere, & perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſsimo corpore, & ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictè vltioni ſubiaceat.

Cunctis

Cunctis autem eidem Eccleſiæ ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti. Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Eccl. Epiſc.
Ego Ymarius Tuſculanus Epiſc.
Ego GG. presb. Card. S. Calixti.
Ego Octauianus Diac. Card. S. Nicolai in carcere Tulliano.
Ego Iulius presb. Card. tit. S. Marcelli.
Ego Hubaldus presb. Card. tit. S. Crucis in Hieruſalem.

Datum Ferentini, per manum Boſonis S.R.E. ſcriptoris xiiij. Kal. Ianuarij ind. 14. Incarn. Dominicæ anno M. C. L. pontificatus verò Eugenij Papę Tertij anno ſexto.

pag. 1046. l. 64. poſt illa verba anno xxi. *adde à capite lineæ,* Alterum Alexander anno 1177. eidem Stephano Monopolitano Epiſcopo diploma dederat, quod cum ſit ferè eiuſdem tenoris cum ſuperiori Calixti, & Eugenij, inſcriptiones tantum hic referemus, ſic enim ſe habent.

Ego Alexander Catholicæ Eccl. Epiſc.
Ego Manfredus Prænestinus Epiſc.
Ego Boſo presb. Card. S. Pudentianæ Eccleſ. Paſtoris.
Ego Cynthius Diac. Card. S. Hadriani.
Ego Hugo Diac. Card. S. Euſtachij iuxta templum Agrippæ.

Datum . . . per manum Gratiani S. R. E. Subdiaconi, & Notarij iiij. idus Februarij, indict. x. Incarnationis Dominicę anno 1177. Pontificatus verò Domini Alexandri Papę III. anno xviij.

pag. 1047. l. 14. poſt illa verba anno 1238. *adde* cui Gregorius Nonus ad inſtar aliorum Pontificum priuilegia ſuæ Monopolitanæ Eccleſiæ cōfirmauit anno 1231. iiſdem ferè verbis cum ſuperiori Alexandri Tertii datum eſt diploma; ſubſcriptiones ſequentes leguntur.

Ego Gregorius Catholicæ Eccl. Epiſc.
Ego Ioannes Sabinenſis Epiſc.
Ego Iacobus Tuſculanus Epiſc.
Ego Thomas S. Sabinæ presb. Card.
Ego Ioannes eccl. S. Praxedis presb. Card.
Ego Guefredus eccl. S. Marci presb. Card.
Ego Segembaldus eccl. S. Laurentij in Lucina presb. Card.
Ego Stephanus S. Mariæ Transtyberim, tit. Calixti presb. Card.
Ego Octauianus SS. Sergij, & Bacchi Diac. Card.
Ego Raynerius S. Marię in Coſmedin. Diac. Card.
Ego Petrus ſancti Georgij ad velum Aureum, Diac. Card.

Datum Laterani per manum Magiſtri Marini S.R.E. Vicecancellarij xi. Kal. Aprilis, ind. 4. Incarnationis Dominicæ anno 1231. Pontif. verò Domini Gregorij Papæ IX. anno V.

pag. 1048. l. 15. poſt illa verba ordinis, *adde* Seruorum.

pag. 1049. l. 25. poſt illa verba 14. Maii, *adde* hæ fuit Ferdinandi primi Neapolitani Regis à conſiliis, à quo nobile priuilegium pro ſe, ſuiſque ſucceſſoribus in Monopolitana Eccleſia benignè recepit, vbi, & Romanorum Pontificum immunitates, & iura eidem Eccleſiæ conceſſa confirmantur; diploma quod in citato codice Monopolitano extat, deſcriptum hic apponimus.

Ferdinandus Dei gratia Rex Siciliæ, Hieruſalem, & Hungariæ.

VNiuerſis præſentes literas inſpecturis, tam præſentibus, quam futuris, & ſæcularium preces per gratiis benignis exaudimus, quanto magis Prælatorum petitionibus in fauorem Eccleſiarum, & illarum ſignanter, quę ſub vocabulo Dei Genitricis ſunt fundatę annuere, & debito obligamur. Sanè ſicut habuit recens petitio nuper noſtro Culmini facta pro parte Venerabilis in Chriſto Patris A. Epiſcopi Monopolitani oratores Cōſiliarii, & fidelis noſtri dilecti dicta eius Eccleſia ab eo tempore cuius in contrarium memoris hominum non exiſtit, & ſucceſſione retro Regum, & Principum huius Regni noſtri, & ex confirmatione plurium Summorum Pontificum, & ſignanter Domini Alexandri PP. III. diuerſas Eccleſias in pluribus locis, & partibus cum tertis, cabalibus, feudis, & bonis tam feudalibus, quam burgenſaticis, & cum dictarum terrarum, Caſalium, feudorum, & bonorum feudalium, Caſtris, ſeu forteliciis, hominibus, vaſſallis, & aliis iuribus, & pertinentiis eis ſpectantibus, & pertinentibus, prout in priuilegiis conceſſionum prædictarum dictorum retro Regum, & Principum huius Regni, & ex confirmationibus dictorum ſummorum Pōtificum, & ſignanter Domini Alexandri Tertii ſūmi Pontificis. Quorum priuilegiorum, vt breuitate vtamur nolumus præſentibus inſeri, Binas autem Bullas expreſſam mentionem facientes de prędictis, & ſupradictis bonis dicti Domini Alexandri PP. Tertii pro eo qui de re Eccleſiaſtica agitur duximus ad futuram memoriam, & cautelam dictæ Eccleſiæ hic inſerendas. Quarum Bullarum tenor per omnia talis eſt.

Alexander Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis filiis Goffredo Abbati Monaſterii ſancti Ioannis Faianenſibus fratribus, tam præſentibus, quam futuris monaſticam vitam profeſſis in perpetuum religioſam vitam eligentibus Apoſtolic. conuenit adeſſe præſidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incurſus, aut eos à propoſito reuocet, aut robur, quod abeſt ſacræ Religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filii veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium in quo diuino eſtis obſequio mancipati ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentes ſcripti priuilegio communimus. Imprimis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & beati Benedicti Regulam in eodem loco noſcitur, inſtitutus perpetuus ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur; præterea quaſcuque poſſeſſiones, quæcūque bona ibidem monaſterium in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci firma vobis, veſtriſque ſucceſſo-

ceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, Eccleſiā ſancti N. coloi cum ipſo Caſale Faiani cum hominibus ibidem commorantibus, Eccleſiam ſanctæ Mariæ Magdalenæ cum caſale Funiani cum hominibus, & tenimentis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Catharinæ, quæ eſt extra portam veterem Ciuitatis Monopolis cum pertinentiis ſuis, locum Cerdaniani cum vineia, & omnibus pertinentiis ſuis, Terras in loco qui dicitur triti, Terras in loco qui dicitur Lupini, Oliuas, & terras in loco, qui dicitur congati. Oliuas in loco qui dicitur bandelli, Oliuas, & terras apud Eccleſiam S. Crucis de Saluatico domum in Ciuitate Monopolis, Clauſurellam oliuarum in altero caſale Faiani, Statuimus præterea, vt perſonas liberas, & abſolutas ex ſæculo fugientes in Monaſteriis veſtris recipiendi facultatem liberam habeatis, libertatem q. quam monaſterio veſtro bonæ memoriæ Romualdus quondam Monopolitanus Epiſcopus de aſſenſu Capituli ſui rationabiliter contulit ſicut in authentico Inſtrumento ipſius habetur authoritate Apoſtolica vobis confirmamus. Obeunte vero te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullius ibi qualibet ſurreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundum Deum, & beati Benedicti Regulam prouiderint eligendum. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe cenſemus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberauerint, niſi fortè excommunicati, vel interdicti ſint nullatenus obſiſtat, ſalua tamen iuſtitia matricis illarum Eccleſiarum, à quibus corpora mortuorum aſſumuntur. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed illibata omnia, & integra conſeruentur, eorum pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis pro futura ſalua ſedis Apoſtolicæ authoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſue perſona hanc noſtræ conſtitutiones paginam ſciens contra eam temere venire tentauerit ſecundo, tertioue commonita, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit poteſtatis, honoriſue ſui dignitate careat, reumque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, & ſanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loca ſua iura ſeruantibus pax Domini noſtri Ieſu Chriſti quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Laterani, per manum Alberti ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presb. Card. & Cancellarii xiij. Kal. Maij, indict. 12. Incarn. Dominicæ anno M.LXXVIIII. Pontificatus vero Alexandri Papæ Tertii anno vigeſimo.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabili Fratri Stephano Monopolitano Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicæ ſubſtituendis in perpetuum. Iniuncto nobis Apoſtolatus officio Fratres, & Coepiſcopos noſtros, tam vicinos, quam longe poſitos ſincero cordis affectu diligere debemus, & Eccleſiis, in quibus Domino militare noſcuntur ſuam dignitatem, & iuſtitiam conſeruare, æquum enim, & rationabile eſt, vt qui beato Petro, eiuſque Vicariis deuotiores eſſe noſcuntur, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ patrocinio cupiunt confouerí eiuſdem prædictæ matris vberibus nutriantur, & in ſuis rationabilibus poſtulationibus exaudiantur. Quapropter Venerabilis in Chriſto Fr. Epiſc. tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Monopolitanam Eccleſiam cui authore Deo præeſſe dignoſceris, quæ iuris, & proprietatis beati Petri Apoſtoli exiſtit ad exemplar prædeceſſorem noſtrorum fœlicis memoriæ Vrbani, Paſchalis, Calixti, Honorii, & Eugenii Romanorum Pontificum, ſub eiuſdem Apoſtolicæ tutelam, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus, ſtatuentes, vt quaſcunque poſſeſſiones quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut Inſtrumentum conceſſione Pontificum largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum in quo præfata Eccleſia conſtructa eſt cum domibus appendiciis, & omnibus tenimentis ſuis cum hominibus quoque affidatis, Iudeis, & certis iuſtitiis, quas in eadem Ciuitate habet, in eadem Ciuitate Eccleſiam ſancti Leonis cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Petri mediæ Ciuitatis, cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Saluatoris cum vineia, & certis pertinentiis ſuis; Eccleſiam ſancti Petri Palazuſi cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Thomæ cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Damiani cum omnibus pertinentiis ſuis. Item Eccleſiam ſanctæ Scolaſticæ, ſancti Nicolai de penia, Eccleſiam ſancti Benedicti de Græcis, Eccleſiam ſancti Angeli monialium cum iuribus Parochiali, & Canonico Cathedratico. Extra verò Ciuitatem, Eccleſiam ſancti Baſilii cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Crucis cum omnibus pertinentiis ſuis, & aliam Eccleſiam ſanctæ Crucis cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Angeli ſuburbio cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Zachariæ cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Luciæ cum caſali ſuo, Eccleſiam ſancti Simeonis cum caſali ſuo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Gênna cum caſali ſuo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Termitero cum caſali ſuo, Eccleſiam ſancti Nicolai de Ciſternino cum caſali ſuo Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Betnis cum caſali ſuo, caſale quod dicitur Talona, Eccleſiam ſancti Petri de octaua cum caſali ſuo, & omnibus domibus, vineis, oliuetis, terris cultis, & incultis cum plantatis, & cunctis iuſtitiis, & pertinentium ipſorum caſalium cum iure etiam Parochiali, & Canonico Cathedratico eorumdem. Ius quoque Parochiale, & Canonicum Cathedraticum in Barxito, Caſtro Fran-

Frangeſto Faianò de S. Ioanne, & in alio Faiano
de S. Maria in Seberito, Anachia in S. Ilario, in
S. Petro Ventano, & in Eccleſiis eorum feudis
pertinentibus in iudicio Clericorum, & debita
reuerentia, ac certis Eccleſiaſticis iudicijs tibi, &
tuis ſucceſſoribus authoritate Apoſtolica confir-
mamus. Item Eccleſiam S. Petri de Trochata cũ
omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam ſancti Syl-
ueſtri cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam
ſancti Simeonis cum omnibus pertinentijs ſuis.
Eccleſiam ſancti Matthæi de Portanoua cum per-
tinentijs ſuis. Eccleſiam ſancti Nicolai in eodem
vico cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam
ſancti Iuliani in eodem vico cum pertinentijs ſuis.
Eccleſiam ſanctæ Crucis in eodem vico cum om-
nibus pertinentijs ſuis, Præterea Eccleſiam ſancti
Marci de portu marzano. Eccleſiam ſancti Petri
de Bonocchio. Eccleſiam ſancti Procopij cum
pertinentiis ſuis. Eccleſiam ſancti Angeli de To-
filacto. Eccleſiam ſancti Angeli de Maraldicio.
Eccleſiam ſancti Stephani de Bacchio. Eccleſiam
ſancti Martini de Turricella. Eccleſiam ſanctæ
Mariæ in eodem territorio. Eccleſiam ſancti Ni-
colai de Ghiricalo. Eccleſiam ſancti Blaſii maio-
nis de gaudio. Eccleſiam ſancti Martini de turre-
riuio. Eccleſiam ſancti Stephani de Cornulo.
Eccleſiam Sancti Angeli de genglo. Eccleſiam
ſanctæ Mariæ de Sabelito, Eccleſiam ſancti Angeli
de Lama treſdecim. Eccleſiam ſancti Petri Vetra-
ni. Eccleſiam ſancti Petri citi. Eccleſiam ſancti
Andreæ de Gurgo. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de
Poma. Eccleſiam ſancti Ioannis de ſtatuta, Ec-
cleſiam ſancti Orontij. Eccleſiam Trinitatis in pa-
terno. Eccleſiam ſancti Anaſtlij de Turri, Eccle-
ſiam ſancti Ioannis de Balnoo, Eccleſiam ſanctæ
Cæciliæ, Eccleſiam ſancti Eunulcini, Eccleſiam
ſancti Barbati, eccleſiam ſancti Cæſarii, de Monte
Ioie. eccleſiam ſancti Ioannis de Caramanna, ec-
cleſiam ſanctæ Luciæ, eccleſiam ſanctæ Mariæ de
Bahone, eccleſiam ſancti Ioannis de Faiano, ec-
cleſiã ſancti Nicolai eiuſdem loci, eccleſiam ſancti
Mariæ de Faiano Maraldicii, eccleſiam ſancti Se-
pulchri, eccleſiam ſancti Ilarii, eccleſiam ſancti
Angeli de Frangeſto, eccleſiam ſancti Vincentii,
eccleſiam ſancti Euſtachii de Campo more, ec-
cleſiam ſancti Cipriani, eccleſiam ſancti Andreæ
de paruulis, eccleſiam ſancti Potiti, eccleſiam ſan-
cti Barbati, eccleſiam ſancti Bartholomæi de pa-
lude, eccleſiam ſancti Stephani de palude, eccle-
ſiam ſancti Martini de palude, eccleſiam ſancti
Luce de veterili, eccleſiam ſanctæ Euſemiæ, ec-
cleſiam omnium Sanctorum de carnara cum om-
nibus poſſeſſionibus, & earum pertinentiis, eccle-
ſiam ſanctæ Catharinæ, eccleſiam ſancti Clemen-
tis, eccleſiam de ſancto Nicolao de porto aſpero,
eccleſiam ſancti Martini de Curuleone, & certas
eccleſias Parochias Monopolitañ. Canonico ca-
thedratico. & iure Parochiali, vineas quoque quæ
ſunt inter viam Bari, & Cuperſani. Vineas, quas
habetis in territorio ſanctæ Euſemiæ, vineas apud
paludem, vineas, & oliuas, ac terras de macchia
de Caſa, Benedictinorum quoque Abbates ſancti
Ioannis de Faiano, & Abbatiſſarum eccleſiæ ſan-
cti Sepulchri, & ſancti Angeli de Frangeſto cum

A Canonico Cathedratico, ac debita reuerentia,
nec non libertates à Romanis Pontificibus, à Re-
gibus, atque Principibus Monopolitanæ Eccleſiæ
indultas, ſicut de antiqua conſuetudine prædeceſ-
ſores tui habuiſſe noſcuntur, & tu Canonice poſ-
ſides, & quiete tibi, tuiſque ſucceſſoribus autho-
ritate Apoſtolica confirmamus. Statuimus quo-
que vt eadem eccleſia nulli alij præter Apoſtolicã
Sedem ſubiectionis reuerentiam debeat. Te igi-
tur, tuoſque ſucceſſores huius libertatis gratia
perfruentes ſub ſolius Apoſtolicæ Sedis obedien-
tiæ, vel obedientiam perpetuò manere decer-
nimus. Obeunte verò te nunc eiuſdem Ciuita-
tis Epiſcopo, vel tuorum quolibet ſucceſſorum
Clero, populoque Monopolitañ. ſit ſemota omni
prauitate Antiſtitem canonice eligendi, electus
B autem ad Romanum Pontificem conſecrandus ac-
cedat, Decernimus ergo, vt nulli omnino homi-
num liceat præfatam Eccleſiam Monopolitanam
temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre,
vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet ve-
xationibus perturbare, ſed omnia integra, & illi-
bata ſeruentur eorum, pro quorum gubernatione,
ac ſubſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis
profutura ſalua Sedis Apoſtolicæ authoritate. Si
qua igitur in futurum eccleſiaſtica, ſeculariſue per-
ſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens cõ-
tra eam temerè venire tentauerit ſecundo, tertio-
ue commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactio-
ne correxerit poteſtatis, honoriſque ſui dignitate
careat, reumque ſe Domini iudicio exiſtere de
perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo
C Corpore Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ie-
ſu Chriſti aliena fiat, atque in extrema examine
diſtrictæ vltioni ſubiaceat, cunctis autem eidem
loca ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu
Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis
percipiant, & apud diſtrictum Iudicium præmia
æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Velletri
per manus Alberti S.R.E. Presb. Card. & Cãcellarij
4. Kal. Martij Indictione 13. Incarnationis Domi-
nicæ anno M.C.LXXX. Pontificatus vero Domi-
ni Alexandri Papæ 3. anno xxj. Et ſubſequenter
pro parte dicti Epiſcopi Noſtræ Maieſtati fuit re-
uerenter expoſitum, quod iam pridem pro parte
dictæ Vniuerſitatis, & hominum Monopoli obla-
ta fuerunt noſtro culmini certa Capitula, quæ gra-
to, & libenti animo admittimus, eaque decretari
D & expediri iuſſimus prout in ipſis Capitulis, & eo-
rum decretationibus latius continetur, inter quæ
fuit, & eſt quodam Capitulum tenoris ſubſcripti.
Item ſupplicatur, & petitur, *Che lo Caſale di Ciſter-
nino ſi debbia reſtituire alla matare Monopolitana Ec-
cleſia, & reintegrarſi con eſſa Citta* eo modo, & for-
ma, prout antiquitus erat, & iuxta conſuetudines
antiquas dictæ Ciuitatis, *E che la Selua d'arbore
bello, torna, e ſia, e conſeruarſi per la Eccleſia ſi co-
me era nel tempo paſſato quando la detta Citta era
in demanio, & ancora la ſelua di bonfiglio alla co
menda di Santo Ioanne Ieroſolimitano di Monopoli.*
Placet Regiæ Maieſtati prout in poſſeſſione fue-
runt, & ſunt. Propter quod pro parte ipſius Epi-
ſcopi fuit celſitudini noſtræ humiliter ſupplicatum
vt tam prædictas preinſertas Apoſtolicas bullas,
necnon

Necnon & gratias ſuperius prænarratas dictæ Eccleſiæ per Retro Reges Reginas, & Princeps conceſſas, quod ſupradictum Capitulum confirmare, ratificare, approbare, & acceptare benignius dignaremur, Nos intendentes tam præinſertas Apoſtolicas bullas, quam prædictum præinſertum Capitulum iuxta eius decretationem, & modificationem obſeruari facere prout iacent, ob reuerentiã Genitoris omnium Genitricis, cui nec immeritò propter gratias nouiſſimè ex alto ea mediante nobis collatas hoc noſtrum Regnum placatum, & quietatum poſſidemus tam prædictas præinſertas Apoſtolicas bullas, quam prædictum præinſertum Capitulum iuxta ſui decretationes, & modificationes continentiam, & tenorem. Tenore præſentium, & certa noſtra ſcientia confirmamus, acceptamus, & approbamus, noſtræque confirmationis, ratificationis, & approbationis munimine roboramus, his prædictis nos cauſis digne mouentibus in quantum opus eſt de nouo concedimus, & donamus. Mandamus propterea ipſarum tenore præſentium de ipſa ſcientia certa noſtra Viceregibus, Iuſtitiariis, Capitaneis, & aliis officialibus noſtris maioribus, & minoribus, quocunque nomine nuncupatis, ac officio, & iuriſdictione fungentibus, & eorum locatenentibus præſentibus, & futuris in prouincia Terræ Bari, & dictæ Ciuitate Monop. conſtitutis, & conſtituendis, quatenus forma præſentium noſtrarum literarum diligenter attenta illam ipſi obſeruent, & obſeruari ab aliis inuiolabiliter faciant, atque mandent. Necnon eidem Epiſcopo, & ſucceſſoribus ſuis circa corporalem poſſeſſionem, & fructuum perceptionem dictorum feudorum, Caſalium, & bonorum vt ſupra annotatorum iuſtitia mediante aſſiſtant, & faueant ope, opere, auxiliis, conſiliis, præſidiis, & fauoribus opportunis, Eccleſiarum, & bonorum Eccleſiaſticorum expoſcente fauore, & contrarium non faciant ſicut noſtram gratiam caram habent, iramque, & indignationem noſtram cupiunt euitare. In cuius rei teſtimonium præſentes literas exinde fieri, & magna Maieſtatis noſtræ ſigillo inpendenti iuſſimus communiri. Datum in Caſtro noſtro Ciuitatis Bari per nobilem, & ægregium virum Benedictum de Baliamo de Pedemonte locumtenentem ſpectabilis, & mag. viri Honorati Gaitani Fundorum Comitis huius Regni noſtri Siciliæ, Logothe, & Prothonotarii Collateralis Conſiliarii, & fidelis noſtri plurimum dilecti die ſeptimo menſis Ianuarii xii. indict. anno à Natiuitate Domini Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quarto, Regnorum noſtrorum anno ſeptimo, Rex Ferdinandus, Dominus Rex mandauit mihi Antonello de Petruciis, Ego Sebaſtin. PP. Garlo, ſoluit tare nos duodecim N. a Montibus Loc. M. cam.

Regiſtrata in Cancellaria penes Cancellarium in R.xxxv.

MONTE FLASCON.

pag. 1031. l. 32. *lege* tranſires *pro* tranſierei.

pag. 1057. l. 1. *lege* Vallicellana *pro* Vellicelana, & l. 22. *lege* ſtragem *pro* ſtragum.

pag. 1058. l. 1. *lege* Montem *pro* mente.

pag. 1063. l. 54. *lege* Latere *pro* Latere.

A ## MONTIS ILCINENSIS.

pag. 1066. l. 49. *lege* Vndecimus *pro* Vndecimas.

pag. 1067. l. 21. *lege* Icinenſis *pro* Icinenſes, l. 22. *lege* iunctamque *pro* cunctamque, eadem pagina in eiuſdem Ciuitatis inſignia pro baculo paſtorali, reſtitue arborem ſupra montem, qui Ilex vocatur, vt monuit nos Achilles Sergardus huius Eccleſiæ nobilis Præſul, & l. 19. poſt illa verba ædificatam *adde* ex ruinis antiquæ Roſellæ Ciuitatis à Barbaris ſolo æquatæ, vt refert Dominicus Cerrattus Montis Ilcinenſis in ſua Chronica.

pag. 1068. l. 16. poſt illa verba iuſſit accedere, *adde* præſtat hic exhibere tum Henrici Tertii Imp. diploma, tum Anaſtaſii Quarti Papæ priuile-B gium huius celeberrimæ Abbatiæ à Carolo Magno olim ædificatæ, in quibus maior pars huius Diœceſis deſignatur, quorum exemplar ab autographo deſumpſit, nobiſque pro ſua humanitate idem communicauit Sergardus Epiſcopus antiquitatum ſtudioſus, doctuſque vir.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Henricus, Diuina fauente clementia, Romanorum Imperator Auguſtus. Si ſancta, & venerabilia nuper in motibus prauorum hominum dilaniata, reſtauramus, participes nos fieri mercedis eorum, qui ea Deo nouerunt nullatenus dubitamus. Quapropter omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet, ac futurorum nouerit vniuerſitas, qualiter Dominus Teu-C zo Venerabilis Abbas Monaſterii Beatorum Martyrum Chriſti Anthimi, & Sebaſtiani, quod à bonæ memoriæ Carolo Imperatore conſtructum eſt in Comitatu Cluſino, loco, qui dicitur Vallis ſtarcia, noſtris præſentauit obtutibus Prædeceſſorum noſtrorum præcepta, Regum videlicet, & Imperatorum Caroli, Ludouici, & Lotharii, & trium Ottonum; petens, & ſupplicans, quatenus ea omnia inuiolata ſtatuere, & corroborare noſtra præceptali authoritate dignaremur. Cuius precibus annuente, pro noſtræ remedio animæ, vniuerſaque iam dicto venerabili loco, à quibuſcunque hominibus deuotè collata fuerunt, concedimus, confirmamus, & corroboramus. Id fuit Curte ſanctæ Mariæ, qui dicitur Mater Eccleſia, cum plebibus ſancti Saluatoris, & ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſan-D ctæ Chriſtinæ in Caio, & ſancti Marci cum omnibus pertinentiis, & adiacentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Suble, & ſancti Georgii, & ſancti Petri in Greta, & Adrina, & Cipolonam, & Cignanum, cum omnibus pertinentiis, & adiacentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Deſiderii intra Ciuitatem Senarum, & ſancti Hadriani in Larciano, & ſanctum Iuſtum in Guiſtrigena, ſanctum Laurentium in Corno, ſanctum Stephanum in Monte, cum omnibus pertinentiis, & adiacentiis ſuis, ſanctum Petrum in Monticellum in Comitatu Florentino, & ſanctum Petrum in Burita, Curte de Vall. Fabricæ, & Turrita, & Eccleſiam ſancti Ioannis in Piſcaria, Anguillaria de Mortaria cum Barcariis, & pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Arcione, ſanctum Petrum in Vvinciano, &

triginta ſalinas in campo Albiniano, & Eccleſiam
ſanctæ Seueræ, Terram, quæ nuncupatur Pereto,
& oliueto, caſale iuxta fluuium Orſa; Corte de
Arena, ſanctum Iacobum in Piſa, cum omnibus
ſuis pertinentiis, Corte de Celleno, & Lauinum
cum Eccleſiis, & Caſtello cum vna parte de Mon-
te vſque ad cacumen ipſius, Caſtra etiam de Aui-
gnone cum omnibus ſuis pertinentiis, & adiacen-
tiis, Caſtrum ſuper Saturianellum in Comitatu
Senen. integrum cum medietate ad eum perti-
nentium, Monaſterium quoque ſancti Thomæ
Apoſtoli, Taio Abbas conſtruxit in finibus Piſto-
rienſibus. Confirmamus etiam eidem venerabili
loco ſecundum quod ſenior Tertius Otto bonæ
memoriæ Imperator Auguſtus, & Hugo Marchio
B ordinauerunt, ea videlicet ratione, vt Abbas, qui
pro tempore fuerit habeat poteſtatem, ordinandi
Monachos, & ipſum locum prout ei opportunè vi-
ſum fuerit.

Confirmamus, atque Imperiali authoritate cor-
roboramus prædictæ Eccleſiæ omnem hæredita-
tem Vgonis de Sciſcano, quæ illi pertinuerat ex
parte genitoris, & genitricis ſuæ confirmamus ſi-
militer præfato Monaſterio omnem hæreditatem
Corbulini filii bonæ memoriæ Mariè, quæ data
eſt prædictæ Eccleſiæ. Eccleſiam quoque ſancti
Blaſii de Cornieto. Hæc omnia ſupraſcripta con-
firmamus prænominato cœnobio, ſicut continen-
tur in præceptis anteceſſorum noſtrorum, & in hoc
noſtro ſunt augmentata, videlicet cum omnibus
C rebus mobilibus, & immobilibus, cum plebibus
Cortibus, Cellulis, Caſtris, Domibus, Edificiis,
Seruis, Ancillis, Aldiis, Aldiabus, & famulis vtriuſ-
que ſexus, libellariis, precariis, cartulariis, maſſa-
riciis, campis, vineis, pratis, paſcuis, ſiluis, aquis,
aquarumque decurſibus, piſcationibus, venatio-
nibus, montibus, alpibus, vallibus, planitiebus,
ſalectis, oliuetis, cannetis, molendinis, cultis, &
incultis. Confirmamus etiam eidem præfato cœ-
nobio, decimas, & primitias de ſuis hominibus ſe-
cundum priuilegia Apoſtolicorum Romanæ ſedis,
& præcepta prædeceſſorum noſtrorum Imperato-
rum. Confirmamus quoque, vt eidem venerabili
Monaſterium quinque Aduocationes liceat habe-
D re; illis autem adiungimus duodecim liberos ho-
mines, cum quibus res prælibati Monaſterii Sa-
cramentis acquirant, & defendant, vt nullum tor-
tum mali adducant. Præcipientes inſuper iubemus,
vt nullus Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, Vice-
comes, Sculdaſcio, nullaque Imperii noſtri magna
paruaque perſona prædictum venerabilem Abba-
tem, vel eius ſucceſſores, aut Monachos ibidem
Deo famulantes, de prænominatis Cortibus, &
Decimis, primitiis, vel famulis vtriuſque ſexus,
ſeu de omnibus ſupradictis rebus, inquietare, aut
moleſtare, ſiue diſueſtire ſine legali iudicio teme-
rario auſu præſumat. Aut teloneum, ſiue aliquam
publicam functionem ab eis exigat, nullamque
fodrum, vel contum, aut petitam perſoluere co-
gantur.

Item liceat illi ſub noſtra tuitione, & defenſio-
ne quietè, & pacificè viuere, & Deo in tranquilli-
tate deuotè ſeruire, & pro nobis, noſtrique Im-
perii ſtatu, atque pro omnibus fidelibus poſſint
exorare remota omnium hominum moleſtatione,
& contradictione. Cumque Paſtorem ipſius loci
Deus ad ſe migrare iuſſit nullus extraneus Mona-
chus ipſam ſanctam Congregationē aggredi præ-
ſumat; ſed liceat vnum ex ipſis eligere, & ipſe
ordinet, ſitque Abbas inter eos. Si quis autem
huius noſtræ confirmationis præceptum infringe-
re, vel violare tentauerit, ſciat ſe compoſiturum
auri obrizi libras mille medietatem Cameræ no-
ſtræ, & medietatem præfato Abbati, aut eius ſuc-
ceſſoribus, quod vt verius credatur, & diligentius
obſeruetur ab hominibus, ſigilli noſtri impreſſione
inſigniri iuſſimus.

*Signum Domini Henrici Tertij Regis Inuictiſſimi, ſe-
cundi Romanorum Imperatoris Auguſti R. Archi-
B cancellarius Vice Ermanni Archiepiſcopi, & Archi-
cancellarij recognouit.*

*Loco ſigni. Ego Matthæus Ordinarius Iudex Impe-
ratoris, ac Notarius Francus huius Authenticum
priuilegij vidi, legi, nihil addens, nihilque dimi-
nuens dicti Imperatoris ſigilli munimine roboratum
ſcripſi exemplaui, & in publicam formam redegi
abſque vitio, & alia abraſura.*

*Loco ſigni. Ego Morandus Iudex, ac Notarius Au-
thenticum huius priuilegij vidi, legi, & auſcultaui,
non abolitum, nec cancellatum, nec in aliqua parte
vitiatum, & de hoc me teſtem ſubſcribo.*

*Loco ſigni. Ego Ingilbertus a Domino Imperatore
ordinarius Iudex, & Notarius Authenticum huius
priuilegij vidi, legi, & auſcultaui, non abolitum,
C non cancellatum, nec in aliqua parte corporis vi-
tiatum, & de hoc me teſtem ſubſcribo.*

*Actum xvi. Calendas Auguſti, Indictione quarta, anno
Dominicæ Incarnationis MLI. anno autem Domini
Henrici Tertij Regis ſecundi Imperatoris ordinatio-
nis eius xxiv. Regni verò xiij. Imperij quinto.*

Anaſtaſii diploma eſt huiuſmodi.

*ANASTASIVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.*

Dilecto filio Guidoni Abbati Monaſterii Sancti
Anthimi, eiuſque ſucceſſoribus regulariter
ſubſtituendis in perpetuum.

D CVm omnibus Eccleſiis, & Eccleſiaſticis per-
ſonis debitores ex iuncto nobis è Deo Apo-
ſtolatus officio exiſtamus, illis tamen propenſiori
ſtudio nos conuenit imminere, quæ ex antiqua
inſtitutione ad ius, & proprietatem Beati Petri ſpe-
ctare noſcuntur. Ea propter dilectè in Domino fili
tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, &
prędeceſſoris noſtri fœlicis memoriæ Papæ Inno-
centis veſtigiis inhęrentes Monaſterium B. Anthimi,
cui Deo authore præeſſe dinoſceris, Apoſtolicæ ſe-
dis priuilegio præſentis ſcripti pagina communi-
mus. Statuentes, vt quæcunque bona, quæcun-
que poſſeſſiones in præſentiarum idem Monaſte-
rium iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum
conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel
Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis mo-
dis, procurante Domino poterit adipiſci, firma
tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata ſeruentur.
Vt autem iuxta normam veſtræ profeſſionis diui-
nis

nis obſequiis liberius vacare poſſitis, ſimili modo ſancimus, vt cuiuslibet Eccleſiæ ſacerdoti nullam iuriſdictionem, nullam poteſtatem, aut authoritatem, excepto dumtaxat Romano Pontifice, in veſtro Monaſterio liceat vindicare. Adeo quidem vt niſi ab Abbate eiuſdem Monaſterij fuerit inuitatus, nec etiam Miſſarum ſolemnia ibidem audeat celebrare. Interdicimus etiam, vt nulli Epiſcopo licentia pateat ſacerdotes eiuſdem cœnobii Monachos, ſiue Canonicos diſtringere, vel excommunicare, aut diuinum eis officium prohibere. Quos etiam ab omni Pontificali ſynodo liberos, & abſolutos manere decernimus. Porrò locum ipſum ab omni iugo quarumlibet poteſtatum, tam Epiſcoporum, quam Marchionum Comitum quoque, & Vicecomitum, Caſtaldionum, cæterorumque Longobardorum omnino volumus eſſe quietum, nulluſque eorum in poſſeſſionibus præfato cœnobio pertinentibus, iudicium aliquod, placitumue tenere, aut diſtrictionem facere, qualibet occaſione præſumat, ſed potius tam hæc, quam alia, quæ ad ius eiuſdem Monaſterii ſpectare noſcuntur in tua, & ſucceſſorum tuorum libera poteſtate, & diſpoſitione conſiſtant. Concedimus inſuper eidem venerabili loco decimationes, atque primitias de ſuis omnibus, ſiue de præceptalibus, ſiue de aliis, quæ iam ſunt ipſi Monaſterio acquiſita, ſeu in antea, Deo propitio acquirenda. Obeunte verò te, nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, aut fratrum pars conſilii ſanioris, ſecundum Dei timorem, & Beati Benedicti auxilium præuiderint eligendum. Electus autem à Romano Pontifice conſecretur; Chriſma ſanè, Oleum ſanctum, Conſecrationes altarium, vel Baſilicarum. Ordinationes etiam Presbyterorum, Diaconorum, aut aliorum, tam de Monachis, quam de Canonicis, qui ad ſacros gradus fuerint promouendi, ſiue à ſede Apoſtolica, ſiue ab aliquo Catholico ſuſcipietis Epiſcopo, qui rectum ſultus authoritate, quod poſtulatur indulgeat. Et ſi aliquando quempiam de noſtris Epiſcopis, ſiue de aliis prout nobis congruentius viſum fuerit ad ſacrum miniſterium celebrandum, vel conſecrationem aliquam exhibendam inuitare ad veſtrũ Monaſterium volueritis, abſque alicuius contradictione id ipſum faciendi habeatis omnimodam facultatem. Ad hæc adiacentes ſtatuimus, vt in plebe ſancti Saluatoris, in plebe ſancti Ioannis, ſeu etiam in aliis Eccleſiis veſtro Monaſterio pertinentibus, ſi id neceſſitas exegerit, baptiſmus debeat celebrari, quemadmodum prædeceſſorum noſtrorum Ioannis Quintidecimi, Ioannis Tertiidecimi, Benedicti, Stephani Septimi, Sergii, Hadriani, & aliorum Romanorum Pontificum ſanctionibus noſcitur inſtitutum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum fas ſit veſtrum Monaſterium temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet moleſtiis fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum ſubſtentatione, & gubernatione conceſſa ſunt, vſibus profutura. Si qua igitur quilibet eccleſiaſtica, ſecularisue perſona hãc

A noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentauerit ſecundo, tertioue cõmonita, niſi reatum ſuum digna ſatiſfactione correxerit, poteſtatis, honoriſq; ſui dignitate careat, & à ſacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atq; in extremo examine diſtrictè ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus ſit pax D.N. Ieſu Chriſti, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud ſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen.

Dat. Romæ, apud S. Mariam Rotundam per manus Rolandi S.R.E. presb. Card. & Cancell. 11. Kal. Nouẽb. Incarn. Dominicæ, anno M.C.LIII. Pontif. vero D. Anaſtaſij Papæ IV. anno primo.

pag. 1069. l. 16. *lege* Eccleſias *pro* Eccleſiam, & l. 18.
B *dele* in.

MONTIS PELVSII.

pag. 1071. l. 39. poſt illa verba Adriæ *adde*. Iacet in Cathedrali cum hoc epitaphio.

Hic iacet Fr. Antonius de Iohannocto nobilis ciuis Andrien. eiuſdemque Epiſc. ac Montis Piloſi, cuius induſtria hæc eccl. reiecta eſt. M.CCCC. LXIII.

pag. 1073. l. 9. *lege* Gioias *pro* Goias.

MONTIS POLITIAN.

pag. 1075. l. 35. *lege* Politiano *pro* Politano.

NARNIENSES.

pag. 1087. l. 64. *lege* reliquiæ *pro* reliquias.
pag. 1093. l. 30. *lege* MCCCCCLXXXXVIIII. *pro*
C MCCCCCLXXXXVIII.

NEPESINI.

pag. 1099. l. 16. *lege* proſequendũ *pro* porſequendũ.
pag. 1102. l. 61. *lege* Tertio *pro* Quarto.
pag. 1103. l. 3. *lege* Martinus *pro* Mardinus.
pag. 1106. l. 10. poſt illa verba Bagarottus, *adde* Placentinus.
pag. 1108. l. 41. *dele* anno 1580. die 27. Auguſti.
pag. 1109. l. 28. poſt illa verba S. Philippi *adde* hoc eſt S. Mariæ de Vallicella.

NERITONENSES.

pag. 1113. l. 7. *lege* Hydruntinum *pro* Brunduſinũ.

NVCERINI.

pag. 1120. l. 4. poſt illa verba 21. Ianuarii, *adde* in
D antiquo Calendario Fontis Auellanæ notatur eius obitus dies 17. Septembris hiſce verbis, *17. Septemb. obijt D. Philippus Epiſc. Nucerinus Monachus Congregationis.*
pag. 1122. l. 58. *lege* per duos *pro* per tre.

PAPIENSES.

pag. 10. * l. 27. *lege* parua *pro* nulla.
pag. 19. * l. 31. *lege* Epiſcopus *pro* Epiſcopatus.
pag. 24. * l. 15. *lege* Diuerſimode *pro* Diuerſimodi.
pag. 33. * l. 64. *lege* Damiani *pro* Damini.
pag. 41. * l. 41. *lege* eripiunt *pro* eripunt.

PENNEN. ET HADRIEN.

pag. 50. * l. 43. *lege* barbariſmis ſcatentibus *pro* barleriſmis ſcatenſibus,

peg.65. * l.36. *lege* eſſeruantur. *pro* aſſeruatur. A

PERVSINEN.

pag.67. * l.46. *lege* Beroſi *pro* Bsroſi.
pag. 90.* l,47. *lege* 1643. *pro* 1642.

PIENTINI.

pag. 97. * l.62. poſt illa verba Oliueri *adde* ex Epiſcopo Monris Ilcinenſis ad hanc ſedem translatus ann. 1636.

RAVELLEN.

pag. 102. * l.38. *lege* Caſtalda *pro* Coſtalda, l. 55. *lege* Ruffus *pro* Ruſſo.

REATIN.

peg. 115. * l.22. *lege* Merinus *pro* Martino, ibidem B
lege ſpectatiſſimn *pro* ſpectatiſſimus.
pag. 126. * l.34. *lege* Ceruienſie *pro* Ceruenſie.
pag. 127. * l. 17. *lege* Louanienſis *pro* Lauanienſis.
pag. 145. l.2. *lege* die *pro* dies.

SALVTIENSES.

pag. 148. l.63. *lege*, quæ *pro* quas.

SIGNINEN.

peg. 149. l.48. *lege* aliam *pro* alias, & proemio *pro* præmio.
peg. 153. * l.23. *dele* ſepultus eſt in Cathedrali, *adde* Romæ taro obut ſepultus in Lateranenſi Baſilica vbi in marmoreo tumulo hoc haber epitaphium.

D. O. M. C

Laurentius Grana ſummus Orator huius ædis ſacerdos Signiæque Epiſcopus à Clemente VII. Pont. Max. a Paulo III. Parmæ Præf. ad Concilium Tridentinum Nuncius Apoſtolicus in Galliam, & Heluetios. Io. Paulo Grana patruele eius ædis ſacerd. ord. curante. H. S. E. Vixit anno 45. m.6. D. 11. Obijt Non. Septemb. 1539.

In ſacello vero Cathedralis S. Michaelis ab ipſo inſtauraro, exornatoque hac inſcriptione, eius inſigula viſuntur piſces duo erecti argentei in ceruleo campo, quibus ſuperne flammæ tres ignitæ ſuperſunt ex obliquo, inſcriptio verò eſt huius tenoris.

Cæleſti militię Principi, &c. D

pag. 164. * l.48. *lege* Guerreſchus *pro* Guerneſchus, & l.51. poſt illa verba iacet in patria *adde* in Eccleſia ſancti Marnni ord. Minorum, vbi hæc inſcriptio proſtat legentibus ad parietem.

Fr. Antonio Guerreſcho de Proceno ord. Min. Con. Art. & Sacræ Theol. Doctori à Clemente VIII. fæl. record. ob vitæ integrit. ſcientiarumque præſtantiam, ſtudio Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. D. Alex. Ducis Sfortiæ, & Leonoræ Vrſinæ Duciſſę Epiſcopo Signino creato, & perilluſtri & Excell. D. Hieronymo Guerreſcho I.V. D. Proceni Plebano, ac Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Suanen. Vicario Generali. Ad R.P. M. Iacobus Guerreſchus eiuſdem ord. vt Patri optimo, & fratri amantiſsimo hoc grati animi monumentum poſuit. Anno D. M. DC. XVIII.

Scripſit Antonius ediditque in Caſuum conſcientiæ nobile opuſculum, aliaque reliquit ſui ingenii monumenta.

SORANI.

peg. 155. * l.15. *lege* Volſcorum *pro* Valſeorum.

SPOLETANI.

pag. 165. l.62. *lege* ditionem *pro* Dictionem.
peg. 170. * l.53. *lege* aſſerere *pro* aſſere.
pag. 174. * l.56. poſt illa verba aſſeruatur, *dele* Datum die 5. Ianuarii 1073. & *adde* Datum 13. Kal. Feb. ind. 7. anno 1067. en diploma

CVM rerum mundanarum in diſpoſitione legis ſautiores minimò audeant vel debeant aliud niſi hoc, quod iure didicerant memoriæ literarum comendare, quanto magis diuinę legis cultores beneficia, quæ ſacris Altaribus offerre ſatagunt, ita ſacris inſtitutis eorum roborare, atque munire debent, vt nemo ſanctæ Matris Eccleſiæ perſecutorum ea ſupradicta beneficia poſſit diſſipare atque minuere, cuius de cauſa ego A. S. Spoletinæ Sedis prouiſor indignus admodum rogatas ab vniuerſo Clero, & Populo eiuſdem Sedis, vt per inſtitutionem normæ Canonicorum, eam ſublimaſſem. Quorum iuſtæ petitioni dare aſſenſum negare nolens, ſed potius bonæ voluntatis affectum præbens, dignam duxi omnibus fidelibus Chriſti notificare qualiter, & quibus impenſis beneficijs præfatam Eccleſiam ſtatuta Sanctorum Patrum commendaui. Veruntamen ob honorem Sanctæ & Intemeratæ Virginis Mariæ atque omnium Sanctorum, & ob remedium omnium Parentum noſtrorum, necnon omnium fidelium Chriſtianorum, eorum omnium, quorum Corpora infra Cœmeterium prælatæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ requieſcunt, vel deinceps in eadem humata fuerint, atque ob remedium animæ D. N. Imperatoris Henrici felicis memoriæ, & pro incolumitate filij ſui Henrici, & omnium ſucceſſorum eius de facultatibus eiuſdem Epiſcopatus illic eo ſemper militantibus Canonicis, atque ſub conſtitutore diuinæ regulæ vitam degentibus perpetualiter quandam partem concedimus, & ſingula quæque diſtinctis nominibus prænominamus videlicet terram, quæ iuxta Eccleſiam adiacet cum domibus, latera verò eiuſdem terræ hæc ſunt primum latus Eccleſiæ ſecundum latus deſcendens ab hoſtio Eccleſiæ per gradus in viam quæ infra ſe continet terram, & domum, & hortum Presbyteri Petri eiuſdem Eccleſiæ famuli, & domum Ioannis ſimiliter atque in Tribunam ſancti Primiani, ſimiliter concedimus, & confirmamus prædictæ Canonicæ Plebem Taurinenſem, & Plebem Verudanam, & Plebem ſancti Ioannis in Campo cum decimis, & offertionibus ſeu oblationibus viuorū, & mortuorum, ſimiliter concedimus omnem decimationem, quam dare debent homines habitatores de Fracta, quæ nominantur Albertuſca vel ſi aliud nomen prædictaFracta habebit, ſimiliter concedimus

cedimus omnem decimationem quam dare debẽt homines circa Eccleſiam D. Mariæ, in Campo atque ad squam Marabbiæ, & inſuper concedimus de Pleb. ſancti Gregorij de tertia parte duas portiones cum Eccleſia, cum decimis, & oblationibus viuorum. & mortuorum. Inſuper concedimus terræ tertiam partem filiorum Ceciliæ, quæ durans cantheruit cum vineis, & ſuis pertinentijs, infra pertinentias. Plebem ſancti Sauini, infra pertinentiam cum ſuis pertinentijs, de prædicta Plebe, concedimus tantam terram vt fiant cum iſts modiorum 30. & duorum modiorum de vinea iuxta Tiſinum. Inſuper concedimus, & per huius paginam decreti confirmamus in hanc Canonicam, à Nobis inſtitutam, ideſt ipſam terram, & vineam in Platea Montis ſancti Eliæ ſupra noſtrum Epiſcopatum quæ eſt poſita à lateribus eius, à primo latere verſus murũ ipſius Eccleſiæ ſanctæ Mariæ ab alio murus Ciuitatis à capite Eccleſiæ s. Eliæ ab alio latere reuertente de ipſo monte, ſicut deſcendit in Caſalinum, quem Adelbertus, modo tenent, & Ioannes Presbyter, & venit in ipſum murum de Eccleſia Domini Epiſcopi, in qua eſt primum latus. Cum Eccleſia ſancti Angeli. Inſuper concedimus terram, quam Clerici eiuſdem Eccleſiæ tenent, vbicunque inuenta vel inquiſita fuerint, cum tribus partibus decimæ totius Ciuitatis, & tribus partibus offertionum Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, quartam partem verò decimæ, & candelarum, & denariorum offertionem mihi, & ſucceſſoribus meis reſeruo, de medietate decimæ, quæ infra Eccleſiæ venit, & medietatem offertorium de terra, & vinea de quibus Clerici qui nunc atque partem habuerant, qui in Canonicam non intrant illis reſeruamus in vita illorum poſt deceſſum eorum in eamdem deueniant Canonicam, oblationes verò viuorum, & mortuorum, quas Vobis Canonicis ſingulariter venerit integram confirmamus, & omnia dona, & beneficia, ſicuti ſuperius ſcripſimus, & cum omnibus infra ſe, vel ſupra ſe habentibus per hanc decreti paginam concedimus, & confirmamus prætaxatæ Canonicæ, & tibi Presbytero Petro, cui Prioratum damus cum cæteris fratribus ſpiritalibus, qui in Canonica congregati erunt vſque in Eccleſiam, ad habendam, tenendam fructandam, & pro animabus fratrum incertè ſpiritualiter ac canonicè congregandam, & reconciliandam, vt tamen non deueniant ad offenſas; vt Nos, noſtrique ſucceſſores pro animabus, quibus curam impendere debemus, vt nullus hanc Canonicam diſſoluat, ſed ab omnibus in perpetuum obſeruetur. Authoritatem verò eligendi Priorem de eadem Congregatione, mortuo Priore, & non aliunde, tamen abſque præmio concedimus Canonicis: ſi quis verò, aut ego vel ſucceſſores noſtri, quod abſit, temerarius hoc quod per decreti huius paginam confirmauimus diſſoluere, vel infringere tentauerit in primis confodiatur gladio omnipotentis Dei, & ſanctæ Mariæ, omniumque Sanctorum. Inſuper componat in Palatio Imperatoris auri Ebrizzi libras 50. & poſt ſolutam pœnam hoc decretum, ſtabile, & indiſſolubile in Eccleſiam permaneat, & pro cautela futuri temporis, & pro reuiuenda memoria Ioannes Iudex Ciuitatis Spoletinæ ſcripſi Anno ab Incarnatione Domini. M.LXVII. & regnante Henrico Rege anno eius nono & dies Menſe Ianuario, quod eſt 14. Kal. Februarij Indictione 7.

Ego Andreas Spoletinus humilis Epiſcopus hoc decretum fieri rogaui, & manu mea ſubſcripſi, Huius autem inſtitutionis regimen mihi in vita mea reſeruo.

Ego Albertus Archidiaconus hoc decretum conſenſi.

Ego Adam Archipresbyter hoc decretum conſenſi.

Ego Aſto Presbyter, & Primicerius hoc decretum conſenſi.

Ego Franco Leuita, & Primus defenſor conſenſi.

Ego Petrus Presbyter, & Cardinalis conſenſi.

Ego Albertus Presbyter, & Cardinalis, & Cuſtos Eccleſiæ conſenſi.

Ego Adam Sanctæ Spoletanæ Eccleſiæ Diaconus cõſenſi

Ego Berardus Presbyter, & Cardinalis conſenſi.

Poſtea ſequuntur nomina teſtium, & ſubſcriptio, & ſignum Notarij, &c.

Hanc donationem id flagitante Andrea ratam habuit, confirmauitque Alexander Secũdus an. 1069. ſequenti diplomate ab originali excepto, quod in archiuo eiuſdem Spoletanæ Eccleſiæ hactenus aſſeruatur.

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei.

Petro venerabili Præpoſito Canonicæ ſanctæ Mariæ in Matrice Eccleſia Spoletani Epiſcopatus, ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum.

QVoniam Diuinæ miſerationis clementię nos in ſpeculo vniuerſalis amminiſtrationis conſtituit ex conſideratione noſtri officii cogimur vniuerſis Eccleſiis prouidere. Ideoq; tum rogatione Epiſcopi tui Andreæ, tum tuis deuotis precibus, amandi fili, flexi, te, tuoſque fratres, ac præfatam Canonicam cum omnibus ſibi legaliter pertinentibus ſub munimine, ac tutela Apoſtolicæ defenſionis ſuſcipimus, & confirmamus præfatæ Canonicæ quicquid nunc iuſtè habet, & quicquid prædictus Andreas Epiſcopus eiuſdẽ Eccleſiæ eidem Canonicæ tradidit, atque conceſſit, videlicet plebem ſancti Ioannis in campo, & decimam ſanctæ Mariæ in campo, cum decima Azzaninæ Fractæ, ac plebe ſancti Gregorii in Nido, & Curtim ſancti Angeli in capite cum omnibus infra ſe habentibus, & plebem de Verelano, & plebem de Turino, & plebem de Bernano, & plebem de Lederano, & tres partes totius ciuitatis, decimæ. videlicet Spoletinæ, cum tribus partibus oblationum viuorum, ac mortuorum, & terram totam pertinentem præfatæ Canonicæ, & quicquid prædicta Canonica deinceps iuſtè acquiſitura & tam largitione prędicti Epiſcopi Andreæ, ſiue omnium ſucceſſorum eius, quàm oblatione quorumcumque fidelium in plebibus, & cappellis, decimis, & pertinentiis, terris, & vineis, ſeu cuiuſlibet generis poſſeſſionibus, ſalua in omnibus reuerentia proprii Epiſcopi. Concedimus itaque tibi Petro Præpoſito, & omnibus eiuſdem Canonicæ

nicæ fratribus, veſtriſque omnibus ſucceſſoribus hæc omnia, quæ ſupra ſcripta ſunt. Statuentes, vt nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Rex, Dux, Marchio, Comes, ſeu aliqua eccleſiaſticarum, vel ſæcularium magna, paruaque perſona vos inquietare, & iam dictam Canonicam de omnibus ſupra memoratis rebus diueſtire, vel quid ab eius iure in aliud transferre præſumat; ſeruato in omnibus iure Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & priuilegio. Quiſquis autem temerario auſu, quod abſit, huius noſtræ ſanctionis priuilegium contraierit, & illud in totum, partemue infregerit, niſi ammonitus digna ſatisfactione, quod contra noſtra Apoſtolica ſtatuta deliquerat, emendauerit, ſciat ſe Apoſtolicæ excommunicationis, ac anathematis vinculo grauiter innodatum, ac per hoc cum diabolo, & angelis eius atrocibus pœnis miſerabiliter deputatũ. At vero, qui pio intuitu cuſtos, & obſeruator huius noſtræ ſtatutionis extiterit, Apoſtólicæ benedictionis abundantia repleatur.

Datum Narnenſi Vrbe xvij. Kal. Februarij per manus Petri Clerici fungentis vice Letes ſanctę Romanæ Eccleſię Subdiaconi, ac Bibliothecarij, anno ab Incarnatione Domini Milleſimo ſexageſimo nono, Pontificatus verò Domini Alexandri Papæ Secundi octauo, indictione ſeptima.

pag. 175. * l. 34. poſt illa verba vita functus eſt, *adde* circa ann. 1190.

pag. 176. * l. 12. poſt illa verba v. Kal. Octob. *adde* à capite lineæ, In eadẽ tabulario vt monuit Seraphinus Seraphinius eruditus, optimuſque ſacerdos Spoletanus, inter cætera monumenta habetur Vrbani Tertii bulla, qua confirmat omnia bona Eccleſiæ Cathedralis à fidelibus delargita in hunc modum.

VRBANVS EPISCOPVS,
ſeruus ſeruorum Dei.

Dilectis filiis Matthæó Præpoſito ſanctæ Mariæ Spoletanæ Eccleſiæ fratribus, tam præſentibus, quàm futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

QVoties à nobis petitur, quod religioni, & honeſtati conuenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filii veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam ſanctæ Mariæ Spoletanæ, in qua diuino mancipati eſtis obſequio ad exemplar prædeceſſoris noſtri fœlic. memor. Alexandri Secundi Romani Pontificis ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio cómmunimus. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum, in quo præfata Eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, plebem ſancti Ioannis in campo, & decimam ſanctæ Mariæ in campo, cum decima Azzaninæ Fractæ, plebem ſancti Gregorii in Nido, curtim ſancti Angeli in capite cum omnibus infra ſe habentibus, plebem de Verclano, plebem de Turino, plebem de Bernano, plebem de Lederano, & tres partes decimæ totius Spoletanæ Ciuitatis, cum tribus partibus oblationum viuorum, & mortuorum, Ad hæc libertates, & immunitates à Regibus, Principibus, & ab aliis perſonis tam Eccleſiaſticis, quàm mundanis eidem conceſſas Eccleſiæ, & antiquas, & rationabiles conſuetudines integras illibataſque manere præſenti decreto ſancimus. Cũ autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis ianuis, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis campania, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. Sepulturam præterea eiuſdem Eccleſiæ liberam eſſe decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepeli deliberauerint, niſi fortè excommunicati ſint, vel interdicti, nullus obſiſtat. Salua tamen iuſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temere perturbare, aut eius poſſeſsiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur. Eorum pro quorum gubernatione, ac ſubſtẽtatione conceſsa ſunt vſibus omnimodis profutura. Salua ſedis Apoſtolicæ authoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica, ſecularisue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere, venire præſumpſerit, ſecundo, tertioue commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui careat dignitate, reamq; ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſsimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternę pacis inueniant. Amen, Amen. Amen.

Ego Vrbanus Catholicæ eccl. epiſc.
Ego Theodin. Portuen. S. Rufin. ſedis epiſc.
Ego Henricus Albanen. epiſc.
Ego Theobaldus Hoſtien. & Velletren. epiſc.
Ego Ioannes presb. Card. tit. S. Marci.
Ego Laborans presb. Card. ſanctę Mariæ Tranſtyb. & Calixti.
Ego Pandulfus presb. Card. tit. xij. Apoſtolorum.
Ego Albinius tit. ſanctæ Crucis in Hieruſalem presb. Card.
Ego Melchior presb. Card. SS. Io. & Pauli, tit. Pamachi.
Ego Adelardus, tit. ſancti Marcelli presb. Card.
Ego Arditio Diac. Card. ſancti Theodori.
Ego Gratianus SS. Coſmæ, & Damiani Diac. Card.
Ego Soffredus S. Mariæ in Via lata Diac. Card.
Ego Petr. Diac. Card. ſancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego

Ego Rodulphus Sancti Georgij ad Velum aureum Diac. Card.

Datum Veronæ, per manum Tranſmundi S. R. E. Notarij, 3. Kal. Martij, indict. iv. Incarn. Dominicæ, anno M.C.LXXXV. Pontificatus verò Domini Vrbani Papæ Tertij anno primo.

pag. 181. * l. 19. poſt illa verba requieſcat Amen. *adde* à capite lineæ. Laurentio Præſule Bonifacius Nonus dum Spoleti moraretur ſanctiſſimæ Deiparæ Virginis Iconæ manibus Lucæ Euangeliſtæ depictæ, quæ in Cathedrali Spoletina ſumma veneratione aſſeruatur perpetuum valituram indulgentiam conceſſit, quæ hic ex originali ab eodem Seraphino tranſmiſſam libenter damus.

BONIFACIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei

Vniuerſis Christi fidelibus præſentes litteras inſpecturis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

DVm præcelſa meritorum inſignia, quibus Regina Cœlorum Virgo Dei Genitrix glorioſa ſedibus prælata ſydereis, quaſi ſtella matutina præfulget deuotè conſiderationis indagine perſcrutamur; dum etiam infra pectoris archana reuoluimus, quod ipſa vtpotè Mater miſericordiæ, Mater gratię, & pietatis amica, humani generis conſolatrix, pro ſalute fidelium, qui delictorum onere prægrauantur, ſedula oratrix, & peruigil ad Regē, quem genuit, intercedit, dignum quin potius debitum arbitramur, vt eccleſias, & imagines in ſui nominis honorem dedicatas gratioſis remiſsionem proſequamur impendis, & indulgentiarum muneribus honoremus. Cupientes igitur, vt imago B. Mariæ Virginis manu Beati Lucæ Euangeliſtæ, vt pie creditur, depicta, quæ in Eccleſia Spoletana, vt ibi communiter habetur, venerabiliter conſeruatur, & ad quam quidem imaginem venerandam propterea ex deuotionis feruore magna confluit populi multitudo, congruis honoribus frequentetur, & vt Chriſti fidelibus, & deuotionis confluant ad eamdem imaginem ob reuerentiam, & honorem dictæ B. Virginis venerandam in eccleſiâ ſupradicta, quo ex hoc ibidem vberius dono cœleſtis gratiæ conſpexerint ſe refectos de omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi omnibus verè pœnitentibus, & confeſsis, qui in feſtiuitate Aſſumptionis ipſius B. Mariæ à primis veſperis vſque ad ſecundos veſperos ipſius feſtiuitatis incluſiuè in ipſa Eccleſiâ imaginem prędictam deuotè viſitauerint, annuatim illam indulgentiam, & remiſsionem peccatorum authoritate Apoſtolica elargimur, quæ Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Collemadio prope Aquilam in feſtiuitate Decollationis Beati Ioannis Baptiſtæ viſitantibus Apoſtolica, vel quauis authoritate alia id conceſſa. Volumus autem, quod ſi alias aliqua indulgentia viſitantibus dictam imaginem, vel inibi pias eleemoſynas erogantibus, aut alias per nos conceſſa fuerit; præſentes litteræ nullius exiſtant roboris, vel momenti. Datum Spoleti, 7. id. Septemb. Pontificatus noſtri anno quarto.

A pag. 181. * l. 38. *lege* Is *pro* sI.

pag. 182. * l. 39. *lege* de Sardis *pro* Sordis.

pag. 184. * l. 44. *lege* Maria Scelli; *pro* Maria-Scelli.

SVTRINI.

pag. 189. * l. 5. poſt illa verba commentariorum aliuſque eiuſdem farinæ inuentoribus.

pag. 193. * l. 22. poſt illa verba Bagarottus, *adde* nobilis Placentinus Ducis Mediolani à Conſilijs.

PRIVERNATES.

pag. 197. * l. 55. poſt illa verba Epiſcopis obiit, *adde* Fr. Raynaldus Ciuis Priuernas, Ord. Prædicatorum Epiſcopus Marſicenſis ſub Gregorio Decimo, Petrus Priuernas Innocentii IV. in

B Hiſpainarum Regnis Apoſtolicus Nuncius, & ſpoliorum Collector.

TIBVRTINI.

pag. 212. * l. 41. *lege* dehoneſtata *pro* deminata, l. 46. *lege* vt-vt res *pro* vt tes.

pag. 214. * l. 13. *lege* addidit. *pro* addit.

TIPHERN.

pag. 226. * l. 17. *lege* Tiberinæque *pro* Tuberniæq.

pag. 228. * l. 46. poſt illa verba 1124. *adde* Obiit vero vt notat vetus Calendarium Fontis Auellanæ die 7. Iunii.

pag. 248. * l. 46. *lege* Decanus *pro* Ceeano.

C

VALVENSES.

pag. 250. * l. 41. *lege* Martis *pro* Marres.

pag. 251. * l. 53. *lege* perſcripſit *pro* peſcripſit. l. 28. *lege* ſcriptoriſque *pro* ſcriptoriſque.

VERVLANI.

pag. 289. * l. 30. *lege* Lateranenſi *pro* Loteranenſi.

pag. 299. * l. 33. *lege* raptus *pro* raputus.

VITERBIENSES.

pag. 305. * l. 15. *lege* conſuluiſſet *pro* cunculiſſet.

pag. 307. * l. 12. *lege* concinnauit *pro* concionauit.

pag. 308. * l. 47. *lege* deſumptum *pro* deſumpto.

pag. 328. l. 8. * *lege* Franciſcum *pro* Ferdinandum.

D pag. 329. * l. 41. *lege* tumulo *pro* Tumuln.

VOLATERANI.

pag. 331. * l. 17. *lege* irrequietos *pro* irreequietos.

pag. 350. * l. 28. *lege* infimam *pro* infiam.

pag. 363. * l. 58. *lege* exceſſum *pro* exceſſumo.

pag. 370. * l. 23. poſt illa verba ſepeliendum *adde* At verò in Eccleſia ſancti Andreæ eiuſdem Raynuccij huiuſmodi extat memoria in marmore exarata.

Reuerendiſſimo Domino.
Raynuccio Allegretto Epiſcopo Volaterrano Congregationis Oliuetanæ Deuotiſſ. qui ei ob ingentem pietatem hoc ſacrum Cœnobium dandum curauit. An. Dom. MCCCXXXIX. Die viij. Octobris.

Allegrettæ gentis nuper extinctæ, ſtemmata fuere, ſcutum miniatum cruce decuſſata aurea in

medio

medio ſtella rubea exaratum.

pag. 373. * l. 31. *lege* Vrbano *pro* Vrbann, l. 45. *lege* erexit *pro* exii.

pag. 374. * l. 1. *lege* cui *pro* ca; l. 32. *lege* cenſuris *pro* cenſuſis, l. 35. *lege* Honuphrius *pro* Hunophrius.

pag. 379. l. 18. poſt illa verba fuit *adde* in Eccleſia ſancti Sylueſtri.

VRBEVETANEN.

pag. 389. * l. 25. *lege* incita *pro* inciſa.

pag. 392. * l. 53. *lege* Malabranca *pro* Malabra.

pag. 395. * l. 25. *lege* de Georgio *pro* de Georgius, l. 37. *lege* Moncinellus *pro* Mancinello.

pag. 368. * l. 29. *lege* Sannefius *pro* Sanneiuus, ibid. *pro* ſteg matibus *lege* ſtemmatibus.

OSTIENSES.

pag. 93. l. 58. adde à capite lineæ.

71. OLIVERIVS Caraſa Archiepiſcopus Neapoletanus Epiſcop. Cardinalis Sabinus, Oſtiẽſis Epiſcopus, & Sacri Collegij Decanus renunciatus eſt an. 1503. Legationibus Clarus Romæ defunctus anno 1511. die 20. Ianuarij. Neapolim translatus ad Cathedralem Eccleſiam in Sacello ſibi, & gentilibus ſuis à fundamentis conſtructo, conditus quieuit, de quo in quarto tomo plura de ipſo dicemus.

Eadem pag. 93. l. 59. *lege* 72, *pro* 71. & l. 61. *lege* 1511. *pro* 1503.

ANCONITANI.

A pag. 371. l. 5. poſt illa verba concelebratur, *adde* De quibus quæ narrauimus ex antiquo m. ſ. codice hedino Nonantulano, quem ſanctuarium vocant, accepimus, l. 24. *lege* peregrinatus *pro* peregrinaius, l. 29. potuit *pro* potuit, l. 36. *lege* Baronius *pro* Beronius, l. 39. Principi *pro* Princepi. l. 54. *lege* extitiſſe *pro* extitiſſe.

pag. 372. l. 2. *lege* nonaginta tribus *pro* ſeptuaginta tribus, l. 13. poſt illa verba Epiſcopum, *adde* non Anconitanum, l. 24. *lege* ſupra *pro* ſupra, l. 26. *pro* matte *lege* matre, l. 30. *lege* Hadrianus, Damaſo l. 36. *lege* cumularique *pro* cumulatique, & l. 42. *dele* omnia illa verba Petrus de Natalibus vſq; ad lineam 49. ad illa verba non dicerentur, & loco eorum *redde* Martyrologium certè Romanum

B cum de Cyriaco loquitur hæc ſubiecit, *qui cum loca ſancta viſitaret ſub Iuliano Apoſtata caſus eſt*, quæ verba ex actis vetuſtiſſimis decerpſit, quę perſpicuè Cyriacum cũ Hieroſolymis palmam ſubiret martyrii, alterius Eccleſiæ Epiſcopum, ſacra loca luſtrantem extitiſſe demonſtrãt, ea enim ſi eorundem Hieroſolymorum Epiſcopatum geſsiſſet, non dicerentur. Petrus verò de Natalibus in ſuo Catalogo Sanctorum id ferè innuere videtur, dum retulit Iulianum Apoſtatam Hieroſolymam veniẽtem, Quiriacum Epiſc. teneri feciſſe, non Quiriacum Hieroſolymorũ Epiſcopum. Quibus omnibus, &c.

pag. 373. l. 1. *lege* fileo *pro* fileo.

pag. 374. l. 20. *lege* ſupradictum *pro* ſupradictam.

CVM tot errores vitiaque typographiæ, quæ in hoc primo tomo irrepſere non leui Lectori faſtidium mouere poſſe non ignorem, ad leuandam nauſeam, fatigatoſque animos mollioribus lenocinijs permulcendos, antiquos duo Chronologicos adducere, atque in lucem collocare viſum eſt, qui nunquam antea exarati fuere. Licet enim in cultiore, ac minus elaborato ſtylo, vt illa ferebat ætas, ſcripti ſint, libentius tamen id præſtiti, quo in ijs plura ad Romanam Campaniam, de qua diſſeruimus, ſpectantia continentur, quæ nemo hactenus ſcripſit. Illud porro Chronicon, cui, & Foſſæ nouæ, & Ceccani nomen inſcriptum eſt, ob laudatos in eo ſæpius Ceccani Comites, præfixum nomen inſcriptum fuit. Hoc ingentibus laudibus extollunt nonnulli anthores. Author tamen Comitum Ceccani familiarem fuiſſe videtur, extenditque res ſuas ad annum vſque 1217. temporibus Honorij III. Ceccanum verò Campaniæ Oppidum eſt, cuius Domini Ceccani Comites nomen acceperunt, ij autem ex peruetuſta nobiliſſimaque Anagninenſium Comitum familia proſeminati fuere, ex qua tot viri bello, paciſque artibus illuſtres erupere, virtute à primis maioribus olim Tuſculi Comitibus non degeneres, nunc, vt fert, humana conditio, Ceccani Comitum nobilis domus extincta iacet. Cæterum de Atinenſi Chronici authore Anonymo, nil in medium proferre poſſumus; niſi quod res ſuæ Eccleſiæ producit ad annum 1200. quo ea antiqua Ciuitas ſolo equata, dignitatem ſplendoremque ſuum amiſerit; benè quidem ille, ſed accuratè, quæ ab exordio Atinenſis Eccleſiæ ad excidium eiuſdem acciderunt, enarrat. Tu interim, Candide Lector, noſtra induſtria, nunc primum hæc fruere hactenus inædita, & Vale.

CHRO-

CHRONICON FOSSAE NOVAE
IOANNE DE CECCANO AVTHORE

Ab anno primo noſtræ ſalutis vſque ad annum M.CC.XVII. ex peruetuſto M. S. exemplari cœnobij Foſſæ nouæ hactenus ineditum.

CHronica Romanorum Pontificum, & Imperatorum. Chronicon græcè, latinè dicitur tempus: inde chronica (ideſt) tempora. Octauianus Auguſtus imperauit annis lvi. anno nono Imperij eius ab eodem Octauiano Auguſto annus biſextus inuentus eſt, & cyclus ſolaris conſtitutus eſt 33. anno imperij eius.

Poſtmodum autem trigeſimo nono anno imperij eiuſdem facta eſt deſcriptio vniuerſi orbis per edictum Cæſaris ſub Præſide Siriæ Cirino. Hoc anno in Syria prima facta deſcriptio à Præſide Cirino; quæ, vel ſic dicitur æra, ſoluendo ære, vel ab hoc quod eſt ibi ſcriptum.

Exijt edictum dicta eſt inditio prima.
In cuius quarto rerum Dauidica Virgo
Parturijt ſolem Syon inducens Salomonem
Vngitur in Regem, pacis præfert tibi legem.
Sicque tenens apicem dijudicat hic metricem.

Anno Domini primo indictione 4. anno quadrageſimo ſecundo imperij Octauiani Auguſti natus eſt IESVS CHRISTVS filius Dei in Bethleem Iudæ ex Maria Virgine. Poſt natiuitatem Domini noſtri IESV CHRISTI Octauianus Auguſtus imperauit annis xiv.

12. indict. xv. hoc anno remanſit puer Ieſus in Hieruſalem, quando inuenerunt eum parentes eius in templo in medio doctorū audientem illos, & interrogantem Ann. 15. ind. iij. Tiberius imperauit annis xviij. vſque ad annum, quo paſſus eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

30. indict. iij. Hoc anno baptizatus eſt dominus noſter Ieſus Chriſtus à Ioanne.

33. indictione vj. Hoc anno paſſus eſt dominus noſter. Poſt paſſionem Domini Tiberius Imperator imperauit annis v.

34. indictione 7. poſt paſſionem Domini beatus Petrus Apoſtolus Princeps Apoſtolorum, filius Ioannis prouinciæ Galilææ, vico Bethſaida, frater Andreæ; tenuit ſacerdotalem Cathedram annis vij. in Antiochia.

39. Indictione duodecima Gaius, qui & Caligula annis iij. menſ. x. diebus viij.

42. indictione decimaquinta Claudius imperauit annis quatuordecim menſ. ſeptem dieb. 28.

44. indictione ſecunda Deinde venit Romam, ibique triginta quinque annis; & menſ. ſeptem & diebus octo cathedram ſacerdotalem tenuit.

56. indictione xiv. Nero imperauit annis treſdecim menſ. ſeptem diebus viginti octo.

59. indict. duodecima Linus Italicus de regione Tuſciæ patre AEſculano ſedit annis vndecim menſibus tribus diebus vndecim. Hic conſtituit ex præcepto beati Petri Apoſtoli, vt mulieres in Eccleſiam velato capite introirent. Galba menſibus ſex.

70. indictione decima tertia Veſpaſianus imperauit annis nouem menſibus vndecim diebus viginti duobus.

80. indictione octaua Cletus natione Romanus de regione Vicopatritij, patre AEmiliano ſedit annis vndecim menſ. vno diebus vndecim. Titus annis tribus.

83. indictione vndecima Domitianus imperauit annis treſdecim menſibus quinque.

91. indictione quarta Clemens natus Romæ de regione Cælio monte, ex parte Fauſtino, ſedit annis nouem menſ. duob. dieb. decem. Hic dum multos libros Zelo fidei Chriſtianæ religionis adſcriberet, martyrio coronatur. Hic fecit ſeptem regiones, diuiſit notarijs fidelibus Eccleſiæ, qui geſta martyrum ſollicitè, & curioſè, vnuſquiſque per regionē ſuam diligenter perquireret.

96. indictione ix. Nerua ann. vno & menſibus tribus.

98. indictione vndecima Traianus annis decem, & nouem.

100. indict. decima tertia Anacletus natione Græcus de Athenis, ex parte Antiocho ſedit annis nouem menſ. duob. dieb. decem, & ceſſauit Epiſcopatus eius diebus treſdecim. Hic memoriam beati Petri conſtruxit, & compoſuit.

109. indict. ſeptima Euariſtus natus Græcus ex parte iudæo nomine Iuda de ciuitate Bethleem, ſedit annis decem. Hic titulos in vrbe conſtituit, & diuiſit presbyteris, & ſeptem diaconos conſtituit, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem propter ſtilum veritatis.

118. indictione prima Hadrianus imperauit annis viginti vno.

120. indictione tertia Alexander natus Romanus ex parte Alexandro, de regione caput Tauri, ſedit annis octo menſ. vno dieb. duobus, & ceſſauit diebus triginta quinque. Hic paſſionem Domini miſcuit in prædicatione ſacerdotum quando miſſæ celebrantur. Hic conſtituit aquam ſparſionis cum ſale benedici in cubiculis hominum.

128. indict. vndecima Sixtus natus Romæ ex parte paſtore, regione Via lata, ſedit annis decem menſib. trib. dieb. viginti & vno, & ceſſauit dieb. duobus. Hic conſtituit vt miniſteria ſacrata non tangantur niſi à miniſtris. Hic conſtituit, vt quicumque Epiſcoporum euocatus fuiſſet ad ſedem Apoſtolicam, & rediens ad parochiam ſuam, non ſuſciperetur niſi cum litteris Patriarchæ ſalutationis plebi, quod eſt formata.

139. indictione ſeptima Teleſphorus natus Græcus ex Anachoreta, ſedit annis vndecim menſib. trib. dieb. viginti duobus, & ceſſauit dieb.

ſeptem. Hic conſtituit, vt ſeptem hebdomadæ ante ieiunium celebrarentur, & tres in natali Domini miſſæ celebrarentur. Nam omni tempore ante horæ tertiæ curſum nullus præſumat celebrare, qua hora Dominus noſter aſcendit crucem, & ante ſacrificium hymnus dicetur angelicus, hoc eſt, Gloria in eccelſis Deo. Antonius Pius cum filijs ſuis imperauit annis viginti duob, menſibus tribus.

150. indict. tertia Higinus natus Græcus de Athena, cuius genealogia non inuenitur, ſedit annis quatuor menſ. trib. dieb. ſex. Hic clerum compoſuit, & diſtribuit gradus.

154. indictione ſeptima Anicetus natione Syrus ex parte Ioanne de Vico Mirra, ſedit annis nouem menſib. trib. dieb. quatuor. Hic conſtituit vt clerus comā non nutriret ſecundum præceptum Apoſtolorum.

161. indict. decima quarta Marcus Antoninus Verus cum fratre Lucio imperauit annis decem & nouem.

163. indictione prima Pius natus Italicus de Ciuitate Aquileia, ex patre Rufino, ſedit annis vndecim menſ. trib. dieb. viginti vno, & ceſſauit dieb. quatuordecim ſub cuius temporibus Epiſcopus Hermen librum ſcripſit, in quo mandatum continet, quod ei præcepit Angelus Domini, cum venit ad eum in habitu paſtoris, & præcepit ei vt ſanctum Paſcha die Dominico celebraretur. Hic conſtituit à Iudæo hæreticum venientem ſuſcipi, & baptizari, & conſtitutum fecit de Eccleſia.

174. indictione duodecima Soter natione Campanus, ex parte Concordio de ciuitate Fundi, ſedit annis nouem, & menſibus duobus diebus viginti vno, & ceſſauit diebus viginti duobus Hic conſtituit, vt nulla monacha pallia ſacrata contingeret, nec incenſum poneret in ſancta Eccleſia.

180. indictione tertia Commodus poſt Antoninum imperauit annis treſdecim.

183. indictione ſexta Eleutherius natus Græcus ex parte Abundio de oppido Nicopoli, ſedit annis quindecim menſ. ſex dieb. quinque, & ceſſauit dieb. ſex. Hic accepit epiſtolas à Lucio rege Brittonio, vt Chriſtianus fieret per mandata. Et hoc iterum firmauit, vt nulla eſca vſualis à Chriſtianis repudiaretur, maximè fidelibus, quod Deus creauit, quæ tamen rationalis, & humana eſt.

193. indictione prima AElius Pertinax, & Seuerus imperauit annis decem & nouem.

199. indictione ſeptima Victor natus Afer ex parte Fœlice, ſedit annis decem men. duob. dieb. decem, & ceſſauit dieb. duodecim. Hic conſtituit vt ſanctum Paſcha die Dominico celebraretur, ſicut & Pius. Hic fecit frequentes clericos, & conſtituit, vt neceſſitate faciente vbi inuentum fuiſſet, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana confeſſione credulitatis clarificata, quicunque hominum ex gentili venientes, vt baptizaretur.

209. indictione ſecunda Zepharinus natione Romanus ex parte Abundio, ſedit annis nouem & menſibus ſex dieb. decem & ceſſauit Epiſcopatus diebus ſex.

212. indictione quinta Antoninus Caracalla imperauit annis ſeptem.

218. indictione vndecima Calixtus natus Romanus ex patre Domitio, de regione vrbe Rauennatium ſedit annis quinque menſibus duobus diebus decem, & ceſſauit, dieb. ſex. Hic conſtituit ieiunium die ſabbati ter in anno fieri, frumenti, vini, & olei, ſecundum propheriam, quarti, ſeptimi, & decimi. Hic fecit baſilicam ſanctæ Mariæ in Tranſtiberim.

219. indictione duodecima Martinus anno vno.

220. indictione decimatertia Antoninus Aurelius imperauit annis tribus.

223. indictione prima Alexander imperauit annis treſdecim.

225. indictione tertia Vrbanus natus Romanus ex patre Pontiano, ſedit annis octo menſ. vndecim diebus duodecim, & ceſſauit diebus triginta. Hic fecit miſteria ſacrata omnia argentea. Hic ſua traditione multos conuertit ad baptiſmum.

233. indictione vndecima Pontianus ſedit annis quinque menſibus duobus diebus duobus.

236. indictione decimaquarta Maximus imperauit annis tribus.

238. indictione prima Antheos ſedit annum.

239. indictione ſecunda Fabianus natus Romæ ex patre Fabio, ſedit annis quatuordecim menſ. 11. dieb. 11. & ceſſauit diebus ſeptem. Hic regiones diuiſit diaconibus, & fecit ſeptem diaconos, qui ſeptem notarijs iminerent, & geſta martyrum in integrum colligerent, & multas fabricas per cœmiteria fieri præcepit. Gordianus imperauit annis ſex.

245. indictione octaua Philippus cum Philippo filio ſuo imperauit annis ſeptem. Hic primus Imperator Chriſtianus fuit.

252. indictione decima quinta Decius anno vno menſibus tribus.

253. indictione prima Cornelius ſedit an. duobus menſibus quinque diebus decem. Gallus cum Voluſiano annis duobus menſ. quatuor.

255. indictione tertia Lucius ſedit annis tribus menſ. tr b. dieb. trib.

257. indictione quinta Valerianus cum Galieno filio imperauit annis quindecim.

258. indict. ſexta Stephanus ſedit annis quatuor menſ. tribus dieb. duobus.

262. indictione decima Sixtus ſedit annis duobus menſibus ſex diebus octo.

264. indictione decimaſecunda Dionyſius ſedit annis duobus menſibus tribus.

266. indictione decimaquarta Fœlix ſedit annis duobus menſ. decem dieb. vigintiquinque.

268. indictione prima Euticianus ſedit annis nouem menſ. decem diebus quatuor, & ceſſauit diebus octo.

272. indictione quinta Claudius imperauit anno vno menſ. vndecim.

275. indictione octaua Aurelianus imperauit annis quinque.

277. indictione decima Gaius ſedit annis vndecim menſ. tribus dieb. nouem, & ceſſauit diebus vndecim.

280. indictione decimatertia Tacitus menſibus ſex.

281. indictione decimaquarta Probus imperauit annis ſex menſibus tribus.

287. indictione quinta Carinus, & Numerianus annis duobus.

289. indictione octaua Marcellinus ſedit annis ſeptem menſ. duob. diebus vigintiquinque & ceſſauit annis ſeptem menſibus ſex diebus vigintiquinque Diocletianus cum Maximiano annis duobus. Coſtantio, & Licinio imperauit annis quindecim,

304. indictione ſeptima Marcellus ſedit annis ſex.

306. indictione nona Maximus Galerius imperauit annis tribus.

309. indictione duodecima Conſtantinus imperauit annis triginta menſibus decem.

310. indictione decimatertia Euſebius ſedit annis duobus menſibus duobus.

312. indictione decimaquinta Melchiadis ſedit annis tribus menſibus ſeptem diebus octo & ceſſauit diebus ſexdecim.

316. indictione quarta Siueſter ſedit annis viginti trib. menſibus decem diebus vndecim, & ceſſauit diebus quindecim:

339. indictione duodecima Conſtantinus cum Conſtantino, & Conſtante fratribus imperauit annis vigintiquatuor.

340. indictione decimatertia Marcus ſedit annis duobus menſ. octo diebus viginti. S. Hilarius claruit, primus latinorum theologus.

343. indict. prima Iulius ſedit annis vndecim menſ. duobus diebus ſeptem, qui ſub Conſtantino Imperatore decem mēſibus exilia, & tribulationes perpeſſus, poſt mortem cum magna gloria ad ſuam ſedem reuerſus, quieuit in pace. Hic cōſtituit, vt nullus clericus cauſam quamlibet in publico ageret, niſi in Eccleſias, & ſine exuſatione, vel inſtrumenta, aut donationes, aut manumiſsiones à clericis in Eccleſia celebrarentur.

354. indictione duodecima Liberius ſedit annis decem menſibus ſeptem.

363. indictione ſexta Iulianus annis duobus menſibus octo.

364. indictione ſeptima Fœlix anno vno.

365. indictione octaua iterum Liberius ſedit annis quinque Iobinianus menſ. ſeptem.

366. indictione nona Valentinianus cum fratre Valente imperauit annis decem.

370. indictione 13. Damaſus ſedit annis quindecim decem, & octo menſibus duobus diebus decem, & ceſſauit diebus viginti vno.

376. indictione prima Valens cum Gratiano, & Valentiniano imperauit annis quatuor.

380. indictione octaua Gratianus cum Valentiniano fratre Theodoſio imperauit annis ſex.

386. indictione decima quarta Theodoſius Imperator cum Valentiniano imperauit annis vndecim.

388. indictione prima Siritius ſedit annis quindecim menſibus vndecim diebus vigintiquinque, & ceſſauit diebus viginti.

397. indictione decima Arcadius Imperator cum Honorio imperauit annis treſdecim.

405. indictione tertia Anaſtaſius ſedit annis duobus diebus vigintiduobus, & ceſſauit diebus viginti vno.

407. indict. quinta Innocentius ſedit annis quindecim menſibus duobus diebus viginti, & ceſſauit diebus viginti duobus.

410. indictione octaua Honorius Imperator cum Theodoſio imperauit annis quindecim.

422. indict. quinta Zoſimus anno vno menſibus octo diebus vigintiquinque, & ceſſauit diebus vndecim. Hic conſtituit cereum ſabbato ſancto benedici in Eccleſia.

425. indictione octaua Bonifacius ſedit annis tribus menſibus octo diebus treſdecim, & ceſſauit diebus nouem. Theodoſius minor Imperator cum Valentiniano genero imperauit annis viginti ſex.

428. indictione vndecima Cœleſtinus ſedit annis octo menſ. vno diebus vndecim, & ceſſauit dieb. viginti vno. Hic conſtituit pſalmos Dauid, antiphona, ad ſacrificium.

436. indictione quarta Sixtus ſedit annis octo diebus decem, & nouē. Hic accuſatus de adulterio fecit ſynodum, purgatus, eſt damnatis accuſatoribus.

444. indict. duodecima Leo primo Doctor ſedit annis viginti vno menſ. vno diebus vigintiſeptem, & ceſſauit diebus ſeptem.

452. indict. quinta Martianus, & Valentinianus imperauerunt annis ſeptem.

459. indict. duodecima Leo Primus Imperator imperauit annis decem & ſeptem.

465. indictione tertia Hilarius ſedit annis ſex menſibus tribus diebus decem, & ceſſauit diebus decem.

471. indictione nona Simplicius ſedit annis quindecim menſe vno diebus ſeptem, & ceſſauit diebus ſex.

476. indictione decimaquarta Zeno imperauit annis viginti ſex.

486. indictione nona Fœlix Tertius ſedit annis octo, menſibus duodecim diebus decem & ſeptem, & ceſſauit diebus quinque.

492. indictione decima quinta Anaſtaſius imperauit annis viginti ſex.

495. indictione tertia Gelaſius ſedit annis quatuor menſibus octo diebus decem & nouem.

499. indict. ſeptima Anaſtaſius ſedit annis vno menſibus vndecim diebus vigintiquatuor.

501. indictione nona Simachus ſedit annis quindecim menſibus ſeptem diebus vigintiocto & ceſſauit diebus ſeptem.

516. indict. nona Hormiſda ſedit annis decem diebus decem & octo, & ceſſauit diebus ſex.

518. indictione vndecima Juſtinus imperauit annis nouem.

526. indictione quarta, Ioannes Primus ſedit annis duobus, & menſibus nouem.

527. indictione quinta, Iuſtinianus Imperator imperauit annis triginta & octo.

528. indictione ſexta, Fœlix quartus ſedit annis quatuor, menſibus duob. dieb. treſdecim.

532. indictione decima, Boniſacius ſedit annis duobus.

534. indictione duodecima, Ioannes Secundus ſedit annis duob. menſibus quatuor.

536. indictione decimaquarta, Agapitus ſedit menſibus vndecim.

537. indictione decimaquinta, Siluerius ſedit anno vno menſibus quinque. Huius temporibus obſeſſa eſt Roma à Gothis anno vno in circuitu, ſed liberatur à Beliſario patritio.

540. indictione tertia, Vigilius ſedit annis decem & ſeptem, menſibus ſex, diebus vigintiſex, & ceſſauit menſibus trib. diebus quinque. Huius temporibus capta eſt Roma à Gothis, ſed à arſi Patritio poſtmodum occiſo Totila recepta eſt.

558. indictione ſexta Pelagius Primus ſedit annis quatuor, menſibus decem, diebus decem & octo, & ceſſauit menſibus tribus.

563. indictione vndecima, Ioannes Tertius ſedit annis treſdecim, menſibus vndecim, diebus vigintiſeptem, & ceſſauit menſibus decem, diebus tribus.

565. indictione decimatertia, Iuſtinus imperauit annis vndecim.

566. indictione nona, Tiberius imperauit annis duobus.

577. indictione decima, Benedictus Primus ſedit annis tribus, menſe vno, diebus decem & octo. Huius temporibus Longobardi inuaſerunt Italiam.

580. indictione decimatertia, Pelagius Secundus ſedit annis decem, menſibus duobus, diebus decem, & ceſſauit menſibus ſex, diebus viginti quinque.

583. indictione prima, Mauritius imperauit annis viginti.

591. indictione nona, Gregorius Doctor Primus ſedit annis treſdecim, menſibus ſex, diebus decem, & ceſſauit menſibus quinque, diebus ſexdecim. Hic adiunxit in Canone: Dieſque noſtros in tua pace diſpone, & ab eodem incepta eſt litania in feſto ſancti Marci ad s. Petrum.

D 603. indictione ſexta, Phocas imperauit annis ſeptem.

606. indictione nona, Sabinianus imperauit anno vno, menſib. quinque, dieb. decem & nouem.

608. indictione vndecima, Boniſacius menſibus octo, diebus viginti & octo.

609. indictione duodecima Boniſacius ſedit annos ſex, menſibus octo, diebus duodecim, & ceſſauit menſibus ſeptem, & diebus vigintiquinque.

610. ind. decimatertia, Heraclius Imperator cũ Conſtantino filio ſuo imperauit annis triginta vno.

616. indictione quarta, Deus dedit ſedit annis trib. diebus viginti, & ceſſauit menſe vno, & diebus decem & ſeptem.

619. indictione ſeptima, Boniſacius ſedit annis

A quinque, diebus treſdecim, & ceſſauit menſibus ſeptem.

625. indictione decimatertia, Honorius ſedit annis duodecim, menſibus vndecim, diebus decẽ & ſeptima, & ceſſauit menſibus ſeptem, & diebus decem & octo.

638. indictione vndecima, Seuerinus ſedit annis duob. menſibus quatuor, diebus viginti & octo

641. indictione decimatertia, Ioannes ſedit anno vno, menſibus octo, diebus decem & nouem, & ceſſauit menſe vno, diebus treſdecim.

641. indictione decimaquarta, Conſtantinus cum Iradona fratre eius imperauit annis viginti & octo.

642. indictione decimaquinta, Theodorus ſedit annis ſex, menſibus quinque, diebus octo, & B ceſſauit diebus quinquagintaduobus.

658. indictione ſexta Martinus Martyr ſedit annis ſex, menſe vno, diebus viginti ſex, & ceſſauit diebus viginti octo.

654. indictione duodecima, Eugenius ſedit annis duobus, menſibus nouem, diebus vigintiduo, & ceſſauit menſibus duobus.

646. indictione decimaquarta, Vitalianus ſedit annis quatuordecim, menſibus ſex, diebus treſdecim.

670. indictione decimatertia, Cõſtantinus Imperator imperauit annis decem & ſeptem.

671. indictione XIV. Deodatus ſedit annis quatuor, menſibus duobus, diebus quinque, & ceſſauit menſibus quatuor, diebus vigintiquinque.

676. indictione quarta, Donus ſedit anno vno, C menſibus quinque, diebus decem, & ceſſauit menſibus duobus, & diebus quindecim.

678. indictione ſexta, Agatho ſedit annis duob. menſibus ſex, diebus trib. & ceſſauit anno vno, & menſibus ſeptem, diebus quinque.

681. indictione nona, Leo II. menſibus decem, diebus ſexdecim.

682. indictione decima, Benedictus menſibus decem, diebus vndecim.

685. indictione decimatertia, Ioannes ſedit anno vno.

687. indictione decimaquinta, Conon menſibus vndecim. Iuſtinianus Imperator imperauit annis decem.

688. indictione prima, Sergius ſedit annis treſdecim.

697. indictione decima, Leo Imperator imperauit tribus.

700. indictione decimatertia, Tiberius imperauit annis ſeptem.

701. indictione decimaquarta, Ioannes ſedit annis trib. menſibus duob. diebus treſdecim, & ceſſauit menſe vno, diebus treſdecim.

704. indictione ſecunda, Ioannes ſedit annis duob. menſibus ſex, diebus ſex, & ceſſauit menſibus quatuor.

707. indictione quinta, Siſinnus diebus viginti. Iuſtinianus II. imperauit annis ſex.

708. indictione ſexta, Conſtantinus ſedit annis ſeptem, diebus quindecim, & ceſſauit diebus quadraginta.

713. indictione vndecima, Philippus ann. vno.

714. indictione duodecima, Anaſtaſius imperauit annis tribus.

715. indictione decimatertia, Gregorius ſedit annis ſexdecim, menſibus octo, diebus viginti duo, & ceſſauit diebus trigintaquinque. Hic ſtatuit quinta feria in quadrageſima ieiunari, & miſſarum celebritatem ſicut tota hebdomada per totum annum in Eccleſia fieri, quod antea non agebatur.

717. indictione decimaquinta, Theodoſius anno vno.

718, indictione prima, Leo cum Conſtantino filio imperauit annis vigintiquinque.

731. indictione decimaquarta, Gregorius III. ſedit annis decem, menſibus nouem, diebus vigintiquatuor, & ceſſauit diebus octo. Hic adiunxit in ſecreta: Quorum ſollemnitas hodie in conſpectu gloriæ ſuæ celebratur triumphus in toto orbe terrarum. Et fecit recedere totam Italiam à poteſtate Leonis Auguſti Hæretici ob depoſitionem imaginum.

742. indictione decima, Zacharias ſedit annis decem, menſibus quatuor, diebus quindecim, & ceſſauit diebus treſdecim. Hic ob infeſtationem Aſtulfi Regis Longobardorum pergens in Franciã, vnxit Pipinũ filium Caroli Regis, & duos filios eius in Reges Francorum. Qui Rex ſimulcum eo veniens in Italiam abſtulit Rauennam, & viginti alias Ciuitates eidem Aſtulſo, & ſub iure ſancti Petri redegit: vnde etiam Patritius Romanus factus eſt.

743. indictione vndecima, Conſtantinus cum Helena matre imperauit annis decem; menſibus duobus, diebus duobus.

752. indictione quinta, Stephanus II. ſedit annis quinque, diebus viginti octo, & ceſſauit mẽſe vno, dieb. quinque. Hic Francorum Regem Carolum Magnũ fratrem Pipini fecit clericum, & miſit eum ad Caſinenſe Monaſterium fieri Monachum, cui etiam Monaſterio dona plurima cum priuilegio Sedis Apoſtolicæ contulit.

753. indictione ſexta, Conſtantinus, & Leo filius eius cum Pipino Rege Francorum, & Carolo Magno filijs ſuis imperauit annis ſexdecim.

757. indictione decima, Paulus ſedit annis decem, menſe vno, & ceſſauit anno vno, & menſe vno.

768. indictione ſexta, Conſtantinus ann. vno.

769. indictione ſeptima, Stephanus primus ſedit annis vigintitres. Hic obijt Pipinus Rex Francorum, & Patritius Romanorum.

773. indictione vndecima, Adrianus I. ſedit annis vigintitres, menſibus duo, diebus vigintitribus. Huius precibus vocatus Carolus filius ſupranominati Pipini Regis, obſedit Longobardos in Apulia, vbi cœpit Deſiderium Regem, & vxorem eius, quos captiuos portauit in Franciam. Et veniens Romam reddidit omnia, quæ Pater eius Pipinus dederat D. Petro, adiuncto ei quoque Ducatu Spoletino, & Beneuentano: & ob hoc ipſe Patritius Romanus dictus eſt.

796. indictione quarta, Leo III. ſedit annis viginti, menſibus quinque, diebus ſexdecim, & ceſſauit diebus tres. Hic dum pergeret die Sancti Marci cum litania ad ſanctum Petrum captus eſt; & obcæcatus eſt, præciſa eius etiam lingua. Sed Deus Omnipotens reddidit ei viſum, & loquelam: & pergens ad Carolum Regem Francorum ſuſceptus cum honore redijt Roma cum præfato Rege, & facta vindicta de inimicis ſuis purificauit ſe Papa per Sacramentum de quibuſdam criminibus ſibi illatis. Idem Rex eſt coronatus in Imperatorem Romanorum.

796. indictione quarta, Conſtantinus Imperator excœcatus eſt.

801. indictione nona, Carolus I. accepit imperium Romanorum, & imperauit annis treſdecim, menſe vno, diebus quatuor.

811. indictione quarta, Michael Imperator imperauit annis ſexdecim.

800. ind. nona, Stephanus III. menſibus ſeptẽ Ludouicus cum Lothario filio imperauit annis 25.

817. indictione decima, Paſchalis I. ſedit annis ſeptem, diebus decem & ſeptem.

824. indictione vndecima, Eugenius II. ſedit annis tribus, menſibus duobus.

827. indictione quinta, Valentius ſedit diebus quadraginta.

828. indictione ſexta, Gregorius IV. ſedit annis ſexdecim.

841. indictione tertia, Lotharius imperauit annis nouem.

844. indictione ſeptima, Sergius II. ſedit annis trib. & ceſſauit menſibus duobus, dieb. quindecim

847. indictione decima, Leo IV. ſedit annis octo, mẽſibus tribus, diebus ſex, & ceſſabit menſibus duobus, & diebus quindecim.

850. indictione decimatertia, Lotharius cum Ludouico filio imperauit annis quinque.

855. indictione tertia, Ludouicus imperauit annis decem & nouem.

856. indictione quarta, Benedictus III. annis duobus, menſibus ſex, diebus decem, & ceſſauit diebus quindecim.

858. indictione ſexta, Nicolaus I. ſedit annis octo, menſibus duobus, diebus viginti.

868. indictione prima, Hadrianus Secundus ſedit annis quinque.

873. indictione ſexta, Ioannes Octauus ſedit annis decem, diebus duobus.

876. indictione nona Carolus Secundus imperauit anno vno.

881. indictione decimaquarta, Carolus Tertius Imperator imperauit annis vigintiduobus.

883. indictione prima, Diarinus anno vno, menſibus quinque.

884. indictione ſecunda, Hadrianus Tertius anno vno, menſibus quatuor.

885. indictione tertia, Stephanus Quintus ſedit annis ſex. & diebus octo.

891. indictione nona, Formoſus ſedit ann. quinque, menſibus tribus.

896. indictione decimaquarta, Bonifacius ſextus, diebus quindecim.

897. indictione decimaquinta, Stephanus an. 1 menſibus quatuor.

898. indictione prima, Romanus menſibus tribus, diebus vigintiduobus.

899. indict. ſecunda, Theodorus diebus triginta.

900. indictione tertia, Ioannes Nonus ſedit annis

annis vndecim, diebus quindecim.

913. indictione quinta, Benedictus quartus ſedit annis tribus, menſibus duobus.

Ludouicus imperauit annis quatuor.

905. indictione octaua, Leo V. diebus quadraginta, Chriſtophorus menſibus ſeptem, Hic eiectus de Pontificatu factus eſt Monachus.

906. indictione nona, Sergius III. ſedit annis ſeptem, diebus ſexdecim.

908. indictione vndecima, Berengarius imperauit annis ſex.

913. indictione prima, Anaſtaſius III. ſedit annis duobus, menſibus duobus.

915. indict. tertia, Lando menſibus ſex, Ioannes X. ſedit annis treſdecim, menſibus duob. diebus tribus.

916. indictione quarta, Berengarius imperauit annis quatuor.

921. indictione nona, Hugo imperauit annis ſex.

928. indictione prima, Leo VI. menſibus ſeptē.

929. indictione ſecunda, Stephanus VII. ſedit annis duobus, menſe vno.

931. indictione quarta, Ioannes XI. ſedit annis quatuor, menſibus decem. Hic fuit filius Sergij Papæ. Berengarius imperauit annis octo.

936. indictione nona, Leo VII. ſedit annis trib. menſibus quatuor, diebus quindecim.

943. indictione prima, Marinus II. ſedit annis tribus, menſibus ſex, diebus quatuordecim.

946. indictione quarta, Agapitus II. ſedit annis decem, menſiubus ſex, diebus decem.

948. indictione ſexta, Lotharius imperauit annis duobus.

950. indictione octaua, Berengarius cum Adelberto filio ſuo imperauit annis vndecim.

956. indictione decimaquarta, Ioannes XII. ſedit annis ſeptem.

962. indictione quinta, Otto I. imperauit annis ſex.

963. indictione ſexta, Benedictus V. ſedit anno vno, menſibus ſex.

964. indictione ſeptima, Leo VIII. ſedit anno vno, menſibus quatuor.

965. indictione octaua, Ioannes XIII. ſedit annis ſeptem, menſibus vndecim. Hic à Petro Præfecto Romanæ Vrbis comprehenſus, & in Caſtellum ſancti Angeli, deinde in Campaniam in exilium miſſus, poſt decem menſes, & dies viginti & octo Romam reuerſus eſt, & de perſecutoribus eius ab Ottone Imperatore ſupplicium ſumptum.

968. indictione vndecima, Otto II. cum Ottone filio imperauit annis octo.

973. indictione prima, Benedictus VI. ſedit anno vno, menſibus ſex. Iſte comprehenſus eſt à Cintio Theodoræ filio, & in Caſtello ſancti Angeli retruſus, ibique ſtrangulatus eſt.

974. indictione ſecunda, Donus II. ſedit anno menſibus ſex.

975. indictione tertia Bonifacius VII. ſedit anno vno, menſe vno.

976. indictione quarta, Benedictus VII. ſedit annis nouem, menſibus ſeptem.

985. indict. decimatertia, Ioannes XIV. men-

A ſibus nouem. Hic in Caſtello ſancti Angeli retruſus, & per quatuor menſes fame afflictus, mortuus eſt, & fertur occiſus.

986. indictione decimaquarta, Ioannes XV. ſedit annis decem, menſibus ſex.

996. indictione nona, Gregorius V. ſedit annis duobus. Otto IV. imperauit annis quinque.

998. indictione vndecima, Ioannes XVI. menſibus decem.

999. indictione duodecima, Sylueſter II. ſedit annis quatuor, menſe vno, diebus nouem. Otto Imperator puer Beneuentum venit.

1001. indictione decimaquarta, Otto III. Imperator obijt Sutri, & Henricus filius Patrui ſui fit Rex.

1002. indictione decimaquinta, Sarraceni venerunt ſuper Capuam.

B 1003. indictione prima, Ioannes XVII. menſibus quinque.

1004. indictione ſecunda, Ioannes XVIII. ſedit annis quinque.

1007. indictione quinta, a tempore Longobardorum vſque in hunc annum ſunt anni cccc. Landulfus Princeps Capuanus obijt.

1009. indictione ſeptima, Sergius IV. ſedit annis duobus, menſibus nouem.

1010. indictione octaua, Ioannes Abbas obiit Beneuenti.

1012. indictione decima, Benedictus VIII. ſedit annis duodecim.

1013. indictione vndecima, Salis defectus, & fames valida fuit.

C 1014. indictione duodecima, Henricus Rex venit Romam, & coronatus eſt à Papa Benedicto. Pandulphus Princeps obijt.

1016. indictione decimaquarta Luna quaſi ſanguis facta eſt.

1017. indictione decimaquinta Normãni Mello Duce cœperunt expugnare Apuliam.

1022. indictione quinta, Henricus Imperator venit Italiam, & cepit Principem Theobaldum, qui fuit Comes Teani, & Pandulphum Principem vinctum ſecum portauit. Sed mortuo Imperatore iterum ſolutus rediit. Vno obſedit Capuam cum Græcis, & vi recepit eam. Idem ingreſſus eſt Neapolim, & obtinuit eam anno vno, menſibus quinque. Obijt Arnulphus Abbas.

D 1024. indictione ſeptima, Ioannes XIX. ſedit annis nouem, menſibus octo.

1025. indictione octaua, A tempore Ludouici Imperatoris ſunt anni 159. quando Capua capta eſt à Græcis, & Comite Pandulpho.

1028. indictione vndecima, Conradus coronatus eſt.

Hic nonnulla deſiderantur.

in Papam Clementem conſtituit. Adinulphus Comes Cannetum diſſipauit. Anno Domini 1084. indict. ſeptima. Henricus Rex à Romanis intromiſſus Romam. 12. Kalendas Aprilis, & ſtetit vſq; 12. Kalendas Iunij. Et venit Robertus Dux cum ingenti exercitu, & tradita eſt ei Roma à quibuſdam Romanis, & multa mala ibi commiſit. Accepto Papa Gregorio egreſſus eſt.

1085. indict. octaua, Fames, & mortalitas maxima fuit Gregorius Papa apud Salernum moritur.

Robertus

Robertus Dux moritur, Iordanus fit Princeps. Henricus imperaui. annis ſexdecim

1086. indict. nona, 13. Kalendas Martii prima hora noctis ſtella clariſſima in circulum Lunæ prima ingreſſa eſt.

1087. indictione decima Victor 3. menſ. vndecim. Hic fuit Deſiderius Abbas ſancti Benedicti, eodem die corpus ſancti Nicolai venit Barim 16. Kalend. Octobris Piſani apud Aphricam debellauerunt, & vicerunt Sarracenos.

1088. ind. vndecima Auguſtinus fit Abbas Ceſemarii.

1089. indict. duodecima, Vrbanus Secundus ſedit annis vndecim, menſib. quatuor.

1090. indictione decimatertia, obiit Iordanus Princeps Capuæ, & Capuani debellauerũt. Eccleſia ſancti Martini dedicata eſt à Ioanne Tuſculenenſe Epiſcopo, vbi interfuerunt Epiſcopi 6. numero.

1093. ind. prima, 8. Kal. Octob. Sol obſcuratus eſt hora ſexta vſque ad horam nonam.

1094. indict. vndecima, obiit Ionathas.

1095. ind. tertiadecima Stellę de Cælo viſæ ſunt cadere pridie nonas Aprilis feria quarta motio magna in Hieruſalem Chriſtianorum. Clauſtra Caſemarii incepta.

1096. indict. quarta innũmera Francorum, & Vltramontanorum, aliorumque gentium multitudo ad expugnandum Sarracenos mare tranſierunt.

1097. ind. quinta circundata eſt Antiochia in die media.

1098. indict. ſexta, Antiochia capta eſt 3. nonas Iunij feria 5. & ſtella cometes apparuit, & cœlum igneum, & Sol obſcuratus eſt.

1099. ind. 7. Rogerius Comes venit ſuper Capuam. Poſtea filij Gerardi recuperauerunt Soram.

1100. ind. 8. Paſchalis II. ſedit ann. 18. menſ. 5. die 7. Hieruſalem capta eſt à Chriſtianis.

1103. indict. vndecima, Sora cremata eſt cum ſeptem Eccleſiis in ſanctæ Mariæ Luna Ecclypſim paſſa eſt 14. Kalend. Octob. cum nulla nubes appareret.

1104. ind. 12. Robertus filius Iordanii Principis ſurrexit contra Principem, videlicet germanum eius, Eccleſia ſancti Dominici in Oct. S. Mariæ dedicata eſt à Papa Paſchali. Obiit Gregorius Comes Ceccani 12. Kal. Octob. feria tertia.

1105. ind. decimatertia Marchion venit Romam conſentientibus quibuſdam Romanis, & elegit Adanulphum in Papam Silueſtrum ad ſanctam Mariam Rotundam infra Octa. ſancti Martini, ſed ſine affectu reuerſus eſt, & Boemundus transfretauit in Apuliam.

1106. ind. 14. Abbas Auguſtinus Epiſcopus factus eſt, & Ioannes fit Abbas Caſemarii, & Henricus Rex obiit.

1108. ind. 1. Obiit Ioannes Abbas Caſemarij. & Placidus fit Abbas Caſemarii, apparuit ſtella cum cauda per dies xl. venit Robertus Princeps in Campaniam Iunio, & accepit tributum à Ceperano vſque Signum. Obiit Ioannes Abbas ſancti Clementis.

1109. ind. vndecima Princeps Robertus venit ſuper Anagniam.

A 1110. ind. tertia Legati Regis Henrici Romam venerunt, orantes, vt Papa concederet Regi Abbas Placidus renunciauit Abbatiam, qui fuit Epiſcopus Ferentinus, & Amatus fit Abbas.

1111. ind. quarta, Hoc anno mortui ſunt Rogerius Dux, & frater eius Boemundus, & Richardus de Aquila. Rex Henricus in Italiam cum magno exercitu venit, & cœpit, & incẽdit Nouariam, & venit Romam, & ſuſceptus eſt à Papa honorificè, & intromiſſus in Eccleſiam ſancti Petri, vt eum coronaret. Tunc ipſe Rex doloſè peragens vna cum ſuis cœperunt Papam, Cardinales, Epiſcopos, nobiles Papæ iubente iurauerunt Cardinales non excommunicare eum Papa, quod non in ſuo officio violaret eum tenere regnum, quod nulli perſonæ meritum redderet de eis, quod Rex fecerat eis.

B Henricus imperauit annis quindecim.

1113. ind. 6. Ceperanus crematus eſt 11. idus Auguſti, & arcem Ceccani in S. Mariæ.

1114. ind. ſeptima Piſani debellauerunt Maioricam, & Minoricam Inſulas Paſchalis Papa fecit ſynodum apud Ceperanum, & dedit inſignia Duci Vvlielmo.

1116. ind. 9. Abbas Amatus renunciauit Abbatiam Caſemarii, & Benedictus fit Abbas.

1117. ind. 10. Terræmotus magnus per totam Longobardiam, & ſubmerſa ſunt multa ædificia. Henricus Imperator Romam rediit, & Paſchali Papa fuerit Beneuentum.

1118. indictione vndecima Gelaſius Secundus ſedit ann. 1. Hoc anno 11. Kalend. Februarij, obiit Papa Paſchalis. Ioannes Cancellarius in Papa Ge-

C laſium ordinatur eo die. Eodem die Henricus Rex ordinauit alium Papam in Roma inuitus Clericorum, Mauritius nomine in Papam Gregorium VI. id. Martii.

1119. ind. decimaquinta, obiit Gelaſius Papa, Calixtus Secundus ſedit ann. quinque, menſ. decem, dieb. 13. Guilielmus Archiep. Viennæ ordinatus eſt in Papam Calixtum.

1120. indict. decimatertia Calixtus Papa venit Romam, inde Beneuentum, & Dux Vvilelmus, & Princeps Iordanus & magnates Apuliæ fidelitatem ei fecerunt, & perrexit Bari, & liberauit de captiuitate Reginam Boamundi.

1121. indict. quarta, Calixtus Papa cum Romanis, & cum maxima gente venit ſuper Arenariam, ſed fallaciter hoſte ſuo prælianre vacuus reuertitur.

D 1122. indict. 15. Stellæ innumerabiles viſæ ſunt cadere per totum orbem pridie . . . Aprilis horæ matutinæ. Tieclena cremata eſt.

1123. indict. 1. Benedictus Abbas Caſemarii renuntiauit Abbatiam, & Petrus Præpoſitus factus eſt Abbas. Eodem anno Calixtus Papa pacem cum Henrico Rege per Legatos, & Synodum fecit ferè quingentorum Epiſcoporum. Iterum, & iterum congregato exercitu poſt alia caſtra expugnauit, cœpit Magentiam, & Baro capite truncatus eſt, vxorque illius, & filii expoſiti, quia interfecerant apud Pipenum Creſcentium Comitem Domini Papæ. idem fecit Aquepuciæ.

1124. indict. ſecunda. Obiit Calixtus Papa 19. Kalend. Ianuarii, conſenſu omnium Clericorum Romanorum poſt ſeptem dies ordinauerunt

Lam-

Lambertum Oſtienſem Epiſcopum in Honorium Papam; qui ſedit annos quinque, menſem vnum, dies vigintiquinque.

1125. indict. tertia. Hoc anno idus Martii venit Honorius Papa cum maxima gente, & cepit Treuem, atque Magentiam, & cremauit prius Terriũ, & Roccam ſiccam, & Iulianum, & ſanctum Stephanum, & Proſſeum, & abſtulit ſanctum Laureotium. Poſtea comites Gedefridus, Landulphus, Rainaldus iurauerunt Papæ.

1126. indict. quarta, Honorius Papa cepit Segnis, & Viculum interfecto Otto. Lotharius imperauit annis vndecim.

1127. indictione quinta, Honorius Papa venit ſuper Supinum, & plurimi interfecti cum dedecore reuerſi ſunt Romam.

1128. indict. ſexta Godefridus, & Raynaldus Comites Ceccani, quà plurima oppida ceperunt. homines caſtri Frabr. . . . & Supini reddiderunt ſe Guidoni, & Ioanni. Mortuo Duce Guilielmo Papa cum exercitu rediit Beneuentum.

1129. indict. ſeptima Bipæ crematus eſt.

1130. indict. octaua, Innocentius Secundus ſedit ann. treſdecim, menſ. ſeptem, dieb. 7. Obiit Honorius Papa, & diuiſa eſt Eccleſia. Alii ordinauerunt Innocenti um Papam, atque alii Anacletũ. Obiit Placidus Epiſcopus Ferentinenſis, & electus eſt Dominus Giſus, ſacratus ab Anacleto.

1131. indict. nona, Obiit Gotteſridus Comes; hoc anno fecit Roggerius per terram ſuam clamare Rex.

1132. indict. decima, Sol viſus eſt habere circulum, vt arcus.

1133. indict. vndecima, Rex Lotharius venit Romam cum Innocentio Papa, & ab eo coronatus receſſit. Sol obſcuratus eſt, & terræ motus grandis ...

1135. indict. decimatertia, Rex Roggerius incendit Auerſam, & tulit terram Comitis Raynaldi, & Vnfridi, & obſedit Neapolim.

1137. indict. decimaquinta, Innocentius Papa venit cum Eleutherio Rege, & ceperunt totam terram vſque Varim, & ordinauerunt Raynonem Comitem Ducem, & reuerſi ſunt. Tunc Rex pugnauit cum Duce, & perdidit. Conradus imperauit annis quindecim.

1138. indict. prima, Obiit Anacletus, Depoſitus eſt Dominus Giſus Epiſcopus Ferentini, & electus eſt Epiſcopus Tranſmundus Segninus. Kalend. Octob. fuit ventus validus, ita quod multa ædificia, & arbores proſtrauit, Innocentius excommunicauit Regem Rogerium cum omnibus ſuis fautoribus, & Gulielmum filium. Tunc Papa, & Præfectus, & Dux Robertus cum multis venientes apud ſanctum Germanum, & incendentes omnia, venerunt Gallutium, ibi captus eſt Papa cum multis, & facta eſt redemptio tacenda.

1139. indict. ſecunda, Innocentius Papa congregauit ſynodum in Roma, & damnauit partem Anacleti. Menſe Iunii venit Papa cum Romanis ad expugnandum Regem Siciliæ, & incenſa ſunt à Romanis Faluatera, & Inſula, & S. Angelus in Tudicis. Et cum eſſet Galluccium, captus eſt Papa à Rege Roggerio cum multis, facta treuga cum

A Regẽ reuerſus eſt Romam.

1140. indict. tertia, venit Rex Siciliæ, & filii eius menſe Iulio, ceperunt Soram, Arcem, & vſq; Ceperanum.

1141. indict. quarta, hoc anno factus eſt Diaconus 8. Kalend. Martii hebdomada in xl. in Eccleſia S. Ioanois de Ciccano.

1142. indict. quinta, Luna 13. obſcurata eſt 2. id. Februarii.

1143. indict. ſexta Cœleſtinus Secundus, menſ. quinque, dieb. quatuordecim; hoc anno cecidit turris Arenariæ, 4. Kalend. Febr. & obſcurata eſt Luna 14. in 4. non. Febr. incipiente nocte per tres horas. Obiit Landulphus de S. Ioanne 4. non. Septembris. Obiit Innocentius Papa 4. id. Septemb. Guido Cardinalis in Papã Cœleſtinum ordinatur.

B Rex Siciliæ venit Arcini, & miſit in ſuo iure. Obiit Godeſridus filius Domini Landulphi 16. Kalendas Nouembris, & filii Regis ceperunt totam terram Marſorum.

1144. ind. ſeptima, Lucius Secundus ſedit mẽſ. vndecim, dieb. ſeptem. Obiit Landulphus Puſanus vndecimo Kalend. Aprilis feria ſexta; Venit Rex Siciliæ in menſe Iunio Ceperanum, & Dux filius eius intrauit in terram S. Petri, & cepit eam.

1145. indict. octaua, Eugenius Tertius ſedit ann. 8. menſ. 4. dieb. 20. & ceſſauit dieb. 2.

1146. ind. nona. Obiit Petrus Abbas S. Clementis 14. Kal. Aprilis in Paraſceuem, & intrauit Leo Abbas 16. Kalend. Iulii. Romani venerunt ſuper Tiburim, & multos ex eis decollauerunt.

1147. ind. decima, Papa perexit vltra montes.

C 1148. ind. vndecima, 11. Kalend. Aprilis interfectus eſt Tranſmundus Ferentinus in Vineulum. Dedicata eſt Eccleſia ſancti Clementis à duobus Epiſcopis 14. Kalend. Septemb. Feria quinta Michael Epiſcopus Aletrinus benedixit altare maius, quod eſt deſuper. Leo Epiſcopus Verulanus benedixit altare ſancti Stephani, quod eſt in confeſſione. Poſtea Ferentinati elegerunt Vbaldum Epiſcopum, qui fuit Pratenſis.

1149. ind. duodecima Ceccanus crematus eſt id. Septemb. Feria tertia Rex Franciæ reuertitur à tranſmarinis partibus. Cum eſſet Florentini, Gregorius Fummonenſis iuit inuiſere eum, & captus eſt à Papa, & abſtulit ei Fummonem.

1150. ind. decimatertia, Eugenius Papa Florentinum venit infra menſ. Octob. & multos Archiepiſcopos,

D & Epiſcopos ordinauit. Terracina capta eſt 6. Kal. Decembris.

1151. ind. decimaquarta, hoc anno Bartholomæus presbyter eiectus eſt de Eccleſia ſancti Clementis 4. non. Februarii die Sabbati, perdidit omnia ſua, & officium, ſed receptus eſt 7. idus Iulii feria ſecunda. Eugenius Papa iuit Caſtrum, & dedicauit ibi Eccleſiam ſanctæ Crucis, 10. Maij, & 5. Kal. Nouembris dedicauit Eccleſiam Caſemarii, & reuerſus eſt Segnim.

1152. ind. decimaquinta, Eugenius Papa reuerſus eſt Romã octauo idus Septemb. Exiit Leo Abbas, & electus eſt Landulphus Abbas 12. Kalend. Octob. die Sabbati quatuor tempora ipſo die in ipſa Eccleſia Sancti Clementis ordinatus eſt Subdiaconus, & conuerſus. Fridericus Impe-

perator imperauit ann. 38. qui exceſsit alios in malum contra Eccleſiam.

1153. indictione prima, Anaſtaſius Quartus ſedit ann. 1. menſ. quatuor, diebus viginti quinque. Obiit Ptolomæus Tuſculanus 5. Kal. Martii. Obi Landulphus Comes Ceccani 3. id. Aprilis Sabbato in Palmis. Obiit Eugenius Papa non. Iulii Tiburim. Deportatus eſt Romam, ſepultus in Eccleſia ſancti Petri. Conradus Epiſcopus Sauinenſis conſenſu omnium elegitur in Papam Anaſtaſium. Scalona capta eſt à Chriſtianis 14. Kal. Septembris.

1154. indictione ſecunda, 13. Kal. Iulii venit fulgur de Cœlo in valle, quæ eſt ſubtus Eccleſiam ſancti Clementis, & occidit ibi Ioannem presbyterum, & Petrum, & Benedictum, & Mariam die Sabbati. Obiit Anaſtaſius Papa tertio non. Decemb. Albanenſis Epiſcopus elegitur in Papam Hadrianum, Hadrianus ſedit ann. quinque. menſ. 8. diebus viginti ſeptem.

1155. indictione tertia, hoc anno Cancellarius Guilielmi Regis Siciliæ cum maxima gente, infra menſem Maii venit Ceperanum, & in tertio Kal. Iunii crematum eſt. In Kal. Iunii in terra S. Petri, & iuit ad montem ſancti Ioannis, & ibi 3. non. Iunii cremauit Caſtrum Babuci. Poſtea venit Fruſinunem, & cremauit Tuderiam, & ſic reuerſi ſunt. Deinde venit Rex Romam, & coronatus eſt à Papa Hadriano in feſtiuitate S. Petri, et reuerſus eſt Spoleti, & cremauit illũ, & reuerſus eſt in terram ſuam. Et duodecima Kal. Septemb. Mariburellus cremauit arcem. Poſtea venit Apoſtolicus cum Cardinalibus in 7. id. Octobris ad Ciuitatem Soranam, & dedicauit ibi Eccleſiam S. Mariæ. Et Dominus Apoſtolicus vna cum Principe recepit Capuam, & aliam terram, & in feſtiuitate S. Martini crematus eſt Pophe.

1156. Hic venit Fridericus Romam, & accepit coronam apud ſanctum Petrum ab Hadriano Papa.

1156. indictione quarta. Hoc ſiquidem anno Guilielmus Rex Siciliæ pugnauit cũ Græco apud Brunduſium, & deuicit eum, dehinc venit Barim, & deſtruxit eum, & fecit ex eo villas. Inter hæc Robertus Princeps fugit, & captus eſt à Comite Richardo cum ſuo filio, & filia in Traiectu, & datus eſt in manu prædicti Regis. Deinde venit Beneuentum, vbi erat Hadrianus Papa cum Comite Roberto de Rotellu, & cum Comite Andrea, & cum multis aliis, & eiecit eos inde, & fecit finem cum Domino Papa, & fecit ei iurandum, & Dominus Papa conceſſit ei totam terram, quam in ſe tenebat, Menſe Madio Simon Soranus interfectus eſt à ſuis hominibus filius eius Simon fecit vindictam pro eo, fecit cremare, & prædare totam Ciuitatem. Poſt hæc aſcendit in arcem Surelle, & rebellauit ſe Regi. Tunc Rex fecit obſidere eam per totum annum, & eo amplius, & non potuit eam acquirere, & Papa reuerſus eſt Romam.

1157. indictione quinta, hoc anno Gregorius Comes Ceccani acquiſiuit Carpinetam in octaua ſanctæ Mariæ menſ. Nouemb. Venit Comes Andreas cum Romanis, & Græcis, & aliis multis. Acquiſiuit totam terram Fundanam, & cremauit Traiectum. Pro vindicta Principis acquiſiuit terram ſancti Benedicti, Poſt hæc intrauit Cominum, & cremauit portam, & Campuri, & perexit vſque Atinum, & reuerſus ad Aquinum.

1158. indictione ſexta, hoc anno in feſtiuitate Innocentum, feria quarta poſt Epiphaniam perrexit Comes Andreas ſuper Ciuitatem S. Germani, & pugnauit cum militibus Regis, & deuicit eos, apprehendit ex illis pluſquam ducentos. & omnia ſpolia eorum, alii fugerunt ad Monaſterium ſancti Benedicti, & Comes miſit Ciuitatem in ſuo iure, & aſcendit in montem, & poſſedit Monaſterium vſque in feſto quadraginta Mart. dimiſit omnem terram, & iuit Anconam, deinde iuit ad Imperatorem, qui obſidebat Mediolanum. In hoc anno in feſto ſancti Bartholomæi Ciccanenſes pugnauerunt inter ſe miles Landi de Valle de Mõtone, & miles Ionathæ Tuſculanæ, qui perdidit alio die. Roggerius Abbas ſanctæ Mariæ obiit.

1159. indictione ſeptima, hoc anno Papa Hadrianus venit Anagniam, & ibi defunctus eſt Kal. Septemb, feria tertia, & diuiſa eſt Eccleſia. Omnes Cardinales elegerunt Cancellarium in Papam Alexandrum. Guido de Crema, & Raymundus, & Epiſcopus Tuſculanus elegerunt Octauianum Cardinalem in Papam Victorium, & ſacratus eſt Pharphum, & Alexander prius ſacratus eſt Nimphæ. Hoc anno crematus eſt Piperrius. & Fummone. Vbaldus Epiſcopus Ferentinus iuit cum Vicario ad Imperatorem.

1160. indictione octaua, in hoc anno Fridericus Imperator deſtruxit Cremam, & totam fecit cremare, & poſſedit Placentiam, & Mediolanum.

1160. indictione octaua, Alexander Tertius ſedit annis viginti vno, duobus diebus minus, & ceſſit die ſeptima. Hic venit Anagnim, & acquiſiuit totam Campaniam, & miſit in ſuo iure. Hoc anno ordinauit Haimundum Monachum de Monaſterio Caſæmarii in Verulana Eccleſia, 6. nonas Octob. ordinauit Rodulphum presbyterum, & conſecrauit eum Epiſcopum in Ferentinenſi Eccleſia. In eodem menſe accepit filiam Comitis Berardi de Albe, Andreas Comes Comitum in coniugio prædictus Berardus reddit Comiti Andreæ pecunia, ex qua recuperauit terram ſuam. Inſuper, & dedit ipſi totum Dominum terræ ſuæ, & iuit in Cominum, & ſpoliauit ſchlauos. Et poſtea pertexerunt in terram ſancti Vincentii, & cremauerunt plures villas. ſex die intrante menſe Madio apparuerunt tres Soles. Id. Octob. fuit terræ motus magnus. Hoc anno Epiſcopus Narniæ iuit per Epiſcopatum Ferentinenſem, & chriſmauit pueros.

1161. indictione nona, hoc anno 17. Kal. Febr. in aurora fuit ingens terræ motus. Comes Robertus intrauit terram vſque Tarrentum. Comes Andreas relicta terra iuit Conſtantinopolim, & multi Comites coniunxerunt ſe Comiti Roberto.

1162. indictione decima, in menſe Martio Imperator Henricus accepit Mediolanum.

1162. indictione decima, Alexander Papa iuit in Francia. Et menſe Martio venit Rex Guilielmus Siciliæ, & vicit Comitiſſam, Lacheſentium & cepit Tabernam, & multi Comites amiſſis terris fugerunt, quos perſecutus eſt exercitus Regis vſque Abbrutium, cui præerat Richardus, Itaiæ,

& Rex venit in colle Apnnis, & conſtituit milites in montem Caſinum in cuſtodiam. Et miſit Comitem Lauri cum exercitu, & ceperunt montem Archanum, & vxorem Comitis Richardi, & multos qui ibi inuenti ſunt. Comes Gregorius Ceccani obiit, & Epiſcopus Landulphus de Sora obiit in Arpinum.

1163. indictione vndecima, hoc anno 3. non. Ian. ventus euertit domos, & arbores quam pluximas.

1164. indictione duodecima, hoc anno Victor Papa obiit menſ. Aprilis apud Lucam Ciuitatem, & elegerunt Dominum Guidonem Cardinalem in Papam Paſchalem. Eodem anno Eccleſia ſanctæ Mariæ de charitate ab Alatrinis, & à Fruſinonibus cremata eſt, & ibi multi ſeruientes Regi Siciliæ mortui ſunt, & combuſti.

1165. indict. decimatertia Chriſtianus Cancellarius, & Comes Gotheolinus ceperunt maritimam, & Campaniam præter Anagniam, quam deuaſtauerunt, & incenderunt Ciſternam. & raſtruim, & fecerunt iurare totam terram ad fidelitatem Paſchalis, & Imperatoris, & ſic redierunt in Tuſciam. Poſt euerſionem illorum Comes Gilbertus, & Richardus de Gaia venerunt cum exercitu Regis Siciliæ, & intrauerunt in Campaniam, & Verulani ſe reddiderunt, poſtea poſſederunt cum Romanis Alerium, Ciccanum, & Arenariam, & non potuerunt illam capere. Et ſic intrauerunt in vallem ſancti Laurentii, & incenderunt Caſtrum ſancti Stephani, & Preſſei; & vnuſquiſque poſtea rediit ad propria. Hoc autem anno Ripe, Turrice, & Caſtrum ſancti Laurentii, & Inſula cremata ſunt, & Alexander Papa reuerſus eſt Romam.

1166. indict. decimaquarta, Guilielmus Rex obiit menſ. Madio, & filius eius Guilielmus ſucceſſit in Regnum, cum matre ſua Margarita Regina. Et eo anno obiit Raynaldus Caſinenſis Abbas, & Dominus Theodinus de Scarpa electus eſt in Abbatem. Comes Andreas intrauit terram Regis Siciliæ cum Comite Richardo, & poſſederunt Paſtinam, & non potuerunt eam capere. Tunc pertexerunt ad Picam, & incenderunt eam, & ceperunt Iterum, & Traiectum, & reuerſi ſunt Ceccanum, & milites Regis incenderunt Traiectum.

1167. indictione decimaquinta, hoc anno 7. Kal. Ianuarii Arenaria incenſa eſt: hoc anno menſ. Madio Cancellarius Imperatoris Friderici venit ſuper Romanos cum grandi exercitu, & pugnauit cum eis 3. Kal. Iunii, in qua pugna fuerunt mortui de Romanis ſex millia, & capti multa millia. Deinde prædictus Cancellarius deuaſtauit, & obſedit Romam. Ipſo menſe Simon de Sorella deuenit hominem Regis Siciliæ, cui conceſſa eſt tunc Sorella, & Sora & Pericliun Sodolum, & Broccum. Deinde miſit reædificare Soram, ceperunt omnes homines, qui fuerunt ex ea ibidem reuerſi. Imperator Fridericus venit Romam, & obſedit eam, Papa autem Alexander ob metum Imperatoris per flumen Tiberis exiuit de Roma, & iuit Beneuentum. Romani autem cum vidiſſent impetum Imperatoris non poſſe ſe ſufferre, fecerunt illi fidelitatem, & dederunt illi obſides præter maiores, qui erant in munitionibus ſuis. Poſt hæc Imperator diſceſſit à Roma cum omni exercitu ſuo, quia æſtas erat feruida, plurimi de eius exercitu infirmabantur, & tot moriebantur, quod aliquis vix enumerare poſſet, ita vt cum paucis redierit in Alemanniam. In hoc anno pluit ab octauo kal. Auguſti ſæpius vſque in quinto id. Nouembris, & poſtea non pluit vſque in 13. kalend. Februarii, & flabat ventum Aquilo, eratque frigus tam forte, vt ſata non naſcerentur, & ſtagna congulabantur, etiam Lacus Fucini pene totus ita glacie cooperitus fuit, vt ſuper eum in alteram partem homo tranſire poſſet. Hoc anno Epiſcopatus Soræ conceſſus eſt Conrado, qui fuerat Archiepiſcopus Maguntinæ Ciuitatis.

1168. indictione prima, menſe Aprili. Romani cum Cancellario Imperatoris, & cum Præfecto Romæ perrexerunt ſuper Ciuitatem Albanenſem, et deſtruxerunt illam à fundamentis, & non ſinebant illam reædificare. Prædictus Conradus Archiepiſcopus voluit introire in Campaniam cum exercitu Alexandri Papæ, vt ſubiugaret illam, ſed non valuit, quia Comites de Ceccano reſiſtebant ei fortiter. Hoc anno fuit feruida æſtas, & non pluit, ideo Sata non impleuerunt in plurimis locis. Menſe Septembris, die vigeſima obiit in hæreſim Paſchaſius Papa, & pars eius elegit electum de Albanis in Papam Caliſtum.

1169. indictione ſecunda, menſe Febr. Adinulphus de Arpino obiit apud Ceccanum, menſe Martio Comes Robertus de Loretello profectus eſt in Siciliam facere concordiam cum Rege. Obiit Guido de Ceccano Comes non. Kal. Octob.

1170. indictione tertia, menſe Martio, die 15. Kal. Aprilis venit Alexander Papa Verulas, ordinauit ibi Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & alios ordines. Hoc autem anno miſit Imperator Conſtantinopolitanus Nepotem ſuam cum Epiſcopis Græcis, & cum Comitibus, et cum multis militibus, et cum magna pecunia ad Alexandrum Papam, vt daret eam in coniugio Odoni Fraiapanis de Roma, qui apud Verulas eam coniugauit, & tunc ipſe Odon cum ea reuerſus eſt Romam. Poſtea prædictus Papa Alexander fecit fabricare Eccleſiam apud Verulas ex ſua pecunia pro elephantioſis, in qua obtulit multa dona. Quinto id. Martii Papa Alexander venit ad Eccleſiam ſancti Petri de Canneto, et profectus eſt ad Verulas. Septimo id. Madii tam vehemens fuit terræ motus quod plerolque muros Ciuitatis deſtruxit, quod etiam per ſe ſonauerunt campanæ decem diebus; ſtante menſe Madio pars Ripæ arſit.

1172. indictione quinta, Alexander Papa fecit finem cum Romanis deſtruxerunt muros Ciuitatis Tuſculanæ menſe Nouemb.

1173. menſe Nouembris, Alexander Papa venit Signias 6. kal. Februarii, & dedit Eccleſiam ſancti Paterniani cum omnibus pertinentiis ſuis. Tõplatis octo die intrante menſe Febr. et in æſtiuo tempore Sulforaco radicitus tota ſiccauit.

1174. indict. ſexta, 16. Kalend. April. Mons S. Ioannis arſit 16. kal. Septembr. fuit tam ventus validus, vt innumeras domos, et arbores à radicibus diruit, etiam Inſula Ponti Sollarati arſit menſe Auguſto.

1176. indict. octaua, 12. Kal. Nouemb. venit Cancellarius Imperatoris ad Anagniam ad Papam Alexandrum. octauo idus Decembris ibat Papa ad Venetiam, Cancellarius Imperatoris Teuthonicorum venit ſuper Cellas, & eas obſedit. Comites verò Regni Siciliæ cum ingenti exercitu inſurrexerunt in eum, & gens quidem Alemanorum fuit ſuper eos, & pleroſque cepit, atque fugam verterunt 6. id. Martii.

1177. nono Kalendas Auguſti, venit Imperator ad Papam Alexandrum ad Venetias, & receptus honorificè à Papa iurauit Imperator ad Papam Alexandrum, & reuerſus eſt Anagniam. Rex Guilielmus filiam Regis Angliæ in coniugio recepit menſe Decemb.

1178. hoc anno, 4. Kal. Septemb. Ioannes Strumi Tuſculanum venit, & Alexandro Papæ ſatisfecit, pœnitentiam egit, circa eum permanſit, 5. Kalend. Octob. quidam de ſecta Schiſmatica inito conſilio Laodum Sitinum elegerunt in Papã Innocentium, ab eiſdem eſt conſecratus. 4. idus Madii, Ibat Papa Romam cum Cardinalibus, & Epiſcopis, quem receperunt Romani honorificè id. Septemb. Sol obſcuratus eſt.

1179. Alexander Papa Romæ in Eccleſia Lateranenſi vniuerſale fecit concilium, totius orbis ferè congregatis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, militibus, in quo de Eccleſiæ Dei ſtatu, & augmento compendioſe tractauit, imitatus ſanctorum Patrum decreta, & exempla, quæ per vniuerſum Mundum nouiter ſunt diffuſa, & honorificè à quibuſdam recepta. Et maxima aquarum inundatio extitit 14. Kalendas Septembris Luna obſcurata eſt.

1180. Tiber fluuius nimium inundauit, & multas domos ſubuertit, & ſerpentes innumeros duxit in inundatione. Vnde Romæ maxima mota extitit, & per totam Campaniam. Inſuper in Eccleſia ſanctæ Mariæ Rotundæ tanta aqua ex abyſſo emanauit, quæ non poterat minus niſi connamine Dei, & bonorum virorum, ac mulierum expulſa fuit inde aqua, menſ. Ian. eodem anno Pleodo Lando Sitinus falſo Papa dictus, captus ab Alexandro Papa, & illaqueatus eſt, & apud cauã cum complicibus ſuis in exilium ductus eſt. Eodem anno non. Octob. Eccleſia S. Ioannis de Ceccano peccatis exigentibus tota combuſta eſt cum ſua Parochia.

1181. Tertio die intrante menſ. Septembris, Alexander Papa obiit. Et communicato omnium Cardinalium conſilio Vbaldus Oſtien. Epiſcopus, apud Vilitras in Papam ab omnibus diligenter ordinatus Lucium.

1182. indictione decimaquarta, obit Landulphus Comes Ceccani decimoſeptimo Kalendas Iunii, die Dominico. In menſe Nouembris caſtrum reddiderunt filii Landulphi de Ceccano Papæ Lucio.

1183. indictione decimaquinta, Kalend. Februarii, Rex Guilielmus apud ſanctum Germanum venit ſeptimo Kalendas Iunii à corpore puellæ viſibiliter in Eccleſia de Canneto B. Petrus dæmonium expulit. Romani venerunt ſuper Tuſculanum kalendas Iulii, vt eam caperent, ſed minimè potuerunt. Interea Cancellarius cum magno exercitu Alemannorum venit apud Tuſculanum, & Romanos ibi non inuenit, ſed remanſit ibi cum exercitu, & cepit valde infeſtare Romam, & depredare. Tandem menſe Aug. ibi mortuus eſt, & ſepultus.

1184. indictione prima. hoc anno menſis Aprilis venerunt Romani ſuper Tuſculanum, & vaſtauerunt fortiter Tuſculanum decimotertio Kalendas Maii incenderunt Palianum, & Ferronem Peneſtrum, & ſic Romani reuerſi ſunt. Poſtea Dominus Papa iuit in Lombardiam, & miſit Comitem Bertoldum Legatum Imperatoris Frederici pro defenſione Tuſculanæ, & ad recolligendam Roccam de Papa, quam ipſe calide, & doloſe expugnauit, & eam capere potuit, tamen de beſtiis Rom. ſæpe ſæpius prædam capiebat.

1185. indict. ſecunda, hoc anno Guilielmus Rex Siciliæ fecit ſtolium maximum per mare, & terram ſuper ſtolium maris ordinauit Capitaneum Comitem Tancredũ ſuper ſtolium terræ fecit capitàneos Comitẽ Alduinum, & Comitem Richardũ de Cerra, & mandauit eos omnes in Romaniam ad acquirendum Imperium Conſtantinopolitanum. Totum ſtolium intrauit in mare tertio idus Iunii. in Feſto Ioannis Baptiſtæ ceperunt Durazzi. In feſto ſancti Bartholomæi adepti ſunt Saloniciam cum multis Ciuitatibus, & caſtellis, & Roccis de Romania, iurantes fidelitatem Regis Siciliæ. Tandem exercitus Imperatoris Iſaac ſuper quem exercitum erat conſtitutus quidam Princeps, qui dicebatur Granatus obuians eis, cum verbis pacificis dicens, quod vltra procedere non poterant tamen ſi vellet ad propria reuerti promiſit eis ſecuritatem, et dedit firmam pacem. ipſi tamen acceperunt ſecuritatem, et verſa vice pacem promittentes comites Regis Siciliæ. in feſto ſancti Leonardi à Græcis decepti ſunt, et Conſtantinopolim in captione callide ducti ſunt. Sed Imperator cognita rei veritate, ſecuritatem conſiderans, et pacto à Græcis non obſeruatam Latinis, condoluit valde, et erubuit, et ſic demum omnes deliberauit, et vnuſquiſque ſuperuiuens reuerſus eſt ad patriam.

1186. indictione tertia, hoc anno ſurrexit quædam ſecta in Regno Siciliæ de vanis hominibus, qui faciebant ſe nominare Vendicoſos, et mala omnia, quæ facere poterant, non in die, ſed in nocte faciebant. Ad vltimum Adinulphus de Ponte Coruo, qui fuerat Magiſter, et princeps huius ſectæ ſententia Regali iudicatus, ſuſpenſus eſt, et multi alii ferro ardenti ſignati ſunt. Et quidam presbyter nomine Sinnortitto, depoſitus eſt ab Aquinenſe Epiſcopo plangens Epiſcopus, et ferè omnes homines Sancti Germani promittentes, et volentes eum redimere, vt non deponeretur, ſed non potuerunt. Octauo idus Decembris venerunt Romani in Campaniam incenderunt montem longum, et depredati ſunt ſyluam mollem, et ſic reuerſi ſunt Romam. Vrbanus Tertius ſedit ann. 1. menſ. decem, et dieb. 25. Hoc anno ante Aſcenſionis Dominicæ feſtum, 6. feria, et Sabbato, et Dominico die mare vbicunque probatum eſt inue ntũ eſt dulce.

A Hoc anno venit Rex Henricus filius Friderici Imperatoris, & ſubiugauit ſibi totam Campaniam præter Fummonem, & Caſtrum Ferentinum obſedit per nouem dies, & iuit ſuper Guarcinum; ibi commiſſum eſt bellum inter Teutonicum militem, & Latinum nomine Malpenza, & ſuperatus eſt miles Teutonicus à milite Latino; vidente, & aſtante Rege cum toto exercitu in circuitu. Quidam Comes nomine Henricus Roccisburgæ de fidelibus Regis, diſcedens à Rege cum magna parte exercitus Regis fregit ſecuritatem Babuco, & Terræ Puſanæ, & abſtulit omnem robbam, & animalia omnia, quæ in Babuco, & in Terra Puſana inuenit. Et Rex habuerat fodrum ab ipſis Caſtellis, hoſpitatus eſt in pede Caſtri per nouem dies, omnibus tam Eccleſiis, quàm Caſtellis per circuitum omnia mala, quæ inferre & facere potuit, fecit, B Ceperanum reddidit Richardo Reberi. Peccatis exigentibus capta eſt Terra Hieroſolymitana à Sarracenis.

1187. indictione quarta, Gregorius Octauus ſedit menſe vno, diebus viginti ſeptem. Hoc anno Lanterius Mediolanenſis miles erat Balliuus per totam Campaniam, & tenebat in ſua poteſtate Roccam de Lariano, & Caſtrum. Cognita morte Vrbani Papæ & ſui Patrui, Mediolanum redire volente, ad notitiam Domini Iordani Abbatis Foſſæ nouæ peruenit. Vnde ipſe Dominus Iordanus conſiderans, ne ad curiam Romanam de ſupradictis Roccis eueniret perdendæ impedimentum, conuenit ipſum Lanterium amicabili pacto, & dedit ei lib. prouend. Poſtea Dominus Iordanus percepit prædictas Roccas in ſua cura, & conſeruauit integras, & aſſignauit Clementi Papæ.

C 1188. indictione quinta. Hoc anno Clemens III. ſedit annis tribus, menſibus tribus, diebus viginti ſeptem. Dominus Iordanus Abbas Foſſæ nouæ IV. Id. Martij ordinatus eſt Diaconus Cardinalis, IV. Non. Aprilis conſecratus eſt Preſbyter Cardinalis tit. Paſtoris ſanctæ Pudentianæ. Menſe Iunij miſſus eſt in Legatione Alemanniæ. VIIJ. Idus Nouembris, Mabilia filia Landulphi de Ceccano data eſt in vxorem Comiti Iacobo de Tricario. V. Id. Nouembris combuſta eſt Tecclena a populo Ferentino.

1189. indictione ſexta. Hoc anno Dominus Iordanus Cardinalis reuerſus eſt de Legatione Alemanniæ, & applicuit Ceccanum in vigilia ſancti Petri XI. Kal. Iulij. Et Imperator Fridericus in Feſto ſancti Georgij cœpit ire vltra mare cum D maximo exercitu ad expugnandum Saladinum, qui ceperat Terram Hieroſolymitanam, & tenebat eam in ſua ditione, & perrexit per Hungariam, & Romaniam, vbi multa mala operatus eſt. Ioannes de Ceccano accepit in vxorem Rogaliam filiam Comitis Petri de Celano. Menſe Nouembris Guilielmus Rex Siciliæ abſque hærede, quod magnum periculum fuit, mortuus eſt. Et ſic omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & vniuerſi Aulici Comites Siciliæ ſimul conuenientes elegerunt Comitem Tancredum, & honorificè in Regem coronauerunt.

1190. indictione ſeptima, X. Kal. Ianuarij Ioannes de Ceccano gladio militiæ accinctus eſt. VIIJ. Id. Maij Comes Bertoldus Legatus Imperij Alemanniæ ingreſſus eſt Regnum Apuliæ cum magno exercitu, & iuit vſque ad Arianum, cui obuiantes Comes Richardus de Cerra, & Iordanus Petri Leonis Romanus cum exercitu Regis Tancredi. Menſe Septembris prædictus Comes Bertoldus vltra proficere non valens, ſua voluntate exiuit de Regno. VI. Idus Septembris Domina Aegidia peregrè profecta eſt ad ſanctum Iacobum.

1191. indictione octaua, Henricus Imperator imperauit annis quinque, & menſibus vndecim. Tertio Kalendas Maij ingreſſus eſt Regnum Apuliæ, obſedit Ciuitatem, quæ dicitur Arcis, alio die cepit eam, & incendit cum Rocca, & Caſtello Ancij eiecit Caſtellanum Mazzeon Burrellum cum omnibus Latinis, & ſic omnis Terra redacta eſt in ſui poteſtate vſque Neapolim, & cum magno, & innumerabili exercitu ipſam Ciuitatem circumdedit, & obſedit, & cum multis, & diuerſis machinis eam debellauit.

1191. indictione octaua, Cœleſtinus III. ſedit annis ſeptem, menſibus nouem. VIJ. Kal. Martij Domina Aegidia de peregrinatione proſperè regreſſa eſt. Epiſcopus Rodulphus Ferentinus V. Kal. Martij mortuus eſt. XVIIJ. Kal. Maij Rex Henricus cum coniuge ſua Conſtantia in Eccleſia Beati Petri à Cœleſtino Papa imperialem coronam acceperunt. IIJ. Kal. Maij.

1192. indictione nona, Hoc anno Diopuldus poſt reuerſionem Imperatoris in Alemanniam, cœpit infeſtare Regnum, primo loco cepit ſanctũ Germanum quantum potuit expoliauit, & omnia mala, quæ facere valebat faciebat per totum Regnum deprædabat, & homines vendebat. Hunc rancorem recipit à Decano Montis Caſini, & à Ioanne Monacho eiuſdem loci.

Inter multa quidem mala, quæ Rex geſſerat iſdem,
Quatuor aduenit Napolim Luniſq; reſedit.
Vrbs manet inuicta radijs ſine coniuge miſſa.
Salerni produnt capiunt miſerè Panormum.
Regi Tancredo de tanto munere læto
Morbo deuicti remeant ad propria dicti.
Iuitio Chriſti remanent per rura relicti.
Vix ſupereſt tellus morientibus his ſine ferro.
Rex Capuam venit, feretro ſe ponere fecit,
Et Dux multorum lecto defertur equorum.
Muſcam cerbellum iubet hic aſſumere bellum,
Qui ſic incœpit pro me Conrade manebis.
Iuratis & vitam pro quo nec ponere vitas,
Et Rocca Sora Conradus dulcis in ore.
De iuſſu cuius arcè remanet Diopoldus;
Et Dux multorum cum paucis Teutonicorum
Et patrios lares repetit ſine coniuge quam Rex
Dux erat in Regno Secum remanere paternæ.
Quos Comes Acerræ ſequitur caput eſt quia guerræ
Hunc ſtatuit dictus Regni Dominumq; magiſtrum,
Corde quidem paruus fuit hic, ſed corpore magnus,
Pulcher in aſpectu viſo velut angue receptus.
Et fuit in bello vel ferrum tangere ferro.
Nomine Richardus nimis ad certamina tardus.
Fallax fortunæ quæ dat poſt proſpera dura,
Deſeruit dictum de quo ſatis eſt modo dictum.
Hic Capuam venit, hancq; dolo non Marte recepit,
De quibus inuenit nullum plus viuere quærit.

Dantur & aquaductus mouentibus his ſine iuſſu.
Quod plauſtro poterat canis eſt & fluminis onus.
Et de Caſtello Capuæ fit pax ſine bello,
Liberet vt dictus Conradus ſe dedit ipſum.
Nil modo plus dicam, redijt gens peſtis iniqua
Ad male multorum remanent duo Teutonicorum,
Hi patria fulget Conradus eſt, & Diopuldus,
Hi renouant bellum perturbant vndique Regnum,
Hi via cunctorum radix doctrina malorum,
Ad famam quorum rediit gens Teutonicorum,
Per mare, per terras reparantur & vndique bella,
Ad Siculum ducat calamum noſtrum mea muſa,
Mentibus adducat quæ ſic fortuna ſecuta.
Tancredum Regem cum commiſſa ſibi gente,
Redat vt ablatam Romæ mandat cui Papa,
Reddidit hancque cito miſſi retulere marito,
Et pater, & natus à Summo Rege vocatus,
Deſerit addicta puerum cum matre relicta,
Cui fuit & nata pro multis luce creata:
Quam ſibi coniunxit rapuit, de carcere duxit
In bello doctus framma .. Gualterius hoſtis,
Hac quia fama volans Gallorum duxit ad oras,
Rex diuerſorum collecti gente virorum
Apuliam quærit, ſulcauit & æquora remis,
Hic & Marcaldum iuſſit percurrere magnum.
Aequoreos fluctus cum centum nauibus, aut plus,
Inſimul has proras Meſſenæ duxit ad oras.
Rex iuramentis cartabus alijſque receptis,
Tunc ad Meſſinam gaudet veniſſe carinas.
Hanc Vrbem tollunt, mare peruenere Panormum,
Hos intrauerunt portus ſimul applicuerunt.
Colloquio dulci ſibi primos allicit Vrbis,
Et tactis ſacris dedit omnibus oſcula pacis,
Per Dominum veri, per cætera numina cœli,
Vnicuique ſua ſeruare per omnia iurat.
Ne falax veri Comitem Richarde caleni
Dirigit ad dictam pueri matremq; relictam.
Vrbs vt reddatur monet vt pateat hoc Comitatum,
Cui Liciaq; datur puero pro Rege Ducatus,
Per Sacramentum puero donare Tarentum,
Si modo Caſtellum reddat ſibi Calata bellum.
Cur nimis infœlix naturam triſtia quæris.
In fraudes morum non noſtis Teutonicorum,
Omnia turbantur pueri cum matre ligantur;
Iuſſit vt eis carcer cuſtos ducantur, & arces,
Gallia multorum fuit iſtis pœna dolorum
Fumine turbato puero poſt multa necato
Mater & imbelles bina viuere puellæ,
Quas Comes ad lucis duxit portumq; ſalutis;
Fertur & ad Brunnam per quem dependit a dragma.
Hic & oues ipſas ad cautas detulit iſtas.
Si plus vixiſſet, mala quot, & quanta tuliſſet,
De iuſſu cuius mors vita præuenit huius.
Nemo ſcire poteſt niſi ſolus qui regit omnes,
Omnia cum Papa gaudent de morte tyranni.
Mortuus eſt mitis leo raptor, vel Lupus Agni.
Mortuus eſt verè, qui multos perdidit ære.
Si cui dixit, Aue, fuit hoc vt ab hoſte cauendum,
Mors necat, & cuncti gaudent de morte ſepulci,
Apulus, & Calaber, Siculus, Tuſcusq; Ligurq;
Italicis iſtus Henricus nomine dictus.
Teutonicorum natu Rex, & origo malorum,
Imperio Romæ ſexto deceſſit ab anno.
Mille Dei centum bis demptis tribus abiſtis.

A *Tranſierant anni perijt cum peſſimus anguis.*
Ad Siculas partes voltum dirigit & aras.
Ductus Meſſenas cupiens pœnas dare pœnis
Subditur infelix ibi mox, & ad infima venit.
Diſcere iuſtitiam magna res viuere recto.
Iſtius exemplo poterunt perpendere certo.
Quem rota fortunæ, quem fallax gloria lunæ
Ecclypſim paſſum demerſit ad infima lapſum.
Re patris immiſſus puer Regnum Rex Fredericus
Quod tenet infideles vaſtat Diopuldus iniquus;
Additur huic Soræ Conradus dulcis in ore
Marchio Marchaldus cupit his ſe iungere magnus.
Quem Pater ad curam pueri Regni dare curat,
Cui partem Regni paruiſſima cura.
Hunc necat obſcura quæ nulli parcere curat.
B *Hic quia Celani Comitem deuicerat, agris*
Ceperat, & natum per quem putat eſſe beatum,
Non timet, inflatur, inſanit, glorificatur.
Hunc qui ſublimat, qui ditat ducit ad ima.
Nobilis iſtorum mala vir ſed tanta luporum
Atterit & fraudem quibus offers Aprile laudem.
Mille centum bis primo cum quibus anno
Per vim Francorum Capuæ Terraq; laborum
Eſt data magna ſalus, eſt vbi multa palus.
Teutonicorum brammæ Diopuldum vicit ad amnem
Aquella pentis Francis Gualterius ortus,
Hiſque die denuo venit victoria cœlo.
De Iunij menſe quo multos vulnerat enſe.
Ad Gemos victi fugiunt Caſtriſq; relictis.
His Aquilæ, Fundi Comes & Richardus in vndis
Effugiens, latum cupiens redire Tractum.
C *Voce petit Cœlum Socij remeate Calenum,*
Nemo tantorum valet ictus ferre virorum.
Fortes inſiſtunt quos ſpero vincere vincunt.
Annus idem Domino fuerat ſed pugna ſecunda.
Victus ab hoſte fuit primo Diopuldus ad vndam
Pontis Gattinarum prope Barulum Sulpia Salum.
Fulſerat vndena lux Francis illa ſerena,
Octobrij menſis vbi Chriſtus pugnat & enſis,
Apuliæ molles Comitis fugat ille cohortes
Per quem Sorfridus obſe lucienſis iniquus.
Carcere cunctorum ſua lugent & ſociorum.
Venit ad has latus Veneris certamina Petrus
Auri nummorum quem copia ſolum equorum.
Interfectorum neſcimus nomina quorum.
Corpora rure iacent omnibus illa patent.
D *Laudem ſublimem fert Apule lingue Latinæ.*
Regi cunctorum qui trasat ad ore luporum.
Et nos per Francos facit amodo viuere Francos.
Annus erat quartus Domini cum mille ducentis,
Quando ſumme Diopuldus in arce retentus
Fur lupus immerſus laque per Lodoicum
Hanc docet & Iam lucem prima venerari.
Qua fuit impulſus cui tam plus extitit vſus
Quatenus hunc axis qui ſe continuerat aſtris.
Quem rota ſublimat eadem deducit ad ima.
Cunus opus geſſit hinc munus ris tapeſcit.
Triſtitiam triſti Dominus modo duplicat iſti,
Nil faciendo intra Conradus tunc cito Soræ
Cuſtodum fraude Roccam ſuſcepit & arcem.
Gaudeat & caueat nec nimium paueat
Sunt quia deceſſi conſortes ad mala miſſi.
De domibus Regno veteri de Terre momento.
Tertius annus erat Domini cum mille ducentis

Quando Salerni Gualterius ille receptus,
Vrbis per ſtultum medium fugat & Diopuldum.
Proſpera menſis erat lux Francis & duodena
Quam docet a Regni venerari gente Nouembri.
Quintus & annus erat Domini cum mille ducentis,
Et fuit vndena Iunij lux in prima menſis
His octaua datur iudicio qua renouatur,
Cum Comes eſt Bratuma Sarni deuictus ad amnem
Stultitia caſu nec Marte dolo ſuperatus.
Multos Francorum dolor angit, & Italicorum.
Eſt Runcaualli ſimilis deuictio Sarni.
Quando Nepos Magni Caroli fortiſſimus armis
In campo victus Ganulus cum prodidit ipſum,
Qui reuocare turba Dominum ſocioſq; refutat.
Heu regale genus, iubar & decus omne quiritum.
Heu genus Oppoſitum vitijs virtute potitum
Quo cito ſic cecidit multorum gloria virtus
Multis Apuliæ caput eſt à corde reſciſſum.
Et datur vt culmo viridi ſedeat Diopuldo,
Qui nunquam nouit quæ ſit natura leonis
Indulgere quia cuius ſcit nobilis ira.
Parcere proſtratis hic nouit & humiliatis.
Culmus, ideſt, mundus, auriga Deus, rota curus,
Quos ſi quando volet ditat, terit, & leuat ore.

1193. indictione decima, Hoc anno Dominus Cœleſtinus Papa miſit Dominum Aegidium Diaconum Cardinalem Anagniæ Panormum retulit Imperatricem Conſtantiam; quam Salernitani dederant Regi Tancredo, & honorificè duxit eam Romam, & ſic Dominus Papa honorificè remandauit eam cum ſuis expendijs Imperatori in Alemanniam.

1194. indictione vndecima, Hoc anno Imperator præparato magno ſtolio per mare miſit in Siciliam, & ipſe cum magno exercitu per terram veniens Oct. Kal. Sept. Campaniam applicauit, & eam totam foderauit, & data ſecuritate & pace totius Campaniæ fecit Babucum expoliare, & deprædari. Poſtea iuit Salernum, & fecit magnam partem murorum diruere, & omnes homines, quos ad manus potuit habere captiuauit, & totam Ciuitatem expoliauit pro vindicta vxoris ſuæ, quam dederat Regi Tancredo, & ſic tranſiuit in Siciliam.

Menſe Decembris cum multis falſis promiſſionibus recepit Panormum, & palatium, & cum multis fallacijs, & deceptionibus, & Sacramentis abſtraxit Regem Rogerium de Caſtro Catabellocte, vbi ipſe ſecurè, & abundanter in diuitijs, & in cibalus permanebat.

1195. indictione duodecima, Hoc anno Imperator Henricus per Sacramenta decepit Regem & omnes Comites, & poſuit eos in vinculis, & in ergaſtulis, & omne aurum, & argentum; quod de Regno ad manus habere potuit congregauit, & per terras, & per mare in Alemanniam miſit, & ipſe per terram reuerſus eſt in Alemanniam deducens ſecum ligatos Regem, & Comites, & quamplurimos alios in captiuitatem.

1196. indictione decimatertia, Hoc anno gratia & miſericordia Dei Omnipotentis tempore Domini Ioannis de Ceccano Eccleſia ſanctæ Mariæ Fluminis honorificè dedicata eſt & conſecrata. Ad quam cõſecrationem fuit tanquam pater Dominus Iordanus presbyter Cardinalis, & Dominus Berardus Ferentinus Epiſcopus, Dominus Ioannes Anagninus Epiſcopus, Dominus Petrus Signinus Epiſcopus, Dominus Oddo Verulanus Epiſcopus, Dominus Taddæus Alatrinus Epiſcopus, Dominus Tedelgarius Tarracinenſis Epiſcopus. Officium ſicut inceptum eſt Nono Kal. Augusti poſt cœnam conuenientibus Epiſcopis cum Domino Cardinali, & cum maxima multitudine Clericorum, & Laicorum, tam campaniæ, quàm maritimæ, & aliarum Prouinciarum ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ Fluminis ordinata eſt proceſſio, in qua proceſſione fuerunt ſeptem paria focularum accenſa, viginti thuribula argentea cum igne, & aromatibus. Quatuor Euangeliſtaria argentea, duodecim Cruces argenteæ, & quatuor capæ cum Reliquijs, quas Reliquias deportauerunt ad quatuor papiliones, qui permanebant in Canapinis extra circuitum Eccleſiæ, cantantes ℟. Hæc eſt vera fraternitas, & in vnoquoque papilione ſeptem lampades erant ardentes, & ſic in papilionibus vigilatæ, & cuſtoditæ ſunt Reliquiæ à Clericis cantantibus, & laudantibus, & benedicentibus Dominum, & vndique cantus, & laus laicorum virorum, & mulierum per totam noctem non defecit.

Octauo Kalendas Auguſti, Facto mane conuenientibus Epiſcopis, & congregatis cum Domino Cardinale ſecundum rationem conſuetudinis primo loco conſecrauerunt corpus Eccleſiæ Beatæ Mariæ ſemper Virginis. Deinde reparantes proceſſionem, euntes ad papiliones tulerunt inde Reliquias, & portauerunt eas in Eccleſia ſanctæ Mariæ: præcibus omnium Epiſcoporum. Dominus Cardinalis locutus eſt tam benè, & ſubtiliter, quod omnes qui heri & nudius tertius eum agnouerant, incredibili admiratione mirati ſunt. Nondum finito ſermone ecce Dominus Ioannes de Ceccano, qui grauiter infirmabatur in domo ſua, aduenit ſanus intus in Eccleſiam, quod videntes omnes homines, pro maximo miraculo recipientes, & quaſi per mediam horam ſtupendo cum ingenti voce gratiarum, laudauerunt, & benedixerunt Dominum, qui viuit & regnat in Cœlis. Sermone finito altare maius, quod eſt in medio Eccleſiæ ſanctæ Mariæ ſitum conſecratum eſt per manus Domini Berardi Venerabilis Ferentinatis Epiſcopi aſſiſtentibus, & cooperantibus ei Domino Iordano Venerabili Cardinali S. R. E. & Domino Ioanne Venerabili Anagnino Epiſcopo ad honorem Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & glorioſiſſimæ Virginis Mariæ Matris Domini noſtri Ieſu Chriſti. De Reliquijs iſtis, de ligno Domini. De veſtimento Beatæ Mariæ, Petri Apoſtoli, Iacobj Apoſtoli, Marci Euangeliſtæ, Laurentij Martyris, Sebaſtiani & Sociorum eius, ſanctorum Innocentum, Marij, Marthæ, Audifax, & Abacuc, Stephani Papæ, de lapide ſancti Stephani Prothomartyris, Chriſanthi, & Dariæ, & Sociorum eius, Euentij & Alexandri, Cæſarij Martyris, Aureliæ, Superantiæ, de veſtimento ſanctæ Thomæ Cantaurienſis Epiſcopi. Ipſo die, & ipſa hora conſecratum eſt Altare ſancti Pauli, quod eſt ſitum in porticu prædictæ Eccleſiæ per manus Domini Oddonis Venerabilis Verulani Epiſcopi.

pi. De Reliquijs iſtis; Marcelliani, Mauritij Martyris, Naboris Martyris, Abundi, Nerei, de ſanguine Beatæ Iucillæ, Secundinæ Virginis. Eo die, & eadem hora Altare ſancti Quirici, quod eſt ſitum in alio poſitu ſæpè nominatæ Eccleſiæ conſecratum eſt per manus Domini Thaddæi Venerabilis Alatrini Epiſcopi. De Reliquijs iſtis; De ligno Domini, de petra Sepulchri, Sebaſtiani, quadraginta Martyrum, ſanctæ Barbaræ. Ipſo die, & ipſa hora Eccleſia Beati Matthæi Apoſtoli, quæ eſt iuxta ſæpè dictam Eccleſiã cum Altare conſecrata eſt per manus Domini Petri Venerabilis Epiſcopi Signini, aſſiſtente, & cooperante ei Domino Tedelgario Venerabili Tarracinenſi Epiſcopo. De Reliquijs iſtis; De veſtimento Virginis Mariæ, Philippi & Iacobi, Marci & Marcelliani, Chriſanthi & Dariæ, Concordij martyris, & aliorum Sanctorum, quorum nomina Deus nouit. Expletis Diuinis officiis reuerſus eſt vnuſquiſque Epiſcopus ad propria hoſpitia. Dominus Cardinalis reuerſus eſt ad Curiam. In apparatu ciborum, centum panes, ſex vrnæ vini, vna vacca, duo porci, duo caſtrati, ſex gallinæ, quindecim pulli, vnus anſer, media libra piperis, & cinnamomi, & ſofferanæ. Dominus Epiſcopus Anagninus ad Eccleſiam ſancti Ioannis, nonaginta panes, quinque vrnæ vini, vna vacca; vnus porcus, quatuor gallinæ, decem pulli, vnus anſer, nouem qua . . . de annona, vnum par bacilium, duæ tuallæ, vna libra de cera pro candelis, & duæ pro faculis. Dominus Epiſcopus Alatrinus tantundem ad Eccleſiam ſancti Petri. Dominus Epiſcopus Verulanus tantundem ad Eccleſiam ſancti Quiriani. Dominus Epiſcopus Tarracinenſis ad Eccleſiam ſancti Nicolai quinquaginta panes, duæ vrnæ vini, media vacca, medius porcus, duæ gallinæ, ſex pulli, vnus anſer, tres vnciæ piperis, & cinnamomi, tres qua . . . annonæ, duo bacili, duæ tuallæ, vna libra de cera pro candelis, duæ pro faculis. Dominus Epiſcopus Signinus tantundem ad domum Stephani de Natoni. Magiſter Ioannes Ferentinus, vnus porcus, viginti panes, vna vrna vini, tres pulli, vna qua . . . de annona, vna vncia piperis ad domũ Ioannis Gagatani. Omnes Eccleſiæ de Ceccano ſecundum quantitatem habuerunt panem, & carnem. Dominus Berardus Epiſcopus Ferentinas remanſit ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ propter Ferentinates, quibus volebat dare expenſas, & dedit omnibus illis, qui recipere voluerunt, & corpus Eccleſiæ tantis hominibus dedit cibalia, vt illi qui ſcribere vellet faſtidium generaret, ſed gratia Dei nullus venit eo tempore pro cibalijs, qui vacuus recederet.

Finita conſecratione Eccleſiarum, & Altarium, primam oblationem; quæ ibi oblata fuit, Dominus Cardinalis obtulit, & manibus ſuis poſuit ſuper ſæpius ſæpè nominatum Altare ſuum paratum pretioſum videlicet bonum amictum friſatum, bonum camiſium friſatum, bonum cingulum friſatum, pulchram ſtolam cum manipulo, optimam Tunicam cum dalmatica, & planetam friſatam cum tali friſo, quod Dominus Cardinalis emerat in Colonia pro nouem marcis de argento, optimam tivallam friſatam ſuper Altare, pulchra ſandalia cum caligis, bonum faldeſtorum. Secundam oblationem Dominus Ioannes de Ceccano obtulit, videlicet chartam libertatis, quam ipſe manibus ſuis ſupra ſæpè nominatum Altare poſuit taliter ſcriptam:

In nomine Domini: Anno Dominicæ Incarnationis M.C. nonageſimoſexto, Pontificatus Domini Cœleſtini III. Papæ anno ſexto Indict. xiv. Menſe Iulii, die xxiv. Hac die Ego Ioannes de Ceccano in præſentia Domini Iordani Cardinalis ſanctæ Pudentianæ chariſſimi patrui mei, & Venerabilium Epiſcoporum, Berardi Ferentinatis, Petri Signini, Ioannis Anagnini, Thaddæi Alatrini, & Oddonis Verulani, Tedelgarii Tarracinenſis, & multorum hominum totius Campaniæ, & Maritimæ, tam Clericorum, quàm etiam laicorum; Inductus amore diuino, & pro redemptione animæ meæ, atque meorum parentum præteritorum, præſentium, & futurorum; concedo Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumine, & Domino Landulpho dilecto Abbati eiuſdem Eccleſiæ, & vniuerſæ familiæ eius, tam Clericis, quàm etiam laicis præſentibus, & futuris plenam, & perpetuam libertatem, abrenunciando dare malo vſui & omnibus exactionibus; & ſi quis pro quocunque crimine commiſſo ad Eccleſiam illam confugerit, nec ego, nec ſucceſſores mei per me, vel per miniſtros meos, ei dum ibidem fuerit, nec violentiam aliquam, nec iniuriam inferemus, niſi in mortem meam; meorum hæredum, vel in proditione Caſtrorum meorum, vel in combuſtione Caſtrorum ipſorum fuerit machinatus. De ordinatione Clericorum, & deſtitutione me nullatenus intromittam. Si verò Clericus, aut laicus eiuſdem Eccleſiæ in aliquo offenderit, Abbas cum Clericis in eorum Capitulo cogens ipſum ad iuſtitiam exhibendam, ſaluo iurepatronatus. De conſilio igitur coronum Domini Iordani Cardinalis, & omnium Epiſcoporum, & conſenſu Domini Ioannis de Ceccano inſtitutum eſt, vt quicunque contra hanc conceſſionem fecerit, vinculo anathematis innodetur, & partem cum Dathan, & Abiron habeat. Ad maiorem itaque cautelam, ne quod factum eſt, diuturnitate temporis in obliuionem veniat, presbytero Benedicto dilecto Notario noſtro id ſcribere mandauimus, & chartam ipſam fecimus ſigilli noſtri munimine inſigniri.

1197. Hoc ipſo anno Henricus Imperator Egreſſus Alemanniam prid. Kal. Decemb. aduenit Ferentinum, & per ſeptem dies ibi moratus cum pace, & æquitate, poſtea iuit Capuam, & inuento ibi Comite Richardo de Cerra in ergaſtulis fecit eum iudicare, & per pedes ad caudam equi ligare, & per lutum omnium platearum Capuæ fecit deducere: & iuſſit eum poſt hoc per pedes appendi, & tam diu in patibulo manſit appenſus, quouſque Imperator mortuus eſt. Poſt Natiuitatem Domini Henricus Imperator egreſſus Capuam, iuit in Siciliam. Xvij. Kal. Febr. Cœleſtinus obiit. Eodem die Lotharius Diaconus Cardinalis electus; vij. Kal. Martii conſecratus eſt in Innocentium III. Papam.

1198. Hoc anno Henricus Imperator obiit in Sicilia. Philippus, & Oddo electi Reges in Alemannia. Hoc anno Mercoaldus, & Diopuldus, &

Contra

Conradus, Sotrelle congregato magno exercitu Teutonicorum ceperunt ſanctum Germanum, & depredauerunt, & omnes homines, & mulieres fugientes ad montem Caſinum, quos capere potuerunt, in vinculis tenuerunt, & vendiderunt, & Monaſterium obſiderunt per octo dies, Adueniente nocte feſti ſancti Mauri, Dominus miſit ſuper eos tantam tempeſtatem ventorum, & aquarum, quod diruit omnes papiliones, & fugientes ad ſanctum Germanū multi mortui ſunt per viam. Populus, qui erat intra Monaſterium egreſſus manoe, videns miraculum, quod factum fuerat delerens gratias Deo remiſerunt papiliones, & omnia quæ ibi inuenere. Et Teutonici vltra ooo fuerunt auſi ibi aſcendere, ſed cuſtodiebant vias, ne innumerabilis populus virorum, mulierum, paruulorum ſancti Germani, & Abbatiæ fugere poſſet. Sciebant inopiam panis ibi eſſe, ſed Abbas Roffridus, & Magiſter Gerardus Cardinalis cum conſilio multorum nobilium armatorum, qui ibi erant pro defenſione Monaſterii dederunt ccc. vncias auri Mercoaldo, & ſic reliquit ſanctum Germanum valde vaſtatum, & cum toto exercitu iuit in Siciliam; quot & quanta mala ibi fecit, & ſucceſſores ſui, magis generaret faſtidium triſtitiæ, quam affectum lætitiæ. Secundo Kal. Decembris venit Diopuldus in Campaniam cum exercitu, & cepit Ripas, & Turricem, & ſedit ibi per tres hebdomadas. et deprædauit, & vaſtauit quantum potuit ipſa tantummodo Caſtella.

1199. Hoc anno venit Comes Gualterius Francigena menſe Iunii ingreſſus Regnum iuit Capuam. Diopuldus cum Comite Fuodano, et cum magno exercitu iuit ſuper Capuam ad capiendum Comitem Gualtherium. Comes Gualtherius cū paruo ſuo comitatu, 4. idus Iunii egreſſus foras confidens in miſericordia Dei iuit ſuper Diopuldum, et expulit eum, et fugauit de caſtris, multis interfectis, et captis. Videntes Capuani tantum miraculum valde obſtupuerunt, et laudauerunt Deum. Cum Comes Gualterius omnia caſtra videret vacua de hominibus, plena magna ſupellectile, et animalibus; primo loco milites omnes, quos habebat captos miſit in cuſtodiam Tianum. Poſtea de caſtris, et equis pro ſuo velle, et gratia dedit benedictionem Capuanis. Alio die omnes mortuos, qui iacebant per campos fecit eos ſepelire in magnum vallum. Diopuldus, Sifridus et Oddo Laurenſis, et alii quam plures in Apuliam fugientes eodem anno, et tempore vires, et animum reſumentes, et viriliter confortantes, cœperunt congregare exercitum, et præparare ſe ad pugnam campeſtrem in territorio Barlettę prope pontem Cannarum, Quod audiens Comes Gualterius, ſimiliter congregauit exercitum cum Domino Roffrido Abbate Caſinenſi, et cum Magiſtro Rogerio Apuliæ Cardinali, iuit ſuper exercitum Diopuldi paratus ad bellum; adueniente fine menſis Octob. Comes Gualterius cœpit pugnare fortiſſime Diopuldum, et exercitum eius, in qua pugna Diopuldus deuictus, et fugatus, captus eſt Sifridus, et Oddo Laurenſis, et quamplures alii parui, et magni, tanta ſtrages mortuorum. ibi facta eſt, quæ præ multitudine numerata ooofuit. Et ſic Comes Gualterius in Campo Dei miſericordia victor extitit.

In nomine Domini, Amen.

Anno Dominicę Incarnationis Milleſimo ducenteſimo primo, indictione quarta, Pontificatus Domini Innocentii Tertii Papæ, anno eius quarto, Kalend. Maii. Hac die, in præſentia nobiliſſimi viri Domini Ioannis de Ceccano ante portam ſanctæ Mariæ Fluminis. Ego Robertus quondam filius Domini Rayn. vice comitis miles, & habitator Ceccani vendo tibi presbytero Landulpho, & Abbati ſanctæ Mariæ Fluminis de Ceccano, & tuis ſucceſſoribus in ſempiternum vnam terram, quæ eſt in territorio Ceccani, in loco, qui dicitur Campus amici pro vi. libris prouen. & ſi ſi plus valet dono ipſi Eccleſiæ præſcriptæ pro anima mea, & parentum meorum, cuius latera ſunt hæc à primo, ſecundo, & tertio latere terra Benedicti Ioannis Papæ, à quarto latere via publica, & promitto me ipſam terram defendere ab omni homine, qui calumniam facere vellet iam dictæ Eccleſiæ: & ſi non defendero obligo me, meoſque hæredes in pœna duplum, & pœna ſoluta venditio firma permaneat. Huius venditionis hi ſunt rogati teſtes.

Benedictus de Land.
Magiſter Spinellus.
Magiſter Raynon.
Petrus de Viguerla.
Magiſter Raynulphus.

Anno Domini Milleſimo ducenteſimo primo, indictione quarta, Pontificatus Domini Innocentij Tertij Papæ anno eius quarto, menſe Auguſti, C die vigeſimaſecunda. Quoniam humana natura imbecillis, & debilis ea, quæ ab hominibus aguntur de facili diuturnitate temporis obliuioni mandantur, ideo in legibus, & conſuetudinibus introductum eſt, vt ſcriberentur. Ego Ioannes de Ceccano propria, & ſpontanea mea bona voluntate trado, & dono in perpetuum tibi Domino Landulpho Abbati Venerabili ſanctæ Mariæ de Flumine de Ceccano, duas petias terræ in territorio Ceccani, vnam in loco, qui dicitur campus amici, cuius latera ſunt hæc à primo latere terra Roffridi de Marina, à ſecunda via publica, à tertio latere terra de Landulpho de Suffla, à quarto flumen. Alia vero terra in loco, qui dicitur Coſa, à primo latere terra ſancti Clementis, & terra ſancti Nicolai, à ſecundo latere Coſa, à tertio latere terD ra Domini Beraldi, & terra Girardi, a quarto latere via publica, pro qua donatione recipio vnum molendinum in territorio Ceccano, in loco, qui dicitur Vadum in locatione in vita mea, à te iam dicto Abbate, & ſociis tuis, presbytero Helia, presbytero Nicolao Capella presbytero magiſtri Ioachim, presbytero B. de Alberto, Diacono Chriſtophoro Diacono, Nicolao Subdiacono, Guidone, clerico Iacobo, & clerico Adinulpho. Tali ſiquidem conditione prædictum debeo molendinum tenere, & habere in vita mea, quod poſt mortem meam totum integrum reuertatur molendinum Eccleſiæ ſanctæ Mariæ cum ferramentis, & petris, quæ tunc temporis ibi erunt, & ſi aliquis forte quod non credo litem aliquam, vel calumniam

A nia Eccleſiæ iam dictæ inferre attentauerit, do tibi,
tuiſque ſucceſſoribus plenam poteſtatem eos ſub
vinculo anathematis innodare. Ad maiorem igi-
tur cautelam præcepi presbytero, Benedicto nota-
rio meo, vt hoc totum in ſcriptis redigeret, & Si-
gilli mei munimine roboraret.

Hi ſunt vocati teſtes.

Dominus Ioannes domini D. D.

Dominus Traſmundus Sarracanus.

Dominus Sigenulfus.

Dominus Ioannes domini Rodulphi.

Dominus Philippus domini Rainaldi.

In nomine Domini Amen.

Anno Dominicæ Incarnationis 1202. indict. 5.
Pontificatus domini Innocentij Tertij Papę anno
eius quinto menſe Aprili die 15. Ioannis de Cec-
B cano dilecto cellerario ſuo Noe ſalutem, & amo-
rem: Volentes diligere Eccleſiã S. Mariæ Fluminis
de Ceccano, & in veneratione eiuſdem Eccleſiæ
Abbatem dominum Landulphum, & eius ſocios
habere, atque in iuſtis petitionibus tuis te in hac
parte audire, admittimus preces tuas, atque da-
mus tibi licentiam vendendi terram, quam tu
habes in territorio Ceccano in loco qui dicitur
Paritis ſecundum quod petiſti. Ego Noe nullo me
prohibente, neque vim faciente, ſed propria ſpon-
taneaque mea bona voluntate vendo tibi domi-
no Landulpho Abbati S. Mariæ de Flumine prædi-
ctam terram & tuis ſucceſſoribus, in prædicto
territorio, & loco Ceccano pro viginti ſolidis, &
ſi plus valet dono ipſi Eccleſiæ in perpetuum, cu-
ius latera ſunt hæc: à primo latere terra Tranſ-
C mundi de Aczo, à ſecundo latere terra domini
Simonis de Mauro, à tertio, & quarto latere
via publica.

Hi ſunt teſtes.

Dominus Siginulfus.

Dominus Philippus domini Rainaldi.

Dominus Guido domini Rainaldi clericus.

1200. Terræmotus grandis.

1202. indictione quinta. Hoc anno tertio Ka-
lendas Ianuarij fuit nimia tempeſta ventorum,
quæ arbores eradicauit innumeras, ædificia diruit,
domos euertit, atque euerſione domorum, & al-
liſione ſua plurimos interemit. Hic annus ab om-
nibus dictus eſt annus famis. Menſura grani de
Ceccano aſsidue vendebatur pro ſedecim ſolidis
prouen. & hæc inopia frumenti fuit per totam
D Lombardiam, & Tuſciam, Romaniam, & Cam-
paniam, per regnum Apuliæ, & terræ laboris.

1203. indictione ſexta vndecimo Kalendas
Februarij Berardus Epiſcopus Ferentinus obijt.
nonas Maij indignatione Romanorum dominus
Papa venit Ferentinum, vndecima Kalendas Iu-
nij fecit ibi, & conſecrauit dominum Albertum
Longum canonicum Anagninum Epiſcopum de
Ferentino.

1204. indictione ſeptima. Hoc anno ſeptimo
Kalendas Februarij Conradus comes Sorrelle ge-
nere Teutonicus venit Babucum nocte cum mul-
titudine armatorum, & per ſcalas, quas ſecum
detulerant aſcendentes introgreſsi ſunt nemine
ſentiente; expergefacti tandem ad quorundam
ſuorum clamores Babucani, & ſe inuicem cohor-
tantes, diuino nutu expulerunt omnes. Atque
interiectis ex eis amplius ſexaginta vulneratiſque
nonnullis inanes ac vacuos remiſerunt.

1206. indictione nona, ſeptimo Kalend. Mar-
tij dominus Iordanus presbyter Cardinalis ſanctæ
Pudentianæ obijt; ſecundo idus Maij, dominus Pa-
pa Innocentius Ferentinum venit, & ab Eccle-
ſijs fodorum recipere noluit dicens quia vltra mo-
dum Eccleſiæ grauarentur, vndecimo Kalendas
Iunij Stephanus diaconus ſancti Heliæ de Cecca-
no factus eſt camerarius domini Papæ.

1208. indict. vndecima, decimoquinto Kalen-
das Martij anno decimo domini Innocentij Papæ
Tertij Sorrella capta eſt; & nonas Ianuarij Soram
tradita eſt, & à Teutonicorum tyrannide libera-
ta. Factum eſt hoc per domini Papæ Innocentij
Tertij ſollers ſtudium, & laborem in manu came-
rarij ſui domini Stephani Germani ſui Richardi
domini Cardinalis Petri de Saſſo Rectoris Cam-
paniæ. Sora autem tulta eſt per Abbatem Caſi-
nenſem Roffridum, & Malgerium Sorellum, &
quoſdam alios. Durauit hoc Teutonicorum iu-
gum grauiſsimum decem & ſeptem annis, per
quos tota regio multifariæ, multiſque modis af-
flicta eſt, & depauperata per plurimum. Cele-
brato feſto Aſcenſionis Domini Innocentius Pa-
pa Tertius egreſſus Romam venit Anagniam de-
cimo ſexto Kalendas Iulij egreſſus Anagniam in-
uenit dominum Ioannem de Ceccano cum 50.
militibus pulcherrimè præparatis ad Maprum ad
conducendum, & ludendum coram domino Pa-
pa vſque ad fontem caſtri Iuliani, vbi inuentus
eſt clerus totius terræ domini Ioannis de Cecca-
no, paratus ad proceſsionem vſque intro caſtrum
Iuliani. Ante ianuam Eccleſiæ dominus Albertus
Ferentinus Epiſcopus cum clericis de Ceccano
honorificè paratis, & indutis veſtibus Eccleſiaſti-
cis recepit dominum Papam, cantando reſpon-
ſorium. Tua eſt potentia. Finita Apoſtolica be-
nedictione, vnuſquiſque rediit ad propria hoſpi-
tia, clerici de Ceccano redierunt ad papilionem
extra caſtrum, vbi honorificè, & abundanter pro
ſuo velle in platea, in pane, & vino, & paruis, in
vaccis, in caſtratis, in porcellis, in gallinis, in
anſeribus, in pipere, in cinnamomo, in ſoffra-
nia, in cera, in hordeo, & herba. Poſt nonam
vſque in hora cœnæ cum ſuis militibus dominus
Ioannes de Ceccano in præſentia domini Papæ
iocauit buburbando. Feria tertia alio die domi-
nus Papa iuit Pipernum, & comedit ibi, & dor-
miuit; & dominus Ioannes de Ceccano cum toto
comitatu ſuo ſimiliter Pipernum iuit. Ad auram
poſt meridiem dominus Papa cum omnibus iuit
ad monaſterium Foſſænouæ, ſollemniter cum
proceſsione receptus, in refectorio cum conuen-
tu cænauit. In ſero inuenti ſunt ducentum equi
ad hordeum, paleam, & herbam. Feria quarta
clarente die Dominus Papa dedicauit altare ma-
ius Eccleſiæ nouæ prædicti monaſterij. Eadem
hora, & in ipſo loco dominus Richardus frater
domini Papæ factus eſt Comes Soræ, & exaltatus,
& buccina vociferatus per Prothonotarium à do-
mino Frederico Rege Siciliæ pro hoc delegatum.
Et per totum diem ibi dominus Papa moratus eſt

cum conuentu Monachorum vſque ad portam Monaſterij cum proceſsione celebre conductus, iuit ad caſtrum ſancti Laurentij die, & nocte permanſit ibi; Feria quarta adueniente iuit caſtrum, & die, & nocte ibi pernoctauit. Sabbato tranſiuit ad Ceperanum, die & nocte permanſit ibi. Dominico die proximante, à clero totius Abbatiæ Caſinenſis ſollemniter in ſanctum Germanum dominus Papa receptus eſt, & ibi permanſit vſq; in ſeptimo Kalendas Augusti. Præter quod feſtum beati Ioannis Baptiſtæ, ſancti Petri Apoſtoli, & ſancti Iacobi Apoſtoli celebrauit ad montem Caſinum. Septimo Kalendas Auguſti dominus Papa iuit Soram, & ibi recepit Eccleſiam ſanctæ Mariæ Fluminis de Ceccano ſub ſui protectione, & beati Petri Apoſtoli, & memoriales litteras ſuo ſigillo ſignatas in hunc modum fieri præcepit.

INNOCENTIVS EPISCOPVS, Seruus ſeruorum Dei.

Dilectis filijs Abbati, & clericis ſanctæ Mariæ de Flumine de Ceccano ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

IVſtis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecti in domino filij, veſtris iuſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ de flumine, in qua diuino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis, quam mundanis, quæ in præſentiarum rationabiliter poſsidetis, aut in futurum iuſtis modis dante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem ſancti Stephani, & ſanctæ Mariæ Eccleſias cum omnibus tenimentis, & pertinentijs ſuis; foreſtam iuxta Eccleſiam ſancti Stephani, & de capite pontis de prato, & de tineis molendina, vineas iuxta Eccleſiam ipſam, & aliam quam emiſtis in loco, qui appellatur Marana, redditus, decimas, oblationes, homines, hortos, & poſſeſsiones alias ad veſtram Eccleſiam pertinentes, ſicut hactenus iuſtè, ac pacificè poſsidetis, vobis, & per vos eidem Eccleſiæ auctoritate Apoſtõlica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, libertates quoque, & immunitates, nec non & exenptiones ſæcularium exactionum à dilecto filio nobili viro Ioanne de Ceccano, tam piè, quam prouidè vobis, & Eccleſiæ veſtræ conceſſas, ſicut in eiuſdem nobilis autentico perſpeximus contineri, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas decernimus inſerendum; In Nomine Domini Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo ſexto. Pontificatus domini Cæleſtini Tertij Papæ anno ſexto indictione decimaquarta menſe Iulij die vigeſimaquarta. Hac die ego Ioannes de Ceccano in præſentia domini Iordani Cardinalis ſanctæ Pudentianæ chariſsimi patrui mei, & venerabilium Epiſcoporum Berardi Ferentinatis, Petri Signini, & Ioannis Anagnini, Taddæi Alatrini, & Oddonis Verulani, & Tedelgarij Tarracinenſis, & multorum hominum totius Campaniæ, & maximæ tam clericorum, quàm etiam laicorum. Inductus amore diuino, & pro redemptione animæ meæ atque meorum parentum, præteritorum, præſentium, & futurorum: concedo Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de flumine, & domino Landulpho dilecto Abbati eiuſdem Eccleſiæ, & vniuerſæ familiæ eius, tam clericis, quàm etiam laicis præſentibus, & futuris plenam, & perpetuam libertatem, abrenuntiando dare malo vſui, & omnibus exactionibus; & ſi quis pro quocumque crimine commiſſo ad Eccleſiam iſtam confugerit, nec ego, nec ſucceſſores mei; per me vel per miniſtros meos, ei dum ibidem fuerit, violentiam aliquam, nec iniuriam inferemus, niſi in mortem meam, meorum hæredum, vel in proditione caſtrorum meorum, vel in combuſtione ipſorum caſtrorum fuerit machinatus. De ordinatione clericorum, & deſtitutione me nullatenus intromittam. Si verò clericus, aut laicus eiuſdem Eccleſiæ in aliquo offenderit, Abbas cum clericis in eorum capitulo cogent ipſum ad iuſtitiam exhibendam ſaluo iure patronatus. De conſilio igitur communi domini Iordani Cardinalis, & omnium Epiſcoporum, & conſenſu domini Ioannis de Ceccano inſtitutum eſt, vt quicumque contra hanc conceſsionem fecerit, vinculo anathematis innodetur, & partem cum Datan, & Abiron habeat. Ad maiorem itaque cautelam, ne quod factum eſt diuturnitate temporis in obliuionem veniat, presbytero Benedicto dilecto notario noſtro id ſcribere mandauimus, & chartam ipſam fecimus ſigilli noſtri munimine inſigniri. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis; & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum, Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.

Datum Soræ decimaquarta Kalendas Septembris Pontificatus noſtri anno vndecimo.

Audita fama, & cognita rei veritate dominus Papa de morte Philippi dicti Regis Alemanniæ, condoluit miſeriæ morti eius, eo quod ita ſubito ſub papilione in lecto nudus iacens per manus cuiuſdam fideliſsimi, qui dicebatur ſaliusgraue, mortuus eſt. Eadem hora conſtituit duos legatos, videlicet dominum Hugulinum Oſtienſem Epiſcopum, & dominum Leonem Branceleonis presbyterum Cardinalem Sanctæ Crucis, & miſit eos in Alemanniam ad conducendum Oddonem regem Romæ pro accipienda ibi Imperiali corona, vndecima Kalendas Octobris dominus Papa egreſſus Sora venit ad monaſterium Caſemarij, & pernoctauit ibi. Alio die valde mane dominus Papa iuit Ferentinum, & manſit ibi per menſem, & ab Epiſcopo Alberto noluit recipere ſodorum, dicens: Ego ſcio ſtatum Eccleſiarum, Epiſcopi autem ſi tot, & tantis vicibus quantis ego Ferentinum venio à vobis ſodorum recipere vellem, Eccleſiæ veſtræ vltra modum grauarentur, ob hæc recipere nolo. Dominus Papa reuerſus eſt Romam, & hiemauit Romæ.

1209.

1209. Indictione duodecima. Adueniente tempore æſtatis, poſt Aſceſionem Domini Papa Innocentius iuit Viterbium, aliquando viſitans vicinas terras, tamen Viterbium reuertebatur, & tamdiu ibi ſtetit quouſque aduenit Oddo Rex cum magno, & inuſitatu exercitu. Dominus Papa pro ſua voluntate cum Oddone Rege multa locutus, reuerſus eſt Romam, & Rex Oddo poſt eum cum exercitu, quinto Kalendas Octobris dominus Papa in Eccleſia ſancti Petri honorificè coronauit prædictum Oddonem Imperiali corona. Celebrato ſacrificio coronationis dominus Papa volens reuerti Romam non poterat propter innumerabiles armatos, atque Teutonicos, qui manebant extra ianuam ſancti Petri, vſque in portam Romæ pontis ſancsi Petri Oddo coronatus Imp. veſtitus imperialibus veſtimentis ſacratis, mitratus, & coronatus iuit cum domino Papa vſque ad portam Romæ, & dominus Papa ibi eum benedixit, licentiauit, & rogauit eum, vt alia die adueniente recederet à territorio Romano; quod ipſe minime fecit, ſed deficiente Romano fodoro, & aduenientes in caſtris pani, & vini inopia, volens, nolens receſsit à Roma; & ab ipſo tempore Oddo Imperator peiurando cœpit habere irrita, & vacua omnia præcepta Domini Papæ, & infeſtare, & minuere omnia iura Eccleſiæ; ſed quia Dei iudicio exercitus eius fame conſequente decreſcebat quotidie, ferocitatem animi ſui non poterat perficere. Vnde dominus Papa cœpit eum, monere per Archiepiſcopum Piſanum, & alios Epiſcopos, & Abbates, vt recederet ab iniquitate, & infeſtatione Eccleſiæ, quod facere contempſit, & recognoſceret Deum, & viueret ſecundum legem Dei omnipotentis, & rationem, & iuſtitiam, & obedientiam Eccleſiæ obſeruaret, & perficeret, quæ iureiurando promiſerat. Omnia viſipendens facere recuſauit, tandem dominus Papa eum excommunicauit, per Lombardiam, & per Tuſciam Oddo dictus Imperator hyemauit,

In nomine Domini Amen.

Anno Domini 1209. Pontificatus domini Innocentij Tertij Papæ anno eius duodecimo menſe Martij die octaua. Hac die ego magiſter Rainollius nullo me prohibente aut vim faciente, ſed propria ſpontaneaque mea bona voluntate trado, & vendo tibi domino Landulpho venerabili Abbati ſanctæ Mariæ de Flumine, & ſocijs tuis omnibus veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum pro iam dicta Eccleſia ideſt, vineam vnam poſitam in territorio Ceccano in via ſancti Stephani; propter quod accepi à vobis tres libras pro vent. conceſſa mihi licentia à domino Ioanne comite Ceccano. Et ſi ego, vel mei hæredes vobis veſtriſque ſucceſſoribus litem aliquam intulerimus, & ab omni homine eam non defenderimus, obligo me, meoſque hæredes vobis veſtriſque ſucceſſoribus in poena dupli, & venditio hæc firma permaneat. Et ego Ioannes comes Ceccano inductus vtriuſque partis precibus, & pro redemptione peccatorum meorum concedo, & confirmo hanc venditionem huius vineę fieri quę his lateribus terminatur. A primo latere eſt via publica, à ſecundo latere eſt vinea Petri Verſagranum, à tertio eſt terra Semma coex, à quarto eſt vinea magiſtri Bellonia. Ad maiorem itaque cautelam præcepi presbytero Benedicto dilecto notario meo, vt hoc in ſcriptis redigat, & mei ſigilli impreſſione conſignet.

Hi ſunt rogati teſtes.

Magiſter Spinellus teſtis.

Magiſter Amatucius teſtis.

Amato Ioannis Boni teſtis.

In nomine Domini Amen.

Anno Dominicæ Incarnationis 1209. Pontificatus domini Innocentij Tertij Papæ anno duodecimo menſe Nouembris die tertia. Hac die ego Bar. . . mali nepotis nullo me cogente, aut vim inferente, ſed proprio motu, & mera voluntate atque tributa mihi poteſtate à domino Ioanne comite Ceccani, trado, & vendo tibi irreuocabiliter, & in perpetuum domino Landulpho venerabili Abbati ſanctæ Mariæ de Flumine, & ſocijs tuis omnibus veſtriſque ſucceſſoribus ideſt, vineam vnam poſitam in territorio Ceccano quæ his terminatur lateribus. A primo latere eſt riues balnei, à ſecundo eſt vinea Baronis Gaudibilis, & terra Ioannis Sarracani, à tertio eſt terra Raynaldi Mucidi, & vinea Rachelis, à quarto eſt vinea Petri Maioris. Propter quod accepi prætium à vobis quatuor libras pro vent. & dimid. & quod plus valet do vobis pro Eccleſia pro redemptione peccatorum meorum. Et ſi ego vel mei hæredes vobis veſtriſque ſucceſſoribus litem aliquam intulerimus, & eam ab omni homine non defendemus: obligo me, meoſque hæredes vobis veſtriſque ſucceſſoribus in poena dupli, & venditio hæc firma permaneat. Et ego Ioannes Dei gratia comes Ceccani inductus vtriuſque partis precibus, & pro redemptione meorum peccatorum, concedo, & confirmo hanc venditionem huius vineæ fieri. Ad maiorem itaque confirmationem, præcepi presbytero Benedicto, dilecto notario meo, vt hoc in ſcriptis redigat, & mei ſigilli impreſsione conſignet.

Hi ſunt rogati teſtes.

Magiſter Iacobus S. Heliæ teſtis.

Guido clericus Ferentinus teſtis.

Robertus domini Raynaldi teſtis.

In nomine Domini Amen.

Anno Dominicæ Incarnationis 1209. Pontificatus domini Innocentij Tertij Papæ anno eius duodecimo Kalendas Maij. Hac die conſecratum eſt altare Eccleſiæ beati Iacobi Apoſtoli, quæ poſita eſt iuxta pontem Ceccanum, per manus domini Alberti venerabilis Epiſcopi Ferentini. De reliquijs Sanctorum Apoſtolorum Philippi, & Iacobi, ſancti Stephani Prothomartyris, ſancti Nicolai confeſſoris, ſancti Blaſij martyris, ſanctæ Barbaræ virginis, & ſanctorum martyrum Chryſanthi, & Dariæ, & ſociorum eius. Eleutherij Epiſcopi, & martyris Ambr. martyris, Pontiani martyris, Marcellini, & Petri, & aliquorum, quorum nomina Deus nouit. Et ego Albertus

barus de Dei miſericordia confiſus, & meritis glorioſæ Virginis Mariæ, & Beatorum Apoſtolorum, & ſanctorum martyrum Ioannis, & Pauli, atque Ambr . . . , & omnium Sanctorum, omnibus qui ad prænominatam Eccleſiam in huius conſecrationis die cum deuotione, & reuerentia venerint ad rogandum Deum pro remiſſione peccatorum, de iniuncta ſibi pœnitentia, quadraginta dies, & quartam partem venialium relaxamus per Chriſtum Dominum noſtrum. Et hanc cartam noſtri ſigilli munimine confirmamus.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti anno eius 1209. Pontificatus Domini Innocentij III. Papæ anno eius xii. menſe Auguſti die iv. Quoniam humana natura debilis eſt & infirma, ideò introductum eſt, & ſapienter promiſſum, vt ea quæ inter homines contrahuntur in ſcriptis redigantur, ne oblinioni perpetuo tradantur. Ego Ioannes de Ceccano propria, ſpontaneaque mea bona voluntate, nullo me cogente, aut vim faciente, pro redemptione animæ meæ irreuocabiliter trado, & dono in perpetuum Eccleſiæ ſancti Iacobi Capellulæ ſanctæ Mariæ de Flumine, & Domino Landulpho Venerabili Abbati eiuſdem loci, & ſociis eius quendam hominem meum Ioannem Bonū nomine, cum toto tenimento ſuo mobilibus, & mobilibus ſuis, & omnibus ad eum pertinentibus reſeruata mihi meisque hæredibus hac conditione, vt quando colligere faciam maiorem datam, ab ipſo Ioanne Bono competens quæratur adiutoriū, ita quod non ſit grauatus. Facta eſt itaque talis donatio in præſentia Ioannis Abbatis ſancti Clementis, Beraldi Abbatis ſancti Angeli de Cauunie, & Georgij ſancti Heliæ Capellani. Et in præſentia Philippi de Raynaldo, Philippi Domini Heliæ, & Samſonis militum, & hi omnes vocati ſunt teſtes; Ad maiorem quoque cautelam, & corroborationem facti mandaui Presbytero Benedicto, dilecto Notario meo, vt hæc in ſuis ſcriptis redigegeret, & mei ſigilli impreſſione conſignet.

Anno Dominicæ Incarnationis 1209. Pontificatus Domini Innocentii III. Papæ anno eius xii. menſe Decembris die vi. Ioannes de Ceccano dilecto familiari ſuo Rabelj & Ioanni filio eius ſalutem, & amorem. Volentes diligere Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Flumine, & in veneratione eiuſdem Abbatem Dominum Landulphum, & eius ſocios habere, atque in iuſtis petitionibus ſuis te in hac parte audire; admittimus preces tuas, atque damus tibi licentiam vendendi vineam, quam tu habes ad riuum balnei, ſecundum quod petiſti. Et ego Rabel nulla vi coactus, ſed propria ſpontaneaque mea bona voluntate, & filii mei Ioannis, trado, & vendo tibi Domino Landulpho, tuiſque ſucceſſoribus pro Eccleſia ſanctæ Mariæ de Flumine vineam vnam in territorio Ceccano in loco qui dicitur Riuus balnei, cuius latera ſunt hæc. A primo latere vinea Petri Maioris, à ſecundo latere vinea præſcripta Eccleſiæ, a tertio latere terra Rainaldi de Segia, à quarto latere terra Roſæ de peſa. Hi ſunt vocati teſtes;

Petrus de Guerra, . . .
Benedictus de Rainon, & . . .
Creſcentius Monaſterialis. . . .

1210. Oddo dictus Imperator per Tuſciā æſtiuo tempore permanens Menſe Nouembris prohibitus à Domino Papa, & excommunicatus conſilio Domini Petri Comitis de Celañ. & conſilio Diopuldi ingreſſus eſt Regnum Apuliæ. Celebrato feſto ſancti Martini ſuper Soram tota terra vſque Capuam redacta eſt in ſuo Imperio; & citius quàm potuit iuit ſuper Auerſam, & obſedit eam vſque ad Natiuitatem Domini, non valens eam capere reuerſus eſt Capuam, & hyemauit ibi, faciendo machinas ad capiendas Ciuitates, quę nolebant venire ad ſuam fidelitatem.

1211. Adueniente tempore æſtate tota Apulia, & terra Laboris, & maxima pars Calabriæ deuenerant ad fidelitatem Oddonis dicti Imperatoris. Interim Nuntii Alemānıæ venerunt ad Oddonem dictum Imperatorem, qui dixerunt ei totam Alemanniam rebellatam fore. Et omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Duces, Principes, Comites, & omnes Barones Alemanniæ elegerunt Fredericum Regem Siciliæ in Imperatorem; & mandauerunt in Sicilia Nuncios, qui conducerent dictum Fredericum ſaluum, & incolumem ad recipiendum Imperium in Alemannia. Quo audito prædictus Oddo Imperator congregauit Comites Apuliæ, & terræ Laboris, confirmauit cum eis pacem, & ſuam bonam voluntatem. Tactus dolore cordis intrinſecus reuerſus eſt in Alemanniam, inſidiando qualiter iam dictum Fredericum Regem Siciliæ capere poſſet ſi auſus foret arripere iter, vel per mare, vel per terram.

1212. Fredericus Rex Siciliæ ſola miſericordia Dei vocatus in Alemannia electus Imperator, arripiens iter eundem Alemanniam xvi. Kal. Aprilis, quod fuit Sabbato Palmarum applicauit Beneuentum; ibique honorificè receptus, & . . . .
manſit per menſem . . . .
iuit Romam, quem Dominus Papa Innocentius . . . .
& benignè ſuſcipiens cum maxima . . . .
omnes expenſas in Ciuitate, & extra . . . .
as auri dedit & omnia neceſſaria . . . .
galeis vſque Genuam . . . . . .
& licentiam & commendauit . . . . .
rerum quæ peruenient . . . . . .
. apich cum al . . . . .
cum ditantes . . . . . .
ſaluum . . . . . .
piam . . . . . .
incredibile haberetur . . . . .

1213. Dominus Innocentius III. Papa cum fratribus ſuis Cardinalibus conſtituit, & ordinauit Concilium, & miſit litteras per omne ſeculum, vt omnes qui debebant intereſſe concilio, in tertio anno, in menſe Nouembri parati eſſent Romæ.

1215. Tempore Domini Innocentii III, Papæ anno eius octauo decimo, Menſe Nouembri. iii. Idus Nouemb. Papa Innocentius primò aſcendit in thalamum, & celebrata oratione, & benedictionem ſuper conuentum ſic exorſus eſt, dicens: Deſiderio deſideraui hoc Paſcha mãducare vobiſcum antequam moriar &c. Interfuerunt huic concilio cccc.xii. Epiſcopi. Primates autem, & Metropolitani lxxi. exceptis Patriarchis. Abbates verò, & Prio-

& Priores vltra octingenti; exceptis omnibus Nũtiis Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum abſentium: necnon Regum, & Principum. Initiatum, & completum eſt hoc concilium in Eccleſia Saluatoris Romæ, quæ Conſtantiniana vocatur.

1216. Decimo Kal. Iunii tempore Domini Innocentii III. Papæ, venit Comes Roggerius de Aquila cum exercitu ſuo in territorio Ceccano, deuaſtauit ſegetes ſanctæ Mariæ fluminis, & incendit ei vnam molam, & duas molas ſancti Clementis, & ſic rediendo hoſpitatus eſt in territorio Caſtri. Alio die cepit reuerti Fundum, & Dominus Ioannes de Ceccano inſecutus eſt eum, inuenit eum in territorio Caſtri Vallis vurſæ præualuit ſuper eum, fugatus eſt Comes, & Dominus Ioannes cepit de exercitu ſuo Robertum de Aquila patruum Comitis cum ſeptuaginta militibus, electis & aliis hominibus: præda animalium fuit . . . . beſtiis alia præda robba fuit infinita, & Comes . . . .
. . . ſic fugiendo vſque Fundum cum reliquis . . . .
. . . Domini Ioannis de Ceccano non detulit ſecum . . . . . .
. . . . Domini Ioannis de Ceccano in campo re . . . . . .
. . . ntes, & exultantes de tanta . .
. . . .
Peruſinam Ciuitatem . . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

III. Idus Auguſti conſecratus eſt. Pridie Kal. Septembris reuerſus eſt apud Romam ad ſanctum Petrum. Pridie Non. Septembris receptus eſt in in Eccleſia Lateranenſi cum tanto gaudio & veneratione, gloria, & iucunditate, quod omnes videntes dixerunt, quod nullus de prædeceſſoribus fuit in receptione ſimilis ei fuiſſet.

XI. Kal. Auguſti die Sabbati Caſtrum Morol. per fortiam Domini Ioannis de Ceccano captus eſt & combuſtum. Captus eſt ibi Oddo Nouellus Columna cum vndecim ſuis militibus, & ſoror eius Mabilia cum quadam filia ſua ducti ſunt in captionem apud Ceccanum. Peccatis exigentibus de Caſtro Morol. cccc. xxiv. capita tam virorum, quàm mulierum, tam ſenum, quàm paruulorum combuſta ſunt. Omnes autem reliqui milites, & laici redacti ſunt ſub poteſtate, & fidelitate Domini Ioannis de Ceccano Sacramento. Dominus Thomas de Supinõ dolens, & triſtans dereliquit Cãpaniam Comitis Roggerii de Aquila, & dedit Domino Ioanni de Ceccano mille libras prouen. & fecit ſe fidelem eum Sacramento in ſempiternum Domino Ioãni de Ceccano, & dedit ei filium ſuum obſidem ad fidelitatem, & veritatem conſeruandam. Dominus Ioannes de Ceccano primo loco reddidit Domino Thomæ vxorem ſuam cum filia. Dominum Oddonem de Columna cum ſuis militibus dedit in poteſtate Domini Ioannis Cardinalis de Columna.

A GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei

Dilectis filiis Abbati, & Clericis ſanctæ Mariæ de Flumine de Ceccano ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota, quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter dilecti in Domino filii veſtris iuſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, ad exemplar fœlicis memoriæ Innocentii Papæ prædeceſſoris noſtri perſonas veſtras, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Flumine, in qua Diuino eſtis obſequio mancipati cum omnibus bonis tam eccle-
B ſiaſticis, quàm mundanis, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem ſancti Stephani, & ſancti Quirici Eccleſias cum omnibus tenimentis, & pertinentiis ſuis. Foreſtam iuxta Eccleſiam ſancti Stephani, & de capite pontis, de prato, & de tineis molandinas, vineas, reditus, decimas, oblationes, homines, hortos, cannapinas, & poſſeſſiones alias ad veſtram Eccleſiam pertinentes, ſicut ea omnia iuſtè, ac pacificè poſſidetis: vobis, & per vos eidem Eccleſiæ authoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Libertates quoque, & immunitates, necnon & exemptiones ſecularium, exactionum à dilecto filio nobili viro
C Ioanne de Ceccano tam piè, quàm prouidè vobis & Eccleſiæ veſtræ conceſſas, ſicut in authentico eiuſdem nobilis perſpeximus contineri, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas decernimus permanere, cuius tenorem de verbo ad verbum præſenti paginæ duximus inſerendum.

In Nomine Domini. Anno Dominicæ Incarnationis. 1196. Pontificatus Domini Cœlaſtini III. Papæ anno vi. indictione xiv. menſe Iulii die xxiv. Hac die ego Ioannes de Ceccano in præſentia Domini Iordani Cardinalis ſanctæ Pudentianæ chariſſimi patrui mei, & Venerabilium Epiſcoporum Berardi Ferentini, Petri Signini, & Ioannis Anagnini, Thaddæi Alatrini, & Oddonis Verulani, & Tedelgarii Tarracinenſis, & multorum ho-
D minum totius Campaniæ, & maritimæ, tam Clericorum, quàm etiam laicorum. Inductus amore Diuino pro redemptione animæ meæ, atque meorum parentum præteritorum, præſentium, & futurorum: concedo Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Flumina, & Domino Landulpho dilecto Abbati eiuſdem Eccleſiæ, & vniuerſæ familiæ eius tam Clericis, quàm laicis, præſentibus, & futuris perpetuam libertatem. Abrenunciando datæ, malo vſui, & omnibus exactionibus. Et ſi quis pro quocunque crimine commiſſo ad Eccleſiam confugerit, nec ego, nec ſucceſſores mei per me, vel per miniſtros meos ei, dum ibidem fuerit, violentiam aliquam vel iniuriam inferemus, niſi in mortem meam, vel meorum hæredum, vel in proditionem Caſtrorum meorum, vel in combuſtionem ipſorum caſtrorum fuerit machinatus. De ordina-

tione

tione clericorum, & de inſtitutione me nullatenus intromittam. Si verò clericus, aut Laicus eiuſdem Eccleſiæ in aliquo offenderit Abbas cum clericis in eorum Capitulo cogeat ipſum ad iuſtitiam exhibendam, ſaluo iure patronatus. De conſilio igitur communi Domini Iordani Card. & omniũ Epiſcoporum, & conſenſu Domini Ioan. de Ceccano inſtitutum eſt, vt quicunque contra hanc conceſſionem fecerit, vinculo anathematis innodetur, & partem cum Datham, & Abiron habeat. Ad maiorem itaque cautelam, ne quod factum eſt diuturnitate temporis in obliuionem veniat, presbytero Benedicto dilecto Notario noſtro, ad ſcribere mandauimus, & chartam ipſam fecimus ſigilli noſtri munimine inſigniri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Laterani 13. Kal. Octob. Pontificatus noſtri anno primo.

1217. Menſe Aprili quidam Comes Francigena, nomine Petrus de Alſuela à Græcis vocatus, & electus in Imperatorem Conſtantinopolitanũ, applicuit Romam cum vxore, & filiis, & alio comitatu. Honorificè à Domino Papa Honorio, & à clero, & à cuncto populo Romano eſt receptus. Quinto idus prædicti menſis in Eccleſia S. Laurentii foris murum cum magna gloria, & decore, coronatus eſt à ſummo Pontifice cum vxore ſua. Poſtea Dominus Papa dedit ei conductorem itineris, & defenſorem Dominum Ioannem de Columna presbyterum Cardinale, tit. S. Praxedis incipientes iter, tranſierunt mare euntes per Imperium Romaniæ gaudentes . . . poteſtas Imperii Romaniæ . . . inuitauit prædictum Imperatorem, vt dignaretur ire per terram ſuam promittens ei omnes expenſas vſque in Ciuitatem Conſtantinopolitanam eundem inſidians, & decipiens Imperatorem cum Imperatrice, & Domino Cardinale ingreſſi ſunt terram prædictæ poteſtatis, quæ poteſtas . . . apud nos dicitur comminio, nomine Theodorus, qui poſtquam recepit Imperatorem, & Dominum Cardinalem voluit eos occidere. Sed reſponſum eſt ei ab amicis, & fidelibus dicentibus. Si iſtos occideris ſemper habebis guerram ab Imperio, & à ſummo Pontifice, & tu, & hæredes tui, ſi ſeruaueris eos viuos non erit qui te debellet. Poſuit eos audacter in cuſtodiam, & conſtrictè cuſtodiuit eos in logaſtulos Imperatrice nolente declinare à recto itinere perrexit ſalua, & gaudens in Conſtantinopolim, & tanquam Domina, & Imperatrix recepta dominabatur.

Id. Maii Dominus Papa Honorius egreſſus Romam venit Anagniam. Pridie non. Iulii dedicata eſt Eccleſia ſancti Petri de Villa Magna per manus ſummi Pontificis Domini Honorii; Decimo quarto Kalend. Auguſti Dominus Papa venit Ferentinum. Octauo id. Septembris Dominus Papa Honorius iuit Aletrum. Decimoſeptimo Kalend. Octobris dedicata eſt Eccleſia Calemarii honorificè per manus Domini Papæ Honorii, vbi fuit ipſe cum omnibus Cardinalibus, Notariis, & cum tota curia ſua. Interfuerunt huic dedicationi duo Archiepiſcopi Hiſpanenſes, vndecim Epiſcopi. Per gratiam Ieſu Chriſti tanta fuit ibi abundantia ciborum in pane, & vino, in piſcibus, in caſeo, & in ouis, quod omnes ſine murmuratione plenariæ receperunt cibaria in ſero, & in mane, pluſquam mille equi inuenti ſunt ad annonam; tot & tanti equitantes adhæſerunt Domino Ioanni de Ceccano, quod in Caſtris eius vltra cccc. equi adnumerati ſunt.

Sexto non. Octobris Dominus Papa reuerſus eſt Romam.

Hoc anno tanta multitudo Chriſtianorum coadunata eſt in Hieroſolymitanis partibus in campo ſuper Acre, quod volentes numerare, numerati ſunt vltra viginti millia equitantes, alia turba non poterat præ multitudine numerari: per bonam æxiſtimationem dictum fuit, quod pluſquam cc. millia peditum erant. Peccatis exigentibus in . . populo Chriſtiano tãta inopia panis aduenit, quod vnus paruus panis vendebatur duodecim denariis. De communi igitur conſilio Domini Patriarchæ, & aliorum, qui præerant populo præceptum eſt omnibus pauperibus, vt redirent ad propria . . . in menſe Septembris tot, & tanti fuerunt, quod naues eos reducentes fuerunt 66. per bonam æſtimationem communiter dicebatur ab omnibus præter corpora mortuorum cruce ſignatorum in eundo, & redeundo ſupra centum millia fuere.

. . . .

In nomine Domini. Amen.

Infraſcriptæ ſunt conſtitutiones, ac antiquæ, & approbatæ conſuetudines, à tempore cuius in contrarium memoria non exiſtit habitæ, & ordinatæ inter maiorem Eccleſiam Ferentinam, & Reuerendam Eccleſiam S. Mariæ in Flumine de Ceccano.

In primis, quod ipſa Eccleſia S. Mariæ, ſeu Abbas, & Capitulum eiuſdem Eccleſiæ pro parte, & nomine ipſius tenentur tempore Viſitationis faciendæ prout conſuetum eſt, per Reuerendum in Chriſto patrem, & Dominum, Dominum Epiſcopum cum competenti familia ſi ſibi placuerit, in eadem Eccleſia, & eius domibus præfatæ Eccleſiæ ſumptibus, & expenſis, ſecundum quod facultates ſupradictæ Eccleſiæ patiuntur, in comeſtibilibus, & potabilibus recolligere, & ſibi humiliter, & deuotè nihilominus miniſtrare.

Item, quod dum eidem Domino Epiſcopo cũ prædicta ſua competenti familia placuerit in prælibata Eccleſia, & eius prædictis domibus laudabiliter commorari. Item comeſtibilia, & potabilia ſibi exennia, vel præſentata, intrare debent ad vſum communem Domini Epiſcopi memorati, eiuſque familiæ ſupradictæ, nec non Abbatis, & Capituli prædictorum in Cellarium Eccleſiæ ſupradictæ.

Item quod præticulata Eccleſia debet ſua libertate, & immunitate gaudere, nec ad aliquid aliud aſtringi niſi ad quartam partem duntaxat decimæ, & commutationem, aliis verò franchitiis, libertatibus, & immunitatibus ſuis ſucceſſuris perdurare debet ſecundum tenorem, & formam Papalium priuilegiorum.

Finis Chronicon Foſſæ nouæ.

BREVE CHRONICON
Atinenſis Eccleſiæ,

Authoribus Anonymis duobus Atinatenſibus ex Codice perantiquo m. ſ. Monaſterii Foſſæneuæ ab anno primo Iulij Cæſaris, ad annum vſque noſtræ ſalutis M.CCC.LV. Accedit donationis monumentum Leonis Epiſcopi Atinatis, Clericis ſuis conceſſum ann. MLVI. nunc primum in lucem editum.

ROmanorũ primus Iulius Cæſar regnauit an. 4. menſ. 10. Quarto anno eius Romæ tres Soles exorti sũt, & bos locutus eſt fruſtra ſe vrgeri, non enim frumenta; ſed homines breui tempore defecturos.

Octauianus regnauit ann. 57. menſ. 6.

Tertio anno Imperij eius Tranſtyberim, oleum è terra erupit, fluxitque toto die, & in decimo anno eius Regnorum, & ſacerdotium Iudæorum destructum eſt, & quadrageſimo ſecundo anno Ieſus Chriſtus Dominus noſter in Bethelem naſcitur, & in quadrageſimo ſexto anno Herodes vniuerſos paruulos iuſſit interfici.

Tiberius regnauit ann. 24.

Quintodecimo anno eius Ioannes filius Zachariæ in deſerto iuxta Iordanum fluuium prædicat Chriſtum. Initium prædicationis anno decimo ſexto Chriſtus crucifigitur anno Tiberij decimo octauo. Solis facta defectio, & terræmotus ingens fuit per totum orbem.

Gaius regnauit ann. 1. menſ. 10.

Tertio anno eius in toto orbe Romano figuræ, & immagines Cæſaris ſunt conſecratæ.

Claudius regnauit ann. 13. menſ. 8. d. 28.

Secundo anno eius Petrus Apoſtolus cum primus Antiochenam Eccleſiam fundaſſet Romam mittitur, ibique Euangelium prædicans viginti quinque annis eiuſdem Vrbis Epiſcopus perſeuerat. Sed interea eundum, ad Atinenſem ſe contulit Ciuitatẽ hoſpitatuſque eſt in domo cuiuſdam nobilis, & præclariſſimi viri Palatiani nomine iuxta templum Iouis prope portam maiorem, vbi nunc eſt Eccleſia ipſius Apoſtoli; cuius domus parietes vſque hodie integri permanent ob memoriam tãti Hoſpitis, & Principis. In quo loco minuit ſibi ſanguinem idem Apoſtolus, & barbam ſecit. Inuenit autem in eadem domo Galileum quondam, vitam in peregrinatione ducentem, Marcus nomine, à quo genus, patriamque requirens, Hebræum ſe eſſe aſſeruit in Galilææ finibus ortus. Quem Apoſtolus futurum Chriſti diſcipulum intuens, Apoſtolicis verbis eum inſtruere cepit, Qui eius ſuſcipiens monita, & lauacrum ſuſcepit baptiſmi. At Apoſtolus ceptum peragere cupiens iter, eundem Marcum, nouum diſcipulum Romam ſecum adduxit, ibique in fide Chriſti perfectè inſtruens eum, ad olim quam deſeruerat ciuitatem, Pontificatus infulis decoratum, remiſit illum, dans in mandatis Euangelium Chriſti inibi prædicare. Cunque prædictus vir ſanctus ab Vrbe Roma fuiſſet egreſſus, officium ſuſcipiens prędicandi, miraculorum ſigna illum comitari cœperunt. Appropinquans autem ad mœnia ciuitatis prædictæ ſtationem fixit in Valle, quæ Septa Iani vocabatur non longè à Ciuitate in qua idolum aureum, & argenteum eiuſdem colebatur Iani. Habebat quoque eadem Valle portas ſeptem, quia vndique muris erat vallata; in quo idolo Sanctus dum inſufflaſſet, mox illud Diuina potentia redegit in puluerem. Alio à die Vrbe ingreſſus Atinam, ad illud quod quondam habuerat hoſpitium redijt. Cuius Palatiani vxore defuncta, prædicatione viri Dei conuerſus eſt ad Dominum vna cum quamplurimis alijs. Templum denique, quod Iouis dicebatur iſta domum ſuam habuerat octauo anno poſt paſſionem Apoſtoli in eius conſecrauit honorem. In qua nimirum Eccleſia ſeptem presbyteros, totidemque Diaconos ordinauit. Prædictus quoque vir Palatianus omnes poſſeſsiones, & facultates ſuas eidem Eccleſiæ conferens, in ſecreta confeſsione Domino ſpiritum reddidit, & ſepultus eſt iuxta eandem Eccleſiam in introitu eius ſedit autem prędictus Pontifex ann. 20. menſ. 5. diebus 23. In quo ſpatio quinque milia, & eo amplius hominum ad fidem Chriſti conuertit vſque ad tempora Domitiani perſeuerans, præſidente in ſede Apoſtolica Beato Clemẽte ſummo, & vniuerſali Papa.

Nero regnauit ann. 13. menſ. 8. dieb. 28.

Vltimo anno eius Romæ Petrus, & Paulus ab eo ſunt interfecti.

Poſt Petrum verò primus Romanam Eccleſiam tenuit Linus ann. 11. menſ. 3. d. 13.

Prima præfecatio.

Veſpaſianus regnauit ann. 8. menſ. 11. d. 22.

Secundo anno eius Titus filius eius cepit Iudeam, & Hieroſolymis ſubuerſis, ſexcenta millia virorum interfecit.

Titus regnauit ann. 2. menſ. 5.

Primo anno eius Mons Veſuuius eructauit incendium.

Domitianus regnauit ann. 15. menſ. 5.

Quinto anno eius conſtruxit Templum Romæ ſine lignorum admiſtione, & quartodecimo anno Ioannes Apoſtolus in exilium mittitur in inſulam Pathmos.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Cletus ann. duodecim, menſ. 1. d. 11.

Sub huius temporibus paſſus eſt Beatiſs. Marcus Atinenſis Epiſcopus diſcipulus B. Petri Apoſtoli, a Maximo Preſide totius Campaniæ; anno poſt paſſioné Domini ſexageſimo tertio, 4. Kal. Maij. Qui præſes dum famam ſanctiſſimi Præſulis percepiſſet miſſa apparitione, coram ſe ſanctum exiberi præcepit.

cepit. Quem cum à fide Chriſti nequaquam diuellere poſſet, poſt macerationem carceris & famis inopiam, verberibus etiam, & flammis adhibitis, in amphiteatrum eiuſdem Vrbis Tribunal ſibi parari conſtituit. Qui vt erat nequiſſimus, & ad peragendum ſcelus promtus, & auidus coram vniuerſis Ciuibus, in eius capite duos iuſſit clauos infigi: quorum vnum in fronte, alterum in eius corona infixerunt. Demum verò cum duobus presbyteris cum quibus coram Iudice fuerat præſentatus ductus eſt extra Vrbem, in campeſtri loco iuxta monumentum, quod vocatur Imperiale; ibique capita eorum à corporibus recedentes, ea inhumata reliquerunt. Fideles autem, qui extra Vrbem abſconſi degebant, noctu pergentes, Corpus B. Marci Martyris ſeparatim à capite poſuerũt: alia verò duo in vno condiderunt ſepulcro: & ſic vbi poſita ſunt permanſerunt vſque ad tempora B. Syluestri Papæ, præſidente in ſede Atinenſi Maximo Epiſcopo, Imperante verò Conſtantioo Imperatore.

Secunda Perſecutio.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Clemens annis 9. menſ. 2. dieb. 10.

Hic ſecundo anno Pontificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atinenſi Fulgentium Epiſcopum, qui ſedit ann. 31. menſ. 7. dieb. 28. Iſte ſepeliuit corpora SS. Nicandri, & Marci iuxta corpus Chriſti Martyris Marci conſtituens ſibi paruum habitaculum. Huius etiam cura fuit ſtudioſius recondere corpus B. Marci martyris, & ſeparatim caput à corpore ponere. Obiit autem tertio Kal. Octobris, & poſitus eſt iuxta Eccleſiam B. Petri Apoſtoli.

Nerua regnauit ann. 1. menſ. 4. Eodem anno Senatus decreuit, vt omnia, quæ Domitianus ſtatuerat in irritum deducerentur.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Anacletus annis 12. menſ. 1. dieb. 11. Vltimo anno Pontificatus ordinauit in Ciuitate Atinenſi Hilarium Epiſcopum: qui ſedit ann. 27. dieb. 4. Obiit octauo Idus Decembris, & poſitus eſt iuxta Eccleſiam B. Petri à Septentrionali parte.

Traianus regnauit an. 19. menſ. 7. Septimo anno huius Romæ Aurea Domus incendio conflagrauit.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Euariſtus ann. 13. menſ. 7. dieb. 2. poſt quem

Alexander ano. 10. menſ. 7. dieb. 2.

Tertia Perſecutio.

Adrianus regnauit annis 21. Primo anno huius Iudæos cepit contra Romanos rebellantes.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Xyſtus ann. 10. mẽſ. 3. dieb. 21. Primo anno pontificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atina Vrbanum Epiſcopum qui ſedit annis 28. dieb. 20. al. d. 15. Obijt autem ſecundo Kal. Martij, & ſepultus prope Eccleſiam B. Petri.

Sub huius temporibus Adrianus Imperator Atinam veniens templum Dianæ continuo fecit in eo loco, vbi Balnea dicebatur Imperialia, non longè ab Amphitheatro contra meridianam plagam, ſubtus viam aquæductus.

Theleſphorus ſedit annis 11. menſibus 3. diebus 22.

Antoninus regnauit ann. 22. menſ. 7. dieb. 26.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Higinus ann. 4. menſib. 3. dieb. 8.

Poſt hunc Anicetus ann. 8. menſ. 3. dieb. 3. Septimo anno Pontificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atina Lucium Epiſcopum, qui ſedit ann. 31. menſ. 4. d. 8.

Quo præſidente præcepta Antonini Imperatoris ad coercendam Ciuitatem Atinam directa ſunt. Dedicatum in eadem Vrbe Palatium in eo loco, vbi nunc dicitur Palatium Antoni in monte iuxta arcem eiuſdem Ciuitatis.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Pius ann. 11. menſib. 4. d. 21.

Romanæ Eccleſiæ præfuit Sother ann. 9. menſib. 4. d. 20.

Eleuterius ſedit ann. 15. menſib. 7. dieb. 5. Anno ſexto Pontificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atina Salomonem Epiſcopum, qui ſedit ann. 36. menſ. 10. dieb. 25.

Hic cum eſſet natione Romanus, facundius cæteris præſulibus apicem ſui Præſulatus tenebat. Compoſuit autem geſta Sanctorum Martyrum Nicandri, & Marciani, & Marci Præſulis: Paſicratis quoque, & Dariæ, ſuper quorum corpora paruum conſtruxit templum; & erexit à latere: fecit & Eccleſiam in honorem eiuſdem Paſicratis, & Dariæ, in eo loco, vbi Horrea vocantur, in quadam villa, quæ erat ibidem. Vnde vſque hodie dicitur locus ille, mutato nomine Broſa. Prædictus itaque Pontifex die noctuque iuxta eadem corpora pſalmis, & orationibus vacans, Domino ſpiritum reddidit Kal. Auguſti, & ſepultus eſt ibi ante ianuam ipſius domus.

Victor ſedit ann. 10. menſ. 11. d. 10.

Zephirinus ſedit ann. 19. menſ. 1. d. 10.

Sub Antonini Characallæ Imperatoris temporibus dedicatum eſt in Atina Forum eiuſdem Antonini, non longè ab amphitheatro, magnis lapidibus, & politis marmoribus: iuxta quod forum ſitum eſt, & templum Saturni, ante cuius fores aquæductus diſtenditur varijs operibus inſignitum habens Idola ſeptem, & ſeptem abſidas, in quibus poſita erant. Conſtructum eſt etiam ibi, & ſepulchrum eiuſdem Saturni varijs & diuerſis marmoribus ornatum, in quo eius oſſa poſita ſunt, miſſa in quodam æreo loculo in modum reticulæ factum. Quod templum, & forum gentilium rem, dedicatum eſt 10. Kal. Iunij imperante Seuero & Antonino.

Caliſtus ſedit ann. 5. menſ. 11. dieb. 10. Hic autem primo anno ſui Pontificatus ordinauit in Ciuitate Atina Dimitrium Epiſcopum, qui ſedit ann. 31. al. 38. menſ. 5. dieb. 19. Sed ſenectute grauatus, oculorum lumine caruit annis 26. Sepultus eſt autem in Cœmeterio prædeceſſorum ſuorum in Eccleſia B. Petri.

Vrbanus. Anterus: Pontianus. Vltimo anno Põtificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atina Carum Epiſcopum, qui ſedit ann. 22. menſ. 3. dieb. 22. Qui cum orationi cum quibuſdam fidelibus vacaret iuxta corpus B. Marci pro quodam dæmonia-

co,

co, inruentibus paganis, ipſum interfeecerunt: cuius ſanguis in dæmoniacum proſiliens, illico mundatus eſt. Sepultus eſt autem ibidem tertio Kalendas Maii.

Fabianus. Cornelius. Lucius. Stephanus. Primo anno Pontificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atina Vigilantium Epiſcopum, qui ſedit ann. 20. al. 21. meſ. 7. dieb. 26. Hic autem toto vitæ ſuæ tempore in Eccleſiam deorſum apud Martyres manſit ieiuniis, & orationibus vacans. Sepultus eſt autem ibi 4. Kal. Iulii.

Xyſtus: Dionyſius: Felix: Eutychianus: Gaius. Secundo anno Pontificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atina Prudentium Epiſcopum, qui ſedit ann. 25. al. 30. menſ. 2. dieb. 5. Hic cum quodam die Idolum Iunonis, quod erat in templo, quod ſitum eſt iuxta Thermas Antonianas, euertere vellet, tentus à Paganis occiditur. Cuius corpus ante ipſum Templum inhumatum relinquentes diebus tribus à Chriſtianis rapitur, & in Eccleſia Beati Petri humatur ipſo die kal. Aprilis.

Marcellinus; Marcellus: Euſebius: Milchiades. Vltimo anno ſui Pontificatus ordinauit in Ciuitate Atina Maximum Epiſcopum, qui ſedit annis 30. al. 25. menſ. 5. dieb. 10. In huius temporibus conſtructa eſt Eccleſia in honorem B. Mariæ ſemper Virginis, & B. Marci martyris, & Pontificis in eo loco, vbi dicitur Pes Silicis, iuxta monumentum, quod vocatur Imperiale circa viam, quæ dicitur Monumentorum, eo, quod hinc inde plena ſit monumentis, magnis lapidibus, diuerſis marmoribus, & excelſis columnis in longitudine pedes centum ſexaginta tres, in latitudine pedes quadraginta duo habens in gyro murum excelſis lapidibus: in qua poſuit corpus prædicti martyris Marci ſubtus altare maiore, in quodam ſepulcro marmoreo, cum lapideo titulo nomen Chriſti martyrem intimantem. Poſuit & caput eius ſeparatim à corpore in vaſculo vitreo ſimul cum Clauis, in angulo ipſius Baſilicæ ab occidentali parte. Poſuit, & iuxta idem corpus Venerabilium Epiſcoporum corpora prædeceſſorum ſuorum. Fecit in gyro Domos ad ſuſceptionem hoſpitium: Fecit & domos ad vtilitatem Clericorum ſuorum. Conſtruxit quoque Eccleſiam in honorem ſancti Nicandri martyris in pede montis, vbi nunc eſt Caſtrum Vitalbi. Obiit autem 8. Kal. Maii, & ſepultus eſt Eccleſia ſua.

Conſtantinus Imperator cum totam Scythiam Romano ſubiugaſſet Imperio in ſuo reditu in Vrbe Atina Templum Saturni conſtrui iubet, vbi & corpus eiuſdem Saturni humatū reperit in tumulo marmoreo: Sacerdotes cuius primatum cenſuit habere.

Iulius Papa. Primo anno ſui Pontificatus ordinauit in Ciuitate Atina Eugenium Epiſcopum, qui ſedit ann. 31. menſib. 9. dieb. 16. Sub huius temporibus conſtructa eſt arca vbi requieſcūt corpora SS. Nicandri, & Marciani iuxta Maiorem Eccleſiam, à parte Septentrionali, quam texit plumbo: ſic manſit tempore multo: ab intus verò arcā Porphireticis, & variis lapidibus veſtiuit, portiſque ſericis, æreiſque fortiter clauſit illam. Poſuit & ſupra fornicem arcæ oſſa quorundam Sacerdo-

A rum, quorum nomina ignorantur. Poſuit, & in veſtibulo arcæ oſſa Paſicratis martyris, in ingreſſu illius Baſilicæ. Fecit & in circuitu murum lapidibus magnis ad munitionem eius, in modum circuli. Venerabatur autem . . . . . locus ille honore congruo & frequentatione aſſidua, quia virtus de illo exibat, & ſanabat multos. Obiit autem decimò Kal. Februarii & ſepultus eſt in eodem loco.

Liberius. Damaſus. Duodecimo anno Pontificatus ſui ordinauit in Ciuitate Atina Romanum Epiſcopum, qui ſedit ann. 41. menſ. 10. dieb. 26. vſque ad tempora Arcadii Imperatoris perſeuerās, cuius gladio necatus eſt, in prædicta Eccleſia B. Mariæ, & B. Marci martyris in ſuburbio eiuſdem Vrbis ſita, 7. Idus Septembris. Iſte ſiquidem
B Romanus martyr mortuus eſt ab exercitu Arcadii Imperatoris in prædicta Eccleſia ſanctę Marię quo nunc Eccleſia ſancti Bartholomęi Apoſtoli dicitur quo ſita eſt in loco, qui dicitur Pes Silicis, vbi & B. Marcus recepit martyrium, & per multa tempora quieuit, & hic etiam erat Epiſcopatus, quæ quoque Eccleſia in eius honorem, & B. Mariæ dedicata eſt à ſupradicto Maximo.

Arcadius prędictus Imperator cum filium ſuum ad regendam, & dominandam Ciuitatem Atinam miſiſſet agentibus nuptiis cuiuſdam præclare virginis in quibus nobiliores, & pulchriores totius Vrbis conuenerant, contigit ipſum Imperatoris filiū intereſſe, qui inter ipſa gaudia nuptiarum quandam nobiliſſimam, & pulcherrimam conſpiciens puellam, eius amori adustus in concupiſcentiam præ-
C dictæ virginis vehementer exarſit. Quam adhibita nuncius ad concubitum ſuum, quandoque blanditiis quandoque minis, quandoque muneribus curauit allicere. Sed virgo verba pro verbis reddens immobilis permanebat. Verum labor improbus omnia vincit. Inuenit prædictus filius Imperatoris artem, qua artem deliceret: Finxit ſe ſe infirmari, & grauibus doloribus cruciari, miſſo autem nuncio, prædictā puellam ad ſe venire præcepit, quæ cum eius cubiculum ingreſſa fuiſſet eam ad ſuum cepit coarctare concubitum. At illa pro viribus renitens ipſe ſuis viribus virginem oppreſſit. Cuius ſceleris famam dum parentes ipſius mulieris comperiſſent ad domum Imperatoris irruentes Imperatoris filium interfecerunt. Quod cum Imperator audiſſet, parauit exercitum valde
D terribilem, & expugnauit Ciuitatem Atinenſem ſeptennio. quam cum minime capere poſſet redijt Romam. At Imperator paciſcens cum Atinentibus, poſt tempus omnes nobiles, & nobiliores eiuſdem Ciuitatis ad ſe venire mandauit; qui cum coram eo præſentati fuiſſent, omnes interficere iuſſit; æquos autem eorum, & arma aliis militibus præcepit donari, & eos coram exercitu ſuo præire conſtituit; ipſe verò ſequebatur cum multitudine ſua. Appropinquantes itaque milites prænominati ad Vrbem Atinam, (quia erant induti veſtimentis ſuorum, & ſedebant equos eorum) aditum intrandi Ciuitatem datum eſt eis. Quam cum fuiſſent ingreſſi omnes quos inueniebāt trucidabant. Imperator autem, nec mora ſuperuenit, qui mortem filii ſui morte crudeliſſima vindicauit,

in qua cede mortuus eſt Epiſcopus eiuſdem Vrbis Romanus nomine, ſimul cum Clero ſuo. Ciues ſiquidem partim gladio corruerunt, partim fuga euaſerunt, quoſdam verò duxere captiuos, quorum hæreditas ad alienos deuenit, & domos eorum ad extraneos. Imperator verò deputatis foſſoribus omnia mœnia, & muros Ciuitatis pariter dirui fecit. Habebat autem Ciuitas in gyro muros, tres portas cum filijs ſuis, & turribus tres porterulas ſeptem; magna autem porta dicebatur aurea in qua erat Idolum Herculis, quod oportebat ab omnibus introeuntibus adorari. Hæc eſt porta, quæ eſt iuxta templum Iouis, vbi nunc eſt Eccleſia ſancti Petri in vico maiore, ſub qua ductus aquę influebat. Alia porta erat ab Orientali parte Ciuitatis in via, quæ dicitur Balnearia, quæ erat etiam ab vtraque parte murata, & deſuper cooperta. Tertia autem porta erat à parte meridiana, in via, quæ dicitur . . . iuxta quam Lapis eſt Imperatoris, & multæ aliæ hiſtoriæ in lapidibus ibi cernuntur. Habebat etiam Amphiteatrum Romano opere conſtructum; habebat etiam templum Saturni, templum Dianæ, templum Iouis, & templum Iunonis, Forum Antonini, Termas Antonianas, & Balnea Imperialia; Ciuitas verò ad ſolum redacta multis temporibus manſit inculta.

Papa Anaſtaſius; Innocentius, Bonifacius, Cœleſtinus, Xiſtus, Leo I. rimus, Hilarus. Tempore Leonis maioris Imperatoris Atinenſes ciues poſt deſtructionem, quam fecerat Arcadius Imperator, reuertentes reædificauerunt eandem Ciuitatem, & muris fortiſſimis vallantes ipſam binas munitiones inibi conſtruxerunt, quarum vna in monte iuxta palatium Antonini, altera verò in colle qui nunc collis turris dicitur ſita eſt. In ea verò quæ ſurſum eſt, Eccleſiam S. Mariæ ædificarunt, in qua Epiſcopus eiuſdem vrbis temporibus belli morari conſueuerat. In illa autem deorſum Conſules, & Duces bellorum inhabitabant. Fecerunt. & Eccleſiam ſanctæ Mariæ, quæ parua dicitur, iuxta forum Antonini.

Tertio anno Pontificatus Hilarius Papa ordinauit in Ciuitate Atina Bonifacium Epiſcopum, qui ſedit ann. 34. menſ. 6. d. 9. In huius autem temporibus Epiſcopium eiuſdem vrbis reędificatum eſt eo opere, quouſque hodie cernitur, ibique cum Clero ſuo pſalmis, & orationibus vacans quieuit in Domino 7. Kal. Maij, & ſepultus eſt in eadem Eccleſia.

Papa Simplicius: Fœlix. Quo tempore Romanus Eremita ſuper Euſtatem fluuium oratione podagras curari. . . .

Gelaſius, Anaſtaſius: Symmachus. Decimo anno huius Pontificatus ordinauit in ciuitatem Atinam Vindemium Epiſcopum, qui ſedit ann. 18. menſ. 9. d. 6. hic autem cum per aliquantulum temporis in Eccleſia ſanctæ Mariæ, quæ in Arce eſt, moratus fuiſſet Oratorium ibi conſtituxit ſancti Onuphrij, in quo loco ob infeſtationem bellorum permanens quieuit in Domino 2. id. Octob. & ſepultus eſt in eodem loco.

Pelagius Papa ordinauit in Ciuitate Atina Fœlicem Epiſcopum, qui ſedit ann. 30. d. 19. Iſte conſtruxit Eccleſiam ſanctæ Mariæ quæ parua dicitur, & mortuus eſt Martyr, à Duce Beneuentano, deſtructa etiam ciuitate, & Eccleſia maiore.

Poſt tempora verò reparata eſt ciuitas, & ordinatus eſt in Epiſcopatu ſuo in Eccleſia ſancti Syluestri, quæ ſub eius tempore dedicata eſt. Gaudentius, vel ſicut alius Cathalogus animaduertit poſtea venit Dux Beneuentanus, & deſtruxit ciuitatem Atinam poſt deſtructionem Arcadij Imperatoris. Poſt hæc reconciliauerunt ciuitatem Pinnenſes, & Furconenſes. Ipſi autem iuerunt, & rogauerunt Papam Honorium vt illis ſecundum conſuetudinem ciuitatis daret Epiſcopum: & Honorius Papa ordinauit in Eccleſia ſancti Syluestri Gaudentium.

Gaudentius Epiſcopus ſedit ann. 15. menſ. 3. ſub quo fabricata eſt Eccleſia ſancti Laurentij, ſancti Blaſij, & ſancti Stephani. quę nunc Eccleſia ſanctæ S. Crucis dicitur, iuxta Amphitheatrum eiuſdem vrbis.

Succeſſu temporis Carolus Magnus Imperator conceſſit priuilegium, cuius ſumma eſt.

In nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis.

Incipit præceptum Sedis Atinenſis, quod fecit Karolus Imperator, filius Pipini, anno quo venit Romam, ac iunxit ad B. Petrum Ducatum Spoletanum, & Beneuentanum, qui, & dictus eſt Patricius Romæ. Prima fine huius præcepti Viride, poſtea Alteatum fluuium, qui dicitur Carum, Montem Ferruggium, Pantana, Lapis Alfedene, Riuum Scuruli vbi naſcitur Rapidu, Lacu Beneceſa, fluuium Berdarum, riuum Vereclata, & fluuium Melſa.

Benedictus Papa ordinauit in prædicta Eccleſia Gaidulphum Epiſcopum, qui ſedit ann. 33. Tempore Henrici, tempore Aligerni Abbatis Caſſinenſis decimo octauo anno, Ioannes 17. Papa de Roma proiectus, venit Capuam, & rogatus à Pandulpho Principe, tunc primum in eadem Ciuitate Archiepiſcopum conſtituit, conſecrato ibi Ioanne fratre eiuſdem Principis Archiepiſcopo. Cui etiam tradidit cum multis alijs Ciuitatibus Epiſcopatum Atenienſem, & ordinatus eſt in eodem Epiſcopatu ab Adenulfo Capuano Epiſcopo, Leò Epiſcopus, qui vixit in Epiſcopatu annis vigintiocto. Huius tempore à ciuibus conſtructa eſt Eccleſia ſanctæ Mariæ in Templo Saturni, huius etiam tempore inuentum eſt corpus Chriſti Martyris Marci, quod latuerat in Epiſcopio Atinenſi ſub altare maiore, quod poſtea dedicauit in honorem ſancti Bartholomęi iuxta corpora SS. Nicandri, & Marciani.

Quintodecimo anno Pontificatus Domini Leonis Epiſcopi, religioſus Comes D. Oderiſius ad hunc locum veniens, obtulit in ſacroſanctum altare per chartulam donationis molendinum vnum.

D. Comes Raynaldus obtulit terram, quæ fuit Benedicti Textorij, ideſt quinque petias terræ, & alij alia multa.

Cum enim reſideret religioſiſſimus vir, & Deo amabilis Leo ſanctæ ſedis Atinenſis Epiſcopus, quæ ab ipſo fuerat condita, atque benedicta, nec non, & reſtaurata de rebus, quæ tunc habere videbatur in eadem Eccleſia conſtruxit cameras, in

quibus

quibus ipſe, & ſui ſucceſſores habitarent iuxta maiorem Eccleſiam ab occidentali parte, fecit totam domum vbi nunc eſt cella vinaria; fecit & dormitorium Canonicorum; fecit, & refectorium ad vtilitatem fratrum fecit & coquinam cum piſtrino, & palatium ad ſuſceptionem nobilium virorum. Super hæc autem libros plurimos eidem Eccleſiæ conferens, quod ſuper fluuium credimus nominare; pallia, & ornamenta non pauca ad ornatum Eccleſiæ ſtuduit conquirere: Fecit Ciborium ſuper altare maiore, quod verſibus curauit ornare in circuitu ipſius laboris. Poſuit & coronulam deauratam ſuper ipſum altare, & tres leonas ſimiliter deauratas ad honorem Sanctiſſimæ Trinitatis: Fecit & Coronulam in medio Chori, & aliam coronam æream habens in gyro turres duodecim in quibus duodecim ſculpti erant Apoſtoli; quam catenis ferreis ſuſpendit coram Crucibus in medio Eccleſiæ. Fecit & duos trabes ferreos, vnum in Choro, & alium extra Chorum, ad appendendas candelas, fecit & Campanarium in ianua Eccleſiæ à ſeptentrionali plaga;

Tempore Victoris Papæ Secundi facta eſt congregatio Atinenſis in Eccleſia S. Mariæ.

Tempore Henrici Imperatoris ordinatus eſt Epiſcopus Atinenſis Palumbus, quo præſidente conſtructa eſt Eccleſia ſancti Angeli in Percſo, iuxta Balnea in collibus Melfi; quam etiam ipſe dedicauit 2. non. Iulii. Hanc ſiquidem Eccleſiam quidã ſacerdos Teuto nomine condidit cum totam poſſeſſionem ſuam in circuitu adiacentem tradidiſſent per cartulã donationis ſupra hoc ſacroſanctum altare eandem Eccleſiam obtulit atq; ſe ipſum in hoc loco ad ſeruiendum Deo tradidit.

Alio quoque tempore eo præſidente Pontifice Salomon quidam conciuis noſter cum filiis ſuis tradiderunt totam partem ſuam, quam habebant de Eccleſia ſancti Mauri ſita prope Mellatinum in hoc venerabili loco: Ita fecit, & Aldo filius Petri presbyteri de parte noſtra, quam habebat in ſupradicta Eccleſia in manu venerabilis Palumbi Epiſcopi.

Sedit autem ipſe Palumbus Epiſcopus ann. 15. & ſepultus eſt iuxta Eccleſiam maiorem à Septentrionali parte, prope ianuam ipſius Baſilicæ; quæ ibidem conſiſtit.

Eo defuncto ſucceſsit Ioannes Epiſcopus, qui ſedit ann. 12. hic autem venerabilis Epiſcopus ampliauit muros maioris Eccleſiæ, & eam depingere fecit, Hiſtoriam veteris, ac noui teſtamenti cernentibus demonſtrans. Fecit & cruces magnas deauratas, & poſuit eas ex vtraque parte extra Chorum; Fecit & domum, quæ nunc horreum dicitur, quæ eſt ſupra porta ipſius Monaſterij. Diruit etiam altaria duo, quæ erant in porticibus ipſius Eccleſiæ, in abſidis, vbi quondam idola ſteterant, in quarum vna, quæ eſt à parte meridiana, poſitum eſt corpus B. Martini Confeſſoris, & Eremitæ in ſepulchro marmoreo cuius vita ſatis claruit actibus ſicut in geſtis ipſius legitur, & eius oſſa quotidie manifeſtant. In altera vero, quæ eſt à parte ſeptentrionali, conſtituit fontem ad benedicendum in Sabbato ſancto. Obijt autem Ioannes Epiſcopus, 2. id. Septembris, & poſitus eſt in porticu ipſius Eccleſiæ à parte meridionali.

Anno Domini MCLV. Albericus Præpoſitus tertio die Martij fuit amotus à Præpoſitura; ſe ſcribebat in præſentibus literis ſuis; Dei gratia, & Abbatis Caſinenſis, à quo Præpoſitus eligebatur Atinenſis.

Anno Domini MCCII. Otto Imperator Regnum ingrediens Siculorum fultus auxilio Diupuldi Comitis, Acerrarum, quem idem Imperator Ducem fecerat Spoleti, & Comitis Petri Celani totam Apuliam cepit, & terram laboris tradentibus ſe ſibi omnibus Comitibus, & Baronibus Regni præter Comitem Ricardum Fundanum. At Innocentius Papa Tertius Imperatorem, & ſequaces hac de cauſa excommonicauit, & multas ciuitates, ac terras Regni officio diuino priuauit.

Anno Domini MCCCXLIX. nono Septemb. fuit magnus, & terribilis terremotus, itaut non remanſerit lapis ſuper lapidem, & percuſſit viros, & mulierem ſine numero.

Anno Domini MCCCLV. Præpoſitus Eccleſiæ Atinenſis Matthias de Salomone fecit fundamenta Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Atinenſis ſubtus terram palmos viginti.

Anno Domini MCCCLVI. quinto die Ian. apparuerunt tres ſoles in Cœlo, & durauerunt per horam vnam.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, anno ab Incarnatione eius Milleſimo quinquageſimo ſexto: menſe Iulio, indict. 8. reſidente in Vrbe Roma ſummo, & vniuerſali Pontifice Domino Papa Victore, & imperante Domino Conrado piiſſimo Imperatore, & Capuanam Eccleſiam, gubernante Domino Adenulfo Archiepiſcopo. Nos Leo, diuina gratia diſpenſante Eccl. Atinenſis Epiſcopus, recto conſiderationis oculo, ea quæ ad vtilitatem Eccleſiæ pertinent intuendo, vt Eccleſiaſticus ordo iuſte, & pie in domo Domini viuere valeat, ordinantes in mente ſtatuimus; vt Atinenſes Clerici ad Eccl. S. Mariæ ſponte, & voluntarie pariter conuenirent, & diuinum ſeruitium vnanimiter Domino exhiberent, hoc noſtræ voluntatis arbitrium placuit, & ipſe à quo omne bonum procedit, hoc ſua clementia tribuit, & conceſſit. Quoniam ipſe, qui bonam voluntatem largitur, præbet, & operationis pium effectum. Conuocatis igitur vniuerſis Clericis vna cum Domino Lando Illuſtriſſimo Comite, & noſtro aduocato Bernardo pariter cum omni populo ciuitatis noſtræ voluntatis arbitrium, diſſeruimus, & propoſitum in mente conceptum illis omnibus viua voce aperire curauimus, vt nihil in domo Domini abſque digno conſilio fiat, quia ſcriptum eſt omnia fac cum conſilio, & poſt factum non pœnitebis. Patefacto denique conſilio dignum, & iuſtum viſum eſt vniuerſis ne clerici per diuerſa vagantes, & ſeculares curas, atque ſollicitudines ſemper gerentes in diuino ſe famulatu exercere prout condecet minime poſſet. Proinde Clerici conſilio habito quidam ex ipſis non inuiti, neque coacti ad Eccleſiæ ſeruitium gratuito pectore, & ſyncera voluntate ſe contulerunt, videlicet Theoto, Angelus, Ioannes, Almundus, Albertus, Ioannes, Leo, Benedictus, Petrus, & Ioannes presbyteri, & Benedictus Ar-

chidiaconus, & Gregorius, Marcus Primicerij, Dominicus, & Atious, Hi omoes rationabile obſequium Domino repræſentantes vt ambularent in Domo Domini cum coſenſu ad Altare ſanctæ Dei Genitricis ſe ſe cum omnibus ſuis rebus humiliter obtulerunt. His ita peractis memoratus Comes omni populo ſibi aduocto vna cum prædictis Clericis ſupplices nobis preces depoſuerunt attentius, exorantes, vt tam illi, qui ſe iam ad Eccleſiæ gremium contulerant, quam & poſteris, qui eorum fuerant veſtigia ſecuturi noſtra diſcularent: quorum preces benigno pietatis intuitu attendentes dignum eos duximus exaudiri, vnde accepto, & deliberato conſilio eidem ſanctæ Dei Genitricis Eccleſiæ omnibus Canonicis ſicut præſentibus, ita etiam, & ſubſequentibus concedimus, atque donamus Eccleſiam ſancti Laurentij, ſancti Martyani, ſancti Blaſij, ſancti Syluestri, ſancti Petri, ſancti Stephani, & omnes Eccleſias quas in finibus Atinæ Ciuitatis conſtrui poſſuot, ſcilicet cum decimis, primitiis, & oblationibus viuorum & mortuorum. Præterea ad honorem ſanctæ Dei Genitricis, & ob reuerentiam corporis Beatiſſimi Martyris Marci huius Ciuitatis Antiſtitis concedimus vobis veſtriſq; ſucceſſoribus omnium veſtrarum Eccleſiarum ordinationes pariter, & canonicas ſanctiones. Concedimus inſuper vobis, vt quoties nos, vel noſtros ſucceſſores abſentes fuerunus ex noſtræ authoritatis officio poteſtatis plenitudinem habeatis, vt Epiſcopali iure Clericorum iudicium in veſtro Capitulo obtineatis, & de vniuerſis criminalibus videlicet de matrimonijs diſſoluendis, vel coniungendis, & de oppreſſionibus canonicè iudicandis, & vt huius noſtræ paginæ inſtrumentum ſicut, & à vobis, ita etiam à ſucceſſoribus noſtris firmum, & illibatum in perpetuum conſeruetur. Obligamus nos, & poſteros noſtros Curiæ centum libras auri componere, & hoc ſimili modo eodemque tenore inuiolabiliter conſeruetur: Quod ſi quis huius noſtræ conſtitutionis decretum aliqua ratione auſu temerario infringere vel remouere tentauerit ex parte Dei omnipotentis, & B. Mariæ ſemper Virginis, Beatiſque Michaelis Archangeli, & ex parte Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & omnium Apoſtolorum, & B. Marci Martyris omniumque Sanctorum perpetuò cum anathematis vinculo innodamus, vt in die iudicii non reſurgat in dextera parte coronandus, ſed cum Iuda Domini traditore, & cum Dathan, & Abiron, quos terra viuos abſorbuit ſuam ſedem accipiat. Amen. Fiat. Fiat.

Hoc ego Benedictus Notarius per iuſſionem ſupradicti Venerabilis Epiſcopi ſcripſi. Actum Atinæ feliciter.

Leo Dei gratia Epiſcopus ſcripſi.

Ego Lando gratia Dei Comes.

Ego Petrus Adoni Iudex.

Petrus Iomnni Sergij Iudex.

Ego Iubone teſtis ſum.

Hactenus Leonis Epiſcopi documentum.

Atina, ſeu Atinum nobilis olim Ciuitas in Volſcis iuxta Pontinas paludes, poſt Fabrateria verſus Irrû: Tarracina habet eam à ſiniſtris. Inter Colonias Romanas numeratur à Frontino; Atina potens, Virg. 7. Aeneid. meminit eiuſdem Cicero pro Cn. Planco, Silius, Seruius, Pomponius Sabinus, Plinius, Petrus Marſus ad Silii Italici, Leander, aliiq. A ſancto Marco Petri Apoſtolorum Principi diſcipulo, primo Epiſcopo decorata, nunc oppidum eſt non admodum frequens. Epiſcopalis dignitas ſuppreſſa dicitur Innocentii III. temporibus, loco Epiſcopi in ea Eccleſia Præpoſitus ſucceſſit Sanctæ Sedi immediatè ſubiectus, liberam dignitatem ſubſtinuit olim Præpoſitus contra Soranum Epiſcopum ſub Innocentio VI. ex ſententia delegati Apoſtolici ann. 1354. Auguſto Menſe; Acta ſancti Marci Epiſcopi Atinatis & Martyris ſcripſit Adenulphus Archiepiſcopus Capuanus, qui anno 1044 Leonem Atinatem Epiſcopum conſecrauit; quo Præſule eiuſdē Martyris Lipſana inuenta fuere; vnde Adenulphus (vt Michael Monachus in Capuano, ſanctuario teſtatur) officium eiuſdem ſancti verſibus Leoninis compoſuit, Eccleſiæque Atinenſi recitandum tradidit. De Marco Martyrolog. Roman. 28. Aprilis. Baronius in notis ad eundem, de quo Petrus Bibliothec. Caſinen. in lib. de viris Illuſtr. cap. 15. & cap. 43.

F I N I S.

INDEX

Nominum omnium Epiſcoporum, qui in hoc primo tomo Italiæ ſacræ continentur, ordine alphabetico diſpoſitus.

ABundãtius Lucē. 846. 20.
Achilles de Graſſis Tipher. 233.*54.
Achilles Spolet. 171.*6.
Achilles de Graſſis monte Flaſc. 1065. 19.
Acto Aprut. 394. 8.
Acto ibidem. 397. 11. 13.
Acto ibidem. 400. 15.
acto Camer. 597. 15.
acto Fulg. 734. 20.
acto Marſorum. 961. 5.
acto Reat. 109.*12.
acto Tudert. 242.*19.
actius Oſtien. 72. 22.
adalbertus Lunen. 897. 17.
adalbertus Sutrin. 189.*
adalbertus Siluæ Cand. 129. 21.
adam. Æſin. 229. 9.
adam Auerſ. 552. 16.
adam. Aſculan. 494. 11.
adam Eugub. 696. 56.
adam. Hort. 794. 7.
adeodatus Amerin. 337. 8.
adeodatus Spolet. 173.*14.
adenulphus Caiet. 584. 31.
adiutorius Verul. 300.*31.
adeodatus Michelottus Peruſ. 77.*45.
adolendus Lucen. 857. 38.
Ægidius Caiet. 584. 28.
ægidius Viterbien. Caſtren. 621. 41.
ægidius Fulg. 751. 26.
ægidius Humanat. 825. 33.
ægidius de Valentibus nepeſ. 1108. 61.
ægidius Valuen. 277.*29.
ægidius Caninius Viterb. 325.*36.
ægidius Coriglius Sabin. 201. 42.
ægidius Tuſculan. 263. 8.
ægidius ibidem. 264. 11.
ægidius Aurelinus ibidem. 274. 27.
æleonus Interam. 812. 9.
æmilius Alterius Camer. 617. 51.
æmilius Scatareticis Rauel. 105.*37.
ærimbertus Pennen. 56.*12.
agapitus Eugub. 677. 10.
agapitus de Ruſticis Ancon. 384. 36.
agapitus Colonna Aſcul. 527. 36.
agapitus Camer. 610. 37.
agapitus de Colonna Lunen. 922. 24.
agaſſino Salut. 146.*13.
agatho Tudert. 241.*4.
agatho ibidem. 242.*16.
A Aghinus Lucen. 857. 37.
agnellus Feren. 721. 4.
agnellus ibidem. 722. 5.
agnellus Sutrin. 189.*3.
agnellus ibidem. 190.*6.
agnellus Tarraccin. 201.*67.
alanus Cetinus Sabin. 210. 62.
alanus Balneoreg. 567. 2.
albachius Papien. 6.*16.
albicus Amer. 337. 8.
albertus Anagnin. 350. 29.
albertus Aret. 463. 43.
alberius Boſon. Auxim. 561. 22.
B albertus Balneoreg. 567. 7.
albertus Caiet. 583. 17.
albertus de Albertis Camer. 608. 33.
albertus Iuncta Caſtren. 622. 54.
albertus Eugub. 680. 40.
albertus Longus Ferent. 726. 19.
albertus ibidem. 727. 28.
albertus Nepeſ. 1102. 15.
albertus Nucer. 1118. 10.
albertus Tarrac. 208.*22.
albertus Verul. 291.*10.
albertus Spinis Volater. 364.*42.
albertus Alban. 293. 32.
C albertus Tipher. 228.*6.
albericus Aſcul. 506. 21.
albericus Marſorum. 959. 3.
albericus Oſtien. 78. 40.
albinus Alban. 296. 36.
albinus Reat. 108.*5.
albinus Sign. 148.*3.
albinus Volater. 333.*10.
albinus Volater. 336.*42.
alboinus Anagn. 348. 12.
alboinus Amerin. 338. 13.
alchertus Papien. 36.*84.
aldobrandinus Caualcantes Vrbeuet. 389.*30.
D aldebradus Volater. 336.*15.
aldobrandus Sutrin. 191.*22.
aldouardus Michelottus Aſiſ. 544. 20.
ildebrandinus Caiet. Sabin. 192. 25.
alferius Viterb. 317.*17.
alemannus Ancon. 339. 28.
alemannus Amer. 361. 41.
alemannus Volater. 381.*47.
alexander Farneſius Oſtien. 95. 75.
alexander Farneſius ibidem. 98. 84.
alexander Medices Præneſ. 255. 94.
alexander Perettus Præneſt. 319. 115.
alexander Vitricius Aletrin. 334. 52.

Ale-

Alexander Philonardus Aquen. 447.45
alexander Rubeus Caſtren. 621.49
alexander Cariſſimus Caſtren. 622.52
alexander Eugub. 702.75
alexander Guidiccionius Lucen. 890.86
alexander Guidiecionius Lucen. 891.87
alexander Lunen. 911.27
alexander Andreaſſus Mant. 946.47
alexander Melphien. 1007.77
alexander Ruffinus Melphien. 1017.50
alexander Monopol. 1049.33
alexander Piccolomineus M.Ilcin. 1069.7
alexander Sergardus M.Ilcin. 1070.13
alexander Stupha M. Polit. 1079.6
alexander Sforria Narnian. 1094.51
alexander Vinciolus Nuccrin. 1121.28
alexander Saulius Papien. 46.*100
alexander Piccolomineus Pientin. 97.*7
alexander Tarrac. 209.*37
alexander Caietanus Tarrac. 209.*38
alexander Tarracin. 211.*49
alexander Filodorus Tipher. 233.*57
alexander Cæſarinus Viterb. 329.*46
alexander Strozza Volaterr. 379.*70
alexander Vrbeuet. 395.*32
alaxander Oliua Camer. 609.36
alipertus Vrbeuet. 383.*4
alipertus Fund. 780.6
alexius Celadonius Melphit. 989.15
alexius Scradella Nepeſ. 1108.54
aloxius Sutrin. 194.*60
aloyſius Aeſin. 324.27
aloyſius Ancon. 388.48
aloyſius Auerſ. 554.35
aloyſius Caualcantes Biſin. 576.25
aloyſius Cauen. 659.8
aloyſius de Apera Interamn. 828.51
aloyſius Caluus Interamn. 830.56
aloyſius Alſerius S. Marci. 950.19
aloyſius Coperta M. Peluſij. 1073.16
aloyſius de Aragonia Nerit. 1113.8
aloyſius de Franchis Nerit. 1114.17
aloyſius Alexander Taſſius Recanat. 135.*27
aloyſius Pallauicinus Saluſt. 143.*9
aloyſius Alſerius S.Marci. 950.19
alpartus Volaterr. 336.*15
alpertus Aret. 462.41
alphatius Aret. 457.27
alphonſus Geſualdus Oſtien. 98.86
alphonſus Baſſus Caiet. 589.60
alphonſus Binarinus Camer. 612.44
alphonſus Coſſa Melphit. 1015.37
alphonſus Aluarez Monopol. 1049.39
alphonſus Papien. 22.*67
alphonſus Reat. 125.*50
alphonſus Tornabonus Salut. 142.*4
alphonſus Vicecomes Spolet. 185.*68
alegrinus Aſcul. 523.8
alertus Biliottus Tudert. 247.*47
aluarus Aquil. 439.38
aluarez de Mendoza Aquil. 440.34
amabilis Oſtien. 16.6
amadeus Sab. 208.58
amadeus Aret. 462.58
A Amaotius Narnien. 1091.32
americus Spolet. 174.*20
americus Chitti Volater. 373.*48.
amaſius Soran. 156.*1
amatus Fanen. 710.9
amatus Nepeſ. 1103.23
ambroſius Anagn. 347.6
ambroſius Lucen. 848.31
ambroſius Saluius Nerit. 1113.13
ambroſius Monticula Sign. 154.*48
ambroſius Tarrac. 201.*12
ambroſius Verul. 297.*18
amicus Aquilan. 435.17
amicus Panichus Lauret. 838.5
amideus Pennen. 48.*3
anaſtaſius Interam. 813.20
B anaſtaſius Aeſin. 323.6
anaſtaſius Eugub. 677.9
anaſtaſius Narnien. 1086.12
anaſtaſius Papien. 6.*14
anaſtaſius ibidem. 10.*13
anaſtaſius ibidem. 12.*35
anaſtaſius Pennen. 57.*16
anaſtaſ. Tiburt. 216.46
andreas Præneſt. 222.10
andreas de Valle ibidem. 252.76
andreas Perettus ibidem. 256.102
andreas Alban. 288.7
andreas Alatr. 329.10
andreas ibidem. 331.26
andreas de Mericonis Amer. 340.36
andreas Aquin. 442.5
C andreas Oſtien. 64.6
andreas Ioan. Guidius Aſiſ. 544.21
andreas Aegidius ibidem 545.29
andreas Auximan. 559.6
andreas ibidem 563.31
andreas Biſinian. 577.27
andreas Camer. 605.22
andreas Longus C.Caſtell. 643.43
andreas Sorbolongus Eugub. 702.74
andreas Laurentius Ferent. 728.38
andreas Fulg. 743.22
andreas Fund. 579.2
andreas Interamn. 825.32
andreas Lunen. 911.24
andreas ſancti Marci. 948.1
andreas Marſorum. 961.7
D andreas Melphit. 989.11
andreas Milit. 1035.17
andreas de Alagni Milit. 1038.13
andreas ibidem 1040.37
andreas Nepeſ. 1105.45
andreas Nucerin. 1122.31
andreas Peruſ. 73.*23.74.*29.77.*43
andreas Montiſflaſc. 1062.4
andreas Rauel. 102.*13
andreas Reat. 116.*27
andreas Sillius Recanat. 135.*24
andreas Sign. 152.*36
andreas Borgia Sign. 155.*56
andreas Soran. 158.*17
andreas Marſonus Soran. 158.*19.23
andreas Spolet. 174.*27

andreas

Andreas Sutrin. 192.*34.36.39.93
andreas Tartae, 266.*24.34
andreas de Apris Tuder. 245.*35
andreas CapoGraſſus Valuen. 278.*33
andreas de Valle Valuen. 282.*56
andreas Verul. 299.*25
andreas Volater. 333.*12.50
andreas Vrbeuet. 384.*7
Andreoneus Biſin. 571.1
androuinus Alberti Oſtien. 88.56
angelus de Ripantibus Aretin. 325.27
angelus Accaiolus Oſtien. 89.64
angelus de Anna Præneſ. 248.52
angelus Capranica ibid. 249.58
angelus Corarius Tuſcul. 276.32
angelus Anagn. 362.49
angelus Accaiolus Aquilan. 433.6
angelus Aquinat. 442.7
angelus Capranica Aſcul. 530.57
angelus Martius Aſſiſ. 546.36
angelus Archilegius Aſſiſ. 547.37
angelus de Ricoſolis Auerſ. 553.25
angelus Balneteg. 568.18
Angelus ibid. 569.24
Angelus Caſtren. 618.5
angelus Caſtren. 619.18.620.25
ibidem 26
angelus C. Caſtell. 638.21
angelus Peccluuolus ibidem. 641.32
angelus Gozadinus C. Caſtellan. 643.45
angelus Ferent. 728.31
angelus de Maccaſanis Marſorum. 984.14
angelus de Lacertis Melphit. 989.14
angelus Vitellelchus M. Flaſ. 1064.53
angelus Narnien. 1092.40
angelus Alterius Nepeſ. 1105.43
angelus Coloſius Nucer. 1127.42
angelus Reat. 117*37
angelus Capranica ibid. 122*42
angelus Recanat. 132*14
angelus de Ricaſolis Soran. 158.22
angelus ibid. 159*33
angelus Lupus Tiburt. 220*40
angelus Leonius ibid. 221*43
angelus Troian. 238*26
angelus Scardeonius Tuder. 246*40
angelus Cæſius ibid. 248*51
angelus de Cauis Verul. 301*38
angelus de Tincoſis Viterb. 319*21
angelus Theatinus Vrbeuet. 384*14
angelarius Bentiuenga Tuder. 234*31
anglicus Grimoaldus Alban. 310.51
agnellus Fund. 780.5
angelettus Fulcus Anag. 362.50
anulus Forcon. 423.7
anſelmus Badagius Lucen. 861.46
anſelmus ibid. 868.47
anſelmus Lunen. 896.16
anſelmus Militen. 1034.9
anſelmus Nucerin. 118.17
anſoumus Camer. 593.7
anterius Iutetam. 811
anthemius Interam. 809.2
antoniottus Pallauicinus Præneſ. 256.46

A Antonius Corarius Oſtien. 91.66
antonius M. Gallus Oſtien. 99.90
antonius Caietanus Portu. 167.53
antonius de Monte ibid. 173.99
antonius Sanſeuerinus ibid. 173.73
antonius Saulus Oſtien. 100.91
antonius Puccius Sabin. 213.77
antonius Pernottus ibid. 216.95
antonius Panciarinus Tuſcul. 276.34
antonius Alatr. 332.35
antonius Amerin. 338.16
antonius M. Gratianus ibid. 343.47
antonius M. Franciſchinus Amer. 343.48
antonius Seneca Anagn. 345.68
antonius Faratus Ancon. 384.37
antonius Melatinus Aprut. 407.25
B antonius Aquin. 444.25
antonius Archeoneus ibidem 28.33
antonius Carugius Aquin. 446.38
antonius archeoneus Aret. 476.69
antonius Riccius Aret. 484.86
Antonius Archeoneus Aſcul. 528.45
antonius Aſtorgius ibidem 529.53
antonius de Laurentijs Aſſiſ. 548.42
antonius Scaglioneus Auerſ. 554.37
antonius Vgolinus Auxim. 564.37
antonius Maria ibidem 565.43
antonius Miniatenſis Balneo. 569.24
antonius B ſimian. 575.16
antonius de Aribandis Caiet. 585.39
antonius ibidem 586.47
antonius Lunen. ibidem 589.58
C antonius Iacobus Bonloannes Camer. 611.41
antonius Caſtren. 620.29
antonius Malla Caſtren. 621.50
antonius Stella C. Caſtell. 640.28.30
antonius Seuerus Eugub. 697.62
antonius Ferrerius ibidem 697.68
antonius Dauid Fan. 715.29
antonius Carbonus ibidem 715.30.33
antonius Buccabellus Ferent. 728.34
antonius de Bologninis Fulg. 760.40
antonius Mente Caſinus ibidem 777.64
antonius Fund. 790.37
antonius Hort. 800.32.34
antonius Human. 807.21.22
antonius de Riparia Lucen. 882.73
D antonius Lunen. 921.38
antonius de Flordia ibidem 922.41
antonius Maria Parenticellus Lunen. 923.51
antonius de Vbertis Mant. 939.35
antonius Cale S. Marci 949.16
antonius Michaelius ibidem 951.31
antonius de Riuello Melphien. 1009.24
antonius ibidem 1011.29.30
antonius Puccius ibidem 1016.46
antonius Strada Milit. 1038.27
antonius Sorbilius ibidem 1039.30.33
antonius de Pede Monopol. 1049.32
antonius Portius Monopol. 1049.40
antonius de Pattiano M. Flaſc. 1062.35
antonius M. Peluſij. 1071.1.5
antonius Torres Nepeſ. 1106.48
antonius de Alberijs ibidem 1106.50

anto-

antonius Simeoneus ibidem 1107.5.7
antonius de Caris Nerit. 1113.7
antonius Nucetin. 1123.33
antonius Viminalis ibidem. 1124.35
antonius M. de Monte Papien. 42.*96
antonius Pennen. 64.*34
antonius Probus Pennen. 65.*41
antonius Peruſ. 78.*46
antonius Ferrerius Peruſ. 80.*54
antonius M. Gallus Peruſ. 88.*65
antonius Lunelus Rauel. 104.*32
antonius de Franchis ibidem. 105.*39
antonius Panichius Recan. 137.*37
antonius Pichot Salur. 143.*10
antonius Sign. 152.*28
antonius Guetteſchus Sign. 154.*51
antonius de Portiano Soran. 158.*28
antonius Nouellus ibidem. 159.*32
antonius de Caius ibidem. 159.*34
antonius Tarrac. 209.*32
antonius Roſa ibidem. 210.*40.42
antonius Bonfius ibidem. 211.*47
antonius de Graſsis Tiburt. 221.*41
antonius de Mõte Tipher. 232.*53
antonius Marcheſonus ibidem. 232.*60
antonius de Caluis Tudert. 246.*37
antonius ibidem: 246.*41
antonius Philonardus Verul. 302.*42
antonius Cipollonius Volater. 374*54
antonius de Allijs Volater. 377*63
antonius Vrbeuet. 384.*18
antonius Cobatenis ibidem. 394*49
apollonius Lunen. 897.13
aprilis Nucer. 1117.3
aquilinus Aſsiſſ. 541.4
andronius Fauen. 710.12
andoinus Troian. 237.*2
aripertus Aret. 459.34
ariſtus Oſtien. 64.4
arnoldus de Auxilio Alban. 309.47
arnoldus Aret. 464.46
arnoldus Eugub. 677.10
arnoldus Sign. 151.*21
arnoldus Troian. 237.*19
arnoldus Verul. 289.*2
armentarius Papien. 11*33
arnulphus Huma. 806.10
arnulphus Milit. 1030.1
arnulphus Valuen. 252.*7
arpalous Aſculan. 493.10
aruizzo Tibur. 216.*11
arſenius Eugub. 677.10
arſenius Hortan. 794.10
aſael Anagn. 350.26
aſclepiadorus Peruſ. 72.*13
aſcanius Ferretius Milit. 1038.25
aſcanius M. Sforza Papien. 39.*94
aſtorgius Agenenſis Ancon. 383.33
aſtorgius Humanat. 807.24
aſtorgius Melphien. 1014.32
aſtorgius Rauel. 103.*17
aſuerius Aquinat. 441.2
attilius Vrſinus M. Peluſij. 1074.27
auentius Lucen. 846.19
A auguſtinus Spinula Alatr. 333.41
auguſt. Ancon. 381.24
auguſtinus Galaminus Auxim. 565.44
auguſt. Balneoreg. 569.22
auguſt. Caiet. 585.42
auguſt. Ferent. 722.12
auguſtinus Landulphus Fund. 792.44
auguſt. Interam. 825.38
auguſt. Patritius M. Ilcin. 1068.3
auguſt. Landulphus M. Peluſ. 1072.9
auguſt. Narnien. 1088.27
auguſt. Finaccius ibidem. 1091.34
auguſt. Nucerin. 1118.13
auguſt. Papien. 13.*39
B auguſt. Pennen. 64.*32
auguſt. Peruſ. 77.*44
auguſt. Spinula Peruſ. 80.*56
auguſt. Spolet. 181.*3
auguſt. Verulan. 291.*11
aurelianus Lucen. 846.16
aurelius de Teobaldenſis Ferent. 729.43
aurelius ſancti Marci. 951.34
azolinus Auerſ. 551.1
azzo Tipher. 229.*29

B

BAccius Vgolin. Caiet. 587.52
Baldus Ferratinus Amer. 341.44
baldouinettus de Baldouinettis Ancon. 366.42
baldouinus de Baldouinis Auerſ. 556.40
C baldoinus Melphien. 993.7
baleoneus Corradorus Verul. 304.*47
baltaſſar de Graſsis Tipher. 233*55
baltaſſar Coſſa Tuſc. 276.37
baltaſſar Mannus Lucen. 884.77
balſarius Lucen. 846.25
Bondellus de Bondellis Tipher. 230.*42
baptiſta de Buſalo Aquinat. 445.35
baptiſta de Henricijs Camer. 609.34
baptiſta Zeno Tuſcul. 278.41
baptiſta Nepeſ. 1105.44
baptiſta Cantolicius Penn. 65.*46
barbatus Sutrin. 189.*4
bernabas de Benaſsis Aſiſſ. 546.30
bernobus Interam. 816.45
baſantius Auerſ. 551.12
D baſilius Pignattellus Aquil. 440.31
baſilius Lunen. 894.7
baſilius Maſcardus Tuder. 247.*47
baſilius Alban. 289.24
bartholomæus Amer. 338.25
barthol. Ferratinus Amer. 341.45
barthol. Ancon. 382.27
barthol. Guidiccionus Aprut. 414.41
barthol. de Comitibus Aquil. 427.4
barthol. Aſiſſ. 545.28
barthol. Auxim. 562.28
barthol. Caiet. 587.52
barthol. de Troia Corton. 669.8
barthol. de Rimbert. Corton. 669.12
bartholomæus Fulg. 755.26.29
bartholomæus Hortan. 797.22
bartholomæus Ferrus Interam. 830.57
bartholomæus C. Guidiccionius Lunen. 889.85

bar-

Bartholomæus Marſorum. 983.22
bartholomæus Peretus Marſorum. 987.42
bartholomæus Viſelleſcus Monte Flaſc. 1063.10
bartholomæus Cæſius Narnien. 1094.50
bartholomæus Flores Nepeſ. 1105.46
bartholomæus Vanninus Nepeſ. 1109.69
bartholomæus MezzaVacca Reat. 121.*38
bartholomæus Recanat. 132.*9
bartholomæus Signin. 151.*16
bartholomæus Signin. 151.*19
bartholomæus Signin. 151.*24
bartholomæus Ferratinus Soran. 159.*42
bartholomæus Spolet. 176.*38
bartholomæus de Bardis Spolet. 179.*4
bartholomæus Flores Sutrin. 193.*42
bartholomæus Vanninus Sutrin. 194.*65
bartholomæus C.Cæſius Tibur. 224.*48
bartholomæus Moranus Tipher. 232.*48
bartholomæus Troian. 238.*24
bartholomæus de Aleonibus Tuder. 247.*44
bartholomæus de Gaſpare Valuen. 280.*54
bartholomæus de Tocco Valuen. 280.*41
bartholomæus de Vincio Valuen. 281.*41
bartholomæus de Scalis 281.*49
bartholomæus Verul. 300.*35
beltraminus de Beltraminis Tarrac. 201.*13
benedictus Amer. 338.12
benedictus Amer. 338.15
benedictus Anag. 348.17
benedictus C.Lomellinus Anag. 364.65
benedictus Aeſinus 326.30
benedictus Siluæ Candidæ. 106.12.17
benedictus Portuen. 134.18.135.20.140.35
benedictus Iuſtinianus Portu. 218.1007.
benedictus Alban. 289.5
benedictus Guidalottus Aprut. 409.29
benedictus Aret. 456.14
benedictus Aſcul. 528.48
benedictus Aſſiſ. 544.24
benedictus Balneoreg. 568.19
benedictus Camer. 605.24.29
benedictus Caſtren 619.29
benedictus C.Caſtellan. 636.2
benedictus Vallatus Corton. 668.3
benedictus Fulg. 744.24
benedictus Fund. 780.10.14.790.29
benedictus Interam. 816.26
benedictus Lucen. 875.31
benedictus Lomelin. Lunen. 923.56
benedictus Nepeſ. 1098.10.11.12.17
benedictus Nucer. 1118.8
benedictus Peruſ. 72.*12.73.*17.75.*35
benedictus Vbaldus ibidem. 103.*19
benedictus de Paradoxis Rauel. 103.*19
benedictus Guidalottus Recan. 134.*17
benedictus Spolet. 176.*36
benedictus Sutrin. 190.*11
benedictus Tarracin. 201.*13
benedictus Tiburt. 216.*16
benedictus Valuen. 300.*35
benedictus Sabin. ibidem. 302.*43
benedictus Volater. 338.*22.24
benedictus Nerlius Volater. 379.*69
bernardettus Minerbettus Aret. 482.83
A Bernardinus Vicecomes Alatr. 333.42
bernard. Syluerius Piccolomineus Aprut. 414.42
bernardinus de Cupis Auxim. 564.40
bernardinus de Leis Caſtren. 620.35
bernardinus Scannaſora Caſtren. ibidem. 36.
bernardinus Fulg. 769.44
bernardinus Tempeſtuccius M. Peluſ. 1072.11
bernardinus Ponicula Rauel. 106.*44
bernardinus Collinius Sign. 153.*50
bernardinus Tomarellus Valuen. 282.*58
bernardinus Caruagial Oſtien. 94.72
bernabas Lunen. 922.40
bernabo Pennen. 64.*31
bernardus Oſtien. 70.12
bernardus Portuenſis. 149.30
bernardus de Albia ibidem. 165.50
B beroardus Gouth Alban. 309.44
bernardus Æſin. 324.19
bernardus Aſculan. 498.18.19
bernardus Biſiniao. 575.19
bernardus del Nero ibidem. 577.33
bernardus Caiet. 582.11
bernardus Caſtren. 618.1.619.7
bernardus ibidem. 620.32
bernardus Human. 806.12
bernardus Nucer. 1120.24
bernardus Lunatus Papien. 21.*65
bernardus Balbus ibidem. 31.*71
bernardus Condianus ibidem. 37.*90
bernardus Pennen. 62.*25
bernardus Carius Peruſ. 75.*37
bernardus Sign. 151.*15
C bernardus Rogerius Soran. 1594.*29
bernardus Spolet. 180.*49
bernardus Sutrien. 192.*33
bernardus de Bartholomeis Tiph. 231.*44
bernardus de Militibus Valuen. 282.*57
bernardus de Lacu Viterb. 324.*23
bernardus Inghiraminus Volater. 381.*75
berengarius Fredol. Præneſt. 271.22
beringarius Lucen. 882.70
beringarius Spol. 174.4.22
berardus Herulus Sab. 210.63.
berardus Beneuent. ibidem Præn. 224.44.22
berardus de Berardis ibidem. 243.41
beroaldus Ancon. 377.16
berardus Ancon. 381.20
berardus Aquil. 421.5
D bentiuenga de Bentiuengi Tuder. 244.*30
bentiuenga de Bentiuenghis Alb. 307.43
benincaſa Reat. 109.*14
benincaſa de Benincaſis Ancon. 385.38
benuenutus Eugub. 690.47
benuenutus de Scotiuolis Aux. 560.17
benciuolus Eugub. 683.37
benenatus Eug. 677.17.18.
beneredus Præneſt. 227.29
benuenutus Caiet. 584.33
berardus de Padula ibidem. 425.1
beroaldus ibidem. 434.17
beroaldus Santius ibidem. 439.27
bernardus Marra Auerſ. 556.43
berardus Auxim. 561.20
berardus Bonioannes Camer. 611.43

Beraidus Ferent. 722.18 A
berardus Fulg. 754.27
berardus Marſorum. 962.9
berarous ibidem. 978.10.983.22
berardus M. Peluſij. 1072.7
berardus Nepeſ. 1103.20
berardus Pennen. 50.*9
beroaldus Penne. 59.*21
berardus Reat. 116.*29
berardus Tibur. 217.*23
berardus Troian. 238.*18
bertrandus de Prato Oſtien. 87.55
bertrandus Ligerij ibidem. 89.60
bertrandus deucius Sab. 202.41
bertrandus de Conaccho ibidem. 205.50 B
bertrandus Augerius Tuſcul. 271.22
bertrandus Alatrin. 331.26
bertrandus Langerij Aſiſſ. 543.15
bertrandus de Alena Eug. 696.60
bertoldus Caiet. 58.3.20
beſſarion Tuſcul. 277.36
beuegnates Nucer. 1120.22
bilonsius Troian. 238.*20
bricianus Aret. 467.53
blondus Hortan. 794.6
blondus Æſin. 325.23
blondus Fulgin. 779.47
blaſius Fundan. 785.19
bloſius Reat. 118.*37
bnolergius Ancon. 374.13
bonauentura Alban. 307.24 C
bonauentura Fulonanus Alatr. 334.49
bonauentura Balneoreg. 568.17
bonaiuncta Æſin. 323.12
bonauita Recan. 130.*4
bonifacius Veletr. 5.1
bonifacius Ferrerius Portuen. 173.72
bonifacius Beuilsqua Sabin. 218.107
bonifacius de Comitibus Alban. 289.23
bonifacius Camerin. 593.3
bonifacius Narnien. 1088.25
bonifacius Nepeſ. 1104.32
bonifacius Papien. 9.*28
bonifacius Tipher. 228.*7
bonifacius Tudert. 242.*13.243.*27
bonifacius Verul. 289.*4
bonattus Eugub. 689.34 D
bonfilius de bonfilijs Eugub. 739.21
bonhomo Aret. 437.24
bonhomus Fanen. 714.19
bonincontrus Thomæus Human. 807.14
boninſegna Aſcul. 526.36
bonifertus Sign. 149.*7
bonizzus Sutrin. 191.*16
bonus Ioannes Aſcul. 526.35
bonus Caiet. 581.6
bonus Ferent. 721.3
borbellus Tipher. 226.*22
botus Vbertinus Aret. 474.66
branda Caſtilio Port. 169.56
branca Tiburt. 217.*29
britius Fulg. 733.2
britius Spolet. 166.*1
brunus Sign. 149.*19

Bruno Præneſt. 228.17
bulgarus M. Merlinus Peruſ. 76.*39
buorus Volater. 336.*20
buttaſaua Lunen. 920.34
butius de Butijs Tipher. 230.*38

C

CÆlius Nerit. 1114.16.
Cælius Nucer. 1117.2
calixtus Tudert. 241.*7
cæſar Naccius Amer. 340.40
cæſar Gherardus Camer. 616.48
cæſar Lamagna Cauen. 660.12
cæſar Lippius Camer. 661.13
cæſar Milit. 1039.31
cæſar Boulus Nerit. 1113.14
cæſar Ventimilia Tarrac. 212.*43
cæſar Racchagnus Tipher. 234.*65
Cæſar Petrius Valuen. 283.*61
cæſareus Marſorum. 981.14
cæſarius Oſtien. 70.13
candidus Fulg. 736.19
candidus Tibur. 216.*13
candidus Vrbeuet. 383.*2
conon Mant. 931.9
camillus Campeggius Nepeſ. 1108.62
camillus Burchelius M. Ilcin. 1169.9
camillus Ponharius Aptur. 413.39
camillus C. Burgheſius Æſin. 326.33
camillus Scribonius M. Peluſ. 1073.19
camillus Peruſcus Alatr. 334.45
camillus Leonius Tibur. 221.43
campolus Caiet. 582.9
capiterius Vrbeue. 386.*24
capponus Capponius Aret. 476.72
corantes Papien. 35.*80
carolus de Actis Ancon. 342.29
carolus de Nepis Aſſiſien. 545.33
carolus de Comitibus Ancon. 387.46
carolos Caraffa Auerſ. 557.45
carolus Bouius Balneoreg. 570.40
carolus Pius Oſtien. 102.96
carolus Graſsius M. Flaſc. 1065.20
carolus de Buccardis Narnien. 1093.44
carolus Soderinus Narn. 1094.48
carolus Spinola Peruſin. 85.*57
carolus Trauerſarius Signin. 153.*47
carolus Montillus Viterb. 328.*42
caſſianus Narnien. 1084.8
caſſianus Aret. 456.17
S. Caſsianus Tuder. 241.*3
caſsianus Human. 794.2
caſtus Siluæ Candidæ. 130.4
ceſus Aquil. 421.3
celſius Camerin. 594.9
celſus Pacius Caſtren. 621.46
celſus Zanes Caſtri Pleb. 634.2
S. Cechardus Lunen. 894.5
cereſius Camer. 599.17
chriſtophorus Alstrin. 331.31
chriſtophorus Numalius Alatrin. 339.39
chriſtophorus Madruccius Port. 172.82
chriſtophorus Biſinian. 574.10
chriſtophorus Corton. 669.11
chriſtophorus Borbonius Corton. 670.14

Chri-

Chriſtophorus Fulgin. 759.39
chriſtophorus Caictanus Fulgin. 777.60
chriſtophorus Arcbintius Saluc. 142.*6
chryſogonus Alban. 288.11
ciccus Palumbus Melphien. 1014.35
cinthius Phiionardus Tsrrscin. 211*48
cinthius Portu. 149.29
cinthius Sabin. 183.17
citonatus Portu. 131.10
clarencius Valuen. 251*2
claudius Aſcul. 489.2
clariſſimus Aſſiſien. 542.7
cliel Aſcul. 493.12
clemens Dolera Fulgin. 772.52
clemens Aquilsnus 435.13
clemens Gers Interamn. 830.61
clemens Verul. 300*37
connimodus Aret. 459.22
coradus Ametin. 339.34
conradus Aſiſſ. 543.38
conradus Germsnus Portu. 150.17
conradus de Suburra Sabin. 184.9
conradus de Vvitzenbarch Sab. 184.21
conradus Prænef. 224.22
conon ibid. 23
conradus de Carbonaria Anagn. 364.64
conradus Auxim. 502.24
conradus Melatinus Aprutin. 407.25
conradus Balneoreg. 568.20
conradus Manilius ibid. 569.29
conradus Eug. 697.64
conradus Hortan. 797.21
conradus Lucen. 856.36
conradus Caracciolus Milit. 1038.24
conradus Papien. 22*68
conradus Soran. 157*11
conradus Monellinus Tsrrac. 209*39
conradus Csraeciolus Vrbeuet. 394*45
cornelius Termanus Auxim. 564.41
conſtantinus Anag. 347.4
conſtantinus Veltramus Corton. 673.25
conſtantinus Aquin. 44 11
conſtantinus Portu. 134.17
conſtantinus Bargellinus Fulginat. 775.56
conſtantinus Aret. 465.47
conſtantinus ibidem. 467.56
conſtantinus Interamn. 612.11
conſtantinus Præneſt. 222.11
conſtantinus Interamn 814.13
conſtantinus Caiet. 583.3
conſtantinus Intersmn. 814.29
conſtantinus Alban. 288.12
coriolanus de Martyrarijs S. Marci. 950.20
conſaluus Caputus S. Mar. 952.38
conſtantius Aquin. 441.4
conſtantius Melphien. 1005.15
conſtantius Narnien. 1086.11
cœlius Neriton. 1114.16
Cœlius Nucer. 1117.2
conſtantius Nucer. 1120.21
S. conſtantius Peruſ. 70.*2
conon Peruſ. 72.*22
coſtantino Rogadeus Rauell. 100.*2
cœleſtinus Puccitellus Rauell. 106.*43
colus Rest. 108.*9
colus Reat. 109.*15
coſtantius Bargellinus Reat. 125.*51
cola Soran. 158.*26
coſtantinus Herulus Spolet. 183.*61
corteranus Tipher. 229.*26
coſtantinus Bonellus ibidem. 233.*59
coſtantinus Herulus Tudert. 247.*44
conſtantinus Vrbeuet. 387.*18
coſmus Patius Aret. 480.78
coſmus Manuecius Interam. 831.62
coſmus Torres Peruſ. 89.*87
coſmus Scrius Fan. 777.37
coſmus de Angelis Cort. 673.25
coſmus Setarius Rauel. 103.*55
coſmus Minerbertus Cort. 673.29
comes Vrbeuet. 386.*28
creſcentius Æſin. 323.11
creſcentius Sabin. 183.16.18
creſcentius de Caua Alatr. 331.26
creſcentius Siluæ Candidæ. 156.19
creſcentius Aſiſien. 542.12
creſcentius Valuen. 351.*33
creſcentianus Ciuit. Caſtell. 636.1
creſconus Tudert. 241.*5
crypoldus Fulgin. 731.1
S. Criſpinus de Nigris Papien. 5.*8
S. Criſpinus Papien. 5.*12
S. Criſpinus Papien. 6.*21
S. Cyriacus Ancon. 370.1
cyprianus Aret. 457.23
cyprianus Aret. 457.26
cyprianus Scnilis Auxim. 564.24

D

S. Dalmatius Papien. 6.*13.
S. Damianus Biſcoſſis Papien. 11.*32
daniel Fund. 781.13
daniel Tiburt. 218.*32
datius Aret. 456.18
dauizzo Tipher. 228.*18.
decentius Peruſ. 71.*4
decentius Lucen. 846.18
decentius Eugub. 676.7
decentius Aret. 456.10
deodatus Aret. 457.28
deuſdedit Caiet. 582.13
deodatus Eugub. 677.16
deodatus Oſtien. 73.27
defendens Biuſatus S. Mar. 952.39
deſiderius C. Sealia Melphi, 1018.56
deodatus Sealia Melphi. 1018.58
deodatus Militen. 1035.15
deodatus Monopol. 1043.1
deuſdedit Narnien. 1086.13
deodatus Papien. 13.*45
delphinus Pennen. 65.*37
deobaldus ibidem. 73.*18
didacus Merinus M. Peluſij. 1074.24
dionyſius Aprut. 397.10
dionyſius Eugub. 676.6
dionyſius Ferent. 727.26
dionyſius de Robertis Ferent. 729.42

Dionyſius Morellus Ferent. 729. 47
dionyſius Tuſcus Monopol. 1048. 20
dionyſius de Martinis Nepeſ. 1109. 67
dionyſius Vannucius Peruſin. 79* 49
diuitius Tuſcul. 264. 10
dominicus Pichius Amerin. 344. 51
dominicus Pioellus Oſtien. 99. 88
dominicus Anagn. 347. 3
dominicus Grimanus Portu. 172. 66
dominicus Gymnaſius Oſtien. 191. 95
donarianus Florius Aret. 455. 4
dominicus de Broſtellis Aſſiſin. 545. 25
dominicus Petruccius Biſinian. 577. 31
dominicus C. de Cupis Camerin. 611. 42
dominicus Eugub. 677. 22
dominicus Eugub. 677. 30
dominicus Fanen. 710. 8
dominicus Feren. 722. 11
dominicus Fulgin. 717. 15
dominicus Aſtallus Fund. 772. 28
dominicus Humanat. 806. 19
dominicus S. Mar. 949. 13
dominicus Militen. 1035. 14
dominicus Militen. 1037. 20
dominicus Miitreo. 1039. 30
dominicus Monteſiaſ. 1062. 6
dominicus Mercatius Rauell. 103* 24
dominicus Reat. 115* 23
dominicus Luchanus Reat. 122* 43
dominicus C. de Cupis Recanat. 135* 28
dominicus Sutrin. 192* 32
dominicus de Anglona Sutrin. 195* 35
dominicus de Martinis Sutrin. 194* 63
dominicus Valerinus Tibur. 218* 36
dominicus Tuichus Tibur. 222* 47
dominicus Valuen. 252* 13
dodo Reat. 109* 16
dodonus Narn. 1087. 19
donadeus Nato. 1092. 41
s. Donatus Aret. 450. 2
donatus Caſtren. 620. 34
donatus M. Peluſ. 1072. 4
donatus Stampa Nep. 1108. 63
donatus Bottinius Valuen. 281* 49
docibilis Caiet. 581. 5
dorotheus Fulg. 737. 14
dulcitius Aret. 456. 19
dulcitius Sabin. 181. 1

E

EBerardus Militen. 1030. 4
eleuctus Aret. 459. 33
elimpertus Aret. 462. 42
elimpertus Aret. 466. 58
elpennus Aſcul. 493. 14
eleuterius Lucen. 846. 23
eliſeus Mantua. 932. 10
eliſeus Theodinus Soran. 160* 44
elius Troian. 237* 7
elpidius Volater. 333* 3
emygdius Aſcul. 488. 1
emmo Aſcul. 495. 17
emnius Philonardus Alban. 315. 86
emnius Philonardus Ferent. 329* 48

A emnius Philonardus Verul. 301* 41
enoc Corron. 669. 9
ennodius Papien. 8* 24
epiphanius Siluæ Candidæ. 106. 6
s. Epiphanius Aſcul. 489. 5
epiphanius Papien. 5* 11
s. Epiphanius Papien. 7* 22
epiphanius Peruſ. 73* 15
s. Epiphanius Spolet. 172* 8
s. Epaphroditus Tarracin. 199* 1
erpho Eugub. 677. 19
erulfus Mantuan. 929. 2
euerardus Aret. 462. 4
eraſmus Signin. 149* 9
euangeliſta Pallotta Portu. 176. 96
euangeliſta de Mariſtellis Tibur. 221* 42
B euangeliſta Torgniolus Tipher. 234* 64
eubolius Tipher. 227* 1
eugenius Fuccius Verul. 303* 45
euchariſtus Volater. 349* 33
eugenius Oſtien. 771. 17
eumancius Volater. 343* 28
euſebius Aret. 456. 8
euſebius ibid. 12
euſebius Fan. 705. 3
euſebius Fulg. 736. 3
euſebius Sutrin. 189* 5
euſtacius Alban. 288. 11

F

FAbianus S. Marci. 949. 2
fabius Pignatellus Monop. 1049. 38
fabius Fornarius Nerit. 1114. 15
C fabius Ghiſius Nerit. 1115. 19
fabius Vigil Fulg. 769. 46
fabius Columna Auerſan. 556. 28
fabius Arcella Biſinian. 576. 21
fabricius Varranus Camer. 620. 39
fabricius Paulutius Caſtri Pleb. 633. 1
fabricius Campius Ferent. 729. 46
fabritius Landrianus S. Mar. 950. 23
fabritius Tarrac. 212* 55
fabritius Landrianus Papien. 47* 104
fabritius Soran. 160* 49
facundinus Nucer. 1117. 1
fehaus Sandeus Peon. 65* 44
fauſtus Caffarellus Fund. 791. 39
ferdinandus Anagnin. 363. 59
ferdinandus Balneoreg. 569. 28
D ferdinandus Caiet. 585. 54
federicus Eugub. 697. 67
federicus Frezzius Fulgin. 557. 35
ferdinandus Poccettus Melphit. 989. 16
ferrantes Farneſius Monteflaſ. 1065. 21
ferdinandus Soran. 159* 40
ferdinandus Pandolphinus Troian. 239* 32
federicus Cæſius Tudert. 245* 50
filerius Aſcul. 93. 15
fidentius Auerſ. 552. 15
fidemundus Fanen. 714. 18
fidemundus Nucer. 1120. 26
fidelgarius Tarracin. 202* 16
flaminius Philonardus Aquinat. 447. 45
florentius Nerit. 1091. 29
florentius Aret. 456. 6

florentius Peruſ. 71.* 3
florentius Tiburt. 216.* 2
florimus Eugub. 677.8
Florus Aquil. 428.1
Florus Fulgin. 737.12
Florus Tipher. 227.* 4
Floraſius Surrin. 191.* 21
floridus Tudert. 242.* 9
fœlix Aſcul. 489.6
fœlix Caiet. 586.49
fœlix Camerin. 593.5
fœlix Equit. Ducal. 644.4
fœlix Eugub. 676.5
S. Felicianus Fulgin. 734.4
fœlicianus Fulgin. 735.6
S. Fœlix Interamn. 812.13
felix Lucen. 844.6
fœlix Lucen. 846.24
fœlix C. Centinus Militen. 1041.46
fœlix Nepeſ. 1098.3
fœlix Nucer. 1117.1
fœlix Portuen. 130.6
S. Fœlix Papien. 5.* 9
fœlix Centinus Sabin. 218.110
felix Praeneſt. 222.1
fœlix Spolet. 173.* 15
fœlix Terracin. 200.* 3
folcus Tipher. 228.* 12
formoſus Portuen. 231.54
fortunatus Tudert. 241.* 6
fortunatus Fulg. 736.9
S. Fortunatus Tudert. 242.* 8
S. Fortunatus Fanen. 705.5
fortunius Fug. 677.15
franciſcus de Alphanis Aeſin. 324.16
franciſcus Aeſin. 324.17
franciſcus Romelinus Alban. 314.70
franciſcus Alatrin. 332.27
franciſcus Alatrin. 331.29
franciſcus Alatrin. 334.51
franciſcus Amerin. 339.32
franciſcus de Mercatello Amerin. 339.33
franciſcus Cenninus Amerin. 344.49
franciſcus Sueſſanus Anagnin. 363.55
franciſcus Machabrunius ibidem 363.58
franciſcus Soderinus Anagnin. 363.61
franciſcus Anconitanus. 386.41
franciſcus Aprutin. 403.19
franciſcus Aprutin. 409.30
franciſcus Aprutin. 415.34
franciſcus Chrigattus ibidem 413.40
franciſcus Aquilan. 437.18
franciſcus de Tebaldinis Aquinat. 444.31
franciſcus Aret. 467.57
franciſcus de Ragazziis Aret. 476.73
franciſcus Minerbettus Aret. 481.82
franciſcus de Oddis Aſſiſien. 545.26
franciſcus Aſſiſien. 546.32
franciſcus C. Soderinus Aſſiſien. 546.33
franciſcus de Salis Balneoreg. 569.32
franciſcus Geminus Balneoreg. 570.37
franciſcus Piccolomineus Biſinian. 576.26
franciſcus Caiet. 585.30
franciſcus Gattula Caiet. 585.35
A franciſcus Patritius Caiet. 587.51
frantellus Camerin. 594.9
franciſcus Camerin. 605.23
Franciſcus Robertus Camerin. 611.40
franc. Caſtren. 621.42
franc. Caſtren. 622.45
franc. Ciuit. Caſtell. 638.16
franc. de Frenchinis Ciuit. Caſtell. 641.40
franc. Ayellus Cauen. 655.1
franc. Mormiles Cauen. 655.2
franc. C. Soderinus Corton. 670.16
franc. Praegnanus Corton. 673.24
fructuoſus Eugub. 677.13
franc. Eugub. 694.48
franc. Eugub. 694.51
franc. de Bilius Eugub. 697.61
B franc. Roboreus Eugub. 697.67
franc. Fanen. 715.20
franc. Ruſticuccius Fanen. 718.40
franc. Boncompagnus Fanen. 719.43
franc. Philipperius Ferent. 728.38
franc. Roſa Fulgin. 768.42
franc. Simonetta Fulgin. 776.58
franc. Fundan. 785.21
franc. Fundan. 786.22
franc. Fundan. 791.35
franc. de Franceſchinis Hort. 802.40
franc. de Cuppinis Interamn. 826.41
franc. Maria Interamn. 827.43
franc. Interamn. 827.47
franc. Hiloris Interamn. 827.49
franc. Cantutius Lauret. 837.1
C franc. Sforza Lucen. 889.84
franc. de Piſis Lunen. 922.46
franc. Lunen. 923.50
franc. Gonzaga Mant. 940.40
franc. Gonzaga Mant. 944.44
franc. Gonzaga Mant. 946.48
franc. S. Mar. 949.5
franc. Maccaſanus Marſot. 984.33
franc. Machaelius Marſot. 986.38
franc. de Monaldo Melphien. 1002.12
franc. Scondicus Melphien. 1009.26
franc. Caruſius Melphien. 1013.31
franc. Caracciolus Melphien. 1016.40
franc. Aldoſius Militen. 1039.35
franc. Roboreus ibidem. 1039.36
franc. Rodius Militen. 1040.39
D franc. Monopol. 1047.18
franc. Carbonus Monopol. 1048.24
franc. Sorgentinus Monopol. 1050.48
franc. de Materio Monteflaſc. 1063.12
franc. Cuniſius Monteflaſc. 1065.22
franc. C. Piccolomineus Montisilcin. 1068.4
franc. Maria Piccolomineus Montisilc. 1069.8
franc. Peruſcus Montis Peluſ. 1074.21
franc. de Bellantibus Narnien. 1092.38
franc. C. Soderinus Narnien. 1093.46
franc. Nepeſ. 1105.39
franc. Nepeſ. 1106.47
franc. Soderinus Oſtien. 95.73
franc. Tunonius ibidem 96.81
franc. Piſanus Oſtien. 97.82
franc. Gioioſa ibidem 99.89

franc.

Franc.M.de Monte ibidem 100. 92
franc.Subrips Papien. 36.*85
franc.Piccolpaſſus Papien. 37.*88
franc.C.Alidoſius Papien. 41.*95
franc.Gonzags Papien. 46.* 101
frigerius Peruſ. 75.*36
franc. Poggius Peruſ. 76.*40
franc.Gratianus Peruſ. 77.*42
franc.Gaazetta Peruſ. 79.*52
franc.Bernardinus Simonetta Peruſ. 86.*59
franc. Boſſius Peruſ. 88.*63
franc.Prægnisnus Præneſt. 246. 50
franc.Cornelius ibidem 252. 82
franc.C.Piccolomineus Pient. 96.*4
franc.Maria Piccolomineus Pient. 97.*8
franc. Candalmetius Portu. 169. 58
franc.Coſtaldus Rauell. 102.*10
franc.Lauellus Rauell. 103.*26
franc.C.Quignonus Rauell. 104. 31
franc.Bennius Rauell. 105.*40
franc. Maurocenus Recanat. 134.*23
franc.Auguſt. Salut. 146.*16
franc.Romulus de Miletis Signin. 155.*55
franc.Carbonius Sabin. 205. 51
franc. Landus ibidem 206.54
franc.Soran. 158.*21
franc.Spolet. 178.43
franc.Herulus Spolet. 183.*62
franc. Sutrin. 193.43
franc.Tarracin. 208. 19
franc. Tarracin. 208.*20
franc.Beltraminus Tarracin. 212.*52
franc.Tipher. 229.*35
franc.de Ayello Tudert. 246.*39
franc.Maſcardus Tudert. 247.*46
franc.de Claromonte Tuſcul. 279. 51
franc.Sfortia ibidem 282.73
franc.Valuen. 278.*36
franc.de Silanis Valuen. 278.*28
franc.Valuen. 281.*46
franc.Caruſius Valuen. 283.*60
franc.Caualerius Valuen. 283.*62
franc.Boccapadulius Valuen. 286.*63
franc.Maria de Scellonibus Viterb. 325.*32
franc.Maria C.Brancaccius Viterb. 329.*47
franc.Soderinus Volater. 377.*64
franc.Roboreus Volater. 378.*66
franc.de Monaldeſchis Vrbeuet. 390.*31
franc.de Monaldis Vrbeuet. 395.*46
fridericus Valuen. 978.*31
fridericus Recan. 1324. C
fridericus Gonzaga Mant. 940. 40
fridericus Biſin. 57.29
frigidianus Lucen. 84. 49
federicus Ceſius Tuſcus 280.59
Framundus Verul. 294.*17
fumo Aſcul. 495. 16
fulianus Lucen. 844.5
S.Fulco Scotus Papien. 31.*73
Fuluius Cornius Peruſ. 86.*60
fuluius C.Corneus Spolet. 184.*64
fuluius Vrſinus Spolet. 184.*65

G

GAbriel Paleottus Sabin. 216.98
Gabriel de Maleſpinis Lunen. 622. 44
gabriel Narius S.Marci 951.30
gabriel Maccaſanus Marſorum. 984.34
gabriel Setonius Nerit. 1113.6
gabriel Gabriellius Eugub. 696.55
gabriel Aeſin. 326. 34
gabriel Caſtren. 620.38
galbinus Aret. 456.13
Gallardus de Peliraco Spolet. 180.*15
galganus Volater. 342.*36
galganus Volater. 362.*40
galeatius Franciottus Lucen. 888.82
galeatius Florimontes Aquin. 446.40
galeatius Roſcius Aſſiſin. 547.40
Galeatius Caurarius Mant. 94.37
galeatius Moronus Recanat. 136.*33
galeatius Gegald.Balneoreg. 570.34
galterus Alban. 293.35
gandulphus Pennen. 48.*7
ganginus Volater. 336.*17
garganus Signin. 152.*37
gandulphus Tudert. 242.*21
garſiodorus Mant. 932. 16
garuerus Melphien. 1002. 11
gaſpar Viuianus Anagn. 384.69
gaſpar de Gioioſo Aquil. 440.35
gaſpar Lofredus Melphien. 1015.38
gaſpar Cincius Melphien. 1017. 51
gaſpar Fulg. 758.37
gaſpar Cecchinellus M.Flaſc. 1067.28
gaſpar Paſchalius Reat. 125.*54
gaudentius Veletren. 60.12
gaudentius Alban. 309.45
gaudentius Polus Amer. 346
gaudentius Aret. 456.9
gaudentius Peruſ. 73.*14
gaudioſus Sign. 148.*4
gaudioſus Reat. 108.*7
gaudioſus Eugub. 677. 14
gaudius Caſtellus M.Peluſ. 1074.26
gaufridus Caſteloneus Sab. 195.27
gaufridus Milit. 1030.5
gaufridus Volater. 342.*26
gaufridus Biſin. 572.7
gaufridus de Porteriis Rauel. 103.*20
gelaſius Aret. 1455. 3
geminianus Lucen. 844.8
geminianus Volater. 333.*4
georgius Coſta Portuen. 131.75
georgius Manzolus Auerſ. 556.41
georgius Caſtren. 620. 33
georgius Ciuit.Caſtellan. 638.24.34
georgius Maccaſanus Hortan. 802. 44
georgius Roboreus Vrbeuet. 395.*51
georgius Nepeſ. 1098. 7
gentilis Anagn. 363. 54
gentilis Ancon. 375. 15
gentilis de Bechis Aret. 479. 77
gentilis Auerſan. 551.11
gentilis Auxim. 560.12
gentilis Delfinus Camer. 613.46
gentilis Marſorum. 983. 26

Gen-

Gentilis Melphien. 989.1
gentilis Bentiuenga Nepeſ. 1104.20
gentilis Viterb. 308.*8
genſonus Viterb. 308.7
gerardus Veliter. 59.4
gerardus Oſtien. 74.30
gerardus de Seſſa Alban. 296.38
gerardus Amerin. 338.18
gerardus Rubeus Amer. 339.31
gerardus Anagn. 338.36
gerardus Norchettus Caſtren. 620.25
gerardus Nepeſ. 1103.21
gerardus Spolet. 178.*42
gerardus Tiburt. 216.*53
gerardus Troian. 237.*5
gerardus Blancus Sabin. 199.34
gerardus Lucen. 857.42
gerardus Penn. 48.*6
gerardinus Human. 806.14
gerardinus Lunen. 921.39
germanicus Tudert. 247.*42
germanus Auximan. 559.5
gionans Oſtien. 64.5
gilbertus Tuſcul. 263.6
gilbertus Balneoreg. 567.6
gilbertus Ala Nucer. 1118.9
gioias Dragomanus 97.*9
girardus Valuen. 257.*19
gippus Volater. 333.*9
godiſaluus de Rueda Aquil. 440.3
godeſcalchus Rauel. 203.*28
godefredus Ciuit. Caſtellan. 637.14
gofredus Aquin. 442.13
goffridus Auerſ. 550.3
gotfridus Biſinian. 572.5
gorus Corton. 668.20
gorus Gerius Fanen. 716.35
gotifredus Lucen. 872.48
gotofredus Lunen. 898.28
gotifredus Lunen. 908.23
gotifredus Lunen. 920.36
gothifredus Mant. 938.31
gotefredus S. Marci. 950.17
gotifredus Fazarus Milit. 1037.18
gotifredus Peruſ. 73.*25
gothifredus Reat. 116.*25
gothifredus Tibur. 217.*24
gotifredus Tineoſus Viterb. 310.*9
gradelcus Valuen. 252.*4
gratianus Alatrin. 332.8
gratianus Tudert. 243.*25
gratioſus Human. 804.1
gratioſus Nepeſin. 1098.5
gratioſus Nepeſ. 1098.9
gratioſus Sutrin. 189.*5
gratioſus Sutrin. 190.*7
gregorius Veletren. 598.9
gregorius Oſtien. 64.8.10.20.24.25
gregorius Anagn. 347.5
gregorius de bliſco Oſtien. 92.68
gregorius Aquin. 443.14
gregorius Siluæ Candidæ. 1067.11
gregorius Aquin. 443.15
gregorius Portuen. 131.8.9

A Gregorius Aret. 466.49
gregorius Aret. 471.59
gregorius Alban. 288.9.289.18
gregorius Camerin. 605.27
gregorius Caſtren. 619.11
gregorius Vbertus Caſtren. 621.39
gregorius Fanen. 714.16
gregorius Ferent. 728.32
gregorius de Gregorijs Interamn. 825.35
gregorius Lucen. 878.54
gregorius Mantuan. 928.1
gregorius Boldrinus Mantuan. 945.45
gregorius Caſella Militen. 1040.41
gregorius Panzanus Militen. 1042.49
gregorius Narnien. 1089.27
gregorius Præneſt. 222.9
B gregorius Petrocchinus ibidem. 256.97
gregorius C. Narus Reat. 126.*57
gregorius Bolognettus Reat. 127.*59
gregorius Signin. 152.*34
gregorius Sabin. 182.5.185.14.184.20
gregorius Signin. 152.*36
gregorius Tarracin. 206.*18
gregorius Tiburt. 216.27
gregorius Tudert. 242.*18
gregorius Tudert. 242.*20
gregorius Verulan. 299.*26
gregorius Vrbeuet. 383.*3
grimaldus Aeſin. 323.8
grimaldus Anagn. 348.19
grimaldus Pennen. 52.*13
grimizzus Lucen. 857.44
C grimoaldus Valuen. 252.*9
griſanthus Spolet. 173.*13
gualcberius Lunen. 895.14
gualdericus Aquil. 425.4
gualdericus Pennen. 57.*17
gualdericus Pennen. 61.*23
gualbertus Troian. 237.*9
gualterius Aeſin. 323.10
gualterus Amer. 338.24
gualterus Suardus Aquil. 438.22
gualterus Aret. 466.51
gualterus Auerſan. 551.9
gualterus Caiet. 583.30
gualterus Lunen. 916.31
gualterus Tiburt. 216.*12
gualterius Troia. 237.*8
D gualterius Valuen. 257.*17
guarinus Aquin. 442.11
guirnarius Auxim. 560.11
guaghinus Volater. 334.*13
guarinus Præneſt. 229.9
guido Bentiuolus Præneſtin. 257.106
guido Aprut. 294.9
guido Aprut. 597.12
guido Oſtien. 77.18
guido Gonzaga Mantuan. 938.23
guido Nugantius Niuer. 1120.23
guido Papien. 17.*51
guido Curtius ibidem. 19.*57
guido Papien. 18.*59
guido Riparius. 20.*64
guido Tazzius Papien. 34.*76

Guido

Guido Papien. 35.*78
guido Troian. 238.*22
guidottus Corregius Mant. 933.35
guglielmus Melph. 997.5
guillelmus Ancon. 382.38
guillelmus de Maſtinis Aquin. 443.18
guillelmus Aquin. 444.24
guillelmus Aret. 462.39
guillelmus Aret. 470.63
guillelmus Auerſ. 552.21
guillelmus Biſinian. 572.3
guillelmus Biſinian. 572.6
guillelmus Camerin. 599.18
guillelmus Ciuit. Caſtel. 637.15
guillelmus Capponius Corton. 170.17
guillelmus Lucen. 878.58
guillelmus Dulcinus Lucen. 882.69
guillelmus Lucen. 882.71
guillelmus Lunen. 920.35
guillelmus C. Sirletus S. Mar. 950.24
guillelmus Melphien. 1002.10
guillelmus Melphien. 1005.16
guillelmus Monopol. 1047.9
guillelmus Monopol. 1047.12
guillelmus Narnien. 1091.35
guillelmus Sudre Oſtien. 88.58
guillelmus de Euſtoieuilla ibidem 69
guillelmus Papien. 20.*63
guillelmus Canetus Papien. 34.*75
guillelmus Centuaria Papien. 36.*87
guillelmus Baſtonus Papien. 46.*102
guillelmus Præneſt. 225.24
guillelmus Briſonetta ibidem 250.66
guillelmus Mandagoſus ibidem 244.45
guillelmus Pennen. 062.*27
guillelmus Subalpinas Sabin. 198.28
guillelmus Sign. 151.*26
guillelmus Sign. 151.*28
guillelmus Curti Tuſcul. 272.29
guillelmus Tipher. 229.*27
guillelmus Tipher. 229.*34
guillelmus Troian. 237.*6
guillelmus Troian. 238.*17
guillelmus Normannus Tudert. 246.*38
guillelmus Valuen. 263.*22
guimundus Auerſan. 550.4
guitardus Tudert. 243.*22
guitus Farneſius Vrbeuet. 391.*33
gundoſalus Tarracin. 210.*41

H

S. HAberdeus Lunen. 894.1
Hrbentius Peruſ. 72.*9
Hacyntus de Ceno Caiet. 589.63
hadrianus Furchonius Aquin. 448.41
hadrianus Ferent. 722.7
hadrianus Human. 804.2
hadrianus Reat. 108.*8
hadrianus Signin. 148.*6
hadrianus Soran. 159.*41
haiiibal de Ceccano Tuſcul. 272.24
S. Heberardus Aprut. 393.7
hector Dietaleuius Fanen. 719.45
hector Vrſinus Tipher. 230.*40

A helia de Heredio Oſtien. 88.57
helmannius Peonen. 48.*5
helias de Heredio Oſtien. 88
helias Melphien. 1011.28
henricus de Bartholomæis Oſtien. 85
henricus Minutulus Sabin. 206.52
henricus de Caſtro Marſicano Tuſcul. 293.36
henricus de Seſſa Aſcul. 527.40
henricus Brunus Ciuit. Caſtell. 641.33
henricus Fulgin. 738.18
henricus Brunos Hortan. 801.37
henricus Lucen. 878.56
henricus Lucen. 881.64
henricus Lucen. 881.68
henricus Lunen. 920.37
henricus Mantuan. 932.15
B henricus Mantuan. 933.20
henricus Milit. 1038.22
henricus Aſtarius Pasien. 19.*61
henricus Rampinus Papien. 37.*89
henricus Spolet. 174.*26
henricus Gualpheredus Spolet. 175.*30
henricus Troia. 238.*21
hercules C. Gonzaga Fanen. 716.36
hercules Gonzaga Mant. 943.42
hercules Narnien. 1084.4
hercules Tambuſius Rauell. 104.*35
hercules Baleoneus Vrbeuet. 395.*53
S. Herculanus Peruſinus. 70.*1
herculanus Peruſ. 71.*7
heribertus Spolet. 174.*24
hermannus Caſtren. 618.6
C hermannus Tipher. 228.*11
hermannus Volater. 343.*27
herulus de Herulis Narnien. 2095.55
hiacyntus Petronius Melphit. 990.22
hieremias Contugius Aſiſ. 546.32
hieremias Lucen. 848.32
hieronimus Camerin. 593.2
hieronymus Ruſticucius Portuen. 176.89
hieronymus Symoncellus ibidem. 90
hieronymus Bernerius ibidem 92
hieron. Baſſus Roboreus Sabin. 212
hieron. Aſculan. Præneſt. 242
hieron. Graderonius Ancon. 387.43
hieron. Aprut. 415.49
hieron. Aret. 467.55
D hieron. Sanſonius Aret. 481.80
hieron. Ghinucius Aſcul. 532.63
hieron. Bernerius Aſcul 535.69
hieron. Veroſpius Auxim. 566.45
hieron. Damin. Caiet. 589.64
hieron. de Bobus Camerin. 613.45
hieron. Machabeius Caſtren. 621.44
hieron. Lanſrancus Cauen. 661.15
hieron. Gaddius Corton. 672.23
hieron. Roboreus Eugub. 697.66
hieron. Petronius Human. 830.58
hieron. Bentiuolus Monteſiaſc. 1066.25
hieron. Piccolomineus Montisilcin. 1068.5
hieron. Piccolomineus Montisilcin. 1068.6
hieron. Galeratus Nepeſ. 1107.59
hieron. Francus Neriton. 1114.18
hieron. Manellius Nucer. 1128.43

S. Hieronymus Papien. 13.*40 A
hieronymus Balbanus Peruſ. 79.*50
hieronymus Piccolomineus Pient. 96.*5
hieronymus Piccolomineus Pient. 96.*6
hieronymus Baſſus Recanat. 135.*25
hieronymus Melchiorius Recanat. 136.*32
hieronymus Ioannellus Soran. 160.*54
hieronymus Galeratus Sutrin. 193.*55
hieronymus haſteus Verul. 303.*46
hieronymus Martheuccius Viterb. 328.*43
hieronymus Symoncellus Vrbeuet. 397.*56
hilarius Amerin. 336.3
S. hilarius Papien. 6.*17
hildebrandus Syluæ Cand. 106.13
hildeprandus Verul. 289.*3
hildericus Tudert. 242.*17
himerius Amerin. 336.7 B
hioſphorus Milit. 1030.2
hippolytus Fabianus Ciuit. Caſtel. 643.47
hippolitus Capilupus Fanen. 717.39
hippolitus Boſcus Fulgin. 774.54
hippolytus Fabianus Hortan. 804.55
hippolytus Andreaſſus Muran. 831.63
hippolytus Boſcus S. Mar. 951.26
hippolitus Burgheſius M. Ilc. 1070.11
hippolytus Maſſarinus M. Peluſ. 1073.20
hippolitus Rubeus Papien. 43.*99
hippolitus Corneus Peruſ. 87.*61
hippolytus Burgheſius Pient. 97.*11
homo bonus Alban. 288.5
honeſtus Æſin. 323.3
honeſtus Peruſ. 73.*20
honeſtus Verul. 291.*9 C
honuphrius Fulg. 738.16
honuphrius Trincius Fulg. 757.34
honuphrius Franciſcus Melphie. 1014.36
honuphrius Sinueſſanus M. Flaſ. 1063.11
honuphrius Griſarius M. Peluſ. 1074.23
honuphrius Vermæ Rauell. 106.*42
honuphrius Volater. 374.*53
horatius de Monaldis Eugub. 702.78
horatius Ciceronus Ferent. 729.45
horatius Celſus Melphien. 1017.52
horatius Moronus Nepeſ. 1108.65
horatius Montanus Pennen. 67.*34
horatius Monaldus Peruſ. 90.*69
horatius Ferrerius Soran. 160.*47
horatius Ciceronus Soran. 160.*50
horatius Moronus Sutrin. 194.*61 D
hortentius Baptiſta Verul. 302.*44
Hubaldus Oſtien. 82.41
hubaldus Proſenius Hort. 794.5
hugo Oſtien. 79.48
hugo Seguin Oſtien. 86.49
hugo Luſignanus Port. 248.33
hugo de M. Longo Sabin. 204.46
hugo de S. Victore Tuſcul. 264.12
hugo Tuſcul. 265.13
hugo Luſignanus Tuſcul. 276.
hugo Æſin. 323.13
hugo Anconit. 382.25
hugo Spina Balneoreg. 569.30
hugo Camerin. 596.13
hugo Eugub. 677.29
hugo Humanat. 807.23
hugo Mantuan. 933.21
hugo Tarracin. 202.*15
hugo Troian. 238.*13
hugolinus Oſtien. 83.44
hugolinus Nauius Amerin. 340.38
hugolinus Peruſ. 77.*41
humbertus Syluæ Cand. 126.20
humbertus Nepeſ. 1102.18
humilis Velit. 59.5

I

Iacobus de Porta Port. in appendice.
iacobus de Oſſa ibidem. 164.46
iacobus Sabellus ibidem. 175.84
iacobus de Aragonia Sabinen. 204.49
iacobus Pecoraria Præneſt. 236.36
iacobus de Vitriaco Tuſcul. 269.17
iacobus Sabellus Tuſcul. 280.62
iacobus de Bonripoſis Æſin. 324.22
iacobus Alatrin. 392.18
iacobus Amerin. 338.17
iacobus Amerin. 338.21
iacobus de Zencato Anag. 362.48
iacobus Bongallus Anagnin. 363.57
iacobus C. Sabellus Aprut. 414.44
iacobus Barba Aprut. 414.45
iacobus Syluerius Piccolomineus Aprut. 414.46
iacobus de Donadeis Aquil. 435.16
iacobus Falconerius Aquinat. 443.22
iacobus Aquinat. 444.26
iacobus Aquinat. 444.29
iacobus de Bricijs Aquinat. 444.30
iacobus Aquinat. 445.36
iacobus de Militibus Aret. 475.67
iacobus Aſiſien. 543.22
iacobus Aſiſien. 544.28
iacobus Auerſ. 554.32
iacobus Trottus Balneoreg. 570.38
iacobus Biſinian. 575.15
iacobus Caiet. 587.50
iacobus Caſtren. 619.10
iacobus. 619.13
iacobus de Rumanexio Caſtren. 620.30
iacobus Ciuit. Caſtel. 637.11
iacobus Alpharidius Ciuit. Ducal. 644.2
iacobus de Maximis ibidem. 644.3
iacobus Eugub. 690.44
iacobus Eugub. 690.46
iacobus C. Sabellus ibidem. 700.37
iacobus Fanen. 715.22
iacobus ibidem. 715.23
iacobus Ferent. 727.20
iacobus Fulginat. 736.11
iacobus Elmius ibidem. 758.38
iacobus Fundan. 785.18
iacobus ibidem. 786.25
iacobus Pellegrinus ibidem. 791.36
iacobus Lucen. 848.29
iacobus ibidem. 856.35
iacobus Ammannatus ibidem. 885.79
iacobus Piccolomineus Lunen. 922.45
iacobus de Rubeis ibidem. 922.49
iacobus Mantua. 936.24

Iacobus ibidem. 938.28
iacobus de Benefactia ibidem. 938.30
iacobus Marſorum. 981.17
iacobus Buſte ibidem. 983.18
iacobus de Militibus ibidem. 983.23
iacobus Maccaſanus ibidem. 985.35
iacobus Melphit. 988.5
iacobus Ponzettus ibidem 990.17
iacobus Melphien. 998.6
iacobus. 1008.6
iacobus. 1008.19
iacobus. 1009.27
iacobus Inſulanus 1014.33
iacobus Militen. 1038.26
iacobus. 1039.28
iacobus de Ruuere. 1039.34
iacobus de Teramo Monopol. 1048.26
iacobu Manſuetus Natnien. 1091.28
iacobus. 1091.37
iacobus. 1092.39
iacobus. 1093.42
iacobns de Cancellariis Nepeſ. 1104.31
iacobus. 1105.38
iacobus. 1105.42
iacobus Bongallus 1106.53
iacobus Simonetta. 1106.54
iacobus Antonius Aquauiua Neritonen. 1113.10
iacobus Minutulus Nucerin. 1124.36
iacobus. 1125.38
iacobus Borromeus Papien. 38.*91
iacobus Ammannatus 38.*93
iacobus Pennen. 48.*4
iacobus de Turcis 65.*36
iacobus. 65.*39
iacobus Guidius 66.*50
iacobsu Vannucius Peruſ. 78.*48
iacobus Simonetta. 86.*58
iacobus Paganus Reat. 117.*30
iacobus Signin. 151.*21
iacobus Zanchatus. 152.*34
iacobus. 153.*42
iacobus Maſinus. 154.*50
iacobus Soran. 158.*20
iacobus. 158.*27
iacobus. 158.*29
iacobus de Maximis 159.*38
iacobus Mutus Spolet. 180.*50
iacobus Palladinius. 181.*54
iacobus de Turcis. 182.*56
iacobus de Camplo. 182.*57
iacobus Sutrin. 191.*23
iacobus. 192.*38
iacobus Bongallus. 193.*49
iacobus C. Simonetta. 193.*50
iacobus Tarracin. 208.*27
iacobus Tiburt. 217.*25
iacobus. 217.*27
iacobus Caualcantes Tipher. 229.*32
iacobus de Lombardis Troian. 238.*27
iacobus Aldobrandinus 239.*35
iacobus Tudert. 243.*28
iacobus Valuen. 270.*25
iacobus. 270.*26
iacobus. 272.*27

A Iacobus Valuen. 276.*28
iacobus Viterbien. 324.*27
iacobus. 324.*28
iacobus. 324.*29
iacobus Volater. 375.*57
iacobus Vrbeuet. 387.*29
iacobus Benedictus Lucerinus 394.*47
iacobus Sanneſius 397.*58
iacobellus Alatrin. 332.37
iacobinus Salutien. 146.*14
iannottus Puccius Melphien. 1016.45
iannottus Pandolphinus Troian. 239.*31
ianuarius Preueſt. 222
ianuarius Peruſ. 74.*27
iaquintus Caiet. 584.24
B iaquellus Recanat. 133.*13
ibo Aſſiſien. 542.5
ignatius Dantes Alatrin. 334.48
ildebrandinus Aret. 471.64
illuminatus Aſſiſien. 542.24
imarus Tuſcul. 269
immo Aret. 464.45
ingeannus Marſorum. 978.12
innicus Dauolus Tuſcul. 282
innicus Dauolus Aquinat. 446.39
innicus Dauolus Melit. 1040.42
innocentius Æſin. 325.25
innocentius Aret. 456.20
innocentius de Bubalo Camerin. 614.47
innocentius Papien. 18.*52
innocentius Tipher. 227.*3
C ioan. Velıter. 59.3
ioan. 59.7
ioannes. 59.11
ioan. 60.15
ioan. Minius. 60.18
ioan. Oſtien. 76.33
ioan. Carnald. Oſtien. 77.37
ioan. de Nouo Caſtro ibidem 89.61
ioan. Ceruantes. 91.67
ioan. Piccolomineus. 97.76
ioan. Dominicus de Cupis. 95.77
ioan. Petrus Caraffa. 95.78
ioan. Bellaius. 95.79
ioan. Moronus. 98.81
ioan. Antonius Sorbellonus. 98.85
ioan. Baptiſta Detus. 101.94
D ioan. Portuen. 106.8
ioan. ibidem. 130.7
ioan. 131.11
ioan. de Comitibus Tuſcul. 135.29
ioan. 141.21
ioan. 141.23
ioan. de Toledo 158.41
ioan. Minius Murro. 163.45
ioan. Conuenarum. 164.49
ioan. Caruagial. 169.60
ioan. Michael. 171.64
ioan. Saluiatus. 174.75
ioan. Sabinen. 182
ioan. 182.8
ioan. de S. Paulo. 185.22
ioan. de Abbatis Vills. 195.26
ioan. 198.30

Ioan. Vicecomes. 199.33
ioan. de Bronſaco. 204.45
ioan. de Turre Crcmata. 209.60
ioan. Michael Saracenus. 214.87
ioan. Antonius de S. Georgio. 212.66
ioan. Baptiſta Cicada. 215.88
ioan. Riccius. 215.91
ioan. de Comitibus Prænest. 280.32
ioan. de Croſſo. 246.49
ioan. ex Comitibus Taliacolij. 248.54
ioan. Balues. 249.60
ioan. Serra. 251.68
ioan. Piccolomineus. 252.75
ioan. Vincentius Caraffa. 252.80
Ioan. Maria de Monte. 352.83
ioan. Franciſcus Gambara. 254.93
ioan. Marſicanus Tuſcul. 263.8
ioan. Baptiſta Iuliani. 271.19
ioan. Boccamatius. 271.21
ioan. de Grangia. 274.28
ioan. Aluarez. 280.57
ioan. Crazia Mellinus. 284.78
ioan. Alban. 288.4
ioan. 288.14
ioan. 289.20
ioan. 296.37
ioan. Baluef. 312.58
ioan. Æſin. 323.5
ioan. 324.14
ioan. Alatrin. 329.5
ioan. 329.7
ioan. 329.17
ioan. 329.19
ioan. 331.30
ioan. 332.32
ioan. Angelus. 332.33
ioan. Rubeus. 332.36
ioan. Amerin. 339.29
ioan. Dominicus Moriconus. 341.42
ioan. Antonius Lazzarus. 342.46
ioan. Anagnin. 348.14
ioan. 348.15
ioan. 350.26
ioan. 350.27
ioan. 356.31
ioan. Pagnotta. 361.42
ioan. de Scroſinis. 362.43
ioan. de Madelinis. 362.45
ioan. 362.47
ioan. Vincentius C. Caraffa. 364.62
ioan. Gaſpar Melis. 365.69
ioan. Anconit. 374.8
ioan. 374.9
ioan. Bonus. 380.18
ioan. de Tudeſchis. 382.26
ioan. 384.34
ioan. Caffarellus. 384.35
ioan. Saccus. 385.39
ioan. Matthæus Luchius. 387.44
ioan. Aprut. 390.3
ioan. Antonius Campanus. 411.33
ioan. Baptiſta Petruccius. 413.36
ioan. Baptiſta Vicecomes. 414.49
ioan. Aquilan. 421.2

A Ioan. 432.6
ioan. 434.16
ioan. Baptiſta Galioſtus. 437.20
ioan. de Leonibus. 438.21
ioan. Tuſcus. 438.23
ioan. Franciſcus. 438.24
ioan. C. Piccolomineus. 438.25
ioan. de Acugna. 439.29
ioan. Aquinat. 441.3
ioan. 443.17
ioan. 444.27
ioan. Aloyſius Guarinus. 447.42
ioan. Aret. 461.56
ioan. Albergottus. 475.68
B ioan. Aſcul. 493.11
ioan. Aquauiua. 527.43
ioan. Fortnonius. 529.56
ioan. Franciſcus. 530.58
ioan. Baptiſta Brugnarellus Aſſiſien. 548.48
ioan. Auerſan. 551.5
ioan. 551.7
ioan. 551.8
ioan. 551.13
ioan. 553.24
ioan. Paulus Vaſſallus. 554.34
ioan. Auximat. 559.3
ioan. 561.19
ioan. Grimaldeſcus. 562.27
ioan. Præfectus. 563.32
ioan. Baptiſta Sinibaldus. 564.38
C ioan. Balneoreg. 567.1
ioan. 568.14
ioan. 568.15
ioan. Philippus de Landulphis. 569.23
ioan. Marignolus Biſinian. 575.11
ioan. Sabellus. 575.14
ioan. de Frigidis. 575.18
ioan. Iacobus de Amatis. 578.34
ioan. Baptiſta de Paula. 578.37
ioan. Caiet. 580.20
ioan. 583.18
ioan. 584.26
ioan. Gattula. 586.44
ioan. de Normandis. 586.48
ioan. 589.61
ioan. Camerin. 606.28
D ioan. 606.31
ioan. Scuerinus. 615.48
ioan. Baptiſta Alterius. 615.50
ioan. Caſtren. 619.17
ioan. 619.19
ioan. Ambroſius Caccia. 621.48
ioan Braſarola. 622.51
ioan. Mayneſius Ciuit. Caſtell. 637.12
ioan. 638.17
ioan. 638.19
ioan. de Arcionibus. 638.22
ioan Brochardus. 641.36
ioan. Franciſcus Burgardus Ciuit. Ducal. 645.3
ioan. Gregorius de Padella. 645.7
ioan. de Aragonia Caueuſ. 656.6
ioan. Thomas Sanfælicius. 660.10
ioan. Serninius de Luciatis Corton. 670.18
ioan. Baptiſta Ricardus. 672.21

Ioan. de Albertis Aret. 673.26
ioan. Eugub. 677.20
ioan. 677.23
S. Ioan. Grammaticus. 677.31
ioan. 690.45
ioan. 694.54
ioan. de Aldobrandinis. 694.55
ioan. 697.64
ioan. Fanen. 710.10
ioan. de Bertoldis. 715.28
ioan. Setcuallenſis. 716.31
ioan. Henricus de Tonſis. 716.32
ioan. Baptiſta Bertucciolus. 716.34
ioan. Ferent. 722.8
ioan. 727.27
ioan. Bonifacius. 727.29
ioan. 728.35
ioan. Angelettus Fulgin. 757.32
ioan. 757.33
ioan. Angelus C. Mediceus. 772.30
ioan. Sorbellonus. 772.31
ioan. Fundan. 780.7
ioan. 780.12
ioan. 781.15
ioan. Angelus Pellegrinus. 791.37
ioan. Andreas Caſarellus. 791.38
ioan. Baptiſta Camparinus. 792.42
ioan. Petrus. 792.46
ioan. Montanus Hortan. 793.1
ioan. 795.13
ioan. 796.19
ioan. Hortan. 797.25
ioan. 798.27
ioan. Brechardus. 802.46
ioan. Vincentius. 803.54
ioan. Humanat. 807.20
ioan. de Fonſalida Interamn. 827.46
Ioan. Iacobus Barba. 828.54
ioan. Antonius Honoratus. 830.59
B. Ioannes Lucenſ. 846.28
ioan. 857.45
ioan. Saluutius. 882.74
ioan. Montinus Lunen. 922.48
ioan. Franciſcus Paliaria. 923.54
ioan. Baptiſta Biacellus. 923.57
ioan. Baptiſta Saluagus. 923.58
ioan. Dominicus Spinula. 923.59
ioan. Treuiſanus Mantuan. 929.3
ioan. 930.6
ioan. de Vbertis. 939.36
ioan. S. Marc. 949.10
ioan. Antonius della Tolfa. 950.21
ioan. Antonius Grinitus. 951.28
ioan. Maria de Alexandris. 951.30
ioan. Hieronymus. 951.33
ioan. Vincentius. 951.35
ioan. Baptiſta Indellius. 952.37
ioan. Dionyſius Maccafanus Marſ. 985.36
ioan. Baptiſta Milaneſius. 686.40
ioan. Melphiten. 988.1
ioan. Brancia. 988.8
ioan. Baptiſta Cibò. 989.13
ioan. Antonius Bouius. 990.21
ioan. de Naſo Melphien. 1008.21
Ioan. Borgia. 1016.41
ioan. Ferrerius. 1016.42
ioan. Vincentius Aquauiua. 1016.47
ioan. Petrus Ferrettus Militen. 1040.40
ioan. Maria de Alexandris. 1040.43
ioan. Baptiſta C. Lenius. 1041.45
ioannes Monopol. 1047.51
ioan. 1048.23
ioan. Lopez. 1050.41
ioan. Iacobus Macedoneus. 1050.42
ioan. Ghinucius M. Ilcin. 1068.1
ioan. Dominicus C. de Cupis M. Peluſ. 1072.10
ioan. C. Riccius M. Politian. 1075.1
ioan. Narnien. 1087.17
ioan. Raynaldus. 1094.52
ioan. Baptiſta Tuſcus. 1095.56
ioan. Beroſus. 1095.57
ioan. Nepeſ. 1098.8
ioan. 1102.13
ioan. 1102.14
ioan. 1104.29
ioan. Iacobus Brunus. 1106.51
ioan. de Epiphanijs Neriton. 1112.1
ian. Barula. 1112.2
ioan. Dominicus C. de Cupis. 1113.11
ioan. Baptiſta Aquauiua. 1113.12
ioan. Nucerin. 1120.27
ioan. Tomas de Margantibus. 1123.31
ioan. Marcolinus. 1124.34
ioan. Cerretanis. 1125.37
S. Ioannes Papien. 13.*43
ioan. 14.*48
ioan. 17.*50
ioan. Beccaria. 35.*80
ioan. de Fulgoſijs. 35.*82
ioan. Caſtiloneus. 38.*92
ioan. Maria. 42.*97
ioan. Hieronymus Rubeus 43.*98
ioan. Baptiſta Bilius. 47.*103
ioan. Baptiſta Sfondratus. 47.*105
ioan. Pennen. 50.*8
ioan. 50.*10
ioan. 61.*22
ioan. de Palena. 65.*38
ioan. Baptiſta de Benedictis. 67.*52
ioan. Peruſ. 72.*8
ioan. 73.*21
ioan. 74.*30
ioan. 74.*33
ioan. 76.*38
ioan. Andreas Balconius. 78.*47
ioan. Chinngius Pient. 95.*1
ioan. Spennatius. 98.*12
ioan. Ruffulus Rauellen. 101.*3
ioan. 102.*9
ioan. Mohedanus. 104.*33
ioan. Reat. 108.*11
ioan. Mutus. 117.*32
ioan. 117.*34
ioannes C. Columna. 123.*44
ioan. Baptiſta Oſius. 124.*47
ioan. Cæſar Segnius. 125.*52
ioan. 125.*53
ioan. Baptiſta Tuſcus. 126.*56

Ioan. Franciſcus C. à Balneo. 326. * 58
ioan. Cornetanus Recanat. 134. * 18
ioan. 135. * 29
ioan. Antonius Roboreus Salutien. 141. * 1
ioan. Maria Tapparellus ibidem. 143. * 8
ioan. Iuuenalis Ancina ibidem. 144. * 11
ioan. Signin. 148. * 5
ioan. 149. * 8
ioan. 150. * 12
ioan. 150. * 15
ioan. 151. * 17
ioan. Paſolinus. 154. * 52
ioan. Soran. 156. * 2
ioan. 156. * 6
ioan. 157. * 8
ioan. 158. * 30
ioan. Baptiſta. 160. * 46
ioannes Spolet. 167. * 2
S. Ioan. 172. * 10
ioan. de Græcis. 174. * 25
ioan. 179. * 45
ioan. 180. * 48
ioan. Sutrin. 189. * 9
ioan. 191. * 18
ioan. 191. * 26
ioan. de Vergonis. 191. * 27
ioan. Iacobus Brunus. 193. * 47
ioan. Tarracinen. 201. * 10
ioannes ibid. 201. * 11
ioannes 208. * 23
ioannes Ferrerius. 208. * 28
ioan. de Normannis. 209. * 35
ioan. Galues 210. * 43
ioannes de Copis. 210. * 46
ioannes Tiburt. 216. * 7
ioan. 216. * 10
ioan. 216. * 15
ioan. 216. * 18
ioan. 217. * 28
ioan. 218. * 30
ioan. Andreas de Cruce. 222. * 46
ioan. Baptiſta Tuſcus 224. * 47
ioan. Tiphern. 228. * 15
ioan. 228. * 19
ioan. 229. * 25
ioan. 230. * 43
ioan. de Sanderonis. 232. * 47
ioan. Baptiſta Lagnius. 232. * 49
ioan. de Colergijs Troian. 238. * 28
ioan. C. Rebiba 239. * 37
ioan. Baptiſta Aſtallus 239. * 38
ioan. Tudert. 242. * 12
ioan. 242. * 15
ioan. Andreas Cæſius. 248. * 51
ioan. Baptiſta C. Alterius. 249. * 56
ioan. Peccator Valuen. 256. * 14
ioan. 257. * 15
ioan. Galiardus. 281. * 51
ioan. 282. * 52
ioan. Baptiſta Cadichius 282. * 55
ioan. Verulan. 289. * 5
ioan. 297. * 22
ioan. 298. * 23
ioan. 299. * 24
Ioan. 300. * 33
ioan. Paulus Pontianus. 301. * 40
ioan. Lombardus Viterbien. 310. * 10
ioan. 319. * 20
ioan. 324. * 24
ioan. de Cecchinis. 335. * 30
ioan. Petrus de Graſſis. 326. * 38
ioan. Franciſcus C. Gambara. 327. * 41
ioan. Riccius Volaterr. 374. * 55
ioan. Neronius. 376. * 61
ioan. C. Saluiatus. 378. * 67
ioan. Matthæus Sertorius. 378. * 68
ioannes Vrbeuet. 383. * 1
ioan. 384. * 12
ioan. 384. * 16
ioan. Caſtellius. 386. * 23
ioan. 392. * 37
ioan. de Placentinis. 393. * 39
ioannes. 394. * 48
iocoſus Camerin. 605. 26
iocoſus Pennen. 64. * 30
iordanus Vrſinus Sabin. 307
iordanus Vrſinus Alban. 311
Iordanus Humanat. 204. 6
iordanus Columna Lunen. 922. 43
iordanus Tarracin. 201. * 8
ioſephe Rubeus Aquil. 440. 32
ioſephe Panphilius Signin. 154. * 49
ioſue Monopol. 1048. 30
iouinus Aquinat. 442. 6
iſaac Blodius Aſcul. 527. 38
iſacus Aquilan. 433. 9
iſaltredus Lucen. 857. 41
iſidorus Græcus Sabinen. 208
iſidorus Clarius Fulginat. 770. 48
Itaardus Papien. 35. * 79
iudolphus Mantuan. 930. 7
iulianus Roboreus Oſtien. 93
iulianus Sabinen. 181
iulianus Cæſarinus Tuſcul. 277
iulianus Aſcul. 532. 61
iulianus C. Mediceus. 533. 64
iulianus Cortonen. 668. 4
iulianus Eugub. 677. 25
iulianus Peruſ. 71. * 5
iulianus Tornabonus Saluzien. 142. * 3
iulianus Signin. 148. * 2
iulianus Soderinus Volater. 178. * 65
iulius Præneſt. 227
iulius Roboreus Per. 254
iulius Sabellus Tuſcul. 284
iulius Antonius Sartorius Præneſt. 354
iulius C C. Sabellus Anconit. 387. 47
iulius Riccius Aprut. 414. 47
iulius Gabriellius Aſcul. 539. 71
iulius Auerſan. 551. 10
iulius Othonellus Fanen. 718. 41
iulius C. Sacbettus. 719. 44
iulius C. Roma Lauretan. 838. 4
iulius Monopol. 1047. 18
iulius Malius. 1059. 43
iulius Cantelmus Montis Peluſ. 1072. 6
iulius Oradinus Peruſ. 87. * 62
iulius C. Roma Racanat. 136. * 36

Iulius

Dionyſius Morellus Ferent. 729. 47
dionyſius Tuſcus Monopol. 1048. 20
dionyſius de Martinis Nepeſ. 1109. 67
dionyſius Vannucius Peruſin. 79*49
diutius Tuſcul. 264. 10
dominicus Pichius Amerin. 344. 51
dominicus Pinellus Oſtien. 99. 88
dominicus Anagn. 347. 3
dominicus Grimanus Portu. 172. 66
dominicus Gymnaſius Oſtien. 191. 95
domitianus Florius Aret. 455. 4
dominicus de Broſtellis Aſſiſin. 545. 25
dominicus Petruccius Biſinian. 577. 31
dominicus C. de Cupis Camerin. 611. 42
dominicus Eugub. 677. 22
dominicus Eugub. 677. 30
dominicus Fanen. 710. 8
dominicus Feren. 722. 11
dominicus Fulgin. 717. 15
dominicus Attallus Fund. 772. 28
dominicus Humanat. 806. 19
dominicus S. Mar. 949. 13
dominicus Militen. 1035. 14
dominicus Militen. 1037. 20
dominicus Militen. 1039. 30
dominicus Monteflaſ. 1062. 6
dominicus Mercatius Rauell. 103*24
dominicus Reat. 115*23
dominicus Luchanus Reat. 122*43
dominicus C. de Cupis Recanat. 135*28
dominicus Sutrin. 192*32
dominicus de Anglona Sutrin. 193*35
dominicus de Martinis Sutrin. 194*63
dominicus Valerinus Tibur. 218*36
dominicus Tulchus Tibur. 222*47
dominicus Vsluen. 252*13
dodo Reat. 109*16
dodonus Narn. 1087. 19
donadeus Narn. 1092. 41
ſ. Donatus Aret. 450. 2
donatus Caſtren. 620. 34
donatus M. Peluſ. 1072. 4
donatus Stampa Nep. 1108. 63
donatus Bottinius Valuen. 281*49
docibilis Caiet. 581. 5
dorotheus Fulg. 737. 14
dulcitius Aret. 456. 19
dulcitius Sabin. 181. 1

E

EBerardus Militen. 1030. 4
Eleuterius Aret. 459. 33
elempertus Aret. 462. 42
elempertus Aret. 466. 58
elpertinus Aſcul. 493. 14
eleuterius Lucen. 846. 23
eliſeus Mantua. 932. 10
eliſeus Theodinus Soran. 160*44
elius Troian. 237*7
elpidius Volater. 333*3
emygdius Aſcul. 488. 1
emmo Aſcul. 495. 17
emnius Philonardus Alban. 315. 86
emnius Philonardus Ferent. 329*48

A emnius Philonardus Verul. 301*41
enoc Corton. 669. 9
ennodius Papien. 8*24
epiphanius Siluæ Candidæ. 196. 6
s. Epiphanius Aſcul. 489. 5
epiphanius Papien. 5*11
s. Epiphanius Papien. 7*22
epiphanius Peruſ. 73*15
s. Epiphanius Spolet. 172*8
s. Epaphroditus Tarracin. 199*1
erpho Eugub. 677. 19
erculfus Mantuan. 929. 2
eucardus Aret. 462. 4
eraſmus Signin. 149*9
euangeliſta Pallotta Portu. 176. 96
euangeliſta de Mariſtellis Tibur. 221*42
B euangeliſta Torgniolus Tipher. 234*64
eubolus Tipher. 227*1
eugenius Fuccius Verul. 303*45
euchariſtus Volater. 349*33
eugenius Oſtien. 771. 17
eumancius Volater. 343*28
euſebius Aret. 456. 8
euſebius ibid. 12
euſebius Fan. 705. 3
euſebius Fulg. 736. 3
euſebius Sutrin. 189*1
euſtatius Alban. 288. 11

F

FAbianus S. Marci. 949. 2
Fabius Pignatellus Monop. 1049. 38
fabius Formarius Nerit. 1114. 15
C fabius Ghiſius Nerit. 1115. 19
fabius Vigil Fulg. 769. 46
fabius Columna Auerſan. 556. 28
fabius Arcella Biſinian. 576. 21
fabritius Varranus Camer. 620. 39
fabritius Paulutius Caſtri Pleb. 633. 2
fabritius Campius Ferent. 729. 46
fabritius Landrianus S. Mar. 950. 23
fabritius Tarrac. 212*55
fabritius Landrianus Papien. 47*104
fabritius Soran. 160*49
facundinus Nucer. 1117. 1
feſinus Sandeus Penn. 65*44
fauſtus Caffarellus Fund. 791. 39
ferdinandus Anagnin. 363. 59
ferdinandus Balneoreg. 369. 28
D ferdinandus Caiet. 585. 54
federicus Eugub. 697. 67
federicus Frezzius Fulgin. 557. 35
ferdinandus Poccettus Melphit. 989. 16
ferrantes Farneſius Monteflaſ. 1065. 21
ferdinandus Soran. 159*40
ferdinandus Pandolphinus Troian. 239*32
federicus Cæſius Tudert. 245*50
filerius Aſcul. 93. 15
fidentius Auerſ. 552. 15
fidemundus Fanen. 714. 18
fidemundus Nucer. 1120. 26
fideligarius Tarracin. 202*16
flaminius Philonardus Aquinat. 447. 43
florentius Nerit. 1091. 29
florentius Aret. 456. 6

florentius Peruſ. 71.*3
florentius Tiburt. 216.*2
florimus Eugub. 677.8
Florus Aquil. 428.1
Florus Fulgin. 737.12
Florus Tipher. 227.*4
Floraſius Sutrin. 191.*11
floridus Tudert. 242.*8
fœlix Aſcul. 489.6
fœlix Caiet. 586.49
fœlix Camerin. 593.5
fœlix Ciuit.Ducal. 644.4
fœlix Eugub. 676.5
S.Fœlicianus Fulgin. 734.4
fœlicianus Fulgin. 735.6
S.Fœlix Interamn. 812.13
fœlix Lucen. 844.6
fœlix Lucen. 846.24
fœlix C.Centinus Militen. 1041.46
fœlix Nepeſ. 1098.3
fœlix Nucer. 1117.1
fœlix Portuen. 130.6
S. Fœlix Papien. 5.*9
fœlix Centinus Sabin. 218.110
fœlix Præneſt. 222.1
fœlix Spolet. 173.*15
fœlix Tarracin. 200.*3
folcus Tipher. 228.*12
formoſus Portuen. 131.54
fortunatus Tudert. 241.*6
fortunatus Fulg. 136.9
S.Fortunatus Tudert. 242.*8
S. Fortunatus Fanen. 705.5
fortunius Fug. 677.15
franciſcus de Alphanis Aeſin. 324.16
franciſcus Aeſin. 324.17
franciſcus Romelinus Alban. 314.70
franciſcus Alatrin. 331.27
franciſcus Alatrio. 331.29
franciſcus Alatrin. 334.51
franciſcus Amerin. 339.32
franciſcus de Mercatello Amerin. 339.33
franciſcus Ceninus Amerin. 344.49
franciſcus Sueſſanus Anagnin. 363.55
franciſcus Machabrunius ibidem 363.58
franciſcus Soderinus Anagnin. 363.61
franciſcus Anconitanus. 386.41
franciſcus Aprutin. 403.19
franciſcus Aprutin. 409.30
franciſcus Aprutin. 413.34
franciſcus Chrigattus ibidem 413.40
franciſcus Aquilan. 437.18
franciſcus de Tebaldinis Aquinat. 444.32
franciſcus Aret. 467.57
franciſcus de Ragazziis Aret. 476.73
franciſcus Minerbertus Aret. 481.82
franciſcus de Oddis Aſiſien. 545.26
franciſcus Aſiſien. 546.32
franciſcus C.Soderinus Aſiſien. 546.33
franciſcus de Salis Balneoreg. 569.32
franciſcus Geminus Balneoreg. 570.37
franciſcus Piccolomineus Bitinian. 576.26
franciſcus Caiet. 585.36
franciſcus Gattula Caiet. 585.37

A franciſcus Patritius Caiet. 587.51
frantellus Camerin. 594.9
franciſcus Camerin. 605.23
Franciſcus Robertus Camerin. 611.40
franc. Caſtren. 621.42
franc. Caſtren. 621.45
franc. Ciuit. Caſtell. 638.16
franc.de Frenchinis Ciuit.Caſtell. 641.40
franc.Ayellus Cauen. 655.1
franc. Mormiles Cauen. 655.2
franc.C.Soderinus Corton. 670.16
franc.Prægnanus Corton. 673.24
fructuoſus Eugub. 677.15
franc. Eugub. 694.48
franc. Eugub. 694.51
franc.de Bilüs Eugub. 697.61
B franc.Roboteus Eugub. 697.67
franc. Fanen. 715.20
franc.Ruſticuccius Fanen. 718.40
franc. Buncompagnus Fanen. 719.43
franc.Philipperius Ferent. 728.38
franc. Roſa Fulgin. 768.42
franc.Simonetta Fulgin. 776.58
franc.Fundan. 785.21
franc.Fundan. 786.22
franc.Fundan. 791.35
franc. de Franceſchinis Hort. 802.40
franc.de Cuppinis Interamn. 826.41
franc.Maria Interamn. 827.43
franc.Interamn. 827.47
franc.Hdoris Interamn. 827.49
franc.Cantutius Lauret. 837.1
C franc.Sfortia Lucen. 889.84
franc.de Piſis Lunen. 922.46
franc.Lunen. 923.50
franc.Gonzaga Mant. 940.40
franc.Gonzaga Mant. 944.44
franc.Gonzaga Mant. 946.48
franc.S.Mar. 949.5
franc. Maccaſanus Marſor. 984.33
franc. Michaelius Marſor. 986.38
franc.de Monaldo Melphien. 1002.12
franc.Sconditus Melphien. 1009.26
franc. Caroſius Melphien. 1013.31
franc.Caracciolus Melphien. 1016.40
franc.Alidoſius Militen. 1039.35
franc.Roboteus ibidem. 1039.36
franc.Rodius Militen. 1040.39
D franc.Monopol. 1047.18
franc.Carbonus Monopol. 1040.24
franc.Sorgentinus Monopol. 1050.48
franc. de Marerio Montefiaſc. 1063.12
franc.Cunilius Montefiaſc. 1065.22
franc. C.Piccolomineus Montisilicin. 1068.4
franc.Maria Piccolomineus Montisilic. 1069.8
franc.Peruſcus Montis Peluſ. 1074.21
franc.de Bellantibus Narnien. 1092.38
franc.C.Soderinus Narnien. 1093.46
franc. Nepeſ. 1105.39
franc. Nepeſ. 1106.47
franc.Soderinus Oſtien. 95.73
franc.Tunonius ibidem 96.81
franc.Piſanus Oſtien. 97.82
franc. Gioioſa ibidem 99.89

franc.

Franc.M.de Monte ibidem 200.92
franc.Subripa Papien. 36.*85
franc.Plecolpaſſus Papien. 37.*88
franc.C.Alidoſius Papien. 41.*95
franc.Gonzaga Papien. 46.*101
frigerius Peruſ. 75.*36
franc. Poggius Peruſ. 76.*40
franc.Gratianus Peruſ. 77.*42
franc.Gaazetta Peruſ. 79.*52
franc.Bernardinus Simonetta Peruſ. 86.*59
franc. Boſſius Peruſ. 88.*63
franc.Prægnianus Præneſt. 246.50
franc.Cornelius ibidem 252.82
franc.C.Piccolomineus Pient. 96.*4
franc.Maria Piccolomineus Pient. 97.*8
franc. Candalmerius Portu. 169.58
franc.Coſtaldus Rauell. 102.*10
franc.Lauellus Rauell. 103.*26
franc.C.Quignonus Rauell. 104.31
franc.Bennius Rauell. 105.*40
franc. Maurocenus Recanat. 134.*23
franc.Auguſt. Salut. 146.*16
franc.Romulus de Miletis Signin. 155.*55
franc.Carbonius Sabin. 205.51
franc. Landus ibidem 206.54
franc.Soran. 258.*21
franc.Spolet. 278.43
franc.Herulus Spolet. 283.*62
franc. Suttin. 193.43
franc.Tarracin. 208.19
franc. Tarracin. 208.*20
franc.Beltraminus Tarracin. 212.*52
franc.Tipher. 229.*35
franc.de Ayello Tudert. 246.*39
franc.Maſcardus Tudert. 247.*46
franc.de Claromonte Tuſcul. 279.51
franc.Sfortia ibidem 282.73
franc.Valuen. 278.*36
franc.de Silanis Valuen. 278.*28
franc.Valuen. 281.*46
franc.Caruſius Valuen. 283.*60
franc.Caualetius Valuen. 283.*62
franc.Boccapadulius Valuen. 286.*63
franc.Maria de Scellonibus Viterb. 325.*32
franc.Maria C.Brancaccius Viterb. 329.*47
franc.Soderinus Volater. 377.*64
franc.Roboreus Volater. 378.*66
franc.de Monaldeſchis Vrbeuet. 390.*31
franc.de Monaldis Vrbeuet. 395.*46
fridericus Valuen. 978.*31
fridericus Recan. 1324.C
fridericus Gonzaga Mant. 940.40
fridericus Biſin. 57.29
frigidianus Lucen. 84.49
federicus Cæſius Tuſcul. 280.59
Framundus Verul. 294.*17
fumo Aſcul. 495.16
fullanus Lucen. 844.5
S.Fulco Scotus Papien. 31.*73
Fuluius Cornius Peruſ. 86.*60
fuluius C.Corneus Spolet. 184.*64
fuluius Vrſinus Spolet. 184.*65

G

Gabriel Paleottus Sabin. 216.98
Gabriel de Maleſpinis Lunen. 622.44
gabriel Narius S.Marci 951.30
gabriel Maccafanus Marſorum. 984.34
gabriel Setonius Nerit. 1113.6
gabriel Gabriellius Eugub. 696.55
gabriel Aeſin. 326.34
gabriel Caſtren. 620.38
galbinus Aret. 456.13
Gallardus de Peliraco Spolet. 180.*15
galganus Volater. 342.*36
galganus Volater. 362.*40
galeatius Franciottus Lucen. 888.82
galeatius Florimontes Aquin. 446.40
galeatius Roſcius Aſſiſin. 547.40
Galeatius Caurarius Mant. 94.37
galeatius Moronus Recanat. 136.*33
galeatius Gegald.Balneoreg. 570.34
galterus Alban. 293.35
gaidulphus Pennen. 48.*7
ganginus Volater. 336.*17
garganus Signin. 152.*37
gandulphus Tudert. 242.*21
garſiodorus Mant. 932.16
garuerus Melphien. 1002.11
gaſpar Viuianus Anagn. 384.69
gaſpar de Gioioſo Aquil. 440.35
gaſpar Lofredus Melphien. 1015.38
gaſpar Çincius Melphien. 1017.51
gaſpar Fulg. 758.37
gaſpar Cecchinellus M.Flaſc. 1067.28
gaſpar Paſchalius Reat. 125.*54
gaudentius Veletren. 60.12
gaudentius Alban. 309.45
gaudentius Polus Amer. 346
gaudentius Aret. 456.9
gaudentius Peruſ. 73.*14
gaudioſus Sign. 148.*4
gaudioſus Reat. 108.*7
gaudioſus Eugub. 677.14
gaudius Caſtellus M.Peluſſ. 1074.26
gaufridus Caſteloneus Sab. 195.27
gaufridus Milit. 1030.5
gaufridus Volater. 342.*26
gaufridus Biſin. 572.7
gaufridus de Porteriis Rauel. 103.*20
gelaſius Aret. 1455.3
geminianus Lucen. 844.8
geminianus Volater. 333.*4
georgius Coſta Portuen. 131.75
georgius Manzolus Auerſ. 556.41
georgius Caſtren. 620.33
georgius Ciuit.Caſtellan. 638.24.34
georgius Maccafanus Hortan. 802.44
georgius Roboreus Vrbeuet. 395.*51
georgius Nepeſ. 1098.7
gentilis Anagn. 363.54
gentilis Aneon. 375.15
gentilis de Becchis Aret. 479.77
gentilis Auerſan. 551.*11
gentilis Auxim. 560.*12
gentilis Delfinus Camer. 613.46
gentilis Marſorum. 983.26

Gentilis Melphien. 989.1 A
gentilis Beniiuenga Nepeſ. 1104.30
gentilis Viterb. 308.*8
genſonus Viterb. 308.7
gerardus Veliter. 59.4
gerardus Oſtien. 74.30
gerardus de Seſſa Alban. 296.38
gerardus Amerin. 338.18
gerardus Rubeus Amer. 339.31
gerardus Anagn. 338.36
gerardus Norchettus Caſtren. 620.25
gerardus Nepeſ. 1103.21
gerardus Spolet. 178.*42
gerardus Tiburt. 216.*13
gerardus Troian. 237.*5
gerardus Blaneus Sabin. 199.34
gerardus Lucen. 857.42 B
gerardus Penn. 48.*6
gerardinus Human. 806.14
gerardinus Lunen. 921.39
germanicus Tudert. 247.*42
germanus Auximan. 559.5
glorians Oſtien. 64.5
gilbertus Tuſcul. 263.6
gilbertus Balneoreg. 567.6
gilbertus Ala Nucer. 1118.9
gioias Dragomanus 97.*9
girardus Valuen. 257.*19
gippus Volater. 333.*9
godiſaluus de Rueda Aquil. 440.3
godeſcalchus Rauel. 103.*28
godefredus Ciuit. Caſtellan. 657.14
gofredus Aquin. 442.13 C
goffridus Auerſ. 550.3
gothridus Biſinian. 572.5
gorus Corton. 668.20
gorus Gerius Fanen. 716.35
goufredus Lucen. 872.48
gotofredus Lunen. 898.28
gotifredus Lunen. 908.23
goufredus Lunen. 920.36
gothifredus Mant. 938.31
gotefredus S. Marci. 950.17
gotifredus Fazarus Milit. 1037.18
gotifredus Peruſ. 73.*25
gothifredus Reat. 116.*25
gothifredus Tibur. 217.*24
gotifredus Tineoſus Viterb. 310.*9
gradeicus Valuen. 252.*4 D
gratianus Alatrin. 332.8
gratianus Tudert. 243.*25
gratioſus Human. 804.1
gratioſus Nepeſin. 1098.5
gratioſus Nepeſ. 1098.9
gratioſus Sutrin. 189.*5
gratioſus Sutrin. 190.*7
gregorius Veletren. 598.9
gregorius Oſtien. 64.8.10.20.24.25
gregorius Anagn. 347.5
gregorius de Eliſeo Oſtien. 92.68
gregorius Aquin. 443.14
gregorius Siluæ Candidæ. 1067.11
gregorius Aquin. 443.25
gregorius Portuen. 131.8.9

Gregorius Aret. 466.49 A
gregorius Aret. 471.59
gregorius Alban. 288.9.289.18
gregorius Camerin. 605.27
gregorius Caſtren. 619.11
gregorius Vbertus Caſtren. 621.39
gregorius Fanen. 714.16
gregorius Ferent. 728.32
gregorius de Gregorijs Interamn. 825.35
gregorius Lucen. 878.54
gregorius Mantuan. 928.1
gregorius Boldrinus Mantuan. 945.45
gregorius Caſella Militen. 1040.41
gregorius Panzanus Militen. 1042.49
gregorius Narnien. 1089.27
gregorius Præneſt. 228.9
gregorius Petrocchinus ibidem. 256.97 B
gregorius C. Natus Reat. 126.*57
gregorius Bolognettus Reat. 127.*59
gregorius Signin. 152.*34
gregorius Sabin. 182.5.185.14.184.20
gregorius Signin. 152.*36
gregorius Tarracin. 206.*18
gregorius Tiburt. 216.17
gregorius Tudert. 242.*18
gregorius Tudert. 242.*20
gregorius Verulan. 299.*26
gregorius Vrbeuet. 383.*3
grimaldus Aeſin. 323.8
grimaldus Anagn. 348.19
grimaldus Pennen. 52.*13
grimizzus Lucen. 857.44
grimoaldus Valuen. 252.*9 C
griſanthus Spolet. 173.*13
gualcherius Lunen. 895.14
gualdericus Aquil. 421.4
gualdericus Pennen. 57.*17
gualdericus Pennen. 61.*23
gualbertus Troian. 237.*9
gualterius Aeſin. 323.10
gualterus Amer. 338.24
gualterus Suardus Aquil. 438.22
gualterius Aret. 466.51
gualterus Auerſan. 551.9
gualterus Caiet. 583.30
gualterus Lunen. 916.31
gualterus Tiburt. 216.*12
gualterus Troia. 237.*8
gualterius Valuen. 257.*17 D
guarinus Aquin. 442.11
guarnarius Auxim. 560.11
guaghinus Volater. 334.*13
guarinus Præneſt. 229.9
guido Bentiuolus Præneſtin. 257.106
guido Aprut. 294.9
guido Aprut. 597.12
guido Oſtien. 27.18
guido Gonzaga Mantuan. 938.23
guido Nugantius Niuer. 1120.25
guido Papien. 17.*51
guido Curtius ibidem. 19.*57
guido Papien. 18.*59
guido Riparius. 20.*64
guido Tazzius Papien. 34.*76

Guido

Guido Papien. 35.*78
guido Troian. 238.*22
guidottus Corregius Mant. 933.35
guglielmus Melph. 997.5
guillelmus Ancon. 382.38
guillelmus de Maſtinis Aquin. 443.18
guillelmus Aquin. 444.24
guillelmus Aret. 462.39
guillelmus Aret. 470.63
guillelmus Auerſ. 552.21
guillelmus Biſinian. 572.3
guillelmus Biſinian. 572.6
guillelmus Camerin. 599.18
guillelmus Ciuit.Caſtel. 637.15
guillelmus Capponius Corton. 170.17
guillelmus Lucen. 878.58
guillelmus Dulcinus Lucen. 882.69
guillelmus Lucen. 882.71
guillelmus Lucen. 920.35
guillelmus C.Sirletus S.Mar. 950.24
guillelmus Melphien. 1002.10
guillelmus Melphien. 1005.16
guillelmus Monopol. 1047.9
guillelmus Monopol. 1047.12
guillelmus Narnien. 1091.35
guillelmus Sudre Oſtien. 88.58
guillelmus de Euſtoteuilla ibidem 69
guillelmus Papien. 20.*63
guillelmus Canctus Papien. 34.*75
guillelmus Centuaria Papien. 36.*87
guillelmus Baſtonus Papien. 46.*102
guillelmus Præneſt. 225.24
guillelmus Briſnetta ibidem 250.66
guillelmus Mandagoſus ibidem 244.45
guillelmus Pennen. 162.*27
guillelmus Subalpinas Sabin. 198.28
guillelmus Sign. 151.*26
guillelmus Sign. 151.*28
guillelmus Curti Tuſcul. 272.25
guillelmus Tipher. 229.*27
guillelmus Tipher. 229.*34
guillelmus Troian. 237.*6
guillelmus Troian. 238.*17
guillelmus Normannus Tudert. 246.*38
guillelmus Valuen. 263.*22
guimondus Auerſan. 550.4
guitardus Tudert. 243.*22
guittus Farneſius Vrbeuet. 391.*35
gundeſalnus Tarracin. 210.*41

H

S. HAbetdeus Lunen. 894.1
Habentius Peruſ. 72.*9
Hacyntus de Ceno Caiet. 589.63
hedrianus Furchonius Aquin. 448.41
hadrianus Ferent. 722.7
hadrianus Human. 804.2
hadrianus Reat. 108.*8
hadrianus Signin. 148.*6
hadrianus Soran. 150.*41
hanibal de Ceccano Tuſcul. 272.24
S. Heberardus Aprut. 393.7
hector Dietaleuius Fanen. 719.45
hector Vrſinus Tipher. 230.*40

A helia de Heredio Oſtien. 88.57
helmannius Pennen. 48.*5
helias de Heredio Oſtien. 88
helias Melphien. 1011.28
henricus de Bartholomæis Oſtien. 85
henricus Minutulus Sabin. 206.52
henricus de Caſtro Marſicano Tuſcul. 293.36
henricus de Seſſa Aſcul. 527.40
henricus Brunus Ciuit. Caſtell. 641.33
henricus Fulgin. 738.18
henricus Brunns Hortan. 801.37
henricus Lucen. 878.56
henricus Lucen. 881.64
henricus Lucen. 881.68
henricus Lunen. 920.37
henricus Mantuan. 932.15
B henricus Mantuan. 933.20
henricus Milit. 1038.22
henricus Aſtarius Pasien. 19.*61
henricus Rampinus Papien. 37.*89
henricus Spolet. 174.*26
henricus Gualpheredus Spolet. 175.*30
henricus Troia. 238.*21
hercules C.Gonzaga Fanen. 716.36
hercules Gonzaga Mant. 943.42
hercules Narnien. 1084.4
hercules Tambusius Rauell. 104.*35
hercules Baleoneus Vrbeuet. 395.*53
S.Herculanus Peruſinus. 70.*1
herculanus Peruſ. 71.*7
heribertus Spolet. 174.*24
hermannus Caſtren. 618.6
C hermannus Tipher. 228.*11
hermannus Volater. 343.*27
herulus de Herulis Narnien. 1095.55
hiacyntus Petronius Melphit. 990.22
hieremias Contugius Aſiſ. 546.32
hieremias Lucen. 848.32
hieronius Camerin. 593.2
hieronymus Ruſticucius Portuen. 176.89
hieronymus Symoncellus ibidem 90
hieronymus Bernerius ibidem 92
hieron. Baſſus Roboreus Sabin. 212
hieron. Aſculan. Præneſt. 242
hieron. Graderonius Ancon. 387.43
hieron. Aprut. 415.49
hieron. Aret. 467.55
D hieron. Sanſonius Aret. 481.80
hieron. Ghinucius Aſcul. 532.63
hieron. Bernerius Aſcul 535.69
hieron. Veroſpius Auxim. 566.45
hieron. Damin. Caiet. 589.64
hieron. de Bobus Camerin. 613.45
hieron. Machabeius Caſtren. 621.44
hieron. Lanfrancus Cauen. 661.15
hieron. Gaddius Corton. 672.23
hieron. Roboreus Eugub. 697.66
hieron. Petronius Human. 830.58
hieron. Bentiuolus Monteflaſc. 1066.25
hieron. Piccolomineus Montis Ilcin. 1068.5
hieron. Piccolomineus Montis Ilcin. 1068.6
hieron. Galeratus Nepeſ. 1107.59
hieron. Francus Neriton. 1114.18
hieron. Manellius Nucer. 1128.43

hiero-

S. Hieronymus Papien. 13.*40
hieronymus Balbanus Peruſ. 79.*50
hieronymus Piccolomineus Pient. 96.*5
hieronymus Piccolomineus Pient. 96.*6
hieronymus Baſſus Recanat. 135.*25
hieronymus Melchiorius Recanat. 136.*32
hieronymus Ioannellus Soran. 160.*54
hieronymus Galeratus Sutrin. 193.*55
hieronymus haſteus Verul. 303.*46
hieronymus Mattheuccius Viterb. 328.*43
hieronymus Symoncellus Vrbeuet. 397.*56
hilarius Amerin. 336.3
S. hilarius Papien. 6.*17
hildebrandus Syluæ Cand. 106.13
hildeprandus Verul. 289.*3
hildericus Tudert. 242.*17
himerius Amerin. 336.7
hioſphorus Milit. 1030.2
hippolytus Fabianus Ciuit. Caſtel. 643.47
hippolitus Capilupus Fanen. 717.39
hippolitus Boſcus Fulgin. 774.54
hippolytus Fabianus Hortan. 804.55
hippolytus Andreaſſus Muman. 831.63
hippolytus Boſcus S. Mar. 951.26
hippolitus Burgheſius M. Ilo. 1070.11
hippolytus Maſſarinus M. Peluſ. 1073.20
hippolitus Rubeus Papien. 43.*99
hippolitus Corneus Peruſ. 87.*61
hippolytus Burgheſius Pient. 97.*11
homo bonus Alban. 288.5
honeſtus Æſin. 323.3
honeſtus Peruſ. 73.*20
honeſtus Verul. 291.*9
honuphrius Fulg. 738.16
honuphrius Trincius Fulg. 757.34
honuphrius Franciſcus Melphie. 1014.36
honuphrius Sinueſſanus M. Flaſ. 1063.11
honuphrius Grifarius M. Peluſ. 1074.23
honuphrius Vermæ Rauell. 106.*42
honuuhrius Volater. 374.*53
horatius de Monaldis Eugub. 702.78
horatius Ciceronus Ferent. 729.45
horatius Celſius Melphien. 1017.52
horatius Moronus Nepeſ. 1108.65
horatius Montanus Pennen. 67.*34
horatius Monaldus Peruſ. 90.*69
horatius Ferrerius Soran. 160.*47
horatius Ciceronus Soran. 160.*50
horatius Moronus Sutrin. 194.*61
hortentius Baptiſta Verul. 302.*44
Hubaldus Oſtien. 82.41
hubaldus Proſenius Hort. 794.5
hugo Oſtien. 79.48
hugo Seguin Oſtien. 86.49
hugo Luſignanus Port. 248.33
hugo de M. Longo Sabin. 204.46
hugo de S. Victore Tuſcul. 264.12
hugo Tuſcul. 265.13
hugo Luſignanus Tuſcul. 276.
hugo Æſin. 323.13
hugo Anconit. 382.25
hugo Spina Balneoreg. 569.30
hugo Camerin. 596.13
hugo Eugub. 677.29
A hugo Humanat. 807.23
hugo Mantuan. 933.21
hugo Terracin. 202.*15
hugo Troian. 238.*13
hugolinus Oſtien. 83.44
hugolinus Nauius Amerin. 340.38
hugolinus Peruſ. 77.*41
humbertus Syluæ Cand. 126.20
humbertus Nepeſ. 1102.18
humilis Velit. 59.5

I

Iacobus de Porta Port. in appendice.
iacobus de Oſſa ibidem. 164.46
iacobus Sabellus ibidem. 175.84
iacobus de Aragonia Sabinen. 204.49
B iacobus Pecoraria Præneſt. 236.36
iacobus de Vitriaco Tuſcul. 269.17
iacobus Sabellus Tuſcul. 280.62
iacobus de Bonripoſis Æſin. 324.22
iacobus Alatrin. 392.18
iacobus Amerin. 338.17
iacobus Amerin. 338.21
iacobus de Zencato Anag. 362.48
iacobus Bongallus Anagnin. 363.57
iacobus C. Sabellus Aprut. 414.44
iacobus Barba Aprut. 414.45
iacobus Syluerius Piccolomineus Aprut. 414.46
iacobus de Donadeis Aquil. 435.16
iacobus Falconerius Aquipat. 443.22
iacobus Aquinat. 444.26
iacobus Aquinat. 444.29
C iacobus de Bricijs Aquinat. 444.30
iacobus Aquinat. 445.36
iacobus de Militibus Aret. 475.67
iacobus Aſsiſien. 543.22
iacobus Aſsiſien. 544.28
iacobus Auerſ. 554.32
iacobus Trottus Balneoreg. 570.38
iacobus Biſinian. 575.15
iacobus Caiet. 587.50
iacobus Caſtren. 619.10
iacobus. 619.13
iacobus de Rumanexio Caſtren. 620.30
iacobus Ciuit. Caſtel. 637.11
iacobus Alpharidius Ciuit. Ducal. 644.2
iacobus de Maximis ibidem. 644.31
iacobus Eugub. 690.44
D iacobus Eugub. 690.46
iacobus C. Sabellus ibidem. 700.37
iacobus Fanen. 715.22
iacobus ibidem. 715.23
iacobus Ferent. 727.20
iacobus Fulginat. 736.11
iacobus Elmius ibidem. 758.38
iacobus Fundan. 785.18
iacobus ibidem. 786.25
iacobus Pellegrinus ibidem. 791.36
iacobus Lucen. 848.29
iacobus ibidem. 856.35
iacobus Ammannatus ibidem. 885.79
iacobus Piccolomineus Lunen. 922.45
iacobus de Rubeis ibidem. 922.49
iacobus Mantua. 936.24

Iacobus ibidem. 938.28
iacobus de Benefactis ibidem. 938.30
iacobus Marſorum. 981.17
iacobus Buſte ibidem. 983.18
iacobus de Militibus ibidem. 983.23
iacobus Maccaſanus ibidem. 985.35
iacobus Melphir. 988.5
iacobus Ponzettus ibidem 990.17
iacobus Melphien. 998.6
iacobus. 1008.6
iacobus. 1008.19
iacobus. 1009.27
iacobus Inſulanus 1014.33
iacobus Militen. 1038.26
iacobus. 1039.28
iacobus de Ruuere. 1039.34
iacobus de Teramo Monopol. 1048.26
iacobu Manſuetus Narnien. 1091.28
iacobus. 1091.37
iacobus. 1092.39
iacobus. 1093.42
iacobus de Cancellatiis Nepeſ. 1104.31
iacobus. 1105.38
iacobus. 1105.42
iacobus Bongallus 1106.53
iacobus Simonetta. 1106.54
iacobus Antonius Aquauiua Neritonen. 1113.10
iacobus Minutulus Nucerin. 1124.36
iacobus. 1125.38
iacobus Borromeus Papien. 38.*91
iacobus Ammannatus 38.*93
iacobus Pennen. 48.*4
iacobus de Turcis 65.*36
iacobus. 65.*39
iacobus Guidius 66.*50
iacobsu Vannucius Peruſ. 78.*48
iacobus Simonetta. 86.*58
iacobus Paganus Reat. 117.*30
iacobus Signin. 151.*21
iacobus Zanchatus. 152.*34
iacobus. 153.*42
iacobus Maſinus. 154.*50
iacobus Sotan. 158.*20
iacobus. 158.*27
iacobus. 158.*29
iacobus de Maximis 159.*38
iacobus Mutus Spolet. 180.*50
iacobus Palladinius. 181.*54
iacobus de Turcis. 182.*56
iacobus de Camplo. 182.*57
iacobus Sutrin. 191.*23
iacobus. 192.*38
iacobus Bongallus. 193.*49
iacobus C. Simonetta. 195.*50
iacobus Tarracin. 208.*27
iacobus Tiburt. 217.*25
iacobus. 217.*27
iacobus Caualcantes Tiphen. 229.*32
iacobus de Lombardis Troian. 238.*27
iacobus Aldobrandinus 239.*35
iacobus Tudert. 243.*28
iacobus Valuen. 270.*25
iacobus. 270.*26
iacobus. 272.*27
Iacobus Valuen. 276.*28
iacobus Viterbien. 324.*27
iacobus. 324.*28
iacobus. 324.*29
iacobus Volater. 375.*57
iacobus Vrbeuet. 387.*29
iacobus Benedictus Lucerianus. 394.*47
iacobus Sanneſius. 397.*58
iacobellus Alatrin. 332.37
iacobinus Salutien. 146.*14
iannottus Puccius Melphien. 1016.45
iannottus Pandolphinus Troian. 239.*31
ianuarius Præueſt. 222
ianuarius Peruſ. 74.*27
iaquintus Caiet. 584.24
iaquellus Recanat. 133.*13
ibo Aſſiſien. 542.5
ignatius Dantes Alatrin. 334.48
ildebrandinus Aret. 471.64
illuminatus Aſſiſien. 542.14
imarus Tuſcul. 265
immo Aret. 464.45
ingeamus Marſorum. 978.12
innicus Dauolus Tuſcul. 281
innicus Dauolus Aquinat. 446.39
innicus Dauolus Milit. 1040.42
innocentius Æſin. 325.25
innocentius Aret. 456.20
innocentius de Bubalo Camerin. 614.47
innocentius Papien. 18.*52
innocentius Tiphet. 227.*3
ioan. Veliter. 59.3
ioan. 59.7
ioannes. 59.11
ioan. 60.15
ioan. Minius. 60.18
ioan. Oſtien. 76.33
ioan. Cainald. Oſtien. 77.37
ioan. de Nouo Caſtro ibidem. 89.61
ioan. Ceruantes. 91.67
ioan. Piccolomineus. 97.76
ioan. Dominicus de Cupis. 95.77
ioan. Petrus Caraffa. 95.78
ioan. Bellaius. 95.79
ioan. Moronus. 98.81
ioan. Antonius Sorbellonus. 98.85
ioan. Baptiſta Detus. 101.94
ioan. Portuen. 106.8
ioan. ibidem. 130.7
ioan. 131.11
ioan. à Comitibus Tuſcul. 135.29
ioan. 141.21
ioan. 141.23
ioan. de Toledo 158.41
ioan. Minius Murro. 163.45
ioan. Conuenarum. 164.49
ioan. Caruagial. 169.60
ioan. Michael. 171.64
ioan. Saluiatus. 174.75
ioan. Sabinen. 182
ioan. 182.8
ioan. de S. Paulo. 185.22
ioan. de Abbatis Vills. 195.26
ioan. 198.30

ioan.

ioan. Vicecomes. 199.33
ioan. de Bronſaco. 204.45
ioan. de Turre Cremata. 209.60
ioan. Michael Saracenus. 214.87
ioan. Antonius de S. Georgio. 212.66
ioan. Baptiſta Cicada. 215.88
ioan. Riccius. 215.91
ioan. de Comitibus Præneſt. 280.32
ioan. de Croſſo. 246.49
ioan. ex Comitibus Taliacolij. 248.54
ioan. Balues. 249.60
ioan. Serra. 251.68
ioan. Piccolomineus. 252.75
ioan. Vincentius Caraffa. 252.80
ioan. Maria de Monte. 352.83
ioan. Franciſcus Gambara. 254.93
ioan. Marſicanus Tuſcul. 263.8
ioan. Baptiſta Iuliani. 271.19
ioan. Boccamatius. 271.21
ioan. de Grangia. 274.28
ioan. Aluarez. 280.57
ioan. Crazia Mellinus. 284.78
ioan. Alban. 288.4
ioan. 288.14
ioan. 289.20
ioan. 296.37
ioan. Balueſ. 312.58
ioan. Æſin. 323.5
ioan. 324.14
ioan. Alatrin. 329.5
ioan. 329.7
ioan. 329.17
ioan. 329.19
ioan. 331.30
ioan. 332.32
ioan. Angelus. 332.33
ioan. Rubeus. 332.36
ioan. Amerin. 339.29
ioan. Dominicus Moriconus. 341.42
ioan. Antonius Lazzarus. 342.46
ioan. Anagnin. 348.14
ioan. 348.15
ioan. 350.26
ioan. 350.27
ioan. 356.31
ioan. Pagnotta. 361.42
ioan. de Scrofinis. 362.43
ioan. de Madelinis. 362.45
ioan. 362.47
ioan. Vincentius C. Caraffa. 364.62
ioan. Gaſpar Melis. 365.69
ioan. Anconit. 374.8
ioan. 374.9
ioan. Bonus. 380.18
ioan. de Tudeſchis. 382.26
ioan. 384.34
ioan. Caffarellus. 384.35
ioan. Saccus. 385.39
ioan. Matthæus Luchius. 387.44
ioan. Aprut. 399.3
ioan. Antonius Campanus. 411.33
ioan. Baptiſta Petruccius. 413.36
ioan. Baptiſta Vicecomes. 414.49
ioan. Aquilan. 421.2

A ioan. 422.6
ioan. 434.16
ioan. Baptiſta Galioſſus. 437.20
ioan. de Leonibus. 438.21
ioan. Tuſcus. 438.23
ioan. Franciſcus. 438.24
ioan. C. Piccolomineus. 438.25
ioan. de Acugna. 439.29
ioan. Aquinat. 441.3
ioan. 443.17
ioan. 444.27
ioan. Aloyſius Guarinus. 447.42
ioan. Arei. 461.56
ioan. Albergotus. 475.68
B ioan. Aſcul. 493.11
ioan. Aquauiua. 527.43
ioan. Formonius. 529.56
ioan. Franciſcus. 530.58
ioan. Baptiſta Brugnatellus Aſſiſien. 548.48
ioan. Auerſan. 551.5
ioan. 551.7
ioan. 551.8
ioan. 551.13
ioan. 553.24
ioan. Paulus Vaſſallus. 554.34
ioan. Auximat. 559.3
ioan. 561.19
ioan. Grimaldeſcus. 562.27
ioan. Præſectus. 563.32
ioan. Baptiſta Sinibaldus. 564.38
C ioan. Balneoreg. 567.1
ioan. 568.14
ioan. 568.15
ioan. Philippus de Landulphis. 569.23
ioan. Marignolus Biſinian. 575.11
ioan. Sabellus. 575.14
ioan. de Frigidis. 575.18
ioan. Iacobus de Amatis. 578.34
ioan. Baptiſta de Paula. 578.37
ioan. Caiet. 580.20
ioan. 583.18
ioan. 584.26
ioan. Gatula. 586.44
ioan. de Normandis. 586.48
ioan. 589.61
ioan. Camerin. 606.28
D ioan. 606.31
ioan. Seuerinus. 615.48
ioan. Baptiſta Alterius. 615.50
ioan. Caſtren. 619.17
ioan. 619.19
ioan. Ambroſius Caccia. 621.48
ioan Braſarola. 622.51
ioan. Mayneſius Ciuit. Caſtell. 637.12
ioan. 638.17
ioan. 638.19
ioan. de Arcionibus. 638.22
ioan Brochardus. 641.36
ioan. Franciſcus Burgardus Ciuit. Ducal. 645.3
ioan. Gregorius de Padella. 645.7
ioan. de Aragonia Caucnſ. 656.6
ioan. Thomas Sanfelicius. 660.10
ioan. Serninius de Luciattis Corton. 670.18
ioan. Baptiſta Ricardus. 672.21

Ioan. de Albertis Aret.	673.26
ioan. Eugnn.	677.20
ioan.	677.23
S. Ioan. Grammaticus.	677.31
ioan.	690.45
ioan.	694.54
ioan. de Aldobrandinis.	694.55
ioan.	697.64
ioan. Fanen.	710.10
ioan. de Bertoldis.	715.28
ioan. Sereuallenſis.	716.31
ioan. Henricus de Tonſis.	716.32
ioan. Baptiſta Bertucciolus.	716.34
ioan. Ferent.	722.8
ioan.	727.27
ioan. Bonifacius.	727.29
ioan.	728.35
ioan. Angelettus Fulgin.	757.34
ioan.	757.33
ioan. Angelus C. Mediceus.	772.50
ioan. Sorbellonus.	772.51
ioan. Fundan.	780.7
ioan.	780.12
ioan.	781.15
ioan. Angelus Pellegrinus.	791.37
ioan. Andreas Caſarellus.	791.38
ioan. Baptiſta Camparinus.	792.42
ioan. Petrus.	792.46
ioan. Montanus Hortan.	793.1
ioan.	795.13
ioan.	796.19
ioan. Hortan.	797.25
ioan.	798.27
ioan. Becchardus.	802.46
ioan. Vincentius.	803.54
ioan. Humanat.	807.20
ioan. de Fonſalida Interamn.	827.46
ioan. Iacobus Barba.	828.54
ioan. Antonius Honoratus.	830.59
B. Ioannes Lucenſ.	846.28
ioan.	857.45
ioan. Saluutjus.	882.74
ioan. Montinus Lunen.	922.48
ioan. Franciſcus Paliaria.	923.54
ioan. Baptiſta Biacellus.	923.57
ioan. Baptiſta Saluagus.	923.58
ioan. Dominicus Spinula.	923.59
ioan. Treuiſanus Mantuan.	929.3
ioan.	930.6
ioan. de Vbertis.	939.36
ioan. S. Marc.	949.19
ioan. Antonius della Tolſa.	950.21
ioan. Antonius Grinitus.	951.28
ioan. Maria de Alexandris.	951.30
ioan. Hieronymus.	951.33
ioan. Vincentius.	951.35
ioan. Baptiſta Indellius.	952.37
ioan. Dionyſius Maccaſanus Marſ.	985.36
ioan. Baptiſta Milaneſius.	686.40
ioan. Melphiten.	988.1
ioan. Brancia.	988.8
ioan. Baptiſta Cibò.	989.13
ioan. Antonius Bonius.	990.21
ioan. de Naſo Melphien.	1008.21
Ioan. Borgia.	1016.41
ioan. Ferrerius.	1016.42
ioan. Vincentius Aquauiua.	1016.47
ioan. Petrus Ferrettus Militen.	1040.40
ioan. Maria de Alexandris.	1040.43
ioan. Baptiſta C. Lenius.	1041.45
ioannes Monopol.	1047.21
ioan.	1048.23
ioan. Lopez.	1050.41
ioan. Iacobus Macedonenus.	1050.42.
ioan. Ghinucius M. Ilcin.	1068.1.
ioan. Dominicus C. de Cupis M. Peluſ.	1072.10
ioan. C. Riccius M. Politian.	1075.1
ioan. Narnien.	1087.17
ioan. Raynaldus.	1094.52
ioan. Baptiſta Tuſcus.	1095.56
ioan. Beroſus.	1095.57
ioan. Nepeſ.	1098.8.
ioan.	1102.13
ioan.	1102.14
ioan.	1104.29
ioan. Iacobus Brunus.	1106.51
ioan. de Epiphanijs Neriton.	1112.1.
ian. Barula.	1112.2
ioan. Dominicus C. de Cupis.	1113.11
ioan. Baptiſta Aquauiua.	1113.12
ioan. Nucerin.	1120.27
ioan. Tomas de Margantibus.	1123.31
ioan. Marcolinus.	1124.34
ioan. Cerretanis.	1125.37
S. Ioannes Papien.	13.* 43
ioan.	14.* 48
ioan.	17.* 50
ioan. Beccaria.	35.* 80
ioan. de Fulgoſijs.	35.* 82
ioan. Caſtiloneus.	38.* 92
ioan. Maria.	42.* 97
ioan. Hieronymus Rubeus	43.* 98
ioan. Baptiſta Bilius.	47.* 103
ioan. Baptiſta Sfondratus.	47.* 105
ioann. Pennen.	50.* 8
ioan.	50.* 10
ioan.	61.* 22
ioan. de Palena.	65.* 38
ioan. Baptiſta de Benedictis.	67.* 52
ioan. Peruſ.	72.* 8
ioan.	73.* 21
ioan.	74.* 30
ioan.	74.* 33
ioan.	76.* 38
ioan. Andreas Balconius.	78.* 47
ioan. Chinngius Pient.	95.* 1
ioan. Spennatius.	98.* 12
ioan. Ruffulus Rauellen.	101.* 3
ioan.	102.* 9
ioan. Mobedanus.	104.* 33
ioan. Reat.	108.* 11
ioan. Mutus.	117.* 32
ioan.	117.* 34
ioannes C. Columna.	123.* 44
ioan. Baptiſta Oſius.	124.* 47
ioan. Cæſar Segnius.	125.* 52
ioan.	125.* 53
ioan. Baptiſta Tuſcus.	126.* 56

ioan. Franciſcus C.à Balneo. 126.*58
ioan. Cornetanus Recanat. 134.*18
ioan. 135.*29
ioan. Antonius Roboreus Saluien. 141.*1
ioan. Maria Tapparellus ibidem. 143.*8
ioan. Iuuenalis Ancina ibidem. 144.*15
ioan. Signin. 148.*5
ioan. 149.*8
ioan. 150.*12
ioan. 150.*15
ioan. 151.*17
ioan. Paſolinus. 154.*52
ioan. Soran. 156.*2
ioan. 156.*6
ioan. 157.*8
ioan. 158.*30
ioan. Baptiſta. 160.*46
ioannes Spolet. 167.*2
S. Ioan. 172.*10
ioan. de Græcis. 174.*25
ioan. 179.*45
ioan. 180.*48
ioan. Sutrin. 189.*9
ioan. 191.*18
ioan. 191.*26
ioan. de Vergonis. 191.*27
ioan. Iacobus Brunus. 193.*47
ioan. Tarracinen. 201.*10
ioannes ibid. 201.*11
ioannes 208.*23
ioannes Ferrerius. 208.*28
ioan. de Normannis. 209.*35
ioan. Galues 210.*43
ioannes de Copis. 210.*46
ioannes Tiburt. 216.*7
ioan. 216.*10
ioan. 216.*15
ioan. 216.*18
ioan. 217.*28
ioan. 218.*30
ioan. Andreas de Cruce. 222.*46
ioan. Baptiſta Tuſcus 224.*47
ioan. Tiphern. 228.*15
ioan. 228.*19
ioan. 229.*25
ioan. 230.*43
ioan. de Sandetonis. 232.*47
ioan. Baptiſta Lagnius. 232.*49
ioan. de Colergijs Troian. 238.*28
ioan. C. Rebiba 239.*37
ioan. Baptiſta Aſtallus 239.*38
ioan. Tudert. 242.*12
ioan. 242.*15
ioan. Andreas Cæſius. 248.*51
ioan. Baptiſta C. Alrerius. 249.*56
ioan. Peccator Valuen. 256.*14
ioan. 257.*15
ioan. Galiardus. 281.*51
ioan. 282.*52
ioan. Baptiſta Cadichius 282.*55
ioan. Verulan. 289.*5
ioan. 297.*22
ioan. 298.*23
ioan. 299.*24

A Ioan. 300.*33
ioan. Paulus Pontianus. 301.*40
ioan. Lombardus Viterbien. 310.*10
ioan. 319.*20
ioan. 324.*24
ioan. de Cecchinis. 335.*30
ioan. Petrus de Graſſis. 326.*38
ioan. Franciſcus C. Gambara. 327.*41
ioan. Riccius Volaterr. 374.*55
ioan. Neronius. 376.*61
ioan. C. Saluiatus. 378.*67
ioan. Matthæus Sertorius. 378.*68
ioannes Vrbeuet. 383.*8
ioan. 384.*15
ioan. 384.*16
ioan. Caſtellius. 386.*23
B ioan. 392.*37
ioan. de Placentinis. 393.*39
ioannes. 394.*48
iocoſus Camerin. 605.36
ioioſus Pennen. 64.*30
iordanus Vrſinus Sabin. 307
iordanus Vrſinus Alban. 311
iordanus Humanat. 804.6
iordanus Columna Lunen. 922.43
iordanus Tarracin. 201.*8
ioſephe Rubeus Aquil. 440.32
ioſephe Panphilius Signin. 154.*49
ioſue Monopol. 1048.30
iouinus Aquinat. 442.6
iſaac Blodius Aſcul. 527.38
iſacus Aquilan. 433.9
C iſaltredus Lucen. 857.41
iſidorus Græcus Sabinen. 2081
iſidorus Clarius Fulginat. 770.48
itaardus Papien. 35.*79
iudolphus Mantuan. 930.7
iulianus Roboreus Oſtien. 93
iulianus Sabinen. 181
iulianus Cæſarinus Tuſcul. 277
iulianus Aſcul. 532.61
iulianus C. Mediceus. 533.64
iulianus Cortonen. 668.4
iulianus Eugub. 677.25
iulianus Peruſ. 71.*5
iulianus Tornabonus Saluzien. 142.*3
iulianus Signin. 148.*2
iulianus Soderinus Volater. 378.*65
D iulius Præneſt. 227
iulius Roboreus Per. 254
iulius Sabellus Tuſcul. 284
iulius Antonius Sartorius Præneſt. 254
iulius C C. Sabellus Anconit. 387.47
iulius Riccius Aprut. 414.47
iulius Gabriellius Aſcul. 539.71
iulius Auerſan. 551.20
iulius Othonellus Fanen. 718.41
iulius C. Sachettus. 719.44
iulius C. Roma Lauretan. 838.4
iulius Monopol. 1947.13
iulius Matius. 1059.43
iulius Cantelmus Montis Peluſ. 1072.6
iulius Oradinus Peruſ. 87.*61
iulius C. Roma Recanat. 136.*36

Iulius

Iulius Caluus Soran. 160.*52
iulius C.Roma Tiburt. 224.*51
iulius Vitellius Tiphern. 232.*52
iuſtinianus Moriconus Amerin. 340.41
iuſtus Signin. 248.*1
S.Iuſtus Volater. 332.*2
S.Iuuenalis Interamn. 811.7
S.Iuuenalis Narnien. 1081.1
S.Iuuenalis. 1085.9
S.Iuuentius Papien. 4.*3
S.Iuuentius. 6.*18

L

LActantius Roucielle Aſcul. 533.66
Lætus Lucen. 846.22
lætus Verul. 292.*12
lætus. 292.*21
lambardus Fundan. 786.23
lambertus Oſtien. 77
lambertus Alatrin. 329.8
lambertus Aquin. 443.29
landus Anagnin. 358.32
landus Aquin. 444.10
landus Lucen. 878.57
landulphus Aprut. 390.4
landulphus Brancacius Auerſan. 552.17
landulphus Biſioian. 575.14
landulphus Ferent. 727.21
landulphus Soran. 157.*10
landulphus Valuen. 278.*32
landulphus Valuen. 278.*37
S.Lanfrancus Beuarius Papien. 23.*70
lanfrancus Margottus Viterb. 328.*44
latinus Malabrancha Vrſinus Oſtien. 85
latinus Vrſinus Portuen. 210
latinus Vrſinus Tuſcul. 278
laudiuius Zachias Monteflaſc. 1066.27
laurentius Sabinen. 182
laurentius Campeggius Sabin. 213
laurentius Puccius Præneſt. 252
laurentius Cibo Alban. 313
laurentius Riccius Anconit. 382.30
laurentius Aret. 456.11
laurentius Acciaiolus Aret. 479.76
laurentius Fliſcus Aſcul. 532.62
laurentius Celtus Caſtren. 621.47
laurentius Corton. 668.5
laurentius della Robis Corton. 674.3
laurentius Coruinus Eugub. 696.58
laurentius Hortan. 797.23
laurentius Lucen. 846.21
laurentius de Maximis Marſorum. 687.45
laurentius Puccius Melphien. 1016.44
laurentius C.Puccius Monteflaſc. 1064.15
laurentius Azzolinus Narnien. 1096.58
laurentius Nepeſ. 1103.24
laurentius Papien. 9.*39
laurentius Peruſ. 72.*11
laurentius Rauell. 103.*21
laurentius 103.*22
laurentius Grana Signin. 153.*44
laurentius Coruinus Spolet. 188.*52
laurentius Caſtruccius Spolet. 188.*70
laurentius Tiburt. 219.*39
laurentius Tudert. 242.11

A laurentius Tudert. 243.*23
lazarus Æſin. 325.24
lazarus Lunen. 895.10
lazarus Caraffinus Melphien. 1018.57
leander Alatrin. 329.16
lelius Balneoreg. 570.39
lelius Veteranus Fundan. 797.43
lelius Narnien. 1093.43
lenthecorius Lunen. 895.12
leo Velit. 60
leo 60
leo Oſtien. 70.15.21
leo Oſtien. 76
leo Portuen. 106
leo Alban. 288
leo Alatrin. 329.14
B leo 329.14
leo Aquin. 442.9
leo Balneoreg. 567.4
leo Caiet. 580.1
leo 582.10
leo 583.15
leo Leonius Caſtren. 621.40
leo Fanen. 705.4
leo 715.26
leo Funden. 785.17
leo Hortan. 594.3
leo Melphiten. 688.6
leo Papien. 18.*51
leo Peruſ. 73.*24
leo Rauell. 102.*5
leo Soran. 156.*5
C leo Tarracin 201.*9
leo Verul. 293.*14
leo 297.*16
leonardus Æſin. 324.15
leonardus Patraſſus Alatrin. 331.21
leonardus. 337.23
leonardus Anagn. 358.39
leonardus Aquinat. 443.21
leonardus Patraſſus Auerſan. 552.18
leonardus Auximat. 559.8
leonardus Bonafides Corton. 671.20
leonardus Griphius Eugub. 697.65
leonardus Tacconius Fundan. 786.24
leonardus Palmerijs Melphit. 989.12
leonardus Pennen. 62.*24
leonardus Mancinus Vrbeuet. 391.*32
D leonellus Cibo Pennen. 66.*48
leontius Luceolanus Eugub. 676.1
leontius Papien. 5.*6
leopardus Anconit. 374.11
S.Leopardus Auximat. 559.1
leopertus Præneſt. 223
ligus Vrbeuet. 393.*40
linus Narnien. 1091.33
litefredus Papien. 18.*53
lodulphus Eugub. 677.24
longinus Fulgin. 738.17
lotharius Anagn. 350.24
lotharius Auxim. 559.9
lotharius Auxim. 760.13
lotharius Nucerin. 1118.14
lotharius Spolet. 175.*32

lotho-

Lotherius Verul. 299.*27
lotherius Verul. 299.*29
lotthus Spolet. 182.*58
lotthus de Sardis Valuen. 281.*44
lucas Ioannes Anagn. 363.59
lucas Alberinus Aquinat. 445.32
lucas Mannellus Auximat. 561.23
lucas Carduccius. 563.34
lucas. 563.35
lucas Ciuit. Caſtell. 639.27
lucas Sabellus 641.39
lucas Gratiæ Corton. 668.6
lucas Mannellus Fanen. 915.25
lucas Fulgin. 768.43
lucas Hortan. 800.41
lucas Sabellus. 803.55
lucas Bettinus Narnien. 1091.36
lucas Nepeſ. 1104.34
lucas 1105.41
lucas Rodulphuccius Nucerin. 1121.29
lucas Sutrin. 192.*37
lucas Cardius Tarracin. 212.*54
lucas Sempronius Tipher. 234.*63
lucas Alemannius Volater. 381.*74
lucas Vrbeuet. 384.*11
lucentius Aſcul. 489.3
lucius Lunen. 895.9
lucius Fazinius Signin. 152.*39
lucius Volater. 374.*51
ludouicus Bar Portuen. 168
ludouicus de Lucimburgo Tuſcul. 276
ludouicus Madrutius. 281
ludouicus Scarampus Alban. 311
ludouicus Cols Aquil. 435.15
ludouicus Boſſius. 437.19
ludouicus Magnaſcus Aſſiſien. 547.33
ludouicus Magnaſcus Caſtren. 621.43
ludouicus Ciuit. Caſtell. 641.35
ludouicus C. Scarampus Cauen. 656.5
ludouicus Serriſtorius. 674.31
ludouicus Hortan. 802.51
ludouicus Manzancollus Interamn. 825.40
ludouicus. 826.42
ludouicus Ripa. 830.60
ludouicus de Maurinis Lucen. 884.76
ludouicus Gonzaga Mantuan. 941.40
ludouicus Imbriacus S. Marci. 949.15
ludouicus Alferius 951.32
ludouicus de Iuſtinis Neriton. 1113.5
ludouicus Nucerin. 1118.12
ludouicus Clodius Nucerin. 1125.40
ludouicus Apenditanus Ranell. 103.*15
ludouicus Beccatellus. 104.*34
ludouicus de Theogenariis Reat. 121.*39
ludouicus. 121.*40
ludouicus Signin. 153.*41
ludouicus de Aptis. 154.53
ludouicus Bentiuolus Tipher. 234.*61
ludouicus Cincius Tudert. 249.*54
ludouicus Aliottus Volater. 375.*56
ludouicus Antinorius. 379.*71
luitardus Anagnin. 348.16
luitardus Ceruatus Nepeſ. 1103.26
luitardus Nucerin. 1118.5
A Luitardus Papien. 13.*46
luitardus Spolet. 174.*17
S. Luitfredus Papien. 14.*47
luminoſus Ferent. 721.3
luminoſus Tipher. 228.*5
lupertianus Aret. 457.36
lupus Spolet. 174.*23

M

MAgetius Oſtien. 70.14
Mageſtius Hortan. 794.9
magnus Papien. 9.*30
maioranus Aret. 457.21
Maioranus Melphit. 990.19
malateſta Baleoneus Aſſiſien. 548.46
malateſta Catanius Camerin. 609.35
manaſſes Mantuan. 930.40
B manerius S. Marci. 949.14
manualdus Spolet. 175.*31
manfredus Præneſt. 227
manfredus Mantuan. 932.14
manfredus S. Marc. 949.7
manfredus Tiburt. 217.*19
maphæus C. Barberinus Spolet. 186.*69
S. Marcellinus Anconit. 373.5
marcellinus Pete Aret. 473.162
marcellinus Aſcul. 524.31
marcellinus Papien. 6.*20
Marcellus Lantes Oſtien. 102
Marcellus Pignatellus Æſin. 327.36
marcellus Creſcentius Aſſiſien. 548.44
marcellus Eugub. 677.11
marcellus C. Ceruinus 699.71
C marcellus Creſcentius Marſorum. 985.37
marcellus Lantes Tudert. 249.53
marcus Barbus Præneſt. 249
marcus Vigerius. 251
marcus Cornelius. 252
M. Antonius Columna. 254
marcus Agrippa Æſin. 326.34
marcus Antonius Lilius Alatrin. 334.50
marcus Anconit. 373.3
M. Gentilis Aprut. 401.17
M. Angelus de Fiebindsciis Aret. 476.70
M. Leonardus de Fiſicis Aſcul. 529.49
marcus Ardinghellus Camerin. 605.25
marcus Caſtren. 620.27
marcus Eugub. 685.38
D marcus Fulgin. 744.23
marcus Antonius Bizzonius. 775.57
M. Guercius Teſta Lucen. 880.65
marcus Antonius Franciottus Lucen. 892.88
marcus Fidelis Gonzaga Mantuan. 945.46
marcus S. Marc. 949.6
marcus Antonius de Fuſo. 951.29
marcus Antonius Amidanus Melphien. 1017.53
marcus Antonius de Tuſo Milit. 1040.44
marcus Monopol. 1048.21
marcus. 1048.26
marcus Copuleus Montis Peluſ. 1072.8
M. Ioannes Narnien. 1088.26
marcus C. Cornelius Neriton. 1113.9
marcus Ardinghellius Pennen. 64.*29
marcus Antonius Æmulius Reat. 124.*48
M. Lucas Soran. 157.*15

Michael Signio. 151.* 29
michael Giſleoius Sutrin. 193.* 54
S. Mihonus Nepeſ. 1098. 2
milo Præneſt. 224
milo Tiburt. 217.* 21
mirabellus S. Marc. 948. 3
monaldus Auximat. 561. 18
monaldus Ciuit. Caſtel. 637.* 13
mooaldus Fanen. 710. 14
monaldus de Monaldis Melphien. 1007. 18
monaldus de Mooaldeſchis Nucerin. 1118. 15
morandus Fanen. 714. 17
mutius Columna Marſorum. 987. 44

N

Napoleus Comitulus Peruſ. 89.* 66
narciſus Milit. 1039. 32
nardinus Aſcul. 529. 51
nicolaus Breaſpere Alban. 293. 34
nicolaus de Fliſco ibidem. 314. 73
nicolaus de Pitis Æſin. 324. 18
nicolaus Alatrin. 331. 24
nicolaus Anagn. 347. 10
nicolaus. 356. 30
nicolaus. 358. 34
nicolaus de Vngaris Anconit. 381. 21
nicolaus de Fraiapanibus. 381. 23
nicolaus de Arcionibus Aprut. 403. 22
nicolaus de Siniſtro Aqui. 426. 2
nicolaus de Caſtroocllo. 426. 3
nicolaus Aſcul. 523. 29
nicolaus Aragonius. 534. 68
nicolaus Aſuſien. 542. 12
nicolaus Fucci. 543. 19
nicolaus Aſsiſien. 544. 23
nicolaus Vanninius. 544. 28
nicolaus Auerſan. 553. 27
nicolaus Auximat. 563. 30
nicolaus de Rogerijs Balneoreg. 568. 21
nicolaus Verneeij. 569. 33
nicolaus Biſinian. 572. 8
nicolaus Piſcicellus. 575. 17
nicolaus C. Caietanus. 576. 22
nicolaus Caiet. 586. 45
nicolaus Ciuit. Caſtell. 637. 8
nicolaus. 637. 10
nicolaus Palmerius. 640. 29
nicolaus Peruſcus. 642. 42
nicolaus Benignious Ciuit. Ducaſ. 645. 10
nicolaus Ferent. 727. 30
nicolaus Ferragattus Fulgin. 758. 36
nicolaus de Facijs Fundan. 791. 32
niccolaus Pellegrinus. 791. 34
nicolaus Zabereſchus Hortan. 797. 24
nicolaus Palmerinus Hortan. 801. 33
nicolaus Peruſcus. 803. 46
nicolaus de Guiniſijs Lucen. 882. 75
nicolaus. 885. 80
nicolaus de Celano Marſorum. 981. 15
nicolaus Maioraous Melphit. 990. 19
nicolaus Melphien. 1008. 22
nicolaus Caracciolus. 1009. 23
nicolaus Georgius de Mattilino. 1014. 34
nicolaus Monopol. 1042. 5
oicolaus. 1047. 17
nicolaus M. Flaſcon. 1062. 2
nicolaus Penn. 62.* 28
nicolaus Piccolomineus. 65.* 45
nicolaus de Doocellis Ranell. 103.* 16
nicolaus Campanile. 103.* 23
nicolaus. 103.* 27
nicolaus Reat. 116.* 28
nicolaus Recanat. 132.* 7
oicolaus. 132.* 11
nicolaus. 133.* 15
nicolaus. 134.* 20
nicolaus Recanat. 134.* 22
oicolaus Signin. 152.* 33
nicolaus. 152.* 35
nicolaus Soran. 158.* 18
nicolaus Spolet. 176.* 37
nicolaus Albertinus. 179.* 44
nicolaus Viuarius. 182.* 55
nicolaus Sutrin. 192.* 29
uicolaus Romanus Tuſcul. 265. 43
nicolaus de Claromonte ibid. 46
oicolaus Tarracin. 209. 30
nicolaus. 209.* 36
nicolaus Tiburt. 218.* 31
nicolaus de Cæſaribus. 219.* 38
oicolaus de Merciarijs Tipher. 230.* 39
nicolaus. 232.* 50
nicolaus Troian. 238.* 25
oicolaus Tudert. 244.* 32
nicolaus Armatus. 245.* 33
nicolaus Valuen. 268.* 24
nicolaus. 278.* 35
nicolaus Verulan. 300.* 34
oicolaus Viterb. 312.* 13
nicolaus Viterbien. 324.* 26
nicolaus C. Rodulphus. 326.* 37
nicolaus Vgoliotti. 326.* 39
nicolaus Sacchettus Volater. 382.* 76
nicolaus Vrbeuet. 384.* 8
nicolaus Campanus. 384.* 10
nicolaus de Merciarijs. 393.* 42
nicolaus. 394.* 43
uicolaus C. Rodulphus. 597.* 54
nocer Aoagnin. 350. 25
norandinus Lunen. 920. 33
nuccius de Salimbenis Camerin. 606. 30
numeroſus Lucen. 846. 17

O

S. Obedianus Papien. 5.* 5
Obertus Amerin. 338. 20
obſequentius Lucen. 844. 7
octauius Bandious Oſtien. 100. 93
octauianus Maria Sfortia Aret. 481. 81
octauianus Oſtien. 62. 43
octauiaous Bentiuolus Melphien. 1016. 39
octauianus Præconius Monopol. 1049. 37
octauianus Maiaſtinus Pennen. 58.* 19
octauianus Maria Sfortia Tarracin. 211.* 50
octauianus Rouerta. 211.* 51
octauianus Vicecomes Viterb. 325.* 35
octauius Salut. 145.* 12
octauius Vrſinus. 155.* 58

Odaciſius Valuen. 161.*21
oddo Veletren. 60.16.19
oddo Alban. 291.27
oddo Anagnin. 349.21
oddo de Vannis Anagn. 363.51
oddo Aquil. 435.14
oddo Reat. 215.*21
oddo Valuen. 257.*18
oddo, 265.*23
oddo Valuen. 257.*18
oddo, 265.*23
oddo Verul. 297.*15
oddo. 297.*20
odoardus Farneſius Tuſcul. 283.74
odelbertus Lunen. 895.15
odoriſius Pennen. 53.*14
offredus Eugub. 682.36
offredus de Offredis Melphit. 990.2
oiolinus Anagn. 350.23
oldericus C.Carpigna Tudert. 249.*55
oldimarius Volater. 352.*35
oliuerius Caraſa Oſtien. in Appendice.
oliuerius Sabin. 194.25
ol.bius Aret. 456.15
opilionem Volater. 348.*30
opitarmus Valuen. 252.*8
opizo Lucen. 879.62
opportunus Aprut. 389.1
ordenneus Tuſcul. 271.20
organtinus Scarola S.Marc. 951.25
orlandus Narnien. 1091.30
orthodolphus Amerin. 336.1
otho Alatrin. 388.23
otho Sutrin. 191.*16
otho Caſtilinneus Oſtien. 71.81.32
otho Candidus Portuen. 157.39
otho Truches Præneſt. 253.88
otho de Caſtro Rodulphi Tuſcul. 277.20
otto Tudert. 243.*24
otto Monopol. 1049.29
otto Nepeſin. 1102.16
otto Pennen. 53.*15

P

Paganus Volater. 362.*39
Paganus Monopol. 1047.8
pancratius Narnien. 1084.3.5
pampus Pennen. 50.*12
Paganellus Lucen. 881.65.67
S. Pamphilus Valuen. 252.3
pandulphus Oſtien. 77
pandulphus Anagn. 356.29
pandulphus Camerinen. 608.32
pandulphus Marſorum. 961.6
pandulphus Melphien. 1009.25
panuncius Signin. 152.*42
placidus Verul. 291.8
S.Patras Pennen. 42.*1.
palladius Valuen. 251.1
paparonus de Paparonis Fulg. 753.26
paris Aux. 564.30
paſchalis Melphiten. 988.4
paſchalis Monopol. 1047.14
paſchaſius Amer. 338.14
paſchalis Monop. 1048.39

A paſtor Sanaſeuderius Aſſiſ. 543.13
paternianus Fan. 704.1
paternus Lucen. 846.11
pantaleus Rauel. 101.*4
paulus Scolarius Præneſt. 228
paulus Sfondratus Alban. 319
paulus Gaufridus Alatrin. 33.25
paulus Anconit. 374.12
paulus de Bazzano Aquilan. 433.8
paulus de Albertis Aſcul. 529.54
paulus Hodierna Caiet. 587.52
paulus Caſtren. 619.16
paulus Cæſius C.Caſtellan. 641.41
paulus Tiburtinus Eugub. 676.4
paulus Fulg. 735.7
B paulus Trincius Fulg. 756.30
paulus Hortan. 795.15
paulus Hortan. 796.16
paulus Albertus Ancon. 198.28
S.Paulinus Lucen. 841.1
paulinus Lucen. 844.4
paulus Gabriellius Lucen. 882.72
paulus Melphiten. 988.3
paulus Emiſius Zacchias M.flaſc. 1066.*26
paulus de Cupis M.Pelusij. 1072.13
paulus Cæſius Narnien. 1094.49
paulus Nepeſ. 1098.4
paulus ibidem. 1104.28
paulus Æmilius Brunus Nepeſ. 1106.52
paulus Papienſis. 9.*25
paulus Odeſcalchus Pennen. 66.*51
C paulus Tuſchus Rauell. 105.36
paulus de Curtis Rauel. 105.*38
paulus Recanat. 132.*20
paulus de Cupis Recanat. 135.*30
paulus Valuen. 279.*40
paulus Vrbeuet. 364.*13
paulus Benzonius Soranus. 161.*55
paulus Æmilius Brunus. 193.*48
paulus Tiburt. 216.*1
paulus Tudert. 247.*49
paulus San Vitalis. 184.67
pelagius Galunnes Alban. 296
pelagius Anagn. 347.1
pelagius Nucer. 1119.20
pechus Fanen. 710.13
D pelizarius Mantuan. 933.22
peregrinus Interamn. 809.1
peregrinus Rufulus Rauel. 102.*14
petruccius Valuen. 281.*47
petrus Oſtien. 72.23.25
S.Petrus Damianus ibidem 73
petrus Tarantona ibidem. 85
petrus Columbarius ibidem. 87
petrus de Stagno ibidem. 88
petrus Syluæ Candidæ. 108
petrus ibidem. 126
petrus ibidem. 130
petrus Senior Portuen. 148
petrus Curſinus ibidem. 167
petrus Paulus Creſcentius ibidem 178
petrus Sabinen. 185
petrus de Bar ibidem. 198
petrus Hiſpanus ibidem 200.B

Petrus

Petrus Gomeſij ibidem. 201
Petrus de Nono ibidem. 204
petrus Fernandi de Fuis ibidem. 206
petrus Accoltus ibidem. 213
petrus Aldobrandinus ibidem. 216
petrus Præneſt. 223
petrus ibidem.
petrus Anablay ibidem. 244
petrus de Prato ibidem. 245
petrus Tuſculanus. 263
petrus ibidem.
petrus ibidem.
petrus Papienſis ibidem. 265
petrus Gerardius ibidem.
petronatus Albanen. 289
petrus ibidem. 289
B. Petrus Igneus ibidem.
petrus Papereſcus. 293
petrus de Colle Medio ibidem. 299
petrus Iterij ibidem. 310
petrus de Frixo. 311
petrus Paceccus ibidem. 316
petrus Deza ibidem. 318
petrus Æſin. 323. 4
petrus Paulus Venantius ibidem. 325. 28
petrus ibidem. 226. 31
petrus Alatrin. 329. 11
petrus Francus Amer. 334. 49
petrus ibidem. 337. 10
petrus ibidem. 338. 19
petrus Anag. 347. 2
petrus ibidem. 348. 20
petrus ibidem. 349. 22
petrus Viaticus ibidem. 338. 33
petrus ibidem. 358. 35
petrus de Brancha ibidem. 37
petrus de Tuniſe ibidem. 38
petrus Ferri ibidem. 361. 40
petrus ibidem. 362. 44
petrus Sarmentus. 364. 63
petrus Cspoccius Ancon. 381. 19
petrus Liuſottus ibidem. 383. 31
petrus Accoltus ibidem. 386. 40
petrus de Valle Aprutin. 406. 23
petrus Minutulus. 413. 33
petrus de Tocco Aquilan. 433. 7
petrus Aquinat. 443. 16
petrus Aretin. 460. 35
petrus ibidem. 461. 37
petrus Riccius ibidem. 467. 71
petrus Vſinbardus. 483. 85
petrus Aſculsn. 521. 27
petrus ibidem. 524. 30
petrus Torriſelle ibidem. 527. 44
petrus ibidem. 528. 47
petrus ibidem. 529. 52
detrus ibidem. 55
petrus à Valle. ibidem. 530. 59
petrus Camerarius. 534. 67
petrus Aſsiſien. 547. 8
petrus Auerſan. 552. 19
petrus ibidem.
petrus Caracciolus ibidem. 554. 31
petrus Bruna ibidem. 33
A Petrus Vrſinus ibidem. 556. 42
petrus Auximat. 559. 7
petrus de Maſſeis ibidem. 562. 25
petrus ibidem. 562. 26
petrus Herculanus. 562. 29
petrus Bucca Balneoreg. 569. 25
petrus Paulus Phæbeus ibidem. 570. 41
petrus Biſinian. 577. 32
petrus Caietan. 584. 27
petrus ibidem. 32
petrus ibidem. 585. 40
petrus Flores ibidem. 589. 56
petrus Luuellus ibidem. 589. 58
petrus de Ogna ibidem. 589. 61
petrus Camerin. 596. 12
petrus ibidem. 603. 20
B petrus Caſtren. 618. 2
petrus ibidem. 619. 12
petrus ibidem. 620. 22
petrus ibidem. 24
petrus C. Caſtellanæ. 636. 3
petrus ibidem. 636. 4
petrus ibidem. 636. 5
petrus Rubeus ibidem. 637. 9
petrus Paulus Quintauallius C. Ducalis. 645. 9
petrus San Fælicius Cauen. 660. 9
petrus de Gsbriellis Eugub. 694. 49
petrus Bembus ibidem. 699. 70
petrus Carpinia ibidem. 702. 76
petrus Fanen. 715. 13
petrus ibidem. 27
petrus Bertanus ibidem. 716. 38
C petrus Ferentin. 727. 25
petrus de Fruſta ibidem. 728. 37
petrus Fund. 780. 11
petrus ibidem. 785. 20
petrus Hortan. 796. 16. 20. 797. 26
petrus Human. 807. 13. 18
petrus Interam. 812. 12
petrus Saracenus ibidem. 825. 29
petrus Bordonus ibidem. 827. 56
petrus Lucen. 848. 30. 851. 34. 881. 66
petrus Lunen. 911. 28
petrus Mantuan. 930. 5
petrus S. Marci. 949. 4
petrus della Tolſa ibid. 950. 22
petrus Ferrus Marſorum. 983. 19
petrus ibidem. 983. 25
D petrus Piezius Melphit. 984. 9
petrus Melphit. 1008. 20
petrus Nilit. 1034. 10
petrus de Valerianis ibidem. 1038. 20
petrus Monopol. 1143. 3
petrus Saracenus ibidem. 1047. 15
petrus de Oricello ibidem. 1048. 22
petrus ibidem. 1048. 25
petrus ibidem. 1049. 31
petrus M. Flaſc. 1062. 1
petrus Ioan. ibid. 1062. 8
petrus Antonius ibid. 1062. 6
petrus Martinus M. Pel. 1072. 12
petrus Narnien. 1088. 23
petrus ibidem. 1091. 31
petrus ibid. 1093. 45

petrus Paulus Bucciarellus ibidem 1096. 59
petrus Setarius Nepeſin. 1104. 35
petrus ibidem 1504. 35
petrus ibidem 1105. 37
petrus ibidem 1105. 40
petrus Antonius de Angelis Nucer. 1107. 56
petrus Papien. 12.* 37
petrus ibidem 13.* 42
petrus Canepanoua ibidem 58.* 54
petrus ibidem 22.* 64
petrus ibidem 23.* 87
petrus Spelta ibidem 36.* 83
petrus Graſſius ibidem 37.* 87
petrus Parmen. 58.* 18
petrus Scala ibidem 64.* 33
petrus ibidem 65.* 35
petrus Peruſin. 74.* 26
petrus Rauel. 102.* 7
petrus Gerra Reat. 116.* 29
petrus Paulus Creſcentius ibid. 125.* 55
petrus Recanat. 130.* 2
petrus Georgius ibid. 134.* 21
petrus Bellinus Salut. 146.* 15
petrus Signin. 150.* 14
petrus ibidem 151.* 18
petrus ibidem 20
petrus ibidem 22
petrus ibidem 23
petrus ibidem 27
petrus Antonius Petruccius ibid. 152.* 40
petrus Soran. 157.* 7
petrus Caietan. ibid. 157.* 14
petrus Gerra ibid. 157. 16
petrus ibidem 158. 25
petrus ibidem 159. 35
petrus de Lauis ibidem 159. 35
petrus Lupus ibidem 162
petrus Spolet. 173.* 12
petrus ibidem 174.* 58
petrus Paulus Trincius 179.* 46
petrus Vrſinus. 184.* 66
petrus Hiſinatl. Sutrin. 191.* 20
petrus ibidem 192. 30
petrus Antonius de Angelis ibidem 193. 52
petrus Tarracinen. 201.* 5
petrus ibidem 208.* 26
petrus Cincius Tiburt. 218.* 34
petrus Scaglia ibidem 218.* 35
petrus Tipherna. 228.* 9
petrus ibidem 50
petrus ibidem 20
petrus ibidem 229.* 30
petrus ibidem 37
petrus Antonius Troian. 239.* 36
petrus ibidem 238. 16
petrus Caietanus Tudert. 245. 29
petrus Valuen. 277.* 50
petrus ibidem 278.* 54
petrus Viterb. 307.* 9
petrus Capoccius 318.* 19
petrus ibidem 323.* 02
petrus Pinus ibidem 324.* 25
petrus Franciſcus ibidem 325.* 91
petrus Volater. 333.* 7. 51
A petrus ibidem 336.* 16. 23
petrus ibidem 338.* 23
petrus Curſinus 347.* 49
petrus Vrbeuet. 383.* 5
petrus Boerius ibidem 392.* 78
petrus paulus Greſcentius ibidem 398. 59
philippus de Alenconio Oſtien. 89
philippus Calandrinus Portu. 171
philippus de Cabaſole Sabin. 203
philippus de Luxemburgo Tuſcul. 279
philippus de Camera ibidem 280
philippus de Herculanis Alatr. 333. 40
philippus Venturellus Amer. 340. 37
philippus Pinellus Aprutin. 413. 38
B philippus Porcellus ibidem 413. 38
Philippus Aquilan. 433. 5
philippus Philonardus Aquinat. 447. 44
philippus Aret. 479. 75
philippus Gerius Aſiſ. 588. 47
philippus Clara Auerſan. 556. 44
philippus Spinola Biſinia. 576. 27
philippus Bardius Corton. 673. 28
philippus Ferent. 727. 22
philippus ibidem 22
philippus Interamn. 825. 28
philippus Lucenſes 908. 22
philippus ibidem 956. 30
philippus Mantu. 937. 26
philippus de Bonacoltis ibidem 938. 27
philippus S. Marci 949. 11
C philippus Marſorum. 984. 27
B. Philippus Nucerin. 1120. 25
philippus Ricca Bella Recanat. 135.* 3
philippus Archintus Salucien. 142.* 5
philippus Spinola Soran. 160.* 48
philippus Geza Tiburt. 218.* 33
philippus Troian. 237. 50
philippus Viterbien. 358.* 58
philippus de Belfortis Volater. 370.* 57
philippus Vrbeuetan. 384.* 53
philippus Rouerella Aſculan. 533. 65
pilus de Prata Tuſcul. 275
pyrrus Aloſſa Fund. 800. 35
pyrrus Imperialis Æſin. 327. 35
pyrrus C. Caſtellan. 641. 34
pipinus Lunen. 911. 26
D pipinus Lucen. 846. 12
pius Lotherius Fund. 792. 45
placidus Ferent. 722. 13
placidus de Marra Melphien. 1014. 15
plebanus Lucen. 878. 55
pompeius Columna Aquilan. 439. 26
pompeius Bellus Biſinian. 577. 30
pompeius Balbanus Caſtren. 627. 53
pompeius Papien. 4.* 2
pompeius ibidem 9.* 26
pompeius Cornazanus ibidem.
pompeius Zambeccarius Valuen. 282.* 59
pompilius Perottus C. Ducalis. 644. 5
pomponius Caſius Sutrin. 193.* 51
pomponius Vetulus C. Ducalis. 645. 11
pomponius de Magiſtris Tarracin. 212.* 56
pontius Perottus Vrbeuet. 392.* 36
pontianus Tudert. 240.* 2

Presbyter

Presbyter Aſculan. 506. 22
primiarius Aſcoani. 373. 3
probinus Lucen. 846. 14
probus Eugub. 676. 20
proculus Interamn. 809. 1
proculus ibidem. 810. 4
proculus ibidem. 812. 15
proculus Narnien. 1084. 7
probus Reat. 108. 2
probianus ibidem. 108. * 3
probinus ibidem. 6
probus Caiet. 582. 10
porphirius Fælicianus Fulg. 776. 59
proiectus Camer. 599. 4
proiectitius Interamn. 813. 18
proiectitius Narnien. 104. 10
proſper Caſtrellus Aſculan. 531. 60
proſper Rebiba Troian. 259. 94
proſper Vitellianus Biſinian. 577. 28
proſper de Ruſticis Valuen. 282. * 54
proſper Spinula Lunen. 924. 60
proſper S. Crucis Alban. 317
proſdocimus Reat. 108. 1
ptolomeus Rauel. 102. 8

Q

Quintius Marſorum. 967. 4
Quintius de Ruſticis Milit. 1040. 38
Quintilius S. Marci. 950. 18
Quintianus Aſculan. 489. 4
S. Quiriacus Oſtien. 64. 1

R

Radulphus Tipher. 228. * 14
Rambottus Vicomanus Cam. 603. 22
ramerius Auxim. 560. 15
raimundus de Conilacho Præneſt. 245. 47
raimundus Auerſ. 553. 22
raimundus Caſtren. 619. 15
raimundus Fund. 787. 26
raimundus Pennen. 62. * 26
raimundus Reat. 117. * 53
raimundus ibidem. 118. 36
raimundus Vrbeuet. 392. * 35
rainaldus Comes Oſtien. 83. 45
rainaldus à Porta Oſtien. 87. 52
rainaldus Æſin. 323. 7
rainaldus Amerin. 331. 22
rainaldus de Barylibus Aprut. 402. 18
rainaldus Aquauiua ibidem. 403. 21
rainaldus Aſcul. 522. 25
rainaldus ibidem. 521. 26
rainaldus ibidem. 526. 34
rainaldus ibidem. 37
rainaldus Brancaccius Auerſ. 553. 30
rainaldus Biſinian. 572. 2
rainaldus Caiet. 584. 25. 583. 26
rainaldus Fulg. 756. 31
rainaldus Interamn. 825. 30
rainaldus Milit. 1031. 7
rainaldus Nucerin. 1119. 19
rainaldus Caſatus Papien. 19. * 58
rainaldus Reat. 115. * 20
rainerius Anagn. 348. 18
rainerius Vbertinus Corton. 668. 1
rainerius Guiceiardinus Corton. 670. 15
rainerius Lunen. 911. 25
rainerius Penn. 59. * 20
rainerius Reat. 109. 15
rainerius ibidem 22
rainerius Recan. 129. 1
rainerius Tipher. 228. * 16
rainerius ibidem 22
rainerius ibidem. 23
rainerius Troien. 238. * 4
rainerius Viterb. 320. * 10
rainerius ibidem. 12
rainerius Capoccius ibidem 312. 16
rainerius Volater. 363. * 41
rainerius Vbertinus ibidem. 365. * 43
rainerius de Beliortis ibidem. 367. * 45
rainerius Vrbeuet. 386. 27
raynuccius Farneſius Sabin. 214. 89
raynuccius Biſinian. 572. 40
raynuccius de Aptis Tudert. 245. 34
raynuccius Volater. 369. * 46
raynulphus Caiet. 581. 4
raynulphus ibidem. 582. 8
raphael Riarius Oſtien. 93. 71
raphael Rots Aprut. 413. 37
raphael de Saluttis Eugub. 686. 39
raphael Melphien. 1016. 43
raupertus Nucerin. 1118. 6
raucnous Valuen. 252. * 6
redemptus Ferent. 721. 2
reginaldus Lucarinus C. Plebis. 634. 5
reginaldus Aquinat. 441. 12
regius Viſdominus Aret. 466. 50
regitus Camerin. 597. 17
remedius Interamn. 813. 22
richardus Oliuerius Portuen. 170. 60
richardus Maſhilien. Alban. 291. 28
richardus Caiet. 583. 19
richardus ibidem. 584. 23. 29
richardus Melphit. 988. 2
richardus Reat. 108. 10
richardus Troian. 238. * 31
richardus de Caietanis Vrbeuet. 386. 21
ricto Aſculan. 492. 8
richerius Melphien. 1002. 8
ringerius Lucen. 872. 49
ruibaldus Milit. 1034. 12
robertus Romanus Portuen. 150. 55
robertus Hiluardei ibidem. 162. 42
robertus Caracciolus de Liccio. 445. 34
vide in Append. Aquinat.
robertus de Aſtnis Aret. 479. 74
robertus Auerſ. 551. 6
robertus Humanat. 804. 4
robertus Lucen. 879. 60
robertus Mantuan. 94. 39
robertus Puccius Melphien. 1017. 48
robertus Monopol. 1047. 16
robertus Vbaldinus M. Politian. 1079. 5
robertus Perbenedictus Nucer. 1128. 44
robertus Ruffus Rauell. 102. 12
robertus Troian. 237. * 4
robertus Verul. 397. * 19

Robertus Adimariùs Volater. 375.*59
robertus Caualcantes ibidem. 776.*60
rodilandus Lucen. 857.43
rodulphus Pius Oſtien. 97.81
rodulphus Caprarius Alb. 302.*41
rodulphus Alstrin. 329.53
rodulphus Eugub. 677.27
rodulphus Ferent. 722.17
rodulphus Hortan. 795.14
rodulphus Melphien. 997.4
rodulphus Armannus Peruſ. 94.*28
rodulphus ibidem 3
rodulphus Tipher. 231.46
rodulphus Gsttus Viterb. 307.*5
sodulphus Vrbeuet. 383.*6
rodericus Borgis Portuen. 171.63
rodericus Caruagial Fulg. 769.45
rodualdus Portueo. 131.23
rodobaldus Papien. 31.*70
rodobaldus ibidem 34.*72
roſtredus Soran. 157.*9
rogerius Aprut. 392.5
rogerius ibidem 402.19
rogerius Friziæ Caiet. 585.39
rogerius Calcagnus Caſtren. 618.4
sogerius Melphieo. 996.3
rogerius de Leontio ibidem 1002.9
rogerius Militen. 1034.11
sogerius de Aſella M.Pelusij 1077.2
rogerius Peruſin. 73.19
rogerius de Mandoſiis Amerin. 340.39
rogerius Tarrsc. 209.*29
rogerius Traian. 238.*15
rogerius Volater. 348.*31
rogesius ibidem 349.*33
rogerius ibidem. 366.44
rolandus Lunen. 916.29
romanus Portuen. 130.2
romsous Præneſt. 222.3
romanus Balneoreg. 567.5
romanus C.Caſtellan. 636.6
romanus Faneo. 710.11
romsous Ferrent. 722.10
romanus Nucerio. 1118.11
romanus Penn. 48.*2
romanus Spolet. 174.*2
somualdus Aosgn. 347.8
somualdus Camerin. 596.13
romualdus Monopol. 1043.4
romulus Cæſius Narnien. 1095.54
romulus Nepeſ. 1097.3
S.Romulus Volater. 332.1
rotlandus Taberna Spolet. 176.4
solandus Sutrin. 190.13
rotlandus Tipher. 229.24
rottaris Marſorum. 959.2
rufinus Lupatus Anconit. 378.17
S. Rufinus Aſſiſ. 540.1
rufinus Mantu. 938.32
S.Rufinus Marſorum. 955.1
ruſticus Vrbeuet. 384.*19
ruſticus Balneoreg. 568.8
ruſticus Tudert. 242.*26
rutilius Benzonius Lauret. 837.2

S

SAba de Cortonibus Marſorum. 984.31
Saba Militen. 1035.16
Sabinus Spolet. 168.*4
ſabious Terrscin. 200.2
ſabious Aſſiſ. 541.3
ſabstious Tiburt. 217.*26
ſabinianus Tudert. 242.*10
ſacramozus Gonzaga Mant. 938.29
ſacramozus Gonzaga ibidem. 939.34
ſaphodomus Maot. 932.51
ſagax de Comitibus Cauen. 655.3
S.Salarius Lunen. 895.8
ſalomoo Spolet. 174.*29
ſalmes Camer. 593.6
ſancius Hort. 798.35
ſantes Saccus Biſin. 576.24
ſantius Nucer. 1122.29
ſaotes C.Caſtellan. 638.25
ſantes Nepeſ. 1005.36
ſaracenus Melphien. 1003.14
ſaſſo Aprut. 397.14
ſaturninus Alatr. 328.1
ſaturus Aret. 450.1
ſaluator Marſorum 984.29
ſaluator Amer. 336.6
ſaluſtius Tsruſius M.Polit. 1078.4
ſaluius Recan. 131.*5
ſaluus de Saluis Peruſ. 75.*34
ſcipio Elius Pient. 97.*10
ſcipio Columna Reat. 124.*46
ſcipio Piſcicellus Troian. 238.*30
ſcipio Rebiba Sabin. 215.92
ſcipio Burgheſius ibidem. 218.109
ſcipio Bongallus Hortañ. 803.51
ſcipio Tancredus M.Ilcin. 1070.12
ſcolaſticus Fan. 710.7
ſebaſtisnus Alatr. 328.3
ſebaſtianus Anagn. 347.9
ſebaſtianus Gentilis ibidem. 366.73
ſebaſtianus Riceis C.Plebis. 634.3
ſebaſtiaous Carcaraſius ibidem. 4
ſebaſtianus Bighius Fereot. 729.41
ſebaſtianus Porticus Fulg. 971.49
ſebaſtianus de Valentibus Lucen. 828.53
ſebaſtianus de Paulis Nepeſ. 1109.64
ſebaſtianus Papien. 13.*44
ſebaſtianus Soran. 156.*3
ſebaſtianus Signin. 153.*49
ſebaſtianus Vancius Vrbeuet. 397.*57
ſebaſtianus Gualterius Viterb. 326.*40
ſentius Nucer. 1522.29
ſeptimius Æſin. 321.1
ſeptimius Quirinus Reat. 113.*13
ſpeo Spolet. 171.*7
ſergius Præneſt. 222.47
ſergius Human. 804.3
ſergius Narnien. 1087.18
ſergius Nepeſ. 1090.12
ſergius Tarracin. 208.25
ſergius Verul. 291.7
ſergius Rauell. 102.*11
ſerenus de Aſtorgijs Rauell. 103.29
ſeruandus Aret. 457.22

Seue-

Seuerianus Aret. 436. 5
ſeuerinus Æſin. 313. 9
ſeuerinus Nucer. 1118. 8
ſeuerus Anconit. 374. 7
ſeuerus Lunen. 895. 11
ſeuerus Papien. 9. *27
ſigefredus Mantu. 933. 19
ſigualdus Spolet. 73. *16
ſigemannus Fulg. 739. 19
ſigiſmundus Gonzaga Mant. 943. 41
ſigenulphus Marſorum 962. 8
ſiginulphus Valuen. 259. *20
ſigiſmundus Aprut. 389. 2
ſigiſmundus Donarus Aſcul. 538. 70
ſyluius Galaſſus Ferent. 729. 44
ſyluius Pandonus Auerſ. 942. 14
ſyluius Paſſarinus Aſiſſ. 546. 41
ſylueſter Camer. 610. 38
ſylueſter Humanat. 807. 16
ſylueſter Benectus Lunen. 923. 53
ſylueſter Andreatius Penn. 67. *55
ſylueſter de Panca Signin. 152. *41
ſylueſter Troian. 239. 37
ſymeon Talliauia Sabin. 217. 103
ſymeon Langham Præneſ. 245. 48
ſymeon de Vigilantibus Ancon. 383. 32
ſymeon Aſiſſ. 542. 14
ſymeon de Palenterijs Auerſ. 552. 14
ſymeon Balneoreg. 567. 9
ſymeon ibidem 568. 11
ſymon Caſtren. 620. 21
ſymeon Fund. 780. 8
ſymeon Marcellinus Humanat. 807. 15
ſymeon à Lopa Melphit. 988. 7
ſymeon Paſqua Lunen. 923. 55
ſymeon Tarrac. 202. 17
ſymeon Paganus Volater. 374. *53
ſyrus Ferent. 722. 14
S. Syrus Interam. 811. 6
ſyrus ibidem 813. 16
S. Syrus Papien. 3. *1
ſico Oſtien. 71. 19
ſinibaldus de Sinibaldis Auxim. 560. 14
ſinibaldus ibidem 561. 21
ſinibaldus Melphien. 1003. 13
ſinibaldus de Vbaldis Tipher. 231. *45
ſinulphus Bencius M. Polit. 1078. 3
ſixtus Gata Lucen. 888. 83
ſixtus Signin. 151 *30
ſixtus Roboreus Salut. 141 *2
ſixtus Ferent. 728. 33
ſmaragdus Monopol. 1043. 2
ſpinellus Bencius M. Polit. 1077. 2
ſtephanus Alber. Oſtien. 87. 54
ſtephanus Port. 131. 12
ſtephanus Præneſ. 222. 6
ſtephanus ibidem 13
ſtephanus ibidem 226. 35
ſtephanus Hungberis ibidem 239. 37
ſtephanus Bonuccius Alatr. 334. 46
ſtephanus Amer. 336. 2
ſtephanus Bordonus Anagnin. 340. 35
ſtephanus ibidem 348. 13
ſtephanus de Teramo Aprut. 406. 33

A ſtephanus Carraria ibidem 407. 23
ſtephanus Aquil. 434. 12
ſtephanus Balneo. 568. 12
ſtephanus Caiet. 583. 14
ſtephanus Gabriel Caiet. 588. 55
ſtephanus Caſtren. 619. 14
ſtephanus C. Caſtellan. 638. 18
ſtephanus ibidem 23
ſtephanus Eugub. 678. 32
ſtephanus Ferent. 722. 6
ſtephanus ibidem 9
ſtephanus de Sardis Fund. 787. 127
ſtephanus Horta. 794. 8
ſtephanus de Trentis Lucen. 884. 78
B ſtephanus Milit. 1031. 8
ſtephanus Monopol. 1044. 7
ſtephanus Narnien. 1087. 15
ſtephanus Nepeſ. 1098. 12
ſtephanus Pendinellus Netit. 1113. 3
ſtephanus Troian. 237. *3
ſtephanus ibidem 238. *29
ſtephanus Paloſius Tudert. 245. *36
ſtephanus Verul. 293. *13
ſtephanus Aliottus Volater. 375. 59
ſtabilis Tipher. 228. 8
ſtabilis Aret. 459. 31
ſunalbus Amer. 337. 11
Stanillus Valuen. 252. *12

T

C TAbenperianus Lucen. 846. 26
thaddæus Alat. 329. 13
talayrandus Alban. 312. 49
thaddæus Sartius Nepeſ. 1108. 66
tarſonus Ancon. 375. 14
thaſeus de Cupis Recan. 135. *26
theobaldus Veliter. 60. 14
theobaldus ibidem 17
theobaldus Oſtien. 82. 42
theobaldus Alban. 289. 22
theobaldus Aret. 469. 61
theobaldus Aſiſſ. 542. 55. 16
theobaldus Eugub. 677. 26
theobaldus ibidem 680. 35
theobaldus Papien. 6. *15
theobaldus Tarrac. 208. *21
D theobaldus Tipher. 228. *13
thebdinus Port. 148. 28
theodonus Oſtien. 106. 10
theodorus Veliter. 59. 10
theodorus Oſtien. 64. 9
theodorus Sabin. 181. 4
theodinus Portuen. 149. 32
theodinus Aſcul. 525. 93
theodorus Amer. 339. 9
theodorus Aquilan. 423. 8
theodorus Eugub. 677. 12
theodorus Lucen. 843. 3
theodorus Pius Monopol. 1049. 36
theodorus Nepeſ. 1098. 6
theodorus Papien. 13. *38
theodorus ibidem 12. *36
theodaldus Aret. 463. 44
theodoricus Raynerius C. Papalis. 244. 43

theodo-

Theodorieus Aret. 462.38
theodoricus Caiet. 583.27
theodorieus Peruſ. 73.*16
theodorieus Tiburt. 216.*8
theodoſius Auxit. 564.42
theodulphus Valuen. 252.*10
theophilactus Tudert. 242.*14
theophilactus Præneſt. 222.12
theodigrimus Lucen. 857.40
terentius Lunen. 894.2
terentianus Tudert. 24.0*1
tholomeus Gallius Oſtien. 99.87
thomas de Perleonibus Æſin. 324.20
thomas Iſelius ibidem. 327.26
thomas Anagn. 362.46
thomas Ancon. 374.6
thomas ibidem. 381.22
thomas Aquin. 443.20
thomas de Boiono ibidem. 444.25
thomas Saluiatus Aret. 484.87
thomas de Racanio Aſſiſ. 543.22
thomas Monaldeſchus Balneoreg. 588.12
thomas Sperandius de Corbellis ibidem. 570.36
thomas Caſtren. 620.28
thomas Coſellus Cauen. 669.11
thomas Lapius Fanen. 718.42
thomas Fulgin. 773.53
thomas Interamn. 825.34.36
thomas ibidem. 827.44
thomas Scotus ibidem 830.65
thomas Bonettus Lunen. 923.52
thomas S.Marci. 949.8
thomas de Maris ibidem 949.12
thomas Theatinus Marſorum. 983.20
thomas ibidem. 984.30
thomas Milit. 1038.21
thomas de Teſts M.Ilcin. 1068.2
thomas Sanſebeius 1074.22
thomas Nepeſ. 1103.25
thomas Conſuberius Penn. 66.*49
thomas Balbanus ibidem. 67.*54
thomas Reat. 115.*24
thomas ibidem. 118.*35
thomas Thomaſius Recan. 134.*19
thomas Sign. 152.*31
thomas Angelus Spolet. 176.*39
thomas Verul. 299.*28
thomas ibidem. 300.*30
thomas Vrbeuet. 393.*42
thomas de Perleonibus Aſcul. 528.46
tiberius S.Candidæ. 106.2
tiberius ibidem. 5
tiberius Cincius Aeſin. 327.37
tiberius Mutus Aſſiſ. 547.44
tiberius Criſpus Nepeſ. 1108.60
tiberius Mutus Viterb. 329.*45
tiburtinus Amer. 336.4
tigrinus Ancon. 734.10
tigrinus Tigrinius Aſſiſ. 548.50
tigridius Interam. 813.21
titus Magnus Caſtren. 920.37
tramus de Monaldeſchis Vrbeu. 392.34
tramus Monaldeſchus Balneoreg. 568.12
tranſarieus Spolet. 175.*34
Tranſaricus Valuen. 252.*11
traſo Ancon. 373.4
tranſmundus Hortan. 796.18
tranſmundus Aſcul. 510.23
tranſmundus Valuen. 256.*14
tranſmundus Caiet. 583.22
tranſmundus Signin. 750.*11
tranſmundus Interamn. 814.24
torquatus Perottus Amer. 345.58
troilus Fulg. 774.55
troilus Baleoneus Peruſ. 79.*54
tranquillus de Macharatii Ferent. 729.40
tuccius Antonius Alatr. 332.34
tudo Aſſiſ. 542.9
turnius Frangipanes Eug. 676.3
tuſulphus Aſcul. 489.7

V

Vadepertus Valuen. 252.*5
Valentinus Portuen. 132.16
valentinus Aſcul. 539.56
valentinus Ciu.Caſtellan. 638.26
valentinus Hortan. 798.30
valentinus Interam. 810.3
valentinus ibidem. 812.14.13
valentinus M.Flaſc. 1063.9
valentinus Penn. 65.*47
valentius Præneſt. 222.8
valerius Lucen. 842.2
valerius Tarſonius. 333.43
valerius Mutus Tipher. 234.*62
valerianus. 843.10
valerianus Soran. 156.*4
valerianus Sutrin. 190.*8
varinus Fauorinus Nucer. 1126.41
vaſianus Eugub. 694.52
vbaldus Etruſcus Ferent. 722.16
vbaldus Baldaſſinus Eugub. 678.33
vbaldus Sabin. 198.37
vbaldus Mantuan. 932.12
vbaldus Peruſin. 113.*47
vbaldinus Corton. 668.7
vbaldinus Bandinellus M.Flaſcon. 1064.18
vbertinus Caiet. 586.42
vbertus Præneſt. 223.8
vbertus Aprut. 392.6
vbertus Locatus Balneoreg. 570.35
vbertus Lucen. 877.59
vbertus Sacchettus Peruſ. 19.*56
Ventura Eugub. 694.47
ventura Buialinus Interam. 827.48
venantius Peruſ. 72.*10
venantius Lunen. 894.6
verecundus Lunen. 894.4
vgo Aſſiſ. 542.6
vgo la Baila Eugub. 694.50
vgo Mant. 932.13
vgo Nucerin. 1119.18
vgo de Saladinis Volater. 352.37
vgolinus Martellus Narnien. 1063.47
vgolinus Tipher. 229.*33
vgolinus ibidem. 36
vgolinus Tipher. 130.41
vgolinus de Iouiis Volater. 376.*62

vguc-

Vguccionius Sutrin. 191.*25
A
Victorius Guarinius Anag. 365.67
victorius Aſſiſ. 541.2
victor Lunen. 894.8
vido de Maloſicco Præneſt. 238.35
vido de Biſunzio Præneſt. 236.35
vido de Papa ibidem 239.33
vido de Parè ibidem 230.33
vido Oſtien.
vido Groſſus Sabinen. 198.31
vido Siluæ Candidæ. 108.14
vido Aret. 466.52
vido Tarlatus ibidem 472.65
vido Aſſiſ. 542.10
vido Camerin. 603.21
B
vido Aſcanius Sforza M.flaſc. 106.418
vido Lucen. 857.39
vido ibidem 878.59
vido Lunen. 901.19
vido Mant. 933.17
vido Soran. 157.*13
vido Tiburt. 217.*20
vido Tipher. 228.*17
vido Verul. 300.*32
vido volater. 333.*6. 342.*25. 343.*28
vido Seruidius ibidem. 380.*73
villanus Eugub. 687.33
vvillelmus Papienſis Portuen. 149.37
villelmus de Agrifolio Sab. 203.43
villelmus Melphien. 994.2
villelmus Vrbeuet. 384.*15
C
ibidem 17. ibidem 20.
villelmus Martinenſis ibidem. 386.26
Vincentius Lucchius Anconit. 387.45
Vincentius Fulg. 735.10
Vincentius Humanat. 807.17
Vincentius Agnellus Mant. 947.49
Vincentius Fucherius M.flaſc. 1065.23
Vincentius Ferretius M.Pelnſij. 1072.15
Vincentius Maſſa Sign. 153.*44
Vincentius de Fanzis ibidem 47
Vincentius Donzellus Valuen. 283.*59
Vincentius Lanteus Verul. 304.*48

vincentius Durantes Vrbeuet. 397.*55
vincentius Portuen. 148.26
Vindicius Lucen. 846.13
virgilius Florentius Nucer. 1129.45
virgilius Capponius Militen. 1041.47
viuianus Peruſ. 74.*32
vitalis Alban. 292.30
vitalis Alatrin. 328.2
vitalis Aſcul. 527.41
vitalis Fan. 705.2
viteeherius Spolet. 175.*33
vitellianus Tuſcul. 263.*2
vitellianus Aret. 457.25
vitellianus Auxim. 559.2.4
vitellianus Narnien. 1084.6
vitellotius Vitellius Tipher. 233.*58
vldaricus Eugub. 703.77
vndecianus Aret. 456.16
vrbanus Fulg. 735.8
vrbanus Carsgnianus Monop. 1049.34
vrbanus Verul. 301.*39
vrſus Siluæ Cand. 106.3
vrſus Fanen. 710.6
vrſus de Afflitto Monopol. 1048.28
vrſus Papicius Rauel. 100.*1
vrſus Reat. 108.*4
vrſus Tiburt. 216.*9
vrſicinus Peruſ. 5.*7
valpertus Portuen. 132.12
valpraneus Lucen. 846.27
valterus Valuen. 257.*17
valterus Alban. 291.26
vendefondus Aſcul. 493.9
vimandus Auer. 550.2
vuilaris Narnien. 1087.14

Z

ZAcharias Rondanus Alatrin. 334.44
Zacharias Anagn. 348.11
Zacharias Contugius Aſſiſin. 546.21
Zacharias Hortan. 794.11
Zacharias Marſorum 978.11
Zanardus Bagarottus Nepeſ. 1106.47

INDEX

Cognominum omnium Epiſcoporum ſingularum Ciuitatum, qui in hoc primo tomo continentur ordine alphabetico deſcriptus.

ABbatis Villa Ioan. Halegrin. Sabin. pag. 195. A
Acciaiolus Angelus Oſtien. pagina. 90. D
Laurentius Aret. 479. B
Angelus Aquilan. 433. C
Accoltus Petrus Sabinenſ. pagina. 213.
Acuti Ioan. Sulm. 282.* A
actis Carolus Anconit. 382. C
actus Anſelmus Fulgin. 748. D
acugna Ioan. Aquilan. 429. C
adimarius Oldimarius Volater. 351.* D
Robertus Volater. 375.* C
aduedutus Matthæus Vrbeuet. 394.* A
afflitto Vrſillus Monop. 1048. D
agienſis Aſſongius Melphien. 1014. B
aghefius Troylus Pen. & Hod. 63.* C
agnifilus Amicus aquil. 435. D
Franciſcus aquil. 437. D
agrifolio Guillelmus. 203. C
alano Bertrandus Fulgin. 896. D
alagni Andreas Militen. 1038. B
alamannus Luca Volater. 381.* B
alberti Stephanus Oſtien. 87. C
Andronicus Oſtien. 88. B
albertis Albertus Camer. 608. D
Paulus aſculan. 319. D
Ioan. Cortonen. 675. B
Paulus Eugub. 685. D
Paulus Hortan. 798. A
albericus Matthæus Vrbeuet. 380.* A
antonius Nepeſ. 1106. B
albergottus Ioannes aret. 475. D
alberinus Lucas aquin. 445. A
albertinus Nicolaus Spolet. 179.* B
alterius Augelus Sutrin. 1105. C
Aemilius Camer. 617. A
Io. Baptiſta Camer. 616. D
alcherius Aleberius Papien. 36.* B
aldobrandinus Petrus Sabin. 218. B
Iacobus Troian. 239.* C
Ioannes Eugub.
alegri Ioan. Rauel. 102.* B
allegrettus Rannuccius Volater. 369.* B
aleonibus Bartholomæus Tudert. 247.* D
alenconius Philippus Oſtien. 89. D
alexandris Io. Maria S. Marci. 957. B
alfadinus Iacobus C. Ducalis. 644. D
alfarus Franciſcus AEſin. 324. A
alferius Ludouicus S. Marci. 950. A
alidoſius Franciſcus Papien. 1039. D

A aligerius Marius Reat. 122.* B
aliottus Ludouicus Volater. 375.* A
Stephanus Volater. 375.* B
aluarez Alphonſus Monopol. 1049. D
Ioan. Tuſcul. 280. C
alluerigolus Vbaldus Oſtien. 82. B
amatus Io. Iacobus Biſinian. 578.
ammanatus Iacobus Papien. 38.* D
amerinus Maurus. 338. D
Franciſcus Interamn. 825. D
Franciſcus Amerinus Eugub. 694. B
amidanus M. Antonius. 1017. D
anaboy Petrus Præneſt. 244. D
auna Angelus Præneſt. 248. B
B ancina Iuuenalis Salut. 144.* A
andreotius Silueſter. Pen. 67.* B
andreaſſus Alexander Mant. 831. B
Hippolytus Interam. 945. A
angelus Alexander Tarrac. 211.* D
angelis Petrus Antonius Nepeſ. 1107. C
angelus Coſmus Corton. 663. D
angelottus Ioan. Eulg. 757. A
angelellus Petrus Lucen. 881. A
anicius Iunius Eugub. 676. C
antiochia Iacobus aquin. 444. A
antinoris Ludouicus Volater. 379.* D
apera Aloyſius Interam. 828. A
appeditorius Ludouicus Rauel. 103.* D
C aptis Andreas Tudertinus. 245.* B
Ludouicus Signin. 154.* D
Raynutius Tudertin. 245.* B
aqua Sparta Matthæus Portuen. 163. C
aqua Viua Io. Vincentius Melphien. 1016. D
Ioannes aſculan. 527. D
Iacobus Antonius Nerit. 1113. C
Io. Baptiſta Nerit. 1113. C
Raynaldus Aprutin. 403. A
aragonia Iacobus Sabin. 204. C
Aloyſius Cauen. 554. B
Niccolaus Aſculan. 441. C
archeoneus Antonio Aſcul. 528. A
arcella Fabius Biſinian. 576. A
D archilegius Angelus Aſſiſien. 347. A
archintus Chriſtophorus Salut. 142.* C
Philippus Salut. ibidem.
arcionibus Antonius. 476. A
Ioannes C. Caſtellan. 638. B
nicolaus Aprut. 403. B
ardinghellus Marcus Pen. 64.* C
ariſtotelis Petrus Paulus Sulm. 281.* C
aribandis Antonius Calet. 583. D
armannius Rodulphus Peruſ. 44. D

Ar-

Armannus Nicolaus Tudert. 74.* D A
arnaldus de Oſſa Portuen. 164.B
arzenſis Petrus Mont.Flaſc. 1062. B
aſculan. Hieronymus 243. A
aſinis Robertus Aret. 479. A
Aſtarius Henricus Papien. 19.* D
aſtallus Ioan.Troian. 234. * C
Dominicus Fund. 788.A
Petrus Tiburtin. 218. * C
aſtis Nicolaus Recanas. 134.* D
aſtoriis Philippus Rauel. 103.* D
aſtorgius Antonius Aſcul. 529.D
astella Rogerius M.Pelusij. 1071. D
augerius Bertrandus Tuſcul. 272. A
auolus Innicus Portuen. 175. D
auxilio Arnoldus Alban. 309. D
ayello Franciſcus Tudert. 246.* D B
azoſſus Pinus C.Caſtellan. 641.A
azolinus Laurentius Narnien. 1096. A

B.

B *Agarottus Zerardus Nepeſin.* 1106. A
Bagnarea Bonauentura Alban. 307.A
Belues Ioannes Albanen. B. 243. D
baldouinettis Baldouinettus Ancon. 286. D
baldouinus Baldouinus Piſanus Auerſon. 536. B
balbanus Pompeus Caſtren. 622. B
thomas Pen & Hadrien. 67.* B
Hieronymus Peruſinen. 79.* b
baldeſchus Matthæus Nucerin. 1125. D
balleoneus Malateſta Aſſiſien. 548.C
Io.Angelus Peruſin. 78.* B
Angelus Recanat. 133.* A
Hercules Vrbeuet. 395.* L C
balneo Io. Franciſcus Reat. 126.* C
bandinus Octauius Oſtien. 100. D
bandinellus Vbaldinus M.flaſc. 1064. L
bandinellus Tipbern. 230.* L
bardus Philippus Corton. 673.D
barra Ludouicus Portuen. 268. E
bar Petrus Sabin. 198.D
barbarinus Maffæus Spolet. 186.* C
barba Iacobus Aprus. 414. C
Io.Iacobus Interamn. 828. B
bardus Bartholomæus Spolet. 134.* C
bargæus ſiue de Angelis Coſmus 675. A
bargellinus Conſtantius Fulgin. 775. A
baruibus Raynaldus Aprusin. 402. A
baſſus Alphonſus Caiet. 589.C
baſtonius Guillelmus Papien. * D
bartholomæus Henricus Hoſtien. 85. B
bartholomæu. Bernardus Tudert. 231.* A
baquila Ioannes Nerison. 1113. A
baſſus Hieronymus Sabin. 212
baubeus Simeon.Præneſt. 243. C
bazano Paulus Aquilan. 433. D
beccaria Otto Papien. 34.* D
Ioan.Papien. 35.* D
beccatellus Ludouicus Rauellen.
bechis Gentilis Aretin. 479. C
bellaius Ioan Oſtien 95. D
belsto Matthæus Aprut. 400. C
bellantibus Franciſcus Narnien. 1097. D
bellaſis Alderanus Biſinian. 578. A
bellerius Petrus Soran. 161.* A

A *Belfortis Raynerius Volater.* 367.* D
Philippus Volaterr. 370.* A
beltraminus Franciſcus Tarrac. 212.* A
beltraminus ibidem.
bembis Petrus. 699. D
benedictis Iacobus Pen.Hadr. 95.* B
Io.Baptiſta ibidem. 67.* B
benincaſis Benincaſa Ancon. 385. B
benignus Nicolaus Ciuit.Ducal. 645. A
benessus Thomas Lunen. 927. B
benefactis Iacobus Mant. 938. B
bencius Spinellus M.Polit. 177.A
Sinulphus ibidem 1078. C
benettus Io.Bapt.Narn. 1095. D
bencius Franciſcus Rauell. 105.* D
bentinenga Bonauentura Alban. 307. A
B *Gentilis Nepeſ.* 1104. A
Angelarius Tudert. 244.* C
bentiuolus Guido Præneſt. 257. A
Octauianus Melph. 1016. A
Hieronymus M.flaſc. 1068.A
Ludouicus Tipher. 234.* A
benuegnates Fulgin.Nucerin. 1113.A
bernerius Hieronymus Portuen. 176.* C
berardus Berardus Auxim. 590.D
bertanus Petrus Fan. 716.D
bertinus Lucas Narnien. 1091. D
bertoldis Ioannes Fanenſis 715.D
bertucciolus Io.Bapt.Fan. 710. B
beſſarion Tuſculan. 208. A
beulaqua Bonifacius Tuſcul. 218.D
benzonius Rusilius Lauret. 837. D
C *benſonus Paulus Soran.* 161.* A
biacellus Io.Baptiſta Lunen. 927. D
biliottus Albertus Tudert. 247.* D
bilius Io.Baptiſta Papien. 47.* A
biliis Franciſcus Eugub. 697. A
billus Pompeus Biſinian. 577. C
bilius Io.Baptiſta Papien. 47.* A
binarinus Alphonſus Reat. 125.* A
bindius Iſac Aquilan. 527.A
biſon Albertus Auerſan. 561. D
biſuntius Guido Preneſt. 231. D
bizaninus M.Antonius Fulg. 775. B
boccaſinus Nicolaus Oſtien. 85. B
boccamatus Io.Tuſcul. 271.C
buccopadulius Franciſcus Sulm. 268. D
buccatorta Guido Aret. 446. D
D *boccius Io.Ant.Melphit.* 990. C
boerius Petrus Vrbeuet. 392.* D
boldrinus Gregorius Mantuan. 945. C
blancus, Gerardus Sabin. 199. C
boloniensis Petrus Auerſ. 552. D
de Belonia Guido Portuen. 166. C
bologninus Antonius Fulg. 760. B
bonacolsus Philippus Mant. 938. B
bolognettus Georgius Reat. 127.* B
bonafides Leonardus Corton. 671. D
bonamicitia Amicus Penn. 63.* B
bonauentura Romanus Portuen. 154. A
bonfilius Bonfilius Fulg. 730. D
bongallus Scipio Ciuit.Caſtellan. 642. C
Iacobus Nepeſ. 1102. D
bonellus Michael Alban. 317. D

Benellus Conſtantius Tipher. 233.*D
boncompagnus Troilus Fulg. 774.C
Franciſcus Fanen. 719.A
bonimpertus Matthæus Mantuan. 939.D
bonuccius Stephanus Aret. 282.D
bonnipertus Iacobus Auſ. 324.D
borbonius Chriſtophorus Corton. 669.C
bordonus Petrus Interam. 827.D
Stephanus Aret. 338.D
borgia Rodrigus Portuen. 171.C
Gaſpa. Alban. 320.D
Ioan. Melphiten. 1016.A
borſius Ludouicus Aquil. 433.D
borſianus Lucas Fulg. 768.A
bon'oannes Antonius Iacob.Camer. 611.C
Berardus Camerin. 612.C
bonus Ioannes Anconit. 380.A
borromeus Iacobus Papien. 38.*D
bontempus Iacobus Narnien.
borſius Antonius Tarracin. 212.*A
boſchenſis Franciſcus Caſtren. 621.A
boſchus Hippolytus S.Marci 951.A
Andreas Peruſin. 77.*C
boſcellus Dominicus Aſſiſin. 545.C
boſius Michael Rauel. 104.*A
boſſus Hieronymus Fulg. 774.C
Franciſcus Peruſin. 82.*A
bouius Carolus Balneoreg. 570.D
Hieronymus 613.B
Cæſar Neriton. 1113.D
brancaccius Nicolaus 310.D
Ioannes 554.A
Landulphus Auerſ. 552.C
Franciſcus Maria Viterb. 329.*D
brancha Ioan. Melphit. 988.D
brancaleo Franciſcus. 324.B
braſarola Ioan. Caſtren. 622.A
breakeſper Nicolaus Alban. 293.C
breuiſquet Iacobus Nucerin. 1125.C
bricijs Iacobus Aquinat. 444.C
briſonetta Guillelmus Præneſt. 250.D
brochardus Ioan-C.Caſtellan. 641.D
brognatellus Io.Bapt.Aſſiſ. 548.B
bronacꝫ Petrus Anagn. 358.D
broſiaco Ioan. Oſtien. 90.D
bronſtaco Ioan. Portuen. 204.B
brumanus Matthæus Melphien. 1018.A
bruſatus Defendens S.Marci. 952.B
brunus Hennius Ciuit.Caſtellan. 641.C
Ioannes Nepeſ. 1006.C
Paulus Aemilius Nepeſ. 1106.C
bubalus Innocentius Camerin. 614.D
bucca Petrus Balneoreg. 569.B
buccabellus Antonius Ferent. 728.A
buccardus Carolus Narnien. 1093.A
buciarellus Paulus Narnien. 1046.A
bufalinus Ventura Tiphern. 233.*D
burgardus Io.Franciſcus C.Ducalis 645.A
buſca Iacobus Marſorum. 983.B
burgheſius Scipio Sabin. 218.D
Camillus M.Ilcin. 1069.C
Hippolytus M.Ilcin. 1070.B
butius Butius Tiphern. 230.*A

C

A Caeſius Pomponius C.Caſtele. 642.B
cæſanus Gabriel Salut. 142.*D
cæſius Federicus Portuen. 174.C
Paulus Tudert. 247.*D
Angelus Tudert. 248.C
Petrus Donatus Narnien. 1094.B
Bartholomæus Tiburt. 224.*B
Romulus Narnien. 1095.B
cæſarinus Alexander Præneſt. 255.D
Alexander Viterb. 334.*A
Iulianus Tuſcul. 277.A
cæſaribus Nicolaus Tiburt. 219.*C
caietanus Antonius Portuen. 167.D
Alexander Tarrac. 209.*C
B Bartholomæus Fulg. 755.A
Chriſtophorus Fulg.
Ildebrandinus Sabin. 192.D
Nicolaus Biſin. 576.B
Petrus Fundanus 777.A
Petrus Tudertin. 241.*D
Richardus Vrbeuet. 386.*A
cabaſole Philippus Sab. 203.D
cabellus Marcus Caſtren. 621.C
cabaterius Antonius Vrbeuet. 394.*D
caccia Io.Ambroſius Caſtren. 621.C
cadichius Io. Baptiſta.Sulmon. 282.*A
cafarellus Fauſtus Fund. 791.D
Io.Anconit. 384.A
Io. Andreas Fund. 191.D
Proſper Aſculan. 529.D
C claromonte Franciſcus. 279.D
calandrinus Philippus 771.B
calcagnus Rogerius Caſtren. 617.C
caluus Antonius Tuſcul. 246.*A
caledonius Alexius Melphit. 1009.A
callirius Bernardinus Signin. 153.*D
caluus Aloyſius Interam. 830.B
Iulius Soranus 106.*D
Antonius Aſculan.
camaianus Petrus Aſculan. 534.A
camera Philippus Tuſcul. 280.A
campanarius Franciſcus Alatr. 334.D
Io.Bapt.Fund. 792.D
campeggio Laurentius Sab. 213.D
Camillus Nepeſ. 1108
D campanile Nicolaus Rauel. 102.*C
campo Fregoſo Antonius Eugub. 697.D
campanus Io.Anton. Aprut. 411.B
campius Fabritius Ferent. 729.B
candidus Otto Portuen. 151.B
cantellarijs Iacobus Nep. D
caninius Aegidius Viterb. 252.*D
canepa noua Petrus Papien. 18.*D
cantalicius Baptiſta Pen. 65.*D
Valentinus ibidem
canſachius Io.Vincentius S.Marci 951.D
cantelmus Vrbanus Monopol. 1049.C
cantuccius Franciſcus Lauret. 837.A
capona Aloyſius M.Peluſij. 1072.A
capilupus Hippolytus Fan. 717
camplo Iacobus Spolet. 182.C
capponius Caponius Aret. 476.D
Guillelmus Corton. 676.D

Cappo-

Capponius Virgilius Militen. 1041.D
capograſſius Andreas Sulm. 278.*B
caputus Conſaluus ſancti Marci. 952.B
capoccius Niccolaus Tuſcul. 273.D
Petrus Anconit. 381
Raquerius Viterb. 312.*D
Capranica Angelus Sab. 249.C
caprarius Rodulphus Alban. 302.D
carrara Stephanus Aprut. 407.D
caracciolus Conradus Milit. 1038.B
Franciſcus Melphien. 1016.C
Nicolaus Melphien. 1009.A
Petrus Auerſan. 554
Robertus Aquinat. in append.
caradorus Balleoneus Marſorum. 987.D
corbonus Franciſcus Sabin. 205.D
carbonarius Conradus Anag. 369.A
carafa Carolus Auerſ. 557.A
Io. Petrus Oſtien. 95.D
Io. Vincentius Tuſc. 252.D
Oliuerius Oſtien. 210.D
caraffinus Lazarus Melphien. 1017.C
carcaraſius Sebaſtianus C. Plebis. 638.A
carduccius Lucas Auxim. 569.C
carduis Luca Tarrac. 212.*B
carillus Albernotius AEgidius Sabin. 202.D
cariloco Raymundus Pren. 243.C
caris Antonius Nerit. 1113.B
Bernardus Peruſ. 73.*D
cariſſimus Alexander Caſtren. 622.C
carnini Berardus M. Peluſii. 1072.B
caraſius Franciſcus Melphien. 1013.C
carpineus Petrus Eugub. 722.C
Vldonius Eugub. 722.D
cortonibus Saba Marſorum. 984.B
caruagial Bernardinus Oſtien. 94.A
Ioan. Portnen. 169.A
Rodericus Fulg. 769.D
carugius Antonius Aquin. 446.C
caruſius Franciſcus Sulm. 285.*B
caſatus Raynaldus Papien. 19.*C
caſcia Nicolaus Recanat. 133.*B
Franciſcus Nepeſ. 1106.A
caſaloldis Philippus Mant. 937.D
Martinus ibidem.
caſellius Thomas Cauen. 660.C
caſella Gregorius Milit. 1040.C
caſtaldus Franc. Rauel. 102.*C
caſtella Ferdinandus Balneoreg. 569.C
caſtellius Ioan. Vrbeuet. 386.*B
caſtellus Gandius M. Peluſii. 1072.C
caſtro Rodulphi Otto Tuſcul. 270.B
caſtro Cæli Niccolaus Aquil. 426.D
caſtro Henricus Alban. 293.D
Petrus Pennen. 65.*A
caſtiglioneus Branda Port. 169.A
Gaufrid. Sabin. 195.C
Io. Baptiſta Papien. 38.*B
caſtruccius Laurent. Spolet. 188.*B
cataneus Malatera Camer. 687.D
catenaccius Landus Anag. 361.C
cattula Franc. Caiet. 585.C
caua Creſcentius Alatrin. 331.A
cauaIcantes Ildebrandinus Vrbe. 389.*D

A Caualcantes Iacobus Tipher. 229.*C
Aloyſius Balneoreg. 576.D
Robertus Volaterr. 376.*B
caualerius Franciſcus Sulm. 283.*D
bernardinus Sulm.
caurianus Antonius ſancti Marci. 940.D
Galeatius Mantuan. 940.D
ceccanus Anibal 232.A
cecchinellus Gaſpar M. Flaſc. 1067.A
cecchinus Ioannes Viterb. 325.*A
celſus Laurentius Caſtren. 621.C
Horatius Melphien. 1017.D
ceuó Hyacintus Caiet. 589.D
centinius Franciſcus Sabin. 218.D
centinus Felix Sabin. 218.D
Iacintius Militen. 1041.D
B centuaria Guillelmus Papien. 36.*D
cercetanus Ioan. Nucer. 1125.C
ceua Raphael Melphien. 1016.C
ceruata Luitardus Nepeſ. 1102.D
ceruantes Ioan. Oſtien. 91.C
ceruinus Marcellus Eug. 666.C
chiati Americus Volaterran. 373.*B
chirurgius Ioannes Monte Ilcin. 1068.B
chiazarellus Sergius Vrbeuet. 393.*D
chirigattus Franciſcus Aprut. 415.D
ciceronus Horatius Ferrent. 729.B
cincius Gaſpar Melphien. 1017.C
Ludouicus Tudert. 245.*D
Petrus Tiburt. 218.*A
Tiberius AEſin. 327.C
cittadinus Franciſcus Caſtren. 621.B
C cipollonius Antonius Volater. 374.*C
cipolla Rodulphus Papien. 34.*B
clarus Iſidorus Fulg. 770.C
claudius Ludouicus Nucer. 1125.D
Michael Monopol. 1049.C
clericus Ioannes Recanat. 135.*B
coetinus Alanus Sabin. 210.A
cola Ludouicus Aquilan. 435.B
cola Antonius S. Marci. 940.D
calargijs Ioan. Troian. 238.*D
colles Matthæus Marſorum. 986.D
colloſius Angelus Nucerin. 1127.B
columbarius Petrus Oſtienſis. 87.D
collemedio Petrus Alban. 299.A
columna Agapitus Aſcul. 527.D
Agapitus Lunen. 922.A
D Aſcanius Praneſt. 255.B
M. Antonius Praneſt. 354.C
Fabius Auerſ. 556.A
Iſidorus Lunen. 922.B
Ioannes Reat. 133.*A
Pompeius Aquil. 439.A
Scipio Reat. 124.*A
comitibus Hugolinus Oſtien. 83.A
Carolus Ancon. 387.D
Ioannes 230.B
Ioan. Peruſin. 74.*D
Panutius Signin. 152.*D
Sagax Spolet. 182.*D
Raynaldus Oſtien. 83.B
comite Bonifacius Alb. 286.C
comes S. Domnini Niccolaus Lucen. 885.D

Comi-

comitibus Neapoleo Peruſ. 89.*A
conradus Portuen. 150.D
condulmerius Franciſcus Portuen. 169.C
confalonerius Alphonſus Papien. 22.*D
conuennarum Ioan. Port. 146.D
conchis Bondus AEſin. 3:5.A
contugius Hieremias Aſſiſien. 546.B
conuerſinus Benedictus AEſin. 326.A
concinus Matthaeus Corton. 672.B
conſulibus Michael Soran. 1604.D
coppula Marcus M. Peluſii. 1072.B
cararius Angelus Tuſcul. 276.A
 Antonius Port. 91.C
ornelius Marcus 252.A
orneus Fuluius Portuen. 175.A
 Hippolytus Peruſ. 87.*D
corſinus Petru: Portuen. 89.D
coraggius Guidottus Mant. 933.D
cornazanus Pompeius Papien. 37.*D
caſſa Alphonſus Melphien. 1015.B
 balptaſar Tuſcul. 276.C
 Ma.ius M. Ilcin. 1069.D
caſta Greg. Portuen. 17.D
cattignola Petrus Aſculan. 529.D
craſſo Ioan. Pren. 246.C
creſcentius Marcellus Aſſiſien. 542.C
criſpus Tiberius. 1108.A
cupelates Gerardus. 242.C
cupis Bernardinus Auxim. 964.C
 Ia. Franciſcus 210.*D
 Theſeus Recanat. 135.*B
 Paulus M.l elusij 1072.D
 Paulus Rauel. 105.*B
 Paulus Recanat. 135.*D
cupinis Franciſcus Interamn. 816.B
cruce M.Anton.Tiburt. 222.*
 Io.Andreas Tiburt. 222.*
S.Cruce Proſper 317.C
cuatis Guido Papien. 19.*A
curti Guillelmus Tuſculan. 272.B
cybo Ioan.Bapt.Melphien. 989.B
 Leonellus Penn. 65.*B
 Matthaeus Viterb. 325.*D

D

Damin Hieronymus Caiet. 589.D
Dandinus Marius Aeſin. 326.D
dantes Ignatius Alatrin. 334.C
dauid Antonius Fanen. 715.D
dauolus Facius Aquinat. 446.C
de finis Gentilis Camer. 613.D
d .ns Ioan.Bapt.Oſtien. 101.B
doncius Bernardas Saq. 202.B
dezb Petrus Alb. 318.D
diot ilenius Hector Fan. 7 9.C
dolera Clemens Fulg. 773.C
donzellis Nicolaus Rauel. 105.*A
donzellus Vincentius Sulmon. 183.A
donatus Sigiſmundus Aſcul. 538.B
penzdeis Iacobus Aquilen. 435.C
dragomannus Gionas l ientin. 97.*C
duratio Petrus Rauel. 102.*B

A

AEgidius Andreas Aſſiſin. 545.D
Aeccleſia Franciſcus Auguſt.Salut. 146.*C
elcius Scipio Pientin. 97.*D
elmus Iacobus Fulg. 758.D
eugubinus Andreas Camerin. 605.B
eſtouteuilla Guillelmus Oſtien. 92.B

F

Fabianus Hippolytus C.Caſtellan. 643.D
Falconerij Iacobus Aquinat. 443.D
falguerius Arnoldus Port. 175 A
fanzio Vincentius Signin. 153.*C
farneſius Alexander Oſtien. 95.C
 Alexander Oſtien. 175.A
 Guitto Vrbeuet. 391.*C
 Ferrantes M.flaſcon. 1065.D
 Odoardus Sabin. 218
 Raymundus Sabin. 214.D
 Raynunccius M.flaſc. 106.*B
fatatus Antonius Anconit. 384.D
fatij Nicolaus Fund. 795.A
fazanus Gottifredus Milit. 1037.C
fanzinis Lucius Signin. 152.*D
felicianus Porfirius Fulg. 798.A
ferratinus Baldus Amer. 341.A
 Bartholom.Soran. 159.*C
 Bartholom. Amer. 341.D
 Vincentius M.Peluſii 1072.D
ferrarius Martinus Lunen. 922.C
ferrettus Io.Petrus Milit. 1040.B
 Ioan.Melphien. 1016.A
 Petrus Aſculan. 529.C
ferrerius Antonius Eugub. 667.B
 Bonifacius Portuen. 113.D
 Horatius Soran. 160.*C
ferri Petrus Anag. 361.C
ferrus Bartholomaeus Interam. 830 B
 Petrus Marſorum 983.B
feuterius Aſcenſius M.Peluſ. 1072.D
fidentius Auerſ. 552.B
fiebindacis de Ricaſolis Angelus Aret. 476.A
fighinus Hieronymus Aprut. 415.B
filodorus Alexand Tiphern. 233 A
filonardus Ennius Alb. 315.D
 Antonius Verula 302.*B
 Alexander Aquinat. 447.D
 Flaminius Aquinat. 447.B
 Philippus Aquinat. 447.C
finaccius Auguſtinus Narnien. 1091.C
fiſicis Leonardus Aretin. 529.B
florimontes Galeatius Aquinat. 446.D
fliſco Georgius Oſtien. 92.A
 Nicolaus Oſtien. 95.C
 Laurentius Aſcul. 532.C
florentinus Franciſcus Aret. 386.D
florentius Virgilius Nucerin. 1129.B
 Theodoſius Auxim. 564
flores Bartholomaeus Nepeſ. 1105.D
 Petrus Caiet. 589.A
fornarius Fabius Nerit. 1114.A
fonſalida Ioannes Interam. 827.B
franchis Antonius Rauel. 105.*C
 Aloyſius Nerit. 1114.B

Fran-

Franchis Io.Franciſcus Aquil. 438.B A
Hieronymus Nerit. 114.C
franciſcus Honuphrius Melphien. 1014.C
franciſchinus Franciſcus C.Caſtellan. 641.D
A.Maria Amer. 324.C
franciottus Galeatius Lucen. 888.B
M.Antonius Lucen. 892.D
fraiapanis Nicolaus Ancon. 381.D
fredoli Beringarius ſenior Sab. 164.C
Berengarius Tuſcul. 271.D
frezius Federicus Pulg. 757.D
frichzie Rogerius Caiet. 589.A
frias Petrus Sabin. 206.C
fruſta Petrus Ferrent. 328.C
fuſcho Antonius Lucen. 922.A
fucci Nicolaus Aſſiſien. 543.C
Anton. Alatrin. 332.A B
Eugenius Tiburt. 303.*B
fucherius Vincentius M.flaſc. 1065.D
fulanus Bonauentura Alatrin. 334.D
fulgoſius Ioan. Papien. 35.*D
fumone Chryſtophorus Alatrin. 31.A
fumarellus Bernardinus Sulm. 282.*D
fuſconius Adrianus Aquinat. 447.A
fuſchus Angelus Anagn.
Petrus Alb. 311.A
fuſo Io.Ant.S.Marci 951.A
fuſechio Henricus Lunen. 920.B

G.

GAbriellis Iulius Aſculan. 539.B
Paulus Lucen. 807.C
Petrus Eugub. 696.B C
gaddius Hieronymus Corton. 672.D
gaioſo Gaſpar Aquil. 44.C
galamunius Auguſtinus Caiet. 565.C
galaſſus Sylnius Perent. 729.B
galerata Hieronym.Nepeſ. 1107.D
galiardus Ioan.Sulmen. 281.*D
galeoſſus Io.Bap. Aquil. 331.C
galues Ioan.Tarrac. 210.*B
galloccia Petrus Peruſ. 150.B
gallius Ptolomeus Oſtien. 99.A
gallus A.Maria Oſtien. 99.D
Aloyſius Anconit. 388.A
Petrus Soran. 160.*C
gambara Io.Franciſcus 254.B
gantes Ioan.Caiet. 589.C D
de Gaſpare Barthol.Sulm. 250.*A
gattula Ioan. Caiet. 586.A
gattus Petrus Viterb. 307.*C
gaufridus Paulus Alatrin. 331.C
gazzetta Franciſcus Peruſ. 79.*C
S.Georgius Io.Anton.Sab. 212.D
georgius Nicolaus Melphien. 1041.B
gerardinus Petrus Tuſc. 275.D
Angelus Amer. 335.D
gerva Petrus Siguinus 157.*D
Petrus Reat. 176.*B
gera Clemens Interam. 830.D
gerius Coſmus Fanen. 710.D
Gerius Fanen. 710.C
M.Humanat. 806.C
Philippus Aſſiſ. 548.A

Gerinis Franciſcus Balneareg. 570.C
gentilis Sebaſtianus Anag. 368.A
geria Philippus Tiburt. 218.*B
geſtaldus Alphonſus Oſtien. 99.A
gherardus Ceſar Camer. 616.A
gherardi Iacobus Aquinat. 445.D
ghinuccius Hieron. Aſcul. 532.D
ghiſius Fabius Nerit. 1115.B
griſonus Manfredus Milit. 1037.C
gimnaſius Dominicus Oſtien. 101.C
gioioſa Franciſcus Oſtien. 99.D
giuliani Io.Petrus Tuſcul. 271.A
ghislerius Michael Nep. 1107.D
gomeſij Io. Franciſcus Praen. 254.B
gonzaga Franciſcus Mant. 940.D
Franciſcus Mant. 944.D
Franciſcus Mant. 946.B
Federicus Mant. 944.C
guido Mant. 938.D
Hercules Mant. 943.D
Hercules 710.C
M.Fidelis Mant. 943.D
Scaramuccia Mant. 939.A
Scaramuccia Mant. 938.D
gozadinus Angelus C Caſtellan. 548.D
Delphin. Penn. 66.*B
M.Ant.Tiburt. 224.*D
gouth Bernardus Alban. 309.A
grana Laurent.Sign. 153.*C
granderonus Hieronymus Ancon. 387.A
Ioan Tipher.
grangia Ioannes Tuſcul. 274.C
granſius Matthaeus Caien. 66.B
graſſus Vido 198.D
Achilles 233.*A
Antonius Tipher. 223.*A
Baltaſſar Tipher. 233.*A
Petrus Papien. 37.*
Io.Petrus Viterb. 326.*D
gratianus A.Maria Amerin. 343.B
Franciſcus Peruſ. 77.*B
gratia Lucas Corton. 668.D
gregorius Gregorius Interamn. 825.D
gripharius Honuphrius M.Peluſ. 1074.D
grimoaldus Aegidius Alb. 310.C
grimaldeſcus Ioan.Aux. 562.D
griphius Leonardus Eug. 697.B
grinitus Io.Ant.S.Marci. 951.B
grinianus Dominicus Oſtien. 172.D
Marinus O. 174.A
Marius 233.*D
griſonus Sagax Ranell. 102.D
graſcianus Martinus Rauel. 103.B
gualterius Sebaſt.Viterb. 327.*D
granius Io.Aloyſius Aquin. 447.B
Victorius Anag. 363.C
Varinus Nucerin. 11.6.A
Guido Papien. 19.B
guandulphus Auguſtin.Fund. 792.B
guerra Matthaeus Fund. 791.D
Matthaeus S.Marci 95.A
gueneſcus Antonius Siguin. 154.*D
guicciardinus Raynerius Corton. 970.C
guidius Andreas M flaſc. 1062.C

Gui-

Guidius Andreas Ioan. Aſiſſ. 544. B
Iacobus Pen. 66.* A
Guidus Guidius Volater.
guidalottus Benedictus Rican. 174.* A
guidottus Benedictus Aprut. 409. B
guidictionus Alexander Lucen. 890. C
Alexand. Lucen. 891. D
Bartholomæus Lucen. 890.
guiniſius Franciſcus M.Flaſc. 1065. D
guintoncini Bartholomeus Fulg. 755. D
guſman Petrus Narnien. 1093. C

H

Haſteus Hieronymus Verul. 303.* C
Henricus Romanus Camer. 607. C
herculanus Philippus Alatrin. 333. C
Petrus Auxim. 562. D
Vincentius Peruſin. 82.* B
herulus Berardus Sab. 210. C
Conſtantinus Spolet. 183.* B
Franciſcus Spoletan. 183.* D
Herulus Naruien. 1095. B
heredio Elias Oſtien. 88. C
S. Hieronymo Andreas Volater. 373.* D
hiluerdei Robertus. Port. 162. B
hilaris Franciſcus Inter. 827. D
hiſpanus Petrus Sab. 200. B
Franciſcus Aprut. 413. C
Hodiorna Paulus Caiet. 587. C
honoratus Io. Antonius Intesam. 830. C

I

IAnderonis Ioannes Tipher. 233.* B
Igneus Petrus Alban. 289. D
imbriacus Ludouicus S. Marci. 940. D
imperialis Pirrus Aeſin. 327. B
indelus Io. Baptiſta S. Marci. 952. B
inghiramius Galganus Volater. 352.* C
bernardus Volater. 381.*
islerius Thomas Aeſin. 325. B
inſulanus Iacobus Melphien. 1014. B
inſignia Franciſcus Aſſiſien. 546. A
internobibus Alemannus Amer. 339. B
Maurus Amer. 339. C
ioannellus Hieronymus Soran. 160.* D
ioannetto Antonius M. Peluſij. 1071. D
iterius Petrus Alban. 310. B
iudice Marinus Auerſ. 553. D
iudicibus Matthæus Penn. 65.* C
iunijs Vgolinus Volater. 376.* D
iunctis Albertus Caſtren. 622. B
iuſtinis Ludouicus Nerit. 1113. A
iuſtinianus Benedictus Portuen. 76. D

L

LAcu Bernardus Viterb. 324.* A
Lacertis Angelus Melphien. 989. C
lambaila Vgo Eugub. 694. B
lambaudis Iacobus Troian. 238.* C
landuarius Fabritius Papien. 47.* C
landulphus Io. Philip. Balneoreg. 569. A
Landulphus Auguſt. M. Peluſ. 1072. C
landius Caelius Nerit. 1114. A
landus Franciſcus Sabin. 206. D
lanfrancus Hieronymus Cauen. 661. D
langaſchius Guido Papien. 35.* A
langam Simeon Praneſ. 245. D
langius Mattheus Alban. 314. D
langerij Bertrandus Aſiſſ. 443. C
lagerij Bertrandus Portuen. 162. C
lanses Franciſcus Lunen. in app.
Marcellus Oſtien. 101. D
lapius Thomas Fanen. 718. D
laurentijs Andreas Ferrent. 726. C
Antonius Aſiſſ. 548. B
largius Vincentius Verul. 304.* D
lauellus Franciſ. Rauel. 103.* D
lauis Antonius Soran. 159.* A
Petrus ibidem.
lois Bernardinus Caſtren. 620. C
lenis Io. Baptiſta Milit. 1041. A
legncourt Robertus Sab. 214. B
leonius Angelus Tiburt. 221.* C
Camillus Tiburt. 221.* D
Leo Caſtren. 611. A
leonibus Ioan. Aquilan. 438. B
lilius Thomas Soran. 160.* A
M. Antonius. 334. D
lippius Caeſar Cauen. 661. A
liuerottus Petrus Ancon. 383. B
locatus Vmbertus Balneoreg. 570. A
lofterius Pius Fund. 792. A
loffredus Gaſpar Melphien. 1015. D
lombardus Ioan. Alb. 310. C
lomellinus Benedictus Anag. 364. C
longoliis Oliuerius Ricardus. 170. D
longius Andreas C. Caſtellan. 643. A
longus Albertus Ferrent. 726. C
lopa Simeon Melphit. 988. D
lopes Ioan. Monopolit. 1030. A
lucherinus Reginaldus C. Plebis. 634. C
lucianis Seruinus Ioan. Corto. 670. D
lucenſis Philippus Aquil. 433. B
luchius Io. Mattheus Ancon. 387. C
Vincentius ibidem.
lunellus Antonius Caiet. 589. A
Petrus Caiet. 589. B
lunatus Bernardus Papien. 21.* D
lupus Angelus Tiburtin. 220.* D
Petrus Soran. 159.* A
luxemburg. Philippus Tuſcul. 279. A
Ludouicus Tuſcul. 276. D

M

MAccabronus Franciſcus anag. 636. C
Maccabeus Hieronymus Caſtren. 611.
maccaſanus Angelus Marſorum. 984. C
Franciſcus ibidem. D
Iacobus ibidem.
Gabriel ibidem. 985. A
Dioniſius ibidem.
Machoratijs Tranquillus Ferrent. 319. A
macedonius Io. Iacobus Monopol. 1050. A
maffeus Marius aquinat. 445. D
maſſa Vincentius Sign. 153.* A

1274

Madrutius Chriſtophorus Port. 174.D A
Ludouicus Sab. 217.C
Carolus Sab. 218.C
magna Cardon. Cæſar Cauen. 660.C
magnus Titus Caſtren. 620.D
magnaſcus Ludouicus Aſiſſ. 547.B
magiſtris Pomponius Tarrac. 212.*B
maleſpinis Bernaba Lunen. 922.A
Gabriel Lun. ibidem. B
Gherardus ibidem. 921.C
mandogoſius Guillelmus. 244.D
maioranus Maioranus Melphit. 990.B
Nicolaus ibidem.
mondoſius Rogerius Amer. 340.C
mannuccius Coſmus Interam. 831.A
manellus Lucas Auxim. 561.D
mannus Balptaſar Lucen. 884.A B
mancinus Matthæus Soran. 159.*B
mancinus Leonardus Vrbeuet. 391.*B
marcellirus Conradus Tarrac. 209.*D
marcheſanus Antonius Tipher. 233.*D
marignollis Ioan. Biſinian. 575.A
marcolinus Io. Nucer. 1124.A
margoſius Lonfranchus Viterb. 328.*D
manfredus Alex. Monopol. 1049.B
manellus Hieronymus Nucer. 1128.A
manſuetus Iacobus Narnien. 1091.B
marra Placidus Melphien. 1018.A
marerius Franciſcus M. Flaſcon. 1063.D
marinis Ludouicus Lunen. 884.C
moriſtellus Euangeliſta Tibur. 221.*B
martinis Dioniſius Nepeſ. 1109.A
Bartholomæus Balneoreg. 569.D C
Nicolaus Oſtien. 86.D
Marrinus Sulm. 279.*D
Petrus M. Peluſ. 1022.C
martellus Vgolinus Narnien. 1093.D
martius Angelus Aſiſſ. 546.C
maſſa Antonius Caſtren. 621.D
maſſeis Petrus Aux. 562.C
maſius Iulius Monopol. 1050.B
maſinus Iacobus Sign. 154.*A
maſſarinus Hippolytus M. Peluſ. 1022.C
masbardus Baſilius Tudert. 247.D
Franciſcus ibidem. C
matteuccius Hieronym. Viterb. 328.*A
maximus Iacobus C. Ducalis. 644.D
Laurentius Marſorum. 986.D
mayneſius Ioan. C. Caſtellan. 637.C D
mazancollus Ludouicus Interamn. 825.D
media Rota Ludouicus Alban. 311.D
medices Alexander Præn. 533.D
Iulius Aſcul. 533.B
Io. Angelus Fulg. 772.B
Philippus Aret. 479.B
melis Io. Gaſpar Anag. 365.D
melchiorius Hieronymus Recan. 135.*A
melatinus Antonius Aprut. 407.A
Conradus Aprut. 407.A
Mendoza Aluares Aquilan. 440.C
merciarius Nicolaus Tipher. 230.*B
Nicolaus Vrbeuet. 393.*D
merconus Dominicus Rauel. 104.*B
mercatello Franciſcus Amerin. 339.D
A Merinus Didacus M. Peluſ. 1074.A
Stephanus Caiet. 588.D
mazzauacca Bartholomæus Reat. 339.*B
michaelius Antonius S. Marci. 931.B
Franzinus Marſicen. 986.B
Ioannes Portuen. 171.C
michelottus Aldobrandinus Aſiſſ. 544.A
Antonius Peruſ. 78.*A
Odoardus Peruſ. 77.*D
miloneſius Io. Bapt. Marſorum. 986.C
miletus Iacobus Sign. 154.*C
millinus Gratias Tuſcul. 284.C
militibus Bernardinus Sulmon. 282.*C
mincius Ioannes Veliter. 163.D
minerbettus Bernardettus Aret. 482.C
Franciſcus Aret. 481.D
B Coſmus Corton. 673.D
minutulus Hennius Sab. 206.D
Iacobus Nucerin. 1124.C
Petrus Aprut. 413.B
mirabellus Mattheus Caiet. 585.A
mohedanus Ioan. Rauel. 104.*B
Franciſcus Aprut. 409.C
monaldis Franciſcus Balnereg. 568.E
Franciſcus Camer. 605.C
Franciſcus Melphien. 1001.B
Franciſcus Vrbeuet. 390.*D
benedictus Peruſ. 89.*D
Horatius Eugub. 762.D
monaldus Melphien. 1007.B
Monaldus Nucerin. 1118.D
montilius Conradus Balneoreg. 569.C
C monopelli Bartholomæus Aquil. 427.B
monte Alexander Eug. 702.
Franciſcus Maria Oſtien. 106.A
De Monte Antonius Portu. 175.A
Antonius Tipher. 233.*D
Gabriel AEſin. 326.C
Io. Maria Præn. 252.D
Petrus AEſin. 326.B
montelungo Hug. Sab. 204.D
de monte ſancto Vincentius Aprut. 414.D
monte Gerialis Melphit. 989.B
monte Latinis Anton. Fulg. 777.B
monte Mellinus Bulgarus Peruſ. 76.*B
monte Vibiano Hugolinus Peruſ. 77.*D
monterchio Vgolinus Viterb. 326.*D
montanus Io. Hortan. 793.D
D montonius Horat. Pennen. 67.*B
Io. Raynaldus Narnien. 1094.A
monticula Ambroſius Sign. 154.*B
montilis Carolus Viterb. 328.*A
mortuo mari Petrus Tuſcul. 281.B
morturerijs Cariolonus S. Marci. 950.B
moranus Bartholomæus. 232.*B
mormiles Franciſcus Cauen. 655.C
Otto Monopol. 1049.A
morellus Dionyſius Ferrent. 729.C
morgantibus Io. Thomas Nucer. 1123.C
mericombus Andreas Amer. 346.A
Io. Dominicus Amer. 341.A
moronus Ioannes Oſtien. 98.B
Galeatius Recan. 135.*B
Horatius Nepeſ. 1108.D

Mudellis Ioan. Anag. 362.B
marra a Clauaſco Auer. 556.C
mutus Tiberius Aſiſſ. 547.C
Tiberius Viterb. 329.*B
Valerianus Tipher. 234.*A
mutus Papazzurus Io. Reat. 117.*B
Iacobus Spolet. 180.*B

N

NAccius Caeſar Amer. 340.D
Hugolin. Amer. 340.B
Narius Gabriel S. Marci. 951.D
Gregorius Reat. 126.*D
neronius Ioannes Volat. 376.*C
napis Carolus Aſiſſ. 545.C
narchettus Gerardus Caſtren. 620.B
narnien Ioan. Narnien. 1087.A
Valentinus C. Caſtellan. 638.D
naſo Ioannes Melphien. 1008.D
nero Bernardus Biſin. 577.D
nerius de Ghibaldeſiis Corton. 668.C
nerlius Benedictus Volater. 379.*B
normannus Gulelmus Ancon. 382.B
Ioannes Caiet. 586.D
Ioannes Terrac. 209.*C
Guillelmus Tudert. 246.*B
nono Caſtro Ioannes Oſtien. 89.B
nouarinus Aurelius S. Marci. 951.C
nouellus Antonius Soran. 159.*A
nugansius Guido Nucer. 1120.B
numalius Chriſtoph. Alat. 331.D

O

ODeſcalchis Paulus Pen. 66.*C
Oddus Franciſcus Aſiſſ. 545.C
Oliua Alexander Camer. 609.D
offredius Offredus Melphit. 990.C
ogna Petrus Caiet. 589.C
onis Franciſcus C. Caſtellan. 638.A
onomale Iacobus Nepeſ. 1105.A
orſinus Thomas Fulg. 773.B
oriello Petrus Monop. 1048.B
orodinus Iulius Peruſ. 87.*C
oſſo Petrus M. Flaſc. 1062.D
oſius Io. Bapt. Reat. 124.*C
oſſa Gaucelinus Alban. 309.D
ottonellus Iulius Fanen. 718.C

P

PAcecus Petrus Alban. 315.D
Pacius Celſus Caſtr. 621.C
Padula Bexardus Aquilan. 424.A
paganus Iacobus Reat. 117.*A
Simeon Volater. 374.*B
paganottus Ioan. Anag. 361.A
palladius Blaſius Fulg. 770.A
palayraco Galliardus Spolet. 180.*D
paladinus Iacob. Spolet. 181.*D
pallauicinus Aloyſius Salut. 143.*C
Antoniottus Tuſc. 260.B
palena Ioan. Vrbeue. 394.*D

A *Palena Ioan. Pennen.* 65.*B
padella Ioan. Ferrent. 644.D
palmerijs Leonardus Melphien. 989.B
Nicolaus C. Caſtellan. 640.D
palenterijs Simeon Aueſſ. 532.B
paleorea Io. Franciſcus Lunen. 923.B
paloſius Nomanus Steph. Tudert. 245.*D
pallotta Euangeliſta Portu. 176.D
paleottus Gabriel Sabin. 216.D
palumbus Ciccus Melphien. 1019.C
pandonus Syluius Auerſ. 532.B
pandolphinus Ferdinandus Troian. 239.*B
Iannottus ibidem.
panella Ioan. Ferrent. 727.D
panicus Amicus Lauret. 838.C
panciarinus Antonius Tuſc. 260.D
B *panicola Bernardinus Rauel.* 103.*B
pannochieſchis Idebrand. Volater. 353.*A
panzanus Gregorius Militen. 1042.A
paparonus Paperonus Fulg. 753.D
pare Guido Praeneſt. 230.C
papa Guido Praeneſt. 235.D
papicius Vrſus Rauel. 100.*C
papereſcus Petrus. 293.B
paradoxis Benedictus Rauel. 103.*B
parenticellus Io. Maria Lunen. 838.C
parrano Comes Vrbeuet. 386.*C
paſolinus Io. Ludouicus Signin. 154.*D
paſſarinus Syluius Corton. 546.C
paſqua Simeon Lunen. 923.B
patraſſus Guercius Leonardus Alban. 309.B
patritius Auguſtinus M. Ilcin. 1066.C
C *Franciſcus Caiet.* 587.A
pazius Coſmus Aret. 480.B
paula Io. Baptiſt. Biſin. 578.B
S. Paulo Ioan. Sab. 185.C
paulis Sebaſtianus Nepeſ. 1109.C
paulutius Fabritius C. Plebis. 633.A
pechinolus Angelus C. Caſtellan. 644.A
pecoraria Iacobus Praeneſt. 236.D
peds Antonius Monopol. 1049.B
pellegrinus Iobus Fund. 791.B
Io. Angelus ibidem. D
Nicolaus ibidem. B
pelloneus Theodoricus M. Peluſii. 1074.B
D *penna Paſchalis Melphit.* 990.D
pennis Ludouic. Nerit. 1113.A
pendinellus Stephan. Nerit. 1113.A
perbenedictus Robert. Nucer. 1129.B
Monarius Tuſculan. 283.C
perettus Alexander Alb. 319.D
Andreas Praeneſt. 256.D
Bartholomeus Marſorum. 987.D
perottus Torquatus Amer. 345.A
pernottus Antonius Sab. 216.
peruſius Camillus Alatrin. 334.A
Nicolaus C. Caſtellan. 642.C
Franciſcus M. Peluſii. 1074.A
pete Marcellinus Aret. 469.D
petius Caeſar Sulm. 283.*C
petrochinus Gregorius Praeneſt. 255.D
petronius Hieronymus Anteramn. 830.B
Iacintus Melphit. 990.B
petruccius Dominicus Biſin. 547.C

Petruccius Io. Bapt. Aprut. 413.C
P. Antonius Sign. 151.*C
pianca Siluester Signin. 151.*C
Piccolomineus Bernardinus Aprut. 414.B
Alexander M. Ilcin. 1068.D
Franciſcus M. Ilcin. 1068.C
Franciſcus Maria M. Ilcin. 1069.B
Franciſcus Biſin. 576.A
Ioannes Oſtien. 95.C
Iacobus Siluerius Aprut. 414.C
Iacobus Lunen. 922.C
Hieronym. M. Ilcin. 1068.C
Hieronymus M. Ilcin. 1068.D
Nicolaus Pen. 65.*C
Piccius Petrus Melph. 989.A
pichius Dominicus Amer. 344.D
picciolpaſſus Franciſcus Papien. 37.*C
picot Antonius Sal. 143.*D
pignatellus Baſilius Aquil. 440.A
Fabius Monopol. 1049.D
pignatellis Marcellus Aeſin. 327.A
pighus Sebaſtian. Ferent. 729.A
phœbeus P. Paulus Balneoreg. 570.D
philipperius Franc. Ferrent. 748.C
pineus Dominicus Oſtienſis. 102.B
Philippus Aprut. 413.C
piparius Guido Papien. 20.*C
pironus Pantaleus Rauel. 101.*D
pirossus Pontius Vrbeuet. 395.*C
piſanus Franciſcus Oſtien. 97.D
Io. Hieronymus S. Marci. 951.C
piſcicellus Nicolaus Biſin. 575.D
Pius Carolus Oſtien. 102.D
Rodulphus Oſtien. 97.D
podiesso Bernardus Oſtien. 89.C
podio Bernardus Ancon. 381.B
Auguſtinus Ancont. 381.D
Franciſcus Peruſ. 76.*B
polo Octauianus Oſtien. 82.D
polus Gaudentius Amer. 345.A
pompilius Perossus C. Ducalis. 644.D
pontanus Theobadus aſiſſ. 542.B
ponte P. Antonius Troian. 239.*C
pontianus Antonius M. Flaſc. 1002.C
Io. Paulus Verulan. 301.*B
ponzettus Iacobus Melphit. 990.B
Ferdinandus Melphit. 989.D
popula Ioan. Fulg. 737.B
porcellus Philippus Aprut. 413.D
porcius Camillus Aprut. 413.B
porterys Ganphrianus Rauel. 103.*C
porta Raymundus Oſtien. 87.B
de Porta Iacobus Portuen. in appendice ad Mantuan.
Porticus Antonius Monopol. 1049.D
Sebaſtianus Fulg. 771.D
prato Petrus Pran. 245.B
prate Petrus Tuſc. 275.B
præfectus Ioannes Aux. 563.C
praconius Octauianus Monop. 1049.C
ptholemeus Iacobus Narnien. 1097.D
puccisellus Cæleſtinus Rauel. 110.*A
puccius Antonius Sab. 213.D
Laurentius Pran. 252.A
puccius Robertus Melph. 1016.D
puteo Ioannes Tiphern. 230.*D

Q

Quadra Aluarez aquil. 439.B
Quarinius Septimius Reat. 113.*A
Quignones Franciſcus Rauel. 104.*A
Quintaualis P. Paulus C. Caſtelan. 645.B

R

Raccagnus Caeſar Tipher. 234.*C
Racanus Thomas Aſiſſ. 543.D
Racciacharus Marcianus Aquil. 439.D
ragazijs Franciſcus aret. 476.D
raynerius Theodinus C. Papalis. 244.C
raynuccius P. Franciſcus alat. 334.B
ram Dominicus Portuen. 169.B
ramperius Henricus Papien. 434.*D
recanaten. Angelus. 138.*D
rebiba Scipio Sab. 216.D
Ioannes Troian. 239.C
Proſper Troian. 239.*C
ribaldis Matthæus Papien. 36.*A
ribatis Bartholomæus Signin. 151.*D
Franciſcus Lucen. 888.D
riarius Raphael Oſtien. 93.D
Raphael Aret. 481.B
ricaſolis Angelus auerſ. 553.C
Io. Baptiſta Corton. 672.C
ricius Ioan. Sab. 215.D
riccius Laurentius ancon. 382.C
Petrus Aret. 476.C
Antonius aret. 484.C
Ioannes Volater. 374.*D
riccius Sebaſtianus C. Plebis. 434.B
Iulius aprut. 414.D
riccabella Philippus Recan. 135.*D
ripantibus Angelus AEſin. 325.C
ripa Ludouicus Interamn. 830.C
riuella Antonius Melphien. 1009.B
robia Laurentius Cortonen. 674.A
roboreus Iulianus Oſtien. 93.D
Iacobus Militen. 1039.D
Hieronymus. 697.B
Gregorius Vrbeuet. 395.*A
Gera Sixtus. 888.D
Sixtus Salut. 141.*D
Franciſcus Eugub. 697.B
Io. Antonius Salut. 141.*B
robertis Dioniſius Ferrent. 729.B
rocchus Ioan. Alatrin. 332.B
roccapriore Iacobellus Alatr. 332.C
Gratianus Alatr. 332.C
roccha Angelus Tergep. 615.A
Andreas Melphit. 989.C
rodius Franciſcus Militen. 1040.B
roderici Gundiſaluus. 309.A
rodulphinus Lucas Nucer. 1121.B
rodulphus Nicolaus Vrben. 326.*C
rogorius Mauritius Fund. 792.B
roga Deus Conſtantinus Rauel. 100.*C
roga Dei Leo Rauel. 101.*A

Rogerius Bernardus Soran. 159.*C
romaneſio Iacobus Caſtren. 620.B
roma Iulius Lauret. 838.B
romelinus Franciſcus Alban. 314.A
rondarius Zaccharias Alat. 334.A
roſa Franciſcus Fulg. 738.A
rcſcius Galeatius Aſiſſ. 547.D
roſſius Tartarius Lucas Sutrin. 192.*C
ruſticus Agapitus Ancon. 382.C
roſa Raphael Aprut. 413.D
rouerella Coſtantius Aſcul. 553.B
Philos ibidem. D
rouetta Octauianus Tarracin. 211.*D
rubertus Chriſtophorus Fulg. 759.D
rubeus Hippolytus Papien. 43.*D
Ioſeph. Aquilan. 440.B
Alexander Caſtren. 621.D
Petrus C. Caſtellan. 637.B
Io. Iacobus Lunen. 922.D
Io. Hieronymus Papien. 143.*D
rueda Gundiſaluus Aquil. 440.C
ruffinus Marius Melphien. 1016.B
Alexander Melphien. 1107.C
ruffolus Io. Rauel. 101.*D
Peregrinus Rauel. 102.*D
ruinu Lelius Balneoreg. 570.D
ruſticuccius Franciſcus Fane. 618.B
Hieronymus Port.
ruſticis Quintius Militen. 1040.B
Proſper Sulm. 282.*A
ruſſus Robertus Rauel. 102.*A

S

Sabaudia Amadeus Sab. 208.B
Sabellus Cynthius Port. 130.C
Iacobus Portu. 175.C
Ioan. Biſin. 575.C
Iulius Tuſcul. 284.D
Marianus Eugub. 700.A
ſaccus Ioan. Ancon. 383.C
Sanctes Biſin. 576.D
ſalamonius M. Antonius Soran. 160.*D
ſachettus Vbertus Pap. 19.*B
Nicolaus Volater. 382.*A
Iulius Fanen. 719.B
aluiatus Thomas Aret. 484.D
Ioannes Portu. 175.C
ſaluiuius Marianus Corto. 676.A
ſitimbonis Nuccius Camer. 615.A
ſaluis Saluus Peruſ. 75.*A
ſalinus Benedictus Verul. 302.*B
ſaladinis Vgo Volater. 352.*D
ſaluſtius Ioan. Lucen. 882.C
ſalis Franciſcus Balneoreg. 569.D
ſalutijs Raphael. Eugub. 686.A
ſamudia Antonius Melphien. 1011.B
ſanctius Bernardus Aquil. 426.A
ſandeus Felinus Lucen. 887.B
ſangro Franciſcus Sulm. 278.*C
ſanſonius Hieronymus Aret. 481.B
ſanazarius Carantes Papien. 35.*D
S. Vitalis Paulus Spolet. 184.*D
S. Felicius Petrus Cauen. 660.A
S. Felicius Thomas ibidem. B
ſancta Seuerina Alexander Vrbeuet. 395.*B
ſancto Elia Petrus Aquinat. 443.B
ſanneſius Iacobus Vrbeuet. 397.D
S. Seuerinas Antonius Portu. 173.D
ſanctorius Iulius Antonius Præneſt. 254.D
ſurdis Raſanus Fund. 787.D
ſarmienco Petrus Anag. 364.B
Marcus Volater. 380.*C
ſaracinus Petrus Interamn. 825.A
Petrus Monopol. 1047.C
Michael. 214.D
ſardis Lottus Sulmon. 281.*A
ſurtius Taddæus Nepeſ. 1108.D
ſaulius Ambroſius Nerit. 1113.C
Alexander Papien. 46.*D
Antonius Oſtien. 100.A
ſcaglionus Anton. Auer. 554.D
ſcannafera Bernardinus Caſtren. 220.D
ſcalea Deſiderius Melphien. 1018.C
Deodatus Melphien. 1019.B
ſcalis Bartholomæus Sulm. 281.*D
ſcorola Vrgentinus S. Marci. 951.A
ſcambijs M. Scambius Viterb. 314.*B
ſcarampus Ludouicus. 656.A
ſcholarius Albertas Volter. 364.*D
Paulus Præneſt. 228.C
ſcataracchus Emilius Rauel. 103.*D
ſcellonibus Io. Maria Viterb. 325.*C
ſconditus Franciſcus Melphien. 1009.B
ſcrofanis Ioan. Anagn. 362.A
ſcribonius Camillus M. Peluſii. 1075.A
ſcotus Thomas Interamn. 830.A
de ſecunda Vido Aſiſſ. 34².A
ſeguim Hugo Oſtien. 86.B
ſeguius Iulius Cæſar Reat. 125.*B
ſeanus Petrus Nepeſ. 1104.D
ſeluagus Io. Bapt. Lunen. 923.D
ſempronius Lucas Tipher. 234.*B
ſeneca Antonius Anagn. 364.C
ſenilis Cyprianus Aux. 564.C
ſenaſcuderius Paſtor Aſiſſ. 543.A
ſerriſtorius Ludouicus Cort. 674.B
ſerra Iacobus Præneſt. 251.C
ſergardus Alexander M. Ilcin. 1070.C
ſertorius Io. Matthæus Volater. 380.*D
ſeruidius Vido Volater. 380.*D
ſeſſa Gherardus Alb. 296.D
Henricus Aſculan. 527.B
ſetarius Gabriel Nerit. 1113.B
Coſmus Rauel. 103.*D
ſeuerinus Ioannes Camer. 615.A
ſeuerius Antonius Eugub. 697.A
sfondratus Io. Bapt. Papien. 47.*C
Paulus Alban. 319.B
sfortia Aſcanius papien. 80.*D
Franciſcus Tuſc. 28 ſ.D
Octauianus Tarrac. 211.*D
Octauianus Maria Aret. 481.B
Petrus Aſcul. 529.D
Vuido Aſcanius M. Flaſc. 1064.C
Signius Andreas Biſinian. 577.C
Andreas ibidem. D
ſilenis Franciſcus Sulmon. 278.*C

Sillius Andreas Recant. 135.* A
ſimeonius Antonius Nepeſ. 1107.C
ſimconcellus Hieronymus Portu. 176.C
ſimonetta Iacobus . 1106. D
Franciſcus Fulg. 776.A
Franciſcus Bernardinus Peruſ. 86.* C
ſiniſtro Nicolaus Aquil. 426.A
ſinneſſanus Honuphrius M. Flaſc. 1063.D
ſirletus Guilelmus ſancti Marci . 958. C
ſinibaldis Sinibaldus Auxim. 560.B
Antonius Vgolinus Auxim. 564.B
Io. Baptiſta Auxim. 564.C
ſoderinus Franciſcus Oſtien. 95.B
Carolus Narnien. 1094.A
Iulianus Volater. 378.*C
ſolerius Agaſſinus Salut. 146.* A
ſorbellonus Io. Antonius Oſtien. 98.D
ſorbilius Antonius Milit. 1039.A
ſorgentius Franciſcus Monop. 1050.B
ſortenago Petrus . 204.D
ſoto Maior Martinus M. Peluſii . 1071.D
ſperandius de Corbellis Balneoreg. 570.C
ſpelta Petrus Papien. 36.* B
ſpennazius Ioannes Pient. 98.* A
ſpinis Iacobus Volater. 375.* A
ſpina Vgo Balneoreg. 569.C
ſpinellus Philippus Auerſ. 556.D
Io. Dominicus Lun. 924.A
Carolus Peruſ. 85.* D
Spinola Auguſtinus Anag. 333.D
Proſper Lunen. 924.A
Philippus . 576.D
Auguſt. Peruſ. 80.D
ſtagno Petrus . 188.D
ſtampa Donatus Nepeſ. 1108.C
ſtampius Benedictus Aſiſſ. 543.A
ſtella Antonius C. Caſtella. 640.C
ſtrada Iacobus Melphien. 1038.D
ſtradella Alexius Nepeſ. 1108.C
ſtrezza Alexander Volater. 379.* D
Stuſa Alexander M. Peluſii . 1075.A
ſuburra Conradus Sabin. 184.B
Gregorius Sabin. 184.B
ſuardus Gualterius aquil. 438.C
ſuda Gulıermus Oſtien. 88.D
ſuardus Vincentius Mont. 447.D
ſubripa Franciſcus Papien. 30.* C
ſupono Pandulphus Melphien. 1009.B
ſummo Dominicus Biſinian. 576.C

T

TAberna Rolandus Spolet. 176.* D
Tacconius Leonardus Fund. 788.A
Iſnardus Papien. 35.*D
Taletus Talentus . . rent. 1079.D
tallianis Simon Sab. 217.D
tambuſius Hercules Rauel. 104.*D
tancredus Scipio M. Ilcin. 1070.B
tapparellus Io. Maria Sulm. 143.* D
tarracinenſis Martinus Biſin. 576.D
tarantaſienſis Petrus Papien. 23.* A
tarlatus Vido Aret. 472.A
tartarus Lucas Nepeſ. 1105.C

A Tartarinus Valerius Alat. 333.D
taruſius Taruſius M. Polit. 1078.D
taſconus Petrus Papien. 23.* A
taſſius Aloyſius Recan. 133.* C
tedellinis Franciſcus Aquin. 444.D
tempeſtuccius Bernardinus M. Peluſii . 1072.C
teramo Iacobus Monop. 1084.D
Marcus ibidem .
termanus Cornelius Aux. 564.D
teſta M. Guercius Lucēn. 880.C
Thomas M. Ilcin. 1068.B
teſtis Matthæus Corton. 669.B
tazzius Guido Papien. 34.*D
theano Io. Petrus Fund. 786.A
theobaldeſchus Aurelius Ferrent. 729.B
theodinarius Ludouicus Reat. 121.* C
B theodinus Eliſeus Soran. 160.* B
thomaſius Iulianus Marſorum . 984.A
Thomas Recan. 134.* C
thomeus Benincontrus Huma. 807.A
tigrinus Tigrinus Aſiſſ. 584.C
timeoſus Angelus Viterb. 319.* C
Gotifredus Viterb. 310.* B
tocco Bartholemæus Sul. 280.* B.
Marinus Recan. 133.*D
Petrus Aquilan. 433.C
toledo Ioan. Portuen. 164.D
toiſa Petrus ſancti Marci . 950.B
tonſis Io. Henricus Fanen. 710.A
tornabonus Alphonſus Salut. 142.* B
Iuliarius ibidem . A
toniolo Euangeliſta Tipher. 234.*C
C torres Antonius Nepeſ. 1105.A
Coſmas Peruſ. 89.* C
torriſella Petrus Aſcul. 527.D
torellus Michael Anag. 364.B
trottus Iacobus Balneoreg. 570.C
trauerſarius Carolus Sign. 153.* D
truncius Honuphrius Fulg. 757.C
Paulus Fulg. 756.B
P. Paulus Spolet. 176.* D
trentis Stephanus Lucen. 884.D
treidſanus Ioan. Mantu. 829.C
tucres Otto Pran. 215.C
tudeſchis Ioan. Ancon. 382.A
tufo Antonius Milit. 1040.D
turrecremata Io. Sabin. 209.B
turrite Petrus Anag. 358.B
D turnone Franciſcus Oſtien. 96.D
turcis Iacobus Penn. 103.* A
tuſcus Dominicus Tiburt. 222.* D
Ioan. Aquilan. 438.C
Io. Baptiſta Narnien. 1095.D
Paulus Rauel. 105.* A

V

VAllatus Benedictus Cortonen. 668.C
Valle Andreas . 252.B
Petrus Aſcul. 530.C
valentinis Valentinus C. Ducal. 645.A
valentibus Sebaſtianus Interamn. 831.A
AEgidius M. Peluſii . 1108.A
valerianis Petrus Milit. 1038.A

Vale-

Valerianis Dominicus Tiburt. 218.*D
vagnesius Bartholomæus Aſiſſ. 542.B
vantius Sebaſtianus Vrbeuetan. 397.*C
vanpinius Nicolaus Aſiſſ. 544.C
vanninus Bartholomæus Nepeſ. 1109.C
vannucius Dionyſius Peruſ. 79.*D
Iacobus ibidem. 78.*B
varranus Fabritus Camer. 603.D
varme Honuphrius Rauel. 106.*B
vbaldinus Robertus M. Politiani. 1079.A
vbaldus benedictus Peruſ. 89.*D
Mattheus Peruſ. 80.*B
Sinibaldus Tipher. 230.*B
Ioannes Mantuan. 939.C
Antonius Mantuan. 939.D
Vbertus Giulion Aret. 470.C
Gregorius Caſtren. 621.A
Vbertinus Boſius Aret. 474.C
Raynerius Corton. 668.A
Bartholomæus Corton. 669.D
Raynerius Volater. 365.*C
vgolinus Baccius Caiet. 587.C
vguzzolinus Iacob. Viterb. 324.*D
veltramus Conſtantinus Corton. 673.B
venantius Antonius AEſin. 326.A
P. Paulus AEſin. 325.D
venereus Nicolaus Balneoreg. 565.D
ventimilia Caſar Tarrac. 212.B
venturellus Philippus Amer. 340.B
vereduccius Simon aſiſſ. 542.B
vergonis Ioan. Sutrin. 119.*D
veroſpius Hieronymus aſcul. 566.B
veſpius Conradus Eugub. 697.B
vetulus Pomponius C. Ducalis. 645.B
veteranus Lelius Fund. 828.B
vialius Octauius Salut. 145.*D
viaticus Petrus Anag. 358.B
Io. Baptiſta aprut. 414.D
bernardus alatrin. 333.B
vicecomes Ioannes. 199.B
Alphonſius Spolet. 185.*C
Octauianus Viterb. 325.*D
vicedominis Vicedominus. 242.A
vicomanus Rambottus Camer. 603.D
victriacius Iacobus Tuſcul. 269.D
victorius Marianus amer. 342.D
vigerius Marcus Præn. 251.B
vigilantibus Simon Ancon. 382.A

A

vigil Fabius Fulg. 769.D
Nicolaus Marſorum. 986.B
vincio Barth. Sul. 281.*C
vio Thomas Caiet. 588.B
viminalis Antonius Nucer. 1124.A
vipera Mercurius balneoreg. 569.C
viſdomini Honuphrius Volater. 374.*C
Angelus M. Flaſc. 1064.A
vitelleſcus, Ioannes Reca. 134.*B
Bartholomæus M. Flaſc. 1063.A
vitellianus Proſper Biſinian. 577.B
vitellius vitellottus Tiph. 233.*D
Iulius Tipher. 233.*D
Franciſcus Interamn. 831.A
vitricius Alexander alatrin. 334.D
vinianus Gaſpar anag. 364.D
vlarius Bartholomæus ancon. 381.C

B

vngaris Nicolaus ancon. 381.C
vrſinus Latinus Oſtien. 85.D
Matthæus Sab. 201.B
Iordanus Sab. 207.A
Latinus Sab. 210.A
Iordanus alban. 311.A
Hector Tipher. 230.*B
Poncellus auer. 553.C
Fuluius Spolet. 184.*B
Petrus auerſ. 556.G
Marius Biſin. 578.
Mattheus C. Ducalis. 644.B
Attilius montis Peluſii. 1074.C
Octauius Signin. 155.*A
Petrus Spolet. 183.*C
vſimbardus Petrus aret. 483.D
vuittelsbac Conradus Sabin. 184.*C

C

Z

Zacchias Caudiuius M. Flaſc. 1066.D
Paulus Emilius M. Flaſc. 1066.B
zucchius Gaſpar auxim. 563.C
zacio Mannus aprut. 407.B
zanes Celſus C. Plebis. 634.A
zambeccarius Pompeius Sulm. 282.*D
zanchatus Iacobus Signin. 152.*D
zanecto Iacobus anag. 562.C
zeno Baptiſta Tuſcul. 278.
zenone Quintilius S. Marci. 950.A
zobeſchis Niccolaus Orſonus. 797.D

INDEX

INDEX MATERIARVM, ET RERVM NOTABILIVM,

De quibus in hoc Opere fit mentio.

ABBATIÆ Monaſterij Vallis Siarciæ primum Cluſin. nunc Montis Ilcinij diœc. priuilegia, & dona Caroli Magni, & Henrici Impp. 434.B in append.
abbatia trium Fontium SS. Vincentij, & Anaſtaſij priuilegio, & dono decoratur à Carolo Magno, largitione plurium oppidorum. 65. A
Confirmatio eorundem. 67.O
abbatiæ SS. Vincentij, & Anaſtaſii vnitur Abbatia de Palezzolo. 300.C
abbatia Foſſæ nouæ ſita vbi forum Appij deſcribitur 197.*A
abbatiæ ſolenniacenſi priuilegium 133. B
abſolutionis à cenſuris antiqua formula 267.*D
acta Concilij Tridentini à Sebaſtiano Gualterio Epiſcopo Viterbien. deſcripta. 327.*A
Adenulphus Epiſcopus Reatinus poſt multa benefacta abdicato Epiſcopatu Monachum Cistercien. induit. 113.*C
Æſium Ciuitas antiqua Colonia Romanorum Vmbriæ Senonentis olim, nunc prouinciæ Piceni. 321.B
S. Agapitus Papa Conſtantinopolim deceſſit, vbi plura edidit miracula 16.B
agnitili Cardinalis vitius enarratur 435.D
alatrum ciuitas in Hernicis antiqua Colonia Romanorum 328.B
alatrini Epiſcopi deſcribuntur 328. D
albanum ciuitas Cardinalitio Epiſcopatu decorata, quę eſt ex ſeptem aſſiſtentibus Pontifici. 288.B
albanenſis Epiſcopatus priuilegium, & patrimonium conceſſum ab Honorio Papa III. 297.D
albani ciuitas an ſit illa Alba longa quæ ædificata fuit 300. ante Romam 285. A.B.C.
alba longa diruta à Romania, & præcipue ab Horatio qui certauit cum Curiatijs 286.C
albanum ædificatum in villa Pompei, & antiquitus dicebatur Albanum Prætorium 287.B
albericus Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis Legatus Apoſtolicus in Oriente ſynodum Antiochenã coegit, Rodulphum è ſede deturbauit; templum in Hieruſalem ædificauit 79. A.B
albericus Cardinalis Epiſcopus à S. Bernardo vti ſanctus habitus 75. D
alberica familia poſſeſſionem tradit Epiſcopo Vrbeuetano. 396. * A
albigenſes, Hæreticos à Conrado Epiſcopo Portuen. deletos. 151.A
Alexander Papa Primus Miſſæ canon Auxit mãdauit azimo ſacrificare. 8.A
Alexander Farneſius Epiſcopus Cardinalis Oſtien. eligitur Pontifex nomine Paul. III. 95.C
alexander II. Papa fuit Epiſcopus Lucen. ſanctitate inſignis plura eccleſiæ, & Canonicis priuilegia conceſſit 861.B
alexander Medices, ex Epiſcopo Prænestino efficitur Papa ſub nomine Leonis XI. 225. A
alienatio caſtri Acuti Eccleſiæ Anagninę reuocata. 356. A
alienatio rerum Aſculanæ Eccleſiæ à Card. Capocio reuocata 525.B.D
alidoſius Card. cæſus à Duce Vrbini. 41. * C. D
ameriæ ædificatio diſcutitur. 335.C
ameria antiquior ciuitas Vmbriæ 335. A. laudata à pluribus ſcriptoribus 335.C
ameriæ reędificatio 380. ann. ante Romam. 335.C
ameria patria plurium virorum Illuſtrium. 335.D
ameria hauſit ſidem temporibus Apoſtolorum plurium SS. Martyrum ſanguine conſperſa. 336.A
ameriæ inuentio corporum SS. MM. Firminæ, & Olimpiadis. 338.B
amerinæ Cathedrali præfixus numerus duodecim Canonicorum à Clemente Papa Quarto. 12.C in append.
amerinæ priuilegia, vide priuilegium.
amerini eijciunt Epiſcopum Stephanum ob malam adminiſtrationem. 340.A
amiternum ciuitas deſtructa prope Aquilã. 416.D
anagnia ciuitas antiqua municipium, & colonia Romanorum. 345. D
anagnia patria quatuor Pontificum Rom. 346. B
anagnini infœliciter pugnant cũ Romanis. 345. D
anagninæ Eccleſiæ menſa, & numerus Canonicorum ab Innoc, Papa Quarto auctus. 356. A.
eadem aucta à Gregorio Papa Nono. 354.A
anagnini ab ira Diuina plectuntur ob eiectionem Bonifacij Octaui Papæ eorum ciuis. 346. A
anaſtaſius Papa Secundus ſuſpectus ob communicationem cũ Photino, & Acatio Hæreticis. 16.B
ancona ciuitas olim Gallorum ſenonum poſtea caput Piceni. 366. C
ancona colonia Romanorum, habet portum celeberrimum à Traiano reſtauratum. 369. B. C
anconæ ſitus, denominatio, & fundatio. 366.D
anconitani rebellant ab Eccleſia. 378.C. iterum ſub ditione Pontificia reſtituuntur. 370.A
ancona ciuitas plures SS. Martyres, & Confeſſores obtinet. 370. B
anconæ Epiſcopatui vnitus Epiſcopatus Humanus. 370. D

Anconæ

Anconæ plures depopulationes, & reſtitutiones. 396. C D
anconitani capituli priuilegia plura a fol. 375. D vſque ad 380.
angeli Ceſij Tudertini nobile elogium. 349.* A
angelus Roccha Vmber bibliothecæ inſignis S. Auguſtini cœnobij in Vrbe fundator. 615. B
angelottus fuſchus Cardinalis occiſus a famulo. 363. A
antonius Maria Gratianus Epiſcopus Amerinus doctiſſimus hiſtoricus. 343. B
antonius Bologninus Epiſcopus Fulginaten vir ſanctitate, & legationibus inſignis apud Meior Ciſtercienſis ordinis. 761. C D
aprutinæ ciuitatis, & Epiſcopatus deſcriptio diolanenſes. 388. C
aprutinus Epiſcopus reædificauit ciuitatem, eſt eius Princeps. 389. A
aprutinus Epiſcopus incedit armatus, cur. 389. B
aprutinæ Eccleſiæ diœceſis Apoſt. dioplomate confirmatur. 400. C
appendis, & correctio huius operis. 401. in app.
aquila creuit ex ruinis Furconis, & Amiterni. 416. B D
aquila Vrbs an antiqua. 415. D
aquila habuit Epiſcopum ab Alexandro Papa Quarto. 416. C
aquilanæ cathedralis fundator Philippus Lucenſis. 433. C
aquila tyrannis paruit donec fuerunt extincti. 415. D
aquilana Eccleſia ſucceſſit in locum Furconenſis in nomina aliquando confunduntur. 417. C
aquini deſcriptio antiquitas, & ruina. 441. vt ſupra D
aquinum patria plurium virorum Illuſtrium præſertim ſanctæ Thomæ. 441. D
aquinum colonia Romanorum. 441. C nunc paruum caſtrum.
aquinatis Epiſcopi memoria ſuppleta. 45. C in append.
aquæ benedictæ aſperſio ex præſcripto Aleſandri Papæ. 450. D poſt app.
aquæ pluuijs magnam ſubſequitur frigus, & ſiccitas magna. 468. A in chron.
aretium ciuitas Etruriæ nobiliſſima, & antiquiſſima colonia Romanorum. 448. A laudantur à pluribus auctoribus. D
aretium dominatus varios, & excidia paſſum. 449. B
aretium ſemper protulit viros claros. 449. C
aretina diœceſis olim ampliſſima. 430. A
aretina monumenta diſcuſſa. 451. B
aretina priuilegia. Vide Priuilegia.
aretinus Tyrannus euaſit Epiſcopus Gulhernus. 470. C
arrius crepuit medius tempore ſancti Marci papæ. 13. A
armeni ab Alberico Epiſcopo Oſtienſi ad Eccleſiam Romanam reducti. 79. B
aſculum Picenr ciuitas antiquiſſima, & nobiliſſima à Romanis flammis conſumitur, & diruitur. 485. B
aſculum factionibus premitur. 486. A
Aſculum redit ſub Pontifice. 486. C
aſculum habuit Epiſcopum à primis Apoſtolorum temporibus protulit etiam viros Illuſtres. 486. A C
aſculanæ ciuitatis Epiſcopus habet ampliſſimam diœceſim, & ius infeudandi caſtra. 486. C
aſculanæ cathedralis cleri, & monaſteriorum deſcriptio. 487. C
aſculani deuaſtarunt ciuitatem Aprutinã. 400. C
aſculana monaſteria Federicus Secundus Imperator recepit in ſua protectione. 523. D
aſculanam Eccleſiam à fundamẽtis reſtituit Proſper Caſarellus. 531. D
aſculanum clerum recipitur ſub protectione domini Petri. 517. B
aſculanæ Eccleſiæ cingulana vnita. 558. C
aſculana priuilegia. 490. vide priuilegia.
aſiſium ciuitas antiqua patria ſancti Franciſci. 539. D
aſiſium &c. à Romanis capitur, & diruitur deinde à Longobardis. 540. A B
aſiſium abbundat ſacris AEdificijs fidem hauſca cum reliqua Vmbria ab ipſis primis temporibus Apoſtolorum. 540. C
attila à S. Leone Papa à Romana deuaſtatione arcetur. 15. A
atellanus Epiſcopatus ad Auerſanam ciuitatem translatus. 549. B
auerſa ædificata in ruinis veteris Atellæ. 548. D
auerſa deſtructa à Carolo Neapolitano Rege. 549. A
anximum colonia Romanorum graui obſidione a Belliſario oppugnata. 557. D
auximana ciuitas quo tempore Chriſti fidem ſuſcepit. 558. C
auximana ciuitas ſubiecta fuit olim Epiſcopo Humano. 806. A
atinenſis Eccleſiæ chronicon. 493. A in chronicon poſt appen.
atina reædificata. 499. C in chronicon poſt append.

B.

B. Balduini Marſorum comitis obitus. 111.* B
Balneoregij antiquitas ſitus, & denominatio deſcribitur. 566. C
balneoregium patria S. Bonauenturæ. 566. D
balneoregientium Epiſcoporum ſeriſi. 566. C
S. Benedictus Abbas Caſinenſe cœnobium fundat. 18. A
benedictus PP. Secundum libertatem electionis Pontificis reſtituit. 22. C
benedictus Papa Quintus è Pontificatu deiectus Amburgi vitam finiuit. 30. B
benedictus Papa Sextus obijt in carcere ſtrangulatus à Bonifacio Antipapa. 30. D
benedictus Papa Nonus adhuc puer electus poſt decem annos pontificatu ceſſit. 32. C
benedictus Papa Vndecimus ſedit annos ſeptem nullas diuitias, è pontificatu in paternam domum inuexit. 41. D
beneficiorũ pluralitas grauiter deteſtata. 298.* A
ballo ſacro proficiſcitur Epiſc. Fulginas. 741. D
S. Bernardus tollit ſchiſma Eccleſiæ. 35. A
ber-

bernardus Epiſcopus Portuen. plures legationes optimè obijt. 149.A
bernardinus Carauaial Epiſcopus Oſtien cum alijs quinque cardinalibus congregat conciliabulum Piſanum contra Iulium Secundum Pontificem. 44.D
berengarius confutatus ab Huberto Epiſcopo Siluæ Candidæ. 127.A
beſſario Cardinalis Grecus vir magnus effecit vt Greci conuenirent cum latinis. 277.C
beſſario conciliat Cæſarem, & Federicum. 277.C
beſſario male habitus à Ludouico Vndecimo Gallorum Rege. 278.A
bibliothecarij perpetui ſedis Apoſtolicæ fuerunt Epiſcopi Siluæ Candidæ ſeu S. Rufinæ. 127.A
biſiniani antiquitas, & ſitus deſcribitur. 571.B D
biſiniani adhuc Presbyteri vxorati Greci ritus manent. 571.C
biſinianenſis Epiſcopi Federici crudelis occiſio. 572.D
biſinianen Epiſcopus Bellatus ſuo loco reſtitutus. 416.D in app.
biſſeſtus ab Auguſto Imperatore inuentus. 449.A
bonifacio Papa Tertio ſedente à Phoca Imperatore Romanæ Eccleſiæ primatum iterum decernitur. 20.B
bonifacius Papa Quartus Pantheon in Vrbe ſanctis Martiribus conſecrauit. 20.C
bonifacius Papa Octauus prius canonicus Tudertinus. 244.*A
bullæ erectionis in cathedralem Pientinæ Eccleſiæ. 92.*B
aliæ ſimiles vide in Vrb. erectio, & Ciuitas plebis.

C

S. CAij Papæ Templum ab Vrbano Papa Octauo reſtitutum. 12.B
caieta ciuitas antiquiſſima deſcribitur, eius portus, & conditor proſtratus. 578.D
ciuitæ Domini reſtituuntur. 579.A
caieta patria Gelaſij Papæ Secundi, & cardinalis Caietani, ac aliorum virorum illuſtrium. 579.C
S. Caliſtus Papa ædificauit Eccleſiam S. Mariæ Transtiberim. 10.B
calcedonenſe concilium ſub Leone Papa. 15.B
campani plura facta bellica. 464.B D poſt app.
campania acquiſita ab Alexandro Papa Secundo. 466.C in chronic. poſt app.
campanæ pulſatio ad miſſam, quis introducerit. 230.D
campani hiſtorici, & poetæ mira hiſtoria. 41.C
camertioæ ciuitatis Vmbriæ deſcriptio, antiquitas, ſitus & ſocietas cum Romanis. 590.B C
camertium virtus. 591.A
camertium deuotio erga ſedem Romanã. 599.A
camerini ducatus permutatio. 591.D
camerini obſidio à Princiualle, & Varani ducatus initium. 600.A
canonum collectio Gratiani, prius incepta à ſancto Anſelmo Lucen. Epiſcopo. 869.B
canonum collectio ab Albino Epiſcopo Albanen. 296.A
canonici Lucenſes redacti ad communem victum. 857.D
canonici Pinnen carcerant Epiſcopum, & a Papæ cauſa committitur. 62.*D
canonicorum Sulmonen. numerus reformatus. 266.*D
canonicorum Amerinorum numerus prefixus à Clemente Quarto. 12.C in app.
capuccini apud Camerinum reformati. 592.D
capituli ſanctæ Mariæ Maioris, & fratrum ſancti Auguſtini tumultus in Vrbe ob funeralia Card. de Oſtouteuil. 91.D
capitulis cognitio cauſarum antiquitus ſpectabat. 277.*B
cardinalis Baluas carcerem duodecim annorum perpeſſus ſua induſtria ab ea euadit, & Romam confugit. 312.A
cardinalitiam dignitatem renunciatam, & reſtitutam Stephano Strigonienſi tanquam magno viro. 241.D
cardinalis Mezza vaccha dignitate exutus reſtituitur. 121.*B
carrara gens domina olim Patauij. 407.C
carceratio Cynthij Epiſcopi Sabinen ab Henrico Imperatore. 187.D
carolus Magnus donat Eccleſiæ Romanæ Ducatum Beneuent. & Spoletan. 475.D. poſt app.
carolus Magnus inauguratus Romanorum Imperator à ſancto Leone Papa Tertio. 25.B 458.A poſt append.
caroli Magni priuilegium, & donum Abbatiæ trium fontium. 65.A
carolus Quartus Imperator fuit coronatus à Petro Columbario Card. Epiſc. Oſtien Italiæ legato. 87.D
carolus Rex Neapolitanus confirmat priuilegia Eccleſiæ Aprutinæ. 403.C
carolus frater Pipini Regis Francorum clericus & monachus efficitur. 457. poſt app.
caſtri deſcriptio, & antiquitas. 617.C
caſtri Epiſcopus translatus fuit ex antiqua Volſcia. 617.C
caſtrum patria inſignis doctoris Pauli de caſtro. 617.D
S. Catherinæ deuotio quid effecerit apud Card. Vlixbonen. 171.D
B. Catherinæ Cortonenſis conuerſio. 667.D
S. Catherina Senenſis fuit cauſa reductionis ſedis Apoſtolicæ Romam cum per 70. annos Auenione ſtetiſſet. 45.D
Cauenſis Ciuitas ex ruinis Marcinæ ædificata. 645.D
Cauenſis Ciuitas ædificatur à Petro Abb. 645.D
cauenſi in ciuitate miraculum editum in Othonem Imperatorem. 646.A
cauenſis Abbatia ditatur priuilegijs. Vide priuilegium.
cauenſis Epiſcopatus erectio, & diuiſio ab Abbatia, & monaſterio. 651.B & 657.A
S. Cœleſtinus PP. V. Pontificatu ſe abdicauit. 40. D
cere habuit Epiſcopum. 115.D
Chronicon foſſæ Nouæ Ioannis de Ceccano. 449.A poſt appendic.

chronicon Atinenſis Eccleſiæ. 493. A
in chronic. poſt append.
cicero prope Caietam occiſus. 579. A
cinguli deſcriptio antiquitas, & ſtatus 411. C
ciuitas Caſtelli, ſeu Tiphernum à Vidone Epiſcopo Aretino inuaditur 472. B
ciuitas caſtelli, vide Tipgernum.
ciuitas Plebis à Clemente PP. Octauo erigitur in ciuitatem. 622. C
ciuitati Plebis Paulus V. dat primum Epiſc. 623. A
Bulla erectionis Epiſcopatus B
ciuitas Caſtellana quomodo antiquitus vocaretur. 635. B
ciuitatis caſtellanæ deſcriptio 635. C
ciuitas Caſtella. fidem hauſit à S. Lino Papa. 635. B. C
ciuitatis Caſtellanæ Epiſcopatui vniti fuerunt Epiſcopatus Fallaritani, & Galleſini 635. A. B
ciuitatis Ducalis fundatio erectio Epiſcopatus ſuppreſſio, & reſtitutio. 644. A. C. D
S. Ciriaci Epiſcopi, & Martyris diſcutitur Epiſcopatus an fuerit Epiſcopus Anconitanus, vel Patriarcha Hieroſolymitanus 371. per totum
ciſtercienſis ordinis initium. 34. D
ciſtercienſis ordo in Monaſterio Septimi 38. D
claſſis naualis Genuenſium onuſta Eccleſiaſticis perſonis, quæ ad Concilium proficiſcebatur à Piſanis vincitur 157. C
B. Claræ à MonteFalco mira reperta in corpore poſt mortem 165. * C
clemens III. palatium Præneſtini Epiſcopi in Vrbe ædificat. 228. C
clemens V. ſedem Apoſtolicam Auenione tranſtulit, 41. B
clemens Papa geſta martyrum deſcribi mandauit 450. A. poſt append.
clerici cauſas agere non poſſunt niſi eccleſiaſticas 453. C. poſt append.
clodoueus Franciæ Rex Chriſtianus efficitur 17. A
comitis de Ceccano Victoria. 489. A
in chronic. poſt append.
commiſſio Apoſtolica antiqua ſuper differentijs Eccleſiarum Valuen. & Sulmonen. 267. * C
concordia inita inter Valuen. & Sulmonen. Capitula. 272. * B
Eadem confirmata à Vrbano Octauo. 283. * D
concilium Romæ contra Donatiſtas tempore Melciadis Papæ. 12. D
concilium in Baſilica S. Petri ſub Siricio Papa 13. D
concilium Epheſinum ſub S. Cœleſtino Papa. 14. C
concilia Nicenum, Calcedonenſe, & Epheſinum confirmata à S. Hilario Papa. 15. B
concilium Conſtantinopolitanum ſub Agathone Papa. 22. B
concilium Lateranen. Romæ congregat 412. Epiſcopotum Innocentius III. Papa. 488. D
in chronic. poſt append.
concilia in quibus Imperator excommunicatur 224. C. D
concilium Florentinum ſub Eugenio IV. in quo vnio Græcorum. 47. A
conon Germanus Præneſtinus Epiſcopus plura concilia celebrat, vbi excommunicat Imperatorem, qui Paſchalem II. Papam in carceribus detinebat. 224. C. D
conon magnus vir legatus in Germania reſpuit Pontificatum. 225. A. B
confirmatio conceſſionis Gregorij Noni ad fauorem Eccleſiæ Anagninæ. 351. D
conradus Epiſcopus Portuen. vir magnus. 150. D hæreticos confutat. 151. A. Colonien Archiepiſcopi mortem vlciſcitur. B
conradus Epiſcopus Portuen. electionem Gregorij Noni abſentis in Terram ſanctam procurat. 151. C. D. miraculis claruit. 151. A
conradus de Suburra Epiſcopus Sabinen. eligitur Pontifex ſub nomine Anaſtaſij IV. 184. B
conradus de Vvttlesbac Comes Palatinus Epiſcopus Sabinen. & Archiepiſcopus Maguntinus fouet partes Alex. Papa III. optime meritus de ſede Apoſtolica, ideo primus plures Epiſcopatus ob merita retinuit. 184. C
conſtantia vxor Regis Tancredi è Sicilia iuſſu Papæ Imperatori reducitur. 475. C
in chronic. poſt append.
conſecratio, & donatio cappellæ ſancti Iacobi de Ceccano 486. D
In chron. poſt append.
coronatio Henrici Imperatoris facta à Legato. 200. C
coronatio Caroli Siciliæ Regis Romæ facta. 302. D
coronatio Caroli Andegauenſis. 304. A
conſtitutiones Atinenſis Eccleſiæ. 493. A
In chron. poſt append.
conſules Romani virtute eximia fines protulere 3. D
conuentiones inter Epiſcopum Ferentinum, & Abbatem de Ceccano. 492.
In chron. poſt append.
corſorum Colonia Oſtia appellata 63. B
cortona ciuitas antiquiſſima. 661. D. Giganteum opus creditur D. de eius nomine diſcutitur. 662. A. ſubiugata ab Aretinis. 662. D. paruit pluribus tyrannis 663. B. C
cortona ab ipſis temporibus Apoſtolorum fidem hauſit 667. D. erigitur in Epiſcopatum. 664. B
Sanctiſſ. Corporis Chriſti ſolemnitas inſtituta ab Vrbano Quarto. 388. * A
Sanctiſſ. Corporis Chriſti ſolemnitatis inſtituendæ reuelatio 388. * B
cruciata aduerſus infideles indicta ab Innocentio Quarto per Othonem de Caſtro Tuſculanum Epiſcopum Card. 270. C

D

DAmaſcena obſidio decreta in conuentu Ptolemaidis. 248. D
damiata expugnatur ab exercitu miſſo ab Honorio tertio ducto Pelagii Galuani Albanen. Epiſcopi Cardinalis. 296. D
S. Damaſus à Valentiniano Imperatore obtinet hortum pro ædificanda eccleſia S. Laurentij, cuius fabrica impeditur à Galla Placidia filia Impera-

peratoris, & à demone inuaditur. 200.* C
S.Damaſi particula vitæ. 200.* B
dauidis pſalmos in eccleſia S.Cœleſtinus Papa recitare mandauit. 454. B
In chron. poſt append.
dedicatio templi antiquitus profanis numinibus epulo celebrabatur. 226.* A
dedicatio eccl. ſanctæ Mariæ de Ceccado. 475. D
in chron. poſt append. 725. D
dedicatio eccleſiæ Abbatiæ Caſæ Marij. 491. D.
In chron. poſt append.
dedicationis eccleſiæ antiqua formula. 723. A
deſiderius Longobardorum Rex captus. 457. D
In chron. poſt append.
deſtructio ciuitatis Albanenſis. 468. B
In chron. poſt append.
deſcriptio vniuerſi orbis facta ab Auguſto Imperatore. 449. A
Poſt append. in chronic.
diaria Alexandri Sextij & Iulii Secundi, à quo ſcripta. 641. D
diaconis ſeptem Vrbis Regiones diuiſæ à S.Fabiano Papa. 452. C
In chron. poſt append.
diœceſis Portuen. deſignatio. 135. B
diœceſis Spoletanæ ampla deſcriptio. 165.* A
diœceſeon diuiſio, vide Epiſcopatuum diuiſio.
diſputationes Huberti Epiſcopi Siluæ Candidæ in Conc. Romano. 126. D
dominicis diebus ſacrum fiebat coram Pontifice, per vnum ex ſeptem Epiſcopis Cardinalibus. 63. D
dominicus Gymnaſius Epiſcopus Cardin. Oſtien. fundator Hoſpitalis Oſtien. Monaſterij, in Vrbe, & Collegij Studentium. 101. 6
donatio caſtri Mazzani Nepeſinę diocœſis, facta Abbatiæ S.Andreæ. 1099. B
donatio antiqua Priuernatum facta eccleſiæ ſancti Saluatoris. 198.* B
donatio Epiſc. Card. Oſtien. maſe in legatione Nicolai I. haqitus. 71. A
donatus Epiſc. Oſtien. Legatus Hadriani Secundi in octaua ſynodo Conſtantinopolitana. 71. B
donatus facta à Bernardo Marſorum Comite Eccleſiæ S.Ceſidii. 961. B
donatio altera facta à Comite Creſcentio. 976. C
Item. 978. B
donatio eccleſiæ ſancti Angeli in campo, facta Abbatiæ Foſſæ nouæ a Simone Epiſcopo Terracinen. 202.* C
donatio eccleſiæ S. Ioannis in pede montis, facta ab Epiſcopo Terracinen. eccleſiæ, ſeu Abbatiæ ſanctæ Mariæ de Gloria. confirmata à Gregorio Papa Nono. 206. B
donatio facta ab Ardemanno. & Dragonæ Sulmonen. eccl. 254.* C
donatio facta Valuen. Eccl. ab Abbate S. Vincentii de Vvlturno. 258.* C
donatio facta à Bernardo eccleſiæ Valuen. 260.* B
donatio Gemmæ, item Malterij, factæ eccleſiæ Valuen. 262.* A. D
donatio facta Monaſterio Caſæ nouæ ab Epiſcopo Valuen. & Sulmonen. 269.* A
donationis Viterbienſis confirmatio facta à Gregorio Decimo. 311.* D
donatio caſtri Bagnariæ, facta Epiſcopo Viterbien. a Conſulibus Ciuitatis. 311.* C
donationis antiquæ, factæ ſanctæ Mariæ de Ceccano inſtrumenta. 480. C
In chron. poſt append.
donatio altera, facta Abbatiæ de Ceccano. 487. A.
In chron. poſt append.
Draco Card. Epiſc. Oſtien. auctor additamenti ad chronicon Segeberti. 72. C.

E.

Eccleſia catholica vna eſt licet Apoſtoli plures eccleſias fundauerint. 4. D
eccleſiæ vbiuis fundatæ Romanæ Eccleſiæ nomine nobilitantur. 4. D
eccleſiæ Rom. prærogatiuæ. 5. B. C
eccleſia B.Mariæ Transtyberim conſecrata monitu Angeli ab Innocentio Tertio. 236. B
eccleſiæ Eugubinæ reformatio. 691. A
eccleſiæ inſignes Spoletanæ diœceſis. 168.* D
eccleſiæ ſanctæ Sophiæ conſecratio apud Troiam. 235.* D
eccleſiæ parochiali conſulitur à Rogerio Epiſcopo Volaterrano cum Canonicis. 360.* C
eccleſiæ ædificatio dum impeditur à Galla, ipſa à demone obſeditur. 200.* C
eccleſiaſticum Regnum Chriſtianorum ſanguine fundatum fuit. 4. A
Ægidius Card. Albernotius Italiæ Legatus vir magnus è Viterbio vbi deceſſit Toletum vſque in Hiſpaniam ſuper humeros hominum defertur. 203. B
electionis Romani Pontificis libertas ſub Benedicto Secundo reſtituta. 12. C.
electionis Epiſcopi Marſorum nullitas à Gregorio Nono cognitioni demandatur, & ad fauorem electi cauſa expeditur. 982. A.
electionis Milten. Epiſcopi diſcuſsio. 1036.* B
electionis Epiſcopi Reatini controuerſia excluſione omnium electorum à Pontifice dirimitur. 116.* B
electionis nullitas epiſtola Innoc. III. declarata. 265. & 66.* A
electionis antiquæ factæ à S.Sede Apoſtolica formula. 272.* B
S.Eleuterii corpus Reate, inuentum. 114.* A
S. Emigdius Epiſcopus Aſculanus amputatur capite per 300. paſſus illud in manibus geſtat. 489. A
S.Epafroditus vnus ex 72. Diſcipulis Domini Veliternenſibus prædicat. 38. A
Epiſcopi Romanæ prouinciæ primitus fuerunt 72 ad inſtar diſcipulorum Chriſti. 5. D
epiſcoporum conſecratio à tribus Epiſcopis facienda eſt ex decreto ſancti Anacleti Papæ. 7. C
epiſcopi à populis non recipiendi niſi litteras Apoſtolicas deferant. 8. B
epiſcoporum nominatio Francorum Regibus conceſſa à Zacharia Papa. 24. A
epiſcopi primitus Pontificis Romani non eligebantur. 27. D
epiſcopus Oſtien. præcedit omnes Epiſc. 63. D

Epiſcopus S. Rufinæ, vide Silua candida.
epiſcopus Portuenſis, & S. Rufinæ ſuam reſiden-
tiam in Vrbe in Inſula Licaonia habebat. 105. D
epiſcopi antiquitus habebant à Clero tertiam om-
nium reſponſionum beneficiorum. 115. C. D
epiſcoporũ tranſlationis materia diſcutitur. 142. B
epiſcopus electus ideo reprobatus fuit, quia num-
quam ad charitatem cum amicis deuenerat. 374. C
epiſcopi Bizonii erga pauperes mira pietas. 775. D
epiſcopi obtento, vel dimiſſo Epiſcopatu, nullum
gradum dignitatis aſſequi poſſunt. 828. C
epiſcopi Mantuani trucidatio. 934. B
epiſcopi Melphien. depoſitio ob vitia. 998. B
epiſcopi correctio facta à Pontifice. 58.* A
epiſcopus Ioannes Pinnen. relicto Epiſcopatu ad
monaſterium confugit. 50.* B
epiſcopi Reatini interfectores pœnas luunt per
tiranus oſtenſi, auxiliante Pontifice. 121.* D
epiſcopus Valuen. abſoluitur ab excommunicatio-
ne, & cenſuris ob alienationem molendini ſpe-
ctan. ad menſam Epiſcopalem. 279.* A
epiſcopi Volaterrani prouiſio Bonifacii PP. VIII.
368.* A
epiſcopus prædicans cuſtodiri debet à ſeptem dia-
conis. 456. C
In chron. poſt append.
epiſcopus veniens, & rediens à viſitatione limi-
num Apoſtolorum, & ſedis Apoſtolicæ debet
diſcedere cum literis ſalutationis plebis. 450. D
In chron. poſt append.
epiſcopatuum, & Diœceſeon diuiſio quando facta,
Vide in princ. append.
epiſcopatuum, & Diœceſeon diſtinctio longe an-
te tempus S. Dionyſij Papæ cepta fieri.
Vide append.
epiſcopatuum, & Diœceſeon diſtinctio non ad di-
uiſionem vnitatis Eccleſiæ, ſed ad magis ſata-
gen facta, ibidem.
epiſtola Innocentij Papæ Tertij de Card. Præne-
ſtino. 232. C
epiſtola Gregorij Papæ Noni de erectione epiſco-
patus Sulmonenſis. 256.* B
epiſtola ſancti Ioannis Gualberti pulchra, & pia
ſcripta Epiſcopo Volaterrano. 347.* A
epiſtola admonitoria auctoris pro correctione, &
appendice, 401
In append.
erectio in Cathedralem Eccleſiæ Montis Politiani
1074. D
erectiones epiſcopatuum, vide in verbo bulla ere-
ctionis, ac in verbo fundatio, Ciuitas Plebis,
Mons Ilcinium, Apiutin. & Cauen.
eſca nulla viſualis à Chriſtianis repudianda. 451. D
In chron. poſt append.
exercitus Friderici Imperatoris Romæ peſtilentia
deſtruitur. 468. A
In chron. poſt append.
exercitus maximus prope Capuã deletus. 479. C. D
In chronic. poſt append.
exercitus Othonis Imperatoris fame perit. 485. C
In chron. poſt append.
S. Euariſtus Papa Primus, titulos Vrbis presbyteris
diſtribuit. 7. D
S. Euchariſtia in Paſchate ex decreto S. Zefferini
Papæ inſtituta. 10. A
eugubij denominatio. 674. antiquitas, origo, &
reædificatio. 674. D
eugubium aliquando Ducibus Spoletanis paruit.
675. A
eugubium an ſubſit Archiepiſcopo Vrbinati
675. C
eugubinæ Eccleſiæ priuilegia, vide verb. priuile-
gium.
eugubini Canonicatus debentur ciuibus Eugubi-
nis. 700. D
exemptio Monialium S. Laurentij extra muros Vr-
beuet. ab Epiſcopo. 386.* D

F

S. FAbianus Papa columba demonſtrante eli-
gitur. 10. D
S. Fabianus Papa baptizauit Imperatores Philip-
pos. 10. D
factum cum conſilio non penitendum poſtea.
502. D. In chron. poſt append.
familiarum de Ocra, Foſſa alba, & Bacilibus pri-
uilegia. 429. B
fames magna, & turbines Ventorum. 481. D
In chron. poſt append.
fani antiquitas, ſitus, exciſores, atque inſtaurato-
res. 703. B
fanum habuit tyrannos. 702. D
fanenſis Apoſtolus S. Paternianus Epiſcopus.
764. C
fanenſium ciuium, & Poteſtatis facinora, aduerſus
Epiſcopum cui Honorius Tertius ſua epiſtola
opitulatur. 715. A. D
farfenſe monaſterium conditum à Laurentio Epi-
ſcopo Sabinen. qui relicta inſula Epiſcopali ef-
ficitur monachus. 182. A
fartenſis monaſterij excidium. 494. B
federicus Imperator Romæ coronatur. 465. C
In chron. poſt append.
federicus Imperator plurimos Romanos cedit, &
Alexandrum Papã fugauit. 468. C
In chron. poſt append.
federicus Rex Siciliæ eligitur à Germanis Impera-
tor, 488. B
In chron. poſt append.
federicus Aenobarbus pedes Alexandri Papæ III.
& faſces adorat. 37. C
S. Fælix Papa ſecundus ſuos legatos ad cognoſcen.
cauſam deſtinatos in Græcia pecunia corruptos
anathemate ferit. 15. D
felinus in ætate 20. annorum decretalia Piſis pu-
blica interpretatur. 883. B
ferraria Vrbs à Petro de Stagno Card. Epiſcopo
Oſtien. Italiæ Legato fuit conceſſa in feudum
Nicolao, & Alberto Areſtinis Principibus. 89. A
ferentinum Ciuitas antiquiſſima, cuius principium
naſcitur. 719. D
ferretij Epiſcopi ingratitudo compenſata. 697. B
feſcennia, quæ olim fuerit. 635. B
ferentinum capitur à Tullo Hoſtilio Romanorum
Rege. 720. A
ferentinum reſpuit Romanas leges, & ideo di-
ruitur. 720. B

fercu-

ferentinum hauſit fidem tempore Conſtantini Magni Imperatoris. 726. D
florentiam interdicit ob factiones Guelfas, & Ghibellinas Matthæus de Aquaſparta Epiſcopus Portuen. 163. D
S. Floriani Martyris Æſini inuentio corporis. 324. D
filius Archadij Imperatoris occiditur ob violentiam illatam virgini. 498. C
In chron. poſt append.
formoſus Papa Epiſcopus Portuen. primus ordinis Epiſcopalis eligitur Papa. 27. D
formoſus Epiſcopus Portuen. vir ſanctus poſt plures perſecutiones ad Pontificatum euehit. 132. B
franchorum Reges à Gregorio Papa Tertio titulo Chriſtianiſſimi inſigniuntur. 23. D
franchorum Rex Philippus cohibitus reducere ad thorum Vxorem repudiatam opera Ioan. Card. Epiſc. Sabinen. 185. D
franchi opem ferunt Hiſpaniæ contra Saracenos. 186. A
franciſcus de Turnone Cardinalis Epiſc. Oſtien. auctor pacis inter Imperatorem, & Regem Galliæ. 96. D
franciſcus Cardinalis de Turnone dictus flagellum hæreticorum. 97. A
franciſci Petrarcæ fautor Card. Philippus de Cabaſole. 203. D
franciſci Sfortiæ Legati Æmiliæ memoranda facinora. 282. D
franciſcus Minerbettus Epiſcopus Aretin. Monaſterium puellis dote carentibus Florentiæ ædificauit. 402. A
franciſcus de Ragazzijs Epiſcopus Aretin. bis mortuus creditus propter intima negotia Reginæ Ioannæ. 476. D
S. Franciſcus à Vidone Epiſcopo Aſſiſien. ſacco induitur. 547. B
franciſcus Patritius Epiſcopus Caietan. edidit plura monumenta ingenij. 587. B
franciſcus Cardinalis Barberinus nobile templum cathedralis Spoletanæ conſtruit. 168.* D
frigus magnus, & ſiccitas. 468. A
in chron. poſt append.
fulginei antiquitas, ſitus, & denominatio. 729. D
fulginei excidium, & reſtitutio, ac Dominatus varij. 730. B. C
fulginates inſtruit ſanctus Paulus Apoſtolus, & certe genti largitur facultas impertiendi ſanitatem 730. D
fulginatenſi Eccleſiæ donatur à Bonfilio amplum patrimonium. 740. A
fulginatenſis Eccleſiæ priuilegia, vide priuilegia.
fulginatenſis Eccleſiæ ſolemnis dedicatio. 746. D
fulginatenſes deficiunt ab Eccleſia ad Federicum Imperatorem. 752. D
fundi antiquiſſima Larij ciuitas Romanorum Municipium, & colonia à Romanorum ira, & parato exercitu ſe ſubducit. 777. C. D
fundi patria matris Tiberij Imperatoris, & S. Soteris Papæ. 778. B
fundi deſtruitur ab Hariadeno. 778. C
fundanæ Ciuitatis inſignia ſuppleta. 410. A
In append.
furconium etat forum Conij fuit reædificatum, & ſterum dirutum. 417. B
furconienſes, & ſancti Maximi Epiſcopi aternæ ſunt. 417. C
furconenſis Epiſcopatus ad Aquilanum translatus. 424. B

G

GAlliæ Hiſpaniæ, & Germaniæ legationes ſibi pro reformatione morum à Gerardo Oſtienſi Epiſcopo. 74. B
galli tentant, & curant ne Pontifex in Italiam reuertatur. 164. D
galeræ oppidum Portuen. diœceſis habebat numeroſum clerum, quod cum Epiſcopo proficiſcebatur Romam ad agendam cauſam in concilio. 115. B. C
gaſpar de Simeonibus vir ſumme laudandus. 420. D
gauinus Caſtilionéus Epiſcopus Sabinen. eligitur Pont. ſub nomine Cæleſtini Quarti. 195. D
S. Gelaſius Papa Vrbe expulit Manicheos Hereticos, & plura Concilia fecit.
geraldinæ familiæ Amerinæ deſcriptio. 336. D
S. Germani pugna. 468. A
In chron. poſt append.
germani Principes deponunt Othonem Imperatorem, & eligunt Federicum Regem Siciliæ. 488. B
In chron. poſt append.
gibellinorum, & Guelforum diſcordias Pontifex Innocentius extinguere curat. 364.* B
gotifredus Epiſcopus Viterbien. ſcriptor inſignis hiſtoriarum. 310.* B
gotifredi Cardinalis controuertitur exiſtentia. 196. D
gradus in eccleſia diſtincti à ſancto Higinio Papa. 451. A
In chron. poſt append.
gradenſis Patriarchatus vnitus Aquileienſi deinde Veneto. 929. C
Græcorum ſchiſma ſublatum in Concilio Florentino. 47. A
græci Capuam capiunt. 460. C
poſt append. in chron.
græci eligunt in Imperatorem Petrum Gallum, & coronatur apud eccleſiã S. Laurentij. 491. B. C
In chron. poſt append.
græcorum Imperator electus Petrus, in Romania detruditur in carcerem, & vxor eius imperat. 491. D
In chron. poſt append.
S. Gregorius Magnus vir doctiſſimus, & ſanctiſſimus. 19. D
gregorius Papa III. titulo Chriſtianiſsimi Carolum Martellum Francorum Regem inſigniuit. 23. D
gregorius Sextus in Sutrina ſynodo vltro Pontificatum deponit. 32. D
gregorius Octauus proficiſcitur in terram ſanctam pro recuperatione ſancti Sepulchri D. N. Ieſu Chriſti. 37. D
gregorius Nonus Regularis diſciplinæ reparator 38. D
gregorius Decimus etiam nondum Cardinalis, &

abſens

abſens eligitur Pontifex. 39. D

gregorius Vndecimus è Gallia aduitente, & ſuadente S. Catharina Senenſis ſedem Apoſtolicam Romam reducit. 45. A

gregorius Duodecimus ſedit annos 2. poſtea ad tollendum ſchiſma depoſito Pontificatu deceſſit Cardinalis. 46. B. 276. A

gregorij Epiſcopi Oſtien controuerſia inter Abb. Caietanum, & auctorem. 72. B. C

S. Gregorius Papa reprobat electionem Florentij Epiſcopi Anconitani ob naturam tenacem, & quod nemo vnquam amicus ab eo fuerit inuitatus ad faciem charitatem ad eius domum. 374. C

gregorius Duodecimus Recanaten. eccleſiam vbi obiit ditat argenteis vaſis. 133.* C

gregorij Noni literæ ad Epiſcopum Marſorum de Abbatia Caſemarij 978. D

gulielmus de Eſtouteuil Card. Epiſcopus Oſtien. vir inſignis fundator eccleſiæ S. Auguſtini de Vrbe. 92. B

gregorius Decimus eligitur Pontifex opera Ioann. Epiſcopi Portuen. 161. D

gulielmus Epiſcopus Camerinen. Inuenit corpus ſancti Venantij, & ideo carminibus laudatur. 601. B

gulielmus Epiſcopus Papien. Fr. Comitiſſæ Matildis. 20.* B

gulielmus Rex Siciliæ Cepparanum capit. 465. A
In chron. poſt append.

gulielmi Regis Siciliæ pugna cum Græcis, & fœdus, ac iuramentum præſtitum Papæ. 465. D
In chron. poſt append.

gulielmi Regis Siciliæ obitus. 467. C
In chron. poſt append.

guido de Bolonia Patauij interfuit translationi corporis S. Antonij cum eſſet Legatus Apoſtolicus. 166. D

guido Cardinalis Legatus Apoſtolicus ad Regem Poloniæ pro eo inuitando ad Cruciatam. 306. D

guido Epiſcopus Aprutin. reædificat ciuitatem, & illam in fœudum pro ſe, & ſucceſſoribus obtinet. 394. C

guido Epiſcopus Papien. obtinet confirmationem vſus pallij a Paſchali II. 20.* D

guidonis Cardinalis Epiſcopi Oſtien. memoria ſuppleta. 403.
In append.

H

S. HAdrianus Papa P. dilectus à Carolo Magno Imp. tumulo & funere ab eo decoratur. 24. D

hadrianus Papa Sextus nomen poſt electionem ad Pontificatum non mutauit. 48. D

hadria patria Hadriani Imperatoris vnita Epiſcopatui Pennen. 48.* B

hadrienſis Epiſcopatus erectio. 59.* B

hæreſis Manichæorum tempore ſancti Eutichiani Papæ. 52. A

hæreticus eſt qui à Romana Eccleſia deſeruit. 5. A

henricus Quartus Imperator ſimoniacus eiicit Gherardum Card. Epiſcopum Oſtien. Legatum Apoſtolicum. 74. & 75. D. A

henricus de Bartholomæis Epiſcopus Oſtien. & Veliternen. Canoniſta inſignis. 85. A

henricus de Caſtro Epiſcopus Card. Albanen. Legatus ad omnes Principes Chriſtianos magna fecit, & deceſsit cum fama ſanctitatis. 293. D

henricus Rex malo exemplo Conſtantiam Monialem profeſſam filiam Rogerij Siciliæ Regis recipit in vxorem. 213.* B

henricus Imperator occupat Campaniam vſque, Neapolim. 472. A
In chron. poſt append.

henrici Imperatoris de occupata Campania carmen Rithmum. 472. C
In chron. poſt append.

henricus filius Federici Imperatoris committit bellum in Campania. 47. C. A
In chron. poſt append.

hieroſolymitana expeditio Bulionis. 34. C

hieroſolymitano Regi legatus mittitur ab Vrbano Secundo Mauritius Epiſcopus Portuen. qui inſigne miraculum ignis patrauit. 147. D

hieroſolyma capta à Turcis. 471. B
In chron. poſt append.

hieroſolymitano in campo magna Chriſtianorum copia confluit, & fama perierunt fere 100. mill. 492. B
In chron. poſt append.

hieroſolyma ſubuerſa, & 600. mill. enecata. 494. C
In chron. poſt append.

S. Higinius Papa Cardinales inſtituit. 8. D

S. Hilarius Papa confirmauit tria Concilia. 15. B

S. Himerij Epiſcopi Amerini narratio vitæ, & memoria tranſlationis corporis. 336. D

S. Hippolytus Epiſcopus Portuen. occaſione viſitationis liminum Apoſtolorum, ex Arabia vbi erat Primus Romam venit factus Epiſcopus Portuen. euaſit Doctor, & Martyr inſignis. 130. A

hiſpani cum cruce ſignatis maximam victoriam reportant è Saracenis, & Mirabolao Rege opera legati Apoſtolici. 187. D

hiſtoria verſibus Rithmis belli campani, & Neapolitani ab Henrico Imperatore geſti. 473. A
In chron. poſt append.

horta ciuitas antiquæ in Tuſcia diſcutitur fundator, & reſtaurator. 792. D

horta olim habuit Epiſc. Card. 793. C

horta Epiſcopatus vnitus cum Eccleſia Ciuitatis Caſtellanæ. 793. D

hortanæ vnionis bulla. 798. C

S. Hormiſda Papa Legatos Conſtantinopolim mittit ad euertendam euthichianam hæreſim, & male habentur, ſed res poſtea vleiſcente Deo proſpere ſuccedunt. 17. B

hoſpitium B. Petri Atinenſe. 493. C
In chron. poſt append.

hubaldus Allucignolus Card. Epiſc. Oſtien. & Veliternen. eligitur Papa ſub nomine Lucij. 552. B

hugolinus de Comitibus Epiſcopus Oſtien. & Veliternen. creatur Pontifex ſub nomine Alexandri Quarti. 89. B

hubertus Epiſcopus Siluæ candidæ Legatus Apoſtolicus

ſtolicus pluribus in locis confutat hæreticos præſertim Conſtantinopolim diſputat de azimo, & fementato. 126.C
humana Eccleſia Anconitanæ vnita. 383.D
humana ciuitas deſtructa Epiſcopatus Anconitano vnitus. 804.C
humanæ Eccleſiæ olim Eccleſia Auximans p,iuxta Epiſcopo ſubiecta fuit. 806.B

I

IAcobus Arnoldus de Oſſa Epiſc.Portuen. eligitur Pontifex ſub nomine Ioannis Vigeſimi ſecundi. 164.B
S.Iacobus Apoſtolus ordinatus ab Apoſtolis primus Epiſc. Hieroſolymitanus in princ.de diui. Epiſc.
iacobus Epiſc.Mantuan.extinxit bellum inter Bononienſes, & Mutinenſes. 937.A
Idem Iacobus B.Agnetem S. Claræ ſororem ad fundandum monaſterium Mantuanum aduocat 937. B
iacobus Pecoraria Card.Epiſc.Præneſtin. vir magnus, & pluribus legationibus Apoſtolicis elatus. 737.B
iacobus Card.Pecoraria, vir ita conſtans animo, vt cum fuiſſet detentus in carcerem à Federico Imperatore, ipſe Imperator dum eum dimittit petit eius amicitiam, & Cardinalis replicat ſe futurum illi amicum, ſi ipſe Eccleſiæ Romanæ amicus eſſe velit,alias non. 237.C
iacobus Porta Cardin. Epiſc. Portuen. reſtitutus Piscentiæ patriæ, & Italiæ. 406.
In append.
ieiunium Quadrageſimale à S. Telesforo Papa tentum. 8.C
ieiunium quatuor temporum ex decreto S.Calixti reſtitutum. 10.B
ieiunium ſabati ter in anno, cur conſtitutum. 452. A
In chron. poſt append.
ieiunium quintæ feriæ in Quadrageſima. 457.A
In chron. poſt append.
Ieſus Chriſtus D. N. naſcitur tempore Octauiani Imperatoris. 449.B
In chron. poſt append.
S.Ioannes Papa coronauit Imperatorem Conſtantinopolitanum, Arrianos ab Eccleſia eiici fecit ideo à Theodorico Rege Gotorum martyrio coronatur. 17.C
ioannes Papa Quartus magnam pecuniam captiuis redimendis erogauit. 21.A
ioannes Papa Sextus ſacerdotibus aggreditur caſtra exarchorum, & Vrbem liberat. 23.B
ioannæ Papiſſæ fabula ab hæreticis ficta. 26.B
ioannes Octauus coronauit Carolum Craſſum. 27. A
ioannes Papa Decimus male intruſus peſſime periit. 29.B
ioannes Vndecimus imberbis Pontificatum adeptus in carcere vitam finiuit. 29.C
ioannes Papa Duodecimus, nomen Primus mutauit Pontificatu deiectus poſtea illum recuperat. 30.A
ioannes Papa XIII. Vmber. 30.C
ioannes Papa XIV. detruſus in carcere in arce Hadriani ab Antipapa ibi vitam finiuit. 31.A
ioannes Ceruantes fundator Hoſpitalis Hiſpalen. fuit Epiſc. Oſtien. 91.D
ioannes Papa XXII. dictus XXIII. à Concilio depoſitus deceſſit Cardinalis. 46.D.276.C
ioannes Minitius Epiſcopus Veliternen. excitat ſchiſma, & ſe intronizat. 60.C
ioannes de Broniaco primum pſeudo Card. Epiſc. Oſtien. accedens ad veram Eccleſiam iterum Card.efficitur. 91.A
ioannes de Broniaco Cardinalis fundator Collegij Auenionien. 91.B
ioannes Bellaius Cardinalis Epiſc. Oſtien. vir eruditiſſimus. 95.D
ioannes Petrus Caraſa ex Epiſc. Cardin. Oſtien. eligitur Pontifex ſub nomine Pauli Quarti. 95. D
ioannes Moronus Card.Epiſc. Oſtien. præfuit Legatus Conc.Trid. 98.B
ioannes Epiſc. Portuen. Legatus Apoſtolicus in Conſtantinopolitana ſynodo. 130.D
ioannes Epiſc. Portuen. efficitur Pontifex ſub nomine Benedicti Octaui. 135.D
ioannes Epiſc. Portuen. vidit animam Benedicti Octaui in purgatorio cruciari. 141.C
ioannes Epiſc. Portuen. in electione Gregorij Septimi, & Victoris Tertij intrepide aduerſus Imperatorem laborauit. 147.C
ioannes Portuen. Epiſc. Anglus fundauit plura monaſteria Viterbij, & Peruſij. 16.C.D
ioannes Coditeuarum Comes electionem Pontificatus in eius perſonam dum eſſet Epiſc. Card. Portuen. recuſat ſtante conditione adiecta de non accedendo ad Vrbem. 164.D
ioannes Epiſcopus Sabinen. Antipapa ſub nomine Benedicti Noni. 187.A
ioannes de Abbatiſ villa Epiſc. Sabinen. Legatus pro cruciata ad Federicum Imperatorem illum conciliat. 195.A
ioannes de Turrecremata Card.Epiſc. Sabinus ſocietatis ſanctiſſ. Annunciatæ in Vrbe ad dotandas pauperes puellas inſtitutæ fundator. 209.B
Ioannes Maria de Monte ex Epiſc. Præneſtino ad Pontificatum aſcendit ſub nomine Iulij Tertij. 252. D
ioannis Cardinalis Epiſc. Tuſculanus ſuadet Romanis, vt ſumant arma contra Henricum IV. Imperatorem, qui Paſchalem Pontificem in carcere detinebat. 263.D
ioannes Aldobrandinus abdicato Epiſcopato ad monaſterium reuertitur. 692.C
ioannes Iuuenalis Ancina Epiſc. Salutiarum, ex primis ſocijs ſancti Philippi Nerei. 144.*A
ioannes Papa Vndecimus Verulis dum ad altare celebrat captus, & diu in carcere detentus Romam miſſus in arce Hadriani ſupplicio iniuſta morte multatur. 289.*C
ioannes Papa XXI. Viterbij obijt ex ruina palatii Epiſcopalis. 318.*A
ioannis de Ceccano auctor chronicon Foſſæ nouæ. 449.A
In chron. poſt append.

ioannes

Ioannes de Columna Card. S. Praxedis ducit Imperatorem Conſtantinopolim, & in itinere carceratur in Romania. 491. C
In chronicon poſt append.
imperatorum coronationi Portuenſis Epiſc. primus vocatur. 105. C. D
imperator à quo coronetur. 63. C
imperator Philippus fuit primus Imperator Chriſtianus. 452. C
In chron. poſt append.
imperatorum, & Regum Siciliæ bella in Campania. 467. B
In chron. poſt append.
imperator Conſtantinopolitanus mittit Romam nepotem ſuam nubendam Odoni Freiapanio. 468. C
In chron. poſt append.
imperatoris Conſtantinopolitani optimum facinus erga milites Regis Neapolitani. 470. C
In chron. poſt append.
infeudatio bonorum Epiſc. S. Pamphili Valuen. 259. * D
infeudatio bonorum facta ab Epiſcopo Sulmonen. 264. A
indulgentiæ Epiſcopalis formula. 788. B
indulgentia Nicolai Quarti conceſſa Eccleſiæ Viterbien. 318. * C
indulgentia conceſſa à Bonifacio Papa Nono Spoletanæ Cathedrali. 445. B
In append.
innocentius Secundus habuit ſchiſma quod fuit ſublatum opera S. Bernardi. 35. D
innocentii Papæ Tertii tempore cœperunt lucceſcere SS. Dominicus, & Franciſcus. 38. B
innocentius Quintus fuit ex ordine Prædicatorum 40. A
innocentius Tertius epiſtolæ ad Epiſcopum Anconitan. 380. B. C
innocentij Tertij Reate ſe transfert ad inuentionem corporum SS. Eleutherii, & Antiæ. 103. * D
innocentius Tertius in viſitatione conuentus Foſſæ nouæ cenauit in refectorio cum Monacis, 482. C
In chron. poſt append.
interamnæ ciuitates in Italia tres ſunt, & quales, 388. C
interamnæ conditæ tempus, & diuerſitas plurium huius nominis. 808. B
interamnæ qui dominatur. 809. A
interamna deſtruitur. 809. C
interamna per 500. ann. dum Epiſc. caruit ſubiecta fuit Epiſc. Spoletanis, & Narnienſibus. 814. D
interamnæ reſtauratæ priuilegium Benedicti Papæ Tertij. 814. C
interamnæ priuilegia, vide ſub. verb. priuilegium,
iſidorus Græcus Epiſcopus Cardinalis Sabinenſis capta Conſtantinopoli mortuum ſe ſimulat, caput alterius cadaueris à Turcis truncatur, & per Vrbem defertur eius nomine. 209. A
italia præſeruatur ab Attila Gothorum Rege, & ab Hunnis opera S. Leonis Magni. 15. A
italorum conſuetudine ciuitas nec appellatur, quæ non habet Epiſc. antiſtitem ſacrorum. 305. * C
iulius Epiſc. Prænestinus plures legationes obit pro conciliando Federico Rege Siciliæ demum fuit Vicarius Vrbis. 227. A
iulianus à Ruuere Card. Epiſc. Oſtien. per 20. annos, poſtea eligitur Pontifex ſub nomine Iulij Secundi. 93. D
iulianus Cæſarinus Card. Epiſc. Tuſculanus occiſus cum Rege Poloniæ in prælio contra Turcas. 277. A
iuramenti perperam præſtiti à Sutrino Epiſc. Miraculum. 190. * D

L

LAcus Celani frigore coagulatus. 468. A
In chron. poſt append.
lambertus de Fagnano Epiſc. Oſtien. ad Pontificatum euehitur nuncupatur Honorius Secundus. 77. B
latii habitatores primos. 2. A
latii nomina, vnde. 1. C. 2. B
latinus Vrſinus Cardinalis Epiſc. Oſtien. & Velletrnen. Æmiliam frenat, & pacem inter Guelphos, & Gibellinos facit. 85. D
laurentius Antipapa Nucerinæ Eccleſiæ præficitur poſtea damnatur. 16. D
laurentii Granæ Epiſc. Signini ſuppletum epitaphium. 459. C
In append.
lauretanæ ciuitatis, & almæ domus deſcriptio. 831. C
lauretanæ hiſtoriæ plura memoratu digna. 832. C
lauretani Epiſcopatus fundatio à Sixto Quinto. 834. A
lauicanus Epiſc. 262. B
legati S. Hormiſdæ Papæ Conſtantinopolim ab hæreticis male habentur. 17. B
legatio quatuor Cardinalium deſtinata à Papa Imperatori. 309. C
S. Leo Papa primus doctor egregius congregat S. Calcedonenſe Concilium. 14. D
S. Leo Papa M. Salus Romæ, & Italiæ reſtitutor Diuini cultus. 15. A
S. Leo Secundus Rauennatem præſulem ad obedientiam reducit. 22. B
leo Tertius Carolo Magno inſignia Imperii occidentis dedit. 25. B
leo Quintus Papa poſt dies 40. ab electione Papatui cedit. 28. C
leo Sextus in carcere obijt. 29. B
leo Epiſc. Card. Oſtien. arguitur à Paſchale Secundo quod carcere detentus Imperatori indulſerit. 66. D
leo Card. Epiſc. Oſtienſis concitat populum in Imperatorem Henricum. 76. D
leo Card. Epiſc. Oſtien. vir inſignis hiſtoriæ Caſſinen. ſcriptor. 76. D
leonina Vrbs Portuenſi, & Siluæ candidæ Epiſc. ſubeſt vti diœceſano. 105. D
leoni Papæ Tertio lingua amputatur, & oculi eruuntur miraculoſe reſtituuntur. 456. D
In chron. poſt append.
limina Apoſtolorum Epiſc. viſitantes habebant Zenodochium in ciuitate Portuenſi. 104. B

Liminum viſitatione cauſa ex Arabia Romam venit S. Hipolitus Primas, poſtea Epiſcopus, & Martir Portuen. 130. D
liberius Papa à Pontificatu deiectus reſtituitur. 13. B
S. Linus Secundus Papa a clero eligitur. 6. D
littere Vgonis Hoſtien de obitu Eugenij Tertij. 80. C
S. Liberij confeſſoris inueſtiō corporis. 373. D
longobardis illata clades. 19. B
longobardorum deuaſtationes prædictæ à S. Redempto Ferentino Epiſcopo. 711. C
longobardorum inuaſio in Italiam. 455. C
In chronicon poſt appen.
longobardi deleti. 457. D
In chronicon poſt appen.
lotharingiæ, & Barri Ducatus vnio. 168. C
A
ludouicus Gallorum Rex à Romano Epiſcopo Portuen crucem recipit in eſpeditione terræ ſanctæ. 154. B
ludouicus Borbonius Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus baptizauit Franciſcum Secundum Regem Galliæ, & coronauit Catherinam Reginam. 253. A
S. Ludouicus deceſsit in obſidione Tunetana preſente Rodulpho Cardinali Epiſcopo Albanen legato Apoſtolico. 303. A
S. Ludouici Regis Galliæ proceſſus pro canonizatione conficitur à Rotlando Epiſcopo Spoletano legato Apoſtolico. 177.*A
B
luceſeis ciuitatis deſcriptio, item diſcurſus de fundatore, & tempore. 878. A
lucam delata immago ſanctiſsimi Crucifixi. 846. D
luca colonia Romanorum. 839. B
luca libertatem bis pecunia redimit. 839. C D
lucæ domini, & tyranni. 839. D
luca poſt tyrannidem Guiniſij qui infeliciter obijt Reſpublica extitit. 840. A B
luca hauſit fidem ab ipſis Apoſtolis, & diſcipulis Domini. 840. C
lucæ epiſcopus eſt Princeps Imperij, & vtitur pallio. 840. D
lucenſes Canonici habent vſum mitræ. 841. B
lucenſium canonicorum seductio ad communem victum. 857. D
lucenſium Canonicorum priuilegia. Vide priuilegium.
C
lucenſes priuati Epiſcopo, & dignitate canonicali à Gregorio Nono. 879. B C
reſtituti. 880. C
lunen Sarzanen Ciuitatum, & Epiſcopatus deſcriptio item ruina, & dominium. 893. A
lunenſis Epiſcopus Princeps dicebatur. 894. A
lunenſis Cathedralis translatio ad Ciuitatem Sarzanen. 917. B
lunenſis Epiſcopatus priuilegia. Vide priuilegium.

M

MAinardus Epiſcopus Silnæ Candidæ plures legationes obit. 129. D
Mainardus perperam poſitus Præneſtinus Epiſcopus apud Ciacconem. 229. C
D
Malleanum ſedes Epiſcoporum Sabinenſium 179. C
malleanum quo tempore factum fuerit ſedem Epiſcoporum Sabinenſium. 210. D
malleana conceſſa Epiſcopo Portuen. 138. C D
mantua ciuitas antiquiſsima Virgilij patria. 924. C
mantuæ conditorum diſceptatio. 295. A
mantua hauſit fidem à S. Longino, qui ibi ſpongeam IESV CHRISTI detulit. 926. A
mantuæ Domini, & tiranni pluribus temporibus, qui fuerint. 925. C
mantuæ Domina Comiſſa Mitildis. 925. C
mantuanus Epiſcopus pluribus Metrapolitis ſubiectus tandem immediatè ſubiectus ſanctæ ſedi Apoſtolicæ. 926. C D
mantuæ obijt Carolus Caluus Imp. 929. D
mantuæ excipitur S. Franciſcus ad fundandum monaſterium. 933. C
mantuanus Epiſcopus trucidatur à ſceleratis, & Pontifex dat litteras pro luitione penæ, & cauſæ cognitione. 934. A
mantuam Pius Secundus proficiſcitur pro concilio, & ibi ſanguis D. N. IESV CHRISTI in eius perſonam patrat miraculum, ac liberat eum à podagra. 940. B C
mantuanus Epiſcopatus habet indultum delegandi cauſas in ſecundis, & tertijs inſtantijs. 941. D
mantuani Epiſcopi electio facta à Papa ob negligentiam capituli. 420. D
In append.
S. Marci ciuitas deſcribitur, & de nomine, & antiquitate diſcutitur.
S. Marci diſcipuli Diui Petri paſsio. 494. D
In chronicon poſt appen.
S. Marci ciuitatis inſignia ſuppleta. 421. B
In append.
S. Margaritæ corporis translatio. 1058. B
matræ familiæ monumentum. 421. D
In append.
S. Mariæ Maioris cappellæ conſecratio ab Epiſc. Viterbien. 319.*D
marinus Epiſc. Aprutin. fouet partes Gregorij Duodecimi, & publicat ſententiam contra Alexandrum Quintum. 407. B
S. Martinus Papa exilio multatur ab Imperatore Conſtantinopolitano. 21. C
martinus Papa Quintus eligitur à Concilio Conſtantien. 46. D
S. Marcellini Papæ tempore cum decemmillia ſocijs martirio coronatur. 12. B
SS. Martyres Anagnini. 346. C D
marſorum regio deſcribitur. 952. C
marſi in Romanos coniurant vincunt, & vincuntur. 952. D
marſis qui nomen dederit. 953. A
marſorum regio continet quatuor ciuitates deſtructas, & quæ. 983. B C
marſorum Epiſc. eſt regionis, & non ciuitatis. 954. A
marſorum priuilegia. Vide priuileg. ac 962. C
mare inuentum dulce. 470. D
In chron. poſt append.

matilda Comitiſſa Volaterranis Epiſc. confirmat nonnulla iura. 346.*B A
matilda Comitiſſa, Domina Mantuæ. 927.C
matilda Comitiſſa eiecta à Mantua ab Henrico Imperatore ibi à Manfredo Epiſcopo reuocatur, & recipitur. 932.D
matildæ Comitiſſæ plures donationes, & priuilegia conceſſa eccleſiæ Lucenſi.
Vide priuilegia.
matthæus Epiſc. Albanen. Legatus in Gallia conciliat prouincias in obedientiam S. ſedis Apoſtolicæ. 292.C
matthæus Card. Epiſc. Albanen. vir ſanctus ab Vrbe expulſus ab Antipapa. 292.D
matthæus Epiſc. Albanen. Legatus Apoſtolicus concedit priuilegia Templaribus. 292.B
maximus Epiſc. Oſtien. numeratur inter primos, qui reperiantur inauguraſſe Pontificem. 64.B B
memoria confeſſionis S. Petri conſtructa ab Anacleto Papa. 450.C
In append.
mediolanenſis, & Rauennatis Eccleſiarum reductio ad obedientiam ſanctæ ſedis Apoſtolicæ facta à S. Petro Damiano Epiſc. Card. Oſtienſi. 73.D. 74.A.B
mediolanum captum ab Henrico Imperatore. 466. D
In chron. poſt append.
melphien. ciuitatis & ſitus deſcriptio. 991.A
melphien. ciuitatis antiquitas, dominia, & fundator. 991.B.D
melphis plura concilia celebrantur. 992.C C
993. B.C.D
melphien. Eccleſia habet plura priuilegia.
Vide verbum priuilegia.
miraculum ignis Hieruſalem à Portuenſi Epiſc. factum. 147.D
miraculum B. Petri Ignei Epiſc. Albanen. pertranſitionis per ignem. 289.D
miraculum ſancti Eraſmi de Caietano ſuſpenſo. 483. B
miramolinus Saracenorum Rex profligatus. 188. B.C
miletum ciuitas antiqua Calabriæ. 1019.D
mileti conditores referuntur. 1019.B
miletum opera Rogerij Guiſcardi in Cathedralem erigitur. 1020.A D
miletum transferuntur Epiſcopatus Turrianenſe, & Bibonenſe. 1020.A
miletum ampliſſimo templo Epiſcopali exornatur. 1020.B
mileti priuilegia. Vide priuilegium.
millarum ſolemnitas quando inſtituta. 457.B
In chron. poſt append.
miſſas tres mandat celebrari in die Natalis D.N. Ieſu Chriſti S. Theleſforus Papa. 451.A
In chron. poſt append.
mitram Pontificiam dono datam eccleſiæ S. Pamphiliæ ab Innocentio Septimo. 280.*C
molfettæ ciuitatis deſcriptio. 988.B
monaſterium repetit poſt Cardinalatum S. Petrus Damianus. 73.D
monaſterij S. Galgani plurimæ donationes, & priuilegia in Epiſc. Volaterrano.
monaſterij de Carpidero Pinnen. & Hadrien. diœceſis fundatio, & dotatio. 49.*A A
monaſterij prædicti confirmatio donationis. 52.* A
monaſterij de Caſa noua Pinnen. diœceſis fundatio, dotatio, & confirmatio. 54.*A
monaſterij Caſæ Marij monumentum fundationis. 290.* D
monaſterij Caſæ Marij priuilegium, nec receptio ſub protectione ſanctæ ſedis Apoſtolicæ. 294.* D
monaſterij ſanctæ Mariæ ad gradus Viterbien. fundatio facta à Raynerio Card. Capoccio, viro illuſtri. 315.*C
monaſterium Caſinenſe dum obſeditur plectuntur à Deo milites obſidionis. 451.A
B In chron. poſt append.
moniales Cappuccinæ Peruſiæ introductæ. 87.B
monopolitanæ ciuitatis deſcriptio, & ſtatus Eccleſiæ. 1043.B
monopolitana priuilegia. 1044.A
Et vide priuilegia.
monopolitanæ Iconis Sanctiſs. Virginis inuentio. 422. B
In append.
monopolitana priuilegia ſuppleta. 423.B
In append.
montis Falconis deſcriptio, & erectio in ciuitatem Epiſcopalem. 1050.D
montis Ilcinei deſcriptio, & erectio in ciuitatem Cathedralem. 1067.D
C montis Peluſij deſcriptio. 1071.A
mõs Politianus Vrbs antiqua deſcribitur. 1074.D
mons Politianus patria plurium virorum illuſtr. 1075. B
mõtis Politiani erectio in ciuitatem Cathedralem. 1075. C
montis Ilcinei inſignia reſtituta. 474.A
In append.
muneris Ilcin. & Abbatiæ SS. Sebaſtiani, & Antimi priuilegia. Vide verb. priuileg.
monumenta ſententiæ Volateran. Othonis Tertij Imp. 337.*A
monumentum monaſterij S. Pontiani Lucenſis, Beatricis Comitiſſæ, & Gotheſredi Ducis. D 347.* D
mortulana ciuitas Vmbriæ, nunc ibi adeſt eccleſia S. Mariæ in pantano, recepit fidem à S. Britio Epiſcopo. 167.*D
mortis prædictio, facta à Card. de Colle medio Fr. Minoritæ. 279.B
mulieres in Eccleſia velato capite introire debent. 449. D
In chron. poſt append.
muſicæ ſoni moderni vius inuentor. 463.D

N

NArnia ciuitas Vmbriæ antiquiſſima colonia Romanorum. 1080.C
narniæ ſitus, & pontis deſcriptio. 1080.D
narnia olim Nequinum dicta. 1080.A
narnia ab exercitu Borbonio Caroli Quinti Imp. deſtructa. 1081.C

narniæ

narniæ tutelaris ſancti Iuuenalis ſeruat ciuitatem ab exercitu Adalberti Etruriæ Marchionis. 1083. D
narnia duos SS. Iuuenales Epiſcopos habuit. 1083. D
narnien. Canonici recipiuntur in protectionem ab Henrico Imperatore. 1087. D
narnien, Eccleſia habuit plura priuilegia ſummis Pontificum. 1088. A
Et vide priuilegia.
nauarriæ Regnum a locuſtis infeſtatum liberatur à B. Gregorio Oſtienſi Epiſcopo ibi à Pontifice miſſo. 73. A
neapolim obijt Princeps Capuanus. 480. C
In chron. poſt append.
neapolitani Regni prouinciæ PP. fidelitatem iurant. 462. C
In chron. poſt append.
neapolitani Regni primus Rex nominatur Rogerius. 465. B
In chron. poſt append.
nepes ciuitas Etruriæ antiquiſſima de eius nomine diſceptatur. 1096. C
nepetis ſitus, & ſtatus antiqui diſcurſus. 1096. D
nepeſina in ciuitate inuenta ſunt corpora SS. Martyrum cum recenti ſanguine milleniis ante annis ſepulta. 1097. C
nepes hauſit fidem a S. Ptolomeo diſcipulo S. Petri. 1097. A
nepes vna ex 12. primis coloniis Romanorum. 1097. D
neritum, ſeu Nardum ciuitas antiqua erecta in ciuitatem ſuppreſſo amplo monaſterio. 1109. D
neritonenſis Eccleſiæ nobilis diſcurſus. 1110. A
nicolaus Papa I. vir modeſtiſſimus, & magnæ laudis. 26. D
nicolaus Boccaſinus Epiſc. Oſtien. & Veliternen. ad Pontificatum euadit ſub nomine Benedicti Duodecimi. 186. C
nicolaus Martini Epiſc. Oſtien. & Veliternen. interdicit Florentiam, & opera ſua efficit, vt eligeretur in Pontificem Max. Clemens Quintus. 86. D
nicolaus Bekeſpetr Epiſc. Albanen. Regnum Sueciæ conuertit ad fidem, deinde efficitur Pontifex ſub nomine Hadriani Quarti. 293. C
numentano Epiſc. Sabin. olim ſubiecta, 179. B
numento deſtructo Epiſcopatus eius Sabinenſi vnitus fuit. 179. C
numalius Cardinalis, vir ſummæ paupertatis amator in Vrbis direptione nihil ei reperitur in bonis præter nudum lectulum ideo carceratur. 333. A. B
nouatus fuit primus Antipapa. 11. A
nurſini monaſterij S. Benedicti pluries facta mutatio à fratribus Minoribus. 177.* C
nurſinum monaſterium S. Benedicti eſt ſubiectum immediate Sedi Apoſtolicæ. 177.* D
nuceria ciuitas Vmbriæ antiquiſſima. 1115. D
nuceriæ primi martyres pro Chriſto in Vmbria extitere. 1116. B
nuceriæ dięceſis ampla ex ruina quinque ciuitatem ſedium Epiſcopalium Vmbriæ. 1116. C

O

Oblationes factæ altari, & confeſſioni S. Petri certis diebus debentur Epiſc. Siluæ candidæ, & Portuenſi. 128. D
oblationes factæ altari S. Petri in eius feſtiuitate, & chirotecæ, cum quibus Pontifex illa die celebrauit debentur Epiſc. Portuen. & Siluæ candidæ. 127. D
S. Obediens Epiſcopus Papien. plura miracula patrat. 5.* A
obſidio Vrbis, & liberatio. 455. B
In chron. poſt append.
octauianus de Polo Epiſc. Card. Oſtien. & Veliternen. Vrbis Præfectus proficiſcitur ad coronandum Regem Ioannem vti Apoſtolicus Legatus in Apulia. 82. D
oculos eruere fecit Abbati Montis Caſini Epiſcopus Marſorum, & ipſe eadem die deceſſit, ſic apparuit vindicta Diuina. 959. C
odoardus Farneſius Cardin. Tuſculanus fundator plurium piorum locorum. 283. D
oddo de Columna, captus à Comite Ceccani 489. D
In chron. poſt append.
oliuetanus ordo in dięceſi Aretina fundatus & priuilegijs munitus. 472. D
olei fons transtyberim fluit. 493. A
In chron. poſt append.
oliuerij Cardinalis Carafæ virtus. 202. C
oliua Card. vir vndequaque conſpicuus Vmber. 609. D
optandi Epiſcopatus Cardinalitioa ius primus induxit Iordanus Card. Vrſinus, vir magnus, & pluribus legationibus clarus. 207. B
orberellum conceſſum cum alijs oppidis ab Alexandro Papa Abbatię S. Anaſtaſij trium fontium Vrbis. 69. B
ordinationes clericorum, & presbyterorum Baſilicæ S. Petri, & totius Ciuitatis Leoninæ ſpectant ad Epiſcopum ſanctæ Rufinæ, & Portuen. 123. C
ordini S. Gulielmi conceditur ab Honorio Quarto monaſterium Albani. 307. D
ortus Ieſu Chriſti D. N. 449. B
In chron. poſt append.
Oſtien. Epiſcopus in ordine Epiſcopali poſt Romanum Pontificem eſt primus. 62. A. & 64. B
oſtia floruit magnitudine, & ædificijs. 62. B
oſtia condita ab Ancho Martio Romanorum Rege. 62. B
oſtia Romanorum colonia. 62. C
oſtiæ magnitudo viguit, & creuit vſque ad Claudium Imperatorem, qui ædificauit nobiliſſimum omnium Europæ portum, & ciuitatem Portuenſem. 62. D
oſtia floruit quandiu res Romana ſtetit. 63. A
oſtiæ excidium factum à Saracenis. 63. A
oſtia inſtauratur à Gregorio Papa V. 63. B
oſtia pulcherrima, & forti arce munita à Martino Quinto, & Iulio Secundo Pontificibus Maximis. 63. B
oſtienſis Epiſc. Pontificem Max. conſecrat. 63. D

oſtien. Epiſc.eſt Dominus etiam temporalis ciuitatuum Velternen. & Oſtien. 63. D
oſtien. & Veliternen.Epiſcopatuum vnio. 79. D
oſti miſerabilis præſens ſtatus. 63. per totum.
oſtia colonis Corſorum deducta. 63. B
oſtiæ reparatio pluries tentata. 64. D
octauianus Auguſtus quot annis imperauerit. 449. A
In chron. poſt append.
otho Candidus Cardinalis Epiſcopus Portuen capitur a Piſanis, qui fauebant contra Eccleſiam Federico Imperatori, & in carcerem per biennium detinetur. 157. B
otho Candidus Epiſcopus Portuen. author magnarum rerum. 157. C
otho Imperator Forconenſi Epiſcopatui totum integrum comitatum dono dedit. 417. D
otho Imperator Volaterram reſtituit Othonism vocat. 331.* A
otho Imperator Romæ coronatus ab Innocentio Papa Tertio, poſtea ob inuaſiones in ditione Eccleſiaſtica excommunicatur. 485. A. C
In chron. poſt append.
othonis Imperatoris exercitus Romæ fame perit. 485. B
In chron. poſt append.
otho Imperator inuadit campaniam. 488. A
In chron. poſt append.
othoni Imperatori Germania rebellat. 488. B
In chron. poſt append.
othonis Imperatoris depoſitio, & electio Federici Regis Siciliæ in Imperatorem. 488. B
In chron. poſt append.
otho Imperator Ducatum Spoletanum, & totam Apuliam vi aufert ab Eccleſia Romana, ideo excommunicatur. 502. A
In chron. poſt append.

P

PAlliani monaſterii priuilegium. 238. D
papa, & Card. doloſe capti. 461. A
In chron. poſt append.
papa capitur à Rogerio Rege. 463. D
in chron. poſt append.
papa Innocentius Tertius in itinere fodrum recipere noluit ne eccleſiæ grauarentur. 482. A
In chron. poſt append.
papæ inthronizatio ſpectat ad Epiſcopum Portuen. 124. C
papia a quo fuerit condita diſceptatur. 2.* A
papiæ ciuitatis Regiæ, & antiquæ ampliſſima deſcriptio incipit. 1.* A. B
papienſis Accademia nobilis, & eruditiſſima. 1.* C
papia viros in omni genere illuſtres protulit. 2.* A
papia fidem hauſit primo ipſo tempore naſcentis Eccleſiæ. 2.* B
papia euerſa ab Attila, & Odoacre Regibus Gothorum. 2.* B
papien. Epiſcopus vtitur cruce, & pallio ex priuilegio Apoſtolico. 2.* C
papien. Eccleſia habet inenumerabilia priuilegia. 2.* D
papiæ delatum S. Auguſtini corpus. 3.* A
papien. Epiſc. poteſt vocare ad ſynodum Archiepiſcopos Mediolanenſem, & Rauennatenſem. 19.* B
papiæ laudes plurimæ. à 3.* vſque 32.*
papien. Eccleſia habet plura priuilegia.
Vide priuilegium.
parochiarum fines à ſancto Euariſto Papa deſignatur. 8. A
paſcha ex decreto ſancti Victoris Papæ celebranda poſt 14. lunæ. 9. D
paſcha die Dominico celebranda. 451. B
in chronic. poſt append.
pactus Epiſc. Aretinus de Republica Florentina optime meritus. 480. A
S. Paulo Papa primo defuncto longum interregnum conſecutum eſt, in quo duo Antipapæ creantur. 24. C
paulus Scholaris Præneſtinus Epiſc. creatur Pont. ſub nomine Clemens Tertii. 228. C
S. Petrus fundata Antiochena Eccleſia, Romam venit. 4. B
S. Petri geſta recenſentur. 4. B
S. Petrus Romæ conſtituit ſummum thronum Pontificium. 4. D
S. Petrus Princeps Apoſtolorum à Chriſto Domino conſtitutus. 6. C
S. Petrus à Domino conſtitutus caput eccleſiaſticæ Hierarchiæ, & ordinis. 6. B. D
S. Petrus martyrio crucis coronatus. 6. C. D
S. Petrus in Pontificatu Romano ſedit annos viginti quatuor. 6. D
S. Petrus Damiani Legatus Apoſtolicus in Germania, & Gallia. 73. D
petrus à Tarantaſia Epiſc. Oſtien. & Veliternen. eligitur Papa ſub nomine Innocentij Quinti. 85. D
S. Petri ſtatuam, quæ extat in Baſilica ſancti Petri ex ære fieri mandauit Riccardus Oliuerius Longollius Epiſc. Portuen. 170. D
petrus Aragoniæ Rex excommunicatus ob expulſionem Epiſc. 165. C
petrus Epiſc. Sabinen. Legatus Apoſtolicus conuocat Chriſtianos in Concilio Montis peſſulani in Gallia pro auxilio Hiſpaniæ, vnde victoria magna apud Chriſtianos ſtetit ex hoſte Saraceno. 285. D
petrus Epiſc. Albanen. dictus Bocca di Porco, ad Pontificatum aſcendit ſub nomine Sergij IV. 299. A
petrus de Collemedio Epiſc. Card. Alban. pluribus legationibus claruit. 299. A
petrus de Collemedio Epiſc. Albanen. vir doctiſſimus, & magnæ eruditionis. 299. B
petrus de Monte eligitur Epiſcopus Æſinus, & nondum conſecratus renunciat, ac efficitur miles Hieroſolymitanus, deinde magnus Magiſter. 326. B
petrus Epiſc. Anagninus cauſa ſchiſmatis contra Benedictum Tertium. 347. C
petri à Valle longinqua peregrinatio, & vxoris Armenæ lunebris laudatio. 331. A. B
petri Farfari Abbatis Catinenſis diſceptatio optima de non Cardinalatu, & Epiſcopatu Reatin.

tin. 118.* B
S.Petrus Antiochiæ Cathedram primo poſuit. 449. C
In chron.poſt append.
pennen. Epiſcopatus vnitus cum Adrien. 48.* B
peruſia ciuitas antiquiſsima habet prænobilem Legalem Accademiam in Europa celebrem. 67.* D
peruſiæ conditores varij referuntur. 68.* A.B
peruſiam Antonius in diſcordia Imperij ſibi pro confugio, & ſede elegit. 68.* C
peruſiæ victus Antonius deditionem facit. 68.*D
peruſinum incendium. 68.*D
peruſia à Toula Rege Gothorum iterum deuaſtata. 68.* D
peruſia, vna cum aliis Etruriæ ciuitatibus recuperatis è manu Longobardorum à Carolo Magno Imperatore, & Ludouico Pio Romanæ Eccleſiæ dono datur. 69.* A
peruſia patria plurium virorum illuſtrium. 69.* B
peruſia hauſit fidem Chriſtianam à ſancto Britio diſcipulo ſancti Petri. 69.* C
peruſini concitati contra Romanam Eccleſiam à Gentile Balleonco, 395.* B
peruſinum cœnobium, & monaſterium fundauit Nicolaus Card.Capocius. 274.A
peruſinum Collegium nuncupatum Sapientia vecchia pro ſtudentibus fundauit Nicolaus Cardinalis Capocius. 274.B
S. Pelagius Secundus Papa, vir miſericor domum paternam commutat in Xenodochium pauperum. 19.C
photij Epiſc. Conſtantinopolitani cauſa indigne tractata à Zacharia Epiſc.Anagnino Legato, qui cum ſocijs depoſitus fuit. 348. A. B
S.Pius Papa Primus mandauit celebrari Paſcha die Dominico. 9. A
pius Secundus deceſsit Anconæ in domo de Fatis. 384. A
pientia de nomine Pij Papæ Secundi ſic dicta. 91.* C
pientia aucta, & erecta in Cathedralem à Pio Papa Secundo. 91.*D
pientia vnita Epiſcopatui Montis Ilcin. 91.* D
pientinæ Eccleſiæ erectionis in Cathedralem bulla. 92.* B
pientia locus vbi natus eſt Pius Papa Secundus è gente Piccolominea Senenſi ab eo dilecta plurimum. 91.*A.D
S Policarpus Epiſcopus Romam venit tempore ſancti Aniceti. 9.B
poloniæ Regnum prædicatione Ægidij Epiſc. Tuſculani in fide eruditur. 263. B
poloniæ Regno ſubuenitur per crucitam, & Legatum Apoſtolicum. 306. D
pontificis Maximi thronus Roma eſt. 4. D
S.Pontianus Papa fuit Calphurnij filius. 10.C
S.Pontiani Papæ reliquiæ ad Vrbem transferuntur à S.Fabiano Papa. 10.D
portuenſis Epiſc. primus extitit, qui ex ordine Epiſcoporum electus fuerit ſummus Pontifex. 27. D
portuenſis ciuitas habet ſecundam ſedem Epiſcopalem poſt Pontificem Max. & eſt Epiſcopatus Cardinalitius ex 6. Epiſcopis Papæ aſsiſtentibus. 103.A
portuenſis ciuitas, ſeu magis portus præcelebris fuit ædificatur à Claudio Imperatore. 103.B
portus Claudij fuit tantæ molis, & magnitudinis, vt reputatus fuerit ex maioribus operibus ab Imperatoribus factis. 103.C
portuenſibus in fundamentis demerſa fuit nauis honoraria, quæ ex Ægypto obeliſcum detulerat miræ magnitudinis, & Romanæ potentiæ index. 103. A.B
portuen. ciuitas varie appellata. 103.C
portus, qui è miſerabili reliquia ſupereſt ædificatus fuit à Traiano Imperatore. 103. D
portuenſis ciuitas plures martyres protulit. 104.A
portuenſi in ciuitate fidem originem habuit cum ipſis Vrbis fundamentis. 104. A
portuenſis primus Epiſc.fuit S.Hipolytus martyr, & Doctor inſignis. 104.A.B
portuenſis ciuitas habebat xenodochium pro recipiendis Epiſcopis, & fidelibus proficiſcentibus ad limina SS.Apoſtolorum. 104. B.
portuenſis Epiſcopus vnus ex ſeptem Epiſc. Cardinalibus aſſiſtentibus ſummo Pontifici. 104.C
portuenſis Epiſc. celebrabat feria tertia in Laterano. 104.C
portuenſi Epiſcopatui facta eſt vnio Epiſcopatus Siluæ candidæ, & ſanctæ Rufinæ, ex qua magno priuilegiorum cumulo ditatus fuit. 104. B.C
portuen. & Siluæ candidæ Epiſc. in inſula Licaonia Vrbis palatium Epiſcopale, & reſidentiam habebat. 105.D
portuen. Epiſc. habebat reſidentiam tam in inſula Licaonia, quam in Eccleſia ſancti Ioannis ad duos pontes. 122.B. & 153.C
portuenſi Epiſc. regebat Eccleſias Vrbis Leoninæ. 105.D
portuen.Epiſc. prærogatiuæ. 105. C. D
portuenſi Eccleſiæ, & Epiſcopatui adiudicata fuit Eccleſia S. Adalberti nunc S. Bartholomæi in Inſula. 1:6. B
portuenſis Epiſc. intronizat Papam, 124. C
portuenſis Epiſcopi iuriſdictio. 137.D. & 144.C
portuenſi diœceſi Tranſtyberina Regio Vrbis ſubeſt. 138.A
portuenſis diœceſis, & Epiſcopatus fines deſcribuntur. 139. B
portuenſi Eccleſiæ Gregorius Papa Nonus confirmauit priuilegia. 154.D
portuen. diœceſis continebat etiam Caſtra Formelli. & Scrofani. 154. D
portuen.Epiſc.priuilegia. Vide verb. priuilegium.
portuenſem Eccleſiam. & palatium Epiſcopale Fuluius Cardinalis Corneus inſtaurat. 175.B
portuenſis Eccleſiæ amplum patrimonium deſcribitur. 135.D
portuenſi Epiſcopo conceſſæ fuerunt Salinæ. 140. C
portuenſi Epiſcopo erat Dominus caſtri Cæſani. 135. D
prænestina Eccleſia eſt quarta ſedes Epiſcopalis antiquiſsima. 219.A
prænestinæ ciuitatis fundatores referuntur. 219. B
præ-

Prænestinæ ciuitatis exordia varia apud plures au-
thores. 219. C
præneſte dicta quia montibus præſtat. 220. A
præneſte extabat 500. annos ante Chriſtum na-
tum. 220. B
præneſte Romanorum Colonia. 220. B
præneſte aderat celebre Templum Fortunæ.
220. C
prænestinæ ruinæ Templi Fortunæ. 200. B. C
prænestina ciuitas ex præcipuis vrbibus Latij, ac
Italiæ. 22P. A
præneſte muſiui operis picturę, ſeu vt vocant mu-
ſaici cepit origo, 220. C
prænestinæ diuitiæ. 220. C
præneſte à Bonifacio Papa Octauo deſtructa, &
alijs. 221. A
præneſte à Columnenſibus reſtituta. 221. B
pręneſte vendita Principibus Barberinis.
221. C. D
prænestino Epiſcopo, qui Antipapam ordinaue-
rat manus aruerunt. 222. D
præneſte dicta ciuitas Papæ. 244. C
præneſte Aboriginum ſedes tutiſſima. 219. A
prænestina ciuitas cur antiquitus ſacra dicta. 220. B
prænestina ciuitas obſeſſa ob receptionem Pon-
cellotti, & Fortebraccij, & ſub Eudenio Papa
Quarto iterum exciſa. 221. B
præneſte quando Chriſtiana fides plantata fuerit.
221. C
prænestinus Tutelaris Diuus Agapitus Martyr.
221. D
præneſte floruit donec Romanum ſtetit Impe-
rium. 221. A
prænestinus Epiſcopus celebrat in Laterano coram
Pontifice. 221. A
prænestinus Epiſcopus Vbertus legatione Apoſto-
lica fungitur in Germania pro redarguendo
Henrico Imperatore ſimoniacæ labis. 223. C
prænestinus Epiſcopus Conon Germanus in plu-
ribus Concilijs anathemate ferit Henricum Im-
peratorem, qui violentas manus in Pontificem
Paſchalem Secundum iniecerat, & carceri man-
pauerat. 224. D
Prænestinus Epiſcopus à Papa Gelaſio proponi-
tur eligendum in Pontificem Maxim. poſt ſe.
225. B
prænestinus Epiſc. Conon. oblatum Pontificatum
reſpuit. 225. A
præneſte altare, & cryptam ſancti Agapiti ædificat
Epiſc. Conon. 225. C
prænestinus Epiſc. S. Guarinus ſupellectile à Pon-
tifice ſibi dono data deuendita, illam pie in
pauperes diſtribuit. 226. C
prenestinæ Vrbis auctor dicitur Caccolus filius
Vulcani. 219. C
prenestinæ Vrbis nomen vnde dictus. 219. C
220. A
prenestina Vrbs Aboriginum, & Pelaſgorum an-
tiquorum habitatio. 220. A
præneſte confugiebant qui bello tutari vellent
220. C
prænestinorum Canonicorum duodecimus nume-
rus. 221. D
præneſte Sanctimonialium cœnobium ædifica-
runt Principes Barberinis. 221. D
Prænestinum Epiſcopatum inuadit Hugo Candi-
dus, qui in Cardinalatu vixit annos quinqua-
ginta, vir nigerrime mentis, ſchiſmatis, & An-
tipapæ Clementis impudens ſectator. 223. D
prænestinus Epiſcopus Conon humanus lega-
tus Orientis vir ſanctimonia, & rerum geſta-
rum clarus. 224. C D
prænestinus Epiſcopus Conon electionem de
ſe factam in Pontificem max reſpuit, ac vota
Cardinalium tranſuertit in Caliſtum Secun-
dum. 225. A
prænestinæ criptæ dedicationis Epitaphium.
225. C D
prænestinus Epiſcopus Iulius Vngariæ gentes
seducit ad partes, & obbedientiam Pontifi-
cis, abſente Alexandro Tertio vicariam Vr-
bis regimini operam ita ſedulam dedit, vt vix
factioſa illis temporibus amplius deſiderari
pro quiete poſſet. 227. B
prænestinus Epiſcopus Manfredus abſtat cum
ſeptem cardinalibus abiurationi factæ à Fe-
derico Imperatore teterrimi ſchiſmatis. 227. B
prænestinis Epiſcopis palatium condit propè
ſanctam Mariam Maiorem. Cardinalis Pau-
lus ſcholaris. 228. C
prænestinis Epiſcopis, & Eccleſiæ confirmat
conceſſio palatii, & oblationis vnicam Cele-
ſtinus Papa. 228. D
prænestini Epiſcopi Vidonis magna facinora.
230. C D
prænestinus Epiſcopus fundat monaſterium ſan-
cti Petri pro monialibus in oppido Palliani
Prænestin Diœceſis. 238. C
prænestinum Epiſcopatum ob æris intemperiem
cum Cardinalatu dimittit Stefanus Epiſcopus
Strigonienſis. 239. C
prænestinus Epiſcopus quando dictus fuerit Epi-
ſcopus Ciuitatis Papalis. 244. C
præneſte carceri mancipatur Bonifacius Octauus
244. C
prænestini Epiſcopi opera vtitur Bonifacius
Octauuus pro condendo ſexto decretalium
libro. 245. A
prænestinum Epiſcopatum vltro deponit Anto-
nius Cardinalis Caietanus in concilio Piſano
pro pace Eccleſiæ, & concordia facienda.
247. A
Priuernum Volſcorum caput ciuitas antiquiſſi-
ma deſcribitur. 195.* D
priuerni creditur predicaſſe Euangelium S. Pe-
trus met Apoſtolus. 196.* C
priuernum ciuitas olim Epiſcopalis. 196.* D
priuerni reſtitutio. 196.* C
priuernum deuaſtatur à Theutonicis. 196.* B
priuernum plures illuſtres viros protulit. 197.* C
priuernatium ciuium illuſtrium nobilis ſeries, &
exacta coſtratio. 197.* C D
priuilegia Eccleſiæ Oſtien. 63. C D
priuilegium Gregorij Noni conceſſum Veliter-
nenſibus ciuibus. 83. C
priuilegia, & dos Abbatiæ Trium fontium ſan-
ctorum Vincentij, & Anaſtaſij Vrbis. 65. A
priuilegiorum confirmatio facta prædictæ Ab-
batiæ

batiæ à Gregorio Papa Nono. 67. D
priuilegia Aretinæ Eccleſiæ. 457. C
Luitprandi Regis. 457. C
eiuſdem alterum. 458. D
Caroli Magni. 459. D
Lotharij Imperatoris. 461. A
Othonis Imperatoris. 462. B
Stephani Noni Papæ. 464. D
Alexandri Secundi Papæ. 465. C
Philippi Feder. Imp. filij, Ducis Etrur. 467. D
Federici Imperatoris. 471. D
Henrici Quarti Imperatoris. 472. D
Sigiſmundi Imperatoris. 477. B
priuilegia confirmata Forconenſibus Epiſcopis 421. C
priuilegia Aſculanæ Eccleſiæ. 490. A
Othonis Imperatoris. 494. D
Conradi Imperatoris. 496. A
Henrici Imperatoris. 499. D
eiuſdem alterum. 501. A
Leonis Noni Papæ. 503. A
Henrici Imperatoris ſententia. 505. B
Lundigeri Vrbis comitis. 490. B
iterum diſcuſſus. 491. C
priuilegium Alexandri Papæ Tertij conceſſum Abbatiæ noui portus Anconæ. 375. D
priuilegia Aſculanæ Eccleſiæ confirmantur à Lothario Imperatore. 508. D
Federici Ænobarbi. 513. A
Henrici Sexti Imperatoris. 515. D
eiuſdem aliud. 516. A
aliud eiuſdem. 518. D
plura alia eiuſdem Imperatoris priuilegia ad fauorem dictæ Eccleſiæ Aſculanæ. Vide à carta 517. vſque ad 509.
Conſtantiæ Imperatoris. 519. D
Legati miſſi ab Imperatore. 520. C
Othonis Imperatoris. 521. D
Federici Regis Siciliæ. 522. B
Honorij Tertij Papæ. 523. B
priuilegium Camerinenſis Eccleſiæ conceſſum à Federico Secundo Imperatore. 597. D
priuilegium Abbatiæ Cauenſis Vrbani Papæ Secundi. 646. C
priuilegia Eugubinæ Eccleſiæ, & Ciuitatis. 678. C
Innocentij Secundi Papæ. 678. D
Cœleſtini Secundi Papæ. 679. D
Alexandri Tertij Papæ. 681. A
Cœleſtini Tertij Papæ. 684. D
Innocentij Tertij Papæ circa electionem canonicorum. 686. B
Gregorij Noni Papæ. 682. B
Henrici Sexti Imperatoris. 683. B
Federici Secundi Imperatoris. 600. A
Gregorij Decimitertij Papæ. 700. B
priuilegia Fulginatenſis Eccleſiæ. 742. A
Henrici Quarti Imperatoris. 742. D
Innocentij Secundi Papæ. 744. D
Innocentij Tertij Papæ. 751. A
Iulij Cardinalis ſancti Marcelli legati Apoſtolici. 746. D
priuilegia Furdanæ Eccleſiæ. 780. C
Riccardi comitis. 780. D
Confirmatio eiuſdem. 782. A
priuilegia Interamnenſis Ciuitatis, & Eccleſiæ 816. A
Othonis Quarti Imperatoris. 816. D
Aliud Honorij Papæ. 826. B
Reſtitutio bonorum Eccleſiæ Interamnenſis. 821. B
priuilegia Lucenſis Eccleſiæ. 849. A
Ludouici Imperatoris. 849. B
Caroli Magni. 850. A
Item iudicium Papæ, & Imperatoris. 851. B
Adalberti Marchionis. 852. D
Lotharij Regis, & eius vxoris. 854. A
Conradi Imperatoris. 858. D
Bonifacij Marchionis Etruriæ. 860. A
Alexandri Papæ. 861. D
Eiuſdem aliud. 865. B
Aliud eiuſdem. 867. A
Gregorij Septimi Papæ. 888. C
Comitiſſæ Matildis. 889. C
Eiuſdem aliud. 871. A
Item aliud eiuſdem cum duobus alijs ſequentibus à col. 873. B vſque ad 875.
Gelaſij Secundi Papæ. 877. A
priuilegia Lunenſis Sarzanenſis Eccleſiæ. 895. C
Berengarij Regis. 895. C
Othonis Magni Imperatoris. 897. C
Othonis Secundi Imperatoris. 898. D
Alberti Marchionis. 903. B
priuilegiorum occaſione facta pax cum Marchionibus Malaſpinis. 904. B
Donationes factæ ab Epiſcopis. 908. B C
Iuramentum hominum Ciuitatis Sarzanenſis factum in manibus Epiſcopi ſuper fidelitate. 919. B
Eugenij Papæ Tertij. 910. A
Alexandri Tertij Papæ. 911. D
Federici AEnobarbi Imperatoris. 913. C
aliud eiuſdem. 914. C
Honorij Tertij Papæ. 919. A
Rodulphi Primi Imperatoris. 921. A
priuilegia Melphienſis Eccleſiæ. 996. A
Paſchalis Secundi Papæ. 996. A
Cœleſtini Tertij Papæ. 997. B
Nicolai Papæ. 1003. C
Caroli Secundi Neapolitani Regis. 1004. C
Roberti Neapolitani Regis. 1004. C
Eorumdem confirmatio. 1006. C
Sententiæ, & priuilegiorum intimatio communi monitorij. 1009. D
Ladiſlai Regis Neapolitani. 1011. C
Cœleſtini Tertij Papæ. 1054. C
Pij Secundi Papæ. 1015. B
priuilegia Militenſis Eccleſiæ. 1022. A
Rogerij Guiſcardi. 1022. A
Calixti Secundi Papæ. 1030. D
Eugenij Tertij Papæ. 1032. A
priuilegia Papienſis Eccleſiæ. 14.* C
Ioannis Octaui Papæ vſus pallij, & crucis. 14.* C
Paſchalis Secundi Papæ. 20.* D
Honorij Papæ Tertij. 32.* B
Sixti Papæ Quinti. 45.* A

Priuilegia Pennen Eccleſiæ, & Abbatiæ. 49.*A A
Berardi comitis donatio. 149.*A
Gregorii Noni Papæ. 54.*A
Vrbani Quarti Papæ. 61.*B
Innocentij IV. Papæ. 59.*B
Benedicti XII. Papæ. 62.*C
priuilegia Epiſcoporum Portuenſium, & S. Rufinæ ſeu Siluæ Candidæ. 106.C
Sergij Tertij Papæ, vnà cum donatione. 106. D
Ioannis Papæ Decimiſſoni, vnà cum conceſſione totius ciuitatis Leoninæ in ſpiritualibus. 108. D
Eiuſdem quod primus ad coronandum Imperatorem vocetur. 112. C
Benedicti Noni Papæ. 116.D
Ioannis XIII. confirmatorium aliarum gratiarum hactenus conceſſarum, ac deducendi aquam Tiberis. 134. C B
Benedicti Octaui Papæ conceſſionis patrimonij, & diœceſis. 135. D
Eiuſdem conceſſionis Salinarum. 140, C
Ioannis XIX. Papæ confirmatio conceſſionis Benedicti Papæ Octaui. 141. B
Leonis Noni Papæ. 142. A
Gregorij Noni Papæ confirmatio priuilegiorum. 154. D
Eiuſdem ampliatio diœceſis Formelli, & Scroſani. 154. D
priuilegia Reatinæ Eccleſiæ, & Epiſcopatus. 109.* A
Anaſtaſij Tertij Papæ. 109.*B
Federici Primi Imperatoris. 117.*A C
priuilegia Spoletanæ Eccleſiæ, & Epiſcopatus. 175.* D
Alexandri Secundi Papæ. 442
in append.
Vrbani Tertij Papæ. 443. C
in append.
Vrbani Octaui Papæ conceſſionis Roſæ aureæ. 168.*A
Alexandri Secundi Papæ. 442
in append.
Andreæ Epiſcopi. 440
in append.
Vrbani Tertij Papæ. 443
in append.
Bonifacij Noni Papæ. 445
in append. D
priuilegium Verulanæ Eccleſię, & Epiſcopatus. 291.* C
Vrbani Secundi Papæ. 291.*C
priuilegia Volaterranæ Eccleſiæ, & Epiſcopatus. 334.* B
Ludouici Imperatoris. 334.*C
aliud eiuſdem. 334.*D
Matildis Comitiſſæ. 346.*B
Paſchalis Secundi Imperatoris. 349.*A
Henrici Secundi Imperatoris. 335.*A
eiuſdem aliud. 335.*D
Philippi Ducis Tuſciæ. 356.*C
Henrici Secundi Imperatoris tria alia. 357.* A
Innocentij Tertij Papæ. 357.*D
A Othonis Quarti Imperatoris. 360.*B
Innocentii Papæ Tertij literæ. 363.*C
Caroli Quarti Imperatoris. 370.*C
Eiuſdem aliud exemptionis à pedagijs. 372.* D
priuilegia Abbatiæ Montis Ilcinij Vallis ſtarciæ, olim Cluſinæ Diœceſis. 434. A
In append.
Henrici Imperatoris. 434. B
In append.
Anaſtaſii Papæ. 430. D
In append.
priuilegia Amerinæ Eccl. & Epiſcopatus. 413. A
In append.
Vrbani Quinti Papæ. 413. B
in append.
B Clementis Quarti Papæ. 414. C
In append.
priuilegia Monopolitanæ Eccleſiæ, & Epiſcopatus. 423. C
In append.
Vrbani Papæ Secundi. 423. D
In append.
Calixti Secundi Papæ. 426. A
In append.
Eugenij Papæ Tertij. 426. A
In append.
Ferdinandi Primi Regis Neapolitani. 428. A
In append.
Alexandri Tertij Papæ. 429. D
In append.
priuilegia Abbatiæ de Ceccano. 483. A
C In chron. poſt append.
Innocentij Tertii Papæ. 483. B
in chronic. poſt append.
Gregorij Noni Papæ. 490. A
In chron. poſt append.
priuilegium inungendorum Regum Franciæ Remenſibus Archiepiſcopis conceſſum confirmatur ab Apoſtolico Legato. 231, A
priuilegia Eccleſiæ Prænestinæ. 228. D
Cæleſtini Papæ Tertii conceſſionis Palani. 228. D
Confirmationis erectionis, & dotationis Monaſterii Palliani Prænestinæ diœceſis Innocentii Papæ Tertii. 238. D
prouinciarum Geographiæ ſuis ſcriptoribus particularibus author remittit. 1. B
D prouinciæ gentilium an conueniant cum regimine eccleſiaſtico. In princ.
prouincia gubernatur ab Archiepiſcopis, non ab Epiſcopis ibidem.
prouincialia concilia. Vide concilium.
purpuræ vſus Cardinalibus Regularib. non dabatur, & ideo Philippus de Camera Monachus Card. ea vſus eſt ex priuilegio. 280. A

Q

Qualitas, & denominatio ciuitatis in Italia non competit oppidis niſi habeant proprium Epiſcopum. 305.*C
qualitas laborum pro Apoſtolica ſede ſuſceptorum à Iacobo Cardinali Pecoraria. 238. C

quare ſuerit introducta campanæ pulſatio ad miſſam. 230. D
quanta fuerit cõſtantia Iacobi Cardinalis Pecorarię dignoſcitur ex reſponſione data Imp. petenti eius amicitiam poſt careerationem, in qua eum derinuerat. 438. B
quatuor vnciæ ſtanei Portuenſis ſpectant ad Epiſc. Card.d.Ciuitatis. 137.C
quatuor Patriarchales ſedes principales Eccleſiæ Catholicæ. 328. B
quęſtio inter Epiſcopos Reatinos dirimitur à Pontifice excluſione omnium electorum.
quæſtio inter canonicos Sancti Pamphili, & Sulmonenſes terminatur ab Vrbano Papa Octauo. 252.* B
quæſtio electionis factæ in Epiſcopum Anagninum Landi Catenaccii quomodo terminata. 354. C
quæſtiones, & lites, ac bella ædita ab Imperatoribus pro Ducatu Apuliæ, & Regno Neapolitano. 452.& 454.per totum In chron. poſt append.
quomodo habiti fuerint Cardinales capti à Piſanis, & Imperatore. 238. A
quomodo Papa correxerit Epiſcopum abſumptum ex ordine regulari, nimis laxe in Epiſcopatu viuentem. 37.* D
quot legationes Apoſtolicas obierit Stephanus Epiſcopus Strigonienſis. 57.* D

R

Raphael Riarius Epiſcopus Oſtien. & Veliternen. coniurat in Leonem Papam Decimum. 93.D
Rauellæ Vrbis deſcriptio. 98.* C
Rauellatum ciuium, eorumque geſtorum narratio. 98.*D
Rauellenſes ciues, ex fundatoribus religionis ſancti Ioannis Hieroſolymitani. 99.* B
Rauellæ Vrbis ædificatio. 98.* D
Rauellum ob benemerita in Rogerium Epiſcopatu ornatur. 99.* C
Rauellenſi Epiſcopatui Scalen.vnitus. 100.* B
Rauelleñſis Eccleſia ditatur priuilegio à Paſchali Papa Secundo. 100.* D
Rauenna Longobardis ablata à Pipino Rege Franciæ. 457. B In chron. poſt append.
Rauennates Præſules ad obedientiam Romani Pontificis reducti. 22. B
Rapollæ Epiſcopatus Melphien.vnitus. 993.A
Reatæ ciuitas antiquiſsima deſcribitur. 106.* C
Reate ſitus, ac qualitas morum. 106.* B.C
Reate templum Veſtæ celebre exiſtebat. 106.* D
Reatini à quo fidem Chriſti habuerint. 108.* B
Reatinæ reliquiæ nobiles. 107.* B
Reatino Epiſcopo Anaſtaſius Papa IV. amplum patrimonium concedit. 109.* C
Reate à Rogerio Rege deſtructa, & opera Adenulphi Epiſcopi reædificata. 1.3.* C
Reate dignitate Epiſcopatus, & nomine ciuitatis exuta ob interfectionem Epiſcopi. 121.* C
Retinus vicus nunc nomine Phalagrinus protulit Imperatores Veſpaſianum Titum, & Domitianum. 506.* D
Recinetum, ſeu Recanati ciuitas ædificatur ex ruinis Heluiæ Recinetæ. 127.* D
Recinetum erigitur in ciuitatem. & Epiſcopali dignitate decoratur à Gregorio Papa Nono. 128.* A
Recineti Epiſcopatus erectionis litteræ Gregorii Noni, & translatio ad eum Epiſcopatus Auximani. 128.* C
Recinetenſes ciues Laudati à Gregorio Nono. quod fideles Eccleſiæ fuerint contra Federicum Imperatorem. 128.* A
recinetum ciuitas factioſiſſima. 128.* D
recineti ciuitas variè ob factiones plectitur. 129.* A.B.
recineti, ſeu Recanaten. ciuitas priuatur Epiſcopatu, & Maceratenſi Epiſcopo ſubiicitur. 129.* B
recinaten. Epiſcopatu vnitur Laurerano nouiter erecto. 129.* C
recinatenſis ciuitatis, & Epiſcopatus reſtitutio. 133.* B
receptio ſub protectione S.Sedis Apoſtolicæ Abbatiæ S.Mariæ de flumine de Ceccano. 483.B In chron. poſt append.
redimendis captiuis e manu infidelium magnam opem adhibet Ioannes Quartus Pont. Max. 21. A
reformationis norma pręſcripta à Pontifice facienda regularibus. 763.C
reges Primi Romanorum. 3. C
regum Romanorum naturales propenſiones, & geſta. 3.B.C
regum Galliæ iunctio Remenſi Archiepiſcopo conceſſa à S.Sede Apoſtolica. 231. A
regis, & comitum Siciliæ carceratio. 475.D In chron.poſt append.
regem Belam anathemate perculit Stefanus Cardinalis Strigonienſis. 241. D
regina Catherina Pariſiis coronatur ab Epiſcopo Cardinali Præneſtino. 253.B
rex Neapolitanus inuadit Imperium Conſtantinopolitanum. 470. C In chron. poſt append.
rex Brittonum Chriſtianus efficitur. 451.D In chron. poſt append.
S.Reguli Archiepiſcopi inuentio corporis facta ab Epiſcopo Lucenſi 847. B
religio Hieroſolymitanorum Equitum S. Ioannis fundata ab Amalphitanis, Scalenſibus, & Rauellenſibus ciuibus. 99.* B
reliquiæ S. Victoris conceſſæ Volaterranæ Eccleſiæ à Caliſto Papa Secundo. 350.* B
remenſem Archiepiſcopatum datur Vidoni Epiſc. Præneſtino ob nullitatem electionis ab Innocentio Papa Tertio. 232.C
remenſis Archiepiſcopi nullitas electi cauſæ recenſentur in epiſtola Innocentij Papæ Tertij. 330. A.D
renunciatio Epiſcopatus callide facta à familiari Epiſcopo Marſorum. 986.C
renunciatio facta inuito Epiſcopo ob ampliſſimas facultates, & mandatum ob quæ caruit Epiſc.

ſuo Epiſcopatu cauſa ſtudis familiaris ſui. 986. C
repudinm Reginæ Francorum à Ioanne Epiſcopo Sabinenſi Legato Apoſtolico prudenter vetitum. 185. C
riccardus Epiſcopus Albanen. Legatus Apoſtolicus in pluribus locis mira fecit, ſed ſuſpectus de ſchiſmate, & ambitu Pontificatus. 291. C. D
riccardus Rex Britanniæ Lucenſi in ciuitate deceſſit. 846. D
rithmi belli campani, ab Henrico Imperatore geſti. 472. C
In chron. poſt append.
robertus Guiſcardus Melphiæ præſtat iuramentum fidelitatis ſummo Pontifici. 993. B
robertus Epiſcopus Aquinas concionator inſignis. 415. A. In append.
rodoaldus Epiſc. Portuen. male ſe geſſit in legationibus, & præcipue Conſtantinopolitana ideo à Nicolao Papa depoſitus. 131. D
rodericus Borgia Epiſc. Portuen. eligitur Pontifex ſub nomine Alexandri Sexti. 171. C
rodulphus Capratius Epiſcopus Albanenſis coronat Carolum Siciliæ Regem eumque iuuat pro recuperatione Regni aduerſus Manfredum. 302. D
rodulphus Caprarius Epiſcopus Albanen. Legatus Apoſtolicus in bello ſacro præſens fuit obitu ſancti Ludouici Regis Galliæ. 303. A
romana ſedes in Latio poſita. 1. A
romuli artes ad efficiendum, vt Vrbs incoleretur. 3. B
romuli bella, & pax cum Sabinis. 3. C
romuli geſta, qui & vi ſublatus dicitur. 3. B. C
romanæ Vrbis tempus ædificationis refertur. 23. A
romana Eccl. eſt mater omnium Eccleſiarum. 5. A
romanæ Eccleſiæ, vt ſplendor luceſceret S. Petrus Epiſc. illi immediate ſubiectos creauit. 5. D
romanæ ſedis laudes. 1. A
romanorum manus multo ſanguine Chriſtianorum maduere. 3. D
roma à Roberto duce capitur. 460. D
In chron. poſt append.
roma capta à Federico Imperatore. 468. A
In chron. poſt append.
romana ſedes Apoſtolici culmen honoris. 1. A
romanus Bonauentura Epiſc. Portuenſis, Legatus Apoſtolicus, vir magnus. 157. A. B. C
roma ſtabit donec erunt homines. 2. C
romæ ſanctus Petrus cathedram poſuit. 449. D
In chron. poſt append.
S. Rufini Marſorum, & Aſſiſienſis Epiſc. vita copioſe deſcripta. 955. B

S

SAbinianus Papa Annonæ copia recreauit populum Romanum. 20. A
ſabina prouincia à Sabo dicta. 180. A
ſabinæ deſcriptio, & fines. 180. B
ſabina vnde dicta. 180. C
ſabo idem quod Deus Fidius. 180. E. C
ſabina patria Tatii, & Numæ Pompilii Regum Romanorum. 180. A. D
ſabinorum incremento Vrbs Romana creuit. 3. B
ſabinenſis Epiſcopatus deſcriptio. 179. A. B
A ſabini fidem Chriſti hauſere ab ipſis primis temporibus Apoſtolorum. 181. C
ſabini Martyres habuere ipſa tum naſcente Eccleſia. 181. B. D
ſabinus Epiſcopus vnus ex 7. antiquis aſſiſtentibus Epiſcopis Romano Pontifici. 181. C
ſabinus Epiſc. & S. Euthimii idem eſt. 181. D
ſabini Epiſcopi attentatum contra Abbatiam Farfenſem. 182. C
ſabinenſis Epiſc. & capitulum concordia. 186. A
ſabinen. Epiſcopatus tranſlatio ad oppidum Malleani. 210. D
ſabinorum Epiſcoporum ſeries. 211. A
ſanguis Domini noſtri Ieſu Chriſti Mantuæ ſeruatur. 931. B. C
ſanguis S. Pantaleonis in ciuitate Rauelli ſingulis annis in eius feſtiuitate ebullit. 97.* D
B ſalutiarũ ciuitas Pedemontana deſcribitur. 137.* D
ſalutiarum ciuitas cur ſic dicta referuntur plures opiniones. 137.* D
ſalutiæ erigitur in ciuitatem cathedralem Epiſcopatus à Iulio Secundo Pont. Max. 138.* C
ſalutinæ Eccleſiæ erectionis in cathedralem bulla. 138.* D
ſalutiarum Marchioniſſæ ſcribit Iulius Papa Secundus. 141.* C
ſalutiarum Marchionatus commutatio cum prouincia Braſsa. 143.* C
ſalamon Epiſcopus Aretinus geſta Martyrum ſcribit. 436. C
In chron. poſt append.
ſaturni oſſa apud Atinam Vrbem ſepulta. 496. D
C In chron. poſt append.
ſcalona à Chriſtianis capta. 465. A. poſt append.
ſchiſma primum in Eccleſia Dei. 11. A
ſchiſma teterrima obiuratur à Federico Imp. coram ſeptem Cardinalibus. 227. C
ſcriptores vitarum ſummorum Pontificum recenſentur. 6. B
ſecta mala in Regno extincta. 470. D
In chron. poſt append.
ſæculariʒatio Eccleſiæ Eugubinæ. 698. B
ſecularizatio Eccleſiæ cathedralis Peruſinæ. 81.* B
ſententia lata ſuper differentiis Anagninis. 354. C
ſeneſchalcus Regni Neapolitani Anathematis ictu percuſſus ob inuaſionem Eccleſiaſticæ ditionis. 236. B. In chron. poſt append.
ſeneſchalcus Regni Neapolitani pænitens abſoluitur à Vidone Papareſco Legat. Apoſt. 236. B. C
D ſepultus fuit viuus Cardinalis Romelinus. 314. B
ſergii Epiſcopi Nepeſini, & fratrum donationes. 1099. C
ſergius Tertius per triennium ſedem Pontificalem vſurpat. 28. D
ſeptia, nunc Setinum peruetuſtum oppidum, olim fuit ſedes Epiſcopalis. 199.* C
ſexto decretalium condendo Bonifacius Papa Octauus vtitur opera Gulielmi Mondagoſi. 245. A
ſextus decretalium Boniſac. Papa VIII. in concilio Lugdunen. molitur, & publicat. 245. A. C
ſiciliæ Legatus Card. Berardus de Berardis de Callio in Vmbria. 243. A
ſico Epiſcopus Oſtien. Antipapa ſub nomine Leonis

nis Octaoi. 71.*C
ſignia ciuitas antiqua Romanorū colonia. 147.*C
ſignia cur ſic dicta. 147.*D
ſignia patria S. Vitelliani Papæ. 148.*C
ſigniæ Dominus Antonius Cardinalis Barberinus, 148.* C
ſigninæ Eccl. aliquot epitaphia ſuppleta. 439.D
ſigninæ Eccleſiæ Epiſcoporum ſeries. 149.*B
ſignia quo tempore fidem hauſerit. 148.*A
ſignini Vini virtus. 148.*B
ſiluæ Candidæ deſtructio. 105.A
ſiluæ candidæ deſcriptio 105.B
ſilua candida locus vbi martyrio coronatæ fuerunt SS. Rufina, & Secunda. 105.B.C
ſiluæ Candidæ Epiſc. vnus ex ſeptem Aſsiſtentibus Epiſcopis Cardinalibus Rom. Pontifici. 105. B
ſiluæ candidæ Epiſcopatus vnitus Portuen. 103.C
ſiluæ Candidæ Epiſc. plura donatur à Sergio Papa Tertio. 106.D
ſiluæ candidæ cauſa pro tertiis menſæ in oppido Galeriæ agitatur in Concilio Romano. 114.D
ſiluæ candidæ Epiſcopo datur decretum fauorabile in cauſa tertiarum. 116.B
ſiluæ Candidæ Epiſcopus ſuccedit decedentibus abſque teſtamento. 121.B
ſiluæ candidæ. Epiſcopus plura annua ex confeſſione S. Petri in Vaticano percipiebat vi priuilegij. 127.D
ſiluæ candidæ Epiſc. dabatur chirotecæ, cum quibus Pontifex illa die celebrarat ad altare ſancti Petri. 127.D
ſiluæ candidæ Epiſc. erant perpetui S.R.E. Bibliothecarij. 128.A
ſiluæ candidæ Epiſc. Victor II. Papa confirmat priuilegia; 128.B
ſiluæ candidæ Eccleſ. quando ſeparata à Portuen. Epiſcopatu. 169.D
S. Silueſter Papa vir magnus multa peregit cum Conſtantino Imperatore pro eccleſia, vixit in Pontificatu annos xxij. 12.D
S. Siluerius Papa martyr relegatur in Inſula Palmaria, vbi deceſſit. 18,C
ſimmacus Papa exagitatus à Laurentio Antipapa & à Theodorico Rege ei Papatum adiudicatur. 56.C
S. Simplicius Papa Petrum Alexandrinum Epiſcopum hæreſi Euthichetis infectum anathemate ferit. 15.C
S. Siricius Papa celebrat concilium in baſilica ſancti Petri. 13.D
S. Sixtus Primus Papa addit canoni miſſæ verba Sanctus Sanctus. 8.B
S. Sixtus Secundus Papa ſolatur S. Laurentium, ac diem martyrij prædicit. 51.C
ſixtus Quintus Papa fundauit, & dotauit canonicatus Tuſculanos. 261.D
ſocietates laicorum quale antiquum ſimbolum habuerint. 214.*B
ſoderini Cardinalis frater Veſilliferatu patriæ deijcitur. 377.*D
ſolis obſcuratio. 416.B In chron. poſt append.
ſoles tres viſi. 466. D. 492. A. 502. B In chron. poſt append.
ſolis defectio in morte Chriſti D. N. 493.B In chron. poſt append.
ſora ciuitas antiqua colonia primum Sannitum, poſtea Romanorum colonia, & municipium. 153.* C
ſoræ ſitus, & ædificatores deſcribuntur. 155.*D
ſora paſſa eſt incendium tempore Federici Imperatoris. 155.*B
ſora patria Card. Baronii. 155.*D
ſora tempore naſcentis Eccleſiæ martyres inſignes habuit. 156.A
ſora fidem Chriſti recepit temporibus Apoſtolorum. 156.*B
ſora recepta ab Innocentio Papa Tertio, & tradita Riccardo eius fratri. 48.B,D
ſpoletum ciuitas Vmbriæ antiquiſsima, Ducatus Spoletani caput. 161.*C
ſpoleti primi incolæ, & ædificatores. 161.*D
ſpoleti denominatio, & ſitus. 162.*A
ſpoletum conſtitutum pro ſede Longobardorum, & erectum in Ducatum. 161.*D
ſpoletum à Gothis captum, ac exciſum à Narſete refectum, & inſtauratum. 161.*C
ſpoletum habet ampliſsimam diœceſim. 163.*A
ſpoletinum Ducatum extincto Deſiderio Romanæ Eccleſiæ donatur à Carolo Magno. 162.*A
ſpoletini ſe dederunt Eccleſiæ, & barbam, ac caput in ſignum odij Longobardorum raſerunt. 162.* B
ſpoletinorum Ducum ſeries. 162.*A.B.C
ſpoletum patria plurium virorum Illuſtr. 162.*D
ſpoletinis S. Britius diſcipulus S. Petri prædicat. 167.* A
ſpoletinæ Eccl. & Martinum deſcriptio. 167.*B
ſpoletina Eccleſia decoratur à Summo Pontifice Vrbano Octauo dono aureæ Roſæ. 168.*A
ſpoletanæ Eccleſiæ priuilegia ſuppleta. 440.B. in append. & vide in verb. priuilegia.
ſpoletanæ Eccleſiæ indulgentia perpetua. 443.B. In append.
ſpoletum crematur à Gulielmo Rege Siciliæ. 465. B. In chron. poſt append.
ſpoleti moratur Gregorius Papa Nonus, & pacem pertractat legatione Iacobi Pecoranæ Cardinaliſs. 237.B
ſpoletani Ducis donatio facta Monacis Camerinen. 587.A
ſtagni Portuen. quatuor vnciæ ſpectant ad Epiſc. Portuen. 137.C.
ſtephanus Papa Septimus violenter Pontificatum inuadit poſtea in carceribus ſtrangulatur. 28.A
ſtephanus Alberti Epiſc. Oſtien. & Velitern. eligitur Papa ſub nomine Innoc. VI. 87.C
ſtellæ de cœlo viſæ cadere. 461.B In chron. poſt append.
ſtrigonienſis Epiſc. dimittit Cardinalatum, & Præneſtinum Epiſcopatum, & redit ad primam Eccleſiam. 239.B
ſulmo ciuitas antiqua ædificata ex ruinis confinij. 250.* C
ſulmonenſis, Valuenſis, & confinii vnitæ Eccleſiæ. 250.* C
ſulmonæ S. Petrus Cœleſtinus ſui ordinis fundamenta iecit. 251.*C

ſulmonenſis Eccleſiæ donationes, vide verb. donatio.
ſutrium colonia, & municipium Romanorum. 189.* C
ſutrinæ ciuitatis nomina excutiuntur. 189.* B.C
ſutrij duo concilia celebrata fuere. 189.* D
ſutrinæ Eccleſiæ Nepeſina vnita ſub Eugenio Papa Quarto. 192.* C

T

Tancredus eligitur in Regem Siciliæ poſt Guliclmum. 471. D. In chron. poſt append.
terami, ſeu Aprutin. Epiſcopatus priuilegia, ſtatus, & alia, vide in verb. Aprutin.
terracina ciuitas Latii antiquiſſima varie appellata. 194.* D
terracina colonia, & municipium Romanorum. 195.* A
terracinæ plures SS. martyrii palmam obtinuere. 195.* B
terracinenſi Eccleſiæ vnitæ fuerunt Priuernas, & Setinæ. 195.* C
S. Theleſphorus Papa Ieiunium quadrageſimale renouat. 8. C
theodorus Papa tantæ liberalitatis fuit, vt creditum ſit nullas ei opes ſufficere. 21. B
theodinus Epiſcopus Portuenſis Legatus in Anglia pro cauſa S. Thomæ Cantuarienſis Epiſc. 140. D
thedaldus patruus Comitiſſæ Matildis Epiſcopus Aretin. 463. A
theutonici e Babuto eiecti. 481. D In chron. poſt append.
theutonici Sorella, & Sora eiecti. 482. B In chronicon poſt appen.
S. Thomas Cantuarien. Epiſc. Signię inter Sanctos relatus. 150.* C
tiberio Imp. Ieſus Chriſtus D.N. paſſus. 449. C In chronicon poſt appen.
tiberis inundationem ſubſequitur poſtea ſerpentium multitudo, & peſtilentia. 467. C In chron. poſt append.
tibur ciuitas antiquiſſima, à quibus condita. 232.* D
tiburtina villa Hadriani Imp. nunc Eſtenſes otii. 203.* B
tiburis erat celebre templum Herculis, ad quod profecturi, ac venientes ab expeditionibus accedebant. 213.* C
tiburtinæ lapidum inſcriptiones nuper inuentæ. 213.* D
tiburtinæ Eccleſiæ regimen ex præſcripto Nicolai Quinti. 219.* D
tipherni deſcriptio, item diſceptatio de conditore. 225.* D
tiphernina Villa Plinii iunioris. 226.* A
tipherni varii Domini, & excidium. 226.* B
tiphernum poſt varios dominatus tyrannicos, cõtemptus cenſurarum, & aſſertionem in rempublicam à Sixto Quarto armis ſub ditione ſedis Apoſtolicæ reducitur. 226.* D
tituli Cardinalium S. Euariſtus Papa Primus diſtribuit. 7. D
tranſtiberim Regio Vrbis iuriſdictionis Epiſcopi Portuenſis. 145. D
tranſtiberina Regio Priuernatibus aſſignata à Romanis. 196.* B
troiæ ciuitatis Apuliæ conditor, quis fuerit, & eius antiquitas. 235.* B
troianæ Eccleſiæ, & Epiſcoporum deſcriptio. 235.* B. C
troiæ habuit concilium Epiſcoporum Vrbanus Papa Secundus. 234.* C
tudertum ciuitas Vmbriæ antiquiſſima, varie dilacerata ruinis, Templum Martis prænobile habuit. 240.* A
tudertum hauſit fidem Chriſtianam à primis patribus Eccleſiæ. 240.* B
tudertum patria S. Martini Papæ, & aliorum virorum illuſtrium. 240.* B
tudertini eiciunt Raynutium de Aptis eorum Epiſcopum è ciuitate, & Archiuium igni dant. 245.* B
tudertinæ Eccleſiæ conſtitutiones conficiuntur ab Andrea de Aptis Epiſcopo. 245.* C
tumulus S. Thomæ Aquinatis. 208.* C
tuschi Card. Dominici vita, ortus, & res geſtæ. 223.* A.C
tuſcanenſis cleri reſtitutio ad ſua iura. 320.* D
tuſcanen. Eccleſia Viterbienſi vnita. Vide Viterbium.
tuſchuli infeſtatio à Romanis, & militibus Imperatoris. 469. In chronicon poſt appen.
tuſculanæ ciuitatis origo, & antiquitas. 259. A.B.C
tuſculani certant cum Romanis. 260. A
tuſculum à Romanis euerſum. 260. B. 261. A
tuſculum nunc appellatur Fraſcati ob diſperſionem habitatorum, qui tenebant incolebant. 260. C
tuſculanus Epiſcopus vnus ex ſeptem Apoſtolicis aſsiſtentibus Romano Pontifici, vbi nunc ſedem habeat. 261. B. C
tuſculanæ Cathedralis erectio dos, & canonicatuum fundatio. 261. D
tuſculanæ Eccleſiæ Lauicana ſubiecta. 262. D
tuſculano Epiſcopo pro ſua ſede in Vrbe fuit còcceſſa eccl. S. Mariæ de Monaſterio. 266. A

V

Valentinus Siluæ candidæ Epiſc. in portu à Gothis manibus truncatur, & in concilio pet alium ſubſcribit. 106. A
valentinianus Imperator S. Damaſo Papæ obſequens. 200.* B
valentiniani Imperatoris filia à dæmone obſeditur eo quia ædificationem Eccleſiæ impediebat, penitens miraculoſe liberatur. 200.* C
valuen. & Sulmonen. Epiſcopatus vnio antiqua. 251.* A
valuen. Prouincia quare ſic dicta. 250.* D
valuen. Epiſcoporum antiqua ſeries ex codice Vaticano. 259.* A
varanorum diſcordia ab Epiſcopo Camerinen. ſedata. 606.* C
vaſa ſacra non poſſunt tangi niſi à ſacris miniſtris. 450.

450. D. In chron. poſt append.
varenæ gentis Vmbræ laudes. 600.D
velinus lacus, & paludes mira edentes prope Reate. 106.* B
velitre Volſcorum ciuitas colonia Romanorum rebellat à Romanis. 57.B
velitræ gentis Octauiæ origo. 57. A.B.C
velitre fidem recepit ab ipſis Ap. 58.A
veliternen. Epiſcopatus vnus ex ſeptem aſsiſtentibus Pontificis eſt vnitus Oſtienſi ab Eugenio Tertio. 38. A.B
veliternenſibus S.Petrus delegat S. Epaphroditum Chriſti diſcipulum ad inſtruendos in fide. 58.A
veliternen. priuilegia Paſchalis II.& Gregorii IX. Pontificum. 61.A. 83.C
veneti eiiciunt gentem Carariam, & Stephanum Epiſc. à Patauio ab ipſis occupato. 408. D
venetias conceſsit Alexander Papa Tertius ob bella. 469. A. in chron. poſt append. ibi cum Imp. reconciliatur.
ventus euertit domos,& arbores. 467. A In chron. poſt append.
vēdition.antiquę factę Abbatię deCeccano.485.D In chron. poſt append.
veruſana ciuitas antiquiſsima. 287.* A
verulis adeſt corpus ſanctæ Mariæ Iacobi, & plurium aliorum martyrum. 288.*B
verulani clerici ſeuere moniti ob pluritatem beneficiorum. 298.*A
verulanæ Eccleſiæ Vrbanus II. concedit priuilegium. 291.*C
victoria Comitis de Ceccano contra Rogerium Comitem. 489.A. In chron. poſt append.
vido Cardinalis Epiſc. Prænestinus Legatus Apoſtolicus Galliæ, & Angliæ Reges in pace continet, comminatione Anathematis. 230.C
vido Legatus pro confirmatione facienda à Pontifice electionis Othonis Imp. 230. C
vido Card.primus qui inuenit pulſationem campanæ in eleuatione ſanctiſs.Oſtiæ. 230. D
vido Graſſus ad Pontificatum euadit ſub nomine Clementis Quarti. 198.D
vidonis de Pare, & de Papa diuerſitas. 232.B
vigilius Antipapa perturbationes, quas excitauit ipſe perpeſſus errorris obiit. 18. D
vita S.Berardi Epiſc.Marſorum Card. 965.D
virginis Atinenſis violatio facta à filio Archadii Imp.morte eiuſdem vindicatur. 498.C In chron poſt append.
virginibus puellis Fulginium delatis opitulatur Epiſcopus Diuino monitu. 754.C
vita S.Lanfranchi Epiſc. Papien. 24.*C
vita S.Britii Vmbrorum Apoſtoli. 169.* A
vita S.Sabini Epiſc.Spoletani. 168.* D
vinci in amore turpiſsimum eſt. 226.* A
viterbii antiquitas diſcutitur. 305.*
viterbium protulit plures viros illuſtres, & præcipue nuper Scipionem Card.Cobelluttiū.306.*C
viterbii plures Pontifices Romanos deceſſerunt. 306.* D
viterbienſi Eccleſię vnitę fuerunt plures ſedes Epiſcopales ciuitatum dirutar. Tuſcanen. Ferentinæ Bledæ, & Centumcellas. 306.* C
viterbienſes vincunt Ferentanos. 308.*B
viterbienſes deficiunt à Pontifice ad Federicum Imp. 314.*C
viterbienſibus ſcribit Innocentius Papa IV. ſuper deſ. 315.*A
viterbien.factiones,& tyrannides extinctæ.314.*C
vmbriæ Apoſtoli. 771.A
vmbri Romanis ſemper amici. 590.C
vnio Ciuitatis Caſtellanæ cum Epiſcopatu Hortano. 638.D
vnionis Eccleſiarum Terracinen.Priuernat.& Setinæ confirmatio. 204.*A
vnio Epiſcopat.Siluæ cand.Portuē. 104.C.148.B
vngariæ, & Pannoniæ populi reducti ad obedientiam Rom.Pontif. 227.D
volaterra ciuitas antiquiſsima deſcribitur. 330.*B
volaterra Romanorum colonia,nobiliſsima,&potentiſsima exciſa à Pannoniis. 331.*A
volaterra prima ciuitas Etruriæ, quæ receperit fidem Chriſtianam. 331.* C
volaterra patria S. Lini Papæ, & aliorum virorum illuſtrium. 332.* C. 33T.* A
volaterrani Præſulis priuilegium,datum à Ludouico Imp. 333.*C
volaterranum monumentum ſententiæ Othonis Imp. 337.* A
volaterranæ Eccleſiæ conſecratio. 350.*A
volaterran. Epiſcoporum ſuppleta memoria. 446.D. In append.
Vrbanus II. aſcendit ad Pontificatum ex Epiſcopatu Oſtienſi. 73.B
Vrbanus Papa IV. adhuc non Cardinalis eligitur Pontifex. 39. C
Vrbanus item V.Papa adhuc non Cardinalis pariter eligitur Pontifex. 45.A
Vrbanus VI. ſedit in teterrimo ſchiſmate. 45.C
Vrbani IV. monita circa vitam, & formam Capituli Ciſtercien. 305. B
Vrbanus Octauus ante Pontificatum Epiſcopus Spoletanum plurima contulit beneficia Epiſcopatui, & diœceſi. 186.* D
Vrbani Octaui Pont.Max. ſuppleta Spoletina monumenta. 168.* A. 167.* B
vrbanus Papa vſus eſt primis argenteis vaſis in Eccleſia. 452.B. In chron.poſt append.
vrbis Aretinæ reædificatio.499.C.in chr. poſt app.
vrbis veteris antiqua denominatio varia traditur. 382.* C
vrbis veteris templum Epiſcopale laudatur à Pio Secundo. 382.*D
vrbs vetus habet arcem,& puteum altiſs. 382.*C
vrbe veteri commorantur Hadrianus Papa IV.dat priuileg. Canonicis.
vrbeueteri ſolemnitas ſanctiſs. Corporis Chriſti inſtituta. 387.* D
vrbeuetanum templum è conſpicuis totius orbis Chriſtiani. 389.*A
vrbeuetani lapidis mendacium de Cardinalatu cuiuſdam. 303.B.C
vrbeuetanum monumentum Card. de Beaulieu. 444. A. B
vvlielmus Epiſcopus Portuen. præſens Venetiis cum Alexandro Papa Tertio, dum cum Federicus veneratur. 149.C

FINIS.

INDEX
SANCTORVM EPISCOPORVM
De quibus in hoc primo Tomo agitur.

S. Albertus Epiſc. Tiphernas. pag. 228.* litera A
S. Aldobrandus Balneoregienſis. 567. C
s. Alexander Nucerinen. 1121. A
s. Andreas Fundan. 779. A
s. Anaſtaſius Narnien. 1086. D
s. Anaſtaſius Papienſis. 6.* R
s. Anaſtaſius II. Papienſis. 10.* D
s. Armatntius Papien. 11.* D
s. Aſchipiadorus Peruſin. 27. D
s. Anſelmus Lucen. & Card. 868, B
s. Anſouinus Camerin. 593. D
s. Antymus Interamnen. 809. D
s. Baſilius Lunen. 894. D
s. Benuenutus Auximanus. 560. C
B. Bernardus Caſtren. 617. A
B. Bernardus Papien. 31.* B
s. Bernardus Marſorum. 962. D
s. Berardus Aprutinen. 393. A
s. Bonauentura Albanen. 307. A
B. Bonfilius Fulginaten. 739. D
s. Britius Fulginat. & Spoletan. 735. B
s. Bruno Signin. 149.* A
s. Caliſtus Tudertinus. 241.* D
s. Caſsianus Hortanus. 794. A
s. Caſsianus Tudertin. 241.* B
s. Caſsius Narnien. 1084. C
s. Chriſpoldus in Vmbria. 731. D
s. Ceccardus Lunen. 894. C
s. Ciriacus Anconitan. 370. D
s. Conſtantius Aquinat. 441. D
s. Conſtantius Peruſin. 70.* D
s. Criſpinus Papien. 5.* A
s. Criſpinus ij. Papien. 5.* D
s. Criſpinus iij. Papien. 6.* D
s. Dalmatius Papien. 6.* A
s. Damianus Papien. 11.* B
s. Donatus Aretin. 450. D
s. Elpidius Auertanus. 549. B
s. Emygdius Aſculan. 489. D
s. Ennodius Papien. 8.* A
s. Epaphroditus Tarracin. 199.* D
s. Epiphanius Aſculan. 489. D
s. Epiphanius Papien. 5.* C
s. Epiphanius ij. Papien. 7.* A
s. Epiphanius Spoletan. 172. C
s. Euſebius Sutrinus. 189.* D
s. Facundinus Nucerin. 111. D
s. Feliciſsimus Fulgin. 734. A
s. Fœlix Interamn. 812. B
s. Fœlix Papien. 5.* B
s. Florentius Peruſin. 71.* A
s. Florius Tiphernas. 227.* C
s. Fortunatus Fanenſis. 705.* B
s. Fortunatus Tudertinus. 242.* A
A s. Fulco Papien. 31.* D
s. Gaudentius Aretin. 456. B
s. Gerardus Veliternen. 59. C
B. Gregorius Oſtienſis. 72. D
s. Guarinus Præneſtin. 226. C
s. HabetDeus Lunen. 894. C
s. Heberardus Aprutinen. 393. A
s. Herculanus primus Peruſinen. 70.* A
s. Herculanus ſecundus Peruſin. 71.* D
s. Hieronymus Papien. 13.* B
s. Hilarius Papien. 6.* D
s. Himerius Amerinus. 336. D
s. Hippolytus Portuen. 129. D
B. Iacobus Tuſculanus. 269. B
B. Ioannes Camaldulenſis Epiſc. Oſtien. 77. D
s. Ioannes Eugubin. 677. D
B B. Ioannes Lucen. 846. D
s. Ioannes Spoletan. 167.* D
s. Ioannes ij. Spoletan. 132.* D
s. Iuſtus Volaterranus. 332.* D
s. Iuuenalis Interamn. 811. D
s. Iuuenalis Narnien. 1081. D
s. Iuuentius Papien. 4.* C
s. Iuuentius ij. Papien. 6.* C
s. Lanfrancus Papien. 28.* D
s. Leopardus Auxim. 559. A
s. Luitiredus Papien. 14.* D
s. Marcellinus Anconitan. 373. D
s. Martialis Spolet. 171.* B
B. Martinus Mantuan. 937. C
s. Maximus Papien. 7.* D
s. Meletius Spoletan. 172.* C
C s. Miliconus Nepeſin. 1098. A
s. Obedianus Papien. 5.* A
s. Pamphilus Valuen. 252.* A
s. Paternianus Fanen. 704. C
s. Paternus. 778. D
s. Petrus Papien. 12.* C
s. Paulinus Lucen. 841. D
s. Petrus Damianus Oſtienſis. 73. D
B. Petrus Igneus Albanen. 289. D
s. Petrus Anagninus. 348. D
s. Petrus Papien. 12.* C
s. Petrus Spoletan. 173.* B
s. Peregrinus Interamn. 809. C
B. Philippus Nucerin. 1120. C
s. Pompeius Papien. 4.* C
s. Pontianus Tudertinus. 240.* D
D s. Primanus Anconitan. 373. C
s. Proculus Interamn. 810. D
s. Proculus ij. Interamn. 812. D
s. Profuturus Papien. 4.* C
s. Probus Reatin. 116. D
s. Prodocimus Reatin. 148.* B

s. Qui-

s. Quiriacus Oſtien. 64. A
B. Raynaldus Nucerin. 1119. B
s. Redemptor Ferrentin. 721. C
s. Remedius Interamn. 813. D
s. Romanus Nepeſin. 1097. D
s. Romulus Volaterranen. 332. *C
s. Rufinus Aſiſin. 540. D
s. Rufinus Marſorum. 955. B
s. Sabinus Aſsiſinen. 541. D
s. Sabinus Spoletanen. 168. *C
s. Saturus Aretinen. 450. C
s. Septimus Æſinen. 321. D
s. Siluanus Veliternen. 59. A
s. Solarius Lunen. 895. A
s. Spes Spoletan. 171. *C
ss. Syrus Interamn. 811. D
s. Syrus Papien. 3. *C

A s. Terentianus Tudertin. 240. *C
s. Tigridius Interamn. 813. D
s. Theodinus Lucen. 843. D
s. Theodorus Papien. 13. *A
s. Traſo Anconitan. 373. D
s. Valerius Lucen. 842. D
s. Valentinus Interamn. 810. *A
s. Valentinus ij. Interamn. 812. B
s. Vbaldus Eugubin. 678. B
s. Venantius Lunen. 894. D
s. Victorinus Aſsiſin. 541. B
s. Villanus Eugub. 688. B
s. Vincentius Fulginat. 735. C
s. Voluſianus Interamn. 816. C
s. Vrſicinus Papien. 5. *A
s. Vrſus Fanen. 710. A

Spicilegium in omiſsis in Appendice, & Correctione.

PAg. 64. l. 54. *lege* 753. *pro* 743.

AQVINAT.

pag. 146. l. 37. *lege* Corradius *pro* Carugius, deinde *adde* nobilis Neapolitanus a Clemente Septimo electus eſt 1525. 7. die Aprilis obijt Neapol. ibique ſepultus iacet in Eccl. S. Auguſtini, vbi in ſacello Corradæ familiæ, vna cum Nicolao germano fratre hoc habet epitaphium.

Antonius Corradius Aquinatum Pontifex
nobilitate clarus
virtute clarior
pietate, ac religione clariſſimus
hic ſitus eſt.
Daria Gregoria de Aquino
Leuiro benemerenti
ex ſuo poſ.
Anno ab ortu ſalutis.
Nicolao Ioanni Corradio Vrſoniæ Domino
Arcis Præfecto Aenariæ
Viro cum animi integritate, tum fidei præſtantia,
quam multis in rebus oſtendit laudatiſſ.
ac omnibus Dauolorum Principibus
Præſertim Inaco Iſtonij Marchioni maximè charo,
a quo plurimis fuit muneribus honeſtatus
Daria de Aquino cognomento Gregoria
Coniugi opt. & benemerentiſſ.
ob lachrimarum, quas illa perpetuo comites reliquit
Teſtimonium
Anno à Virginis partu M. D. XXXIV.

AVERSAN.

pag. 554. l. 16. poſt Vaxallus *adde* nobilis Neapolitanus; ibidem l. 19. poſt illa verba anno 1501. *adde* Neapoli in Eccleſia Deiparæ Aſſumptæ Monachorũ Montis Oliueti in marmoreo eius tumulo ſequens ſpectatur epitaphium quod viuens prope Ranaldum patrem ſibi poſuerat.

Ioannes Paulus Arnaldi Vaxalli filius ex nobilitate Neapolitana Auerſanus Antiſtes, cum D. Pauli patrimonium, Templumque piè, ac ſanctè auxiſſet, decoraſſetque, & monumentum intra ædem ſatis magnificum
A *ſibi conſtrui iuſſiſſet, paterna pietate ductus, ſepulchrum hoc viuens faciundum curauit, & in eo vita functus condi maluit*
Anno Chriſti M. D.

In eodem ſarcophago.

Antonio Vaxallo nobili Neapolitano, Pontificij, & ciuilis iuris perito, vigeſimo ſuæ ætatis anno, vita functo. Ioannes Paulus Auerſanus Antiſtes obſequentiſſimo nepoti, & ſuæ poſteritati vltimo, Poſuit an. ſal. M. D.

CASTRI PLEBIS.

pag. 633. l. 2. *lege* Calbulo *pro* Calbalo, l. 25. *lege* Calbuli *pro* Calbolo, l. 41. *lege* rubeum *pro* aureum, l. 42. *lege* alber *pro* ruber, l. 44. *pro* Paolutio *lege* Paulutio, & l. 48. *lege* præſto *pro* poſtea, eademq; linea *pro* Paolucius *lege* Paulutius.

B INTERAMNEN.

pag. 810. l. 5. *lege* Interamnas *pro* Romanus, & l. 32. poſt illa verba caligant *adde* Haud redijt: & l. 32. poſt cumque *adde* ibidem in Vrbe prædicando, l. 41. *dele* alij, & eadem linea poſt Imperatore, *adde* alij anno 273. nonnulli verò anno 270. Claudio Gothico Cæſare.

pag. 812. l. 56. *dele* illa verba Petrus de Natalibus, & l. 60. *lege* Iuſtino *pro* Iuſtiniano.

pag. 816. l. 47. *dele* omnia illa verba, 26. Benedictus ciuis Interamnenſis poſt tot ſecula, vſque ad illa verba ſol. 202. liquido patet, & loco eorum *lege* Benedictus ciuis, & Epiſcopus Spoletanus poſt tot ſæcula Interamnenſis Epiſcopatus adminiſtratione ab Honorio Tertio anno 1217. ſpoliatus contra Petrum Priorem cæte-
C roſque Interamnenſis Eccleſię clericos tum ſub Innocentio III. tum verò ſub eodem Honorio ius quod anteceſſores ſuos in ea Eccl. acquiſierant quantum valuit infracto animo ſuſtinuit, vt ex ſequenti diplomate ex regeſt. vatic. deſumpto fol. 202. liquido patet; l. 58. poſt illa verba Epiſcopo, *adde* Spoletano ſic habetur in originali, quod Ammanuenſis meus prætermiſerat.

pag. 820. l. 21. *dele* illa verba Benedicto ſucceſſit ann.

ann.1218 *lege* Traſmundo, vel alio huius exciſæ ciuitatis poſtremo Epiſcopo ſucceſsit an.1217. ab Honorio, &c.

MONOPOL.

pag.1047.l.53. poſt illa verba Nicolaus *adde* Buccaſingus, & l.60. *lege* 1311. *pro* 1312. deinde *adde* iacet Neapol. in Metropolitana in ſacello ſacratiſsimi Sacramenti, cum hoc epitaphio.

Hic iacet Dominus Nicolaus Buccaſingus Monopolitanus Epiſcopus, anno Domini M.CCC.XI. die xxv. Auguſti.

PERVSIN.

pag. 90.*l. 42. poſt illa verba reſeruamus, *adde* Defunctus eſt Card. Baldeſchus hoc an. 1644. menſe Ianuarii in patria, vbi & humatus iacet.

VITERBIEN.

pag. 329.*l.59. poſt illa verba Neſtoreos, *adde* morte ſublatus eſt Rom. die 16. Ian. 1644. hora 13 ſolemni pompa in Aracœlana Eccleſia in maiorum ſepulchro humatus eſt.

pag. 447.* in append. l.31. *lege* Chronologos *pro* Chronologicos, ibid. l.46. *lege* breui *pro* bene.

FINIS.

REGESTVM.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſs Ttt Vvu Xxx Yyy Zzz.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z.

aa bb cc dd ee ff gg hh ij kk ll mm nn oo pp qq rr

Omnes ſunt Duerniones, excepto *, & Sſs Terniones, & Zzz Quaternio.

ROMÆ, Ex Typographia Bernardini Tani. M. DC. XLIV.
SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

1970